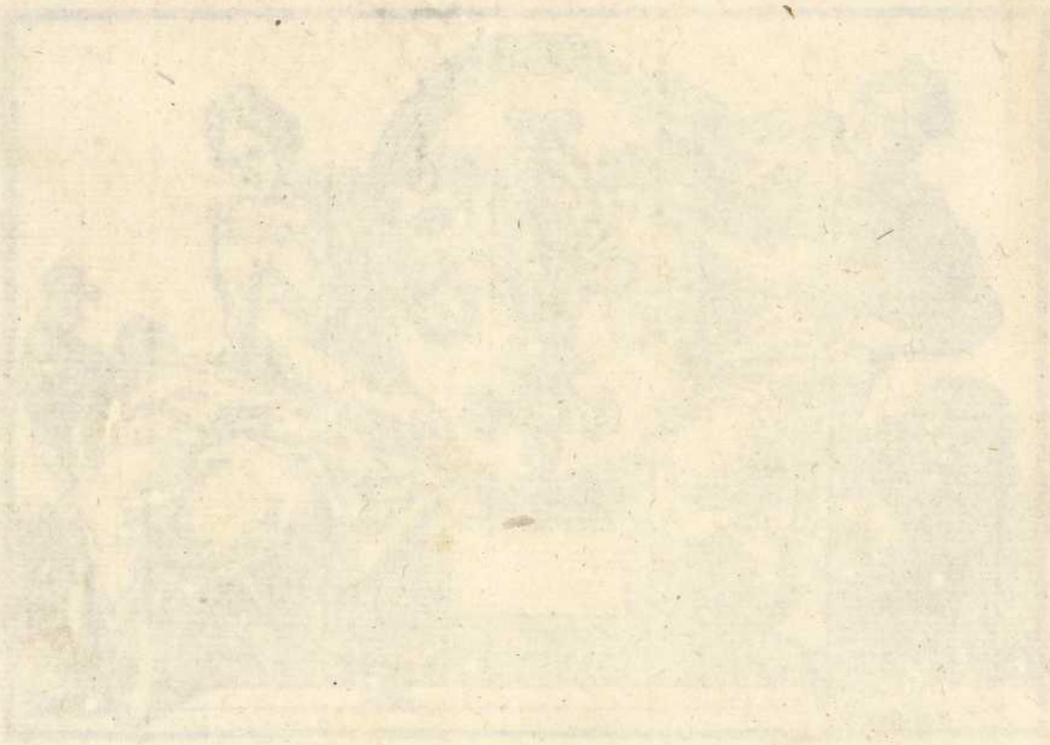

R. P. FERDINANDI
DE
CASTRO-PALAO,
LEGIONENSIS SOC. JESU,
SACRÆ THEOLOGIÆ PROFESSORIS,
Et sanctæ Inquisitionis Qualificatoris & Consultoris;

OPERIS MORALIS,
DE VIRTUTIBUS, ET VITIIS CONTRARIIS,
In Varios Tractatus, & Disputationes Theologicas distributi,

Es del Collegio de la Compª de Jesus de Soria, y de su libreria.

PARS SECUNDA,
DE VIRTUTE RELIGIONIS, ET EI ANNEXIS;

Continens septem Tractatus Theologiæ Moralis præcipuos. Primus, in ordine septimus, est de Oratione, Horísque Canonicis Secundus, de Adoratione, & Sacrificio. Tertius, de observatione festorum. Quartus, de Decimis, Primitiis, & Oblationibus, Quintus, de reverentia debita locis sacris, & eorum immunitate. Sextus, de reverentia debita Ecclesiasticis personis & eorum bonis, seu de Immunitate Ecclesiastica. Septimus, & latissimus, de Beneficiis Ecclesiasticis.

RECENTIOR ET ACCURATIOR EDITIO,
CUI ACCESSIT INDEX LOCUPLETISSIMUS RERUM OMNIUM quæ in toto opere continentur, collocatus in fine TOMI QUARTI.

Operâ & studio N. J. B. DANTOINE Lugdunensis, J. V. Doctoris & in Parlamenti Curiâ Advocati.

Est. 32
Anv. 7
Vol. 9º

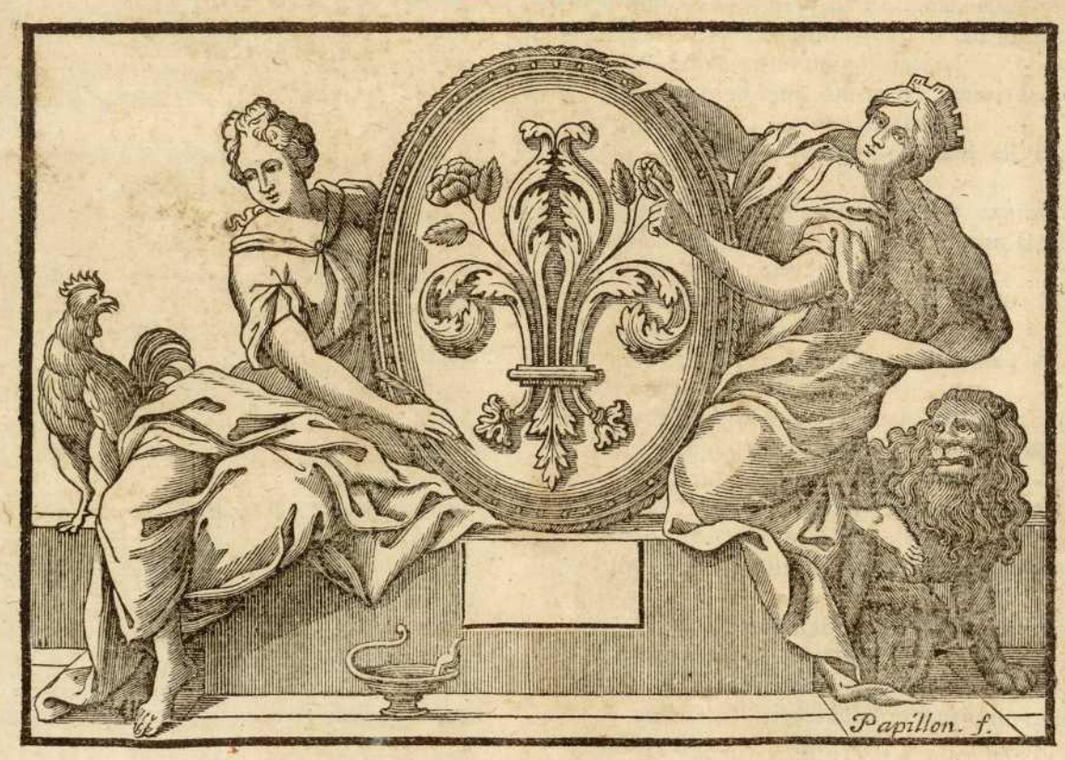

LUGDUNI,
Sumptibus ANISSON, & JOANNIS POSUEL.

M. DCC.
CUM PERMISSU SUPERIORUM.

BIBLIOTECA PROVINCIAL SORIA

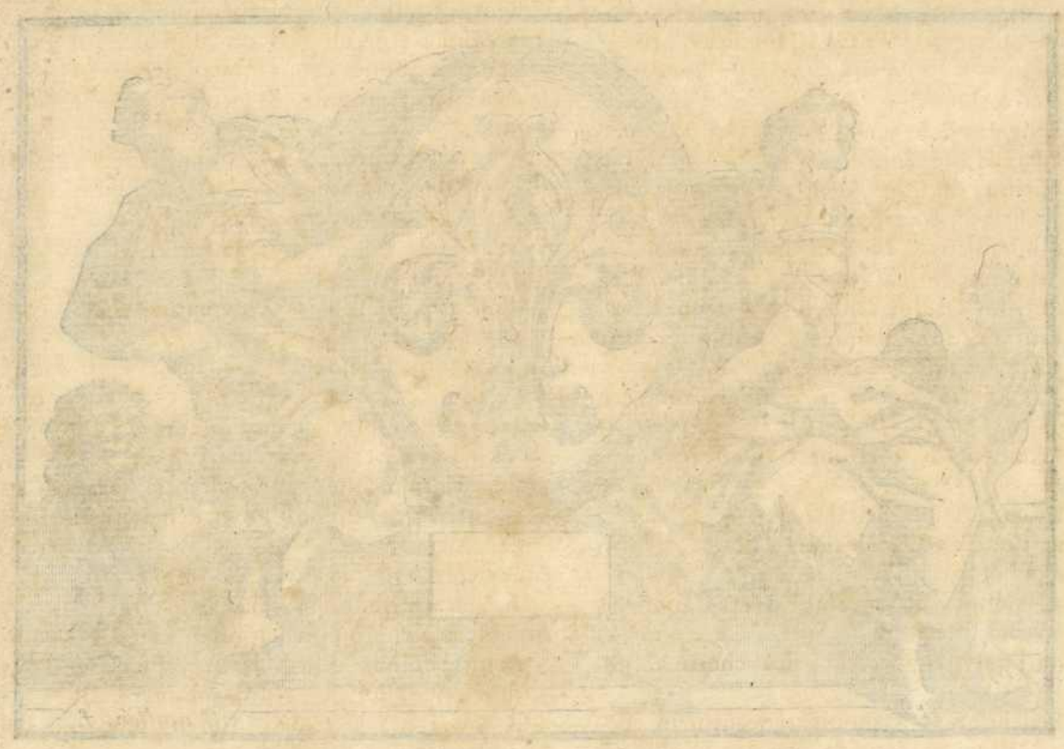

INDEX

Tractatuum, Disputationum, Punctorum, & Paragraphorum, qui in hac secunda Parte Operis moralis de Virtutibus, & Vitiis contrariis continentur.

TRACTATUS VII. Qui est de Oratione, Devotione, Horisque Canonicis.

DISPUTATIO I. De oratione, & devotione in communi: Explicatur essentia religionis. *Punct.* 1

Quid sit devotio, oratio, laus, & gratiarum actio, & quotuplex. *punct.* 2

Quid in oratione petendum est, ubi dominica oratio exponitur. *punct.* 3

Quibus orationes fundendæ sunt. *punct.* 4

Qui possint orare. *punct.* 5

Pro quibus orandum est. *punct.* 6

Quæ circunstantiæ servandæ sint in oratione, ut vera, & fructuosa sit, infallibilémque habeat effectum. *punct.* 7

An oratio sit ad salutem necessaria, & quando. *punct.* 8

DISPUTATIO II. De speciali oratione ab Ecclesia instituta horarum Canonicarum privatim facta.

Quæ personæ obligentur horas Canonicas privatim dicere. *punct.* 1

Expenditur clericorum obligatio. §. 1

Expenditur obligatio Beneficium habentium. §. 2

De obligatione religiosorum. §. 3

Quodnam Officium divinum debeat supradicti clerici, & beneficiati, & religiosi recitare. *punct.* 2

Quomodo à supradictis Officium divinum recitandum sit, ut præcepto fiat satis. *punct.* 3

Quo tempore, quo Ordine, quo loco, & quo corporis habitu, & situ divinum Officium recitandum sit, ut præcepto fiat satis. *punct.* 4

Quanta sit obligatio in clericis horas Canonicas recitandi. *punct.* 5

Quæ causæ excusent ab horarum Canonicarum recitatione. *punct.* 6

De pœnis clericorum non recitantium. *punct.* 7

DISPUTATIO III. De oratione publica, seu in choro facta horarum Canonicarum.

Quæ personæ possint, & teneantur horas Canonicas publicè in choro recitare *punct* 1

An præbendati graviter peccent, si à choro absint. *punct.* 2

An omnes Beneficiati ac Canonici teneantur in choro horas Canonicas recitare, vel sint aliqui, qui huic muneri satisfaciant sola assistentia. *punct.* 3

Quomodo præbendati assistere choro, & recitare horas Canonicas teneantur, ut possint distributiones horis correspondentes lucrari. *punct.* 4

Quo Ordine, quo tempore, quo loco, & quo corporis habitu, & situ horæ canonicæ sint publicè recitandæ. *punct.* 5

Sub qua pœna teneantur Beneficiati choro assistere. *punct.* 6

An canonici à choro absentes, teneantur solvere annatam, quindennium, charitativum, subsidium, decimam, & pensionem, quam debebant solvere, si choro interfuissent, & distributiones lucrarentur. *punct.* 7

Quibus accrescant distributiones, & fructus, quos beneficiatus amittit ob chori absentiam. *punct.* 8

Quæ causæ excusent beneficiatū à choro, ut non obstante illius absentia distributiones lucretur. *punct.* 9

Explicatur causa infirmitatis. §. 1

Expenditur 1. causa excusans, quæ est corporalis necessitas justa, & rationabilis, ob quam non interessentibus conceduntur distributiones. §. 2

Expenditur. 3. causa excusans ab assistentia divinorū Officiorum, quæ est evidens Ecclesiæ utilitas. §. 3

An ab assistentia in capitulo excusaris ab assistentia chori, & distributionum amissione. §. 4

An pœnitentiarius ob ejus officium lucretur fructus, & distributiones choro non assistens. §. 5

De canonico magistrali, & lectorali quid est dicendum. §. 6

An Vicarius Episcopi, & ejus familiaris examinator synodalis, visitator diœcesis lucrentur fructus, & distributiones choro non assistentes. §. 7

An familiares Pontificis excusentur à choro & distributiones acquirant. §. 8

An docentes, & studentes lucrentur fructus, & distributiones. §. 9

An ex privilegio possis à residentia chori excusari, & distributiones in absentia consequi, & qua ratione hoc privilegium intelligatur. §. 10

An ex statuto Ecclesiæ excusari possis longiori tempore trium mensium ab assistentia horarum canonicarum, & nihilominus fructus, & distributiones lucrari. §. 11

An ex consuetudine excusari à residentia chori possis, & distributiones lucrari. §. 12

An absens à choro distributiones lucreris, si alii canonici quibus distributiones absentium competunt, tibi, donent, remittant, vel transigant. §. 13

TRACTATUS VIII. religionis, qui est de adoratione, & sacrificio.

DISPUTATIO I. De adoratione.

Quid sit adoratio, & quotuplex. *punct.* 1

Qua adoratione Christus Dominus adorandus sit. *punct.* 2

Qua ratione homines, & Angeli adorandi sint. *punct.* 3

Qua ratione liceat imagines Dei, & Sanctorum adorare. *punct.* 4

An licitum sit templa, & altaria in honorem Sanctorum erigere, vota illis fundere, festa statuere. *punct.* 5
De Sanctarum reliquiarum adoratione, & cultu *punct.*6
DISPUTATIO II. De Sacrificio.
Quid sit sacrificium, quotuplex, & an sit in præcepto. *punct. unic.*

TRACTATUS IX. religionis, qui est de observatione festorum, & disputatio unica sub eodem titulo.
An sit præceptum de observatione festorum, quale sit, & quis ejus finis. *punct.* 1
Quis possit præter Pontificem dies festos instituere, & qui sint ad illorum observationem obligati. *punct.* 2
Quale sit præceptum servandi festa, affirmativum, an negativum? & an in illo detur parvitas materiæ, & quæ hæc sit. *punct.* 3
Quæ actiones exercendæ sunt præcepto affirmativo servandi festa. *punct.* 4
Quæ sint opera servilia prohibita in die festo. *punct.* 5
Quæ actiones liberales sint in die festo licitæ, & quæ prohibitæ. *punct.* 6
Qua ratione citatio processus, & sententia die festo prohibeantur. *punct.* 7
An quodcumque juramentum in die festo prohibitum sit. *punct.* 8
Utrum quodlibet peccatum mortale sit specialiter prohibitum in die festo, ita ut illud committens necessariò teneatur in confessione explicare circunstantiam diei festi. *punct.*9
Quæ causæ excusent ab hujus præcepti observatione. *punct.* 10

TRACTATUS X. religionis, & disputatio unica de decimis, primitiis, & oblationibus.
Quid sit decima, quotuplex, & quo jure solvenda. *punct.* 1
Utrum ex præcepto solvendi decimas habeant Ministri Ecclesiæ dominium in decimam partem fructuum, antequam separetur à cumulo. *punct.* 2
Utrum Summus Pontifex, vel alius Prælatus possit dispensare, vel abrogare hanc legem de solvenda decima, vel tibi applicare. *punct.* 3
Utrum consuetudo liberare possit aliquem à debito decimarum. *punct.* 4
Utrum præscriptio, compositio, vel remissio aliquem eximere possit à debito decimarum. *punct.* 5
Ex quibus rebus, & qualiter jure communi decima personalis sit solvenda. *punct.* 6
Ex quibus rebus, & qualiter decimæ prædiales solvendæ sint. *punct.* 7
Quomodo, quando & quo loco hæ decimæ prædiales solvendæ sint. *punct.*8
Quæ personæ possint decimas possidere, & præscribere. *punct.*9
Quibus personis Ecclesiasticis jure communi debeantur decimæ. *punct.* 10
Quæpersonæ teneantur decimas solvere. *punct.* 11
Qui eximantur à debito decimarum. *punct.* 12
Qua ratione privilegium non solvendi decimas amittatur. *punct.* 13
Quæ pœnæ impositæ sint non solventibus decimas aut facientibus non solvi, vel illas aliquo modo usurpantibus. *punct.* 14
Quomodo Ecclesia recuperare possit decimas non solutas, & à quibus, & coram quo judice. *punct.* 15
Quid sint primitiæ, & qua ratione sint debitæ. *punct.* 16
De oblationibus, & qua ratione ad illas fideles teneantur. *punct.*17
A quibus personis oblationes recipi non possunt. *punct.* 18
TRACTATUS XI. religionis, qui est de reverentia debita locis sacris. & eorum immunitate, & Disputatio unica sub eodem titulo.
An sint contra reverentiam debitam loco sacro omnes actiones, quibus ipse polluitur, & quæ hæ sint. *punct.* 1
An furtum in loco sacro sit contra reverentiam illi debitam; & quæ pœna furantibus sit imposita *punct.*2
An actiones forenses sæcularium judiciorum obstent reverentiæ debitæ locis sacris. *punct.* 3
An concilia, confabulationes, contractus politici, & similia prohibeantur fieri in loco sacro. *punct.* 4
An contra reverentiam debitam loco sacro sit, illuc confugientes vi extrahere. *punct.* 5
Quibus locis sacris hæc reverentia, & immunitates debeantur. *punct.* 6
Quæ personæ gaudeant hoc immunitatis privilegio. *punct.*7
An supradictis debita sit immunitas in causa civili. *punct.* 8
In quibus causis criminalibus debita sit immunitas. *punct.* 9
An sint alii casus excepti ab immunitate præter supradictos. *punct.* 10
Quos effectus habeat immunitas. *punct.* 11
Quam culpam, & pœnam incurrant indebitè extrahentes delinquentem à loco sacro. *punct.* 12
An confugientes ad Ecclesiam tradendi sint judici sæculari, & qua ratione id fieri debeat. *punct.* 13
TRACTATUS XII. religionis, qui est de reverentia debita Ecclesiasticis personis, & eorum bonis seu immunitate Ecclesiastica, & disputatio unica sub eodem titulo.
Quo jure clerici à potestate laicorum exempti sint. *punct.* 1
Qui nomine clerici privilegio fori gaudentes intelligantur. *punct.* 2
Explicantur aliqua dubia circa superiorum doctrinam. *punct.* 3
Quis sit judex, cum dubium est, an debeas gaudere fori privilegio. *punct.* 4
In quibus causis gaudeant supradicti clerici, & religiosæ personæ privilegio fori. *punct.* 5
Explicatur exemptio in causis criminalibus. *punct.* 6
Qualis sit exemptio clerici à jurisdictionibus laicalibus in causis civilibus. *punct.* 7
Quæ sit clericorū exemptio a legibus civilibus. *punct.*8
Quæ sit clericorum exemptio à gabellis, & tributis realibus. *punct.* 9
Quæ culpa sit violatio supradictæ immunitatis, & quæ pœna violantibus sit imposita. *punct.* 10
An renunciatione hoc privilegium clericis concessum amitti possit. *punct.* 11
An consuetudine privilegium immunitatis amitti, aut diminui possit. *punct.* 12
An Ecclesiastici judices laicos judicare possint, & in quibus causis. *punct.* 13
Qua ratione res Ecclesiasticæ immunitate locationis gaudeant. *punct.* 14
Qua ratione Ecclesiastica bona alienationis immunitate gaudeant. *punct.*15
Quæ bona dicantur immobilia, & mobilia pretiosa; quæ servando servari possunt, ac proinde inalienabilia. §.1
Quæ alienationes prohibitæ sunt, quæ permissæ, ubi expenduntur conditiones ad alienationem

Eccle

Ecclesiasticorum bonorum requisitæ. §. 2
An cessione juris, & permutatione rerum Ecclesiasticarum sint supradictæ conditiones servandæ. §. 3
An supradictæ conditiones servandæ sint in concessione feudi, & emphyteusis. §. 4
Quæ conditiones in alienatione juris patronatus, & sepulchrorum servandæ sint. §. 5
An alienatio rerum Ecclesiasticarum absque justa causa, vel sine debita solemnitate valida sit tam in foro externo, quàm in conscientiæ. §. 6
TRACTATUS XIII. religionis, qui est de Beneficiis Ecclesiasticis.
DISPUTATIO I. de Beneficiorum Ecclesiasticorum natura, conditionibus, & effectibus.
Quid sit Beneficium Ecclesiasticum. *punct.* 1
Quotuplex beneficium sit. *punct.* 2
Quæ sint conditiones, & qualitates beneficiorum regularium, & sæcularium. *punct.* 3
Quando beneficium regulare dari possit sæcularibus, & sæculare regularibus. §. 1
Quid dicendum de Beneficiis Ecclesiasticis. §. 2
An equitibus militaribus, & novitiis conferri possint beneficia sæcularia, vel regularia. §. 3
An sæculare beneficium possit in regulare transire, vel è contra. §. 4
Quæ qualitates insunt tam in simplici, quàm duplici beneficio. *punct.* 4
Quæ sint qualitates beneficii perpetui, & manualis. *punct.* 5
Expenduntur qualitates, & conditiones capellaniarum. *punct.* 6
De præstimoniis, & hospitalibus, eorumque qualitatibus. *punct.* 7
De vicariis, & commendis earumque qualitatibus. *punct.* 8
De earum adjutoriis, earumque qualitatibus. *punct.* 9
Examinantur aliquot difficultates circa adjutorias præbendarum Ecclesiæ Cathedralis, & Collegiatæ. *punct.* 10
De pensione, ejusque qualitatibus. *punct.* 11
Quid sit pensio, & quotuplex, & an sit beneficium. §. 1
Quis possit in beneficiis pensionem imponere, & ex qua causa. §. 2
Qui beneficiorum pensiones obtinere possunt. §. 3
Quæ sint beneficia, in quibus pensiones constitui possunt, & in qua quantitate. §. 4
De forma imponendi pensionem in beneficio. §. 5
De obligatione beneficiarii solvendi pensionem, & potestate pensionarii illam exigendi. §. 6
Sub qua pœna teneatur beneficiarius pensionem solvere. §. 7
Quæ sint oblationes pensionarii ob habitam pensionem. §. 8
Qua ratione pensionarius possit pensionem in alium transferre. §. 9
Quot modis pensiones extinguantur. §. 10
DISPUTATIO II. de his, qui beneficia providere possunt, & de illorum provisione, & acquisitione.
Quibus modis beneficium acquiratur. *punct.* 1.
Quid, & quotuplex sit jus patronatus, & qua ratione acquiratur. *punct.* 2
Qua ratione de jure patronatus constare debeat, ut quis admittatur ad beneficiorum præsentationem. *punct.* 3.
Quibus competat jus præsentandi. *punct.* 4
Intra quod tempus liberum sit patrono nominare ad beneficium instituendum. *punct.* 5
An liberũ sit patrono in præsentatione variare. *punct.* 6
Quem debeat patronus præsentare. *punct.* 7
Quem modum servare debent patroni in præsentando cum plures sunt. *punct.* 8.
Quem ex præsentatis teneatur ordinarius instituere. *punct.* 9
An Pontifex jus patronatus derogare possit, & quando hæc derogatio contingat. *punct.* 10
Qua ratione, electione, illiusque confirmatione beneficium acquiratur. *punct.* 11
Qui potestatem habeant eligendi. §. 1
Quem debeant electores eligere, & intra quod tempus. §. 2
An valeat electio digni, omisso digniori. §. 3
An teneatur ad restitutionem eligens dignum omisso digniore, cum digniorem eligere teneretur. §. 4
An dignus petens beneficium, Cathedram, seu Collegium, illudque acceptans in concursu dignioris peccet, obligeturque ad restitutionem, & quid de impedientibus dignum, vel digniorem ab illius consecutione. §. 5
De tempore requisito ad electionem, ejusque confirmatione. §. 6
Qualiter postulatione jus in beneficium acquiratur *punct.* 12
Qualiter collatione jus in beneficium acquiratur, & de potestate Romani Pontificis in beneficiorum collatione, illiusque prælatione comparatione ordinarii. *punct.* 13
An cum Pontifex beneficia vacantia in montibus ordinarii providet, debeat expresè huic juri derogare, ut ejus concessio teneat. *punct.* 14
Quæ beneficia generali, vel speciali reservatione Pontifici reserventur, & quid qualisque sit reservatio. *punct.* 15
Expenditur reservatio clausa in corpore juris, quæ est de beneficiis vacantibus apud sedem. *punct.* 16
Explicatur prima reservatio contenta in prima regula cancellariæ. *punct.* 17
Explicatur reservatio secundæ regulæ cancellariæ. *punct.* 18
Explicatur reservatio regulæ tertiæ cancellariæ. *punct.* 19
Explicatur reservatio quartæ regulæ cancellariæ. *punct.* 20
Explicatur reservatio quintæ, sextæ, & septimæ regulæ cancellariæ. *punct.* 21
Explicatur præcipua cancellariæ reservatio contenta in regula 8. quæ nuncupatur regula de mensibus, & alternativa. *punct.* 22
Quæ beneficia in hac regula 8. reserventur §. 1
Pro quibus mensibus reservatio sit constituta. §. 2
Quas limitationes ultra supradictam limitationem mensium dicta regula 8. habeat. §. 3
De exceptione Cardinalium, & Beneficiorum concordatorum apposita in hac regula. §. 4
In impetratione beneficiorum mentio mensis, in quo vacatio contingit, facienda est. §. 5
Qua ratione derogentur obstacula reservationis. §. 6
Explicatur gratia alternativæ in regula 8. cancellariæ concessa. *punct.* 23
Quibus, & quæ gratia alternativæ concessa sit. §. 1
Sub quibus conditionibus gratia alternativæ concedatur. §. 2
Ad quæ beneficia se extendat alternativa. §. 3
A quo tempore incipiat gratia alternativæ effectum habere. §. 4
Quando cesset gratia alternativæ. §. 5
Quæ beneficia ultra supradictas regulas reservationi subsint. *punct.* 24.
De potestate legati à latere in beneficiorum collatione. *punct.* 25
De potestate Legati nati, & missi in beneficiorum collatione. *punct.* 26

De potestate Ordinarii Collatoris in beneficiis conferendis. *punct.* 27
An ratione possessionis jus conferendi, eligendi, vel præsentandi Prælatis competere possit, & quid dicendum ratione sequestri. *punct.* 28
Qua ratione capitulo sede vacante competat beneficiorum collatio. *punct.* 29
De potestate Vicarii Episcopi in beneficiorum collatione. *punct.* 30
De litteris Apostolicis pro beneficiis vacantibus, & de potestate executoris illarum. *punct.* 31
Quæ sint litteræ Apostolicæ pro beneficiis vacantibus, & qualiter concedantur. §. 1
Qui sint executores litterarum Apostolicarum, & quæ eorum potestas. §. 2
Quæ debeat executor Apostolicus verificare, prius quàm gratiam exequatur. §. 3
Quæ beneficiorum conditiones exprimendæ sint in mandatis Apostolicis obtinendis. §. 4
Quæ facere debeant executores litterarũ Apostolicarum in forma brevis de capienda possessione. §. 5
Qua ratione subrogationis rescripto beneficia acquirantur. §. 6
Qualiter acceptatione, & possessione juridica beneficium acquiratur. *punct.* 32
Qualiter possessione de facto, licet non de jure jus in beneficium acquiratur. *punct.* 33
Qualiter devolutione beneficium acquiri possit, & provideri. *punct.* 34

DISPUTATIO III. de forma, & conditionibus servandis, in beneficiorum provisione.

Quæ conditiones servandæ sunt in provisione cujuslibet beneficii. *punct.* 1
Quæ forma, & conditiones servandæ sunt in beneficiorum parochialium provisione. *punct.* 2
Quibus competat Vicarium in Parochiali vacante constituere, edicto ad examen vocare, & de qualitate Vicarii designati, & edicti proposito. §. 1
Qui possint se subscribere examinandos, ita ut teneatur ordinarius illos admittere. §. 2
Quales examinatores debeant esse ad supradictum examen peragendum. §. 3
Qualiter examen ad Parochialem præstandum sit. §. 4
In quibus beneficiis examen per concursum faciendum sit. §. 5
Qualiter facto examine electio, collatio, seu institutio beneficiorum parochialium facienda. §. 6
De forma servanda in provisione canonicatuum magistralis, & doctoralis. *punct.* 3
De forma, & conditionibus, servandis in provisione beneficiorum simplicium. *punct.* 4
Quando, & quo tempore provideri beneficia possint. *punct.* 5

DISPUTATIO IV. quibus beneficia sunt conferenda, seu de qualitatibus requisitis ad beneficia ex parte suscipientium.

Qualiter legitimus torus ad beneficium obtinendum requiratur. *punct.* 1
Quando filii censeantur legitimi, vel illegitimi. §. 1
Qualiter filii illegitimi reddantur legitimi subsequenti matrimonio. §. 2
Qui filii illegitimi subsequenti matrimonio legitimentur. §. 3
Qualiter rescripto principis filii illegitimi legitimari possint. §. 4
Qui possint legitimationem concedere. §. 5
De his qui legitimari possunt. §. 6
Quæ conditiones exprimendæ sunt, ut validum sit legitimationis rescriptum. §. 7
An filii præsbyterorum aliàs legitimati, vel dispensati ad beneficia obtinenda, possint in Ecclesia paterna beneficium obtinere. *punct.* 2
De ætate requisita ad beneficium. *punct.* 3
De aptitudine ex parte corporis requisita ad beneficium. *punct.* 4
De morum probitate ad beneficium requisita. *punct.* 5
De scientia, seu litteratura ad beneficium requisita. *punct.* 6
Qualiter ordo, & intentio illum recipiendi pro singulis beneficiis requiratur. *punct.* 7
De carentia censuræ, irregularitatis, alteriusve impedimenti ad beneficium requisita. *punct.* 8
De naturalitate, & consanguinitate pro aliquibus beneficiis requisita. *punct.* 9

DISPUTATIO V. de beneficiorum oneribus, & utilitatibus.

Qualiter beneficium residentiam expostulet. *punct.* 1
Quo loco beneficiatus debet residere, ut obligationi residendi satisfaciat. *punct.* 2
Quibus pœnis non residentes afficientur. *punct.* 3
Quæ sint legitimæ causæ excusantes Episcopos, & parochos à residentia. *punct.* 4
An stante causa legitima possit Episcopus vel Parochus à beneficio abesse. *punct.* 5
De obligatione suscipiendi ordines ratione beneficii. *punct.* 6

DISPUTATIO VI. de beneficiorum vacatione, amissione, divisione, exstructione, erectione, & illorum unione.

De vacatione beneficii per obitum. *punct.* 1
De vacatione beneficii per renunciationem. *punct.* 2
Quæ sit renunciatio, quotuplex, & quæ causæ ad ejus valorem requirantur. §. 1
Quæ beneficia & coram quo superiore renunciari possunt. §. 2
Qui possint beneficia renunciare. §. 3
An per procuratorem possit resignatio fieri. §. 4
De conditionibus requisitis ad resignationem. §. 5
De publicatione resignationum. §. 6
De vacatione contingente ob resignationem ex causa permutationis. *punct.* 3
Quid sit permutatio, & ex qua causa facienda sit. §. 1
Quæ beneficia permutari possunt. §. 2
Cujus authoritate sint beneficia permutanda, & qui ea permutare possunt. §. 3
De conditionibus in permutatione servandis. §. 4
Qualiter vacent beneficia permutata. §. 5
De vacatione beneficii contingente ob assecutionem alterius. *punct.* 4
De vacatione contingente ob promotionem ad Episcopatum, Abbatiam, seu Prælaturam Ecclesiæ Collegiatæ. *punct.* 5
De vacatione ob matrimonii contractum. *punct.* 6
De vacatione beneficiorum ob religionis ingressum. *punct.* 7
De vacatione contingente ob privationem. *punct.* 8
Qualiter beneficium extingui, supprimique possit. *punct.* 9
Qualiter beneficia dismembrari, dividique possint. *punct.* 10
Qualiter erectio beneficiorum, & cum illo mutatio contingat. *punct.* 11
Qualiter beneficia aliis uniri possint. *punct.* 12
Quid sit unio, quotuplex, & qui ejus effectus. §. 1
Quæ, & qualiter, & à quibus beneficia uniri possunt spectato jure communi. §. 2
Qualiter beneficia spectato novo jure Trident. uniri possint. §. 3
Quando unio censeatur effectum sortita, & qualiter probetur; & revocari possit. §. 4

APPRO

APROBATIO M. FR. DOMINICI VELEZ, ex Auguſtiniana familia.

A Curatè vidi hoc Opus Sapientiſſimi Patris Ferdinandi de Caſtro Palao Legionenſis, decreto Domini, Domini Ildefonſi Flores de Valdez, apud Salmanticenſes collegas Sancti Pelazii Rectoris, & in hac Metimnenſi Abbatia pro Domino Epiſcopo Valliſoletano Generali Vicario, mihi commiſſum. In eo Author, obvia pertranſiens, difficiliora & minùs trita diligenter congeſſit, digeſſit utiliter. De aliorum placitis grave judicium, quod fert proprium, forti ratione tuetur: Utrique foro neceſſarius liber eſt: & qui improbo non pepercit labori. Et ita pollet acumine, ut cuilibet, qui poſſit occurrere, caſui præſtius occurrat. Quapropter opus ſuo Authore dignum, & quod in tot, necnon tantorum librorum multitudine, qui de hiſce materiis agunt, ſanè deerat. Metimnæ del Campo, in conventu S. Patris N. Auguſtini, die 28. menſis Julii, Anni 1630.

Fr. DOMINICUS VELEZ.

Facultas Domini Vicarii Metimnenſis.

VIſa hac cenſura P. M. Fr. Dominici Velez Ordinis S. Auguſtini, cui examinandum commiſimus librum dictum: *Opus morale, de Virtutibus & Vitiis, contrariis, Secunda Pars*; à P. Ferdinando de Caſtro Societatis JESU, in Collegio Metimnenſi Rectore, elaboratum: Facultatem concedimus, ut in communem utilitatem typis mandetur præmiſſis iis quæ Hiſpaniæ jura præſcribunt. In quorum fidem, hoc noſtra, & infrà ſcripti Vicarii manu ſignatum, inſtrumentum dedimus. Metimnæ del Campo, die 29. menſis Julii, Anni 1630.

Licenciatus ILDEFONSUS FLORES DE VALDEZ.
De mandato Vicarii Metimnenſis,
PETRUS DE AVENDANO.

FACULTAS R. P. PROVINCIALIS Societatis JESU *in Provincia Caſtellana.*

EGo Gaſpar de Vegas Præpoſitus Provincialis Societatis JESU in Caſtellana Provincia, poteſtate ad id mihi facta à Reverendo admodum Patre Mutio Vitelleſchi Præpoſito noſtro Generali facultatem facio, ut Tomus Secundus de Virtutibus & Vitiis contrariis, à Patre Ferdinando de Caſtro-Palao noſtræ Societatis Sacræ Theologiæ Profeſſore compoſitus, & ejuſdem Societatis gravium, doctorùmque hominum judicio approbatus, typis mandetur. In quorum fidem has literas manu noſtra ſubſcriptas, & ſigillo noſtro munitas dedimus Metimnæ 8. Julii, Anni 1630.

GASPAR DE VEGAS Provincialis.
JOANNES DE LIGANA Sec.

APPROBATIO.

JOANNES CLAUDIUS DEVILLE, in ſacra Theologia Doctor, Cuſtos ſanctæ Crucis, in Eccleſia Lugdunenſi, & in hac Diœceſi Vicarius Generalis ſubſtitutus Domini, D. Alphonſi Ludovici du Pleſſis de Richelieu, Eminentiſſimi Cardinalis, Archiepiſcopi & Comitis, Lugdunenſis: fidem facimus nos hanc Secundam Partem Operis Moralis de Virtutibus & Vitiis contrariis, in varios Tractatus & Diſputationes Theologicas diſtributam, à R. P. Ferdinando de Caſtro Societatis JESU compoſitam, evolviſſe, omniáque in ea juxta Catholicæ, Apoſtolicæ, & Romanæ Eccleſiæ, Sanctorumque Patrum ſanam doctrinam ſumma cum eruditione ſingularis ingenii acumine, & eximia mentis perſpicuitate expoſita comprobata eſſe. Lugduni, Non. Januarii 1635.

DEVILLE.

NOs quoque ſubſignati Doctores, Pariſienſes fidem eandam facimus, & atteſtamur omnibus ad quos quomodocunque ſpectabit, præfatam Secundam Partem Operis Moralis de Virtutibus & Vitiis contrariis, in varios Tractatus & Diſputationes Theologicas diſtributam, à R. P. Ferdinando de Caſtro Societatis JESU compoſitam, vidiſſe, & nihil in ea reperientes fide indignum Catholica, ut in lucem ederetur dignam judicaſſe. Lugduni, in Conventu S. Bonaventuræ, die 4. menſis Februarii, Anni Domini 1635.

Fr. DESIDERIUS RICHARD,
Guardianus præfati Conventus.
Fr. BERNARDINUS MOLLIASSON,

APPRO

APPROBATIO.

NOs infra ſcripti Societatis JESU Theologi fidem facimus legiſſe hanc Secundam *Operis Moralis partem à R. P. Ferdinando de Caſtro-Palao, de eadem Societate noſtra Theologo elaboratam*; atque nihil in eâ comperiſſe, quod à Catholicæ, Apoſtolicæ, & Romanæ Eccleſiæ ſenſis, & à ſanâ ſanctorum Patrum doctrinâ foret alienum. Proinde dignam teſtamur, quæ in communem utilitatem typis mandetur. Lugduni, 27. Octobris, 1646.

CAROLUS DU-LIEU.

JOANNES FERRAND.

Facultas R. P. Provincialis Societatis JESU, *in Provincia Lugdunenſi.*

CLAUDIUS MAUCLER, Provincialis Societatis JESU, in Provincia Lugdunenſi, juxta Privilegium eidem Societati à Regibus Chriſtianiſſimis Henrico III. 10. Maii 1583. Henrico IV. 20. Decemb. 1606. & Ludovico XIII. 14. Febr. 1611. conceſſum, quo Bibliopolis omnibus prohibetur ne libros ab ejuſdem Societatis hominibus compoſitos abſque Superiorum permiſſione imprimant: permittit Claudio Proſt, & Joanni Baptiſtæ Devenet, ut Librum cui inſcriptio eſt *Operis Moralis de Virtutibus & Vitiis contrariis in varios Tractatus & Diſputationes Theologicas diſtributi pars ſecunda de Virtute Religionis & ei annexis, &c. authore P. Ferdinando de Caſtro-Palao, Legionenſi Societatis* JESU, Sacræ Theologiæ Profeſſore & ſanctæ Inquiſit. Qualificatore, & Conſultore, ad ſex proximos annos imprimere, ac liberè divendere poſſint. Datum Lugduni 5. Novemb. 1646.

CLAUDIUS MAUCLER.

SUMMA PRIVILEGII REGIS.

CAutum eſt auctoritate Regis, ne quis in Regno ſuo aliiſve locis ſuæ ditioni ſubjectis intra decem proximos annos imprimat aut divendat Librum cui titulus eſt, R. P. FERDINANDI DE CASTRO-PALAO OPUS MORALE, ſeptem Tomis comprehenſum abſque GULIELMI BARBIER conſenſu mulctâ indictâ qui ſecus fecerit; prout fuſius in diplomate Regio continetur. Datum Pariſiis, die 18. Junii 1682.

De mandato Regis.

LE PETIT.

OPUS

OPUS MORALE
DE VIRTUTIBUS, ET VITIIS CONTRARIIS, SECUNDA PARS;

De virtute Religionis, eíque annexis.

TRACTATUS VII.
RELIGIONIS,

QUI EST

DE ORATIONE, DEVOTIONE, horíſque Canonicis.

PROOEMIUM.

EXplicatis Theologicis virtutibus, moralium naturam debemus inveſtigare. Et quia inter virtutes morales præcipuum locum obtinet religio, utpotè quæ Deum, ad quem omnes referuntur, propinquius reſpicit, de ea primò inſtituimus ſermonem. Habet religio plures actus, quibus Majeſtas divina colitur, & honoratur. Alij ſunt potiùs interni quàm externi. Alij econtrà potiùs externi, quàm interni. Internos voco cum D. Thom. *quæſt.* 81. & 82. devotionem, & orationem, quæ eſt præcipuus religionis actus; ſiquidem ipſo proteſtamur Deum nobis eſſe ſuperiorem, & Dominum, ab ipsóque pendere; ipſiúſque favore indigere. Sub oratione continetur laus, & gratiarum actio: quia ſecundùm D. Thom. *quæſt.* 83. *art. ult.* gratiarum actio pars eſt orationis, & laus petitioni miſcetur. Huic annectitur votum; quia ipſo profitemur nos velle Deo, ut ſuperiori, & Domino ſemper inſervire; quæ proteſtatio ſine dubio eſt verus Dei cultus. Eadem ratione annectitur juramentum, quo Deum teſtem infallibilem veritatis recognoſcimus. Et generaliter quilibet virtutis actus materia, & objectum religionis eſſe poteſt, quatenus illo religamur Deo, ipſíque unimur, & debitam erga ipſum ſubjectionem profitemur, ut tradit S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 104. *art.* 3. *ad* 1. Actus religionis, qui exterius conſummantur, ſunt: Adoratio Deo, & Sanctis, eorúmque imaginibus, & reliquiis facta: Feſtorum obſervatio: Oblatio Sacrificij, & primitiarum, decimarúmque ſolutio: Reverentia facta rebus, & locis ſacris, perſoniſque Eccleſiaſticis. His annectitur Sacramentorum receptio, & miniſtratio; ac denique cujuſlibet Eccleſiaſticæ cenſuræ timor, & obſervatio: Et per antitheſim pertinent ad religionem omnia, quæ ſupradictis adverſantur. Sed quia horum omnium explicatio eſt præcipua pars moralis

Theologiæ, in præsentia solùm agemus de iis, quæ ad religionem magis directè pertinent. Reliqua, Deo favente, pro sequenti volumine reservamus.

In triplicem disputationem Tractatum hunc divido.

In prima tracto de iis, quæ ad orationem in communi pertinent.
In secunda de iis, quæ ad horas canonicas privatim recitatas attinent.
In tertia de iis, quæ pertinent ad horas canonicas publicè recitatas.

DISPUTATIO I.

De Oratione & Devotione in communi.

PUNCTUM I.

Explicatur essentia religionis.

1 *Unde dicatur religio.*
2 *Definitur religio.*
3 *Quodnam est objectum religionis.*
4 *Quomodo distinguatur hæc virtus à reliquis.*
5 *Probatur non distingui religionem, qua colitur Deus, ab ea qua coluntur Sancti.*
6 *Distingui cum communi sententia defenditur.*
7 *Ob diversas perfectiones Dei, & diversa beneficia nobis collata non distinguitur religio.*

1. ANTEQUAM in particulari de actibus religionis instituamus sermonem, oportet explicare quid sit religio, & quotuplex, & qua ratione ab aliis virtutibus distinguatur. Et primò præmittendum est, nos in præsenti non loqui de religione, prout est quidam status, quo plures obstricti castitatis, paupertatis, & obedientiæ votis congregantur in unum, ut Deo perfectiùs famulentur. Neque de generali statu Ecclesiæ Catholicæ, qui etiam religio Christiana dicitur, quia verum Dei cultum continet, & extra quam nullus alius est. Sed loquimur de virtute religionis, qua movemur hunc cultum Deo debitum exhibere. Hæc igitur virtus nomine religionis appellata est ab aliquibus Doctoribus; quia ea, quæ in Dei cultum cedunt, relegata sunt, & separata à communi usu. Aliis placet dici à relegendo; quia sæpè relegenda, & revolvenda sunt, quæ ad Dei cultum pertinent, ut dixit Cic. 2. *de nat. Deor.* quem sequitur Isidor. *lib.* 10. *ethymol. cap.* 17. *litt. D. in princ.* Alii existimant dici à reeligendo; quia iterum Deum eligimus, quem peccando rejeceramus. Sic August. *de civit. c.* 4. Sed præ omnibus Lactant. *lib.* 4. *de vera sapient. cap.* 28. veritatem attigit, dicens religionis nomen derivari à religando; quia ipsa religione nos Deo unimur, & religamur. Consentit August. *lib.* 1. *de vera relig. cap. ult.* qui primam suam ethymologiam retractat *lib.* 1. *retractat. cap.* 13.

2. Est igitur religio virtus moralis, quæ Deo tanquam omnium creatori, & Domino debitum cultum, & honorem exhibet. Sic omnes DD. cum D. Thom. *quæst.* 81. *art.* 1. Esse autem virtutem dubitari non potest; siquidem ejus objectum, & materia, circa quam versatur, est cultus Deo debitus, quæ est valde honestati, rationique conformis. Quod autem sit virtus moralis, & non theologica, inde probatur; quia non respicit Deum, ut immediatum objectum, sed respicit ejus cultum, & reverentiam. Item religio est pars quædam potestativæ justitiæ, quia est ad alterum, scilicet Deum; cui intendit reddere debitum honorem, Ergo est virtus moralis. Quod ampliùs constabit ex dicendis. Cùm autem dicimus officium hujus virtutis esse debitum Deo cultum exhibere, non est intelligendum, quòd quilibet cultus ex præcepto rigoroso debeatur: sæpè enim colimus Deum, & honoramus actibus non obligatoriis, sed voluntariis. Sed est intelligendum, quod in genere debetur cultus, & honor Deo exhibendus pro possibilitate nostra, cui debito, etsi quoad exercitium non semper debeatur, fit satis tum spontaneum, tum debitum honorem illi deferendo.

3. Hinc constat quodnam sit objectum hujus virtutis. Est, inquam immediatum ejus objectum, quilibet actus, sive internus, sive externus, quod divinam excellentiam nobis superiorem esse protestemur. Actus verò à religione elicitus est affectus, quo hic actus honorativus intenditur. Deus autem est objectum immediatum, cui talis actus honorativus defertur, quod exemplo justitiæ fieri post manifestum. Velle proximo reddere jus suum, illæsúmque conservare actus est justitiæ, cujus objectum est ipsa redditio. Persona, circa quam redditio versatur est proximus. Ita in præsenti voluntas honorandi Deum, reddendíque illi debitum cultum, est immediatus actus religionis, ipsa verò honoratio cum submissione propria est objectum, Deus autem est persona, circa quam hæc honoratio versatur; & cujus bonum, & quasi commodum per eum intenditur.

Dices: sæpè nos honorare Sanctos, eorúmque imagines, & reliquias venerari, & ministris Ecclesiæ decimas solvimus, & tamen Deus per hæc immediatè non videtur attingi, ut persona, cui honor defertur. Ergo religio non respicit immediatè Deum, ut personam, cui deferatur honor. Respondeo, dupliciter nos posse Sanctos honorare, vel secundùm propriam excellentiam, vel ut sunt templa Dei, in eísque Deus habitare censetur. Sed primo modo honorentur; eorum honoratio ad virtutem religionis non pertinet: pertinet tamen si secundo modo honorentur; & tunc non tam Sancti, quàm Deus honoratur, ipsíque honor defertur. Idémque dicendum est de veneratione facta imagini. Non enim Deus excluditur ab ejus veneratione, sed potius ipse est, quid in imagine veneratur. Solutio autem decimarum facta Ecclesiæ ministris est quædam divinæ excellentiæ & supremi dominii protestatio: ac proinde licèt utilitas temporalis illius actionis hominibus deferatur; quia tamen in protestationem divinæ excellentiæ defertur; ideo Deus est per illam cultus, & honoratus.

4. Ex his facilè colligitur distinctio hujus virtutis religionis à reliquis omnibus. Nulla enim virtus est quæ hoc modo Deum respiciat. Nam Theologales virtutes Fides, Spes, & Charitas Deum alio diverso modo respiciunt. Nam fides, respicit Deum sub ratione primæ veritatis. Spes sub ratione summi boni nostri. Charitas sub ratione summi boni verè & propter se amabilis. At religio respicit Deum ut summè excellentem nobísque superiorem; ac proindè dignum summo cultu & veneratione. Neque inde fit religionem esse virtutem Theologalem, sicut est Fides, Spes, & Charitas: nam ad hoc ut esset virtus theologalis, debet Deum immediatè

diatè ut propriam materiam attingere, ſicuti facit Fides, Spes, & Charitas. Nam fides immediatè credit Deum eſſe infallibilis veritatis, ſpes illum ſperat poſſidendum, charitas amat. At religio non immediatè Deum attingit, ſed attingit ejus cultum; quia cultum Deo propter ejus excellentiam defert: ac proindè cultus, & veneratio eſt ejus immediatum objectum; & conſequenter virtus Theologalis non eſt, ſed ab illis diſtincta. Sic D.Thom. ab omnibus receptus 2. 2. *quæſt.* 81. *art.* 4. & 5. Ab aliis autem virtutibus conſtat diſtinctam eſſe; quod facilè videri poteſt ſi per ſingulas diſcurramus: neque poteſt eſſe aliqua difficultas.

Et primo à juſtitia rigoroſa diſtinguitur: quia juſtitia rigoroſa eſt ad alterum cum æqualitate, at religio non poteſt æqualitatem conſtituere. Nunquam enim Deum ita honorabis, quin ipſe majori honore dignior ſit. Secundò, ab obedientia religio diſtinguitur; quia obedientia reſpicit conformitatem ſubditi cum Superioris voluntate: at religio reſpicit reverentiam ipſi ſuperiori exhibitam, exhibere autem obedientiam & cultum, quid diſtinctum eſt ab obedire. Et licèt qui obedit alteri, dicatur large illum colere, ac formaliter id obedientia non intendit. Tertiò differt à pœnitentia. Quia officium proprium pœnitentiæ eſt, Deo debitam pro peccatis ſatisfactionem reddere, in qua propriè non attenditur excellentia Dei. Quartò, à virtute fidelitatis & gratitudinis erga Deum diſtinguitur, quia fidelitas reſpicit ſolutionem promiſſi, quia promiſſum eſt, ſub qua ratione non attingitur à religione. Gratitudo reſpicit beneficij accepti quaſi compenſationem. Ergo ab omnibus iis diſtinguitur.

5. Major eſt difficultas, an religio, qua colitur Deus, diſtinguatur à virtute religionis, qua coluntur Sancti? & ratio difficultatis eſt, quia charitas, qua amatur Deus & proximus propter Deum amatur, eadem eſt. Ergo etiam eadem erit religio, qua Deus & Sancti propter ipſum coluntur. Quòd ſi dicas, hoc verum eſſe de cultu, qui Sanctis exhibetur, ut ſunt Dei imagines, ipſumque repræſentant, non tamen de cultu Sanctis exhibito, ut ſanctitatem habent & gloriam obtinent; quia ratione hujus ſanctitatis digni ſunt honore alio diſtincto ab eo quo Deus ipſe honoratur. Adhuc non ſatisfacis; quia illa ſanctitas ad Deum refertur, eſtque illius participatio. Ergo facta reverentia ipſi Sancto propter ſanctitatem fit reverentia Deo, à quo ſanctitatem accepit, & ad quem refertur. Ergo ad eandem virtutem permanet utraque reverentia. Sicut honor exhibitus legato Regis quatenus talis eſt diſtinctus ab eo, qui exhibetur Regi, ſed ad eundem habitum ſpectat. Et ita tenet Marſil. *in* 3. *quæſt.* 8. *art.* 1. *in fine*, & probabile reputat Leſſius *lib.* 2. *cap.* 36. *dub.* 3. *num.* 16.

6. Nihilominùs retinenda eſt communis ſententia affirmans cultum exhibitum Sanctis ob ſanctitatem ipſis inhærentem pertinere ad diverſam religionis virtutem ab ea, ad quam pertinet cultus Deo exhibitus, vel exhibitus Sanctis quâ Deum repræſentant. Sic D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 82. *art.* 4. & *quæſt.* 163. *art.* 3 Bonavent. Richard. Gabriel. Durandus, & alii *in* 3. *d.* 9. Suarez *lib.* 2. *de habitu religionis*, *cap.* 5. *num.* 4. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 36. *dub.* 3. *num.* 16. & *ſeqq.* idémque inſinuant ſancti Patres affirmantes Deum adorari adoratione latriæ, Sanctos duliæ. Ratio eſt, quia ubi eſt diverſa ratio formalis cultus, ibi eſt diverſus cultus, diverſáque virtus, ſed in cultu exhibito Deo eſt diverſa ratio formalis à cultu exhibito Sanctis, quâ Sancti ſunt. Nam Deus ob excellentiam increatam colitur, Sancti verò ob excellentiam creatam & participatam. Ergo. Neque obſtat hanc Sanctorum excellentiam dicere ordinem intrinſecum ad divinam: quia non attingitur ut dicit ordinem, ſed quatenus in ſe eſt quoddam bonum excellens reddens hominem dignum honore. Licèt enim quælibet creatura intellectualis dicat ordinem ad Deum: nihilominùs tamen poteſt per ſe eſſe digna aliquo honore diſtincto ab eo, quo Deus eſt dignus, quia habet excellentiam diſtinctam ab illo. Et hinc colligi poteſt differentia, quæ eſt inter reverentiam exhibitam imagini Chriſti & reverentiam exhibitam Sanctis quatenus tales ſunt. Nam quando imago Chriſti adoratur & colitur, non adoratur & colitur ob aliquam excellentiam ipſi inhærentem: ſed ob excellentiam, quæ in prototypo & exemplariis reperitur, & quatenus illud reſpicit, ita ut exemplar ſit quod formaliter adoratur, & cui nos formaliter ſubmittimus, imagini autem materialiter tantùm. At Sanctus, qua ſanctus eſt, habet propriam excellentiam diſtinctam ab excellentia divina, quæ illum dignum honore facit, ac proindè petit diſtinctam virtutem, ut honoretur ab ea, quam petit ipſe Deus.

7. Sed inquiris, An ob diverſas perfectiones in Deo exiſtentes, vel ob diverſa beneficia nobis collata, debeatur ipſi diverſus cultus, & religio ſpecie diſtincta?

Reſpondeo, nequaquam deberi diverſam, ſed unam eandem ſpecie; quia eſt unica & ſimplex ratio colendi Deum adoratione latriæ, nempe eſſe primum principium, à quo omnia dependent. Sed ratio primi principij providentiam, ſapientiam, bonitatem, omnipotentiam, reliquaſque divinas perfectiones continet: (quia omnes continere debet ut ſit principium & origo totius eſſe.) Ergo Deus ſecundùm omnes honoratur. Ergo ob diverſas in Deo perfectiones non variatur cultus. Et ita tradit D.Tho. *quæſt.* 41. *art.* 3. *ad* 1. & *quæſt.* 84. *art.* 1. *ad* 2. & multis probat Suarez *lib.* 1. *de relig. cap.* 6. *num.* 4. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 36. *dub.* 4. *num.* 26.

Neque item ob diverſa beneficia, Creationis ſcilicet, Redemptionis & juſtificationis, &c. nobis collata debemus Deo diverſum cultum ſpecie, ſed unum & eundem. Quia beneficia non ſunt ratio formalis ob quam Deus colitur, & honoratur, ſed eſt ipſa divina excellentia, à qua illa beneficia proveniunt. Divinæ enim excellentiæ nos ſubmittimus & paremus: beneficia autem ſolùm ſunt cauſa ob quam hæc ſubmiſſio & obedientia debetur. Si enim à Deo nullam dependentiam haberemus, nihilque ab illo eſſet acceptum, non apparet quomodo obligati eſſemus ipſum revereri & colere? Quia ergo ejus eſſe eſt ita perfectum, ut omnia ab illo neceſſariò pendeant, ideò illum colimus, & ex obligatione colimus, licèt cauſa hujus obligationis multiplex ſit. Vide Leſſium *lib.* 2. *cap.* 36. *dub.* 4.

PUNCTUM II.

Quid ſit devotio, oratio, laus, & gratiarum actio, & quotuplex.

1 *Definitur devotio, & unde excitetur, & qua ratione ad religionem pertineat.*
2 *Oratio definitur & probatur eſſe religionis actum.*
3 *Petitionem eſſe actum voluntatis, tametſi operationem intellectus ſupponat.*
4 *Laus & gratiarum actio quomodo ad orationem & religionem pertineat.*
5 *Quæ ſit oratio mentalis, quæ vocalis?*

1. INter præcipuos religionis actus hi numerantur à D. Thoma *q.* 82. & 83. Dicendum ergo eſt primò cum eodem Doctore Angelico *q.* 82. *art.* 1. Devotionem eſſe actum voluntatis hominis offerentis ſeipſum Deo ad ei inſerviendum. Qui enim ſe offert ad ſerviendum alteri, illius devotus dicitur.

Dupliciter autem te Deo offerre potes. Primò, ſolo propoſito & deſiderio. Secundò, voto & juramento. Si primo modo te offeras, gratum te exhibes Deo, ſed gratiorem ſecundo modo, utpotè jam ſis omninò devinctus & obligatus divino famulatui.

Ex hujuſmodi oblatione præcipuè ferventi naſcitur quædam ſpecialis & ſenſibilis lætitia, quæ ſolet communiter devotio nuncupari, cùm tamen verè, & propriè devotio non ſit, ſed affectus illius. Item naſcitur quædam triſtitia, tum de divina offenſa, tum quod tantùm differatur divina viſio.

Hæc autem devotio, ut benè docet Caietanus 2.2. *quæſt.* 82. *art.* 3. excitatur primò & præcipuè ex contemplatione divinæ excellentiæ & beneficiorum ab eo in nos promanantium. Secundò, ex conſideratione propriorum defectuum, qua cognoſcimus nobis neceſſarium eſſe Deo niti ut aliquid boni habeamus.

Hanc igitur devotionem ad religionis virtutem tanquam ejus objectum & materiam pertinere, nemini dubium eſſe poteſt : cùm ſit ſignum quo divinam excellentiam & omnium ab illo dependentiam proteſtamur, & in iis DD. conveniunt.

2. Secundò, dicendum eſt orationem eſſe petitionem decentium, ſic D. Damaſc. *lib.* 3. *de fide orthodoxa cap.* 24 Baſilius *hom.* 5. *de variis quæ eſt in Martyrem Julitam.* Non enim ad orationem ſufficit te bona aliqua à Deo deſiderare, ſed inſuper requirit, ut illa ab ipſo petas. Immò in ipſa petitione præcipua ratio orationis conſiſtit. Quia præcipuè per ipſam petitionem Deum honoramus : ſiquidem ipſa petitione illi nos ſubmittimus, proteſtantes ejus divinam excellentiam, & noſtram indigentiam. Ex quo fit orationem eſſe religionis actum ; non quidem elicitum ſed imperatum : imperatum, inquam, ab affectu quo vis petere, ut media petitione Deum inclines ad petita concedenda, quod alia via fieri non poteſt, niſi ipſum Deum colendo & honorando petitione. Eſt ergo petitio religionis actus, & ita tradunt communiter Doctores cum D. Thom. *quæſt.* 81. *art.* 4. *& quæſt.* 83. *art.* 1. *&* 2. Valentia *diſp.* 6. *quæſt.* 2. *punct.* 1. Suarez *tom.* 2. *de relig. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 3. Leſſius *lib.* 2. *de juſtit. cap.* 37. *dub.* 2. *num.* 7.

Sed objicies orationem ad virtutem charitatis, vel ſpei pertinere poſſe. Quia ad illam virtutem pertinet media apponere; ad quam pertinet finis intentus. Sed finis intentus in petitione eſſe poteſt petita obtinere, ut Deo magis placeas, illóque fruaris. Ergo petitio facta ex tali fine ad charitatem, vel ſpem pertinet. Ergo non ad religionem.

Reſponderi poſſet cum Leſſio *ſuprà*, negando ultimam conſequentiam. Quia optimè ſtat unum actum à multiplici virtute imperari. Potes enim miſſam audire, ut voto ſatisfacias, & ut adimpleas Eccleſiæ præceptum. Item potes docere ignorantem ex compaſſione proximi, & ut illi benefacias, in quo virtutem miſericordiæ exerces : & potes illum docere ut gratum te Deo exhibeas, eíque placeas, qui charitatis actus eſt. Sic ſimiliter potes à Deo beneficia poſtulare, ut illi placeas, vel ut illo fruaris, vel ut debitum ei cultum & honorem exhibeas. Secundùm finem ergo in petitione propoſitum erit actus vel charitatis, vel ſpei, vel religionis. Quod ſi ab illo triplici fine imperetur, erit actus imperatus illius triplicis virtutis.

Sed hæc ſolutio nullo modo ſatisfacit. Quia aliàs oratio non magis erit religionis actus quàm pœnitentiæ, charitatis, & ſpei, cùm æqualiter ab iis omnibus provenire poſſit. Quapropter dicendum cenſeo cum Suarez *lib.* 1. *de oratione, cap.* 2. *num.* 9. orationem ſemper eſſe actum imperatum immediatè à virtute religionis : quia ſemper aſſumitur ut medium ad inclinandum & movendum Deum ut petita concedat : non poteſt eſſe medium niſi quatenus honorarium eſt divinæ majeſtatis : ac proindè quatenus procedit ex tali affectu. Ergo licet ex affectu charitatis velis rem poſtulatam obtinere ; non inde infertur, poſtulationem à charitate imperari immediatè, ſed ſolùm infertur charitatem imperare virtutem religionis, ipſamque elicere affectum petendi rem illam, & ex tali affectu petitionem in cultum Dei elici.

Adde à quacumque virtute petitio imperetur, ſemper eſt actus implicitus religionis ; quia ſemper aptus eſt generare de Deo æſtimationem, & debitum de illo conceptum : ſicuti genuflexio & proteſtatio coram Deo, etſi à ſola charitate imperetur ? eſt tamen actus implicitus religionis ; quia illo teſtamur excellentiam divinam nobis eſſe ſuperiorem.

3. An autem petitio ſeu oratio actus ſit intellectus, vel voluntatis ; dicendum eſt uniuſcujuſque actum eſſe, ſed præcipuè voluntas, ſic Suarez *lib.* 1. *de orat. toto c.* 3. Breviter probo. Ad petitionem ſeu orationem. Primò eſt neceſſarium ut cognoſcas illorum quæ petere vis, habere indigentiam, Deúmque potentem eſſe ea concedere. Secundò, debes velle ut ea tibi vel aliis concedat, ſi pro aliis eſt petitio. Tertiò, manifeſtare debes illi tuum deſiderium cum ſupradicta humili cognitione, ut inde moveatur Deus ad beneficium concedendum. Nequo aliud imaginari poteſt quod ad petitionem poſſit excogitari. In duplici ergo priori actu intellectus & voluntatis oratio conſiſtere non poteſt : cùm poſſis cognoſcere Principem aliquem potentem eſſe tibi concedere beneficium aliquod, illúdque poſſis deſiderare, non tamen velis ab illo petere. Ergo petitio aliquid amplius eſt à deſiderio beneficii, & cognitione poteſtatis in concedente & indigentiæ in recipiente. Reſtat ergo ut ſit practica manifeſtatio illius deſiderii & recognitionis. Quæ manifeſtatio, etſi aliquibus placeat eſſe formalem actum intellectus : mihi probabilius videtur eſſe formalem actum voluntatis. Nam hæc practica manifeſtatio nihil aliud eſt, quam voluntas qua vis tuum deſiderium & humilem cognitionem Deo fieri manifeſtam, ut inde ipſa moveatur ad bene concedendum. Per eam enim voluntatem loqueris cum Deo, ad illúmque deſideria tua dirigis. Hac enim ratione unus Angelus cum alio loquitur, quatenus vult ſuum deſiderium illi fieri manifeſtum, & petitionem citra illum exercet, ſi velit ut ex tali manifeſtatione, moveatur ad concedendum deſideratum.

4. Laus & gratiarum actio ad orationem pertinent, quia & petitionem ſolent antecedere, & illius conſecutionem non leviter juvant, & obtenta petitione debentur. Laus ergo interior Dei actus eſt formalis intellectus, quo divinam excellentiam recognoſcis ; ſi tamen velis eam recognitionem Deo præſentare, & in illius cultum offerre, cum Deo loqueris, illúmque coram ipſo laudas. Similiter etiam gratiarum actio nihil aliud eſt quàm quædam beneficiorum recognitio ; quam Deo præſentas in ejus obſequium & beneficii aliqualem recompenſationem : quæ præſentatio actus eſt voluntatis. Fit ergo orationem in actu voluntatis conſummare.

5. Tandem dividitur oratio in mentalem & vocalem. Mentalis eſt, quæ actibus intellectus, & voluntatis perficitur. Vocalis, quæ verbis exprimitur. Utimur autem ſæpiùs oratione vocali, quia eſt apta ad devotionem & attentionem excitandam tam in nobis, quam in aliis : & quia ipſa teſtemur Deum non ſolùm corde, ſed ore eſſe laudandum.

Item hæc vocalis oratio, alia eſt publica, alia privata. Publica eſt quæ nomine Eccleſiæ per miniſtros

ab

ab ipsa deputatos sit, ea intentione ut munus suum expleant. Privata, quam unusquisque propria auctoritate offert. Unde si laicus recitaret horas Canonicas non diceretur publicam orationem facere, etiamsi in platea recitaret; quia non est minister ab Ecclesia deputatus. Neque etiam Sacerdos diceretur publicam facere orationem, etiamsi horas canonicas recitaret, si à se excluderet intentionem recitandi ut minister Ecclesiæ. Requiruntur ergo hæc tria ad orationem publicam. 1. Esse orationem ab Ecclesia constitutam. 2. esse factam à ministro Ecclesiæ. 3. procedere ex tali intentione. Ita Suarez *lib. de orat. cap.* 2.

Punctum III.

Quid in oratione petendum est? ubi Dominica oratio exponitur.

1 *Quæ à Deo petenda sunt expenduntur.*
2 *Quæ Christus signavit in oratione Dominica absque ulla conditione expostulari possunt.*
3 *Explicantur prima verba orationis dominicæ.*
4 *Tres primæ petitiones gloriam divinam expectantes declarantur.*
5 *Qui panis quotidianus expostuletur.*
6 *Quomodo petit justus peccator sibi, & peccata dimitti.*
7 *Petimus à Deo ne in tentationem labamur.*
8 *Ut ab omni noxio liberemur concludimus petitionem.*

1. PRimò certum est beatitudinem, gratiam & charitatem, reliquasque virtutes te petere à Deo posse; quia iis constitueris sanctus, & Dei amicus. Secundò certum est, omnia alia, sive spiritualia, sive temporalia, quæ horum consecutioni necessaria vel apta sunt, te posse petere, & desiderare non absolutè, sed quatenus media: quia sub illa ratione semper Deo placent. Quia hæc bona, quæ absolutè temporalia dici possunt, ut sunt scientia philosophiæ & cujuslibet artis, ingenii acumen, prudentia humana in negotiis tractandis, divitiæ, honores, longitudo vitæ, pulchra uxor, speciosa proles, & similia, sæpissimè homini nocent ob ejus malitiam & beatitudinem impediunt; ea de causa consilium optimum est, ea non absolutè petere, sed sub conditione si ad Dei gloriam & suam salutem profutura sint, ut benè dixit S. Thom. *q.* 83. *art.* 6. Val. *disp.* 6. *q.* 2. *punct.* 4. *post med. vers. secundò in eadem quæstione.* Lessius *lib.* 2. *cap.* 37. *dub.* 4. *numer.* 21. Si tamen ea absolutè petas; quia existimas tuo statui convenire, illisque bene usurum, non peccas: sicuti non peccas illa absolutè desiderando; quia desideras ea, quæ absolutè bona sunt, & à Deo donantur, & naturæ rationali conveniunt. Quod non leviter insinuavit Christus Dominus, cum in oratione Dominica nos docuit panem nostrum quotidianum absolutè expostulare. Quod autem illis malè uti possis, non vitiat eorum petitionem: cùm ille malus usus non ex rebus petitis, sed ex tua malitia proveniat: aliàs vitiaret petitionem virtutis, quia per superbiam & malitiam malè uti potes. Sic Suarez *lib* 2. *de orat cap.* 2. *à num.* 7. *& seq. præcipuè num.* 11. ubi pluribus hanc veritatem exornat. Periculum autem abusus, quod in iis rebus adest, non videtur esse proximum & morale, quod obligationem constituat à similium petitione abstinendi. Quæ ratio probat te non peccare etiamsi divitias & honores in abundantia petas absolutè; quia remotum est periculum abusus, & potius existimas illa abundantia benè te esse usurum. Suarez *d. cap.* 17. *à num.* 14.

2. Unum tamen in hoc puncto est omninò cer-

tum, ea absolutè & absque ulla actione postulari posse, quæ Christus *Matth.* 6. petenda docuit oratione Dominica, quam optimè explicat Chrysologus *hom.* 14. Nissl. *hom.* 2. Aug. *lib.* 2. *de serm. Dom. in monte cap.* 4. & D. Thom. 2. 2. *quæst.* 83. *& alii Patres & Evangelii expositores, & D. Thomæ commentatores.* Quibus annumerandi sunt, & meritò Valentia *disput.* 6. *quæst.* 2. *punct.* 1. Lessius *lib.* 2. *cap.* 37. *dub.* 4. Suarez *l.* 3. *de orat. cap.* 8. Hæc autem oratio, quæ omnium est divinissima tres partes continet. In prima quasi Dei benevolentia captatur, quod fit illis verbis. *Pater noster, qui es in cœlis.* In secunda continentur tres petitiones, Deum ejúsque gloriam expectantes. In tertia, ea quæ ad nostram salutem pertinent.

3. Primò Dei benevolentia captatur eum *Patrem* nominando: æstimat enim tanti hunc titulum ob fiduciam, quam in nobis generare potest, ut videatur illum præferre cæteris illis majestuosis titulis, Justi, Omnipotentis, & Sapientis, &c. Ut hac via indicaret nobis voluntatem, quam habet *ut filii Dei nominemur & simus*; insupérque augeret fiduciam obtinendi quidquid ab eo postulemus. Nam ut dixit S. Aug. *serm.* 182. *de temp.* & Beda *in præsenti loco Matthæi*, quid negavit filiis, qui jam dedit quod Pater est. Adde huic titulo ita affectum esse, ut quamvis tu ut filius prodigus nomen & dignitatem filii amittas, ipse tamen nomen Patris retinere vult ut rectè ponderavit Chrysologus *serm.* 3. *de filio prodigo in illa verba, Pater peccavi in cœlum & coram te, am non sum dignus vocari filius tuus*, &c. *Ille* (inquit Chrisologus) *scilicet Deus, quod Patris est, non amisit. Urgenter Patris viscera iterum genitura per veniam.* Quæ satis commendant divinam charitatem & nostram obligationem procedendi ut simus filii talis parentis. Neque enim justum est à tanto & tam divino Patre degenerare. Secundò voco Deum *Patrem nostrum* non *meum* 1. ut indicem voluntatem quam habet se omnibus communicandi. 2. ut denotem diverso modo nos esse filios, ac est Christus, Christus enim est filius naturalis, nos adoptivi. 3. ut manifestem me pro omnibus, quorum Deus pater est, postulare velle, ut sic mea oratio illi gratior sit. Nam ut ait Chrysost. *d. hom.* 14. dulcior est ante Deum oratio, non quam necessitas rei transmittit, sed quam charitas fraternitatis commendat. Tertiò, fateor Deum nostrum *in cœlis* esse; non quia simul in terris non sit, cùm sit immensus, sed ut denotemus ibi præcipuè se manifestare, tum gubernando cœlos, tum beatificando Angelos. Appositque Christus illa verba. 1. ut indicaret nobis potius cœlestes, quàm terrestres esse debere juxta illud Pauli, conversatio nostra in cœlis est. 2. cœlum esse patriam nostram, & ad illam tanquam peregrinos properare. 3. ut mentem & animum à terris abstractum in cœlis figamus ubi noster Pater residet. 4. ut summa cum reverentia illum alloquamur, utpotè Dominum cœli & terræ. 5. ut si titulus humanissimus Patris ob nostram iniquitatem nos audaces reddidit; regalis titulus cœlorum præsidis contineat. 6. ut nostram fiduciam firmet & spem augeat possidendi cœlos. Nam ubi est Pater, & filii debent esse: & ubi est caput, ibi membra. *Non enim* (ait Bernardus *in illud Job, in sex tribulationibus liberabo te*) *sine membris caput invenitur in regno.* & Magnus Leo *serm.* 1. *de Ascensione Christi. Quo præcessit gloria Capitis, eo spes vocatur & corporis.*

4. Postquam iis rebus benevolentiam divinam captavimus. Deúmque, ut *Patrem nostrum* recognovimus, nósque illius esse filios, ut tales ad petendum accedimus. Cùm ergo nihil filio magis proprium sit quàm procurare, quæ ad honorem & voluntatem

patris pertinent ; ea de causa primò petimus, *ut nomen sanctificetur*. Sanctificetur, inquam, non in se : quia in se non potest esse magis sanctum, sed in nobis ut ait Chrysostomus. In nobis autem sanctificabitur, si eum cognoscimus, & veneramur, & cogitatione, verbo, & opere ab ejus volontate nunquam recedimus, sed potiùs ita nos geramus ut videant homines opera bona nostra, & glorificent Patrem nostrum qui in cœlis est.

Sed quia præcipuus modus sanctificandi Deum est, qui provenit ex ejus gratia, & charitate, ut potè quæ jus tribuit illum in cœlis possidendi, ideò post petitam sanctificationem sui nominis, petimus 2. ut ejus *regnum ad nos veniat*. Veniat, inquam, ad nos ejus regnum in pignore, spe & jure certo, quod fit per gratiam & charitatem, valde notandum est verbum illud *veniat*. Nam nequaquam petimus ut nos ad illud accedamus, sed potiùs ut nobis ipsum accedat. Quia prius Deus ad nos venire debet per gratiam, quàm nos possimus illum possidere.

Ad obtinendum hujusmodi regnum medium unicum est divinæ voluntatis executio : ideò tertio loco petimus, *ut ejus voluntas fiat sicut in cœlo & in terra*. Contingit autem sæpè nos divinam voluntatem ignorare, vel in illius executione languescere : petimus ergo à Deo nostrum intellectum cognitione divinæ voluntatis illuminari, & nostram voluntatem in ejus executione ferveſcere, non utcumque, sed qualiter Angeli, spiritúsque beati. Optamus namque in executione divinæ voluntatis ut gratia operetur in nobis, quod status perfectus gloriæ operatur in beatis. In beatis enim operatur status ille perfectus, ut sic Deo adhæreant ut ab illo numquam recedant. Petimus ergo ut per gratiam sic Deo ejúsque voluntati hæreamus, ut ab illo numquam recedamus. Insuper petimus ut non solùm nos divinam voluntatem exequamur, sed etiam ut in nobis, & in toto mundo executioni mandetur. Neque obstat hanc voluntatem efficacem esse, & necessariò implendam, ut non possimus orare ut impleatur ; quia efficax & absoluta est media prævisa oratione.

Hæ tres petitiones Dei gloriam dicuntur præcipuè spectare, etsi in nostram utilitatem cedant; quia gloria Dei est sanctificatio nostra, ejúsque voluntatis divinæ prompta executio. Neque obstat, his petitionibus idem esse postulatum, ut petitiones distinctæ non sint : quia est idem postulatum formaliter, sed virtualiter & implicitè. Formaliter enim prima petitione petitur à Deo, ut ejus nomen, & quidquid ipse à nobis celebretur, & honoretur, quod præcipuè fide & religione fit. In secunda expostulatur ejus regnum nobis advenire per charitatem, & gratiam. In terra generaliter optamus divinæ voluntatis conformitatem, quod opus magnæ perfectionis charitatis.

5. Tertio loco subsequuntur petitiones nostram utilitatem præcipuè spectantes, quarum prima & in ordine quarta est petitio panis quotidiani. Dicimus namque Deo Patri nostro. *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie* : id est ea, quæ necessaria sunt ad vitam nobis concede. Quod expendens D. Chrysost. *hom.* 18. inquit : Non petuntur pretiosæ vestes, nec cibi delicati, sed ea solum quæ naturæ necessaria sunt. Neque enim placet Deo ampliùs indulgere naturæ, quam à nobis ipse necessitatis usus exposcit. Unde infert Chrysostomus. Qui in uno convivio & uno die ea, quæ pluribus diebus consumenda erant, consumit, non videtur consumere quæ petivit, & quæ Deus voluit concedere. Ipse enim alimentum unius diei expostulavit, & plurium dierum alimentum consumpsit. Item expostulari voluit Christus alimentum pro die præsente, solicitudinem habere alimenti pro illis diebus quos ignoramus an simus victuri. Quod si quis ut ille dives, qui subitò mortuus est, & sepultus in inferno, in plures dies paratum cibum habet, quo fervore & efficacia dicere potest (inquit Chrysost. *dicta hom.* 15.) panem nostrum quotidianum da nobis hodie ? Illud enim expostulatur efficaciter, quod non habetur. Ex quo videtur sequi hanc orationem cum omni sua perfectione faucis convenire. Pauci enim inveniuntur ita à terrenis curis & solicitudinibus mundi liberi, qui solo alimento illius diei contenti sunt, nihil in crastinum reservantes. Sed ne hanc divinam petitionem omnibus communem coarctemus dicendum est, non solum esse de quotidiano alimento, sed de quotidiano alimento à Deo nobis concedendo. Habere namque alimentum commune est justis & peccatoribus : sed habere illud ex manu Dei & juxta ejus voluntatem justis convenit (inquit Chrysostomus) quia illi tantum sunt, qui juste, piè & sanctè acceptum à Deo consumunt. Et ita dici potest, eum qui de justitia acquisitum panem manducat, suum panem manducare, qui autem cum peccato alienum.

Non solum autem de materiali pane hæc petitio intelligitur à sanctis Patribus, sed etiam de pane illo Eucharistico : quod satis indicat verbum *supersubstantialem* appositum à Christo Domino *Matth.* 6. juxta vulgatam translationem S. Hieronymi. Hunc ergo panem divinum, etiamsi jam ex nobis datus sit, expostulamus, ut detur de facto cum fructu & effectu, ad illúmque cum summa reverentia accedamus. Petimus autem illum quotidiè ; non quia necesse sit illum quotidiè accipere, sed quia ad illud quotidiè recipiendum debemus esse dispositi, juxta illud Ambros. *lib. de Sacram.* 1. sic vive ut quotidiè merearis accipere. Neque ex hac petitione quotidiana sequitur, quod non possit hic panis peti non solum pro præsenti die, sed etiam pro reliquis, sed id effectum est, ut nobis indicaret Christus singulis diebus augendam esse dispositionem ad hunc cælestem panem recipiendum.

Quinta petitio est de remissione peccatorum pro qua obtinenda fiduciam maximam habere non potest, quem Deus ita excludit, ut ad ejus mensam permiserat accidere, ejúsque divino corpore sustentari. Petimus ergo remissionem peccatorum quod culpam & pœnam : quia petitur perfecta remissio debiti, de cujus ratione est remissio culpæ & pœnæ. Extenditurque hæc petitio non solum ad debita mortalia, sed venialia ; quia utraque sub debito comprehenduntur. Quòd si aliquis liber ab omni peccato mortali & veniali sibi videtur esse, & à pœna pro ipsis debita : adhuc non debet ab oratione cessare ; quia timere debet non ita esse sicut ipse existimat 2. *Corinth. Ecclesiastici* 5. & 9. nimisque arrogans, & præsumptus esset si se ita liberum reputaret. Sed dato quod per revelationem cognosceret, adhuc sic debet orare ? quia non pro se tantum, sed pro omnibus orat, & non solùm pro remissione peccatorum, quæ commisit, sed pro remissione peccatorum facienda, si committantur. Adde orare pro remissione cujuscumque pœnalitatis debitæ pro peccato commisso.

6. Subjungimus item ut nobis dimittat, *sicut & nos dimittimus debitoribus nostris*, quod non æqualitatem denotat. Sed conditionem ad remissionem. Non enim intendimus ut Deus nobis debita remittat ; ea forma & mensura, qua nos debitoribus nostris remittimus. (Proh dolor quàm diminuta esset remissio !) sed intendimus ut secundùm suam magnam nobis misericordiam nobis remittat debita ; siquidem, *& nos dimittimus omni debenti nobis*, ut dixit Luc. *cap.* 11.

Sed quid dicendum si actualiter peccato affectus sis,

& maximè peccato odij adverſus proximum : ceſſaréne tunc debes ab hac oratione, ne videaris Deum irridere, à quo peccati remiſſionem poſtulas cum velis non tibi remitti, poſito quod in illo animo perſeveraveris : inſuper quæ falsò allegas remiſſionem proximo factam, cum tamen nulla ſit.

Reſpondeo adhuc te poſſe & debere hanc orationem fundere, non intendendo ut Deus tibi peccata remittat abſque mutatione tuæ pravæ voluntatis, hoc enim eſſet ſacrilegium : ſed ut mutando priùs tuam pravam voluntatem tibi peccata remittat. Cum verò nunc petis tibi remitti peccatum : ſicut remittis injurias, vis dicere ſicut mihi debitum eſt injurias remittere, ſic peto remiſſionem peccati. Ad remiſſionem enim peccati remiſſio cujuſlibet injuriæ præſupponi debet. Petis ergo ut Deus tibi remittat peccatum mutando pravam voluntatem, quam de præſenti habes ; ſicut etiam debet mutare pravam voluntatem & inimicitiam, quam circa proximum retines; quia hanc mutare ad remiſſionem peccati tibi debitum eſt Adde illa verba, *ſicut nos dimittimus*, non tam ad particularem perſonam quàm ad Eccleſiam referuntur, ut dixit S. Thom. 2.2. *quæſt.* 38. *art.* 16. *ad.* 3. Eccleſia autem cum ſancta ſit & pura injurias remittit.

7. Hæc autem debita quorum remiſſionem petimus, ex tentatione oriuntur : ideò ſubſequitur ſexta petitio : *& ne nos inducas in tentationem* (peccati ſcilicet) *inducas*. Cujus poſtulatum duplex eſt. Primum & præcipuum ne nos permittat tentationibus peccatorum conſentire : quia tunc propriè per conſenſum in tentationem inducimur. Secundum poſtulatum eſt, ne illis vexemur. Nam licet vexari tentationibus malum non ſit ; eſt tamen periculoſum, ac proinde optime poſſumus deſiderare & petere à tali periculo liberari. *Neque enim malè*, ſed potius bene egit ; Paulus enim à Deo poſtulavit ut ſtimulus carnis ab eo recederet. Sed quia dum ſumus in hoc mortali corpore abſque miraculo liberi eſſe non poſſumus ab omni tentatione : tum quia fomes peccati ad malum inclinat, tum quia dæmon ſemper *circuit quærens quem devoret*, & ex alia parte in quibus tentationibus parum periculi eſſe poteſt, & occaſio copioſi fructus : ideo credo, nos non petere abſolutè nulla tentatione vexari, ſed non vexari tentatione periculoſa, & quæ nos ad conſenſum graviter inclinet, & quaſi in periculo mortali conſtituat.

8. Ultima petitio eſt, ut ſi à malo liberemur. Per malum autem non ſolum inſidiæ diaboli intelliguntur, aliàs hæc petitio à præcedenti non fuiſſet diſtincta contra communem ſenſum Patrum diſtinguentium ſeptem petitiones in hac oratione. Sed intelliguntur mala quæ & beatitudinem retardare poſſunt, & nobis eſſe poſſunt nociva, etiamſi temporalia ſint. Quia deſiderare iis omnibus eſſe liberos bonum eſt. Proteſtamúrque tali petitione nos continuo à Deo perdere.

His omnibus petitionibus additur clauſula *Amen*, per quam indicat omnino ſe conſentire omnibus ſuperioribus petitionibus, illáſque denuò approbare, & novum circa illas affectum habere, ut dixit Hieron. *in ca.* 6. Matth. & Ambroſ. *Pſal.* 40. *ſuper illa verba. Fiat, fiat.*

PUNCTUM IV.

Quibus orationes fundendæ ſunt ?

1. *Proponitur error nullum alium niſi Deum invocandum eſſe,*
2. *Quæ argumenta hunc errorem probent.*
3. *Deum ut primum autorem eſſe invocandum, Sanctos, ut pro nobis orent, & intercedant, & ex poteſtate à Deo accepta nobis beneficia conferant*
4. *Probatur Deum ſolum, ut primum omnium bonorum autorem eſſe invocandum.*
5. *Sanctos ut interceſſores invocandos eſſe.*
6. *Ut nobis beneficia conferant, invocari debere.*
7. *Satisfit argumentis hæreticorum.*
8. *Animabus purgatorii nos commendare non poſſe ut probabilius defenditur.*

1. HAc in re eſt cum hæreticis controverſia. Ipſi enim teſtantur nullum alium præter Deum invocandum eſſe. Sic docuit Euſtachius Sebale Epiſcopus, quem refert Caſtro *contra hæreſes verbo ſancti*, colligitúrque ex epiſtola ſynodali Concilij Grangenſis, cum damnantur, quia Baſilicas Martyrum contemnebant. Hanc ſequutus eſt Vigilantius ſecundum Hieronymum in libro contra eundem, & in *epiſt* 53. ad Riparium ſucceſſerunt huic dicti hæretici Apoſtolici tempore Bernard. *ſerm.* 66. *in Cantic.* Item Cathareni, & Paſſareni tempore Alexand. III. teſte Turrecrem. *lib.* 4 *de Eccleſ.* 2 *p. cap.* 83. His adhæſerunt VValdenſes, ſeu pauperis de Lugduno teſte Antonino 4. *p. tit.* 11. *cap.* 7. §. 2. & Trithemio *in Chronol. anno* 1160. Item Vvicleph, qui dicebant inutilem eſſe Sanctorum invocationem, teſte Thom. VValdenſ. *tom.* 3. *de Sacram. cap.* 108 *& ſeqq.* Ac denique noſtris temporibus Lutherus, & Calvinus, & alii hæretici, qui non ſolùm auſi ſunt affirmare inutilem eſſe Sanctorum invocationem, ſed impiam, & ſacrilegam, utpotè derogantem dignitati Chriſti

2. Fundamenta hujus erroris eſſe poſſunt. Primùm, qui nullus alius præter Deum dignus eſt adoratione. Ergo nullus alius præter Deum orandus eſt, cum oratio cultus ſit religioſus. Antecedens probari poteſt, tum ex illo Exod. 20. *Non habebis Deos alienos coram me.* Nam qui ſanctos invocat, & orat, videtur eos, quaſi Deos habere. Tum ex illo Deut. 12. *Quod præcipio tibi, hoc tantùm facite Domino Deo tuo, neque addas quidquam, neque minuas.* Non igitur in materia cultus licitum eſt addere his, quæ à Deo ſunt præcepta. At præceptum non eſt, ut colas Sanctos, illóſque ores. Ergo, tum ex illo *Math.* 6. ubi ſolum ad Deum nos docuit Chriſtus, orare.

Secundò, inutilis eſſe videtur, ac periculo talis oratio : tum quia nobis non conſtat Sanctos, quibus orationes fundimus, vere Sanctos eſſe, & Deum videre, & multò minùs nobis conſtat noſtras orationes præcipuè mentales cognoſcere, cùm longè à nobis ſint, facítque illud Iſaiæ 63. *Abraham neſcivit nos, & Iſraël ignoravit nos. Tu Domine Pater noſter, & Redemptor noſter*, & quaſi ſolus Deus ſit, qui nos cognoſcat. Ideóque *Iſaiæ* 8 culpantur auxilium petentes pro vivis ac mortuis.

Tertiò, hæc invocatio Sanctorum videtur derogare dignitati Chriſti. Primò, quia indicat Chriſtum non eſſe unicum mediatorem Dei, & hominum contra illud Pauli 1. *Timoth.* 2. ſiquidem alij mediatores aſſumuntur. Secundò, indicat ejus interceſſionem eſſe inſufficientem : nam ſi ipſa ſufficit, ut quid Sanctorum interceſſio poſtulatur ?

Quartò, videris minùs fidere de Deo, ejúſque divina miſericordia ; cum tot interceſſores apponas, ad illum inclinandum. Ipſe enim ab æterno decrevit quid eſſet facturus, neque ullius interceſſione deſiſtere poteſt ab eo. Item promptiſſimus & ad tibi benefaciendum, ut quid ergo interceſſores aſſumis.

3. Nihilominus Catholica veritas eſt Deum ſolum invocandum eſſe, ut primum autorem, & cauſam omnium bonorum ; Sanctos verò ut advocatos & interceſſores apud ipſum, vel etiam ut

nobis ex poteſtate ſibi à Deo conceſſa, aliqua dona conferant. Hanc concluſionem latè & erudite defendunt adversùs hæreticos noſtri temporis ſanctiſſimus, & doctiſſimus Pater Robertus Bellarm. Societatis noſtræ profeſſus, & S. R. E. Cardinalis, *lib.* 1. *de cultu Sanct. cap.* 15. Valen. 2. 2. *diſp.* 6. *quæſt.* 2. *pun.* 7. Suarez. *lib.* 1 *de orat. cap.* 9. & 10. Leſſius *lib.* 2 *cap.* 37. *dub.* 6. & *alii apud ipſos.* Triplicem partem habet concluſio. Prima eſt Deum nobis ut autorem bonorum omnium eſſe invocandum. Secunda eſt Sanctos invocandos, ut noſtros patronos, & interceſſores. Tertia, ut poteſtatem miniſterialem habentem nobis conferendi aliqua bona, quas ſingulas, ſic probo.

4. Prima ergo pars, quòd Deus ſub illa ratione ſit ſolùm colendus, eſt luce meridiana clarius. Nam ſolus Deus eſt primus autor, & cauſa totius eſſe, ita ut ab ipſo omnia pendeant, ipſe verò à nemine. Ergo ſolus Deus ſub illa ratione orari poteſt. Solùm inquiri poteſt, an poſſis orare Patrem, quin ores Filium, & Spiritum ſanctum cum omnes illæ tres perſonæ per modum unius principii indiviſi cauſa ſint totius boni eſſe? Reſpondeo te non poſſe orare unam perſonam, quin virtualiter ores omnes, ob rationem dictam, quia ſcilicet in omnibus eſt eadem divinitas, majeſtas & potentia. Potes tamen formaliter, & expreſſe dirigere orationem uni, & non alteri, ob realem inter ipſas diſtinctionem, quòd que ſæpe facit Eccleſia dirigendo orationes ſuas Patri, ab illoque dona poſtulando per merita Jeſu Chriſti, & Filij ejus. Aliquando dirigit Filio ſpecialiter, aliquando Spiritu ſancto, ut in lætitiis eſt manifeſtum.

Secunda pars concluſionis, pone inquam invocari Sanctos, ut pro nobis orent, & intercedant à variis conſiliis eſt definita, præcipuè à Trident. *ſeſſ.* 26. *de veneratione Sanctorum*, declarante hunc uſum à primordiis Eccleſiæ originem duxiſſe, quod certè ſufficiens erat hæreticorum ora obtundere. Nam ut dixit S. Auguſt. *epiſt.* 118. *ad Ianuarium.* De eo quod tota per orbem frequentat Eccleſia diſputare, an ita faciendum ſibi inſolentiſſimæ inſaniæ eſt.

5. Ratione autem Theologica evidenter probatur. Sancti & amici Dei poſſunt pro nobis apud Deum efficaciter intercedere, & de facto ſic intercedunt. Ergo piè, & viriliter eorum interceſſionem poſtulamus. Conſequentia eſt certa. Quia illorum interceſſionem utiliter poſtulamus, quæ prodeſſe poteſt, ſi apponatur, & probabiliter ſperamus apponendam eſſe, ut humanis exemplis illuſtrari poterat. Antecedens probo primo exemplo Pauli qui ad *Coloſſen* 4. *Theſſal.* 3. & *ad Hebræos* 13. & *alibi*, aliorum ſe orationibus commendavit. Ergo ſenſit orationes Sanctorum ſibi prodeſſe poſſe: quod ſi hanc utilitatem habent orationes Sanctorum, in hac vita degentium, ubi ſunt miſeriis pleni peccatis ſubjecti, de ſua ſalute incerti, & ſolliciti, majorem certè habebunt, poſtquam hinc demigraverint, & cum facti ſint omnino ſecuri. Nam ut rectè ratiocinatur Hieron. *contra Vigilant. cap.* 3. Si Apoſtoli, & Martyres adhuc in corpore conſtituti poſſunt orare pro cæteris, quando de ſe adhuc debent eſſe ſolliciti, quantò magis poſt victorias, coronas & triumphos, unus homo Moyſes ſexcentis millibus armatorum impetrat à Deo veniam & Stephanus imitator Domini ſui, & primus Martyr in Chriſto perſecutoribus veniam deprecatur, & poſtquam cum Domino eſſecæperint, minùs valebunt? Paulus Apoſtolus ducentas ſeptuaginta ſex ſibi dicit in navi animas condonatas, & poſtquam reſoluta eſſe cæperit cum Chriſto tunc ora clauſurus eſt. Abſit. Quapropter Cyprianus *in ſermone de Mortalitate*, inquit. Magnus illic charorum numerus expectat, frequens nos & copioſa turba deſiderat jam de ſua immortalitate ſecuri, & adhuc de noſtra ſalute ſolliciti. Secundò probatur idem antecedens exemplo Angelorum, qui pro nobis orationes fundunt. Conſtat ex illo Tobiæ 12. *Quando orabas cum lacrymis*, &c. *Ego* (Raphaël Angelus) *obtuli orationem tuam Deo*, & Apoc. 8. *Data ſunt ei* (ſcilicet Angelo) *ut daret de orationibus Sanctorum omnium*, &c. *Et aſcendit fumus incenſorum de orationibus Sanctorum de manu Angeli coram Deo.* Sed animæ Sanctorum æquales ſunt Angelis in ſtatu beatitudinis; ut dicitur *Matth.* 22. & *Luca* 20. & *Apoc.* 21. Ergo idem habent officium. Tertiò probo teſtimoniis tam veteris quàm novi Teſtamenti. Nam *Ier.* 15. dicitur Moyſem & Samuelem ſtetiſſe coram Domino pro populo. Et 2. *Machab.* 15. notatur Jeremiam multum oraſſe pro populo, & univerſa ſancta civitate Hieruſalem. Ergo ſignum evidens eſt cognoviſſe hos ſanctos, ſuis orationibus populo prodeſſe poſſe. Si ergo in carcere lymbi incluſi hoc poterunt, quid non poterunt in patria exiſtentes, & Deum clarè intuentes, & ſummo amore proſequentes? & in *Apocal.* 5. *Quatuor animalia, & viginti quatuor ſeniores ceciderunt coram agno, habentes cytharas, & phialas aureas plenas odoramentorum quæ ſunt orationes Sanctorum.* Illa autem animalia & ſeniores ex hominibus beatis erant, ut docent communiter expoſitores. Ergo homines beati ſuis orationibus nobis favent. Quapropter Apoſtolus Petrus *epiſt.* 2. *cap.* 1. diſceſſurus ex hoc mundo fideles conſolabatur ſe apud Deum memoriam illorum habiturum promittens. *Dabo* (inquit) *operam, & frequenter habere vos poſt obitum meum, ut horum memoriam faciatis.* Quaſi diceret mea interceſſione faciam, ut ea, quæ vos docui memoria retineatis. Maneat ergo certum, non ſolùm Sanctos beatos ſuis orationibus nobis prodeſſe poſſe, ſed etiam velle, cùm ardentius quàm in hoc mundo nos diligant.

6. Tertiam concluſionis partem probant continua miracula quibus Deus aliquos ſanctos ſpecialiter honorat, ratione quorum ab illis fideles beneficia expoſtulant. Habent enim aliqui ſancti à Deo ſpecialem poteſtatem ſanandi infirmitates, ejiciendi dæmonia, revocandi aliquos mortuos. Si enim dum adhuc viverent, illis fuit hæc poteſtas conceſſa, quid mirum ſi ipſis in cœlo exiſtentibus concedatur? favétque hymnus in honorem Apoſtolorum compoſitus:

Quorum præcepto ſubditur
Salus & languor omnium,
Sanate ægros moribus,
Nos reddentes virtutibus.

Quaſi illis videatur conceſſa à Domino poteſtas hæc omnia efficiendi. Dupliciter autem ſancti hos effectus præſtare poſſunt, primò petitione a Deo: poſſunt namque ſcire Deum hæc eſſe effecturum ſi ipſi abſolute petant. Quòd indicant illa verba prædicti hymni:

Nos à peccatis omnibus
Solvite juſſu quæſumus.

Solvite juſſu, id eſt, petitione. Quaſi diceremus ſi vos pro nobis oratis, & à peccatis liberari petitis, liberi erimus. 2. & ſpecialiter poſſunt præſtare hos effectus media potentia miniſteriali, qua ſimul cum Deo ad illorum productionem concurrant. Hoc ergo ſuppoſito non poteſt non eſſe Deo gratiſſimum eorum auxilium implorare. Siquidem hac via teſtamur illos ſpeciales ſibi amicos honoraſſe. Sanctis etiam gratiſſimum erit; quia ſic excitantur ad uſum beneficii accepti, eorumque dignitas commendatur.

7. Argu

7. Argumenta hæreticorum nullius sunt ponderis. Ad primum dico Deum solum dignum esse adoratione latriæ, quæ consistit in recognitione humili supremi dominij, & increatæ excellentiæ: at alia adoratione inferiori, quæ duliæ seu hyperduliæ vocatur qua ad virtutem observantiæ, seu pietatis Sanctos dignos esse. Ad locum Exodi nego invocantem Sanctos ut interessores reputare Deos: potius enim Deo inferiores reputamus; siquidem rogamus ut apud illum pro nobis intercedant. Locus Deuteron. tantum probat nobis licitum non esse addere divino cultui aliquid, quod non sit ita præceptum ut deroget divino præcepto: alias non esse licitum colere Deum juramento, voto, observatione alicujus festi, sacrificij oblatione, si præcepta non essent, quod est absurdum. Cultus ergo Sanctorum etiamsi in veteri testamento præceptus non sit, quia tamen prohibitus non est, ideò licitus esse potest. Adde in veteri testamento optimè posse cultum Sanctorum, specialiter publicum prohiberi, tum ob periculum idololatriæ, tum quia non erat regnum cœlorum propalatum, ut ipsi sancti in illo existentes cognoscerent orationes & deprecationes quæ ad illos fundebantur. Neque his obstat Doctrina Christi Domini, qui *Matth. 6.* nos docuit ad Patrem orare ut ad totius boni fontem; non tamen negavit ad Sanctos orandum esse tanquam nobis patronos & advocatos.

Ad secundum negamus inutilem esse & periculosam talem orationem. Nam si oratio est publica, non potes illam fundere ad sanctum, qui ab Ecclesia ut talis approbatus non sit: si est privata debet saltem tibi moraliter constare de ejus beatitudine ob opinionem sanctitatis in qua mortuus est. Cessat ergo morale periculum errandi. Cum autem urges, Sanctos cognoscere non posse orationes nostras, præcipuè mentales, negandum est. Possunt, inquam, illas à principio suæ beatitudinis in Verbo cognoscere. Quid enim implicat, quod Deus cuilibet beato notitiam illorum, quæ ad ejus statum aliquo modo pertinent, communicet, cum sui visionem communicat, ita ut tunc in Verbo videat quidquid successu temporis in illius honorem faciendum est? Quòd si hic modus dicendi tibi non placet, necessariò fateri debes, Deum continuò manifestare sanctis per specialem revelationem orationes, quæ ad illos funduntur: ne Ecclesia imprudenter & otiosè cum ipsis loquatur, ut potè qui locutionem percipere non possunt. Neque contra hoc facit locus *Isa 63.* Quia loquitur Propheta non de qualicumque cognitione; sed de cognitione approbativa. Non enim Abraham facta illius populi approbavit, ideóque dixit Propheta illos ignorasse, sicut sponsus dixit ad Virgines fatuas: *Nescio vos*, id est, vos rejicio, ac si nunquam cognovissem. Adde illo tempore Abraham non vidisse Deum; quia clausa erat janua regni cœlestis, quousque Christus Dominus illud intravit; ac proindè non mirum si petitiones ad ipsum non fuerint delatæ, neque delatas cognoverit. Cùm vero *Isa* 8. damnantur vivi auxilium à mortuis petentes, ideò est: quia per incantationes & superstitiones petebant, ut colligitur ex illomet loco ibi: *Cùm dixerint ad vos, quærite à Phytonibus & à Divinis, qui stridentincantationibus suis, nunquid non populus à Deo suo requiret pro vivis à mortuis? Ad legem magis & ad testimonium*, &c.

Ad tertium negamus ad Sanctorum invocationem derogare dignitati Christi: & ad probationem respondeo, Sanctos non esse mediatores sicut est Christus Dominus. Nam Christus Dominus est simul Deus & homo, ac proindè virtute propria, & non aliundè accepta mediator existit *Timoth.* 2. Satisfecit enim pro omnibus, illósque quantum in se est Patri reconciliavit, & hac ratione solus ipse unicus & mediator existit. Nam sancti etiamsi mediatores apud Deum existant sua merita præsentando, non existunt mediatores in ratione propria, sed à meritis Christi accepta, à quo omnia sua merita virtutem habuerunt: neque nos Deo solutione reconciliant, sed solùm intercedunt ut de facto reconciliemur. Non ergo derogat Christi dignitati. Adde Christum secundùm aliquorum sententiam non exercere in cœlis officium mediatoris orando pro nobis sicut nec merendo, nec satisfaciendo, sed solùm seipsum divino Patri præsentando, suaque merita & satisfactiones, & orationes, & reliqua, quæ in hac vita mortali fecit, ante oculos proponendo: Sancti verò non solùm pro nobis in cœlo sua merita præsentant, sed etiam orant. Ideóque fortè Ecclesia non postulat à Christo, ut orationes fundat apud Patrem: postulat autem id à Sanctis. Ergo diverso modo Sancti mediatores existunt ac Christus. Iam etiamsi concedamus Christum Dominum in cœlis pro nobis orare, ut communior sententia Patrum affirmat, teste Toleto *cap. 16 in Ioan à num. 25.* Maldonato *ibid.* & satis indicant illa verba Ioan. 14. *Ergo rogabo Patrem, & alium paraclitum dabit vobis.* Ubi Dominus de oratione facienda apud Patrem post ejus in cœlum ascensum videtur locutus, adhuc diverso modo orat, ac orant Sancti; quia orat tanquam, filius naturalis, reliqui ut adoptivi.

Numquam tamen Ecclesia postulat à Christo Domino, ut apud Patrem pro nobis oret, sed postulat ut misereatur nostri: ne occasionem tribuat existimandi Christum non esse Deum, nec posse sua virtute omnia nobis concedere.

Ad secundam probationem de sufficientia meritorum Christi, quæ videbatur invocatione Sanctorum minui, facilè respondetur, dicendo nos non postulare, ut pro nobis Sancti intercedant; quia existimamus merita & intercessionem Christi nobis non sufficere; sed quia nos indignos judicamus illius intercessione, favore & meritis, intercessione Sanctorum nos disponi intendimus, & mediis illis ad ipsum accendimus. Ex quo nullo modo licet inferri minus sufficientem esse Christi intercessionem; alias id liceret inferre ex eo, quod orationes Sanctorum in hac vita degentium expostulemus, quod non est dicendum.

Eodem modo solvitur quartum argumentum. Non enim invocatio Sanctorum arguit minorem fiduciam de divina bonitate, sed arguit majorem sui submissionem, & propriæ indigentiæ cognitionem; & licèt Deus promptissimus sit ad tibi benefaciendum: id præstat per media à sua divina providentia præordinata; quorum unum & præcipuum esse potest, ut ejus amicos honores, illorumque rationibus & intercessionibus fovearis.

8. Sed inquiris an animabus purgatorij nos commendare, & ad ipsas orare possimus?

Respondeo breviter probabilius esse nos non posse illarum orationibus commendare: sic Syl. V. *oratio.* Navarr. *de orat cap. 1. num 12.* & relato D. Thom. Palud. Alens. inclinat Suarez. *lib. 1. de orat. c. 10. n 25. juncto, num. 27. & 28.* Azor. *1. p. lib. 9. cap 30. quæst. 4.* Valent. *2. 2. disp. 6. quæst. 2. punct. 7. versic. Quarto certum est*, & post medium ad quartam objectionem vers. *secundo dico* cum August. *lib. de cura pro mortuis agenda cap. 13.* Ratio est, quia neque est certum ipsas ibidem existentes pro nobis orare, neque nostras orationes cognoscere. Posita autem hac incertitudine otiosum esse videtur ab illis aliquid petere, ut potè quæ non intelligunt petitionem. At quia probabilius est pro nobis orare, nostrásque orationes cognoscere media revelatione ab

Angelis

Angelis custodibus sui vel nostri probabile est ad illas posse nos ortiones fundere. Sic docet Bonacina alios referens *disp. 1. de horis canonic. quæst. 1. punct. 1. in fine.* Quapropter (concludit Suarez *suprà*) sentientem in hac oratione fructum & devotionem, non esse ab illa removendum.

PUNCTUM V.

Qui possint orare.

1 *Nulla divina persona quatenus talis est, orare potest.*
2 *Omnes homines viatores orare possunt.*
3 *Angeli & animæ beatæ pro nobis orant.*
4 *Proponitur objectio quædam & solvitur.*
5 *Pro se beati qua ratione orent.*
6 *Damnati veram orationem non possunt fundere.*
7 *An animæ existentes in purgatorio pro nobis orent? Refertur communis sententia, non orare.*
8 *Probabile satis est oppositum.*
9 *Satisfit argumentis num. 7. positis.*

1. ALiqua sunt in hoc puncto extra controversiam. Primò divinas personas quatenus tales sunt orare non posse. Tum quia oratio est actus religionis inferioris ad superiorem, nulla autem divina persona est alteri inferior. Ergo. Tum quia non habent distinctam voluntatem, quòd necessariò præsupponi debebat: Dixi divinas personas quatenus tales sunt orare non posse, ut indicarem Filium quatenus homo est ad seipsum ut Deum, & ad Patrem, & Spiritum sanctum orare posse, ut de facto sæpe oravit existens in hoc mundo. Quod autem modò existens in cœlo pro nobis oret, probare videtur locus Joan. 14. *Ego rogabo Patrem & alium Paraclitum dabit vobis ut maneat vobiscum.* & ad Hebræos 7. *semper vivens ad interpellandum pro nobis.* Cùm ergo de propria interpellatione, & rogatione possit intelligi, non debet ad impropriam locutionem reduci. Neque obstat in hac vita Christum Dominum omnia cum Patre tractasse, & pro omnibus orationes fudisse, scivisse pro quibus exaudiebatur, & in quibus ob eorum militiam sua oratio sanctissima non habebat effectum. Non, inquam obstat quominus in cœlis orare non possit: quia hoc solùm probat ejus orationem necessariam non esse; non tamen probat, non esse piissimam & sanctissimam, & ut talem fundi posse. Alias dum existitit in hac vita solùm semel orare debuerat. Cum & illa oratio, tunc fuit infinitæ virtutis, & efficacitatis, & optimè cognovit, in quibus habitura esset effectum, & in quibus non. Si ergo non obstante hac oratione ob ejus eximiam in nos charitatem sæpius orationem repetivit, idem in cœlo nunc facere potest, & de facto facit: ut sic veriùs verificetur, semper pro nobis interpellare. Quod si objicias. Ergo potero Christum orare, ut pro me quatenus homo est, ad Patrem oret; quod videtur esse contra ecclesiæ praxim. Respondeo concedendo id fieri posse, si debita intentione fiat, & absit scandalum; quia peto quod honestum est, & quod Christus Dominus sanctissimè facit. At quia datur occasio malevolis & ignorantibus errandi, existimando Christum Dominum non esse personam divinam, neque per se posse concedere quidquid nobis necessarium est, ideò à tali postulatione & oratione abstinemus.

2. Secundò, Certum est, omnes homines viatores orare posse, sive justi sint, sive injusti: debent tamen esse fideles, quia absque fide eorum oratio (de qua præsenti loquimur) non erit supernaturalis religionis actus. Nam, ut dicit Paulus ad Rom. 10. *Quomodo invocabunt, in quem non crediderunt?* quasi diceret Deum invocare non possunt, invocatione pertinente ad salutem, nisi prius in ipsum credant. Supposita autem fide; si justi sunt, clarum est, orare posse, tum pro se, & pro aliis justis, ut in justitia contineantur, tum pro peccatoribus, ut à peccato desistant. Si verò peccatores sint, orare ad Deum possunt, & debent ut eos moveat peccata relinquere. Neque ex eo, quòd oratio fiat ab hoc peccatore, mala est, sed potius est bona, utilis & consulenda, utpotè qua solet Deus moveri ad excitandum peccatorem, ut se ad gratiam divino auxilio innixus disponat. Aliàs peccatores non rectè dicerent *dimitte nobis debita nostra.*

3. Tertiò certum est, Angelos in cœlo existentes animásque beatas Deum pro nobis orare, non solùm in genere, sed etiam in specie & sigillatim; aliàs Ecclesia non peteret specialem eorum intercessionem, neque specialem ad illos orationem funderet. Dupliciter autem pro nobis orant. Primò petendo à Deo quæ vident nobis profutura ad salutem, sive ab ipsis ea petierimus, sive non. Secundò offerendo Deo nostras petitiones. Nam licet Deus optimè cognoverit petitiones nostras, neque ad hunc effectum indigeat illarum à Beatis præsentatione, at illi gratissimum est, quod beati pro nobis hoc officium suscipiant, orationésque nostras jam sibi præsentatas iterum præsentent, & suas orationes illis adjungant.

4. Sed objici potest adversus hanc doctrinam beatos optimè nosse quæ Deus facturus sit ex iis, quæ illis homines proponunt à Deo petenda, Ergo petere non possunt ea, quæ sciunt Deum facturum non esse; aliàs divinæ voluntati non essent omnino conformes. Pro iis autem, quæ sciunt Deum esse facturum, supervacanea videtur eorum petitio.

Respondetur 1. negando beatos cognoscere semper quæ Deus facturus sit ex iis, quæ illis homines proponunt petenda. Quia talis cognitio neque ad eorum statum, neque ad efficaciam petitionis necessaria est. Et ita docuit D. Thom. *1. p. quæst 113. art. 8.* ex illo *Dan. 10.* ubi Gabriel Angelus cum Daniele oravit, & custos Angelus illius regni, illis orando restitit. Quia nesciebat (inquit D. Thom.) quid Deus disposuisset, & procurabat commodum regni sibi commendari: donec de divina ordinatione sibi constaret. Consentit Cajet. *2. 2. quæst. 38. art. 4 & 3. p. quæst. 10. art. 2.* Suarez *lib. 1. de orat. cap. 11. n. 6.*

Respondeo 2. admittendo beatos cognoscere, quæ Deus facturus sit. Nego tamen inde inferri, non posse petere. Nam si sciunt Deum non esse facturum, non absolutè & efficaciter petunt, sed ineffaciter, quasi conditionatè: sicuti Christus pro salute omnium oravit, & pro liberatione à morte Crucis, quæ sciebat non esse facienda. Ostendit enim tunc beati simplici affectu circa bonum petitum, charitem quam in nos habent, & quam bene affecti sint. Quod si agnoscunt Deum esse concessurum petenda, non superfluit eorum petitio. Quia fortè ob petitionem illorum Deus sic decrevit concedere, & ita credendum est. Si tamen independenter ab illorum petitione Deus ita facere decrevisset, adhuc utilis est talis petitio: tum ut divinæ voluntati se ostendant conformes; tum ut charitatem & affectum suum erga nos ostendant. Vide Suarez *illo lib. 1. de art. cap. 11. à n. 5.*

5. Quartò certum est, beatos orare non posse pro se in his, quæ pertinent ad beatitudinem essentialem, benè tamen in iis, quæ ad illam accidentalem pertinent: ita Suarez *lib. 1. 5 cap. 11. n. 10. & 11.* cum de Thom. *q. 85. art. 11.* Prior pars conclusionis

videtur

videtur evidens ; quia petitio est rei non possessæ. Beati primo instanti suæ beatitudinis sunt beati : Ergo possident quidquid ad beatitudinis essentiam necessariò requiritur. Cùm autem ad essentiam beatitudinis non solùm necessarium sit Deum videre, sed videre illum perseveranter, à principio possident debitum illum, & hoc cognoscunt. Ergo nihil ad beatitudinem essentialem pertinens postulare possunt. Secunda verò pars probatur, quia petere à Deo possunt, ut numerus prædestinatorum impleatur, quia hoc modo accidentaliter crescit eorum gloria. Item possunt petere glorificationem corporum. Nam licèt hanc sciant infallibiliter dandam esse, petunt tamen, ut illo novo titulo illis detur. Vel potiùs ut illa petitione protestentur, semper gloriam illam sub dominio, & voluntate Dei esse, illam ipsis concedere quantumcumque promiserit, sic Suarez *lib. 1. de orat. cap 2. num. 23.*

6. Quintò certum est damnatos orare non posse vera oratione : Tum quia carent fide : tum quia pium affectum non habent ; & Deum summo odio continuè prosequuntur. Possunt tamen aliqua à Deo petere, ut refertur *Job. 1. & 2.* ubi diabolus petivit à Deo ut permitteret tentare Job, & *Luc. 16.* dives ille in tormentis positus petivit ut Lazarus ad fratres mitteretur.

7. Dubium autem est de animabus in purgatorio existentibus, an orare possint pro nobis ? Nam pro se non videtur dubitandum. Orant namque Deum ut excitet fideles, ut pro ipsis satisfaciant. Quid enim obstare potest huic orationi, cum se videant in summa necessitate constitutas, & sciant nullum aliud sibi superesse remedium, ad se ab illa necessitate liberandum ? Quapropter ex multis historiis constat animas in purgatorio existentes postulasse à vivis orationes, suffragia, & indulgentias. Ergo faciliùs poterunt petere à Deo, ut fideles moveat ad hæc opera pro illis præstanda, cùm certò cognoscant fideles non posse illa præstare, nisi à Deo priùs moveantur, & excitentur.

Pro nobis autem communis sententia docet non orare. Sic D. Thom. *quæst. 83. art. 11. ad 3.* Alens. *4. p. quæst. 91. memb. 4.* Navarr. *in Enchirid. de orat. in prælud. num. 26. & 29.* Moventur : tum quia nostras necessitates non cognoscunt : tum quia sunt in statu potius satispatiendi, quam impetrandi, magisque debent ab aliis auxiliari, quàm aliis auxilio esse.

8. Nihilominus contraria sententia satis probabilis est, eámque defendit Bellarminus *lib. 2. de purgatorio cap. 15.* Medina *quæst. 5. de oratione.* Valentia *2. 2. disp. 6. quæst. 2. p. 6. vers. Quartò affero.* Suarez *lib. 1. de oratione cap. 11. num. 16.* Lessius *lib. 2. de justitia cap. 37. dub. 5. num. 23. & alii.* Ratio est, quia pœna, quam animæ in purgatorio existentes patiuntur, impedire eas non potest ab oratione pro nobis fundenda. Tum quia æquo animo eam sustinent. Tum quia nos ferventi charitate prosequuntur, neque desiderium, quod in hoc sæculo habebant nostræ salutis, est illis imminutum. Tum quia vident se hac oratione summè Deo placere. Et confirmari potest exemplo Moysis & Samuelis, qui pro populo orabant, ut colligitur ex Jerem. 15. *Si steterint Moyses & Samuel coram me, non est anima mea ad populum istum.* 2. *Machab. ult.* oravit Jeremias multum pro populo, & tamen ij omnes non erant beati. Ergo licèt animæ in purgatorio existentes beatæ non sint, poterunt pro nobis orare.

9. Neque argumentum contrarium urget. Fateor, inquam, esse in statu satispatiendi, & indigere nostro auxilio, & orationibus : hoc tamen non tollit quominus ipsæ etiam possint nobis correspondere. Quòd si dicamus nostras necessitates non cognoscere, neque cognoscere orationes, quæ ad ipsas funduntur ; inde solùm infertur non posse pro nobis specialiter orare : hoc est pro speciali necessitate : at non infertur orare non posse in genere pro nobis, petendo à Deo ut nobis concedat, quod suæ voluntati & divinæ gloriæ magis est conforme, nostrásque petitiones audiat, si id videat expedire. Nulla tamen in hac oratione esse potest repugnantia, ac proindè credo animas in purgatorio existentes, utpotè Deo charissimas, & nobis benè affectas commendare sæpè Deo amicos, quos habuerunt in hoc sæculo, consanguineos & propinquos, & quotquot illos benefaciunt, illisque se commendant.

PUNCTUM VI.

Pro quibus orandum est.

1 *Pro damnatis orari non potest.*
2 *Pro beatis qua ratione possit orari.*
3 *Pro viatoribus sive justis, sive injustis est orandum.*
4 *Proponuntur duæ difficultates adversùs hanc doctrinam.*
5 *Solvitur prima difficultas.*
6 *Satisfit secundæ difficultati.*

1. CErtum est orationem fundi non posse pro damnatis, quia sunt omnino a beatitudine excluſi, neque illis aliqua ratione oratio prodesse potest : quod definitum est ab Innocentio III. *in cap. cùm Marthæ, de celebratione Missarum.*

2. Pro beatis verò clarum est nos orare non posse, petendo eorum conservationem beatitudinis : quia hanc certò cognoscunt sibi esse debitam, & à Deo concessam. Solùm de oratione, in qua postularetur aliqua gloria accidentalis resultans ex multitudine prædestinatorum, ex glorificatione corporum, ex laudibus in cœlo factis ob peccatorum pœnitentiam potest esse dubium, an pro ea possimus orare. In quo breviter dico nullum in hac oratione reperiri inconveniens, immò per se bonam, & honestam esse. Quia hac oratione postulatur nomen Dei sanctificari : & quia hæc postulantur in favorem & commodum beatorum, ut ipsi inde voluptatem & gaudium novum accipiant, dicitur, fieri pro beatis, sic docet Suarez *lib. 1. de orat. cap. 14. num. 4.* cum Bellarm. *lib. 2. de purgatorio cap. 18.*

Pro animabus purgatorii nemini Catholico esse dubium potest salutare esse orare, ut à peccatis solvantur.

3. Loquendo de viatoribus conclusio ab omnibus recepta est, pro omnibus esse orandum, sive justi sint, sive injusti, sive fideles, sive infideles, sive amici, sive inimici, prout docuit Paulus 1. Timoth. 2. *Obsecro primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus.* Quod intulit ex eo, quòd Christus pro omnibus mortuus est, & ratio est manifesta, quia omnes dum sunt in hac vita, capaces sunt salutis.

4. Sed est difficultas. *Qua ratione pro omnibus sit orandum*, & ratio difficultatis est. 1. quia in omnium collectione constat manifestè plures esse reprobos, & ut tales à beatitudine excluſos. Ergo illi comprehendi non possunt in oratione, qua petis omnibus salutem, quia esset nimis præsumptuosa & stulta petitio, & contraria divinæ ordinationi. Adde nullam religiosam petitionem fieri posse, quæ non procedat ex spe obtinendi petitum, quàm tamen in præsenti habere non potes, cùm certò scias contrarium esse à Deo determinatum. 2. difficultatis ratio est : quia honestè & licitè sæpè oras pro prædestinatis tantùm, pro amicis, pro benefactoribus,

pro

pro consanguineis, pro teipso. Ergo non teneris pro omnibus orare. Ergo etiamsi aliquem excludas, non peccabis ?

5 Ad primam difficultatem respondeo probare te non posse pro omnibus collective petere beatitudinem ut cum effectu detur : at divisivè bene potes pro omnibus beatitudinem absolutè postulare. Quia dum tibi per revelationem claram non constat qui sint a Deo specialiter reprobati, optimè facis, si omnibus gratiam, & beatitudinem postules. Quòd si objicias plures esse ita remotos à via salutis, tum ob infidelitatem, tum ob vitia, quibus sunt immersi, ut moraliter loquendo non videantur condemnationem vitaturi. Ergo illos optimè poteris excludere à petitione absoluta beatitudinis. Neganda est consequentia ; qui ob nullam infidelitatem, & peccatorum obstinationem tollitur peccatori capacitas & possibilitas se convertendi : ac proindè nec possibilitas pro illis orandi. Immò quo major peccator existit, magisque à via salutis remotus est, eò magis oratione indiget, qua moveatur Deus ut illum à malo divertat. Cæterùm pro beatitudine omnium viatorum collectivè, & idem est pro beatitudine illius, quem ex revelatione cognosceres condemnandum, optimè poteris orare, affectu, inquam, simplici, & conditionato divinæ voluntati subordinato. Nulla enim repugnantia est in eo, quod velis, quantum ex te, reprobo salutem : immò in hac voluntate charitatem erga illum ostendis, divinæque te voluntati conformas, quæ quantum ex se est, vult omnes homines salvos fieri. Ergo ex hac voluntate benè potes petere à Deo, ut det illi reprobo auxilia, quæ ad hujusmodi effectum videat esse necessaria. Item petere potes, ut illis auxiliis ille reprobus non resistat. In toto enim hoc objecto nihil est divinæ voluntati contrarium. Ut latiùs hæc omnia probat Suarez *lib.* 1. *de orat. c.* 15. *à num.* 6. Lessius *lib.* 1. *cap.* 37. *dub.* 7. Valentia 2. 2. *disp.* 6. *punct.* 8. *in princ.*

6 Secundæ difficultatis ratio convincit, te non esse obligatum semper pro omnibus orare, sed aliquando posse & debere pro te solùm orare. Item pro amico vel inimico, in gravi necessitate constituto. Quod manifestè constat exemplo Christi & Sanctorum, qui sæpè orationes pro speciali aliqua persona obtulerunt, quia illis specialiter indigebant. Christus namque Dominus pro Petro oravit, ne ejus fides deficeret, in qua oratione reliquos non comprehendit. Item rogavit Patrem pro crucifigentibus ipsum ; & Stephanus pro lapidantibus, utpotè qui speciali illo auxilio indigebant. Cùm ergo communis sententia docet pro omnibus orandum esse, neminémque ab oratione excludendum ; loquitur. Primò de oratione communi, quam Ecclesia pro omnibus offert, quam si limitares & coarctares, grave peccatum esset, non solùm quando oras ut minister Ecclesiæ deputatus, sed etiam quando per ministros Ecclesiæ orationes fundis ; quia tunc adversaris intentioni Ecclesiæ. Secundò, loquitur de oratione privata pro aliqua communitate ex obligatione facta, à qua si excludas aliquem, quia pars sit illius communitatis, graviter peccas, utpotè privans illum satisfactione, & impetratione, quæ ex tali oratione sibi debetur. Tertiò, loquitur de oratione voluntaria etiam privata, pro aliqua communitate & illius partibus, à qua oratione non est tibi licitum, aliquem, qui pars sit illius communitatis, excludere. Nam posito quod voluisti pro illa communitate orare, debes in oratione omnes comprehendere, neque aliquem absque rationabili causa excludere : nulla autem excogitari potest, quæ sufficiat ad honestandam hanc exclusionem. Ergo : An verò hæc exclusio sit peccatum mortale, vel solùm veniale si absit scandalum, neque fiat ex expresso animo vindictæ non definio. Unum tamen est certum, te obligatum esse pro quolibet proximo etiam inimico orare, quoties tua oratione, extremè, vel graviter indiget, & spem probabilem habes illi esse profuturam, & in iis consentiunt Lessius, Valentia, Suarez *locis allegatis.*

Punctum VII.

Quæ circunstantiæ servandæ sint in oratione, ut vera & fructuosa sit, infallibilémque habeat effectum.

1 *Ad veram orationem voluntas saltem implicita requiritur.*
2 *Attentio expostulatur ad veram orationem.*
3 *Debent item peti, pia, honesta, & decentia.*
4 *Oratio opus est meritorium, satisfactorium, & impetratorium.*
5 *Proprius orationis effectus est impetratio.*
6 *Explicatur prima orationis conditio, quæ est petere utilia ad salutem.*
7 *Declaratur secunda conditio, quæ est pietas in petitione.*
8 *Expenditur tertia conditio, quæ est perseverantia.*
9 *Quarta orationis conditio declaratur, quæ est, ut quis pro seipso oret.*
10 *An stantibus supradictis conditionibus concedat Deus petitum ex justitia ? Resolvitur concedere ex fidelitate.*
11 *Declaratur, an oratio pro pluribus æquè prosit singulis, ac si pro singulis offerretur.*

1. UT vera oratio sit. Primò requiritur necessariò formalis, vel virtualis, seu implicita voluntas orandi, quod in oratione vocali manifestius est. Nam cùm oratio sit actus humanus & religiosus, necessariò supponit voluntatem liberam illum faciendi. Si enim legeres breviarium animo solùm studendi, studium faceres, non orationes. Sic Navarr. *c.* 13. *n.* 14. Suarez *lib.* 3. *de orat. c.* 3. Dixi requiri formalem vel virtualem intentionem ; quia hæc virtualis & implicita intentio sufficit, sicut etiam sufficit ad sacramentum conficiendum. Vocatur implicita intentio orandi, si habeas intentionem formalem alicujus quod in se orationem contineat : ut si habeas intentionem tuo muneri satisfaciendi, & ex hac intentione breviarium assumas, diceres virtualem orandi intentionem habere, quia muneri tuo satisfacere in illis circunstantiis, est orare. Si autem expressam intentionem orandi haberes, & ex hac intentione breviarium assumeres & recitares, etiamsi ab illa intentione formali cessares, adhuc virtualiter ex illa oras ; quia ipsa virtualiter permanet dum permanet in aliquo affectu à se relicto neque ipsa est retractata, ut latiùs diximus tractatu de legibus *disput.* 1. *punct.* 17. & tradit in præsenti Suarez *lib.* 3. *de orat. cap.*...*n.* 6.

2 Secundò ad veram orationem requiritur attentio. 1. quia oratio est locutio, at sine attentione aliqua formali, vel virtuali esse non potest humana locutio. Ergo : Item oratio est ascensio mentis in Deum, ut dixit Damasc. *l.* 3. *de fide c.* 24. Augustin. *serm.* 230. *de temp. & lib. de spiritu & anima cap.* 50. quod esse non potest absque intentione. 3. est cultus latriæ. Ergo requirit attentionem necessariò. Hæc autem attentio triplex est in oratione vocali : ut tradit D. Tho. communiter receptus 2. 2. *q.* 83. *art.* 13. Prima ad verba. Secunda ad illorum sensum. Tertia ad Deum. Ad veram orationem quælibet ex iis attentionibus sufficit. Undè si minimam attentionem habes, qualis est attendere : ut verba orationis absque errore dicantur ; verè oras, quia verè profers orationem

vocalem

vocalem, cum intentione colendi Deum: menſque tua in Deum virtualiter elevatur. Sic Suarez *lib.3. de oratione, cap.4. num.8.* Valentia *diſp.6. q.2. p.9. in princ.* Ex quo fit te orare, & cum fructu, etiamſi non percipias ſenſum, & ſignificationem verborum quæ profers, quia profers verba laudes Dei continentia cum intentione Deum laudandi: ergo verè oras; ſic Suarez *lib. 2. de orat. cap. 5. num. 5.* & tradit Valentia *diſp.6. quæſt.2. p.9. verſ.3.*

3. Tertia circunſtantia ad orationem requiſita eſt pietas, quæ conſiſtit in eo ut pia, honeſta, & decentia à Deo petantur, & in finem honeſtum: aliàs, cultus Religionis non erit, & conſequenter neque vera oratio. Colligitur ex Suarez *n.13.* & docet Valentia *ſuprà.*

4. Ut autem oratio fructuoſa ſit, eædem circunſtantiæ intentionis, attentionis, & pietatis ſunt requiſitæ. An verò aliæ circunſtantiæ requirantur? ſtatim dicemus. Triplicem fructum oratio habere poteſt, meritum, ſatisfactionem, & impetrationem, hic ultimus eſt proprius orationis. Nam meritum & ſatisfactio cujuſlibet operis virtuoſi fructus eſt. Cùm ergo vera oratio inter opera virtuoſa enumeretur, meritum, & ſatisfactionem habet. At quia nullum opus virtuoſum mereri poteſt ex condigno præmium aliquod præſertim vitam æternam, niſi ab homine juſto procedat: ultrà ſupradictas conditiones, debet oratio ut meritoria ſit, procedere ab homine in gratia exiſtente. Sic D. Thom. 2.2.*quæſt.*83.*art.*15 Valentia 2.2.*diſput.6. quæſt.2. p.4. verſ. Non poteſt autem oratio.* Suarez *lib.1. de orat.cap.* 22.*num.*3.*& num.*4. reputat probabile meritum de congruo ineſſe poſſe orationi peccatoris; quia decet Deum ob orationem humilem moveri ad beneficia aliqua peccatori conferenda. An autem ad ſatisfactionem requirat oratio ſimiliter gratiam in operante? in materia de pœnitentia latiùs dicemus. Credo tamen nunquam habere virtutem ſatisfaciendi pro peccatis, ſi à peccatore procedat, niſi ad ſummum ut eſt pars integrans ſacramenti pœnitentiæ.

5. Impetratio rei poſtulatæ eſt proprius, & nativus fructus orationis. Quia oratio ad hunc finem tendit, ut per ſeipſam rogando ſcilicet, & poſtulando moveat & inclinet Deum, quem rogat ut poſtulata concedat. Sed quia in nulla oratione reperiebatur vis ad movendum Deum, ut infallibiliter concederet petitum, ideò ipſe ſua ſe promiſſione voluit obſtringi: ut hac promiſſione fructus, non ſecuros beneficii poſtulati redderet. Promiſit namque petentibus debito modo conceſſurum poſtulata, Matth. 7. *Petite & accipitis*, & Joan. 16. *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.* Non enim promiſit cuilibet poſtulanti ſe conceſſurum: cùm videamus multa à fidelibus etiam juſtis peti, quæ tamen non obtinent. Signum ergo eſt non poſtulari debito modo; id eſt cum illis conditionibus, quibus Deus ſe conceſſurum poſtulata permittit.

6. Difficultas eſt ergo. Quæ ſint illæ conditiones? D.Thom. communiter receptus 2.2.*q.*83.*art.*15. quatuor conditiones numerat. Prima, ut petat neceſſaria, vel utilia ad ſalutem. Secunda, ut piè petat. Tertia, ut perſeveranter petat. Quarta, ut pro ſeipſo petat. Sed an omnes hæ conditiones neceſſariæ ſint? & qua ratione intelligantur? non eſt facilè explicatu.

Primam conditionem, quæ eſt, ut petat neceſſaria, vel utilia ad ſalutem, omnes admittunt, quia illa petendo, petis quod à Chriſto approbatur, & ejus voluntati eſt conforme. E contra verò, ſi ea, quæ petis ad ſalutem utilia non ſunt: non ſunt ſecundùm voluntatem ejus. Quia ejus voluntas eſt de tua juſtitia, & ſanctificatione. Ergo hæc conditio neceſſaria eſt ad impetrandum infallibiliter, & fundatur in illis verbis Joan.16. *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis*, & 1.Joan. 5. *Quodcumque petierimus ſecundùm voluntatem ejus, audit nos.* Hinc fit te non eſſe infallibiliter exaudiendum, ſi rem indifferentem nullo appoſito honeſto fine petas. Tum quia illa petitio non eſt oratio, ſiquidem non cedit in cultum Dei. Nullus enim cultus Deo exhibetur rem ab illo indifferentem ut talem poſtulando. Imò potiùs aliqua videtur illi fieri irreverentia, cùm intendis & procuras, ut tibi rem illam inutilem concedat, & deſiderium tuum inutile compleat. Non audet tamen Suarez (& benè *lib.1. de orat. cap.23. num.5.* affirmare peccatum eſſe grave talem orationem, in qua à Deo ſolùm petis rem indifferentem nullo appoſito fine honeſto. Quia quatenus à Deo procedere poteſt, nullam malitiam habet: eſto illam habeat, quatenus à te poſtulatur: eo quòd debitum finem illi non adjunxeris.

7. Secunda conditio ad impetrandum neceſſaria, eſt pietas in petitione, quæ in eo ſita eſt, ut cum fide, ſpe, & charitate petas. De fide, & ſpe conſtat ex illo Matth.21. *Si habueritis fidem, & non hæſitaveritis dicetis monti*, &c. & Jacobi 1. *Poſtulet autem fide nihil hæſitans.* De charitate colligitur ex illo Joan. 15. *Si manſeritis in me, & verba mea in vobis manſerint, quodcumque volueritis petetis, & fiet vobis*, & tradit D. Thom. 2. 2. *q.* 83. *art.* 15. *&* 16. Fides autem, quam habere debes, non eſt de conſecutione abſoluta poſtulati, quia hanc habere non potes niſi ex ſpeciali revelatione. Sed eſt fides de conſecutione poſtulati, ſi petitio habeat omnes conditiones, ſub quibus à Deo promiſſa eſt infallibilitas petitionis. Idem de ſpe eſt ſimiliter dicendum non eſſe neceſſariam ſpem certam, & ſecuram de abſoluta conſecratione rei poſtulatæ, ſed de conſecutione illius, ſi petitio habeat conditiones ad infallibilitatem requiſitas, ex quo fit non obſtare huic fidei, & ſpei, te dubitare & timere rationabiliter, an poſtulatum ſit concedendum? ſi talis dubitatio & timor non in infallibilitate divinæ promiſſionis ejúſque liberalitate, ſed in tua indignitate nitatur. Adverto tamen aliquando eſſe fidem, & ſpem ita ferventem de conſecutione rei poſtulatæ, ut magna ex parte pellat dubium, & timorem etiam ex tua indignitate provenientem. Vide Suarez *lib.1. de orat. lib.24.* Charitas non videtur neceſſariò petitionem comitari debere ad ejus infallibillitatem, quia ſæpè Deus orationes alicujus peccatoris exaudit: ſicut exaudivit illius publicani *Luc.* 18. petentis peccatorum remiſſionem. Video tamen dici poſſe exaudire Deum aliquando peccatoris orationem, non quia ut promiſerit, ſed quia ſic vult pro ſua benigniſſima miſericordia. Nihilominùs quia locutiones ſcripturæ generales ſunt, & indicant ipſam orationem hanc virtutem habere: ideo veroſimilius eſt non ſolùm orationi juſti, ſed etiam peccatoris, promiſſum eſſe fructum, ſi reliquas conditiones habeat. Probat ſanè locus ille Matth. 7. ubi inquit Chriſtus Dominus: *omnis enim qui petit, accipit, & qui quærit, invenit*; in quo nulla diſtinctio juſti à peccatore facta eſt: & *Luc.*11. ſub parabola illius, qui nocte ab amico ſuo petivit, declaravit peccatorem petentem à Deo ſibi neceſſaria conſecuturum eſſe, ſi non ob amicitiæ titulum, quam non habet, ob perſeverantem petitionem, quam adhibet. Et favet ratio, quia noſtra petitio non habet efficacitatem, ex dignitate perſonæ orantis, ſed ex benignitate Dei, ad quem refertur; cùm ergo Deus ſe benigniſſimum oſtendat peccatores orationes exaudiens, dicendum eſt ſic promiſiſſe exauditurum. Et ita tradit Chryſoſtomus in Matth. *hom.* 18. Auguſt. *tract.* 4. in Joan. Baſilius *in conſtitut. mon. cap.*17. D. Thom. *quæſt.* 83. *art.*16. Valent. *diſput. 6. quæſt. 2. p. 6. circa principium.* Quòd ſi objicias illud *Iſaiæ* 1. ubi orationi multiplicatæ negatur auditus ob nullam aliam rationem, niſi quia *manus* orantis *ſanguine*, id eſt, peccatis *plenæ ſunt.*& *Pſal.*69. agnovit David ſe non eſſe exaudiendum, ſi iniquitatem aſpexerit in corde ſuo. Facilè reſpondetur primò non eſſe exaudiendum peccatorem ex

misericordia, qui ut talis postulat : hoc est, qui postulat, vel mala, vel ob malum finem, juxta illud Jacobi, *Petitis, & non accipitis, eò quòd malè petatis, ut in concupiscentiis vestris insumatis*,&c. Dixi non esse exaudiendum ex misericordia peccatorem sic postulantem, quia aliquando exauditur ex ira, ut rectè ponderat August. *tract.*73. in Joan. *Metuendum est* (inquit) *ne multa, quæ posset Deus, non dare propitius, det iratus.* Adde verisimile esse peccatorem non esse exaudiendum, si non oret animo exeundi à peccato : quia aliàs divinam Majestatem videtur irridere, cùm velit obtinere beneficium ab eo, quem in animo habet contemnere. Requiritur ergo ut oratio peccatoris exaudiatur, ut voluntatem aliquam habeat relinquendi peccatum.

8. Tertia conditio ad orationis infallibilitatem est illius perseverantia, quam sæpè Scriptura commendat *Lucæ* 18. *ad Rom.* 12. *& 1. Thessal.* 5. *& Jacobi* 5. *& alibi.* Sæpè enim Deus petita negat cùm primò postulantur ; quæ tamen postea concedit, cùm orationibus urgetur ; quia sic desiderium nostrum crescit, & beneficium magis æstimatur, quia nescimus, qualiter nobis conveniat petitum. Aliquando enim ad primum pulsum ostium aperitur, & petitum conceditur : aliquando bis, & sæpè oportet pulsare, & petere ut concedatur. Unum tamen est omnino certum ut benè advertit Suarez *lib.*1. *de orat. cap.*26. *n.*3. Si res, quæ petitur, spiritualis est, semper petitionem habere bonum aliquem effectum. Nam licèt rem postulatam non obtineat, tamen eam, quæ petenti prodest. Ut si petat (inquit Suarez suprà) amoveri à se tentationem aliquam : si non obtinet ut neque Paulus obtinuit, obtinet tamen, vel illius diminutionem, vel victoriam, vel ne aliis tentationibus gravioribus urgeatur.

9. Quarta conditio infallibilitatis orationis expostulata à D. Thom. est, ut quis oret pro seipso, favétque D August. *tract.*102. in Joan, expendens illud Joan. 16. *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.* Nihilominùs satis probabile est ex hac parte, non reddi orationem inefficacem. Primò, quia aliis in locis est facta absoluta promissio absque tali limitatione Matth. 7. *Omnis qui petit, accipit & qui quærit, invenit*, &c. Joannes 14. *Quodcumque petieritis Patrem in nomine meo hoc faciam.* Secundò, quia ea, quæ aliis donantur ob tuam petitionem, tibi dicuntur donari, juxta illud Pauli Act. 17. *Ecce donavit tibi Deus* (dixit Angelus Paulo) *omnes, qui navigant tecum.* Tertiò, quia hac vita commendantur divina misericordia, liberalitas, & benignitas, cùm non solùm audiat orantem pro se, sed etiam pro aliis. Quartò, excitamur ad charitatem mutuam exercendam, cum sciamus posse nos postulata efficaciter consequi, æquè pro aliis ac pro nobis, si ex parte aliorum non sit resistentia : hoc enim semper requiritur, sicut etiam requiritur cùm pro nobis petimus,& ita docet Toletus in Joan.*cap.*16. *annotat.*30.*favet* Valentia *disp.6.quæst.2.p.4.circa finem.* Suarez *lib.*1. *de orat. cap.*27. *num.*2.

10. Sed inquiris primò, an stantibus iis conditionibus concedat Deus petitum ex justitia ? Affirmat Joannes Medina *tract. de orat. quæst.*18. *in fine*, & movetur. Quia Deus promisit rectè petenti se concessurum postulatum. Ergo de justitia. Quia justitia petit ut unicuique jus suum servetur : sed quilibet petens rectè jus habet fundatum in divina promissione obtinendi, quod postulat. Ergo. Nihilominùs dicendum est, non concedere Deum ex justitia, sed ex fidelitate, quæ à se rectè postulantur, quia petitio est solùm conditio, ut permissio habeat effectum, & ut talis expostulatur non autem expostulatur, ut opus recompensandum postulati concessione. Ad obligationem autem justitiæ necessarium erat, ut Deus postulata concederet in recompensationem petitionis sicuti concedit gloriam in recompensationem meritorum. Cùm ergo non in compensationem petitionis petitum concedat, sed petitionem postulet, ut conditionem suæ promissionis, efficitur non obligari ex justitia, sed solùm ex fidelitate. Quo exemplo humano est manifestum. Si enim promitteret dare eleemosynam cuilibet pauperi à te petenti, ut sic tua peccata redimeres ; non ideò obligatus esses de justitia implere, sed solùm ex fidelitate, seu religione in Deum. Valentia 2.2.*disp.*6.*q.*2.*p.*4. *post medium versic. sed ad majorem declarationem.* Suarez *lib.*1. *de orat. cap.*27. *num.*4.

11. Secundò inquires. An oratio oblata pro pluribus æquè profit singulis, ac si pro singulis offerretur ? Et quidem quoad satisfactionem, cùm limitata sit, manifestum est non æquè prodesse. Quoad impetrationem verò, cùm hæc in benignitate infinita Dei, ejúsque promissione fundetur, dubium est. Probabilius existimo non æquè prodesse, sic Navar. *de orat.cap.*20. *num.*48. Covar. *cap. Alma mater* 1.*p.*§.5.*num.*9. Azor. *tom.*1. *lib.*1. *quæst.*7. Suarez *lib.*1. *de orat.cap.*27. *n.*2. Medina *Cod. de orat.quæst.*21. Probo primò : Quia esto impetratio in benignitate, & misericordia divina principaliter fundetur ; fundatur etiam in congruitate ipsiusmet petitionis, quod abundè convincitur ex eo, quòd fervens oratio aptior est ad impetrandum, quàm tepida ; sed petitio pro pluribus applicata non æquè congruit singulis, ac si pro singulis esset, quia singuli in petitione illa communi, confusè & indistinctè intelliguntur. Secus in petitione speciali. Secundò, quia Ecclesia sæpè orat pro aliquo peccatore speciali, quod non esset consultum, si orando pro omnibus peccatoribus æquè illi prodesset.

Punctum VIII.

An oratio sit ad salutem necessaria & quando ?

1 *Probatur ad salutem necessariam esse.*
2 *Pro quo tempore hoc præceptum obliget ? Proponitur ratio dubitandi.*
3 *Resolvitur arbitrio prudentis remittendum esse tempus hujus obligationis.*
4 *Quâ ratione in aliis casibus hæc obligatio subsistat.*
5 *Satisfit rationi dubitandi num.*2. *positæ.*
6 *An omittens orationem, cùm tentationi vincendæ necessaria est, duplex committat peccatum.*

1. OMissis hæreticorum erroribus, negari non potest orationem esse utilem & convenientem. Nam licèt Deus ab æterno omnia, quæ facienda sunt in tempore, statuerit ; ea sæpè statuit fieri ex prævisa oratione, quæ successu temporis habenda erat. Esse autem necessariam ad salutem omnibus adultis (nisi brevi tempore vitam finiant) clarè constat ex pluribus Scripturæ locis, præcipuè ex illo Matth.26. *Vigilate, & orate, ut non intretis in tentationem*, id est, ut tentationi non consentiatis. Cùm ergo in vita plures tentationes omnibus occurrant, oratio ad illas vincendas necessaria reputatur. Item ad Ephes.6. *Galeam salutis assumite per omnem orationem, & obsecrationem orantes*, & 1. Thessal. 5. *Sine intermissione orate*, id est, quantum fieri potest, & Jacob. 5. *Orate pro invicem, ut salvemini*, & alibi sæpè ; quæ omnia ita repetita indicant sanè necessitatem. Probaríque potest hac ratione. Omnibus enim adultis ad habendam gratiam, & perseverandum in illa est necessarium speciale auxilium Dei, ut definit Trident. *sess.*6. *de justificat. can.* 22. Sed hoc auxilium potuit Deus statuere, non dare indigentibus, etsi ipsi ab illo petant. Ergo tunc petitio necessaria erit. Quod autem sic statuit, satis colligitur, tum ex commendatione orationis ita sæpè facta, tum quia ita videbatur conveniens, ut quis divinam excellentiam, & suam indigentiam cognosceret.

Tum

Tum ex illo Matth. 7. *Ubi petens accepit, & pulsanti aperitur, & qui quærit, invenit.* Tacitè inde insinuatur non petenti nihil concedi, non pulsanti non aperiri, neque invenire, qui non quærit. Si enim malè petenti denegatur petitum, juxta illud Jacob. 4. *Petitis, & non accipitis, eo quod malè petatis*, etiam denegari debet nihil petenti, sic D. Thom. *quæst.* 83. *art.* 3. Suarez *lib.* 1. *de orat. cap.* 28. *num.* 3. Valentia *disp.* 6. *quæst.* 3. *p.* 3. ubi ex sententia plurium Sanctorum veritatem exornat. Lessius *lib.* 2. *cap.* 32. *dub.* 3. *num.* 10. Advertendum tamen est hanc orationem pro divino auxilio obtinendo, non esse ita necessariam, ut semper Deus ad concedendum quodlibet auxilium illam exigat. Id enim falsum est, cum sæpè ex sua benignitate nobis non petita concedat. Sed dicimus necessariam esse ad obtinendam perseverantiam in gratia longo tempore. Quia hæc sine victoria plurium tentationum urgentium, & sine speciali & continuo Dei auxilio esse non potest.

2. Hincque oritur ratio dubitandi. Quonam tempore præceptum orandi obliget? Videtur enim semper & omni tempore obligare, aut nunquam. Si enim hoc præceptum ex verbis Scripturæ colligendum est (ut verè colligi debet) continuò & incessanter obligat. Dixit enim Dominus Lucæ 18. *Oportet semper orare*, & Paulus 1. ad Thessal. *ult. Sine intermissione orate*, & ad Coloss. 4. *Oratione instate.* Item Matth. 7. dixit Christus, *Petite & accipietis.* Ergo ad recipiendum quodlibet beneficium saltem supernaturale necessaria est oratio; vel si ad aliquod necessaria non est, neque ad ullum necessaria erit. Quia non est unde colligatur necessitas pro uno beneficio potiùs quàm pro alio. Matth. 26. dixit Christus, *Vigilate, & orate ut non intretis in tentationem.* Ergo pro obtinenda victoria cujuslibet tentationis necessaria est oratio, vel pro nulla. Adde Christum Dominum nullum speciale præceptum reliquit, præter ea quæ ad fidem & sacramenta pertinent. At fides esse potest absque oratione, cum ad benè orandum jam fides præsupponatur, sacramenta autem recipi possunt absque eo, quod recipiens specialem orationem fundat. Ergo ex præcepto Christi speciali oratio necessaria non est. Restat ergo, ut solùm sit necessaria ex præcepto divino naturali: Hoc est annexo ex divina institutione gratiæ ad beatitudinem necessariæ. Sed hoc non apparet, quo fundamento firmo dici possit. Nam ad recipiendam primam gratiam in adultis (de quibus solùm est dubium) oratio non videtur necessaria: si quidem eo ipso, quo adultus divino auxilio supernaturali munitur, eliciat contritionem, justificabitur. Sed hoc auxilium dari potest, & sæpè datur absque petitione recipientis illud, ut contingit cum invincibiliter petitionis oblitus de gravitate culpæ propter Deum dolet. Ergo. Ad conservandam autem gratiam semel receptam, non videtur petitio necessaria, tum quia hæc conservari potest, etiamsi gravissima tentatione molesteris; tum quia auxilium ad illius conservationem absque petitione ex sola misericordia Dei sperari potest: tum & præcipuè, quia si pro conservatione gratiæ necessaria est oratio, signandum est tempus hujus necessitatis, quia aliàs culpabilis non erit quælibet omissio, cùm pro quolibet signato tempore dicere possit, non esse illud tempus determinatum ad implendam hanc obligationem.

3. Nihilominùs tamen recedendum non est à communi sententia, quæ affirmat tempus hujus obligationis non esse quodlibet instans vitæ, sive physicum, sive morale, ut aliqui hæretici dixerunt prout refert illos D. Augustinus *hæres.* 57. quia hoc est regulariter hominibus impossibile: Sed tempus hujus obligationis arbitrio prudentis determinandum esse, ita ut aliquoties in vita hujus obligationi satisfacias, neque permittas multùm differri. Censeo tamen dilationem hujus mensis gravem esse. Nam cùm singulis diebus tot tentationes occurrant, tot pericula adsint gratiæ admittendæ, auxiliúmque divinum necessarium sit ad hæc omnia superanda, si pro uno mense omittas à Deo petere, meritò periculum incurris illo carendi, saltem quod efficax sit. Sic docet Suarez *lib.* 1. *de orat. cap. ult. num.* 16. Lessius *lib.* 2. *de justitia, cap.* 37. *dub.* 3. *num.* 12. Advertunt tamen Suarez, & Lessius, & Valentia 2. 2. *disp.* 6. *quæst.* 2. *p.* 3. *in fine*, neminem nisi omninò perditum omittere hujus obligationis executionem cum rarissimus sit, qui integro mense abstineat ab oratione.

4. Præter supradictum tempus hujus obligationis, aliqui eventus enumerantur à Doctoribus; in quibus videris obligatus orare. Primò, cum gravissima urget tentatio. Secundò, cùm opus arduum aliquod aggrederis. Tertiò, cùm te contritione vel sacramento ad gratiam vis disponere. Quartò, cùm proximus in periculo peccandi versatur, neque consilio aut alia via averti potest. Sic Lessius & Valentia *suprà*, & ex parte consentit Suarez *num.* 17. His addit Sylvester *Verbo oratio, quæst.* 8. cum primùm incipit oratione via, quia tunc ad Deum se debet convertere, ac proindè ipsum orare, ut te ad conversionem disponat. Secundò cùm audis sacrum ex obligatione, quia tunc saltem teneris orantibus assistere, & mediis illis orare. Probabilis est obligatio in iis eventibus, sed quia durum est obligationem præcepti toties multiplicari: ideò existimo æqualiter supradicta temperanda esse. Et quidem si agnoscis te urgeri gravissima tentatione, quæ te in periculo consentiendi constituit, ad cujúsque victoriam (moraliter loquendo) extraordinario Dei auxilio indiges; omninò credo te ex charitate obligatum esse orare, & petere à Deo tale auxilium, quia debes apponere medium conveniens ad illius impetrationem; aliàs valdè negligens eris tuæ salutis. Sic Lessius, Valentia & Suarez *suprà*. Idémque, & eadem ratione dicendum est de opere aliàs arduo, & difficili, ut de martyrio. Tertius casus regulariter verus non est, ut dicit Suarez *dicto cap. ult. num.* 17. quia ex cogitatione divinæ offensæ auxilio ordinario adjutus te ad recipiendam gratiam potes disponere, quin petitione aliqua præveniaris. Quartus casus de necessitate proximi verus est, si moraliter existimas nulla alia via præter orationem ei subvenire posse, & orationem habituram effectum. Quia ex charitate proximo debita teneris, ejus bonum spirituale procurare, cùm facilè possis, alias non teneris. At rarò hæc contingunt, sic Lessius *lib.* 2. *cap.* 37. *dubio* 3. *num.* 12. cum Navar. *lib. de orat. cap.* 3. *num.* 14. Non tamen requiritur, ut certò cognoscas orationem profuturam, sufficit si cum magna probabilitate id opineris. Suarez *lib.* 1. *de orat. cap. ult. num. ult.*

Casus tamen relati à Sylvestro minorem probabilitatem habent. Nam de instanti usus rationis rejiciendus est. Tum quia illa obligatio de conversione ad Deum in primo instanti usus rationis non est adæquatè firma. Tum quia illa potest absque oratione. Quæ enim repugnantia inveniri potest in eo, quòd excitatus per fidem movearis immediatè ad volitionem serviendi Deo, ejúsque præcepta implendi, excitari autem per fidem, priusquam convenienter ores, videtur necessarium, quia orationem fides antecedit, juxta illud Pauli à Rom. 10. *Quomodo invocabunt in quem non crediderunt.* Alius verò casus de præcepto audiendi Missam non est ad rem, quia in præsenti non inquirimus de obligatione orationis publicæ, sed privatæ & personalis. Concedo namque te satisfacere obligationi publicæ orandi pro populo, si sacro assistas cum debita attentione, & reverentia: at nullo modo satisfacis obligationi privatæ orandi, cum urget tentatio, & in periculo peccandi constitutus es, & in aliis euntibus. Hæc enim privata oratio pro cujuslibet

cujuſlibet neceſſitate imponitur, quæ cùm diverſa in ſingulis reperiatur, diverſum tempus expoſtulat: ac proindè non erat conveniens, ut ſolùm tempus ſacrificii quod omnibus commune eſt, omnes obligaret. Nota te ſæpè ab obligatione in ſupradictis caſibus contingente excuſari, quia obligationis invincibiliter obliviſceris, cùm nec cognoſcas gravitatem tentationis, nec periculum, nec orationis neceſſitatem. Sic Valent. 2. 2. *diſp.6. quæſt.2. punct.3. fin.* Leſſius *lib.1. cap.37. dub. 3. num. 13.* Suarez *lib. 1. de orat. cap.30. num.18. fine.*

5. Ad rationem dubitandi reſpondeo obligationem orationis deduci ex verbis Chriſti juncta explicatione Scholaſticorum & Patrum, ex quibus conſtat illis verbis, ſine intermiſſione, ſemper, continuò, ſolùm indicare frequentiam orationis, non phyſicam & realem continuationem Caſtro *verbo creatio hæreſi 2.* Suarez *lib. 1. de oratione, cap.30. num.7.* Valentia 2.2.*diſp.6.q.2. p. 9. circa finem.* Quæ autem frequentia ſub præcepto contineatur, explicuerunt Doctores, & præcipuè declararunt, pro obtinendo auxilio ad perſeverandum in gratia, vincendamque periculoſam tentationem eſſe orationem neceſſariam; ne temeritatis & ſuperbiæ arguaris ſpernens divinum auxilium tibi eſſe concedendum negligens à Deo petere.

6. Sed inquires an omittens orationem pecces, non ſolùm contra illam virtutem, ad cujus conſervationem oratio neceſſaria reputabatur, ſed etiam contra religionem. Verbi gratia, urgeris tentatione periculoſa adverſus caſtitatem, omittis orationem, qua debebas obtinere à Deo auxilium ad tentationem vincendam: ſuccumbis, peccaſne ſolùm contra caſtitatem, ſeu etiam contra religionem? Leſſius *lib.2.c.37.dub.3. in fine*, videtur exiſtimare ſolùm contra caſtitatem te eſſe peccaturum, quia ſolùm ex periculo violandi caſtitatem culpabilis exiſtit omiſſio orationis. Cæterùm credo ſatis probabile eſſe, te non ſolùm contra caſtitatem, ſed etiam contra religionem peccare. Cùm enim quælibet virtus ſua tempora determinata habeat, in quibus obliget, & religio obliget ad exhibendum Deo cultum media oratione, & petitione tempore neceſſitatis propriæ, & alienæ, efficitur ſanè te peccaturum adverſus religionem, ſi illo tempore orationem omittas. Sic Suar. *lib.1. de orat. cap.29. à num.8.* cum D. Thom. *quæſt. 88. art. 3. ad 2.*

DISPUTATIO II.

De ſpeciali oratione ab Eccleſia inſtituta horarum Canonicarum.

HUCUSQUE de iis, quæ pertinent ad orationem in communi ſermonem fecimus: reſtat agere de ſpeciali oratione ab Eccleſia inſtituta, quæ divinum officium vocatur. Neque animus eſt immorari in probanda illius inſtitutionis convenientia, cum ſatis per ſe nota ſit. Quid enim aptius excogitari poterat ad Deum laudandum, gratias referendas, mentem inſtruendam, quàm canonicum officium; quod plenum eſt verbis ab Spiritu ſancto dictatis, ſanctorum Patrum ſententiis & exemplis, & tam admirabili ordine diſpoſitum, ut inde ſolùm colligi poſſit Spiritu ſancto inſpirante compoſitum eſſe. Eáque de cauſa vocatur divinum officium, quia nihil eo poſtulari poteſt divinitati congruentius, nihil magis pium & religioſum quàm iis precibus Deum laudare & honorare. Appellatur item Horæ canonicæ; quia certis horis recitandum eſt juxta canonicas ſanctiones. Dicitur penſum, quia ad illud recitandum obligantur clerici quaſi ad penſum & tributum ſolvendum. Appellatur tandem breviarium, quia eſt ſumma & compilatio eorum, quæ ad laudem Dei, & gratiarum actionem, & noſtram inſtitutionem pertinere poſſunt. Vide de iis omnibus Bellarminum *tom. 4. controverſ. tit. de bonis operibus, lib.1. cap. 10.* Valentiam 2. 2.*diſp. 6. q.2. p.10. §.1.* Leſſ. *lib.2. cap. 37. dub. 8.* Bonacin. *de horis canonicis, diſp.1. q.2. propoſitione 2.* Suar. *lib.4. de orat. cap.3. & ſequentibus.*

Ut autem cum diſtinctione in hac diſputatione procedamus primò examinandum eſt, quæ perſonæ obligentur ad hanc orationem? Secundò quid ſit recitandum? Tertiò. Quomodo recitandum ſit? Quartò. Quo tempore, & quo loco? Quintò. De gravitate hujus obligationis? Sextò. Quæ cauſæ ab hac obligatione excuſent? Septimò. Quæ pœnæ ſint appoſitæ non recitantibus.

PUNCTUM I.

Quæ perſonæ obligentur horas Canonicas privatim dicere.

OMnes conveniunt Clericos in majoribus ordinibus conſtitutos, beneficiatos, & religioſos profeſſos, choro ex profeſſione deputatos, obligatos eſſe horas canonicas ſingulis diebus recitare: ſed unde hæc obligatio naſcatur, an ex jure naturali & divino, an poſitivo ſcripto, an ſolùm ex conſuetudine aliqua, eſt controverſia. Dicendum tamen eſt ad has horas determinatè recitandas ex jure divino nullam eſſe obligationem. Suarez *tom.2. de relig. lib.4.de orat. cap.16.n.2.* Azor. *1. p. lib. 10. cap.4. fine.* Quia licet clerici, beneficiati, & religioſi ſpecialem obligationem habeant orandi pro populo, ut verè habent, non tamen habent ex jure divino obligationem orandi hac ſpeciali forma, quæ non à jure divino, ſed ab Eccleſiaſtico facta eſt. At quia Eccleſia habet ſpecialem obligationem orandi, determinavit has preces, ideò aliquo modo dici poteſt ex jure divino obligari. Poſito ergo ex jure divino eſſe obligationem, videamus quæ & qualis ſit, Et claritatis gratia. Primò, dicamus de clericis. Secundò, de Beneficiatis. Tertiò, de Religioſis.

§. I.

Expenditur Clericorum obligatio.

1 *Omnes Clerici in ſacris hanc habent obligationem.*
2 *Clerici in minoribus conſtituti hanc non tenentur, ratione inquam ordinis.*
3 *Proponitur ſententia & argumenta, quibus probatur non poſſe Epiſcopum clericis ſuæ diœceſis hanc obligationem imponere.*
4 *Probabilius eſt imponere poſſe.*
5 *Nullibi creditur eſſe impoſitum, & quid de obligatione recitandi orationes tempore ordinationis impoſitas.*

1. ET quidem Clericos, Presbyteros, Diaconos, & Subdiaconos hanc obligationem ſub gravi culpa habere ex jure poſitivo communis fert ſententia. De Presbyteris probat textus *in cap. Presbyter, de celebratione Miſſarum*, ibi: *Presbyter manè matutinali officio expleto penſum ſervitutis ſuæ canendo primam, tertiam, ſextam, nonam veſperamque perſolvat.* De Diacono & Subdiacono probatur *ex cap. Dolentes, eodem titulo de celebratione Miſſarum*, ubi præcipit Innocentius III. cum Concilio generali Prælatis, & minoribus clericis in virtute ſanctæ obedientiæ, ut divinum Officium nocturnum pariter & diurnum quantum eis dederit Deus, ſtudiosè celebrent pariter & devotè. Idem etiam probatur *ex cap. ſi quis presbyter.92. d.* ibi, *Si quis presbyter aut Diaconus, vel quilibet clericus Eccleſiæ deputatus, ſi intra civitatem fuerit, aut in quolibet loco, in quo Eccleſia eſt, & ad quotidianum pſallendi officium matutinis*

matutinis vel vespertinis horis, ad Ecclesiam non convenerit, deponatur à clero, si non castigatus veniam ab Episcopo per satisfactionem voluerit promereri. Verùm hujusmodi textus aliqui infirmant dicentes, ex illis non convinci clericos in sacris obligatos esse ad officium divinum privatim recitandum. Nam *cap. Presbyter*, solùm de sacerdote rectore Ecclesiæ loquitur, *cap. Dolentes*, non exprimit satis, qui clerici sint illi minores, poterant enim intelligi de presbyteris rectoribus, qui sine dubio minores clerici sunt comparatione prælatorum. *Cap. 5. Si quis presbyter*, loquitur de clericis alicui Ecclesiæ deputatis & de officio publico, & de obligatione illud dicendi in Ecclesia. Quapropter Navarr. *de horis canonicis, cap. 7. à num. 2.* Azor. *1. p. lib. 10. cap. 5. quæst. 1. lib. 4. de oratione, cap. 16. num. 9.* quos alij sequuntur, dicunt ex jure scripto non satis convinci hanc obligationem pro omnibus clericis in sacris constitutis : sed illam ex consuetudine firmatam esse, & hoc sufficit : Præterquam quod Concilium Basilienſe *sess. 21.* expresè supponit hanc obligationem, quod Concilium quoad causas beneficiales & censuras, & articulos contra hæreticos definitos approbatum fuit. Adde sessionem illam fuisse ante schisma, ut notavit Vasquez *de benef. cap. 4. §. 1. dub. 1.* Adverte tamen debere hos clericos ordines suscepisse sponte, non coactè, quia hæc obligatio annexa est ordini sponte suscepto. Sic Navar. *cap. 22. n. 51. ad finem*, Emmanuël Sa *verb. ordo, tit. 24.* Sanchez *lib. 7. de impedimentis, disp. 29. num. 7.* si tamen liberè utatur ordine accepto, tunc ad omnia illi annexa obligatur, quia per illum usum liberum ratificat ordinem ; sic Sanch. *suprà num. 9.* cum aliis. Et idem est dicendum de ordinato in sacris ante pubertatem, ut idemmet Sanchez probat *disp. 30. num. 10.* præcipuè *num. 12. 13.* &c.

2. Clerici verò in minoribus constituti ex recepta ferè omnium sententia hac obligatione non tenentur, neque ad psalmos, neque ad officium beatæ Mariæ Virginis, neque ad Canticum gradum. Ita Vasquez *dub. 2.* Lessius *lib. 2. cap. 37. dub. 9. n. 46.* Neque obstat textus *in cap. Si quis presbyter 92. d.* ubi de quolibet clerico Ecclesiæ deputato cavetur obligatum esse ad horas canonicas dicendas. Non inquam obstat, nam loquitur de clerico Ecclesiæ deputato per beneficium, non per ordinem, quia si de deputatione, quæ ex præcisa ordinatione procedit, loqueretur ; sufficeret dicere, *quilibet clericus* absque additione illorum verborum *Ecclesiæ deputatus.*

3. An autem Episcopus possit hanc obligationem iis clericis suæ diœcesis imponere. Negat Soto *lib. 10. de justitia, quæst. 5. art. 3.* Valentia *2. 2. disputat. 6. quæst. 2. p. 10. §. 2.* Azor. *lib. 10. cap. 5. quæst. 4.* Lessius *lib. 2. cap. 37. dub. 7. num. 46.* Suarez *lib. 4. de oratione, cap. 16. in fine.* Moventur primò ; Quia non videtur licere Episcopo onus perpetuum ordinatis imponere, quod non est à Pontifice impositum. Quia non licèt ipsi gravare clericos suæ diœcesis specialiùs absque speciali causa quæ in præsenti non apparet. Secundò ; Non licèt Episcopo, tempus & ætatem ordinandorum immunitate postulando ætatem pro subdiaconatu, quæ petitur pro diaconatu, & pro diaconatu, quæ petitur pro presbyteratu, & pro presbyteratu, quæ petitur pro Episcopatu. Ergo neque licèt hanc libertatem, quam ordinati in minoribus obtinent, non recitandi horas canonicas, tollere. Limitant Azor, & Suarez hanc sententiam, ut intelligatur de ordine perpetuo & ordinationi annexo. Nam à temporali affirmant ab Episcopo imponi posse. Non enim extra potestatem Episcopi est, quod non possit ordinatos in minoribus obligare, ut bis vel ter officium divinum dicant. Ut sic aliquo modo intelligant se disponi ad obligationem, quam successu temporis debent subire, si ordines majores recipiant.

4. Nihilominùs tamen credo probabilius posse Episcopum hanc obligationem clericis suæ diœcesis imponere. Sic docet Navarr. *de horis canon. cap. 7.* Bonacina *disp. 1. de hor. can. quæst. 2. p. 3. num. 2. vers. Addo.* Ratio est, quia hoc præceptum non derogat legem universalem, & ex aliâ parte est de re honesta, & quæ potest ab ordinatis impleri. Ergo nulla est causa, ob quam Episcopo negetur potestas hoc præceptum imponendi sibi subditis, consequentia est legitima. Antecedens probo. Nulla enim est lex universalis, quæ positivè hos clericos eximat ab obligatione, sed solùm lex, quæ de his horis recitandi fertur, quæ illos non comprehendit. Ergo impositio hujus obligationis non contradicit alicui legi universali. Deinde est obligatio de re honesta, ut constat, & quæ facilè potest ab ordinatis impleri, si sint in ætate ad beneficium requisita constituti : sicuti possent & deberent si beneficiati essent : ergo. Adde consuetudine introduci posse hanc obligationem, fatetur Lessius, & Suarez, & Azor. Ergo ex authoritate Episcopi, quæ inferior non est authoritate clericorum consuetudinem introducentium. Neque obstant contraria. Concedo namque Episcopum singulariter gravare clericos suæ diœcesis absque speciali causa, sed hæc contingentia rarò inveniri potest. Esse autem causa sufficiens, si videret expediens esse ad frenandam Clericorum distractionem hoc onus illis imponere. Ad secundum, concedo non posse Episcopum limitare, neque extendere tempus, & ætatem ordinandorum, quia derogaret legem universalem tempus & ætatem determinantem : benè tamen posse imponere clericis hoc onus, quia in hac impositione nulla legis fit derogatio. Sicut nullam legem derogat Episcopus cùm præceptum de novo festo servando in sua diœcesi imponit.

5. Cæterùm etsi hoc ita sit, nullibi credo tale præceptum neque consuetudinem esse. Immo probabile existimo, cùm Episcopus ordinandis injungit aliquos Psalmos & Litanias recitare, nolle sub gravi culpa obligare, sed ex quadam honestate & decentia ; sic docet Soto *lib. 10. quæst. 3. art. 3.* Val. *disp. 6. quæst. 2. p. 10. §. 2. in principio*, ubi dicit hos ordinatos non teneri ex jure divino, aut naturali magis quam laïcos ad aliquid specialiter recitandum. Consentit Lessius *l. 4. de or. cap. 16. num. 14.* Sufficienter enim suo muneri satisfaciunt, si Ecclesiæ in gradu accepto deserviant.

§. II.

Expenditur obligatio beneficium habentium.

1 *Beneficiati omnes hanc sustinent obligationem.*
2 *Sub beneficio comprehenditur in præsenti præstimonium.*
3 *Item capellania collativa.*
4 *Comprehenditur commenda.*
5 *Vicaria beneficii probabile est non comprehensi.*
6 *Pensio in præsenti à ratione beneficii excluditur.*
7 *Item coadjutoria cum futura successione.*
8 *Beneficium cujus fructus sunt exigui, qui defendunt, & quibus probent non obligare ad recitationem.*
9 *Probabilius est oppositum.*
10 *Aliqua inferuntur notabilia ex superiori doctrina.*
11 *Beneficium cujus fructus tua culpa non recipis, te obligat recitare.*
12 *Idem si pro aliquo tempore copiosos non accipias.*
13 *Idem juris est si speras accepturus.*
14 *Item si beneficium accipias ex resignatione, cum obligatione satisfaciendi ejus muneri tametsi fructus non recipias.*
15 *Quid de beneficio nullam administrationem requirente ?*

16 *Si ex fraude aut vi impediaris fructus recipere, non teneris recitare.*
17 *Limitat* Suarez, *ſi in perpetuum fructibus priveris.*
18 *Limitatio non admittitur.*
19 *Quid de conſuetudine Eccleſiæ non recipiendi primo vel ſecundo ullos fructus? Defenditur ut probabilius obligationem eſſe recitandi.*
20 *Titulum beneficii cum ſpe poſſeſſionis & fructus obligare ſentiunt.*
21 *Negant alii.*
22 *Qui defendant requiri pacificam poſſeſſionem.*
23 *Si tua culpa poſſeſſionem non accipis, obligaris.*
24 *Quomodo obligeris habens poſſeſſionem beneficii litigioſam.*
25 *Habens ſolùm titulum & impeditus à poſſeſſione ob cauſam ſibi involuntariam non obligatur.*
26 *Habens plura beneficia debeat ut pluries recitare? proponitur ratio dubitandi.*
27 *Certum eſt unica recitatione fieri ſatis.*
28 *Habens beneficium & penſionem ſatisfacit horas canonicas recitans.*
29 *Supradictus beneficiatus, vel beneficiatus & ſacerdos omittens offi ium divinum unum tantùm peccatum committit.*
30 *Impediens injuſtè aliquem à beneficii conſecutione non obindè tenetur recitare.*

1. SEcundum genus perſonarum, quæ obligantur ad horarum recitationem ſunt, beneficia ſive curata ſive ſimplicia habentes. Conſtat ex Concilio Lateran. ſub Leone X. *ſeſſ.9. de reformatione Curiæ, §. ſtatuimus quoque & ordinamus*, & ex motu quodam Pij V. qui eſt 138. illius Pontificis, editio an. 1572. duodecimo Kalend. Octob. quem refert Navar. *ſum. cap.25.n.122.* & Bonacina *de horis canonicis, diſp. 1. q.5 p. 1.* debet tamen, qui habet beneficium liberè recepiſſe, non coactè, ut de ordinato diximus. Quare non obligabitur ad horas ob coactam receptionem beneficii, niſi velit ſtipendio illius frui, quia tunc ratione illius voluntatis remittit coactionem. Ut benè Leſſius *lib. 2. cap.34. dub.31. num.174.* Hoc poſito circa hanc obligationem aliquæ difficultates enodandæ ſunt.

Prima. Quid nomine beneficii intelligatur? Reſpondeo. Clarum eſt intelligi Epiſcopatum, Rectoriam, Canonicatum, Dignitatem, Præpoſituram, & ſimilia. Quia hæc nullus dubitat verè & propriè beneficia eſſe. Sed de Præſtimoniis, Capellaniis, & Vicariis, & Penſionibus, & Coadjutoriis eſt ſolùm dubitatio. De iis ergo.

2. Dico primò. Sub nomine beneficii ad hunc effectum comprehendi, Præſtimonia, quæ ſunt portiones quædam ex beneficii redditibus deductæ, & adoleſcentibus aſſignatæ ut ſuſtententur in ſtudiis, & ſic eruditi tandem poſſint Eccleſiæ deſervire. Nam licèt probabile ſit beneficia propriè eſſe, non tamen eſt probabile ad officium canonicum non obligare. Quia ad hunc effectum ſub beneficiis ea comprehendit Pius V. in ſua Conſtitutione, ut conſtat ex illis verbis. *Declarantes præſtimonia, præſtimoniales penſiones, & qualiacumque alia beneficia etiam nullum omnino ſervitium habentia obtinentes, cùm prædictis pariter comprehendi*, & notavit Vaſquez *opuſculo de benef. t. 4. §. 1. dub.3. in principio.* Franciſcus Suarez *de horis canonicis lib.4. cap.22.n.10.* & alij communiter.

5. Secundò, dico comprehendi capellaniam collativam, id eſt, quæ authoritate Epiſcopi erecta eſt, & ab ipſo confertur, etiam ſi ex patrimonio laicorum ſit inſtituta, & ipſis nominatio ſeu præſentatio reſervata. Quia habet omnes qualitates ad beneficium requiſitas. Scilicet conferri à Prælato & perſonæ Eccleſiaſticæ, & ad officium Eccleſiaſticum, ſic Vaſquez *ſuprà dub.3. num.5.* Suarez *num.11. & ſequentibus.* Bonacina *diſp. 1. de horis can. quæſt.2.p.4. num.6.* Azor. *1.p. lib.10. cap.3. quæſt.5.* Garcia *de benef. 1.p. cap.2. num.81.* Quod etiam verum habet, etiam ſi hæc capellania ſit ad nutum amovibilis. Et generaliter de quodam beneficio manuali (ut vocant) idem eſt dicendum. Nam pro illo tempore, pro quo capellaniam habes, habes jus percipiendi fructus; ac proindè dici debes habere beneficium ad hujuſmodi effectum. Adde tale jus perpetuum eſſe ex ſe, quia pro nullo tempore terminato confertur, etiamſi ſecluſa forma impediri poſſit. Sic Azor. *ſuprà cap.4. quæſt.2.* Garcia *1.p.cap.2. num.82.* Perez de Lara *de capella. lib.2. cap.6. num.15.* Suarez *cap.22. num.16.*

4. Tertiò, dico comprehendi Commendam. Nam licèt beneficium propriè non ſit, ſubire tamen debet commendatarius illius onera & obligationes. Sed hoc intelligitur de commenda in utilitatem commendatarij facta. Quia talis commendatarius habet jus percipiendi fructus ex tali commenda, & conſequenter æquiparatur titulo beneficij. Item commendatario commendatur beneficium, ut omnia illius onera ſubeat, ſed unum ex præcipuis oneribus beneficij eſt obligatio ad horarum recitationem. Ergo hanc commendatarius habet. Et ita tradit Suarez *lib.4.de hor.can. cap.22.num-15.* Vaſquez *de benef. cap.4. §.1. dub.3. fin.* Azor. *1.p. lib.10. cap.3. quæſt.6.* Bonacina *diſput.1. de hor. canon. quæſt.2. p 4. num.2.* Secus verò eſt de commenda ad utilitatem Eccleſiæ per quam non datur poteſtas diſponendi de fructibus. Garcia *3.p. de benefi. cap.1. num.106.*

5. Quartò, dico probabile eſſe non comprehendi Vicariam beneficij uniti alicui religioni, aut Eccleſiæ parochialis vacantis, ut ex vi illius teneatur Vicarius horas canonicas recitare. Quia ille Vicarius non reputatur jure, & reipſa beneficiarius, ſed beneficiarij ſubſtitutus; ſicut ſi à proprietario ob ejus abſentiam, aut aliud impedimentum nominaretur, & ita tradit contra Suarez *dicto cap.22. num.15.* Garzia *de beneec.3. cap.1. num.106.*

6. Quintò, dico excludi à ratione beneficij obligantis recitari officium Divinum penſionem, quæ beneficio imponitur in ſubſidium reſignantis beneficium, vel ob aliam cauſam. Quia hæc penſio propriè beneficium non eſt, cum non ſit jus percipiendi fructus ob aliquod Eccleſiaſticum officium, ſed potiùs eſt jus percipiendi fructus beneficij ab eo qui titulum beneficij habet. At hujuſmodi penſionarius obligatus eſt officium parvum B. Mariæ recitare: quia ita cavetur expreſsè in ſupradicta bulla Pij V. Debet autem penſionarius penſionem habere tanquam clericus, ut hanc obligationem ſubeat. Tunc autem dicitur penſionem quis habere tanquam clericus, quando neceſſariò debet eſſe initiatus prima tonſura, ut illam recipiat: ſecùs quando hanc qualitatem non requirit. Contingit enim aliquando dari quibuſdam penſionem titulo ſæculari, eò quod ſint de Eccleſia benemeriti, vel ob aliquam operam temporalem, ſcilicet pulſandi cymbala, aperiendi templi fores, gubernandi horologium, docendi pueros & ſimilia, & ita tradunt Valent. *diſp.6. quæſt.2. puncto 10. §.2.* Azor. *1. p. lib.10. cap.4. quæſt.3.* Suarez *de relig. tom.2. lib.4. de hor. can. cap.22.num.6.* Bonacina *diſp. 1. de hor. can. q. 2. p. 4. num.8.* Adverto tamen hujuſmodi penſionarium, qui ſacrum ordinem non habet, ſi efficiatur miles & ordinis militaris, cum indulto retinendi penſionem, ſatisfacere obligationi recitandi, ſi orationes Dominicas, & Angelicas à religione præceptas recitet. Quia Pius V. ſolùm obligare voluit ad recitationem officij B. Virginis eos penſionarios, qui aliàs ad nullas preces adſtricti erant. Sic docet relatis aliis Garzia *de benefic. 3. p. cap.1. num.117.* & Bonacina *diſp. 1. de hor. can. quæſt.2. p.4. num.2.* Secundò, adverto penſionarium ſi vellet loco officij parvi B. Virginis, officium magnum recitare, abundantiùs obligationi ſatisfaceret.

Quia

Quia intentio Pontificis fuit relevare pensionarios ab onere recitandi officium Canonicum, imponendo illis minorem obligationem casu, quo illa graviorem non subirent. Sic Suarez *lib. 4. de hor. can. cap. 22. num. 6.* Bonacina *num. 9.* Garzia *num. 19.*

7. Sextò, dico coadjutoriam Concessam alicui, assignata aliqua portione pro congrua, & cum futura successione non esse beneficium, neque obinde ad horas canonicas obligare. Sic Suarez *lib. 4. de hor. can. cap. 22. num. 19.* Azor. *lib. 10. quæst. 1. cap. 4.* Garzia *3. p. cap. 1. num. 109.* Bonacina *disput. 1. quæst. 2. punct. 4. num. 13. & 15. & 16.* Quòd autem coadjutoria quatenus talis beneficium Ecclesiasticum non sit (præterquam quòd sic declaravit Paulus V. ut testantur Suarez & Bonacina & Garzia suprà) probatur. Quia coadjutori datur potestas succedendi in beneficio post proprietarij mortem; aliàs idem beneficium in duobus existeret. Neque obstat mortuo proprietario non requiri novam collationem, quia hoc provenit ex eo, quòd cùm datur coadjutoria, beneficium tunc proprietarij confertur coadjutori, non absolutè, sed dependenter à proprietarij morte: quare mortuo proprietario, tunc habet effectum collatio, & coadjutor beneficium obtinet. Vocatur autem Canonicus, tum ob jus succedendi, tum ob vocem in capitulo, tum ob sedem in choro etiamsi post proprietarios. Quod si dicas coadjutoriam non esse beneficium proprietarij, esse tamen aliud distinctum beneficium; eò quod sit jus percipiendi fructus ob aliquod Ecclesiasticum officium, verbi gratia, assistendi in choro, dicendi Missas, ministrandi Sacramenta, &c. Respondeo coadjutoriam non esse jus percipiendi fructus, quia non ob coadjutoriam illos percipit coadjutor, quasi ex titulo, sed in stipendium laboris quem subit ob proprietarium, aliàs quilibet substitutus diceretur beneficiatus. Posito autem coadjutoriam non esse beneficium, ex nullo capite ad horas canonicas obligatur coadjutor. Omitto dummodo expresè ad hanc obligationem subeundam non coarctaretur coadjutor ex indulto Pontificis, aut ex pacto proprietario. Quia tunc ratione pacti, vel Pontificis præcepti deberet horas canonicas recitare. Proprietarius tamen non ob id à recitando excusaretur, sic docet Bonac. *de hor. can. disput. 1. quæst. 2. part. 4. à num. 13.* & alij multi.

8. Secunda difficultas est. An beneficium, cujus fructus exigui sunt, obliget ad horarum recitationem; & quidem si beneficium nullos habet fructus, beneficium non esset. Quia non esset jus percipiendi fructus ob aliquod Ecclesiasticum officium (quæ est beneficij definitio:) ac proindè ex illo nasceretur recitandi obligatio. Sic Garzia *de benef. part. 3. cap. 1. n. 41.* Suarez *lib. 4. cap. 19. num. 6.* Sed quando fructus sunt adeò tenues, ut non sufficiant ab bonam partem moderatæ clerici sustentationis est celebris opinio Dominici Soti. *lib. 10. de justitia quæst. 5. art. 3.* asserentis non obligare. Sotum sequuntur aliqui recentiores Man. Roder. *tom. 1. sum. 140. numero tertio*, Vega *1. p. cap. 128. casu 13.* Petrus de Ledesma. *2. tom. sum. tract. 9. cap. 4. conclus. 6. difficult. 4.* Lessius *lib. 2. de justitia cap. 34. dub. 31. num. 169.* reputat probabile de beneficio non attingente 15. nummos aureos singulis annis. Consentit Vasquez *de benef. cap. 4. §. 1. dub. 5. in fin.* Si beneficium habet alia onera, ob quæ possit dari. Item docet Malderus *de virtutibus tract. 10. cap. 2. dub. 3. vers.* Nihilominus ubi expresè requirit ad hanc obligationem inducendam, ut beneficium attingat tertiam partem sustentationis clerici. Aragon *2. 2. quæst. 83. art. 12.* testatur (sed immeritò) recentiores communiter sequi hanc opinionem. Quæ autem dicenda sit bona pars sustentationis? Sotus ad 10. aureos extendit. Lessius *ad 15.* Aragon prudentis arbitrio relinquit, & certe nisi tertiam partem attingat dici non potest attingere bonam partem sustentationis. Quapropter si hæc sententia vera esset, beneficium cujus redditus hoc tempore non attingunt triginta vel quadraginta aureos nequaquam dici potest attingere bonam partem sustentationis moderatæ, ut benè notat Suarez *lib. 4. cap. 21. num. 2.* Quibus enim decem tempore Soti sufficiebant, modò triginta non sufficiunt.

Duplex est fandamentum hujus sententiæ. Primum est, beneficium tenue reputari in jure pro non beneficio, quia fructus exigui reputantur nulli, juxta illud *parum pro nihilo reputatur*, favétque textus *in cap. is, cui, de Præben. in 6.* ubi potestatem habens conferendi beneficium alicui personæ, non potest illud eidem conferre, si beneficium habeat sufficiens: tacitè indicatur illud solùm non esse beneficium, cum habenti insufficiens benè possit conferre. Ex hoc fundamento infertur nullam obligationem recitandi habere accipientem tale beneficium.

Secundum fundamentum est. Quia beneficium, quod nullos habet fructus non obligat ad horarum recitationem. Tum quia non est beneficium verum, sed fictum. Tum quia non potest ad onus obligare cùm non det commodum. Non enim potest obligare ad serviendum altari, quem non valet ex altari sustentare. Sed beneficium tenue non valet beneficiatum sustentare. Ergo neque valet obligare ad serviendum altari in recitatione horarum. Hæc ratio ad summum probat non valere obligare ad serviendum altari singulis diebus, non tamen probat non posse obligare beneficiatum ad serviendum altari, & recitandas horas aliquibus diebus, quorum sustentationi redditus sufficiunt. Eáque de causa dixit Lessius *dict. cap. 34. dub. 31. num. 169.* percipientem aliquos fructus ex beneficio aliquoties teneri per annum recitare, verbi gratia, festis & Dominicis.

9. Nihilominùs tenenda omnino est contraria sententia; affirmans beneficium exiguos fructus habens obligare ad horarum recitationem singulis diebus. Sic post alios antiquiores docet Navarrus *de orat. cap. 7. num. 27.* Covarruvias *lib. 3. variar. cap. 13. n. 8. §. 12.* Valent. *2. 2. disp. 6. quæst. 2. puncto 10. §. 7.* Azor. *1. p. lib. 10. cap. 3. quæst. 3.* Bonacina *disp. 1. de hor can. q. 2. p. 4. num. 17.* Garzia *3. part. cap. 1. n. 39.* Suarez *lib. 4. cap. 21. num. 3. & sequentibus*, & alij innumeri apud ipsos testantes esse communem sententiam. Ratio præcipua est. Quia beneficium habens tenues fructus verè est beneficium; quia est jus percipiendi fructus ex speciali titulo. Sed beneficio absque ulla distinctione pinguis, vel tenuis annexum est onus recitandi ex Concil. Lateran. & ex Bulla Pij V. Ergo. Consequentia & minor propositio videntur claræ: majorem probo. Nam beneficium tenue reddit beneficiatum eodem modo exemptum, ac privilegiatum sicut beneficium pingue. Item suspensus à beneficio, tam est suspensus à beneficio tenui, quam à pingui.

Dices beneficium tenue esse proprie beneficium, at non esse verisimile voluisse Ecclesiam hoc grave onus recitandi ei annectere; quia justitia, & æquitas postulat ut stipendium labori correspondeat. Quapropter cum Ecclesia dicit, beneficium dari propter officium, intelligi debet de beneficio congruo competenti officio exhibendo.

Sed contra, quia illa limitatio videtur sine fundamento, cum in jure nullum detur ad illam adstruendam: imò potiùs contrarium, non leviter colligitur *ex cap. Clericus 91. d.* ubi clerico qui ex Ecclesia sibi commissa commodè sustentari non potest, dicitur, ut quærat sibi victum & vestitum ex artificio, vel agricultura, post sui muneris & officij pensum persolutum.

Secundò, quia obligatio ad recitandum, optimè

potuit ab Eccleſia imponi cuilibet beneficiato, etiamſi exiguos fructus reciperet, ſicut potuit imponi cuilibet clerico in ſacris nullos fructus repetenti; quia hoc onus optimè compenſat honore, exemptione & privilegiis, quæ beneficiato confert. Neque enim onus recitandi ita grave eſt, ut exiguis fructibus, & hoc honore, & privilegiis abundè non compenſetur.

Et ex hoc patet reſponſio ad fundamenta contrariæ ſententiæ Dominici de Soto.

10. Et quo infero. Primò, mihi non videri probabile beneficium, cui nullum aliud onus, & officium eſt annexum, deobligare beneficiatum à recitatione horarum ob exiguos fructus. Quia ex ſuppoſitione, quòd beneficium ſit, non poteſt deobligare ab aliquo officio Eccleſiaſtico. Aliàs non eſſet vera illa regula cap.ult.de reſcript.in *6.beneficium dari propter officium.*

Secundò, infero ſi beneficium habet alia onera annexa ut Miſſas, aſſiſtentiam in choro, &c. quæ ſi per teipſum præſtes, potes obtinere ſaltem tertiam partem tuæ moderatæ ſuſtentationis, credo probabile non eſſe te deobligatum eſſe à recitatione horarum,& quòd aliis exequentibus ea munera dones. Nam hoc eſt per accidens: & non debet beneficii naturam mutare. Et ita tradit Suarez *lib. 4. de horis can. cap. 21. num. 10.* Neque valet dicere fructus illius beneficii eſſe ſtipendium juſtum: & æquale illarum functionum. Ergo contra rationem imponitur ultra illas, obligatio recitandi abſque ullo ſtipendio. Non, inquam valet; Nam illud ſtipendium, quod videtur juſtum illarum functionum: Primò, & per ſe datur ob recitationem horarum, ut pote quæ eſt præcipuum beneficiati officium.

Tertiò, infero, ſi tibi adoleſcenti concedatur capellania, vel aliud beneficium, cui eſt annexum onus dicendi aliquas Miſſas, pro quibus omnes fructus beneficii inſumis, te deobligatum non eſſe à recitatione, quia fructus, quos inſumis, verè acquiris, & conſequenter tibi dantur Miſſas dicendas, & officium recitandum. Si enim habilis eſſes ad Miſſas dicendas, dubitari non poteſt te tunc obligatum eſſe recitare ex vi beneficii. Ergo etiam quando per alium hanc obligationem exequeris. Quia poſſe ponere ſubſtitutum in aliqua obligationis parte non te eximit ab obligatione perſonali recitandi, quam in alium transferre non potes. Sic Leſſius *lib. 2. cap. 34. dub. 31. num. 172.* Azor. *1. p. lib. 10. c. 4. q. 8.* Bonacina *diſp. 1. de hor. can. q. punct. 4. n. 20.*

Quartò, infero beneficiatum habentem plura beneficia tenuia, quibus omnibus competenter poſſit magna ex parte ſuſtentari, etiamſi quolibet inſufficiens ſit; obligatum eſſe ad recitationem horarum; neque contrarium eſſe probabile. Ita docet Suarez *lib. 4. de hor. can.cap. 21. num. 12.* Garzia *3. p.de benef.cap. 1. num. 39. in fin.* Bonacin. *diſput.1.quæſt.2. punct. 4. num. 18.* Ratio eſt; quia iſte beneficiatus jam recipit ab Eccleſia juſtum ſtipendium oneris impenſi, quod verò illud ſtipendium beneficio uno vel pluribus accipiat accidentarium eſt.

Cæterùm communis eſt Doctorum ſententia, omnes Clericos, qui in ſacris conſtituti ſunt, licèt nullum Eccleſiaſticum Beneficium obtineant. ad horas Canonicas privatim recitandas ſub culpa mortali obligatos eſſe. Sumitur ex *c. 1. de celebr. Miſſarum.* quod ſumptum eſt ex *cap. Presbyter. d. 91.* Sed quia in canone iſto de ſolis Presbyteris mentio fit, ideo obligationem hanc, quatenus omnes Clericos in majoribus Ordinibus conſtitutos aſtringit, potius in generali Eccleſiæ conſuetudine fundatam eſſe, notavit Navar. *cap. 7. num. 2.* Azor *cap. 5. quæſt. 1.*

Adde clericum non liberari hac obligatione tametſi ſit excommunicatus, ſuſpenſus, depoſitus, aut degradatus, ſicuti ex communi docet Navar. *cap. 7. num. 17.* Angel. *verb. hora. §. 5. & verb. degradatio q. 8.* Azor. *cap. 5. q. 6.* Covat. *3. reſol. cap. 13. n. 8. verſ. duodecimò* Avila *de cenſuris p. 2. cap. 6. diſp. 4. dub. 6. concl. 1. & p. 4. diſp. 1. dub. 1. concl. 2.* Rodr. *cit. cap. 141. concl. 14.* Ne ex propria iniquitate commodum ferat.

De clericis autem in minoribus duntaxat conſtitutis, certum eſt primò, eos nullo jure vel conſuetudine univerſali obligatos eſſe ad Officium, vel Pſalmos, aliaſve certas preces recitandas. Ita docet Sotus *lib. 10. quæſt. 5. art. 3.* Medina *de orat. quæſt. 7. in fine*, Azor. *cap. 5. quæſt. 2.* Tol. *lib. 2. cap. 12. princ.* Suarez *cap. 16. ad finem* Leſſius *num. 46. & 47.* aliique communiter, contra Abb. *in cap. 1. num. 7. de celebrat. Miſſarum.*

Ad extremum monendum obligationem hanc recitandi Officii Eccleſiaſtici eſſe gravamen, & ſub peccato mortali ex genere ſuo, quippe ex virtute Religionis, atque in beneficiatis etiam ex Juſtitiæ virtute. Quæ eſt communis Doctorum ſententia, quidquid contra eam improbabiliter dicat Angel. *verb hora. §. 10.* Requiritur tamen Omiſſio materiæ notabilis, cujuſmodi eſt, vel integrum unius diei officium; vel una ejus pars, ſive hora licet breviſſima; & fortaſſe etiam dimidium talis horæ.

11. Tertia difficultas eſt, an obligeris recitare ratione beneficii, cujus nullos percipis fructus? Plures caſus ſub hac difficultate comprehenduntur. Ut ergo certa ab incertis ſeparemus, dicendum eſt primò, (in quo fere omnes Doctores conveniunt,) ſi tua culpa beneficii fructus non recipias, ut quia es excommunicatus, ſuſpenſus, vel abſens ab Eccleſia, vel alia via non vis beneficio inſervire, neque illius poſſeſſionem capere, te eſſe obligatum ad horarum recitationem. Quia non licet tibi à beneficio hanc obligationem excutere, cum beneficium ex parte ſui ſtipendium pro illa ſuppeditet. Neque æquum eſt ut Eccleſia, quæ indemnis ſervari debet, defraudetur ſervitio, & officio ex tua malitia. Suarez *lib. 4. de hor. can. cap. 20. num. 12.* Vaſquez *de benef. cap. 4. §. 1. dub. 6. num. 25.* Azor. *1. p. lib. 10. cap. 4. quæſt. 6.*

12. Secundò, debet eſſe certum, ſi pro aliquo tempore non accipias fructus copioſos beneficii, (quos groſſam vocant) accipias tamen ſi aſſiſtas in choro, aliàque munera beneficii proprii exercens, diſtributiones quotidianas, ut in pluribus canonicatibus Hiſpanis contingit, te obligatum eſſe horas recitare. Quia jam ratione beneficii tibi ſuppeditatur ſtipendium pro officio impenſo, Suarez *cap. 20. num. 3. 4. 7. 9. & 11.* cum Navar. *cap. 7. de orat. num. 30.* Leſſius *lib. 2. cap. 34. num. 173.* Vaſquez *de benef. cap. §. 1. dub. 6. num. 27.* Garzia *de benefic. 3. p. cap. 1. num. 61.*

13. Tertiò, certum debet eſſe, te eſſe obligatum recitare etiamſi de præſenti nullos fructus percipias, ſperas tamen in poſterum te percepturum. Quia ſpes firma orta ex jure ad fructus percipiendos, æquivalet fructibus perceptis; aliàs fere nullus beneficiatus in primo anno ſuæ præſentationis obligatus eſſet recitare: cùm regulariter perceptio fructuum ſoleat differri. Sic Suarez relatis Navar. Cordoua, Medina, Toleto, & aliis *lib. 4. cap. 20. num. 1.* Vaſquez *cap. 4. de benef. §. 1. dub. 6. num. 26. verſ. 4.* ex quo fit, ſi ſtatutum ſit, ut nihil beneficiato concedatur ob ſervitium, & munus primo anno impenſum fructus illius anni ei reſerventur poſt mortem, expendendi in ejus favorem, eſſe obligatum recitare. Quia verè lucratur fructus, & ſpes illorum firma, eſt ſufficiens ſtipendium officii impenſi. Azor. *lib. 10. cap. 4. quæſt. 4.* Leſſius *cap. 34. num. 170.* Suarez *cap 20. num. 9.* Garzia *3. p. capit. 1. num. 62.* Bonacina *diſp. 1. de hor. can. quæſt. 2. p. 4. num. 21.*

14. Quartò, pro certo habendum eſt, ſi ex reſignatione beneficium accipias cum obligatione ſatisfaciendi ejus muneri, & reddendi omnes fructus in penſionem reſignantis, te obligatum eſſe recitare. Quia ex hac acceptatione beneficii non impediris accipere ſtipendium

pendium debitum pro beneficii administratione, neque reservatione fructuum hujusmodi stipendium debitum reservari censetur. Quod si aliquando contingat (quod numquam est præsumendum) te Pontificis consensu cedere fructibus & emolumento debito beneficii administrationi, & sic beneficium acceptare; credo te esse obligatum recitare. Sicut enim absque stipendio susceptis obligationem administrandi beneficium, verbi gratia, assistendi in choro, vel Sacramenta conferendi; ita debes susscipere obligationem recitandi, quæ beneficio nativa est. Adde non esse verisimile velle Pontificem liberare tale beneficium ab officio recitandi horas canonicas: quia cederet in Ecclesiæ damnum. At si tu, qui beneficiatus es, non obligaris, cessat talis obligatio in illo beneficio. Nam pensionarius illam non habet, sed solùm obligationem recitadi officium parvum B. Mariæ. Ergo. Denique cum voluntarie recipis beneficium, & obligationem administrandi, absque ullo stipendio, virtualiter cedis, & quasi donas stipendium debitum administrationi. Ergo ex stipendio dici potes, te ministrare, & recitare, & ita tenet aliis relatis Vasquez *de beneficiis cap.* 4. §. 1. *dub.* 6. *numero* 34. *&* 35. Suarez *lib.* 4. *cap.* 10. *à num. secundo*, Garzia *de beneficiis* 3. *p. cap.* 1. *num.* 54. Bonacina *disp.* 1. *de hor. can. quæst.* 2. *p.* 4. *num.* 22. Verùm si tu solùm accipias beneficii titulum, pensionario autem relinquantur fructus, & beneficii administratio, credo probabilius te non teneri, sed pensionarium. Quia verè tu beneficium non habes, sed ad summum habes tantùm Coadjutoriæ titulum, vel aut sui æquipollentem, & ita docet Suarez *lib.* 4. *cap.* 20. *à numero secundo, ad* 5. Garzia plures referens 2. *part. cap.* 1. *à num.* 55. Bonacina *num.* 22. reputat valdè probabile.

15. Sed inquiris, quid dicendum si beneficium nullam requirat administrationem ut præstimonium? Respondeo: si accepisti ex resignatione beneficium, cujus fructus ex tuo consensu sunt reservati resignati, credo te esse obligatum ob rationem dictam: quia virtualiter donas fructus, quos posses recipere. At si fructus ex prædecessoris consensu fuerint reservati, credo te deobligatum esse: quia tunc verè non possides beneficium, sed tantùm titulum illius, cum non possideas jus percipiendi fructus, neque in tua potestate fuit illud possidere. Pensionarius item ad solum officium B. Virginis tenebitur. Sic relatis Paris. Mendosa, docet Garzia *de benef.* 3. *p. cap.* 1. *num.* 38. & alii apud Bonacinam *disp.* 1. *quæst.* 2. *part.* 4. *de hor. can. num.* 21.

16. Quintò, videtur esse certum si per vim, fraudem, vel aliam injustam viam impediaris à consecutione fructuum, neque spem habeas tibi esse aliquando restituendos, te non esse obligatum hoc titulo recitare. Sic docet Navar. *cap.* 7. *de orat. numero vigesimo octavo*, *& in sum. cap.* 25. *num.* 103. Valentia *disp.* 6. *quæst.* 2. *punct.* 10. §. 7. Azor. 1. *p. lib.* 10. *cap.* 4. *quæst.* 6. Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 168. Garzia alios referens 3. *p. cap.* 1. *num.* 45. Ratio est, quia obligari non potes ad officium, nisi ob stipendium acceptum, vel recipiendum. Cùm ergo pro illo tempore non detur tibi ullum stipendium, imponi non poterit obligatio.

17. Limitat autem Suarez sub probabilitate: *lib.* 4. *de relig. cap.* 20. *num.* 15. *&* 16. ut procedat hæc doctrina, si impediaris à consecutione fructuum beneficii, quasi in perpetuum: ita ut spem non habeas acquirendi ullos ex beneficio fructus aliquo tempore: secus verò dicendum existimat, si oblatio fructuum non est perpetua, sed pro aliquo tempore, etiamsi sit violenta, & injusta, & sine spe recuperationis. Probat primo, quia si per rapinam, vel furtum privetur beneficiatus fructibus, non est propterea excusandus ab administratione beneficii, neque ab administratione Sacramentorum, si sit curatus. Ergo neque ab onere recitandi, quod non minùs est per se conjunctum beneficio. Secundò, probat, si aliquo, vel aliquibus annis ob sterilitatem temporum nullos redderet beneficium fructus, non propterea videtur excusandus beneficiatus ab administratione beneficii. Quia si contingeret recipere duplo majores aliis, quos in principio recipiebat, non obinde duplicatur ejus obligatio: ergo neque etiam debet minui ex eo, quòd diminuantur. Et ratio est, quia accipiens beneficium ea videtur conditione accepisse, ut sive minuantur fructus, sive crescant, sive pereant, teneatur beneficii oneribus satisfacere. Tertiò, quia contingere potest prioribus annis tot fructus accepisse, & posterioribus esse accepturum, ut sufficientes sint, tam fructus accepti, quàm in posterum recipiendi, inducere obligationem recitandi pro illo intermedio tempore.

18. Cæterum etsi hæc limitatio probabilis sit, probabilius tamen est, admittendam non esse; quia opponitur communi sententiæ expresè asserenti te deobligatum esse à recitatione horarum, pro eo tempore, quo in tua potestate situm non est fructus ullos habere ex beneficio, neque speras te habiturum, ut bene docet Vasquez ultrà superiùs allegatos opusculo *de benefic. cap.* 4. §. 1. *dub.* 6. *num.* 31. *&* 32. & docuerat Suarez illomet *cap.* 20. *numero septimo*, *fine.* & tradit Bonacina *disput.* 1. *de horis can. quæst.* 2. *punct.* 4. *num.* 25. *versic. mihi valdè.* Neque rationes Suarez urgent. Ad primam: Respondetur, dupliciter posse beneficiatum privari fructibus, per rapinam scilicet, postquam illos obtinuit, vel ante illorum obtentum: si privetur postquam illos obtinuit, clarum est esse obligatum recitare, quia jam beneficium beneficiato concessit stipendium pro numere exihibendo; at si ante illorum obtentum privetur beneficiatus à fructibus percipiendis, pro toto illo tempore, quo impeditur sine spe recuperationis, censeo obligari, tam à recitatione horarum, quàm ab alia quovis ministerio nisi fideles, vel Episcopus prædictos fructus alia via suppleat, necessaria pro illo tempore suppeditando. Ad secundam, credo si ob sterilitatem annorum nullos fructus redderet beneficium, & Episcopus, vel fideles defectum non supplerent, beneficiatum obligatum non esse. Quia pro illo tempore dici non potest in te habere beneficium, sed solum titulum, qui insufficiens est ad obligationem inducendam. Neque obstat successu temporis abundantes fructus esse colligendos, aut annis superioribus esse collectos: quia illi fructus suo tempori correspondent, dantúrque pro officio exercendo illo tempore, non pro alio, & per hæc patet responsio ad tertiam, his tanquam certis suppositis.

19. Controversia gravis est: An si in aliqua Ecclesia vigeat consuetudo, qua caveatur, ut primo, vel secundo anno possessionis beneficii, nullus fructus, vel distributiones beneficiatus acquirat, neque post mortem illi reserventur, sed distribuuntur inter antiquos beneficiatos, vel applicentur fabricæ Ecclesiæ, vel alteri pio operi, debeat tunc recitare? Adverto hanc consuetudinem contrariam esse extravag. Ioannis 22. *Suscepti, de election. & sub titulo. Ne sede vacante inter communes*; quibus cavetur ne beneficiatus privetur omnibus fructibus, sed potiùs dimidia pars applicetur. Item esse contrariam Trident. *sess.* 24. *de reform. cap.* 14. *& Constitutioni Pij V. quæ est in Bullario* 106 *& incipit Durum*; in quibus reprobantur consuetudines applicandi fructus antiquis beneficiatis à novo beneficiato acquisitos, tanquam speciem simoniæ, vel avaritiæ redolentes. Insuperque statuitur, ut ubicumque hujusmodi fructus, & distributiones fabricæ, vel sacristiæ, vel alterius pij loci usibus, ultrà semestre temporis reperiantur concessi, horum duntaxat dimidia pars ipsi sacristiæ, vel fabricæ, aut pio loco deinceps tribuatur, alteram verò beneficiati prædicti integram percipiant. Non obstante ergo hac constitutione nemini

dubium

dubium eſſe poteſt obligatum eſſe beneficiatum recitare non ſolùm ultra ſemeſtre, ſed etiam intra illud, quia ultra groſſam diſtributiones quotidianas lucrari poteſt.

Quocirca dubium ſolùm eſt. An, ſi vigeat in aliqua Eccleſia ſupradicta conſuetudo, non obſtantibus ſupradictis decretis debeat beneficiatus recitare? Affirmant ut probabilius Leſſius *lib.2. cap.34.numero 170.* Suarez *lib.34.cap.20.num. 6. & 14.* Garzia *de benefic. cap.1. numero 76.* Azor. *lib. 10. cap. 4 quæſt. 4.* cum Navarr. *cap. 7. de orat. numero 30.* Bonacina *diſputat.1. de horis can. quæſt. 2.p. 4.numero 23.* Moventur primò; quia ſic recipiens beneficium voluntariè ſuſcipit illius obligationem, quia debet, verbi gratia, choro aſſiſtere, Sacramenta miniſtrare, ſi beneficium curatum eſt. Ergo etiam debet recitare, quia recitatio una eſt ex præcipuis obligationibus, & quæ aliarum eſt fundamentum. Secundò, quia ſi illi fructus & diſtributiones antiquis beneficiatis diſtribuuntur, eáque de cauſa tibi novo beneficiato non applicantur, at tunc obtines jus, & ſpem, ut fructus beneficiorum poſt te ingredientium applicentur. Ergo jus illud, & ſpes pretio eſt æſtimabilis, & reputari poteſt, ut ſtipendium tibi conceſſum, ut hac via obligeris ad recitationem. Tertiò, ſi fabricæ, vel piis operibus applicentur, hac applicatione excuſaris ab obligatione tantumdem exhibenti in reparationem fabricæ, vel in opera pia ex fructibus tui Beneficii. Ergo exemptio hujus obligationis loco ſtipendii eſſe poteſt, ac proindè obligationem recitandi inducere.

Placet mihi hæc ſententia maximè propter 2.& 3. rationem. Contrariam tamen reputo probabilem, ut tenent ſupradicti Doctores, ſcilicet nullam in ſupradicto caſu obligationem recitandi habere beneficiatum, ſicut neque aſſiſtendi in choro, neque alia munera exercendi, ſi diſtributionibus quotidianis privetur. Quia tunc videtur illa irrationabilis conſuetudo, & per quandam quaſi moralem violentiam beneficiatum obligari ad illa munera exercenda, ut in ſequentibus annis poſſit fructibus beneficii gaudere. Neque aliæ rationes convincunt. Non illa de jure ad fructus aliorum beneficiatorum; quia in re non obtinetur jus, & ſpes firma alicujus emolumenti. Quia hoc jus dependet, tum ab ingreſſu novi beneficiati, tum ab eo quòd in ſuſcepto perſeveres, at contingere poteſt, & ſæpè continget, quòd antequam novus Canonicus intret, tu decedas, aut Canonicatum permutes, vel reſignes; & idem eſt de exemptione ab obligatione impendendi fructus in pauperes, quæ ſub dubio eſt, an illam ſis habiturus; & præterea rarò hanc obligationem ex juſtitia habere potes.

20. Quarta difficultas eſt. An ſolus titulus beneficii cum ſpe poſſeſſionis, & fructus ſufficiat ad inducendam in beneficiato obligationem recitandi; vel neceſſariò requiratur poſſeſſio, nonqualiſcumque, ſedpacifica?

Variæ ſunt in hac difficultate ſententiæ. Prima affirmat ſolùm titulum beneficii cùm ſpe habendi poſſeſſionem, & fructus, ab illo tempore, quo titulum accepiſti, ſufficere ad inducendam obligationem. Sic Navarr. *cap.7.de orat. numero 28. & 29.* & Leſſius *lib. 2. cap. 4.numero 167.* Garzia plures referens *3. p. de benefic. capite 1. à numero 92. & 102.* Probant quia is, cui beneficium eſt collatum, & ab ipſo acceptatum verè beneficiatus eſt, & verè dicitur habere beneficium *ex cap.Si tibi abſenti, de Præbendis in 6.* & tradit Mandoſ. *reg. 3. Cancellariæ quæſtione 13. numero 5. & reg. 16. quæſt. 39. numero 2.* Rebuffus *in Concordat. tit. de collatione, §. volumus, verſ. obtineat*, Tuſchus *concluſione 38. lit. B.* At Concilium Lateranenſe, & Pius V. obligant ad recitandum habentem beneficium. Ergo. Secunda, fructus beneficii à die acceptura collatione debentur beneficiato regulariter etiamſi poſſeſſio requiratur, ut conditio, ut illos de facto accipiat Ergo obligat ad recitandum ab illo die. Quia juſtum eſt, ut ſentiat onus à die, quo commodum ſentit.

21. Secunda ſententia negat titulum ſolum ſufficere, cùm ſpe habendi poſſeſſionem, & fructus, ſed inſuper eſſe neceſſariam poſſeſſionem, niſi per ipſum ſtet quominus illam habeat. Sic Suarez *lib.4. cap.18. à num. 7.* cum Flamin. *de reſignat. lib. 2. quæſt.9. numero 15.* Probatur: Primò, quia obligatio recitandi eſt gravis, & oneroſa. Ergo non debet extendi, ſed limitari. Ergo debet limitari ad habentem beneficium perfectè, propriè, & cum omni rigore. Hic autem ſolùm eſt, qui poſſidet. Ergo. Secundò, fructus ante poſſeſſionem beneficii non ſemper debentur beneficiato; ſed in hac parte varius eſt uſus pro diverſitate regionum. Ergo obligatio, quæ generalis eſt; comprehendere ſolùm debet eos, quibus per ſe, & neceſſariò fructus debentur, qui ſunt beneficii poſſeſſores.

22. Tertia ſententia ſupradicta addit, non ſolùm eſſe neceſſariam poſſeſſionem beneficii, ſed requiri pacificam. Sic Henriquez *in ſum. lib.13. cap.13. §.2.* Manuel Rodriguez *in ſumm. tom.1. cap.145. num.1.* Vega *1. part. cap.128. caſu 18. ad fin.* Ceballos *pract. quæſt.643. numero ultimo.* Probatur; quia non videtur æquum obligare beneficiatum ad certum onus ſine certo ſtipendio. At cum beneficium litigioſum eſt, non eſt certum ſtipendium applicandum eſſe poſſeſſori, ſi quidem ſæpè contingit poſſeſſorem vinci, & à poſſeſſione deturbari. Ergo.

23. Dicendum ergo eſt. Primò, te eſſe obligatum recitare, ſi per teipſum ſtat, quominus poſſeſſionem habeas beneficii. Quia non eſt æquum tua culpa privare beneficium debito obſequio. Sic Navar. *cap.7. de horis can. num.28.* Garcia *3. p. de beneficiis cap 1. n.85.* Suarez *lib.4. cap.19. à num.7. & 8.* & alii pro prima ſententia relati.

24. Dico ſecundò, te obligatum eſſe recitare, eſto beneficii poſſeſſionem litigioſam habeas, ſi lite non obſtante beneficium miniſtras; & ſperas morali certitudine tibi eſſe applicandos fructus, ſaltem ſervitio debitos. Quia tunc juſtiſſimum eſt, ut ſubeas onus, cum ſperes te commodum recepturum eſſe, neque periculo fraudis videres exponi. Secus verò eſſet dicendum ſi hæc certitudo moralis deficeret ob rationem tertiæ ſententiæ; Leſſius *cap.34. num. 137.* Petrus de Ledeſma *tractat.9. cap.4. concluſ.6. difficult.10.* Zerola *verbo beneficium, §.4. num. 8.* Bonacina plures referens *diſp.1. de hor. canon. q.2. punct.4. num.46.*

25. Dico tertiò, habentem titulum beneficii, & impedimentum ab illius poſſeſſione capienda, vel lite, vel alia de cauſa ſibi involuntaria non eſſe obligatum recitare, in quo cum 2. & 3. ſententia convenio. Moveor præcipuè, quia fructus non ſunt omninò certi, ſed contingentes ob contingentiam poſſeſſionis, & non eſt juſtum ſubire onus certum pro ſtipendio incerto. Sic plures referens Bonacina *diſput.1. quæſt.2. part.5. num. 5.* Ex quo à fortiori infertur, ſi duo litigarent ſuper aliquo beneficio, & neuter eſſet in poſſeſſione, neutrum ad recitandum teneri. Quia neuter habet propriè, & in rigore beneficium; & utrique eſt dubium de victoria litis. Aliàs omnes litigantes tenerentur recitare ratione unius beneficii, quod non eſt dicendum. Sic Suarez *lib.4.cap.19.& 20.* Petrus Ledeſma *tract.9.cap.4. concluſ.6. difficult.10.* & relatis Paludano, Soto, Beja, docet Garzia *3.part. de Benef. cap.1.num.101.* Bonacina *diſp.1. de hor.can. q.2. p.4. num.26.*

26. Difficultas eſt. An habens plura beneficia, quorum quodlibet inducit obligationem recitandi, debeat bis in die recitare? Ratio dubitandi eſt: quia cuilibet beneficio eſt annexa hæc obligatio. Ergo cùm ſint beneficio diſtincta; diſtinctæ obligationes annectentur. Ergo non fit illis ſatis unica recitatione. Et confirmo,

ſi

si duas Capellanias haberes, quarum quælibet te obligaret ad dicendum per seipsum aliquas Missas pro defunctis, non satisfaceres eisdem Missis utrique obligationi duorum beneficiorum. Quòd si obligatio utriusque Capellaniæ eisdem diebus concurreret, esſetque tibi impossibile utrique satisfacere, non videris posse tuta conscientia illa retinere. Ergo similiter non poteris beneficia retinere, quibus satisfacere non potes, nisi multiplicando recitationes.

27. Nihilominus omnino tenendum est, tanquam certum unico officio iis obligationibus te satisfacere. Ita aliis relatis docent Suarez *libro quarto, de hor. can. cap.* 18. *ann.* 1. Bonacina *de hor. can. disputatione* 1. *quæst.* 2. *punct.* 4. *numero* 27. Garzia *de benef.* 3. *part. cap.* 1. *numero* 110. Azor. 1. *part. lib.* 18. *cap.* 4. *quæst.* 10. Henriquez *lib.* 5. *summ.* §. 6. *in gloss. litera Q.* Ratio præcipua est. Quia ea videtur esse intentio Ecclesiæ non multiplicare obligationem, sed eam novo titulo imponere. Aliàs esset obligatio satisfactu ferè impossibilis, cum possit contingere te habere decem beneficia simplicia, quorum quodlibet sufficit ad inducendam obligationem recitandi. Quomodo ergo decies eodem die, & eisdem horis officium divinum posse recitare? Affirmare autem tunc te esse obligatum illa beneficia renunciare ob hanc causam, alienum est à consuetudine recepta. Et confirmo. Ordinatus tribus ordinibus sacris non obligatur ter in eodem die recitare, neque habens beneficium cum ordine sacro obligatur bis recitare: quia licet multiplicentur causæ obligationis, non multiplicatur ex intentione Ecclesiæ effectus. Sicut cùm festum cum Dominica concurrit non obligat ad duplicem Missam audiendam. Sic similiter, cum plura beneficia in eodem subjecto concurrunt, non obligant ad plures recitationes. Secus verò est dicendum in exemplo adducto in ratione dubitandi; quia cùm ibi non respiciatur utilitas beneficiati, sicut in recitatione respicitur, sed potiùs utilitas defunctorum, vel beneficium intuentis, ideò ad multiplicationem capellaniæ debent sacra multiplicari.

28. Hinc infertur primò, habentem beneficium & pensionem satisfacere obligationi, si officium canonicum semel singulis diebus recitet. Quia obligatio ad dicendum officium B. Mariæ, quam habet pensionarius, est sub conditione, quòd officium canonicum non recitet. Voluit enim Pontifex non augere obligationem pensionario, magis quàm aliis beneficiatis, sed potiùs beneficiatorum obligationem diminuere. Sic Navarr. *consil.* 22. *de celebrat. Missarum*, Suarez *lib.* 4. *c.* 22. *à num.* 6. Garzia *alios referens.* 3. *p. cap.* 1. *num.* 116.

29. Secundò, infertur omittentem divinum officium obligatum dicere ob plura beneficia vel ob ordinem sacrum, & beneficium; non committere duplex peccatum, sed unum tantùm, gravius tamen. Quia eadem est res præcepta omnibus illis titulis, & sub eadem ratione. Præcipitur námque recitatio in laudem Dei: sic Azor 2. *p. lib.* 4. *c.* 2. *quæst.* 6 Salas. 1. 2. *tractat.* 13. *disp.* 3. *sect.* 2. *num.* 17. Garzia 3. *p. de benef. c.* 1. *num.* 124. Bonacina *disp.* 1. *de horis canonicis, quæst.* 2. *punct.* 4. *num.* 27.

30. Sed inquires. An habens beneficium injustè, vel impediens injustè alterum ab illius possessione, debeat ratione illius horas canonicas recitare? Affirmat Suarez *lib.* 4. *c.* 19. *n.* 10. Bonacina *disp.* 1. *quæst.* 2. *p.* 4. *num.* 28. Moventur, quia privant per injuriam Ecclesiam debito obsequio, & servitio, debent ergo recitare. Nihilominus existimo probabilius non obligari supradictos ad recitandum, sed solùm ad dimittendum beneficium, & à lite injusta cessandum. Quia beneficiati non sunt obligati ex justitia ad recitationem horarum, sed ex præcepto Ecclesiæ: neque impedientes hanc recitationem censentur injustitiam committere contra Ecclesiam, sed ad summum contra beneficiatum. Ergo non sunt obligati recitare. Aliàs quoties obligatum audire Missam jejunare, vel aliud opus pium facere impedires, deberes eadem tu ipse ex justitia præstare. Quod non videtur receptum. Sic docet Garzia. 3. *p. de benef. c.* 1. *n.* 120. *quamvis videatur docuisse contrarium numero* 90.

§. III.

De Obligatione Religiosorum.

1 *Religiosi choro deputati obligati sunt ex consuetudine.*
2 *Qui defendant non esse hanc obligationem sub gravi culpa.*
3 *Retinenda est tanquam certa communis sententia.*
4 *Religiosus ex dispensatione Pontificis vivens extra claustra, si dispensatio in perpetuum sit? excusatur ab hac obligatione.*
5 *Comprehenduntur ne religiosi damnati ad triremes? fugitivi & ejecti?*

1 TErtium genus illorum, qui ad officium canonicum obligantur, sunt religiosi professi choro deputati. Hos inquam recepta est omnium sententia, obligatos esse officium divinum recitare: non quidem ex aliquo jure positivo scripto, quod nullum est; neque ex vi professionis, quia ratione illius solùm obligatur ad perfectionem conari, qui conatum explere possunt aliis exercitiis spiritualibus absque harum horarum recitatione: neque ex eleemosynis fidelium, quia hæ dantur religiosis ea præcipua ratione, quia pauperes sunt, & divino cultui mancipati; & secundò ut curam habeant fideles Deo commendandi, nullibi tamen habetur concedi sub obligatione recitandi has horas. Sunt ergo obligati eas recitare ex consuetudine præscripta. Sic Sylvest. *verb. Hor. num.* 5. Navar. *c.* 25. *numero* 96. Valent. *disp.* 6. *quæst.* 2. *punct.* 10. §. 2. Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 4. *c.* 17. *num.* 6. Vasquez *de benef. c.* 4. §. 1. *dub.* 11. Bonacina *disp.* 1. *de hor. can. quæst.* 2. *p. à num.* 1. Azor. 1. *p. lib.* 10. *c.* 6. *q.* 1. *&* 2. & alii plures apud ipsos.

Dixi obligatos esse ex consuetudine religiosos choro deputatos, ut excluderem religiosos laicos, seu conversos ad munia temporalia destinatos, qui hac obligatione non tenentur: & religiosos equites militares, qui non choro, sed militiæ, sunt destinati: & novitios, qui sub nomine religiosi in oneribus non comprehenduntur, neque pro illis est consuetudo. Sic relati Doctores. Undè si aliquis religiosus choro deputatus, ad conversos authoritate superioris transeat, eo ipso eximitur ab obligatione recitandi, quæ annexa est illi statui: è contra verò, si ex statu laicorum transeat ad statutum choristarum, induit supradictam obligationem. Sic Suarez *lib.* 4. *c.* 17. *num.* 7. Bonacina *disp.* 1. *q.* 2. *p.* 2. *num.* 2. *fine.* Azor. 1. *p. lib.* 10. *c.* 6. *quæst.* 7.

Quod dictum est de viris religiosis, dicendum est de monialibus professis choro deputatis: esse inquam ex consuetudine obligatas singulis diebus horas canonicas recitare, sic Suarez, Navarr. Valentia, Vasquez Bonacina, *suprà & alij apud ipsos.* Non tamen obligantur conversæ seu laicæ & non novitiæ.

Hinc fit religiosos illius religionis, quæ ex suo instituto choro non est addicta, non esse obligatos officium divinum recitare, nisi sint in sacris, Quia hæc obligatio recitandi privatim, succedit loco publicæ recitationis, quam religio profitetur. Sic omnes Doctores suprà relati, specialiter Bonacina, Suarez, Valentia, Vasquez *eisdem locis suprà relatis.*

2. Difficultas autem est. An hæc consuetudo obliget sub gravi culpa religiosos & moniales, ne divinum officium omittant.

Caietanus

Caietanus *in Sum. verb. Horæ canonicæ* Dubitat de conſuetudine, & affirmat non videri ita receptam ut obliget in vi præcepti. Medina. *in inſtructione c.* 19. inclinat non obligare ſub mortali. Emanuel Sà *verb. horæ can. num.* 1. *in editione Complutenſi* reputat id eſſe probabile. Angelus *verb. Hor. num.* 10. & Aragon. 2. 2. *quæſt.* 83. *art.* 11. *dub.* 4. exiſtimant religioſum omittentem bis, vel ter privatim divinum officium, non peccare mortaliter. Quia ex præſcripto regulæ ad id tenetur, quæ non videtur ita gravem obligationem inducere.

3. Cæterùm reliqui omnes doctores abſolutè docent eſſe peccatum mortale, ſi vel ſemel omittantur horæ. Quia conſuetudo dicendi hos religioſos divinum officium, eſt inſtar clericorum in ſacris. Ergo ſicut non eſt probabile, clericos omittentes ſemel divinum officium, non peccare mortaliter; ita nec eſt probabile religioſos & moniales, non peccare mortaliter ſi omittant, cum conſuetudo vim habeat præcepti, & fortè ob hanc cauſam in Summa Emanuelis Sà, edita Romæ expuncta ſunt illa verba, quibus probabilis judicabatur illa ſententia. Neque enim in hac parte laxandæ ſunt habenæ, cum ex ejus relaxatione non leve religionis detrimentum proveniret.

Dubium tamen eſt. An ſub hac obligatione comprehendatur religioſus ex diſpenſatione Pontificis extra clauſtrum vivens, Communis ſententia concedit, ſi diſpenſatio in perpetuum ſit, ab obligatione eximi: ſecus ſi pro aliquo determinato tempore. Quia diſpenſatus, ut perpetuò extra clauſtrum vivat, à choro liberatus eſt. Ergo etiam liberatur ab obligatione recitandi privatim, quæ loco obligationis ad chorum ſuccedit, ſic Soto *de juſtitia lib.* 10. *quæſt.* 5. *art.* 3. Bonacin. *diſput.* 1. *quæſt.* 2. *p.* 2. *n.* 4. Azor. 1. *p. lib.* 10. *c.* 6. *q.* 8. Nihilominùs probabilius exiſtimo hunc eſſe obligatum: ſic Suarez *lib.* 4. *de hor. can. c.* 17. *num.* 8. Ratio eſt: Quia obligatio in religioſo recitandi officium divinum non oritur ex eo, quod ipſe religioſus perſonaliter obligatus ſit choro intereſſe, ſed ex eo quod ſtatum habeat choro deputatum. Aliàs, qui ex diſpenſatione Pontificis, vel Prælati regularis à choro in perpetuum eſſe exemptus, obligatus non eſſet horas privatim recitare, quod videtur abſurdum. At diſpenſatus in perpetuum, ut extra clauſtrum vivat, non mutat ſtatum religioſi profeſſi choro deputati, ut de ſe conſtat. Ergo.

Et confirmo. Si exemptio perpetua ab aſſiſtentia in choro eximit religioſum ab onere perpetuo recitandi, quia hæc obligatio privatæ recitationis ſuccedit loco publicæ: Cur exemptio pro determinato tempore, ab onere recitandi pro illo tempore non liberabit? Adde religioſum non eſſe regulariter obligatum ſub gravi culpa choro aſſiſtere, ut poſtea dicam. Ergo obligatio recitandi non commenſuratur ex hac obligatione, ſed ex ſtatu deputato chori aſſiſtentiæ.

5. Item dubitatur. An comprehendantur ſub hac obligatione religioſi damnati, ad triremes ejecti, fugitivi è religione. Negat de iis omnibus Bonacina, *diſp.* 1. *q.* 2. *p.* 2. *num.* 6. Quia hi videntur eſſe extra ſtatum, qui choro deputatus ſit. *Adhæret* Leſſius *loquens de ejecto, vel ad triremes damnato*, & Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 8. *num.* 11. Secus de fugitivo, & rationem differentiæ aſſignant. Quia ejectus non poteſt ad monaſterium redire, etſi velit: ſecus fugitivus. At mihi probabilius eſt eos omnes per ſe comprehendi: ſic Navarr. *c.* 7. *de orat. num.* 20. Azor. *lib.* 10. *c.* 6. *quæſt.* 5. 6. & 8. Suarez *lib.* 4. *c.* 17. *num.* 9. Ratio eſt. Quia ex eo quod religioſus ſit extra monaſterium, non eſt extra ſtatum choro deputatum: quia non eſt extra ſtatum religioſum in quo antea erat. Neque enim ob fugam, aut ejectionem, religioſum ſtatum amittit. Aliàs, cum iter faceret, aut peregrinaretur, vel quoties extra monaſterium vivere, dici poſſet eſſe extra ſtatum religioſum. Ergo apoſtaſia, vel ejectio à monaſterio, non ſolvit religioſum ab obligatione recitandi, ſicut neque ab aliis oneribus, quæ profeſſioni ex conſuetudine annexa ſunt poſſúntque in illo ſtatu impleri.

Quod ſi dicas eos religioſos fugitivos, & ejectos, vel ad triremes damnatos, etſinon amittant religioſum ſtatum, quem antea habebant, amittere tamen chori deputationem, quæ religioſo ſtatui annectitur, non utcúmque, ſed ex conſuetudine: quæ conſuetudo non videtur extendi ad ejectos & triremibus damnatos, immò neque ad fugitivos, ſed ſolum ad illos, qui in monaſterio commorantur, vel ex licentia prælati extra clauſtrum exiſtunt.

Sed contra. Quia non videtur cum fundamento dici, hanc conſuetudinem annecti ſolum religioſo ſtatui illorum, qui in monaſteriis vel extra de Prælati licentia commorantur, & non extendi ad fugitivos, & ejectos. Quia non eſt æquum ut ex culpa commodum reportent.

Dixi *per ſe hos religioſos ſub obligatione recitandi comprehendi*, ut judicarem per accidens excuſari poſſe, ut ſæpè ejecti, & damnati ad triremes excuſantur, ob impotentiam moralem recitandi, & ne religioni & ſibi dedecus afferant; ſi ſe eſſe religioſos manifeſtent.

PUNCTUM II.

Quodnam officium divinum debeant ſupradicti clerici, beneficiati, & religioſi recitare.

1 *Omnes tenentur recitare officium Romanum, exceptis aliquibus perſonis.*
2 *Hoc præceptum ſingulis diebus obligat ſub gravi culpa.*
3 *Qui defendant poſſe privilegiatos in Bulla Pij V. Romanum officium recitare, omiſſo illo cujus habent privilegium.*
4 *Probabilius eſt oppoſitum.*
5 *Quid dicetur de beneficio obligato Romanum officium recitare, & commoratur in diœceſi Mediolanenſi.*
6 *Quid de Mediolanenſi exiſtente Romæ.*
7 *Poſſint ne religioſi exempti feſtivitatibus diœceſis ſe conformare. Explicatur ſenſus quæſtionis.*
8 *Proponitur ratio dubitandi.*
9 *Quid ſit tenendum.*
10 *Poſſit ne Epiſcopus de Sancto extra Kalendarium inſtituere recitationem? Affirmatur id poſſe de Sancto aſſignato in Patronum, vel naturali diœceſis, vel cujus inſignes ibidem reliquiæ requieſcunt.*
11 *De aliis Sanctis conſtitutione perpetua id fieri non poteſt.*
12 *Decreto tamen particulari, & ex cauſa urgenti, & per modum diſpenſationis, id fieri poſſe credendum eſt.*
13 *Utentes Breviario Pij V. non tenentur officium B. Virginis, Defunctorum, & Pſalmos Graduales recitare.*
14 *Quid ſi Romanum officium alia lingua præter Latinam diceres.*
15 *Si addas vel diminuas officio divino, peccas.*
16 *Si in gravi notabilique parte diminuas, non ſatisfacis obligationi.*
17 *Satisfaciéſne ſi unum officium pro alio recites de Sancto, ſcilicet, cum eſt recitandum de feria.*
18 *Probabilius eſt te non ſatisfacere.*

1 REſpondeo omnes eſſe obligatos recitare juxta formulam Breviarii Romani Pij V. & Clementis VIII. exceptis ſolùm iis, in quorum Eccleſiis vel Conventibus ducentis annis ante Pium V. aliud Breviarium fuerit inſtitutum, vel conſuetudine approbatum. Sic habetur in ſupradicta Bulla Pij V. & Clementis VIII. initio Breviarii Romani præfixa: in qua

Bulla

omnes aliæ formulæ recitandi abrogantur, cassantur,& irritantur. Hinc infertur, malè Angelum *verbo Hora. num.* 12. existimare ordinatum ad titulum patrimonii posse officium recitare secundùm formam, quæ illi magis placuerit, quia nulli Ecclesiæ addictus est. Nam ex eo,quòd non sit addictus Ecclesiæ, quæ consuetudinem habeat ducentis annis antiquiorem præcepto, & constitutione Pii V. efficitur tunc obligatum esse recitare juxta formam præscriptam à Pio V. quæ omnes Clericos beneficiatos,& religiosos comprehendit, exceptis solùm, qui sunt illius Ecclesiæ,in qua est supradicta consuetudo. Et ita docet, ut certum Suarez *lib.* 4.*c.*23.*num.*4.Lessius *c.* 37.*num.*75.Bonacina *disp.* 1.*de hor.can.quæst.*3.*p.* 2. *num.* 4. Reginaldus *lib.* 18. *num.* 168. Azor. 1. *p. lib.* 10.*c.* 11.*quæst.* 1. & alii. Hi autem excepti poterunt ex consensu Episcopi, & totius Capituli, Breviarium Romanum, admittere excluso suo antiquiori: constat ex supradicta Bulla. Si tamen monasterium fuerit exemptum, non requiritur consensus Episcopi,sed sui Prælati,& totius Capituli.Lessius.*l.*2.*c.* 37.*d.*12.*n.* 74. Cùm autem exigitur consensus universi Capituli, non debet intelligi consensus omnium singulorum Capituli, ita ut nullus dissentiat, quia hoc ferè esset impossibile, sed sufficit consensus majoris partis Capituli, ut sic in unum congregati. Quia ille in rigore,& propriè universi Capituli consensus est. Ut benè notavit Suarez *lib.*4.*de hor.can. c.* 11. *num.* 4. *fine* Bonacin. *disp.*1.*de hor.can.quæst.*3.*p.*1. *circa finem*, *num.* 21. At si semel ex consensu Prælati,& Capituli Breviarium Romanum fuerit admissum, nullo modo licebit ad pristinum redire, sed necessariò Romanum retinendum est. Quia jam per illam receptionem Breviarij Romani, abrogatum & cessatum fuit antiquum; & urget præceptum Pii V. & Clementis VIII. de recitando juxta formulam illius Breviarii,& excepti cessavit,quæ solùm fuit,dum ab Episcopo & Capitulo Breviarium Romanum approbatum non fuerit,Sic Suarez. *num.*4. Bonacin. *in princ.num.* 2.

2 Circa hujusmodi præceptum dubitatur primò. An obliget sub gravi culpa singulis diebus juxta formam Breviarii Pii V. præscriptam recitare:Non desunt qui affirment non esse peccatum mortale, uno vel altero die illam omittere, recitando juxta formam Breviarii Dominicanorum, Cistercienſium, aut aliarum Ecclesiarum. Quia substantia præcepti est septem horas canonicas dicere; modus autem, vel formula hujus vel illius Breviarii ad ritum,& cultum specialem pertinet; cujus, omisso uno,vel altero die facta non videtur gravis.Sic Navar.*cap.*19.*n.*217.Reginaldus,*prax.lib.* 19. *n.* 171. Favet Raphael de la Torre, *de Relig.controvers* 8. *in princ. de horis canonicis*, Vasquez *de beneficiis cap.*5. §.1.*artic.* 2. *dubio primo num* 57.

Nihilominùs tanquam certum habendum est peccare mortaliter obligatum recitare juxta formulam Breviarii Romani, si illam omittens recitet uno die juxta formam alterius Breviarii. Sic reliqui Doctores in hoc puncto referendi, qui post dictam constitutionem scripserunt. Et ratio est manifesta. Quia omnes conveniunt, quemlibet obligatum esse singulis diebus illud officium Pii V. recitare, nisi ex consuetudine ducentorum annorum excusetur, sed hæc materia gravis est. Ergo graviter obligat. Item omnes aliæ formulæ recitandi omnino cassantur, & abrogantur ad effectum satisfaciendi præcepto. Ergo recitare per ipsas, idem est ac si non recitares.Ex quo solvitur contraria ratio,quia præceptum non solùm est de recitandis more & formula à Pio V. præscripta: ut constat ex verbis Bullæ.

3 Secundò, dubitatur è contra. An potenti recitare alia formula præter formulam Breviarii Romani, possit illa omissa per Breviarium Romanum recitare; Sa *verbo Horæ*, *in utraque editione num.* 6. Caietanus *verbo Hora.* §. 2. affirmant. Reputat probabile Suarez *lib.* 4. *c.* 23. *num.* 9. *fine*. Lessius *cap.* 37. *num.* 74. Bonacin. *disp.* 1. *de hor. can.quæst.*3.*p.* 1. *num.* 5. Moventur primò. Quia consensus Episcopi & Capituli, ad omittendum Breviarium antiquum, & assumendum Romanum, requiritur pro usu chori, ut colligitur ex illis verbis. *Dummodò Episcopus & universum Capitulum in eo consentiat, ut id in choro dicere & psallere possint permittimus.* Ergo pro usu privato cuilibet videtur permissum absque consensu Episcopi & Capituli. Secundò. Quia assumentes Breviarium Romanum suæ Ecclesiæ dicentur conformari, cùm Ecclesia Romana omnium mater sit. Quod non procedit, cùm excluso Romano Breviario, & proprio suæ Ecclesiæ, assumeretur Breviarium alterius. Neque obstat Clementina: *Dignum de celebratione Missarum*, ubi commensalibus Episcoporum, & Cardinalium indulgetur, ut possint uti Breviario, quo utuntur Episcopi, & Cardinales, si igitur liberum esset illis uti Romano, non indigerent dispensatione. Non inquam obstat; tùm quia hæc indulgentia videtur esse pro commensalibus recitantibus simul cum Episcopo, vel Cardinali; secùs si separatim recitent, ut tradit Graffes 2. *part. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 26. Tum quia loquitur de Cardinalibus, & Episcopis recitantibus aliud officium à Romano.

Cæterum (etsi supradicta sententia probabilis sit) probabiliorem reputo contrariam: scilicet hos exemptos in Bulla Pii V. non posse propria authoritate formali Breviarii Romani recitare,omissa propria suæ Ecclesiæ. Sic Suarez, Bonacina, Lessius, *suprà.* Valentia *disp.* 6. *quæst.* 2. *punct.* 1. §. 3. *in princ.* Garzia *de Beneficiis* 3. *p. c.* 1. *num.* 155. Ratio est, quia de his exemptis nihil determinat Bulla Pii V. sed illos dispositioni, & ordinationi juris communis relinquit. Sed jus commune quemlibet arctat ad recitandum officium suæ Ecclesiæ; ut constat *ex c. de his c. Placuit.* 12. *distinct. Ergo.*

Et hæc sententia nullam habet dubitationem, cùm Episcopus, seu prælatus iis Clericis sibi subditis, præcipit ne alio officio utantur: quod sine dubio facere potest, sicuti fecit S. Carolus Archiepiscopus Mediolanensis, qui omnibus Clericis suæ diœcesis præceptum imposuit, ut officio Ambrosiano uterentur. Hoc enim præceptum conforme est Bullæ Pii V. quæ consuetudines recitandi antiquiores ducentis annis in suo robore, & fortitudine relinquit. Obligat ergo tale præceptum, utpote de re licita, & honesta.

5 Tertiò dubitatur, An Clericus habens Beneficium, ratione cujus debet Romanum officium recitare, si commoretur in diœcesi Mediolanensi, debeat tunc juxta Ambrosianum, an potiùs juxta Romanum Breviarium recitare?

Breviter respondeo posse quod sibi maluerit eligere, & juxta illius formam recitare. Potest, inquam, Romanum recitare. Quia ex habitatione Mediolanensi non desinit esse Romanus beneficiatus. Potest autem Mediolanensi Breviario uti, quia per habitationem diuturnam censetur esse Clericus illius diœcesis. Ex quo fit si solùm transeunter Mediolani existeret, credo non posse uti Breviario Mediolanensi. Nam licèt dixerim in Tractatu de legibus, peregrinos & foraneos obligari legibus & constitutionibus illius regionis, quam transeunt, hoc intelligendum est de legibus generalibus, & quæ forenses & peregrinos virtualiter non excipiunt. At hæc lex seu privilegium recitandi extra formulam Breviarii Romani, non est concessum cuilibet clerico utcumque residenti in diœcesi, sed clerico domiciliario: quia est concessum clericis, monasteriis, ordinibus, & locis exemptis, & inde ipsorum clericis. Colligitur ex Suarez *lib.* 4. *c.* 23. *num.* 6. Bonacina *disput.* 1. *quæst.* 3. *p.* 1. *num.* 5. & 6.

At si clericus beneficiatus sit Mediolanensis, ubi recitatur juxta formulam Breviarii Ambrosiani, Romam tamen pergat, majus est dubium an possit, vel teneatur uti

uti Ambroſiano, maximè ſi ſtatutum ſit beneficiatos clericos Mediolanenſes, nullo alio uti poſſe? Et ratio dubitandi ea eſt: quia ſtatutum vel præceptum diœceſanũ extra diœceſim non extẽditur, ut latiùs probamus in Tractatu de legibus. Ergo ſtatutũ vel præceptum, quo ligantur Mediolanenſes clerici ad recitãdũ juxta formulã Breviarii Ambroſiani, extra Mediolanũ nõ extẽditur. Ergo extra Mediolanum debent uti Breviario Romano.

In hac re primò dicendũ eſt, poſſe uti Romano Breviario hunc clericum Mediolanenſem, ob rationẽ proximè dictã. Quia præceptũ vel ſtatutũ, ſeu lex Mediolanenſis extra diœceſim exiſtentes non obligat. Et quia quilibet ſe conformare poteſt moribus illorum, quibuſcum vivit, etiam tranſeunter, ſi aliàs impeditus non ſit, ſicuti non eſt hic clericus cum impedimentum ceſſet.

Secundò dico probabilius eſſe, hunc clericum obligatum eſſe uti Romano. Quia in tantum ab hac obligatione eximi poteſt, quatenus Mediolanenſis beneficiatus eſt, quibus conceſſum eſt uti Ambroſiano. Sed hoc privilegium non videtur extendi ad clericos Mediolanenſes extra diœceſim exiſtentes, ſed intra ipſam, neque pro illis videtur conſuetudo introducta, neque poſſe introduci, quæ conſuetudo legi æquivalet. Cùm autem lex intra juriſdictionem legiſlatoris non poſſit extendi, ita nec conſuetudo. Alias extra diœceſim haberet Mediolanus Antiſtes juriſdictionem: quod eſt impoſſibile. Ergo.

Neque obſtat; Dominicanũ religioſũ exiſtentẽ Romæ poſſe, & debere uti Breviario ſui ordinis, & nõ Romano. Quia hæc obligatio provenit ex vi profeſſionis, & voti, cujus juriſdictio ubique extenditur. At Mediolanenſis juriſdictio ſive ſit ex cõſuetudine, ſive ex lege, nõ poteſt extra Mediolanũ extendi. Adde ſi in monaſteriis Dominicani ordinis eſſent plura Breviaria, & religioſus trãſiret illac: credo poſſe, dum ibi exiſteret, uti quo voluerit, vel Breviario ſui proprii Conventus, qui retinet ſubjectionem ad illum, vel illius, per quem tranſit, quia etiam ſimiliter eſt illi ſubjectus, & efficitur illius pars.

Quartò dubitatur. An teneantur, vel poſſint religioſi exempti utentes Breviario Romano recitare de feſtivitatibus Sanctorum, de quibus juxta conſtitutiones diœceſanas à Sede Apoſtolica confirmatas in diœceſi, in quo ipſi exiſtũt, recitatur? Et quæſtio procedit in noſtra ſententia (quam ſtatim probabimus) affirmante obligationem eſſe recitandi non ſolùm juxta formam Breviarii Romani in genere, ſed ſigillatim & in particulari, ita ut quo die recitãdum ſit de feria, non recitetur de Sancto, neque è contra. Nam ſi vera eſſet ſententia, quã probabilem reputamus, aſſerens ſub obligatione gravi ſolùm adſtringi clericos ad recitandum juxta quãlibet formã in Breviario contẽtã, tametſi non recitatur juxta formã, quæ pro illo die præſcribitur, ferè nulla eſt difficultas. Nã ad honeſtandam mutationẽ, quæ abſque cauſa ſolũ inducit veniale peccatum, quælibet honeſta, & rationabilis cauſa videtur ſufficere. At poſita noſtra ſententia affirmante quemlibet obligatum eſſe ſub gravi culpa officiũ recitare juxta formam ab Eccleſia Romana pro illo die præſcriptã, neque ſatisfacere obligationi ſi alia utatur: eſt difficultas. An religioſi exempti poſſint diœceſanis feſtivitatibus ſe conformare, omiſſo officio feriæ, vel Sancti, quod à Romana Eccleſia illo die præſcribitur.

Ratio dubitandi eſt, Quia omnes religioſi, & clerici, qui ſpecialiter exempti non ſunt, tenentur ſervare morem præſcriptum in Breviario, ut expreſsè dicitur in Bulla Pii V. appoſita in principio Breviarii, & ſatis ſuprà dictum eſt. At hi religioſi Conſtitutionibus diœceſanis non eximuntur ab hac obligatione, cùm illis non ſubdantur, ut diximus *tract. 3. de legibus diſp. 1. p. ult. §. 6.* Ergo Confirmo primò. Nullus ſæcularis clericus tenetur alterare officium à Romana Eccleſia præſcriptũ & recitare de Sancto illius diœceſis, ſed poteſt omiſſo illius officio recitare de Sancto vel de feria, de qua univerſalis Eccleſia recitat, excipe niſi uerit patronus Eccleſiæ propriæ, vel diœceſis, ut conſtat ex Bulla Gregorii XIII. appoſita officio proprio Sanctorum Hiſpanorum, ibi enim dicitur: *Cùm prædeceſſor noſter (prædictus ſcilicet* Pius V.) *indiſtinctè conceſſerit, ut Eccleſiæ Hiſpaniæ poſſint celebrare officia propria Sanctorum illius provinciæ, illique plures ſunt numero; ex hoc ſequebatur, ut officium majoris partis feriarum anni omitteretur, & ordo Breviarii ferè ſubverteretur. Nos huic incommodo occurrere volentes, & prædeceſſoris prædicti mentem ſano modo interpretantes; declaramus unamquamque Hiſpaniæ Eccleſiam eorum tantùm Sanctorum, qui in Breviario non ſunt deſcripti, officia propria celebrare poſſe, qui vel illius diœceſis ſunt naturales, vel ejus Eccleſiæ, vel diœceſis ſunt patroni, vel eorum corpora, ſeu notabiles reliquiæ in ea Eccleſia, ſeu diœceſi requieſcunt.* Notandum eſt verbum *celebrare poſſe*, quod licentiam concedit, non præceptum imponit. Sed in hac conceſſione non videntur religioſi comprehendi, quia exprimuntur: & privilegium derogans juri communi, non debet extendi ad alias perſonas præter expreſſas, cùm ſtrictè interpretandum ſit. Neque valet dicere religioſos eſſe ſatis expreſſos cùm dixerit Gregorius *unamquamque Eccleſiam* Signum enim illum *unamquamque*, univerſale eſt, quod omnes Eccleſias comprehendit. Non, inquam, valet. Tum, quia paulò inferiùs intendens religioſos obligare, ut in die quo celebratur feſtivitas patroni totius diœceſis ſe conforment, illos exprimit. Ergo cum in aliis feſtivitatibus nullam de religioſis faciat mentionem, religioſi non poterunt ſe conformare. Tum & præcipuè, quia loquens Gregorius de ſpecialibus feſtivitatibus, quia in tota Hiſpania volebat generaliter celebrari, ſubjunxit. *Volumus quòd feſtivitates ſequentes ſint in tota Hiſpania generales, ita quòd omnes Eccleſiæ, & Religiones exiſtentes in illa provincia recitent de illis.* Expende, *omnes Eccleſiæ & Religiones.* Si enim ſub verbo (*Eccleſia*) & univerſali ſigno affecto, religiones comprehenderentur, fruſtra Gregorius illas exprimeret, & confirmo. Secundò, exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis; cùm ergo religioſi eximantur ab obligatione ſervandi ordinem præſcriptum à Pio V. ſolùm in feſtivitatibus Patroni diœceſis, & generalibus pro tota Hiſpania, fit ſanè in aliis feſtivitatibus obligatos eſſe.

9. Cæterùm exiſtimo poſſe religioſos in prædictis feſtivitatibus cum clericis ſæcularibus illius diœceſis ſe conformare. Moveor primò, quia ut diximus *tract. de legibus, diſp. 5. de privilegiis*, privilegium Principis, & maximè conceſſum regno, vel provinciæ latè eſt interpretandum. Ergo privilegium conceſſum à Sede Apoſtolica, ut Eccleſiæ illius diœceſis de tali Sancto recitent, omnes Eccleſias etiam regulares ſub forma Breviarii Romani recitantes comprehendit. Tum quia lata interpretatio, quam privilegium habere debet hanc petit extenſionem. Tum quia hac via datur conformitas Eccleſiarum in diœceſi, ita ut religioſorum Eccleſiæ cum ſæcularibus conformentur. Quam conformitatem procuravit Concilium, ut ſatis colligitur *ex ſeſſ. 25. de Regul. ſpecialiter, cap. 12.* ubi ex declaratione Cardinalium relata tibi à Barboſa, omnes regulares tam utentes Breviario Romano, quàm proprio ſuorum ordinum; debent in concionibus, & ſacris lectionibus, uti epiſtolis, & Evangeliis quibus clericus ſæcularis utitur. Ergo religioſi qui Romano ritu utuntur in omnibus cum clero ſe conformare debent. Secundò, probo ex ſupradicta Bulla Gregorii, ubi conceditur omnibus Eccleſiis, ut poſſint recitare officium illius Sancti, qui vel illius diœceſis eſt naturalis, vel ejus Eccleſiæ, ſeu diœceſis eſt patronus, vel ejus corpus, ſeu notabiles reliquiæ in ea Eccleſia, ſeu diœceſi requieſcunt. Sed in hac conceſſione religioſorum Eccleſiæ ſub forma Breviarii Romani recitantes comprehenduntur. Tum ob ea, quæ diximus. Tum quia nulla eſt ratio, quæ illos religioſos à tali conceſſione eximat. Cùm talis conceſſio illis oneroſa non ſit, ſed potiùs onus

levet

levet,& voluntati illorum uſum talis privilegii remittat. Tum quia exceptio,quam Gregorius facit de feſtivitate Patroni,& aliis generalibus potiùs firmat ſupradictam conceſſionem. Aliud enim eſt obligari religioſos ad recitandum de aliquo Sancto, aliud poſſe, ſi velint,de illo recitare : ut autem religioſi cenſerentur obligati in conſtitutione obligante ſæculares clericos, debebant exprimi : at ut cenſerentur comprehenſi in conſtitutione privilegium, & facultatem concedente, non erat opus expreſſione, quia in conceſſione hujus facultatis eſt favor, at in expreſſione obligationis eſt rigor. Concedo ergo de ſola feſtivitate Patroni, aliiſque generalibus obligatos eſſe religioſos ſe cum ſæculi clero conformare. Quia ſolùm pro iis feſtis eſt expreſſa obligatio. Poterunt tamen, ſi velint, in reliquis feſtivitatibus ſe conformare.Et hoc erit decentius,Deo gratius, & populo utilius, & ex his ſatisfactum eſt rationi dubitandi.

10 Major autem difficultas eſt an poſſit Epiſcopus inſtituere, ut totus clerus ſuæ diœceſis feſtivitatem alicujus Sancti celebret, cùm juxta rubricas Breviarii Romani de alio Sancto, vel feria recitandum erat ?

Et quidem ſi ille Sanctus ſignatur in Patronum totius diœceſis, vel illius diœceſis eſt naturalis, vel ejus corpus, ſeu notabiles reliquiæ in diœceſi requieſcunt, credo poſſe Epiſcopum obligare clericos ſuæ diœceſis, ut de illo officium perſolvant. Quia hæc conſtitutio adverſa non eſt conſtitutionibus Pontificiis, ſed potiùs illis conformis. Conformatur enim conſtitutioni Gregorianæ concedenti, ut de tali Sancto poſſint officium recitare.

11 Quocirca quæſtio ſolùm procedit de Sancto, qui neque eſt Patronus diœceſis,neque illius naturalis, neque illius corpus,aut notabiles reliquiæ in tali diœceſi exiſtunt.An, inquam, de hoc poſſit Epiſcopus ſtatuere, ut clerici ſuæ diœceſis officium recitent ?

Certum eſt conſtitutione perpetua id fieri non poſſe, quia eſſet adverſa ſupradictæ Gregorianæ conſtitutioni. Inquit enim : *De aliis verò Sanctis etiam ſi ſint naturales,vel Patroni alterius diœceſis,etiamſi illorum corpora,vel notabiles reliquiæ in aliqua Eccleſia alterius diœceſis requieſcant, non celebretur officium proprium, ſed ſervetur ordo Breviarii Romani.* At Epiſcopus derogare non poteſt ſua conſtitutione conſtitutionem Pontificiam *ex text. in cap. Majores de Baptiſmo, & cap. inferiori, de major. & obedient.* Ergo.

1 At ſi de decreto aliquo particulari loquamur,dicendum exiſtimo poſſe Epiſcopum una, vel alia vice ſtatuere, ut de aliquo Sancto à Sede Apoſtolica canonizato recitetur,ſi urgens aliqua cauſa occurrat, quæ Pontificem conſuli non permittat. Probo, quia ſolùm obſtare poteſt lex generalis lata à Pontifice recitandi illo die de alio Sancto,vel de feria. Sed Epiſcopi poteſtatem habent dispenſandi in legibus Pontificiis:ut latè probamus *tract.de legibus, diſp. ultima de diſpenſatione* præcipuè cùm urget cauſa,& non patet aditus ad Pontificem. Ergo poterit in hac lege generali diſpenſare. Secundò, privilegia & facultates,quæ à Sede Apoſtolica expoſtulantur, ſunt pro recitatione perpetua. Ergo ſignum eſt pro temporali ab Epiſcopo fieri poſſe.

13 Quintò,dubitatur.An ſit præceptum recitandi Officium Virginis,Defunctorum,Pſalmos pœnitentiales, & graduales?Reſpondeo ex omnium ſententia,utentes Breviario Pii V.non teneri extra chorum ad horum recitationem,quia ita cavetur in ſupradicta Bulla At alii ſpectare debent conſuetudinem ſui loci,& juxta conſuetudinem metienda eſt obligatio. Sic alios referens Bonacina *diſp. 1. quæſt. 3. part. 1. num. 22.* Ab hac regula excipitur dies commemorationis omnium defunctorum, in quo teneris officium defunctorum dicere, quia eſt pars officii illius diei,& ita habetur in Calendario,& conſtat ex praxi. Idemque eſt dicendum de Latinis tempore Rogationum ſi proceſſionibus non interſis : quia eſt pars officii illius diei, neque in Bulla Pii V. excipiuntur, ſicut excipiuntur alii Pſalmi, & preces, eſto contra teneat Carolus Macig. *cap. 29. n. 18* & indicet Vaſquez *de benefic. cap. 4. § 1. art. 2. d. 1. in fin.* ubi adduxit Sotum, Armillam, & Sylveſtrum, ſed loquuntur extra tempus Rogationum.

14. Sextò, dubitatur. An ſatisfacias ſi officium Canonicum alia lingua præter Latinam dicas? Reſpondeo probabile eſſe te ſatisfacturum obligationi. Quia formulam Romanam precandi quoad ſubſtantiam retines. Quia hæc non tam ex idiomate Latino, vel Græco conſtat, quàm ex ſenſu orationis, & illius diſpoſitionis.At ſine dubio graviter peccabis,ſi aliquoties facias: quia cenſeris Eccleſiæ generalem ritum,& morem parvi pendere, illumque tuæ particulari devotioni poſtponere Secundò,ſi publicè facias. Quia præbes populo occaſionem ſcandali & erroris. Sic late Bellarm. *lib. de verbo Dei,cap. 15. & 16.* Suarez *tom. 2. de Relig. cap. 7. n. 8.* Emanuel Sa *verba Horæ num. 10.* Bonacina *diſp. 1. de hor. can q. 3. punct. 1. n. 5.*

15 Septimò, dubitatur. An ſi addas, vel diminuas aliquid ex officio Canonico, pecces ? Nemini eſt dubium te peccare ſaltem venialiter, etiamſi minimum addas, vel diminuas, tanquam partem divini officii. Quia expreſsè in Bulla Pii V. præcipitur nullam eſſe faciendam additionem, vel diminutionem. Quod a fortiori procedit, cum officium publicè dicitur, ſeu in choro. Imò crederem eſſe peccatum mortale, ſi vel minimam adderes, vel detraheres animo, ut in perpetuum ſi duraret. Quia licèt reſpectu divini officii illa ſit minima pars,& levis additio, vel diminutio : non eſt tamen leve, ſed grave illam minimam partem ritui Eccleſiæ quaſi perpetuò addere,vel diminuere.Tum ob uſurpatam juriſdictionem ; tum ob introductionem novi ritus & cultus. Sic Suarez *lib. 4. de hor an. cap. 15. n. 15.* Filliucius *tract. 23. cap. 6. q. 11.* eſto contra teneat Bonacina *diſp. 1. q. 3. punct. 1. num. 21.*

Dixi *tanquam partem divini officii*, quia ſi addas aliquid concomitanter,& per accidens ad majorem divini cultus ſolemnitatem, non eſt peccatum. Hac enim atione honeſtatur cantus, qui inter unum, & alium Pſalmum ſolet ad organum, vel muſicum inſtrumentum fieri, ita Bonacina *loco ſuprà indicato.*

16 Octavò, dubitatur. An ſupradicta additione, vel diminutione ſatisfacias præcepto recitandi ? & quidem, ſi notabilem partem diminuas,clarum eſt te non ſatisfacturum. Tum quia illud officium ſic diminutum non retinebit abſolutè formam præſcriptam.Tum quia illud officium eſt abſolutè præceptum ſecundùm ſe totũ. Ergo omiſſa gravi parte præceptum abſolutè implendum omittitur. At ſi officio notabilem partem addas,credo, etſi pecces, propter additionem, te ſatisfacturum præcepto recitandi.Quia totum,quòd præcipitur, recitas, etſi aliis precibus mixtum. Dices : ex illa mixtione probatur te non ſatisfacere præcepto, quia illa mixtio facit ut non ſit eadem formula officii,ſed alia : at teneris recitare juxta formulam in Breviario præſcriptam. Ergo non ſatisfacis. Reſpondeo moraliter loquendo non eſſe aliam formulam ; quia non debes cenſeri illa addere,ut partem divini officii, ſed quaſi per accidens.

17 Nonò, dubitatur. An ſatisfacias præcepto recitandi, ſi die quo recitandum eſt de Sancto, recites de feria, & è contra ? Non deſunt autores qui affirment te ſolùm in hac mutatione committere peccatum veniale. Sic Caiet. *verb Hor. §. 3.* Sylveſter *eodem verbo, quæſt. 12.* Emanuel Sa *eodem verbo, num. 12.* Zerola *num. 6.* & reputant probabile Valent. *diſp. 6. quæſt. 2. part. 10. §. 3.* Leſſius *lib. 2. cap. 37. num. 77.*Vaſquez *de benefic. cap. 4 §. 1. dub. 2.* Vega *1. p. cap. 118. cauſa 17.* Moventur quia præceptum impletur quoad ſubſtantiam, etiamſi in modo deficias, ſubſtantia enim præcepti eſt, ut recites ſecundùm formam Breviarii Romani, & non alterius. Modus autem accidenta

accidentalis eſt, ut hoc die recites de feria, alio de Sancto. Ergo.

18. At mihi verius & probabilius eſt te non ſatisfacere præcepto, ſi omiſſo feriali officio recites de Sancto, vel loco officii de Sancto recites de feria, cum recitandum non eſt, ſic docent pluribus relatis Suarez *tom.2.de relig. lib.4.cap.11.n.6. & cap.23. n 12 & 14.* Bellarm. *tom.3.lib.1. controv.3. cap.18.* Garzia *de benef. 3.p.cap.1.num.150.* Bonacina *diſp.1. de hor.can.quæſt.3. punct.2.num.17.* Reginaldus *praxi,lib.18. n.177.* Filliucius *tract.25. cap.8.quæſt.4.num.186.& cap.7 quæſt.5.* & alii apud ipſos. Minor,quia præceptum non ſolùm eſt de recitando in genere ſecundùm formam præſcriptam à Pio V. ſed de recitando, verbi gratia, tali die de Sancto,& tali de feria,quia hoc in forma præſcripta continetur. Aliàs non ſolùm non eſſet peccatum mortale illius omiſſio,ſed nec veniale; quia non poteſt eſſe peccatum veniale,ubi non eſt materiæ præceptæ violatio. Quod ſi fatearis, ut verè fatendum eſt, materiam præcepti eſſe hanc particularem recitationem, & illam omittens recites aliam,quæ præcepta non eſt,non videderis præcepto ſatisfacere. Quia non poteſt fieri ſatis præcepto per rem præceptam.Item ſi verum eſſet te tàtùm eſſe obligatum recitare ſecundùm quamlibet formam Breviarii Romani & non ſecundùm formulam contingentem quolibet die,ſatisfaceres præcepto recitandi,ſi officium dicas de Reſurrectione quolibet die quadrageſimæ, & Dominicæ per annum. Conſequens autem durum videtur, cùm totum illud officium non æquivaleat matutinis precibus alterius diei. Ergo.Et ex his patet reſponſio fundamento contrario. Nego enim præceptum ſecundùm ſubſtantiam eſſe tantùm recitationem ſecundùm formam Breviarii Romani,ut ſit, ſed etiam ſecundùm hanc, & illam formam. Quia pro quolibet die eſt diſtinctum præceptum juxta diſtinctionem ritus recitandi.

PUNCTUM III.

Quomodo à ſupradictis officium divinum recitandum ſit ut præcepto fiat ſatis.

1 *Decidìtur quæſtio ab Innocentio III.*
2 *An truncare verba obſtet obligationi.*
3 *Quid dicendum de interruptione.*
4 *Attentio illa requiritur, quæ ad orationem neceſſaria eſt.*
5 *Intentio ſufficit virtualis,*
6 *Si ſolus recitas, non teneris proferre verba voce ita altiori, ut te audias.*
7 *Quid ſi cum ſocio.*
8 *Quæ tenearis proferre, quando recitas cum ſocio.*
9 *Non ſatisfacis obligationi,ſi non expectes integram ſocii prolationem.*
10 *Quid ſi recites animo non ſatisfaciendi præcepto.*
11 *An ſi recites ſine attentione pecces?*

1 SAtisfecit huic interrogationi Innocentius III. *in cap. Dolentes,de celebratione Miſſarum* præcipiens in virtute ſanctæ obedientiæ,& ſub pœna ſuſpenſionis, omnibus ad recitandum obligatis,ut divinum officium nocturnum pariter & diurnum, quantum eis Deus dederit ſtudiosè celebrent pariter, & devotè. Quid autem ſit ſtudiosè celebrare?quid devotè?videndum eſt.

Ad ſtudioſam celebrationem notant Doctores tria requiri: Primò,ne verba omittantur: Secundò,ne truncentur, & mutilentur: Tertiò, ne interrumpantur. Quotieſcumque enim aliquod horum contingit, culpabiliter, dici non poteſt officium ſtudiosè,ſed potiùs negligenter celebrari. Ad devotam verò celebrationem requiritur debita intentio & attentio. *Si omnes Doctores cum gloſſa in ſup. dict. cap. Dolentes.*

2 Omiſſio verborum communiter contingit cum verba priora verſiculi ultimi junguntur omiſſis intermediis; quæ omiſſio ſi in magna quantitate ſit, ſine dubio eſt mortale. Tum quia ex officio divino relinquitur gravis quantitas. Tum quia illa, quæ dicuntur, poſſunt reputari non dicta. Nam dicta illo modo, vel nullam,vel propriam ſignificationem habent: proindè ſic omittens tenetur repetere. Si autem in levi quantitate fiat, leve erit peccatum. Aliquando tamen propter inadvertentiam, balbutionem, inolitam conſuetudinem excuſari poterit, ſed rarò, ait Leſſius *lib.2.cap.37.dub.10.num.56.*

Truncare, vel mutilare verba, quod fit abſorbendo ſyllabas,exiſtimat Leſſius ſolùm peccatum veniale, ſi voluntarie fiat, & nullum peccatum, ſi involuntariè. Regulariter credo ita eſſe;quia rarò ob ſynopen ſyllabarum perditur ſenſus,& ſignificatio verborum. Suarez *l. 4.de hor.can.cap. 25. num.6.* At ſi tanta eſſet truncatio verborum, ſeu ſyllabarum omiſſio, ut ſenſum, & ſignificationem amitterent, idem eſt dicendum, quòd nuper diximus de omiſſione verborum,eſſe quidem peccatum mortale cum obligatione repetendi,ſi in magna quantitate fiat, & veniale ſi in levi.

3 Interrumpere officium abſque cauſa extra chorum, etſi plures æſtimant eſſe mortale, niſi fiat animo repetendi, ut docuit Navarrus *c.16. num. 75.* Medina *de orat.quæſt.6 ſub finem.* Angelus *de orat. q. 5. difficult. 5.* Azor. *1.p.lib.10.c. 8. quæſt.5* At probabilius eſt non eſſe mortale, neque obligationem repetendi. Quia interruptio non impedit quominus verè recites omnia cuilibet horæ pertinentia: ergo neque impedit, quominus verè recites omnia cuilibet horæ pertinentia: ergo neque impedit,quominus ſatisfacias præcepto recitandi illam horam.Neque obſtat recitationes illas non eſſe continuas, ſed diſcretas; nam ex diſcretis recitationibus una integra hora componi poteſt. Imò ſentio, ſi aliqua cauſa juſta ſubſit intercidendi Pſalmos à lectionibus, vel unum ab alio Pſalmo, te à peccato excuſari poſſe. Sic Leſſius *lib 2.cap.37.dub.10.n. 57.* Bonacina *diſp.1 de hor.can.quæſt.3.p.2.§.1.num. 27.* Quia quilibet Pſalmus immò quilibet verſus ſuam completam ſignificationem habet diſtinctam ab alio.

4 Quantùm verò ad attentionem attinet illa neceſſariò requiritur,& ſufficit,quam diximus orationi ſufficere; quare ſi quis ſolùm ad verba attendat cum intentione ſaltem generali colendi,laudandíque Deum, præcepto ſatisfacit, & quia hanc intentionem habere poteſt aliquibus rebus exterioribus occupatus,quæ non multùm diſtrahunt mentem,ideò Doctores communiter cenſent ſic occupatum recitantem ſatisfacere,verbi gratia,ſi recitet cùm lavat manus, vel ſe veſtibus induit. Sic Vaſquez *de benef.cap.4.§.1.art. 2.dub.5.* cum Soto *lib.10 de juſtitia quæſt.5.art.5.* Bonacina *diſp.1.q.3.p.2.n.12.§.2.*

5 De intentione implendi præceptum nihil ſpeciale dicendum occurrit,præter ea,quæ de legibus dicta ſunt, ſufficere,ſcilicet virtualem,quæ in eo conſiſtit, ut quis voluntatem habeat faciendi rem præceptam:hac enim voluntate præcepto ſatisfacit. Quam voluntatem habere cenſeris, dum ſolito more aſſumis Breviarium ad recitandum. Navarr. *de orat.cap.25. n.8.* Suarez *de orat. lib.3.cap.3.num.6.* Leſſius *lib.2.cap.37.dub.11.num.71.* Bonacina *diſp. 1. de hor.can.quæſt. 3.§.2. àn. 10.* Garzia *de benef. 3.part. cap. 1.num.109.*

Circa ſupradicta reſtant nonnullæ difficultates enodandæ,ut clariùs doctrina eluceat.

6 Prima difficultas eſt. An neceſſariò proferre debeas verba taliter, ut teipſum poſſis audire ad præcepti ſatisfactionem?

Reſpondeo breviter, ſi ſolus recites,non eſſe neceſſariũ ita proferre ut teipſum audias.Quia præceptum ſolùm eſt de locutione vocali cum Deo;ſed cum Deo optimè loqui potes verbaliter, quin teipſum audias:quia potes verba formare, quæ Deus optime percipit. Ergo. Deindè ſi neceſſarium eſſet ad orationem vocalem, & hujus præcepti executionem te audire verba prolata; orare non poſſes vocaliter, neque hoc præceptum

exequi

exequi si surdus esses, aut strepitus magnus simul cum tua recitatione concurreret: qui te ab auditione impediret, quod nequaquam est dicendum. Sic Doctores statim referendi. Verùm etsi necessarium non sit, teipsum audire, est tamen necessarium moraliter loquendo, verba ita distinctè, & clarè proferre, ut teipsum audire possis, nisi aliquod impedimentum adsit; quia verba, quæ auditu percipi non possunt, non videntur verba, sed quidam motus in gutture, seu inter dentes facti, qui potiùs sunt inchoatio verborum, quàm verba. Colligitur ex Valentia *disp.6. quæst.2. punct.*10. §. 4. Reginaldo *lib.*18. *n.*174. Medina *Cod. de orat. quæst.*7. Filliucio *tract.* 23. *cap.*3. *n.*117. *& cap.* 7. *quæst.* 8. Azor. *lib.* 10. *cap.*11. *quæst.*4. tradit expressè Suarez *lib.*4. *de hor. can. cap.* 7. *num.* 6.

7 Si autem cum socio recites, debes ita proferre verba, ut ipsa socius audiat, si ipse obligatus est recitare, aliàs præcepto non satisfaciet: & è contra ipse socius ita debet verba proferre, ut illa percipias: sin minùs præcepto non facies satis. Quia oratio alterius in tantùm potest esse tibi communis, in quantum illam percipis. Quia auditus loco prolationis succedit, ideóque diceris recitare, quæ socius recitat, quia illum audis.

8. Secunda difficultas est. Quæ tenearis proferre quãdo recitas cum socio? Respondeo te obligatum esse proferre alternatim Psalmorum versus: responsoria autem, antiphonas, capitulum, orationes, & lectiones; etsi omnia socius dicat, tu verò si attendas, satisfacies. Quia sæpè in choro, cui privata recitatio se accommodat, dicuntur ab uno reliquis audientibus, ita Sylvester *verbo Hora quæst.*7. Suarez *lib.*4. *cap.*25. *n.* 5. Bonacina *disp.*1. *de hor. can quæst.* 3. §. 1. *n.* 11.

9 Tertia difficultas est. An satisfacias tuæ obligationi, si ita cum socio festinanter recites, ut antequam ipse postrema verba sui versiculi proferat incipias tu proferre, quæ tibi competunt? Ratio dubitandi est. Quia ad præcepti satisfactionem solum requiritur, ut ea, quæ tibi competunt, proferas, audiásque quæ ab alio proferuntur. Sed utrumque fieri potest in supradicto modo recitandi. Nam potes, & verba tua proferre, & audire prolata a socio. Ergo satisfacis, & confirmo, audire Missam potes horas Canonicas recitans: quia recitatio non impedit Missæ auditum cum debita attentione. Ergo neque tuorum versiculorum recitatio, non impedit audire, quæ socius recitat.

Nihilominùs dicendum credo, te nequaquam satisfacere. Moveor præcipuè. Quia inde sequeretur, si socius suum versiculum proferret quando tu profers tibi cõpetentem, te satisfacturum. Consequens autem videtur falsum, tum quia simultanea recitatio aliena est ab usu, & consuetudine Ecclesiæ. Tum quia alterius recitatio succedit loco illius, quam tu facere debebas, sed tu non poteras simul utrumque versiculum recitare. Ergo neque eodem tempore, cùm recitat socius, potes satisfacere. Ad rationem dubitandi respondeo, ad satisfactionem præcepti requiri, ut socii recitationem audias, cùm eam facere posses, quia nomine tui facit: at quia non poteras illam recitare, cum audis, eo quod utrumque simul recitare non potes, ideò non satisfacis. Secus est in exemplo audiendi Missam: quia auditus non succedit loco alicujus recitationis. Ita expressè Tolet, *lib.*2. *cap.*13. *n.*6. Reginaldus *lib.*18. *tract.*2. *n.* 146. *& lib.* 4. *c.*10. *n.*87. Bonacina *disp.*1. *q.*3. *part.*2. §. 1. *n.* 5. & alii.

10. Quarta difficultas, Satisfaciásne præcepto si horas recites animo non satisfaciendi? Solutio hujus difficultatis constat ex his, quæ diximus, tract. de legibus. Ibi enim asseruimus probabilius esse satisfacere, quia rem præceptam feciſti, illúmque animum procedere ex errore, quo putas posse te impediri præcepti impletionem præceptum exequendo. Teneris tamen tempore præcepti ab hac voluntate cessare, & judicare te adimplesse præceptum, aliàs præceptum voluntate violabis.

11. Quinta difficultas. An recitans horas Canonicas, sine attentione ad verba pecces? Respondeo, si ex obligatione horas Canonicas recitas, præcepto non satisfacis, quia verè non oras: ac proindè peccas mortaliter, si animum non habeas repetendi. At si ex devotione recitas distinguendum est, si animum habes orandi, peccas ad minus venialiter: quia irreverenter Deum alloqueris. Verùm si orare non intendis, sed solùm mentem distrahere, & à pravis cogitationibus divertere, benéque occupatum esse: non videris peccare. Lessius *lib.*2. *cap.*37. *dub.*11. *n.*67. Bonacin. *disp.*1. *de hor. can. quæst.*3. *punct.*2. §. 2. *n.*7. Azor. *p. lib.*10. *cap.*11. *q.*11. Suarez *tom.*2. *de relig. lib.*3. *cap.*4. *num.* 3. & sequentibus Reginald. *lib.* 18. *num.* 149. *& lib.*4. *cap.*10. *num.*85.

PUNCTUM IV.

Quo tempore, quo ordine, quo loco, & quo corporis habitu, & situ officium divinum recitandum sit, ut præcepto satisfacias?

1 *Omnibus diebus officium divinum recitandum est.*
2 *Prævenire, vel postponere intra diem tempus horarum solùm est veniale.*
3 *Quo tempore præveniri potest Matutinarum precum recitatio?*
4 *Ordo in divino officio servandus est saltem sub veniali.*
5 *Quid si ordinem invertas in eadem hora.*
6 *Non est mortale dicere Missam nondum expleto matutino officio illius diei.*
7 *Nullum locum signatum esse pro privata recitatione.*

1. QUantùm ad tempus attinet respondeo te obligatum esse singulis diebus recitare totum officium: *tum ex cap. Dolentes, de celebratione Missarum; tum ex Bulla Pij V.* tum ex consuetudine recepta. Cùm autem dies incipiat à media nocte antecedentis diei, & finiatur media nocte sequentis, intra hujus temporis latitudinem teneris totum officium recitare. Cui obligationi satisfacis quacumque hora illius diei recites, sive manè, sive vesperi, sive ante solis ortum, sive post illius occasum.

2. Verùm etsi hoc ita sit, peccatum veniale erit prævenire, vel postponere horas absque causa extra tempus determinatum, verbi gratia, dicere Primam Vespertino tempore, Completorium mane, & sic de reliquis. Quia ordinem præscriptum ab Ecclesia pervertis. Non autem videtur gravis materia præsertim pro officio privato.

Primam, Tertiam, Sextam, & Nonam tribus horis post solis ortum, nec veniale est simul dicere; quia jam usus obtinuit, ut sic dicantur, neque Vesperas Completorio hora secunda post meridiem; in iis consentiunt Doctores statim referendi.

3. Adverto tamen Matutinum officium cum Laudibus ex recepta consuetudine te prævenire posse pridiè ad Vesperam, id est, ante solis occasum, seu postquam Vesperæ, & Completorium in Ecclesiis Cathedralibus absoluta sint, quod esse solet hora quarta pomeridiana, imò tertia cum dimidia: & illa hora Matutinum sequentis diei incipere potes. Sic Lessius *lib.*2. *de justitia, cap.*37. *dub. ult. num* 78. & clariùs Bonacina *disp.*1. *de hor. can. quæst.* 3. *p.* 3. *in fine*, qui dicit tribus horis post meridiem Matutinum recitari posse. Suarez *lib.*4. *cap.*26. *num.* 14. dicit inter tertiam & quartam horam pomeridianam recitari posse, & advertit hoc posse fieri, sive hyeme, sive æstate.

Difficultas autem est. An in illo die, quo in clericis beneficiatis, & religiosis incipit obligatio dicendi officium, debeant integrum dicere. Respondeo non debere, sed solùm ab illa parte, à qua obligatio incepit,

v.g. accepiſti ordinem, beneficium, profeſſionem hora undecima ante meridiem, non teneris recitare Matutinum illius diei neque Primam, neque Tertiam, ſed ad ſummum Sextam & reliquas horas: quia ab illa hora undecima incepit obligatio, & nullus obligatur ad recitandas horas cum illarum poſtpoſitione, niſi ſuo tempore obligatus eſſet illas recitare. Suarez. *lib.* 4. *de hor. can. c.* 27. *n.* 8. Bonacin. *alios referens diſp.* 1. *de hor. can. quæſt.* 2. *part.* 5. *num.* 9. Sed quid dicendum, ſi antequam accepiſſes ordinem, beneficium, profeſſionem, horas omnes illius diei recitaſti? Reſpondeo probabilius eſſe, te non ſatisfacere obligationi ſupervenienti. Quia non poteſt eſſe ſatisfactio obligationis, ubi nulla eſt obligatio. Debes ergo accepto ordine, beneficio, aut profeſſione recitare horas illi tempori & ſequenti correſpondentes. Bonacina *ſup. p.* 5. *in fine.*

4 Quoad ordinem verò ſi officium ſequentis diei incipias, antequam finias officium diei præſentis, v.g. Matutinum ſequentis diei, antequam dicas Veſperas diei præſentis, peccas venialiter, ſi abſque ulla rationabili cauſa facias. Non quia officium unius diei habeat cum alio connexionem: ſed quia intentio Eccleſiæ videtur eſſe, ut obligationi præſentis diei facias ſatis, antequam incipias ſequentem explere. Et quia regulariter id fieri non poteſt, niſi vel unum, aut aliud officium notabiliter anteponas vel poſtponas tempore conſueto, & ab Eccleſia præſcripto. Suarez *lib.* 4. *de hor. can. c.* 24. *num.* 3. Si autem horarum ordinem ejuſdem diei pervertas, & priùs recites Primam, quàm Matutinum, Veſperas, quàm primam abſque ulla rationabili cauſa, peccatum veniale cómittes: quia eſt inverſio ordinis ab Eccleſia præſcripti. Non tamen in hoc caſu, & præcedenti eſt peccatum mortale; quia modus ille præceptus non videtur gravis materia, ſic Suarez *l.* 4. *c.* 24. *n.* 4. Bonacin. *diſp.* 1. *q.* 3. *p.* 4. *à n.* 1. *& ſeqq.* At exiſtente cauſa rationabili, ut quia invitaris ab amico recitare Primam, cum Matutinum nondum recitaſti, vel recitare Tertiam, non recitata Prima, vel recitando Tertiam recordaris, non te recitaſſe Primam nullum peccatum nunc committis invertendo ſupradictum ordinem: ſic Suarez & Bonacina *loco allegato*, & alii apud ipſos.

5 Major tamen eſt difficultas, ſi in eadem hora ordinem invertas, v.g. ſi priùs recites in Matutino Lectiones, quàm Pſalmos, Laudes quàm Matutinum, Preces & Capitula, quàm Pſalmos & ſic de aliis; Tunc enim videris non recitare ſecundùm formam præſcriptam: quia hæc forma principaliter conſiſtit in diſpoſitione, quam partes habent inter ſe; eſt enim quælibet hora quoddam artefactum, cujus eſſentia præcipue in artificio conſiſtit. Nihilominùs communis ſententia docet, ſecluſo ſcandalo, & contemptu non eſſe peccatum mortale, ſed veniale tantùm. Quia partes cujuſlibet horæ ſeorſum ſumptæ completam ſignificationem habent, neque una ab alia pendet. Ad componendam autem unam horam, uniuntur potiùs per aggregationem, quã per continuationem, aut aliam unionem ſtrictiorem, cui aggregationi non obſtat hæc inverſio, & mutatio. Ergo. Hinc fit ſi aliqua rationabilis cauſa, hunc ordinem mutandi intervertat, nullum te committere peccatum, v. g. ſi chorum intraſti medio matutino, potes cum aliis proſequi, & poſtea recitare, omiſſa. Idem ſi oblitus fuiſti aliquam partem recitare, potes illam poſt ſupplere. Item ſi cùm recitas Matutinum, deeſt tibi Breviarium ad lectiones, & reſponſoria, poteſt omiſſis lectionibus poſtea recitandis, reliquum recitare, maximè ſi times aliquas occupationes futuras, quæ te ab ita commoda recitatione impediant. Sic Doctores præallegati.

6 An autem ſit peccatum mortale dicere Miſſam Matutinis precibus non recitatis? ſolet communiter dubitari. Negavi cum communiori ſententia *tract. de Euchar. diſput. ult. de ſacrificio Miſſæ*, & ultra Doctores ibi allegatos docet in præſ. Suarez *de relig. tom.* 2 *lib.* 4. *cap.* 24. *num.* 6. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 37. *dub.* 12. *n.* 81. Valentia *tom.* 3. *diſp.* 6. *quæſt.* 5. *punct.* 10. §. 4. Vaſquez *de Benefic. cap.* 4. §. 1. *art.* 2. *dub.* 3. *n.* 85. Bonacina *pluribus relatis diſp.* 1. *quæſt.* 3. *p.* 4. *n.* 11. Ratio præcipua eſt. Quia nullum extat de hac re præceptum, dices eſſe præceptum latum à Pio V. in principio Miſſalis ubi in virtute ſanctæ obedientiæ præcipit Miſſam dicere juxta ritum Miſſalis abſque additione, vel diminutione, aliave mutatione alicujus ceremoniæ ibi præſcriptæ. Sed unà ex ceremoniis ibi præſcriptis eſt dicere Miſſam Matutino cum Laudibus abſoluto, ut conſtat ex præſcriptione rituum qui in Miſſa obſervandi ſunt. Ergo eſt obligatio gravis ſic dicendi. Reſpondeo Pium V. tuliſſe præceptum ſervandi ritum dicendi Miſſam, nec novum inducendi; ſub hoc tamen generali præcepto non comprehendi Matutini recitationem; quia recitatio Matutini non eſt ritus aliquis Miſſæ, ſed ad Miſſem præſupponitur. Neque illa præſuppoſitio eſt ſub præcepto. Aliàs vacare orationi aliquantulum ſub præcepto eſſet, cum in illis rubricis caveatur. Aliqua tamen in rubricis præſcribuntur non ut præcepta, ſed ut concilia. Neque obſtat inter defectus in Miſſa contingenter computari omiſſionem matutinarum precum *c.* 10. *de defectibus in Miniſtro.* Quia ſolum eſt defectus levis: vel dicendum eſt procedere ex ſententia antiquorum Canoniſtarum. Neque item obſtat dari aliquando privilegium ad dicendum Miſſam non recitato Matutino: quia hoc dari poteſt, tum ad tollendos ſcrupulos, tum & præcipuè ut peccatum veniale vitetur. Quod ſine dubio ſæpè contingit, quando abſque rationabili cauſa Miſſa dicitur non præmiſſa Matutini recitatione; quia ita eſt conſuetudo recepta, & quia Matutinum hora conſueta, & ab Eccleſia præſcripta non eſt dictum.

7 Locus autem pro privata recitatione nullus eſt ab Eccleſia ſignatus, ac proinde in quocumque ſatisfacere præcepto potes. Si tamen abſque aliqua neceſſitate in locis immundis, vel diſtractioni expoſitis recites peccabis ad minimum venialiter, quia irreverenter procedis. Bonacin. *diſp.* 1. *quæſt.* 3. *p.* 5. *n.* 5. *&* 6. Sedere cùm ſtandum eſt vel ſtare cum eſt flectendum ex rubricæ præſcripto, non videtur eſſe peccatum ſi abſque contemptu fiat, quia non videtur præcipi, ſed conſuli, & ordinari majoris devotionis gratia, ſic Bonacina *Punct.* 6.

Punctum V.

Quanta ſit obligatio præcipuè in Clericis horas canonicas recitandi.

1 *Eſſe gravem obligationem non omittendi notabilem partem & quæ hæc ſit.*

2 *Obligatum titulo ordinis, & beneficii & religionis, tria peccata committere, vel unum cum tribus circumſtantiis neceſſariò in confeſſione manifeſtandis affirmavit* Sanchez.

3 *Probabilius eſt unum ſimplex peccatum omittere.*

1 EA eſt obligatio in clericis, beneficiatis, & religioſis recitandi ſingulis diebus horas canonicas, ut abſque gravi culpa nullus horum poſſit partem notabilem omittere. Quæ autem ſit notabilis pars, non ſatis inter Doctores conſtat. Exiſtimarem ſanè quamlibet horam parvam, aut illi æquivalens eſſe partem notabilem, & non aliud. Sic Leſſius *lib.* 2. *cap.* 37. *dub.* 9. *n.* 52. Bonacin. *diſp.* 1. *q.* 5. *p.* 1. *n.* 2. Moveor. Quia communior ſententia eſt unum eſſe præceptum de ſeptem horis canonicis recitandis, ut ſtatim dicam, ſed poſita unitate præcepti, levis materia judicanda eſt, quæ quantitatem horæ parvæ non attingit, cùm non attingat partem duodecimam materiæ præceptæ.

Quod autem unico præcepto totum officium præcipiatur, & non ad multiplicitatem horarum multiplicentur præcepta, videtur conſtare *ex cap. Dolentes, de celebratione Miſſarum*, ubi officium nocturnum pariter & diurnum

diurnum præcipitur ; & ex Bulla Pij V. & ex institutione horarum , quæ unicum officium continet ; quia & præcepta multiplicanda non sunt absque manifesta ratione. Ex quo fit omittentem uno die omnes septem horas , unicum peccatum omittere , gravius tamen, quàm si unicam tantùm omitteret ; sicut gravius peccaret omittens Missam audire integram , quàm si partem notabilem omitteret. Sic Navarrus *cap.7. de orat. num.60.* Vasquez *de beneficiis, cap.4. §.1. art.2. dub.5. num.7.* Suarez *de religione lib.4. cap.25. num.18.* Bonacina *disp.1. quæst.5. punct.1. num.8.* Garzia *3. p. de Benef. cap.1. num.132.* & alii plures apud ipsos.

2. Dubium grave est. An obligatus horas canonicas recitare , tum ratione ordinis , tum ratione beneficii , tum religiosi ordinis , quem profitetur committat tria peccata , vel unum cum tribus circumstantiis necessariò in confessione manifestandis : vel tantùm simplex peccatum ?

Sanchez *lib.9. de Matrimonio , disp.15. num.6. sub finem.* Bonacina *disp.1. de horis canonicis , quæst.5. p.1. num.4.* aliis relatis docet esse plura peccata. Quia beneficiatus omittens horas peccat contra debitum sui officii & muneris , ratione cujus tenetur horas canonicas recitare. Sed quoties quis debitum sui muneris omittens horas, dupliciter peccat contra religionem saltem , & contra justitiam.

3. Nihilominus probabilius censeo unicum peccatum committere beneficiatum , clericum , & religiosum omittentem horas canonicas. Quia ad horas recitandas solùm tenetur ex vi præcepti Ecclesiastici, æquè beneficiatus , clericus & religiosus. Ergo cum unicum præceptum sit , unicum peccatum committitur. Et confirmatur ordo clericalis , religio & beneficium non obligant ex se ad harum horarum recitationem , sed ad summum obligant clericos religiosos & beneficiatos , speciales orationes pro populo fundere. Ergo in omissione harum horarum non committunt injustitiam. Neque obstat beneficium dari propter officium , id est sub onere & obligatione officii , quia non datur sub obligatione justitiæ , sed religionis ; quæ obligatio non ex beneficio , sed ex præcepto ratione beneficii impositio ortum habuit ; & ita alios referens docet Henriq. *l.5. de pœnitentia cap.5. num.6.* Garzia *de beneficiis 3. p. cap.1. num.14. & 125.*

Punctum VI.

Quæ causæ excusent ab horarum canonicarum recitatione ?

1 *Impotentia , quæ provenire potest tum ex oblivione, tum ex ignorantia , tum ex infirmitate , tum ex carentia Breviarii , tum ex impedimento extrinseco , excusat.*

2 *Qua ratione repentina occupatio excuset.*

3 *Dispensatione eximitur quis ab obligatione , & quis possit dispensare.*

4 *Impotentem recitare totum officium ad nihil dicendum teneri , qui dicant.*

5 *Alii affirmant impotentem majorem partem officii recitare , ad minorem obligatum non esse.*

6 *Alii dicunt te esse obligatum recitare eas horas , quas commodè potes.*

7 *Resolvitur primò te non esse obligatum recitare illam horam , cujus notabilem partem debes omittere.*

8 *Potens recitare majorem officii partem ad illam tenetur.*

9 *Si majorem officii partem recitare non potes , probabilius est te ad nihil teneri.*

10 *Quid faciendum cùm dubius es , an possis majorem officii partem recitare.*

11 *An carens visu vel Breviario tenearis majorem officii partem recitare , si eam memoria feliciter teneas ? Resolvitur affirmativè.*

12 *An impotens solus , potens verò cum socio teneatur recitare ? Proponuntur variæ sententiæ.*

13 *Resolvitur te obligatum esse.*

14 *Apponuntur aliquot limitationes.*

15 *Proponitur ratio dubitandi : An tenearis prævenire recitationem sciens te impediendum esse.*

16 *Resolvitur te esse obligatum.*

1. VArias causas excusantes enumerant Doctores, quas ad tria capita possumus reducere : Impotentiæ scilicet , repentinæ occupationis , & dispensationis ?

Quoad primam attinet , & dicendum est impotentiam simpliciter excusare , quia impossibilium non datur obligatio , *leg. impossibilium , ff. de reg. juris.* Hæc impotentia provenire potest primò ex oblivione. Secundò ex ignorantia. Tertiò ex infirmitate. Quartò ex carentia Breviarii , de quibus sigillatim.

Primò provenit impotentia ex oblivione naturali, seu inculpabili , & tunc non est culpabilis omissio recitationis : quia peccatum debet esse voluntarium. Debes tamen diligens esse , ne hæc oblivio contingat. Quare si expertus sis te recitandi oblivisci , quando hora consueta non recitas , debes adhibere aliquod memoriæ excitativum , quo obligationis recorderis. Sic Suarez *de horis canon. lib.4. cap.28. num.4.* Bonacin. *disp.1. quæst.6. p.3. num.9.* Sed quid si dubius es, an recitaveris ? Respondeo te obligatum esse ad recitandum : quia possidet præceptum , à cujus obligatione solvi non potes satisfactione dubia. Sic in præsenti Navarr. *de orat. cap.20. num.30.* Bonacin. *aliis relatis disp.1. de hor. can. quæst.6. p.3. n.11.* Excipe nisi dubium deponas aliqua ratione probabili sic suprædicti Doctores. Si autem certus sis recitasse , dubites tamen an antiphonam , Psalmum , vel quid simile dixeris ? Deponere potes dubium credens te recitasse , quia non præsumitur omissum , quod in ordinario cursu , & quasi naturali sequela , & ordine recitatur. Sic Suarez *lib.4. de hor. can. cap.26. n.20.* Azor. *1.p. lib.10. cap.12. ad finem*, Navarr. *cap.13. de orat. num.29.* Bonacin. *disp.1. quæst.6. part.3. n.12.* Filliucius *tract.23. cap.8. quæst.3. ad finem* , & alii apud ipsos, Secundò ex ignorantia provenire potest impotentia , & excusatio , primò si sit invincibilis ignorantia legis , ut si ignores invincibiliter te obligatum esse recitare. Quia transgredi voluntariè obligationem non potes si obligationem ignoras. Secundò , si sit ignorantia facti : quia nescis recitare. Sed hæc ignorantia vix contingere potest inculpabiliter , si quidem cùm beneficium , aut ordinem recipis , debes te agnoscere esse indispositum, ut obligationi susceptæ satisfacias. Sicut enim obligatus es habere Breviarium ; vel moralem spem alio die habendi illud sive proprium , sive commodatum : ita obligatus es habere scientiam recitandi , vel saltem spem habendi illam : quia ad satisfaciendum obligationi hæc omnia necessaria sunt. Hæc tamen obligationi satisfacies , si officium divinum recitare quoad substantiam scias , etsi perfectam rubricarum notitiam non habeas. Hæc enim decursu temporis, & continua recitatione docetur. Tertiò excusat impotentia , quæ provenit ex infirmitate , quæ si te simpliciter reddat impotentem , constat excusare. Hac enim de causa cæcus excusatur à recitatione : quia absque visu non potest recitare , & idem est de muto. Surdus autem non excusatur : quia non est necesse ad recitationem privatam seipsum audire. Alia autem infirmitas , ut tertiana , quartana , tunc excusat à recitatione horarum , quando ea laborans non potest absque gravi nocumento recitare : quia *jugum Domini est suave :* Secus , si cum levi nocumento possit. Quia leve nocumentum nullius est considerationis , ut grave præceptum omittatur. Quartò excusat carentia

Breviarii, quia Breviarium eſt medium neceſſarium ad recitationem.

2. Secundum caput excuſationis eſt repentina, & neceſſaria occupatio recitationem impediens, quam omittere, aut in aliud tempus differre, vel ſimul cum recitatione exequi non potes abſque gravi tui, vel proximi jactura in vita, honore, vel fortuna. Ex quo cap. excuſari poſſunt publicam lectionem facientes intra certum horarum terminum in oppoſitione alicujus Cathedræ, non ſolùm quando oppoſitores ſunt, ſed etiam quando in oſtentationem ſcientiæ ſe præparant ad legendum, ut ſic viam parent ad cathedram: quia hæc voluntaria lectio reputatur neceſſaria in illa occaſione. Item excuſantur Concionatores, & Confeſſores, qui nec concionem, nec confeſſiones omittere poſſunt, ut in aliud tempus differre, abſque gravi nota, & ſcandalo: neque ſimul cum illis valent recitare.

3. Tertium caput excuſationis eſt diſpenſatio, quæ ſi à Pontifice fiat non eſt dubium validam eſſe, quia diſpenſat in jure à ſe lato. Sic multis relatis docent Suarez *lib.* 4. *de hor. can. cap.* 28. *à num.* 38. Bonacin. *diſp.* 1. *q.* 1. *p.* 2. *num.* 5. Ab Epiſcopo autem dari non poteſt clerico neque beneficiato: quia inferior diſpenſare non poteſt in lege ſuperioris, niſi jure vel conſuetudine ei ſit permiſſum, quod in hoc caſu non reperitur. Si tamen dubium ſit, an in aliquo caſu clericus, vel beneficiatus debeat recitare, poterit Epiſcopus ſententiam ferre. Suarez & Bonacin. *ſuprà & alii apud ipſos.*

Prælati autem religioſorum, quibus commiſſa eſt facultas diſpenſandi in legibus, & conſuetudinibus religionis, poterunt cum religioſis hac in parte diſpenſare, ſi cauſa ſubſit. Regulariter autem ſolus prælatus ſupremus hanc diſpenſationem concedere poteſt; quia ita videtur in religionibus receptum, ut pluribus relatis probat Bonacin. *diſp.* 1. *q.* 2. *punct.* 2. *n.* 9.

Præter has cauſas allegari poteſt ſpirituale impedimentum cenſurarum, excommunicationis ſcilicet, ſuſpenſionis, interdicti, irregularitatis, & degradationis, ſed recepta eſt omnium ſententia hæc recitationem horarum non impedire. Solùm de degradatione eſt nonnulla difficultas, an eximat clericum ab obligatione, ſi quidem illum deponit ab officio & beneficio, & ab omni clericali privilegio. Quapropter Emanuel Sà *verb. hor. num.* 2. *edit. Complutenſ.* inclinat excuſare. At reliqui Doctores negant, ne ex culpa ſua commodum reportet. Et in iis ferè omnes Doctores conveniunt, Suarez *lib.* 4. *de hor. can. toto cap.* 28. Valentia *diſp.* 6. *q.* 2. *p.* 10. §. 7. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 37. *dub.* 9. *fine.* Azor. 1. *p. lib.* 1. *cap.* 13. Vaſquez *in Opuſcul. de beneficiis, cap.* 5. §. 1. *art.* 1. *dub.* 12. Bonac. *diſp.* 1. *q.* 6. *p.* 1. 2. & 3. & alibi Toletus *lib.* 2. *cap.* 14.

4. Reſtant tamen aliquæ difficultates circa ſupradicta enodandæ. Prima. An ſi ex infirmitate, vel ſuperveniente occupatione impotens ſis recitare totum officium, tenearis recitare illius partem. Negant aliqui, quia eſt unicum præceptum, quod ſi impleri non poteſt, ceſſat illius obligatio. Neque enim dicendum eſt, te eſſe obligatum ad partem, & non ad totum, quia obligatio ad partem non eſt diſtincta ab obligatione ad totum, aliàs eſſent præcepta diſtincta, & explico. Qui non poteſt Miſſæ integræ aſſiſtere, non tenetur ad illius partem, verbi gratia, ad audiendum Evangelium & qui non poteſt toto die jejunare, non tenetur manè, aut veſperè ſervare jejunium. Quia obligatio ad partem non eſt diſtincta ab obligatione ad totum. Cùm autem in præſenti unica ſit obligatio ad omnes horas, ſi hanc obligationem implere non potes, ceſſat obligatio ad partem.

5. Hæc ſententia mihi nullo modo probatur: ex illa enim infertur potentem recitare Matutinum cum Laudibus, & horas minores, excuſari poſſe ab illarum recitatione, ex eo quòd impotens ſit recitare veſperas: quia ex illius horæ omiſſione infertur, præceptum impleri non poſſe, quod certè videtur abſurdum. Quapropter Leſſius *lib.* 2. *cap.* 37. *num.* 54. Azor. *lib.* 10. *cap.* 13. *quæſt.* 4. & 5. Raphaël de la Torre *controverſ.* 7. *de horis can. num.* cum Navarro *de orat. cap.* 11. *à n.* 15. ſentiunt potentem recitare majorem officii partem obligatum eſſe ad illius recitationem, ſecus verò ſi ſolùm minorem partem poſſit: quia major pars videtur trahere ad ſe minorem, & cum ab obligatione majoris partis ſolutus ſis, à minori cenſeris ſolutus.

6. Alii verò Doctores ſtrictiùs loquuntur. Sentiunt namque te eſſe obligatum recitare eas horas, quas commodè poſſis, ſive ſint major pars officii, ſive minor. Sic Suarez *lib.* 4. *de hor. can. cap.* 28. *à num.* 22. & 27. Valentia *illo punct.* 10. §. 7. Bonacin. *p.* 2. *n.* 7. Garzia 3. *p. de beneficiis, c.* 1. *n.* 226. Moventur. Quia hoc præceptum etſi unicum ſit; eſt tamen de materia dividua, & quæ plures partes habet inter ſe non connexas. Non enim Prima dependet à Tertia, neque Tertia à Matutino. Ergo obligatio recitandi unam horam impleri poteſt, etiamſi eidem obligationi, quoad alteram partem fieri ſatis non poſſit. Et confirmatur. Qui non poteſt ſolvere integrum debitum, obligatus eſt ſolvere partem, quando pars ſolvi poteſt independenter à toto: quod in præſenti contingit, cum poſſis recitare Veſperas independenter à recitatione Primæ. Imò ad illas recitandas potes obligari, quin ad Primam fueris obligatus, ut ſi Subdiaconatum ad meridiem ſuſcepiſſes.

7. Ego verò dicendum exiſtimo. Primò te non eſſe obligatum recitare illam horam, cujus notabilem partem debes omittere, verbi gratia, te non eſſe obligatum recitare Matutinum, ſi impotens ſis lectiones recitare, vel quia Breviario careas, aut viſu, aut alia de cauſa impediaris: quia excluſis lectionibus Pſalmi non conſtituunt ſubſtantialiter Matutinum juxta formam à Pio V. præſcriptam. Cùm autem præceptum ſit de recitatione Matutinarum precum juxta formam præſcriptam à Pio V. & hoc ſine lectionibus impleri non poſſit, efficitur ſanè te non eſſe obligatum ad Pſalmorum recitationem. Sic Garzia 3. *p. de benef. cap.* 1. *à num.* 221. Torre *controverſia* 6. *art.* 6. Favet Suarez *lib.* 4. *de hor. can. cap.* 28. *num.* 10. & 26. Joan. Sanchez *diſp.* 15. *ſelect. num.* 1.

8. Secundò dico, potentem recitare majorem officii partem ſine dubio ad illam teneri, verbi gratia, potens recitare Laudes cum Prima, Tertia, Sexta, Nona, Veſperis & Completis, etiamſi Matutinum cum lectionibus recitare non poſſit, tenetur Laudes cum reliquis horis recitare. Quia ſunt partes diſtinctæ præcepti, quarum una ab alia non pendet. Sic Navarrus, Leſſius, Azor. Garzia, Suarez, Valentia, Bonacin. *locis allegatis.* Neque obſtat Laudes non eſſe horam diſtinctam à Matutino. Quia eſto una hora cum Matutino ſit, poteſt tamen ex aliqua juſta cauſa levi, à Matutino ſeparari, & tanquam hora diſtincta dici, ut patet in feſto Nativitatis Domini, & in recitatione privata, id eſt, conſuetudine receptum. Garzia *plures referens* 3. *p. cap.* 1. *num.* 224.

9. Tertiò dico, Mihi probabiliorem eſſe ſententiam Navarri, Leſſij, & aliorum aſſerentium te non eſſe obligatum officium recitare, ſi majorem illius partem non potes. Tum ob rationem ſuperiùs dictam, quia major pars trahit ad ſe minorem. Tum quia ita videtur eſſe conſuetudine receptum, ne infirmi & debiles, vel aliis impediti ſcrupulis & perplexitatibus vexentur. Quod ſine dubio contingeret ſi potens ſine notabili damno recitare quamlibet horam, ad illam teneretur. Quis enim determinare poſſet, quot horæ tibi nocumentum grave afferrent; aut quis affirmare unam ſolam horam ex minimis grave nocumentum allaturam? Ne igitur perplexus ſis, ab omni hora

videris

videris excusatus, cùm majorem officii partem recitare non potes, verbi gratia, cùm non potes recitare Matutinum cum Laudibus, quia hæc est pars major, prima, & præcipua officii. Sic docet loquens de infirmis Manuel Rodriguez 1. *tom. Sum. cap.* 144. & *tom.* 1. *quæst. Regul. quæst.* 42. *art.* 10. Garzia 3. *p. de benef. cap.* 2. *num.* 226. Suarez *tom.* 2. *de relig. lib.* 4. *de hor. can. cap.* 28. *à num.* 22.

10. Secunda difficultas est. Quid faciendum, si dubius sis an majorem officii partem recitare possis absque notabili salutis nocumento? Clarum est te posse & debere judicio Medici conformare, quia peritis in arte credendum est. Qui si asserat tibi nocituram recitationem, eo ipso ab illa præstanda liber existis. Sic Suarez *cap.* 28. *num.* 21. Bonacin. *disput.* 1. *q.* 6. *punct.* 1. *num.* 4. & alii apud ipsos. Verùm si medicus dubius est, an graviter tibi nocitura sit recitatio? Suarez inclinat te esse obligatum, quia præceptum & illius obligatio est certa, & causa excusans dubia; prævalet ergo præcepti obligatio. Bonacina negat te esse obligatum: quia non teneris periculo gravis damni te exponere ob præcepti Ecclesiastici executionem. Et hoc mihi probabilius videtur: quia periculum illud gravis damni causa est certa, & non dubia, qua stante præceptum Ecclesiasticum obligare non potest, quia esset rigorosa obligatio, & aliena à suavitate Evangelii.

11. Quarta difficultas est. An carens visu, vel Breviario tenearis recitare majorem officii partem, verbi gratia, Laudes cum reliquis horis, si eas memoria fideliter teneas? Sotus *de Justitia, quæst.* 5. *art.* 3. *p.* 2. *conclusionum*, dubitat de hac obligatione. Quia accidentarium est, quod memoria teneantur. Neque enim videtur justum ob illam causam honestam onus hoc grave imponi; quod non imponeretur carenti illa. Cæterùm omninò dicendum est, sic tenentem memoria majorem officii partem obligatum esse ad illam dicendam, quia posita illius officii memoria, jam valet præceptum implere, & sine difficultate. Ergo tenetur. Neque obstat accidentarium esse, quod officium memoria teneatur. Quia posito illo accidenti jam necessarium est te esse obligatum: sicut tempore interdicti accidentarium est te Bullam habere: qua conceditur facultas audiendi sacrum, &c. At illa facultate posita non est accidentarium, sed necessarium, quod præcepto audiendi Missam obligeris. Sic in præsenti. Et ita docet Navarrus *cap.* 21. *de orat. num.* 11. Suarez *lib.* 4. *de hor. can. cap.* 28. *num.* 10. Valentia *disp.* 6. *q.* 2. *p.* 10. §. 7. Bonacin. *disp.* 1. *de hor. can. q.* 6. *p.* 2. *num.* 6. Azor. 1. *p. lib.* 10. *cap.* 13. *q.* 5.

12. Quarta difficultas est. An si impotens sis recitare solus, possis tamen cum socio, illúmque habeas ad manum, tenearis cum illo recitare? Negat Joan. Sanchez *disp.* 15. *select. num.* 2. *& alij relati a* Garzia 3. *p. de benef. cap.* 2. *num.* 214. Quia recitare cum socio privilegium est, quo non videris ad utendum adstrictus. Lessius verò *lib.* 2. *cap.* 37. *dub.* 9. *n.* 54. & Garzia *suprà num.* 215. distinctione utuntur. Si solitus sis socium adhibere teneris, secus si solitus non sis. Excipit tamen Garzia, nisi antea gratis haberes socium, & postea non invenires nisi cum stipendio. Et ratio est, quia nullum onus tibi speciale imponitur.

13. Cæterùm cum communi sententia affirmandum est te obligatum esse recitare cum socio, si facilè habere potes sive anteà usus fueris illo sive non. Quia hoc per accidens est ad obligationem indicendam. Sic Navarr. *cap.* 12. *de orat. num.* 13. Azor. *lib.* 10. *cap.* 13. *quæst.* 3. *& 6.* Manuel Rodriguez 1. *tom. Sum. cap.* 144. *num.* 1. Bonacin. *disp.* 1. *de hor. can. q.* 6. *p.* 2. *num.* 8. Suarez *lib.* 4. *de hor. can.* 28 *à num.* 13. Valentia *disp.* 6. *q.* 1. *punct.* 10. §. 7. *in principio*. Reginald. *prax. lib.* 18. *num.* 183. *ad finem*, & alii apud ipsos. Ratio est. Quia obligaris ex præcepto Ecclesiæ recitare: Sed hoc præceptum facilè implere potes adhibendo socium. Ergo obligatus es illum adhibere. Quia obligatus es adhibere media ad exequendum præceptum, quæ tibi difficilia non sunt. Dices, te esse obligatum apponere media per se ordinata ad præcepti executionem, secus media per accidens, & privilegiata: usus autem socii non est medium per se ordinatum ad hujus præcepti executionem, sed extra illam. Siquidem ex permissione Ecclesiæ, & quasi ex privilegio usus socii conceditur. Alias si usus socii esset medium per se ordinatum ad hujus præcepti executionem, obligatus esses illum conducere, quando gratias habere non posses, sicut obligatus es Breviarium emere? Respondeo. Etsi usus socii non sit medium per se ordinatum absolutè ad hujus præcepti executionem, est tamen medium suppositâ tua impotentia aliter implendi præceptum.

14. Limitant Suar. *num.* 12. & Bonac. *p.* 2. *num.* 9. cum aliis, & benè supradictam conclusionem. Primò, nisi surdus & surdaster sis, & audire non possis absque magna vociferatione: tunc enim socium adhibere non teneris; quia esset obligatio nimis onerosa. Secundò, limitant ut usus socii, gratis habeatur, quia non es obligatus quærere socium pro stipendio. Quia talis stipendiaria inquisitio non est medium ex consuetudine, & intentione legislatoris statutum ad hujus præcepti executionem. Excipe nisi beneficiatus sis: quia beneficium datur propter hoc officium. Cùm ergo ex justitia ad illud officium obligeris, mirum non est, ut obligeris moderatos sumptus facere pro illius executione. Secus verò affirmant si Clericus simplex, & religiosus sit. Quia horum obligatio non est ex justitia, sed ex religione. Hæc tamen limitatio mihi non probatur. Credo enim quemlibet Clericum, vel religiosum, si habeat unde absque difficultate gravi possit socium conducere, vel nullum Clericum etiam beneficiatum hanc subire obligationem. Quia, ut suprà dixi, eadem est obligatio Clerici simplicis, & beneficiati ad recitationem. Quod autem quilibet Clericus hanc obligationem habeat inde probo: quia usus socii in persona impotenti aliter recitandi est medium simpliciter necessarium ad hujus præcepti executionem. Ergo si ex communi sententia obligaret ad hoc medium assumendum, obligari debet ad expendendos, aliquos moderatos sumptus, si necessarii sunt ad hujus medii assumptionem.

15. Quinta difficultas est. An sciens vesperè impediendum esse à recitatione, debeas illam manè anticipare? Ratio dubitandi est. Quia quælibet hora suo tempori correspondet. Ergo quoutque ipsum accedat, non intrat illius obligatio. Item si illo tempore, quo ex præcepto Ecclesiæ hora recitanda est, legitimè es impeditus, cessat illius recitandæ obligatio. Quia horas anteponere, vel postponere solùm tibi ex privilegio conceditur, non ex obligatione. Et ita tenet Emanuel Sa, *in editione Complutensi, verbo Hora. num.* 1. Ubi inquit. *Nec tenetur ad horas, qui urgenti negotio est impeditus. Huic enim sufficit recitare horas temporis non impediti.* Adverte in editione Romana ex correctione Magistri Sacri Palatii hoc expunctum esse.

16. Cæterùm tenendum est te obligatum esse anticipare recitationem. Sic ex communi sententia docent Sylvester *verb. Hora, quæst. ultima.* Graffis 1. *p. lib.* 2. *cap.* 54. Bonacin. *alios referens disp.* 1. *de hor. can. quæst.* 6. *p.* 2. *num.* 2. Valentia 2. 2. *disp.* 6. *q.* 2. *p.* 10. §. 7. Suarez *cap.* 28. *num.* 28. *& 36.* Azor. 1. *p. lib.* 10. *cap.* 13. *quæst.* 15. Ratio est. Quia præceptum recitandi horas obligat non solùm illo tempore, cui horæ specialiter correspondent, sed etiam toto integro die quia in qualibet parte illius diei recitans satisfacis obligationi. Ergo si in aliqua parte diei impeditus es exequi præceptum, & in alia exequi illud potes, obligaris sanè præcepto pro illa parte diei, qua expeditus es.

Neque

Neque obſtat ratio dubitandi. Fateor namque quamlibet horam ſuo tempori correſpondere, quatenus habet ſpecialem ſignificationem, & inſtitutionem, ob quam non licet abſque cauſa anteponere, vel poſtponere: at quatenus præcepta eſt toti integro diei correſpondet, ac proindè obligationem habes recitandi, ea parte temporis, qua expeditus fueris. Ad confirmationem dico privilegium eſſe anteponendi, vel poſtponendi horas, cùm ſuo tempore recitari non poſſunt; ut quando ſuo tempore recitari poſſunt, (poſſunt tamen ante, vel poſt intra terminos illius diei) non eſt privilegium, ſed obligatio anteponendi, vel poſtponendi. Sit ergo certum te obligatum eſſe recitare horas manè, ſi toto veſperè ſcis eſſe impediendum.

Punctum VII.

De pœnis Clericorum non recitantium.

1 *Obligati ſunt beneficiati fructus reſtituere.*
2 *Primo ſemeſtri beneficii non eſt obligatus reſtituere.*
3 *Fructus perceptos poſt illud ſemeſtre obligatus eſt reſtituere.*
4 *Debet fieri reſtitutio fructuum correſpondentium illis diebus, quibus recitationem omittit.*
5 *Quid dicendum de omittente partem notabilem alicujus horæ.*
6 *Omittens levem partem ad nullam reſtitutionem tenetur.*
7 *Qui ſine ulla attentione recitat obligatus eſt reſtituere, ac ſi non recitaſſet.*
8 *Omittens recitare, uno vel duobus diebus obligatus eſt reſtituere pro rata.*
9 *Qui ſentiant contrarium, & quæ ratione probent.*
10 *Ante judicis ſententiam habet beneficiatus hanc obligationem.*
11 *Fabricæ Eccleſiæ, vel pauperibus hæc reſtitutio facienda eſt.*
12 *Probabiliter eſt ſibi applicare poſſe beneficiatum, ſi verò pauper ſit.*
13 *Duplex limitatio ſupradictæ doctrinæ adhibetur.*
14 *An fructus Canonicatus aliis Canonicis ſint applicandi, neque ſuper illos compoſitio fieri poſſit?*
15 *Poteſt beneficiatus non recitans excommunicari, ſuſpendi, & beneficio privari.*
16 *Quod dictum eſt de beneficiato, dicendum eſt de penſionariis non recitantibus.*
17 *Poteſt penſionarius non recitans recipere penſionem tradendam fabricæ, vel pauperibus, neque beneficiatus eam ſibi poteſt retinere.*

1. NUlla alia pœna eſt impoſita ipſo jure præter reſtitutionem fructuum perceptorum: quia neque ex lege, neque ex conſuetudine habetur, & notavit Suarez *lib.4. de horis can. cap.29. num.1.* cùm autem ſolus clericus beneficiatus fructus ex beneficio percipiat, ſolus ipſe hac pœna obligari poteſt. Ea autem pœna ſtatuta eſt *in Concil. Lateran. ſub Leone X. ſeſſ.9. §. ſtatuimus*, ubi in hæc verba, inquit Concilium, *Statuimus quoque & ordinamus, ut quilibet habens beneficium cum cura, vel ſine cura ſi poſt ſex menſes obtento beneficio officium divinum non dixerit, legitimo impedimento ceſſante beneficiorum ſuorum fructus ſuos non faciat, pro rata omiſſionis recitationis officii & temporis, ſed eos tanquam injuſtè perceptos in fabricas hujuſmodi beneficiorum, vel pauperum eleemoſynas erogare teneantur. Si verò ultra dictum tempus in ſimili negligentia contumaciter permanſerit, legitima monitione præcedente beneficio privetur. Cùm propter officium detur beneficium. Intelligatur autem officium omittere, quoad hoc, ut beneficio privari poſſit, qui per quindecim dies illud bis ſaltem non dixerit. Deo tamen ultra præmiſſa de dicta omiſſione reddituri rationem. Quæ pœna in habentibus plura beneficia reiterabilis toties fit, quoties contra facere convincuntur.* Hæc conſtitutio declarata, innovatáque fuit, & aucta à Pio V. in ſua conſtitutione, quæ incipit *ex proximo Lateranenſi* edita 11. Kalendas Octobris 1571. in hæc verba. *Pius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Ex proximo Lateranenſi Concilio ſalubris ſanctio emanavit, ut quicumque habens beneficium Eccleſiaſticum cum cura, & ſine cura, ſi poſt ſex menſes quàm illud obtinuerit, divinum officium legitimo ceſſante impedimento non dixerit, beneficiorum ſuorum fructus pro rata omiſſionis officii, & temporis ſuos non faciat ſed eos tanquam injuſtè perceptos in fabricas ipſorum beneficiorum, vel pauperum eleemoſynas erogare teneatur. Veruntamen animi ſuſpenſione tenentur, cujuſmodi ratæ prædictæ ratio ſit habenda. Nos huic rei evidentius atque expreſſius providere volentes, ſtatuimus ut qui horas omnes Canonicas uno, vel pluribus diebus intermiſerit, omnes beneficii ſeu beneficiorum ſuorum fructus, qui illi, vel illis diebus reſponderent, ſi quotidie dividerentur; qui verò Matutinum tantùm dimidiam; qui cæteras omnes horas aliam dimidiam; qui harum ſingulos, ſextam partem fructuum ejus diei amittant, tametſi aliquis choro addictus non recitans omnibus horis canonicis cùm aliis præſens adſit fructúſque & diſtributiones, fortè aliter aſſignatas ſola præſentia, juxta ſtatuta, conſuetudinem, vel aliàs ſibi lucri feciſſe prætendat, is etiam præter fructuum, & diſtributionum amiſſionem, grave peccatum intelligat ſe admiſiſſe. Item ille, qui primis ſex menſibus officium non dixerit, niſi legitimum impedimentum ipſum excuſaverit, grave peccatum intelligat admiſiſſe. Declarantes præſtimonia, præſtimoniales penſiones, & qualiacumque alia beneficia, etiam nullum omnino ſervitium habentia obtinentes cùm prædictis pariter conveniri. At quicumque penſiones, fructus, aut alias res Eccleſiaſticas, ut clericus percipit, eum modo prædicto ad dicendum officium parvum B. Mariæ Virginis decernimus obligatum, & penſionum, fructuum, rerumque ipſarum amiſſioni obnoxium, Nulli ergo liceat*, &c.

2. Ex his ergo conſtitutionibus videtur inferri. Primò, beneficiatum clericum obligatum non eſſe primis ſex menſibus ab obtento pacificè beneficio, aliquid reſtituere, etiamſi recitationem omittat: quia Concil. Lateran. & Pius V. ſolùm affirmarunt, ſic omittentem peccare mortaliter: & nihil de reſtitutione dixerunt. Ergo tacitè inſinuarunt nullam habere obligationem.

Dices inſinuaſſe non habere obligationem ita rigidam, ac habent tranſacto ſemeſtri. Nam poſt illud habent obligationem reſtituendi pro rata fructus perceptos, etiamſi alia officia, & munera obeant: at illo primo ſemeſtri non ita rigidam obligationem habent, ſed juxta officium poſitum mitigare poſſunt reſtitutionem. Quia ſolùm obligantur ex jure naturali, quod intactum videtur relictum; quia beneficium datur propter officium. Sic docent plures gravéſque Doctores, quos refert, & ſequitur Franciſcus Suar. *de hor. can. cap.29. num.7.* Vaſquez 1.2. *diſp.160. num.32. & diſp.168. n.34.* Azor. 1.*p.lib.10. cap.14.* Valentia 2.2. *diſp.6. q.2.p.10. §.8.* Covar. 3. *variar. cap.13. n.10.* Menochius *de arbitr. cent.2. caſ.429.*

Cæterùm exiſtimo probabilius nullam habere ſupradictum beneficiatum obligationem reſtituendi ob omiſſam recitationem illo primo ſemeſtri. Sic Navarrus *cap.21. de orat. num.38.* Vaſquez ſibi contrarius *de benefic.cap.4.§.1. art.1.dub.8.* Leſſius latè probans *lib.2. cap.34. dub.31. num.129.* Bonacina *diſp.1.quæſt.5.p.2. num.9.* Filliucius *tract.23.cap.10. num.308.* Garzia 3.*p. de beneficiis, cap.1. num.7. & 19.* Moveor. Primò, quia Eccleſia ante Concilium Lateranenſe non conceſſit beneficium, & illius fructus, ſub conditione, ut officium divinum recitaretur, ſed ad ſummum ſub onere, & obligatione illud recitandi; aliàs cùm Parocho concedit beneficium & fructus, eſſet facta conceſſio

ceſſio ſub conditione, & modo, ut Sacramenta miniſtraret, ac proindè ſi in illorum miniſtratione negligens eſſet, deberet reſtitutionem fructuum facere, quod certè non eſt in uſu. Item omittens officium abſque culpa non poſſet fructus ſuos facere, quia ſunt dati ſub illa conditione. Secundò: Moveor, quia Eccleſia optimè potuit liberare beneficiatum ab obligatione reſtituendi illo primo ſemeſtri, etiamſi illam haberet ex jure naturali. Tum, ut oſtenderet erga beneficiatum novum ſuam benignitatem, quem ob difficultatem operis timebat ſæpè non integrè ſatisfacturum ſuo officio. Tum ob privationem omnium fructuum, quam ſubſequenti tempore faciebat; cujus rigore abunde benignitas prima compenſabatur. At ita factum eſſe præſumi poteſt. Siquidem Concilium Lateranenſe, & Pius V. ſolùm affirmant illo primo ſemeſtri beneficiatum non recitantem peccare mortaliter, & obligationem reſtituendi omittunt. Non igitur eſt illis imponenda. Neque enim multiplicandæ ſunt obligationes abſque manifeſta ratione.

3. Secundò, infertur poſt primum illud ſemeſtre obligatum eſſe beneficiatum culpabiliter non recitantem reſtituere pro rata fructus, quos poſt illud ſemeſtre perceperit: quia ita cavetur in ſupradictis conſtitutionibus, & tradit Garzia 3. *p. cap.* 1. *n.* 25. Suarez *cap.* 29. *num.* 13. & 14. Dixi *culpabiliter*. Nam ſi ex aliquo capite à culpa excuſetur beneficiatus non recitans, nullam habet obligationem reſtituendi. Quia hæc obligatio imponitur, quando ceſſat legitimum impedimentum. At quoties à culpa beneficiatus excuſatur, legitimum habet impedimentum. Ergo tunc non obligatur, & ita docent Garzia 3. *part. de benefic. cap.* 1. *num* 27. Azor. 1. *p. lib.* 10. *cap.* 14. *q.* 7. Suarez *lib.* 4. *de hor. can. cap.* 30. *num.* 17. Reginaldus *lib.* 30. *num.* 44. Bonacina *diſput.* 1. *de hor. can. q.* 5. *p.* 2. *num.* 4. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 181. & *num.* 183.

Dixi eſſe obligatum reſtituere fructus, quos percipit poſt illud ſemeſtre, ſeu qui correſpondent omiſſioni recitationis poſt ſemeſtre factæ. Ut indicarem nullam eſſe obligationem reſtituendi fructus, quos primo ſemeſtri percipit, etiamſi poſtea omittat recitare. Quia Concil. Lateranenſe, & Pius V. illi primo ſemeſtri ſolùm obligationem peccati non reſtitutionem annexerunt. Item omittentem aliquo, vel aliquibus diebus poſt primum illud ſemeſtre, inquit, Pontifex eſſe obligatum reſtituere omnes fructus, qui illis vel illis diebus correſpondent. Si igitur obligaretur reſtituere omnes ſupradictos fructus correſpondentes primo ſemeſtri, id debebat Pontifex explicare: quia non ſunt pœnæ imponendæ, & extendendæ abſque manifeſta ratione, & ita docent Suar. *lib.* 4. *cap.* 29. *ad finem.* Filliuc. *tract.* 23. *cap.* 10. *q.* 3. *num.* 310. Bonac. *diſp.* 1. *de hor. can q* 5. *punct.* 2. *num.* 10.

4. Tertiò, infertur omittentem horas recitare poſt illud primum ſemeſtre obligatum eſſe reſtituere fructus correſpondentes illis vel illis diebus, quibus recitare omittit. Ita ſi uno die omiſit recitare Matutinum cum Laudibus, dimidiam partem fructuum illi diei correſpondentem debet reſtituere: ſive verò reliquas horas alteram dimidiam, pro ſingulis horis, Sextam. Sic expreſſis verbis tradit Pius V. & notavit Azor. 1. *p. l.* 10. *cap.* 14. *q.* 7. Leſſius *cap.* 34. *n.* 176. Bonac. *diſp.* 1. *de hor. can. q.* 5. *p.* 2. *num.* 8. Suar. *lib.* 4. *cap.* 30. *à n.* 9. Garc. 3. *p. de benef. cap.* 1. *n.* 27. Vaſq. *de benef. cap.* 4. §. 1. *art.* 1. *dub.* 8. *num.* 43. & alii. Neque audiendi ſunt Sotus *lib* 10. *de juſtitia q.* 5. *art.* 5. *verſ. Quod ergo conſilium.* Bartholomæus de Medin. *in ſum. lib.* 2. *cap.* 14. §. 11. Ludovicus Lopez *inſtruct. conſcient. tom.* 1. *c.* 245. & 2. *tom. cap.* 105. Vega *in ſum.* 1. *p. cap.* 36. *caſu* 1. & 2. & *cap.* 128. *caſu* 18. relati à Garcia 3. *p. de benef. cap.* 1. *num.* 27. affirmantes omittentem uno, vel altero die horas Canonicas non eſſe obligatum aliquid reſtituere, quod probabile putat Filliucius *tract.* 23. *cap.* 10. *quæſt.* 8. cum Angelo & Aragon. Non, inquam, ſunt audiendi: quia expreſsè contradicunt Pio V. qui pro quolibet die, & pro qualibet hora reſtitutionem fieri præcepit. Neque obſtat famulum omittentem uno, vel altero die in anno debitum ſervitium præſumi à Domino exemptum eſſe ab obligatione reſtitutionis, ex quadam benigna congruitate, ne videatur Dominus nimis rigidus exactor: Quominus dicamus omittentem recitationem obligatum non eſſe reſtituere, quia in hoc caſu expreſſit ſuam voluntatem Dominus, ſcilicet Eccleſia. Dum autem hanc voluntatem ſatis non expreſſiſſet, poterat illud præſumi. Quapropter Menochius *lib.* 2. *caſu* 429. *n.* 9. & 10. etſi attenta diſpoſitione Concilii Lateranenſis, affirmet Clericum non recitantem uno vel altero die obligatum non eſſe reſtituere, negat tamen attenta conſtitutione Pii V.

5. Quartò, infertur quid dicendum ſit de omittente partem notabilem alicujus horæ? Suarez *lib.* 4. *de hor. can. cap.* 30. *à num.* 7. Tolet. *lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 6. excuſat hunc àb obligatione reſtituendi, ſi fructus correſpondentes leves ſint, eo quod beneficium ſit tenue. Quia non eſt præſumendum cum eo rigore Eccleſiam ſuos miniſtros velle obligare.

Sed credo probabilius eſſe oppoſitum. Quia omittens partem notabilem alicujus horæ, abſolutè dicitur illam omittere, ſicut abſolutè dicitur omiſiſſe Miſſam, qui partem notabilem non audit. Sed pro cujuſlibet horæ omiſſione eſt debita reſtitutio juxta conſtitut. Pii V. etiamſi fructus illi correſpondentes leves ſint. Ergo etiam eſt debita reſtitutio pro omiſſione cujuſlibet partis notabilis. Paucitas enim fructus excuſabit ab obligatione gravi reſtituendi, non à levi, ita Garziâ 3. *p. de benef. cap.* 1. *num.* 27. Bonacin. *diſput.* 1. *de hor. can. quæſt.* 5. *p.* 2. *num.* 13.

6. Quintò, infertur omittentem partem levem alicujus horæ, nullam habere obligationem reſtituendi: quia non dicitur horam omiſiſſe, & ſolùm pro omiſſione cujuſlibet horæ ſignata eſt reſtitutio à Pio V. Ergo hic tacitè eſt excuſatus. Adde ex contraria ſententia plures ſcrupulos ſuboriri, quod non eſt credendum de benignitate Eccleſiæ. Si enim ex levi omiſſione obligatio reſtituendi naſceretur, ferè nullus eſſet, qui intra paucos dies obligationem gravem non haberet reſtituendi: quia nemo eſt, qui ſingulis diebus integras horas, ſtudiosè & devotè recitet. Quapropter etſi omiſſioni levi cujuſlibet horæ fructus leves correſpondeant, at multis omiſſionibus gravis quantitas fructuum debita erit. Ne ergo affirmemus animas fidelium ita illaqueari, dicendum eſt, pro omiſſione levi cujuſlibet horæ nullam eſſe obligationem reſtituendi, etſi fructuum quantitas illi omiſſioni levi correſpondens gravis ſit. Sic Navarrus *de orat. cap.* 9. *in fine*, & *cap.* 10. *num.* 42. Petrus Navarra *lib.* 2. *de reſtit. cap.* 2. *dub.* 3. *num.* 202. Tolet. *lib.* 2. *cap.* 12. *n.* 6. Suarez *lib.* 4. *cap.* 30. *num.* 13. Reginaldus *lib.* 30. *n.* 44. Petrus Moneta *tract. de diſtribut.* 2. *p. quæſt.* 4. *num.* 42. Filliuc. *tract.* 23. *cap.* 10. *quæſt.* 7. & alii.

Dices: cuilibet parti horæ ſua pars fructum correſpondet, ſicut integræ horæ integra quantitas fructuum. Sed omiſſa hora perditur integra quantitas fructuum. Ergo omiſſa parte amittitur pars fructuum illi correſpondens. Quia non apparet titulus, ob quem retineri poſſit, hic enim ſolùm erat illius horæ partis recitatio. Propter hanc objectionem Bonacin. *diſp.* 1. *de hor. can. quæſt.* 5. *p.* 2. *num* 11. §. *verum.* non approbat ex animo ſupradictam communem ſententiam. At omnino retinenda eſt, & ad objectionem dico: quantitatem fructuum non dividi in ſingulos Pſalmos, ſeu verſiculos, ita ut cuilibet Pſalmo, aut verſiculo ſua pars correſpondeat, ſed ſi in ſingulas horas diei: unde ſi hora dicitur, & non diminutè dicta ſit, quantitas illi correſpondens acquiritur: quia horæ per modum unius correſpondet.

Major

Major autem difficultas eſt de eo, qui partem levem in ſingulis horis omittit, cujus omiſſio comparatione totius officii diei gravis quantitas cenſeri poteſt. An, inquam, obligatus ſit reſtituere? Ratio difficultatis eſt, quia præceptum de divino officio non eſt multiplex pro multiplicatione horarum, ſed unum pro toto officio diei. Sed qui gravem partem officii omittit, abſolutè officium omiſiſſe cenſendus eſt. Ergo tenetur reſtituere non utcumque, ſed integrè. Sicut ſi gravem quantitatem alicujus horæ omitteret. Conſequens autem videtur durum: aliàs recitans diminutè ſingulas horas tenetur reſtituere idem, ac ſi nihil recitaſſet. Nihilominùs cenſeo ſatis probabile nullam habere obligationem reſtituendi ſic omittentem. Et quidem ſi pro qualibet hora ſuum diſtinctum præceptum latum ſit; mihi certum eſt. Quia tunc omiſſiones non conjunguntur. Sicut omiſſio in officio unius diei non conjungitur cum omiſſione in officio alterius diei. Sed adhuc admiſſo unicum eſſe præceptum pro integro officio diei credo nullam eſſe obligationem. Quia ita eſt unum præceptum, ut virtualiter multiplex ſit, & obligatio reſtitutionis ſingulis horis eſt annexa. Unde ſi quælibet hora per ſe ſumpta nullam inducit obligationem reſtituendi, neque illam inducet, quatenus unicum quoddam officium conſtituit. Officium namque inducere non poterat obligationem reſtituenni, niſi partes illius officii diviſim inducerent, & ita tenet Moneta de diſtributionibus *2.p.q.3.n.22.* Filliuc. *tract.23. cap.10. quæſt.7.*

7. Sextò, infertur recitantem ſine ulla attentione obligatum eſſe reſtituere eo modo, quo obligatus eſt, qui recitare omittit. Quia paria ſunt recitare ſine ulla attentione, & non recitare. Fructus enim beneficii acquirunt ob recitationem præceptam, & amittuntur ob illius omiſſionem. Sed recitatio ſine attentione non eſt recitatio præcepta; quia non eſt oratio. Ergo ex illa fructus non acquiruntur, & ita tenet Navarr. *cap.13. de orat. num.17.* Azor. *1.p. lib.10. cap.11. q.5.* Bonacin. *diſp.1. de horis canon. q.5. p.2. n.17.* Leſſius *lib.2. cap.37. dub.11. n.67.* Petrus Navar. *l.2. de reſtit. cap.2. num 240. & ſequent.* Garzia *de benef. 3.p. cap.1. num.186.* Suarez *lib.4. de horis can. cap.30. num.14. & alii apud ipſos.* Quamvis contrariam ſententiam teneant Tolet. *lib.2. cap.12. dict.4.* Cordoua, Henriquez, Medina, & alii relati à Garzia, & à Petro Navarra; & probabilem reputat Leſſius & Azor. ſuprà moti ea ratione: quia pœna reſtitutionis imponitur iis, qui officium divinum dicere omittunt, non autem iis, qui negligenter, vel diſtractè dicunt. Sed hæc ratio levis eſt momenti. Fateor namque pœnam reſtitutionis imponi omittentibus divinum officium ſtudiosè & devotè recitare: qui autem ſine attentione ulla recitat verè divinum officium ſtudiosè, & devotè recitare omittit, ac proindè pœna reſtitutionis ligatur.

8. Septimò, infertur omittentem recitare uno, vel pluribus diebus pro rata, ac ſi dividerentur in plures illos dies: neque ab hac integra reſtitutione facienda excuſari, etiamſi beneficium alia munera annexa habeat. Quia Pius V. in ſua conſtitutione eodem modo de beneficio cum cura & ſine cura loquitur, & de utroque dicit omnes beneficii, ſeu beneficiorum fructus, qui illis diebus, in quibus omittit recitare correſponderent, ſi dividerentur, ſuos non faciat; ſed tanquam injuſtè perceptos debeat reſtituere. At qui beneficium, ſine ulla cura habet, obligatus eſt omnes integrè reſtituere. Ergo etiam qui beneficium curatum habet.

Et confirmo Pius V. privat beneficiatum Canonicum non recitantem omnibus fructibus, & diſtributionibus, quos ob præſentiam, & aſſiſtentiam in choro aliàs lucrari debebat, ut conſtat ex ultimis verbis Bullæ. Ergo non ſolùm privat fructibus correſpondentibus recitationi præciſæ, ſed etiam aliis officiis, & muneribus à beneficiato exhibitis. Denique hac conſtitutione intendebat Pontifex novum jus ſtatuere, nova pœna beneficiatorum ſocordiam propellere; quod conſtat ex verbo *ſtatuimus*, quod novi juris videtur eſſe inductivum, *juxta gloſſam in cap. litigantium de eſſic. ordinariorum in 6.* & Clem. *finali de reſcriptis, verbo Statuimus.* At non eſſet novi juris inductiva, ſi ſolùm privaret fructibus recitationi correſpondentibus, & non aliis muneribus. Ergo omnibus privat, & ita tenet Valentia *2.2. diſt.6. q.2 p.10. §.8.* Azor. *1.p. lib.10. cap.14. quæſt.5.* Petrus Navarr. *lib.2. de reſtitut. cap.2. à num.183. & num.196. & ſeq.* Suarez alios referens *lib.4. de hor. can. cap.30. à num.6.* Garzia *de benef. 3.p. cap.1. num.28. 35. & ſequent.* Malderus *de Virtutibus, tract.10. cap.2. verſiculo ſequitur.* Vaſquez *ſibi contrarius 1.2. diſp.168. num.34. & ſequentibus.* Reginald. *lib.30. num.46.* & alii.

9. Dices: Pium V. ſolùm dixiſſe omittentem recitare, obligatum eſſe pro rata reſtituere omnes beneficii, ſeu beneficiorum fructus, qui illis diebus omiſſionis correſponderent. Sed hoc limitari poteſt, ut intelligatur, qui correſponderent recitationi, non qui correſponderent aliis muneribus à beneficiato exhibitis. Ergo ſic explicandum eſt. Tum quia ſic jure naturali obligatio reſtituendi à Pio V. impoſita eſſet conformior; tum quia temperaretur rigor hujus pœnalis conſtitutionis. Tum quia durum eſt beneficiatum parochum, & capellanum eadem obligatione teneri, qua tenetur ſimplex beneficiatus, cui nullum onus præter recitandum eſt beneficio annexum.

Propter hæc graves Doctores cenſent ſatis probabiliter Bullam Pii V. cum ſupradicta limitatione intelgendam eſſe: ac proindè, parochum, vel Epiſcopum ſolùm obligari ad quintam partem, reſtituendam, Canonicum ad quartam, alios capellanos, & beneficiatos ad tertiam. Sic Leſſius *cap.34. num.173.* Tolet. *lib.2. cap.12. dict.2.* Henriquez *in ſumma lib.13. cap.13. §.2.* Emanuel Sà, *verbo Beneficium, num.58. in utraque editione.* Lopez *2.p. inſtructorii, cap.95.* Rodriguez *ſumm. 1.p. cap.164. num.4.* Medina *inſtruct. confeſſ. in expoſitione tertii præcepti §.11.* Vaſquez *de benef. cap.4. §.5. art.1. dub.7. num.38.* Bonacina, quos alios refert *diſp.1. q.5. p.3. num.2.*

Illud verò, quod dicit Henriquez penſionarium, & beneficiatum ſimplicem, cui nullum onus eſt annexum præter recitationem poſſe aliquos fructus retinere, quia obligatur ad deferendum habitum, & tonſuram; mihi non probatur, ſicut nec Bonacinæ. Quia delatio habitus, & tonſuræ abundè compenſatur immunitate Eccleſiaſtica, & aliis honoribus clerico coeinnis. Quapropter exiſtimo clericum beneficiatum, cujus beneficium nullum onus habet annexum præter recitationem, ſi recitare omittat, omnes fructus obligatum eſſe reſtituere. Neque contrarium in iis beneficiatis, & penſionariis reputo probabile.

10. Octavò, infertur: hanc obligationem reſtitutionis habere beneficiatum ſic omittentem officium ante judicis ſententiam. Quia in ſupradicto Concil. Lateran. & Bulla Pii V. expreſsè dicitur, fructus ſuos non faciat. Item tanquam injuſtè perceptos erogare teneatur. Quæ verba indicant manifeſtè beneficiatum, non acquiſiſſe illorum dominium, ſed tanquam rem non ſuam illos retinere non poſſe. Potuit enim Eccleſia fructus beneficii applicare beneficiato ſub ea conditione, ut beneficiatus culpabiliter non omittat recitationem. Ergo ſic eſt præſumendum eſſe factum, cùm verba ſupradicta id clarè indicent; & ita tenet, ut indubitatum Suarez *lib.4. de horis canon. cap.30. n.1.* Navarr. *cap.25. num.22.* Petrus Navarra *de reſtit. lib.2. cap.2. num.195.* Bonacina *diſp.1. de hor. can. quæſt.5. p.2. num.7.* Leſſius *lib.2. cap.34. dub.32. n.183.* Filliucius *tract.28. cap.10. q.4. num.311.* Garzia *de benef. 3.p. cap.1. num.32.* & alii plures apud ipſos.

11. Nonò, infertur hanc reſtitutionem faciendam

eſſe

esse fabricæ beneficii, vel pauperibus : quia ita cavetur in supradictis constitutionibus. Unde liberum tibi est ex iis, quod malueris eligere. Si ergo eligas in fabricam beneficii expendere, potes domum beneficii reparare, agros, & vineas colere, & alia præstare, quæ in beneficii utilitatem cedunt. Non tamen potes eos fructus expendere in utilitatem alterius Ecclesiæ ab ea, quam habes, & à qua fructus accepisti. At si eligas restitutionem pauperibus erogare, potes non solùm pauperibus loci, in quo est beneficium situm, sed etiam quibuslibet aliis facere. Quia in supradicta constitutione non limitatur. Sub nomine pauperum, quælibet opera pia in utilitatem pauperum redundantia & suffragia pro animabus purgatorii intelliguntur. Sic tenent & latiùs expendunt Suarez *lib. 4. de hor. canon. cap. 30. à num. 18.* Bonacina *ibi disp. 1. q. 5. p 4. à n. 1.*

12. Sed an sibi beneficiatus applicare fructus possit, si verè pauper sit ? Credo probabilius posse. Quia ipse non debet esse deterioris conditionis aliis pauperibus ; & quia ipse non tam sibi applicat quàm Pontifex ipsi. Sic Navar. *cap. 25. num. 191.* Lessius *l. 2. cap. 34. n. 173.* Suar. *l. de hor. can. cap. 30. n. 21.* Bonac. *disp. 1. q. 5. p 4. num. 8.* Toletus *lib. 2. cap. 12. n. 5.* Neque obstat in supradictis constitutionibus dici beneficiatum non facere fructus suos, sed illos tanquam injustè perceptos obligatum esse restituere : quia hoc intelligitur dum ipse sibi ratione paupertatis non applicaverit.

13. Huic doctrinæ duplicem limitationem Doctores apponunt. Prima est nisi aliud constet, aut rationabiliter præsumatur Pontificem velle. Nam esto velit Pontifex Pauperibus illos fructus restitui, potest non quibuslibet, sed certis applicare, & alios excludere, ut de se constat. Credo autem nolle Pontificem beneficiato pauperi fructus applicare, quoties ipse fixus hac sibi applicatione facienda titulo paupertatis, recitationem omittit. Quia credendum non est velle Pontificem occasionem peccandi suppeditare. Quare in Bulla compositionis eos à privilegio compositionis excludit, qui sub spe compositionis furantur, & ita tenet Bonacin. *disp. 1. q. 5. p. 4. n. 9.* Tolet. *lib. 2. cap. 12. distinct. 3.*

Secunda limitatio est nisi ex consuetudine, aut speciali statuto, & lege applicati sint fructus amissi ob non recitatum officium alicui pio operi certo. Quia tunc non licèt, nec sibi, neque aliis pauperibus, aut alteri pio operi applicare. Quia Concilium Lateranens. & Pius V. non videntur voluisse derogare hanc legem, & consuetudinem : sed tantùm applicare fabricæ beneficii, vel pauperibus eos fructus, qui applicati non sunt. Adde quamlibet consuetudinem, statutum, & legem applicantem fructus certo pio operi derogatoriam non esse legis applicantis fabricæ, vel pauperis, vel illius latitudinem quasi restringere, & coarctare. Ergo observanda est, & ita docet Tolet. *lib. 2. cap. 12. dict. 3.* Suar. *cap. 30. num. 18.* Rodrig. *1 p. sum cap. 146. num. 3.* Bonacina *disp. 1. quæst. 5. p. 4. num. 9.* Filliucius *tract. 23. cap. 10. num. 324.* & alii.

14. Ex his patet non posse compositionem fieri super fructus sic amissos, quando fructus sunt applicati ex consuetudine, aut ex constitutione certo alicui operi. Dubium tamen est, an distributiones quotidianæ, & grossæ fructus, quos Canonici amittunt, ob omissam recitationem privatam sint applicata aliis Canonicis, aut mensæ capitulari, sicut sunt applicatæ ob non residentiam : Affirmant supradicti Doctores, & alii plures relati à Garzia *3. p. de benef. cap. 1. num. 35.* & moventur *ex cap. unico de Clericis non residentibus*, & ex Trid. *sess. 21. can. 3. & sess. 34. cap. 12.* Verùm meo judicio supradicti textus solùm probant ob non residentiam fructus esse applicatos aliis Canonicis residentibus : At cùm nihil loquantur de applicatione ob non recitationem privatam ; dicendum est servandam esse constitutionem Pii V. & Concil. Lateranens. applicantem hos fructus fabricæ beneficii, vel pauperibus. Adde Canonicum residentem, & non recitantem, etsi ratione residentiæ lucretur quotidianas distributiones, ob non recitationem illas amittit. Sed non amittit illas *ex text. in cap. unico, de cleric. non reside nt.* neque ex aliis locis Tridentini : sed solùm ex supradicti Concilii Lateranens. & Pij V. constitut. Ergo neque aliis applicandæ sunt, nisi illis, quibus supradictæ constitutiones applicant, & ita tenet Garzia *supra.* Torre. *tract. de hor. can. controvers. 10. disp. 6. circa finem.*

15. Undecimò infertur, præter supradictam pœnam, & obligationem restituendi fructus male perceptos posse beneficiatum horas omittentem, post semestre excommunicari, & suspendi, & beneficio privari, si intra quindecim dies postquam monitus est bis saltem non recitaverit. Habetur in supradicto Lateranens. & notavit Vasquez *de beneficiis, cap. 4. §. 1. dub. 8. in fine, num. 45.* Bonacina *de horis canonicis, quæst. 5. p. 2. in fine.*

26. Duodecimò infertur, de Pensionariis non recitantibus officium parvum B. Virginis idem esse dicendum, ac dictum est de beneficiatis ; peccare inquam mortaliter post obtentam pensionem, si non recitaverint, & transacto semestri obligatos esse restituere integros fructus perceptos : quia nullum officium præter recitationem exequuntur, ratione cujus ab integra restitutione excusari possint. Sic colligitur ex supradicta Constitutione Pii V. & tradit Suarez *cap. 30. in fine.* Bonacina *part. 2. num. 21* Petrus Navarr. *lib. 2. de restit. cap. 1. num. 199.* & alii apud ipsos.

17. Dubium tamen est. An possit hic pensionarius à beneficiato pensionem accipere ? Item, An possit ipse beneficiatus pensionem retinere ? Et ratio dubii est ; quia pensionarius non recitans est incapax illius recipiendæ. Ergo malefacit illam recipiens. Ergo tenetur ab illius receptione abstinere. Ergo beneficiatus ei tradere non debet. Ergo poterit sibi retinere. Probo hanc ultimam consequentiam. Quia solùm obligatus est beneficiatus pensionario ex fructibus sui beneficii pensionem concedere, quoties pensionarius capax illius est. Qua ratione plures Doctores censent excommunicato pensionario, non esse obligatum beneficiatum tradere pensionem : quia est incapax illius. Cùm ergo ob non recitationem sit etiam incapax, efficitur pensionem illi tradi non debere. Nihilominùs tenendum est non peccare hunc pensionarium accipientem pensionem, non sibi retinendam, sed tradendam fabricæ beneficii, vel pauperibus, sicut non peccat beneficiatus non recitatus accipiens beneficii fructus, si illos accipiat non sibi, sed pauperibus, vel fabricæ beneficii applicandos. Neque potest beneficiatus pensionem retinere, quia pensionarius non recitavit, sicut neque possunt fideles fructus retinere, quia beneficiatus horas non exolvit. Sic Suarez *dicto lib. 4. de hor. canon. cap. 30. in fine.* Ratio est. Quia beneficiatus obligationem habet tradendi pensionem in sustentationem pensionarii : est enim illa pars fructuum à beneficio extracta, & pensionario applicata, sicut fideles sunt obligati tradere beneficiato fructus beneficii in illius sustentationem, ut ipse beneficiatus pro ipsis oret, & alia officia ministret. Si autem Beneficiatus ea officia non præstat, non tenetur fructus beneficii, à quibus accepit, reddere : quia ipsi non tradiderunt eos fructus sub conditione, ut officia præstet. Sed absolutè, eo tamen fine, illa munera possit præstare, vel saltem sub eo onere, ut illa munera præstet, Ecclesia verò beneficiato imposuit obligationem recitandi, qua non impleta inhabilem eum constituit sibi fructus retinendi, & obligavit ut eos tanquam injustè perceptos traderet fabricæ beneficii, vel pauperibus, non autem illis, à quibus acceperat. Sic dicendum de pensionario.

DISPUTATIO III.

De Oratione publica, seu in choro facta horarum Canonicarum.

NOLO immorari in declaranda convenientia hujus publicæ orationis : quia sanis mentibus sufficit, sic esse ab Ecclesia institutum, & à tempore Apostolorum usu, & consuetudine approbatum. Videri potest Suarez *lib.4. de hor. can. per octo capita* rem viriliter expendens. Quocirca examinandum est, quæ personæ, hanc publicam recitationem possint, & teneantur facere ; Et quomodo illam præstare debeant ; & sub qua pœna ? & an aliquæ adsint causæ excusantes.

PUNCTUM I.

Quæ personæ possint, & teneantur horas canonicas publicè in choro recitare.

1 *Hoc officium ad Clericos & laïcos pertinet : ad clericos & religiosos propriissimè.*
2 *An obligentur ? Proponitur dubitandi ratio.*
3 *Esse in Ecclesia præceptum publicè recitandi adstruitur.*
4 *Spectato juris rigore in omnibus Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis & Regularibus adest præceptum.*
5 *Ex consuetudine in pluribus Ecclesiis hoc præceptum temperatur.*
6 *Ubi est consuetudo sic recitandi obligantur Superiores & Prælati curam habere.*
7 *Ratione ordinis nullus Clericus obligatus est officium publicè recitare.*
8 *Qui sentiant & qua ratione probent Episcopum obligatum esse choro intersesse.*
9 *Probabilius est ex munere Episcopatus hac non teneri obligatione.*
10 *Parochi spectato jure antiquo obligati sunt choro intersesse.*
11 *Attenta consuetudine ab hac obligatione excusantur.*
12 *Nullus religiosus particularis obligatur horas in choro dicere.*
13 *Canonici seu prabendati obligati sunt sub gravi culpa officium in choro recitare, juxta consuetudinem suæ Ecclesiæ.*

1. CErtum est hoc officium non solùm ad Clericos, & religiosos, sed etiam ad laïcos pertinere, ut probat recepta consuetudo, quia officium psallendi in choro non est officium requirens ordinem, cum sit commune omnibus Christianis, ut videtur decidi, *cap. Psalmista 23. d. ibi Psalmista, id est, cantor potest absque scientia Episcopi*, (& consequenter absque ejus ordinatione) *sola jussione presbyteri officium cantandi suscipere.* Sic tradit pluribus exornans Suarez *l.4. de hor. can. cap.9. à num.3.* Consentit Bonacin. *disp.2. de hor.can.quæst.1. p.1. num.8.* At non ad quoslibet laïcos promiscuè hoc officium pertinet, sed ad illos, qui à Clericis ad hoc munus obeundum deputati sunt, & ratione hujus deputationis, à reliquorum fidelium cœtu seperantur, & in unum locum cum Clericis congregantur, ut sic majori cultu & decentia officium divinum celebretur, Clericis & ipsis laicis electis canentibus, reliquo fidelium cœtu audiente.

Ad Clericos verò & religiosos propriissimè pertinet hoc officium. Quia proprium illorum est Deum laudare, & pro populo intercedere, ipsúmque ad devotionem excitare. Bonac in. *disp.2. de horis can. q.1. p.1. n.7.*

2. Dubium tamen est. An ad hoc munus obeundum obligentur. Et ratio dubitandi est. Quia recepta est consuetudo psallendi in Cathedralibus, & Collegiatis, regularibúsque Ecclesiis officium divinum ; ita absque scandalo omitti non possit. Sed hoc officium divinum necessariò debent præstare Clerici, & religiosi. Ergo ipsi obligati sunt ; quia sine obligatione particularium hæc obligatio communis impleri non potest.

3. Pro decisione hujus dubii præmitto primò, in Ecclesia præceptum esse divinum officium publicè recitandi. Colligitur *ex cap. ultimo 29. d.* ubi Clerico Ecclesiæ deputato pœna depositionis imponitur, si Matutinis, & Vespertinis horis recitandis (hoc est omnibus horis tam manè, quam Vesperè) ad Ecclesiam non accesserit. Est ergo obligatio gravis recitandi in Ecclesia divinum officium : siquidem deputari non accedentes pœna gravi depositionis puniuntur. *Et cap.1. de celebratione Missarum*, datur facultas anticipandi horas Clerico rusticano, dummodò horis competentibus juxta possibilitatem, aut à se, aut à scholaribus publicè compleantur. Supponit Pontifex (*ut benè dicit* Suarez *statim referendus*) obligationem esse publicè recitandi. Congruentia hujus obligationis est manifesta. Nam Ecclesia non solùm intendit officio divino devotionem Ecclesiasticorum promovere, sed etiam totius populi, ipsúmque ad devotionem excitare, ut dixit S. Thom. *Opusc.19. cap.5.* ibi, *orationibus & Psalmis vacare in Ecclesia, est quoddam opus publicum ad Ecclesiæ ædificationem ordinatum*, hoc autem obtinere Ecclesia non poterat, nisi publicè officium diceretur, & in eo loco ubi populus congregatur. Conveniens ergo fuit hæc institutio. Videndus Suarez *lib.4. de hor. canon. cap.10. n.2.* Filliucius *tom.2. tract.23. c.4. q.4.* Bonacina *disp.2. de hor. can. q.1. p.1. num.1.* & alii.

4. Præmitto secundò, spectato juris rigore in omnibus Ecclesiis Cathedralibus, Collegiatis, Regularibus, & Parochialibus, extat obligatio dicendi publicè divinum officium singulis diebus. Colligitur apertè *ex Clement. 1. de celebrat. Missarum*, ubi dicitur. *In Ecclesiis Cathedralibus, Regularibus & Collegiatis, devotè psallatur, in alibi verò convenienter & debitè celebretur divinum officium diurnum pariter & nocturnum. Item cap. 1. de celebratione Missarum*, Presbytero Parochiali mandatur, ut per se, vel per scholares, (hoc est per minores Clericos) secundùm Innocentium & Hostiensem ibi, & Durant. *lib. 5. de ritibus, cap. 23. numer. 7.* vel ut placet Suarez *lib.4. de hor. can. cap.9. numer.5.* filios fidelium, qui in Ecclesia docentur, & instruuntur, juxta *cap. Ut quisque de vita & honestate Clericorum*, divinum officium horis competentibus compleatur : non solùm die dominico, & festivo, sed etiam diebus feriatis : siquidem permittitur hic Presbytero ad opus rurale exire, officio per se, vel per scholares publicè recitato. Idem colligitur ex *cap.ultim.92 d.* ubi depositionis pœna feriendus est Clericus Ecclesiæ deputatus, si intra civitatem fuerit, vel in loco, ubi Ecclesia est, & ad quotidianum psallendi officium, Matutinis, & Vespertinis horis ad Ecclesiam non accesserit. Supponit ergo esse Ecclesias plures, in quibus divinum officium psallitur. Denique *in cap. Dolentes, de celebr. Missarum*, districtè præcipitur, officium divinum celebrari à Clericis, quod non solùm de privata recitatione, sed potiùs de publica intelligendum est. Sic docet Suarez *aliis relatis lib.4. de hor.can.cap.10. à num.3.* Bonacin. *disp.2. quæst.1. p.1. num.1.* Et ratio deducitur ex præcedenti supposito. Si enim necessarium est ob necessitatem populi divinum officium publicè celebrari ; justum & æquum erat, ut in Ecclesiis dignioribus, & principalibus celebraretur : quia ibi majori cum solemnitate, devotione, & fidelium concursu, celebrabitur. In Ecclesiis verò simplicibus, seu Capellis nulla est ex vi juris communis obligatio publicè officium

celebrandi,

celebrandi, sed spectanda est eorum institutio, & juxta illam metienda est obligatio.

5. Verùm etsi hoc ita sit spectato juris rigore : at ex consuetudine in pluribus Ecclesiis præcipuè Collegiatis, & Parochialibus, imò & regularibus, temperatur obligatio publicè recitandi. Ut solùm pro diebus Dominicis & festivis, vel aliis solemnioribus sit. Imò in aliquibus ex toto est hæc obligatio extracta, tum ob tenuitatem stipendii quod insufficiens videbatur ad hanc obligationem gravem, & continuam apponendam ; tum ob paucitatem ministrorum, ob quam non poterat debitè, & decenter officium celebrari. Adde in aliis aliquarum religionum consuetudinem esse introductam à principio suæ institutionis non psallendi in choro, eo quod aliis gravioribus Ecclesiæ ministeriis, & officiis sint occupati, juxta *text. in cap. Sancta Rom. 92. d. & Gloss.* ibi. Quapropter spectanda est consuetudo, quæ si ex supradictis causis introducta sit sufficiens erit obligationem juris communis derogare ; quia est juri conformis. Sic Suarez & Bonacin. *suprà* & alii apud ipsos.

6. Prætermitto tertiò, in Ecclesiis ubi consuetudo viget divinum officium publicè celebrandi, obligati sunt sub gravi culpa, earum Prælati & Superiores curam & solicitudinem habere, ne unquam omittantur. Habetur expresse Clement. I. *de celebratione Missarum.* Ubi ad evitandam Dei, & Apostolicæ Sedis indignationem præcipitur, in prælatis hanc curam & solicitudinem habere. Ratio est manifesta. Quia ad Prælatum, & Superiorem communitatis spectat curare, ut obligationes communitatis executioni mandentur : quia ipsi commissum est regimen communitatis. Cùm autem ipse solus hanc obligationem recitandi officium divinum exequi non possit ; efficitur obligatum esse diligentiam adhibere, ut alii exequantur. Ipse tamen ex vi hujus obligationis non tenetur magis assistere choro, quàm alii particulares : nisi forte ratione majoris exempli, vel scandali vitandi. At si prælatus negligens fuerit, unusquisque ex communitate tenetur procurare, ne officium hoc omittatur. Quia deficiente prælato obligatio munerum, & officiorum communitatis ad particulares descendit, Suar. *lib. 4. de hor. can. 20. n. 8. juncto n. 15. & 18.* His tanquam certis præmissis dubitationi respondeo sequentibus conclusionibus.

7. Prima Conclusio. Nullus Clericus ratione ordinationis obligatus est officium divinum publicè in Ecclesia celebrare : quia nullus est textus hanc obligationem inducens Clericis ratione ordinis, sed solùm ratione beneficii. Nam *cap. ult. 92. d.* & Clem. I. *de celebrat. Missarum*, & *cap. 1. eodem titul.* loquuntur de Clericis Ecclesiæ deputatis ratione beneficii, ut expendenti constat. Alias subdiaconus obligatus esset, & quilibet minoribus constitutus cum ratione ordinis Ecclesiæ sit deputatus, inservire. Ergo Clerici exempti sunt ab hac obligatione. Et ita consuetudo recepta obtinet. Sic docet Navarrus *de orat. cap. 4.* Azor. *lib. 10. cap. 11. quæst. 8.* Valentia *2. 2. disp. 6. quæst. 2. p. 10. §. 6.* Suarez *lib. 4. cap. 10. à num. 10.* Bonacin. *disp. 1. de hor. can. quæst. 3. p. 5. num. 5.*

8. Solùm de Episcopis, & parochis est inter Doctores controversia : An obligati sint divinum officium in Ecclesia persolvere. Et quidem de Episcopis tenet Sylvester *verb. Hora. quæst. 18.* & Angelus *eodem verbo, num. 28.* Tabiena *n. 29.* Probant primò, *ex cap. Episcopus 41. d.* ubi Concilium Carthaginense, *4. cap. 15.* ordinat Episcopo ne hospitium longè ab Ecclesia habeat ; quod videtur esse, ut obligationi choro assistendi commodiùs satisfacere possit. Secundò, *ex cap. Pervenit. 7. quæst. 1.* Ubi mandatur Episcopo in Ecclesia sua residere. Tertiò, *ex cap. 1. de celebr. Missarum.* Ubi prælatis conceditur ex causa abesse à choro. Ergo illa cessante obligationem habent. Quartò, *ex cap. Episcopus de consecratione, d. 3.* ubi cavetur ne die Dominico absit ab Ecclesia, cui proximus fuerit, nisi infirmitate fuerit impeditus. Ergo saltem diebus Dominicis hanc obligationem habet. Neque deest ratio pro hac sententia. Cùm enim Episcopus magis principaliter omnium Ecclesiæ deputatus sit, conveniens erat strictiori obligatione teneri. Cùm igitur (ut postea dicemus) Canonici, & Præbendati obligationem habeant assistendi, à fortiori Episcopus pinguiores redditus habens eam obligationem subire debet.

9. Nihilominùs probabilius censeo ex munere Episcopatus non esse obligatum Episcopum choro interesse quotidie, immò nec diebus festivis, & Dominicis, sed solùm quando ob occurrentem casum, tum exempli, tum scandali vitandi, tum muneris præstandi visum fuerit. Sic D. Thom. *2. 2. quæst. 91. art. 2. ad 3.* Garzia *de beneficiis, 3. p. cap. 2. num. 181. dub. 1. & num. 480.* Suar. *de Religione, tom. 2. lib. 4. de hor. can. cap. 10. num. 13.* Valentia *2. 2. d. 10. quæst. 6. p. 2. ad finem*, Bonac. *disp. 1. de hor. can. quæst. 3. p. 5. num. 9.* Filliuc. *tract. 23. cap. 4. quæst. 8.* Carolus Macign. *de horis can. cap. 57.* & alii relati à Bonacin. & Suar. *suprà.* Secunda pars conclusionis, quæ est de obligatione extrinseca satis constat. Priorem verò partem ea ratione probo : qua nemini est imponenda obligatio, nisi ex manifesto textu, vel ratione constat. At nullus est textus, qui hanc obligationem Episcopi inducat ; neque est ratio efficax illum persuadens. Ergo asserenda non est. Minorem probo discurrendo per textus suprà relatos. Canon enim *Episcopus*, nullum habet verbum præceptivum, & concessio, quòd ie illo Canone præciperetur Episcopum hospitium non longè ab Ecclesia habere : non inde infertur obligatum esse choro interesse ; cùm id præcipi possit ob varios fines, ut commodiùs gubernationi temporali, & spirituali subditorum attenderet ; tum ut officiis divinis, si vellet assisteret, tum ut subditi commodiorem accessum ad illum habeant. Textus item *in cap. pervenit ad nos*, de Residentia in Ecclesia propria seu in loco beneficii loquitur, quæ quid distinctum est ab assistentia in choro. Non enim obligabatur ille Episcopus choro assistere, sed solùm ne per diversa loca vagaretur, & in propria Ecclesia resideret : residet autem quoties ibi commoratur, etiamsi choro non intersit. *Caput verò primum de celebrat. Missarum*, non de Episcopis, sed de parochis seu Presbyteris loquitur ; de quibus est specialis ratio, cum non sint ita gravibus ministeriis, ac Episcopi occupati. Denique *caput Episcopus de consecratione*, solùm probat debere Episcopum diebus Dominicis Ecclesiæ interesse, non quidem omnibus horis Canonicis, sed ad summum sacrificio Missæ, de quo loquebatur textus. Neque hoc sub obligatione videtur injunctum, cùm usus fuerit textus verbo *debet*, quod sanè decentiam importat, non obligationem, ut satis colligitur *ex lege solum, §. 1. ff. de novi operis nunciat.* & tradit Tuschus *tom. 2. lit. D. concl. 32. n. 3.* Suarez *dict. cap. 10. num. 13. in fine*, Bonacin. *num. 10. fine*, quamvis multis relatis contrarium docet Sanch. *l. 4. de Matr. d. 23. num. 22.* Quòd autem nulla ratio efficax sit hanc obligationem persuadens patet. Quia licèt Episcopus strictiùs, quàm alii Canonici, & præbendati, Ecclesiæ deputatus sit, & ob hanc rem strictiùs videbatur obligandus choro interesse : at quia alia munera exercet quæ non exercent præbendati, aliisque gravioribus ministeriis docendi populum, prædicandi Evangelium, gubernandi subditos, visitandi Ecclesias occupatus sit, meritò ab obligatione assistendi choro censetur exemptus, juxta text. *in cap. in Sancta Rom. 92. d.* & D. Thom. *quæst. 91. art. 2. ad 3.* excusantem à chori obligatione Prælatos obligatos docere populum, utpotè gravioribus ministeriis occupatos. Neque obstat aliquos prælatos non concionari, sufficit, si per alios concionentur, & ipsi hujus ministerii curam habeant. Quocirca per se nullam habet obligationem Episcopus assistendi choro diebus determinatis.

Verùm etſi hoc ita ſit, expedit tamen ut choro Dominicis, & feſtis, & præcipuè ſolemnioribus feſtivitatibus, ut ſic aliis ſit in exemplum.

10. De parochis major eſt dubitatio : An ratione ſui muneris obligati ſint officium divinum publicè recitare ? Et quidem ſi jus ſcriptum & antiquum ſpectemus, credo obligatos eſſe ſingulis diebus publicè officium recitare : tum *ex cap. finali 92. d.* ubi Presbyter & Diaconus deponi mandantur, ſi moniti ab Epiſcopo horis Canonicis in Eccleſia perſolvendis non interfuerint, *& cap. 1. de celebratione Miſſarum*, Presbytero rurali permittitur ad colendos agros exire, ſi per ſe vel per ſcholares penſum horarum competentibus horis perſolvat. Signum ergo eſt ex ſe obligationem habere. Siquidem ratione paupertatis, & neceſſitatis colendi agros excuſari à perſonali recitatione publica. Idem colligitur *ex Clement. 1. de celebratione Miſſarum*, ubi poſtquam dixerat in Eccleſiis Cathedralibus, regularibus & Collegiatis devotè pſallendum eſſe. Subdit Pontifex *in aliis verò Eccleſiis* (quæ non poſſunt eſſe aliæ, quàm parochiales) *convenienter, & debitè celebretur divinum officium, diurnum pariter, & nocturnum.* Debet ergo per parochum aliósque beneficiatos celebrari. Ergo per ſe habent obligationem.

11. Verùm ſi conſuetudinem ſpectemus plurimi ſunt parochi, & in parochialibus Eccleſiis beneficiati, qui ab hac obligatione publica recitandi exempti ſunt. Tum quia in ipſis Eccleſiis ob tenues redditus beneficii horæ Canonicæ non dicuntur ſingulis diebus, ſed ad ſummum diebus Dominicis, & feſtis, & in iis non omnes horæ, ſed ſolùm Veſperæ, in aliis verò neque etiam his diebus dicuntur. Ergo ij parochi, & illarum Eccleſiarum beneficiati ad horas Canonicas publicè recitandas non arctantur. Quoties autem eſt conſuetudo dicendi in parochialibus Eccleſiis divinum officium ; parochus præcipuè obligatus eſt niſi ex cauſa legitima impediatur, ea autem intercedente, ſubſtitutum debet apponere. In his conveniunt communiter Doctores, ut videre eſt apud Suarez *lib. 4. de hor. can. cap. 10. num. 4. & 11.* Bonacin. *diſp. 1. de hor. canon. quæſt. 3. p. 5. num. 12.* Filliuc. *tract. 23. cap. 4. quæſt. 6. num. 131.* Quælibet autem cauſa rationabilis ſufficit, ut parochus per ſe hoc officium dicere excuſetur, præcipuè uno, vel altero die, ut ſatis colligitur *ex cap. . de celebratione Miſſarum.*

12. Secunda Concluſio, per ſe loquendo nullus particularis religioſus adſtringitur ſub gravi culpa horas in choro dicere. Quia neque obligantur ex jure ſcripto, neque ex conſuetudine, neque ex accepto ſtipendio. Ergo ex nullo capite. Ex jure namque non obligantur, quia nullus eſt textus ad ſic dicendum obligans. Nam *Clement. 1. de celebratione Miſſarum*, quæ ſolet ad id probandum adduci, id non probat ; quia ſolum dicit in Eccleſiis Cathedralibus, Regularibus, & Collegiatis officium divinum debitè pſallatur. Ex quibus verbis infertur adſtringi ad dicendum divinum officium, & Prælatum curam eſſe habiturum, ut ſic dicatur : poſſéque ſubditis, quos voluerit ſub præcepto obedientiæ, ad ſic dicendum obligare. Non tamen infertur quemlibet particularem religioſum ex vi illius textus eſſe obligatum. *Cap. item finale 92. d. & cap. 5. de celebratione Miſſarum*, & alia, quæ adducuntur nihil de religioſus agunt, ſed de Clericis Eccleſiæ deputatis per beneficium. Ex conſuetudine autem regulariter non cenſeo hanc eſſe obligationem. Quia in nulla religione agnoſco hanc eſſe conſuetudinem, ita graviter obligantem, ſi tamen alicubi ſit, obſervanda erit. Denique ex ſtipendio accepto, nulla eſt obligatio impoſita in particulari religioſo. Tum quia ipſe non accipit ſtipendium, ſed communitas. Tum quia ipſum ſtipendium non eſt datum ſub hac obligatione. Sed ſolùm eſt datum in ſuſtentatione religioſorum : ut Deo liberiùs inſerviant, & benefactores Deo commendent. Quocirca religioſus in particulari ſolùm ad chorum adſtringitur ex vi ſuæ regulæ, & inſtituti, quod regulariter ad culpam non obligat religioſum, ſed ad pœnam ſubeundam, ſi deficiat. Prælatus autem (ut dixi) licèt ſpecialiter obligatus ſit curare, ne officium divinum in choro omittatur, non tamen ſpecialiori obligatione adſtringitur ibi aſſiſtendi, quàm adſtringuntur alii religioſi, imò faciliùs quàm alii excuſari poteſt ab illa aſſiſtentia, ob occupationes ſui muneris occurrentes. Sic Suarez *lib. 4. de horis canon. cap. 10. num. 16. & 18.* Bonacina *diſp. 2. quæſt. 1. p. 1. num. 9.* & alii apud ipſos. Hinc infertur à fortiori moniales choro non eſſe obligatas, niſi juxta obligationem regulæ, quæ regulariter non ad culpam, ſed ad pœnam ſubeundam obligat. Sic Bonacin. *ſupr. num. 11.*

13. Tertia Concluſio Canonici, ſeu præbendati Eccleſiarum Cathedralium, & Collegiatarum, quibus ob aſſiſtentiam in choro diſtributiones conceduntur, obligati ſunt ſub gravi culpa officium divinum ibidem recitare, juxta conſuetudinem cujuſlibet Eccleſiæ præſcriptam. Ratio eſt. Quia hæ diſtributiones ea lege conceduntur, ut officium divinum ibi dicatur. Ergo obligati ſunt illas recipientes ad ſic dicendum. Favétque *textus in cap. fin. 92. d.* in quo pœna depoſitionis imponitur deficientibus ab hac obligatione. Sic Suarez *lib. 4. de horis canon. cap. 10. num. 17.* relatis Sylveſtro, Angelo, Armilla, Turrecremata, & aliis. Dixi *juxta conſuetudinem cujuſlibet Eccleſiæ præſcriptam*, ut indicarem variam eſſe conſuetudinem Eccleſiarum, tum in modo dicendi officium ; tum in diebus, quibus dicendum eſt, & conſequenter variam eſſe Canonicorum obligationem. Nam in aliquibus Eccleſiis (quales ſunt regulariter Cathedrales, & aliquæ Colligiatæ pingues) ſingulis diebus totum officium publicè canitur : in aliis verò ubi redditus ſunt tenues, ſingulis diebus recitatur officium, non canitur : in aliis nec totum officium recitatur, in aliis ſolùm diebus feſtivis, vel Dominicis. Juxta hanc ergo conſuetudinem obligantur præbendati talium Eccleſiarum officium divinum dicere ; quia ſtipendium ſub hac obligatione illis conceditur. Sic Suarez *ſuprà & n. 3.* Bonacin. *diſp. 2. q. 1. p. 1. num. 2. & 3.* Hinc conſtat ſtrictiori vinculo adſtringi beneficiatos ad chorum, quàm religioſos. Quia beneficiati adſtringuntur ex obligatione juſtitiæ, & ſub gravi culpa ; religioſi autem ex regula, quæ ad culpam regulariter non obligat. Suarez *numero 17.* & Bonacina *num. 10.*

Ut autem doctrina hujus Concluſionis clarius eluceat, plures difficultates enodandæ ſunt, quæ in ſequentibus proponemus.

Punctum II.

An præbendati graviter peccent, ſi à choro abſint.

1 *Si abſens à choro diſtributiones uſurpet, quæ præſentibus intereſſentibus conceduntur, graviter peccat. Item ſi ob ejus abſentiam officium dimittitur.*

2 *Si diſtributionibus cedit, neque officium omittitur, ſentiunt plures non peccare mortaliter.*

3 *Probabilius eſt abſentiam plurium dierum abſque legitima cauſa eſſe mortalem.*

4 *Uno vel altero die abeſſe à choro non eſt peccatum mortale.*

5 *Quid dicendum de obligatione aſſiſtendi Capitulis.*

1. EX ſuperiori Concluſione videtur deciſum peccare graviter præbendatum, ſi à choro abſit ultra tempus ſibi à jure conceſſum : quia ex diſtributionibus acceptis hanc obligationem choro aſſiſtendi ſubiit.

subiit. Sed quia res est gravissima, & quotidiana, oportet ampliùs Conclusionem examinare. Et quidem supponendum est, tanquam omninò certum, absentem absque legitima causa à choro peccare graviter cum obligatione restituendi, si distributiones assistentibus, vel legitimè impeditis concessas usurpet. Quia usurpat id, quod suum non est. Et deciditur *cap. Unico, de Clerico non residente in 6. & in Trid. sess. 24. cap. 12. de Reformat.* Item etiam est certum peccare mortaliter, si ob ejus absentiam officium divinum in choro omittitur, aut cum debita solemnitate non celebratur. Quia quilibet ex communitate tenetur onera communitatis, & illius obligationes subire & sustentare. Sic omnes Doctores statim referendi, specialiter Suarez *lib. 4. de hor. can. cap. 13. num. 9.*

2. Quare solùm est difficultas quando præbendatus cedit distributionibus, & propter ejus absentiam officium non dimittitur nec sine decenti solemnitate celebratur: An tunc peccet mortaliter, si à choro absit. Ratio difficultatis est. Primò, quia nullus est textus unde hæc obligatio colligatur. Nam *cap. si quis Presbyter 92. d.* ubi mandatur deponi Presbyter, Diaconus, vel alius clericus Ecclesiæ deputatus, qui ad divinum officium psallendum in Ecclesia, ubi residet non convenerit, id non probat. Quia non mandatur deponi, nisi postquam ab Episcopo monitus fuerit, & monitioni parere noluerit. Ergo secluso Episcopali præcepto non videtur peccare. Item in *cap. 1. & Clement. 1. de celebrat. Missarum*, solùm obligantur addicti alicui Ecclesiæ Cathedrali, vel Collegiatæ, ut per se, vel substitutos officium divinum dicatur. Ergo si ex absentia alicujus præbendati officium non omittitur in Ecclesia, & ipse distributiones præsentibus interessentibus, & legitimè impeditis concessas non vult recipere, poterit tuta conscientia ab Ecclesia abesse. Ergo ex nullo textu hæc obligatio assistendi choro expressè colligitur. Ergo imponenda non est. Secundò, si ex supradictis capitibus nasceretur obligatio assistedi choro: singulis diebus essent obligati assistere: consequens videtur durum. Quia inde sequeretur eos peccare mortaliter, si uno die absque causa gravi abessent: quia est materia gravis. Sicut cum privatim absque gravi causa recitare omittunt. Tertiò, tota obligatio in præbendatis assistendi choro videtur nasci ex distributionibus acceptis, siquidem in hunc finem conceduntur. Ergo qui cedit distributionibus excludit à se totam obligationem. Si enim ex titulo beneficii hæc obligatio nasceretur, ut quid Ecclesia has distributiones concedit? Quartò, non minùs pertinet ad præbendatum capitulis assistere, quàm choro. Sed abesse à capitulis potest absque gravi peccato. Ergo, etiam à choro, & ita tenet Sylvest. *verb. hora. quæst. 2.* Caiet. §. 5. Aug. *num. 21.* Navarr. *cap. 5. de orat. num. 14.* Valentia 2. 2. *disput. 6. quæst. 2. p. 10. §. 6.* Reginaldus *lib. 18. Praxis, num. 176.* Carol. Magic. *de hor. can. cap. 56. numer. 34.* Augustinus Barbos. *de potestate Episcopi 3. p. alleg. 53. num. 181. fine.*

3. Nihilominùs longè probabilius est præbendatum, si absque legitima causa à choro absit pluribus diebus, etiamsi distributiones remittat peccare mortaliter. Sic docet Vasquez *de benef. cap. 4. art. 2. dub. 1. numer. 182.* Garzia *de benefi. 3. part. cap. 2. num. 321. dub. 15.* Bonacina *disp. 2. de hor. can. quæst. 1. punct. 2. num. 1.* Suarez *lib. 4. cap. 10. num. 17. & cap. 13. à numer. 5. & sequent.* & alii apud ipsos. Moveor ex *cap. Relatis, 91. d.* ubi clericus vigiliis non assistens, & officium divinum publicè non recitans ultrà privationem stipendii excommunicari, & suspendi mandatur: quæ pœnæ non nisi ob gravem culpam imponuntur. Item in *cap. si presbyter*, pœna depositionis afficiendus est clericus absens ab officiis celebratis in Ecclesia ubi residet. Quod autem hac pœna depositionis non afficiatur, quousque monitus sit ab Episcopo, non excusat gravitatem ejus culpæ. Ideò autem sub pœna depositionis movetur ab Episcopo, ut assistat, quia ipse obligatus est assistere. Adde in supradicto textu non videri requisitam monitionem Episcopi ad incurrendam suspensionem: sed solùm quod ipse clericus à clero depositus veniam ab Episcopo per satisfactionem noluerit promereri. Deinde *cap. Dolentes, de celebrat. Missarum*, sub pœna suspensionis præcipitur clericis obligatis ad divinum officium ne transcurrendo, mutilando, aut syncopando horas dicant; sed potiùs studiosè pariter, & devotè: ubi textus loquitur non solùm de privata recitatione, sed potiùs de publica. Item *in Clement. 1. eod. tit. de celebrat. Missarum*, graviter reprehenduntur clerici tardè chorum ingredientes, vel ante officium expletum exeuntes, vel ibi confabulantes, &c. Ergo à fortiori reprehendendi sunt, qui integrè sine causa legitima absunt. Et ex iis solvitur primum argumentum contrarium. Secundò: Moveor hac ratione Quia existimo beneficia Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum concedi beneficiatis, ut officia divina in utilitatem populi & devotionem fidelium celebrentur, quia nullum aliud officium Ecclesiasticum publicum, & in utilitatem populi cedens videntur habere. At omittere ea, quæ alicui competunt ratione proprii muneris, est grave peccatum. Ergo. Ex quo fit non obligari præcisè præbendatum ob distributiones acceptas choro assistere, sed ratione beneficii, quod habet. Distributionibus autem incitatur ad assistendum. Tertiò, supradicti beneficiati sub gravi culpa obligati sunt in propria Ecclesia residere, & ad id cogi possunt à superiore sub pœna excommunicationis, & privationis fructuum, & beneficii. Trident. *sess. 6. cap. 1. & sess. 20. cap. 3. & sess. 22. cap. 3. & sess. 23. cap. 1.* & alibi. Sed hæc residentia est ad exercendum suum munus, & satisfaciendum obligationi, quæ nulla alia regulariter est præter publicam in choro recitationem, officiisque divinis assistentiam. Ergo ad hanc tenentur.

4. Dixi peccare mortaliter præbendatum, si à choro absit absque legitima causa pluribus diebus, ut insinuarem esse plurium sententiam uno, vel altero die in anno abesse ultra tempus à jure permissum, non constituere culpam gravem; sed requiri quasi consuetudinem. Sic Sylvest. *verb. Hora. quæst. 10* Vasquez *dub. 1. num. 182. & dub. 4. num. 192. fin.* Covar. 3. *var. cap. 13. fine.* Bonacina tribus, vel quatuor diebus existimat levem esse materiam. Suarez *lib. 4. cap. 13. numer. 8. fine*, id non reputat improbabile, & ratio esse potest, quia sic videtur usu receptum apud timoratos. Cùm enim à jure concedatur iis præbendatis absentia à choro tribus mensibus in anno, & pro nullo die obligatio recitandi privatim relaxetur, efficitur sanè ex hujus obligatione ad obligationem absentiæ non posse argumentum deduci. Sed potiùs ex tam lata remissione in absentia, & tam stricta obligatione in privata recitatione deduci potest tres, vel quatuor dies in anno absentiæ à choro non constituere culpam gravem; etsi unius diei recitationi omissio illam constituat. Aliàs absentia à choro in una hora sine legitima causa peccatum grave esset: quod est nimis durum.

5. Ex his manent soluta argumenta contraria, solùm restat quartum de obligatione assistendi capitulis, quæ non est ita stricta, ac est obligatio choro assistendi. Tum quia assistentia capitularis non pertinet ad Ecclesiasticum officium: neque ob illius assistentiam signantur beneficiato distributiones, sicut signantur ob assistentiam in choro. Neque in Trident. mandatur compelli sub pœna excommunicationis, suspensionis, & privationis fructuum præbendatos ne à capitulo absint, sicut compelluntur ne absint à choro: neque talis assistentia capitularis reputatur tam onus beneficii, quàm fructus illius. Siquidem ob culpam solent

ſolent Canonici illi aſſiſtentia, ſeu voce activa & paſſiva in capitulis privari. *Clement. I I. de ætate, & qualitate*, qua non privarentur ſi ipſa aſſiſtentia onus eſſet, ob quas rationes non deſunt Doctores, qui affirment non eſſe obligationem gravem in præbendato capitulis aſſiſtendi, niſi quando ejus aſſiſtentia neceſſaria fuerit Eccleſiæ gubernationi rectæ, & favet Armill. *verb. elect. num.* 2. & Sotus *de juſt. & jur. lib.*4. *quæſt.* 6. *art.* 3. *verſ. poſtremum denique*, Joannes Guttier. *canon. quæſt. lib.*2. *cap.*11. *n.*86. aſſerentes electores Cathedrarum cedere poſſe jure eligendi, nec poſſe compelli ad ſuffragandum, niſi quando aliàs electio legitima periclitaretur, aut ceſſare deberet. Ergo ſimiliter Canonici compelli non poſſunt ad ferendum ſuffragium in capitulo, niſi quando eorum ſuffragium ad prædictos fines neceſſarium judicatum fuerit. Ergo illis cauſis ceſſantibus, non peccant ſi abſint. Ex qua doctrina, ſi vera eſt, non licet argumentum facere ad obligationem aſſiſtendi in choro.

Punctum III.

An omnes beneficiati Canonici teneantur in choro horas Canonicas recitare, vel ſint aliqui, qui huic muneri ſatisfaciant ſola aſſiſtentia.

1 *Proponitur dubitandi ratio.*
2 *Cum eſt cantus figuratus ſufficit aſſiſtentia.*
3 *Si minuenda eſt ſolita ſolemnitas debet canere.*
4 *Per ſe loquendo non ſufficit aſſiſtentia.*
5 *Conſuetudine introduci poteſt, (ut ferè eſt in omnibus Eccleſiis Hiſpanis,) ut præbendati ſatisfaciant ſola aſſiſtentia.*

1. RAtio dubitandi eſt, quia clericus Eccleſiæ deputatus obligatus eſt ad Eccleſiam accedere ad pſallendum divinum officium juxta textum *in cap. final.* 92. *d.* Ergo non ſatisfacit ſola illius præſentia. Item proprium officium Canonici eſt choro inſervire, & laudes divinas decantare, ut tradit Sotus *lib.*10. *de juſtitia, quæſt.*5. *art.*4. Graff. 1. *p. lib.*2. *cap.*51. *num.*12. *& cap.*52. *num.*22. Coral. Macignus *cap.*66. Item in Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.*12. *de reformatione*, cavetur omnes Canonicos compellendos eſſe officia divina per ſe, & non per ſubſtitutos celebrare. Ergo.

2. Dico primò, quoties cantu, quem dicunt figuratum, divinum officium perſolvitur, non tenetur Canonicus ſuam vocem miſcere, ſufficit ſi ibi aſſiſtat. Conſtat ex praxi, & quia hic cantus neceſſarius non eſt, eſto ſit ſummè honeſtus. Sic Bonacina *diſp.*2. *de hor. quæſt.*1. *punct.*3. *n.*4. Leſſius *l.*2. *de juſtitia, cap.*34. *dub.*33. *num.*185. *&* 186.

3. Dico ſecundò, quoties officium divinum omittendum eſt, vel minuendum in ſolita ſolemnitate, niſi Canonici cantent, tenentur canere, neque ſufficit, ſi ibi tantùm aſſiſtant. Quia ipſis incumbit primò, & per ſe onera Eccleſiæ ſubire, & officia divina celebrari ſolita ſuſtentare. Sic Petrus Navarra *lib.*2. *de reſtit. cap.*2. *num.*114. Moneta *de diſtribut. quæſt.*2. *n.*25. Peſantius 2.2. *quæſt.*62. *art.*2. *diſp.*4. *num.*4. *&* 7. & aliis, Bonacin. *diſp.*1. *de hor. can. q.*3. *punct.*2. §.1. *n.*19.

4. Dico tertiò, per ſe loquendo omnes Canonici tenentur horas Canonicas in choro recitare juxta ſuorum Eccleſiarum uſum. Hanc concluſionem probat ratio dubitandi; & quia obligatio Canonicorum recitandi officium divinum non tantùm privatim, ſed publicè perſonalis eſt ex ſua primæva inſtitutione; aliàs nullus Canonicus eſſet obligatus perſonaliter officium divinum recitare; omnes à recitando ſe poſſent excuſare, & ſic officium divinum omitteretur. Perſonalis autem obligatio non poteſt in alios transferri. Ergo. Sic Bonac. *diſp.*2. *quæſt.*1. *punct.*5. *in fine, & punct.*4. Leſſius *lib.*2. *cap.*34. *dub.*35. *n.*184. Tuſchus *tom.*2. *concl.*514. *num.*6. Suarez *lib.*4. *de hor. can. cap.*12. *à num.*8. Garzia 3. *p. de benef. cap.*2. *à n.*513. ubi plures refert.

Ex quo fit ſecluſa conſuetudine, aut privilegio, non poſſe Canonicum in ſui locum ſubſtituere alium, qui deſerviat.

5. Dico quartò, fundatione Eccleſiæ, ſtatuto, conſuetudine, & privilegio, obtineri poteſt, ne teneantur Canonici per ſe in choro pſallere, ſed ſatisfaciant, ſi miniſtris, & capellanis pſallentibus ibi aſſiſtant, & ſua præſentia officia præſtent, ut ferè in omnibus Hiſpaniæ Eccleſiæ Cathedralibus eſt conſuetudo recepta. Sic Suarez *lib.*4. *de hor. can. cap.*12. *à num.*11. Azor. 1. *part. lib.* 10. *cap.*11. *quæſt.*5. *&* 6. Leſſius *lib.*2. *cap.*34. *dub.*33. *num.*184. Petrus Navarra *lib.*2. *cap.*2. *num.*114. *& ſequentibus*, Bonacina *diſp.*1. *de hor. can. quæſt.*2. *p.*2. §.1. *num.*18. Garzia 3. *part. de benef. cap.*12. *num.*518.

Ratio eſt. Quia hic modus fundationis, ſtatuti, conſuetudinis, ſeu privilegii, turpitudinem non habet, ſed potiùs decorem, & ſplendorem ſpecialem in Eccleſiæ miniſtris, & Eccleſiæ authoritatem extollit, quæ varios miniſtros habet, alios ad cantum divinorum officiorum deputatos, alios deputatos ad aſſiſtendum ſupradictis officiis, ſuáque præſentia actum condecorandum. Neque hæc fundatio, conſuetudo, aut privilegium contrarium eſt *cap. fin.* 29. *d.* neque Concil. Trident. *ſeſſ.*14. *cap.*12. *de reformatione.* Nam in ſupradicto cap. finali ſolùm obligantur clerici Eccleſiæ deputati, ut conveniant ad Eccleſiam ad officium pſallendum in choro, quod ſatis impletur, ſi omnes clerici ad illud officium conveniant pro ſuo munere, & obligatione, ita ut qui fuerint deputati ad pſallendum conveniant ad pſallendum, qui verò ad aſſiſtendum, & actum ſua præſentia condecorandum, conveniant ad aſſiſtendum eo modo. Tridentina Synodus ſolùm dicit compellendos eſſe præbendatos, ut divina officia per ſe, & non per ſubſtitutos obeant, & Epiſcopo celebranti aſſiſtant & interveniant, atque in choro ad pſallendum inſtituto hymnis, & canticis Dei nomen reverenter, diſtinctè, devotéque laudent: Quæ omnia non convincunt obligatos eſſe Canonicos horas canere. Tum quia ibi nomine divinorum officiorum non horæ Canonicæ, ſed miſſa, Evangelium, & Epiſtolæ aliáque ſimilia munera intelliguntur: ſi quidem de horis Canonicis poſtea ſubjungit, debere ad pſallendum convenire. Tum quia non per ſubſtitutos divina officia obeunt Canonici quando ex fundatione Eccleſiæ, ſtatuto, vel conſuetudine ſignati ſunt qui canant, & qui aſſiſtant. Aſſiſtentes enim, & canentes nomine proprio ſua munera exequuntur. Item aſſiſtentes ſua præſentia, divina officia per ſe obeunt, & Deum reverenter devotè laudant.

Adde, etſi ſupradicta conſuetudo contraria ſit *cap. fin.* 92. *d.* & Tridentini decreto, poſſe nihilominùs adverſus illa prævalere, ſi ſit legitimè præſcripta: quia nec reprobatur à Tridentino, neque eſt juri naturali contraria, ut rectè expendit Azor. *lib.*10. *cap.*11. *q.*6. Garzia 3. *p. de benef. cap.*2. *num.*522.

Imò non ſolùm conſuetudine, privilegio, atque ſtatuto induci poteſt Canonicum ſatisfacere ſuæ obligationi, ſi choro aſſiſtat privatim recitans; ſed etiam ſi abſens à choro alium ſubſtituat, ut nomine ipſius aſſiſtat, & diſtributiones lucretur. Quia hæc nullam turpitudinem continet, & poteſt pluribus cauſis honeſtari. Sic aliis relatis docet Bonacina *diſp.*2. *de hor. can. quæſt.*1. *p.*5.

PUNCTUM IV.

Quomodo præbendati assistere choro, & recitare horas Canonicas teneantur, ut possint distributiones horis correspondentes lucrari.

1 *Non desunt qui affirment assistentem absque attentione lucrari.*
2 *Probabilius est debere attendere.*
3 *Quid de Præbendatis obligatis ad canendum.*
4 *Omittens suam partem recitare attendens ad eam, quæ ab aliis recitatur dimidiam partem fructuum lucratur secundùm probabilem sententiam.*
5 *Reputarem probabilius nullas lucrari distributiones.*
6 *Si partem tuam canis, & aliorum, etsi procures non percipias, lucraris.*
7 *Quid dicendum de versibus organo dictis.*

1 SI de præbendatis obligatis tantùm ad assistendum loquamur, non desunt Doctores, qui affirmant distributiones lucraturos quomodocumque ibi assistant, etiamsi non attendant, sed cum aliis loquantur, modò postea privatim recitent, hoc enim semper supponitur. Sic docet alios referens Garzia *de benefic. 3. quæst. num.* 514. & tradit Suarez *lib.* 4. *cap* 14. *à num.* 12. & ratio est: quia ii verè assistunt etsi indebitè. Ergo lucrantur distributiones assistentibus concessas. Item ii, non possunt dici abesse à choro. Ergo non possunt ut absentes distributionibus privari. Adde in Concilio Lateran. & in constit. Pii V. distributionibus privantur ii, qui privatim non recitant etiamsi choro assisterint. Ergo è contrario si choro interfuerunt corporaliter, & postea recitaverint privatim distributionibus privari non debent.

2 Nihilominus probabilius censeo hunc Canonicum corporaliter assistentem, neque divinis officiis attendentem, sed voluntariè distractum maximè scribendo, confabulando, vel dormiendo nullo modo distributiones lucrari. Sic Azor. 1. *p. lib.* 10. *cap.* 11. *q.* 5. Petrus de Ledesma *summa* 2. *p. tr.* 9. *cap.* 4. *ult. conclus. difficult.* 1. & 2. Ludovicus Lopez *instruct. conscientiæ* 1. *tom. c.* 246. Vega 1. *p. sum. c.* 128. *casu* 10. Manuel Rodrig. *in sum.* 1. *tom. cap.* 245. *num.* 5. Raphaël de la Torre, *controvers.* 10. *disp.* 7 & 9. Bonacina *disp.* 1. *quæst.* 3. *punct.* 2. §. *num.* 19. & 21. & Barbosa 3. *de potest. in allegat.* 53. *num.* 132. Ratio est, quia distributiones conceduntur ob præsentiam, & assistentiam humanam, & honorariam cedentem in Dei cultum, & authoritatem divinorum officiorum: atqui voluntariè distractus est, ita ut ad officia divina nequaquam attendat, nullatenus dici potest ipsis mortaliter, & humano modo præsens, *ex lege coram* Titio *ff. de verb. significat.* Ergo.

3 Quod si de prebendatis obligatis ad canendum sermo sit, dicendum est esse obligatos primò canere; nec satisfacere si submissa voce recitent. Secundò, esse obligatos attendere ad ea, quæ alius chorus canit: quia hæc necessaria sunt ut officium puplicè persolvatur alternatim, & unus chorus cum alio communicet. Sic Suarez *lib.* 4. *de hor. can.* 12. *num.* 9. & 10. Lessius *lib.* 2. *de justitia cap.* 34. *dub.* 33. *n.* 184. Bonacina plures alios referens *disp.* 1. *de hor. canon. quæst.* 3. *punct.* 2. §. 1. *num.* 17.

4 Difficultas autem est. An supradictus præbendatus submissa voce recitans suam partem, vel non recitans, sed solùm attendens ad partem, quam alius chorus recitat, lucretur mediam partem distributionum?

Placet pluribus Doctoribus lucrari: quia dimidiatè officium suum exequitur, quatenus ad partem, quæ alius chorus recitat attendit. Ergo accipere debet dimidium stipendium. Item dantur distributiones non solùm pro cantu, sed etiam pro assistentia. Ergo qui assistit tam exequitur munus, cui aliqua pars stipendii correspondet. Ergo lucratur illam. Sic Suarez *lib* 4. *cap.* 12. *n.* 8. Petrus Navarra *lib.* 1. *de Restitut. cap.* 2. *n.* 222. Cenedo *collect.* 15. *ad* 6. *num.* 6. Bonacina alios referens *disput.* 1. *quæst.* 3. *punct.* 2. §. 1. *num.* 17. Neque obstat Constitutio Pii V. statuentis non lucrari fructus, & distributiones, qui, cum aliis choro assistit, non recitat. Responderi enim potest non lucrari integrè, sed dimidiatè. Secundò, non lucrari nec dimidiatè, si non recitet ibi, vel extra. Quia omittenti recitationem publicam, vel privatam imponitur pœna amissionis omnium fructuum.

5 Cæterùm mihi hæc doctrina difficilis est. Putarem sanè supradictum nullas distributiones lucrari. Quia distributiones non conceduntur iis præbendatis ob assistentiam infrugiferam & mutam, sed ob assistentiam quæ deservit publicæ recitationi. Item conceduntur publicè recitantibus, seu ob recitationem, quæ fideles ad devotionem excitare possit. Sed qui submissè recitat, vel non recitat, sed solùm attendit ad ea, quæ alius chorus recitat, publicè non recitat, & consequenter ejus recitatio publica non est. Ergo non est digna ulla distributione. Quòd si dicas non esse dignam ulla distributione, quatenus ab ipso procedit, sed quatenus ab aliis oritur, & ipse attendit: quia secundùm illam partem recitatio est publica, obstat, quia si ipse publicè non recitat, ita ut alii ipsum percipiant, non communicat cum aliis in recitatione, & exercitatione aliorum non fit unum officium Canonicum publicum. Neque enim dici potest recitare officium Cononicum ille, qui alternos versus pronunciaret omissis in termediis.

6 Sed quid si tuam partem caneres, & percipere non posses, quam alius chorus canit, satisfacere esne obligationi chori, ut posses distributiones integras percipere?

Respondeo te satisfacere, posséque distributiones recipere modò postea privatim suppleas, quæ non percepisti: quia per te non stetit quominus perciperes, & cùm aliis in recitatione communicares. Sic Navarr. *de orat. cap.* 11. *num.* 41. Monet *de distribut.* 2. *p. quæst.* 2. *num.* 47. Suarez *lib.* 4. *cap.* 30. *num.* 15. Bonacina *disp.* 1. *quæst.* 3. *punct.* 2. §. 1. *num.* 20. Quod autem debeas privatim supplere, quæ non percepisti convincit hæc ratio: quia partem, quam non percipis, non potes dici recitasse; quia sola perceptione, seu auditione, tuam efficere potes: at non recitans officium divinum privatur omnibus distributionibus etiamsi choro interfit ex Bulla Pii V. Ergo.

Quocirca non approbo, quod Emanuel Sa *verbo Horæ, num.* 9. affirmat, hunc non esse obligatum privatim supplere: quia contrarium ex ratione superiùs dicta colligitur, & notavit Bonacin. *cum aliis suprà num.* 20.

7 Hinc à fortiori infertur versus, qui organo, seu musico instrumento dicuntur deberi ab aliquo pronuntiari, aliàs non satisfacis obligationi recitandi officium, nisi, vel eos versus pronuncies, vel audias, etiamsi obligationi chori facias satis: quia pulsatio organi, seu musici instrumenti non est recitatio. Sic Suarez *cap.* 14. *n.* 15. Bonacin. alios referens *disp.* 1. *q.* 4. *punct.* 2. *num.* 12.

Secundò infero, si dum alii recitant, tu choro ex officio, vel superioris mandato interfis, præbendo thus, transferendo libros ex una ad aliam partem satisfacere obligationi, & assistentiæ in choro; debere tamen privatim postea recitare, si ob illa munera à recitatione tuæ partis, & ab attentione alterius impediaris. Sic Vasquez *de benef. cap.* 4. §. 1. *dub.* 6. *n.* 111. Bonacina *de hor. can. q.* 1. *punct.* 2. *n.* 13.

Tertiò infero Canonicos pœnitentiarios, qui dum

officia divina celebrantur, audiunt confeſſiones, & Decanum, aliósque Canonicos qui ex proprio officio aliis miniſteriis incumbunt, ſatisfacere ſufficienter obligationi choro aſſiſtendi: quia reputantur ut præſentes, etſi privatæ recitationi non faciant ſatis. Sic aliis relatis docet Bonacina *n.* 14. & colligitur ex Trident. *ſeſſ.* 22. *cap.* 3. *de reformatione.*

Punctum V.

Quo ordine, quo tempore, quo loco, & quo corporis habitu, & ſitu horæ Canonicæ ſint publicè celebrandæ.

1 *Servandus eſt ordo, & tempus ab Eccleſia præſcriptum.*
2 *Locus non eſt alius ab Eccleſia.*
3 *Sedere in proprio ſtallo, & veſtes Canonicales ferre, non eſt neceſſarium ex vi juris communis, ſecus eſſe poteſt ex conſuetudine.*

1 SErvandum eſſe ordinem, & tempus ab Eccleſia præſcriptum in recitatione publica horarum conſtat manifeſtè, tum ex conſuetudine, tum ex rubricis Breviarii, tum ex decreto Pii V. mandantis horas recitare juxta formam ibidem præſcriptam ad quam non ſolùm ſubſtantia, ſed modus, & tempus pertinet. Quocirca teneris primò Matutinum, & Laudes, deinde Primam, poſtea Tertiam, & ſic de reliquis ſuo tempore recitare. At ſi hunc ordinem horarum invertas, vel notabiliter eum anteponas, vel poſtponas abſque gravi, & publica cauſa, crederem in recitatione publica eſſe mortale. Quia tollis uniformitatem, quæ Eccleſiæ decorem ſpecialem tribuit, & occaſionem præbes gravem offenſionem, & ſcandalum generandi. Sic Suarez *lib.* 4. *cap.* 11. 7. Filliucius *tract.* 23. *cap.* 6. *quæſt.* 2. Carol. Macig. *de horis can. cap.* 45. *ad fin. n.* 5. quamvis rigoroſum videatur Bonacinæ *diſput.* 1. *q.* 3. *p.* 4. *num.* 4.

2 Quoad locum attinet, certum eſt debere eſſe Eccleſiam *ex cap. fin.* 92. *d. cap.* 1. & *Clement.* 1. *de celebrat. Miſſarum*: & aliis textibus. Neque in alio loco niſi neceſſitas gravis, aut conſuetudo legitimè præſcripta ſuadeat, ſatisfacere huic obligationi potes. Bonacina *ſeſſ. p.* 5. *à num.* 1.

3 De obligatione ferendi veſtes, quas alii Canonici in choro ferre ſolent, & de ſedendo in proprio ſtallo, ut diſtributiones lucrentur, nihil eſt à jure præſcriptum. Quocirca ſi cum aliis aſſiſteres, & horas publicè recitares, etiamſi habitum illum choro deputatum non deferres; neque in proprio ſtallo ſederes diſtributiones acquireres ex vi juris communis; quia præſtas conditionem ad lucrandas diſtributiones à jure præſcriptam, quæ ſola eſt publica in Eccleſia recitatio. Sic Bonacina *diſput.* 2. *quæſt.* 4. *p.* 1. *fine.*

At ſi ex conſuetudine, vel ſtatuto Eccleſiæ cautum ſit, ne aliquis diſtributiones lucretur, niſi taliter indutis chorum ingrediatur, & in proprio ſtallo reſideat; ſine dubio illas non lucrabitur, ſed tanquam abſens à choro eſt reputandus, qui his caret conditionibus. Quia hæc conſuetudo, vel ſtatutum rationabile eſt, & approbatur à Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 11. *de reformatione in fin.* Sic Bonacina *ſuprà* Garzia plures referens 3. *c.* 2. *num.* 357.

Punctum VI.

Sub qua pœna teneantur choro aſſiſtere.

1 *Deciſio Bonifacii VIII.*
2 *Proponitur dubium. An ante judicis ſententiam diſtributionibus privetur.*
3 *Reſolvitur privari.*
4 *Ultra ſupra dictam privationem aliis pœnis puniri poſſunt.*
5 *Explicatur quid nomine diſtributionum, & fructuum intelligatur.*

1 REſpondet Bonifacius VIII. *in cap. unico de cler. non reſident. in* 6. ſub privatione diſtributionum obligatos eſſe. Quia diſtributiones donantur ſolùm choro intereſſentibus ſeu præſentibus, ut conſtat ex ſupradict text. & Trid. *ſeſſ.* 24. 12. *de reformatione.* Qui igitur illegitimè abeſt illas non lucratur. Ergo illis manet privatus.

2 Solùm eſt difficultas, an his diſtributionibus privetur illegitimè abſens ante judicis ſententiam. Et ratio difficultatis eſt. Quia nullam pœnam etiam privativam, quæ propria pœna eſt à cenſura diſtincta, tenetur delinquens ſubire, neque habet effectum quouſque ſententia, ſaltem declaratoria criminis accedat, ut ex probabili ſententia diximus tract. de legibus. Sed harum diſtributionum privatio eſt pœna, & non cenſura. Ergo probabile eſt abſentem non eſſe obligatum illam ſubire, quouſque ſententia declaratoria criminis accedat.

3 Cæterùm omnino tenendum eſt ante omnem judicis ſententiam ſic abſentem manere privatum diſtributionibus, quas, ſi divinis intereſſet obtinere potuiſſet. Sic ſupponunt omnes, & tradit expreſsè Moneta 3. *p. quæſt.* 7. Bonacina *diſp.* 2. *de hor. can. q.* 7. *punct.* 2. *num.* 2. Ratio eſt manifeſta. Quia nullus retinere poteſt rem, cujus dominium acquirere non poteſt, neque ſuam facere: Sed abſens illegitimè à choro, diſtributionum dominium acquirere non poteſt, neque ſuas facere. Ut expreſsè à Bonifacio VIII. in dicto cap. unico eſt definitum. *Qui aliter* (inquit) *de diſtributionibus ipſis receperint, quam intereſſendo divinis officiis in eiſdem Eccleſiis, earum ſic receptarum dominium non acquirant, nec faciant eas ſuas, imò ad omnium reſtitutionem, quæ contra hujuſmodi conſtitutionem receperint teneantur.* Idem confirmavit Trident. *ſeſſ.* 24. *c.* 12. *de Reformat.* Ergo de facto abſens ante omnem ſententiam manet diſtributionibus privatus: privatione inquam, quæ propriè pœna non eſt. Quia non privatur beneficiatus jure aliquo quæſito contra ejus voluntatem, ſed potiùs ipſemet ſe privat non reſidendo diſtributionibus, quas reſidendo obtineret. Sicuti ſi alicui eſſet certa quantitas à teſtatore legata, ſi in tali vel tali loco reſideret: ſi ipſe conditionem non præſtaret ob ejus onus, legato privatus eſſet: & tamen non diceretur legati privatio illi eſſe pœna, quia nunquam ad legatum jus habuit, niſi poſita conditione. Sic dicendum in diſtributionibus, ad quas beneficiatus jus non habet, niſi poſita divinis officiis intereſſentia. Et ex his ſolvitur ratio dubitandi.

4 Præter ſupradictam privationem diſtributionum, ſi beneficiati ultra tempus à Concil. Trident. *dict. ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *de Reformat.* permiſſum, abfuerint: pro primo anno, & prima vice privandi ſunt dimidia parte fructuum, quo reſidendo, & intereſſendo divinis fuerint lucrati. Quod ſi iterum ea fuerint uſi negligentia, privandi ſunt omnibus fructibus: creſcente verò contumacia non ſolùm fructibus, ſed beneficio ſunt ſpoliandi. Sic Concilium. Hæc igitur privatio eſt propria pœna, & non ipſo jure lata, ſed imponenda per judicem, ut conſtat ex verbis textus, & notavit Rota *in cauſ. Cautienſ. fructuum coram* D. Orano 10. *Aprilis* 1592. Garzia *de benefic.* 3. *punct. cap.* 2. *num.* 152.

Qualiter autem in hac privatione debeat judex procedere ex variis deciſionibus Rotæ tradit Garzia *ſuprà num.* 154. & *ſeqq.*

5 Sed inquires. Quid nomine diſtributionum, & fructuum, quibus beneficiatus, ob abſentiam à choro privatur, veniat intelligendum?

Brevitet

Breviter respondeo sub nomine distributionum venire intelligendos illos proventus, quos beneficiatus acquirit ob continuam chori interessentiam, Garzia plures referens 3.p.c.2.num. 440. Riccius *praxi decis.* 495. Tuschus *tom.* 2.*lit. d. concl.* 511. Moneta 1.*p.q.* 2.*num.* 12. Bonacina *disp.* 2. *de horis can. q.* 2. *p.* 1. *in principio*, & alii. Sub fructuum nomine comprehendo annuos redditus beneficiato ob beneficii titulum concessos: & licèt ad illorum acquisitionem aliqua assistentia requiratur, non habetur ad illam respectus. Sic Garzia *suprà* Moneta *q.*6. Bonac. *num.* 4. Tusch. *num.* 8. Gonzales *ad* 8. *Regul. Cancellar. procem.* §.7.*num.* 154. Ex quo fit distributiones quotidianas à fructibus beneficii distingui, ut manifestè constat ex Trident. *sess.* 24. *c.* 12. *de Reformatione.*

Punctum VII.

An Canonici à choro absentes teneantur solvere Annatam, Quindennium Charitativum subsidium, decimam & pensionem, quæ debebant solvere si choro interfuissent & distributiones lucrarentur.

1 *Quid sit Annata, Quindennium, & reliqua supradicta.*
2 *Annata & Quindennium non solvitur ex distributionibus quotidianis.*
3 *Item nec pensio. Possunt tamen ex voluntate Pontificis aliquando iis imponi.*
4 *Sic imposita censetur quando Pontifex concius beneficium non habere alios redditus adhuc illud gravat.*
5 *Decima ex fructibus beneficii regulariter non solvitur. Quando id censeatur.*
6 *Si Annata, vel Quindennium super distributiones fundatum sit, debet beneficiatus solvere, tametsi integro anno à choro abfuerit.*
7 *Charitativum subsidium, Decima, & Pensio debentur, si culpabiliter à choro absit; secus si inculpabiliter.*
8 *Apponitur limitatio, sed non approbatur*
9 *Satisfit rationibus n.* 7. *adductis.*
10 *Capitulum recipiens distributiones tuæ præbendæ, quas tu reciperes, si adesses, pensionem solvere non teneri probatur.*
11 *Probabilius est obligatum esse.*
12 *Ante divisionem fructuum & applicationem singulis est obligatum Capitulum solvere pensionem, si in se velit illam partem fructuum retinere.*
13 *Si interessentibus dividat, omnes illi obligati sunt hypothecaria actione pensionem solvere.*

1 PRæmittendum est primò quid sit Annata, Quindennium, Charitativum subsidium, Decima & Pensio. Annata est dimidia pars fructuum unius anni, quæ Cameræ Apostolicæ solvitur à beneficiatis obtinentibus à Sede Apostolica beneficia, 24. ducatos camerales excedentia, quam partem fructuum debent solvere beneficiati, eo ipso, quo beneficia impetrant independenter à reali fructuum perceptione. Quia sub eo onere, & obligatione solvendi illam partem fructuum in sustentationem ministrorum Pontificis, ab ipso Pontifice beneficia conferuntur. Sic colligitur ex Azor. 1. *p. lib.* 7.*c.*12.*q.*1. Gigante *de pensionibus q.* 16. *num.* 2. Bonacina *d.*2.*de hor. can.q.*6.*p.*1.*in principio.* Gonzal. *ad* 8.*reg.Cancellariæ* §.7.*n.* 167. Flamin. Paris. *de Resignation. lib.* 12.*q.*2.*n.*63.

Quindennium loco annatæ succedit, ejusque naturam imitatur: Estque dimidia non integra pars fructuum unius anni beneficii à Sede Apostolica uniti alicui communitati, Collegio, vel capitulo, quod Collegium, vel communitas solvit Cameræ Apostolicæ decimoquinto anno illam partem fructuum, quasi tunc beneficium illud vacaret, & denuò inciperet possidere; ne Camera Apostolica ex perpetua unione beneficii defraudaretur annata, seu pensione, quæ sibi competeret quoties beneficium vacaret, si unitum non esset. Sic Bonacina *num.* 2. Azor. *cap.* 13. *per totum.* Moneta *de distribut.* 3. *punct. quæst.* 9. *num.* 37. Mandos. *tract. de privileg. ad instar. gloss.* 7. & alii.

Charitativum subsidium dicitur illud, quod Episcopus exigere potest à clericis beneficia possidentibus ex fructibus beneficii. *Iuxta textum in c. Conquerenti, de officio ordinarii in c. cùm Apostolus, de Censibus, & extravag. Vas electionis, de Cens. inter communes.* Decima est illa decima pars fructuum, quæ in recognitionem divi Supremíque Domini parochis solvitur, aut aliis loco parochorum ex præscripto Summi Pontificis. Colligitur ex tote titulo de decimis.

Pensio est onus beneficio, seu fructibus beneficii impositum authoritate Sedis Apostolicæ, quia nullus alius gravare beneficia potest. *Juxta* textum *in c.* 1. *Ubi Ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur.*

2. Secundò præmitto. Annata & quindennium regulariter non est solvendum ex distributionibus quotidianis. Quia solùm solvitur ex fructibus beneficii, distributiones autem sub fructuum nomine non comprehenduntur, quia non ex beneficio, sed potiùs ex personali labore, & divinis assistentia proveniunt. Sic Gonzales plures refert. *ad* 8. *reg. cancellar.* §.7. *procem. num.* 166. Bonacina *disp.* 2. *quæst.* 6. *punct.* 7. *n.* 7. Flamin. Paris. *de resignat. lib.* 10. *quæst.* 2. *num.* 63. Quod est intelligendum etiamsi beneficium in solis distributionibus consistat, adhuc non debetur ex illis annata; ut constat in Canonicatibus Ecclesiæ Toletanæ, Hispalensis, Compostellanæ, &c. qui valorem duorum millium ducatorum attingunt, sed quia totus valor in distributionibus quotidianis consistit, nulla solvitur annata Gonzalez & Bonacina 5. Idem dicendum est de charitativo subsidio, nequaquam ex distributionibus quotidianis deberi regulariter, inspectóque communi, Bartholomæus Bellezin. *tract. de Charitativo subsidio quæst.* 76. *n.*5. & 2. & Gonzalez *n.* 174. Bonacina *n.* 9. Azor. 2.*p.lib.*9.*c.* 14. *quæst.* 6.

3. Pensio similiter regulariter non censetur imposita, nec solvenda ex distributionibus quotidianis, sed ex beneficii fructibus. Quia distributiones quotidianæ constitutæ sunt ad divini cultus augmentum, & in mercedem personalis laboris; non igitur censendæ sunt gravatæ pensione, nisi id clarè constet. Sic Azor. 3.*p.lib.*8.*c.*8.*quæst.*17. Moneta, 3.*p.quæst* 8.*nu.* 1. Rota Romana. *decis.* 134. *in novis*, & alii apud ipsos. Dixi annatam charitativum subsidium, & pensionem regulariter, & inspecto jure communi non censeri imposita super distributiones, sed super fructus, ut indicarem posse Pontificem hæc omnia onera distributionibus annectere. Quia cum ipsi competat beneficiorum, reddituum, emolumentorum, aliorúmque Ecclesiasticorum proventuum libera dispensatio *c.* 2.*de præbendis in* 6. poterit sic distributiones quotidianas gravare.

4. Solùm est dubium. An sic gravare censeatur, si beneficium nullos alios fructus habeat præter quotidianas distributiones? Cui dubitationi affirmativè respondeo, si id Summo Pontifici manifestetur, & adhuc pensionem fructibus illius beneficii imponat: quia non est censendus Pontifex illusorium actum facere, *gloss. c. un. de Cleric. non resid. in* 6. Moneta *de distributionibus*, 1.*p. quæst.*5.*n.*14. Azor. 2. *p.lib.*8.*c.*8. *quæst.*2. Secus verò si Pontifici notum non fuit, neque ipse expressè suam voluntatem explicavit. Quia censendus est pensionem imponere juxta terminos juris communis, & sic solùm fructus beneficii gravare, non distributiones.

5. Decima

5. Decima neque ex fructibus beneficii, neque ex distributionibus regulariter est solvanda *ex text. in cap. 2. de decimis in priori parte*, & tradit Suarez *de decimis c. 17. num. 23.* quia non est solvenda decima à personis Ecclesiasticis ex iis, quæ speciali titulo acquisita sunt, ut tradit *gloss. in sup. dict. cap.* ac proinde, nisi expresserit Pontifex suam intentionem, nullo modo debetur. Hanc autem intentionem sufficienter exprimere censetur, si mandet decimam solvere de redditibus, & proventibus beneficii fabricæ, Collegii, &c. quia tunc ex fructibus est solvenda. Si verò addat ex redditibus, & proventibus quibuscumque Ecclesiasticis, ex distributionibus, & fructibus solvenda est: quia distributiones (licèt non sint propriè fructus, & proventus beneficii) sunt tamen fructus & proventus Ecclesiastici. Ut habetur expressè extravag. *unica de decimis circa finem vers. & quia non occurrit nobis.*

6. His suppositis dicendum est. Si Annata, vel Quindennium super distributiones fundata sint, debet beneficiatus illa solvere etiamsi integro anno choro abfuerit. Quia independenter à distributionum acquisitione, & horarum præsentia solvenda est. Datur enim annata, ut dixi, in ipso beneficii ingressu, & datur in significationem, seu gratitudinem beneficii accepti. Sic ex Moneta, Rota, & aliis tenet Bonacina *disp. 2. q. 6. punct. 1. num. 4. & 5.*

7. Difficultas autem est de charitativo subsidio, de decima, & pensione, an hæc debeantur si distributiones non lucreris? Ratio difficultatis est. Quia hæc sunt onera realia fructuum & distributionum. Ergo distributionibus non acquisitis non contrahitur onus hujusmodi. Item hoc onus contrahit, qui distributiones acquirit. Ergo non contrahit, qui illas amittit. Cæterùm distinguendum est, an omittas distributiones culpabiliter: an à culpa excusatus, quia legitimam causam habes absentiæ. Si culpa excusatus distributiones amittas, credo te non esse obligatum hæc onera subire: tum ob rationem dubitandi: tum quia non est æquum te absque culpa condemnari, ut ex propriis solvas ea; quæ solùm ratione fructuum quos debebas percipere, solvere teneris. At si culpabiliter distributiones amittas? probabilius existimo charitativum subsidium, & pensionem te esse obligatum solvere ex propriis. Ratio, quia videris obligatus non solùm tibi, sed pensionario & prælato laborare, & ita tenet Garzia *de beneficiis 1. p. c. 5. n. 230.* Bonacin. *disp. 2 q. 6. punct. 3. num. 10.*

8. Limitat autem Bonacina *num. 13.* Garzia cum Covarruvias *lib. 3. Variar. c. 13. num. 8. vers. duodecimo infero.* Didaco, Perez Ugol. Suarez, & aliis: dummodò tua culpa fuerit immediata causa non lucrandi distributiones: ut contingit cùm absens es ab Ecclesia, quia non vis ibi assistere. Secus verò si non ex tua immediata culpa, sed ex pœna, & impedimento à te oppositio illas non lucreris; ut contingit cum es excommunicatus, aut suspensus. Excommunicatio enim, & suspensio pœna est non culpa, ac proinde distributionum amissio ex illa proveniens tibi non est imputanda, *juxta c. Diversitatem, de concessione præbendarum*, & ibi Abbas *num. 11.* At hæc limitatio non est satis firma, si quidem qui causam damni dat, damnum dedisse videtur, & ita illam non approbat Bartolus, Albericus, Angelus, & Paulus *in lib. inter quas §. damnum, ff. de damno infecto.* Gigas, *quæst. 64.* Toletus *in Summ. lib. 1. cap. 13. in fine, in Romana editione.* Notanter dixi te esse obligatum charitativum subsidium, & pensionem impositam, super beneficii fructus & distributiones solvere, & omisi loqui de onere decimarum: quia decimam existimo te non esse obligatum solvere, quoties fructus & distributiones non percipis, etiamsi tua culpa omittas percipere. Quin obligatio decimarum non est absoluta, sed ex suppositione, quod acquiras fructus decimationi subjectos. Ad pensionem autem, & charitativum subsidium absolutè ratione beneficii videris obligatus.

9. Ad rationem dubitandi respondeo, verum esse charitativum subsidium, & pensionem onera esse realia fructuum, & distributionum; ut aliis relatis docet Guttierrez *can. 99. lib. 1. cap. 5. num. 111.* Sed hoc non obstat quo minus illa onera ex propriis tenearis subire, si tua culpa non acquiris fructus, ex quibus possis solvere. Ad confirmationem nego consequentiam. Nam esto acquirens distributiones teneatur illa onera subire (quod satis est dubium ut statim videbimus) at non revelat, quia amittens sua culpa fructus similiter teneatur: pensionariúsque duplicem habet actionem, vel contra Capitulum percipiens fructus, vel contra beneficiatum omittentem fructum.

10. At quia hæc quæstio quotidiana est & gravissima, placet ampliùs examinare; an Capitulum teneatur hæc onera subire, dum distributiones percipit, quas tu, si choro adesses, perciperes? Negat Toletus *lib. 1. Summ. cap. 14. ad finem, numer. 13.* Guttierrez *lib. 1. quæst. can. cap. 1. num. 20.* Moneta *de distributionibus 3. p. quæst. 8. num. 17. & sequent.* Navar. *consil. 1. de solut. pension.* Moventur. Quia capitulum omnes distributiones absentium, & præsentium recipit, jure proprio interessentibus dividendas, jure inquam proprio non decrescendi. Sed ante hanc divisionem non est Capitulum ad charitativum subsidium, pensionémque solvendam gravatum: quia pensio non est imposita super cumulum fructuum omnium præbendarum, quia non est imposita super omnes præbendas, sed super unam tantum; facta autem divisione nullus Canonicus videtur obligatus ad illorum onerum solutionem, quia omnes fructus, quos quilibet recepit, illos recipit jure proprio suæ præbendæ, quæ gravata non est. Item si beneficium, cui est gravata pensio extingueretur, nullósque redderet fructus possidenti, nulla esset obligatio solvendi pensionem. Sed beneficium, quod nullos alios fructus habet præter quotidianas distributiones non possidens illud abest à choro comparatione illius reputatur extinctum, nullósque reddit fructus. Quod à fortiori procedit cum Canonicatus vacat, & Capitulum ob vacationem percipit, percipit enim illos jure proprio, non jure præbenæd, quæ non est.

11. Nihilominùs probabilius censeo, & in praxi omnino sequendum obligatum esse Capitulum ad solutionem pensionis, charitativi subsidii, & aliorum onerum quæ præbendæ impositæ sunt, dum ipsum Capitulum recipit distributiones, & fructus alioquin obventuros præbendato, si esset, vel resideret, divinísque interesset. Sic Rubius *in sua praxi vers. praxis pensionum, decis. 433.* Gigas *de Pensionibus, quæst. 51.* Roman. *cons. 388.* Gonzalez *ad reg. 8.* Cancell. *gloss. 5. §. 5. num. 44. & sequent.* Quaranta *verbo distributiones quotidianæ ad finem.* Garzia *de beneficiis, 1. p. cap. 5. num. 224.* Barbosa *3. p. de potestate Episcopi allegat. 53. num. 177.* Bonacina *disp. 2. quæst. 7. punct. 3. num. 9.* Navarrus *cons. 3. de solut. num. 3. in fine, mutavit sententiam quam consil. 1. amplexus fuerit*, & alii plures apud ipsos. Moveor præcipuè, tum quia sic declaravit Clemens VIII. ann. 1592. quodam brevi in favorem D. Alphonsi Coloma postea Episcopi Carthaginensis. Præcepit enim Capitulo Ulisbonensi solvere ei pensionem sexcentorum ducatorum impositam super Canonicatu illius Ecclesiæ uti à Capitulo debitam; eò quod perceperit distributiones Canonicatus super quibus erat pensio imposita. Cui declarationi inhærens Rota Romana sæpè in hanc partem tulit sententiam. Ut 4. Junii 1693. in una Romana pensionis coram D. Lira, & in alia Conimbricensi pensionis de ordine ejusdem Clementis 28. Januarii anni 1605. coram illustrissimo Cardinali Millino, & in una comen. pen-

sionis

sionis de ann. 1606. & aliis, quæ passim à Doctoribus referuntur; sed hoc omnino ostendunt intentionem Pontificis esse extrahere ex illa mensa Capitulari partem correspondentem præbendæ, super quam pensionem imponit, illámque obligare ad illius pensionis solutionem.

12. Ex quo fit ante divisionem fructuum, & cuilibet illorum applicationem, obligatum esse Capitulum ad solutionem pensionis, si in se velit retinere, aut aliis interessentibus applicare, illam partem fructuum, quæ beneficiato gravato, si assisteret esset concedenda. Quia illa pars indeterminatè à cumulo fructuum ex voluntate Pontificis est extracta, & ad pensionem gravata ex gratia Pontificis independenter à servitio possessoris. Negari enim non potest hunc modum imponendi pensionem possibilem esse. Quod autem sit convenientior inde probatur manifestè. Quia intentio Pontificis in concedenda pensione est, providere certò, & infallibiliter pensionario sustentationem: at si pensionarius non posset obtinere pensionem à Capitulo recipiente fructus, & distributiones tempore, quo beneficiatus non existit, vel non recitat, non certò & infallibiliter, annuatim pensionario erit provisum. Quod si respondeas personaliter beneficiatum esse obligatum ad illius solutionem? Præterquam quod est dubium, cum fructus nullos recipit, non infertur secuta pensionarii sustentatio, si quidem beneficiatus sæpè impotens est ad solvendum; & ex alia parte, cum non possit pensionarius fructus sequestrare, remanebit insolutus. Adde Capitulum succedit loco beneficiati non recitantis, seu non assistentis horis, sed beneficiatus non potest sibi lucrari pensionem. Ergo neque Capitulum. Ergo tenetur ad illius solutionem, Vide Gonzalez *suprad. loco, n.* 48. *& seqq.*

12. Secundò infero, si de facto Capitulum pensionem non solvat, sed omnes fructus, & distributiones præbendæ gravatæ correspondentes interessentibus dividat, obligatos esse sic accipientes pro rata, hypothecaria actione ad pensionis solutionem. Hoc tamen venit limitandum dummodò beneficiatus gravatus non receperit fructus sufficientes ad solutionem pensionis. Quia tunc ipse est, qui est obligatus, non alii Canonici Sic Bonac. *disp. 2. q. 6. punct. 3. n.* 10. Gonzalez *ad reg.* 8. Cancell. *gl.* 5. § 5. *in fine.*

Punctum VIII.

Quibus accrescant distributiones & fructus, quos beneficiatus amittit ob chori absentiam.

1 *Promittitur divisio fructuum aliquarum Ecclesiarum.*
2 *Portiones absentium ad præsentes pertinent facta supradicta divisione.*
3 *Portiones amissæ ob non residentiam competunt interessentibus, cùm amittitur.*
4 *Fructus amissi non ipso jure competunt Canonicis interessentibus, quando dividuntur.*
5 *Si patrimonium inter Ecclesiæ fabricam, & ministros non sit divisum, interessentibus accrescit, quod absentes amittunt.*
6 *Apponuntur aliquot limitationes.*
7 *Distributiones absentium an competant occupatis in utilitatem Ecclesiæ, vel alias impeditis? Proponitur dubitandi ratio.*
8 *Probabilius est supra dictas distributiones non deberi.*

1. PRæmittendum est in aliquibus Ecclesiis redditus Ecclesiasticos esse divisos in duas partes, quarum una applicatur Ecclesiæ ad ejus fabricam, ornamenta, cæteráque necessaria; altera pars applicata est ministris Ecclesiæ in eorum sustentationem, quibus pro qualitate servitii, à chori assistentia juxta præscriptam Ecclesiæ consuetudinem sua portio conceditur. In aliis verò Ecclesiis non est facta hæc divisio, sed ex patrimonio Ecclesiæ tam fabricæ, quàm beneficiatis providetur. Hoc supposito.

2. Dico primò. In Ecclesiis, in quibus est facta supradicta divisio, portiones absentium, & fructus quacumque ratione amissi ad mensam Capitularem pertinent interessentibus dividendi. Sic Moneta, *3. p. q. 6. num. 26. & 34.* Ioan. Guttierr. *lib. 1 can. q. c. 1. num.* 107. Covar. *3. var. c.* 13. *num.* 7. *vers. Quod verò* Bonacin. *disp. 1. quæst. 7. punct. 1. num. 2. in fine.* Garzia *de beneficiis 3. p. cap. 2. n.* 447. *probátque quadam decisione* Rotæ in causa Burgensi coram D. Penna 9. *May ann.* 1594. Ratio verò est. Quia per hanc divisionem exclusa est Ecclesia à pensione qualibet ministris competenti; unde si aliquis minister inhabilis factus est ad illius receptionem ad mensam Capitularem devolvitur ejus portio habilibus dividenda, non ad Ecclesiam. Hoc autem venit limitandum, nisi ipsa mensa Capitularis cederet juri, quod habet: quod contingit cum beneficiato illegitimè absenti distributiones donat, & remittit. Talis inquam remissio, & donatio nulla est quoad effectum transferendi dominium in beneficiatum *juxta* Trident. *sess.* 24. *c.* 12. At valet, quoad effectum se privandi distributionibus, quæ sibi obvenire debebant, & notavit Garzia *dicto c. 2. num.* 452. *& sequentibus*, ex quadam declaratione Congregationis quam dupliciter sublimitat. Primò, ut procedat respectu illorum, qui in donatione, seu remissione consenserunt, non respectu illorum qui contradixerunt, etiamsi fuerint minor pars. Quia in his, quæ tendunt ad damnum Capituli, sufficit unius contradictio ne à Capitulo gestum videatur. Secundò limitat, ut cum effectu sibi absenti distributiones donat, & applicat. Nam ante applicationem potest Capitulum retrocedere & impedire solutionem, eò quod remissio facta nulla fuerit.

3. Restat tamen difficultas. An illi fructus, & distributiones per absentes amissas competant Canonicis tunc interessentibus? An verò competant Canonicis actu existentibus, cùm illarum fit divisio. Sed distinguendum est inter fructus & distributiones. Dico ergo distributiones amissas ob non residentiam competere Canonicis actu interessentibus. Sic Rota *in una Valentia emolumentorum coram Mantica* 13. *Maij* 1593. *& in una* Gerund. *distributionum Lunæ* 16. *Februarii* 1604. coram illustrissimo Cardinali Bononiensi, *postea meritissimo* Pontifice Gregorio XV. *& in altera* Astoriensi residentiæ 6. *Junij* 1616. *Coram* Domino Coccino Rotæ Romanæ Decano: & aliis relatis à Garzia, *3. p. c. 2. n.* 446. Moneta, *3. p. quæst. 6. n.* 20. Guttier. *lib. 1. can. quæst. c. 1. num.* 106. Covar. *3. var c.* 13. *num.* 7. Azor. *2. p. lib. 7. c. 7. quæst.* 8 Augustin. Barbosa, *3. p. de potest. Episcop. alleg. 53. n.* 152. Probatur. Quia absentes amittunt ipso jure distributiones *ex c. Unico. de Cler. non resident. & ex* Trident. *sess.* 34. *c.* 12. Ubi distributiones solùm præsentibus conceduntur. Ergo illæ distributiones amissæ competere non possunt Canonicis præteritis, neque futuris, sed actu præsentibus, & interessentibus. Ergo illis sunt applicandæ quando fuerit facta divisio? Neque obstat distributiones illas à puncto absentiæ manere in mensa Capitulari, & Capitulum semper esse idem: *ex lege proponebatur, ff. de judicis*, quo minùs debeat Capitulum, quando illarum divisionem facit, attendere ad Canonicos, qui illo tempore, quo fuerant amissæ, residebant. Quia illi Canonici residentes jus ad illas acquisiverunt.

4. De fructibus verò, qui non ipso jure amittuntur, sed per sententiam condemnatoriam, dicendum est, illis Canonicis deberi, qui tempore quo solvuntur residunt. Ratio est. Quia tunc Capitulum illos fructus acquiriti, & consequenter Canonici tunc existentes.

Ergo

ergo inter illos est divisio facienda. Sic pluribus firmat Gonzalez *ad reg.* 8. Cancell. *gloss.* 37. *n.* 26. Garzia 3. *p. c.* 2. *n.* 429.

5. Dico secundò. Si patrimonium Ecclesiæ non sit inter fabricam & ministros divisum, tunc distributiones quotidianas, quas absentes amittunt secluſa in contrarium consuetudine interessentibus accrescunt. Sic Covarr. Azor. Barbosa. Moneta, Guttier. *suprà &* Bonacina *disp.* 2. *quæst.* 7. *punct.* 1. *in principio.* Colligitur ex Tridentino *sess.* 21. *cap.* 3. *& sess.* 24. *cap.* 12. Ratio hujus conclusionis est. Quia per hanc incitantur Canonici ad assistendum divinis officiis, ob quam causam distributiones fuerunt assignatæ.

6. Limitanda tamen est conclusio, ut non procedat. Primò, in distributionibus extraordinariis, & impropriis, quæ de redditibus alicujus dignitatis & personatus constitutæ sunt: lucrandis tamen ab eo, cujus est dignitas & personatus, ut sic ad residentiam & interessentiam divinis excitentur. Hæ enim distributiones aliis interessentibus non accrescunt, sed fabricæ Ecclesiæ, vel alteri pio loco arbitrio ordinarii applicandæ sunt. *Iuxta* Trident. *sess* 22. *cap.* 3. & varias declarationes sacræ Congregationis, quas adducit Garzia, 3. *p de beneficiis. cap.* 2. *n.* 465. & consentit Navarr. Miscel. 59. *de Oratione*, *n.* 6. Barbosa, 3. *p. allegationes* 53. *n.* 154. Bonacina, *disp.* 2. *quæst.* 7. *punct* 1. *n.* 1.

Secundò limitatur, ut non procedat in distributionibus ex quibus cuilibet præbendato interessenti est signata determinata pars, quia per hanc assignationem tacitè insinuatur illa debere esse contentum, neque ampliùs lucrari posse, & tunc si abest, cedit illa portio Ecclesiæ, non aliis præbendatis. Sic Navarr. Barbosa, & Bonacina, *suprà.*

Tertiò limitatur, ut non procedat in distributionibus amissis ob aliam causam præter absentiam à choro. Hæ enim distributiones non interessentibus, sed Ecclesiæ, si indigeat vel alteri pro loco arbitrio ordinarii sunt applicandæ. Quia ex nullo text. constat interessentibus deberi. Liberum est ergo ordinario eas, cui voluerit applicare. Bonacina *suprà*, & idem est de fructibus, quibus absentes privantur: ii inquam, non debentur interessentibus, sed Ecclesiæ, vel alteri pio loco applicandi sunt. Garzia. 3. *p. c.* 2. *num.* 156. Barbosa 3 *p. allegat.* 53. *n.* 150.

7. Sed inquires. An infirmi & impediti, & in utilitatem Ecclesiæ occupati distributiones absentium lucrentur, ac si personaliter residerent? Ratio dubitandi est: quia reputantur in jure interessentes: ergo non solùm debent sic reputari ad lucrandas distributiones sibi competentes, sed etiam absentibus competentes. Quia *Concil. sess.* 21. *c.* 3. *& sess.* 24. *cap.* 12. *de Reformat.* non videtur aliis concedere absentium distributiones, nisi iis, quibus concedit proprias, si quidem interessentibus concedit, quas absentibus denegat, neque aliud tertium genus personarum agnoscit. *Item in cap. unico de cler. non resident. in* 6. supradictis impeditis conceditur, ne amittant ob absentiam distributiones, quæ interessendo divinis illis debebant convenire; sed distributiones, quæ illis debebant convenire, si interessent sunt propriæ, & aliorum absentium. Ergo. Favétque usus, & praxis Ecclesiarum Hispaniarum in quibus distributiones, etsi pro singulis horis sint assignatæ, non illos accipit quis dum singulis horis intereſt, sed in fine anni, & tunc absentium distributiones dividuntur inter eos, qui & realiter præsentes fuerunt, & fixione juris præsentes reputantur.

8. Nihilominus censeo probabilius supradictis impeditis distributiones absentium non deberi. Sic tradit Bonac. *disp.* 2. *q.* 7. *punct.* 1. *in fine.* Moveor, quia in nullo textu invenitur expressum hos absentes ex causa infirmitatis, utilitatis Ecclesiæ, vel necessitatis corporalis lucrari aliorum absentium distributiones. Ergo non sunt illis concedendæ. Consequentia liquet. Quia nullum privilegium cedens in diminutionem divini cultus est præsumendum nisi expressè probetur, lucrari autem hos legitimè absentes aliorum absentium distributiones est privilegium cedens in diminutionem divini cultus. Primùm verò antecedens probo. *Nam in cap. consuetudinem de cler. non resident. in* 6. ubi de iis legitimè absentibus mentio fit, solùm permittitur ne amittant distributiones sibi obventuras, si residerent. Inquit enim textus. *Qui verò aliter, quam per præsentia divinis officiis de distributionibus ipsis quidquam receperit, exceptis illis, quos infirmitas seu justa, & rationabilis corporalis necessitas, aut evidens Ecclesiæ utilitas excusaret, rerum sic receptarum dominium non acquirat, nec faciat eas suas*, &c. Sed in his verbis non conceduntur aliorum absentium distributiones. *Item sess.* 21. Trid. *c.* 2. *& sess.* 22. *c.* 3. *& sess.* 24. *c.* 12. ubi de distributionibus lucrandis est sermo, solùm dicitur distributiones interessentibus, & deservientibus esse concedendas: neque verbum ullum est de iis infirmis & impeditis: ac proinde ex vi illius textus absentibus per infirmitatem nullæ distributiones deberent donari. Ergo sat est, si illis sua pars donetur, *dicto cap. Unico de cler. non resid. in* 6. Et ex his solvitur ratio dubitandi, excepto privilegio desumpto ex consuetudine, quæ si legitimè sit præscripta servanda est.

PUNCTUM IX.

Quæ causæ excusent beneficium à Choro, ut non obstante illius absentia distributiones lucretur.

TRes causas constituit Bonifacius VIII. *in c. unico de clericis non residentibus in* 6. *Infirmitatem scilicet, justam, & rationabilem corporis necessitatem, & evidentem Ecclesiæ utilitatem*, & subjungit, ut vidimus puncto præcedenti. *Qui verò aliter de distributionibus ipsis quidquam receperit, dominium non acquirat, nec faciat eas suas, imo ad omnium restitutionem, quæ contra hujusmodi nostram constitutionem receperit teneatur.* Ex quibus verbis videtur inferri solùm illos, quos infirmitas, seu justa & rationabilis corporis necessitas, aut evidens Ecclesiæ utilitas excusat, posse distributiones in absentia lucrari, reliquos verò amittere.

§. I.

Explicatur causa infirmitatis.

1 *Ob infirmitatem gravem absens non solùm fructus, sed & distributiones lucraris.*
2 *Quæ autem sit gravis infirmitas arbitrio prudentis relinquitur.*
3 *Excusat infirmitas, tametsi tua culpa eam contraxeris.*
4 *Limitatur à pluribus, dummodò antea choro assistere soleres.*
5 *Habet tamen limitatio difficultatem & contrarium est probabile.*
6 *Limitatur insuper, ut procedat in infirmo, qui est præsens loco residentiæ, & qua ratione hoc intelligitur.*

1. REcepta est sententia absentem à choro ob gravem infirmitatem non solùm fructus beneficii, sed etiam distributiones quotidianas, quæ interessentibus conceduntur, lucrari. Sic habetur in supradicto text. & tradit Covar. 3. *var. c.* 3. *n.* 8. Gutierrez, *l.* 1. *can. q. c.* 1. *n.* 140. Bonacina, *d.* 2. *q.* 5. *p.* 2. *in principio.* Vasquez *de beneficiis c.* 4. *§.* 3. *dub.* 3. *n.* 224. August. Barbosa. 3. *p. de potest. Episcopi. allegat.* 53. *n.* 166. Monachius *l.* 1. *de arbitr. casu*, 429. *n.* 14. Dixi ob infirmitatem gravem, quia levis excusare non solet à gravi obligatione, *juxta tex. in leg. Quæsitum, ff. de re judicata*, & tradit aliis relatis, Monachius, Bonac. Vasquez & Covarr. *suprà.*

2. Quæ

2. Quæ autem ſit gravis, vel levis infirmitas arbitrio prudentis viri, ſeu medici periti relinquitur, ſi extra judicialiter res agatur. Si verò in judicio res agitur arbitrio Prælati, ſeu judicis relinquatur, qui ex medicorum conſilio, & judicio judicare debet. Sic Menochius & Bonacina ſupra, Moneta, *de diſtributionibus 2.p.quæſt. 6.n.24* aliquando de morbo, qui in ſe levis eſt, tamen incrementum grave habet, ob acceſſum ad chorum, quod non timetur ob privatam recitationem. In quo caſu certum eſſe debet te excuſatum à choro manere, ac ſi morbo gravi laborares: quia ille morbus levis ob periculum incrementi reputatur gravis. Tum quia verum illud periculum eſt juſta, & rationabilis corporis neceſſitas, quæ eſt cauſa excuſans ab intereſſendo in choro, *ex dicto c. unico.*

3. Hoc privilegium non amittis etiamſi tua culpa infirmitatem contraxeris: quia textus non excluſit infirmos, qui cauſam infirmitati dederunt, ſed omnibus ob infirmitatem impeditis hoc privilegium conceſſit. Ergo non eſt limitatio apponenda, aliàs daretur occaſio magna litibus, ſi ſemper inveſtigandum eſſet an infirmi cauſam infirmitati dederint? daretúrque afflictis afflictio. Sic ex ſacra Congregatione deciſum, refert Garzia *3. p. de benefic.c.2 n.36*, Bonacina *q.6 punct.1. n.* 7. Barboſa *alleg.53.n.160.* Moneta *2.p.de diſtribut.q. 6. à n.12.* Covar. *dict.n.8.verſ.7.* Azor. *inſtitut.moral. 2. p.l.7.c.7.q.1.* Gutierrez *c.2. n.138.*

Neque obſtat famulo ægrotanti ſalarium, non deberi pro tempore infirmitatis juxta magis receptam ſententiam, & facit *text.leg.ſi uno, §.item cum quidam, ff. locati.* ubi locans operas ſuas non recipit mercedem pro tempore, quo eas eſt impeditus præſtare, & conſonat *lex Regia 44.tit.14. part. 15.* Non, inquam, obſtat quominus Canonico infirmo debeantur diſtributiones. Quia diſtributiones non dantur tanquam merces, & ſalarium laboris impenſi, ſed in alimenta illius, qui taliter laboraturus erat.

Dices, famulo infirmo, neque alimenta debentur ſaltem ſecundùm probabilem ſententiam etiamſi probabilius ſit oppoſitum, ut docet rectè Covar. *illo cap. 13. n.8.* Ergo neque Canonico infirmo debentur quotidianæ diſtributiones. Reſpondeo negando conſequentiam; quia Eccleſia cum ſuis miniſtris mitiùs agi voluit; non enim eos, ut famulos conductos, ſed ut filios tractari voluit, ac proinde voluit mercedem præbere non tam ob laborem in vinea, ſed etiam ob obligationem ad illum, quando per ipſos non ſtat, quominus in vinea laborent, ut bene Covar. *citato loco.*

4. Limitatur tamen ſupradicta doctrina ferè ab omnibus Doctoribus ut verum habeat, ſi antea intereſſe officio divino ſolebat, ſecus verò ſi non conſueverat intereſſe; quia tunc infirmitas non eſt cauſa abſentiæ; ſiquidem infirmitate ceſſante adhuc abeſſet. Covar. *3. var.cap.13.n.8.* Azor. *2. p.lib.7.cap. 7.* Decanus *tom. 2. conſil. 69.n.8. & 9.* Moneta *2.p.de diſtribut.q. 5. n. 21.* Vaſquez *de benefic. c.4.§.3. num.125.* Guttierrez *lib.1. can.quæſt.cap.1.n.138.* Barboſa *3.p.de poteſtate Epiſcopi allegat.42.n.167.*

5. Cæterùm Petrus Navarra *lib.2. de reſtitut.cap. 2. dub. 3. & n.238.* hanc limitationem rejicit. Exiſtimat namque te recipere poſſe diſtributiones, non obſtante, quòd ante infirmitatem aſſiſtere choro non conſueveris: quia infirmitas illo caſu, cauſa eſt ut abſis à choro; ſi quidem ex illa impediris adeſſe, etiamſi voluntatem habeas intereſſendi. Quòd autem illa ceſſante adhuc abeſſes, ſolùm infers infirmitatem non eſſe cauſam unicam abſentiæ, at non probat veram cauſam non eſſe. Cùm verò *in c. unico de Clerico non reſidente, in 6.* concedatur impeditis ob infirmitatem lucrari diſtributiones poſſe; & tu in illo caſu ob infirmitatem verè impediaris, efficitur ſanè te in hoc privilegio eſſe comprehenſum.

Adde ſi impeditus infirmitate mutares voluntatem non reſidendi, quam antea habebas, & haberes firmum propoſitum reſidendi, ſi ab infirmitate liber exiſteres, acquireres diſtributiones, ut ſentit Bonacina *diſp.2.de hor. can.q. 5. punct. 1.n. 12.* quia tunc infirmitas vera cauſa eſt abſentiæ. Sed mutatio illius propoſiti non immutat infirmitatem. Ergo. Si unico caſu infirmitas cauſat abſentiam, etiam in alio.

Fateor hanc rationem mihi videri efficacem & ob illam cenſeo ſatis probabilem eſſe Petri Navarræ ſententiam: ſed quia à communi recedit, reſpondere poſſumus ex communi ſententia: textum in *dict. cap. unico*, ſic debere explicari, ut non quibuſvis impeditis ob infirmitatem concedantur diſtributiones, ſed tantùm illis, quibus infirmitas unica eſt cauſa abſentiæ, illaque ceſſante adeſſent.

6. Secundò limitatur doctrina, ut procedat in infirmo, qui præſens eſt loco reſidentiæ. Nam ſi extra illum exiſtens infirmetur, negant diſtributiones lucrari. Sic Vaſq. *n.225.* Gutier. *lib.1.can.q.c.1.n.189.* Covar. *3.var.c.1. n.8.* Garzia *de benef.3.p.c.2.n. 360. & 364.* Moventur præcipuè *ex c. cùm non deceat, de election. in 6.* ubi abſentibus à loco Eccleſiarum ob illarum utilitatem fructus conceduntur, non diſtributiones. Ne igitur hic textus contrarius ſit deciſioni textus *in c. unico de cler.non reſid. in 6.* affirmandum videtur textum in c. unico procedere de impedito in loco beneficii alium verò de impedito ubilibet.

Cæterùm ut hæc limitatio verum habeat, intelligendum eſt de eo, qui abſque legitima cauſa à loco beneficii abeſt quia hic cenſetur tunc non tam ex infirmitate, quam ex malitia abeſſe, ſicuti ille, qui abſque cauſa ſolitus erat ante infirmitatem abeſſe. At ſi ex legitima cauſa à loco beneficii abfuit, ibique infirmatus eſt, credo lucrari diſtributiones, niſi ſtet in contrarium conſuetudo, quia tunc infirmitas vera cauſa judicatur abſentiæ. Neque obſtat textus *in c. cum non deceat.* quia in illo cap. non negantur accedentibus ad Romanam curiam diſtributiones, eò quòd à loco beneficii abſint, ſed quia non erat omnino evidens eorum abſentiam utilem eſſe Eccleſiæ. Sic docent Auguſt. Barboſa *3.p. de poteſt. Epiſcop.alleg.53.n.167. fin.* Bonacina *diſp.2 quæſt. 5.p. 1.n.6.* Moneta de diſtributionibus, *2.p.q.6.à n.19.*

Hinc fit, ſi tempore vacationis aliò te transferas, ibique infirmeris, ob quam infirmitatem venire ad reſidendum non poſſis, lucrari diſtributiones, ac ſi præſens exiſteres. Quia per te non ſtat, quominus aſſiſtas. *Sic colligitur ex Barboſa, Bonacina, Moneta ſupra.*

§. II.

Expenditur ſecunda cauſa excuſans, quæ eſt corporalis neceſſitas juſta, & rationabilis ob quam non intereſſentibus diſtributiones conceduntur.

1 *Quando contingat hæc neceſſitas.*
2 *Enumerantur plures caſus ferè ab omnibus recepti in quibus datur excuſatio.*
3 *Quid dicendum de eo, qui in carcerem conjectus eſt, aut in exilium pulſus?*
4 *Quid de excommunicato, & ob illam cauſam choris non aſſiſtente.*
5 *Apponitur quædam limitatio de excommunicato vitando, ſed rejicitur.*
6 *In Hiſpania non cenſetur privatus, quouſque punctoribus excommunicatio notificetur.*
7 *Si dubium ſit, ſiſne juſtè, vel injuſtè excommunicatus? præſumptio eſt pro ſuperiore.*
8 *Si poſt privationem fructuum, compertum ſit eſſe injuſtè*

privatum excommunicatum, à quo fructus repe i deb nt?

9 *Quod dictum eſt de excommunicato, dicendum eſt de ſuſpenſo, & quomodo explicatur.*

10 *I. em proportione ſervata dicendum eſt de interdicto.*

11 *Quid dicendum de tempore ceſſationis.*

12 *Quid de eo, cui eſt beneficium ablatum.*

1 TOta difficultas eſt in explicando quando contingat hæc juſta, & rationabilis neceſſitas: nam illa poſita evidens eſt patientem excuſatum eſſe ab aſſiſtentia chori, & fructus præbendæ, & diſtributiones intereſſentibus aſſignatas lucrari: quia ita diviſum eſt *in ſupra dicto c. unico de cler. non reſident. in 6.*

Mihi ergo dicendum videtur, tunc adeſſe juſtam, & rationabilem corporalem neceſſitatem; quando ex aſſiſtentia chori tibi imminet grave damnum vitæ, honoris, vel fortunæ. Quodcumque enim grave damnum in quolibet horum bonorum genere reputari meritò debet juſta & rationabilis neceſſitas. Neque enim Eccleſia, quæ pia mater eſt credi poteſt velle obligare ſuos miniſtros ad officium peragendum, cum tam gravi eorum damno; neque privare emolumento eos, qui ex tam juſta, & rationabili cauſa officium omittunt. Sic Doctores ſtatim referendi, qui licèt in genere hanc non tradant doctrinam, ex caſibus ſpecialibus, quos ſubjungunt, manifeſtè colligitur.

2. Primò, debentur diſtributiones ei, qui è choro abeſt, eò quòd ex judicio medici putat grave damnum ſibi proventurum, ſi domo egrediatur, & choro aſſiſtat, ut contingit ſæpè in valetudinariis, & aliis, qui medicinam qua corpus expurgatur, ſumunt. Sic Azor. 2. *p. lib. 7. cap. 7. quæſt.* 11. Bonacina *diſput. 2. quæſt. 5. p. 2. num.* 4. Moneta 2. *p. de diſtributionibus, quæſt. 6. num.* 8. Barboſ. 3. *p. allegat.* 33. *num.* 169. & alii apud ipſos.

Secundò, debentur ei, qui ex eodem conſilio medici aliò ſe confert acquirendæ ſanitatis cauſa, puta ad balnea, vel ad celeberrimum aliquem medicum, vel etiam, ut cœli ſibi officientis inclementiam effugiat, & aliò ſe transferat. Sic expreſsè Moneta *n.* 10. Barboſ. *dict. n.* 169.

3. Tertiò, non ſunt denegandæ diſtributiones ei, qui cauſa recuperandi vires in infirmitate amiſſas aliò ſe transfert. Sic Bonacina *punct. 2. num. 4. & num. 5.* Subjungit denegandas non eſſe ei, qui ob cantum nimium defatigatus aliquantiſper ſe retrahit à choro, ut ſpiritus aſſumat, ſeque quantum fert neceſſitas recreet.

Quartò, debentur diſtributiones beneficiato, qui commodè aſſiſtere choro non poteſt. Sic Hoieda *de incompatibilitate beneficiorum* 1. *part. cap.* 12. *num.* 17. Garzia 3. *p. de benef. cap.* 2. *num.* 361. *ex declaratione ſacræ Congregat.* Bonacin. *diſp.* 2. *quæſt. 5. p. 2. num.* 6. Barboſa *alleg.* 53. *num.* 164. & alii apud ipſos. Quando autem ſenectus hoc impedimentum præſtet, arbitrio prudentis medici relinquitur. Regulariter ſeptuagenariis ineſt. Sic Bonacina *ſuprà.*

Quintò, debentur diſtributiones ei, qui abeſt à choro, & à loco beneficii ob timorem peſtis graſſantis in illo loco. Sic Bonacin. *diſp.* 2. *quæſt.* 5. *p.* 2. *num.* 7. faciunt, quæ tradit Menochius *lib.* 2. *caſu* 153. *num.* 11. ubi ex Nevizano, inquit, abſentem in cauſa peſtis pro præſenti haberi. Limitat autem Bonacina hoc dictum, ut non procedat in Canonicis, quibus officium parochi præcipuè commiſſum eſt. Quia hi tenentur tempore peſtis aſſiſtere omnibus cum periculo vitæ, ac proinde non habent juſtam, & rationabilem cauſam abſentiæ. Quod verum eſt, quando non adeſt alius, qui eorum loco ſubſtituatur, eorúmque vices ſuppleat.

Sextò, diſtributiones debentur habenti inimicum, cujus conciliationem facilè obtinere non poteſt, & à quo timet grave damnum ſi aſſiſtat, ut contingit ſi in urbe graſſatur bellum, tunc enim locus tutus non eſt, & impedimentum præſtat aſſiſtendi. Sic Moneta alios referens 2. *part. de diſtrib. quæſt.* 5. *à num.* 72. Garzia *de benef.* 3. *p. cap.* 2. *à num.* 351. Bonacina *diſp.* 2. *quæſt. 5. p.* 2. *num.* 8. Menoch. *in ſimili, lib.* 2. *de arbitr. caſu* 154. *num.* 13. & alii.

Septimò, tibi debentur diſtributiones, ſi timore ne alios inficias peſte, eò quòd loco ſano venias, vi compelleris non aſſiſtere, & idem eſt ſi alia via detineari, quam vincere nequaquam poſſis. Quia tunc habes juſtam, & rationabilem cauſam abſentiæ. Sicut enim corporalis infirmitas eſt ſufficiens cauſa, quia te reddit impotentem ad aſſiſtendum, ita quodcumque impedimentum tibi oppoſitum, quòd facile excutere non potes, eſt ſufficiens cauſa tuæ abſentiæ. Sic Azor. 2. *p. lib. 5. cap. 7. q.* 10 Moneta 2. *p. de diſtribut. quæſt.* 5. *n.* 55. Bonacin. *diſput. 2. de hor. canon. quæſt. 5. p. 2. n.* 9. Covarr. 3. *var. cap.* 13. *n.* 8. Vaſquez *de benef. cap.* 4. §. 3. *dub.* 5. *fin. num.* 226.

Omnes enim ſupradicti caſus excuſant Clericum ab aſſiſtentia chori, illúmque habilem reddunt non ſolùm ad fructus beneficii percipiendos, ſed etiam ad diſtributiones quotidianas præciſa qualibet conſuetudine. Quia vere abeſt à choro ob juſtam, & rationabilem corporis neceſſitatem, quam vincere nequaquam poteſt. Sic ſupra dicti Doctores.

3. Hinc infertur quid dicendum ſit de eo, qui in carcerem conjectus eſt, vel in exilium pulſus; & quidem ſi cauſam huic impedimento non dedit, etiamſi judex legitimè eum condemnet, utpote qui falſis teſtibus, ac probationibus movetur; acquirit diſtributiones. Quia corporali neceſſitate, quam executere non poteſt, impeditur ab aſſiſtentia. Sic Covarruvias 3. *var. c.* 13. *num.* 8. *verſ.* 11. Quaranta *verb. diſtributiones quotidianæ verſ. De Canonico.* Bonacin. *diſp.* 2. *de hor. can. quæſt. 5. p.* 4. §. 1. *à num.* 1. *præcipuæ à n.* 4. Moneta *de diſtribut.* 2. *p. quæſt.* 5. *à num.* 80. Garzia *de benefic. 2. p. c.* 2. *num.* 364. At ſi cauſam condemnationi dedit, etiamſi judex abſque ſufficientibus indiciis eum capi fecerit, vel condemnaverit, diſtributiones choro intereſſentibus aſſignatas non lucrabitur. Quia tunc ipſe cauſa eſt abſentiæ: neque dici poteſt abeſſe ob corporalem neceſſitatem, ſed ob ſuam malitiam. Sic tanquam indubitatum ſupradicti Doctores ſupponunt.

Dices: qui culpa ſua infirmitatem contraxit, & ob eam choro non aſſiſtit non perdit diſtributiones: quia proxima cauſa, qua ab aſſiſtentia chori impeditur, non eſt culpa, ſed pœna ex culpa reſultans. Sed qui crimen commiſit ratione cujus in carcerem conjicitur, vel in exilium pellitur, non impeditur formaliter à chori aſſiſtentia ob culpam, ſed ob pœnam ex culpa reſultantem, quam ipſe vitare non poteſt. Ergo non debet perdere diſtributiones. Reſpondeo negando conſequentiam; quia infirmitas eſt effectus culpæ non pœnæ, ſecus verò incarceratio & exilium.

Dixi, *etiamſi judex abſque legitimis probationibus condemnat.* Quia injuſtitia judicis non tollit, quin delinquens veram cauſam condemnationi dederit. Sic Bonacina *dicto punct. 2. §. 1. n.* 4.

4. Secundò infertur, quid dicendum ſit de Clerico excommunicato, & ob illam cauſam horis non aſſiſtente? Diſtinguendum eſt. Si injuſtè excommunicatus ſit neque fructibus, neque diſtributionibus privari debet: quia corporali neceſſitate impeditur, ne divinis aſſiſtat; timore ſcilicet gravioris nocumenti. Sic Vaſq. *de benef. c.* 4. §. 3. *dub.* 4. *n.* 230. Garzia 7 *p. de benef. cap.* 13. *à n.* 116. Bonac. *diſp.* 2. *de hor. canon. quæſt.* 5. *punct.* 2. §. 1. *num.* 3. Guttierr. *can. quæſt. lib.* 1. *quæſt.* 1. *n.* 135. & 137. Emanuel Sa *verbo Benef. num.* 48. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 15. *num.* 4. Petrus Navarra *lib.* 1. *de Reſtitut. cap.* 2. *n.* 238. Barboſa plures referēs 3. *p. alleg.* 53. *num.* 174. Debet tamen, ſi commodè poſſit, abſolutionem procurare, &

impedimen

impedimentum illius injustæ excommunicationis removere ; aliàs sua culpa abesse dicetur, & non adstrictus necessitate. Sic Moneta multis exornans 2. *p. de distribut. quæst.* 5. *num.* 43. Martinus Navarr. *c.* 25. *num.* 124. Petrus Navarra *l.* 2. *de Restitut. cap.* 2. *num.* 238. Bonac. *disp.* 2. *q.* 4. *p.* 2. *n.* 9. *fin.* Garzia *de benef.* 7. *p. cap.* 13. *n.* 120.

Si verò justè excommunicatus sit, & ob eam causam choro non assistit, distributiones non lucratur. Quia non ob necessitatem, sed ob voluntatem malitiosam, qua in excommunicationem incidit, & persistit, abest à choro. Sic omnes Doctores. At si ipse paratus sit satisfacere, & absolutionem petat, & denegetur, credo distributiones lucrari. Quia respiscenti injustè denegatur absolutio, & tanquam excommunicatus injustè habendus est. Sic Vasquez *de benefic. cap.* 4. §. 3. *n.* 231. Suarez 5. *tom. de cens. disp.* 13. *sect.* 2. *num.* 16. & 20. *ad finem.* Imo plures Doctores affirmant, si in mora non sit petendæ absolutionis, & satisfactionis præstandæ distributiones & fructus lucrari. Quia per ipsum non stat quominus assistat, & impedimentum removeat. Sic Sylvester *verbo Clericus* 4. *q.* 25. & *verb. excommunicat.* 3. *vers.* 9. Sa *verbo Beneficium, num.* 50. Armilla *verbo Cleric. n.* 18. Henriq. *lib.* 7. *c.* 36. §. 1. & *lib.* 13. *cap.* 3. §. 3. *ad fin.* & *cap.* 13. §. 4. Cæchus de casibus reservatis *casu* 1. *de excommunic.* §. *de mal. excomm. vers.* 7. Vega *summa cap.* 36. *casu* 2. & in libro quem Hispanicè inscripsit *Epeio de curas, cap.* 12. *num.* 83. Sayrus *de censur. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 206. Lopez 2. *tom.* 2. *p. cap.* 18. At credo hoc admittendum non esse. Quia justè pro illo tempore privatur excommunicatus choro assistere, & consequenter distributionibus assistentiæ correspondentibus ; & sibi, suæque culpæ imputare potest hanc privationem : quia per ipsum stat, quominus non possit divinis assistere, quamvis per ipsum non stet, quominus impedimentum removeatur. Sic Suarez *dicta disp.* 13. *de censuris notab.* 2. *num.* 4. & 5. Bonac. *disp.* 2. *de excommun. q.* 2. *p.* 4. *n.* 7. & *de hor. can. disp.* 2. *q.* 5. *p.* 2. §. 2. *n.* 1. Garzia *de benefic.* 7. *p. cap.* 13. *num.* 39.

Quod si justè excommunicatus horis interfit, plures Doctores censent lucrari fructus, & distributiones officio correspondentes. Nam licèt in tali assistentia peccet, & ob hoc peccatum meritò debeat fructibus, & distributionibus privari, *juxta textum in cap. Pastoralis*, §. *verùm*, *de appellationibus.* Ipso tamen jure privatus non est : quia nullibi constat hanc privationem esse impositam. Sic Gloss. *in d. cto* §. *verùm verb. subtrahamus.* Petrus Navar. *lib.* 2. *de restitut. cap.* 2. *n.* 243. & *sequentib.* Vasq. *de benef. c.* 4. §. 3. *dub.* 4. *n.* 229. Abila *de censuris* 2. *p. cap.* 6 *dub.* 1. Bonac. *disp.* 2. *de excommunic. q.* 2. *par.* 4. §. 2. *num.* 2. & *disp.* 2. *de excommunicat. quæst.* 2. *par.* 4. §. 2. *n.* 2. & *disp.* 3. *de hor. canon. quæst.* 5. *p.* 2. §. 2. Sanchez satis probabile reputat. *lib.* 3. *de matrimonio disp.* 51. *n.* 12. Coninch. *disp.* 14. *de excommunic. dub.* 9. *n.* 80. & *sequentibus.*

5. Limitat hanc doctrinam locis allegatis Bonacina, ut non intelligatur in excommunicato vitando : quia ipse non præstat officium nomine Ecclesiæ, cùm Ecclesia illam ab officio repellat. Cæterùm reliqui Doctores hujus distinctionis non meminere, & meritò. Quia tam excommunicatus occultus, quam publicus : toleratus, quàm non toleratus expulsus est ratione excommunicationis ab assistentia chori. Neque Ecclesia voluit in aliquo favere excommunicato occulto. Ergo de utroque est idem dicendum. Neque in jure invenitur excommunicatum vitandum, esse privatum ipso jure distributionibus, & fructibus beneficii potiùs quàm excommunicatum toleratum.

Adde distributiones, fructus beneficiato horis Canonicis assistenti concedi, etiamsi in peccato, & ob malum finem assistat : quia præstat officium ratione cujus conceduntur. Ergo etiam concedi debent, etiamsi in excommunicatione publica persistat, si officium præstet. Denique quantumvis sit excommunicatus vitandus nomine Ecclesiæ officium præstat, non quidem licitè, sed illicitè. Ergo debetur illi stipendium dum eo per sententiam non privatur.

6. Adverto tamen in Hispania in Ecclesiis Cathedralibus, & collegiatis consuetudinem esse, ut quoties aliquis Canonicus excommunicatur, eo ipso statim notum fit punctoribus, ut illum extra numerum constituant, (Hispanè, *ponganandesquento.*) & juxta hanc consuetudinem non censetur excommunicatus privatus fructibus, & distributionibus, quousque hæc notificatio excommunicationis punctoribus facta sit, illa verò notificatione facta privatus censetur, seu ut meliùs dicam privatur. Sic Garzia *de benef.* 7. *p. c.* 13. *num.* 130.

7. Adverto secundò, si dubium sit, an excommunicatio justè, vel injustè lata sit, præsumptio stat pro superiore excommunicante. Pendente verò quæstione super justitiam, vel injustitiam excommunicationis, fructus deponi debent, & servari apud aliquem, ut dentur cui de jure competunt : fructibus enim consumptis difficiliùs fiet satisfactio excommunicato injustè cùm de injustitia constet. Ne igitur damnum patiatur, convenit fructus servari. Sic Bonacina *disp.* 2. *q.* 5. *part.* 2. *n.* 3. Guttierrez *lib.* 1. *can. quæst. cap.* 1. *n.* 136.

8. Quòd si excommunicatus privatus est distributionibus, & fructibus, quia creditum est justè fuisse excommunicatum ; at re maturiùs inspecta, cognitum est injustè excommunicatum fuisse, fructus, & distributiones repeti debent ab iis, quibus fuerant applicata : quia ipsis applicari non potuerunt, nisi ex suppositione excommunicationis justæ, qua cessante nulla fuit applicatio. Sic aliis relatis tradit Guttierrez *lib.* 1. *canon. quæst. cap.* 1. *num.* 38. Moneta *de distributionibus quæst.* 15. *num.* 32. & 44. Garzia *de benef.* 7. *part. cap.* 13. *num.* 120. Bonacina *disput.* 2. *de horis canon. quæst.* 5. *punct.* 2. §. 2. *num.* 4. contra Ugolinum, Suarez, & Sayrum, relatos à Garzia, & Bonacina *suprà.*

At si illi, quibus fuerunt distributiones applicatæ bona fide eas consumpserunt, neque inde facti sunt locupletiores, repeti debent à Capitulo, si in Capitulum primò translatæ fuerunt, & inde in Canonicos divisæ, & distributæ. Quia Capitulum ea intentione fructus, & distributiones excommunicati divisit, ut si postea compertum fuerit injustè excommunicatum fuisse, satisfaciat ipsi excommunicato integrè. Eáque de causa in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis non solent fructus, & distributiones in hac lite poni in sequestro. Quia Capitulum semper est idem, & est solvendo & solutioni obligatur si condemnetur. Sic Guttierez *suprà*, & Garzia, *num.* 121.

Verum si ab iis quibus fructus, & distributiones fuerunt applicatæ recuperare excommunicatus non possit, agere potest adversus judicem injustè excommunicantem, & ab illo recuperare poterit, non solùm fructus, & distributiones, sed etiam litis expensas, & omne damnum, quod ex injusta excommunicatione passus fuerit. Quia judex injustè fuit illius causa. Sic Ugolinus *de censuris tribulat.* 2. *cap* 4. Suarez *de cens. disp.* 13. *sect.* 2. *n.* 23. Sayrus *lib.* 2. *de censuris cap.* 5. *n.* 17. Bonacina *disp.* 2. *quæst.* 5. *punct.* 2. *de hor. can.* §. 2. *num.* 4. ubi advertit hoc intelligendum esse modò judex bona fide non processerit. Sed hoc in foro externo nunquam præsumitur, quoties declaratur fuisse injustam excommunicationem, neque communicatus eam bonam fidem præsumere debet.

9. Tertiò infertur, idem ferè dicendum esse de suspenso, ac dictum est de excommunicato : si enim injustè suspensus fuit ab officio ordinis, & jurisdictionis, à beneficio, à divinis officiis, distributiones recuperat ab iis quibus fuerant applicatæ, vel à judice injustè suspendente ;

etiamsi divinis non interfit. Quia non debet absque culpa pœna puniri, cùm in ejus potestate non sit divinis interesse. Timere enim justè posset grave damnum. Sic Moneta *de distributionibus 2. part. q. 3. n. 42.* Guttierez *l. 1. canon. quæst. cap. 1. n. 137.* Bonac. *disp. 2. de hor. can. q. 5. p. 2. § 3. in princ.* Barbosa *3. p. de potestate Episcopi alleg. 58 n. 175.* & alii apud ipsos.

Si verò justè suspensus sit, videndum est cujus qualitatis sit suspensio, si suspensus est à divinis officiis, & illis assistat, credo probabilius lucrari fructus & distributiones: sicuti dixi de excommunicato, & latè probo tractatu de suspensione. Quia nullibi invenitur privatum esse ipso jure fructibus officio male exercito correspondentibus, & tradit Garzia *7. p. de benefic. cap. 13. num. 92. & cap. 4. num. 58.* plures referens, etiamsi contrarium sentiat in excommunicato, & Bonacin. *disput. 2. de hor. can. quæst. 5. p. 2. §. 3.* admittit in suspenso tolerato. Si autem à beneficio suspensus sit, privatus manet fructibus, & emolumentis, quæ ex beneficio proveniunt, etiamsi officiis divinis assistat, quia redditur incapax illa acquirendi. An autem privatus sit distributionibus quotidianis, si à fructibus beneficii distinguitur? Credo probabilius non manere privatum, quia non sunt fructus beneficii, sed potiùs officii, cùm propter officium divinum, & illius assistentiam concedantur. Ergo non debent sub suspensione à beneficio comprehendi, & de distributionibus, quæ ob anniversaria conceduntur, tenet Bonacina *suprà* cum Sayro *de censur. lib. 4. cap. 6. num. 11.* ob supradictam rationem.

10. Quartò infertur, idem proportione servata dicendum esse de interdicto. Si enim ob injustum interdictum privaris divinis assistere, privandus non es distributionibus, ob rationem sæpè allatam. Quia justa & rationabili causa omittis assistere timore, scilicet majoris nocumenti si contempta illa censura injusta divinis te immisceas. Si autem justè interdictus es ab ingressu Ecclesiæ, & consequenter divinis assistere ibidem; credo probabiliùs te lucrari distributiones, si assistas. Nam esto pecces, præstas officium ob quod distributiones conceduntur, sicuti in excommunicato, & suspenso diximus.

At si Ecclesia sit specialiter interdicta, neque tamen interdicto causam dederis, distributiones lucraris; quia per te non stat, quominus ibi divinis assistas, & idem est cum Ecclesia polluta est, ob quam causam celebrari ibi officia non possunt. Verùm si generaliter Ecclesia interdicta est, neque tu causam dederis interdicto, cùm ibidem possis celebrare divina sicut antea, tenearis conditionibus relatis *in cap. Alma mater, de sent. excommun. in 6.* distributiones lucrari si divinis assistas.

11. Quintò infertur, quid dicendum sit tempore cessationis. An tunc lucreris distributiones, & fructus; & quidem fructus beneficii titulo correspondentes lucraris, etiamsi causam dederis cessationi, nisi per sententiam illius priveris, quia non privaris beneficio. Distributiones autem minimè lucraris: quia hæ correspondent officio, quod tua culpa non exercetur. Si autem causam non dedisti cessationi, sed ob alterius culpam cessatur, licitè videris consecuturus distributiones: quia legitima, & justa causa impediris divinis assistere, sicut cùm est Ecclesia polluta, vel specialiter interdicta. At quia *in c. si Canonicis. §. sciscitari de offic. ordinariorum, in 6.* cavetur eum qui causam dedit cessationi debere restituere Canonicis omne interesse, quod amittunt ex omissa assistentia divinis officiis; efficitur sanè distributiones non lucrari, quia illæ sunt interesse omissum. Sic Covarr. *in cap. Alma mater, §. 4. num. 7.* Moneta *2. pag. de distribut. q. 16. n. 36.* Bonacina *disp. 6. de censuris punct. 3. num. 11. & disp. 2. de hor. can. quæst. 5. punct. 2. §. 5.* Suarez *disp. 34. sect. 3. num. 16.* Sayrus *lib. 5. cap. 19. num. 19.* & alii apud ipsos.

Si autem qui causam dedit cessationi non esset solvendo, credo ex benignitate posse tibi à Prælato distributiones, & alia emolumenta amissa applicari. Neque enim videtur justum absque culpa te illis privandum esse.

12. Sextò infertur, qui dicendum sit de eo, qui beneficio privatus est. Si enim ita privatus est beneficio, ut nullo modo illud retineat, sed alteri collatum sit, etiamsi hoc injustè factum fuerit, distributiones non lucratur. Quia non habet fundamentum ad illarum acquisitionem. Tenetur tamen qui injustitiam commisit omnia damna reparare. Bonacina *disp. 2. de hor. can. quæst. 5. p. 2. §. 9. in fine.* Si autem ita privatus sit beneficio, ut possit illud retinere, quousque sententia declaratoria criminis accedat, ut regulariter in omni privatione delicto annexa contingit; omnes fructus & distributiones medio illo tempore contingentes lucratur, si divinis assistat, cùm hoc tamen onere, ut prolata sententia declaratoria criminis, omnes fructus, & distributiones à die commissi criminis debeat restituere.

Poterit tamen bis ab hac sententia declaratoria criminis appellare, *l. 1 ff. de appellat.* & interim executio suspenditur, & distributiones lucratur, & fructus, quousque bis fuerit sententia confirmata. Et idem est quoties per sententiam est beneficio privandus. Quousque enim de facto privetur & beneficium ab illo auferatur, fructus & distributiones retinere potest, divinis assistens, quia jus habet ad illa.

Hinc etiam constat, quid sit dicendum de depositio, & verbaliter degradato. Cùm enim depositio, & verbalis degradatio sit quædam officii Ecclesiastici in perpetuum privatio; efficitur sanè fructibus, & distributionibus à die depositionis, & degradati, & degradationis privandum esse; interim tamen dum beneficio non privatur ex fructibus illius moderatè ali debet, ut latiùs dixi cùm de depositione, & degradatione sermonem feci.

§. III.

Expenditur tertia causa excusans ab assistentia divinorum officiorum, quæ est evidens Ecclesiæ utilitas.

1 *Absens evidentem Ecclesiæ propriæ utilitatem lucratur fructus, & distributiones.*

2 *Non teneris in eodem loco beneficii assistere, etiamsi plures affirment.*

3 *Quomodo cognoscatur absentiam cadere in propriam Ecclesiæ utilitatem.*

4 *Missus ad visitanda limina Apostolor. lucratur distributiones.*

5 *Item à Capitulo Missus ad Concilium generale, vel ad Principem, & Legatum gratulationis causa.*

6 *Si à Capitulo assigneris ad sumendas rationes reddituum.*

7 *Si Missus ab Ecclesia ad jurisdictionem aliquam illius exercendam.*

8 *Item si præbendam habes, cui animarum cura incumbit.*

9 *Visitans Ecclesiam ut Archidiaconus distributiones lucratur.*

10 *Item si ob jura tua Ecclesiæ defendenda absis.*

11 *Quid dicendum de absente ob defensionem juris proprij beneficii.*

12 *Quid de obside dato ab Ecclesia?*

13 *Occupatus tempore divinorum tametsi possit prævenire, lucratur fructus & distributiones.*

14 *Cui negotia expedienda commissa sunt Matutino tempore, & tunc propria expedit, Vesperi negotia Ecclesiæ: censent plures nullas distributiones lucrari.*

15 Proba

15 *Probabilius est eas lucrari, quæ correspondent tempori, quo Ecclesiæ negotia expedita fuerunt.*

16 *Declaratur tempus, per quod in expediendis negotiis censeris occupatus.*

1. CErtum est, te absentem à divinis officiis ob evidentem utilitatem lucrari, non solùm fructus, sed etiam distributiones, ac si præsens esses, quia ita habetur *in c. consuetudinem de cler. non residen. in 6.* ut constat ex ejus verbis. Notanter dixi *ob evidentem Ecclesiæ utilitatem:* quia dubia utilitas cessante consuetudine non concedit jus lucrandi distributiones. Non enim æquum erat, ut Ecclesia distributiones concederet ob absentiam forte sibi damnosam. Utilitas Ecclesiæ gravis debet esse, non levis, ut te à gravi obligatione divinis officiis assistendi excuset. Sic Moneta, *2.p. de distrib. q.11. num. 33.* Bonacina, *disp. de hor. can. q.5.p. 3.n.5.*

Item debet esse utilitas propriæ Ecclesiæ, non alienæ. Nam si in alienæ Ecclesiæ utilitatem cederet tua absentia, ab illa stipendium postulare deberes, non à propria. Sic Bonac. *suprà n.6.* Quòd si ob utilitatem universalis Ecclesiæ abesses, non caret probabilitate te lucraturum non solùm fructus, sed distributiones: quia absolutè abesse censeris ob evidentem tuæ Ecclesiæ utilitatem, cùm utilitas communis propria sit cujusque. Et fortè ea de causa in dicto *c. consuetudinem*, absolutè dictum est, in evidentem Ecclesiæ utilitatem absque ulla limitatione. Adde bonum commune excellentius esse speciali: Si igitur ob speciale bonum propriæ Ecclesiæ tibi licet abesse, & fructus & distributiones lucrari: à fortiori ob bonum ipsi, & reliquis Ecclesiis commune.

2. Sed est dubium. An debeas in eodem loco beneficii existere ut distributiones lucreris? Communis sententia affirmat, ut videri potest apud Covarr. *3. Var. c. 13. n. 8.* Guttierez. *can. quæst. lib. 1.c.1.à num. 144.* Garzia, *de beneficiis, 9.p.c.2.à num.36.* Moventur *ex c. cum non deceat, de elect. in 6.* ubi clerici accedentes ad Sedem Apostolicam pro negotiis suarum Ecclesiarum censentur utilitatem illarum prosequi, & ob eam causam fructus & alia emolumenta, quæ ibi deberent consequi, si personaliter residerent, consequuntur (distributionibus quotidianis duntaxat exceptis.) Ne igitur hic textus contrarius sit textui *in c. Consuetudinem, de Cler. non residen.* ubi absenti ob evidentem Ecclesiæ utilitatem conceduntur distributiones, affirmandum est textum in cap. cùm non doceat loqui de absente à loco beneficii, cui non debentur distributiones, nisi adsit contraria consuetudo, etiamsi debeantur fructus. *Ex text. in cap. Consuetudinem*, loqui de residente in loco beneficii, præcisa qualibet consuetudine.

Cæterùm existimo probabilius non requiri existentiam in loco beneficii, ut distributiones lucreris, si absentia ab illo in utilitatem propriæ Ecclesiæ cedit. Sæpè enim utilitas propriæ Ecclesiæ hanc absentiam requirit. Non igitur ex hac parte privilegium limitandum erit, cùm in capit. *consuetudinem* nulla sit limitatio opposita. Neque obstat textus in cap. *Cùm non deceat.* Nam omissis variis solutionibus ea mihi probabilior apparet, ut intelligatur caput *cùm non deceat*, de illo speciali casu absentiæ ob instructionem electionis, in quo casu absens fructus præbendæ acquirit, exceptis distributionibus. Caput verò consuetudinem intelligatur generaliter de quolibet alio casu in utilitatem propriæ Ecclesiæ cedente. Limitat ergo caput, *cùm non deceat* aliquo modo generalem concessionem supradicti capitis consuetudinem.

3. Quòd si inquiras? Unde cognosces tuam absentiam cedere in evidentem Ecclesiæ propriæ utilitatem? Respondeo te proprio judicio inhærere non debere, sed judicio virorum sapientum, & conscientiæ timoratæ, qui si affirmant esse graviter Ecclesiæ utilem tuam absentiam, securè procedes, & fructus, & distributiones tibi debentur. Quia tunc judicaris abesse ob Ecclesiæ utilitatem moraliter certam, quæ est evidentia, quæ in his rebus haberi potest. Regulariter autem quoties à proprio Capitulo electus fuisti ad aliquod negotium peragendum, quod ab ipso judicatum fuit Ecclesiæ utile, fructus & distributiones lucraris. Quia tunc judicare optimè potes te Ecclesiæ utilitati evidenter inservire. Placet tamen in particulari aliquos casus subjungere, ex quibus alij decidi possunt.

4. Primò certum est te distributiones lucrari, si à tuo Episcopo mittaris ad visitanda ejus nomine limina Apostolorum, vel illum in hac causa committeris. Quia negotium tuæ Ecclesiæ agis instruendo Pontificem de ejus statu. Sic ex constitut. 17. Sixti V. & variis decisionibus sacræ Congregationis refert decisum Garzia *de beneficiis, 3. p. cap. 2. numero 349* Rivig. *decis. 498. numero 3.* & tradit Bonacina, *disputat. 2. de hor. can. quæst. 5. p. 3. numero. 14. pluribus relatis.* Barbosa, *3. p. de potest. Episcop. allegat. 54. numero 139.* Secus verò esset dicendum, si esses missus ab Episcopo aliarum Ecclesiarum, aut illum committeres. Quia tunc non censeberis abesse ob tuæ, sed alienæ utilitatem: & sic nec distributiones, nec fructus lucraberis. Carzia, *numero 350.* Adverto, si parochus sis, vel beneficium habeas servitorium, te non posse ultra bimestre ab Episcopo in hoc negotio occupari, etiam Vacario, seu substituto appositio. Quia absentia parochi reputatur in jure ita damnosa Ecclesiæ propriæ, ut gravissimam causam requirat ad illius honestatem. Sic Garzia, *pluribus declarationibus sacræ Congregationis exornans, 3.p. cap. 8. numero 40. & numero 350.* Adverto 2. Si Episcopus mittat ad invisenda limina, non posse plures designare, sed unum tantùm; quia unus reputatur sufficiens. Si tamen ipse vadit, potest secum duos deferre, etiamsi alii duo maneant in suo servitio occupati. Colligitur ex supradicta constitutione Sixti V. & quia dignitas Episcopalis hunc comitatum videbatur expostulare: neque ob illius causam, ab aliis negotiis peragendis Episcopo assistentes cessare debeant. Sic Garzia *suprà.*

5. Secundò, debentur tibi distributiones, si à Capitulo ad Concilium Generale, vel Provinciale mittaris tanquam Theologus, Canonista, vel Ecclesiæ tuæ procurator. Quia cedit absentia in claram tuæ Ecclesiæ utilitatem. Sic Bonacina, *disp. 2. de hor. can. q. 5.p.3.num.13.* Moneta, *2.p. de distribut. q. 11. num. 91.* Barbosa, *alleg. 53.n. 158.*

Tertiò debentur, si missus sis à Capitulo tanquam legatus ad Pontificem, vel Principem ad gratulandum de aliquo fœlici eventu, quando consuetudo est has fieri legationes. Quia tunc sunt debitæ Ecclesiæ, & si in illis deficeret, Principem haberet offensum quod est grave incommodum. Sic Bonacina *suprà.n.12.*

6. Quartò, tibi debentur distributiones, si à Capitulo assigneris ad sumendas rationes reddituum, & bonorum Ecclesiæ, & in illis sumendis tempore divinorum officiorum fueris occupatus. Quia hoc officium est Ecclesiæ maximè necessarium. Sic Moneta, *2.p.de distributionibus, quæst.5. num. 47.* Bonac. *dis. 2. quæst. 9. p. 3. num. 11.* Neque obstat alio tempore posse hæc computa fieri, & orationes assumi. Quia illud est cum speciali gravamine illius, qui ad hoc officium assignaretur, quod subire non tenetur. Neque etiam obstat quædam declaratio sacræ Congregationis contrarium insinuans, quam refert Garzia, *3. p. de benef. c. 3. num. 368.* quia illa non loquitur de Canonicis signatis à Capitulo ad sumendas has rationes, sed de Capitulo, & Episcopo; Capitulum enim, & Episcopus tempore Divinorum officiorum non possunt has rationes assumere. Quia cederet in grave detrimentum divini cultus Capituli à choro absentia, cum tamen necessaria non sit. Quod tamen in uno vel altero Canonico non procedit.

7. Quintò

7. Quintò tibi debentur, ſi miſſus ſis à Capitulo ad jurisdictionem aliquam tuæ Eccleſiæ annexam exercendam: quia occuparis in negotio utili tuæ Eccleſiæ. Utilius enim illi eſt te ſolùm habere occupatum, quàm totum Capitulum, Bonacina *ſuprà*. Scilicet, ſi Sede Epiſcopali vacante, morte Epiſcopi, vel à paganis capti Vicarius, ſeu proviſor à tuo Capitulo eligaris, acquiris diſtributiones dum abes cauſa exercendi officium: quia in evidenti Eccleſiæ utilitate occuparis. Secus verò eſt, ſi cùm ſis Canonicus Vicarius Epiſcopi eligaris. Tunc enim non tam deſervis tuæ Eccleſiæ quàm Epiſcopo: nec illud officium cedit in ſpecialem tuæ Eccleſiæ utilitatem, ſed utilitatem Eccleſiarum diœceſis, ac proindè non eſt juſtum obligare tuam Eccleſiam, in qua Canoniam habes ad diſtributiones concedendas, ſufficit, ut concedat fructus, & relevet ab aſſiſtentia. Sic relato Rebuffo, Hojeda, Moneta, & aliis docet Garzia *3. part. de beneficiis, cap. 2. num. 357.* Bonacina *diſp. 2. de horis can. quæſt. 5. part. 3.*

8. Sextò, ſi præbendam habeas, cui animarum cura incumbit, non ſolùm fructus, ſed etiam diſtributiones lucraris, dum ſacramenta miniſtras, vel alia exerces ad animarum curam pertinentia. Quia utile eſt ipſi Eccleſiæ, ut animarum cura provideatur, & obligationibus cujuſcumque præbendæ ſatisfiat. Et hoc habet verum, etiamſi Canonicatum ſimul habeas, obtines quidem omnes fructus, & diſtributiones tam præbendæ curatæ, quàm Canonicatus *ex decreto Trident. ſeſſ. 22. de Reformatione, cap. 3. verſ. Quod ſi alicui*, & pluribus deciſionibus comprobat Garzia *3. part. benef. cap. 2. an. 335.* Aloyſius Riccius *deciſ. 389. numer. 4.* Barboſa *allegat. 35. num. 162.* Limitat autem Bonacina *diſp. 2. de hor. canon. quæſt. 5. p. 3. §. 7. in fine*, ut intelligatur, de diſtributionibus extraordinariis, & impropriis; quales ſunt, quæ conſtituuntur ex redditibus particularibus dignitatum, perſonatuum, & beneficiorum, ab iis ſolis, qui beneficia, dignitates, & perſonatus habent obtinenda. Secus verò de diſtributionibus propriis, & ordinariis conſtitutis ex bonis communibus Eccleſiæ, & inter præſentes divinis officiis dividendis. Has enim diſtributiones exiſtimat Bonacina ſuprà non lucrari præbendatum, cui animarum cura ineſt, niſi privilegio, vel conſuetudine muniatur: vel niſi ejus præbenda non habeat alios fructus præter diſtributiones quotidianas. Cui conſentit Garzia *3. p. de benef. cap. 2. num 351. & ſequentibus.* Sed quod diximus probabilius eſt ob rationem allatam. *Et quia Trident. §. 22. cap. 3.* expreſsè dicit hunc incumbentem animarum curæ pro tempore, quo in curata Eccleſia reſederit, ac miniſtraverit, tanquam præſens ſit, ac divinis interſit in Eccleſiis Cathedralibus, ac Collegiatis habeatur. Ergo lucratur quaſcumque diſtributiones intereſſentibus competentes. Et videtur eſſe *Sanpracitata, num. 335.*

9. Septimò, viſitans Eccleſiam, jura vel redditus ſuæ præbendæ, verbi gratia, Archidiaconatus non ſolùm fructus, ſed diſtributiones illiuſmet præbendæ obtinet. Siquidem viſitando prædicta jura, & loca ſervit Eccleſiæ in re utili. Moneta *2. part. de diſtribut. quæſt. 11. num. 53.* Barboſa *allegat. 63. num. 63. Et in remiſſ. Conci. ſeſſ. 24. cap. 12. num. 50.* Notanter dixi, *illiuſmet præbendæ, cujus jura viſitat*, quia ſi Canonicatum ſimul habet cujus fructu, & diſtributiones ſint diſtinctæ non lucratur illius fructus, & diſtributiones: quia illa viſitatio non cedit in utilitatem Canonicatus: ergo non eſt æquum, ut Canonicatus fructus, & diſtributiones percipiat. Secus verò dicendum eſt in portione annexa, & unita dignitati: quia tunc cum ipſa dignitate reputatur unum beneficium, & conſequenter obtinens fructus, & diſtributiones dignitatis, obtinet etiam fructus, & diſtributiones portionis annexæ. Sic Garzia *3. p. de benef. cap. 2. n. 338.*

10. Octavò, lucraris diſtributiones, ſi abſis ob jura Capituli, vel Eccleſiæ tuæ defendenda. Quia abes ob evidentem Eccleſiæ utilitatem. Docet multis relatis Barboſa *allegat 3. n. 17.* Quod verum habet etiamſi tibi ſalarium conſtituatur; quia ſalarium non conſtituitur ea conditione, ut tu remittas diſtributiones & fructus ex jure debitos, ſed ut diligentiùs defenſioni Eccleſiæ incumbas, & faciliùs poſſis onera abſentiæ ſuſtinere. Bonac. *diſp. 2. q. 5. punct 2. §. 3.*

11. Nonò, debentur tibi diſtributiones & fructus, ſi pro defendendis juribus tui beneficii abſis: quia illa defenſio cedit in utilitatem evidentem Eccleſiæ, in qua ſitum eſt beneficium. Siquidem ratione illius redditur beneficium nobilius, & optabilius. Bonacina *ſuprà.* Barboſa *allegat. 53. num. 172.* Garzia *3. p. cap. 2. num. 49.* Secus verò dicendum eſt, ſi ob defenſionem juris proprii ad beneficium adverſus alterum abſis. Quia tunc non abes ob Eccleſiæ, & beneficii utilitatem, ſed ob utilitatem propriam, & ſic non lucraris diſtributiones. Bonacina *ſuprà §. 3. num. 2.* Garzia *ſuprà num. 49.* Quamvis credam lucrari fructus, & diſtributiones, ſi pro cauſa Eccleſiæ, & defenſione ipſius jurium, & præeminentiarum excommuniceris injuſtè. Quia tunc ob cauſam Eccleſiæ emolumenta privatis. Sic Gutierrez *can. quæſt. lib. 1. cap. 1. num. 142. 147.* Barboſ. *3. part. de Poteſt. Epiſc. allegat. 53. num. 173.* Imò etiamſi juſtè excommuniceris, quouſque convincaris juridicè, lucraris fructus, & diſtributiones: quia juſtè defendis jura Eccleſiæ, dum non convinceris injuſtam cauſam fovere. Ergo juſtum eſt, ut Eccleſia tibi fructus, & proventus non deneget. Gutierrez *num. 241.* Barboſa *n. 173.* Idem eſt, & ob eandem rationem, ſi cùm ſis proviſor Sede vacante ob cauſam officii excommuniceris. Quia excommunicaris ob officium ad Eccleſiam pertinens, & quod ipſa Eccleſia per ſe exercere debebat; Gutierrez, & Barboſa *ſuprà.*

12. Obſes datus ab Eccleſia, aut etiam repræſaliarum cauſa captus, & detentus quotidianis diſtributionibus privari non debes. Quia ob cauſam Eccleſiæ abes. Item corporali neceſſitate adſtrictus abeſſe cogeris. Moneta *2. part. de diſtributionibus, quæſt. 5. num. 56.* Auguſt. Barboſ. *num. 165.*

13. Sed inquiris. An tibi debeantur fructus, & diſtributiones occupato in negotiis evidentem Eccleſiæ utilitatem ſpectantibus, ſi negotia extra tempus officii divini expediri rectè poſſint, tu verò tempore divinorum officiorum expedias?

Ratio difficultatis eſt. Quia non videris abeſſe à divinis officiis ob evidentem Eccleſiæ utilitatem, cum abſque detrimento Eccleſiæ poſſes divinis aſſiſtere negotia ante, vel poſt tempus divinorum officiorum expediens. Item videris affectare impedimentum, & ob eam cauſam eſſe in dolo. Ergo non debet tibi prodeſſe. Sic affirmat Moneta *2. part. de diſtributionibus, quæſt. 4. num. 43.*

Nihilominùs dicendum eſt, te lucrari fructus & diſtributiones. Sic Bonac. *diſp. 2 de hor. can. q. 5. p. 3. n. 16.* Quia negari non poteſt te tempore divinorum officiorum occupatum eſſe in evidenti Eccleſiæ utilitate: ſed ſic occupatis conceduntur fructus, & diſtributiones. Ergo. Item in ſupradicto cap. unico non invenitur privilegium ad eos, qui nulla via utilitatem Eccleſiæ prævenire, vel poſt poſtponere tempori divinorum officiorum potuerunt. Ergo ſine fundamento aſſerimus. Deinde ſi occupati in utilitatem Eccleſiæ obligati eſſent vel prævenire, vel poſtponere, ut poſſint indemnes ſervari, nullum vel minimum eſſe privilegium illis conceſſum. Imò ſæpè præ cæteris gravarentur, ſiquidem tempore, quo alii vacant, debebunt ipſi in utilitatem Eccleſiæ laborare, & inſuper choro ſicut alii aſſiſtere. Non igitur eſt credendum de ſuavi Eccleſiæ regimine, & providentia,

præſertim

præsertim cùm hæc obligatio non modicam scrupulis & inquietudini conscientiæ viam aperiret.

Ad rationem difficultatis patet ex dictis : negando te non abesse in evidentem Ecclesiæ utilitatem : neque obstat te hanc consequi posse alio tempore, etiamsi divinis assisteres : sufficit enim, si tunc consequaris. Ad confirmationem dico te non affectare impedimentum, sed procurare privilegium, illóque uti. Nullibi autem tibi prohibitum est privilegium à jure concessum non procurare, illóque habito non uti. Ergo.

14. Item inquires. An, si tibi commissa sunt negotia expedienda Matutino tempore, tu verò propria tunc expedias, Vesperè negotia Ecclesiæ expediturus, lucreris distributiones Matutino tempore correspondentes ? an correspondentes Vesperè ? an nullas ? Videris nullas lucrari. Non enim lucrari potes distributiones Matutinales : quia in tantum eas lucrari potes in quantum in evidenti Ecclesiæ utilitate occuparis. At ut suppositò non occuparis tunc in utilitatem Ecclesiæ, sed in propriam. Ergo. Item licentia tibi concessa non interessendi illo Matutino tempore fuit, eo fine & sub ea conditione, ut negotia Ecclesiæ tunc expedires, aliàs nulla esset concessio. Ergo te non expediente illa negotia, cessat licentia & concessio. Ergo cessat privilegium lucrandi fructus, & distributiones, & ita sentit Moneta *illa quæst. 5. num.* 44. Quòd verò lucreris distributiones Vespertino tempore correspondentes, affirmat Bonacina *disp. 2. de hor. can. quæst. 3. p. 3. num.* 21. Eò quod illo tempore divinis possis assistere, si statuto tempore negotia peregisses, ac proindè ex propria culpa, & negligentia, & non ex licentia, & voluntate Prælati tunc abes. Ergo nullæ distributiones tibi debentur. Non Matutinæ : quia eo tempore negotia Ecclesiæ non peregisti ; non Vespertinæ : quia contra voluntatem Prælati tunc abfuisti.

15. Cæterùm dicendum est, te aliquas lucrari. Cùm enim tibi fuerit permissum à choro abesse, & distributiones Matutinales lucrari ob Ecclesiæ negotiorum expeditionem, & de facto tempore divinorum officiorum illa negotia expedieris, efficitur sanè te legitimam causam habuisse non interessendi aliquibus officiis divinis, & distributiones illis correspondentes tibi debitas esse. Credo autem probabilius tibi deberi correspondentes tempori, in quo negotia Ecclesiæ expedisti. Quia tunc verum est in utilitatem Ecclesiæ te fuisse occupatum. Neque obstat fuisse occupatum ex tua negligentia, & culpa : quia tempore assignato negotio non expedisti, & contra voluntatem Ecclesiæ. Non inquam, obstat : quia absolutè in utilitatem Ecclesiæ fuisti occupatus, & posita priori negligentia jam ex voluntate Ecclesiæ Vespertino tempore abes.

16. Tertiò inquires ? Quanto tempore lucrari distributiones, & fructus possis absens ab Ecclesia pro negotiis ejus expediendis ? Respondeo : toto eo tempore, quod in eundo, & redeundo ad locum negotii, & in illius expeditione consumpsisti, distributiones lucraris. Quia non solùm expeditio negotiorum, sed via ad illa expedienda, & reditus in propriam domum cedit in utilitatem Ecclesiæ tanquam quid antecedens, vel necessariò consequens expeditionem *ex l. si cui in Provincia, & l. qui mittuntur, §. fin. ff. ex quibus causis major*, & notavit Bonacina *disp. 2. de hor. can. q. 5. p. 3. num.* 19. cum Sfortia Oddo *de restitutione in integrum, 1. p. q. 27. art. 3.*

Quod si inquiras, quantum temporis, tum in via, tum in negotio consumere possis ? Respondeo, certa regula definiri non posse, sed prudentis arbitrio est relinquendum. Illud est certum te eam diligentiam esse obligatum apponere, quam in propriis apponeres, & quam quilibet vir probus, & timoratus in similibus haberet. Aliàs si ob tuam negligentiam, & remissionem negotiorum expeditio longo tempore distraheretur, securus in conscientia non esses, neque distributiones tibi deberentur ; quia tunc non negotiorum expeditio, sed tua remissio causa esset, illius longæ absentiæ. Pro itinere regulariter quolibet die septem vel octo leucas debes consumere : quia sic à lege pro iter agentibus est institutum *l. 1. ff. si quis caus. & l. 3. ff. de verborum signification.* & tradit Moneta *de distributionibus, 2. p. quæst. 5. num.* 35. Quod si breviori tempore, quia obligatus esses peragas iter, negotiúmque expedias, non poteris ab Ecclesia illis diebus abesse, quos poteras in itinere, vel in negotio expediendo consumere ; quia in utilitatem Ecclesiæ tunc occupatus non es : sicuti si tibi demandatum esset quoddam negotium, quod tempore divinorum officiorum expedire poteras, tu verò prævenisti tempus & ante horam officiorum divinorum expedisti, non poteris postea ab officiis divinis abesse : quia non habes causam excusationis. Sicut non excusatur pœnitentiarius ab horarum assistentia ob confessiones auditas extra tempus horarum. Illud tamen est omnino notandum, si dum negotium peragis, vel ad illud peragendum proficiscèris, infirmeris vel alio impedimento detinearis, quo divinis assistere non posses, te excusatum esse, eodem modo, & eadem ratione distributiones lucrari, ac si in negotio peragendo occupatus esses. Quia tunc ex eadem radice præsumeris esse impeditus, & in negotiis Ecclesiæ expediendis esse occupatus, perseverat enim eadem absentiæ causæ, *l. si cui in Provincia, §. tamdiu, & l. hi qui. ff. ex quibus causis major*, & tradit aliis Moneta *2. part. de distrib. quæst. 5. numer.* 38. Sfortius Oddo *de restit. in integ. 2. part. quæst. 27. art. 3. pag. 253.* Bonacina *disp. 2. quæst. 5. p. 3. num.* 18.

Alii sunt casus difficiliores, quos placuit per paragraphos distinguere.

§. IV.

An ob assistentiam in Capitulo excuseris ab assistentia Chori, & distributionum amissione.

1 *Proponitur ratio dubitandi.*
2 *Quilibet Canonicus tenetur Capitulis interesse, nec potest ordinariè ab illis abesse.*
3 *Tempore recreationis obligatus non es Capitulis assistere.*
4 *Tempore divinorum celebrari non possunt Capitula, excipe nisi aliqua urgens & evidens necessitas Ecclesiæ aliud exposcat.*
5 *Deciditur quæstio, assistentiam in Capitulis regulariter non esse causam sufficientem lucrandi distributiones data choro interessentibus.*

1. RAtio difficultatis est : Quia assistere Capitulo non videris obligatus, quia hæc assistentia potius est honor præbendæ, quàm onus illius, siquidem iis, qui non sunt in sacris denegatur. Trident. *sess. 22. cap. 4. de reformat.* Item denegatur sæpè in pœnam alicujus culpæ commissæ. Clement. II. *de ætat. & qualit.* Sed honori & præeminentiæ potest quis cedere. Ergo. Item electores, Cathedrarum renunciare possunt juri eligendi, neque compelli possunt à Rectore, nisi fortè quando ob paucitatem eligentium, vel ob aliquorum fraudem timeretur inordinata electio, ut tradit Armilla *verbo electio. num.* 2. Sotus *de just. lib. 4. quæst. 6. art. 3. vers. Postremum.* Joan. Gutierrez *can. quæst. lib. 2. cap. 11. num.* 86. Gloss. *cap. cùm nobis, de electione verb. revocare*, & notat Abbas *cap. Quia propriorem eodem titulo num.* 4. & generaliter quilibet potest suæ voci renunciare, dum Ecclesiæ contrarium graviter non intersit. Docet Azebedo, *in curia Pisana, lib. 2. cap. 5. &c. finem.* Adde etsi obligatus sis Capitulis assistere, at non videris obligatus illis assistere

tempore quo divina celebrantur. Tum quia illo tempore Capitula celebrari nondebent. Tum quia assistentia in Capitulo non pertinet ad primam Canonici obligationem, sed ad secundam. Prima enim Canonici obligatio est residentia, Ecclesiæ servitium, & divini cultus promotio. Trident. *sess.* 24. *cap.* 12. *de Reformat.* Ergo non debet prima obligatio ob secundam omitti: ac proindè ob assistentiam in Capitulo non videris sufficienter excusatus ab assistentia chori, & distributionum amissione.

2. Pro resolutione præmittendum est, quemlibet Canonicum ratione suæ præbendæ obligatum esse Capitulis interesse, neque posse ordinarie ab illis abesse absque gravi culpa. Sic relatis Joanne Gutier. & Petro de Ledesma, docet Garzia *de benef. cap.* 2. *à num.* 619. Ubi testatur à sacra Cardinalium Congregatione sic fuisse decisum. Ratio est. Quia celebrare Capitula necessarium est ad rectam Ecclesiæ gubernationem, & administrationem, ut de se constat, sed hæc infallibiliter & necessariò celebrari non possunt, nisi Canonici obligati sint illis assistere. Ergo nec essent Capitula, quilibet debet esse obligatus illis assistere. Hoc tamen intelligendum est, dummodò Capitula in favorem Ecclesiæ, & non illius damnum celebrentur, si in damnum Ecclesiæ celebrantur, tu possis resistere, & impedire, etiam cum aliqua tui jactura.

3. Secundò præmitto; te non esse obligatum tempore recreationis Capitulis assistere. Quia ad Capitularem assistentiam secundariò es obligatus. Si igitur assistentia, quæ est prima obligatio excusaris illis diebus à fortiori manes excusatus ab secunda. Excipe nisi grave damnum Ecclesiæ tua assistentia posses impedire: Quia tunc ex jure naturali obligaris assistere. Sic relati Azedo, Joannes Gutier. Docet Garzia *numer.* 541. *&* 542.

4. Tertiò præmitto, Capitula celebrari non posse tempore, quo divina officia, & præcipua Missa major celebratur. Quia præstat prius Deo servire, quàm hominibus, & divino cultui vacare quàm negotiis temporalibus. Sic pluribus Conciliis Provincialibus, & sacræ Congregationis declarationibus, & specialiter decisione Clementis VIII. in suo Breviar. 18. Januarii quod incipit. Decet Romanum Pontificem confirmat Garzia 3 *part. cap.* 2. *num.* 556. Solúmque hoc venit limitandum, sicuti limitat Clemens VIII. nisi fortè aliqua urgens, & evidens necessitas Ecclesiæ aliud postulaverit, quòd rarò potest evenire. Rarò enim contingit Ecclesiam grave damnum pati, nisi Capitulum tempore divinorum officiorum fuerit celebratum: Ex quo apparet gravissimum esse abusum illarum Ecclesiarum, in quibus passim Capitula convocantur tempore divinorum, occasione simulatæ necessitatis, cum potiùs intendant à divinis abesse, & distributiones in absentia lucrari. Adde illa Capitula nulla esse nisi omnes qui sunt in Civitate vocentur, juxta *l.* 2. *C. de decurion. lib.* 10. & tradit Garzia *suprà numer.* 572. cum Abbate *in cap. cùm omnes, de Const. numer.* 6. Felino *num.* 21. Decio 41. *in prima lectura.* Azedo in Curia Pisana *lib.* 2. *cap.* 5. Vel nisi duæ partes Canonicorum, qui vocandi sunt conveniant. Tradit Felinus *in dict. cap. cùm omnes, num.* 33. Decius *numer.* 51. Abbas *num.* 11. Garzia *num.* 573. *& facit lex nulli, ff. Quod cujusque Universitatis nomine. Leg. Nominationum. Cod. de decurion. lib.* 10. Vel nisi esset statutum annullans Capitulum extraordinarium non vocatis his, qui sunt in Civitate & declarato negotio, ad quod vocantur, ut in multis Ecclesiis viget. Quia tunc nullum esset etiamsi duæ partes Canonicorum conveniant. Garzia *num.* 574. *&* 575.

5. Ex his ergo deciditur difficultas, affirmo namque regulariter loquendo capitularis congregationis assistentiam non esse causam sufficientem, ut choro absens distributiones lucreris. Quia non cedit in utilitatem Ecclesiæ, sed potiùs in illius damnum. Siquidem cedit in diminutionum divini cultus, & chori interessentiæ, Ecclesiæ utilissimæ. Dixi *regulariter*, ut excuperem casum extraordinarium, & Ecclesiæ valdè utilem, cui nec præveniri, neque postponi ad horas potest. Quia tunc assistens capitulo in evidentem Ecclesiæ utilitatem es occupatus, & ut talis distributiones lucraris.

6. Ad rationem dubitandi nego regulariter te non esse obligatum capitulis assistere. Quia saltem secundariò obligaris bono regimini Ecclesiæ providere, ad cujus obligationis executionem necessaria est capituli assistentia. Neque obstat hanc assistentiam esse potiùs honorem præbendæ, quàm onus, quominus tenearis illius obligationi satisfacere. Sicut judex tenetur officio judicandi satisfacere, etiamsi judicatura honor sit, potiùs quam onus. Ab hac autem obligatione assistendi capitulis excusaris, si capitula fiunt tempore, quo recrearis, vel in quo divina celebrantur, nisi fermè exurgenti, & evidenti Ecclesiæ utilitate eo tempore celebretur, quod rarò contingit. Sed casu posito si capitulo ades, censeris occupatus in evidenti utilitate Ecclesiæ, ac proindè excusatus à choro, & distributiones lucraris, alias non.

§. V.

An pœnitentiarius ob ejus officium lucretur fructus, & distributiones choro non assistens.

1 *Affirmativè respondetur dummodò in Ecclesia assistat paratus confessiones audire.*

2 *Extenditur ad Litanias, & Processiones extra Ecclesiam.*

3 *Quid de aliis Canonicis tempore divinorum confessiones audientibus.*

4 *Quid si sint signati ad hoc officium præsente pœnitentiario, ut illum adjuvent? Probabilius est lucrari sicut pœnitentiarius.*

1. CAnonicus pœnitentiarius dum in Ecclesia assistit paratus confessiones audire, ibique pœnitentes expectat, aut cum eisdem loquitur de rebus ad confessionem pertinentibus: præsens choro censetur, & fructus, & distributiones lucratur, ac si divinis assisteret: ex decreto Tridentini *sess.* 24. *cap.* 8. *de reformat.* Quia utilitati Ecclesiæ providet sic onera sui beneficii exequens, & in specialem decorem, & splendorem Ecclesiæ cedit, sic esse paratum ad fidelium confessiones audiendas, & licèt decretum Tridentini solùm dixerit censendum esse choro præsentem, dum confessiones in Ecclesia audit, hoc non tollit, quominus extendi non possit ad tempus, quo se confessionibus audiendis præparat, vel præparat pœnitentes, vel circa confessiones audiendas consilia præbet: quia hæc omnia ad munus confessarii pertinent, & necessaria sunt, & moraliter loquendo, dum in ipsis occupatur, dici potest occupatus in confessionibus audiendis. Sic Bonacina *disput.* 2. *de hor. canon. quæst.* 3. *punct.* 3. §. 5.

Neque obstat sacram congregationem declarasse pœnitentiarium non acquirere distributiones, si tempore divinorum privatim officium in confessionario recitat vel sacrum facit, vel confabulatur, etiamsi tempore antecedenti occupatus fuerit in confessionibus audiendis. Garzia 5. *de benef. cap* 4. *num.* 124. Alex. Moneta 2. *part. de distribut. quæst.* 11. *num.* 6. Ugolinus *de officio Episcopi, cap.* 33. *num.* 5. Bonacina §. 4. *num.* 2. Non inquam obstat. Quia aliud est officia penè assumere, quæ ad confessionem non ordinantur, aliud assumere media ad confessionem ordinata, aut quæ confessionem complent. Præparare enim se ad confessiones

siones excipiendas expectando in loco confessionarii pœnitentes, ut faciliùs confiteri possint, illósque ad confessionem disponere, & de melioris vitæ fruge consilia præbere, officium est confessarii, ac proindè ob illud præsens choro reputari debet. Secus verò ob confabulationem aliam sæcularem, vel ob privatam horarum recitationem: quia non sunt officia confessarii. Favétque declaratio sacræ Congregationis Cardinalium relata ab Augustino Barbosa pro Ecclesia, Abulensi in remissionibus Concilii *sess. 24. cap. 8. de reformatione*, ubi mandatur pœnitentiaria assistere in sede, & loco ad confessiones excipiendas deputato, ac pœnitentes perquirere cum cogantur, & ob verecundiam hujus inquisitionis confessiones omittant. Barbosa *allegat. 55. num. 28.*

2. Adde non solùm pœnitentiarium confessiones audientem in Ecclesia censendum esse choro præsentem, cùm in illo divina officia celebrantur, sed etiam censendum est cum extra Ecclesiam Litaniæ, & Processiones habentur. Quia hæc publica, & communis Litaniarum, & Processionum recitatio, sub nomine divinorum officiorum, quæ in choro celebrantur, comprehenditur: chorúsque non tam locus ille materialis, quàm congregatio Canonicorum divina persolvens intelligitur. Sic decisum à sacra Cardinalium congregatione, refert Garzia *3. part. de benefic. cap. 4. num. 125.* Bonacina *dict. §. 5. num. 4.* Barbosa *3. part. allegat. 55. num. 31.* Quamvis contrarium teneat Moneta *2. p. de distribut. quæst. 11. num. 65.*

3. Sed quid dicendum de aliis Canonicis, qui tempore divinorum confessiones audiunt? Si enim ex devotione huic muneri incumbunt, credo nullo modo pro præsentibus choro esse habendos. Quia eorum officium sic assumptum, etsi cedat in utilitatem populi: regulariter cedat in damnum Ecclesiæ, & diminutionem divini cultus. At si ex mandato, seu assignatione superioris huic officio incumbant, satis probabile reputo fructus, & distributiones lucrari, sicut pœnitentiarius non solùm quando pœnitentiarius abest, vel mortuus est; & in ejus locum aliquis subrogatur: sed etiam quando illo præsente in illius adjutorium aliquis alius designatur. Imò etiam designentur duo, vel tres, eò quòd multitudini pœnitentium solus pœnitentiarius satisfacere non possit. Et quidem lucrari distributiones, & haberi tanquam choro præsentem subrogatum loco pœnitentiarii ob illius absentiam, vel mortem defendit Bonacina *suprà*, & ratio esse potest. Quia subrogatus sapit naturam illius in cujus locum subrogatur cum omnibus suis qualitatibus primordialibus, & accidentalibus. Lege *si cum, §. injuriarum, ff. si quis cautionibus, l. in duobus, §. 1. ff. de jurejurando, §. fuerat-instit. de actionibus*, & aliis pluribus exornat Tiraquellus *de retractatu lign. §. 32. gloss. 1. an. 10. usque ad 18.* Molina de Hispaniis primogeniis *cap. 4.* per totum Ant. Gab. *tit. de reg. juris, conclus. 2. per totam.* Sed pœnitentiario audienti confessiones in Ecclesia conceduntur distributiones, ac si præsens choro esset. Ergo etiam debent concedi illi, qui in ejus locum est subrogatus. Item hic occupatur in eodem officio, ac occupatur pœnitentiarius. Sed pœnitentiarius in tali officio occupatus, censetur occupatus non solùm in utilitatem populi, sed etiam in utilitatem Ecclesiæ, ad quam pertinet populo confessorem aliquem deputare, qui à reservatis absolvat, & cujus consilia securè sequi fideles possint. Ergo etiam subrogatus in utilitatem Ecclesiæ censebitur occupatus.

4. Verùm si præsente pœnitentiario alius, vel alii in illius adjutorium ad audiendas confessiones designentur ob multitudinem pœnitentium? credo probabilius tali assignatione facta lucrari distributiones, ac si choro præsentes essent. Sic tenet Moneta *de distributionibus 2. p. quæst. 11. num. 68.* Moveor, quia occupantur in evidenti Ecclesiæ utilitate. Utile enim est Ecclesiæ imò necessarium ministros habet, qui populo in re ita necessaria satisfaciunt.

§. VI.

De Canonico magistrali, & lectorali quid est dicendum.

1 *Cùm legit, vel concionatur in propria Ecclesia, distributiones lucratur tali horæ, imò & tali diei correspondentes.*

2 *Quid de consuetudine lucrandi fructus per octo dies antecedentes.*

1. Distributiones lucratur Canonicus Magistralis, vel lectoralis cùm in propria Ecclesia concionatur, vel legit *ex cap. unico de cleric. non resident. in 6.* Quia exequitur officium & obligationem suæ præbendæ, quod non potest non esse maximè Ecclesiæ utile; ex concessione autem Gregor. XIII. & declaratione Sacræ Congregationis, non solùm ea hora, in qua concionatur, vel legit, sed omnibus horis illius diei reputatur choro præsens, & meritò: quia exercet actionem magis laboriosam, quam alii præbendati, & quæ specialem præparationem requirit. Sic Garzia *3. part. de benef. cap. 2. num. 119.* Gonzalez *ad reg. 8. Cancellar. §. 7. proœmii, num. 80.* Moneta *de distributionibus 2. part. quæst. 10. num. 27.* Bonacina *dicta disput. 2. q. 5. p. 3. §. 6.* Augustin. Barbosa *3. part. de potest. Episcop. allegat. 56. num. 8.* & alii apud ipsos. Verùm etsi hoc ita sit legens, vel concionem habens eo die non censetur præsens matutinis horis, quæ secundùm aliquarum Ecclesiarum consuetudinem dicuntur in vesperè diei antecedente; quia non sunt horæ illius diei, in quo concionem, vel lectionem habet, sed sequentis. Sic Garzia, Barbosa, & Bonacina *suprà*.

2. In aliquibus tamen Ecclesiis est consuetudo, ut non solùm eo die quo Canonicus magistralis concionatur, habeatur pro præsenti, sed etiam per octo dies concioni antecedentes: quia ipsi reputantur necessarii, ut absque gravi defatigatione cum prout decet exercere possit. Reputarem tamen hanc consuetudinem extendi posse ad lucrandos fructus præbendæ, non tamen quotidianas distributiones, nisi fortè in ipsis tota præbenda consisteret. Moveor quia Gregorius XIII. dixit distributiones quotidianas deberi concionanti, & legenti non solùm hora, qua legit, sed pro toto die, ex gratia, inquam, ut constat ex allegatis à Garzia *3. part. de benefic. cap. 2. num. 120.* extendere autem gratiam ad alios dies nimium videtur. Vide Garziam *n. 25.* Si autem in distributionibus tota præbenda consistit, eas lucratur, ne inutile reddatur privilegium. Garzia *num. 351.* An verò deducenda sit tertia pars pro interessentibus? Affirmat cum Bonacina *disput. 2. quæst. 5. p. 3. §. 6. fin.* Garzia *n. 152.* in simili ex declarationibus sacræ Congregationis. Quia hac ratione incitantur Canonici ad assistendum, & interessentes non patiuntur damnum.

§. VII.

An Vicarius Episcopi, & ejus familiaris, examinator synodalis, visitator diœcesis, &c. lucrentur fructus, & distributiones choro non assistentes.

1 *Fructus lucrantur supradicti, non distributiones, nisi speciali cõsuetudine, aut indulto Pontificiali conceditur.*

2 *Canonicus Vicarius Episcopi excusatur à residentia, & fructus lucratur.*

3 *Quod beneficiatos possit Episcopus in sui familiares assumere.*

4 *Ex Eccleſia collegiata ſicut neque ex Cathedrali non poteſt plures Canonicos, quam duos in ſui familiares aſſignare.*

5 *Parochus ultra duos menſes non poteſt in Vicarium Epiſcopi aſſignari.*

6 *Nomine Epiſcopi venit intelligendus habens juriſdictionem Epiſcopalem, quique Eccleſiæ Cathedralis, vel collegiatæ caput ſit.*

1. CAnonici ab Epiſcopo conſtituti viſitatores hoſpitalium & Eccleſiarum diœceſis, Vicarii foranei, adminiſtratores locorum, beneficiorum examinatores fructus præbendæ lucrantur, qui legitimam habent cauſam abſentiæ. Non tamen lucrantur diſtributiones quotidianas, niſi privilegio Pontificis conſuetudine legitimè præſcripta, aut ſtatuto à Pontifice confirmato eis concedantur. Quia non ſunt occupati in ſervitio Eccleſiæ propriæ, ſed in ſervitio Epiſcopi, & Eccleſiæ in communi. Sic relato Alex. Moneta docuit Garzia 3. *p. de benefi. iis, cap.* 2. *num.* 354. ubi refert privilegium conceſſum ad inſtantiam ſancti Caroli præbendatis Eccleſiæ Mediolanenſis. Bonac. *diſp.* 2. *de hor. canon. quæſt.* 5. *p.* 3. §. 8. Barboſa loquens de examinatoribus 3. *p. allegat.* 53. *n.* 161. *& in remiſſ. Concil. ſeſſ.* 24. *cap.* 12. ſentit his examinatoribus deberi fructus, & diſtributiones ex Lelio Zecho *de Rep. Eccleſiaſt. titulo de beneficiatis, num.* 23. *ad finem.*

Item debentur fructus, ſed non quotidianæ diſtributiones duobus Canonicis ab Epiſcopo in ejus ſervitium aſſignatis, ac ſi præſentes choro eſſent, *juxta text. in cap. de cætero, cap. ad audientiam de cleric. non reſident.* quod non eſt derogatum à Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *de reformat.* Ut tenent Garzia, Barboſa, Gonzalez ſtatim referendi. Quòd debeantur fructus conſtat: quia legitima cauſa abſunt qualis eſt, ſervitium Epiſcopi & utilitas Eccleſiarum. Quod verò diſtributiones non ſint debitæ, inde conſtat; quia non ſunt occupati in utilitatem Eccleſiæ propriæ. Excipe niſi conſuetudo eſſet in contrarium, vel niſi præbenda alios fructus non habeat præter quotidianas diſtributiones, quia tunc eas lucratur deducta tertia parte, ne privilegium eſſet inutile; & quia tunc diſtributiones loco fructuum ſuccedunt. Sic pluribus exornat Garz. 3. *part. de benef. cap.* 2. *an.* 346. Barboſa 3. *p. de poteſt. Epiſc. allegat.* 53. *num.* 142. Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancellariæ gloſſ.* 6. *num.* 255. Quamvis contra videatur tenere Bonacina *diſp.* 2. *quæſt.* 5. *p.* 3. §. 2. *num.* 3. *&* §. 6. *num* 4. *&* §. 9. *num.* 2. motus ea ratione. Quia non reddetur inutile privilegium à jure conceſſum de lucrandis fructibus in abſentia: ſi quidem hoc verificatur in beneficio habente fructus diſtinctos à quotidianis diſtributionibus. Verùm cùm textus abſolutè dicat lucrari fructus in abſentia Canonicorum ſervientem Epiſcopo, de quolibet Canonicatu intelligi debet. Tum quia eſt privilegium inſertum in jure communi, & ſic latè interpretandum. Tum quia in pluribus Eccleſiis Hiſpaniæ eſſet inutile, cùm ferè in omnibus fructus beneficii non ſint alii præter quotidianas diſtributiones, & tradit *gloſ. in ſimili in cap. licèt de præbendis & dignitat.*

2. Hinc conſtat Canonicum Vicarium Epiſcopi excuſatum eſſe à reſidentia, & fructus præbendæ lucraris, quia eſt in ſervitio Epiſcopi, & in utilitatem diœceſis occupatus, non tamen percipit diſtributiones quotidianas, niſi conſuetudo ſit in contrarium, vel niſi præbenda alios non habeat fructus, & tunc tertia pars deducenda eſt ratione nuper dicta. Sic Alex. Moneta 2. *part. quæſt.* 11. *an.* 78. Rebuff. *in praxi, titulo de Vicariis Epiſcoporum, num.* 5. Garzia 3. *p. cap.* 2. *num.* 357.

Conſtat. Secundò, Canonicos aſſociantes ſuum Prælatum extra Eccleſiam volentem audire Miſſam, vel illam celebrare, non lucrari diſtributiones quotidianas, quæ intereſſentibus dantur, ſed ſolùm fructus. Sic deciſum refert Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancellariæ,* §. 7. *proœmii, num.* 183. Moneta 2. *part. de diſtributionibus, quæſt.* 8. *num.* 14. Auguſt. Barboſa 3. *p. allegat.* 54. *num.* 141.

3. Sed rogabis. Quos autem beneficiatos poſſit aſſumere Epiſcopus in ſui familiares? Reſpondeo inſpecto jure communi *dict. cap. De cætero, cap. Ad audientiam,* ſolos Canonicos, ſeu portionarios, qui fuerint de capitulo Eccleſiæ, cujus ipſe Epiſcopus caput eſt, aſſumi poteſt: ſecus portionarios, & alios clericos inferiores, qui de Capitulo non ſunt, niſi gravis neceſſitas, vel utilitas Eccleſiæ urgeret. Sic pluribus deciſionibus Rotæ, & Doctoribus comprobat Garzia 3. *p. de benef. cap.* 2. *num.* 371. Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 6. *à num.* 260. Barboſa 3. *p. allegat.* 53. *numer.* 143. Bonacina *diſp.* 2. *de hor. canon. quæſt.* 5. *p.* 3. *num.* 2. adverſus Joannem Andream *in dicto cap. Ad audientiam, verſ. dici poteſt,* quem ibi ſequitur Buttius *n.* 9. Cardin. *quæſt.* 4. Imola *num.* 13. Anania *in princip.* Ancharran. *notab.* 3. Sylva *de benef.* 4. *p. quæſt.* 6. *num.* 13. *ſeu* 33. quos referunt Gonzales, & Garzia *ſuprà* exiſtimantes quoſlibet Clericos ab Epiſcopis aſſumi poſſe, ſed ſine fundamento.

4. Quod autem aliqui dicunt. Moneta 2. *p. q.* 8. *num.* 6. *&* 7. Ex Eccleſia Collegiata poſſe Epiſcopum aſſumere non duos tantùm Canonicos, ſed plures in ſui familiares: quia in dicto cap. *De cætero*, nulla fit limitatio, & in cap. *Ad audientiam*, ubi limitatio fuit facta ad duos Canonicos, loquitur de Canonicis Eccleſiæ Cathedralis, ſuſtinendum non eſt. Quia ex limitatione facta in cap. Ad audientiam, infertur limitandum eſſe cap. De cætero. Si enim ex Eccleſia Cathedrali non poteſt Epiſcopus niſi duos tantùm in familiares aſſignare, neque etiam poterit ex Eccleſia Collegiata, ubi regulariter numerus præbendarum minor eſt, & fortè ea de cauſa. Ugolinus *de officio Epiſcopi cap.* 19. *num.* 6. dixit Prælatum Eccleſiæ Collegiatæ unum tantùm habere poſſe in ſuo ſervitio, non plures. Aliàs ſi plures ſignare poſſet ſine limitatione, cederet privilegium in grave detrimentum divini cultus Eccleſiarum Collegiatarum, & ita tenet Garzia 3. *part. de benef. cap.* 2. *num.* 381.

5. Veruntamen debet eſſe omnino certum parochum nequaquam in familiarem Epiſcopi aſſumi poſſe ultra duos menſes à Concilio permiſſos neque deſignari in Vicarium, aut viſitatorem, &c. *Sic pluribus deciſionibus ſacræ Congregationis probat* Garzia 3. *part. cap.* 2. *num.* 40. Gonzales *reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 6. *n.* 258. Barboſa 3. *p. alleg.* 53. *toto n.* 86. Reputatur enim aſſiſtentia Parochi ita utilior Eccleſiæ, ut ex aſſiſtentia ad Epiſcopum honeſtari non poſſit.

6. Nomine Epiſcopi quilibet habens juriſdictionem Epiſcopalem intelligitur, & qui caput eſt alicujus Eccleſiæ Collegiatæ, ut Abbas, vel Prior. Hic enim aſſumere poteſt in ſui ſervitium duos ex præbendatis, quia ab aſſiſtentia chori excuſantur in ordine ad fructus lucrandos licèt non in ordine ad diſtributiones quotidianas. Sic Abbas *in dicto cap. De cætero, num.* 3. Sylvan. *de benef.* 4. *part. quæſt.* 6. *caſu* 17. Rebuffus *praxi titulo de diſpenſatione, num.* 47. Garzia 3. *part. de benef. cap.* 2. *num.* 381. Quocirca Legatus in Provincia ſuæ Legationis, & Archiepiſcopus in ſua diœceſi eos ſuæ diœceſis (licet non diœceſibus Suffraganeorum niſi in illis caſibus, in quibus ſuperior eſt) aſſumere poteſt in ſui familiares, & eos ab aſſiſtentia chori excuſare quo ad fructus lucrandos. Sic Salzedo *pract. cap.* 52. *caſu* 2. Moneta 2. *p. de diſtribut. quæſt.* 8. *à num.* 9. *& quæſt.* 9. *à num.* 3. *concluſ.* 1. & Garzia aliis relatis 3. *p. cap.* 2. *num.* 382.

§. VIII.

§. VIII.

An familiares Pontificis excuſentur à choro, & diſtributiones acquirant.

1 *Excuſantur quoad lucrandos fructus non diſtributiones.*
2 *Qui dicantur Pontifici inſervire.*
3 *Recuſentur qui ex privilegio Pontificis non ſolùm fructus, ſed etiam diſtributiones lucrantur.*
4 *Non debet extendi ſupradictum privilegium ad familiares Cardinalium, & Legatorum.*
5 *Neque item ad ſervientes Regi, & ſupremo Principi in officiis ab ipſo deſignatis.*

1. PRimò excuſantur Canonici, & præbendati ob aſſiſtentiam divinorum officiorum in ordine ad lucrandos fructus præbendæ, ſi Pontifici ſerviant, quia eſt legitima cauſa abſentiæ, & fortior, quàm Epiſcopi ſervitium, ut dicitur *in cap. cùm dilectus, de cler. non reſident.* At non poſſunt diſtributiones quotidianas lucrari, niſi aliquo privilegio, aut conſuetudine legitimè præſcripta muniantur, ut in ſupradicto cap. habetur, & tradit pluribus relatis Garzia 3. *p. de benef. cap.* 2. *num.* 383. Moneta 1. *p. quæſt.* 9. *num.* 13. Bonacina *diſp.* 2. *q.* 5. *p.* 3. §. 1.

2. Illi autem dicuntur Pontifici inſervire, ut ſupradicto privilegio gaudeant, qui ſunt ejus Capellani, Camerarii, Secretarii, ac reliqui ſimiles Officiales. Item qui ex mandato ipſius in curia commorantur, vel quibus expeditio alicujus negotii in urbe, aut extra committitur. Sic Bonacina *ſuprà.*

3. Dixi niſi aliquo ſpeciali privilegio muniantur. Quia aliqui ſunt Pontifici inſervientes, quibus non ſolùm fructus, ſed diſtributiones conceduntur. Sunt autem Auditores Romanæ Rotæ ex Bulla Clementis VII. quæ incipit: Convenit, prout tradit Lelius Zechus *in Rep. Eccleſ.* 11. *num.* 2. Barboſa 3. *p. de poteſt. Epiſc. alleg.* 53. *num.* 155. Secundò, Inquiſitores, & Fiſcales hæreticæ pravitatis ex privilegio Pauli III. & Pii V. prout referunt Rojas *de hæreticis, ſingulari* 96. Garzia 3. *p. cap.* 2. *num.* 356. Barboſa 3. *p. alleg.* 53. *numer.* 156. Spino *in ſpeculo teſtam. gloſſ.* 3. *in princ. n.* 78. ad parochos etiam hoc privilegium extendit, ſed abſque fundamento, & contra expreſſam declarationem ſacræ Congregationis relatam à Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 6. *num.* 265. Rubius *deciſ.* 393. *n.* 4. Barboſa *alleg.* 53. *num.* 87. & 165. Zeballos *commun. contra comm. quæſt.* 585. *num.* 12. Tertiò, Collectores generales Cameræ Apoſtolicæ, Subcollectores, Advocati, Procuratores, Fiſcales, & Notarii in cauſa ſpoliorum, & jurium præfatæ Cameræ totum officio durante: ex Bulla Sixti V. edita 8. Maii 1590. & tradit Moneta 2. *p. quæſt.* 11. *num.* 111. Barboſa 3. *p. de poteſt. Epiſcop. allegat.* 55. *num.* 157. Ij enim omnes ſolùm lucrantur fructus, ſed etiam quotidianas diſtributiones.

4. Supradictum privilegium percipiendi fructus in abſentia pro familiaribus Pontificis illíque inſervientibus, aliqui extendunt ad familiares Cardinalium, & Legatorum; quia reputantur Papæ ſervientes. Sic Sylveſter *verbo reſidentia, num.* 7. Zerola *praxi Epiſc.* 1. *p. verb. Reſidentia*, §. 4. Selva *de benef.* 4. *p. quæſt.* 6. *caſu* 21. Villadiego *de Cardinal. n.* 63. Azor. 2. *p. inſtitutionum moral. lib.* 7. *cap.* 4.

Cæterùm dictum privilegium etſi olim fuerit conceſſum (de quo multum dubito) per Tridentinum ſublatum omnino eſt, ut uſus teſtatur. Sic Garzia aliis relatis 3. *p. de beneficiis cap.* 2. *num.* 388. & 423. Alex. Moneta 2. *p. quæſt.* 9. *num.* 7. & Bonacina *diſp.* 2. *quæſt.* 5. *punct.* 3. §. 1.

5. Secundò, extendunt ſupradictum privilegium percipiendi fructus in abſentia ad eos, qui in ſervitio, ſeu officiis Regis, & ſupremi Principis occupantur. Sic Selva *de benef.* 4. *quæſt.* 6. *caſu* 24. Petrus Gregor. *de benef. cap.* 7. *num.* 9. Zeballos *in ſuis comm. contra comm. quæſt.* 585. *num.* 7. At ſine ſufficienti fundamento eſt talis extenſio facta. Nam licèt ante Concilium Trident. fuerit Regi Franciæ tale privilegium conceſſum, ut teſtatur Boërius *deciſ.* 17. & Rebuffus *in concord. tit. de collation.* §. 1. *verſ. reſinentiæ*, & Capellanis Regis Hiſpaniæ à Paulo III. Jam per Concilium *ſeſſ.* 6. *c.* 2. & Bullam Pii V. eſt revocatum. Sic Garzia *de benef.* 3. *p. cap.* 2. *num.* 265. *& ſequent. & n.* 389. *& ſequent.* Bonacina *diſp.* 2. *de hor. canon. q.* 5. *p.* 3. §. 1.

§. IX.

An docentes, & ſtudentes, lucrentur fructus, & diſtributiones?

1 *Studentes Theologiam, ſeu jus Canonicum in ſtudio generali, ſeu celebri Univerſitate, lucrantur fructus, num.* 1. *& ibi, quod ſit ſtudium generale.*
2 *Qui nomine docentium intelligantur.*
3 *Debent docere Theologiam, ſeu jus Canonicum.*
4 *Gaudet hoc privilegio Parochus, neque licentia Epiſcopi requiritur.*
5 *Studentes debent majori anni parte in Univerſitate commorari ibique diligenter ſtudere.*
6 *Probabile eſt conſequi fructus tametſi jus civile ſtudeant.*
7 *Controvertitur an debeant ſtudentes licentiam ab Epiſcopo obtinere.*
8 *Poſt Tridentinum probabilius eſt non poſſe Parochum à beneficio abeſſe ratione ſtudii.*
9 *Probabile eſt oppoſitum.*
10 *Rationibus num.* 8. *adductis ſit ſatis.*
11 *Tempus eſt ſeptennium pro ſtudentibus: pro docentibus nullum eſt aſſignatum.*
12 *Semel conceſſa facultas revocari non poteſt, niſi ex graviſſima cauſa.*
13 *Expenditur ſolos fructus non diſtributiones lucrari.*

1. EXcuſantur divinis intereſſe, & fructus in abſentia lucrantur docentes publicè Theologiam, vel jus Canonicum in aliquo ſtudio generali, ſeu celebri Univerſitate, & ibi ſtudentes eaſdem facultates, *cap. finali de Magiſtr. ubi Doctores communiter.*

Dixi, *in aliquo ſtudio generali, ſeu celebri Univerſitate.* Quia non ſufficit docere, vel ſtudere in quocumque collegio, ubi publicè leguntur ſupradictæ ſcientiæ, ſed debet eſſe ſtudium generale *cap.* 2. *de privileg. in* 6. *& cap. tuæ, de cler. non reſidentibus*: reputatúrque illud ſolùm quod eſt ad hujuſmodi finem erectum, & inſtitutum à Papa, Rege, ſeu Principe ſupremo. Sic plures referens Garzia 3. *part. de benef. cap.* 2. *numer.* 56. Auguſtin. Barboſa 3. *p. de poteſtate Epiſcopi allegat.* 56. *num.* 21. & 22. Ex quo fit ſtudentes in Eccleſiis Cathedralibus non gaudere hoc privilegio, quo gaudent ſtudentes in ſtudiis publicis, & academiis. Sic aliis relatis docet Barboſa *allegat.* 56. *num.* 23. Garzia 3. *part. cap.* 2. *num.* 118.

2. Quoad docentes verò eſt advertendum non intelligi, qui docent ex licentia Univerſitatis, ſeu Clauſtri, aut Collegii Doctorum etiamſi abſque ſtipendio, & Cathedra legant. Quia in ſupradicto *cap. finali, & in privilegiis ab Eugenio IV. conceſſis Salmanticæ Univerſitati*; quæ jam ſunt Complutenſi, & Valleſoletanæ communia ſolùm expoſtulatur publicè in ſcholis docere. Ergo, ſive ſpontè, & voluntariè, ſive mercede conducta doceant, hoc privilegio gaudent. Verùm ne hac occaſione inutiles, & infructuoſi Magiſtri à reſidentia excuſarentur; cautum eſt neminem poſſe hoc munere legendi ſe tueri; niſi ab Univerſitate, clauſtro, ſeu Collegio Doctorum fuerit ad legendum approbatus.

Sic

Sic ſuribus declarationibus comprobat Garzia 3. *p. de benef. cap.* 2 *n.*60. Barboſa *allegat.*56. *n.*27.

3. Item debent docere Theologiam, ſeu jus Canonicum; quia licèt *in cap. finali de Magiſtr.* ſolùm de Theologia ſermo habeatur, cùm Eccleſiæ æquè proſit jus Canonicum, idem eſt de illo intelligendum, ut aliis relatis docet Barboſa *allegat.*56. *num.* 26. Garzia 3. *p. cap.*2. *num* 64. Bonacin. *diſp.* 2. *de hor. can. q.*5. *punct.* 3. § 9. Quo circa non exiſtimo jus civile legentes hac via excuſari poſſe. Legentes verò Grammaticam, quia ad Theologiam, & jus civile neceſſaria eſt, poterunt ex licentia Prælati excuſari, præcipuè cùm non abſit alius, qui doceat *ex dict. cap. quia nonnullis, de Magiſt.*

4. Deindè hoc privilegio gaudent docentes etiamſi ſint Parochi. Quia in utilitatem univerſalis Eccleſiæ eorum abſentia cedit, & quia nulla ſit limitatio *in cap. final. de Magiſtr.* & multis comprobat Garzia 3. *part. de benef. cap.* 2. *num.*62. Excipe niſi legat Grammaticam; quia ob hujuſmodi lecturam non poteſt Parochus à reſidentia excuſari, ut ex declaratione ſacræ Congregationis Cardinalium teſtatur Gonzales *reg* 8. *Cancell. gloſſ.*6. *num.*54. Neque ad hanc abſentiam requiritur Prælati licentia, eſt enim à jure expreſſa. Sic Garzia deciſum refert à ſacra Congregatione *dict. cap.* 2. *n.*87. *& n.*559 *fine.* Barboſ. *alleg.*56. *fin. n.*53.

5. Quoad ſtudentes verò eſt advertendum primò debere majori anni parte in Univerſitate commorari, ibique diligenter ſtudere. Nam ſi otioſi ſint, & tempus terunt, neque ſcholas cum debita diligentia frequentant eo anni tempore, nullo modo privilegio percipiendi fructus in abſentia gaudent: quia ceſſat finis ob quod eſt conceſſum, & ita tradit Bonacina *diſp.* 2. *quæſt.*5. *p.*3. §.9. *num.*9. Moneta 2. *part. de diſtributionibus, quæſt.*10. *num.*19. Barboſa *allegat.*56. *num.*24. *&* 35. & alii apud ipſos.

6. Secundò, adverte debere ſtudere jus Canonicum, ſeu Theologiam *ex dicto cap. fin. de Magiſtr.* probabile tamen eſt conſequi fructus, etiamſi ſtudeant jus civile. Quia *in cap. Tuæ fraternitatis de cleric. non reſident.* nulla eſt facta limitatio, & tradit Gloſſa *cap. cum ex eo, de elect. in* 6. Moneta 2. *p. quæſt.*10. *n.*21. Barboſa *num.*6. Bonac. *num.*10. Excipe niſi ſit Sacerdos Archidiaconus, Decanus, Præpoſitus, Cantor, vel perſonatum habens; quia his ſtudium medicinæ, & juris civilis ſub pœna excommunicationis eſt prohibitum *cap. fin. Ne clerici, vel Monachi.* Undè niſi ſpeciale privilegium à Sede Apoſtolica pro hoc ſtudio obtineant, ex vi illius excuſari non poſſent, quia non excuſarentur ex cauſa rationabili. Sic tradunt Moneta, Barboſa, & alii *ſuprà.*

7. Tertiò adverto eſſe maximè inter Doctores controverſum, an hi ſtudentes debeant petere ab Ordinario licentiam, vel poſſint abſque illa ſe abſentare, & fructus lucrari? Plures Doctores relati à Garzia *n.*85. 3. *p. cap.* 2. exiſtimant non requiri. Moventur, quia *in cap. fin. de Magiſtr.* conceditur eis facultas à Sede Apoſtolica percipiendi fructus in abſentia. Ergo non eſt neceſſaria licentia Ordinarii. Tunc enim Ordinarii licentia expoſtulatur, quando danda eſt ex aliqua cauſa non expreſſa in jure, ob cauſas autem in jure expreſſas concedit. Neque obſtat textus *in cap. Relatum, cap. tuæ fraternitatis, de cler. non reſident. junctâ explicatione gloſſæ:* in quibus textibus videtur neceſſariò expoſtulari licentia Ordinarii. Non, inquam obſtat. Tum quia tempore Alexandri III. ſtudium generale non erat ſufficiens cauſa abſentiæ, niſi ab Ordinario approbaretur; quæ poſtea per Honorium II. *in dict. cap. de Magiſtr.* fuit abſolutè approbata, ac proindè non indiget jam nova approbatione. Tum quia licentia in dicto *cap. expoſtulata*, non jungenda eſt cum ſtudio literarum, ſed cùm aliis honeſtis cauſis in jure non expreſſis; ſecus de expreſſis in jure, in quibus nulla Prælati requiritur licentia, ut aliis relatis defendit Garzia *dict. cap.* 2. *num.* 96. *&* 97. Bonac. *diſp.*2. *q.*5. *p.*3. *num.* 2.

Nihilominùs etſi de jure antiquo hæc licentia requiſita non fuerit: at de jure novo Tridentini, & præcipuè conſtitutione Pii IV. quæ incipit, *Ad aures*, edita 24. *Novemb. anno.* 1564. probabilius longè exiſtimo licentiam ab ordinario requiri: quia ita cavetur expreſsè in ſupradicto motu proprio: & in parochis eſt omnino certum *ex Trid. ſeſſ.*23. *cap.* 1. Ratio congruentiæ eſt. Quia ad ordinarium pertinet examinare, an confluentes ad ſtudia habeant qualitates à jure requiſitas? ſcilicet an ſint apti ad ſcientiam, & in ætate debita conſtituti? & ne Eccleſia ad eorum abſentiam in divino cultu patiatur detrimentum? Quæ omnia fieri non poſſunt, ſi ordinario irrequiſito ad ſtudia influerent. Debet ergo peti ab ordinario licentia, & ita tenet ex deciſione ſacræ Congregationis, Garzia *de benef.* 3. *p. cap.* 2. *num.*87. Auguſt. Barboſ. *de poteſt. Epiſc.* 3. *p. allegat.*56. *n.*28. Ordinarius verò tenetur hanc licentiam concedere, ſi in petente concurrit ætas, & qualitas requiſita ad ſcientiam, & Eccleſia ex ejus abſentia grave non patiatur detrimentum in divino cultu. Quia poſito privilegio juris jam non gratiæ, ſed juſtitiæ. Sic Garzia, Moneta, & Barboſ. *ſuprà.* Quod ſi ab ordinario debitas qualitates habent denegetur, poterit repulſus appellare, & ad ſuperiorem recurrere. Sic Selva *de benef.* 4. *p.* 9.7. *n.*29. *verſ.* 171. Zerola *verbo ſtudium*, §.1. *& verbo reſidentia*, §.3. Abb. Felinus Butrius, & alii quos refert, & ſequitur. Garzia *de benef.* 3. *p. cap.*2. *num.*86.

8. Quartò adverto, poſt Tridentinum probabilius eſſe, obtinentes parochiales Eccleſias, non poſſe ob cauſam ſtudii à ſuis Eccleſiis abeſſe, & fructus lucrari. Sic deciſum referunt Gonzalez *reg.*8. *Cancell. gloſſ.*9. *num*249. Garzia *de benef.* 3. *p. c. n.* 83. Proſper. Aug. *additionibus ad Quarantam, verb. Reſident. verſ. Item limita.* Aloyſ. Riccius *in collect. deciſion.* 3. *p. collect.*563. *in medio*, & in praxi fori Eccleſiaſtici *deciſ.* 502. *in fine, in* 1. *editione, & reſolut.*393. *in fine, in* 2. *editione, & dec.*364. *in* 1. *editione, & reſolut.*310. *n.*1. *in fine, in* 2. *editione.* Auguſtin. Barboſa *de Poteſt. Epiſc.* 3. *p. allegat.*56. *n.*3. Moventur ex decreto Trident. *ſeſſ.*23. *cap.*1. *de Reformat.* Ubi non permittitur Epiſcopo dare licentiam parochis, ut à propria Eccleſia abſint ultra bimeſtre, niſi ex gravi cauſa. Sed à ſacra Congregatione Concilii non reputatur cauſa gravis ſtudium in parocho: ut ex declarationibus, quas refert Garzia, & Gonzalez, & Riccius, & Barboſa *in remiſſionibus Concilii ſupradict. cap.*1. *ſeſſ.*23. colligitur. Ergo. Secundò, poſt Concilium nemini datur beneficium curatum, niſi à tribus Synodalibus examinatoribus fuerit judicatum habere ſufficientem ſcientiam ad regimen animarum requiſitam. Sed privilegium abſentiæ ratione ſtudii conceſſum fuit, ut beneficiati competentem ſcientiam haberent. Ergo cum ante beneficium obtentum ſupponant jam illam habere, ceſſat finis privilegii, & conſequenter ipſum privilegium. Tertiò, quia ita eſt expreſsè deciſum à ſacra Congregatione Cardinalium, ut videri poteſt in Doctoribus *ſuprà citatis.*

9. Nihilominùs etſi hæc ſententia in judicando, & conſulendo ſervanda ſit, probabile tamen eſt, poſſe Ordinarium parocho ſtudere volente hanc licentiam concedere non obſtante Tridentino, neque ſupradicta ſacræ Congregationis declaratione. Sic tenent graviſſimi Doctores, qui poſt Tridentinum ſcripſerunt. Petrus Matthæus explicans motum primum Pii IV. de non reſidendo in favorem ſtudii in fine Concilii conſtitutum, & qui eſt 29. in ordine illius Pontificis, & ſubdit in fine, licèt ob hujuſmodi conſtitutionem ad abſentiam ratio ſtudii requiratur licentia Ordinarii, conſuetudo autem in multis locis eſt, ac ubique ut Clerici ad ſtudia conferant ſine licentia ſuorum Prælatorum

torum, & ea quidem valet, &c. Idem tenet Navar. *in Summ. cap.* 2. *num* 121. Cardinalis Toletus *lib.* 3. *cap.* 5. *numer.* 4. Ludovic. Lopez 2. *tom. instruct. conscientiæ, cap.* 240. *Versic. prima igitur causa*, Gregor. de Valentia 2. 2. *disp.* 10. *quæst.* 3. *p.* 5. §. *Alius ejusmodi casus, pag.* 1870. Joan. Azor. *Instit. Moral.* 2. *p. l.* 7. *cap.* 4. *quæst.* 5. § 2. *p.* 817. Lessius *lib.* 2. *de justitia, c.* 14. *dub.* 29. *numer.* 16. *in nova editione.* Horatius Livius *tract. de Privilegiis Scholar. Privileg.* 98. *& sequentibus.* Salzedo *pract. crim. cap.* 52. §. *Primus*, cum Joanne de Selva *tract. de beneficiis*, 4. *part. quæst.* 6. Angles *q. de Restitutione facienda propter negligentiam Ecclesiasticorum. difficult.* 1. *dub* 1. *conclus.* 5. Zerola *cum aliis in praxi Episc.* 1. *part. verf. studium*, §. *Ad Septennium.* Manuel Rodriguez *in summ. tom.* 1. *verb. Beneficio, cap.* 33. *num.* 2. *vers. La segunda conclusion. &* 2. *tom. verbo Residentia, cap.* 26. *num.* 2. *vers. La segunda conclusion.* cum Rebuffo *Pract. benef. titulo de dispens. de non residend. num.* 25. Antonius Gomez *in explicatione Bullæ Cruciatæ, cap.* 7. *ad* 4. *clausulam, num.* 27. Emanuel Sà *verbo Residentia, num.* 8. & supponit Zechus, de casibus reservatis *cas.* 3. *num.* 2. *de munere Episcoporum, cap.* 5. *num.* 4. Vega, Maiolus, Hoseda, Candelabrum aureum, & alii relati à Garzia 3. *part. de benef. cap.* 2. *à num.* 74.

Ratio hujus sententiæ ea est. Quia à Concilio Tridentino, non est sublata facultas Ordinariis antiquo jure concessa permittendi parochos ratione studii abesse à beneficio, & fructus in absentia lucrari. Ergo nullum est firmum fundamentum denegandi illis hoc privilegium. Antecedens probo ex ipso Tridentino *sess.* 1. *cap.* 1. *de reformat.* Ubi in fine, illius cap. dicitur. *Docentes verò ipsam sacram Scripturam*, (& idem est de jure Canonico, ut diximus) *dum publicè in Scholis docuerint, & Scholares, in ipsis Scholis studentes privilegiis omnibus de perceptione fructuum præbendarum, & beneficiorum suorum in absentia à jure concessis plenè gaudeant & fruantur*, ex quibus verbis manifestis videtur constare Concilium non solùm non revocasse privilegium concessum *in cap. fin. de Mag. & Cap. cum ex eo, de elect. in* 6. Sed omnino illud firmasse, & sic Horatius Livius ad Marginem Concilii refert dictum *cap. final. de Mag.* ut tacitè insinuet ad ipsum attendisse Concilium. Item *sess.* 6. *c.* 2. *de Reform.* postquam Concilium dixerat debere Prælatos cogere parochos, ut resideant, non obstante quolibet privilegio, vel indulto perpetuo, subjungit. *Indulgentiis verò & dispensationibus temporalibus ex veris & rationabilibus causis tantùm concessis, & coram Ordinario legitimè probandis, in suo robore permansuris.* Quod autem causa studii inter causas veras, & rationabiles computari debeat, inde probatur: quia semper à jure sic reputata fuit, & quia ad marginem hujus decreti appositum est, *Cap. cum ex eo, de elect. in* 6. Ubi causa studii judicata est sufficientissima. Et licèt in hujusmodi cap. derogentur privilegia, & indulta perpetua de non residendo; non inde inferior derogari hoc indultum, & privilegium causa studiorum. Alias etiam privilegium quod habent docentes Theologiam, esset derogatum. Solùm ergo Concilium derogat privilegia, & indulta absque causa legitima concessa, seu concessa particularibus personis.

10. Neque obstant contraria. Nam ad textum *in c.* 1. *sess.* 23. Concilii satis responsum est, affirmando, studium gravem causam esse, & licet circa finem illius Capitis dicatur, non posse sic studentes absentes à suis beneficiis, se defendere vigore Eugenianæ constitutionis, hoc non tollit quominus ex causa studii abesse possint. Nam in illis verbis solùm intendit Concilium, ut non possint se defendere, quominus ordinarii valeant per censuras, aliàque juris remedia eos compellere, ne absque eorum licentia, & in scriptis obtenta à beneficiis absint. Nullum tamen est verbum in illo cap. ex quo possint colligi possint colligi Prælatum ob causam studii non posse parocho licentiam concedere ipsumque abesse non posse licentia in scriptis obtenta.

Adde illa verba. *Vigore Eugenianæ constitutionis*, non referuntur ad Eugenianam constitutionem, quia in favorem Salmantinæ Universitatis privilegium conceditur omnibus ibidem studentibus, ut possint à suis beneficiis abesse: sed referuntur ad Eugenianam constitutionem, de qua fit mentio in extravag. 3. *de Privileg. inter communes*; ut benè notavit Horatius Lucius *in marg. hujus decreti Concilii*, & defendit Garzia 3. *p. de benef. cap.* 2. *num* 70.

Neque item obstat parochus habere sufficientem scientiam pro beneficii administratione. Nam hanc etiam ante Concilium habere debebant ex jure ipso naturali, quo non obstante illis privilegium studendi concedebatur. Quia non solùm pro sufficientia, sed pro superabundantia scientiæ conceditur, & ut melius parochi officio satisfacere possint.

Solùm obstat declaratio sacræ congregationis, cui primo respondere possumus, etsi magnæ authoritatis sit, non esse necessariò illi standum. Ut in simili dixit Thomas Sanchez *lib.* 8. *de Matrim. disp.* 2. *n.* 10. *circa finem*, Gabriel Vasquez *tom.* 2. *de legibus, disp.* 177. *cap. ultimo, num.* 75. Secundò respondeo cum Zerola *Praxi Episc.* 1. *p. verb. studium*, §. *ad Septennium*, debere intelligi de licentiis petitis in Curia Romana à Pœnitentiario, non de licentiis petitis ab ordinario, & consentit Zechus *de Repub. Eccles. tit. de Clericis, n.* 7. *vers.* 28. Illæ enim licentiæ non suffragantur absentibus, nisi singulorum ordinariorum locorum, in quibus singula beneficia sita sunt, gratus consensus accedat. Sic Moneta 2. *p. de distribut. quæst.* 10. *n.* 9. Barbosa *allegat.* 56. *num.* 29. Tertiò, respondeo non constare authenticè de tali declaratione.

11. Quintò, adverte tempus concessum à jure studentibus plures Doctores limitare ad quinquennium à die, quo incipiunt studere, neque ultra extendendum *ex cap. fin. de Mag.* Sic decisum referunt Garzia 3. *p. de beneficiis, cap.* 2. *num.* 103. Moneta 2. *p. de distrib. q.* 10. *n.* 14. Barbos. 3. *p. alleg.* 56. *n.* 51.

Cæterùm cùm in Capite. *Cum ex eo, de elect. in* 6. (quod posterius est) concedatur septennium, ad illud tempus videtur extendi posse. Sic Zerola 1. *p. v. studium*, §. 3. Zechus *de Repub. Eccles. tract. de Cler. numer.* 7. *vers.* 28. Conciliantque Caput finale de Mag. & caput, cum ex eo, de elect. in 6. Ut cap. fin. de Mag. Concedens quinquennium, loquitur de studentibus jus Canonicum, & Caput, cum eo, de studentibus Theologiam. Cum enim ad hujus studium requiratur præcessisse studium Philosophiæ per tres annos; & in Theologia soleant quatuor consumi, sanè totum hoc tempus concedi posse. Et de studentibus Theologiam in Universitate Salmantina approbat Garzia *suprà num.* 107. posse per septennium abesse, & fructus in absentia percipere. Docentibus verò nulla est limitatio facta, sed toto eo tempore, quo in docendo occupati fuerint fructus percipiunt in absentia *ex cap. finali, de Mag. & Trident. sess.* 5. *cap....* & tradit Moneta 2. *p. q.* 10. *n.* 16. Barbos. *alleg.* 56. *n.* 32.

12. Sextò, adverte semel concessam ab ordinario hanc licentiam studendi revocari non posse, nisi ex justa, & rationabili causa, eaque manifesta. Ut tradit Gloss. *cap. cum ex eo, de elect. in* 6. *verb. Septennium.*

13. Dixi in principio sic docentes, & studentes consequi fructus præbendæ, non distributiones. Quia ita habetur *in cap. licèt de præbendis*, & in Constitutione Eugeniana pro Universitate Salmantina concessa, & pluribus declarationibus comprobat Garzia 3. *part. de benef. cap.* 2. *num.* 113. Covar. 3. *Var. cap.* 13. *n.* 2. Gutierrez *can. quæst. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 12. Moneta 2. *p. de distrib. quæst.* 10. *num.* 23. Gonzalez *reg.* 8. *concl.* 5. §. 7. *Proœm, num.* 178. Barbos. 3. *p. alleg.* 56. *num.* 19.

Bonacin. *diſput.2. quæſt.5. part.3. §.9. in princ.* & alii apud ipſos.

Solùm eſt dubium. An ſi beneficium conſtat ſolùm ex diſtributionibus quotidianis, eas lucretur abſens ratione ſtudii ? Aliqui negant lucrari. Sic Bonacin. *diſp.2. quæſt.5. part.3. §. 9. & alibi.* Ratio eſſe poteſt. Quia ſolùm eſt facta conceſſio fructuum præbendæ demptis diſtributionibus. Ergo ſi præbenda nullos habet fructus, nulla eſt conceſſio. Nihilominùs tenendum eſt lucrari diſtributiones omnes dempta tertia parte. Tum quia illæ diſtributiones loco fructuum ſuccedunt. Tum quia privilegium eſſet inutile his beneficiatis. Tum quia ſic eſt declaratum à ſacra Congregatione, ut teſtatur. *Quaranta in Summa Bullarum, verbo Reſidentia.* Piaſecus *praxi Epiſc. 2.p. cap.3. numer.* 10. Moneta *quæſt.* 10. *num.* 24. Tuſchus *concluſ.* 514. *lit. D.* & pluribus relatis Garzia 3. *de benef. cap.2. numer.* 116. *&* 551. Barboſa *alleg.* 56. *numer.* 19. *&* 20.

§. X.

An ex privilegio poſſis à reſidentia Chori excuſari, & diſtributiones in abſentia conſequi ? & qua ratione hoc privilegium intelligatur ?

1 *An Pontifice hoc privilegium concedi poteſt, ſed non eſt credendum concedi abſque cauſa.*
2 *Nullus præter Pontificem poteſt tale privilegium in perpetuum concedere.*
3 *De privilegio, ſeu diſpenſatione ad tempus, probabile eſt poſſe illum Epiſcopum concedere.*
4 *Hoc privilegium lucrandi fructus in abſentia ſtrictè interpretandum eſt.*
5 *Privilegium percipiendi fructus ad diſtributiones non extenditur, etiamſi adderet reditus, & proventus.*
6 *Quid ſi præbenda tota conſiſteret in diſtributionibus ?*
7 *Indultum de percipiendis diſtributionibus non extenditur ad illas minutas, quas inter præſentes actu dividuntur.*
8 *Privilegium recreationis trium menſium ſpecialem cauſam præter levamen naturæ non requirit.*
9 *Quomodo debeant illi tres menſes computari ?*
10 *Ut hoc privilegio gaudeat, debet integro anno intereſſe, & diſtributiones lucrari.*
11 *Hoc privilegium ad ſolos fructus non diſtributiones extenditur, niſi præbenda alios fructus præter diſtributiones non habeat.*

1. NOn eſt dubium tibi poſſe concedi privilegium non intereſſendi horis. Cùm enim chori aſſiſtentia à jure humano inducta ſit, poterit Pontifex in ea diſpenſare. Nunquam tamen credendum eſt talem diſpenſationem fieri abſque cauſa juſta, & rationabili. Quod ſi aliquando contingeret abſque legitima cauſa hanc diſpenſationem ſcienter Pontificem concedere, valida eſſet quoad chori obligationem : quia ab ipſo obligatio ad chorum pendet. At mihi dubium eſſet, valeatne quoad diſtributionum perceptionem ? quia hæ à fidelibus relinquuntur divino officio intereſſentibus. Sed fidelium voluntates abſque juſta cauſa non poteſt Pontifex mutare, quia ipſe non eſt bonorum illorum Dominus, ſed diſpenſator. Ergo, & hæc ratio me convincit, ut credam non poſſe à Pontifice abſque legitima cauſa privilegium concedi percipiendi in abſentia diſtributiones illas minutas, quæ non ex beneficio, ſed ex legatis habentur, & conceduntur anniverſaria, & miſſas recitantibus. At diſtributiones illas quotidianas, quæ ex redditibus beneficii extrahuntur, & ſingulis diebus intereſſentibus dividuntur, exiſtimo lucrari talem beneficiatum ex privilegio à Sede Apoſtolica conceſſo. Quia beneficio, & illius fructibus non eſt jure naturæ obligatio illi annexa aſſiſtendi in choro ; ſed ex jure poſitivo, in quo valide, licèt non licitè abſque cauſa diſpenſat, qui illud condidit. Ut latiùs diximus *tract. de legibus, diſp. de priv. & diſpenſationibus.*

2. Ab alio quàm à Pontifice non poteſt tibi tale privilegium concedi : quia inferior non poteſt in lege ſuperioris diſpenſare. Sed eſt lex à jure communi lata obligans ad reſidentiam beneficiatos, niſi eos infirmitas, corporalis neceſſitas, & evidens Eccleſiæ utilitas excuſet *cap. Unico, de cler. non reſident. in 6.* Ergo non licet Epiſcopis, nec Capitulis Eccleſiarum privilegium & diſpenſationem alicui concedere.

3. Et quidem de privilegio, ſeu diſpenſatione in perpetuum conceſſa nullus dubitat : at de privilegio, ſeu diſpenſatione ad breve tempus, & ex cauſa aliqua rationabili, dubium non leve eſt. Communis ſententia negat Epiſcopum dare poſſe, quia, nullibi invenitur tradita hæc poteſtas, & cum ſit in lege ſuperioris, Epiſcopus eam habere à ſeipſo non poteſt. Sic Garzia *variis deciſionibus comprobans, 3. part. de benef. cap.2. à num.* 404.

Nihilominùs credo ſatis probabiliter dici poſſe, licere Epiſcopo de conſenſu Capituli diſpenſare cum aliquo juſta aliqua cauſa interveniente, ut fructus, & diſtributiones in abſentia percipiat. Sic docet Zerola *in praxi Epiſcopali, 1. part. verbo privatio, §.4. 2. dict. pœnitent. 2. dubio.* Zechius *de Rep. Eccl. tit. de benef. num.9. verſ. Quod ſi beneficia.* Moventur ex quadam declaratione Cardinalium facta Epiſcopo Caurienſi ; cui nititur reſpondere Garzia affirmans illam non eſſe generalem declarationem, ſed ſpecialem facultatem tali Epiſcopo conceſſam. Sed licet ita ſit, quod non eſt certum, ex illa ſumitur ſufficiens fundamentum ad affirmandum ex aliis cauſis præter illas quæ in jure continentur, poſſe Epiſcopum in reſidentia diſpenſare, & ita tenet Armendar. *in additionibus ad recopilat. legum*, Navar. *lib.2. tit.23. de Reſidentia, rub. An canonici, vel aliis habentes dignitatem in ſuis Eccleſiis tenentur reſidere, num.*124. Comitolus *reſponſ. moral. lib.1. quæſt.59. num.2.* Barboſa 3. *part. allegat.* 53. *numer.* 13. Ratio autem, quæ me movet, ea eſt : quia conſtat ex praxi ſæpè Epiſcopum dare licentiam parocho, ut à beneficio abſit, & fructus lucretur ob defenſionem juris ſibi in beneficio competentis. Item, ut viſitet parentes, quo longo tempore non vidit ; & eos in aliqua afflictione conſoletur, & ob alias ſimiles cauſas quæ juſtæ, & rationabiles reputantur, licèt non ſint ex illis, quæ in jure ſunt expreſſæ. Sed reſidentia parochi ſtrictior eſt, quàm Canonicorum reſidentia. Ergo poterit Epiſcopus Canonicis hanc facultatem ob alias ſimiles cauſas concedere. Favétque Trident. *ſeſſ. 6. cap.2.* ubi remittit arbitrio Epiſcopo cauſam abſentiæ examinare, & prout ipſi expediens videbitur facultatem diſpenſandi in reſidentia concedit. Item in eodem capite revocantur privilegia, & indulta perpetua de non reſidendo, indulgentiis & diſpenſationibus temporalibus ex veris & rationalibus cauſis conceſſis, & coram ordinario legitimè probandis in ſuo robore permanſuris. Ergo tacitè inſinuatur poſſe ordinarium abſentiam temporalem permittere ex cauſa legitima. Adde ſi ſolùm ex cauſis in jure contentis poſſet ordinarius licentiam abſentiæ concedere, nulla eſſet ordinariorum facultas, cùm tunc in probabili ſententia nulla licentia, nec facultas requiritur ab ordinario expoſtulari. Ergo dicendum eſt poſſe ordinarium diſpenſare ex cauſa illa, qua creditur, Pontificem diſpenſaturum ſi conſultus eſſet. Item hoc videtur ad ſuavem gubernationem, & rectam pertinere. Durum enim eſſet ita beneficiatos ad reſidentiam coarctare. Adde ſupra d ctas cauſas, & ſimiles ad neceſſitatem corporalem reduci poſſe.

Dixi

Dixi *ad breve tempus* quia ad longum tempus neceſſaria non eſt Epiſcopi facultas, cum à Romano Pontifice expoſtulari poſſet, & in hoc caſu loquuntur Cardinalium declarationes à Garzia relatæ.

Ex vi tamen hujus diſpenſationis diſpenſatus ſolùm lucrabitur fructus præbendæ non diſtributiones: quia *in cap. Unico, de cler. non reſidentibus*, expreſsè cavetur diſtributiones non lucrari, niſi aliqua ex tribus cauſis ibi enumeratis, intercedat.

4. Quod ſi inquiras, quomodo hoc privilegium percipiendi fructus, & diſtributiones in abſentia explicandum ſit? Breviter dico ſtrictiſſimè interpretandum eſſe ſalva verborum proprietate. Quia cedit in diminutionem divini cultus, & in derogationem legis communis obligantis ad reſidentiam, & in jacturam illorum, qui reſident, quibus obventuri proventus, diminuuntur. Sic omnes Doctores.

5. Ex quo fit primò, ſi tibi conceſſum eſt privilegium percipiendi fructus in abſentia, non poſſe ex vi illius indulti diſtributiones quotidianas percipere Gloſſ. *verb. adfuerint in cap. unico, de cler. non reſident. in 6.* Covar. *3. var. c. 13. n. 2. ad medium.* Gonzal. *8 reg.* Cancell. *§. 7. proœmii, n. 175.* Coral. Macig. *de hor. can. c. 71. n. 30.* Bonac. *diſp. 2. q. 5. p. 4. n. 4.* Ratio eſt, quia ſub nomine fructus comprehenduntur illa, quæ ratione beneficii beneficiato competunt. At diſtributiones non tam ratione beneficii, quàm perſonalis ſervitii, laboris, & mercedis competunt beneficiato, ut multis exornat Gonzalez *ſup. n. 154. & 155.* Ergo in privilegio percipiendi fructus diſtributiones non clauduntur.

Idem quod dictum eſt de privilegio percipiendi fructus intelligendum eſt, etiamſi adderetur redditus & proventus, & quælibet alia emolumenta quæ præſentibus & reſidentibus conceduntur, adhuc diſtributiones quotidianæ non veniunt intelligendæ: quia illa verba ferè idem ſignificant. Ut conſtat ex his quæ adducit. Gonzal. *reg. 8.* Cancell. *§. 7. Proœm. à num. 186.*

6. Solùm autem venit hoc limitandum caſu, quo præbenda nullos alios fructus haberet præter diſtributiones quotidianas. Quia tunc in privilegio percipiendi fructus, hæ diſtributiones comprehenduntur: quia hæ diſtributiones magis naturam fructus, quam diſtributionum imitantur: ſiquidem in abſentia ſolent percipi, neque ſingulis horis dividuntur inter præſentes, ſed in fine menſis, vel anni, neque ſunt incertæ, ſed certæ, & determinatæ. Aliàs indultum eſſet inutile; ſi hæ diſtributiones comprehenſæ non eſſent, & ita tenet Gonzalez aliis relatis *ſuprà, numer. 157.* Aloyſius Riccius *Praxi, reſol. 390. edit. numer. 2.* Barboſa *allegat. 53. num. 124.*

7. Infero ſecundò, ſi indultum eſſet de percipiendis diſtributionibus quotidianis, quæ intereſſentibus conceduntur, non eſſe extendendum ad illas diſtributiones minutas, quæ ſingulis horis inter præſentes divinis officiis dividuntur, quáſque neque infirmi, neque alia legitima cauſa impediti lucrantur, quæ ob mortuaria, & anniverſaria conceduntur. Quia non eſt credendum Pontificem, niſi clarè exprimat, velle contra voluntatem defunctorum procedere, qui hujuſmodi diſtributiones intereſſentibus reliquerunt. Neque ipſæ ſunt quotidianæ diſtributiones, cum non quotidie, ſed aliquibus determinatis diebus conferantur, neque ratione beneficij conceduntur, ſed ex teſtatorum voluntate. Sic Gonzalez *dicto n. 177. & 181. & 206.* Bonacina *diſp. 2. quæſt. 5. punct. 4. n. 6.* Moneta *2. p. quæſt. 14. num. 21. & 22.* Riccius *deciſ. 494. n. 8.* & alii apud ipſos.

8. Infero tertiò, privilegium à jure conceſſum Canonicis, & præbendatis, ut poſſint tribus menſibus in anno abeſſe recreationis cauſa, non requirere aliam ſpecialem cauſam præter levamen à reſidentiæ obligatione, quæ gravis eſt. Hæc enim cauſa eſt ſufficiens ad hoc privilegium concedendum. Sic pluribus declarationibus ſacræ Congregationis confirmat Garzia *3. p. de benefic. cap. 2. num. 914.* Riccius *reſolut. 392. num. 4. & 5.* Barboſa *3. p. de Poteſt. Epiſc. alleg. 53. num. 118.* Item ad hanc abſentiam non requiritur ordinarii facultas. Tradunt Barboſ. Riccius, & Garzia *ſuprà.* Poterit tamen ordinarius, ſi viderit ob multitudinem abſentium diminui divinum cultum, eo quòd vel non ſunt dicendæ horæ, vel non ſunt dicendæ cum ea ſolemnitate, ac ſolent dici, cogere, ne abſint, juxta *cap. cum ad, de cler. non reſidentib.* Quia tunc ipſimet Canonici tenentur hoc privilegio non uti. Non enim credendum eſt velle Pontificem cum diminutione divini cultus privilegium concedere. Sic plures referens Bonacin. *diſp. 1. quæſt. 5. punct. 4. num. 7.*

9. Ob hujuſmodi privilegium poteſt Canonicus abeſſe à choro 90. dies, ſive continuos, ſive diſcretos, quia conceditur privilegium abſentiæ trium menſium abſque ulla determinatione: menſis autem abſolutè prolatus 30. dies continet. Quia tot diebus luna in coitu ſolis remoratur, & ad ſuas vices redit, curſúmque conficit, ut elegantèr probat Menochius *de arbit. l. 2. caſu 50. per totum*, tradit alios referens Gonzalez *reg. 8.* Cancell. Gloſſ. *11. num. 8.* Inſuper quia Concilium non determinat à quo tempore hi menſes debeant incipere. Ergo ſumi continui, & interpellati poſſunt. Sic Garzia *3. p. cap. 2. n. 106.* Gonzal. *reg. 8.* Cancell. Gloſſ. *num. 8.* Barboſ. *alleg. 53. num. 120.* ſolùm tempore Paſchatis, & maximarum ſolemnitatum vitare debet ordinarius, ne præbendati adſint, ſic ex declaratione ſacræ Congregationis Archiepiſcopo Genuenſi miſſa teſtatur Zerola, Praxi Epiſc. *1. p. verb. Privatio, §. 4. 2. dict. Pœnitent. 3. dub.* Zechius *de R. p. Eccleſiaſt. tit. de benef. num. 6. verſ. Quod ſit beneficia*, Barboſ. *alleg. 35. num. 119.*

Fateor hoc procurari ab ordinario deberi ex declaratione, ſed non ex obligatione ſtricta: præcipue in Hiſpania, ubi ex Canonicorum abſentia quolibet tempore anni debito ſervitio Eccleſia fraudari non ſolet. Sic Garzia *3. p. de benef. cap. 2. num. 118.* Bonac. *diſp. 2. de hor. can. q. 5. Punct. 4. in fine.*

Adde Congregationem Concilii declaraſſe non poſſe confici ex horis quibus Canonici reſidentes abſunt à choro dies, & ex diebus & horis, ſic collectis confici menſes abſentiæ, de quibus in hoc decreto. Neque ad colligendum ſervitium novem menſium colligendas eſſe punctaturas quaſi ij, qui nomen partes punctaturarum ex duodecim, quæ ex ſervitio totius anni conflantur, deſerviendo tulerint, ſervitio novem menſium debito ſatisfecerint. Sed ipſos dies reſidentiæ, & ſervitii, ſive continui, ſive interpellati ſint numerandos eſſe: ut compleant numerum dictorum menſium novem. Sic refert Barboſ. *in declarat. Concilij, ſeſſ. 24. cap. 12. pag. 553.* Garzia *de benefic. 3. parte, cap. 2. num. 327.*

10. Ut autem Canonicus poſſit hoc privilegio frui, ſolùm requiritur, quod teneatur per integrum annum divinis intereſſe, & poſſit diſtributiones lucrari. Quia *Concilium dicta ſeſſ. 24. cap. 12.* hoc privilegium concedit Eccleſiis, quæ integro anno reſidentiam expoſtulant, ſeu integro anno obligant reſidere. Sic deciſum refert Garzia *Sæpè citatus, 3. p. de benef. cap. 2. num. 311.* Barboſ. *num. 221.* Quocirca ſi Canonicus poſſeſſionem Canonicatus accipiat in medio anni, non poterit tribus menſibus illo anno abeſſe, ſed ſolùm unum menſem cum dimidio. Quia cum ſolùm ad reſidentiam dimidii anni fuerit obligatus, medietate privilegii conceſſi obligaris toto anno reſidere, gaudere debet: & ſic pro rato temporis obligationis computandum eſt privilegium. Sic Bonac. *diſp. 2. q. 5. punct. 4. de hor. can. num. 9.* Quòd ſi in integro anno, vel majori illius parte Canonicus abfuerit abſque legitima cauſa, non ideò ipſo jure amittit privilegium, pro illis tribus menſibus conceſſum. Quia non datur hoc privilegium iis, qui actu reſident, ſed obligaris ad reſidendum:

Aliàs frui non poſſet ſupradicto privilegio, quouſque novem menſes priùs reſideret: quod non eſt uſu receptum; cùm poſſet in qualibet parte anni hos tres menſes recitationis accipere, ut diximus, & tenet Bonac. *an. 22. & num. 15. in fine.*

11. Tandem adverto hoc privilegium ſolùm extendi ad lucrandos fructus, non diſtributiones quotidianas. Ut multis allegatis docet Barboſ. *dicta 3. part. de Poteſt. Epiſcop. allegat. 53. num. 124.* Garzia *3. part. de benef. cap. 2. num. 249.* adverſus Zenedo *collectione 15. ad 6. decret. num. 7.* & videtur probari *ex cap. Unico, de cleric. non reſident. in 6.* Ubi diſtributiones quotidianæ ſolùm conceduntur, ſi infirmitas, neceſſitas corporalis, & evidens Eccleſiæ utilitas interceſſerit. Si autem præbenda non haberet alios fructus præter diſtributiones quotidianas, probabilius cenſeo adverſus Garziam *ſuprà num. 252.* abſentes his menſibus lucrari, ne videatur illi privilegium inutile. Et quia tunc diſtributiones naturam fructuum imitantur. Sic pluribus relatis. Barboſ. *ſuprà.*

§. XI.

An ex ſtatuto Eccleſiæ excuſari poſſis longiori tempore trium menſium ab aſſiſtentia horarum Canonicarum, & nihilominus fructus & diſtributiones lucrari.

1 *Statutum hoc factum à fundatore, qui cenſeant non valere.*
2 *Tenendum eſt eſſe validum.*
3 *Si fiat à Capitulo communis eſt ſententia invalidum eſſe.*
4 *Proponuntur aliquot objectiones.*
5 *Fit illis ſatis.*
6 *In quibus caſibus valeat ſtatutum ab Epiſcopo factum.*

1. STatutum fieri poteſt ab ipſo fundatore Eccleſiæ, à Capitulo, vel ab Epiſcopo, ſeu ordinario. Et quidem ſi fiat, vel factum ſit ab ipſo fundatore, non deſunt Doctores qui affirment invalidum eſſe. Quia fundator beneficii reſidentiam expoſtulantis debet juxta qualitates à ſacris Canonibus requiſitas fundare. Cùm autem ſacri Canonicis ſolùm iis beneficiis trium menſium recreationem conſtituant, quaſlibet conſuetudines, & ſtatuta in contrarium abrogantes, effici videtur non poſſe fundatorem aliter diſponere. Præterea fundator exigere non poteſt ratione fundationis, quod Eccleſiæ damnoſum ſit. At eximere præbendatos longiori tempore trium menſium à reſidentia, reputatur à Concilio, Eccleſiæ damnoſum. Ergo non licet fundatori ſtatutum facere à reſidentia ultra tres menſes excuſans in beneficiis reſidentiam expoſtulantibus. Sic tanquam probabilius defendit Azor. *2. part. lib. 7. cap. 6. ſub 3. quæſtione.*

2. Nihilominùs tenendum eſt licere fundatori tale ſtatutum condere, validúmque eſſe. Quia tale ſtatutum ſacris Canonibus contrarium non eſt. Non enim ſacri Canones fundationes immutant, ſed illas intactas relinquunt, juxta fundatorum voluntates; ne alii à ſimilibus fundationibus avertantur. Sic deciſum refert à ſacra Congregatione Moneta *2. p. quæſt. 13. an. 33.* Garzia *3. p. de benef. cap. 2. num. 244. & 7. p. cap. 1 an. 118.* plures referens, *& cap. 4. num. 9. & 9. p. cap. 2. n. 270.* Bonacina *diſput. 2. de hor. can. quæſt. 5. punct. 3. in fine,* & tradit Barboſa *2. p. de poteſt. Epiſcop. gloſſ. 17. tit. 2. num. 25. & 26.* & in ſimili plures referens *3. p. allegat. 60. num. 78.* Ex quo fit non exigere conditionem Eccleſiæ damnoſam, ſed utilem, cùm utilius ſit Eccleſiæ habere beneficium cum aliqua reſidentia, quàm illo carere. Item ad Eccleſiæ pulchritudinem pertinet diverſitas beneficiorum in reſidendo.

3. Quòd ſi ſtatutum de vacatione ultrà tres menſes, vel de percipiendis diſtributionibus illo tempore vacationis fiat à Capitulo, vel Epiſcopo de Capituli conſenſu; communis omnium ſententia eſt invalidum eſſe. Quia nequit inferior adversùs ſuperiorem ſtatuere, *cap. Inſtitut. 28. q. 2.* Clement. *Ne Romani, de elect. cap. ſuper his de majoritate, & obedientia, cap. Cùm omnes, de conſtitut.* & aliis. Cùm autem à Concilio Tridentino ſit ſtatutum, ut tribus tantùm menſibus vacent præbendati, illóque tempore fructus lucrentur non diſtributiones: neque inferior adverſus hoc ſtatutum procedere, & ita tradit Abb. *in cap. finali, de conſuetudine, num. 7. & 8.* Garzia *de benef. 3. p. cap. 2. n. 104.* Barboſ. *3. p. de poteſtate Epiſcop. alleg. 93. n. 29.* Bonacin. *diſp. 2. de hor. can. q. 5. p. 5.* & alii apud ipſos.

Ex quo fit, ſi in aliqua Eccleſia ſit ſtatutum, quòd Canonici ſervire poſſint per ſubſtitutos, vel alternatim unus pro alio, invalidum eſſe: quia eſt contra Concilium perſonalem reſidentiam requirens. Sic Rota Romana apud Farinacium *deciſ. 659. num. 3. in noviſſimis. Prax. Epiſcop. p. 2. verbo Canonicus.* Garzia *3. de beneficiis, cap. 2. num. 498.* Barboſa *3. p. allegat. 53. numer. 136.*

4. Sed objicies, inferiores poſſunt adverſus jus commune conſuetudine præſcribere. Ergo & ſtatuto. Ergo poterit Capitulum, & Epiſcopus ſtatuere longum recreationis tempus, & diſtributiones quotidianas illo tempore concedere Secundò *in cap. unico, de cleric. non reſident. in 6.* cavetur diſtributiones dividendas eſſe juxta cujúſque Eccleſiæ ordinationem. Ergo poteſt Eccleſia ordinationem facere; ut quibus voluerit concedantur. Tertiò, quia de facto in pluribus Eccleſiis eſt factum ſtatutum jubilationis pro iis, qui quadraginta annos inſervierunt, quibúſque non ſolùm fructus, ſed etiam diſtributiones conceduntur. Sic Zenedo *3. p. collect. 15. ad 6. decretum ad finem.* Prax. Epiſcop. *2. p. cap. 3. num. 9. verſic. de Senio.* Stephanus Grater. *diſceptat. forenſ. cap. 208. num. 19.* Moneta *de diſtributionibus quotidianis 2. p. quæſt. 7. num. 21. & quæſt. 12. num. 61. & quæſt. 13. num. 41.* Garzia *3. p. de beneficiis,* Barboſa *3. p. allegat. 53. num. 117.* qui omnes teſtantur ſic fuiſſe deciſum à Gregorio XIII. loquens pro ſtatuto Compoſtellanæ Eccleſiæ, quod dixit tolerandum eſſe, & cùm dixerit tolerandum eſſe, tacitè inſinuavit ex ſe validum eſſe. Propter hæc Zenedo *ſupradicta collect. 15.* ſentit valere ſtatutum Eccleſiæ jubilationem ultra tres menſes concedens, diſtributiones illo tempore vacantibus applicans.

5. Cæterùm retinenda eſt communis ſententia; nequaquam fieri poſſe, nec valere tale ſtatutum, eſto valeat conſuetudo; quia conſuetudo vires habet non tam ex introducentibus illam, quàm ex ſuperioris conſenſu expreſſo *in cap. fin. de conſuetud.* Qui conſenſus non eſt expreſſus circa ſtatutum, ſed potiùs eſt circa illud expreſſus diſſenſus. Ratio autem, quare jus approbavit conſuetudinem legi derogantem, & reprobavit ſtatutum, & eſſe poteſt. Quia conſuetudo non repentè, ſed paulatim introducitur, & ſæpè ex bona fide, neque vires habet quouſque ſit legitimè præſcripta. Statutum verò ab ipſo exordio vires habere debet, ac proindè directè legi adverſatur. Meritò ergo jus indulgere ampliùs voluit conſuetudini, quàm ſtatuto. Ad ſecundum dico concedi, ut diſtributiones dividantur ſecundùm Eccleſiæ ordinationem, inter præſentes, inquam, non inter abſentes. Ut conſtat *ex dicto cap. unico.* Aliàs poſſent concedi nunquam intereſſentibus. Ad tertium, credo tale ſtatutum in rigore juris invalidum eſſe, niſi à Pontifice fuerit approbatum. Sic Bonacina *diſput. 2. quæſt. 5. de hor. can. punct. 5. circa finem.* Moveor: quia approbatio Compoſtellani ſtatuti non infert ſimile ſtatutum in qualibet Eccleſia valere: quia non approbavit Pontifex illud ſtatutum, ut validum, & tolerandum ante approbationem; ſed ipſa

approba

approbatione validum fecit, & tolerandum. At gratiam derogatoriam juris communis uni Ecclesiæ factam ad alias Ecclesias non licet extendere *leg.* Papinianus, *ff. de univers.* Ergo. Adde etsi concedamus tale statutum valere, non inde infertur posse Episcopum, vel Capitulum quælibet statuta facere à residentia excusantia, & distributiones concedentia. Quia in illo statuto est specialis ratio, quæ in aliis non reperitur. Qui enim per quadraginta annos Ecclesiæ servivit, præsumi non potest firma esse valetudine, ut residentiam continuare possit, ac proindè tanquam valetudinario, & laboribus fatigato requies conceditur: ac proindè tanquam infirmus excusatur, & distributiones lucratur.

6. Supradicta doctrina aliquas patitur limitationes: Prima nisi causa urgens sit, neque cogitata per Canones, & Pontifex facilè consuli non potest. Tunc enim poterit Episcopus ex consensu Capituli aliquid statuere contra Canones, debere tamen in ipso statuto causam ejus exprimere. Sic Abbas *in cap. fin. de consuetud. num.* 10. Felinus *cap. Quod super his, de majorit. & obed. num.* 4. *& cap.* 1. *num.* 49. *de constitut.* Prax. nova Episcop. *cap.* 2. *num.* 7. *vers. primo*, quos allegat Barbosa 3. *p. allegat.* 93. *num.* 3. Verùm hoc non tam vocari debet statutum, quàm dispensatio. Secundò, si dubium sit. An illa concessio, & exemptio, facta per statutum comprehendantur sub ea, quæ fit à jure? Tunc enim poterit statutum fieri, quia est quasi juris declaratio. Sic relato Philippo, Probo, Felino, Hozeda, & aliis docet Barbos. *sup. dict. n.* 31. *in fin.* Ex qua doctrina dici potest, primò valere statutum de jubilatione pro inservientibus quadraginta annis factum. Quia dubium est, an ex illa ætate valeant assistere; Secundò, valere statutum concedens præbendatis distributiones quotidianas tempore vacationis, cùm præbenda non habet alios fructus. Quia dubium est, an tunc sub nomine fructuum illæ distributiones comprehendantur. Tertiò, si statutum confirmatum sit à Sede Apostolica valet. Quia tunc non valet ratione statuentis, sed ex Pontifice confirmante. Sic refert doctissimus Nicolaus Garzia *decisum* 3. *p. de benef. cap.* 2. *n.* 167. *& 214. & sequent.* Barbos. 3. *p. allegat.* 53. *num.* 116. Debet tamen statutum esse confirmatum ex certa scientia, & cum causæ cognitione, neque sufficere confirmari in forma communi, ut multis exornat Garzia *suprà num.* 21.

§. XII.

An ex consuetudine excusari à residentia possis, & distributiones lucrari.

1 *Sublata est per Concilium consuetudo absentiæ ultra tres menses. Difficultates habet, An extendatur ad consuetudinem immemorialem.*

2 *Si post Concilium ex causa rationabili introducta sit consuetudo absentiæ ultra tres menses: valida est.*

3 *Consuetudo, quæ viget in aliquibus Ecclesiis absentia per quatuor menses, reputanda est legitima.*

4 *Si consuetudo introducta sit lucrandi distributiones: præsumi debet honesta.*

5 *Potest hæc consuetudo extendi ad servientes Episcopo, studentes, docentes, &c.*

6 *Introduci potest consuetudine, ut Canonici tempore divinorum Missas in eadem Ecclesia celebrantes lucrentur distributiones.*

7 *Idem extendi potest ad confessiones audiendas.*

8 *Idem juris est de occasione peregrinationis alicujus insignis.*

9 *Valet consuetudo concedens jubilæum absentiæ iis qui quadraginta annos inservierunt Ecclesiæ.*

10 *Valet consuetudo concedens tot distributiones interessentibus matutinis horis, ac aliis.*

11 *Potest consuetudine introduci, ut chori obligationi satisfacias, si per alium assistas.*

12 *Idem juri est de consuetudine, ut unus pro alio suppleat.*

13 *Obtineri consuetudine potest, ut fructus primi anni dentur hæredibus defuncti.*

14 *Consuetudine firmari potest, nullam esse obligationem interessendi matutinis.*

15 *Consuetudine firmari potest, consecutio grossæ ex assistentia unius horæ singulis diebus, vel ex assistentia aliquorum dierum singulis annis.*

16 *Sustineri debet consuetudo concedens duos, vel tres dies jubilationis redeuntibus ex aliquo negotio.*

17 *Quid secluſa consuetudine faciendum est.*

18 *Consuetudo assumendi singulis hebdomadibus unum, vel dimidium diem recreationis pro tonsione barbæ, non satis mihi probatur.*

19 *E contra verò introduci potest consuetudo non lucrandi distributiones assistendo choro, si fructibus compensetur assistentia, secùs è contra.*

20 *Valet consuetudo, qua cavetur, ne lucretur distributiones infirmus, qui extra locum, in quo est Ecclesia exiſit, vel domo egreditur, & non ad Ecclesiam.*

21 *Distributiones relictæ ex testatorum voluntate interessentibus officiis, nulla consuetudine introduci potest, ut detur aliis.*

1. PRo certo habendum est sublatam esse à Concilio *sess.* 24. *cap.* 12. Omnem consuetudinem, quæ beneficiatis ultra tres menses absentiam à choro permittebat, & distributiones concedebat. Sic ex variis decisionibus comprobat Garzia 3. *p. de benef. cap.* 2. *à n.* 197. Aloysius Riccius praxi *resol.* 392. *n.* 2. Barbosa 3. *p. de potestate Episcop. allegat.* 53. *num.* 115. *&* 116. Qui ex supradictis declarationibus extendunt ad consuetudinem immemorialem. Quod tamen difficultate non caret. Nam absentia ultra tres menses, cùm per se turpis, & inhonesta non sit, non censetur revocari, si consuetudine immemoriali firmata sit. Quia consuetudo immemorialis non tollitur per clausulam generalem, & universalem revocantem omnem consuetudinem, sed requiritur, ut illius fuerit facta expressa mentio. Flor. Var. *lib.* 2. *q.* 10. *n.* 44. Manuel Rodriguez *Reg. q.* 10. 1. *q.* 9. *art.* 5. *ad finem.* Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 53. *n.* 2. & alii relati à Garzia 3. *p. de benef. cap.* 2. *n.* 190. cùm autem à Concilio expressè dictum non sit, non obstantibus quibuscunq; statutis, & consuetudinibus etiam immemorialibus, sed solùm dictum sit, non obstantibus quibuscumque statutis, & cõsuetudinibus, &c. efficitur consuetudinem immemorialem sublatam non esse, & favet ratio. Quia consuetudo immemorialis præsumitur ex fundatione, vel privilegio, alióve simili titulo procedere. Sed revocans consuetudinem non censetur revocare privilegia, & fundationem. Ergo neque immemorialem consuetudinem, & ita in præsenti docet Menoch. *cons.* 90. *n.* 65. *& cons.* 402. *n.* 9. Carol. Macig. *de hor. can. q.* 65. *n.* 9. & probabilem reputat. Bonacin. *disp.* 2. *q.* 5. *p.* 6. *vers. verum, n.* 6. Puteus *dec.* 52. *&* 205. Ex qua ratione fortè oritur id quod video ferè in omnibus Ecclesiis Hispaniæ observari, dignitates possidentes non obligari ad residentiam. Contendunt enim sic habere præscriptum ex consuetudine immemoriali, cui Concilium obligans dignitates ad residendum, non videtur derogare voluisse.

2. Cæterùm quidquid sit de consuetudine ante Consilium, at si post Concilium introducta sit consuetudo lucrandi distributiones tempore recreationis, vel alio, quo residentia ex legitimè excusatus: item si sit introducta consuetudo vacationis majoris, quam ultra tres menses. Si hæc, inquam consuetudo ex honesta rationabilique causa fiat, valida erit, ex cap. fin. Sic pluribus firmat Covar. 3. *var. cap.* 13. *n.* 6. Garzia 3. *p.*

de benef. cap. 2 num. 348. Riccius *decis.* 498. *num.* 2. Vasquez *de benef. cap.* 4. §. 3. *dub.* 1. Bonacina *disp. 2. de h. r. can. quæst.* 5 *p.* 6. *num.* 4 Carol. Macign. *cap.* 71. *n.* 41. & alii apud ipsos. Quare tota difficultas est in investigando, an consuetudo sit legitimè præscripta, hoc est ex causa honesta, & rationabili, & cum reliquis conditionibus ad consuetudinem requisitis. Regulariter autem præsumendum est, si Prælatis videntibus, & non contradicentibus observetur. Ut autem hæc clarius innotescant, placet subjungere aliquos casus, ex quibus hoc cognosci potest, & in quibus solet præbendatis absentia permitti, & distributiones concedi.

3. Primò, in multis Ecclesiis permittitur ex consuetudine præbendatis quatuor menses abesse à choro. Quia forte ad strictiorem residentiam reliquis anni partibus obligantur; & quia judicatum est in illa Ecclesia sic convenire præbendatis ad sua negotia componenda, & ad excutiendum tædium, animúmque relaxandum, & ob alias causas honestas; quæ excogitari possunt: ac proindè censenda est talis consuetudo licita, & valida. Neque enim negari potest hoc ex privilegio licere. Sed quidquid ex privilegio licet, licet etiam ex consuetudine legitimè introducta. Ergo.

4. Secundò, solet permitti, & validè tempore recreationis distributiones quotidianas lucrari. Si enim tempore recreationis fructus beneficii conceduntur, juxta Trident. *sess.* 24. *cap.* 12. *de reformatione*, etiam distributiones quotidianæ poterunt ex consuetudine concedi, cùm distributiones quotidianæ ex fructibus beneficii fuerint extractæ. Item, qui eadem causa, quæ ad concedendos fructus valet, valere potest ad concedendas distributiones. Si enim fructus conceduntur, ut sic privilegiati majori cum alacritate, specialíque fervore, elapso recitationis tempore officium divinum persolvat, si ultra fructus etiam conceduntur distributiones, efficaciùs incitabuntur. Sic docet Covar. 3. *var. cap.* 13. *numer.* 3. Zenedo *in collect. ad jus Canonicum* 3. *p. collect.* 15. *num.* 7. Moneta 2. *p. q.* 12. *num.* 54. Carol. Macig. *de distribution. cap.* 45. *num.* 21. & probabile reputat Bonac. *disp.* 2. *q.* 5. *part.* 6. *num.* 6. & alii relati à Garzia 3. *p. cap.* 2. *n.* 248. Neque obstat sacram Congregationem declarasse Canonicos non posse, vi cujuslibet consuetudinis, etiam immemorialis frui quotidianis distributionibus, illis tribus mensibus, quibus à Concilio permittitur abesse. Sic decisum refert Garzia 3. *p. cap.* 2. *num.* 249. Azor. 2. *p. lib.* 7. *cap.* 7. *quæst.* 6. Torres *de Relig. de hor. canon. controvers.* 10. *disp.* 4. & 5. & Bonacina *suprà*. Non inquam obstat, quia debet intelligi non posse Canonicos, vi cujuslibet consuetudinis Concilio antecedentis, & absque rationabili causa introducta percipere distributiones, secus verò de consuetudine quadragenaria post Concilium, & ex legitima causa introducta.

5. Tertiò, valet consuetudo legitimè præscripta percipiendi non solùm fructus, sed etiam distributiones per eos, qui Episcopo, vel Pontifici inserviunt, studiis dant operam, suam jurisdictionem visitant, & qui aliis negotiis occupantur, ob quæ absentia cum acquisitione fructuum permittitur. Quia honestari potest ex eadem causa, qua honestatur fructuum concessio. Sic Covar. 3. *var. cap.* 13. *num.* 5. Hoseda *de incompatibil. benef.* 1. *p. cap.* 17. *num.* 10. Bonac. *d.* 2. *de hor. can. q.* 5. *p.* 6. *n.* 19. Garzia 3. *p. cap.* 2. *n.* 333. & 348. Alez. Moneta 2. *p. q.* 12. *n.* 42. Gratian. *d. for. cap.* 166. *n* 19.

6. Quartò, consuetudine firmari potest, ut omnes Canonici tempore divinorum officiorum Missam in eadem Ecclesia celebrantes, sive illam celebrent ex mandato superioris, sive ex devotione, reputentur choro interessentes, & distributiones lucrentur. Quia adesse potest legitima causa talis introductionis, videlicet ut præbendati ad celebrandum excitentur, & major populi concursus ad Ecclesiam accedat sciens plura ibi esse sacrificia. Cedit ergo talis consuetudo in Ecclesia specialem honorem, & splendorem, præcipuè cum ex illa debito servitio non fraudatur Ecclesia, hoc enim semper præ oculis habendum est; neque ulla consuetudo huic servitio derogans est permittenda. Sic Garzia alios referens 3. *part. de benef. cap.* 2. *n.* 401. Secluſa verò consuetudine, neque fructus, neque distributiones lucrantur, nisi jussi fuerint à superiore, ut ex declaratione sacræ Congregationis comprobat Garzia suprà, & aliis pluribus relatis. Bonacin. *disput.* 2. *quæst.* 5. *p.* 3. §. 4.

7. Quintò, idem dicendum est ob eandem rationem de Canonicis confessiones audientibus. Reputari possunt ex consuetudine choro interessentes, & non solùm fructus, sed etiam distributiones lucrari. Garzia suprà, ubi ex directorio Ecclesiasticæ disciplinæ, *tit. de resident. num.* 6. hæc verba refert. *Similiter eos qui vel sacrificant, vel audiunt confessiones, ipsa hora qua hæc faciunt pro præsentibus habendos esse decernimus, modò tamen ad principales horas juxta Ecclesiæ suæ consuetudinem ingressum fecerint, & sacrificio suo, & confessionibus finitis si nondum sit perfectum officium chori, in ipsum redeant.*

8. Sextò, tenet consuetudo aliquarum Ecclesiarum, qua conceduntur præbendatis aliquot dies absentiæ ultra tres menses ad peregrinationem aliquam insignem faciendam, & in quibus distributiones conceduntur. Quia hæc est causa cedens in cultum Dei specialem, & devotionem excitat. Sic Alex. Monet. 2. *p. quæst.* 13. *n.* 45. esto contra videatur sentire *q.* 6. *n.* 51. Neque obstat sacram Congregationem dixisse Canonicos devotionis causa peregrinantes, & visitantes aliquas Ecclesias, non lucrari distributiones quotidianas non obstante aliqua in contrarium consuetudine. Sic refert decisum Garzia 3. *p. cap.* 2. *n.* 394. Non, inquam, obstat. Quia debet explicari de consuetudine ante Concilium introducta, & absque legitima causa. Secus de quadragenaria, & ex legitima causa introducta, post Concilium ut placet Zenedo *collect. juris ad* 6. *decret.* 3. *p. collect.* 15. *n.* 7. Azor. *lib.* 7. *cap.* 7. *q.* 5. & 6. Carol. Macig. *cap.* 71. *n.* 139. *In supradict. decret. cap. unico, de cler. non resident. in* 6. & in Concil. Trident. *sess.* 24. *cap.* 12. non reprobatur consuetudo dandi distributiones quotidianas iis, qui tempore determinato absunt, sed iis, qui perpetuò absunt.

9. Septimò, valet consuetudo, qua in aliquibus Ecclesiis conceditur jubileum absentiæ iis, qui quadraginta annos Ecclesiæ inservierunt: quia ex legitima causa introduci potest. Nam ex parte Ecclesiæ introduci potest in signum gratitudinis pro tam continuo, & perseveranti servitio. Ex parte beneficiatorum, ut spe jubilationis ad inserviendum continuò excitentur: favétque *lex à muneribus, ff. de muneribus*, ubi veterani milites à muneribus personalibus excusantur. Poterit ergo pati Ecclesia ad horum exemplum suos veteranos milites Ecclesiæ non tot labores subire, neque tot periculis exponi, ac exponuntur sæculi milites quoniam excusari legitima consuetudine possunt. Quia sufficit laborasse tanto tempore in obsequium Ecclesiæ, quæ pia mater est, & in suos filios se gratiorem vult ostendere. Adde, hos tanquam senes reputandos esse. Si igitur senibus septuagenariis concedit & benè Bonacina *disp.* 2. *quæst.* 5. *p.* 5. *numer.* 16. privilegium percipiendi fructus, & distributiones in absentia, si consuetudine juvetur: etiam debet concedi iis, qui quadraginta annis Ecclesiæ inservierunt, cùm ij regulariter senes sint, & infirmis, & valetudinariis debeant comparari, & ita docet Garzia 3. *part. de benef. cap.* 2 *num.* 344. Moneta 2. *part. de distribut. q.* 7. *n.* 20. & *quæst.* 12. *num* 6. Zenedo 3. *p. collect. juris ad* 6. *decret. collect.* 15. *num.* 8.

10. Octavò, admittenda est consuetudo, qua interessentibus matutinis precibus conceduntur tot distributiones, ac conceduntur præsentibus reliquis horis:

quia

quia adest justa causa convenientiæ, ut scilicet præbendati ad illius horæ assistentiam, quæ difficilior est, excitentur. Adde horas matutinas medium esse officii. Sic Moneta *de distribut. 2.part. quæst.12.* Hoseda *1.p.de incompatibilit.benef.cap.17.n.11.* Azor. *2.p. lib.7.cap.7. q.6.* Bonacina *disp.2.q.5.p.6.num.14.*

11. Nonò, consuetudine introduci potest, ut obligationi chori satisfacias, si per alium assistas. Quia hæc obligatio assistendi personaliter choro non est orta ex jure naturæ, sed ex præscripto Ecclesiæ, *cap. unico, de cleric. non resident. in 6.* Trident. *sess.24.c.12. de Reformatione.* Sed jus positivum abrogari potest consuetudine legitimè introducta, *cap. fin. de consuetudine*, & docent omnes. Ergo. Secundò, privilegio concedi potest, ut choro satisfacias inserviendo per alium, ut videre est in coadjutoriis, quæ quotidie conceduntur. Sed quidquid conceditur privilegio, obtineri regulariter potest consuetudine, quæ vim privilegii habet. Tertiò, posita hac consuetudine nullum Ecclesiæ damnum sequitur, cùm non privetur debito ministro. Quartò, quia in pluribus Italiæ Ecclesiis sic est receptum, ut testatur Bonacin. *disp.2. quæst.1. p.5. & quæst.3. p.6. num.17.* Ergo. Et ita tenet ipse ibi cum Moneta *2.part. quæst.12. num.48.* Beroio. *quæst.114.* Carol. Macig. *cap.67. numer.8.* Azor. *lib.10. cap.11. quæst.6.* Petrus Navar. *2.de restit.cap.2,num.217.* Lessio *lib.2. cap.34. dub.33. num.185.* Neque obstat textus *in cap. unico, de cler. non resident. in 6.* & in Trident. *sess. 24. cap. 12. de reformat.* quibus obligantur beneficiati per se divina officia obire; neque aliis nisi interessentibus conceduntur distributiones, qualibet in contrarium consuetudine reprobata. Non, inquam obstat. Quia ut sæpè dictum est, reprobantur ibi consuetudines ante Concilium, non quæ post Concilium ex legima causa fuerint introductæ.

12. Decimò, eisdem rationibus firmari consuetudine potest, ut præbendati sibi ipsi officia suppleant, & unus pro alio assistat tempore, quo ipse obligatus non est officio assistere, secus verò si ipse obligatus esset assistere. Quia tunc sua præsentia non possit alterius præsentiam supplere; quia defraudaret Ecclesiam assistentia unius ministri. In hoc tamen, & præcedenti casu spectanda diligenter est causa, ob quam consuetudo adversus legem fuerit introducta; quia ratio rationabilis, & justa esse potest.

13. Undecimò, consuetudine obtineri potest, ut non solùm fructus, sed etiam distributiones primi anni concedantur hæredibus defuncti, &, quidem de fructibus est certum ex Extravag. suscepti regiminis de elect. & tradit Azor, *lib.7. cap.7. quæst.5.* Moneta *2. part. quæst.12. num.63.* Bonac. *disp.2. quæst.5. punct.6. num.12.* De distributionibus autem sic probo. Quæ est justa causa hanc consuetudinem introducendi, nempè ut Canonicus recens hanc in suum antecessorem exerceat misericordiam.

Dices *in cap. unico, de cleric. non resident. num.6.* & in Trident. *sess.24. cap.12.* reprobatur, ut irrationabilis consuetudo percipiendi distributiones in absentia: non tamen reprobatur consuetudo percipiendi fructus. Ergo consuetudo percipiendi fructus prævalere potest, non tamen consuetudo percipiendi distributiones. Sic Bonacina *disp.2. quæst.5. part.6. num.11.* Respondeo neque distributiones, neque fructus in absentia illegitima percipi posse; fructus enim percipi non possunt licitè, esto validè percipiantur. Distributiones, neque validè, neque licitè percipiuntur, & sic utraque consuetudo percipiendi, unquam in absentia illegitima fructus, & percipiendi distributiones in supradictis textibus reprobatur. Sed non obstante hac reprobatione præscribi consuetudine potest jus percipiendi fructus in absentia, cùm absentia ex honesta causa procedit. Ergo etiam præscribi potest consuetudine jus percipiendi distributiones. Adde in supradicto casu hæredes defuncti non lucrantur distributiones, sed ipse Canonicus recens illa hæredibus defuncti lucratur, quod nullo textu prohibitum est.

14. Duodecimò, consuetudine præscribi potest, non esse obligatos Canonicos Matutinis interesse, cum hora intempestiva, videlicet media nocte dicuntur. Etiamsi ad principium noctis dicantur, audio in multis Ecclesiis vigere consuetudinem, non esse obligatos interesse. Quia cùm ordinariè Canonici Cathedrales delicatæ complexionis sint, ob eorum valetudinem conservandam poterit introduci consuetudo excusans ad horas tam incommodæ interessentiæ. Est enim rationabilis causa; siquidem per mansionarios, aliósque inferiores ministros sufficienter choro providetur. Sic docet Garzia *3. part. de beneficiis, cap.2. num.326.* Garzia *n.325. in fine*, in contrarium. Quia respondet non aliter à principio Concilium esse receptum.

15. Decimotertiò: introduci potest consuetudo, & ferè in omnibus Hispaniæ Ecclesiis est introducta, ut Canonici lucrifaciant grossam, seu præbendæ fructus assistendo choro paucis diebus in anno, vel una hora singulis diebus. Quia hæc consuetudo non est contraria dispositioni Concilij. Siquidem non tollit quominus fructibus acquisitis privari possit Canonicus, si in reliqua parte anni non resederit. Garzia *3. p. de benefic. cap.2. num.330.* Nunquam tamen credo introduci posse consuetudinem, ut lucrentur distributiones reliquarum horarum ij, qui una tantùm hora assistunt. Quia non se mihi offert justa, & rationabilis causa hujus introductionis. Cùm hæc introductio diminuat divinum cultum, & remissionem, relaxationémque foveat. Sic Bonac. *disp.2. quæst.5. part.6. n.10.* cum Graffis *2.p. lib.3.cap.15.* Moneta *2.p.q.3. num.50.* Idem à fortiori censeo de illa consuetudine, vel potiùs corruptela, qua distributiones conceduntur iis, qui in principio, vel in fine horæ assistunt, etiamsi ad reliquas partes absentes fuerint.

16. Decimoquartò, sustinenda videtur consuetudo, qua redeuntibus ex aliquo negotio Ecclesiæ utili conceduntur duo, vel tres dies vacationis: ut possint quiescere ex itinere, sarcinulas componere, & vires assumere ad chori assistentiam, est enim hæc causa rationabilis jubilæi, & distributiones concedendi. Cum hoc Jubilæum in utilitatem Ecclesiæ cedat, cujus causa præbendatus defatigatus fuit: sicque alij ad inserviendum Ecclesiæ incitantur. Adde illo tempore pro absente habendum esse *ex leg. ab hostibus, §. ultimo, in fin. ff. ex quibus caus. majo.* Moneta *de distributionibus 2. part. quæst.12. num.49. & quæst.5. num.40.* Graffis *2. part. decis. lib.3. cap.15. num.11.* Zenedo *3.p. collect juris. collect.15. num.7.* Bonac. *disput.2. quæst.5. punct.6 num.20.*

Quod dictum est de revertente ab itinere, dicendum est de profecturo ad illud, concedi ex consuetudine illi posse duos, vel tres dies pro itineris præparatione. Quia sic ad viam reputantur necessarij, & dum quis se ad viam præparat, censetur in illa esse, *juxta legem, qui mittuntur, §. similiter, & ibi glossa in verbo agere, ff. ex quibus causis major, & ex leg. Legato, ff. de legato*, in quibus probatur legatum censeri in legatione, dum se præparat, ut proficiscatur, & notavit doctissimus Menochius *lib.2. de Arbitrar. cas.33. in fine.*

17. Seclusa verò consuetudine prudentis arbitrio pensandum est, quot dies absentiæ tam profecturo, quàm reversuro debeant concedi, secundùm personarum, rerum, & negotiorum qualitatem, ut benè ex Baldo aliisque Doctoribus probat Menochius *suprà*, fortè iter breve est negotiúmque non difficile, ut solùm unius diei recreationis, vel præparationis sufficiat.

18. Decimoquintò: consuetudo, quæ in aliquibus Hispaniæ Ecclesiis urget, ut præbendati singulis mensibus unum, vel duos dies vacationis assumant, pro tonsione barbæ, & in eis distributiones lucrentur, mihi

tion probari. Quia non videtur ex cauſa juſta,& rationabili introduci poſſe, cum brevi tempore huic neceſſitati ſatisfieri poſſit abſque abſentia chori, & diminutione divini cultus. Docet Garzia *3.p.cap. 1.n.* 245. cùm Alexand. Moneta *2.p.q.13.n.45.* Adverſus Navarrum *de orat.cap.5.n.21.& cap. 21.n.64.*

19. Sed inquires? An econtra poſſit conſuetudine introduci,ut intereſſentes divinis officiis nullas diſtributiones lucrentur? Ratio difficultatis eſt; quia adverſus jus naturale introduci non poteſt conſuetudo, ſed de jure naturali debetur ei,qui altari ſervit,ut de altari vivat.Ergo introduci non poteſt negatio diſtributionis ei, qui ex obligatione divinis aſſiſ. Sic Tuſ. *concl.514.n.4.*

Cæterùm omnino affirmandum eſt conſuetudine introduci poſſe, ut nullas acquirant diſtributiones intereſſentes divinis. Sic docuit Azor. *2.p.lib.7.c.7.q.5. ad fin.* Moneta, *2.p.quæſt.12.n.40.circa medium.* Bonacina, *diſp.2.quæſt.5.p. 6. n.* 21. Ratio eſt, quia ſtare optimè poteſt obligatio aſſiſtendi choro abſque diſtributionum conceſſione, ſi abundè hæc obligatio compenſatur fructibus beneficii in fine anni conceſſis. Ergo hæc conſuetudo non eſt contra jus naturale.Ergo introduci poteſt. Adverto tamen facta diſtributionum diviſione, & conſtitutione qua cavetur intereſſentibus diſtributiones deberi, cenſeo ſuſtinendam non eſſe conſuetudinem, quæ intereſſentibus ſupradictas diſtributiones negaret, niſi ad ſummum pro aliquo determinato, brevique tempore. Moveor: quia non ſe mihi offert juſta,& rationabilis cauſa talem conſuetudinem introducendi: cùm cedat talis conſuetudo in diminutionem divini cultus, ob cujus augmentum Concilium diſtributiones concedit,& exhortatur Prælatos,ut ſaltem tertiam partem beneficiorum in has diſtributiones convertant.

Dixi, *niſi pro aliquo determinato, brevique tempore.* Quia tunc videtur compenſari poſſe illa denegatio, caſu quo pro alio tempore diſtributiones augeantur; quia pro illo tempore diligentiùs choro inſervient: & ſic quod in una parte detrahitur in alia compenſatur.

Si autem conſuetudo introducatur, ut nullus infirmus, vel in negotiis Eccleſiæ impeditus diſtributiones lucretur, valida erit talis conſuetudo.Quia adeſt rationabilis cauſa illius introductionis, ſcilicet ne divinus cultus diminuatur, & omnes ad aſſiſtendum excitentur. Sic Hoſeda, *de incompat. benef. quæſt.17.num.* 19. Moneta, *2.p.quæſt.12.n* 40.Carol.Macig. *de hor. can c.* 71.*n.*30.Garzia, *p.c.2.n.* 361. Ubi refert ſacram Congregationem in hæc verba declaraſſe. *Conſuetudo in aliqua Eccleſia introducta, ut Canonici infirmi fructus tantùm ſuæ præbendæ, non diſtributiones quotidianas percipiant, ſi legitimè præſcripta ſit, tollit conſtitutionem: præſcribitur autem ſpatio quadraginta annorum.* Ita refert Garzia *ſuprà.*

20. Hinc à fortiori conſtat validam eſſe, & firmam eam conſuetudinem, qua cavetur non reputandum eſſe infirmum, nec ut talem lucrari diſtributiones, eum, qui extra civitatem exiſtit,vel domo exit,neque ad Eccleſiam accedit, vel qui Capitulum de ſua infirmitate certum non facit. Quia conſuetudo hæc nititur ultra rationem ſuperiùs aſſignatam in vitandis fraudibus,quæ ſine dubio faciliùs contingerent, ſi præbendatis ob infirmitatem à choro excuſatis permitteretur liberè domo egredi, & per civitatem evagari. Quocirca Garzia *referens alios*, *3.p.c.2.n.435.* exiſtimat hanc conſuetudinem, & ſtatutum non contraire text. *in c. unico de clerico non reſidente in 6.* In quo infirmis conceduntur diſtributiones; ſed illum textum ita declarandum, & limitandum,ut intelligatur de infirmis domo non exeuntibus. At credo hanc limitationem contrariam eſſe illius textus diſpoſitioni. Quia hic textus omnibus verè infirmis hanc prærogativam concedit.Ergo conſuetudo limitans ad infirmos domi manentes ex parte derogat ſupradictæ conſtitutioni. Sicuti derogat conſuetudo, qua cavetur, ne reputetur infirmus abſens ratione infirmitatis, ſi cum primum è domo exit non ſe Eccleſiæ præſentet; Et ſicuti derogat, *c.Ad audientiam, de cler.non reſid.* conſuetudo, vel ſtatutum, quo cavetur, ne familiares Epiſcopi tanquam præſentes numerentur, niſi determinato tempore electi fuerint, vel pro aliquo determinato tempore. Nullam enim in his caſibus differentiam invenio, quidquid contra ſentiat Garzia *ſuprà.* Verum etſi hæc conſuetudo contraria ſit ſupradictæ diſpoſitioni, illam tamen derogare poteſt, ſi quadragenario ſit præſcripta.

Advertit tamen Garzia,& bene *dicto c.2.n.* 437. conſuetudinem præſcriptam, *ne infirmi*, ut tales reputentur, ſi domo exeant, non debere intelligi de infirmitate, & noteria laborantibus, qualis eſt podagra, paralyſis. Quia durum eſſet hos arctare, vel ad nunquam exeundum domo, vel ad carendum diſtributionibus, quæ infirmis debentur & conceduntur.

21. Hucuſque egimus de conſuetudine lucrandi diſtributiones, quæ ex beneficiis ſunt deductæ; ſi autem de diſtributionibus, quæ ex teſtatorum voluntate donantur intereſſentibus divino officio, anniverſariis, & miſſis loquamur.

Dicendum eſt nulla conſuetudine introduci poſſe, ut abſentes lucrentur diſtributiones. Ratio eſt manifeſta.Quia adverſus jus naturale prævalere non poteſt conſuetudo, quia eſt irrationabilis, & turpis; ſed ex jure naturali debentur hæ diſtributiones, quibus concedunt, & applicant. Cùm ergo ſolum intereſſentibus applicent, illis ſolis debentur. Et ita ferè in omnibus Hiſpaniæ Eccleſiis uſus obtinuit, ut hæ diſtributiones, neque infirmis, neque in utilitatem Eccleſiæ occupatis, neque alia quavis legitima cauſa impeditis dividantur, ſed ſolùm intereſſentibus. Supradicta procedunt in legatis relictis pro iis, qui anniverſaria, & mortuaria celebrant. At ſi ſub nomine communitatis legatum relictum ſit, ſcilicet tali Capitulo,& Eccleſiæ divina celebranti; tunc conſuetudine præſcribi poteſt, ut non ſolùm inter celebrantes officium, ſed etiam inter eos, qui abſunt, dividantur. Quia non eſt talis diviſio contraria intentioni teſtatorum. Sic aliis relatis. Moneta, *2.p.de diſtribut. quæſt.2.n.22. &* 24. Bonacin. *diſp.2.de hor.can.quæſt.5 punct.6.n.8.*

§. XIII.

An abſens à choro diſtributiones lucreris: Si alii Canonici quibus diſtributiones abſentium competunt, tibi donent, remittant, vel tranſigant.

1 *Quid ſit donatio, remiſſio, & tranſactio.*
2 *Si tibi donentur diſtributiones ab illis Canonicis, qui illas poſſident, poteris licitè tenere, dummodo ſint datæ omnino liberaliter.*
3 *Quid ſi Capitulum, antequam dividantur diſtributiones, tibi donet? credo invalidè donare.*
4 *Si Canonici diſtributiones ſibi applicandas tibi remittant, invalida eſt remiſſio.*
5 *Probatur ſupradicta intelligi de remiſſione diſtributionum acquirendarum, non acquiſitarum.*
6 *Probabilius eſt de omnibus intelligi.*
7 *Licita eſt tranſactio de diſtributionibus ſub dubio debitis.*

1. DOnatio illorum eſt, quæ in tua ſunt poteſtate, & dominio. Remiſſio illorum, quæ tibi debentur, & ad quæ habenda jus habes. Tranſactio eſt compoſitio ſuper debito dubio, & incerto. Tranſis enim & recedis ab actione exigendi debitum integrè, eo quod tibi pars aliqua ſolvatur. Colluſio eſt mutua debitorum remiſſio, ſeu condonatio. His poſitis.

2. Dico primò. Si tibi donentur diſtributiones amiſſæ ab his Canonicis, qui illas poſſident, poteris illas licitè

licitè & validè retinere. Quia Concilium non prohibuit donationem propriam, sed remissionem, vel collusionem. Ita Moneta, *de distribution. 3.p.q. 5.n.6.* Navarr. *de orat. miscell. 59.n. 4. & consilio 5. de cler. non resident.* Suarez, *tom. 2. de relig. lib. 4. c. 30. n. 17.* Bonacin. *disp. 2. de hor. can. quæst. 5. p. 7. §. 2.* Hoc tamen intelligendum est, dummodo sint datæ omnino liberaliter: aliàs non est vera donatio. Quare si ex aliqua conventione, vel tecum vel cum Capitulo celebrata concedantur, ut potest contingere; si Capitulum tradat tuas amissas distributiones interessentibus, ea conditione, ut ipsi eas tibi reddant; vel tibi tradat, & tu interessentibus concedas ea conditione, ut ipsi restituant; nulla est tunc donatio, neque acceptas distributiones retinere potes. Quia ex justa, & iniqua obligatione imposita illas accipis. Sic Navar. Moneta, & Bonac. *supra.*

Notanter dixi, *si tibi donentur distributiones amissæ, ab iis Canonicis, qui illas possident.* Nam ante possessionem non habent, qui donent nisi jus ad illas habendas; cujus donatio est propriè distributionum remissio, quæ à Concilio prohibetur. Illas autem possident, eo ipso, quo sint distributæ à Capitulo & interessentibus assignatæ, esto apud Thesaurarium remaneant. Quia tunc remanent apud ipsum non tam nomine Capituli, quàm nomine singulorum Canonicorum.

3. Sed quid si Capitulum antequam dividantur distributiones, mandet tibi amissas donare? Poterisne illas accipere? Ratio difficultatis est. Quia in Concilio sola remissio, non donatio videtur prohibita: Sed hæc non est propriè remissio, sed donatio, quia est rerum, quæ à Capitulo possidentur. Ergo.

Nihilominus credo invalidam esse talem donationem. Quia Capitulum non est Dominus talium bonorum, sed administrator, & dispensator: cum autem administratori necessarium sit juxta voluntatem Domini rem administrare, aliàs nulla est administratio, Capitulo convenit juxta sacros Canones distributiones concedere: Hæ igitur solùm interessentibus debentur, & absentibus denegantur. Ergo non potest Capitulum aliter disponere, neque ejus dispositio valida erit. Et ita expressè declaravit sacra Congregatio; prout refert Garzia, *3. p. de benef. c. 2. n. 43 1.* his verbis: *Non licet Capitulo aliquo prætextu distributiones donare, relinquere, aut quavis collusione remittere alicui, qui vel à servitio Ecclesiæ abfuerit, vel alio quovis modo distributiones legitimè debeat amittere. Nec fas sit cuipiam eas accipere, si acceperit suas non faciat, sed restituere cogatur illico restituendas fabricæ Ecclesiæ, quatenus indigeat, aut alteri pio loco arbitrio Episcopi.*

4. Dico secundò, si Canonici tuas distributiones amissas, & sibi applicandas tibi remittant, illicita, & invalida est talis remissio, neque ex illa obtinere distributiones potes. Sic docet Garzia, *supra* Bonacina *disp. 2. quæst. 5. part. 7. §. 1.* Quod sit illicita talis remissio, constat manifestè *ex Trident. sess. 24. c. 12. de Reformat.* ubi prohibetur quælibet in hac parte seu remissio, seu collusio. Quod sit invalida, ex eodem decreto colligitur: excludit enim collusionem, & remissionem harum distributionum verbo ablativo, quod importat formam, & ita declaravit sacra Congregatio, nuper adducta.

Ex quo fit te non posse, sic acceptas distributiones retinere: quia solùm ex remissione illas retinere poteras, quæ tamen nulla est.

5. Solùm est dubium: An supradicta procedant, non solùm in distributionibus amittendis, sed etiam in jam amissis, ita ut non solùm invalida sit remissio, quam Canonici facerent de distributionibus, quas ob absentiam amittere posses, sed etiam de distributionibus jam amissis. Plures Doctores sentiunt solùm in supradicto decreto Tridentini prohiberi remissionem, & collusionem distributionum amittendarum, non illarum quæ jam sunt amissæ. Sic Manuel Rodriguez. *Sum. 1. p. Sum. cap. 36. casu 41.* Sandobal, *de offic. Ecclesiast. 6. p. c. 17.* & alii, quorum opinionem probabilem reputat Moneta, *3. p. quæst. 5. n. 9.* Nald. *verb. distributiones, n. 3.* & Bonacin. *disput. 2. quæst. 5. p. 7. § 1. in fine*, censet probabilissimam. Ratio esse potest. Quia hoc decretum est nimis rigorosum, cum privet Canonicos potestate cedendi juri proprio, & annullet actum alioquin validum. Ergo strictè interpretandum est. Ergo de sola remissione, & collusione distributionum amittendarum sufficit explicare: siquidem hæc sola remissio est, quæ obstat divino cultui, & ansam præbet divinis non interessendi: non autem illa, quæ de distributionibus amicis fit; Quia hæc cum jam supponat abfuisse, non incitat ad absentiam.

6. Nihilominus tenenda est, tanquam probabilior contraria sententia, scilicet non solùm de remissione antecedenti amissionem distributionum, sed de subsequenti intelligendum esse. Sic Bonacin. *supra* & Garzia, *3. p. cap. 2. n. 43 1.* Barbos. *de potest. Episc. 3. p alleg. 53. n. 140.* & Menochius, *lib. 2. casu 429. num. 10.* & alii apud ipsos, qui testantur sæpè sic esse decisum à sacra Congregatione. Ratio est. Quia excludit Concilium quamlibet remissionem, aut collusionem. Ergo non excludit tantùm remissionem amittendarum distributionum, sed etiam amissarum. Aliàs non esset verum dicere Concilium excludere quamcumque remissionem, si aliqua remissio excluſa non remaneret. Item si verba Concilii ponderentur potius de remissione subsequenti amissionem distributionum, quàm antecedenti loquitur. Inquit enim Concilium, *Distributiones, qui statis horis interfuerint recipiant, reliqui quavis collusione, aut remissione excluſa his careant.* Sed distributiones quæ recipiuntur, sunt quæ interessentiæ præsenti correspondent, non futuræ. Ergo his debent carere absentes etiamsi remittantur.

Neque obstat hoc decretum rigidum esse comparatione beneficiatorum, quominus secundùm proprietatem verborum explicari debeat. At secundùm proprietatem verborum de quavis remissione loquitur: non solùm remissionem distributionum amittendarum, sed jam amissarum comprehendit. Adde hoc decretum respectu Ecclesiæ favorabile esse: quia fovet divinum cultum, & arcet Canonicos ab absentia divinorum officiorum scientes se amittere distributiones sine spe remissionis. Quod tamen non procederet, si scirent posse à Canonicis licitè, & validè sibi remitti.

7. Dico tertiò. Quilibet potest super distributiones sub dubio sibi debitas transigere. Quia nullibi talis transactio, est prohibita, est enim utilis ad vitandas lites, pacemque servandam. Quod non solùm habet verum in transactione super distributiones jam acquisitas, sed etiam in transactione super distributiones à te acquirendas, non à successore. Potes enim convenire cum aliquo de cessione distributionum à te acquirendarum, sub certa summa tibi concedenda. Quia nullibi talis contractus videtur prohibitus. Neque in eo est aliqua labes, seu species simoniæ, cum non vendatur quid spirituale, neque spirituali annexum, sed temporale. Bonacina, *disp. 2. quæst. 5. part. 7 § 3.* Non tamen potes contrahere super distributiones acquirendas à successore: quia nullum super illis jus habes, ac proinde absque facultate superioris successorem gravare non potes, *c. de cætero, c. Venienti, de Transactionibus*, & docent omnes.

Dixi, *Sub dubio tibi debitas.* Nam in distributionibus, quæ tibi certò sunt debitæ, non intrat transactio, sed amicabilis compositio, seu remissio, quæ, si fiat Capitulo, licita est; si fiat Canonicis choro absentibus, omnino prohibita, *ex Trid. Jess. 24. cap. 12.*

TRACTATUS VIII.

RELIGIONIS,

QUI EST

DE ADORATIONE, ET SACRIFICIO.

PROOEMIUM.

PRÆCEDENTI Tractatu diximus Religionem varios actus habere, internos & externos. Ex externis præcipui sunt Adoratio, & Sacrificium, quia his maximè cultum Deo debitum exhibemus : adoratione enim Deo, ut supremo Principi, & Domino te submittis, Sacrificio ejus divinam excellentiam, & dominationem testaris. De utroque dicendum.

DISPUTATIO I.

De *Adoratione.*

PUNCTUM I.

Quid sit Adoratio, & quotuplex.

1 *Nomen adorationis, qua ratione usurpetur.*
2 *Explicatur definitio adorationis.*
3 *Ex intentione adorantis, & ex dignitate personæ adoratæ distinguitur.*
4 *Debet persona adorata esse superior adorante.*
5 *A tribus Theologicis virtutibus adoratio distinguitur.*
6 *Adoratio alia est absoluta, alia respectiva, & quæ hæ sunt.*

1 NOMEN adorationis commune est cultui exhibito Deo, Angelis, & omnibus, ut ex Scriptura sacra constat *Deuteronom. num. 6.* & *Matth. 4.* Nomen adorationis pro cultu tantùm Deo exhibito usurpatur. At *Gen. 19.* applicatur ad Angelorum cultum, vidit enim Loth duos Angelos, surrexit, & ivit obviam iis, adoravitque pronus in terram. Sed *3. Reg. 1. & alibi sæpè* accipitur adoratio pro reverentia hominibus facta. Secundò, nomen adorationis commune esse solet sacrificio ; quia per sacrificium cultus Deo exhibetur juxta illud *Ioan. 4.* Venit hora, quando neque in monte hoc, neque in Hierosolymis adorabitis Patrem, scilicet per sacrificium, de quo erat interrogatio facta. At sacrificium non est propriè adoratio ; quia solùm est testificatio supremi dominii, & excellentiæ, quod absque ulla submissione fieri potest. Iis positis.

2. Definitur adoratio in genere, ut sit submissio, & recognitio excellentiæ personæ adoratæ ex affectu illam sic recognoscendi : Sic omnes Doctores ex Damasceno, *Orat. 1. de imagin. propè ab initio, & orat. 3.* Potest ergo hæc adoratio Deo, & creaturis fieri ; quia in Deo, & creaturis excellentia reperitur adoratione digna. Si adoratio fiat Deo, erit submissio Deo tanquam supremo principi, & infinitè perfecto ex effectu illum sic recognoscendi. At si adoratio homini, vel Angelo fiat, erit submissio proveniens ex recognitione creatæ excellentiæ. Quapropter cùm creata excellentia, & increata omnino diversa sint, adoratio creatæ excellentiæ, & increatæ omnino differunt. Unde Sancti ad earum distinctionem variis nominibus utuntur, & adorationem Dei vocant latriam, adorationem Sanctorum duliam ; eam verò quæ B. Virgini fit, hyperduliam ; quia intra latitudinem creatæ excellentiæ omnium est eminentissima.

3. Ex his constat primò, adorationem ex intentione adorantis, & ex dignitate personæ adoratæ distingui : & licèt personæ adoratæ, Deus scilicet, & creaturæ in dignitate, & excellentia analogicè tantùm conveniant ; non inde infertur adorationes analogicè tantùm convenire : quia utraque adoratio creata est, & supernaturalis, ac proinde non habent in se, unde analogicam diversitatem habeant, sicuti amor Dei, & proximi univocè conveniunt, etsi unus respiciat increatam bonitatem, alius creatam. Sic Suarez *disp. 51. sect. 2. vers. Nihilominus.* An verò pertineant ad eandem virtutem, infrà. *Punct. 3.* videbimus.

4. Secundò constat adorationem esse cultum, honorem, venerationem, & reverentiam, quam adorans exhibet personæ adoratæ : at non omnis cultus, honor, veneratio, & reverentia est adoratio. Quia honorare, colere, & venerari æqualem, & inferiorem potes ; non tamen adorare ; est enim adoratio actus, quo te alteri submittis, & illius superioritatem recognoscis, ut benè notavit Vasquez, *de Adorat. disp. 1. c. 1. num.*..... Suar. *tom. 1. in 3. p. disp. 51. sect. 1. in princ.*

5. Tertiò, constat distingui adorationem à tribus Theologicis virtutibus : tum quia est actus virtutis moralis ; tum quia non respicit Deum, ut proprium objectum, sed cultum submissum, & venerationem divinæ excellentiæ. Tum quia fide, spe, & charitate non te Deo propriè submittis, licèt illum colas, & venereris.

humilitate ; quia venereris. Quartò constat distinguí ab humilitas est voluntas exhibendi signa submissionis ex affectu continendi te in gradu proprio. Adoratio verò procedit ex affectu divinam excellentiam , & majestatem recognoscendi.

6. Præter suprad ctam distentionem adorationis, alia est communis distinctio adorationis absolutæ, & respectivæ. Adoratio absoluta est illa , qua quis submittit ob excellentiam illius, quæ adoratio soli creaturæ rationali , & intellectuali convenire potest, quia sola illa capax est absolutæ adorationis, siquidem sola illa capax est virtutis , sanctitatis , dominii , &c. quæ sunt qualitates constituentes objectum dignum adoratione ; solaque illa intelligere submissionem potest. Respectiva adoratio est, quæ fit alteri non propter excellentiam in illo residentem , sed propter respectum , quem habet ad aliud , & ratione cujus judicatur honore dignus : hæc igitur adoratio rebus inanimatis convenire potest, quia non sistit in illis , sed transit, & refertur ad personas , ad quas illæ res inanimatæ respiciunt , ut contingit in adoratione imaginum. Sic Suarez *Tom.1.in 3.p. disp.51 sect.2.in fine.* Azor. *1.p.l. 9.c. 5 q.4.* Bonac. *Tom.2.disp.5.de adorat.Punct.1.in fin.* Vasq. *de adorat.disp.3.c.3 in princ.*

Punctum II.

Qua adoratione Christus Dominus adorandus sit.

1 *Christus Dominus adoratur adoratione latria perfectissima.*
2 *Humanitas conjuncta Verbo adoratione latria adoratur.*
3 *Possitne humanitas adorari adoratione inferiori latria. Proponitur dubitandi ratio.*
4 *Decenter humanitas Christi adorari non potest adoratione inferiori.*
5 *Satisfit rationi dubitandi , num. 3. adjectæ.*

1. DE fide est Christum Deum , & hominem adorandum esse adoratione illa latria perfectissima, qua adoratur tota Trinitas , & quælibet persona Sanctissimæ Trinitatis. Tum quia , ut sic Christus Dominus est verus Deus. Neque enim Verbum divinum assumens naturam humanam , se d.vinitate privavit;sed retinens divinitatem, humanitatem sibi copulavit:tum quia sic fuit adoratus à Magit *Matth.* 2. à cœco illo illuminato. *Ioan.* 9. ab Apostolo Thoma , *Ioan.*20. & sic esse adorandum tradit *Paul. Philipen.* 2. cùm dixit in nomine Iesu , omne genuflectatur , & ad *Hebr.*1.& adorent eum omnes Angeli ejus , & ita tradunt omnes Catholici , ut multis exornat Suar. *Tom.1.in 3.disp.53. sect.1.* Vasquez *disp.3.cap. 2.& 3.disp.95.cap.* 2. Azor. *1.p.lib.9.cap.5.q.7.*

2. Difficultas autem est de humanitate. An inquam hæc humanitas unita Verbo adoraretur eadem adoratione , ac ipsum verbum , ita ut non solum verbum , sed etiam ipsa humanitas terminus sit illius perfectissimæ adorationis ? Ratio difficultatis est ; quia humanitas non est Deus. Ergo non digna latria adoratione , quæ solùm Deo competit.

Dicendum tamen est cum communi omnium Catholicorum sententia , humanitatem verbo conjunctam terminum esse adorationis latriæ. Sic Suarez , Vasq. Azor, & alii apud ipsos. Colligitur ex *Trident,Sess.13. c.4 & can.* 6. Ubi latria adoratione dicitur venerandum esse sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum , sed Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum non est Deus , sed Deum continet. Ergo licèt humanitas non sit Deus; quia Deum continet , adoratione latria adoranda est. Ratio est : quia adorans personam aliquam excellentiam adorat , seu coadorat quidquid illius est ; adorat inquam pedes , caput , manus , &c. quia illius sunt , etiamsi in pedibus , capite , & manibus non sit formaliter dignitas,& excellentia,quæ personam adorandam , sufficit , si partes sint illius personæ, illique conjunctæ : Sed humanitas unita verbo,est aliquid illius personæ, illiverbi , eique intrinsecè conjuncta. Ergo adoratur eadem adoratione , qua verbum , sicuti inquit Damasc. *lib.3.de fide , c.8.& lib.4. c.3.* cùm ferum ignitum fugis propter ignem , non solum ignem , sed ferrum fugis, sic cùm humanitatem deificatam adoras, non solùm deitatem , sed humanitatem ipsam propter Deitatem sibi conjunctam adorare debes. Et ex his solvitur ratio dubitandi.Concedo humanitatem non esse Deum; ac proinde ratione sui non adorari adoratione latria ; coadorari tamen hac adoratione ; quia continet Deum, illique est unita.

Quod si objicias Ergo humanitati unitæ verbo offerri poterit sacrificium. Respondeo negando consequentiam. Ratio differentiæ ea est ; quia sacrificium est protestatio supremi dominij , in eo cui offertur : cùm autem humanitas unita verbo non sit primum principium vitæ , & mortis , ei nequaquam offerri potest sacrificium. Esto , verum sit per communicationem idiomatum homini sacrificium offerri. At adoratio non tantùm fit personæ , sed ratione illius omnibus ejus partibus ; ac proinde latria adoratio humanitati convenire potest , etiamsi sacrificium non conveniat , sicuti imago Christi latria adoratione colitur , non tamen coli potest sacrificio.

3. Major autem est difficultas , An ipsa humanitas unita verbo non solùm eadem adoratione,qua verbum adoretur , sed possit alia adoratione inferiori adorari ? Ratio difficultatis est ; quia humanitas unita verbo non solùm habet excellentiam verbi , sed etiam excellentiam unionis , quæ excellentia unnionis inferior est verbi excellentia. Ergo si humanitatem adores ob illam unionis excellentiam , à verbi excellentia præcisam , non latria , sed dulia , vel hyperdulia adoratione adorabis. Hanc autem fieri præcisionem non est impossibile neque inconveniens , cùm solùm in intellectu , & in affectu adorantis consistat. Ergo. Item humanitas unita verbo habet gratiam charitatis reliquasque virtutes ; sed propter has sancti digni sunt adoratione. Ergo etiam humanitas Christi propter illas tantùm adorari potest. Et confirmo. Propter has virtutes præcisè laudari,& honorari humanitas potest, distincto honore , & laude , quo divinitas honoratur , & laudatur. Ergo etiam adorari distincta adoratione potest. Item humanitas , licèt sit verbo conjuncta , non tollit, quominus sit quid creatum , & deitate inferius , ob quam rationem potest pro nobis interpellare apud patrem. Ergo etiam poterit sub hac ratione , distincta adoratione coli : sic tradit Suarez , *Tom.1.de incarnat. disp.53. sect.2.concl.2.& 3.* Bonacina *disp.3. circa primum Decalogi Præcept.p.2.n.5.*

4. Dicendum tamen est decenter humanitatem Christi adorari non posse alia inferiori adoratione , quàm latria , sic multis testimoniis Conciliorum , & Patrum firmat Vasquez, *de Adorat. lib. 2. tota disp.* 4. Et quidem si humanitas adoratur , ex eo quod apprehendatur unitam esse verbo , videtur impossibile alia inferiori adoratione , quàm verbum adorari ; quia tunc adoratur ob dignitatem , quam à verbo accipit ; sed dignitas à verbo accepta reddit illam adorandam adoratione latria. Ergo.Si autem humanitas Christi non ex apprehensione unionis ad Verbum adoretur , sed ex apprehensione gratiæ , charitatis , reliquarúmque virtutum , quas habet ; tunc etsi possit inferiori adoratione,quàm latria adorari , at non videtur decens : quia non decet eum qui multis titulis honorari potest Ducis : Comitis , & Regis , inferiori titulo Ducis honorare , relicto excellentiori titulo Regis ; cùm humanitas

Christi ,

Christi, non solùm titulo gratiæ, & charitatis, sed specialiter titulo unionis ad Verbum, & ob dignitatem è verbo acceptam honorari possit, non decet relicta hac suprema adoratione inferiorem assumere. Adde non videri possibile te posse adorationem Christi ab hac suprema adoratione abstrahere. Nam cùm apprehendis humanitatem Deificatam gratia habituali, reliquisque virtutibus, illam apprehendis unitam Verbo, vel non; Si non apprehendis unitam Verbo; jam illa in toto conceptu non est humanitas Christi, sed est quasi à verbo separata, cui non debetur latria adoratio, sed dulia, vel hyperdulia. At certè non decet illam sic apprehendere, quia non decet hanc nobilissimam substantiam, sine maxima ejus dignitate concipere. Si autem illam apprehendis unitam verbo, necessarium est, ut apprehendas verbo deificatam; ac proinde dignam latria adoratione. Ergo non poteris illi eam adorationem denegare.

5. Ex quibus fit satis difficultati in princ. positæ Ad confirmationem concedo laudem, & honorem humanitati ratione gratiæ habitualis exhiberi posse, distinctum ab eo, qui ei exhibetur ratione unionis ad verbum: quia non est inconveniens quemlibet laudare ob quamlibet illius singularem excellentiam; quia ipsamet excellentia est, quæ præcipue laudatur. At secus est in adoratione, quæ ad personam ipsam directè terminatur, non ad gratiam, & charitatem, aliásque virtutes: hæ enim omnes non adorantur, sed reddunt suppositum adoratione dignum: cùm autem ex illis; & ex unione ad verbum humanitas reddatur digna adoratione, efficitur sanè non multiplici adoratione sed una perfectissima esse adorandam, idem est de adoratione, quæ solam naturam rationalem terminatur: petere enim ab humanitate Christi possumus, ut interpellet pro nobis ad Patrem; quia est distincta à Patre natura. At non possumus eam distincta adoratione adorare ab ea, qua Pater, Filius, & Spiritus sanctus adorantur; quia Deificatur persona Filii, ejúsque divinitate, ratione cujus adoratione est digna.

Punctum III.

Qua ratione homines, & Angeli adorãdi sint.

1 *Angeli, beati: & homines Sancti adorari possunt.*
2 *Proponitur objectio, & fit illi satis.*
3 *Adorantur adoratione diversa ab ea, qua adorantur Duces, Magistratus, aliique in potestate humana constituti.*
4 *Sanctorum adoratio ex virtute distincta à religione, qua colitur Deus, & qua coluntur homines ob civilem dignitatem provenit.*
5 *Sanctissima Virgo eadem virtute, qua coluntur Sancti, colitur.*
6 *Proponitur objectio, & fit illi satis.*
7 *Quæ certitudo habenda est de sanctitate illius, qui adoratur, tum publico, tum privato cultu.*
8 *Quid liceat tibi facere cum eo, quem Sanctum reputas, tametsi canonizatus non sit.*

1. DE fide est te posse beatos, & homines Sanctos, sive in hac vita existentes, sive vita functos adorare. Constat tum ex pluribus locis sacræ Scripturæ, ubi refertur, tum Angelos, tum homines Sanctos fuisse laudabiliter adoratos, tum ex pluribus definitionibus Conciliorum, præsertim Niceni, 2. *Act.* 1. 2. & 6. t. 6. & Trident. *sess.* 25. *de invocat Sanctorum*, tum ex multis Patrum testimoniis exornat Gan. *lib.* 1. *de beata Virg. à c.* 14. Vasquez *de ador. lib.* 1. *disp.* 5. *cap.* 2. Suar. *t.* 2. *in* 3 *part. disp.* 42. *sect.* 1. Ratio est manifesta; quia fundamentum adorationis, seu submissionis, est dignitas personæ adoratæ. At Angeli, beati, & homines Sancti habent excellentissimam dignitatem, quæ illos amicos Dei & regni cælestis hæredes, seu possessores constituit. Ergo sunt perfectissimè adorandi.

2. Neque obstat sæpè in Scriptura dici solum Deum esse adorandum, *Deut.* 6. & *Matth.* 4. Dominum Deum tuum adorabis & illi soli servies: ad *Rom.* 1. & 1. *ad Timoth.* 1. Soli Deo honor, & gloria, &c. quia loquitur Scriptura de adoratione latria, quà summa, suprema & divina excellenti recognoscitur: hæc enim Sanctis non competit, sed alia longè inferior, juxta inferiorem eorum dignitatem. Quod si urgeas, hanc inferiorem adorationem noluisse Sanctos viros aliis præstare, nec sibi permittere, ut constat ex *Esther* 3. & 13. ubi Mardochæus noluit genuflectere Aman, & Petrus prohibuit Cornelium sibi adorare volentem, *Act.* 10. & Paulus, & Barnabas recusarunt à Lycaonibus adorari. *Act.* 10. & quidam Angelus prohibuit Ioannem, ne ipsum adoraret. Ergo signum est convenientem non esse hominibus, & Angelis adorationem. Facilis est horum solutio, Mardochæus enim noluit genuflectere Aman, ne videretur homini, honorem Deo debitum deferrẽ: erat enim mos Judæis nullum alium præter Deum continuò honorare genuflexione, ut tradit Azor *lib.* 9. *c.* 10. *q.* 3. Aman ergo non semel, aut iterum postulabat hunc honorem, sed continuò: noluit ergo Mardochæus sic continuò honorare, ne scandalum præberet; & ne divinum cultum ad hominem transferre videretur. Petrus verò ex modestia honorem alioquin sibi convenientem recusavit. Paulus item, & Barnabas adorationem illam recusarunt; quia Lycaones tanquam Ethnici, & Gentiles adorationem Deo debitam, illis præstare volebant. Angelus autem adorationem Joannis recusavit, tum ex urbanitate, tum ut indicaret, quanti ab Angelis humana natura post verbi assumptionem æstimabatur; & præcipue, quanti Sacerdotes, Apostoli, & Deo chariſſimi æstimari debeant.

3. Difficultas tamen est, quæ adoratio Sanctis, & Angelis competat, & ad quam virtutem pertineat?

Et quidem beatis, & Sanctis competere adorationem specie distinctam ab ea, quo honorantur Duces, Magistratus, Reges, aliique in dignitate, & potestate humana constituti, videtur hac ratione manifestum; quia sanctitas, & beatitudo est dignitas superioris ordinis, & rationis qualibet alia dignitate, humana, & politica: sed fundamentum adorationis est dignitas personæ adoratæ. Ergo adoratio Sanctis competens est superioris rationis ab ea, quæ competit hominibus potestate humana gaudentibus: sic pro certo supponit Suaz. *t.* 1. *in* 3. *p. disp.* 52. *sect.* 3. *in princ.* Vasq. *lib.* 1. *disp.* 5. *c.* 2. & *seqq.* Hinc fit adorationem, quæ hominibus ob dignitatem humanam tribuitur esse cultum civilem, quæ verò Sanctis ob eorum sanctitatem conceditur esse cultum religiosum, & sacratum; quia affinis est cultui sacro, & religioso; quo Deus honoratur, & ab eo originem ducit; tum quia eisdem rebus; quo Deus honoratur, honorantur; sanctis Templis nimirum, Canticis, Hymnis, Psalmis, luminaribus, altaribus, &c. ut optime dixit Damascen. *lib.* 4. *cap.* 10. Tum quia ad pietatem pertinet, tum quia devotionem excitat, tum quia movet Sanctos, ut pro nobis intercedant, ac denique bonum spirituale animæ maximè auget Suarez *supr. vers. tertio.* Vasquez *supradicto c.* 2. & *disp.* 6. *cap.* 1. *in fine.* Lessius *lib.* 2. *c.* 36. *dub.* 3. *n.* 24.

4. Ad quam autem virtutem hic cultus pertineat? variant Doctores. Alii dicunt ad religionem pertinere. Quia non est inconveniens eadem virtute honorari Sãctos, ut Dei amicos, ac ipse Deus honoratur: sicuti non est inconveniens eadem charitate Deum, & proximum diligere. Alii contra dicunt pertinere ad virtutem observantiæ, qua homines honorantur, quia objectum hujus virtutis est dignitas creata. Quælibet ex his sententiis suos habet patronos, ut ex Doctoribus statim referendis constat. Mihi probabilius videtur specialem virtutem esse constituendam distinctam à religione, qua colitur Deus, & qua homines ob civilem dignitatem coluntur:

sic

sic optimè probat Vasq. *lib. 1. de adorat. disp. 6. cap. 1. & sequent.* Suarez *disp. 52. sect. 3. vers. quarto.* Lessius *lib. 2. de just. cap. 26. dub. 3. n. 22.* Quod debeat ad hujusmodi cultum virtus à religione distincta constitui, tradit expresse D. Thom. *communiter receptus, 2. 2. quæst. 81. 102. & 103.* & probatur illa efficaci ratione; quia dignitas increata, & creata sunt omnino diversæ. Postulant ergo diversa virtute adorari. Neque obstat eadem charitate Deum, & proximum amari; quia hoc tantùm verum est, quando proximus non propter se, & propter suam bonitatem amatur; sed propter Deum, & Deus in ipso, quod sæpe contingit. At si proximus ob bonum, quod habet, ametur, quia bonum illius est; non ad charitatem, sed ad aliam virtutem misericordiæ, seu beneficentiæ pertinet. Sic dicendum est in adoratione. Si enim Sancti non ob dignitatem, quam ex sanctitate participant colantur, sed quatenus templa Dei sunt, & in illis Deus complacet; ita ut proxima, & formalis ratio adorationis, divina excellentia sit, & non creata dignitas in illis existens, tunc certè adoratio ad virtutem religionis pertinebit, sicuti pertinet adoratio imaginis Dei: sed quia hæc adoratio periculum habet, tametsi fieri possit, ideò consulit D. Thom. & omnes, ab illa abstinere, quod periculum in amore nullo modo cernitur, ac proinde amor Dei, & proximi regulariter ad eandem virtutem pertinent; adoratio verò ei, & Sanctorum regulariter ad diversam. Deinde adorationem Sanctis exhibitam ad diversam virtutem pertinere ab ea, ad quam pertinet adoratio politica, & civilis, eodem fundamento probatur, quia civilis dignitas est inferioris rationis dignitate supernaturali sanctitatis, & beatitudinis. Ergo non potest sub eadem ratione objectiva virtutis contineri; ac proinde dicendum est, Sanctorum adorationem ad duliam, seu pietatem pertinere, adorationem verò politicam, ad observantiæ virtutem.

5. De beatissima Virgine est nonnulla difficultas, an coli debeat adoratione ad religionem pertinente? Et ratio difficultatis est; tum ejus perfectissima sanctitas, tum prærogativa matris, ob quam Deo est præ omnibus conjuncta. Cæterum dicendum est, eadem virtute, qua coluntur Sancti, & ipsam coli, quia enim dignitas procedens à gratia, & charitate, reliquisque virtutibus tametsi perfectissima sit, non est diversæ rationis à dignitate reliquorum Sanctorum, sed propter hanc dignitatem præcipuè beatissima Virgo honoratur, potiùs quàm ob dignitatem maternitatis, juxta illud *Luc. 11.* ubi mulieri laudanti matris dignitatem, & dicenti: Beatus venter, qui te portavit. Respondit Christus, quinimò qui audiunt Verbum Dei, & custodiunt illud. Ergo si ob dignitatem à gratia, charitate, reliquisque virtutibus acceptam non debetur adoratio diversæ speciei ab ea, quæ debetur reliquis Sanctis, neque etiam ob dignitatem matris. Item dignitas matris non est dignitas increata, & infinita, sed est dignitas creata, finita, & inferior dignitate Filio. Ergo non potest eadem adoratione coli, qua Filius adoratur, ut rectè expendit S. Thom. *3. p. quæst. 25. art. 3. ad 2.*

6. Dices sanctissimam Crucem propter contractum ad Christum adoratione latria venerari. Sed beatissima Virgo pressiùs Christum tetigit, illique fuit conjuncta. Ergo propter hanc conjunctionem adoratione latria veneranda est. Respondeo cum D. Thom. *supr.* Azor. *lib 9. c. 5. fin. & cap. 7. q. 3.* Bonacina *disp. 3. de adorat. q. 1. p. 3. n. 6.* negando consequentiam. Nam Crux, reliquæque res inanimatæ nullam aliam dignitatem habent, præter relationem ad exemplar, & prototypum; ac proinde, illis adoratis prototypus, & exemplar adoratur. Beatissima verò Virgo ex illa divina conjunctione cum Filio dignitatem intrinsecam habet, ob quam honore, cultu, & adoratione digna est. Non igitur hac omissa adoratione, illa tantum adoratio extrinseca Filii exhibenda est, tametsi fieri possit. Aliàs etiam Sancti, quia sunt domestici Dei, & illius amici, ad ipsumque referuntur, adorandi essent adoratione latria, quod nullo modo amittitur. Tum ne detur occasio errandi, & intelligendi eos dignos in se esse tali adoratione, vel nullam aliam dignitatem habere adoratione dignam, præter illā relativā. Tum quia præstat quemlibet ob propriam, & intrinsecam excellentiam honorare, potius quam ob alienam.

7. Sed inquires, quam certitudinem habere debes de sanctitate alicujus, ut illum tanquam Sanctum, & Dei amicum venereris.

Distinguendum est de cultu publico, & privato: si privato cultu illum venerari vis, ufficit, si tibi prudenter persuadeas Sanctum esse: at si cultu publico eum colere intendis: debet tibi ab Ecclesia ejus sanctitas proponi, vel canonizatione, vel beatificatione, vel generali approbatione, quæ iis æquivalet juxta text. *in cap. fin. de Relig. & venerat. Sanctor.* Sic Suarez *d. sp 52. sect. 3. post medium, vers. respondetur in fin.* Vasquez *lib 1. de adorat. disp. 5. in fin. n. 16.* Bellarm *lib. 1. de Sanctis, cap. 10.* Sanch. *in sum. lib 2. cap. 4. n. 3* Bonac *disp. 3. de adorat. q. 1. punct. 2. n. 2.* Azor. *1. p. l. 9. c. 7 q. 9.* Publicus cultus ille dicitur, qui ab Ecclesia est constitutus, & nomine illius fit. Bellarm. *l. 1. de Sanct. c. 10.* Sanch. *l. 2. c. 43. n. 3.*

8. Hinc infertur licere tibi (si absit scandalum) viri, quem Sanctum reputas, tametsi canonizatus, nec beatificatus sit, osculari pedes, orationem fundere, imaginem ejus depingere, & in cubiculo habere, diem mortis ejus, ut festivum servare, vigiliam jejunare; quia hic cultus privatus est, non publicus. Non tamen licèt tibi altare erigere, sacrificium in ejus honorem offerre, in Litaniis etiam privatim dictis nominare, ejus imaginem in altari etiam privato, vel Ecclesia collocare (nisi fortè constet collocari ad solum, ornatum, non ad venerationem) quia hæc omnia cultus sunt publici ab Ecclesia instituti ad Sanctos canonizatos, vel beatificatos venerandos: Sic Sanch. Bonac. & Bellarm. *supra* & constat ex Trident. *sess. 25. de invocat. Sanct.* & notat ibi in remission. Barbos. *vers. ullam insolitam ponere.* Et secundò, neque gubernatori civitatis, neque Episcopo licitum esse publicum votum, jejunium, aut diem festum instituere in honorem Sancti, qui ut talis a Summo Pontifice approbatus non sit; quia sicut publicam approbationem Sanctorum sibi Pontifex reservavit, ex consequenti cultus publicus illam supponens reservatus est, *cap. 1. de reliq. & venerat. Sanct.* Si tamen Sanctus approbatus sit à Pontifice, poterit Episcopus jejunium, votum, & festum publicum instituere, juxta *c. p. fin. de feriis, & c. de consecrat. dist. 3.* Sic Sanch. Bonac. Bellarm. *supr.* Barbosa alios referens. *3. par. aneg. 105. num. 36.*

PUNCTUM IV.

Qua ratione liceat imagines Dei, & Sanctorum adorare.

1 *Usus sacrorum imaginum est sanctissimus.*
2 *De imagine Trinitatis, & Angelorum proponitur dubitatio. Sed illa non obstante firmatur illorum usus.*
3 *Eadem adoratio imagini, & ei cujus est imago debetur. Diverso tamen modo.*
4 *Proponitur objectio, & fit illi satis.*
5 *An dæmon sub imagine Crucifixi apparens adorari possit.*
6 *Ea quæ Christum tetigerunt adoranda sunt, sicut ejus imago.*
7 *Proponitur objectio. Fit illi satis.*
8 *Instrumenta assumpta ad repræsentanda passionis instrumenta ex hac præcisa ratione non sunt adoratione digna.*
9 *Quæ pœna imposita sit imagines concultantibus.*

1. NEmini Catholicorum dubium esse potest sanctissimum esse sacrarum imaginum usum, ipsásque esse adorandas, & venerandas, ut multis adversus hæreticos nostri temporis defendit Azor. *1. p. lib. 9. cap. 6. q. 4.* Vasq. *toto lib. 2. de adorat.* Suarez *in 3 p. q. 25. disp. 54. per septem sectio.* Bellarm. *in disp fidei Cathol. controv. 7. lib. 2.* & alii plures, quos refert Barbosa *in remiss.* Concil. *sess. 25. decret de venerat. Sanct.* Constatque ex usu, & praxi totius Ecclesiæ, quæ imagines Sanctorum exosculatur, amplectitur, coram illis procumbit, caput aperit, orationes fundit; non quòd in ipsis credat inesse aliquam divinitatem, vel virtutem, propter quam sint colendæ, vel quòd ab eis sit aliquid petendum, vel quòd fiducia sit in imaginibus figenda, veluti olim fiebat à Gentibus, qui in idolis suam spem collocabant, sed quoniam honos, qui in eis exhibetur, refertur ad prototypa, quæ illa repræsentant; ita ut per imagines, quas osculamur, & coram quibus caput aperimus, & procumbimus, Christum adoremus, & Sanctos, quorum illæ similitudines gerunt, veneremur: Sic Concil. Trident. *sess. 25. cap. 2.* Neque obstat. *Exod. 20. & Deut. 4.* Observa ergo teipsum, ne fortè deceptus facias tibi ullam similitudinem, *Isai. 40. & 46.* Cui similem feciſtis? Deum aut quam imaginem ponitis ei? Non, inquam obstant hæc verba, ut ex illis inferatur omnem imaginum usum nobis prohibitum esse: tum quia si de imagine Dei sit sermo, & non de idolorum simulachro, illud præceptum non erat juris naturalis, sed ad summum positivi scripti respectu illius populi Judaici; eò quòd ad idololatriam erat propensus? quod præceptum morte Christi abrogatum est, sicut alia cæremonialia, & judicialia præcepta. Tum quia, non utcumque imago Dei prohibetur, sed quæ assumeretur ad repræsentandum ad vivum Deitatem ipsam, vel eam, quæ pro vero Deo coleretur, ac si in ea aliqua divinitas, virtus, & efficacia inesset. Adde, ut aliquibus placet, non videri imaginem Dei, & Sanctorum ibi prohiberi; sed tantùm imaginem inanium, & falsorum Deorum, quasi hæc cum Deo comparanda sit.

2. Solùm de imagine Dei, Trinitatis, & Angelorum est aliqua dubitatio: An ritè haberi, & coli possit? Ratio dubitationis est; quia Spiritus imagine corporea, & materiali repræsentari non potest. Ergo non potest esse illius imago. Secundò, datur occasio errandi imperitis, quia existimant Deum, & Angelos esse, qualiter per imagines repræsentantur. Nihilominus retinendus est harum imaginum usus, tum quia ab Ecclesia est communiter permissus, vel potiùs approbatus, tum quia in septimâ Synodo generali, quæ est Nicena, 2. *Actor. & 5.* decisum fuit retinendum esse usum Angelos, & Spiritum sanctum depingendi: & idem est de reliquis personis Trinitatis sanctissimæ. Tum quia non depinguntur, ut nobis repræsentent sic esse, sed ut nobis repræsentent sic apparere, & cujus qualitatis, & virtutis sint, quod satis indicavit Trident. *dict. sess. 25. cap. 2.* dum dixit: Si aliquando historias, & narrationes sacræ Scripturæ, cùm id indoctæ plebi exprimi, & figurari contigerit, doceatur populos non propterea divinitatem figurari; quasi corporeis oculis conspici, vel coloribus, aut figuris exprimi possit. Unde cùm Pater æternus depingitur, senex est; quia sic *Daniel. 7.* visus est; Filius in ejus pectore consistens, qui ab illo est genitus, Spiritus sanctus sub specie columbæ, quia sic dignatus est se nobis ostendere. Angeli autem depinguntur tanquam juvenes, non quia sic existant, sed quia sic sæpè apparuerunt, & ut indicetur eorum vitam nunquam senescere. Depinguntur alati ad indicandam eorum celeritatem in exequendis divinis mandatis, & in albis vestibus propter eorum integritatem, puritatem, & innocentiam, ut optimè expendit Azor. *1. part. 9. cap. 7. quæst. 2. & 3.* Vasquez *3. p. quæst. 25. disput. 103. & de adorat. lib. 2. disput. 3. num. 44. 61. & seqq.* Bellarm. *tom. 2. controvers. 4. lib. 2. cap.* 8. Et ex his solvitur ratio dubitandi. Concedo enim imaginem assumi non posse ad repræsentandum Spiritum in se; teneri tamen, ut sæpè ostensus est, & per quandam metaphoram ad ejus virtutes, & conditiones indicandas. Advertendum tamen est in harum imaginum usu, quod prudentissimè Concil. Trident. *dict. sess. 25. cap. 2.* animadvertit, nempe, ut nullæ falsi dogmatis imagines, & rudibus periculosi erroris occasionem præbentes statuantur, nullæque procaci venustate depingantur, aut ornentur, ac denique nihil in illis sit inordinatum, nihilque profanum, nihil præposterum, inhonestúmque appareat, cùm justum sit repræsentatione cum rebus repræsentatis omnino convenire.

3. Sed inquires? Primò, quæ adoratio imagini Dei, & Sanctorum debeatur? Respondeo eandem adorationem, quæ debetur ei, cujus est imago, diverso tamen modo: nam Deo, & Sanctis debetur adoratio ut personis, quæ per se adoratione dignæ sunt: imaginibus verò non debetur adoratio ob excellentiam aliquam, & virtutem, quam in se habent, & propter quam adoratione dignæ sunt: Sed quia referuntur ad Deum, & Sanctos, illósque repræsentant. Quare cùm ratio adorandi imaginem sit excellentia repræsentata, eadem adoratione adoranda est, ac adoratur repræsentatum: Sic Azor. *1. p. lib. 9. cap. 6. quæst. 5.* Bonacina *disput. 3. quæst. 1. punct. 3. num. 9.* multis relatis Vasquez *lib. 2. de adorat. disput. 8. cap. 3. & sequent.* Lessius *lib. 8. cap. 36. dub. 3. num. 19.* quia repræsentatum ipsum in imagine adoratur, & per imaginem Deum, & Sanctos repræsentatos adoramus, quia illos cum imagine in nostro intellectu, & affectu conjungimus.

4. Dices imaginem in se habere aliquam excellentiam, ob quam veneratione digna sit. Est enim ad repræsentandum Deum, & Sanctos instituta, ac proindè sacris usibus dedicata. Ergo ratione hujus dedicationis, & repræsentationis honore digna est. At non est digna eodem honore, ac est prototypus; quia hæc dignitas repræsentationis est distincta à prototypo, & prototypi dignitate multo inferior. Ergo. Favétque septima Synodus generalis, quæ est *Nicena, 2. Act. 7.* ubi statuitur Crucem, & imaginem Christi non latriæ adoratione coli, sed alia multo inferiori. Exemplóque humano id fieri non potest manifestum. Legatus enim Regis, & coli potest eodem honore, quo Rex, si Rex in Legato honoretur, & alio inferiori, quatenus in se dignitatem Legati habet, ob quam dignitatem honore speciali dignus est: sic videtur dicendum in imagine duplici honore esse colendam, alia respectivo, qui sit idem honor cum honore prototypi, alio absoluto, qui in ipsa imagine assistit propter excellentiam, quam in se habet, licèt illa excellentia ad prototypum referatur, & ab eo proveniat.

Respondeo negando imaginem habere aliquam excellentiam in se, ob quam digna sit adoratione, & veneratione à prototypo distincta. Tum quia *Trident.* expresè dixit, in imaginibus nullam inesse virtutem, ob quam ipsæ coli debeant. Tum quia adoratio est submissionis nota personæ excellenti exhibita ex affectu illam, ut superiorem recognoscendi, quòd rebus inanimatis, & irrationabilibus nequaquam potest convenire: non enim rei inanimatæ secundùm se te submittere potes; quia semper illa superior es. Quod non procedit in Legato Regis. Nam ipse Legatus ratione Legationis constituitur tui superior, & dignus speciali honore, & veneratione: at imago ob repræsentationem non constituitur tui superior, cùm semper sit res inanimata, & irrationalis, ac proindè nunquam per se digna est submissionis, & servitutis nota. Est ergo cum exemplari adoranda, & non aliter. Cùm autem septima Synodus imagini Christi denegat adorationem latriam, distinguit inter submissionis notam, & affectus hujus submissionis, & servitutis, & submissionis notam dicit

per

per se ad imaginem terminari, quia ipsi procumbimus, humiliamur, &c. effectum verò submissionis ad ipsum Deum, non ad imaginem terminari: at quia ex submissione, & affectu integra ratio adorationis coalescit, fit eadem adoratione Crucem, & Christum adorari. Eadem, inquam ex parte submissionis, submissio enim ad Crucem terminatur, affectus ad prototypum, cui affectui ex sententia Concilii adoratio latria competit, ideóque dixit adorationem latriam Cruci non pertinere, ut latissimè expendit hæc omnia Vasquez *lib. 2. de adorat. tota. disp. 8.* Idem quod dictum est de imagine Dei, Christi, & Sanctorum, dicendum est de eorum nominibus, esse quidem adoranda eadem adoratione, ac adoratur prototypus, quia non ratione sui, sed ob excellentiam exemplaris, quod repræsentat, & in cujus cognitionem nos ducunt, adorantur. Sic Azor. *1.p.lib.9.cap.8.q.12.* Bonacina *disp. 3. de adorat. p. 3. in fin.* Vasquez *lib.2.de adorat. disp.8.cap. 10.* Suar. *t. 2.in 3.disp.56. sect.5.*

5. Inquires secundò, an si dæmon sub imagine crucifixi tibi appareat, possis adorare? Clarum est non licere, si dubius es, esse dæmonem; quia neminem potes adorare, nisi cum morali certitudine esse dignum veneratione. At si probabiliter existimes veram Dei apparentiam esse, adorare poteris: sic optimè expendit Vasq. *lib.3.de adorat.disp.1.cap.5.* Bonac. *disp.3.q.1.p. 1.n.5.* Cautè tamen debes procedere ne decipiaris: sæpè enim deceptio in his apparitionibus contingit, & dæmon in Angelum lucis se transfigurat. Quopropter probabilius credo non licere sic repræsentatum adorare absolutè, nisi sub conditione expressa, si tu es Christus, Deipara, vel Sanctus: quia hæ apparitiones, tam à bono Spiritu, quàm à malo fieri solent. Ergo ut videtur morale periculum errandi, apponi debet conditio: sic relato Altisiodor. Bonac Marsil. Gabr. Sylvest. Armilla, & aliis docet Azor. *1.p.l.9.c.9.q.11* Secus verò contingit in adoratione Hostiæ, quam elevat Sacerdos; quia in ipsa non est morale periculum errandi; cùm absque temeritate judicare non possis consecratam non esse, ideóque necesse non est expressam conditionem apponere, sufficit tacitam habere, quæ consistit in eo, quòd eo animo, & affectu sis, ut nequaquam Hostiam adorares, nisi putares consecratam esse: sic pluribus relatis firmat Azor. *quæst. 10.* Vasquez *in 3.p. disp. 110.cap.15* Bonac. *disp. 3.de adorat.q.1.p. 2.n.7.*

6. Inquires: Tertiò, an ea, quæ Christum Dominum tetigerunt, ut Crux, clavi, lancea, spinæ, adorandæ sint adoratione latriæ, sicut ejus imago adoratur? Et generaliter, an ea, quæ Sanctos tetigerunt adoranda sint eadem adoratione, qua eorum imagines adorantur Affirmativè respondeo cum D. Thom. *communiter recepto.3.part. quæst.25.art.4.* Azor. *1.p.lib.9. c. 5.q. 9.* Vasquez *de adorat. lib.3.disp.1.cap. 2.* Ratio est manifesta; quia sicut imaginem ratione repræsentationis cum prototypo conjungimus, & ob eandem causam in illa prototypum adoramus, ipsique reverentiam exhibemus, sic rebus quibusvis inanimatis, quæ Christum, & Sanctos tetigerunt ratione contactus, reverentia, & honor exhiberi potest.

7. Dices, si hoc verum est, etiam asinam, quæ Christum portavit adorandam esse si viveret, item manus impiorum flagellantium, & percutientium Christum. Respondeo negando consequentiam, & primò de asina id non decet; quia videremur asinam ob aliquam excellentiam illius honorare. De manibus autem impiorum id est omnino negandum; quia non religiosè, sed impiè, nefariè, contumeliosè Christum Dominum tetigerunt; ac proinde non adorandæ, sed potiùs execrandæ sunt. Secus verò dicendū est de instrumentis, mortuis, & separatis Item si manus illas impias coleres, indicares irrisiones, & vulnera ab illis Christo facta tibi placere.

8. Quartò, inquires, an quælibet Crux, & quælibet instrumenta, quæ ad repræsentanda Christi instrumenta efformantur, digna sunt adoratione? Respondeo sub hac ratione præcise digna non esse; quia illud est dignum veneratione, & cultu, quod conjungitur cum re animata, & rationali cultu, & veneratione digna. At hæc instrumenta secundùm hanc rationem non conjunguntur cum Christo, sed cum ejus passionis instrumentis inanimatis, quibus nullus per se cultus debetur. Ergo. Sic cum D. Thom, *3.p.q.25.art.4.* tradit Azor. *1.p.lib.9. c.6. q. 9.* Bon. *disp.3.p.de adorat.q.1.p.3.n.8.* Adverto tamen sæpè hæc instrumenta efformari ad repræsentandam Christi passionem, & tunc veneratione digna sunt, quia sunt imagines Christi pro nobis passi: sic Suarez *3.p.q.25. disp.56.sect.2.* & Bonac. *supra.* Est tamen inter Crucem, & reliqua instrumenta hæc differentia, ut dixi D. Thom. *suprà relatus*, quòd Crux semper assumitur non solùm ad repræsentandam Crucem, in qua Christus pependit, sed etiam ad repræsentandum ipsum ibidem pendentem. Alia autem instrumenta rarò ad repræsentandum Christum passum assumuntur; ac proinde cuicunque Cruci semper latriæ honor debetur, secus aliis instrumentis Azor. *1.p.lib.9.cap.6.q.1.*

9. Quintò inquires, qua pœna afficiendi sunt, qui imagines conculcant, irrident, aut malè tractant? Respondeo nullam in jure statutam esse: arbitrari tamen poterit pœnam judex pro qualitate delicti, juxta text. *in c.si Canonici, §.ult. juncta gloss. penult. de officio ordinarii in 6.* Flagellis, vel exilio, vel amputatione manus: sic Doctores statim referendi: imò si injuria publica sit, & nimis scandalosa, poterit reus, pœna mortis puniri: sic ex Angelo, *in l. ex Senatusconsulto, ff. ad l. Cornel. de Sicariis*, firmat Menochius *lib.2.de arbit.casu 376.an.3.* Farinac. *1.part. Praxis, q.20.à n.68.* Azor. *1.p.lib.9.c.7. quæst. 4.* & alii apud ipsos. Hoc delictum est mixti fori, poteritque judex Ecclesiasticus, & sæcularis ad prævention em cognoscere. Quia delinquens adversus religionem omnibus injuriosus existit, juxta *l. Manichæos, C. de Hæreticis.* Item censores fidei possunt in eum tanquam de hæresi vehementer suspectum animadvertere, ut benè tradit Simanch. *de Catholic. instit. tit. 33. n. 17.* Azor. *dicta q.4.* Farinac. *de hæresi q. 178.n. 53.*

Punctum V.

An licitum sit templa, & altaria in honorem Sanctorum erigere, vota illis fundere, festa statuere?

1 *Altaria, & templa in honorem Sanctorum dicantur.*
2 *Dies festi Sanctis dicantur.*
3 *Vota Sanctis fundimus.*

1. AZor. *1.p.lib. 9. c. 10. quæst. 8.* probat optimè à principio nascentis Ecclesiæ templa, & altaria Deo dicari, in Sanctorum tamen honorem, & venerationem, cedit enim in magnum Sanctorum honorem, si ob eorum respectum, templa, & altaria erigas Deo, ibique Deo sacrificia offeras. Quapropter ratione hujus respectus dicitur templum Sanctis esse dedicatum. Non quia in ipso templo, & altari sacrificium Sanctis sit offerendum, cùm soli Deo sacrificari possit; sed quia in memoriam, & recordationem Sanctorum, & in eorum honorem Deo sacrificandum sit. Item dicantur templa Sanctis tum ad servandas eorum reliquias, tum ut gratiores sint nostræ preces ibi fusæ, tum ut faciliùs ibidem exaudiantur. Tum ut suis precibus, & meritis, quæ illo in loco specialiter relucent nos protegant, & defendant.

2. Item dies festos Sanctis dicamus. Tum ut eos honoremus. Tum ut eorum virtutes, & gesta celebremus, tum ut faciliùs eorum protrocinium consequamur. Deinde vigilias habemus, & instituimus

in eorum honorem ob eaſdem rationes : cupi mus enim eorum meritis, & vigilias noſtras vigilias Deo acceptas fieri.

3. Vota deinde Sancti fundimus, non quia ipſis directè fiant, ſed quia fiunt Deo in Sanctorum honorem, quos cupimus, tum teſtes habere noſtræ promiſſionis, & obligationis, tum patronos, qui nobis impetrent gratiam ad promiſſa exequenda. Cum verò votum eſt de materia, quæ ſpecialiter cedit in honorem Sancti, ut ſi Beatæ Virgini, Petro, Franciſco, Ignatio promittas calicem, veſtem, vel quid aliud, tunc reſpectu Sancti eſt honoraria promiſſio ad duliam pertinens, reſpectu verò Dei eſt votum, quia voves Deo promiſſionem Sanctis factam executurum. Sic Leſſius *lib. 2. c. 40. dub. 5. n. 27.*

Punctum VI.

De Sanctarum Reliquiarum adoratione, & cultu.

1 *Sanctorum reliquiæ, & quæ illos tetigerunt adorandæ ſunt.*
2 *Eadem adoratio ipſis datur, quæ adoratæ perſonæ.*
3 *Debes tamen eſſe moraliter certus perſonæ adoratæ reliquias eſſe.*
4 *Si publico cultu venerandæ ſint reliquiæ, qualiter tibi debent eſſe propoſitæ.*
5 *Modus, quem ſervare debet Epiſcopus in reliquiarum approbatione.*
6 *Extra diœceſim poteſt fieri hæc approbatio.*
7 *Si aliò transferantur non indigent approbatione.*
8 *Corpus adorari poteſt uno in loco ex Epiſcopi approbatione, tametſi dicatur alibi eſſe.*
9 *Cuilibet licet Sanctas reliquias ſecum portare.*
10 *Peccatum commiſſum deferendo reliquias, non habet ſpeciem neceſſariò in confeſſione manifeſtandam, quamvis aliqui contrarium teneant.*
11 *Licitum tibi eſt crucem variis reliquiis non approbatis ab Epiſcopo ornatam populo adorandam proponere.*
12 *Si cum reliquiis approbatis miſcentur non approbatæ, non licet tibi eas populo adorandas proponere.*
13 *Urgens cauſa debet eſſe, ut reliquiæ antiquæ ex capſullis extrahantur.*
14 *Ex uno loco in alium poſſunt Sanctæ reliquiæ transferri, ſervatis tamen aliquibus conditionibus.*
15 *Si piè, & religiosè laicus reliquias tangat, non peccat.*
16 *Licitum, & ſanctiſſimum eſt ad imagines, & ſepulchra Sanctorum cereos accendere.*
17 *Pecuniam dare potes non ob videndas reliquias, ſed ne illas videre, & habere impediaris.*
18 *Non eſt prohibitum oſtendere reliquias intentione, ut eleemoſyna augeantur.*
19 *Accipiens reliquias ab alio poſſeſſas illo invito furtum, & ſacrilegium committis.*
20 *Excipe niſi ab infidelibus poſſideantur, vel authoritate præfecti, quibus illarum cuſtodia commiſſa eſt, fiat.*
21 *Nulla pœna ipſo jure impoſita eſt furantibus ſacras reliquias. Excipe conſtitutionem Greg. de hac re.*
22 *Cereos agnos debes piè, & religiosè venerari.*
23 *Sub pœna excommunicationis prohibitum eſt hos agnos pingere, & illuminare, & pluris vendere. quàm venderentur ſecluſa conſecratione, & expenſis in illorum aſportatione.*
24 *Clerici in minoribus eos tangere poſſunt, laïci ſi abſque neceſſitate tangant; non videntur culpam mortalem committere.*
25 *Manente conſecratione veſtes, & vaſa ſacra uſibus profanis accõmodare grave eſt peccatum, perdita conſecratione, eſto excuſetur à peccato, indecens tamen eſt.*
26 *Veſtes, vaſa profana uſibus ſacris applicari poſſunt, & qua ratione.*

1. NEmini Catholicorum eſt dubium Sanctorum reliquias, ſive partes ipſorum fuerint, ut carnes, oſſa, dentes, capilli, ungues, cineres, quæ ipſos in vitæ, vel poſt mortem tetigerint, ad ipſoſque pertinuerint adorandas & ſacro honore habendas eſſe : ſic eſt definitum in Concilio Gangren. *can. 5. & in ſeptima Synodo Generali, act. 7. in Brachar. 3. can. 5. in Lateranenſ. c. 62. & præcipuè in Trident. Seſſ. 25. c. 2.* & multis exornat Vaſq. *de Ador. lib. 3. diſp. 3.* Azor. *p. lib. 9. c. 8. q. 2.* Suarez *in 3. p. tit. 1. diſp. 55.* Bellarm. *lib. 1. de Sanctis, c. 1.* Valent. *2. 2. diſp. 6. q. 11. punct. & 6.* ibíque frivola argumenta hæreticorum diſſolvunt. Quod ſi inquiras ; an vermes, in quas corpora Sanctorum convertuntur, adorandi ſint, ſicut adorantur cineres. Dicendum eſt adorari non debere. Nam eſto corpus Sancti tetigerint, & ob eam cauſam venerari poſſint ; quia non vermes, ſed Sancti in vermibus venerantur. At indecens videtur in his rebus putridis, fœtidis, & obſcœnis Sanctos venerari : quia indecens eſſe videtur eos in illis rebus apprehendere : videremur enim vermes non Sanctos venerari : Sic Suar. *diſp. 55. Sect. 1. ad fin.* Sanch. *Sum. lib. 3. c. 43. n. 2.* Vaſquez *3. p. diſp. 112. c. 8. n. 29.* Bonac. *diſp. 3. de Adorat. q. 1. p. 4. in princ.*

1. Adoratio autem, quæ ſupradictis reliquiis fit, eſt eadem quæ tribuitur perſonæ, cujus ſunt reliquiæ. Quia non adorantur reliquiæ propter aliquam virtutem, & excellentiam, quam habent : ſunt enim res inanimatæ ; ac proinde ratione ſui incapaces ſubmiſſionis, & honoris, ſicut & contumeliæ, & injuriæ. Adorantur tamen propter relationem, quam habent ad perſonam, cujus ſunt reliquiæ, ac proinde in ipſis, & per ipſas ſicut in imagine perſona adoratur, & colitur : ſic optimè expendit. Vaſquez *ſupra, & de adorat. lib. 3. diſp. 4. c. 2.* Ex quo infert Chriſti præputium, & ſanguinem relictum in terris adoratione latria eſſe venerandum, non quia actu verbo unitus ſit, aliquamque in ſe divinitatem, & virtutem habeat ; ſed quia Chriſti pars fuit ad ipſumque refertur. Secundò, infert eadem adoratione latria adorandum eſſe ſanguinem, qui ex aliqua imagine Chriſti fluxit, qua ipſum Chriſtum repræſentat. Idem credo eſſe dicendum, ſi miraculosè ſanguis appareat in Sanctiſſimo Euchariſtiæ ſacramento, ſemper enim cum Chriſto apprehenditur, & eadem adoratione, qua ille adorandus eſt. Azor. *lib. 9. c. 6. quæſt. 3.* Bonac. *p. 2. fine.*

3 Sed dubium eſt. Quæ conditiones requirantur, ut reliquias ſanctorum adorare poſſis. Aliquam enim conditionem requiri non eſt dubium, cùm ſæpè periculum adſit deceptionis, venerandi inquam reliquias perditi hominis, ac ſi eſſent alicujus Sancti cum Deo in cœlo regnantis.

Dicendum ergo eſt, te certum debere eſſe moraliter reliquias, quas adoras veras eſſe, & non ſuppoſititias ; quia ſine hac morali certitudine imprudenter cultum, & adorationem exhiberes, & te periculo errandi exponeres. Poſita autem hac certitudine morali abſolutè, & ſine ulla conditione adorare poteris. Sanchez *lib. 2. c. 43. in fine.* At quia dupliciter reliquiæ adorari poſſunt, vel publico cultu, vel privato, diverſimodè pro utroque cultu certus eſſe debes : ſi enim privato cultu reliquias venereris, ſufficit ſi tibi vir probus, & religioſus eas tradiderit ; quia illius teſtimonium te reddit moraliter certum de veritate. Et idem eſt dicendum de qualibet alia conjectura probabili, qua prudenter judicare poſſis ita eſſe. Sic Azor. *1. p. lib. 9. c. 8. q. 9. in fine.* Sanchez, *c. 43. n. 13.* Suar. *d. 55. ſect. 2.* Bonac. *d. 3. q. 1. p. 4. num. 5.*

4 At ſi publico cultu eas venerari velis, debent eſſe prius à Pontifice, vel ab Epiſcopo juxta Trident. *ſeſſ. 25. c. 2.* propoſitæ, & approbatæ. Quia illicitum eſt ſine hac approbatione publica publicum cultum illis exhibere : ſic Azor, Sanchez, Bonac. *ſupra.* Adverto tamen

tamen Episcopum nullo modo posse reliquias Sancti nondum in Sanctorum numerum à Pontifice relati exponere populo adorandas, juxta text. *in c. 1. & 2. de Relig. & venet. Sanct.* quia hæc expositio est cultus publicus ad honorandos Sanctos ab Ecclesia approbatos institutus. Nequit ergo alteri adaptari: sic ex sacra Congregatione decisum tradit Barbos. *in remiss Concil. dicto c. 2. sess* 25 Bonacin. *disp. 3. quæst. 1. p. 4. n. 5.* Azor. *quæst. 8* Suarez *sect. 2.* Sanchez *num. 10. & 14.* Neque in Concilio Trident. Aliquid in hac parte, est immutatum, dum concedit Episcopis reliquias noviter inventas approbare: quia id est, intelligendum de reliquiis Sancti ab Ecclesia approbati, ut benè expendit Sanch. Suar & alii apud ipsos.

Si autem reliquiæ sint alicujus Sancti ab Ecclesia approbati, sintque noviter inventæ, ut populo adorandæ proponantur: debent, vel à Pontifice pro illius Sancti reliquiis approbari, vel ab Episcopo servata Trident. forma: quia usque hæc approbatio accedat; Ecclesia certa non est esse veras reliquias.

5. Modum autem, quem Episcopus servare debet in harum reliquiarum approbatione tradit Trident. *Sess. illa 25. c. 2.* nempè ut consultat Theologos, aliósque viros pios, & illis consultis exequatur quæ veritati, & pietati consentanea judicaverit. In quibus verbis satis judicatur non esse obligatum Episcopum consilio Theologorum adhærere, sed illis auditis poterit ipse, quod judicaverit convenientius exequi: sic Bonac. *disp. 3. quæst. 1. punct. 4 n. 6.* Sanch. *lib. 2. c. 43. n. 15.* Quod si aliquis dubius, aut difficilis abusus sit extirpandus, vel omninò aliqua de his rebus gravior quæstio incidat, Episcopus antequam controversiam dirimat, Metropolitani, & Comprovincialium Episcoporum in Concilio Provinciali sententiam expetet, ita tamen ut nihil inconsulto Sanctissimo Romano Pontifice novum, aut in Ecclesia hactenus inusitatum decernatur: sic Concilium Ecce qua ratione in hoc speciali casu conciliarem sententiam expectare debet Episcopus, priusquam controversiam definiat. Hæc autem sententia conciliaris à majori parte Episcoporú in concilio existentium ferenda est, quia tunc, & non aliter dicitur ferri à concilio. Sic Sanch. *c. 43. n. 16.* & Bonac *p. 4. n. 6.*

6. Hanc verò approbationem reliquiarum poterit Episcopus extra diœcesim existens facere, & licentiam concedere, ut in sua diœcesi collocentur venerandæ: quia hic actus jurisdictionis est voluntarius, non contentiosæ; non enim inter partes invitas exercetur: & tradit Sanch. *dicto c. 43. n. 14.* Bonac. *n. 6.* Barbos. *3. p. alleg. 97. fine.*

7. Approbatis tamen reliquiis vel à Pontifice, vel ab Episcopo loci, in quo fuerint inventæ, si aliò transferantur, non indigent nova approbatione Episcopi illius loci ad quem transferuntur, quia hæ absolutè sint approbatæ, nec sunt noviter inventæ: & concilium de noviter inventis, non approbatis, approbationem requirit. Debet tamen Episcopus, antequam illas publicè venerandas permittat proponi examinare, an illæ reliquiæ sint, quæ Pontificis rescripto, vel diœcesani Episcopi judicio fuerint approbatæ Sic Bonac. *supra* & Sanch. *n. 18*

8. Ex his constat solutio illius difficultatis. An liceat tibi adorare absolutè corpus alicujus Sancti, quod multi affirmant alibi esse? Si enim à Pontifice, vel ab Episcopo fuerit approbatum ibi existere, poteris adorare; quia nullo morali periculo errandi te exponis, cùm prudenter opereris, secus si nulla existit approbatio: colligitur ex Sanch. *c. 43. num. 18.* & tradit Bonac. *n. 7.* Suarez *sect. 2.* Neque obstat duplici in loco idem corpus venerari ex approbatione Pontificis, vel Episcopi: quia non sequitur in utroque loco, idem corpus integrè requiescere, sed partem, quod sufficit, ut possit dici ibi corpus illius sancti requiescere, ut benè notavit Azor. *1. p lib. 9. c. 8. q. 2. fine.*

Hucusque dixi de conditionibus requisitis tum in privata, tum in publica reliquiarum adoratione. Restat satisfacere nonnullis difficultatibus circa ejus usum.

9. Prima difficultas est. An liceat cuilibet secum portare reliquias sanctas? Respondeo licitum esse, si piè, religiosè, & decenter deferantur, quia hæc delatio cedit in Sanctorum cultum & à viris piis, & religiosis fit, & nullibi invenitur prohibitum. Nam text. qui allegantur ab Angelo contrarium, asserente verbo reliquiæ. *num. 4.* nihil probant: allegatur enim text. *in c. corpora, de consecrat. dist. 1.* Sed ibi solùm prohibetur, ne corpora Sanctorum de loco ubi sepulta sunt, in alium transferantur sine Episcopi licentia. Item allegatur Concilium Bracharense, *3. c. 5.* ubi reprehenduntur Episcopi, qui in processionibus Martyrum reliquias illorum collo suspensas gestabant: sed ut benè advertunt Doctores statim referendi, non reprehendebantur ibi, quia illas reliquias gestarent, sed quia illas gestarent ob inanem gloriam, & vanam hominum ostentationem, quam intendebant, faciendo se ob eam causam in sellulis super humeros Levitarum portari. Ergo cùm nullo textu prohibeatur hæc reliquiarum privata delatio, affirmandum est licere: sic D. Tom. *21. quæst. 96. art. 4. ad 3.* Navar. *c. 11. num. 35.* pluribus relatis Azor. *1. p. lib. 9. c. 8. quæst 6.* Sanch. *lib. 2. c. 40. n. 27.* Suar. *in 3. p. tom. 1. disp. 55. in fine*, & de relig. *tom. 1. lib. 2. de Superstit. c. 15. num. 16.* Bonac. *disp. 3. de Adorat. quæst. 1. p. 4. n. 7.* Vasquez *de Adorat. lib. 3. disp. 3. c. 8. num. 115. & 3. p. disp. 112. c. 8. num. 30.* Valent. *tom. 3. disp. 6. quæst. 11. punct. 6. ad finem*, & alii apud ipsos. Dixi si piè, religiosè, & decenter deferas, quia si periculum probabile adsit, ut aliqua fœditate, & obscœnitate polluantur aut turpi tactu violentur, illicitum erit: sic Azor. *1. p. lib. 9. c. 8. quæst. 12. in fine, & c. 9. q. 5. in fine.* Sed dubium est. An si gestans has reliquias pejeres, fureris, forniceris, vel aliud peccatum committas, habeat tale peccatum specialem deformitatem necessariò in confessione manifestandam?

10. Affirmare videtur Philiate. *de offic. Sacerd. tom. 1. p. 2. lib. 3. c. 9. ad finem, in vers. quarto peccat.* Quia negari non potest irreverentiam fieri reliquiis Sanctis, seu potiùs sanctis, quorum sunt illæ reliquiæ, cum ad illarum conspectum sic Deum offendas. Nihilominus probabilius censeo, non committi specialem gravitatem necessariò fatendam in confessione (excepto peccato, quo reliquias conculcares, vel malè, & irreverenter tractares) sic Azor. *1. p. lib 9. c. 8. q. 6.* Bonac. *disp. 3. q. 1. punct. 4. num. 7.* Sanch. *lib. 2. c. 40. num. 18* Ratio est, quia periurio, furto, & fornicatione reliquiæ directè non offenduntur, neque irreverenter tractantur, dummodò in illarum contemptum peccata non fiant; sicuti neque adorantur, nec coluntur, cùm bona opera præstas. Est enim id nimis accidentarium. Quare etsi aliqualem irreverentiam committas, non peccas, & aliqualem cultum præstes, cum benè opereris, id non est considerabile.

Prima difficultas est. An liceat tibi Crucem variis reliquiis, quæ non sunt à Pontifice, aut ab Episcopo approbatæ ornatam in altari collocare, & populo adorandam proponere?

11. Negat Bonac. *disp. 3. de Adorat. quæst. 1. p. 4. n. 6.* Movetur; quia non solùm Crux, sed etiam reliquiæ videntur proponi adorandæ, periculumque est, ut populus non solùm Crucem, sed reliquias ibi existentes adoret. Cæterùm probabilius censeo id esse licitum. Tum quia sic usus obtinuit. Tum quia receptum est ad ornatum Crucis illas reliquias collocari, vel ad privatam illarum venerationem. Tum quia cùm Crux in altari collocatur, non reliquiæ, sed Crux adoranda proponitur; quòd verò unus, vel alius reliquias per se adoret, id est per accidens, & ad privatum cultum pertinet, non ad publicum: & ita tenet Sanch. *lib. 2. c. 43. n. 17.*

12. Tertia difficultas est. An si cum reliquiis approbatis misceantur aliæ non approbatæ, liceat tibi eas populo adorandas proponere ? Ratio difficultatis est : quia si aquæ benedictæ misceas non benedictam, & oleo consecrato misceas non consecratum, totum remanet benedictum, & consecratum *cap. quod in dubiis, de consecrat. Ecclesiæ, & ibi glos.* Quia dignius trahit ad se minus dignum, præcipuè si consecratum, & benedictum in minore quantitate sit. At dicendum est ; nequaquam licere ; quia solùm in liquoribus propter intimam eorum mixtionem illa prærogativa conceditur, ut dixit Abbas *cap. 1. de consecrat. Eccles. in fine*, & ibi Antonin. *num. 11.* At in præsenti hoc procedere non potest ; quia reliquiæ non possunt adorari, nisi verè fuerint alicujus Sancti, neque jus positivum facere potest, ut quælibet reliquiæ propter mixtionem cum reliquiis alicujus Sancti ad ipsum Sanctum pertineant. Ergo non potest facere, ut illæ reliquiæ, tanquam reliquiæ Sancti adorentur, aliàs manifestum esset periculum errandi, & adorandi, reliquias perditi hominis, cùm in illo mixto tam reliquiæ approbatæ, quàm non approbatæ existant : ita tenet Sanchez *lib. 2. cap. 43. numer. 12.* Bonacin. *disput. 3. quæst. 1. punct. 4. num 5.* Verùm hoc non tollit, quominùs adorare possis illas reliquias, qua parte veræ sint ; quia sub hac conditione omne periculum vitatur. Sanch. & Bonacin. *suprà.* Adverto tamen facta illa mixtione debere omnes illas reliquias in loco decenti separari, ibique custodiri, quia hac ratione cavetur, tum periculo temnendi veras reliquias, tum periculo adorandi falsas : Sicuti cum dubium est, an sint aliquæ reliquiæ veræ, non debent proponi adorandæ, sed servandæ, & custodiendæ in loco decenti ; vel potiùs reverenter concremandæ, & in piscinam mittendæ : sic Sanch. *numer. 12. & 19.* Suar. *tom. 1. in 3. part. disput. 55. sect. 2. vers. at verum.*

13. Quarta difficultas, An sit peccatum Sanctas reliquias ex capsulis, ut reconditæ sunt, extrahere, ut populo ostendantur ; Respondeo peccatum esse, & fortè grave, si reliquiæ antiquæ sunt, quia ita prohibetur ab Innocent. III. *in cap. cum ex eo, de Reliq. & venerat. Sanctor.* & redditur ibi ratio, ne populus adorationem detrahat, putans non esse reliquias illas Sancti, cùm ita consumptæ sint, sic Sanch. *lib. 2. cap. 43. num. 21.* Verùm si aliqua rationabilis, & gravis causa intercedat, & periculum detractionis vitetur, credo nullum esse peccatum. Quapropter dixit Azor. *1. p. lib. 9. cap. 8. quæst. 7. in fine.* Reliquias in Ecclesia reconditas ad ægrotos sine justa causa exportandas non esse, tacitè insinuans, cùm justa causa adest, asportari posse.

14. Quinta difficultas, An ex uno loco ad alium liceat Sanctas reliquias transferre ? Respondeo ex Concilio Moguntinensi *1. cap. 51.* & refertur *in cap. corpora Sanctorum, de consecrat. dist. 1.* si sint perpetuæ sepulturæ traditæ, non posse sine consilio principis, vel Episcopi diœcesani, sanctæque Synodi licentia. Excipe nisi necessitas urgeat belli, incendii, periculi, rapinæ, &c. tunc enim sufficit authoritas præsidis provinciæ, ut ex *l. 1. Cod. de Reliq. & sumptibus funer.* tradit Gloss. *dict. cap. corpora, verbo principis.* Nomine principis intelligit Gloss. Pontificem, aliis placet intelligi Regem, vel Imperatorem, si patronus sit illarum Ecclesiarum, ubi corpora requiescunt : eáque de causa consilium principis expostulavit Concilium, licentiam tamen Episcopi, vel Synodi requisivit. Quòd si reliquiæ non sint perpetuæ sepulturæ traditæ, sed solùm alicubi depositæ, poterunt absque alicujus authoritate ex uno loco in alium transferri, ut decentiùs, & honorificentiùs existant : sic cum Gloss. *dicto cap. corpora*, Hugo, Turrecrem. Antonin. Sylvest. Angelo, Tabien. & aliis docet Sanchez *lib. 2. cap 43. num. 25.* Addo non videri improbabile, quod tradit Azor. *1. part. lib. 9. cap. 8. quæst. 9.* Supradictum textum locum habere in eo tantum, qui furtim reliquias effert, & aliò deportat, non autem in eo qui facultate, sive authoritate, vel consensu ejus Ecclesiastici præfecti, cui reliquiarum locus sacer una cum ipsis reliquiis commissus est, id facit.

15. Sexta difficultas, An licitum sit laicis, vel saltem Clericis in minoribus ordinibus constitutis sacras reliquias tangere, vel gestare ? Rationem difficultatis constituit D. Greg. *lib. 3. epist. ep. 30. ad Constantium Augustum scribens :* ubi inquit, in Romanis, vel totius Occidentis partibus omninò intolerabile esse, atque sacrilegum, si Sanctorum corpora tangere quisque fortasse voluerit. Cæterùm dicendum est nullam esse culpam, si piè, & religiosè laicus reliquias, quas apud se habet, tangat, quia nullo jure id invenitur prohibitum. Neque obstat dictum Gregor. quia loquebatur pro illo tempore, in quo non permittebatur etiam Sacerdotibus sacras reliquias è loco, ubi reconditæ erant, extrahere, amovere, vel gestare. At jam usus obtinuit, ut ex uno loco in alium transferantur, gestentur, & extrahantur, ac proindè non erit intolerabile, & sacrilegum, imò potius erit pium eas religiosè, & devotè tangere, & in capsulis honorificè includere, & sic inclusas gestare. Sanchez *lib. 2. cap. 43. num. 26.* Azor. *1. part. lib. 9. cap. 9. q. 5.* Major difficultas. An licitum sit laicis reliquias Sanctorum in processionibus gestare ? videbitur enim id esse illicitum : quia *in cap. non licet, el. 1. 3. distinct.* dicitur, non liceat cuilibet ex lectoribus sacra altaris vasa portare, nec aliis, qui ab Episcopo subdiaconi fuerint ordinati. Ubi Gloss. *verbo portare*, inquit in processionibus, & vasa sacra esse, in qua continentur reliquiæ, consentit Palud. Antonin. Sylvest. Tabien. relati à Sanchez *lib. 2. cap. 43. num. 26.* At placet mihi cum eodem Sanch. nullam esse culpam, si réverenter hujusmodi sacra vasa reliquias continentia laici portent : quia, nullibi laventur prohibitum, & consuetudine id sæpè receptum est. Neque obstat text. *in cap. non licèt :* quia non de vasculis continentibus reliquias, ut placet glossæ, sed de Calice, & patena loquitur : hæc enim sunt propria vasa altaris ; quia in ipsis sacrificium Deo offertur, ut sentit idem Sanchez *suprà*, cum Turrecrem. *in dicto cap. non licet, numero unico*, & Graffis *2. part. decis. lib. 2. cap. 14. numer. 8.*

16. Septima difficultas, licitúsne sit usus accendendi cereos ad Sanctorum sepulchra, imagines, & reliquias ? Respondeo licitum, & Sanctissimum esse : tum quia ab initio Ecclesiæ, sic esse receptum constat ex August. *lib 8. de Civit. cap. ult. & in lib. 6. confess. c. 2.* Gregor. *lib. 3. dialog. cap. 24.* Hieronym. *in epist. ad Riparium*, & aliis Patribus : tum quia ob honestos, & religiosos fines hæc lumina accenduntur, nempe ad significandum lumen fidei, quo Sancti decesserunt, & lumen gloriæ, quo perfruuntur, & in signum lætitiæ, quam ex eorum gloria accipimus, & ut illos hoc cultu moneamus, ut divino lumine nos perfundant. Quòd si aliquis objiciat Concilium Eliberinum, *can. 34.* prohibens cereos per diem in cæmeterio incendi ; quia Sanctorum spiritus inquietandi non sunt, & Hieronym. testantem contra Vigilantium idololatriam esse cereos in tumulis Sanctorum accendere, optimè respondet Azor. *1. part. lib. 9. cap 8. q. 3.* dicens Concilium, & Hieronym. prohibere cereos accendere ex gentilitia superstitione, quia judicabatur defunctorum corpora in tenebris recondita sentire, & lumine indigere, ipsóque illustrari. Non enim inquit Concilium, Sanctorum spiritus hac gentilitiâ superstitione inquietandi non sunt, neque homines in terris degentes hoc ritu superstitioso perturbandi. Secùs verò est, si ritu pio, & religioso cerei incendantur.

17. Octava

17. Octava difficultas. An dari, vel recipi possit pecunia ob reliquias habendas, vel videndas? Et quidem si dares, vel reciperes pecuniam ob habendas, vel videndas reliquias, clarum est, te simoniam committere, quia rem spiritualem pretio æstimas. At si non pro ipsis reliquiis, sed ut impedias irreverentiam, quæ ipsis fieri potest, si apud infideles, vel barbaros existant, pretium tribuas, nullum committis peccatum, sed potiùs religionem foves, sic Sanchez *num.* 12. cum Philiarcho, *de officio Sacerdot. Tom.* 1. *p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 9. *ad finem*, Ugolin. *de simonia tab.* 1. *cap.* 38. *num.* 5. Et idem est, si nolenti tibi reliquias ostendere, pecuniam dones, ut ejus animam inflectas absque ullo pacto, & secluso scandalo: quia tunc pecunia non est pretium, siquidem ex illa non intendis recipientem obligari.

18. Sed quid si nullo pacto inito exponeres Sanctas reliquias videndas, & tangendas, ut hac occasione eleemosynæ accrescerent? Plures Doctores censent, ex præcipua intentione quæstus id facias, te mortaliter peccare: sic Navarr. *cap.* 17. *num.* 169. *vers.* 62. Armill. *verbo reliquiæ*, *num.* 1. Tabien ibi: Philiar. *dicto cap.* 9. *ad finem.* Azor. *lib.* 9. *cap.* 8. *quæst.* 7. Graffis 2. *p. dec. lib.* 2. *c.* 14. *num.* 17. Moventur *ex c. final. de Reliq. & venerat. Sanctor.* ubi mandatur, ne reliquiæ exponantur venales, clariùs Trident. *sess.* 25. *c.* 2. ubi dicit in reliquiarum veneratione omnis turpis quæstus eliminetur. Ergo prohibet hujusmodi quæstum tanquam turpem. Cæterùm probabilius existimo gravem culpam in tali ostensione non committi; sic docet optimè Sanchez *lib.* 2. *decal. cap.* 43 *num.* 22. Ratio est, quia ostensione reliquiarum solùm intendis excitare videntes ad eleemosynas largiores concedendas, non tamen illos ad eas obligare. Ergo reliquias non venaliter ostendis; quia ad venalem ostensionem intercedere debebat mutua ostendentis, & videntium obligatio. At in supradictis textibus solùm venalis quæstus prohibetur. Ergo illa ostensio, quæ venalis non est, non est prohibita. Dices in Trident. non solùm venalem quæstum, sed quemlibet turpem prohiberi. At velle ostensione reliquiarum largiores eleemosynas recipere, est turpis quæstus. Ergo hic prohibetur. Respondeo in re non esse turpem quæstum, cùm nulla largienti eleemosynam obligatio imponatur, sed fieri turpem ex intentione. Concilium autem prohibet quæstum in se turpem, qualis erat venalis, non illum, qui solùm ex antecedenti, & extrinsecè sit turpis. Quod inde constat: quia Concilium non intendit novam prohibitionem inducere, sed antiquam revocare. Inquit enim: omnis turpis quæstus eliminetur, id est omnis, qui in se turpis sit, & prohibitus eliminetur. Antiquitus autem solùm venalis quæstus prohibitus erat ex *dicto cap. fin.* Ergo à Trident. hic est solùm prohibitus. Adde solùm esse prohibitum turpem questum, qui graviter turpis sit, at acquirere eleemosynas gratis oblatas media reliquiarum ostensione non est quæstus turpis, saltem graviter. Quia non videtur graviter offendi religio, ex eo quod ostensione reliquiarum temporale lucrum consequi intendas. Sat est, si leviter offendatur imò si talis temporalis acquisitio non esset per ostensionem reliquiarum principaliter intenta, sed secundariò, nulla ibi adesset turpitudo.

19. Nona difficultas est, an committat furtum sacrilegum, qui reliquias alterius invito possessore furatur? Ratio difficultatis esse potest; quia non sunt pretio æstimabiles. Cæterùm dicendum est committi furtum, & sacrilegium; quia furari rem sacram contra Domini voluntatem, quæ tantæ æstimationis est, ut nullo pretio adæquari possit, non minuit furtum, sed auget? sic Sylvest. *verbo reliquiæ*, *quæst.* 2. Philiarchus *de offic. Sacerdot. tit.* 1. 2. *part. lib.* 3. *cap.* 9. *ad finem.* Sanch. alios referens *lib.* 2. *cap.* 43. *numer.* 23. Azor. 1. *part. lib.* 9. *cap.* 8. *quæst.* 9. Bonacin *disput.* 3. *quæst.* 1. *part.* 4. *numer.* 8. Gravitas enim hujus furti non est desumenda ex quantitate reliquiarum, sed ex qualitate: Contingit enim minimam quantitatem magni apud Dominum æstimari: tum propter Sancti dignitatem, tum propter raritatem: sic Sanchez, Bonacina *suprà.*

20. Limitant primò, Sanch. Philiarch. & Bonacin. nisi furentur ab infidelibus, quia ij videntur injustè eas possidere, utpotè qui non præbent illis sacrum honorem, sed ad summum politicum. Item apud illos semper periculum irreverentiæ: Secundò, limitat Azor. *dict. cap.* 8. *quæst.* 9. nisi accipiantur authoritate ejus præfecti Ecclesiastici, cui locus sacer, & reliquiarum custodia commissa est; tum quia *in cap. corpora. de consecrat. dist.* 1. consilium principis sufficit ad hanc delationem honestandam. Nomine autem principis videtur intelligi posse Ecclesiæ præfectum, & gubernatorem. Tum quia *in cap. quisquis inventus*, §. *si quisquis domum* 17. *quæst.* 4. communione privatur, qui domum Dei violaverit, & aliqua sine licentia illius, cui commissa esse dignoscitur, indè abstulerit. Ergo à contrario sensu, qui ex licentia illius reliquias abstulerit, nullam pœnam incurrit. Hæc limitatio verum habet, si ipsi præfecto non solùm reliquiarum custodia, sed illarum dispositio commissa sit, ut clariùs dixit Azor. *quæst.* 10. *sequenti.* At si solùm reliquiarum custodia committatur (ut regulariter tantùm committitur, excusare ejus licentia à furto non potest; quia nulla est talis licentia, imò ratione custodiæ, si furtum non impedit, de furto tenetur Sanchez *dict. cap.* 43. *num.* 13.

21. Sed inquires an aliqua pœna sit in jure constituta ipso facto adversùs reliquiarum fures? Respondeo jure communi nullam esse. Sic Sanch. *lib.* 2. *capit.* 43. *num.* 23. Bonacin. *disput.* 3. *quæst.* 1. *punct.* 4. *numer.* 9. Neque obstat *vers. in cap. quisquis inventus* 17. *quæst.* 4. quo movetur Azor. *lib.* 9. *cap.* 8. *quæst.* 10. ad affirmandum impositam esse his furibus majorem excommunicationem. Nam ut rectè expendit Suar. *disputat.* 22. *sect.* 2. *num.* 9. & Sanch. *suprà*, *cum glossa in supradicto text.* Sola privatio communionis ibi habetur, quæ tamen privatio sententiam declaratoriam criminis requirit. Item hæc privatio non ob quodlibet furtum incurritur, sed ob furtum cum violentia Ecclesiæ, inquit enim text. Si quis domum Dei violaverit (hoc est juxta subjectam materiam fores ejus, & muros perfringeret) & aliqua sine illius licentia, cui commissa esse dignoscitur, abstulerit, sciat se communione privatum. Ecce quomodo ad communionis privationem incurrendam furtum violentum acquiritur. Dixi jure communi. Nam *ex Constitutione Gregor. XIII.* incipiente. *Pontificiæ solicitudinis*: excommunicatione reservata afficiuntur, qui sine concessione Summi Pontificis in provinciam Mediolanensem sacras reliquias asportaverint, qui item ab una Ecclesia ad aliam transtulerint, quia aliquam earum particulam concesserint, donaverint, qui item acceperint. Barbosa 3. *part. allegat.* 50. *num.* 158. Bonacin *disputat.* 3. *de adorat. quæst.* 1. *part.* 4. *num.* 9. sentit esse Pontificiam excommunicationem contra eos, qui sine licentia Summi Pontificis extrahunt reliquias ex Romanis cæmeteriis, aliisque sacris locis ut aliò transferant, non tamen adducit textum, ubi hæc excommunicatio lata sit. Unum tamen credo certum, semel concessa alicui facultate extrahendi aliquas reliquias ex Romanis cæmeteriis, posse nunc aliis donare, easque sic donatas, quod placuerit transferre Azor. 1. *p. lib.* 9. *cap.* 8. *quæst.* 10.

22. Decima difficultas, qui cultus debeatur reliquiis, seu cereis formis, quas Agnos Dei appellamus à figura Agni ipsis impressa; Nulli Catholicorum est dubium deberi cultum, & honorem, sicuti debetur

aliis rebus ſacris Deum repræſentantibus. Tum quia ſunt Dei imagines, tum quia ad cultum, & venerationem Dei ſunt à Pontifice deſtinati ſolemniſſimo precationum ritu, miriſque ceremoniis pieratem redolentibus; tùm quia propter orationes, & precationes Eccleſiæ in eorum efformatione factas multa, & larga beneficia conceduntur eos habentibus, præcipuè tempeſtates ſedantur, mitigantur incendia, fulgura, & flumina pelluntur, & à tentationibus, & ſuggeſtionibus dæmonis defendimur.

23. Propter hanc cauſam, & in horum agnorum cultum *Gregor. XIII. in ſua conſtitutione*, quæ incipit, *omni certè ſtudio*, *edita* 8 *Kalend. Julii* 1572. quæque habetur *in Bullario t.* 2. *pag.* 663. & refertur ab Azor. 1. *part. lib.* 9. *cap.* 9. *quæſt.* 2. fertur excommunicatio ipſo facto adverſus eum qui Agnos Dei à Pontifice conſecratos depinxerit, infecerit, minio notaverit, vel aurum, aut colorem aliquem illis impoſuerit, aut quidquam aliud ſuperinduxerit, vel depingi, aut miniari fecerit, aut illos venales propoſuerit, vel tenuerit quovis prætextu, qualibetve de cauſa. Intendit enim Summus Pontifex ob eorum reverentiam, & decentiam, ut ſic mundi, & alibi, qualiter à Pontifice conſecrati fuerint, habeantur. Circa quam excommunicationem adverte primò agnos jam depictos, & illuminatos licitè te retinere poſſe; quia ſolùm actio pingendi prohibetur, non illorum retentio. Sic Sanchez *lib.* 2. *decal. cap.* 43. *num.* 28. Bonacin. *diſput.* 3. *de primo decalogi præcepto. quæſt.* 1. *punct.* 4. *num.* 12. Secundò, adverto te non poſſe abſque gravi peccato ſimoniæ, & ſub pœna excommunicationis ſupradictos agnos vendere, aut ad vendendum retinere; pluris quàm præciſa conſecratione valet eorum materia, & expenſæ factæ in illis efformandis, & aſportandis, quia venderes conſecrationem; neque thecam, & reliquarium in quo ſint incluſi potes pluris vendere, quàm venderes, ſi Agnos conſecratos non haberet ob eandem rationem. Vendere tamen illos, quanti eorum materia, & expenſæ in illis efformandis, & aſportandis æſtimatur, nulla eſt ſimonia; ſicut nec venditio Calicis, aut patenæ, neque hanc venditionem Pontifex in ſupradicta conſtitutione prohibuit, ſed ſolùm ſimoniacam venditionem; Azor. Sanch. & Bonacin. *ſuprà*. Tertiò, adverto excommunicationem incurſam ob picturam agnorum, & illorum ſimoniacam venditionem, vel ad illos vendendos retentionem non eſſe Pontifici reſervatam, ut conſtat ex verbis ſupradictæ conſtitutionis, & tradit Barboſa 3. *p. de poteſt. Epiſcop. all.* 50. *num.* 150. cum Sayro *lib.* 3. *cap.* 35. *num.* 23.

24. Sed inquires, an laïcis, vel ſanctis Clericis in minoribus ordinibus conſtitutis liceat hos ſacros Agnos tangere? Reſpondeo clericis in minoribus ordinibus conſtitutis, imò prima tonſura initiatis licitum eſſe; tum quia illis licet ſacra vaſa, purificatorium; corporalia, & alia, quæ ſunt conſecrata tangere. Ergo & agnos. Tum quia ab hoc contractu excluduntur profani, & admittuntur ſacrati *cap. in ſancta Apoſtolica, de conſecrat. diſtinct.* 1. Sed initiati prima tonſura ſacri ſunt, ex *cap. non oportet.* 28. *diſt.* & tradit Suar. 3. *tom. in* 3. *part. de Euchar. diſput.* 81. *ſect.* 9. §. *tertio ergo*. Laïcis verò non licet hos agnos, ſicut nec corporalia, & alia vaſa conſecrata, & à fortiori ſanctum Chriſma tangere, & contrectare: quia ita videtur prohibitum, *in cap. ſacratas* 23. *diſt.* & tradunt Doctores ſtatim referendi: at ſi de facto tangant debito tamen honore, & reverentia, culpam gravem non committent: quia non videtur hæc gravis materia, ſed levis: ſic Azor. 1. *part. lib.* 9. *cap.* 9. *q.* 3. Bonacina *diſp.* 3. *circa primum decalogi præceptum, quæſt.* 1. *punct.* 4. *circa finem*. Sanchez *lib.* 2. *decal. cap.* 43. *n.* 27. ubi addit ſe credere nullam culpam etiam levem committi tametſi à laïcis fœminis hi agni reverenter tangantur; quia jam ſic uſus obtinuit, vide quæ dicemus tit. de Sacrificio Miſſæ.

25. Ultima difficultas eſt, an liceat vaſa, veſtes, ligna, aliàque cultui divino dicata in profanos uſus convertere: Certum eſt, id fieri non poſſe manent eadem forma; eſſet enim graviſſimum peccatum res cultui divino dicatas profanis uſibus deſervire: ob hanc enim cauſam Rex Balthaſar fuit graviter punitus, quia vaſa ſacra in profanos uſus convertit.

Verùm ſi benedictio, vel conſecratio deperdatur, alicui videri poteſt licitum eſſe, rem, quæ benedicta, & conſecrata fuit, profanis uſibus deſervire poſſe. Quis enim negabit ex Calice confracto vas aliquod profanum effingi poſſe, & ex veſte aliqua Sacerdotali jam rupta aliquam profanam componi poſſe? aliàs eſſet obligatio hæc omnia perdendi: nam cum cultui divino jam deſervire non poſſint, & profano non poſſint adaptari, reſtat ut omnino conſumantur. Quod videtur durum. Præterea nulla videtur rebus ſacris irreverentia fieri, ex eo quòd earum materia profanis uſibus aptetur: ſiquidem nunquam eſt verum dicere res ſacras profanis uſibus aptari. Item deſtructa, verbi gratia, forma Calicis, jam Calix ille amiſit conſecrationem, & conſequenter jam non eſt ſacer, ergo eſt profanus. Ergo poterit uſibus profanis deſervire. Quid enim ex præterita conſecratione in illa materia remanet, ob quod prohibearis uſui communi materiam illam aptare; ſiquidem jam communis eſt; Propter hæc cenſeo probabile ſecluſo ſcandalo nullum, vel leviſſimum peccatum in hac applicatione intervenire. Nam textus prohibentes hanc applicationem loquuntur de rebus in eadem forma manentibus, ac fuerunt applicatæ: de illis enim eſt verum dicere. Quæ ſemel conſecrata ſunt non debent ad laïcorum uſus reverti *cap. quæ ſemel* 19. *quæſt.* 3. *& cap. quæ ſunt*, 17. *quæſt. ult.* & licèt *in cap. ligna, cap. altaria, de conſecrat. diſt.* 1. contrarium inſinuetur: ob neceſſitatem excuſari poteſt irreverentia, quæ ibi poteſt præſumi.

At ſecundùm decentiam maximè convenit, ut ea, quæ uſibus ſacris dicata ſunt, etiamſi uſui ſacro reddita ſunt inutilia, ad profanos uſus non redeant, ſed vel comburantur, vel alio modo decenti conſumantur, conſtat ex *cap. ligna. de conſecrat. diſtinct.* 1. ubi ligna Eccleſiæ dirutæ non debent ad alios uſus deſtinari, niſi ad aliam Eccleſiam, vel ad profectum monaſterij, quem profectum explicat *gloſſa ibi*, & Azor. *ſtatim referendus*, ut deſerviant in capitulo, dormitorio, vel aliis locis religioſis, non in rebus, quæ laïcis, & religioſis communes ſunt, ut rebus culinæ parandis, agriſque effodiendis. Item *in cap. altaris, de conſecrat. diſtinct.* 1. inquit Clemens Pontifex. Altaris palla, cathedra, candelabrum, & velum ſi fuerunt vetuſtate conſumpta, incendio dentur, quia non licet ea, quæ in ſacrario fuerunt malè tractare, ſed incendio univerſa tradantur, cineres quoque eorum in baptiſterium inferantur, qua nullus tranſitum habeat, aut in pariete, aut pavimento ſub tecto, aut in foſſis, vel ſolo pavimentorum imponantur, ne innocentium, aut tranſeuntium pedibus inquinentur. Hæc Clemens: ex quibus verbis benè infert Azor. 1. *part. lib.* 9. *cap.* 9. *quæſt.* 7. *in fine*, etiam imagines ſacras, diuturnitate conſumptas ſub cæmeterij ſolo recondendas, vel in alio loco religioſo includendas. Tabulas item imaginibus expreſſas igni comburendas, & cineres in baptiſterium mittendos; adducítque exemplum antiquæ legis, in qua capilli Nazaræorum finito conſecrationis tempore in ignem conjiciebantur, & ſimiliter oſſa, ac cætera, quæ ex Agno Paſchali ſupererant. Ne inquam, hæ pedibus tranſeuntium conculcarentur, néve ab immundis animantibus comederentur.

26. Quòd ſi roges, an è contra liceat vaſa, veſtes, & alia hujuſmodi profanis uſibus dicata applicare ad

ſacros

ſacros uſus ? Breviter reſpondeo licere , ſi ab Epiſcopo , vel habente ad id authoritatem benedicantur priùs , vel conſecrentur ; hac enim benedictione profanum pellitur ,& ſacratum fit : ſic enim templa idolorum in aulas Dei, & Sanctorum Baſilicas convertuntur Sylveſt. *verbo corporalia , quæſt.*3. Azor. *1. p. lib.*9. *cap.*9. *quæſt.*8. Bonacin. *diſp.*3. *de adorat. q.*1. *punct.*4 *in fin.* Suarez *tom.*3. *de Euchar. diſput.*81. *ſect.*8. *verſ. Sed quæres.*

DISPUTATIO II.

De Sacrificio.

PRÆCIPUUS actus externus religionis eſt ſacrificium ; quia eo præcipuæ divinam excellentiam honoramus. Breviter ergo explicanda eſt ejus eſſentia.

PUNCTUM I.

Quid ſit ſacrificium , quotuplex , & an ſit in præcepto ?

1 *Expenditur definitio ſacrificij.*
2 *Jure naturali ſacrificium Deo debetur.*
3 *In lege naturæ , & veteri multiplex erat ſacrificium, in lege nova unicum tantùm.*
4 *Aliqui affirmant ethnicum ignorantem legem gratiæ, & offerentem vitulum in recognitionem ſupremi domini verum ſacrificium offerre.*
5 *Dicendum eſt non eſſe verum ſacrificium.*

1. SAcrificium propriè eſt actio , qua res aliqua ſenſibilis per ſui mutationem à legitimo miniſtro offertur Deo in recognitionem ejus ſupremi dominii , & noſtræ ſubjectionis : ita D.Thom. 2.2. *q.*85. *art.*3. Valent. *diſput.*6. *quæſt.*4.*punct.*1. *& ſeqq.* Azor. 1.*part. lib.*10. *cap.*17. *quæſt.*2. Leſſius *lib.* 2. *de juſtit. cap.*38. *dub.*2. *num.* 19. & alii. Primò dicitur actio ; quia omne ſacrificium eſt oblatio , qua ſupremum dominium , & noſtram ſubjectionem teſtamur , ſed non quælibet oblatio eſt ſacrificium , ſed illa , quæ in re oblata ſenſibili mutationem patitur. Tum quia ſacrificare eſt verbum Græcum idem ſignificans , quod mactare , & perimere. Tum quia hac ratione perfectiùs ſuprema poteſtas ſignificatur , & exactiùs teſtamur Deum eſſe Dominum vitæ , & mortis. Tum quia apud ethnicos omnia ſacrificia aliqua recipiebant mutationem. Tum & præcipuè ; quia in lege naturæ , & ſcripturæ nulla abſque mutatione erant ſacrificia. Nam ſi viventia ſacrificabantur , ut animalia , id fiebat per occiſionem , in animantia , ut carnes occiſorum , thus , ſal , & farina munda per combuſtionem , aliæ ut ſanguis , vinum per effuſionem. Secundò , debet eſſe oblatio à legitimo miniſtro facta , id eſt , à Sacerdote : non enim quilibet uſurpare poteſt dignitatem Sacerdotalem ; quia non eſt cuilibet commiſſa poteſtas ſacrificandi. Nam cùm ſacrificium ſit cultus externus , & publicus , quo præcipuè Deus colitur , & honoratur , debet à miniſtro publico fieri, aliàs rationem ſacrificij non habebit. Tempore legis naturæ miniſtri publici , & Sacerdotes erant omnes primogeniti , ut multis probat Pererius *tom.*2. *in Geneſ. cap. ult. Gloſſa , & Lypomanus. Gen.* 5. Vende mihi primogenita tua. Item quilibet paterfamilias ſicut authoritatem quaſi regiam habebat , habebat & Sacerdotalem ? ſic Leſſius *lib.*2. *cap.*28. *dub.*2. *num.*12. Tandem ſpeciali inſtituto Dei plures compulſi ſunt ad ſacrificandum ; & conſequenter *Sacerdotes* fuerunt conſtituti , ut Abel , Noë , Abraham , Job , Melchiſedech , Iſaias , Jacob , & alii. Tertiò , debet fieri Deo talis oblatio ; quia ſoli vero Deo hic cultus debetur ; teſtamur inquam , illo Deum eſſe omnium Dominum, à quo omnia producuntur , pendent , & conſervantur, quod alteri quàm Deo convenire non poteſt , ut benè probat ex Auguſt. *lib.*8. *de civit. Dei, cap.*27. *& lib.*10. *cap.* 14. *&* 19. *& lib.*10. *contra Fauſtum , cap.* 21. & D. Thom. 2.2. *quæſt.* 93. *art.* 2. Azor. 1. *part. lib.*9. *cap.*10. *quæſt.*15. *& l.*10. *cap* 17. *quæſt* 8. Valent. *diſput.*6. *quæſt.*4. *punct.* 2. Quartò , debet fieri in recognitionem ſupremi dominij , & noſtræ ad ipſum ſubjectionis ; quia hic eſt præcipuus finis , ob quam ſacrificia fiunt , & quia ſacrificium , quod vocabatur holocauſtum , in quo res oblata igne conſumebatur, hunc finem ſpecialiter teſtabatur , ideò holocauſtum in lege veteri erat præcipuum ſacrificium. Alia tem ſacrificia erant inſtituta pro expiatione peccatorum, pro gratiis agendis beneficij accepti , pro aliis de novò impetrandis , quibus ſacrificantes implicitè altem teſtabantur ſupremum dominium , ſiquidem eo ipſo indicabant ſolum Deum remittere peccata poſſe , & beneficia conferre.

2. Ex his infertur ſacrificium jure naturæ debitum eſſe Deo , ſic D. Thom. communiter receptus 2. 2. *quæſt.*85. *art.*4. Quia debitum eſt Deo , ut creatura rationalis , corporalis , viſibilis , teſtetur dependentiam, quam à ſuo creatore habet , & conſequenter ejus ſupremam majeſtatem , & dominium. Quo autem ſacrificio hoc fieri debeat non eſt à natura inditum, ſed Deus ſuo ſpeciali inſtinctu , vel mandato deſignat. In lege naturæ ſacrificia inſtituit ſpeciali impulſu , & inſtinctu , in lege veteri , & nova , peculiari mandato.

3. Sacrificium tam in lege naturæ , quàm veteri multiplex erat , ut conſtat Geneſ.4. 14. Levit. 1. *& ſeqq. & aliis plurimis in locis.* At adveniente lege gratiæ , & inſtituto diviniſſimo Euchariſtiæ ſacrificio , omnia illa antiqua ceſſarunt ; quia illius umbra erant, & figuræ , ut ſatis colligitur ex Paulo ad Hebr. 7. & ex Trident. *ſeſſ.*24. *cap.* 1. & docent omnes Catholici. Præter hoc divinum Euchariſtiæ ſacrificium nullum aliud in lege nova invenitur , ut ſatis ſupradictis locis expreſſum eſt , & paſſim docent Patres. Continet enim hoc ſacrificium virtutem infinitam , tum ad placandum Deum pro propriis peccatis , tum ad impetrandum ab eo beneficia , tum ad gratias referendas pro beneficiis acceptis , tum ad illum ſummè laudandum : ſupervacaneum ergo erat alia ſacrificia inſtituere. Neque obſtat thus offerri , & adoleri in altari in ſignificationem ſupremi dominij , & excellentiæ , & noſtræ ad Deum ſervitutis ut affirmemus habere veram rationem ſacrificij. Non enim illam habere poteſt , dum à Deo pro re ſacrificanda non inſtituitur , & à Sacerdote electo , & deſignato ad illud munus non offertur. At oblatio thuris in altari non pro ſacrificio ; ſed pro ſacrificii ornatu , & ad excitandam fidelium devotionem eſt ab Eccleſia inſtituta , neque Sacerdotes Evangelici ſunt conſtituti Sacerdotes per ordinem ad thuris oblationem , ſed ſolùm per reſpectum ad Miſſæ ſacrificium. Ergo ſola oblatio Miſſæ eſt ſacrificium, non alia.

4. Hinc infertur deciſio illius quæſtionis , an offerentes vero Deo vitulum , agnum , fruges terræ , &c. ex intentione Deo ſacrificandi , opus bonum præſtent , veràque Deo ſacrificia offerant : Clarum eſt Chriſtiano illicitum eſſe ; quia ſic offerens ea , teſtatur alia eſſe ſacrificia præter Miſſæ ſacrificium , & ſupradicto Miſſæ ſacrificio omnia ſacrificia non eſſe abolita. Item à fortiori conſtat de Judæo ; quia hoc ſacrificio teſtaretur ſe adhuc credere veterem legem

habere

habere vigorem, ſic aliis relatis probat Leſſius *ſtatim referendus*. Quare ſolùm eſt dubium de ethnico invincibiliter ignorante legem gratiæ. An inquam hic peccet, verúmque ſacrificium offerat; Probabile credit Leſſius *lib.* 2. *cap.* 38. *dub.* 3. *num.* 28. non peccare, verúmque ſacrificium offerre. Movetur primò authoritate D. Aug. *epiſt.* 49. *quæſt.* 3. ubi ait, qui Chriſtianas litteras utriuſque teſtamenti ſciunt, non hoc culpant in ſacrilegis ritibus paganorum, quòd conſtruant templa, & inſtituant ſacerdotia, & faciant ſacrificia, ſed quòd hæc dæmoniis, & idolis exhibeant. Ergo dum illa exhibent vero Deo, non ſunt culpandi. Secundò, quælibet reſpublica jure naturæ debet ſacrificio Deum colere, & honorare, ſed poſita ignorantia veri ſacrificii Euchariſtiæ, nullum aliud ſacrificium excogitari aptius poſſet, quàm animalium occiſio, & frugum terræ peremptio. Ergo reſpublica poterat jure naturæ ducta hæc ſacrificia Deo offerre, & ad illa offerenda Sacerdotes deſtinare. Ergo cùm in aliqua republica hoc factum eſt, nullum à ſacrificantibus committitur peccatum, ſed potius opus laudabile fit, & verum ſacrificium.

5. Nihilominùs dicendum eſt, tales oblationes, etſi ſacrificia nuncupentur, vera ſacrificia non eſſe. Quia omnia ſacrificia extincta ſunt inſtitutione Euchariſtici ſacrificii. Neque Chriſtus Dominus reliquit poteſtatem hominibus alia ſacrificia inſtituendi, ſicut neque conſtituendi alios Sacerdotes præter ab ipſo inſtitutos. Ergo oblatio ex illis animalibus, & frugibus terræ facta à Sacerdote ethnico veram non habet rationem ſacrificii. Tum quia non eſt de materia à legitima. Tum quia non eſt à legitimo miniſtro. Verùm etſi hoc ita ſit, ſententia Auguſtin. veriſſima eſt, ſcilicet illos ethnicos in talibus ſacrificiis culpam non committere formalem inquam; quia illos ignorantia veræ legis, verique, & uniti ſacrificii excuſat. In re tamen culpa eſt, & graviſſima; quia teſtantur hoc tempore poſſe Deum pluribus ſacrificiis honorari, & ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacrificium non eſt ſufficiens.

TRACTA

TRACTATUS IX.

RELIGIONIS,

QUI EST

DE OBSERVATIONE FESTORUM, ET DISPUTATIO UNICA SUB EODEM TITULO.

PROOEMIUM.

OBSERVATIONE festorum præcipuè coluntur Deus, & Sancti; ea de causa post explicationem generalis cultus de illa instituitur sermo, ubi explicabimus à quo sit tale præceptum, quæ sit ejus materia, & quæ causæ ab illo excusent.

PUNCTUM I.

An sit præceptum de observatione festorum, quale sit & quis ejus finis?

1 *Præceptum fuit lege veteri latum, & qua parte naturale erat mansit, extincto ceremoniali.*
2 *In lege gratiæ servandus proponitur dies Dominicus in memoriam beneficii redemptionis.*
3 *Plures affirmant jure divino servandum esse.*
4 *Probabilius est jure tantùm humano pro festo esse constitutum.*
5 *Satisfit contrario fundamento.*
6 *Quæ sint festa pro tota Ecclesia instituta.*
7 *Expenduntur fines, ob quos hæc festa sint instituta.*

1. HOc præceptum in lege veteri latum erat de observatione Sabbati, Exod. 12. 16. & 20. & Levit. 23. quod præceptum, quia partim erat morale, seu naturale; & partim cæremoniale, manet immutabile secundùm quod habet ex jure naturali. Ex illo namque obligamur cultum, & reverentiam Deo exhibere, eique gratias referre ob beneficia accepta, & consequenter obligamur aliquod tempus habere, in quo hæc præstentur. Quoad hanc ergo partem decalogi præceptum semper perseverat. Habet tamen aliquid cæremoniale ex divina institutione, nempe assignationem illius diei, qui Sabbatum dicitur. Non enim à natura edocti sumus, ut potius septimo, quàm alio die cultum Deo debitum exhibeamus, ut benè dicit Azor. *tom. 2. instit. moral. libro 1. cap. 2. quæst. 9.* & Joseph. Fagund. *de quinque Ecclesiæ præceptis, libro 1. cap. 1. num. 3.* Fuit ergo Sabbatum divina lege designatum pro festo populo Judaïco in memoriam beneficii creationis, & liberationis populi Judaïci à dura servitute Pharaonis, & etiam in memoriam requiei, quàm Christus Dominus in sepulchro erat illo die habiturus.

2. At in lege gratiæ, quia beneficium redemptionis excellentius est creationis beneficio, Ecclesia Sabbati festivitate exclusa, *cap. pervenit, de consecr. distinct. 3.* diem Dominicum servandum esse pronunciavit, *cap. pronunciandum, & cap. Sabbato, de consecr. d. 3. & cap. omnes, & cap. conquestus, de Feriis.* Tum quia populus Christianus præcipuè reputat habiturus requiem, quando cum Christo est in vitam æternam resurrecturus. Tum ne videremur cum Judæis convenire. Neque obstat text. *in cap. licet, de Feriis:* ubi Alex. III. affirmat septimum diem tam ex veteri, quàm ex novo testamento ad humanam quietem, specialiter esse deputatum. Non inquam, inde infertur Sabbatum in novo testamento esse servandum, ut festum: esset enim manifestus error contra *Paulum, ad Rom. 14. Galat. 4. & ad Coloss. 2.* Ubi observatores Sabbati reprehendit. Sed solùm infertur, fuisse à Christo Domino servatum, & ab Apostolis tempore nascentis Ecclesiæ custoditum, *Act. 13. & 28* non tamen fuisse approbatum, ut festum modò servandum. Vel dicendum septimum diem servandum esse in novo testamento, & in veteri, sumpto die septimo formaliter non materialiter. Qua ratione in numero septenario tam primus numerus, quàm ultimus potest esse. Et in hoc sensu in veteri testamento Sabbatum erat dies septimus, & in novo erit dies Dominicus, qui est primus, & septenarius. Dubium tamen est, an sic dies Dominicus in lege gratiæ sit jure divino pro festo institutus, vel solùm jure Ecclesiastico.

3. Non desunt, qui affirment jure divino esse institutum, sicuti fuit antiqua lege Sabbatum: sic Sylvest. *verbo Dominica, q. 1. §. 7. Author supplementi ad summam Pisanam, verbo Dominica in addit.* Angel. *verbo feria. num.* indicat Abbas *in cap. licet de Feriis.* Et probari potest; quia ex jure divino, & naturali habetur esse concedendum aliquod tempus ad divina beneficia recognoscenda, & Deo ejúsque servitio specialiter vacandum

vacandum. Ergo conveniens erat ut hoc tempus Chriſtus Dominus determinaret ; quia ipſe abrogabat legem antiquam quoad obligationem ſervandi Sabbatum : ergo debebat loco illius aliud tempus ſubrogare in quo obligationi naturali colendi Deum fieret ſatis. Alias non rectè ſuæ Eccleſiæ videretur providere. Item ab Apoſtolis obſervatio diei Dominicæ originem trahit. Ergo ſignum eſt ipſos Apoſtolos à Chriſto Domino accepiſſe. Denique ſemper hæc obſervatio integra perſeverat, neque mutationem accipit, neque videtur poſſe accipere ; ſi autem à jure humano introducta eſſet, variata aliquando fuiſſet, & à Pontificibus diſpenſata, abrogata, vel tandem abrogari poſſet.

4. Nihilominùs dicendum eſt jure tantùm humano diem Dominicum pro feſto conſtitutum eſſe : ſic tradit D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 122. *art.* 4. *ad* 4. & ibi Cajet. Sot. *l.* 2. *de juſtit. quæſt.* 4. *ad* 2. Navarr. *Sum. cap.* 13. *num.* 1. Azor. *t.* 2. *l.* 1. *inſtit. moral. cap.* 2. *q.* 2. *Catech. Rom. in* 3. *decal. præcepto, fol.* 442. Suar. *t.* 1. *de relig. l.* 2. *de diebus feſtis, cap.* 4. *num.* 8. Fagund. *de* 5. *Eccleſ. præceptis, lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 3. Bonac. *diſp.* 3. *de* 3. *decal. præcep. in princ.* Ratio præcipua eſt, quia communis Theologorum ſchola nullum aliud præceptum divinum à Chriſto Domino latum recognoſcit, præter præcepta fidei & Sacramentorum. Alia verò præcepta, quæ pro varietate temporum mutationem recipere poſſunt, & aliqua in parte diſpenſari Eccleſiæ tuæ trahenda reliquit. At obſervatio diei dominici, prout modò in Eccleſia habetur, recipere mutationem poteſt, & cum aliquibus diſpenſari. Quæ enim repugnantia excogitari poteſt, in eo quòd à Pontifice inſtitueretur, ut die Dominico ſolùm uſque ad meridiem eſſet vacatio ab operibus ſervilibus ; Item eſſet vacatio à determinatis operibus ſervilibus, non ab omnibus, quæ modò ſunt? Ergo obligatio, & inſtitutio prout modò eſt, non à Chriſto, ſed ab Eccleſia habetur. Aliàs eſſet omninò immutabile.

5. Fundamentum contrarium non urget. Fateor de jure divino, & naturali eſſe, ut detur aliquod tempus pro cultu Dei, & illius beneficiorum recordatione. At quod hoc tempus ſit dies Dominicus integer ab omnibus operibus ſervilibus vacuus, Miſſaque in eo audiatur, non ex jure divino, ſed Eccleſiaſtico habetur. Neque ex eo, quòd hunc diem ; neque alium Chriſtus ſignaverit, infertur Eccleſiæ ſuæ ſatis non providiſſe namque ; ſiquidem reliquit ejus Vicario poteſtatem deſignandi dies, prout magis expedire judicaverit, & inſuper imperavit talem deſignationem.

6. Quòd ſi roges. Qui ſint dies feſtivi à Pontifice pro tota Eccleſia deſignati in cultum Dei ? Breviter reſpondeo primò, eſſe diem Dominicum *cap. Sabbatum, de conſecrat. diſt.* 3. *cap. quoniam, cap conqueſtus de Feriis* : cujus obſervatio ab ipſiſmet Apoſtolis intelligitur provenire, ut latè probat Suarez *de relig. tom.* 1. *l.* 2. *cap.* 4. ubi hunc diem Dominicum pluribus Patribus & Conciliorum encomiis exornat. Secundò, dies Pentecoſtes, cum duobus ſequentibus diebus in memoriam illius beneficii, quo Spiritus ſanctus in Apoſtolos deſcendit, habetur *cap. conqueſtus de Feriis, & cap. pronunciandum, de conſecrat. diſt.* 3. Tertiò eſt dies Natalis Domini, Circumciſionis, Epiphaniæ, & Reſurrectionis, cum duobus ſequentibus diebus, *cap. conqueſtus, de Feriis*, & licèt ibi dicatur tota hebdomada Reſurrectionis eſſe feriandum, jam conſuetudine abrogatum eſt, ſolùm manet obligatio abſtinendi ab actibus Judicii, non tamen ab aliis operibus ſervilibus, ut benè notavit Suar. *l.* 2 *cap.* 6. *num.* 2. Quod idem eſſe dicendum affirmat. *n.* 15 *de hebdomada majori.* Quartò Feſtum Aſcenſionis Chriſti Domini, habetur *ſupraallecto cap. de Feriis, & cap.* 1. *de conſecr. diſt.* 3. Feſtum autem Transfigurationis Chriſti Domini jure communi non habetur : ex conſuetudine tamen à tota Eccleſia colitur. Deinde feſtum Corporis Chriſti Domini de jure communi celebrandum eſt, juxta *Clem. unic de Relig. & ve e at. Sanctor.* De feſto tamen Inventionis ſanctæ Crucis, nulla fit mentio *cap. pronuntiandum, de conſecrat. diſt.* 3. *& cap. conqueſtus, de Feriis.* At habetur ejus obſervatio *cap. Crucis, de conſecrat. diſt.* 3. Qui textus licet referatur ex Euſebio, credendum tamen eſt, non fuiſſe ab illo latum, ſed à Sylveſtro. Nam tempore Euſebii Crux inventa non erat, cùm fuerit inventa poſt Concilium Nicenum celebratum, & converſionem Conſtantini, ut late probat Baron. & deducit Suar. *cap.* 7. Quintò, ſervandi ſunt omnes dies, in quibus feſtivitates Virginis celebrantur, quales ſunt. Primò, Conceptio Virginis, quæ licet à jure communi non præcipiatur obſervari, conſulitur tamen à Sixto IV. *in extrav. cum præ excelſa, de Relig. & vener. Sanctor. & extravag. Grave nimis.* Et ferè in omni Epiſcopatu eſt hic dies conſuetudine ſervandus. Secundò, Nativitas Virginis, de qua *in cap. pronuntiandum, de conſecr. diſt.* 3. & comprehenditur ſub generali diſtributione omnium feſtivitatum Virginis, quæ ſervari præcipiuntur *in cap. conqueſtus, de Feriis.* Tertio loco enumerari poteſt ejus in templo Præſentatio ; non tamen eſt receptum, eſſe ex præcepto ſervandam, ſicut neque ejus ad Elizabeth Viſitatio ; neque Doctores ſub illa generali clauſula feſtivitatem Virginis hæc feſta comprehendunt, comprehendunt tamen ejus Annuntiationem, Purificationem, & Aſſumptionem, ut videre eſt in Hoſtienſi. Panorm. & Joan Andr. *in ſuprad. cap. conqueſtus de Feriis*, & tradit Azor. 2 *part. l.* 1. *à cap.* 17. *& ſeqq.* de Purificatione, & Aſſumptione habetur expreſſe *in cap. pronuntiandum, de conſecrat. diſt.* 3. Feſtum item B. Mariæ ad nives Romæ, & alibi ſervatur ; non ex præcepto ſcripto ; nullum enim invenitur ; ſed ex conſuetudine vim legis habente ; pleriſque tamen in locis ſolùm ex devotione, & non ex obligatione ſervatur.

Sextò, Servandæ ſunt feſtivitates aliquorum Sanctorum, ut eorum exempla imitemur, & eorum meritis conſociemur, atque orationibus adjuvemur, ut multis in locis dixit Auguſt. relatus à Suarez *lib.* 2. *cap.* 9. & tradunt Doctores omnes *in cap.* 1. *de conſecrat. diſt.* 3. *& cap. ult. de Feriis.* Ex iis ergo feſtivitatibus, primo loco enumeranda eſt feſtivitas Angelorum, de qua in ſupradictis capitibus fit mentio. Secundo loco Nativitas Sancti Joannis. Tertii tranſitus duodecim Apoſtolorum præcipuè Petri & Pauli. Quartò, Sanctorum Innocentium. Feſtum verò Barnabæ, Lucæ, & Marci, quos Eccleſia ritu Apoſtolorum celebrat, ex jure communi ſervandum non eſt ; ſervatur tamen multis in locis ex conſuetudine. Quintò, feſtum Sancti Stephani, & ſancti Laurentii, ac denique omnium Sanctorum, habetur *in ſuprad. cap.* Et licet ibi enumeretur feſtum ſancti Sebaſtiani, & S. Martini, Sylveſtri, & aliorum, conſuetudine tamen abrogatum eſt. Neque ut bene dicit Suar. *lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 10. ex ſolis illis duobus *c.* 1. *de conſecr. diſt.* 3. *& ult. de Feriis*, (niſi aliunde traditio accedat) ſatis colligitur obligatio obſervandi feſta. Nam *cap.* 1. *de conſecrat.* non eſt jus Pontificium, neque alicujus Concilii generalis, ſed provincialis, & *cap. fin. de Feriis*, loquitur de diebus feriatis in ordine ad judiciorum ſtrepitum, non in ordine ad præceptum audiendi Miſſam, & ceſſandi ab operibus ſervilibus, & ſic videmus plures dies ibi enumerari, qui tamen ex obligatione non ſervantur univerſaliter.

7. Fines, ob quos hæc feſta ſunt inſtituta, varii ſunt : Primus, & præcipuus eſt, ut vacantes ab operibus ſervilibus orationi, & devotioni inſiſtamus : Secundus, ut Sanctorum facta recolentes ad eorum imitationem excitemur. Nam ut dicit D. Gregor. imitari non pigeat ; quos celebrare delectat : Tertius, ut ad illam æternam requiem aſpiremus, in qua feſtum perpetuum, & continuò alleluya cantatur. Dies autem Dominicus ſpecialiter fuit inſtitutus in recordationem

plurium

plurium beneficiorum, quæ illo die nobis à Deo collata sunt : eo enim die lucem Deus condidit, & Manna filiis Israël in deserto concessit,& Verbum caro factum protulit in lucem,& à Magis fuit adoratum, & à Joanne Baptista in Jordane baptizatum, & à mortuis surrexit, ac tandem Spiritum sanctum Apostolis communicavit,ob quas causas *sexta Synodus generalis Constantinopolitana, cap.*8. dicit Tanta debet esse diei Dominici observantia, ut præter orationes, & Missarum solemnia, & ea, quæ ad vescendum pertinent, nihil aliud fiat. Alij autem dies festivi sunt instituti specialiter in memoriam alicujus beneficij à Deo accepti,quales sunt festum Nativitatis Domini, Transfigurationis, Resurrectionis, Pentecostes. Alij sunt Virginibus, & Sanctis dicati in honorem ipsorum, & ad eorum patrocinium implorandum, & de eorum gloria lætitiam captandam.

Punctum II.

Quis possit præter Pontificem dies festos instituere, & qui sint ad illorum observationem obligati.

1 *Pontifex dicm festum statuere potest.*
2 *Idem potest Episcopus in sua diœcesi, dummodò sit Sancti in Sanctorum numerum relati.*
3 *De Sancto à Pontifice beatificato bene potest Episcopus festum instituere.*
4 *Ad hanc Episcopi institutionem videtur populi consensus nullo modo requiri.*
5 *Spectato juris rigore, si festum perpetuò instituatur, ex Cleri, & populi consensu debet fieri.*
6 *Secus verò dicendum de consuetudine, & de festivitate temporali.*
7 *Proponitur posse principes sæculares obligare populum ab operibus servilibus abstinere.*
8 *In religiosum cultum hæc præcipere non possunt.*
9 *Non possunt dies festos, ut est usus Ecclesiæ principes sæculares instituere.*
10 *Præceptum principis laicil de aliquo festo, subintelligitur de festo humano, & politico.*
11 *Transgressores hujus præcepti politici non videntur mortaliter peccare seclusò scandalo, aliisque rationibus extrinsecis.*
12 *Satisfit argumen. num. 7. adductis.*
13 *De consuetudine qualis debeat esse, ut festa instituere possit. Remissivè respondetur.*
14 *Item qui teneantur festa servare, & qualiter peregrini, forenses infantes, amentes, &c. Remissivè respondetur.*

1 DE Pontifice non est dubium posse pro tota Ecclesia dies festos instituere, & de facto relatos in supradicto puncto instituit, qui ad ipsum pertinet divinum cultum promovere, & fideles in viam Domini dirigere. Concilium autem generale solùm ex approbatione Pontificis, ut latiùs, tract.3. de legibus dictum est.

2 Episcopi autem pro suis diœcesibus possunt dies festos designare, ut expressè habetur,*c. conquestus, de Feriis* : ibi cæterisque solemnitatibus, quas singuli Episcopi in suis diœcesibus cùm Clero, & populo duxerint solemniter venerandas. Hæ autem festivitates ab Episcopo designandæ debent esse Christi Domini, Sanctissimæ Virginis vel alicujus Sancti à Pontifice in Sanctorum numerum relati ; ut expressè tradunt Gloss. *c.1. de Reliq. & venerat. Sanct. verbo festivitatis* : & ibi Hostiens. *n.* 8. Joan. Andr. *num.* 3. & docet Sanchez *lib. 2. in decal. tom.1. c.43. num.9.* Suarez *Tom.1. de relig. lib. 2. de diebus festis, c.11. n.4. & 5.* Azor. *Tom.1. Instit. moral. c. 26. quæst.4.* Fagund.de quinque Ecclesiæ præceptis,*lib.1.c.3.n.3.& 5.* Bonac. *disp.5. de tertio decal. præc. quæst. unica, p.1. n.2.* Ratio est clara ; quia Alex. III. *in c. 1. de reliq. venerat. Sanctor.* prohibuit solemniter celebrari ut Sanctum, qui authoritate Romani Pontificis approbatus non sit, ob varia inconvenientia, quæ ex singularium Episcoporum approbatione provenire poterant. Sed festorum dedicatio est quidem solemnis cultus, & publica celebritas. Ergo hæc fieri non potest in honorem illius, qui à Sede Apostolica, ut Sanctus approbatus non sit.

3 Dubium tamen est, An beatificante Pontifice aliquem Sanctum liceat cuilibet Episcopo festum illius instituere. Ratio dubij est ; quia Pontifex beatificans aliquem Sanctum solùm permittit alicui provinciæ, vel religioni in illius memoriam, & honorem sacrificium offerri, horásve Canonicas recitare. Ergo non permittit festum instituere, præcipuè extra illam provinciam, & religionem, ubi non est concessa illius Sancti celebritas ; aliàs nulla esset differentia hujus Sancti beatificati à Sancto Canonizato. Cæterùm omnino dicendum est, posse quemlibet Episcopum in sua diœcesi de Sancto à Pontifice beatificato festum instituere : tradit expressè Suarez *tom. 1. de relig. lib.2. de diebus festis, cap.11. n.5.* Fagundez *de quinque Ecclesiæ præceptis, lib.1. c.13.14. & 15.* Ratio est,quia; ut diximus, *in tract. de Fide*, eo ipso, quo Pontifex in honorem alicujus Sancti divinum sacrificium ab aliqua persona celebrari permittit, universæ Ecclesiæ proponit talem Sanctum adorandum, & colendum quolibet solemni cultu : nam sacrificium est cultus publicus nomine totius Ecclesiæ factus, & omnium maximus, qui exhiberi potest. Ergò tacitè permittit, ut quolibet alio inferiori cultu celebretur ; ac proinde permittit, ut in Catalogum Sanctorum referatur, & in publicis Ecclesiæ precibus invocetur, templa, & aræ in ejus memoriam extruantur, horæ Canonicæ recitentur, ejus imago cum diademate, & corona depingatur, & in altari adoranda collocetur, ejúsve reliquiæ devotè asserventur, & venerentur, ac tandem festa instituantur ; quia omnes ij cultus inferiores sunt cultu per sacrificium exhibito. Neque hinc fit beatificationem à Canonizatione non distingui ; Distinguuntur enim ex majori, vel minori solemnitate, quæ est distinctio solùm accidentalis, non substantialis : per beatificationem enim aliquibus tantùm personis permittitur officium, & missa Sancti beatificati secundùm regulas Breviarij, & Missalis, & non omnibus diebus, sed aliquibus tantùm ; at per Canonizationem solet omnibus permitti ; & sæpè mandari. Adde plures esse Sanctos Canonizatos, de quibus non permittitur secundùm regulas Breviarij, & Missalis, officium, & Missa celebrari, tametsi ex devotione id fieri possit. Ergo esto non omnibus provinciis permissum sit Sanctum beatificatum Missa, & officio divino celebrare regulis Breviarij, & Missalis spectatis ; at ex devotione benè poterunt, ut latiùs supradicto loco de fide dixi.

4 Ulteriùs dubitari potest, An Episcopus ad hanc obligationem designandum, Cleri & populi consensum necessario requirat ; Videtur necessarium non esse; quia nullibi habetur Episcopum absque populi consensu non posse festa statuere. Nam in *c.1. de consecr. dist.* 3. solùm dicitur festivitatem illam observandam esse, quam Episcopi in suis Episcopatibus cum populo collaudaverint ; stat enim optimè, quòd populus simul cum Episcopo festivitatem collaudet, eo præcisè quòd ejus institutioni assistat ; quamvis consensum non præbeat. Item in *c. Conquestus, de Feriis*, tantùm dicitur observandas esse illas solemnitates, quas singuli Episcopi in suis diœcesibus cum Clero, & populo duxerint solemniter venerandas ; sed ex eo quòd Episcopus Clero,& populo præsente solemnitatem celebrandam duxerit : tametsi populus,& Clerus consensum non præbeat ; sufficit ut dicatur cum Clero,& po-

pulo indicaſſe ſolemnitatem illam venerandam eſſe. Ergo conſenſus Cleri, & populi non requiritur. Adde. Clerus, & populus non habent authoritatem inſtituendi feſta, ſed ſolùm Epiſcopus. Ergo ſolùm ejus conſenſus, & non Cleri & populi neceſſarius eſt.

5 Nihilominùs tenendum eſt, jure communi ſpectato non poſſe Epiſcopum dies feſtos perpetuos in ſua diœceſi ſtatuere, niſi Cleri, & populi conſenſus accedat: non quia ipſe Clerus, & populus inſtituant feſtum per ſuffragia deciſiva; ſed quia ipſe Epiſcopus, cui totum hoc officium, & juriſdictio commiſſa eſt, non habet poteſtatem niſi ſub hac conditione, quod populus, & Clerus conſentiat, ſic Covarr. *lib. 4. Var. c. 19. num. 9. verſ. præterhos.* Azor. *2. p. lib. 1. c. 26. quæſt. 2. & quæſt 4* Suar. *tom. 1. de Relig. lib. 2. c. 11. num. 9.* Auguſtin. Barboſa, *3. p. de Poteſt. Epiſc. alleg 105. n. 36.* Fagundez de quinque Eccleſiæ præceptis, *lib. 1. c. 3. num. 10. & 11.* Ratio eſt, quia in ſupradictis *c. 1. de Conſecrat. diſt. 3. & ult. de Feriis*, poteſtas inſtituendi feſta Epiſcopis limitatur, ut abſque Cleri, & populi conſenſu uti ea non poſſint; ſiquidem pro forma ſtatuitur feſtivitatis obſervandæ, *in c. 1. de Conſecrat.* ut populus cum Epiſcopo eam collaudet; collaudatio autem fieri non poſſet ſine conſenſu & approbatione illius. Ergo ex vi ſupradicti, cap. hic conſenſus requiritur. Item conſtat ex *. Conqueſtus de Feriis*, tum ex illis verbis, *cum Clero, & populo:* illa enim particula copulativa, *cum* Cleri, & populi conſenſum denotat. Tum ex verbo *duxerint*, quod ad ſolum Epiſcopum nequaquam referri poteſt. Ratio autem quare Cleri & populi conſenſus expoſtulatur, eſt; quia non eſt conveniens, ut Epiſcopus feſtorum præceptis gravet illos renuentes. Hic autem Cleri, & populi conſenſus ſufficienter habetur, ut dicit Suarez *c. 11. n.* ex eo quod Clerus, & populus ſciens Epiſcopum feſtivitatem aliquam ſtatuere non contradicat.

6 Dixi ſpectato jure communi non poſſe Epiſcopum feſtivitates abſque populi, & Cleri conſenſu ſtatuere, ut tacitè inſinuarem aliud eſſe dicendum de conſuetudine; ex hac enim ferè in omnibus partibus habetur conſenſum populi non requiri, illo enim minimè vocato, & requiſito Epiſcopus ex Cleri, hoc eſt Capituli conſenſu, & non citra illum feſtos dies inſtituat. Suarez *dicto c. 11. num. 9.* Azor. *lib. 1. c. 26. quæſt.* . Fagundez *de quinque Eccleſiæ præceptis, lib. 1. c. 3. num 8. & 11* Bonac, *diſp. 5. de 3. decalogi præcepto, quæſt. unica, p. 1. n. 2.* Auguſtin. Barboſ. *3. p. de Poteſt. Epiſc. alleg. 105* dicit poſſe Epiſcopum in Synodo ſtatuere feſtivitates aliquas obſervandas abſque populi conſenſu, & refert Caſſaneum, *in Catalog. de gloria mundi, part. 3. conſider. 58.* Marc. Anton. Genuenſ. *in Praxi Neapolitana, c. 51.* ubi reſpondet ad text. *in c. ult. de Feriis.*

Inſuper dixi non poſſe inſtituere feſtivitates perpetuas: nam una, vel altera vice optimè poteſt abſque conſenſu Capituli, & populi; quia in hoc præcepto non multùm populus gravatur, & cùm odioſa ſit illa reſtrictio, & limitatio poteſtatis Epiſcopalis, ſufficit ſi de inſtitutione feſtivitatis per modum ſtatuti intelligatur, & non de inſtitutione feſtivitatis, quæ unica vice præcipitur; ſic Fagundez *dicto l. 1. c. 3. n. 8. & 11.*

7 Nonnulla tamen eſt difficultas, An principes laici poteſtatem habeant obligandi populum dies feſtos celebrare? Antonin. *2. p. tit. 9. c. 7. §. 1.* Sylveſt. *verbo Dominica, num. 2.* Emanuel. Saa *in utraque edit. verbo feſtum, num. 1.* Sayrus *in clavi regia, lib. 7. c. 3. n. 17. §. quinta propoſitio*, affirmat poſſet principes ſæculares & ad culpam, & ad pœnam obligare ſubitos, ut operibus ſervilibus abſtineant, tametſi non poſſunt eos ad audiendam Miſſam obligare. Prior pars probari poteſt. Primò. Quia abſtinentia ab operibus ſervilibus non eſt quid ſpirituale, & ſanctum formaliter, ſed indifferens, ut ſpirituale ſit, ſi in Dei cultum fiant, & temporale, ſi in temporalem finem dirigatur. Ergo præcipi poteſt a poteſtate laica. Secundo, Eccleſia cum præcipit dies feſtos feriare non præcipit tibi, ut illos feries in cultum Dei; aliàs violabis præceptum, ſi ob vanum finem feriares. Ergo ex hac parte non præcipiunt rem aliquam ſpiritualem, tametſi imponendo præceptum finem ſpiritualem reſpiciant. Qui finis rectè à poteſtate laica haberi poteſt. Non enim alienum eſt à poteſtate civili finem ſupernaturalem habere in legibus imponendis. Tertiò. Sæpè principes in ſignum lætitiæ ob partam aliquam victoriam, vel natalitium ſui præcipiunt diem feriari, & ſub gravibus pœnis. Quartò. Graves pœnas adverſus violantes feſtivitates Eccleſiaſticas promulgant. Ergo habent hanc poteſtatem. Quintò. Quilibet ſe voto, & juramento adſtringere poteſt ad feſtum ſervandum. Ergo etiam lege obligari poteſt, quia votum eſt quædam ſpecialis lex. Poſterior pars, ſcilicet non poſſe præcipere. Miſſæ auditionem clarè conſtat; quia eſt res omninò ſpiritualis, & extra poteſtatem laicalem.

8 Pro reſolutione adverte Eccleſiaſticam poteſtatem non præcipere ceſſationem ab opere ſervili utcumque, ſed religioſam, non quæ religioſa ſit ex intentione ipſius operantis; quia hanc intentionem non præcipit Eccleſia, ſed quæ religioſa ſit ex ipſamet inſtitutione, & lege: lex enim Eccleſiaſtica præcipiens tibi ab operibus ſervilibus ceſſare, hanc ceſſationem conſtituit in materia religionis, & facit ut quicumque ſubditus ceſſans ab operibus ſervilibus actum externum religioſum faciat, tametſi ex prava intentione ceſſet: prava enim operantibus intentio non tollit religioſum cultum exteriorem. At poteſtas laica præcipere quidem poteſt ab operibus ſervilibus ceſſare, ceſſatione inquam politica, qualis eſt in ſignum lætitiæ partæ victoriæ, vel alterius fœlicis eventus, ſed non ceſſatione religioſa in cultum Dei ordinata: quia hæc ceſſatio eſt ſpiritualis, & in cauſis ſpiritualibus laici poteſtatem non habent *3. c. cùm laïcis, c. ult. De rebus Eccleſ. non alien. c. decernimus de ludit. &c. benè quidem, diſt. 96. & per totam.*

9 Ex qua doctrina infero. Primò, non poſſe poteſtatem laicam dies feſtos, de quibus in præſenti loquimur ſtatuere, non ſolùm qua parte continent obligationem audiendi ſacrum, de qua certum eſt, ſed qua parte continent ceſſationem ab opere ſervili. Quia ceſſatio, quæ per hos dies imperatur, eſt externus Dei cultus, juxta illud; Memento, quòd diem ſabbati ſanctifices: præcipitur enim diem feſtum hac ceſſatione ſanctificari ſaltem externa, & patenti ſanctificatione. Sed poteſtas laica non progreditur ultra materiam pertinentem ad gubernationem politicam. Ergo de materia hac ſpirituali nihil præcipere poteſt: & ita relatis aliis docet Sicar. *t. 1. de relig. l. 2. c. 12. n. 2.* Azor. *2. p. lib. 1. inſtit. moral. c. 26. quæſt. 5.* Fagund. de quinque Eccleſiæ præceptis, *lib. 1. c. 5. n. 2. & 3.* Bonac. *diſp. 5. de tertio decalogi præcepto quæſt. unica, punct. 1. num. 3.* Auguſt. Barboſ. *3. p. de Poteſt. Epiſc. alleg. 105. n. 38.*

10 Infero ſecundò, poteſtatem laicam præcipientem, aliquos dies feriare, intelligendum eſt de Feria honoraria, & politica, non religioſa; ne dicamus committere peccatum ob uſurpatam juriſdictionem, & actum nullum facere.

11 Infero tertiò, tranſgreſſores hujus præcepti politici non videri peccatum mortale committere ſecluſo ſcandalo, aliiſque circumſtantiis extrinſecis; quia non videtur hæc materia gravis, & graviter reipublicæ gubernationi conducens, præcipuè cùm ex illius tranſgreſſione pœnam ſubire teneatur, ſi ei fuerit impoſita, ſic Suarez *diſt. c. 12. n. 7.* Fagundez, *c. 6. n. 3. fine.* Azor. *c. 26. q. 6.*

12 Argumenta pro prima sententia adducta ex dictis soluta manent. Ad primum dico, cessationem ab opere servili de se indifferentem esse, ideoque posse esse materiam religionis, vel materiam gubernationis politicæ, si præcipiantur fieri in cultum Dei, scilicet in gratiarum actionem Deo ob aliquod beneficium acceptum, vel ob motivum ad illius impetrationem, est religionis materia, & consequenter extra potestatem civilem. At si præcipiantur fieri in recordationem alicujus fœlicis successus, & signum lætitiæ acceptæ, vel ob alios politicos fines, tunc est materia gubernationis politicæ, quæ potest à potestate laïca præcipi. Ad secundum distinguendum est de fine operis, & de fine operantis, & dicendum quoad finem operis Ecclesiam tibi præcipere cessationem ab opere servili in cultum Dei, secus verò quoad intentionem operantis; potestas inquam laïca optimè potest præcipere cessationem ab opere servili ob finem supernaturalem, qui sit finis non operis præcepti, sed imponentis præceptum. At numquam efficere potest, ut ipsum opus præceptum finem supernaturalem respiciat, quia est finis alienus à potestate politica. Ad tertium jam dictum est, qua ratione Principes feriatos dies præcipere possunt, & ad pœnas subeundas transgressores obligare. Ad quartum concedo transgressoribus legis Ecclesiasticæ posse à laïca potestate imponi, quia hoc est Ecclesiasticam potestatem promovere: impositio autem pœnæ ob illud delictum, non est quid spirituale, ut ob inde à potestate laïca alienum sit. Ad quintum, concedo juramento se quemlibet ad festum servandum obligare posse. Nego tamen lege; quia juramento obligatur ex fidelitate, non ex jurisdictione, quam secum exerceat. At lege obligatur ex jurisdictione legislatoris. Si ergo legislator sæcularis est, non potest suam potestatem exercere circa spiritualia. Adde si ex voto ad legem esset consecutio, probaret utique lege te posse ad actus merè internos obligare; siquidem voto, & juramento ad illos te obligare potes. Cùm autem dicitur votum esse particularem legem, est, quia ab una particulari persona nascitur obligatio.

13 Ulteriùs dubitari poterat de consuetudine. Qualis futura est, ut festa statuere possit? An debeat esse mixta laïcorum, & clericorum? Sed huic difficultati *tit. de leg. disp. 3. de cons. fecimus satis.*

14 Explicata causa statuente festa, & imponente illius observationis obligationem, succedebat explicare, Qui hac obligatione teneantur. An infantes, an amentes, an ebrij, an peregrini, & forenses. Sed de iis pro tenuitate nostri ingenii egimus suprad. *tit. de leg. disp. 1.* Neque aliquid speciale notandum occurrit.

Punctum III.

Quale sit præceptum servandi festa, affirmativum, an negativum? Et an in illo detur parvitas materiæ, & quæ hæc sit?

1 *Proponitur dubitandi ratio.*
2 *Qua parte ab opere servili præcipit abstinere, absolutè est negativum.*
3 *Proponuntur varia sententia de materia requisita ad peccatum mortale in hoc præcepto.*
4 *Duabus horis labori servili incumbere grave peccatum est.*
5 *In operibus forensibus non ex quantitate temporis insumpti, sed ex qualitate operis materia gravitas desumenda est.*

1 IN observatione festorum duo præcipiuntur. Primò audire missam. Secundò ab opere servili, & liberali prohibito cessare: qua parte præcipit missam audire, constat esse affirmativum, quia positivum cultum præcipit. At qua parte præcipit ab opere servili cessare, aliqua dubitatio est. An sit dicendum præceptum affirmativum, vel negativum? Esse dicendum negativum constat ex eo, quod nulla actio, sed potiùs cessatio ab actione præcipitur. Quòd autem debeat dici affirmativum, probari potest; quia illa cessatio non est cessatio qualiscumque, sed religiosa, & per eam cultus Deo exhibetur, sed cultus Dei positivum quid est, & reale. Ergo præceptum positivum debet dici, non negativum. Adde præcepta affirmativa obligant servatis circumstantiis. At negativa præcepta semper, & pro semper obligant. Sed servare festivitates non semper obligat, cùm plurimæ sint causæ ab illarum observatione excusantes. Ergo non est præceptum negativum, sed affirmativum.

2 Dicendum tamen est hoc præceptum servandi festa, qua parte continet ab opere servili cessationem, esse formaliter positivum, materialiter verò negarivum: sic colligitur ex Suarez, *tom. 1. de relig. lib. 2. de festis cap. 1. n. 7.* Azor. *tom. 1. lib. 1. c. 1.* Fagund. *de quinque præceptis Ecclesiæ lib. 1. cap. 3. n. 1.* Probo esse formaliter positivum; quia præcipit diei sanctificationem, juxta illud *Exod. 20.* Memento quòd diem Sabbathi sanctifices, sanctificatio autem positivum quid sonat saltem moraliter: quia tamen hæc sanctificatio non actione physica positiva, sed potiùs cessando à tali actione facienda est, ideò materialiter & absolutè est hoc præceptum ex hac parte negativum.

3 Circa secundum. Qualis transgressio ex parte materiæ culpam mortalem in hoc præcepto constituat? Non agimus de præcepto audiendi missam, quia de illo dicendum est, cùm de sacrificio missæ sermonem habeamus, sed solùm agimus de præcepto opera servilia prohibente. Pro cujus explicatione præmittendum est à principio die festi, usque in finem tibi esse mandatum ab opere servili abstinere. Hic tamen dies pro diversitate regionum diversimodè computatur: ut expressè dicitur *c. quoniam de Feriis.* Aliquando à vesperis diei antecedentis usque ad vesperas sequentis, juxta *cap. 1. & 2. de Feriis, &c. 1. de consecrat. dist. 3.* Quando verò sic computatur, excusantur barbitonsores in vigilia laborantes ex decreto Innocent. IV. ut testatur Navarr, *de Feriis, cap. 13. num. 8.* & approbat Eman. Saa *verbo festum in fine.* At in Hispania, Gallia, Italia à media nocte usque ad mediam noctem hic dies enumeratur; coniinétque 24. horas, dubium ergo est, quanto tempore laborare debeas, ut peccatum mortale censearis committere. Aliqui doctores strictè videntur loquuti. Affirmant namque materiam esse gravem, & peccatum mortale committi, si una hora labore servili absque necessitate vaces; quia licèt unius horæ labor comparatione totius diei videtur levis materia; at secundùm se gravis est: sicuti gravis est omissio unius horæ ex minimis in officio canonico, tametsi comparatione totius officij levis poterat judicari: sic Azor. 2. *tom. instit. mor. lib. 1. cap. 28. q. 5.* Bonac. *disput. 5. de tertio decalogi præcepto, quæst. unica, punct. 3. n. 2.* Fagundez *de quinque Eccles. præceptis lib. 1. cap. 14. n. 2.* Affirmat, si excedat ex hora quadrantem esse culpam lethalem. Alij doctores juris canonici nimis latè loquuntur; putant namque tertiam partem diei esse in labore servili consumendam, ut gravis materia censeatur. Sed hic modus dicendi improbabilis est, & ab omnibus Theologis exploditur, viamque aperit temnendi festorum observationem.

4 Quapropter media via incedendum censeo, & prudentis arbitrio hoc relinquendum ut dicit Suar. *t. 1. de relig. lib. 2. de festis, cap. 31. num. 2.* Una enim hora, non videtur ita gravis, materia, præcipuè si opus assumptum nimis laboriosum non sit. Sic Suarez *suprà.* Sanch. *lib. 1. in decal. cap. 4. n. 18.* Existimarem autem si duabus horis labori incumberes, materiã gravem esse, & peccatum mortale committi. Neque video Doctorem

Theologum claſſicum, qui latius tempus concedat.

5 In operibus autem forenſibus, & judicialibus, quæ ſunt ſpeciali jure prohibita, materia gravis ſumenda eſt non ex quantitate temporis ſumpti, ſed ex qualitate operis: nam ſi res vendita eſſet magni momenti, & venditio ſolemnitate aliqua celebraretur, etiamſi brevi tempore fieret, eſſet mortale, quod à fortiori militat in quolibet actu judicij; ſiquidem negari non poteſt habere de ſe gravem deformitatem, quod judex efficiat actum irritum, & nullum. Si verò venditio minoris eſſet momenti, ut vendere calceos, vel alia hujuſmodi, jam conſuetudo obtinuit non eſſe grave peccatum, & ſæpè nullum ob neceſſitatem vendentium, & ementium. Neque enim juſtum erat, ut vendentes merces denegarent agricolis, & aliis die feriato concurrentibus; quia ex tali denegatione grave damnum paterentur: ſic Navarr. *lib. 2. de feriis, conſ 1. fol.* 101. Man. Rodrig. *ſum. cap.* 121. *num.* 4.

Punctum IV.

Quæ actiones exercendæ ſunt ex præcepto affirmativo ſervandi feſta.

1 *Nulla alia præter Miſſæ auditionem.*
2 *Communio etiam in die Paſchatis non obligat ex vi hujus præcepti.*
3 *Oratio diſtincta à Miſſæ ſacrificio non præcipitur, ſed conſulitur.*
4 *Audire ſacram concionem plurimus placet eſſe in præcepto.*
5 *Probabilius eſt oppoſitum.*
6 *Fit ſatis argum. num. 6. adductis.*
7 *Oblationes aliquas facere ex præcepto ſervandi feſta nullus tenetur; poterit tamen teneri ex obligatione ſuſtentandi Eccleſiæ miniſtros.*
8 *Ex obligatione feſtorum non tenemur actum charitatis elicere.*
9 *Item neque tenemur de peccatis pœnitere.*

1 Concluſio eſt certa ex vi præcepti obſervationis feſtorum nullam aliam actionem eſſe exercendam præter Miſſæ auditionem, quia nec divino, nec poſitivo præcepto conſtat aliam deberi, quod ut clariùs conſtet expendamus cum doctiſſimo Suar. *lib. 2. de feſtis, cap.* 16. actiones in quibus eſſe poteſt aliqua dubitatio.

2 Prima eſſe poteſt communio in die Paſchatis, juxta text. in *c. omnis utriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ.* Sed hæc non obligat pro illo die feſtivo determinato; cùm poſſit octo diebus antecedentibus, & aliis octo ſubſequentibus impleri. Et præterea non obligat ex vi præcepti ſervandi feſta, ſed ex vi præcepti divini communicandi, quod Eccleſia ad illud tempus determinavit: colligitur ex Suar. *ſuprà n. 1.*

3 Secunda actio eſt oratio, quæ diſtincta à Miſſæ auditione præcipi videtur in *ſexta Synodo generali, c.* 8. ſiquidem ibi datur licentia iter agendi: ita tamen, ut illius occaſione Miſſæ, & orationes non prætermittantur. Ergo aliquæ ſunt orationes diſtinctæ à Miſſa, quæ non debent prætermitti; ſiquidem ut rei diſtinctæ cavetur prætermiſſi illius. Reſpondeo non debere prætermitti Miſſam, id eſt ſacrificium, neque orationes; quæ in Miſſa fiunt; quia tamen formaliter ab ipſomet ſacrificio diſtinctæ ſunt, tametſi illum comitentur; ea de cauſa diſtinctæ nominantur; non quia ſunt orationes aliquæ diſtinctæ ab iis, quas Eccleſia medio ſacerdote dicit, quod non leviter indicat, *can. omnis fidelis*, qui eſt decimus Apoſtolorum, ibi: *Qui non perſeverant in oratione, uſque dum Miſſa peragatur, communione priventur.* Ergo de oratione in Miſſa facienda loquitur, & non de alia, cui orationi fideles ſatisfaciunt debita cum attentione orationibus Eccleſiæ in ſacrificio factis aſſiſtendo. Aliæ autem orationes non præcipiuntur, ſed conſulun ur tantùm.

4 Tertia actio, de qua præcipuè dubitatur, eſt auditio ſacræ concionis: videntur enim fideles obligari Verbum Dei audire: Primò, quia in *can.* 10. *Apoſtolorum relato*, dicitur omnes fideles, qui conveniunt in ſolemnitatibus ſacris ad Eccleſiam & ſcripturas Apoſtolorum, & Evangelium audiant. Sed audire ſcripturas, & Evangelium, eſt audire concionem. Ergo obligati ſunt: Secundò, *in cap. Sacerdote, de conſecrat. diſt.* 1. quod eſt ex Concilio Carthaginenſi 4. *c.* 24. Excommunicari mandatur qui egreſſus de auditorio fuerit, Sacerdote Verbum Dei in Eccleſia faciente. Ergo ſignum eſt ſub gravi culpa obligatum fuiſſe aſſiſtere; aliàs non eſſet excommunicatione feriendus: Tertiò, *in cap. interroq.* 1. *quæſt.* 1. Æquiparatur Verbum Dei corpori Chriſti, dicitúrque non minùs peccare negligenter audientem Verbum Dei, quàm indignè corpus Chriſti tractantem. Ergo à ſimili non minùs peccabit omittens aſſiſtentiam Verbo Dei, quàm omittens aſſiſtentiam corpori Chriſti? Sed hæc omiſſio in die feſto eſt grave peccatum. Ergo & illa: Quartò, non deſunt Doctores, qui auditionem Verbi Dei Miſſæ auditioni præferant, quia auditio Verbi Dei eſt fidelibus maximè neceſſaria, *cap. inter cætera, de offic. ordinarij.* Sed Miſſa audiri debet ex obligatione præcepti. Ergo à fortiori Verbum Dei audiri debet: Quintò, Paſtores, animarum, quales ſunt Epiſcopi, & Parochi obligati ſunt concionem habere diebus feſtis, in qua neceſſaria ad ſalutem fidelibus proponant. Ergo fideles tenentur huic concioni aſſiſtere. Tum quia in illorum utilitatem Parochi, & Epiſcopi obligantur; tum quia fruſtranea eſſet obligatio paſtorum, ſi oves non tenerentur pabulum ſubminiſtratum recipere. Tum quia Trident. *ſeſſ. 24. c. 4. de reformat.* dicit teneri unumquemque Parochiæ ſuæ intereſſe, ubi commodè id fieri poteſt ad audiendum Verbum Dei.

5 Cæterùm dicendum eſt per ſe, & ex vi obſervationis feſtorum nullam eſſe fidelibus impoſitam obligationem audiendi Verbum Dei: ſic ex communi ſententia teſtatur Suar. *dicto, c.* 16. *num.* 6. Grafis 1. *p. deciſ. lib. 2. cap.* 14. *num.* 8. Bonac. *diſp.* 5. *de tertio decal. præcept. q. unica, p.* 2. *num.* 17. Ratio eſt clara, quia nullibi invenitur talis obligatio, ut ſolutione contrariorum conſtabit. Aliàs ſicuti in qualibet Parochia ſingulis feſtis, & Dominicis eſt obligatio dicendi ſacrum, ut populus obligationi audiendi ſatisfaciat, ita eſſet obligatio concionandi, ut ſic populus huic obligationi faceret ſatis. At Parochis, neque Epiſcopis eſt obligatio ſingulis diebus feſtis concionandi. Ergo neque fidelibus audiendi. Hæc ratio convincit non eſſe fidelibus obligationem impoſitam abſolutè audiendi concionem; ſicuti eſt obligatio audiendi ſacrum. At non probat non eſſe obligationem audiendi concionem, cùm de facto habetur, & præcipuè in Dominicis, & ſolemnioribus feſtis, in quibus videtur Epiſcopis, & Parochis præceptum concionandi imponi. Trident. *ſeſſ. 5. c. 2. & ſeſſ. 24. c. 4. de reformat.* Reſpondeo, etſi ex ſupradicta ratione clarè, & manifeſtè non colligatur, colligitur tamen ſufficienter; ſiquidem nemini obligatio eſt imponenda, quin de illa conſtet. Atqui ex nullo textu, nec ratione conſtat fideles obligatos eſſe diebus feſtis concionem audire. Ergo illis non eſt hæc obligatio imponenda. Neque ex obligatione impoſita Parochis prædicandi Verbum Dei infertur obligatio in quocunque fideli audiendi. Parochus enim obligari poteſt ob populum, qui regulariter neceſſitatem Verbi Dei habet, ſi non pro ſingulis de populo, ſaltem pro uno, vel altero. At ipſi fideles ſpecialiter hac neceſſitate non tenentur ſemper: tum quia neceſſaria ad ſalutem, & quæ ſcire tenentur, diſcere poſſunt ex concione habita die feſto, vel aliundè. Tum quia poſſunt illa notitia, quæ facilè obtinetur; jam non indigent concione. Adde

neque

que ipsum Parochum, & Episcopum teneri omnibus Dominicis, & festis sub rigoroso præcepto concionem habere, nisi fortè id judicaverit necessarium ad plebem erudiendam, quod rarò contingit: Sic Suarez *dic. c. 16. n. 7* Bonac. *disput. 5. de tertio decal. præcepto, q. unica. p. 2. circa finem.* Tenebitur tamen regulariter saltem quolibet mense concionem habere, & populo necessaria prædicare. Unde si uno integro mense continuò omittat, vel duobus, aut tribus in uno anno, peccabit mortaliter. Quia grave damnum fit populo, si tanto tempore doctrina cœlesti privetur; neque præsumi potest illa populum saltem secundùm aliquos non indigere: sic Bonacin. *supra.* Ex quo optimè infertur, singulos de populo solùm teneri illam doctrinam audire, quoties ad sui institutionem reputaverint sibi esse necessariam; ac proinde ex præcepto servandi festa eam audire non tenentur.

6 Neque argumenta opposita urgent. Ad primum dico, obligatos esse fideles audire Scripturas, & Evangelium, quod in Missa dicitur; quia Evangelium, & epistolam audire, debent ut integre, & perfecte præcepto satisfaciant: vel si de concione intelligatur, obligati sunt audire modestè, & secluſa perturbatione, quia in fine illius textus dicitur, inquietudines Ecclesiæ commoventes convenit communione privari. Ad secundum dico; egredientem ex auditorio Sacerdote prædicante excommunicari; non quia concionem omittit, sed quia suo egressu auditores perturbat, & occasio est Verbum Dei temnendi. Secundò, respondeo illum textum non esse ex aliquo Concilio generali, sed provinciali, ac proinde ex illo non posse inferri generalem in Ecclesia obligationem. Ad tertium dico, æquiparationem de auditione Verbi Dei spirituali non corporali, id est, de obedientia divinis præceptis. Qui enim in divinorum præceptorum observatione negligens est, æquiparatur ei, qui corpus Christi contemnit. Secundò, dico negligentem in audiendo Verbo Dei sibi ad salutem necessario æquiparari ei, qui corpus Christi indignè tractat. At ex his non infertur teneri fideles ad audiendum Verbum Dei ex præcepto observationis festorum, sed ex præcepto discendi, quæ sibi sunt ad salutem necessaria. Ad quartum dico; repellendam esse æquiparationem Verbi Dei cum Missa absolutè loquendo, siquidem Missa est singulis festis in præcepto, non tamen Verbum Dei, sed solùm quando necessitas propria id expostulaverit. Quapropter per se loquendo numquam Missa omittenda est ob concionem, sed solùm casu quo concio reputaretur necessaria ad salutem, & alio tempore haberi non posset, quod mortaliter est impossibile. Ad quintum ex probatione nostræ sententiæ satisfactum est; siquidem optimè possunt Pastores Ecclesiæ obligari ad prædicandum, non tamen fideles singulos ad audiendum; quia præstat Ecclesiam submministrare omnibus necessariis, neque ullus sit qui excusationem allegare possit. Adde neque ipsos Pastores obligari per se, si per substitutos huic muneri satisfaciant, neque obligantur singulis Dominicis, sed prout sibi expediens visum fuerit; cui obligationi satisfacient, si longo tempore prædicationem omittant.

7 Quartò actio, de qua dubitatur an sit in præcepto in festis diebus obligatio. Videntur enim fideles ad obligationem aliquam sacram obligari, nisi paupertate excusentur. Tum quia in Concilio Fribur. *c. 35.* expressè dicitur, diebus Dominicis, & Sanctorum festis, vigiliis, & orationibus insistendum, & ad Missas cuilibet Christiano cum oblationibus incurrendum: & in *cap. omnis Christianus, de consecrat, dist. 2.* Dicitur omnis Christianus procuret ad Missarum solemnia aliquid Deo offerre. Sed omnino dicendum est oblationem non esse in præcepto ex vi observationis festorum; quia nemo tenetur consuetudine sic declarante oblationes diebus Dominicis, & festis facere. Quòd si aliquando aliquas oblationes offerre quis teneatur; non ex præcepto observationis festorum, sed ex oblatione sustentandi Ecclesiæ ministros, vel ex præcepto Ecclesiastico provenit, quod nullum est speciale pro diebus festis. Textus autem in contrarium allegati non de præcepto, sed de consilio loquuntur.

8 Quintò; actio est actus charitatis, quem dicunt Scotus, *dist. 27 art. vers. quantum ad 2.* Tabiena *verbo charitas, n. 20.* esse in diebus festis ex obligatione exercendum; tum quia festa instituta sunt ad vacandum Deo, ipsumque colendum, & honorandum. At nulla alia re coli, & honorari aptius potest, quam usu, & exercitio charitatis. Ergo. Tum quia divino jure latum est præceptum de dilectione Dei, sed nullum est aptius tempus ad illius executionem, quam tempus festorum. Ergo, Dicendum tamen est nequaquam ex obligatione servandi festa nasci obligationem diligendi Deum: sic D. Thom. *2. q. 122. art. 4.* Cajet. ibi; Sotus *lib. 2. de just. q. 4. art. 4.* Navarr. *cap. 23. n. 17.* Bonac. *disp. 5. de tertio decal. præcepto, q. unica, p. 2. in princ.* Quia hæc obligatio imponenda non est absque legitimo fundamento. At neque ex jure divino, neque humano colligi potest. Non ex jure divino; siquidem ex illo præceptum diligendi Deum non habet tempus determinatum, sed in articulo mortis, vel quoties necessarium reputatur ad rectum vitæ progressum. Ex jure autem humano nullibi constat talis obligatio. Ergo afferenda non est. Neque obstant contraria. Festa enim instituta sunt ad vacandum Deo, non quibuscumque operibus bonis ex obligatione, sed solùm auditione Missæ, & vacatione ab operibus servilibus. Quapropter etsi nullo alio actu aptius colatur, quam charitate; non inde infertur ex præcepto observationis festorum mandari. Adde præcepto observationis festorum præcipi cultum, & honorem Dei externum, non actum internum amoris: alias posset dici præcipi exercitium fidei, spei, humilitatis, patientiæ, aliarúmque virtutum; quia nullum est aptius tempus ad illarum exercitium, quam illud quod destinatur ad Dei cultum, & honorem. Ulterius dico ad dilectionem Dei exercendam non esse tempus feriatum aptius, quia hæc aptitudo non desumitur ex tempore sacratiori, sed desumitur ex tempore, in quo urgentior necessitas occurrit, quæ aliis temporibus esse potest.

9 Sextò; actio est contritio, & dolor de peccatis commissis (si fortè accedente die festivo) conscius illius es; quia videtur satis coli non posse Deum ab homine peccatore, & Deo invisо. Sed dicendum est cum D. Thom. Cajet. Soto, & Navar. Suarez, Bonac, *locis allegatis, & communi sententia*, nequaquam esse obligationem exercendi contritionem; quia nullibi habetur talis obligatio. Neque enim oritur ex virtute pœnitentiæ, cùm hæc non obliget ad sui exercitium statim post commissum peccatum, neque in die festo potiùs quàm in alio. Neque etiam oriri potest hæc obligatio ex virtute religionis; cùm hæc solùm ad colendum Deum Missæ auditione, & vacatione operum servilium obliget in diebus festis. At Missa audiri, & ab operibus servilibus vacare rectè potes; quin contritionem, & pœnitentiam de peccatis commissis habeas. Ergo præceptum servandi festa ad contritionem non obligat. Affirmandum igitur est ex præcepto positivo observationis festorum solùm obligationem audiendi Missam.

PUNCTUM V.

Quæ sint opera servilia prohibita in die festo.

1 *Quid sit opus servile expenditur, & qua ratione à liberali distinguatur.*
2 *Scribere ob lucrum plures censent esse opus servile prohibitum.*
3 *Probabilius est oppositum.*
4 *Idem est dicendum de transcriptione.*

5 *Satisfit argum. num. 2. adductis.*

6 *Actio pingendi ſi recreationis cauſa, vel ob diſciplinam fiat plures cenſent, non eſſe opus ſervile.*

7 *Verius eſt actionem eſſe ſervilem.*

8 *Piſcatio, aucupatio, venatio, plures cenſent, ſi ob recreationem fiat, eſſe liberale opus, ſi ob lucrum, ſervile.*

9 *Quæ per ſe opera ſunt ſervilia ex conſuetudine excuſantur.*

10 *Explicatur cap. licèt. de Feriis.*

11 *Prælatio, tametſi plures cenſeant eſſe opus liberale, probabilius reputo ſervile eſſe. excuſari tamen ob neceſſitatem.*

12 *Iter agere non eſt prohibitum, & quid ſi currus deferantur.*

1 DIximus præceptum obſervationis feſtorum poſitivum eſſe, & negativum, & quatenus poſitivum eſt, ſolùm obligare ad audiendam Miſſam, de qua obligatione late dicemus, *tit. de Sacram. Euchar. in ult. diſput. circa finem.* Quatenus verò negativum eſt, prohibitionem continere operum ſervilium: conſtat. ex *cap. licèt, de Feriis*: ibi & in his ab omni opere ſervili ceſſandum. Nomine operis ſervilis intelligitur, quod commoditati corporis inſervit, & à ſervis regulariter fieri ſolet, ut terram colere, artificia, calceos, veſtes: ſimilia conficere, cibaria præparare. S. Thom. 1. 2. *qu.* 122. *art.* 4. dixit opus ſervile eſſe aliquod corporale opus ex his, in quibus unus homo alteri inſervire ſolet, ſeu ut dixit idem D. Thom. *in* 3. *diſt.* 37. *art.* 5. *quæſt.* 2. *ad* 2. ad quorum exercitium ſervos deputatos habemus. Diſtinguitur opus ſervile ab opere liberali, quòd liberale opus proximè, & immediatè refertur ad inſtruendam mentem propriam, vel alienam, quale eſt legere, loqui, docere. At ſervile proximè, & immediate cedit in utilitatem corporis. Notanter dixi opus ſervile prohibitum eſſe, quod commoditati corporis inſervit, & à ſervis regulariter fieri ſolet, ne comprehenderem ea opera commoditati corporis deſervientia, quæ tam à ſervis, quàm à nobilibus fiunt & de quibus ſpeciale dubium eſt, an hoc præcepto comprehendantur, verbi gratia, ſcribere, piſcari venari, aucupare: præliari, iter facere; de iis ergo videndum eſt, an ſub hac prohibitione cadant?

2 Prima actio, in qua aliqui Doctores dubitarunt, eſt ſcribere præcipuè lucri, & mercedis gratia. Communiſo pinio Summiſtarum docuit eſſe opus ſervile. Sotus, Richard. Angel. Roſella, Tabien. Sylveſt. quos refert, & ſequitur Azor 2. *p. lib.* 1. *cap.* 27. *quæſt.* 4. Probat Azor. quia ſcribere eſt quoddam genus, cujus ſunt duæ ſpecies, una operis liberalis, altera ſervilis; liberale opus erit, ſi ſcribas, ut memoriam excolas, augeas, & conſerves, aut ut amicum, aut alium quemlibet abſentem moneas, doceas, horteris, ſalutes, &c. ſervile erit ſi facias ob lucrum, & quæſtum. Quæ ratio efficaciùs in tranſcriptione habet locum; quia tranſcriptio nihil aliud eſt, quàm expreſſio litterarum, quæ in originali habentur, quod videtur eſſe mechanicum; aliàs imprimere librum mechanicum non eſſet; cum ſit quoddam genus tranſcriptionis. Adde tranſcribere nihil aliud eſſe videtur, quàm pingere, hoc eſt, alienos characteres delineare. Sed pingere eſt opus ſervile. Ergo, & tranſcribere: & ideò Navarr. *c.* 13. *n.* 14. & Cajet. 2. 2. *q.* 1. *art.* 4. Affirmant tranſcribere eſſe ſervile quando fit ob lucrum.

3 Dicendum tamen eſt ob lucrum, & mercedem ſcribere non eſſe opus ſervile: ſic Cajet. & Navarr. *ſupra* Tolet. *lib.* 4. *ſum cap.* 24. *num.* 3. Sayrus *in clavi regia lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 13. Suarez *t.* 1. *de relig. lib.* 2. *c.* 24. Medina, *inſtruct. lib.* 1. *cap.* 14. § 8. Ludovic. Lop. 1. *p. inſtruct. conſcien. cap.* 52. Fagund. *de quinque Eccleſiæ præceptis, lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 3. & 4. Bonac. *de tertio decal. præcepto, q. unica, p.* 2. *num.* 15. Ratio eſt; quia ſcriptura eſt quædam permanens locutio de ſe & natura ſua ordinata ad declarandos proprios conceptus. Ergo eſt actio deſerviens per ſe animæ, & non corpori, Ergo non eſt ſervilis. Quod autem opus de ſe liberale, ſi ob mercedem fiat, non reddatur ſervile; inde probari poteſt: quia intentio operantis non variat opus, ſed omnino illud immutatum relinquit, quia illi eſt extrinſeca. Ergo ſi ſcribere opus liberale eſt, ex intentione lucri ſervile non redditur: erit tamen opus mercenarium, non gratioſum; quia eſſe gratioſum, vel mercenarium ex intentione pendet. At non pendet ex intentione operantis eſſe ſervile, vel liberale. Ergo ob intentionem lucri liberale opus non redditur ſervile: & ita docent generaliter loquentes Caj. 2 2. *q.* 122. *art.* 3. *& in ſum. verbo feſtorum violatio.* Tolet. *l.* 4. *ſum. c.* 24. *n.* 3. Azor. *l.* 1. *c.* 18. *q.* 1. Suarez *t.* 1. *de relig. lib.* 2. *c.* 19. *n.* 6. Navar. *c.* 13. *n.* 5. Fagundez *lib.* 1. *de quinque Eccleſiæ præcept. cap.* 10 *n.* 3. *& cap.* 11. *num.* 5. & alii apud ipſos.

4 Dico ſecundò, neque tranſcribere etiam ob lucrum eſſe opus ſervile: ſic Med. Ludovic. Lop. Sayrus, Fagundez, Bonac. *num. præcedenti relati.* Suarez *cap.* 25. *n.* 4. Ratio eſt, quia tranſcribere nihil aliud eſt, quàm declarare, & permanenter loqui alterius conceptus. Ergo eſt opus liberale. Item tranſcribere per ſe ordinatur ad illuſtrandum intellectum, & percipiendum alienos conceptus. Ergo non corpori, ſed animæ per ſe deſervit. Deindè tranſcribere nihil aliud eſt, quàm ſcribere; quod alius, vel ipſe tranſcriptor permanenter locutus eſt. Ergo ſi ſcribere opus liberale eſt, etiam tranſcribere, debet eſſe. Qui enim ſcribit dictante alio exprimit illius conceptus: qui verò tranſcribit ejus dicta, idem facit, & ſola eſt differentia, quòd ſcribens exprimit conceptus alienos, quos auribus percipit; tranſcribens exprimit conceptus, quos percipit oculis: percipere autem oculis, vel auribus accidentarium eſt, nec poteſt opus liberale ſervile reddere.

5 Neque argumentum, quo movetur Azor, videtur eſſe alicujus momenti, cùm jam dictum ſit finem lucri, & quæſtus non reddere opus ſervile, quod natura ſua liberale eſt. Ad exemplum de impreſſione reſpondeo eſſe longè diverſum à tranſcriptione, quia impreſſio non tam commoditati mentis, quàm commoditati corporis deſervit: cùm enim homines ſuos conceptus non poſſent in plurium notitiam divulgare per ſe ſcripturam, quia actus ſcribendi laborioſus eſt, inventa eſt impreſſio, quæ hunc laborem excuſat, atque ideò commoditati corporis, videtur potiùs quàm menti deſervire. Deinde eſto opus impreſſum ad illuſtrandum intellectum per ſe ordinetur, ſicut quælibet alia ſcriptura, actiones tamen, quæ ad impreſſionem concurrunt per ſe, & immediatè ad illuſtrandum intellectum non deſerviunt: nam confeſſionem litterarum ſatis apparet eſſe opus mechanicum, & ſervile; ſiquidem fit per infuſionem metalli liquefacti, & ſolùm remotè ad illuſtrandum intellectum concurrit, ſicuti effectio papyri mechanica eſt, eſto papyrus parata ſcripturæ deſerviat. Alia etiam actio eſt compoſitio litterarum, cui etiam eſt accidentarium, manifeſtatio conceptus: poſſent enim illæ characteres componi, quin aliquem conceptum manifeſtarent, præcipuè ſi figura in illis eſſet deleta. Ergo talis compoſitio de ſe non eſt manifeſtativa conceptuum, ſed ſolùm ex accidenti. Quod à fortiori militat in illa tertia actione de impreſſione; accidentale enim eſt, quod eſt tali compoſitione, & ſigillatione exprimatur conceptus: illa enim ſigillatio, & compreſſio communis eſt, & ejuſdem rationis cum qualibet alia actione nullum conceptum exprimente; & accidentarium eſt compreſſioni, & ſigillationi eſſe ibi litteras taliter gravatas, & compoſitas, quæ conceptum explicarent: ſic cum communi ſententia docet Suar. 1. *t. lib.* 2. *c.* 27. *n.* 8.

6 Secunda actio huic affinis eſt actio pingendi, quam multi Doctores tenent non eſſe opus ſervile, ſi gratia

animum

animum reficiendi, aut discendi fiat; quia tunc commoditas corporis non spectatur: ita Angel. *verbo feriæ n.* 31. Sylvest. *verbo Dominica. quæst.* 5. §. *quinto*. Rosella, *verbo feria, n.* 13. Tabiena *n.* 40. Armilla *festum, n.* 21. quibus omnibus consentit Azor. 2. *p. lib.* 1. *c.* 27. *quæst.* 6. ait enim tuta conscientia facere juvenes, qui hujusmodi artem discendi cupidi in ea loca se abdunt diebus festis, in quibus Sanctorum hominum imagines, aut ducum, Imperatorum, & Regum, & aliorum magnorum virorum effigies pulchrè depictæ cernuntur. quas intentis oculis, & animis intueri pingendi imitantur; & paulò inferius addit cum Armilla opus servile non facere eos, qui describunt, vel designant in chartis ea quæ sunt postea fabricaturi, sicuti puellæ, quæ ut addiscant, faciunt recamaturas. Sayrus *in clavi regia. lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 16. Med. *verò lib.* 1. *instruct. confess. cap.* 14. §. 8. & Ludovic. Lop. *in suo instruct.* 1. *p. cap.* 5. concedunt non esse opus servile pingere in die festo ratione lucri, & mercedis acquirendæ. Idem tenet Saa *verbo festum, num* 5. *ut probabile*. Ratio est, quia actio pingendi; & est opus ab arte procedens, & ad memoriam conservandam maximè ducit, media enim imagine repræsentatur nobis prototypus. Ergo est opus liberale, & non servile; & confirmo. Nam actio pingendi ejusdem rationis esse videtur cum actione scribendi; siquidem in ferendis quibusdam lineis, & figuris consistit, quæ lineæ, & figuræ etiam in scriptura reperiuntur, quòd verò lineæ, & figuræ calamo, vel penicillo fiant, non videtur diversitatem ita magnam constituere, ut opus factum penicillo sit servile, calamo autem sit liberale.

7 Nihilominus tenenda est communior, veráque sententia, scilicet actionem pingendi de se servilem esse, ita Cajet. 2. 2. *quæst.* 122. *art.* 4. §. *ad* 2. Suarez *t.* 1. *de relig. lib.* 1. *c.* 26. *n.* 4. Saa *suprà* Fagundez *de quinque Ecclesiæ præceptis, lib.* 1. *c.* 11. *n.* 10. Bonacina *disp. de tertio decal. præcepto, quæst. unica: p.* 2. *n.* 25. Ratio est; quia hæc actio pingendi non tendit ad mentem instruendam, sed solùm ad assimilandam imaginem arte factam rei veræ, quòd autem ex tali assimilatione excitetur memoria rei repræsentatæ, hoc est per accidens, neque talis excitatio sufficit ad constituendam actionem pingendi liberalem; aliàs effectio cujuscumque imaginis, quæ fit per artem sculpendi, vel conflandi, esset opus liberale, in quo est diversa ratio de scriptura. Nam scriptura procedit à mente ad exprimendos mentis conceptus, ratiocinia, & judicia, imò est ipsamet expressio conceptuum, & locutio quædam exterior: pictura verò non est expressio conceptus, sed expressio rei repræsentatæ per conceptum, sicuti effectio domus est expressio domus conceptæ, non conceptus. Neque obstat hanc actionem sæpè à nobilibus exerceri, quia hoc est propter ejus excellentiam, propria tamen est servorum.

8 Tertia actio est piscatio, aucupatio, & venatio, quas plures Doctores existimant, esse opus liberale, si ob recreationem fiant; esse tamen servile si ob lucrum & quæstum fiant: ita docuit Angel. Sylvest. Rosella, Tabien. Armilla, Pisanellus relati ab Azor. 2. *p. lib.* 1. *c.* 27. *quæst.* 7. *cap. licet, de Feriis*, siquidem ex dispensatione conceditur piscatio diebus festis, & insuper propter facultatem datam mandatur, erogari aliquid in pium usum. Azor. tamen cum Med. *lib.* 1. *instruct. confess. cap.* 12. §. 8. *fol.* 95. & Ludovic. Lop. *in suo instruct.* 1. *p. cap.* 52. Saa *verbo festum, num.* 5. Navarr. *sum. cap.* 13. *num.* 51. §. *sexti*. Bonacina *disp.* 5. *de tertio decal. præcepto. quæst. unica, p.* 2. *num.* 25. existimant venari, & piscari, aucupari, & similia non esse opera per se servilia, atque adeò esse licita: & ad *cap. licet, de Feriis*, Respondet Nav. & Azor. indulgentiam ibi concessam piscandi illud genus piscium non esse dispensationem in præcepto; ratione enim necessitatis videbatur dispensatum, sed erat, quædam approbatio, & permissio. Neque etiam urget hanc indulgentiam concedi à Pontifice sub onere dandi congruam portionem Ecclesiis circumpositis, & Christi pauperibus: nam vel illa portio erat debita ex obligatione solvendi decimas, ut dicit *glossa*, vel ut placet Ludovic. Lop. §. *non peccant*, solùm de consilio, & non de præcepto talis portio cavetur danda, idemque docuit Sylvest. *verbo Dominica, q.* 4. *n.* 6.

9 Nihilominus dicendum existimo cum Suarez *de relig. lib.* 2. *de festis cap.* 28. *à n.* 3. Fagundez, *de quinque Ecclesiæ præceptis. lib.* 1. *cap.* 11. *n* 16. venationem, & piscationem, & similia esse opus servile per se, siquidem sunt actiones ad usum corporis, & ipsius utilitatem pertinentes. Quid enim est venari, vel piscari, nisi animalia colligere, occidere, & deferre. Sunt ergo hæ actiones serviles, quæ ad utilitatem corporis ordinantur per se, & ibi sistunt. Verùm ratione consuetudinis existimat ipse Suar. *suprà n.* 5. Fagundez, *n.* 17. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 2. licere venari; quia scientibus, & tolerantibus pastoribus Ecclesiæ videtur hæc consuetudo introducta; idemque existimat de piscatione in flumine moderata, & sine magno labore ministrantium in illa. At de piscatione maris non est consuetudo, nisi ob specialem, & urgentem necessitatem; ac proinde licita non est, juxta, *cap. licèt, de feriis*.

10 Adverto tamen, esto in *suprædicto c. licèt, de Feriis*, solùm detur licentia ad piscandum quoddam genus piscium speciale, quod vocatur Allecia, at communiter doctores extendunt, ut videre est in Suar. *t.* 1. *de relig. c.* 32. *num.* 6. facultatem ibi concessam ad quodlibet aliud genus piscium, quod certis diebus solet apponere, cujus piscatio illo die facienda est, quin minus magna ex parte amitteretur, conceditur tamen in suprad. cap. diebus dominicis, & festis dispensatio (præterquam in majoribus anni solemnitatibus) cum illo tamen onere, & obligatione, vel eleemonam aliquam post factam capturam Ecclesiis circumpositis, & Christi pauperibus faciant: quam eleemosynam dandam esse ex obligatione existimat cum aliis, Suar. *suprà*, & *lib.* 2. *de festis cap. ult. num.* 7. & videtur convinci, qui sub illlo onere datur facultas non debita. Si tamen in majoribus solemnitatibus ex dispensationibus prælati piscandum esset, tunc si ipse prælatus dispensationem sub illo onere, & eleemosyna danda non concederet, non arctarentur piscantes illam erogare; quia tunc non ex dispensatione *cap. licèt*: sed ex dispensatione prælati operaretur.

11 Quarta actio est prælatio, quam plures doctores affirmant non esse opus servile, ideóque non esse peccatum saltem mortale fieri in die festo, etiam extra necessitatem, si Missa audiatur, sic Cajet. 2. 2. *q.* 40. *art.* 4. Bannes *dub.* 4. *n.* 4. Valent. 2. 2. *disp.* 3. *q.* 16. *p.* 5. *vers. tertio*. Saa *verbo bellum, n.* 15. Rodrig. 1. *p. sum. cap.* 126. *n.* 10. inclinat. Bonac. *disp. de rest. quæst. sect.* 1. *p.* 12. §. 4. *fine* Suar. *de bello disp.* 13. *sect.* 7. *num.* 24. & moventur, quia est actio servis, & principibus communis. Dicendum tamen existimo cum Suar. *lib.* 2. *de festis, cap.* 28 *num.* 8. Fagundez *de quinque Eccles. præcept. lib.* 1. *cap.* 11. *n.* 2. Esse opus de se servile; quia hæc actio est merè corporalis, laboriosa, & circa effectus corporis omnino existens. Item est usus artis mechanicæ. Ergo non est opus liberale, sed servile. Verùm ratione necessitatis, ferè semper sunt hæ actiones licitæ, juxta. *leg. omnes judices, Cod. de Feriis, & leg. duces, ff. de Feriis*; Quia si est bellum defensivum, ordinatur ad defendendum propriam vitam, vel rempublicam. Si est aggressivum honestatur ex necessitate comparandi victoriam, cujus opportunitas tunc occurrit. Et ex hac necessitate excusantur qui aggeribus, fossa, & vallo, arces, urbes oppidáve muniunt, & alia similia faciunt. Quando ab illis victoria dependet, aut sine gravi damno, & jactura differri nequeunt: ita Azor. 2. *p. Lib.* 1 *c.* 27. *q.* 2. Ultimò addit Suar. *supra*. Solere tempore

pacis fieri in die feſto aliquas exercitationes, & demonſtrationes militares quarum uſus licet, tum ratione conſuetudinis, tum ratione moralis neceſſitatis ad publicam cuſtodiam civitatis; quia non poteſt commode aliis diebus fieri. Tum denique, quia illa quæ tunc fiunt, aut nihil, aut parum de ſervili opere habent, & ad memoriam potius exercendam, vel cognitionem perſonarum habendam, quàm ad exercendam militiam ordinantur, & ſi aliquod ſervile miſcetur, ex aliis cauſis honeſtatur. Deinde jam conſuetudine receptum eſt juvenes diebus Dominicis, & feſtivis artem digladiatoriam diſcere; quia eſto diſcatur uſu, & exercitio operis ſervilis ob neceſſitatem reipublicæ, cui maximè convenit juvenes exercitatos in prælio habere, permittitur videntibus, & conſentientibus prælatis, *loco alleg. tenet.* Fagundez.

12 Quinta actio eſt iter agere, de qua exiſtimat Cajet. 2 2.*q.*122. *art.*4. Sotus *l.*2 *de juſt.q.*4. §. *tertium genus.* Abulen. *Exod.*12. *q.*25. Eſſe opus ſervile, conſuetudine tamen excuſari viatores. Ego tamen exiſtimo non eſſe opus ſervile, ſive pedibus, ſive equo fiat, ita Navar. *cap.*13. *n.*5. *verſ. diximus,* Angel. *verbo feriæ, n.*15. & Roſella, *n.*26. Azor. 2. *p. lib.* 1. *cap.* 27. *q.*8. Suar. *t.*1. *de relig. lib.*2. *de feſtis cap.*17. *n.*2. Ratio eſt, quia iter agere eſt de ſe quædam actio naturalis conſiſtens in quadam corporis ſituatione, atque exercitatione, atque adeò non eſt opus ſervile, ſed liberale. Quòd verò aliquando iter fiat cum nimia corporis defatigatione: hoc in cauſa non eſt, ut opus liberale tranſeat in ſervile. Idem quod dictum eſt de actu itinerandi, dicendum eſt de illis agitationibus corporis, quæ in ſaltationibus, choræis, & tripudiis conſiſtunt, & à fortiori de exercitio muſicæ tam voce, quàm inſtrumentis: omnia enim hæc ad levamen corporis, & animi oblectamentum pertinent. Quando autem iter agitur deferendo beſtiam, aut currum onuſtum, quibus interdum onera levanda ſunt, interdum imponenda, ſi in tali levatione, aut impoſitione multum temporis non conſumatur, peccatum mortale non erit. At ſi paſſim onera levanda ſunt, & paſſim imponenda, vel multum temporis inſumendum ſit in talibus actionibus, cùm hæc omnia ſint de ſe ſervilia, honeſtari debent aliquo capite extrinſeco, ut licitè fiant, ſcilicet ex gravi detrimento, quod paterentur ij agaſones, ſeu muliones, ſi cogerentur die feſto quieſcere, quocumque iter agendo pervenirent; vel etiam excuſantur ob publicam utilitatem, ad quam neceſſarium ferè ſemper eſt, ut ſine mora, & gravamine hæc aſportatio mercium fiat, & ita conſuetudo hanc excuſationem approbavit, ut docet Suar. *t.*1. *de relig. lib.* 2. *de feſtis, c.*26. *n.*3. Azor. 2. *p. lib* 1. *c.*27. *qu.*2. Man. Rodrig. *c.*11. *n.* 2. *fin.* Saa *verbo feſtum num* .5.

Punctum VI.

Quæ actiones liberales ſint in die feſto licitæ, atque prohibitæ.

1 *Omnis actio liberalis à jure non prohibita licita eſt die feſto.*
2 *Licitum eſt doctori legere, concionari, conſilia dare, & judicem de partium juſtitia informare.*
3 *Item omnis actus voluntariæ juriſdictionis licitus eſt, & validus.*
4 *Duo genera actionũ prohibentur à jure, mercatus & fori.*
5 *Explicatur mercatus, qua ratione ſit prohibitus.*
6 *Quæ pertinent ad judicium forenſe, prohibentur die feſtivo.*
7 *Non ſolùm illorum fit prohibitio, ſed annullatio. Excipe, niſi dies feriatus eſſet in gratiam vindemiarum, & meſſium.*

1 Regula generalis eſt omnem actionem liberalem licitam eſſe in die feſto, exceptis aliquibus a jure expreſſis, ſic *D. Thom.*2. 2. *quæſt.* 22. *art.*4. Ratio eſt clara; quia ex vi feſti ſolùm eſt prohibitum opus ſervile. Ergo liberale eſt conceſſum, niſi aliquando ſpeciali jure exceptum ſit.

2 Hinc fit licitum eſſe doctori, legere, concionari, conſilia, & reſponſa dare, & judicem de partium juſtitia ſive verbo, ſive ſcripto informare; quia hæ actiones liberales ſunt nullibi prohibitæ: ſic Azor. *tom.*2. *inſtit. moral. lib.*1. *cap.*27. *q.*11. Suarez *t.*1. *de relig lib.*2. *de feſtis, caput.* 30. *num.* 9. Bonacin. *diſputat.* 5. *de tertio decal. præcepto. quæſt. unica part.* 2. *numero* 7. & 8.

3 Secundò fit omnes actus juriſdictionis voluntariæ licitos, & validos fieri diebus feſtis, ac proinde licitum eſt emancipare, adoptare, filios manumittere, ſervos ſignare, pupillorum tutores eligere ad officia, & regimen civitatis, conficere teſtamenta, celebrare contractus, privilegia: & diſpenſationes concedere, ab excommunicatione, & cenſuris abſolvere; quia omnia hæc cùm judicialia non ſint, neque ſtrepitum judicialem expoſtulent, nullibi prohibentur: & ita tradit Sylveſt. *verbo dominica, quæſt.*3. *num.* 5. Maranta. 6. *part. de ordine judiciali titul. de actorum edit.*39. Suarez, *tom.*1. *de relig. cap.* 30. *n.* 10. Fagundez *de quinque Eccleſiæ præcept. lib.*1. *cap.*13. *n.*14.

4. Dixi omnem actionem liberalem eſſe licitam, & validam exceptis aliquibus à jure expreſſis. Quæ autem hæ ſint, conſtat *ex cap.*1. & *ult. de Feriis, & leg.*1. 2. & 3. & *ult. Cod. eodem tit.* Ubi duo genera actionum prohibentur, ſcilicet mercatus, & fori: ſub quibus variæ tum ad contractus, tum ad judicium comprehenduntur. De quibus ſigillatim dicendum eſt. Ratio hujus prohibitionis eſt, ut vitentur jurgia, diſſenſiones, ſæculariſque diſtractio, quam ſecum afferunt hæ actiones, & quia vacationem, & quietem in die feſto intentam maximè impediunt.

5 Prima actio prohibita, eſt mercatus, ſub quo non ſolùm nundinæ publicæ, quæ ſemel, bis vel ter in anno juſſus, & conceſſione principis in aliquo loco fiunt, ſed etiam intelliguntur nundinæ, quæ ſingulis hebdomadis die determinato in aliqua civitate, villa, aut pago celebrantur, quæ proprie nomine mercatus appellantur. Hæ ergo per ſe, & jure canonico illicitè fiunt die feſto. At ferè in omnibus partibus conſuetudine abrogata eſt hæc obligatio; ſiquidem videntibus, & non contradicentibus prælatis hi mercatus celebrantur, neque deficit juſta cauſa permiſſionis: convenit enim maximè bono Reipublicæ diem fixum habere mercatus, ut ſic ex vicinis partibus ad emendum, vel vendendum illuc poſſint accedere, quod fieri non poſſet, ſi adveniente feſto mutaretur: ſic Navarr. *cap.* 13. *n.*8. Tolet. *lib.* 4. *ſumm. c.*24. *num.*4. Suar *tom.*1. *de relig. lib.*2. *de feſtis cap.*19. *num.*5. Fagundez *de quinque Eccleſ. præcept. c.*12. *lib.*1. *num.*6. & 7. Ulterius ſub nomine mercatus comprehenditur à doctoribus quælibet emptio, venditio, locatio, permutatio, ut benè expendit Suar. *dicto cap.*19. *num.*1. At magna ex parte hoc præceptum conſuetudine eſt derogatum. Videmus namque operarios ſine ullo ſcrupulo die feſto conduci, bona defunctorum publica voce præconis vendi, neceſſaria cibo, & potui venalia fieri, calceos, aliaſque res leves emi, ac denique paſſim fiunt privatæ venditiones, vel locationes, tum in gratiam emptoris, qui alio die adeſſe non poteſt, tum in gratiam vendentis, qui alio die non poſſet ex defectu ementium vendere; ut benè tradit Azor. 2. *tom. inſtit moral. lib. cap.* 27. *quæſt.* 10. Quapropter in hac parte ſpectanda eſt conſuetudo, quæ ſolùm videtur eſſe, ne apertis officinis, & quaſi in publico hi contractus particulares celebrentur.

6 Secunda actio prohibita jure canonico eſt placitum, ſeu judicium forenſe, ſub quo omnes actiones pertinentes ad judicium comprehenduntur, ut manifeſtè

festè constat ex *tribus capitibus 15. quæst. 4. & ex cap. 1. de Feriis ibi.* His diebus nec placitum fiat, neque aliquis ad mortem, vel ad pœnam judicetur, nec Sacramenta, id est juramenta præstentur, & licèt hæc juramenta, & sententiæ sub nomine placiti comprehensa essent, majoris claritatis gratia exprimuntur. Quod constat ex *cap. ultim. de Feriis.* Ubi solùm dictum est, judicialem strepitum diebus feriatis debere conquiescere, qui ob reverentiam Dei noscuntur esse statuti. Sub hoc ergo placito, strepitúque judicialis tres speciales actiones comprehenduntur; nempe citatio partis, formatio processus, seu cognitio causæ, & sententia: quia his tribus actionibus judicium constat. Hæ ergo sive in criminali causa, sive in civili prohibentur. Quia supradicti textus generaliter loquuntur, prohibent inquam omnem strepitum judicialem, omnéque placitum; & verba generalia generaliter sunt intelligenda, maximè cum in honorem Dei sit hæc prohibitio, ita Cajetan. 1. 2. *quæst.* 122. *art.* 4. Navar. *cap.* 13. *num.* 13. Tolet. *lib.* 4. *sum. cap.* 24. *num.* 5. Suar. *tom.* 1. *de relig. lib.* 2. *de festis, cap.* 29. *n.* 8. Fagundez *de quinque Ecclesiæ præcept. lib.* 1. *c.* 12. *n.* 9.

7 Adde non solum supradictas actiones diebus feriatis in honorem Dei prohiberi, sed insuper annullari, & irritari, ita ut ex consensu partium validæ fieri non possint: habetur expresse, *capite ultim. de feriis.* Ibi adeo convenit ab hujusmodi abstinere, ut consentientibus etiam partibus, nec processus habitus teneat, nec sententia, quam contingit diebus hujusmodi promulgari. Favétque *lex ut in die eodem feriis*, ibi, quod contra hoc factum fuerit, omnibus modis irritetur, & licèt ibi non videatur facta ipso jure irritatio, non tamen contradicit factam jure canonico. Quare hæc differentia inter mercatum, & judicium: nam mercatus solùm prohibetur, *cap.* 1. *de Feriis*, factus tamen tenet. At actus judicij non solùm prohibetur fieri die feriato in honorem Dei, sed etiam facti annullantur, ita ut neque possint litigantes tali annullationi renunciare: quia est annullatio facta ob finem publicum religionis, cui fini publico nullus homo particularis derogare potest, sic Azor 2. *tom. instit. moral. lib.* 1. *cap.* 27. *quæst.* 18. Sylvester *verbo dominica num.* 2. Tolet. *lib.* 4. *sum. cap.* 24. *n.* 5. Fagundez *de quinque Ecclesiæ præcepto, lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 11. & colligitur aperte ex *dicto cap. Conquestus de feriis, & glossa ibi, abbate num.* 9. Verùm si dies feriatus non sit in honorem Dei, sed gratia vindemiarum & messium in utilitatem hominum, actus judiciales ex consensu partium eo die facti & liciti, & validi sunt; quia tali vacationi, & festo possunt partes renunciare, utpote in gratiam, & utilitatem ipsorum introducto. At si partes non consentiant integra prohibitio, & annullatio perseverat, ut bene tradit Robert Maranta. 6. *p. de ordin. judic. ubi de actorum edit n.* 36. & Fagundez *lib. de quinque Eccles. præcept. cap.* 12. *n.* 11. Placet tamen quamlibet judicij partem sigillatim explicare.

Punctum VII.

Qua ratione citatio, processus, & sententia die festo prohibeantur?

1 *Citatio, quæ mandatum judicis de citando reum, & executionem ipsius comprehendit, prohibita, & nulla est, si in die festo fiat.*

2 *Si citatio facta est in die profesto, seu citaris, ut in die festo compareas, nullum est mandatum.*

3 *Si mandatum sit, ut intra decem dies compareas, & decimus est festus, plures censent non tenere mandatum, probabilius est tenere.*

4 *Citari non potest reus existens in loco ubi est dies festus, tametsi in loco judicij non servetur.*

5 *Examinatio testium qua ratione continet interpositionem juris juraudi illicita, & nulla est die festo, quatenus verò continet depositionem ipsorum testium licita est secundùm aliquos.*

6 *Probabilius est etiam depositionem testium in die festo illicitam & nullam esse.*

7 *Extendenda est doctrina ad depositionem testium in causa spirituali.*

8 *Fit satis argum. num.* 5. *adductis.*

9 *Oblatio libelli contra partem jam citatam est licita die festo.*

10 *Sententia data inter partes illicita est, & invalida die festo.*

11 *Sententiæ excommunicationis, suspensionis, & interdicti in die festo pronunciari possunt.*

12 *Executionem sententiæ tametsi aliqui existiment licere die festo. Probabilius est oppositum.*

13 *Appellatio in die festo non videtur posse interponi.*

14 *Tenendum tamen est interponi posse, quia est communis sententia.*

15 *Fit satis argum. num.* 13. *adductis.*

16 *Sententia judicis arbitri illicita est die festo, secus arbitratoris.*

17 *Limitanda supradicta sunt, nisi necessitas urgeat, vel pietas suadeat.*

1 PRima ergo pars judicij est citatio, quæ comprehendit & mandatum judicis de citando reum, & executionem ipsius mandati, quæ nomine citationis appellatur. Quælibet harum partium, si die feriato fiat, illicita est, & nulla, ut probat *text. in cap. conquestus, de Feriis*, ubi omnis judicialis strepitus præcipitur conquiescere, sed quælibet ex his partibus pertinet ad judicialem strepitum. Item ibi annullatur processus habitus, sed processus necessariò constat ex mandato judicis de citando, & executione talis mandati. Ergo omnia hæc in die festo facta annullantur: Favet etiam *lex ultim. de Feriis*, ibi taceat apparitio præconis, horrida vox fileat, quasi diceret, nec judex vocet reum, nec vocatus annuat. Quocirca, ut processus formari possit, actaque sint valida, debet præceptum de citando reum, & ipsa intimatio prætepti die profesto fieri: sic Maranta 6 *p. de ordin. judiciar. tit. vide concipitur citatio, n.* 119 Suarez *t.* 1. *de relig. lib.* 2. *de festis, c.* 30. *n.* 4. etsi Azor *tom.* 2. *instit. moral. lib.* 1. *c.* 27. *q.* 17. Fagundez *lib.* 1. *de quinque Eccles. præcept. cap.* 13. *n.* 11. & alij apud ipsos. Et ratio est; nam præceptum judicis de citando reum est actus jurisdictionis contentiosæ ex causæ cognitione procedens; non enim judex hoc mandatum dare potest, quin prius examinet, an justè, an malitiosè actor procedat, sed ex supradictis textibus constant omnem strepitum judicialem his diebus debere cessare. Ergo debet cessare hoc citationis mandatum, quod est judicij initium. Quod si mandatum judicis in die profesto factum sit, & executio illius in die festo fiat, talis executio nulla erit; quia illius executio est propria citatio, & licèt fiat per ministrum, fiat tamen nomine judicis, & secum imbibit judicis mandatum, & jurisdictionis exercitium, & ad strepitum judicialem omnino pertinet. Advertit tamen, & bene Suar. & Fagundez *supra*, facta hac intimatione in die festo, mandati expediti in die profesto, non spirare mandatum judicis, sed posse alio die profesto intimari, ac si primò intimatum non esset; quia ex illa nulla applicatione mandati nullibi annullatur mandatum legitimè datum.

2 Potest tamen judex mandatum expedire in die profesto, & in eo parti intimari, at effectum mandatum, ut in die festo compareat. Et tunc certum est tale mandatum illicitum, nullum, & injustum esse, utpote juri adversum, cum enim jure habeatur omnem strepitum judicialem quiescere debere, apparitionémque tacere, illicitè, nulliter, & injustè mandatur talis apparitio.

paritio. Item judex in die feſto non poteſt reum examinare, neque proceſſum facere, quomodo ergo præcipere poteſt, ut tali die compareat? ad quid ergo comparere debet: & ita notavit Abbas *cap. ult. de Feriis, num.* 21. Bart. *in leg. ex quacunque, ff. ſi quis in jus vocatus non ierit, circa finem.* Maranta *6. part. de ordin. judiciar. Rub. rectè concipitur citatio, num.* 120. Fagundez *lib.* 1. *de quinque Eccleſiæ præcept. cap.* 13. *num.* 2. Azor. *tom.* 2. *inſtitut. moral. libro* 1. *cap.* 27. *quæſt.* 16. Suarez *t.* 1. *de relig. lib.* 2. *de feſtis, cap.* 30. *n.* 3.

3 Sed ſi judex dicat, ut intra decem dies compareas, & dies decimus ſignatus eſt feſtus, tenetne mandatum. Non deſunt qui negent, quos refert Maranta *loco nuper allegato.* Et moventur; quia tunc judex virtualiter obligat, ut die feſto compareas; ſiquidem non teneris ante decimum diem comparere; dies autem decimus eſt feſtivus. Ergo obligans, ut intra decem dies compareas, obligat te die feſto comparere. Quod autem apparitionem in diem ſequentem debeas differre, verba præcepti non indicant, imò potiùs tali dilationi adverſantur. Nihilhominus affirmandum eſt tale præceptum valere; quia eſt de apparitione tempore licito, præcipit tibi judex, ne apparitionem ultra decem dies proroges, cùm autem id facere poſſis, quin diebus feſtis compareas, comparando nempe tempore habili, efficitur ſanè mandatum juſtum eſſe, & ita tenet Maranta *ſupra.* Suar. *de relig. lib.* 2. *de feſtis. cap.* 30. *n.* 3. Fagundez *lib.* 1. *de quinque Eccleſiæ præcept. cap.* 13. *num.* 3. *&* 7. Sed dubium eſt; an tenearis prævenire apparitionem ante decimum diē feſtivum, an poſſis in diem ſequentem ad decimum feſtivum differre? Suar. & Fagundez, exiſtimant te poſſe differre, neque eſſe obligatum antea apparere. Moventur; quia ſic videtur eſſe uſus, & ſtylus judicum. Cæterùm de conſuetudine mihi non conſtat, in rigore tamen juris, ſi verba penſentur, credo te obligatum eſſe diem feſtum prævenire; ſiquidem mandatum non arctatur pro aliquo determinato die ex illis decem, ſolùm enim obligat, ne ultra differatur. Hoc tamen fieri poteſt, ſi appareas aliquo ex illis diebus habilibus. Ergo teneris apparere; ſic Bartol. *in c. cum dilecti de dolo, & contumac.* Bonacina *diſp.* 5. *de tertio decal. præcept. quæſt. unica, p.* 2. *n.* 17. Ulterius inquires, ſi judex dicat, ut appareas decimo die, qui eſt feſtus, valetne mandatum? Credendum eſt nolle apparitionem ad illum diem determinare, ſed velle ne ultra illum differatur, & tunc valet mandatum, & citatio, At ſi ad illum diem determinaretur, clarum eſt nullum eſſe mandatum. In caſu autem dubij præſumenda eſt prima intentio; quia favorabilior, & quia ſemper præſumptio facienda eſt pro valore actus.

4 Tandem dubitas, an reus citari poſſit exiſtens in loco, ubi dies feſtus celebratur, tametſi loco judicis non celebretur? Reſpondeo non poſſe, quia intimatio mandati à judice lati negari non poteſt fieri in loco, ubi eſt dies feſtivus. Ergo fit illicitè, & nulliter. Item hæc intimatio non eſt metienda ſecundùm regulas loci judicij, quia ibi non fit, ſed ſecundùm regulas loci, ubi pars citata reſidet. Quod ſecus dicendum eſt de mandato, & ſententia, quæ quia à judice, fiunt, locum judicis ſpectant, & ſecundùm illius regulam metiendæ ſunt. At citatio rei, & intimatio ei facta de judicis mandato ſemper metienda ex loci conditionibus, ubi res exiſtit, quia ibi formaliter fit: ſic Bonacin. *diſp.* 5. *de tertio decal. præc q. unica, part.* 2. *n.* 10.

5 Secundus actus judicij, qui prohibetur, eſt examinatio teſtium, ſub qua examinatione duæ actiones includuntur. Prima eſt interpoſitio juriſjurandi, de qua interpoſitione, nemini dubium eſſe poteſt nec licitam eſſe, neque validam die feſto, cùm ad ſtrepitum judicialem pertineat, & ſit unum ex expreſsè prohibitis in *cap.* 1. *de Feriis*, ibi, nec Sacramenta præſtentur. Secunda actio eſt depoſitio teſtium, de qua depoſitione exiſtimat Azor. *tom.* 2. *inſtitut. moral. lib.* 1. *c.* 27. *quæſt.* 14. *cum gloſſa. Speculat.* Joan. Andr. & aliis, & Maranta *de ordin. judic* 6. *p. tit. actorum editio, num* 40. non prohiberi in die feſto, ſi juſjurandum in die profeſto ſuſceptum ſit. Panorm. verò *in ſuprad. cap.* tametſi exiſtimet depoſitionem illicitè fieri die feſto; quia diſtrahit à divinis, at ſi fiat validam eſſe. Fundantur primò, quia talis depoſitio retrotrahitur ad diem non feriatum, in qua delatum eſt juramentum, eſt enim depoſitio juramento acceſſoria. Secundò; quia non eſt actus judicialis, ut à juramento diſtinguitur, & ita fieri ſolet per merum executorem, neque perſona judicis neceſſum eſt ibi intercedat.

6 Verùm mihi contrarium eſt probabilius, ſcilicet depoſitionem teſtium eſſe illicitam, & nullam, ſi in die feſto fiat, ita relato Anton. *in ſuprad. cap. de Feriis*, docet Suarez, *tom.* 1. *de relig. lib.* 2. *de feſtis, cap.* 30. *num.* 16. Fagundez *de quinque Eccleſ. præcepto.* 1. *cap.* 13. *num.* 16. Bonacina *diſp.* 5. *de tertio decal. præcepto, q. unica, p.* 2. *num.* 21. Ratio eſt; quia per hanc depoſitionem firmatur proceſſus, & bis continuatur, at *in ſuprad. cap. Conqueſtus, de Feriis*, mandatur litem omnino quieſcere, & proceſſum habitum nen tenere. Ergo talis depoſitio omnino eſt illicita, & nulla. Item non examinantur teſtes, quin renovent juramentum factum, & ſub illius obligatione. Deinde vel teſtes cogi poſſunt die feſto ad reſpondendum, vel non; ſi cogi non poſſunt; ideò eſt; quia eorum depoſitio actus eſt judicialis qui in die feſto eſt prohibitus; ſi cogi poſſunt; eorum depoſitio non erit actus judicialis. At negari non poteſt depoſitionem teſtium actum eſſe judicialem, cùm à judice fiat, & omnino neceſſaria ſit ad cauſæ deciſionem. Ergo. Quapropter tabellio ſcribens die feſto dicta teſtium, & fidem illorum faciens graviter peccat; tum quia adverſatur directæ prohibitioni factæ in *cap.* 1. *& cap. ultim. de Feriis.* Tum quia facit actum nullum. Negari enim non poteſt ſcripturam illam ad ſubſtantiam proceſſus pertinere, qui in die feſto factus irritatur, & annullatur. Adde, omnis actus judicialis, qui illicitus eſt, etiam eſt, nullus, & è contra; quia lex Canonica illos prohibens ſimul etiam irritos facit, ut conſtat ex *cap. ult. de Feriis*; ubi poſtquam dixerat omnem ſtrepitum judicialem debere quieſcere, ſubdit, nec proceſsus habitus teneat, nec ſententia: & ita notavit Suar. *tom.* 1. *de relig. lib.* 2. *de feſtis, cap.* 30. *num.* 6. Fagundez *lib.* 1. *de quinque Eccleſiæ præcepto, cap.* 13. *num.* 7.

7 Amplia ſupradictam examinationem teſtium nullam, & illicitam eſſe non ſolùm in cauſa temporali, ſed etiam in ſpirituali; quia text. ſupradicti generaliter loquuntur Suarez. *dicto cap.* 30. *num.* 8. Reginald. *lib.* 14. *praxis, num.* 47. Bonacina *de tertio decal. præcepto, q. unica, p.* 2. *num.* 21.

8 Neque argumenta pro ſententia Panorm. obſtant. Ad primum dico illam retrotractionem factam eſſe ſine aliquo fundamento in jure: ac proinde non admittendam, præcipuè cùm pietati, & religioni plurimum deroget. Ad ſecundum nego non eſſe actum judicialem depoſitionem teſtium juratam, tametſi non fiat juramentum, cùm actualiter deponunt, ſufficit ſi fecerint, & ex illo veritatem dicere obligentur; aliàs depoſitio nullius utilitatis eſſet. Ad replicam concedo per meram executionem fieri poſſe hanc depoſitionem. At quia nomine judicis, & ex authoritate ab illo accepta recipit depoſitionem; ea de cauſa talis depoſitio actus eſt judicialis; quia in juriſdictione judicis fundatur. Aliàs neque etiam juramentum, neque citatio dici poſſet actus judicialis, cum per merum executorem fieri poſſint.

9 Sed quid dicendum de oblatione libelli contra partem jam citatam? Breviter reſpondeo, in diebus feriatis ob gratiam vindemiarum, & meſſium, hominúmque utilitatem licitè; & valide fieri, ut probat

lex

lex Miles, §. *sexaginta*, *ff. de Adult.* & tradit Maranta 6. *p. de ordin. judic. tit. de libelli oblatione*, *num.* 29. At in diebus feriatis ob honorem Dei aliqui affirmant fieri non posse, nisi ex necessitate aliqua excusetur. Cæterùm probabilius credo licitè, & validè fieri. Quia non reputo oblationem libelli esse actum judicialem, neque ad formationem processus concurrere, quousque parti contrariæ authoritate judicis intimetur. Non enim oblatio libelli à judice promanat, sed à litigante, neque est jurisdictionis usus, sed supponit jurisdictionem in illo, cui offertur. Aliàs quælibet denuntiatio in die festo actus judicialis reputari posset, & prohibitus; quod non est dicendum, & ita aliis relatis docet Fagundez *de quinque Eccles. præcept. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 21.

10 Tertius actus judicij est sententia, de qua certum est illicitè, & invalidè ferri, ex text. *in cap. ultim. de Feriis*, ibi. Nec processus habitus teneat, nec sententia. Quod non solùm intelligendum est de sententia in causa criminali, sed etiam in civili; & in causa temporali, sed etiam in spirituali; quia supradictus textus generaliter loquitur, & favet *lex. ultim. de Cod. de Feriis*, qui specialiter loquitur de sententia ad mortem, vel ad pœnam; quia ut ibi notat glossa, de illa maximè intelligenda est prohibitio, & irritatio, non quia ad alias sententias non extendatur, sic omnes Doctores. Advertendum tamen est, quod sententia, quæ in supradicto cap. prohibetur, & annullatur, est sententia data inter partes, quæque requirit causæ cognitionem, & judicialem strepitum: nam sententia hanc cognitionem non prærequirens, neque prohibetur, neque irritatur: quod sufficientes colligitur *ex dicto*, *cap. ult.* ubi mandatur omnem strepitum judicialem quiescere, & processus habitus irritatur, & sententia quæ ex vi illius processus lata sit: sic Azor. *t.* 2. *in instit. moral. lib.* 1. *cap.* 7. *quæst.* 22. Suarez, *t.* 1. *de relig. lib.* 2. *de festis*, *c.* 30. *num.* 9. Bonacina *disput.* 5. *de tertio decal. præcepto, quæstione unica, pag.* 9. *num.* 12.

11 Sed dubium est. Primò, de sententia excommunicationis, suspensionis, & interdicti lata in die festo, an illicita, & invalida sit? Affirmat Anton. Butrio, *in cap. ultim. de Feriis*, motus ex *leg. ultim. Cod de Feriis*, ubi mandatur, ut omnis vox judicis his diebus sileat; sed non silet, cùm sententiam fert supradictarum censurarum, sed potiùs loquitur. Ergo id facere non potest. Tenendum tamen est contrarium licitè, & validè in festo has ferri sententias, sic Cajetan. 2. 2. *quæst.* 222. *art.* 4. Maranta 6. *part. de ordine judiciare. tit. Actorum editio. n.* 47. Suar. *tom.* 1. *de relig. lib.* 2. *de festis cap.* 30. *num.* 9. Fagundez *lib.* 1. *de quinque Ecclesiæ præcept. cap.* 13. *num.* 22. Bonacin. *de tertio decal. præcepto. disput.* 5. *quæst. unica, p.* 2. *num.* 12. quia non sunt sententiæ, quæ causæ cognitionem requirant; sed sunt præcepta, seu leges has pœnas imponentes. Qui enim excommunicat, suspendit, & interdicit, non indicat delicta, sed delinquentem à delicto removere intendit. Adde non esse has censuras pœnas punitivas, sed medicinales, & in bonum animæ ordinatas. Ergo non prohibentur. Neque text *in leg. ultim.* nobis contrarius est, siquidem ibi mandatur, ut omnis vox judicis sileat, quæ strepitum inquam judicialem exposcat, & quæ propriè sit vox judicis judicantis, non superioris medentis.

12 Secundò dubitatur, an executio sententiæ, sive criminalis, sive civilis licitè, & validè fiat in die festo? Affirmat Panormit. *cap. ultim. de Feriis*, & *cap. ultim. de Judiciis*, *num.* 22. Movetur; quia executio sententiæ non videtur judicialis; siquidem data sententia jam judex functus est officio suo, & quæ postea sequuntur non tam ad judicem, quàm ad ejus ministros pertinent. Nihilominus probabilius existimo non solùm illicitam esse, sed invalidam quantum fieri possit executionem sententiæ factam in die festo sic docuit Felin. *in dicto cap. ultim. de Judic. num.* 13. Suar. *tom.* 1. *de relig. lib.* 2. *de festis*, *cap.* 30. *num.* 11. Fagundez *lib.* 1. *de quinque Eccles. præcept. cap.* 13 *n.* 23. Bonacina *de tertio decal. præcepto disput.* 5 *p.* 1. *num.* 22. Ratio est; quia executio sententiæ est terminus, & complementum strepitus judicialis. Ergo prohibito, & annullato strepitu judiciali hæc executio annullatur, & prohibetur, præcipuè cùm majorem perturbationem soleat ingerere, quam ipsa sententia ingerit. Et facit *lex ultim Cod. de Feriis*, ibi; ut à cunctis executionibus excusetur, nulla quemque urgeat admonitio, taceat apparitio præconis, horrida vox sileat. Ex qua optimè colligitur in *cap. ultim. de Feriis*, idem esse prohibitum, ut bene expendunt supradicti Doctores. Dixi executionem sententiæ esse nullam, *quantum fieri potest*; quia cùm consistat in facto, sæpe transit, nec revocabile est, at si factum revocari potest, revocandum est.

13 Tertiò, dubitatur de appellatione, an licita, & valida sit die festo? Suar. *tom.* 1. *de relig. lib.* 2. *de festis*, *cap.* 30. *num.* 13. & Reginald. *lib.* 19. *praxis*, *num.* 45. *vers. quinta quæst.* tametsi dubitent an licite fieri possit, non audent consulere. Ratio est primò; quia appellatio judicialis est pars processus, sed processus habitus die festo non tenet, ergo neque appellatio. Secundò, pertinet ad strepitum judicij, cùm suspendat jurisdictionem in judice à quo, & firmet in judice ad quem. Tertiò, prosequi appellationem in die festo illicitum est, ex *leg.* 1. *Cod. de Feriis*. Ergo à fortiori illam statuere. Quartò, cum proponitur judici appellatio ipse cognoscere debet, an justa, & legitima sit, ut hac ratione à cognitione causæ abstineat, sed totum hoc pertinet formaliter ad strepitum judicialem. Ergo. Quintò, nullo jure habetur appellationem judicialem licitam, & validam esse. Ergo absque fundamento affirmabitur. Sextò, quia nulla excogitari potest necessitas interponendi die festo appellationem, cùm ad appellandum decem dies concedantur, in quibus moraliter loquendo plures professi sunt.

14 Fateor si rationi inhærendum esset, mihi probabilius videri appellationem in die festo interponi non posse. At quia communis sententia contrarium docet, id affirmandum est: sic *glossa*, *in capite ultim. de Feriis*, & ibi Panorm. *numero* 12. Felin. *col* 5. Cajetanus, 2. 2. *quæstione* 12. *articulo* 4. §. *sed ad hoc*. Fagundez *libro* 1. *de quinque Eccles. præcept. capite*, 13. *num.* 24. Bonacina *disputatione* 5 *de tertio decal. præcepto, quæst. unica part.* 2. *numero* 13. Ratio est primò; quia appellatio non est actus judicialis, quia non est exercitium jurisdictionis, cùm nullo modo à judice proveniat, sed à parte. Secundò, esto actus sit judicialis, est actus propriam personam defendens, sed defensio propria jure naturæ conceditur quolibet die. Ergo, & appellatio. Tertiò, quia in *leg.* 1. *Cod. de Feriis*, conceditur tam in feriis repentinis, quàm in solemnibus appellatio; quæ lex, sicut & aliæ, quæ de hac ratione loquuntur, à jure Canonico est approbata. Idem quod dictum est de appellatione, censerem dicendum de recusatione judicis.

15 Ad primum contrarium dico appellationem esse partem processus; nego tamen ex annullatione, & prohibitione processus omnem illius partem prohiberi, & annullari, sed solùm partem, quæ authoritatem judicis imbibit. Ad secundum, nego appellationem pertinere ad strepitum judicialem, tum quia sine strepitu fit, tum quia est defensio propria. Ad tertium concedo prosecutionem appellationis fieri non posse; quia hæc sine strepitu judiciali fieri non potest, secus verò appellationem: item appellatio magis necessaria est, quàm prosecutio illius. Ad quartum dici posset cognitionem judicis an appellatio legitimè interponatur non licere, bene tamen ipsammet appellationem. Secundò, dici potest hanc cognitionem, sicut & appellationem

honestari

honeſtari ob defenſionem à jure naturæ conceſſam, quam jus Canonicum tollere non intendit. Ad quintum, concedo expreſsè nullo jure ſcripto haberi appellationem eſſe licitam die feſto : habetur tamen ex conſuetudine, & communi Doctorum ſententia. Ad ſextum ſæpè eſſe moralem neceſſitatem appellandi die feſto, vel quia ille qui appellare debet, abſens eſt, vel pauper, vel alia via impeditur, ut die feſto appellet, & ob hujuſmodi contingentiam meritò jus appellationem die feſto concedit.

16 Quartò, dubitatur de ſententia arbitri; an licitè, & valide in die feſto dari poſſit ? Dicendum eſt neque licitam, neque validam eſſe, qui arbiter pronuntiat ſententiam ſervato juris ordine, & præmiſſa cauſæ cognitione, eáque de cauſa reputatur ordinarius judex : ſic Panormit. *cap. ultim. de Feriis, num.* 15. Suar. *tom.* 1. *de relig. lib.* 2. *de feſtis, cap.* 30. *num.* 15. Fagundez. *lib.* 1. *de quinque Eccleſ. præcept. cap.* 13. *num.* 26. At partes optimè poſſunt in hujuſmodi judicem arbitrum die feſto conſentire : quia hujuſmodi conſenſus non eſt judicialis actus, ſed quidam contractus, quo ſe mutuò obligant ſtare ſententiæ latæ à judice electo ſub pœnæ ſtipulatione, ſic *relati Doctores.* Quando autem aliquis non in arbitrum, ſed in arbitratorem, hoc eſt, in amicabilem compoſitorem eligitur, certum eſt poſſe die feſto officium ſuum exercere ; quia tunc non judicat, ſed componit, talis autem compoſitio, & pacis fœdus opus eſt charitatis, & nequaquam prohibitum die feſto : ſic Fagund. *ſuprà.*

17 Supradicta de judicio limitanda ſunt, niſi neceſſitas urgeat, vel pietas ſuadeat. Nam ſi aliqua ex iis conditionibus adſit, & citatio, & proceſſus, & ſententia in die feſto facta licita ſunt, & valida, ut expreſsè habetur, *cap. ultim. de Feriis.* Nomine neceſſitas (ut bene explicat Hoſtienſ. & Panormit. *in cap. ultim. de Feriis.* Suarez, *tom.* 1. *de relig. de lib.* 2. *cap.* 30. *num.* 19. Azor. 2. *tom. inſtit. moral. lib.* 1. *c.* 27. *quæſt.* 12. Fagund. *lib.* 1. *de quinque Eccleſ. præcept. c.* 12. *n.* 12. Bonacin. *diſputat.* 5. *de tertio decal. præcepto, q. unica, p.* 2. *n.* 9.) intelligitur, quando periculum adeſt temporalis damni privati, vel publici, *leg.* 1. §. *ſed excipiuntur, ff. de Feriis,* ibi: Si res tempore peritura ſit, hoc eſt, ſi dilatio actionum eſt peritura, & conſonat, *cap. ſignifi. averunt de Judic. & lex* 2. *ff. de Feriis,* dicitur poſſe judicium formari die feriato ratione rei ſervandæ, id eſt, ut *Gloſſa* exponit, quando eſt debitor ſuſpectus, ne dilapidet bona. Idémque eſt, quando timetur fugiturus, aut debitum deterioraturus notabiliter. Quod à fortiori procedit in nocumento, & damno ſpirituali ; eſt enim hoc præferendum omni alio temporali commodo, ut bene advertit Suar. *ſuprà*, & addit hanc neceſſitatem habere locum non ſolùm in cauſis civilibus, ſed etiam in criminalibus : ſic enim latro ſuſpectus de fuga poteſt in die feſto incarcerari, & in eum procedi quantum neceſſe fuerit, juxta *gloſſam*, Bart. *& alios in leg. ult. Cod. de Feriis*, & tradit Maranta 6. *part. de ordin. judic. tit. Actorum edition.* 38. Suar. & Fagund. *ſuprà.* Item ſi atrox delictum commiſſum ſit cum publico ſcandalo in die feſto, poteſt ſtatim judicari, & puniri. Suar. *ſuprà.* Fagund. *c.* 13. *n.* 28. Qua ratione ſolent hæretici in diebus feſtis publicè judicari, & ſupplicio affici, ut major concurſus fiat, & omnibus ſit in exemplum, terrorem, & inſtructionem. Nomine pietatis ferè idem intelligitur à ſupradictis Doctoribus. Affirmant namque, quoties eſt aliqua ſpecialis indigentia in litigante, qualis cernitur in conſtituendis tutoribus, & curatoribus, & alimentis aſſignandis, juxta *leg.* 2. *ff. de Feriis* : & generaliter quoties litigantes ſunt valdè pauperes, & ex dilatione gravantur expenſis ultra vires, poſſunt in die feſto expediri. Ex quo fit judices morales excuſari pauperum negotia decidentes diebus feſtivis ; quia alio tempore non poſſunt à ſuo continuo labore ſine gravi incommodo deſiſtere, Cajetan. 2. 2. *quæſt.* 122. *art.* 4. Navarr. *c.* 13. *num.* 13. Azor. *lib.* 1. *c.* 27. *quæſt.* 11. *&* 12. Reginald. *lib.* 19. *num.* 44. Fagundez *lib.* 1. *de quinque Eccleſiæ præcept. c.* 12. *num.* 12. Bonacina *diſputat.* 4. *de tertio decalogi præcepto, q. unica, p.* 2. *num.* 9. Idem eſt, ſi teſtes, & perſonæ requiſitæ ad deciſionem litis alio tempore commodè haberi non poſſunt. Tolet. *lib.* 4. *c.* 24. *num.* 5. Fagundez *dict. c.* 12. *num.* 12. Azor. Bonacina & Reginald. *ſuprà.* Supradictam doctrinam extendunt Maranta 6. *part. de ordin. judic. tit. Actorum editio. numero* 48. & Fagundez *dict. c.* 12. *numero* 12. ad cauſas illorum, qui ſunt in vinculis detruſi ; quia eorum accelerata ſolatio ad pietatem pertinet, & colligitur ex *leg. dies, ff. de Feriis, & leg. cuſtodias, ff. de public. judic.*

Punctum VIII.

An Quodcunque juramentum in die feſto prohibitum ſit ?

1 *Proponitur prima ſententia affirmans.*
2 *Explicatur ſecunda ſententia negans.*
3 *Media via eligitur, & affirmatur juramentum judiciale, & illud quo contractus firmantur prohibere.*
4 *Quoties judicium, vel contractus celebrari poteſt die feſto, & juramentum præſtari poteſt.*

1 AFfirmat Panormit. *cap.* 1. *de Feriis, num.* 8. & clariùs, *cap. ult. num.* 18. *eod. tit.* Movetur quia in *dicto, cap.* 1. æquè prohibetur juramentum, ac prohibetur mercatus, & judicium, ſed ex prohibitione abſoluta mercatus non ſolùm mercatus publicus, & ſolemnis, ſed etiam particularis prohibetur, & ex abſoluta prohibitione judicii non ſolùm judicium in cauſa criminali, ſed etiam in civili interdicitur. Ergo ex abſoluta prohibitione juramenti, non ſolùm juramentum judiciale, ſed etiam extrajudiciale debet eſſe prohibitum. Secundò, in *ſuprad. cap.* 1. excipitur juramentum pro pace, hoc eſt juramentum factum ad componendam aliquam litem, & removenda jurgia : concordiamque inter aliquos firmandam : ſed hoc juramentum, ut de ſe conſtat, extrajudiciale eſt. Ergo prohibitio antecedenter facta de juramento extrajudiciali erat. Aliàs fruſtraneam hanc exceptionem juramenti pro pace faceret. Tertiò, ſi ſolùm juramentum judiciale in die feſto prohibitum eſſet, ſufficienter Pontifex illud expreſſerat ſub nomine placiti ſiquidem eſt unus ex actibus judicii ad cognitionem cauſæ, deciſionem litis, & ſententiam pronuntiandam requiſitus : ſed non obſtante illa expreſſione poſt factam placiti prohibitionem, prohibet juramenta. Ergo ſignum eſt prohibuiſſe ibi juramenta extrajudicialia, alias ſuperfluè adderet illam juramentorum prohibitionem, cum juramenta judicialia ſub nomine placiti eſſent prohibita.

2 In contrarium procedit Cajet. 2. 2. *quæſt.* 122. *art.* 4. §. *ſecundum* ; affirmat namque prohibitionem factam in *ſuprad. c.* 1. de juramentis intelligi debere de ſolis juramentis judicialibus. Et probat ; tum quia interpretatio facienda eſt juxta ſubjectam materiam, quæ erat de judiciis. Tum quia abſurdum eſt affirmare quodlibet juramentum licitum, & honeſtum, eſſe peccatum ; eò quòd in die feſto emittatur, & quodlibet juramentum illicitum duplex peccatum eſſe. Aliud contra religionem juramenti, aliud contra feſti obſervationem. Tum denique, quia ſuperiores rationes Panormit. non urgent. Non prima, dici enim poteſt æquè generalem eſſe prohibitionem juramenti, ac eſt prohibitio placiti, ac proinde comprehendere juramentum tam in cauſa criminali ; quam in civili. Negatur tamen extendi juramentum extrajudiciale ; quia non videtur text. hanc extenſionem expoſtulare. Ad ſecundam conceditur poteſt non fuiſſe neceſſariam illam exceptionem

tionem juramenti pro pace, ſed exempli gratia appoſitam eſſe, ut ſub illa exceptione intelligeretur quodlibet juramentum pium eſſe comprehenſum. Ad tertiam dicitur ſub prohibitione placiti juramentum judiciale prohibitum eſſe, ſed majoris claritatis gratia expreſſum fuiſſe; ſicuti ſub nomine placiti ſententia ad mortem, & ad pœnam comprehenſa erat; nihilominùs tamen expreſſa fuit; quia ut ait *Gloſſa* ibi, illa ſententia maximè prohibetur: ſic dicendum eſt de juramento.

3. Inter has extremas ſententias media via mihi tenenda videtur, cum Suarez *lib. de feſtis, cap.* 30. *numer.* 17. Fagund. *de quinque Eccleſ. præcept. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 29. Affirmo namque non ſolùm juramenta judicialia, ſed etiam extrajudicialia prohiberi, non tamen omnia, ſed ea quibus firmantur contractus, & conventiones ſub nomine mercatus prohibiti. Facta enim prohibitione illorum contractuum meritò prohibetur juramentum quod illis accedit. Quod autem prohibitio juramenti non ſolùm de juramento judiciali, ſed de juramento firmante contractus prohibitos intelligendum ſit, probatur; quia text. æquè prohibet mercatum, & judicium, & ſtatim ſubdit juramenti prohibitionem. Ergo debet intelligi de juramento reſpiciente judicium, & reſpiciente mercatum; quia nulla apparet ratio, ob quam uni potiùs, quàm alteri applicetur. Ex quo fit ſi die feſto contractum aliquem prohibitum illi die facias, & juramentum exprimere, quia duplex peccatum commiſiſti: ſic Fagund. *num.* 30.

4. Adverte tamen quotieſcunque judicium, vel contractus, die feſto celebrari poteſt, & juramentum licitè præſtari. Tum quia eſt eadem ratio; tum quia conceſſo principi, & acceſſoria conceduntur: ſi Suarez & Fagundez *ſuprà.*

Punctum IX.

Utrum quodlibet peccatum mortale ſit ſpecialiter prohibitum in die feſto, ita ut illud committens neceſſariè teneatur in confeſſione explicare circunſtantiam diei feſti?

1 *Affirmant plures.*
2 *Tenenda tamen eſt contraria ſententia.*
3 *An aliqua culpa contra religionem ſaltem committatur? Placet aliquibus committi. Probabilius eſt oppoſitum.*
4 *Satisfit argum. num.* 1. *adductis.*
5 *Non peccas adversùm præceptum ſervandi feſtum, ſi in ludis, & comeſſationibus diem conſumas.*
6 *Ex præcepto ſervandi feſtum non obligaris contritionem, amorem Dei, aliáque opera charitatis exercere, tametſi in peccato exiſtas.*

1. GRaves Doctores affirmant, præcipuè Joan. Med. *Geod. de orat. q.* 10. & 19. Cordub. aliis relatis *in quæſt. lib.* 1. *q.* 6. ubi plures refert Suar. Fagund. Gutier. & alii pro noſtra ſententia referendi, & videtur eſſe aperta ſententia D. Thom. 2. 2. *q.* 122. *art.* 4. *ad* 3. ubi dicit opera ſervilia, & peccata contraria obſervantiæ Sabbati, quatenus impediunt applicationem hominis ad divina, & quia magis impeditur homo à rebus divinis per peccatum, quàm per opus ſervile, magis peccatum huic præcepto contrariatur. Deindè probari poteſt ex *cap. conſideret, de pœnit. diſt.* 5. ubi circumſtantiam temporis explicandam in confeſſione dicit, eſſe, ſi commiſſum peccatum fuit tempore orationi conſtituto, aut in feſtivitate Sanctorum & in tempore jejunii: clariùs *in cap.* 1. *de Feriis*, ubi dicitur omnes dies Dominicos à Veſpera in Veſperam cum omni veneratione decernimus obſervari, & ab omni illicito opere abſtinere. Neque deeſt ratio pro hac ſententia, qua feſtum inſtitutum eſt ad colendum Deum, & honorandum, at peccato maximè inhonoratur. Ergo peccatum contrarium eſt huic præcepto. Et confirmo; quia negari non poteſt ſpecialem repugnantiam cum ratione habere, ut tempus deſtinatum ad laudandum Deum in peccatis inſumas, ſed quod cùm ratione pugnat, peccatum eſt. Ergo eſt ſpeciale peccatum commiſſum in die feſto. Item de loco ad tempus; & de tempore ad locum validum eſt argumentum *leg. fin. ff. ſi certum petatur*, & ibi Doctores *leg. fin. de Triticar.* ſed peccatum commiſſum in loco ſacro eſt ſacrilegium. Ergo etiam commiſſum in tempore ſacro ſacrilegium erit. Deinde peccatum videtur opus ſervile, & conſequenter ſub prohibitione abſtinendi ab operibus ſervilibus contineri; peccator enim efficitur ſervus dæmonis, quia ei quis ſervit, cui obedit, ut dicitur *ad Rom* 6. & 2. *Petri* 2. Ergo peccatum conſtituens ſervum, opus eſt ſervile.

2. Nihilominùs tenenda eſt contraria ſententia his temporibus communior, ſcilicet peccare in die feſto non eſſe ſpecialiter prohibitum hoc præcepto, neque neceſſariò manifeſtandum: ſic Navarr. *in dicto cap. conſideret, de pœnit. diſt.* 5. *in princ. num.* 22. Covarr. *cap. Alma mater*, 1. *part.* §. 5. *num.* 5. & *lib.* 4. *var. cap.* 19. *in fin.* Gutier. *lib.* 1. *canon. quæſt. cap.* 31. *num.* 9. Suar. *t.* 1. *de relig. lib.* 2. *de feſtis, cap.* 18. *num.* 3. Azor. 2. *part. inſtit. moral. lib.* 1. *cap.* 28. *quæſt.* 10. Bonac. *de tertio decal. præcepto, diſp.* 5. *quæſt. unica, part.* 1. *in princ.* & alii plures apud præcitatos Doctores.

Ratio hujus concluſionis eſt: quia materia hujus præcepti, ſeu quod in hoc præcepto mandatur, eſt ſola ceſſatio ab opere ſervili, ſed peccatum de ſe non eſt opus ſervile: quia de ſe non eſt opus mechanicum, & manuale; aliàs, & peccatum intentum dici poſſet opus ſervile. Quod autem peccator per peccatum ſervus dæmonis efficiatur, illa eſt ſervitus metaphorica, & impropriè; ſiquidem propriam libertatem, & dominium propriarum actionum non tollit; non igitur eſt ſufficiens ad conſtituendum opus ſervile. Item malitia adveniens actionibus liberalium artium, quales ſunt legere, docere, ſcribere, non mutat earum naturam. Si igitur ex ſua natura non ſunt opus ſervile, neque ex malitia illis adveniente eſſe poterunt. Deinde opera ſervilia, aut liberalia in die feſto prohibita in aliis diebus profeſtis licent. At peccatum nunquam licet. Ergo peccatum de ſe non eſt hoc præcepto ſpecialiter prohibitum. Denique cultus, qui hoc præcepto mandatur, eſt ſola Miſſæ auditio, & ab opere ſervili ceſſatio; ſed per quodlibet peccatum non impeditur Miſſæ auditio, neque ab opere ſervili ceſſatio. Ergo quodlibet peccatum non eſt contrarium cultui divino mandato. Ergo non pugnat cum hoc præcepto. Fateor tamen contrarium eſſe fini hujus præcepti, qui eſt Deo vacare, & totum illum diem in ipſius honorem tranſigere, cui fini quælibet actio peccaminoſa opponitur. At cùm finis præcepti non cadat ſub præceptum, ut eſt recepta omnium ſententia; efficitur ſanè peccatum non cadere ſub hoc præcepto obſervandi feſta; quia non cadit ſub auditione Miſſæ, nec ſub ceſſatione ab opere ſervili.

3. An autem culpam venialem contra religionem committat peccans in die feſto? Affirmare videtur Caiet. *in ſum. verbo dies feſtus*, Armilla 161. *n.* 23. Suar. *t.* 1. *de relig. lib.* 2. *de feſtis, cap.* 18. *n.* 26. Quia dies feſtus ſanctificatus eſt, & conſecratus ab Eccleſia in divinum cultum. Ergo quodam modo polluitur, & violatur actione peccaminoſa, ſicut aliis peccatis commiſſis in templo, templum Dei violatur. At credo nullum contra religionem peccatum committi, tametſi intra eandem ſpeciem gravius. Priorem partem probo; quia non poteſt eſſe opus contra religionem, peccatum, niſi ex ipſamet religione prohibeatur. At ex religione ſervandi feſta non prohibetur peccatum, quatenus peccatum eſt, ſed ſolùm opus ſervile.

Ergo peccatum quatenus tale, non eſt contra religionem feſti. Adde, ſi contra religionem peccaret, qui die feſto furtum committeret, poſſet tanta eſſe eſſe gravitas furti, ut meritò peccatum mortale contra religionem fieret; quæ enim ratio eſſe poteſt quominus creſcere non poſſit uſque ad mortale talis oppoſitio? Quod autem intra eandem ſpeciem graviùs peccet, qui peccat in die feſto, quàm qui peccat in profeſto clarum eſt, nam hæc gravitas ex multis capit bus conſurgit, quia ex qualitate perſonæ, tum ex cognitione beneficiorum, tum ex circumſtantia loci, tum temporis, &c.

4. Argumenta *num.* 1. adducta non urgent. D. Thom. namque explicari poteſt de contrarietate ad finem præcepti, cui peccatum ſi grave ſit, magis opponitur: quam opus ſervile, non tamen admittenda eſt doctrina de contrarietate formali ad ipſum præceptum ob rationes dictas. Ad *cap. conſideret*, reſpondeo loqui de conſilio, non de præcepto: ſic explicat Gutier. *dict. cap.* 31. *num.* Suar. *cap.* 18. *num.* 17. Navar. *in dicto cap. conſideret*, *num.* 32. & alii paſſim. Adde circunſtantiam temporis ſæpè efficere poſſe circunſtantiam neceſſariò confitendam, vel ratione ſcandali, vel ratione contemptus, vel ſi opus ipſum, quo peccatur, ſervile ſit. Ad textum *in cap.* 1. *de Feriis*, dico tibi non eſſe ſermonem de opere illicito utcumque; ſed in tali materia, quæ obſervationem feſti violet. Ad rationem concedo feſtum inſtitutum eſſe ad Deum colendum; non quibuſcunque mediis ex præcepto, ſed ſolùm duobus, ſcilicet auditione Miſſæ, & ceſſatione ab opere. Peccatum ergo etſi fini honorandi Deum opponatur, quia tamen mediis præceptis non opponitur, ideò non eſt contrarium formaliter huic præcepto. Ad confirmationem nego ſpecialem repugnantiam oppoſitam religioni habere cum ratione peccatum commiſſum in die feſto, potiùs quàm in die profeſto, concedo tamen habere ſpecialem, ſeu majorem repugnantiam oppoſitam illi virtuti adversùs quam peccatum eſt. Ad ſecundam confirmationem concedo de loco ad tempus validum eſſe argumentum in iis, quæ in utroque prohibentur: at ſicut non omnia peccata facta in die feſto ſunt prohibita, ſed peccata quæ ſunt opera ſervilia, ſic neque omnia peccata in loco ſacro prohibentur, ſed quæ immunitati illius loci obſtant. Ad tertiam confirmationem jam dictum eſt peccatum impropriè dici opus ſervile, hoc autem præcepto opus ſervile proprium, quale eſt corporale, manuale, mechanicum prohibetur, non tamen opus ſervile ſpirituale, improprium, & metaphoricum, quale eſt peccatum.

5. Ex hac doctrina infertur, primò te non peccare adverſus hoc præceptum, tametſi totum diem feſtivum in ludis, comeſſationibus, & in ebrietatibus conſumas, modò rem ſacram audias, & ab opere ſervili abſtineas; quia aliæ pravæ actiones non ſunt magis in die feſto, quàm in profeſto prohibitæ. Neque obſtat D. Auguſt. *lib. de decem chordis*, *cap.* 3. ubi ſic ait: Meliùs faceret Judæus in Sabbato in agro ſuo aliquid utile, quàm ſi in theatro ſeditioſus exiſteret, & meliùs fœminæ eorum in die Sabbati lanam facerent, quàm quòd tota die næomeniis impudicis ſaltarent. Ergo majus peccatum eſt ludis, comeſſationibus, aliiſque pravis actionibus vacare, quàm operi ſervili inhærere. Non, inquam obſtat. Fateor namque minus malum eſſe ſervilia opera facere, quàm actiones relatas ab Auguſt. exercere, ſed nego eſſe minus malum adverſus religionem debitam diei feſto; quia aliarum actionum ceſſatio ex religione non debetur; non enim diei feſto debetur abſtinentia illarum actionum, ſed aliundè provenit obligatio. At abſtinentia ab opere ſervili diei feſto, ejúſque ſanctificationi debetur; eáque de cauſa adverſus obſervationem feſtorum majus malum eſt operi ſervili inhærere, quàm aliis pravis actionibus incumbere, tametſi ſecundùm ſe minus malum ſit. Navarr. *cap.* 6. *num.* 10. Azor. 2. *part. lib.* 1. *cap.* 38. *quæſt.* 10. Suar. *lib.* 2. *de feſtis*, *cap.* 18. *n.* 2. *& ſeqq.* Bonac. *diſp.* 5. *de tertio decal. præcepto. q. unica*, *p.* 2. *num.* 4. Fagund. *lib.* 1. *de quinque Eccl. præceptis*, *cap. ult. num.* 30. & alii apud ipſos.

6. Infertur ſecundò te obligatum non eſſe ex præcepto ſervandi feſta, contritionem, amorem Dei ſuper omnia, aliáque pietatis opera exercere; tametſi in peccato exiſtas. Quia ut dictum eſt *punct.* 4. ex nullo jure habetur te diebus feſtis obligatum eſſe alio cultu honorare Deum, quàm auditione Miſſæ, & ceſſatione ab operibus ſervilibus, ſed hæc ſufficienter fieri poſſunt, tametſi in peccato exiſtas, neque contritionem habeas, aliáve opera pietatis exerceas. Ergo ab illa exercenda non teneris: ſic Doctores *num. præcedenti relati.*

Punctum X.

Quæ cauſæ excuſent ab hujus præcepti obſervatione.

1 *Expenduntur opera, quæ ob religionem excuſantur, tametſi aliàs ſervilia eſſent.*
2 *Ex cauſa pietatis qui excuſentur.*
3 *Expenduntur qui ſint excuſati ex cauſa neceſſitatis publicæ, vel privatæ, propriæ, vel alienæ.*
4 *Supradictæ cauſæ religionis, pietatis, & neceſſitatis debent eſſe moraliter certæ, ut excuſent.*
5 *Qui excuſentur ex diſpenſatione, & qui poſſunt diſpenſare.*

1. VAriæ ſunt cauſæ excuſantes *ad* 4. *capita*, eas reducere poſſumus, religionem ſcilicet, pietatem, neceſſitatem, & diſpenſationem. Et cauſa religionis excuſantur opera divino cultui ſervientia; hæc autem ſunt in triplici differentia, quædam per ſe divino cultui inſerviunt, alia præparant ad illum, alia remotè, & per accidens conducunt. Quæ per ſe divino cultui inſerviunt, licita ſunt; quia tunc dici non poſſunt propriè ſervilia, cùm per illa non hominibus, ſed Deo ſerviatur. Unde licitum eſt deferre crucem, organa, & cymbala pulſare, aliiſque muſicis inſtrumentis uti: ſic omnes Doctores. Quæ verò præparant divinum cultum non debent fieri die feſto, ſi ante præveniri poſſunt; quia ſunt actiones de ſe communes hominum ſervitio. At ſi ex induſtria in die feſto fiant, non videntur culpam venialem excedere ſecluſo contemptu, aliiſque circunſtantiis extrinſecis. Quia hujuſmodi actiones ex conjunctione divini cultus amittunt maxima ex parte rationem ſervitutis; eáque de cauſa earum labor ſolùm culpam venialem conſtituit: ſic Caiet. *in ſum. verbo feſtorum violatio*, *& 2. 2. quæſt.* 122. *art.* 4. Suar. *t.* 2. *de relig. lib.* 2. *de feſtis*, *cap.* 21. *num.* 11. Azor. 2. *p. inſtit. moral. lib.* 1. *cap.* 28. *quæſt.* 5. Fagundez *lib.* 1. *de quinque Eccleſ. præcept. cap.* 14. *numer.* 4. Bonac. *diſput.* 5. *de tertio decal. præcept. quæſt. unica*, *p.* 3. *num.* 6. & alii. Ex qua doctrina ferè omnes relati Doctores inferunt ſolùm culpam venialem eſſe abſque rationabili cauſa die feſto panes azimos coquere, templum verrere, parietes illius tapetibus ornare, tabulatum facere in templo à ſolemnitate petitum, publicas vias mundare, ſi futura eſt proceſſio, & alia ejuſmodi, quia hæc ob conjunctionem divini cultus levis materia reputantur. Dixi ſi abſque rationabili cauſa fiant die feſto, cùm poſſint die profeſto præveniri: nam ſi aliqua cauſa rationabilis intercedit, qualis eſt ſi die profeſto non commodè reperiantur, quia hæc opera præſtent, vel paramenta non fuerunt commodo tempore ſubminiſtrata, vel Sacriſta oblitus eſt prævenire, tunc ceſſet omnis culpa: ſic Bonac. Azor. Fagundez, Suar. locis citatis

Alia

Alia verò opera divino cultui remotè, & per accidens conducentia nequaquam licent die festo; quia hæc indifferentia sunt, ut cultui divino, & hominum corporali servitio inserviant; ac proindè solùm ex relatione operantis, & non ex se divinum cultum spectant; eaque de causa per se servilia sunt & illicita, sic Suar. *dict. cap.* 21. *num.* 12. Navarr. *cap.* 13. *numer.* 4. Fagundez *lib.* 1. *de quinque Eccles. præcept. cap.* 14. *numer.* 6. Bonac. *disputat.* 5. *de tertio decal. præcept. quæst. unic. part.* 3. *numer.* 6. Reginald. *praxi, lib.* 19. *numer.* 48. & alii apud ipsos. Quapropter, non licet colere agros Ecclesiæ, portare lapides ad illius ædificium, illam construere; nisi fortè Ecclesia ita indigeat his subsidiis, ut absque illis gravem jacturam patiatur, vel Episcopus ob pietatem licentiam laborandi concedat: sic Azor. 1. *part. instit. moral. cap.* 28. *quæst.* 4. §. *tertio*, Fagund. Bonac. Suar. & alii *suprà*.

2. Ex causa pietatis excusantur sepelientes mortuos, curantes infirmos, & quæcumque alia opera de se pia exercentes. Quia hæc est pia necessitas quocunque tempore permissa. At nequaquam excusantur, qui ut faveant loco publico, vel pio laborant; non enim licet congerere ligna, & lapides pro loco publico, & pro ædificando, vias publicas pro viatoribus sternere, quia hæc omnia per se sunt servilia, & solùm ex intentione operantis sunt pia, & religiosa, quæ intentio non sufficit ad honestandam actionem. Aliàs liceret cuilibet laborare die festo, ut ex lucro acquisito eleemosynam pauperibus erogaret, quod non est dicendum; quia opera præcepta postponenda non sunt supererogatoriis? sic Eman. Rodrig. *sum. cap.* 121. *num.* 1. *&* 2. Bonac. *dict. part.* 3. *n.* 7. & consentiunt Navarr. Reginald. Caiet. & alii *num. præcedenti relati*, Tametsi Eman. Sà *verbo festum, num.* 6. *in edit. complet.* contrarium videtur sentire. Inquit enim, excusantur laborantes pro loco pio, & publico. Sed est intelligendum, si tali labore graviter indiget locus pius, aut publicus, aut dispensatio Prælati accedit, quæ facilè est concedenda.

3. Ex causa necessitatis tam privatæ, quam publicæ, tam propriæ, quàm alienæ plures excusantur. Quia Ecclesia non intendit cum tanto detrimento legum suarum observationem: sic Doctores omnes in seqq. referendi.

Ex hoc ergo capite excusantur. Primò parantes ea, quæ ad cibum, & potum deserviunt, tametsi superflua sint & potiùs ad delectationem, quàm ad substentationem deserviant: ita D. Thom. *communiter receptus*, 2. 2. *quæst.* 123. *artic.* 4. *ad* 4. consuetudine namque hoc jam est introductum; sicut extensum est ad actionem colligendi fructus eodem die, ut saniores, & integriores sint, & ad actionem occidendi, & excoriandi animalia, præcipuè si ratio aliqua necessitatis, vel utilitatis intercedit, qualis est cibaria non esse ita suavia, si alio die disponantur: sic Suar. *t.* 2. *de relig. lib.* 2. *de festis, cap.* 21. *num.* 4. Bonac. *disput.* 5. *de tertio decal. præcepto, quæst. unica, part.* 3. *numer.* 9. Secundò, excusantur coquentes panem, si plures festivitates concurrant; quia regulariter in extremis urget necessitas coquendi. Tum quia panis coctus non est sufficiens, tum quia non est satis aptus; Azor. 2. *part. lib.* 1. *cap.* 27. *quæst.* 2. Tertiò, excusantur curam habentes molendini aqua, vel vento agitati; quia parvum, vel nullum laborem habent. At si fiat alio instrumento, vulgo ataona, quia gravem laborem continet, nequaquam licet, nisi aliqua necessitas gravis urgeat: sic Eman. Rodrig. *sum. cap.* 121. *num.* 4. Bonacin. *disput.* 5. *de tertio decal. præcept. quæst. unica, part.* 5. *num.* 9. Quartò, excusantur Chirurgi, Medici, Pharmacopolæ medicinas die festo parantes salus infirmorum pro illo die necessarias; alias autem nequaquam licèt; quia illorum nulla est necessitas: sic relato Soto, & Satyro, tradit Bonacin. *num.* 10. Suarez *cap.* 21. *num.* 7. Azor. *cap.* 27. *quæst.* 2. Quintò, excusantur agricolæ, quin ingruente pluvia laborant, ut segetes tueantur, vel qui ob venti commoditatem purgant triticum in area, aut fructus colligunt, aliter periculum timentes; quare regulariter tempore messis, vel vindemiarum datur sufficiens causa laborandi saltem cum dispensatione; quia regulariter est periculum adversi temporis, & gravis damni, Suar. Bonacin. Azor. *supr* 4. Fagundez *lib.* 1. *de quinque Eccles. præcept. cap.* 14. *num.* 11. Sextò excusantur, qui ni laborent die festo non possunt se, suámque familiam sufficienter substentare, sed non debent laborem prærogare ultra id quod sibi necessarium est; insupérque debent audire Missam, & vitare scandalum, quare non publicè, sed secretò labori incumbant, Azor. 2. *part. lib.* 1. *cap.* 18. *quæst.* 4. Suar. *lib.* 2. *de festis, cap.* 32. *num.* 2. Tolet. *lib.* 4. *sum. cap.* 25. *numer.* 3. Fagundez *de quinque Eccles. præcept. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 7. Bonacin. *disput.* 5. *de tertio decal. præcept. quæst. unica, part.* 3. *num.* 17. Septimò, excusantur regulariter filij, servi, aliæque personæ subjectæ, quæ à Domino compelluntur laborare; quia si ei non obediant, grave damnum patientur; quia vel domo expellentur, nec facilè inveniunt, cui inserviant, vel Dominum infestum habebunt, vel solutio debiti salarii differretur, aut non obtinebitur, & alia hujusmodi, quæ gravia reputantur; sic Navarr. *cap.* 13. *num.* 7. Azor. *cap.* 28. *quæst.* 5. Fagund. *lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 9. *&* 12. Bonacin. *part.* 3. *num.* 16. Suar. *cap.* 32. *num.* 4. At est advertendum, ne in contemptum festi compellantur laborare; quia tunc mors potiùs subeunda esset, quàm iniquis mandatis obedire: sic *præcitati Doctores*. Octavò, excusantur coquentes lateres, regulas, vitrum, aliásque similes actiones præstantes, quæ sine gravi jactura omitti non possunt, & in diem profestum differri: sic Suar. *cap.* 32. *num.* 3. *&* 4. Navarr. *cap.* 13. *num.* 7. Fagundez *lib.* 1. *de quinque Eccles. præcept. cap.* 24. *num.* 15. Bonacin. *de tertio decal. præcepto, disput.* 5. *quæst. unica, part.* 3. *num.* 13. Nonò, excusantur ob necessitatem publicam die festo laborantes; si enim propria necessitas laborem honestat, à fortiori publica honestate debet, quæ particulari præferenda est, sic excusantur reficientes pontes, fontes, vias publicas, quæ sine gravi jactura boni communis differri non possunt. Item remigantes die festo, iter facientes onustis mulis, quando sine gravi incommodo, vel proprio, vel alieno cessare non possunt. Suar. *cap.* 32. *num.* 4. *&* 5. Fagundez *cap.* 14. *num.* 23. Bonacin. *part.* 3. *numer.* 12. Azor. 2. *t. lib.* 1. *cap.* 28. *quæst.* 4. *&* 5. Extendunt tamen Suar. Azor. & Fagund. supradictam ad laborantes in occasione alicujus lætitiæ publicæ, parantes vestes, struentes tabulata, portantes arma, fabricantes instrumenta lætitiæ, quando alio tempore profesto præveniri non possunt, quia hæc signa communia lætitiæ sunt reipublicæ necessaria. Decimò, excusantur piscantes quoddam genus piscium, quod uno tempore determinato apparet, & statim discedit, cujusmodi sunt, Tumni, aletiæ, sardæ, &c. quia hujusmodi capturæ amissio reputatur grave damnum, & ita hæc piscatio à jure conceditur, *in cap. licèt de Feriis*, exceptis majoribus festivitatibus, Natalis Domini, Epiphaniæ, Paschæ, Ascensionis, & Pentecostes; sic Navarr. *dict. cap.* 13. *num.* 9. Fagundez *lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 13. Bonacin. *disput.* 5. *de tertio decal. præcepto, quæst. unica, part.* 3. *num.* 15. Azor. 2. *t. instit. moral. lib.* 1. *cap.* 28. *quæst.* 11. & alii. Extendunt tamen supradictam doctrinam aliqui ad quemlibet laborem necessarium, ne lucrum aliquod grave amittatur; quia illa amissio reputatur damnum, ac proindè jam urget necessitas: sic indicare videtur Bonac. *loco allegato*. At omnino talis extensio repellenda est; aliàs

nulla eſſet obligatio ſervandi feſtos, ſiquidem cuilibet videri poſſet, non parum lucri amitteret non laborando, aut enim tale lucrum eſt neceſſarium ad alicujus ſuſtentationem determinatè, vel non ? Si non eſt neceſſarium non eſt cauſa ſufficienter laborem honeſtans, quia obſervans feſta & lucrum non acquirens non gravatur ; ſecus verò ſi cogeretur ea, quæ jam habet amittere, aut gravem neceſſitatem ob amiſſionem lucri pati : ſic Suar. *tit. 1. de relig. lib. 2. de feſtis, cap. 33. num. 9.* Neque obſtat ſupradictum *cap. licet, de Feriis*, ubi ob lucrum acquirendum datur facultas piſcandi ; quia inde optimè colligitur ſine tali facultate non fore licitum. Deindè illa piſcatio non cedit in utilitatem privatam tantùm, ſed potiùs communem ; ac proindè ob reipublicæ neceſſitatem, & bonum illius talis facultas conceditur, quæ ad alios caſus diſſimiles extendi non debet. Undecimò, excuſatur laborans ob vitandum aliquod peccatum, qui enim timeret probabiliter otium ſibi fore occaſionem peccandi, aliquantulum laborare poſſet : ſic Eman. Sà, *in utraque edit. num. 6.* quia tunc adeſt neceſſitas ſpiritualis, quæ efficaciùs excuſat, quàm corporalis. At rarò exiſtimo ſervile opus medium eſſe neceſſarium ad vitandum periculum peccandi : ſiquidem lectione, oratione, ſcriptura, aliáque recreatione honeſta vitari poteſt æquè, ac opere ſervili peccati periculum.

4. Adverto tamen ſupradictas cauſas religionis, pietatis, & neceſſitatis excuſantes laborem in die feſto debere eſſe moraliter certas, & indubitatas. Nam cùm præceptum ſervandi feſta certum ſit, certa debet eſſe cauſa illius obligationem tollens : ſic Navarr. *cap. 13. num. 16.* Reginald. *prax. lib. 19. num. 50.* Suarez *cap. 32. num. 3. & 4.* Bonac. *part. 3. num. 14.* Fagundez *lib. 1. cap. 14. num. 26.*

5. Ex ultimo capite diſpenſationis excuſantur ij, quibuſcum Prælatus diſpenſat. Pro cujus explicatione notandum eſt feſta eſſe in duplici differentia. Alia ſunt ex jure communi, alia ex conſtitutione Synodali. In feſtis Synodalibus, ſi Epiſcopus, vel ejus Vicarius abſque legitima cauſa diſpenſationem concedant, valet diſpenſatio ; ſecus verò in feſtis jure communi obſervandis, ut latè diximus *tit. de legib. diſputat. de diſpenſat.* Cauſa autem ſufficiens, ut Prælatus in iis diſpenſet arbitrio prudentis relinquitur ; ſi enim diſpenſatio generaliter eſt concedenda, cauſa communis adeſſe debet, at ſi aliquibus perſonis tantùm, cauſa ſpecialis ſufficit, hæc autem ad pietatem, vel ad neceſſitatem reducenda eſt. Poteſt enim Epiſcopus, ut promoveatur aliquod opus pium, facultatem concedere tali ; vel tali die laborandi, tibi autem ſpecialiter concedere poteſt, ut aliquam jacturam evites, quæ licèt gravis non ſit, & quæ ſe ſola abſque diſpenſatione excuſaret, ac præbet ſufficientem occaſionem diſpenſandi. Sub nomine Epiſcopi comprehendo quemcunquo habentem juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, Abbates exemptos, Capitulum ſede vacante, Superiores religioſorum comparatione ſuorum ſubditorum *Gloſſa. in cap. quemquam, de uſuris, in 6. verbo loci ordinario*, Azor. *2. p. inſtit. mor. lib. 2. cap. 28. q. 5.* Fagund. *lib. 1. cap. 14. n. 28.* De parocho autem dicendum eſt ex recepta conſuetudine hac poteſtate diſpenſandi gaudere, quoties Epiſcopus adiri nequit, ne fideles remedio deſtituantur : ſic aliis relatis docent Azor. *cap. 28. quæſt. 6.* Suar. *cap. 33. num. 2.* Fagund. *num. 27.* Bonac. *part. 3. in fine.*

TRACTA

TRACTATUS X.

RELIGIONIS,

ET

DISPUTATIO UNICA,

De Decimis, Primitiis, & Oblationibus.

PROOEMIUM.

CONSTANS esse debet solutionem decimarum, primitiarum, & oblationum, tum actum religionis esse, tum actum justitiæ. Est actus religionis, quatenus fit Ecclesiæ ministris in recognitionem divini dominij, & supremæ excellentiæ. Solutione namque decimarum, & oblationum recognoscimus omnes illos fructus à Deo accepisse, Deúmque esse illorum authorem. Est actus justitiæ, quatenus fit in sustentationem ministrorum Ecclesiæ debitam. Ministri enim Ecclesiæ nobis spiritualia ministrant, & pro nobis laborant. Debemus ergo illis tempo alia suppeditare. Nam qui altari servit, de altari vivere debet. Hic tractatus unica disputatione absolvitur, in qua explicabimus, qua ratione decimæ, primitiæ, & oblationes debeantur, & cui, & à quibus, & ex quibus rebus, & sub qua pœna.

PUNCTUM I.

Quid sit decima, quotuplex, & quo jure solvenda.

1 *Definitur decima.*
2 *Triplex est decima, juxta triplicem differentiam fructuum.*
3 *Jure divino decimam esse debitam plures affirmant.*
4 *Probabilius est hanc quotam solo jure Ecclesiastico deberi, tametsi jure divino, & naturali debeatur ministris congrua sustentatio.*
5 *Quibus mota fuerit Ecclesia ad imponendam hanc quotam.*

1. NUMERATIS fructibus decima pars ministris Ecclesiæ applicatur, & hæc vocatur decima; quia est decima pars fructuum: sic Azor. 1. *p. instit. moral lib. 7. cap. 34. quæst. 1.* Lessius *de justit. lib. 2. cap. 39. dub. 1.* Fagund. *de quinque Eccles. præcept. tract. ult. lib. 1. cap. 1.* Suar. *tom. 1. de relig. tract. 2. lib. 1. c. 9. & seqq.* Bonac. *disp. ult. de præcept. Eccles. quæst. 5. p. 1.* & alii referendi.

2. Cùm autem fructus sint in triplici differentia, alii sunt prædiales, quia à prædio proficiscuntur; alii personales, quia à persona ipsa, & propria industria ortum habent. Alii verò, qui partim à persona, partim à rebus ipsis habentur: ideò communiter triplex decima à Doctoribus constituitur. Prima vocatur prædialis ex fructibus agrorum, arborum, piscinarum, molendinorum, locationum ædium, &c. Secunda personalis, quia debetur ex fructibus provenientibus ab industria personæ, ut ex negotiationis lucro, ex mercatura, venatione, piscatione, ludo, bello, &c. Tertia mixta, quia ex fructibus acquisitis, partim industria, partim ex prædio provenit, ut sunt fructus animalium, lana, lac, caseus, butirum, &c. Hi enim fructus, tum ex pascuis, tum ex animalibus interveniente hominum industria in eorum sustentatione pascuntur, ea de causa mixti vocantur: ita communiter Doctores. Hostiens. *in princ. hujus materiæ*, Navarr. *cons. 1. de Decimis*, Lessius *lib. 2. cap. 39. dub. 3. n. 12.* Suar. *verò tract. 2. lib. 1. cap. 9. cum aliis, num. 4.* sub decima prædiali mixtam comprehendi posse arbitratur; quia licèt majorem industriam, & custodiam requirant animalia, quàm agri, & vineæ, ut ex ipsis fructus percipiantur. Hoc non obest, quominus inter prædiales possint computari: licèt enim major industria requiratur in percipiendis fructibus segetum, quàm arborum; sub eadem tamen divisione utraque decima comprehenditur: ita similiter dici poterat de fructibus animalium, & agrorum. Sed quidquid sit de hac quæstione nominis; certum est de omnibus rebus, tam quæ proveniunt ex prædiis, ex agris, & hortis, quàm quæ proveniunt ex animalibus, & ex industria, decimas deberi, nisi aliud consuetudine præscriptum sit, ut constat ex *cap. non est, cap. ad Apostolicæ, & cap. ex transmissa, cap. pastoralis, de Decimis*, & ibi Doctores. Quæ omnia latiùs in seqq. explicabimus.

3. Difficultas est inter Doctores, Theologos, Canonistas quo in jure decima debeatur. An jure divino, vel tantùm Ecclesiastico? Et quidem certum est tempore legis scriptæ jure divino deberi decimas prædiales, & mixtas, hoc est ex fructibus terræ, & animalium, uti constat, ex *cap. 22. & 25. Exodi*, & præcipuè ex *cap. 57. Levitici.* Personales autem debitæ non erant, quia nullum verbum apparet in his capitibus,

ex quo poſſit clarè colligi debitas eſſe, ita Soto *lib. 9. de juſtit. quæſt. 4. art. 2.* Covarr. *lib. 2. var. cap. 17. n. 5. & ſeq.* Suar. cum aliis *lib. 1. cap 9. num. 6.* Tempore verò præſenti legis gratiæ affirmant Innocent. *in cap. ult. de Paræiis*, & in Rub. *de Decimis*, Gloſſ. *in cap. 1. de Decimis*, *in 6. & 16. quæſt. 7.* Andreas *Hiſp. de Decimis*, §. 2. Rebuff. *in tract. de Decimis, quæſt. 1. num. 9. & 10.* Hoſtienſ. *in ſum. tit. de Decimis*, & alii, quos recenſet Covar. *lib. 1. cap. 17.* præceptum ſolvendi decimas præcipuè prædiales eſſe de jure divino à Chriſto Domino tradito: perſonales verò decimas multi ex iis tenent ſolùm jure Eccleſiaſtico. Fundamentum hujus ſententiæ ſumitur ex variis decretis Pontificum, titulo de Decimis: ubi affirmare videtur Pontifex decimas debitas eſſe jure divino, præcipuè *cap. tua nobis*, ubi ait Pontifex. Decimæ quas Deus in ſignum univerſalis dominii ſibi reddi præcipit, & *cap. Parochianos*: ibi, cùm decimæ non ab homine, ſed à Deo ſint inſtitutæ, tanquam debitum exigi poſſunt, ſimilia habentur, *cap. decimas, ult. 16. q. 1. & cap. majores, cap. quinque, quæſt. 7.*

4. Nihilominùs contraria ſententia tanquam vera omnino tenenda eſt, ſcilicet ex jure divino, naturali, aut poſitivo non debere miniſtris Eccleſiæ decimas, ſed ſolùm jure Eccleſiaſtico; deberi tamen ex jure divino, & naturali ſuſtentationem. Hanc ſententiam defendunt communiter Theologi. Sotus *l. 9. de juſt. q. 4. art. 1.* Navar. *cap. 21. num. 28* Covar. *lib. 1. var. cap. 17. à princ.* Valent. 2. 2. *diſp. 6. quæſt. 5. p. 1.* Gutierr. *lib. 2. canon. qq. cap. 21. num. 8.* Leſſius *lib. 2. cap. 39. dub. 1. num. 6.* Suar. cum aliis *tract. 2. lib. 1. cap. 10. num. 3.* Bonac. *de quinto Eccleſ. præcepto, diſput. ultim. quæſt. unica, p. 1. num. 3.* Fagund. *tract. de 5. Eccleſ. præcepto, lib. 1. cap. 1. num. 3.* Concluſio habet duas partes. Prima, ſolo jure Eccleſiaſtico deberi decimas. Secunda, ſuſtentationem miniſtri Eccleſiæ deberi jure naturali. Et hæc ſecunda pars non indiget probatione. Eſt enim manifeſtum fideles teneri alere miniſtros Eccleſiæ; ſiquidem eis inſerviunt: dignus eſt enim operarius mercede ſua. Prima verò pars, ſcilicet ex jure naturali, nec poſitivo non deberi decimas, ſed ſolùm Eccleſiaſtico, ſic probatur; quia recta ratio ſolùm dictat ſuſtentationem debitam eſſe miniſtris, qui nobis in rebus ſpiritualibus inſerviunt: quòd autem hæc ſuſtentatio ſit per applicationem decimæ partis fructuum, potiùs quàm octavæ, vel duodecimæ, nulla ratione poteſt affirmari eſſe de jure naturæ. Item in lege naturæ nulla fuit obligatio ſolvendi decimas, ut tradunt D. Thom. 2. 2. *quæſt. 87. art. 1. ad 2.* Nam licèt Abrahamus obtulerit Melchiſedech decimas 14. *Gen.* non conſtat ex obligatione feciſſe, ſed in gratiarum actionem pro victoria obtenta: ſimiliter etiam Jacob *Geneſ. 28.* Deo promiſit cunctorum, quæ ipſi dederit Deus, decimas oblaturus, cum ergo ex voto ſe intendat obligare, non videtur obligatus eſſe ex præcepto divino. Efficitur ergo jure divino naturali non deberi. Ex qua ratione infertur à fortiori non deberi decimas perſonales jure divino naturali. Nam tempore legis naturæ nunquam ſolutæ fuerunt, neque ratio dictat ex iis fructibus decimam partem deberi. Quod autem neque jure divino poſitivo debeantur, ſic probo. Quia nullibi à Chriſto Domino reperimus hoc præceptum latum de ſolvenda decima parte fructuum. Nam Paulus, & Evangeliſtæ ſolùm affirmant miniſtros Eccleſiæ ex altari vivere debere, & qui nobis ſpiritualia miniſtrant, jure carnalia deberi, non tamen unquam aſſignarunt deberi illam decimam partem, lex verò antiqua de decimis, & generaliter omnia præcepta tam ceremonialia, quàm judicialia illius legis data populo illi Iſraëlitico, cùm fuerint ad tempus, quouſque veniret ſemen, id eſt Chriſtus, ut ait *Paul. ad Galat. 3.* veniente Chriſto ceſſarunt. Ergo ex illis ſumi non poteſt argumentum in lege gratiæ tale præceptum eſſe: præcipuè cum ait D. Thom. 1. 2. *quæſt. 108. art. 1. & 2.* & communiter Doctores, nullum eſt præceptum divinum, judiciale, vel ceremoniale, à Chriſto Domino traditum, niſi illorum, quæ pertinent ad fidem, Sacramenta, & ſacrificia. Adde ſæpè Eccleſiam eximere aliquos ab obligatione ſolvendi decimas perſonales & prædiales, quæ conſuetudine introduci poſſe hanc exemptionem, ut habetur *cap. in aliquibus 32. §. fin. de Decimis.* Non ergo debentur jure divino: aliàs nulla conſuetudo prævaleret, neque Pontifex ita facilè diſpenſaret. Efficitur ergo ſolùm jure Eccleſiaſtico decimas deberi. Deberi autem jure Eccleſiaſtico conſtat, ex decretis adductis in prima ſententia, & ex aliis quæ videri poſſunt *tit. de Decimis, & in decreto. 16. quæſt. 1.* Quapropter Concil. Trid. *ſeſſ. 23. cap. 12.* mandat excommunicari eos, qui decimas ſubtrahunt, aut impediunt, neque ab hoc crimine, niſi plena reſtitutione ſecuta abſolvi, quod intelligit Navar. *c. 22. num. 32.* & Leſſius *dub. 1. num. 3.* de iis, qui ante mortem, vel ante tempus, quo tenentur Euchariſtiam ſumere, reſtituere poſſunt: ij enim niſi priùs reſtituant decimas debitas, abſolvi non poſſunt.

5. Motiva autem, quæ Eccleſia habuit ad imponendam hanc quotam fuit primò ad imitationem legis ſcripturæ, in qua erat divinum præceptum de ſolvenda decima; eáque de cauſa dicuntur decimæ jure divino deberi; quæ debentur ex conſtitutione Eccleſiæ lata ad imitationem juris divini antiqui: & quia debentur ut res ſacræ, & ſacris miniſtris deputatæ dicuntur juris divini, ſicut res aliæ religioſæ, quæ à communi uſu ſeparantur, juris divini ſunt; per quæ ſolvuntur fundamenta primæ ſententiæ. Secundò, movetur Eccleſia ad imponendam hanc quotam, ne fideles minus gratos ſe oſtenderent, quàm juſti legis naturæ, & ſcriptæ, qui decimas ex fructibus, quos poſſidebant, obtulerunt; imò potiùs gratiores; quia majora beneficia accipiunt à miniſtris Eccleſiæ: quæ fuit cauſa aſſignandi perſonales; licèt in lege naturæ, & ſcriptæ non deberentur, & præcipuè quia multæ familiæ, & civitates, ac reſpublicæ nullum agrum habent, ex quo decimas ſolvere poſſint: in lege verò veteri nulla erat familia; quæ agrum non haberet, ex quo decimam ſolveret. Conveniens ergo fuit hanc quotam aſſignare, ut ſic ad ſuſtentationem miniſtrorum omnes concurrerent: alias rationes addunt Leſſius *cap. 39. dub. 2.* & Suar. *cap. 11.*

Punctum II.

Utrum ex præcepto ſolvendi decimas habeant miniſtri Eccleſiæ dominium in decimam partem fructuum, antequam ſeparetur à cumulo.

1 *Prima ſententia negat habere dominium.*
2 *Secunda ſententia affirmat dominium directum habere.*
3 *Ante traditionem, non habet Eccleſia jus plenum, & perfectum in illa decima parte.*
4 *Eccleſia habet jus utile in illa decima parte fructuum.*
5 *Parochianus habet dominium, proprium, & directum omnium fructuum.*
6 *Si à parochiano furentur fructus, adhuc probabilius eſt Eccleſiam decimam debere reddere raptore non reſtituente.*
7 *Emens fructus indecimatos bona fide tenetur, cum ei conſtat Eccleſiæ partem decimam reddere, & poterit adverſus venditorem de pretio agere.*
8 *Eccleſia poteſt compellere vendentem fructus indecimatos ad ſolutionem decimæ, tametſi emens ſubeat obligationem decimandi.*
9 *Impediens à venatione, piſcatione, aut ſegetes comburens decimam non debet.*

10 *Non ſolvens decimam, cùm tenentur, peccat contra religionem, & juſtitiam.*

1. IN hac re eſt prima ſententia affirmans Eccleſiam non habere dominium in decimam partem fructuum, antequam à cumulo ſeparetur, illíque aliquo modo tradatur: ita Gloſſa *cap. moderamine, verbo ſibi vendicent. 16. quæſt. 1* Federic. Senenſ. *conſtit. 74.* Rebuff. *tract. de Decimis, quæſt. 3. numer. 16. & 17. & quæſt. 9. num. 4.* Bonac. *diſput. ult. de quinto Eccleſ. præcepto, quæſt. 3. part. 1. in fine.* Alexand. Moneta *tract. de Decimis, cap. 8. num. 35.* Ratio eſt primò, quia tempore legis antiquæ, fideles non amittebant dominium decimarum, quouſque traderent, ſed abſolutè ſub ejus erant poteſtate, ſuæque dicebantur, ut conſtat *Exod. 22.* dicitur enim: decimas tuas, & primitias tuas non tardabis reddere, & ſi in aliquo loco dicitur decimas eſſe Dei, eſſéque Eccleſiæ, id certè poteſt intelligi, quia ſpeciali titulo eas ad ſuum cultum reſervavit; ſicut etiam dicuntur primitiæ, & oblationes, ac primogenita eſſe Dei, cùm tamen illorum non habeant miniſtri Eccleſiæ verum dominium. Secundò, Rex non habet dominium tributorum, quæ ſibi debentur, quouſque aliquo modo ei tradantur, ſed decimæ vocantur tributa, & cum tributis comparántur *cap. decimæ 19. quæſt. 1. & cap. tua nobis, de Decimis.* Ergo. Tertiò, quia ſi dominium haberet, poſſet parochus propria authoritate decimas recuperare, quod non eſt dicendum. Antecedens probatur de eo, qui injuſtè rem alterius uſurpat, poſſet dominus eam quomodocunque defendere.

2. Secunda ſententia per oppoſitum extremum affirmat ex hoc præcepto ſolvendi decimas habere Eccleſiam dominium directum ante ſeparationem in illam partem fructuum, quæ debetur, tenerique debitorem decimam ſolvere, tanquam poſſeſſorem rei alienæ, ita Panormit. *cap. tua nobis, de Decimis, n. 11. & cap. commiſſum, eod. tis. n. 6.* adducítque plures pro ſua ſententia, pro qua ex parte videtur eſſe Leonard. Leſſius *lib. 1. cap. 29. dub. 3. num. 17.* & Suar. *lib. 1. cap. 36. num. 8. & ſeq.* Fagund. *de quinto Eccleſiæ præcepto, lib. 1. cap. 6. num. 3. fine.* Præcipuum fundamentum eſt, quia *in cap. tua nobis, & aliùs capitib.* decimæ vocantur eſſe Eccleſiæ. Sed hoc argumentum non eſt efficax, cùm etiam primitiæ, & alia multa dicantur eſſe Dei, & Eccleſiæ; quia ad cultum Dei ordinantur, & Eccleſiæ ſunt debita. Secundò, ex *cap. decima 26. q. 1.* ubi decimæ ex debito requiruntur, & qui eas dare noluerit, alienas invaſit, ubi *Gloſſa, verbo alienas, & verbo invaſit*, infert. Ergo ante ſeparationem ſunt Eccleſiæ. Efficacius autem probatur ab effectibus: eo quòd Eccleſia habeat poteſtatem recuperandi, & accipiendi decimam partem fructuum, ubicunque repererit non eſſe decimatos, etiamſi dominus prædii illos omnes vendidiſſet, *cap. paſtoralis, de Decimis.* Quæ actio intelligi non poteſt abſque dominio fructuum.

3. Ut ergo veritas hæc intelligatur, & ne in quæſtione de nomine hæreamus, aliquibus concluſionibus totam difficultatem aperiamus. Dico igitur, primò Eccleſia non habet jus plenum, directum, & perfectum decimæ, antequam ei aliquo modo tradatur. Concluſio ex ipſis terminis eſt manifeſta, cui omnes Doctores utriuſque ſententiæ aſſentiuntur. Et ratio eſt. Quia ad plenum dominium requirebatur, ut decima pars non eſſet permixta, ſed ſeparata jam à cumulo fructuum, qui dominio erant reſervati: nam quouſque fiat hæc ſeparatio, Eccleſia non habet jus plenum utenti aliqua parte illius, cùm non ſit major ratio de una, quam de alia: Hac enim ratione cùm duo homines ſunt domini alicujus hæreditatis, nullus ex illis habet perfectum dominium, & plenum, quia non poteſt hæreditate uti abſque alio; ita in præſenti efficacius procedit, cùm non in totam collectionem, ſed in decimam partem, & non determinatam, ſed confuſam jus habeat Eccleſia.

4. Dico. Secundò, Eccleſia habet jus in illa decima parte fructuum eodem modo ac uſufructuarius, cui legato relicta eſt pars decima fructuum alicujus hæreditatis, ſic Suar. *t. 1. de relig. tract. 2 lib 1 cap 36. num. 8.* Leſſius *lib. 2. de juſt. cap. 29. dub. 3. numer. 15.* conſentit Fagundez *dict. cap. 6. num. 4.* Hoc autem dominium vocatur utile, & jus in re, & non tantùm ad rem; ſiquidem non poteſt in præjudicium uſufructuarii dominus fundi fructus alienare, ipſéque uſufructuarius recuperare poteſt ubicunque venerit; ſed Eccleſia poteſt recuperare fructus ſibi debitos, etiamſi non ſint in poteſtate parochiani, ſed in poteſtate alterius, qui bona fide eos poſſidet; vel per donationem, vel per emptionem; quia ut habetur *in cap. tua nobis, & cap. paſtoralis, de Decimis*, fructus alienari non poſſunt, niſi cùm onere decimarum. Idem habetur *in cap. cum non ſit, eodem tit.* Et rationem reddit Pontifex, quoniam res cum onere ſuo tranſit. Ergo ſignum eſt Eccleſiam verùm illorum dominium habere; ſicut habet uſufructuarius uſufructus ſibi legati. Unde decimæ non debentur eodem modo, ac alia tributa, in quorum recuperationem ſolùm datur actio perſonalis adverſus debitorem, neque tributa alienata tranſeunt cum onere, & obligatione ſolvendi ea principi. Secus verò eſt in præſenti, ut conſtat ex ſupradictis capitibus allatis, & ex exemplis ſubjiciendis, & ex communi ſententia.

5. Ex his infertur parochianum habere dominium proprium directum fructuum, & ratione hujus dominii poſſe rei vindicatione eos comparare à quolibet poſſidente injuſtè, Eccleſiam verò ſolùm habere jus utile circa decimam partem; eamque poſſe rei vindicatione comparare; quæ duo dominia, & actiones, diſtinctæ ſunt, & benè compati poſſunt, ut conſtat *ex §. ſi quis in aliena verbo utilis actio. inſtit. de Rerum div.* Iniquus verò poſſeſſor debet parochiano Domino omnium fructuum fructus reſtituere in integrum: quia ſunt ejus præcipuè, & principaliter, neque poteſt decimam detrahere, & Eccleſiæ reſtituere, niſi cùm conſtaret dominum negligentem eſſe. Nam ſi parochus non poteſt propria authoritate fructus vendicare, multo minùs poterit alius ex bonis alterius rapere, ita Suar. *ſuprà, num. 11.*

6. Iniquo autem raptore non reſtituente fructus, an teneatur parochianus reſtituere, diſſolvenda eſt quæſtio juxta ea quæ diximus in materia de reſtit. ſi enim fuit in mora ſolvendi fructus; eò quòd tempore determinato non ſolverit, ratione injuſtæ acceptionis tenetur reſtituere. Et eſt omnium. Si verò non fuit in mora excuſat eum Fagundez *num. 9.* ab obligatione reſtituendi, & affirmat Eccleſiæ decimam perire. Mihi tamen probabilius eſt teneri reſtituere; quia illa decima non erat Eccleſiæ propriæ, & perfectè, quouſque ſeparata eſſet à cumulo, & Eccleſiæ aliquo modo tradita, atque adeò, Eccleſiæ non perit, ſed domino, & conſequenter tenetur parochianus non ratione rei acceptæ quam habet, neque ratione injuſtæ acceptionis, ſed ratione debiti contracti ex collectione fructuum reddere Eccleſiæ illam decimam, quæ non eſt propriè reſtitutio; quia non provenit ex injuſta acceptione, ſed ex debito, ut contingit in mutuo, & in debito vectigalium, in quibus non deperditur obligatio reddendi mutuum, vel vectigalia ex eo quòd merces mihi mutuatæ, vel pretium, ex quo vectigal debebatur, ſolvere amittatur.

7. Secundò, infertur etiamnum fructus indecimatos bona fide, cùm primùm ei conſtet eſſe indecimatos, teneri reddere Eccleſiæ; poſſe tamen agere adverſus venditorem de pretio dato. Ita D. Thom. 1. 2. *q. 87. art. 2. ad 4.* Sylveſt. *verbo decimæ, num. 12.* & Suar. *ſuprà, cap. 36. num. 13.* Leſſius *cap. 36. dub. 3. num. 13.*

Fagund. *de quinto Eccleſiæ præcepto, cap. 6. num.* 5. Ratio eſt, quia fructus indecimati cum illo onere tranſeunt, & non ſunt poſſidentis quoad dominium utile, ſed Eccleſiæ, ut colligitur ex *cap. perſonales, de Decimis*, ibi, fructus autem ipſos alienari non credimus, niſi cum onere decimarum. Emptor autem adverſus venditorem agere poteſt de pretio dato; tum ob fraudem; tum quia debet emptor illum ſervare indemnem.

8. Tertiò, infertur Eccleſiam jus habere adverſus debitorem ratione debiti decimandi, quod ex collectione fructuum contraxit, & ratione damni illati, taliter, quòd etiamſi vendidiſſet fructus explicans non eſſe decimatos, & emptor ſub ſe onus illud ſumeret, etiam tunc poſſet Eccleſia adversùs venditorem agere, & ad ſolvendam decimam compellere; quia ſine ejus conſenſu fructus alienavit, & alteri obligationem ſolvendi impoſuit. Ita Suar & Leſſius *ſuprà*. Adverſus item emptorem poſſet agere, tum ob iniquam acceptionem, tum ob rem acceptam, quæ Eccleſiæ eſt in decima parte, & tradit aliis relatis Bonac. *diſp. ult. de præcept. Eccleſiæ. quæſt. 5. p. 3. num.* 10. Quòd maximè debent notare filii, famuli, & alii, qui fructus indecimatos furantur: tenentur namque & domino, & Eccleſiæ reſtituere, Leſſius, & Fagund. *ſuprà*.

9. Quartò; infertur impedientem à venatione, piſcatione; aut ſegetes aliorum injuſtè comburentem, aut damnificantem non teneri Eccleſiæ reſtituere decimam partem illarum; tametſi contrarium cenſeat Fagund. *dict. cap. cap. 6. num. 8. fine*. Quia Eccleſiæ ſolùm debentur decimæ de fructibus collectis, & perceptis, non de colligendis: ita expreſsè Mol. *tract. 2. de juſtit. diſput.* 4. §. addit Covar. & Leſſius *lib. 2. cap. 39. dub. 3. n. 15. cap. cùm homines, de Decimis*. Unde qui negligens eſt in metendis ſegetibus, vel fructibus ex arboribus colligendis; aut nolit eos colligere, & cujus incuria agni recenter nati, antequam ſoleant Eccleſiæ decimari moriuntur, non tenetur Eccleſiæ aliquid tribuere, & reſtituere; quia non tenetur ratione rei acceptæ, quæ nulla eſt, nec ratione injuſtæ acceptionis; cùm non commiſerit injuſtitiam in tali injuria adverſus Eccleſiam; ſiquidem Eccleſiæ non debebat decimam, quouſque colligeret fructus; aut animalia progrederentur in dies, nec ratione debiti contracti; quia nunquam debitum contraxit, ita expreſsè Franc Suár. *lib. 1. cap. 36. num.* 21. Poteſt tamen Eccleſia parochianum compellere, ut fructus debito tempore colligat, agrúmque adminiſtret per ſe, vel per colonos, ut poſſit cum integritate decimas perſolvere, quòd ſi ipſe noluerit, poteſt de facto ipſa Eccleſia colonum Conſtituere, ita ex Panormit. Suar. *ſuprà*.

10. Quintò, infertur nimis probabile eſſe duplex peccatum committere, qui decimam non ſolvit, vel unum peccatum duplici circunſtantia, alterum contra juſtitiam, quia de juſtitia debetur, ſiquidem habet jus Eccleſia ad decimam exigendam; alterum contra religionem: quatenus in recognitione ſupremi dominii, & excellentiæ imperat Eccleſia fidelibus decimarum ſolutionem, ut habetur. *cap. tua nobis, & cap. cùm non ſit in homine, de Decimis*: ita colligitur ex Leſſio *c. 35. dub. 1. n.* 8. quatenus affirmat ſolutionem decimarum actum eſſe religionis, & juſtitiæ. Ergo è contra non ſolutio contra virtutem religionis, & juſtitiæ erit.

PUNCTUM III.

Utrum Summus Pontifex, vel alius Prælatus, poſſit diſpenſare, vel abrogare hanc legem de ſolvenda decima, vel ſibi applicare?

1 *Nullus à Pontifice abrogare legem decimarum poteſt.*

2 *Pontifex optimè poteſt quemlibet à ſolvenda decima eximere.*

3 *Si abſque cauſa faciat, eſto illicitè fiat, factum tenet.*

4 *Semper præſumi debet cauſam adeſſe, & in applicatione facta Eccleſiaſticis perſonis certum eſt.*

5 *Decimas uni Eccleſiæ applicatas poteſt Pontifex alteri applicare.*

1. CErtum eſt in decimis, quæ jure Pontificio ſunt conſtitutæ non poſſe inferiores Prælatos diſpenſare, aliquémque à ſolvendis decimis eximere, aut alteri ab eo cui de jure communi debentur applicare; quia id cederet in præjudicium tertii, ſcilicet parochi, & Eccleſiæ. At jure communi jus decimarum ſtabilitum eſt. Ergo in eo Prælati inferiores diſpenſare non poſſunt, ſic Suar. & Rebuff. *ſtatim referendi*. Fagund. *de quinto Eccleſ. præcepto. lib. 2. cap. 4. num. 6. fine*. & tradit gloſſa, *cap. Eccleſ.* 16. *quæſt.* 1. In Concilio verò Trident. reperitur ſæpè poſſe Epiſcopos tanquam legatos Sedis Apoſtolicæ decimas uni, vel alteri loco applicare, unire beneficia, vel unita diſſolvere pro numeroſitate populi, & novos clericos aſſignare, quibus decimæ dentur pro qualitate ſui miniſterii, quod cōſtat, ex *c. 5. 6. 7. & 8. ſeſſ. de refor. & ſeſſ. 21. c. 5. & 3. 5. & 7.* Sed hæc non eſt diſpenſatio, neque relaxatio juris communis, ſed debita adminiſtratio decimarum; ſiquidem hac ratione non gravantur magis populi, quàm de jure communi deberent, neque aliis quàm miniſtris officio altaris deſervientibus decimæ applicantur. Et præterea, quia hæc omnia faciunt, ut legatis Sedis Apoſtolicæ: ita enim ſæpe loquitur Concilium, ut optimè notavit cum Rebuff. *quæſt. 5. de Decimis, num.* 32. Suar. *lib. 1. cap. 15. in fine*.

2. Pontifex ergo optimè poteſt abſoluta ſua poteſtate quemlibet à ſolvenda decima eximere, imò totas decimas ſibi applicare, & miniſtris Eccleſiæ debitam tantummodò ſuſtentationem tribuere. Ratio eſt, quia in hac parte juri divino non derogat, cum ſolùm ex illo ſuſtentatio miniſtrorum debita ſit, ſolúmque jus Eccleſiaſticum, ſeu conſtitutionem à ſe latam abrogat. Hanc autem abrogare optimè poteſt, cùm tota ejus vis à ſua voluntate pendeat: qua voluntate ceſſante vis legis evaneſcit: & in hac concluſione conveniunt omnes doctores Theologi, qui affirmant jure tantùm Eccleſiaſtico decimas ſolvendas eſſe, & expreſsè tenet Ioan. Azor. *l. b. 7. cap. 37. q. 6. §. his poſitis*, Leſſius *lib. 2. c. 39. dub.* 5. Fatetur autem Suar. *& optimè lib. 1. c. 14. num.* 10. credibile eſſe Spiritum ſanctum non permiſſurum hac abſoluta poteſtate uti, ut decimas ex toto abroget; quia cederet in magnum ſtatus Eccleſiaſtici præjudicium, ſicut neque ceremonias Eccleſiaſticas, & ritus communes Eccleſiæ. Neque obſtat jure divino offerendam eſſe à fidelibus decimam in recognitionem divinæ excellentiæ, & ſupremi dominii, quia jure divino non eſt quod decima offeratur, ſed pars aliqua etiam minima. Unde qualibet oblatione huic juri fiet ſatis. Adde oblatione ſacrificii miſſæ videtur eſſe ſatisfactum hoc jus, cum ibi illud tantum ſacrificium offeratur in recognitionem divinæ excellentiæ, & ſupremi dominii.

3. Difficultas eſt, an remiſſio, diſpenſatio facta alicui de decimis non ſolvendis abſque cauſa valida ſit & licita? Eſſe quidem validam ferè nulli poteſt eſſe dubium ratione ſupradicta; quia tota obligatio ſolvendi hanc quotam provenit à lege, & voluntate Pontificis, qua ceſſante ceſſat obligatio, licitè tamen fieri non poteſt ſecundùm probabiliorem ſententiam, quam latè probat Sanch. *lib. 8. de matr. diſp. 18. num.* 3. & nos diximus, *tract de legib. diſp. ult. de diſpenſation*. Ratio eſt, quia ſine cauſa à lege communi, & à regula omnibus præſcripta aliquem eximere eſt abuti poteſtate. Non tamen cenſendum eſt, eſſe peccatum mortale,

tale, nisi grave scandalum, aut damnum notabile aliis proveniret, quale esset, si nimis gravarentur in decimis. Unde si ob exemptionem alicujus non gravantur alii, neque grave scandalum sequitur, non erat peccatum grave. Et confirmo; sicut potest Pontifex partem decimarum alicujus Ecclesiæ, alteri jure Ecclesiastico, sive laico applicare; potiori ratione poterit eum à tributo decimæ liberare.

4. Duo tamen adverto, 1. nunquam esse præsumendum principem absque causa legitima moveri in dispensatione legis, præcipue, quando motu proprio ad dispensandum movetur. Nam si ad instantiam partis dispensetur, non præsumitur, etiam foro externo, nisi probetur; benè tamen & semper in interiori, ut tradit Suar. *t. 5. de censur. disp. 41. sect. 3. fine*, & multis relatis San. *lib. 8. disp. 17. num. 14. & 15. & nos loco allegato* diximus. 2. Adverto exemptionem decimæ factam personæ Ecclesiasticæ, seu religiosis semper fieri cum causa, quia illa exemptio est quasi applicatio debita sustentationis; eo quòd sint ministri Ecclesiæ ad communem utilitatem ordinati.

5. Pontifex autem potest fructus, & decimas uni Ecclesiæ applicatas alteri applicare, prout si magis visum fuerit; quia semper fuerunt applicati dependenter à voluntate Pontificis. Ex quo fit Ecclesias parochiales allegare non posse injuriam sib factam fuisse exemptione à decimis, qua sanctissima religio societatis gaudebat privilegiis à *Pau. III. Pio IV. & Gr. XIII.* concessis. Tum quia erant concessa motu proprio, & ex certa scientia, & de plenitudine potestatis. Tum quia religio societatis de Ecclesia benè merita ob continuum, & infatigabilem laborem, quem præstat in proximorum salutem; ministratione Sacramentorum, concinionibus, confiliis, liberis aliisque functionibus gratis, & absque ullo stipendio exercitis.

Punctum IV.

Utrum consuetudo liberare possit aliquem à debito decimarum.

1 *Quomodo consuetudo introduci possit, & quæ sint ejus conditiones.*
2 *Quid dicendum de tempore requisito.*
3 *A debito decimarum eximi potest Respublica, & personæ particulares ex vi consuetudinis, dummodo ministris Ecclesiæ debita substentatio tribuatur.*
4 *Proponitur triplex objectio.*
5 *Fit illis satis.*
6 *Quod tempus requiratur ad hanc consuetudinem, seu præscriptionem inducendam.*
7 *Nunquam potest consuetudo ita vigere, quin Pontifex possit illam abrogare.*

1. Consuetudo ergo, quæ à lege liberare potest, vel novam introducere, est usus communis, seu à communitate factus, & prolongatus eo tempore, quo jura, & leges ad stabiliendam consuetudinem requirunt. Uti constat ex *cap. fin. de consuetud. & ibi Doctores communiter*, præcipuè Panormit. *n.* 11. Ex quo fit consuetudinem debere à communitate proverire; cum enim habeat vim legis, seu vim abrogandi legem, vel ab illa liberandi, nullomodo potest introduci particulari persona; aliàs quilibet haberet potestatem dispensandi in lege Superioris, & denuò aliam introducendi. Conditiones requisitæ ad consuetudinem, & præscriptionem variæ sunt, ut constat ex iis, quæ late diximus, *tract. de legib. disput.* 3. has tamen breviter accipe ex *cap. fin. de consuetud.* ubi ad legem abrogandam, vel constituendam affirmatur sufficere consuetudinem, quæ rationi consona esse videatur, etiamsi ignorante principe introducta sit. Illa verò dicitur rationi consona, quæ juri divino, vel naturali non adversatur, teste Navarr. *lib. 3. consil. tit. de conf. in priori edit. conf. 7. num. 3. in posteriori conf. 2. n. 3.* vel ea dicitur consuetudo legitima, de qua fieri poterat lex, vel dari privilegium non obstante priori lege, ut tradit Sonatus *lib. 1. de justit. q. 7. art. 2. §. quod verò longum.* Et ratio est; quia consuetudo legis vim habet, atque adeò etiam honestatem habere debet, quam habet lex, atque hunc dicendi modum approbat. Sanch. *cum aliis Doctoribus lib. 7. de impedim. matrim. disput. 4. num. 14. in med.* Et si dubium fuerit, sitne legitima, & rationabilis consuetudo, vel non? præsumere debent posteri; qui eam introduxerunt esse honestam, ut ex aliis affirmat Sanch. *supra.* Neque obstat *cap. fin. de consuetud.* ibi nisi fuerit rationabilis & *cap. 1. de eo qui mittit. in possess.* ibi si laudabilem esse constiterit, loquuntur enim textus de introducentibus consuetudinem, non de sequentibus consuetudinem intraductam: primis enim debet constare, ut excusentur à peccato rationabilem esse: præsumitur enim irrationabilis in dubio, præcipuè si à lege sit reprobata. Scientia verò principis non requiritur ad stabiliendam consuetudinem, ut ex *dicto cap. fin. de consuetud.* infertur: ibi enim Pontifex tradit consuetudinem stabilitam habere rationem legis, neque petit scientiam particularem in principe. Ergo ex tacito suo consensu vires habet: nam aliundè præcipuè contra legem Pontificis non potest vires habere: censetur enim princeps quotiescunque fuerit consuetudo stabilia adversus suas leges, etiam eo ignorante leges revocare, & abrogare, ne lites sint, néve scandalum generetur. Quòd si in aliqua lege stabiliatur, ne consuetudo contra illam ullis unquam temporibus sit valitura, id debet intelligi rebus omninò immutatis, quibus cum visa est consuetudo irrationabilis. Verùm si denuò aliæ circunstantiæ oriantur, ex quibus consuetudo rationabilis judicari possit, vim habebit legem abrogandi, & novam statuendi, novàve causa superveniat, aut ant qua non sit satis cognita, ut probat expressè textus *in l. si homin. 30. ff. mandati.* Ubi dicitur procuratorem generalem specialiter à Domino provisum revocare non posse, nisi justam causam habuerit, veluti si posteà comperit eum falsas rationes confecisse, & ita cùm communi sententia tradit Covarru. *lib. 3. var. cap. 13. num. 4.* Lessius *de just. lib. 2. cap. 6. dub. 14. num. 48.* Sanch. *multis relatis lib. 7. de matr. disp. 4. num. 14. ferè in princ.* Ratióque est manifesta, quia ideò reprobavit lex futuram consuetudinem, quia existimavit futuram esse iniquam: at nova causa superveniens, vel præterita non visa potens est iniquitatem tollere, & de facto principem movere ad novam legem statuendam, ut in impedimentis de matrimonio, & in contractibus humanis pro varietate temporum sunt sancitæ, ergo. Adde nullam legem stabiliri, quin existimet princeps, quando illam constituit consuetudinem illi contrariam eo tempore urgentem non esse rationabilem, & nihilominus si de facto consuetudo postea stabiliatur in omni sententia legem principis abrogavit. Ergo etiamsi in lege derogetur consuetudini futuræ, poterit nihilominus prævalere.

2. De tempore requisito ad legitimam consuetudinem stabiliendam adversus legem sententia est cómunis doctrinam decem annos requiri, ut lex civilis abrogetur; quia ad introducendam, consuetudinem jus civile longum tempus requirit. Cod. *quæ sit longa consuetudo.* Decem autem anni videntur esse longum tempus, *leg. 1. 2. & 3. Cod. de præscript. long. tempore.* Ut verò lex Ecclesiastica abrogetur 40. cómuniter requirunt Doctores; quia non præscribitur adversus Ecclesiam, nisi tempore 40. annorum, & consuetudo est quædam præscriptio: ita Panormit. *cap. ultim. de consuetud. n.* 11. Mol. *tract. 2. de just. disp. 77.* Navar. *lib. 1. consil. tit. de consuetud.*

Verùm

Verùm in hac re ſubdiſtinguendum cenſeo cum Leſſio. *lib.* 2. *cap.* 6. *dub.* 14. Aut conſuetudo viget ſciente principe, & non contradicente, aut illam ignorante? Si viget ſciente principe, non requirit longum tempus, ſufficiet enim ſi bis, aut ter contra legem actum fuerit, ipſéque princeps non reſiſtat, cum facilè poſſit. Quia binus actus id inducendam conſuetudinem ſufficit, ut teſtatur Rochus *tract. de conſuetud.* §. *gloſſa finalis in* 7. *requiſito*, Azor. *t.* 1 *inſtit. lib.* 5 *cap.* 19. *q.* 15. colligitúrque ex *leg. nemo.* 5. *cod. de Epiſcop. audientia fine*, & ex alia parte huic conſuetudini princeps non ſe opponit. Ergo illam approbare cenſetur, atque adeò ex conſenſu tacito principis legem abrogat. Quòd ſit ignorante principe conſuetudo ſtabiliatur, tunc probabile eſt cenſendum decem annos ſufficere non ſolùm ad legem civilem, ſed etiam canonicam abolendam, ita Leſſius *lib.* 2. *de juſtit. dub.* 4. *circa finem cap.* 6. Suar. *tract.* 2. *de relig. lib.* 1. *cap.* 22. *n.* 6. *circa finem.* Ratio eſt, quia ad conſuetudinem derogantem legem canonicam nullum tempus in jure canonico eſt ſignatum. Cenſendum ergo eſt probabiliter ex jure civili eſſe ſumendum. Et confirmo: decem anni ſufficientes judicantur, ut princeps ſæcularis tacitè conſentire cenſeatur in conſuetudine adverſus legem lata. Cur ergo non cenſebitur Pontifex toto eo tempore conſentire, præcipuè cùm ad ipſum pertineat ſpecialiùs de ſubditis curare, & modum eorum procedendi proſpicere? Neque obſtat conſuetudinem actibus legi contrariis inductam eſſe; ac proinde mala fide. Id enim neceſſariò requiritur in omni conſuetudine derogante legem, quæ moribus utentium ſit excepta, nam quouſque conſuetudo introducta ſit, non poſſunt introducentes niſi ex ignorantia excuſari, quòd adverſus illam procedant. Verùm ſi adverſus legem efficiant, principe denuò non contradicente, ſufficient illi actus mali, & prohibiti conſuetudinem introducere, ut cum Cajet. 1. 2. *q.* 97. *art.* 3. *affirmat.* San. *ſupra. l.* 7. *diſp.* 4. *n.* 14. *poſt medium*, addítque neminem in hac parte contradicere,

3. Ex his omnibus infertur ad propoſitam quæſtionem reſponſio, poſſe communitatem aliquam, & ratione illius particulares perſonas eximi à debito ſolvendi decimas vi conſuetudinis, dommodo miniſtris Eccleſiæ ſufficiens ſuſtentatio tribuatur. Ratio eſt: quia ſolùm ex lege divina debetur clericis ſuſtentatio, decimarum verò ſolutio ex jure tantùm Eccleſiaſtico ortum habet. Ergo conſuetudine abrogari poteſt non ſolùm quoad decimas perſonales, ſed etiam reales; quia omnia ſunt de jure poſitivo, adverſus quem conſuetudo vim habet: ita expreſsè Covarru. *lib.* 1. *c.* 17. *num.* 8. Leſſius *l.* 2. *c.* 39. *dub.* 5. *n.* 19. Guttier. *l.* 2. *can. quæſt. c.* 20. 4. *num.* 29. Suar. *l.* 1. *c.* 12. *num.* 7. *& ſeq.* Fagund. *de quinto Eccl. præcept. lib.* 3. *cap. in princip. & aly apud ipſos.* Sicut enim privilegio principis plures communitates exemptæ ſunt à decimis ſolvendis. Cur ergo conſuetudine eximi non poterunt.

4. Sed objicies 1. Quia talis conſuetudo non eſt rationabilis, cum velint ſibi miniſtros Eccleſiæ gratis ſervire, & abſque ullo ſtipendio. Et confirmo lex conſtituens decimam cenſetur à Romano Pontifice, & à tota Eccleſia rationabilis. Ergo conſuetudo contraria non erit rationi conformis, ac tandem hæc conſuetudo cedit in gravamen aliorum, qui fortè ea de cauſa amplius ſolvent, quàm ſoluturi eſſent, ſi de facto omnes contribuerent, nullúſque eximeretur, cederétque in diminutionem divini cultus, ſubſidii pauperum, ac decentiæ, & ornatus ſacerdotum, & miniſtrorum Eccleſiæ, quæ ſunt rationes ob quas decimæ ſolvuntur. Objicies 2. Nulla conſuetudine poteſt communitas laïcorũ jus acquirere, ut ſibi decimæ ſolvantur; quia eſt incapax; ut habetur expreſsè *cap. cauſam, quæde præſcript.* Ergo neque poteſt liberari à debito ſolvendi; quia hac ratione jus quaſi acquirit ſpirituale in decimis; virtualitérque idem eſt non ſolvere decimas, ac decimas exigere, æqualiſque gratia fit alicui, quando decem debita remittuntur, ac quando gratis dantur. Objicies 3. Nulla conſuetudo liberare poteſt à tributo Regi ſolvendo, *leg. comperimus. C. de præſcr.* 30. *annor.* Atqui ſolutio decimarum eſt quoddam tributum Pontifici ſaltem debito, *c. tua nobis de Decimis.* Ergo.

5. Ad 1. objectionem reſpondeo eodem argumento probare nunquam poſſe Pontificem licitè eximere communitatem aliquam à debito decimarum; eo quòd non appareat eſſe rationabile miniſtros, ut gratis communitati inſerviant, & ratione illius alii graventur & ſacerdotes convenientem ornatum non ferant. Quocirca reſpondeo ex aliis capitibus hanc conſuetudinem honeſtari, quando reliquus populus non inde magis gravatur, & miniſtri Eccleſiæ ſufficientem ornatum habent, licèt non tantæ æſtimationis; non enim aliquando convenientius eſt, ut paupertatem experiantur, & populi, ac civitates minùs graventur decimarum ſolutione; præſertim cum multi ſint prædii, & animalibus carentes. Neque obinde cogunt miniſtros gratis inſervire, cum eis ab aliis provideatur de ſuſtentatione ſufficiente. Miniſtri non poſſent ex rigore exigere niſi ſuſtentationem. Si ergo hæc ab aliis detur, ſua nihil intereſt, ut ad contributionem aliqui non concurrant.

Ad 2. reſpondeo aliud eſſe acquirere jus, ut ſibi decimæ ſolvantur, aliud eximi ab oblatione ſolvendi. In priori datur juriſdictio, cujus incapax eſt laicus; in 2. nulla datur juriſdictio, ſed eſt quædam libertas temporalis, cùm onus ſolvendi temporale ſit.

Ad 3. probaret ad ſummum non poſſe eſſe conſuetudinem adverſus decimas Pontifici ſolvendas, ſecus de tributo, quod non in ſuſtentationem Pontificis; ſed parochi, & aliorum aſſignatur. Adde neque etiam habere locum in decimis ſolvendis Pontificis; quia Pontifex noluit vires auferre conſuetudini reſpectu decimarum, ſicut princeps abſtulit reſpectu ſui tributi. Vel reſponde cum Felino, & Abbate *in cap. ad audientiam, de Præſcriptionib.* tributa immediatè dari in recognitionem regiæ dignitatis; ac proinde non præſcribi adverſus illa, & ſecundario in Regis ſuſtentationem. Secùs verò contingit in decimis, quæ primario in ſuſtentationem miniſtrorum, tit. in recognitionem divinæ excellentiæ conſtitutæ ſunt.

6. Poſita ergo conſuetudine præſcribere poſſe communitatem adverſus decimarum ſolutionem, & à fortiori quemlibet particularem ex illa communitate, inquiret aliquis quod tempus neceſſariò requiſitum ſit, quæve conditiones ad illam conſuetudinem ſtabiliendam; Video communiter doctores affirmare conſuetudinem debere eſſe immemorialem ſine titulo 40. annorum; quia cum jus ſemper in iis conſuetudinibus reſiſtat; ſemper præſumitur mala fides, quouſque non præbetur, vel oſtendatur titulus, aut ſi conſuetudo immemorialis. Verùm ut probabilior ſententia omnino eſt tenenda tempus 40. annorum ſine titulo ſufficere ad inducendam conſuetudinem derogantem legi? Ita expreſsè Covarr. *lib.* 1. *var. c.* 17. *n.* 8. §. 10. cum Felerio, Anton. *& aliis* Leſſius *lib.* 2. *de juſtit. c.* 39. *dub.* 5. *n.* 16. Aliud enim eſt loqui de præſcriptione, aliud de conſuetudine: illam enim, ut dicemus, titulum requirit; præcipuè cum jus reſiſtit, ſecus verò in conſuetudine, quæ ex ſe valet legem abrogare. Neque requiritur bona fides ad conſuetudinem; mala enim fide introduci poteſt, & ſæpe introducitur conſuetudo adverſus legem; imò ſatis probabile, ut jam dixi decem annis introduci poſſe conſuetudinem decimarum legem abrogantem.

7. Ultimò placet advertere in hac materia nunquam poſſe conſuetudinem ita vigere, quin Pontifex poſſit illam

illam abrogare, & denuò legem ſtatuere : Pontificis enim poteſtas cum ſit de jure divino nequit ulla conſuetudine abrogari, aut diminui : & in hoc ſenſu loquitur *lex 2. C. quæ ſit longa conſuetudo.* ibi conſuetudinis, uſuſque longævi ; non vilis authoritas ; verùm non uſque adeò ſui valitura momento, ut aut rationem vincat, aut legem : non enim rationem debet vincere; quia non debet eſſe contra rationem. Neque etiam debet vincere legem ſupervenientem, ſiquidem lege tolli poteſt. Cùm enim conſuetudo totam vim abrogandi legem principis ex tacito conſenſu illius habeat, illo contradicente, & repugnante nullam vim habebit, atque, adeò illa non obſtante, princeps poterit novas leges ſtatuere aut præteritas renovare, ita Leſſius *lib. 2. cap. 39. dub. 5. n. 25.* Suar. *l b. 1. c. 12. num. 11.* ubi alios plures refert, & eſt communis.

Punctum V.

Utrum præſcriptio, compoſitio, vel remiſſio aliquem eximere poſſit à debito decimarum.

1 *Quid ſit præſcriptio, & quæ conditiones illius.*
2 *Præſcriptione eximi poteſt quis à debito decimarum. Requiritur tempus 40. annorum cum titulo, ſine titulo tempus immemoriale.*
3 *Circa circunſtantias decimarum multùm valet conſuetudo, & præſcriptio.*
4 *Tranſactio, compoſitio, commutatio vim habet liberandi ab hac obligatione.*
5 *Proponitur objectio, & ſit illi ſatis.*

1. PRæſcriptio, quæ communiter à juriſconſultis vocatur uſucapio, eſt acquiſitio dominii per continuationem temporis lege definiti : ita Modeſtin. *Juriſconſultus, leg. 3. ff. de uſucapion.* quæ non ſolùm circa mobilia, ſed etiam immobilia verſatur, ut conſtat ex *lex unica Cod. de uſucap.* transformanda, *& inſtit. de uſucapionib. in princ.* Conditiones autem ad præſcriptionem, ſeu uſucapionem requiſitæ quatuor enumerantur, ut conſtat ex his quæ adducit Sylveſt. *verb. præſcrip. n. 1.* & latiſſimè Mol. *per varias diſputationes à diſp. 62. tit. 1. de juſtit. & nos diximus ſupradict. tit. de legib. diſp. 3. de conſuet.* Breviter tamen eas accipe. Prima, eſt poſſeſſio. Secunda, titulus probabilis præſumptus. Tertia, bona fides, quæ duret toto tempore, quo continuatur poſſeſſio. Quarta ut hæc omnia durent toto tempore, quod ad præſcriptionem requiſitum eſt, titulo igitur requiſita eſt poſſeſſio ; quia ſine poſſeſſione non quidem naturali, ſed civile nunquam præſcribitur. Unde qui incapaces ſunt ipſo jure poſſeſſione civili nunquam poſſunt præſcribere, ut ſunt religioſi profeſſi, qui nomine ſuo nihil poſſunt poſſidere, conductores, fructuarii, commodatarii, pignoratitij, &c. quia Dominus ſemper retinet dominum directum, poſſeſſionem civilem, unde ipſi nunquam poſſident. Poſſeſſio autem debet fieri nomine proprio, *c. clerici 11. & c. ſi Epiſcopus, 12. 16. q. 4.* Primò, requiritur titulus probabilis verus : nam abſque titulo nulla datur præſcriptio, & cum titulo vero ſtatim præſcribitur. Sufficit ergo ad præſcribendum titulus præſumptus quia cum hoc titulo finito tempore præſcriptioni ſignato res incipit eſſe tua, etiamſi comperiatur poſtea titulum invalidum fuiſſe, niſi ſit invalidus ex ignorantia juris clari, & manifeſti ; tunc enim non præſumitur bona fides, ut latiùs Mol. *tit. 1. tr. 2. diſp. 64.* Tertiò, debet poſſidens bona fide poſſidere, & toto tempore neceſſario ad præſcribendum continuare ; aliàs non proderit præſcriptio. Ita Mol. *diſp. 63.* Quartò requiritur tempus decurrere, quod ex legibus ſignatum eſt ad præſcriptionem, quòd pro varietate rerum, quæ præſcribi poſſunt diverſum tempus ſignatur. Has conditiones latiùs examinare, & caſus circa illas occurrentes, ad materiam de juſtitia pertinet. Interim videatur Mol. *loco alleg.* & à nobis dicta *ſuprà, tract.* Primò ex his conſtat differentiam præſcriptionis à conſuetudine : conſuetudo namque non poteſt eſſe à particulari perſona, ſed neceſſariò introducenda eſt à communitate, ut diximus. Præſcriptio verò à particulari perſona introduci poteſt. Deinde ad conſuetudinem neque requiritur titulus, neque bona fides ; benè tamen ad præſcriptionem. Denique diverſum tempus requiſitum eſt ad præſcriptionem, quàm ad conſuetudinem. Alias differentias aſſignat Sylveſt. *conſuetud. q. 22.* ex Abbate, Baldo, & aliis *cap. de conſuetud.* & Azor. *tom. 1. inſtitut. lib. 5. cap. 18. quæſt. 16.* His poſitis.

2. Dicendum eſt cum communi ſententia præſcriptione eximi poſſe aliquem à debito decimarum, ſi ſupradictæ conditiones ſerventur, quæque exprimuntur in *c. 1. de præſcript. in 6.* Tempus ergo in hac materia ad præſcribendum neceſſarium, ſunt 40. anni cum titulo, & ſine titulo requiritur tempus hominum memoriam excedens. Habetur *cap. auditis, de præſcriptionibus c. 3. de conſuetud. in 6.* ita Covarr. *l. 1. var. c. 17. num. 8. 10.* Leonard. Leſſius *lib. 2. cap. 39. dub. 5. num. 26.* Mol. *diſp. 71.* Gutierr. *lib. 2. canon qq. c 21. num. 65.* Suar. *lib. 1. c. 13. num. 1.* Ratio quare tempus immemoriale requiratur, quando titulus non oſtenditur, eſt, quia jus ſemper reſiſtit tali præſcriptioni : *c. 1. de præſcript. in 6.* Et conſequenter ſemper præſumitur mala fides, niſi tranſactum ſit tempus immemoriale ; nam tunc non eſt credendum anteceſſores juſtum aliquod privilegium ſecutos non fuiſſe, vel pacto aliquo hanc obligationem non redemiſſe.

3. Ex dictis in hoc, & præcedenti puncto infertur conſuetudinem, præſcriptionem vim habere circa decimarum circunſtantias. V. G. ut ſolvantur ex iis rebus, & non ex illis, hac menſura, hoc tempore, huic Eccleſiæ, & non illi, ut deferantur in Eccleſiam, vel ſolùm quando petuntur in area ; ſi enim præſcriptio, & conſuetudo legem decimarum abrogare poteſt manente ſuſtentatione miniſtris neceſſaria ; à fortiori poterit has circunſtantias mutare : ita Suar. *cap. 12. num. 15.*

4. Quòd ſi de tranſactione, compoſitione, commutatione, aut alio ſimili pacto loquamur dicendum eſt, virtutem habere liberandi à debito decimarum, & à fortiori ad transferendam ex una Eccleſia in aliam obligationem, mutandáſque circunſtantias ſolutionis, ut hoc tempore, hoc loco, in hac quantitate, & ex iis bonis ſolutio fiat. Debent tamen hæ tranſactiones ſufficienti authoritate fundari. Hæc autem authoritas debet eſſe Pontificis, non inter clericos, & laïcos compoſitio facienda eſt, de futuris decimis perpetuum, vel ad longum tempus. Quia eſt quædam alienatio bonorum immobilium, & juris ſpiritualis pro re temporali : at ſi inter unam, & aliam Eccleſiam compoſitio facienda eſt, authoritas Epiſcopi ſufficit, ut alias relatis docet Panormit. *in cap. cum hoc de Decimis* Rebuf. *tract. de Decimis p. 13. num. 16. & ſeq.* Fagund. *de quinto præcepto Eccleſiæ lib. 3. cap. 2. num. 2.* & probat text. *in cap. ex multiplici de Decimis* Ibi ſolvatis, vel amicabiliter rem componatis, verùm ſi compoſitio non ſuperius deſtinandi ſed ſuper fructus, quos rector Eccleſiæ percipere debet, ſit, tunc abſque conſenſu Superioris fieri validè, & licitè poteſt pro vita Parochi tranſigentis; quia tunc non alienat bona Eccleſiæ, ſed propria, & deciditur, *cap veniens, de tranſactionib.* & tradit Panormit. *ibi.* Fagund. *n. 18.* Ex quo à fortiori conſtat compoſitionem de Decimis jam debitis pro aliis fructibus fieri poſſe à quolibet particulari ; ſicut etiam eas poteſt remittere ex rationabili cauſa : ſic bon. *diſp. ultæ quinto præcepto Eccleſ. q. un. p. 5. n. 3.*

5. Sed

5. Sed objicies. Ergo jam ſola authoritas Epiſcopi poteſt aliquem à decimarum ſolutione liberare ex conſenſu partium; ſiquidem poſſunt laïci cum clericis convenire ex conſenſu Epiſcopi, ut non ſolùm decimas ex aliquibus prædiis, aut ex lucro perſonali, vel non in tanta menſura, ſcilicèt decima, ſed quòd vigeſima pars ſolvatur, aut trigeſima. Hoc autem videtur derogare jus Eccleſiæ, poteſtatem habere adverſus legem Pontificis; ſiquidem authoritate Epiſcopi jus commune relaxatur, quòd eſt, ut integræ decimæ ſolvantur. Reſpondeo eximi aliquem ob omni debito decimarum non poteſt fieri authoritate Epiſcopi, etiam conſentiente clerico, taliter quòd hæc pactio ſit perpetua, & tranſeat ad ſucceſſores; benè tamen poterit diminuere partem decimarum, hoc eſt, ut non ſolvat ex iis rebus, in hac menſura, & in hoc loco; quia ob utilitatem Eccleſiæ conceſſa eſt in hac parte poteſtas Epiſcopi ad firmanda hujuſmodi pacta: quia hæc ad circunſtantias decimarum pertinere videntur, & licèt videatur jus commune relaxari: quod eſt integrè decimas ſolvere, hoc jus commune videtur Epiſcopos poteſtatem habere relaxandi, ſi partes inter ſe conſentiant, ita expreſsè gloſſa cum Hoſtienſi, *in cap. ſtatuimus 2. de tranſactionib. verb. perſonam Eccleſiaſticam, & ita videtur affirmare.* Suar. *ſuprà n.* 15.

Punctum VI.

Ex quibus rebus, & qualiter jure communi decima perſonalis ſit ſolvenda.

1 *Quid Pontifex in hac re ſtatuerit.*
2 *An ex bonis adventitiis, legato, donatione, hereditate debeatur decima? Proponitur ratio dubii.*
3 *Ex iis bonis decimæ perſonales non debentur.*
4 *Miles de militia, artifex de artificio, advocatus de acquiſitis conſilio debet ſolvere decimam.*
5 *De injuſtè acquiſitis cum obligatione reſtituendi non debetur decima, ſecus de illis quæ injuſtè retines, etiam ſi malè acquiſieris, dummodo hoc publicè non conſtet.*
6 *Quo tempore hæ decimæ perſonales ſolvendæ ſint.*
7 *In ſolvenda decima perſonali deducendæ ſunt expenſæ factæ lucri acquiſitione.*
8 *Quæ computandæ ſunt nomine expenſarum, & an ſuſtentatio propriæ perſonæ, & familiæ comprehendatur.*
9 *Hæ decimæ, ubi quis habet domicilium, & recipit Sacramenta, ſolvendæ ſunt.*
10 *Hæc procedunt ex jure communi. At conſuetudine omnibus ferè partibus hæ decimæ ſunt abrogatæ.*

1. Huic dubitationi reſpondet Pontifex in *cap. ex tranſmiſſa de Decimis*: Ubi ait: Fidelis homo ex omnibus, quæ licitè poteſt acquirere decimas erogare tenetur, & in *cap. non eſt eodem tit.* de negotiatione, de ipſa etiam militia, & venatione, & de omnibus bonis decimæ ſunt miniſtris Eccleſiæ tribuendæ idem habetur *c. cum homines eod. tit. c. decim. 26. quæſt.* 1.

2. Circa hanc diſpoſitionem aliqua dubia occurrunt. Primùm: an ex bonis adventitiis, legato, donatione, hereditate teneatur legatarius, donatarius, & hæres decimam ſolvere? Et ratio dubii eſt, quia ſunt bona acquiſita licitè. Debetur ergo decima, juxta *cap. ex tranſmiſſa de Decimis.* Ibi de omnibus, quæ licitæ homo poteſt acquirere, decimas erogare tenetur, & ita affirmat gloſſa *in cap. paſtoralis, de Decimis.* Sylv. *verbo decimæ à num.* 10. Azor. *t.* 1. *lib.* 7. *cap.* 35. *quæſt.* 8. quadam limitatione appoſita; nempe ut debeatur de rebus mobilibus, & quæ ad hæredem extraneum tranſierunt, ſecus de immobilibus, vel quæ ad filium deveniunt; quia filius cum patre eandem perſonam conſtituunt, conſentit Fagund. *de Decimis lib.* 1. *c.* 2. *num.* 9.

3. Nihilominus pro certo tenendum eſt decimas perſonales non deberi jure communi ex bonis, quæ nobis, legato, donatione, hæreditate, aut alia ſimili actione eveniunt. Ita Innocent. *in cap. non eſt, de Decimis*, refértque eſſe opinionem antiquorum. Panormit. *inclinat. in cap. paſtoralis de Decimis.* Azor. *cap.* 25. *q.* 8. & 21. Bonacin. *diſp. ult. de quinto Eccleſ. præcep. q.* 5. *p.* 3. *num.* 2. Valent. *t.* 3. *diſp.* 6. *quæſt.* 5. *p.* 3. Suar. *lib.* 1. *cap.* 31. *num.* 6. *cum aliis.* Ratio eſt, quia hæc omnia bona non ſunt fructus perſonæ; ſiquidem non actione induſtria, & labore perſonæ proveniunt, neque ipſa perſona propriè talia bona acquirit, ſed perſonæ acquiruntur, cum non ab ejus actione, ſed ab actione donantis potiùs proveniant; non igitur ſunt fructus perſonales: aliàs de rebus etiam immobilibus teſtamento, vel donatione relictis deberetur decima perſonalis, quæ à nullo ferè authore admittitur ſiquidem etiam acquiruntur immobilia, ſicut mobilia; neque textus diſtinguitur inter bona immobilia, & mobilia, ſed dicit abſolutè de bonis omnib. quæ homo licitè poteſt acquirere. Item deberetur decima de acquiſitis titulo eleemoſinæ, quod nemo concedit. Quapropter intelligi debent text. univerſaliter loquentes, & præcipientes de omnibus bonis decimam ſolvi, hoc eſt de omnibus bonis, quæ homo acquirit propria inquam actione, & labore. Quæ verò ei donantur, vel in teſtamento relinquuntur, non tam acquirit, quàm ei acquiruntur.

4. Secundò, Dubitari poteſt; qua ratione teneatur miles de militia, negotiator de negotio, artifex de artificio reddere decimas, & ſimiliter advocatus de ſuo officio, qui comparantur militibus, & militare dicuntur, in *leg. advocati. Cod. de advocat. diverſor. judiciorum in priori tit.* ſiquidem hæc omnia juſta ſunt ſtipendia laborum, & ſicut qui domum vendit pretio juſto, non tenetur ex pretio decimam ſolvere; quia non magis acquirit, quàm donat, ſimiliter qui juſto ſtipendio labores proprios vendit, & locat, ex lucro acquiſito non videtur pretium deberi? Reſpondeo etſi juſta ſint ſtipendia; quia tamen ſunt fructus noſtræ perſonæ; ea de cauſa debentur decimæ: ſicut cum domus locatur, ex locatione debetur, quia eſt fructus; ita ſimiliter labores noſtri ſunt fructus, & ita debentur decimæ in eam partem, quæ fuerint æſtimatæ, & conſtat ex *cap. decima. 16. q.* 1. & *cap. ex tranſmiſſa, de Decimis*, & tradit Reb. *tract. de decimis q.* 8. Suar. *t.* 1. *de rel. tract.* 2. *lib.* 1. *cap.* 31. *n.* 3. & *ſeq.* & *cap.* 32. *n.* 1. & *ſeq.* Fagund. *de quinto eccleſ. præcept. lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 10. Adverto tamen deberi decimam ex fructibus tuo labore acquiſitis, ſi fructus ſint res mobiles, ſecus ſi immobiles. Quapropter Rex obtinens civitatem aliquam bello juſto, non tenetur ex rebus immobilibus decimam ſolvere; quia ita interpretatur conſuetudo, fortè quia lucrum illud rei immobilis pariturum eſt plures fructus, ex quibus decimæ ſolvi debent. At tenetur ipſe, & quilibet miles ex lucro juſtæ prædæ decimam erogare, quia eſt lucrum ex militia, & fructus illius, ex qua decennium debetur, juxt. *c. decimæ. 16. q.* 1. & notavit Fag. *de decimis l.* 1. *c.* 2. *n.* 12. De prætio verò dato pro re vendita decimas non debes, niſi fortè licitum aliquod tibi ex venditione accreſcat, quia pretium neque eſt fructus perſonæ, neque rei, ſed eſt res vendita æquivalenter.

5. Tertiò, dubitatur de rebus injuſtè acquiſitis? Et ſub diſtinctione reſpondeo: ſi ſint injuſtæ, taliter quòd obligationem habeas reſtituendi, certum eſt, decimam non deberi; quia tibi non ſunt acquiſita & conſtat ex *cap. ex tranſmiſſa. de decimis*, ibi de licitè (id eſt juſtè) acquiſitis, & tradit *gloſſa ibi. D. Tho.* 2. 2. *q.* 87. *art.* 2. *ad.* 2. Silv. *verbo decimæ, num.* 12. Leſſius *de inſtitut. lib.* 2. *cap.* 39. *dub.* 3. *num.* 13. Fagund. *de quinto Eccleſ. præcepto. lib.* 1. *c.* 2. *numero* 14. Suar. *t.* 1. *de rel. tract.* 2. *lib.* 1.

cap.

cap. 32. *n.* 7. Si verò retines justè, licèt illicitè acquisieris, ut quia accepisti ob fornicationem, vel homicidium, malámque sententiam; tunc si paccatum sit publicum, decimam non deberi, quia Ecclesia non vult illam accipere, ne aliquo modo videatur tam malè acquisita approbare. Si verò peccatum ex quo lucrum provenit, non fuit scandalosum, debes decimas; quia cessat præsumptio approbationis, ita Sylv. *verbo decima q.* 6. *cum* Hostiensi. Azor. *supra. cap.* 35. *q.* 13. cum D. Th. 2. 2. *q.* 87. *art.* 2. *ad* 1. Suar. *lib.* 1. *cap.* 31. *n.* 7. 8. 9. *&* 10. Bonac. *de decimis p.* 3. *n.* 2. Fagund. *à n.* 17. Valen. *disp.* 6. *q.* 5. *p.* 3. *in fine.*

6. Quartò dubitatur; quando hæ decimæ personales debeamur? Respondeo primò non deberi decimas personales, nisi ad finem anni, & in aliquibus terris ad finem vitæ. Unde fit, ut si quis lucrum ex negotiatione, militia, ludóve acquirat, & intra annum amittat, non debere solvere decimam, neque ratione rei acceptæ quam non habet, neque ratione injustæ acceptionis; quia non erat debita quousque annus finiretur, vel vita terminaretur, ita Sà *verbo decima*, *num.* 1. & Azor. *lib.* 7. *cap.* 35. *q.* 9. *in fine*, sed præcipuè *q.* 16. *cum Abbate in c. pervenit. n.* 3. *de Decimis*, *& glossa in c. revertimini*, *in verbo annus. 16. q.* 1. censent ad exitum anni esse solvendum. Rebuff. *q.* 12. *num.* 4. *& seqq.* Suar. *lib.* 1. *cap.* 37. *num.* 3. qui computationem anni affirmat debere esse secundùm communem cursum, vel deberi assignari communi conventione.

7. Quintò dubitatur; an deducendæ sint expensæ, quæ in acquisitione lucri fiunt? Affirmativè respondeo ex. *c. pastoralis de Decimis*, ubi Pontifex in negotiatione concedit, ut possint expensæ deduci prius quam decimæ solvantur ex lucro. Et licet *in cap. non est*, præcipiat Pontifex integre decimas solvere, antequam deducantur ullæ de bonis prædictis expensæ, & bona, quæ retulit non solùm fructus prædiales, sed personales comprehendat; si quidem ait decimas esse solvendas de vino, agro, fructibus, negociatione, militia, venatione, &c. tamen quia *caput pastoralis*, posterius est: & ibi conceditur expensas deduci ex fructibus lucri? affirmare debemus *cap. non est*, solùm de prædialibus decimis loqui, cum affirmat, ne expensæ deducantur, ut sic contra manifestam subsequentem decisionem non procedat; & ita tenet *gloss. cap. non est*, *c. pastoralis de Decimis.* & ibi Innocent. Panormit. *& alii.* Suar. *de relig. lib.* 1. *de divino cultu. cap.* 33. *num.* 2. Fagund. *de quinto Eccles. præcepto*, *lib.* 1. *c.* 2. *num.* 18. Ratio verò, quare in negociatione deducantur expensæ, non in fructibus, & redditibus est 1. quia in negociatione operatur manus hominis, sed in aliis præcipuè operatur manus Domini. Secundò ne bis eadem res decimaretur, decimaretur inquam; quia est lucrum personale, & decimaretur quia pecunia decimata acquiritur. 3. Quia non reputatur lucrum, nisi in quod remanet deductis expensis. At in fructibus terræ, omnia quæ ex terra nascuntur, fructus nuncupantur, & semen quod terræ est mandatum, nomen fructus obtinet; cùm in aliam formam, transmatatum è terra oriatur.

8. Quæ verò computari debent nomine expensarum; Respondeo omnia illa esse computanda, quæ ad vendendum, negociandum, vel lucrandum expenduntur aliàs non expendenda; sic Suar. *cap.* 33. *num.* 6. Fagund. *lib.* 1. *de Decimis*, *c.* 2. *num.* 20. An verò sustentatio personæ, & servorum, quæ absque illa negociatione non fieret, computanda sit; Probabilitate non caret computandam esse; tum quia sunt expensæ factæ absolutè in negotiatione, & lucro acquirendo; siquidem absque sustentatione propria, & familiæ non potest ullum lucrum acquiri, & hunc modum dicendi approbare videtur Rebuff. *tract. de Decimis*, *quæst.* 11. *num.* 4. *&* 6. & Suar. *cap.* 33. *num.* 6. licèt contrarium affirmet, hunc tamen non refutat, ut improbabilem: veretur tamen dare hanc licentiam: siquidem hac sententia posita pauci essent, qui decimas personales solvere tenerentur, nisi negociatores, & mercatores copiosi; cum in vestitu, & victu omnia ferè lucra acquisita necessarium sit insumere, tamen hoc non est magni momenti; imò videtur potiùs rationi consentaneum; ut solùm ex lucro, quod illis accrescit, deducta conveniente sustentatione sua, debeantur decimæ, nam illud proprie est, quod lucrum vocatur, reliqua verò in acquirendo illo lucro consumuntur.

9. Sextò dubitatur de loco, ubi hæ decimæ debitæ sint? Est affirmandum jure communi Ecclesiæ parochiali, ubi quis habet domicilium, & Sacramenta suscipit, debet hanc decimam. *cap. ad Apostolicæ. de Decimis*, *& cap.* 2. *de Sepulturis*, *in* 6. *& c. ult. de parochis*, *& alij quæ referuntur.* 16. *q.* 1. *& Doctores communiter.* Quod si quis habeat duo domicilia, & in una parochia resideat in hyeme, in alia verò æstate dividat decimam. Si verò plura domicilia, unum sit principale, aliud quasi accessorium, solvet decimam illi parochiæ, in qua habet principale domicilium. Quapropter semper attendi debet domicilium principale, etiamsi parochianus toto ferè anno extra parochiam laboret, & de facto suscipiat Sacramenta; quia illud est per accidens. Quòd si nullibi habet domicilium, ibi debet solvere, ubi majori parte habitat, & quasi domicilium ponit, ita communiter Doctores Navarr. *art. un.* 2. *de decimis num* 3. Azor. *lib.* 7. *c.* 35. *q.* 14. Suar. *cum aliis lib.* 1. *cap.* 21. *n.* 1. *&* 2.

10. Advertendum tamen est hæc omnia procedere de jure communi, quod ferè in omni regione abrogatum est consuetudine, seu præscriptione contraria. Quare nullibi fere decimæ personales sunt in usu, ut ex doctoribus citatis constat, præcipuè ex Panormit. *in c. cum homines. de Decimis*, *num.* 5. *in fine*, *possim docet.* Suar. tradit Valen. *disp.* 6. *q.* 5. *p.* 3. *fine*, & Sa *verbo decima*, *n.* 1. Quapropter consulenda est consuetudo.

Punctum VII.

Ex quibus rebus, & qualiter decimæ prædiales solvendæ sint.

1 *Decimæ prædiales, & mixtæ ex omnibus fructibus mobilium, & immobilium debentur, variisque exemplis explicatur.*
2 *Proponitur quædam objectio, & solvitur.*
3 *Si ager ematur ex fructibus non decimatis, non debetur nisi una decima.*
4 *Obstat Panormit. sed illi fit satis.*

1. Sub prædialibus decimis mixta comprehendimus, quia naturam prædialium imitantur. Hæ omnes debentur ex omnibus fructibus, & proventibus rerum mobilium, & immobilium. Habetur. *cap. tua nobis*, *cap. non est*, *cap. ex transmixta*, *cap. nuncios*, *& aliis de Decimis.* Idem constat ex variis capitibus in decreto 16. *q.* 1. *&* 7. & tradit D. Thom. ab omnibus receptus 2. 2. *quæst.* 87. *art.* 2. Ratio est clara; quia omnium fructuum Deus est autor, & productor: debet ergo ut talis recognosci Decimarum oblatione, omnium illorum; quia non est major ratio de iis, quàm de illis. Sed ut hæc omnia clariùs explicentur, accipe exempla, in quibus aliqua esse potest difficultas. 1. non solùm ex tritico, sed ex palea Decima debetur. Ita Abbas *in cap. pervenit de Decimis num.* 3. Fagundez *de quinto Ecclesiæ præcepto lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 2. Suar. *cap.* 34. *num.* 2. Azor. *lib.* 7. *cap.* 35. *q.* 9. Ratio est, tum quia ex grano debetur decima, *cap. non est de Decimis*, sed palea spectato rigore juris granum est. Ergo ex illa debetur decima, tum quia,

palea inter fructus computatur, ut colligitur ex *leg. adeò §. cum quis, ff. de acquir. rerum Domin.* Unde etiam si triticum decimetur post triturам manet obligatio solvendi paleam, nisi aliud consuetudine introductum sit. Item ex omnibus fructibus arborum, & ex oleribus minutis, & leguminibus, *cap. ex multiplici*: ibi de blado, & universis leguminibus. Excipiuntur tamen minuta olera, quæ ex hortis colliguntur non ad lucrum, sed ad quandam commoditatem, & voluptatem suæ familiæ: ex iis enim non videtur danda decima: ita D. Thom. 2. *i. q.* 87. *art.* 2. *ad* 3. Soto *lib.* 9. *de justit. q.* 4. *art.* 2. *ad* 3. *& indicat.* Suar. *cap.* 34. *num.* 7. *circa finem.* Item ex molendinorum proventibus etiam ad ventum debetur decima, *c. pervenit. cap. pastoralis cap. ex transmissa.* Quia absolutè est rei fructus, & tradit Suar. *lib.* 1. *de Decimis c.* 34. *n.* 3. Fagund. *de quinto Eccles. præcepto, lib.* 1. *cap.* 4 *num* 5. Similiter ex locatione domus, furni, piscinæ aut prati, aut alterius cujusvis rei decima debetur, *c. commissum, cap. pastoralis de Decimis.* Unde à fortiori ex ipsa herba, si in fasciculos colligatur, & vendatur, vel si arbores nemorum scindantur: ex omnibus iis decima debetur: quia sunt fructus terræ, & lucrum, quod nobis accrescit, ita omnes Doctores. Si verò pratum non locetur, neque herba colligatur, sed tua animalia ibi pascant, non debes ex herba decimam; quia non videtur esse debita, quousque sit collecta, vel locationis ratione pretium datum. Ita Azor. *suprà.* Ex animalibus verò debentur decimæ, ut de se constat, & de fructibus ab eisdem provenientibus, ut caseum, lac, butyrum, &c. & in apibus de melle, & cera habetur. *cap. quicumque, cap. omnes, 16. q.* 7. *& c. nuncios de Decimis.* De ipsis verò examinibus, quæ denuò prodeunt, non videtur decima deberi; habentur enim quasi animalia sylvestria, & industriæ personæ tribui debent, quod colligantur, ita Azor. *suprà & cap.* 34. *num.* 4. Ex genitura verò animalium sylvestrium ait Suar. non solvi decimam, nisi quando capiuntur, & interficiuntur. Plura alia exempla adducunt supradicti doctores. Sed ex iis facile est judicium ferri: Advertenda tamen est in omnibus iis consuetudo, quæ si immemorialis sit, sufficiet ad excusandum decimam, vel anni 40. cum titulo ut ex dictis constat.

2. Solùm objicit Suar. adversus hanc doctrinam videri duplicem decimam ex iisdem fructibus deberi; nam si quis locet stagnum ad piscandum, vel nemus circumdandum ad colligendas feras, tenetur ex lucro solvere decimam, quæ est quasi quædam decima omnium piscium, vel omnium animalium, quæ in illo loco sunt inclusa: ipse verò venator ex animalibus collectis tenetur etiam decimam solvere. Ergo jam ex eadem re duplex decima solvitur, quod est contra usum Ecclesiæ, ut sumi potest, ex *cap. pastoralis*, & colligit Abbas *ex cap. non est de Decimis.*

Respondet tamen & optimè ipse Suar. duplicem decimam ibi solvi, aliam inquam prædialem, aliam verò personalem, sed non ex eadem re. Solvit prædialem venditor, vel locator ex locatione piscinæ, vel nemoris; personalem venator, seu piscator. Et ita hic debet computare prætium datum pro locatione, & omnes expensas factas in colligendis feris, & illis computatis de residuo decimam tenetur erogare, & consequenter non ex eadem resolvuntur decimæ, sed ex diversis, siquidem jam pretium deducitur.

3. Dubitare tamen aliquis posset; an si ex pecunia, vel fructibus non decimatis ager ematur, fructus agri debeantur Ecclesiæ non solum quoad decimam partem titulo decimationis, sed etiam quoad aliam decimam, eo quod fuit emptus pecunia, vel fructibus non decimatis.

Respondeo probabilius esse non solùm in foro conscientiæ, sed etiam exteriori decimam illam non deberi, sicut enim qui lucratur usuraria pecunia, aut agrum emit, non debet fructus solventi usuras; quia bona empta alicujus pecunia, non sunt ejus, cujus est pecunia, ut doctè tradit Covarr. *lib.* 3. *var. cap.* 3. *num.* 6. similiter neque ager emptus pecunia, aut fructus non decimatis erit Ecclesiæ, sed solius emptoris, atque adeò neque ex fructibus agri tenebitur restituere ratione hujus emptionis, cujus sententiæ est Suar. *lib.* 1. *cap.* 38. *à n.* 12. *& n.* 13. Probat ratione privilegii facti Ecclesiæ non deberi, quia nullum invenitur, ut expressè affirmavit Ioan. Andr. *in addit. ad speculat. tit. de empt. & vendit.* §. 3.

4. In contrarium tamen est Panorm. cum Innocent. *& aliis in cap. pastoralis. de Decimis, num.* 6. & movetur, quia in *cap. pastoralis*, dicitur de rebus acquisitis pecunia decimata non deberi decimam, nisi de lucro. Ergo à contrario de rebus acquisitis pecunia indecimata debebitur decima ultra lucrum? Respondeo negando consequentiam. Nam argumentum à contrario sensu efficax non est semper, & præcipuè cum Pontifex ibi parum curet acquisita res sit pecunia decimata, vel indecimata: de hoc enim non agit Pontifex, sed solùm dicit in illo cap. decimam deberi ex quocumque lucro personali deductis priùs expensis in illo factis, sive lucrum acquisitum sit pecunia decimata, sive indecimata, de hoc enim non curat; de fructibus verò acquisitis affirmat deberi decimam antequam expensæ deducantur.

PUNCTUM VIII.

Quomodo, quo loco, hæ decimæ prædiales solvendæ sint.

1 *Debetur decima ex omnibus fructibus, antequam pensio, vel expensæ deducantur*
2 *Solvere decimam ex fructibus notabiliter deterioribus peccatum est grave.*
3 *Ex fructibus agri culti propriis expensis, vel per colonos decima debetur semel.*
4 *Solvenda est decima fructibus perceptis, neq; opus est petatur.*
5 *Fructus indecimati non sunt sine consensu clericorum in horrea mittendi.*
6 *Solvenda est decima prædialis Ecclesiæ Parochiali, in qua situm est prædium.*
7 *Idem est dicendum de Decimis mixtis, quæ ex fructibus animalium proveniunt.*
8 *Quid si in una parochia animalia pascant, & in alia accubant. Probabilius est inter utramque decimam esse dividendam.*
9 *Probabile est aliquam partem hujus decimæ deberi parochiæ, in qua Dominus Sacramenta recepit.*
10 *Supradicta intelligenda sunt de jure communi, consuetudo tamen inspicienda est, & quod tempus ad hanc consuetudinem introducendam requiratur, ut una Ecclesia adversus aliam præscribat.*
11 *Proponitur quædam objectio de decimis mixtis & fit illi satis.*
12 *Decimæ ex novalibus quo in loco solvendæ sunt, cum distinctione respondetur.*

1. RESpondeo decimam solvendam esse ex omnibus fructibus supradictis integris, antequam pensio aliqua, vel tributum deducatur, vel expensæ aliæ computentur. Est conclusio definita, *cap. cùm non sit, de Decimis, cap. tua nobis, c. non est, cap. cum homines, cap. pastoralis eodem, tit.* Ratio est; quia decimæ solvuntur in recognitionem divini Dominii, quod & ante omnia jura est, & ad omnes fructus se extendit. Conveniens ergo fuit, ut ex omnibus fructibus nullis detractis pensionibus, expensis, vel tributis solvantur, neque obstat, *Lex tit. Cod.*

de

de Fructibus, & *leg. fundus*; *ff. familiæ erciscundæ. leg. fructus*, *ff. soluto matrim.* Ubi affirmatur illos tantùm censeri fructus, qui remanserint deductis expensis: cùm autem ex fructibus tantùm debeatur decima; effici videtur non deberi ex omnibus fructibus, nisi priùs deducantur expensæ, scilicet seminis æstimatio, & pretium pro colendo agro, & colligendis fructibus, vel reparanda domo, quæ lixari debet: solùm enim quæ remanent sunt fructus. Non inquam obstant supradictæ leges; quia non loquuntur de fructibus prout oriuntur ex terra, seu naturaliter, in hac enim acceptione certum est omnia quæ oriuntur ex terra dici fructus terræ: & in hac acceptione canones supradicti accipiunt fructus, cum mandant ex illis decimas esse solvendas; siquidem exprimunt neque deducendas esse expensas, neque tributa solvenda: sed loquitur tantùm de fructibus, quatenus sunt lucrum usufructuarii: & in hac acceptione verum est deducendas esse expensas; quia solùm remanet deductis expensis. Habet rationem lucri, ex quo inferunt Doctores, cum alicui legatur usufructus alicujus fundi debere Dominum fundi computare sumptus, quos in colligendis fructibus fecit, juxta *leg. fundi*, *ff. de usufructu legato*. Quia solùm intelligitur legari commoditates, seu lucrum, quod ex illo fundo debet provenire, non omnes fructus provenientes ex ipso fundo; aliàs obligaretur Dominus fundi, cui est fundus legatus gratis alteri inservire. Secus verò dicendum est, quando legatur fundus, & usufructus alicui cum obligatione solvendi alteri pensionem, seu illorum fructuum partem; tunc enim expensæ deduci non debent; quia in tali legato commoditas tantùm illius, cui solvenda est pars fructuum videtur spectari, colligitur ex *cap. tua nobis*, *de Decimis* & in hac doctrina conveniunt omnes Doctores. Innocent. *in cap. pastoralis*, & Panormit. *ibi. num. 9.* quos sequitur Franciscus Suar. *lib. 1. c. 35. num. 4. 5. & 6.* Lessius *lib. 2. de Decimis*, *cap. 39. dub. 3. num. 16.* Fagund. *de quinto Ecclesiæ præcepto*, *lib. 1. cap. 4 num. 6.* Bonacin. *disp. ult. de quinto Ecclesiæ præcept. q. 5. p. 3. in fine.*

2. Ex supradicta conclusione infertur primò, graviter peccare qui decimam debitam Ecclesiæ solvere ex fructibus notabiliter deterioribus; cùm enim decima pars debita sit ex omnibus, & tam meliora, quàm deteriora manu Dei contingant, de omnibus æquè decima debetur. Quocirca neque tenetur meliora eligere neque potest deteriora dare. Sed bona fide mediocria inquam tribuere; alias si hoc fiat in parte notabili peccatum grave injustitiæ, & sacrilegii committet, & decimarum fraudulentus vocabitur, pœnæque impositæ fraudatoribus decimarum illum comprehendent: ita Lessius *lib. 2. c. 39. dub. 3. n. 16.* Sylvest. *verbo decimæ num. 15. §. 3.* Fagund. *de quinto Eccles. præcepto*, *lib. 1. cap. 4. n. 7.* Bonac. *disp. ult. de quinto Ecclesiæ præcepto*, *q. 5. p. 3. n. 16.*

3. Secundò infertur quomodocumque ager colatur sive per propriã personam, sive per mercenariosdeberi decimam ex integris fructibus; illa autem soluta, neque Dominus, neque colonus, neque mercenarius ex re sibi contingenti tenetur decimam solvere: aliàs ex eadem re bis decimas esset solvenda. Unde si Dominus agri conduxit omnes fructus pretio sibi dato, intelligendum est conductionem fuisse factam de omnibus fructibus exclusa decima, quia huic Ecclesiæ debetur, & sic in conductionem intrare non potest, neque ratione illius potest colonus pretium offerre. Quòd si colonus colat agrum prò aliqua parte fructuum sibi data in pretium laboris, de tali fructu, tanquam de lucro personali debet decimam. Hæc autem non videtur esse in usu: Dominus autem semper tenetur de integris fructibus decimam solvere, neque pretium, neque pensionem, neque aliquod aliud tributum potest antea extrahere. Neque seminis æstimationem; etiamsi postea vix colligatur quòd seminatum fuit; quia omnia, quæ ex semine producuntur fructus terræ sunt, & de manu Dei proveniunt. Sic Sotus *lib. 9. de justit. q. 4. art. 2.* Suar. *l. 1. c. 35. n. 7. & 14.* Lessius *supra*, *& communiter Doctores.*

4. Quando verò solvenda sit hæc decima prædialis definit Pontifex, in *cap. cum hominis*, *de Decimis*. ibi *mandamus*, *ut statim fructibus collectis decimam persolvant.* Unde sufficit esse perceptos, quamvis non sint perfectè collecti. *leg. si ejus*, *ff. de rei vindicat.* ubi dicitur perceptionem fructus accipere debemus: non enim perfectè collecti: sed etiam cœpti ita percipi, ut terra continere fructus desierit, veluti si olivæ, vel unæ fectæ fuerint, & nondum ab aliquo vinum, vel oleum factum sit; statim ipse fructum accepisse existimandus sit, sic ibi, consuetudo tamen consulenda est. Solùm adverto in fœtibus animalium non esse decimam solvendam, quousque fœtus sine matre vivere possit; quia usque tunc nullius est utilitatis, ita Lessius *supra* & Suar. *cap. 37.* lac, caseum, & butyrum, quia tractu temporis colligi debet in fine illius est solvenda decima, ut notat *idem* Suar. Lana verò, cum oves tondentur, similiter etiam consuli debet consuetudo, an necessaria sit peti decimas (hoc est Parochum monere parochianos) ut solvantur. Dico ergo jure communi multo probabilius esse debere solvi, antequam petantur: tum quia statim solvi debent, ut in *dicto cap. cum homines.* Tum etiam qui sunt debitæ eo ipso, quod sint fructus collecti, ita Abbas, & Ancharran. *in cap. pervenit.* Covar. *lib. 1. var. cap. 17. num. 8. & num. 12.* Bonacin. *disp. ult. de præceptis Ecclesiæ*, *quæst. unic. p. 4. num. 2.* Suar. *cum aliis lib. 1. cap. 37.* Azor. *lib. 7. cap. 35. quæst. 17.* (etsi contrarium teneat Cardin.) *in c. pervenit*, *de Decimis*, & Archidiac. *in c. 1. de decimis*, *in 6.* & Paris. *cons. 15. in 1. volum.* requirentes monitionem, sed intelligendi sunt, ut parochianus excommunicatione feriatur, non tamen ut à culpa excusetur ut bene doctòres pro nostra sententia allegati explicant.

5. Tandem inquires an decima deferenda sit ad Ecclesiam, seu in horrea clericorum, an satisfacias, si reddas in agro; vel in vinea, vel in tua domo? In qua re 1. adverto fructus indecimatos tritici, vini, paleæ, & similium non esse mittendos in horrea propria, & aliis miscendos sine consensu clericorum, vel illorum, quibus decimæ debentur; quia hoc non potest sine injuria Ecclesiæ fieri, quod si monitus clericus noluerit decimam accipere, tunc poteris recondere, vel in area relinquere, neque teneris expectare, ut advertit Gutierr. *cap. 21. num. 43.* & Suar. *supra*, *num. 7.* cum Covarr. Hostiensi & Rebuffo, Bonacin. *dicto. p. 4.* Referre verò ad propriam domum clericorum jure communi non debetur: quia nullibi hoc est sancitum: ita Gloss. *cap. cum homines*, *verbo fructibus.* Adrian. *quodlib. 5. art. 1. quæst. 2.* Suar. cum aliis *supra*, *n. 6.* Bonac. *p. 4. in fine.* Spectanda tamen est consuetudo, ut bene dicit Sylvest. *verbo decimæ. q. 9.* & Azor. *supra. q. 15. fine.* Bonac. *dicto. p. 4. & doctores commun.* quæ consuetudo sufficit, si decem annis viguerit, ei enim ad stabiliendam legem de re, quæ jure non est prohibita sufficiunt, uti affirmat multis relatis Lessius *libro secundo c. 6. dub. 14. n. 46.* & notat in præsenti Suar. *c. 37. n. 8.* Bonac. *supra.*

6. Tandem de loco, in quo solvendæ sint hæ decimæ, dicendum est jure communi solvendam esse decimam prædialem Ecclesiæ parochiali, in cujus jurisdictione situm est prædium, etiamsi parochianus alibi habitet, recipiatque Sacramenta: definitur expresse, *cap. ult. de Restit. spoliat. in 6.* ibi præsumuntur injustè occupare decimas, qui eas exigunt ex prædiis in aliena parochia constitutis, cùm manifestum sit (nisi aliud ostendatur) eas de jure communi

ad eandem Eccleſiam pertinere. Idem habetur in *cap. cum contingat. cap. ad Apoſtolicæ, cap. cum ſint homines, cap. cum in tuto. de Decimis, cap. ult. de parochiis* : & in hac concluſione Doctores omnes conveniunt: convenientia tamen hujus conſtitutionis ea fuit, ut jura Eccleſiæ, & decimæ firmæ permanerent, neque ex mutatione perſonarum variarentur.

7. Naturam harum decimarum ſequuntur mixtæ, quæ ex fructibus animalium proveniunt. Quocirca ubi paſcunt, accubant, & dormiunt, debentur decimæ, tametſi Dominus alibi commoretur, ſic *gloſſ. in cap. 1. de Decimis. 15. q. 1. verbo paſcit.* Rebuff. *tract. de decimis q. 6. num. 25.* Suar. *t. 1. de relig. lib. 1. de divino cultu c. 21. num. 8.* Fagund. *de quinto Eccleſ. præcepto lib. 1. cap. 5. num. 5.* Unde ſi in hyeme in una parochia paſcunt; æſtate verò in alia, in alia verò accubant; decimæ tunc dividendæ, neque parochiæ ubi Dominus aſſiſtit, debet aliqua pars ſolvi, ſi greges ibi nulla anni parte commorantur, eſt communior ſententia, quam tenet *gloſſa. cap. ad Apoſtolica.* D. Thom. *2. 2. q. 87. art. 3. ad 2. &* Soto *ibi* Rebuff. *tr. de Decimis. q. 6. num. 25. & q. 8. num. 11.* Azor. *lib. 7. cap. 35. q. 15.* Fagund. *de quinto Eccleſ. præcepto lib. 1. c. 5. num. 6. & 7.* Suar. *lib. 1. c. 21. num. 7.* qui optimè advertit non deberi decimas parochiis illis, per quas hujuſmodi greges tranſeunt, etiamſi ibi aliquo temporis ſpatio commorentur: aliàs per plures, & innumeras partes eſſet hæc decima dividenda: conſentit Fagundez *ſuprà num. 8.*

8. Sed quid ſi in una parochia animalia paſcant, in alia verò accubant, fixamque cauſam habeant, ſeu domicilium? Duplex eſt ſententia. Prima affirmat parochiæ in qua paſcunt, integrè deberi: Tum quia ex fructibus prædiorum fœtus provenit, tum quia fœtus decimarum ſuccedit decimæ, quæ colligenda erat ex herba, quam animalia paſcunt: ſic D. Thom. *2. 2. q. 87. art. 3. ad 2.* Alen. *3. p. q. 5. memb. 4. in fine.* Sotus *lib. 4. de juſt. q. 4. art. 3. ad 2.* Fagund. *de quinto Eccleſiæ præcepto. lib. 1. c. 5. n. 10.* Secunda ſententia, qui tanquam probabiliori adhæreo, etſi ſupradicta ſit ſatis probabilis affirmat inter utramque parochiam decimam eſſe dividendam, tametſi major pars competere debeat parochiæ, in qua paſcunt animalia, quam ei, in qua accubant, & fixam habent cauſam. Moveor; quia ad ſuſtentationem animalis, & productionem fœtus non ſolùm paſtus, ſed & cubitus, requieſque neceſſaria eſt. Ergo parochia illa, quæ hunc cubitum præbet, defraudari non debet fructu inde proveniente. Sic Rebuff. *tract. de Decimis. q. 6. num. 16.* inclinat Suar. *t. 1. de relig. lib. 1. de divino cultu. c. 21. n. 10.*

9. Sed inquires; an ſit probabile aliquam partem hujus decimæ mixtæ deberi parochiæ illi, in qua Dominus habitat, recipitque Sacramenta, tametſi armenta alibi paſcant, & cubent? Reſpondeo probabile eſſe: ſic Navarr. *conſ. 1. de Decimis. n. 10.* Ratio eſt, quia de iis decimis nulla eſt conſtitutio expreſsè aſſignans deberi Eccleſiæ in qua armenta reſident, ut benè notavit Suar. *ſuprà, num 7.* Cùm ergo vocentur mixtæ, quia medium ſunt inter perſonales, & prædiales, & perſonales decimæ debeantur parochiæ, ubi perſona reſidet, prædiales, ubi prædium exiſtit; hæ decimæ, quæ medium ſunt inter utrumque, dividi debent inter parochiam in qua armenta reſident, & in qua perſona reſidet ſaltem quoad quartam partem, quam aſſignat Navarr.

10. Verùm etſi hæc omnia de jure ita ſint, conſuetudine tamen, præſcriptione, aut privilegio introduci poteſt, decimas prædiales, & mixtas non ſolvi Eccleſiæ, in qua ſitum eſt prædium, vel greges paſcuntur, ſed alteri Eccleſiæ extraneæ, aut ei, in qua Dominus prædii, & gregis habitat. Ita *Doctores omnes*, & ſumitur ex ſupradictis. Difficultas autem eſt, quod tempus requiratur ad hanc conſuetudinem, ut ſcilicet una Eccleſia præſcribat in exigendis decimis contra aliam, cui de jure decima debita erat. Probabilior ſententia affirmat requiri conſuetudinem 40. annorum, & videtur definitum in *cap. à videntibus, de Privilegiis* : ubi expoſtulatur tempus 40. annorum ad præſcriptionem decimarum unius Eccleſiæ contra aliam privilegiatam, & *cap. ad aures de præſcript. & cap. 1. de præſcript. in 6.* quadragenariam præſcriptionem cum titulo inter diverſas diœceſes requirit, & immemorialem ſine titulo. Et probari poteſt efficaci ratione: nam ad præſcribendum in iis quæ ſunt contra jus tempus quadragenarium cum titulo; & ſine titulo immemoriali requiritur. Atqui hæc præſcriptio ſolvendi decimas alteri parochiæ ab ea, in qua eſt prædium, vel greges paſcunt; eſt contra jus; ſiquidem ut diximus, jus commune determinat, ut Eccleſiæ, in qua ſitum fuerit prædium decimæ ſolvantur, ut conſtat ex verbis allatis *cap. ult. de Reſtitut. ſpoliat & cap. cum in tua, de Decimis*, ibi ad quas, (id eſt, Eccleſias in quibus prædia ſita ſunt) de jure communi ſpectat perceptio decimarum. Ergo ad hanc præſcriptionem introducendam neceſſariò tempus 40. annorum cum titulo requiritur: quia hoc jus non tam vi conſuetudinis, quàm vi præſcriptionis videtur introduci; cum hac conſuetudine Eccleſia intendat non ſe à decimis eximere, ſed jus denuò adverſus Eccleſiam acquirere, atque ideò conditiones omnes requiruntur præſcriptionis: & ita latè, & eleganter probat Ludovic. de Mol. *tract. 2. de juſtit. diſp. 72. & 75.* definitionem Bonacin. 8. in *cap. 1. de præſcript. lib. 6.* ubi concluſionem ſupradictam Bonifacii expreſsè affirmat. Advertit tamen Gloſſa, & optimè ibi. Si una Eccleſia adverſus aliam poſſidentem decimas alterius Eccleſiæ extra territorium utriuſque exiſtentis velit impetere, ſufficere Eccleſiæ poſſidenti, ut à præſcriptione, ſeu poſſeſſione non removeatur, 40. annos, neque titulum requiri; quia ibi licet jus reſiſtat præſcribenti, non tamen facit pro petente. Eandem ſententiam tenet Suar. *lib. 1 cap. 21. num. 7.* Qui dicit contrariam intelligi non poſſe, niſi in caſu quo dubium eſſet ad quam Eccleſiam prædium pertinere; tunc enim affirmat conſuetudinem decem annorum videri ſufficientem ad præſcribendum, cum in iis jus non reſiſtat: ſimiliter etiam in decimis mixtis, cùm non ſit ita expreſſum in jure ad quam Eccleſiam hæ decimæ pertineant decem annos ſufficere; quia in iis, quæ non ſunt contra jus, ſed præter jus conſuetudo longi temporis tantùm requiritur. At in iis decimis non eſt contra jus illa ſolvere Eccleſiæ, ubi Dominus habitat? imò videtur juri, & rationi conforme. Ergo.

11. Solùm objici poteſt. *cap. de quarta, de præſcriptionib.* ubi clericus, quidem adverſus Epiſcopum 40. annorum præſcriptione ſe defendit de non ſolvenda quarta, & *cap. cum paſtoralis, de jure patron.* ubi Clerici, vel Monachi Eccleſias à laïcis relictas poſſederant ſine conſenſu diœceſani quadragenali poſſeſſione, neque titulus fuit expoſtulatus; & tamen his præſcriptionibus jus reſiſtit. Ergo ad præſcribendum decimas unius Eccleſiæ contra aliam non debet titulus expoſtulari; ſed ſufficit quadragenaria præſcriptio? Reſpondeo in illis caſibus non requiri titulum; qui non præſumitur de mala fide in poſſidentibus: non enim ipſe clericus incipit poſſidere adverſus Epiſcopum, ſed ſucceſſit prædeceſſori, & ſimiliter Monachi non de manu laïcorum acceperunt Eccleſias, ſed ſucceſſerunt aliis qui illas acceperunt, & præcipuè quia conſenſus Epiſcopi facilè ibi præſumitur, cùm non ſit inuſitatum dare conſenſum. At in decimis ſolvendis Eccleſiæ extraneæ propria nunquam cenſetur conſentire, neque videtur poſſe propria

pria authoritate ; ea de causa ad præscriptionem adversus illam titulus necessarius est, vel consuetudo immemorialis, ita Mol. *suprà*. Sed hæc responsio mihi non satisfacit ; quia *cap. 1. de præscript. l. 6.* absolutè dicit ubicumque jus commune est alicui contrarium non sufficere bonam fidem, sed necessarium requiri titulum. Quocirca illa jura allegata, & *cap. ad aures de Præscriptionib.* ubi quadragenalis possessio requiritur in iis quæ sunt juri communi contraria, nullaque fit mentio, de titulo explicanda sunt per *hoc cap. 1. de præscription.* & juxta illud intelligi, atque adeo dicendum secundum antiquum jus sufficere quadragenalem possessionem, non verò juxta hoc novum jus traditum in *cap. 1. de præscript. lib. 6.* Tertiò, Respondeo cum Covarr. *lib. 1. var. cap. 17. num. 7.* dupliciter jus commune in possessione alicujus posse esse tibi contrarium. Primò, ex eo quod res de facto alteri sit applicata. Sicut enim fundo Petro applicato omnes fructus illius præsumuntur sui esse : in quo casu non tibi jus commune vetat servitutem habere in illo. At si tibi prohiberet servitutem habere, titulus esset necessarius ad præscriptionem ; quia tunc jus commune tibi propriè resistit ; in alio autem casu non propriè, sed indirectè. In solvendis verò decimis alienæ parochiæ resistit jus commune prohibens sæpè aliis dari, & non solùm applicat fructus propriis parochiis, sed de facto prohibet ab aliis suscipi. Tunc ergo titulus est necessarius.

12. Sed quid dicendum de novalibus, quo in loco solvenda sunt ? Ut est ager, qui nunquam seminatus fuit, nec fructus produxit, & denuò producit fructus. *cap. quid per novale de verbo significat.* Ea vocantur in jure novalia. Quæstio ergo est ad quam Ecclesiam decimæ illorum fructuum pertineant ? Respondeo, si in nullius Ecclesiæ parochialis territorio existant, ad Episcopum decima debet pertinere : habetur *cap. quoniam, de Decimis.* Si verò existant intra terminos alicujus Ecclesiæ parochialis ad illam debent pertinere. Quod si decimæ illius Ecclesiæ applicatæ sint alteri Ecclesiæ sub verbis generalibus, & indefinitis, quæ clarè non continent novalia, sed possunt explicari de decimis, & terris, quæ usque ad illud tempus coli consueverant. Probabilius censeo ad Ecclesiam, in qua situm est prædium pertinere, neque privilegium, aut consuetudinem præscriptam exigendi decimas illius Ecclesiæ posse obligare, ut decimæ horum novalium tribuantur. Ratio est ; quia consuetudo, vel privilegium exigendi decimas ex prædiis, & fructibus alterius parochiæ est contra jus commune ; ac proinde odiosum ; debet ergo restringi, & non ampliari, juxta *cap. tua. 1. c. ult. de Decimis*, ubi id videtur expressè definitum. Ait enim, Pontifex, neque occasione decimationis antiquæ (licet in feudum decimæ sint concessæ) sunt decimæ novalium usurpandæ, cùm in talibus non sit extendenda licentia, sed potiùs restringenda. Idem sumitur ex *cap. 1. de Decimis in 6.* & hanc sententiam probat optimè Covarr. *lib. 1. var. cap. 17. n. 17.*

Neque obstat, *cap. ex parte de Decimis*, ubi insinuatur contrarium. Ait enim Pontifex cum tibi, quod majus est, sit concessum, videlicet ut de laboribus terræ parochiarum suarum cum integritate percipias, de novalibus eas exigere satis potes ; quia ubi majus conceditur minus concessum esse videtur. Ergo si privilegium, aut consuetudo obtinuit, ut decimæ alicujus parochiæ, alteri extrancæ solverentur, novalia etiam, quæ minus sunt debent solvi. Non inquam obstat ; quia ibi non fuit concessum aliquid contra jus, sed potiùs decimæ, quæ juxta commune jus debebantur parochiæ propriæ, erant ab extranea usurpatæ, & tunc ait Pontifex concesso principali, & majori minus concedi, ut benè Covarr. *suprà*. At quando jussio, vel consuetudo à jure communi exorbitat, ut est privilegium solvendi decimas prædiales extraneę parochię, non venit in concessione majoris minus concessum, ut latè, & erudite probat. Th. Sanch. *l. 8. de dispensat. disput. 1. à num 4. & præcipuè, ar. n. 32.*

Punctum IX.

Quæ personæ possint decimas possidere, & præscribere.

1 *Duplici titulo officii, vel conductionis decimæ possideri possunt.*

2 *Laicus non potest habere jus spirituale percipiendi decimas, neque secundùm hanc rationem illas potest præscribere.*

3 *Titulo conductionis, emptionis, aut donationis bene potest laicus decimas possidere.*

4 *Beneficiatus ad breve tempus potest decimas sibi competentes locare, aut vendere.*

5 *Excipiuntur aliqui casus, in quibus ex autoritate Episcopi possint ad vitam decimæ laicis conferri.*

6 *In feudum, vel in perpetuum non possunt decimæ laicis conferri nisi autoritate summi Pontificis, semel tamen collatæ possunt autoritate Prælati illius Ecclesiæ alienari.*

1. Dupliciter quis possidere potest jus percipiendi decimas, vel ratione ministerii, & officii, Ecclesiasticique exercitii, vel titulo conductionis, emptionis, donationis, aut obsequii temporalis præstiti, vel præstandi Ecclesiæ. Qui primo modo accipit eas proprio jure, & nomine, & jus accipiendi decimas pro tali ministerio spirituale est, ut de se constat. Jus verò accipiendi decimas ortum ex aliis titulis temporale est. His positis.

2. Respondeo laïcum non posse habere jus spirituale persolvendi decimas, neque eas secundùm hanc rationem posse præscribere. Definitur variis textibus de decimis, præcipuè *c. quamvis, cap. prohibemus, & in decreto. 16. q. 7.* specialiter *cap. decimas*, ubi ait Pontifex decimas, quas in usum pietatis concessas esse canonica authoritas demonstrat à laïcis possidere authoritate Apostolica prohibemus : & in *cap. causam quæ de præscrip.* absolutè affirmatur non posse laïcos decimas præscribere. Intelligi ergo debet secundùm hanc rationem, secundùm quam ipsi laïci incapaces sunt præscriptionis, utpote personæ, quæ hunc titulum spiritualem habere nequaquam possunt : siquidem non possunt habere officium, & ministerium ex quo ortum habet : sic Doctores omnes.

3. Verùm posse laïcum decimas possidere titulo locationis, & emptionis, aut donationis, nulli potest esse dubium, cum videamus sæpè Ecclesiam laïcis vendere, decimas, illas locare, aut pro servitiis factis, vel faciendis donare, sed tunc non exigunt decimas quasi sibi, & ratione propriarum personarum debitas, sed debitas priùs Ecclesiæ, & ratione alicujus temporalis ministerii sibi applicatas, & secundùm hanc rationem possunt laïci 40. annorum præscriptione cum titulo, & immemoriali sine titulo decimas possidere. Covarr. *cap. 17. num. 5. §. sed si dubitetur.* Lessius *cap. 6. dub. 10. & c. 39. dub. 4. num. 19.* & Azor. *lib. 7. cap. 36. quæst. 11.* & Suar. cum aliis *tract. 1. lib. 1. cap. 27. n. 4.* Ratio est, quia laici capaces sunt decimas possidendi hoc titulo, & hac ratione. Possunt ergo præscribere Et confirmo, secundùm hanc rationem possunt privilegio habere jus decimas exigendi ; quia illius sunt capaces. Ergo & consuetudine poterunt acquirere : nam præscriptio immemorialis privilegio comparatur, & eandem vim habet in persona capaci ; *cap. super quibusdam de verbor. signific.*, & *ibi Glossa multis allegatis.* Ut autem præscriptio legitima sit,

posito, quod non adsit titulus, affirmat Suar. debere adesse famam, & opinionem simul cum possessione immemoriali ex aliquo titulo legitimo illas possidere. Nam cùm laïcus incapax sit exigendi decimas proprio nomine, titulo, ac jure, nunquam potest præscriptionem acquirere pacifica possessione tantùm, nisi in vi alicujus tituli justi, ratione cujus decimas exigat. Requiritur ergo fama, & opinio tituli: verùm ego existimo ex sola immemoriali possessione colligi sufficienter justo titulo possidere, neque necessariam esse aliam probationem præter possessionem pacificam immemorialem; ex qua probata præsumitur donatione, locatione, feudo, aut alia via decimas prædecessoribus suis fuisse concessas. Quapropter licet in vi possessionis colligendi decimas nunquam laicus decimas præscribere possit: Et secundùm hanc rationem verum sit, laïcos decimas præscribere non posse, ut ait Pontifex *cap. causam præscript.* præscribit tamen in vi facultatis, & donationis, quæ præsumitur concessa, quotiescunque à tempore immemoriali illas recipit: sic affirmat Covarr. Azor. & Lessius *suprà*, qui solum possessionem immemorialem requirunt ad sic præscribendum, & hac ratione præscribit jus patronatus adversus Ecclesiam, vel laïcum sine probatione tituli, & concessionis, sed probata possessione præsumitur titulus, & facultas adfuisse, licèt non appareat.

4. Sed inquires. Qui possint locare, vendere, aut donare laïcis hoc jus temporale percipiendi decimas? Respondeo clericum beneficiatum propria authoritate ad breve tempus posse decimas suas locare, aut vendere, *cap. 2. de locato*. Vocatur breve tempus, quod est intra decimam, ita Abbas *in cap. quamvis de Decimis*: imò in sententia *glossæ* ibi tempus breve reputatur vita hominis. Unde quilibet propria authoritatè poterit decimas locare, aut vendere ad vitam, ita refert ut probabile Azor. *lib. 7. cap. 36. q. 14.*

5. Verùm ubi recepta est *extravagans Pij II. quæ incipit ambitiosè de rebus Eccles. non alienandis*, nulla conductio, aut locatio etiam authoritate Episcopi fieri poterit, quæ triennium excedat: quæ limitatio non extenditur ad decimas, quæ laïcis conferuntur in stipendium pro obsequio Ecclesiæ præstito: quia, ut benè dicit Suar. *cap. 25. num. 10.* in hoc contractu Ecclesia non conducit decimas, sed potiùs conducit alterius operas decimis ipsius Ecclesiæ, quod nulla ratione est prohibitum, etiamsi ad vitam fiat. Similiter etiam non videtur prohibitum Episcopis dare laïcis jus ad tempus, vel ad vitam exigendi decimas ratione alicujus magni obsequii, & beneficii facti Ecclesiæ, quale esset, si suis sumptibus maximè Ecclesiæ inservisset, si eam à tyranno defenderet, talis enim donatio remuneratoria, aut feudalis nullibi invenitur prohibita. Nam in Concilio Lateranensi, de quo statim solùm alienationis perpetuæ, & feuda, aut emphyteusis perpetuæ prohibentur: & ita hanc sententiam affirmat esse communem Covarr. *lib. 1. cap. 17. n. 5.* adducitque Card. & Bald. & Suar. *lib. 1. cap. 26. n. 1.*

6. Difficultas autem solùm est, an possint prælati inferiores ex aliqua gravi causa (hæc enim semper supponitur, ut licitè fiat) dare hujusmodi decimam in feudum perpetuum, vel laïci, qui illas habent aliis alienare ex consensu Prælati?

In qua difficultate respondeo ante Concilium Lateranense celebratum ab Alexand. III. etiam Episcopi poterant, sicut & Pontifex has decimas infeudare: ob abusum autem, & prodigalitatem Episcoporum in decimis concedendis in illo Concilio facultas hæc sublata est: ut colligi potest ex *cap. quamvis, de Decimis, & ibi glossa, & Doctores communiter*, qui de feudo perpetuo affirmant Pontificem loqui, & manifestè probatur *ex cap. cùm Apostolica de iis, quæ fiunt à prælato in fine*. Decimæ verò à laïcis possessæ ex consensu prælatorum ante illud tempus, vel post illud ex concessione Pontificis licitè possunt retineri, imò de consensu prælati illius Ecclesiæ, à quo acceperunt, alteri donare. Possunt enim laïci pro loco, aut Monasterio donare, aut transmittere hujusmodi feudum, neque requiritur, ut consensus capituli, aut tractatus accedat, quia hæc non est tam alienatio, quàm revocario decimæ à laïco detentæ ad usum Ecclesiasticum, ita *cap. cum Apostolica, de his quæ fiunt à Prælato, & ibi Doctores*, & expressè notat Lessius *lib. 2. cap. 39. dub. 4. num. 20.* Azor. *lib. 7. cap. 36. quæst. 13.* imò non solùm laïcum posse feudum justè possessum pro loco donare, aut transmittere ex consensu Episcopi: nam sine illo non potest; ut constat ex *tota causa 16. quæst. 7. & cap. cum & plantare de Privileg.* sed etiam alteri laïco concedere, fuit sententia *glossæ in cap. prohibemus de Decimis*, & Cardin. *ibi* Joan. Andr. *in cap. de præscript. in 6.* Sylvest. *decima. quæst. 10.* Covarr. *cap. 17. num. 5. §. præter hæc.* Suar. *cum aliis lib. 1. cap. 16. n. 7.* Ratio est, quia *in cap. prohibemus* solùm dicitur, ne laïci decimas cum periculo animarum suarum possidentes in alios laïcos transferant. Ergo qui cum animarū suaum periculo non possident, poterunt eas transferre; siquidè de facto debebant transferre, si fortè in illis linea suæ generationis non finiatur. Adde in hujusmodi translatione non alienantur feuda, sed jam alienata consentit Episcopus, ut alius retineat. Quare Episcopus non dat feudum, sed laïcus ex consensu Episcopi. Verùm Suar. *loco suprà citato* non solùm affirmat posse laïcum ex consensu Episcopi feudum in alium extraneum transmittere, sed etiam feudatario, qui erat ultimus possessor, defuncto posse Episcopum alteri infeudare, movetur ex *cap. 2. de Feudis*, ubi Episcopus jurans non infeudare bona Ecclesiæ, potest non obstante juramento infeudare bona, quæ antea erant data in feudum: non enim sub juramento infeudandi de novo, comprehenditur feudum anteà jam datum. Similiter etiam sub prohibitione facta infeudandi in perpetuum comprehendi non debet feudum anteà jam datum, etiam moriente ultimo possessore. Et ratio est efficax: nam illa bona etiam moriente ultimo possessore non censentur sub dominio utili Episcopi, neque ad Episcopum pertinere, quousque ipse eas acceptet, & per acceptionem in suis bonis incorporentur, ut tradit Panormit. cum aliis *in cap. ut super, de rebus Eccles. non alienand.* Ergo antequam acceptet poterit in feudum dare: in hoc enim non alienat bona Ecclesiæ, sed jam alienata non vult ea acceptare, neque mensæ Episcopi appropriare, gravis tamen causa debet urgere, ut licitè hoc fiat, licet sine illa factum teneat. Sed hæc latiùs examinavimus, cùm de alienatione bonorum Ecclesiasticorum habetur sermo.

Punctum X.

Quibus personis Ecclesiasticis jure communi debeantur decimæ.

1 *Clericis beneficiatis debentur decimæ.*

2 *Religiosis, aliisque clericis non beneficiatis non debentur decimæ jure communi; benè tamen ex privilegio.*

3 *An teneantur parochiani sustentare beneficiatum, si decimæ, quas solvunt, alteri sint applicatæ? Proponitur dubitandi ratio.*

4 *Nulla est applicatio decimarum facta loco pio, si beneficiatus congruam non habet.*

5 *Qui beneficium per vicarios inservit, tenetur eis debitam sustentationem tribuere.*

6 *Casu quo pensionarius beneficiato non tribuat sufficiens stipendium, non tenentur parochiani duplictaas decimas solvere.*

1. Tempore

1. TEmpore naſcentis Eccleſiæ omnia erant communia, ac proindè cœtui clericorum decimæ debitæ erant, quas Epiſcopus inter eos pro qualitate, & menſura laboris, ac neceſſitatis impertiebatur: ita colligitur aperte ex *cap. pervenit*, *cap. omnes baſilicæ*, 16. *quæſt.* 7. *& in cap.* 1. *hujus cauſæ*, *& quæſt.* ait Gregor. Decimas ſub manu Epiſcopi fore cenſemus, ut ille qui cæteris præeſt, omnibus juſtè diſtribuat. Poſt factam verò diviſionem parochiarum, & ſignatis clericis qui ibi miniſtrarent, etiam Epiſcopo ſimul cum clero decimæ debentur, ut conſtat ex *cap. quoniam de Decimis*, *cap. conquerentes*, *de officio Ordinar.* & docet Panorm. & Doctores communiter, in *cap. cum contingat*, *de Decimis*, *num.* 7. Ratio quare Epiſcopis, & Clericis deberentur, eſt quia omnes ij miniſtrabant ſpiritualia; debebant ergo temporalia metere; ſucceſſu verò temporis, & creſcente cumulo decimarum pluribus Clericis ſunt applicatæ, aliis titulo ſpirituali, & Eccleſiaſtico, hoc eſt ratione beneficii; aliis verò ex gratia, & privilegio, vel ſtipendio pro obſequio. At qui titulo ſpirituali decimas exigunt, etiamſi parochi non ſint; quia officium ſpirituale exercent, & aliquo modo ad cultum divinum concurrunt, de juſtitia habent jus exigendi decimas. Nam decimæ non ſolùm dantur Clericis; eo quod Sacramenta miniſtrent, ſed etiam quia ex officio deputati ſint ad divinum cultum *cap. ex parte 2. de Decimis*. Ergo Clerici, quibus beneficium Eccleſiaſticum conceſſum eſt, jus habent exigendi decimas, illiſque de juſtitia debentur. Non enim laïci tenentur ſolùm alere miniſtros, qui ſibi ſacramenta miniſtrent, ſed etiam omnes eos, quos Eccleſia judicaverit convenientes ad divinum cultum, & ſacrificium, & orationes offerendas, quique ſpeciali titulo, & obligatione ſint ad illud officium deſtinati. Cùm ergo omnes clerici beneficiati ratione beneficii hanc obligationem habeant, & ad hoc munus ſunt deputati; efficitur ſanè eis decimas de jure, & de juſtitia deberi, Eccleſiæ taxatione poſita, & ita latè, & eruditè probat Suar. *cap.* 28. *n.* 12. *& cap.* 29. *num.* 4.

2. Ex quo fit religioſis jure communi decimas non deberi, neque aliis clericis, qui beneficium Eccleſiaſticum non habent; quia non ſunt ab Eccleſia deputati, ut proprii illius miniſtri; ſed ex devotione, vel voto populo Chriſtiano inſerviunt. At ex privilegio eis ſæpè decimæ applicantur, & aliquando cum obligatione exercendi aliquod ſpirituale miniſterium; & tunc ſine dubio eis decimæ debentur ex juſtitia; quia Eccleſia jus quod habet ad illas exigendas transfert in religioſos, ſiquidem illius juris ſunt capaces. Cùm ergo Eccleſiæ ex juſtitia decimæ debeantur poſita taxatione, etiam religioſis, in quos hoc jus tranſlatum fuerit, deberi debent, ut ex Panormit. tradit Suar. *ſuprà in fine*. Poterunt tamen hujuſmodi clerici, & religioſi præſcriptione acquirere jus exigendi decimas: ita Rebuff. *q.* 13. *num.* 63. Gutierr. *tract. de decimis*, *cap.* 21. *num.* 6. Primò ſi Eccleſiam parochialem, vel beneficium acquirant cui decimæ ſunt annexæ. Poſſunt enim acquirere, ſiquidem ſunt capaces, *cap. ad aures*, *de præſcriptionib.* Requiritur tamen titulus coloratus; quia beneficium ſine inſtitutione canonica poſſideri bona fide non poteſt. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 6. *dub.* 10. Ad cujus præſcriptionem triennalis poſſeſſio pacifica ſufficit, modò ſimonia non intervenerit, ex *reg. cancellariæ* 33. ut ſupradictus Author cum Rebuffo, & Navarr. *lib.* 3. *conſil.* 40. *&* 42. *de præbendis* affirmat. Secundò poſſunt præſcribere jus exigendi decimas conſuetudine, & poſſeſſione bona fide continuata, quæ nullo modo poteſt eſſe, niſi præſumant aliquod ſibi privilegium fuiſſe conceſſum. In foro tamen externo ita adeſſe præſumitur, quoties decimæ exiguntur à tempore immemoriali: & tunc quidem religioſi, & Clerici non tam decimas præſcribunt in vi poſſeſſionis, quàm in vi tituli præſcripti. Vide quæ ſuprà diximus de laïcis.

3. Sed eſt dubium; an clericis beneficiatis debeantur decimæ à populo, ſi aliis ſunt applicatæ, & mercenariis, ſi beneficiatus non det ſufficiens ſtipendium ad ſuſtentationem?

Pro cujus ſolutione ſuppono ſæpè ſæpius contingere parochianos abundantes decimas ſolvere, quibus optimè poſſent miniſtri ſibi inſervientes ſuſtentari. Sed quia à Romano Pontifice applicatæ ſunt canonicatui, vel alteri pio loco, & ſæpe laïcis, ea de cauſa cogitur clericus eis inſerviens tenui ſtipendio vivere. Ex quo fit, ut benè dicit Leſſius *lib.* 2. *cap.* 39. *num.* 17. *in fine*, cum viri idonei nolunt tam tenui ſtipendio onus ſubire, ſæpè indocti, & improbi, qui alia ratione vivere nequeunt, præficiantur. Non enim quæruntur, qui maximè populo videantur profuturi, & munus optimè adminiſtraturi, ſed qui minimo ſtipendio velint ſervire. Hinc proh dolor! multis in locis tanta animarum clades. Quod ergo quæritur, eſt. An parochiani teneantur iis clericis ſibi inſervientibus providere, vel ex oblationibus, aut aliis rebus, ultra decimas quas ſolvunt?

4. Reſpondeo, & dico primò applicationem decimarum factam cuilibet etiam pro loco, vel religioſo per modum penſionis, aut quomodocunque eſſe nullam, ſi beneficiatus privetur debita ſuſtentatione, ita Suar. *lib.* 1. *cap.* 15. *à num.* 7. Ratio eſt; quia Pontifex non eſt omnium decimarum dominus, ſed diſpenſator. Eſſet autem iniqua diſpenſatio decimarum, quæ beneficiatum debito ſtipendio privaret, & vellet gratis inſervire. Quocirca non obſtante tali applicatione tenetur de juſtitia penſionarius beneficiatum congruenter ſuſtentare. Quod ſi ille ob penuriam cogi non poſſit, ipſemet Pontifex tenetur decimas ab illo auferre, vel huic beneficiato penſionem, vel aliud beneficium applicare, aut ex aliis bonis eum ſuſtentare; ipſe tamen beneficiatus nullo modo tenetur beneficium relinquere, etiamſi ſciens ejus penuriam accepiſſet. Teneretur tamen inſervire etiam gratis, ſi ſciens beneficium accepit, ita Suar. *cap.* 15. *n.* 7. Mihi tamen videtur contrarium dicendum non teneri inſervire, etiamſi ſciens accepiſſet, quia Eccleſia non intendit obligare neminem ad gratis inſerviendum, nequo beneficium tenere reputatur beneficium *cap. is cui*, 19. *de Præbendis*, *in* 6. & probat Leſſius *lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 31. *num.* 169.

5. Dico ſecundò. Beneficiatus, qui per ſe beneficio non inſervit, ſed per vicarios, tenetur eis debitam ſuſtentationem tribuere; quia ſub hoc onere decimas recipit. Quod ſi beneficiatus non tribuat, poterunt parochiani decimas denegare beneficiato, ut vice curato tribuatur debita ſuſtentatio: in hoc enim partes gerunt ipſius curati, & adimplent obligationem, quam ipſe debet adimplere, ſimiliter etiamſi penſionarius decimas recipiat abundantes, & parocho inſufficientes ad ſuſtentationem relinquantur, poterunt parochiani detrahere penſionario decimas, & curato applicare; quia illa applicatio decimarum injuſta fuit, & contrà debitum ordinem ea in parte, qua parochus debito ſtipendio defraudatur, ac proindè nulla: ſic colligitur ex ſupradictis Doctoribus. Neque in hoc invenio difficultatem alicujus momenti.

6. Dico tertiò, caſu quo penſionarius non relinquat beneficiato ſufficiens ſtipendium, & Papa ex aliis bonis non provideret, neque ipſi parochiani poſſent ex decimis detrahere, ut beneficiato tribuant, nullo modo tenentur parochiani beneficiato alias penſiones, vel decimas tribuere, ita Covarr. *lib.* 1. *var. cap.* 17. *num.* 3. *circa finem*. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 39. *dub.* 4. *num.* 17. Suar. *cap.* 15. *num.* 10. Ratio eſt, quia populus pro miniſterio ſibi exhibito ſolùm tenetur unas decimas

tribuere. Ergo ſatisfacit ſuæ obligationi, neque tenetur duplicatum ſtipendium dare, etſi fortè culpa penſionarii, vel Pontificis ad manus parochi non perveniat; populus enim ipſe non gravat parochum, ſed Pontifex qui malè decimas applicavit, vel penſionarius qui ita videns decimas exigit non relinquens parocho ſufficiens ſtipendium, atque adeo penes illos erit obligatio, & non penes populum. Et hinc à fortiori conſtat populum non habere obligationem ſuſtentandi vicarium, ſi decimas integrè ſolvit parocho; quia tunc non gravat populus vicarium, cogens eum gratis inſervire. Parochus enim eſt, qui vicarium gravat, & cum eo paciſcitur de obſequio præſtando non exhibendo ei debitum ſtipendium.

Punctum XI.

Quæ perſonæ teneantur decimas ſolvere.

1 *Baptizati quicunque ſint, debent decimas ſolvere.*
2 *Quæ paupertas fideles baptizatos ab hoc debito excuſet.*
3 *Clerici, & religioſi ſolvere decimas debent.*
4 *Ex quibus bonis hi decimas ſolvere teneantur.*
5 *Quid dicendum de hæreditate ſita in Eccleſia ſancti Michaëlis donata parocho, vel Eccleſiæ ſancti Petri, cui debeantur decimæ? Proponitur dubitandi ratio.*
6 *Si parocho titulo ſæculari, vel ſpirituali donentur, debentur decimæ ſicut antea.*

1. Perſonæ, quæ ad ſolvendas decimas obligari poſſunt, in duplici ſunt differentia, aliæ ſunt laïcæ, aliæ Eccleſiaſticæ. Omnes ergo cujuſcumque ſtatus; ac proinde ſint, modò ſint baptizati tenentur debito decimarum, ut manifeſtè conſtat ex *cap. ex tranſmiſſa, de Decimis*: ibi omnes fideles. Notanter dixi baptizati, ut inſinuarem Cathecumenos, Judæos, aut quoſcunque alios non baptizatos, niſi fortè ſint ex partibus Chriſtianorum, non teneri ſolvere decimas; quia eſt præceptum Eccleſiaſticum, quod in ipſos cadere non poteſt. Poterat autem Eccleſia eos cogere ut miniſtros neceſſarios ad prædicandum, & docendam fidem, annunciandamque veritatem, & baptizandum alerent, quia hoc jure naturæ, & ex præcepto divino debent præſtare, cum ex præcepto divino teneantur fidem recipere, & conſequenter ex illomet præcepto ſuſtentare miniſtros, qui neceſſarii ſunt, ut illam recipiant. Eccleſia tamen nunquam hac poteſtate utitur, ſed gratis remittit, & à baptizatis jam exigit ſuſtentationem, ut benè advertit Suar. *lib. 1. cap. 16. num. 12.*

2. Difficultas autem eſt, an fideles ratione paupertatis ab hoc debito excuſentur? Et quidem ſi neceſſitas ſit extrema, nulli poteſt eſſe dubium, cum tunc omnia ſint communia. Si verò ſolùm gravis ſit; eo quod illis ſolutis non habent neceſſaria ad congruam ſuſtentationem perſonæ, & familiæ, ſed debet poſtea mendicato illas poſtulare, affirmat Suar. *tract. 2. l. 1. cap. 16. num. 16. & 18. cum Innocent. in cap. licèt, de cenſibus*, durante illa neceſſitate non teneri ſolvere: etſi probabiliter timet non eſſe remittendam decimam; ſi manifeſtet, non teneri manifeſtare: ſi certus eſt de ſua neceſſitate. Ratio eſt, quia præceptum de ſolvenda decima Eccleſiaſticum eſt. Non ergo credendum eſt obligare cum tanto rigore, ut pauperes non habentes congruam ſuſtentationem ſibi, & familiæ ſuæ, obliget; præcipuè cum antiquo jure pars decimarum, & fructuum Eccleſiaſticorum applicata erat pauperibus, & licet modo cum aliis confuſa ſit; tamen clerici tenentur ex ſuis redditibus eos alere. Ergo poſſunt ipſi ſibi decimam illam partem retinere, quam debebat eis parochus tribuere. Et confirmo. Debitor differre poſſet ſolutionem debiti, dum ipſe, vel ſua familia in gravi eſt neceſſitate, ut latè diximus *in mat. 4. de reſtitutione, diſp. ult.* imo ibi probavimus non ſolum non teneri tunc debitum ſolvere, ſed ipſum debitum extingui, ſi durante neceſſitate tenetur dives eleemoſynam facere. Ergo tenetur donare. Ergo egenus ſuo proprio jure utitur, dum rem ipſam conſumit. Adde in gravi neceſſitate, ſicut in extrema omnia videtur communia eſſe. Quæ omnia ſupradicto loco probata ſint, & à fortiori videntur procedere in hoc debito decimarum, cùm ſolùm hoc debitum ex præcepto Eccleſiaſtico, & non jure naturæ debeantur.

3. Quod ad perſonas Eccleſiaſticas attinet. Reſpondeo clericos omnes, & religioſos teneri decimas ſolvere; habetur *cap. 2. de Decimis*, ibi clericos illos, qui à clericis ſpiritualium miniſteriorum labores accipiunt, decimas eis debere: & ita ſentit Hoſtienſ. Antonin. Abbas. Henriq. Covar. Gutier. & alii relati à Suar. *lib. 1. cap. 17. num. 21.* De religioſis conſtat ex *cap. nuper, cap. ex parte, cap. de cætero, aliis de Decimis.* Ratio eſt; quia clerici, qui parochi non ſunt, tenentur ſacramenta recipere à parocho proprio, eiſque parochus obligatus eſt ſacramenta adminiſtrare ex officio; quæ eſt ratio, ob quam laïci decimas ſolvere tenentur.

4. Bona autem ex quibus hæ decimæ ſolvi debent, probabile eſt eſſe poſſeſſiones Eccleſiaſticas: Hæc enim videntur eſſe titulo ſpirituali donata; & in numero decimarum computantur. Non ergo ex illis decimæ ſolvi debent. Et ita eſt conſuetudo, & ſecundum hunc ſenſum explicatur optimè *cap. 2. de Decimis*, ubi in priori parte dicit Pontifex novum eſſe, ut clericis decimas exigant, hoc eſt inſolitum, & præter jus eſſe clericos à clericis exigere decimas ex illis rebus, quæ titulo clericali habent, ita Suar. *ſupra, num. 23.* qui etiam addit non teneri ſolvere ex lucris acquiſitis titulo ſpirituali, imò nec temporali, quia non eſt in uſu.

Unde fit obligationem hanc cadere in fructibus hæreditariis, quæ ſibi titulo patrimonii, legati, aut donatione conceſſa eſt, quia cùm clerici, etiam ut tales ſunt, recipere debent aliqua ſacramenta, paſtoremque debeant recognoſcere, efficitur ſanè de his rebus, ſicut & laïci debent decimas ſolvere. Excipiuntur tamen parochi, & à fortiori Epiſcopus: nam licet parochi Epiſcopo tanquam proprio paſtori, & Epiſcopus Pontifici jure Eccleſiaſtico obligari poſſint ad ſolvendas decimas, ſaltem ex redditibus temporalibus, ſi quidem indigent, ut ſibi ſpiritualia miniſtrentur, & de facto Epiſcopus regit parochos, & Pontifex Epiſcopos, non tamen jus eis impoſuit hujuſmodi obligationem: eáque de cauſa exempti ſunt, uti tenet Rebuff. *tract. de decimis, quæſt. 5. num. 5.* Suar. cum aliis *lib. 1. cap. 17. num. 18. & ſeq.* Leſſius *lib. 2. cap. 39. numer. 28.* niſi fortè prædia ſint in alienis Eccleſiis, quibus ſolitum erat decimas ſolvi.

5. Solùm relinquitur dubitatio de hæreditate donata parocho, vel Eccleſiæ, verbi gratia, Sancti Petri. An, inquam, teneatur decimas ſolvere Eccleſiæ S. Michaëlis in qua hæreditas ſit, & cui decimas ſolvere conſuevit? Ratio difficultatis eſt: quia res cum ſuo onere tranſit, neque poteſt aliter alienari, aut donari, & in præſenti caſu eſt textus expreſſus *in cap. ſi quis laïcus, vel clericus 16. quæſt. 1. ibi*, ſi quis laïcus, vel clericus, vel utriuſque ſexus perſona proprietatis ſuæ loca, vel res alicubi dare delegaverit, decimativum proventum priori Eccleſiæ legitimè aſſignatum inde abſtrahere nullam habeat poteſtatem, quòd ſi facere tentaverit, talis traditio irrita prorſus dicitur, & ipſe ad emendationem Eccleſiaſtica coërcetur cenſura. Idem habetur *in cap. Eccleſiæ, & duobus ſeqq. eadem cauſa, & quæſt.* ubi prohibetur, ne Eccleſiæ antiquiores

decimis

decimis priventur ob novas ædificatas, & constructas. Efficitur ergo parochum, Episcopum, vel Ecclesiam S. Petri teneri solvere decimam Ecclesiæ S. Michaëlis, cui solebant decimæ solvi ex hæreditate sibi denuò applicata: aliàs neque res cum suo onere transibit, & via aperitur maxima, ut grave detrimentum Ecclesiæ patiantur, neque redditus habeant certos. Item *in cap. Ecclesiæ 16. quæst. 1.* Dicitur, Ecclesiæ antiquitus constitutæ nec decimis, nec ulla possessione priventur, ita ut novis oratoriis tribuantur; confirmat id ipsum textus *in cap. quicunque eadem causa, & quæst.* Et ita hanc sententiam tuetur Abba. *cap. nuper, & cap. 2. de Decimis, num. 6.* Rebuffus *quæst. 5. num. 20.* Covarr. *lib. 1. var. cap. 27. num. 85. secundo*, Gutierr. *lib. 1. qq. canon. cap. 21. num. 54.* favet glossa *in cap. 1. de Censibus, vers. nullo onere.*

6. Dicendum verò est dupliciter hæc prædia posse relinqui parocho, vel Episcopo, aut more laïcorum, & titulo temporali; ita ipsi parocho quatenus persona quædam particularis est, relinquantur, & non ratione officii. Et secundum hanc rationem relinqui certum est debere decimam Ecclesiæ, in qua sita sunt, ut tradit Covarr. Gutierr. *suprà*, & D. Thom. *quæst. 87. art. 4. ad 1.* & Suar. *cap. 17. num. 16.* Fagund. *de quinto Ecclesiæ præcepto, lib. 1. cap. 7. numer. 8.* Et efficaciter probatur rationibus supradictis, quæ etiam probant parochum habentem aliqua prædia ratione patrimonii, aut titulo sæculari donata, ex quibus Ecclesiæ, cui præficitur, parochus solvere decimas consuevit: tenetur, inquam, postea decimas ex illis solvere, si fortè ipse decimas non recipit, aut si non recipit, integrè tenetur eam partem donare aliis, quæ illis competunt; quia res cum suo onere transit, ita supradicti Doctores.

Dices. Ergo nulla est differentia inter parochum, & alios simplices clericos, siquidem omnes tenentur de bonis titulo sæculari donatis solvere decimas, non verò de Ecclesiasticis, hoc est de bonis datis ratione beneficii. Respondeo esse magnam differentiam: nam simplex clericus semper tenetur decimam horum bonorum integrè solvere, parochos autem sæpè nullam; quia fortè suæ omnes decimæ debentur illius parochiæ, vel saltem magna illorum pars. Unde ferè nunquam integrè decimam solvit.

Deinde parochus non obligatur solvere decimas debito personali, id est, cadente super personam, quia exemptus est à decimis, sed debito reali, hoc est ratione rei possessæ, quæ secum trahit illud onus. Quòd si prædia residentia intra terminos Ecclesiæ S. Mich. titulo spirituali donata sunt parocho S. Petri, videtur etiam dicendum cum communi sententia debere decimas propter supradicta capita, quia res cum suo onere transit. 7. Major tamen est dubitatio, quando relinquuntur non parocho, sed Ecclesiæ, & sunt quasi patrimonium illius Ecclesiæ, an tunc debeantur decimæ Ecclesiæ, in qua sita sunt, & cui solebant decimas solvere? Video affirmatum esse à supradictis doctoribus eisdem cap. & rationibus. Nihilominùs tamen Suar. *suprà num. 29. & 31.* cum Caiet. Soto, & Aragon. quibus patrocinatur D. Thom. *2. 2. quæst. 87. art. 4. ad 1.* judicat esse probabile ex prædiis donatis Ecclesiæ in sustentatione ministrorum illius, non teneri solvere decimas alteri Ecclesiæ, in qua sita sunt; quia in *cap. quæst. 16. quæst. 1.* dicitur Episcopos, & Abbates non debere decimas ex propriis prædiis, hoc est, ex prædiis relictis, non sibi, sed suis Ecclesiis, ut constat ex illis verbis. De agris, & vineis, quæ ad suum, & fratrum stipendium habent. Et ita hæc videtur esse exceptio à communi regula. Neque mihi displicet hæc limitatio, quamvis videam *textum, dicto cap. quæst.* non esse Pontificis, neque Concilii generalis approbati, sed credo consuetudine approbatum esse, nisi casu, quo grave detrimentum Ecclesiæ sequeretur, in qua prædia sita sunt, quia tunc per Episcopum conveniebat impedire, ne decimæ tollerentur. Sic Caietanus, Sotus, Arag. & Suar. *suprà.*

Punctum XII.

Qui eximantur à debito decimarum.

1 *Consuetudine, præscriptione, aut privilegio eximuntur aliqui.*
2 *Jure communi religiosi exempti sunt à decimis personalibus, & prædialibus, quæ propriis sumptibus excolunt, nisi prædia sint conductitia, vel ex illis antea Ecclesiis decimæ solvebantur.*
3 *Extra corpus juris plura sunt religiosis privilegia concessa, quilibet propria spectet.*
4 *An sub his verbis*, ne solvas decimas ex prædiis, quæ habes; *debeantur decimæ ex iis, quæ antea debebantur, an solùm novalia excusentur? Proponitur dubitandi ratio.*
5 *Affirmatur hoc privilegium non solùm ad novalia, sed etiam ad prædia tempore privilegii concessa extendi.*
6 *Adde extendi ad prædia, non solùm possessa tempore privilegii, sed possidenda.*
7 *Item comprehenduntur novalia.*
8 *Sub iis verbis non* solvant decimas ex suis agris *non comprehenduntur agri conductitij, neque in emphyteusim accepti.*
9 *Quid aliqui sentiant, sed dictis sit satis.*
10 *Coloni ad decimam solvendam tenentur ex vi juris communis. Secùs ex supradicto privilegio.*

1. COnstat ex supradictis eximi posse consuetudine, præscriptione, aut privilegio. Privilegio namque nullus præter Pontificem eximere potest aliquem à debito decimarum, cùm sit lex à Pontifice lata, sicuti neque potest alius præter Pontificem obligationem solvendi decimam imponere, ut constat ex *cap. nulli Episcoporum, cap. ad hoc, cap. Prædicatur 16. quæst. 1.* Requisita verò ad consuetudinem, præscriptionem, aut privilegium diximus.

Quare qui consuetudinem, præscriptionem, aut privilegium habuerunt legitimum non solvendi; ij omnes à decimarum solutione excusari possunt, quantum consuetudo, præscriptio, aut privilegium se extenderit. Sed quia ex privilegio concesso religiosis varia dubia occurrere solent, placet aliqua brevitèr examinare.

2. Et primò certum est jure communi religiosos exemptos esse à solvendis decimis personalibus, & prædialibus, quæ propriis sumptibus excolunt. Habetur expressè *cap. ex parte 1. de Decimis*, quod tamen limitatum est in *cap. Dilecti*, ut non intelligatur de prædiis conductitiis, etiamsi propriis sumptibus excolant. Et in *cap. nuper, eodem tit.* limitatum est ad prædia, quæ post Concilium Lateranense acquisierint, de quibus decimæ Ecclesiis debebantur. Impetat namque Innocent. ibi decimas solvi Ecclesiis, etiamsi propriis sumptibus, & laboribus excolant. Hæc de jure communi, in quo religiosi nullam aliam exceptionem habent à decimis solvendis, ut notavit Gutierr. *l. 1. canon. quæst. cap. 21. num. 136.* cum Rebuffo *& aliis, quæst. 5. numer. 29. & seqq.* Suar. *tit. 2. de relig. lib. 1. cap. 18.*

3. Verùm extra corpus juris varia sunt religiosorum privilegia, quæ singulariter examinare, & longum esset, & inutile; quilibet enim propria spectet, & ex generali doctrina inferat, quæ privilegium comprehendat; diversis enim verbis privilegium non solvendi decimas conceditur. Aliqui enim eximuntur his verbis, *Ne decimas solvant ex prædiis quæ habent.*

Alii

Alii iis. *Ne decimas solvant ex laboribus*, seu *nutrimentis suis propriis*, seu *prædiis suis*, ut in *cap. decimas* 16. *quæst.* 1. *glossa*, & *Turrecremata* intelligit extendi privilegium ad decimas, non solùm personales, sed prædiales; sumique potest, ex *cap. multiplices, de Decimis*, iis positis.

4. Dubium primum est; An ex supradictis verbis eximantur religiosi à decimis prædiorum quæ denuò acquirunt, de quibus ante acquisitionem Ecclesiis decimæ solvebantur, An tantùm eximantur à decimis novalium, quæ noviter excolunt; Ratio dubitandi est, quia hoc privilegium, quod ex jure communi contrarium stricte est interpretandum; ita ut salva verborum proprietate, quam minimum fieri possit juri alterius noceat, *leg. Prætor. ait*, §. *meritò*, *ff. Ne quid in loco publico*, *cap. ex tuarum de authorit. & usu pallii*, & *cap. cùm ea ella de Privilegiis*. Sed verba hujus privilegii optimi salvantur; etiamsi novalia tantùm comprehendant. Est ergo admittenda hæc expositio, si quidem nec multùm juri communi derogat, neque juri alterius acquisito nocet. Et confirmo primò: Pontifex non censetur alterius juri derogare, nec possessionem alterius tollere, quando de illius possessione mentionem non facit. Ergo cùm in præsenti non faciat, non debemus ex vi horum verborum privilegium extendere. Confirmo secundò ex *cap. dudum de privilegiis*; ubi decernit Pontifex privilegium de novalibus concessum non extendi ad decimas possessas tempore privilegii concessi, sed solùm ad eas, quæ ex agris nunquam cultis colliguntur, ne præjudicentur possessores. Ergo similiter ne præjudicentur possessores ex vi privilegii concessi de decimis prædiorum; quæ habent non solvendis non debet extendi ad decimas, quæ Parochiæ debentur, sed solùm ad novalia. Et ita hanc sententiam tenent Innocent. & Cardin. *in hoc cap. penult. de Privil.* Oldrad. *cons.* 268. Felinus *in cap. causam quæ, de rescriptis*, *num.* 11. & alii quos refert Covarr. *lib* 1. *cap.* 17. *num.* 14.

5. Dicendum tamen est, privilegium concessum de non solvendis decimis prædialibus, non solùm ad novalia se extendere, sed etiam ad prædia tempore privilegii possessa. Excipe nisi alicui ex particulari, titulo scilicet præscriptione, consuetudine, aut privilegio debeantur: si enim ex iis titulis alicui debentur, non censetur Pontifex tali juri derogare, nisi fortè daretur privilegium talibus verbis, quibus quodlibet jus censetur derogatum, ut modo dari solent privilegia religiosis. Sic Suar. *tit.* 2. *de relig. lib.* 1. *capit.* 19. *num.* 3. *fine*. Covar. *dicto cap* 17. *num.* 14. Azor. *quæst.* 6. & est expressa sententia Abbatis *in cap. dudum*, *de Privileg.* Videturque expressè definitum *cap. ex parte* 1. *de Decimis*, ubi priùs refert Pontifex concessisse antecessores Pontifices omnibus ferè religiosis exemptionem à decimis laborum suorum, hoc est prædiorum, quæ habent, ut benè advertit ibi *Glossa*, & postea fit concessio ad novalia. Quapropter si ex vi privilegii concessi non solvendi decimas ex prædiis suis, novalia tantùm venirent intelligenda, diceret Pontifex se eximere à decimis novalium, & non à decimis laborum suorum, ut ipsemet Pontifex argumentatur *in cap. ad audientiam* 12. *eodem tit.* Sit ergo certum hoc privilegium concessum religiosis, comprehendere omnia prædia, quæ habent, etiamsi decimæ eorum Parochiæ deberentur tempore concessi privilegii. Neque argumenta in contrarium obstant. Nam privilegium hoc licet stricte interpretandum sit, tamen verba privilegii in rigore salvari debent, & explicari secundùm suam significationem rigorosam, cùm autem secundùm significationem rigorosam in exemptione à decimis prædialibus non veniant solùm novalia intelligenda; fit sanè comprehendi debere omnia prædia, quæ tempore privilegii concessi religiosi habeant. Et ad confirmationem respondeo; Pontificem cùm exemptionem à decimis prædialibus concedit, tacitæ Parochiæ, cui jure communi debentur, derogare. Decimæ namque necessariò debebantur Ecclesiæ, in qua prædia sita sunt. Ergo concedens exemptionem illarum, consequenter censetur debitum illius tollere, neque opus est aliam expressionem mentionem facere. Secus est dicendum quando alicui Ecclesiæ, vel particulari personæ titulo particulari deberentur; quia tunc non censetur Pontifex gratiam dare cum præjudicio alterius in particulari, nisi ibi clarè exprimat, ut benè Panorm. in *cap. dudum*, *de privilegiis*. Quod caput, ut benè explicant Doctores suprà relati, cùm de novalibus loquatur, in cujus religiosa significatione veniunt solùm intelligendi agri, qui nunquam fuerunt seminati, neque fructum aliquem usque tunc habuerunt. Efficitur consequenter, non extendi privilegium non solvendi decimas novalium ad agros, qui tempore concessi privilegii fructus aliquos ferebant, herbæ scilicet, glandum, &c. oportebitque horum mentionem facere.

6. Secundò, dubium est, an extendatur privilegium supradictis verbis concessum ad prædia acquirenda post concessum privilegium, an tantum ad acquisita tempore privilegii concessi? Cui dubitationi videtur expressè respondere Pontifex, in *cap. quia circa* 22. *de Privilegiis*, ubi privilegium indefinitè ab Episcopo concessum Monachis, de non solvendis decimis Episcopalibus, non solùm de decimis possessionum illius temporis, sed futuri intelligitur, si remissio facta fuit secundùm canonicas sanctiones, cùm ergo dubitari non possit privilegium concessum à Pontifice esse secundùm canonicas sanctiones, & ex alia parte indefinitè procedat, ad omnes decimas extendi debet. Idémque probatur ex *cap. nuper*, *de Decimis*, ubi Innoc. III. coarctat concessionem illius *cap. ex parte*, ut non obstante illo decimæ solvantur. Evidens ergo erat illa verba indefinita in rigore comprehendere præsentia, & futura. Quocirca si modo alicui religioni per similia verba concedatur exemptio à decimis, præsentia, & futura prædia comprehendit, ad majorem tamen claritatem additur non obstante *cap. nuper*, & & ita defendit Azor. & Suar. *suprà*, *n.* 7. Neque obstat rem cum suo onere transire, *cap. si quis laicus*, *cap. Ecclesiæ*, *cap. quicunque* 16. *q.* 1. quia id debet intelligi, quando solùm persona est privilegiata, secus quando ejus bonis privilegium est concessum, & clariùs quando privilegium tollit hujusmodi onus, & non transit res cum onere, secus è contra. Præscriptione autem, ut diximus, non se potest extendere ad prædia acquirenda; quia præscriptio requirit possessionem. Unde solis illis prædiis potest eximere, de quibus est legitimè præscripta possessio. Atqui privilegium cùm non requirat possessionem, ad omnia se potest extendere.

7. Ex iis à fortiori constat ex supradicto privilegio novalia comprehendi, quidquid dicat Rebuff. *quæst.* 14. *numer.* 29. & 30. & Gutier. *cap.* 21. *numer.* 130. quia novalia & sunt prædia propria, ut supponimus, & propriis laboribus excoluntur. Ergo comprehenduntur sub illa indefinita non solvendi decimas ex prædiis propriis, vel ex laboribus suis; & ita sentit Suarez *num.* 5. Azor. *suprà*.

8. Tertiò, dubitari posset de bonis, quæ religiosi habent locata, conducta, vel in emphyteusim, an ex illis decimæ debeantur? In qua quæstione si privilegium concessum sit sub illis verbis juris. Non solvant decimas de suis agris, vel non solvant decimas laborum suorum (hoc est agrorum) ita enim intelligi debet, ut constat ex verbis sequentibus quos propriis manibus, & sumptibus colunt, cùm solùm agri colantur, & non labores: certum esse debet sub his verbis non comprehendi agros conductitios, aut in emphyteusim

acceptos.

acceptos, quia ipsi non sunt proprii, neque sui, quod expresse videtur definitum ab Alexand. III. *in cap. dilecti*, cùm dixerit, sub illis verbis, quæ referuntur *capite Decimas*, 16. *quæst.* 1. non fuisse intentionem suam, neque antecessorum suorum agros conductos, & receptos ad formam comprehendere: ita Panorm. *in cap. dilecti.* Rebuff. *quæst.* 14. *num* 52. *& communis.*

9. Video tamen Joan. Azor. *t.* 1. *lib.* 7. *q.* 6. §. 3. affirmare, si privilegium dicat, eximimus religiosos à decimis solvendis, ex prædiis, quæ habent, comprehendi prædia conductitia, quia hæc etiam habentur; licèt non ut propria. Suar. verò *cap.* 19. *num.* 11. etsi ad prædia accepta in emphyteusim extendat privilegium sub opinione probabili, quia emphyteusis distinguitur, à locato & conducto, & *cap. dilecti* solùm de prædiis conductis mentionem fecit. Tamen probabilius existimat oppositum, & quando urgetur: illa prædia conducta, vel in emphyteusim accepta habentur à religiosis. Respondet: habentur secundùm quid, hoc est ad tempus, sicut domus locata, & conducta non dicitur esse mea, neque ego habere absolutè domum, sed usum illius ad habitandum, &c. Adde: Contractus emphyteuticus à locato, & conducto ferè non distinguitur, nisi ex majori, vel minori tempore; quæ non debent contractus naturam mutare. Et hic modus dicendi mihi probatur.

10. Quartò dubitatur, an ex hujusmodi privilegio coloni agros religiosorum conducentes à debito decimarum liberentur? Jure communi certum est non eximi, sed teneri tam religiosos, quàm colonos solvere decimas; quia solùm eximuntur religiosi à debito decimarum, quæ propriis manibus excolunt. Unde si conducta prædia habent, jam non propriis manibus, seu laboribus fructus percipiunt, sed alienis: & ita est definitum expresse, *licet de Decimis.* Verum si loquamur juxta formam suprà dictam, quæ in privilegiis continetur: communior sententia est religiosos eximi à decimis illorum fructuum. Ratio est; quia privilegium reale eximit à debito decimarum illorum prædiorum, quæ per alios coluntur, ut traditur *à glossa in clem.* 2. *de Decimis*, *vers. excelendas.* Et ibi communiter scribentes. Cardin. *quæst.* 23. Abbas *in cap. ex parte*, 1. *de Decimis*, *numer.* 5. At in suprà dictis verbis conceditur privilegium reale, & non personale. Ait enim Pontifex. *Eximimus religiosos, & eorum prædia à decimis solvendis.* Ergo. Quod si in aliquo privilegio dicatur. *Eximimus religionem illam à decimis solvendis prædiorum suorum*, neque addatur, *Etiamsi per colonos excolant*, neque dicatur: *Eximimus religionem, & ejus prædia*: adhuc est probabilius privilegium esse reale, & non personale. Ratio est, quia si tunc deberent coloni solvere decimas Ecclesiæ, ipsa religio solveret decimas de prædiis suis: coloni namque nunquam eximuntur à debito decimarum, etiam cum est privilegium reale concessum religiosis, sed solvunt religiosis expresè, vel implicite solvendo majorem pensionem, quam solverent, si deberent Ecclesiæ & decimas solvere, aliàs si ipsi coloni exempti essent à debito decimarum, jam bona Ecclesiæ laïcis absque justa, & legitima causa concederentur, neque intentio Pontificis fuit conductoribus favere, ut optimè traditur à Suar. *lib.* 1. *cap.* 19 *num.* 15. Fit ergo si decimæ tunc solvantur, ipsos religiosos solvere decimas de prædiis suis, quod est contra privilegium. Adde: prædia religionis non propriè à debito decimarum dicuntur exempta, sed religiosi sunt, qui eximuntur, non prædia. Unde si prædia alienentur, seu vendantur à religiosis, non transeunt cum privilegio non solvendi decimas, ut de se constat, & tradit Suar. *cap.* 20. *num.* 6.

Punctum XIII.

Quâ ratione privilegium non solvendi decimas amittatur.

1 *Amitti privilegium potest læsione enormi, & renunciatione.*
2 *Si de læsione dubium est, potest fieri compositio.*
3 *Renunciatione probabile est non posse amitti, præcipuè si privilegium religioni concessum sit, & à privata domo renuncietur.*
4 *Quapropter præscriptione amittendum sit.*

1. DUpliciter amitti potest privilegium, 1. si in tali privilegio enormis læsio facta sit: tunc enim non potest privilegiatus uti privilegio; quia est contra voluntatem concedentis: non enim Pontifex intendit graviter Ecclesiam lædere: hoc tamen intelligendum est, quando privilegiato evidenter constat de enormi læsione. Ad solvendum tamen decimas non potest tunc Ecclesia propria authoritate cogere privilegium, ut decimas solvat, sed indiget authoritate judicis competentis, qualis esset ordinarius, vel quilibet alius, apud quem causæ decimarum tractari soleant. Quæ omnia probat *gloss. in cap. referimur* 25. *quæst.* 2. *vers. quod non lædat.* Panorm. *in cap. suggestum de decimis.* Felin. *in cap. cùm accessissent, de constitutionib.* & Suar. *lib.* 1. *cap.* 20. *n.* 1. Quod si de læsione clarè non constet, recurrendum est ad Pontificem: nullus enim alius interpretari potest rescriptum & privilegium à Pontifice concessum, neque illud moderari. Tempore verò dubii privilegiati non tenentur decimas solvere: quia ratione privilegii possident.

2. Expediret tamen, ut esset occasio litis compositionem facere. Hæc tamen compositio, & conventio vocari non debet renunciatio privilegii, cùm non sit ex mera liberalitate facta, sed ob vitandas lites, & quia intelligitur convenientior religioni ob timorem de revocatione privilegii à Pontifice. Quocirca in jure consulitur *cap. suggestum, cap. dilecti, de decimis*: ita Suar. *supr. num.* 5.

3. Secundus modus amittendi privilegium est per renunciationem tacitam, vel expressam. Expressam autem renunciationem probabile est fieri non posse; quia est in favorem Ecclesiæ, & religionis concessum: sicut enim nullus clericus privilegio fori renunciare potest; quia in favorem clericalis status constitutum est: ita non videtur posse religionem huic privilegio renunciare: & esto religio, cui datum est privilegium, posset: privata verò domus, aut Prælatus nullo modo poterit ob rationem suprà dictam.

4. Ex qua doctrina fit tacitam renunciationem nullo modo præsumi posse sufficientem ad derogationem privilegii, nisi quæ sufficeret, ut Ecclesia adversus religionem privilegiatam præscriberet. Non enim alio modo potest amittere privilegium. Quæ autem requirantur ad hanc præscriptionem jam suprà diximus. Si verò privilegium sit concessum particulari personæ, illud renunciare poterit; quia talis renunciatio in favorē est Ecclesiæ, & non contra. Itémq; poterit breviori tempore admitti; si quidem adversus particulares personas breviori tempore præscribitur, uti diximus *suprà.*

Punctum XIV.

Quæ pœnæ impositæ sint non solventibus decimas, aut facientibus non solvi, vel illas aliquo modo usurpantibus.

1 *Debent excommunicari, qui subtrahunt, neque sunt absolvendi nisi restitutione secuta. Excipe nisi eos excusset impotentia.*

2 *Adversus religiosos usurpantes decimas, vel facientes non solvi, variæ pœnæ latæ sunt.*

3 *Adversus, exigentes, occupantes &c. redditus beneficiorum, ut sibi debitos excommunicatio bullæ est lata.*

1. REspondeo, *in cap. statuimus 16. q.1.* cavetur, ut omnes integras decimas solvant iis, quibus debentur, alioquin excommunicationi subjiciuntur, quamque pœnam confirmat Trident. *sess. 25. cap. 12. de Reformat.* iis verbis? Qui decimas subtrahunt, aut impediunt, excommunicentur. Neque ab hoc crimine, nisi plena restitutione secuta absolvantur. Quod qua ratione debet intelligi suprà attigimus & in mat. de restit. latiùs examinamus. Non enim negari debet absolutio ei, qui impotens est decimas solvere: promittit tamen, & jurat se soluturum, cùm possit. Sic Navar. *cap. 17. n. 59. ad fin.* Mol. *tract. 2. disp. 756.* Sanch. *in decal. lib. 2. cap. 20. n. 19 sub* 20. Henriq. *lib. 13. cap. 28. num. 1.* Bonac. *disp. ult. de quinto Ecclesiæ præcepto, q. 5. p. 7.* Ratio est clara, quia Concilium præsumi non potest velle denegare sacramenti absolutionem ei, qui in culpa non est non restituendi. Item neque est neganda absolutio ei, cui obligatio solvendi decimam remissa est parte competente: quia illa remissio est tacita, & virtualis solutio: *sic gloss. in cap. peccatum, de reg. jur. in 6.* Navarr. *cap. 21. num. 32.* Azor. *t. 1. lib. 7. cap. 37. quæst. 9.* Fagund. *lib. 3. de quinto Eccles. præcepto, cap. 6. num. 4.*

2. Deindè *in clem. religiosi, de Decimis.* Fertur excommunicatio adversus religiosos non habentes beneficium, aut administrationem ob quatuor causas. 1. Si absque justo titulo sibi decimas, aut primitias Ecclesiis debitas acceperint, & usurpaverint. 2. Si servis suis prohibuerint decimas solvere ex gregibus, & rebus suis. 3. Si ipsi ex rebus emptis, & de quibus decimæ debentur Ecclesiis non solverent. 4. Si prohibuerint, aut non permiserint servis, & colonis solvere decimas ex terris, quas ipsi eis colendas tradunt. Notandum tamen est hæc incurri, si post monitionem, quæ una sufficit, ut ibi *gloss.* factam à parte, cui hæc debentur; intra mensem non satisfecerint, aut ablata non reddiderint. 2. est advertendum non comprehendi religiosos, quando decimæ non Ecclesiis, sed particularibus personis debentur, ut advertit Tolet. & Suar. *in explic. hujus Clement.* & colligitur ex textu. Religiosi verò habentes beneficium, vel administrationem ipso jure suspenduntur. Deindè *in Clement. cupientes, de Pœnis*, ipso jure excommunicantur omnes religiosi cujuscumque ordinis, qui in concionibus vel aliis in locis aliqua tractant, ex quibus moventur audientes, ut decimas debitas non solvant: ad quam incurrendam, ut dicit Angel. & Tolet. *in explicat. hujus clem.* debent dicere ex illo pravo animo, & ex alia parte in præsentia illorum, qui debent decimas solvere. Additur præterea excommunicatio adversus religiosos, qui pœnitentes scienter non obligaverint decimas solvere, & ex alia parte posteà cùm possint non emendaverint factum, audéntque potiùs in publicum concionari non habere obligationem: quæ omnes actiones, ut benè dicit Tolet. requiruntur ad hanc censuram incurrendam, ut constat ex textu.

3. Rursus est excommunicatio lata *in bulla cœnæ, clausula 17.* adversus exigentes, usurpantes, occupantes, sequestrantes decimas, redditus, & proventus beneficiorum, & adversus auxilium ad id præstantes, quando ea faciunt, quasi sibi deberentur. Sic Suar. Tolet. Navarr. & alii, explicantes supradictam clausulam, nos ibidem notavimus.

Et hinc nascitur dubium, an sint excommunicati magistratus, qui videntes populum in gravi necessitate esse, fructus, & decimas beneficiorum sequestrant in populi sustentationem. Ratio dubii est? quia illa sequestrant tanquam debita in illa occasione. Ex alia parte durum esse videtur hos magistratus condemnare, cùm bonum commune attendant, cui ipsimet clerici tenebantur succurrere. Dicendum ergo est, eos excommunicatione ligari ob talem sequestrationem, nisi priùs tentaverint necessitati subvenire authoritate judicis Ecclesiastici. Quia dum ille negligens non est, non habent Magistratus authoritatem fructus beneficiorum usurpandi. At Judice Ecclesiastico negligente, ne populus pereat, poterunt illa bona, quæ clericis necessaria non sunt, quæque ipsi debebant alienare, in sequestro ponere, & favet *leg. regia 1. tit. 25. lib. 5. novæ collect.* ibi, *todas las personas de qualquier calidado, condicion que sean, así clerigos, y personas Ecclesiasticas*, &c. *que rubieren pan, que puedan, y deben vender, les apremien a que lo vendan segun los fuere repartido*: sic expresè Joan. Gutier. *lib. 1. pract. quæst. in legib. regni quæst. 13.* consensit Matienzo *in supradicta lege, gloss. 1. & 8.*

Punctum XV.

Quomodo Ecclesia recuperare possit decimas non solutas, & à quibus, & quorum, quo judice.

1 *Excommunicatione potest, & debet.*

2 *Potest Ecclesia decimam partem fructuum, non solùm actione personali, sed reali per rei vendicationem recuperare, imò secundùm probabilem sententiam potest agere adversus illas personas, quibus prædia vendita sunt, seu donata.*

3 *Probabilius est à possidente agrum non posse decimam exigi.*

4 *Parochus non potest per vim decimam sibi debitam accipere, neque ob illius non solutionem negare Sacramenta.*

5 *Si causa decimalis sit facti, & non juris, potest coram sæculari judice agitari secùs si sit juris.*

6 *Decimæ translatæ in laicum in feudum perpetuum, vel emphyteusim coram sæculari judice peti possunt.*

7 *Si decimæ exigantur à laicis, eo quòd non putetur illos privilegium exemptionis habere, possunt coram sæculari judice se defendere. Secùs verò, si de valore privilegii ageretur.*

8 *In causa possessoria decimarum, non judicem laicum, sed Ecclesiasticum adire debet.*

9 *Conductor laicus coram laico judice conveniendus est, tametsi alii contrarium sentiant.*

1. REspondeo primò, posse Ecclesiam recuperare decimas excommunicatione, juxta Trid. *sess. 25. cap. 12. de reformat.* Imò non potest hac via, sed etiam debet, nisi fortè obstet scandalum publicum, & majora mala ex tali coactione nascantur: tunc enim dissimulare poterit. Neque tunc bona Ecclesiæ immobilia alienat, sed quosdam redditus, quos ex justa causa remittere, aut commutare potest, ut tradit Panorm. *in cap. ult. de rerum permut. & cap. cùm homines, de Decimis, num. 7. & gloss. in cap. ut super, de rebus Eccles. non alienand. vers. possessiones*, & Suar. *lib. 1. cap. 38. numer. 3. & 4. & seq.*

2. Dico secundò, Potest Ecclesia decimam partem fructuum recuperare, non solum actione personali, sed & reali, per rei vendicationem ab iniquis detentoribus ob dominium utile, quod diximus puncto 2. habere in decimas, etiam antequam à cumulo separentur: imò secundùm probabilem sententiam potest agere adversùs illas personas, quibus prævia vendita sunt, seu donata, aut legat, aut decimas præteritas illorum prædiorũ non solutas solvat, ita tenet Abbas *in c. cùm homines, de Decimis, n. 6.* cum Jo. Andr. & Fed. Senen. *cons. 81.* Hostiens. *in c. pastoralis, de Decimis, n. 5.* & significat gl. *in*

in c. tua nobis, de Decimis vers. sic & dominus, in fine. Ratio potest esse; quia prædia videntur esse obligata per modum hypothecæ ad solvendas decimas quascunque, sicut bona mariti dicuntur esse obligata pro dote uxoris, *cap. ex litteris, de pign.* quam obligationem extendunt Abbas,& glos. *in illo cap.* quæ creduntur pro mala administratione bonorum Ecclesiæ esse obligata, & ad tutorem, cujus bona etiam censentur obligata pro bonis pupilli.

3 Verum Suar. *lib.1. c.38. n.1.* non audet affirmare prædia vendita, seu donata obligata esse per modum generalis, aut particularis hypothecæ ad solutionem decimarum quorumcunque fructuum illius domini, cujus erant prædia: imò neque ad solutionem decimarum illorum fructuum, qui nati fuerunt ex prædiis. Ratio præcipua, qua movetur, est; quia cùm fideles sua prædia taliter non obligaverint, non potest talis obligatio induci, nisi beneficio legis. Lex autem nulla est, quæ hoc expressè affirmet, aut unde colligaturNam *c. ex litteris, de pignor.* licèt bona. Prælati comparatione Ecclesiæ, bona tutoris comparatione pupilli comprehendat; non tamen comprehendere debet bona fidelium comparatione Ecclesiæ, cùm fideles nec habeant rationem Prælati, nec tutoris, neque aliquo modo Ecclesiæ sunt specialiter obligati; quia sunt obligati gubernatoribus & ministris publicis, & mihi hoc probabilius apparet; si enim solutioni decimarum fructus nascentes ex agro obligati sunt. Undè agro illa obligatio imponenda est? consentit Fagund. *de Decimis, l 3. cap.6. n.2.*

4 Dico tertiò, Parochus non potest sua authoritate decimas non solutas per vim accipere, ita Rebuff. *cum communi sententia, quæst. 9. num. 20.* Ratio est, quia Parochianus antequam solvat decimas, est dominus suorum fructuum, non igitur privari dominio potest authoritate, parochi, utpote carentis jurisdictione forensi coactiva, seu punitiva in foro externo.

Dices: poterit cogere ad solutionem, negando Sacramenta; cùm enim ipse teneatur Sacramenta fidelibus administrare, neque dari illa indignis, poterit imò & debebit cogere hac coactione.

Respondeo, non posse parochum negare Sacramenta ob hanc causam, nisi delictum sit per sententiam declaratum; quia usque ad illud tempus non censetur delictum publicum, & indubitabile, cùm possit habere rationem aliquam, qua à solutione decimarum excusetur. Negatio verò publica Sacramenti, ut dixi in mat. de Eucharistia, requirit necessariò delictum commissum esse evidens evidentia juris, vel facti: ita expressè Suar. *lib.1. cap. 38. num.2.* & loquens de oblationibus debitis, notavit Covarr. plures referens *libro 1. var. c.17. num.3.* Fagundez *de primitiis,& oblat. lib.4. c.1. n.8.*

5 Præter has vias videtur aliquibus posse Ecclesias recuperare decimas suas authoritate judicis sæcularis, ad quem dicunt appellare posse, ipséque cognita violentia defendere Ecclesiam & quamcumque aliam personam ab injuria illata. Sed de hoc latè diximus tractatu de immunit. Eccles. interim legendus est Azor. *lib. 7. Instit. c. 36. quæst.3. & seqq.* Suar. *lib. 4. de immun. Eccl. c. 33.* Covarr. *pract. c. 35. n. 2.* Fagund. *de quinto Eccles. præcept. lib. 3. c.5.* Breviterque respondeo sub distinctione: Si causa decimarum sit facti, & non juris: eo quòd non agitur, an debeatur decima, sed an debita decima soluta sit, vel non soluta, poterit Ecclesia, tam coram judice Ecclesiastico, quàm coram sæculari Magistratu debitorem suum laïcum, non clericum convenire; quia illa causa est mixti fori. Sic Rebuff. *tract. de decimis, qu.12. n.3. & q.10. n. 39.* Suarez *tom. 1. de relig. tract. 2. lib. 2. de divino cultu, cap. 38. num. 16. fine.* Fagundez *de quinto Ecclesiæ præcepto, lib.3.c.5. num.3.* Covarr. *pract. quæst.cap.35. num. 2.* At si causa sit juris, quia videlicet tractatur dè jure, quo decimæ debentur, de expensis quibus est solvenda, de loco, de quantitate, de qualitate & similibus: certum est solum coram Ecclesiastico judice hoc jus Ecclesiam recuperare posse; quia solus judex Ecclesiasticus est judex competens, eo quòd illa sit causa spiritualis, & tradunt supradicti Doctores.

6 Aliquæ exceptiones adhibentur huic doctrinæ, de feudo, de emphyteusi; de causa possessoria, quæ in supradicto tractatu de immunitate Ecclesiasticarum personarum, & bonorum examinamus. Sed ne aliquid in præsenti desideretur,Dico, si authoritate Romani Pontificis decimæ alicui, ejúsque hæredibus & successoribus in feudum perpetuum concessæ sint, qualiter Regibus Hispaniæ sunt concessæ decimæ, vulgo tertiæ dictæ, censeo satis probabile, si causa agitanda est, coram sæculari judice tractandam esse; quia jam illa causa ob concessionem perpetuam laïcis desinit esse spiritualis; & fit temporalis, & tamquam temporalis transmittitur, & alienatur in consulto ordinario, & ita aliis relatis tenet Covarr. *pract. quæst. cap. 35. num.2. vers. 3.* Gutierr. *pract. quæst. nostri regni. lib.1. quæst.14. num.4.* Secus verò dicendum censeo, quando non in perpetuum sed pro limitato tempore, vel limitatis personis feudum esset concessum; quia tunc non videtur Ecclesia rem integrè alienasse, & quasi profanam fecisse: & sic intelligi potest Rebuff. Fredericus Senens. Azor. quos refert, & sequitur Fagund. *de Decimis lib.3. cap.5. num. 5.* negantes coram sæculari judice causam decimarum, quæ in feudum sunt concessæ, tractari posse.

7 Dubium tamen non leve est, an laïci, à quibus decimæ non solitæ exiguntur, possint judices sæculares adire ut illos defendant, inhibeantque judices Ecclesiasticos? Affirmat aliis relatis Covarr. *suprà, vers. quarto*, & Gutierr. *num.5.* & probant, quia tunc non videtur tractari causa de jure, sed de facto; si quidem solùm tractatur, an privilegium habeant, vel non, aut præscripserint, vel non præscripserint. Sed habere privilegium, aut legitimam præscriptionem ad factum pertinet, & non ad jus. Ergo possunt judices sæculares de tali causa cognoscere, quod pluribus pragmaticis nostri regni sancitur, ut testantur supradicti Doctores, præcipuè Covarr. *lib.1. var. resolut.cap.17. num.8. vers. novo.* Joann. Garcia *de expensis, & meliorat. cap.9. n.95.* Et quidem si Ecclesia decimas à laïcis petat, eo quòd existimet non habere privilegium, vel præscriptionem, probabile sanè est tunc posse laïcos adire tribunal sæculare ad sui defensionem ob rationem dictam, quia tunc causa tractatur, non de jure, sed de facto. Verùm si Ecclesia prætendat laïcos obligare ad decimas solvendas; eo quòd judicet præscriptionem non esse legitimam, vel privilegium validum non esse, & laïci ad sui defensionem valorem privilegij, vel legitimam præscriptionem coguntur allegare, nequaquam poterunt sæculari judicio se defendere, sed necessariò tenentur judicio Ecclesiastico stare, quia est causa juris, & non facti, & de re spirituali, vel spirituali annexa.

8 In causa autem possessoria decimarum, tametsi plures Doctores censeant,si lis agitetur contra laïcum, conveniendum esse coram judice sæculari, certissimè tenendum est causam agitandam esse coram Ecclesiastico; quia causa possessoria, etiamsi nihil proprietatis mixtum habeat, Ecclesiastica est, & non temporalis, ut colligitur *ex clem. unica, de causa poss. & propriet. & clement. unica, de sequestrat. possess. & fruct.* & tradit Covarr. *pract. quæst. cap.35. n.1. vers. verùm si diligenter.*

9 Sed quid dicendum de conductore decimarum, possítne tam coram judice laïco, quàm Ecclesiastico conveniri, si non solvat pretium conductionis? Affirmat Fagund. *de quinto Eccl.præcept lib.3.c.5.n.11.* Movetur,quia est quæstio facti, non juris. At mihi dicendum

videtur necessariò conductorem laïcum conveniendum esse coram judice laïco, neque posse coram Ecclesiastico conveniri ob non solutum pretium conductionis; quia illa causa neque est Ecclesiastica de jure, neque de facto; si quidem non est super jus decimandi, neque super decimas solvendas ab iis, qui illas debent, sed est causa omnino profana, & sæcularis, scilicet implere contractum, & promissis stare de solvendo prætio, quod decimæ conductæ sunt: & ita Covar. *pract. quæst. cap.* 35. *num.* 2. *vers. quinto.* Verùm si in contractu conductionis conductor se submittit judici Ecclesiastico, tunc poterit coram illo conveniri, ut idemmet Covarr. & Fagundez. Et est text. *in leg.* 6. *tit.* 1. *lib.* 3. *ordin.*

Punctum XVI.

Quid sint primitiæ, & qua ratione sint debitæ.

1 *Primitiæ quid sint, explicatur. Et qua ratione à decimis distinguantur.*
2 *Est præceptum Ecclesiasticum solvendi primitias, sed spectari debet consuetudo.*

1 PRimitiæ prout in præsenti accipiuntur, & secundùm quod in lege antiqua latum erat præceptum de illis solvendis, juxta *Exod.* 13. *& Deut.* 26. *& Malach.* 3. dicuntur primi fructus terræ, ita *c.* 18. *Num.* Universa frugum initia, quæ gignit humus, & domino deportantur, &c. Primitiæ distinguntur à decimis; eo quòd decima sit decima pars fructuum, primitiæ verò sint primi fructus. Et deinde, quia decimas solvimus in sustentationem ministrorum Dei, tanquam ipsorum merces, & stipendia pro ministeriis Ecclesiasticis, recognoscentésque Deum esse supremum Dominum, nosque illi esse subjectos. Primitiæ verò offeruntur Deo in gratiarum actionem pro beneficiis acceptis, recognoscentes illum ut nostrum benefactorem, & doctorem unicum bonorum; licèt secundario cedant in usum ministrorum.

2 Esse verò præceptum Ecclesiasticum solvendi primitias testantur Doctores, *in cap. Qui,* 13. *quæst.* 2. *& in c.* 1. *de Decimis, & in glossa vers. in primitiis: & in cap.* 67. *revertimini.* 16. *quæst.* 1. *& in cap. decimas.* 16. *q.* 7. Verùm attendenda est consuetudo, non solùm quoad debitum primitiarum, sed etiam quoad quantitatem, & quibus personis solvendæ sint, & quo in loco, & à quibus: uti tradit Innocent. *& alij, in c.* 1. *de decimis.* Sylvest. *verbo decima, quæst.* 1. *circa finem.* Suar. *tract.* 2. *de relig. libro primo cap.* 8. *num.* 16. *contra Andream Hispanum. tract. de decimis, quæst.* 8. *& contra Rebuffum, tract. de decimis, quæst.* 1. *num.* 11. qui existimant nulla consuetudine introduci posse abrogationem præcepti solvendi primitias, eo quòd sit contra gratitudinem, & honorem debitum Deo. At sententia communis omnino est tenenda consuetudine, determinari posse quantitatem, & qualitatem primitiarum, imò & legem illas solvendi abrogari posse, quia consuetudo vim habet contra legem Ecclesiasticam, ex qua solùm primitiæ debitæ sunt; sustentatio verò ministrorum, honoratio Dei, & ostensio gratitudinis erga ipsum aliis viis fieri potest, & de facto. Quapropter in omni ferè regione hoc jus primitiarum est abolitum ut testatur Lessius *lib.* 2. *cap.* 39. *dub.* 6. *num.* 31. & Azor. *tit.* 1. *sum. lib.* 7. *cap.* 38. *quæst.* 3. qui addit, ubi hujusmodi lex extat, minimè primitiæ solvuntur, nisi à clericis petantur.

Punctum XVII.

De oblationibus, & qua ratione ad illas fideles teneantur.

1 *Quid sit oblatio, & qua ratione à decimis, primitiis, & sacrificio differat.*
2 *Nullum est in jure latum præceptum de oblatione.*
3 *Nec consuetudine videtur posse introduci.*
4 *Probabilius est consuetudine introduci posse, si doctorum authoritate nitatur.*
5 *Proponitur objectio, & fit illi satis.*
6 *Consuetudine introduci potest, ut clerici dona aliqua tribuant laicis, quibus ad devotionem excitentur.*
7 *Nulla pœna est ipso jure imposita non solventibus oblationes.*

1 OBlatio generatim dicitur quidquid Deo offertur, qua ratione comprehendit, primitias, decimas, & sacrificium. Omnia enim hæc Deo offeruntur: & oblatio prout ab iis distinguitur, & de qua est sermo in præsenti, est donatio quædam bonorum temporalium, sive mobilium, sive immobilium, facta Deo in ejus honorem, & cultum, ad reparandam fabricam Ecclesiæ, vel alias expensas in cultu Dei exhibitas, aut in sustentationem ministrorum colligi potest *ex cap. qui oblationes, & cap. clericis.* 13. *quæst.* 3. & tradit D. Thom. *q.* 86. *art.* 3. Et secundùm hanc rationem medium est oblatio inter decimas, primitias & sacrificium, convenit enim cum sacrificio quatenus est oblatio facta Deo in ejus honorem, & cultum: differt verò à sacrificio; quia sui mutationem non requirit: cùm decimis autem, & primitiis convenit; quia tam primitiæ, quàm decimæ Deo, vel Ecclesiæ offeruntur in sustentationem ministrorum: differt verò ab ipsis; quia latiùs patet. In præsenti autem sumimus oblationem pro donatione facta Ecclesiæ in sustentationem, ministrorum, vel ad reparandam fabricam, aut alias expensas, & de hac dubitamus, qua ratione debita sit?

2 Respondeo in jure nullum latum esse præceptum offerendi: nam licèt in *c. statuimus.* 16. *quæst.* 1. *& cap. præter hoc* 32. *& cap. omnis Christianus, de consecrat. distinct.* 1. *& cap. de his, & cap. antiquos.* 10. *quæst.* 1. *& aliis,* videatur ferri præceptum de oblationibus faciendis, intelligenda tamen sunt, quando oblationes sunt debitæ; vel ratione promissionis, aut legati, vel ratione indigentiæ Ecclesiæ, aut ministrorum, vel ratione consuetudinis, seu præscriptionis, ut tradit D. Thom. *quæst.* 86. *art.* 1. & ibi Cajet. & Arag. Gap. *super can. Missæ, lect.* 6. & Antonin. *p.* 3. *tit.* 12. *cap.* 11. Abbas, & Ancharran. *in Rub. de Parochiis.* Angel. Sylv. *& alij, in verbo oblatio.* Azor. 1. *instit. moral. lib.* 7. *c.* 7. *quæst.* 11. *& cap.* 38. *q.* 11. Suar. *t.* 1. *de relig. tract.* 2. *lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 2. Et quidem si donatio promissa sit voto, aut per simplicem promissionem acceptatam, nulli est dubium teneri promittentem adimplere promissum; similiter etiamsi testamento aut donatione legata est alicui hæreditas cum oblatione offerendi Ecclesiæ aliquam partem, nota est obligatio. Major tamen est dubitatio, si indigeat Ecclesia ad sui reparationem, vel minister ad sui sustentationem, an tunc teneantur fideles has oblationes facere? Et quidem si primitias, vel decimas solvunt sufficientes ad parochi proprij, & Episcopi sustentationem, non tenentur parochiani oblationes alias facere; quia ipso jure naturæ non tenentur ampliores donationes facere, quàm eas, quæ sufficientes judicantur ad debitam ministrorum sustentationem. Quòd si decimæ in beneficia simplicia, aut præstimonia divisæ sunt, aut aliis usibus applicatæ, cujus causa deficit congrua sustentatio Episcopo, Beneficiario,

aut

aut Vicario, non tenentur ipsi supplere, sed aliunde provideri debet, ut diximus suprà de Decimis. Idem similiter faciendum est quando parochiani sunt ita pauperes, ut non valeant decimas, aut oblationes facere sufficientes ad parochi sustentationem. Debet], inquam, tunc Episcopus uti remediis traditis à Concilio Trident. *sess.21. cap.7. & 8. de reformat. & sess.24. 3. de reformat.* & quando illa sufficientia non fuerint, Summum Pontificem consulere oportebit, ut tradit Suar. *suprà, num.7. & seq.*

3 Si verò de consuetudine loquamur, non videtur improbabile hac via non posse introduci obligationem solvendi oblationes : quia consuetudo hæc in suo principio debuit esse spontanea, & libera, & absque ulla obligatione, ut affirmat Suarez *tit. 1. de relig. tract. 2. lib. 5. cap. numero 2.* & Azor. *quæst. 11. ex Concil. Cabilonensi, sub Carolo Magno, cap.6.* ubi sic habetur. Animarum salutem inquirere Sacerdos, non lucra terrena debet, quoniam fideles ad res suas dandas non sunt cogendi, neque circumveniendi : oblatio namque spontanea esse debet, juxta id quod ait Sp. §. 3. Voluntariè sacrificabo tibi. Ergo neque per continuationem hujus consuetndinis induci potest obligatio, cum numquam obligatio per consuetudinem inducatur, ubi abest animus se obligandi, ut not. Cajetan. *in sum. verbo hora can. §. 2.* & Sotus *lib. 2. de justit. quæstione 6. artic. 1.* & Angel. *verbo oblationes, num. 1. in addit. ad illum*, consuetudinem oblationis non obligare, ubi decimæ solvuntur, & tanquam probabilem eam reputat Azor. *cap. 7. quæstion. 11. & cap. 38. quæstione 12.* ubi ait probabilius esse consuetudinem in hac parte vim legis habere, si non constiterit oblationem studio pietatis & religionis in Deum liberaliter fieri. Unde si constet fieri liberaliter, donationem existimat non posse consuetudine fideles obligari. Innocent. *in cap. Ad Apostolicam, de Simonica*, & Anton. de Butrio, idem affirmare videntur, cùm dicunt non posse Episcopum cogere fideles, ut consuetas oblationes solvant. Ergo non tenentur, sed solùm possunt compescere eos, qui volunt eas refringere, immutare, aut aliquo modo contravenire, hoc est compescere eos, qui volunt impedire fideles ne solvant. Et licèt addat Pontifex se præcipere pias consuetudines observare, intelligitur tamen, eo modo, quo introductæ sunt, ita ut hæ quæ introductæ sunt liberè, liberè observentur, absque eo quòd cogi possint ad earum solutionem. Quæ verò ex promissione, aut alia causa obligante introductæ sunt, præcipit, ita observari. Signum ergo est ex jure colligi non posse consuetudine liberaliter, & spontaneè continuata ; obligationem solvendi oblationes.

4 Verùm longè communior sententia est, consuetudinem continuatam per tempus necessarium ad præscribendum obligare fideles ad illam servandam, non solùm quando incœpta est liberè, & continuata ex intentione se obligandi ; seu etiamsi incœpta sit, & continuata absque animo imponendi sibi obligationem : ita Leonard. Lessius *lib. 2. cap. 39. dub. num. 34.* Suarez *cap. 5.* Azor. *supra.* Gutier. *canon. q. lib. 1. c. 21. n. 140. & seq.* Covarr. *lib. 1. var. c. 17. n. 3.* Fagundez *de quinto Eccles. præcepto lib. 4. num. 7.* Panormit. Hostiens. *& alij, in cap. Ad Apostolicam de Simonia.* Quod caput est præcipuum fundamentum hujus oblationis, cùm dicat ibi Pontifex pravam exactionem fieri prohibemus, & pias consuetudines præcipimus observari. Ex quo text. colliguntur Doctor. præcipuè Suar. & Leonard. Lessius, quando consuetudo continuata est per tempus sufficiens ad præscribendum, imponia Pontifice præceptum solvendi hujusmodi oblaiones, sive continuato procedat ex animo obligandi, sive procedat ex errore, quo putabant fideles obligatos esse, sive ex alio capite. Fateor. tamen hujusmodi ratio-

non concludere, nam si de rigorosa præscriptione loquamur, non videtur posse Ecclesiam præscribere contra fideles in harum oblationum solutione ; eo quòd non habetur titulum ad præscribendum, & absque titulo vero, vel ficto non possint præscribi, ut suprà diximus. Quòd si aliquis dicat, *c. hoc ad Apostolicam*, deservire pro titulo, gratis dicet, & absque sufficienti fundamento, cùm ex illo non satis clarè colligatur, consuetudines liberè introductas, & continuatas præcipi observari ex obligatione. Possumus namque explicare, ut Innoc. explicat, quòd præcipiantur observari eo modo quo sunt introductæ, ita ut non immutentur, nec varientur. Quapropter solum propter authoritatem Doctorum censeo hujusmodi sententiam esse probabiliorem juxta quam est maximè advertendum stabilita consuetudine solvendi decimas, primitias, aut oblationes non posse populum aliquid in contrarium constituere, cùm talis constitutio esset contra jus Ecclesiæ acquisitum ; ac proinde contra libertatem Ecclesiasticam : ita Bartol. *in leg. privilegia, Cod. Sacrosanct. Eccles.* Abbas, *cap. abolendæ, de Sepulturis.*

5 Sed objicies ipsummet, *cap. Abolendæ, cap. sua, cap. ea quæ, cùm in Ecclesia, de Simonia.* In quibus textibus cavetur, ne pro benedicendis nuptiis, administrandis sacramentis, aliisque actionibus sacris oblationes requirantur, & licèt aliqui arbitrentur legem longa consuetudine invaluisse, attendant, ait Pontifex tanto graviora esse crimina, quanto diutius infœlicem animam tenuerunt alligatam. Unde *glossa cap. cum in Eccl. verbo cons.* ait consuetudinem exigendi oblationes pro iis rebus reprobandam esse, neque oblationes admitti posse, nisi sponte, & ex post-facto offerantur.

Respondet *glossa in cap. Ad Apostolicam*, clericos pro talibus sacramentis oblationes petere, seu exigere à nolentibus dare : poterunt enim officio judicis implorato facere, ut fideles cogantur servare consuetudinem, quæ ex pietate introducta est. Quapropter, ut bene ait Suar. cum D. Thom. Cajet. & aliis, *cap. 5. n. 22.* Covarr. *lib. 1. var. cap. 17. num. 3.* Fagund. *de oblationib lib. 4. cap. 1. num. 8.* non poterit parochus negare Sacramenta, aut alia officia eis, qui consuetas oblationes non solvunt : nam illa est quædam exactio, quæ in iis juribus cavetur. Neque obstat quòd parochus, & alius quivis Sacerdos teneatur dare Sacramenta ritè dispositis, qualis esse non videtur is, qui oblationes debitas non solvit. Nam illud principium intelligendum est, quando omnino est certum delictum & publicum, quod in præsenti ferè numquam potest esse, cùm videatur probabile fideles non teneri ex obligatione, & sub peccato oblationes spontaneas etiam longo tempore continuatas solvere. Quod maximè habet verum, quando consuetudo offerendi non est à singulis personis, sed majore parte populi, aut ab eis, qui potentiores sunt : tunc enim etiam si unus, vel alius omittat interdum oblationem, non videtur peccare graviter, quia neque consuetudo interrumpitur, neque majori cùm oblatione videtur introducta : ita Suar. *supra, num. 21.* Adde in supradictis capitibus prohiberi exactionem, qua oblationes exiguntur, ut pretium rerum spiritualium, & in qua proponuntur Sacramenta, quasi venalia essent ; non verò illam exactionem, qua exiguntur oblationes, ut stipendium debitum parocho pro Sacramentis administratis, vel obligatione illa administrandi.

6 Deinde decimas non solùm consuetudine introduci posse obligationem in laïcis solvendi oblationes clericis, sed etiam in ipsis clericis obligationem solvendi laïcis aliqua dona, non per modum oblationis, aut tributi, sed per modum cujusdam liberalis donationis, qua excitentur, & adjuventur ad devotionem, & mutuam charitatem, ut de cereis albis in festo Purificationis affirmat Suar. *lib. 1. cap. 7. n. 20.* cùm Federic. Senens. *cons. 155.* & Gregor. Lop. *in leg. 15. tit. 17. part. 1.*

*contra Sylveſt. verbo decima, num.*7. & Joann. Guttier. *lib.*2. *q. canon. cap.*21. *num.*158.

7 Tandem eſt advertendum nullam pœnam ipſo jure impoſitam eſſe non ſolventibus oblationes, quæ debitæ ſunt ex conſuetudine, ſed ſolùm committitur arbitrio Epiſcopi, quo procurare debet, ut conſuetudines obſerventur, juxta *cap. Ad Apoſtolicam, de Simonia.* Negantes verò oblationes ex teſtamento, aut donatione debitas excommunicari debent: ut habetur *cap. ſi quis iraſcetur*, 13. *quæſt.*2. *in fine, & in c. qui oblationes* 13. *q.*2. *cl.*1. ubi dicitur ex Concilio Carthaginen 4. *cap.*39. Qui oblationes defunctorum, aut negant Eccleſiis, aut difficulter reddunt tamquam egentium necatores excommunicentur, *& in cap. ſeq.* ait, *ex Concilio Varen. cap.*4. Qui oblationes defunctorum retinent, & Eccleſiis tradere demorantur, ut infideles ab Eccleſia ſunt abjiciendi, *& in cap. clerici, vel ſæculares eadem cauſa, & quæſt.* dicitur *ex Concilio Agathen. cap* 4. qui oblationes parentum aut donatas, aut teſtamento relictas, retinere perſtiterint, aut id quod ipſi donaverint Eccleſiis, vel Monaſteriis crediderint auferendum, ſicut ſancta Synodus conſtituit, vel ut necatores pauperum, quouſque reddant, ab Eccleſiis excludantur.

PUNCTUM XVIII.

A quibus perſonis oblationes recipi non poſſunt.

1 *De rebus alienis oblationes recipi non poſſunt.*
2 *A non baptizatis, Judæis, hæreticis, excommunicatis vitandis recipi non poſſunt.*
3 *Excipiuntur aliqui caſus, in quibus non licet à peccatore oblationes recipere.*
4 *De qua oblatione hoc intelligatur.*

1 DIco primò oblationes factas de rebus alienis nulli clericorum licet eas, neque in publico, neque in ſecreto recipere, quia eſſet particeps in furto, habetur *ſuper ea, de Raptoribus*, ubi cavetur, ne ullus clericus aſſiſtat ſepulturæ, neque oblationes eorum accipiat, qui cùm Eccleſias deprædaverint, nondum ſatisfecerint, & in *cap. quia in omnibus: de uſuris*, prohibentur accipi oblationes eorum, qui ſunt uſurarij manifeſti.

2 Dico ſecundò, Recipi non poſſunt oblationes à non baptizatis, à Judæis, ab hæreticis, ab excommunicatis excommunicatione vitanda habetur, *in can.* 37. *Concilij Laodicenſ.* ait enim, non oportet à Judæis, vel hæreticis quæ mittuntur munera feſtivè ſuſcipere, nec cum eis feſta celebrare: ubi non tam de oblationibus, quæ fiunt ad miſſam, quàm de oblationibus, quæ in gratitudinem, & amicitiam fieri ſolent inter amicos, loqui videtur. Quapropter talis oblationis, ſeu muneris receptio ſub peccato veniali prohiberi poterit. Si verò in miſſa fieret, gravis culpa interveniret ob excommunicationem ſolemnem cum talibus perſonis præceſſis, quæ omnino eſt prohibita. Idem dicendum eſt, ſi peccator eſſet ita publicus, ut ſcandalum generaret oblationem ejus accipere, ut ſi crederetur Eccleſiam cum tali peccatore ob ejus oblationem diſſimulare. Qua ratione ait D. Thom. *qu.*39. *art.* 3. & Doctores communiter, non licere accipere oblationem à meretrice publica, ne videatur Eccleſia ejus peccato favere accipiens oblationes ex rebus, quæ inhoneſtè ſunt acquiſitæ. Hoc tamen intelligi debet, in peccato; nam ſi peccati pœniteat, poterit de bonis juſtè poſſeſſis, licèt inhoneſtè acquiſitis, oblationes facere. De quolibet alio peccatore publico generaliter, & per ſe loquendo ſcandalum non ſequitur, neque in jure prohibetur receptio talium oblationum exceptis aliquibus caſibus in praticulari, quos excipit Azor. *l* 7. *cap.* 38. *q.*17. & Suar. *tr.*1. *de rel. lib.*1. *cap.*6. *n.*9.

3 Primus eſt, *cap. oblationes.* 99. *diſt.* ubi ait, oblationes diſſidentium fratrum neque in ſacrario, neque in gazophilacio recipiantur; ſimiliter dona eorum, qui pauperes opprimunt, à Sacerdotibus refutanda ſunt. Secundus eſt de hominibus, qui criminoſos ex Eccleſia vi extrahunt, juxta *cap. Miror.*17. *q.*4. Ubi Aug. interdicit, ne à clericis accipiantur oblationes Bonifacij præſidis, & ejus domus, quouſque ſatisfactionem impoſitam exhibeat. In quibus caſibus præceptum ad clericos dirigitur, ac proinde obligantur ipſi ne recipiant oblationes talium peccatorum, etiamſi condemnati, & declarati non ſint per ſententiam, modò tamen peccatum ſit publicum, & notorium, ut rectè dicit Suar. *ſupra n.* 14. & Azor. *q.*17. Secus eſt quando primò & per ſe facta eſt prohibitio offerendi ipſis criminoſis in pœnam culpæ commiſſæ, tunc inquam, requirit delictum eſſe per ſententiam declaratum, quia pœna ante ſententiam non eſt executioni mandanda, & quouſque delictum tale ſit, optimè poſſunt clerici oblationes recipere. In quo caſu loquitur, *cap. de viro*, 129. 2. ubi inter pœnitentias impoſitas ſacrilegia hominibus, qui vaſa ſacra, & reliqua quæ divino cultui dicata ſunt, profanaverit, una eſt, ut uno anno, etſi Eccleſiam Dei ingrediantur, & inter audientes adſtent, nihilominus ſint abſque oblatione. Secundus caſus habetur *in cap. latorem* 33. *q.* 2. ubi matricidæ imponitur pœnitentia, ut ſeptem annis ab oblatione abſtineat. Tertius habetur. *in cap. eos, quos de conſecrat. diſt.*4. ubi qui ex induſtria rebaptizantur, prohibentur duobus annis modis omnibus oblationes offerre: in his enim tribus caſibus, ut jam dixi, requiritur ſententia.

4 Dubitari tamen poteſt circa caſus adductos in hac ſecunda concluſione, an intelligendi ſint de oblationibus factis ad altare, & in Eccleſia, vel de quacunque alia donatione, quæ Eccleſiæ, donatione, legato, aut teſtamento relinquitur, aut de oblationibus neceſſariis, ſeu obligatoriis, aut ſpontaneis. Cui dubitationi reſpondet Suar. *lib.* 1. *cap.* 6. *n.*10. & 12. cum Hugone & Turrecremata intelligi tantùm de oblatione facta in Eccleſia ad altare, per ſe, vel per Diaconum, ſive oblatio obligatoria ſit, ſive ſpontanea, quomodocunque enim ſit, ſi fiat ad altare, recipi non debet. Verùm ſi extra miſſam fiant oblationes recipi poſſunt, imo & exigi, ſi debitæ ſint in miniſtrorum ſuſtentionem, juxta *cap. quanto, de uſuris.* Secus verò ſi ſolùm ſint debitæ ex conſuetudine; quia conſuetudo introducta non eſt, niſi de dandis oblationibus ad altare. Unde ſi ibi Eccleſia nolit illas recipere, liber cenſeri debet peccator ab obligatione.

TRACTATUS XI.

RELIGIONIS,

QVI EST

DE REVERENTIA DEBITA LOCIS SACRIS, ET EORUM IMMUNITATE.

Et Diſputatio unica ſub eodem titulo.

PROOEMIUM.

CONSTAT eſſe aliqua loca ſpecialiter Deo in ejus cultum dicata; ad quæ populus Chriſtianus convenit, tum ad Deum laudandum, tum ad beneficia ab eo poſtulanda, tum ad gratias agendas pro beneficiis acceptis, tum ad offerendum ei ſanctiſſimum ſacrificium. Hæc ergo loca dupliciter Deo dicari poſſunt. 1. authoritate Pontificis. 2. authoritate privata. Si ſolùm privata authoritate dicata ſint, ut ſunt privata oratoria, & capellæ, in quibus ex licentia Epiſcopi miſſa celebratur: non vocantur abſolutè loca ſacra. Hæc enim dedicationem publicam, & perpetuam expoſtulant: juxta *tum in leg. in tantum, ff. de rerum diviſ.* ibi ſacræ res ſunt, quæ publicè conſecratæ ſunt. Si autem authoritate Epiſcopi dedicantur, tametſi conſecrata, neque benedicta ſint, loca ſacra nuncupari debent. Quando autem conſecrata, aut benedicta ſunt, tunc propriiſſimè templa, & Eccleſiæ nuncupantur. De eorum ergo reverentia, & cultu in præſenti agendum eſt. Et in primis ſupponendum eſt nullum cultum poſitivum directè locis ſacris deberi: quia ex vi conſecrationis, & deputationis horum locorum, ſolùm habent illa loca eſſe ſpecialiter deputata, ut in eis orationes fundantur, & ſacrificium offeratur, ſi aliquando offerendum eſt; non tamen habent, ut de facto ibi offeratur. Sed poteris ab iis omnibus abſtinere, niſi ex aliquo ſpeciali præcepto ratione tui muneris tenearis. Ergo nullus cultus poſitivus his locis ſacris debetur. Nam ſi aliquis eſſet, vel eſſet ſacrificium; vel oratio. Quocirca totus cultus debitus his locis negativus eſt, non poſitivus conſiſtens in negatione omnis actionis injurioſæ. At quia hæ actiones variæ ſunt, de illis in ſequentibus eſt agendum.

DISPUTATIO I.

De reverentia debita locis ſacris, & eorum immunitate.

PUNCTUM I.

An ſint contra reverentiam debitam loco ſacro omnes actiones, quibus ipſe polluitur, & quæ hæ ſint.

1 *Enumerantur actiones, quibus Eccleſia polluitur.*
2 *Duo requiruntur ad Eccleſiæ pollutionem. Primò, ut ſupradictæ actiones in Eccleſia fiant. Secundò, ut fiant publicè, & quid nomine Eccleſia intelligatur.*
3 *Actiones quibus Eccleſia polluitur, ſi occultè fiant; aliquibus placet ſacrilegia non eſſe.*
4 *Probabilius eſt ſacrilegia eſſe.*
5 *Fit ſatis rationi dubitandi, n. 3. adductæ.*
6 *Omnes actiones, quibus locus ſacer polluitur, jure ipſo naturæ videntur ſacrilegia eſſe poſita loci ſacri ſanctitate.*
7 *Probabiliter eſt nullum peccatum in Eccleſia commiſſum habere ſpeciem ſacrilegii ſecluſo jure poſitivo, niſi illud peccatum, quo locus ſacer contemnitur, & profanatur.*
8 *Satisfit rationibus n. 6. adductis.*

1 TRact. de ſacrificio Miſſæ, *cap. 5. §. 1.* enumeravi actiones, quibus Eccleſia polluitur. Hæ, inquam, ſunt. Primò homicidium, *cap. propoſuiſti, de conſecrat. Eccleſiæ.* Secundò inflictio vulneris gravis, & injurioſa. *cap. uni. de conſecrat. Eccleſiæ in 6. & cap. ſi motum de conſecrat. diſt. 1.* Suar. *diſp. 81. ſect. 4. & lib. 3. de relig. tom. 1. cap. 2. num. 3.* Adverte injuſtam

percuſſionem, vulnerationem, mutilationem, ſi contingant abſque ſanguinis effuſione ſacrilegia eſſe; quia ſunt contra Eccleſiæ immunitatem. At Eccleſiam purificatione non indigere, niſi ſanguis in magna quantitate effundatur, aut vulnus lethale ſit, plurибus firmat Fagundez 2. *præcept. Eccleſ. lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 14. *&* 16. Secundò. Adverte alapam, etiam ſi gravis ſit injuria, quia tamen non eſt inflictio vulneris non polluere Eccleſiam. Suar. *dicta ſect.* 4. Item neque percuſſionem narium, etiam ſi multus ſanguis effluat, quia non eſt gravis percuſſio; neque inſignis injuria, & ex naribus facilis copia ſanguinis effluit. Eman. Sa *verbo Eccleſia. num.* 13. Fagund. 2. *p. de præc. Eccleſ. lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 18. Tertiò. Polluit Eccleſiam judex, ſi reum in Eccleſia ſuſpenderet; quia eſt eſt actio nimis injurioſa loco ſacro. Navarr. *cum aliis, cap.* 25. *num.* 85. *& cap.* 27. *num.* 250. Fagundez *ſupra num.* 17. Quartò. Polluitur Eccleſia per effuſionem ſeminis mortaliter peccaminoſam *cap. unico. de conſecrat. Eccleſ. in* 6. *cap. Eccleſiis, de conſecrat. diſt.* 1. *cap. ſignificaſti, de Adulter. cap. ſi motum, de conſecrat. diſt.* 1. Dubitant tamen Doctores, an per copulam conjugalem polluitur? Affirmant plures pollui. Quia ratione loci ſacri eſt peccatum ſacrilegij. Sic Paludan 4. *diſt.* 18. *art.* 4. *& diſt.* 31. *quæſt.* 3. *art.* 2. Antonin. 3. *p. tit.* 1. *cap.* 20. §. 3. Cajet. *in ſumma, verbo matrimonium, cap. ult.* Armilla *verbo debitum. num.* 6. Tolet. *lib.* 5. *c.* 8. *num.* 14. Graffis *deciſ. c.* 48. *num.* 26. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 10. *gener. quæſt.* 6. *p.* 2. §. 7. Alij è contra negant pollui; quia talis copula illicita non eſt, ſive fiat cum neceſſitate, ſive abſque illa; ſic *Gloſſa in cap. Eccleſia, verbo ſemine, de conſecrat. diſt.* 1. Vaſq. 1. 2. *diſp.* 98. *num.* 6. Eman. Sa. *verbo Eccleſia, num.* 14. Baſil. de Leon. *alios referens lib.* 10. *de matr. cap.* 10. *num.* 13. Moventur, quia ſemin's effuſio non poteſt Eccleſiam polluere, niſi ſit ſacrilega, & peccaminoſa. At copula maritalis non eſt ſacrilega, & peccaminoſa, etiam ſi abſque neceſſitate fiat. Ergo non polluit Eccleſiam. Minorem probo, quia non eſt ſacrilega jure naturali, vel divino, ut de ſe conſtat, neque etiam jure poſitivo, nullibi enim talis culpa prohibetur ſecluſo ſcandalo. Nam *textus*, qui adducuntur id non probant. Adducitur enim *textus in c. ſignificaſti de Adulteriis*, qui de copula clerici cum alterius uxore loquitur, *c. Eccleſiis, diſt.* 68. *& de conſecrat. diſt.* 1 *& cap. fin. de conſecrat. Eccleſ* ſolùm dicitur maculari viri, vel fœminæ pollutione, quod verbum copulam maritalem non ſignificat, Ergo. Neque ex jure poſitivo, nec naturali eſt ſacrilega copula maritalis. Ergo non polluit Eccleſiam. Mihi tamen placet media via procedere; ſi enim copula neceſſaria ſit alteri conjugum ad vitandum periculum incontinentiæ, eo quòd diu cogatur in Eccleſia. Secus ſi ad hunc finem neceſſaria non ſit. Priorem partem probo; quia non eſt credendum velle Eccleſiam conjugem ſic periclitantem ſuis legibus obligare: eſſet enim nimis dura obligatio, & periculo peccandi expoſita. Secundam partem probo; quia ſecluſa hac neceſſitate jure naturali videtur prohibita talis copula in illo loco; eſt enim illius loci grave vilipendium eo ad actum ita materialiter turpem, ſine neceſſitate uti; ac proinde cùm Pontifex dicit ſeminis effuſione pollui Eccleſiam, ſubintelligit de illicito jure naturæ, aut certè illam illicitam ſuo præcepto conſtituit: ſic Sayrus. *lib.* 5. *de cenſuris cap.* 16. *num.* 19. Azor. 1. *p. lib.* 10. *cap.* 26. *qu.* 15. *&* 3. *lib* 31. *cap.* 31. *quæſt.* 3. Suar. *tom.* 1. *de relig. lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 3. Ægid. *de ſacram. quæſt.* 83. *art.* 3. *dub.* 1. *num.* 231. Sanch. *diſp.* 15. *num.* 7. *&* 12. *ubi plures refert.* Quintò. Violatur Eccleſia, ſi ſepeliatur in ea excommunicatus denunciatus, aut clerici manifeſtus percuſſor; quia hoc poſt Concilium Conſtantienſe vitare tenemur, *cap. conſuluiſti, de conſecrat. Eccleſia.* Sextò. Si ſpecialiter in ea infidelis, ſub quo comprehendo puerum nondum baptizatum, *cap. Eccleſiam.* 1. *&* 2. *de conſecrat. diſt.* 1. Dicitur autem his actionibus Eccleſiam pollui, quia illis actionibus redditur Eccleſia ita maculata, ut ſine nova conſecratione, aut benedictione apta non ſit, ut in ea divina celebrentur.

2 Duo tamen ad hunc effectum requiruntur, Primò, ut hæ actiones fiant in Eccleſia conſecrata, ſeu ab Epiſcopo benedicta, & non extra; ſic multis relatis Sanch. *lib.* 9. *de matrim. diſp.* 15. *num.* 24. Baſil. de Leon. *lib.* 10. *de matr. cap.* 10. *num.* 3. Suar. *tom.* 3. *de Euchar. diſp.* 81. *ſect.* 4. Nomine Eccleſiæ ad hunc effectum intelligo ſolùm illud ſpatium, quod eſt à pavimento Eccleſiæ uſque ad tectum, & à ſumma ara uſque ad parietem oppoſitum: ſic Sanch. *num.* 25. Baſil. *num.* 3. Quapropter ſi aliquæ ex his actionibus fiant ſuprà Eccleſiæ tectum, vel infrà pavimentum Eccleſiæ, divinis officiis, aut fidelium ſepulturæ non deputatum, non dicitur fieri in loco Sacro. Idem eſt, ſi extra limen Eccleſiæ fiat; quia limen eſt terminus loci ſacri, aut initium profani. Similiter ſi in turri; ubi cymbala pulſantur, aut in ſacriſtia, aut in cellulis Eccleſiæ adhærentibus; quia hæc non dicuntur locus ſacer ad hunc effectum; ut potè quæ cum Eccleſia unum corpus non componunt. Idem exiſtimat dicendum Baſil. de Leon. *cap.* 10. *num.* 3. de cellulis, in quibus mulierum confeſſiones audiuntur, non ſolùm ex parte, qua confeſſarius adſtat, ſed etiam ex illa parte, qua fœminæ ingrediuntur, quia non videntur cùm Eccleſia unum corpus conſtituere, ſed quaſi ab ea ſeparari. Idem dicit de cellulis, ſeu tribunis, ex quibus principes ſacrum audiunt. Sed certè ſi intra parietes Eccleſiæ, & concavum illius omnes hæ cellulæ inſint, ut fere ſemper ita fit, communis, & vera ſententia docet loca ſacra eſſe, & delicta ibidem commiſſa Eccleſiam polluere, Sanch. *diſp.* 15. *num.* 32. Dixi, *conſecrata*, ſeu *benedicta*, quia ſic regulariter ſunt omnes Eccleſiæ. Verùm ſi contingat eſſe aliquam Eccleſiam alicujus monaſterij, vel hoſpitalis, neque ab Epiſcopo conſecrata, aut benedicta, ſi tamen ſit ab ipſo ad publice divina celebranda deputata, locus ſacer eſt; quia hæc authoritativa deputatio benedictioni æquivalet. Sic Azor. *tom.* 3. *lib.* 5. *cap.* 31. *quæſt.* 4. Baſil. de Leon. *lib.* 10. *cap.* 10. *num.* 5. Sanch. *diſput.* 15. *num.* 89. Item clauſtrum, cæmeterium, & quilibet alius locus divinis officiis vel ſepeliendis defunctis ab Epiſcopo deputatus, ſub nomine loci ſacri comprehenditur. Sanch. *diſput.* 15. *num.* 40. *& ſeqq.* Baſil. *num.* 6. *& communis.* Secundò. Ad polluendam Eccleſiam talitérque, quòd reconciliatione indigeat, debent ſupradictæ actiones publicè fieri, vel per confeſſionem rei in judicio, vel per evidentiam facti. Secluſa ergo tali publicatione non manet locus pollutus? colligitur ex *cap. ſignificaſti. de Adulter.* & tradit. Navarr. *cap.* 27. *num.* 251. Suar. *diſp* 81. *ſect.* 4. §. *ſecundo dubitari ſolet.* Baſil. *lib.* 10. *c.* 20. *in fine* Fagundez 2. *p. de præcepto, lib.* 4. *c.* 4. *num.* 24. & alij apud ipſos. Ratio eſt manifeſta; quia benedictio, & conſecratio Eccleſiæ publica eſt, publico ergo delicto tolli debet.

3 Hinc ergo oritur gravis dubitatio. An hæ actiones, quibus Eccleſia polluitur ſint ſacrilegia, ſi occultè fiant? Ratio dubitandi eſt, quia in tantum videntur ſacrilegia eſſe, in quantum ipſis Eccleſia polluitur. Sed non polluitur Eccleſia, niſi publicæ ſint. Ergo ceſſante hac publicitate, nullum eſt ſacrilegium, & ita docet expreſsè Graffis *deciſ.* 1. *p. cap.* 48. *num.* 26. Ægid. de Coninch. *de Sacram. quæſt.* 83. *art.* 3. *dub.* 1. *num.* 26. Ab. Vaſq. 1. 2. *diſput.* 99. 8. *num.* 6. Baſil. de Leon. *lib.* 10. *de matr. cap.* 10. *num.* 5. Tolet. *lib* 5. *ſum. cap.* 8. & alij.

4 Mihi tamen omninò dicendum videtur eſſe ſacrilegia, tametſi occulte fiant, ſic Navarr. *ſum. c.* 16.

num.

num. 32. *vers.* 4. Thom. Sanch. *plures referens lib.* 9. *disput.* 11. *num.* 11. Suar. *tom.* 1. *de relig. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 7. Ratio est, quia manere Ecclesiam pollutam effectus est sacrilegij, & quasi pœna illius. Ergo non potest esse sacrilegium per ordinem ad illam pœnam. Et confirmo, si ob illas actiones Ecclesia interdiceretur, illæ actiones peccata, & sacrilegia non essent, qui causant interdictum; sed potius causant interdictum, quia sacrilegia sunt. Ergo prius sacrilegium præsupponitur. Deinde si sacrilegium non est, nisi quatenus de facto Ecclesia illis actionibus polluitur, efficitur sæpè pollui Ecclesiam absque sacrilegio. Ponamus namque te commisisse homicidium occultè in Ecclesia, postea verò illud confessus fuisti in judicio. Inquiro quando illud homicidium habet rationem sacrilegij? Nam cùm commissum est, tunc non habet? quia non polluit Ecclesiam quando facta est in judicio illius confessio? tunc non committitur, & tamen tunc polluitur Ecclesia. Ergo polluitur Ecclesia absque sacrilegio. Quapropter dicendum est illas actiones sacrilegia esse, & Ecclesiam polluere in habitu, ut tamen in actu maneat polluta, debent illæ actiones manifestari; imò secundùm probabilem sententiam debet sententia declaratoria criminis accedere.

5 Ad rationem dubitandi nego esse sacrilegia, quatenus per ipsas Ecclesias polluitur; sed quia in honorem, & reverentiam loci sacri prohibitæ sunt. Quòd si urgeas, nullibi invenitur talis prohibitio. Nam textus loquentes de hac Ecclesiæ pollutione non prohibent actiones, sed effectum pollutionis declarant, & necessitatem reconciliationis indicant. *cap. si motum de consecrat. dist.* 1. *cap. proposuisti. c. aquæ, cap. si Ecclesia de consecrat. Ecclesiæ, & cap. unico, eodem tit. in* 6. Respondeo indirectè talem prohibitionem supponitur in illis textibus Ecclesiam pollui, & statuitur reconciliandam esse; sicut enim in illis textibus non expressè ponitur hic effectus pollutionis, sed supponitur antiquitus esse impositum, ita supponitur prohibitionem illarum actionum factam esse.

6 Sed inquires. An hæ actiones, quibus Ecclesia polluitur sint sacrilegia; quia prohibitæ sunt per Ecclesiam in cultum, & reverentiam loci sacri; vel quia ex natura rei injuriosæ sint loco sacro, supposita ejus sanctitate?

Et quidem aliquæ sunt actiones, quibus Ecclesia polluitur, quæ seclusa lege positiva prohibente, nullum essent peccatum illas in templo fieri. Hæ sunt sepelire excommunicatum, vel paganum: possent enim titulo misericordiæ illa cadavera in loco sacro sepeliri absque ullo peccato, sicuti absque ullo peccato sepelitur interdictus, vel suspensus, vel occultus peccator, vel excommunicatus non denunciatus, Suar. *tom.* 1. *de relig. libro tertio capite secundo à num.* 10. Quapropter de homicidio, vulneratione, effusioné que seminis, est difficultas. An hæ actiones sunt sacrilegia independenter ab Ecclesiæ prohibitione? Ratio difficultatis est. Quia seclusa prohibitione Ecclesiæ, attenta solùm sanctitate loci sacri indecentissimum est in templo conjugalem coitum habere sine necessitate, sicuti indecentissimum est ventrem sine necessitate exonerare. Ergo hæc indecentia ex sanctitate loci sacri provenit, Ergo est sacrilegium. Ergo à fortiori est sacrilegium; vulneratio, homicidium, seminis humani illicita effusio. Item vasibus divino cultui dicatis uti ad profanos usus sacrilegium est, seclusa omni Ecclesiæ prohibitione, quod non leviter colligitur ex illo *Dan.* 5. ubi Balthasar punitus fuit ob hanc sacrorum vasorum profanationem. Ergo à fortiori est sacrilegium uti loco sacro ad usus turpes, & inhonestos. Deinde Paulus 2. *Corinth.* 11. reprehendit eos, qui in templo manducabant & bibebant communi, & ordinario modo, nihil discernentes inter locum sacrum, & profanum. Ergo à fortiori reprehendendi sunt, si ibidem luxuriantur, furantur, maledicunt. &c. Denique Christus Dominus vendentes columbas è templo ejecit, utpote illius profanatores. Ergo à fortiori ejecisset, si ibi pejerantes, murmurantes, luxuriantes offendisset. Ergo seclusa omni lege positiva omnes hæ actiones sacrilegia sunt, & ita tenet relatus Sylvest. *verbo concessio.* 1. *quæst.* 10. Corduba *in sum. q.* 190. Med. *Cod. de confess. quæst. de circumstantiis loci sacri*, Suar. *tom.* 1. *de relig. cap.* 7. *à num.* 6. Subdit tamen hanc malitiam sacrilegij convenire omnibus peccatis externis commissis in loco sacro, non internis; quia interna peccata non videntur inferre injuriam loco sacro, utpote intensibilia. Additque non omnia peccata externa, etsi mortalia sint, mortalia esse in ratione sacrilegij, sed illa tantum quæ specialem deformitatem cum illo loco habent. Quæ autem hæc sint prudentis arbitrio relinquit; dicitque esse optimum signum ad discernendum esse grave sacrilegium; quando grave scandalum generatur. Secus è contra.

7 Nihilominus seclusa jure positivo credo probabilius nullum peccatum in Ecclesia commissum habere specialem malitiam sacrilegij, nisi solùm illud peccatum, quo locus sacer contemnitur, & profanatur. Ita Cajetan. 2. 2. *q.* 99. *ad* 5. *dub.* Soto *lib.* 2. *de just. quæst.* 4. *art.* 4. Nav. *Sum. cap.* 6. *num.* 11. *& in cap. consideret. de pœnit. dist.* 5. *in princ. num.* 19. *& seq.* Sanch. *lib.* 9. *de matr. disp.* 15. *num.* 4. *&* 5. Basil. de Leon. *lib.* 10. *num.* 9. Vasq. 1. 2. *disput.* 98. *num.* 4. *& seq.* Joann. Gutierr. *lib.* 1. *can. quæst. cap.* 31. *num.* 35. Valent. 1. 2. *disput.* 6. *gener. quæst.* 15. *p.* 1. *§. præterea. Incl.* Azor. *tom.* 3. *lib.* 3. *cap.* 31. *quæst.* 3. & alij. Moveor, primò: Quia seclusa jure positivo in tantum peccata in Ecclesia commissa possent esse sacrilegia, quatenus ejus consecrationi & benedictioni opponuntur. Sed nullum peccatum ex jure naturæ seclusa lege positiva opponitur consecrationi, aut benedictioni; si quidem nullum est, quod consecrationem aut benedictionem tollat seclusa lege positiva id statuente. Ergo nullum est peccatum sacrilegij. Dices opponi fini consecrationis, tametsi consecrationem non tollat; cùm enim Ecclesia consecrata sit ad Deum laudandum, & honorandum, si ibidem illum inhonoras, te opponis fini per consecrationem intento. Sed contra, quia inde non infertur esse speciale sacrilegium. Tum quia laudare Deum in Ecclesia non est speciale præceptum. Et dato esse speciale præceptum, non est speciale præceptum laudandi Deum toto die. Item non videtur speciale præceptum ex consecratione loci, illum non offendendi. Sicut etiam si dies festi instituti sint ad Deum laudandum, & honorandum, non est speciale præceptum contra festorum observationem, si Deum aliquo peccato offendas. Aliàs omnia peccata die festo commissa specialem haberent malitiam sacrilegij, quia opponuntur fini intento in observatione festorum, quod est contra communem sententiam. Ergo peccata commissa in Ecclesia, esto sint contra finem per consecrationem intentum, sacrilegia non erunt. Ad rationem enim sacrilegij debebant esse specialiter ob reverentiam illius loci sacri prohibita. Secundò, & præcipuè, quia si seclusa lege positiva, seminis, & sanguinis effusio sacrilegium constituunt, ob indecentiam quam in locum sacrum continere videntur, etiam tactus impudici, murmuratio, testimonium falsum, alapæ inflictio, & cætera omnia peccata sacrilegia debent esse. At in communiori, & ferè omnium sententia hoc generaliter non admittitur. Ergo non est admittendum sacrilegium in illis peccatis polluentibus Ecclesiam, seclu a lege positiva. Quod si concedas omnia illa peccata sacrilegia esse, at non esse in ratione sacrilegij mortalia; quia non videntur gravem injuriam loci sacri continere; difficillimum est determinare quæ gravem irreverentiam

contineant, quæ non. Cùm ergo materia præcepti debet liquida eſſe, & clara; efficitur ſanè ſola illa peccata ſacrilegia eſſe, quæ ſpecialem contemptum loci ſacri important, quæque ſpeciali præcepto poſitivo ob reverentiam loci ſacri prohibita ſunt. Neque obinde fit quælibet peccata facta in loco ſacro non habere aliquam majorem gravitatem. Habent equidem; ſed intra eandem ſpeciem, ut dixit Cajetan. *ſtatim referendus*, ſicuti peccata commiſſa die feſto graviora ſunt commiſſis die feriato, non tamen mutant ſpeciem neceſſariò conſtituendam, ſic Cajet. 1. 2. *q.* 7. & 2. 2. *quæſt.* 99. *ad* 1. *dub.* Sotus *lib.* 2. *quæſt.* 4. *art.* 4. §. *ſed ait.* Victor. *in ſum. quæſt.* 196. Angles *in floribus*, *quæſt.* 9. *in difficultate*, *An locus ſacer in quolibet peccato ſpeciem mutet*, Navar. *in ſum. cap.* 6. *num.* 11. & *in cap. conſideret*, *de pœnitent. diſt.* 5. *in princ. num.* 19. & *ſeqq.* Tab. Vaſq. 1. 2. *diſput* 98. *à num.* 4. & *ſeqq.* Joann. Gutierr. *lib.* 1. *canon. quæſt. cap.* 31. *num.* 35. Baſil. de Leon. *lib.* 10. *de matr. cap.* 10. *num.* 9. Sanch. *lib.* 9. *diſput.* 15. *num.* 4. & 5. Valent. 2. 2. *diſput.* 6. *generali*, *quæſt.* 15. *p.* 1. *verſ. præterea ad eandem ſpeciem.* Fagundez 2. *p. de præcepto Eccleſiæ libro* 4. *capite* 4. *num.* 10.

8 Neque obſtant argumenta pro priore ſententia poſita. Ad primum reſpondet Baſil. de Leon. *num.* 10. actum conjugalem ſine neceſſitate, exonerare ventrem gratia levandæ naturæ, non eſſe ſacrilegium, quamvis fiat in loco ſacro, præſumi tamen eſſe, ſicuti præſumeretur hæreticus, qui in imaginem ſpueret, quamvis revera poſſit eſſe ſine hæreſi. Sed mihi videtur affirmandum utramque actionem ſacrilegium eſſe; quia locum ſacrum vilipendis; ſi quidem cum, ac ſi eſſet vile cubiculum, & beſtiarum ſtabulum, pertractas: ſi enim pedibus imaginem conculcares, nemini eſſe poteſt dubium te grave ſacrilegium committere; quia irreverenter, & turpiter ſancta pertractas, ſic de loco ſacro dicendum videtur. Neque inde fit ad alia peccata murmurationis, blaſphemiæ, teſtimonij falſi, eſſe doctrinam extendendam: quia hæc non videntur locum ſacrum irreverenter pertractare. Non enim aſſumitur locus ſacer, ut medium ad illas exercendas, ſicuti aſſumitur in actionibus turpibus, & inhoneſtis. Et idem videtur dicendum de convivantibus in templo, & mercaturam exercentibus ex propoſito eſſe quidem actiones locum ſacrum contemnentes, vel ſaltem ſic præſumi: eaque de cauſa à templo expelluntur.

Punctum II.

An furtum in loco ſacro ſit contra reverentiam illi debitam, & quæ pœna furantibus ſit impoſita.

1 *Tripliciter furtum contingit.*
2 *Aliter jus civile, aliter jus canonicum de furantibus in loco ſacro loquuntur, ſed juri canonico ſtandum eſt.*
3 *Probabilius eſt ſacrilegium eſſe, ſi non ſacrum de ſacro furripiatur, tametſi ibi depoſitum non ſit.*
4 *Nullus ſacrilegus fur excommunicationem contrahit, niſi ſimul Eccleſiam effringat.*
5 *Si cùm furto ſacrilego mixta ſit effractio Eccleſiæ, excommunicatio incurritur.*
6 *Pœna ferenda arbitrio judicis relinquitur, quod arbitrium uſque ad pœnam mortis extendi poteſt.*

1 TRipliciter furtum contingere poteſt. Primò, ſi ſacrum de loco ſacro fureris. Secundò, ſi ſacrum de non ſacro. Tertiò, ſi non ſacrum de ſacro. In præſenti non eſt ſermo quando ſacrum de loco non ſacro furaris, quia hujuſmodi furtum non eſt contrà reverentiam debitam loco ſacro. Solùm de primo, & tertio agendum eſt.

2 Quia in re aliter jus civile, quàm canonicum procedit. Nam jus civile ſolùm admittit ſacrilegij actionem, quando ſacrum de loco ſacro furaris *leg. Divi. Veruſ. ff. ad leg. Jul. peculatus* ubi inquit Imperator. Res Privatorum ſi in ædem ſacram depoſitæ ſurreptæ fuerint, furti actionem, non ſacrilegij eſſe; & tradunt fere omnes Doctores, ut videre eſt in Julio Clero *in pract.* §. *ſacrilegium*, *num.* 1. Decian. *tract. crim. lib.* 6. *cap.* 15. *n.* 6. Cardin. Tuſchus *pract. verbo ſacrilegium*, *concl.* 6. *num.* 2. Farinac. *de furtis*, *qu.* 172. *num.* 5. Dixi jus civile non admittere ſacrilegij actionem, ſed furti, quia jus civile non determinat, an ſit peccatum ſacrilegij; quia ad ipſum non ſpectat peccatorum ſpecies definire; ſolùm enim definit, an ut ſacrilegus, vel ut fur tantum puniendus ſit: ſic notavit Suar. *t.* 1. *de rel. c.* 5. *n.* 2.

Jus verò canonicum (cui in hac parte ſtandum eſt) ſacrilegium affirmat eſſe, non ſolùm ſi ſacrum de loco ſacro fureris, ſed etiam ſi non ſacrum de ſacro. Habetur *cap. quiſquis* 17. *q.* 4. ibi ſacrilegium committitur auferendo ſacrum de ſacro, vel non ſacrum de ſacro, aut ſacrum de non ſacro, Menoch. *de arbitrar. lib.* 2. *caſu.* 389. *à num.* 10. Cardin. Tuſchus, Decian. & Farinac. *ſuprà*, & *alij immuneri ab ipſis relati.*

3 Limitant autem aliqui Doctores Theologi hanc doctrinam, ut intelligatur de non ſacro in loco ſacro depoſito, aut Eccleſiæ in cuſtodiam tradito. Secus verò ſi accidentaliter ibi exiſtit. Sic Victoria *in ſum. quæſt.* 196. Fagundez *de præcept. Eccleſ.* 2. *p. lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 9. *circa fin.* Probabile reputat Eman. Suar. *verbo ſacrilegium*, Azor. 1. *p. lib.* 9. *cap.* 27. *quæſt.* 6. Leſſius *de juſtit. lib.* 2. *cap.* 45. *dub.* 3. *num.* 14. Et quidem quando non ſacrum loco ſacro cuſtodiendum committitur, res eſt certa. Tum ob *ſupradictum textum quiſquis*, qui ſaltem in hac ſignificatione verificari debet. Tum quia ea quæ Eccleſiæ cuſtodienda traduntur, Eccleſiæ ſunt, & aliquo modo ſacræ; ipſaque Eccleſia, vel potius Deus, qui ibidem præeſt, in ſui tutelam ſuſcipit. Fit ergo irreverentia Eccleſiæ, & Deo, ſi ab ejus poteſtate ſibi commiſſum eripias. Quod ſi non Eccleſiæ ſit traditum, ſed caſu ibi exiſtat, non videtur ſpecialis irreverentia loco ſacro fieri, potius quàm in aliis peccatis. Cæterùm, probabilius cenſeo cùm nuper dictis, reliquiſque Doctoribus, ſacrilegium committi ſurripiendo quamcunque rem, ſive in cuſtodiam traditam Eccleſiæ, ſive non. Quia textus *in c. quiſquis* abſolutè determinat ſacrilegium eſſe, ſi non ſacrum de ſacro fureris, neque limitat ad non ſacrum depoſitum, & in cuſtodiam traditum. Ergo neque nos limitare debemus; cum hæc limitatio non augeat honorem loci ſacri, ſed potius diminuat. Item ipſe textus expreſsè videtur loqui de re in Eccleſia exiſtente, etiamſi ibi depoſita non ſit. Inquit enim. Si qui depoſita, vel alia quælibet exinde abſtrahunt velut ſacrilegij canonicæ ſententiæ ſubjaceant.

4 Pœna autem furantium in loco ſacro duplex eſſe poteſt, alia ipſo jure lata, alia ferenda. Si de pœna ipſo jure lata loquamur; aliqui exiſtimant, quoſcumque fures ſacrilegos ipſo jure excommunicatos eſſe. Adducitur *c. canon.* 12. *quæſt.* 3. ibi Eccleſiarum Dei violatores authoritate Dei, & judicio S. Spiritus, à gremio ſanctæ matris Eccleſiæ, & conſortio totius Chriſtianitatis eliminamus. Item adducitur *c. omnes Eccleſ.* 17. *q.* 4. Ibi omnes Eccleſiæ raptores, atque ſuarum facultatum alienatores à liminibus ſanctæ matris Eccleſiæ anathematizatos pellimus, & damnamus. Deindè allegatur *cap. quiſquis* 17. *quæſt.* 4. ubi communione privatur, qui Eccleſiam Dei violaverit, &

aliqua

aliqua sine licentia illius, cui commissa esse dignoscitur, inde abstulerit. In his ergo videtur fures sacrilegos excommunicationi subjectos esse. Cæterùm, probabilius est nullum sacrilegum furem ipso jure excommunicatum esse, nisi simul Ecclesiam effringat. Priorem partem, scilicet furem simplicem sacrilegum excommunicatum non esse, docet Suar. *tom.5. de censur. disput.22. sect. 2. num.6.* Azor. *1. p. lib.9.de cap. 27. quæst. 15.* Bonac. *disp. 3. de primo decal. præcepto, quæst.6. p. unica, num.13.* Probat textus *in cap. ult. de Furtis*, ubi qui furatus fuit calicem Ecclesiæ, si non est infamia publica notatus, admittitur ad ordines peracta pœnitentia, absque ulla absolutione: & *in cap. conquestus de foro competenti*, dicitur anathemati subjiciendos esse invasores rerum Ecclesiæ, donec satisfecerint. Non est igitur excommunicatio ipso jure lata adversus eos. Neque supradicti textus contrarij aliquid probant. Nam *cap. canon.* solùm modum præscribit excommunicandi, non de facto excommunicat, ut placet Hugo, & Card. ibi. Quod si de facto excommunicationem ferat, cum non sit ille textus alicujus concilij generalis, non videtur pro tota Ecclesia obligare posse, neque pro lege taliter est receptiss. *cap. vero omnes Ecclesiæ* non fert excommunicationem, sed approbat excommunicationem, si fiat, vel potius declarat quid cum excommunicatis faciendum est nempe pellendos, & excludendos esse ab Ecclesia. Denique *cap. quisquis* non fert excommunicationem, sed communis Eucharistiæ privationem, siquidem paulo inferius, si contumax existas, mandatur à communione fidelium privari.

5 Verùm si cum furto sacrilego mixta sit effractio Ecclesiæ communis sententia affirmat excommunicationem incurri, ex *cap. conquesti de sententia excommunicat.* ubi adversus, quosdam, qui Ecclesias confregerunt, easque spoliare non dubitarunt, dicitur, *Mandamus, quatenus si est ita, memoratos sacrilegos excommunicatos nuncietis, & faciatis sic excommunicatos arctius evitari, donec passis injuria congruè satisfaciant, & damna pro eis data resarciant, & cum literis vestri rei veritatem continentibus, Apostolico se conspectui repræsentent.* Et licet in hujusmodi textus non videatur ferri excommunicatio, sed jam lata & incursa mandati, ut publicetur, ut constat ex illis verbis, *mandamus, quatenus si est ita, memoratos sacrilegos excommunicatos nuncietis.* Quæ verba non ad ipsos delinquentes, sed ad judices diriguntur. Nihilominus, quia non potest quis excommunicatus nunciari, quin prius excommunicatus sit, fit sanè ex illo textu colligi, ipsos taliter delinquentes excommunicatos esse, sive illa excommunicatio ex illo textu, sive ex alio antecedenti habeatur. Probabilius tamen credo ex illo textu haberi, quia ille textus, non solum mandat denunciari excommunicatos sic delinquentes, sed implicitè, & virtute eos excommunicat, facit enim hunc sensum. Mandamus, quatenus si ita est, memoratos sacrilegos, quos ex nunc excommunicamus, excommunicatos nuncietis; sic Suar. *tom.5.de censur. disput.21. sect.2. à num.6.* Azor.*1. p. lib.9.cap. 27.quæst. 12.* Bonac. *disput. 3. de primo decal. præcept. qu.6. p. unica, num.12.* Sayrus *lib.3. cap. 29. num.14.* Graffis *1. p. lib. 2. cap.28. num. 12.* & alij ab eisdem relati. Adverto tamen ad hanc excommunicationem incurrendam duplicem actionem requiri, quarum una deficiente, vel in suo genere levi existente cessat excommunicatio. Requiritur ergo fractio Ecclesiæ, & illius spoliatio; quia utraque actio in *cap. conquesti* apponitur. Unde si illam Ecclesiam ab aliis perforatam spolies, vel illam spolies absque violento ingressu, nullam censuram incurris: sic Doctores supra relati. Secundò, adverto hanc excommunicationem non esse reservatam, quousque denunciata non sit; quia post denunciationem dicitur, debere se Pontifici præsentare; sic Suar. & Bonac. *supra, &* Tolet. *cap.35. num.8.* Lessius *lib.2. cap.45. dub.4. n.11. & 22.*

6 Quod si de pœna ferenda sermo sit, communis sententia Doctorum est esse arbitrariam pro conditione furti, & qualitate personarum ex *leg.4.§. mandatis autem, ff. Ad leg. Jul. Peculatus, & ibi* glossa, & pluribus exornat. Anton. *hom. cap.5. de furtis num.11.* Clarus. *pract. §. sacrilegium, num.4. in princ.* Decia. *tract. crimin. lib.6.c.33.* Rub. *de pœnis sacrilegij,à n.5.* Menoch. *lib. 2.de arbitrar. casu 309. à num.2.* Diaz. *tract. cap.87. num.3.* Farinac. *7. p. de furtis, qu.172. à num. 11.* Hoc tamen arbitrium potest judex extendere usque ad pœnam mortis, ut manifestè constat ex *leg. sacrilegij pœnam, ff. Ad leg. Jul. peculat.ff.* ibi sacrilegij pœnam debebit proconsul pro qualitate personæ, próque rei conditione, & temporis, & ætatis, & sexus, vel severiùs, vel clementiùs statuere, & scio multos ad bestias damnasse sacrilegos, nonnullos etiam vivos exussisse, alios verò in furca suspendisse. Decian. Farinac. Clerus, & Menoch. *suprà.* Et certè sacrilegium, ubi res sacra de loco surripitur, regulariter pœna mortis puniendum est, nisi levitas furti, & ætas minor delinquentis obligent pœnam minuere, ut benè comprobat *Menoch. à num. 4. & Farinac. num.25.*

Punctum III.

Ad actiones forenses sæcularium judiciorum obstent reverentiæ debitæ locis sacris?

1 *Certum est obstare.*

2 *Non licet judicibus sæcularibus extra necessitatem summariam informationem facere in Ecclesia, etiam illorum, qui ad illam confugiunt.*

3 *Processus, & sententia judicis Ecclesiastici non prohibetur ibi fieri.*

1 COnstat obstare, esse gravem culpam locis sacris uti ad illarum exercitium ex *cap.decet,de immunit. Eccles. in 6.* ubi Gregor. X. inquit. *Omnis in Ecclesiis sæcularium judiciorum strepitus conquiescat, nulla inibi causa per laïcos maximè criminalis agitetur, sint loca eadem à laïcorum cognitionibus aliena.* Quæ verba textus cum eodem tenore prolata sint ac alia plura in eodem capite vetita: quæ si fiant, non videntur gravem culpam sacrilegij continere. At cùm statim subjungat textus. *Processus judicium sæcularium*, ac specialiter prolatas sententias in eisdem locis omni robore firmitatis carere debere, efficitur sanè culpam sacrilegij committi gravem, si ibi tales actus exerceas, & ita tenet Suarez *tom. 1. de relig. libro 3. capite 4. à num.12.*

2 Ex quo infertur non licere judicibus sæcularibus summariam informationem facere in Ecclesia, ejusve cæmeterio. An illuc confugientes gaudeant immunitate, quia illud judiciaria informatio, tametsi non sit actus perfectus, quia non fit cum citatione partis: est tamen inchoatus, & ejusdem rationis, ac proinde sub eadem prohibitione contineri debet. Sic Navarr. *de orat. hor. quæst. canon. cap. 5. num.40.* Quod tamen intelligendum est secluso necessitate, illa enim posita, sicuti licitè fit actus judicialis in Ecclesia, ita etiam fit validè.

3 Dixi prohibitum esse omnem strepitum judiciorum sæcularium, ut tacitè insinuarem non prohiberi processus, & sententias à judicibus Ecclesiasticis, quia hæ præsumuntur pietatem concernere. Tum quia hic est favor factus Ecclesiæ ministris, & ita tenet glossa communiter recepta *in cap. decet, verbo sæcularium, & cap.1. cap.cum in Ecclesiis de immunit. Ecclesiar.cap. relinq. de custodia Eucharistiæ*, & tradit Navar.*cap.25.*

de

de orat. & hor. canon. n. 36. & 44. Ex his infertur quid dicendum ſit de aliis actionibus, quæ eſto ſimilitudinem habeant cum placito, ſtrepitúque judiciali, judiciales actus non ſunt. Dicendum ergo eſt, non eſſe prohibitas ex vi hujus decreti; quia non eſt extendenda lex ultra verborum proprietatem. Quapropter prohibitum exercitium voluntariæ juriſdictionis ſæcularis, diſpenſatio, electio, præſentatio, & ſimilia, Suar. *tom.* 1. *de relig. lib.* 3. *de rever. debita locis ſacris, cap.* 4. *num.* 13. cum Panormit. & Sylveſt. Idem eſt de collatione gradus doctoratus, & ſimilium, etiamſi authoritate regia concedatur; quia non eſt actus juriſdictionis contentioſæ, ſed voluntariæ, & ad pietatem conducens, Navarr. *cap.* 5. *de orat. n.* 37. Suar. *num.* 15. Per accidens fieri poteſt illicita, ſi cum ſtrepitu, & tumultu chorearum, & ludorum divina perturbantium conferatur, Suar. & Navarr. *ſuprà.*

Punctum IV.

An concilia, confabulationes, contractus politici, & ſimilia prohibeantur fieri in loco ſacro?

1 *Non eſſe horum rigoroſam prohibitionem, niſi ſcandalum adſit, & notabiliter divina impediantur, plures Doctores cenſent.*

2 *Probabilius eſt eſſe præceptum Eccleſiaſticum de illorum vitatione.*

3 *Explicant. prohib. in cap. decet, de immunit. Eccleſ. in* 6.

1 TOta difficultas eſt in explicatione textus *in c. decret. de immunit. Eccleſ. in* 6. Ubi omnes hæ actiones prohibentur. Dubium tamen eſt; an vera, & rigoroſa ſit prohibitio? Plures Doctores exiſtimant non eſſe, atque ita illorum tranſgreſſionem mortalem non eſſe, niſi ex contemptu, vel cum notabili impedimento divinorum officiorum fiat: ſic Navarr. *de orat. & hor. canon. cap.* 5. *num.* 42. Angel. *verbo immunitas, n.* 5. Tabiena *eodem*, & Sylveſt *quæſt.* 2. *n.* 5. Moventur, quia in *ſupradicto cap. decet*, nullum eſt verbum præceptivum reſpectu ſubditorum, ſed ſolùm qui conveniens ſit ibidem fieri declaratur. *Ceſſent*, inquit, *confabulationes, ceſſent turpia, ceſſent negotiationes, ceſſent parlamenta*, qui modus dicendi non videtur præceptum continere. Quòd ſi ſtatim *in §. ordinarij* ſubjungitur, *ut ordinarij ſuadenda ſuadeant, & interdicta compeſcant*, quæ videntur jam ſupponi ibidem aliqua interdicta, ſiquidem mandatur ordinariis, ut ad eorum obſervationem compeſcant. Reſponderi poteſt interdicta eſſe, non præcepto, ſed directione, ſicuti in religionibus contingit plura eſſe religioſis interdicta ex regula, non ex præcepto. Deinde, & efficacius, ſi omnia illa, quæ in ſupradicto cap. interdicuntur, ex lege obligante eſſent interdicta, ſequeretur obligatum eſſe confiteri circunſtantiam loci ſacri eum, qui verba turpia, fœda, & alia ſimilia ibi haberet, conſequens autem non admittitur communiter: ſolùm enim ea quæ polluunt Eccleſiam in materia luxuriæ, habent circunſtantiam ſacrilegij neceſſariò confitendam, ut dictum eſt *p.* 2. Ergo.

2 Nihilominus probabilius cenſeo quæ ibi interdicuntur, eſſe ſub præcepto interdicta. Quia textus præcipit ordinariis, ut ſubditos compeſcant authoritate illius Canonis ad illa vitanda: ſi autem ille Canon vim coactivam non haberet, non poſſent ordinarij authoritate illius ſubditos per cenſuras compeſcere. Quæ ratio apud me eſt ſatis efficax, & ita tenet cum gloſſa *in ſupradicto cap.* Suar. *t.* 1. *de relig. lib.* 3. *cap.* 6. *n.* 3. Neque obſtat contrarium fundamentum. Nam licet non ſint verba præceptiva in actu ſignato; ſunt tamen in actu exercito; ſiquidem verbo imperativo prohibentur. Ad confirmationem dicimus non omnia quæ illo cap. prohibentur ſub gravi peccato prohiberi; ſed aliqua ſub veniali, quia materia leviter lædit ſanctitatem loci ſacri. Quæ autem hæc ſint jam explico.

3 Primò enim textus, *Nullus in locis eiſdem, in quibus cum pace, ac quiete vota convenit celebrare, ſeditionem excitet, conclamationem moveat, impetúmve committat.* Hæc ergo ſi de propria ſeditione, & ei adjunctis intelligatur, non eſt dubium eſſe mortale; quia ſi ſeditio facta extra Eccleſiam hanc continet gravitatem, poſita in Eccleſia, hanc, & ſacrilegij gravitatem habebit. Tum quia ſupradicto textu ex prohibita. Tum quia grave ſcandalum generat, gravitérque officia divina perturbat, & ita docet Suar. *lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 4. Verùm ſi nomine *conclamationis & impetus* tripudia, choreas, & repræſentationes intelligas, cum Navarr. *cap.* 5. *de orat. à num.* 25. Videndum eſt an ſint inhoneſtæ, ſcandaloſæ, vel divina officia graviter perturbantes, quia tunc peccatum mortale erit ob has circunſtantias, ut probat etiam textus *in cap. cum decor. de vita, & honeſtate clericorum.* Secus verò, ſi honeſtæ, & piæ ſint; quia tunc non prohibentur, ut ex ſupradicto *cap. cum decor.* conſtat, & tradit gloſſa, & Panormit. *ibi.* Navarr. & Suar. *ſuprà.* Secundò prohibentur univerſitatum & ſocietatum quarumlibet concilia, conciones, & publica parlamenta. Subintelligendum eſt de rebus politicis, & profanis: nam concilia de his, quæ ad pacem, & pietatem ſpectant, non intelliguntur ibidem, prohibita: ſic Joann. Andr. & Parnomit. *ibidem*, & tradit Navarr. *dicto cap.* 5. *num.* 32. & 37. *in fine*, Suar. *cap.* 4. *num.* 16. & *cap.* 6. *num.* 5. Quòd ſi concilia ſint purè politica, & propter aliquam commoditatem ibi celebrentur, peccata mortalia non erunt, ſecluſo ſcandalo, contemptu, violentia, & gravi perturbatione divinorum officiorum, Suar. *dicto cap.* 6. *numero quinto.*

Tertiò, prohibentur vana, & multò fortiùs fœda, & profana colloquia, & confabulationes quælibet, hæc, inquam, ob hujuſmodi prohibitionem ſacrilegium continent, ſi in ſe peccata mortalia ſint; quia ob reverentiam loci ſacri ſpecialiter prohibentur. Confabulationes honeſtæ, ſi extra tempus divinorum officiorum habeantur, non credo ibidem prohiberi; aliàs dicendum eſſet peccare venialiter eos qui extra tempus divinorum officiorum in Eccleſiis de rebus honeſtis colloquuntur, quod nimis durum eſſet. Quapropter Suar. *dicto c.* 6. *num.* 6. affirmat ibi prohiberi ſolùm colloquia otioſa, vel aliàs mala, addo, & quæ divinorum celebrationem perturbent.

Quartò, prohibentur negotiationes, & præcipuè nundinarum, quibus verbis ſatis conſtat prohibitos eſſe quoſlibet contractus emptionis, & venditionis uſum politicum reſpicientes. Non tamen credo ſemper gravem culpam ibi intervenire, ſed quando adeſt negotiatio, hoc eſt expoſitio ad pluries contrahendum, vociferatione, contractione, & tumultu, quia hæc turbat officia divina, & fraudibus eſt expoſita, & Eccleſiam Dei multùm profanat; quod ſatis conſtat ex exemplo Chriſti vendentes in templo graviter reprehendentis. Ex his infertur quid dicendum ſit de vendentibus candelas, & alia pietati fidelium inſervientia? Credo ſi in templo vendantur permanenter, & quaſi appoſita menſa non excuſari à peccato, & tradit Navarr. *cap.* 5. *de orat. num.* 36. eſto contra teneat Antonin. Cajet. Sylveſt. & alij relati ab eodem Navarr. *ibi*: quorum opinionem ipſe approbat, ſi à clericis vel religioſis vendantur eo fine præcipuè, ut emptores ſatisfaciant ſuæ piæ devotioni, quæ non videtur firma excuſationis ratio; efficacior erat, ſi quaſi per tranſitum ibi vendantur. At ſi in cæmeterio, vel ad portam templi, ſine ſtrepitu verborum, & contentione pretij, horum venditio celebretur, credo licere; tum ob conſuetudinem; tum quia ceſſat ratio prohibitionis,

bitionis, quæ divinorum, est perturbatio, & loci sacri profanatio, Navarr. *suprà*, Suar. 3. *t. de Eucharist. disp.* 81. *sect.* 8. *vers. secundo*, Fagund. 2. *part. de præcept. lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 10. An verò horum venditio gravet si peccatum ex perturbatione divinorum officiorum, & ex modo vendendi desumendum est. Existimo namque quoties Ecclesia per se, & ex instituto ad venditionem eligitur, grave peccatum esse, quia indecentissimum est domum Dei fieri domum negotiationis; & ex scandalo si adsit, desumendum est, ut diximus.

Quintò, prohibetur fori cujuscunque tumultus: Sub quibus verbis aliqui existimant comprehendi quamlibet agitationem causarum judicialium, sed immerito; quia id in sequentibus verbis prohibetur, cum dicitur: *Omnis in eis*, scilicet Ecclesiis, & cæmeteriis, *sæcularium judiciorum strepitus conquiescat.* Quapropter illa verba explicant, & extendunt antecedentia: prohibuerat enim omnem negotiationem, præcipuè nundinarum, & subdit *ac fori cujuscunque tumultum*, quasi diceret, cessèt tumultus, qui in foro contrahendo intervenire solet, Quare omnis contractus emptionis, & venditionis illis verbis prohibetur, Navarr. *cap.* 5. *de orat. num.* 46.

Sed dubium est, an contractus, si ab Ecclesiasticis celebrentur, sint prohibiti. Videntur quidem esse. Tum quia prohibetur fori cujuscunque tumultus. Ergo tam tumultus ab Ecclesiastico, quàm à sæculari factus. Tum quia Ecclesiastici arctius obligantur, quàm sæculares templis exhibere reverentiam. Hæ rationes meo judicio convincunt debere Ecclesiasticos in his locis cessare à contractibus profanis. At si contractus de rebus Ecclesiasticis sint, credo non obligari ab iis abstinere, nisi quatenus divinis officiis esse possunt impedimento. Si enim prolatio sententiæ Ecclesiasticæ *in supradicto cap.* non prohibetur, neque contractus Ecclesiastici prohiberi debent. Navarr. *cap.* 5. *de orat. numer.* 37. Unum tamen est omninò certum, contractus in Ecclesiis celebratos sive ab Ecclesiasticis, sive à laïcis validos esse; quia in *supradicto cap. decet*, solùm processus, & sententia sæcularium judicum irritantur, contractus verò nulla sit irritatio, tametsi prohibeantur: ita tenet glossa communiter recepta *in dicto cap. decet*, *verbo processus*, Panormit. *n.* 6. & 7. Sylvest. *verbo immunitas* 1. *n.* 3. & 4. Navar. *cap.* 5. *de orat. num.* 37. Suar. *t.* 1. *lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 18. Sexto *in cap. reliqui*, *de custodia Eucharistiæ.* Ob reverentiam locis sacris debitam prohibetur, ne in Ecclesiis admittantur suppellectilia, tam clericorum, quàm sæcularium custodienda, nisi propter hostiles incursus, aut incendia repentina, seu alias necessitates urgentes, ad eas oporteat habere refugium. Circa quam prohibitionem advertit benè Suar. *cap.* 6. *in princ.* de sola Ecclesia rigorosè sumptâ intelligi debere, non de sacristia, aut aliis locis annexis. Secundò, advertat regulariter non esse hæc præcepta mortalia, nisi excessus tantus fuerit, ut notabiliter impediatur Ecclesia, vel fœdetur, aut contemni videatur, quod satis colligitur ex principio textus, ubi inquit Innocent. III. *Relinqui nolumus incorrectum, quòd quidam clerici Ecclesias sic expoliant supellectilibus propriis, & etiam alienis, ut potius domus laïcæ, quam Dei basilicæ videantur.*

Punctum V.

An contra reverentiam debitam loco sacro sit illuc confugientes vi extrahere?

1 *Jure canonico, & civili gravissima irreverentia fit his locis, si illuc confugientes, ne securè existant, vi aut fraude extrahas.*

2 *Jure naturali, aut divino non est formata hæc immunitas.*

3 *Latè hæc immunitas locis sacris concessa explicanda est.*

4 *Interpretatio facienda est juxta jus canonicum.*

5 *Consuetudine tolli, vel diminui potest hæc immunitas.*

6 *Debet tamen esse legitimè præscripta post concilium, & constitutionem Gregor.*

1. Regula est jure canonico, & civili stabilita, & ab omnibus recepta, gravissimam irreverentiam fieri locis sacris, si illuc confugientes, ut securi existant, vi, aut fraude extrahas. Ex jure canonico textus est expressus *in cap. inter alia, de immunit. Ecclesiæ*: ibi, si libet, quantumcunque gravia maleficia perpetraverit, non est violenter ab Ecclesia extrahendus. Idem probatur *ex cap. frater, cap. minor, cap. reum. cap. definivit, cap. id constituimus, & aliis* 17. *quæst.* 4. & novissimè à Trident. confirmata *ex cap.* 20 *sess.* 25. & à Gregor. XIV. *in sua constitutione*, quæ incipit, *cum alias nonnulli prædecessores nostri*; *edita* 28. *Maij anno* 1591. quanquam ad verbum refert Bonac. *disput.* 3. *de primo decal. præcepto, quæst.* 7. *in princ.* ubi tota hæc materia immunitatis latissimè expenditur, & licet Joann. Gutierr. *pract. quæst. civil. lib.* 3. *quæst.* .. *num.* 36. fortiter contenderit supradictam constitutionem non habere vim nisi in illis locis, & provinciis, in quibus aliqua privilegia immunitatem Ecclesiasticam derogantia concessa erant, ut videtur colligi ex principio constitutionis, nullo modo est audiendus. Tum quia est contra communem sententiam Doctorum post dictam constitutionem scribentium, qui omnes generaliter illam explicant, & in omni loco obligare affirmant. Tum quia ejus sententia obstat manifestis verbis supradictæ constitutionis. Inquit enim Pontifex, *se velle, quando præsens temporum calamitas, & nimia perversorum hominum malitia exposcit aliquid permittere circa immunitatem Ecclesiarum, ultra id quod à sacris canonibus est præscriptum*; & ita notavit Farinac. *in append. de immunit. Ecclesiast. cap.* 2. *num.* 8. Ex jure civili constat *ex toto tract. Cod. de his, qui ad Ecclesias confugiunt*, specialiter *leg.* 2. ibi sancimus nemini licere ad sacrosanctas Ecclesias confugientes abducere. Ratio hujus cessionis est. Tum ut fideles majorem respectum in locos sacros concipiant, majorique cum reverentia ibi assistant. Neque inde fit, ut aliqui hæretici contendunt, Ecclesiam hoc privilegio fieri spelunçam latronum. Tum quia ibi delinquentes non defendit. Tum quia sua defensione non fovet delicta, sed misericordiam delinquentibus concedit. Tum ob alias rationes: quas eruditè congerit Decian. *tract. crim. lib.* 6. *cap.* 2. *præcipuè num.* 7. & *conf.* 80. *num.* 12. & 13. *lib.* 3. Joann. Gutierr. *pract. quæst. civil. lib.* 3. *quæst.* 5 *num.* 9. Anast. Germon. *de sacrorum immunit. lib.* 3. *cap.* 16. *numer.* 15. & *seqq.*

2. Dixi hanc reverentiam & immunitatem jure canonico, & civili stabilitam esse, ut tacitè insinuarem jure naturali, aut divino non esse firmatam, sic Covarr. *lib.* 2. *var. resolut. cap.* 20. *num.* 1. Decian. *tract. crimin. lib.* 6. *cap.* 25. *numer.* 2. Suar. *t.* 1. *de relig. lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 9. Alexand. Ambrosinus *de immunit. cap.* 1. *n.* 3. Bonac. *disp.* 3. *de primo decal. præcepto, quæst.* 7. §. 1. *num.* 2. Ludovic. Peguer. *in pract. crim. cap.* 16. *n.* 1 Bonad. Polina. *lib.* 2. *cap.* 14. *à num.* 3. Prior pars, scilicet jure naturali hanc immunitatem non haberi, constat. Tum quia jus naturale dictat delinquentem puniendum esse, & non tamen dictat ad templum confugientem inde extrahendum non esse. Nam si hoc dictaret, in omnibus delictis æquè procederet, neque posset in Ecclesia unum delinquentem defendere, alio non defenso. Tum quia actio extrahendi delinquentes ab Ecclesia, ita ut punitioni debitæ subjiciantur ex se justa est, cum ad justum finem ordinetur, & necessaria, cùm absque illa punitio debita obtineri non possit. Ergo ex se non credit in contemptum loci sacri. Ergo

ſecluſo jure poſitivo ex jure naturali, debita non eſt hæc immunitas delinquentium. Secunda pars etiam conſtat. Tum quia in lege gratiæ nullum habetur præceptum poſitivum præter ea, quæ ad ſacramentorum adminiſtrationem, & receptionem pertinent. Tum quia hæc immunitas pro varietate temporum varias recipit mutationes; quos enim delinquentes uno tempore Eccleſia defendit, alio tempore puniendos tradit. Ergo ſignum eſt jure divino ſtabilitam non eſſe Neque obſtat templo veteris legis hanc immunitatem eſſe à Deo conceſſam. Nam (præterquam quod hoc ſub lite eſt) privilegium illi templo conceſſum ad noſtra templa non extenditur; cum illo enim templo finitum fuit. Neque etiam obſtat dici in Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 20. Eccleſiæ; & perſonarum Eccleſiaſticarum immunitatem Dei ordinatione, & canonicis ſanctionibus eſſe conſtitutam: quia verbum illud Dei ordinatione non indicat legem à ſolo Deo manatam, ſed indicat Dei inſtinctu, & voluntate factam eſſe.

3 Sed inquires primò: An hæc immunitas latè interpretanda ſit: Covarr. *lib.* 2. *cap.* 10. *n.* 4. *verſ. ſecundum, in fine.* Decian. *tract. crimin. lib.* 6. *c.* 25. *num.* 14. *& c.* 28. *num.* 6. *in fine, & c.* 29. *n.* 1. exiſtimant ſtrictè interpretandam eſſe. Tum quia derogat jus commune, imò & naturale quo cavetur delicta non debere manere impunita. Tum quia hac immunitate freti, audaciores redduntur improbi ad crimina committenda. Tum quia Eccleſia non ſceleratis favere intendit, ſed miſeris, & caſu delinquentibus miſericordiam concedere. Nihilominus retinenda eſt communis ſententia affirmans hanc immunitatem delinquentibus conceſſam latè eſſe explicandam. Tum quia eſt cauſa pia, & favorabilis Eccleſiæ. Tum quia eſt privilegium per modum legis in jure communi inſertum, quod latam recipit interpretationem. Tum quia nemini in particulari præjudicat: ſic Alexand. Ambroſi. *de immunit. Eccleſ. c.* 10. *num.* 7. *verſ. ac etiam*, Marc. Antonin. Henuens *pract. Archiepiſcop. cap.* 22. *num.* 2. *in fide*, Marian. Italia. *de immunit. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 1. §. *unico*, *num.* 1. Farinac. *in append. immunit. cap.* 2. *num.* 21. Decian. ſibi contrarius *Conſ.* 10. *num.* 19. *&* 22. *lib.* 2.

5 Inquires ſecundò: An interpretatio facienda ſit juxta jus civile, vel canonicum, quando non reperiuntur hæc jura concordantia? Non deſunt Doctores, qui affirment extra loca Eccleſiæ in terris imperij jus civile attendendum eſſe: ſic Addition. ad Angel. *de maleficiis, verbo quod forma publica, n.* 59. *lit.* B. Alciat. *de præſumpt. reg.* 3. *præſumpt.* 33. *num.* 5. & alij relati à Deciano, *conſ.* 80. *num.* 3. *lib.* 3. Moveri poſſunt quia in pluribus decretis Pontificiis, præcipuè *cap. inter alia de immunit. Eccleſiæ, & cap. id conſtituimus* 17. *quæſt.* 4. leges civiles de immunitate Eccleſiæ loquentes approbantur. Ergo ſaltem approbandæ ſunt pro terris imperij, & pro judicibus ſæcularibus authoritatem judicandi ab alio, quàm à Pontifice recipientibus. Dicendum tamen eſt ubilibet jus canonicum ſervandum eſſe; Tum quia hæc eſt materia Eccleſiaſtica, in qua jus civile nullam juriſdictionem habet, niſi ad fovendam diſpoſitionem juris canonici. Tum quia Eccleſiæ ſemper ſunt exemptæ à juriſdictione Principis ſæcularis, & Pontificiis legibus ſubjectæ. Tum quia judex Eccleſiaſticus compellere poteſt ſæculares judices, ut leges canonicas ſuum forum reſpicientes ſervent. *c.* 2. *de foro competent. in* 6. *& cap. decernimus de ſentent. excommunicat. eodem lib. & in Clement.* 1. *de pœnit. remiſſ.* & ita tradit Decian. *tract. crimin. l.* 6. *c.* 25. *num.* 6. Alexand. *conſ.* 145. *n.* 2. *& num.* 20. *l.* 7. Ludovic. Peguer. *pract. crim. cap.* 26. *num.* 6. Farinac. *in append. de immunit. cap.* 2. *num.* 28. *& num.* 31. *& de carceribus, & carceratis, quæſt.* 28. *&* 6. Advertit benè cum Deciano nuper relato, ſi dubium aliquod ſuboriatur ſuper interpretatione juris canonici, illam interpretationem ſequendam eſſe, quæ cum jure civili conveniat, & meritò, quia jura juribus convenire decent, juriúmque correctio quoad fieri poſſit vitanda. Hæc tamen declaratio, & interpretatio à judice Eccleſiaſtico, non ſæculari facienda eſt, quia materia eſt Eccleſiaſtica, Farinac. ſuprà.

5 Inquires tertiò: An hæc immunitas loci ſacri conſuetudine tolli, vel diminui poſſit. Conſtat ex dictis de conſuetudine diminui, tollique poſſe, ſi conſuetudo legitimè præſcripta ſit, habeátque omnes qualitates requiſitas *in cap. fin. de Conſuetud. quaſque tract. de legib.* latè explicamus. Quia à jure poſitivo, & non divino, nec naturali introducta eſt. Sed an de facto diminuta ſit? Plures Doctores affirmant. Abbas *in cap. inter alia. de immunit. Eccleſ. n.* 13. *ante finem, verſ. & iſta puto veriſſima.* Oldradus *conſ.* 54. *num.* 2. Covar. *lib.* 2. *var. cap.* 20. *per totum, præcipuè num.* 5. Et probant, quia pluribus locis conſuetudine receptum eſt ſimplices fures immunitate Eccleſiaſtica non gaudere, neque ſecuros exiſtere, ſi ad Eccleſiam, vel ejus cæmeterium non confugiant, etiamſi intra 30. paſſus exiſtant.

6 Dicendum ergo eſt omnes conſuetudines ante concilium Tridentinum, & conſtitutionem Gregorij ſtatutas adverſus immunitatem Eccleſiaſticam, ſublatas omninò eſſe per concilium, *dicta ſeſſ.* 25. *cap.* 20. *& ſupradictam conſtitutionem* Gregor. ut ex ipſo textu conſtat, & tradit Franciſcus Leo *in theſauro fori Eccleſ.* 1. *p. cap.* 13. *num.* 27. *&* 28. Alexan. Ambroſin. *de immunit. Eccleſiæ, cap.* 1. *n.* 11. *&* 12. Marian. Italia, *in tract. de immunit. lib.* 1. *cap.* 6. *in princ. pluribus firmat* Farinac. *in appendice de immunit. Cap.* 2. *num.* 5. *& de carcer. & carceratis, quæſt.* 28. *num.* 74. Quapropter videndum eſt, an poſt dictam conſtitutionem Gregor. & Trident. aliqua conſuetudo legitimè ſtabilita ſit, aliàs jus commune non derogabit. Item non eſt præſumenda conſuetudo, cum ſit quid facti, niſi legitimè probetur: neque credendum eſt Doctoribus de conſuetudine teſtantibus extra locum ubi verſati ſunt, Farinac. *dicto c.* 2. *num.* 18. *& pluribus relatis, q.* 28. *num.* 18.

Punctum VI.

Quibus locis ſacris hæc reverentia immunitatis debeatur.

1 *Eccleſiis authoritate Epiſcopi erectis debetur.*
2 *Non eſt neceſſe in eis ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum permanenter eſſe.*
3 *Neque item eſt neceſſe divina celebrari.*
4 *Extenditur hæc immunitas ad Eccleſias nondum perfectè conſtructas.*
5 *Item extenditur ad Eccleſiam interdictam.*
6 *Item ad Eccleſiam pollutam.*
7 *Ad Eccleſiam dirutam, ſeu deſtructam extenditur, modò non ſit diruta authoritate Epiſcopi, aut ſine ſpe readificationis.*
8 *Extenditur quoad totam fabricam Eccleſiæ.*
9 *Confugiens ad portas Eccleſiæ clauſæ immunitate gaudet.*
10 *Extenditur ad Clauſtrum, porticum, ambitum, dormitorium.*
11 *Non ſolùm ad Eccleſiam, ſed etiam ad illius confines extenditur immunitas.*
12 *Qua ratione hi confines intelligendi ſunt.*
13 *Limitanda eſt hæc doctrina, ut procedat in Eccleſiis, quæ ſunt extra muros, non intra.*
14 *Item ut procedat de eo, qui jam ad Eccleſiam confugit.*
15 *Hoc privilegium* 30. *paſſus de jure communi intelligendum eſt. Secus de conſuetudine.*
16 *Extenditur immunitas ad cæmeterium Eccleſiæ.*
17 *Item ad hoſpitale authoritate Epiſcopi erectum.*

18 *Item*

18 *Item ad domus, seu conventus religiosorum, secundum totum illud quod septum est.*

19 *Item ad oratorium extenditur, si authoritate Episcopi erectum sit.*

20 *Domus Episcopi hac gaudet immunitate, modò non distet ab Ecclesia* 40. *passus.*

21 *Si capellam habet, tametsi distet* 40. *passus, hac gaudet immunitate.*

22 *Si caret capella probabile est non gaudere hac immunitate, si distet* 40. *passus. Probabilius est oppositum spectato juris rigore, secus consuetudine.*

23 *Domus illustrissimorum Cardinalium non videntur hac immunitate gaudere.*

24 *Tabernaculo Eucharistiæ, seu sacerdoti illam portanti debeaturne hæc immunitas? Aliquibus placet. Non est privilegium jure fundatum; spectanda consuetudo.*

25 *Statutis principum non est hæc immunitas sacra concessa.*

1. COnstat Ecclesiis authoritate Episcopi erectis hanc reverentiam deberi, etiamsi consecratæ non sint ex expressa decisione textus in *cap. Ecclesiæ, de immunit. Ecclesiarum*; ibi, Ecclesiæ in qua divina mysteria celebrantur, licet adhuc non extiterint consecratæ, nullo jure privilegium immunitatis adimitur, quia obsequiis divinis dedicata, nullis sunt temerariis usibus profananda. Sic ferè omnes Doctores, quos in re clara referre omitto.

2. Duplicem tamen conditionem aliqui requirunt. Prima, ut in ea sanctissima Eucharistia servetur, sic Covar. *lib. 2. var. cap. 20. n. 4.* Anast. Germ. *de sacrorum immunit. lib. 2. cap. 16. num. 26.* Tuschus *pract. conclus. verbo Ecclesia, concl. 9. num. 19.* ubi relato Claro testatur sic ex consuetudine in pluribus locis servari. Ratio esse potest, quia propter hoc sacratissimum mysterium est hæc immunitas instituta. Verùm hæc conditio necessaria non est; Tum quia in *suprad. cap. Ecclesiæ*, & in aliis textibus de immunitate loquentibus non expostulatur. Tum quia ratio concedendi hanc immunitatem non est continua Christi sacramentalis præsentia, sed quod talis locus destinatus sit authoritate Episcopi ad divina ibidem celebranda, & ita tenet Farin. *q. 28. n. 34. & in append. de immun. cap. 17. num. 254.*

3. Secundam conditionem expostulant, ut in ea divina celebrentur, sic glossa *verbo celebrantur, & ibi* Zabarella Butrius *num. 2. & 3.* Innocent. *in cap. inter alia de immun. Eccles. verbo ad Ecclesiam*, & ibi Hostiens. Decian. *tract. crim. lib. 6. cap. 24. num. 24.* Alexand. Ambros. *de immunit. Eccles. cap. 10. num. 2. vers. quod præcipuè.* Moventur ex *dicto cap. Ecclesiæ*, ibi enim dicitur, non adimi immunitatis privilegium Ecclesiæ, in qua divina mysteria celebrantur. Ergo à contrario sensu adimi debet non privilegium Ecclesiæ, in qua divina non celebrantur. Quousque hæc divina celebrantur, non videtur Ecclesia, quæ neque consecrata nec benedicta est, divinis obsequiis dicata esse. Cæterùm, neque hæc conditio necessaria est, sed eo ipso, quo Ecclesia authoritate Episcopi primum lapidem ibidem ponentis constructa fuerit, gaudet hac immunitate, sic Joan. Azor. *institut. moral. p. 2. lib. 9. à num. 2. & seqq.* Anastas. Germon. *de sacrorum immunit. lib. 3. cap. 16. num. 23. & seqq. pluribus firmat*, Farinac. *quæst. 28. num. 34. & in append. de immunit. cap. 17. num. 258.* Bonac. *disp. 3. de prim. decal. præcepto, quæst. 7. §. 2. num. 2.* Suar. *lib. 3. cap. 9. n. 2.* Ratio est. Tum quia hic est locus religiosus divinis obsequiis dicatus. Quod verò in ea divina non celebrentur, per accidens est, sufficit quod celebrari possint. Tum quia ex hac aptitudine Ecclesia nominatur, vel saltem locus religiosus dicitur. Tum quia *in cap. ad hæc de Religiosis domibus.* Hospitale authoritate Episcopi ad sacrum usum destinatum, ita est locus sacer, & religiosus, ut non possit profanis usibus deservire. Ergo etiam Ecclesia sic dicata. Tum denique, quia si talis Ecclesia polluta fuerit sanguinis, vel seminis effusione reconciliatione indiget, ut probat *textus in cap. si Ecclesia, de Consecrat. Ecclesiæ.* Ergo erat locus sacer. Ergo gaudet immunitate.

4. Hæc doctrina extenditur primò ad Ecclesiam non perfectè constructam; quia ab eo puncto, quo authoritate Episcopi cœpit construi, dicitur locus divinis obsequiis dicatus, & immunitate gaudet, sic Abb. *in cap. Ecclesiæ, de immunit. Eccles. num. 5.* Anchar. *num. 1.* Farin. *in append. de immunit. cap. 17. num. 161.* Quod limitat Marian. Itali. *de immunit. Eccles. lib. 1. cap. 4. §. 2. n. 15. & seqq.* ut procedat cum continuo, & perseveranter construitur. Secus si ædificium sistat; quia tunc (inquit) potius est locus desertus, quam domus orationis. Inefficax ratio, cùm ob cessationem ab ædificio deputatio non adimatur.

5. Secundò extenditur ad interdictam Ecclesiam. Non enim ob interdictum immunitate privatur, quia hæc immunitas concessa est ob reverentiam loci sacri. Esse autem sacram non perdit Ecclesia, ob interdictum. Item interdictum non habet tunc effectum, sic pluribus firmat Decian. *tract. crim. lib. 6. capit. 25. num. 20.* Farin. *quæst. 28. num. 35. & in append. de immunit. cap. 17. n. 259.* Suar. *l. 3. de reverentia debita locis sacris, cap. 9. num. 6.* Tuschus *pract. conclus. verbo Ecclesia, concl. 9. num. 9.* Joan. Azor. *2. part. instit. mor. lib. 9. cap. 8. quæst. 4.* & alii.

6. Tertiò extenditur ad Ecclesiam pollutam, quia ratione pollutionis non tollitur loci sanctitas. Neque in jure habetur, quod Ecclesia polluta hoc debeat privilegio privari: & ita tenet expressè Suar. *sup.* & Bonac. *disp. 3. de primo decal. præcept. q. 7. §. 1. n. 3.*

7. Quartò extenditur ad Ecclesiam dirutam, & destructam; quia saltem ratione loci, in quo ædificata erat, non desinit esse sacra *leg. æde sacra, ff. de contrahenda empt. leg. in tantum, §. sacra in fine, ff. de rerum divis.* Quod intelligendum est, dummodo authoritate Superioris destructa non sit; aut destructa sit, cum spe reædificationis. Nam si destructa est authoritate Superioris, vel sine spe reædificationis, locus sacer desinit esse & fit profanus, ac proindè immunitate non gaudet, sic Clarus *ex communi opinione pract. §. fin. quæst. 30. vers. majus est dubium*, Decian. *tract. crim. lib. 6. cap. 24. num. 27. & cap. 25. num. 22.* Card. Tusch. *pract. conclus. verbo Ecclesia, conclus. 9. num. 10.* Bonac. *disp. 3. quæst. 7. de immunit. §. 2. num. 4.* Marian. Itali. *de immunit. lib. 1. cap. 4. §. 3. num. 13.* Ambrosin. *de immunit. cap. 19. n. 3.* Sanch. *plures referens lib. 9. disp. 15. num. 37. fine.*

8. Quintò extenditur ad Ecclesiam; non solum quoad ambitum internum, sed etiam quoad totam ejus fabricam, ita ut capellæ, parietes, turris hac gaudeant immunitate; quia hæc omnia in lata significatione Ecclesiæ esse dicuntur. Neque obstat sanguinis, aut seminis effusione ibidem facta Ecclesiam non contaminari; quia ad effectum pollutionis, cùm sit pœnalis, & odiosus, solùm internus ambitus Ecclesiæ spectandus est; secus pro privilegio immunitatis, quod est favorabile, & ita mihi probat *textus in leg. pateant, Cod. de his, qui ad Ecclesiam confugiunt*, ibi, quidquid fuerit interjacens sive in cellulis, sive in domibus, hortulis, balneis, atque portibus confugas interioris templi vice teneantur. Idem constat ex *cap. frater, cap. si quis contumax. cap. illud constituimus, cap. si quis in atrio 17. quæst. 4.* Et tradunt ferè omnes Doctores, ut videre est apud Suar. *tit. 1. de relig. lib. 3. cap. 9. num. 6. & sub num. 9.* Card. Tuschum *pract. verbo Ecclesia, concl. 9. n. 3. & 17. concl. 20 per totam; & verbo immunitas, concl. 9. num. 5.* Farinac. *in append. de immunit. cap. 17. numer. 168.* Ambrosin. *de immunit. cap. 10. num. 6.*

num. 6. Bonacin. *diſp.* 3. *de primo decal. præcepto*, *q.* 7. *de immunit.* §. 2. *num.* 5.

9. Ex quo fit confugientem ad portas Eccleſiæ, etiamſi clauſæ ſint ſecurum eſſe; quia ſaltem ipſi Eccleſiæ adhærent, & probant textus nuper relati, & tradit Suar. *num.* 8. Bonac. *num.* 5. Farin. *de carcer. q.* 28. *num.* 24. *& in append. cap.* 17. *num.* 279. Decian. *conſ.* 6. *cap.* 25. *num.* 17. Navarr. *ſum. cap.* 25. *n.* 17. *ad finem.* Fit ſecundò, exiſtentem ſuprà tectum Eccleſiæ hac gaudere immunitate. Tum quia verè in Eccleſia, etſi ab Eccleſia non circumdetur, ſicuti ſanctorum corpora in cœlo dicuntur exiſtere, etiamſi ſolùm pedibus cœli ſuperficiem calcent. Tum quia verum eſt Eccleſiæ adhærere, & in Eccleſiæ ſitu exiſtere. Quia Eccleſia, ſeu quælibet domus tum ex ſolo, tum ex tecto, ejúſque ſuperficie conſtat *leg. eum qui in princ.* & ibi gloſſa, *ff. de uſucapionib.* ſic tradit expreſsè Suar. *tract.* 1. *de relig. lib.* 3. *de reverentia debita locis ſacris*, *cap.* 6. *num.* 8. Marian. Itali. *de immunit. Eccleſiæ*, *lib.* 1. *cap.* 4. §. 3. *num.* 24. *& ſeqq.* Proſper. Farinac. *quæſt.* 28. *num.* 14. *& in append. de immunit. cap.* 17. *numer.* 272. Tertiò fit confugientem ad ſcalas Eccleſiæ hac gaudere immunitate ob eaſdem rationes: quia pertinent ad Eccleſiam, & Eccleſiæ adhærent. Ergo religioſæ reputantur. Tuſchus *verbo Eccleſia, concl.* 10. *num.* 5. Angel. *de malef. verbo quod fama publica, numer.* 59. *verſ. quarto quæro.* Farinac. *append. num.* 280. *& quæſt.* 28. *num.* 14.

10. Sextò extenditur immunitas ad atrium Eccleſiæ, clauſtrum, porticum, ambitum, dormitorium; quia hæc omnia vel ſunt de fabrica Eccleſiæ, vel ſunt Eccleſiæ annexa, & probat *textus in cap. ſi quis in atrio*, *cap. frater*, *cap. ſi quis contumax*, & alii 17. *quæſt.* 4. *& leg. pateant*, *Cod. de his qui ad Eccleſiam*, & tradit Suar. *cap.* 9. *num.* 7. *&* 9. Tuſchus *verbo Eccleſia*, *concluſ.* 9. *& concl.* 20. Navarr. *ſum. cap.* 26. *n.* 17. Farinac. *de carcer. quæſt.* 28. *numer.* 14. *& in append. de immunit. cap.* 17. *num.* 268.

11. Septimò extenditur immunitas, non ſolùm ad Eccleſiam, ſed etiam ad illius confines, ex textu *in cap. ſi quis antiquitas* 17. *quæſt.* 4. ibi, qui autem confinia earum confringere tentaverint, & ex *cap. definivit eadem cauſa & quæſt. & ex leg. præſenti*, §. *ex his*, *Cod. de his*, *qui ad Eccleſiam confugiunt*: ſic aliis relatis Farin. *quæſt.* 28. *n.* 14. *& ſeqq. & in append. de immunit. cap.* 18. *num.* 283. Suar. *tract.* 1. *lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 8. Quod ſi roges, quæ nomine confinium intelligantur? Reſpondeo pro Eccleſia Cathedrali, ſeu majori 40. paſſus per circuitum ejus, pro minori Eccleſia 30. habetur *cap. ſicut antiquitas* 17. *quæſt.* 4. ibi, ſtatuimus ut major Eccleſia per circuitum 40. paſſus habeat, capella verò, vel minores Eccleſiæ 30. Idem exprimitur *cap. definivit eadem cauſa*, *& quæſt.* ibi 30. paſſus uniuſcujuſque Eccleſiæ in toto circuitu reverentia defendatur. Navarr. *cap.* 25. *num.* 18. Tuſch. *verbo Eccleſia, concl.* 9. *&* 19. *& verbo immunitas, concl.* 59. Proſper Farin. *quæſt.* 28. *n.* 14. *& in append. de immunit. cap.* 18. *num.* 284. Anaſt. Germ. *de ſacr. immunit. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 38. Suar. *lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 8. Hujuſmodi paſſus ab oſtio Eccleſiæ, ſeu muro ejus enumerari debent. Quod ſatis indicat verbum per *circuitum*. Ambroſin. *de immunit. Eccleſiæ*, *cap.* 10. *num.* 4. Farinac. *append. cap.* 18. *num.* 285. *&* 286. aliis relatis, probat quemlibet paſſum quinque pedes continere, & quemlibet pedem quindecim digitos.

12. Notandum dixi hos paſſus competere Eccleſiis per circuitum earum, ut tacitè excluderem circuitum, non ipſius Eccleſiæ, ſed alterius particularis, vel viæ publicæ; ſi enim domus alicujus privati ibidem exiſteret, qua circuitus Eccleſiæ, ejúſque territorium diſcontinuaretur, nullo modo privilegio immunitatis ibidem exiſtens gauderet; quia talis domus, & via publica dici non poteſt Eccleſiæ circuitus, cùm Eccleſiæ non ſit, ſic Alberius *leg.* 2. *verſ. ego credo*, *Cod de his*, *qui ad Eccleſiam confugiunt*, Marian. Itali. *de immunit. lib.* 1. *cap.* 4. §. 2. *per totum*, *&* §. 6. *per totum.* Farinac. *in append. de immunit. cap.* 18. *num.* 291. & probat textus *in cap. definivit* 17. *quæſt.* 4. ibi in hoc triginta paſſuum numero abſque domorum extranearum receptaculo progrediendi aditum obtinebunt. Ex quo fit non ſolùm domus laïcorum, ſed etiam particularium clericorum exiſtentes intra 30. paſſus Eccleſiæ hac immunitate non gaudere, ſed neceſſariò requiri; ut domus illius Eccleſiæ ſint; aliàs dici non poſſunt in circuitu Eccleſiæ eſſe, & ſic intelligendum eſt. Decian. *conſ.* 80. *num.* 28. *lib.* 3. Tuſchus *verbo immunitas*, *concluſ.* 59. *numer.* 22. Marian. Itali. *de immunit. lib.* 1. *cap.* 4. §. 6. *in diſcurſu.* Alexand. Ambroſin. *de immunit. & libert. cap.* 10. *num.* 8. Neque obſtat textus *in cap. quiſquis inventus* 17. *q.* 4. ubi dicitur committere ſacrilegium qui infregerit Eccleſiam; vel 30. Eccleſiaſticos paſſus, qui in circuitu Eccleſiæ fuerint, vel domus, quæ intra prædictos paſſus fuerint, ubi gloſſa dicit, domus clericorum: nam aliæ non debent ibi eſſe *cap. Nulla* 12. *quæſt.* 1. Non inquam, obſtat; quia inde non convincitur domus particularium clericorum intra illum ambitum exiſtentes gaudere privilegio immunitatis; ſed ſolum convincitur ſacrilegium eſſe domus illas diripere, vel auferre. Inquit enim textus. Sacrilegium committitur. *Si quis infregerit Eccleſiam*, *vel* 30. *Eccleſiaſticos paſſus*, *qui in circuitu Eccleſiæ fuerint*, *vel domus*, *quæ intra prædictos paſſus fuerint*, *aliquid diripiendo*, *vel auferendo.* Nihil ergo circa immunitatem de domibus particularium definitur. Quod ſi objicias circuitum Eccleſiæ, & territorium illius, etiamſi 40. paſſus excedat, gaudere hac immunitate, ut pluribus comprobat Tuſchus *verbo Eccleſiæ*, *concl.* 9. *ſub num.* 3. *&* 4. Decian. *tract. crim. l.* 6. *cap.* 25. *num.* 7. Farin. *append. de immunit. cap.* 18. *num.* 287. Reſpondeo probabilius mihi videri limitandum eſſe circuitum, & ambitum ad 30. vel 40. paſſus, niſi ſit cæmeterium; quia tunc, ut dicemus, alia eſt ratio limitandi.

13. Limitanda tamen eſt hæc doctrina, ut procedat in Eccleſiis, quæ ſunt extra murorum ambitum, non in Eccleſiis intra muros populi contentis ex textu in *cap. quiſquis* 17. *q.* 4. ibi capellæ, quæ ſunt inter ambitum murorum, caſtellorum non ponuntur in hac 30. paſſuum obſervatione, & tradit gloſſa *in cap. antiquitus*, *verbo paſſus* 17. *q.* 4. Decian. *tract. crim. lib.* 6. *c.* 25. *num.* 6. Anaſtaſ. Germ. *de immunit. Eccleſiæ*, *lib.* 3. *c.* 16. *num.* 40. Farinac. *de carceribus*, *q.* 28. *num.* 12. *& in append. de immunit. cap.* 18. *num.* 290. Tuſchus *tract. concluſ. verbo Eccleſiæ*, *concl.* 9. *num.* 5. *&* 6. Alexand. Ambroſin. *de immunit. cap.* 10. *num.* 4. Bonacin. *diſp.* 3. *q.* 7. *de immunit.* §. 2. *num.* 5.

14. Secundò limitanda eſt, ut procedat in eo qui jam ad Eccleſiam confugit, ex illáque progreditur per 30. vel 40. paſſus. Secus verò de eo, quem Eccleſia non recipit. Sed probat textus *in cap. definivit* 17. *quæſt.* 4. ut conſtat ex verbo *progredi*, ibi. Qui Eccleſias petunt per omnia, licitum eis eſt in 30. paſſus ab Eccleſiæ januis progredi, & infra. Separatis ab Eccleſia domibus nullo modo abſcedant. Deinde requiritur, ut hujuſmodi progreſſus ad requiſitum naturæ uſum ſit, ut conſtat ex illis verbis. *Qualiter ad requiſitum naturæ uſum debitis exeant locis*, *& nullo teneantur eventu neceſſitudinis*, *qui dominicis ſe defendendos commiſerint clauſtris.* De hac tamen limitatione dubitat Farinac. *append. de immunit. cap.* 18. *numero* 295. Eo quod ad requiſitum naturæ uſum, verbi gratia, ad exonerandum corpus permiſſum eſt extra Eccleſiam, & Eccleſiæ immunitatem exire ibi exiſtentem modò ſtatim redeat, & non ſit alius locus ad id opportunus intra terminos immunitatis. Ex communi ſententia tradit Decian. *tract. crim. lib.* 6. *cap.* 27. *n.* 6.

in

in fin. Mantua. *conſ.6. poſt n.17.* Marian. Itali. *de immunit. Eccleſ. lib.1. cap.4. §.7. num.12. cap.6. §.1. numer.26.* Ego verò exiſtimo ſupradictam limitationem retinendam eſſe, neque illi contrariari hanc canoniſtarum doctrinam. Nam textus permittens in Eccleſia recluſum exire inde neceſſarium naturæ uſum intra 30. paſſus, non tollit quominus ultra poſſit exire, caſu intra 30. paſſus non ſit locus opportunus, & finita neceſſitate ſtatim redeat.

15. Tertiò limitandum eſt hoc privilegium immunitatis per circuitum 30. & 40. paſſuum, ut procedat de jure communi, & antiquo, ſecus de conſuetudine, quam in contrarium eſſe plures non contemnendi Doctores affirmant. Suar. *lib.3. de reverentia debita locis ſacris, cap.9. num.8.* Covar. *lib.2. var. reſol. cap.20. num.5.* Navar. *ſum. cap.25. num.18. verſ. Admonemus.* Farinac. *de carcerib. quæſt.28. num.12.*

16. Octavò extenditur immunitas ad cæmeterium Eccleſiæ ex textu expreſſo in *cap. fin. de immunit. Eccleſiar.* in illis verbis, vel earum cœmeteriis, & ibi tradunt omnes. Solùm eſt dubium, an hoc intelligendum ſit de cæmeterio Eccleſiæ contiguo, an etiam de ſeparato: Plures relati per Decian. *lib.6. cap.24. numer.28. & 30.* exiſtimant intelligi de contiguo. De ſeparato autem non, niſi conſtet conſecratum eſſe. Cæterùm affirmandum eſt de quolibet cæmeterio eſſe intelligendum; quia eo ipſo quo ſepulturæ fidelium deſtinatum eſt, præſumitur benedictum eſſe, & authoritate Epiſcopali ſacratum. Bertach. *in repert. verbo cæmeterium, num.2.* Navarr. *manu. cap.25. verbo cæmeterium.* Marian. Itali. *de immunit. Eccleſ. lib.1. cap.4. §.6. num.28. 29. & ſeq.* Anaſt. Germ. *de Sacrorum immunit. lib.3. num.31. & ſeqq.* Farinac. *in append. de immunit. cap.47. num.264.*

17. Nonò extenditur ad hoſpitale authoritate Epiſcopi erectum, & cum altari ad celebrandum, quia eſt locus ſacer, & religioſus, colligitur ex *cap. ad hæc, de religioſis domibus, cap. definivit 17. q.4.* Omnia enim privilegia Eccleſiis conceſſa iis hoſpitalibus conceduntur, ut probat *lex omnia, Cod. de Sacro-ſanct. Eccleſ.* ex communi ſententia tradit Covar. *lib.2. var. reſolut. cap.20. numer.4.* Decian. *lib.6. cap.25. numer.18.* Suar. *lib.3. cap.9. num.9.* Farinac. *q.28. num.36. & 37. & in append. immunit. num.265. & 266.* Sanch. *lib.9. diſp.15. num.39.*

18. Decimò extenditur ad domos, ſeu conventus religioſorum ſecundum totum illud, quod ſeptum eſt; ac proindè comprehenduntur clauſtrum, dormitorium, hortus, & ſimilia: hæc enim omnia ad effectum immunitatis loca ſacra, & religioſa reputantur; quia Eccleſiæ adhærent, eſto non reputentur ſacra ad effectum pollutionis, & violationis: ſic habetur expreſsè in *leg. pateant. Cod. de his, qui ad Eccleſiam confugiunt*, ibi, *quidquid fuerit interjacens, ſive in cellulis, ſive in domibus, hortulis, balneis, atque porticibus, confugas interioris templi vice tueantur:* Colligitur ex *cap. ſi quis contumax, cap. frater, cap. minor 17. q.4.* & pluribus firmat Farinac. *append. de immunit. n.268.* Sanch. *lib.9. diſp.15. num.42.*

19. Undecimò extenditur ad oratorium, ſi authoritate Epiſcopi erectum fuerit. Secus ſi privata authoritate: ſic docet Covar. pluribus relatis *lib.2. var. capit.20. num 4.* Thom. Sanch. *lib. 9. de matr. diſp.15. num.39.* Suar. *t.1. de relig. cap.9. n.10.* Decian. *tract. crimin. lib.6. cap.25. n.19.* Farinac. *in append. de immunit. cap.17. num.267.* Probo, quæ privata authoritate eriguntur, privata authoritate ad uſus profanos converti poſſunt, etiamſi de licentia Epiſcopi in eis celebretur. Ergo non ſunt loca ſacra. Hæc enim ſemel dicata, ad uſus profanos redire non poſſunt *cap. fin. ad hæc, De relig. domibus.* Item in privata oratoria non habet Epiſcopus jus viſitandi, exigendique procurationem *cap. fin. De cenſibus.* Ergo non ſunt loca ſacra: hæc enim

juriſdictioni Epiſcopi ſubduntur *cap.1. §. deindè liceat, De cenſibus, in 6.* E contra verò ſi authoritate Epiſcopi erecta ſint, eo ipſo cultui divino ſunt perpetuò deputata, neque ad uſus profanos redire poſſunt, ipſeque Epiſcopus jus habet viſitandi, procurationémque exigendi. Ergo ſunt loca ſacra, & religioſa. Quod ſi inquiras, quando dubium eſt; an authoritate Epiſcopi erectum ſit oratorium, quid eſt præſumendum? Reſpondeo in dubio præſumi authoritate Epiſcopi erectum, ſi ibidem divina celebrentur omnibus indifferenter ad ea audienda admiſſis: ſic Maſcard. *de probat. concluſ.860. numer.1. & 2.* Sanchez *lib.9. de matrim. diſput.15. num.39. fine*, ubi idem dicit, ſi decennio ibi publicè celebretur, & conſentit Menoch. *de præſumpt. lib.5. præſumpt.232. numer.51.* Si tamen orationem habet cymbalum ſuper tectum, & publicè pulſatur, præſumendum omnino eſt authoritate Epiſcopi eſſe erectum, quia privatis oratoriis hæc publica cymbali pulſatio non conceditur: *cap. patentibus, de Privileg.* Maſchard. & Sanch. *ſuprà.* Decian. *lib.6. cap.25. numer.16.* Farinac. *de carcerib. quæſt.28. num.72. & in append. de immunit. cap.18. numer.267.*

20. Duodecimò extenditur immunitatis privilegium ad domum, ſeu palatium Epiſcopi; ex expreſſo textu in *cap. id conſtituimus 17. quæſt.4.* ubi ab Eccleſiæ atriis, vel domo Epiſcopi reos abſtrahere omninò non licet, ſic omnes Doctores. Quod verum habet, etiamſi Epiſcopus abſens, vel mortuus ſit; modò non ſit alteri locata domus, docet Marian. Itali. *de immunit. Eccleſiaſt. lib.1. cap.4. §.9. num.4.* Farinac. *in append. de immunit. Eccleſiæ, cap.17. num.270.* Hanc verò doctrinam limitant plures, ut intelligatur de domo exiſtente intra 40. paſſus per circuitum Eccleſiæ cathedralis: ſic Decian. *tract. crimin. lib.6. cap.25. numer.14.* Bonac. *diſp.3. quæſt.7. de immunit. §.2 num.8.* Moventur. Primò, quia domus Epiſcopi non debet ab Eccleſia diſtare, ſed illi eſſe contigua *cap. Epiſcop. de conſecrat. diſtinct.3. & cap. Epiſcopus vilem 41. diſt.* Si ergo diſtet non debet immunitate gaudere. Secundò, quia conſuetudine, & uſu forenſi ſic eſt receptum, ut teſtatur Covarr. *2. var. cap.20. n.5.* Decian. *ſuprà.* Tertiò, quia hæc immunitas conceditur ob locum ſacrum, qui eſt Eccleſia, domus verò Epiſcopi ultra 40. paſſus exiſtens, neque eſt Eccleſia, neque illius confinis. Ergo.

21. In hac re dicendum eſt ferè ex omnium ſententia, ſi domus Epiſcopi capellam, ſeu oratorium habet, ut regulariter habet, gaudere immunitate, etiamſi ultra 40. paſſus Eccleſia exiſtat: videtur enim jam ratione capellæ ſacer, & religioſus locus eſſe: ſic pluribus firmat Anaſt. Germ. *de ſacrorum immunit. lib. 3. cap.16. ſub num.46.* Farinac. *append. de immunit. cap.17. num.273.* Alexand. Ambroſin. *de immunit. & libert. Eccleſiæ, cap.10. num.7.* & conſentiunt Decian. & Bonacin. *ſuprà.*

22. At ſi capella careat, etſi prima ſententia probabilis ſit, probabilior mihi videtur in puncto juris privilegio immunitatis gaudere, etiamſi ultra 40. paſſus exiſtat. Tum quia expreſsè, & ſine ulla limitatione in *ſuprad, cap. id conſtituimus*, conceditur domui Epiſcopali hoc privilegium. Ergo limitandum non eſt, cùm favorabile ſit, & pium. Tum quia ſi intra 40. paſſus deberet domus Epiſcopalis exiſtere, ut hoc privilegio gauderet, nulla ei ſpecialis prærogativa conceditur, quæ non conceditur cuilibet alteri domui Eccleſiæ; vel canonicorum ibidem exiſtenti: cùm iis omnibus in ſaris probabili ſententia hoc privilegium conceſſum ſit. Tum quia privilegium non conceditur; quia ipſa domus Epiſcopi canonicè deputata ſit divinis officiis: nulla enim talis eſt, neque quia Eccleſiæ adhæret tanquam aliquid illius, ut cæmeterium, ſacriſtia, atrium, &c. Alias cæteris

domibus hæc eſſet prærogativa concedenda ; ſed conceditur in reverentiam , & decorem dignitatis Epiſcopalis, quæ eſt ſuprema dignitas in Eccleſia. Ob hanc ergo rationem meritò debetur illi hæc prærogativa. Denique domui habenti capellam, ſeu oratorium omnes conveniunt hanc prærogativam debitam eſſe , ſed ob capellam , aut oratorium privatum : quale communiter Epiſcopi habent , non debetur , ſicuti neque ipſi privato oratorio. Ergo dicendum eſt debitam eſſe ob Epiſcopalem dignitatem : ſic ex communi ſententia Navarr. *Man. cap.* 25. *num.* 18. Anaſt. Germ. *de ſacrorum immunit. libro tertio , cap.* 16. *numer.* 45. Tuſchus *pract. verbo Eccleſia , concluſ.* 9. *num.* 11. *& concluſ.* 10 *num.* 8. Suarez *t.* 1. *de relig. cap.* 9. *numer.* 9. Plures alios referens Farinac. *de carcer. quæſt.* 28. *n.* 38. *& in append. de immunit. cap* 17. *numer.* 272. Dixi in puncto juris verius eſſe , hoc privilegium immunitatis palatio Epiſcopi ultra 40. paſſus ab Eccleſia exiſtenti deberi , ut locum darem conſuetudini , ſi legitimè præſcripta eſt ; quia cùm juri adverſa non ſit , breviori tempore introduci poteſt ; ſic Suar. *dicto cap.* 9. *numer.* 9. *fine* , & ita hanc eſſe conſuetudinem receptam teſtatur Covarr. *dicto cap.* 10. *num.* 5. Decian. & Bonac. in priori ſententia relati. Ex his conſtat adverſantium argumentorum ſolutio ; licet enim domus Epiſcopi ultra 40. paſſus exiſtat contra debitum jus, non obinde immunitate privari debet , ſi à conſuetudine non privetur.

23. Decimo tertiò extendunt aliqui hoc privilegium immunitatis ad domus illuſtriſſimorum Cardinalium , non ſolùm in urbe exiſtentium , ſed extra. Quod privilegium cùm non ſit in jure fundatum , debet ex privilegio , vel ex conſuetudine haberi , quæ conſuetudo introduci potuit ob ſimilitudinem , quam habent cum Epiſcopalibus domibus : ſi enim iis hæc prærogativa conceditur, & Cardinalibus Eccleſiæ Principibus concedenda videtur : & ita docuit Navar. *ſum. cap.* 25. *num.* 18. *in fine.* Decian. *tract. crim. lib.* 6. *capit.* 25. *num.* 15. *in fine* , Clarus *pract. §. fin. quæſt.* 30. *verſ.* item adde Tuſch. *verbo Eccleſia , concl.* 9. *num.* 12. Marian. Ital. *de immunit. Eccleſiæ , lib.* 1. *cap.* 4. §. 9. *numer.* 22. Cæterùm , hæc conſuetudo (ſi fortè aliquando viguit) conſtitutionibus Gregor. XIII. & Sixti V. ſublata eſt, ut teſtatur Farin. *de carcer. quæſt.* 28. *n.* 48. *& in append. de immunit. cap.* 17. *num.* 274.

24. Deaimoquartò extenditur communiter à Doctoribus hoc privilegium ad tabernaculum Euchariſtiæ , ſi actu illam habeat , vel ad ſacerdotem Euchariſtiam portantem , ad quem ſi reus confugiat , affirmant Doctores tutum eſſe , non minus quàm ſi ad Eccleſiam confugiſſet Quia cùm tota hæc immunitas Eccleſiæ ob reverentiam Euchariſtiæ ſanctiſſimæ ibidem exiſtentis introducta ſit , ſequitur ipſam Euchariſtiæ potiùs deberi , ac proinde illam amplexantem immunitate gaudere , ſic innumeros referens Farin. *de carcerib. quæſt.* 28. *numer.* 11. *& in append. de immunit. cap.* 17. *num* 275. Petr. Gregor. *ſintag. juris, lib.* 33. *capit.* 21. *num.* 14. Tuſchus *pract. verbo Eccleſia, concl.* 10. *num.* 33. Anaſt. Germ. *de ſacror. immunit. lib.* 3. *cap.* 26. *num.* 51. At ut benè advertit Suar. *t.* 1. *de relig. lib.* 3. *c.* 9. *ſub n.* 10. Bonac. *diſput.* 3. *de primo decal. præcepto, quæſt.* 7. §. 2. *num.* 1. *cum gloſſa in cap. quæſitum* 13. *q.* 1. Covarr. 2. *var. cap.* 20. *num.* 6. Hoc privilegium non habetur in jure , ac proindè ſolùm ex conſuetudine introduci potuit, & meritò ; quia hæc conſuetudo pietatem fovet , & devotionem , & reverentiam in hoc ſanctiſſimum , & diviniſſimum ſacramentum excitat. Quare conſuetudo expectanda eſt, & juxta illam caſus decidendus.

25. Decimoquintò extenditur ab aliquibus hoc privilegium ad ſtatuas Principis , quæ tanquam Eccleſiæ ſecuros reddunt delinquentes illuc confugientes ex *leg. unica, Cod. de his, qui ad ſtatuas confugiant, & ex leg.* 1. *Cod. de hisqui ad Eccleſias confugiunt , leg. capitalium, §. ad ſtatuas, ff. de Pœnis, & alibi,* & tradit Petr. Gregor. *ſintag. juris, lib.* 33. *cap.* 21. *num.* 11. *&* 12. & Hoſtienſ. Anchar. Joann. Andr. *cap. Eccleſiæ, de immunit. Eccleſ.* & alii plures *relati* à Decian. & Farinac. *locis referendis.* Verum hæc immunitas tametſi vigeat , ſacra non eſt, neque inter immunitates Eccleſiæ enumeranda. Tum quia non eſt à Pontifice introducta. Tum quia non eſt in reverentiam divini cultus , ſed in honorem humani Principis. Adde conſuetudine hanc immunitatem politicam ſublatam eſſe ; eo quòd plures illa aburentur , teſtatur Decian. *tract. crim. lib.* 6. *cap.* 2. *n.* 5. Farinac. *de carcerib. q.* 28. *num.* 49. *& in append. de immunit. cap.* 17. *num.* 278.

PUNCTUM VII.

Quæ perſonæ gaudeant hoc immunitatis privilegio ?

1 *Omnibus Chriſtianis baptizatis hoc privilegium conceſſum eſt.*
2 *Interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ hac immunitate gaudet , tametſi aliqui contra ſentiant.*
3 *Excommunicatus ab hoc privilegio non excluditur.*
4 *Hæreticus in aliis criminibus ab hæreſi, gaudet hac immunitate ſecundùm probabiliorem ſententiam.*
5 *Infideles communiter Doctores negant hac immunitate gaudere.*
6 *Contrarium alij affirmant.*
7 *Diſtinctione conciliantur ſententiæ.*
8 *Quando reputabitur infidelis confugiens ad Eccleſiam velle converti , vel converſionem ſimulare.*
9 *Banniti , & condemnati in criminibus exceptis , non gaudent immunitate. Secus ſi ex ſolis indiciis , ſeu in contumaciam condemnati ſint.*
10 *Captus, & in carcerem recluſus ſi ad Eccleſiam fractâ carcere confugiat , gaudet immunitate.*
11 *At fortiori gaudet , ſi captus à miniſtris ex eorum ſe manibus liberet.*
12 *Item ſi ad ſupplicium pergens ad Eccleſiam confugit.*
13 *Si fide data cuſtodi redeundi ad carcerem , ad Eccleſiam confugias , gaudes immunitate , tametſi alij contra ſentiant.*
14 *Clerici comparatione judicum ſæcularium gaudent immunitate.*
15 *Comparatione judicum Eccleſiaſticorum non gaudent in criminibus exceptis : in aliis verò plures Doctores cenſent non gaudere.*
16 *Alij è contra affirmant.*
17 *Utraque ſententia probabilis , ſed negans eſt probabilior attenta conſuetudine.*
18 *Satisfit rationibus num.* 16. *adductis.*
19 *Servus confugiens ad Eccleſiam qua immunitate gaudeat comparatione domini.*

1. OMnibus Chriſtianis baptizatis cujuſcunque conditionis exiſtant (exceptis caſibus in jure expreſſis , de quibus infrà) hoc privilegium immunitatis conceſſum eſt , ut conſtat ex *cap. inter alia , de immunit. Eccleſ. cap. frater , cap. minor , cap. ſi quis contumax* 17. *q.* 4. Quapropter ſive liber ſit , ſive ſervus, ſive nobilis , ſive ignobilis , ſive juvenis , ſive ſenex hoc privilegio gaudet , ut benè probat Gutier. *pract. q. civil. lib.* 3. *q.* 1. *num.* 7. Ratio eſt. Tum quia Deus non eſt acceptor perſonarum. Tum quia hæc qualitas ſervitutis , vel libertatis , nobilitatis , vel ignobilitatis accidentaria eſt.

2. Sed circa hanc regulam dubitatur. Primò, an interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ gaudeat hac immunitate ? Negat Felin. *cap. à nobis , de Exception num.* 5. Summa confeſſorum *tit. de immunit. Eccl. q.* 5. Moventur. Tum quia non debet Eccleſia eum recipere,

quem

quem à se per interdictum excludit. Tum quia sic ingrediens videtur adversus Ecclesiæ prohibitionem delinquere, cujus aditus illi est interdictus. Ergo frustra ejus auxilium implorat *cap. quia frustra, de usuris.* Sed omninò dicendum est gaudere hoc privilegio. Tum quia interdicti censura non habet hunc effectum privandi personam interdictam hac immunitate, ut ex iis quæ diximus de interdicto constat. Tum quia interdictus non privatur ab ingressu Ecclesiæ materiali, sed formali, scilicet ab ingressu Ecclesiæ in ordine ad audienda divina officia. Tum quia non delinquit contra censuram interdicti, qui ob vitandam gravem pœnam ad Ecclesiam confugit, etiam tempore divinorum officiorum, quia necessitate compulsus illuc confugit: sic pluribus firmat Farinac. *in append. de immunit. cap. 1. num. 44.* Suar. *t. 1. de relig. lib. 3. cap. 10. n. 4.* Alexand. Ambrosin. *de immunitate Ecclesiæ, cap. 8. num. 12.* Bonac. *disp. 3. q. 7. §. 3. n. 8.*

3. Secundò dubitatur: An excommunicatus excludatur ab hoc privilegio? Et ratio dubitandi est. Tum quia non decet Ecclesiam favere iis, qui Ecclesiæ rebelles sunt. Tum quia excommunicatus ab Ecclesiæ, & fidelium participatione est exclusus. Ergo est exclusus ab hoc privilegio: & ita tenet Felin. & Sum. Confess. *locis præcedenti num. allegatis.* Sed omninò tenendum est contrarium cum Farin. *suprà, & de carcerib. quæst. 28. num. 39. & 40.* Suarez *num. 4.* Bonacin. *num. 9.* Ambrosin. *num. 11.* Tuschus *verbo Ecclesia, concl. 10. numer. 26.* Julius Clarus *lib. 5. §. fin. quæst. 30. num. 18.* Azor. *1. p. lib. 9. cap. 9. post vers. quid de pagano.* Covar. *2. var. cap. 20. num. 11.* Decian. *tract. crim. lib. 6. cap. 26. num. 3.* & aliis. Ratio est. Tum quia excommunicatio non habet hunc effectum privandi excommunicatum immunitate, & ex alia parte omnibus locis sacris est hæc immunitas concessa absque excommunicati exclusione. Ergo. Neque obstat excommunicatum indignum esse hoc beneficio: tanto enim majorem pietatem Ecclesia ostendit, si illum tueatur, & defendat. Non enim considerat ad illius defensionem, delictum, & excommunicationes commissam, sed loci sanctitatem.

4. Tertiò dubitatur de hæretico. An concluſus sit ab hoc privilegio in aliis criminibus præter hæresim? Nam quoad hæresis punitionem certum est exclusum esse, ut postea dicemus. Affirmat Decian. *tract. crimin. lib. 6. cap. 26. num. 4.* favet Alexand. Ambrosin. *de immunit. cap. 8. num. 9.* Moventur, quia hæreticus indignus esse videtur hoc beneficio, utpotè Ecclesiæ hostis & proditor. Deinde ratione hæresis à privilegio immunitatis est exclusus. Ergo est exclusus quoad omnia delicta, aliàs erit exclusus, & non exclusus. Nihilominùs probabilius censeo Ecclesiæ immunitate gaudere quoad alia delicta. Sic Sylvest. *verbo immunitas 3. num. 2. vers. & idem puto de hæretico*, Suarez *tract. 1. de relict. cap. 10. num. 13.* Bonacin. *disput. 3. de primo decal. præc. quæst. 7. §. 3.* quia respectu aliorum delictorum crimen hæresis se habet per accidens. Ergo non potest impedire immunitatem, quam delinquens obtinet, ne ob alia delicta ab Ecclesia extrahatur. Adde igitur privantem hæreticum immunitate, formaliter intelligendam esse, ut scilicet privet hæreticum quatenus hæreticus est, non quatenus est homicida, aut alio crimine infectus, alias qui delinqueret in Ecclesia privatus esset immunitate, non solùm quoad illud delictum, sed quoad alia quælibet, quod est contra communem sententiam. Et hinc responsum est fundamento contrario. Fateor hæreticum indignum esse hoc beneficio, sed Ecclesia ob ostensionem suæ pietatis ab eo illum non excludit. Neque inde fit esse hæreticum exclusum, & non exclusum absolutè, sed solùm esse exclusum quoad hæresim, & admissum, quoad alia delicta. Unum tamen est omnino certum, si Ecclesiæ sunt reconciliati gaudere immunitate; quia tunc non sunt hæretici, etsi fuerint.

5. Quartò dubitatur de Judæo, Sarraceno, & quolibet alio infideli, an Ecclesiæ immunitate potiatur. Negant communiter Doctores, ut videre est apud Farinac. *de carcerib. quæst. 28. num. 68. & in append. de immunit. cap. 5. num. 71. & 79.* Decian. *tract. crim. lib. 6. cap. 26. num. 2.* Covarr. *2. var. cap. 20. num. 11.* Joan. Gutier. *lib. 3. pract. quæst. civil. quæst. 7. num. 51.* & alios, & moventur ex *leg. 1. Cod. de his qui ad Ecclesiam confugiunt.* Ubi ij confugientes ad Ecclesiam à privilegio immunitatis excluduntur, etiamsi baptismum petant, quia simulant se Christianæ legi velle conjungi, ut ibidem dicitur, & licet in *cap. inter alia, de immunit. Ecclesiar.* omnibus generaliter concedatur hoc privilegium, sive liberis, sive servis, videtur intelligendum de liberis, & servis fidelibus; Tum quia fit decisio juxta statuta canonum, & traditiones legum civilium, & cùm in legibus civilibus infideles excludantur, jure canonico videntur exclusi. Tum quia de his qui foris sunt, non curat Ecclesia, neque potest illos judicare. At si privilegium immunitatis illis concederet, judicare posset. Ergo non comprehenduntur.

6. Verùm alii non contemnendi Doctores contrarium affirmant cum glossa, & Innocent. *in cap. inter alia, de immunit. Eccles. verbo extrahendus:* sic Sylvest. *in summ. verbo immunit. 3. num. 2. vers. secundum de pagano*, Tabien. *eodem num. 7.* Armil. *num. 9.* Hier. Tabal. *commun. contra commun. q. 269.* Marian. Itali. *de immunit. Ecclesiæ, lib. 1. cap. 3. §. 1. per totum.* Et moventur; quia in *cap. inter alia, cap. minor, cap. frater, cap. si quis inventus, cap. si quis contumax* omnibus indistinctè conceditur hoc privilegium; quia non propter personas sed personis propter locum conceditur. At infideles capaces sunt hujus concessionis. Ergo sive velint converti, sive renuant, hoc privilegio gaudent.

7. In hac contrarietate media via credo esse procedendum gaudere, inquam, immunitate infidelium ad Ecclesiam confugientem, si velit fidelis esse, secus si simulet se velle converti: sic Navarr. *cap. 25. num. 10.* Baiard. ad Clarum *quæst. 30. numer. 23.* Suarez *de relig. t. 1. cap. 10. num. 10. & 11.* Bonac. *disput. 3. de primo decal. præcepto, quæst. 7. de immunit. §. 3. num. 5.* Azor. *instit. moral. 2. p. lib. 9. cap. 9. quæst. 9.* Tuschus *verbo Ecclesia, conclus. 10. num. 28.* Farinac. *in append. de immunit. cap. 5. num. 83.* Joann. Gutier. *pract. quæst. civil. lib. 3. quæst. 7. num. 51.* Utraque pars probatur argumentis primæ & secundæ sententiæ. Et præterea, quia dignum est, ut Ecclesiæ faveat ei, qui ei inservire cupit, secus ei qui renuit. Item quia leges civiles servandæ sunt, quoties canonicis non contradicunt: at nulla lex canonica expressè de infidelibus disponit, gaudeant, vel non gaudeant immunitate. Ergo servandæ sunt in hac parte leges civiles. Item negari non potest dubium esse, an infideles in legibus canonicis comprehensi fuerint, cùm expressè de illis in non fuerit facta mentio. Sed quoties dubium insurgit ex lege canonica, petenda interpretatio est ex lege civili, ut est apud omnes receptum Ergo in hoc dubio decidenda est hæc quæstio ex lege civili: At in *leg. prima, Cod. de his qui ad Eccles. confugiunt*, excluditur ab immunitate qui se simulat converti Ergo tacitè admittitur, qui vere converti vult.

8. Difficultas autem est; quando reputabitur confugiens se velle converti, vel potius simulare conversionem? In qua re placet mihi sententia doctissimi Franc. Suar. quem sequitur Bonac. & Farinac. *locis relatis*: si enim ante patratum delictum, & conceptum judicis timorem signa dederit conversionis, tunc quidem confugiens ad Ecclesiam, & baptismum petens, non debet præsumi simulatè petere, sed ex animo, quia debet præsumi ex eadem voluntate, quia primò

baptiſmum deſiderabat hanc oriri petitionem, non ex animo vitandi pœnam, & ſe ſecurum reddendi in Eccleſia. Quòd ſi poſt patratum delictum conceptúmque judicis timorem baptiſmum petat, ſimulatè petere præſumendum eſt, ut clarè videtur decidi in dicta *leg. prima, Cod. de his, qui ad Eccleſias confugiunt*, & tradunt plures relati à Farinac. *dicto cap.* 5. *num.* 82. Verùm, an hæc præſumptio ſit juris, & de jure, adverſus quam nulla admittitur probatio; non levis eſt inter Doctores controverſia? Negat Suar. Bonac. & Farinac. *num.* 84. eſſe præſumptionem juris & de jure, ſed ſolùm eſſe præſumptionem juris, adverſus quam admittitur probatio. Credo tamen cum Panorm. *in d. cap. inter alia*, probabilius præſumptionem eſſe juris, & de jure: quia illa dicitur præſumptio juris, & de jure, quando jus certum quid ſtatuit ob præſumptionem quam habet, ut multis allegatis probat Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *quæſt.* 3. *à num.* 16. & Thom. Sanch. *lib.* 7. *de matr. diſput.* 37 *num.* 7. & 8. At in præſenti jus civile ſtatuit paganum confugientem ad Eccleſiam, & baptiſmum petentem, non eſſe ab Eccleſia defendendum ob præſumptionem quam habet ſimulationis. Ergo eſt præſumptio juris, & de jure, de tali ſimulatione; ac proindè non admittitur probatio directa contra illam: benè tamen admitti poteſt probatio indirecta, qua fundamentum ſimulationis excluditur, ut aliis allegatis probat Thom Sanch. *numer.* 32. Erit autem probatio indirecta in præſenti, ſi proles aliis rationibus præter delictum commiſſum motum eſſe ad petendum baptiſmum. Interim verò quod hæc indirecta probatio ſit, poterit Eccleſia ad ſe confugientem defendere, factáque probatione, ſi judicet Eccleſia petitionem ex vero animo converſionis ortam eſſe, concedet immunitatem, ſicut & baptiſmum concedere tenetur: ſecus vero ſi id probatum non fuerit; Farin. Bonac. Suar. *locis allegatis.*

9. Quintò dubitatur, An banniti, & condemnati, ſi ad Eccleſiam confugiant, gaudeant immunitate? Et quidem ſi plenis probationibus condemnati ſint ob delictum exceptum, nemini poteſt eſſe dubium, non gaudere immunitate; quia ſi ante condemnationem ea non gaudent, poſt condemnationem melioris conditionis eſſe non debent, ut benè advertit Farinac. *de carcerib. quæſt.* 28. *num.* 47. At ſi ex ſolis judiciis, & non ex probationibus concludentibus condemnati ſunt; quia tunc condemnati ſunt ob contumaciam, & potius ob illam, quàm ob delictum, dubium eſt an immunitate gaudeant? Et idem eſt de condemnatis ob delicta non excepta ab hoc privilegio. Decian. 2. *part. tract. crimin. lib.* 6. *cap.* 27. *num.* 8. diſtinguit, ſi caſu ad Eccleſiam confugit animo ſe defendendi ab aliqua moleſtia gaudere, ſecus ſi ex propoſito, & ex voluntate vitandi pœnam ibi vellet habitare. Sed non placet diſtinctio, quia jure fundata non eſt. Credo ergo privilegio immunitatis gaudere, quomodocunque ad Eccleſiam confugiat: quia ipſe non intendit inobedientiam fovere, ſed condemnationem vitare: & ita tradit Farinac. *de carcerib. quæſt.* 28. *num.* 47. *& in append. de immunit. cap.* 2. *à num.* 42.

10. Sextò dubitatur de captis, & in carcerem recluſis, an ſi fracto carcere ad Eccleſiam confugiant, proſit illis immunitas? Negat Petr. Gregor. *ſintag. juris, lib.* 33. *cap.* 22. *num.* 2. *verſ. Non infractores carcerum.* Ratio eſſe poteſt, quia poteſtati judicum, & illorum judicio ſunt incarcerati ſubjecti. Ergo contra juſtitiam à tali judicio ſe eximunt. Ergo ne dicamus Eccleſiam juſtitiis favere, neganda eſt iis delinquentibus immunitas. Cæterùm, omninò tenenda eſt ſententia contraria cum Navarr. *ſum. cap.* 25. *numer.* 19. Decian. *tract. crimin.* 2. *p. lib.* 6. *cap.* 28. *num.* 28 Franc. Suar. *lib.* 3. *de reverentia debita locis ſacris, cap.* 11. *numer.* 18. *&* 19. Covarr. 2. *var. cap.* 20. *num.* 13. Farinac. *quæſt.* 28. *num.* 41. Tuſchus *pract. concl. verbo Eccleſia, concl.* 10. *num.* 30. Alexand. Ambroſin. *de immunit. & libert. Eccleſ. cap.* 10. *num.* 11. Bonac. *quæſt.* 7. *de immunit.* §. 2. *num.* 10. & aliis apud ipſos. Ratio eſt clara, quia privilegium immunitatis omnibus confugientibus ad Eccleſiam conceditur præter caſus exceptos, ſed ſi pulſis vinculis ad Eccleſias confugiunt, fractiſque carceribus, non eſt delictum exceptum. Ergo. Secus verò dicendum eſt de eo, quem birroarii per locum ſacrum duxiſſent ad carcerem: huic enim non prodeſt loci immunitas; quia non ipſe ad locum confugit, ſed per illum victus dicitur; ſic pluribus firmat Joann. Gutierr. *lib.* 3. *pract. quæſt. civil. quæſt.* 6. *per totam*, Franc. Suarez 1. *part. de relig. lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 18. Tuſchus *verbo Eccleſia, concl.* 11. *n.* 28. Alexand. Ambroſin. *de immunit. & libert. Eccleſiaſt. cap.* 10. *num.* 10. Farinac. *de carcerib. quæſt.* 28. *num.* 69. *& in append. de immun. cap.* 15. *num.* 201. Decian. *tract. crim. lib.* 6. *capit.* 28. *n.* 30. Bonacin. *diſt.* 3. *quæſt.* 7. *de immunit.* §. 2. *num.* 10. Neque obſtat fundamentum contrarium. Judices enim ſolùm obtinent poteſtatem judicandi reum, dum ipſe reus in ſua juriſdictione exiſtit, ſecus ſi extra illam exeat; ſicuti exit confugiens ad Eccleſiam. Neque in hac fuga committit grave delictum: quia utitur ſuo. Et dato quod illum committat, non eſt crimen exemptum ab immunitate.

11. Hinc à fortiori infertur, ſi captus à miniſtris juſtitiæ ex eorum manibus in locum ſacrum te recipias immunitate gaudere; quia poſitus in libertate ad Eccleſiam confugis; ſic Joan. Gutier. *dicto lib.* 3. *quæſt.* 6. *num.* 4. *&* 5. Decian. *lib.* 6. *cap.* 28. *num.* 32. Tuſchus *verbo Eccleſia, concluſ.* 10. *num.* 21. *&* 30. Farinac. *in append. cap.* 15. *num.* 196. Anaſt. Germ. *de ſacrorum immunit. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 56. Quod credo extendendum eſſe, etiam ſi per vim tecum ferres miniſtros juſtitiæ; ſemper enim verum eſt te ad Eccleſiam confugere; ac proindè illius debes immunitate gaudere. Marina. Italia. *de immunit. Eccleſiæ, lib.* 1. *cap.* 6. §. 2. *num.* 20. *& ſeqq.* Farinac. *in append. de immunit. cap.* 15. *numer.* 196.

12. Secundò infero gaudere immunitate condemnatum ad mortem, ſi cum ad ſupplicium ducitur è manibus miniſtrorum ſe eximens ad Eccleſiam confugit ob eandem rationem, & tradit multis relatis Gutier. *pract. quæſt. civil. lib.* 3. *quæſt.* 4. *num.* 10. Decian. *lib.* 6. *cap.* 28. *numer.* 29. Farinac. *in append. de immunit. cap.* 15. *num.* 197. Tuſchus *verbo Eccleſia, concluſ.* 10. *num.* 22. & alii.

13. Sed quid dicendum, ſi fide data cuſtodi, & juramenta præſtito redeundi ad Eccleſiam confugias? Communis ſententia tenet te gaudere immunitate, ſi carceratio injuſta fuit. At ſi fuit juſta plures Doctores tenent tibi immunitatem non prodeſſe; Decian. *tract. crimin. lib.* 6. *cap.* 28. *num.* 21. Azor. 2. *part. inſtit. moral. lib.* 9. *cap.* 9. *verſ. quid dicendum*, & alii relati à Farinac. *in append. de immunit. cap.* 15. *num.* 199. Cæterum, exiſtimo cum eodem Farinac. *num.* 200. Fagund. 2. *part. præcept. Eccleſ. lib.* 4. *cap.* 4. *numer.* 68. omninò gaudere immunitate: quia perjurium non tollit immunitatem: & ex alia parte non eras incarceratus pro crimine excepto. Ergo. Adde facillimo negotio impetrari poſſe relaxationem juramenti, & ſic ceſſabit perjurium.

Subdit tamen Franciſc. Suar. alios referens *lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 20. *fine*, & Fagund. *ſuprà*, ſi nolis ad carcerem redire, poſſe prælatum dare facultatem, ut ab Eccleſia extraharis habita cautione de immunitate corporalis pœnæ, ſecus ſi illius pœnæ ſubeſſet aliquod morale periculum. At hoc dictum nullo modo approbo, ſicuti neque approbat Farinac. *ſuprà*, & Bonacin. *quæſt.* 7. *de immunit.* §. 2. *numer.* 10. Quia hæc traditio privilegium immunitatis tibi conceſſum deſtrueret. Neque inde fit Eccleſiam favere delicto, ſed favere delinquenti ob delictum commiſſum. Quod ſi urgeat

aliquis

aliquis te in Ecclesia delinquere, violans fidem datam, & juramentum præstitum de redeundo. Ergo ratione hujus delicti non gaudes immunitate. Facilis est responsio. Concedo namque te non gaudere immunitate quoad punitionem illius perjurii, & infidelitatis. At gaudes immunitate quoad punitionem illius delicti, pro quo antea carceratus eras. Adde te à perjurio excusari posse, si relaxationem juramenti obtineas.

14. Septimò dubitatur de clericis? An gaudeant hac immunitate? Nemini est dubium gaudere comparatione judicum sæcularium. Tum quia non debebant esse deterioris conditionis, quàm laïci. Tum quia ratione dignitatis ab eorum judicio exempti sunt. Quod si clericis in minoribus constitutis, neque habentibus beneficium, neque alicui Ecclesiæ specialiter addictis loquamur, quique jurisdictioni judicum sæcularium subduntur, eodem modo, ac de laïcis dicendum est, immunitate gaudere: & notavit Suar. *lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 7. Navarr. *cap.* 35. *num.* 22. Bonac. *de immunit. quæst.* 7. §. 3. *num.* 6.

Quapropter difficultas est; An clerici beneficiati, vel in majoribus ordinibus constituti, quique à laicæ potestatis jurisdictione excluduntur, & Ecclesiasticæ sunt adducti gaudeant immunitate Ecclesiæ comparatione suorum judicum, sicut gaudent laïci comparatione suorum?

15. Et quidem non gaudere in criminibus exceptis mihi certissimum est; quia nullibi invenitur hoc speciale privilegium: & tradit Suarez *lib.* 3. *cap.* 10. *n.* 7. Farin. *de carcer. quæst.* 28. *num.* 8. *& append. de immunit. Ecclesiæ, num.* 35. adversus Bernard. Diaz. *pract. cap.* 123. *alias* 115. *in fine.* De aliis verò criminibus variant Doctores, Abbas *in cap. inter alia, de immunit. Ecclesiæ, num.* 13. Sylvest. *verbo immunitas, num.* 7. Armilla *n.* 10. Rosella *num.* 9. Decian. *tract. crim. lib.* 5. *cap.* 28. *num.* 14. Nav. *cap.* 25. *num.* 22. Suarez *lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 5. *& seqq.* Marc. Anton. Genuens. *pract. Archiep. cap.* 22. *in fine, numer.* 11. Bonac. *disput.* 3. *de primo decal. præcepto, quæst.* 7. *de immunit.* 1. §. 4. *num.* 7. & alii apud ipsos negant. Moventur. Primò, quia immunitas Ecclesiæ non debet derogare Ecclesiæ potestati. Ergo non debet impedire potestatem Ecclesiasticam puniendi sibi subjectos. Secundò, immunitas personalis debita clericis non impedit eorum punitionem à judice Ecclesiastico. Ergo neque immunitas concessa loco, quæ major est, hanc impedire potest. Tertiò, loci immunitatem tenetur defendere prælatus Ecclesiasticus illius loci: si autem clericus sibi subditus gaudet illius loci immunitate, rogo quis tunc clericum defendet à prælato volente illum extrahere? Item quis cognoscet, an debita sit illi immunitas? Nam remittere cognitionem ei, qui prætendit immunitatem, & adversus quem est immunitas, absurdum videtur. Ne ergo in hac inconvenientia incidamus, dicendum est clericum comparatione judicis Ecclesiastici immunitate non gaudere. Quartò, sequeretur ex tali privilegio rarò posse clericorum delicta puniri, cum in monasteriis, & Ecclesiis regulariter assistant. Quintò, quia constitutione Gregor. X I V. facta est expressa mentio laïcorum, & non clericorum: ibi ad unam tantum formam reducimus, & moderamur, ut laïcis ad Ecclesias, locaque sacra, & religiosa confugientibus. Ergo clarè insinuatum est clericos comparatione suorum judicum non habere hanc immunitatem, quodque ampliùs constat ex eo quod ibi revocat omnia privilegia laïcis concessa extrahendi delinquentes à loco sacro, nulla mentione facta clericorum. Denique pro hac parte est ratio satis congruens; quia immunitas Ecclesiæ læditur, quando contra ejus voluntatem delinquens ibi existens extrahitur. Sed hoc locum non habet, cùm judex Ecclesiasticus extrahit clericum, quia tunc ex voluntate Ecclesiæ extrahitur. Ergo.

16. Verùm alii plures Doctores affirmant clericos gaudere supradicta immunitate; sic dicentes esse communem sententiam defendit Farinac. *de carcerib. quæstio.* 28. *num.* 7. *& in append. de immunit. cap.* 2. *num.* 34. Covarr. 2. *var. cap.* 20. *num.* 16. Bernard. Diaz *pract. cap.* 115. *alias* 123. Clarius *in pract. §. fin. quæst.* 30. Decian. *crim. lib.* 6. *cap.* 26. *num.* 2. Tusch. *pract. conf. verbo Ecclesia, conclus.* 9. *num.* 17. *& conclus* 11. *numer.* 27. Alexand. Ambrosin. *cap.* 12. *de immunit. num.* 3. Mariana Ital. *tract. de immunit. lib.* 1. *cap.* 3. §. 1. Joan. Gutierr. *pract. quæst. civil. quæst.* 3. *num.* 1. ubi affirmat hanc veriorem esse sententiam in puncto juris, *num. tamen* 3. dicit contrarium esse consuetudine receptum. Moventur ij Doctores. Primò, quia jura loquentia de immunitate, generaliter, & absque ulla limitatione loquuntur, ut constat ex *cap. inter alia, cap. id constituimus, cap. de sivit, cap. si quis contumax, cap. si quis inventus, & aliis* 13. *quæst.* 4. Ergo non debes ad solos laïcos privilegium limitare *leg. de pretio, ff. de Publicana*, aliàs, clerici deterioris essent conditionis, quàm laïci; si quidem privilegium laïcis concessum clericis denegatur. Secundò, hoc privilegium non personis, sed locis conceditur, vel ut melius dicam personis propter locum conceditur; sed locus communis est tam clericis, quàm laïcis, & magis proprius clericorum, quàm laïcorum. Ergo ejus privilegium clericis potius competere debet, ut latius comprobat Roman. ex doctrina Bart. & Baldi. *conf.* 234. Neque obstat dicere æquè gaudere clericos privilegio immunitatis, ac laïcos, comparatione quidem judicum sæcularium, non Ecclesiasticorum. Hoc enim non est gaudere privilegio immunitatis, sicuti non dicitur laïcus gaudere privilegio immunitatis ex eo quod existens in loco sacro non possit ab Ecclesiastico judice puniri. Requiritur ergo, ut à suo proprio judice puniri non possit. At si clericus à suo judice puniri potest, neque illum Ecclesia securum reddit, nullum privilegium ex loci immunitate habet. Tertiò, potius clericis, quàm laïcis competere debet ne possint inviti ex Ecclesia extrahi à suis judicibus: quia Ecclesia domus est clericorum. In domo autem propria non decet quem capere, &, vinculis alligare *leg. plerique, ff. de in jus vocando, leg. Nemo, ff. de Reg. juris.* Quartò, arguo ex concilio Irdelen. relato in *cap. nullus* 17. *quæst* 4. ibi nullus clericorum servum, aut discipulum suum ad Ecclesiam confugientem extrahere audeat, vel flagellare præsumat. Quod si fecerit, donec dignè pœniteat à loco, cui honorem non dedit, segregetur. Ergo si dominus servum, & magister discipulum non potest ab Ecclesia extrahere, & ob correctionem punire, neque judici Ecclesiastico licebit clericum extrahere.

17. Ego verò dicendum existimo spectato juris rigore utramque sententiam esse probabilem. At attenta consuetudine credo primam sententiam probabiliorem esse, quia ut benè dicit Gutierr. *in loco suprà allegato*: passim judices Ecclesiastici delinquentes clericos ex Ecclesia extrahunt, & vinculis ligant sine ullo scrupulo, neque ullus est, qui immunitatem proclamet, & ratione illius se defendere procuret; cùm enim ab eodem principio, & potestas Ecclesiastica judicandi, & immunitas ortum habuerit, non erat conveniens, ut una adversus aliam pugnaret. Quapropter absque violatione reverentiæ debitæ loco sacro sententia Ecclesiastica delinquentis pronunciari potest in Ecclesia *cap. præceptum* 2. *quæst* 2. & tradit glossa *cap. nullus clericorum* 17. *quæst.* 4. Ergo signum est comparatione Ecclesiastici judicis non procedere immunitatem.

18. Neque obstant rationes, quibus probamus gaudere hac immunitate. Ad primum dicimus satis in supradictis textibus insinuari sermonem esse de laïcis, & non de clericis delinquentibus. Tum quia rectoribus

Eccleſiæ datur poteſtas defendendi delinquentem *cap. inter alia.* Ergo non debent ipſi prætendere punitionem. Tum quia Gregor. XIV. ſatis explicuit. Ad ſecundum admitto hoc privilegium locis eſſe conceſſum, ſed adverſus juriſdictionem ſæcularem, quæ Eccleſiæ extranea eſt, & ſic clericus delictum committens, & ad Eccleſiam confugiens duplici titulo à juriſdictione ſæculari exemptus eſt. Primò, ratione perſonæ. Secundò, ratione loci. Ad tertium, dico non licere in propria domo capere ab alio quàm à ſuperiore illius domus, cum autem Epiſcopus ſuperior ſit Eccleſiæ, poterit clericum ibidem capere. Ad quartum. Reſpondeo ibi prohiberi immoderatam caſtigationem ſervi, & diſcipuli, ſecus moderatam, quam tamen in Eccleſia fieri poſſe probat Gloſſa *ibi.*

19. Octavò dubitatur, an ſervus per reſpectum ad dominum gaudeat immunitate? Diximus in principio hujus puncti comparatione judicis immunitate gaudere; quia comparatione illius per accidens eſt qualitas ſervitutis. At reſpectu domini dicit Innocent. III. in *cap. inter alia, §. ſi verò ſervus, de immunit. Eccleſiar.* ut poſtquam de immunitate ſua dominus ejus clericis juramentum præſtiterit, ad ſervitium domini ſui redire compellitur, etiam invitus, alioquin à domino poterit occupari. Idem habetur *leg. præſenti, §. fin. Ctd. de his qui ad Eccleſiam confug.* Quæ deciſio procedit, cùm delictum ſervi parvum, aut nullum fuit; tunc enim juramento præſtito videtur ſufficiens ſecuritas ſervo dari, & periculum immoderatæ caſtigationis tolli. At delictum grave ſit regulariter juramentum non ſufficiet, ſed ſecuritatem aliam debet dare dominus; aliàs non obligabitur prælatus Eccleſiaſticus ſervum tradere: ſic tradit gloſſa in *dicta leg. præſenti, verſ. aut propter delictum, & in authent. de mandatis principum, in §. publicorum, verſ. vel propter maleficium*, & pluribus firmat Farinac. *in append. de immunit cap. 4. num. 76.* Franc. Suar. *lib. 3. cap. 10. num. 2.* Guttierr. *pract. quæſt. civil. quæſt. 1. num. 1. & 18.* Azor. *2. p. lib. 9. cap. 9. quæſt. 9. in fine*, Anaſtaſ. Germ. *de ſacrorum immunit. lib. 3. cap. 16. num. 55.* & alij. Quòd ſi dominus hanc ſecuritatem noluerit, vel non potuerit concedere, credo compellendum eſſe dominum ſervum vendere, neque debere illi tradi, ex §. *fin. inſtit. quibus alienare licet, vel non*, & gloſſa *in dicta leg. præſenti, & in authent. de mandatis*, & tradit Abbas *cap. inter alia, numero 23.* Anton. de Butrio *numero 17.* Decian. *libro 6. cap. 26. numero 9.* & alii relati à Farinac. *in append. de immunit. cap. 4. num. 6.*

PUNCTUM VIII.

An ſupradictis debita ſit immunitas in cauſa civili?

1 *Proponitur ratio dubitandi; an debitor confugiens ad Eccleſiam gaudeat immunitate.*
2 *Tenendum eſt gaudere debitores immunitate.*
3 *Satisfit rationi dubitandi.*
4 *Aliquibus placet hoc limitandum eſſe ne procedat in ſuſpecto de fuga. Sed non approbatur limitatio.*
5 *Alii limitant in debitore tributorum. Sed non placet.*
6 *Alii limitant in debitoribus fallitis, ſed probabilius eſt non debere admitti talem limitationem.*

1. COntingere poteſt quem debitorem eſſe, nec eſſe ſolvendo, timet carceri emancipandum eſſe, ſi non ſolvat, confugit ad Eccleſiam, exiſtitne ſecurus?

Ratio dubitandi eſt; quia immunitas Eccleſiæ à jure Eccleſiaſtico, non civili promanat. At jus Eccleſiaſticum ſolùm delinquentibus immunitatem concedit, non debitoribus, ut patet ex *c. inter alia ex ejus principio*, ibi quantumcunque gravia maleficia perpetraverit, ex *cap. id conſtituimus*, ibi non liceat reos ab Eccleſiis extrahere. Rei autem proprii ſunt delinquentes, non debitores, & ex *cap. ſi quis contumax, cap. ſi quis inventus, cap. frater, & aliis*, in quibus omnibus mentio fit de delinquentibus, non de debitoribus, & clariùs ex *conſtitutione Gregoriana*, ibi laïcum delinquentem, & infrà quodque delinquentes laïci, & ex toto ejus contextu. Ergo debitoribus ex jure Eccleſiaſtico immunitas non debetur. Ergo ad ſummum debetur illis ex jure civili. Ergo ubi jus civile non obligat, non habebit effectum. Deinde hæc immunitas ſolùm eſſe poteſt, ut debitor, pœnam corporis non ſuſtineat; at ne laboret, & creditori ſerviens ſatisfaciat, non videtur rationabilis; tum quia præjudicat juris textui, & favet nocenti. Quod non leviter confirmatur exemplo ſervi fugientis ad Eccleſiam ob ſævitiam domini, qui ſecuritate accepta domino redditur, ne dominus privetur jure ſibi quæſito, quòd habet, ut ſervus ei laboret. Sed creditor habet jus, ut ſibi debitor ſolvat debitum, vel ſaltem laboret, quoad poſſit, ad ſolutionem. Ergo injuſtè impeditur, ne hanc obligationem impleat.

2. Nihilominus tenenda eſt tam in conſulendo, quàm in judicando communis ſententia; gaudere ſcilicet debitorem immunitate: ſi Abbas *in cap. inter alia de immunit num. 22. & ſeq.* Decian. *tract. crim. lib. 6. cap. 28. num. 34.* Ioann. Guttier. *pract. q. civil. l. 3. q. 1. per totam.* Farinac. *de carcerib. q. 28. num. 31. & in append. de immunit. cap. 3. num 57.* Alexand. Ambroſin. *de immunit. & libert. Eccleſiaſt. cap. 13. numer. 1.* Azor. *2. p. lib. 9. cap. 9. quæſt. 9.* Anaſtaſ. Germ. *de ſacror immunit. lib. 2. cap. 16. numer. 8. & ſeqq.* Franc. Suar. *lib. 3. cap. 11. num. 3.* Bonac. *diſp. 3. quæſt. 7. de immunit. §. 4. num. 1.* Ratio eſt; quia hæc immunitas jure civili eſt conceſſa ex *leg. præſenti*, Cod. *de his, qui ad Eccleſ. confug. & leg. ult. eodem tit.* & ibi Doctores. Sed Eccleſia approbat leges & conſtitutiones civiles, quæ Eccleſiarum immunitati à ſe ſtatutæ non præjudicant, ſed potius favent, & augent, approbatque contrarium *cap. inter alia*, & Trident. *ſeſſ. 25. cap. 20.* Ergo hujuſmodi leges civiles canonizatæ ſunt. Ergo non ſolùm à jure civili, ſed canonico hæc immunitas debitoribus eſt conceſſa.

3. Et ex his ſolvitur ratio dubitandi. Fateor, inquam, expreſsè ſolùm mentionem fieri delinquentium, & non debitorum; quia conceſſa immunitate delinquentibus, debitoribus conceſſa manebat; eo quod abſurdum erat nocentibus favere innocentibus excluſis. Adde ſub nomine reorum etſi propriè delinquentes intelligantur, debitores etiam poſſunt intelligi, quia rei ſunt in judicio, & cùm hoc ſit privilegium favorabile, debet ſecundùm omnem latitudinem ſuæ ſignificationis accipi Ad confirmationem reſpondeo immunitatem eſſe, non ſolùm ut confugientem defendat à pœna corporali, ſed ne ibi exiſtens extrahatur, vinculis alligetur, aut aliquo modo vexetur, poterit tamen citari, & ſi ſe non defenderit, mittetur creditor in ejus bonorum poſſeſſionem Nunquam tamen tradendus eſt creditori in ſervum; quia hoc non debetur creditori, niſi poſt ſententiam, & quaſi in pœnam. Secus de ſervo fugitivo, cujus poſſeſſio, & dominium eſt apud dominum. Quamvis ſciat contrarium placuiſſe Oldrad. *conſ. 54.* & Panormit. *cap. inter alia, n. 22.* Boëtio *deciſ. 2. 15. n 7.* Alberic. *1. p. ſtatutorum, quæſt. 39. & in Rub. Cod. de his qui ad Eccleſ. confug.* & aliis.

4. Aliqui limitant hanc doctrinam. Primò in ſuſpecto de fuga, quem eſſe tradendum judici, ut ſecum reddatur creditor, affirmant: ſic plures relati à Covar. *2. var. cap. 20. num. 14.* & ab Anaſtaſ. Germ.

de

de sacror. immunit. lib. 3. cap. 16. num. 99. & sequent. Moventur. Primò, quia si suspecti de fuga possunt in die festo capi, & incarcerari : imò ab incompetenti judice ob periculum fugæ, ut ex Bald. Bart. Socino, Iasone, & aliis probat Covar. 2. *var. cap.* 20. *num.* 14. Ergo possunt in loco sacro argum. sumpto de tempore ad locum *leg. unum., ff. si certum petatur, leg. ratio*, §. *si per venditorem, ff. de actionibus empti.* Secundò, debitor suspectus de fuga, est suspectus de gravi peccato, siquidem fugit debiti solutionem, & creditorem sine causa fraudat. Sed Ecclesia justum est, ut hoc peccatum impediat, cum facilè possit. Ergo tenetur judici hunc debitorem tradere, vel alia via securum creditorem reddere de fuga debitoris. Verùm hæc limitatio mihi non probatur. Tum quia communiter à Doctoribus rejicitur. Tum quia delictum debitoris committendum non potest impedire immunitatem loco sacro concessam. Tum quia alia via fuga impediri potest absque eo quod ab Ecclesia extrahatur : potest enim à judice custodia apponi. Tum denique quia privilegium immunitatis non excludit suspectum de fuga. Neque argumentum de tempore ad locum est firmum, siquidem malefactor puniri potest in die festo, non autem in loco sacro; & ita hanc limitationem rejiciunt Covarr. & Anast. Germ. *suprà*, Bonacin. *quæst. 7. de immunit.* §. *in princ.* Suar. *cap.* 11. *num.* 3. Farin. *in append. de immunit. cap. 3. numero* 60. Alex. Ambros. *de immun. & libert. Ecclesiast. c. 13. n. 3.* & alii.

5. Secundò limitant alii in debitore tributorum, quem dicunt ab Ecclesia extrahi posse : sic Petr. Greg. *syntag. juris, lib. 33. c. 22. num. 2.* Ancharan. *c. inter alia num. 6. & 7.* Anton. de Butrio *n. 13.* Oldrad. *cons. 54. n. 2.* subdit tamen attendendam esse consuetudinem. Moventur ex *Authent de mandatis principum*, §. *publicorum juncta glossa ibi*; ubi id expressè habetur. Et firmari potest ratio in hunc mundum Debitori conceditur immunitas ab Ecclesia, quatenus Ecclesia approbat leges civiles immunitatem concedentes. At non est lex civilis, quæ his debitoribus immunitatem concedat, sed potius est lex, quæ illis immunitatem denegat. Ergo nulla est immunitas his debitoribus ab Ecclesia concessa. Fateor rationem esse efficacem, sed non est à communi sententia recedendum, neque immunitati Ecclesiasticæ derogandum, quæ non fundatur solùm ex eo quod approbet constitutiones civiles loquentes de debitoribus, sed etiam ex eo quod omnibus delinquentibus, & reis hanc immunitatem concedat, aliquibus casibus exceptis : quia generali concessione ex communi Doctorum sententia, debitores quicumque sint, & qui rei in judicio nominantur, veniunt intelligendi, sic pluribus firmat Covarr. 2. *var. cap.* 20. *num.* 14. *vers. sed profecto.* Farinac. *de carcerib. quæst.* 28. *num.* 31. *& in append. de immunit. cap.* 3. *num.* 31. Bonac. *disp.* 3. *quæst.* 7. *de immunit.* §. 4. *num.* 2. Farinac. Suar. *lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 3. Alexand. Ambrosin. *de immunit cap.* 13. *num.* 2. Anast. Germ. *de sacror. immunit. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 110. Azor. 2. *p. lib.* 9. *cap.* 9. *vers. item dubia quæstionis est*, & alii apud ipsos. Hinc colligo à fortiori gaudere immunitate obligatum ad ratiocinia ex causa alicujus administrationis ; sic Navarr. *cap.* 25. *numer.* 19. *in fine*, Farinac. *in append. num.* 63. Decian. *lib.* 6. *cap.* 28. *num.* 26. Neque obstat textus *in cap. uxor.* 17. *quæst.* 4. ubi quidam servus nomine Felix obligatus ad ratiocinia, consurgit ad Ecclesiam, & Helias Papa mandat, præstito juramento impunitatis, illum extrahere. Non inquam obstat ; quia textus loquitur in servo, non in homine libero, ut benè advertit Decian. & Farinac. *suprà*. Servos autem jam diximus domino esse reddendos præstito juramento impunitatis.

6. Tertiò limitant alii in negotiatoribus fallitis qui dum quæstuariam negotiationem exercent, opiparè & lautè vivunt, & tandem decocti versuram faciunt, & ad Ecclesiam confugientes creditores plures miserimè fallunt. Hos inquam non gaudere immunitate Ecclesiæ, sed ab illa extrahi posse defendunt gravissimi Doctores, ut videre est apud Covar. quos ipse sequitur. 2. *var. cap.* 20. *num.* 14. *vers. Nec Jasonis*, Decian. *tract. crim. lib.* 5. *cap.* 28. *num.* 34. Rebuff 2 *t. ad regias constit. Galliæ, & de mercatorib. art. ult. glossa ult. n.* 7. & 8. Suar. de Paz *in sua pract. t.* 1. *p.* 5. *c.* 3. *quæst.* 3. *num.* 156. Anast. Germ. *de sacror. immun. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 113. Farinac. *de carcerib. q.* 28. *num.* 33. Ionn. Guttier. *pract. quæst. civil. lib* 3. *q.* 1. *num.* 4. & 15. *vers. in cæteris debitoribus fallitis*, ut procedat, quando fugiunt ad Ecclesiam cum suis bonis vel illa absconderent, secùs si solùm fugerent, ut personam salvent. Moventur ; tum quia hi sunt hostes reipublicæ, & quasi publici latrones, atque de causa capitali pœna plectuntur : tum quia sic statutum est catholicis regibus Ferdinando, & Elisabeth. & à Supremo Cæsaris Prætorio confirmatum anno 1530. ut testatur Covarru. *suprà*. Cæterùm probabilius censeo admittendam non esse hanc limitationem : & stante constitutione Gregoriana omnino certum : sic Navarr. *supra, c.* 25. *n.* 19. *in fine*, Marian. Itali. *de immunit. Eccles. lib.* 1. *cap.* 5. Ambrosin. *tract. de immun. cap.* 13. *in fine*, *num.* 4. Farinac. *in append. de immunit. c.* 3. *num.* 64. Bonacin. *quæst.* 7. *de immunit.* §. 4. *in princ.* Suar. *cap.* 11. *num* 3. Ratio est ; quia nec ratione debiti, nec ratione delicti privantur ij immunitate. Non ratione debiti, aliàs omnes debitores essent ab immunitatis privilegio excluſi. Non ratione delicti, quia hi non sunt depopulatores agrorum, & latrones publici qui solùm sunt ab immunitate excluſi, & licet publicis latronibus æquiparentur, non debent in privatione immunitatis æquiparari ; quia pœnæ non sunt extendendæ ad delicta similia. Adde hoc esse omnino verum, quando solùm fugerent ad Ecclesiam, ut personam salvarent ; quia tunc latrocinium non committunt, licet antea peccassent. Dixi stante constitutione Gregoriana hoc esse certum, quia in illa constitutione revocantur omnia privilegia, & indulta data principibus extrahendi delinquentes ab Ecclesia, & nominatim fraudulentos decoctores. Et licet Marian. Itali. *supr.* referat quasdam literas scriptas à Cardinali de Florent. Nuncio Neapolis de mandato Clementis VIII. ubi mandatur Superioribus regularium illius regni, ne fallitos in suis conventibus reciperent, &c. Non tamen per hoc derogatur constitutioni Gregorianæ. Tum quia illæ litteræ non sunt datæ, & publicatæ in forma legis. Tum quia in illis solùm cavetur, ne tales mercatores falliti in illis monasteriis accipiantur, & expellantur : non tamen quod judicibus sæcularibus designentur, ut benè advertit Farinac. *in app. de immun. c.* 3. *n.* 64.

Punctum IX.

In quibus causis criminalibus debita sit immunitas.

1 *In omnibus exceptis casibus à jure expressis.*
2 *Publicus latro non gaudet immunitate, & quis sit.*
3 *Simplex fur immunitate gaudet.*
4 *Nocturnus agrorum depopulator ab immunitate excluditur.*
5 *Diurnus agrorum depopulator an gaudeat immunitate? sub opinione est.*
6 *Viarum grassator ab immunitate excluditur.*
7 *Committens homicidium, vel mutilationem membrorum in Ecclesia immunitate privatur.*
8 *Privétne quodlibet delictum in Ecclesia illius immunitate? Plures censent.*
9 *Probabilius est oppositum.*

10 *Vulnerans in Eccleſia non privatur illius immunitate.*
11 *Occidens, aut mutilans in Eccleſia, ſi non ſit ſub ſpe immunitatis, gaudet illius immunitate ex plurium ſententia.*
12 *Probabilius eſt illa privari, quomodocunque in Eccleſia occidat, aut mutilet.*
13 *Peccans in Eccleſia ſemper præſumitur ſub ſpe immunitatis peccare.*
14 *Si exiſtens in Eccleſia occidas exiſtentem extrà, negant aliqui te eſſe immunitate privatum.*
15 *Contrarium tenendum eſt.*
16 *Si exiſtens extra Eccleſiam exiſtentem intra occidas, privaris immunitate, tametſi aliqui contra ſentiant.*
17 *Mandantem occidere in Eccleſia privari immunitate cenſent plures. Probabilius eſt oppoſitum.*
18 *Si dolo ex Eccleſia extractum occideris, non privaris immunitate, tametſi alij contra ſentiant.*
19 *Explicatur quæ mutilatio ſufficiat, & neceſſaria ſit ad privationem hujus privilegij.*
20 *Si prope Eccleſiam mutiles, vel occidas, plures cenſent te non gaudere immunitate.*
21 *Probabilius eſt oppoſitum.*
22 *Satisfit rationibus oppoſitis.*
23 *Ex mutilatione, vel occaſione in Eccleſia facta non privaris immunitate quoad alia delicta, tametſi plures ſentiant contrarium.*
24 *Delicta commiſſa in Eccleſia à laico, ſi ſecularia ſint, ab Eccleſiaſtico, & à laico judice puniri poſſunt ad præventionem.*
25 *Proditorius homicida ab immunitate excluditur.*
26 *Quis ſit homicida proditorius.*
27 *Affirmant plures te eſſe proditorium homicidam, ſi inimicum dormientem occidas.*
28 *Probabilius eſt oppoſitum.*
29 *Si proximum ex induſtria occideris, & non per inſidias, probabilius eſt te non eſſe privatum immunitate, plures contra ſentiunt.*
30 *Si vulneres animo occidendi plures cenſent te eſſe privatum immunitate. Probabilius eſt oppoſitum.*
31 *Occidens infidelem, eſto aliqui ſentiant immunitate privatum non eſſe. Probabilius eſt oppoſitum.*
32 *Aſſaſſinus ab immunitate excludutur, & quis ſit.*
33 *Qui pretio, vel pecunia conductus occidit: immunitate privatur.*
34 *Neque opus eſt pretium accipere, ſufficit, ſi ei fuerit promiſſum. Et qualis debeat hæc promiſſio eſſe.*
35 *Occidens infidelem non committit crimen aſſaſſinii ex probabiliori ſententia.*
36 *Si occidas pretio conductus inimicum tuum, non eſt aſſaſſinus. Secùs ſi ſolùm ſit occiſus inimicus mandantis.*
37 *Si accipias pecuniam ad vulnerandum, & non ad occidendum, non es aſſaſſinus in probabiliori ſententia.*
38 *Si accepiſti pecuniam ad occidendum, & non accepiſti, gaudes immunitate.*
39 *Mandans occidere ſub promiſſione pecuniæ, tametſi mors non ſequatur, privatur immunitate.*
40 *Receptores, defenſores, &c. aſſaſſinii immunitate privantur.*
41 *Hæreſis rei ab immunitate excluduntur, & qui hi ſint.*
42 *Reus læſæ majeſtatis in perſonam principis ab immunitate excluditur.*
43 *Quis nomine principis intelligatur.*

1. REſpondeo in omnibus quantumcumque gravibus debitã eſſe exceptis caſibus à jure expreſſis: ſic expreſsè decidit Ioan. III. *cap. inter alia, de immun. Eccleſ.* ibi, *quantumcunque gravia maleficia perpetravit, non eſt violenter ab Eccleſia extrahendus*, & paulò inferiùs exceptionem facit his verbis. *Hoc verum eſt, niſi publicus latro fuerit, vel nocturnus depopulator agrorum, qui dum itinera frequentata, vel publicas ſtratas obſidet*, inſidiis aggreſſionis ab Eccleſia extrahi poteſt. Aliam exceptionem ponit Greg. IX. *cap. ult. de immun. Eccleſ.* ut non gaudeant immunitate committentes homicidia, & mutilationes membrorum in Eccleſiis, & in *c. 1. de homicid.* ſecundùm intellectum plurium Doctorum homicida per induſtriam, & inſidias ab immunitate excluditur: has omnes exceptiones in unum congreſſit Gregorius XIV. in ſua conſtitutione aliquibus additis. Inquit enim. *Ad unam tantum formam reducimus, & moderamur, ut laicis ad Eccleſias, locáque ſacra confugentibus, ſi fuerint publici latrones, viariúmque graſſatores, qui itinera frequentata, vel publicas ſtratas obſident, ac viatores ex inſidiis aggrediuntur, vel depopulatores agrorum, quive homicidia, mutilationes membrorum in ipſis Eccleſiis, earumque cæmeteriis committere non verentur, aut qui proditione proximum ſuum occiderint, aut aſſaſſiny, vel hæreſis, aut læſæ majeſtatis rei in perſonam ipſiuſmet principis immunitas Eccleſiaſtica non ſuffragetur.*

Ut autem hæc clariùs innoteſcant, ſigillatim caſus expreſsè exceptos enodemus, ut inde colligatur, an aliqui alii implicitè ibi contineantur.

2. Primò ab immunitate excipitur publicus latro ex *dicto c. inter alia, & conſtit. Gregor.* Ille autem dicitur latro, qui violenter aggraditur, & deprædatur; publicus qui palam, & publicè furetur, aut per inſidias in via publica, aut per violentiam in domibus privatorum, quodlibet enim ex iis publicum conſtituit latrocinium, ut benè expendit Decian. *lib. 6. tract. crim. c. 28. num. 2.* Alex. Ambroſin. *de immun. Eccleſ. c. 2. num. 3. & 4.* Requiritur tamen, quod non ſemel, ſed bis, vel ter fuerit hoc delictum commiſſum; quia latronis nomen frequentiam dicit: ſic Decian. aliis relatis *n. 2. verſ. atque ideo*, Ambroſin. *ſuper & c. 3. num. 5. & c.* Farinac. *in append. de immunit. cap. 10. num. 154. & num. 164.* Idemque affirmant de graſſatore viarum, quod non ſufficit, ut immunitate privetur ſemel graſſatum fuiſſe. Adverto tamen ſi uno furto publico, vel ex aliquibus ſecretis quis diffamatus ſit, & publicè latro reputetur, immunitate Eccleſiæ privatur; quia vere eſt latro publicus. Sic Dec. *dicto cap. 28. num. 2. verſ. neque tamen putarim, & verſ. ſed poſſet dubitari*, Alexand. Ambroſin. *de immunit, & libert. c. 2. num. 3. ante finem, & num. 5.* Farinac. *in append. de immunit. cap. 10. num. 150.* Adverto ſecundò debere conſtare eſſe publicum latronem, ut immunitate Eccleſiæ quis privetur, neque ſufficit præſumptio, aut dubitatio; quia non præſumptè publicus latro, ſed vere publicus latro excluditur. Ut autem hoc conſtet debet prius parte citata fieri informatio, & ſententia declarari; aliàs delinquens retinet jus immunitatis. Sic Decian. *dicto num. 2. verſ. At inſurgit, & verſ. & quoad conſtituendum*, Farinac. *num. 155. & 156.*

3. Ex his manifeſtè infertur ſimplicem furem immunitate gaudere. Tum quia non eſt publicus latro. Tum quia exceptio unius firmat regulam in caſibus non exceptis. Solùm eſt dubium, an ex conſuetudine ab immunitate excludatur? Affirmat Covarr. *2. var. cap. 20. num. 16. ad finem* Clarus *in pract. lib. 5. §. fin. quæſt. 30. verſ. quarto an fures*, Farinac. *de carcerib. quæſt. 28. num. 51.* Suar. *lib. 3. c. 11. poſt. num. 4.* dicitque hanc conſuetudinem non eſſe contrà immunitatem Eccleſiæ; quia ex Eccleſiæ conſenſu interdicta eſt, ut hi delinquentes arceantur. Cæterùm, ſi conſtitutioni Gregorianæ ſtandum eſt, quæ ad unam tantum formam hanc immunitatem reducit, ſublata qualibet alia, & ſub clauſula irritante omninò dicendum eſt hanc conſuetudinem (ſi de facto fuiſſet introducta) ſublatum eſſe, & cum poſt illam conſtitutionem adhuc introduci non potuit; quia nondum tranſiit tempus legitimum ad illius introductionem; efficitur ſanè

ex

ex consuetudine non esse hos simplices fures ab immunitate excluſos, & ita revocans ſententiam propriam, defendit Farinac. *in append. de immun. c. 6. n. 94.* Marian. Itali. *de immun. lib. 1. §. 1. n. 2.* Cardin. Tuſchus *verbo Eccleſia, concl. 10. n. 23.* Bonacin. *diſp. 3. de primo decal. præc. q. 7. de imm. §. 4. n. 5.*

4. Secundò excipitur à privilegio immunitatis nocturnus depopulator agrorum ex *cap. inter alia de immunit. Eccleſ.* & ibi omnes Doctores, & multis exornat Alexand. Ambroſin. *de immunit. Eccl. c. 4. n. 5.* Farinac. *de carcerib. quæſt. 28. n. 50. & in append. de immunit. cap. 11. num. 158.* qui duplicem aſſignant rationem hujus excluſionis. Prima; quia agrorum depopulatores pluribus per inſidias exitium excogitant *cap. eſt injuſta. 23. quæſt. 4.* Secunda; quia rempublicam, ejuſque quietem, & pacem graviter perturbant *leg. 2. Cod. quando liceat unicuique ſine judice jus ſibi dicere.* Dicitur *agrorum nocturnus depopulator*, quia nocte agrorum ſegetes, ſeu vinearum fructus deſtruit ibi ſe abſcondendo, aut alia via eos devaſtando *leg. 1. Cod. quando liceat ſine judice jus ſibi dicere*: ſic Hoſtienſ. Innocent. Ioann. And. *in ſupradicto cap. inter alia*, Decian. *lib. 6. cap. 25. num. 3.* Farinac. *locis allegatis*, Ambroſ. *num. 1.* Tuſchus *verbo Eccleſia, concl. 11. n. 10.* & alii ad hujuſmodi immunitatis privationem non requiritur delictum publicè fieri, ſed quomodocumque factum ſit ſi de illo conſtet, à privilegio immunitatis excluditur: ſic Ambroſin. *dicto c. 4. n 3.* Farinac. *de immun n. 160.*

5. Hinc infertur diurnum agrorum depopulatorem ſub hac exceptione non comprehendi; quia verbum *nocturni* poſitum in *dicto cap. inter alia* tacitè excludit diurnum, & cùm ſit materia pœnalis non eſt extendenda. Solùm eſt dubium; an comprehendatur ſub conſtitutione Gregoriana: ibi enim ſine ulla limitatione dictum eſt à privilegio immunitatis excluſos eſſe agrorum depopulatores. Ergo tam diurni, quàm nocturni comprehenſi ſunt: & ita affirmat Alexand. Ambroſin. *de immunit. cap. 4. num. 5.* Farinac. *de immunit. cap. 11. num. 61.* Bonacin. *diſp. 3. quæſt. 7. de immunit. §. 4. num. 6.* Contrarium autem non videtur improbabile; quia conſtitutio Gregoriana ad firmandum jus commune, & revocanda privilegia illi contraria expedita fuit. Ergo cùm ſolùm dixit *depopulatores agrorum* intelligenda eſt juxta jus commune, quod ſolùm nocturnos excludit. Item ſi Pontifex intendebat depopulatores tam nocturnos, quàm diurnos comprehendere, debebat exprimere, quia jus commune non debet cenſeri correctum, niſi claris verbis conſtet. Præterea hæc excluſo derogat immunitati, & conſtitutio odioſa, & pœnalis, ergo non latè ſed ſtrictè interpretanda eſt. Ergo de ſolo nocturno, & non diurno debet intelligi. Verùm etſi diurnus agrorum depopulator non videatur ſub his verbis comprehendi, comprehenditur tamen ſub exceptione publici latronis, ſi publicè agros devaſtraverit, ſecus ſi clandeſtinè.

6. Tertiò excipitur viarum graſſator; tum ex *cap. inter alia* illis verbis. *Qui dum itinera frequentata, vel publicas ſtratas obſidet aggreſſion. inſidiis.* Tum ex conſtitutione Greg. XIV. ubi expreſſius loquens, inquit, *viarumque graſſator, qui dum itinera frequentata, vel publicas ſtratas obſident, ac viatores ex inſidiis aggrediuntur*; clare denotat verba *cap. inter alia* ad graſſatores viarum referri, ut benè notavit Farinac. *in append. de immunit. cap. 12. n. 162.* Dicitur viarum graſſator, qui cum impetu graditur, ut viatores ſpoliet, vulneret, vel occidat. An autem hoc debeat eſſe in viis publicis, & itineribus frequentatis, an ſufficiat alibi hæc committere dubiæ quæſtionis eſt? Nam Innocent. in *cap. inter alia, col. 2. verbo qui de immunit. Eccleſ.* & Hoſtienſ. *num. 4. in verbo impunitas*, Ioann. Andreas *n. 6. verbo inſidiis*, affirmant ſufficere, ſi per inſidias aggreditur, & ſi non fuerit in loco publico. Et ad textum in *cap. inter alia* reſponderi poteſt gratia exempli dictum eſſe. *Itinera frequentata, & public. ſtrata obſident*, quia hi viarum graſſatores frequentius ibidem aggrediantur. Cæterum retinenda eſt communis ſententia ſolùm comprehendi graſſatores in viis publicis, & itineribus frequentatis, quia textus expreſsè de illis loquitur. Tum quia nomen via publicum iter donat. Tum quia illa verba ad declarationem delicti fuerunt appoſita: & ita relatis aliis docet Ambroſin. *de immunit. & libert. Eccleſiæ, c. 3. num. 5.* Farinac. *in append. de imm. c. 12. num. 165.*

7. Quartò excipitur committens homicidium, vel mutilationem membrorum in Eccleſia *c. fin. de immun. Eccleſ.* & ex bulla Gregorii in illis verbis. *Quive homicidia, & mutilationes membrorum in ipſis Eccleſiis, earumque cæmeteriis commitere non verentur*; & tenent omnes Doctores. Ratio hujus deciſionis, ut conſtat ex *dicto cap. inter alia* eſt. Tum quia delinquens in Eccleſia indignus eſt illius immunitate. Tum quia legis auxilium fruſtrà invocat, qui legem contemnit *cap. quia fruſtra, de uſuris, & leg. auxilium. §. in delictis, de minorib.* Tum quia puniri debet quis in eo, in quo deliquit. Cùm ergo deliquerit in Eccleſia, puniri debet privatione immunitatis.

8. Ex hac igitur ratione decidendi inſurgit difficultas; an quodlibet delictum in Eccleſia privet illius immunitate? Plures Doctores affirmant in *cap. inter alia*; Navarr. *c. 25. num. 29.* Covarr. *2. var. cap. 30. num. 15.* Ioann. Gutierr. *pract. quæſt. civil. lib. 3. q. 1. num. 17.* Bobadilla. *polit. lib. 2. c. 4. num. 24.* Suar. *lib. 3. de reverentia debita locis ſacris, c. 11. n. 6.* Farinac. *q. 27. num. 53.* Et moventur; quia ratio decidendi æqua eſt in omnibus delictis. Semper enim verum eſt indignum eſſe delinquentem in Eccleſia, ut Eccleſia illi faveat. Adde, ſpe immunitatis ibi delinquere cenſetur: indignus ergo eſt, ut ei concedatur. Item in Eccleſia delinquens, juſtum eſt ut ab Eccleſia aliquo modo puniatur. Deniquè non videtur credibile Pontificem voluiſſe vulnerantibus in Eccleſia denegare immunitatem, illámve concedere committentibus adulteria, ſtupra, ſodomias, &c. Ergo dicendum eſt expreſſiſſe Pontificem homicidium, & vulnerationem ratione frequentioris uſus, & alia omnia comprehendere ſub ratione decidendi.

9. Nihilominus credo poſt conſtitutionem Gregor. probabilius eſſe committentes alia delicta in Eccleſia non obinde privari immunitate, ſi tamen delicta non fuerint excepta. Sic Boëtius *deciſ. 109. num. 3. ad medium*, Farinac. *in append. de immunit cap. 16. num. 208.* Bonac. *diſp. 3. quæſt. 7. de immunit. §. 5. num. 12.* Ratio eſt, quia hæc privatio immunitatis eſt pœna, ſed pœna extendenda non eſt ultra verba legis. Ergo non eſt extendenda privatio immunitatis ad alia crimina in Eccleſia commiſſa præter homicidium, & vulnerationem; cum de ſolis illis textus loquantur. Neque obſtat rationem decidendi æquè in aliis caſibus procedere. Hoc enim ſolùm probat juſtiſſime in aliis idem conſtitui poſſe; non tamen probat de facto eſſe conſtitutum. Neque credendum eſt homicidium, & vulnerationem exempli cauſa tantùm appoſita eſſe, ſed verè appoſita eſſe, ut materiam integrè prohibitam. Alia autem crimina non excluſit; quia ita frequentiora non ſunt. Adde ſi crimina illa commiſſa in Eccleſia ſacrilegium contineant, ut regulariter omnia crimina ibi commiſſa hanc qualitatem habent, poterit delinquens à judice Eccleſiaſtico puniri; vel ſi aliter placet, poterit Eccleſiæ rector impetrare à Pontifice, ut non obſtante immunitate delinquētes remittat judici ſæculari puniendos, quod Pontifex libentiſſimè concedit; ut benè advertit Farinac. *ſuprà*. Manet ergo firmum, ſolùm homicidium, & mutilationem in Eccleſia privare illius immunitate, & taliter privant illius immunitate, ut non ſolùm in Eccleſia materiali in qua delictum commiſit, recipi non poſſit, ſed neque in aliis; quia

quia immunitas à qua delinquens eſt privatus eadem eſt in omnibus, & offendens unam Eccleſiam, omnes offendit; quia una eſt univerſalis Eccleſia in toto orbe, juxta illud. *Credo ſanctam Eccleſiam Catholicam*: Sic Covarr. 2. *var. cap.* 20. *num.* 15. *verſ.* 13. *delictum committens.* Varus *pract. lib* 5. §. *fin. quæſt.* 32. *ſed quid,* Decian. *lib.* 6. *cap.* 28. *num.* 8. *&* 10. Azor. 2. *p. lib.* 9. *c.* 9. *verſ. quid ſi quis,* Alex. Ambroſ. *de immunit. c.* 5. *num.* 3. Farinac. *de Carceribus quæſt.* 28. *num.* 59. *& append. de immunit. c.* 16. *num.* 219. Anaſtaſ. Germon. *de ſacra immunit. lib.* 3. *c.* 16. *n.* 80. Bonacin. *diſp.* 3. *q.* 7. *de imm.* §. 4. *num.* 7.

10. Hinc infertur vulnerantem in Eccleſia, ſi ex tali vulnere mors non ſequatur, non eſſe privatum immunitate; quia vulnerare non eſt mutilare, aut occidere, & ſolùm mutilanti, aut occidenti hæc privatio eſt impoſita. Sic Boëtius *dicta deciſ.* 109. *num.* 3. Farinac. *in append. de immunit. c.* 16. *num.* 227. Infertur Secundò quid dicendum ſit de eo, qui ad Eccleſiam armatus confugit? Plures enim Doctores eum immunitate privant ex *leg. ſi ſervus, Cod. de his qui ad Eccleſ. confug.* Quæ lex etiam ſi loquatur in ſervo intelligenda venit de homine libero, ut notavit Petrus à Placha *in epit. delict. lib.* 1. *c.* 8. *in fine, num.* 28. In utroque enim eadem eſt ratio: nam delatio armorum tam clericis, quàm laïcis eſt prohibita; ergo illa ad Eccleſiam deferens Eccleſiam offendit. Ergo indignus eſt ejus immunitate: & ita tenet Covarr. 2. *var. cap.* 20. *num.* 18. *verſ.* 36. his proximè accedit Decian. *lib.* 6. *c.* 26. *num.* 10. *& lib.* 8. *c.* 3. *num.* 30. *&* 51. At ex dictis clarè conſtat ſic armatum privatum non eſſe immunitate. Nam eſto Eccleſiam offenderit, non ob quamlibet offenſionem in Eccleſia factam privatur immunitate, ſed ſolùm propter occiſionem, vel mutilationem. Adde non quamlibet armorum delationem eſſe grave crimen dignum hac privatione, ſed illam tantùm, cui capitalis pœna eſſet annexa, ut benè advertit Farinac. *tit. de carcer. q.* 28. *num.* 66. Quare ob ſolam illam delationem privandus quis eſſet immunitate, caſu quo propter aliquam privaretur. At ob nullam privatur, maximè, ſtante Gregoriana conſtitutione, quæ ſolùm excipit ab immunitate homicidas, & mutilatores in Eccleſia; unde tacitè aliis delinquentibus privilegium concedit: & ita tradit Farinac. *in append. de immun. cap.* 16. *numero* 247. Alex. Ambroſ. *de immunit. cap.* 5. *num.* 5.

Arma autem in Eccleſia auferenda ſunt ab eis, non quidem per judicem ſæcularem, cùm in Eccleſia juriſdictionem exercere non poſſit, ſed per judicem Eccleſiaſticum, quem offendit, Farinac. *num.* 248.

11. Sed inquires primò, an debeat hic homicidia, vel mutilans delinquere in Eccleſia ſub ſpe immunitatis, ut cenſeatur immunitate privari? videtur requiri, quia textus in dicto *cap. inter alia* hos tantùm delinquentes ſub ſpe immunitatis voluit punire, ut conſtat ex princ. textus. *Nonnulli impunitatem ſuorum exceſſuum per defenſionem Eccleſiæ obtinere ſperantes, &c.* Et infra. *qui niſi per Eccleſiam ad quam confugiunt, crederent ſe defendi, nullatenus fuerant commiſſuri.* Sed pœnæ extendendæ non ſunt ad alios comprehenſos ſub lege. Ergo non eſt extendenda hæc privatio immunitatis ad alios, qui abſque ſpe immunitatis delinquunt. Quòd ſi rogas quando intelligetur quis delinquere ſub ſpe immunitatis? Reſpondent Doctores, quando præmeditatè; ſeu ex propoſito delictum commiſſum eſt, & non ex ſubita rixa, & occaſione, ſic poſt alios antiquiores pluribus hanc ſententiam firmant Ioan. Guttier. *pract. q. civ. lib.* 3. *q.* 1. *à num.* 3. *& ſeqq.* Cardin. Tuſchus *pract. concl. verbo Eccleſia, concl.* 11. *num.* 13. *&* 14. Ioann. Azor, *inſtit. moral.* 2. *p. lib.* 9. *cap* 9. *ſub. quæſt.* 9. Marian. Itali. *de immunit. Eccl. lib.* 1. *cap.* 5. §. 3. *n.* 1. *& ſeqq.* Azevedo *lib.* 1. *tit.* 2. *leg.* 3. *n.* 24. *& ſeqq.* Farin. *in append. de immun. c.* 16. *n.* 138.

12. Cæterùm probabilius credo quomodocumque in Eccleſia occidas, vel mutiles, ſive ſub ſpe immunitatis ſive abſque illa privari immunitate: ſic poſt alios defendit Covarr. 2. *var. cap.* 20. *num.* 15. *verſ.* 22. *deducitur*, Clarus, *pract.* §. *fin. quæſt.* 30. *ubi item quæro*, Decian. *lib.* 6. *cap.* 28. Navarr. *cap.* 25. *n.* 20. Farinac. *de carcerib. q.* 28. *n.* 54. Farinac. Suar. *lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 6. *fine*, Anaſtaſ. Germon. *de ſacror. immunit. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 79. *verſ. imo*, & Bonacina, *diſp.* 3. *q.* 7. *de immunit.* §. 4. *num.* 6. Ratio eſt, quia eſto Pontifex coërcere voluerit audaciam illorum, qui ante illam conſtitutionem ſub ſpe immunitatis in Eccleſia occidebant, & mutilabant, inde non infertur privationem immunitatis illos ſolùm comprehendere; ſi quidem generaliter pronunciat homicidas, & mutilatores immunitate privari. Potuit ergo ex particulari cauſa ad univerſalem prohibitionem faciendam moveri Quod autem ſic factum ſit, inde conſtat; quia poſtquam Pontifex retulerat aliquos ſub ſpe immunitatis in Eccleſia delinquere. Subdit: *cùm autem in eo, in quo deliquit, puniri quis debeat, & fruſtra legis auxilium invocat, qui committit in legem. Mandamus quatenus publicè nuncietis tales non debere gaudere immunitatis privilegio, qui faciunt ſe indignos.* Ecce quomodo deciſio abſoluta eſt, & fundata præcipuè in ratione quadam communi, & generali, ut quis puniatur in eo, in quo deliquit. Adde concedamus Pontificem motum eſſe ad denegandum homicidis, & mutilatoribus privilegium immunitatis; quia ſub ſpe illius delinquebant. At negari non poteſt etiam motum eſſe; quia in Eccleſiam delinquit, & fruſtra auxium illius implorat, cùm illam offenderit. Sed quando duplex eſt cauſa movens ad aliquam diſpoſitionem ceſſante una, & alia perſeverante, non ceſſat diſpoſitio, ut benè Covarr. & Farinac. inferunt; ergo. Item ſi ſolùm delinquentes ſub ſpe immunitatis immunitate privantur, redditur diſpoſitio inutilis, & impoſſibilis: nam poſita hac diſpoſitione nullus ſub ſpe immunitatis peccare poteſt, quia impoſſibile eſt talem ſpem habere, cùm videat eo ipſo cacere immunitate. E contra vero ſi aliquibus peccantibus conceſſa ſit immunitas, & neceſſarium eſt quod taliter peccantes ſpem concipiant immunitatis. Ergo gaudebunt, & non gaudebunt immunitate. Redditur ergo diſpoſitio inutilis, & impoſſibilis. Tandem ſi conſtitutioni Gregorianæ inhærendum ſit, clarè conſtat non expoſtulari ad hanc privationem, ut quis ſub ſpe immunitatis peccet; ſi quidem eodem modo ac publicos latrones, viarumque graſſatores, &c. excludit eos, *qui homicidia, & mutilationes membrorum in ipſis Eccleſiis earumve cœmeteriis committere non verentur.*

13. Adverto tamen Doctores etiam oppoſitæ ſententiæ convenire peccantem in Eccleſia ſemper præſumi peccaſſe ſub ſpe illius immunitatis; atque ita eſſe ab Eccleſia excludendum; dum ipſe non probat caſu & fortuitò, non ex propoſito peccaſſe, quia habet contra ſe legem: ſic ex communi omnium ſententia probat Ioann. Guttier. *pract. quæſt. civil. lib.* 3. *q.* 1. *n.* 8. Azor. 2. *p. inſtit. mor. l.* 9. *c.* 9. *ſub q.* 9. Farin. *in append. de immunit. c.* 16. *n.* 241. Azevedo *leg.* 3. *n.* 25. *lib.* 1. *tit.* 25. Bobadilla *polit. lib.* 2. *c.* 14. *à n.* 24.

14. Inquire; ſecundò, an ſi exiſtens in Eccleſia inde ſagitta, ſcopulo, alióve inſtrumento occidas exiſtentem extra Eccleſiam priveris illius immunitate? Negat Bonac. *d.* 5. *q.* 7. *de imm.* §. 4. *n.* 8. & conſentit. Fagund 2. *p. de præcep. Eccl. l.* 4. *c.* 4. *n.* 17. Affirmant non eſſe hanc circunſtantiam notabiliter aggravantem homicidii peccatum. Moventur; quia verè in Eccleſia non occidit, ſed ſolùm inchoat occiſionem, at pœnæ impoſitæ ſunt ob actum perfectum; & non ob inchoatum. Aliàs privandus eſſes immunitate, ſi in Eccleſia ſuborta rixa evaginares gladium, & adverſarium inſecutum extra Eccleſiam interimeres, quod non eſt dicendum.

15. Cæ

15. Cæterùm tenenda est communis sententia affirmans te esse immunitate privatum. Quia verè, & proprie diceris in Ecclesia occidere, cùm in ea apponas causam necessariam occisionis: si enim in ipsa Ecclesia aliquem vulnerares, & vulneratus extra Ecclesiam mortuus esset, homicidium in Ecclesia dicereris commisisse, ut ipsemet Bonacin. ibidem fatetur. Et hoc nulla alia ratione nisi quia in Ecclesia appositi causam necessariam mortis: sed cùm ex Ecclesia immittis sagittam, qua existentem extra Ecclesiam occideres, est in Ecclesiam apposita causa necessaria mortis. Ergo censeris homicidium in Ecclesia commisisse. Secus est si evaginato gladio adversarium insecutus extra Ecclesiam percuteres, & occideres; quia non est in Ecclesia apposita causa necessaria mortis: & ita post Abbatem *in cap. fin. n.* 11. & alios antiquiores docet Navarr. *cap.* 25. *n.* 21. Decian. *lib.* 6. *cap.* 24. *n.* 7. *& cap.* 28. *n.* 6. Ioann. Guttier. *pract. q. civil. lib.* 2. *quæst.* 1. *n.* 19. Ambrosin. *de immunit. & libert. cap.* 5. *num.* 7. Covarr. 2. *var. cap.* 10. *num.* 15. Suar. *lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 6. Azor. 2. *p. lib.* 9. *cap.* 9. *quæst.* 14. *vers. tertio*, Marin. Itali. *lib.* 2. *cap.* 5. §. 3. Villagut. *de extens. legum, cap. fin. n.* 61. *& seqq.* Farin. *de carcerib. q.* 28. *n.* 61. *& in append. de imm. cap.* 16. *n.* 223. *& conf.* 214. *in princ.* Bobad. *lib.* 2. *polit. c.* 14. *n.* 26.

16. Sed quid dicendum, si existens extra Ecclesiam existentem in Ecclesia occidas, privandusne ex immunitate? Negat Villagutt. *de extens. legum, cap. fin. n.* 50. *& seqq.* & Ratio esse potest, quia ibi dicitur propriè delictum homicidii commissum, ubi apposita est causa necessaria mortis, ut nuper diximus: sed hoc factum est extra Ecclesiam. Ergo extra Ecclesiam dicendum est te occidisse. Ergo non privaris immunitate. At tenenda est contraria cum Navarr. *cap.* 25. *num.* 71. *vers. Nono item*, Covarruv. 2. *var. c.* 20. *num.* 15. *vers.* 27. Franc. Suar. *lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 7. *&* 8. Farinac. *de carcerib. q.* 28. *num.* 61. *& in append. de immunit. cap.* 16. *num* 224. Ambros. *de immunit. cap.* 5. *num.* 8. Marian. Itali. *de immunit. lib.* 1. *cap.* 5. §. 3. *n.* 47. Bonac. *disp.* 3. *quæst.* 7. §. 4. *num.* 7. *fine*, Bobadil. *suprà*. Ratio est, quia in dilectis potius executio, & perfectio illorum attenditur, quàm initium: si igitur ex initio dato in Ecclesia probatum est te verè esse homicidam loci sacri, à fortiori idem est dicendum ex fine & perfectione delicti. Confirmo. Homicidium formaliter consistit in privatione vitæ, sed hominem in Ecclesia existentem vita privas, tametsi tu extra Ecclesiam existas. Ergo verè, & propriè, in Ecclesia homicidium committis. Secus dicendum est, si existentem extra Ecclesiam vulnerasses, & vulneratus ad Ecclesiam accessisset ibi moriturus; quia tunc causa non es mortis in Ecclesia, esto causa fueris mortis illius.

17. Inquires tertiò, an mandans aliquem in Ecclesia occidi, sive mandatum datum sit in Ecclesia, sive extrà, priveris illius immunitate? Affirmant plures, ut videre est apud Navar. *cap.* 24 *n.* 21. Ioann. Guttier. *lib.* 3. *q civil. q.* 2. *per totam.* Suar. *l.c.* 11. *n.* 7. *&* *n.* 26. Azor. *instit. moral.* 2. *p. lib.* 9. *c.* 9. *q.* 14. Marian. Itali. *lib.* 1. *c.* 5. §. 3. *à n.* 48. Decian. *lib.* 6. *c.* 28. *n.* 7. Farinac. *in append. de immun. c.* 16. *n.* 229. *&* 230. Ratio esse potest, quia verè committis crimen homicidii, & sacrilegij. Secus verò dicunt Decian. & Farinac. si existens in Ecclesia mandares occidi aliquem extra Ecclesiam: quia ex bulla Gregorii hic casus non est exceptus.

Cæterùm, credo probabilius in nullo ex iis casibus te esse privatum immunitate; quia nullus immunitate privandus est, nisi in casibus à jure expressis, ut habetur in constitutione Gregor. & ex jure ipso constat, quia non sunt pœnæ extendendæ, præcipuè quæ libertati humanæ, & Ecclesiæ immunitati obstant. At non est in jure expressum, privatum esse immunitate mandantem occidere, sed occidentem, & mutilantem: sub occidente autem mandans non intelligitur, nisi in lata, & extensa significatione, quæ in pœnalibus facienda non est. Neque obstat *reg.* 72. *de Reg. juris*, quod facis per alium, per te ipsum facere censeris; quia hoc intelligendum est non propriè, sed impropriè, & juris interpretatione, quæ in pœnis non habet locum, nisi ab ipso jure facta sit extensio. Sic Bonacina *disp.* 3. *quæst.* 7. *de immunit.* §. 4. *num.* 9. Neque obstat contrarium fundamentum: committis namque quoad Deum crimen homicidii, non tamen de facto, & realiter occidis, physicè autem occidenti hæc privatio imposita est, non occidenti moraliter.

18. Inquires quartò, an si vi, dolo, & fraude aliquem ex Ecclesia extraxeris, & extractum occidas, immunitate priveris; Affirmat Azor. 2. *p. instit. mor. lib.* 9. *cap.* 9. *quæst.* 14. *vers. item*, Farinac. *cap. in append. de immunit. cap.* 16. *num.* 232. Ratio esse potest; quia in Ecclesia dedisti causam occisionis; Ad tenendum est contrarium quia non dedisti causam occisionis necessariam, cùm liberè postea occideris; ideóque privandus non es immunitate.

19. Inquires quintò, quæ mutilatio sufficiat ad hanc pœnam incurrendam? Constat ex dictis *tract. de irregularit.* requiri abscissionem membri; nec sufficere vulnerare debilitando; quia aliud est debilitare, aliud mutilare. Item debet esse membrum, cujus officio corpus movetur, & juvatur, ut sunt oculi, pedes, manus, nares, lingua, mandibula, mamillæ, &c. Dirigi autem, &c. dentes partes sunt membri, non membrum: sic præter ibi relatos docet Marian. Itali. *de immunit. lib.* 1. *cap.* 5. §. 3. *num.* 8. *& seqq.* Bonac. *disp.* 3. *quæst.* 7. *de immunit.* §. 4. *num.* 8. *fine*, Farinac. *in appendice de immunitate, cap.* 16. *num.* 249.

20. Inquires sextò, an si propè Ecclesiam mutiles, vel occidas priveris illius immunitate? videris privatus, quia sub spe immunitatis præsumeris committere delictum. Ergo indignus ex tali privilegio *cap. quando, de consec. dist.* 4. *cap. illud, de Clerico excomm. ministrante.* Aliàs Ecclesia Dei fiet spelunca latronum, ejusque immunitas occasionem præbebit perditis hominibus licentius vivendi contra textum *in c. est injusta* 24. *q.* 4. & ita defendit Navarr. *cap.* 25. *num.* 22. Bobad. *polit. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 26. Covarr. 2. *var. cap.* 20. *n.* 15. *vers.* 26. Gigas *de crimine læsæ majestatis*, Rub. *qualiter, & à quibus, &c. q.* 10. *num.* 7. *&* 9. & alii plures relati à Farin. *tract. de carcerib. q.* 28. *n.* 56. *& in append. de immunit. cap.* 16. *num.* 210. Aliis tamen Doctoribus placet hoc esse intelligendum in homicidio, & mutilatione facta ex proposito prope Ecclesiam. Secus si ex subitanea rixa, & casu factum fuerit, quia in primo præsumitur delictum factum sub spe immunitatis, ac proindè immunitate indignum, secus in secundo: sic pluribus firmat Decian. *tract. crim. lib.* 6. *cap* 28. *num.* 5. Joann. Gutier. *pract. quæst. civil. lib.* 3. *q.* 1. *num.* 15. Cardin. Tusch. *verbo Ecclesia, concl.* 11. *n.* 4. *in fine*, Farinac. *suprà*, & testatur in una Panormit. sic fuisse receptum à Clem. VIII. in dubio autem, an sub spe immunitatis deliqueris, cùm prope Ecclesiam delictum committis; censet & bene Farinac. aliis relatis in *append. num.* 214. sub spe immunitatis præsumi deliquisse, atque adeò tibi incumbit onus probandi contrarium, aliàs ab immunitate expelleris.

21. Cæterùm credo probabilius te immunitate gaudere, quomodocunque extra Ecclesiam ejusque cæmeterium delinquas, Suar. *lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 9. Bonac. *disp.* 3. *q.* 7. *de immunit.* §. 4. *num.* 13. Ratio est, quia solùm ab immunitate exceptum est homicidium, & mutilatio in Ecclesia, quod constat tum ex *cap. ult. de immunit. Eccles.* Tum ex constitutione Gregor. in his autem exceptionibus utpote odiosis, & libertati humanæ, communitatique Ecclesiæ derogantibus, non est facienda extensio. Ergo. Item quòd certo loco promissum est, in alio censetur prohibitum, & è contra quod in uno loco censetur prohibitum, in alio cense-

tur permiſſum. *leg. cum lex, ff. de legibus, leg. cum prætor ff. de judiciis cum vulgar.* Sed ſolùm homicidium in Eccleſia prohibitum eſt ſub privatione immunitatis. Ergo homicidio extra Eccleſiam tametſi propè illam immunitas eſt conceſſa. Hæc dicta ſunt ſpectato juris rigore, & præcipue poſt conſtitutionem Gregorianam. Fateor tamen conſuetudinem introduci poſſe, ut nemini occidenti, aut mutilanti prope Eccleſiam ſuffragetur immunitas, ſed uſque adhuc non credo eſſe conſuetudinem introductam, ſi ſtandum eſt bullæ Greg. ipſa enim omnes conſuetudines in contrarium revocat, ſiquidem ad unam formam omnia reducit ſublata poteſtate aliter interpretandi, aut extendendi, & irritum facit quidquid ſecus tentatum fuerit. At poſt Gregor. non videtur cucurriſſe tempus neceſſarium ad præſcribendum contra legem Eccleſiaſticam. Ergo.

22. Ad rationes contrarias reſpondeo indignum eſſe immunitate ſic peccantem, ſi ejus delictum, & perſona ſpectetur. At immunitas non ipſi propter ipſum, ſed ipſi propter locum ſacrum conceditur, qui eſt omni privilegio digniſſimus. Neque inde fit fieri locum ſacrum, ſpeluncam, & aſylum latronum. Tum quia ibi non furantur neque occidunt. Tum quia ibi exiſtentes corrigi, & frænari à judice Eccleſiaſtico poſſunt. Tum denique quia non eſt Eccleſiæ imputandus abuſus illius confugientium, cum ipſa ſolùm prætendat favere miſeris, eos à pœna liberando, non autem fovere eorum malitiam, & iniquitatem.

23 Inquires ſeptimò? An ex homicidio, vel mutilatione facta in Eccleſia priveris immunitate quoad alia delicta ante, vel poſt commiſſa? Communis ſententia docet te eſſe privatum, ſi pro delicto commiſſo in Eccleſia punitus non es, ſecus ſi jam es punitus: quia dum non es punitus, non eſt Eccleſiæ ſatisfactum, ac proinde Eccleſia te à ſe ipſa expellit: ſic docet Farinac. alios referens, *tit. de carcerib. quæſt.* 28 *n.* 60. & *in append. de immunit. cap.* 16. *num.* 222. Cardin. Tuſch. *verbo Eccl. n.* 11. Decian. *tract. crim. lib.* 6. *cap.* 28. *num.* 9. Boërius *deciſ.* 210. *n.* 10. & alii.

At mihi probabilius eſt delictum in Eccleſia factum ſolùm privare immunitate ſibi aliàs debita, non autem privare immunitate debita aliis delictis; quia nulli conſtat hanc efficaciam habere, & pœnæ extendendæ non ſunt, & ita tradit Covarr. alios referens *2. var. c.* 20 *n.* 15 *verſ.* 24. favet Ioann. Gutier. *pract. q. civil. lib.* 3. *q.* 1 *n.* 18.

24. Tandem inquires. Quis judex poſſit delictum in Eccleſia factum punire? Reſpondeo, ſi delictum Eccleſiaſticum eſt, vel à clerico commiſſum, ſolùm judicem Eccleſiaſticum illud punire poſſe, quia eſt extra juriſdictionem ſæcularis judicis. At ſi delictum ſæculare ſit, & à laico commiſſum, tunc judex ſæcularis, & Eccleſiaſticus ad prævention em procedere poſſunt; quia illud delictum ſortitur utrumque forum, & ſæculare ratione perſonæ, & delicti, & Eccleſiaſticum, eo quod in loco ſacro commiſſum fuerit, & immunitatem illius loci violaverit. At ſi delinquens aufugerit, neque citatus comparuerit, uterque judex pariter procedere poteſt, quia tunc non datur prævention, cùm hæc poſſeſſionem delinquentis requirat, & ſic judex ſæcularis procedere poteſt ad condemnandum reum in pœnis debitis delicto, & judex Eccleſiaſticus ad eas quas de jure apponere poteſt: ſic poſt alios tradunt Salzedo *pract. crim. c.* 87. *n.* 1. *in addit. litt.* A Ioann. Gutierr. *pract. q. civil. lib.* 3. *q.* 1. *n.* 13. & 14. Tuſchus *verbo Eccleſia, concluſ.* 5. *numero* 10. 14. & *ſeq.* & *verbo immunitas, concluſ.* 59 *numero* 6. *uſque* 18 Franciſc. Leo *theſauri Eccleſiaſt.* 1. *p. cap.* 14. Marcus Itali. *de immunit lib.* 1. *cap.* 5. §. 3. *n.* 52. & 53. quos refert, & ſequitur Farinac. *in append. de immunit. c. ult. n.* 364. & *conſ.* 214. *n.* 3.

25. Quintò excipitur ab immunitate qui proditoriè proximum ſuum occiderit: ſic videtur deciſum in *cap.* 1. *de homic.* ibi: *ſi quis per induſtriam occiderit proximum ſuum, & inſidiis ab altari avellit eum, ut moriatur,* & expreſsè traditur à Gregor. XIV. in ſua bulla ibi. *aut qui proditoriè proximum ſuum occiderit.* Dixi videri deciſum in *cap.* 1. quia non me latet plures, graviſſimóſque Doctores ſecutos Panormitanum affirmare ſupradictum textum non de immunitate Eccleſiæ loqui, ſed de pœna irregularitatis, ſeu depoſitionis clerici, quia ſub titulo de homicidio eſt conſtitutus, & non ſub titulo de immunitate. At tenendum eſt cum communi ſententia ſupradictum textum de quolibet ad Eccleſiam confugiente intelligendum eſſe, & de illius immunitate: deſumptum enim eſt ex *Exod.* 21. quo loci occidenti abſque inſidiis concedebatur locus refugii, occidenti per inſidias denegabatur. Ergo in eodem ſenſu uſurpatum eſt à Greg. IX. ſic pluribus comprobat Covarr. *lib.* 2 *var. cap.* 20. *ſub numero* 6. *verſ. octavo.* Farinac. *tit. de carcerib. quæſt.* 28. *n.* 23. & *in append. de immunit. cap.* 9. *n.* 134. Franciſc. Suar. *lib.* 3. *de reverentia debita locis ſacris, cap.* 11. *n.* 10. & *ſeqq.* Ioann. Gutierr. *pract. q. civil. lib.* 3. *q.* 7. *n.* 92. Tuſchus *verbo Eccl. concl.* 11 *n.* 5. & alii.

26. Ille autem dicitur proximum ſuum proditoriè occidere, qui occidit incautum mihi tale præcaventem, vulgò *atraycion, alevoſamente, y ſin que tal penſaſſe,* ex textu *in leg. propter inſidias, Cod. qui accuſare non poſſunt, leg. fin. cod. de delatorib. lib.* 10. *leg.* 4. *ff. ad leg. Jul. majeſt. cap. clericus* 46. *diſt cap. ſi cupis* 16. *q.* 1. & pluribus comprobat Anton. Gom. 3. *var. cap.* 3. *de homicid. num.* 5. Suar. *n.* 12. Farinac. *locis relatis, & q.* 18. *n.* 76. Hinc infertur, ſi veneno aliquem occidas, proditoriè occidiſſe cenſeris: ſic Suar. *n.* 12. Farinac. *q.* 18. *n.* 74. & *q.* 28. *n.* 24. *fine, & in append. de immunit. c.* 9. *n.* 142. Decian. *lib.* 6. *cap.* 28. *n.* 19. Anaſtaſ. Germon. *de ſacror. immunit. lib.* 3. *cap.* 16. *n.* 63. Infero ſecundò, ſi occidas inimicum promiſſione facta de illo non offerendo, proditor es; quia per promiſſionem fuit illi ſublata omnis occaſio ſe præcavendi. Sic pluribus firmat Farin. *lib.* 2. *conſil. conſ.* 268. *num.* 75.

27. Dubium tamen eſt, an ſi inimicum dormientem, vel alio modo incautum per inſidias occidas, priveris immunitate? affirmant plures quos ſequitur Covarr. 2. *var. cap.* 20. *num.* 7. *verſ. tandem hiſt.* Petr. à Placa *epit. delict. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 2. Menoch. *de arbitr. caſu* 461. *num.* 27. Marian. Itali. *tract. de immunit. Eccleſiæ, lib.* 1. *cap.* 5. §. 4. *num.* 1. & *ſeqq.* Villagutt. *de extenſione legis, cap. fin. num.* 53. *verſ. quartus modus,* Azebedo *lib.* 1. *tit.* 2. *num.* 11. *in conſtitutione Hiſpaniæ,* Bobadilla *polit. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 34. & 35. & alii relati à Farinac. *locis referendis.* Movent, quia in *ſuprad. cap.* 1. ille dicitur proditoriè occidere qui per induſtriam, & inſidias occidit, ſed non obſtante inimicitia occidiſti per induſtriam, & inſidias, ergo proditoriè. Ergo ab altari evellendus es.

28. Nihilominus probabilius cenſeo ſtante inimicitia, quantumcunque per inſidias occidas inimicum, non privaris immunitate. Quia non quæcunque inſidiæ privant immunitate, ſed inſidiæ, quæ proditionem conſtituunt. Si quidem Greg. in ſua conſtitutione ſolùm dixit excludendos eſſe ab immunitate, qui proditoriè occiderint. At ſtante inimicitia inſidiæ non conſtituunt proditionem, ſi quidem ſemper inimicus habet fundamentum ſe præcavendi, atque adeò ſibi imputare debet, ſi incautè occidatur: ſic enim proditionem definit. Bart. *in leg. reſpiciendum,* §. *delinquens, ff. de pœnis, num.* 1. & *ſeqq.* quam doctrinam pluribus comprobat. Anton. Gom *var. reſolut.* §. *de homicidio, cap.* 3. *num.* 5. Ambroſin. *cap.* 6. *num.* 3. & *ſeqq.* Vincent. de Franchis *deciſ.* 713. Suar. *lib.* 3. *c.* 11. *numero.* 12. Ioann. Gutierr. *pract. quæſt. civil. lib.* 1. *quæſt.* 2. & 3. *num.* 18. Farinac. *conſ.* 76. *num.* 7. & 15. & *in append. de immunit. cap.* 9. *n.* 143. ubi teſtatur hanc doctrinam admiſſam eſſe à Clem. VIII. in una

Panor

Panormitana immunitatis Ecclesiæ, ob quam rationem recedit à priori sententia quam defenderat, *q.* 18. *num.* 76.

29. Secundò dubitatur, an si per industriam, & non per insidias proximum occidas, prives immunitate. Plures Doctores affirmant te privatum esse, quos refert Covarr. 2. *var. cap.* 20. *num.* 7. *vers. in his profecto casibus*, & sequitur Clar. *pract. quæst.* 30. *vers. fructus est*, Decian. *lib.* 6. *cap.* 28. *n.* 15. *per totum*. Farinac. *tit de carcerib. quæst.* 28. *num.* 23. Ratio esse potest, quia in *dicto cap.* 1. dicitur evellendum esse ab altari, & immunitate privandum, qui per industriam occiderit, & per insidias. Sed ex his verbis clarè colligitur occidentem per industriam, etiamsi non occidat per insidias privari immunitate. Tum quia copulativa in qualibet illius parte vera esse debet. Tum quia aliàs superfluè apponeretur verbum illud per industriam; si quidem sufficiebat dicere per insidias, eò quòd occidens per insidias per industriam occidit. Nihilominus probabilius credo te non esse immunitate privandum, quantûcunque animo deliberato proximum occideris, nisi proditoriè occidas: sic post alios antiquiores tradit Boërius *decis.* 109. *num.* 39. ubi testatur hanc esse communem opinionem, Covarr. *loco allegato*. Anton. Gom. *de delictis*, *cap.* 10. *num.* 2. Farinac. plures referens *conf.* 76. *num.* 17. Suar. *lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 13. Et quidem stante constitutione Gregor. res est clara; quia solùm ibi excipitur proditorium homicidium, qui autem ex industria, & animo pensato occidit; si non occidat per insidias, non est proditor. Ergo. At spectato jure communi res est difficilior, sed placet cum supradictis Doctoribus sentire, etsi in practica sæpe contrarium fiat, immerito tamen. Tum quia in pœnis non est facienda extensio, neque immunitas Ecclesiastica minuenda. Tum quia constitutio Gregorii, quæ casus controversos decidere intendebat, appposuit verbum *proditoriè*, ut sic insinuaret in illis verbis per *industriam*, & per *insidias* idem esse significatum. Unus enim terminus alterius est declaratio. Neque ibi est propositio copulativa, sed simplex: facit enim hunc sensum, qui per industriam insidiosam occiderit proximum ab altari evellatur, quod manifestè constat: nam locus ille *Exod.* 21. ex quo textus desumptus est, concedit locum refugii ei, qui proximum insidiatus non fuerit. Neque inde fit superfluere verbum illud *per industriam*. Tum quia apponitur ad majorem subsequentis declarationem. Tum quia idem inferri posset esse superfluum verbum *per insidias*, si omne homicidium per industriam ab immunitate esset excluſum, quia inde excluſum erat homicidium per insidias, quod esse non potest, nisi per industriam.

30. Tertiò dubitatur, an si per industriam vulneres proximum animo occidendi immunitate priveris, tametsi mors non sequatur? Affirmant Navarr. *cap.* 25. *num.* 22. Covarr. 2. *var. cap.* 20 *num.* 7. Boërius *decis.* 109. Petrus à Placha *epit. delict. cap.* 21. *sub. vers. rursus*, Farinac. *de carcerib. quæst.* 28. *num.* 45. Ioann. Guttierr. *pract. quæst. civil. lib.* 3. *quæst.* 7. *num.* 55. & *seq.* & testatur hanc esse opinionem communiter receptam Azebedo *lib.* 1. *tit.* 2. *leg.* 3. *num.* 9. *vers. sed an erit idem*. Bobad. *lib.* 2. *pol. cap.* 14. *num.* 24. Ratio esse potest; quia licet textus solùm dixerit. *Si quis per industriam, & per insidias occiderit, proximum suum ab altari esse avellendum*. At hujusmodi textus relationem facit ad locum Exodi: ubi in ejus principio dicitur. *Qui percusserit hominem volens occidere, morte moriatur*, &c. Et deinde subdit, quasi hoc distinguens. *Qui autem non est insidiatus, sed Deus illum tradidit in manus ejus, habebit locum, ad quem fugere possit, si autem per industriam, &c. ab altari est avellendus*. Quasi diceret Pontifex. Si quis in percussione hominis insidiis usus non fuerit, locum habet refugii. At qui percusserit insidiosè volens occidere, vel occiderit, ab altari est evellendus. Cæterùm, tenenda est contraria sententia negans hunc esse immunitate privatum: sic pluribus comprobat, Decian. *conf.* 80. *per totum*, *lib.* 3. *& tract. crim. lib.* 6. *cap.* 28. *num.* 17. Bajad. ad Clarum *quæst.* 30. *num.* 17. Anastas. Germon. *de sacror. immunit. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 60. Francisc. Suarez *lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 14. Marian. Itali. *de immunit. Eccles.* 1. *cap.* 5. §. 4. *num.* 22. Farinac. *in append. de immunit. cap.* 9. *num.* 145. & 146. *fine*. Villagutt. *de extens. legis cap. fin. num.* 54 & *seqq.* Bonac. *disp.* 3. *quæst.* 7. *de immunit.* §. 4. *num.* 16. Ratio est, quia lex illa ceremonialis Exodi vim non habet, nisi quatenus ab Ecclesia recepta sit. At in *dicto cap.* 1. *de Homicidio* solùm statuitur excludendum esse ab altari, hoc est immunitate privandum, qui per industriam insidiosam proximum suum occiderit. Ergo non est dicendum vulnerantem insidiosè hac immunitate privari, cum ex nullo textu juris canonici hoc constet, & forte hanc de causa noluit jus canonicum totam legem Exodi in textu inserere, sed solùm ultimam illius partem. Adde vigore constitutionis Greg. hoc esse manifestum, cum solùm ibi excipiatur, qui proximum proditoriè occiderit.

31. Quartò dubitatur, an proditoriè occidens infidelem privetur immunitate? Negat Ambrosin. *de immunit. cap.* 7. *num.* 12. Bonac. *disp.* 3. *de primo decal. præcepto, quæst.* 7. *de immunit.* §. 4. *num.* 16. Moventur, quia infidelis non est propriè noster proximus cùm nobiscum non communicet in fide, in sacramentis, & in Ecclesia, &c. Sed privatio immunitatis imposita est occidenti proditoriè suum proximum. Ergo non est imposita occidenti infidelem. Cæterùm probabilius credo hunc occisorem ab immunitate esse privatum; quia negari non potest infideles sub nomine nostri proximi propriissimè comprehendi; aliàs præceptum illud de diligendo proximum sicut nos ipsos non extenderetur ad infideles, neque ex charitate illos diligere teneremur, quod est absurdum. Neque obstat nobiscum non communicare in fide, & sacramentis, &c. aliàs hæreticus, & peccator posset à proximitate excludi, quia nobiscum in fide, & charitate non conveniunt. Non ergo requiritur hæc communicatio ad proximi rationem constituendam, sed ex eo solùm quòd eandem nobiscum naturam participent, proximi nostri facti sunt: & ita tenet Marian. Itali. *de immunit. Eccles. lib.* 1. *c.* 5. §. 4. *n.* 1. & 21. Farinac. *de immunit. cap.* 8. *num.* 120.

32. Sextò excipitur ab immunitate assasinii reus, sic expresè bulla Gregorii. Assasinus dupliciter accipitur. Primò, & præcipuè pro quibusdam infidelibus, & gentilicis, & patrio nomine sic vocatis, qui ex mandato sui principis infideles homines occidebant: sic multis comprobat Covarr. 2. *var. cap.* 20. *num.* 10. Per translationem autem communiter accipitur pro iis, qui pecunia, alióve pretio conducti aliquem incautum occidunt, ut ex his, quæ tradit Covarr. *suprà*. Mascard. *concl.* 138. Decian. *lib.* 6 *cap.* 28. *num.* 18. constat. Hoc posito certum est assasinii reum ab immunitate esse excluſum ex constitutione Gregor. Dubium tamen est, an spectato jure communi excluſus sit. Et ratio difficultatis est, quia textus *in cap. pro humani*, *in homicidio in* 6. qui de hoc crimine loquitur, solùm committenti imponit excommunicationem ipso facto, depositionem, & diffidationem, non tamen immunitatis privationem. Ergo nisi hujusmodi assasinii reus occidat proximum proditoriè, immunitate non privatur, & tunc non ob assasinium, sed occasionem proditoriam ex textu *in cap.* 1. *de Homicidio*. Adde *cap. pro humani* loquitur de iis, qui per quosdam infideles patrio nomine assasinos vocatos christianos interficiebant, ut optimè aliis relatis probat Covarr. *suprà*. Ergo qui non per hujusmodi infideles, sed per fideles fidelem interficeret, assasinii pœnas in *supradicto cap.* contentas non incurrit. Ergo nec privan

vandus immunitate. Cæterùm, etſi ſpectato juris rigore cenſeat probabilius ſecluſa conſtitutione Gregorii aſſaſinii reum immunitate privatum non eſſe, niſi proditorie occiderit. At ex conſuetudine recepta, & à Doctoribus probata cenſeo privatum eſſe: ſic pluribus comprobat Farinac. *tit. de carcerib quæſt.* 18. *n.* 16. *& in append. de immun.* 8. *n.* 118. *& tit. de homicid. quæſt.* 123. *n.* 69. Suar. *l.* 3. *c.* 11. *n.* 13. Bonac. *diſp.* 3. *q.* 7. *de immun.* §. 4. *n.* 18. Ioann. Gutierr. *pract. quæſt. civil. lib.* 3. *q.* 7 *num.* 50. *& ſeqq.*

33. Ex quo fit quemlibet, ſive infidelem, ſive fidelem, qui pretio, vel pecunia conductus chriſtianum incautum occiderit, excluſum eſſe ab immunitate; quia verè aſſaſinii crimen committit in vulgari, & communi ſignificatione, Farinac. *de carcerib. q.* 28 *n.* 26. *& in append. de immunit. cap.* 8. *num.* 19. *& ſeqq. & de Homicid. quæſt.* 123. *n.* 19. Bonac *ſuprà*. Et licet textus *in c.* 1. *de Homicidio, in* 6. non loquatur de mandatariis, ſed de mandantibus, jam ad mandatarios ex communi acceptione pœnæ aſſaſinii extenduntur; quia propriè aſſaſini dicuntur, Farinac. *tit. de aſſaſinii crim. quæſt.* 123. *nu.* 19. Deinde eſto textus loquatur, qui per infideles quoſdam barbaros chriſtianos occidebant, ex recepta tamen interpretatione extenditur ad eos, qui mediis fidelibus pecunia conductis Chriſtianum occidunt. Farinac. *de Homic. quæſt.* 128. *n.* 22. Clarus §. *aſſaſinum*, *n.* 1. Decian. *tract. crim. lib.* 6. *cap.* 28. *n.* 18. Joann. Gutierr. *pract. quæſt. civil. lib.* 3. *quæſt* 7. *num.* 1. *& ſeqq.* Alex. Ambroſin. *de immunit. cap.* 7. *num.* 1. *ſeqq.* Marian. Itali. *de immunit. Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 5. §. 5. *num.* 149. Anaſtaſ. Germonius *de ſacrorum immunit. lib.* 5. *cap.* 16. *num.* 67.

34. Dixi aſſaſinum eſſe, qui pretio conductus proximum occiderit, ad cujus veritatem non requiritur quòd de facto pretium acceperit, ſufficit ſi ei promiſſum ſit, & promiſſionem acceptaverit, quia hæc promiſſio acceptata receptioni pecuniæ æquivalet: & ita tenet Maſcard. *de probat. lib.* 1. *con l.* 138. Farinac. *de homicid. quæſt.* 123. *n.* 36. *&* 37. Nomine pecuniæ intelligo quamlibet rem pretio æſtimabilem, ut pluribus comprobat Gutier. *pract. quæſt. civil. lib.* 3. *quæſt.* 7. *n.* 20. Farinac. *de immunit. cap.* 8. *num.* 125. An autem res, ſeu pecunia promiſſa debeat eſſe in gravi quantitate, & quæ animum movere poſſit ad tale crimen patrandum, affirmat Farinac. *quæſt.* 123. *n.* 43. cum Vulpell. *conſ.* 143. *num.* 9. Alexand. Ambroſin. *de immunit. cap.* 7. *ſub num.* 9. Unde negat aſſaſinii crimen committi ex donatione unius paris caligarum. Et ratio eſſe poteſt; quia talis datio cauſa eſſe non poteſt talis criminis, cùm ex ſe apta non ſit animum movere. Item dici non poteſt pretium tam diræ aggreſſionis. Cæterùm, credo aſſaſinium committi, quia ſi ex contractu illius parvæ rei occidiſti, graviùs peccaſti, quia vitam alterius ita vilipendes, parvitas enim pretij non minuit, ſed auget malitiam, ut contingit in ſimonia.

Sed quid ſi promiſiſſet ſicario dare aliquam in uxorem? Negat tunc committi crimen aſſaſinij Boſius *tit. de mandatis ad homicidium, num.* 35. *verſ. non vero etiam promiſſione uxoris ducendæ*, quem videtur ſequi Farinac. *quæſt.* 123. *num.* 44. Moventur, quia executio illius promiſſionis non eſt in voluntate promittentis. Ergo reputatur, ac ſi nihil promiſiſſet. At exiſtimo verè crimen aſſaſinij committi; quia negari non poteſt talem promiſſionem eſſe pretio æſtimabilem, ſiquidem ex illa promittens manet obligatus quoad fieri poſſit procurare, ut uxor promiſſa velit, & ex alia parte ſicarius motus illa promiſſione crimen patravit, Decian. *tract. crim. lib.* 9. *cap.* 3. *num.* 16. *in fine.* Deindè requiritur, ut promiſſio fuerit certa, & ſpecifica, nec ſufficit generalis, & incerta, & quæ aliàs nullam inducit obligationem, quia hac ſtante gratis fit actio, ut ſi dicas mandatario te nunquam defuturum in ipſius neceſſitatibus, Bald. *conſ.* 383. *incipiente*, Bectonus de Levo *num.* 1. *verſ. item fuit promiſſum.* Boſius *tit. de mandat. ad homic. num.* 35. *hab. conſ* 170. *num.* 18. *& ſeqq. lib.* 1. Vulpellus *conſ.* 143. *num.* 5. Baiard. ad Clarum *in* §. *aſſaſinum*, *num.* 7. Farinac. *quæſt.* 113. *num.* 45. Bonac. *diſput.* 3. *quæſt.* 7. *de immunit.* §. 4. *num.* 18. quamvis contra teneant plures ibidem à Farinac. relati. Item debet eſſe promiſſio acceptata, alias nullam inducit obligationem, Bald. *ſuprà*, Decian. *tract. crimin. lib.* 9. *cap.* 30. *num.* 17. Farinac. *num.* 147. Adde debere eſſe promiſſionem, ſeu dationem pecuniæ pro ipſa occiſione, non autem pro expenſis itineris ad occidendum, aut occiſorem à morte liberandum; quia ad crimen aſſaſinij expoſtulatur, ut non gratis, ſed pretio occiſio fiat, ſic Gab. *conſ.* 170. *num.* 21. *&* 23 Boſius *tit. de mandatis ad homicid. n.* 34. Alexand. Ambroſin. *de immunit. cap.* 7. *ſub num.* 9. Farinac. *de homicid. quæſt.* 123. *num.* 158. *& de immunit. cap.* 8. *num.* 127. Bonac. *ſuprà*. Verùm ſi nulla interveniente promiſſione aliquem occidas, vel occidere facias, motus ſpe acquirendi litem, vel complacendi tuo amico, nullo modo crimen aſſaſinij committis, nec immunitate ob id privaris, Pariſ. *conſ.* 166. *à num.* 2. *lib.* 4. Baiard. ad Clarum §. *aſſaſinum*, *num.* 11. Farinac. *quæſt.* 123. *n.* 158. *& ſeqq. de immunit. cap.* 8. *num.* 138. Ambroſin. *de immunit. cap.* 7. *ſub n.* 9. Bonac. §. 4. *num.* 17.

35. Aliquæ tamen reſtant enodandæ difficultates. Prima, an occidens pretio conductus infidelem aſſaſinij crimen committat, & immunitate privetur? Affirmant plures cum Decian. *tract. crim. lib.* 6. *cap.* 28. *n.* 18 Marian. Itali. *de libert. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 5. §. 4. *n.* 20 *&* 21. Farinac. *de immunit. cap.* 8. *n.* 120. Moventur, quia eſſe fidelem, vel infidelem per accidens videtur ad crimen aſſaſinij, alias neque etiam occidens per fidelem illud committeret. Item infidelis etiam eſt verus proximus. Cæterùm, probabilius credo ſpectato juris rigore aſſaſinij crimen non committi occidendo infidelem: quia juxta textus *in c.* 1. *de homicid. in* 6. expreſsè dicit quempiam chriſtianum. Ergo tacitè infidelem excludit. Item illa conſtitutio expedita fuit adverſus chriſtianæ religionis hoſtes, &c. ut conſtat ex ejus procœmio, quod occidentibus infideles convenire non poteſt. Neque obſtat infidelem verè eſſe proximum, quia non pro cujuslibet proximi occiſione hæc aſſaſinij pœna incurritur, ſed pro occiſione chriſtiani proximi? Secus verò eſt in occiſione proditoriè facta, quia in *cap.* 1. *de homicid.* non fuit limitatum ad proximum chriſtianum, ſicut in hoc crimine aſſaſinij limitatum eſt: & ita tenet poſt alios antiquiores Covarr. *var. reſol. lib.* 2. *cap.* 28. *n.* 10. *verſ. quintò*, Clarus *in pract.* §. *aſſaſinium, verſ. benè verum eſt. Etque* 85. *verſ. ubi agitur.* Joann. Gutier. *pract. quæſt. civil. lib.* 3. *q.* 7. *num.* 8. Alexand Ambroſin. *tract. de immunit. cap.* 7. *n.* 12. & pluribus firmat Farinac, *q.* 123. *num.* 33. Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concl.* 137. *num.* 13.

In dubio autem, an occiſius, paganus, vel chriſtianus reputandus ſit? Variant Doctores, & plures affirmant paganum eſſe reputandum, dum contrarium probatum non fuerit ſaltem ex communi opinione: ſic Alexand. Ambroſin. *de immunit. & libert. Eccleſ. cap.* 7. *num.* 12. *&* 13. & conſentit Farinac. *de immunit. cap.* 8. *num.* 121. & alii apud ipſos. At credo probabilius, ſi in territorio chriſtianorum reperiatur, ubi infideles non permittuntur liberè habitare præſumendum eſſe chriſtianum: quia præſumptio debet deſumi ex communiter contingentibus, *leg. certi*, §. *quoniam, ff. ſi certum petatur.* Sic Clarus, Joann. Gutierr. *ſuprà*, & Bonac. §. 4. *num.* 19.

36. Secundò dubitatur, an occidens pretio conductus inimicum, committat crimen aſſaſinij? Reſpondeo ſi occiſus non ſolùm eſt inimicus mandantis, ſed etiam occidentis, non committitur ab occiſore aſſaſinij crimen; quia dici non poteſt incautum occidere, cùm ſemper habeat inimicus occaſionem ſe ab illo præcavendi. Secus verò, ſi ſolùm mandantis eſt inimi-

cus,

cus, tunc crimen assasinii committitur, quia incautus occiditur: sic Alexand. Ambrosin *de immunit. cap. 7. num. 10.* Covarr. *2. var. cap. 20. num. 9. circa finem.* Bonac. *disp. 3. q. 7. de immunit. §. 4. num. 18.* Farinac. *quæst. 123. num. 157. & de immunit. cap. 8. n. 132* Adde neque etiam dici assasinum, nec immunitate privari eum qui conductus pecunia occidit inimicum mandantis præsente ipsomet mandante: sic Hieron. Gabr. *cons. 170. num. 1. & seqq. lib. 1.* Farinac. *quæst. 113. num. 35. & 99. & 148. & de immunit. Eccles. cap. 8. num. 133.* & alii apud ipsos. Ratio esse potest; quia tunc occisor auxilium videtur præstare mandanti, ipseque mandans videtur ibi esse præcipuus occisor; cum autem ab eo se debebat occisus præcavere, non censetur illa occisio proditorie facta; ac proinde nec digna immunitatis privatione.

37. Tertiò dubitatur, an assasinii crimen committat, & immunitate privetur, si accepit pecuniam ad vulnerandum, & non ad occidendum? Probabiliorem existimo partem negativam. Tum quia textus in *cap. 1. de homicidio in 6.* de interficientibus christianos loquitur, non de vulnerantibus. Tum quia assasinus videtur dictus ab eo, qui ex officio, seu contractu animam à corpore abscindit: & ita defendit Decian. *tract. crim. lib. 9. cap. 30. num. 41.* Vulpell. *cons. 143. num. 1.* Bajard. ad Clarum §. *assasinium, n. 2.* Farin. *de homicid. q. 123. n. 239. & de immunit. c. 8. n. 134.* Alex. Ambrosin. *de libert. c. 7. n. 11.* Ioann. *pract. quæst. civil. lib. 3. q. 7. n. 19.*

38. Sed quid si accepit pecuniam ad occidendum, & non occidit, sed solùm vulneravit? Negat Joann. Gutier. *lib. 3. pract. quæst. 97. num. 59.* gaudere immunitate, quia verè crimen assasinii committit, ad cujus malitiam solùm videtur requiri, ut acceperit pecuniam ad occidendum, & per ipsum non steterit, quin occidat. Cæterùm, mihi probabilius est gaudere immunitate; quia immunitas neganda non est nisi propriè committentibus crimen assasinii. Sed qui accepta pecunia alium vulneravit, si tamen non occidit, non committit verè, & propriè crimen assasinii. Ergo Minorem probo, quia textus *in cap. 1. de homicid. in 6.* ubi hoc crimen declaratur, solum de mandante dicitur puniendum esse iisdem pœnis, sive mors sequatur, sive non, nihil tamen de mandatario dicitur. Ergo mandatarius qui mortem non intulit; relinquitur in hac parte dispositioni juris communis, quæ est neminem ob vulnerationem tantum privare immunitate, & ita tenet innumeros referens Farinac. *de homicid. quæst. 123. n. 77. & de immunit. cap. 8. n. 123. fine.* Mascard. *de probat. concl. 138. n. 2. & 5.* Hieron. Zevall. *comm. contra com. q. 540 n. 5. & seqq.*

39. Quartò dubitatur, an mandans aliquem occidere sub promissione pecuniæ morte non secuta incurrat crimen assasinii, & immunitate privetur? Probabilius credo incurrere, & immunitate privari. Quia in *c. 1. de homicid. in 6.* ad pœnas illius capitis incurrendas sufficit mandatum effectu non secuto. *Ibi statuimus, ut quicunque princeps prælatus, seu quævis alia Ecclesiastica, seu sæcularis persona quempiam christianorum per prædictos assasinos interfici fecerit, vel etiam mandaverit, quamquam mors ex hoc forsitan non sequatur, aut eos receptaverit, vel defenderit, seu occultaverit, excommunicationis, & dispositionis à dignitate honore, ordine, officio, & beneficio incurrat sententiam ipso facto,* &c. Sed hæ pœnæ non incurruntur, ni ob crimen assasinii. Ergo sic mandas reus est assasinii. Ergo immunitate privatur: & ita tenet Decian *lib. 6. cap. 28. n. 18. ad finem*, Farinac. *de immunit. c. 8. n. 128.* & faciunt quæ congerit *quæst. 123. num. 16* Adde etsi postea mandatum revocaverit ante effectum secutum, non evitabit pœnas supradictas, quia jam crimen commisit, cui ipso facto sunt annexæ: licèt aliàs pœnas ab statuto impositas evitare: sic pluribus comprobat Farin. *q. 13. num. 79. & 82.*

40. Quintò, dubitatur de receptante, defendente, & occultante assasinum. Dicendum ergo est hos immunitate privari, si verè causa sint mortis illatæ; quia ex *supradicto textu pro humani de homicida in 6.* afficiuntur pœnis impositis assasinis. Ergo signum est reos esse assasinii: & ita tenet Farin. *quæst. 123. à n. 29.* Debent tamen cognoscere sic auxiliantes assasinos esse, quibus auxilium præstant, & illis quatenus tale auxilium præstare debent, aliàs pœnas evitabunt, Farinac. *n. 34.*

41. Sextò, excipiuntur ab immunitate hæresis rei: sit expressè habetur in bulla Greg. & tradunt omnes, & meritò; quia est gravissimum crimen, & Ecclesiam Dei funditus evertit. Solum est dubium; an non solùm hæretici, hoc est qui pertinaciter aliquid credunt contra fidem, sed etiam qui his auxilium præbent, immunitate priventur? Ratio dubitandi est, quia hi non sunt hæretici; esto sint de hæresi suspecti. At solùm hæreticis negatur immunitas. Ergo. Dices negari hæresis reis, qui non solùm esse videntur hæretici, sed etiam qui eis auxilium præstant, &c. Sed contrà, quia reus hæresis est, qui hæresim committit, at auxiliatores hæreticorum hæresim non committunt. Ergo. Nihilominus dicendum est hos auxiliatores, & quoscunque alios, qui suspicionem hæresis incurrunt immunitate privari, non per se, sed ratione hæresis, cujus suspicionem incurrunt. Cùm enim hæresis sit crimen exceptum, & hoc in animo consistat, & examinatione indigeat, quoties delinquens illius suspicionem incurrit, extrahi potest ab Ecclesia, ut examini subjiciatur, & sic est in praxi receptum, & tenet in præsenti Farinac. *de immunit. Eccl. cap. 13. n. 175.* Bonac. *disp. 3. q. 7. de immunit. § 4. n. 21.*

42. Tandem in supradicta bulla Gregoriana excluditur à privilegio immunitatis reus læsæ majestatis in personam ipsiusmet principis. At spectato jure communi satis dubium est, an hi excludendi sint: nam esto hoc crimen gravius sit homicidio proditorio, non tamen licet privationem immunitatis extendere ad alia crimina præter excepta, quia obstat textus *in cap. inter alia de imm. Eccl.* concedens immunitatem quibusvis delinquentibus quantumcumque gravia crimina perpetraverint, nisi in illis casibus exceptis. Quapropter jure communi secluſa Gregoriana constitutione censerem gaudere utique immunitate læsæ majestatis reum, ut tradit Bossius *tit. de captura. n. 3.* Ioan. Gutierr. *pract. q. civil. l. 4 q. 4. n. 3. juncto. n. 9.* Villagutt. *de extens. legum. c. fin n. 5. ante finem.* At stante constitutione Gregoriana res est absque controversia, cùm ab immunitate excludantur læsæ majestatis rei in personam ipsiusmet principis. Ex quibus verbis clarè colligitur reos læsæ majestatis in status principes, aut in ejus consanguineos, vel consiliarios non privari immunitate: sic Farinac. *de immun. c. 14. n. 190. 192*

43. Nomine *principis* intelligitur qui supremam habet jurisdictionem, neminique est subjectus, qualis est Pontifex, Imperator; Galliæ, & Hispaniæ Rex, & in probabiliori sententia Dux Florentiæ, Austriæ, Sabaudiæ, Saxoniæ, & similium: sic Marian. Itali. *lib. 1. de immun. Eccl. cap. 6. §. 7. n. 18.* Ambrosin. *de immun. cap. 9. n. 5* Farinac. *in append. de immun. c. 14. n. 188.* & faciunt quæ tradit *q. 112. n. 176.*

Item debet intelligi princeps respectu offendentis, ita ut vel ratione originis, vel domicilii offendens subditus illi sit, aliàs crimen læsæ majestatis non committet, ut constat ex textu *in clem. pastoral. §. denique & §. seq. de sententia, & re jud.* & tradit ibi glossa Imola, Cardin. Zabarella, & alii, Diaz *pract. c. 119. n. 1. princ.* Anton. Gom. *de delictis, c. 2. n. 10.* Clarus *in pract. §. læsæ majestatis, n. 7.* Farinac. multos referens *quæst. 112. n. 240. & in præsenti, append. de immunit. cap. 14 num. 191.* cum Alex. Ambrosin. *de immunit. & libert. cap. 9. num. 5* Marian. Itali. *eodem tract. lib. 1 cap. 5. §. 7. n. 48. & seq.*

PUNCTUM X.

An ſint alii caſus excepti ab immunitate præter ſupradictos.

1 *Non ſunt alij à ſupradictis.*
2 *Non videtur conſuetudine alios eſſe introductos.*
3 *Ex identitate, vel majoritate rationis pluribus placet alios caſus eſſe excipiendos.*
4 *Probabilius eſt oppoſitum.*
5 *Raptores virginum & adulteri privantur ex plurium ſententia immunitate. Sed non probatur.*
6 *Sodomita non eſt ſpectato juris rigore immunitate privatus.*
7 *Sacrilegus, niſi homicida, aut mutilans ſit in Eccleſia non privatur immunitate.*
8 *Perjurus, & falſus teſtis immunitate gaudet.*
9 *Incendiarius immunitate gaudet, tameſi plures Doctores contra ſentiant.*
10 *Judices, aliique miniſtri extrahentes violenter, & injuſtè delinquentem ad Eccleſiam confugientem, immunitate gaudent.*
11 *Fabricator falſæ monetæ immunitate gaudet.*
12 *Delinquentibus in criminibus exceptis prodeſt immunitas quoad non exceptos.*

1. REgula generalis eſt nullos alios eſſe. Tum quia *in c. per inter alia, de immunit. Eccleſ.* conceditur immunitas quibuſvis delinquentibus, quantumvis gravia crimina commiſerint, & ſolùm aliqui caſus in præcedenti puncto enumerati excipiuntur. Ergo omnes alii ex vi illius textus manent comprehenſi. Tum etiam quia in Bulla Gregor. quæ expedita fuit eò fortè, ut omnia ad unam formam redigerentur, expreſsè apponuntur caſus in ſupradicto puncto excepti, & nullus alius. Ergo nullus alius manet ab immunitate Eccleſiarum excluſus ex regula. Quod exceptio firmat contrarium in caſibus non exceptis *leg. nam quod liquidè, §. fin. in l. reſponſo, ff. de penu legata, cap domus 32. quæſt. 7.* Deindè quia excipiens Pontifex ſupradictos caſus apponit dictionem taxativam *tantum*, quæ de ſui natura impedit extenſionem in non exceptis ex *leg. ſi cum exceptione, §. quod homo, ff. quòd metus cauſa, leg. properandum, §. 1. de judiciis, §. 1. in fine, inſtit. de ſtipul. ſervor.* Præterea talis exceptio fit per modùm formæ, ut conſtat ex illis verbis *ad unam tantum formam reducimus.* Ergo illis nihil addi, aut diminui poteſt, juxta doctrinam Roland. *conſ. 30. n. 3. & conſ. 72. n. 60. & 68. lib. 3. Pariſ. conſ. 19. n. 188. lib. 2.*

2. Sed dubium eſt, an ratione conſuetudinis alii caſus excipiantur? Videntur excipi. Tum quia conſuetudo legitimè præſcripta vim habet derogandi Eccleſiaſticam legem. Tum quia bulla Gregorii, non videtur conſuetudines tollere, ſed ſolùm privilegia, & indulta principibus conceſſa. Et caſu quo conſuetudines tolleret, adhuc poſſent denuò introduci, præcipuè videntibus, & tacentibus prælatis; & ita eſſe introductam conſuetudinem extrahendi plures delinquentes à locis ſacris per judices ſæculares firmat Clarus *in pract. §. fin. quæſt. 30. verſ. ſcias autem*, Suar. *lib. 5. cap. 11.* Oldradus *conſ. 54. num. 2.* Petr. Gregor. *ſyntag. juris, lib. 33. cap. 22. num. 3. in diſcurſu*, & alii relati à Farinac. *de carcerib. quæſt. 28. num. 73. & de immunit. cap. 2. num. 16.* & à Boſſio *tit. de captura, num. 3.* & ab Ambroſ. *de immunit. cap. 14.*

Sed tenendum eſt ex ratione conſuetudinis nullum eſſe caſum præter ſupradictum exceptum; quia omnes conſuetudines derogantes immunitati Eccleſiæ ſublatæ ſunt à Concil. *ſeſſ. 25 cap. 20.* quatenus ibi renovatur obſervantia immunitatis ſecundùm canones, & ſummorum Pontificum conſtitutiones. Poſt concilium autem, ante bullam Gregor. non fuit tempus ſufficiens ad introducendam conſuetudinem adversùs Eccleſiaſticam legem, quæ requirit ad minus tempus quadragenarium. Ex bulla verò Gregorii omnes conſuetudines ſublatæ ſunt: nam eſto expreſsè revocatæ non fuerint, per æquipollentia verba revocantur. Tum quia ibi adeſt clauſula *ſublata*, &c. quia tollitur omnis facultas aliter judicandi, aut interpretandi, juxta *cap. ſi eo tempore, de elect. in 6.* & optimè tradit Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. 1. part. cap. 13. n. 27. & 28.* Tum quia adeſt ibi decretum irritans, contra quod allegari non poteſt contrarius uſus, ut relato Caſſad. Puteo, & aliis docet Farinac. *in oppoſitione, de immunit. cap. 2. num. 15.* Tum quia hæc conſtitutio expedita fuit ut ad unam formam omnes caſus immunitatis reducerentur, de cujus natura eſt, ut ad unguem ſervetur. Tum quia conſuetudo derogans immunitatem corruptela à Pontifice nominatur. Tum denique quia expreſsè derogat quamlibet facultatem, quomodocumque emanaverit à ſede Apoſtolica contrarium judicandi, ſub qua tam ſtatutum, quàm lex, & conſuetudo videntur comprehendi; & ita tenet, latéque probat Ambroſin. *de immunit. cap. 14.* Marian. Itali. *de immunit. lib. 1. cap. 6. in princ.* Bonac. *diſp. 3. de primo decal. præcepto, quæſt. 7. de immunit. §. 6. num. 4.* Neque obſtat Pontificem motum eſſe ad illam conſtitutionem expediendam ob privilegia, & indulta, quæ princeps ſecularis prætendebat habere, quæque immunitati derogabant. Nam eſto ex illo capite motus fuerit, ſimul etiam voluit conſuetudinibus contrariis derogare, & normam generalem ubique ſervandam in materia immunitatis conſtituere, ut conſtat ex dictis, & ex illis verbis. *Sublata qualibet differentia ad unam formam tantùm reducimus*, &c. Adde alleganti conſuetudinem immunitati contrariam credendum non eſt, niſi probet *ex leg. in bello, §. facta, ff. de cap. & poſtlim. reverſ.* & tradit Menoch. *conſ. 37. num. 92.* Surdus *l. 3. conſ. 354. num. 2.* Farinac. *in append. de immun. cap. 2. num. 18.* Bonac. *diſp. 3. q. 7. §. 6. num. 4.*

3. Secundò dubitatur, an ex identitate, vel majoritate rationis alii caſus excipiantur? Negari enim non poteſt plures eſſe caſus graviores, & atrociores iis, qui ab Innocent. III. Gregor. IX. & XIV. excipiuntur, quales ſunt, raptus, adulterium, ſodomia, incendium, furtum, ſacrilegium, & ſimilia. Quæ ſi ex identitate, vel majoritate rationis non excipiuntur ab immunitate, occaſio datur perditis hominibus liberiùs vivendi, graviáque crimina patrandi freti ſpe ſecuritatis ab Eccleſiaſtica immunitate conceſſæ. Ne ergo immunitas Eccleſiæ, quæ in honorem Dei fuit introducta, cedat in ejus injuriam, dicendum videtur in ſupradictis caſibus non prodeſſe, & favet Decian. *tract. crimin. lib. 6. cap. 28. numer. 10. verſ. & licet certi tantùm caſus*, ubi probat ex identitate rationis conſtitutionem etiam pœnalem extendi poſſe ad alios ſimiles caſus, quod majorem vim habet, quoties in diſpoſitione legis ratio ſcripta eſt. Nam tunc non dicitur lex pœnalis extendi, ſed comprehendi, & intelligi ſub expreſſo *leg. nominis & rei, ff. ſed verbor. ſignificat.* Neque illa extenſio eſt extenſio, ſed intellectio legis, & illius declaratio, ut tradit Bald. *in leg. quamvis, circa princ. Cod. de fideicommiſſ.* Oldrad. *conſ. 185. in fine*, Calderin. *conſ. 1. tit. ut lite pendente, & conc. 1. tit. de Regularib.*

4. Dicendum tamen eſt, ex identitate, vel majoritate rationis nullum caſum excipiendum eſſe. Primò, quia facienda non eſt extenſio ex identitate rationis, quando talis extenſio præjudicat cauſæ favorabili; qualis eſt Eccleſiaſtica immunitas. Secundò, quia ſi ultra caſus exceptos liceret alios ob identitatem, vel majoritatem rationis excipere, Regula aſſignata in *cap. inter alia*, & tradita à Greg. in ſua bulla deſtrueretur; quia nihil firmum, & ſtabile eſſet conſtitutum. Tertiò, quia pœnæ locum non habent niſi in caſibus expreſſis,

expreſſis, ut multis probat Villagut. *in tract. de extenſ. legum*, *Rub. de extenſ. legis pœnalis reſpectu meræ pœnæ per totam*; Et ita in præſenti caſu non dari extenſionem ex identitate, vel majoritate rationis tradit Suar. *lib.3. cap.3. n.15. & 17.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. cap.13. Rub. de immunit. poſt num.27.* Farinac. *in append. de immunit. cap. ult. num.353.* Joann. Gutierr. *pract. quæſt. lib.3. cap.4. num.12. & 17.* Anaſt. Germon. *de ſacror. immunit. lib.3. cap.13. num.56.* Alexand. Ambroſ. *de immunit. & libert. Eccleſ. cap.1. numer.13. & ſeqq.*

5. Ex his infertur primò, quid dicendum ſit de raptoribus virginum, & adulteris ad Eccleſiam confugientibus? Aliqui enim exiſtimant immunitate eſſe privatos, tum ex auth. de mandatis principum, §. *neque autem*, *collat.3.* Tum ob conſuetudinem, quæ eſt optima legum interpres, quæ iis criminibus atrocibus denegat ſecuritatem. Tum quia raptus eſt quædam rapina gravior quolibet alio latrocinio; ac proindè comprehendi poteſt in caſu latrocinii excepto; & ita probabile reputat Suar. *lib.3. cap.11. num.17.* & tradit Boëtius *deciſ.190. ante finem*, Decian. *tract. crim. lib.6. cap.28. numer.20. in fine*, Anton. de Butrio *cap. inter alia*, *num 18. de immunit. Eccleſ.* Angel. *de maleficiis, in verbo quod fama publica*, *num.59. in princ.* & ibi addentes *litt. B. poſt medium.*

At omninò tenendum eſt contrarium hos raptores, & adulteros immunitate gaudere. Tum quia non ſunt caſus expreſsè excepti in ſupradictis bullis. Tum quia in *cap. de raptoribus 36. quæſt.1.* his conceditur immunitas, & ita poſt alios antiquiores defendit Suar. *ſuprà*, Azor. 2. *p. inſtit. moral. lib.9. cap.9. verſ. quid verè de raptoribus*, Tuſch. *verbo Eccleſia*, *concluſ.11. num.35. & 36.* Farinac. *de carcerib. quæſt.28. num.17. & ſeqq.* Et licet ibi dicat ſervandam eſſe conſuetudinem, ubi viguerit. At in *append. de immunit. cap.6. numer.88.* mutat ſententiam nullo modo conſuetudini eſſe ſtandum. Idem tradit Joan. Gutierr. *pract. quæſt. civil. lib.3. quæſt.5. per totam.* Anaſtaſ. Germon. *de ſacror. immun. lib.3. cap.16. num.57.* Marian. Itali. *de immun. Eccleſ. lib.1. cap.3. §.2. numer.* 8. Bonac. *diſp.3. quæſt.7. §.4. num.* 4. Neque obſtant in contrarium dicta; quia ſolùm probant ex jure civili raptores, & adulteros ab immunitate eſſe excluſos. Jus autem canonicum illos textus corrigit, & in materia immunitatis Eccleſiaſticæ Pontificiæ conſtitutioni ſtandum eſt, ut multis relatis comprobat Farinac. *in append. de immunit. cap.2. n.27. & ſeqq.* Conſuetudini autem jam ſæpè diximus derogatum eſſe.

6. Secundò infertur quid dicendum ſit de Sodomita? Clarum eſt eſſe graviſſimum crimen, ita ut conſtitutionibus regiis pœnam mortis habeat annexam, & ex conſtitutione Pii V. curiæ ſæculari clerici delinquentes traduntur, ob quas rationes Marian. Itali. *tract. de immunit. lib.1. cap.5. §.3.* affirmat ſic delinquentem privatum eſſe immunitate. Cæterùm, contrarium verius eſſe credo; quia nullibi hoc crimen excipitur, & in materia pœnali immunitatem derogante non licet extenſionem facere: & ita tradit Farinac. *in append. de immunitate*, *cap.6. num.98.* ubi advertit ſi Pontifex conſulatur, daturum facultatem abſque dubio, ut curiæ ſæculari remittatur hic ſodomita, maximè ſi de pluribus actibus infamatus fuerit: hoc enim requirit conſtitutio Pii V. ut tradit Navar. *cap.27. numer.249. verſ. tertio dico.*

7. Tertiò infertur quid dicendum de ſacrilego? Tametſi plures Doctores, quos refert, & ſequitur Joann. Gutier. *pract. quæſt. lib.3. quæſt.1. n.33.* Tuſchus *verbo Eccleſia*, *concl.11. num.19.* Petr. Greg. *ſintag. juris*, *cap.22. n.2.* ſentiant immunitate privari. Tum quia graviſſimum crimen eſt. Tum quia eſt ſpecialiter contra reverentiam debitam Deo; ac proindè contrarium immunitati. Nihilominùs affirmandum eſt ab immunitate non excludi; quia in *cap. inter alia*, *& conſtitutione Gregoriana* ſolùm excipitur ſacrilegium ob homicidium, & vulnerationem in Eccleſia factam. Ergo alia ſacrilegia excepta non ſunt. Ergo comprehenduntur ſub privilegio conceſſa in *cap. inter alia*: & ita tenet Navarr. *cap.25. num.19.* Alexand. Ambroſin. *de immun. cap.6. n.6.* Marian. Itali. *de immunit. Eccleſ. lib.1. cap.5. §.3. num.75. & ſeqq.* Farinac. *in Append. cap.6. num.99.* Hinc fit blaſphemum, & ſuperſtitioſum immunitate gaudere, niſi de ſuſpicione hæreſis examinandus ſit; quia non ſunt crimina excepta, Bonac. *diſp.3. quæſt.7. de immunit. §.4. num.3.* quamvis contrarium teneat Farinac. *de carceribus*, *quæſt.28. numer.67.* Sed loquitur ante conſtitutionem Gregorianam, eo motus argumento; quia qui delinquit adversùs Eccleſiam ſponſam, non gaudet immunitate, à fortiori qui adversùs ſponſum, & caput Eccleſiæ delinquit. Sed non placet ratio, aliàs omnia peccata ab immunitate eſſent excluſa; quia omnia ſunt contra Deum. Item non eſt verum quemlibet delinquentem contra Eccleſiam ejus immunitate privari, ſed ſolum homicidam, & mutilatorem. Adde ob ſimilitudinem, vel majoritatem rationis has pœnas extendendas non eſſe.

8. Quartò infertur quid dicendum de perjuro, & falſo teſte? Et quidem immunitate gaudere conſtat ex ratione ſæpè repetita, quòd non eſt crimen exceptum, & conſequenter comprehendi debet ſub regula generali: & ita tradit Decian. *tract. crim. lib.6. cap.28. numer.121.* Farinac. *in append. de immunit. cap.9. n.140.* Neque obſtat perjurum, & falſum teſtem homicidæ æquiparari *cap. fin. 22. quæſt.1.* Nam ut rectè dicunt Decian. & Farinac. *ſuprà* æquiparatur homicidæ voluntario, non proditorio, qui ſolùm eſt ab immunitate exceptus. Adde æquiparari quoad pœnitentiam imponendam, ita ut poſſit pro ipſo eadem pœnitentia imponi, non tamen æquiparatur quoad omnes effectus, alias perjurus eſſet irregularis, ſi eſt homicida. Item ad privationem immunitatis non ſufficit æquiparatio, ſed identitas, quia in pœnis non datur extenſio de caſu ad caſum, & de perſona ad perſonam. Deindè æquiparatur eodem modo in *ſupra dicto*, *cap.* fornicationi, & adulterio, & tamen hoc non privat, ut diximus immunitate Ergo neque perjurium. Sed quid ſi perjurio cauſa fuiſti, ut aliquis morti eſſet damnatus, alias non damnandus? Marian. Itali. *de immunit. Eccleſiæ*, *lib.1. cap.5. §.4. & cap.5. num.145. & ſeqq.* affirmat te eſſe privatum, quia homicida proditorius cenſeris. Dubius eſt Farinac *in append. num.141.* & conſulendum eſſe ſanctiſſimum, dicit. At dicendum eſt te privatum non eſſe, quia eſto mortaliter occideris, non tamen phyſicè, ſed phyſicè tantùm occidenti negatur immunitas, quia hic eſt qui propriè occidit. Ergo mortaliter occidenti conceſſa eſt. Et faciunt quæ diximus de mandante.

9. Quintò infertur ad caſum, quid dicendum de incendiariis: affirmant graves Doctores immunitate privatos eſſe. Tum quia æquiparantur agrorum depopulatoribus, ut conſtat ex *cap. peſſima 23. quæſt.8.* Tum quia in *dicto cap.* illis negatur immunitas. Quatenus datur facultas Regibus, & Principibus eos puniendi conſultis Epiſcopis, & Archiepiſcopis. Quod tamen conſilium neceſſarium non eſſet, ſi ipſi incendiarii ad Eccleſiam non confugiſſent. Supponitur ergo in textu eos ad Eccleſiam confugiſſe, & hoc non obſtante non negatur facultas Regibus, & Principibus eos puniendi, conſultis tamen Epiſcopis. Cæterùm, verius exiſtimo ſupradictos immunitate gaudere, Farinac. *in append. de immunit. cap.6. num.105.* Ratio eſt, quia in *cap. inter alia*, & aliis juribus, & in bulla Gregorii non excipiuntur. Sed omnibus delinquentibus conceditur immunitas, niſi in caſibus exceptis. Ergo iis eſt conceſſa. Neque obſtat hoc crimen ſimile eſſe

depopulationi agrorum : qua cùm non ſit idem, ſed diverſum, exceptio unius, non eſt exceptio alterius ; imò potius firmat regulam in caſibus non exceptis. Adde ex ſuprad. textu non colligi hos incendiarios ad Eccleſiam confugiſſe : conſilium enim Epiſcoporum non petitur, quia ad Eccleſiam confugerint, ſed ut cordatè, & prudenter Reges, & Principes procedant in aſſignanda pœna iis delinquentibus, cùm ſecundum jus antiquum variæ ſint conſtitutæ : ſic Gloſſa *ibi*.

10. Sextò infertur quid dicendum ſit de judicibus, aliiſque miniſtris violenter extrahentibus confugientem ad locum ſacrum, an ob hujuſmodi delictum immunitate priventur ? Affirmant Decian. *tract. crim. lib. 6. cap. 25. n. 7. poſt med. & cap. 26. n. 9.* Petr. Gregor. *ſintag. juris, lib. 33. cap. 21. ſub n. 3. & cap. 22. n. 2.* Marian. Itali. *de immunit. lib. 1. cap. 5. §. 15.* Anaſtaſ. Germon. *de ſacror. immunit. lib. 3. cap. 16. n. 104. & ſeqq.* Moventur tum ex conſilio Eutropij conſulis, qui legem tulerat adversùs immunitatem Eccleſiaſticam, & poſtea ipſe ad Eccleſiam confugiens clauſas portas invenit, & in porticu occiſus fuit. Tum quia non debet prodeſſe immunitas ei, qui noluit alteri prodeſſe, neque conqueri poteſt, ſi menſura qua alios menſus fuit, ei remetiatur. At exiſtimo ob hoc delictum immunitate delinquens gaudere ratione ſæpè repetita ; quia non eſt ex criminibus expreſsè exceptis : & ita Farinac. *in append. de immunit. cap. 6. n. 106.* Neque obſtat dignum eſſe, ut immunitate privetur ; quia hoc ſolùm probat poſſe legem ſtatui, qua privetur, non tamen probat de facto ſtatutam eſſe. Adde decentiam & congruentiam eſſe, ne gauderet immunitate extrahens ex Eccleſia delinquentem ; in illo, inquam, delicto, in quo extractus deliquerat, ut evenit in conſule. Secus verò in devicto extractionis, aut alterius diverſi.

11. Septimò infertur fabricantes falſam monetam immunitate Eccleſiæ gaudere ; quia non eſt crimen exceptum in bulla Gregoriana, neque alibi. Neque obſtat committere injuſtitiam adversùs rempublicam, & Regem, eſſéque crimen læſæ majeſtatis, & non leve, grave, publicúmque furtum. Non, inquam, obſtat ; quia abſolutè non eſt publicum latrocinium, cùm non fiat cum violentia, & publicitate. Neque item eſt crimen læſæ majeſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis, ſed in ejus ſtatum : ac proindè non eſt ex criminibus exceptis : & ita tradit Joannes Gutierr. *pract. quæſtion. civil. lib. 3. quæſt. 4. per totam*, Farinac. *in append. de immunit. cap. 6. num. 91.*

12. Octavò infertur, an delinquentibus in criminibus exceptis proſit illis immunitas quoad alia crimina non excepta, verbi gratia, an homicidæ proditoriè proſit immunitas quoad crimen adulterii, ſtupri, ſimplicis furti, &c. ita ut extrahi non poſſit ad horum punitionem ? Et quæſtio procedit, quando judex non intendit punire homicidium, nam ſi illud punire intendat, & ob illius cauſam reum è loco ſacro extrahat, clarum eſt tunc reliqua crimina poſſe punire ; quia tunc non cenſetur delinquentem extrahere à loco ſacro ob alia crimina, ſed jam juſtè extractum punit. At ſi ſolùm non excepta crimina punire intendit, etſi alicui videatur poſſe delinquentem extrahi, quia abſolutè immunitate privatus eſt ; At probabilius exiſtimo nequaquam poſſe ; quia pœnales conſtitutiones immunitatem derogantes accipiendæ ſunt in rigoroſa, & formali ſignificatione. Ergo conſtitutio excludens delinquentes ab immunitate in aliquibus caſibus accipienda eſt in formali, & propria ejus ſignificatione. Ergo ſolum comprehendit delinquentes, quatenus tales ſunt, hoc eſt, quatenus talia crimina commiſerunt. Ergo quoad alia crimina manent ſecuri, ſic Decian. *lib. 6. cap. 26. num. 6.* Farinac. *de carcerib. q. 28. num. 67. fine*, Bonac. *diſput. 3. quæſt. 7. de immunit. §. 4. fine, num. 23.*

PUNCTUM XI.

Quos effectus habeat immunitas.

1 *Non poteſt invitus extrahi.*
2 *Extractus per violentiam reſtituendus eſt.*
3 *Blanditiis, & doloſis verbis extractus capi poteſt.*
4 *Ex licentia Eccleſiæ poteſt extrahi delinquens, quam licentiam prælatus dare poteſt accepto juramento de pœnarum ſecuritate ſecundùm aliquos.*
5 *Non licet extra caſus exceptos reum judici ſæculari conſignare.*
6 *In Eccleſia non poteſt delinquens gaudens immunitate vinculis alligari, etiam dum cauſa examinatur, & dubium eſt, an gaudeat immunitate.*
7 *Confugienti ad Eccleſiam non poſſunt vitæ neceſſariæ impediri.*
8 *Bona delinquentis, quæ ad Eccleſiam tulerit, non poſſunt auferri.*
9 *Non poteſt dum in Eccleſia exiſtit ad mortem, vel ad pœnam damnari, benè tamen in aliqua pœna pecuniaria.*
10 *Hanc pœnam, ſi ab Eccleſia non exit, ſolus judex Eccleſiaſticus imponere poteſt.*
11 *Quid conſuetudine in hac parte introductum ſit de modo procedendi adverſus delinquentem confugientem ad Eccleſiam.*
12 *Extractus ab Eccleſia in caſibus non exceptis debet ante omnia Eccleſiæ reſtitui.*
13 *Non eſt neceſſarium eidem materiali Eccleſiæ reſtitui, ſufficit æquè tutæ.*
14 *Nulla eſt extractio delinquentis extra caſus exceptos.*
15 *Judici extrahenti delinquentem extra caſus exceptos reſiſti poteſt, & qua ratione fieri poſſit hæc reſiſtentia.*

1. PLures enumerantur à Doctoribus. Primus, & præcipuus eſt ſæpè repetitus ut non poſſis inde invitus extrahi, & contra voluntatem Eccleſiæ ; textus expreſſus *in leg. 2. Cod. de his qui ad Eccleſ. confugiunt :* ibi ſancimus nemini licere ad ſacroſanctas Eccleſias confugientes adducere, & ex jure canonico *cap. inter alia, de immunit. cap. Miror, cap. Frater, cap. reum, cap. diffinivit, & aliis 17. quæſt. 4.* Dixi ne poſſis invitus extrahi : ſi enim ipſe liberè exeas, ſic egreſſum poterit judex ſæcularis te capere ; quia immunitas perſonis conceditur ratione loci. Unde à loco exeunti immunitas non conceditur, Franciſc. Suar. *lib. 3. cap. 12. num. 5.* Decian. *lib. 6. cap. 26. num. 11.* Farinac. *in append. de immunit. cap. 19. num. 306.* Bonacin. *diſp. 3. quæſt. 7. de immunit. §. 5.* Notanter dixi, ſi liberè exeas, nam ſi neceſſitate coactus ad exonerandum corpus exeas, ſtatim reverſurus, capi non poteris ; quia tunc non cenſeris egreſſus à loco ſacro, Bonac. *dicto §. 5. num. 1. in 2. effectu*, Fagund. *de præcept. Eccl. lib. 4. cap. 4. num. 56.*

2. Idem eſt ſi per vim ab aliquo extractus fueris, tunc non poteris capi à judice, ſed Eccleſiæ es reſtituendus : ſic Valen. *t. 3. diſp. 6. gener. quæſt. 15. p. 1. in reſpond. ad 2.* Praxis Neapolit. *cap. 27. num. 6.* Bonac. *diſp. 3. quæſt. 7. de immunit. §. 2. verſ. ſed mihi dicendum.* Ratio eſt, quia illa extractio eſt violenta, ſed omnis extractio violenta eſt nulla, & reo præjudicare non poteſt. Aliàs facilè poſſent judices confugientes ad Eccleſiam capere, & punire, ſi per vim ab aliis extractos licitè capere, & punire poſſent. Ergo. Dices. Judex, qui non fuit particeps hujus violentæ extractionis, dici non poteſt extrahere delinquentem à loco ſacro, ſed ex profano Ergo non violat immunitatem : Ita tenet Suar. *lib. 3. cap. 13. n. 19. fine*, eſto dicat, ſic primò extrahentem obligatum eſſe extracto damna omnia quoad poſſit reparare. Sed reſpondeo judicem

violare

violare immunitatem, quia primam extractionem continuat, delinquens enim etsi extra locum sacrum existat corporaliter, moraliter tamen reputandus est, ac si in loco sacro adesset. Tum quia extractio nulla fuit; tum quia immunitatis privilegium non amisit; siquidem Ecclesiæ est restituendus. At idem est si metu injustè illato, quòd à judice sæculari capiendus sis, fugias ex Ecclesia, adhuc non potes capi; quia tunc non tam diceris egredi, quàm extrahi per violentiam, sic pluribus comprobat Farinac. *in append. de immunit. cap. 2. n. 55.*

3. Sed quid si blanditiis, & dolosis verbis inductus exiisti è loco sacro? Aliqui existimant te esse loco sacro restituendum, nec capi posse; quia hæc violentiæ æquiparantur. Sed dicendum est capi posse, & puniri; quia dici non potes violenter ab Ecclesia extractus, & sola violenta extractio in supradictis juribus prohibetur: sic Decian. *lib. 6. cap. 6. n. 11.* Suar. *lib. 3. cap. 18. num. 2.* Farinac. *in append. de immunit. cap. 19. num. 302.* Bonacin. *disput. 3. quæst. 7. de immunit. §. 2. vers. sexto,* Fagund. *dicto lib. 4. cap. 4. num. 56* Quod si judex punitionis immunitatem tibi promiserit, & sub hac promissione exieris, credo te immunem esse à punitione, ac si in Ecclesia existeres, maximè si delictum non erat exceptum. Sic Navarr. *cap. 25. num. 22. in fine,* Joann. Azor. *2. part. instit. mor. lib. 9. cap. 9. quæst. 11.* Azebedo *lib. 1. tit. 2. leg. 3. num. 13. & seqq.* Farin. *pluribus comprobans, quæst. 81. num. 282. & in append. de immunit. cap. 19. num. 301.* Ratio est, quia privilegio immunitatis cessisti, pro securitate à judice promissa. Ergo judex tenetur hanc securitatem servare; aliàs cessio immunitatis nulla est.

4. Dixi insuper ne possis è loco sacro extrahi contra voluntatem Ecclesiæ, ut tacitè insinuatum posse ex Ecclesiæ licentia inde extrahi, quòd in casibus exceptis dubium non est, quia tunc delinquens nullum habet jus ad immunitatem, neque Ecclesiæ prælatus illum tueri potest. At in casibus non exceptis est dubium, possitne prælatus hanc licentiam concedere, & ex illius concessione judex secularis delinquentem capere, & punire, Suar. *lib. 3. cap. 13. num. 3.* dicit hanc licentiam concedi posse accepto prius juramento à judice de omni pœnarum securitate, probátque *ex cap. constituimus 17. quæst. 4* ibi reos abstrahere non liceat, sed neque alteri consignare, nisi ad evangelia datis sacramentis de morte, debilitate, & omni pœnarum genere sunt securi. Ergo data hac securitate poterit Prælatus, si expedire judicaverit, reum consignare etiam invitum: subdit tamen Suar. ipsum judicem teneri promissum servare; aliàs a prælato Ecclesiastico per censuras compellendus est.

5. Cæterùm, etsi spectato jure communi hoc verum sit: at attenta constitutione Gregoriana credo probabilius prælatis Ecclesiæ non licere reum invitum judici sæculari consignare extra casus exceptos. Quia in supradicta bulla solùm in illis casibus concedatur hæc facultas. Ergo tacitè in aliis negatur; præcipuè cùm ibi dicatur esse irritum, & inane quod contrà actum fuerit. Quocirca ne immunitas violetur, in casibus non exceptis concurrere debet consensus delinquentis, deinde consensus Ecclesiæ. Neque sufficit consensus delinquentis, si desit consensus Ecclesiæ; quia hoc privilegium non delinquentibus ob ipsos, sed ob reverentiam loci sacri est concessum. Quapropter renunciari à nullo potest, sicuti neque renunciari potest privilegium fori clericis concessum; quia non ipsis ob ipsos, sed ob dignitatem clericalem conceditur, Farinac. *in append. de immunit. cap. 19. num. 304.*

6. Secundus effectus immunitatis est ne delinquens in Ecclesia vinculis alligetur? quia hoc esset ex loco sacro carcerem facere: sic Decian. *tract. crimin. 2. p. lib. 6. cap. 27. num. 6.* Suarez *lib. 3. cap. 12. num. 2.* Tuschus *verbo Ecclesia, concluf. 10. num. 12. & 16.* Marian. Itali. *de immunit. lib. 1. cap. 6. §. 2. num. 51.* Farinac. *de carcerib. quæst. 8. numer. 9. & in append. de immunit cap. 19. num. 297.* Bonacin. *disp. 3. quæst. 7. de immunit. §. 5. vers. secundus effectus.* Solum est dubium, an possit ligari, vel alia via custodiri interim dum examinatur ab ordinario causa, an gaudere debeat immunitate? Affirmat Clarus *pract. §. fin. quæst. 50. vers. Quæro modo,* Farinac. *de carcerib. quæst. 28. numer. 10.* Ratio esse videtur; quia dum examinatur causa, dubium est cujus jurisdictionis delinquens futurus sit. Ergo ut se judex sæcularis indemnem servet, poterit delinquentem, ne aufugiat, ligare & in custodiam ponere: Et favere videtur bulla Gregor. dum inquit, *quodque delinquentes laici prædicti, postquam, ut præfertur ab Ecclesiis locisve extracti, & capti fuerint ad carceres curiæ Ecclesiasticæ reponi, & inibi sub tuto, & firmo carcere, ac opportuna custodia data illis, si opus fuerit, per curiam sæcularem detineri debent, neque inde extrahi, &c.* Cæterùm, omninò tenendum est nullo modo licere judici sæculari confugientem ad Ecclesiam in illa ligare, aut aliquo modo vexare. Quia videtur expressè contra textum *in cap. definivit 17. q. 4.* ubi cavetur, ne ipsis aliqua vis, aut nocibilitas, damnúmve inferatur, quin possint per triginta passus ab Ecclesia exire. Ergo supponitur ligari ibidem non posse: & ita tenet Suarez *lib. 3. cap. 2. num. 2.* Bonac. *disput. 3. quæst. 7. de immunit. §. 5. in secundo effectu,* Fagund. *2. part. de præceptis Ecclesiæ, lib. 4. cap. 4. numer. 55.* Neque obstat, dum causa examinatur posse judicem sæcularem suæ jurisdictionis terminos servare indemnes; quia non est modus servandi se indemnem mittere falcem in messem alienam. Nam dum delinquens est in Ecclesia, est extra territorium, & jurisdictionem judicis sæcularis. Ergo judex sæcularis ibidem ligare reum non potest. Verba autem Gregorianæ bullæ huic doctrinæ non obstant; quia non loquuntur de alligatione facta in Ecclesia, sed in carcere Ecclesiasticæ jurisdictionis, & hoc in criminibus exceptis, casu quo requisitus judex Ecclesiasticus noluerit delinquentem sub tuto habere, dum causam examinat. Verùm tamen est posse extra locum sacrum custodiam apponi à judice sæculari, ut si fortè delinquens terminos sacros egrediatur, capi possit; quia hoc non est locum sacrum obsidere, neque delinquentem ibidem vexare, sed profanum locum observare, & in illo custodiam apponere, Suar. *lib. 3. capit. 12. num. 4.* Bonac. *disput. 3. quæst. 7. de immunit. §. 5.* Farinac. *in append. de immunit. cap. 19. num. 69. fine,* Marian. Itali. *de immunit. Eccles. lib. 1. cap. 6. §. 2. numer. 52.* & alii.

7. Tertius effectus est, ne confugienti ad Ecclesiam impediantur alimenta, vestitus, & reliqua vitæ necessaria; quia hoc esset per indirectum à loco sacro extrahere delinquentem: habetur expressè *l. præsenti, C. de his qui ad Eccles. confugiunt,* ibi, *ut ei aliquid vel victualium rerum, vel vestis denegetur, aut requies, & cap. definivit 17. quæst. 4.* mandatur, ne iis quodcunque nocibilitatis, vel damni inferatur: & tradit Covar. *2. var. cap. 20. num. 27. vers. 31.* Anton. Gom. *t. 3. cap. 10. tit. quando reus gaudet immunitate, num. 1.* Farinac. *quæstio. 28. de carcer. num. 9.* Suar. *lib. 2. cap. 12. n. 2.* Bonac. *disp. 5. quæst. 7. §. 5.* Ex quo fit si ad Ecclesiam confugiens non habet; unde ali possit vel de proprio, vel de consanguineis aut amicis, debere Ecclesiam illi alimenta subministrare: sic deciditur in *l. præsenti, §. fanè, Cod. de his qui ad Eccl. confugiunt,* ibi, *& ipsi per incommodum Ecclesiæ, egentium, & pauperum alantur expensis.* Et ratio esse potest; quia protectioni Ecclesiæ commissus est, debet ergo Ecclesia suam diligentem non ita derelinquere, ut coactus inedia sæculari judici se tradat. Sic post alios antiquiores Decian. *tract. crimin. lib. 6. cap. 29. num. 3.* Azor. *2. p. lib. 9. cap. 9. q. 13.* Boërius *decis. 303. num. 3.* Farinac. *suprà, & in append. de immun. cap. 19. num. 299.*

8. Quartus

8. Quartus effectus immunitatis eſt, ne bona delinquentis, quæ ſecum ad Eccleſiam tulerit, auferantur: habetur *in dicto cap. definivi* 17. *quæſt.* 4. ibi, *aut quodcunque nocibilitatis, & damni, ſeu ſpolii reſidentibus in loco ſacro inferre*, Suar. *lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 3. Farinac. *in append. de immunit. cap.* 100. *num.* 10. Bonac. *diſp.* 3. *q.* 7. *de immunit.* §. 5. *verſ. tertius effectus.* Notanter dixi bona delinquentis, nam ſi aliorum ſint, aut aliis obligata, poterit judex eum ſpoliare; quia hoc non eſt nocumentum delinquenti inferre, ſed impedire, ne aliis ipſe inferat, ſicuti poſſunt ab illo arma prohibita tolli, ſi cum ipſis ad Eccleſiam confugeret; quia tollitur occaſio peccandi: ſic relato Covarr. docet Suarez *lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 3.

9. Quintus effectus eſt, ne reus dum in Eccleſia exiſtit damnetur ad mortem, vel ad pœnam, ſed potius de morte, debilitate, & omni pœnarum genere eſt ſecurus *cap. inter alia de immunit. Eccleſ. & cap. id conſtituimus* 17. *q.* 4. Sic omnes Doctores. Quod ſi objicias hunc confugientem ad Eccleſiam non eſſe libere dimittendum, ſed ſuper hoc quod inique fecit legitimè puniendum *cap. inter alia.* Reſpondent communiter Doctores puniendum, inquam eſſe, non corporali pœna; ac proindè non poſſe ad triremes, ad exilium, ad effuſionem ſanguinis damnari: ſic pluribus comprobat Farinac. *de immunit. cap.* 21. *n.* 335. Tuſchus *verbo Eccleſia, concl.* 10. *n.* 5. *&* 8. *&* 14. *&* 66. Bonac. *diſp.* 3. *q.* 7. §. 5. *verſ. quartus.* Quod ſi reus pecuniam non habet, ut ſententiæ condemnatoriæ ſatisfacere poſſet, probabile eſt tunc aliqua pœna corporali non multum corporis afflictiva puniri poſſe; quia tunc non per ſe, ſed quaſi per accidens in corpore punitur, tradit Suar. *num.* 6. & Farinac. num. 334. *&* 336. *& ſeqq.*

10. Sed difficultas eſt quis laico confugienti ad Eccleſiam hanc pœnam poſſit imponere; an inquam judex ordinarius illius loci ſacri, an judex ſæcularis, cui laïcus extra Eccleſiam ſubditus eſt; Qua in re dicendum exiſtimo, ſi nolit reus ab Eccleſia exire, & judici ſæculari conſignari; eo quod timeat promiſſionem ſecuritatis non ſervaturum, ad judicem Eccleſiaſticum ſpectat hanc pœnam pecuniariam imponere, & delinquentem ſic punire; quia jam ratione loci puniendus ab Eccleſia traditur: ſic aliis relatis firmat Farinac. *in append. de immunit cap.* 21. *n.* 338. *&* 339. At ſi judici ſæculari conſignetur reus. Nam alia via ei in caſibus non exceptis conſignari non poteſt, ut dicemus; eò quòd ipſe è ſacro loco velit exire, tunc clarum eſt à judice ſæculari hanc pœnam imponi poſſe. Abbas *cap. inter alia, n.* 8. *&* 9. Roſella. Angel. Tabiena relati à Farinac. *ſuprà.* Hac tamen pœna impoſita, & delictum ſic indicatum, iterum judicari non poteſt; aliàs privilegium immunitatis parum aut nihil prodeſſet, & ita poſt Gloſſam *in cap. Reum, verbo ad mortem* 17. *q.* 4. Hoſtienſ. *in cap. inter alia, de immunit n.* 1. Joan. Andr. *n.* 8. Ancharran. *n.* 2. Anton. de Butrio *n.* 15. Zabarel. *n.* 4. & alios defendit Decian. *crim. lib.* 6. *cap.* 29. *n.* 6. *fine*, Farinac. *in append. de immunit. cap.* 21. *num.* 340.

11. Verùm conſuetudine videtur receptum, cum reus ad Eccleſiam confugit in caſibus non exceptis, judex ſæcularis eum inquirit, & citare facit, & ſi non comparet, tanquam in abſentem profert ſententiam, quam tamen ob immunitatem mandare exequutioni non poteſt: ſic ex Claro *lib.* 5. *pract.* §. *fin. quæſt.* 3. *verſ. ſed certè apud nos, & verſ. ſucceſſivè*, affirmat Farinac. 1. *q.* 28. *de carcerib. num.* 77. *in fine.*

12. Sextus effectus immunitatis eſt, ut extractus ab Eccleſia extra caſus exceptos debeat ante omnia Eccleſiæ reſtitui, ex text. *in cap. Miror* 17. *quæſt.* 4. *ibi: Eccleſ. igitur illæſum revoca, quem ut irreligioſiſſimus rapuiſti*, & ibi gloſſa, Abbas Anchar. Bellamera, & omnes. Et hoc adeo verum eſt, ut non poſſit judex ſic extractum interim ob alia delicta, & cauſas detinere; quia ſemper verſatur in obligatione reparandi injuriam Eccleſiæ factam; ac proindè cum primum poſſit, eam reparare debet Marian. Itali. *tract. de immunit. Eccleſiæ, lib.* 1. *cap.* 6. §. 2. *n.* 41. *& ſeqq.* Farinac. *in append. de immunit. cap.* 2. *n.* 49. Neque ab hac reſtitutione facienda excuſatur, eſto juramentum præſtet, & ſecuritatem tribuat, non eſſe corporaliter reum puniturum; priùs enim ſatisfacere debet Eccleſiæ, quæ ſpoliata fuit. Sic Suar. *lib.* 3. *cap.* 13. *n.* 6. *fine* Archidiac. Turrecrem. Bellarm. Angel. Silveſt. & alii quos refert, & ſequitur Farinac. *loco citato*, *n.* 5. Neque excuſatur ex eo quod petierit terminum ad probandum reum deliquiſſe in caſibus exceptis: imo etiamſi id per confeſſionem partis probaverit: quia hæc non eſt ſufficiens probatio; cum non ſolum confitenti, ſed Eccleſiæ obſit. Item ſemper procedit regula, *quod ſpoliatus ante omnia eſt reſtituendus*, & cum Eccleſia ſpoliata ſit jure detinendi delinquentem, prius ipſa reſtitui debet in ſua poſſeſſione, & poſtea cognoſcere, an legitimè poſſideat: ſic alios referens Farinac. *num.* 5. Deindè cognitio, an ſit crimen exceptum, vel non, & an legitimè fuerit probatum, &c. ad judicem Eccleſiaſticum pertinet, & non ſæcularem, ut dicemus.

13. Dixi Eccleſiæ debere reſtitui, ut tacitè inſinuarem non eſſe opus reſtituere reum eidem materiali Eccleſiæ, ſufficit ſi illi, vel alteri modo æquè tuta ſit, & in illa æquè commodè ſecurus habitare reus poſſit. Quia hoc privilegium unicum eſt omnibus Eccleſiis, & injuria uni facta, omnibus fit; ac proindè ſatisfactione uni præſtita, omnibus præſtatur. Ex alia parte reo, ut ſuppono, nullum inde advenit detrimentum. Ergo ſufficienter hac reſtitutione ſatisfit, Bonac. *diſp.* 3. *q.* 7. *de immunit.* § 5. *circa finem.* Adde cum eodem Bonac. & ibi Farinac. *cap.* 2. *n.* 48. *de immunit.* Satisfacere judicem, ſi reum Epiſcopo, vel ejus Vicario reſtituat. Quia perinde eſt, ac ſi Eccleſiæ facta eſſet reſtitutio; quia Epiſcopus Eccleſiam repræſentat *cap. ſoire debes* 7. *quæſt.* 1.

14. Septimus effectus immunitatis eſt, ut ſi de facto reus extra caſus exceptos à judice ſæculari extrahatur, nulla ſit talis extractio, ſic expreſsè definitur à Greg. in ſua bulla, & tradit Suar. *lib.* 3. *cap.* 13. *à n.* 12. *& ſeqq.* Farinac. *de immunit. cap* 2. *n.* 56. Bonac. *diſp.* 3. *q.* 7. *de immunit.* §. 5. *n.* 2. Ratio eſt manifeſta; quia Eccleſia eſt locus exemptus à juriſdictione judicis ſæcularis quoad actum extrahendi delinquentem ad illam confugientem extra caſus exceptos, ut de ſe patet. Ergo cum judex ſæcularis reum inde extrahit, actum juriſdictionis non exercet, ſed potiùs tyrannidem. Ergo talis extractio nulla eſt. Ex quo fit omnia inde ſubſequentia nulla eſſe; ac proindè nec poſſe incarcerare reum, nec interrogare, nec torquere, neque aliud quid judiciale facere; quia cum ad hæc omnia requiratur, ut prius juriſdictionem in reum obtineat, & hanc captura ſacrilega, & injuſta non acquiſivit; efficitur ſanè omnia ibidem fundata nulla eſſe. Sic Suar. Farinac. & Bonac. *ſuprà.* Fit ſecundò obligatum eſſe judicem reſtituere reo omnia damna, quæ ex tali extractione illi obveniunt, quia illa extractio non ſolum Eccleſiæ, ſed etiam delinquenti injurioſa eſt: delinquens namque jus habet ne in loco ſacro capiatur, & ſi opus fuerit per vim reſiſtere comprehendenti poteſt. Ergo peccat contra juſtitiam commutativam illum extrahens. Ergo ad reſtitutionem damnorum tenetur, Suar. *d. cap.* 13. *n.* 15. Bonac. *q.* 7. *de immunit.* §. 6. *n.* 1. *&* 2. Farinac. *de carcer. q.* 28. *num.* 5. *& in append. de immunit. cap.* 20. *n.* 221. Valen. 2. 2. *diſt.* 6. *& diſp.* 15. *p.* 1. *q.* 2. *verſ. nihilominus*, Ambroſin. *de immunit. cap.* 15. *n.* 7. Neque obſtat D. Thom. 2. 2. *q.* 99. *art.* 2. *ad* 3. dixiſſe, cum judex extrahit delinquentem à loco ſacro ſolum illud peccatum habere malitiam ſacrilegii, quia poteſt explicari habere malitiam ſacrilegii per ſe, & primariò, conſecutivè tamen habet malitiam injuſtitiæ. Adde D. Thom. ibi ſolum voluiſſe definire eſſe aliqua peccata

ſacrilegii

sacrilegii separata ab omni alia malitia. Et licet exemplum posuerit in judice extrahente delinquentem è loco sacro, illi inhærendum non est, cum solum transeunter dixerit, & exemplorum non requiritur veritas. Neque obstat nullum esse judicem, qui hanc restitutionem faciat: esto plures sint qui indebitè delinquentes extrahunt. Quia possunt excusari, tum ex authoritate Doctorum affirmantium non committi injustitiam adversus reum in hac violenta extractione, sed solùm sacrilegium; quam opinionem probabilem reputat Bonac. & Suar. *suprà*. Tum quia bona fide extractionem fecerunt putantes probabili ratione Doctorum sibi licere. Tum quia sæpè parvum, aut nullum damnum est sequutum, quod reparatione indigeat.

15. Octavus effectus immunitatis est ut judici extrahenti delinquentem à loco sacro ultra casus permissos resisti possit, tum à delinquente, tum ab Ecclesia; quia utrique facit injuriam, & vim vi repellere licet; facitque *l. prohibitum, C. de jure fisci, lib.* 10. ubi officieli injustè exequenti licitè de facto resistitur, & ita tradit Suar. aliis relatis *lib.* 3. *cap.* 13. *n.* 4. Marian. Itali. *tract. de immunit. Eccles. lib.* 1. *cap.* 6. §. 2. *n.* 45. *in fine, vers. sed redeo*, Farinac. *in append. de immun. c.* 2. *n.* 46. Bonac. *disp.* 3. *de primo decal. præcepto, q.* 7. *de immunit.* §. 5. *in princ.* Quomodo autem hæc resistentia fieri debeat, optimè explicant supradicti Doctores. Ex parte enim delinquentis resisti potest armis, & qualibet alia vi; quia cuilibet in defensionem proprii juris licitum est arma sumere, & illa non est aggressio, sed defensio. Ecclesia autem resistere primò potest armis spiritualibus, excommunicatione, aliisque censuris. Secundò claudendo ostia, & quælibet alia media apponendo ad impediendum vim absque bello activo. Resistere autem per bellum regulariter non licet. Tum quia Ecclesiasticis non est licitum arma sumere. Tum & præcipuè quia inde majora mala, & scandala orirentur. Vide Azebedo *lib.* 1. *tit.* 2. *leg.* 3. *n.* 30. Bobad. *in sua polit. lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 3. *p.* 1. Fagund. 2. *p. de præcept: Eccles. lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 59.

Punctum XII.

Quam pœnam, & culpam incurrant indebitè extrahentes delinquentem à loco sacro.

1 *Culpam mortalem committunt, & multiplicem pœnam incurrunt ex jure civili, & canonico.*
2 *Pecunia mulctantur.*
3 *Excommunicationem contrahunt ipso facto ex probabiliori sententia.*
4 *Qui hanc pœnam incurrant.*
5 *Quod si attentata fuerit extractio, & effectus non sit sequutus probabilius est incurri has pœnas.*
6 *Ab hac excommunicatione plures censent solum Pontificem absolvere posse.*
7 *Probabilius est ordinarium posse, & cui ipse commiserit.*

1. CLarum est culpam mortalem esse gratissimum sacrilegium committere. Neque in hoc aliqua est dubitatio. Pœna autem his sacrilegis imposita multiplex est, tum ex jure civili, tum ex canonico. Ex jure namque civili pœna capitali, & ultimo supplicio puniuntur: constat ex *l. præsenti, C. de his qui ad Eccles. confug.* ibi *capitali, & ultimi supplicii animadversione plectendus.* Ratio est; quia reputatur hoc crimen læsæ majestatis. Tum quia divinam majestatem offendit, qui ejus domum profanat, & violat. Tum jurisdictionem Pontificis usurpat, ex cujus tantum facultate, delinquentes extrahi possunt ex Ecclesia: sic post alios Clarus *in tract. quæst.* 68. *vers. extrahens aliquem*, Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *casu* 360. *n.* 68. Farinac. *de carcerib. quæst.* 28. *n.* 2. *& in append. de immunit. cap.* 20. *n.* 390. Suar. *de relig. lib.* 3. *cap.* 13. *n.* 7. Azor. 2. *p. instit. moral. lib.* 9. *cap.* 9. *q.* 11. Tuschus *verbo Ecclesia, concl.* 8. *n.* 2. *&* 4. Anastas. Germon. *de sacrorum immun. lib.* 2. *cap.* 16. *n.* 6. Bonac. *disp.* 3. *q.* 7. *de immunit.* §. 6. *num.* 3. & alii. Verum hæc pœna non videtur usu recepta, ut tradit Suar. *cap.* 13. *n.* 6. Decian. *lib* 6. *cap.* 18 *n* 4. Bonac. *d. quæst.* 7. § 6. *n.* 5. & ratio esse potest; quia tam in puniendo, quàm in judicando hoc crimen, non jure civili, sed canonico standum est, ut multis relatis docet Covarr. 2. *var. cap.* 20. *sub num.* 3. Decian. *supra n.* 16. *vers. nota in concernentibus, & cap.* 25. *n.* 7. Farinac. *de carcerib. quæst.* 28. *num.* 6.

2. De jure autem canonico pecuniaria pœna puniri possunt, aliquando triginta librarum examinati argenti, aliquando nonagentorum solidorum, tradit Host. *in sum. de immunit. num.* 14. Poterit tamen judex pro suo arbitrio pensata delicti qualitate, & conditione delinquentis hanc pœnam minuere ex textu, *in cap. si quis contumax* 17. *q.* 4. *verbo componas*, & tradit Hostiens. *ibi*, Ambrosin. *cap.* 15. *n.* 7. Joan. Gutier. *pract. quæst. civil. lib.* 3. *quæst.* 4. *post n.* 11. Farinac. *de carcerib. q* 28. *sub num.* 5. *& in append. de immunit. cap.* 20. *num.* 320. Et licet aliqui Doctores dixerint hanc pœnam antiquatam esse, quos refert, & sequitur Decian. *lib.* 6. *c.* 28. *el* 2. *n.* 4. merito eos reprobat Tuschus *verbo Ecclesia, concl.* 8. *n.* 11. Farinac. *de carcerib. q.* 28. *sub n.* 3. *& in append. de immunit. cap.* 20 *n.* 319. Bonac. *disp.* 3. *q.* 7. *de immunit.* §. 6. *n.* 5. Tum quia per Concilium Trident. *sess.* 25. *cap.* 20. & per bullam Gregorii omnes pœnæ in antiquis canonibus latæ adversus immunitatis violatores renovantur. Tum quia hac pœna efficacius Ecclesiæ injuriæ satisfit, si in ejus cultum pecunia applicetur, ut jure applicanda est: & tradit Decian. *cap.* 28. *num.* 4. Tuschus *verbo Ecclesia, conclus.* 8. Ambrosin. *cap.* 15. *num.* 1. *&* 2.

3. Præter hanc pœnam pecuniariam, & pœnitentiam publicam imponendam excommunicationis sententia feriuntur: *cap. sicut antiquitus, cap. frater, cap. diffinivit, & aliis* 17. *q.* 4. In quibus tamen textibus non est excommunicatio ipso facto, sed ferenda, ac proindè spectato jure communi non infimæ notæ Doctores censent nullam censuram huic crimini esse annexam: sic Franc. Suar. *lib.* 3. *de reverentia debita locis sacris, cap.* 13. *n.* 7. Marian. Socin. Turrecremata, Gofred. & alii relati à Farinac. *in append. de immunit. c.* 20. *num.* 312. Solum est difficultas, an ex constitutione Gregorii hanc excommunicationem sic extrahentes incurrant: Ratio difficultatis est, quia in supradicta constitutione dicitur quod si quis quovis prætextu quidquam præter, aut contra hujus nostræ constitutionis tenorem attentare præsumpserit, declaramus eum ipso facto censuras, & pœnas easdem incurrere, quæ contra libertatis juris, & immunitatis Ecclesiasticæ violatores per sacros canones, conciliorúmque generalium, & nostrorum prædecessorum constitutiones sunt promulgatæ. Ex quibus verbis solùm constat hos violatores incurrere excommunicationem, si per sacros canones, & concilia lata esset; quia intendit Pontifex antiquas pœnas revocare. At cum nullibi lata sit excommunicatio ipso facto, non videtur incurri ex supradicta bulla. Nihilominùs verius credo ipso facto hos violatores excommunicationem contrahere. Nam verba illa constitutionis ipso facto aliquid operari debent, ne dicamus superflue esse apposita. At si excommunicationem ipso facto non inferunt, nihil operabuntur, quia excommunicatio ferenda *in cap. sicut antiquitus* 17. *q.* 4. *& aliis textibus* habebatur. Item Pontifex dicit hos violatores immunitatis ipso facto incurrere censuras adversus violatores immunitatis à sacris canonibus promulgatis, sed est promulgata censura excommunicationis adversus eos. Ergo illam ipso facto incurrunt. Præterea, quia ita declaratum fuit à

Clem.

Clem. VIII. & à Paulo V. & à ſacra congregatione, ut teſtantur Doctores ſtatim referendi : ſic tenent Bonac. *diſp. 3. q. 7. de communit. §. 6. n 5.* Marcus Itali. *de immunit. Eccleſ. lib. 1. cap. 6. §. 2. n. 29. & ſeqq.* Farinac. *in append. de immunit. cap. 20. n. 313. & ſeqq.*

4. Hanc excommunicationem, & ſupradictas pœnas incurrunt. Primò Judex mandans delinquentem extrahi, aut extractum non reſtituens ; quia contra tenorem Gregorianæ conſtitutionis procedit, & eſt præcipua cauſa violentiæ : ſic Marc. Anton. Genuenſ. *prax. Archiepiſc. cap. 26. numer. 7.* Marcus Itali. *de immunit. lib. 1. cap. 6. §. 2. n. 8. & 39.* Farin. *de immun. cap. 20. num. 324.* Secundò incurrunt birruarii exequutores, & quælibet aliæ perſonæ privatæ delinquentem extrahentes, vel aliquo modo juvantes ob prædictam rationem : ſic relati Doctores.

5. Dubium tamen non leve eſt ; an has pœnas incurrant effectu non ſubſecuto, ſed ſolùm attentato, hoc eſt non delinquente extracto, ſed ſolùm attentato extrahi ; Et ratio difficultatis eſt ; quia eſto in bulla Greg. dicatur has pœnas incurrere, qui contra ejus tenorem attentare præſumpſerint, cum effectu debent intelligi. Tum quia eſt conſtitutio pœnalis derogans immunitatem. Tum quia ſatis explicari non poteſt, in quo conſiſtat hæc attentatio. At probabilius cenſeo attentantem pœnas incurrere, modo attentatio ad actum proximum extractionis reducta fuerit, verbi gratia, ſi dediſti mandatum, & mandatarius acceptavit, ſi Eccleſiam clauſam tentaſti aperire, vel delinquentem inde extrahere, & ob reſiſtentiam non potuiſti ; tunc ex hujuſmodi conatu pœnas incurris ; quia cum effectu contra tenorem divæ conſtitutionis attentare præſumpſiſti : & ita in præſenti caſu docet, Menoch *de arbitr. cauſa 350. num. 68.* & in toto illo caſu plures enumerat, in quibus conatus effectu non ſubſecuto punitur, Decian. *tract. crim. lib. 6. cap. 27 n. 5.* Farin. *de carcerib. q. 28 n. 4. & in append. de immunit. t. 20. n. 321.*

6. Sed inquires. Quis poſſit ab hac excommunicatione abſolvere ? Solum Pontificem poſſe firmat Farinac. *append. de immunit. cap. 10. num. 315.* Movetur ex extravag. Pauli II. *de Pœnitent. & remiſſ. cap. 3. inter extravag. communes.* Ubi inter caſus ſedi Apoſtolicæ reſervatos apponit offenſam Eccleſiaſticæ libertati factam. Item ex decreto. Clem. VIII. prohibentis quibuſcunque confeſſariis abſolutionem plurium caſuum ſedi Apoſtolicæ reſervatorum, & præcipuè in caſibus contentis in bulla cœnæ domini, clarè vel dubiè, & violationis immunitatis Eccleſiaſticæ, in terminis conſtitutionis Gregor. XIV. Quod decretum innovatum fuit à Paulo V. illiuſque meminit Stephanus Quaranta *in ſumm. bullarum in gloſſa caſus reſervati*, & Marcus Itali. *de immunit. Eccleſ. lib. 1. cap. 6. §. 2. num. 31.* Item ex bulla Gregor. violantes immunitatem incurrunt cenſuras promulgatas adverſus libertatis Eccleſiaſticæ violatores. Sed in bulla cœnæ eſt lata cenſura excommunicationis reſervata. Ergo illam incurrunt. Denique ita declaratum eſt à ſacræ congregationis concilii interpretibus anno 1617. menſe Decemb. ut teſtatur. Farinac. *ſuprà.*

7. Cæterum probabilius cenſeo, poſſe ordinarium, & quemlibet confeſſarium ex illius facultate ab hac excommunicatione abſolvere caſu quo incurſa fuerit : ſic Marc. Anton. Genuenſ. *in ſua pract. cap. 22. n. 3. & ſeqq.* Bonac. *diſput. 3. de primo decalogi præcepto, q. 7. de immunit. § 6. n. 8.* Ratio eſt, quia nullibi invenitur reſervata Pontifici, ut ſolvendo rationes contrarias apparebit : Ergo ordinario conceditur ex textu *in cap. nuper, de ſentent. excommunicat.* Nam in *extravag.* Pauli II. ſolum reſervatur generaliter violatio libertatis Eccleſiaſticæ, ſub qua in rigore immunitas non comprehenditur, quia libertas infertur ad perſonas, immunitas ad loca, & ideo cenſuræ latæ contra violatores libertatis Eccleſiaſticæ, non comprehendunt violatores immunitatis : ſic Covar. 2. *var. cap. 20. num. 1.* Villagut. *de extenſ. legum. cap. fin ſub num. 3.* Farinac. *in append. de immunit. cap. 1. n. 4.* Marius Itali. *de immunit. Eccleſ. cap. 6. §. 2. num 6. & ſeqq. uſque ad 19.* In decreto autem Clem. VIII. nulla eſt hujus cenſuræ, vel potius criminis reſervatio, ſed ſolùm ibi interdicitur quibuſvis confeſſariis, ut virtute privilegiorum à ſede Apoſtolica conceſſorum abſolvant ab illis caſibus, & ab aliis reſervatis ab ordinario. Unde in illo decreto non intendit Pontifex ordinariis facultatem minuere, ſed potiùs augere, & promovere, cùm ſolùm tollat privilegia abſolvendi à criminibus à ſe conceſſa ; alias nec poterit ordinarius abſolvere ab excommunicatione ob percuſſionem Clerici. Item neque in caſibus dubiis bullæ cœnæ. Circa quæ omnia in ſupradicto decreto non vult Pontifex ſua privilegia antea conceſſa prodeſſe, quod non eſt dicendum. Minus verum eſt, quod de bulla cœnæ domini dicitur ; in illa namque non fertur cenſura adversùs violatorem immunitatis, ſed libertatis, & non cujuscunque, ſed ſpecialis, & licet in bulla Greg. dicatur violatores immunitatis ibi præſcriptæ incurrere ipſo facto cenſuras latas contra libertatis, juris, & immunitatis Eccleſiaſticæ violatores ; illis nominibus, libertatis, juris, & immunitatis idem exprimitur, & claritatis gratia apponuntur. Adde, eſto in bulla Gregorii afficiantur cenſuris violantes immunitatem, quæ latæ ſunt in bulla cœnæ adversùs violantes libertatem Eccleſiaſticam ; non inde fit habere tales cenſuras qualitatem reſervationis ; quæ in bulla cœnæ habetur. Ratio eſt, quia in bulla Gregoriana ſolùm renovantur expreſsè cenſuræ, at expreſsè non renovatur earum reſervatio. Ergo abſolute non manent reſervati, quia reſervatio nunquam cenſetur, niſi expreſsè facta ſit *ex cap. nuper, de ſentent. excommunicat.* & relatum in referente non includitur expreſsè, ſed tacitè *cap. penult. de jurejurando.*

PUNCTUM XIII.

An confugientes ad Eccleſiam tradendi ſint judici ſæculari puniendi ; & qua ratione id fieri debeat.

1 *Judici ſæculari tradendi ſunt in caſibus exceptis.*
2 *In caſibus tamen non exceptis nequaquam tradendi ſunt, etiam recepto prius juramento de ſecuritate.*
3 *Modus, quo tradendus eſt reus in caſibus exceptis expenditur.*
4 *Qua ratione debeat judex laicus in iis caſibus exceptis reum ab Eccleſia extrahere.*
5 *Licet ex conſuetudine poſſit judex delinquentem extrahere inconſulto Epiſcopo, non tamen poteſt ſpectato juris rigore.*
6 *In caſu dubio exceptionis nequaquam poteſt.*
7 *Cognitio, an caſus exceptus ſit ad prælatum Eccleſiæ pertinet.*
8 *Debet concludenter probari eſſe caſum exceptum, ut poſſit Prælatus permittere delinquentem extrahi.*
9 *Judex Eccleſiaſticus non tenetur ſtare proceſſui judicis laïci, at ſi proceſſus formatus ſit antequam reus ad Eccleſiam confugerit, poterit examinare illos teſtes, & eorum dictis ſtare.*
10 *In hac cognitione Eccleſia citanda eſt, Reum plures negant eſſe citandum.*
11 *Probabilius eſt oppoſitum.*
12 *Satisfit rationibus oppoſitis.*
13 *Reus ſponte comparens, & petens audiri pro immunitate ſibi competente audiendus eſt.*
14 *Qualiter Epiſc. procedere debeat in hac cognitione.*

1. NOn eſt dubium laïcos confugientes ad Eccleſiam in caſibus exceptis judici ſæculari eſſe tradendos ; quia cum illis immunitas non proſit, nulla

eſt

est causa, qua detineri possint, & expressè à Gregor. XIV. cavetur, ubi Prælatis, & superioribus Ecclesiarum districtè præcipitur sic delinquentes curiæ sæculari tradere quando à curia sæculari fuerint requisiti ? Bonac. *disput. 3. de primo decal. præcepto, quæst. 7. de immunit. §. 7. numero primo.*

2 Difficultas tamen est, an in casibus non exceptis possit, & debeat Prælatus eos judici sæculari consignare recepto prius ab eo juramento de securitate pœnæ corporalis. Affirmat. Suarez *lib. 3. cap. 13. post n. 3.* Azor. *2. p. instit. moral. lib. 9. c. 9. quæst. 10.* Silvest. *in summ. verbo immunitas 3. num. 4.* Alexand. *const. 145. num. 3. vers. etiamsi sit delictum grave, lib. 7.* Villagutt. *de extens. legum. cap. fin. à num. 8. usque ad 14.* Et videtur probari ex *cap. definivit 17. q. 4.* & ibi Glossa Archidiacon. Turrecrem. At omnino tenendum est nequaquam posse tradi curiæ sæculari repugnante delinquente ; quamtumvis securitatem præstet de ejus impunitate. Ratio est, quia in illis casibus gaudet delinquens immunitate, sed immunitas in eo consistit, ut non possit invitus ab Ecclesia extrahi, & judicari. Ergo. Et hoc indubitanter procedit in terminis Gregorianæ constitutionis, in qua solùm in casibus exceptis extractio permittitur, & in casibus non exceptis omnino negatur ; sic ex Abbate *in cap. inter alia de immunit. Eccles.* docet Farinac. *in append. de immunit. cap. 5. ult. num. 344.*

3 Modus autem quo tradendus est delinquens in casibus exceptis curiæ sæculari compertus est : si enim secluſa constitutione Gregoriana loquamur recipiendum est juramentum à judice sæculari de non puniendo illum corporaliter, juxta textum *in cap. reum, cap. id constituimus 17. quæst. 4.* & tradit post alios antiquiores Dec. *tract. crim. lib. 6. cap. 29. sub n 6. & cons. 80. n. 9. lib. 3.* Ambrosin. *de immunit. cap. 11. n. 5.* Verùm attenta constitutione Gregorij, & etiam consuetudine jam recepta, neque hoc juramentum exigitur, neque ipsi judices illud præstare tenentur, sed liberè ipsis reus traditur pro qualitate delicti puniendus ac si ad Ecclesiam non confugisset, & meritò : quia fuga ad Ecclesiam in casibus exceptis nihil reo prodesse potest sic Decian. & Ambrosi. *suprà*, Boërius, *decis. 109. n. 8.* Farinac. *de carcerib. quæst. 28. num. 77. & in append. de immunit. cap. ult. num. 343.* Baiard. ad Clarum, *q. 30. n. 25.* Bonac. *disp. 3. de primo decal. præcepto, q. 7. de immunit. §. 7. in fine, n. 5.* Hæc autem traditio de mandato Episcopi debet fieri, aut ejus officiali, per aliquam Ecclesiasticam personam ab eo deputatam, *omni appellatione remota*, cognito priùs per Episcopum, seu ab eo deputatum, an delinquentes tradendi verè crimina excepta commiserint Neque curia sæcularis, ejusque judices, aut officiales extrahere poterunt ab Ecclesiis, aut monasteriis laicum aliquem in prædictis casibus exceptis delinquentem, sine expressa licentia Episcopi, vel ejus officialis, & cum interventu personæ Ecclesiasticæ ab eo authoritatem habentis : ad quos solos, & non alios Episcopis inferiores, etiamsi alij ordinarij sint, aut nullius diœcesis, aut conservatores ab hac sede specialiter, vel generaliter deputati, prædictam licentiam dandi facultas pertinet, revocatúrque quælibet facultas, quæ curiæ sæculari olim fuerit attributa extrahendi hos delinquentes propria authoritate ; occurrente autem casu, in loco exempto, & nullius diœcesis, tunc ad Episcopum viciniorem devolvitur cognitio, an delictum sit exceptum, vel non, & non ad alios. Quod si Episcopus, ejusve officiales & requisiti culpabiliter recusaverint delinquentem tradere, aut capturæ, vel carcerationi intervenire ; tum laïci reverentiæ Ecclesiæ, & locis sacris debitæ memores prædictos delinquentes minori quo id fieri possit cum scandalo, & tumultu extrahere poterunt, & sic extractos ad carceres curiæ Ecclesiasticæ, & non sæcularis deferunt, ibique eos reponunt, & inibi sub tuto, & firmo carcere, ac opportuna custodia data illis, si opus fuerit, per curiam sæcularem detineri debent, ut in supradicta bulla Gregor. hæc omnia expressè continentur.

4 Ex quibus verbis liquet. Primò non posse judices laicos sic confugientem ad Ecclesiam in casibus exceptis extrahere absque licentia Episcopi, vel ejus officialis. Quod si Episcopus requisitus culpabiliter noluerit annuere, poterunt judices sæculares delinquentem extrahere, & in carcere Ecclesiastico reponere ; quousque per Episcopum, aut ejus superiorem cognoscatur delinquentem gaudere non debere immunitate. Nunquam tamen possunt sic delinquentem ad proprios carceres referre ibique condemnare : sic Bonac. *disp. 3. q. 7. de immunit. §. n. 3.* Farinac. *in append. de immunit. cap. ult. num. 359.* Marc. Ital. *lib. 1. cap. 6 num. 8. & seq.* Ambrosin. *de immunit. cap. 11. num. 1. & cap. 14. per totum.* Quod certissimum est stante constitutione Gregoriana, quam diximus verùs esse vbique locorum obligare. At secluſa constitutione crederem posse judices sæculares in casibus clarè exceptis delinquentem ab Ecclesia extrahere inconsulto Episcopo, saltem ex recepta consuetudine : Quia Ecclesia in tantum te tueri potest, quatenus illius immunitate gaudes Ergo si ab immunitate es excluſus, exclusus es à refugio illius. Poterunt ergo judices sæculares illum extrahere ; sic relato Abbate, Ancharr. Bart. & aliis docet Boërius *dec. 109 n. 1. & 2.* Decian. *tract crim. lib. 6. c. 29 n. 4.* Covar. *2. var. cap. 20 n. 18. vers. 34.* infertur Clarus *pract. § fin quæst. 90. vers. quæro nunquid.* Farinac. *de carceribus, quæst. 28. n. 5.* Azeb. *in const. Hispan. lib. 1 tit. 2. leg. 3. n. 29.* Suar. *lib. 3. cap. 13. n. 1.* Neque obstat Ecclesiam videri locum exemptum à jurisdictione laicali, ut multis comprobat Tuschus *verbo Ecclesia, concl. 5. num. 10.* ac proinde non posse ibi capturam reorum exercere, qui est jurisdictionis actus. Non inquam obstat, quia Ecclesia non est locus exemptus à jurisdictione laicali, nisi in casibus, qui ejus immunitatem concernunt ; secus in casibus non exceptis ; ut colligitur ex *cap. 1. vers. etiam ipsæ Ecclesiæ, de immunit. Eccles. in 6.* ubi dicuntur Ecclesiæ esse in territorio Principis sæcularis, quod saltem est intelligendum circa casus ejus immunnitatem non spectantes.

5. Dixi posse ex recepta consuetudine. Nam spectato juris rigore probabilius censeo, semper esse consulendum Episcopum, & ex ejus licentia, & non aliter reus est extrahendus *cap. frater 17. quæst. 4.* ubi prohibetur potestatibus sæcularibus invitum ab Ecclesia extrahere, captata sacerdotis absentia. Ergo signum est sacerdotis præsentiam, & consensum requiri, & *in cap. definivit 27. quæst. 4.* datur facultas reddendi Ecclesiæ extractum sine consensu sacerdotis : Item *in cap. id constituimus, & cap. reum*, non permittitur in casibus exceptis delinquentem curiæ sæculari tradere, nisi recepto prius juramento de impunitate corporali, ut multis relatis docet Decian. *lib. 6. cap. 29. sub num. 6.* Ergo si curia sæcularis tenetur hoc juramentum præstare prius quam sibi reus tradatur, signum evidens est non posse inconsulto Episcopo, in cujus manibus jurare debet, delinquentem extrahere. De jure autem civili est textus *in Authent. de mandatis Principum, §. 5. Sed neque collat. 3. & in l. pateant in fine, C. de his qui ad Eccles. confug.* & tradit post alios antiquiores Anton. Gom. *var. resolut. lib. 3. c. 10. Rub. quando reus gaudeat immunitate Ecclesiæ, numero 2. ad finem*, Bosi. *de captura, numero 24.* Anastas. Germon. *de sacror. immunit. lib. 3. c. 16. num. 1.* Tuschus *pract. conclus. verbo Ecclesia, conclus. 11. num. 47. & seqq.* Farinac. *in append. de immunit. c. ult. num. 356.*

6 Dixi insuper posse judices laïcos excluſa constitutione Gregoriana, ex recepta consuetudine delinquentem in casibus clarè ex receptis, & quorum delictorum cognitio ad ipsos spectat à loco sacro extrahe-

re ; ut ſic indicarem , quoties dubium eſt an caſus ſit exceptus , vel non ; nequaquam poſſe judices laïcos delinquentem ſic tutatum à loco ſacro vi inde expellere ; quia dum non conſtat ab immunitate eſſe excluſum, immunitate gaudet : conceditur enim immunitas omnibus delinquentibus extra caſus exceptos. Ergo dum probatum non fuerit commiſiſſe caſum exceptum immunitate privari non poterit : ſic aliis relatis Decian. *tract. crim. lib.6. cap.29. n.2.* Farinac. *in append. de immunit. cap. ul. num.370.*

7. Hinc oritur quæſtio ad quem judicem pertineat cognitio an caſus exceptus ſit ab immunitate, vel non: Et quidem ſtante conſtitutione Gregoriana , nulla eſt quæſtio;cum ex illa clarè conſtet ad ſolum Epiſcopum, vel ab eo deputatum hanc cognitionem pertinere, ibi : niſi cognitio prius per Epiſcopum ſeu ab eo deputatum an delinquentes vere crimina excepta commiſerint. At ſpectato juris rigore non defuerunt alii Doctores , qui cenſuerint ad judices laïcos ſpectare. Ita Ulpell. *conc.130. num. 6.* & alii relati ab Anaſtaſ. Germon. ſtatim referendi. Et ratio eſſe poteſt , quia nemo in propria cauſa videtur eſſe judex competens, ſed cauſa immunitatis eſt cauſa propria Epiſcopi : Ergo. Item extrahere delinquentem in caſibus exceptis non eſt cauſa Eccleſiaſtica , ſed ſæcularis ; cùm per ſæcularem poteſtatem fiat. Ergo ejus cognitio ad ſæcularem pertinet. Tenendum tamen eſt tanquam omnino certum nullo modo ad judices laïcos hanc cognitionem pertinere , ſed ad Eccleſiæ Prælatos : ſic poſt alios antiquiores teſtantur Anaſtaſ. Germon. *de immunit. ſacror. lib.3. cap.16. num. 21.* Farinac. *tit. de carcerib. q 28. num.76. & in append. de immunit. cap. ult. num.366. & 367.* Azebedo *lib.1.novæ compilat. tit.2. leg.3. num. 20.* Marius Itali. *de immunit. lib.1. cap.5. §.14. num.7. & cap.6. §.1. num.4. & ſeqq.* Joann. Gutier. *pract. quæſt. lib.3. q.1. num. 5.* Bonac. *diſp.3. q.7. de immunit. §.7. num.2. verſ.3.* & probat manifeſtè textus *in cap. metuentes , cap. ad Epiſc.17. q.4.* & ex jure civili *in l. pareant , §. hoc verò , & in C. præſenti, C. de his qui ad Eccleſ.confug.* Ratio eſt clara ; quia immunitas Eccleſiarum cauſa eſt Eccleſiaſtica,ſed cauſæ Eccleſiaſticæ cognitio non ſpectat ad judices laïcos. Ergo neque fundamentum contrarium urget. Nam eſto extractio in caſibus exceptis ad judicem laïcum pertineat ; at cognitio , an ſit caſus exceptus ab immunitate , ad ipſum non pertinet. Neque obinde dicitur Prælatum in propria cauſa jus dicere , ſed in cauſa communi : & Eccleſiæ , quod nullum eſt inconveniens.

8. Poſito autem ad Epiſcopum hanc pertinere cognitionem , eſt dubium qualiter debeat cognoſcere delictum eſſe exceptum , ut poſſit ſæculari curiæ delinquentem remittere ? Videtur enim ſufficere , ſi ex præſumptionibus , & conjecturis non probabilem efficientibus cognoſcat ; quia in bulla Gregor. conceditur Epiſcopo remiſſio delinquentium , qui ſuo judicio videbuntur aliquod ex delictis exceptis commiſiſſe ; ſed quoties judicio alicujus res committitur , non tenetur informationem juridicam facere , ſed poteſt prout ſibi placuerit ſe informare , & quomodocunque de veritate conſtet judicium ferre , ut tradit Menoch. *de arbitr. quæſt.13. num.2. & quæſt.19. num.10.* Nihilominùs tenendum eſt concludentem probationem requiri : ſic Ambroſin. *de immunit. cap.1 . num.4.* Bonacina *diſp.3. de primo decal. præcepto, q.7. de immunit. §.7. circa fin.* Farinac. *lib.1. concil. conc.76. n.3. & conc.168. n.8. & in append. de immunit. cap. ult. num.8. & ſeqq.* Marius Itali. *cap.6. §.1. n.86. & ſeqq.* Ratio eſt, quia Eccleſia habet jus tutandi omnes delinquentes ad ſe confugientes ; niſi in caſibus exceptis ipſique delinquentes jus habent , ne ultra illos caſus extrahatur *cap. inter alia, cap. fin. de immunit. Eccleſiaſt. cap. ſicut antiquitus 17. quæſt.4.* Ergo dum prælato Eccleſiæ non conſtat eſſe caſum exceptum , injuſtè Eccleſiam , & delinquentem jure ſuo privat. At per præſumptiones, & probabilius conjecturas non ſufficienter conſtat. Tum quia hæ præſumptiones non vincunt præſumptionem ortam ex poſſeſſione immunitatis , & jure fundato *l. fin.* & ibi Doctores *ff. quòd metus cauſa.* Abbas *cap. quia veriſimile in 2. notab. de præſumpt.* Tum quia ad tollendum ab aliquo jus quæſitum , & hoc irreparabiliter , non ſufficit conjectura , ſed requiritur plena probatio. Bald. *in l. judices, num.1. C. de judiciis*, Speculator *tit. de offi io omnium jud. §. fin. num.18.* Ergo. Item in bulla Gregor. expoſtulatur , ut Epiſcopus antequam delinquentem tradat , cognoſcat an verè delictum exceptum commiſſum ſit ; Sed quod per conjecturas cognoſcitur, non verè , ſed probabiliter tantùm cognoſcitur, neque illud eſt propriè , & abſolute verum , ſed ſub dubio verum , ut multis relatis docet Farinac. *conc.168. numer.10. & conc.76. n.6.* ſpecialiter ex doctrina Innocent. *ex cap. cùm cauſam , col.2. vel illud autem de juramento calumniæ* , ubi dixit ea vera eſſe , quæ oculis inſpiciuntur , vel indubitanter novimus , non ea quæ præſumptivè credere poſſumus , quoties lex probationem requirit , de concludenti , & perfecta intelligi debet *l. judices , C. de judicibus* , Decius *in Rub.10. de probationibus , num.133.* Maſcard. *de probat. quæſt.4. numer. 12.* Nam cùm ſufficit conjecturalis , à lege ipſa cavetur , ut in *l. non omnes, §. à barbaris.* Ibi argumentis tantum cognoſcendum eſt , *ff. de re militari , &c. pro humani de homicid. in 6.* ibi & poſtquam probabilibus conſtiterit argumentis. Ergo cùm ad excludendum ab immunitate delinquentem requiratur probatio delicti , ſi quidem requiritur vera illius cognitio , efficitur concludentem probationem requiri. Denique probatio conditionis , & formæ ad actum requiſitæ debet eſſe plena, & concludens *l. lucius*, & ibi Bart. *ff. de condition. demonſtrat.* & pluribus firmat Farinac. *d. conc. 76. & 168.* ſed eſſe delictum exceptum , eſt conditio neceſſariò requiſita , ut delinquens immunitate privetur , ut de ſe conſtat , & tradit Greg. *dicta conſtitutione* , ibi , *niſi cognito priùs per Epiſcopum , aut ejus deputatum , ut ipſi vera crimina ſuperius expreſſa commiſerint.* Ergo. Neque obſtat fundamentum contrarium : Concedo enim remitti judicio Epiſcopi , quæ ſit probatio delicti ſufficiens ; non tamen remittitur derogare veræ, plenæ , & perfectæ delicti probationi.

9. Secundò dubitatur , an judex Eccleſiaſticus in hac cognitione ſtare debeat proceſſui facto à judice laïco ? Dicendum eſt cum Farinac. *ſupradicto conc.76. num.1. & 2. & conc.168. à num.16.* Bonac. *diſp.3. q.7. §.7. num.3.* obligatum non eſſe judicem Eccleſiaſticum ſtare proceſſui facto à judice laïco : quia acta inſtructoria unius judicii in alio non probant , niſi inter eaſdem perſonas , & in eiſdem cauſis , & ad eumdem effectum fiant *cap. inter dilectos , §. in omnibus , ff. De fide inſtrument.* Gloſ. *in cap.2. de ordine cognit.* & multis relatis probat Farin. *dicto conc.168. à num.26.* At Eccleſiaſticum judicium de immunitate diverſas perſonas , & diverſam cauſam reſpicit ab eis , quæ in foro ſæculari reſpiciuntur. Nam forum ſæculare reſpicit reum ut ſæculari juriſdictioni ſubjectum , & ut totaliter puniendum pro delicto : forum verò Eccleſiaſticum reſpicit Eccleſiæ immunitatem , quam defendere procurat , quæ ſunt cauſæ , & perſonæ omnino diverſæ. Ergo probationes in uno judicio factæ in alio non probant. Item in bulla Gregor. conceditur Epiſcopo facultas cognoſcendi , an delictum exceptum ſit , ſed cui delegatur cognitio alicujus cauſæ ; delegatur etiam poteſtas ſumendi probationes deſervientes tali cognitioni *leg. ubi , Cod. de falſis* , & ibi Gloſſa. Ergo poterit ſuas probationes facere. Ergo non tenetur acquieſcere probationibus laïci. Deinde probationes, quæ ſine citatione partis fiunt , vim habere non poſſunt *cap.2. de Teſtibus* , ſed ſæcularis judex cùm probationes facit de delicto delinquentis non citat Eccleſiam , utpote

illi

illi non subjectam. Ergo contra immunitatem Ecclesiæ illæ probationes valere non possunt. Adde sæpè fieri sine citatione rei. Verùm etsi hoc ita sit, advertendum tamen est ab Episcopo, an processus formatus à judice sæculari sit formatus antequam reus ad Ecclesiam confugerit, & consequenter antequam de immunitate tractaretur; vel postquam reus ad Ecclesiam confugit, & causa immunitatis tractatur; si formatus est processus antecedenter, esto obligatus non sit Episcopus illi stare ob rationes dictas: At debet quàm brevissimè poterit, testes illos apud se examinare, & reum judici sæculari remittere; quia nulla apparet suspicio falsi in supradicto processu. At si postquam reus ad Ecclesiam confugit, processus fuerit formatus, tunc suspicionem non levem habet falsitatis; eò quòd in defensionem proprii juris, & diminutionem Ecclesiasticæ jurisdictionis formatus fuerit. Farinac. *in append. de immunit. cap. ult. num.* 375.

Adversùs supradictam resolutionem restabat satisfacere quibusdam textibus, qui videntur contrarium probare, sed illos optimè explicat Farinac. *conc.* 168. *à num.* 31. *vide illum.*

10. Tertiò dubitatur; an in hac cognitione debeat Episcopus reum, & Ecclesiam citare? Et quidem Ecclesiam citandam esse, seu nomine ejus promotorem fiscalem, cui jura Ecclesiæ competit defendere, videtur indubitatum, quia directè de ejus præjudicio agitur, *leg. de unoquoque, ff. de re judicata, leg. Nam ita divus, ff. de adoption. & cap.* 2. *de Testibus:* sic Farinac. *conc.* 168. *num.* 42. *& in append. de immunit. c. ult. in fine.* An verò reus citandus sit? Negat Remig. Gon. *tractat. de immunit. Eccles. in* 2. *quæst. num.* 3. *vers. & attenta opinione, & num.* 11. Moventur primò, quia hoc privilegium immunitatis non reis, sed locis sacris est concessum, ut alios referens probat Covar. 2. *ver. cap.* 20. *num.* 11. Decian. *tract. crim. lib.* 6. *cap.* 29. *n.* 1. *in fine.* Et in casu quo reis concedatur non principaliter, sed in consequentiam conceditur; sed quoties alicui privilegium in consequentiam conceditur, & non per se, citari non debet; sufficit enim si principale citetur. Ergo reus citandus non est. Secundò, quia non videtur citatio necessaria quoties probatio fit ad judicis instructionem, Bart. Bald. & Innocent. relati, à Farinac. statim allegando. Sed hæc probatio an delictum sit exceptum, fit ad instructionem judicis; siquidem ipsi constare debet verè crimen exceptum commissum esse, ut possit delinquentem remittere, ut constat ex illius verbis bullæ, *cognito prius per Episcopum, an verò supradicta crimina commiserint.* Neque à bulla unquam requisitum est ut parti constet. Ergo citatio partis necessaria non est. Tertiò, in crimine Assasinii ad excommunicationem, depositionem, & diffidationem ferendam non videtur necessaria citatio partis, ut tradit. Hostiens. *in cap. unico, de Homicid. in* 6. *num.* 37. *verbo constiterit*, & ibi Joann. Andr. & Geminian. Ergo neque in hac causa expostulanda est, cùm de minori præjudicio delinquentis agatur. Quartò, quia ita videtur praxi esse receptum informationes secretas fieri absque partis citatione.

10. Sed his non obstantibus tenendum est citationem delinquentis necessariam esse: sic optimè firmat Farinac. *conc.* 158. *à num.* 48. ea præcipuè ratione, quia privilegium immunitatis, esto locis sacris fuerit concessum, delinquentibus tamen directè, & per se competit; ipsi enim sunt, qui non possunt invitè extrahi, & extrahentibus resistunt, & extracti agunt, ut ad Ecclesiam revertantur; sed quoties de præjudicio alicujus directè agitur, citatio ad illum condemnandum requiritur. Ergo sine citatione delinquentis non potest Episcopus illum curiæ sæculari remittere.

12. Et per hæc solvuntur argumenta contraria. Ad primum transeat immunitatis privilegium locis sacris esse primò concessum. At nego delinquentibus immediatè, & per se non competere; imò si verum fatear delinquentibus est concessum intuitu tamen sacri loci. Non enim locus sacer, qui res inanimata est, capax est beneficii, sed hominibus ratione utentibus beneficium, & privilegium immunitatis conceditur in honorem, & reverentiam loci sacri. Ad secundum concedo non esse necessariam ullam citationem, cùm judex probationem facit ad sui instructionem in causis tertio non præjudicantibus; secùs in iis quæ graviter præjudicant, ut in præsenti. Neque urget quod soli judici dicatur debere constare de veritate; quia id dicitur, quia probatio judici fit, non parti, etsi pars citetur *cap. statutum, §. cùm verò de rescriptis in* 6. At constando judici, ex consequenti parti constat. Ad tertium nego in crimine assassinii non requiri partis citationem. Nam licèt ad condemnationem probabilia argumenta sufficiant, hæc non plenè probari debent, & in forma judicii, & consequenter cum partis citatione. Secundò Respondeo, esto in crimine assassinii citatio non requiratur, in nostro casu non infertur necessarium non esse; quia ideo in crimine assassinii non requiritur; quia probabilia argumenta sufficiunt ad ferendam sententiam, quæ tamen in casu immunitatis non sufficiunt, cùm verè, plenè, & perfectè de delicto excepto constare debeat. Ad quartum nego praxi esse receptum; imò si alicubi esset receptum, abrogare deberet, utpotè juri naturali contrarium.

13. Advertit tamen, & benè Farinac. *n.* 61. *& 62.* pluribus relatis, si delinquens sponte compareat non citatus, petatque audiri pro sui juris defensione, omnino audiendum esse. Et in hoc casu quousque audiatur se potest opponere sententiæ ordinarii declarantis immunitatem illi non competere; quia agitur de gravi ejus præjudicio, & ex jure naturali competit se posse defendere, & judici defensiones admittere.

14. Quartò dubitatur, qualiter procedere debeat Episcopus. Et primò non videtur necessarium libellum exhibere, & litem contestari. Tum quia non agitur ad pœnam delicti, sed ad illius qualitatis cognitionem. Tum quia ex officio agitur, & nullo accusatore interveniente. Tum quia arbitrio Episcopi decisio hujus causæ commissa est. Tum quia summariè, & extra ordinem juris tractari hæc causa potest. Sed in his omnibus non requiritur libellus, & litis contestatio, ut tradit Menoch. *de arbitrar. quæst.* 18. Farinac. *conf.* 168. *num.* 63. Ergo. Secundò, debet delinquenti, & Ecclesiæ dilationes concedere, quæ sibi necessariæ visæ fuerint, ut jura sua defendant; quia hoc non tollitur, etsi ejus judicio, & arbitrio probatio delicti commissa sit: est enim de jure naturali, alias non plenè erit probatum delictum: sic Farinac. *num.* 64. cùm speculat. *in tit. de officio omn. judic. §. fin. num.* 18. Tertiò, facto processu debet publicari, ne tollatur delinquenti, & Ecclesiæ defensio, & potestas allegandi in sui juris favorem, si quid habeant: sic aliis relatis Farinac. *suprà.*

TRACTATUS XII.

RELIGIONIS,

QUI EST

DE REVERENTIA DEBITA ECCLESIASTICIS PERSONIS, ET EORUM BONIS, & Immunitate Eccleſiaſtica.

Et Diſputatio unica ſub eodem titulo.

PROOEMIUM.

MANIFESTUM eſt Eccleſiaſticis perſonis, utpotè in cultum Dei ſpecialiter deſtinatis, ſpecialem aliquam reverentiam deberi. Primò enim debetur eis immunitas, indemnitas, & ſecuritas à qualibet injurioſa percuſſione, quæ indemnitas dicitur privilegium canonicatus; quia à canone *ſi quis ſuadente* 17. *quæſt.* 4. conceditur. Proteguntur enim ibi Clerici excommunicatione lata adverſus illorum percuſſores. Secundò, debetur Clericis exemptio à judicio, juriſdictionéque laïcæ poteſtatis, tàm quoad ſuas perſonas, quàm quoad ſua bona; & hæc vocatur Eccleſiaſtica libertas, ſeu immunitas. De prima immunitate, & indemnitate latè diximus *tract. de excommunic. in diſp. de excommunicat. reſervatis in decreto.* Secundam immunitatem in præſenti aſſumimus explicandam.

PUNCTUM I.

Quo jure clerici à poteſtate laïcorum exempti ſint.

1 *De fide eſt Clericos exemptos eſſe.*
2 *In cauſis ſpiritualibus certum eſt eſſe exemptos.*
3 *In temporalibus plures affirmant ex jure divino provenire hanc exemptionem.*
4 *Alij contra cenſent in jure divino fundamentum habere. At ex jure poſitivo provenire hanc exemptionem, quod eſt probabilius.*
5 *Satisfit oppoſitis fundamentis.*
6 *At nulla humana poteſtate hæc exemptio à Pontifice conceſſa tolli poteſt.*
7 *Imò neque ipſe Pontifex eam integrè tollere poteſt.*
8 *Probabilius eſt ipſum Pontificem immediatè à Chriſto exemptum eſſe.*

1. FIDE tenendum eſt Clericos à poteſtate laïcali exemptos eſſe: ſic enim habetur *cap. at ſi Clerici, cap. Clerici, cap. cùm non ab homine, cap. qualiter, de judic. cap. ſi diligenti, cap. ſignificaſti, de foro compet. Authent. ſtatuimus, de Epiſcop. & Clericis*, & tradunt omnes catholici, & merito: quia hac exemptione eorum dignitas commendatur, & major illis reverentia exhibetur. Sed quo jure illis hæc exemptio competat, an divino, an canonico, an civili? non eſt ita certum.

2. Et quidem ſi loquamur de exemptione in cauſis ſpiritualibus, fidem, inquam, ſacramentum, ſacrificium, & divinum cultum, animarúmque ſalutem reſpicientibus, omnino tenendum eſt, jure divino Clericos exemptos eſſe à juriſdictione laïcorum, quia harum cauſarum ſpiritualium judicium illis ſolis competere poteſt, quibus Chriſtus conceſſerit, cùm ab illo eorum conſtitutio emanaverit. At ſoli Petro ejúſque ſucceſſoribus promiſſum fuit illis verbis, *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam*, & confeſtim ei dictum eſt. *Paſce oves meas.* Ergo ſolus Petrus, ejúſque ſucceſſores, & quibus ipſe commiſerit, hoc judicium habent. Ergo Reges, aliíque Principes humani illo carent. Ergo ab eorum juriſdictione in his cauſis Clerici exempti ſunt. Adde non ſolùm in judicio harum cauſarum clericos à juriſdictione laïcorum exemptos eſſe, ſed etiam laïcos, quia laïci ſubdi non poſſunt ſæculari juriſdictioni, niſi cauſa agitanda ad juriſdictionem ſæcularem pertineat: cùm ergo cauſa ſpiritualis extra juriſdictionem ſæcularem ſit; efficitur ſanè nequaquam in illo foro judicari laïcos poſſe de illa, ſic latius probans docet Suar. *defenſ. fidei, lib. 4. de immun. Eccleſiaſt. cap. 2. per totum*, Covar. *pract. q. c. 31. n. 2. verſ. prima concluſ.* Farin. *lib. 1. praxis, tit. 1. q. 8. n. 2.* Molina Theologus *tom. 1. diſp. 31. concl. 2.*

3. At ſi de exemptione in cauſis temporalibus, ſolutione, inquam, tributórum, punitione criminum, obligatione legum civilium ſermo ſit, variant Doctores:

res : Alii affirmant ex jure divino hanc exemptionem procedere : sic Abbas *in cap. Ecclesiæ sanctæ Mariæ, de constitutionibus, n.* 6. Felin. *ibi n.* 6. plures referens, Rebuff. *in concordat. tit. ult.* Asavarr *in cap. novit. de judic. notab. quoad exemptionem in criminalibus*, Clar. *pract. lib.* 5. *§. fin. quæst.* 33. Zenedo *collect.* 37. Bellar. *lib.* 1. *de clericis, cap.* 28. *propositi* 5 *&* c. 29. & latiùs *in disp. speciali, tom.* 2. *in fin & alibi*, & alii plures relati à Covarr. & Farinac. *locis allegandis*, cum glossa *in cap.* 6. *si Imperator* 96. *dist. & cap. quanquam de censibus in* 6. Probant primò, exemptionem in criminalibus ex illo Psalm. 104. *Nolite tangere Christos meos*, quasi diceret, Vos qui Reges estis, & potestatem habetis judicandi, eos qui oleo sancto uncti sunt, & mihi specialiter dicati, nolite tangere, & punire, & Zach. 2. *Qui tangit eos, tangit pupillam oculi mei.* Secundò, exemptionem à tributis probant ex illo *Matth.* 17. ubi cùm à Christo exigeretur census, Petrum interrogavit *a quibus reges exigunt tributa, à filiis suis, an ab alienis?* Et cum Petrus respondisset *ab alienis*, intulit Christus. *Ergo liberi sunt filij*, quasi diceret, ego, qu. filius sum Dei, liber sum à tributo : *sed ne illos scandalizemus da pro me, & te.* Ex qua solutione videtur inferri Petrum, ejúsque successores quasi in filios admissos esse, & à tributorum solutione exemptos. Sed quoties aliquis exemptus est à tributis, omnis ejus familia exempta est. Ergo omnes Clerici exempti sunt ex exemptione facta à Petro. Tertiò, ex variis textibus, in quibus videtur jure divino hæc exemptio tribui, *in cap. continua* 11. *quæst.* 1. *& cap. futurum* 12. *quæst.* 1. ubi Constantinus Imperator respondet quorundam Clericorum querimoniis. *Vos à nemine judicari potestis, sed judicio Dei reservamini.* Secundò, *in cap. quanquam, de censibus in* 6. ubi dicitur, Ecclesiæ, Ecclesiasticæque personæ, ac res ipsarum non solum jure humano, quinimò & divino à sæcularium personarum exactionibus sunt immunes, & in Concil. Lateranensi sub Leone X. *sess.* 9. *in bulla reformationis curiæ* dicitur, *cum à jure tam divino, quam humano laicis potestas nulla in Ecclesiastic. personas attributa sit*, &c. in Trid. *sess.* 25. *cap.* 20. *de reformat.* ibi. *Ecclesiæ, & personarum Ecclesiasti arum immunitatem Dei ordinatione, & canonicis sanctionibus constitutam.* Quid ergo clarius dici potest? Quartò, probatur hanc exemptionem, supposita institutione clericatus, esse de jure naturali divino. Nam facta hac institutione Clerici patres sunt, & magistri sæcularium, illisque superiores, ut tradit Gregor. VII. *in cap. quis dubitat* 96. *dist.* 7. Sed filius patrem, & discipulus magistrum sibi subjugare, & suæ potestati velle subjicere miserabilis insaniæ est, ut ibidem dicitur. Ergo. Item negari non potest Clericos ex vi sui status superiores esse laïcis omnibus *cap. sunt* 96. *dist.* Sed superior non potest ab inferiori judicari *cap. cum inter. solitæ de majorit. & obedient.* Ergo Clerici nulla ratione possunt à laïcis judicari. Quintò, probatur ab inconvenienti : si enim à Christo domino hæc exemptio non habetur, non videtur qua ratione Pontifex potuerit tot homines, tam quoad se, quàm quoad earum bona à potestate sæculari eximere ; sicut enim non potest Pontifex Reges ipsos à regno deponere, & jurisdictione eis à republica data privare ; sic nec videtur posse tot subditos ab ejus imperio eximere : quia exemptio est nativæ jurisdictionis debitæ privatio.

4. Cæterum, alii Doctores probabilius censent hanc exemptionem Clericorum in causis temporalibus in jure divino fundamentum habere ; à jure tamen positivo, & Pontificio immediatè provenire : sic Innocent. *in cap. de majorit. & obed.* Alciat. *in cap. cùm non ab homine, col.* 2. *de judiciis*, Covarr. *pract. quæst. cap.* 31. *numer.* 2. *fine, vers. secunda conclusio*, Farinac. *pract. lib.* 1. *tit.* . *quæst.* 8. *num.* 2. *vers. limita primo*, Med. *Cod. de restit. quæst.* 15. Mol. Theologus *de justit. tom.* 1. *disputat.* 31. *concl.* 3. Victor. Sotus, Ledesma, Salon. Bannes, Henriq. & alii relati à Suar. *lib.* 4. *de immunit. Ecclesiast. cap.* 8. *num.* 2. fundamentum est, quia ex jure divino naturali hæc exemptio non est, neque item ex jure divino positivo. Ergo restat, ut solùm sit ex jure Pontificio. Antecedens quoad primam partem probo. Nam character clericalis ex se, & ratione sui non eximit Clericum a jurisdictione sæculari. Tum quia hic character solùm habet deputare hominem divino cultui, sed hæc deputatio stare optimè potest cum subjectione temporali Principi in iis, quæ divinum cultum non impediunt : primò, quia illo charactere stante sæpè Clericus subjectus fuit sæculari judici, ut constat ex principio Ecclesiæ, ex Paulo ad *Rom.* 13. juxta Chrysostomi explicationem, *& act.* 25. & ex tot titulis *C. de Sacrosanctis Ecclesiis, de Episc. & Clericis.* Quapropter Justinianus *constit.* 83. primus concessit privilegium fori, Clericis ; in civilibus tantum, Episcopo non impedito, & in criminalibus eos subditos potestati sæculari reliquit. Secundò, quia modò Clericus subjicitur jurisdictioni laicali, ut patet in initiatis minoribus ordinibus, neque beneficium habentibus, juxta Concil. Trident. *sess* 23. *cap.* 6 *de reformat.* qui privilegio fori non gaudent. Tertiò, in causa civili non reconventionis, & in causa feudi, & aliis infrà subjiciendis jurisdictioni sæculari subditur. Et denique cum delictum grave committit, ob quod sæculari curiæ interficiendus traditur, à judice sæculari judicatur, & punitur, & non ex potestate Ecclesiast. hæc enim non ad punitionem corporalem extenditur, tametsi illam permittere possit. Ergo evidens est ex jure divino naturali hanc exemptionem provenire non posse. Alias semper eadem esset, & fuisset, & æqualis in omnibus Clericis absque ulla variatione & mutatione. Quod autem neque ex jure divino positivo hæc exemptio, prout in Ecclesia fit ; proveniat, inde efficaciter probatur, quia nullus est locus in Scriptura, ex quo colligi possit. Nam ea, quæ ex veteri testamento referuntur pro contraria sententia ; in tantum vim habere possunt, quatenus jure naturali fundantur. Nam omnia alia præcepta positiva antiqua adventu Christi, & promulgatione legis gratiæ cessarunt. Præterea quod ibidem loquitur propheta de injuria, & violentia facta iis, qui Deo sunt familiares : non est de judicio. Locus autem, qui ex novo testamento refertur, hanc exemptionem minimè probat, quia ex illa responsione Petri solùm voluit Christus inferre ipsum, utpotè filium naturalem æterni Regis & domini universorum liberum esse à tributo. Petrum verò ex privilegio propter ejus specialem prærogativam, & dignitatem. Alias si vellet, ad omnes Clericos privilegium illud extendere, non limitaret solutionem pro se, & Petro, sed illam æquè pro omnibus aliis Discipulis faceret. Item absurdum esse videtur ex æquitate hujus solutionis inferre reliquos Discipulos, & sacerdotes, æqualem cum Christo, & Petro, ejusque successoribus habere exemptionem. Neque obstat Clericos esse de familia Petri, ut inde dicamus exempto Petro eximi omnes Clericos. Quia non est verum exempto patrono ab aliquo tributo, eximi necessariò omnes illius familiares, præcipuè æquali exemptione. Item eadem ratione omnes Christiani baptizati eximi possent à jurisdictione laïcorum : quia etiam sunt specialiter de familia Pontificis, qui omnium Christianorum caput est. Denique illa exemptio fuit exemptio à tributis. Ergo exemptio fori in criminalibus, & civilibus ex tali loco non infertur. Cùm verò in aliquibus Pontificis decretis dicitur hanc exemptionem esse ex divina ordinatione, & jure divino, iis verbis nihil aliud extenditur, ut explicat Covarr. *vers. tertia probatio*, nisi ad similitudinem veteris factam esse, aut ex veteri lege originem trahere, ex particulari præcepto Pontifici dato concessam esse.

5. Et ex his manet ſolutum ſecundum & tertium argumentum contrarium. Ad quartum dico non repugnare quemlibet ſecundum unam rationem eſſe inferiorem, & ſuperiorem ſecundùm aliam, ut patet in eo qui filium haberet Regem : filio enim eſſet ſubditus ratione regiæ dignitatis, & filio eſſet ſuperior ratione patriæ poteſtatis : ſic Clericus ratione dignitatis clericalis eſt omnibus Regibus ſuperior, & illis poteſt eſſe ſubjectus quoad politicum regimen. Ad quintum, negandum eſt non poſſe à Pontifice hanc Clericorum exemptionem concedi, concedit enim illam ex poteſtate accepta à Chriſto gubernandi ejus Eccleſiam : ad rectam enim illius gubernationem, & dignitatis clericalis honorem, & ſplendorem convenientiſſimum, & fortè neceſſarium eſt, ut Clerici laïca poteſtate exempti ſint. Debebat ergo Pontifex illos eximere ex ratione ſui muneris, quod rectè ſine tali exemptione exerceri non poteſt. Item credendum eſt Chriſtum Dominum non ſolùm contuliſſe Petro hanc poteſtatem eximendi Clericos à juriſdictione ſæculari, prout Eccleſiæ conveniens viſum fuerit, ſed etiam ſpecialiter præcepiſſe ipſi talem exemptionem, quod ſatis indicant illa verba Concilii Trident. *ſeſſ.25. cap.20.* dicentis, *immunitatem Dei ordinatione, & canonicis ſanctionibus eſſe conſtitutam*; conſtituta enim eſt, non ſolùm ex canonicis ſanctionibus poteſtate divina factis, ſed etiam Dei ordinatione. Ergo Deus ordinavit hanc immunitatem concedi ; modum autem hujus conceſſionis, tum quoad perſonas, tum quoad materias, ipſi Pontifici diſponendum reliquit, ſicuti ex Chriſti præcepto ſaltem incluſo in poteſtate conceſſa Pontifici gubernandi Eccleſiam habetur, quod Pontifex Epiſcopis, & paſtoribus juriſdictionem ſpiritualem concedat, quia abſque illa rectè Eccleſia gubernari non poſſet ; at quantitatem hujus juriſdictionis Pontificis voluntati remiſit, prout ſibi viſum fuerit convenire, ſic de exemptione diximus. Et in hoc ſenſu verum eſt hanc exemptionem jure divino fundatam eſſe, ab ipſóque jure divino provenire : provenit enim à jure divino quod concedatur, modus autem conceſſionis Pontifici remittitur.

6. Ex quo infertur manifeſtè à nulla humana poteſtate hanc exemptionem à Pontifice conceſſam tolli poſſe ; quia nulla humana poteſtas eſt ſuperior poteſtate ſupernaturali conceſſa Pontifici à Chriſto Domino, ſed ex vi hujus poteſtatis, & ex ſpeciali Chriſti ordinatione hæc exemptio conceditur. Ergo à nulla poteſtate humana tolli, mutarive poteſt : ſic Covarr. *pract. quæſt. cap.31. num.3. verſ. quarta concluſio.* Farinac. *de inquiſit. lib.1. quæſt.8. num.4.*

7. Secundò infertur, neque etiam ipſum Pontificem eam integrè tollere poſſe, hoc eſt quoad omnes Clericos, & quoad cauſas, licet illam poſſit pro varietate temporum, & occaſionum reſtringere, & ampliare. Tum quia non poteſt Pontifex tollere, quod rectæ gubernationi Eccleſiæ neceſſarium eſt ; quia non eſt ei data poteſtas in deſtructionem, ſed in ædificationem. Tum quia Clericorum exemptio Dei ordinatione fundata eſt, eſto modus exemptionis Pontificis fuerit commiſſus, Covarr. *cap.31. num.4. & 6.* Farin. *lib.1. tit. de inquiſit. quæſt 8. num.4.* latè Suar. *lib.4. de immunit. toto cap.30. præcipuè num.18.*

8. Sed inquires, an ipſe Pontifex à Chriſto Domino exemptus fuerit à juriſdictione temporalium Principum ? Et quidem eſſe exemptum, ſicut alii Clerici exempti ſunt, nemini eſſe poteſt dubium : ſi enim ex poteſtate accepta à Chriſto gubernandi Eccleſiam poteſt, & debet Pontifex eximere Clericus à temporali juriſdictione ; quia hæc exemptio rectæ Eccleſiæ gubernationi neceſſaria eſt, à fortiori rectæ ipſius gubernationi neceſſarium eſt, ut ipſemet Pontifex exemptus ſit, tum ob majorem ejus dignitatem, tum ob ſuperiorem poteſtatem, quam in Principes, & Dominos temporales habet. Ergo poteſt, & debet ab eorum juriſdictione ſe eximere. An verò ipſe à Chriſto Domino immediatè ſit exemptus, non eſt ita certum. Probabilius credo ſic exemptum eſſe, tum ex illo *Matth. 17.* ubi Petrum à ſolutione tributorum exemptum eſſe judicavit : præcepit enim ſolvi tributum pro ſe & Petro, non quia debitum eſſet, ſed ne alii ſcandalizarentur. Ex qua exemptione infertur exemptio à fori juriſdictione, utpotè Pontificem minus decenti. Tum ob ſupremam poteſtatem, quam habet in Principes, & Dominos temporales, illos temperandi, & gubernandi, quatenus ſuæ Eccleſiæ viſum fuerit neceſſarium. Quæ poteſtas excludit omnino ut poſſit capi, & puniri à Principe ſæculari ſibi ſubjecto, utpotè quid indecens, & indecorum tali ſupremæ poteſtati. Et præterea quia ex tali poteſtate poteſt ipſe Pontifex ſæcularem impedire ne ipſum capiat, & puniat, & quidquid in contrarium fecerit irritare, & annullare. Ergo impoſſibilis eſt poteſtas Principis in Pontificem, cum non poſſit efficaciter contra voluntatem Pontificis executioni mandari. Ex quo fit non poſſe Pontificem alterius juriſdictioni ſe ſubmittere quoad vim coactivam ; quia ſemper ab ipſo Pontifice omnis juriſdictio pendet, & revocari poteſt, & ejus efficacia impediri : quæ omnia latius proſequitur Suar. *in defenſ. fidei lib.4. de immunit. Eccleſiaſt. cap.4. 5. 6. & 7.* Mol. Theologus *diſputat.31. concl.4.*

Punctum II.

Qui nomine clerici privilegio fori gaudentes intelligantur ?

1 *Quilibet prima tonſura initiatus gaudet hoc privilegio ſpectato jure communi.*
2 *Quid in hac parte diſpoſuit* Trident,
3 *Habens beneficium, præſtimonium, capellaniam collativam, imo, & coadjutorium ex aſſignatione Pontificis hoc gaudet privilegio.*
4 *Penſionarium plures cenſent non gaudere. Probabilius eſt oppoſitum.*
5 *Titulus beneficij ſufficit, tametſi illius poſſeſſionem non habeas, in probabiliori ſententia.*
6 *In minoribus conſtitutus debet habitum, & tonſuram deferre, & alicui Eccleſiæ inſervire ex Epiſcopi aſſignatione, ut fori privilegio gaudeat.*
7 *Utrumque portare debet, & habitum, & tonſuram, & hoc frequenter.*
8 *Qua ratione debeat Eccleſiæ inſervire.*
9 *Conjugatus in minoribus conſtitutus plures conditiones habere docet, ut privilegio gaudeat, & expenduntur hic prædictæ conditiones.*
10 *Religioſi tam viri, quam fœminæ hoc privilegio gaudent. Et qui intelligantur.*

1. SPectato jure communi quilibet prima tonſura initiatus intelligitur *ex cap.2. de foro competenti*, ibi, *aut Clericum ullum, cap. unico, cum* ibi *notatis, de Clericis conjugatis in 6. cap. Clerici, cap. cum non ab homine de judicis*, & tradit Covarr. *pract. q. cap.31. num.5. in fine*, Ignat. Lopez *pract. cap.62. n.9.* Farin. *lib.1. tit. de inquiſit. quæſt. 8. num.5.* Suar. *lib.4. de immunit. cap.27. num. 3.* Auguſt. Barboſa *de poteſt. Epiſc. 2. part. allegat.12. num.1.* & alii apud ipſos. Ratio eſt : quia Clericus ille dicitur, qui in ſortem Dei vocatus eſt, *cap. clericos, cap. perlectos 21. diſt. cap. cum ſecundum, de Præbendis.* At cum quis prima tonſura initiatur, in ſortem Dei, ejuſque miniſterium, & ſervitium vocatur, & deputatur. Ergo.

2. Verùm

2. Verùm attento Trident. *sess.23. cap.6. de reformat.* nullus clericus in minoribus constitutus fori privilegio gaudet, nisi beneficium Ecclesiasticum habeat, aut clericalem habitum, & tonsuram deferens alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi inserviat, vel in seminario Clericorum, aut in aliqua schola, vel universitate de licentia Episcopi, quasi in via ad majores suscipiendos, versetur. Ratio autem quare Trident. has speciales conditiones requisivit in Clerico minorum ordinum ea est, quia Clericus minoris ordinis non tenetur in clericatu perseverare *cap. Joannes, de Clericis conjugatis*, sed potest illum deserere, quod aliter contingit de Clerico in sacris, qui sine apostasia statum deserere non potest, & ad portandum clericalem habitum cogi potest, juxta text. *in cap. tua de Apostatis juncta glossa.* Ergo conveniens erat in minoribus Clericis qualitates expostulare denotantes perseverantiam in statu clericali.

3. Dixi, nisi beneficium Ecclesiasticum habeat. Nomine autem beneficii ad hujusmodi effectum intelligo quodlibet jus perpetuum percipiendi fructus, tametsi fructus ob penuriam temporum, vel alia de causa non percipiuntur: sic Garcia *de benefic. 1. part. cap 6. num. 37. & 2. part. cap. 2. num. 9.* Augustt. Barbosa alios referens *2. p. de potest. Episcopi, alleg. 12. num. 7.* Hinc fit habentem præstimonium in titulum, sicuti sunt omnia Hispana, privilegio fori gaudere; quia beneficium propriissimè habet, ut tradit alios referens Salzedo *pract. cap. 61. num. 11.* Garzia *1. part. num. 117.* Aloisius Riccius *pract. resolut. 327. vers. sufficit tertio.* Gonzalez *ad reg. cancellariæ, glossa 15. §. 2. numer. 11.* Augustt. Barbosa *alleg. 12. num. 11.* & alii. Secundò, fit habentem capellaniam collativam à Pontifice, vel Episcopo eodem privilegio frui; quia verè est beneficium: sic aliis relatis Salzedo *num. 12.* Barbosa *n. 10.* cum Glossa *in clem. fin. in glossa 1. de Decimis, & in extrav. execrabilis verbo quæ alias de Præbendis inter commune.* Fit Tertiò, coadjutorem canonicatus à Pontifice assignatum hoc privilegio gaudere; quia illa coadjutoria, cùm habeat annexum obsequium spirituale, perpetuum beneficium nominatur, saltem ad hunc effectum: sic Garcia *2. p. cap. 5. n. 98.* Barbosa *2. p. de potest. Episc. alleg. 12. num. 1.*

4. Sed dubium est, an pensio sub nomine beneficii ad hunc effectum comprehendatur? Negant Flamin. *de resignat. lib. 1. quæst. 11. num. 70. & lib. 2. quæst. 15. numer. 15.* Azebedo *leg. 1. num. 5. vers. sed an pensio, tit. 4. lib. 1. novæ compilat.* Carolus de Grassis *de effectibus cleric. effectu 1. num. 1199. cum seqq.* Nicol. Garcia *de benefic. 1. part. cap. 5. num. 70.* Gonzalez *reg. 8. cancellar. glossa 5. § 5. num. 6.* Aloysius Riccius *in decis. curiæ Archiepisc. Neapolit. 2. part. decis. 71. n. 11. & decis. 192. num. 10. ad finem*, Zebedo *pract. & canon. quæst. lib. 1. quæst. 4. num. 32. cum seqq.* Moventur, quia pensio non est propriè beneficium, eo quòd non sit jus perpetuum percipiendi fructus ob spirituale obsequium, si quidem pensionario moriente spirat; & confirmari potest ex *cap. quamvis, & primò, de Præbendis in 6.* ubi mandatus provideri de beneficiis, non potest ex vi hujus decreti de pensionibus provideri. Ergo pensio sub beneficio non comprehenditur. Item *in cap. ad audientiam, vers. secundo, de rescriptis*, pensio à beneficio distinguitur ibi *annuas pensiones, seu beneficia.* Idem colligitur manifestè ex Trident. *sess. 21. de reformat. cap. 2.* ubi nullus permittitur sacris initiari ad titulum patrimonii, vel pensionis, nisi necessitas, aut commoditas Ecclesiæ arbitrio Episcopi aliud suadeat; secùs verò ad titulum beneficii. Adde pensionarium non esse obligatum horas canonicas recitare, sed tantùm officium parvum Virginis. Ergo non est beneficium? Et ita referunt decisum Garcia, Gonzales, Zenedo, & aliis his verbis, *cui reservata fuit pensio ut Clerico, si non incedit in habitu, & tonsura non gaudet privilegio fori.* Cæterum, probabilius credo pensionem sub nomine beneficii in favorabilibus Ecclesiæ comprehendi. Tum quia pensio data in titulum dici potest jus perpetuum percipiendi fructus; siquidem non finitur durante vita, quæ autem pro tota vita conceduntur perpetua sunt: sic docet Salzedo *pract. cap. 62. num. 10.* Eman. Rodriq. *tom. 1. summ. cap. 155. num. 11.* Lazarte de Alcavala *cap. 17. num. 24.* Crescent. *decis. 14. de sentent. & re judicata*, Augustt. Barbosa *2. p. de potest. Episcop. alleg. 12. num. 8. & in remiss. concilij, sess. 23. cap. 6.* ubi refert sic decisum fuisse à sacra congregatione *18. Decemb. 1595.* Neque obstant in contrarium adducta, quia illa verissima sunt, & probant pensionem sub beneficio non comprehendi in odiosis, & quæ Ecclesiæ, vel particulari infesta sunt. Et ad responsionem sacræ congregationis dicit Suar. *lib. 4. de immun. Ecclesiast. cap. 27. num. 11.* se non credere esse fideliter transcriptum.

5. Secundò, dubitatur an debeas beneficii possessionem habere, an solus titulus sufficiat? Negant titulum sufficere Clarus *in §. fin. quæst. 36. num. 21. vers. hæc autem in fine, & vers. regulariter autem*, ubi Baiard. *num. 14.* Mascard. *de probat. concl. 502. num. 16. & 17.* Menoch. *cons. 150. num. 6. cum seqq.* Sigismund. Scaccia *de indic. caus. civil. lib. 1. cap. 11. num. 82.* Farin. *lib. 1. praxis, quæst. 8. numer. 45. & 70.* Carolus de Graffis *de effectibus cleric. effectu 1. num. 1187.* Aloysius Riccius *pract. fori Ecclesiast. resolut. 327. num. 1. in 2. edit.* Tuschus *pract. concl. litt. B. concl. 78. num. 8.* Ratio esse potest, quia absque possessione non datur firmum jus in beneficium, cum multis modis impediri possit: aliàs si solus titulus sufficeret ad hoc privilegium, pluribus ratione unius beneficii privilegium competeret, instituto nempe, & possidenti. At probabilius credo titulum sufficere, dum de ejus nullitate non constat, sed potius validus reputatur: sic sacra congregatio censuit *16. Julij 1587.* prout testatur Barbosa *in remiss. concilij, sess. 23. cap. 6. de reformat.* his verbis, *Clericum primæ tonsuræ præsentatum ad capellam sacerdotalem, qui super talem præsentationem obtinuit à Papa novam provisionem, etiam in vi motus proprij, posse in suis causis civilibus gaudere privilegio fori, quamvis possessionem beneficij non habeat propter alium intrusum, contra quem litem movit.* Ratio ea est; quia collatio beneficii verum jus in beneficium confert, & cui facta est, beneficiatus dicitur, maximè in iis, quæ privilegium statui clericali favorabile respiciunt: & ita tradit Melleo *in suo repertorio, verbo obtinere dicitur quis beneficium*, Flamin. *de resignat. lib. 7. q. 1. num 47.* Covar. *lib. 3. variar. cap. 16. in princ.* Gigas *de pensionib. q 94. num 12.* Zenedo *pract. & canon. quæst. lib. 1. quæst. 4. num. 22.* Rebuff. *prax. 3. p. tit. de Simonia in resignat. à num. 25.*

6. Tertiò, dubitabis, an Clericus beneficiatus, in minoribus constitutus, debeat portare habitum & tonsuram, ut fori privilegio gaudeat? Negandum videtur: quia unum è duobus requisitum est à Trident. *d. sess. 23. cap. 6.* ex illa dictione *aut*, quæ disjungit, & ita tenet expresè Gonzalez *reg. 8. cancell. glossa 5. §. 5. num. 5.* Garcia *de benef. 2. part. cap. 2. num. 4. & 5.* Augustt. Barbosa *in supradicto decreto concilij, & 2. p. de potest. Episc. alleg. 12. num. 6.* ubi plures refert Farinac. *quæst. 8. num. 70.*

Verum si Clericus in minoribus constitutus beneficium Ecclesiasticum non habeat, tenetur habitum, & tonsuram deferre, ut fori privilegio gaudeat, & insuper de mandato Episcopi alicui Ecclesiæ inservire, aut de ejus licentia in clericorum seminario, vel schola, aliquave in universitate versari, quasi in via ad majores ordines suscipiendos.

7. Circa quæ adverte utrumque portare debere, & habitum, & tonsuram, neque sufficit unum alio omisso; quia per dictionem copulativam & fuit à concilio

requiſitum ex reg. *l. hæc verba* 124. *ff. de verbor. ſignificat.* & tradit alios referens Auguſt. Barboſa 2. *p. de poteſt. Epiſc. alleg.* 12. *n.* 14. Modus autem portandi veſtem, & tonſuram clericalem debet eſſe frequens, & continuus; alias privilegio carebis abſque ulla monitione: ſic Marc. Ant. *var. reſol.* 48. *n.* 7. Riccius *in praxi fori Eccleſiaſtici reſolut.* 530. 2. *edit. n.* 4. Barboſa *alleg.* 12. *num.* 19. Suar. *lib.* 4. *cap.* 27. *num.* 12. At ſi ex aliquo caſu contingenti laicas veſtes induas, non ob id privilegio fori privatus manes; quia ſufficit te ſolitum eſſe clericales veſtes portare, ab uſu enim frequenti denominatio deſumenda eſt: ſic Farinac. *lib.* 1. *praxis, tit. quæſt.* 8. *à num.* 66. *& ſeqq.* Auguſt. Barboſa 2. *p. de poteſt. Epiſc. alleg.* 12. *num.* 20. Marcus Anton. *d reſolut.* 48. *num.* 7. & Suar. *ſup.* Sanch. *diſp.* 46. *n.* 8. *lib.* 7.

8. Secundò, advertere debere de mandato Epiſcopi alicui Eccleſiæ inſervire; inſervire, inquam frequenter, quia non ſufficit bis, vel ter inſervire: quia verba illa *perſeverans ſervitium* indicant: ſic Zenedo *pract. & canon. quæſt. lib.* 1. *quæſt.* 4. *numero.* 25. Carolus de Graffis *de effectib. cleric. effectu.* 1. *num.* 1183. Aug. Barboſa *in remiſſ. concilii, ſeſſ.* 23. *cap.* 6. *circa finem, & 2. p. de poteſt. Epiſc. alleg.* 12. *num.* 14. Idem debet illud ſervitium eſſe de præſenti, alias non dicetur ſervire, ſed ſerviſſe: ſic Graffis. *num.* 1177. & Barboſa *ſupra.* Item debet eſſe in ſpiritualibus, hoc eſt in exercitio ſui ordinis: ſic relati Doctores. Deinde debet eſſe frequenter, ſeu pro majori parte temporis. Unde interpolatio aliquorum dierum, ſi iterum revertat, non tollit privilegium. Barboſa *de alleg.* 12. *num.* 13. An verò debeat eſſe eidem Eccleſiæ ab Epiſcopo aſſignatæ, affirmat Graffis *num.* 1170. & videtur ibi conſentire Barboſa *ſupra.* Quia alteri Eccleſiæ inſerviat, non verificatur inſervire de mandato Epiſcopi, ſed ex voluntate propria. Cæterum, credo ſufficere, ſi ab Epiſcopo aſſignatus ſervitio alicujus Eccleſiæ, cuicunque inſerviat; quia jam Eccleſiæ inſerviet de mandato Epiſcopi, tametſi non ſit cui inſervire debeat: & ita ſacram congregationem reſpondiſſe teſtatur Barboſa *in remiſſion. concilii, verſ. utrum Clericus.* Hoc tamen mandatum Epiſcopi ſufficit ore tenus datum. Tum quia ita habet praxis. Tum quia non expoſtulatur qualitas ſcripturæ; ſic Eloyſius Riccus *in praxi fori Eccl. reſolut.* 525. *in* 2. *edit. & in* 1. *deciſ.* 601. Barboſa. *alleg.* 12. *num.* 13. Requiritur tamen eſſe expreſſum neque ſufficit implicitum in ordinum ſuſceptione: alias fruſtra concilium expreſſiſſet: ſic Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *quæſt.* 76. *num.* 41. Zenedo *pract. lib.* 1. *quæſt.* 4. *n.* 24 *& 26.* Barboſ. *d. alleg.* 12. *num.* 13. *& in remiſſion. concilii, ſeſſ.* 23. *c.* 6. *fine* Eadem ratione explicanda ſunt illa verba *de licentia Epiſcopi in aliqua ſchola, vel univerſitate*, &c.

9. Quod ſi clericus in minoribus conſtitutus conjugatus ſit, mandat Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 6. ſervari decretum Bonifac. VIII. *in c.* 1. *de clericis conjugat. lib.* 6. ubi hos decernit gaudere privilegio fori in criminalibus, dummodo habitum clericalem, & tonſuram deferant, & alicujus Eccleſiæ miniſterio ſint ab Epiſcopo deputati, & inſuper cum virgine contraxerint: qualibet enim ex his conditionibus deficiente privilegio ſupradicto carent: ſic Covarr. *pract. quæſt. cap.* 31. *a n.* 6. & 7. Carolus de Graffis *de effectib. cleric. effectu* 1. *n.* 84. Farin. *lib.* 1. *tit.* 1. *q.* 8. *à num.* 6. *& ſeqq. &* 64. Auguſt. Barboſa 2. *p. de poteſt. Epiſc. alleg.* 12. *num.* 25. 26. *&* 27. Prima conditio ex conſuetudine eſt explicanda. Ille ergo dicetur clericalem veſtem portare, qui viſa veſte judicatur clericus, ſecus ſi laicus, exiſtimetur: ſic alios referens Covarr. *num.* 7. Farinac. *num.* 69. Clerus *q.* 36. *verſ. dixit. clericum*, Thom. Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 46. *n.* 6. Suar. *lib.* 4. *de immun. Eccl. c.* 18. *num.* 4. ubi advertit non ſufficere, ut deferat habitum clericalem tempore quo in Eccleſia inſervit, ſed neceſſarium eſſe, ut in communi ita incedat. De ſecunda conditione, nempè de deputatione ad ſervitium Eccleſiaſticum jam diximus. De tertia, ſcilicet matrimonium cum virgine, latè Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 46. Covarr. *d cap.* 31. Farinac. *prax. quæſt.* 8. *à num.* 8. Sufficit, ſi tempore contracti matrimonii virgo fuerit reputata; eſto poſtea adulterium committat; quia non attenditur eventus futurus, ſed præſens præcipuè in favorabilibus, & abſolutè cum virgine dicitur contraxiſſe: ſic alios referens Farinac. *ſuprà*, & Sanch. *num.* 3. & Auguſt. Barboſa *num.* 26. Suarez *cap.* 28. *num.* 7. Adde ſi à ſolo contrahente virgo fuerit ante matrimonium cognita, cum virgine reputatur contraxiſſe; quia copula antecedens matrimonium inter ipſos contrahentes, matrimonio ipſo videtur purgata: ſic ex communi ſententia teſtatur Anton. Gom. *var. reſol. tom.* 3. *cap.* 10. *à num.* 4. Clarus *in pract. §. fin. quæſt.* 36. *verſ. quæro an clericus, & verſ. ſed. an ille.* Farinac. *quæſt.* 8. *num.* 8. Suar. *lib.* 4. *cap.* 28. *num.* 6. Deinde ſi matrimonium cum duabus virginibus fuit contractum, & cum una ſola conſummatum, quia altera vel mortua fuit, vel ad religionem tranſivit ante conſummationem, non privaris privilegio fori; quia non cenſeris bigamus; ſed potius cenſeris contrahere cum unica, & virgine; alius enim contractus, quia conſummatus non fuit, non reputatur: ſic cum Gloſſa *in cap. unico de Cleric. conjugatis in* 6. tradit Suarez *c.* 28. *num.* 6.

10. Præter ſupradictos alii, tametſi ordinibus initiati non ſint, clerici reputantur, & fori privilegio gaudent. Hi ſunt religioſi, ſive viri, ſive fœminæ, etiam converſi, vulgo dicti laici: ſic enim vocantur, non quia religioſi non ſint (ſunt etenim utpotè qui profeſſionem trium votorum emittunt in religione approbata) ſed quia miniſteriis temporalibus deputantur abſque ullo ordine inſigniti: ſic Decian. *tract. crim. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 28. Carol. de Graffis *de effectu clericali, effectu* 1. *num.* 97. Nicol. Garcia *de benefic.* 1. *p. cap.* 4. *num.* 11. Auguſt. Barboſa 2. *p. alleg.* 12. *num.* 38. & Farinac. *q.* 8. *num.* 46. *ampliat.* 20. & probat textus in *c. fin. de Religioſis domibus, cap.* 3. *de foro competenti, c. ſi quis ſuadente* 17. *q.* 3. Secundò, novitij in religione approbata ſub nomine Clerici, & religioſi in favorabilibus comprehenduntur; quia licet verè religioſi non ſint, cum profeſſionem non emiſerint, ſunt tamen in via ad religionem, & hoc ſufficit, ut fori privilegio gaudeant: ſic multis exornat Farinac. *quæſt.* 8. *n.* 46. *verſ. ampliat.* 16. Azor. 1. *p. inſtit. moral. lib.* 12. *cap.* 2. *q.* 2. Gutierr. *de gabellis, q.* 95. *num.* 22. Barboſa *allg.* 12. *num.* 37. & alii apud ipſos. Tertiò ſub nomine clerici, ſeu religioſi ad hunc effectum intelliguntur familiares religionis, vulgo *oblati*, qui ſe, & ſua in religionis ſervitium tranſtulerunt. Tuſchus *litt. O. concl.* 16. Peregrin. *var. lib.* 6. *num.* 71. Barboſa *num.* 39. Quartò comprehenduntur rectores Xenodochiorum: cum enim Xenochium Epiſcopi authoritate erectum locus ſacer ſit, & à laicali juriſdictione exemptus, etiam illius rector exemptus eſſe debet, Barboſa *num.* 40. cum Carolo de Graffis *de effectu clericali, effectu* 1. *num.* 117. Quintò veniunt ſub hoc privilegio fratres tertii ordinis D. Franciſci in communitate viventes; quia hi religioſi ſunt, vel ſaltem religioſam vitam imitatur, Graffis *in deciſ. aureis, lib.* 2. *cap.* 49. *n.* 27. Mol. *de juſtit. tom.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 50. *num.* 4. Suar. *tom. de cenſur. diſp.* 22. *ſect.* 1. *num.* 20. Barboſa *alleg.* 12. *num.* 41. At ſi hi non in communi, ſed privatim in propriis domibus habitent, eſto plures Doctores, quos refert & ſequitur Tuſchus *litt. E. concl.* 470. Eman. Rodr *tom.* 2. *quæſt. regul. q.* 65. *art.* 4. cenſeant fori privilegio gaudere, quia verè, & propriè religioſi ſunt; probabilius reputo illo privilegio carere, & tanquam laicos judicari, punirique poſſe. Tum quia religioſi non ſunt, cum non emittant tria vota ſubſtantialia ſecundum

dum regulam à sede Apostolica approbatam ; neque religiosam vitam degant , sed omnino sæcularem , facitque Clement. III. *de excommunicat.* quatenus dicit tempore interdicti non posse hos à fratribus minoribus admitti ad divina officia. Quod non fieret , si verè religiosi essent , sic aliis relatis docet Mascard *de probat. concl.* 957. *num.* 6. Graffis *de effectibus cleric. effectu* 1. *à num.* 92. Mol. Theolog. *tract.* 3. *disp.* 30. *à num.* 4. *vers. de his*, Barbosa *alleg.* 12. *num.* 41. Sextò comprehenduntur sub nomine clerici milites ordinis S. Ioannis , S. Iacobi , D. Benedicti, August. Lazari , Stephani, &c. quia satis controversum est, an verè, & propriè religiosi sint. Quapropter ex consuetudine jam recepta hi non judicantur ab aliis judicibus , quam à superioribus cujusque ordinis : sic Graffis *d. effectu* 1. *n.* 109. Navarr. *cons.* 12. *&* 13. *de regularib.* Barbosa *n.* 45. Septimò extenduntaliqui hoc privilegium ad Eremitas , sed hoc intelligi debet , si in communitate vivant religionis approbatæ ; secus si extra religionem sub nullius obedientia , quia verè laici sunt , nulloque privilegio fruuntur : sic Graffis. *d. effectu* 1. *num.* 102. Man. Rodriq. *tom.* 2. *quæst.* 60. *art.* 2. Barbosa *n.* 42. Mol. *tom.* 3. *tract.* 2. *disp.* 50. *num.* 4. *fine.* Sanch. *in decal. lib cap.* 16. *num.* 10. Octavò poterat extendi hoc privilegium ad pœnitentes. Sed jam non sunt in usu illæ solemnes pœnitentiæ præter eas quas sancta inquisitio delinquentibus imponit , de quibus jam diximus ; qua ratione inquisitoribus sint subjecti. Reliqui verò pœnitentes privilegio fori non gaudent : sic Graffis *n.* 127, Barbosa *num.* 44. Zenedo *ad decret. collect.* 34. Covarr. *c.* 34. *n.* 4. Nonò privilegium hoc fori extendi dicitur , non solùm ad clericos, sed etiam ad eorum famulos. At hoc intelligendum est non de quibuscunque famulis , aut de quocunque Clerico, sed solum de famulis Episcoporum , qui propriè famuli , & servi sint non mercede conducti , ut latè & eruditè tradit Decian. *tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 9. *n.* 47. *&* 57. Farin. *prax. q.* 8. *n.* 46. & facit textus in *cap. fin. de officio Archidiac.* Item non debet intelligi spectato jure communi. Quia nullus est textus ut bene expendit Suarez *lib.* 4. *de immun. Eccl. cap.* 19. *à n.* 10. hanc exemptionem probans : & præcipuè stante Trident. est manifestum : quia Trid. dt. omnes in minoribus constitutos excludit à privilegio fori , nisi habeat beneficium , &c. Quocirca solum ex consuetudine intelligendum est ; quæ consuetudo rationabilis est, utpotè quæ jurisdictionem, & authoritatem Episcopalem fovet. Cum autem in *c. Ecclesiarum servos* 12. *q.* 2 Servi Episcoporum , & Clericorum ab oneribus eximuntur , id est, quia inter bona domini computantur.

Decimò alii extendunt hoc privilegium fori ad uxorem Clerici conjugati : sic post alios antiquiores Tiraq. *post leges connubiales , glossa* 2. *n.* 54. Aviles *in capitib. prætorum proœmio , glossa* 1. *n.* 18. Anton. Cucus *l.* 3. *instit. majorat. tit.* 9. *n.* 20. & alii relati à Sanch. *lib.* 7. *de matr. disp.* 47. *n.* 2. Probatur primò. Quia privilegium domino concessum omnibus qui sunt de familia conceditur *c. fin. de officio Archidiac.* At uxor est de viri familia *l. muliere , C. de dignitatib. lib.* 12. *& l. fin. ff. ad municipalem.* Secundò uxor sortiri debet forum viri ex *l. cum quædam puella , ff. de jurisdict. omn. jud.* Tertiò , exemptio à tributis data Clericis eorum uxoribus communicatur ex *l.* 2. *Cod. de Episcopis & Clericis.* Tandem in quavis dispositione stricta quæ conceduntur viro , uxori censentur concessa , juxta doctrinam *glossæ in c. admonere , verbo partem* 33. *q.* 2. Verum hæc argumenta solùm convincunt privilegium concessum domino omnibus ex ejus familia competere , quando ratio concedendi privilegium aliis præter primum privilegiatum potest convenire. At cum hoc privilegium in reverentiam clericalis ordinis concessum sit , nemini præter ordinatos potest hæc reverentia convenire : eâque de causa hoc privilegium personale est , non reale , neque aliis ab ordinatis competit. Solum de exemptione à tributis est specialis dispositio , ut uxoribus clerici competat. Sed hoc est spectato jure antiquo, non ex novo , Bonifac. VIII. *de clericis conjugatis in* 6. & Trid. *sess.* 23. *c.* 6. *de reformat.* ubi clericis conjugatis solum fori privilegio gaudere conceditur in criminalibus ; ut dicemus. Affirmandum ergo est hoc privilegium fori Clericis concessum , nequaquam ad eorum uxores extendi : sic aliis relatis Sanch. *lib.* 7. *de matr. disp.* 47. *n.* 3.

Ex quo fit , si Clericus ad sacros ordines ascendat , uxore in sæculo manente nullo modo uxorem privilegio clericali gaudere , quia dissolutum est thorum , & mutua cohabitatio , quæ poterat esse occasio fruendi privilegiis viri : sic Sanch. *num.* 7. cum Alexand. de Nevo *cap.* 2. *de foro competenti , num.* 22. Secundò, fit à fortiori viduam uxorem nullo modo privilegio viri gaudere , tametsi diceremus vivente viro privilegia viri ei communicari ; quia solum communicantur ei in consequentiam viri privilegia. Ergo cessante privilegiato principali , cessare debet accessorium : & sic tradit cum glossa loquente de filiis *l.* 2. *C. de Episcopo & Cleric.* & ibi Baldo *num.* 5. & Alexand. de Nevo *suprà.* Sanch. *disp.* 47. *n.* 4.

Punctum III.

Explicantur aliqua dubia circa superiorem doctrinam.

1 *Clericus in minoribus constitutus si habitum dimittat , potest illum reassumere, ut privilegio gaudeat, tametsi plures contrarium sentiant.*

2 *Si tempore quo habitum dimisit delictum committat, & postea habitum reassumat , negant plures gaudere. Probabilius est oppositum.*

3 *Si tempore , quo habitus est dimissus, capiatur à judice, non gaudet privilegio.*

4 *Quando censeatur fraus commissa in assumptione habitus clericalis.*

5 *Clericos negotiatores probabile est privilegio fori privari , oppositum probalius.*

6 *Quid dicendum de clericis arma gestantibus.*

1. PRimò dubitatur , an Clericus in minoribus constitutus , sive solutus sive conjugatus, si dimittat habitum clericalem , possit iterum illum reassumere , ut fori privilegio gaudeat ? Negant Afflictis. *lib.* 1. *constitut. Rub.* 3. *num.* 22. Arendan. *de exequendis mandat. Regum, lib.* 1. *cap* 22. *num.* 15. & consentiunt communiter Doctores Paduæ , ut testatur Ioann. Andr. *cap. Ioannes de clericis conjugatis , quæst.* 4. *num.* 19. & ibi Anchar-ran. *num.* 10. *quæst.* 4. Ratio esse potest : quia illa dimissio habitus est quædam privilegii renuntiatio , sed quoties quis privilegio renuntiavit , si renuntiatio illa acceptatur à superiore, privilegium amittit, ad illudque redire non potest. Ergo facta hac renunciatione jam non est locus pœnitentiæ ; quia illa renunciatio à superiore acceptatur ; si quidem statim Clericum privat privilegio clericali , & in hoc sensu est vera regula illa. *Quod semel placuit , amplius displicere non potest*, & facit *c. ut quis duas , de electione , in* 6. *cap. unico , de Postulat. prælatorum , in* 6. redeundi ad aliam Ecclesiam postquam unam elegerit sibi licentia penitus interdicta.

Cæterum , tenendum omnino est privilegio gaudere reassumpto habitu , si post alios antiquiores , quos referunt , docent Covarr. *pract. quæst. cap.* 31. *num.* 8. *vers.* 5. Petr. Barbos. *l. filia* 35. *num.* 33. *ff. soluto matrim.* Iulius Clarus *lib.* 5. *pract.* 5. *fin. quæst.* 36. *num.* 15. Thom. Sanch. *lib.* 7. *de matr. disp.* 46. *num.* 29. Suar. *lib.* 4. *de immunit. c.* 27. *n.* 18. Ratio est ; quia

ex

ex duplici capite provenire poteſt, quòd Clericus dimittens habitum clericalem, illo reaſſumpto non gaudeat privilegio fori. Primò quia illud renunciavit per dimiſſionem habitus, illa renunciatio accepta fuit. Secundò, quia in perpetuum ob illam habitus dimiſſionem illo privilegio privatur, ſed ex nullo horum capitum infertur hæc inhabilitas perpetua. Non ex renunciatione; quia privilegium clericalis ſtatui competens nemini licet renunciare *cap. ſi diligenti de foro competenti*, & fuit deciſum à ſacra congregatione 11. Junii, 1587. prout referunt Suar. *ſup.* 3. Aug. Barboſ. *in remiſſionibus Concilii. ſeſſ.* 23. *cap.* 6. *de reformat.* his verbis. *Quidam Clericus charactere inſignitus beneficium Eccleſiaſticum obtinuit, qui poſtea animo uxorem ducendi una cum clericatu renuntiavit. Deinde non ſequuto matrimonio clericalem habitum reaſſumpſit, & aliud beneficium exigui reditus adeptus eſt, dubitatur, an gaudeat privilegio fori? Congregatio cenſuit gaudere, quia privilegio clericali renunciari non poteſt.* Ergo ex renuntiatione nequaquam poteſt inhabilis reddi ad privilegium antea habitum. Ex ſecundo autem capite nullo modo inhabilis redditur. Tum quia illa non eſt privatio pœnalis, quæ ſupponat delictum, cum licitum fuerit huic Clerico habitum dimittere, ſed ſolum eſt privatio legalis ob non ſervatam conditionem. Cùm ergo illa conditio perpetua non ſit, ſed ſemel aſſumpta, dimitti poteſt, & iterum reaſſumi, efficitur privationem privilegii cum illa cohærere, quod non leviter indicat Clem. 1. *de vita, & honeſt. clericorum*, juxta gloſſ. ibi *verbo quandiu*, ibi *Privilegium clericale quamdiu præmiſſis inſtiterint, eo ipſo amittat.* Eſt ergo amiſſio privilegii non abſoluta, ſed quaſi conditionalis, dum conditiones ad illud habendum non ſervantur: facitque textus in *c. clericus, & 2. de vita, & honeſt. clericorum*: ubi Clericus qui uxorem duxit dimiſſa tonſura præcipitur, ut iterum tondeatur, ſi velit, inquam, privilegio gaudere, ut explicat Abbas *ibi n.* 4.

Neque obſtant contraria adducta quia hic Clericus dimittens habitum non perdit privilegium, quia illud renunciaverit, ſed quia non ſervavit conditionem ad privilegium requiſitam, lex autem conſtituit amiſſionem hujus privilegii perpetuam, ſed ſolùm pro tempore non ſervatæ conditionis; quia neque in Concilio Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 6. neque *in cap. unico de clericis conjugat. in* 6. ſunt aliqua verba taliter indicantia; imò potius indicant contrarium. Si quidem dicunt Clericum in minoribus conſtitutum, gaudere nolumus privilegio clericali, niſi habitum, &c. quaſi diceret, quicunque in minoribus conſtitutus, qui habitum, & tonſuram deferat, &c. gaudere volumus privilegio clericali. At qui ſemel habitum, & tonſuram dimiſit, poteſt poſtea illud ferre. Ergo poteſt privilegio gaudere. Adde, illa limitatio *niſi habitum*, &c. eſt reſtrictiva juris communis. Ergo ſolùm intelligi debet reſtringere jus commune quamdiu eſt, & non alio tempore.

Hinc optimè infert Sanch. aliis relatis *l. 7. d. 46. n.* 30. Clericum ducentem unam uxorem, eámque virginem, conſequi, ea mortua, omnia privilegia clericalia, quæ ſolutis Clericis conceduntur, ſi eas conditiones præſtet, quas alii Clerici ſoluti ad gaudendum privilegio ſervare tenentur. Quia non fuit illis privilegiis ob matrimonium in perpetuum privatus, ſed ſolum fuerant ei ſuſpenſa durante matrimonio.

2. Secundò, & difficilius dubitatur; an Clerici minorum ordinum habitum clericalem longo tempore non deferentes ob cujus cauſam cenſentur privilegio eſſe privati, ſi tunc aliquod delictum committant, & illo commiſſo habitum reaſſumant, privilegio gaudeant in illo delicto? Et ratio difficultatis eſt, quia tunc illa delicta commiſſa ſunt ab homine laico. Ergo videntur de juriſdictione laicali eſſe. Ergo ob novam habitus reaſſumptionem juriſdictioni Eccleſiaſticæ non poſſunt convenire. Item quia ad gaudendum fori privilegio ſemper tempus delicti videtur ſpectandum, argum. *lib.* 1. *ff. de pœnis*, ut multis relatis docere videtur Thom. Sanch. *lib.* 7. *de matr. diſp.* 46. *num.* 10. *juncto num.* 4. Cæterum, veriſſimum eſt privilegio gaudere; ſic tradunt alios referentes Suar. *tom. de defenſ. fidei lib.* 4. *de immunit. Eccleſiaſt. c.* 15. *num.* 16. *& c.* 27. *num.* 18. Covarr. *cap.* 31. *num.* 7. Auguſt. Barboſ. *alleg. n.* 12. 28. Farinac. *q.* 8. *n.* 66. Carol de Graffis *de effectibus cleric. effectu* 1. *num.* 84. & deciſum refert à ſacra congregatione Barboſa *in remiſſion. Concilii, decreto* 6. *ſect.* 23. *de reformat.* his verbis. *Cenſuit Congregatio Clericum conjugatum, qui poſt dimiſſum habitum, & tonſuram clericalem pro delicto aliquo in curia laicali eſt citatus, & ob contumaciam condemnatus fuerit: Si deinde reaſſumpto habitu, & tonſura (modo non in fraudem) Eccleſia inſerviat juxta hoc decretum non poſſe, à judice laico propter hoc delictum in carcerem conjici, aut perſonaliter adſtringi*, facit *cap. ſi judex laicus de ſentent. excomm. in* 6. Ratio ea eſt; quia clericis minoribus privilegium conceditur, dummodo beneficium Eccleſiaſticum habeant, aut habitum, & tonſuram deferant, &c. Ergo quamdiu illud habent, privilegio gaudent juxta *textum in clem.* 1. *de vita, & honeſt. cleric.* gloſſa *verbo quandiu*. Neque enim dictum privilegium limitant jura ad delicta commiſſa tempore clericatus, non ergo limitandum eſt. Et confirmo ex *lib. hos accuſare, ff. de accuſator.* ubi dicitur accuſandum non eſſe legatum provinciæ de crimine commiſſo ante legationem. Ergo nec Clericus coram tribunali ſæculari de crimine ante clericatum commiſſo. Ad rationem dubitandi reſpondeo, delicta commiſſa tempore quo habitum clericalem dimiſiſti, juriſdictionis eſſe ſæcularis; at reaſſumpto habitu Eccleſiaſticæ eſſe, ſicut & eſt perſona.

3. Sed quid dicendum, ſi illo tempore, quo habitum dimiſerunt, à judice ſæculari capiantur, aut citentur, & poſt captionem, aut citationem habitum reaſſumant? Reſpondeo privilegio carere debere: quia illa habitus reaſſumptio videtur facta in fraudem juriſdictionis ſecularis: ac proindè non debet prodeſſe: ſic tenet Farinac. *d. q.* 8. *num.* 66. *&* 110. Barboſ. 2. *p. alleg.* 12. *num.* 29. *& in remiſſ. Concilii decreto* 6. *ſeſſ.* 23. *de reformat. circa finem.* Quia generaliter quotieſcunque aſſumptio clericatus, beneficii, habitus, & tonſuræ fit in fraudem juriſdictionis ſæcularis ceſſat clericale privilegium, quia fraus, & dolus nemini debet patrocinari. Alias immunitate Eccleſiaſtica fomentum eſſe delictorum: ſic Gutier. *pract. quæſt. lib.* 1. *q.* 5. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *q.* 76. *n.* 35. Iulius Clarus *lib.* 5. *§. fin. q.* 36. *n.* 43. Farinac. *q.* 8. *n.* 66. *&* 104. Barboſ. *in remiſſion. Concilii circa finem, decreto* 6. *ſeſſ.* 23. Zenedo *ad decr. collect.* 23. *n.* 1. & alii.

4. Sed inquires in quo hæc fraus conſiſtat, & quando præſumatur? Reſpondeo primò cum Suar. *lib.* 4. *de immunit. c.* 15. *n.* 17. conſiſtere in eo quòd clericalem habitum, vel ordinem aſſumas, ut medium tantum ad vitandam juriſdictionem ſæcularem, non ex animo perſeverandi in illa. Quod poteſt contingere in aſſumptione minorum ordinum poſt delictum, vel in aſſumptione habitus clericalis dimiſſi: præſumitur enim te velle illis ordinibus, & habitu clericali uti non in perpetuum, ſed ad tempus, & quatenus neceſſarium medium fuerit ad vitandam laicalem juriſdictionem, quæ intentio mala eſt, & fraudulenta, ac proinde digna privatione clericalis privilegii. Verum ſi ex intentione declinandi ſæculare forum ordinem ſacrum accipias, quia ab illo recedere non potes, non debet præſumi in illa acceptione fraudem intervenire, quia fraus, & dolus non eſt, ſi jure proprio utaris, & aſſumas medium ab Eccleſia ordinatum ad vitandam ſæcularem juriſdictionem, tametſi ex intentione vitandi illam fuerit aſſumptum: ſicuti fraus non eſt ſi poſt delictum commiſſum ad Eccleſiam confugias. Eſſet autem fraus ſi aſſumeretur ordo non animo perſeverandi in

illo

illo, sed relinquendi, cum timor non est jurisdictionis sæcularis, quod in assumptione ordinis sacri præsumi non potest.

Respondeo secundò fraudem præsumi quoties immediatè post delictum commissum status clericalis assumitur. Tum quia præsumitur assumptus tantum ad vitandam jurisdictionem sæcularem. Tum quia ipsummet delictum præsumitur commissum esse spe se protegendi privilegio clericali assumendo, ac proinde in fraudem. Ergo talis assumptio status clericalis non prodest delinquenti ad vitandam jurisdictionem sæcularem. Secundò præsumitur fraus, si post diffamationem delicti status clericalis assumatur: quia tunc timore judicii sæcularis creditur assumptus, & non ex animo in illo perseverandi: sic multis relatis Farinac. *lib. 1. prax. tit. de inquisit. q. 8. n. 66. & 110.* Excipe nisi fuerit assumptio ordinis sacri; quia tunc non præsumitur fraus ob rationem superius dictam.

Quod si inquiras, an hic status clericalis in fraudem assumptus relinquat Clericum in delictis antea commissis ita subditum jurisdictioni sæculari, ac si statum clericalem non assumpsisset? Respondeo reliquere æquè subditum quoad judicium delicti, & punitionem pecuniarum, seu in bonis delinquentis; non tamen quoad judicium personæ, se punitionem illius. Quia assumpto statu clericali persona sacrata est & Deo destinata. Ergo exempta à punitione corporali sæcularis judicis, quia indecens est talis punitio, puniri tamen potest in pecuniis, quæ punitio indicat sæcularem judicem esse judicem causæ, non personæ; sic pluribus relatis firmat Farinac. *lib. 1. tit. de inquisit. q. 8. num. 107.*

5. Secundò, dubitatur an clerici immiscentes se negociationi, & mercaturæ, privilegium clericale retineant? Ratio dubitandi est; quia clericis negotiatio est prohibita *cap. fin. de vita, & honest. cleric.* Item cedit in opprobrium status clericalis. Ergo non debet frui privilegio illius status, quem offendit *cap. quia frustra de usuris:* sic Ioann. Andr. Archidiacon. Bosius, Iulius Clarus, & alii quos refert Sanch. *tom. 2. de matr. lib 7. disp 46. n. 25.* Barbos. *2. part. de potest. episc. alleg. 12. n. 30.* & est probabilis opinio.

Verius tamen est, Clericos conjugatos privilegio fori gaudere, tametsi se immisceant negotiationi; quia ab eorum statu aliena non est decens quædam, & moderata negotiatio, ac proinde si in hac parte excessum non committant, neque per sententiam privilegio fori privari possunt, & probat textus in *cap. Ioannes in fine de clericis conjugat.* & tradunt plures referentes Sanch. *lib. 7. de matr. disp. 46. num. 26.* Barbosa *2. p. alleg. 12. n. 30.* Suar. *lib. 4. de immunit. Eccles. cap. 28. num. 9.* Covarr. *cap. 31. n. 8.* Ad rationem dubitandi respondeo Clericis non conjugatis negotiationem interdictam esse de quibus non loquitur textus in *cap. fin. de vita, & honest. clericor.* solumque ibi dicitur Clericos negotiationi vacantes, utpotè rei illicitæ, debere solvere tributa; quia horum solutioni bona negotiantium sunt subjecta.

Adde alios Clericos non conjugatos privilegio fori non privari ob negotiationem, nisi per sententiam priventur; quia nullibi stat negotiationem ipso jure hanc privationem inferre, Suar. *l 4. cap. 8. n. 10.*

6. Tertiò dubitatur, an Clerici minores, portantes arma priventur clericali privilegio? Ratio dubii est; quia armorum delatio quibusvis clericis est prohibita *c. clerici de vita & honest. clericor.* efficitque ne clericus appareat ille qui Clericus est, ob quam rationem Clarus *lib. 5. praxis, §. fin. q. 30. num. 12.* Sanch. *lib. 7. de matr. disp. 46. n. 26. in fine*, & inclinat Suar. *lib. 4. de immunit. Eccles. cap. 28. n. 5.* sentiunt Clericum arma portantem privilegio clericali non gaudere. Distinguendum tamen est, si ob armorum delationem potius sæcularem habitum, quàm clericalem deferre videaris, amittis privilegium; quia non ponis conditionem ad illud requisitam, scilicet portare habitum clericalem. At si delatio armorum non tollit, quin Clericus appareas, ob illorum delationem privilegium non amittis, quia nullibi est cautum privilegium clericale amitti ob armorum delationem. Neque aliud intendit Azor. *1. p. lib. 3. cap. ult. quæst. fin.* dum dicit armorum delationem non repugnare huic privilegio, si alias clericalis habitus retineatur.

PUNCTUM IV.

Quis sit judex, cùm dubium est, an debeas gaudere fori privilegio?

1 *Duplex est dubium juris, & facti.*
2 *Nemo clericus præsumitur, nisi probetur, & qualiter probandum est.*
3 *Sufficiatne unus testis? Cum distinctione respondetur.*
4 *Forma, & publica quasi possessione clericatus probatur.*
5 *Si talis clericus in habitu clericali capiatur, remittendus est judici Ecclesiastico: secùs si in habitu sæculari.*
6 *Dum causa clericatus cognoscitur, non potest judex laicus in causa procedere.*
7 *Judex Ecclesiasticus cognoscit de clericatu, ut decidat an gaudeat privilegio, quamvis non desint Doctores, qui sentiant, cum est controversia de facto posse judicem sæcularem cognoscere.*
8 *In hujus cognitionis informatione citari debet judex sæcularis.*

1. DUplex dubium esse potest. Aliud juris, aliud facti: Dubium juris est, quando non est constans in jure an nomine Clerici gaudentis privilegio intelligaris. Dubium facti est, quando dubitatur, an tu habeas qualitates requisitas, verbi gratia ordines, beneficium, habitum, & tonsuram, &c.

2. Supponendum est neminem Clericum præsumi, nisi probetur, quia est qualitas facti; colligitur ex *cap. si judex laicus de sentent. excommunic. in 6. & cap. legem 2. q. 1.* Ignat. Lopez *pract. cap. 62. num. 20. ad medium*, Farinac. innumeros referens *lib. 1. praxi, q. 8. numer. 38.* Sed qua ratione hoc probandum sit, variant Doctores. Primò, certum est probari sufficienter per litteras clericatus, hoc est per illas litteras, quæ vocantur tituli ordinum, quásque solet Episcopus ordinatis conferre in testimonium ordinis recepti. Sic Covarr. *pract. quæst. cap. 33. num. 3.* Mascard. *concl. 302. & seqq.* Ignat. Lopez *cap. 62. num. 16. & seqq.* Decian. *tract. crim. lib. 4. cap. 9. num. 26. & 112. & 113.* Farinac. aliis relatis *q. 8. n. 40.* Secundò, probatur per litteras commendatitias facientes mentionem de clericatu, & illum testantes, secùs si solùm referant esse Clericum. Quia hæ litteræ sunt quasi tituli ordinum, & ex certa scientia ordinis datæ sunt: sic Mascard. Salzedo Decian. & Farinac. *suprà.* Debent tamen esse hæ litteræ autenticæ, signatæ inquam signo ordinarii consueto, Mascard. *concl. 305. n. 2.* Farinac. *dicto n. 40.* Tertiò, probatur per testes, maximè si fuerint tituli deperditi, *c. 2. & 3. C. de clericis peregrinis, l. testium. C. de testibus, l. si solemnibus, C. de fide instrumentorum:* & tradit glossa communiter recepta in *c. si judex laicus de sent. excommunic. in 6. verbo defecerit*, Mascard. *de probat. concl. 303. à n. 1. & seq.* Salzedo *c. 62. n. 16.* Decian. *t. crim. l. p. l. 4. c. 9. n. 114* Farinac. *q. 8. n. 41.* Covarr. *cap. 33. n. 3.* & alii apud ipsos.

3. Sed dubium est, an unius testimonium sufficiat? Breviter respondeo sufficere, si de nullius præjudicio agatur, ut puta cum petitur licentia ad prædicandum, faciendum sacrum, & similia. Hæc enim, quia solùm petenti nocere possunt, extrajudicialiter expediuntur; ac proinde unius testimonium sufficit, & colligitur

colligitur argumento à ſimili ex textu in *cap. cum itaque, & in c. parvulis de conſecrat. diſt.* 4. & tradunt plurbus relatis Maſcard. *de probationib. concl.* 303. *n.* 4. *& ſeqq.* Farinac. *q.* 8. *num.* 42. *& q.* 63. *n.* 26. At ſi de præjudicio tertii agatur, & conſequenter in judicio, credo nequaquam ſufficere dictum unius teſtis : colligitur ex *c. tuæ de clericis peregrinis.* ubi dicitur clericatum probari per Scripturam, vel per teſtes. Nota quod non dixit per teſtem, ut tacite inſinuaret plures eſſe requiſitos. Et ratio videtur efficax : quia quilibet habet jus, ne ſibi damnum inferatur abſque manifeſta ratione. Ergo ſi ex tuo clericatu alteri damnum ſequitur, admittendum non eſt, niſi id manifeſtè conſtet : unicus autem teſtis ſolùm rem probabilem, non manifeſtam facit. Ergo. Et ita tradit Maſcard. & Farinac. *ſuprà.* Ex quo fit ſi agatur lis ſuper beneficio, & Petrus ob aliquod jus ſibi competens prætendat collationem tibi factam nullam eſſe, utpotè non Clerico ; tu non probabis ſufficienter clericatum unico teſte ; quia agitur de magno alterius præjudicio, ſcilicet de repellendo Petro à jure prætenſo in beneficium : ſic Maſcard. & Farinac. *ſuprà.* Limitant autem Doctores hanc ſententiam, ut procedat cùm agitur de petitorio. Secùs ſi de poſſeſſorio ; quia poſſeſſorium levis eſt præjudicii eáque de cauſa cenſet Ignat. Lopez *cap.* 62. *num.* 16. ex ſola confeſſione partis probari clericatum ad hujuſmodi effectum. At hoc credo intelligendum eſſe de judicio poſſeſſorio, momentaneo, & præparatorio alterius judicii. Secùs ſi de poſſeſſionis judicio deciſivo. Quia decidere in favorem unius poſſeſſionem altero excluſo grave præjudicium eſt : ſic Farinac. *quæſt.* 63. *num.* 32. *&* 33. Fit deinde unico teſte non probari ſufficienter clericatum ad effectum ut judex ſæcularis abſtineat à delinquentis cognitione ; quia non leve eſt præjudicium impedire uſum juriſdictionis fundatæ : ſic Covarr. *cap.* 33. *numero tertio*, Salzedo *pract. cap.* 62. *num.* 17. Farinac. *quæſt.* 8. *num.* 43. & probat textus *in cap. tuæ fraternitati, de Cleric. peregrinis*, & decidit lex noſtra *tit.* 4. *in fine, lib.* 1. *ordinam.* ubi dicitur. *En las cartas, ó cenſuras que dierem los Iuezes Eccleſiaſticos para inhibitir a los ſeglares de las cauſas de los de primera corona, y ordenes, andeir authentica da mente los titulos, licentia, y informacion.* Ecce qualiter plenam probationem requirit. Verum ſi cum dicto unius teſtis fama concurreret, crederem ſufficienter clericatum probari. Tum quia licet præjudicium afferat hæc probatio juriſdictioni ſæculari, favet tamen Eccleſiaſticæ immunitati, & ita utpotè favorabilis non debet ita exactam, ac pleniſſimam probationem requirere.

4. Quartò, ſolet probari fama, & publica quaſi poſſeſſione per longum tempus : ſi enim in minoribus conſtitutus habitum, & tonſuram communiter deferas, & alicui Eccleſiæ ex mandato Epiſcopi inſervias, vel de ejus licentia in ſchola, aut univerſitate verſeris, Clericus es reputatus. Item ſi beneficium Eccleſiaſticum poſſideas, & de ejus poſſeſſione fama ſit, non eſt dubium te habere intentionem fundatam ; ac proinde qui te ab hac poſſeſſione deturbare intendit, & juri clericatus præjudicare, probare debet plenè te Clericum non eſſe, quia dum hoc plenè non probat, juſtum non eſt te à poſſeſſione dejicere. Et videtur ſatis probatum *in c. ſi judex laicus, De ſentent. excommun. in* 6. & in *c. inter quatuor*, & ibi gloſſa *de Clericis peregrin.* Ex quo infertur deciſio illius quæſtionis, an judex laïcus teneatur remittere delinquentem judici Eccleſiaſtico, qui allegat ſe eſſe Clericum ex publica fama, & quaſi poſſeſſione ?

5. Breviter diſtinguendum cenſeo, ſi captus fuit delinquens in habitu, & tonſura clericali, vel fama erat publica eſſe Clericum, ob cujus famam videtur eſſe in quaſi poſſeſſione clericus, remittendus eſt judici Eccleſiaſtico cuſtodiendus, etiam ante cognitionem cauſæ juriſdictionalis ex textu *in cap. ſi judex laicus de ſentent. excommunicat. in* 6. Et ratio eſt, quia judex ſæcularis non habet intentionem ſuam fundatam ; quam tamen habet delinquens, & Eccleſia. Neque obſtat ex ſolo habitu, & tonſura neminem Clericum probari non probato titulo ; quia hæc quædam eſt levis conjectura : conjecturis autem clericatus non videtur probari. Non inquam obſtat : quia conjecturis efficacibus probatur clericatus ad effectum, ut talis reputetur, dum ab adverſario contrarium non convincitur : geſtatio enim habitus clericalis, & tonſuræ longo tempore præſtat quaſi poſſeſſionem, & transfert in adverſarium onus probationis : ſic colligitur ex *cap. ſi judex laicus, De ſentent. excommun. in* 6. *cap. inter quatuor, de Clericis peregrinis*, Auguſt. Barboſ. *alleg.* 12. *num.* 34. *fine*, Maſcard. *concl.* 302. *& ſeqq.* Farinac. *q.* 8. *n.* 33. *&* 34. & alii apud ipſos. Eſto contra videatur tenere Covarr. *cap.* 33. *n.* 5. *verſ. fortaſſis*, Salzedo *pract. cap.* 62. *num.* 19. ex recepta conſuetudine Hiſpaniæ, ubi non remittitur delinquens Eccleſiaſtico judici, quouſque ſententia difinitiva de clericatu pronuncietur. Quod ſi judex laïcus capiat delinquentem abſque habitu, ſeu tonſura, credo obligatum non eſſe remittere judici Eccleſiaſtico delinquentem, quouſque manifeſtè probatum fuerit Clericum eſſe, & communiter habitum, & tonſuram deferre, & Eccleſiæ ex mandato Epiſcopi deſervire, &c. Ratio eſt ; quia judex ſæcularis capiendo reum ſæculariter incedentem illius quaſi poſſeſſionem acquiſivit. Non igitur deturbandus ab hac poſſeſſione eſt ex ſola fama clericatus : ſic Ignat. Lopez de Salzedo *pract. c.* 62. *n.* 16. *&* 18. conſentit Farinac. *q.* 8. *n.* 33. *&* 44. *circa finem*, & teſtatur ſæpius à Rota deciſum eſſe, & clare videtur decidi à lege noſtra *tr.* 7. *tit.* 4. *l.* 1. *ordinum*, ibi, *que los prendan y tengan preſos en la carcel ſeglar, haſtaque la dicha cauſa del clericato ſe determine*, & in fine, inquit. *Y no ſe guardando la dicha orden ſu mageſtad pues eſta fundada ſu intençion, y la de ſu juriſdicion real, vo conſtando legitimamente de lo ſuſo dicho procedat*, &c.

6. Interim tamen dum cauſa clericatus cognoſcitur, non poteſt judex ſæcularis in cauſa principali procedere ex expreſſo textu in *cap. ſi judex laicus*, ibi *contra eum tamen interim quivis proceſſus judicis penitus conquieſcat*, & meritò ; quia exponitur periculo uſurpandi juriſdictionem ſibi non debitam. Salzedo *pract. cap.* 62. *num.* 21. Farinac. *q.* 8. *n.* 35. Scaccia *de judiciis, lib.* 1. *cap.* 11. *n.* 90.

7. Sed inquires, quiſnam judex debeat cognoſcere, an delinquens clericatus privilegio gaudeat : Et quidem ſi controverſia eſt de jure, nemini dubium eſſe poteſt ad judicem Eccleſiaſticum illius deciſionem pertinere ; quia ad ipſum pertinet cauſas ſpirituales decidere *c. quanto, c. decernimus, de judiciis. cap. lator, c. cauſam quæ. Qui filii ſint legitimi, c. tuam de ordine cognit.* At controverſias juris canonici decidere quid ſpirituale eſt. Ergo. Verum ſi controverſia eſt de facto ; an ſcilicet hic clericatum habeat vel non, an habeat beneficium, an deferat veſtes clericales, &c. Non deſunt qui exiſtiment penes judicem ſæcularem eſſe talem cognitionem ; quia illa non videtur cognitio rei ſpiritualis, ſed temporalis, & contingentis : ſic Guido Papa *deciſ* 138. *& conſ.* 110. *num.* 2. Ioan. Gullus *quæſt.* 38. quos refert Covarr. & Farinac. *locis ſtatim referendis*, Clarus *quæſt* 36. *verſ. dixi clericum.* & alii quos refert, ſed non ſequitur Maſcard *concl.* 961. *num.* 4. conſentit ex parte Scaccia *lib.* 1. *de judiciis, cap.* 11. *numer.* 89. Farinac. *quæſt.* 8. *numer.* 34. *fine*, quatenus affirmant judicem ſæcularem cognoſcere poſſe de clericatu delinquentis non ad effectum declarandi illum gaudere, vel non gaudere privilegio fori, ſed ad effectum remittendi illum judici Eccleſiaſtico, ſi facta ſummaria informatione cognoverit Clericum eſſe. Cæterum tenendum eſt hanc

totam

totam cognitionem judici Eccleſiaſtico convenire, & non ſæculari ex textu *in c. ſi judex laicus de ſentent. excommunicat. in 6. & cap 1. de cleric. conjugat. in 6.* Et quia licet ſit controverſia de facto, eſt tamen de quodam facto ſpirituali, ſcilicet ordinis ipſique pertinens. Item à jure canonico ſtatuitur Clericum in minoribus privilegio fori gaudere, ſi beneficium habeat, vel habitum, & tonſuram deferat. Ergo ad judicem Eccleſiaſticum pertinet, & non ad ſæcularem decidere, quis beneficium dicatur habere, quiſve tonſuram, & habitum deferat: & ita tradit Covarr. *cap.* 33. *num.* 1. Salzedo *cap.* 62. *num.* 14. Anaſtaſ. Germon. *de ſacr. immunit. lib.* 3. *cap.* 15. *à n.* 55. Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 190. *à n.* 13. Auguſt. Barboſ. *alleg.* 12. *n.* 33.

8 Hanc igitur cognitionem, ſeu informationem ut faciat judex Eccleſiaſticus citare debet judicem ſæcularem, ejus fiſcalem, utpotè quorum intereſt. *cap. ſi judex laicus de ſentent. excommunicat. in 6.* & tradit aliis relatis Farinac. *q.* 8. *num.* 37. Barboſa *alleg.* 12. *num.* 34.

Punctum V.

In quibus cauſis gaudeant ſupradicti clerici, & religioſæ perſonæ privilegio fori.

1 *Ex diſpoſitione* Trident. *clerici ſoluti, tam in civilibus, quam in criminalibus gaudent privilegio fori, conjugati verò gaudent tantum privilegio canonis, & fori.*
2 *Hoc privilegium tam in civilibus, quàm in criminalibus procedere affirmant plures.*
3 *Contrarium verius eſt, ſolùm pro criminalibus prodeſſe.*
3 *Satisfit oppoſitis rationibus*
5 *Pro exequutione ſententiæ in cauſis civilibus poteſt judex ſæcularis Clericum conjugatum capere, & in carcerem detrudere.*

1 SPectato jure novo Trident. omnes Clerici ſoluti, qui conditiones à concilio præſcriptas ſervant, gaudent, privilegio fori, tam in civilibus, quàm in criminalibus. Eſt concluſio ab omnibus recepta *in cap. 2. de foro compet. & cap. cum non ab homine de judic. per textum ibi.* Item gaudent exemptione à tributis, ut conſtat ex toto tit. *de immunit. Eccleſ.* ſicut enim à juriſdictione laicali perſonæ exemptæ ſunt, ita etiam & eorum bona. An autem clericis minoribus hoc privilegium in Hiſpania derogatum ſit, infra examinandum eſt: Clerici verò conjugati conditiones à Trident. diſpoſitas ſervantes gaudent tantum privilegio canonis; & fori, in cæteris autem reputantur laici, conſtat ex *cap. unico de cleric. conjugat, in 6.* & pluribus relatis firmat Covarr. *pract. q. c.* 31. *num.* 9. Lambertin. *de jure patronat. lib.* 2. *p.* 1. *quæſt.* 7. *art.* 3. *num.* 4. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 4. *q.* 2. *n.* 100. Ex quo fit ſubjectum eſſe gabellis exactionibus, indictionibus, aliiſque muneribus publicis; quia hæc non pertinent ad privilegium canonis, & fori: ſic cum gloſſa *in d. cap. unico* tradit Covarr. *ſuprà*, Azor. *lib.* 13. *inſtit. moral. cap. ult. q. fin.* Sanch. *libro* 7. *diſput.* 46. *num.* 16.

2 Dubium tamen eſt, an privilegio fori non ſolùm in criminalibus, ſed etiam in civilibus gaudeat? Non deſunt qui cenſeant ad omnia ſe extendere: ſic tenent Angel. Francus Lapus relati à Sanch. & Farinac. *locis referendis.* Moventur primò, quia in *d. cap. unico, d. Cler. conjugat. in 6.* dicitur nec poſſe criminaliter, nec civiliter judicari. Ergo à judicio civilis cauſæ exemptus eſt. Secundò, quia ibi dicitur eximi pro commiſſis exceſſibus, & delictis. Sed qui non ſolvit tempore præfixo, exceſſum, & delictum committit. Ergo non poteſt conveniri coram judice ſæculari, ut ſolvat; quia jam conveniretur pro commiſſo delicto.

3 Tertiò, quia hæc conſtitutio expedita fuit in declinationem *cap. 2. de foro compet* Sed in hoc cap. Clericis conjugatis concedebatur exemptio, non ſolùm in cauſis criminalibus, ſed etiam civilibus, ut cum Joanne Andrea ibi teſtatur communis ſententia. Ergo etiam in hac conſtitutione concedi debet juxta doctrinam ſatis receptam quod lex declarans recipit omnes interpretationes legis declaratæ ex textu cum gloſſa *clement. ſtatutum, verbo conſuetudine de electione.*

3 Cæterum, contraria ſententia, utpotè communis, probabilior eſt, & omnino ſequenda, quam pluribus defendunt Covarr. *pract. quæſt. cap.* 31. *n.* 6. & 7. Farinac. *tit. de inquiſit q.* 8. *num.* 7. Gutierr. 1. *p. de juram. cap.* 17. *num.* 11. & 12. Azor. *lib.* 13. *inſtit. moral. cap. ult. q. fin.* Auguſt. Barboſ. 2. *de poteſt. Epiſc. alleg.* 12. *n.* 25. Sanch. *lib.* 7. *de matrim. diſp.* 46. *n.* 12. Ratio deſumitur ex *d. cap. unico de clericis conjugat. in 6.* Nam in illo cap. conceditur his Clericis aliquod privilegium fori, & aliud negatur; conceditur namque ut pro commiſſis ab eis exceſſibus, & delictis non poſſint ad judicium ſæculare trahi. Neque ab ipſis ſæcularibus judicibus perſonaliter aut etiam pecunialiter ullatenus condemnari. Negatur autem in cæteris hoc privilegium fori, ut conſtat ex finalibus verbis textus ibi *in cæteris autem eos gaudere nolumus privilegio*, &c. Ergo neceſſariò fatendum eſt negatum eſſe privilegium in cauſis merè civilibus. Congruentia hujus diſpoſitionis eſt maxima. Nam hac via & honor clericalis ordinis inſpicitur, præcavendo ne Clerici puniantur à laica poteſtate, & ex alia parte juriſdictio temporalium principum non multum minuitur. Secus autem eſſet, ſi tam in criminalibus, quàm in civilibus cauſis eſſent exempti, quia ob hanc exemptionem plures minoribus ordinibus initiati matrimonium ducerent.

4 Neque obſtat fundamentum contrariæ ſententiæ: quia in *d. cap. unic.* non conceditur his clericis ullum privilegium in cauſis civilibus. Nam adverbium illud *civiliter* ſolùm indicat non poſſe Clericum conjugatum pro exceſſibus, & delictis commiſſis à judice ſæculari actione civiliter intentata judicari. Conſtat autem in cauſa criminali dupliciter poſſe procedi & criminaliter, & civiliter; criminaliter ſi ad inſtantiam accuſatoris procedas; civiliter, ſi nullus hoc onus ſubire velit. Quod ergo in *ſupradicto cap.* dicitur, eſt ut Clericus conjugatus non poſſit ad judicium ſæculare trahi, neque in illo perſonaliter, hoc eſt corporaliter, neque pecunialiter, hoc eſt in pecuniis, condemnari pro exceſſibus, & delictis commiſſis, ſive criminaliter, ſive civiliter actio fuerit intentata. Ad ſecundum, concedo peccatum eſſe, & delictum non ſtare promiſſis, non ſolvere debita tempore præfixo, &c. Sed non inde infertur, cum petis ſolvi debitum, promiſſa implere, te procedere in cauſa criminali actione etiam civiliter intentata; quia non curas de peccato commiſſo, nec de illo intentas actionem, ſed ſolùm intentas actionem de ſolutione tibi facienda, quæ non eſt delictum. Ad tertium, admitto conſtitutionem declarantem recipere omnes interpretationes conſtitutionis declaratæ, qua parte illius declaratio eſt, ſecus qua parte eſt illius reſtrictio. Primò, reſtrinxit ad conjugatos cum unica, & virgine contrahentes. Secundò, ad deferentes habitum, & tonſuram. Tertiò, ad ſervientes ex deputatione Epiſcopi alicui Eccleſiæ. Quartò, in cauſis criminalibus. Ergo ex *d. cap.* 2. nullum fit argumentum ad textum in *cap. unico de Cleric. conjugat. in 6.*

5 Sed inquires, an pro exequutione ſententiæ in cauſis civilibus poſſit judex ſæcularis Clericum conjugatum capere, & in carcerem detrudere, & pœnis impoſitis compellere, ut ſententiæ datæ obediat? Ratio dubitandi eſt; quia tunc perſonaliter, & corporaliter

poraliter, ſeu pecunialiter clericus judicatur contra dictum textum *de Clericis conjugat. in 6. c. unico.* Ob quam fortè rationem graviſſimi Doctores docent nequaquam id eſſe licitum, ſed incidere in excommunicationem *can. ſi quis ſuadente*: ſic Farinac. *q.*8. *n.*7. Zaballos *pract. quæſt.*593. *num. unic.* & alij plures relati à Sanch. *diſput.* 46. *num.*23. Covarr. *pract. cap.* 31. *num.*7. *in princ.* Gutierr *de juram.* 1. *p. c.*17. *num.*12. Montalu. *l.*25. *poſt princ. tit.*9. *part.*1. Cæterum, dicendum eſt cum Covarr. Sanch. Gutierr. & Montalvo *locis allegatis* poſſe judicem ſæcularem, cum id juſtum ſibi viſum fuerit, & neceſſarium, capere, & in carcerem detrudere Clericum conjugatum, ut ſententiam datam vel dandam exquutioni mandet, quia hæc non eſt uſurpatio juriſdictionis indebitæ, ſed eſt uſus juriſdictionis ſibi conceſſæ: cum enim judici ſæculari datum fuerit cauſam civilem decidere Clerici conjugati, neceſſariò concedendus illi erat uſus medij ſoliti ad illius exequutionem, alias fruſtranea eſſet poteſtas decidendi cauſas civiles, ſi ad exequutionem deciſionis non poſſit compellere condemnatos. Non tamen exiſtimo per modum punitionis delicti inobedientiæ commiſſi poſſe clericum, nec corporaliter, nec pecunialiter damnari; quia hoc negatur in *ſupradicto cap. unico.* Aliud enim eſt coronari ad exequutionem ſententiæ, aliud punire illius remiſſionem. Hoc ſecundum nego, primum concedo.

Punctum VI.

Explicatur exemptio in cauſis criminalibus.

1 *Clerici in minoribus conſtituti, & conjugati ſervantes præſcripta* à Trident. *gaudent privilegio exemptionis in cauſis criminalibus.*
2 *Pro nullo crimine quantumvis gravi poſſunt ſupradicti à judice ſæculari judicari.*
3 *Aſſaſinij crimen videtur exceptum.*
4 *Ob nullum crimen (aſſaſinio excepto) tradendus eſt Clericus curiæ ſæculari, niſi fuerit incorrigibilis ſpectato jure.*
5 *Quæ excipiantur à ſupradicta regula.*
6 *Ex conſuetudine ob plura crimina nulla corrigibilitate expectata traditur curiæ ſæculari.*
7 *Clericum incorrigibilem poteſt judex laicus judicare, & punire.*
8 *Quæ requirantur, ut Clericus ſit incorrigibilis.*
9 *An per reconventionem poſſit Clericus à judice laico judicari, & puniri? Sub diſtinctione reſpondetur.*
10 *Clericus etiamſi ſocius criminis cum laico ſit, non poteſt à judice laico puniri.*
11 *Hic laicus non punitur ab Eccleſiaſtico ex probabiliori ſententia.*
12 *Satisfit rationi contrariæ.*
13 *Sæcularis judex negligentiam Eccleſiaſtici ſupplere non poteſt.*
14 *Quibus in caſibus ex accidenti poſſit judex laicos clericum incarcerare.*

1 Dictum eſt omnes Clericos, etiam in minoribus conſtitutos, & conjugatos ſervantes præſcripta à Trident. gaudere privilegio exemptionis, juriſdictionis ſæcularis in cauſis criminalibus; quia id eſt expreſsè deciſum de omnibus Clericis generaliter *c. clerici, c. qualiter, & quando de judiciis, cap.*2. *c. ſi diligenti de foro competenti*, & ſpecialiter de Clericis conjugatis *c. unico in* 6. Videndum ergo eſt, an ſint aliquæ cauſæ criminales, & quæ ſint ab hac generali conceſſione exceptæ?

2 Primo enim dubitari poteſt de aliquibus criminibus graviſſimis, & fortè degradatione dignis, ſcilicet de crimine læſæ majeſtatis, de perjurio, de falſa moneta, de homicidio, de conſpiratione in Epiſcopum, & aliis ſimilibus, ac tandem de incorrigibilitate.

Et quidem aſſerendum eſt Clericum in ſacris, & in minoribus beneficiatum, vel habitum clericalem & tonſuram deferentem, conditionéſque à Trident. conſtitutas ſervantem, nequaquam poſſe pro aliquo ex ſupradictis criminibus à judice laico judicari, & puniri, niſi prius à judice Eccleſiaſtico fuerit illi remiſſus: ſic teſtantur ex omnium ſententia Covarr. *pract. quæſt. cap.*32. *num.*2. Sigiſmund. Scaccia *de jud. lib.* . *cap.*11. *num.*58. Farinac. *lib.*1. *tit. de inquiſit. q.*8 *num.* 77. Suarez *lib.* 4. *de immunit. cap.*11. *à num.*9. Et conſtat manifeſtè ex pluribus textibus, præcipuè ex *cap. cùm non ab homine de judic.* ibi *ſive in furto, ſive in perjurio, ſive in homicidio, ſive in alio crimine*, &c. Idem habetur in *cap. clerici, cap. at ſi Clerici eodem tit.* Neque ullus eſt textus, qui hanc juriſdictionem judici ſæculari concedat. Ergo affirmanda non eſt. Quod ſi in aliqua regione, & provincia conſuetudine introductum ſit Clericos in minoribus à judicibus ſæcularibus judicari, & puniri pro aliquo dictorum criminum, videndum, & examinandum eſt, an legitimè fuerit introducta, quod mihi dubium eſt, cùm juri canonico contraria ſit, & à Trident. omnis conſuetudo immunitati Eccleſiaſticæ contraria fuerit abrogata.

3 Solùm ab hac regula crimen aſſaſſinij videtur exceptum; eo quòd aſſaſſinus à toto populo eſt diffidatus, & quaſi jam morti traditus, *cap.*1. *de Homicidio in* 6. & tradit pluribus relatis Clarus *§. aſſaſſinium, verſ. ſed quæro, & q.* 36. *verſ. item quæro.* Decian. 2. *p. lib.* 6. *cap.*28. *num.*18. Farin. *de inquiſit. q.*8. *n.*82. & Scaccia *de judic. lib.* 1. *cap.*11. *n.*55. & alij apud ipſos. Adverto tamen prius debere conſtare de crimine, aliàs privilegium clericale non amittitur, neque judici ſæculari traditur, ut firmat Farinac. *ſuprà.* Crederem autem modum conſtandi de crimine nullum alium eſſe ſufficientem præter declarationem authenticam, & judicialem illius ab Eccleſiaſtico judice factam (quidquid in contrarium dixerit Clarus *dicta q.*36. *ſub verſ. ſed quæro*) quia pœnæ annexæ delictis non incurrunt, ſeu ut meliùs dicam, non mandantur exequutioni, quouſque delicta declarentur. Ergo pœna diffidationis, & privilegij clericalis privationis aſſaſſino facta exequutioni mandari non debet, quouſque aſſaſſinum declaretur. Ergo declarandum eſt à judice Eccleſiaſtico, quia ante illam declarationem alius non habet juriſdictionem. Item qualitas juriſdictionem tribuens ante diſcuti, & probari debet; præcipuè ſi à parte adverſa negata ſit, ut tradit Bart. *in l. multum, ff. de condit. & demonſtrat. & in l. ſi finita*, §. *Julianus, ff. de damno infecto*, & conſtat ex *l.* 2. §. *ſed ſi dubit. ff. de judicio, C. ſi quis aliena, C. eodem tit. l.*1. §. *ait prætor, ff. ne quid in flumine publico, & aliis.* Sed crimen aſſaſſinij eſt, quod judici ſæculari juriſdictionem in Clericum tribuit, ut illum punire poſſit. Ergo prius eſt tale crimen probandum. Ergo tales probationes, cum citata parte, & de perſona fori privilegio tunc gaudente faciendæ ſint, neceſſariòà judice Eccleſiaſtico fieri debent. Ergo ſolus ille eſt qui hoc declarare poteſt, quæ declaratio eſt quædam traditio, & remiſſio Clerici ſæculari poteſtati: Farinan. *d. q.*8. *num.*86.

Neque ad hanc traditionem expectari debet incorrigibilitas, ſed eo ipſo quo Clericus declaratus fuerit aſſaſſinus, juriſdictionis eſt ſæcularis, conſtat ex *cap.*1. *de homicidio in* 6. & tradit Boſius, Clarus quos refert, & ſequitur Farinac. *num.*84.

Sed inquires, an ob aliud quodcunque crimen excepto aſſaſinio, Clericus curiæ ſæculari poſſit tradi, abſque eo quod fuerit incorrigibilis.

Breviter reſpondeo ſpectato jure communi ob nullum crimen, quantumque graviſſimum, Clericus tradendus eſt ſæculari curiæ, niſi fuerit incorrigibilis, Diaz, *in pract. can. cap.*90. *verſ. contraria tamen opinio*, Boſius

Bosius *tit. de foro compet. num.* 136. & 142. Covarr. *resolut. lib.* 2. *cap.* 20. *sub num.* 7. Pascha *de delict. lib.* 1. *cap.* 22. *num.* 43. Scaccia *de judice, lib.* 1. *cap.* 11. *n.* 60. & Favet Farinac. *q.* 8. *num.* 81. Probo primò ex *cap. cùm non ab homine de judiciis:* ubi generaliter dicitur pro quibuscumque criminibus non posse ad judicium sæculare trahi clericos, sed à judice Ecclesiastico deponendos esse; & si incorrigibiles fuerint, sæculari curiæ tradendos. Ergo ad hanc traditionem incorrigibilitas prærequitur. Secundò ex *cap. clerici de excessibus prælatorum*, ubi ob crimen Sodomiæ, quod gravissimum est, post depositionem Clerici detruditur in monasterium, non autem curiæ sæculari traditur. Tertiò in *cap. Felicis de pœnis in* 6. occisor Cardinalis non traditur morti, sed cogitur ita vivere, ut mors illi vita sit. Tandem ex *cap. tuæ de pœnis*, ubi interrogatus Pontifex qualiter Clerici in latrociniis, vel aliis insignibus sceleribus deprehensi, puniri debeant. Respondet, quòd à suis ordinibus deprehensi, puniri debent in arctis monasteriis ad pœnitentiam peragendam. Non igitur sæculari curiæ traduntur; quia incorrigibilitas præsupponitur.

5 Quinque crimina ab hac regula excipi solent. Primò crimen assassinij, de quo jam dixi. Secundò hæresis, ob quam Clericus curiæ sæculari traditur *c. ad abolendam de hæreticis, cap. super eo, cap. accusatus de Hæreticis in* 6. Verum, ut constat ex eisdem textibus, non pro quacunque hæresi pœna imponitur, sed pro hæresi repetita post sententiam, & consequenter post monitionem nimis authenticam; quia tunc jam præsumitur incorrigibilis: sic Bosius *tit. de foro compet. num.* 137. Sigismund. Scacia *de judiciis, lib.* 1. *cap.* 11. *a num.* 60. Farinac. *q* 8. *num.* 76. Tertiò, excipitur crimen falsi in literis Apostolicis ex *cap. falsariorum De Crimine falsi*, sed ut notant Scaccia, & Farinac. *suprà* hoc receptum non est, sed incorrigibilitas expectatur. Quartò, excipitur conspiratio in Episcopum, *cap. si quis sacerdotum* 11. *q.* 1. Sed ut benè notat glossa *in dicto cap. cum non ab homine de judiciis* præsupponi debet prius incorrigibilitas; sic ex communi sententia testatur Scaccia & Farinacius *suprà*. Quintò excipi solet bis, vel ter repetitio ejusdem delicti: si enim delictum repetitum enorme sit, à judice sæculari venit Clericus puniendus *cap. perpendemus, de sentent. excommunicat.* quia tunc dicitur se enormitatibus immiscere, *cap. contingit el.* 2. *de sentent. excommunicat. cap. ex parte de Privilegiis, c.* 1. *de Apostatis*, qui textus in numero plurali loquuntur: ac proinde indicant binam repetitionem necessariam esse juxta reg. *pluralis loquutio, de reg. juris in* 6. & tradit Covarr. *pract. q. c.* 32. *num* 2. *vers.* 3. Farinac. *q.* 8. *num.* 54. *& seqq.* At neque hanc repetitionem sufficere, ut curiæ sæculari tradi possit Clericus, nisi ter prius monitus fuerit, firmarunt plures gravissimique Doctores relati à Farinac. *supra.* Et videtur probari ex *cap. audientia, cap. contingit de sentent. excommunic. in* 6. *& cap. si judex eodem tit. in* 6. Quod intelligendum est, dummodo Clericus retineat habitum, & tonsuram; tunc enim clericale privilegium non amittitur ex expresso in *cap.* 1. *de apostatis, cap. ex parte* 2. *de privilegiis, c. contingit de sentent. excommunic.* At si relicto habitu, & tonsura enormibus se immiscat; eo ipso privilegium clericale amittit, & curiæ sæculari puniendus reservatur, ut ex Doctoribus *supra* relatis satis constat. Requiritur tamen, ut per sententiam judicis Ecclesiastici notum sit Clericum enormibus se immiscere, & sine habitu, & tonsura incedere, aut cum habitu, & tonsura incedentem monitum ter esse, ne enormia committat; alias judex sæcularis judicare, & punire illum non Poterit. Quia qualitas tribuens jurisdictionem prius probanda est *l.* 2. *§. sed si dubitetur & l. si quis aliena, ff. de judiciis:* & tradit Abbas *c. si clericus laicum de foro competenti.* Quæ probatio non à judice sæculari (qui nullam ante probationem jurisdictionem habet) sed ab Ecclesiastico, cui Clericus subjicitur, facienda est. Præterea quia absque degradatione (excepto uno vel altero casu) nullus Clericus à judice sæculari punitur, sed degradatio fieri non potest, nisi præcedat criminis sufficiens probatio, & declaratoria sententia illius. Ergo antequam judex sæcularis judicet, & puniat Clericum enormia committentem, debet à judice Ecclesiastico sic esse declaratum. Vide Farinac. *q.* 8. *num.* 57. *& seqq.* Sigismund. Scaccia *de judiciis, lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 80. *& seqq.* Quod si roges quæ sint crimina enormia? Respondeo prudentis arbitrio esse relinquendum, spectatis circonstantiis delicti, & personarum, *cap. cùm illarum, cap. pervenit de sentent. excommunicat.* & ibi glossa, Reputarem autem quodlibet homicidium, furtum, adulterium raptum, & generaliter quodlibet crimen infamiam irrogans, esse crimen enorme ad hunc effectum: sic aliis relatis Farinac. *q.* 8. *n.* 59. *& q.* 18. *sub n.* 88. *& seqq.*

6 Dixi, spectato jure rommuni ob nullum crimen Clericum tradendum esse sæculari judici puniendum, nisi incorrigibilis fuerit; ut tacitè indicarem ex recepta consuetudine sæpè tradi nulla corrigibilitate expectata, si delictum nimis atrox sit, & scandalosum, à viris piis, & prudentibus judicatur reipublicæ convenire tale committentem è gremio Ecclesiasticarum personarum pelli, & ultimo supplicio affici, ut de facto sæpè ita judicatum est. Ergo alienum esset à ratione hanc pœnam exequutioni non mandari. Neque enim privilegium Ecclesiasticæ immunitatis in favorem, & honorem ſtatus clericalis introductum, in illius indecorem convertendum est: sic Covarr. *lib.* 2. *var. cap.* 20. *sub num.* 7. Pascha *epit. delict. cap.* 21. *n.* 13. *vers. nec me latet.* Clarus *in pract. quæst.* 36. *vers. pariter & in fine*, Farinac. *quæst.* 8. *num.* 55. *&* 81. *fine.* In dubio autem semper in favorem Clerici, & immunitatis Ecclesiasticæ judicandum est, neque remittendus delinquens, quousque incorrigibilis fuerit; quia jus commune quoad fieri potest servandum est: sic Clarus & Farinac. *supra.*

7 Verùm stante incorrigibilitate potest judex sæcularis Clericum sic incorrigibilem judicare, & punire ex *text. in cap. cum non ab homine de judiciis*: sic post alios antiquiores tradit Covarr. *quæst. pract. cap.* 32. *num.* 2. *vers.* 2. Clarus *pract. q.* 36. *vers. successivè, q.* 37. *vers. dixi etiam*, Farinac. *tit. de inquisit. q.* 8. *num.* 47. ubi cum Claro, & aliis advertit puniendum esse tunc Clericum pœnis à jure civili impositis. Et ratio est manifesta; quia punitur ut laicus, non ut Clericus, & facit *cap. ad falsariorum de crimine falsi.*

Quid autem requiratur, ut Clericus dicatur incorrigibilis? Respondeo spectato jure communi dici incorrigibilem, si ter moneatur. Primò sub depositione. Secundò sub excommunicatione. Tertiò sub anathemate. Habetur expressè *cap. cum non ab homine de judiciis.* At ex consuetudine, si ter monitus sit sub excommunicatione, & adhuc contumax perseverat, incorrigibilis est judicandus. Quia satis ejus duritiam ostendit, cùm præceptis ter repetitis non obediat. Dubium tamen est, an perseverante hac contumacia possit judex sæcularis judicare Clericum, utpotè suæ jurisdictionis, absque declaratione hujus incorrigibilitatis. Affirmat Clarus *pract. §. fin. quæst.* 36. *vers. sed quæritur.* Bossius *in tit. de foro compet. num.* 132. Alexand. de Nevo *consuet.* 59. *sub numer.* 20. *&* 30. Farinacius *quæst.* 8. *numer.* 51. Scaccia *libro* 1. *de judic. cap.* 11. *num.* 55. Quia Ecclesia ipsa illum ob pertinaciam à se abdicat. Ergo superfluit alia declaratio. Mihi tamen probabilius apparet necessariam esse declarationem judicis Ecclesiastici de tali incorrigibilitate. Tum quia hæc incorrigibilitas est, quæ privat Clericum privilegio clericali, & sæculari judici subdit, sed nullus

afficitur pœna, etiam ipso jure lata, quousque delictum declaretur, ut latè in tract. de legibus diximus. Tum etiam quia hæc incorrigibilitas est quæ tribuit jurisdictionem, sed qualitas tribuens jurisdictionem probanda prius est. Ergo, &c. Secundò, dubitatur; an sufficiat declaratio quem esse incorrigibilem, an insuper desideretur depositio actualis, seu degradatio illius, antequam judici sæculari puniendus subdatur. Communis sententia docet declarationem incorrigibilitatis nullo alio superaddito sufficere, maximè si servata fuerit forma *dicto cap. cum non ab homine, de judiciis*; quia ibi nulla fit mentio degradationis. At credo hoc solùm procedere in clericis minoribus, secùs in iis, qui sunt in sacris: hi enim semper degradantur, antequam judici sæculari tradantur puniendi: sic Farinac. *quæst.* 8. *numero* 58. *&* 108. *&* 109. duplicem casum excipit. Primò, si expediat reipublicæ ob atrocitatem delicti sine degradatione Clericum punire. Secundò si deesset judex degradans, & ob moram impunitatis, & libertatis maxima esset suspicio. Sed hæc rarò, vel nunquam contingere possunt. Tertiò, dubitatur, qualiter Clericus monendus sit, ut incorrigibilis judicari possit? Respondeo debere personaliter ter monitum esse, neque sufficit semel generaliter moneri, argum textus *in Clem. 1. de vita, & honest. cleric.* & tradit ibi glossa, Cardin. Imola, & omnes, prout testatur Farinacius *d. quæst.* 8. *numer.* 61. Covarr. *pract. qq. cap.* 31. *num.* 1. Item debet esse interpolata cum aliquo dierum spatio, excipit Farinac. cum Claro & aliis, nisi talis monitio in synodo fuerit facta; quia tunc videtur vim habere constitutionis, ad cujus vigorem unica sufficit monitio *cap. 2. de constitut. in 6. & c. 1. de locato.*

Posito nullam jurisdictionem directam in criminibus judicem sæcularem in Clericum sic incedentem habere, quousque per Ecclesiam privilegio clericali denudetur. Restant examinandæ aliquot difficultates de jurisdictione quasi indirecta.

9 Prima, an per reconventionem possis coram judice laïco judicari, & puniri: verbi gratia, accusasti calumniosè laïcum de delicto, poterit ne laïcus coram eodem judice te de calumnia reconvenire? Respondeo ad effectum vitandi calumniam, repellendi calumniatorem, & defendendi innocentem, optimè poterit judex laïcus admittere reconventionem, & de falsitate cognoscere. Alias quomodo valebit veritatem investigare? Sic ex omnium sententia tradit Covarr. *pract. quæst. cap.* 18. *in fine, vers. illud verò,* Clar. *pract. quæst.* 38. *vers. sed id quæro,* Farinac. alios referens, *quæst.* 8. *num.* 26. *fin.* Verum ad puniendum Clericum etiam pecunialiter, nullo modo poterit judex sæcularis admittere reconventionem calumniæ: sic Suar. *lib.* 4. *de immunitat. Eccles. cap.* 15. *num.* 11. Covarr. Clarus, & Farin. *suprà.* Gutier. *lib.* 1. *pract. quæst.* 24. *per totum, & alii apud ipsos.* facitque *textus cap. qualiter, & quando, de de judiciis.* ubi Pontifex cognitionem causarum Clerici à judice laïco faciendam omnino prohibet. Notandum namque est verbum *omnino*, quod denotat prohibitionem cujuscunque cognitionis, sive principaliter, sive incidenter, sive per viam exceptionis. Neque obstat *textus in l. nullum, C. de testibus,* ubi privilegiatus deponens falsum coram judice, qui aliàs non valet illum punire, potest ratione falsitatis. Non inquam obstat; quia loquitur de testibus laïcis privilegiatis, quibus privilegium in hoc casu aufertur. Secùs dicendum de Clerico; cui à jure canonico non est in hoc casu privilegium sublatum.

10 Secunda difficultas est, an Clericùs qui socius fuit criminis cum laïco possit, coram sæculari judice puniri? Et ratio difficultatis est? Quia accessorium sequitur naturam principalis *ex reg. accessorium, de Reg. juris in* 6. Sed laïcus (ut suppono) fuit principalis agens, & Clericus illius adjutor. Ergo coram judice coram quo convenitur laïcus, & Clericus videtur conveniendus. Cæterum dicendum omnino est nequaquam posse Clericum à judice sæculari puniri. Tum quia textus eximentes Clericum à jurisdictione laïcali non limitant ad delicta commissa principaliter. Alias quoties Clericus, cum laïco ad furtum, vel homicidium concurreret, puniendus esset à judice sæculari, quia regulariter præsumendum est Clericum nequaquam fuisse causam illius criminis principalem, quod absurdum est: Ad rationem difficultatis respondeo accessorium sequi naturam principalis in eadem persona, secùs in diversa; ratione enim hujus diversitatis crimen Clerici accessorium crimini laïci principale est in suo genere.

11 Major tamen dubitatio est, an hujusmodi laïcus Ecclesiastico tribunali subdatur? Plures gravissimique Doctores censent necessariò subdi, ita post alios antiquiores testatur de communi Bossius *tit. de solo compet. num.* 116. *in fin. &* 146. *& seqq.* Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *casu* 371. *num.* 13. *fine*, Sigismund. Scacc. *de judiciis, libro* 1. *c.* 11. *numero* 24. Decianus. *tract. crim. tom. lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 44. extenduntque quæstionem non solùm ad causas criminales, sed etiam civiles: ut si simul cum Clerico laïcus hæres sit, & super hæreditate lis moveatur ab alio tertio, causa agitari debet coram judice Ecclesiastico, & non coram sæculari. Ratio est; quia illa est unica, & individua causa nempè unicum delictum: verbi gratia unum homicidium, furtum, tametsi à pluribus commissum. Item unica hæreditas, unum legatum. Ergo unicus debet esse judex illius, ex text. *in l. nulli, C. de judiciis.* Alias in eadem causa plures ferrentur sententiæ, quod est absurdum. At posito unum debere esse judicem, fatendum necessario est debere esse Ecclesiasticum, & non sæcularem. Tum quia sæcularis esse non potest judex Clerici ob ejus privilegium. Tum quia privilegiatus, & magis dignus trahit ad se non privilegiatum, & minus dignum, *c. quod de judiciis, cap. per tuas de arbitr.* ubi ratione societatis potest laïcus simul cum Clerico esse arbiter in causa spirituali, & *l. si communem, ff. Quemadmodum servitutes amittantur*, ubi ratione societatis potest quis viam, & usum retinere, quem alius per se non poterat.

Cæterum probabilius, & in practica, regulariter servatum est, laïcum simul cum Clerico delinquentem judici sæculari subdi, & ab eo puniri: ita probari videtur in *l. si quis uxori, ff. de furtis in princ.* ubi socius criminis non gaudet privilegio socij. Titius enim, & uxor simul surripuerant res mariti. Titius tenetur actione furti, sed uxor solum tenetur actione rerum amotarum. Ratio est quia licet delictum in esse physico (ut sic dicam) unicum fit, & individuum: at in esse morali multiplex est, & dividuum, juxta multiplicitatem personarum. Quot enim sunt personæ, tot sunt peccata commissa. Ergo ratione hujus dividuitatis quilibet delinquens suo subditus judici. Ergo ab illo cognosci, & puniri debet. Nam unius cognitio, & punitio, alterius cognitionem, & punitionem non impedit. Et confirmo, si pluribus fratribus quorum unus Clericus est, relicta esset hæreditas, sine dubio solus Clericus exemptus esset à tributis, & oneribus; reliqui verò fratres laïci tametsi cum Clerico commune patrimonium habeant, nequaquam liberi erunt à tributorum solutione pro parte sibi competente, ut cum Speculat. & Decio tradit Covarr. *pract. quæst. cap.* 34. *num.* 2. *in fine.* Ergo etiam similiter dicendum est, delictum laici non debere esse exemptum à jurisdictione laicali; eo quod commune sit cum Clerici delicto, & ita multis rationibus probat Aymon Savill. *cons.* 232. *lib.* 2. & plures referens Covarr. *d. cap.* 34. *num.* 1. *circa finem*, Clarus *pract. quæst.* 36. *vers. evenit plerunque.* Anton. Gom. *epit delict. cap.* 10. *num.* 6. Farinac. *lib.* 1. *tit.* 1. *de inquisit. quæst.* 8. *num.* 151. admittit tamen posse, laïcum etiam à judice

Eccle-

Ecclesiastico puniri, si in captura judicem sæcularem præveniat. Sed non credo. Vide Gutier. *lib.* 1. *pract. quæst.* 6. optimè hunc casum decidentem.

12 Neque obstat ratio contraria. Concedo esse unum delictum physicum, & individuum, nempè unicum furtum, unicum homicidium, quia hæc unitas sumitur ex unitate patientis damnum. Nego tamen esse unum morale, sed multiplex pro multiplicitate delinquentium; eaque de causa optimè possunt plures sententiæ ferri, quin adversentur dispositioni *l. nulli*, quia feruntur in causa moraliter dividua, & distincta. Ad textum *in cap. per tuas* concedo laicum simul cum Clerico posse esse arbitrum in causa spirituali, quamvis solus esse non possit; quia non prohibetur esse arbiter ob incapacitatem, alias nec cum Clerico esse posset ex *l. Pedius*, *ff. de arbitr.* sed prohibetur ob quandam decentiam, & honestatem, ut benè dixit Abbas, *cap. cum dilectus de Arbitris*. Quæ decentia, & honestas supplетur, si cum Clerico suscipiatur arbitrium. Ex hoc tamen solùm probatur posse laicum à judice Ecclesiastico puniri; quia punitio laici non prohibetur Ecclesiastico judici ob incapacitatem, sed ob decentiam. At non infertur laicum judicem privandum esse judicio, & jurisdictione in laicum delinquentem. Ad *l. si communem* respondeo intelligendam esse in causa, quæ nullam, vel saltem commodam patitur divisionem.

13 Tertia difficultas est, an Ecclesiastico judice negligente in punitione alicujus Clerici delinquentis recurrere possit ad judicem sæcularem? Ratio difficultatis sumitur ex *cap. licet ex suscepto de Foro compet.* ubi negligentibus judicibus sæcularibus recurritur ad Episcopum, vel Pontificem. Ergo è contra negligente judice Ecclesiastico ad sæcularem erit recursus.

Cæterum, pro certo habendum est, nequaquam posse sæcularem judicem Ecclesiastici negligentiam supplere in Clerici punitione. Quia jurisdictio Ecclesiastica non subjicitur sæculari, sed potius sæcularis subjicitur Ecclesiasticæ. Ergo sæcularis jurisdictio non potest Ecclesiasticæ negligentiam supplere: & ita testatur esse omnium sententiam ex *d. cap. licet ex suscepto*, Farinac. *quæst.* 8. *num.* 46. *fine*; ubi affirmat negligente ordinario Ecclesiastico recurrendum esse ad alium Ecclesiasticum illius superiorem, & omnibus negligentibus ad Papam *cap. qualiter, in fine, de judiciis, c. placuit* 11. *q.* 1. At Pontifice negligente non potest ad Principem recurri, nisi fortè hoc necessarium fuerit in defensionem suorum subditorum, & non aliter, & ita explicandus est textus *in c. filius* 16. *quæst.* 7. ubi Prælatis negligentibus imploratur auxilium Regis, non quidem ut judicis; sed ut protectoris, & defensoris.

14 Quarta difficultas est, an Clericus capi, & incarcerari aliquando possit à judice laico; Clarum est per se, & propria authoritate non posse; quia captio, & carceratio actus est jurisdictionis, quam in Clericum nullus exercere potest: sic glossa communiter recepta *in cap. cum non ab homine de judiciis, &c. si verò, de sentent. excommunicat. & cap. si canonici, de officio ordinarij, in 6.* per supradictum textum, Bosius *tit. de captura, n.* 35. *& de foro compet. num.* 150. Farinac. *q.* 8. *n.* 115. Dixi per se, & ex propria authoritate. Nam ex authoritate Ecclesiæ expressa, aut præsumpta aliqui sunt casus, in quibus id licitum est. Primò, si de mandato superioris Ecclesiastici capias; quia tunc illa captio non sæcularis, sed Ecclesiastica dicenda est, si quidem fit nomine, & authoritate Ecclesiastici Prælati: & colligitur ex *cap. ut famæ, §. fin. de sentent. excommunicat.* & aliis relatis docent Bernard. Diaz. *pract. cap.* 114. *in fine, vers. Non etiam*, Bosius *tit. de captura, num.* 37. *& tit. de foro competenti, num.* 150. Sigismund. Scaccia *de judic. lib.* 1. *cap.* 11. *sub num.* 41. Farin. *tit.* 1. *de inquisit. q* 8. *n.* 121. Secundò, si Clericum capias post delictum commissum ad effectum præsentandi illum Prælato Ecclesiastico; quia tunc rationabiliter præsumitur gratam esse, & fore Prælato Ecclesiastico talem capturam, quod quidem intelligendum est primò, si delictum notorium sit. Secundò, si de fuga fuerit Clericus suspectus. Tertio, si Prælatus Ecclesiasticus consuli non possit; seclusis enim his conditionibus illicita erit Clerici captura à laico; quia nomine proprio censebitur fieri, & absque fundamento firmo; neque Prælatus Ecclesiasticus cum Clero potest illi consentire: ita pluribus aliis relatis docent Menoch. *de arbitr. l.* 2. *cap.* 180. *n.* 22. *&* 23. Farin. *q.* 8. *num.* 116. *&* 117. & advertit *n.* 118. non posse judicem laicum detinere in suis carceribus Clericum sic captum ultra viginti horas. Ego verò existimo neque eo tempore detinere posse, si breviori posset illum Ecclesiastico Prælato remittere; quia alias neque Prælatus Ecclesiasticus præsumitur consentire, neque sæcularis judex causam habebit Clericum detinendi: ita docet Felin. *in c. cum non ab homine de judiciis, n.* 4. *in fine*, Vivius *comm. opin. verbo judex laicus*. Tertiò, potest laicus Clericum capere pro solutione debiti civilis, ut illum suo judici remittat, si conditiones relatæ in casu præcedenti adsint. Primò, si sit suspectus de fuga. Secundò, ut ab Ecclesiastico judice non potuerit impetrari de illo capiendo mandatum. Tertiò ut quamprimum fieri possit, Ecclesiastico Prælato remittatur. His ergo conditionibus existentibus non solùm judex laïcus sed etiam creditor poterit Clericum debitorem capere, & detinere; quia hæc captura, & detentio non tam est actus jurisdictionis in Clericum, quam defensionis propriæ: & ita tenet alios referens Covarr. 2. *var. cap.* 1. *num.* 9. *vers. cæterum, & vers. si clericus*, Bosius *tit. de captura, n.* 27. Farin. aliis relatis *q.* 8. *num.* 119. *& tit. de carcerib. quæst.* 27. *num.* 71. Gutierr. *pract. quæst. lib.* 1. *quæst.* 82. *num.* 2. Adverto tamen, si judici laïco, vel creditori constaret Clericum fugientem, vel de fuga suspectum nulla bona habere, quibus satisfaceret, vel nulla alia, nisi quæ secum portat, & hæc ab illo possunt eripi, quin persona Clerici capiatur, nullo modo poterit Clericus capi, & detineri. Quia Clericus ob debitum civile, neque etiam à judice Ecclesiastico capi, & incarcerari potest, juxta text. *in cap. Odoardus de solutionib. & c.* 2. *de fidejussorib.* & tradunt aliis relatis Covarr. 2. *var. cap.* 1 *num.* 9. Menoch *casu* 183. *num.* 29. *& lib.* 1. *q.* 88. *num.* 8. Farinac. *de carcer. q.* 27. *sub num.* 65. *& & seqq.* & facit *l. ait prætor*, §. *si debitorem ff. quæ in fraudem creditor.* At qui rarò cognosci potest à creditore, vel judice sæculari Clericum suspectum de fuga, vel jam fugientem bona non occultare; ea de causa honestatur ejus captura, ut judex Ecclesiasticus eum compellat satisfactionem debitam exhibere, vel ejus impotentiam declaret.

Quarto capi potest Clericus à judice laïco, vel alio privato, servatis supradictis conditionibus, si alia via impediri non potest delictum, in tertiam, inquam personam committendum. Quia cuilibet datum est innocentem defendere, & injuriam propulsare: sic Doctores statim referendi. An autem pro impediendo delicto non vergente in damnum tertij, v.g. pro impedienda fornicatione possit Clericus capi à judice laïco, ut proprio judici remittatur corrigendus? Videtur affirmare Alciat. post Abbatem *in cap. cum non ab homine de judiciis, num.* 23. Navarr. *cap.* 27. *num.* 83. Julius Clarus *lib.* 5. §. *fin. quæst.* 28. *n.* 6. favet Suarez *lib.* 4. *cap.* 34. *num.* 15. Menoch. *casu* 180. *num.* 21. Farinac. *tit. de inquisit. quæst.* 8. *num.* 120. si quidem generaliter dicunt, ut obvietur delicto futuro posse Clericum capi; quia tunc non capitur titulo jurisdictionis, sed titulo defensionis honoris divini, & boni communis reipublicæ, cujus interest, ut ejus cives à delictis committendis abstineant. At in his delictis cautè procedendum est; imò crederem regulariter nullam talem

capturam licitam eſſe. Quia aliis à propriis Prælatis non eſt data poteſtas violenter corrigendi delinquentem.

Quintò capi poteſt Clericus à judice laico, imò à privato, ſi in flagranti delicto fuerit inventus, quia tunc à jure cenſetur cuilibet data talis poteſtas, ex *l. raptores C. de Epiſc. & Cleric.* & tradunt, alios referentes. Villalobos *in com. opin. verbo Clericus, num.*76. & 77. Bernard. Diaz *pract. crim. cap.*114. *prope finem*, Farinac. *tit. de inquiſit. quæſt.*8. *num.*122. Clarus *pract. quæſt.*28. *verſ. ſi vero loquimur.* Sigiſmund. Scaccia *lib. de jud. cap.* 11. *num.* 9. Suarez & Navarr. *ſupra.* Debent tamen adeſſe ſupradictæ conditiones, ſcilicet præſumi fugam, niſi tunc capiatur. Secunda, ut non potuerit à proprio Prælato impetrari, mandatum. Tertia, ut ſtatim judici proprio remittatur.

Sextò, denique capi poteſt Clericus quoties occidi, aut verberari impunè à quolibet poſſit; quia captura minus damnum infert: ſic Decius poſt Joann. Andr. & Abbatem *in cap. cum non ab homine de judic. num.* 9. Boſius *tit. de captura, num.*6. Farinac. *tit. de inquiſit. quæſt.*8. *num.*123. Tunc enim Clericus videtur privilegio clericali denudatus, & ſæculari foro remiſſus.

PUNCTUM VII.

Qualis ſit exemptio Clerici à juriſdictione laïcali in cauſis civilibus.

1 *In quo conſiſtat hæc exemptio.*
2 *Limitant aliqui exemptionem Clerici, ſi cauſa agatur non perſonali actione contra Clericum, ſed reali contra ejus bona. Sed non admittitur limitatio.*
3 *Cauſa feudalis contra dominum feudi agitari debet. Secus ſi de reparatione, & ſatisfactione feudi.*
4 *Exceptio firmatur ab aliquibus in cauſa poſſeſſoria. Sed non admittitur.*
5 *Admittitur exceptio in bonis regalibus.*
6 *Clericus coram Judice laïco conveniri poteſt, ſi citetur ad comparendum, ſi ſua intereſt.*
7 *Item ſi conveniatur nomine alterius laïci, & lis conſtata ſit.*
8 *In cauſa negligentiæ Judicis Eccleſiaſtici conveniri non poteſt ſæcularis.*

1 REgula generalis eſt, omnes Clericos ſolutos, in ſacris conſtitutos, & in minoribus, ſervantes qualitates à Trident. præſcriptas, exemptos eſſe à juriſdictione laïcali in cauſis civilibus, ut conſtat ex *c. nullus Clericus, c. nullus Epiſcop. cap. placuit, & aliis*, 11. *quæſt.* 1. *cap. ſi diligenti, cap. ſignificas*, 10. *de foro compet. ſi judex laicus de ſentent. excommunicat. in* 6. *cap. ſæculares, de foro compet.* Hæc tamen exemptio in eo conſiſtit, ut nullus Clericus ad judicium ſæculare trahi poſſit, non autem ut ipſe poſſit laicum ad judicium Eccleſiaſticum tragere, ut manifeſtè probat text. *in cap. experientia, cap. ſi quiſquam* 11. *q.*1. Quia principium eſt ab omnibus receptum, actorem debere ſequi forum rei. *cap. Neminem.* 3. *quæſt.* 6. *lib. ult. C. ubi in rem actio.* Quod ſatis conſentaneum eſt, ne provocatus duplex malum cogatur ſuſtinere. Primò provocationem; ſecundò, extraneum judicium. Fateor tamen poſſe Pontificem eximere Clericos à juriſdictione ſæculari, non ſolùm quando perſonam rei gerunt, ſed etiam quando gerunt perſonam actoris, ſi id rectæ gubernationi Eccleſiæ viſum fuerit conveniens, quia cùm juriſdictio ſæcularis ſubjecta ſit Eccleſiaſticæ; poteſt Pontifex ſæcularem juriſdictionem limitare, & Eccleſiaſticam extendere, quatenus conveniens fuerit fini, ad quem omnia ordinantur, qui eſt animarum ſalus & ſacrarum rerum reverentia, & divini obſequij cultus; & hoc ſatis confirmant privilegia ſæpè conceſſa aliquibus perſonis conveniendi ſuos debitores laicos coram Eccleſiaſtico judice: ſic ex gloſſa *in cap. ſi clericus, verbo de Conſuetudine, cap. ex tranſmiſſa in princ. de foro compet.* & ibi Panormit. tradit Suarez *lib.* 4. *de immunit. Eccleſiaſt. cap.* 14. *à num.*7. Generaliter autem non decet hoc Eccleſiæ privilegium concedi, ne videatur Eccleſia litibus occaſionem dare, & Clericorum avaritiam fovere, & juriſdictionem ſæcularem affectare, & Eccleſiaſtica judicia litibus occupare, & laicos offendere, & infeſtos habere. Sufficit ergo, ſi Clericos eximat, à laicis provocatos; quia tunc non pugnat in laicum, ſed Clericum defendit; ac proinde ceſſant hæc omnia inconvenientia. Quod ſi alicui hoc privilegium, tam in agendo, quàm in reſpondendo concedit, id eſt, quia Eccleſiæ benemeritus ſpecialiter eſt, & ob eam cauſam hac prærogativa decoratur.

2 Ab hac generali regula ſolent Doctores aliquas cauſas excipere. Prima, ſi cauſa agatur, non perſonali actione contra Clericum, ſed reali contra ejus bona; quod contingit, cùm lis fundatur, non in aliqua actione perſonali, & obligatione ipſius Clerici, ſed in re ipſa, ſuper qua litigatur. Tunc enim videtur poſſe Clericum ad tribunal ſæculare trahi. Quia non tam Clericus, quàm ejus bona trahuntur: in ſupradictis autem juribus ſolùm perſona Clerici eſt exempta, non tamen ejus bona. Ergo ſi contra ejus bona laicus procedat, poterit Clericum convenire coram judici ſæculari: ſic plures, quos refert Tiraq. *de retract. lignag.* §. 32. *gloſſ.* 1. *n.*81. & Farinac. *tit. de inquiſit. q.*8. *n.*21.

Cæterum, hæc exceptio admittenda non eſt. Tum quia non ſolùm perſona Clerici, ſed etiam ejus bona exempta ſunt à juriſdictione ſæculari *cap. quanquam de cenſibus, in* 6. *c. ſimiliter* 16. *q.* 1. Tum quia ex exemptione perſonæ in cauſis civilibus infertur ſuorum bonorum exemptio: non enim circa bona moveri lis poteſt, quin bonorum dominus citetur, & comparere cogatur. Sed Clericus trahi non poteſt ad ſæculare judicium ex textibus ſupradictis. Ergo. Et ita tenet Tiraquel. & Farin. *ſupra.* Covar. *pract. q.c.* 31. *num.*5. *verſ.*2. Sigiſmund. Scac. *lib.* 1. *de judiciis, c.* 11. *n.*30. Villalob. *in com. opin. verſ. clericus, n.* 70. Minſing. *obſervat.* 22. *cent.* 1. Suar. *lib.* 4. *de immunit. Eccleſiæ c.*14. *n.*11. Advertit tamen Farinac. Covarr. & Scaccia *ſuprà*, contrarium ſentientes non loqui de jure, ſed de conſuetudine locali, quæ extendenda non eſt ad alias regiones.

3 Secunda exceptio eſt in cauſa feudali, in hac enim cauſa, ſive de proprietate feudi, ſive de ejus poſſeſſione agatur, ſi Clericus conveniatur, conveniri debet coram domino feudi, etiamſi laicus ſit: ſic pluribus firmat Clarus §. *feudum, q.*90. *verſ. ſed quid ſi vaſſalli* Menoch. *de retin. poſſeſ. rem.* 3. *n.*396. *& ſeq. & n.*409. Farin. *tit. de inquiſit. q.*8. *n.* 22. Sigiſm. Scac. *de judiciis, lib.*1. *c.*11. *n.*97. & alij plures. Ratio ea eſt, quia ita à jure diſpoſitum eſt in favorem feudorum, ut conſtat ex *cap. verùm, cap. ex tranſmiſſa de foro comp.* & ſub et conditione à jure approbata conceduntur feuda à principio. Verùm, etſi hoc ita ſit, ſi tamen cauſa non de proprietate, aut poſſeſſione feudi, ſed de reparatione, & ſatisfactione domino feudi facienda agitetur, tunc Clericus feudatarius coram proprio judice Eccleſiaſtico conveniendus eſt, non coram ſæculari, nec coram domino feudi: ſic Villalob. *in comm. opin. verbo clericus, n.* 74. Farinac. *d. quæſt.* 8 *num.*22.

4 Tertia exceptio firmatur ab aliquibus de cauſa poſſeſſoria; quia hæc videtur eſſe omnino temporalis, ac proinde ſæculari juriſdictioni omnino ſubjecta: ſic gloſ. *in c. unico de juram. calumniæ.* Vincent. Joan. Andr *in c. ult. de judiciis*, & alij plures relati

à Covar.

à Covar. *pract. quæst. c.35. n.1.* & videtur probari ex *dict. c. ult. de judiciis, c. petimus* 11. *q.1. c. causam quæ, vel 2. qui filij sint legit.* ubi judex sæcularis, etiam inter Clericos de causa possessoria, quæ nullam proprietatis cognitionem habet admixtam, cognoscit: & favet consuetudo forensis Galliæ, in qua causa possessoria beneficiorum apud judices sæculares deciditur, etiam inter Ecclesiasticos.

Cæterùm (quidquid sit de judicio possessorio rei spiritualis inter laicos, aut inter Clericum actorem, & laicum reum) nullo modo admittenda est exceptio, si Clericus reus sit, & conveniatur. Quia Clericus conveniri non potest, nisi à judice, qui ei sit superior. Cùm ergo sæcularis judex nullam in Clericum jurisdictionem habeat, fieri non potest, ut possit illum citare, & ad suum tribunal trahere, &c. & probat manifestè textus *in cap. qualiter de judiciis, c. placuit, c. inolita* 11. *quæst.1. authen. statuimus, C. de Episc. & cler.* & tradit, ut omnino certum, Covarr. *pract. quæst. c.35. n.1. circa fin.* Menoch. *de recup. possess. rem. 15. n.223. & 234. & de retin. possess. rem.3. n.324. & seqq.* Roland. *cons. 23. vol.2.* Farin. *tit. de inquisit. q.8. n.23. vers. sublimita secundò.* Azor. *1. p. lib.5. c.14. q.1.* Neque obstant adducta in contrarium, quia illa glossa *in c. litteras*, communiter reprobatur; textus *in cap. ult. de judiciis*, non de dignitate Ecclesiastica, sed sæculari, ejúsque jurisdictione tractat, & non inter Clericos, ut benè glossa *ibi*, & Doctores communiter. Item dicendum est de textu in *cap. causam quæ*: agit enim de causa possessoria ad hæreditatem temporalem pertinente, non ad matrimonium, neque aliud quid spirituale, neque inter clericos. Textus verò in *cap. petimus*, auxilium, judicis sæcularis implorat in favorem Ecclesiastici, non contra illum. Ergo nullum est fundamentum ad affirmandum Clericum adduci posse ut reum ad judicium sæculare. Neque consuetudo Galliæ admittenda est, ut pote juri Pontificio contraria, nisi aliquo speciali privilegio à Sede Apostolica concesso muniatur.

5 Quarta exceptio est de bonis regalibus, quæ semper censentur data sub ea conditione, ut coram sæculari judice decidatur illorum controversia, tametsi à Clericis possideantur. Et idem est quotiescunque Ecclesiæ, vel Clericis possessio aliqua relinquitur sub eadem conditione, ut in foro sæculari illius controversiæ definiantur: Si ergo Ecclesia, vel Clericus legatum admittit, conveniri possunt coram sæculari judice: quia tunc non sunt rei coacti, sed voluntarij, & tradit aliis relatis Suar. *lib.4. de immunit. Ecclesiæ cap. 14. num. 13.* Gutierr. *lib. 1. pract. q. 10. n. 1.* & favet. text. *in cap. verum de foro compet.* ubi Joann. Andr. & Hostiens.

6 Quintus casus, in quo potest Clericus coram sæculari judice conveniri, est, si citetur ad comparendum coram illo, non absolutè, sed si sua putaverit interesse; qua citatione facta, si ipse comparet, neque declinatoriam opponit, obligatus est judicio sæculari, & illius sententiæ stare; quia tunc non reus necessarius, sed actor voluntarius dicitur, ut ex Baldo, & aliis *in l. testamenta, C. de testam.* tradit Farin. *quæst.8. sub num.87.* Dixi si comparet. Nam si non comparet, judicari non potest: clarè enim innuit non comparendo sua non interesse: sic Farinac. *num. 90.* Menoch. *de recuper. possess. rem. 15. num. 228.* Dixi item, neque comparendo declinatoriam opponit: quia declinatoria opposita, jam non est laïcus competens judex, si quidem sua non putat Clericus interesse coram illo comparere, & judicari. Menoch. *num. 232.* Farinac. *num. 91. & 92.* advertunt citationem faciendam esse absque alio adjecto compellente, & constringente Clericum judicio stare. Nam si Clericus citetur, ut coram laico judice compareat, si sua putaverit interesse, quin minùs judicabitur tanquam contumax, nulla est talis citatio, & omnia inde procedentia; quia per adjectum destruitur prior conditio, si sua putaverit interesse, & fit violenta citatio.

7 Sextus casus, in quo aliqui censent coram judice sæculari Clericum conveniri posse, est, si conveniatur nomine alterius laici, verbi gratia, si hæres sit alicujus laici, & ratione hæreditatis acceptæ conveniatur, videtur conveniri posse coram sæculari judice; quia convenitur, quatenus personam defuncti repræsentat. At hic casus solùm admittendus est, quando lis contestata fuerit cum persona defuncta apud judicem laicum, tunc enim firmata est jurisdictio judicis laici in talem causam, & Clericus defuncto succedens nomine illius agit: Verùm si lis cum defuncto contestata non sit, nequaquam potest coram sæculari judice decidi, quia Clericus, tam quoad personam, quàm quoad ejus bona exemptus est à sæculari jurisdictione. Ergo non debet, neque potest illi se submittere: sic relato Abbate *in cap. quia de judiciis*, Bartol. *in l. hæres absens, ff. de Judiciis*, tradit Farinac. *quæst.8. num. 46. ampliat. 17.* Sigismund. Scaccia *libro primo de judiciis, cap.11. num.23.*

8 Tandem alij censent conveniendum esse Clericum coram sæculari judice, si conventus coram Ecclesiasticus negligens fuerit in causæ decisione. Quia tunc non tam agendo, quàm defendendo laicum judex sæcularis procedit; & favet *cap. si quis cum clericos* 11. *quæst.* 1. & decidit Justinian. *in Authent. de Sanctissimis Episcopis, collat.9.* aliàs *novel. 123. cap. 21. §. si quis autem pecuniaria, & novel. 83. seu Authent. ut Clerici apud proprios Episcop.* Cæterum repellenda omnino est hæc exceptio. Non enim datum est inferioris potestati superioris negligentiam supplere. Tum quia supplere hanc negligentiam nequaquam potest sæcularis judex, quin prius examinaverit negligentiam Prælati Ecclesiastici, sed ad hujus negligentiæ cognitionem nulla jurisdictio residet in sæculari judice. Tum quia in *cap. qualiter de judiciis*, omnino prohibetur ad sæcularem judicem recurri, etiam Ecclesiastico negligente: sic glossa, & Panormitan. *ibi*, & tradunt Doctores *cap. licet ex suscepto de foro competenti*, Farinac. *quæst. 7. num. 46. fine, ampliat.23.* Suarez *libro 4. de immunit. Ecclesiast. cap. 14. num.20.* Azor. optimè *t.5. instit. moral. lib. 5. cap. 14. quæst. secunda.* Neque obstant superiores leges, quæ ut immunitati Ecclesiasticæ contrariæ, nequaquam receptæ sunt, neque vim habent; materia enim immunitatis Ecclesiastica est, ideoque non potest de ea princeps sæcularis pro libito disponere.

Punctum VIII.

Quæ sit Clericorum exemptio à legibus civilibus.

1 *Qua ratione legibus civilibus Clerici teneantur.*
2 *Tenentur servare leges, & statuta Ecclesiastico statui non repugnantia.*
3 *Statutum ne externis immobilia vendantur, ne cum exteris contrahatur, demus hac firmitate ædificentur, Clericos ligat.*
4 *Statutum præscribens modum & pompam in funere Clericos obligat.*
5 *Statutum, ne vocentur religiosi, nisi vocatis omnibus Clericis, non est validum, tametsi à Clericis fiat.*
6 *Statutum factum, ut Clericis tali parochiæ detur talis eleemosyna, revocari non potest in aliquorum opinione. Probabilius est oppositum.*
7 *Statutum, ne vendatur Clericis, quod aliis civibus venditur, neve Clerici aliis privilegiis sæcularibus concessis potiantur, invalidum est.*
8 *Leges nostri regni privantes Clericos beneficiis à Rege*

conceſſis, ſi juriſdictionem ſæcularem declinaverint, intelliguntur de declinatione malitioſa.

9 *Leges prohibentes, ne exteris beneficia Eccleſiaſtica dentur firmæ ſunt ex authoritate Pontificis.*

10 *Examinatio litterarum Apoſtolicarum à regiis conſiliariis illicita eſt, niſi fundetur in privilegio, quod credendum eſt adeſſe.*

1 DE hac exemptione ſatis diximus *tract. de legib. diſput. 1. punct. ult.* ibi enim probavimus Clericos arctari non poſſe legibus civilibus ſibi directè impoſitis; quia ſunt extra juriſdictionem legiſlatoris civilis: obligari tamen legibus communitatis impoſitis ſi ſtatui Eccleſiaſtico non repugnant; quia tunc non obligantur ut Clerici, ſed quatenus ſunt cives, & partes unius reipublicæ, quibus uniformitas neceſſaria eſt, à qua obligatione numquam Eccleſia voluit Clericos eximere. Hæc tamen obligatio eſt quoad vim directivam, non coactivam; Non enim Clerici inobedientes cogi poſſunt à ſæculari judice, ut ab inobedientia abſtineant. Quia hæc coactio quæ per impoſitionem pœnæ facienda eſt, non pertinet ad uniformitatem reipublicæ ſervandam, cum pro diverſitate delinquentium, & circunſtantiis delictorum poſſint, & debeant variari. Cogendi ergo ſunt ab Eccleſiaſtico judice; quia ad ipſum pertinet Clericos ſibi ſubditos compellere, ut legi naturali, divinæ, & civili communi obediant. Modus autem coactionis, ſi à jure canonico ſignatus non eſt, poterit eſſe, qui ſibi convenientior, & utilior viſus fuerit. Quia non tenetur pœnis, & ſuppliciis à lege civili impoſitis uti: quia legiſlator civilis ſolùm illis pœnis inſtruit judices ſibi ſubjectos, non Eccleſiaſticos, qui extra illius juriſdictionem ſunt; Vide Suar. *lib. 4. de immunit. cap. 16. per totum.*

2 Difficultas autem eſt, quæ ſint leges, aut ſtatuta civilia ſtatui Eccleſiaſtico non repugnantia, ut iis Clerici obligati exiſtant? Generaliter ſolùm dicere poſſum eas leges, quæ rectæ gubernationi reipublicæ conveniunt, ſtatui Eccleſiaſtico non repugnare. Hæ ſunt, quæ pretia mercibus imponunt, quæ arma deferre vetant, quæ ſolemnitates contractibus ſignant, &c. Cùm enim Clerici partes ſint reipublicæ, juſtum eſt, ut ea, quæ toti reipublicæ convenientiſſima ſunt, obſervent. Specialiter autem declarare leges, quæ ſtatui clericali repugnantes ſint, ferè eſt impoſſibile. Subjiciam aliquas, ut inde reliquæ poſſint colligi.

3 Primò dubitari poteſt de ſtatuto clericorum præcipiente ne bona immobilia externis vendantur, alioquin contractus irriti ſint. Ne item mulier filios habens poſſit contrahere cum externis, niſi in hac, vel illa quantitate. Item ne poſſit teſtamento relinquere cum jactura legitimæ portionis, & de aliis ſimilibus. Negat Azor. *tit. 1. lib. 5. inſtitut. moral. cap. 12. quæſt. 5.* Clericos ligari, neque alia ratione probat, niſi quia leges civiles non poſſunt Clericos, & Eccleſiam obligare, niſi quatenus materiam conſtituunt ex jure naturali obligantem, ut contingit in legibus conſtituentibus pretia mercium. At ſupradictæ leges non ſic reddunt materiam ex jure naturali obligantem. Non enim jus naturale dictat bona civium hujus civitatis externis vendi non poſſe. Ergo. Cæterùm, mihi placet hujuſmodi ſtatuta obligare Clericos. Tum quia ſunt communia Clericis, & laicis. Tum quia ſunt communitati Eccleſiaſticæ, cum ipſis quatenus partes ſunt communitatis, conveniat ea bona retinere. Tum quia ita in praxi eſt receptum: & ita tradit expreſsè alios referens Felin. *c. Eccleſia Sanctæ Mariæ de conſtitutionib. num. 88. & 90.* & docet Suar. *loco allegato, lib. 4. c. 16. n. 13.* Idem puto dicendum de iis legibus, & ſtatutis præſcribentibus modum in domibus conſtituendis, parandis liminibus, feneſtris aperiendis, viis mundandis, & ſimilibus. Ad rectam enim reipublicæ gubernationem pertinet, ut Clerici cum laicis uniformes ſint: Unde cùm alico jure canonico non inveniantur ab iis expreſsè exempti; efficitur ſanè iis obligari.

4 Secundò dubitari poteſt de ſtatuto laicorum præſcribente modum, & pompam in funere; ne ſcilicet fiant convivia, ne immoderati ſumptus cereæ pompæ, & ſimilium, an obliget clericos? Negat obligare Tabiena *verb. excommunicatio, caſu 20.* Azor. *2. p. inſtit. lib. 9. cap. 11. in 6. privilegio clericorum.* Et moventur, tum ex *cap. ult. de rebus Eccleſiæ non alienand.* ubi annullantur ſtatuta laicorum diſponentia de mortuariis. Tum qua cedunt hæc ſtatuta in damnum Eccleſiæ, & Clericorum, quibus minùs acquiritur. Cæterùm mihi probabilius apparet, valida eſſe hæc ſtatuta, & Clericos obligare: ſic docet expreſsè Felin. *ſuprà*, Navar. *cap. 27. num. 120.* Suar. *t. de defenſ. fidei lib. 4. de immunit. cap. 13.* Cajetan. *verbo excommunicatio. cap. 31.* Tiraquel. *de leg. connubialib. gloſſa 8. qu. 17. num. 169. & ſeqq. & de utraque retract. 1. p. §. 1. gloſſa 13. n. 7.* Ratio eſt; quia hæc ſtatuta bonum commune reſpiciunt, & æquè Clericis, ac laicis competunt, & utilia ſunt. Utile enim eſt Clerico defuncto, & ejus heredibus, ne in ejus corpore ſepeliendo ſumptus vani fiant. Et licèt ob inde Clerici ſepelientes, & Eccleſia minùs habeat, hoc eſt per accidens, & alia via compenſari poteſt. Quando autem in *cap. ultim.* dicitur laicos non poſſe de funeralibus ſtatuere, id intelligendum eſt de his, quæ ſuapte natura ad Eccleſiam diriguntur, vel ſalutem animæ mortui, & divinum cultum reſpiciunt, ut ex Felin. & Cajetan. docet Navarr. *ſuprà.*

5 Sed quid dicendum, ſi ſtatutum eſſet, ne vocarentur religioſi, niſi prius vocatis omnibus Clericis parochiæ? Mihi videtur nullum eſſe tale ſtatutum. Tum quia adverſatur. Tum quia pietatilimitem ponit liberæ morientium electioni. Tum quia derogat jus, quod religioſi habent, ut defunctorum exequiis poſſint aſſiſtere. Quæ rationes probant, etiamſi à Clericis factum ſit ſtatutum, vigorem non habere: ſic Azor. *2. part. inſtit. mor. lib. 9. c. 11. in 6. privilegio clericorum.*

6 Tertiò dubitatur de ſtatuto derogante aliud ſtatutum, v. g. factum eſt ſtatutum à laicis, ut Clericis talis parochiæ quotannis dentur hæ, vel illæ eleemoſynæ poterit ne hoc ſtatutum revocari, Azor. *1. p. inſtitut. moral. lib. 6. c. 13. quæſt. 5.* cenſet probabilius revocari non poſſe: probat, quia privilegium alicui conceſſum, & ab eo acceptatum tranſit in jus. Sed jura Eccleſiæ ſtatutis laicorum derogari non poſſunt: Ergo hoc privilegium quod juris rationem habet, minimè poterit derogari. At mihi contrarium dicendum videtur; quia tota obligatio laicorum ad illam eleemoſynam faciendam eſt ex ipſorum ſtatuto; non ex jure aliquo Clericis acquiſito, aliàs non eſſet eleemoſyna, ſed debiti ſolutio, quæ fieret illius quantitatis; ſed ipſi abrogare poſſunt ſtatutum à ſe factum: Ergo. Secùs verò eſſet, ſi obligatio non ex ſtatuto, ſed ex donatione facta Clericis naſceretur.

7 Quartò dubitatur, de lege prohibente, ne Clerici potiantur privilegiis conceſſis aliis civibus: Et quidem ſi privilegia communia ſunt, & ſæcularibus competunt, quatenus cives, & partes ſunt reipublicæ, nequaquam poſſunt hæ leges obſervari, quia præſumuntur factæ in odium Eccleſiaſticæ immunitatis: cum enim Clerici ratione clericatus non deſinant eſſe cives, & partes reipublicæ, & omnibus ſæcularibus digniores ſint; injuſtè privilegiis aliis conceſſis privarentur: favetque *cap. ult. de immunit. Eccl. in 6.* & pluribus exornat Suar. *lib. 4. de immun. Eccl. c. 22. num. 16. & ſeqq. & c. 33. à n. 5.* Ex quo fit contra Eccleſiaſticam libertatem eſſe ſtatutum prohibens laicis, ne vendant Clericis, aut ab illis emant, quæ ab aliis ſæcularibus emunt, aut vendunt, neve eorum triticum molant, aut coquant, &c. Hoc enim ſtatuto indirectè libertas Eccleſiaſtica læditur, & Clerici gravantur magis quàm ſæculares: eáque de cauſa in *cap. ult. de immun. Eccl. in 6.*

ſub

sub excommunicatione, hæc, & similia statuta prohibentur, & sic facientes libertatem Ecclesiasticam præsumuntur violare.

8 Quintò dubitatur de statutis privantibus Clericos beneficiis à Rege concessis, si jurisdictionem sæcularem declinaverint: stat enim *lib.3. tit.4. lib.1. novæ collect.* qua cavetur, ut clerici primæ tonsuræ, qui coram sæculari judice citati ejus jurisdictionem declinaverint, publicis officiis sæcularibus censeantur indigni; *l.4. eodem tit. & lib.* dicitur de hujusmodi clericis, qui à Rege terras, & vineas habent, & ejus regalem jurisdictionē declinant, eo ipso privati sint iis possessionibus: Dubium ergo est an hæ leges validæ sint, & qua ratione debeant intelligi. Validas esse videtur indubitatum; siquidem credendum non est Principes ita Catholicos, & religionis patronos, aliquid contra religionem, & libertatem Ecclesiasticam decreturos. Econtrà autem videntur hæ leges derogare immunitati Ecclesiasticæ, si quidem Clericos pœnis afficiunt, quod fieri non potest à sæculari judice. Non judex sæcularis coërcitivam in Clericos habet.

Dicendum ergo est supradictas leges intelligi de eo, qui judicium sæculare malitiosè declinat, ut benè probat Gutierrez *pract. q. lib.1. q.9. & 10.* Et est ratio manifesta: nam si judex sæcularis nullum titulum habet ad cognitionem, quomodo potest Clericus illi consentire? peccaret graviter, & omnia facta nulla essent; efficitur ergo debere esse malitiosam declinatoriam, id est in causa, in qua poterat etiam judex laicus cognoscere. Huic enim intendit Rex officia sæcularia denegare & meritò: si enim ipse non ut sæcularis, sed ut Ecclesiasticus judicari intendit, & hoc ex malitia, ut quid officia sæcularia retinere vult? cùm textus *in cap. Sacerdotibus, ne clerici, vel monachi,* officia sæcularia Clericis interdicat, & tradit Covarr. *pract. quæst. cap. 33. num.6.* Hæc tamen negatio officiorum, & possessionum privato non est propriè reclamationis pœna: quia esto delictum committat Clericus in dissimulata declinatione, judex sæcularis ob tale delictum nequit illum punire: Est ergo negatio hæc officiorum, possessionum privatio ex voluntate Regis donantis: cum enim liberum sit Regi donare, liberum etiam est eas conditiones donationi imponere, quibus non servatis cesset donatio. Una autem ex conditionibus est, ne possidens illa officia malitiosè jurisdictionem sæcularem declinet: Ergo facta declinatione cessat donatum.

Ut tamen hæc privatio locum habeat, affirmat Gutierr. *suprà,* sufficere solùm factum declinandi, quin fuerit super declinatoria pronuntiatum, & habuerit effectum, & probat ex *leg. regia 3. tit.4. lib.1. ordin.* ubi dicit, *aunque no obtengan sentencia, ni llegue el negotio à ello.* Et licet *l.4. eod. tit.* non ita clarè denotetur; at satis insinuatur illis verbis. *Que por esse mismo echo aya perdido, y sea privado.* Cæterum supradicta convincunt non esse necessarium, quòd declinatoria habeat effectum, hoc est; quòd de facto obtineat, quod per declinatoriam intendit; quamvis contrarium sentiat Covar. *d.c.33. n.6.* At omnino existimo debere à judice declarari talem Clericum malitiosè declinasse; quia quousque de tali declinatione juridicè constet, privari non debet Clericus portionibus obtentis, neque ad officia inhabilis fieri: hoc enim in omnibus pœnis, etiam ipso jure latis, locum habet.

9 Sextò dubitatur, an validæ sint leges, quibus cavetur, ne beneficia Ecclesiastica hujus regni Castellæ exteris dentur, neve ex illis beneficiis pensiones solvantur, neve litteræ Apostolicæ juri patronatus laicorum derogantes admittantur, quousque Sum. Pontif. de re plene instructus disponat, quæ reipublicæ Christianæ tam in temporalibus, quam in spiritualibus utilius fore judicaverit. Has igitur leges validas esse multis comprobat Covar. *quæst. pract. cap.35. & 36.* & supponunt fere omnes Doctores expositores legum, & pragmaticarum Hispaniæ, Galliæ, Flandriæ, in quibus regionibus etiam est idem usus. Contrarium acriter defendit Azor. *1. p. lib.5. cap.14. quæst.3.*

Dicendum tamen est, spectata sola sæculari potestate regia, has leges constitui non posse. Quia nemini à Summo Pontifice, vel ab illo authoritatem habenti datum est de rebus spiritualibus disponere. At materia beneficiorum spiritualis est: Ergo. Item jus præsentandi ad beneficia nullus laicus habere potest; nisi ei fuerit à Pontifice concessum. Ergo multo minus habere poterit jus excludendi à Pontifice præsentatos, nisi à Pontifice hæc exclusio concedatur. Quocirca, cùm per has leges in materia beneficiorum Rex Galliæ & Hispaniæ disponant, efficitur sanè eorum dispositio ex authoritate accepta à Romano Pontifice dimanare: credendum enim est Pontificem concessisse his Regibus in remunerationem obsequiorum Sedis Apostolicæ, & totius religionis Christianæ hoc privilegium, ne aliis ab oriundis ex hoc regno beneficia Ecclesiastica, aut pensiones concedantur. In hujus ergo privilegij conservationem leges condiderunt, quibus gravissimis pœnis afficiunt eos, qui hoc privilegium violare tentaverint.

10 Solùm est difficultas; qua ratione possint Regis consiliarij literas Apostolicas examinare, earumve exequutionem impedire, quousque compertum illis sit nullum jus regium, aut laicorum illis derogari. Et quidem si ex privilegio, & concessione Summi Pontificis fiat, cessat controversia. Atqui de hoc privilegio non satis constat, ideo alia via Doctores defendunt. Fatentur namque nullum jus, aut authoritatem Principes sæculares habere ex se ad recognoscendas & examinandas Apostolic. litteras, sintne dubiæ, an certæ; falsæ, an veræ; subreptitiæ, an legitimæ. Quia est materia omnino spiritualis, & Ecclesiastica: ac proinde à judicibus sæcularibus tractari non potest. At cum cuilibet datum est se defendere, & illæsum servare, & Rex patronique laici jus habeant ex privilegio à Sum. Pontifice concesso, ut nemini externo beneficium, aut pensio Ecclesiastica concedatur, illisque compertum sit hoc jus sæpe subreptitiis literis derogari, jure naturali videtur illis concessum posse hoc damnum & injuriam præcavere. Neque contra voluntatem Pontificis videntur procedere, sed potius se illi conformare. Non enim credendum est Pontificem velle subreptitias literas effectum habere. Et quidem si certo constaret de subreptione, clarum erit nullam esse obligationem obediendi, nullumque peccatum commiti in impedienda illarum exequutione: Sed quia antequam per regios consiliarios examinetur, id non constat, tametsi sæpè contingat supreptitias reperiri: ea de causa dubium non leve est, an ob defensionem proprij juris regij consiliarij hanc examinationem possint præstare. Non enim videtur esse locus dispensationis, nisi prius constet de injuria. Item vel illa injuria est notoria ex se, vel solùm ex declaratione regij tribunalis. Ex se notoria esse non potest: nam quousque literæ examinentur, non potest constare de earum subreptione, & falsitate. Ex declaratione regij tribunalis constare non potest, tum quia nemini datum est jus sibi dicere in causa propria. Tum quia illa declaratio est ab incompetenti judice nempe sæculari in materia Ecclesiastia-stica. Tum & præcipuè quia ad præmittendam hanc declarationem debebat jam de injuria constare, cùm in hac declaratione jurisdictio Ecclesiastica usurpetur. Quapropter mihi dicendum videtur Reges Hispaniarum, Galliæ, & Flandriæ ex privilegio à Sede Apostolica has literas Apostolicas examinare, neque alia via credo id fieri posse: sic Azor. *1. p. lib.5. cap.14. quæst.4.* Et licet non appareat hoc privilegium scriptum, præsumendum tamen est fuisse concessum, & immemoriale esse.

Eadem ratione, & eodem titulo honestandam esse consuetudinem hujus regni Galliæ, & Flandriæ, & aliarum

aliarum provinciarum, in quibus per leges cavetur nullum Nuncium uti poſſe ſua juriſdictione, quouſque literas ſuæ legationis exhibeat regio tribunali, ut ei conſtet de poteſtate, & juriſdictione, quam habet: cùm enim totum hoc Eccleſiaſticum ſit, nequit jure juriſdictioni ſæculari ſubmitti: debet ergo privilegium adeſſe: & ita eſt præſumendum.

Punctum IX.

Qualis ſit exemptio Clericorum à gabellis, & tributis realibus.

1 *Dupliciter tributum imponi poteſt rebus ex regia authoritate, vel ex earum dominio, ut ſcilicet tributum, quod dominus ſuis rebus imponit.*

2 *Bona Eccleſiæ, & Clericorum libera ſunt à tributis regalibus.*

3 *Tributa impoſita pro reparatione pontium, murorum, & ſimilium, plures Doctores cenſent obligatos eſſe Clericos ſolvere.*

4 *Alij plures negant.*

5 *Secluſo conſenſu Pontificis, vel Epiſcopi non obligantur.*

6 *Pontifex, vel Epiſcopus tenetur ſuum conſenſum præſtare, ſi viderit tributum communi utilitati expedire.*

7 *Si Pontifex conſuli poteſt, non valet conſenſus Epiſcopi ad hoc tributum Clericis inducendum.*

8 *Quis nomine Clerici intelligatur, qui cum Epiſcopo præſtare conſenſum debet.*

9 *Quando cenſeatur laicorum facultates non ſuppetere, ut teneatur Pontifex, vel Epiſcopus, & Clerus his conditionibus conſentire.*

10 *Impoſitio gabellæ, & ſiſſa in venditione communi, carnis, olei, &c. illicita eſt, ſecluſa Pontificia authoritate, niſi ſimul Clericis refectio fiat.*

11 *A quibus tributis perſonalibus, ſeu muneribus, & obſequiis Clerici ſint exempti.*

12 *Hæc exemptio à tributis non competit Clericis conjugatis.*

13 *Spectato jure communi competit Clericis in ſacris, & in minoribus, ſervantibus conditiones Concilij.*

14 *Spectato jure regio Caſtellæ debent habere beneficium Eccleſiaſticum.*

15 *Clerici negotiatores non ſunt immunes à tributis ex rebus per negotiationem acquiſitis.*

16 *Quando dicatur Clericus negotiari latè expenditur.*

17 *Omnes religioſi, & novitij religionis approbatæ exempti ſunt à tributis.*

18 *Equites militares ex ordinibus ſancti Benedicti, &c. exempti ſunt à tributis.*

1 PRæmittendum eſt dupliciter rebus tributum imponi poſſe, vel ex regia authoritate, & juriſdictione, vel ex earum dominio: ſi enim verus dominus tributum aliquod imponat rebus ſuis, velitque, ut in quencumque poſſeſſorem tranſeant, illud onus ſecum portent, clarum eſt illud tributum deberi, tametſi ad Eccleſiam Clericoſque deveniat: ut colligitur *ex cap. ſi tributum. cap. magnum*, 11. *q.* 1. *& cap. tributum* 22. *quæſt.* 8. Ratio eſt manifeſta, quia cum liberum domino fuerit poſſeſſionem ſuam Eccleſiæ non donare, potuit optimè diminutè donare, quod fecit reſervando penſionem alteri: & in hoc ſenſu veriſſimum eſt rem cum ſuo onere tranſire, ex *l. alienatio empt. l. ſi Divina, Cod. de exactorib. tributorum. lib.* 10. *cap. cum non ſit, cap. paſtoralis de Decimis. cap. ex litteris de pignor.* Ex quo fit, ſi teſtamento relinquatur fundus Eccleſiæ ea conditione, ut ex illo collectas, aut contributiones aliquas ſolvat, &c. debet Eccleſia ſolvere, quia unicuique datum eſt de ſua re prout placuerit diſponere, ſic Azor. 1. *p. lib. inſtit. moral. cap.* 13. *quæſt.* 1. Suar. *lib.* 4. *de immun. Eccleſ. cap.* 20. *à n.* 5. Verùm ſi ex juriſdictione regia onus, & tributum poſſeſſionibus imponatur, ſi hæ poſſeſſiones ad Eccleſiam, vel Clericos tranſeunt, ceſſat penſio, & tributum, quod ſatis videtur conſtare ex *c.* 1. *de immunit. Eccl. in* 6. ibi *non licere quibuſcumque juriſdictionem temporalem exercentibus exactiones quaſcumque Eccleſiis imponere vel exigere*, &c. Ratio eſt clara: qui tributum impoſitum ex juriſdictione regia, ſubditis regis tantum imponi poteſt. At Eccleſia, & Clerici extra illius juriſdictionem ſunt, ex *textu in c. qualiter, & quando de judiciis, & c.* 2. *& aliis de foro competenti*: Ergo Item res Eccleſiæ, & Eccleſiaſticorum ſunt ſpecialiter ſub Dominio Dei, & ad ejus cultum ordinantur. Non igitur decet eas tributorum impoſitione prophanari.

2 Ex his fit bona non ſolùm Eccleſiæ, ſed Clericorum libera eſſe à tributis regalibus, ut clarè conſtat ex *cap. non minus de immunit. Eccleſ.* ibi *de bonis Eccleſiarum, & Clericorum, & pauperum Chriſti uſibus deputatis*, & *cap. Adverſus eod. tit.* ibi *qui Eccleſias, & Eccleſiaſticos viros taleis, ſeu collectis*, &c. & *cap. quamquam de cenſibus*, dicitur, *ne ab Eccleſiis, & perſonis Eccleſiaſticis talia exigantur*: & paulo inferius: *Eccleſiaſticæ perſonæ, ac res ipſarum jure divino, & humano à ſæcularium perſonarum exactionibus ſint immunes*: & *clement. ult. de de cenſibus* præcipitur, ne à perſonis Eccleſiaſticis, aut pro ſuis rebus propriis tributa exigantur. Idem *cap. clerici de immun. Eccleſ. in* 6. & aliis pluribus: Et noviſſimè à Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 20. *de reformat.* Hæc non ſolum vera ſunt in bonis Clericorum titulo ſpirituali acquiſitis, qualia ſunt Decimarum fructus, & beneficij, & quæ ob ſacramentorum adminiſtrationem in ſtipendium recipiunt, ſed etiam ſi titulo hæreditario, & donatione acceperint; eo enim ipſo quod ad ipſos pervenit hæreditas, immunis eſt à tributis regalibus: Et ratio eſt, quia tributum ab hæreditate exigi non poteſt, ſed à perſona, cujus eſt hæreditas. At perſona Clerici exempta eſt à juriſdictione ſæculari. Ergo obligari non poteſt ad tributi ſolutionem. Quia ſolutio tributi ſignum eſt ſubjectionis. His pro certo poſitis, aliqua difficiliora reſtant enodenda.

3 Primo dubitatur, an Clerici teneantur ſolvere tributa impoſita pro reparatione pontium, murorum, viarum, & ſimilium ad communem omnium utilitatem ſpectantium.

Prima ſententia affirmat obligatos eſſe: ſic plures juris civilis interpretes, quos refert Gutier. Greg. Lop. Azor. *locis ſtatim referendis*. Moventur ex *leg. ad inſtitutiones. Cod. de ſacroſanct. Eccleſiis*. Ubi pro inſtructione pontium, & itinerum Eccleſiæ ſolvere tributum coguntur. Idem traditur in *leg. jubemus eodem titul. leg. cum ad fœliciſſimam. Cod. de quibus muneribus, & præſtationibus lib.* 10. *leg. ad portus. Cod. de operibus publicis leg. divina domus. C. de exactoribus tributorum lib.* 10. *& aliis paſſim*: & favet *lex regia* 11. *&* 12. *tit.* 3. *lib.* 5. *novæ recopilat. & C.* 54. *titul.* 6. *part.* 1. *l.* 20. *tit.* 22. *part.* 3. Et ratio pro hac parte eſt efficax: quia hæc diſtributio non tam eſt tributum Regi exhibendum in ſignum ſuæ poteſtatis, & ſuperioritatis; quam quædam ſolutio beneficij à republica accepti: cum enim tam Clericus, quàm laïcus æquanimiter fruantur viis, pontibus, fontibus, & ſimilibus, & reſpublica hæc omnia diſponat æquanimiter in laïcorum, & Clericorum utilitatem, neque ipſi Clerici hanc diſpoſitionem impedire poſſint, utpote toti reipublicæ neceſſariam; efficitur ſanè & laïcos, & Clericos obligatos eſſe ſumptus ſolvere: id enim juſtitia diſtributiva petit, ut qui ſentit commodum ſentiat & onus *leg. ſecundum naturam. ff de Reg. juris, leg. qui ſentit. de Reg. juris, in* 6. Quæ enim ratio eſſe poteſt, quare Clerici ab hac contributione eximantur, ſi beneficio fruuntur? aut cur

laïci

laïci debent in solidum solvere quæ necessaria sibi, & Clericis sunt?

4 Secunda sententia negat obligatos Clericos esse: sic Azor. *1. p. lib. 5. cap. 13. q. 8.* Greg. Lop. *d. l. 54. & 6. part. 1.* Gutierr. *lib. 1. quæst. 4. pract. quæst. num. 6.* Zenedo *ad decret. collect. 153. num. 4.* Augustin. Barbos. *de potest. Episc. 2. part. alleg. 13 num. 6.* Mol. Theolog. *de justit. titul. 4. disputat. 672.* & alij apud ipsos. Fundantur *in cap. non minus, cap. adversus de immunit. Eccles.* ubi Clericis prohibetur tributum imponi pro iis communibus necessitatibus absque consensu Pontificis, vel si ipse adiri non possit, absque consensu Episcopi & Cleri. Ratio est; quia Clerici obligari non possunt ad hæc solvenda lege sæculari, cum ab illa sint exempti ex supradictis capitibus juris canonici, neque etiam obligantur ex aliquo pacto inter ipsos Clericos, & laicos inito: nullum enim tale pactum reperitur, neque item obligantur ex beneficio accepto. Quia esto beneficium commune sit Clericis, & laicis, sumptus non debent esse communes: dignitas enim clericalis petit, ut aliquo privilegio speciali fruantur; sicut enim privilegium militiæ, & regiminis eximere solet militem, & magistratum ab iis contributionibus communibus: tametsi de beneficio communi æquanimiter participet: si dignitas clericatus eximere poterit Clericum ab his oneribus. Adde Clericos hoc beneficium à laicis acceptum aliis beneficiis compensare: ipsi enim Clerici specialiter concurrunt ad subventiones pauperum, reparationem templorum, & illorum ornatum, & cultum: quæ omnia in utilitatem cedunt laicorum. Ergo hoc sumptu sufficienter compensant sumptus laicorum.

5 Dicendum ergo est, secluso consensu Pontificis, vel Episcopi, & cleri, cum Pontifex adiri non potest, nequaquam Clericos obligatos esse has contributiones solvere. Fundamentum præcipuum sumitur ex *d. cap. Non minus*: ubi expresse prohibentur *Consules civitatum, & rectores, nec non & alij, qui potestatem habere videntur, sub excommunicatione à Clericis has contributiones exigere nisi Episcopus, & clerus tantam necessitatem, & utilitatem aspexerint, ut absque illa exactione ad reparandas communes utilitates, vel necessitates, ubi laicorum non suppetunt facultates, subsidia per Ecclesias existiment conferenda.* Idem traditur *in c. adversus eodem tit.* & subditur. *Propter imprudentiam tamen quorumdam Romanus Pontifex prius consulatur, cujus interest communibus utilitatibus providere.* Ex quibus textibus manifestè constat priùs Pontificis consensum habendum esse, aut saltem consensum Episcopi, & cleri, ut clerici ad dictas contributiones teneantur.

6 Pontifex autem, vel Episcopus suum consensum præstare tenetur, si inciderit opus faciendum communi utilitati expedire, & laicorum facultates non suppetere; quia ejus judicio hoc committitur, ut constat ex illis verbis, *existiment conferenda.* Quoties autem negocium existimationi alicujus committitur, non relinquitur ejus liberæ voluntati, sed arctatur ad existimationem justam, & per rationem regulatam. *legib. fideicommissum, §. si fideicommissum, vers. quanquam ff. de legatis 3.* & tradit Greg. Lop. *d. l. 54. tit. 6. part. 1.* Gutierr, *pract. quæst. lib. 1. cap. 3. n. 8.* Suar. *lib. 4. de immunit. Ecclesiast. cap. 26. num. 5.* Quod si Pontifex acquiescere noluerit nullo modo cogi possunt Clerici à laicis has contributiones solvere. Quia præsumendum est, Pontificem indicasse vel opus faciendum non esse ita reipublicæ necessarium, vel facultates laicorum sufficientes esse, quin Clerici graventur; vel alia via à Clericis illos sumptus compensari.

7 Sed inquires, an Pontifice inconsultò Episcopi, & cleri consensus sufficiat? Affirmat Suar. *lib. 4. de de immun. cap. 26. n. 17.* Quia jure ordinario consensus Episcopi, & cleri sufficiunt, & in *illo cap. adversus*, non irritatur consensus Episcopi, & cleri, tametsi iniquè datus sit. Ergo. Cæterum existimo probabilius, si Pontifex consuli potest, nequaquam absque illius consensu obligari posse Clericos ad illas exactiones solvendas. Quia ad hanc obligationem inducendam requisitus est consensus Pontificis propter imprudentiam quorumdam. Ergo cessante hoc consensu, cessat conditio ad obligationem, & consequenter obligatio. Non igitur necessarium est decretum irritans. Dixi, si Pontifex consuli potest: nam si id fieri non potest, quia casus urget, clarum est Episcopi, & cleri consensum sufficere, ut docet Gutierr. Lopez, Suar. & alij *supra.* Tum quia ibi adest præsumpta Pontificis voluntas. Tum quia hac via concordantur, *cap. non minus, & cap. adversus*: si quidem in *cap. non minus*, nihil dictum fuit de consensu Pontificis, sed solùm fuit statutum ex consensu Episcopi, & cleri deberi hæc tributa. At in *cap. adversus*, hic consensus fuit expostulatus. Debet ergo intillegi, quando commodè potest peti, quòd si peti non potest, sufficere consensum Episcopi, & cleri. Contingit tamen sæpè ad imponendum tributum non posse consensum Pontificis postulari; quia urget necessitas; at ad illius continuationem posse optimè Pontificem consuli, & tunc consulendus est, ut benè notavit Suar. *c. 26. in fine.*

8 Secundò inquires; quid nomine cleri intelligatur, qui cum Episcopo præstare consensum debeat: Non desunt qui existiment debere esse clerum totius diœcesis, quia illis omnibus tributum est imponendum. Ergo omnes illi saltem pro majori parte approbare tributum debent. At hoc, ut bene dicit Suar. *lib. 4. de immunit. cap. 26. n. 16.* ferè est impossibile, ideoque probabile esse Episcopi, & capituli consensum sufficere, quia capitulum nomine cleri sæpè intelligitur, & quia regulariter à toto clero capitulo Ecclesiarum cathedralium commissa est potestas decidendi negotia, quæ ad totum clerum pertinent. Sed quid si Clerus renuat, erit ne sufficiens Episcopi consensus? Alicui videbitur sufficere: quia Clerus potius videtur ad consilium, quam ad decisionem expostulari. At mihi probabilius apparet æquè Episcopi, & Cleri consensum requiri neque unum sine altero sufficere, quia utriusque judicium æquanimiter expostulatur: *cap. Non minus*: ibi, *nisi Episcopus, & clerus tantam necessitatem, vel utilitatem aspexerunt*, &c. & *cap. adversus*, ibi. *Verum si quando Episcopus simul cum clericis tantam necessitatem, vel utilitatem perspexerint*, &c.

9 Tertiò inquires, quando censeantur laicorum facultates non suppetere, ut teneatur Pontifex, vel Episcopus, & Clerus his contributionibus pro Clericis consentire? Respondeo probabile esse tunc censeri laicorum facultates non suppetere, quoties non suppetunt facultates communes civitatis: quod satis indicat *lib. 1 1 tit. 3. lib. 1. nova compilat.* ibi, *en estas cosas tales, a falleseimiento de proprios de conceso deben contribuer, y ayudar los dichos clerigos.* Si enim de singulorum civium facultatibus hoc intelligendum esset, raro vel numquam Clerici obligati essent ad has contributiones. Tum quia rarò facultates civium inexhaustæ sunt, ut ad hæc opera necessaria non suppetant. Tum quia fere erit impossibile Prælatis Ecclesiasticis investigare, aut facultates singulorum laicorum sufficiant. Dicendum ergo est facultates communes esse attendendas.

10 Secundò dubitatur, an sit contra libertatem Ecclesiasticam impositio gabellæ, & sissæ in venditione communi carnis, olei, vini, & similium. Et ratio dubitandi est, quia Clericis directè non imponitur; si quidem ipsi non arctantur ea solvere: possunt enim alibi carnes, vinum, oleum emere, & consequenter cessare ab hujus gabellæ solutione. Ergo hæc impositio licita est: & ita tenet Richard. *quodlib. 2. q. 30.* Astens. *in summ. lib. 3. tit. 30. art. 4.* Rosella *verbo pedagium, num. 17.* Angel. *verbo immunit. 1. quæst. 6. vers. quarto posito quod.*

quod. Nihilhominus dicendum cenſeo hanc gabellæ impoſitionem illicitam eſſe, niſi ſimul ſtatuatur modus, quo Eccleſiaſticis refectio fiat. Moveor; quia ſecluſa hac refectione coguntur Eccleſiaſtici moraliter illam gabellam ſolvere, ſicut & coguntur laici. Nullus enim ſimpliciter cogitur emere. At quia moraliter loquendo ſine emptione illarum rerum vivere non poteſt, ideo abſolutè dicitur cogi illas emere, & conſequenter gabellam ſolvere. Eſt ergo illicitum: & ita tenet Azor. 2. *part. inſtit. moral. lib.* 8. *c.*10. *privileg.*5. *clericorum.*

11 Tertiò dubitatur, an à tributis, ſeu muneribus, obſequiiſque perſonalibus Clericus exemptus ſit? Hæc ſunt in triplici differentia, quædam ſordida, ut mundandæ cloacæ, ſtabuli purgandi, arenæ fodiendæ. Alia honorabilia, ut regere civitatem. Alia indifferentia, ut officium curatoris, & teſtamentarij. Ad munera ſordida neque poſſunt Clerici obligari, neque ipſi debent ea accipere; quia eorum dignitati, & honorifico ſtatui contraria ſunt, & multum dedecent: & traditur expreſsè à Conſtantino, *l.*10. *C. de Epiſcop. & Clericis.* ibi, *repellatur ab his exactio munerum ſordidorum; imo non ſolum Clerici, ſed eorum mancipia, & domeſtici ab his muneribus eximuntur, cap. generaliter, cap. juxta ſanctiones. cap. placet.*16. *quæſt.*1. *&* leg. 2. *Cod. de Epiſcop. & Cleric.* Ab aliis vero muneribus honorificis, ſeu indifferentibus eximuntur, ſi velint traditur expreſſe *leg.*1. 2. 9. *&* 10. *&* 11. *de Epiſcop. & Cleric. & cap. generaliter.* 16. *quæſt.*1. *& tot. tit. de immunit. Eccleſ. & tit. Ne clerici. vel monachi*, & per locum ab ſpeciali colligitur ex *c. pervenit, de immunit. Eccleſ.* ubi neceſſitate urgente defendendæ civitatis non excuſatur Clericus à murorum vigiliis. Ergo de aliis muneribus non ita urgentibus manet excuſatus. Adde, neque ad murorum vigilias cogi poteſt ab alio, quàm à proprio Epiſcopo, ſeu ſuperiore. Vide Suar. *lib.*4. *de immunit. c.*22. *à num.*7. Azor. 2. *part. inſtit. moral. lib.*8. *c.*10. *verſ. tertium privilegium.*

12 Quarta dubitatio gravis in hac materia eſt, an hæc exemptio à tributis competat omnibus Clericis? Dicendum eſt primo Clericos conjugatos, & juxta concilium Trident. privilegio fori, & canonis gaudentes nequaquam exemptos eſſe à gabellis, & tributis: ſed in hac parte ut laicos reputandos eſſe, quia ſolùm illis conceditur privilegium fori in criminalibus, ut conſtat ex *c. unico de clericis conjugat. in* 6. & tradit ibi gloſſa ab omnibus recepta, Covarr. *pract. quæſt. cap.*31. *num.* 9. Azor. 1. *part. lib.* 13. *cap. ultim. quæſt. fin.* Thom. Sanch. *lib.*7. *diſput.* 46. *num.* 16. Matienzo *leg.*11. *gloſſa.*1. *num.*4. *tit.*4. *lib.*5. *recopil.* & habetur expreſsè *leg.*2. *tit.* 4. *lib.*1. *novæ recop.*

13 Dico ſecundo ſpectato jure communi, Clericos in ſacris conſtitutos, & in minoribus ſervantes conditiones à concilio requiſitas, ut privilegio fori gaudeant, immunes eſſe à tributis; quia omnibus Clericis generaliter hæc immunitas eſt conceſſa in *cap. quanquam. de Cenſib. in* 6. *cap. non minus, cap. adverſus de Immunit. Eccleſ.* & tradunt pluribus aliis relatis Cov. *pract. quæſt. cap.* 31. *num.*9. Matienzo *d. leg.* 11. *gloſſa* 1. *num.*4. Mol. *tract.*3. *diſputat.*671. *num.*5. Aug. Barboſa *de poteſt. Epiſcop.*2. *part. alleg.*13. *num.*1.

14 Dico tertio ſpectato jure Regio Caſtellæ, & Luſitaniæ, Clerici in minoribus conſtituti carentes beneficio Eccleſiaſtico tametſi requiſita à concilio præſtent, exempti non ſunt à tributis, aliiſque oneribus: habetur *leg.*2. *tit.*4. *lib.*1. *compilat.* ibi. *Los clerigos de corona, y menores ordenes, que conforme al decreto del ſacro concilio, y a la ley antes deſta pueden gozar del privilegio del fuero, ſe aya, y ſe eſtienda tan ſolamente quanto al privilegio del fuero en las cauſas criminales: Pere en todo lo demas aſi en el pechar, como en el pagar alcauala, y en todas las otras coſas no ſean exemptos, ni gozen de privilegio, y paguen, y contribuyan como los legos, y en eſto, y en todo lo demas ſean unidos pro tales, ſaluolos no caſados, que actualmente tunieren beneficio Eccleſiaſtico.* Idem ſtatutum eſt Luſitaniæ regno, *lib.*2. *tit.*11. *in princ.* & tradunt Gutierr. *lib.*1. *pract. quæſt.*8. *& de gabellis. q.*91. Felin. *de cenſibus, lib.* 2. *cap. fin. num.*13. Barboſ. 2. *part. de poteſt. Epiſc. alleg.*13. *num.*2. Mol. *tractat.*2. *de juſtit. diſputat.*671. *in fine.* Hæ tamen leges tacitam, vel expreſſam diſpenſationem à Pontifice ſupponunt; alias invalidæ eſſent, cum expreſsè contradicant exemptioni Clericis conceſſæ, in *ſupra d. cap. quamvis, de Cenſibus. in* 6. *cap. Non minus, cap. adverſus de immunit. Eccleſ. & aliis:* ut benè docet Suar. *lib.*4. *de immunit. cap.*27. *num.*16. Molina & Barboſa, *ſupra.* Et hanc diſpenſationem expreſſam eſſe pro Luſitaniæ regno probat Barboſa 2. *part. de poteſt. Epiſc. alleg.*13. *num.*5. & pro Caſtellæ regno tacitam eſſe defendit Mol. *ſuprà.*

15 Dico quarto, Clerici negociatores non ſunt immunes à tributis ex rebus per negotiationem acquiſitis ex expreſſo text. in *cap. quanquam de Cenſibus, in* 6. & tradunt omnes. Neque ad contrahendum hoc debitum requiritur trina monitio, de qua fit mentio in *cap. ultim. de vita, & honeſt. clericor.* Hæc enim monitio expoſtulatur, ut clericus privilegio clericali exemptionis à tributis privetur. Quocirca facta hac trina monitione; ſi à negotiatione non deſiſtat, privatus manet exemptione à tributis, & tanquam laicus hac in parte habendus eſt: ſic Gregor. Lop. *leg.* 49. *tit.*6. *part.* 1. Mol. Theolog *tr.*2. *diſp.*342. *verſ. ſunt vero nonnulla.*

16 Solùm eſt dubium, quando verè dicatur Clericus negociari: Et quidem ſi rem emat, ut eam immutatam vendat, non eſt dubium eſſe negotiationem, & ex illa tributum deberi. At ſæpè res empta, mutata venditur, & tunc eſt difficultas; quando cenſenda ſit negotiatio, & tributum ex illa debeatur? Et omiſſis aliis dicendi modis reſpondeo, illam eſſe negotiationem Clericis prohibitam, & quæ debitum tributi habet annexum, in qua lucrum intenditur ex emptione prius facta, ſecùs ſi lucrum non ex emptione formaliter, ſed aliunde proveniat. Exemplis explico. Primo, negociator non es, ſi vendas vinum, triticum, oleum ex reditibus tui beneficij, aut ex tuis poſſeſſionibus patrimonialibus collecta; quia illi non ſunt fructus emptionis, ſed tuarum poſſeſſionum. Greg. Lop. *l.*4. 6. *verbo las franquezas, tit* 6. *part.*1. Mol. *tractat.*2. *de juſtit. diſputat.*342. *verſic. idem dicerem.* Auguſt. Barboſ. *de poteſt. Epiſc.*2. *part. alleg.*13. *num.* 10. Secundo non es negotiator, ſi ex emptis ad tui, tuorumque ſuſtentationem aliquid ſuperſit, illudque carius vendas, quam emiſti; quia ad negotiationem requiritur, ut prior emptio facta fuerit ex animo revendendi. Adde negotiationem Clericis eſſe prohibitam: at hæc venditio prohibita non eſt. Si quidem omnes timoratæ conſcientiæ eam frequenter faciunt. Alias cogerentur Clerici, & religioſi res emptas ſæpè perdere, ſi eas, cum ſibi utiles non ſunt, non liceret alienare. Non ergo hæc alienatio ſpeciem habet negotiationis. Riccius in *praxi reſolut.*317. *n.*10. Auguſt. Barboſ. 2. *p. de poteſt. Epiſc. alleg.* 13. *n.* 11. Mol. Theolog. *diſp.* 342. *verſ. ſecunda concluſ.* Tertiò negotiator non es ſi emas animalia, ut ea paſcas in propriis prædiis, & cum pinguia facta fuerint, ea, eorumque partus vendas. Item ſi emas mulam, ut cum creverit, & ſimul inſervierit, cariùs vendas; quia illud augmentum non eſt fructus prioris emptionis, ſed naturæ, tuarumque poſſeſſionum. Sic. Mol. *d. diſp.*342. *concluſ.*5. Barboſ. *alleg.*13. *n.* 11. Carol. de Graffis *de effectib. cleric. effectu* 6. *num.*18.

Econtra negotiatores, ſi vuas emas, & per miniſtros conductos vinum ex illis efficias, & poſtea vendas. Et idem eſt, ſi lanam emeris, ut ex illa per miniſtros conductos pannos efficeres, & poſtea venderes. Idem ſi emeres ſolam venam ferri, ut per miniſtros conductos ferrum efficeres, & venderes. Quia in his caſibus

casibus nihil aliud vendis, nisi quod priùs emeris, & fructus est emptionis, non naturæ, aut tuæ industriæ. Nam esto res vendita sit in aliam formam mutata, illa mutatio facta est à ministris conductis, ac proinde fructus est emptionis, laboris, ministrorum. Ergo est negotiatio. Ita Mol. *d. disputat. 342. vers. secundum est* &c. Secùs vero dicerem, si supradicta emeres, ut ipsi, tuique familiares vinum, lanam, ferrum, & alia hujusmodi effecta postea venderentur, quia tunc non venditur formaliter quod propria industria est effectum, sic Mol. *conc. 5.* Secundo negotiator censeris, si domum, agrum, jumentum, aliamve rem emas ad locandum. Quia per illam locationem quasi partialiter vendis rem prius emptam colligitur ex *cap. 1. & 3. 21. quæst. 3. & cap. 1. Ne clercici, vel monachi*: & tradit Mol. *d. disput. 342. concl. 5.* Barbosa *2. part. de potest. Episc. alleg. 13. num. 13.* Tertio negotiator es, & tributum debes, si agrum conducas ut fructus ex illo collectos vendas. Nam esto fructus inde collecti ad te pertineant; quia ex semine tuo nascuntur, & fructus sint tui seminis, & industriæ; tamen quia hæc conductio avaritiam, & negotiationem redolet; ea de causa à jure Clericis est interdicta, & ex illa tamquam ex interdicta negotiatione tributum debetur, sic Mol. *d. disp. 342. vers. idem dicerem.* Barbosa *num. 12.* Gutierr. *de gabellis, quæst. 63. num. 68. & 72.* & constat ex *d. cap. 1. & 3. 21. quæst. 3. & cap. 1. Ne clerici, vel monachi.*

Adverto te non dici negotiatorem ex unica tantum emptione, aut venditione, sed ad minus duas, vel tres requiri, quia hoc delictum petit frequentiam: sic Salzedo *pract. cap. 55. vers. & hujus capitis.* Carolus de Graff. *de effectib. cleric. effectu. 6. n. 19.* Zenedo *1. part. de potest. Episc. alleg. 13. n. 11.*

17. Dico quinto. Omnes religiosi, qui tria vota in religione approbata emiserint, esto vota illa non fuerint solemnia, sed simplicia (ut contingit in nostra Societate) & omnes ipsius religionis novitii, exempti sunt à tributis, non solum personalibus, sed etiam realibus, ita ut si aliqua ex propriis bonis vendiderint, Alcavala non debent: sic optimè tradit Mol. Theol. *de justit. tract. 2. disput. 671. num. 2.* Et ratio est manifesta. Tum quia novitius pars est religionis, cujus persona, & bona utpote Ecclesiastica sunt à tributis exempta. Tum quia novitius inter personas Ecclesiasticas enumeratur ex *cap. religioso. §. 1. de sentent. excommunicat. in 6. & ibi glossa, & communiter doctores.* Tum quia gaudet privilegio canonis, & fori. Ergo etiam privilegio exemptionis à tributis, cum nullibi contrarium caveatur.

18. Dico sexto. Equites militares ex ordinibus S. Benedicti, D. Iacobi. Augustini & similium exempti sunt à tributis, & gabellis. Tum quia inter personas Ecclesiasticas reputantur, ut fori privilegio gaudeant. Tum quia expressè habetur *leg. 9. tit. 18. lib. 9. novæ compilat.*, & apud Lusitanos *lib. 2. ordin. regii tom. 11. §. ult.* & tradit Navar. *consil. 23. de Regularibus*, Menoch. *controvers. illustr. cap. 105. n. 45.* Bobadil. *in sua polit. l. 2. c. 18. n. 264.* Covarr. *de gabellis q. 95. à n. 12.* Barbosa *2. part. de potest. Episcop. alleg. 31. n. 14. & 15.* extendit hoc privilegium ad uxores viduas horum militum in Lusitaniæ regno.

Punctum X.

Quæ culpa si violatio supradictæ immunitatis, & quæ pœna violantibus sit imposita.

1 *Culpa est mortalis sacrilegii.*
2 *Omnia acta sunt nulla, tributa exacta debent restitui, & exigentes, & quomodolibet auxiliantes excommunicantur bulla cœnæ Domini.*

1. NOn est dubium culpam esse mortalem, tùm sacrilegii adversus personas Ecclesiasticas, & objectum intuitu religionis prohibitum. Tum injustitiæ, adversus debitum ipsis Ecclesiasticis personis, culpam inquam esse mortalem cujuscunque immunitatis Ecclesiasticæ violationem, est res gravissima, & quæ toti ordini Ecclesiastico præjudicat, eaque de causa gravissimis pœnis violantes afficiuntur.

2. Primo omnia acta contra supradictam immunitatem irrita sunt, & nulla, utpotè quæ procedunt ab eo, qui jurisdictione caret, tametsi nulla appellatio vel oppositio interponatur: sic omnes doctores statim referendi. Hinc fit si Clericus conveniatur coram judice laico, etiamsi exceptionem non opponat, omnia ibi acta irrita esse. *Authent. statuimus. C. de Episc. & cleric. cap. adver. de immun. Ecclesiar. cap. sæculare de foro compet. in 6.* & tradit, alios referens; Covarr. *pract. cap. 33. n. 2.* Salzedo *pract. cap. 62. n. 2. & 3.* Farinac. *tit. de inquisit. q. 8. n. 15.* Secundo fit, si exigatur tributum à Clerico, & Clericus solvat, debere restitui, utpote sine ulla jurisdictione exactum. Tertio in bulla cœnæ, *clausula 17.* imponentes, exigentes tributum, aut quomodolibet auxilium præstantes excommunicantur, ut late ibidem explicavimus, & tradit Mol. Theol. *tract. 2. de just. disp. 670.*

Punctum XI.

An renunciatione hoc privilegium Clericis concessum amitti possit?

1 *Nullus Clericus neque tacite, neque expressè huic privilegio renunciare potest.*
2 *Neque ejus renunciatio valida est, etiamsi juramento firmetur.*
3 *Neque valet, esto consentiat Episcopus.*
4 *A nulla communitate Ecclesiastica derogari potest.*
5 *Neque à Concilio, neque à Pontifice totum hoc privilegium potest renunciari.*
6 *Si Clericus se laicum fingit, non obinde confessio ejus apud judicem sæcularem valet.*
7 *Judex sæcularis sic clericum condemnans potest revocare sententiam sub prætextu incompetentiæ.*
8 *Clericus citatus coram judice laico, & omittens apponere declinatoriam, debet puniri.*

1. REgula certa est nullum Clericum neque tacitè, neque expressè posse privilegio fori renunciare *c. si diligenti de foro compet. cap. cum non ab homine; cap. at si clerici de judiciis. cap. cum contingat de sentent. excommunicat. & aliis.* Et ratio est clara: quia hoc privilegium concessum est clericis ratione clericalis dignitatis. Ergo Clericus retinens clericalem dignitatem privilegium repellere non potest. Adde, nemini datum est renunciare privilegio, cujus renunciatio cedit in publicum damnum. At hujus renunciatio cedit in publicum damnum, scilicet in præjudicium totius ordinis clericalis. Ergo: sic post alios antiquiores Cov. *pract. c. 33. sub. num. 2.* Anton. Gom. *var. resol. tit. 3. c. 10. n. 3.* Farinac. *lib. 1. tit. de inquisit. q. 8. n. 10.* Suar. *lib. 4. de immunit. c. 31. n. 1.*

2. Amplianda est primo hæc regula, esto renunciatio juramento firmetur: quia est sacrilegium juramentum, ut potè de re illicita, & quæ in potestate renunciantis sita non est. Suar. *d. c. 31. n. 1.* Farinac. *sup.* Scaccia *de jud. l. 1. c. 11. n. 35. & 36.* & habetur expressè *c. dilig. de foro cõp.*

3. Secundò amplia etiam consentiente Episcopo. Nam ea quæ à jure communi statuta sunt, Episcopus non valet immutare, sed hoc privilegium ita est concessum cuilibet Clerico, ut simul etiam ei præcipiatur, ne contra illud agat. Ergo adversus hoc jus nullus Episcopus procedere potest, sic glossa, *cap. significasti.*

de foro compet. per text. in cap. qualiter, & quando de judiciis. Suar. *d. c.* 31. *n.* 4. Sigiſmund. Scaccia *de judic. lib.* 1. *c.* 11. *n.* 28. Farinac. *lib.* 1. *q.* 8. *n.* 13. Et licèt in aliquibus juribus antiquis videatur ſignificari poſſe ex conſenſu Epiſcopi huic privilegio renunciari *cap. clericus.* 1. *&* 2. 11. *q.* 1. jam in *cap. ſi diligenti de foro compet.* declaratum eſt id eſſe illicitum, ut benè tradit gloſſa *in cap. qualiter de judiciis.* Ex conſenſu tamen Pontificis optimè poterit Clericus huic privilegio renunciare; quia ipſi datum eſt, prout ſibi expediens videbitur, privilegium hoc reſtringere tam quoad perſonas, quàm quoad cauſas, & favet *cap.* 2. *de foro compet.* & tradit Suar. *d. cap.* 31. *num.* 8.

4. Tertiò amplia. Hoc privilegium à nulla communitate Eccleſiaſtica derogari poteſt; quia in totius ordinis, & ſtatus clericalis honorem eſt conceſſum: & conſtat ex *cap. ſi diligenti de foro competenti*: eædem enim rationes, quæ procedunt de quolibet Clerico, procedunt etiam de qualibet ſpeciali civitate: & notavit Suar. *d. cap.* 31. *num.* 10.

5. Amplia, neque à Concilio generali, neque à Pontifice totum hoc privilegium renunciari poteſt. Quia nulla excogitari poteſt rationabilis cauſa hujus renunciationis, & derogationis. Dices eſto id illicite fieret, ſi tamen fiat, factum tenere. Reſpondeo cum ſit contra bonum regimen Eccleſiæ, nunquam eſt credendum Spiritum ſanctum permiſſurum, ut Pontifex cum Eccleſia ita erret. Deinde hoc privilegium non ſolum datum eſt à Pontifice Clericis, ſed etiam ab ipſis Principibus ſæcularibus, quam donationem Eccleſia nomine Chriſti, acceptavit. Ergo ſine conſenſu Chriſti non videtur poſſe hanc repudiare donationem: nunquam autem cenſetur Chriſtus conſentire in hac præjudiciali renunciatione. Ergo ſic. Suar. *à n.* 10. *& ſeqq.*

6. Ex his infertur, ſi quis Clericus ſe fingat laicum, non ob id confeſſio ejus apud judicem ſecularem tenet, ſed prorſus eſt nulla, tanquam facta coram judice incompetente: *cap. etſi clericus de judiciis.* Salzed. *cap.* 62. *ſuæ pract. n.* 4. Decian. *tract. crim. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 114. Idem eſt, ſi permittat ſe condemnari, condemnatio facta nulla eſt. Et generaliter quidquid fit contra Clericum, à judice laico, eſt prorſus nullum, tametſi nulla oppoſitio, neque declinatoria fiat: tradit Salzedo *pract. c.* 62. *n.* 2. *&* 3. Decius *n.* 115. Covarr. *pract. c.* 32. *n.* 2. Farin. *q.* 8. *n.* 15.

7. Secundò infero poſſe judicem ſæcularem ſic condemnantem Clericum, ſententiam revocare ſub prætextu incompetentiæ ex *leg. ſi præſes C. quomodo, & quando judex, & in leg.* 4. *C. de accuſat.* & tradit Decian. *d. l.* 4. *c.* 9. *n.* 115. Farinac. *q.* 8. *n.* 15.

8. Tertiò infero Clericum citatum coram judice laico, & omittentem opponere exceptionem, & declinatoriam, arbitrio judicis, pœna extraordinaria puniendum eſſe, utpote juris tranſgreſſorem. Sigiſmund. Scaccia *de judic. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 46. Farinac. *quæſt.* 8. *n.* 10. *&* 12. Secundò debet in expenſis condemnari: cum enim omnia acta ſint ipſo jure nulla, & expenſas in eis facta excuſare facilè poſſit, meritò condemnari debet, ut eas ſolvat, ſi de facto non excuſavit: ſic Covarr. *quæſt. pract. c.* 33. *n.* 2. *verſ. clericus vero* Salzedo *pract. c.* 62. *num.* 6. Farin. *quæſt.* 8. *num.* 16. Sigiſmund. Scaccia *cap.* 11. *num.* 46. Adverto tamen has conditiones non à ſæculari, ſed ab Eccleſiaſtico judice faciendas eſſe. Nam cum ſolus Eccleſiaſticus judex poſſit de cauſa principali Clerici cognoſcere, ſolus ipſe poterit de ei annexis: *cap. tuam de ordine cognit. cap. ſi judex laicus de ſentent. excommunicat. in* 6. & tradit aliis relatis Covarruv. *pract. quæſt. cap.* 33. *num. verſ. clericus vero.* Farin. *q.* 8. *num.* 16. *&* 17. quamvis contra teneat Ioann. Gutierr. *lib.* 1. *pract. quæſt. ſuper leges regni q.* 20. *num.* 4.

PUNCTUM XII.

An conſuetudine privilegium immunitatis amitti, aut diminui poſſit.

1 *Certum eſt in totum amitti non poſſe.*
2 *Plures cenſent conſuetudine diminui poſſe.*
3 *Probabilius eſt oppoſitum.*
4 *Satisfit oppoſitis rationibus.*
5 *An ſæcularis judex poſſit titulo violentiæ impedienda cauſas Eccleſiaſticas judicare.*

1. CErtum eſt in totum amitti non poſſe. Quia conſuetudo non habet efficaciores vires, quam habet lex, ſed nulla lex etiam à Pontifice lata poteſt immunitatem Eccleſiaſticam integrè derogare, ut nuper dictum eſt. Ergo neque conſuetudo: & ita omnes doctores ſentiunt. Qua propter ſolùm de diminutione hujus immunitatis eſt difficultas, an conſuetudo fieri poſſit?

2. Affirmant graviſſimi doctores. Covarr. *pract. quæſt. cap.* 31. *num.* 5. *verſ. quam ob rem. & cap.* 35. *n.* 3. Navarr. *ſumm. cap.* 27. *num.* 70. Villal. *in commun. opinio. verbo clericus, num.* 80. *in fine*, Clarus *in pract. crim. quæſt.* 36. *verſ. ſed ea retenta.* Farin. *titul. de inquiſit. quæſt.* 8. *num.* 5. *fine.* Ioann. Garzia. *de nobilit. gloſſa* 9. *num.* 44. *& ſeqq.* & alii plures. Moventur primo. Quia conſuetudine introduci poteſt, quod poteſt introduci lege, & privilegio, ſed lege, & privilegio introduci poteſt, ut laïci cauſas aliquas Eccleſiaſticorum cognoſcant, ut benè probat Decian. *tractat. crim. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 66. 70. *&* 76. Ergo etiam conſuetudine. Secundo de facto in regno Caſtellæ, & Luſitaniæ, & Galliæ judices ſæculares cognoſcunt de cauſis pluribus Eccleſiaſticis. v. g. de poſſeſſoria cauſa, de violentia facta à judice Eccleſiaſtico. Tum in neganda appellatione, cum debebat illam concedere, tum in uſurpanda juriſdictione, quæ ſibi non competit. At non eſt credendum tot judices Apoſtolicæ ſedis filios, & catholicos hæc omnia facturos, ſi libertatem Eccleſiaſticam violarent, & ſacris canonibus contrairent. Ergo dicendum eſt conſuetudine illis traditam eſſe juriſdictionem. Item comprehendunt Clericum in gravi delicto inventum, & ab eo, qui arma portat, eripiunt, nec ea ipſi reddunt, & in officio ſæculari delinquentes viſitant, & pœnis pecuniariis, & officii depoſitione privat. Ergo.

3. Nihilominus dicendum eſt ex vi conſuetudinis nequaquam poſſe immunitatis privilegium diminui. Quia ut conſuetudo diminuat legem, debet introduci ab iis, qui legem condere poſſunt, ut latè diximus *tract. de legib. diſp. de conſuetud.* Sed legem immunitati Eccleſiaſticæ derogantem nullus alius à ſummo Pontifice, aut de ejus conſenſu ſtatuere poteſt, ergo neque conſuetudinem introducere. Dices tacitè conſentire Pontificem in hac derogatione, cum permittit, ut judices ſæculares vocent Clericos ad ſua tribunalia, & ibi vocati reſpondent: ſic multis allegatis probat Salzedo *pract. crim. cap.* 102. Sed contra, quia longè abeſt Pontifex ab hoc conſenſu, cum quotannis in bulla cœnæ *clauſula* 14. *& ſeq.* eos judices excommunicationi ſubjiciat. Item ibi abrogat omnes conſuetudines immunitati derogantes. Ergo non cenſetur Pontifex tacitè conſentire in tali abrogatione. Ergo non poteſt conſuetudo vim habere: & ita late defendit Azor. *tom.* 1. *inſtit. moral. l.* 5. *cap.* 12. *circa medium verſ. ſed dubitari poſſet.* Suar. *lib.* 4. *de immunit. c.* 31. *à num.* 14.

4. Neque obſtant rationes contrariæ. Ad primum concedo conſuetudine introduci poſſe, quod poteſt introduci lege, & privilegio: dummodo conſuetudo introducatur

ducatur ab his, qui legem, & privilegium facere poſſunt. At cum laici nullam legem, aut privilegium derogans immunitati facere poſſint ut de ſe conſtat; nulla conſuetudine ab ipſis introducta obtinere poſſunt Eccleſiaſticarum cauſarum cognitionem. Ad ſecundum reſpondent aliqui non in vi conſuetudinis, ſed privilegii à Pontifice conceſſi hanc ſæculares judices uſurpare cognitionem, & licet hoc privilegium non appareat, credendum eſt fuiſſe conceſſum, quia immemorialis conſuetudo ſignum eſt à privilegio incœpiſſe quia alia via honeſta eſſe non poteſt: præſumere autem immemorialem conſuetudinem turpem eſſe, & illicitam durum eſt: ſic docet de hoc regno Bannes 2. 2. *quæſt.* 67. *art.* 1. *dub.* 2. *concl.* 6. & de Gallia Menoch. *de retinen. poſſeſſ. rem.* 3. *num.* 354. Rebuf. *in comm. ad conſtit. Galliæ tom.* 3. *tit. de appellat. tanquam abuſu, num.* 14. *& in concord.* Addunt deinde hanc cognitionem non tam ex privilegio, quam ex jure ipſo naturali illis judicibus competere: cum enim ipſis datum ſit ſubditos ſuos defendere, & rem publicam à violentiis præſervare; efficitur ſanè poſſe ob violentiam repellendam hanc cognitionem uſurpare. Quod ſi objicias Pontificem in bulla cœnæ excommunicare judices, & magiſtratus, qui prætextu violentiæ impediendæ ad ſua tribunalia Clericos advocant, & de cauſis Eccleſiaſticis judicant. Reſpondent id eſſe verum, ſi prætextu, hoc eſt, ſimulatione violentiæ impediendæ fiat. Secùs ſi vero titulo violentiæ impediendæ factum ſit. Ad confirmationem reſpondent judices ſæculares Clericum comprehendere, & arma ejus eripere, non titulo juriſdictionis in clericum, ſed nomine ſui Prælati, & ex illius generali commiſſione: quia hæc commiſſio rectæ gubernationi videtur convenire. Idem dicunt de viſitatione, & punitione, quam Rex facit in ſuos miniſtros & conſiliarios: nomine enim Pontificis creditur hæc juriſdictio exerceri: aliàs non apparet, qua ratione poſſint à judicibus ſæcularibus coërceri, judicari, & puniri: cum tamen de facto ſæpe pœna pecuniaria, privatione officii, & exilio à curia Principis condemnentur: ut aliis relatis probat Suar. *lib.* 4. *de immunit. Eccleſiaſt. cap.* 34. *num.* 26. Fateor tamen ſupradictam doctrinam non levem difficultatem habere. Nam quod dicitur de privilegio, non eſt ita facilè præſumendum: cum ſit privilegium odioſum & immunitati Eccleſiaſticæ derogativum. Et admiſſo fuiſſe aliquando conceſſum videtur revocari tum Trident. *decreto ſeſſ.* 25. *cap.* 3. tum bullæ cœnæ *clauſul.* 19. *& ult.* ubi quælibet privilegia quibuſvis perſonis conceſſa, etiam in vi contractus, & remunerationis revocantur. Adde non conſtare, an hoc privilegium Regibus conceſſum ſit in vi contractus, & remunerationis, ut ſimpliciter derogatum non cenſeatur.

5. Majorem item difficultatem habet doctrina illa de violentia impedienda. Nam ad illius veritatem neceſſarium eſt, ut clara ſit violentia, quod tamen in præſenti non contingit: non enim judices ſæculares ſciunt Prælatum violentiam facere ſubdito litiganti negando appellationem, vel terminos probatorios, quos poſtulat, & alia hujuſmodi, quouſque proceſſum examinant, & acta cognoſcunt. Ergo prius uſurpant cognitionem cauſæ ſpiritualis, quam illis de violentia conſtet. Ergo non titulo defenſionis procedere poſſunt. Item qui titulo defenſionis procedit facto ipſo violentiam repellit, non judiciali ſtrepitu, & veritatis indagatione, quia defenſio non eſt juriſdictionis actus in ſubditum, ſed exequutio juris à natura conceſſi cuilibet homini, ut alterum defendat. At judices ſæculares cauſas ad ſe advocando, & proceſſus examinando, non facto ſed judiciali ſtrepitu, & juriſdictione exercita violentiam repellunt, ſi aliqua ineſt. Ergo illis non licet hoc modo Clericum defendere. Item. Eccleſiaſticis judicibus non eſt conceſſum laïcum querelantem de ſuo judice ad judicium vocare, ibique examinare proceſſum, & injuriam, ſi fortè appareat, emendare, quia nemini datum eſt alienam juriſdictionem uſurpare, & in alienis cauſis ſe immiſcere. Ergo ſæcularibus judicibus hoc datum eſſe non poteſt. Minorem enim poteſtatem habent judices ſæculares ad corrigendos defectus judicum Eccleſiaſticorum, quam è contra; imò potiùs judex Eccleſiaſticus poteſtatem videtur habere corrigendi delicta ſuorum ſubditorum ex *c. ex tenore de foro compet. c. Novit. de judiciis.* At judex ſæcularis in Eccleſiaſticorum poteſtatem non habet. Sit ergo certum ex titulo defenſionis non poſſe Regem, & magiſtratum hanc cauſarum cognitionem uſurpare. Reſtat ergo, ut ſolo privilegii titulo id fieri poſſit, quod an ſit, & an per bullam cœnæ ſi ſufficienter revocatum aliis decidendum committo.

Punctum XIII.

An Eccleſiaſtici judices laïcos judicare poſſint, & in quibus cauſis.

1 *Multiplex eſt cauſa ſpiritualis.*
2 *In cauſis omnino ſpiritualibus Eccleſiaſtici ſunt judices laicorum.*
3 *Commitentes crimen hæreſis, & ſimoniæ Eccleſiaſtico judici ſubduntur.*
4 *Cauſa matrimonialis coram Eccleſiaſtico judice tantum decidenda eſt.*
5 *Cauſæ temporales, & ſpirituales à judice Eccleſiaſtico, & ſæculari decidi poſſunt.*
6 *Cauſæ temporales, & profanæ poſſunt à judice Eccleſiaſtico tractari, ſi aliqua qualitate religionis afficiantur.*

1. HUcuſque egimus de immunitate Eccleſiaſticorum à foro ſæculari, ex qua immunitate ſatis colligitur, quanta debent reverentia Eccleſiaſticæ perſonæ coli, & obſervari. Ut autem hæc reverentia augeatur, videndum eſt, an poſſint laïcos, ſive in cauſis civilibus, ſive in criminalibus ad ſuum tribunal vocare, & quando hoc poſſint.

Pro cujus deciſione præmittendum eſt alias eſſe cauſas ita ſpirituales, ut nequaquam in laïcos cadere poſſint, quales ſunt ordinum collatio, beneficiorum electio, gubernatio, poſſeſſio, Sacramentorum adminiſtratio, & ſimilia. Et de his non eſt dubium ad Eccleſiaſticum privativè quoad ſæcularem pertinere. Aliæ ſunt cauſæ ſpirituales, quæ licet in laicum cadant, earum cognitio non ad laicum pertinet. Hæ ſunt hæreſis, ſimonia, excommunicatio, interdictum, feſtorum, jejuniorumque tranſgreſſio, & ſimilium: quia hæc cauſæ ortum habent ex aliquo, quod ſolùm ad Eccleſiam pertinet, nempe fidei ſacramentum, jejunii, & feſti præceptum. Aliæ verò cauſæ ita ſunt ſpirituales, ut ſimul etiam temporales dici poſſint, & ita ſunt Eccleſiaſticæ, ut ſimul etiam ſeculares nuncupentur. Hæ ſunt quæ ortum habent; tum ex fundamento Eccleſiaſtico, tum ex fundamento civili, & naturali, v.g. furtum in Eccleſia, percuſſio Clerici, fornicatio cum conſanguinea, &c. Hæc enim omnia contra legem civilem, & naturalem ſunt, qua parte ſunt contra juſtitiam, vel temperantiam, & ſimul etiam contra legem Eccleſiaſticam, qua parte ſunt inceſtus, vel ſacrilegium.

2. Dicendum ergo eſt in cauſis omnino ſpiritualibus, quæ ex ſolo ſpirituali, & Eccleſiaſtico fundamento ortum habent Eccleſiaſticos eſſe judices laicorum privativè quoad ſæculares, *cap. tuam de ordine cog. cap. cauſam quæ. Qui filii ſint legitimi, cap. decernimus, cap. quanto de judiciis*, & tradunt omnes.

3. Ex his infertur committentes crimen hæreſis, ſimoniæ, & quod horum ſuſpicionem cauſat ab Eccleſiaſtico judice eſſe judicandos, quia hæc crimina ſolum

rei Eccleſiaſticæ, ſcilicet fidei, & religioni adverſantur: ſic aliis relatis tradit Farinac. *q.*8. *pract. n.* 127. ubi concludit, contrahentem binas nuptias, ſi de hæreſi ſuſpectus ſit (ut verè eſt ſuſpectus) coram judice Eccleſiaſtico & non ſeculari conveniendum eſſe; & ita practicatur.

4. Secundò infero cauſas matrimoniales coram judice Eccleſiaſtico tantùm decidendas eſſe *c. multorum* 35. *q.* 6. *c. accedentibus, de exceſſibus Prælat. c. tuæ. de proc. & aliis.* Quia ſunt res omnino ſpirituales Unde ſi lis ſuborta ſit, an matrimonium fuerit validum, an legitimè contractum, an conjuges ſeparandi ſint ob fornicationem, adulterium, ſævitiam, lepram, &c. cauſa agitanda eſt coram judice Eccleſiaſtico tantum; quia eſt cauſa ſpiritualis ex ſola Eccleſia ortum habens: & probat text. in *c. tuæ. de procurator.* Quod non ſolum verum habet, quando directè de hac cauſa matrimoniali agitur, ſed etiam quando incidenter occurrit quæſtio, ex *c. tuam. de Ord. cog. c. lator, & ibi Doctores. Qui filii ſint legitimi. cap ſi judex laicus. de ſent. excommunic. in* 6. Quapropter ſi agitetur lis de hæreditaria ſucceſſione coram judice ſæculari, & ſuboriatur dubium, an verum matrimonium contraxeris, vel an matrimonium ex quo natus ſis, verum fuerit, quæſtio illa ad judicem Eccleſiaſticum remittenda eſt, & ab eo integrè decidenda; ex dicto textu in *c. tuam. de Ord. cognit.* Et ratio eſt clara; quia tunc de re omnino ſpirituali tractatur: Covar. *in epit. de ſponſalib. c.* 3. §. 3. *n.* 4. Farinac. *quæſt.* 8. *num.* 144. Secùs vero eſt, ſi non incidat quæſtio juris, ſed facti, v. g. an tu natus fueris ex illo matrimonio; quia hoc quid temporale eſt, Covarr. *in epit. de ſponſal. c.* 8. §. 12. *n.* 3. Arnold. Albertin. *tract. de agnoſcend. aſſert. cathol. & hæret. q.* 25. *n.* 51. Farinac. *q.* 8. *n.* 150 limitat autem Albert. *d. q.* 25. *n* 51. doctrinam ut procedat, cum cauſa matrimonialis inter conjuges agitatur. Secùs verò ſi inter unum conjugem, & ejus filium vel inter filium, & extraneum agitetur, cui limitationi Farinac. *num.* 150. videtur conſentire; eò quod cauſa agitata inter alios, quam inter conjuges matrimonium non lædit. At mihi hæc limitatio non probatur. Nam eſto cauſæ matrimoniali nõ præjudicet, præjudicat tamẽ judicio illius, quod debet eſſe Eccleſiaſticum, utpote de re Eccleſiaſtica & omnino ſpirituali: & ita ſentire videtur Covarr. *d. c.* 3. §. 3. *n.* 4.

5. Dico ſecundò. Cauſæ, quæ ſimul temporales, & ſpirituales ſunt, quæque mixti fori vocantur, tam à judice Eccleſiaſtico, quam ſæculari decidi poſſunt; ab illo inquam ſunt decidendæ, qui in cauſæ cognitione prævenit: ſic omnes. Ex quo fit crimen blaſphemiæ, ſodomiæ, inceſtus, adulterii, ſtupri, concubinatus, ſacrilegii, ſortilegii, à judice Eccleſiaſtico, & tametſi à laïco fuerit commiſſum, judicari poterit, modo proveniat; tradit Farinac. ſigillatim. *q.* 8. *à n.* 128. Bobad. *polit. l.* 2. *c.* 17. *fere per totum.* Quia hæc crimina & jure canonico, & naturali, & civili prohibentur.

6. Dico tertio. Cauſæ temporales & profanæ laïcorum tunc à judice Eccleſiaſtico tractari poſſunt, quando qualitate aliqua religionis afficiuntur, ut contingit in contractibus juratis, ratione enim juramenti efficiuntur Eccleſiaſtici fori, quæ ſolum erant ſæcularis, *cap. licet mulieres, de jurejurando. in* 6. *&c. fi. de foro compet. eod. lib.* 6. & utrobique gloſſa & doctores. Hæc tamen obligatio juramenti, cum ſit perſonalis non tranſit ad hæredes, tametſi contractus ad hæredes tranſeat. Unde hæres laïcus conveniri non poteſt coram Eccleſiaſtico, ut contractum juratum anteceſſoris impleat, niſi in duplici caſu. Primo cum imploratur officium judicis Eccleſiaſtici, ut hæres exoneret animam defuncti exequẽdo illius obligationes: juxta text. in *c. fi. de Sepult.* Secundò cum judicium cœptum eſt coram Eccleſiaſtico contra jurantem: tunc enim hæres tenetur judicio cœpto ſtare, & ibi litem perficere: ſic aliis relatis docet Farinac. *q.* 8. *n.* 141. Bobadilla *l.* 2. *polit. cap.* 17. *num.* 52.

PUNCTUM XIV.

Qua ratione res Eccleſiaſticæ immunitate locationis gaudeant.

1 *Ad longum tempus res Eccleſiæ locari non poſſunt.*
2 *Ultra triennium res Eccleſiæ locari non poſſunt; attenta Extravag.* Ambitioſæ.
3 *Quod procedit, etiam ſi loces ad ſex annos, adjecta clauſula, ut tot ſint locationes, quot ſunt triennia.*
4 *Si ante triennium finitum renoves locationem, ſub diſtinctione reſpondetur.*
5 *Triennium non temporis, ſed fructuum computandum eſt.*
6 *Facta locatione ultra triennium manet firma pro triennio, & nulla, qua parte excedit, ex probabili ſententia.*
7 *Probabilius eſt invalidam eſſe ex toto.*
8 *Fit ſatis rationibus prioris ſententiæ.*
9 *Mandatum ad locandum poteſt extendi ultra triennium.*
10 *Prælatus poteſt ſua conſtitutione triennium conceſſum limitare.*
11 *Hæc prohibitio locationis extenditur ad bona immobilia, & mobilia pretioſa Eccleſiarum, monaſteriorum.*
12 *Fructus, & proventus beneficiati, quorumque ipſe habet dominium, pro libito alienare poteſt, tametſi alii contra ſentiant.*
13 *Magna eſt differentia inter bona hæc, & bona Eccleſiaſtica.*

1. SCiendum eſt res Eccleſiæ ad longum tempus locari non poſſe: habetur expreſſe *clem.* 1. *de rebus Eccleſ. non alienand. & cap. nulli eodem tit.* quia hæc diuturna locatio, reputatur alienatio, quæ in rebus Eccleſiæ omnino eſt prohibita, eo quod per ipſam utile dominium ad conductorem transfertur: ex *l.* 1. §. *quod autem ff. de ſuperficieb.* ibi, *& ſine cauſa cognit. qui non ad modicum tempus conduxit ſuperficiem, in rem actio competit*: ſic aliis relatis Covarr. *lib.* 2. *var. cap.* 16. *num.* 1. Vaſquez *in opuſc. de reditibus cap.* 2. §. 2. *num.* 2. *& ſeq.* Mol. Iuriſta *lib.* 1. *de primogen. cap.* 21. *num.* 18. alter Mol Theolog. *tract.* 2. *de juſtit. diſput.* 466. *verſ. de aliis.* Spectato jure antiquo longum tempus reputatur in præſenti decennium; quia ſeptennium pro modico tempore ſumitur. *cap. ult. Ne Prælati vices ſuas: & clem.* 1. *de rebus Eccleſ. non alien.* & tradunt Covarr. & Vaſquez uterque Mol. *ſuprà.* Ex quo fit abſolute invalidam eſſe locationem factam rerum Eccleſiæ ad vitam locantis, vel conducentis: quia hæc locatio ex natura ſua longi temporis durationi ſubjicitur, *ex d. clem.* 1. *de rebus Eccleſiæ, &* ibi gloſſa, Covarr. *d. cap.* 16. *num.* 3. Vaſquez *num.* 23. Mol. *de primog. num.* 29. Addit tamen Covarr. tametſi dubitanter, hanc locationem ad vitam alicujus ſuſtineri poſſe, ſi vero ſimili conjectura putetur longo tempore non eſſe victurum, juxta conſiderationem, & computationem. *l. Hæreditatum ff. ad l. Falcidiam.* At mihi verius apparet, nequaquam valere: tradit Mol. *ſuprà.* Nam cum ſemper contingens ſit vitam illam longo tempore protrahendam eſſe, & locatio pro vita illius extendatur, efficitur ſanè extendi ſaltem ſub dubio, & contingentia pro longo tempore, quod nullo modo licet. Et confirmo. Ponamus vitam illam decennio durare, in tali caſu locatio non ſubſiſtit, ut benè notavit Vaſq. *num.* 23. Alias dicendum eſſet validam eſſe locationem factam pro longo tempore, contra expreſſam deciſionem text. in *cap. Nulli: & clem.* 1. *de Rebus Eccleſ. non alienand.* At quælibet locatio hoc periculum habet. Ergo quælibet locatio invalida eſt: à principio enim

enim invidiari debet : quia à principio totum illud tempus comprehendit.

2. Secundò, sciendum est attenta *extravag. Pauli II. quæ incipit. Ambitiosæ. de Rebus Eccles. non alienand.* nequaquam posse res Ecclesiæ ultra triennium locari, quia ita ibidem cavetur sub excommunicatione aliisque gravissimis pœnis. Cæterum non levis est inter Doctores controversia, an hæc constitutio sit usu recepta. Plures Doctores censent ubique receptam non esse, sed ex stylo cujusvis diœcesis id esse colligendum. Navarr. *in sum. cap. 27. num. 150.* Sylvest. *verbo excomm. 7. in excomm. 47. num. 83.* Covarr. *2. var. cap. 16. num. 6. vers. 5.* Azor. *2. p. instit. mor. lib. 2. cap. 2. vers. quod attinet.* Vasquez *de reditib. c. 2. §. 2. n. 32.* & alii plures. Existimo tamen probabilius supradictam constitutionem ubique esse receptam quoad rem prohibitam, & pœnam intrinsecam annullationis ibidem impositam, tametsi quoad pœnas extrinsecas excommunicationis, & privationis officiorum recepta non sit, sic Mol. Theolog. *tract. 2. de justit. disp. 466. post. medium.* Rebello *de obligat justitiæ 2. p. lib. 14. quæst. 5.* pluribus decisionibus Rotæ firmat August. Barbos. *de potest. Episc. 3. p. alleg. 95. num. 49.* Salzedo *pract. cap. 71. circa finem.* Zenedo *collect. 32. num. 1.* Quaranta *verbo alienatio rerum Ecclesiasticarum. num. 48.* Toletus *lib. 5. sum. cap. 91. vers. 3. de hac Paulina* Gutier. *lib. 1. can. q. c. 8. n. 9.*

3. Difficultas autem est, an procedas adversus hanc constitutionem, si res Ecclesiæ loces ad sex, vel novem annos, clausula adjecta, ut tot sint locationes, quot sunt triennia, ita ut transacto triennio primo, pro tunc rem denuo loces. Affirmat fieri posse Bald. *cap. 1. §. si libellario. quibus modis feudus amitt. & l. voluntas. C. de Fideicommiss.* Movetur ; quia ubi dantur plures locationes triennales, neque ulla ultra triennium extenditur. Ergo nulla est prohibita. Cæterum tenenda est communis sententia, quam adversus Baldum firmat Cynus, Albert. Cardin. Ancharran. Lapus, Bart. Alexand. & alii, quos refert, & sequitur Covarru. *lib. 2. var. cap. 16. num. 4.* Alvar. Valascus *de jure emphyteut. q. 29. n. 15.* Mol. *de justit. disp. 466. circa fin.* Azor. *2. part. l. 9. c. 2. q. 3.* Vasq. *de redditib. c. 2. §. 2. num. 25.* August. Barbosa *3. p. de potest. Episc. alleg. 95. n. 17.* & probat clarè textus *Authent. de non alienand §. quod autem, propè fin.* ubi loquens de emphyteusi, quæ ad vitam accipientis, & duas alias concedi poterat, dicitur nullum esse pactum, quo concedens obligatur sequentem successorem aliis præferre, & rem in emphyteusim eidem concedere ; quia hoc nihil aliud est (inquit textus) quam per revolutionem, & machinationem perpetuari eis emphyteuses, matem privationes Ecclesiasticarum agi rerum. Sed in nostro casu idem à fortiori militat, cum per illam machinationem multiplicatæ locationis res Ecclesiastica ad longum tempus locetur. Quid enim interest Ecclesiæ, unica locatione, an pluribus res Ecclesiæ longo tempore conduci ? Ecclesia namque solum intendit, ne locutio ultra triennium fiat : quòd certè fit, tametsi diversis contractibus celebretur. Adde hanc conventionem præsumi fieri in fraudem legis prohibentis conductionem ultra tiennium & consequenter irrita est, & inanis ; sicuti sunt omnia pacta in fraudem legis facta. Idem quod dictum est de locatione illa multiplici, intelligi debet de locatione facta ad triennium cum pacto, & obligatione in scriptura inclusa renovandi locationem triennio transacto; quia tunc virtualiter locas rem ultra triennium. Secùs vero dicendum censeo, si de hac locatione renovanda scripturam publicam non faceres, sed tantum promitteres privatam locationem renovaturum. Hæc enim privata promissio nó est nec formalis, neque virtualis locatio neque ex illa dici potest te ultra triennium locare, sed solùm privatim promittere locaturum : sic Azor. *2. part. l. 9. c. 2. q. 3.*

4. Sed quid dicendum, si facta locatione pro triennio ante illud finitum, renoves locationem ? Respondeo, si post secundum annum renoves, credo valere contractum ; quia tunc non præsumeris ex fraude procedere, neque primum contractum continuare, sed novum efficere, & rem denuo locare. Item quia censetur contractus finitus, cum parum pro nihilo reputetur. At si ante cœptum secundum annum cum eadem persona contrahas, eidemque res Ecclesiæ conducas, probabile satis est contractum nullum esse, temetsi pensio varietur ; quia præsumitur factus ex fraude. Et quia jam verum est dicere, rem Ecclesiæ uni esse locatam ad quinquennium contra *extr. Ambitiosæ* : & ita tenet Mol. *disp. 466. circa finem* & consentit Alvar. Valasc. *de emphyteusi quæst. 29. num. 15.* quando non variatur pensio. Secùs (dicit) si varietur, immeritò tamen, quia variatio pensionis non tollit integrè præsumptionem fraudis, neque impedit rem ultra triennium eidem esse locatam.

5. Secunda difficultas est ; an Ecclesiæ possessio, quæ biennio, vel tertio anno solet fructum reddere, possit ultra triennium locari, etiam stante constitutione Pauli II. Affirmant & benè Nav. *in com. de alien. rer. Eccl. n. 21. & 22.* Covarr. *2. var. c. 16.* Gut. *lib. 1. can. q. 98. num. 12.* Quaranta *verbo alien. rerum Eccle. num. 19.* Aug. Barbos. *3. p. de potest. Episc. alleg. 95. numer. 4.* Ratio est ; quia Pontifex non videtur intendisse signare triennium temporis, sed fructuum ; quia trina fructuum collectio est, quæ conductorem invitare poterat ad possessionem Ecclesiasticam locandam, ut sic sterilitas (Si forte contingeret) unius enni aliorum ubertate compensaretur. Et confirmari potest exemplo emphyteutæ, qui non cadit in commissum, si triennio non solvit pensionem annexam rei, quæ unicos tantum fructus triennio reddit, ut ex Bald. Alex. Ias. probat Azor. & Covarr. *suprà.*

6. Tertia difficultas, an facta locatione ultra triennium firma sit qua parte triennium comprehendi, & infirma, & irrita qua parte excedit ? Affirmant post Bald. Decian. Paulum, & alios Mol. *de primog. lib. 1. cap. 21. num. 28.* alter Mol. *de inst. tract. 2. disp. 467. col. 2.* Card. Tusch. *verb. locatio. concl. 406. in princ.* Rebello *de oblig. justit. 2. p. lib. 14. q. 6.* Quaranta *verb. alien. rerum Eccl. 18.* Barbosa *3. par. de potest. Episc. alleg. 95. n. 15.* Gamma *decis. 390. num. 3.* Moventur; quia in hac locatione optimè potest separari tempus permissum triennii ab alio tempore prohibito. Nam esto unica locatio materialis sit, & unicum pretium pro toto illo tempore expostulatum, dividi tamen pro tota cujuslibet triennii. At quoties utile ab inutili separari potest, utile per inutile non vitiatur ex *reg. utile de Reg. jur. in 6. & leg. 1. §. sed si mihi. ff. de ver obligation.* Confirmo. Donatio facta ultra quingentos aureos absque insinuatione solum in excessu vitiatur, & firma remanet quoad quingentos aureos à jure absque insinuatione alienari permissos, tametsi unica sit donatio, & per modum unius omnia donata fuerint : quod expressè habetur in *l. sancimus, in princ. vers. si quid autem. C. de donationib.* & tradit Mol. Theolog. *disp. 278. & disp. 467. col. 2.* Clarus §. *donatio q. 17. num. 2.* Zevallos *com. contra com. q. 222. num. 2.* Aloysius Riccius *resolut. 102. num. 3.* Rebell. *de oblig. justit. 2. p. lib. 18. q. 6. num. 6.* Confirmo secundò, emphytensis concessa ad quatuor vel quinque generationes, valida est quoad tertiam permissa, invalida quoad reliquas : ut habetur *Auth. de non alienan. §. quod autem collat. 2.* ibi enim data emphyteusi alicui : ejusque duabus successionibus cum pacto, ut illis deficientibus tertius successor obtenturus sit emphyteusim, & omnibus aliis præferendus, deciditur dominum emphyteusis obligatum non esse duobus heredibus cessantibus cæteris tradere. Ergo tacitè declaravit traditionem emphyteusis primis hæredibus valere, extentionem tamen à lege

improbatam, invalidam fore. Ergo utile per inutile non vitiatur. Neque obstat, si dicas in illa lege solùm esse reprobatum pactum additum emphyteusi, emphyteusim autem nullum vitium habere; quia solùm ad tres vitas se extendit. At locatio possessionis pro pluribus annis non ad solum triennium, sed ad omnes illos se extendit. Ergo vitiata in una parte, in totum vitiatur. Non, inquam, obstat; quia illud pactum cùm simul factum sit cum emphyteusis contractu, virtute, & in effectu extendit emphyteusim ultra tres vitas; eáque de causa annullatur. Ergo si non obstante hac extentione firma manet emphyteusis quoad tres vitas; etiam locatio possessionis Ecclesiasticæ pro pluribus annis facta, firma debet manere pro triennio.

7. Nihilominùs alii plures Doctores non infimæ notæ negant locationem rerum Ecclesiasticarum ultra triennium validam esse pro triennii tempore; sed potiùs affirmant in totum vitiari; sic Bart. *in authen. Qui rem, num.7.* & ibi Jas. *num.21. de Sacrosanct. Eccl.* illos sequitur Covarr. *2.var. cap.16. n.5.* Valasc. *de jure emphyt. q.29. n.15.* Mantic. *de tacit. & ambig. convent. t.1. lib.5. tit.5. in prin.* Cald.Pereir. *de resol. emphyt. cap.2. n.30.* Azor. *2. p. instit. moral. lib.7. cap.10. q.4. & lib.9. cap.2. q.4.* Steph.Gratian. *discept. forens. cap.62. n.22.* Rota apud Farin. *t.2. p.1. decis.30.* Bonac. *disp.3. de contract. fend. q.8. n.32.* Vasq. *in opusc. de reditib. c.2. §.2. num.28. & 29.* Et hæc sententia mihi probabilior apparet. Probant primò ex *authent. de non alienan. §. emphyteusim:* ubi prohibetur dari emphyteusim ultra tres vitas, & subditur. *Aliter dari nullo permittimus modo, neque sic habere aliquod robur sinimus: & §. si verò in perpetuum*, dicitur. *Si verò in perpetuum quispiam emphyteusim accipere præsumpserit, quod non licet, aut temporalem quidem, non tamen secundùm hujus nostræ legis observationem, etiamsi cadat quidem de emphyteusi, & quod datum est manet apud venerabilem domum:* ubi notandum est verbum *cadat*, quod intelligitur à jure quod verè obtinere poterat. Si autem nullus esset contractus etiam pro tempore à lege permisso, non diceretur ab illo cadere. Secundò probant, ex *extrav. ambitiosæ* dicente: ubi de alienatione & locatione aliter facta, ac ibi præscribitur, dicitur, nullius omnino sit roboris, & momenti: dictio enim illa, omnino, prolata indistinctè omnes annos videtur comprehendere. Tertiò probat ex *clem.1. de reb. Eccl. non alien.* ubi facta alienatione ultra formam præscriptam dicitur. Neque recipienti jus aliquod acquiratur. At quoties negativa adjungitur cum dictione *aliquid*, etiam in qualibet minima parte verificatur; ut tradit glos. *cl.1. de Foro comp. verbo aut earum.* Panorm. & alii relati à Covar. *sup.* & Tiraq. *in l. si unquam, verbo omnia, n.1. & 14.* Quartò probant ex doctrina Bart. *in l.1. §. si qui ita, ff. de verb. obl.* affirmantes contractus pendentes à voluntate duorum, si non valent ut fiunt, neque valere, ut fieri potuerunt: cui accedit Romani consilium *66.* dicentis electionem consiliarii ad triennium, neque ad annum valere, si statutum sit, electionem ultra annum extendi non posse. Cæterum his rationibus respondere non difficulter possemus dicentes intelligendas esse non de toto tempore, sed de tempore inutili. Nam leges generaliter loquentes non censentur improbare, quod aliis legibus est permissum, *l. sciendum 15. ff. qui satisdare cogantur, l. decurionibus cum similibus, C. de silentiariis, lib.12.* Cùm autem locatio triennalis permissa sit à lege, & reprobata ea quæ longior est; efficitur sanè textus loquentes nullum robur, neque firmitatem habere talem locationem; intelligi debere respectu temporis à lege reprobati, nec respectu temporis à lege permissi: sic enim explicari potest *Authen. de non alien. & extrav. Ambitiosæ*, & *clem.1. eod. tit.* præterquam quod *clem.1.* loquitur non de locatione, sed de vera alienatione, quæ in totum est nulla; cum forma præscripta non servatur. Verbum autem illud *cadat* relatum ex *auth. de non alien.* in quo magnam vim facit Covar. ut benè advertit noster Mol. *d. disp.467. circa fin.* pro contraria sententia pugnat: significat enim emphyteuiam debere cadere ab emphyteusi tempore utili, & permisso legitimè possessa. Nullus enim dicitur cadere ab eo quod non habet, neque potest habere: si igitur ex vi illius contractus emphyteuta neque habuit, neque potuit emphyteusim aliquo tempore habere, nequaquam ab illo cadere dici potest. Ergo si cadit, signum est debitam illi esse emphyteusim, pro aliquo tempore, scilicet tempore permisso, quo transacto ab illa emphyteusi cadit. Adde ibi per modum pœnæ emphyteusim privari emphyteusi. Ergo ex vi juris obtinebat emphyteusim tempore à lege permisso. Doctrina idem Bart. vera est, non tamen probat efficaciter conclusionem, quia dici potest locationem illam valere de facto quoad tempus permissum, tametsi invalida sit quoad tempus reprobatum à lege, & sic actus valet quoad partem eo modo quo fit.

Quapropter omissis his probationibus ea mihi efficax apparet, quæ desumitur ex iis, quæ communiter in contractu locationis succedunt. Qui enim pro tempore diuturno possessionem conducit, minoris accipit, quam si pro brevi tempore acciperet, ut experientia compertum est. At quoties contrahentes non celebrarent contractum eodem modo tempore permisso, ac celebrant, cum extra tempus permissum contrahunt, invalidus est contractus quoad totum tempus, ut ex Bart. & aliis probat Mol. *lib.1. de primog. cap.21. n.28.* & noster Mol. *disp.467. vers. deinde,* Cov. *2. var. c.16. n.5.* Ergo absolutè dicendum est contractum locationis rerum Ecclesiasticarum ultra triennium, neque pro triennio valere.

8. Ex hac ratione fit satis argumento prioris sententiæ. Ad 1. concedo utile per inutile non vitiari, quando separabilia sunt, at in casu præsenti non sunt separabilia; quia non eodem pretio locares ad breve tempus, ac locas ad longum. Ad confirmationem concedo valere donationem quoad quingentos solidos absque insinuatione, & invalidam esse quoad excessum; quia donans plusquam sibi permittitur, voluntatem habet donandi quod sibi est permissum. Ad secundam confirmationem benè ibi respondetur.

9. Quarta difficultas est; an non solum locatio ultra triennium, sed & mandatum ad locandum non possit ultra triennium extendi. Affirmat Covar. *2. var. cap.16. n.6.* & Azor. *2. p. instit. moral lib.9. cap.2. q.5.* Moventur; quia aliàs fieret fraus legi, si facultatem haberet ad res Ecclesiæ ultra triennium locandas.

Contrarium mihi dicendum apparet, valere, inquam, mandatum procuratori concessum, ut finita prima locatione, aliam & aliam ejusdem possessionis, prout sibi videbitur, faciat. Non enim concedis facultatem locandi rem ultra triennium, sed potiùs concedis facultatem ad plura triennia successivè rem locandi, quod nullo jure videtur prohibitum: sicut enim tu qui rerum Ecclesiasticarum administrator es, potestatem habes locandi ipsas res Ecclesiasticas locationibus triennalibus successivis: ita poteris alteri vices tuas committere. Durum namque apparet quolibet triennio te obligatum esse mandatum revocare; valet ergo quoties illud non revocas: & ita tenent noster Molin. *de justit. tract.2. disp.466. in fine.*

10. Quinta difficultas est, an Prælatus possit suâ constitutione triennium concessum per *extravag. Ambitiosæ*, limitare? Affirmativè censeo respondendum, quia in *extravag. Ambitiosæ*, locationes triennales non expressè conceduntur, sed permittuntur, & longiores prohibentur. Ergo constitutio prohibens, ne ultra biennium fiat, potiùs favet supradictæ *extravag.* quam illi adversatur; & ita tradit aliis relatis Augustin. Barbosa *3. p. de potest. Episcop. alleg.95. num.18.*

11. Sexta difficultas est, ad quæ bona Ecclesiastica extendatur prohibitio locationis ultra triennium? Non est

est dubium extendi ad omnia bona Ecclesiarum, monasteriorum & piorum locorum, qui sint authoritate Episcopi erecti, tam immobilia, quàm mobilia pretiosa, quæ servando servari possunt: quia de his omnibus loquitur expressè *extravag. Ambitiosæ*, & notant Doctores omnes statim referendi. Dixi authoritate Episcopi erecti, nam hospitalia, collegia, confraternitates, aliique pii loci, qui absque Episcopi authoritate erecti sunt, nullo modo gaudent hoc privilegio, tametsi opera pia sint: sed possunt eorum bona locari ultra triennium, & alienari absque solemnitatibus à jure requisitis. Sic Mascard. *de probat. concl.* 809. *n.* 11. Cardin. Tuschus *litt. H, concl.* 163. *à n.* 9. Aug. Barbosa 3. *p. de potest. Episc. alleg.* 75. *n.* 32. *&* 33. Gamma *decis. ult. n.* 6. Difficultas autem procedit de fructibus, & proventibus pertinentibus ad ipsum beneficiarium, & quorum ipse beneficiarius dominium obtinet, an inquam, hi fructus possunt à beneficiario locari in longum tempus; verbi gratia, pro tota sua vita stante *supradict. extravag. Ambitiosæ.*

12. Negat Gamma *decis.* 390. *n.* 6. *& decis.* 156. *n.* 2. Barbosa 3. *p. de potest. Episc. alleg.* 95. *n.* 20. acriter pro ea pugnat Gutierr. *lib.* 1. *canon. quæst. cap.* 8. *n.* 14. & videtur esse Bonac. *disp.* 3. *de contract. feudi q.* 8. *p.* 4. *num.* 32. *vers. falsum verò.* Moventur primò, quia in *d. extravag.* prohibetur alienatio, & locatio ultra triennium omnium bonorum Ecclesiasticorum immobilium, & pretiosorum mobilium, quæ servando servari possunt. At sub bonis Ecclesiasticis non solùm bona Ecclesiæ, sed propria beneficiati comprehenduntur, ut *ex tota hac disput.* constat. Secundò, in supradicta extravag. excipiuntur tantùm fructus, & bona quæ servando servari non possunt. Sed hoc intelligi non potest de fructibus beneficiorum nondum collectis, hi enim dici non potest, quod servari non possunt. Ergo non comprehenduntur sub exceptione facta. Tertiò, est congruentia, quia reditus beneficiorum in sustentationem beneficiati sunt destinati, *cap.* 2. *de præbendis.* Si autem beneficiatus eos vendere, locare, & alienare posset pecunia de præsenti recepta, poterat successu temporis debitis alimentis carere, & ob eam causam Ecclesiam servitio debito privare. Ne igitur hoc inconveniens sequatur, dicendum est nequaquam posse beneficiatum fructus, & proventus sui beneficii ad longum tempus locare, aut alienare.

Cæterùm mihi verius apparet proventus & commoditates ad beneficiatum pertinentes, & quorum ipse habet dominium, posse ab ipso in breve; & longum tempus alienari, & locari: neque de ipsis loqui *extravag. Ambitiosæ*, sed solum de fructibus Ecclesiæ: sic Covar. 2. *var. cap.* 16. *n.* 6. *ad finem*, Avend. *de exequend. mandat.* 1. *p. cap.* 4. *n.* 32. *ad finem*, Gregor. Lopez *l.* 9. *verbo arrendar, tit.* 7. *p.* 1. Card. Mantica *de tacitis, & ambiguis convent. t.* 1. *lib.* 5. *tit.* 3. *n.* 21. Praxis Episcopalis 1. *p. verbo alienatio*, §. 3. *pag.* 12. Zenedo *ad decret. collect.* 76. *n.* 3. *& collect.* 102. *n.* 3. *& ad sextum collect.* 32. *n.* 2. Mol. *lib.* 1. *de primogen. c.* 2. *n.* 27. & noster Mol. *lib.* 1. *de justit. tract.* 2. *disp.* 466. *post med. vers.* Molin. *ubi supr.* Vasq. *opus de redditib. c.* 2. §. 2. *n.* 31. *&* 34. *&* 44 Azor. 2. *p. inst. moral. lib.* 9. *cap.* 2. *q.* 7. idem docet spectato jure communi, tametsi addat se credere consuetudine receptum esse, ne beneficiarius ultra triennium locet sui beneficii fructus.

Ratio est; quia decisio *supradict. extravag* ex proœmio illius desumenda est: cùm generale sit legi ex Rubrica, sub qua collocatur accipere interpretationem: Glossa *ord. in l.* 1. *verbo prætorio, C. ne liceat tertiò provocare*, ubi Bald. & scribentes, & pluribus exornat Alex. *l.* 1. *ff. si certum petatur, n.* 3. At in proœmio manifestum est de solis bonis Ecclesiæ *extrav.* loqui: inquit enim immobilia, & mobilia pretiosa Deo dicata, ex quibus Ecclesiæ reguntur, & ministri alimoniam vindicant. Ecce qualiter de bonis Ecclesiarum loquatur, non de redditibus proprii beneficii, & dignitatis. Neque obstat subjungi generalem prohibitionem omnium rerum, & bonorum Ecclesiasticorum: quia per antonomasiam solùm bona Ecclesiæ, bona Ecclesiastica nuncupantur. Tum quia illa generalis prohibitio debet intelligi juxta constitutionis proœmium, quæ est de rebus Deo dicatis. Et ex his solvitur 1. & 2. ratio contraria. Ad 3. concedo illam congruentiam sufficere, ut statuatur lex prohibens alienationes, & locationes fructuum beneficiorum pro tempore diuturno anticipatis solutionibus: at dum hæc lex non promulgatur, poterit beneficiatus eos pro libito durante vita locare.

13. Hinc constat maximam esse differentiam inter locationem fructuum, & commoditatum pertinentium ad Ecclesiam, & quorum beneficiatus solam administrationem habet, & inter locationem fructuum, & commoditatum pertinentium ad ipsum beneficiatum, & quorum ipse dominus est. Nam primos fructus non potest ultra triennium locare, secundos potest pro sua vita. Deindè locatio priorum fructuum facta pro tempore permisso firma remanet, tametsi locans decedat, aut beneficium relinquat, quia illam locationem fecit nomine Ecclesiæ, quæ non periit. At locatio fructuum proprii beneficii periit pereunte ipso locante, aut alio modo beneficium relinquente, quia nomine proprio, & de jure proprio facta est; quod nomen & jus cessat beneficiato pereunte. Neque in conductorem aliud jus transferre poterat, quam ipse habet. Denique successor in beneficio stare debet locationi factæ à prædecessore de bonis Ecclesiæ, si facta fuit in tempus permissum. At non tenetur stare locationi factæ de fructibus proprii beneficii. Excipe, nisi terræ essent satæ, & fructus pendentes, & de proximo colligendi. Hæc omnia aliis relatis docet optimè Covar. 2. *var. cap.* 15. *n.* 6. *usque in finem.* Molin. *lib.* 1. *de primogen. cap.* 21. *n.* 27. & noster Molin. *disp.* 466. *vers.* Molin. *ubi suprà.* August. Barbosa *in remiss. Concilii sess.* 25. *cap* 11 *de reform.* Bonac. *disp.* 3. *de contractu locat. & conduct. q.* 7. *p. ult. fine.*

Punctum XV.

Qua ratione Ecclesiastica bona alienationis immunitate gaudeant.

Conclusio est ab omnibus recepta, Ecclesiastica bona immobilia, & mobilia pretiosa, quæ servando servari non possunt, inalienabilia esse, nisi servatis conditionibus à jure statutis, & in casibus à jure permissis, ac denique Romano Pontifice consulto, si constitutio Pauli II. incipiens, *Ambitiosæ de Rebus Eccles. non alienand.* viget. Pro hujus conclusionis intelligentia examinandum est. Primò, quæ bona dicantur immobilia pretiosa, quæ servando servari non possunt. Secundo, quæ alienationes harum rerum prohibitæ sint, quæ permissæ. Tertiò, quæ conditiones servandæ sint in harum alienatione.

§. I.

Quæ bona dicantur immobilia, & mobilia pretiosa, quæ servando servari possint, ac proindè inalienabilia.

1 *Enumerantur bona immobilia.*
2 *Expenduntur mobilia pretiosa.*
3 *Grex ovium sub bonis mobilibus pretiosis videtur comprehensus.*
4 *Pecunia non comprehenditur sub bonis mobilibus conservandis.*
5 *Excipe nisi ex voluntate testatoris ad emptionem stabilium destinata sit.*
6 *Alii limitant de pecunia in banchis campsorum: sed non approbatur.*
7 *An arbores inter bona conservanda numerentur: sub distinctione respondetur.*

8 *Reliquiæ inſignes inter bona conſervanda numerantur.*
9 *Legatum acceptatum nequaquam alienari poteſt.*
10 *Plures cenſent non poſſe non acceptare.*
11 *Probabilius eſt non acceptare non eſſe alienationem.*
12 *Legatum rei immobilis relictum monaſterio incapaci, alienari poteſt à Prælato.*
13 *Quid dicendum, cùm aliqua res pretioſa huic monaſterio relinquitur.*

1. BOna immobilia ſunt fundus, prædia, domus & ſimilia, quæ fixam radicem habent, quæque vocantur corporalia bona. Item cenſus, quibus annui reditus correſpondent, jus ad ipſos, & ad quaſlibet ſervitutes, cathedra, commenda, beneficium Eccleſiaſticum, juſpatronatus, uſusfructus longi temporis, inter immobilia debent computari: quia hoc jus de ſe perpetuum eſt. Talis enim judicatur actio, qualis eſt res, ad quam eſt actio, ut benè dixit Anton.Gom. 2. *var. cap.* 14. *num.* 14. & docet Sylveſt. *verbo alienatio, q.* 9. Vaſquez *opuſcul. de reditib. cap.* 2. §. 2. *n.* 44. Barboſa *allegat.* 96. expreſsè traditur *clem. exivi de paradiſo,* §. *cumque annui reditus: & innuit gloſſa, verbo jura ex textu, in cap.* 2. *de rebus Eccleſ. non alien. in* 6. Neque obſtat aliquando jura, & actiones ſub bonis mobilibus, aut immobilibus non comprehendi, *leg. à Divo Pio,* § *in venditione, ff. de ſentent & re judicata:* quia id procedit in teſtamentis, & aliis diſpoſitionibus, in quibus verba expreſsè intelliguntur. Secùs verò in hac materia ex omnium Doctorum recepto conſenſu, ut notavit Azor. 2. *p. lib.* 9. *cap.* 1. *q.* 6. Barboſa innumeros referens 1. *p. alleg.* 95. *n.* 46. Quod non ſolùm habet verum jure perpetuo, ſed etiam in jure ad decennium, & ultra: ſi enim Eccleſia habeat jus percipiendi fructus aliquos per decennium; tale jus inter bona immobilia computari debet, quia tempus decennii longum tempus, & quaſi perpetuum à jure reputatur: ſic Molina Theolog. *tract.* 2. *de juſtit. diſp.* 46. *in medio.* Idem exiſtimarem dicendum de mancipio ruſticano, quod inter bona immobilia, & quæ alienari non poſſunt, computandum eſt: *cap. nulli de Reb. Eccleſ. non alienand.* & tradit gloſſa, ibi Molin. Theologus *tract.* 2. *de juſtit. diſp.* 465. *verſ. nomine bonorum.*

2. Mobilia vero pretioſa, quæ ſervando ſervari poſſunt, quæque inter immobilia ad hunc effectum computantur, ſunt vaſa aurea, & argentea, gemmæ, veſtes, quæ longè ab interitu diſtant, & generaliter omnia illa quæ fructificant, & triennio durant: ſic gloſſa *l.* 1. *C. ſi adverſus uſuras*; & tradit expreſsè Azor. *d. lib.* 9. *cap.* 1. *q.* 5. *&* 7. Aug. Barboſa plures referens 3. *p. de poteſt. Epiſc. alleg.* 95. *n.* 38. *&* 39 Quod ſi inquiras, cujus valoris debet eſſe res, ut pretioſa dicatur? Reſpondeo mihi videri centum aureos attingere debere. Hinc fit illas res mobiles alienabiles eſſe, quæ valorem centum aureorum non attingunt, quæque nec durant triennio, ſed uſu conſumuntur, & non fructificant, quales ſunt vinum, triticum, oleum, lana, & iis ſimilia: colligitur ex *l. quæ lex.* §. *ult. C. de adminiſtrat. tutor. cap. veſtra de locato.* Navar. *de alienat. rerum Eccleſ. n.* 4. Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi curiæ Archiepiſc. Neapolit. cap.* 60. *n.* 7. Quaranta *in ſum. verbo alienatio rerum Eccleſiæ, num.* 28. Mol. Jeſuita *diſp.* 465. *verſ. Nomine bonorum,* Barboſa *de poteſt. Epiſc.* 3. *p. alleg.* 95. *n.* 38. *&* 39.

3. Dubium tamen eſt, an grex ovium, caprarum, & ſimilia, inter bona mobilia pretioſa, quæ ſervando ſervari poſſunt comprehendatur? Crederem comprehendi, tum quia eſt magni valoris: tum quia per multiplicationem continuam fœtuum ſervari poteſt: ſic Mol. Jeſuita *tract.* 2. *diſp.* 458. *in fine.*

4. Secundò dubitatur, an pecunia ſub rebus mobilibus pretioſis conſervandis intelligatur? Communis ſententia negat, quia pecunia uſui quotidiano deſervit, & ad illum eſt deſtinata, neque ſervata ullum fructum parit: *cap. ejiciens dominus* 88. *diſtinct.* gloſſa *in l. cum plures, ff. de adminiſtr. tutor. & in cap. nulli, de Rebus Eccleſ. non alien. num.* 11. Riccius *praxi fori Eccleſiaſt. reſol.* 56. *num.* 1. Azor. 2. *p. lib.* 9. *cap.* 1. *quæſt.* 5. Barboſa 3. *p. de poteſt. Epiſc. alleg.* 95. *n.* 49. Mol. Theolog. *tract.* 1. *de juſt. diſp.* 465. *circa finem.*

5. Aliqui limitant primò, niſi pecunia deſtinata ſit ad emptionem ſtabilium, v. g. cenſuum, prædiorum, domorum, &c. vel pretioſorum mobilium. Quia tunc ratione deſtinationis loco rei ſtabilis, aut mobilis pretioſæ ſuccedit: ſic Azor. *q.* 5. Barboſa *n.* 41. & videtur tenere Bonac. *diſp.* 3. *de contractu locat. q.* 8. *p.* 4. *n.* 2. Dicitur autem deſtinata, quando authoritate Prælati ad Eccleſiam, ſeu monaſterium adminiſtrantis deſtinata eſt, ſic Azor. *d. q.* 5. Cæterum hanc limitationem ſolum veram eſſe cenſeo, quando deſtinatio pecuniæ ortum haberet ex eo quod ſic à teſtatore ad illum effectum relicta fuit, vel facta fuit ex re aliqua immobili, vel pretioſa ipſius Eccleſiæ, quæ renovaretur vendita fuit: in iis enim verum eſt ſubrogari pecuniam loco rei immobilis. Idem juris eſt de pecunia, quæ monialibus traditur in dotem, quia ex voluntate donantium cenſetur data monaſterio, ut perſeveret pro monialis ſuſtentatione; ſic Bonac. *diſp.* 3. *de contract. locat. q.* 8. *p.* 4. *n.* 16. Aliæ autem deſtinationes omnino videntur accidentariæ, neque conditionem pecuniæ mutant? ſic Vaſquez *opuſc. de reditib. cap.* 2. §. 2. *num.* 44.

6. Secundò, limitant alii in pecunia in banchis campſorum poſita, quia tunc videtur negotiationi expoſita, & fructum habere: ſic Tiraquel. *de retract. lignag.* §. 1. *gloſſa* 7. *num.* 214. Baiard *ad Clarum,* §. *fin. quæſt.* 38. *num.* 151. Barboſa alios referens *d. alleg* 95. *n.* 44. quod tamen intelligi debet juxta nuper dicta. Nam pecunia collecta ex fructibus, ſeu reditibus rerum immobilium, vel pecunia, quæ ex voluntate teſtatoris ad ſumptus quotidianos relicta eſt, certè non video qua ratione debet inter bona immobilia computari. Unde enim eſt obligatio illam in banchis campſorum conſervandi? certè ibi ſolùm ponitur interim dum non ſe offert neceſſitas illam conſumendi: & ita tenet Franciſc. Leo *in theſaur. fori Eccleſ. deciſ.* 160. Aloyſius Riccius *eadem deciſ.* 70. *in* 1. *edit. & reſol.* 56. *in* 2. Tertiò, limitant, ſi pecunia deſtinata ſit pro futura aliqua neceſſitate conſervandi patrimonii, quia tunc loco patrimonii ſuccedit: colligitur ex *l. ſi laicus,* § 1. *ff. de legat.* 3. & tradit Barboſa *allegat.* 95. *num.* 45. quod debet intelligi juxta ſupradicta.

7. Tertiò dubitatur, an arbores inter bona immobilia, aut mobilia pretioſa numerentur? Breviter ſub diſtinctione reſpondeo arbores ferè mortuas, vel ita opacas, ut potius prædio damnum, quam utilitatem afferat earum conſervatio, inter bona, quæ conſervando conſervari non poſſunt, debent reputari. Nam illud abſolutè dicendum eſt conſervari non poſſe, cujus conſervatio Eccleſiæ damnoſa eſt. At arbores ita prædio neceſſariæ, ut illis ſublatis prædium graviter redderetur deterius, inter bona mobilia pretioſa, quæ conſervando ſervari poſſunt, debent computari: ſic Quaranta *verbo alienatio, n.* 37. *litt. F.* Navar. *lib.* 1. *conſ.* 6. *de Rebus Eccleſ. non alienand.* Rodriq. *tit.* 1. *quæſt. reg. q.* 27. Bonac. *diſp.* 3. *de contract. q.* 8. *p.* 4. *n.* 18. Ex quo optimè infert Navarr. *d. conſ.* 6. *&* 7. Rodriquez *eiſdem verbis,* & Bonac. *ſuprà*, non peccaturum Prælatum ſcindentem arbores ex nemore, eaſque vendentem, & in utilitatem monaſterii pretium expendentem, ſi ex tali ſciſſione notabile damnum hæreditati non proveniat, ut de facto non provenit, cum relinquit arbores ſufficientes. Secùs verò ſi ex illarum ſectione grave detrimentum hæreditati proveniret.

8. Quartò dubitatur, an reliquiæ ſanctorum ſub bonis mobilibus pretioſis alienationi non ſubjectis comprehendantur? Et ratio dubitandi eſt: quia hæ pretio æſtimari non poſſunt. Nihilominùs cenſeo has comprehendi, ſi inſignes ſint; quia eſto pretio non æquentur,

aut

ſunt ſupra omne pretium. Vocarem autem reliquias inſignes, caput, pedem, manum alicujus ſancti ſatis cogniti, & qui in magna apud omnes veneratione eſt. Has autem reliquias reputari inter bona mobilia pretioſa inalienabilia docet Riccius *deciſ.63. n.6.* Bonac. *diſp.3. de contract. feudi, q.8. punct.4. num.17.*

9. Quintò dubitatur, an domus, vinea, prædium, cenſus, aureum pretioſum monaſterio, vel Eccleſiæ relictum abſque expreſſa eruditione, ut in perpetuum conſervetur, computandum ſit inter bona, quæ alienationi liberæ non ſubjiciuntur? Reſpondeo, ſi acceptatum ſit legatum, & per acceptationem factum Eccleſiæ vel monaſterii bonum, nequaquam alienationi liberæ ſubjicitur. Cum enim generale ſit omnia bona Eccleſiæ immobilia, & mobilia pretioſa alienari non poſſe, & hæc per acceptationem facta ſint Bona Eccleſiæ, & ex alia parte ſint immobilia, vel pretioſa mobilia; efficitur ſanè comprehendi debere ſub generali prohibitione alienandi res Eccleſiæ: illa enim expreſſa conditio, ut non alienentur, ad hanc legalem inalienationem neceſſaria non eſt. Quid autem operetur, ſi aliquando fuerit appoſita, §. *ſeqq.* dicemus. Neque video in hac parte Doctorem contradicentem.

10. Quocirca ſolùm pugnant ante acceptationem, an inquam poſſit Eccleſia, vel monaſterium legatum ſibi relictum non acceptare? Et ratio dubii eſt, quia illa repulſa eſt quædam legati alienatio; ſi quidem ea facta tranſit ad hæredem. Tum quia inter bona immobilia pretioſa diximus comprehendi jura, & actiones ad immobilia, vel mobilia pretioſa. Negari autem non poteſt monaſterium, vel Eccleſiam, cui legatum relictum eſt habere jus, & actionem ad ipſum ex teſtatoris diſpoſitione. Ergo nequit Eccleſia hoc jus, hancque actionem alienare. Tum quia favore Eccleſiæ hæc legata in Eccleſiam tranſeunt ipſo jure, etiam abſque traditione, ex *l. fin. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Tum quia generaliter quodlibet legatum in ſpecie relictum tranſit à morte teſtatoris in legatarii dominium, neque oportet hæreditatis aditionem expectare *leg 2. Titio, ff. de furtis, leg.1. §. ſed utrum, ff. ſi quid in fraudem patroni.* Ergo alienari non poteſt. Item pupillus non poteſt repudiare fundum ſibi legatum cum rem ſuam alienare nequit *l. magis puto 5. ff. de Rebus eorum:* ibi; fundum autem legatum repudiare pupillus ſine Prætoris authoritate non poteſt, eſſe autem & hanc alienationem, cum res ſit pupilli, nemo dubitat: ſic docent Mol. Jeſuita *tract.2. diſp.468. num.10. verſ. dubium eſt.* Quaranta *in ſum.bullar. verbo alienatio rerum Eccleſ. num.23.* Auguſt.Barboſa *3. p. de poteſt. Epiſc. alleg.95. num.54.* Lambertin. *de jurepatronat. lib.3. quæſt.9. art.1. num.31.* Menchaca *de ſucceſſ. proceſſu lib.3. §.27. n.23.* & hæc ſententia eſt ſatis probabilis.

11. Nihilominùs communem ſententiam probabiliorem reputo, ut pluribus firmat Riccius *prax. fori Eccleſiaſt. deciſ.96. in 1.edit. & reſolut.81. in 2.* Sanchez *lib.3. de matrim. diſp.4 n.12. & lib.7. ſum.cap.6.num 4.* Bonac. *diſp.3. de contract. feudi, q.8. p.4. n.38.* Azor. *2. p. lib.9. cap.1. quæſt.12.* Moveor, quia hæreditas delata, & Eccleſiæ non incorporata non eſt jus quæſitum Eccleſiæ, ſed quærendum. Ergo inter bona Eccleſiæ computandum non eſt. Item repudiatio non eſt alienatio, ſed ſolum non eſt acquiſitio *l. alienationis, ff. de verbor. ſignificat.* Alias debitor repudians legatum cenſeretur alienare in fraudem creditorum: contra expreſſum textum *in l. qui autem, ff. de his qui in fraudem credit.* Dices ex his ſolùm probari hanc repulſam non eſſe alienationem juris, & actionis ad ipſum, quod jus inter immobilia, aut mobilia pretioſa diximus computandum. Sed reſpondetur facilè illam non eſſe alienationem. Tum quia jus adeundæ hæreditatis ſeu legati non eſt abſolutum, ſed conditionatum pendens à voluntate noſtra; ac proindè facta repudiatione convincitur nunquam noſtrum fuiſſe, quod optimè explicuit Juriſconſult. *in leg.1. verſ. mirum autem, ff. ſi quid in fraudem patroni*, dicens: Quamvis enim legatum retro noſtrum ſit, niſi repudietur: attamen cum repudiatur, retro noſtrum non fuiſſe palam eſſe.

Neque obſtant oppoſitæ rationes. Ad primum concedo legatum tranſire ad hæredes facta repulſa, ſed nego tranſire ex repulſa, tranſit namque ex ſucceſſione, quæ impediebatur legatione facta. Ad ſecundum concedo jura, & actiones abſolutas comprehendi ſub bonis immobilibus propriis. At jus ad legatum, & hæreditatem eſt abſolutum, ſed ſub tacita conditione, ſi legatario placuerit, ac proindè eſt jus revocabile, & imperfectum: eáque de cauſa non dicitur eſſe inter bona legatarii, *leg. pretia rerum, ff. Ad leg. falcid.* Ad tertium eodem modo reſpondeo tranſire ad Eccleſiam non abſolutè, ſed revocabiliter. Ad *leg. magis puto*, omiſſis aliis ſolutionibus probatur mihi reſponſio Sanchez *d. diſp.4. num.12.* & Anton. Gomes *2. var. cap.14. num.14.* minori non ſolum alienationem, & dilapidationem ſuorum bonorum prohibitam eſſe, ſed etiam lucri omiſſionem. At Prælatis non prohibetur omiſſio lucri, ſed acquiſiti lucri alienatio.

12. Sexta dubitatio eſt, an ſi aliquod legatum rei immobilis relinquatur monaſterio incapaci retinendi rem immobilem, alienari poſſit à Prælato, & in proprios; & quotidianos uſus monaſterii converti? Reſpondeo poſſe: quia illa bona non ſunt monaſterio ob ejus incapacitatem incorporata, ex textu *in clem. exivi, de verbor. ſignificat.* At prohibitio alienationis eſt pro bonis Eccleſiæ incorporatis. Ergo. Deindè teſtator relinquens legatum rei immobilis monaſterio incapaci, tacitè voluit legatum relinquere, ut illo utatur eo modo, quo poteſt, quia præſumitur velle, ut legatum, eo modo quo fieri poteſt, firmum ſit. Ergo præſumitur velle ut res illa alienetur, & in proprios uſus convertatur. Sic Riccius *praxi fori Eccleſiaſtic. deciſ.56. in 1. edit. & reſolut.53. in 2. edit.* Quaranta *in ſumm. bullar. verb. alienatio rerum Eccleſiæ, n.41. verſ.6.* Aug.Barboſa *3. p. de poteſt. alleg.95. n.59.*

13. Sed quid dicendum, ſi aliqua res pretioſa mobilis huic monaſterio relinquatur, poterit ne vendi, & in ſuſtentationem Religioſorum, alióſque uſus converti?

Negat Riccius *reſol.53. n.5.* Barboſa *alleg.95. n.59. fine*, quia ſunt incorporata monaſterio. At contrarium crederem probabile; eo quod tota ratio prohibitionis alienandi res mobiles pretioſas, quæ ſervando ſervari poſſunt, eſt, quia inter bona immobilia computantur, quorum alienatio omninò prohibita eſt non ſervatis à jure ſolemnitatibus. At hæc prohibitio non procedit in legato rei immobilis relictæ monaſterio incapaci retinendi: ergo à fortiori nec procedere debet in legato rei pretioſæ mobilis, tametſi longo tempore conſervari poſſit, quia non videtur obligatus tale legatum conſervare in perpetuum.

§. II.

Quæ alienationes prohibitæ ſunt, quæ permiſſæ: ubi expenduntur conditiones ad alienationem Eccleſiaſticorum bonorum.

1 *Duplex eſt alienatio, preſſa, & lata.*

2 *Non ſolum venditio, donatio, & permutatio, ſed locatio ad longum tempus, feudum, & emphyteuſis prohibita eſt.*

3 *Jurans non alienare bona Eccleſiæ non poteſt in probabiliori ſententia in feudum ea concedere, neque in locationem ad longum tempus.*

4 *Si juraſti bona Eccleſiæ non alienare inconſulto Pontifice: ſolum de illicitis, & prohibitis aliàs alienationibus intelligitur.*

5 *Quatuor enumerantur causæ honestandi alienationem.*
6 *Aliqua pro supradictis conditionibus considerabilia advertuntur*
7 *Consumptio, seu transmutatio unius in aliud absque domini translatione licet.*
8 *Pro alienatione rerum mobilium, quæ servari non possunt, & pro rebus modicis, nulla est in jure assignata solemnitas.*
9 *Tractatus in alienatione rerum immobilium, & mobilium pretiosorum requiritur.*
10 *Item requiritur consensus expressus Collegij, & in forma Collegij.*
21 *Tertiò requiritur consensus superioris.*
12 *Quartò requiritur subscriptio Clericorum in casibus expressis.*
13 *Requiritur consensus Pontificis, ubi* extravag. Ambitiosæ, *fuerit excepta.*
14 *Supradictæ conditiones an debeant servari in legato relicto ea clausula, ut quoties Ecclesiæ visum fuerit, illud possit alienare? Affirmans plures. Probabilius oppositum.*
15 *Legatum relictum ea conditione, ut nunquam alienetur, servatis supradictis conditionibus alienari potest.*
16 *Debet tamen superiori manifestari hæc conditio, si per modum dispensationis consensus impetretur.*

1. PRæmitto primò alienationem presse, & latè sumi. Alienatio presse sumpta est translatio dominii directi rei alienatæ *leg.* 1. *C. de fundo dotali.* & ibi glossa, & colligitur ex *leg.* 1. *Cod. de jure emphyteut.* late sumpta est translatio cujuscunque juris, & dominii, juxta *cap. Nulli de rebus Ecclesiast. non alienan. & leg. sancimus, cod. de rebus Ecclesiast. non alien.* Alienatio bonorum Ecclesiasticorum non solùm stricta, sed lata prohibentur, ut tenent Doctores omnes in discursu referendi, & constat ex *d. cap. nulli, & ex toto tit. de Reb. Eccles. non alienand. & ex extravag. Ambitiosæ, & clem.* 1. *eodem tit.* Permittitur autem alienatio, ut ex supradictis textibus constat, si in evidentem Ecclesiæ utilitatem cedat, & Pontifex consulatur, de quibus conditionibus statim dicam.

2. Ex his infertur non solùm prohibitum esse in rebus Ecclesiæ venditionem, donationem, permutationem, sed etiam feudum, & emphyteusim, & locationem ad longum tempus; quia per hæc transfertur dominium utile in feudatarium, & emphyteutam, & conductorem, & removetur ab Ecclesia: sic Azor. *tom.* 2. *instit. moral. lib.* 9. *cap.* 1. *quæst.* 2. Mol. Theologol. *tract.* 2. *de justit. disp.* 464. *& seqq.* Idem juris est de pignorantia actione, aut hypothecaria, nequaquam enim licet in rebus Ecclesiæ absque debita solemnitate, & conditionibus à jure requisitis: nam esto per hanc actionem non transferatur dominium absolutè, periculo translationis, exponitur, casu quo deficiat, unde principali obligationi satisfit: sic Covar. 2. *var. cap.* 16. *num.* 7. Vasq. *de redditib. cap.* 2. §. 4. *n.* 35. Mol. & Azor. *supra.* Et ratio omnium est. Quia in materia favorabili, qualis est hæc alienationis prohibitio, omnia hæc, per quæ transfertur in extraneum jus aliquod utile, comprehenduntur, & per quæ constituitur in rebus Ecclesiasticis servitus aliqua. Dubitant ergo Doctores, an hoc intelligendum sit de hypotheca generali, vel de speciali tantum? Pluribus relatis defendit Covarr. 2. *var. cap.* 16. *n.* 7. generalem hypothecam non prohiberi, sed solùm specialem. Idem tradit Molin. *tract.* 2. *de justit. disp.* 466. *in princ.* idque videtur approbare Bonac. *disp.* 3. *de contract. feudi, q.* 8. *p.* 4. *n.* 39. *fine.* Neque mihi displicet; quia ex generali hypotheca non tam res: quam personæ manent obligatæ; eáque de causa debitor, qui bona suo creditori generali tantum hypotheca obligavit, non impeditur ab illorum alienatione, neque sic alienata creditori submittuntur. Secùs vero procedit in speciali hypotheca. Et confirmari potest; quia servus speciali hypothecæ obligatus manumitti non potest. Secus verò si solùm per generalem hypothecam obligatus sit, *l.* 3. *cap. de servo pign. dato.*

3. Secundò infero, quid dicendum sit ad illam quæstionem, an jurans bona Ecclesiæ non alienare, peccet contra juramentum, si ea tradit in pignus, vel hypothecam, vel in feudum, & emphyteusim, aut in longi temporis locationem? Negat Covarr. 2. *var. cap.* 16. *num.* 2. Movetur; quia in his quæ odiosa sunt, stricta debet fieri interpretatio. Ergo solùm de alienatione propria, qualis est ea, per quam directum dominium transfertur, intelligendum est. Cæterum, probabilius est oppositum. Quia juramentum absolutè sumptum intelligendum est juxta materiæ qualitatem: cum autem in hac materia alienationis bonorum Ecclesiasticorum non sola venditio, donatio, aut permutatio, sed etiam quælibet actio, per quam utile dominium transfertur, intelligatur: fit sanè jurantem non alienare bona Ecclesiæ, & locantem ad longum tempus, & pignori, aut speciali hypothecæ subjicientem Ecclesiastica bona alienare, ac proindè perjurum esse: sic Panormit. *cap. intellecto de jurejurando, n.* 10. Mol. *tract.* 2. *de justit. disp.* 466. *versic. ex dictis*, Vasq. *de reditib. cap.* 2. §. 2. *dub.* 3. *num.* 24.

4. Sed quid si jurasti, (ut sæpè jurare Prælati solent) non alienare ulla Ecclesiæ bona, nisi Pontifice consulto, an inquam hoc juramentum extendatur ad quamlibet alienationem jure permissam, an solùm ad prohibitam?

Affirmat Azor. aliis relatis 2. *p. instit. moral. lib.* 9. *cap.* 1. *q.* 9. *vers. altera sententia*, extendi ad quaslibet alienationes sive reprobatas à jure, sive ab eo permissas; consentire videtur Mol. *tract.* 2. *disp.* 468. *vers. ut* Panormit. *cap. ut super his, &c.* & videtur consentire Navar. *com. de alienat. rerum Eccl. n.* 14. Moventur, quia juramentum aliquid debet operari: si autem ad solas alienationes prohibitas extenderetur, non apparet cujus utilitatis sit. Secundò negari non potest extendi posse ad alienationes quascunque, ut sic cautius, & consultius fiant. Tertiò, quia in *extrav. Ambitiosæ de rebus Eccles. non alienand.* statuuntur pœnæ adversus eos, qui inconsulto Romano Pontifice, aut contra illius constitutionis præscriptum tenorem res Ecclesiæ alienaverint. Ergo solus defectus consultationis Pontificiæ sufficit ad incurrendas pœnas, tametsi servetur præscriptus ordo appositus in dictà constitutione: quia ad incurrendas pœnas, vel defectus consultationis, vel defectus alicujus conditionis requisitæ sufficit, si quidem sub disjunctione apponitur, & ad disjunctivam sufficit unam partem esse veram, ex *leg. plerumque, ff. de jure dotium, cap. in alternativis, de Reg. juris, in* 6.

Alii verò è contra sentiunt tale juramentum comprehendere illicitas tantum alienationes, & contra formam juris. Primò jurans non infeudare bona Ecclesiæ inconsulto summo Pontifice, non intelligitur de feudo dato, & ad Ecclesiam devoluto: quia hic est per se licitus, sed de nova feudi datione, quæ illicita est. Secundò jurans non alienare res Ecclesiæ, potest alienare inutiles, ut ait glossa *ex textu in cap. ut super de rebus Eccles. alienand. vel non.* Calderin. *cons.* 7. *eodem titul.* Federico de Senis *cons.* 210. Item potest alienare res modicas, ut tradit Panormit. *cap. ult. de Eccles. ædificand. n.* 9. & probat textus *in cap. terrulas* 12. *q.* 1. Deinde juramentum factum de non alienandis rebus Ecclesiæ, de alienatione illicita intelligitur; ut defendit Azor. *d. lib.* 9. *cap.* 1. *q.* 17 cum Panormit. *cap. ult. de Eccles. ædificand. n.* 3. Qua ratione cum Præsul jurat perpetuò in Ecclesia commoraturum, non obstante illo juramento potest abesse ex causa necessitatis, vel utilitatis Ecclesiæ. Quia (inquit) juramentum factum in materia juris, ad juris terminos restringi debet. Ergo juramentum factum de non alienando, nisi consulto Romano Pontifice, intelligi debet de non alienando

nando in illis casibus, in quibus Romanus consensus à jure postulatur. Et hic modus dicendi mihi probatur. Solum est dubium in quibus casibus Romanus consensus à jure expostulatur, juxta *extravag. Ambitiosæ*. Et breviter respondeo expostulari in omnibus illis casibus, in quibus Prælati consensus, & tractus expostulabatur à jure: illis enim conditionibus voluit Paulus secundum consensum Pontificium addere. De aliis vero alienationibus, quæ nullum tractatum, nullúmque consensum superioris, nullámque juris solemnitatem postulant, consensus Pontificius non requiritur. Neque obstant in contrarium adducta. Ad primum negamus juramentum nihil operari, cum operetur firmiorem reddere Prælatum in observandis à jure statutis. Ad secundum concedo extendi posse ad quaslibet alienationes: nego tamen de facto extendi. Ad tertium dico defectum consultationis Pontificiæ sufficere ad incurrendas pœnas in illis casibus, in quibus consultatio requiritur. At dicimus solùm requiri in illis casibus, in quibus requiritur tractatus, & Episcopalis consensus.

5. Præmitto causam legitimam alienationis rerum Ecclesiasticarum multiplicem esse. Quatuor enumerant Doctores cum glossa *in summ.* 12. *q.* 2. sic Panormit. *cap. Nulli, de Rebus Eccles. non alienand. n.* 15. Sylvest. *in summ. verbo alienatio, q.* 2. Covar. 2. *var. cap.* 17. *num.* 2. Molin. *disp.* 468. Vasq. *opusc. de reditib. cap.* 2. §. 2. *dub.* 9. Navar. *de alienat. rerum com. n.* 3. Azor. 2. *p. instit. moral. lib* 9. *cap.* 1. *q.* 3. Barbosa 3. *p. alleg.* 95. *num.* 23. Bonac. *disp.* 3. *de contract. ubi de feudo, q.* 8. *p.* 4. *n.* 4. Prima causa est necessitas, ut si Ecclesia gravetur ære alieno, nec sit solvendo nisi bona alienet, & constat ex *Authent. sancimus, C. de sacrosanct. Ecclesiis.* Secunda est utilitas evidens Ecclesiæ; ut si vendatur ager, ut utilior ematur, & calix, ut pretiosior habeatur: & habetur *cap. sine exceptione* 12. *q.* 2. Tertia est incommoditas, seu inutilitas rei alienandæ: si enim res nullam utilitatem præstat Ecclesiæ, & alienata præstare potest, negotium Ecclesiæ geritur in ejus alienatione. Idem juris est, si plures sumptus in ea colenda insumuntur, quam est utilitas inde proveniens: constat ex *cap. terrulas* 12. *q.* 2. *& d. cap. sine exceptione, & clem.* 1. *de rebus Ecclesiæ non alienand. leg. jubemus, C. de sacrosanct. Ecclesiis.* Supradictæ tres causæ ad unam possunt revocari, scilicet ad evidentem Ecclesiæ necessitatem, vel utilitatem, ut benè notavit Vasquez, & Molin. *suprà.* Quarta causa est pietas, veluti cum necessaria est alienatio pro redemptione captivorum, §. *sacra just. de Rerum divis.* vel pro alendis pauperibus, ne frigore, vel fame pereant, *leg. sancimus, C. de sacros. Eccl. & cap. currum habet Ecclesia* 12. *quæst.* 2.

6. Adverto tamen primo supradictas causas, vel aliquam illarum existere debere tempore alienationis; si quidem ex illa causa alienatio honestatur. Quod enim non est, nullam honestatem tribuere potest: sic Rebuff. *in compend. alienat. num.* 73. *in fine.* Praxis Neapolit. *cap.* 89. *n.* 3. Surdus *de aliment. tit.* 8. *privileg.* 58. *num.* 78. *& tit.* 9. *quæst.* 11. *num.* 10. August. Barbosa 3. *part. de potest. episc. alleg.* 85. *num.* 27. Bonac. *disp.* 3. *de contract. feudi, quæst.* 8. *part* 4. *num* 5. Adverto secundo alienanti constare debere causam alienationis verè existere. Quia ex dubia causa alienatio facienda non est, cum non cedat in evidentem Ecclesiæ utilitatem: & habetur expressè *cap. sine exceptione* 12. *quæst.* 2. Quomodo autem hoc constare debet? Credo debere per informationem testium; quia aliàs rationem reddere non poterit suæ rectæ administrationis. Neque alio modo Episcopus præstat assensum, nisi præmissa priùs hac informatione, & citatis his, quorum interest, ut notavit Riccius *in praxi fori Ecclesiast. decis.* 94. *in prima edit. & resolut.* 80. *in* 2. Unde cum alicui committitur à sede Apostolica, ut præstet assensum rebus alicujus Ecclesiæ alienandis, si ei legitimè constiterit in evidentem Ecclesiæ utilitatem cedere alienationem, vel pauperibus alendis, aut captivis redimendis esse graviter necessariam, debet de iis informationem capere; alias non dicetur ei legitimè constare. Praxis Neapolit. *cap.* 60. *num.* 21. Bonac. *supr. num.* 5. & alii apud ipsos. Adverto tertio quoties alienatio fit pro satisfaciendo ære alieno, quo Ecclesia est gravata, debitisque solvendis, cogitur emptor probare rerum venditarum pecuniam sic expensam esse: textus *in cap.* 2. §. *hoc jus porrectum* 10. *quæst.* 2. *lex regia* 3. *tit.* 1. *part.* 5. & relato Bald. Innocent. Imola, & aliis tradit Covarr. *lib.* 2. *var. cap.* 17. *num.* 3. *versic. cæterum.* Ab hoc autem onere probationis eximitur emptor, si præmissis tractatibus, aliisque solemnitatibus à jure requisitis pecuniam tradiderit, & res Ecclesiæ receperit; quia tunc præsumendum est in ipsius utilitatem pecuniam versam esse: sic Covarr. *suprà.* Adverto quarto, si necessitati pauperum, & satisfactioni æris alieni provideri potest reditibus beneficii, tametsi applicati sint in ministrorum Ecclesiæ sustentationem, cessat tunc causa necessaria, aut utilis alienandi bona immobilia, aut mobilia pretiosa Ecclesiæ; si quidem alia via minus damnosa sibi, & pauperibus provideri potest. Neque obstat fructus, & proventus applicatos esse in sustentationem ministrorum; quia videntur ipsis applicati sub eo onere, ut Ecclesiæ, & pauperibus, aliisque graviter oppressis provideant; cùm id facere possunt absque gravi incommodo: sic Praxis Neapolit. *cap* 89. *num.* 4. Bonac. *disput.* 3. *quæst.* 8. *part* 4. *num.* 5. Riccius *verbo alienatio*, §. *causæ, num.* 3. *& decis.* 103. *versic. alienari.* Tabi. *verbo alienatio, num.* 4. Adverto quintò: nam quamlibet necessitatem pauperum sufficientem esse ad bonorum Ecclesiæ alienationem, sed necessario debere esse extremam, vel saltem gravem valdè, præcipuè si indè diminuendus est divinus cultus, ut optimè expendit Covarr. 2. *var. cap.* 16. *num.* 8. *fine.* Mol. *disp.* 468. *concl.* 2. arbitrio ergo Prælati relinquendum est.

Sed quid si in hanc necessitatem propria culpa devenerunt; eo quod bona propria ludis, & luxuriis insumpserint, & gravati ære alieno in carcerem detrusi sint, vel alias famem patiantur? Respondet optimè Covarr. relatis hinc inde opinionibus, cui consentit Vasq. *in opusc. de reditib. cap.* 2. §. 2. *dub.* 10. *num.* 37. *&* 38. Mol. *disput.* 468. *conclus.* 2. si in extrema, vel gravissima necessitate sint constituti, debet Ecclesia illis alienatione suorum bonorum providere; quia culpa antecedens, non impedit obligationem charitatis, quæ est de subveniendo proximo indigenti, præcipuè cum præsumi potest illius culpæ pœnitere: & facit *cap. pasce* 88. *dist.* At si non directè à culpa, tametsi ob illam constituti sint in extrema, vel gravissima necessitate, ut contingit, cum condemnati sunt ad triremes, carcerem perpetuum, vel mortem: in tali casu non solum non tenetur Ecclesia, sed nec potest sua immobilia, aut pretiosa mobilia alienare. Quia ibi duæ necessitates concurrunt, altera proximi condemnati, altera reipublicæ scandalizatæ, & culpis condemnati læsæ, cui punitione delinquentis satisfieri debet. In hoc ergo concursu præstat reipublicæ satisfactionem permittere, potiusquam condemnato providere: sic Mol. Vasquez, Covarr. *suprà.*

7. Tertiò præmitto consumptionem, seu transmutationem unius rei in aliam absque alterius dominii directi, vel utilis translatione non videri prohibitam illis textibus, in quibus facta est prohibitio alienandi res Ecclesiæ: quia sine translatione dominii directi, vel utilis in alterum nulla est alienatio. Hinc fit licitum esse beneficiato ex calice vetusto, Ecclesiæque non necessario crucem necessariam fabricare, ex oliveto antiquo, & ferè inutili vineam facere, quia non est alienatio, sed optima bonorum Ecclesiæ administratio, sic Riccius *decis.* 136. & colligitur ex Navar. *lib.* 3. *consil. cons.* 6. Rodriq. *tom.* 1. *qq. regul. q.* 27. *art.* 4. His præmissis.

Ut quæſtioni fiat ſatis, videndum eſt quæ ſolemnitas à jure expoſtulata ſit pro alienatione rerum Eccleſiæ. Nam ex illius cognitione conſtabit, quæ ſint alienationes permiſſæ, quæ prohibitæ.

8. Et quidem pro alienatione rerum mobilium, quæ ſervando ſervari non poſſunt, nullam eſſe ſignatam à jure ſolemnitatem conſtat ex textibus loquentibus de alienatione rerum Eccleſiæ, in quibus nulla de his ſit prohibitio, ſed potiùs conceſſio : *cap. Nulli, de rebus Eccleſ. non alienand. & clem. 1. eodem tit. & extravag. ambitioſæ, & authent. de non alienand. & aliis.* Quapropter ille, cui eſt rerum Eccleſiæ integra adminiſtratio commiſſa, poterit hæc, ſi Eccleſiæ, piiſque operibus utile fuerit viſum, alienare : ſic gloſſa *dict. cap. Nulli, verbo immobilium*, & ibi Panormit. *num. 8.* Item gloſſa *cap. tua, de his quæ fiunt à Prælato ſine conſenſu, cap. verbo tractatu*, & ibi Panormit. *num. 7.* Vaſquez *opuſc. de reditib. cap. 2. §. 3. dub. 13. in princip. numer. 44.* Molin. *tract. 2. de juſtit. diſput. 468. concluſ. 1.* Auguſt. Barboſa *de poteſt. Epiſc. 3. part. alleg. 95. n. 37.* idem quod dictum eſt de iis rebus, quæ ſervando ſervari non poſſunt, intelligi debet de rebus modicis, & parum Eccleſiæ utilibus, per textum in *cap. terrulas 12. quæſt. 5.* quia harum alienatio pro nihilo reputatur, neque jus illam conſiderat. Neque enim vult adminiſtratorem rerum Eccleſiaſticarum ita rigide tractare : ſic poſt alios antiquiores tradit Molin. *d. diſputat. 468. verſ. licet prædictæ ſolemnitates.* Aloyſius Riccius *in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſ. 39. in 1. edit. & reſol. 306. in 2. edit.* Maſcard. *de probat. concl. 277. num. 12.* Quaranta *in ſumm. bullarum, verbo alienatio, num. 41.* Barboſa *de poteſt. Epiſcop. 3. part. allegat. 95. num. 50.* Bonac. *diſp. 3. de contract. ubi de feudo, quæſt. 8. part. 4. num. 7. verſ. reſpondeo.* Ex quo inferunt Bonac. Mol. & alii plures poſſe Epiſcopum abſque conſenſu capituli res Eccleſiæ modicas parúmque utiles alienare, non obſtante juramento emiſſo in ejus conſecratione de non alienandis rebus Eccleſiæ ; quia juramentum ſolum comprehendit alienationes illicitas, neque extenditur ad caſus jure permiſſos. Quæ autem dicantur res exigui valoris, & parum Eccleſiæ utiles prudentis arbitrio relinquendum eſt, juxta tempus, & loci conſuetudinem. Quarantà, Barboſa, Bonac. & Riccius *ſuprà*. Regulariter quæ valorem decem aureorum non excedit, exigua reputanda eſt, Praxis Neapolit. *cap. 60. num. 3.* Bonac. *loco citato.*

Quocirca de rebus ſolùm immobilibus, & mobilibus pretioſis, quæ ſervando ſervari poſſunt, ſtatuuntur à jure aliquot conditiones pro illarum alienatione, ut conſtat ex *cap. ſine exceptione 12. quæſt. 2. cap. tua, de iis quæ fiunt à Prælato ſine conſenſu capituli : cap. Nulli, & toto tit. de Rebus Eccleſ. non alienand. clement. 1. extravag. Ambitioſæ, eodem tit.*

9. Primò requiritur tractatus, ſeu communis examinatio de utilitate, aut neceſſitate alienationis inter ipſos, ad quos res alienanda pertinet. Qui tractatus fit diſcutiendo rationes hinc inde propoſitas. Hæc enim diligentia facienda expreſsè habetur *clem. 1. de Rebus Eccleſ. non alien. & cap. 1. & 2. eod. tit. in 6. cap. 1. & 2. de his quæ fiunt à Prælato ſine conſenſu capit. cap. ſine exceptione 12. quæſt. 2.* Solum eſt dubium, an ſufficiat ſemel rem conſuli, & tractari, an potiùs bis, vel ter tractari debeat ? Reſpondeo cum communi ſententia ſufficere unicum tractatum ; quia in ſupradictis textibus ſolum in ſingulari fit mentio tractatus. Ergo ſine fundamento multiplex expoſtularetur : ſic relatis Gloſſa, & Doctoribus probat Covarr. *2. var. cap. 17. numer. 1.* Azor. *2. part. inſtit. moral. lib. 9. cap. 1. quæſt. 4.* Vaſquez *opuſc. de Reditib. cap. 2. §. 2. dub. 12. num. 41.* Bonac. *diſp. 3. de contract. feudi, quæſt. 8. part. 4. num. 7.* Mol. *tract. 2. de juſt. diſp. 468. verſ. ſecundo dictum eſt*, & alii.

10. Secundò poſt tractatum, & diſcuſſionem factam de convenientia requiritur conſenſus collegii, hoc eſt Canonicorum, ſi res alienanda ſit Eccleſiæ cathedralis, vel collegiatæ, & religioſorum, ſi ſit conventus religioſorum, & clericorum beneficiatorum, ſi ſit Eccleſia parochialis plures habens beneficiatos, ut benè tradit Mol. *diſp. 468. concl. 5.* Sylveſt. *verbo alienatio, quæſt. 4.* Gama *deciſ. 49. num. 2.* Vaſquez *num 42.* At ſi beneficiatos non habeat, ſolus Rector de conſenſu Epiſcopi poterit alienare *cap. 1. de Rebus Eccleſ. non alienand. in 6.* & notavit Mol. *diſp. 468. concluſ. 5.* Hic autem conſenſus expreſſus debet eſſe, ut ſatis colligitur ex *cap. 1. de his quæ fiunt à Prælato :* vocatur enim talis conſenſus collaudatio, quæ approbationem, & expreſſum conſenſum denotat : & tranſit Mol. *verſic. 3.* Vaſq. Bonac. *ſuprà*. Debet tamen eſſe conſenſus à majore parte capituli, & hic ſufficit ; quia tunc capitulum conſentire cenſetur. An verò hic conſenſus debeat præſtari à Clericis in capitulo congregatis, vel ſufficiat, ſi ſinguli ſeorſim conſenſum præſtent ? Sylveſt. *verbo alienatio, quæſt. 5. ad finem.* Vaſq. *dub. 12. ad finem, num. 42.* Bonac. *p. 4. num. 7.* cenſent ſufficere ſingulariter eſſe præſtitum. At credo probabilius contrarium cum Hoſtienſ. & aliis apud Sylveſtr. *ſuprà*. Quia ſinguli ſeorſim ſumpti non faciunt collegium, neque capitulum, neque talis conſenſus ſingulorum eſt conſenſus collegii. At in ſupradicto textu requiritur collegii conſenſus. Dicitur namque in *cap. ſine exceptione*, & cum totius cleri tractatu, atque conſenſu, &c. Item tractatus inter canonicos congregatos habendus eſt, ut de ſe conſtat. Ergo & conſenſus, cum eodem modo urerque expoſtuletur. Item textus *in cap. 1. 2. & 3. de his quæ fiunt à Prælato*, de conſenſu capituli loquuntur. Inquit enim textus *in cap. continebatur :* ſi conventu ſciente, & non contradicente. Item *cap. cum nos jam pridem, eodem tit.* ibi reclamante capitulo, &c. Addit tamen, & benè Panormit. *d. cap. irrita, de his quæ fiunt à prælato, num. 7.* & Mol. *diſp. 458. verſ. 3.* ſi capitulum ob bellum, vel aliam cauſam urgentem abſit, debere Prælatum loco capituli alios Clericos ſubrogare, quibus cum tractet, & conſulat de re Eccleſiaſtica alienanda, & quorum conſenſum expoſtulet, illóque præſtito poterit alienare.

Sed quid ſi capitulo non conſentiente Prælatus alienet ? Reſpondeo irritam eſſe alienationem ex *cap. irrita, cap. continebatur. De his quæ fiunt à Prælato, ſine conſenſu capit.* Excipe, niſi eam capitulum poſtmodum ratam habuerit ex *dict. cap. cum nos pridem. De his quæ fiunt à Prælato*, &c. Et nunc reputanda eſt valida alienatio, non à tempore quo ratam eam capitulum habuit : quia tunc adſunt requiſita ad alienationem : ſic ex Panormit. *cap. irrita, de his quæ fiunt à Prælato, num. 5.* tradit Mol. *diſp. 468. verſ. 3. dictum eſt.* Adverto tamen in noſtra ſocietate ſolum requiri tractatum cum conſultoribus more ſolito, non tamen eorum, neque collegii, aut illius immediati ſuperioris conſenſus, ſed ſolum expoſtulatur, & ſufficit Generalis conſenſus, juxta *privilegium Pij V. editum anno 1566. & Gregor. XIII. anno 1575.* & notavit Mol. *d. diſp. 468. concl. 4.*

11. Tertiò requiritur conſenſus ſuperioris : habetur expreſsè text. 1. 2. & 3. *de his quæ fiunt à Prælato, cap. Nulli, de rebus Eccleſ. non alienand. cap. ſine exceptione 12. quæſt. 2. & aliis.* Hic ſuperior eſt Epiſcopus, ſeu Archiepiſcopus in ſua diœceſi pro alienatione rerum Eccleſiæ ſibi ſubjectæ. At pro alienatione monaſteriorum exemptorum regulariter eſt Prælatus, cui plenè ſubjiciuntur, ut Abbas in monaſteriis monachorum, Provincialis in Ordinibus mendicantium, & in noſtra Societate ſolus Generalis, & cui ipſe commiſerit : ſic Azor. *2. p. inſtit. moral. lib. 9. c. 1. q. 4.* Bon. *diſp. 3. de contr. q. 8. p. 4. n. 7.* Vaſq. *de reditib. c. 2. §. 2. dub. 12. fine.* Mol. *tract. 2. diſp. 468. verſ. quarta concluſio.*

Nunquam

Nunquam tamen superior, v. g. Episcopus alienare bona Ecclesiæ inferioris potest absque illius Rectoris consensu : constat ex *cap. placuit* 12. *quæst.* 2. *cap. si quis Episcopus* 10 *quæst.* 2. *& cap.* 1. *De reb. Eccles. non alienand. lib.* 6. Quod ita verum habet, ut si Ecclesia inferior Rectore careat, & necessarium judicet Prælatus bona illius alienare, debet constituere Ecclesiæ illius defensorem, qui partes Rectoris agat, & absque illius consensu nequit alienationem facere : deciditur *cap.* 1. *de rebus Eccles. non alienand. in* 6. & tradit Mol. *tract.* 2. *disp.* 468. *concl.* 5. Bonac. *d. disp.* 3. *q.* 8. *p.* 4. *num.* 7. *circa finem.*

12. Quartò requiritur subscriptio Clericorum in casibus à jure expressis, qui tres tantum sunt, venditio, permutatio, & donatio *cap.* 1. *de his quæ fiunt à Prælato sine consensu capituli :* & tradit Azor. 2. *part. lib.* 9. *cap.* 4. *quæst.* 4. Bonac. *disp.* 3. *de contract. feudi, q.* 8. *p.* 4. *n.* 7. Mol. *disp.* 468. *vers.* 4. Adverto cum Armilla *verb. alienat.* §. 6. Lessio *lib.* 2. *cap.* 24. *dub.* 10. & Mol. & Bonac. *loc. citatis*, subscriptionem necessariò faciendam non esse manu propria Clericorum, aut Religiosorum, sed sufficere, si fiat manu Notarii : quia id habet consuetudo. Item in pluribus locis hanc subscriptionem non requiri ; ac proindè consuetudini in hac parte standum esse.

13. Quintò requiritur consensus Pontificis : ubi *extravagans Ambitiosæ* fuerit recepta, quia sic ibi cavetur. Quapropter omnibus illis casibus ; in quibus tractatus, & consensus Clericorum, & Prælati expostulatur, qui sunt quotiescumque res aliqua immobilis, aut mobilis pretiosa alienanda est, vel hypothecaria, aut impignoranda, aut in feudum, emphyteusimque tradenda, præter casus à jure expressos, debet consensus Pontificis expostulari : sic Bonac. *suprà*, Barbos. *alleg.* 95. *n.* 66. & alii passim. Hic tamen Apostolicus consensus nunquam concedi solet, nisi prævia delegatione aliquorum qui sint in dignitate constituti, quibusque committitur, ut si ipsis de utilitate alienationis constiterit, assensum nomine sedis Apostolicæ præstent, sin minus denegent : sic Barbos. *suprà*, cum Riccio *in praxi fori Eccles. decis.* 94. *in* 1. *edit.* & *resol.* 80. *in* 2. Quod si quæras ; an hujusmodi consensus Apostolicus ex temporis diuturnitate præsumatur : Respondeo cum communi sententia præsumi, si lapsi sint triginta, vel quadraginta anni post alienationem ; quia ex diuturnitate temporis omnia præsumuntur gesta legitimè : nisi aliud manifestè constet ex instrumento alienationis, aut alias : sic pluribus firmat Praxis Neapolit. *cap.* 88. Mascard. *de probat. concl.* 416. *num.* 1. Barbosa 3. *p. de potest. Episcop. alleg* 95. *num.* 72. Bonac. *p.* 4. *n.* 7. *circa finem*, adversus alios oppositum sentientes.

Ex his infertur alienationes factas, his conditionibus existentibus, permissas esse, illis verò deficientibus prohibitas.

14. Sed inquires, an supradictæ conditiones servandæ sint in legato relicto ea clausula apposita, ut quoties Ecclesia voluerit illud alienare, & in proprios usus convertere, possit non servata supradicta solemnitate ? Negat Armilla *verbo alienatio*, *n.* 19. Quaranta *in sum. bullarum*, *verbo alienatio*, *n.* 31. *&* 32. Riccius *Praxi, decis.* 67. Bonac. *disput.* 3. *de contract. q.* 8. *p.* 4. *num.* 8. Moventur, quia illa conditio rejicienda est tanquam turpis, & habenda pro non apposita, si quidem est juri contraria. Item relictum Ecclesiæ incapaci retinendi sub conditione ut retineatur, non est obligata retinere, sed potest illud alienare.

Ergo similiter relictum sub conditione, ut possit alienare non servata solemnitate, debet illud retinere, si solemnitatem in alienatione non servat.

Cæterum mihi probabilius apparet validam esse illam clausulam in legato ; ac proindè Ecclesiam alienare illud posse non servata solemnitate. Moveor, quia tunc Ecclesia ex potestate accepta à testatore legatum alienat : testator autem poterat suam rem absque solemnitate alienare. Ergo transferens rem Ecclesiæ, potuit cum ea potestate conferre. Secundò, testator potuit relinquere Ecclesiæ hæreditatem ea clausula apposita, ut post aliquot annos teneatur illam transferre in aliquem ex consanguineis, quem Ecclesia elegerit : sed hanc translationem nullus consensus Pontificius, nullúsque tractatus requisitus est, argum. *leg.* 1. *&* 3. *C. quando decreto opus non est* : & tradit Quaranta *verbo alienatio rerum Ecclesiæ*, *num.* 45. *limitat.* 16. Ugolin. *de potest. Episcop. cap.* 14. §. 7. *num.* 5. *in fine.* Barbosa 3. *p. de potest. Episcop. allegat.* 95. *n.* 61. Ergo neque etiam requiritur in nostro casu, cum in eo etiam sit quoddam fideicommissum, & ex voluntate testatoris alienatio non procedit.

Neque obstant contrariæ rationes. Ad primam nego rejiciendam esse illam conditionem tanquam turpem & juri contrariam, cum jus solùm prohibeat alienare res Ecclesiæ, quæ illius sunt absolutè ; secùs illas quæ non sunt absolutè, & perpetuò Ecclesiæ, sed quamdiu Ecclesiæ placuerit illas retinere. Ad secundam respondeo esse disparem rationem. Qui enim legat Ecclesiæ incapaci retinendi ea conditione, ut retineat, manifestè constat obstare Ecclesiæ dispositioni, ac proindè turpem esse illam conditionem, & rejiciendam. At qui legat, ea conditione, ut legatum alienet, quando voluerit, non opponitur dispositioni, & juri Ecclesiæ : hæc enim Ecclesia impedita non est alienare sine solemnitate in omnibus casibus, sed solùm in illis, in quibus res Ecclesiæ sibi absolutè relinquuntur, non in illis, in quibus pro limitato tempore conceduntur, ut fit in præsenti, si quidem conceditur legatum pro tempore, quo ipsa Ecclesia illud retinere voluerit.

15. Sed quid dicendum de legato relicto sub conditione, ut nunquam alienetur, poterítne servatis dictis conditionibus alienari ? Negant aliqui, si Ecclesia habeat alia bona, quibus potest utilitati, pietati, & necessitati consulere, quia tunc servari potest talis conditio, neque est contraria juri concedenti alienationem rerum Ecclesiasticarum in casu utilitatis, necessitatis, vel pietatis : & facit textus in *authent. de alienat. & emphyteusi collat.* 9. §. *sanctissimus :* ubi inquit Imperator res Ecclesiæ alienari posse pro captivis redimendis, nisi eo pacto donatæ fuerint, ne alienari queant. Ne igitur hæc constitutio aliis juribus concedentibus alienationem ex causa pietatis, necessitatis, vel utilitatis contraria sit, dicendum videtur prohibere alienationem, dum sunt alia bona, quibus satisfieri necessitati, vel utilitati, aut pietati potest, secùs cum non sint. Et hic modus dicendi est satis probabilis.

At probabilius reputo alienari posse tale legatum, tametsi Ecclesia alia bona habeat, quæ alienare possit : sic relatis Graffis, Hostiens. Innocent. Panormit. tradit Sylvest. *verbo alienatio*, *quæst.* 28. Azor. 2. *part. instit. moral cap.* 2. *quæst.* 9. Ratio est : quia habere Ecclesiam bona alia, quæ alienare posset, non impedit quo minus illius legati alienatio ex causa pietatis, utilitatis, vel necessitatis, & servatis solemnitatibus juris fiat. Sed quoties fit alienatio ex causa pietatis, utilitatis, vel necessitatis, & servatis juris conditionibus, à jure permittitur. Ergo non potest testator contrariam conditionem apponere ; quia non potest juri derogare. Ergo si appositа est, rejicienda est ut turpis : & hinc solvitur contrarium fundamentum. Ad textum in *authent. de alienat.* respondeo non posse legatum alienari pro captivis redimendis, si eo pacto donatum fuit, ut non alienetur, nisi captivi extremam, vel valdè gravem patiantur necessitatem : id enim operatur conditio, ut non pro quacunque necessitate alienari legatum possit.

16. Quod si inquiras, an superiori qui præstare debet consensum in hujus legati alienatione, debeat conditio manifestari. Respondeo si interpretandus est consensus

per modum diſpenſationis, qualiter ſolet à Pontifice impetrari, neceſſariò facienda eſt mentio illius conditionis; quia Pontifex vel non concederet reſcriptum, vel non eodem modo, ſi talis ei conditio manifeſtaretur? ſic Riccius *deciſ.* 45. Bonac. *diſp.* 3. *de contract. quæſt.* 8. *part.* 4. *num.* 9. At ſi conſenſus non per modum diſpenſationis, ſed per modum approbationis cauſarum ad alienationem requiſitarum præſtetur, non caret probabilitate mentionem illius conditionis omitti poſſe; quia illa conditio non immittat poteſtatem alienandi ex juſta cauſa, & ſervatis à jure conditionibus, magis quam ſi appoſita non eſſet; ac proindè in hac parte habetur pro non adjecta.

§. III.

An in ceſſione juris, & permutatione rerum Eccleſiaſticarum ſint ſupradictæ conditiones ſervandæ,

1 *Duplex eſt jus acquiſitum, & acquirendum.*
2 *Tranſactio, remiſſio, aut concordia de rebus ab Eccleſia poſſeſſis fieri non poteſt abſque ſupradictis conditionibus.*
3 *In ceſſione legati relicti non eſt neceſſariò ſervanda ſupradicta ſolemnitas.*
4 *Caducitatem emphyteutæ poteſt Prælatus remittere.*
5 *Permutatio, alienatio eſt.*
6 *Cum alia Eccleſia an fieri poſſit, negant plures.*
7 *Probabilius eſt poſſe ſpectato juris rigore, ſecùs ex conſuetudine.*

1. DUplex jus conſiderari poteſt. Primum acquirendum. Secundum acquiſitum. In ceſſione juris acquirendi nulla eſt neceſſaria ſolemnitas non eſt alienatia. Secùs in ceſſione juris acquiſiti: ſic omnes Doctores.

2. Hinc fit tranſactionem, remiſſionem, aut concordiam aliquam de rebus ab Eccleſia poſſeſſis fieri non poſſe abſque debita ſolemnitate: quia tunc jus acquiſitum alienas: ſecùs vero ſi fiat de rebus, in quarum poſſeſſione Eccleſia non exiſtit: quia tunc non alienas, quod habet Eccleſia, ſed quod ſperas ſub dubio habere remittis pro alicujus rei certæ acquiſitione: ſic Rebuff. *in compend. alienat. num.* 21. Quaranta *ſum. bellar. verbo alienatio, n.* 20. *&* 43. *limit.* 12. Barboſa 3. *p. de poteſt. Epiſc. alleg.* 95. *num* 63. Bonac. *diſp.* 3. *q.* 8. *p.* 4. *num.* 20.

3. Secundò fit in ceſſione legati relicti non eſſe neceſſario ſervandam ſolemnitatem juris, ut ſupra diximus ex probabiliori ſententia, illa ceſſio non eſt alienatio, quia non eſt juris quæſiti, ſed acquirendi.

4. Fit tertiò poſſe Prælatum, qui eſt dominus directus emphyteuſis, remittere abſque prædicta ſolemnitate caducitatem emphyteutæ, qui incidit in commiſſum ob non ſolutam penſionem; quia illa remiſſio non eſt ceſſio alicujus juris acquiſiti abſolutè, ſed acquirendi ſi ipſe voluerit: ſic Julius Clar. §. *emphyteuſis, q.* 10. *verſ. ſed nunquid*, Riccius *deciſ.* 135. *&* 136. Sanchez *lib.* 6. *de matr. diſputat.* 4. *num.* 4. *num.* 13. Rebello *de obligat. juſtit. lib.* 13. *q.* 11. *num.* 7. Ugolin. *de poteſt. Epiſcop. cap.* 14. §. 7. *num.* 5. Auguſt Barboſa *de poteſt. Epiſcop alleg.* 95. *num.* 64. Bonacin. *diſp.* 3. *de contract. feudi, quæſt.* 8. *part.* 4. *fine.*

5. Quod ſi de permutatione loquamur, conſtat manifeſtè permutationem alienationem eſſe; quia eſt tranſlatio dominii quod in unam rem habes, & alteram loco illius acquiris; ac proindè fieri non poteſt ſine prædicta ſolemnitate *cap.* 1. *de his quæ fiunt à Prælato ſine conſenſ. capit.*

6. Solum eſt dubium, an hæc locum habeant in permutatio cum alia Eccleſia? v g. an poſſis calicis prioſum pro aliquo ornamento, & unam hæreditatem pro hæreditate alterius Eccleſiæ permutare abſque prædicta ſolemnitate? Negat Quaranta *in ſumm. bullar. verbo alienatio, num.* 15. Bonacina *diſput.* 3. *de contract. ubi de feudo, quæſt.* 8. *part.* 4. *num.* 20. *verſic. ex quo patet.* Moventur quia in *cap. capellas* 10. *q.* 2. & clarius in *cap. ſine exceptione* 12. *q.* 2. *& cap.* 1. *de his quæ fiunt à Prælato ſine conſenſ. c. & in extravag. Ambitioſæ*, eodem modo prohibetur permutatio, ac prohibetur venditio, & donatio; ſed apud omnes conſtat venditionem, & donationem rerum unius Eccleſiæ celebrari non poſſe cum altera abſque prædicta ſolemnitate. Ergo neque permutationem.

7. Nihilominùs ſpectato juris rigore cenſeo probabilius permutationem fieri poſſe abſque prædicta ſolemnitate: ſic docet Riccius *prax. rerum fori Eccleſiaſtici, deciſ.* 74. *in* 1. *edit. & reſol.* 60. *in* 2. *deciſ.* 38. *in* 1. *edition. & reſolution.* 53. *in* 2. Triviſan. *deciſ.* 56. *part.* 2. Auguſt. Barboſa 3. *part. de poteſt. Epiſcop. allegat.* 95. *num.* 55. Probant ex eo quod in permutationibus his Eccleſiaſticis omnino ceſſat ratio prohibitionis alienandi res Eccleſiæ, quæ eſt, ne res Eccleſiæ ab Eccleſia exeant, & prophanis uſibus applicentur quod ſatis conſtat ex proœmio *extravag. Ambitioſæ:* ibi, *prophanis uſibus applicare, aut cum maximo illorum, aut divini cultus detrimento exquiſitis mediis uſurpare præſumunt:* quæ verba cum ſint proœmialia cauſam finalem diſpoſitionis indicant, *leg. fin.* & ibi Panormit. *num.* 3. *ff. de hæredib. inſtituend.* At ex his permutationibus res Eccleſiaſtica terminos Eccleſiæ non tranſgreditur, neque prophanis uſibus applicatur, ſed eodem modo Eccleſiaſtica manet, ac antea. Ergo adverſus hanc permutationem non procedit lex prohibens: ſi quidem ſolum præſumi debet extendi ad eà, ad quæ extenditur finis in prohibitione intentus: juxta textum in *c. cum ceſſante, de Appellation.* Cæterum hæc ratio mihi non probatur: nam ex ea aperte ſequitur non ſolùm permutationem, ſed etiam venditionem, & donationem fieri poſſe abſque dicta ſolemnitate, ſi cum aliis Eccleſiis celebretur; quia etiam in donatione, & venditione alteri Eccleſiæ facta, non egreditur res terminum Eccleſiæ, neque prophanis uſibus applicatur: & tamen nemo dicet venditionem, aut donationem etiam inter ipſas Eccleſias fieri poſſe abſque dicta ſolemnitate. Ergo idem eſt affirmandum de permutatione. Quapropter dicendum eſt *extravag. Ambitioſæ*, appoſuiſſe in proœmio non cauſam finalem, ſed impulſivam ad illam prohibitionē faciendam, ac proindè etſi ceſſet, non ceſſare diſpoſitionem. Quod autem illa fuerit impulſiva, & non adæquatè finalis, inde colligitur; quia illa prohibitio non fuit denuò lata, ſed antiqua renovata, & confirmata. Antiqua autem prohibitio alienandi non ſolum facta eſt, ne res Eccleſiæ prophanis uſibus applicentur, ſed ne res Eccleſiæ pereant, ſed potiùs conſerventur, qui finis ſine dubio læditur qualibet permutatione inter Eccleſias facta; quia multiplicatione permutationum paſſim res in interim venit. Adde eſto concedamus in *extravag. Ambitioſæ*, finem prohibitionis fuiſſe, ne res Eccleſiæ prophanis uſibus applicentur, dicere debemus eſſe finem non prohibitionis utcumque, ſed prohibitionis ſub illis rigoroſis pœnis. Quocirca cum in permutatione, (& idem eſt devenditione, & donatione) cum aliis Eccleſiis res Eccleſiaſtica prophanis uſibus nequaquam applicetur; efficitur non contrahi ſupradictas pœnas. Omiſſa ergo hac ratione, hæc mihi videtur efficax, quæ ſumitur ex *cap. ea enim*, §. *ſibi invicem* 10. *quæſt.* 2. dicente ſibi invicem rectè permutant cum utriuſque indemnitate, eorum ſcilicet conſenſu interveniente, qui ſuprà referuntur: *ex capite primo, de rebus Eccleſiaſt. non alienand.* ibi, *non licet Epiſcopo, vel abbati terram unius Eccleſiæ vertere ad aliam, quamvis ambæ in ejus ſint poteſtate, tamen ſi commutare voluerint terras earum, cum conſenſu ambarum partium faciat.* Item *ex*

clement

clement. tertia in capit. ad quæstionem. De rerum permutat. respondente huic quæstioni iæn hc verba, *cum de dictis parochialibus Ecclesiis per se queat permutatio celebrari; & in permutatione possessionum per se non sit inhibitum, si altera ratione possessionum alteri præponderet, pecuniam posse refundi de ipsarum possessionibus ad invicem, prout visum fuerit expedire, refusa certa pecuniæ quantitate, potrit contractus permutationis iniri, sic tamen quod illi contractus nequaquam sibi invicem misceantur.* Ex his ergo constat permutationem bonorum Ecclesiasticorum inter Ecclesias fieri posse consentiente Prælato.

Neque obstat aliquos text. eodem modo prohibere permutationem, ac prohibent donationem, & venditionem; quia sufficit quod in aliis textibus permittatur permutatio inter Ecclesias, non tamen venditio, & donatio: & text. quantum fieri potest, debent esse conformes, neque admittenda est illorum correctio sine claro fundamento.

Verum etsi spectato juris rigore hoc ita sit: at ex consuetudine recepta eadem solemnitas in permutatione, ac in venditione, & donatione requiritur, idémque Apostolicus consensus: & tradit Riccius *resol. 60. in fine, & resol. 35. in fine.* Barbosa *allegat. 95. num. 57. fine.*

§. IV.

An supradictæ conditiones servandæ sint in concessione feudi, & emphyteusis.

1 *In prima concessione servandæ sunt dictæ conditiones.*
2 *Illis positis dari potest feudum, & emphyteusis in perpetuum, etiam hæredibus extraneis.*
3 *Pro feudo jam concesso renovando non sunt necessariæ dictæ conditiones.*
4 *Tres conditiones requiruntur, ut non reputetur nova alienatio, sed prioris renovatio.*
5 *Quando emphyteusis Ecclesiastica censenda sit transire ad hæredes extraneos, &c. Breviter respondetur sub multiplici indictione.*

1. SI emphyteusis & feudum, concedendum primo est, non est dubium servandas esse dictas conditiones. Tum quia ita habetur *in cap. de his quæ fiunt à Prælato sine consens. caput.* Tum quia *in extravag. Ambitiosæ*, excipitur emphyteusis in casibus à jure permissis, ergo extra illos procedit prohibitio facta. Casus autem à jure permissus est res solita dari in emphyteusim, ad cujus veritatem fateor sufficere unicam concessionem, ut multis probat Riccius *in praxi fori Ecclesiast. decis. 26. num. 3.* Barbosa *alleg. 95. num. 36.* Ergo extra hunc casum servandæ sunt conditiones supradictæ. Deinde quia concessio feudi seu emphyteusis est vera alienatio dominii utilis, & cujusdam Ecclesiasticæ servitutis. Requirit ergo conditiones ad alienationem expostulatas: sic omnes Doctores.

2. Positis autem supradictis conditionibus potest feudum, & emphyteusis in perpetuum dari, etiam pro hæredibus extraneis: sic aliis antiquioribus relatis docet Covarruvias *2. var. cap. 17. numer. 4. & 5.* Julius Clar. *lib. 4. sentent. §. emphyteusis, quæstion. 6. numer. 4. & quæst. 28. num. 5. 9. & 10.* Vasquez *de reditib. cap. 2. §. 2. dub. 16. num. 57.* Molin. *disput. 469. concluf. 1.* & constat ex *Authent. de alien. & emphyteusi, §. licentiam:* ubi corrigitur *Authent. de non alienand. §. emphyteusim*, concedens emphyteusim solum ad vitam accipientis. Ratio est manifesta; quia jus canonicum, cui in hac parte standum est omnem venditionem, donationem, permutationem, & emphyteusim prohibet non servata juris solemnitate: ea tamen omnia absque ulla exceptione concedit si solemnitas observetur. Ergo emphyteusis concedi potest in perpetuum. Et confirmo: quia alienatio per venditionem, aut donationem facta major est, quam per emphyteusim perpetuam, cum in venditionem transferatur dominium directum, in emphyteusim solum utile: sed concurrente solemnitate juris licet venditio, & donatio rerum Ecclesiasticarum. Ergo etiam licere debet emphyteusis.

3. At si feudum, & emphyteusis non denuo concedenda sunt, sed antiqua, & jam concessa renovanda, non petit talis renovatio conditiones à jure requisitas in alienatione rerum Ecclesiæ, modo illa res non sit denuo Ecclesiæ incorporata. Probo, quia illa renovatio non reputatur alienatio, sed continuatio prioris alienationis factæ: & tradit Quaranta *in sum. bullar. verbo alienatio rerum Ecclesiæ, num. 39. & 40.* Menoch. *de arbitr. casu 81. à num. 5. & conf. 66. numer. 31. & conf. 79. num. 1. & seqq.* Molin. *disput. 469. concluf. 6.* Covarr. *2. var. cap. 17. num. 4.* Vasquez *in opuscul. de reditib. cap. 2. §. 2. dub. 16. num. 57.* Bonac. *disput. 3. de contract. quæst. 8. part. 4. num. 30.* Gonzalez *reg. 8. cancellar. gloss. 6. num. 194.* Augustt. Barbosa *3. part. de potest. Episcop. allegat. 95. num. 9.* & alii apud ipsos,

4. Ut autem renovatio illius feudi, & emphyteusis continuatio prioris alienationis reputetur, & non nova alienatio, tres requiruntur conditiones. Prima, ut eodem modo concedatur, ac priùs fuit concessa, ita ut si priùs emphyteusis non se extendit ad hæredes extraneos, neque in renovatione extendatur: & si pro vita unius tantum concessa fuit, non concedatur pluribus. Qualibet enim variatione in his facta non censebitur continuatio antiquæ emphyteusis, sed nova emphyteusis concessio: sic Julius Clar. *§. feudum, quæst. 13.* Riccius *in praxi rerum fori Eccles. decis. 26. in utraque edit.* Mar. Anton. Gen. *cap 60. num. 6.* Barbosa *d. allegat. 95. num. 52.* Mol. Bonac. & alii *locis citatis.* Secunda conditio est, ut adsit evidens Ecclesiæ utilitas in hac renovatione, sicut adfuit in antiqua concessione, alias illicita erit: sic Barbosa *numer. 34.* Riccius *decis. 5. in utraque edit.* Cæsar. de Graffis *decis. 4. de locato.* Ex quo fit, si datum fuit prædium sterile in emphyteusim, ut sic ad culturam reduceretur, & finita emphyteusi jam non sterile, sed fructiferum redditum est, renovari non potest emphyteusis, nisi ex nova causa utilitatis Ecclesiæ supervenientе. Tum quia prima cessavit. Tum quia moraliter reputatur alias res ab ea, quæ data fuit primo: sic Marc. Anton. Genuens. *cap. 60. numer 6. vers. primus.* Praxis Episcopal. *cap. 1. num. 32.* Barbosa aliis relatis *3. part. de potest. Episcop. allegat. 95. num. 33.* Est autem sufficiens causa renovandi emphyteusim remuneratio obsequii in ea facti; quia sic excitantur alii ad similes meliorationes faciendas, & peculium Ecclesiæ augetur, quod fortè cessaret, si scirent emphyteutæ rem sterilem accipientes finito tempore signato conductionis sibi emphyteusim reddendam non esse: sic Caldas Pereira *de nomine emphyt. quæst. 25. num. 60. & quæst. 12. numer. 1.* Barbosa *num. 26.* Tertia conditio est, ut res non sit iterum Ecclesiæ incorporata; quia per incorporationem omnino extinguitur prima alienatio, & res facta est Ecclesiæ, ac si ab ea nunquam discessisset: sic Molin. *disput. 468. concluf. 8. usque in finem.* Bonac. *disput. 3. de contract. quæst 8. part. 4. num. 30.* Dicitur autem Ecclesiæ incorporata, quoties ij, ad quos administratio pertinet, decernunt eam non alienare, præsumitur autem sic decretum esse, si finita emphyteusi anno integro administrator ab illius renovatione abstinuerit: sic Mol. *tract. 1. de justit. disp. 468. circa fin.* Ex his infertur rem semel alienatam cum solemnitate effici perpetuo alienabilem absque solemnitate: sic pluribus comprobat Gonzales *reg. 8. cancellar. gloss. 6. num. 94.* Riccius *in praxi rerum fori Ecclesiast. decis. 26.* Barbosa *alleg. 95. num. 3.*

Quod intelligendum eſt, ſi adſint ſupradictæ tres conditiones.

5. Sed inquires, quando emphyteuſis Eccleſiaſtica cenſenda ſit tranſire ad hæredes extraneos, quando in perpetuum, quando pro tempore determinato.

Plura in hoc quæſito involvuntur, quæ latiorem explicationem expoſtulant, illis ergo pro tenuitate noſtra ſatisfaciemus, cum de emphyteuſi erit ſermo. Breviter nunc reſpondemus. Primo, ſi conceſſio ſit facta cum expreſſione in perpetuum, ſeu ad quoſlibet ſucceſſores, aut hæredes, quos emphyteuta voluerit relinquere, clarum eſt, eſſe conceſſionem in perpetuum; quam diximus etiam in emphyteuſi Eccleſiaſtica fieri poſſe: ſic aliis relatis docet Mol. *tract. 2. de juſtit. diſput. 469. concluſ. 1.* Vaſquez & Covarr. ſtatim allegandi. Dubium tamen eſt, an talis conceſſio non ſolùm ad hæredes deſcendentes, ſed etiam aſcendentes, & extraneos tranſeat. Et de emphyteuſi privata omnes conveniunt extendi. De Eccleſiaſtica ſunt variæ ſententiæ: probabilius credo ad aſcendentes, & extraneos extendi, ex *Authent. de alienat. & emphyteuſi, §. licentiam:* & quia aſcendentes propriiſſimè hæredes ſunt; & quia ab Eccleſia conceſſa eſt facultas alienandi res Eccleſiæ in perpetuum ſervata ſolemnitate: quod fieri non poſſet in emphyteuſi, ſi ad extraneos, & aſcendentes non tranſiret emphyteuſis: & ita docet Covarr. *2. var. cap. 17. num. 5. concluſ. 4.* Mol. *tract. 2. de juſtit. diſput. 469. poſt primam concl.* Julius Clarus *lib. 4. ſentent. §. emphyteuſis, quæſt. 28. num. 6.* Secundò, reſpondeo, ſi res Eccleſiæ detur in emphyteuſim pro ſe ſuiſque hæredibus, tertiam generationem non tranſcendit, neque ad hæredes extraneos devenit, ex text. *in Authent. de non alien. §. emphyteuſ.* ſic pluribus relatis firmat Covarr. *2. var. capit. 17. num. 5.* Vaſquez *in opuſc. de reditib. cap. 2. §. 2. dub. 17. num. 55.* Nomine autem hæredum non ſolum viri, ſed feminæ debent intelligi, ex *ſuprad. §. emphyteuſ.* & multis exornat Covarr. *cap. 18. num. 1.* Vaſquez *loco citato.* Tertiò, reſpondeo, ſi data ſit emphyteuſis alicui pro ſe, ſuiſque filiis, inter filios æqualiter eſt emphyteuſis dividenda, neque poteſt pater uni aſſignare omiſſis aliis: quia filiis non competit emphyteuſis ex voluntate patris, ſed ex voluntate domini concedentis emphyteuſim: quam voluntatem pater mutare non poteſt *cap. 5. in princ. de ſucceſſ. feudi*; tradit aliis relatis Covar. *d. cap. 18. n. 2.* Mol. *diſp. 474. verſ. quando parens.* Vaſquez *dubio illo 17. n 60.* Excipe tamen niſi aliud expreſsè à concedente eſſet determinatum: quod ſatis colligetur, ſi diceret, concedo tibi, tuiſque liberis, ut ipſis tanquam hæredibus deferatur: tunc enim voluntati patris prælectio relinquitur, ſicut & melioratio: ſic Vaſquez *num. 6.* & Covarr. *ſupr. num. 2. concl. 4.* Quartò, reſpondeo, ſi emphyteuſis data ſit alicui pro ſe ſuiſque filiis, & deſcendentibus, ad extraneos non tranſit, neque ad aſcendentes; competit tamen filiis, tametſi hæredes non ſint; ſed hæreditatem renunciaverint: quia illis relinquitur non qua ratione hæredes ſunt; ſed quia ſunt filii, & emphyteutæ deſcendentes. Vaſq. *num. 61.* Covar. *num. 2. concl. 5.* Quintò reſpondeo, ſi alicui, ejuſque filiis & hæredibus emphyteuſis relinquatur, ad filios devenit ſi hæredes ſint; quia dictio copulativa, *& hæredibus*, denotat rationem relinquendi filiis emphyteuſim, non eſſe tantum, quia filii ſunt, ſed quia hæredes præſupponuntur: ſic Covar. *num. 16.* Vaſquez *num. 61.* Ex vi tamen hujus conceſſionis, ſi emphyteuſis Eccleſiaſtica eſt, quæ ſua natura ad extraneos non tranſit, non competit hæredibus extraneis. Secùs verò ſi ex ſua natura ad hæredes extraneos tranſmittatur, ut eſt emphyteuſis ſæcularis: quia dictio illa, *& hæredibus*, non limitat ſignificatum filii, ut ad ſolos filios hæredes debeat emphyteuſis devenire, ſed potius illius ſignificationem auget, ut faciat hunc cenſum, deveniat ad filios, quia hi jam hæredes præſupponuntur, & deveniat etiam ad ejus hæredes, &c. ſic docuit Covarr. & Vaſquez *ſuprà.* Sextò, reſpondeo, ſi data fuerit emphyteuſis alicui, ejuſque liberis, abſque eo quod addatur hæredibus, & ſucceſſoribus, liberis competit, tametſi patris hæreditatem repudient, quia talis emphyteuſis non eſt hæreditaria, ſed ex pacto: ſic Covarr. *2. var. cap. 18. num. 4. verſ. 7.* Secùs dicendum eſt; ut ipſemet Covarr. ex Bart. notat, in feudo illa forma relicto, quia feudum nunquam poteſt ad filios repudiantes hæreditatem patris devenire, tametſi hæreditarium non ſit, ex text. in *cap. 1. An agnati, & filii.* Septimò, reſpondeo, ſi nulla facta mentione filiorum, hæredum, aut ſucceſſorum Titio emphyteuſis concedatur, talis emphyteuſis hæreditaria non eſt; ac proindè ad filios non hæredes pertinere poteſt. Secùs dicendum de feudo, quod nunquam ad filios non hæredes pertinet, benè tamen ad agnatos. Quod ſi inquiras, quando dicatur emphyteuſis, aut feudum hæreditarium, quando ex pacto? Reſpondeo hæreditarium dici, quando expreſsè in conſtitutione feudi, vel emphyteuſis mentio fit hæredum, ut ſi dico tibi, tuiſque hæredibus, &c. Non hæreditarium eſt, quando nulla mentione facta hæredum relinquitur, vel quando relinquitur alicui, ejuſque liberis, & deſcendentibus: hæc omnia latè, & optimè defendit Julius Clar. *lib. 4. ſentent. §. emphyteuſis, quæſt. 16.* Alvar. Valar. *de jure emphyt. quæſt. 43. & 44.* Mol. *tract. 2. de juſtti. diſp. 472. per totum.*

§. V.

Quæ conditiones in alienatione juriſpatronatus, & ſepulchrorum ſervandæ ſint.

1 *Juſpatronatus inter bona immobilia computatur.*
2 *Qua ratione alienari poſſit.*
3 *Jus ſepulchri vendi non poteſt.*
4 *Jus ſepulchrorum, & patronatus qua ratione ad ſucceſſores deveniat.*

1. COnſtat juſpatronatus inter bona immobilia, vel ſaltem mobilia pretioſa computandum eſſe; ac proindè ſi apud Eccleſiam exiſtat, alienari non poteſt à Rectore, non ſervatis ſupradictis conditionibus, illis verò ſervatis alienabile eſt; quia nullibi ſpecialis ejus alienatio interdicitur.

2. Adverto tamen per venditionem illius directè factam nunquam alienari poſſe: quia ut dicemus diſput. de Simonia; pretio adæquari non poteſt; quia eſt quid ſpirituale. At conſequenter benè vendi poteſt vendita hæreditate, cui tale jus annexum eſt, ut latius ibi; & pluribus comprobat Lambertin. *lib. 1. de jurepatronatus, 2. p. quæſt. 3. art. 15 num. 4.* Item alienari poteſt per donationem; quia in hac nulla rebus ſacris irreverentia committitur: quæ donatio ſi fiat Eccleſiæ, vel loco pio, non indiget Epiſcopi conſenſu, indiget tamen ſi fiat laïco, text. in *cap. quod autem, &c. illud, de jurepatron.* & tradit Lambert. *de jurepatron. lib. 1. p. 2. q. 1. art. 2. & 3.* Rochus de Curte *de jurepatron.* verbo *ipſe velis, q. 7. n. 16.* Mol. *de primog. l. 1. cap. 24. n. 12.* Item poteſt alienari permutatione cum jurepatronatus alicujus Eccleſiæ, vel loci pij, & hoc abſque Epiſcopi licentia, ex text. *in cap. Nemini 16. q. 7.* & tradit gloſſa *cap. cum ſæculum, verbo emptorem, & clem. 2. verbo libere, de jurepatronat.* Si autem permutatio fiat cum privato, Epiſcopi conſenſum neceſſariò requirit, ſi juſpatronatus ſit Eccleſiæ, ſi vero ſit juſpatronatus privatum, probabilius etiam eſt requiri Epiſcopi conſenſum: tradit Roch. Curte. *ſuprà, q. 16. n. 30.* Lambert. *q. 3. art. 1. 2. & 3.* Mol. *num. 14.*

3. Quod ſi de jure ſepulchorum loquamur (quod ut ipſe, ſuique hæredes, ſucceſſores, & quicunque ab eo ſignati,

signati, in loco ab Episcopo benedicto sepeliantur, & nullus alius) certum est vendi non posse; quia est quid spirituale. Excipe tamen nisi vendatur tanquam accessorium alicujus prædii habentis hoc jus; si tamen prædium ita habet jus illud sibi annexum, ut nulla alia via, jus ad sepulchrum pateat, nisi per illud prædium: tunc enim vendito prædio transfertur, & jus ad sepulchrum, sicuti de jure pronatus dictum est.

4. Qua vero ratione jus patronatus, & jus sepulturæ ad successores devenire possit, non est hujus loci disputare, videatur Mol. *de primogen. d. cap.* 24. Covarr. 2. *var. cap.* 18. *à num.* 8.

§. VI.

An alienatio rerum Ecclesiasticarum absque justa causa, vel sine debita solemnitate valida sit tam in foro externo, quam conscientiæ.

1 *Absque causa legitima alienatio facta nulla est tametsi aliqui contrarium sentiant.*
2 *Quid dicendum est, tametsi Ecclesia existimaverit causam legitimam adesse?*
3 *Si alienatio facta est pro satisfaciendis debitis, debet creditor probare pecuniam mutuatam versam esse in Ecclesiæ utilitatem.*
4 *Si adfuit causa legitima, tametsi conditiones alienationis non fuerint servatæ, plures censent alienationem valere.*
5 *Probabilius est non valere, tam in foro externo, quam conscientiæ.*
6 *Res alienata Ecclesiæ absque legitima causa, vel debita solemnitate Ecclesiæ restituenda est, cum omnibus ejus fructibus.*
7 *Quæ sint pœnæ alienantium absque causa, vel debita solemnitate.*

1. QUoad primum attinet, si alienatio fiat absque causa legitima, glossa *in summ.* 12. *quæst.* 2. *& cap. sine exceptione, verbo prôfuturum* 22. *quæstion.* 2. & alii quos referunt Panormitan. & Covarruvias *locis allegandis*; sentiunt validam esse alienationem, dari tamen Ecclesiæ restitutionem in integrum: juxta textum *in cap.* 1. *de in integrum restitut.* Moventur; quia non indigeret Ecclesia beneficio restitutionis, si contractus nullus esset: quia beneficium restitutionis est remedium extraordinarium, quod non datur ei, cui jure remedium ordinarium competit *leg. in causa, C.* 2. *ff. de Minorib.* At si alienatio ipso jure nulla est facta absque legitima causa, remedium ordinarium nullitatis competeret Ecclesiæ, & cessaret beneficium restitutionis in integrum. Ergo dicendum non est, esse nullam alienationem.

Cæterùm omnino tenendum est deficiente legitima causa alienandi, alienationem nullam esse, non solùm foro externo, sed conscientiæ: sic docent Panormit. *cap.* 1. *de in integr. restitut. num.* 17. *cap. tua, de his quæ fiunt à Prælato, num.* 8. *cap. Nulli, de rebus Ecclesiast. non alienand. numer.* 7. Covarr. plures referens *lib.* 2. *var. cap.* 17. *num.* 4. Molin. *de contract. tractat.* 2. *disputat.* 468. *vers. sexta conclusio:* Bonacin. supponit *disputat.* 3. *de contract. feudi, quæst.* 8. *part.* 4. *numer.* 5. Probatur manifestè ex *cap. sine exceptione* 12. *quæst.* 2. in quo textu declaratur nulla alienatio, quæ in utilitatem Ecclesiæ non cedit: & *cap.* 1. *de rebus Eccles. non alienand. in* 6. declaratur alienatio irrita, cui defecit legitima causa alienationis, cui consentit *extravag. Ambitiosæ, eodem tit.* Neque obstat contrarium fundamentum ex duplici enim capite Ecclesia potest petere sibi restitui rem alienatam: Primo, si absque legitima causa alienavit; & tunc non petit restitutionem, quasi validus fuerit contractus alienationis factus, sed petit restitutionem rei, cujus dominium transferre in alium non potuit. Secundò, petere potest rei alienatæ restitutionem, quia esto fuerit alienata ex legitima causa, & debita solemnitate: at fuit in pretio enormiter læsa, & ratione enormis læsionis restitutionem in integrum petere potest, juxta textum *in cap. nostram, de rebus Eccles. non alienand.*

2. Sed quid si Ecclesia existimavit causam legitimam adesse. Plures Doctores firmant validum esse contractum; quia saltem in foro externo causa adfuit legitima. Neque credendum est Ecclesiam velle alienationem bona fide factam irritare: sic glossa *cap. ad nostram, de rebus Ecclesiast. non alienand. verbo enorme.* Felin. *cap. quæ in Ecclesiarum, de constit. col.* 1. & alii quos refert, & sequitur Covarr. 2. *var. cap.* 17. *num.* 2. Molin. *de contract. tractat.* 2. *disput.* 468. *concl.* 6. Bonacin. *disput.* 3. *de contract. feudi, quæst.* 8. *part.* 4. *num.* 6. *fine.* Addunt etiam supradicti Doctores, Molin. & Covarr. in contractu adesse causam legitimam, si in eo servata fuerit forma à jure præscripta, tametsi Ecclesia admittatur ad probandam illegitimitatem causæ, si se videt deceptam. Cæterum etsi supradicta sententia valdè probabilis sit, probabilior mihi videtur negans valere talem contractum. Tum quia text. absolutè irritant alienationem sine causa factam, sed præsumptio causæ non infert causam, ergo non infert valorem in alienatione. Tum quia raro, aut nunquam posset declarari contractus nullus, si quidem celebrantes contractum, præsumi debent sibi visum fuisse justam habere causam contrahendi, & ita tenet Navarr. *comm. de alienat. rerum Ecclesiæ, num.* 9. *vers. octavo annotato.*

3. Advertunt tamen, & benè Covarr. & Mol. *ibi, & disput.* 300. *per totam*, si alienatio bonorum immobilium, vel mobilium pretiosorum facta sit pro satisfaciendis Ecclesiæ debitis, æreque alieno solvendo obligatum esse creditorem probare pecuniam mutatam versam fuisse in Ecclesiæ utilitatem, alioquin alienatio non tenebit. Ratio est; quia alienatio horum bonorum absque legitima causa non tenet, sed quando pecunia mutuata versa non est in utilitatem Ecclesiæ, Ecclesia non tenetur illam solvere, ut expressè habetur *Auth. aut jus porrectum, Cod. de sacrosanct. Ecclesiis, & cap.* 2. §. *hoc jus porrect.* 10. *q.* 2. *& leg.* 3. *tit.* 1. *part.* 5. Ergo non adest causa legitima alienandi, dum non probatur à creditore obligatam sibi esse Ecclesiam ad debiti solutionem.

4. Quoad secundum attinet de defectu solemnitatis requisitæ. Non desunt Doctores graves, qui sentiant validam esse alienationem, modo adfuerit legitima causa: sic Navarr. *comm. de alienand. rerum Ecclesiast. num.* 17. Azor. 2. *part. instit. lib.* 9. *cap.* 1. *quæst.* 9. *fine.* Sylvest. *verbo alienat. num.* 13. Angel. *eodem num.* 14. Rodriq. *t.* 1. *quæst. reg. quæst.* 27. *art.* 9. Quaranta *summ. bullar. verbo alienatio, num.* 34. *& 50* Probaríque potest, primo, quia adæquatus finis statuendi has solemnitates in alienatione est, ne Ecclesiæ fiat præjudicium. Ergo si constat nullum præjudicium fieri, cessat prohibitionis ratio, ergo cessat prohibitio. Secundo. Contrahenti cum Ecclesia absque dicta solemnitate liberum non est stare contractui, aut illum rejicere, sed necessario stare debet contractui, dum ab Ecclesia non repellitur, ut multis comprobat Sarmiento 1. *p. de reditib. cap.* 2. *num.* 18. Praxis Neapolit. *cap.* 88. *n.* 1. Ergo signum est contractum valere, alias licitum illi esset ab eo resilire.

5. Nihilominùs probabilius censeo talem alienationem invalidam esse, tam in foro externo, quam in conscientia, sic aliis relatis Covar. 2. *var. cap.* 17. *numer.* 2. Mplin. Theolog. *tract.* 2. *de justit. disput.* 468. *conclus.* 6. Vasquez *in opusc. de reditib. dub.* 14. Sarmiento 1. *part. de reditib. cap.* 1. Bonac. *disp.* 3. *de contract.*

feudi, quæst.7 part.4. n.10. Fundamentum præcipuum sumitur ex variis textibus, in quibus alienatio bonorum Ecclesiæ absque debita solemnitate facta expressè irritatur : sic enim constat ex *cap. sine exceptione 12. quæst.2 cap. tua, de his quæ fiunt à Prælato, cap. Nulli, de rebus Ecclesiast. non alienand. & cap.1. eodem tit. in 6. & clem.1. & extravag. Ambitiosæ, eodem.* Finis autem hujus irritatoinis non est læsio, & fraus Ecclesiæ, quæ hoc, vel illo casu contingere posset omissa solemnitate in contrahendo, sed est læsio, & fraus, quæ communiter, & in plurimum ex illius omissione ei potest provenire. At hic finis semper perseverat, quantumvis unus vel alius contractus factus fuerit in Ecclesiæ utilitatem. Ergo contractus, in quo est omissa solemnitas, semper manet irritus. Et confirmari hoc potest, quia probata in foro externo omissione solemnitatis in contractu, declaratur contractus irritus, tametsi probetur in favorem Ecclesiæ factum fuisse. Ergo etiam in foro conscientiæ sic debet reputari; quia forum conscientiæ externo convenit, cum externum falsæ præsumptioni non innititur, ut sæpè dictum est.

Ex his manet soluta prima ratio contraria. Ad secundam concedo in foro externo non permitti contrahentem cum Ecclesia, vel minore absque solemnitate resilire à contractu in pœnam fraudis, quam præsumitur contrahendo intentasse. Quapropter ad has fraudes vitandas, & Ecclesiæ utilitati prospiciendum conceditur Ecclesiæ, ut si ipsa velit stare contractui facto absque solemnitate, alius non possit resilire; si verò velit illum repellere, censetur repulsus; sic optimè tradit Sarmient. & Vasq. *suprà.*

Adverto tamen hanc approbationem contractus debere Ecclesiam solemniter facere; quia tunc de novo contrahit; si quidem prior contractus nullus fuit ipso jure : sic Vasquez *de reditib. dict. cap.2. §.2. dub.14. fine.*

6. Ex supradictis constat rem alienatam ab Ecclesia absque legitima causa, vel debita solemnitate restituendam esse Ecclesiæ cum omnibus ejus fructibus, & proventibus deductis expensis, quia contractus nullus fuit; constat ex *cap. si quis, de rebus Eccles. non alienand.* & tradit Molin. *disp.468. concl.6.* Vasquez *de reditib. cap.2. §.2. dub.15.* Bonacin. *disp.3. de contract. feudi, quæst.8. p.4. num.12.*

Ecclesia verò non tenetur pretium illi reddere. Primò, si mala fide contractus celebratus est; quia ob delictum commissum pretio privatur emptor in Ecclesiæ utilitatem ex *l. jubemus, & ex Auth. qui res, Cod. de sacrosanct. Eccles.* sic Mol. Bonac. *suprà.* Secundò, si ex tali contractu locupletior Ecclesia facta non est, tametsi bona fide ex parte emptoris contractus fuerit celebratus; quia tunc non Ecclesia, sed his qui nomine Ecclesiæ contraxit, tenetur emptori pretium reddere, & indemnem servare. Secùs verò si Ecclesia pretium retinet, vel locupletior ex contractu facta est; quia tunc ipsa tenetur : sic Mol. Vasq. & Bonac. *locis citatis.* Emptor autem in tali casu retinere rem Ecclesiasticam, aut ejus fructus potest titulo recompensationis pretii sibi reddendi, dum pretium sibi ab Ecclesia non redditur, sic Vasq. & Bonac. *suprà.*

7. Tandem inquiri poterat, quæ pœnæ essent impositæ alienantibus, vel alienatum recipientibus extra casus à jure permissos, vel absque debita solemnitate ? Respondeo nullam ipso jure pœnam impositam esse, locis illis, in quibus *extravagans Ambitiosæ*, recepta non est : illam autem in hac parte ferè nullibi esse receptam testatur Sylvest. *verbo alienat. quæst.15.* Sarmiento *1. part. de redditib. cap.2. numer.10.* Vasq. *eodem in opusc. cap.2. §.2. dub.7. n.32.* Bonac. *disq.3. de contract. feudi, quæst.8. p.4. num.14.* Suar. *lib.5. de censur. disp.23. sect.6. num.3.* Navarr. *summ. cap.27. num.49.*

Verum illis in locis, in quibus dicta extravagans constitutio recepta est, puniuntur alienantes, Episcopi, & Abbates interdicto ab Ecclesiæ ingressu, in quo si per sex menses perduraverint suspenduntur à regimine, & administratione tam in temporalibus, quam spiritualibus Ecclesiæ, cui præsunt. Quod si alienantes inferiores Episcopis, & Abbatibus sint, privantur beneficio, vel officio illius, cujus bona alienare præsumpserunt, insupérque excommunicationem incurrunt, qua etiam recipientes alienatum comprehenduntur. Constat ex supradicta constitutione.

TRACTATUS XIII.

DE BENEFICIIS ECCLESIASTISCIS.

AD Religionem pertinet de beneficiis tractare. Tum quia ſunt annexa ſpirituali officio, & miniſterio. Tum quia ſunt ſtipendia & merces in miniſtrorum Eccleſiæ ſuſtentationem deſignata. Hujuſmodi tractatus ſex diſputationes continebit. Prima erit de beneficiorum natura, de qualitatibus, & effectibus. Secunda de iis, qui beneficia providere poſſunt. Tertia de forma ſervanda in illorum proviſione. Quarta de iis, quibus beneficia ſunt conferenda. Quinta de beneficiorum utilitatibus, & oneribus. Sexta de beneficiorum vacatione, & extinctione.

DISPUTATIO I.

De beneficiorum Eccleſiaſticorum natura, conditionibus, & effectibus.

PUNCTUM I.

Quid ſit beneficium Eccleſiaſticum.

1 *Expenditur ejus definitio.*
2 *Explicatur, qua ratione ſit jus ſpirituale.*
3 *Quæ ad beneficium requirantur.*
4 *Jus competens ratione beneficij ſitne perpetuum.* Proponitur ratio dubitandi.
5 *Reſolvitur debere eſſe perpetuum, prout eſt ab Eccleſia beneficium inſtitutum.*
6 *Spectato jure canonico ſub nomine beneficij ſolum comprehenditur perpetuum.*
7 *Satisfit rationi dubitandi, num. 4. poſitæ.*

1. SI nominis etymologiam accipias, beneficium eſt gratia alicui collata in ejus utilitatem, ſic Reb. in *praxi, tit. 11. quid ſit beneficium, num. 2. &* 3. Azor. 2. *part. inſtit. moral. lib. 3. cap. 1. quæſt. 1.* Sed hæc eſt nimis lata acceptio, & communis cuilibet mercedi ſæculari à principibus ſæcularibus factæ. Quapropter in præſenti non de hac lata beneficii acceptione, ſed de beneficii Eccleſiaſtici natura agendum eſt. Varias definitiones beneficio Eccleſiaſtico Doctores aſſignant, ut videri poteſt in Ioanne de Selva *tractat. de benefic. 1. par. quæſtion. 1.* ea tamen mihi magis probatur, quæ affirmat beneficium Eccleſiaſticum eſſe jus ſpirituale percipiendi fructus ex bonis Eccleſiæ: ſic tradit Azor. 2. *part. inſtit. moral. lib. 3. cap. 1. quæſtion. 2.* Leſſius *lib. 2. de juſtit. cap. 34. dub. 1. num. 1.* Tolet. *lib. 5. ſumm. cap. 76.* Gonzalez *ſuper reg. 8. cancell. gloſſ. 5. in princ.* Nicol. Garc. *tract. de benefic. 1. part. c. 2. num. 2.* Vaſquez *in opuſc. c. 1. de benefic. dub. ult. n. 40.* & alii.

2. Dicitur eſſe jus, quia beneficiatus ratione beneficii ſibi collati poteſtatem habet percipiendi fructus ex bonis Deo dicatis. Eſt tamen hoc jus ſpirituale, non in ſe formaliter, ſed in radice, quia ex radice ſpirituali naſcitur, qualis eſt officium, & miniſterium ſpirituale, dicendi horas canonicas, prædicandi verbum Dei, vel miniſtrandi ſacramenta: cui officio, & muneri jus percipiendi fructus, quod beneficium vocatur, annexum eſt: Quocirca, ut benè notavit Leſſius *lib. 2. cap. 34. dub. 1. num. 1. &* 2. in beneficio tria reperiuntur. Primò, eſt officium & ſpirituale miniſterium, ſeu obligatio ad illud, quod non eſt beneficium, ſed illius fundamentum, & cauſa: eſtque tale jus omnino ſpirituale. Secundum eſt percipiendi redditus, & proventus ob tale officium, & hoc jus eſt propter beneficium quod in ſe ſpirituale non eſt, ſed ſpirituali annexum. Tertium eſt fructus, & proventus ex bonis percepti, qui temporales ſunt.

3. Ex hujuſmodi definitione manifeſtè conſtat ad beneficium requiri, primo, ut authoritate Epiſcopi erectum ſit. Tum quia nullus privatus poteſtatem habet annectendi jus percipiendi fructus, officio ſpirituali. Tum quia nullus alius habet poteſtatem ſacrandi fructus: juxta text. *in cap: ad hæc de religioſis domibus.* Secundò requiritur, ut connexionem habeat cum ſpirituali munere, & officio; ſi quidem ob illud datur, *cap. fin. de Reſcript. in 6.* Tertiò, ut conferendum ſit clerico, non laïco: *c. cum adeo, de Reſcript. cap. ex litteris, d. Tranſactioni cap. in Eccleſia, de Conſtitutionibus*; quia juris ſpiritualis laïci capaces non ſunt. Quartò, ut ab Eccleſiaſtica perſona, & non à laïco conferri debeat. *cap. Meſſana, de electione, cap. ſi quis deinceps, cap. nullus laicorum: cap. per laicos 16. quæſt. 7.* Quintò, ut purè, & abſque pacto, & conditione aliqua extrinſeca conferatur: *cap. ſi quis objecerit. c. 1. quæſt. 3. cap. quam pio. 1. quæſt. 11. cap. ult. de Pactis cap. 2. de electione*: omnia enim ſpiritualia ab iis pactis, & conditionibus immunia eſſe debent, ſic pluribus relatis, Barboſa 3. *part. de poteſt. Epiſcop. alleg. 57. n. 141.*

4. Solum eſt difficultas; an hoc jus ſpirituale percipiendi fructus, quodque beneficium conſtituit, debeat eſſe perpetuum, an ſufficiat eſſe temporale.

Ratio difficultatis eſt; quia ob ſolam perpetuitatem diſtinguitur beneficium à penſione Eccleſiaſtica: nam Eccleſiaſtica penſio jus eſt ſpirituale percipiendi fructus ex alieno beneficio; at quia non eſt jus perpetuum, ſed cum vita penſionarii finitur; ea de cauſa beneficium non eſt. Item vicarius Epiſcopi & parochi

jus habet percipiendi fructus ex bonis Ecclesiæ durante vicariatu : at quia non est jus perpetuum, beneficiatus non est. Ergo de ratione beneficii est esse jus perpetuum. E contra vero beneficia regularia, & manualia, quæ ad nutum sunt amovibilia, beneficia nuncupantur. Ergo de ratione beneficii non est jus perpetuum.

5. Dicendum est de ratione beneficii ab Ecclesia de facto instituti, esse jus perpetuum percipiendi fructus, colligitur *ex c. sanctorum. 70. dist. c. penult. de clerico ægrotante, cap. si gratiosè de rescrip. in 6.* & tradunt omnes Doctores, variant tamen in explicando, quæ perpetuitas sufficiat ad beneficium. Sed respondeo sufficere perpetuitatem in ipso beneficio, tametsi non sit in beneficiato : si enim Prælati authoritate erectum sit, & institutum, jus aliquod spirituale perpetuum percipiendi fructus ex bonis Ecclesiæ, beneficium erit, esto illud habens non perpetuo habeat, sed pro voluntate superioris. Nam hæc dependentia à voluntate superioris, non mutat jus spirituale percipiendi fructus, cum ob officium spirituale detur. Ergo neque beneficii naturam. Item ex remotione talis beneficii à beneficiato non petit beneficium, sed vacat. Ergo beneficium de se perpetuum est. Ergo hæc perpetuitas sufficit. Adde quoties alicui beneficium confertur absque temporis limitatione, in perpetuum confertur ex se, si quidem in perpetuum durare potest, cui perpetuitati non obest superioris authoritas auferendi cum maluerit ut probat text. *cum glossa in c. clericos. de cohabit. cleric. verbo perpetuum, & leg. jurisperit. ff. de excusat. tutor. & leg. sufficit. de condict. indebiti :* & tradit Nicol. Garc. *tr. de benefic. 1. p. cap. 2. num. 79.* Perez de Lara *de capel. lib. 2. c. 1 à num. 7* Lessius *lib. 2. de justit. cap. 34. dub. 1. num. 3.* Azor. *2. part. instit. moral. lib. 3. cap. 26. quæst. 12.* Ergo ad rationem beneficii non requiritur, ut beneficiatus perpetuo, & irrevocabiliter illud habere debeat, sufficit si ipsum beneficium de se ita perpetuum sit, ut sublatum ab uno alteri sit conferendum.

Dixi de ratione beneficii ab Ecclesia instituti esse jus perpetuum : quia existimo posse Ecclesiam instituere beneficia pro aliquo tempore determinato, & sic instituta veram habere rationem beneficii : quia saltem pro illo tempore esset jus spirituale percipiendi fructus : sic tradit Vasquez *opusc. de benefic. c. 4. dub. 3.*

6. Verum etsi hoc in rigore ita sit : at in jure canonico, & ex communiori acceptione beneficii solum venit intelligendum beneficium ; quod & in se perpetuum est, & etiam in beneficiato perpetuatur, est enim quasi matrimonium celebratum inter beneficiatum, & Ecclesiam quam sibi ut sponsam accipit, eaque de causa perpetuitatem requirit : sic aliis relatis docet Sanchez *lib. 7. in Decal. cap. 29. num. 106.* probatque *text. in c. Sanctorum 70. dist. dicto c. si gratiosè, de rescript. in 6.* Hac enim ratione hæc beneficia ad nutum amovibilia, quæque in titulum perpetuum non conceduntur sub regula Cancellariæ de reservatione non cadunt, ut multis probat Calderin. *consil. 26. num. unico, de præbendis.* Staphileus *de litter. gratiæ. tract. de formis expectatis in nova forma. n. 29.* Gonzal. *supra dd. glossa 5. per sequentes paragraphos.* Item neque sufficiunt pro titulo ad ordines recipiendos ; ut probat Garc. *tr. de benefic. 1. part. cap. 2. n. 90. & seqq.* cum tamen ex Concilio Trid. beneficium sit sufficiens titulus ad ordines. Item sæcularis impetrans beneficium à Pontifice non potest virtute hujus gratiæ importare beneficium manuale ; quamvis id sæculare sit, quia non est propriè beneficium. Staphil. *supra*, quem refert, & sequitur Sanchez *in Decal. cap. 29. n. 106.*

7. Et ex iis solvitur ratio dubitandi. Concedo enim pensionem beneficium propriè non esse, qualiter de facto ab Ecclesia nomen beneficii usurpatur, quia non est jus perpetuum percipiendi fructus ; sed cum pensionario extinguitur ; & ita tradit Gonzalez *ad reg. cancell. glossa 5. §. Flamin. de resignat. lib. 1. q. 10. num. 69. & lib. 2. q. 13. à num. 11. & lib. 11. q. 4. num. 13.* Azor. *2. part. lib. 3. cap. 5. q. 2. & lib. 8. cap. 5. q. 4. & 5.* Garcia *1. part. de benefic. cap. 5. num. 3.* Suar. *de relig. t. 1. tract. 3. lib. 4. cap. 26. & cap. 23. n. 1. & 2.* Idem quod dictum est de pensione, dicendum est de beneficiis manualibus ob contrariam rationem, deficere quidem à ratione beneficii communiter accepi, quia in beneficiato non perpetuantur, tametsi in se perpetua sint : sic Navar. *cons. 9. de offic. ordinar. & cons. 27. de præbendis.* Gonzales *de reg. 8. cancellar. glossa 5. §. 6. n. 21.* Petr. Gregor. *de benefic. c. 1. num. 12.* Ludovic. Gomez *de expectativis, num. 94.* Staphileus *de litter. gratiæ 9. forma expectativarum, n. 29.* & alii Vicaria Episcopi, aut Parochi aliis rationibus à beneficio excluditur, & quia de se perpetua non est, & quia non confertur institutione, ut est ab omnibus receptum.

Punctum II.

Quotuplex beneficium sit ?

1 *Multiplex est.*
2 *Aliud sæculare, aliud regulare, & quæ hæc sunt.*
3 *Aliud duplex, aliud simplex, & quodlibet illorum explicatur.*
4 *Item est manuale, & non manuale.*
5 *Item est electivum, & collativum, & seu mixtum.*
6 *An sub nomine beneficii in privilegiis, facultatibus, & dispensationibus supra dicta omnia comprehendantur.*
7 *Sub nomine beneficii omnia comprehenduntur, exceptis manualibus.*
8 *In facultate conferendi omnia beneficia tam simplicia, quam duplicia veniunt.*
9 *Excipiuntur beneficia collativa.*
10 *Quæ comprehendantur sub mandato de providendo, & sub dispensatione.*

1. Enumerabo præcipuas beneficii divisiones, alias remitto videndas in Ioanne Selva *tr. de benefic. part. 1. q. 2.* Rebuff. *in praxi tit. quotuplex sit benefic.* Azor. *2. par. l. 2. c. 1. q. 4.* part. Gregor. *de benefic. cap. 10.* & aliis referendis.

2. Primò beneficii divisio in sæculare, & regulare. Colligitur hæc divisio ex *cap. 1. session. 10. de reb. Eccl. non alien. & ex cap. cum de fienefi. cum singula, de præbendis, in 6.* Regulare beneficium illud dicitur, quod Religiosis tantum conferendum est, quale est Abbatia, Prioratus, Canonicatus regularis, & aliquæ parochiæ. Sæculare est, quod per sæculares regitur, & administratur ? sic aliis relatis docent Azor. *supra, q. 4. & lib. 4. cap. 26. q.* Lessius *lib. 2. c. 34. dub. 2.* Garcia *tractat. de benefic. 1. part. cap. 6. num. 12.* Ut autem aliquod beneficium regulare dicatur, non sufficit, quod ad Regulares ejus collatio, aut præsentatio pertineat, neque quod ipsi religioni unitum sit, cum hæc omnia seculari beneficio competere possint, sed necessariò requiritur, quod per Regulares administretur : sic aliis relatis docet Gonzalez *ad reg. 8. Cancellar. glossa 8. n. 38.* Sanch. *lib. 7. sum. cap. 29. n. 13.* Dupliciter beneficium regulare constituitur. Primò ex fundatione, ut si fundator beneficii statuat esse per Regulares administrandum : cui fundationi Episcopus consentire debet. Secundò fit regulare, si tempore quadragenni pacificè, & continuo per regulares administretur ; quia præscriptione obtinetur hæc qualitas, tametsi antea à sæcularibus fuerit administratum ; ut expresè deciditur *c. cum de beneficio, de præbendis, in 6.* Quoties autem non constat beneficium regulare esse, semper sæculare præsumitur. Tum quia Ecclesiæ favorabilius est ; si quidem in illorum regimine, & administratione liberius procedit.

Tum

& omnium beneficiorum radicem, nempè Pontificatum imitatur, qui beneficium sæculare est, sic multis relatis tradit Maschard. *de probation. concl.* 172. Thom. Sanch. *lib.* 7. *cap.* 29. *numer.* 12. Garcia *de benefic.* 1. *part.* 6. *num.* 12. *& 7. part. cap.* 11. *in princ.* Tuschus *concl.* 54. *litt. B. numer.* 4. Gonzalez *super. reg.* 8. *Cancell. gloss.* 7. *num.* 1. Barbosa *de potest. Episc.* 3. *part. alleg.* 57. *num.* 167. possessio autem adjudicanda est secundùm ultimum statum, in quo beneficium vacavit: nam si vacavit per obitum personæ regularis, regulare est censendum, è contra sæculare, si per obitum sæcularis: sic Sanch. *lib.* 7. *in decal. cap.* 29. *n.* 18. Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 7. *num.* 23. Barbosa *dicta alleg.* 57. *num.* 168. Garcia 7. *part. capite* 10. *n.* 34. Et ratio est quia per statum præcedentem est beneficium in possessione constitutum. Ergo absque manifesta ratione ab illa removeri non potest.

3. Secundò dividitur beneficium tam sæculare, quam regulare in duplex & simplex Duplex beneficium est, quod est qualitate aliqua juris affectum, nempè jurisdictione aliqua in Clerum, vel administratione rerum Ecclesiasticarum, vel locali aliqua præeminentia. Ex quo fit quadruplex esse genus beneficiorum duplicium. Primum est beneficium curam animarum habens, quod si absque ulla jurisdictione fori externi, & judicialis sit, qualia sunt omnia parochialia beneficia, quorum beneficiatus solum habet in foro externo potestatem, & jurisdictionem suis parochianis administrandi sacramenta. Dicitur beneficium curatum, si tamen adjunctam habeat fori externi jurisdictionem, tametsi careat jurisdictione pro foro interno, & pœnitentiali, vocatur tale beneficium dignitas. At si omni jurisdictione caret, habet tamen rerum Ecclesiasticarum administrationem, tale beneficium officium nuncupatur; quod si nullam jurisdictionem, neque administrationem habet: obtinet tamen in conventu clericorum sedem eminentiorem, dicitur personatus. Quocircabeneficia duplicia sunt quatuor, dignitas, officium, personatus, & simplex curatum. Reliqua autem beneficia aliquam ex iis qualitatibus non habentia, simplicia dicuntur, quales sunt omnes canonicatus Ecclesiæ cathedralis, & collegiatæ, nullam aliam qualitatem habentes, præter chori assistentiam, & altaris servitium: in casu autem dubio beneficium non præsumitur duplex, sed simplex, quia qualitas non præsumitur nisi probentur: & tradit Cardinal. Tus. *litt. B. concl.* 63 *n.* 4. Garcia *de benefic.* 2. *p. c.* 6. *num.* 8.

4. Tertia dicitur beneficium in manuale, & non manuale. Manuale dicitur, quod pro voluntate conferentis tolli potest ex aliis causis quam à jure permissis. E contra non manuale est, quod semel collatum tolli non potest, nisi ex causis à jure concessis: sic *glossa in Clem. etsi principalis, verbo electione. de rescriptis, & Clem. quia regulares, de supplenda negligent. prælat.* sic Azor. 2. *p. institut. moral. lib.* 3. *cap.* 1. *q.* 4. §. *quærito.* in casu dubii beneficium præsumendum est perpetuum, & non temporale, quia perpetuitas qualitas est beneficii propria.

5. Quartò dividitur beneficium in electivum, & collativum, seu mixtum. Electivum est, quod ab aliquibus eligitur à superiore conferendum. Collativum est, quod nulla indiget electione, sed pro voluntate superiorum confertur: mixtum quod nominante seu designante patrono superior confert: sic aliis relatis docet Azor. *suprad. q.* 4. *vers. sexto.* Garcia *de benef.* 1. *par. cap.* 6. *num.* 14. Quando autem aliqui ita eligerent, ut eorum electio esset simul beneficii collatio, tale beneficium potius dicitur collativum, quam electivum, sic relatis Cardinal. Franco, Felino, & aliis docet Garcia, *de benef. prima parte. capite sexto, num.* 23. Nunquam tamen in dubio est præsumendum electivum, aut mixtum. Tum quia non est qualitas beneficii propria, sed extrinseca, & accidentalis. Tum quia provisioni liberæ Episcoporum præjudicat.

6. Sed inquires, an sub nomine beneficii absolutè sumpti in privilegiis, facultatibus & dispensationibus omnia beneficia tam simplicia, quam duplicia; tam regularia, quam sæcularia: tam manualia, quam non manualia; tam collativa, quam electiva comprehendantur?

7. Dicendum est primo, beneficium in sua propria significatione omnia supradicta beneficia, quæ propriè beneficia sunt, comprehendere, atque adeo (exceptis manualibus, quæ propriè beneficia non sunt) comprehendit tam sæcularia, quam regularia, tam simplicia, quam curata, quia non est specialis ratio, quare magis unum, quam aliud comprehendat; & nomen absolutè prolatum supponit pro iis, quibus ratio significata per nomen propriè competat; efficitur sub nomine beneficii omnia supradicta comprehendi, & ita tenet glossa *in c. si gratiosè, verbo beneficia, de rescriptis, &c.* 1. *verbo beneficia, de rerum permutat. in* 6. Abbas *in cap. postulasti, de rescript. num.* 2. Felin. *n.* 4. Decius *num.* 12. Selva. 1. *p. de benefic. q.* 3. Garcia *alios referens*, 1. *p. de benefic. cap.* 6. *n.* 37. Tus. *litt. B. concl.* 59.

8. Dico secundò. In facultate, & privilegio alicui concesso conferendi benefica, omnia beneficia tam simplia, quam duplicia comprehenduntur; quia hæc facultas est favor, & gratia principis, neque communi derogans juri. Ergo est latè interpretanda. Ergo comprehendit omnia beneficia, nisi ex subjecta materia aliud colligatur: sic tradunt Azor. 2. *part. institut. moral. lib.* 3. *cap.* 44. *quæst* 7. *&* 8. Tuschus *litt. B concl.* 59. Gonzalez *super reg.* 8. *Cancell. gloss.* 6. *num.* 25. Garcia 1. *part. de benefic. num.* 40. Quod si dicas hujusmodi facultatem à Pontifice concessam cedere in præjudicium ordinarii, penes quem stat potestas beneficia conferendi. Ergo est strictè interpretanda, ut solum beneficia simplicia comprehendat, & non curata, neque dignitates. Facilè respondetur, negando fieri ordinario præjudicium; si quidem ei non tollitur ex supradicta potestate jus aliquod conferendi, sed juvatur in illo. Ex quo juvamine, & potestate dici non potest ordinarius pati in sua potestate præjudicium: sicuti non patiuntur parochi præjudicium, ex eo quod religiosis facultas absolvendi à peccatis concedatur; ipsosque parochos adjuvent in ministerio, quod ipsi præstare tenentur.

9. Solum ab hac regula excipi debent beneficia electiva, quæ esto sub nomine beneficii latè sumpti propriissimè comprehendantur, tamen ob qualitatem illam electionis, qua affecta sunt, non comprehenduntur. Neque enim præsumi potest Pontificum ullas beneficiorum qualitates mutare; mutaret autem in beneficiis electivis, si independenter ab electione provisionem concederet. Ergo non est credendum sub facultate generali providendi de beneficiis, beneficia electiva comprehendi, & ita tenet Gomezius *in reg. de annali, q.* 11. Paris. *cons.* 31. *part.* 4. *n.* 21. Gonzalez *glossa* 19. *super reg.* 8. *Cancellar.* & probat textus *clem.* 1. *de præbendis, in fine*, ibi nullam de electione fecerimus mentionem, & *cap. cum in illis de præbendis, in* 6.

10. Dico tertiò. In facultate alicui concessa, ut provideatur de primo beneficio vacaturo, non comprehenditur curatum, neque dignitas, neque canonicatus Ecclesiæ cathedralis, sed solùm aliud beneficium simplex: Nam esto in proprietate sermonis omnia illa beneficia comprehendantur: atjuxta stylum, & consuetudinem restringitur, quoad fieri potest, ex voluntate concedentis concessio, ne ambitionem faveat: sic, aliis relatis, docet Garcia 1. *p. de benef. c.* 6. *à n.* 49.

Ex quo à fortiori constat in dispensatione ad beneficium facta illegitimo, vel aliàs irregulari strictam

inter

interpretationem faciendam esse, ita ut solum intelligatur concessum illi minimum, quod fieri possit, ut latius loquentes de dispensatione diximus, quia dispensatio est juris communis violatio; sic Garcia *suprà*.

Punctum III.

Quæ sint conditiones, & qualitates beneficiorum regularium, & sæcularium.

PRæcipua conditio, & qualitas beneficii regularis est, ut solis regularibus, & beneficii sæculari, ut solis sæcularibus concedatur; & aliter facta electio nulla est, ut colligitur ex *cap. cùm de beneficiis de præbend. in 6.* Quocirca sæcularis impetrans beneficium regulare, & irregularis impetrans sæculare beneficium, non expressa qualitate beneficii, & personæ impetrantis, nulla est talis impetratio, sic aliis relatis docent Gonzalez *ad reg. 8. Cancell. gloss. 7. num. 4.* Sanch. *lib. 7. in decal c. 29 num. 83.* Neque ab hac nullitate excusatur, tametsi in concessione apponatur clausula *motu proprio*: quia hæc clausula supplet surreptionem ex causis extrinsecis, non autem eam quæ provenit ex personæ inhabilitate, & ex intrinseca qualitate beneficii: sic aliis relatis, docec Sanch. *supra.*

§. I.

Quando beneficium regulare dari possit sæcularibus, & sæculare regularibus.

1 *Sæculares incapaces sunt beneficii regularis.*
2 *Sæcularibus conferri possunt regularia beneficia, quæ administrationem non habent, si acceptando beneficium, habitum illius religionis suscipiant, seque obligent professionem emittere.*
3 *Regulare beneficium dandum non est sæcularibus, neque religiosis alterius ordinis.*
4 *Si beneficium administratur per religiosos unius conventus, non potest aliis concedi.*
5 *Beneficia sæcularia simplicia nequaquam possunt regulari conferri.*
6 *Ad dignitatem Episcopalem regularis promoveri potest.*
7 *Verius est sub nomine dignitatis Episcopalis non comprehendi quamlibet prælaturam habentem curam animarum.*
8 *Neque etiam existimo comprehendi præfecturam Ecclesiæ collegialis.*
9 *Religiosi mendicantes non possunt absque expresse dispensatione Pontificis ad Ecclesias cathedralibus inferiores promoveri.*
10 *Nullus regularis assumi potest ad beneficium curatum, etiam ad tempus, spectato jure novo.*
11 *Limitatur in casu necessitatis.*
12 *Iure antiquo regularis eligi poterat ad beneficiũ curatũ.*
13 *An dispensatio Episcopi ad hanc electionem requiratur, Proponitur affirmativa pars.*
14 *Probabilius est nullam Episcopi dispensationem requiri.*
15 *Est tamen necessaria prælati proprii dispensatio.*
16 *Non solum ad prælationem, sed etiam ad quodcumque beneficium hæc licentia requiritur.*
17 *Quid ad acceptationem summi Pontificatus?*
18 *Non valet licentia data antecedenter ad electionem, sub conditione, si eligaris.*
19 *A quo Prælato hæc licentia concedenda.*
20 *Quid faciendum, si Prælatus nolit petitam licentiam concedere? Et quando censeatur injustè denegare.*
21 *Quis superior compellere poterit Prælatum denegantem injustè?*

1. REspondeo, sæculares incapaces esse beneficii regularis, jure antiquo spectato, ex text. *in cap. cum beneficio, de præbendis, in 6.* & tradunt omnes, neque Episcopus potest hac in parte dispensare.

2. At attento decreto Triden. *sess. 14 cap 10. de reformat.* sæcularibus conferri possunt regularia beneficia, quæ administrationem non habent, dummodo acceptando beneficium habitum illius religionis suscipiant, seque obligent professionem emittere. Sic Trident. *supra*: tradit Gonzalez *glossa. 8. n. 78* Garcia *de benefic. 7. part. cap. 10. à num. 10. & seqq.* Existimo debere statim ac accipiunt beneficium habitum religionis suscipere, & post annum à susceptione habitus professionem emittere: quia Trident. sub hac obligatione beneficium regulare sæcularibus concedit. Ergo debent suscipientes beneficium huic obligationi cum primum possint satisfacere, & indicat Sanch. *lib. 7. in decal. 4. fine.*

3. Amplia, regulare beneficium dandum non esse sæcularibus, sed neque religiosis alterius ordinis ab eo, cujus est beneficium, ut expressè notatur in *suprad. cap. 10. sess. 14 Trident.* & tradit Gonzalez *gloss. 8. n 8. & 78.* & speciàliter *96. & seqq.* Garcia *7. part. de benefic. c. 10. n. 8.* Rebuff. *praxi benefic. tit. de dispensat. cum regularib. n. 2.* Navarr. *conf. 4. de regularib. 23.* Man. *qq. regul tom. 1. q. 34. art. 8* Sanch. *l. 7. in decal. 29. n. 29.* Et ratio decisionis est; quia non decet Beneficium unius ordinis per religiosos alterius ordinis gubernari.

4. Adde, si beneficium regulare solitum sit administrari per religiosos alicujus conventus, non potest aliis religiosis tametsi ejusdem ordinis sint, conferri, quia religiosi illius conventus nequeunt jure habito ad beneficium privari: habetur *in c. cum singula. 32. §. prohibemus de præbendis, in 6. clem. de supplenda negligent. Prælatorum*, & testatur Gonzalez *super reg. Cancell. gl. 8. num. 108.* esse omnium. Ex quo fit esse validum, & firmum statutum, laudabilemque consuetudinem, ne aliis religiosis à residentibus in tali conventu beneficia illius conventus conferantur: favet enim dispositioni juris tale statutum, & consuetudo, præterquam quod in *cap. cum dilectus, verbo constitutum, de consuetud.* approbatur, & tradunt ibi glossa, & doctores.

5. Quoad beneficia vero sæcularia, an regulari conferri possint? Primò certum est, beneficia sæcularia simplicia nequaquam posse regulari conferri, nullamque esse talem collationem, colligitur ex *c. cum de beneficio, de præbendis, in 6.* ubi benegcium regulare Clerico sæculari, & sæculare regulari conferri non posse statuitur. Item in *c. quod Dei timorem, de status monach.* in favorem animarum excipitur beneficium curatum; ut possit regulari conferri. Ergo tacitè insinuatur à beneficio simplici omnino esse secularem excluſum, sumiturque ex *cap. Monachi: de statu regulari*: ubi cavetur ne monachi in villis, & oppidis in Ecclesiis soli constituantur: si autem illis conferri possent beneficia, possent soli, & sine sociis habitare. Item in *cap. super eo, de regularib.* dicitur, neque amplius in Ecclesiis sæcularibus debent assumi, ne contra votum, quod Domino fecerunt, venire probentur: sic Navarr. *consil 11. de statu Monach* Garcia, plures referens, *7. part. de benefic. cap. 10. num. 28.* Covarr. *cap. 2. num. 3. de testament.* Suar. *tom. 4. de relig. lib. 3. cap. 19. num. 26.* Azor. *tom. 1. institut. moral. lib. 12. c. 19. q. 3. & 2. tom. lib. 6. cap. 4. quæst. 22.* Hoieda *de benefic. 1. part. quæst. ult. num. 69.* & plures referens Sanch. *lib. 7. in decal. c. 29. n. 75.* Lessius *lib. 2. de justit c. 41. dub. 12. fine.* Neque Episcopus potest in hoc casu dispensare; quia nullibi invenitur ei talis facultas concessa, ut pluribus firmat Sanch. *num 76.*

6. Secundo est certum, ad dignitatem Episcopalem promoveri posse regularem, *c. quorumdam, c.*

si

si religiosus, cap. nullus religionis, de electione in 6. clement. 1. de electione, in fin. leg. 23. ante med. tit. 5. p. 1. & tradunt omnes. Nomine autem dignitatis Episcopalis communiter comprehenditur quælibet prælatura curam animarum habens, ad quam regularis absque ulla dispensatione eligi potest; quia procedit in iis eadem ratio, ac in Episcopatu, & tradit glossa *in suprà d. clem. 1. & ibi* Imola *num. 4. & 41.* & Joan. And. *cap. si religiosus, statim in princ. de elect. in 7.* & ibi Francus *num. 1. notab. 2.* Dominic. *num. 6.* Ancharran. *n. 2.* Abbas *in cap. quod Dei timorem, num. 5. & 6.* Sanch. *lib. 7. in decal. cap. 29. num. 33.* Gonzalez *reg. 8. Cancell. gloss. 7. num. 61.* Gregor. Lopez *leg. 26. tit. 7. part. 1.*

7. Contrarium sentiunt plures Doctores, prout refert Panormit. *in cap. quod Dei timorem, de statut. regular.* & Quintilian. Mandos. *de signatura gratiæ, tit. dispensatio pro obtinendis beneficiis.* Et mihi verius apparet; quia in Episcopatu est specialis ratio, tum propter ejus dignitatem, ob quam dicitur Episcopus religiosior monacho, ut tradit glossa *cap. nullus religiosus, de elect. in 6.* & colligitur ex *cap. ex multa, de voto.* Tum quia Episcopatus à beneficio regulari, & seculari abstrahit, eáque de causa in *clem. 1. de electione* dicitur: per hoc autem non intendimus prohibere, quin religiosus in Episcopum sæcularis, vel cujuslibet regularis Ecclesia licitè possit eligi. Ergo tacitè insinuatur respectu prælatiæ sæcularis, quæ Episcopatus non sit, prohibitionem integram manere, & ita defendit Suarez *tom. 4. de relig. lib. 3. cap. 19. fine, n. 27.*

8. Rursus dubium est de præfectura Ecclesiæ collegialis, quæ propriè curam animarum non habet, quia neque habet in foro interno, neque externo jurisdictionem, sed solum habet œconomicam gubernationem, scilicet convocare collegium, & simul cum illo de rebus ad collegium pertinentibus disponere, an sine dispensatione possit ad illum sæcularis eligi? Sanch. *lib. 7. in decal. cap 29. num. 72. & 73.* Doctores pro utraque parte adducit, & utramque sententiam reputat probabilem, sed probabiliorem quæ affirmat, quia eligitur ad curam eorum, qui sunt in collegio; eáque de causa potest sicut ad Episcopatum eligi sine dispensatione. Mihi tamen negativa magis probatur: neque enim dicenda est prælatura, vel dignitas, cùm jurisdictione prorsus careat. Ergo concessio facta pro dignitate Episcopali, ad hanc præfecturam œconomicam extendenda non est.

9. Unum tamen est omnino indubitatum, religiosos mendicantes non posse absque expressa dispensatione Pontificis ad Ecclesias cathedralibus inferiores promoveri, ut expressè habetur in *extravag. dispendiis, de postulat. Prælatorum*, & aliis relatis docuit Sanchez *dict. num. 73.*

10. Quapropter solùm de beneficiis curatis jurisdictione carentibus est difficultas, an religiosis concedi possint? Et quæstio procedere potest tum ex jure antiquo; tum ex novo. Et quidem stante jure novo Trident. nullus regularis assumi potest ad beneficium curatum etiam ad tempus. Quia ita congregatio Concilii testatur declarasse Greg. XIII. his verbis: *Sanctissimus Dominus noster Greg. XIII. noluit licere canonicis regularibus congregationis Lateranensis, etiam de licentia sui generalis absque permissu summi Pontificis, assumere curam animarum etiam ad tempus, multo minus beneficium curatum:* sic refert Gonzalez *ad reg. 8. Cancell. gloss. 7. n. 53.* Piasecus *in praxi episcop. 1. part. cap. 5. n. 23.* Garcia *de benefic. 7. part. cap. 10. n. 31. fin.* Sanch. *lib. 7. in decal. cap. 29. n. 71.* Mandosius *in praxi signaturæ gratiæ, tit. de obtinendis dispensationibus monachorum pro beneficiis*, affirmat hodie non dispensari cum monacho ad beneficium curatum obtinendum.

11. Limitanda tamen est doctrina in casu necessitatis, quando scilicet non inveniuntur clerici sæculares idonei, tunc enim præfici potest regularis: sicut è contra cùm non inveniuntur regulares idonei pro beneficio regulari, præfici possunt sæculares, quia necessitas caret lege, *cap. si quis fortè, de furtis.* Convenientius enim est beneficium gubernari per Clericos alienæ professionis, quam omni gubernatione destitui, vel iniquè gubernari: & ita tradit Rebuff. *in concord. in rub. de collationib. §. volumus, ver. conformitatem & tractat. de nominationib. quæst. 5. num. 13. versic. fallit, nisi idonei non reperiuntur.* Gonzalez alios referens *ad reg. 8. Cancell. gloss. 8. num. 43. & seqq.* & probat textus *in cap. inter quatuor, §. seu si regulares, de religiosis domib. textus in cap. Abbate, in fine, de verb. signific.* Credendum tamen beneficia in hoc casu non esse conferenda in titulum, sed in commendam; quia non videtur necessarius alius modus provisionis, & hic est aptior, si quidem quandocunque reperiatur minister idoneus, poterit extraneus removeri, & videtur decisum à sacra Congregatione, prout refert Garzia *7. part. de benefic. c. 40. num. 32. in prima declaratione.*

12. Verum spectato jure communi antiquo, certissimum est, regularem eligi posse ad parochialem Ecclesiam, non solum ad tempus, & in commendam sed in titulum, habetur expressè *cap. quod Dei timorem de statu monachorum*, ibi, *& per antiquos canones etiam monachi possunt ad Ecclesiarum parochialium regimen in presbyteros ordinari, ex quo debent prædicationis officium, quod privilegiatum est, exercere.* Ex quibus verbis videtur inferri regularem ineptum prædicationis officio eligi non posse: sic indicat Abbas *in cap. quod Dei timorem, num. 3. de statu monach.* Sylvest. *verbo religio 7. quæst 4.* Rosella *verbo monachus, n. 4.* & clarè tenet Anton. *cap. non est, num. 4. de voto, & dicto cap. quod Dei timorem, num. 12. & ibi* Ananias *num. 9.* Ceterum dicendum est eligi posse regularem aptum curæ populi, tametsi officio concionandi ineptus sit. Probo, quia occasio eligendi regularem est populi utilitas, & necessitas: sed secluso populo officio concionandi potest regularis esse populo maximè utilis, & necessarius. Ergo potest in parochum eligi: & sic docet expressè Abbas *cap. non est, num. 9. de voto.* Lambertin. *d jurepatron. lib. 2. p. 1. quæst. 7. art. 19. n. 22.* Sanch. *lib. 7 in decal. cap. 29. num. 40.* Neque obstat textus *in cap quod Dei timorem*, quia officium prædicationis, cui communiter religiosi aptiores sunt, præstat supradictum privilegium, quod amitti non debet, etsi in uno, vel alio religioso aptitudo ad illud exercendum non inveniatur. Deinde in *supradict. cap.* non videtur sumi officium prædicationis, prout communiter fieri solet; sed pro officio doctrinæ, quam quilibet parochus suis ovibus præstare tenetur, & qui regulariter religiosi aptiores sunt ad docendum; ea de causa in favorem animarum illis hoc privilegium conceditur. Temperant aliqui, ut non procedat in religiosis mendicantibus, quos dicunt ad omnia beneficia extra Episcopatum inhabiles esse: sic Rebuff. Duennas, Imola, Man. Rodriq. relati à Sanchez *lib. 7. cap. 29. num. 37.* Sed ut benè expendit Sanchez nullum in jure habet hæc limitatio fundamentum. Neque textus qui inducuntur id probant: & ita ex vi juris communis posse eligi hos regulares, sicut & alios, tradit idem Sanchez *ibi*, & Lessius *lib. 2. cap. 21. dub. 12. num. 98.*

13. Controversia autem est inter doctores, an dispensatio Episcopi requiratur ad hanc electionem. Tenent plures necessariam esse Episcopi dispensationem, sic Gonzalez *reg. 8. Cancell. gloss. 7. num. 52.* Bellarm. *decis. 713. numer. 3.* Staphileus *de litter. grat. ubi de formis expectativarum in forma. 8. numer. 9. & 10. & titul. de variis modis vacationum, in 6. numer. 5. & titul. de qualitate, & statu beneficionum, capit. incipienti, primo quod sit legitimus.* Alexand. *consil. 70. num. 13. volum. 3.* & alii relati à Sanchez *lib. 7. cap. 29. num. 34.* Moveri possunt; quia non potest regulari beneficium parochiale conferri, quin simul concedatur

facultas

facultas extra clauſtra vivendi, & fructus beneficii adminiſtrandi, & de illis diſponendi, ſed ad hæc omnia neceſſaria eſt diſpenſatio. Ergo neceſſaria eſt diſpenſatio pro beneficio parochiali obtinendo.

14. Cæterum probabilius exiſtimo nullam Epiſcopi requiri diſpenſationem: ſic Gregor. Lopez *leg.* 25. *titul.* 7. *part.* 1. *verbo Eccleſia.* Covarruvias *cap.* 2. *de teſtament. num.* 3. Navar. *lib.* 5. *conſil. in ſecunda edit. tit. de ſtatu monachorum, conſ.* 12. *per totum.* Lambertinus *de jure patronat. lib.* 2. *p.* 1. *q.* 7. *art.* 19. *à num.* 13. *uſque ad finem.* Sanch. innumeros referens, *lib.* 7. *in decal. capit.* 29. *num.* 55. probatque textus *in cap. in paroch.* 16. *q.* 1. ubi monachus ad beneficium parochiale præſentatus admitti mandatur ab Epiſcopo, nulla facta diſpenſationis mentione. Et in *cap. quod Dei timorem. de ſtatu monach.* dicitur poſſe monachos ad Eccleſiarum parochialium regimen in presbyteros ordinari: ſi autem diſpenſatione Epiſcopi indigerent, nequaquam de illis diceretur poſſe in presbyteros ordinari; quia non dicitur fieri poſſe, quod extraordinario remedio, quale eſt diſpenſatio, indiget; ut rectè dixit Innocent. *in cap. paſtoralis, num.* 1. *verſ. renunciatum, de cauſa poſſeſſ. & propriet.* & ex illo tradit Gregor. Lopez, & Sanch. *ſuprà*: alias irregularis diceretur poſſe ordinari, & ad beneficium promoveri; ſi quidem ex diſpenſatione id fieri poteſt. Deinde nulla apparet cauſa exigens hanc diſpenſationem ab Epiſcopo. Nam ſi aliqua eſſet, maximè quæ in contrario fundamento adducitur de incapacitate religioſi ad vivendum extra monaſterium, diſponendumque de beneficij fructibus: ſed hanc incapacitatem nullus alius tollere poteſt, niſi religioſi prælatus. Ergo non Epiſcopus, cui religioſus non ſubditur. Ergo diſpenſatio Epiſcopi nequaquam eſt neceſſaria. Ex quo fit, ſi beneficium pleno jure conventui ſubſit, poterit conventus independenter ab Epiſcopo, & quolibet alio prælato conferre illud ſuo religioſo. Si autem beneficium non pleno jure ſubſit conventui, ſed Epiſcopo, vel alteri Prælato, authoritas illius Prælati neceſſaria eſt; ſicut etiam in quolibet alio Clerico ſæculari eſt neceſſaria; quia non eſt neceſſaria ob diſpenſationem ſtatus regularis, ſed ob diſpoſitionem, & collationem beneficii, ſic, aliis relatis, *l.* 2. *de juſtit. c.* 41. *dub.* 12. *n.* 98. Sanch. *l.* 7. *c.* 29. *n.* 66.

15. Verum etſi diſpenſatio Epiſcopi neceſſaria non ſit, eſt tamen neceſſaria ad hanc electionem Prælati proprii licentia, conſtat ex *c. religioſus, in princ. de electione, in* 6. ibi; *ſi religioſus electioni de ſe ad prælationem aliquam extra ſuum monaſterium, vel ſuam Eccleſiam celebratæ ſui ſuperioris, qui dare ipſam valeat; non petita, & obtenta licentia, præſumpſerit conſentire, conſenſus ſic præſcriptus non teneat, & in pœnam præſumptionis illius electio eadem ipſo facto viribus evacuatur omnino.* Et ſubdit rationem textus, quia religioſi arbitrium non ex ſua (cum velle, vel nolle non habeat,) ſed ex illius quem vice Dei ſuprà caput ſuum poſuit, & cujus imperio ſe ſubjecit, voluntate dependeat. Hanc autem licentiam ſolus ſuperior abſque conventu, imò renuente conventu dare poteſt, ut expreſsè habetur in *ſupradict.* textu ibi; *decernimus ut iidem ſuperiores (iiſdem irrequiſitis conventibus) electis hujuſmodi conſentiendi, & tranſeundi liberam dare valeant facultatem*: & hujus ſpecialis conceſſionis ſubdit rationem textus, *ut celerius, & facilius Eccleſiæ provideantur.*

16. Circa hanc licentiam primo dubitatur; an ad ſolam prælationem requiſita ſit, an vero ad quodcumque beneficium parochiale? Et ratio dubii eſt, quia textus ſolum meminit prælationis, ſub quo verbo ſola dignitas juriſdictionem habens comprehenditur. Sed dicendum eſt ad quodlibet beneficium hanc licentiam requiri, quia hæc licentia non requiritur ex diſpoſitione Pontificis, ſed ex ipſo religioſo ſtatu, ratione cujus religioſus liberam voluntatem non habet, ſed ſubditam ſuo ſuperiori, & ita tenet Franc. *c. ſi religioſus, in prin. notab.* 1. *de electione.* Cardin. *clem. fin. num.* 11. *quæſt. eodem tit.* Mari. Rodriq. *tom.* 1. *qq. regul. q.* 4. *art.* 5. quos refert, & ſequitur Sanch. *lib.* 7. *in decal. cap.* 29. *num.* 57. ubi advertit optimè hanc licentiam non requiri, ut impetretur beneficium à ſummo Pontifice; quia Pontifici ſunt omnes religioſi immediatè ſubjecti, ipſeque eſt ipſorum prælatus. Ergo cum ipſe beneficium concedit, jam ex voluntate ſuperioris beneficium habetur. Secundò adverto, obtento beneficio aliquo parochiali in titulum, jam non indigere religioſum prælati ſui monaſterii licentia, ut relicto illo Beneficio alterum acceptet; quia acceptatione prioris beneficii manſit ſui juris, & exemptus à prælati regularis obedientia, quæ eſt ratio, ob quam licentia prælati expoſtulatur: ſic relatis Imola, Ancharran & aliis docet Sanch. *lib.* 7. *in decal. cap.* 29. *n.* 64.

17. Secundò dubitatur, an ad acceptationem ſummi Pontificatus ſuperioris licentiam requiratur. Affirmant aliqui, quia Pontificatus eſt ſumma prælatura. Ergo in illius acceptatione præcipuè expoſtulanda eſt prælati licentia. Neque excuſari poteſt, ex eo quod Pontifex ſecum diſpenſet, & ſuperiorem non habeat, quia ante acceptationem non eſt Pontifex, ſed eſt ſuo Prælato ſubjectus, ſic tenent Gregor. Lopez *leg.* 25. *verbo Eccleſias. tit.* 7. *par.* 1. Man. Rod. *regul. qq. tom.* 1, *quæſt.* 34. *artic.* 5. *in princ.* & alii plures, quos refert Sanch. *dicto cap.* 9. *num.* 58. Cæterum dicendum exiſtimo cum ipſo Sanch. & aliis doctoribus, quos ipſe refert, nullam ad hanc acceptationem licentiam ſuperioris requiri. Quia ab ipſomet jure eſt jam hæc licentia conceſſa: ſi quidem in *cap. licet, de electione*, cavetur nullum impedimentum opponi poſſe adversùs electum à duabus partibus Cardinalium præter hæreſim. Ergo neque impedimentum omiſſæ licentiæ. Adde per ipſammet electionem conſtitutum eſſe omnis Eccleſiæ ſuperiorem, & conſequenter exemptum ab obedientia. Ergo non indiget ſuperioris licentia ad acceptandum.

18. Tertiò dubitatur, qualis debeat eſſe hæc licentia, an inquam ſufficiat, ſi detur antecedenter ad electionem, ſub conditione *ſi eligaris*? Et dicendum eſt nequaquam talem licentiam valere: quia expreſsè ſic cavetur *clem. fin. de electione*, ibi: *cum conceſſa religioſo à ſuperiore ſuo licentia, ut electioni, vel proviſioni, (ſi quam de ipſo contigerit fieri) ſuum dare poſſit aſſenſum, ambitionis vitio viam paret, nullius eam exiſtere volumus firmitatis.* Ex quibus verbis conſtat neceſſariò licentiam ſubſequi debere electionem, collationem, ſeu præſentationem & quemlibet alium proviſionis modum & tradit gloſſa ibi; Imola *n.* 10. & 11. Sanch. *lib.* 7. *decal. cap.* 29. *n.* 50. & 60. E contra verò ſi licentia poſt acceptationem ſuccedat, acceptationem non reddit firmam; quia quod à principio nullum, tractu temporis convaleſcere non poteſt, Sanch. *n.* 63.

19 Quartò dubitatur, à quo Prælato hæc licentia concedenda ſit? Aliqui exiſtimant debere concedi ab illo Prælato, in cujus manibus religioſus profeſſionem emiſit; quia ſoli illi ſe religioſus propriè ſubjecit; aliis verò ſe ſubjicit, quatenus ab illo habent poteſtatem. Undè ſi ſolus generalis poteſtatem habet admittendi profeſſionem, ſolum ex licentia illius poterit religioſus prælaturam acceptare: ſic Dominic. *in cap. ſi religioſus, in princ. num.* 7. & *cap. quarundam.* §. *volentes, num.* 5. *de electione, in* 6. Franciſcus *eodem c. quorumdam num.* 2. *notab.* 4. Calderin. *concl.* 3. *n. unico, de regularib.* Cæterum probabilius credo, licentiam prælati monaſterii ſufficere ad hanc acceptationem, niſi in aliqua religione aliter fuerit ſtatutum, vel conſtitutione vel privilegio: ſic pluribus relatis, firmat Sanc. *lib.* 7. *in decal. c.* 29. *n.* 61. Movetur, quia hic eſt verus ſuperior, cui religioſus ſe ſubjecit, tametſi ſubjectio ei facta fuerit, quatenus vices ſuperioris totius ordinis

habebat

habebat. Dixi, *nisi aliter in religione aliqua fuerit statutum, vel constitutione, vel privilegio*; quod dixerim, quia Man. Rodr. *tom. 2. reg. q. 55. art. 2.* testatur ex privilegio Alexand. III. solum generalem, vel provincialem hanc posse licentiam ad prælaturas concedere, & nullo modo superiorem immediatum conventus, & videtur approbari à Sanch. *in supradicto loco.* Item in religione societatis Jesu nullus alius potest hanc licentiam concedere nisi generalis præpositus, qui nisi compulsus fuerit præcepto Pontificis, hanc licentiam non concedit, ut colligitur ex *9. parte constitution. cap. 4. §. 5. & cap. 5. §. 6. fine.* Advertit tamen, & bene Sanch. *dicto c. 29. n. 67.* hoc intelligendum esse de prælatiis & Episcopatibus honorem, & divitias afferentibus: secus de prælatiis, quæ iis mundanis opibus carent, & laboribus plurimis abundant, quales sunt Episcopatus Æthiopiæ, Japonæ, & similes, de quibus Gregor. *1. p. pastoralis, c. 8.* explicuit illud Pauli *1. ad Timoth. 3. qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat.*

20 Quintò dubitatur, quid faciendum est, si prælatus nolit petitam licentiam ad acceptandum concedere? Respondeo, si injustè nolit, compellendum esse à suo superiore. Difficultas autem est, quando censeatur prælatus injustè licentiam denegare? Sanchez *lib. 7. in decal. c. 29. n. 68.* Lessius *lib. 2. de justit. cap. 41. dub. 12. n. 97.* Greg Lopez *leg. 25. verbo Ecclesias. tit. 7. p. 1* Man. *tom. 1. qq. regul. q. 34. art. 5. initio*, & alij affirmant, quoties necessitas, vel utilitas Ecclesiæ adest: quia stante hac utilitate Ecclesiæ videtur prælatus obligatus hanc licentiam concedere; si quidem eam concedere potest. Ergo injustè denegat. Nihilominus censerem, etsi utilitas Ecclesiæ sit sufficiens causa, ut prælatus licentiam concedere possit; juxta textum *in cap pro utilitate. 16. quæst. 1.* & tradunt Greg. Lop. Lessius, Sanch Man. & alij *suprà.* Ut tamen obligetur illam concedere, existimarem non tantum utilitatem, sed etiam, necessitatem Ecclesiæ adesse debere. Durum enim est dicere prælatum malè facere denegando licentiam religioso, ut prælaturam acceptet, quam videt suæ religioni esse valdè utilem, tametsi Ecclesiæ ad quam eligitur utilis futurus sit. Non enim tenetur prælatus utilitati Ecclesiæ sæcularis providere ex obligatione, & præcipuè cum jactura suæ propriæ religionis. Et ita necessitatem requiri, neque utilitatem sufficere docent glossa, *cap. quam sic verbo, ad ordinandum. 18. q. 2.* Anchar. *cap. si religiosus, num. 4. de electione, in 6.* Gambara *de authorit. legati à latere lib. 8. cap. ultim. n. 23.*

21 Quod si inquitas, quis superior compellere possit prælatum sic denegantem talem licentiam; Respondeo quemlibet qui illius prælati superior sit. Tum quia superior illius prælati ejus negligentam supplere potest. Tum quia ad ipsum devolvitur potestas posita negligentia in immediato superiore, juxta textum *in cap. quamquamde electione, in 6. & cap. Roman. de supplenda negligent. prælat. eodem. lib.* & tradit, aliis relatis, Thom. Sanchez *lib. 7. in decal. cap. 29. n. 69.*

§. II.

Quid dicendum sit de beneficiis electivis.

1 *Expenditur textus in cap.* quorumdam, *de electione, in 6.*
2 *Quæ ex illo inferantur, ut omnino certa.*
3 *An sint in numero eligentium excommunicati computandi.*
4 *Si religiosus mendicans Episcopus transferatur in alium Episcopatum, an debeat in concordia eligi.*
5 *Servandus ne sit hic modus concordiæ electionis tam pro prælaturis extra religionem, quam intra.*
6 *Probabilius est solum de prælaturis extra ordinem debere textum intelligi.*
7 *Satisfit contrariæ rationi.*
8 *Affirmant aliqui supradictam constitutionem extendi ad beneficia curata jurisdictione carentia.*
9 *Oppositum tenendum est.*

1 DUbium est de beneficiis sæcularibus per electionem factis, quia ratione religiosi tam mendicantes quam non mendicantes illorum capaces sint? Et tota difficultas consistit in explicatione *text. in cap. quorumdam, de electione in 6.* ibi enim Bonif. VIII. ut religiosis ambitionis viam præcluderet, statuit, ut nulli religioso prædicatorum, Minorum, Eremitarum Sancti Augustini, aut quorumlibet mendicantium ordinum ex electione, postulatione, seu vocatione ad aliquam extra administrationem sui ordinis prælaturam in discordia de se facta jus de cætero acquiratur, nec eorum aliquis tali electioni, postulationi, provisioni aut vocationi quomodolibet valeat consentire, etiamsi magistri, aut ministri, vel prioris generalium eorundem ad id accesserit licentia, vel consensus circa religiosos quosque alios cujuscunque conditionis, vel status existant (vult Pontifex hoc servari) ut nec ipsi electionibus, postulationibus, provisionibus aut vocationibus à minori parte numeri ad prælationes quaslibet de se factis (quæ hoc ipso, quod à minori parte processerint, nullum prorsus tribuant jus eisdem) suum audeant præstare consensum, etiam si super hoc assensus, vel licentia suorum intervenerit prælatorum. Et subditur esse irritum, & inane quidquid contra fuerit attentatum.

Ex his enim verbis constat necessarium esse mendicantibus, ut ad aliquam administrationem, vel prælaturam extra proprium ordinem eligantur, nominentur, seu aliquo modo provideantur, concordem omnium eligentium, nominantium, seu providentium consensum. aliis verò religiosis necessarium esse consensum majoris partis eligentium. Petitur autem pro mendicantibus amplius, quam pro non mendicantibus, scilicet consensus omnium eligentium: quia ipsi ob professionem paupertatis, & excellentioris vitæ magis fugere debent lites, & discordias, & ambitionis viam: sic Lambertin. *de jure patronat. lib. 2. p. 1. q. 7. art. 20. n. penult.* Sanch. *lib. 7. in decal. c. 29. n. 44.*

2 In hujusmodi textu sunt aliqua certa, & aliqua quæ difficultatem habent. Primò certum est, loqui textum de electione passiva religiosi, non activa, constat ex illis verbis textus *electioni de se factæ.* Et infra *electionibus de se factis*, & ex intentione Pontificis volentis præcludere religiosis ambitionis viam, quæ in electionibus passivis prælaturæ, non activis reperitur, & ita tradit glossa *in clem. quod circa de electione, verbo electionis.* Neque obstat *dictam clement.* generaliter loqui de electionibus: nam loquitur de electionibus de quibus loquutus fuerat Bonif. VIII. *in dicto c. quorum jam*, qui expresè de electionibus passivis, & non activis loquutus fuit.

Secundò est certum, loqui textum, non solum de electione, & postulatione, sed etiam de præservatione. Nam esto expresè de præsentatione non fuerit loquutus, satis sub nomine provisionis, aut vocationis comprehenditur, ut notavit glossa *clem. cum concessa de electione, verb. provisioni*, & ibi Cardin. *num. 11. qu. 7.* Imola *num. 10.* Et ratio prohibitionis expressa *in dicto cap. quorundam*, vitandi lites, & ambitiones; æquè, imò efficacius militat in præsentatione, ac in electione: & nominatione: & ita tenet, relato Franco, eo *c. quorumdam, n. 4. & ibi* Dominico. §. *circa num. 3.* Lambertin. *de jure patron. lib. 2. p. 1. q. 7. art. 20. à n. 6. usque in finem.* Sancl. *7. in decal. cap. 19. n. 51.*

Tertiò est certum, electionem factam in discordia non convalescere; tametsi postea concordent electo-

res : quia quod à principio nullum est, tractu temporis non convaleſcit. Tum quia ſolum in electione Pontificis, *c. licet, de electione in* 6. & in electione monialis, *cap. indemnitatibus, eodem tit.* conſenſus ſuperveniens prodeſt electioni in diſcordia factæ, & notavit, aliis relatis, Sanch. *n.* 52.

Quartò eſt certum, non loqui textum de electione regularis ad canonicatum, vel aliud beneficium ſimplex, cum expreſsè dicat ad adminiſtrationem, vel prælationem : ſic Lambert. *ſuprà. n.*1. Sanch. *n.*50.

Quintò eſt certum, regularem mendicantem translatum ad non mendicantem, ſi eligatur in prælatum ex diſpenſatione, non indigere conſenſu omnium electorum, ſed tantum majoris partis : quia abſolutè non mendicans eligitur : ſic Sanch. *n.*53. E contra vero, ſi non mendicans tranſlatus eſſet ad mendicantes, & eligeretur ad prælaturam, debet eligi, ex omnium eligentium conſenſu.

Sextò eſt certum, ſi religioſus mendicans eligitur omnes electores debere concurrere, ita ut uno deficiente, vel contradicente nulla ſit electio. Si vero regularis non mendicans eligitur, major pars eligentium debet concurrere. Sed quia poſſunt eligentes eligere jure ſingulari, vel jure collegij, & quatenus illius ſunt partes, ideò diverſimodè de eorum electione dicendum eſt : nam ſi jure collegij eligunt, neceſſariò facienda eſt electio à majori parte, ita ut ſi in collegio ſint decem, debet fieri electio à ſex, nec ſufficit fieri à quinque ; quia alias non dicitur electus à collegio. Neque obſtat, quod in *dicto cap. quorundam*, ſolum dicatur ; ne fiat electio à minori parte ; quia tacitè ibi inſinuatur debere fieri à majore. Adde eſto à dimidia eligentium parte non annulletur ex *hoc c. quorundam*, annullatur tamen ex eo quod non ſit canonica electio. At ſi electores non jure collegij, ſed jure proprio & ſingulari eligunt, tunc poteſt contingere, ut ex decem electoribus quatuor ſufficiant electionem validam facere, ſi in unum conſentiant, aliis ſex electoribus diviſis, tres uni parti, & tres alteri; quia tunc ille qui electus eſt à quatuor, abſolutè à majori numero actu eligentium eligitur; tametſi non à majori numero electorum: quod videtur ſufficiens, ne dicamus hanc decretalem corrigere jus antiquum ſtatuens hanc electionem ſufficientem eſſe, & à majori parte factam reputari, *c. quoniam, de jure patron.* Verum ſi illi ſex electores ſua vota non pronuncient, & quis à quatuor tantùm electus eſſet, nequaquam dici poſſet à majori eligentium numero electus, ſed à minori ; ac proinde nulla erit ejus electio : ſic docent Lambertin. *ſuprà art.*20. *num.*8. Sanchez aliis relatis, *num.*55. His tanquam certis ſuppoſitis.

3 Circa hujuſmodi textum eſt prima difficultas ; an in numero eligentium computandi ſint excommunicati, ſuſpenſi, aut alias inhabiles, ita ut ſi decem ſint electores, & quatuor ſint excommunicati, & mendicans eligitur à ſex habilibus, dici poſſit eligi ab omnibus ? Gloſſa *in ſuprad. cap. quorundam, verbo in diſcordia, & verbo numero*, negat inhabiles eſſe computandos, cujus placitum ſuſtineri poterat ex jure antiquo, ſed jam ſuſtineri non poteſt ; quia contrarium eſt expreſsè deciſum, in *clement. quod circa, de elect.* ubi Clem. V. ait. *Quod circa religioſum electiones ſuper diſcordia, & minoritate numeri, Bonifaciana conſtitutione cavetur de diſcordia, & numeri numeritate, qua in facto, non in fictione, vel juris effectu conſiſtunt, debere intelligi declaramus* : quaſi diceret, omnes qui de facto capaces ſunt eligendi ; tametſi à jure excludantur, eſſe in hoc caſu reputandos electores : ſic gloſſa *in dicta clem. verbo qua in facto.* Secus verò dicendum eſt de iis, qui poteſtate eligendi carent ; eo quod non ſint ordinari, profeſſi, vel in tali ætate conſtituti, quibus conceditur jus eligendi, quia ij de facto electores non ſunt neque unquam fuerint : ſic gloſſa *ſuprad. loco* : & ibi Cardin. *n.*6. *q.*12. Imola *n.*13. & 14. Bonif. *à num.* 26. *uſque ad* 30. Sanch. *lib.*7. *in decal. c.*29. *n.*49. Qui doctores extendunt hanc doctrinam ad abſentes non vocandos, vel vocatos nolentes venire, aut ſuffragio renunciantes ; quia ij non tam juris fictione, quam facto videntur poteſtate eligendi carere. Qua de cauſa ij non computantur in duabus partibus Cardanalium eligentium Pontificem, ut dicit gloſſa *dicta clem. in fine.* Sed hæc extenſio pro præſenti caſu difficultatem habet, cum abſolutè abſentes, & renunciantes voto poteſtate gaudeant eligendi, & conſequenter ſi ipſi electioni non conſentiunt, non dicetur abſolutè religioſus electus ex conſenſu omnium electorum : ſed cum addito, omnium electorum, qui ex juris fictione capaces ſint eligendi. Adverto tamen cum Gloſſa *in ſuprad. clem.* electores inhabiles religioſi electioni non conſentientes impedire poſſe ejus electionem, at non poſſe alterius electionem promovere ; quia ad hunc effectum inhabiles reputantur. Unde ſi religioſus non mendicans ab illis quatuor, excommunicatis eligeretur, & inſuper à tribus habilibus, ejus electio ſuſtinenda non eſſet ; quia eſto eſſet à majore parte eligentium facta, quoad firmitatem, & validatem electionis, à minori eligentium numero cenſenda eſt fieri.

4 Secunda difficultas eſt ; an religioſus mendicans tranſlatus in epiſcopum ; ſi ei conferatur aliquis alius epiſcopatus, debeat in concordia eligi, & non mendicans à majore parte eligentium, ſicuti in prima electione factum eſt. Et ratio dubitandi eſt, quia tranſlatus in Epiſcopatum exemptus eſt ab oneribus, & obligationibus religionis, & alium ſtatum ſuperiorem induit. Ergo non eſt adſtringendus ſupradicta obligatione religioſorum propria. Adde textum *in cap. quorundam* loqui cum religioſis, qui indigent licentia, & conſenſu ſuorum ordinum prælatorum ad acceptandam prælatiam, ut conſtat ex illis verbis, *etiamſi magiſtri, aut miniſtri, vel prioris generalium eorundem ad id acceſſerit licentia, vel conſenſus*, & paulo inferius : *etiamſi ſuper hoc aſſenſus, vel licentia ſuorum intervenerit prælatorum*, ſed religioſus Epiſcopus factus nulla indiget regularis prælati licentia ad acceptandum novum Epiſcopatum ; quia ei non ſubditur ſed omnino ab ejus obedientia exemptus eſt. Ergo.

Deinde loquitur textus de religioſis, qui actualiter ſubduntur religionis prælatis, ut colligitur ex illis verbis *ſuorum prælatorum*, ſed religioſi Epiſcopi non eſt ſuus prælatus, prælatus regularis. Ergo. Hæ rationes videntur hanc partem probabilem reddere, præcipuè cum decretum ſit odioſum, & reſtrictuum firmæ electionis à jure communi ſtatutæ, ſed quia contrarium communiter à doctoribus defenditur, ſic in praxi tenendum, & conſulendum eſt. Quapropter dicemus eodem modo ſecundam electionem faciendam eſſe, ſicut primam ; quia eſto ab oneribus, & obligationibus conventualibus religionis exemptus ſit monachus Epiſcopus, non tamen exemptus eſt ab obligationibus religioni ſubſtantialibus : quia verè religioſus eſt. Sed cui libet religioſo hoc onus imponitur, ut indicant illa verba *nulli religioſo*, & illa, *religioſos quoque alios cujuſcumque conditionis, vel ſtatus exiſtant*, quaſi diceret ; tametſi ſtatus, & conditio vivendi mutata ſit, ſi religioſus perſeverat, hunc modum in ſua electione ſervare tenetur, & ita docet Gloſſa *in ſuprad. cap. quorundam. verbo mendicantium, & verbo prælatorum*, & aliis relatis Sanch. *lib.*7. *cap.*29. *n.*48.

5 Tertia difficultas eſt, an hic modus concordiæ electionis ſervandus ſit tam pro prælaturis extra religionem, quam intra? Et de religioſis mendicantibus certum eſt, intelligi ſolum de prælaturis extra propriam religionem ; quia expreſsè id habetur in *dicto c. quorundam*: ibi *ad aliquam extra adminiſtrationem ſui ordinis prælaturam*, &c. Quare ſolum eſt dubium de religioſis non mendicantibus ; & ratio dubij eſt, quia loquens

de re

de religiosis mendicantibus expressit prælatus extra ordinem : at loquens de non mendicantibus id non expressit , imò potius usus fuit generali verbo comprehendent prælationis tam ordinis , quam extra : inquit enim, *ad prælationes quaslibet de se factis.* Item in religiosis non mendicantibus est specialior ratio quare prælaturæ proprij ordinis comprehendantur : quia authoritatem , honorem humanum , & divitias specialiter afferunt ; & fortè ea de causa in ejus electione non fuit expostulatus concors eligentium consensus, sed solum ne minor pars numeri desit , cum tamen in electione mendicantium fuerit expostulatus omnium eligentium consensus. Dicendum ergo est in iis religiosis tam prælaturam extra ordinem , quam intra comprehendi: & ita docet Glossa *in supradict. cap. verbo. quoslibet :* & ibi Joann Andr. *ad finem.* Anchar. *num.*4. Francus *n.* 4. Dominic. ibi §. *circa num.*2. Anton. Cucus *lib.*4. *instit.moral.t* .1. *num.* 264. Man. Rodriq. *t.*2.*qq. regul. q.*55. *art.* 2. quos refert & sequitur Sanch. *lib.*7. *in decal. cap.*29. *n.*49.

6 Nihilhominus probabilius crederem solum de prælaturis extra ordinem esse supradictum textum intelligendum. Moveor primò , quia finis hujus constitutionis , ut constat ex ipsius procemio , est, ne religiosi suæ professionis immemores prætendant honores , divitias, & delicias, quæ per religionis ingressum spreverunt, ambiendo prælationes extra proprium ordinem , qui finis omnino cessat in prælaturis proprij ordinis, si quidem per illarum ambitionē non sunt suæ professionis immemores, neque retro respiciunt ad ea, quæ jam reliquerunt. Secundo dispositio dubia alicujus legis ex procemio ipsius colligenda est ut latè diximus *disp. 5. de legib.* ubi de legis interpretatione. Sed procemium hujus constitutionis est solum de assensu ad prælaturas extra proprium ordinem , ut constat. Ergo cum inferius dicit ad prælationes quaslibet , de prælationibus quibuslibet extra ordinem loqui intelligendum est : sine fundamento enim extenderetur dispositio ad prælaturas proprij ordinis ultra finem in constitutione intentum , & ultra generalem regulam juris , quod in dubiis , & in materia pœnali benignior pars sequenda est. Tertiò , textus loquitur de prælaturis exigentibus licentiam proprij superioris ad acceptandum , ut constat ex illis verbis : *etiam si super hoc assensus , vel licentia suorum intervenerit prælatorum.* Sed ad prælaturas proprij ordinis raro , vel nunquam hic consensus, & licentia expostulatur, & quando de facto expostulatur , potius est per modum approbationis , quam licentiæ ad acceptandum requisitæ.

7 Neque obstat ratio dubij. Nam esto loquens textus de non mendicantibus , non expresserit prælaturas extra ordinem , id fuit , quia satis in prima parte expresserat , & ex illa prima parte secunda limitanda est: neque enim alienum est in constitutionibus ex una parte clara aliam dubiam interpretari. Ad confirmationem dico adesse in non mendicantibus aliquam specialem rationem , ob quam posset Pontifex constitutionem extendere non solum ad prælaturas extra ordinem , sed etiam ad prælaturas proprij ordinis : at negamus de facto extendisse , quia non est firmum fundamentum ad id asserendum.

8 Quarta difficultas est ; an ad electiones beneficiorum curatorum jurisdictione carentium extendatur hæc constitutio , & modus electionis in ea præscriptus ? Affirmant Lambertin.*de jure patron. lib.*2. *part.*1.*quæst. 7. art.*20. *num.* 2. & supponit Dominicus *eo cap. quorundam* , §. *circa. num.* 3. & ibi Francus *n.*4. Ancharran. *num.* 3. Moveri possunt, primò , quia disposita in prælaturis , censeri debent disposita in beneficiis curatis. Tum quia dispositum in majori , censeri debet in minori dispositum. Tum quia curatum beneficium quædam prælatura est.

9 Cæterum, omnino tenendum est contrarium cum *Ferd.de Castro Sum. Mor.* Pars II. Thom. Sanch. *lib.* 7. *in decal. cap.* 29. *num.* 56. Quia parochiale beneficium non est propriè , & in rigore prælatura : hæc enim in utroque foro jurisdictionem requirit , qualem parochiale beneficium non habet. Neque parochi dicuntur prælati, si quidem in *clem.dudum, verbo ab olim. de sepultur.* fit distinctio inter prælatum, & parochum. At in *d. cap. quorundam* , solum de prælaturis est facta mentio. Ergo non est extendenda decisio ad beneficia parochialia : si quidem est constitutio pœnalis , & exorbitans à jure antiquo, & finis constitutionis , qui fuit viam ambitionis religiosis præcludere , non æque in parochiali beneficio , ac in prælaturis locum habet. Neque obstat parochum aliquando jurisdictionem habere excommunicandi , ut constat ex *cap. cum ad Ecclesiarum num.*1. *de officio ordinar. & cap. Tua de Clerico ægrotante* ; quia ibi Clericus non excommunicabat ex vi muneris, sed ex privilegio , aut præscriptione, ut dicit Abbas *dicto cap. cum ad Ecclesiarum* , *n.* 2. Ratio in contrarium non urget : negamus enim dispositum in majori, censeri debere in minori dispositum : quia ratio disponendi procedit in majori , non in minori : aliàs ad beneficia simplicia extendenda esset supradicta constitutio , quòd non est dicendum. Minus urget vocari aliquando curatum beneficium prælaturam ; quia impropriè , & lato modo vocatur ; ac proinde pœnalis , & exorbitans constitutio non est ad illud extendenda.

§. III.

An Equitibus militaribus , & novitiis conferri possint beneficia sæcularia, vel regularia.

1 *Beneficia regularia proprij ordinis Equitibus militaribus concedi possunt. Et proponitur dubitandi ratio, non posse beneficia sæcularia illis conferri.*
2 *Satis probabile est beneficia sæcularia illis conferri posse.*
3 *Proponitur dubitandi ratio pro novitiis.*
4 *Novitio concedi non potest beneficium regulare , quod administrationem habeat.*
5 *Beneficia sæcularia novitio conferri possunt valide , tametsi non deceat.*
6 *Vacans beneficium , ad quod novitius habet jus, alteri conferri non potest.*

1. ET quidem beneficia regularia proprij ordinis conferri posse Equitibus militaribus , sicuti aliis religiosis, est certum ex praxi ; quia in hac parte & religiosi reputantur, & privilegiis religiosorum gaudent, quod maximè locum habet in militibus sancti Joannis, quia tria substantialia vota emittunt. Et hinc oritur ratio dubitandi , si enim beneficiorum regularium capaces sunt , tanquam regulares habentur. Ergo inhabiles erunt ad beneficia sæcularia ; quia beneficia sæcularia non regularibus, sed sæcularibus sunt concedenda : sic Navarr. *lib.*3.*consil. tit.de regular.consil.*10.*n.*9. *ad* 2. *in* 2. *edit.* Mandos. *de signatura gratiæ.tit.dispensatio monachorum pro obtinendis beneficiis in fine.* Man.Rodriq. *qq.regul. tom.*1. *q.*34. *art.*5. Gonzalez *ad reg.*8. *Cancell. gloss.* 8. *n.* 42. Lambertin. *de jure patron.*2. *part. lib.* 1. *quæst.* 7. *art.* 4. *&* 5. Garcia *de benefic.* 1.*part. capit. quarto. num.*22. Ob horum doctorum authoritatem supra dicta ratione dubitandi firmatam mihi hæc sententia probatur.

2 Nihilhominus censeo satis probabile his minoribus beneficia sæcularia conferri posse : sic relato Gambara *lib.*6.*de offic.io , & potest.legatin.*269. & Azor.*tom.*1. *instit. moral. lib.* 13. *cap.* 3. *quæst.* 1. *ad finem* , docet Sanchez *lib.* 7.*in decal. c.* 29. *num.* 103. & de militibus sancti Jacobi de Stapha est decisum à sacra congregatione , & pluribus doctoribus confirmatum refert Garzia *de benefic.*1.*part.cap.*4.*num.*24. & tenet Barbosa 3.*p. de*

poteſtat. Epiſcop. alleg. 57. *numero* 174. Ratio eſſe poteſt, quia hujuſmodi milites in communi modo vivendi ſtatum ſæcularem habent, & ſæculares reputantur. Neque obſtat beneficiorum regularium capaces eſſe; quia id eſt favore religionis.

3 De novitiis major eſt dubitatio, an regularia, vel ſæcularia beneficia illis concedi poſſint? Et ratio difficultatis eſt; tum quia novitius capax non eſt beneficij regularis *cap. nullus de electione in 6. clem.* 1. *de ſupplend. negligent. prælat. & clement.* 1. §. *ſanè* 2. *de ſtatu monachorum.* Ergo dicendum eſt eſſe capacem beneficij ſæcularis. Econtra verò novitius eſt in ſtatu probationis, & privilegia religionis illis conceduntur. Ergo poterit illi beneficium regulare concedi: ſæculare autem non videtur concedendum; quia jam habitu, & profeſſione vitæ à ſæculo receſſit, & occaſionem inde accipere redeundi ad ſæculum.

4 In hac re dicendum eſt primò novitio concedi non poſſe beneficium regulare, quod adminiſtrationem habet ex *ſupradict. c. Nullus, & ex ſuprad. clement.* & tradunt communiter omnes, ut teſtatur Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 8. *num.* 78. Barboſa *in remiſſion. concil. Trident. ſeſſ.* 14. *cap.* 10. *de reformat.* ubi teſtatur à ſacra congregatione eſſe deciſum. Ratio congruentiæ eſt; quia non debet in magiſtrum aſſumi, qui formam diſcipuli vix aſſumpſit, neque aliis præfici, qui ſubeſſe non novit, ut dicitur *cap. cum in magiſtrum. de electione.* Alia autem regularia beneficia, tametſi jure antiquo novitio conferri non poſſint ex *ſupradict. cap. cum de beneficio. de præbendis. in* 6. At ex diſpenſatione Trident. *ſeſſ.* 14. *cap. decimo de reform.* ipſis, aliiſque ſæcularibus conferri poſſunt, dummodo habitum illius religionis, in qua eſt beneficium ſuſcipiant, & ſe obligent ad profeſſionem emittendam. Quod intelligendum eſt, dum beneficio potiri volunt. Suarez *tom.* 3. *de relig. libro quinto, capit. ultim. num.* 14.

5 Dico ſecundò. Beneficia ſæcularia novitio conferri poſſunt validè, tametſi non deceat: ſic Probus ad Monach. *cap. beneficium de Regularib. in* 6. *n. ultim.* Feancus alios referens *ibi num.* 1. Tiraquel. *de retract. lignag. gloſſ.* 8. §. 1. *num* 37 Azor. *tom.* 1. *inſtit. moral. lib.* 12. *c.* 3. *quæſt.* 1. Sanchez *lib.* 7. *in decal. c.* 4. *num.* 22. Garc. *de benefic.* 7. *p. cap.* 10. *num.* 5. *&* 6. Priorem partem, ſcilicet collationem beneficij ſæcularis factam novitio valere, ſic probo. Quia novitius capax eſt retinendi beneficium ſæculare, dum profeſſionem non emittit. Ergo etiam capax eſt illud recipiendi. Item nullo textu cavetur incapacem eſſe. Ergo non eſt aſſerendum. Secunda pars, ſcilicet non convenire illi beneficium conferri, conſtat ob rationem dubitandi, ne ipſi detur anſa ad ſæculum revertendi.

Quod autem Tiraquel. & Francus dicunt novitium acceptantem beneficium ſæculare religioni renunciare, non habet fundamentum: ſtare enim optimè poteſt, acceptare beneficium eo animo, ut ſi religio non placeat, illud poſſit retinere; ſin minus profeſſione facta, vacet; ſicuti contingit, cum tempore novitiatus beneficia antea poſſeſſa retinet, ſic Garcia, & Sanchez *ſuprà.*

6 Ex quo manifeſtè fit, ſi aliquod beneficium vacet, ad quod novitius vocatus eſt vel ſpecialiter, vel in genere; quia vocatus eſt conjunctior ſanguine, nequaquam poſſe alteri conferri, ſed vel conferendum eſſe novitio (ut verè conferri poteſt) vel ſuſpendenda ejus collatio, quouſque ipſe profeſſionem emittat; quia nequit privari jure ad rem, quod in beneficium habet: ſic Sanch. *lib.* 7. *in decal. cap.* 4. *n.* 23. *junctis nnn.* 5.

§. IV.

An ſæculare beneficium poſſit in regulare tranſire, vel è contra?

1 *Dupliciter poteſt hoc contingere.*
2 *Tempus requiſitum pro beneficio regulari præſcribendo debet eſſe quadragenarium continuum.*
3 *Eadem præſcriptio quadragenaria requiritur, ut beneficium regulare in ſæculare tranſeat.*
4 *Satisfit fundamento oppoſito.*
5 *Sex conditiones ad præſcriptionem ſupradictam requiruntur, & quæ hæ ſint.*
6 *An capellaniæ fundatæ in monaſteriis regularium, & in Eccleſiis ordinum militarium regulares, vel ſæculares cenſeantur.*

1 SÆculare ergo beneficium poteſt in regulare tranſire, & è contra regulare in ſæculare Primò, ſi à Pontifice, penes quem eſt poteſtas alterandi benficiorum ſtatum, hæc mutatio fiat. Secundò, ſi legitima præſcriptione ſæculares beneficium aliàs regulare adminiſtrent, vel è contra regulares beneficium aliàs ſæculare.

2 Tempus vero requiſitum ad hanc præſcriptionem pro beneficio regulari debet eſſe quadragenarium continuum, & pacificum. Nam qræſcriptio regularis beneficij, quod antea ſæculare erat, adverſatur juri beneficij, quod antea ſæculare erat, adverſatur juri beneficia ſæcularia intendenti, & præſumenti. Ergo requirit quadragenarium tempus, ex *textu in cap. cum de beneficio de præbendis in 6. & ibi* Gloſſa *verbo legitima.* Rebuff. *in praxi. titul. quotuplex ſit beneficium n.* 5. Gonzalez *ad reg.* 8 *Cancellar. gloſſ.* 7. *n.* 8. Thom. Sanch. *lib.* 7. *in decal. cap.* 29. *n.* 15. Garzia *de benefic.* 7. *p. cap.* 10. *n.* 34. *& ſeqq.*

3 Sed an eadem præſcriptio quadragenaria requiratur, ut beneficium regulare tranſeat in ſæculare Non eſt conſtans ſententia doctorum. Aliqui affirmant ſufficere decennium. Moventur primo, quia per hanc præſcriptionem reducitur beneficium ad ſuum primævum ſtatum juri conformem. Ergo cum talis præſcriptio non adverſetur juri, ſed potius conformetur, decennalis ſufficit. Cæterum probabilius cenſeo quadragenarium tempus requiri, ut beneficium, quod ex fundatione vel præſcriptione regulare erat, in ſæculare tranſeat: ſic tradit Garcia 7. *part. de benefic. cap.* 10. *num.* 35. *multis deciſionibus Rotæ comprobans.* Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 7. *num.* 36 Azor. 2. *p. lib.* 3. *inſtit. moral. cap.* 26. *quæſt.* 3. Sanch *lib.* 7. *in decal. cap.* 29. *num.* 17. & alij apud ipſos. Ratio præcipua deſumitur *ex cap. cum de beneficio de præbendis. in* 6. ubi eadem præſcriptio pro beneficio ſæculari, ac regulari ſtatuitur: inquit enim textus, *cum de beneficio Eccleſiaſtico conſueto Clericis ſæcularibus aſſignari, provideri mandatur, de illo debet intelligi, quod tanto tempore ab uno, vel pluribus ſæcularibus Clericis inſtitutis in eo rectoribus extitit continuè, ac pacificè gubernatum, ut præſcriptio legitimè ſit, completa, etiamſi ante, vel poſt religioſi quandoque miniſtraverint in eodem Quando vero ſcribitur, ut provideatur de aliquo prioratu alicui clerico ſæculari; provideri non poteſt de prioratu, qui per religioſos (juxta modum præmiſſum) eſt ſolitus gubernari; niſi hoc in litteris caveatur expreſsè.* Ex quibus verbis ſatis conſtat eundem modum præſcriptionis in beneficio ſæculari, ac regulari requiri, ſiquidem ſtatuto à Pontifice modo præſcribendi pro ſæculari beneficio loquens ſtatim de regulari ſubdit præſcriptionem *juxta modum præmiſſum.* Secunda ratio eſt, quia eſſe beneficium regulare, contrarium non eſt juris diſpoſitioni, ſed potius ex jure habetur talis ſtatus, ut ex *ſupradict. cap. cum de beneficio*, liquet. Sed non obſtante hac conformitate quadragenaria præſcriptio expoſtulatur pro mutatione beneficij ſæcularis

in

in regulare. Ergo eadem expoſtulari debet pro mutatione regularis in ſæculare, cum utrumque beneficium æquè ſit juri conforme. Tertio, ſi beneficium ex fundatione, vel ex præſcriptione factum ſit regulare, jam ut tale illud beneficiatus poſſidet, & in illo habet jus quæſitum. Ergo ut mutetur talis poſſeſſio, & loco poſſeſſionis regularis, ſuccedat ſæcularis, quadragenaria præſcriptio requiritur; quia tractatur de jure quæſito tollendo, quod juri communi æquipollet. Quarto, res per quaſcunque cauſas naſcitur, per eas diſſolvitur, niſi contrarium inveniatur à jure expreſſum, *leg. nihil eſt tam naturale. ff. de Reg. juris.* Sed beneficium regulare natum fuit ex quadragenaria præſcriptione. Ergo ex eadem deſinit eſſe.

4 Reſtat ſatisfacere contrario fundamento. Et primo negamus per mutationem regularis in ſæculare reduci beneficium ad ſuum primævum ſtatum: quia fortè ejus primus ſtatus nullius alius fuit niſi regularis: ſed conceſſo gratis, quod beneficium fuerit à principio ſæculare, & præſcriptione, vel privilegio principis in regulare fuerit mutatum, jam primus ſtatus ſæcularis ita extinctus eſt, niſi nunquam fuiſſet. At ſi numquam fuiſſet ſæculare, nulla eſſet reductio ad primævum ſtatum. Ergo poſita tali præſcriptione non datur tali reductioni locus. Tertiò, illa maxima, quod ſit favorabilis diſpoſitio, quæ reducit rem ad ſuum primævum ſtatum, intelligi debet de reductione univerſali per legem, qualis eſt illa quæ fit in *cap. ſtatutum. de præbend. in 6.* ubi ſublata poteſtas Ordinariis conferendi beneficia vacantia in curia redditur, ſi intra menſem vocationis à Pontifice proviſa non fuerint; quia reductio univerſalis per legem, eſt quæ legem conſtituit. Secus vero dicendum eſt de reductione alicujus actus particularis derogantis juri alterius: quia talis reductio, quouſque legitimè præſcripta ſit, ſemper eſt contraria legi communi, ut benè aliis relatis probat Gonzal. *gl. 7. n. 29.*

5 Quod ſi inquiras, quæ conditiones adeſſe debent ad ſupradictam præſcriptionem? Reſpondeo ſex requiri. Primo lapſus continuus, & pacificus 40. annorum, nam quouſque hoc tempus tranſactum ſit, non datur præſcriptio legitima, ac proinde ex illa non poteſt jus aliquod fundari. Secundo, illius proviſio, ſeu inſtitutio in poſſidente, quia ſine inſtitutione non obtinetur beneficium, & conſtat ex *dicto cap. cum de beneficio*: ibi *quod tanto tempore ab uno, vel pluribus inſtitutis in eo rectoribus*: & tradit, alios referens Sanch. *lib. 7. in decal. c. 29. n. 21.* Gonzalez *gloſſ. 8. n. 33.* Tertiò, ut talis inſtitutio ſit in titulo, non in commendam, conſtat ex *dicto c. cum de beneficio* ibi, *inſtitutis in eo rectoribus*, non dixit *vicariis*. Neque enim ex commendatione beneficij alicui facta tanquam vicario, beneficium ſuum ſtatum amittere poteſt: quia vicarius non poſſidet beneficium, ut proprium: & ita tenet Rebuff. *in concord. in Reb. de collat. §. volumus. verſ. tertio requiritur.* San. *numer. 21.* Gonzalez *num. 37.* & alij apud ipſos. Quarto, ut inſtitutio declaret qualitatem beneficij, ſcilicet ſi beneficium prætenditur, debeat poſſidens eſſe inſtitutus, in illo tanquam in regulari; ſi prætenditur ſæculare, debeat eſſe inſtitutus tanquam in ſæculari: ſic aliis relatis Gonzal. *n. 53.* Sanch. *n. 23.* Advertit tamen Felin. *in c. in noſtra. num. 41. verſ. nota diligenter de reſcriptis*: ſufficere ſi in primo inſtituto hæc qualitas beneficij expreſſa ſit tametſi in ſucceſſoribus non exprimatur; quia ſucceſſoribus præſumitur eodem modo conferri; ipſoſque poſſeſſionem habitam continuare. Quinto, debet talis expreſſio qualitatis fieri intentione, & animo imprimendi beneficio talem ſtatum: ſic Gonzal. *n. 37.* Sanch. *n. 25.* Ex quo fit, ſi beneficium regulare Clerico ſæculari; & ſæculare Canonico regulari conferatur ex diſpenſatione non mutari ejus naturam; quia non confertur ex intentione mutandi ſtatum beneficij: neque talis collatio fit jure tituli, ſed potius jure adminiſtrationis, & commendæ: ſic Rebuff. *in concord. verſ. quarto requiritur.* Azor. *2. p. inſtit. moral. lib. 3. c. 16. quæſt. 3. in fin.* Sanch. *lib. 7. in decal. c. 29. n. 24.* Alphonſ. de Ojeda *de incompat. beneficiorum. 1. p. cap. 23. num. 22.* Sextò, requiritur bona fides in poſſidente; quia poſſeſſor malæ fidei nullo tempore præſcribit: ſic Rebuff. *in concord. in Rub. de collationib. §. volumus ſub verbo regularia, verſ. ſecundo requiritur bona fides.* Gonzalez *gloſſa 8. num. 35.* Hojeda *n. 92.* Sanchez *n. 29.*

6 Quid dicendum de capellaniis fundatis in monaſteriis regularium, & in Eccleſiis ordinum militarium D. Jacobi, S. Joannis, Calatravæ, Alcantaræ, ſintne regularia beneficia, vel ſæcularia? Reſpondeo ſi ex fundatione conſtat capellanias fundatas eſſe, ut per ſæculares Clericos adminiſtrentur, ſæcularia beneficia ſunt. Et idem eſt ſi de facto per ſæculares Clericos adminiſtrantur, & non conſtat ex fundatione, aut præſcriptione pro regularibus eſſe inſtitutas, quia tunc credendum eſt pro ſæcularibus eſſe fundatas.

Poſſe autem capellanias in monaſteriis fundari, ut per ſæculares Clericos adminiſtrentur, nemini eſſe poteſt dubium. Debet tamen ad illorum fundationem accedere conſenſus tum ordinarij, tum Conventus, ſic Lambert. *1. de jure patronat. lib. 1. q. 3. art. 16. & q. 11. art. 7. & 2. lib. q. 7. art. 23.* Garzia *de benefic. 7. part. cap. 10. num. 37. circa finem.*

Verum ſi ex fundatione non conſtat pro ſæcularibus tales capellanias eſſe inſtitutas, neque etiam conſtat per ſæculares quadragenario tempore gubernatas eſſe, præſumendæ ſunt regularia beneficia; eo quod fundatæ ſint in monaſteriis, & conventibus; quia non eſt facilè præſumendum conventum conſenſiſſe, ut tales capellaniæ ſibi unitæ à ſæcularibus gubernarentur: ſic Rebuff. *praxi benefic. tit. Quotuplex ſit beneficium. n. 6.* Maſcard. *de probat. concl. 172. n. 17.* Manuel Rodriq. *1. tom. qq. regul. 34. art. 3.* Sanch. *lib. 7. in decal. cap. 29. num. 27.* neque diſſentit Garcia *7. p. de benefic. cap. 10. num. 37. fine.*

Punctum IV.

Quæ qualitates inſint tam ſimplici, quam duplici beneficio.

1 *Quid nomine dignitatis in jure intelligatur.*
2 *Quid nomine officij.*
3 *Quid nomine perſonatus.*
4 *Dignitates, perſonatus, & officia non conceſſa in titulum non beneficia.*
5 *Quid de vicario Epiſcopi, an ejus dignitas ſit beneficium: Dicendum eſt beneficium non eſſe.*
6 *Expenditur quid ad beneficium curatum requiratur.*
7 *Quoties de beneficio eſt dubium, an ſit ſimplex, vel curatum, ſimplex eſt intelligendum.*

1 DIxi beneficia duplicia eſſe dignitatem, officium perſonatum, & rectoriam, reliqua eſſe beneficia ſimplicia.

Nomen dignitatis latiſſimum eſt: comprehendit enim quodlibet beneficium juriſdictionem habens, vel adminiſtrationem rerum Eccleſiaſticarum, vel honorabiliorem locum, & ſedem. Quapropter ſæpè in jure officium, & perſonatus dignitas nuncupantur. *cap. cum acceſſiſſent, de conſtitutionib.* & in Hoſtienſ. Innocent. Abbas *in dicto cap. cum acceſſiſſent.* & Abbas *in cap. de multa. de præb. num. 21. verſ. prima concluſio.* Gonzalez *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 5. §. 11. n. 3.* Specialiter nomen dignitatis, ut ab officio, & perſonatu diſtinguitur, ſumi ſolet pro beneficio habente juriſdictionem in foro externo, ut ſatis colligitur ex *cap. de multa de præbendis, & cap. 11 de conſuetud. in 6.* & multis relatis, docet Gonzal. *ſupra n. 4.*

2 Beneficium quod officium nuncupatur, eſt quod

rerum Ecclesiasticarum administrationem habet, quale est thesauraria, sacristia, primiceriatus, archipresbyteratus, præpositura. De quibus sunt in jure speciales tituli, & pro beneficiis Ecclesiasticis habentur, quia sunt jura spiritualia perpetua percipiendi fructus *cap. cum accessissent. de constitution. cap. 1. §. cum vero. de conces. præbenda. clem. 1. verbo officia de regularibus.* Unde omnes qualitates, quæ beneficiis insunt, horum officiorum sunt propriæ, ac proinde hujusmodi officiorum pluralitas est incompatibilis, ex *cap. de multa. de præbendis, & extravag. execrabilis, eodem titul.* Item in iis habet locum regula de infirmis resignantibus, & *reg. 21.* Cancellariæ de impetrantibus beneficia viventium. Item regula de annali, & triennali possessione, & aliæ similes, ut notavit Gonzalez *ad reg. 8. Cancell. gloss. 5. §. 11. à num. 5.*

3 Idem quod dictum est de iis officiis beneficiis, dicendum est de beneficiis; quæ personatus vocantur, quæque specialem aliquam prærogativam in electionibus, suffragiis, sententiis, loco, & sede habent, dummodo perpetua sint, & jus habeant fructus percipiendi, aliàs Ecclesiastica beneficia non erunt. Idem, & eadem ratione de beneficiis parochialibus, & curatis procedit, si inquam beneficia non dentur in titulum, secus econtra.

4 Hinc fit dignitates, personatus, & officia, quæ non conceduntur in titulum, beneficia non esse, tametsi jurisdictionem habeant.

Hæc sunt omnis rectoria, & præpositura ordinis religiosorum. Nam generalis, Provincialis, Prior, Rector, Guardianus dignitatem habent, quæ est officium, sed non quæ beneficium sit, cum non sit jus perpetuum percipiendi fructus, sed solum sit jus, & regulariter tempore gubernandi, & regendi collegas & res Ecclesiasticas administrandi. Ex quo fit posse eligi in judices conservatores Apostolicos, juxta textum *in cap. 1. 2. & ultim. de officio judicis delegati. in 6.* Item posse illis delegari causas à Pontifice Romano, juxta textum *in cap. statutum de rescript. in 6.* & notavit Azor. *2. p. instit. moral. lib. 3. c. 13. quæst. 7.* Qui vero non proprio nomine, & officio domum gubernant, sed alieno, ut sunt subpriores, vicarij, vicerectores, viceministri, vel vicepræpositi dignitatem non habent, cui hæc munera, & officia committi possint. sic Azor. *supra.*

5 Solum de vicario, seu officiali Episcopi est aliquod dubium, an dignitas sit non solum muneris, & officij, sed etiam beneficij; si quidem est jus percipiendi fructus, & de se perpetuum, tametsi in vicario non perpetuetur. Cæterum dicendum est esse solum dignitatem muneris, & officij, non beneficij. Prior pars constat; quia jus Clericis dicit, & res Ecclesiasticas cum jurisdictione administrat. Secundam probo, quia tale munus perpetuum non est, cum extingui ab Episcopo possit. Non enim remoto vicario tenetur Episcopus alium subrogare, neque vicariatus morte vicarij, aut remotione ab officio permanet; sed finitur, & perit. Neque item percipit fructus ex vicariatu, sed ex officio, & munere, & tanquam illius stipendia: sic Azor. *dicto lib. 3. c. 13. quæst 8.* Idem quod dictum est de vicario, dicendum est de Cancellario academiæ authoritate Pontificia approbatæ, habere inquam dignitatem, quæ sit munus, & officium, cuique Pontificiæ causæ delegari possunt, non tamen esse dignitatem quæ sit beneficium. Nam esto talis dignitas perpetua sit, non tamen est jus spirituale percipiendi fructus ab institutione canonica: sic Azor. *quæst. 9.*

6 Rursus de beneficiis curatis est major dubitatio, quæ sit eorum qualitas, & essentia? Non enim ex eo quod populum regas, sacramenta ministres, curatum beneficium habeas, cum possis alieno nomine, vel absque institutione hæc omnia facere. Quapropter ad curatum beneficium necessario habere debes potestatem administrandi sacramenta proprio nomine ex obligatione beneficij accepti, *cap. extirpandæ. §. qui vero de præbendis*: & tradit Staphileus *de litt. gratiæ, tit. de qualit. & statu beneficiorum, num. 7. 8. 9. & 10.* Gomezius *in reg. de idiomate. quæst. 11. à num. 4.* Joann. Gutierr. *alleg. 8. num. 4.* Gonzalez *ad reg. 8. Cancell. gloss. 6. à num. 34.* Joann. Azor. *2. p. instit. mor. lib. 3. c. 12. quæst. 3.* Notanter dixi *nomine proprio, & ex obligatione beneficij accepti.* Ut si declararem te non esse rectorem, & curatum, si tibi Episcopus committat sacramentorum administrationem alicujus Ecclesiæ non in titulum, sed in commendam, qualiter solet fieri in diœcesi Calagurritana, & aliis, ubi in omnibus Ecclesiis parochialibus adsunt plures beneficiati; nullus tamen illorum est parochus; quia nullus in parochum instituitur, sed Episcopus est omnium illarum Ecclesiarum pastor & rector, qui unum ex beneficiatis designat, ut nomine ipsius sacramenta ministret. Hic ergo designatus parochus non est, quia non est institutus, ut nomine proprio sacramenta administret: sic cum aliis docet Gonzal. *gl. 6. à num. 65.* Neque item censendus est curatus, qui obligationem non habet per se administrandi sacramenta, sed nominandi, vel instituendi vicarium perpetuum, qui obligationem habet sacramenta ministrandi; quales solent esse plures prioratus Ecclesiarum regularium: vicarius autem institutus; quia nomine proprio sacramenta non ministrat, sed tanquam Priores vices gerens, ea de causa curatus propriè non est.

7 Tandem adverto; quoties de beneficio dubium est: aut sit curatum, vel simplex, simplex est reputandum; tot enim qualitates ad beneficium curatum requiruntur, ut merito præsumi non debeant, nisi probentur: sic Joann. Gut. *alleg. 8. num. 5.* Staphileus *de litter. gratiæ. tit. de qualit. & statu beneficiorum. §. ut non possit. n. 2.* Hojeda *de incompatibilit. 1. p. q. 13. n. 2. in fin.* Gonzal. *gl. 6. n. 91.*

Quibus autem conferenda sint tum dignitates, & officia, & personatus, tum beneficia simplicia curata, tum simplicia, quæque conditiones haberi debeant, in sequentibus dicemus.

Punctum V.

Quæ sint qualitates beneficij perpetui, & manualis.

1 *Beneficium perpetuum à beneficiato amoveri non potest.*

2 *Manualia beneficia absque causa revocari non posse qualiter probetur.*

3 *Valet revocatio absque causa, neque beneficiatus adversus removentem conqueri potest.*

4 *Non potest spoliatus contradicere prælato spolianti.*

5 *Illicite tamen prælatus revocat, si causa nulla subsistit, raro tamen id præsumi potest.*

6 *Supradicta procedunt in beneficiis, quæ pleno jure subduntur prælato revocanti.*

7 *Satisfit argum. n. 2. adductis.*

8 *Spoliatus non potest agere actione spolij adversus spoliantem, si ei beneficium pleno jure subditur.*

9 *Facta promissione non revocandi adhuc valide revocare potest.*

10 *Negant aliqui illicitè te revocare, si causa justa subsistat.*

11 *Sub distinctione respondetur.*

12 *Quid si juramento firmares promissionem?*

13 *Quid si à Pontifice esset confirmata illius beneficij collatio?*

14 *Quid si jure devoluto conferres?*

15 *Beneficium manuale alicui à Pontifice collatum pro ejus vita reddi potest manuale sicut prius.*

16 *Beneficium manuale non censetur revocatum morte concedentis.*

17 *Beneficia sæcularia præsumuntur perpetua, econtra regularia.*

18 *Ecclesia parochialis unita monasterio non est censenda beneficium manuale, sed vicaria perpetua.*

19 *Aliqui negant beneficium manuale fieri posse perpetuum præscriptione, vel consuetudine.*

20 *Alij econtra affirmant.*

21 *Conciliantur supradicta sententia.*

1 PRæcipua qualitas beneficij perpetui est, ut non possit amoveri à beneficiato, nisi ex causis à jure expressis. Econtra qualitas manualis beneficij est, quod amoveri possit ad motum, & voluntatem conferentis, *cap. cum ad monasterium. §. tales de statu monach. cap. 1. §. fin. de privilegiis in 6.* ibi; etsi liberè possint ad eadem monasteria revocari.

2 Dubium tamen est; an possint manualia beneficia ita ad nutum, & voluntatem conferens revocari, ut absque ulla legitima causa id fieri possit? Et dubium procedere potest tam de valida revocatione, quam de licita.

Et quidem prælatum illicitè, & invalidè procedere sic revocando, ejusque revocationem posse à superiore impediri probatur; quia in *cap. cum ad monasterium*, ubi Abbati datur facultas removendi religiosum à beneficio, dicitur id esse faciendum cum oportuerit. Et idem traditur in *clem. unica §. præmissa de supplend. neglig. prælat.* Sed removere absque causa non oportet. Ergo neque neque licet, neque valet talis remotio. Secundo; qui absque legitima causa beneficiatum removet, malitiosè procedit, sed non est credendum malitiis favere jura. Ergo neque est credendum, hanc à jure approbari remotionem. Tertio; quia sic spoliatus potest implorare officium superioris, ut restituatur, & de facto testatur Gonzal. *gl. 5. §. 6 num. 42.* contigisse in quodam clerico qui ab ordinario signatus fuit vicarius ad nutum unius Ecclesiæ: quem tamen paulo post ordinarius removit. Hic ergo appellavit ad Metropolitanum de supradicta remotione, & Metropolitanus decretum remotionis irritavit, & inhabilitavit dictum presbyterum in dicto vicariatu. Ergo absque ulla causa fieri non potest talis remotio: & ita docet Zevallos *tom. contra com. quæst. 425. in fine.* Cardinal. Tuschus *litt. B. concluſ. 55. num. 8.*

3 Cæterum valere revocationem absque causa, neque posse talem beneficiatum adversus removentem conqueri, tenent, innumeros referentes, Gonzalez *ad reg. 8. Cancell. gloss. 5. § 6. num. 46.* Thom. Sanch. *lib. 7. in decal. cap. 29. num. 111.* Lessius *lib. 2. de just. cap. 9. quæst. 20. & 12. lib. 3. cap. 26. quæst. 213. & 14.* Nicol. Garcia *1. p. de benefic. c. 2. à numero 87. & seqq.* Francisc. Suarez. *tom. 4. de relig. libro 3. cap. ultim. num. 21.* Ratio est manifesta; quia beneficiatus possidere non potest tale beneficium, nisi pro tempore, quo non fuerit ab eo revocatum; quia solum pro illo tempore fuit illi concessum. Ergo facta revocatione jam non habet jus possidendi. Et confirmo; possessio concessa pro tempore limitato, illo transacto cessat, *leg. imperator. leg. statu liberi. 25. §. stichum. ff. de legat. 1.* Sed beneficij manualis possessio solum conceditur pro tempore, quo conferens non revocaverit. Ergo facta revocatione cessat possessio.

4 Hinc fit nullo modo posse spoliatum absque ulla causa contradicere spolianti prælato; quia nullam injuriam patitur in tali spoliatione, neque potest ad superiorem recurrere, ut injustitiam reparet, cum nulla facta sit; sed ad summum ut ex officio impediat malitiosam revocationem: sic tradit Innocent. *in cap. insinuante. sub n. 2. vers. etsi concurrerit casus. Qui clerici, vel voventes:* ubi dicit: si occurreret casus, in quo Abbas vel superior vellet ex malitia removere monachum à loco, quem ei deputavit, posset supplicari superiori, & superior eum audire deberet ad similitudinem servi, ut in *leg. 1. Cod. de precibus imper. offerend. & §. sed & major, instit. de his qui sunt sui, vel alieni juris*, consentit. Rebuff. *tract. de pacific. possessor. num. 275. vers. secundò intelligere.*

5 Verum etsi supradicta revocatio sine causa facta valida sit, tamen sine dubio illicita est: Tum quia generale est quemlibet obligatum esse in suis actionibus finem honestum habere. Tum quia Ecclesiæ variatio rectorum solet esse damnosa. Ergo ut hujusmodi periculum honestetur, gravi causa moveri debet prælatus, sic tenent Innoc. Rebuff. Suar. & alij *supra.* Causa autem rationabilis (inquit Suar.) est non tantum culpa aliqua beneficiarij, sed quæcunque utilitas, vel commoditas Ecclesiæ, seu religionis, si beneficiarius sit religiosus. Quia hæc remotio non est pœna, neque actus justitiæ vindicativæ, sed prudentis regiminis beneficij; & subdit. Quapropter raro constare potest superiorem revocantem ex rationabili causa non moveri, quia raro constare potest subdito, vel Ecclesiæ hanc remotionem non esse utilem. Dum autem non constet prælatum revocantem malitiosè procedere, non debet ab ejus superiore revocatio cassari, sed potius sustineri, *dicto lib. 3. cap. 19. num. 20.* Constaret vero de malitia, si pendente accusatione, vel inquisitione adversus beneficiarium fieret remotio, vel si contra consuetudinem receptam, ne beneficiatus intra tantum tempus removeatur, absque aliqua culpa removeretur, quia de culpa constaret; quia tunc remotio cederet in infamiam beneficiati, sic Navarr. *cons. 2. de Regular. num. 66. vers. addo octavo.* Suar. *num. 20.* Gonzalez *gl. 5. §. 6. num. 48.* Vel tandem si ad instantiam beneficiati fieret inquisitio adversus prælatum, quia tunc præsumi potest ex animo vindictæ remotionem facere: sic Navarr. *supra* Sanch. *lib. 7. in decal. cap. 29. n. 115.*

6 Supradicta procedunt in beneficiis manualibus, quæ pleno jure subduntur prælato revocanti. Contingere namque potest, ut beneficium manuale sit, & in ipso religiosum præfici, neque tamen posse à prælato regulari dimoveri; quia non pleno jure conventui subditur, sed potius Episcopo ejus electionem approbanti, & confirmanti; ac proinde solum ex potestate Episcopi removeri poterit: sic Azor. *tom. 1. instit. moral. lib. 12. cap. 22. quæst. 10.* Sanch. *cap. 29. num. 118. & seqq.* Suarez *lib. 3. c. 19. num. 23.*

7 Argumenta *num. 22.* adducta facile ex iis solvuntur. Concedo enim remotionem absque legitima causa illicitè fieri, tametsi validè: quia valor revocationis non pendet ex causa, sed ex voluntate revocantis; secus vero licitus ejus usus. Quando autem constat illicitè, & malitiosè fieri revocationem, superior revocantis illam cassat, ut contingit in casu illius presbyteri, maximè quia tunc non fuit ejus revocatio cassata ob interesse proprium, sed ob populi utilitatem, qui ad Metropolitanum accessit, conquerens sibi fieri grave damnum in tali remotione.

8 Hinc constat, non posse spoliatum agere adversus spoliantem, cui in beneficio pleno jure subditur actione spolij. Quia hæc actio conceditur, quando injustitia, & injuria committitur in spolio. At spolians, tametsi malitiosè procedat, injustitiam in spolio non committit; quia utitur jure suo. Ergo spoliatus non potest adversus illum actionem spolij intentare sic Suar. *dicto cap. 19. num. 21.* Sanch. plures referens, *lib. 7. in decal. cap. 29. num. 15.* Potest tamen, ut jam dixi, officium superioris implorare, & hac via revocationem malitiosam impedire: sic supradicti doctores.

9 Difficultas autem est; an si prælatus, cui pleno jure subditur beneficium manuale, promiserit non revocaturum, adhuc non obstante promissione possit revocare? Breviter respondeo, validè revocare posse; quia per hanc promissionem non mutatur beneficij

manualis natura, quæ est ut pro voluntate conferentis removeri possit: sic pluribus firmat Sanch. *lib. 7. in decal. cap. 29. num. 125.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 5. §. 6. num. 4.*

10 An verò illicitè revocatio fiat? Negant Sanch. & Gonzalez plures referentes? quia hæc promissio, utpote naturæ beneficij manualis contraria, nullas vires habet, sicuti si fieret promissio non revocandi testamentum, vel precarium, nulla est talis promissio, quia est contra naturam testamenti, vel precarij. *leg. cum precario 12. ff. de precariis.* Econtra affirmant Navarr. *lib. 3. consil. in 1. edit. tit. de regularib. cons. 20. num. 12. 13. & 14. in 2. edit. titul. de statu monach. consil. 14. n. 12. & seqq.* Manuel. *quæst. regul. tom. 3. q. 29. art. 9.* Moventur; quia ex illa promissione obligatur prælatus saltem naturaliter beneficiato, tametsi religiosus sit. Ergo peccat violans talem promissionem.

11 In hac re distinguendum censeo Si promissio fieret non revocandi absolutè, vel non revocandi, tametsi causa honesta intercedat, quæ alias revocationem honestare posset, nulla esset talis promissio ob rationem dictam; quia esset contraria naturæ beneficij manualis: at si promissio fieret non revocandi absque causa legitima; licita esset, & valida talis promissio; quia est juri conformis. Unde si non obstante tali promissione fit revocatio, illicitè fit, sicuti fieret non posita promissione.

12 Sed quid si juramento hanc promissionem firmares, & illo non obstante revocares? Respondeo valere revocationem quia juramentum beneficij naturam non mutat. Sanchez *n. 128.* Gonzalez *gloss. 5. §. 6. num. 4.* Eris tamen perjurus in omnibus illis casibus, in quibus aliàs obligatus non esses revocationem facere; quia pro omnibus illis videris juraſſe, & consequenter ex juramento obligatus non revocare.

13 Quid si confirmata esset à Pontifice illius beneficij collatio, possetne tunc conferens, cui alias pleno jure beneficium subditur, beneficiatum removere? Respondeo, si simpliciter confirmat, posse; quia tunc illa confirmatio est quædam collationis factæ approbatio, nec naturam beneficij immutat. Secus verò si ex certa scientia confirmat in titulum perpetuum, quod aliàs est manuale: qui cum omnia beneficia Pontificis subdantur, potest ipse illorum naturam alterare; sic Rebuff. *de pacificis possessor. num. 279.* Sanchez *lib. 7. cap. 29. num. 129.* Gambara *de officio legat. lib. 4. cap. 1. num. 18.* Gonzalez *gloss. 5. §. 6. num. 25.* In dubio autem nunquam censetur Pontifex sic beneficij manualis collationem confirmare, ut impediat in conferente potestatem removendi, sic Gambara *suprà* Gonzalez *num. 28.*

14 Idem quod dictum est de confirmatione, dicendum est de provisione, sive ex jure devoluto, sive ex proprio fiat. Et quidem quando ex jure devoluto ob negligentiam conferentis Pontifex confert beneficium manuale certum est, integrum esse conferenti beneficiatum removere; quia tunc Pontifex non aliter confert, quam debebat conferens conferre; quia supplet ejus negligentiam, & præstat quod præstare ipse tenebatur, quodque manifestè constat ex *clem. unic. verf. præmissa. de supplend. neglig. Prel. & ibi glossa.* Si autem Pontifex nomine proprio, & tanquam omnium beneficiorū distributor beneficium manuale alicui conferret, tametsi plures doctores censeant, quos refert Sanchez *lib. 7. in decal. cap. 29. num. 135.* eo ipso perpetuarij in beneficiato pro toto vitæ suæ tempore, neque posse ab alio, quàm à Pontifice auferri, nisi ex causis, ex quibus beneficium de se perpetuum removeri potest. At probabilius censeo, adhuc manuale esse ad nutum amobile, nisi Pontifex ex certa scientia illud conferat, & declaret in perpetuum conferri, quod in dubio non præsumitur, sic pluribus relatis, Sanchez & Gonzalez *supra*, & addit Gonzalez *num. 28.* ad hunc effectum manasse *reg. 38. alias 37.* Cancellariæ dicens: *Item voluit, & ordinavit, quod si aliqui religiosi petant aliquod beneficium ad nutum amobile cum clausula, quod exinde pro solo nutu Abbatis, vel superioris amoveri non possint, litteræ quoad ipsam clausulam nulla tenus expediantur, nisi idem Dominus noster ponat in signatura, quo non possit amoveri, vel ad partem clausulam ipsam concedat.*

15 Tria tamen sunt advertenda Primo beneficium manuale sic à Pontifice ex certa scientia in perpetuum alicui collatum, cum primum vacaverit per mortem, vel resignationem, reddi manuale, sicut erat prius. Quia Pontifex sic conferens non mutat beneficij naturam absolutè, sed suspendi pro vita beneficij revocationem: sic Rebuff *de pacific. possessor. n. 279.* Selva *de benefic. 3. part. q. 11. num. 131.* plures referens Sanchez *lib. 7. cap. 29. num. 141.*

16 Secundo advertobeneficium manuale non censeri revocatum morte concedentis; quia mors non revocat voluntatem præexistentem. *cap. si delegatus de officio deleg. in 6.* sic. Abbas *cap. fin. notab. 3. n. 6 de Precariis.* Decius *in cap. ad nostram in fine. de confirmat. utili, vel inutili:* Rebuff. *tract. de pacific. possessor. num. 276.* Gonzalez *glos. 5. §. 6. num. 39.* Sanchez *lib. 7. cap. 29. num. 113.* Secùs tamen esset, si beneficium esset concessum ad beneplacitum concedentis; quia tunc beneficium non amovetur per revocationem, sed per temporis impletionem; quia finitur tempus, pro quo fuit concessum: concessum enim fuit beneficium, dum concedens beneplacitum haberet, quod beneplacitum morte ipsius cessat, & finitur, *cap. si gratiosè de rescriptis. in 6.* Gonzal. & Sanch. *suprà.*

17 Tertiò adverte beneficia sæcularia præsumi perpetua; quia ferè omnia sæcularia beneficia perpetua sunt. *cap. præcepta 55. dist. c. 1. & ibi gloss. verb. perpetui de capellaniis monach. in 6. c. veniens de filiis presbyter.* Econtra vero regularia beneficia manualia præsumuntur, quia ferè omnia eam naturam habent *c. cum ad monaster. de statu monach.* & tradit Mandoz. *reg. 3. reservat. q. 11. n. 13.* Gonzalez *gloss. §. 6. n. 6. & 7.* Sanchez *lib. 7. in decal. c. 29. num. 104.* Interdum tamen regularia beneficia perpetua sunt, & sæcularia manualia; quia sic ex fundatione, vel privilegio Apostolico, vel præscriptione habetur, Gonzal. *sup. num. 8.* Beneficia autem parochialia sæcularia rarò, vel numquam manualia sunt; quia parochorum remotio Ecclesiæ non leviter præjudicat, eáque de causa Rota, ut testatur Gonzalez *dicta glossa 5. §. 6. num. 61.* dubitavit, an laïcus fundans Ecclesiam parochialem, possit parochum constituere ad nutum amobilem; & in partem negativam se inclinavit, favetque sacra congregatio Trid. *decreto 18. sess. 24. de reformat.* dicens: *Semel Rector deputatus non poterit ad nutum amoveri à patronis, etiam quod allegarent esse in possessione ita faciendi, etiam si jus patronatus esset alicujus communitatis, sed perpetuo illius Ecclesiæ remanebit.*

18 Quarto adverte, si Ecclesia parochialis uniatur monasterio, ut per sæcularem clericum regatur, tametsi à monasterio præsentetur, non esse beneficium manuale, sed vicariam perpetuam: sic, aliis relatis, docet Gonzalez *dicta gloss. 5 §. 6. n. 32.* quia illa vicaria non est regulare beneficium, sed sæculare; ac proinde sæcularis beneficij naturam tenere debet.

19 Sed inquires; an beneficium manuale fieri possit perpetuum præscriptione, vel consuetudine? Negat Abbas *in cap. ad nostram. num. 11.* Decius *in nova edit. num. 22. verf. ultim. de confirm. utili, vel inutili.* Rebuff. *tract. de pacific. possessor. num. 277.* Sanchez *lib. 7. in decal. cap. 29. num. 117.* Moventur; quia ex actibus

actibus meræ facultatis induci non potest consuetudo. *leg. qui jure familiaritatis, ff. de acquir. possess. leg. viam publicam. ff. de via publica cap. Joannes de cleric. conjugatis.* Ergo judici non potest consuetudo, ex eo quòd prælatus numquam revocaverit; quia semper liberum illi fuit revocare.

o Cæterum doctores affirmant, manuale fieri posse perpetuum, & è contra consuetudine, & præscriptione sic melius *in repert. verbo religiosus non potest consentire vers. & ex his puto, & verbo beneficia manualia an possint sub. num. 9.* Gambara *tract. de officio legat. lib 4. cap. 1. n. 19.* Moventur ex *cap. cum de beneficio. de præbendis in 6.* ubi præscriptio quadragenaria sufficit immutare naturam beneficij, & de sæculari reddere regulare, & econtra. Ergo etiam sufficit de temporali reddere perpetuum. Item tam in beneficio manuali, quam in perpetuo potest adesse consuetudo habens actum juri talis beneficij contrarium. Ergo potest talis consuetudo valere, & beneficij naturam alterare. Antecedens in beneficio perpetuo admittit. Sanchez, & benè; quia potest beneficiatus perpetuo institutus removeri de facto semel & iterum, & in hac remotione quadragenarium tempus transire. Ergo potest quod perpetuum est temporale fieri. In beneficiis autem manualibus etiam intervenire potest consuetudo eorum naturam immutans, qualis est, si conferens tentaret beneficiatum institutum removere, & à superiore impediretur, allegans esse beneficium perpetuum, & in hoc obstaculo quadragenario perseveraret. Item si superior alicui de beneficio provideret in perpetuum, & talis provisio duraret quadragenario, talis provisio est contraria naturæ manualis beneficij. Ergo manuale beneficium fieri potest præscriptione perpetuum.

21 In hac difficultate mihi placet conciliatio supradictarum opinionum, quam adducit Gonzalez, *reg. 8. mensib. & alternativis. glossa 5. §. 6. num. 36.* videlicet ut prima opinio præcedat, quoties consuetudo non est contraria manualitati, & secunda cum consuetudo manualitati contraria inducitur. Hanc autem consuetudinem non inducit carentia revocationis, si aliàs libera esset: beneficium enim manuale non petit revocationem, sed expeditam potestatem revocandi. Ergo dum conferens hanc potestatem habet, tametsi per mille annos nunquam faciat revocationem non potest induci consuetudo manualitati contraria. Secus vero esset, si tentant revocare impediretur, ut in secunda sententia dictum est, quia jam inducitur consuetudo manualitati contraria, nempe potestati revocandi. Debet tamen hoc impedimento ab alio, quam à beneficiato apponi: si enim solus beneficiatus per potentiam remotio resisteret, præscribere non posset; quia bona fide careret, quod à fortiori militat in beneficiato regulari, cujus resistentia esset contra obedientiæ votum: negit ergo ex illa consuetudo rationabilis induci, *argum. text. cap. cum inter vos de consuetudin. cap. cum non liceat. de præscriptionibus.*

Punctum VI.

Expenduntur qualitates, & conditiones capellaniarum.

1 *Quotupliciter hæ capellaniæ instituantur.*
2 *Quando censeantur capellaniæ authoritate Episcopi erectæ.*
3 *An ex consensu patroni Episcopi authoritate capellania esse possit beneficium Ecclesiasticum, cum tamen à principio non fuerit authoritate Episcopi fundata.*
4 *Capellaniæ laicæ cuilibet, & in qualibet ætate conferri possunt.*
5 *Capellaniæ laicæ non obligant ad horarum recitationem.*
6 *Ad titulum capellaniæ nemo ordinari potest.*
7 *Fundator capellaniarum laicarum statuere potest, ne ordinarius in earum provisione, aut visitatione se intromittat.*
8 *Etiam in capellaniis Ecclesiasticis excludere potest ordinarium à visitatione.*
9 *Quando expressè ordinarius à fundatore non excluditur, non debet ceaseri excluſus.*
10 *Ex capellaniis laicis non debetur subsidium, tametsi à Clericis possideantur.*
11 *An in capellaniis, in quibus fundator dixit, ut presbyteris conferantur, possint conferri Clericis minorum ordinum? Affirmant plures.*
12 *Contrarium est probabilius.*
13 *Satisfit oppositæ rationi.*
14 *Limitanda est doctrina in provisionibus Apostolicis pro statutis Ecclesiarum cathedralium & collegiatarum, secus pro ordinatione fundatoris.*
15 *Quid si fundator diceret,* Instituatur capellanus, qui missas celebret, *valebitne institutio non sacerdotis? Proponitur prima sententia negans.*
16 *Secunda sententia requirit qualitatem sacerdotij in præsentando, non actu, sed aptitudine.*
17 *Tertia conciliat supradictas duas sententias, distinguens de fundatione facta à laico, vel Ecclesiastico.*
18 *Quarta sententia probabilior affirmat, ex supradictis verbis non inferri; nec aptitudine proximè sacerdotium.*
19 *Duæ limitationes huic ultimæ sententiæ apponuntur.*
20 *An capellania actu, vel habitu sacerdotali possit ex consensu patroni una, vel altera vice clerico 14. annorum conferri.*
Ex consensu fundatoris fieri potest non solum semel, sed in perpetuum.
21 *Ex consensu patroni affirmant plures.*
22 *Contrarium est dicendum.*
23 *Qualiter ex consensu ordinarij onera capellaniarum minui possint, cum redditus sunt diminuti, & insufficientes videntur.*
24 *Non tenetur ad hanc diminutionem faciendam expectare synodum congregari.*
25 *Obligatus aliquibus diebus celebrare, an obligetur per substitutum, quando ipse impeditus est? Sub distinctione respondetur.*
26 *Obligatus celebrare in determinata Ecclesia, & altari, si sæpius alibi absque causa legitima celebret, peccat mortaliter.*
27 *An teneatur hic missas compensare, etiam si alibi dixisset. Probabilius est teneri.*
28 *Rarò, vel numquam est gravis culpa loco missæ defunctorum ex fundatione signatæ aliam votivam, vel illius diei dicere.*

1 Dupliciter solent beneficia capellaniæ nuncupata institui. Primo sola voluntate instituentis. Secundo authoritate ordinarij. Deinde institui possint ad nutum amobiles, vel in perpetuum. Quando sola instituentis voluntate absque Episcopi, vel alterius superioris authoritate instituuntur, non sunt beneficia Ecclesiastica; quia jure nihil aliud sunt, quam quædam legata relicta cum obligatione dicendi tot missas, vel tot preces recitandi: sic Gonzalez *super reg. 8. Cancellar. gloss. 5. num. 20.* Salzedo *in pract. cap. 18. n. 9.* Navarr. *cons. 5. & 7. de præbend.* Nicol. Garzia *1. part. de benefic. cap. 2. num. 81.* At si authoritate Episcopi erigantur, & in perpetuum conferantur, beneficia Ecclesiastica erunt propriè, si tamen non in perpetuum, sed ad nutum conferantur, impropriè beneficia erunt.

2 Quod si inquiras, quando censantur capellaniæ authoritate Episcopi erectæ, quando sola instituentis voluntate fundatæ, & consequenter quando censeantur Ecclesiasticæ, quando laicæ? Respondeo inspiciendum esse

eſſe ultimum ſtatum : nam ſi ex illo conſtat eſſe ordinarium in quaſi poſſeſſione conferendi dictam capellaniam , beneficium Eccleſiaſticum reputandæ erunt. Si tamen abſque authoritate Ordinarij patronus deſignat capellanum , reputandæ erunt ſola inſtituentis voluntate fundatæ , cum de proprietate non conſtat : ultimus enim beneficij ſtatus tribuit quaſi poſſeſſionem. Sic Garcia 1. *de benefic. cap.* 2. *num.* 114. Gonzalez *gloſſ.* 5. *à n.* 51. Verum ſi de proprietate controverſia moveatur, & non conſtat Ordinarium in fundatione aſſenſum præbuiſſe , neque ſucceſſu temporis contuliſſe , reputandæ ſunt capellaniæ laicæ , & non Eccleſiaſticæ ; quia aſſenſus Ordinarij,& illius authoritas cum ſit res facti , & qualitas extrinſeca, non præſumitur , niſi probetur , ſic Maſcard. *de probat. concl.* 1254. *num.* 1. Gonzal. *gloſſ.* 5. *num.* 57. & probat *lex ſi verò , §. qui pro rei qualitate, ff. qui ſatisdare cogantur.* Quod ſi conſtet aliquando Ordinarium contuliſſe, aliquando patronum abſque Ordinario , reputandæ ſunt Eccleſiaſticæ. Tum quia in caſu dubio Eccleſiæ favendum eſt. Tum quia credi non debet Ordinarium interpoſuiſſe authoritatem ſuam , niſi id licitè facere poſſet , vel ex fundatione , vel ex patronorum conſenſu: ſic Rebuff. *tract. de pacific. poſſeſſ. num.* 349. Perez de Lara *de capellan. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 54. *&* 58. Garc. *de benefic.* 1. *part. cap.* 2. *num.* 113.

3 An autem capellania inſtituta abſque Epiſcopi authoritate poſſit ex conſenſu patroni in beneficium Eccleſiaſticum erigi ? dubium eſt. Et quidem ſi voluntas teſtatoris non contradicit , poterit id fieri ; quia talis erectio eſt tum fundatori, tum Eccleſiæ favorabilior ; cum hac enim omnia bona melius conſervantur , & capellania firmior perſeverat : ſic Salzedo *pract. cap.* 18. *num.* 9. Garcia 1. *part. de benefic. cap.* 2. *num.* 108. & Gonzalez *reg.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 5. *num.* 58. ubi adducit deciſionem Rotæ 1112. *lib.* 3. *part.* 3. *diverſ.* Voluntas teſtatoris contradicere non cenſetur ex eo, quod in teſtamento mentionem Ordinarij non fecerit , ſed ſolum dixerit : ſe inſtituere, & fundare quandam capellaniam, ſeu anniverſarium perpetuum miſſarum ex ſuis bonis , quem capellanum provideant ſui hæredes, & ſucceſſores. Ex vi enim ejus clauſulæ non excludit Ordinarium ; imo potius præſumendum eſt velle , ut Ordinarius ſuam authoritatem interponat , & beneficium Eccleſiaſticum inſtituat : ſic Garcia 1. *part. cap.* 2. *numer.* 109 *&* 110. At ſi fundator dixerit ſe nolle, ut Ordinarius in tali proviſione ſe intromitteret , nequaquam poterit Ordinarius etiam ex conſenſu patroni eam capellaniam in beneficium Eccleſiaſticum erigere , quia eſt contra expreſſam teſtatoris voluntatem ; quæ omnino ſervanda eſt. *clement. Quia contingit verſ. cum tamen a. de Religioſis domib.* Trident. *ſeſſ.* 22. *cap.* 9. & tradit Mandoſ. *reg.* 34. *quæſt.* 11. *num.* 2. Zevallos *com. contra com. quæſt.* 282. *numer.* 23. 28. *&* 29. Garcia 1. *part. cap.* 2. *numer.* 105. *& ſeqq.* ubi pluribus deciſionibus comprobat Gonzalez *gloſſ.* 5. *à num.* 44. Idem cenſeo, ſi de facto fundator vivens capellaniam inſtituit , & ad effectum reduxit ponendo capellanum Ordinario irrequiſito : nam illa fundatione clarè oſtendit ſe nolle beneficium Eccleſiaſticum inſtituere : non igitur poterit ex conſenſu patroni ejus voluntas immutari : ſic Garcia *dicto cap.* 2. *num.* 111.

4 Ex diverſitate harum capellaniarum aliqua inferuntur. Primo infertur capellanias laicas cuilibet , & in qualibet ætate conſtituto conferri poſſe , modò voluntas fundatoris non obſiſtat : quia nihil de iis in jure eſt diſpoſitum ; ſecus Eccleſiaſticas capellanias , ſive in perpetuum , ſine ad nutum amobiles , quæ dari non poſſunt , niſi clericis habentibus ætatem 14. annorum : ſic Gonzalez *reg.* 8. *Cancellar. gl.* 5. *n.* 27.

5 Secundo infertur , capellanias laicas non obligare ad horum recitationem ; quia beneficia Eccleſiaſtica non ſunt ; ſic aliis relatis Gonzalez *ſuprà, num.* 30. Secus dicendum de capellaniis Eccleſiaſticis in titulum perpetuum datis ; quia ſunt propriè beneficium.

6 Tertio infertur , ad titulum capellaniæ laicæ neminem ordinari poſſe , tanquam ad titulum beneficij ; quia beneficium non eſt; ac ſi perpetua ſit,ordinari poterit ad illius titulum , tanquam ad titulum patrimonij : ſic Salzedo *pract. cap.* 18. *num.* 9. Gonzalez *gloſſ.* 5. *num.* 31. Garcia 1. *part. de benefic.cap.* 2. *n.* 112. At ſi capellaniæ Eccleſiaſticæ ſint , diſtinguendum eſt, ſi ſint perpetuæ , & congruæ ſuſtentationi Clerici ſufficiant ; poterit ad illarum titulum quis ordinari , ſecus verò ſi ſint ad nutum amobiles ; quia titulus , ad quem qui ordinatur , debet eſſe tam ex parte dantis , quam recipientis perpetuus , ut ſatis colligitur ex Trident. *ſeſſ.* 21. *cap.* 2. *de reformat.* Salzedo *pract.cap.* 18. *num.* 8. Flamin. *de reſignat. lib.* 2. *quæſt.* 6. *num.* 2. Garcia , alios referens , 1. *part. de benefic. cap.* 2. *num.* 83. Quod ſi quis ex conſenſu patroni ad titulum capellaniæ amobilis ordinetur,exiſtimat Piaſecus *in praxi Epiſ.* 1. *part.cap.* 1. *num.* 54. licitè id fieri poſſe, neque poſſe, à capellania removeri , niſi aſſignata alia congrua portione, ex qua ſuſtentetur. At nullatenus eſt admittendum ; quia Ordinarius etiam conſentiente patrono , poteſtatem non habet alterandi , & mutandi fundatoris voluntatem , & conſequenter faciendi , ut capellania amobilis ad nutum , deſinat eſſe talis , & in ordinato perpetuetur , ut latè probat Garcia 7. *part. de benefic. cap.* 1. *à num.* 107. & videtur decidi *clemen. quia contingit. de religioſis domib.* & Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 5. *de reform.*

7 Quartò infertur fundatorem capellaniarum laicarum ſtatuere poſſe , ne ſe Ordinarius in earum proviſione , & viſitatione intromittat , & ſervandum eſt. *argum. leg. in re mandata. Cod. mandati.* tradit Covarr. 4. *decret.* 2. *part. cap.* 3. §. 1. *n.* 20. Garcia 1. *part. de benefic. cap.* 2. *num.* 105. Gonzalez *gloſſ.* 5. *num.* 41. *& ſeqq.* & conſtat ex Trident. *ſeſſ.* 22. *cap.* 9. *de reformat.* ibi, niſi ſecus fortè inſtitutione , vel ordinatione , talis Eccleſiæ , ſuæ fabricæ expreſsè cautum eſſet. At ſi capellaniam Eccleſiaſticam fundet , nequaquam poteſt Ordinarium ab ejus proviſione excludere , neque ipſe Ordinarius poteſt tali inſtitutioni conſentire ; quia eſt contra naturam beneficij Eccleſiaſtici , quòd debet inſtitutione canonica conferri. *Reg. beneficium, de Reg. juris in* 6. Sic Lambertin. *de jure patron. lib.* 1. *c.* 1. *quæſt.* 9. *principali in princ. num.* 4. Covarruvias *in* 4. *decret.* 2. *part. cap.* 3. §. 1. *num.* 20. Garcia 1. *part. de benefic. cap.* 2. *num.* 97. Neque mihi probatur , quod tradit Gonzalez *gloſſ.* 5. *num.* 47. *&* 48. non poſſe inquam Ordinarium in capellaniam ejus authoritate fundatam ſe intromittere , ſi in limine fundationis tali conditioni conſenſit. Quia Ordinarius alterare non poſſet qualitates à jure communi pro beneficio requiſitas, una autem , & præcipua eſt canonica inſtitutio. Ergo ex conſenſu Ordinarij hæc excludi non poteſt. Quapropter ſi fundator à proviſione capellaniæ excluderet Ordinarium ; eo ipſo cenſeri debet noluiſſe capellaniam Eccleſiaſticam erigere , ſed laicam. Garcia *ſupra, num.* 97. *in fine.*

8 Quod ſi de viſitatione loquamur, benè poteſt fundator tum in capellaniis laicis , tum Eccleſiaſticis , & collativis ſtatuere,ne ab Ordinario viſitentur ; quia viſitatio non eſt qualitas beneficio annexa , & quilibet in diſpoſitione ſuarum rerum ſtatuere eas conditiones poteſt , quæ tali diſpoſitioni contrariæ non ſunt : colligitur ex Trident. *ſeſſ.* 22. *cap.* 8. *&* 9. *de reformat.* & declaravit Paulus V. 7. Aprilis , anno 1606. in favorem Comitis de Oropeſa contra Epiſcopum Abulenſem , ut teſtatur Garcia 1. *par. de benefic. cap.* 2. *n.* 98. Nunquam tamen cenſetur Ordinarius excluſus in caſu negligentiæ. Tum quia eſſet excluſio irrationabilis, ac proinde non ſuſtinenda. Tum quia in iis

caſibus

casibus procedit Ordinarius, ut sedis Apostolicæ delegatus. Garcia *supra.*

9 Quando autem fundator expressè Ordinarium à visitatione non excludit, censeri non debet excluſus, sive capellania Ecclesiastica sit sive laica, quia quocunque modo sit, est opus pium, & religiosum ac proinde visitationi Ordinarij subjectum, ut satis ex Trident. colligitur *sess. 22. cap. 8. & 9.* Gonzalez *reg. 8. Cancellar gloss. num. 45.* tametsi *num. 35.* contrarium videatur sentire Nicol. Garcia *de benefic. 1. part. cap. 2. num. 104.* Ex eo tamen præcisè quod alicui ab Ordinario committatur in fundatione visitatio, censeri non debet Ordinarius excluſus; quia hæc commissio Ordinarij potestati non derogat, cum stare optimè possit cum illa. Nulluſque censetur potestate à jure concessæ velle derogare, nisi id clarè exprimat: sic Garcia *num. 99.* & testatur à sacra Concilij congregatione decisum.

10 Quintò infertur ex capellaniis laicis non deberi subsidium, tametsi à Clericis possideantur: sic Garcia *cap. 2. numero 107. & 5. part. numero 107. & 5. part. cap. 1. numero 613. fine.* Ratio est, quia non sunt redditus, & proventus per se Ecclesiastici, sed solum sunt Ecclesiastici ratione personæ. At subsidium impositum est super redditus, & proventus per se Ecclesiasticos, ut constat ex verbis bullæ Pij IV. & V. & Clem. VIII. dicentium super omnium, & singularum cathedralium etiam metropolitanarum, & collegiatarum, & aliarum Ecclesiarum, &c. capellaniarum conventualium, & aliarum mensarum fructibus, & redditibus, & proventibus. Ergo hujusmodi capellaniæ cum non sint proventus alicujus Ecclesiæ, sed determinatæ personæ, exemptæ sunt à tali onere. Alias ex bonis vinculatis sub onere missarum deberetur subsidium, quod non est dicendum. Dices, cum fundator relinquit aliqua bona determinata possidenda per Clericum, Ecclesiæ censetur relinquere. *leg. Annua. §. Atia. ff. de annuis legat.* & sub Ecclesiæ tutela, & regimine continentur, *cap. noverint. 10. quæst. 1.* Sed cum capellaniam laicam instituit, relinquit bona possidenda per Clericum, quem patronus designaverit, sive Clericus sit alicujus Ecclesiæ, sive non. Quando bona relinquuntur possidenda per Clericum alicujus Ecclesiæ determinatæ, tunc verum est bona Ecclesiastica esse, & subsidium ex illis deberi; quia non tam Clerico, quam Ecclesiæ censentur illa bona relicta. Secus vero, quando Clerico à patrono designando conceduntur. Ex capellaniis autem Ecclesiasticis, seu collativis in perpetuum, & ad nutum amobilibus subsidium debetur; quia hæc Ecclesiastica bona sunt, & expressè traditur à Clement. VIII. *in sua constit. de hac re edita 24. Februar. anno 1604.* ibi, æquè ac alij titulares supradicti. Et notavit Perez de Lara *de capellan. lib. 2. cap. 6. num. 16.* Garcia *de benefic. 1. part. cap. 2. num. 82.* & Paul V. *in alia constit. 12. Novemb. anno 1609.* quam refert Perez de Lara *in compendio de lastres gratias. lib. 2. del subsidio. pag. 4.* & cujus meminit Garcia *supra in addit.* disponit deberi subsiduum ex capellaniis amobilibus habentibus bona, & redditus determinatos ad suam stabilitatem, & perpetuitatem, tametsi fundatores disposuerint, quod ex eis subsidium non solvatur.

11 Sed inquires, an in capellaniis, quibus fundator dixit, ut presbyteris conferantur, conferri possint Clericis minorum ordinum; Affirmant plures non infimæ notæ, quando testator per verba affirmativa procedit, ut si diceret, instituatur capellanus sacerdos, qui missas celebret, &c. Secus vero si per negativa verba procederet dicens, ut nullus alius, nisi qui actu sacerdos sit, instituatur, sic Roland. à Valle *cons. 40. num. 6. volum. 1.* Spino *in speculo testamentor. gloss. 4. princip. num. 68.* Lambertin. *de jure patronat. 1. par. lib. 2. q. 7. princip. art. 27. à n. 1. fol. 79.* Flamin. *de resign. lib. 3. q. 9. num. 3* Gonzalez *reg. 8. Cancellar. gl. 5. in princ. num. 74. & num. 104.* Zevall. *com. contra com. quæst. 693. num. 9. cum seqq.* Stephan. Gratian. *discept. forens. capit. 135. numero 1. cum seqq.* Perez de Lara *de capellan. lib. 2. capit 5. num. 16.* Quaranta *in sum. bullar. par. 2. verbo servitium capellaniæ.* Ratio est; quia illa verba non actum, sed aptitudinem videntur significare. Quod inde colligi potest; quia ex vi illorum verborum solum infertur illam capellaniam ordinem sacerdotalem habere annexum; ac proinde sacerdotalem esse. Sed ex hac annexione non colligitur capellanum tempore institutionis debere esse sacerdotem, sed solum colligitur debere esse in ea ætate, & dispositione, ut infra annum sacerdos fiat. Tum quia beneficium parochiale, & canonicatus sacerdotalis ordinem sacerdotalem habent annexum, & tamen cum aliqui conferuntur, non est necesse, ut actu sacerdos sit, sufficit esse aptitudine. Tum quia quilibet præsumendus est velle in sua dispositione juris communis dispositionem sequi. *leg. cum quidam. §. quemadmodum Cod. de verbor. significat. leg. 2. Cod. de hæredib. instit.* & tradit Bart. *in leg. hæredes mei. §. cum ita numero quarto ff. ad Trebell.* Gutierrez *cons. 19. num. 7.* Gonzalez *numero 81.* At constat beneficium habens annexum sacerdotium impetrari posse ab eo qui sacerdotio caret, dummodo intra annum à die adeptæ possessionis sacerdotio insigniri possit. Ergo etiam hæc capellania sacerdotalis impetrari potest à non sacerdote, dummodo habilis sit ad sacerdotium intra annum recipiendum.

12 Cæterum mihi probabilius est supradicta verba affirmativa expostulare in capellano sacerdotij qualitatem tempore provisionis: sic Aloysius Riccius *in praxi fori Ecclesiast. resolut. 339.* Praxis Episcopus *1. par. verbo beneficium. §. 7. conclus. 5. princip. 8.* Aug Barbosa *2. part. de potest Episcop. alleg. 24. à num. 37. & 42.* Gartia *de benefic. 7. par. cap. 1. à num. 58.* qui pluribus decisionibus comprobant. Ratio est quia præsentandus debet habere qualitates à fundatore requisitas; at una ex qualitatibus est quod sit sacerdos. Ergo si hac caret, habilis non est. Neque valet dicere habere illam aptitudine, quia hoc non est propriè habere illam.

13 Neque obstat ratio contraria. Quia aliud est beneficium habere annexum ordinem sacrum, aliud ordinem sacrum beneficio præsupponi, & ad illud disponere. Quando beneficium secum trahit ordinem sacrum, ut qualitatem subsequentem, illum non requiri actu tempore collationis, sufficit si aptitudine insit. At quando beneficium ordinem præsupponit, ut dispositionem, actu ordo habendus est, cum confertur. Ergo cum ex fundatione habeatur, ut Clericus nominandus sacerdos sit, jam sacerdotium, ut dispositio ad nominationem requiritur.

14 Hæc doctrina limitanda venit in provisionibus Apostolicis, in quibus apponitur clausula *non obstantibus statut.* per quam clausulam capellania sacerdotium recurrens actu conferripotest, ei qui aptitudine esse potest: sic Gonzalez *gloss. 5. in princ. num. 106.* Garcia *7. part de benefic. cap. 1. num. 106. & seqq.* Sed hæc limitatio, ut verum habeat, intelligenda est de provisionibus Ecclesiarum cathedralium, & collegiatarum, quæ ex suis statutis requirit qualitatem sacerdotij in proviso, non autem de statuto facto à fundatore laico. Tum quia nomine statuti fundatio, & ordinario facta à testatore non intelligitur. Tum quia piæ testantium voluntati non censetur Papa derogare, nisi expressè dixerit: sic tradit Rota *decis. 41. de concess. præbend. in antiquis, & dec. 1. de præbend. in novis*, Abbas *in cap. cum in cunctis §. inferiora. n. 11. de electione.* Staph. *de litter. gratia. t. t. de vi, & effectu. clausul. §. de clausulis non obstantib.* Felin. *in cap. Nonnulli, n. 23. & 24. de præscriptionib. & in tract. quando literæ Apostol.*

ampliat.7. num.7. Caputaq. *deciſ.127. num.2.& 3. p.1.* Azor. 2. *part. lib.6. cap. 8. quæſt. 15.* Lambertin. *de jure patronat.1. part. lib.2. quæſt.7. art.29. num.3.* Notanter dixi ex ſupra dicta clauſula non cenſeri derogatum ſtatuto, & ordinationi patroni laici; quia Abbas, Staphil. Lambertin. & Azor. exiſtimant ſtatuto, & ordinationi ab Eccleſiaſtico factæ derogari. Mihi tamen non probatur, ſicuti nec probatur Felino *ſupra num.* 24. & Garciæ *numero* 120. Non enim ſub nomine ſtatuti comprehenditur ordinatio,& fundatio teſtatoris; ſive laicus ſit, ſive Clericus: quia ſtatutum ſolum cenſetur fieri ab illo, qui legem condere poteſt. Item fundatio cujuſlibet teſtatoris favorabilis eſt; ac proinde ſub clauſula generali derogatoria non debet cenſeri derogata Requiritur ergo, ut expreſsè dixerit Pontifex, non obſtante qualibet fundatione in contrarium: imo ex vi hujus clauſulæ non eſt cenſendum derogari fundationi laicorum,ſed ſolum Clericorum, quia laica fundatio privilegiata eſt,& huic nunquam cenſetur derogatum, niſi expreſsè, & individuo illius mentio fiat: ſic Caputaq. *deciſ. 122. p. 1. num. 22.*

15 Sed quid dicendum; ſi fundator diceret, inſtituatur capellanus qui miſſas celebret, valebitne inſtitutio capellani, non ſacerdotis?

Quadruplex eſt ſententia in hac re. Prima negat valere inſtitutionem niſi in actu fuerit ſacerdos; quia non fit ſatis conditioni à fundatore requiſitæ: ſi quidem ille qui non eſt ſacerdos, non poteſt miſſas celebrare: ſic Lambertin. *de jure patronat. 1. part. libro 2. quæſtione 7. art. 27.* Joann. Gutierrez *conſ. 1. numero 11. & conſ. 2. numero 15.* Didac. Perez *leg. 1. tit. 6. lib. 1. ordinam. gloſſ. 2. ad finem. verſ. notabile etiam eſt dubium.* Quintana Duennas *libro 4. Eccleſiaſt. numero 67.* Manuel Rodriquez *regul. qq. 2. t. quæſtione 121. art.2. ad finem*, & ampliat Lambertin. *ſupra* & Azor. *t.2. inſtit. moral. lib. 6. cap. 24. quæſt. 3.* etiam ſi teſtator diceret, ut præſentetur capellanus qui per ſe, vel per alium debeat celebrare, quia ex vi horum verborum capax celebrationis eſſe debet tempore præſentationis, illa enim verba indicant, ut ſi ipſe capellanus legitimè impeditus ſit poſſit obligationi per alium ſatisfacere.

16 Secunda ſententia limitat præcedentem. Affirmat namque requiri qualitatem ſacerdotij in præſentando non actu, ſed aptitudine: ſic Spino *in ſpeculo teſtament. gloſſ. 4. numero 68.* Zevallos *com. contra com. quæſtione 693. à numero 6.* Parlador *diff. 120. numero 14.* Movetur; quia ex vi illorum verborum ſolum videtur inducta obligatio capellano ad celebrandum, ſed huic ſatisfacere poteſt ordines recipiendo. Ergo non tenetur illos habere, cum præſentatur, ſed ſufficit illorum capacem eſſe.

17 Tertia ſententia conciliat utramque ſic prædictam, & primum affirmat procedere in capellania fundata à laico, ſecundam in capellania fundata ab Eccleſiaſtico: ſic Azorius 2. *tit. inſt. moral. lib.6.cap. 24. quæſtione 4. in fine.* Ratio eſſe poteſt, quia penes laicum ſolum eſt præſentationis poteſtas, non præſentati, & inſtituti examinatio & inveſtigatio: hæc enim ad Eccleſiaſticum pertinet. Ergo mirum non eſt laicum expoſtulare, ut præſentatus tempore præſentationis habeat qualitates omnes requiſitas ad capellaniam, quas tamen perſona Eccleſiaſtica non expoſtulet.

18 Quarta ſententia, cui tanquam probabiliori adhæreo, docet ex ſupradicta fundatione non inferri capellaniam actu, vel aptitudine proxima debere eſſe ſacerdotalem, ſed cuilibet conſtituto in ætate 14. annorum conferri poſſe: ſic Auguſt. Barboſa 2. *part. de poteſt. Epiſcop. alleg. 24. num.43.* Gonzalez *reg.8.Cancellar. gloſſ. 5. à num.74.* Garcia 7. *p. de benefic. cap.1. à numero 85.* Perez de Lara *de capellan. lib.2. cap. 7. num.& cap. 8. num. 42.* Et pluribus deciſionibus Rotæ ſupradicti doctores ſuam ſententiam firmant. Ratio eſt; quia ex illis verbis ſolum habetur capellanum obligatum eſſe celebrare: at huic obligationi ſatisfacere poteſt, ſi per alium celebret; juxta *reg. qui per alium facit. per ſe facere cenſetur. de regul. juris. in 6.* Ergo neque actu, neque aptitudine ſacerdotium requiritur. Et confirmo à jure communi recedendum non eſt abſque manifeſta ratione; ſed ex jure communi ſimplex beneficium, quale eſt dicta capellania, reſidentiam non requirit, ſed per ſubſtitutum illius obligationi fieri ſatis poteſt. Ergo à tali jure non eſt abſque manifeſta ratione recedendum, quæ in præſenti non videtur adeſſe. Et confirmo ſecundo, contra illum qui legem dicere potuit, apertius interpretatio eſt facienda, ſed fundator ſi vellet, ut capellanus per ſe ipſum, & non per ſubſtitutum oneribus capellaniæ ſatisfaceret, id explicare poſſet: ergo dum non explicuit, contra illum interpretatio facienda eſt. Quocirca niſi fundator dixerit, ut capellanus teneatur per ſe ipſum miſſas celebrare, & non per ſubſtitutum, poterit patronus præſentare Clericum beneficij ſimplicis capacem, & præſentatus obligationem reſidendi non habet, ſecus ſi in fundatione expreſſe caveretur: ſic Azor 2. *t. inſtitut. moral. libro 2. cap. 8. quæſt. 5.* Gonzal. *numero 89.* Barboſa *numero 44.*Riccius *in praxi fori Eccleſ. deciſ. 399. in edit. 1. & reſolut. 337. in 2. edit.* Garcia 7. *p. de benefic. cap.1. num.98.*

19 Duplex limitatio ſupradictæ ſententiæ apponitur. Prima, ut procedat, niſi conſuetudine legitimè præſcripta contrarium habeatur: ſic Gonzalez *numero* 107. pluribus comprobans. Sed hæc limitatio ut verum habeat, debet eſſe de conſuetudine obligante capellanum reſidere, & miſſas dicere; non ex conſuetudine, quam ipſe per liberum uſum inducit, quia hæc nullam obligationem parere poteſt. Riccius, & Barboſa *ſuprà.* Secundò, limitat Gonzalez *num.* 108. & Barboſa *num.* 44. in capellaniis Eccleſiarum cathedralium, quarum reditus conſiſtunt in diſtributionibus quotidianis, & ſolis intereſſentibus concedunt: hæ enim reſidentiam requirunt, & per ſubſtitutum earum obligationi ſatisfieri non poteſt: quare ſi miſſarum onera habent annexa, ſacerdotales ſunt, & ſacerdotibus ſaltem aptitudine concedi debent. Placet hæc limitatio; quia ſaltem ex conſuetudine introducta eſt ſacerdotij qualitas.

20 Poſito aliquam capellaniam actu, vel habitu ſacerdotalem eſſe, eſt difficultas, an ex conſenſu patroni, hæredis, vel ſucceſſoris fundatoris alterare Epiſcopus poſſit ſupradictam qualitatem, ſaltem pro una, vel altera vice diſpenſando, ut conferatur Clerico 14. annorum? Durante vita fundatoris, & ex illius conſenſu certum eſt, non ſolum ſemel, ſed in perpetuum alterari poſſe diſpoſitionem, ſi cauſa Eccleſiæ utilis aſſiſtat: ſic Joann. Gutierr. *conſ. 1. n.23.* Azevedo *leg. 5. tit. 6. libro. primo. recopil. numero ſecundo* Lambert. 1. *part. de jure patron. libro ſecundo quæſt.7. art.23.* Garcia, alios referens, 7. *de benefic. cap. 1. num. 104.* Quæſtio igitur ſolum procedit de ſucceſſore fundatoris an ex illius conſenſu poſſit Epiſcopus una, vel altera vice qualitatem fundationis alterare.

21 Affirmant ſequentes Abbatem, Imolam, & Felinum *in cap. cum acceſſiſſent. de conſtitutionib.* Navarr. *conſ.6. de Cleric. non reſidentib. num. 4. & de oratorionib. capit. 3. numero 73.* Rebuff. *in praxi. 3. part. ſignaturæ verbo nec non juris patronatus, numero 46. & in concordat. in forma mandati, verbo pro expreſſis. verſ. 24.* Zerola *verbo benefic. §. 7. & verbo jus patronatus. §. 8. dub. 15.* Zechus *de republ. Eccleſiaſt. de beneficiatis numero quarto verſ. quo vero ad ordinem, & de beneficiis, & penſionib. capit. nnmero 21. verſ. Qui verò ad ætatem.* Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtic. capit. 29. numero 35.* Emanuel Sa. *in utraque*

edit.

edit. verbo beneficium. n. 37. Lambertin. *de jure patron. 1. part. lib. 2. quæstion. 20. articul. 6. & 7. numero quarto* Perez de Lata *libro secundo de capellan. capite 5. à numero* 28. Prosper de Augustino *in append. ad summ. bullar. 2. part. verbo servitium capellaniæ, pagin.* 608. tametsi dubius sit, an per Trident. *sessione. 25. capit. 3. de reformat.* huic potestati sit derogatum. Moventur; quia voluntas fundatoris præsumi debet subjecta dispositioni ordinarii ex successorum consensu. Hoc enim rectæ gubernationi congruum videtur.

22. Cæterum dicendum existimo, nullo modo posse Episcopum dispositionem fundatoris etiam pro una vice alterare, si commodè executioni mandari potest: sic docuit Decius *in capite cum accessissent. de constitut. numero* 54. Ioann. Gutierrez *consil. 1. numero* 19. *& seqq.* Garc. 7. *part de benefic. capit. 1. numero* 107. ubi pluribus decisionibus Rotæ comprobat; indicat Azor. *tom. 2. institut. moral. 6. capite* 24. *quæstion. 1.* & videtur decisum à Trident. *sess. 25 capit. 5. de reformat.* ibi, quando igitur ex beneficiorum quorumcunque erectione, seu fundatione, aut aliis constitutionibus qualitates aliquæ requiruntur seu certa illis onera sunt injuncta in beneficiorum collatione, seu in quacunque alia dispositione, eis non derogetur. Quia ratio postulat (inquit Concilium) ut illis, quæ benè constituta sunt contrariis ordinationibus non detrahatur. Si autem Episcopus ex consensu patroni una, vel altera vice, posset fundationem alterare, jam ex parte derogaretur à fundatore constitutis, Concilium autem omnem derogationem excludit. Ergo admittenda non est. Idem colligitur ex *clem. Quia contingit. de Religiosis domibus.* ibi, cum tamen ea quæ ad certum usum largitione sunt destinata fidelium, ad illum debeant, non ad alium, salva quidem sedis Apostolicæ authoritate, converti. Sed in beneficiorum collatione efficacius hoc procedit, quàm in legatis. Ergo absque sedis Apostolicæ authoritate mutari non possunt, neque pro una vice; quia cum hæc constitutio piæ fundatorum voluntati sit favorabilis, non est restringenda, sed extendenda. Item est Ecclesiæ favorabilis; si quidem scientes fideles eorum pias dispositiones integrè, inviolabiliter observari, incitantur ad similes fundationes. Econtra vero si scirent posse ab ordinario mutari, arcerentur multum ab eis. Quæ ratio majoris ponderis est, quam quælibet specialis utilitas, quæ in uno, vel altero casu apparere potest.

23. Rursus dubitare potes, an si successu temporis redditus cappellaniæ decrescant, ita ut insufficientes judicentur ad onera sustinenda, possit ordinarius ea, prout expedire judicaverit, minuere. Certum esse debet absque potestate ordinarii beneficiatum id facere non posse. Tum quia obligatio sustinendi illa onera ex titulo capellaniæ provenit, quem si capellanus non relinquit, excutere non potest obligationem. Tum quia hæc diminutio, cum sit fundatoris dispositioni contraria, magna circunspectione facienda est, ut dici Concilium Trident. *sess. 25. capite 4. de reformat.* Ergo non decet capellanum illius constituere judicem, quia nemo in propria causa judex rectus, & circonspectus esse potest: sic Azorius 2. *part. institut. moral. lib. 6. capit. 24. quæstion. 6.* At ordinarius ex consensu patroni, imo illo vocato renuente, poterit quælibet onera missarum, suffragiorum, & similium reducere ad quantitatem reddituum competentem. Tum quia sic præsumitur testatorem voluisse, ne dicamus contra rationem intendisse Clericum gravare. Tum quia hæc facultas ordinario conceditur in *capit. cum accessissent de constitutionibus capit. nos quidem. de testam.* & ibi Doctores, & favet *lex legatum, ff. de usu fructu legato* tradit Azorius *supra* Lambertin. *de jure patronat. libro. 3. quæstion. 6. articul.* Perez de Lara *de anniversar. & capellan. lib. 1. capitul. 15. à numero. 6.* Garcia *de benefic. 7. part. cap. 1. n.* 125.

24. Dubium tamen est; an obligetur ordinarius hanc diminutionem facere in synodo diœcesana, ita ut extra facere non possit? Ratio dubitandi est, quia Trident. *sess. 25. cap. 4 de reformat.* hanc facultatem Episcopis concedit diœcesana synodo, sicuti, & Abbatibus, & Generalibus ordinum in capitulis generalibus: ibi *Sancta synodus cupiens hæc ad pios usus relicta, quo plenius, & utilius potest impleri, facultatem dat Episcopis, ut in synodo diœcesana, itemque Abbatibus, & generalibus ordinum, ut in suis capitulis generalib. re diligenter perspecta possint pro sua conscientia in prædictis Ecclesiis, quas hac provisione indig. cognoverint, statuere circa hæc quidquid magis ad Dei honorem, & cultum, atque Ecclesiarum utilitatem viderint expedire.* Dicendum tamen est, in beneficiis, & capellaniis optimè posse Episcopum extra synodum diœcesanam hanc diminutionem facere. Tum quia jure antiquo illi erat hæc potestas concessa *cap. cum accessissent, capite ex parte. de constitution.* quæ potestas in supradicto decreto Trident. nec derogata, nec limitata est; quia Trident. non loquitur de missis, & oneribus beneficii, & capellaniæ, sed de anniversariis relictis Ecclesiæ, ut constat ex princ. illius cap. ibi. *Contingit sæpè in quibusdam Ecclesiis vel tam magnum missar. celebrandarum numer. ex variis defunctorum relictis impositum esse, ut illis pro singulis diebus à testatorib. præscriptis nequeat satisfieri vel eleemosynam hujusmodi pro illis celebrandis adeo tenuem esse, ut non facilè inveniatur, qui velit huic se muneri subjicere. Unde depereunt piæ testantium voluntates, & eorum conscientias, ad quos prædicta spectant, onerandi occasio datur.* Ergo dispositionem beneficiorum, & capellaniarum, jure communi Episcopis concessam intactam Concilium relinquit: sic Navarr. *summ. cap. 25. numero* 138. Henriquez 2. *tom. summ. lib. 9. cap. 22. §. 6.* Petrus de Ledesma *in summ. de Eucharist. c. 18. conclus. 16. ad finem.* Man. Rodriquez *tom. 1. qq. regul. quæstion. 45. artic. 13.* Garcia *de benefi. 7. part. capit. 1. numero* 131. & testatur sic à sacra congregatione fuisse decisum. Adde non carere probabilitate posse Episcopum etiam extra synodum diœcesanam anniversaria in supradicto casu minuere: sic docuit Navarrus & Manuel Rodriquez *supra.* Et moventur; quia jure antiquo hæc potestas Episcopis concessa erat, quæ per concilium non videtur sublata, sed ad majorem illius observantiam additum est, ut fiat in diœcesana synodo, non ex necessitate, sed ex utilitate. Quod si objicias, abbates, & generales ordinum non possunt extra sua capitula generalia hanc diminutionem facere. Ergo neque Episcopus; si quidem eodem tenore verborum omnibus conceditur supradicta facultas; Episcopis in synodo diœcesana, Abbatibus in capitulis generalibus. Facilè respondetur, in facultate Abbatum illam formam esse servandam; quia Abbates non aliunde eam potestatem habebant, sed illis traditur sub illa forma præscripta. Episcopi aliunde habent potestatem; ac proinde forma illa, ut fiat in synodo diœcesana, servanda necessariò non est.

25. Rogabis item, an si obligationem habeas ex fundatione cappellæ celebrandi aliquibus determinatis diebus, tenearis celebrare per substitutum si commodè ipse celebrare non potes, vel ratione infirmitatis, vel alia causa.

Censeo sub distinctione respondendum, si capellania non te arctat per te ipsum celebrare, sed potes per substitutum: Credo obligatum esse per substitutum celebrare, aut in aliud tempus expeditum obligationem differre: sic Azorius *tom. 2. institut. moral. lib. 6. cap. 24. quæstion. 8.* Moveor, quia impedimentum celebrandi non potest obligationem extinguere,

cum possit per alium impleri. Ergo vel implenda est per substitutum, vel ad minus in tempus expeditum differenda, juxta præsumptam testatoris voluntatem. Verum si capellania te obligat ad celebrandum per te ipsum, plures doctores docent, si uno vel altero die impediaris, excusatum esse supplere per alium: quia credendum non est fundatorem ita rigidè obligare ut velit nullam fieri indulgentiam, vel remissionem. At si pluribus diebus impediaris, v. g. octo, vel quindecim dies infirmitate labores, existimant te obligatum esse per alium supplere; alias non videris posse fructus capellaniæ recipere; quia hi dantur ob officium, & ministerium exercendum, quo cessante videntur ipsi cessare, datum enim ob causam illa cessante reperitur; tametsi cessat inculpabiliter, *leg. si pecuniam, in princ. ff. de condit. causa data*: sic relato Marc. Anton. Genuen. *in praxi archiepiscop. Neapolit. cap.* 47. Petro Navarra *de restitut. libro secundo cap.* 2. *num.* 210. Galer. *in margarit. casuum conscient. verbo missas.* Aloysio Riccio *resol.* 340. Fraxinel. *de obligat. sacerdo. sect.* 4. *concl.* 4 *parag.* 13. docet Aug. Barbosa 2. *part. de potest. Episc. alleg.* 24. *n.* 31. *fine*, & testatur sic decisum esse à Rota lunæ 7. Februar. 1594. ubi beneficiati obligati in qualibet quinta feria celebrare missas de sacramento pro anima fundatoris, & lite pendente prætermiserunt, obligantur eas dicere.

Mihi quidem hæc sententia difficilis est. Nam si aliquid probat, convincit quemlibet diem prætermissum te obligatum esse supplere (nisi ex ratihabitione, & præsumpta testatoris voluntate excuseris.) Si enim legitimum impedimentum unico die existens extinguit illius diei obligationem, cur non valebit aliis diebus extinguere, si idem impedimentum existat? Quo circa sic legitimè impeditum reputarem te exemptum esse ab obligatione dicendi aliis diebus tales missas; quia suppono ex fundatione capellæ te obligatum esse singulis diebus celebrare. Et ab hac obligatione ob legitimum impedimentum excusaris. Ergo non est, unde nascatur obligatio supplendi illorum dierum celebrationem. Quod non leviter confirmari potest ex præbendis, canonicatibus, aliisque beneficiis residentiam expostulantibus, quorum fructus beneficiati legitimè impediti lucrantur, tametsi non resideant. Et ratio est; quia fructus non dantur ob residentiam actu exercitam, sed ob titulum beneficii, & sub obligatione residendi, si fieri possit.

26. Ulterius obligatus esse potes in hac Ecclesia, & in hoc altari celebrare. Si ergo sæpius alibi celebres absque justa, & legitima causa, vel dispensatione, peccabis mortaliter; quia in re gravi defraudas fundatorem. Fundator enim ordinando missas illis circunstantiis vestitas non solum intendit prodesse defunctorum animabus, sed etiam alicujus imaginis, & altaris specialem cultum, & devotionem, itemque humanum honorem, nempè, ut adstantes cognoscant missam quæ in tali die, & hora, & in tali altari celebratur, à tali persona fundatam esse; quæ sine dubio cessant, si missæ alibi celebrentur. Ergo peccas graviter, sic omittens. Sylvest. *verbo missa*, 1. *q.* 10. *ad finem.* Navarr. *summ. cap.* 25. *n.* 304. *& de orat. cap.* 4. *n.* 2. *&* 12. Azor. 1. *part. lib.* 10. *cap.* 24. *quæst.* 8. *&* 2. *p. lib.* 6. *c.* 24. *q.* 7. Henriquez *lib.* 9. *c.* 23. *num.* 5. Graffis *decis. aur. par.* 1. *lib.* 2. *c.* 53. *n.* 9. *& tom.* 2. *consil. sub. titul. de præbendis. consil.* 4. *n.* 1. Augustin. Barbosa, aliis relatis, 2. *part. de potest. Episc. alleg.* 24. *n.* 31.

Dixi; *si celebres alibi absque justa, & legitima causa, & dispensatione*; quia potes à celebratione in tali loco impediri, justa causa intercedente nempè violatione Ecclesiæ, vel alia via, & tunc nullum est peccatum, neque obligatio supplendi, modò alibi celebrationem facias. Ab hac autem non videris excusatus, ex eo quod celebrare in tali loco impediari; quia non est præsumendum testatorem voluisse fructu sacrificii, se suosque defunctos privare, tametsi illo speciali honore, & altare illo particulari cultu privetur; sic aliis, relatis, docet Barbosa 2. *p. de potest. Episc. alleg.* 24. *n.* 35.

27. Quod si absque legitima causa omittas in tali altari celebrare, tametsi alibi celebres, plures doctores te excusant à compensatione facienda: sic aliis relatis docet Barbosa 2. *part. de potest. Episc. alleg.* 24. *n.* 36. moventur, quia non privasti fundatorem fructu sacrificii. Ceterum ego crederem te esse per se obligatum compensare missas prætermissas, non ob fructum sacrificii, quia in hoc nulla fraus, vel diminutio facta est, esse sed ob prætermissum cultum specialem illius altaris, & imaginis, & ob particularem honorem fundatoris inde resultantem omissum: sic Azor. 2. *p. instit. moral. lib.* 6. *cap.* 24. *q.* 7. Per accidens tamen videris deobligatus; quia raro est possibilis compensatio. Nam compensatio illa facienda est celebrando aliis diebus ab iis, quos testator designavit. At ex tali celebratione nullus specialis honor fundatoris accrescit; quia adstantes prorsus ignorant illam missam celebrari loco alterius suo die signato prætermissæ. Ergo illa missa honor non reputatur. Ergo ex reparatione honoris non videtur posse obligari. Neque etiam videtur obligatus ex prætermisso cultu. Nam cultus hic prætermissus compensatus fuit cultu facto in alio loco, & altari, ubi missa fuit celebrata. Adverte tamen capellanum obligatum celebrare tali hora, tali loco, & tempore posse ab harum circunstantiarum obligatione eximi ex dispensatione Episcopi, justa causa intercedente, ut puta si absit academia ratione studii. Quia in illa dispensatione solum voluntas fundatoris in accidentibus omittitur, & altiori bono compensatur. Henriquez *l.* 9. *de sacrif. missæ, c.* 24. *parag.* 4. *in fine.* Barbos. 2. *p. de potest Episp. alleg.* 24. *n.* 36.

28. Denique obligari potest ex vi capellæ missas defunctorum, vel alicujus sancti votivas celebrare. Sed hujus circunstantiæ omissio raro, vel nunquam inducere potest gravem culpam, si missas celebres, imo si justa causa movearis, qualis est te universali Ecclesiæ consuetudini conformare, quæ illo die sanctum aliquem celebret, de quo tu missas dicis: credo nullam esse culpam, sed potius opus laudabile: sic Navarr. *summ. c.* 25. *n.* 134. Henriquez *l.* 9. *p.* 23. *n.* 6. Azor. *tom.* 1. *instit. mor. n.* 10. *c.* 23. *q.* 5. Barbosa 2. *part. de potest Episc. alleg.* 24. *n.* 31. Regin. *lib.* 29. *num.* 108. Eman. Sa *verbo amissa. num.* 48.

Punctum VII.

De præstimoniis, & hospitalibus, eorumque qualitatibus.

1 *Antiquitùs præstimonia beneficia non erant, sed modo sunt.*
2 *Hospitalia sunt in duplici differentia, alia authoritate Episcopi fundata, alia authoritate privata.*
3 *Omnia possunt ab Episcopo visitari.*
4 *Regulariter hospitalia non sunt beneficia.*
5 *Expenditur decretum Trident.* Sess. 25. cap. 8. *de hospitalium administratione.*

1. TEmpore antiquo non obtinebant præstimonia rationem beneficii. Tum quia sæpè non dabantur in titulum, sed pro determinato tempore. Tum quia nullum officium, & munus spirituale annexum habebant; erant enim quidam redditus ex beneficio extracti in sustentationem juvenum, ut sic aptius litteris vacare possent, vel bellum infidelibus inferrent. At jam omnia præstimonia Ecclesiastica beneficia sunt; quia dantur in titulum, & habent officium spirituale annexum, saltem horarum recitationem, ut ex constitutione Pii V. quæ incipit. *Ex primo Lateranensi*,

ranensi, quamque adducit Navarr. *cap.* 25. *num.* 122. colligitur, & sub nomine beneficii ea comprehendit concil. Trident. *sess.* 14. *cap.* 9. *de reformat. & sess.* 23. *c.* 18. *post medium*: sic late Azor. 2. *part. instit. moral. lib.* 5. *cap.* 7. *q.* 1. Gonzalez *super reg. Cancellar. gloss.* 5. *parag.* 2. *in princ.*

2. Hospitalia sunt in duplici differentia, alia authoritate Episcopi erecta, alia authoritate privata. Quando sunt sub authoritate Episcopi, sunt loca pia, & religiosa, *c. ad hæc de relig. domib.* Quando verò solum authoritate privata, non censentur Ecclesiastica, seu religiosa loca, tametsi censeantur pia, id est ad pietatem ordinata; quia nullus privata authoritate locum Ecclesiasticum, & religiosum constituere potest, colligitur ex *suprad. c. ad hæc*: sic tradit Gonzalez *gloss.* 5. *in princ. n.* 39. Mol. *de Hispanor. primogen. lib.* 1. *c.* 24. *n.* 38. *& seqq.* August. Barbosa *de potest. Episc.* 3. *par. alleg.* 75. *n.* 3. *& seq.* Nicol. Garcia *de benefic.* 5. *p. c.* 1. *à n.* 601.

3. Omnia hæc hospitalia sive authoritate Episcopi, sive privatorum tantum fundata visitari ab Episcopo possunt, juxta expressum *tex. sess.* 22. *Trid. cap.* 8. *& 9. de reform.* quia ad visitationem sufficit esse opus pium, sicuti diximus puncto præcedenti de capellis. Est autem differentia, quod quando hospitale authoritate Episcopi fundatum est, potest de omnibus Episcopus inquirere, & providere, & regimen, & modum electionis statuere, prout sibi visum fuerit convenientius. At quando privatorum authoritate fundatum est, ordinarius solum habet inquirere, an omnia juxta voluntatem testatoris exequantur quod facere potest, tametsi tastator prohibuerit, quia esset irrationabilis prohibitio, & contra favorem piæ causæ; ac proinde censenda est illa conditio pro non adjecta: sic Augu. Barbosa 3. *par. de potest. Episc. alleg.* 75. *num.* 14. *junct. num.* 8. Ab hac regula excipit concilium *sess.* 22. *cap.* 8. *de reformat.* hospitalia, & confraternitates, quæ sub immediata regum fuerint potestate, ne inquam sine eorum licentia visitentur, quod fecit in honorem regiæ dignitatis. Quod si visitanti Episcopo opponatur hospitale esse sub immediata regum potestate, Episcopus de hac qualitate cognoscere debet, non judex sæcularis. Sic, aliis relatis, tradit Barbosa *num.* 20. Si autem opponatur ad alium ex fundatione visitationem pertinere, non inde censetur ordinarius excluſus, sed simul cum designato visitationem facere potest, ut testatur decisum à sacra congregatione Barbosa *in remiss. concil sess.* 22. *cap.* 8. Quod si expresse in fundatione excluſus ordinarius esset, tunc solum in casibus à jure expressis, negligentiæ scilicet & dilapidationis bonorum, competere visitatio: sic Carol. de Graffis *de effect. cler. effectu* 1. *n.* 260. Barbosa *in remission. conc. loco alleg.* tametsi *de potest. Episc.* 3. *p. alleg.* 76. *n.* 9. videatur sentire pe suprad ctam clausulam fundatoris non posse ordinarium excludi.

4. Hospitalia etiam authoritate Episcopi fundata regulariter non sunt beneficia, sed quædam officia, religiosæ administrationis laicis committenda, tametsi capellas, vel Ecclesias habeant annexas, decimasque percipiant, colligitur ex *clement. per litteras.* 2. *de præbendis, & clement. Quia contingit.* §. *ut autem de religiosis domib.*

Dixi *regulariter*; quia aliquando dantur in titulum ex fundatione vel consuetudine Ecclesiasticis personis, & tunc beneficii naturam habent, vel sunt accessoria Ecclesiæ vel alteri beneficio, & sic tanquam accessoria illius naturam sortiuntur, constat ex *clemen. Quia contingit.* & tradit Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancellar. gloss.* 5. §. 4. *à num.* 10. Garcia 1. *p. de benefic. cap.* 3. *à n.* 1. *& seqq.* pluribus relatis Barbosa *de potest. Episcop.* 3. *part. alleg.* 57. *n.* 148.

5. Advertendum in hac materia est, ex decreto Trid. *sess.* 25. *c. de reformation.* hospitalium administratores obligatos esse fideliter proventus in infirmorum curationem, & aliorum piorum operum pro voluntate testatoris expendere. Quod si hospitalia ad certum peregrinorum, vel infirmorum, aut aliarum personarum genus suscipiendum fuerint instituta, nec in loco ubi sunt dicta hospitalia similes personæ, aut perpaucæ reperiantur, fructus illorum in alium pium usum, qui eorum institutioni proximior sit, ac pro loco, & tempore utilior, converti debent, prout ordinario cum duobus de capitulo, qui rerum usu peritiores sint per ipsum deligendis magis expedire visum fuerit, nisi aliter fortè etiam in hunc eventum in eorum fundatione, aut institutione fuerit expressum. Quæ verba sacra congregatio concilij expendens, inquit; In hospitalibus, in quibus non habentur laborantes proprio morbo juxta proprium institutum hospitalis, licet videantur recipiendi proximiori morbo laborantes, juxta verba concilii; non tamen ejiciendi sunt, si alioquin pauperes diversi morbo laborantes; aut alii miserabiles reperiantur. Cum vero mens concilii fuerit providere, ne qui possident hospitalia omnes fructus in usus proprios convertant, sub prætextu quod non inveniantur infirmi secundum primam institutionem hospitalis. Deinde subdit concilium. Ne administratio, seu gubernatio hujusmodi locorum uni, & eidem personæ ultra triennium deinceps committatur, nisi aliter in fundatione cautum reperiatur, non obstante quoad omnia suprad cta quacunque unione, exemptione, & consuetudine in contrarium etiam immemoriali, seu privilegiis, aut indultis quibuscunque. Quæ verba difficultatem ingerent in hospitalibus beneficio annexis, an inquam solo triennio à possessore, beneficii administrari possint? Durum enim videtur dicere voluisse concilium, ut hospitale beneficio annexum sejungeretur. Quapropter probabilius credo non esse post triennium alteri committendum, sed posse à possessore beneficii administrari; toto tempore, quo beneficium possedit. Si autem possessor beneficii vellet alteri vices suas committere, & administrationem concedere, non videtur posse ultra triennium; sic explicat Garzia *de benef.* 1. *p. c.* 3. *n.* 13.

Punctum VIII.

De vicariis, & commendis, earumque qualitatibus.

1 *Vicaria alia est perpetua, alia temporalis, & quæ perpetuæ debeantur.*
2 *Qualiter vicarius temporalis constituatur.*
3 *Vicarius temporalis mortuo rectore potest repetere servitium sibi debitum, tum ab hærede rectoris, tum à successore in beneficio.*
4 *Vicarius perpetuus alium vicarium ad breve tempus substituere potest, secus vicarius temporalis.*
5 *Commenda alia est perpetua alia temporalis.*
6 *Quæ possit commendatarius perpetuus, quæ temporalis.*
7 *Quæ, & à quibus beneficia commendari possint?*
8 *Spectato Trident. nulla beneficia parochialia commendari possint, sed vicarius est constituendus.*
9 *Solus Pontifex commendare beneficium potest, quia sola commenda perpetua est in usu.*
10 *Beneficium commendatum perpetuum, an vacet per obitum commendatarii? Affirmant plures.*
11 *Probabilius est oppositum.*
12 *In impetratione beneficii commendati semper est facienda mentio commendationis.*

1. DUpliciter sumi potest vicaria, alia perpetua, alia temporalis, alia unica alicui beneficio parochiali, vel loco pio, alia quasi per se existens. Vicaria perpetua, quæ per se curam animarum exercet, beneficium Ecclesiasticum est; quia est jus spiritua

spirituale perpetuum percipiendi fructus : & vacet morte vicarii ; colligitur ex *cap. ad hæc de offi io vicarij, & clement. 1. eodem tit. cap. postulasti, de rescriptis*, & tradit aliis relatis Azor. 2. *part. instit. moral. lib 3. cap. 6. quæst. 5.* Hæc vicaria perpetua constituitur, cum Ecclesia parochialis alteri in perpetuum subjicitur. Nam cum huic non possit parochus beneficiis principalis inservire, *cap. 1. de capellis Monachorum, capite extirpandæ, §. qui verò, de præbendis, & cap. 1. eodem titulo, in 6.* necessario, vicarius perpetuus est constituendus. Sic Rebuff. *in prax. tit. de vicaria, perpetua per totum.* Gonzalez, pluribus relatis *gloss. 5. §. 3. numero 10.* Huic autem vicario debetur honor, & locus, & quælibet alia prærogativa propria rectoris, quia vices illius gerit, & loco illius subrogatur : sic Felinus *cap. cum olim, cl. 2. de officio delegati*, Cardin. *clement. unica, de officio vicarij, numer. 2. vers. sexto oppono per textum, ibi.* Gonzalez *supra numer. 29.* Item jura quæ loquuntur de beneficiis curatis, regulariter de iis vicariis debent intelligi ; quia sunt beneficia ; & tanquam propria beneficia possidentur. Azor. *lib. 3. cap. 6. quæst. 7.* Flamin. *de resignat quæst. 2. numer. 115. cum seqq.* Gonzalez *num. 21.* & colligitur ex *dicta clem. unica, de officio vicarij*, ibi, *quæ de Ecclesiis curam animarum habentibus per receptionem aliarum similium, amittendis, ac de ipsarum rectoribus promovendis ad sacerdotium, & de eorum ætate à jure statuto noscuntur in perpetuis Ecclesiarum parochialium vicariis, & assumptis ad eas volumus observari.* Ex quo fit vicarium perpetuum removeri non posse extra casus à jure expressos, sicuti nec removetur proprius rector. Gonzalez *supra num. 22.*

2. Vicarius temporalis ille est, qui constituitur ad nutum amobilis : & hæc constitutio duplex est. Alia cum titulo, alia sine illo. Quando enim parochus ob absentiam, vel aliud impedimentum vices suas alicui clerico committit : hic clericus vicarius illius dicitur, nullo alio titulo requisito præter ipsius nominationem. Hanc autem nominationem ad breve tempus, puta ad quindecim dies potest parochus absque consensu ordinarii facere & vicarium sui designare. Ad longum autem tempus non potest circa authoritatem Episcopi : colligitur ex *cap. cum ex eo, de electione in 6. cap. pervenit, de appellat.* & tradit cum Abbate *in cap. quoniam 2. Ne prælati vices suas.* Azor. 2. *part. instit. moral. lib. 3. cap. 6. quæst. ult.* Ad hanc vero vicarii designationem consensus patroni non requiritur, tametsi beneficium juris patronatus laicorum sit, *cap. adhæc, de officio vicarij.* Lambertin. *de jure patronat. lib. 3. quæst. 5. art. 10. numero primo & seqq.* Gonzalez *gloss. 5. §. 3. numer. 38.* Deindè cum beneficium vacat, interim ac de rectore providetur, ordinarius designat vicarium, qui beneficio inserviat congrua portione designata, ad cujus designationem nullus alius titulus præter nominationem requiritur. Item designatur vicarius temporalis, cum duæ Ecclesiæ parochiales æquè principaliter uniuntur, & illarum rector non potest utrique inservire : debet inquam vicarium designare ; qui aliquando fit cum titulo, aliquando absque illo, *cap. & temporis 16. quæst. 1. & cap. 1. Ne sede vacante :* & tradit Rebuff. *praxi, tit. de vicario perpetuo, num. 2.* Gonzalez *gloss. 5. §. 3. num. 12.* Azor. 2. *part. instit. moral. lib. 3. cap. 6. quæst. 3. & lib. 6. cap. 29. quæst. 1.* Et generaliter quoties rector beneficii impeditus est beneficio assistere, vicarius designari debet. Quod qua ratione contingere possit bene expendit Azor. *dicto lib. 3. cap. 6. quæst. 3* Secundò, quando beneficium curatum annectitur mensæ capitulari, vel Episcopo, tunc solet vicarius temporalis designari, juxta glossam, & doctores *in clem. 1. de rescriptis, & clem. 1. de supplend. neglig. prælat.* Rebuff. *numer. 6.* Gonzalez *numer. 14.* Azor. *dicta quæst. 1.* tametsi aliquando vicarius perpetuus designetur. Tertiò, quando beneficium simplex alteri unitur, rarò vicarius perpetuus constituitur in eo. Gloss. & doctores *in clem. unic. de officio vicar.* Rebuff. *num 5.* Gonzalez *num. 15.* Azor. *quæst. 1.* Quartò, quando monasteria, conventus, & cathedralium, & collegiatarum capitula à primæva sua institutione curam animarum habent ; quia tunc non sunt regulariter obligata vicarium perpetuum deputare, sed possunt ad nutum, qui tamen vicarius Episcopo subditur in examine, & absque ejus approbatione deputari non potest. Item subditur in iis, quæ ad curam animarum, & actualem sacramentorum administrationem concernunt, ut possit ab Episcopo visitari, tametsi regularis sit ; contra ex Trident. *sess. 25. cap. 11. de regularib. & sess. 7. cap. 7. de reformat. & declarationibus adductis à Barbosa, ibi.* Quando vero parochialis unita est monasterio, aut mensæ Episcopi, vel capituli, vel alteri loco pio, nominatio vicarii pertinet ad rectorem illius loci, cui est parochialis unita, ex constitutione supradicta Pij V. Approbato tamen Ordinario. Si vicarius designatus religiosus sit, debet secum habere socium, quasi illius custodem, ut sic religiosa disciplina exactius observetur ; ut constat ex constitutione Pii V. & Gregor. XIII. & tradit Barbosa *suprà.* Hic tamen vicarius ad nutum amobilis, sive sæcularis sit, sive regularis, non debet ante finitum annum servitii removeri, nisi gravis aliqua causa intercedat ; quia cedit in præjudicium parochorum : sic Rebuff. *in praxi benef. lib. 2. tit. de dispensat. de non residendo, num. 18. & t. 3. ad leg. Galliæ, tit. de mater. possessor. in benef. art. 9. gloss. unica, in præfat.* Flores *var. lib. 1. quæst. 10. numero 34.* Gutierrez *de juram. confirm. 1. part. 58. num. 19.* Stephan. Gratian. *disceptat. forens. cap. 167. numero 21.* quos refert Barbosa *in remission. concil. sess. 7. cap. 7. de reform. in fine.*

3. Duplex restat de vicariis examinanda difficultas. Prima, à quo vicarius ad nutum constitutus mortuo rectore, possit, & debeat stipendium servitii facti repetere ? Cui difficultati respondeo, & ab hærede rectoris, & à successore in beneficio repetere stipendium posse : si enim fructus beneficii, illo tempore quo beneficiū administrasti ad rectorem, vel illius hæredem devenerunt, poteris ab hærede repetere. Tum quia illi fructus videntur tibi esse obligati : Tum quia hæres tenetur debita antecessoris solvere pro quantitate hæreditatis. A successore autem beneficii poteris repetere, tametsi fructus supradicti ad ipsum non pervenerint : quia successor in beneficio obligatus est debita prædecessoris solvere, si ob bonum Ecclesiæ contracta sint, ut in præsenti contingit, *cap. de solution.* & tradit relato Abbate *cap. ad hæc, de officio vicarii*, Azor. 2. *p. instit. mor. lib. 3. cap. 6. quæst. 9.*

4. Secunda difficultas est, an vicarius possit alium vicarium substituere ? Respondeo, si vicarius est perpetuus, posse alium ex justa causa pro brevi tempore constituere ; quia vicarius perpetuus non est delegatus, sed ordinarius. At ordinarius delegare potest suas vices. Vicarium autem perpetuum nequit constituere. Tum quia hic authoritate ordinarii constituitur. Tum quia rector non potest alium constituere rectorem. Ergo neque vicarius alium perpetuum vicarium : alias vicarius hic secundus alium constituere posset, essetque processus in infinitum. Vicarius autem temporalis, quia delegatus est, nequit nec pro brevi tempore alium vicarium constituere, tametsi possit unum, vel alterum casum delegare, Azor. *suprà quæstio. 10.*

5. Vicariæ affinis est commenda, quæ duplicitèr contingit, vel in perpetuum, vel ad tempus. Commenda ad tempus regulariter fit in utilitatem Ecclesiæ commendatæ, dum de rectore providerit, Commenda in perpetuum utilitatem commendatarii specialiter respicit.

6. Commendatarius perpetuus gaudet omni jure, &

poteſtate, quibus gauderet proprius beneficiatus, Mand. *reg.* 32. *quæſt.* 7. *num.* 12. Gomez *in reg. de trienn. quæſt.* 5. *num.* 11. *uſque ad* 20. Gonzalez *gloſſ.* 5. §. 8. *num.* 30. Garcia 4. *p. de benefic. c.* 4. *num.* 38. Quocirca ſicut beneficiatus facit fructus ſuos, & de illis poteſt liberè diſponere, ſic commendatarius perpetuus, Rebuff. *de pacifi. poſſeſſ. n.* 43. Puteus *deciſ.* 25. *n.* 3. *& l.* 1. Gonzalez *gloſſ.* 5. § 8. *num.* 5. Garcia *de benefic.* 4. *p. c.* 4. *n.* 20. Item poteſt locare fructus & poſſeſſiones Eccleſiæ commendatæ, ſicut alius quilibet beneficiatus, Rebuff. *ſup. n.* 40. Gonzalez *ſupra n.* 19. Azor. 2. *p. inſtit. moral lib.* 6. *c.* 31. *q.* 9. Secus verò dicendum eſt in commendatario ad tempus: hic enim recipit beneficium quaſi in depoſitum, ac proinde de illius fructibus diſponere liberè non poteſt, niſi ea in parte, quæ in ſui, ſuorumque ſuſtentationem deſignata eſt gloſſa *in Nemo. de election. in* 6 Puteus *deciſ.* 25. *n.* 3. *lib.* 1. Gonzalez *gloſſ.* 5. §. 8. *num.* 39. Item beneficiarius poteſt præſentare, eligere, & conferre; ſic poterit commendatarius, ſive perpetuus, ſive ad tempus. Rebuff. *tit. de commenda. num.* 61. Gonzalez *num.* 12. Azor. *q.* 9. Deinde beneficiarius, qui eligi poteſt in judicem ſynodalem & in conſervatorem, pariter & commendatarius. Garc. *de benefic.* 4. *part. cap.* 4. *n.* 48. Quia hæc munera poſſidentem beneficium; quocunque modo poſſideat, ſequuntur. Item commendatarius perpetuus obligatur regula de publicandis reſignationibus Gonzalez *num.* 16. cum Gomezio *ſuper ea reg. q.* 3. non tamen commendatarius ad nutum. Deinde in impetratione, beneficii mentionem facere debet de commenda perpetua, alias gratia erit ſubreptitia. Gloſſa *in cap. Nemo. de election. lib.* 6. Gonzalez *n.* 17. Unde licet tempore antiquo poſſent duo beneficia incompatibilia poſſideri, aliud in titulum, aliud in commendam perpetuam. At ex decreto Trident. *ſeſſ.* 7. *c.* 2. *&* 4. nequaquam poſſideri poſſunt, niſi ex diſpenſatione expreſſa Summi Pontificis.

7. Quod ſi inquiras, quæ beneficia commendari poſſunt, & à quibus? Reſpondeo omnia beneficia commendari poſſunt, ſed non ab omnibus, neque omnibus. Epiſcopus namque ſolum beneficia parochialia ſuæ diœceſis commendare ad ſemeſtre poteſt, interveniente evidenti Eccleſiæ neceſſitate, & utilitate; prorogare vero commendam non poteſt niſi eadem neceſſitas, vel utilitas Eccleſiæ perſeveret: ſic Gloſſ. *in cap. Nemo* 15. *de election. in* 6. *per text. ibi* Rebuff. *in praxi. tit. de commenda. num.* 63. Gonzalez *gloſſ.* 5. §. 8. *num.* 35. Azor. 2. *p. l.* 6. *c.* 21. *q.* 2. Hoc autem ſemeſtre computare poteſt Epiſcopus non à die vacationis, ſed ab ultimo die ſemeſtris ei conceſſo ad providendum: quia hæc commenda eſt quidam modus proviſionis, & quaſi cujuſdam tituli collatio. Ex quo infertur pro illo ſemeſtri; ſi duret cauſa, ob quam fuit Eccleſia commenda, non poſſe Epiſcopum removere commendatarium, & alteri Eccleſiam tradere; quia jam pro illo ſemeſtri tradita eſt. Sic Gloſſa *in ſuprad. c. Nemo.* Rebuff. *inſtitut. moral. lib.* 6. *c.* 31. *quæſt.* 6. Secus verò dicendum eſt, quando non pro determinato tempore, ſed ſimpliciter commendaret: quia tunc ſubintelligitur, donec de rectore proviſum ſit. Abbas *in cap. ſi conſtiterit. de accuſationib. num.* 12. Deinde Epiſcopus parochialem Eccleſiam commendare non poteſt, niſi clerico ſacerdoti, quia munus rectoris actu exercere debet. Gloſſa *in dicto cap. Nemo.* Azor. *dicto cap.* 31. *quæſt.* 3. Barboſa *alleg.* 59. *num.* 23. Neque poteſt uni plures commendare, ſed neceſſario cuilibet ſua commenda danda eſt: poterit tamen habenti beneficium in titulum, alterum in commendam temporalem concedere, ſi id evidens Eccleſiæ utilitas poſtulaverit. Alia beneficia ſimplicia poterit Epiſcopus commendare ultra ſemeſtre, interim dum adeſt Eccleſiæ utilitas, & de beneficio proprio non providetur; quia nullibi de iis beneficiis cautum eſt Epiſcopum ultra ſemeſtre non poſſe ea commendare, imo contrarium colligitur ex *cap. qui plures.* 21. *q.* 1. *cap. dudum.* 2. *de electione*, & tradit Gloſſ. Dominic. & Franc. *cap. nemo. eodem tit. & lib.* Rebuff. *de pacific. poſſeſſor. num.* 58. *& in praxi tit. requiſita ad collationem, num* 16. Garcia *de benefic.* 4 *part. cap.* 4. *num.* 16. Abbatias, prioratus, præpoſituras, aliáſque dignitates Epiſcopum commendare non poſſe, ſicuti nec beneficia regularia, quia ſunt à ſua juriſdictione exempta. Azor. 2 *part. lib.* 6. *cap* 31. *quæſt.* 15. Nunquam tamen poteſt Epiſcopus beneficium regulare ſæculari, nec ſæculare regulari tradere in commendam, quia commenda eſt quaſi titulus.

8. Supradicta procedunt ſpectato jure communi. At attento Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 18. *de reform.* beneficia parochialia commendari ad tempus non poſſunt, ſed interim dum providetur de rectore, vicarius conſtituitur: ſic aliis relatis notavit Garc. *de benefic.* 4. *part. cap.* 5. *num.* 15. & adducit declarationem concilii his verbis. Commendæ, quæ, ad ſex menſes in Eccleſiis curatis fieri poterant ab ordinariis. *cap. Nemo in election. in* 6. amplius poſt concilium locum non habent, cum debeat in eis deputari vicarius ad formam *capit.* 18. *ſeſſ.* 24. *de reformat.* conſentit Barboſa 3. *part. de poteſt. Epiſcop. allegat.* 59. *numer.* 24. In reliquis vero beneficiis jam commenda temporalis in deſuetudinem venit: Azor. *dicto lib.* 6. *cap.* 13. *quæſt.* 3. *in fine.*

9. Quocirca cum ſolum commendæ in perpetuum ſint in uſu, ſolus Pontifex commendare beneficium poteſt Lælius Zecus *de benefic. & penſionibus c.* 7. *num.* 2. Garcia *de benefic.* 4. *p. c.* 4. *num.* 13. Barboſa 3. *part. de poteſt. alleg.* 59. *num.* 6. Quod ita verum eſt, ut nec legatus à latere poteſtatem habeat commendandi beneficium ei, qui alias retinere prohibitus erat, ut relatis Caſſiodoro, Geminiano, & Mandoſio docet Gonz. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 5. §. 8. *n.* 5. Garc. 4. *part. de benfic. c.* 5. ubi alios refert. *num.* 24. *&* 29. Unde beneficium regulare ſolet Pontifex ſæculari commendare, & econtra Rebuff. *tit. de commenda. n.* 7. Garcia *num.* 26. Azor. 2. *part. inſtit. moral. lib.* 6. *c.* 31. *quæſt.* 20. Barboſa *alleg.* 59. *n.* 16. & ſæcularis in beneficio regulari commendatus non tenetur profeſſionem facere, ſicuti tenetur titularis. Garcia *n.* 28. Azor. *q.* 20. Barboſa 3. *alleg.* 59. *num.* 16. Quod ſi inquiras, an cum Pontifex beneficium alicui commendat, cenſeatur in perpetuum commendare, vel ſolum dum non providerit? Reſpondeo cenſendum eſſe in perpetuum commendare. Tum quia commendæ temporales non ſunt in uſu. Tum quia ſi vellet ad limitatum tempus commendare, id expreſſiſſet. Tum quia in caſu dubio, an commenda ſit temporalis, vel perpetua, perpetua eſt judicanda. Tum denique quia actus judicandus eſt perpetuus, cum nullum terminum habet, *leg. juriſperitos, in princ. & ibi* Bart. *ff. de excuſationib. tutorum.* Gloſſ. *in clem.* 2. *verbo electionem, de reſcriptis.* Gomez *in reg. de publicand. reſig. q.* 4. *n.* 10. *&* 11. quos refert, & ſequitur Gonzalez *de menſibus gloſſ.* 5. §. 8. *n.* 66. Azor. 2. *inſtit. mor. lib.* 6. *c.* 31. *q.* 12. Barboſa *alleg.* 59. *n.* 7.

10. Grave tamen dubium eſt, beneficium à Pontifice alicui commendatum in perpetuum, vacet per obitum commendatarii, ita ut ſi commendatarius obiit in curia, vacet in curia; ſi extra moriatur, vacet extra; ſi moriatur in menſe ordinarii, non ſit reſervatum

Affirmant plures, quos refert Garcia 4. *p. de benef. à. n.* 60. quia commenda perpetua eſt verus beneficii titulus, *c. dudum, el.* 2. *de electione, cap. ſi plures* 21. *quæſt.* 1. & tradit multis relatis, Gonzalez *de menſib. gloſſ.* 5. §. 8. *n.* 2. Barboſa 3. *par. de poteſt. Epiſc. alleg.* 59. *num.* 2. Qua de cauſa dicunt pœnam, *c. licet canon. de election. in* 6. contra non promoventes ſe intra annum, habere locum in his commendatariis perpetuis, *clem. in agro.* § *cæterum. de ſtatu Monach.* ibi, intra annum computandum à tempore collationis, & commiſſionis, ſed quoties petit titulos vacat beneficium: Ergo vacat commenda.

Item nullus potest beneficium resignare in favorem alterius, neque cum alio permutare, nisi illius habeat titulum, sed commendatarius perpetuo resignare, vel permutare beneficium commendatum potest, ut aliis relatis, docet Gonzalez *gloss* 5. §. 8. *n.* 24. & 25. Barbosa *n.* 5. Ergo illius habet titulum. Ergo vacat absolutè.

11. Nihilominus probabilius est morte commendatarii non vacare beneficium, sed priorem vacationem, quæ erat ante commendationem, & quæ per commendationem fuerat suspensa, continuari: hic Navar. *sum. c.* 25. *num.* 126. & *de or. misc.* 60. *n.* 19. & *conf.* 1. *de const. n* 39. & *conf.* 28. *de præbend.* Puteus *decis.* 25. *num.* 6. *lib.* 1. Flam. Paris *lib.* 2. *de resign. q.* 10. *n.* 113. Barbosa 3. *part. alleg.* 59. *n.* 21. Garcia 4. *p. de benefic. c.* 4. *num.* 94. Gonzalez *gloss.* 5. §. 8. *à n.* 48. ubi variis decisionibus Rotæ comprobat. Ratio est; quia commendatario traditur beneficium reservatum, ut illud regat, & gubernet, ac tandem custodiat, sicuti erat antea; quia commendare nihil aliud est quam deponere, *leg. commendare. ff. de verb signific. leg. Lucius* 24. *ff. depositi. c.* 1. *de deposito, & c. ne quis arbitraretur.* 22. *q.* 2. Glossa & Doctores *in c. nemo deinceps de election. in* 6. *verbo commendare.* Ergo si antea illud beneficium sedi Apostolicæ erat affectum, quia in Romana curia vacaverat, cessante custodia eodem modo affectum perseverat. Hinc fit commendare beneficium alicui non esse proprie conferre, & providere, ut tenent supradicti doctores: quia commenda non est propriè titulus, tametsi titulum imitetur, quod sufficit, & resignari, & permutari possit cum beneficio dato in titulum: quia hæc resignatio, & permutatio fieri non potest ex ordinarii consensu, sed ex consensu Pontificis, cui liberum est Ecclesiam uni commendatam alteri commendare primo commendatario consentiente. Præterea Ecclesia à Pontifice commendata, sive ad tempus, sive in perpetuum, Pontifici est affectata, ex eo quod manum in illa apposuerit, ut pluribus firmat Garc. 4. *p. de benef. c.* 4. *n.* 68. & tradit Azor. 6. *p. inst. mor. l.* 6. *c.* 31. *q.* 8. Barbosa 3. *p. de benef. alleg.* 59. *n.* 9. Ergo non est liberum ordinario de illa disponere, sive quia vacat affectata, ut prius erat; sive quia per commendationem Pontifici afficitur.

12. Ex quò fit in beneficii commendati impetratione semper faciendam esse mentionem commendationis; quia ratione illius specialiter est Pontifici reservata: sic Azor. 2. *p. inst. mor. l.* 6. *c.* 31. *q.* 6. & relatis Dominico, Archidiac. Franco docet Barbosa *alleg.* 59. *num.* 20. Quod verius est durante commendatione etiam ad tempus quia tunc commendatarius beneficiis quasi possessionem, & administrationem habet: qua durante non absolutè vacat beneficium. Neque Pontifex censetur juri alterius præjudicare, nisi clare exprimat, *c. quamvis. de rescript. in* 6. *c. super. de officio deleg.* Barbosa & Azor. *locis allegatis.*

Punctum IX.

De coadjutoriis earumque qualitatibus.

1 *Coadjutoria duplex perpetua, & temporalis; neutra est beneficium.*
2 *Iuxta impedimentum coadjuti coadjutor conceditur.*
3 *Ex redditibus beneficii assignanda est coadjutori congrua portio.*
4 *Expenduntur causæ, ob quas coadjutoria datur.*
5 *Episcopis, aliisque superioribus solus Pontifex coadjutorem assignat, reliquis Legatus Nuntius, & Episcopus.*
6 *Hæc coadjutoria ab inferiore Pontificis data non debet esse perpetua, sed temporalis. Neque appellatione suspenditur.*
7 *Solus Pontifex assignat coadjutorias cum futura successione.*
8 *An hæc designatio contraria sit Concilio? Proponitur dubitandi ratio.*
9 *Quid sit tenendum.*
10 *Satisfit rationi dubitandi.*
11 *Quas qualitates coadjutor habere debeat.*
12 *Ob coadjutoriam temporalem non excusatur parochus insufficiens à residentia.*

1. COadjutoria est facultas alicui concessa adjuvandi beneficiatum in beneficii regimine: Ab officio enim coadjuvandi dicitur coadjutor: sic Ioann. Andr. *c. fin. de cleric. non residentib. n.* 4. Abbas *sub n.* 1. Imola *n.* 2. Anton. de Butrio *n.* 4. Duplex est coadjutoria, alia temporalis; alia perpetua, alia cum jure succedendi in beneficio, alia sine tali jure. Quocunque modo concedatur coadjutoria, non est beneficium; quia coadjutori absque futura successione solum conceditur functio, & regimen beneficii, non quidem jure, habitu, & potestate, sed facto ipso. Per futuram autem successionem solum datur jus ad beneficium, non jus in beneficio. Ergo coadjutoria beneficium non est: sic Abbas *c. de rectoribus de clerico ægrotante. n.* 6. Azor. *part. instit. mor. l.* 3. *c.* 2. *q.* 4. Quapropter coadjutus beneficium retinet, tametsi impotens sit illud administrare. *cap. ex parte. de cleric. ægrotante, c. unica. eodem tit. in* 6. Trident. *sess.* 25. *de refor. c.* 7. & tradit Navarr. *conf.* 1. *de clerico ægrotante* Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 5. §. 9. *n.* 32. Garcia *de beneficiis* 4. *par. c.* 5. *n.* 5. Neque obstat *text. in cap. tua nos. de clerico ægrot.* ibi; ab administratione officii debet removeri. Quia intelligitur de administratione non quoad potestatem, sed quoad exercitium, à quo leprosus ob scandalum, & horrorem arcendus est, & coadjutor subrogandus: sic tradit Garc. & Azor. *locis citatis.*

2. Ex his fit juxta impedimentum coadjuti coadjutorem concedi. Si enim coadjutus tam temporalia, quam spiritualia administrare impeditus est, coadjutori concedenda est libera potestas spiritualium, & temporalium administrandi. At si temporalia administrare potest, solum concedendus est coadjutor pro spiritualium administratione. Quia coadjutor ad supplendum impedimentum coadjuti designatur: sic Azor. 2. *l.* 3. *c.* 2. *q.* 10. Aug. Barbosa 3. *p. de potest. Episc. alleg.* 63. *n.* 13.

3. Huic coadjutori ex redditibus beneficii obliganda est congruens portio pro qualitate ministerii impensi, juxta Trid. *sess.* 21. *c.* 6. *de reformat.* Quod si beneficii redditus tenues sint & beneficiario & coadjutori insufficientes, in sustentationem beneficiarii expendendi sunt, & coadjutori alia via providendum est, quia in æquali necessitate beneficiarius proprius præferendus videtur suo vicario: sic Abbas *c. de Rectorib. de clerico ægrotant. n.* 5. Aloysius Riccius *res.* 494. *n.* 11. Aug. Barbosa 3. *p. de potest. Episc. alleg.* 63. *in fin.* Ad providendum tamen coadjutori cogi potest populus per Episcopum, si quidem coadjutore indiget, ut sibi spiritualia ministret. Ergo tenetur ei temporalia subministrare: sic Barbosa. Riccius. *supra.* & Azor. 2. *part. l.* 3. *c.* 2. *quæst.* 9.

4. Causæ, ex quibus coadjutoriæ dantur, multiplices sunt: sed omnes reducuntur ad impotentiam, vel negligentia coadjuti, qui non valet, vel non vult beneficio servire, & ejus muneri plenè satisfacere. Impotentia ergo provenire potest vel ex ætate provecta, vel ex debilitate corporis, vel ex amentia, vel ex alia infirmitate, ac denique ex defectu scientiæ & prudentiæ, negligentia verò provenit ex malitia. Ex quacunque igitur causa proveniat defectus in beneficii officio, & per beneficiatum non reparetur, dari potest coadjutor, colligitur ex *cap. tua nos, de cleric. ægrotante, & c. pastoralis. eodem. tit. in* 6. & Trid. *sess.* 21. *c. de reform.* & tradit Azor. 2. *p. inst. mor. l.* 3. *c.* 2. *q.* 3. Gonzalez *de mensib. glossa* 5. §. 9. *à n.* 19.

5. Hanc coadjutoriam Episcopis, aliisque superioribus assignare munus est solius Pontificis, quia solus

ipse

ipse est Episcoporum superior *cap. pastoralis, de cleric. ægrot. in* 6. & notavit Azor. 2. *part. instit. moral. lib.* 3. *cap.* 2. *quæst.* 2. & multis relatis Gonzal. *gloss.* 5. § 9. *num.* 34. *&* 35. Ex potestate autem Pontificia Episcopus senio, aut valetudine gravatus, vel etiam aliàs impeditus perpetuò, ut officium suum nequeat exercere, potest de sui consilio, & assensu capituli, vel majoris partis ipsius unum, vel duos authoritate Apostolica coadjutores assumere ad dictum officium exequendum. Si vero Episcopus demens fuerit, & quid velit aut nolit, exprimere nesciat, vel non possit; tunc ejus capitulum, vel duæ ipsius partes, eadem authoritate unum, aut duos coadjutores assumant idoneos, qui ejus officium exequantur. Quod si Episcopus senio, vel morbo, aut aliàs impeditus noluerit coadjutorem designare, res deferenda est ad Pontificem, neque ab alio decidi potest; habetur in *dict. cap. pastoral.* Hic ergo Episcoporum coadjutor non potest Ecclesiam unitam dismembrare, neque in ea juspatronatus erigere. Gonzalez *gloss.* 5. §. 9. *num.* 35. Aliis vero clericis inferioribus potest legatus Nuntius, & Episcopus coadjutores assignare; quia iis, quibus beneficiorum institutio pertinet; à fortiori pertinere debet coadjutoris assignatio: sic Joann. Andr. *cap. fi. n.* 7. *de cleric. ægrot.* Abbas *n.* 5. Imola *n.* 11. Gamb. *de offic. & potest. leg. lib.* 5. *tit. de coadjutor. n.* 3. Gonzalez *gloss.* 5. §. 9. *n.* 36.

6. Hæc tamen assignatio non debet esse perpetua, & irrevocabilis, sed ad tempus secundum utilitatem, & necessitatem Ecclesiæ, ut expressè colligitur ex Trident. *sess.* 21. *cap.* 6. *de reform.* ibi, *coadjutores, aut vicarios pro tempore deputare, partémque fructuum eisdem pro sufficienti victu assignare, vel aliter providere possint quacumque appellatione, & exemptione remota* Quod si huic assignationi interponatur appellatio, non suspendit ejus executionem, tametsi ad superiorem deferat causam, ut testatur Garc. *de benefic.* 4. *part. cap.* 5. *numer.* 9. Barbosa *supra d. loco concily, &* 3. *part. de potest. Episcop. alleg.* 63. *num.* 10. sic declarasse sacram concilii congregationem; quia non habet effectum suspensivum, sed solum devolutivum. Quam appellationem advertunt supradicti doctores ad Metropolitanum interponi posse, tametsi Episcopus, ut sedis Apostolicæ delegatus, procedat, quando procedit in causa, ad quam aliàs habet jurisdictionem ordinariam. Secus vero si solum procedit in causa quæ extra illius jurisdictionem ordinariam est, ut contingit, cum procedit contra exemptum.

7. Coadjutorias verò perpetuas cum futura successione solus Pontifex assignare potest, ita ut nec legatus à latere id possit. Quia solus Pontifex jus commune alterare potest: at ex jure communi omnis provisio, seu promissio beneficii vacaturi irrita est, & inanis *cap. nulla, cap. relatum, cap. ex tenore, de concessu præbendæ,* & tradit Azor. 2. *part. instit. mor. l.* 3. *cap.* 2. *quæst.* 2. Lambert. *de jurepatron. lib.* 2. *part.* 1. *quæst.* 6. *artic.* 20. *num.* 3. *& seqq.* Garcia 4. *part. de benefic. capit.* 5. *numer.* 16. Gonzalez *gloss.* 5. §. 9. *numer.* 91. & alii apud ipsos.

8. Dubium tamen est non leve, an harum coadjutoriarum designatio cum futura successione contraria sit conciliorum decretis, ut proindè in earum concessione debeant ipsa saltem sub generali clausula derogari? Ratio dubitandi est, quia successionem in beneficiis jus ipsum detestatur, ne videatur concedere occasionem captandæ mortis, vel saltem optandæ, *cap. si Petrus, cap. Episcopo, cap. plerique, cap. apostolica* 8. *quæst.* 1. & habetur in Trident. *sess.* 25. *cap.* 7. *de reformat.* Ergo harum coadjutoriarum designatio contraria est conciliorum decretis: Ergo debent in eorum concessione derogari.

9. Cæterum credo nulla esse opus derogatione. Tum quia hæc designatio à Romano Pontifice facta contraria non est ulli conciliari decreto. Nam concilium Lateranense relatum in *cap. licèt de præbendis in* 6. has successiones prohibens excipit, nisi id fiat authoritate Romani Pontificis. Concilium verò Trident. *in suprad. cap.* 7. etsi in beneficiis aliis à prælatura Ecclesiæ cathedralis, & monasterii non excipiat expressè Romani Pontificis authoritatem: at in *ult. decreto, sess.* 25. Romani Pontificis authoritatem excipit. Inquit enim concilium *Omnia in dicto sacro concilio statuta de morum reformatione, & Ecclesiastica disciplina ita decreta fuisse, ut in his salva semper authoritas sedis Apostolicæ, & sit, & esse intelligatur:* & sic tradit, aliis relatis Garcia 4. *p. de benef. cap.* 5. *à n.* 21. *& præcipuè n.* 30.

10. Neque obstat ratio dubitandi. Admitto successionem in beneficiis jus maximè detestari: sed hoc intelligendum est, dum Pontifex ex causa aliqua gravi, & Ecclesiæ utili non movetur. Nam illa stante successionem in beneficio dare potest, ut colligitur ex *cap. petisti* 7. *quæst.* 1. & ex Trident. *sess.* 25. *cap.* 7. dicente. *Quod si quando Ecclesiæ cathedralis, aut monasterij urgens necessitas, aut evidens utilitas postulet prælato dari coadjutorem, is non aliàs cum futura successione detur, quam hæc causa prius diligenter à sanctissimo Romano Pontifice sit cognita, & qualitates omnes in illo concurrere certum sit, quæ à jure, & decretis hujus sanctæ synodi in Episcopis, & prælatis requiruntur; alias concessiones super his factæ subreptitiæ esse censeantur.* Quod si urgeas futuram successionem concedere non esse Ecclesiæ necessarium, neque utile, tametsi utile, & necessarium sit signare coadjutorem negandum est: sæpè enim hoc est necessarium, vel saltem utile, ut sic coadjutor majori cum authoritate munus exerceat, diligentius procedat, & subditis charior sit. Azor. 2. *part. instit. mor. lib.* 3. *cap.* 2. *quæst.* 2. *in fine.*

11. Qualitates autem quas coadjutor habere debet, sunt quas beneficium ad sui administrationem expostulat. Abbas *in cap. consultationibus, de clerico ægrot. numer.* 1. Aliàs adjuvare non poterit. Quocirca si Episcopi coadjutor sis, debes 30. annos habere, si parochi 25. si canonici cathedralis Ecclesiæ 21. Azor. 2. *part. instit. moral. lib.* 3. *cap.* 2. *quæst.* 6. Gonzal. multis relatis *gloss.* 5. §. 9. *num.* 6. An autem debeas tempore concessionis coadjutoriæ ordinem habere quem beneficium expostulat. Communis sententia tenet te non esse obligatum, sed sufficere, si intra annum accipias; quia non est amplius expostulandum in coadjutore, quam in beneficiato proprietario, colligitur ex *cap. licet canon. cap. commissa, de electione in* 6. *& clemen. unica, de officio ordin.* & tradit Flamin. *de resignat. lib.* 4. *quæst.* 9. *n.* 19. Gonzalez *gloss.* 5. §. 9. *num.* 90. Garcia 4. *part. de benef. cap.* 5. *num.* 142. Sed hoc intelligendum est de coadjutoriis perpetuis, & quæ dantur quasi in titulum; nam pro coadjutoriis temporalibus, quæ vicariæ sunt, quæ dantur ad supplendum ministerium, & officium, quod proprietarius exercere non potest, necessario coadjutor habere debet actu omnes qualitates necessarias ad ministerium, & officium de facto exercendum: quia illæ coadjutoriæ non tam sunt beneficii, quam officii.

12. Ex hujusmodi coadjutoriis temporalibus parocho ob ejus insufficientiam assignatis, non excusatur parochus à residentia. Neque enim justum est parocho illiterato fieri favorem, qui literato non conceditur: sic Quaranta *in summ. bullar. verbo residentia, versic præter summistas.* Ugolin. *de potest. episc. parag.* 9. *n.* 50 Garcia 4. *part. de benef. cap.* 5. *num.* 8. Barbosa 3. *part. de potest. episc. alleg.* 63. *num.* 8. *& sess.* 21. Trident. *c.* 7. *de reformat.* ubi sic decisum referunt à sacra concilii congregatione in hæc verba, *Propter deputationem coadjutoris parochus, cui datus est coadjutor, non poterit abesse à residentia.*

PUNCTUM X.

Examinantur aliquot difficultates circa coadjutorias præbendarum Ecclesiæ cathedralis, & collegiatæ.

1 *His coadjutoribus conceditur jus administrandi præbendam, cum jure succedendi in illa.*
2 *An coadjutor teneatur pro coadjuto inservire, coadjuto sic petente? Distinctione utitur Navarr.*
3 *Probabilius est obligatum esse.*
4 *An absente, vel ægrotante coadjuto possit coadjutor choro assistere, & vocem habere in capitulo nolente coadjuto? Negat Garcia. Affirmat Navarr.*
5 *Quid sit tenendum explicatur.*
6 *Coadjuto legitimè impedito, teneatúrne coadjutor inservire volente coadjuto?*
Proponitur difficultatis ratio. Resolvitur obligatum esse.
7 *Satisfit rationi dubitandi.*
8 *Coadjutus infirmus, vel aliàs impeditus an sit pro præsenti habendus, sub distinctione respondet Garcia.*
9 *Non placet distinctio, & affirmatur habendum esse præsenti.*
Debeatúrne coadjutori sedes proprietarij.
10 *Arguitur pro parte affirmativa.*
11 *Resolvitur non deberi; sed ultimam post proprietarios.*
12 *Neque habet jus ascendendi ad superiorem sedem.*
13 *Non tenetur coadjutor in ingressu solvere, quod alij proprietarij solvunt.*
14 *Qualiter coadjutor possit dies recreationis assumere, sicut & principalis.*
15 *Reputandus ne sit præsens coadiutor infirmus, vel impeditus? Affirmativè respondetur, & rejicitur limitatio Garc.*
16 *Excommunicato coadiuto coadiutor à divinis expellendus non est.*
17 *Coadiutor vocem activam, & passivam in electionibus canonicatuum, & in officiis sede vacante habet.*
18 *Coadiutus potest se juvare beneficio jubilationis, & lucrari fructus tametsi coadiutor non inserviat.*
19 *Quæ ratione intelligenda sit gratia coadiutori concessa, ut gaudeat regula de annali, & triennali possessione.*
20 *In Ecclesiis ubi proceditur cum adiunctis, an coadiutor delinquens puniendus cum illis est? Negat Garc. contrarium videtur verius.*
21 *Coadiutor in minoribus constitutus gaudet fori privilegio.*
22 *Tenetur coadiutor habitum clericalem, & tonsuram deferre.*
23 *An coadiutor debeat exire de capitulo, quoties tractatur negotium spectans ad coadiutum, vel econtra? Negat Garcia. Contrarium verius est.*
24 *Coadiutor, & coadiutus non possunt simul tanquam præbendati inservire.*
25 *An canonicus coadiutor dignitatis præminentias, quæ dignitati canonici competunt, habeat? Concedit Garc. Sed contrarium est verius.*
26 *Coadiutori canonico dignitatis, an sufficiat ad lucrandos fructus competentes dignitati, residere eo tempore, quo proprietarius dignitatis si resideret lucraretur? Proponuntur certa.*
27 *Quæstioni fit satis rejecto Garcia.*
28 *Qualiter coadiutus optare possit novam præbendam, ac si coadiutore careret.*
29 *In Ecclesiis, in quibus est jus optandi, non est locus optioni in præbendis coadiutorem habentibus, vacantibus per obitum coadiuti.*
30 *Coadiutoria an inducat incompatibilitatem cum alio beneficio.*
31 *Qualiter coadiutor cedere coadiutoriæ possit.*
32 *Noceátne confessio coadiutoris coadiuto, vel econtra.*
33 *Qualiter sententiæ latæ contra coadiutum noceant coadiutori, vel contra coadiutorem coadiuto, aut aliis coadiutoribus?*
34 *Si tempore datæ coadiutoriæ mortuus sit coadiutus, coadiutor non succedit, tametsi contra videatur sentire Gonzal.*
35 *Coadiutor committere vices suas alteri potest in electionibus, & provisionibus, sicut coadiutus.*
36 *An dignitas, quæ simul est coadiutor alicujus canonici, duplicem vocem in capitulo habeat.*
37 *Affirmativè respondetur contra Garcia.*
38 *Habens coadiutorem in dignitate, & canonicatu potest ipse in uno servire, & in alio coadiutor.*
39 *An coadiutor dignitatis, & canonici possit esse judex delegatus? Negat Garc. Contrarium videtur verius.*
40 *Coadiutor legens in universitate, vel serviens Episcopo, non videtur pro præsenti habendus.*
41 *An coadiutores potiantur privilegio concesso coadiutis lucrandi fructus aliorum beneficiorum, si in cathedrali resideant? Negat Garcia. Sed contrarium verius est.*
42 *An coadiutor debeat habere ordinem, quem petit dignitas, seu beneficium in coadiutoriam acceptum? Sub distinctione respondetur.*
43 *Quid dicendum de coadiutore canonici seu dignitatis curatæ?*
44 *Onera sui coadiuti tantum tenetur coadiutor subire.*
45 *Multæ, quæ canonicis imponuntur, imponi proprietariis possunt ob culpas coadiutoris.*
46 *Ecclesiæ cathedrales non possunt coadiutores designatos à Pontifice non admittere, aut repellere.*
47 *Coadiutus tenetur coadiutori congruam ministrare portionem.*
48 *Coadiutor in impetratione coadiutoriæ tenetur mentionem facere de beneficiis obtentis.*
49 *Ob hanc taciturnitatem nulla est gratia coadiutoriæ facta, non solùm quoad successionem, sed etiam quoad servitium.*

HUcusque explicuimus qualitates, & conditiones communes coadjutoris. Restat aliquot speciales difficultates, quæ occurrere possint, examinare pro coadjutoriis canonicatuum, & præbendarum Ecclesiæ cathedralis, & collegiatæ, quarum usus satis frequens est his temporibus. Has difficultates congessit Garcia 4. *p. de benef. cap.* 5. *a num.* 55. & suo ordine eas percurremus, ut sic clarius intelligatur, quid nobis probetur, quid displiceat.

1. Et in primis supponendum est, ut ipsemet Garcias supponit, his coadjutoribus concedi facultatem, & potestatem tam in temporalibus, quam in spiritualibus administrandi præbendam cum jure succedendi in illa, ita ut absente coadjuto loco illius uti præbendatus proprietarius inservire possit, & stallum in choro, & locum, vocémque in capitulo, processionibus aliisque Ecclesiæ actibus habere, necnon omnes, & singulas prærogativas, præeminentias, & honores, quos principalis ratione canonicatus, & præbendæ, seu dignitatis habet, & haberet, si præsens adesset, lucrarique omnes fructus, & proventus, etiam anniversaria, & manualia quos lucraretur proprietarius, si personaliter horis diurnis, & nocturnis adesset. His coadjutoriis apponi solet. Primò, ne possit coadjutor in regimine præbendæ se intromittere, nisi pro voluntate coadjuti? Secundò, ne prætextu coadjutoriæ aliquid exigere possit à coadjuto pro servitio impenso. Tertiò, ut si inserviendo deficiat, ob cujus causam coadjutus non lucratur, ei solvat quod amittit. Hac gratia constituta.

2. Primam dubitationem movet Garcia *dicto cap.* 5. *num.* 55.

num. 55. An coadjutor teneatur inservire pro coadjuto, sic coadjuto petente, aliàs obligatus sit ad interesse, & damnum subsecutum.

Et quidem si coadjutoria expedita est cum clausula quæ hanc illi obligationem imponit, (ut communiter expediri solet) nemini esse potest dubium, obligatum esse. At si solum in coadjutoria dicatur, ut possit inservire, &c. negat Navarr. *consil. 1. de cleric. ægrot. num. 3. & 4.* obligationem. Tum quia Papa eam illi non imponit. Tum quia si ex vi coadjutoriæ assignatæ eam obligationem contraheret, non uteretur Pontifex verbo *posset*, quod indicat liberam potestatem, sed uteretur verbo *debet*, obligationem significante. Tum quia coadjutus non habet obligationem sustentandi coadjutorem. Ergo neque coadjutori imponi potuit obligatio coadjuto serviendi : videntur enim hæ mutuæ obligationes.

3. Cæterum mihi placet sententia Garciæ affirmantis volente coadjuto obligatum esse coadjutorem inservire ex vi coadjutoriæ assumptæ. Quia coadjutoria assumitur, ut coadjutus se excusare possit ab obligatione assistendi. At si coadjutor obligationem assistendi non haberet, coadjutus assumpta coadjutoria non esset excusatus, neque satis sibi provideret. Ergo ut ipse excusatus sit, sibique provideat assumens coadjutoriam, judicandus est transferre in coadjutorem obligationem, quam ipse habet. Neque obstat, quod Pontifex non expresserit hanc in coadjutore adesse obligationem : quia ex assumpta coadjutoria satis significata erat : Usus tamen est Pontifex verbo *posset*, ut significaret potestatem, & facultatem pro alio inserviendi, esse, quod præcipuè, & principaliter in coadjutoria conceditur, obligationem tamen inserviendi inde resultare. Cui obligationi non obstat, quod coadjutus non habeat obligationem sustentandi coadjutorem. Tum quia ipse coadjutor cessit tali obligationi. Tum & præcipuè, quia loco illius concedit illi Pontifex futuram successionem. Adde hanc obligationem coadjutoris non solum esse causativam, hoc est ad interesse, & damnum reparandum, quoad coadjuto provenit : sed esse obligationem præcisam ad assistendum, ita ut per judicem censuris, aliisque juris remediis compelli possit.

4. Secundò dubitat ; an absente, vel ægrotante coadjuto possit coadjutor choro assistere, & vocem habere in capitulo nolente coadjuto ? Negat Garcia *d. 4. p. de benefic. cap. 5. à num. 59.* Moventur, quia coadjutori prohibetur perceptio fructuum, & præbendæ administratio nolente coadjuto : sed sub præbendæ administratione continetur assistentia in choro, capitulo, aliisque canonicalibus actibus. Ergo contrarium defendit Navarr. *dicto consil. 1. num. 5. & 6. de cleric. ægrot.* Et movetur quia assistentia in choro, aliisque Capitularibus actibus videtur à Pontifice independenter à voluntate coadjuti concessa : si quidem loquens de iis actibus nullam voluntatis coadjuti mentionem fecit ; fecit tamen cum de regimine, & administratione præbendæ loqueretur : Ergo coadjutor nolente coadjuto non poterit præbendam regere, & administrare (hoc est jurisdictionem forensem, si quam habet, exercere) benè tamen poterit choro, aliisque capitularibus actibus assistere.

5. Ego verò censeo ex qualitate voluntatis coadjuti hanc controversiam decidendam esse : si enim coadjutus iniquè ageret, nullo impedimento ligatus, neque coadjutorem habens, si non assisteret, inique etiam procedit impediens coadjutoris assistentiam. Ergo talis iniqua voluntas repellenda est. Et confirmo, Absente, vel ægrotante coadjuto utile est Ecclesiæ coadjutorem inservire ; quia ad hoc munus obeundum coadjutoria conceditur. Ergo dissensus coadjuti in hac parte, tanquam iniquus, habendus est pro non adjecto. Ergo illo non obstante poterit coadjutor inservire. Verum in actibus capitularibus, à quorum assistentia rationabili causa ductus se excusare coadjutus posset, censeo posse coadjutoris assistentiam impedire ; quia in hoc justè videtur procedere. Quod si roges ; qui sint hi actus, à quibus se coadjutus excusare potest justè, & coadjutorem impedire. Respondeo esse actus ; propriam utilitatem coadjuti respiciunt, ut est perceptio fructuum præbendæ, aliaque temporalis illius administratio, vel ex quibus aliquod damnum coadjuto, vel tertio evenit, ut est prava electio, & suffragium nocivum. At actibus, qui utilitatem Ecclesiæ spectant, & religionem promovent, ut est assistentia in choro, processionibus, aliisque religiosis actionibus nequaquam coadjutus impedire coadjutorem potest ; ne assistat, si ipse assistere nolit, vel non possit. Cum enim in bulla prohibetur coadjutori nolente coadjuto præbendæ administratio, subintelligitur, cum justè prohibet secùs cum iniquè & injustè, quia iniquitati favendum non est.

6. Majus mihi dubium est, an teneatur coadjutor inservire coadjuto infirmo, vel legitimè impedito volente tamen, ut coadjutor inserviat ? Ratio difficultatis est, quia coadjutor personam coadjuti repræsentat. Ergo coadjuto excusato à residentia excusari debet coadjutor. Et confirmo ; quia coadjutori conceduntur omnes prærogativæ & præeminentiæ, quibus gaudet coadjutus, sed coadjutus est excusatus à residentia : Ergo & coadjutor. Confirmo secundo. In coadjutorem translata est obligatio assistendi, quam habet coadjutus, sed coadjutus tempore infirmitatis nullam habet. Ergo neque coadjutor. Cæterum dicendum est obligatum esse coadjutorem inservire : colligitur ex decisione Rotæ in una Terraconen. relata à Garcia *d. cap. 5. num. 152. in fine*, & tradit Farinac. *decis. noviss. tom. 2. decis. 276.* Ratio est, quia coadjutor in hunc finem datus est, ut impedito coadjuto ipse loco illius inserviat, ne Ecclesia debito servitio defraudetur *cap. 1. de ægrot. in 6.* Trident. *Sess. 25. cap. 6.* qui finis obtineri non posset, si impedito coadjuto non teneretur coadjutor inservire.

7. Neque ratio difficultatis obstat, quia coadjutor repræsentat coadjutum in præbenda, non in infirmitate Ad confirmationem concedo coadjutori concedi omnes prærogativas, & præeminentias, quæ competunt coadjuto ratione præbendæ, non tamen quæ competunt coadjuto ob infirmitatem, aliamve circumstantiam extrinsecam. Ad secundam confirmationem admitto in coadjutorem translatam esse obligationem assistendi, quam coadjutus habet ob præbendam : non tamen translatas esse personales excusationes.

Adde coadjutorem non residentem, servata juris forma, privari posse coadjutoria, & alteri concedi, quia res Ecclesiæ, & religionis agitur. Neque obstat obligatum esse coadjutorem solvere coadjuto interesse, & damnum si non resideat, quominus privari non possit, quia in illa solutione spectatur coadjuti interesse ; at in hac privatione Ecclesiæ servitium : & ita resolvit Farin. *t. 1. noviss. decis. 276. num. 4.*

8. Tertiò dubitat, an coadjutus infirmus, vel aliàs legitimè impeditus habendus sit pro præsenti, tametsi coadjutor non inserviat ?

Distinctione utitur Garcia *dicto cap. 5. num. 64.* dicit namque habendum esse pro præsenti, & distributiones lucrari, si nolit coadjutorem assistere ; quia tunc excusatur coadjutor ab assistentia, cum non possit sine voluntate coadjuti inservire, & ex alia parte ipse est legitimè impeditus. At si suo impedimento non obstante vult coadjutorem inservire, & coadjutor deficit, censet coadjutum non reputandum ut præsentem, sed potius esse multandum, ipsumque coadjutorem obligatum esse ex propriis hæc reparare. Ratio esse potest ; quia coadjutoria assignatur, ut Ecclesiæ servitium deficiat ob infirmitatem, & impedimentum

coadjuti ;

coadjuti : qui finis omninò ceſſaret, ſi coadjutor deobligatus eſſet à ſervitio, quoties coadjutus ſervire impeditus eſſet.

9. Verùm hæc diſtinctio mihi non probatur. Potius enim judicarem mulctandum eſſe coadiutum impeditum nolentem, ut coadiutor inſerviat, quam volentem : quia nolens ut inſerviat repugnat fini, ob quem eſt coadiutoria aſſignata, & iniquè procedit, ejuſque voluntas habenda eſt pro non adjecta. At volens ut inſerviat, juri ſe conformat. Quapropter cenſeo coadiutum legitimè impeditum, ſive velit ut coadjutor inſerviat ſine non, habendum eſſe pro præſenti, & diſtributiones lucrari, tametſi coadiutor non inſerviat. Ratio eſt, quia infirmo, legitiméque impedito aſſiſtenti debentur beneficii fructus independenter à coadiutoris aſſiſtentia, ut conſtat in eo, qui coadiutorem non habet, *capit. unico, de cleric. non reſident. in 6.* Ergo ob omiſſam coadiutoris aſſiſtentiam illis privari non debet. Alias deterioris conditionis eſſet coadiutorem habens, quam illo carens, & privilegium ſibi conceſſum, in ſui damnum cederet, contrà *cap. ad Apoſtolicam, de regular. cap. quod gratiam 61. de Reg. jur. in 6.* & ita docet Gonzalez *de reg. menſ. gloſſ. 5. parag. 9. num. 120.* Navarr. *conſ. de cleric. ægrot. num. 6.*

10. Quartò dubitat, an coadiutori aſſignanda ſit ſedes proprietarii, vel potius ultima poſt omnes dignitates ſedere debeat, ſi coadiutor canonici poſt canonicos ſi portionarii poſt portionarios ? Quam difficultatem optimè verſat Gonzalez *gloſſ. 5. parag. 9. à num. 99.* arguitque pro parte affirmativa deberi eamdem ſedem. Primò, quia ſubrogatus ſapit naturam ejus in cujus locum ſubrogatur, *leg. ſi cum, §. qui injuriarum, ff. ſi quis cautionib. leg. filiæ ſuæ, §. Titiæ, ff. de condit. & demonſtrat. leg. in duobus, §. de jurejurando, §. fuerat, inſtit. de actionib.* ſed coadiutor ſubrogatur in locum proprietarii. Ergo frui debet prærogativis ipſi conceſſis. Secundò, in gratia coadiutoriæ habetur, ut coadiutor gaudeat omnibus præeminentiis, & honoribus tam extra chorum, quam intra, quos proprietarius ratione canonicatus, & præbendæ habet, ſed ratione canonicatus obtinet locum honorificum in cho. Ergo illum obtinere poterit coadiutor. Tertiò, adducit deciſionem Rotæ *deciſ. 1. num. 17. de renunciat. in noviſ.* ubi habetur quod reſignans beneficium reſervato ſibi regreſſu in choro, & capitulo ; mortuo reſignatario ſuccedit in loco in quo antea erat. Ergo etiam coadiutor debet ſuccedere. Quartò probat, quia ſic Navarr. conſuluit, ut habetur *cap. 1. de clerico ægrotante, numero 5.*

11. Sed his non obſtantibus optimè reſolvit Gonzalez coadiutori non deberi ſedem coadiuti, ſed ultimam poſt omnes proprietarios : conſentit Garcia *4. p. de benef. cap. 5. à num 66.* & adducunt pro ſe deciſionem Rotæ in una Salmantina coadiutoriæ 25. Junii 1593. coram D. Penna, tradit Farin. *tom. 2. noviſſim. deci. ſ 257. n. 3. & deciſ. 456.* Ratio à priori eſt, quia ſedes honorabilior non debetur præbendato ratione præbendæ, ſed, ratione illius antiquæ poſſeſſionis, ut de ſe conſtat. Ergo cum coadiutor ſolum in præbenda ſubrogetur, & non in illius antiquitate ; efficitur ſanè locum poſſeſſionis illi debitum non eſſe, eſſe tamen illi debitum locum præbendæ, atque adeo ſedere debet, ubi ſedent præbendati proprietarii, non autem illos præcedere. Secundò, æquum non erat, ut fictus canonicus veros præcederet, & aliena dignitate fulgens eos, qui propriam haberent. Tertiò, quia ita in omnibus Hiſpaniæ Eccleſiis eſt practicatum. Neque obſtant contraria, Ad 1. & 2. dico coadiutorem ſubrogari loco coadiuti in præbenda, non in illius antiquitate, & ſimiliter frui omnibus prærogativis debitis præbendæ, non illis quæ debentur illius antiquitati. Ad 3. admitto reſignantem tunc obtinere locum priorem, quia cum illa conditione facta fuit reſignatio, ſecus in præſenti, ubi coadiutoriæ non dantur ſub hac conditione. Ad 4. reſpondeo, conſilium Navarri admittendum non eſſe.

12. Sed majus dubium eſt, an iſto coadiutori non debeatur ſedes proprietarii ; habeat tamen jus aſcendendi ad ſuperiorem ſedem ; ita ut præcedere poſſit canonicos proprietarios noviter ingreſſos ? affirmat Rota in cauſa Salamant. & Tiraſon. prout refert Garcia *dict. 4. part. de benefic. cap. 5.* ſpecialiter *num. 552.* dicítque illam ſedem, quam obtinet coadiutor tempore obitus coadiutori, illi eſſe aſſignandam. Movetur ; quia coadiuti conceduntur omnes prærogativæ, & præeminentiæ, & honores qui conceduntur principali ratione præbendæ : ſed principali ratione præbendæ conceditur, ut ultimo loco ſedens paulatim aſcendat. Ergo idem jus concedendum eſt coadiutori. Nihilominùs contrarium dicendum eſt cum Gonzalez, Garcia *locis allegatis*, & noviſſimè traditur à Rota *deciſion. 456. apud Farinac. in noviſſimis.* Quia nunquam eſt admittendum fictum vero præferri, & alieno jure fugientem, & qui proprio gaudet, & praxis ita docet : nam ſemper coadiutor canonici ultimo loco ſedet poſt omnes canonicos proprietarios, neque durante coadiutoria locum ſuperiorem obtinet quia hæc poteſtas aſcendendi ad ſuperiorem locum non ratione præbendæ in potentia conceditur, ſed illius poſſeſſione, quam cum coadiutor non habet, nequit locum ſuperiorem obtinere, eáque de cauſa mortuo coadiuto, illi ultima ſedes aſſignatur, quia eſt ultimus, cui poſſeſſio præbendæ eſt conceſſa.

13. Quintò dubitat ; an coadiutor in ingreſſu debeat ſolvere, quod ſolvunt alii canonici proprietarii ? Videbatur id eſſe affirmandum ; quia habens commodum & honorem canonicorum, illorum onera ſentire debet. At contrarium eſt dicendum ex ſupradicta ratione. Quia coadiutor non ſentit temporale commodum. Ergo neque ſentire debet onus illi annexum. Item coadiuto mortuo coadiutor ſolvit penſum ab aliis canonicis ſolutum. Ergo non tenetur illud ſolvere, dum eſt coadiutor, & tenet Garcia *d. cap. 5. num. 78.*

14. Sextò dubitat poſsitne coadiutor dies quietis aſſumere, ſicut & principalis ? Affirmativè reſpondet Garcia *num. 79.* cum Gonzalez *gloſſ. 5. §. 9. numer. 13.* Navarr. *dicto conſ. 1. de cleric. ægrot. num. 6. verſ. octavò.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 166. num. 12.* & teſtantur deciſum eſſe à Rota in cauſa coadiutoriæ Salmantinæ : conſentit Barboſa *3. part. de poteſt. Epiſc. op. allegat. 53. num. 125.* Ratio eſt, quia hoc privilegium præbendatis conceditur ob ſervitium continuum totius anni, quod concilium illa recreatione judicavit temperandum : ſed coadiutor toto anno aſſiſtens præſtat tale ſervitium. Ergo gaudere debet tali privilegio. Advertunt tamen Garc. Gonzal. reliquíque doctores, hoc intelligendum eſſe, dummodo proprietarius non aſſumat alios dies diverſos recreationis, ſed inter coadiutorem & proprietariuum iidem conſumentur ; quia cuilibet beneficii ſervitio aſſignati ſunt dies recreationis, quod non licet extendere. Alias Eccleſia defraudaretur, ſi proprietarius tres menſes recreationis aſſumeret, & coadiutor alios tres diſtinctos ; aſſumeret enim coadiutor, vel proprietarios non ſolum tres, ſed ſex menſes recreationis, quod non eſt dicendum.

15. Septimò dubitatur, reputanduſne ſit tanquam præſens coadiutor infirmus vel carceratus, alióve juſto impedimento detentus, an aſſiſtat ? Affirmativè reſpondet Garcia *num. 80.* Gonzalez *num. 15.* Gratian. *d. numer. 12. ex ſupradict. Rota deciſione.* Quia coadjutus obligationem aſſiſtendi, & beneficio inſerviendi, quam habebat, tranſtulit in hunc coadiutorem perpetuum, ſed ab hac obligatione excuſatur coadiutor ob infirmitatem, juſtum vel legitimum impedimentum, ſicuti excuſaretur

excuſaretur ipſe coadjutus coadjutore carens. Hoc autem (dicit Garc.) intelligendum eſſe, caſu quo coadjutor tempore ſupervenientis infirmitatis eſſet actu ſerviens. Nam ſi ante infirmitatem ex voluntate coadjuti non ſerviret ob ſupervenientem infirmitatem excuſari non poſſet à ſervitio ; quia daretur locus fraudi in detrimentum ſervitii Eccleſiaſtici. At hæc limitatio mihi non probatur. Exiſtimo namque infirmitatem eſſe ſufficientem cauſam excuſationis, ſive ante reſederit, ſive non, ut latius probavi, cum de horis canonicis locutus fui, quia cum ipſa reddat coadjutorem impotentem reſidere, ſufficit ad excuſandum, independenter à reſidentia.

16. Octavò dubitatur ; an excommunicato coadjuto poſſit coadjutor inſervire, & fructus præbendæ lucrari ? Ratio dubitandi eſt ; quia excommunicatus incapax eſt acquirendi beneficiorum fructus, ex *cap. paſtoralis*, §. *rerum*, *de appellation.* Quod non ſolum intelligendum eſt de acquiſitione per propriam perſonam, ſed de acquiſitione per perſonam, quæ illum repræſentet ; *juxta reg.* 67. Quod alicui ſuo non licet nomine, neque alieno licebit, & *reg.* 72. Qui facit per alium eſt perindè ac ſi faceret per ſe ipſum. Quapropter in caſibus, in quibus excommunicatus excluditur, neque per ſuum procuratorem admitti poteſt. Sed à reſidentia in divinis officiis, & acquiſitione fructuum excluditur excommunicatus. Ergo etiam illius coadjutor excludi debet ; quia illius perſonam repræſentat. Cæterum dicendum eſt, coadjutorem excludendum non eſſe ab aſſiſtentia in divinis officiis, aliiſque muneribus præbendæ ob excommunicationem coadjuti, ſic Garcia 4 *part. de benefic. cap.* 5. *num.* 84. cum Leo *in theſauro*, *c.* 19. *n.* 66. & referunt deciſum à Rota in ſupradicta coadjutoria Salmantina. Ratio eſt ; quia coadjutor ea munera non præſtat ex poteſtate accepto à coadjuto, ſed ex poteſtate à Romano Pontifice, qui illum conſtituit coadjutorem cum plena, liberáque beneficii adminiſtratione : Ergo coadjuti excommunicatio ejus poteſtatem impedire non poteſt. Secus vero eſſet, ſi nomine coadjuti, & ex poteſtate ab illo accepta beneficio inſerviret, quia tunc nihil amplius poſſet, quam poſſet ipſe coadjutus. Et quo fit coadjutorem proprietarii excommunicati æquè poſſe ſibi lucrari ſtipendium debitum ob aſſiſtentiam, ſi aliquod ei eſt aſſignatum, ac ſi coadjutus excommunicatus non eſſet ; quia non ſentit nomine coadjuti, ſed nomine Eccleſiæ ex poteſtate à Pontifice conceſſa : ſic doctores ſuprà relati. Non tamen poteſt ſuo proprietario excommunicato fructus præbendæ lucrari, non ob defectum aliquem, quem ipſe habet, ſed ob incapacitatem, & inhabilitatem, quam habet proprietarius. Tenent ſupradicti doctores.

17. Nonò dubitatur, habeat ne coadjutor vocem activam, & paſſivam in electionibus canonicatuum, & in officiis ſede vacante ? Affirmativè reſpondet Garcia *dicto cap.* 5. *num.* 87. cum Leo *in theſauro*, *cap.* 19. *num.* 69. & 70. & Rota *in dicta deciſ.* Salmantina relata à Garcia *num.* 150. Ratio eſt manifeſta ; quia huic coadjutori conceditur plena, & libera poteſtas præbendam adminiſtrandi, perindè ac ſi proprietarius præſens eſſet. Item conceduntur omnes prærogativæ, præeminentiæ & honores, qui ratione præbendæ coadjuto competunt. Item conceditur, ut poſſit vocem in capitulo habere. Sed ex qualibet harum conceſſione eligere, & eligi poteſt. Ergo. Addit & benè Garcia *n.* 88. hoc verum eſſe, tametſi in coadjutoria dictum eſſet, ut poſſit coadjutor habere vocem activam in capitulo : nam ex illa conceſſione non infertur, quod non poſſit vocem paſſivam habere : illa enim verba ad majorem declarationem debent cenſeri prolata, non ad poteſtatis diminutionem. Nunquam tamen poterit exercere officia, & munia, ad quæ coadjutus electus eſt : quia illa officia non competunt coadjuto ratione præbendæ, ſed ratione perſonæ, ac proindè non poteſt coadjutor in illis ſuccedere *ſuprà*.

18. Decimò dubitat Garcia *dicto cap.* 5. *num.* 89. an canonicus habens coadjutorem poſſit ſe juvare beneficio jubilationis in ea Eccleſia competenti, & lucrari fructus tametſi coadjutor non reſideat ? Cui dubitationi reſpondet optimè cum Rota in una Tiraſon. coadjutoriæ, quam refert *d. cap.* 5. *num.* 152. *circa finem.* juvari quidem beneficio jubilationis, & lucrari fructus, & diſtributiones, ſi proprio ſervitio jubilationem obtinuit ; quia ex aſſumpta coadjutoria illo privari non debet. Ex ſervitio autem coadjutoris obtinere coadjutus jubilationem non poteſt ; quia hoc privilegium conceditur in remunerationem perſonalis laboris, & ceſſat ſi coadjutor inſerviat.

19. Undecimò dubitat Garcia *dicto cap.* 5. *num.* 90. qua ratione intelligenda ſit gratia coadjutori conceſſa ; ut gaudeat regula de annali, vel triennali poſſeſſione ?

Cui dubitationi benè reſpondet Garcia & Gonzalez *gloſſ.* 5. *num.* 118. cum Rota in una Placentina decanatus 21. Januarii 1597. coram D. Pæna, intelligi debere, ſi poſt admiſſionem ad coadjutoriam, & illius poſſeſſionem, tranſierit annus, juxta *reg. de annali*, vel triennium juxta *reg. de triennali*, tametſi in præbenda non ſucceſſerit. Quæ gratia ad plures effectus, ut benè dicit Gonzalez prodeſſe poteſt.

20. Duodecimò dubitat ; an in Eccleſia, ubi proceditur cum adjunctis, ſi coadjutor delinquat, puniendus ſit cum illis, ſicut eſſet coadjutus ?

Negat Garcia *diſt.* 4. *part. de benef. cap.* 5. *num.* 96. conſentit Barboſa *de poteſt. Epiſc.* 3. *part. alleg.* 73. *numer.* 11. & teſtatur ſic fuiſſe deciſum à ſacra concilii congregatione, eo quod coadjuto non ſit canonicus, & conſequenter nec capitularis. Neque ex clauſula ordinaria coadjutoriæ, qua coadjutori omnes præeminentiæ, prærogativæ, & omnes coadjuti conceduntur, infertur conceſſum eſſe illi hoc privilegium de adjunctis ; quia hæc clauſula intelligitur de prærogativis, & præminentiis quoad ſervitium Eccleſiæ, non quoad propriorum delictorum punitionem.

Cæterum ego crederem cum adjunctis puniendum eſſe coadjutorem, ſicuti puniretur coadjutus.

Quia eo ipſo, quod coadjutori conceditur, ut habeat vocem in capitulo, ſtallum in choro, & canonicorum veſtem, aliáque canonicorum privilegia, fit de capitulo, per ea quæ tradit Felin. *in cap. cum acceſſiſſent*, *num.* 34. *de conſtitutionib.* ſed omnibus de capitulo hoc privilegium eſt conceſſum, ut conſtat ex Trident. *ſeſſ.* 6. *cap.* 4. *de reformat. & ſeſſ.* 25. *cap.* 6. *de reformat.* Ergo quamvis coadjutor non ſit canonicus ; quia tamen eſt de capitulo, habet ſupradictum privilegium. Item in gratia coadjutoriæ expreſsè conceduntur coadjutori omnes gratiæ, præeminentiæ, prærogativæ, & honores, quos coadjutus haberet ratione præbendæ abſque ulla Eccleſiaſtici ſervitii limitatione. Sed ratione præbendæ habet coadjutus privilegium, ut ab Epiſcopo cum adjunctis judicetur. Ergo idem habere debet coadjutori.

21. Decimotertiò, dubitat, an coadjutor in minoribus ordinibus conſtitutus gaudeat fori privilegio ? affirmativè reſpondet Garcia *num.* 98. & benè, dummodò Eccleſiæ ſerviat, ſi quidem ei ſervit ex deſignatione Pontificis, quæ nobilior eſt Epiſcopi deſignatione.

22. Decimoquartò, dubitat Garcia *num.* 99. an teneatur coadjutor habitum clericalem, & tonſuram deferre ? Reſpondet affirmativè, & benè, quia eſto beneficium non habeat, habet tamen jus conſiderabile ad illud, & ex alia parte Eccleſiæ ſervitio eſt deputatus, Sixtus autem V. *in ſua conſtitut.* 38. *de habitu, & tonſura clericorum*, præcipit non ſolum beneficia habentibus, ſed habentibus jus ad illa habitum clericalem,

calem, & tonsuram deferre sub pœna privationis omnium beneficiorum.

23. Decimoquintò dubitat; an coadiutor debeat exire de capitulo, quoties tractatur negotium pertinens ad coadiutum, vel econtra; coadiutus si coadiutoris negotium tractetur. Negat Garcia *dicto cap. 5. numer. 105.* Movetur, quia coadiutor non inservit nomine coadiuti, sed proprio. Ergo interesse, & commodum coadiuti nocere illi non potest. Ex quo infert Garc. posse coadiutorem suffragium dare in præbenda, quam prætenderet coadiutus, vel econtra coadiutus in præbenda, quam prætenderet coadiutor, si negotium tractandum pertineret ad coadiutoriam: censet Garc. excludendos esse coadiutum, & coadiutorem, cum utriusque propria res sit.

Cæterum ego crederem, quemlibet excludendum esse, quoties negotium tractatur alterutrius utilitatem principaliter respiciens; quia ob mutuam unius ab alio dependentiam, & respectum, suspicio esse potest injusti processus; merito ergo recusari potest. Item non solum quis excusari potest, cum suffragium ferre debet in utilitatem, & commodum proprium, sed etiam cum suffragium ferre debet in utilitatem, & commodum suorum. Sed commodum coadiuti respectu coadiutoris, & coadiutoris respectu coadiuti, reputandum est vel commodum proprium, vel suorum, quia unus ad alium pertinet. Ergo.

24. Decimosextò dubitat; an coadiutus, & coadiutor possint simul Ecclesiæ servire, & in ea residere? Respondet Garc. *d. cap. 5. n. 107.* & benè; nequaquam posse simul inservire, tanquam præbendatos, quia in utroque solum est una præbenda; in coadiuto, tanquam in subjecto proprio, in coadiutore, tanquam in repræsentante illum: sed uni præbendæ non possunt simul duo servire in eodem officio. Ergo Dixi in eodem officio. Nam si unus choro assistat, alius interim est in capitulo, vel in Ecclesiæ negotiis, & temporalium regimine, fieri optimè potest; quia tunc nequit dici duos uni præbendæ formaliter simul inservire. Posse autem in Ecclesia, & in choro alium ut canonicum, alium ut personam privatam assistere, nemini esse potest dubium; quia neque coadiutus coadiutorem, neque coadiutor ob præsentiam coadiuti privari debet potestate inserviendi, cum solus unus canonicaliter assistat.

25. Decimoseptimò dubitat, an in Ecclesiis, in quibus dignitates non habent vocem in capitulo, neque in choro præsident, nisi simul canonicatum obtineant; & tunc juxta antiquitatem dignitatis sedem in choro, & vocem in capitulo habent, si coadiutor alicujus dignitatis canonicus sit, vocem habere possit in capitulo, & sedem in choro, juxta antiquitatem dignitatis, ita ut si dignitati competat præsidere idem debeat competere canonico dignitati coadiutori. Concedit Garcia 4. *part. de benefic. cap. 5. num. 112.* Quia coadjutor dignitatis, debet habere dignitatis præeminentias, & cum ex alia parte sit canonicus, debet habere præeminentias dignitatis, & canonicis simul competentes, atque adeo habebit sedem & dabit vocem in capitulo, & præsidebit in choro juxta antiquitatem dignitatis, in qua servit. Neque refert (inquit Garcia) quod coadiutus non haberet istam præeminentiam, quia id est, quia caret canonicatu, quem tamen habet coadiutor, qui nomine proprio præbendam ministrat. Et confirmari potest, si quis coadiutor esset alicujus, qui simul esset dignitas, & canonicus, vocem haberet in capitulo, & sedem in choro juxta antiquitatem dignitatis, cujus est coadiutor. Ergo eandem habere debet, cum solum est dignitatis coadiutor, si quidem est in proprietate canonicatus; quia titulus proprius præferendus est alieno titulo.

Cæterum mihi probabilius apparet talem coadiutorem, etsi ratione canonicatus habeat sedem in choro, & vocem in capitulo: at ob coadiutoriam non habere sedem præeminentem, neque præsidere posse, sicuti præsideret coadiutus, si simul esset canonicus. Moveor; quia esto coadiutor nomine Ecclesiæ inserviat, & ex potestate à Romano Pontifice accepta, & non ex potestate accepta à coadiuto; neque nomine ipsius, ut loco illius servit, & vices illius gerit, sed coadiutus ratione dignitatis præcipuè præsidere non potest in choro, neque vocem habere in capitulo. Ergo coadjutor locum illius tenens, & personam illius repræsentans, nec vocem habere in capitulo, neque præsidere poterit. Et confirmo. Coadiutori competunt privilegia, exemptiones, præeminentiæ, & prærogativæ, quæ competunt coadiuto ratione dignitatis, & præbendæ, sed non alia. At coadiuto ratione dignitatis non competit vocem habere in capitulo, neque sedem in choro. Ergo coadiutori quatenus talis est, non poterit id competere. Neque obstat, si dicas, coadiutorem habere canonicatum, quem tamen coadiutus non habet: & ratione canonicatus habilem esse præsidere in choro, & vocem habere in capitulo ob coadiutoriam dignitatis; sicuti si coadiutor esset alicujus canonici in sacris non constituti, ipse tamen in sacris esset, vocem haberet in capitulo; tametsi coadiutus non haberet. Non inquam obstat; quia præsidere in choro, & eminentiorem in capitulo locum habere, non competit dignitati utcumque, sed dignitati, cui canonicatus annectitur: sed huic dignitati, cujus est coadiutor, non est canonicatus annexus. Ergo ratione illius non potest coadiutori præsidentia in choro, & eminens locus in capitulo competere. Secus vero est de coadjutore in sacris, tametsi coadiutus in sacris non sit; quia coadiutus ratione præbendæ benè poterat vocem habere in capitulo, & ab illa tamen removetur, quia ordinatus non est; at coadiutor cum ordinatus sit, nulla est causa illum removendi. Adde; coadiutori præferendi sunt omnes proprietarii in illo ordine, ut ex dictis *in hoc puncto dub. 4.* constat. Ergo coadiutor dignitatis primum inter dignitates locum in choro obtinentis ob antiquitatem, eundem locum obtinere non potest. Ergo neque præsidere. Secus esset, si dignitati non ob antiquitatem, sed ob talem præbendam primus locus competeret.

26. Decimooctavò dubitat Garcia *dicto cap. 5. numero 114.* an in Ecclesiis, in quibus canonici ad lucrandum vestuarium 90. diebus debent inservire, dignitates 60. si quis canonicus proprietarius coadiutor sit alicujus dignitatis lucretur vestuarium sui canonicatus 60. diebus inserviendo, vel potius teneatur 90. diebus inservire?

In qua re certum est coadiutorem canonici, & dignitatis 60. diebus lucrari, sicut lucraretur coadiutus, quia illum repræsentat: sic Garcia *suprà.* Secundò est certum canonici coadjutorem habentem dignitatem in proprietate non lucrari vestuarium canonici, nisi residendo 90. dies; quia non sibi, sed canonico coadiuto lucratur. At coadjutus non potest minori tempore, quam 90. diebus lucrari vestuarium. Ergo neque coadiutor ipsi lucrari poterit; quia ex persona coadiuti non potest suam conditionem meliorem facere: sic Garcia *suprà.* Tertiò est certum, canonicum coadiutorem dignitatis sedentem in sede dignitatis lucrari fructus; non solum dignitatis, sed etiam canonicatus; quia sedens in altiori loco dici potest inferiori assistere. Secus verò si in loco canonicatus sederet, quia tunc dici non potest ut dignitas inservire. His positis.

27. Dubitationi propositæ respondet Garcia, hunc canonicum dignitatis coadiutorem 60. diebus lucrari sibi vestuarium. Movetur, quia huic coadjutori habenti canonicatum ob coadiutorem dignitatis conceduntur omnes præeminentiæ, & prærogativæ dignitatis, quarum una est, ut canonicatum cum illa habens 60. diebus vestuarium lucretur. Ergo.

Nihilominus

Nihilominùs probabilius censeo, obligatum esse hunc coadjutorem 90. diebus inservire, ut vestuarium sui canonicatus lucretur. Quia privilegium 60. dierum concessum est canonicis, dignitatibus: ac coadjutor dignitatis dignitatem non habet, sed illam habiturus est, ergo ipse gaudere non potest tali privilegio. Neque obstat coadjutorem habere prærogativas, & præeminentias coadjuto competentes ratione dignitatis, ut dicamus posse lucrari vestuarium proprii canonicatus; quia talis dignitas non habet prærogativam pro canonicatu alieno, sed pro canonicatu, cui ipsa annectitur; ac proinde ex vi dignitatis solum canonicus illam possidens potest hac prærogativa gaudere, coadjutor verò illius dignitatis illam habere non potest. Et ratio est; quia in acquisitione vestuarii proprii canonicatus sibi inservit coadjutor. At dignitati inserviens coadjuto inservit. Ergo ex servitio dignitatis limitari proprium non potest.

28. Decimononò dubitat Garcia *dicto cap. quinto, numer.* 11. An canonicus habens coadjutorem cum futura successione possit optare novam, & pinguiorem præbendam, ac si coadjutore careret? Et respondet primò, si coadjutori concessum est, ut coadjutor succedat in optione præbendæ, poterit coadjutus optare. Quia tam coadjutor, quam coadjutus incrementum habent ex tali optione. Consentit Gonzalez *glossa* 34. *num.*97. An autem tunc coadjutor possit pro coadjuto optare? Respondet Garcia, verius esse optare non posse, nisi in coadjutoriis expressum esset, quia hæc optio est præcipuè in gratiam coadjuti, ergo ab ejus voluntate pendere debet. Ergo nisi ipse expresè consentiat, vel ratum habeat coadjutoris consensum, obligari non potest ad optandum. Verum si coadjutori in præbenda optata à coadjuto non subrogatur, sicuti erat ante optionem, intrepidè censeo affirmandum cum Gonzalez *dicta gloss.5. num.*97. non posse coadjutum optare, si ad optionem necessarium est ut præbendam habitam demittat; quia ex tali optione infertur coadjutorem privari jure concesso succedendi, si quidem non succedit in præbenda, quam de novo coadjutus acquirit (ut suppono) neque etiam succedit in præbenda quam coadjutor dimittit: in hac enim modernior proprietarius succedere debet. Ergo ne dicamus coadjutorem cum futura successione suo effectu frustrari, affirmandum est illa posita impediri in coadjuto facultatem optandi novam præbendam.

29. Vigesimò dubitat Garcia *num.*121. an in Ecclesiis, in quibus est jus optandi, habeat locum in præbendis habentibus coadjutorem, si vacent per obitum coadjuti in mense ordinarii. Negativè respondet, & benè, cum Rotæ decisione; quia per assignationem coadjutoriæ cum futura successione sublata est potestas optandi, cum jam illa præbenda coadjutori adjudicata sit à tempore vacationis.

30. Vigesimoprimò dubitatur, an coadjutoria inducat incompatibilitatem cum quolibet alio beneficio sive habito à coadjutore, sive habendo? Respondeo, si beneficium obligat ad residentiam incompatibilem cum coadjutoria, certum est inducere incompatibilitatem quoad retentionem; quia nequeunt illa beneficia simul retineri, quorum obligationibus simul satisfieri non potest. Quod si obtenta coadjutoria beneficium aliquod obtineas incompatibile cum coadjutoriæ servitio, vacat coadjutoria, neque ex vi illius potest in præbenda succedere: colligitur apertè ex *clement. Gratiæ, de rescript.* ibi. *Censeris renunciare gratiæ, ut de beneficio, vel dignitate provideatis, si ante adeptionem ejusdem aliud beneficium pacificè obtineas, quod simul de jure cum dignitate, vel beneficio virtute dictæ gratiæ tibi debito retinere non possis, licet illud resignaveris, aut sis resignare paratus*; consentit Garcia 4. *part. de benefic. capit. 5. numero* 123. & 124.

31. Vigesimosecundò dubitatur, an possit coadjutor cedere coadjutoriæ coadjuto renuente. Certum est, jus succedendi concessum in coadjutoria coadjutorem renunciare posse; quia in hac renunciatione nullum coadjuto præjudicium accrescit, neque Ecclesiæ, sed potius favor, cum nemini præbenda adjudicata sit, sed liberè maneat. Quapropter communiter doctores censent, hanc renunciationem etiam absque interventu superioris fieri posse; quia ipse superior semper in illa censetur consentire: sic Glossa, & doctores *in cap. si electio, de electione in 6. cap. ad audientiam 2. de rescriptis, cap. sanè, de renunciat.* & tradit Flamin. Parisius *lib.7. quæst.1. à num.*74. *& lib.2. q.*23. *num.*18. Coadjutoriam vero, quatenus est obligatio serviendi pro coadjuto, renunciare non potest coadjutor, renuente coadjuto absque authoritate superioris; quia authoritate superioris constituta est in favorem coadjuti, & in bonum Ecclesiæ; nequit ergo coadjutor pro sua voluntate hanc à se obligationem excutere. Solum est dubium, cujus superioris consensus requiratur. Garc. *cap.5. num.*126. respondet requiri consensum Pontificis; at si coadjutus renunciationi consentiat, sufficere ordinarii beneplacitum, Placet.

32. Vigesimotertiò dubitatur, noceátne confessio coadjutoris coadjuto, vel econtra? Respondeo non nocere; quia non solum coadjutus, sed etiam coadjutor agit nomine proprio, & ex potestate à Pontifice accepta, non igitur alteri à se præjudicare potest sua confessione; & ita cum Rota, Mandos. & aliis tradit Gonzalez *gloss.5. §. 9. num.*129. Garc. *de benefic. 4. p. cap.5. num.*127.

33. Vigesimoquartò dubitatur, an sententiæ latæ contra coadjutum noceant coadjutori, vel econtra. Item an noceat aliis coadjutis, vel coadjutoribus? Et quidem certum est sententiam datam contra coadjutum non nocere coadjutori, si coadjutus citatus non sit saltem in genere, vel econtra: quia est res inter alios acta, & tradit Garc. *dict. 4. cap. num.*128. cum Rota *decis.*239. *&* 241. *part.3. lib.3 divers.* Minus autem nocere potest sententia data adversus unum coadjutorem illius successori, ob rationem dictam: quia est res inter alios acta, & quæ ad ipsum non pertinet: sic Garcia *suprà*, cum Gonzalez *gloss.5. §.9. numer.*92. Excipe, nisi sententia data sit super juribus, & præeminentiis coadjutoriæ, quia tunc sententia data contra unum coadjutorem sequentibus, imo aliis similibus præjudicare posset, ex *leg. ingenium, ff. de statu hominum, leg.*20. *tit.*22. *part.3.* & tradit Tiraquell. *in tract. res inter alios acta, limit.*27. Covarr. *pract. quæst. cap.*15. *num.*5. Garc. 4. *part. de benefic. cap.5. num.*130. Gonzalez *glos.9. §.1. num.*85.

34. Vigesimoquintò dubitatur, an coadjutor succedat in præbenda, si tempore quo expeditur gratia coadjutoriæ, mortuus coadjutus.

Affirmare videtur Gonzalez *dicta gloss.5. §.9. numero* 53. Et movetur, quia in coadjutoria cum futura successione duplex est gratia concessa, altera coadjuvandi proprietarium, & in favorem illius facta; altera in favorem coadjutoris; conceditur enim coadjutori ut possit pro coadjuto inservire. Item successio in præbenda, quoties per cessum, vel decessum coadjuti vacaverit, sed hæc secunda gratia à prima non pendet. Ergo datur locus successioni quamvis coadjutoriæ locus non sit. Et confirmatur ex formula coadjutoriæ; si quidem in ea dicitur concedi successionem, etiam si beneficium actualiter vacet de tempore datæ ex tunc & econtra, &c.

Cæterum omnino tenendum est, si tempore datæ mortuus fuerit coadjutus coadjutorem succedere non posse: sic Garc. 4. *part. de benefic. cap.5. n.*232. Ratio est clara; quia esto in coadjutoria duplex sit gratia concessa. At una est ab alia dependens: datur enim coadjutori futura successio in remunerationem obligationis,

quam subit pro coadiuto inserviendi, sed mortuo coadiuto tempore datæ nullam subit obligationem. Ergo neque successionem obtinere potest. Et confirmo; coadiutori jus ad beneficium vacaturum conceditur. Tum quia conceditur successio in beneficio à coadiuto possesso. Tum quia conceditur coadiutori, quatenus talis est. At si beneficium tempore datæ vacat, concedi non potest jus ad beneficium vacaturum, neque coadiutori, quatenus talis est. Ergo. Neque obstat dicere Pontificem concedere coadiutori successionem in beneficio, etiamsi beneficium actualiter vacet; quia non intelligitur de vacatione de facto, sed de jure, hoc est etiam si de jure beneficium tunc vacare debeat, successionem coadiutori concedi. Unum tamen est omnino certum, si tempore expeditæ gratiæ vivat coadiutus, moriatur tamen paulo post, quamvis coadiutor notitiam illius non habuerit; neque coadiutoriam exercere inceperit, datur locus successioni. Quia gratia successionis effectum sortita est tempore datæ: sic Garc. *suprà*.

35. Vigesimosextò dubitatur, an possit coadiutor in electionibus, provisionibus, aliisque actibus committere vices suas, sicut potest coadiutus; Certa est resolutio posse. Tum quia coadiutor, etsi locum coadiuti teneat, ejusque personam repræsentet: at illam repræsentat nomine Ecclesiæ, & ex authoritate ab illa accepta, non ex authoritate accepta à coadiuto. Tum quia coadiutor, non est coadiuti procurator, sed Ecclesiæ, ut ob hanc causam non possit cómittere vices suas. Tum denique, quia esto esset coadiuti procurator, est procurator generalis ad beneficij administrationem, non specialis ad aliquod particulare negotium. Potest ergo vices suas committere juxta *textum in cap.* 1. §. *fin. de procurator in* 6. & tradit Garcia *dicta* 4. *p. de beneficiis, cap* 5. *num.* 135.

36. Vigesimoseptimò dubitatur, an habens dignitatem, ratione cujus dare vocem in capitulo potest, si coadiutor fiat alicujus canonici duplicem vocem habeat, vel econtra. Et quidem si habens dignitatem, & canonicatum simul, duplicem vocem habeat, ut de jure habere debet, quoties dignitati competit vocem habere in capitulo, ut aliis relatis tradit Garcia 1. *p. de benefic. cap.* 5. *num.* 211. nemini esse potest dubium, hunc coadiutorem duplicem vocem habere debere, Quare quæstio solum procedit, cum ex consuetudine, aut privilegio habetur, habentem dignitatem, & canonicatum in proprietate, unicam vocem dare posse in capitulo, esto si dignitas, & canonicatus in diversis essent, duplicem vocem concederent, an inquam dignitatem habens in proprietate, & canonicatum in coadiutoria duplicem vocem obtineat? Negat Garcia *dicto cap.* 5. *num.* 136. Movetur, quia coadiutor non debet esse melioris conditionis, quam proprietarius; ac proprietarius dignitatis, & canonicatus unicam habet vocem; ergo coadiutor duplicem habere non potest. Item coadiutor servit beneficio nomine proprio, seu Ecclesiæ, non nomine coadiuti. Ergo vocem tribuit non solum ratione dignitatis, sed etiam coadiutoriæ: utrique enim titulo vox una correspondet, sicuti correspondet, si in proprietate canonicatum haberet. Ex quo infertur ob rationem coadiutoriæ non confundi vocem canonicatus, cum coadiutor, tum ut canonicus, tum ut dignitas vocem tribuat, unicam tamen utrique titulo correspondentem.

37. Nihilominùs mihi verius apparet dignitatem coadiutorem canonicatus, aut econtra duplicem debere habere vocem in capitulo, nisi in contrarium præscripta sit consuetudo. Moveor; quia esto proprietarius dignitatis, & canonicatus duplicem non habeat vocem; hoc ex jure non competit, sed ex consuetudine: ex jure enim duplicem habere debeat, posito quod dignitati vocem dare in capitulo competat. Ergo si respectu coadiutoris hæc consuetudo præscripta non sit, ad coadiutorem canonicatus, & in proprietate dignitatis extendi non debet consuetudo, cum sit juri contraria. Item coadiutor etsi nomine proprio beneficio inserviat, at non servit sibi, sed coadiuto, proprietarius autem sibi ipsi inservit. Ergo quamvis proprietarius dignitatis, canonicatus unicam habeat vocem, non infertur proprietarium dignitatis, & canonicatus coadiutorem unam habere, quia non satis percipitur quomodo unica voce & sibi, & coadiuto inserviat. Deinde si coadiutor esses tum dignitatis, tum canonicatus in diversis personis existentium, duplicem habere posses vocem, quia aliàs non satis repræsentares diversas coadiutorias, & Ecclesia conqueri posset ratione coadiutoriæ sibi adimi vocem, quam in coadiutis habet. Sed idem prorsus est cum dignitatem in proprietate habes, & canonicatum in coadiutoria. Ergo. Denique si coadiutus per se vellet vocem dare in capitulo, posset non obstante quod coadiutor suam det ratione dignitatis, quam habet in proprietate. Ergo posset alteri vices suas committere. Non enim ex assignatione coadiutoris impeditur, sed has vices habet coadjutor sibi commissas non à coadiutore, sed à Pontifice utriusque superiore. Ergo non obstante quod vocem tribuat in capitulo ob suam dignitatem quam in proprietate habet, poterit aliam dare ob facultatem à Pontifice in coadiutoria concessa.

38. Vigesimooctavò dubitatur; an habens coadjutorem in dignitate, & canonicatu possit ipse inservire dignitati; & facere quod coadiutor canonicatui inserviat, & econtra, ita ut uterque det vocem in capitulo? Affirmativè respondet Garcia *d.* 4. *part. cap.* 5. *num.* 137. & benè, quia hoc cedit in utilitatem Ecclesiæ.

39. Vigesimononò dubitatur; an coadiutor dignitatis, seu canonici possit esse judex Apostolicus, seu delegatus Papæ, juxta *cap. statum, de rescriptis in* 6. & judex synodalis, juxta decretum Trident. *sess.* 25. *capit.* 12. *de reformat.*

Negat Garcia 4. *part. de benefic. cap.* 5. *numer.* 138. Quia hæc munera committi non possint, nisi dignitates: & canonicatus obtinentibus, at coadiutor dignitatis, & canonicatus, neque est dignitas neque canonicus. Ergo non potest esse judex delegatus, neque synodalis. Cæterum crederem hos coadiutores posse esse judices delegatos, & synodales. Nam esto, non sint propriè canonici, & dignitates: habent tamen omnes præeminentias, prærogativas, & honores, qui dignitatibus, & canonicatibus conceduntur. Item fictione juris canonici sunt, & dignitates, & ita tradit Acosta de Andrada *in explicat. bullæ cruciatæ quæstion.* 75. & multis exornat Gonzalez *gloss.* 5. §. 9. *a numero* 2.

40. Trigesimo dubitatur; an coadiutor studens, vel legens in universitate, vel in servitio Episcopi occupatus, vel officium inquisitoris exercens, habeatur pro præsente, lucretur fructus, & distributiones coadjuto, ac si personaliter resideret. Ratio dubij est; quia coadiutus ex qualibet harum causarum à residentia excusatur, & fructus suæ præbendæ lucratur in absentia. Ergo idem est concedendum coadiutori. Tum quia privilegia, prærogativæ: & exemptiones coadiuto competentia ratione præbendæ, competunt coadjutori. Tum quia coadiutor ex causa infirmitatis, alióve legitimo impedimento detentus excusatur à residentia, & lucratur præbendam coadiuto. Ergo idem esse potest ex causa studij, & servitij Episcopi, & sanctæ inquisitionis. Tum quia coadiutori conceditur tempus recreationis, quod coadiuto conceditur. Ergo à fortiori concedi debet privilegium studendi, & inquisitioni serviendi. Nihilominùs probabilius censeo, coadiutorem his privilegiis gaudere non posse, sic tenet Garcia *quarta parte, de benefic. capit.* 5. *numero* 139. Moveor; quia hæc privilegia conceduntur iis, qui

ratione

ratione beneficij obligati ſunt reſidere : iis enim conceditur, ut poſſint ſtudentes, & legentes in univerſitate, Epiſcopo, & inquiſitioni ſervientes fructus ſuorum beneficiorum lucrari. At coadjutores non obligantur reſidere ex beneficio, ſed ex officio, & munere coadjutoriæ acceptæ, & quaſi ex contractu. Ergo ſupradicta privilegia illis competere non poſſunt. Et hinc conſtat differentia inter coadjutorem, & coadjutum : coadjutus namque illa privilegia habere poteſt; quia habet beneficium, & perficit fructus, & ratione beneficij obligatur reſidere, à qua reſidentia ob illas cauſas ex privilegio excuſatur. At coadjutor nec habet beneficium, nec ſibi, ſed alteri, ſcilicet coadjuto fructus lucratur, nec ex beneficio, ſed ex officio, & munere ad reſidentiam obligatur; non igitur excuſari poteſt ex ſupradictis privilegiis. Benè tamen excuſari poteſt ex infirmitate, & alio ſimili impedimento; quia non cenſetur ex officio, & munere obligari ad reſidentiam impoſſibilem. Et ex eadem ratione excuſatur menſibus recreationis; quia obligatio coadjutoris debet eſſe naturæ humanæ attemperata; ac proinde debet illi concedi recreatio, & levamen, quod aliis beneficiatis conceditur. Et ex his ſolvitur ratio dubitandi. Ad illud vero quod dicitur, coadjutori concedi privilegia, & exemptiones coadjuto competentes ratione præbendæ admitti poteſt, ſed inde non infertur coadjutori hæc privilegia concedenda eſſe; quia hæc privilegia non competunt coadjuto ex præbenda, ſed ex favore utilitatis communis, quæ ex converſa plurium ad ſtudendum, & legendum in univerſitate, & ex ſervitio Epiſcopi, & ſanctæ inquiſitionis reſultat.

41. Trigeſimoprimò dubitatur, an in Eccleſiis, in quibus canonici, ſeu beneficiati ſervientes in Eccleſia cathedrali lucrantur diſtributiones, & fructus aliorum beneficiorum, quæ obtinent in eadem civitate, vel diæceſi, coadjutores hoc privilegio potiantur.

Negat Garcia *dicta quarta parte, de benefic. cap. 5. num.* 140. quia hoc privilegium conceditur canonicis, & beneficiatis, at coadjutor neque eſt canonicus, neque beneficiatus, ſed eſt deputatus ad ipſum, ut benè infert gloſſa *in capite primo, de conſuetud. in 6. verbo adminiſtrationes per textum, ibi*, & gloſſa *cap. ſtatutum, de reſcriptis, eodem lib. verbo canonicus.* Neque obſtat coadjutori conceſſa eſſe privilegia, & exemptiones, quæ conceduntur coadjuto ratione præbendæ; quia debet intelligi quoad ſervitium, & reſidentiam, aliàque in coadjutoria impreſſa.

Cæterum ego crederem ſupradictum coadjutorem coadjutoriæ inſervientem lucrari fructus aliorum beneficiorum, ſi quæ habet in illa, vel aliis Eccleſiis reſidentiam expoſtulantium. Moveor, quia hæc privilegia conceduntur canonicis, & beneficiatis in gratiam cathedralis ſervitij, quod illo privilegio prætenditur promoveri; ſed coadjutor æquè ac canonicus proprietarius Eccleſiæ cathedrali inſervit. Ergo dignus eſt eo privilegio gaudere. Item coadjutor eſto canonicus, & beneficiatus propriè non ſit, attamen in communi hominum exiſtimatione ſic reputatur, & nominatur. Ergo privilegia canonicis conceſſa, quæque bonum publicum ſpectant, ad ipſos extendenda ſunt. Deinde ſi coadjutor canonicatus lucrari non poteſt ſerviens canonicatui fructus beneficij reſidentiam expoſtulantis, quod ſimul habet, tenetur illud dimittere, & ſi poſt obtentam coadjutoriam illud obtinuit, vacat, ex *clement. Gratiæ, de reſcript.* Quia nemo poteſt beneficium retinere, cujus muneri ſatisfacere non poteſt. Ergo ſi admittimus coadjutorem alia beneficia reſidentiam habentia obtinere dicendum eſt uti poſſe privilegio, quo uti poſſet, ſi ut proprietarius inſerviret. Unum tamen debet eſſe certum, coadjutum non poſſe fructus aliorum beneficiorum quæ habet lucrari ob ſervitium coadjutoris. Tum quia non eſt æquum ex una actione duo ſpecialia prodire in grave Eccleſiæ detrimentum, qualia ſunt coadjutum, & coadjutorem fructus ſuorum beneficiorum lucrari ex unico ſervitio præſtito. Tum quia illud videtur eſſe privilegium conceſſum in favorem perſonalis ſervitij, ſicut & privilegium jubilationis. Non igitur debet extendi ad coadjutum.

42. Trigeſimoſecundò dubitatur; debeátne coadjutor ordinem habere, quem petit dignitas, præbenda, ſeu beneficium, quod in coadjutoria ſuſcipit? Diſtinguendum eſt de coadjutoriis perpetuis, & ad tempus, & dicendum coadjutorias ad tempus non eſſe concedendas, niſi habentibus ordinem, quem petit beneficium miniſtrandum; & in beneficiis parochialibus eſt res omnino certa. Non enim fieri poſſet ſatis beneficij obligationibus, ſi coadjutor conſtitutus ad ſupplendum coadjuti defectum, miniſtrare ſacramenta non poſſet, deberet ergo ad hoc munus obeundum alius coadjutor concedi. At ſi coadjutor perpetuus conſtituatur alicujus dignitatis, vel canonicatus cathedralis Eccleſiæ curam animarum habentis, credo conſtitui poſſe, qui ordinem habeat tali præbendæ annexum; modo in ea ætate, & diſpoſitione conſtitutus ſit, ut intra annum ſuſcipere illum poſſit *argument. textus in capit. licet canon. cap. commiſſa, de electione in 6. & clement. unica, de officio vicarij.* Quia coadjutor loco proprietarij ſubrogatur. Non igitur obligandus eſt magis quam proprietarius : ſic Flamin. Pariſius *lib. 4. de reſignat. quæſt. 9. num.* 19. Gonzalez *reg. 8. Cancell. gloſſ. 5. §. 9. num. 6. & 90.* Garcia *4. part. de benefic. cap. 5. num.* 141. cum Rota *deciſ.* 347. *numero 3. lib. 3. part. 3. diverſ.* & apud Verall. *deciſ.* 127. *part. ſecunda.* Dixi coadjutor perpetuus alicujus dignitatis, vel canonicatus non habentis curam animarum; nam ſi coadjutor beneficij curam animarum habentis, exiſtimo debere conſtitui actu ſacerdotem, neque ſufficere, ut intra annum ordinetur. Quia hujuſmodi coadjutor datur, ut per ſe ſacramenta miniſtret, quia abſque ſacerdotali ordine adminiſtrari non poſſunt. Neque obſtat proprietarium obligatum non eſſe tempore ſuſceptionis habere illum ordinem; quia non obligatur intra annum poſſeſſionis beneficio inſervire per ſe, ſufficit, ſi per alium inſerviat. At coadjutor à die ſuſceptæ coadjutoriæ obligatur per ſe inſervire; quia non debet ſignari alius coadjutor coadjutoris; debet ergo ordinem, & qualitates habere ſervitio requiſitas, in quo eſt maxima differentia inter beneficium curatum, & non curatum, nam beneficium carens cura, quale eſt canonicatus, miniſtrari anno integro poteſt à clerico in minoribus ordinibus conſtituto; quia obligatio canendi epiſtolam, vel evangelium non ita ſtricta eſt : ſecus verò in beneficio curato, cujus miniſter diſpoſitus eſſe debet ad ſacramentorum adminiſtrationem quolibet tempore, utpote maximè neceſſariam.

43. Sed adhuc eſt difficultas, an coadjutor canonici, ſeu dignitatis non curatæ debeat intra annum ſuſcipere ordinem tali præbendæ annexum, ſicuti ſi proprietarius eſſet? Et quæſtio procedit, caſu quo obligatus ſit pro proprietario inſervire. Nam ſi à ſervitio excuſetur, nulla apparet cauſa obligationis, cum titulum beneficij non habeat. Poſita verò obligatione ſerviendi, adhuc alicui poſſet videri obligatum non eſſe, ſaltem ſub gravi culpa intra annum ordine præbendæ annexo inſigniti : quia hæc obligatio annexa eſt præbendæ, non illius ſervitio : ſervitium namque præbendæ fieri poteſt; quia actus ordinis ſacri exerceatur. Cum ergo coadjutor, præbendam non habeat, ſed ſervitium : non videtur hac obligatione teneri. Item coadjutor ad ſolam cauſativam obligationem videtur teneri, hoc eſt ſi in ſervitio deficiat ſatisfaciat coadjuto, non autem videtur teneri ad obligationem præciſam. Rationes hæ leves ſunt,

neque ob illas recedendum est à secuta sententia, affirmante supradictum coadjutorem obligatum esse, sicut & proprietarium, ordine præbendæ annexo insigniri. Quia ex coadjutoria accepta obligatur non solum satisfacere coadjuto, si non serviat, sed obligatur ad serviendum : alias Ecclesiæ non satis esse provisum. At servitium præbendæ habentis ordinem aliquem annexum, exerceri non potest sine tali ordine : ideo enim præbenda ordinem sibi annectit, quia servitium illius illum ordinem expostulat. Ergo coadjutor obligatus servire præbendæ, obligatur qualitates habere servitio requisitas.

44. Trigesimotertiò dubitatur ; teneatur ne coadjutor subire onera canonicorum juniorum, an tantum solius sui coadjuti ? Clara est resolutio, obligatum non esse subire alia onera, nisi sui coadjuti, quia tantum loco illius subrogatus, neque ipse est canonicus, ut propterea onera canonicorum subire debeat. Garcia *dict. 4. part. de benefic. cap. 5. num.* 142.

45. Trigesimoquartò dubitatur ; an multæ ordinariæ, quæ præbendatis imponi solent ob culpas, & defectus in servitio commissos, imponi eis possint ob culpas, & defectus in tali servitio commissos à coadjutoribus ? affirmativè respondendum est cum Garcia *dicto cap. 5. num.* 143. Quia coadjutoris defectus censetur proprietarij defectus esse ; in tantum enim proprietarius à residentia excusatur, in quantum medio coadjutore residet. Ergo si coadjutor deficit, ipse deficere censetur. Verum si coadjutus à residentia excusatus esset ob infirmitatem, vel aliud impedimentum legitimum, non videtur ob coadjutoris defectum multari posse ; quia cum non teneatur ipse inservire ; neque tenetur per coadjutorem : ergo æquum non est, ut multetur ob coadjutoris defectum. Neque obstat coadjutorem non habere præbendam, in qua multetur ; quia sufficit, ut multari possit in aliis bonis, & coadjutoria privari, si non corrigatur. Ex quo à fortiori constat ob defectus alios coadjutori extra servitium præbendæ commissos, nequaquam posse coadjutum multari, quia ipsi coadjuto tribui non possunt : sic Garcia *supra.*

46. Trigesimoquintò dubitatur, possint ne Ecclesiæ cathedrales coadjutores assignatos à Papa non admittere, aut illorum potestatem, & authoritatem limitare ?

Clarum est id fieri non posse ; quia dispositionem superioris nequit inferior mutare : *cap. inferior, de majorit. & obedient. & clement. ne Romani, de electione.* Aliàs inferior esset ipso superiore superior : sic Garcia *dict. 4. part. de benefic. cap. 5. num.* 144.

47. Trigesimosextò dubitatur ; an teneatur coadjutus coadjutori congruam sustentationem ministrare ? Respondeo teneri, si deservit, *ex cap. cum secundum Apostolum, de præbendis*, & Trident. *sess. 21. cap. 6. de reformat.* qui altari servit, de altari vivere debet ; & tradit, aliis relatis, Garcia *dicto cap. 5. numero* 145. Gonzalez *gloss. 5. § 9. numero 96.* Limitandum tamen est ; nisi ipse coadjutor huic stipendio cesserit, ut communiter cedere coadjutores solent contenti futura successione. Qua cessione facta gratis servire tenetur ; quia sua voluntate illam suscepit obligationem. Verum si ob paupertatem impotens reddatur Ecclesiæ decenter servire, obligatus erit coadjutus ea illi ministrare, quibus potens reddatur ; quia non est censendus coadjutor cessisse huic stipendio ita necessario, esset enim cessio irrationabilis, & in grave Ecclesiæ detrimentum.

48. Trigesimoseptimò dubitatur, an coadjutor teneatur mentionem facere de beneficiis obtentis, ut gratia coadjutoriæ firma sit ; & quidem si beneficia residentiam expostulant cum servitio coadjutoriæ incompatibilem, clarum est fieri debere mentionem ; si simul retineri non possunt. At si beneficium sit neque residentiam incompatibilem cum coadjutoria habeat, nonnulla dubitatio est, debeat ne fieri illius mentio in coadjutoriæ gratia, si quidem coadjutoria beneficium non est, sed jus ad illud, & illius servitium non impeditur alterius beneficij possessi servitio. Nihilominùs dicendum est faciendam esse mentionem cujuslibet beneficij possessi, & juris ad illud ; aliàs coadjutoria cum futura successione nulla erit, colligitur ex *cap. si motu proprio, de præbendis in 6. & clement. 2. de offic. ordinar.* Nam esto in illis textibus sermo sit de collatione beneficij, & non de jure ad ipsum, quamque collationem irritat Pontifex, si facta fuerit habenti beneficium ; cujus in impetratione non fecerit mentionem. At cum ex jure ad beneficium collatio beneficij inferatur, & sit quasi quædam anticipata collatio, exequenda tamen tempore vacationis, fit sanè faciendam esse cujuslibet beneficij mentionem, sicuti si de facto non jus ad beneficium, sed ipsum beneficium collatum esset : sic Garcia 4. *de benefic. cap. 5. num.* 146.

49. Trigesimooctavò dubitatur, an ob omissam expressionem beneficij à coadjutore habili coadjutoriæ gratia nulla sit, non solum quoad futuram successionem, sed etiam quoad servitium ? Optimè respondet Garc. *suprà num.* 147. esse nullam ; quia coadjutor non se obligare intendit ad servitium beneficij, nisi successio ei concedatur, neque Pontifex alia via obligat, nisi successionem concedendo. Cum ergo tacens beneficium habitum non obtineat jus succedendi, non videtur obligatus beneficio servire.

PUNCTUM XI.

De pensione, ejusque qualitatibus.

MAximè necessaria est hujus materiæ cognitio ; quia usus illius frequens est, & pluribus difficultatibus implicatus. Claritatis gratia in plures §. dividemus, quibus omnia, quæ de pensione frequenter occurrunt, pro viribus explicabimus.

§. I.

Quid sit pensio, quotuplex, & an sit beneficium.

1 *Explicatur definitio pensionis.*
2 *Duplex est pensio, spiritualis & temporalis.*
3 *Arguitur pensionem spiritualem beneficium esse, & sub beneficio comprehendi.*
4 *Resolvitur beneficium non esse, neque beneficio comprehendi.*
5 *Satisfit oppositis fundamentis.*

1. PEnsio est jus percipiendi fructus ex alieno beneficio alicui justa de causa, sive ad tempus, sive in perpetuum concessum : colligitur hæc definitio ex Cardinal. Archiarr. Imola. *clement. 1. de supplend. negligent. prælat.* Hieronymus Gigant. *de pensionib. q. 1. & 28.* Gonzalez *in regul. 8. Cancell. gloss. 5. §. 5. n. 25.* Joanne Azorio 2. *part. institut. moral. lib. 3. capit. 5. in princip. & lib. 8. cap. 5. quæstion. 1.* Leonard. Lessio *lib. 2. de justitia, capit. 34. dub. 37. n. 201.* Garcia *de benef. 1. p. cap. 5. §. 1. à num. 162.* Tolet. *in sum. lib. 5. cap. 82.*

Dixi esse *jus percipiendi fructus alicui concessum* ; quia negari non potest pensionarium habere jus exigendi ex beneficio portionem sibi signatam : est enim quasi usufructuarius beneficij, debet tamen esse jus percipiendi fructus ex alieno beneficio ; ex proprio namque non percipis pensionem cum totum tui sit. Hoc jus ad tempus, & in perpetuum conceditur. Ad tempus conceditur, si concedatur tibi dum studiis vacaveris, vel aliud ministerium exercueris. In perpetuum conceditur, si pro tua vita concedatur.

2. Duplex

2. Duplex est pensio in genere loquendo : alia spiritualis alia temporalis. Spiritualis statum clericalem in pensionario requirit. Temporalis secus. Item spiritualis expostulat spirituale officium , ex constitutione Pij V. nempe recreationem officii B.Virginis. Temporalis nullum spirituale ministerium expostulat. Hinc fit portionem extractam ex aliquo beneficio esse pensionem spiritualem , si clerico, quatenus talis est, concedatur temporalem , si laico ob ministerium temporale exercitum , vel exercendum fuerit concessa.

3. Dubium tamen est ; an pensio Ecclesiastica , & spiritualis sit beneficium ? Dixi *Ecclesiastica :* nam temporalem , certum est , beneficium non esse , cum non sit jus spirituale percipiendi fructus , sed temporale, quale est concessum Hispaniæ Regibus , qui tertiam partem fructuum ex omnibus ferè beneficiis recipiunt ob servitium præstitum Ecclesiæ in extirpatione hæreticorum , aliorumque infidelium , & quale conceditur famulis , & ministris Ecclesiæ servientibus in pulsatione organorum, in figurato cantu, in ostiorum apertione , in retum Ecclesiasticarum custodia , in Ecclesiæ patrocinio , & similibus ; & quale habent patroni, qui in fundatione Ecclesiæ aliquos fructus sibi reservant : omnes enim ij tituli temporales sunt ob servitium temporale præstitum , vel præstandum. Et de his certum est non esse beneficia Ecclesiastica.

Solum de pensione spirituali , & Ecclesiastica est controversia ; an sit beneficium , vel saltem appellatione beneficij comprehendatur ? Affirmat Gambarus *de offic. legati , libr. sexto , numer.* 309. Paul. Roman. *de pensionibus capit. sexto , num.* 34. *& cap.* 7. *num.* 16. sequentes Andream Barbatiam *in cap. ad audientiam* 2. *de rescript.* Moveri possunt primo ex *dict. cap. audientiam* , ibi ; *recipientes ab eis annuas pensiones , seu alia beneficia* pronomen enim *alia* , similia denotat , & constat ex *leg. si fugitivi* , ibi , *alia pœna , C. de servis fugitivis, cuncta gloss. n.* quæ ait, *alia pœna , scilicet simili,* & tradit Menochius *libro primo , de arbitrar. quæstion.* 80. *num.* 122. Gutierr. *de juram. prima parte , capit.* 14. *num.* 23. *fine.* Ergo denotat pensiones beneficia esse. Secundò , pensio loco beneficij subrogatur , ut contingit in clerico , qui beneficium resignat , reservata sibi aliqua pensione , sed subrogatum sapit naturam ejus , in cujus locum subrogatur *leg. si cum, §. injuriarum , ff. si quis cautionibus , leg. filiæ suæ, §. Titia , ff. de conditionib & demonstrat.* & pluribus exornat Anton. Gabriel. *titul. de Reg. juris , conclus.* 2. *per totam.* Tiraquel. *de retract. lignag. §.* 12. *gloss.* 1. *à numero* 12. Tertiò , beneficium Ecclesiasticum definitur, ut sit jus spirituale percipiendi fructus , sed pensio concessa in titulum est jus spirituale percipiendi fructus. Quod autem pensio non sit jus perpetuum , sed temporale, non videtur sufficiens esse ad diversitatem specificam concedendam.

4. Cæterum tenendum est , pensionem Ecclesiasticam beneficium non esse , neque sub illius appellatione venire : sic post alios antiquiores Azor. *instit. moral. 2. part. lib.* 3. *cap.* 5. *quæst.* 2. *& lib.* 8. *cap.* 5. *quæst.* 4. *&* 5. Tolet. *in sum. lib.* 5. *cap.* 82. *num.* 2. Gonzalez *ad reg. mens. gloss.* 5. §. 5. *in princ.* Garcia *de benefic. 1. part. capit.* 5. *numero tertio.* Et videtur decidi in *cap. quamvis , de præbendis in* 6. ibi , *non pensione , sed in beneficiis Ecclesiasticis providere* , & in Trident. *sess.* 2. *cap. secundo , de reformat.* ubi pro ordinibus suscipiendis diversimodè loquitur de habente beneficium , vel pensionem. Ratione vero probatur : nam beneficium est jus spirituale perpetuum percipiendi fructus ob ministerium spirituale ; quia beneficium datur propter officium. At pensio non est hoc modo jus spirituale perpetuum. Tum quia pensionarij vita finitur , & extinguitur , neque in ea datur successio ; secus in beneficio , quod morte beneficiarij non extinguitur , sed vacuum est , ut per alios possideri possit. Tum quia spiritualitas juris, pensionis,& beneficij est diversa;quia beneficium semper fundatur in spirituali officio,& ministerio. At spiritualitas pensionis non in officio , sed in personæ qualitate fundatur. Non enim pensio concessa in titulum datur ob officium spirituale , tametsi illius detur obligatio ex lege , sed datur in subsidium vitæ , & alimentum.

5. Neque obstant fundamenta contraria. At primum ex *cap. ad audientiam*, dico dictionem *alius* , non semper ampliare eandem qualitatem præcipuè cum ex subjecta materia aliquod absurdum sequitur ut manifestè constat ex illo *Matth.* 28. *& Marci* 15. ubi de Christo Domino dicitur , *cum eo crucifixi sunt alij duo latrones* ; & ex *cap. Novatianus septimo, quæst.* 1. alios pseudoprophetas,& tradit Glossa *capit. sedes, verbo majores , de rescriptis* , & ibi Imola *num.* 11. Felin. *num.* 6. & aliis allegatis , Thom. Sanch. *lib.* 3. *de matr. disp.* 20. *num.* 8. Ad secundum nego subrogatum habere eandem qualitatem cum eo , cujus loco subrogatur , tametsi illius naturam imitetur , & in præsenti materia est exemplum manifestum in patrimonio , quod ad suscipiendos ordines loco beneficij subrogatur , cum tamen nequaquam beneficium sit. At tertium constat ex probatione nostræ conclusionis jus pensionis esse omnino diversum à jure per beneficium collato.

§. II.

Quis possit in beneficiis pensionem imponere. Et ex qua causa.

1 *Expenduntur causæ , ob quas Pontifex potest assignare pensionem.*
2 *Pensio imposita sine causa an valeat. Qui defendant non valere.*
3 *Probabilius est oppositum.*
4 *Quid dicendum de Episcopis ? Remissivè respondetur.*
5 *Qualiter legatis concessa sit potestas imponendi pensiones.*
6 *Nullatenus absque causa ordinarius, nec legatus imponere validè pensionem potest.*
7 *Pontifex de plenitudine suæ potestatis imponere pensionem potest in beneficiis juris patronatus laicorum absque consensu patroni.*
8 *De Episcopo aliqui affirmant.*
9 *Contrarium est probabilius.*
10 *Explicatur quædam Garc. limitatio.*

1. DE potestate Pontificis nullus dubitare potest, cum penes ipsum sit bonorum omnium Ecclesiasticorum administratio , *capit.* 2. *de præbendis in 6, & clem. prima , in fine , ut lite pendente.* Gigas *de pension. quæst.* 6. *numer.* 1. Garcia *part. de benefic. capit.* 5. *numer.* 174. Quapropter & temporalem , & spiritualem pensionem imponere potest , ut probant textus, & doctores relati. Debet tamen justa causa dici in hujus impositione. Justa autem erit , si in utilitatem Ecclesiæ cedat talis impositio , quod semper præsumendum est , dum contrarium non constet Gigas *quæstione prima , numero quarto , & quæst.* 6. *num.* 7. Garcia *de benefic. 1. part. cap.* 5. *numer.* 178. Quod si in particulari inquiras causas justas imponendi pensionem ? Respondeo pro pensione temporali debet esse servitium aliquod Ecclesiæ faciendum ab ipso pensionario , in cujus stipendium illa fructuum Ecclesiasticorum portio à beneficio sejungitur ; vel potest esse servitium aliquod factum ab ipso pensionario , vel à suis consanguineis , in cujus obsequij gratitudinem illa pensio conceditur. Pro pensione spirituali duplex causa assignatur à doctoribus , sub qua multiplex comprehenditur , lucrativa scilicet , & onerosa. Lucrativa, cum ob causam aliquam piam , & honestam reservatur tibi ex alieno beneficio pensio , verbi gratia , quia

ſtudiis vacas, hoſpitalitatem exerces, honeſtè vivis, aut alia via de Eccleſia es benemeritus. Oneroſa cauſa, quia ſub onere aliquo penſio tibi conceditur, ut contingit, cum conceditur tibi penſio, quia beneficium poſſeſſum reſignas, juxta *cap. ſuper hoc de renuntiat.* vel quia cedis liti, & juri prætenſo, juxta *cap. niſi de præbendis*; vel quia tuum beneficium cum altero minori permutas, *cap. ad quæſtiones, de rerum permutat.*

2. Dubium tamen eſt, an penſio impoſita à Pontifice abſque cauſa legitima valida ſit, & penſionarius licitè illam retinere poſſit? Et quidem ſi Pontifex putavit legitimam cauſam adeſſe, cum tamen non ſit, nulla eſt conceſſio; quia eſt contra voluntatem Pontificis, qui nunquam eſt præſumendus velle, abſque cauſa beneficia gravare: ſic Gigas *de penſion. quæſt. 5. num. 5.* Azor. 2. *part. inſtit. moral. lib. 8. cap. 4. quæſt. 8. ad finem.* Flamin. Pariſius *lib. 6. de reſignat. quæſt. 2. numer. 77.* Garcia *de benefi. 1. part. cap. 5. num. 280.* At quando certo conſtat, Pontificem libera ſua voluntate ductum voluiſſe beneficia gravare, & onus penſionis imponere plures doctores cenſent illicitam, & invalidam eſſe penſionis impoſitionem, neque obtinentem retinere poſſe: ſic Victor. *relect. de Simonia, n. 59. & 51.* Arag. 2. 2. *quæſt. 63. art. 2. verſic. de annuis autem penſionibus.* Gambarus *de officio legati, lib. 10. numer. 386.* Eman. Rodriq. *in ſumm. 2. tom. cap. 21.* Vega *in ſumm. 2. part. cap. 61. caſu 6.* Petr. Ledeſma *2. part. ſumm. tractat. 7. cap. 1. & tract. 12. concluſ. 21.* Tolet. *ſumm. lib. 5. cap. 83. num. 1. verſ. ſecunda eſt.* Leſſius *de juſtit. lib. 2. cap. 34. num. 204.* Gab. Vaſq. *in opuſc. de benefic. cap. 2. §. 3. dub. 11. à num. 68.*

Ratio eſt, quia Pontifex non eſt dominus beneficiorum neque illorum fructuum, alias ſine culpa poſſet in quemcunque uſum de illis diſponere: ſed eſt illorum adminiſtrator, & diſpenſator, juxta illud Pauli 1. *ad Corinth. 4. ſic nos exiſtimet homo, ut miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei.* At diſpenſator, & diſtributor jus non habet diſpenſandi, & diſtribuendi, niſi quatenus viſum fuerit ei, cujus eſt diſpenſator, & diſtributor, Chriſtus autem dominus, cujus Pontifex eſt diſpenſator, & diſtributor, non conſentit in diſtributione Eccleſiaſticorum bonorum, quæ Eccleſiæ nociva ſit, qualis eſt penſio beneficiis abſque cauſa impoſita. Ergo invalidè Pontifex illam imponit, & invalidè accipit penſionarius.

3. Cæterum mihi probabilius eſt, penſionem à Pontifice ſine cauſa impoſitam validam eſſe, & ſecurè à penſionario accipi, tametſi illicitè fuerit impoſita, & à Pontifice debeat revocari; ſic expreſsè docuit Cordub. *lib. 1. qq. q. 21. punct. 21.* Azor. 2. *p. inſtit moral. lib. 8. cap. 5. q. 8.* & multis allegatis Garcia *de benefic. 1. p. cap. 5. n. 275.* Gigas *de penſionib. q. 6. a n. 6. & q. 10.* Flamin. *de reſignat. lib. 6. q. 2. num. 131. & 155.* Sanch. *lib. 7. in decal. cap. 29. num. 97.* Et quidem illicitam eſſe talis penſionis impoſitionem eſt manifeſtum Tum quia generale eſt quamlibet actionem ſine legitimo fine factam illicitam eſſe. Tum quia contra rationem eſt bona Eccleſiæ diſpenſare extra finem, ad quem fuerunt relicta, ſed fuerunt relicta pro bono Eccleſiæ, & in augmentum fidei, & divini cultus, ut de ſe conſtat. Ergo diſtributio, quæ in bonum Eccleſiæ non cedit, qualis eſt impoſitio penſionis ſine cauſa, illicita eſt. Quod autem valida ſit, probo, quia negari non poteſt dominium eccleſiaſticorum bonorum penes Eccleſiam reſidere, & conſequenter penes Pontificem, tanquam illius caput, & ſuperiorem. Ergo ſi Pontifex hæc bona alienet, validè alienet, tametſi alienationem ipſe, & ſucceſſor revocare poſſint, & debeant. Deinde eſto Pontifex beneficiorum & Eccleſiaſticorum fructuum dominus non ſit, ſed ſolum diſpenſator, & diſtributor, ſi tamen inter clericos illa bona diſpenſet, valida eſt talis diſpenſatio etiam ſine cauſa, quia talis diſpenſatio non eſt in ſubſtantia contra voluntatem Eccleſiæ, & Chriſti, ſi quidem non eſt diſpenſatio extra Eccleſiam, ſed ſolum in modo, & voluntate diſpenſationis eſt contra voluntatem Chriſti, & Eccleſiæ. Quod exemplo proviſionis beneficiorum confirmari poteſt. Beneficiorum enim collatio dignis facta omiſſis dignioribus, illicita eſt, quia eſt contra bonum Eccleſiæ, & modum ab ipſa præſcriptum, at talis collatio valida eſt; quia non contradicit ſubſtantiali ejus intentioni, quæ eſt ut miniſtris dignis collatio fiat. At ſi penſio non pro clericis, ſed pro laicis impoſita ſit & Pontifex ſolum ſit Eccleſiaſticorum bonorum adminiſtrator, firma non erit ob rationem in prima ſententia dictam, quia eſt contra voluntatem Eccleſiæ talis diſtributio, & alienatio.

4. De Epiſcopis eſt gravis difficultas; an penſionem imponere poſſunt, & qua ratione? Quam difficultatem explicui *titul. ult. de vitiis religioni oppoſitis: diſput. ult. de Simonia, punct. 16. & 19.* ibi enim reſolvimus, ſecundum probabiliorem ſententiam, non poſſe Ordinarium penſionem beneficio imponere, ſed ſolum beneficiario, excepta cauſa pacis, & concordiæ.

5. Ex qua reſolutione infertur, idem eſſe dicendum de poteſtate delegati à latere in beneficiis, quæ ipſe conferre poteſt, ut ſunt omnia non reſervata, *c. 1. de offi io legati, in 6.* & conſequenter penſionem imponere poterit eodem modo, ac ordinarius? ſic Azorius *tom. 2. inſtitut. moral. lib. 8. cap. 6. quæſtion. 2.* In beneficiis autem reſervatis nequaquam penſionem imponere poterit ſicut neque ipſe conferre. Gigas *quæſtion. 6. de penſionib. numer. 19.* Zechus *de benefic. & penſionib. cap 11. num. 5.* Garcia *1. part. de benefic. cap. 5. numero 285.* Nuntii, aliique legati; quia per ſe non habent poteſtatem conferendi beneficia, à fortiori neque poterunt penſionem illis imponere. Gigas *dicta quæſtion. 6. num. 20.* Garcia *num. 286.* Sed quid ſi eis hæc facultas conferendi beneficia concedatur? Diſtinguit Garcia *num. 292.* de facultate conceſſa ſimul cum ipſa legatione, vel ab illa ſeparatim: & affirmat, ſi facultas conferendi beneficia fuerit iis legatis conceſſa ſimul cum ipſa legatione, poſſe beneficiis penſionem imponere; quia talis facultas eſt ordinaria; ac proindè ſicut ordinaria, regulanda eſt, & extendenda. At ſi ſeparatim à commiſſione legationis hæc poteſtas concedatur, tunc quia delegata eſt, reſtringi debet, ut non extendatur ad penſionis impoſitionem. Mihi tamen probabilius eſt, quocumque modo hæc facultas concedatur, nequaquam extendi ad impoſitionem penſionis: ſic Gigas *de penſionib. quæſtion. 6. num. 21.* Azorius 2. *part. lib. 8. cap. 6 quæſt. 3.* Moveor; quia penſionis impoſitio ſub collatione beneficiorum non comprehenditur. Ergo quantumcunque poteſtas conferendi beneficia extendatur, extendi non poteſt ad penſionis impoſitionem. Ordinarius autem non ex poteſtate conferendi beneficia penſionem imponere poteſt, ſed quia à jure eſt ei ſpecialiter conceſſum in cauſa pacis & concordiæ, *ex capit. de cætero, de tranſactionibus.* Quocirca admitto poteſtatem conferendi beneficia iis legatis in commiſſione conceſſam eſſe ordinariam; eo quod eorum poteſtas legationis ordinaria ſit, cui annectitur hæc poteſtas beneficia conferendi, ejuſque qualitatem ſortitur, ex *reg. acceſſorium, de regul. juris in 6.* probat *text. in cap. tranſlato, de conſtitut.* ibi: Quia ſimul, & ab eodem, & ſub eadem penſione utraque data ſunt, quod de uno dicitur, neceſſe eſt, ut de altero intelligatur. At nego talem poteſtatem ad penſionem imponendam extendi; quia impoſitio penſionis non eſt beneficiorum collatio. Quod confirmari poteſt ex iis, quæ tradit Garcia *dicta 1. part. de benefic. cap. 5. numero 289.* ubi affirmat Nuntios Hiſpaniarum habentes poteſtatem conferendi beneficia, quæ non excedunt valorem 24. ducatorum de camera, non

poſſe

posse pensionem ullam illis imponere. At hæc potestas simul cum legatione illis committitur, quod sufficiens non est, ut ad pensionis impositionem extendatur.

6. Adverto tamen, quotiescumque ordinarius imponere pensionem potest, id ex justa causa faciendum est; alias nulla erit talis impositio: ut ex communi omnium sententia docet Decius *cons.* 437. *n.* 12. Flamin Paris. *de resignant. lib.* 6. *q.* 2. *num.* 136. Garcia innumeros referens, 1. *part. de benefic. cap.* 5. *n.* 196. & 322. Et ratio est manifesta; quia pensionis impositio est regulariter contra jus, *cap unico. ut Ecclesiast. benefic. sine diminut. conser.* Quod Episcopos nequit absque causa derogare. Quod adeo verum est, ut pensio causam excedere non debeat, sed potius illi debeat commensurari, ut aliis relatis docet Garcia *num.* 328. Neque credendum est Episcopo asserenti adesse causam quia in iis, quæ quis liberæ non potest, ei non creditur, sed necessario causam probare debet, ex *leg. si forte.* 8. *in fine de castrensi peculio.* Abbas *in c. diversis fallaciis. n.* 3. *de cler. conjugatis.* Oldrad. *cons.* 216. Rebuff. *de pacific. possessor. n.* 107. Garc. *de benefic.* 1. *part. c.* 5. *n.* 326. Aug. Barbosa 3. *part. de potest. Episc. alleg.* 85. *n.* 12.

7. Rursus est difficultas, an Pontifex, & Episcopus in beneficiis juris patronatus imponere pensionem possint absque consensu patroni?

Et quidem posse Pontificem de plenitudine suæ potestatis nemini potest esse dubium; quia omnia beneficia, & jus patronatus illorum Pontifici subduntur. At non est censendus Pontifex eam voluntatem habere in beneficiis juris patronatus laicorum, nisi id clarè exprimat, quia cedit in damnum Ecclesiæ quælibet hujus juris diminutio, sicut illis integra conservatio in bonum Ecclesiæ redundat: sic Covarruvia *pract. cap.* 36. *numero* 10. Gigas *de pensionib. quæstion.* 24. Lessius *lib.* 2. *de justit. cap.* 34. *in fine num.* 207. Garcia aliis relatis, 1. *part. de benefic. cap.* 5. *num.* 361. Azorius 2. *part. instit. moral. lib.* 8. *c.* 2. *qua.* 3. Dixi *in beneficiis juris patronatus laicorum*, ut tacitè insinuarem in beneficiis juris patronatus Ecclesiastici non esse opus speciali derogatione, sic colligitur ex Garcia *supra*; & tradit expresse Lessius. Azorius & doctores, *in cap. cum. dilectus, de jure patronat.* & ratio est; quia ij patroni Ecclesiastici non ex fundatione, sed ex gratia Pontificis jus patronatus obtinuerunt. Tum quia hoc jus patronatus, comparatione juris patronatus laicorum, est satis diminutum, siquidem non semper, sed quatuor tantum mensibus in anno exercetur; quæ rationes videntur sufficere, ut illius non sit necessaria expressa mentio.

8. De Episcopo variant doctores, an illis casibus, in quibus potest pensionem imponere, extendatur ejus potestas ad beneficia juris patronatus; ita ut in illis absque consensu patroni possit pensionem imponere? Affirmat Gigas *quæstion.* 23. Gambaru *de offic. legat. lib.* 6 *à num.* 64. Azorius 2. *part. institut. lib.* 8. *capit.* 8. *quæstion.* 2. Lessius *lib.* 2. *de justit. cap.* 34. *numero* 207. Ratio esse potest; quia nullo jure cavetur esse necessariam hujus juris patronatus derogationem, & casu quo necessaria sit, quod non possit Episcopus illam præstare. Et quod non videtur necessaria, sic probo. Quia patrono nullum ex tali pensionis impositione præjudicium videtur accedere, si quidem ei relinquitur libera provisio beneficii; fructus autem beneficii patrono non competunt nisi in necessitate, quæ cum non immineat, non est considerabilis, & dato quod immineret, ipse præferendus esset pensionario, ut pote qui prius in beneficio jus obtinuit. argum. *leg. potior. & leg. qui balneum. ff. Qui potior. in pignor. habeantur*, sed concesso aliquod fieri patrono præjudicium pensionis impositione; unde probabitur Episcopum carere potestate faciendi tale præjudicium?

9. Nihilominus existimo nequaquam absque consensu patroni, & maximè laici posse beneficio pensionem imponi ab Episcopo: sic Rebuff *in praxi.* 3. *part. signat. num.* 28. & 48. Rochus *de jure patronat. verbo honorificum quæstion.* 3. & ex Parte consentit Garcia 1. *part. de benefi. cap.* 5. *num.* 359. quatenus dicit non posse imponi pensionem, quæ transeat ad successorem in beneficio, quod est dicere non posse imponi pensionem beneficio, sed beneficiario. Zechus *de benefic. & pension. cap.* 11. *n.* 7. *ver. debet.* Augustt. Barbosa 3. *part. de potest. Episc. alleg.* 69. *n.* 21. Moveor, quia negari non potest grave fieri præjudicium patrono gravando ejus beneficium pensione, etiam si ad solam beneficiarii vitam gravatum sit; quia tali gravamine posito beneficium, quod aliàs maximè appetebatur, vix est qui illud suscipere velit. At Episcopus hoc præjudicium patrono inferre non potest. Tum quia hoc jus regulariter ex fundatione, & donatione provenit, & Episcopus ultimis voluntatibus præjudicare non potest. Tum quia hoc jus patronatus à Pontifice est approbatum, & confirmatum, & juri à Pontifice concesso nequit Episcopus derogare.

10. Limitat Garcia *n.* 360. nisi magna adesset Ecclesiæ utilitas; quia tunc posset Episcopus patrono vocato, & renuente pensionem imponere. At ego credo rarò, vel nunquam adesse posse Ecclesiæ necessitatem, ut non possit consensus Pontificis Postulari, saltem ut pensio ad successores beneficii extendatur.

§. III.

Qui beneficiorum pensiones obtinere possunt.

1 *Qualiter laicus incapax sit pensionis.*
2 *Non solùm tempore nominationis, sed reservationis clericus debet esse.*
3 *Debet pensionarius habitum clericalem deferre, si pensio 60. ducatos excedit.*
4 *Ante 14. annos nemo videtur capax Ecclesiasticæ pensionis.*
5 *Illegitimus dispensatus ad clericatum, non obinde censetur ad pensionem dispensatus, ut probabilius asseritur.*
6 *Inhabilitatus per sententiam ad beneficia, non est inhabilis ad pensiones. Secus si inhabilitas à constitutione procedat.*
7 *Reservatio pensionis excommunicato, aut suspenso facta nulla est.*
8 *Quid dicendum de irregulari?*
9 *Qualiter religiosus incapax sit pensionis.*
10 *Dispensatum ad beneficia censeo probabilius esse dispensatum ad pensionem.*
11 *Quid si hanc dispensationem concesserit Episcopus?*

1. UT huic quæsito satisfaciamus; plures sunt difficultates examinandæ. Prima, an laicus capax sit pensionis? Pensionem temporalem ob ministerium temporale Ecclesiæ exhibitum, vel exhibendum, certum est laico concedi posse; & sæpè conceditur, non ab alio nisi à Romano Pontifice, cujus est fructus beneficii à beneficio disiungere, & profanos efficere. Quapropter de Ecclesiastica pensione est aliqua difficultas; an valeat si laico concedatur, qui facta concessione clericus efficitur. Ratio difficultatis ea est, quia pensio non est beneficium, sed jus quoddam temporale separatum ab ipso beneficio, ut tradit, Gigas *de pensionib. quæst.* 28. Cæsar de Graffis *decis.* 3. *num.* 8. *de præbendis*, Gonzalez *reg.* 8. *cancell. glos.* 5. §. 3. *n.* 25. & plures relati à Garcia *de benefic.* 1. *part. cap.* 5. *num.* 7.

Cæterum omnino tenendum est invalidam esse reservationem pensionis; si pensionarius clericus non

ſit. Tum quia ita habet ſtylus curiæ. Tum quia loco beneficii aſſignatur, & cum obligatione recitandi officium parvum B. Mariæ. Tum quia ita declaratum eſt à Pio V. in ſua conſtit. 71. & à Sixto V. in conſtit. edita pro habitu, & tonſura à beneficiariis, & penſionariis deferendis, quæ eſt hujus Pontificis 31. & tradit certum Navarr. *conſ.* 63. *de Simonia. n.* 6. Leſſius *lib.* 2. *de inſtit. cap.* 33. *num.* 203. Azorius 2. *part. inſtitut. moral. lib.* 8. *cap.* 7. *quæſt.* 3. Garcia pluribus deciſionibus Rotæ comprobans 1. *par. de benefic. c.* 5. *num* 10. Tuſchus *litt. B. concl.* 56. *n.* 5. *&* 6. Ugolin. *de offi io Epiſc. c.* 50. §. 6 *n.* 2. Ad rationem dubitandi nego penſionem Eccleſiaſticam eſſe jus temporale, ſed dico eſſe jus ſpirituale. Tum quia in ſtatu ſpirituali fundatur, qualis eſt clericatus Tum quia ex conſtitutione Pii V. officium ſpirituale habet annexum.

2. Supradictam doctrinam limitat Rota in cauſa Papien. prioratus S. Michaëlis de la lotio. 6. Junii 1607. coram D. Lancelloto, ut procedat in reſervatione penſionis pro certa perſona, ſecus verò cum penſio abſolutè reſervatur pro perſona nominanda. Quia tunc videtur ſufficere, ut perſona nominanda tempore nominationis clericus ſit, tametſi tempore reſervationis non fuerit; quia per ipſam nominationem jus ad penſionem habet, non per reſervationem, tametſi literæ expediantur ſub data reſervationis. Cæterum hæc limitatio non probatur Garciæ *de benefic.* 1. *part. cap.* 5. *n.* 16. neque mihi placet. Quia tempore datæ reſervationis debet perſona nominanda qualitates omnes habere requiſitas ad penſionem. Nam eſto jus non habeat ad penſionem, quouſque nominatio accedit, jus tamen non provenit ex nominatione, ſed ex reſervatione cum poteſtate nominandi. Nominatio autem ſolum eſt quædam conditio, quæ retrahitur ad tempus reſervationis. Probatque Garcia exemplo reſignationis, ad quam habilis eſſe debet reſignatarius tempore quo reſignatio fit, tametſi ejus conſenſus poſtea ſuccedat, quia conſenſus eſt conditio, ut reſignatio effectum ſortiatur, ſic in reſervatione penſionis dicendum eſt.

3. Addunt aliqui non ſolum requiri, ut clericus ſis tempore quo tibi penſio reſervatur, ſed debeas in habitu, & tonſura clericali incedere. At hoc verum erat ſtante priore conſtitutione Sixti V. ſed poſtea in illa conſtitut. 31. rigorem, temperavit, ut ſolum penſionarius obligatus ſit in habitu, & tonſura clericali incedere, ſi penſio excedat ſummam 60. ducatorum de camera, & poſtquam penſionem exigere, aut percipere cœperit vel per ipſum ſteterit, quo minus percipiat: ſic Garcia 1. *part. de benefic. cap.* 5. *num.* 13.

4. Secunda difficultas eſt, quam ætatem habere debeas, cum tibi penſio Eccleſiaſtica reſervatur. Dixi *Eccleſiaſtica*, nam profana nullam certam ætatem requirit. Non deſunt qui affirment ſufficere ſeptennium, quia hæc ætas ſufficit ad clericalem tonſuram ſuſcipiendam, quæ eſt diſpoſitio ad penſionem requiſita *c. nullus, & ibi gloſſa. verbo infanti, de temporib. ordinat. in* 6. *gloſſa penul. in cap. ſi eo tempore, de reſcript. eodem lib.* Neque obſtat concilium Trident. *ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 6. aſſerens, ut nullus ante 14. annum obtinere beneficium poſſit. Quia non videtur ad penſionem eſſe extendendum; ſi quidem penſio non eſt beneficium propriè, & in rigore, & correctio juris vitanda eſt quoad fieri poſſit. Cum autem ex jure communi ſeptennium eſſet ſufficiens, ut conſtat ex *dicto cap. nullus, & c. ſi eo tempore*; & concilium ſolum mentionem beneficii fecerit, non eſt cur ad penſionem extendi debeat; & ita ſentit Stephan. Gratian. *tom.* 3. *diſcept. forenſ. c.* 397. *n.* 7. *& ſeqq.* Leſſius *lib.* 2. *c.* 34. *dub.* 38. *n.* 203. Zechus *de benefic. & penſionib. c.* 11. *n.* 7. *in princ.* Moſconius *de majeſt. milit. Eccleſiaſt. lib.* 1. *par.* 3. *cap.* 3. *pag.* 501. Aloyſius Riccius *in praxi. deciſ.* 430. *in prima edit. & reſolut.* 367. *in* 2.

Nihilominus probabilius cenſeo neminem ante 14. annum capacem eſſe penſionis, ſicut neque beneficii. Moveor; primo ex ſtylo curiæ requirentis eas qualitates pro obtinente penſionem, ac pro obtinente beneficium ut benè probat Navarr. *lib.* 1. *conſil. titul. de temporib. ordinat. in priori edit. conſil.* 23. *n.* 2. *& in poſteriori conſil.* 11. *n.* 2. ſtylus autem curiæ legem conſtituit, *c. quam gravi de crimine falſi.* Secundò quia ita congregatio concilii declaravit, ut teſtantur doctores ſtatim referendi. Tertio, quia penſio loco beneficii ſaltem ſimplicis ſubſtituitur, & ſubrogatum qualitates habere debet ejus cujus loco ſubrogatur, ac proinde incapax beneficii, & penſionis incapax eſſe cenſetur ut multis probat Sanchez *lib.* 2. *in decalog. cap.* 28. *n.* 36. & ita tradit Eman Sa *verbo beneficium, num.* 30. Leſſius *ſuprà* relatus dicit ſe credere magis ſecundùm mentem concilii eſſe, ut adſit ætas neceſſaria ad beneficia, Garcia *de benefic.* 1. *part. c* 5. *num.* 129. Auguſt. Barboſa 3. *part. de poteſt. Epiſc. allegat.* 60. *numero* 78. Neque obſtat ratio contraria: nam eſto concilium non expreſſerit penſionem ſub nomine beneficii, illam comprehendit in ſupradicto textu, cum ſit diſpoſitio conciliaris in favorem religionis, & in dignam rerum Eccleſiaſticarum adminiſtrationem conſtituta, ac proinde extendenda, ut comprehendat penſionem, quæ pars beneficii eſt.

5. Tertia difficultas, an illegitimus capax ſit clericalis penſionis? Ponimus diſpenſatum eſſe ad clericatum, & tali diſpenſatione poſita affirmant plures capacem eſſe penſionis, abſque eo quod diſpenſetur in illegitimitate: quia hæc irregularitas comparatione ordinis & beneficij eſt, non penſionis: ſic Gambarus *lib.* 6. *de officio legat. n.* 284. Zerola *praxi Epiſc.* 1 *part. verbo ordo, q* 4. *circa finem.* Gonzalez pluribus deciſionibus Rotæ comprobans *gloſſ.* 5. § 5. *a n.* 24. Maiol. *de irregular. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 3.

Cæterum probabilius credo illegitimum clericum, quo cum ad beneficium diſpenſatum non eſt, incapacem eſſe penſionis, ſicut & beneficij. Moveor, quia ſecundum ſtylum curiæ habitum in dataria, & cancellaria Pontificis, incapax beneficij, incapax eſt penſionis: & ita ſentit Leſſius *lib.* 12. *cap.* 34. *numero* 203. Navarrus *conſ.* 11. *numer.* 2. *de tempor. ordinat. & conſ.* 5. *de filiis presbyteror. & conſ.* 63. *numer.* 5. *de Simonia.* Sanchez *de matrim. lib.* 7. *diſput.* 44. *num.* 9. *& lib.* . *in decal. cap.* 28. *num.* 36 Garcia *de benefic.* 1. *part. cap.* 5. *num.* 139. *& ſeqq.* Zechus *de benefic. & penſion. cap.* 11. *num.* 7.

6. Quarta difficultas an inhabilitatus ab beneficia, ſit etiam inhabilis ad penſiones? Negat Navarrus *conſil.* 12. *de reſcript. num.* 15. quem ſequitur Gonzalez *gloſſ.* 5. §. 5. *num.* 26. quia penſio non debet ſub beneficio comprehendi in lege pœnali, & odioſa. Hoc tamen verum eſt cum quis per ſententiam inhabilitatus eſt; quia in ſententiis rigoroſa interpretatio facienda eſt, ut aliis relatis docet Garcia 1. *part. de benefic. cap.* 5. *num.* 124. Suarez *tom.* 5. *de cenſur. diſput.* 27. *ſect.* 1. *num.* 15. At ſi inhabilitas à conſtitutione procedit, credo probabilius inhabilitatem ad beneficium eſſe etiam ad penſionem inhabilem ob rationem ſupradictam, de ſtylo curiæ & communi ſententia affirmantem incapacem beneficij, eſſe incapacem penſionis. Garcia *d. cap* 5. *num.* 123.

7. Ex quo fit reſervationem penſionis factam excommunicato, & ſuſpenſo nullam eſſe; quia ob excommunicationem, & ſuſpenſionem incapax eſt beneficij, ergo & penſionis: ſic loquuntur de excommunicatione Tolet. *in ſumm. lib.* 1. *cap.* 13. Covarruvias *cap. alma mater*, 1. *part.* §. 7. *num.* 29. *verſ.* 9. Gigas *de penſionib. quæſt.* 14. Suarez *de cenſur. diſputat.* 3. *ſect.* 1. *num.* 9. Garzia *de benefic.* 1. *part. cap.* 5. *num.* 130. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 203. & generaliter de quali-

bet

bet censura Azor. 2. *part. instit. mor. lib.* 8. *cap.* 7. *q.* 2. eaque de causa cum à Pontifice alicui reservatur pensio, apponitur clausula in reservatione, qua pensionarius a quacunque excommunicatione, suspensione, & interdicto absolvitur ad effectum supradictæ reservationis consequendum : sic Azorius *suprà*; quod necessarium non esset si hæ censuræ non redderent incapacem pensionis, sicut & beneficij.

8. Fit secundo quid dicendum sit de irregulari, an incapax sit pensionis ? Et quidem si standum est probabili sententiæ, quam tradidimus loquentes de irregularit. in princ. irregularitatem inquam non essentia capacem beneficij, ut cujus collatio irrita sit, à fortiori neque pensionis erit incapax. At retenta communi sententia, affirmante irregularem incapacem esse cujusvis beneficij etiam simplicis, videbatur consequenter dicendum pensionis fore incapacem : & ita tradit Navarrus *cons.* 63. *num.* 5. *de Simonia, & cons.* 44. *num.* 3. *de homicidio.* Flamin. Parisius *lib.* 4. *de resignat. quæst.* 3. *num.* 37. Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 203. Ugolinus *de irregul. cap.* 63. §. 1. *num.* 3. Zerola 2. *p. praxi Episcopi verbo irregular.* §. 8. *& verb. pensio,* §. 6. Sayrus *de censur. lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 22. Molin. *de justit. tract.* 3. *disp.* 78. *num.* 2. & sentit Rota in una Romana pensionis, 17. Junij 1603. coram D. Molino, relata à Garcia *d. cap.* 5. *num.* 548. *in fine.* Cæterum quia ipsemet Garcia *num.* 136. cum Eman. Sà *verbo homicidium, numer.* 20. & Suarez *de censur. disp.* 44. *sect.* 4. *numer.* 39. affirmat sacram concilii congregationem declarasse *supra c.* 7 *sess.* 14. *de reformat.* homicidium voluntarium (& à fortiori quemlibet irregularem) non esse pensionis incapacem, tametsi beneficii sit; ea de causa sustineri potest reservatio pensionis irregulari facta Quia in iis quæ ex jure positivo pendent, iis declarationibus standum est.

9. Quinta difficultas, an religiosus incapax sit pensionis ? Quia in re certum esse debet religiosum incapacem esse pensionis super beneficio sæculari, nisi Romani Pontificis consensus accedat. Quia beneficii sæcularis incapax est, *capit. cum de benefic. de præbendis. in* 6. ergo & pensionis, super ipsum beneficium : sic Zerola *in praxi Episcop.* 1. *particul. verbo beneficium statim in princ. vers.* 5. Sanchez *lib.* 7. *in decal. c.* 29. *num.* 94 Zechus *de beneficiis, & pensionib. cap.* 11. *num.* 7. Mandos. *de signatura gratiæ, titul. de pensionib. vers. militibus Hierosolymitanis.* Neque obstat beneficii curati secularis aliquando capacem esse absque dispensatione Pontificis, ut inde inferri possit capacem esse pensionis in ipso beneficio ; quia de beneficio curato providetur ob necessitatem Ecclesiæ, ne fideles remediis ad salutem sint destituti. Quæ necessitas in reservatione pensionis non procedit : sic notavit Sanchez *suprà.* Quapropter solum est difficultas de pensione imposita super beneficio regulari, an inquam illius capax sit religiosus ex consensu sui superioris? Et videtur capacem esse, quia est capax beneficii : ergo & pensionis. Dicendum ergo est, ex parte religiosi capacitatem adesse, ut pensio sibi reservetur in beneficio regulari ob rationem dictam ; quia illius est beneficii capax. At quia regularis superior potestatem non habet beneficiis regularibus imponendi pensionem. *element. unic. de supplenda ne li. prælat.* & tradit ibi Bonifac. *numer.* 2. & Archidiacon. *cap. fin. numero* 2. *de officio ordinar. in* 6. ea de causa non potest religiosus capax esse illius beneficii pensionis : sic expresse Thom. Sanchez *lib.* 7. *in decal. cap.* 29. *num.* 95. sed *numero* 99. Affirmat pensionem impropriam, quæ non beneficio, sed ipsi beneficiato esset imposita, optimè posse ab Abbate religioso concedi. Quid enim vetat Abbatem beneficium regulare conferre religioso, imponendo ei oblationem, ut alteri religioso, vel monasterio det partem fructuum ; siquidem ille religiosus beneficiarius sub obedientia Abbatis manet, & ex ejus tacita voluntate fructus beneficii expendit, & cum Abbati placuerit, poterit à beneficii administratione removeri ; tametsi Lessio *lib.* 7 *cap.* 41. *dub.* 11. *num.* 94. videatur probabilius eo ipso, quod religiosis parochus constituatur, constitui administratorem ab Abbate independentem tam beneficii, quam omnium illius fructuum ; ac proinde neque impropriam pensionem ei concedi posse. Quod mihi non probatur, sicut neque Sanchez.

10. Sexta difficultas est ; an legitimus, & aliàs inhabilis dispensatus ad beneficium, censeatur dispensatus ad pensionem ? Negare videtur Gigas *quæst.* 18. & 19. Mandosius *de ætate minori. quæst.* 23. *num.* 1. Rebuff. *tit. de dispensat. ad plura. num.* 65. Moventur ; quia dispensatio est stricti juris, ut multis, probamus *tract. de legib. disput. ult. de dispensat.* Ergo non debet ultra proprietatem verborum extendi. At sub proprietate verbi beneficii pensio non comprehenditur, ut in princ. hujus puncti diximus. Ergo dispensatus ad beneficium, non intelligitur dispensatus ad pensionem. Deinde in dispensatione non est validum argumentum de majori ad minus, pari vel simili, ut probat *text. in cap. ult. de translat. prælat.* ubi concessa facultas alicui, ut ad Ecclesiam majorem transeat, non extenditur ad minorem Ecclesiam, vel æqualem. Ergo dispensatio ad beneficium, tametsi major sit, non extenditur ad pensionem. Hanc sententiam limitat Gigas *quæst.* 18. *in fine.* & Rebuff. *supra.* quibus consentit Azor. 2. *part. lib.* 8. *cap.* 7. *quæst.* 6. ut non procedat in reservatione pensionis super beneficio, in quo fuit quis dispensatus ; quia eo ipso censetur dispensatus ad quamcunque pensionem in illo ; eo quod pensio est pars beneficii, si igitur totum beneficium retinere potest, poterit & partem.

At mihi probabilius apparet, dispensatum absolutè ad beneficium, censeri dispensatum ad pensionem. Quia per talem dispensationem tollitur fundamentum inhabilitatis, nam inhabilitas ad pensionem fundabatur in inhabilitate ad beneficium ; eo quod secundùm stylum curiæ inhabilis ad beneficium, est inhabilis ad pensionem. Ergo sublata per dispensationem inhabilitate ad beneficium, tollitur inhabilitas ad pensionem ex consequentia : & ita tenet Azor. 2. *part. instit. moral. lib.* 8. *cap.* 7. *q.* 6. & 8. Garc. *part. de benefic. cap.* 5. *num.* 150. Gigas *de pension. quæst.* 19. concludit si esset judex, se judicaturum illegitimum dispensatum ad ordines, & beneficia ; capacem esse Ecclesiasticæ pensionis. Conclusio intelligenda est de dispensatione ad beneficium absolutè ; nam si dispensatio facta esset ad unum tantum beneficium determinatè, cum dispensatio finiatur illo accepto, ut multis relatis probat Garcia *cap.* 5. *num.* 153. non poterit pensionem obtinere. Imo credo, esto tale beneficium renunciet, non posse ex vi prioris dispensationis pensionem in illo habere : quia pensio non est pars beneficii, sed jus quoddam separatum à beneficio ; ac proindè sub dispensatione concessa obtinendi illud beneficium, non potest comprehendi potestas obtinendi in illo pensionem : sic Garc. *d.* 1. *part. de benefic. cap.* 5. *num.* 156.

11. Sed quid si dispensationem ad beneficium absolutè concesserit Episcopus, poteritne dispensatus illa facta obtinere pensionem quamcunque ? Gigas *q.* 17. *de pensionib.* Quintana Duennas *Ecclesiast. lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 6. Zechius *de pensionib. cap.* 11. *num.* 9. Azor. 2. *part. instit. moral. lib.* 8. *cap.* 7. *quæst.* 7. *in fine.* & 8. docent sic dispensatum posse obtinere aliam pensionem præter eam, quam potest Episcopus imponere. Quia pro sola illa videtur dispensatio extendi. At mihi probabilius videtur, quamcunque pensionem sic dispensatum obtinere posse ; quia per dispensationem ad beneficium absolutè sublatum est fundamentum inhabilitatis ad pensionem. Hæc enim inhabilitas pensionis nascitur ex inhabilitate ad beneficium. Ergo cessante hac

inhabi

inhabilitate quomodocumque ceſſet, ceſſat inhabilitas ad penſionem. Neque obſtat Epiſcopum non poſſe ex qualibet cauſa penſionem imponere, quominus diſpenſans ad beneficium non cenſeatur diſpenſare ad penſionem, quam ipſe imponere non poteſt; quia hæc eſt diſpenſatio indirecta, & conſequens priorem diſpenſationem: ſic videtur tenere Garcia *de benef. 1. part. cap. 5. n. 159.*

§. IV.

Quæ ſint beneficia, in quibus penſiones conſtitui poſſunt, & in qua quantitate.

1 *Nunquam eſt cenſendus Pontifex gravare velle beneficia curata centum ducatorum valorem non excedentia.*

2 *Beneficia ſimplicia valorem 24. ducatorum non excedentia non gravat Pontifex.*

3 *Quid dicendum de canonicatibus non excedentibus 24. ducatorum valorem in fructibus, ſecus in diſtributionibus quotidianis, ex qua clauſula cenſeantur gravata.*

4 *Centum pro Rectore, & mille pro Epiſcopo non ſolum tempore gratiæ, ſed ſemper remanere debent, ut probabilius defendo.*

5 *Si non remaneant centum pro Rectore, & mille pro Epiſcopo, an ſit nulla penſionis impoſitio, vel reducenda?*

6 *Si beneficiarius intendit ab onere ſolvendi ſe excuſare, quia non remanet ſibi centum libera, ipſi competit onus probandi.*

1. NEmini eſſe poteſt dubium Pontificem poſſe de plenitudine ſuæ poteſtatis in omnibus beneficiis curatis, ſive non curatis, ſive magni valoris, ſive exigui penſionem in ea quantitate, quæ ſibi bene viſa fuerit, imponere? quia liberam habet beneficiorum adminiſtrationem. At nunquam cenſendus eſt velle beneficia curata parochialia gravare, quorum valor centum ducatorum non excedat ſecundum verum annuum valorem, neque Epiſcopalia, quorum valor non excedit ſummam ducatorum mille; quia ita cavetur in Trident. *ſeſſ. 24. cap. 13. de refom. in fin.* Hæc autem centum pro parocho, & mille pro Epiſcopo debent manere libera ab omni onere, & obligatione; quia in ſuſtentationem parochi, & Epiſcopi deſignantur. Aliàs, non parocho, & Epiſcopo remanerent: ſic Rota *deciſ. 256. part. 1. diverſ.* Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. cap. 22. num. 13. & cap. 31. numero 26.* Garcia *1. part. de benefic. cap. 5. numero 376.* ubi benè teſtatur ſic declaraſſe ſacram concilii congregationem *dicto cap. 13.* Item debet eſſe ducatorum valor juxta regionem in qua eſt beneficium conſtitutum: ſic teſtatur Barboſa *in remiſſion. ad dict. cap.* declaraſſe ſacram concilii congregationem. Idem docet Garcia *ſupra numero 373.* Zechius *de benefic. & penſion. cap. 11. num. 6.* His igitur centum pro parocho, & mille pro Epiſcopo liberis remanentibus, in reliqua parte penſionibus gravari poſſunt.

2. Beneficia verò ſimplicia valorem 24. ducatorum non excedentia non ſolet Pontifex penſione gravare, neque canonicatus & dignitates centum non excedentes. Quia æquum eſt hanc tenuem ſummam pro alimentis beneficiarii relinqui: ſic Azor. *2. part. inſtitut. moral. lib. 8. cap. 8. quæſtion. 7. fine.* Excedentes verò hanc ſummam pro parte exceſſus gravare ſolet Pontifex Azor. *d. q. 7.*

3. Aliqua beneficia ſimplicia, ut canonicatus, & dignitates valorem 24. ducatorum non excedunt, ſi ſpectentur propriè eorum fructus, & proventus: at ſi ſpectentur proventus quotidianarum diſtributionum, quæ pro intereſſentia in choro iis beneficiatis deſignatæ ſunt, ad mille ſcuta accedunt: tunc ergo dubium eſt, an in iis beneficiis penſio imponi poſſit? & videtur quod non. Quia hæ diſtributiones non ſunt beneficii fructus, ſed laboris ſtipendium, & operis merces. *cap. 1. de clerico non reſidente. in 6.* Econtra vero videmus canonicatus Hiſpaniæ, quorũ proventus præcipui in diſtributionibus quotidianis conſiſtunt, penſione gravari. Dicendum ergo eſt, ſupradicta beneficia non cenſeri gravata ex clauſula, quæ penſionem imponit ſuper redditus, fructus & proventus beneficii: ſic Alexand. Moneta *1. part. de diſtribut. q. 7. & q. 14. num. 22.* Garcia pluribus deciſionibus Rotæ comprobans, *1. part. de benefic. cap. 5. num. 386.* Azor. *2. part. inſtit. moral. lib. 8. cap. 8. q. 17.* Excipe, niſi ex ſubjecta materia, & curiæ ſtylo aliud conſtaret, ut ſi in narratione dictum fuerit beneficii valorem 25. ducatorũ non excedere in canonicatibus, & hoc non obſtante imponitur penſio centum, & amplius: abſque dubio cenſenda tunc eſt impoſita in diſtributionibus, ne dicamus conceſſionem eſſe vanam, & inutilem: ſic Azor & Garcia *ſupra.* Ut autem tota dubitatio auferatur quoties Pontifex intendit diſtributiones quotidianas gravare, id exprimit hæc clauſula oppoſita, *etiamſi in ſolis diſtributionibus, & non niſi præſentibus, & divinis officiis intereſſentibus dari, & per eos lucrari conſuetis:* ſic relato Mandoſio tradit Azor. *dict. c. 8 q. 7.*

4. Circa ſupradicta reſtant examinandæ aliquot difficultates. Prima, an ſi ſucceſſu temporis minuantur illa centum pro Rectore, & mille pro Epiſcopo quæ debent remanere libera penſione ſoluta, teneatur beneficiarius penſionem ſolvere integram, ſi tempore reſervationis, & gratiæ integra centum pro rectore, & mille pro Epiſcopo remanebant: Affirmat Garcia *1. part. de benefic. cap. 5. num. 398.* Movetur; quia gratia Pontificis non debet pendere à futuro eventu, qui ſingulis annis variationem recipere poteſt, ſed ex tempore dato regulanda eſt. Ergo diminutio ſucceſſu temporis contingens, non poteſt obſtare reſervationi penſionis factæ. Quam doctrinam adeo extendit Garcia, ut affirmet non poſſe beneficiarium petere reductionem penſionis, ſi ex funeralibus, ingreſſu Eccleſiæ, aliiſque emolumentis contingentibus congruam habeat, tametſi hæc congrua centum in Rectore, & mille in Epiſcopo non attingat.

Cæterum mihi probabilius apparet, illa centum pro Rectore, & mille pro Epiſcopo non ſolum tempore gratiæ, & reſervationis verificanda eſſe, ſed etiam ſucceſſu temporis firma remanere debere. Quia illa quantitas eſt aſſignata in ſuſtentationem Parochi, & Epiſcopi, ſed ad hunc effectum æquè neceſſaria eſt illa quantitas ſucceſſu temporis, ac tempore gratiæ. Ergo. Quæ ratio probat illa centum, vel mille, quæ deducta penſione remanere debent; non eſſe aliter computanda ſucceſſu temporis, quam computantur in principio, & cum in principio computetur ex fructibus certis beneficii, ſucceſſu temporis ſic computari debent: ſic tradit Rota in una Zamoren. execut. decimarum 2. Maii 1591. coram E. Seraphino, ibi, clauſula, *quod remaneant centum pro Rectore*, ſolita apponi in penſionibus, non ſolum eſt verificanda de tempore gratiæ, ſed etiam requiritur, ut continuo duret ad hoc ut penſio ſuſtineatur; alioquin ex penſione venit ſupplendum, quod Rectori deeſt.

Ad fundamentum Garciæ reſpondeo, gratiam Pontificis, quoad præſentem valorem, non pendere à futuro eventu, ſed à præſenti conditione, cum de præſenti conſtare poſſit, remanere centum pro Rectore, & mille pro Epiſcopo. At quoad ejus durationem, & conſervationem pendet illa gratia ex futuro eventu; quia annectitur dictæ conditioni, ut remaneant centum pro Rectore, & mille pro Epiſcopo. Qua conditione deficien

deficiente pensio saltem pro illa parte non subsistit.

5. Secunda difficultas est ; an reservatio pensionis nulla sit, si ea deducta non remaneant pro Rectore centum, & mille pro Episcopo, an potius reducenda sit ? Qua in re distinctione utitur Garc. 1. *p. de benef. c. 5. num.* 4-2. & dicit si pensio imposita sit, ad voluntatem, & consensum resignantis beneficium, reservationem pensionis nullam esse, si ea deducta non maneant centum pro Rectore, & mille pro Episcopo, quia resignans non aliter, neque alio modo resignans, nisi sub obligatione pensionis integrè solvendæ. At pensio integrè solvi non potest centum pro Rectore, & mille pro Episcopo remanentibus. Ergo & resignatio, quæ ab ipsa pendet. At si pensionis reservatio non ad voluntatem resignantis, sed ob aliam causam facta sit, neque potest integrè solvi, remanentibus centum pro Rectore, reducenda est ad quantitatem, quæ possit solvi illis centum remanentibus ; quia præsumendum est Pontificem velle collationem beneficii firmam manere, & solum eam pensionem concedere ; quam de jure beneficium capere potest. Quod si majorem expressit, ex ignorantia processit, & sub ea minor intelligenda est. Et quoad hanc secundam partem approbo sententiam Garciæ, pluribus decisionibus Rotæ confirmatam. Prima pars mihi difficilis est, ex illa enim sequitur solutionem pensionis integrè faciendam esse, quamvis successu temporis, nec centum, nec congrua remaneat titularis ; quia non aliàs, neq ; alio modo resignationem facit, nisi sub obligatione pensionis integrè solvendæ. At durum videtur, titularem obligatum esse beneficio inservire absque stipendio justo sibi à jure assignato. Ergo non est dicendum pensionem esse integrè solvendam. Quapropter ego censerem sic resignantem beneficium, & pensionem ultra id, quod capere potest expostulantem, velle resignationem firmam esse ; quia non est præsumendum velle actum facere inutilem & vanum, & consequenter credendum est velle, ut resignatario remaneant ea, quæ à jure conceduntur, scilicet centum Rectori, & Episcopo mille, aliàs haberet voluntatem iniquam, & jure contrariam, quod non est præsumendum. Ex quo fit tacitè velle, ut pensio ad minorem quantitatem, & juri proportionatam reducatur. Si enim actus non valet, ut fit, valeat eo modo quo valere potest. Adde sibi debere imputare pensionis diminutionem, si quidem illam imposuit ultra vires beneficii resignati. Unum tamen mihi videtur certum, casu quo à principio resignatio beneficii, & constituta pensio effectum haberet, & successu temporis non posset integrè solvi pensio remanentibus centum pro Rectore pensionem esse reducendum. Nam cum in hoc casu unus ex duobus pati debeat in proprio jure diminutionem, vel beneficiarius, vel pensionarius, æquum est ut potius pensionarius, quam beneficiarius patiatur. Quia fructus beneficii ex quibus pensio solvenda est, beneficiario sunt potiori jure adjudicati, quam pensionario.

6. Tertia difficultas est, si beneficiarius non vult pensionem solvere : quia illi soluta non remanent sibi centum libera, cui competit, onus probandi beneficiarium à solutione pensionis non se posse excusare ? Omissis variis placitis, dicendum existimo, penes beneficiarium esse onus probandi supradicta centum non remanere, ut sic à solutione pensionis se excusare possit. Et quidem quando beneficiarius est successor illius qui pensioni consensit, & solvit, & à solutione pensionis se excusare prætendit, mihi certum videtur. Tum quia constat de ejus obligatione ratione beneficii gravati accepti. Ergo prætendens se eximere ab hac obligatione, ostendere debet causam exemptionis. Tum quia habens pro se legem, habet intentionem fundatam, sed pensionarius habet, pro se legem, ut ipsi pensio solvatur. Ergo ipsi competere non potest onus probandi sibi solvendam esse. Tum & præcipuè, quia pensionarius est quasi in possessione exigendi integrè pensionem ex fructibus beneficii ; eo quod ab antecessore in beneficio illam exegerit, & receperit. Ergo, ut deturbetur ab hac quasi possessione, causam ostendere debet qui deturbat. Et hæ rationes probant idem esse dicendum in beneficiario, qui pensioni consensit, & solvit ; qui si prætendat se à solutione excusare, probare debet excusationem. Quia ratione solutionis est pensionarius in quasi possessione, habet pro se legem, & intentionem fundatam. Adde in iis casibus agi non posse ad nullitatem pensionis, sed ad illius reductionem, vel extinctionem : si quidem pro valore stat lex, & possessio. Sed quoties agitur ad reductionem vel extinctionem pensionis, probare debet qui agit, & reductione prætendit, ut tradit Rota in una Salmantina pensionis, 26. Maii 1593. relata à Garcia 1. *part. c. 5. n. 424. vers. 4. est casus.*

Quocirca solum restat dubium quando beneficiarius qui pensioni consentit, nondum illam solvit, an tunc ipse probare debeat non esse locum pensioni, vel potius pensionario competat onus probandi locum esse pensioni, & quousque ipse probet, non teneatur beneficiarius pensionem solvere ? Rota in suprad. Salmantina casu 2. & 3. apud Farinac. *t. 1. noviss. decis. 544. n. 3.* dicit penes pensionarium esse hoc onus. Tum quia beneficiarius habet suam intentionem fundatam, ne beneficiaria sibi collata graventur plusquam par est. Tum quia pensionario conceditur pensio, dummodo beneficium illam sustinere possit. Ergo quousque probet beneficium illam sustinere posse, ei non debetur ; quia dispositio conditionalis non habet effectum, nisi purificata conditione. Neque obstat beneficiarium in pensione consensisse ; quia semper censetur consentire sub conditione, quod beneficium illam capere possit.

Nihilominus adhuc in hoc casu mihi probabilius apparet, penes beneficiarium esse onus probandi beneficium capere non posse pensionem, aliàs excusari non poterit ab illius solutione. Moveor, quia Pontifex pensionem beneficio imponens, & beneficiarius ei consentiens præsumuntur actum facere juri conformem. Ergo præsumuntur eam pensionem imponere, quam beneficium attenta juris dispensatione capere potest. Ergo pro valore pensionis stat præsumptio. Ergo qui illam impugnare voluerit probare debet. Neque obstat concedi pensionem sub conditione, quod beneficium illam sustinere possit, ut dicamus pensionarium obligatum esse probare illam beneficium posse sustinere, quia eo ipso, quo beneficiarius consentit, & ex ejus voluntate litteræ fuerunt expeditæ, probatum habet pensionarius beneficium illa sustinere posse, ne dicamus, à Pontifice actum vanum & inutilem fieri. Non enim illa conditio, dummodo remaneant pro Rectore, suspendit collationem pensionis, quousque probetur à pensionario. Aliàs nullus pensionarius exigere posset pensionem, quousque probaret beneficium illam sustinere posse, quod est contra communem stylum, & praxim, quæ à puncto collationis supponit beneficium illam posse sustinere, præcipuè accedente beneficiarii consensu.

§. V.

De forma imponendi pensionem in beneficio.

1 *De consensu beneficiarii pensio imponenda est.*

2 *Vacante beneficio constituendus est defensor beneficii, qui loco beneficiarii pensionis consentiat.*

3 *Requiritur patroni consensus.*

4 *An in impetratione pensionis sit facienda mentio de beneficiis obtentis. Quid sentiat Garcia.*

5 *Resolvitur non esse necessario faciendam mentionem de beneficiis obtentis, benè tamen de pensionibus.*

6 *Si beneficio resignato imponas pensionem credens liberum esse, invalida est pensionis impositio.*

7 *Quantitas pensionis non videtur necessario exprimenda,*

excepto

excepto caſu quo in beneficio penſione gravato velles novam penſionem imponere.

8 *Sitne juſta illa clauſula, ut penſio ſolvatur habita, vel non habita beneficii poſſeſſione?*

1. EX ſolutione aliquarum difficultatum conſtabit, quæ requiruntur pro forma in penſionis impoſitione.

Primò dubitatur de conſenſu beneficiarii; an hic requiratur pro forma? Reſpondeo requiri eſſeque invalidam penſionem, quoties de beneficiarii conſenſu non conſtat. Quia non præſumitur Pontifex velle penſionem imponere, aliter quam ipſe præſcripſit imponendam. Eſt autem à Pontifice præſcriptam, ut nulla penſio imponatur, niſi de conſenſu illius beneficiarii, qui penſionem ſolvere debet, qui ſi fuerit in curia perſonaliter, præſtet conſenſum, & ſolitum juramentum; ſin minus per procuratorem ad id ſpecialiter conſtitutum, ut habetur *in reg.* 41. *aliàs* 43. *Cancell.* Ergo abſque hujuſmodi conſenſu, vel illius expreſſa derogatione nulla eſt penſionis impoſitio. Ergo conſenſus beneficiati habetur pro forma: ſic Azor. *2.p.inſtit.moral lib.* 8 *c.*8.*q.* 6.

Hinc fit, Epiſcopum, & legatum in iis caſibus, in quibus penſiones imponere poſſunt, nequaquam eas imponere abſque conſenſu illius, qui ſolvere eas debet, quia non valent ſupradicto juri Pontificio derogare: & tradit Gigas *de penſion.q.* 10. Azor. *loco allegat.* Cacial. *q.*5. Garc. *de benef.* 1.*p.c.*5.*n.*320.

2. Dubium tamen eſt: an ſi vacanti beneficio imponatur penſio, conſtituendus eſſet defenſor aliquis beneficii, qui in penſionem loco beneficiarii conſentiret? Negat Garcia *ſuprad. loco.* in penſione Eccleſiaſtica, & admitti in profana. Movetur; quia ſignare beneficii defenſorem eſt requiſitum pro alienatione rerum Eccleſiæ, at reſervatio penſionis Eccleſiaſticæ, non eſt alienatio; eſt tamen reſervatio penſionis profanæ; Ergo ſolum pro reſervatione penſionis profanæ conſtituendus eſt defenſor. Verum mihi probabilius apparet conſtituendum eſſe defenſorem beneficii, qui loco beneficiarii conſentiat penſioni. Tum quia penſio eſto non ſit propriè alienatio, eſt tamen quaſi alienatio, ejuſque naturam imitatur. Tum & præcipuè, quia aliquis eſt obligandus ad penſionis ſolutionem, qui non poteſt eſſe alius, niſi qui fuerit beneficii defenſor, & fructuum cuſtos. Ergo ex illius conſenſu penſio imponenda eſt, juxta ſuprad. reg. Cancellar. Tum denique quia ſupradicta regula abſolutè habet, ut abſque conſenſu illius qui ſolvere debet penſionem, nullatenus literæ penſionis expediantur. Ergo ſupponit ſemper debere adeſſe aliquem obligatum penſionem ſolvere, & ex illius conſenſu litteras expedire. Neque regula diſtinguit, an penſio imponatur in beneficio vacante, vel non vacante.

3. Secunda difficultas eſt de conſenſu patroni; an requiſitus ſit pro forma? Cui difficultati §. 2. ſatisfecimus, affirmativam partem ſequentes.

4. Tertia difficultas eſt, an in impetratione penſionis Eccleſiaſticæ ſit neceſſario facienda mentio de obtentis beneficiis, vel penſionibus? Garcia 1. *p. de benefic. cap.* 5. *à num.* 83. diſtinguit inter penſionem ex cauſa lucrativa, vel ex cauſa oneroſa: & affirmat ad impetrandam penſionem ex cauſa lucrativa, qualis eſt omnis illa quæ conceditur extra cauſam reſignationis, quæque datur eo titulo ut commodius qui ſuſtentari valeat, eſſe neceſſario faciendam mentionem de obtentis, ſecus verò in impetratione penſionis ex cauſa oneroſa ſcilicet ex cauſa reſignationis. Priorem partem probat. Tum quia penſio ex cauſa lucrativa loco beneficii ſuccedit, ſed ad impetrandum beneficium eſt mentio facienda de obtentis, ergo ad impetrandam penſionem. Tum quia ſtylus curiæ eſt hanc eſſe mentionem faciendam. Secundam partem probat quia penſio data ex cauſa reſignationis non obligatoriæ datur penſionario, ſed ne nimium diſpendium patiatur in reſignatione, ac proinde in illius impetratione non videtur mentio neceſſario facienda de aliis beneficiis obtentis, quia loco beneficii habiti, & quod habere poteſt ſuccedit. Verum ſi penſionem impetras ex reſignatione beneficii, quod nullatenus retinere potes; eo quod ad aliud incompatibile electus ſis, in talis penſionis impetratione neceſſario facere debes mentionem de beneficio reſignato, & de jure ad beneficium quod habes, ut ſic conſtet reſignationem illam non eſſe oneroſam, ſed lucrativam; ſi quidem obligatus es beneficium demittere obtento incomparabili: ſic Garcia *ſuprà.*

5. Cæterum aliter crederem diſtinguendum. Exiſtimarem namque in nulla penſionis impetratione eſſe neceſſario faciendam mentionem de beneficiis obtentis, benè tamen de aliis obtentis penſionibus. Quod non ſit neceſſario facienda mentio de beneficiis obtentis, aut jure ad illa, mihi perſuadet, quia nullus textus hanc mentionem expoſtulat: ſolum enim in impetratione beneficii cavetur, mentionem eſſe faciendam cujuſvis beneficii obtenti *cap. ad audientiam. el.* 2. *cap. in noſtra. cap. poſtulaſti. de reſcript.* Sed ſub beneficio non comprehenditur penſio in iis quæ ſunt odioſa, & pœnalia. Ergo in impetratione penſionis non eſt facienda mentio de beneficiis. Et cõfirmo à ſimili. Plures, graviſſimique doctores cenſent in impetratione beneficii non eſſe opus facere mentionem de penſione, prout videre eſt in Gonzalez *gloſſ.* 5. §. 5. *à.num.* 16. Garcia *de benefic.* 1.*p.c.*5.*n.*75. Azor. 2. *lib.* 6. *c.* 33. *q.* 8. *& l.*8.*c.*22. *q.* 14. Ergo neque in impetratione penſionis erit mentio facienda de beneficio. Adde, ſupradicta diſtinctio de penſione ex cauſa lucrativa, & oneroſa, ut pro impetratione penſionis lucrativæ ſit mentio facienda obtentorum beneficiorum, ſecus pro impetratione penſionis oneroſæ, nullum in jure habet fundamentum. Ergo non eſt admittenda. Et quod dicitur de ſtylo curiæ non ſatis conſtat; imo contrarium ex ipſis litteris penſionis colligitur cum ſæpe in favorem plurium, qui beneficiis gaudent expediantur, quia in ipſis mentio beneficiorum reperiatur, quæ ſi neceſſario facienda eſſet ibi exprimeretur.

Quaſi autem in impetratione penſionis fieri mentio debeat alterius penſionis obtentæ; ſi eam penſionarius habet, teſtatur Azor. 2.*p. inſtit.mor.lib.*8.*cap.* 9. *quæſt.* 3. eſſe communem ſententiam, adducitque Gigantem *de penſion. quæſt.* 29. Caſſador. *deciſ.* 3. *de penſion.* Gambarum *de offic.lib.* 6.*num.* 226. Mandoſ. *de ſignatur. grat. & juſtit. de penſionib. verſ. ſuppoſuimus, & reg.*33.*q.*6.*à n.*7. Garc. 1.*p.de benefic. c.*5.*n.*561. Flam. Pariſ. *l.*6.*de reſignat.q.*2.*à.n.* 40. Probantque ſupradicti doctores efficaci ſatis ratione. Quia non præſumitur Pontifex velle duplici onere Eccleſiam gravare, *cap. mandatum c. litteris de reſcrip. & c.duobus, eodem tit. in* 6. Quod à fortiori militat, ſi penſionem obtineas in beneficio alia penſione gravato, ſive gravatum ſit in tui favorem, ſive in favorem alterius, ſemper enim eſt facienda mentio antiquæ penſionis validæ, ne beneficium ultra vires gravetur, ſic Rota in una Cremonen. penſ. 23. Martii 1615. apud Farin. *in noviſ. deciſ.* 666.

6. Sed quid ſi beneficio reſignato imponas penſionem credens bona fide liberum eſſe, cum tamen gravatum ſit alia penſione, eritne hæc ſecunda penſionis reſervatio valida; Affirmant aliqui, ſi utriuſque penſionis beneficium capax ſit. At mihi probabilius videtur penſionis reſervationem invalidam eſſe, quia ſi ſciret Pontifex beneficium illud penſione gravatum eſſe, fortè non conſentiret penſioni denuo impoſitæ præcipuè in tanta quantitate, vel ſaltem difficillimè conſentiret. Ergo præſumendumm eſt ex errore præbere conſenſum, ac proinde eſſe nullam: ſic Gambarus *de offic. legat. lib.* 6 *dicto num.* 126. Neque reprobat Azor. *ſupra quæſt.* 3.

7. Ulterius

7 Ulterius inquires ; an cum de pensione est facienda mentio debeas ejus valorem exprimere ; Affirmat Garcia 1.*part.benefic. cap.*5. *num.*101. Moventur ; quia in reg. cancellar. de exprimendo valore beneficiorum dicitur exprimendum esse valorem aliorum quorumque beneficiorum. Sed sub dictione generali cujuscumque beneficij pensio intelligitur, ut multis allegatis docet Sanchez *lib.*2. *in decal. cap.*28. *num.*36. Mandos. *reg.* 33. *q.* 6. *n.*2.5. *&* 9. Gambarus *lib.*6. *à num.* 350. Rebuff. *de pacific. poss. num.*132. *alias* 114. Item quia eadem ratio videtur esse de pensione ac de beneficio, cum loco beneficij succedat. Nihilominus, probabilius existimo, non esse opus quantitatem exprimere pensionis casu quo in beneficio pensione gravato novam pensionem velles constituere: sic Gigas *de pension.q.*67. *concl.* 6. Rota *in una Abulen. beneficij de Mobeltran.* 30. *Octobris* 1595. quam refert Garcia 11.*p. de benefic. cap.*3. *num.* 199. Moveor, quia supradicta regula cancellariæ expresse loquitur de impetratione beneficiorum, ergo non est extendenda ad pensionis impetrationem. Tum quia illa regula exorbitat à jure communi, ex vi cujus non est exprimendus beneficij valor, ut multis allegatis docet Menoch. *de arbr. lib.* 2. *casu* 201. *num.*78. Ergo non est extendenda, sed potius limitanda. Tum quia si regula illa extenderetur ad pensionem, in cujuscunque impetratione esset mentio facienda de pensione, & ejus valore ; sicuti facienda est in impetratione cujuscunque beneficij ; sed supra constitutum est, & tenet Garcia in impetratione pensionis onerosæ non esse necessario faciendam mentionem de obtentis. Ergo signum est supradictam regulam non extendi ad pensiones. Neque obstat sub dictione quoruncunque beneficiorum aliquando, venire pensiones, quia hoc est in materia favorabili ; non odiosa, & casu quo aliunde non limitetur, ut in præsenti limitatur ex dictione *aliorum*, quæ similia replicat non dissimilia, & impropria, quales sunt pensiones comparatione beneficiorum, *ex leg. si fugitivi, juncta glossa fin. ibi communiter approbata. Cod. de servis fugitivis*, & tradit Gigas *supra.* Dixi excepto casu, quo in beneficio pensione gravato velles novam pensionem constituere, quia tunc valor pensionis est exprimendus, ne contingat beneficium ultra vires gravari.

8 Quarta difficultas est sitne justa illa clausula in reservatione pensionis apponi solita ; scilicet ut pensio solvatur habita vel non habita beneficij possessione ?

Videtur non esse justa; quia pensio est jus ad fructus ex beneficio percipiendos, sed beneficium, cujus quis possessionem non habet, non habet fructus. Ergo non potest esse in illo pensio. Et confirmo. Si obligaris solvere aliquas mensuras tritici colligendas ex aliquo prædio, dum absque tua culpa nullum ex tali prædio fructum colligis, non teneris ex *leg si debitor. ff. de contrahenda. emp. ut.* sed beneficiarius obligatur ex fructibus beneficij pensionem solvere non tenetur. Ergo. Item si beneficiarius obligatur solvere pensionem, quin possessionem apprehendat, obligatur solvere pensionem ob solum beneficij titulum. Ergo talis obligatio sapit speciem simoniæ.

Nihilominus dicendum est illam clausulam licitam esse : sic defendit Navar.*t.*1. *consil. tit. de præbend.cons.* 51. *num.*4. Azor.2.*p. instit.moral. lib.*8. *cap.*6. *quæst.*1. Ratio est, quia esto pensio in beneficij fructibus reservetur, obligationem tamen suscipere potes illam solvendi ; tametsi nullos fructus percipias, sufficit quod habeat jus illos percipiendi, sicuti potes obligari solvere pensionem illis annis, in quibus nullos fructus colligeres : quia cum hæc obligatio spontè suscepta sit, non debet tibi durum, & difficile esse ei satisfacere. Hinc solvitur ratio dubitandi. Ad confirmationem dico obligatum solvere mensuras tritici colligendas ex prædio, excusari ab obligatione, dum nihil colligit : at non excusaretur, si obligatus esset solvere, sive eas collegerit, sive non : sic in pensione dicendum est te non esse obligatum solvere absolutè in illis fructibus ex beneficio perceptis, quando per te non stat, quominus illos percipias, excipe nisi liberè te ad id volueris obligare. Ad secundam confirmationem nego esse simoniam, cum ex consensu Pontificis hæc obligatio suscipiatur.

§. VI.

De obligatione beneficiarij solvendi pensionem, & potestate pensionarij illam exigendi.

1 *Beneficiarius obligatus est sub gravi culpa pensionem solvere.*

2 *Beneficio vacante tenetur Ecclesiæ fructus percipiens pensionem solvere.*

3 *An succedens in beneficio pensione gravato teneatur solvere pensionem decursam tempore antecessoris ? Proponitur dubitandi ratio.*

4 *Resolvitur prius conveniendum esse hæredem beneficiarij postea successorem in beneficio.*

5 *Si fructus diminuantur notabiliter, an solvenda integrè pensio sit ?*

6 *Teneris pensionem solvere tuæ præbendæ impositam, si præbendam dimittis, & novam obtines.*

7 *Si beneficio vacante imposita sit pensio ad tui favorem quod beneficium fuit Petro concessum, & ob ejus inhabilitatem non habuit effectum & tandem Joanni acquisitum est, tenetur Joannes tibi pensionem solvere.*

8 *In loco beneficij pensio solvenda est.*

9 *Possitne exigi pensio ante litterarum expeditionem.*

10 *Quid dicendum in illa quæstione, an pensio imposita beneficio à Titio possesso : quo Titio durante litteras non expedisti, possis decursam pensionem à Cajo, cui est beneficium concessum, exigere. Negative respondetur.*

11 *Si à Cajo beneficiario pensionem trium annorum sequentium anticipatis solutionibus receperis, & pensionem transtuleris in Titium, potestne Titius à Cajo beneficiario pensionis solutionem exigere ; Probabilius est posse.*

12 *Pensionarius agere potest hypothecaria actione adversus quemcumque possessorem fructuum beneficij gravati.*

13 *Possitne pensionarius adversus beneficiatum negantem pensionem agere judicio de spolio, seu possessoris.*

14 *Quid de possessione debita alicui Ecclesiæ, & soluta tuo antecessori, an inquam possis agere judicio possessorio ut tibi solvatur.*

15 *Agens judicio possessorio obligatus est ostendere titulum, & reservationem. Et apponitur quædam limitatio.*

16 *In exigenda pensione quem modum pensionarius servare debeat.*

1 NOn est dubium obligatum esse sub gravi culpa beneficiarium, in cujus beneficio pensio est imposita, eam solvere. Tum quia pensio est portio extracta à beneficio pensionario applicata. Tum quia in litteris pensioni sub gravissima pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, privationis beneficij præcipitur ejus solutio. Quod non solum verum est de beneficiario primo consentiente pensioni, sed de quocumque illius successore ; quia pensio est onus reale fructibus beneficij annexum, ac proinde accipiens beneficium pensione gravatum, obligatur illud onus sustinere: sic Gigas *de pension.q.*43. Azor.2.*p.instit. mor. lib.*8. *q.* 13. Garcia 1.*p. de benefic. cap.*5. *n.*178. *&* 190.

2 Hinc fit, beneficio vacante teneri Ecclesiam percipien

cipientem fructus penſionem ſolvere ob rationem dictam ; quia eſt onus reale fructibus penſionem ſolvere ob rationem dictam ; quia eſt onus reale fructibus beneficij annexum , & tradit Gigas *de penſionib. quæſt.* 65. Gutierr. *canon. quæſt. cap.* 1. *num.* 116. *&* 123. Garcia 1. *p. cap.* 5. *n.* 188. Azor. 2. *p. inſtit. mor. lib.* 8. *c.* 12. *q.* 10. Quocirca , ſi diuturna ſit vacatio , dandus eſt œconomus , qui conveniri poſſit à penſionario, quique penſionem ſolvere debet : ſic Gigas, Gutierrez & Azor. *ſupra.* Item ſequeſtrato beneficio penſio ſolvenda eſt à ſequeſtro, ſic Garc. *num.* 176. cum Gigante. *quæſt.* 72. Secundo fit deciſio illius gravis quæſtionis ; an penſio conſtituta in canonicatu conſiſtente in diſtributionibus quotidianis , quæ intereſſentibus conceduntur ſolvenda ſit à capitulo tempore vacationis ? Et dicendum eſt ſovendam eſſe, prout latius dixi *tract. de horis canonicis. diſp. ult.*

3 Dubium tamen eſt primo an ſuccedens in beneficio penſione gravato teneatur ſolvere penſionem decurſam tempore anteceſſoris inſolutam ? Ratio dubitandi eſt ; quia ſucceſſor in beneficio nullos fructus percipit illius temporis, neque habet beneficium ab anteceſſore,ſed à Pontifice : cur ergo obligandus eſt penſionem ſolvere : Penſio enim fructibus perceptis illo tempore erat annexa : eáque de cauſa beneficiarius , illos percipiens conveniri poterat. Ergo non ſucceſſor in beneficio , & ita tenet Caccialup. *de penſion. q.* 11. Gambarus *de offic. leg. lib.* 6. *quæſt.* 11. *à n.* 441.

4 Cæterum in hac re dicendum primo eſt, ſi beneficiarius vel ejus hæres conveniri poſſunt pro penſionis decurſæ ſolutione eſſe conveniendos , antequam ſucceſſor in beneficio conveniatur. Quia ipſi ſunt directè obligati , maximè ſi fructus aliquos beneficij retineant ; quia tunc hypothecaria actione conveniri poſſunt. Neque æquum eſt ante horum excuſſionem ad ſucceſſorem decurrere qui nullos fructus beneficij percipit , & ſolum videtur obligatus ad ſolutionem in ſubſidium : ſic pluribus deciſionibus Rotæ comprobat Garc. 1. *p. de benefic. c.* 5. *n.* 199. eſto plures doctores relati ab eodem *num.* 191. dixerint liberum eſſe penſionario contra hæredem , vel ſucceſſorem beneficij procedere , & ſatius eſſe contra ſucceſſorem agere ; quia adverſus ipſum executione procedere poteſt,cum tamen adverſus hæredem non poſſit, niſi via ordinaria.

Secundo dicto facta excuſſione beneficiarij,vel hæredis poſſe penſionarium pro ſolutione penſionis ad ſucceſſorem beneficij recurrere. Tum quia non eſt æquum privari penſionarium jure ſibi debito. Tum quia ſucceſſor in beneficia incipit onus beneficio annexum , & conſequenter ſuſcipit obligationem penſionis ſolvendæ. Neque valet dicere penſionem eſſe onus beneficij non utcunque, ſed pro illis fructibus, qui tempore decurſæ penſionis fuerunt percepti,quia penſio annectitur determinatè his vel illis fructibus , ſed quibuſcunque fructibus beneficij,dum non eſt ſoluta. Quod conſtat in beneficiario conſumente uno anno fructus beneficij integros , & penſionem non ſolvente , quia ex fructibus aliorum annorum ſolvere debet , quique fructus loco fructuum illius anni ſubrogantur. Sic in præſenti dicendum eſt,fructus beneficij collectos tempore anteceſſoris obligatos eſſe penſionis ſolutioni ; at quia non extant , ſubrogantur in eorum loco fructus reliquorum annorum ex eodem beneficio percepti : ſic Gigas *de penſion. quæſt.* 39. Azor. 2. *p. inſt. mor. lib.* 8. *c.* 8. *q.* 14. Garc. 1. *de benefic. c.* 5. *n.* 191. *& ſeqq.* quæ omnia optime confirmantur *dec.* 352. *in novis apud Farinac.*

5 Secundo dubitabis , an ſi nullos fructus , vel non niſi diminutos collegeris caſu aliquo fortuito , bello ſcilicet , inundatione aquarum, aut ſterilitate agrorum tenearis penſionem ſolvere ; vel poſſis illam diminuere pro diminutione fructuum, vel inſolutam relinquere ? Azor. 2. *p. inſt. mor. lib.* 8. *c.* 13. *q.* 3. cum Gigante *q* 62. *n.* 10. *de penſionib.* negat te poſſe negare penſionem,vel illam diminuere , quia penſio non eſt annexa determinatè fructibus beneficij cujuſlibet anni,alias neque ſucceſſor beneficij obligatur ſolvere penſiones decurſas tempore anteceſſoris , neque beneficiarius , qui juxta conſuetudinem aliquarum Eccleſiarum nullos fructus percipit primo anno,teneretur penſionem ſolvere,quod eſt contra communem ſtylum.Ergo quod uno, vel altero anno fructus non colligitur, non te excuſare poteſt à ſolutione , ſi reliquis annis colligis ſufficientes fructus. Adde multiplicatis fructibus non agetur penſio , ergo neque ipſis diminutis debet diminui.

Dicendum tamen eſt ; ſi fructus non ſint ita diminuti , quin in beneficio parochiali tibi remaneant centum ſoluta penſione & in aliis beneficiis quantitas,quæ juxta litteras Pontificias remanere debet , te excuſari non poſſe à ſolutione penſionis ; quia illa diminutio non obſtat penſionis impoſitioni. At ſi fructus ita diminuantur,ut nulli, vel in quantitate minori quam ex jure debetur , remaneant ſoluta penſione, credo te poſſe diminuere penſionem pro quantitate tibi debita diminuta,vel inſolutam relinquere. Tum quia ſub illa conditione conſtituta cenſetur penſio.Tum quia annua penſio eſt onus reale annexum fructibus annuis, & pereunte principali, perire debet acceſſorium in quo fundatur. Secus verò eſt,cum fructus colliguntur,tunc inquam Eccleſia manet obligata ad ſolutionem penſionis,cui obligationi ſi beneficiarius ſic fructus conſumans non ſatisfacit , ſucceſſor in beneficio ſatisfacere tenetur.

Credo tamen authoritate ordinarij hanc diminutionem penſionis vel illius negationem fieri debere,& non authoritate propria ; qnia non eſt ita certum & apud doctores conſtans collectione fructuum aliorum annorum non computari hujus anni diminutionem, & conſequenter non eſt certum beneficiatum excuſatum eſſe à ſolutione integra penſionis. Ergo in caſu dubio non debet propria authoritate duci , & penſionarium jure certo acquiſito privare.

6 Tertio dubitabis tenearisne ſolvere penſionem tuæ præbendæ impoſitam , ſi illam dimittis , & novam obtines , ut contingit in pluribus Eccleſiis , in quibus datur optio præbendæ pinguioris ? Cui dubitationi optimè reſpondet Gigas *de penſionib. q.* 93. *n.* 3. *&* 4. & ex illo Azor. 2. *p. inſt. mor. lib.* 8. *c.* 13. *q.* 4. ſub hac diſtinctione , ſi præbendæ talis Eccleſiæ diſtinctæ ſunt ; eo quod quilibet ſuos fructus , & proventus proprios , & determinatos habeat , neque cum aliis communicet , dimiſſa præbenda onerata, & liberam obtinens, à penſionis ſolutione excuſaris. At ſi præbendæ non ſunt diſtinctæ neque diſtinctos habent fructus , ſed fructibus collectis à capitulo ſit diviſio ſingulis præbendatis ſuam portionem aſſignans majorem,vel minorem juxta præbendarum quantitatem tunc non cenſeris excuſatus à ſolutione penſionis ; quia penſio impoſita eſt ſuper fructus à te perceptos.

7 Quartò dubitabis ; ſi beneficio vacanti impoſita fuit penſio ad tui favorem, & Petro beneficium conceſſum fuit , cujus conceſſio ob ejus inhabilitatem non habuit effectum , ſed Joannes beneficium tanquam vacans per obitum impetravit , teneaturne Joannes tibi ſolvere penſionem ; Videtur non teneri ; quia ipſe non conſenſit penſioni , & conſenſus anteceſſoris illi nocere non poteſt, ut pote ab inhabili præſtitus. Nihilominus dicendum eſt eſſe obligatum Joannem ſolvere tibi penſionem, ac ſi beneficium ritè fuiſſet Petro collatum , & ipſe legitimè conſenſiſſet. Quia hæc penſionis reſervatio non dependet ex valore collationis , ſed ex voluntate Pontificis intendentis tibi penſionem concedere illud beneficium à quocumque poſſideatur , ſic tradit Gonzalez *de regul. menſ. gloſſ.* 5. §. 9. *num.* 60. Garc. *de benefic.* 1. *p. cap.* 5. *n.* 513.

8 Quintò dubitabis, quo in loco beneficiarius ſolvere penſionem debeat; Reſpondeo debere ſolvere in loco beneficij,niſi aliud in reſervatione penſionis expreſ-

ſum

sum sit. Quia est onus beneficij, & illius fructibus annexum : sic Gambara *de officio legat. lib.6. à n.61*. Gratian. *disc. forens. cap 94. à n.60.* Garc. pluribus decisionibus comprobans, *1. p. c. 5. à n. 243.* Quocirca si pensionarius, aut ejus procurator non est in loco solutioni destinato, debens pensionem non est in mora, debet tamen facere proclamare, ut si constet non reperiri ibi pensionarium, neque ejus procuratorem, etsi in forma cameræ fuit obligatus, & cum clausula, sine retardatione, debet facere depositum ; aliàs non satisfacit : sic Garc. *sup. numero 234. & 235.*

9 Quoad potestatem exigendi pensionem, quam pensionarius habet, occurrit dubitatio, possit ne pensionarius eam exigere ante litteras expeditas ? Cui dubitationi respondent doctores allegandi in foro conscientiæ posse exigi & solvi durante primo semestri, quia gratia pensionis firma est, verbo tantum concessa tametsi litteræ non expediantur : sic Gigas *de pensionib. q. 34. n. 6. fine. & seqq.* Ludovic. Gomez *reg. de non judicando juxta formam supplicat. q. 14. vers. breviter.* Man. *reg. 27 cancell. q. 7. n. 4.* Reb. *de pacif. possessor. q. 137. concl. 21. & praxi benef. in signatur. gratiæ. 3. p. num.* Th. Sanch. *lib. 8. de matr. disp. 29. n 5.* Dixi *durante primo semestri*, nam illo transacto non licet pensionem recipi, nec solvi litteris non expeditis. Quia Pius V. id sub excommunicatione reservata prohibuit, ut relato Cord. *sum. q. 166.* Man. *2. t. sum. c. 21. n. 9.* Vega *2. t. sum. c. 65. in ult. casu* docet Sanch. *supra.* Ergò verò existimo neque etiam primo semestri exigi, neque solvi pensionem posse ob clausulam, quæ in supplicatione pensionem apponi mandatur à tempore Gregor. XIII. *ut scilicet vigore litterarum desuper expeditarum &c. nec alias persolvenda.* Quæ clausula apponitur tum in favorem partis. Tum & præcipuè, ne defraudentur officiales cancellariæ. Tempore verò Sixti V. id mandatum erat sub pœna nullitatis pensionis, ut testatur Salustius Tiber. *in pract. adjutoris cameræ. lib. 3. c. 4.* Clemens autem VIII. addit, ut infra novem menses proximos expediantur litteræ alias præsens reservatio nulla sit. Ex quibus manifestè constat neque pensionem exigi, neque solvi posse litteris non expeditis, & obligationem esse expediendi litteras infra novem menses à die supplicationis, aliàs nulla erit reservatio, sic Garc. *4. part. de benefic. cap. 2. num. 44.*

10 Hinc sit decisio illius quæstionis, an si tibi reservata fuit pensio super beneficio, quod Titius possidebat, neque litteras expedire curasti duobus annis sequentibus, quo tempore Titius mortuus est, & beneficium Cajo fuit concessum, & tu litteras expedisti, an inquam tunc à Cajo exigere possis pensiones decursas tempore Titij ? Affirmat Gigas *quæst. 40.* quem sequitur Azor. *lib. 8. c. 13. q. 10.* quia à puncto concessionis est gravatum illud beneficium, & cum Cajus illud accipiat, cum illo onere accipere debet. Cæterum tenendum est nullo modo posse pensionem illorum annorum decursam exigere à Cajo. Quia neque à Titio eam pensionem exigere poteras sub excommunicationis pœna juxta prædictam bullam Pij V. ergo neque à successore. Neque, obstat gratiam esse validam, si illa uti impediris. Adde gratiam esse factam nullam ipso jure, si quidem infra novem menses à die supplicationis litteras non expedisti ob clausulam à tempore Clem. VIII. apponi solitam.

11 Restant tamen aliquot difficultates examinandæ. Prima, an si à Cajo beneficiario anticipatis solutionibus pensionem trium sequentium annorum receperis, & pensionem in Titulum transferas ex potestate Pontificia, quam habes transferendi, possit ne Titius à Cajo beneficiario pensionis solutionem exigere ; Negare videtur Gigas *q. 88. n. 5.* Movetur ; quia tu nullum aliud jus transtulisti in Titium, nisi quod possidebas : subrogatur enim loco tui ; at tu ob anticipatas solutiones potestate carebas exigendi pensionem à beneficario illis annis sequentibus. Ergo Titius hac carere debet potestate : subrogatus enim naturam, & conditionem sortitur ejus in cujus locum subrogatur. *leg. filiæ suæ. § Titiæ. ff. de condition. & demonst. §. fuerat, inst. de action.* & aliis exornat Gonzal. *gloss. 5. §. 9. c. 99.* Item beneficiarius solutione pensionis anticipata liberatus est ab obligatione solvendi, ergo ob novum pensionarium illam contrahere non potest. Nihilhominus credo probabilius novum pensionarium exigere posse à beneficiario pensionem, ac si tibi non solvisset : sic expressè Azor. *2. p. institut. moral. lib. 8. c. 13. quæst 5.* Ratio est ; quia tu non transfers in Titulum pensionem quam habes, sed tua pensione extincta novam Titius obtinet similem prorsus ei, quam tu obtinebas. Non enim in pensionibus datur vacatio, sed extinctio. Ergo solutio tibi facta non potest beneficiarium relevare ab onere solvendi. Titio suam pensionem : sibi enim imputare debet, quod anticipatè solverit. Et confirmari potest exemplo prælati locantis fructus alicujus prædii, & recipientis pensionem anticipatam aliquorum annorum, qui si interim moriatur, non relevatur locatarius à solvenda pensione successori, tametsi jam antecessori solvisset.

12 Secunda difficultas est, an pensionarius agere possit hypothecaria actione, sive adversus beneficiarium, sive adversùs hæredem. Negat Paul. Castrens. *conc. 338.* cujus initium est. *Quia exemptiones volum. 1.* Felin. *c. ad audientiam. 2. de rescrip.* Moventur, quia non videntur fructus beneficij tacita hypotheca obligari pensionario. Cum quia pensio sæpè constituitur non in alimentum pensionarij, sed in remunerationem ob servitia Ecclesiæ facta, vel ob resignationem beneficij possessi, aut juris ad illud. Tum quia pensio est portio separata à beneficij fructibus. Ergo fructus beneficij non possunt solutioni pensionis hypothecari. Cæterum verius est posse pensionarium agere hypothecaria actione ad solutionem pensionis adversus quemcumque possessorem fructuum beneficij gravati : sic docuit Gigas *de pensionib. quæst. 51. à num. 17.* Azor. *2. p. instit. moral. lib. 8. cap. 13. quæst. 1.* Ludovic. Rom. *conf. 338.* quod incipit *in casu propositi thematis.* Ratio est quia pensio imponitur super beneficij fructus, ita ut ex fructibus beneficij solvenda sit. At quoties certæ rei onus imponitur, illa res censetur tacita hypotheca obligata pro illo onere, juxta *leg codicillis. §. instituto ff. de legat. 2.* & notavit Bart. *in leg. Lucius, ff. de aliment. & cibar. legat. & leg. fundum ff. de legat. 2.* Neque obstat pensionem non esse alimentum, quominus fructus beneficij ejus solutioni non hypothecentur : sufficit enim quod super ipsos fuerit constituta. Neque valet dicere, quod sit portio à beneficij fructibus detracta : quia esto ab ipsis separata sit ; est tamen ex illis solvenda. Dicitur autem separata, quia alteri à beneficiario separatur, & applicatur.

13 Tertia difficultas est ? possit ne pensionarius, cui solutio pensionis denegatur agere adversus beneficiarium judicio de spolio, seu possessorio. Et quidem si per plures annos pensionem recipit à beneficiario modò negante, non est dubium agere posse ; quia acquisita possessione privatur. At si semel tantum acceperit, negant plures. Probabilius credo agere posse judicio de spolio. Unus enim actus sufficit in hac parte ad possessionem inducendam : sic Gratian. *disceptat. forens. cap. 113. à n. 20.* Garcia pluribus decisionibus comprobans, *1. de benefic. c. 5. n. 450.* Quod verum habet tametsi solutio metu censurarum facta sit, nisi fuerit cum protestatione : sic Gratian & Garcia *supra.* Adde ; adversus successorem in beneficio negantem pensionem, potest pensionarius agere eodem judicio, si antecessor solverit ; quia ex variatione personarum succedentium in beneficio non mutatur jus pensionari habentis

possessionem exigendi ex fructibus illius beneficij annuam pensionem ; quia fundatur in titulo pensionis,& solutione illius facta. Unde variatio beneficiariorum est per accidens : hic Gigas *q.7. de pensionib. n eo.* Azor. *2. p. instit. moral. lib* 8. *c.*13. *quæst.2. in fine.* cum Glossa *in cap. gratiosè. de rescript. in 6.*

14 Quarta difficultas est, an pensione debita alicui Ecclesiæ , & soluta tuo antecessori possis agere judicio possessorio , ut tibi succedenti in beneficio solvatur ? Ratio dubij est:quia,numquam fuisti in possessione.Respondeo te posse agere, quia tu non agis nomine proprio sed nomine tuæ Ecclesiæ , quæ ob solutiones factas antecessori est in possessione exigendi illam pensionem, sic Rota *decis.4. in novis. de restit. spoliat.* quæ incipit *Possessor. beneficij.* Gigas *q.* 47. *n.*9. Azor.*q.* 2. *circa finem.*

15 Quinta difficultas est, an agens judicio possessorio obligatus sit ostendere titulum pensionis, & gratiam factam verificare ; Alij affirmant, alij negant, quorum opiniones conciliant Gigas *q.*47.*de pensio. n.*4. Azor.*2.p. inst. moral. lib.*8. *c.*13. *q.*2. dicentes non esse obligatum ostendere titulum,si per multos annos possederit , quia diuturna possessio titulum præsumere facit. Secus verò si per modicum tempus : quia recens possessio , & per modicum tempus non inducit tituli præsumptionem. Hæc doctrina verissima est quoad titulum,& reservationem pensionis, quia hic titulus non præsumitur, nisi ex quadragennali, vel trecennali , vel saltem decennali , possessione, quia stat in contrarium præsumptio juris , ut Ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur. Quapropter sive pensionarius agat judicio possessorio , sive petitorio, quomodocunque procedat, tametsi in possessione exigendi pensionem sit , debet ostendere titulum, & reservationem pensionis ; aliàs erit repellendus. Garcia *1.p. cap. 5. num.*478. *&* 482. At verificare hujusmodi titulum, & reservationem,credo probabilius non esse necessarium, quando solum agit, judicio possessorio ad solutionem pensionis : sic pluries judicavit Rota, prout refert , & sequitur Garc.*1.de benefic.cap.5.n.*454. *&* 461. Ratio est,quia probata per pensionarium pensionis possessione cum titulo, habet suam intentionem fundatam gravandi beneficiarium. Adde ; cum quis agit judicio possessorio , solum prætendit manutentionem in possessione , ad quam prætentionem obtinendam jus habet ex vi possessionis obtentæ cum titulo. Ergo privari illo non potest , dum ab adversariis non probatur nullum habuisse jus possidendi , verum si pensionarius non judicio possessorio , sed petitorio agat pro solutione pensionis , & titularis objiciat pensionem nullam esse ob incapacitatem pensionarij, vel beneficij ob incapacitatem illius,quia pensio medietatem fructuum excedit , vel centum rectori non remanent libera contra conditionem in litteris expressam. In his ergo casibus dicendum est , obligatum esse pensionarium verificare narrativam conditionum ad ipsum pertinentium , tametsi in possessione sit exigendi pensionem , ut multis allegatis docet Garcia *1. p. de benefic. cap. 6. num.* 479. quia illa quasi possessio , si non sit trecennalis , vel quadragennalis non probat veritatem illarum conditionum , sed solum facit illas veras præsumere ; præsumptio autem non sufficit ad gravamen beneficio imponendum. At si conditiones potius se tenent ex parte beneficij , quales sunt quod pensio medietatem fructuum non excedat , quod rectori centum libera remaneant, & aliæ similes, si beneficiarius pensioni consensit , credo probabilius penes ipsum , & non penes pensionarium obligationem esse probationis in contrarium. Quia pensionarius consentiens pensioni, præsumitur valorem beneficij cognovisse ; & sibi imputare debet onus cum consenserit. Adde ex defectu talium conditionum potius ad reductionem , quàm ad nullitatem pensionis agendum est. Ergo pensionario non potest onus probandi incumbere. Secus verò dicendum in beneficiario non consentiente , vel in successore beneficij ante solutionem , qui in judicio petitorio condemnari non potest ad solutionem pensionis,quousque pensionarius conditiones requisitas in reservatione probet.

Supradicta intelligenda sunt de reservatione pensionis ad instantiam pensionarij , vel juxta illius narrationem , secus si ex motu proprio fuerit reservata , quia tunc non competit pensionario verificare narrativam ? cum pro se habeat voluntatem principis pensionem imponentis : sic pluribus firmat Garcia *1.p. de benefic. c.*5. *n.* 491. Quapropter ut ab hujus pensionis solutione se eximat beneficiarius , probare debet causam nullitatis.

16 In exigenda pensione sibi debita hunc modum servare debet pensionarius. In primis eligere debet judicem executorem juxta executoriales sibi datas. Qui judex necessario debet esse canonicus cathedralis Ecclesiæ , vel in dignitate Ecclesiastica constitutus. *capit. Statutum de rescript. in 6.* qui habet cognitionem causæ , esto executive procedat coram hoc judice præsentare debet litteras gratiosas pensionis ; & executorias , ut ipsi constet , qua ratione procedere possit ; quibus sic præsentatis concedit executor mandatum contra possessorem beneficij , ut intra terminum , qui sibi benè visus fuerit , solvat pensionem decursam , sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda , aliisque pœnis , &c. Quo mandato intimato beneficiario in propria persona , vel ejus procuratori , aut si id fieri non possit ; quia se malitiosè occultat , publicato ad domum ejus, vel in loco publico; ubi ad ejus notitiam devenire possit. Si intra terminum signatum non comparet soluturus , publicandus est excommunicatus , & in expensis condemnandus , quarum taxam sibi judex executor reservat. Neque necessarium est ad hanc publicationem , quod pensionarius justificet gratiam pensionis , sufficit si probet esse in quasi possessione illam exigendi. Quod si titularis intra terminum compareat , & opponat causam legitimam ? excusantem à solutione , quæ possit incontinenti probari , nempè solutionem pensionis , remissionem ipsius, vel authoritate Pontificis redemptionem illius extinctionem per matrimonium, vel professionem , pensionarij inhabilitatem , concedendus est terminus brevis 10. vel 15. dierum arbitrio judicis , ut causam allegatam probet : quod si probaverit plenè , suspenditur executio , sin minus , executio fit , aliisque juris remediis ad solvendum compellitur ; neque obinde negatur titularis actio , ut in judicio petitorio causam sequatur. A mandato autem executivo hujus judicij non datur appellatio suspensiva ; quia executivè procedit. Excipe, nisi modum excederet , qui in appellatione exprimeretur.

Nunquam tamen potest his executor ante sententiam datam pro solutione pensionis sequestrum in fructibus beneficij ponere ; quia sequestrum est odiosum, & à lege prohibitum.*leg.*1. *Cod. de prohibita sequestrat.* & ante condemnationem beneficiarij , ejusque causæ examinationem non est justum illa eum pœna afficere , illóque medio odioso , & à lege prohibito uti. At pronunciata sententia , & condemnato beneficiario ad pensionis solutionem , poterit executor sequestrum ponere in beneficij fructibus , ut ex illis fit pensionario satisfactio ; quia in hoc sequestro non gravatur beneficiarius , cum in ejus voluntate sit constitutum tollere sequestrum satisfaciendo pensionario.

At si pensionarius, non per se, sed per procuratorem agit ad solutionem pensionis , procurator ultra ostensionem tituli pensionis verificare mandatum debet ; & probare pensionarium vivere tempore decursæ pensionis, cujus solutionem petit , quia sine mandato procurator esse non potest , neque pensionem exigere

nisi

nisi pro vita pensionarij. Quod si beneficiarius opponat expirasse mandatum ; quia pensionarius jam è vita discessit ; probare debet ; quia procurator suam intentionem habet fundatam ; si quidem validum ejus mandatum admittitur. Secus verò si beneficiarius apponeret falsum esse mandatum ; vel pensionarium è vita decessisse tempore decursæ pensionis sibi petitæ ; quia tunc competit procuratori & verificare mandatum , & probare pensionarium illo tempore vixisse ; quæ omnia latius prosequitur Garcia 1. *p. de benefic. cap.* 5. *à num.* 350. *usque in finem.*

§. VII.

Sub qua pœna teneatur beneficiarius pensionem solvere.

1 *Duplici pœna obligatur , & an hæ incurrantur eo ipso quo pensionem non solvit. Proponitur dubitandi ratio. Resolvitur non incurrere , quousque pensionarius declaret suam voluntatem.*

2 *Qualiter hæc declaratio facienda est.*

3 *An possit fieri ante executionem realem. Resolvitur posse.*

4 *An si cedas bonis , excuseris pœnis non solventibus impositis. Sub distinctione respondetur.*

5 *Qualiter intelligatur privatio beneficij , & potestas in pensionario regrediendi ad illud.*

1 DUplici pœna cogitur beneficiarius ad pensionis solutionem termino præfixo. Prima excommunicatio ipso facto incurrenda. Secunda privatio beneficij , & cum potestate concessa pensionario regrediendi, vel accedendi ad ipsum. Difficultas est ; an hæ pœnæ incurrantur à beneficiario eo ipso quo pensionem non solvit termino solutioni præfixo ? Et ratio difficultatis est ; quia in litteris pensionis sub excommunicatione ipso facto incurrenda obligatis , inquit enim Pontifex, *volentes , & eadem authoritate statuentes quod ille, vel quicunque alius successor, qui in dictis festivitatibus* (scilicet natalis Christi Domini, & natalis S. Joannis) *vel saltem intra* 30. *horas , illarum singulas immediatè sequentes , pensionem prædictam per eum tunc debitam non persolverit cum effectu lapsis diebus eisdem, sententiam excommunicationis incurrat.* Ergo transacto termino absque ulla alia declaratione excommunicationem contrahis : sic affirmat Azor. 2. *p. instit. mor. lib.* 8. *cap.* 9 *quæst.* 5.

At omnino tenendum est, te, non incurrere, quousque pensionarius declaret se ita velle : cum enim in ejus favorem lata sit excommunicatio, & beneficij privatio , ejus voluntati attemperatur , & dum talis voluntas non declaratur , censetur esse pœnitentiva dilationis ex recepto stilo , & consuetudine : sic Navar. *in sum. cap.* 23. *num.* 103. Cassiador. *decis.* 234. *de locato ; & decis.* 2. *de pensions. circa finem.* Flamin. Paris. *lib.* 3. *quæst.* 3. *& lib.* 6. *quæst.* 2. *num.* 139. *& quæst.* 3. *à num* 22. Filiarc. *de offic. Sacerdot.* 1. *part. lib.* 3. *cap.* 7. Garcia 1. *part. de benefic. cap.* 5. *num.* 581. Suar. *t.* 5. *de censur. disp.* 20. *sect.* 2. *num.* 10. Tolet *in sum. lib.* 1. *cap.* 9. *vers. hoc tamen in edit. Roman.* Mandos. *de signatur. grat. tit. de pensionib. vers. clausulæ excommunicationis.* Gonzalez *gloss.* 56. *num.* 54.

2 Hæc autem declaratio voluntatis pensionarij intendentis , ut excommunicatione ligeris ob non solutam pensionem, debet esse juridica, & tibi solemni notificatione facta, atque adeo à judice procedente, quia ita servat stylus ; sic tradit Cassiador. Navarr. Suarez, & Garcia *supra.* Neque sufficit fieri per procuratorem absque speciali mandato, ut aliis relatis docet Gonzal. *supra.* Hæres tamen pensionarij pro solutione pensionis hanc declarationem facere non potest ; quia potestas declarandi non transit ad hæredes, sed vita pensionarij finitur , sic relato Cassiadoro *decis.* 2. *de pension. num.* 6. *& seq. & decis.* 3. *num.* 2. *&* 3. *de locato.* Caputaquen. *decis.* 155. *num.* 3. *&* 4. *part.* 1. & tradit Gonzalez *supra num* 53. Quod verò subjungit Navarr. facta hac juridica declaratione te fore censendum excommunicatum à termino solutioni præfixo, & ad illum terminum retrotrahi excommunicationem ; mihi non probatur , sicut nec Suar. *suprad. sect* 2. *num.* 11. quia cum toto illo tempore non fuerit contumax in solvenda pensione , sed potius ex præsumpta voluntate creditoris solutionem distuleris , non apparet quomodo tanquam excommunicatus reputari ; & condemnari possis. Nam ut benè tradit Covarru *capite Alma* 1. *part.* §. 10. *num.* 6. & Suar. *dicto num.* 11. in iis pœnis spiritualibus non est locus fictioni juris ; sed veritas semper attendenda est.

3 Sed inquires , an hæc declaratio pro incurrenda excommunicatione fieri possit , quia executione reali , vel personali prius compellaris solvere. Ratio dubij est quia Trident. *sess.* 15. *c.* 3. *de reformatione vers. in judicialibus* , cavet excommunicationem imponi nisi in subsidium supradictæ executionis , & quando aliter effectus obtineri non potest. Quapropter non desunt doctores, qui censeant ibi præscribi formam imponendi censuram ; quia non servata nulla est impositio ; sic Francisc. Leo *in thesau. fori Ecclesiast.* 3. *p. cap.* 38. *numero* 22. Sayrus *de censur. lib.* 1. *capit.* 9. *numer.* 33. Lazarius *de monitorialib. sect.* 4. *quæst.* 8. *numero* 74 & tradit Rota apud Garc. 1. *p. de benefic. cap.* 5. *numero* 187.

Cæterum omninò tenendum est contrarium , ut constat ex stylo , & praxi satis recepta. Non enim hæc excommunicatio expeditur in subsidium executionis realis ; vel personalis. Quia est excommunicatio lata quasi per legem, & ex tuo consensu cum solutioni pensionis sub illa censura consensisti. Neque tunc præcavisti executionem realem esse prius faciendam. Ergo absque alia excommunicari, & declarati potes: sic interminis docet Garc. *loco allegato*, & testatur sic declarasse factam consilij sacram congregationem verbis quando litteris Apostolicis datur facultas excommunicandi morosum in solutione pensionis , non tenetur executor in ferenda sententia excommunicationis servare formam decreti Trident. *sess.* 25. *cap.* 3. nec hujusmodi facultas censetur data in subsidium.

4 Ulterius inquires, excuseris ne ab hac excommunicatione incurrenda , aliisque pœnis, si cedas bonis , assignata tibi congrua sustentatione , juxta textum *in cap. Odoardus de solutionib.* Videris non excusatus ; eo quod in litteris pensionis cesseris beneficio *dicti cap. Odoardus.* Et quia pensio ante omnia deducenda est ex fructibus beneficij : sic tradunt Covarr. *lib.* 2. *var. cap.* 1. *num.* 3. Joann. Gutierr. *de juram. confirmat.* 1. *part. cap.* 17. *numero* 1. *&* *ult.* Garcia. 1. *part. benefic. cap.* 5. *num.* 236. Cæterum placet mihi distinctio Suar. *to.* 5. *de censur. disput.* 20. *sect.* 2. *num.* 13. affirmantis te excusatum esse , si absque gravi jactura tui status & dignitatis Clericalis pensionem solvere non potes quia præsumi non potes huic naturali , & strictæ obligationi cedere, esset enim iniqua cessio. At si cum aliqua levi diminutione tui status potes solutionem præstare teneris ; & in hoc sensu intelligitur te renunciare *dicto cap. Odoardus.* Quapropter est ordinarius non possit facta tali renunciatione admittere bonorum cessionem , & congruam sustentationem tibi assignare, ita potest est auditorem cameræ accedere, ut illam admittat , qui eam admittere debet non obstante renunciatione , & signare tibi sustentationem magis strictam , & limitatam, quam regulariter aliis non renunciantibus *suprad. cap. Odoardus*, assignatur sic expressè Suar. *supra*, ubi notat si impetres à Pontifice diploma ut beneficio *dicti cap Odoardus* , uti possis , prout de jure conceditur , debere in rescripto apponi clausu-

lam derogatoriam cujuſcumque obligationis cameralis, alias nullius effectus eſſe.

5 Secunda difficultas eſt de pœna privationis beneficij, & regreſſus penſionarij ad ipſum, qua ratione intelligatur. Et quidem beneficiarium non eſſe obligatum beneficium dimittere, quouſque ſententia ſaltem declaratoria criminis accedat, probabilius cenſui, *tract. de legib. diſput. de lege pœnali.* At data ſententia poteſt penſionarius habens poteſtatem accipiendi beneficium, illud accipere ſicuti poteſt dominus bona emphyteutica accipere ob non ſolutam penſionem, ſi ad ſui petitionem declaratum fuerit, emphyteuticam incidiſſe in commiſſum, Azor. *2. p. inſtit. moral. libro 8. quæſt. 4.* Adverto tamen ob decurſam, & non ſolutam penſionem beneficiarij mortui non poſſe ſucceſſorem beneficio privari, neque penſionario dari regreſſum: quia cum in vita non fuerit declaratus excommunicatus, neque in excommunicatione perſeveraverit tempore requiſito ad privationem, privari non poteſt: ſic benè probat Azorius *dicta 2. part. inſtitut. moral. lib. 8. cap. 9. quæſt. 4.*

§. VIII.

Quæ ſint obligationes penſionarij ob habitam penſionem.

1 *De obligatione recitandi officium parvum ſatis dictum eſt tract. 7. religionis.*

2 *Quid de obligatione penſionarij ſolvendi ſubſidium, & excuſatum, aliaque onera beneficiis annexa.*

3 *Poſſitne penſionarius de fructibus perceptis liberè teſtari? Negant aliqui. Probabilius eſt poſſe.*

1 PRima, & præcipua obligatio penſionarij eſt recitare officium parvum. B. Virginis, de qua obligatione abundè diximus *tract. de horis canonicis, diſp. 2.* Neque aliquid occurrit notandum.

2 Secunda obligatio, quam penſionarius habet, eſt contribuere ad ſubſidium, & excuſatum, ad decimam Papalem, & collectionem ad ſeminarij contributionem, ad Eccleſiæ reparationem, aliàque onera beneficiis impoſita: cum enim penſio ex fructibus beneficij debeatur, & omnia hæc onera beneficiorum fructibus annectantur, conſequens eſt, ut penſioni annexa ſint. Sic Gigas *de penſionib. quæſt. 38. & 59.* Azor. *2. part. inſtit. moral. lib. 8. c. 9. quæſt. 2.* Gambarus *de officio leg. lib. 6. quæſt. 5. num. 207.* Nicol. Garcia *de benefic. 1. part. cap. 5. numero 171.* Barboſa *3. part. de poteſt. Epiſcop. alleg. 77. num. 14. alleg 64. num. 8.* Hinc fit beneficiarium obligatum ſolvere hæc onera poſſe retinere eam partem, quæ pro quantitate penſionis ſolvenda eſt: ſic relato Dico *conſil. 156.* Cacialupo *quæſt. 17.* docet Garcia *ſupra*, & Barboſa.

Ab hac regula excipi debet penſio ex gratia Pontificis ab iis oneribus libera, & exempta: ſolet enim Pontifex ſic penſionem alicui concedere. Qua conceſſione facta tenetur rector beneficij ea onera ſubire, nihil deducendo pro penſione: ſic Gigas, & Azor. *ſupra num. 172.* Gambar. *à num. 216.* Hæc tamen exceptio, & privilegium ſolet ſequentibus privilegiis in contrarium derogari cujus derogatio ut habeat effectum, debet expreſsè fieri, & per verba ſatis clara: ſic Garc. *ſupra.*

Quod ſi hac exceptione non obſtante penſionarius cogeretur à collectore apoſtolico illa onera ſubire, debet antequam ſolvat proteſtationem præmittere, quod coactus, & timore cenſurarum compulſus ſolvit, aliter non ſoluturus. Quia proteſtatione facta ſolution ei nocere non poteſt; quia non eſt voluntaria, ut colligitur ex *leg. voluntariæ. Cod. de excuſat. tutelæ, & cap. accedentibus, de privilegiis, & cap. cum acceſſiſſent, de conſtitutionib.* & ex Bartol. *in leg. 1. Cod. de his qui ſponte mun. publ. ſubeunt. lib. 10.* & Ludovic. Roman. *conſil. 252.* & tradit Gigas *quæſtion. 61.* Azor. *2. part. inſtit. moral. lib. 8. cap. 13. quæſt. 8.* At ſi proteſtationem non præmiſſa ſolvit, probabile eſt admittere privilegium, probabilius cenſui oppoſitum *tract. de legib. diſput. 4. p. 19.*

3 Ultra ſupradictas obligationes affirmant aliqui penſionarium de jure communi teſtari non poſſe de fructibus penſionis, ſicuti non poteſt beneficiarius ex fructibus beneficij: quia cum penſio ſit quædam portio ex beneficij fructibus detracta, eiſdem regulis metiri debet; ſi Navarr. *de redditib. quæſt. 1. monito 32. num. 2. & 3. & de ſpoliis 8. num. 8.* Sarmiento *de redditibus. part. 3. cap. 3. numero 7.* Redoan. *de ſpoliis Eccleſiaſt. §. ex his, & de rebus Eccleſiæ Rub. 33. quæſt. 1. ad finem.* Mol. *de juſtit. 1. tom. tractat. 2. diſput. 145.* Garcia *1. part. de benefic. cap. 5. num. 161.* Contrarium hujus ſententiæ defenditur à graviſſimis doctoribus, liberumque penſionarium relinquunt, ut de penſionis fructibus poſſit pro ſuo arbitratu, ſive in vita, ſive in morte diſponere: ſic Gigas *quæſt. 52.* Covarr. *in cap. cum in officiis, num. 6. ad finem de teſtament.* Menoch. *de arbitr. caſu 172. numero 8.* Quintana Duennas *lib. 2. Eccleſiaſt. num. 7.* Burſatus *conſ. 178. ex num. 27. ad 37.* Zerola *in praxi Epiſcop. 2. part. verbo penſionarius. §. 25. & verbo ſpolium §. 15.* Moventur, quia ſolum beneficiariis videtur hæc obligatio impoſita, & non omnibus eorum bonis, ſed pro illis tantum, quæ ratione, & jure Eccleſiæ acquirunt; quia hæc tantum ſunt, quæ in Eccleſiæ uſum converti debet, vel ſucceſſori in beneficio reſervari, ut colligitur ex *cap. cum vos, de officio ordinar. capite præſenti eodem titul. in 6.* At penſionarius neque eſt beneficiarius, neque fructus percipit jure Eccleſiæ ſed jure renunciationis, gratitudinis, aut ſimili ſibi alimentum, & ſubſidium vitæ conceſſus. Ergo poteſt de illis liberè diſponere.

In hac re diſtinctione utitur Azor. *2. part. inſtitut. mor. lib. 7. cap. 3. quæſt. 8. & 16.* affirmat namque ſpectato jure communi, penſionarium liberè diſponere poſſe de fructibus penſionis, neque ſub ſpolio clericorum contineri ob rationem dictam; quia eſto ſint fructus beneficio, ſunt tamen à beneficio ſeparati, & penſionario applicati non jure Eccleſiæ, ſed alio titulo. At ſpectatis conſtitutionibus Pontificiis Pauli III. Julij III. & Pij V. ſic quamquam penſionarium de illis diſponere pro libito poſſe, ſed in vita debere reſiduum ſuſtentationis in uſus pios expendere, & in morte non poſſe de ipſis teſtari, ſed cameræ Apoſtolicæ applicatos eſſe.

Cæterum mihi ſententia Covarruv. Gigantis, Menoch. & aliorum magis probatur: quia nullum verbum video in conſtitutionibus ſupradictis ex quo hæc inhabilitas ad teſtandum colligatur. Nam conſtitutiones Pauli III. & Julij III. non loquuntur de fructibus penſionis, ſed de acquiſitis per beneficiarium titulo negociationis, vel aliunde contra ſacros canones Conſtitutio vero Pij V. nihil aliud facit, quam exceptionem ponere aliquorum bonorum, ne ſub ſpolio cameræ Apoſtolicæ debito comprehendatur, in quo utilitati, & indemnitati Eccleſiarum providit, & licet ſubdat Pontifex redditus, & proventus beneficij, ſeu penſionis valorem 30. ducatorum non excedentes ſub ſpolio non comprehendi; non inde infertur redditus & proventus beneficij & penſionis extendentes valorem 30. ducatorum comprehendi, ſed ſolum infertur relinqui diſpoſitioni juris communis; cum autem ex jure communi ſolum conſtet redditus, & proventus beneficij ſub ſpolio clericorum comprehendi; efficitur ſane redditus, & proventus penſionis liberos eſſe ab hoc onere; proinde poſſe penſionarium de fructibus penſionis in vita, & in morte diſponere; neque

neque sub spolio cameræ Apostolicæ contineri, tam spectato jure antiquo, quam novo.

§. IX.

Qua ratione pensionarius possit pensionem in alium transferre.

1 *Affirmant plures pensionem translatam eandem esse in translatario ac erat in transferente.*
2 *Probabilius est per translationem novam pensionem constitui. Et sit satis contrariis.*
3 *Fidejussor datus a beneficiario non obligatur translata pensione.*
4 *Solum ex authoritate Pontificis est potestas transferendi pensionem.*
5 *Quis modus servandus sit in translatione pensionis.*
6 *In quas personas transferri possit.*
7 *Potestas transferendi pensionem prima translatione valida finitur.*

NEgari non potest usu, & stylo Romanæ curiæ pensiones transferri. Hæc igitur translatio est mutatio juris ex una in aliam personam.

1 Dubium tamen est, an sit eadem pensio in translatario, quæ erat in transferente? Affirmat Suar. *tract. 3. lib. 4. cap. 35. numero 6.* Rota *in una, Carpentoraten. pens. 29. Maij 1602. & in alia Segobiensi. 20. Maij 1598. relatis à* Garcia *1. part. de benefic. capit. 5. numero 256.* Et probatur, quia transferens pensionem cedit juri quod habet, ut in translatario sit. Ergo non est aliud jus in translatario, ab eo quod erat in transferente. Aliàs non esset translatio, ab eo quod erat in transferente. Aliàs non esset translatio, sed novæ pensionis constitutio. Et quidem confirmari potest, si census tempus esset ea conditione, ut loco rerum, quæ solutioni hypothecatæ sunt, aliæ subrogari possunt, & de facto subrogarentur, per talem subrogationem non constitueretur novus census, sed antiquus perseverabit mutatis hypothecis, quarum mutatio non sufficit ad mutandum obligationem census, quæ eadem perseverat, sed per transslationem pensionis, non mutatur obligatio, sed quæ erat comparatione conferentis, est respectu translatarij. Item census non variatur ex eo quod ex uno in alium transferatur; quia semper eadem obligatio perseverat. Ergo similiter non variabitur pensio ex translatione unius in alium.

2 Nihilominus dicendum est per translationem pensionis novam pensionem constitui, & antiquam extingui, sic ex communi sententia testatur Gigas *de pension. quæst. 74. numero 1. & quæst. 88. num. 8.* Azor. *2. part. institut. moral. lib. 8. cap. 10. quæst. 5. & cap. 11. quæst. 1.* Gratian. *disceptat. forens. capit. 113. num. 77.* Garcia *de benefic. 1. part. cap. 5. numero 255.* Flamin. Parisius *lib. 6. de resignat. qu. 4. numero 7.* Ratio est, quia in pensionibus non datur vacatio; quia non sunt jura realia, & perpetua, sed temporalia, & personalia; unde mutatis personis ipsa jura mutantur. Alias si idem jus in translatario esset, ac erat in transferente, mortuo transferente periret jus translatarij, quia transferens solum habebat jus pensionis pro sua vita, & consequenter non posset ultra vitam propriam jus translatario concedere. Ergo per translationem non transfertur jus idem, sed aliud in conditionibus simile. Et ob hanc similitudinem dicitur ejusdem pensionis fieri translationem, tametsi pensio translata distincta sit.

3 Neque obstant contraria. Concedo pensionarium cedere juri quod habet, ut in translatario sit aliud simile, non verò sit idem. Ad confirmationem primam admitto gratis censum non variari, ex eo quod varientur hypothecæ; non tamen inde infertur non variari pensionem, si pensionarij varientur, quia unitas census non tam ex hypotheca, quam ex obligatione debitoris desumitur, quæ cum eadem sit, idem est census; at unitas pensionis ex unitate pensionarij desumitur, quia illo pereunte perit, ac proinde ad variationem pensionarij variatur pensio. Ad 2. confirmat. dico census perpetuos non variari ex translatione unius censualistæ in alium, sicut non variatur beneficium, etsi beneficiarij varientur; quia personis non annectuntur, secus dicendum est in pensionibus, quæ pensionariis adhærent; & cum ipsis pereunt; sicuti usus fructus cum usufructuario; & census vitalitius cum persona cui solvitur.

Ex his infertur fidejussorem datum à beneficiario in favorem primi pensionarij, non transire in translatarij favorem; quia prorogatio fidejussionis ex sola fidejussoris voluntate pendet; non ex pensionarij, neque ex Pontificis voluntate: cum autem fidejussor solum dederit fidejussionem in favorem primi pensionarij, nequaquam ad translatarij favorem extendi debet: & ita docet Garcia *1. part. de benefic. cap. 5. num. 247.* decisionibusque Rotæ comprobat.

4 Secundo dubitabis; quibus competat potestas transferendi pensionem? Certum est nemini competere posse, nisi ex authoritate Pontificis. Quia nullus excepto Pontifice concedere potest facultatem gravandi beneficia. At per translationem pensionis beneficia gravantur; siquidem onus impositum denuo prorogatur. Ergo fieri non potest ex alterius consensu, quam Pontificis: sic Azor. *2. part. institut. moral. lib. 8. cap. 11. quæst. 2.* Garcia *1. part. de benefic. cap. 5. n. 242.* Gonzalez *gloss. 5. §. 5. num. 38.* Gambarus *de offic. legat. numero 225.* Flamin. Paris. *lib. 6. de resignat. quæst. 4. numero 13. & seqq.* Personæ, quibus hæc facultas competit, raræ sunt: nam esto ex concessione Leonis X. milites S. Petri facultatem habuerint transferendi pensionem centum ducatorum, & milites S. Pauli à Paulo III. creati facultatem habuerint transferendi pensionē ducentorum ducatorum cameralium, & milites Pij, sic nominati, quia à Pio IV. instituti sunt habuerint facultatem transferendi pensionem centum, & quinquaginta ducatorum cameralium. Pius tamen V. *in sua constitut. 71.* has omnes facultates revocavit, neque concedendas dixit, nisi Cardinalibus, & viris de Ecclesia multum benè meritis. Sixtus vero V. indicans milites Lauretanos ab ipso institutos de Ecclesia benè mereri, facultatem eis concessit transferendi pensionem ducentorum ducatorum cameralium. Nunquam tamen intelligenda est hæc potestas concessa, nisi verbis claris exprimatur, quia est odiosa, & beneficiis Ecclesiasticis nimis gravis. Felin. *lib. 6. de resignat. q. 4. num. 28. cum seqq.* Puteus *decis. 342. lib. 2.* Garcia *1. part. 2. de benefic. cap. 5. num. 241.* Azor. *2. part. instit. moral. lib. 8. capit. 11. quæst. 9.*

5 Tertio dubitatur de modo, quem servare debet pensionarius in translatione pensionis? Cui dubitationi respondeo, illum esse servandum, qui in facultate præcipitur. Regulariter hæc translatio facienda est coram canonico cathedralis Ecclesiæ, vel persona in dignitate constituta, juxta textum *in cap. statutum de rescript. in 6.* neque aliter fieri potest, nisi, in facultate expressè cautum sit; quia nullus alius, spectato jure, capax est commissionum Apostolicarum: sic Azor. *2. part. instit. mor. lib. 8. cap. 11. quæst. 11.* Garc. *1. par. cap. 5. numero 244.* Genuens. *in prax. cap. 85. numero 10.* Huic ergo canonico, vel personæ in dignitate constitutæ præsentandæ sunt litteræ originales, vel alias authenticæ, quibus pensionario datur facultas transferendi pensionem. Aliàs procedere non poterit; quia non potest procedere, quin ei constet juridicè de jurisdictione sibi concessa, quam ex vi harum litterarum accipit: sic Mandos. *de signatur gratiæ tit. de transl. pension. vers. nonnumquam.* Flamin. *de*

reſignat. lib. 6. q. 4. n. 37. Garcia 6. p. de benefic. cap. 2. num. 11. & 16.

Milites vero Lauretani, & alij, quibus ratione ſui ſtatus conceſſa eſt facultas penſionem transferendi coram notario, & teſtibus, non indigent oſtenſione privilegiorum. Tum quia non eligitur in hac tranſlatione judex executor qui transferat, & cui committatur juriſdictio. Sed abſque judice executor ex conſenſu penſionarij authentico fit tranſlatio. Tum & præcipuè, quia ipſa privilegia omnibus nota ſunt, ſufficit ergo ſi transferens probet ex illorum familia eſſe: ſic Mandoſ. ſupra verſ. milites S. Petr. Flamin. quæſt. 4. n. 40. & 41. Garcia n. 15.

Ad hujuſmodi tranſlationem poteſt penſionarius uti procuratore; quia generale eſt cenſeri factum per te ipſum, quod per alium facis, & poſſe facere per alium, quæ potes facere per te ipſum dum prohibitus non fueris reg. 68. de Reg. jur. in 6. ſic ex deciſione quadam Rotæ probat Garcia 1. part. de benefic. c. 5. n. 246. Conſenſus beneficiarij gravati penſione ad hanc tranſlationem non requiritur. Quia Pontifex liberam beneficiorum adminiſtrationem habet; poteſt ergo gravare beneficia ſine conſenſu beneficiarij, Gigas de penſionib. quæſt. 85. num. 9. At in penſionibus impoſitis ob cauſam reſignationis, numquam cenſetur Pontifex conſentire, ut transferantur abſque conſenſu reſignatarij, ne reſignatarius conqueratur ſibi onus imponi, in quod nullo modo conſenſit, cum beneficium accepit. Azor. 2. part. inſt. moral. lib. 8. cap. 11. quæſt. 8. Tempus autem in quo penſionem transferre potes (ſi in litteris Pontificiis non limitatur) eſt curſus vitæ. Quia non teneris ſervare regulam de infirmis, qua cavetur, ne beneficiarij reſignare beneficia poſſint intra 20. dies ante obitum, ſed in ipſomet articulo mortis conſtitutus hanc poteris facere tranſlationem; ſic Gomezius in reg. Cancellar. de infirmis, quæſt. 16. Mandoſ. ibi. quæſt. 11. Azor. 2. part. inſtit. mor. lib. 8. cap. 11. quæſt. 10.

6 Perſonæ in quas hæc tranſlatio fieri debet, ſunt alias habiles penſionis recipiendæ. Solum eſt dubium de filio illegitimo comparatione patris; an inquam capax ſit penſionem patris recipere. Negat. Mandoſ. tractat. de ſignatur. grat. & juſtit. titul. tranſlatione. Garcia de benefic. 7. part. cap. 3. n. 36. quia ſucceſſio in beneficiis reprobatur à jure, præcipuè à Clement. VII. ann. 1530. in ſua conſtitutione; quæ in ordine eſt 36. cujus tenorem refert. Gigas de penſionib. quæſt. 86. Navarr. cap. ſi quando except. 21. in princ. ibi enim prohibetur filius illegitimus beneficium quodcunque Patris habere, ergo prohibetur ſuccedere in penſionibus, quæ loco beneficij ſuccedunt, & ſub hac prohibitione favorabili comprehendi debent. Item quia Trident. ſeſſ. 25. cap. 15. de reform. prohibet ne filius illegitimus penſionem habeat ſuper beneficio, quod pater obtinuit ne paternæ incontinentiæ extet memoria, quæ ratio æque probat de penſionum ſucceſſione. Deinde Pontifex in ſua conſtitutione incipiente. *Quæ ordini Eccleſiaſtico*, decernit; ut nullus ſive ex teſtamento, ſive ab inteſtato, ſive legato, ſive eleemoſyna, ſive alio quocumque titulo & pio opere, ex bonis Eccleſiæ aliquid ad ſpurios filios tranſmittat; at penſionis fructus Eccleſiæ bona ſunt; nequit ergo penſionarius clericus ad ſuum filium ſpurium tranſmittere. Cæterum dicendum eſt poſſe patrem penſionarium habentem facultatem transferendi penſionem eam in filium ſuum illegitimum transferre: ſic Gigas de penſion. quæſtion. 86. num. 5. Flamin. de reſignat. lib. 6. quæſt. 4. num. 21. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 5. §. 5. num. 22. Barboſa de poteſt. Epiſc. 3. part. alleg. 65. num. 57. Quia hæc facultas cum ſit privilegium Principis, eſt latè interpretanda. Tum quia à jure ſolum eſt reprobata ſucceſſio filij in beneficiis parentis, quæ prohibitio non debet extendi ad penſionem, cum ſit odioſa, & pœnalis, & quæ excludit à beneficiis aliis habiles. Neque Trident. ratio æquè militat in penſionis tranſlatione, ac in beneficio; quia beneficium ſemper eſt idem; at penſionis tranſlatione extinguitur antiqua penſio, & nova erigitur. Adde; eſto ratio decidendi eadem eſſet in penſione, ac in beneficio, non infertur eandem eſſe diſpoſitionem; quia in pœnalibus, & odioſis non extenditur lex ex ſimilitudine rationis. Pontifex verò huic tranſlationi in illa conſtitutione non contradicit; quia loquitur de alienatione bonorum Eccleſiæ, non de tranſlatione beneficij, vel penſionis: & inſuper loquitur de tranſmiſſione bonorum Eccleſiæ donatione, legato, teſtamento &c. at penſio non iis modis transfertur, ſed collatione Pontificia: ſic Garcia 7. part. de benefic. cap. 3 num. 3. Hoc autem intelligendum eſt, ut non procedat in penſione, quam pater habet ſuper beneficium à ſe aliquando poſſeſſum; quia penſiones in beneficiis paternis habere omnino filius illegitimus prohibetur. Trident. ſeſſ. 25. cap. 15. de reformat. Flamin. Gonzalez & Barboſa ſupra.

7 Tandem adverto poteſtatem transferendi penſionem prima tranſlatione validè finiri, niſi aliud in litteris fuerit expreſsè conceſſum, ex leg. legis bonis. § hoc ſermone ff. de verbor. ſignificat. quia per primam tranſlationem validam abdicat à ſe penſionarius omne jus penſionis. Ergo nihil habet ultra, quod poſſit transferre. Ergo ſi ipſis tranſlatariis non conceditur poteſtas transferendi penſionem, penſio non eſt transferibilis: ſic Garc. 1. par. de benefic. c. 5. num. 247. Gonzalez gloſſ. 11. num. 82. probatque deciſione Rotæ in una Oxomen. 20. Maij, 1598. coram D. Litta. Dixi *finiri poteſtatem transferendi prima tranſlatione valida*; quia invalida tranſlatio reputatur, ac ſi facta non fuiſſet, ac proinde non impedit tranſlationem; quia quod de jure ſortitur effectum, non præſtat impedimentum. reg. 52. non præſtat de reg. juris in 6. & tradit Garcia 1. part. de benefic. cap. 5. num. 252. ubi teſtatur ſic à Rota fuiſſe deciſum.

§. X.

Quot modis penſiones extinguantur.

1 *Morte penſionarij penſio extinguitur.*
2 *Quid dicendum de penſionibus impoſitis in capite unius ad commodum alterius?*
3 *Matrimonio penſio extinguitur.*
4 *Quid ſi ex facultate Pontificis retineatur penſio in ordine militari, & profeſſio facta non ſit ſervatis Trident. conditionibus.*
5 *Quid ſi ducat uxorem miles contra conſenſum ſupremi ordinis Magiſtris? Sub diſtinctione reſpondetur.*
6 *Quid ſi data ſit facultas retinendi penſionem poſt matrimonium, & interim miles Lauretanus penſionarius factus eſt?*
7 *Promotione ad epiſcopatum penſio extinguitur.*
8 *Extinguitur penſio profeſſione religionis. Et qui in Societate Jeſu?*
9 *Item extinguitur militia aſſumpta.*
10 *Item ob ceſſionem penſionarij nulla authoritate ſuperioris factam.*
11 *Item ob non delatum habitum clericalem, & tonſuram.*
12 *Item extinguitur ſi ſolutione anticipata redimatur.*
13 *Tandem extinguitur, ſi beneficium penſionarius obtineat, in quo penſio ſita eſt.*

1 VArij ſunt modi, quibus penſiones extinguuntur. Primus, & præcipuus eſt morte penſionarij, quia hæc ſervitus in beneficio ſolum pro ejus vita conceditur, ut ex omnium ſententia teſtatur Azor. 2. part. inſtit. moral. lib. 8. c. 10. in princip. Flamin lib. num. 6. de reſignat. quæſt. 4. n. 3. & 31. Garc. 1. p. de benefic. cap. 5. num.

*num.*239. Gonzal. *ad reg. Cancell. gloss.* 5. §. 5. *n.*40.

2 Dubium tamen est, cujus morte spirent pensiones in capite unius impositæ ad commoditatem alterius: solet enim Pontifex pensionem in beneficiis Hispanis Italo concedere, sed quia ipse Italus nomine proprio obtinere pensionem non potest ob leges regias & pragmaticas sanctiones, quærit Hispanum, qui pensionem proprio nomine recipiat, & ei obligetur pensionem reddere: Quæritur ergo cujus morte extinguatur hæc pensio, morte inquam Hispani, an Itali, an utriusque? Et quidem difficultate non caret hanc reservationem pensionis validam esse; quia est in fraudem, & derogationem privilegij remuneratorij à sede Apostolica concessi regnis Hispaniæ, ut nullus exterus neque beneficium, neque pensionem Ecclesiasticam ibidem habere possit, cui privilegio videtur derogari concessa Italo omni commoditate pensionis, tametsi in capite Hispani imponatur; quia nomine tenus tantum imponitur, & fortè ob hanc causam Itali à beneficiario Hispano schedulam blanchariam exigunt de solutione Romæ facienda; timent enim beneficiarium legibus regiis, & privilegio regali negaturum solutionem, quod ne contingat supradicta obligatione præcavent. Concesso ergo validam esse hanc reservationem, vel quia Pontifex dispensat in supradicto privilegio, vel quia privilegium est, ne exteri beneficium, & pensionem jure, & titulo proprio in regnis Hispanis obtineant, non autem quod non obtineant beneficij commoditatem. Dicendum est, si in capite Hispani reservata fuit pensio, (ut semper reservari solet) tametsi in gratiam Itali morte Hispani finiri pensionem; quia cum ipse titulum, & proprietatem habeat ipso pereunte perit pensio: sic Garcia 1. *part. de benefic. cap.* 5. *num.*262. Azor. 2. *part. instit. moral. lib.*8. *capit.* 6. *quæst.*7. testanturque à Rota sic fuisse decisum. Quapropter Italus sic pensionem obtinens, simul etiam obtinet, ut Hispanus supradictam pensionem transferat, ne ipse commoditate pensionis privetur pereunte Hispano. Difficultas ergo est; an pereat pensio pereunte Italo, ad cujus commoditatem statuta est, esto vivat Hispanus, qui titulum habet. Negant aliqui, quia alias pensio non esset data Hispano absolute, sed solum conditionaliter, dum vixerit is ad cujus utilitatem conceditur. Alij, & probabilius affirmant pereunte Italo pensionem perire, quia cum tota gratia, & reservatio pensionis Hispano facta sit correspectiva ad utilitatem Itali, hac cessante, cessare videtur: sic ex decisione Rotæ in una Hispalen. pensionis facta coram D. Binario, 15. Octobr. 1571. probat Garcia 1. *part. de benefic. cap.* 5. *num.*263 *& num.*270. *& sequentib.* comprobat duplici decisione Rotali ex libro datariæ desumendum esse, ad cujus commodum pensio reservata sit.

3 Secundus modus extinguendi Ecclesiasticam pensionem est per matrimonium contractum verbis de præsenti: hæc enim pensio loco beneficij succedit, ejusque naturam imitatur, sed beneficium vacat matrimonio contracto, ut est omnium sententia. Ergo & pensio, & ita usu styloque Romanæ curiæ receptum est sic, post alios antiquiores, quos referunt, tradit Gigas *de pensionib. quæst.*54. Covarr. 4. *decret.*2. *part.*6. §. 3. Azor. 2. *part. institut. moral. lib.* 8. *cap.* 10. *quæst.* 1. Sanchez *lib.*7. *de matr. disput.* 44. *num.* 5. Garcia *de benefic.* 1. *part. cap.* 5. *n.* 108. Barbosa *de potest. episcop. alleg.* 57. *numer.* 206. Farin. *in fragment. verbo clericus. numero* 331. Flamin. *lib.* 1. *de resignat. qu.* 1. *numer.* 15. *& lib.* 6. *quæst.* 2. *num.* 115. Hinc fit illo matrimonio extingui pensionem, quo beneficium vacat; ac proinde cum sub opinione constitutum sit, vacet ne beneficium per matrimonium, alias irritum, etiam sub opinione positum erit, extinguatur ne pensio tali matrimonio, sic Azor. Sanch. Barbosa & alij, *supra.*

4 Solum est dubium, an vacet pensio, si facultatem obtineres à Pontifice retinendi pensionem contracto matrimonio post possessionem in aliquo ordine militari, si professionem emitteres ante 16. annum, & antequam annum novitiatus expleres? Ratio dubij est; quia ex Trident. decreto *sess.*25. *cap.*15. *de Regularib.* nulla est professio facta supradictis conditionibus non servatis, ergo qui sic professus duceret uxorem, absque professione legitima illam duceret; ac proinde retinere non poterit pensionem. Cæterum affirmandum est pensionem retinere posse: sic Flamin. *l.* 6. *quæst.*2. *n.*115. Thom. Sanch. *lib.*7. *de matr. disput.*44. *num.*8. Azor. 2. *part. instit. mor. lib.*8. *cap.*10. *quæst.* 1. *vers. aliquando.* Ratio est, quia illa professio si facta valida est; eo quod decretum Trident. hoc milites non comprehendit: loquitur enim de religiosis communem vitam degentibus, & veram paupertatem promittentibus, & bonis omnibus renunciantibus: quia de illis loquitur Trident. *cap.* 15. de quibus loquitur 16. *cap. sequenti*; si quidem seriem orationis præcedentis continuat, ut colligitur ex illis verbis initio capitis positis. *Nulla quoque renunciatio.* dictio enim *quoque*, continuativa est, sed *in cap.*16. non loquitur concilium de iis militibus quia ipsi nullam bonorum renunciationem præstant, nec veram paupertatem vovent. Ergo neque in cap. antecedenti, ubi de ætate & tempore ad professionem requisitis, hos milites comprehendit. Deinde quia intendens concilium hos milites comprehendere, sicut & alios religiosos sub obligatione contributionis pro seminario eos expressit *sess.* 23. *cap.* 18. Adde milites Hierosolymitanos novo se statuto subdidisse huic Trident. decreto ut testatur Flamin. Sanchez *supra.* & Barbosa *in remission. concilij ad supradictum locum.* Ergo signum est antea non comprehendi.

5 Sed quid si ducat uxorem miles absque consensu supremi ordinis Magistri contra eorum statuta, peribit ne pensio? Distinguendum est cum Azor. *suprad. lib.*8. *cap.*10. *quæst.* 1. *in fine.* Si ob omissum consensum supremi Magistri privatur miles privilegiis militaribus, amittet quidem pensionem; quia illam retinet ex privilegio ordini militari concesso. At dum his privilegiis non spoliatur, pensionem retinere potest. Vivendum tamen est, an ob hanc causam possit supremus Magister hac spoliatione militem afficere.

6 Quid si ex facultate Pontificia retineas Ecclesiasticam pensionem aliquo tempore determinato, verbi gratia uno anno post matrimonium contractum, & antequam annus elabatur officium susceperis militis Lauretani, quibus conceditur facultas retinendi pensionem: poterisne talem pensionem retinere, sicut si nullum matrimonium contraxisses? Negat Rota *in una Romana pensionis*, 13. *Martij* 1609. quia privilegium Lauretanæ militiæ est retinendi matrimonio contracto pensionem toto eo tempore, quo retineri poterat ante susceptam militiam; at tu solum poteras retinere pensionem uno anno post matrimonium contractum. Ergo assumpta militia solum illo anno retinere poteris. Cæterum mihi probabilius apparet te in perpetuum retinere posse: sic Garcia docet nuper relatus. Ratio est, quia illa pensio à principio non fuit pro limitato tempore concessa, sed fuit concessa absolutè, debebat autem extingui matrimonio contracto, quam extinctionem suspendit facultas Pontificia pro uno anno concessa. Si igitur interim susceperisti militiam Lauretanam cui est concessa pensionem prærogativa non obstante matrimonio; efficitur sanè tam pensionem prorogari; quia superveniens militia impedit extinctionem, quam matrimonium causare debebat, ficuti si post assumptam militiam matrimonium contraheretur.

7 Tertio extinguitur pensio per promotionem ad Episcopatum, quia per hujusmodi promotionem beneficium

ficium vacat : ſic Gigas *q.56. & conſil.149. n.8.* Azor. *2. part. inſtiut. moral lib.8. c.10. quæſt.2.* Garc. *1. part. de benefic. c.5. num.110.* Hieronym. Gabr. *conſil.100. lib.1.* qui idem ſentiunt de promotione ad Abbatiam, per quam beneficia priora vacant.

8 Quarto extinguitur penſio Eccleſiaſtica, ſicut & beneficium per profeſſionem expreſſam, vel tacitam religionis, ex recepto curiæ Romanæ ſtylo : ſic Gigas *quæſt.57.* Azor *2. part. inſtitut. moral. lib.8. cap.10 q.3.* Garcia *1. part. de benefic. cap.5. num.114.* Thom. Sanch. *lib.7. in decal. cap.19. num.2. & 8.* Sub hac regula comprehenduntur equites D. Joannis, non autem alij religioſi aliorum ordinum militarium ; quia nec verè religioſi ſunt, nec ſtatum habent incompatibilem, ſic Sanch. *n.9.* Advertit, & benè idem Sanch. *n.10.* per vota biennij facta à religioſis Societatis Jeſu non vacare penſiones, ſed illas poſſidere poſſe, interim dum profeſſio, aut vota coadjutorum firmatorum non emittuntur.

9 Quinto extinguitur penſio per militiam aſſumptam, quia aſſumitur ſtatus alienus ab Eccleſia, & conſequenter indignus, cui concedantur illius fructus : ſic Gloſſ. *cap. ult. de cleric. non reſident. verbo redierint.* Gigas *quæſt.55.* Azor. *2. part. inſtit. moral. l.8. c.10. q.3. gloſſ.13. num.54.* Flamin. *lib.1. de reſignat. quæſt.1. num.22.* Farinac. *fragment. verbo clericus, num.138.* Debet tamen prius penſionarius moneri, quod ſi monitus non deſtiterit, eo ipſo extingui cenſebitur.

10 Sexto extinguitur penſio, ſicut & beneficium vacat, ſi monitus penſionarius, ut habitum clericalem, & tonſuram deferat, non obedierit, quia ſic habetur in conſtitut. Sixti. V. quæ incipit. *Cum ſacroſanctum*, edita 5. Idus Januarij 1588. & tradit Gonzal. *gloſſ.15. n.56.* Azor. *2. part. inſtit. moral. lib.7. cap.17. quæſt.1. verſicul. decimum, quartum crimen.* Barboſa *tertia part. de poteſt. epiſcop. allegat.57. n.117.*

11 Septimo extinguitur penſio ceſſione à penſionario facta. Neque ad hanc ceſſionem authoritas ſuperioris requiritur : cum enim penſio in utilitatem penſionarij conſtituta ſit, ſola penſionarij voluntate ceſſare poterit. Neque obſtat beneficium ceſſare non poſſe ſola beneficiarij voluntate. Quia in beneficio eſt longè diverſa ratio à penſione. Nam beneficij dimiſſio nocere Eccleſiæ poteſt : at penſionis dimiſſio ſemper eſt Eccleſiæ favorabilis, utpote quæ Eccleſiam liberâ relinquit. Item beneficium vacat, alterique eſt conferendum : at penſio dimiſſione extinguitur, & ita tenet Navarr. *ſumm. cap.23. n.3.* Gomez *in regul. de infirmis reſignantibus, quæſt.16.* Paul. Roman. *quæſt.8. de penſionib.* Gigas *quæſt.45. n.5.* Azor. *2. part. inſtitut. moral. lib.8. cap.10. quæſt.6.* Hinc fit non ſolum totam penſionem, ſed & partem temittere penſionarium poſſe ; quia quælibet hujus remiſſio in Eccleſiæ utilitatem cedit : ſic Azor. *dicta quæſt.6. in fine.*

12 Octavo extinguitur penſio, ſi ſolutione anticipata redimatur. An vero hæc redemptio pro ſolo beneficiarij, & penſionarij conſenſu fieri poſſit, *tract. de vitiis relig. oppoſit. diſput. de ſimonia. puncto 13.* examinavi : ibi enim dixi, ſpectato ſtylo curiæ, authoritatem Pontificis requiri, ut omnis ſimoniæ ſuſpicio evitetur, tametſi in rigore abſque tali authoritate fieri poſſit.

13 Nono dicunt aliqui penſionem extingui, ſi penſionarius obtineat beneficium, in quo penſio ſita eſt, quia ceſſabit jus percipiendi fructus ex alio beneficio, in quo jure penſio ſita eſt, ſicuti ceſſat uſus fructus proprietate rei acquiſita, ut expreſsè habetur in *leg. ſi tibi fundi uſusfructus. ff. quibus modis uſusfruct. amittatur.* Dixi, *ſi verè beneficium obtineas* ; quia non ſufficit illud obtinere de facto, niſi jure obtineas ; ſicuti non ſufficit ad amittendum uſumfructum, quod tibi legetur fundi proprietas ſi hæc ad alium pertineat, *leg. dominus. ff. de uſufructu, & quemadmod. quis utat.* ſic Gigas *de penſ. quæſt.49.* & ex illo Azor. *2. part. inſtitution. moral. libro octavo cap.10. quæſt.7.*

DISPUTATIO II.

De his qui beneficia providere poſſunt, & de illorum proviſione, & acquiſitione.

PUNCTUM I.

Quibus modis beneficium acquiratur.

1 *Acquiritur actu & potentia, & qualiter hæc contingant.*
2 *Actu acquiritur collatione, inſtitutione, electionis confirmatione. Et quæ hæc ſint.*
3 *Beneficium in potentia, ſeu jus ad beneficium quibus modis acquiratur.*
4 *Explicatur qualiter per electionem, & ante acceptationem jus in beneficium acquiratur.*
5 *Qualiter præſentatione, & quæ ad illam requirantur.*
6 *An ſit obligatus ordinarius admittere præſentationem illius qui notus eſt, & per procuratorem ſe præſentat ? Reſolvitur eſſe obligatum.*
7 *Ad valorem præſentationis acceptio requiritur.*
8 *Non per quamlibet præſentationem jus in beneficium præſentatus acquirit, ſed per præſentationem, cui debetur inſtitutio.*
9 *Gratiæ expectativæ jus ad beneficium acquiritur.*
10 *Item acquiritur jus mandato de providendo.*
11 *Hæ gratiæ expectativæ, & mandata de providendo per concilium ſublata ſunt.*
12 *Collatione nondum accepta jus ad beneficium conceditur.*
13 *Conſuetudo, ſeu privilegium optandi jus ad beneficium tribuit.*
14 *Jus ad beneficium conceditur penſionario, ſi penſio ei non ſolvatur.*
15 *Qualiter jus ad beneficium acquirat cui eſt beneficium conceſſum in eventum privationis.*
16 *Item concedit jus ad rem coadjutoria cum futuræ ſucceſſione.*
17 *Qualiter oppoſitione jus in beneficium acquiratur.*
18 *Qualiter jus in beneficium differat.*

1 DUpliciter beneficium acquiri poteſt. Primo actu ; ſecundo in potentia, quod aliis terminis dici ſolet. Acquiri poteſt jus in beneficio, vel jus ad beneficium. Dum beneficium actu non acquiritur, dici non poteſt eſſe acquiſitum, quia interim neque eſt tuum, neque uſum illius habes, ad ſummum dicetur eſſe acquirendum, & jus ad illud habendum habere.

2 Beneficium ergo actu acquiritur tripliciter ; collatione, inſtitutione, electionis confirmatione, iis enim modis jus in beneficio conceditur. Azor. *2. p. inſtitut. moral. lib.6. cap.22. quæſt.1.* Collatio in præſenti eſt donatio, ſeu conceſſio beneficij vacantis à prælato liberaliter facta. *cap. propoſuit. c. quia diverſitatem, cap. cum noſtris. de conceſſione præbendæ, & c. ult. de officio vicarij. in 6.* Dupliciter fit hæc collatio, vel motu proprio concedentis, vel ad petitionem impetrantis, ut conſtat ex *cap. ſi motu proprio, &c. ſi tibi abſenti. de præbendis in 6.* Quocunque modo ex his fiat, non variat naturam collationis, hoc eſt liberalis donationis, ſeu conceſſionis.

Inſtitutio eſt conceſſio à prælato facta præſentato à patrono. Differt à collatione ; quia eſt conceſſio

ob

obligatoria : obligatur enim prælatus beneficium conferre ei qui est à patrono præsentatus , & tradit Abbas *in c. authoritate num. 7. de institutionibus* Augustin. Barbosa 3. *de potest. episc. alleg. 72. num. 1.* At collatio propriè sumpta non est obligatoria, sed voluntaria beneficij concessio : quia pro sua voluntate prælatus beneficium confert, cum possit non conferre.

Electionis confirmatio est approbatio superior electionis à collegio factæ alicujus personæ ad dignitatem, prælaturam, aliudve beneficium vacans. Differt à collatione ; quia est obligatoria , non libera. Differt ab institutione quia est de persona à communitate Ecclesiastica electa , cum tamen institutio nominationem Ecclesiastici non requirat , sed sæpè à laicis fiat. Verum etsi collatio ab institutione , & electionis confirmatione differat , ut est expressa decisio *textus in cap. cum in illis. 16. §. cum autem , de præbendis, in 6.* ibi ; *cum autem inter collationem , præsentationem , & institutionem differentia magna esse noscatur,* &c. Et constat ex dictis. At sæpè omnia illa comprehendit , ut colligitur ex *toto titul. ut Ecclesiast. beneficia sine diminutione conferantur , clement. unica, juncta gloss. verbo conferantur , in fine de rerum permutat.* & tradit Mandos. *regul. secunda Cancell. quæst. 4. num. 2.* Rebuff. *super concordata , §. statuimus el. 2. in ultim. glossa , sub Rub. de collationib. & in praxi , titul. de dispensat. ratione ætatis , verbo conferantur , & devolut. num. 70.* Quod si inquiras , quando collatio institutionem , & electionis confirmationem , imo præsentationem comprehendit ; & quando non ; Optimè respondet Gonzalez *gloss. 16. num. 11.* dicens comprehendere, quando nomen *collatio* , à lege profertur in materia non ambitiosa & restringibili. At omnino ab institutione , præsentatione , electioneque differre , cum in materia odiosa, & restringibili apponitur , & constat ex *supradicto cap. cum in illis* , ubi cum quis provideri mandatur de beneficio ad alicujus collationem pertinenti , non intelligitur , si ad ejus præsentationem vel institutionem pertineat.

3 Beneficium verò in potentia , seu jus ad beneficium multipliciter dicunt doctores acquiri. Primò , electione. Secundò præsentatione. Tertiò, acceptatione vigore gratiæ expectativæ. Quartò , gratia expectativa concessa ei qui in canonicum est receptus. Quintò , collatione nondum accepta. Sextò , reservatione beneficij ad tui favorem. Septimò , optione , ubi est jus optandi. Octavò , omissione solutionis debitæ pensionis. Nonò, privatione juris. Decimò , coadjutoria cum futura successione : sic Æneas de Falcon. *de reserv. 4. quæst. effectu 47.* Garnen. *in reg. de non tollendo jure quæsito , quæst. 1.* Garcia 4. *par. de benefic. cap. 3. à n. 1.* Ut autem intelligatur qua ratione hoc verum, sit, discutiamus per singulos modos.

Primus est electio, qua quis ad prælaturam , dignitatem seu beneficium à majore parte communitatis eligitur à superiore confirmandus. Æneas , Garnens. & Garcia *supra.* Dixi *ad beneficium* , ne limitarem electionem ad Ecclesiam pastore destitutam , quæ est propria electio , & in qua servari debet forma præscripta *in cap. quia propter de electione.* Censeo namque si communibus clericorum suffragiis aliquis eligatur ad dignitatem aliquam, vel canonicatum aliudve beneficium, cujus electio à superiore confirmanda sit esse propriè electionem , quæ jus electo ad beneficium concedit. Dixi *à superiore confirmanda electio* , nam si superioris confirmatione non indiget ; non est electio , de qua in præsenti loquimur , quæ jus ad beneficium tribuit ; talis enim electio potius est beneficij collatio , & provisio. Gonzalez *gloss. 19. numero 11.* At cum electio confirmatione superioris indiget , concedit electio jus ad beneficium , *cap. fin. de transiat. Episcop.* & multis allegatis docet Garcia 4. *par. de benefic. cap. 3. n. 3.*

Dubium tamen est ; an ante acceptationem electi hoc jus concedat electo. Negat Mandos. *reg. 32. quæst. 15. nnm. 6* Zerola *in praxi Episcop. 1. par. verbo jus ad rem. §. 2. & 2. par. verbo electio. §. 2.* Et probare potest à simili ex præsentatione , quæ jus non tribuit præsentato , quousque consentiat. Cæterum probabilius censeo ex sola electione ante acceptationem jus electo acquiri. Moveor ex *cap. cupientes §. cæterum. cap. quam sit , de elect. in 6.* ubi electus privatur jure , quod per electionem acquirit , si infra mensem à die habitæ notitiæ suæ electionis non præbuerit assensum. Ergo supponit textus ante consensum aliquod jus per electionem concedi. Et ratio est ; qnia electio est dimidiata collatio beneficij , quæ confirmatione , & approbatione completur ? ac proinde electio actus est potestatis spiritualis , secus verò præsentatio , & nominatio , sic Felin. *cap. cum Bertoldus , de re judicata num. 2. & 3.* Dominic. *in cap. quam sit §. 1. de electio in 6.* & colligitur ex Azor. *2. p. instit. moral. lib. 6. cap. 19. q. 2. in fine.*

5 Secundus modus acquirendi jus ad beneficium est per præsentationem , seu nominationem. Ad cujus valorem primo requiritur , ut fiat coram constituente , aliàs nullum jus considerabile præsentato tribuit, sic Garcia 4. *part. de benefic. capite tertio numer. duodecimo.* Sed dubium est , an medio procuratore, vel per litteras sufficiat , ut coram constituente fiat ? Et quidem ex parte patroni certissimum est sufficere. Non enim tenetur patronus se corporaliter exhibere constituenti , ut ejus præsentatio valida sit , sed corpore absens medio procuratore, vel litteris missis præsentationem facere potest , ut clarè videtur decisum *in cap. ea noscitur de his quæ fiunt à prælato* : ibi , *per se, aut per litteras personas idoneas Episcopis diœcesanis præsent.* & in *cap. ultim. de conceff. præbendæ* , prohibetur procuratorem constitui ad præsentandum in beneficio , antequam vacet. Supponit ergo beneficio vacante procuratorem constitui posse ad præsentandum : & ita tradit Gloss. *in dicto cap. ea noscitur.* Cardin. Tuschus *litt. P. conclus. 592. num. 24.* Augustin. Barbosa 3. *part. de potest. Episc. alleg. 72. num. 116.* Ex parte verò præsentati communis est doctorum sententia , debere se corporaliter instituenti exhibere ut valida sit ejus præsentatio , sic Abbas *in c. ea noscitur de his quæ fiunt à prælato.* Rebuff. *praxi , titul. de præsentat. num. 3.* Nicol. Garcia 4. *part. de benefic. cap. 1. n. 16.* Tuschus *t. 6. litt. B. conclus. 191.* August. Barbos. 3. *par. alleg. 72. à num. 110. & num. 517.* affirmat verissimam , & receptissimam resolutionem esse , non teneri ordinarium absentis præsentationem admittere , sed posse illam repellere , tametsi præsentatus ei notus sit. Moventur primo ex *textu in cap. cum & plantare. §. in Ecclesiis de privilegiis,* ibi *Episcopis repræsentent* , quod verbum denotat præsentiam corporalem , juxta *textum in leg. consentaneum. Cod. quemodo & quando judex , & leg. 1. in princ. ff. de verbo, obligat.* & tradit Glossa *verbo repræsentare , in clem. dudum, de sepultur.* Lambertin. *de jure patronat. 1. part. lib. 2. quæstion. 11. artic. 1. num. 12. cum seqq.* Tiraquel. *de jure mariti. gloss. 6 num. 31.* Selva *de benefic. 3. par. quæst. 6. num. 7.* Secundo moventur ex Trident. *sess. 24. cap. 18. de reformat.* ubi præsentatus à patrono admitti non debet , nisi ab ornario examinatus , & idoneus repertus. Quod non solum in beneficiis parochialibus necessarium est , sed etiam in simplicibus; ut habetur *sess. 7. cap. 13. de reformat.* Sed hoc examen fieri non potest per procuratorem ergo neque præsentatio.

6 Ex hac ratione inferunt supradicti doctores primò non esse obligatum ordinarium admittere præsentationem absentis , quamtumvis docti , & periti , quia jus habet illum examinandi , ac proinde ut se corporaliter præsenter. Secundo inferunt posse absentis præsentationem admitti , si ut idoneus cognitus

sit,

sit, quia is examinatione non indiget, ut tradit Glossa *in cap. de Petro. distinct. 47. verbo ignotus.* Innocent. *in cap. in Lateranensi in fine de præbendis.* Aloysius Riccius *praxi. resolut. 139. & 141.* Zenedo *ad decr. collect. 15. num. 3.* Augustin. Barbosa *3. p. de potest. Episc. alleg. 72. num. 118.* & alij apud ipsos. Excipit autem Barbosa præsentatum ad parochiales, cujus examen pro forma requiritur à Trident. *sess. 21. cap. 18. de reformat.* ac proinde ejus præsentationem admitti non posse per procuratorem factam.

Nihilominus (si licet dicere quod sentio) existimo probabilius validam esse præsentationem illius qui se per litteras, aut procuratorem instituenti repræsentat : sic docuit Azor. *2. p. lib. 6. cap. 21. quæst. 6.* Moveor ; quia nullus est textus, ex quo hæc obligatio corporalis præsentiæ colligatur, ergo imponenda non est, præcipue cum sit contraria reg. juris, *quod per alium facis, per te ipsum facere censeris.* Antecedens probo, nam *textus in cap. cum & plantare, & clem. dudum de sepult.* ubi instituendi ad beneficia curata debent prælatis repræsentari, nequaquam probat corporalem præsentiam requisitam esse pro præsentatione, seu nominatione patroni, sed pro institutione facienda. Aliàs non posset ordinarius absentis præsentationem admittere ; quia esset contra naturam præsentationis, neque valida esset ejus admissio, quam tamen valere etiam de persona incognita admittit Abbas *2. par. consil. 76.* Lambert. *de jure patron. lib. 2. quæst. 11. articul. 2.* Garcia *4. part. de benefic. capit. primo. num. 18. & 25.* Deinde, quia esto in parochialibus requisitum sit examen præsentati pro forma, & in aliis beneficiis, prout instituenti visum fuerit, hoc examen non ad præsentationem, sed ad institutionem expostulatur, ut benè notavit Garcia *dicto num. 25.* Ergo ex necessitate examinis inferri non potest necessitas in præsentato se personaliter ordinario præsentandi. Adde receptissimum esse, ut Episcopi Hispaniæ, Galliæ, & Flandriæ à regibus præsentati, non se exhibeant personaliter Pontifici instituendos. Denique *in cap. accedens. 24. de præbendis*, absens investitur de beneficio Ecclesiastico. Ergo à fortiori præsentari, seu nominari poterit.

Neque obstant adducta. Ad primum concedo primo, verbum *repræsentare*, significare præsentiam corporalem, sed non præsentati, sed procuratoris per ipsum. Secundò, respondeo id esse necessarium ad institutionem, non ad ipsam patroni nominationem. Ad 2. admitto præsentatum debere esse cognitum instituenti, & ab illo examinari posse ; non quidem ad præsentationis valorem, sed ad institutionem faciendam ; ac proinde præsentiam institutioni necessariam esse, non præsentationi.

7 Deinde ad valorem præsentationis requiritur acceptatio præsentati : sic Garcia 4. *de benefic. c. 1. n. 21.* Quia acceptatio pars est præsentationis.

8 Verum non sufficit validam esse præsentationem, ut præsentatus jus per præsentationem ad beneficium acquirat ; sed insuper requiritur, ut talis præsentatio sit, cui necessario debeatur institutio, colligitur ex Garc. *supra.* Nam si liberum sit instituenti præsentatum rejicere, nullum jus considerabile ex præsentatione habebit. Posse autem contingere non esse obligatum instituentem admittere præsentatum validè, manifestè constat, in casu quo æqualiter multi essent præsentati, nullus enim tunc considerabile jus ad beneficium habet ; si quidem pro voluntate instituentis omitti potest. Hac enim ratione communiter doctores censent postulatione non acquiri jus ad beneficium ; quia postulatus repelli ab instituente potest, ut tradit aliis relatis, Garcia 4. *part. capite tertio. num. 14.* Si ergo præsentatus repelli potest, jus in beneficio non habebit.

9 Tertius modus acquirendi jus ad beneficium est per gratiam expectativæ, qua scilicet alicui conceditur, ut præbendam vacantem, quam maluerit obtineat. Ut autem hæc gratia jus considerabile tribuat, debet esse acceptata; quia ante acceptationem è concedente revocabilis est, sic Gonzalez *glos. 26. numero 20.* Mandos. *reg. 3. quæst. 14. nnmero 3.* Garcia 4. *p. de benefic. cap. 3. num. 14.*

Sed est dubium ; an posita acceptatione jus ita considerabile tribuat, ut necessario facienda sit mentio illius in impetratione, vel reservatione facta à Papa de tali beneficio ? Negat Garcia *dicto cap. 3. num. 18.* quia facta reservatione, vel impetratione illius beneficij remanet privilegiato salvum jus utendi expectativa in aliis beneficiis vacantibus, siquidem ejus gratia non est pro aliquo determinato beneficio ; ac proinde non videtur considerabiliter ejus gratiæ per talem reservationem, vel impetrationem derogari. Et placet mihi hæc sententia. Secus verò esset dicendum, si gratia concessa esset pro aliqua determinata præbenda : tunc enim illius facienda esset mentio in impetratione, vel reservatione.

10 Quarto concedit jus ad beneficium gratia expectativæ in canonicum recepto, seu mandatum de providendo de prima præbenda vacatura, *cap. si postquam de præbend. in 6.* quia ratione hujus juris cogere potest, ut sibi vacans præbenda conferatur. Ergo jus ad illam considerabile habet, & ita tradit, aliis relatis Garc. *d. cap. 3. n. 16.*

11 Adverte has gratias expectativas, & mandata de providendo beneficio vacaturo, omnino sublata per Concil. Trident. *sess. 24. cap. 19. de reformat.* & notant omnes. Unde eligi non potest canonicus supernumerarius, cum expectativa ad præbendam vacaturam, nisi in ea Ecclesia, ubi immemorialis consuetudo talis electionis viget, sic Hieron. Gonzalez *ad reg. 8. Cancell. § 1. proœm. n. 64. & 65.* Garcia *6. p. de benefic. c. 1. n. 5.*

12 Quintò tribuit jus ad beneficium collatio nondum acceptata, *c. si tibi absenti de præbend. in 6.* quia facta collatione jam conferens retrocedere de jure non potest, sed debet consensum collatarij expectare infra terminum datum ad consentiendum. Quod in aliis donationibus locum non habet, in quibus ante acceptationem donatarij datur locus pœnitentiæ, & donans retrocedere potest. Et ratio differentiæ est ; quia de beneficiis disponit conferens ex officio, & obligatione, in aliis rebus pro voluntate, sic Gonzalez alios referens, *glos. 26. n. 1. 14.* Vasq. *de benefic. c. 2. § 2. dub. 5.* & latiùs *c. 4. § 8. dub. 1.*

Sextò jus ad beneficium concedit reservatio facta beneficij in favorem alicujus, quia per talem reservationem beneficium illi adjudicatur ; debet autem ipse, in cujus favorem reservatio facta est, reservationem acceptare ; sicuti de gratia expectativa, & de mandato ad providendum dictum est, sic aliis reservatis Garc. *4. p. de benef. cap. 3. n. 43.*

13 Septimo concedit jus ad beneficium consuetudo, seu privilegium optandi pinguiorem præbendam vacantem : sic Gomezius *in reg. de non tollendo jure q. q. 1. n. 27.* Æneas de Falconib. *de reservat. qu. 4. principali effectu 47. n. 9.* Garc. *4. de benefic. 3. n. 45.* Gonzal. *gl. 34. n. 126.* Nam ex vi illius consuetudinis seu privilegij detur antiquiori prima vacans præbenda. Requirit tamen Gonzal. ut præbenda vacet ; quia usque tunc non videtur debita, imo addit debere esse acceptatam. Priorem partem admittit Garcia, secundam reprobat. At utramque judico repellendam. Nam illa facultas optandi pinguiorem præbendam, est quasi quoddam mandatum de providendo concessum de aliqua determinata præbenda, vel quasi quædam gratia expectativæ admissa pro præbenda primo vacatura : quæ vacationem præbendæ, non requirunt, sed solum requirunt acceptationem mandati, vel gratiæ. Item negari non potest ex vi illius consuetudinis, & privilegij præbendam primo vacaturam

debitam

debitam esse canonico antiquiori. Ergo si ab alio impetretur, vel à Pontifice reservetur, huic juri derogatur. Quapropter Gonçal. *gloss.6.§.1.n.94.* affirmat expectativam concessam alicui ad beneficium vacaturum alias ex statuto Ecclesiæ antiquiori ob jus optandi providendum, subreptitiam esse, si non fuerit facta mentio hujus qualitatis, quod certè non video qua ratione subsistere possit, si jus considerabile ad rem antiquior non haberet.

14 Octavo dat jus ad beneficium pensionario, si pensio ei non solvatur; quia ob hanc causam solet Pontifex concedere regressum vel accessum ad beneficium pensione gravatum, sic Flamin. *l.6.de resignat.q.3.n.15.* Ut autem hoc jus acquiratur, debet pensionarius declarare se velle illo uti, & insuper debet pronunciari sententia saltem declatoria contumaciæ titularis: quæ sententia non profertur, ni magna fuerit illius protervia, & contumacia, ut diximus *disp. præced. pun.ult.§.6.* illa autē declararatione facta concedit Garcia *4.p.de benefic.c.3.n.49.* pensionario non solum jus ad beneficium, sed in beneficio; quia facta tali declaratione virtute executoriæ confertur pēsionario beneficium. At mihi probabilius apparet indigere executoris judicis collatione: neque enim pensionarius facta declaratione accipere possessionem beneficii potest propria authoritate, sed authoritas judicis executoris accedere debet, cui & executione privationis beneficiarii, & regressus, vel accessus pensionarii conceditur.

15. Nono acquirit jus ad beneficium, cui esset beneficium concessum in eventu privationis. Sed hoc jus improprium est, neque impedit impetrationem beneficii, neque illius reservationem. Garc. *d.4.p.cap.3.n.54.* Ratio est, quia est jus sub conditione non necessaria eventura concessum. Secus dicendum est, cum beneficium conceditur sub eventu vacationis; quia est conditio necessario eventura. Advertere tamen concedit, nec promitti beneficium posse sub eventu vacationis ab alio quam à Pontifice; quia in *c. nulli c. relatum de conceff. præbendæ*, annullatur omnis promissio de beneficio nondum vacante, ne detur occasio captandæ mortis, & notavit Vasq. *de benef. cap.2.§.2.dub. 4.* ubi addit hanc permissionem irritam de beneficio nondum vacanti juramento confirmari posse. Juramentum namque confirmare promissionem potest, jure positivo irritam; si tamen jure naturæ valida sit, ut videtur esse hæc promissio.

16. Decimo concedit jus ad rem coadjutoria cum futura successione; quia est quasi mandatum de providendo ad beneficium determinatum; alias si beneficium illud impetrari vel reservari posset, non obstante futuræ successionis indulto, futuræ successioni præjudicium fieret: sic Gonzalez *gloss.5.§.9.n.79.* Garcia *4. par.c.3.n.58.*

17. Alium modum addit Garcia, per quem videtur jus considerabile ad beneficium acquiri, scilicet oppositionem stante constitutione, seu consuetudine concedente jus opponendi. Sed ut hoc verum sit, debet oppositor verificare qualitates ad beneficium requisitas ipsum solum habere; alias si liberum sit conferenti alium oppositorem admittere, & hunc repellere, huic non erit jus considerabile ad beneficium acquisitum, sicuti diximus in præsentato simul cum aliis, & docet Gonzalez *gloss.9.§.1.n.88.& 92.* Garcia *supra, à num. 63.* Addo si ex fundatione, dotatione, aliove statuto præscriptum esset beneficium concedi debere propinquiori ex familia fundatoris, non poterit extraneus, vel remotus consanguineus illud impetrare tacito jure propinquioris, tamen propinquior nondum propinquitatem probasse; quia antequam probet ex ratione fundationis est jus propinquiori quæsitum, cui nunquam censetur Pontifex in clausulis generalibus derogare, juxta regulam de non tollendo jure quæsito.

18 Quod si inquiras, in quo differat jus in beneficio à jure ad beneficium? Dicendum est differre in eo, quod jus in beneficio concedit habenti potestatem illud administrandi, secus jus ad beneficium. Item jus in beneficio etiam ante captam illius possessionem facit, ut beneficium proprium sit beneficiati, & vacet per illius decessum, secus jus ad beneficium, ut multis relatis docet Covarr. *3. var.cap.16.n.4.* Vasq. *de benefic.c.4.§.2.dub.1.*

Hæc in genere dicta sunt de acquisitione beneficiorum, latius in sequentibus examinanda quæ difficiliora sint. Sed quia à præsentatione, seu nominatione sæpè acquisitio beneficii ortum habet; videndum est qua ratione hæc potestas laicis, & Ecclesiasticis competere possit.

Punctum II.

Quid, & quotuplex sit jus patronatus, & qua ratione acquiratur.

1 *Explicatur quid sit jus patronatus.*
2 *Triplex est hoc jus.*
3 *Ius patronatus ex laicis patronis, & Ecclesiasticis, an laicum an Ecclesiasticum sit quoad jura, & effectus.*
4 *Fundatione, extructione, & dotatione jus patronatus acquiritur.*
5 *Qualiter fundatione, & extructione acquiratur.*
6 *Qualiter dotatione.*
7 *An ex dotatione facta Ecclesiæ ædificatæ patronatus acquiritur. Affirmativè respondetur.*
8 *Consensus ordinarii requiritur ad hanc acquisitionem.*
9 *Quis sub nomine ordinarii in hac parte intelligatur.*
10 *Privilegio Pontificis jus patronatus acquiritur, non Episcopi.*
11 *An præscriptione, & consuetudine patronatus acquiratur? Proponuntur sententiæ.*
12 *Quid tenendum sit spectato jure antiquo.*
13 *Iure Tridentini omnes patronatus consuetudine, & præscriptione acquisiti annullantur.*

1. IUs patronatus communiter doctores definiunt, ut sit potestas nominandi clericum instituendum in beneficio, & licet alia jura patrono conveniant, quia tamen nominatio, seu præsentatio est præcipuus actus, & exercitium patroni, ea de causa per ordinem ad præsentationem jus patronatus definitur. Aliis placet, definiendum esse quod sit jus honorificum, & onerosum, & utile alicui in Ecclesia competens, sic Abbas *cap.3.& in Rub.de jure patronat.* Gregor. Lop. *leg.1. titul.15. part. prima verbo derecho. numero secundo.* Hoc jus spirituale est, vel saltem spirituali annexum, ut dicitur in *cap. de jure, de jure patronatus.* Tum quia est authoritate Ecclesiæ concessum. Tum quia annectitur institutioni ad beneficium, quæ est spiritualis, & ad ipsam institutionem ordinatur. Tum quia adhæret Ecclesiæ, & loco religioso, &c. Neque obstat convenire laicis; quia convenit ex beneficio Ecclesiæ, & ita tradit post alios antiquiores Azor. *2.p.l.6. cap. 19.q.2.* Garcia *5. part. de benefic. c.9.n.6.* Suar. *tom.1. de relig.l.4.c.28.à n.7.* Ex quo fit esse simoniam saltem jure Ecclesiastico illius venditionem, ut latius diximus *disp. de simonia, p.14.*

2. Triplex est hoc jus patronatus aliud laicum, aliud Ecclesiasticum, aliud mixtum: sic omnes doctores referendi. Laicum est quod bonis propriis, seu patrimonialibus acquiritur; Ecclesiasticum, quod bonis Ecclesiæ comparatum est vel ratione Ecclesiæ alicui competit, vel à laico Ecclesiæ, monasterio, aliive loco pio donatur. Mixtum, quod ex patronis laicis, & Ecclesiasticis coalescit, si Covarruvias *pract. quæstion.*

cap.36. num. 2. Azorius 2. *part. inſtit. moral. lib.* 6. *cap.* 19. *q.*3. Vaſq. *opuſc. de benefic. cap.*2.§.1. *dub.*1. Garcia 5. *part. de benefic. cap.*9. *num.*208. Leſſius *lib.*2. *de inſtit. c.*34. *dub.* 4. *n.* 18. Gonzal. *reg.*8. *Cancell. gloſſ.*18. *à n.*2.

Hinc fit non eſſe expectandum, quis jus patronatus poſſideat, ſitne clericus, vel laicus, ut intelligatur, an jus patronatus laicum ſit; an Eccleſiaſticum, ſed quo titulo poſſideatur.

3. Dubium tamen eſt, an jus patronatus ex laicis patronis, & Eccleſiaſticis coaleſcens laicum, vel Eccleſiaſticum judicandum ſit quoad jura, & effectus? Videtur enim judicandum eſſe Eccleſiaſticum, quia magis dignum trahit ad ſe minùs dignum, & conſequenter patronatus Eccleſiaſticus ſæcularem, *cap. contingit. c. per tuas de arbitris.* At dicendum eſt omnia jura immutata eſſe, alias non diceretur mixtum, ſed vel Eccleſiaſticum, vel laicum: quod adeo verum cenſeo, etiam ſi ex tribus patronis duo ſint Eccleſiaſtici, & unus laicus, jus patronatus laici immutatum maneat, quia non eſt credendum vel Pontificem hoc jus conſumere, & derogare. Ex quo fit non cadere ſub regula reſervationis beneficium, quod unum patronum laicum habet, tametſi duos habeat Eccleſiaſticos, eſto contra teneat Gonzalez alios referens *gloſſ.* 18. *n.* 17. Quia conjunctio Eccleſiaſticorum patronorum non debet laico præjudicare. Fit ſecundo ſemeſtre conceſſum ad præſentandum Eccleſiaſticis, non videri competere laico patrono; quia quilibet retinet jus ſuum immutatum, ac ſi cum alio non eſſet conjunctum, & conſequenter retinere debet conditiones, & qualitates talis juris, ſed una ex qualitatibus patronatus laici eſt poteſtas ad præſentandum intra quadrimeſtre. Ergo obtinere non poteſt ſemeſtre ad præſentandum, & ita docet Perez de Lara *libr.*2. *de capell. cap. nono numero* 16. Aliàs ſi ob ſocietatem patroni Eccleſiaſtici deberet laicus privilegiis Eccleſiaſtico conceſſis uti eadem ratione, deberet Eccleſiaſticus privilegio laicorum uti: ac proinde ſicut laicus in præſentatione variare poteſt, poſſet & eccleſiaſticus, quod tamen non admittitur.

4. Triplici via jus patronatus acquiritur, fundatione, extructione, & dotatione, ſic gloſſa *in capit. piæ mentis.* 16. *quæſtion.* 7. Azorius *ſecunda parte inſtitut. moral. libro ſexto. capit* 19. *quæſtion. quarta cum ſeq.* Garcia *quinta part. de benefi. cap. nono. num.* 36. Leſſius *libro ſecundo. cap.* 34. *numero* 22. Gonzalez *gloſſ.* 18. *num.* 33. Auguſt. Barboſa *tertia part. de poteſt. Epiſt. allegat* 70. *in princip.* & alii plures apud ipſos. Quod verum eſt, etiam ſi expreſsè non dixeris te fundare, extruere, & dotare Eccleſiam intentione obtinendi patronatum, *cap. nobis de jure patronat.* ſufficit ſi contrarium non expreſſeris, juxta *capit. ſignificavit. de teſtibus*, quia fundanti, extruenti, & dotanti patronatus à jure conceditur, niſi ipſe renunciet, ſic Greg. Lop. *leg.* 1. *tit.*15. *part.* 1. *verbo dote.* Garcia *prima parte cap.* 9. *à n.* 62. Azorius *quæſt.* 9. ubi teſtatur communem eſſe. Ab hac tamen doctrina videtur excipienda Eccleſia regularis, in qua patronatus non acquiritur fundatione, extinctione, vel dotatione tantum, ſed inſuper requiritur Apoſtolicus conſenſus in limine fundationis, *capit. nobis de jure patronat. & ibi gloſſ. verbo de tua juriſdictione.* Hoſtienſ. *colum. ſecunda.* Ancharr. *n.*36. Ab. bas *n.*9. Puteus *deciſ.* 3. 6. *lib. ſecundo.* Rota *in una Albanen. prioratus.* 26. *Novemb.* 1588. *apud Farinac. tom.*2. *deciſ.*564. *p. mihi* 48.

5. Fundatione acquiris jus patronatus, ſi fundum dederis ad Eccleſiam ædificandam, habetur ex *c. nobis de jure patronat. cap. piæmentis.* 16. *q.*7. *c.* Abbatem 17. *q.*2. & tradunt omnes.

Extructione, ſeu ædificatione jus patronatus acquiris, ſi tuis ſumptibus Eccleſiam ædificas, *cap. nobis de jure patronatus, dicto capit. piæ mentis. capit. monaſterium. capit. filiis.* 16. *quæſtion.* 7. Et idem eſt, ſi dirutam, vel diſtructam reædifices; quia eſt, quaſi è principio illam ædificares, ſic Gloſſa *capite tertio. de jure patronat.* Garcia *quinta parte. cap. nono n.*50. Gonzalez *gloſſ.* 18. *numero* 53. Azorius *ſecunda parte inſtitution. libro ſexto. capit.* 19. *quæſtion.* 11. Barboſa *tertia parte de poteſt. Epiſc. allegation.* 70. Gregor Lopez *leg.* 11. *titul.* 15. *parte prima verbo tres cauſas, in fine.* Supradictis duabus viis, fundatione namque, & conſtructione, & maximè ſi conſtructio perfecta non eſt, non acquiritur jus patronatus, niſi ſubſequatur dotatio; quia abſque dotatione neque eſt beneficium Eccleſiaſticum, neque miniſtros ad officia, & miniſteria Eccleſiaſtica exercenda habere poteſt, ac proinde interim vacuus erit talis patronatus, & inutilis: ac poſita dotatione fundans, conſtruens, & dotans patroni ſunt, ſic Azorius *ſecunda parte inſtitutionum moral. libro ſexto. cap.* 19. *quæſtion. ſexta.* Garcia *quinta parte de benefic. capite nono, numero* 44. Gregor. Lopez *leg. prima titul.* 15. *part. prima. verbo tres cauſas.* Quapropter nunquam debet Epiſcopus in Eccleſia ædificanda conſentire, quin prius ædificatorem obliget per publicum inſtrumentum ad dotandum; quia Eccleſia abſque dote ædificari non debet *capit. nemo, de conſecrat. diſtinctio. prima capit. cum ſicut. de conſecrat.* Quod ſi abſque dote ædificata fuit, conſecranda non eſt niſi dotetur. Gloſſ. *in capit. cum ſicut. de conſecrat. Eccleſ.* Hanc autem dotem tenetur ædificator eo ipſo quo Eccleſiam ædificavit, ſin minus ejus hæredes præſtare, & ad id compelli poſſunt ab Epiſcopo, ſic Auguſtin. Barboſa *tertia parte de poteſt. Epiſcop. allegation.* 70. *numero quarto &* 29. Aloyſius Riccius *in praxi reſolutione undecima. numero ſexto.* Azor. *ſecunda part. inſtitut. lib.* 6. *capit.* 19. *quæſt.* 4. *fine.* & optimè *lib.* 9. *capit.* 3. *quæſt.* 7. At ſi Epiſcopus permiſerit Eccleſiam fundari, conſtrui, & conſecrari abſque dote, ipſe eam dotare compellitur, ſic ex gloſſa *in ſupradict. cap. cum ſicut.* tradit Azor. *loco alleg* Barboſa *num.*29.

6. Dotatione item patronatus acquiritur, ſi Eccleſiam conſtructam, vel conſtruendam ſufficienter dotaveris, hoc eſt ſufficientia bona præſtiteris, ut in ea poſſint divina exerceri; *capit. filius.* 16. *quæſtion.* 7. *capit. nemo. de conſecrat. dict.* Abbas *cap. ſicut num.* 5. *de conſecrat.* & gloſſ. *cap. ut quiſque de vita, & honeſt. cleric. verbo clericum* Garcia 5. *par. de benefic. cap.* 9. *num.* 52. Dixi *ſi ſufficientia bona præſtiteris*, nam ſi ſolum bona inſufficientia dederis, non dotator, ſed benefactor erit, ac proinde nec patronus: ſic Gloſſ. *in cap. qui cumque*, 216. *quæſt.* 7. Garcia 5. *p. de benef. cap.*9. *n.*52. Lambert. *de jure patron. p. l.*1. *q.*5. *num.* 11. Auguſt. Barboſa 3. *p. de poteſt. Epiſc. alleg.*70. *n.*11. Quod adeo verum eſt, ut etiamſi Epiſcopus conſentiat in hac inſufficientis dotis aſſignatione; non obinde patronatum obtineas: quia inſufficienter dotans abſolutè non dotat, ſic Gloſſ. *in cap. quicumque*, *d.*2. 16. *q.*7. Barboſa *n.*13. Garcia *n.*53. Azor. 2. *p. l.* 6. *c.*16. *q.* 6. *in fine.* tametſi contrarium ſentiat Lambert. 1. *par.* 1. *q.* 5. *art.* 13. ſi tamen tu ſimul cum aliis ad dotationem concurreres, ita ut ex omnibus ſufficiens dos aſſignata ſit, verè patronus efficeris: quia ratione communionis, & ſocietatis, dotem ſufficientem præſtas. Abbates *in c. ad audientiam* 1. *de Eccl. ædificand. num.*4. *& in rub. de jure patronat. num.* 6. Azor. *p.*6. Garcia *dicta* 5. *p. cap.*9. *n.*53. ubi adducit ſequentem ſacræ congregationis conciſſi declarationem. Quando concurrunt plures in dotatione, licet æqualiter non contribuant, omnes efficiuntur patroni, etiamſi ſufficientem dotem ex ſe ſinguli non conferant, dummodo Eccleſia habeat dotem competentem; quia ex quo ille qui plus contulit admiſit alium ſecum, videtur ipſi communicare jus ſibi competens in illo patronatu. Ex augmento dotis non obtinetur patronatus; quia augens dotem non dotata, ſupponit enim Eccleſiam jam dotatam. Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.*177. *num.*24. *&* 25. Garcia 5. *part.*

cap.

cap. 9. n. 122. Riccius *praxit. resolut.* 150. *& resol.* 172. Gonzalez *gloss.* 18. *num.* 53. Barbosa *alleg.* 70. *num.* 15. Quod procedit tametsi ex consensu Episcopi ob hanc causam concedatur; quia nequit Episcopus ob dotis augmentum hanc servitutē beneficiis imponere, ut satis colligitur ex concilio *sess.* 25. *c.* 9. *de reform.* ibi, *ex augmento dotis*, & tradit Aug. Barbosa *num.* 16. Dixi *si dotes Ecclesiæ constructam vel construendam*; quia parum refert, antecedat, vel subsequatur dos Ecclesiæ constructionem, ut patronatus obtineatur. Semper tamen in limine fundationis curandum est, ut dos assignetur, ne contingat Ecclesiam indotatam manere. Neque obstat Ecclesiam adhuc non esse, quominus dotis capax non sit; quia capax est, non ut tunc ei acquiratur; sed ut acquira tur pro tempore quo perfectè constructa sit: sic relato Abbate *in c. ad audientiam. 2. de Eccles. ædificand. n.* 2. Lamb. & aliis tradit Garc. *5. p. de benefic. c. 9. n.* 49. *&* 50.

7. Verum non desunt doctores, qui sentiant ex dotatione facta Ecclesiæ ædificatæ & consecratæ patronatum non acquiri, sic Glossa *in cap. piamentis. 16. quæst. 7.* Felin. *in cap. cum venerabilis. de exceptionib. num.* 57. Et favet decisio sacræ congregationis, *sess.* 21. *c.* 4. *de reformat.* quam adducit Garc. *sup. num.* 56. Neque deest ratio. Nam rebus sacris nulla servitus imponi potest. *leg. servitutes. 3. §. ult. ff. de servitut.* Ergo Ecclesiæ consecratæ nequit servitus patronatus imponi. Nihilominus probabilius est ex tali dotatione patronatū acquiri: quin absolutè Ecclesiam dotat, & dotatione maximè necessaria. Præterea dos subsequuta Ecclesiæ constructionem, favore Ecclesiæ reputatur, ac si illius constructionem antecederet; quia retrotrahitur. Adde hoc videri definitum à Trident. *sess.* 14. *cap.* 12. *de reformat.* ibi *Nemo cujusvis dignitatis Ecclesiasticæ, vel sæcularis quacunque ratione nisi Ecclesiam, beneficium, aut capellam de novo fundaverit, & construxerit, seu jam erectam quæ tamen sine sufficienti dote fuerit de suis propriis, & patrimonialib. bonis competenter dotaverit, jus patronat. impetrare. aut obtinere possit, & debeat.* Abbas *c. quoniam. num.* 9. *de jure patronat.* Roch. de Curte *de jure patronat, verbo & dotavit. q.* 2. *&* 3. Selva *de benefic.* 1. *p. q.* 5. *circa finem num.* 181. Azor. 2. *part. instit. moral. lib.* 6. *capit.* 19. *q.* 8. Garcia 5. *p. de benefic. cap.* 9. *n.* 54. & alii apud ipsos. Neque obstat declaratio sacræ congregationis, quæ loquitur de parochia erecta ob necessitatem populi, cur Ecclesia matris tenetur providere: neque hæc provisio loco dotis liberalis est computanda: cum debita sit. Ad rationem respondeo rebus sacris nullam profanam servitutem imponi posse: benè tamen ecclesiasticam, & ex patronorum ecclesiæ consensu; aliàs probaret neque ex constructione, neque ex dotatione antecedenti patronatum acquiri posse.

8. Adverte, ut supradictus patronatus ex fundatione, constructione, aut dotatione acquiratur ordinarii consensum requiri, aliàs minime acquirendum, colligitur ex *cap. nobis. de jure patronat.* ibi *cum assensu diœcesani*, & tradit Navar. *cons.* 7. *de jure patron.* Lambert. 1. *p. l.* 1. *q.* 2. *art.* 3. *cum seqq.* Garcia. 5. *p. de benefic. c.* 9. *n.* 71. Azor. 2. *p. instit. moral. lib.* 6. *c.* 19. *q.* 7. Barbosa 3. *p. alleg.* 70. *num.* 20. Et ratio est manifesta, quia absque superioris potestate neque Ecclesia ædificari potest, neque servituti patroni subjici. Hic consensus sufficit, si ex postfacto interveniat? quia retrotrahitur, & est juri conformis. Rota *in una Aquen. juris patronatus.* 7. *Novemb.* 1601. Garc. *p. de benefi. cap.* 9. *num.* 72. *&* 12. *p. c. n.* 209. Aloys. Riccius *resolut.* 123. *n.* 3. August. Barbosa. 3. *p. de potest. episc. alleg.* 70. *n.* 21. Præsumitur intervenire ex diuturnitate temporis, & ex fundatione capellæ cum insignibus, & armis, & ex superioris visitatione: sic multis relatis, Barbosa *n.* 22. Garcia *n.* 74. & testantur à Rota sic sæpè essedecisum.

9. Nomine ordinarii, cujus consensus requisitus est ad stabiliendum patronatum ex fundatione, constructione, vel dotatione Ecclesiæ, est ille qui jurisdictionem Episcopalem, vel quasi Episcopalem habet illo in loco, in quo beneficium erigitur, quia hic consensus actus est jurisdictionis. Lambert. *de jure patronat.* 1. *p. libro* 1. *quæstion.* 2. *artic.* 8. Praxis episcopalis *verbo jus patronatus.* §. 5. Barbosa 3. *p. alleg.* 70. *numero* 13. *&* 30. Ex quo fit Abbatem, & priorem potentem dare facultatem ædificandi Ecclesiam, posse præstare authoritatem, ut jus patronatus obtineatur; quia ædificationem Ecclesiæ patronatus subsequitur, sic testatur decisum esse à Rota, Garcia. 5. *p. cap.* 9. *numero* 71. Barbosa. *num.* 31. Vicarius generalis Episcopi ratione vicariatus præstare non potest authoritatem adificandæ Ecclesiæ, ut inde patronatus obtineatur; quia sicut non habet authoritatem conferendi beneficia, ita neque servitutem illi imponendi, & tradit multis relatis Garcia 5. *p. c.* 9. *num.* 75. Barbosa 2. *p. allegat.* 54. *num.* 74. *& allegat.* 70. *in fine*, requirit enim speciale mandatum. At capitulum sede vacante, quia loco Episcopi succedit, hanc concedere potest facultatem. Lambert. *dicta quæst.* 2. *art.* 9. Garcia *num.* 79. Barbosa 3. *p. alleg.* 70. *numero.* 32. Quod si ordinarius noluerit absque legitima causa suum præstare consensum, recurrendum est ad superiorem Antistitem, qui eum compellat: sic relato Panormit. *in cap. nullus de jure patronat.* Selva *de benefic.* 1. *p. q.* 6. *num.* 15. docuit Azor. 2. *p. inst. moral. lib.* 9. *quæst.* 8. Lambert. *q.* 2. *art.* 16 *&* 17. Barbosa *alleg.* 70. *num.* 26. licet *in dicto c. nullus*, fuerit recursum ad Pontificem, id fuit quia ille Episcopus Adonens. nullum alium superiorem habebat

10. Sed inquires; an alia via præter supradictas possit jus patronatus acquiri?

Non est dubium acquiri posse privilegio Pontificis, sic Azor. 2. *p. instit. moral. lib.* 6. *cap.* 19. *quæst.* 12. cum enim Pontifex liberam in beneficiis habeat administrationem, potest, ob bonum Ecclesiæ hoc onus aliquibus beneficiis imponere: si enim fundantibus Ecclesias, vel illas dotantibus patronatum concedit; cur non concedere poterit aliis de fide, republicáque christiana benemeritis, vel qui sic speratur futuri? Solum adverto debere in tali privilegio, saltem in genere, derogari constitutioni Trident. prohibenti hæc privilegia, sic Azor. *supra.* Dubium tamen est, an privilegio Episcopi, consuetudine, vel præscriptione acquiratur? Et quidem privilegio Episcopi negant acquiri posse communiter doctores, quia Episcopis concessum non est posse beneficia gravare, & patronatus servituti subjicere, sic relato Abbate *cons.* 106. *num.* 4. *volum.* 2. tradit Aug. Barbos. 3. *p. de potest. episc. alleg.* 70. *num.* 25. Garcia plures referens 5. *p. de benefic. cap.* 9. *n.* 128. Azor. *dicto cap.* 19. *q.* 12. Quod efficacius procedit spectato jure novo Trident. *sess.* 25. *cap.* 9. *de reformat.* auferentis omnia privilegia, consuetudines, & præscriptiones juris patronatus, quæ à fundatione, & dotatione Ecclesiæ non emanaverint.

11. Si autem de consuetudine, vel præscriptione loquamur, gravissima fuit olim controversia; an possit jus patronatus præscriptione acquiri? Negant Archidiacon. Abbas, Alexand. Felin. Decius & alii apud ipsos, quos refert Covarruvias *reg. possessor. malæ fidei.* 2. *p.* §. 10. *à n.* 2. Eorum præcipuum fundamentum est; quia hujus juris patronatus utpotè spiritualis, vel saltem spiritualibus annexi incapaces sunt laici, quatenus tales sunt, nisi ex privilegio speciali, vel juris communis ob fundationem, & dotationem Ecclesiæ eisfuerit concessum: *c.* 4. *de indiciis, c. de jure patronat.* Sed in privilegiis utpote ex libera concedentis voluntate pendentibus non datur præscriptio. Ergo neque potest dari præscriptio juris patronatus. Et confirmari potest à simili ex præscriptione juris eligendi, vel decimandi, quæ in laicum non videtur cadere posse, & hoc nulla alia ratione, nisi quia hæc jura spiritualia sunt, vel saltem spiritualibus annexa Ergo eadem

dem ratione juris præſentandi præſcriptio cadere in laicum non poterit. Nihilominus contrariam ſententiam veriorem reputat Covarr. *dicto loco. num.3.verſ. quamobrem*, ſequutus Ioann. Andr. *in cap. querelam de electione in 6.* & placet Azor. *2.p. inſtitut. cap. 19. q. 11.* Auguſt. Barboſa *3. p. de poteſt. Epiſcop.alleg. 70. num. 19.* Ratio eſſe poteſt; quia eſto jus ſpirituale ſit, laicis conceditur ob aliquam rem temporalem ab ipſis præſtitam, ſcilicet fundationem, conſtructionem, vel dotationem Eccleſiæ, aut alia obſequia temporalia impenſa; ſed in his dari poteſt à laicis præſcriptio; quia non præſcribitur in aliquo ſpirituali ſed temporali. Secus verò eſt de jure decimandi, vel eligendi, quia hæc non in re temporali, ſed ſpirituali fundantur; fundatur jus decimandi in ſacramentorum adminiſtratione,& jus eligendi in vita communi,& religioſa. Quapropter eſto jus eligendi, & decimandi non præſcribatur, præſcribi tamen poteſt jus præſentandi.

12. In hac controverſia diſtinguendum eſt, (ut diſtinguit Covarru. Azor. & alii doctores *ſupra* relati) de Eccleſia libera, vel de ea, quæ ſervituti eſt ſubjecta. Item de Eccleſia collegiata, & cathedrali, vel parochiali. Si ergo de Eccleſia collegiata, & cathedrali loquamur (ſpectato juris rigore præſcribi non poteſt à laico jus patronatus quoad præſentationem rectoris, quia ille rector non per præſentationem, ſed per electionem conſtituitur, *cap. nobis de jure patron. cap. cum terra,cap.ſacro-ſancta.de elect.* ſed laicus eſto Eccleſiam fundet, non acquirit jus eligendi? hoc enim jus ſolum competit illis qui ſunt de collegio *cap.1. de elect.* Ergo in hac parte nulla eſſe poteſt à laico præſcriptio quoad jus præſentandi rectorem: benè tamen alios beneficiarios, qui non per electionem,ſed per præſentationem conſtituuntur, ita tradit, relato Abbate, Alexand. Rocho, Lamber. Covarr. *2.p. relect. reg. poſſeſſor. malæ fidei. §.10.num.4.* Hoc autem procedit caſu, quo rector Eccleſiæ collegiatæ, vel cathedralis per electionem conſtituatur, ut de jure conſtitui debeat. Nam ſi huic juri derogatum ſit, ut in Hiſpania, Belgia Gallia contingit, fundans Eccleſiam collegiatam obtinebit jus præſentandi rectorem, & idem eſt ſi à principio ea conditione fundaſſet ex conſenſu Epiſcopi. An autem in hac Eccleſia collegiata preſcribi poſſit jus præſentandi rectorem poſita derogatione electionis; Eadem eſt quæſtio de aliis Eccleſiis, in quibus mihi probabilius apparet adverſus Eccleſiam liberam non poſſe præſcribi à laico jus patronatus, niſi quadragenaria præſcriptione cum titulo, vel immemoriali ſine titulo ob rationem prioris ſententiæ negantis: ſic Covar. *num. 7.* alios referens *ex cap. 1. de præſcription. in 6.* Nam hæc præſcriptio eſſe non poteſt ſine aliquo titulo vero, vel ficto, alias, poſſidens mala fide poſſideret, & conſequenter nunquam præſcribere poſſet. Sed hic titulus ſi verus eſt, debet eſſe ex fundatione, & datione, vel privilegio, at ex fundatione vel datione non eſt, cum ſupponatur Eccleſiam liberam fuiſſe, reſtat ut ſolum ex privilegio habeatur. Oſtendatur ergo privilegium, ut cujus ſit præſcriptio, Nam hoc privilegium ex ſola quaſi poſſeſſione præſcribentis præſumi non poteſt, cum potius præſumi debeat beneficium liberum eſſe, *cap. omnes baſilicæ.16. q. 7. cap. venerabilis. de exceptionib.* Excipe, niſi poſſeſſio immemorabilis ſit, quia hæc poſſeſſio titulum facit præſumere, & loco tituli probati habetur, *ex cap. ſuper quibuſdam de verbor. ſignificat. leg.hoc. jure §. ductus æquæ. ff. de aqua quotid. & æſtiva.* ſic Felin. *in capit. cauſam. col. 3. de præſcription.* Covarr. *reg. malæ fidei 2.part. §. 10.num. 2. fine.*

At ſi loquamur de præſcriptione Eccleſiæ ſubjectæ, & quæ olim habuit patronos. Communis ſententia tenet præſcribi jus patronatus à laicis poſſ. Quia non adverſus Eccleſiam, ſed adverſus alium laicum præſcribitur: ſic Covarruv. *dicto §.10. num. 8.* Azor. *2.p. inſtit.moral. lib.6.cap.19.n.11.* Dubium tamen eſt, quod tempus ad hanc præſcriptionem requiratur? Aliquibus placet decennium ſufficere inter præſentes, & vicennium inter abſentes; eo quod huic præſcriptioni jus non reſiſtat: ſic Rochus de Curte *tractat. de jur. patron. verbo ipſe, vel is quæſt. 30. num. 86.* Florian. *in leg. ſervitutes prædiorum. ruſticorum. ff. de ſervitib.* Io. And. & Dominic. *in cap. unico ad finem de jur. patronat. in 6.* Goffredus *q. 18.* quos refert Covarruv. *dicto §. 10. num. 8.* At quadragenariam quaſi poſſeſſionem abſque titulo tamen, requiri ad hanc præſcriptionem defendit Covarr. *dicto num. 8.* referens Frederic. Corneum, Decium, Paulum, Alexand. Lambertein, & Bald. & conſentit Azor. *ſupradicta quæſt. 11. in fine.* Et ratio eſt quia mutatio patronatus ex una in aliam perſonam Eccleſiæ præjudicare poteſt,cum poſſit cadere in perſonam ſuſpectam,& Eccleſiæ minus gratam. Ergo ob hujuſmodi præjudicium quadragenarium tempus ad præſcribendum eſt neceſſarium, ſicuti in qualibet contra Eccleſiam præſcriptione. Cæterum hæc ratio parum urget; nam licet aliquando Eccleſiæ nociva ſit mutatio juris patronatus ex una in aliam perſonam, aliquando eſſe poteſt proficua. Quapropter exiſtimarem priorem opinionem probabiliorem eſſe, ſcilicet non quadragenarium tempus, ſed tempus quod ad alias præſcriptiones contra laicos ſufficit ſufficere ad hanc præſcriptionem, quia hæc mutatio dici non poteſt eſſe contra Eccleſiam, cum æquè pro Eccleſia, & contra Eccleſiam ſuccedere poſſit. Ergo in ejus præſcriptione non debet expoſtulari quadragenarium requiſitum in præſcriptionibus contra Eccleſiam.

13. Hæc dicta ſunt ſpectato jure antiquo. At attento Trident. *ſeſſ.14. cap. 12.de reformat. & ſeſſ.25.cap. 9. de reformat.* omnes patronatus acquiſiti annullantur, qui non fuerint ex fundatione, vel dotatione eccleſiæ, vel ex præſcriptione immemoriali: inquit enim concilium *ſeſſ. 14. c. 12. de reformat. Nemo etiam cujuſvis dignitatis eccleſiaſticæ, vel ſæculari quacunque ratione, niſi eccleſiam, beneficium, aut capellam de novo fundaverit, & conſtruxerit, ſeu jam erectam, quæ tamen ſine ſufficiente dote fuerit, de ſuis propriis, & patrimonialibus bonis competenter dotaverit, jus patronatus impetrare, aut obtinere poſſit & debeat.* Idem traditur *ſeſſ. 25. cap. 9. de reformat.* & notavit Auguſt. Barboſa *3.part.allegat. 70.n.19.* Sub nomine fundationis intelligenda eſt conſtructio; quia conſtruens eccleſiam in communi modo loquendi fundare eam dicitur, & tradit Gonzalez *gloſſ. 18.n. 52.*

§. III.

Qua ratione jus patronatus conſtare debeat, ut quis admittatur ad beneficiorum præſentationem.

1 *Apponitur decretum Trident.* ſeſſ.25.c.9. de reformat.
2 *Qualiter patronatus authentico documento probetur.*
3 *Per documentum ſcriptum intelligitur, tametſi contra ſentiat Garc.*
4 *Qualiter ex multiplicatis præſentationibus jus patronatus probetur.*
5 *Quomodo immemoriale harum præſentationum probetur.*
6 *Probatur jus patronatus omnibus illis modis, quibus jus beneficii probari poteſt.*
7 *Qualiter probandus ſit patronatus illorum, in quibus jure uſurpatio præſumitur.*
8 *Si fiat probatio per immemoriale, debet ſimul probari continuatæ præſentationis per authenticas ſcripturas, aliàs nulla erit probatio.*
9 *Debet fieri probatio per ſcripturas,non ſolum præſentationem ſed etiam quod præſentationes effectum fuerint ſortitæ.*

10 *An*

10 *An dari possit casus, in quo per testes præsentationes probentur, Negant plures.*

11 *Probabilius est dari posse.*

12 *Qualiter spatium 50. annorum continuatarum præsentationum computandum sit.*

13 *Qualiter patronatus ex privilegio excludatur.*

1. HUic dubitationi respondet Trident. *sess. 25. cap. 9 de reformat.* in hæc verba. *Decernit sancta Synodus, ut titulus juris patronatus sit ex fundatione vel dotatione, qui ex authentico documento, & aliis jure requisitis ostenditur, sive etiam ex multiplicatis præsentationibus per antiquissimum temporis cursum, qui hominum memoriam excedat; aliásve secundum juris dispositionem. In iis vero personis, seu communitatibus, vel universitatibus, in quibus id jus plerumque ex usurpatione potius quæsitum præsumi solet plenior & exactior probatio ad docendum verum titulum requiratur nec immemorialis temporis probatio aliter eis suffragetur, quam si præter reliqua ad eam necessaria præsentationes etiam continuatæ non minori saltem, quam quinquaginta annorum spatio, quæ omnes effectum sortitæ sint, autenticis scripturis probentur.* Ex quibus verbis constat concilium distinguere probationem faciendam patronatus particularium personarum à probatione facienda pro patronatu magnatum, & communitatum, seu universitatum, de quibus usurpatio præsumitur. Triplicem ergo modum assignat probandi titulum juris patronatus in privatis personis, in quibus regulariter non præsumitur usurpatio.

2. Primus est per authenticum documentum aliáque à jure requisita. Authenticum documentum est publica scriptura, duorum, vel trium testium subscriptione, vel præsentia confecta per manum publicam, cuique necessario fides adhibetur. Gloss. *in c. 1. fide instrum.* In præsenti authentica scriptura erit bulla Episcopi, seu consensus ejus scriptis concessus ad fundandam, constituendam, seu dotandam ecclesiam: sic relato Aloysio Riccio *in praxi fori eccles. res.* 125. tradit Barbosa *3. p. de potest. Episc. alleg.* 72. *num.* 24. Quod si non originalis bulla, seu authentica scriptura fundationis ostendatur, sed illius exemplar, & transumptum, ut fidem faciat, debet habere jure requisitarum in ejus confessione, tum in extractione, & compulsatione, juxta *textum in c. cum P. tabellio. de fide instrument.* de quibus optimè Abbas *in docto cap.* Covarru. *pract. qq. c.* 21. & Menoch. *de arbitr casu* 87. *per totum.* debet inquam transumptum authoritate judicis extrahi; & cum citatione illorum, quorum interest, insuperque originale, nisi antiquissimum sit, recognoscendum est, si de ejus fide dubitetur, ut liis relatis, probat Gonzalez *gloss.* 18. *à n.* 40.

3. Dubium tamen est, an sub nomine authentici documenti sola scriptura authentica intelligatur, Negat Garc. *5. de benefic. cap. 9. num.* 113. Movetur, quia notanter Concilium non fuit usum verbo *instrumento*, sed *documento* ut sic demonstraret quaslibet probationes, quibus de veritate docemur comprehensas esse: verbum enim *documentum*, ut ex Calepino, & peritioribus linguæ latinæ constat, significat admonitionem, probationem, exemplum, quæ nos certiores, & prudentiores reddunt, & favet Gloss. *in cap. 1. de exceptionib. in 6.* verbo *documentum per text.* ibi *probare valeant apertissimis documentis.* Cæterum, probabilius censeo, etsi verborum documentum generale sit in suprad. text. usurpatum fuisse pro authentico instrumento: sic affirmat Leo *in thesauro fori ecclesiast. cap.* 21. *num.* 1. Barbosa *alleg.* 72. *num.* 22. Gongalez *gloss.* 18. *à num.* 32. & alii apud ipsos. Ratio esse potest, quia si verbum illud *documento*, non arctatur ad scripturam, superfluunt reliqua verba sequentia, quibus statuitur modus probandi titulum. Ut quid enim subjungere debebat concilium titulum patronatus probari posse ex multiplicatis præsentationibus, quæ hominum memoriam excederent, & ex juris dispositione, si sub authentico documento hæc omnia comprehensa essent?

4. Secundus modus probandi juspatronatus ex fundatione constructione, vel dotatione in privatis personis est ex præsentationibus multiplicatis per antiquissimum temporis cursum, qui hominum memoriam excedat. Circa quæ verba concilii dubium est, quot præsentationes sufficiant? Sufficere duas tenet Aloysius Riccius *in praxi. resol.* 127. *in fine.* Augustin. Barbosa *3. part. de potest. Episc. alleg.* 72. *num.* 31. alios referens. Moventur; tum quia pluralis locutio duorum numero est contenta, *leg. ubi num. ff. de testibus. c. pluralis locutio.* 40. *de regul juris in 6.* Tum quia dictio *multiplex*, in duobus verificari potest, neque amplius requirit, præcipuè in materia odiosa, & juris communis correctiva, qualis hæc est. Cæterum mihi probabilius apparet ad minus tres præsentationes requisitas esse. Tum quia dictio *multiplex*, in sua propriori significatione non videtur pauciori numero contenta. Neque enim multiplicari dicitur, quod semel tantum repetitum est. Favet Iason *in l. 1. num. 4. ff. de fideicommiss.* Zephalus *cons.* 225. *num.* 43. *vol.* 2. Tum & præcipuè, quia esto duplex præsentatio sufficiat, ut possit dici præsentatione n multiplicatam esse, non tamen cum ea quantitate, quam petit concilium, ut scilicet multiplicata si per antiquissimum temporis cursum, qui hominum memoriam excedat: nam hujusmodi tempus ad minus est centenarium, ut latè Menoc. *de arbitr. casu* 3. Farinac. *1. part. prax. crim. q.* 47. *num.* 112. Nicol. Garc. *12. par. de benefic. cap. 2. num.* 273. Gutierr. *cons. 1. n. 5.* Barbosa *alleg. 72. n. 35.* Nam alicet aliqui dicant sufficere sexagenarium, intelligi debet in depositione testium, ij enim immemoriale probant. Si de quadragenario deponant de visu, addentes semper se ita audivisse, & intellexisse. Sed in centenario tempore vix contingere potest, quod præsentatio semel tantum repetita memoriam hominum excedat. Ergo affirmandum est pluries debere repeti, ut verum si præsentationes multiplicatas esse temporis cursu hominum memoriam excedente.

5. Quod si inquiras, quia ratione harum præsentationum immemoriale probetur? Respondeo per scripturas directè probari non posse; quia scriptura non probat memoriam in contrarium non esse, at indirectè bene probari potest, si probetur per centum, & plures annos fuisse presentationes continuatas: hoc enim factum tacitè innuit nihil esse contrarium, ut rectè docuit Rota *decis.* 583. *apud. Farinac. t. 2. decis.* Per testes probari potest immemoriale, si sint ad minus quadragenarii, & deponat se toto illo tempore vidisse præsentationes esse continuatas, & insuper addant se ita audivisse antecedenter effectum esse. Mol. *lib. 2. de primogen. cap. 6. à num.* 40. Adverto tamen non esse necessarium in depositione testium, vel scripturæ fieri mentionem fundationis, vel dotationis, sufficit de præsentationis multiplicatæ deponere, sic Gonzalez *gloss. 18. num.* 46. & testatur sæpè à Rota decisum, & à sacra congregatione declaratum esse esse; idem Barbosa *in remission. concil. d. sess. 25. cap. 9.* Adverto secundò debere deponere multiplicatas esse præsentationes per temporis cursum, qui hominum memoriam excedit usque ad tempus motæ litis. Barbosa. *alleg. 72. num.* 38. Tertiò adverto, non debere constare de infecto principio & nullitate tituli; quia tunc cessat præsumptio ex memoriali resultans, siquidem de veritate constat, ut ex decisione sacræ congregationis, pluribusque doctoribus comprobat Mol. *de primogen. lib. 2. cap. 9. à num. 60. & seqq.* Covarruvias *reg. possessor. 2. part §. 3. num.* 7. Gonzalez *gloss. 18. num.* 49.

6. Tertius modus probandi titulum patronatus ex fundatione, vel dotatione, in personis privatis con-

tinetur in illis verbis Concilij, *aliasve secundum juris dispositionem.* Ex quibus colligitur in hunc titulum probari posse omnibus illis modis, quibus aliàs à jure tituli probatio conceditur: sic Gonzalez *gloss.* 18. *numer.* 51. & 58. Barbosa aliis relatis *alleg.* 72. *num.* 43. Unde probari potest primo per famam concurrente longissima quasi possessione; quia hæc probatio titulum infert, æquivalet enim probationi immemoriali: sic Barbosa *num.* 43. Gonzalez *num.* 56. Mascard. *de probat. concl.* 959. *num.* 20. & alii apud ipsos. Neque opus est, ut testes deponentes de fama, deponant ex dotatione, aut fundatione tibi competere, sufficit si deponant juspatronatus tibi competere, ut inde præsumi debeat competere ex fundatione, vel dotatione, quia in dubio sic est præsumendum, ne patronatus pereat, & præsentationes irritæ sint, juxta Trident. auferens omnes patronatus alia via acquisitos: sic Achil. *decis.* 71. *de jurepatron.* Barbosa *alleg.* 72. *num.* 44. & 46. Secundò probari potest per præscriptionem quadragenariam cum titulo colorato, hoc est, qui justam præscriptionis causam concedere possit: sic Gonzalez *de gloss.* 18. *num.* 57. Ratio est, quia hæc probatio æquivalet immemoriali; ut probat *text. in cap.* 1. *juncta gloss. verb. legitimè, de præscript. in* 6. & *cap. cum personæ, §. quod si tales, de privileg. lib.* 6. & tradit, multis relatis Mol. *lib.* 2. *de Hispanor. primogen. cap* 6. *num.* 52. Gonzalez *gloss.* 18 *num.* 57. Quartò probatum est censendum juspatronatus ex litteris inscriptis in lapide publico posito quibus testatur juspatronatus alicui competere; quia non est credendum ministros Ecclesiæ permissuros fore similem scripturam, nisi veritatem contineret: sic Aloysius Riccius *praxi ecclesiast. resolut.* 125. *num.* 3. *fine.* Mascard. *de probat. concl.* 105. *num.* 10. Cald. Pereir. *de empt. cap* 21. *num.* 21. Barbosa *allegat.* 72. *à num.* 50. Idem dicendum est de armis, seu alicujus familiæ insignibus ab antiquo tempore positis in aliqua capella: manifestè enim denotant non esse liberam, sed patronatus jure subjectam. Quintò probatur sufficienter titulus patronatus ex litteris expeditis ab ordinario in beneficii institutione: si enim ordinarius testetur beneficium jurepatronatus alicui competere, tacitè innuit titulum habere; quia non est credendum ordinarium sic beneficium concessurum, nisi sibi de titulo, & jure probato constaret, cum talis provisio sibi, & successoribus suis damnosa sit: sic Flamin. *de resignat. lib.* 8. *quæst.* 11. *num.* 38. Puteus *decis.* 162. *in princ. part.* 1. & *decis.* 142. *part.* 2. August. Barbosa 3. *part. de potest. Episc. alleg.* 72. *num.* 47. Debent tamen probari plures institutiones; nam ex una sola videtur titulus sufficienter probatus; cum concilium dicat probandum esse ut multiplicatis præsentationibus, & consequenter ex præsentationibus effectuatis, seu quas institutio sequatur. Barbosa *suprà.* Crederem tamen si ex vi hujus institutionis vacante beneficio præsentationem faceres, quadragenario tempore te fore præscripturum; quia talis institutio titulum saltem coloratum concedit, & consequenter sufficientem, ut quadragenario tempore præscribatur. Idem quod dixi de institutione, credo dicendum de libris visitationum, si in eisdem subjectum esset beneficium juripatronatus agatur de gravi ordinariorum præjudicio, non est credendum sine sufficienti fundamento visitatores declaraturos fore in favorem patronatus. Idem à fortiori procedit in sententia ordinarii super litem motam de beneficii statu, quæ ex testium depositione: sic Rota *apud Farinac. tom.* 2. *decis.* 567. consentit, aliis relatis Barbosa *allegat.* 72. *numero* 49. casu quo sententia 40. annis retro lata sit; quia est titulus justam præscriptioni causam præbens. Sextò addunt aliqui probari titulum ex subsidio facto alicui tanquam patrono, præcipuè si hoc subsidium sit in aliorum detrimentum, quale est, si alicui concederetur in Ecclesia primus locus, qui non nisi patronis solitus esset concedi; quia non est credendum reliquo fuisse permissuros, nisi suam intentionem haberet fundatam; sic relato Mohedano *decis.* 10. *de jurepatron.* docuit August. Barbosa *alleg.* 72. *num.* 46. At crederem nequaquam ex hujusmodi actu, & quasi possessione etiam immemoriali inferri juspatronatus in præsentatione beneficij. Cum enim beneficium fundari posset renunciando juri præsentationis, & admittendo honorificum locum, credendum est ita fuisse fundatum. Idem potuit absque fundatione beneficij, & absque concessione juris præsentandi concedi loci honorificentia. Non igitur ex illo infertur juspatronatus in præsentatione, & favet *text. cum gloss. in cap. cum Bertold. vers. quodam jure, de sentent. & re judicata.* Rota *decis.* 1245. *n.* 1. *lib.* 3. *part.* 3. *divers.*

7. Hucusque dixi de probatione jurispatronatus privatorum. At si de probatione jurispatronatus illorum, in quibus plerumque usurpatio præsumitur loquatur, plenior, & exactior probatio requiritur à Concilio *sess.* 25. *cap.* 9. *de reformat.* Nam si non probatur titulus ex fundatione, constructione, dotatione per authentica documenta, hoc est instrumenta, seu scripturas, sed per immemorialem præscriptionem, eum debet integrè probare, & insuper præsentationes continuatas, non minori saltem, quam 60. annorum spatio, quæ omnes effectum sortitæ sint authenticis scripturis. Circa quod statutum cum sit à concilio pro forma requisitum, ut juspatronatus admittatur, ad unguem servandum est. Primo declarat concilium personas, in quibus hæc plenior, & exactior probatio requiritur, & designat esse eas personas, seu communitates, vel universitates, in quibus juspatronatus plerumque ex usurpatione potius quæsitum præsumi solet. Hæ igitur personæ, (ut sacra concilij congregatio censuit) sunt Duces, Comites, Marchiones, aliique domini civitatum, locorum, castrorum perpetuam jurisdictionem in vasallos habentes, ubi beneficium fundatum est, tametsi ipsi superiorem recognoscant. Gonzalez *gloss.* 18. *num.* 66. & 68. Aloysius Riccius *prax. resol.* 132. *num.* 1. Caputaquen. *decis.* 128. *num.* 1. *part.* 2. August. Barbosa *allegat.* 72. *num.* 65. & variis decisionibus Rotæ comprobant supradicti. Quod dictum est de personis potentibus, dicendum est de universitatibus, seu communitatibus propter earum potentiam; quia concilium æquè in omnibus iis usurpationem præsumit, & tradunt supradicti doctores, & addunt intelligi debere, etiamsi communitas, vel universitas parva sit; quia hoc non tollit potentiam, cui concilium in decisione utitur. Gonzalez *num.* 68. Barbosa *num.* 62. Garcia 5. *part. de benefic. cap.* 9. *numer.* 102. Barbosa *num.* 64. sub nomine communitatis, seu universitatis potentis non comprehenditur capitulum Ecclesiæ cathedralis, ut ex Rota *decis.* 798. *sub num.* 4. *part.* 1. *divers.* testatur Gonzalez *ad reg. mensium, gloss.* 18. *num.* 55.

Ex his infertur Garcia, & Gonzalez Rotæ decisionibus comprobantes, subditos dominorum, vel universitatis personis non esse testes idoneos ad probandum juspatronatus; quia ob eorum potentiam præsumuntur corrumpendi. Et placet mihi hæc doctrina. Est tamen omnino advertendum cessare hanc præsumptionem usurpationis in supradictis magnatibus, seu communicatibus potentibus, si beneficiorum collator æquè potens sit; quia ratione æqualis potentiæ non foret permissurus juri sibi debito derogari, sic docuit Rota *apud Farinac. decis.* 378. *tom.* 2. excusans à præsumptione usurpationis duces de Bejar, eo quod non sit verisimile Archiepiscopos Toletanos, quorum potentia, authoritas, & religio notissima est, id passos fuisse, ut eorum jura usurparentur. Et subdit Rota. Quod enim dicitur de istis magnatibus præsumi jura Ecclesiæ usurpata, procedit ubi non datur concursus potentiæ, & authoritatis in Rectore Ecclesiæ, secus si

Rectori

Rectori Ecclesiæ sit æqualis vel major authoritas, quo stante non intrat dispositio concilij *sess.25. cap.2.* eáque de causa Achilles de Graffis *decis.4. de jur. patronat.* Puteus *decis.58. lib.1.* Barbosa *dicta 3. part. allegat.72. num.62.* affirmant hanc præsumptionem regulariter solum esse in iis locis, in quibus beneficiorum collatores sunt Episcopo inferiores. Nam comparatione Episcoporum Hispaniæ raro hæc præsumptio esse potest ob eorum notissimam potentiam, authoritatem, & religionem.

8. Modus ergo probandi juspatronatus ex fundatione, constructione, seu dotatione in iis in quibus usurpatio præsumitur, si non fiat per authenticum instrumentum, sed per probationem immemorialem, debet huic probationi superaddi probatio per authenticas scripturas continuatarum præsentationum; quæ effectum sortitæ sint per tempus continuum quinquaginta annorum: neque sufficit, si probes præsentationes primas, & postremas illius temporis, si aliquam intermediam omittas: nam licet probatis extremis media præsumuntur probata. Tiraquell. *de præsumpt. §.1. gloss.5. per totum.* Rota *apud Farinac. tom.2. decis.577.* At non est probata continuatio, nisi solum præsumptivè. Cum autem concilium requirat veram probationem continuatarum præsentationum: efficitur sanè non sufficere probationem illam, ex qua hæc continuatio solum arguitive infertur: & ita tradit, alios referens, Gonzalez *gloss.18. sub num.73.* Flamin. *de confidentia quæst.28. num.255.* Aloysius Riccius *praxi, resol.133. vers. amplia secundo.* August. Barbosa *allegat.72. num.54. & seqq.* Neque sufficit probare per authenticas scripturas præsentationes continuatas esse nisi tales præsentationes effectum sortitæ sint; quia ita à concilio cavetur. Dicuntur autem effectum sortitæ, si ex vi illarum sit præsentatus institutus, & possessionem beneficii acceperit, juxta *cap. Cumana, de electione,* sic Castrens. *decis.5. de jurepatron.* Calderin. *cons.12. eodem tit.* Gonzalez alios allegans, *gloss.18. n.85.* Garcia *5. part. de benefic. cap.5. num.105. & cap.9. num.105.* Barbosa *alleg.72. num.56.* cum aliis.

9. Dubium tamen est; an per scripturas tenearis probare non solum præsentationes continuatas esse, sed effectum sortitas. Negat Garcia *5. part. de benefic. cap.9. num.105.* Movetur, quia concilium solum dicit, ut per scripturas probentur continuatæ præsentationes, quæ sint effectum sortitæ, non tamen dicitur, ut per scripturas probetur esse effectum sortitas. Adde difficillimam esse huic per scripturas probationem; siquidem probandum est non solum præsentationem coram ordinario factam esse, sed fuisse ab ordinario admissam, & præsentatum virtute illius institutum, possessionem accepisse. Non igitur est credendum voluisse concilium tantum onus patronis imponere.

Nihilominùs probabilius credo, necessario requiri probationem per scripturas authenticas, quod effectum sortitæ fuerint præsentationes factæ: sic docuit Gonzal. *dicta gloss.18. num.82.* & testatur à Rota decisum August. Barbosa *alleg.72. num.60.* Ratio esse potest. Tum quia concilium petit, ut probarentur per scripturas præsentationes continuatæ, quæ sint effectum sortitæ. Ergo dum non probatur effectum sortitas esse, & esse continuatas, non probantur præsentationes cum qualitate à concilio requisitæ. Tum quia concilium in hac præsentationum probatione, testibus non confidit. Ergo non debent induci ad probandam qualitatem illarum à concilio requisitam.

Neque obstant in contrarium adducta. Nego enim concilium non expostulasse pro forma probationem præsentationum effectuatarum; siquidem expostulavit probationem præsentationum, quæ sint effectum sortitæ. Item expostulavit probationem præsentationum continuatarum; at ex eo quod quis probet præsentationes continuatas esse, simul probat effectum sortitas; quia præsentationes continuari non possunt, nisi ad vacationem unius præsentati alius præsentetur; at hoc ipso probatum manet effectum sortitas esse, ut ex Rota *decis.545. part.1. divers.* tradit Gonzalez *gloss.18. numer.87.* Garcia *5. part. de benefic. cap.9. numer.106.*

10. Major difficultas est; an in aliquo casu admitti possit probatio præsentationum per testes?

Negat Gonzalez *gloss.18. à num.73. & 79.* Movetur primò; quia Concilium probationem per scripturam expostulavit pro forma, ut constat ex dictione, *nec aliter.* At forma ad unguem servanda est, neque adimpletur per æquipollens *leg. cùm si, §. si prætor. ff. de translationib. leg. non dubium, Cod. de legib.* & multis relatis docet idem Gonzalez *suprà.* Garcia *5. part. de benefic. cap.9. num.113.* Barbosa *allegat.72. num.51.* Aloysius Riccius *prax. fori Eccles. 1. st. resol.134.* Secundò moventur, quia concilium in probatione præsentationum continuatarum à personis potentibus, communitatibus, & universitatibus non confidit de testibus. Ergo eorum depositio nunquam admittenda est. Tertiò, si in aliquo casu admitti posset hæc probatio, maximè cum testes deponunt de scripturarum amissione, in quibus hæ continuatæ præsentationes continebantur, sed neque in hoc casu videtur probatio admittenda, quia hac admissa facilè eluditur dispositio Concilij expostulantis probationem scripturarum pro forma; siquidem facilè patroni potentes inducere possent testes ad probandum scripturas deperditas esse, & in illis continuatas præsentationes haberi. Quartò, quia sæpè à Rota id decisum est, ut testatur idem Gonzalez *suprà.*

11. Cæterum mihi probabilius apparet, posse dari casum, in quo per testes continuatæ præsentationes probentur, nempè si deponant testes de scripturarum amissione, in quibus præsentationes continebantur, sic docuit in præsenti Praxis Archiepiscopalis *cap.63. num.12.* Garcia *5. part. de benefic. cap.9. num.113. in medio.* Ratio præcipua est; quia hæc probatio per testes non obest dispositioni Concilij expostulantis probationem scripturarum pro forma, tales enim deponentes de amissione scripturarum, & de contentis in illis, non tam probant præsentationes ex vi suarum depositionum, quam ex vi scripturarum, de quarum tenore testantur, æquivalent enim eorum depositiones scripturarum exhibitioni. Potest ergo dici talis probatio facta esse per authenticas scripturas, non realiter exhibitas, sed per testes declaratas. Quapropter plurimi doctores docent, cum in probatione alicujus actus scriptura necessaria est, fieri posse probationem per testes deponentes de illius amissione, & tenore, ut colligitur ex *cap. cum olim el. 1. de privilegiis, & cap. sicut de re judicata,* & Felin. *num.2. & leg. testium, in fine, Cod. de testibus,* ubi Cynus, Bart. Alberic. Bald. Angelus, Salicet. & doctores communiter, & pluribus firmat Mascard. *de probat. concl.416. num.11. & concl. 809. à num.3. & concl.845. à num.24.* Matienzo *leg.6. tit.6. lib.5. novæ compilat. gloss.2. num. ult.* Palacios *Rub. leg.22. Tauri, num.7. & 9.* & ibi Castillo *num.4.2.* Anton. Gomez *num.28.*

Modum hujus probationis breviter, & utiliter docuit Anton. Gomez *leg.41. Tauri, num.3.* Debent námque testes (inquit) deponere de scripturarum amissione, déque illarum tenore, nullúmque in eis apparuisse vitium, sed omnia substantialia habuisse, locum, signum tabellionis, vel notarij. Quapropter subdit Anton. Gomez, testes ad hanc depositionem requisitos debere esse peritos litterarum, ut doctores, advocatos, tabelliones, vel notarios, alias non plenè, sed semiplenè probabunt.

12. Statuto quod per authenticas scripturas, vel per testes de illorum amissione, & tenore deponentes

probandæ sint continuatæ præsentatione s per spatium 50. annorum, affirmo hos 50. annos numerandos esse ab illa prima præsentatione, quæ apparet effectum fuisse sortitam usque ad diem, in quo iis movetur: sic Barbosa *alleg.62. num.59.* Neque à tempore immemoriali debere esse distinctos, sed potius in illo inclusos. Gonzalez *gloss.18. num.88.* cum Praxi. Archiepisc. *cap.63. num.51.* Ad cujus immemorialis probationem non tempus ante Concilium, sed tempus decursum usque ad controversiam spectandum est; Gonzalez *num.89.* ex declaratione sacræ Congregationis. Facta probatione juspatronatus juxta Concilium, & admisso ab ordinario præsentato per patronum, si in sequentibus vacationibus dubitetur de validitate jurispatronatus, non debet patronus repelli à sua quasi possessione præsentandi, neque tenetur ante præsentationem probare de novo titulum: esset enim patronis nimis grave, si in singulis præsentationibus hæc authentica tituli probatio requireretur: sic testatur Barbosa *in remissionib. concil. sess.25. cap.9. in princ. conc.15.* decisum esse à sacra Concilij congregatione, & optime Gonzalez *gloss.18. num.15.* Praxis Archiepiscop. *cap.63. n.3.* Habet enim tunc patronus in judicio possessorio suam intentionem fundatam. Tandem adverto, si juspatronatus probandum sit, non adversus Ecclesiam, sed adversus alium patronum tunc supradictæ rigorosæ probationes cessant; quia concilium non de hac probatione loquitur, quæ Ecclesiam uni potius quàm alteri subjicit, sed loquitur, de probatione, quæ Ecclesiam absolutè relinquit subjectam; sic aliis relatis Gonzalez *ad reg. mens. gloss.18 n.59.* August. Barbosa *3. part. de potest. Episc. alleg.72. num.67.*

13. Subdit verò Concilium *dicta sess.25. cap.9. de reformat. Reliqui patronatus omnes in beneficiis tam sæcularibus, quam regularibus seu parochialibus, vel dignitatibus, aut quibuscumque aliis beneficiis in cathedrali vel collegiata Ecclesia, seu facultates & privilegia concessa tam in vi patronatus, quam alio quocumque jure nominandi, eligendi, præsentandi ad ea cum vocant (exceptis patronatibus super cathedralibus Ecclesiis competentibus, & exceptis aliis, quæ ad Imperatorem, & Regem seu regna possidentes, aliosque sublimes, ac supremos principes jura imperij in dominiis suis habentes pertinent) & quæ in favorem studiorum generalium concessa sunt, in totum prorsus abrogata, & irrita cum quasi possessione inde secuta intelligantur, beneficiáque hujusmodi tanquam libera à suis collatoribus conferantur, ac collationis hujusmodi plenum effectum consequantur.*

Ex quibus verbis manifestè constat omnes patronatus ex privilegio competentes (exceptis iis qui sunt super cathedrales Ecclesias, & qui sublimibus, ac supremis principibus sunt concessi) sublatos omnino esse, & tradunt Doctores referendi. Quod verum habet, tametsi in ipso privilegio dictum sit, ut tale juspatronatus sit ejusdem naturæ, qualitatis, & prærogativæ, ac si esset ex fundatione, vel dotatione, vel regibus concessum, quia adhuc non est ex fundatione, neque regibus concessum, sed ad illorum instar, & consequenter ex privilegio, & cum Concilium excludat omnes patronatus ex privilegio, manet hic patronatus exclusus, sic Gonzalez *ad reg. mens. gloss.18. sub num.97.* Garcia *5. part. de benefic. cap.9. à num.17.* ubi testatur sæpè à sacra Congregatione declaratum fuisse. At est advertendum patronatum ex privilegio excludi, si privilegium gratiosum sit. Nam si ex causa onerosa concessum sit, non censetur à principe derogatum per legem universalem, ut latius dixi *tract. de legib. disp. de privileg. circa finem*, & notavit in præsenti, ex decisione Rotæ, Garcia *5. part. de benefic. cap.9. num.120.* Neque enim præsumendum est Pontificem velle jura naturalia mutare & in præsenti materia est specialis ratio; quia illa causa onerosa æquivalet dotationi, vel fundationi Ecclesiæ, & loco illius à Pontifice accipitur.

PUNCTUM IV.

Quibus competat jus præsentandi.

1 *Aliqua necessaria præsupponitur.*
2 *Successione patronatus acquiritur,*
3 *Quæ notabilia inde inferantur.*
4 *Transeatne juspatronatus hæreditarium ad fideicommissarium, vel usufructuarium universalem? Affirmant plures. Communis sententia negat.*
5 *Media via procedendum est, fitque satis argumentis oppositis.*
6 *Quid si Titius relinquat tres hæredes, & unum gravet, ut Ecclesiam ædificet, an solus ædificator, an omnes alij patronatum obtineant? Propendeo, ut solus ædificans obtineat.*
7 *Donatione patronatus acquiritur.*
8 *Qualiter patronatus legare, vel donare possit juspatronatus.*
9 *Permutatione juspatronatus transfertur.*
10 *Item venditione transfertur patronatus.*
11 *An ex venditione omnium bonorum juspatronatus hæreditarium censeatur translatum.*
12 *Si vendas juspatronatus contra juris ordinem, probabilius est te invalidè vendere.*
13 *Locatione etsi non acquiratur patronatus, acquiritur ejus usus. Idem est de feudo, & emphyteusi.*
14 *An pignoratione jus utile patronatus acquiratur. Respondetur non acquiri, esto rei cui est patronatus annexus oppignerari possit.*
15 *Qualiter confiscatione juspatronatus transferatur.*
16 *Consensus Episcopi non requiritur ad translationem patronatus annexi villæ, castro, &c.*
17 *Juspatronatus si donatione, legato, permutatione in laïcum transferatur consensus Episcopi requiritur, secus si in Ecclesiam.*
18 *Si unus patronatus alteri cedit jus suum, non videtur consensus Episcopi ad hanc cessionem necessarius.*
19 *Paganis, & Judæis juspatronatus competere non potest.*
20 *Quid dicendum de infante, pupillo, & minore.*
21 *Tutor præsentare potest ob patronatum competentem pupillo, secus curator.*
22 *Idem dicendum de patre respectu filij, dum est sub ejus potestate.*
23 *Quæ præsentatio præferenda sit pupilli, an tutoris Probabilius est pupilli esse præferendum.*
24 *Spurius, & alius irregularis capax est patronatus, quidquid alij contra sentiant.*
25 *Quid de possessore juspatronatus, & quando censeatur bona fide possidere.*
26 *An post litem contestatam clericum nominare possit patronatum possidens? Probabilius est posse.*
27 *Quid de marito, an præsentare possit ob patronatum uxori competentem?*
28 *An jurapatronatus annexi uxoris bonis in dotem datis transeant in maritum. Alij affirmant, alij negant.*
29 *Media via proceditur.*

1. COnstat ex supradictis hoc jus in radice, & proprietate competere fundantibus, construentibus, & dotantibus Ecclesias, & quibus à Pontifice est concessum. At per translationem omnibus illis competit, in quos hoc jus à primo possidentibus fuerit translatum. Videndum autem est, qua ratione transferri possit, ut inde constet qui possint illud habere.

Quadruplici via transferri juspatronatus potest, ut *disput. de Simonia, punct.14.* dixi. Primò, jure hæreditario seu ex testamento. Secundò, donatione. Tertiò, permuta

permutatione. Quartò, venditione. Gloſſa *in cap. pia mentis 16. quæſt. 7.* Innocent. *in Rub. de jurepatronat.* Azor. *2. part. inſtit. mor. lib 6. cap. 20. quæſt. 4.* Auguſt. Barboſa *3. part. de poteſt. Epiſcop. alleg. 71. num. 1.* Ut igitur doctrina ſubjicienda intelligatur, ſupponendum eſt dupliciter juſpatronatus tibi competere poſſe, aliud quod tibi competit ratione perſonæ, quale eſt illud quod tibi, tuiſque hæredibus & ſucceſſoribus competit ob fundatam Eccleſiam, vel privilegium à Romano Pontifice conceſſum: aliud quod tibi competit ratione alicujus villæ, caſtri & prædij, cui eſt ex fundatione juſpatronatus annexum. Primum voco juſpatronatus perſonale, quia à rebus, & poſſeſſionibus non eſt diſtinctum, & perſonam comitatur. Secundum eſt reale, quia rebus ipſis inhæret. Iis poſitis

2. Primò transfertur juſpatronatus ſucceſſione *cap. conſiderandum 16. quæſt. 7.* qui enim ſuccedit in hæreditate, eo ipſo patronatum conſequitur, ſive ſit conſanguineus, ſive extraneus; quia tranſit cum hæreditate, *cap. cum ſæculum, de jurepatronatus, clem. plures, de jurepatron.* Abbas *cap. 1. de jurepatronat.* Franciſcus Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. 2. part. capit. 6. num. 26.* Riccius *in collect. deciſ. p. 4. collect. 1025.* Auguſt. Barboſa *3. part. de poteſt. Epiſc. alleg. 71. num. 3.* Azor. *2. p. inſtit. moral. lib. 6. cap. 20. quæſt. 29. in medio.* Quod verum habet ſive hæres ſit vir ſive fœmina: quia ſequitur hæreditatem, & probat *cap. fin. de conceſſ. prębendæ, cap. ex litteris, de jurepatronatus*, & ibi Abbas, Azor. *ſuprà.* Garcia *5. part. de benefic. cap. 9. num. 142.* Adde fœminam ſuccedere in jurepatronatu majoratui annexo; ſi in majoratu ſuccedat, quia principale trahit ad ſe acceſſorium. Molin. *lib. 3. de primogen. cap. 6. num. 4. & cap. 7. num. 19.* & Mol. Jeſuita *tom. 3. de juſtit. diſp. 627. num. 13.* Garcia *ſuprà num. 145.* Item ſuccedit in jurepatronatus pro conſanguineis, vel de familia relicto, ſi ipſa eſt conſanguinea, vel de familia fundatoris; quia non eſt alienum ab hoc jure, ut in fœminam cadat. Garcia *benefic. 5. part. cap. 9. num. 144.* alios referens.

3. Hinc fit filium renunciantem hæreditati non acquirere juſpatronatus hæreditarium, ſed cum hæreditate tranſire. Barboſa *alleg. 71 num. 4.* Azorius *quæſt. illa 9.* Fit ſecundo caſu, quo multi ſint hæredes, omnibus competere æqualiter, tametſi inæqualiter, hoc eſt ſi in portione inæquali hæredes ſint; quia jura incorporalia indiviſibilia ſunt, ut colligitur *ex leg. ſi ſepulchrum, Cod. de Religioſ. & ſumptib. funer.* ac proindè omnes ad beneficia æqualiter præſentare poſſunt, & omnibus honorificentior locus debetur, omnibuſque in egeſtate conſtitutis ſuccurri debet. Hac tamen differentia, ut locus honorificus, & ſubſidium in neceſſitate debeatur cuilibet patrono in ſolidum, ac ſi cum alio in patronatu non communicaret; at præſentare ad beneficium non ſic cuilibet patrono debetur, ſed ſimul cum aliis; quia jus nominandi unum & indiviſibile eſt in omnibus patronis, ſic Azor. ex communi ſententia *dicta 2. parte, inſtit. moral. lib. 6. cap. 29. q. 9.* Ex quo manifeſtè colligitur in jure præſentandi & nominandi non ſuccedere hæredes per capita, ſed per ſtirpes, ut deciditur in *clem. plures ult. de jurepatr.* ita ut ſi Petrus Eccleſiæ fundator tres filios relinquat ſuperſtites, Didacum, Franciſcum, & Ignatium, inter quos hæreditas diviſa ſit, omnes illi filij jus habent præſentandi, non quilibet ſeorſim ab aliis, ſed ſimul cum aliis, & ex omnibus nominationibus una nominatio valida conſurgit: Quod ſi illi filij plures alios filios inæqualiter habeant, Didacus unum, Franciſcus duos, Ignatius tres, tres filij unam tantum vocem habent, quæ non excedit vocem, & nominationem factam ab uno filio Didaci; quia omnes illi nominant non ut ſuas, ſed ut perſonas parentum repræſentant, ſic Gonzalez *gloſſ. 45. num. 61.* Azorius *2. part. inſtit. moral. lib. 6. cap. 20. quæſt. 9.* Tiraquell. *de jure primogen. quæſt. 36. num. 3.* Auguſt. Barboſa *alleg. 72. num. 70.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 521. num. 18.*

4. Difficultas eſt; an juſpatronatus hæreditarium tranſeat ad fidei commiſſarium, vel uſufructuarium univerſalem? Affirmant plures, graviſſimique doctores. Ludovic. Roman. *leg. ſi patroni in princ. ff. ad Trebell. & leg. Titius eodem tit. num. 5.* Mol. *lib. 1. de Hiſpanor. primogen. cap. 24. à num. 7.* Gutierrez *de tut. 3. part. cap. 29. num. 15.* inclinat noſter Mol. *tom. 1. tract. 2. de juſtit. diſput. 118. in fine.* Ratio præcipua eſt; quia in fideicommiſſarium, & uſufructuarium univerſalem tranſit hæreditas. Ergo tranſire debet juſpatronatus hæreditati annexum. Secundò, quia uſufructuario univerſali conceduntur omnia jura realia & perſonalia utilia, *leg. 1. & aliis, ff. ad Trebell.* Ergo concedi debet juſpatronatus. Tertiò, juſpatronatus alienari poteſt inter vivos titulo univerſali, *cap. ex litteris, de jurepatronatus, leg. quædam, ff. de acquir. rerum domin.* Ergo & alienari poteſt ex teſtamento.

Cæterum communis ſententia oppoſitum defendit. Covarruv. *cap. Raynutius, de teſtament. §. 9. num. 8. & lib. 2. var. reſolut. cap. 18. num. 8.* Anton. Gomez *tom. 1. var. cap. 5. num. 29.* Eman. Acoſta, *cap. ſi parte, part. 2. in verbo Trebellianica, num. 4.* Auguſt. Barboſa *3. part. de poteſt. Epiſc. allegat. 71. num. 9.* Præcipuum fundamentum deſumitur ex *leg. quia perindè, §. reſtituta, ff. ad Trebellian.* ubi reſtituta hæreditate jura ſepulchrorum apud hæredem remanent, & ex *leg. ſi quis fuit hæres, ff. de Religioſ. & ſumptib. funerum*, ubi ſi quis fuit hæres, & hæreditas ablata ſit ei quaſi indigno, penes eum jura ſepulchrorum manent. Ergo idem dicendum eſt de jurepattonatus antiquo hæreditario. Tum quia hoc juſpatronatus religioſum eſt & commodum pecuniarium non reſpicit ſicut jus ſepulchrorum. Tum quia juſpatronatus antiquum, & hæreditarium hæredem videtur ſequi, non alium. Aliud fundamentum deſumitur ex *leg. ſi patroni filius, ff. ad Trebellianum*, ubi juſpatronatus libertorum remanet penes hæredem gravatum, & non tranſit ad fideicommiſſarium. Ergo idem dici debet de jurepatronatus.

5. Inter has ſententias media via procedendum eſt ſi juſpatronatus reale ſit, hoc eſt annexum alicui villæ, aut caſtro, quod caſtrum in fideicommiſſarium vel uſufructuarium transferatur, transfertur etiam juſpatronatus; quia eſt acceſſorium. At ſi juſpatronatus perſonale ſit, quale eſt relictum. Titio ejuſque ſucceſſoribus, nequaquam in fideicommiſſarium, vel uſufructuarium transfertur, ſed penes hæredem, & ſucceſſorem remanet; quia transferri non poteſt contra voluntatem inſtituentis. An inſtitutor ſolum Titio, ejuſque hæredibus, & ſucceſſoribus patronatum applicuit. Ergo uſufructuarius excluſus manet; quia uſufructuarius non eſt ejus hæres, & ſucceſſor. Et confirmo. Hæres gravatus reſtituens hæreditatem fideicommiſſario, non propriè hæreditatem, ſed bona per hæreditatem accepta reſtituit, neque enim fideicommiſſarium hæredem facit. Ergo per hanc reſtitutionem fideicommiſſarius & uſufructuarius hæredes non ſunt. Ergo neque patroni eſſe poſſunt. Et juxta hanc diſtinctionem conciliat ſupradictas ſententias Garcia *5. part. de benefic. cap. 9. à num. 18.*

Hac diſtinctione poſita facile eſt reſpondere argumentis primæ & ſecundæ ſententiæ, quatenus nobis obeſſe poſſunt. Argumenta enim primæ ſententiæ ſolum probant, ſi juſpatronatus annexum ſit alicui rei determinatæ, illa tranſlata transferri juſpatronatus, at quando juſpatronatus perſonale eſt, & bonis adhærens, tranſlatione bonorum juſpatronatus non transfertur. Cum verò in primo argumento dicitur in fideicommiſſarium transferri hæreditatem, negandum eſt transferri hæreditatem formaliter; ſi quidem non hæreditas formaliter ſed bona hæreditatis transferuntur; ac proindè juſpatronatus antiquum, & hæreditarium,

quod

quod hæreditatem formaliter ſequitur, non transfertur. Ad ſecundum argumentum dico, fideicommiſſario, & uſufructuario competere omnia jura realia, & perſonalia, quæ hæredi competunt ob bona per hæreditatem acquiſita, non tamen ea jura, quæ illi competunt jure ſanguinis, vel ſucceſſionis. At cum patronatus perſonalis eſt antiquus, & hæreditarius, non ex bonis acceptis, ſed ex ſanguine vel ſucceſſione habetur, ac proinde non communicato ſanguine, vel ſucceſſione, transferri non poteſt. Ad tertium, concedo juſpatronatus alienabile inter vivos legari etiam poſſe in teſtamento: nego tamen juſpatronatus perſonale ſic cenſet alienatum, ex eo præcisè quod uſufructuarium univerſalem conſtituas; ſolum enim conſtituit uſufructuarium rei, non patronatus. Argumenta verò ſecundæ ſententiæ probant, juſpatronatus perſonale penes hæredem, & ſucceſſorem manere reſtituta hæreditate. Fateor tamen ex *leg. quia perindè & aliis*, non ſatis firmiter colligi, quia ut pulchrè probat Mol. *de prim. lib. 1. cap. 24. à num. 9.* plurimum differt jus ſepulturæ à jurepatronatus; ac proindè ex eo quod jus ſepulturæ in uſufructuarium non transferatur, inferri non poteſt juſpatronatus non poſſe transferri. Quapropter firma ratio, cui innitimur eſt, quia talis tranſlatio eſt contra inſtituentis diſpoſitionem, quæ ſolum ſuis hæredibus, & ſucceſſoribus patronatum conceſſit.

6. Rurſus dubitare potes, ſi Titius relinquens tres hæredes unum eorum gravet (caſu quo gravare poſſit) ut ex propriis hæreditatis bonis Eccleſiam ædificet, ipſe verò id faciat ex conſenſu Epiſcopi, qui ſit illius Eccleſiæ patronus? an ſolus ædificator an omnes ejus hæredes? Covarruv. *2. var. reſolut. cap. 18. in fine*, cenſet omnibus patronatum competere. Movetur, quia nomine Titij Eccleſia ædificata eſt, & ex illius juſſu, ac mandato, ac proindè Titij hæreditati patronatus acquiritur. Ergo acquiritur omnibus Titij hæredibus. Et confirmo. Si Titius ex ſuis bonis Eccleſiam ædificaret, omnes ejus hæredes parroni eſſent, ſed cum hæreditatem alicui relinquit ſub conditione Eccleſiæ ædificandæ, virtualiter cenſetur ipſe Titius Eccleſiam ædificare. Ergo etiam in hoc caſu omnes ejus hæredes patroni ſunt, & favet *lex his conſequenter*, §. 1. *verſ. ſed & nocumentum, ff. famil. erciſcundæ*, ex qua lege id adnotant Bald. *in rub. Cod. res inter alios acta. col. 1.*

Verum mihi hæc ſententia non ſatis probatur: magis enim propendeo in eam, quæ affirmat ſolum ædificanti Eccleſiam juſpatronatus competere. Moveor; quia in ſupradicto caſu hæres gravatus nomine proprio, & propriis bonis ſub ea ſibi conditione relictis Eccleſiam ædificat. Ergo alij hæredes participare de patronatu non poſſunt; quia in tantum poſſent de patronatu participare, quatenus ex bonis Titij, & nomine ipſius Eccleſia ædificata eſſet. Cum autem non Titius, ſed ejus hæres, neque ex bonis Titij, ſed ejus hæredis à Titio relictis Eccleſia ædificata ſit: ſit ſanè nequaquam alios cohæredes participare poſſe in patronatu. Aliud eſſet, ſi Titius ex ſuis bonis ſegregaret quantitatem ſufficientem Eccleſiæ ædificandæ, & alicui ex ſuis hæredibus ædificationem committeret, tunc enim omnes hæredes Titij patronatum conſequerentur; quia nomine Titij Eccleſia ædificatur, & ex illius bonis formaliter.

7. Secunda via, qua juſpatronatus in alium transfertur, eſt donatio, *cap. ex inſinuatione, cap. nullus, de jurepatronat.* & tradit Gloſſa *cap. piæ mentis 16. quæſt. 7. & in dicto cap. ex inſtitutione, verbo liberaliter.* Tiraquel. *in leg. ſi unquam, Cod. de revocand. donat. verbo donatione largitus, num. 353.* Auguſt. Barboſa *3. part. de poteſt. Epiſcop. alleg. 71. num. 20.*

8. Difficultas autem eſt, an patronus donare, vel legare juſpatronatus poſſit, cui ſibi placuerit?

Cui difficultati reſpondeo, aut ipſe patronus eſt patronatus inſtitutor, aut ab inſtituente patronatum accepit; ſi ipſe eſt patronatus inſtitutor, & deſcendentes habeat legitimos, poterit juſpatronatus uni filiorum donare, aut præelegare, neque alii conqueri poſſunt de inofficioſa donatione facta, quod maximè habet verum ſi Eccleſiam ædificaſſet ex bonis, de quibus ipſe abſque præjudicio filiorum diſponere poſſet, ſic Lambertin. *de jurepatron. lib. 1. part. 2. q. 3. art. 7.* Covarr. aliis relatis *lib. 2. var. reſol. cap. 18. n. 9.* Alteri autem à filiis crederem non poſſe huncprimum patronũ patronatum relinquere in caſu quo patronatum acquiſiſſet ex bonorum diſpoſitione de quibus extra filios diſponere non poſſit; quia alias talis diſpoſitio inofficioſa eſſet filiis, & retractanda. Et præterea, quia cum talia bona, quibus patronatus acquiſitus eſt, ad filiorum legitimam pertineant, & juſpatronatus ob illa acquiſita pertinere debet. Secus verò dicendum, ſi acquiſiſſet ex bonis, de quibus liberè diſponere poterat. At ſi ex privilegio ſibi eſſet conceſſum, videndum eſt qua forma conceſſum ſit: ſi enim conceſſum ſit, ſuiſque liberis non poterit extra illa transferre; quia filij non à patre, ſed à Pontifice immediatè patronatum acquirunt. Secus vero eſſet, ſi alicui concederetur cum poteſtate transferendi abſque perſonæ determinatione.

Sed quid ſi primus inſtitutor patronatum relinquit Petro, ejuſque filiis, nepotibus, &c. ſucceſſivè, poteritne Petrus, aut ejus filius, aut nepos patronatum transferre in quem ſibi placuerit in præjudicium eorum, qui ab inſtitutore vocati ſunt? Affirmat Cæſar Lambertin. *de jurepatronat. lib. 1. part. 2. quæſt. 2. art. 6 & 8.* Moventur, quia vivente Petro nullum jus habent in patronatu ejus ſucceſſores. Ergo abſque præjudicio illorum transferre poterit Petrus patronatum. At contrarium omnino tenendum eſt, quia ratione inſtitutionis omnes ſucceſſores habent jus ſuccedendi in patronatu, quo jure privari non poſſunt ex cujuſque voluntate: ſi autem patronatus transferri poſſet pro libito poſſidentis, jam ſucceſſores ſupradicto jure privarentur; quod concedendum non eſt; ita tradit aliis relatis, Covarr. *2. var. cap. 18. n. 9. verſ. ſed quæritur.* Garcia *5. part. de benefic. cap 9. num. 19. & 70.*

9. Tertia via, qua juſpatronatus in alium transfertur, eſt permutatio, *cap. nemine 16. quæſtion. 70.* Pro quo adverte, ſi juſpatronatus reale ſit, hoc eſt alicui villæ, vel prædio annexum, permutari poterit cum alia re temporali, facta villæ, vel prædij permutatione; quia tunc non ſpirituale cum temporali, ſed potius temporalia permutantur. At ſi juſpatronatus perſonale ſit, nequit cum re temporali permutari; ſed cum alio jure ſpirituali, juxta textum in *cap. ad quæſtiones, de rerum permut.* & tradit Azor. *2. part. inſtit. moral. lib. 6. cap. 20. quæſt. 7.* eſſet enim implicita ſpiritualis juris venditio.

10. Quarta via transferendi juſpatronatus eſt venditio, *cap. cum ſæculum, & ibi gloſſ. verbo emptorum, de jurepatronat.* Si patronatus perſonalis ſit, nequaquam abſque labe ſimoniæ transferri poteſt venditione; quia eſt invendibilis; ſi autem villæ, vel caſtro annexus ſit, vendita villa, aut caſtro manet tranſlatus. Debes tamen non pluris vendere villam, aut caſtrum ob patronatum annexum, quam ſi illo careret, alias tacitè venderes juſpatronatus; ſicuti non potes vendere calicem conſecratum pluris ob conſecrationem, quam ſi conſecratus non eſſet, Azor. *2. part. inſtit. moral. lib. 6. cap. 20. quæſt. 8.* Cui communi doctrinæ contradicit Garcia *5. part. de benefic. cap. 9. num. 35.* & favet noſter Mol. *t. 3. de juſtit. tit. 2. diſp. 620. num. 6. ad finem*; moti ea ratione, quia res eo pluris æſtimatur, quo excellentioribus qualitatibus, ornata eſt; at qualitas patronatus eſt nimis excellens. Ergo ratione illius pluris res exiſtimari debet. Neque obſtat, ſi dicas eſſe quidem rem majori æſtimatione dignam ob

patronatum,

patronatum, sed non æstimatione, quæ pretio comparari possit, sed alterius ordinis, & rationis; quia patronatus non est qualitas temporalis, sed spiritualis. Non inquam obstat, quia patronatus non est qualitas purè spiritualis, sed habet temporalitatem annexam, v. g. honorificentiorem locum pro patrono in Ecclesia, & Ecclesiam obligatam ei in necessitate subvenire. Ergo ob has rationes pluris æstimari villa poterit, majorique pretio vendi, quam aliàs venderetur. Fateor non videri hoc improbabile. At quia communis sententia defendit simoniam esse, si pluris ob patronatum villa, vel castrum vendatur, quam aliàs venderetur, ideo dicimus has qualitates temporales patronatui annexas non constituere villam, vel castrum pluris vendibile; quia non ipsis qualitatibus per se, sed juri spirituali, ex quo nascitur, attenditur. Et cum hoc jus spirituale sit, & invendibile; ea de causa non reddit villam, cui annectitur, majori pretio dignam.

11. Dubium tamen est, an ex venditione bonorum omnium censeatur translatum juspatronatus hæreditarium nulli speciali prædio determinatè annexùm? Cui dubitationi *tract. de vitiis religion. oppositis*, *disput. de Simon.* respondi, & negativam partem defendi; quia dictum juspatronatus non transit cum venditione rerum singularium, & specialium, cum illi annexum non sit, at cum omnia bona venduntur, omnium debet fieri specifica, & singularis traditio, *leg. qui tibi, Cod. de hæredit. act. vend.* Ergo illis venditis non transfertur juspatronatus, quod solum in consequentiam venditione transferri potest, & ita tenet Lambert. *de jurepatron. 2. part. lib. 1. quæst. 5. art. 15.* Eman. Costa *cap. si pater, de testam. in 6. verbo Trebellianicæ, num. 7.* Garcias *5. part. de benefic. cap. 9. num. 13.* Suar. *tom. 1. de relig. lib. 4. de simon. cap. 28. num. 19. & seqq.* & aliis allegatis Barbosa *3. part. de potest. Episcop. allegat. 71. num. 34. & seqq.*

12. Sed quid de facto contra juris prohibitionem vendas juspatronatus, eritne venditio valida? Affirmat Suar. *lib. 4. de simon. cap. 57. num. 13.* quia nullibi invenitur irrita ipso jure: nam licèt in Concilio Trident. *sess. 25. cap. 9. de reformat.* dicatur, ut nullus juspatronatus transferre in aliquem contra canonicas sanctiones præsumat; alioquin ipso jurepatronatus privatus existat; non inde infertur translationem nullam esse, sed esse annullandam, sicuti diximus de alienatione bonorum ab hæretico facta ante declaratoriam sententiam, quæ quidem alienatio valida est, esto rescindenda veniat. Nihilominùs probabilius credo, venditionem invalidam esse, neque posse emptorem patronatum retinere, sed manere penes vendentem quousque sententia declaratoria criminis accedat. Moveor, quia patronatus in neminem transferri potest, in quem Ecclesia non consenserit, quia ex voluntate Ecclesiæ hoc jus spirituale communicatur, & non aliter. At Ecclesia translationem simoniacam reprobat, & detestatur, omnesque tales pactiones irritat, & annullat, *cap. quamvis pactum, de pactis*, *cap. præterea, de transactionib. cap. ea quæ. 1. quæst. 3.* ergo talis venditio nulla est, & consequenter juspatronatus non est ex illa translatum, & ita tenet Azor. *2. part. instit. mor. lib. 6. cap. 20. quæst. 8.* Garcia *5. part. de benefic. cap. 9. num. 9.*

13. Ad hunc modum reducitur translatio juris patronatus per locationem, pignorationem, fundum vel emphyteusim, at denique confiscationem. Et quidem locatione transferri non potest, quia non est capax locationis. Idem sentit Azor. *2. p. instit. moral. lib. 6. cap. 20. quæst. 11.* de jurepatronatus reali rebus ipsis annexo, qua ratione locationis non acquirit conductor dominium directum, vel utile rei locatæ, ac proindè neque juspatronatus. Cæterum mihi probabilius apparet locatarium locatione durante patronatum habere; quia virtute universalis locationis communicatur locatario potestas utendi re, & consequenter percipiendi omne jus fructus; cum autem præcipuus fructus sit juspatronatus, illo uti poterit locatarius, & videtur casus decisus in *cap. ex litteris, de jurepatronat. & ibi glossa.* Hinc à fortiori constat feudo, & emphyteusi jus utile patronatus transferri; quia emphyteuta, & feudatarius habet utile dominium rei in feudum, vel emphyteusim datæ. Azor. *suprà, quæst. 12.*

14. Minor dubitatio est de re pignus à creditore accepta, an cum pignoratione patronatus transferatur? Videtur transferri, quia concedens pignus illo uti non potest, si quidem ex pignoratitia actione privatur potestate utendi re in pignus data: aliàs nullius esset utilitatis pignoratio, si ea non obstante posset debitor re pignorata, & fructibus illius uti. Si autem debitor uti patronatu non potest, efficitur sanè in creditorem cum pignore transtulisse; ne dicamus usum patronatus extinctum esse. Ob hanc rationem Azor. *dicto cap. 20. quæst. 13.* existimat rem, cui est juspatronatus annexum, non posse oppignerari; adducit Glossam *in cap. ultim. de concess. præbendæ*, quæ nihil dicit. Cæterum rem, cui est juspatronatus annexum, oppignerari posse mihi videtur probabilius, quia nullus est text. hunc contractum prohibens; si enim venditio prohibita non est, à fortiori neque pignoratio. Neque obest ratio in contrarium allegata. Credo namque penes debitorem manere juspatronatus non solum quoad proprietatem, sed etiam quoad illius usum, quia ex pignoratitia actione non transfertur in creditorem jus utendi pignore, quia pignus solum conceditur ad debiti securitatem ac proindè omnis usus pignoris, qui huic securitati non obsit, debitori remanet: at usus patronatus nequaquam securitati debiti obest, ergo remanet debitori. Adde creditorem obligatum esse restituere omnem fructum, quem ex pignore accipit vel in sortem computare, *cap. 1. de usuris, leg. 1. & 2. ff. de pignorat. act.* At si in creditorem juspatronatus cum pignore transiret, ipseque præsentaret, non appareret qua ratione iste fructus, scilicet præsentatio restitui posset, aut ejus æstimatio, cum sit suprà omnem æstimationem. Dicendum ergo est nequaquam in creditorem juspatronatus cum pignore transire, & ita tenet aliis relatis, & affirmant esse communem sententiam, Gregor. Lopez *leg. 9. & 15. part. 1. verbo empegnando*, tametsi contrarium judicet illa lex.

15. Tandem de confiscatione esse potest dubitatio; an per illam juspatronatus in fiscum transeat? Sed huic difficultati *tractat. de fide, disputat. de pœnis temporalibus*, satisfacimus, nostramque sententiam pluribus doctoribus, & decisionibus Rotæ comprobat Garcia *quinta parte, de benefic. capite nono, à numero vigesimo sexto.*

16. Restat pro intelligentia supradictarum translationum advertere consensum Episcopi, seu illius, ad quem beneficij institutio pertinet, aliquando necessarium esse, neque aliter fieri supradictam translationem posse. Quando vero contingat pergimus explicare. In primis non requiritur hic consensus ad translationem juris patronatus accessorium venditioni, vel donationi, locationi, feudo, emphyteusi, villæ, vel castri habentis juspatronatus annexum: colligitur ex *cap. cum sæculum, de jurepatron. & ibi* Abbas *cap. ex litteris, eodem titulo*, & tradit August. Barbosa *3. part. de potest. Episcop. alleg. 71. n. 10.* Suarez *tom. 1. de religion. lib. 4. de simon. cap. 28. n. 17.* Barbosa *3. p. de potest. Episcop. allegat. 73. num. 46.*

17. At si juspatronatus personale sit, & donatione, legato, permutationéve transferatur in alium, distinguendum est. Si transferatur de laïco in Ecclesiam, vel locum religiosum: vel in clericum nomine Ecclesiæ, nullius consensus requiritur, colligitur ex *cap. illud,*

illud, de jurepatr. ibi; *religioſo loco juſpatronatus conferendi liberam habeat patronus facultatem*, & *capite unico, eodem titulo in 6.* habetur eam donationem firmam eſſe, & tradunt communiter Doctores, ut teſtatur Azor. *2. part. inſtit. mor. lib. 6. cap. 20. quæſt. 5.* Suar. *de Simon. cap. 28. num. 15.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 177. nam. 3.* Barboſa *3. part. de poteſt. Epiſc. allegat. 71. num. 11. & ſeqq.* Ratio eſſe poteſt; quia eſt favor Eccleſiæ, quod redeat ad ipſam juſpatronatus. Neque obſtat, *cap. nullus*, *cap. non autem*, ubi non poteſt abſque Epiſcopi conſenſu Eccleſia conferri monaſteriis, aut clericorum collegiis. Non inquam obſtat, quia loquuntur ſupradicti text. de collatione, non de præſentatione. Verum ſi juſpatronatus de laïco in alium laïcum transferatur, conſenſus ordinarii requiritur, eſt communis ſententia, ut teſtatur Azor. Suar. Stephan. Grat. Barboſa, & alii apud ipſos *ſup.* colligitur ex *cap. illud, de jurepatron. cap. unic. eodem tit. in 6.* argum. à contrario ſenſu. Triplex ratio hujus conſenſus aſſignari poteſt. Prima ne fiat ſimoniaca tranſlatio, cujus periculum maximè vitatur examinatione facta ab ordinario & conſenſu illis præſtito. Secunda, ut eodem tenore prorogetur patronatus, quo fuit primo inſtitutus, & cum primo inſtitutus ſit ex ordinarii conſenſu, ex illo prorogari debet. Tertia, ne damno afficiatur Eccleſia aſſignando ei patronum ſuſpectum, & inviſum. Quod ſi juſpatronatus de Eccleſia in Eccleſiam, vel in laïcum transferendum eſſet, ille conceſſus neceſſarius eſt, qui ad alienationes rerum Eccleſiaſticarum expoſtulatur, & notavit Barboſa *d. alleg. 71. num. 27.* Eſt enim talis tranſlatio vera juris immobilis alienatio.

18. Difficultas autem eſt; an caſu quo plures exiſtant patroni alicujus Eccleſiæ, poſſit unus alteri cedere juſpatronatus, quod habet abſque ordinarii conſenſu. Negant Hoſtienſ. Panormit. Joann. Andr. & alii, quos refert Lambertin. *lib. 1. de jurepatron. 2. p. q. 2. a 12.* Moventur; quia hæc ceſſio juris quædam eſt donatio, *cap. veniens, de teſtibus*, ſed nullus laïcus alicui laïco donare patronatum poteſt. Ergo neque hoc jus cedere. Secundò, quia in hac ceſſione intervenire poteſt labes ſiomoniæ, ſicut in qualibet alia tranſlatione. Tertiò, quia poteſt contingere, ut is in quem fit tranſlatio invius Eccleſiæ ſit, & gravius eam vexet, ſi juſpatronatus integrum habeat.

Nihilominùs plures Doctores (quibus videtur aſſentiendum) eſto affirment conveniens eſſe, ut eo conſenſus ordinarii in hac ceſſione intercedat, at non reputant neceſſarium: ſic Lambertin. *ſuprà.* Azor. *2. p. inſtit. mor. l. 9. cap. 20. q. 6.* Praxis Epiſc. *1. part. verbo in patronat. §. 2. verſ. ſecundum dubium.* Deciſio Rot. *apud Farinac. in noviſſimis part. 1. t. 2. deciſ. 707. n. 4.* Barboſa *allegat. 71. num. 18.* Ratio eſſe poteſt; quia hac ceſſione non conſtituitur novus patronus, ſed potius ex iis qui antea erant, unus extinguitur alio integro conſtituto, Quod Eccleſiæ damnoſum regulariter non eſt, potius enim Eccleſiæ expedit uni, quam pluribus ſubjici, præcipuè cum ille qui ſubjicitur, notus jam ſit, neque præſumi poteſt Eccleſiam vexaturus; alias ſi Eccleſiam vexaſſet, cum dimidiatè patronatum haberet, non illum Eccleſia in patronatu conſervaſſet. Eſt ergo hæc ceſſio utilis Eccleſiæ, ac proindè abſque expreſſo ordinarii conſenſu fieri poteſt.

In iis caſibus, in quibus conſenſus ordinarii requiritur, ſi ex poſt facto accedat, ſufficit ad tranſlationem validam conſtituendam, quia non tam ad valorem tranſlationis; quam ad illius licitum uſum expoſtulatur, & tradit Flamin. *de reſignat. lib. 8. q. 10. n. 7. & 8.* Menoch. *de præſumpt. lib. 6. q. 34. n. 14. cum ſeqq.* Barboſa *5. p. de poteſt. Epiſc. allegat. 71. n. 18.* Azor. *2. p. inſtit. moral. lib. 6 cap. 20. quæſt. 5 in fine.*

19. Hucuſque diximus de modis, quibus patronatus obtineri poteſt. Reſtat examinandum, an ab omnibus indifferenter poſſit obtineri? Et primo dubitatur de Pagano, & Judæo, eo quod ij ædificare Eccleſiam poſſint, vel emere rem, cui juſpatronatus eſt annexum? Nihilominus dicendum eſt omnino incapaces eſſe juriſpatronatus. Quia ad hoc jus nullus obtinere poteſt, niſi cui ab Eccleſia fuerit conceſſum. At Eccleſia fidelibus tantum conceſſit, ut conſtat ex *cap. quicumque 16. q. 7.* ibi, *quicumque fidelium*, & *cap. piæ mentis, eadem cauſa, & q.* ibi, *pios, ſeu Chriſtianos hom.* & *cap. Frigentius, eadem*, ibi, *qui Chriſtianis debetur*, ubi Gloſſ. infert. Ergo Judæus patronus eſſe non poteſt, ita notavit Azor. *2. p. inſtit. 6. cap. 21. q. 7.*

20. Secundò dubitatur de infante pupillo, & minore, an obtinere patronatum poſſit? Et ratio dubii eſt; quia caret diſcurſu ſufficienti ad præſentandum. Verum hoc parvi momenti eſt. Nam eſto infans diſcurſu careat, habere poteſt tutorem, qui nomine ipſius præſentationem faciat; ac proindè patronatus eſſe poteſt. Item quilibet infans capax eſt legati, & hæreditatis, ergo & patronatus hæreditati annexi; & ita tradit Abbas *c. 1. de jurepatron. n. 5.* Joan. Andr. *c. cum, ex eo, de erection. in 6.* Archidiacon. *c. decernimus 16. q. 2.* Frederic. *conſ. 97.* Azor. *2. p. inſtit. moral. lib. 6. c. 21. q. 14.* Quod ſi pupillus major ſeptennio ſit ita patronatû obtinet, ut nominare clericum poſſit etiam abſque tutoris, vel curatoris authoritate; quia nullibi cavetur hanc authoritatem in hac nominatione requiri, ſicut neque requiritur in ſponſalibus contrahendis, ſic aliis relatis docuit Azor. *ſup.* Lambert. *1. p. de jurepatronat. lib. 2. q. 2. art. 9. & 10. & 3. p. l. 2. q. 6. art. 1.* Garcia *5. part. de benefic. cap. 9. num. 193.*

21. Tertiò dubitatur de curatore, & tutore, an ſui pupilli patronatum obtineat? Reſpondeo nequaquam obtinere; quia pupillus patronatum retinet, difficultas eſt, an obtineat jus præſentandi? Et quidem cum pupillus infans eſt; hoc eſt minor ſeptennio, vel ob amentiam aut furiam diſcurſu caret, certum eſt præſentare poſſe; quia tunc ejus cliens præſentare non poteſt, & ipſe nomine ejus præſentationem facit: ſic Azor. *d. q. 14.* & ſupponit Garc. *ſup.* Si autem pupilius diſcurſum habeat; communis ſententia defendit tutorem præſentare non poſſe; quia tutor non adminiſtrat ſpiritualia, ut cum Gloſſ. *cap. ex eo, de elect. in 6. verb. ſuffragium in fi.* Roch. Pavin. Reb. & aliis docet Garc. *d. c. 9. n. 186.* Azor. *ſup.* Cæterum mihi probabilius apparet, præſentare poſſe tutorem, quia tutor præcipue datur ad regendam perſonam pupilli. Ergo ratione hujus perſonalis regiminis præſentare ad beneficium poterit, & ita tradit Garcia *ſup. n. 195.* Secus verò dicendum videtur de curatore, qui cum principaliter datus ſit pro adminiſtratione bonorum minoris & non perſonæ, patronatum competentem minori, & ejus bonis non annexum non videtur adminiſtrare poſſe, neque ad beneficia virtute illius præſentare; ſic Garcia *num. 196.* Dices, in regno Caſtellæ, decima fructuum ex bonis pupilli, & minoris, debetur tutori & curatori; juxta *l. 2. tit. 7. lib. 3. fori.* Ergo ratione illius præſentare poterit in parte ad beneficia, quia præſentatio fructus eſt bonorum pupilli. Reſpondeo decimam fructuum, ex quibus pupillus, & minor ali, & ſuſtentari poſſunt, ut conſtat ex ſuprad. lege ibi; *mantingalos de los frutos, y tome paraſi el diez mo.* Ex præſentatione autem neque minor, neque pupillus ali poſſunt. Item decima, quæ debetur curatori, eſt pretium laboris impenſi quod eſſe non poteſt præſentatio. Adde jus præſentandi individuum eſſe, *cap. 1. de jurepatronat.* non igitur convenire ex part. poteſt tutori, ut latius proſequitur Joann. Gutierr. *3. p. de tutel. cap. 29.*

22. Idem quod dictum eſt de curatore, & tutore dicendum eſt de patre reſpectu filii, dum ſub ejus eſt poteſtate, poſſe inquam patrem præſentare ad beneficia juriſpatronatus competentis filio, dum filius impubes eſt, quia toto eo tempore perſonæ filii adminiſtrationem habet. Secus vero poſt pubertatem; quia tunc

ceſſat

ceſſat filii adminiſtratio, & ſolum in ejus bonis conceditur, præcipuè cum hæc adminiſtratio ſpiritualia reſpiciat, in quibus filius ſui juris eſt neque patria poteſtas ad ea extenditur. Ab hac doctrina excipiendus eſt patronatus competens filio ob bona adventitia, quorum pater habet uſumfructum: quia ratione illius præſentare ad beneficium poterit, & non ipſe filius, ut benè dicit Garcia 5. *part. de benefic. cap. 9. num. 205.*

23. Quod ſi inquiras, quæ præſentatio præferenda eſt, cum tutor, & pupillus præſentare poſſunt? Reſpondeo probabilius eſſe populi præſentationem eſſe præferendam; quia tutor non præſentat nomine proprio, ſed ex tacito populi conſenſu; ſecus pupillus rationis compos; qui nomine proprio præſentat, & dominium habet patronatus.

24. Quartò dubitatur de ſpurio irregulari, aliáve inhabilitate affecto? Plures doctores docent incapacem eſſe juriſpatronatus. Tum quia eſt incapax beneficii & penſionis ergo & juris quod ad illa diſponit. Tum quia eſt excluſus ab officiis publicis, & honoribus. Ergo à jure præſentandi. Nihilominùs tenendum eſt, quemlibet illegitimè natum, & aliàs irregularem capacem eſſe juriſpatronatus: ſic aliis relatis, docuit Roch. *tract. de jurepatron. verb. competens, q. 2.* Azor. *2. p. mor. lib. 6. c. 21. q. 15.* Ratio eſt clara; quia ſpurius poteſt Eccleſiam ex propriis bonis fundare, & dotare, ſed cuilibet fundanti Eccleſiam abſque ulla exceptione patronatus conceditur, *cap. piæ mentis, cap. quicumque; cap. filij 16. q. 7.* & Trident. *ſeſſ. cap. 9. de reform.* Item poteſt villam, aut caſtrum, cui eſt patronatus annexus emere, aut donatione, vel legato in ipſum transferre, cum nullibi inveniatur inhabilitatus. Neque obſtat incapacem eſſe beneficii, & penſionis Eccleſiaſticæ; quia hæc ordinem requirunt, & ſolum clerico communicantur; at juſpatronatus laïco competit. Neque item obeſt inhabilem eſſe ad officia publica; quia juriſpatronatus exercitium non eſt officium publicum, ſed privatum, ut tradit Azor. *2. inſtit. moral. lib. 6. c. 21. q. 17. poſt medium*, neque ſemper exercendum, ſed cum beneficium vacat.

25. Quintò dubitatur de poſſeſſore juriſpatronatus, cui verè dominium illius non competit; an inquam hic jurapatronatus obtineat? Sub diſtinctione reſpondetur, ſi bona fide poſſidet patronatum, jura illius obtinet; ac proindè clericum nominare poterit inſtituendum, ſecus ſi mala fide. Eſt expreſſa deciſio text. in *cap. conſultationibus, de jurepatronat.* & tradunt ferè omnes Doctores, quos lata manu refert & ſequitur Gonzalez *regul. menſ. gloſſ. 45. §. 2. num. 6.* Ratio ea eſt, quia nominare clericum, honorificum locum tenere, ſubſidium ab Eccleſia accipere; fructus ſunt juriſpatronatus, *cap. cum. Bertoldus, de re judicata*, ſed fructus rei poſſeſſori bonæ fidei debentur, *c. gravi, de reſtit. ſpoliat. §. ſi quis à non domino, inſt. de rerum diviſ.* Ergo ſi fructus poſſidenti bona fide patronatum debentur. Quod à fortiori procedit in ſententia Abbatis *in d. cap. conſultationibus, n. 3. ad medium.* Gonzal. *n. 11.* Azor. *2. part. lib. 6. c. 21. q. 17.* affirmantium nominationem à patrono factam non eſſe fructum naturalem, ſed potius induſtrialem: ſi quidem patronus induſtriam apponere debet, ut perſona digna, & idonea nominetur, & intra tempus ſibi conceſſum. Fructus autem induſtriales poſſeſſori bonæ fidei debentur ex omnium ſententia, cum Gloſſa *in d. §. ſi quis à non domino*, & pluribus firmat Covarr. *lib. 1. var. cap. 13. à num. 6.* Ergo poſſeſſori debetur nominatio. Adde, eſto nominatio inter fructus naturales computetur; non obindè infertur poſſeſſori bonæ fidei debitam non eſſe, aut eſſe annullandam, poſtquam conſtiterit ad alium juſpatronatus pertinere. Nam poſſeſſor bonæ fidei non tenetur fructus naturales bona fide conſumptos reſtituere, niſi ex illis ditior factus fuerit, ut tradit Abbas *in d. cap. conſultationibus ad finem.* Gloſſ. *in dict. §. ſi quis à non domino, verbo fructus, inſtit. de rerum diviſione, & leg. ex diver-*

ſo 35. verſo non habendum, ff. de rei vindicat.; ſed facta præſentatione jam ille fructus juriſpatronatus conſumitur, neque patronus ex illo ditior factus eſt. Ergo retractari non debet.

Quod ſi inquiras quando cenſeatur quis patronatum bona fide poſſidere? Reſpondeo quoties credit probabilius fundamentis ſibi patronatum deberi, ſic relato Abbate *in d. c. conſultationibus*, tradit Azor. *lib. 5. cap. 21. verſ. quæres.* Ex quo fit ſi tempore nominationis credit poſſeſſor ſibi non competere patronatum, ſed alteri, nequaquam præſentare poterit; quia tunc ceſſat in eo bona fides, & tanquam poſſeſſori malæ fidei nullus fructus debetur. Abbas *in d. cap. conſultationib. n. 9.* Lambertin. *de jurepatronat. lib. 2. p. 1. q. 3. art. 6. num. 4. verſ. tertius eſt caſus.* Gutierr. *conſ. 4. in fine.* Gonzal. aliis relatis, *gloſſ. 45. §. 2. num. 43.*

Ut autem poſſeſſor patronatus probabilibus fundamentis credere poſſit ſibi patronatum deberi, debet poſſidere authoritate judicis, & ſervato juris ordine; quia non eſt præſumendum abſque juſta ratione & titulo alicui patronatus poſſeſſionem concedendam à judice eſſe; ſic Abbas & Innocent. *in dicto cap. conſultationib.* Azor. *2. part. inſtit. moral. lib. 6. cap. 21. quæſtion. 17.* Hæc poſſeſſio ex unico dumtaxat actu nominationis acquiritur, *cap. cum Eccleſia Sutrina, & ibi* Gloſſ. *verbo brevitatem temporis, & cauſa poſſeſſ. & propriet.* & tradit, pluribus allegatis Gutierr. *con. 3. num. 1.* Lambertin. *de jurepatron. lib. 2. p. 1. q. 3. art. 11. num. 5.* Gonzalez *de menſibus, gloſſ. 45. §. 2. n. 29.* Debet tamen hic actus nominationis ad effectum perduci; alias non conſtituit poſſeſſionem. Quapropter ſi præſentationem non ſequatur inſtitutio & beneficii poſſeſſio, præſentatio ſufficiens non eſt ad concedendum jus poſſeſſorium; ſic Gonzalez, Gutierrez, Lambertin. *ſupra*, & alii apud ipſos.

26. Sed dubium eſt, an poſt litem conteſtatam poſſit is qui bona fide patronatum poſſidet, clericum nominare? Ratio dubitandi eſt; quia eſto poſſeſſori bonæ fidei debeantur fructus rei poſt litem conteſtatam quouſque cauſa definiatur, at ipſe eos accipit ſub onere, & obligatione reſtituendi vero domino, ſi cauſa cadit, *leg. certum, Cod. de rei vindicat. cap. gravi, de reſtitut. ſpoliat.* Sed hanc obligationem ſubire non poteſt is qui patronatum poſſidet; quia facta præſentatione, & inſtitutione ſecuta, revocari præſentatio, & inſtitutio non poteſt. Ergo præſentatio, & inſtitutio poſt litem conteſtatam non valent. Quod ſi dicas, inſtitutionem ſemel validam revocari non poſſe, ac proindè poſt litem conteſtatam non eſſe faciendam: præſentationem autem fieri poſſe, quia revocabilis eſt, dum non ſequitur inſtitutio; obſtat, quia præſentatio ad inſtitutionem ordinatur, & in ordine ad illam fit. Si ergo nominatus inſtitui non poteſt lite pendente, inutiliter nominatur. Ergo ejus nominatio valida non eſt, & ita tradit Gloſſ. *in cap. cum veniſſent, de in integ. reſt.* & favet text. quatenus electio Abbatis facta à monachis poſſidentibus jus eligendi non firmatur à Pontifice.

Cæterum probabilius crederem præſentationem fieri poſſe, & validam eſſe lite pendente, tametſi inſtitutio ob rationem ſupradictam ſequi non poſſit: ſic relato Panormit. *cap. ex litteris, de jurepatronat. num. 8. & 9.* tradit Azor. *2. part. inſtit. moral. lib. 6. cap. 21. q. 18.* Ratio eſt; quia conſtans eſt doctorum ſententia fructus rei deberi poſſeſſori bonæ fidei, dum à cauſa non cadit. Ergo præſentatio, quæ eſt fructus juriſpatronatus poſſidenti debetur, cum nullibi inveniatur hic fructus exceptus. Neque obſtat poſſeſſorem bonæ fidei obligatum eſſe reſtituere fructus, vel eorum æſtimationem, ſi cauſa ceciderit; quia non facta inſtitutione præſentanti, optimè poteſt poſſeſſor patronatus hanc reſtitutionem facere poteſt namque præſentationem, quam fecit, caſſam habere, & vero patrono concedere.

Neque obindè fit præſentationem inutiliter fieri, ſi eam inſtitutio non ſequatur; quia ad ejus utilitatem non requiritur ut ſequatur ſtatim inſtitutio; ſufficit ſi ſequatur lite finita. Adde optimè poſſe ſequi inſtitutionem, neque obſtare, quod revocabilis non ſit; quia id favore Eccleſiarum conceditur, ne differatur inſtitutio Eccleſiæ vacantis ob litium longitudinem. Præterea hujuſmodi fructus non conſiſtit in commodo pecuniario. Ergo eſto poſſeſſor bonæ fidei fructus alios temporales reſtituere teneatur non videtur obligandus ad hujus fructus reſtitutionem, & ita ex ſententia Innocent. & Baldi tradit Gregor.Lop. *leg.9. tit.15. p.1. gloſſ. fin.* ubi optimè advertit ſupradicta procedere, cum lis movetur ſuper juſpatronatus, non ſuper illius poſſeſſionem.

27. Sextò dubitatur de marito, an præſentare poſſit ob patronatum uxori competentem? Qua in re primò certum eſt, ſi patronatus uxoris perſonalis ſit, neque ejus bonis annexus, nequaquam marito jura illius communicantur; quia ſunt propria uxoris, neque ad ſuſtinenda matrimonii onera conducunt: ſic ſupponunt Doctores omnes ſtatim referendi. Secundò eſſe debet certum, jurapatronatus uxori competentia ex bonis ob majoratum acquiſitis, aut per ſucceſſionem habitis, neque in dotem data ſunt marito non communicari; ac proindè ex vi talis patronatus non poteſt maritus præſentare, neque ſubſidium in neceſſitate ab Eccleſia exigere: ſic Burgos de Paz *in proœmio legum Tauri, num.5.* Mol. *de Hiſpan. primog.lib.1.c.24. num.32.* Garcia *5.p.de benefic. cap.9. num.185.* Perez de Lara *de anniverſ. & capellan. lib.2. c.3. num.24.* Joann. Gutierr. *3.p.de tutel. c.19. n.4.* Baeza *de decima tutor, c.23. n.18.* Ratio ea eſt, quia hæc bona uxoris ſunt, neque in maritum tranſeunt, & conſequenter neque ad ipſum tranſeunt patronatus jura.

28. Quocirca controverſia gravis inter Doctores eſt, an jura patronatus annexi uxoris bonis in dotem datis tranſeant in maritum. Affirmat aliis relatis Tiraquell. *poſt leges connubiales, gloſſ. ult. à num.5.* Joann. Gutierr. *ſupra n.3.* Baeza *n.18.19.30.& 33.* Garc. *5.p.de benefic. c.9. n.177.* Mol. *de Hiſpan. primogen. lib.1.c.24.num.3.* Moventur ex doctrina Gloſſæ communiter receptæ *in leg. in rebus, verbo naturali, Cod. de jure dotium* (quamque ſequitur Bart. *n.3.* Bald. *n.6.*) affirmantis maritum dominum fieri rerum dotalium, quod ſi verum eſt; efficitur ſanè marito, & non uxori jurapatronatus competere; quia hæc jura ſunt illis bonis acceſſoria. Verum plures Doctores contrario fundamento nixi negant marito jurapatronatus ſupradicti competere, ſic docuit Abbas *in c.fin.de conceſſ.præbendæ, n.8.& ibi* Imola, & Buttrius, Felin. *c. cum olim, n.2. de majorit. & obedient. & in cap. cum Bertoldus, de re judicata, num.20.* Jaſon. *in leg. divortio, §. ſi vir in fundo, num.7. ff. ſoluto matrim.* Guillerm. Benedict. *in cap. Raynutius, de teſtament. verſ. catera bona, num.17.* Azor. *2.p. inſtit. moral. lib.6.c.21. quæſt.16.* & alii relati per Baezam. *de decima tutorum, cap.23. n.30. verſ.octavo.* Moventur; tum quia maritus non eſt dominus dotis, ſed uxor, *leg. in rebus, Cod. de jure dotium:* ibi; *cum eædem res, & ab initio uxoris fuerint, & naturaliter in ejus permanſerint poteſtate, & leg. quamvis, eodem tit.* ibi; *quamvis in bonis mariti dos ſit, mulieris tamen eſt.* Tum quia eſto maritus ſit bonorum dotalium adminiſtrator, & ipſi debeantur eorum fructus, & commoditates. At hoc intelligendum eſt de fructibus, & commoditatibus quæ ad ſuſtinenda matrimonii onera deſervire poſſunt, quia ad hunc finem dos conceditur. Jura autem patronatus ad hunc finem deſervire non poſſunt. Ergo marito non conceduntur.

29. Inter has extremas ſententias media via cenſeo procedendum juxta doctrinam, quam præ omnibus doctius, & elegantius tradit Covarruvias *pract. quæſt. toto, c.28.* Affirmat namque bona dari poſſe dupliciter vel æſtimata æſtimatione, quæ facit emptionem, vel quæ emptionem non conſtituit. Quando autem hoc contingat, latè ipſe explicat. Si bona in dotem dentur æſtimata æſtimatione, quæ facit emptionem, cenſeo non uxori, ſed marito patronatum competere; quia illorum bonorum maritus fit dominus, neque tenetur ſoluto matrimonio ea uxori reddere, ſed eorum æſtimationem tantum, ut benè etiam comprobat Anton. Gomez *leg 50. Tauri, à num.44.* At ſi bona in dotem data ſic æſtimata non ſint; probabilius cenſeo, neque maritum habere illorum dominium, neque jura patronatus. Quia illorum bonorum maritus ſolum habet adminiſtrationem, pro matrimonii oneribus ſuſtinendis, ergo non patronatus.

Punctum V.

Intra quod tempus liberum ſit patrono nominare ad beneficium inſtituendum.

1 *Ante vacationem fieri nominatio non poteſt.*
2 *Patrono laïco 4. menſes conceduntur, ſex Eccleſiaſtico.*
3 *Hoc tempus à die vacationis nota computatur, & qualiter ſcientia probetur.*
4 *Tempus ſemeſtre continet dies feriatos.*
5 *Patrono impedito non currit tempus.*
6 *Pendente lite inter patronos, ſi intra tempus non præſentent, amittunt jus præſentandi pro illa vice.*
7 *Secus dicendum ſi lis moveatur cum ordinario, vel inter ipſos præſentatos.*
8 *Ordinario licitum eſt tempus prorogare patrono ad præſentandum.*

1. QUouſque beneficium vacet, certum eſt, non poſſe à patrono nominationem fieri, *cap. illud, jurepatron. cap. ult. de conceſſ. præbendæ.* Non enim poteſt fieri nominatio illius, cujus fieri non poteſt inſtitutio. Adde ante vacationem beneficii nec promiſſio nominationis futuræ fieri poteſt, nec facta tenet etiam beneficii vacatione ſuccedente. Auguſt. Barboſa *3.p. de poteſt. Epiſc. alleg.72. à num.1. præcipuè 6.*

2. Facta vacatione conceduntur patrono laïco, hoc eſt illi, cui patronatus competit titulo patrimonii, quatuor menſes, ut nominationem facere poſſit, *cap. quoniam, cap. cum propter, de jurepatronat.* Patrono tamen Eccleſiaſtico ſex menſes conceduntur, *cap. unico, §. verum, de jurepatronat. in 6.* & tradunt omnes; ſi autem juſpatronatus mixtum ſit ex laïcis, & Eccleſiaſticis, communis ſententia docet ſemeſtre ad præſentandum illis eſſe conceſſum, tametſi laïci ſeorſim ab Eccleſiaſticis nominarent, quia ratione communionis privilegium conceſſum Eccleſiaſticis communicatur laïcis, & magis dignum trahit ad ſe minus dignum: ſic Gloſſa fin. *in dicto §. verum, & ibi* Archidiacon. Dominic. Franc. & alii, Panormitan. *cap. cum te de jurepatronat.* Selva *de benefic. 3.part. quæſt.11. num.18.* Garcia *5.part. de benefic. cap.9. n.210.* Aloyſius Riccius *in praxi aurea, reſol.458.* Auguſt. Barboſa *3.p. de poteſt. Epiſc. alleg.72. n.131.* Gabr. Vaſq. *opuſc. de benefic. cap.2. §. 1. dub. 2.* Quod tamen difficultate non caret, alias poſſent Eccleſiaſtici variare in præſentatione, ſicuti poſſunt laïci. Item ſi privilegia, & jura Eccleſiaſtici patronatus laïcis communicantur, cur non communicantur onera, & derogationes, quæ Eccleſiaſticis patronatibus competunt? Quapropter probabilius cenſerem ex hac communicatione non mutari jurapatronatus, ſed laïco intra quadrimeſtre præſentare debere, eſto eccleſiaſticis conceſſum ſemeſtre ſit.

3. Hoc tempus quadrimeſtre, vel ſemeſtre, non computatur à die, quo beneficium vacat, ſed à die quo illius

illius vacationis notitiam patronus habet (tametsi aliqui doctores contrarium sentiant) quia hujus temporis determinatio fit, ne patroni sint in nominando negligentes, quam negligentiam habere non possunt, nisi vacationem sciant. Currit ergo illis tempus à die notitiæ : & ita tenet Tiraquell. *de retract tit.* 2. §. 35. *numer.* 7. Garcia *de benefic.* 10. *part. cap.* 2. *à numer.* 34. Perez de Lara *de anniversar lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 35. Barbosa *de potest. Episcop.* 3. *part. allegat.* 72. *numer.* 134. Azor. 2. *part. instit. moral. lib.* 6. *cap.* 21. *quæst.* 11. & alii apud ipsos. Quocirca objiciens patronum non præsentasse in tempore, probare debet patronum scientiam habuisse vacationis ; quia dum hæc scientia probata non fuerit, ignorantia præsumitur, *leg. verius, ff. de probationib. cap. præsumitur, de regul. juris in* 6. Neque credendum est patronum scientem beneficii vacationem jus suum omittere : sic Rota *decis* 520. *apud Farinac.* Garcia *dict. num.* 34. *&* 37. Barbosa *num.* 136.

Hæc autem scientia conjecturis probatur attenta distantia loci in quo beneficium situm est, & qualitate ipsius, & longitudine temporis, ac vacationis fama, & ex illis judex determinare potest scientiam, vel ignorantiam in patrono adfuisse. Quapropter plures doctores censent tempus patrono currere à die, quo verisimile est scientiam habuisse ; probatio enim certæ scientiæ raro esse potest : sic Zerola *praxi Episc. verbo juspatronatus, §. sexto, dubio primo,* Lessius *lib.* 2. *capite trigesimoquarto, num.* 27. Azor. 2 *part. lib.* 6. *cap.* 21. *quæstion.* 11. Garcia 10. *part. de benefic. cap.* 2. *numero* 34. Quod si plures fuerint patroni, & in aliquo non fuerit probatum habuisse scientiam vacationis, ut intra tempus à jure præfixum nominaret aliorum scientia probata hi excluduntur, & ille ad præsentandum admittitur ; quia ob aliorum negligentiam non est privandus innocens jure suo : sic ex decisione Rotæ comprobat Garcia *n.* 41. Barbosa *n.* 137.

4. Adde hujusmodi tempus semestre, cum continuum sit, omnes dies etiam feriatos comprehendit, præcipuè cum in illis præsentatio fieri possit. Roch. *de jurepatronatus, verbo honorificum, quæst.* 34. *numer.* 65. Barbosa *alleg* 72. *num.* 127. Garcia *cap.* 2. *num.* 42. Est enim præsentatio actus extrajudicialis, & voluntarius ; ac proindè validà, & licitè diebus feriatis fit : sic Roch. *sup. quæst.* 35. *num.* 66. Barbosa *n.* 144. *&* 145. Item hoc semestre vel quadrimestre computandum est à diè vacationis notæ usque ad similem horam, ita ut si vacatio non contingit prima die mensis Januarii hora 8. finiatur semestre prima die Junii hora 8. tametsi annus sit bissextilis : sic Garcia *dicta* 10. *part. cap.* 2. *num.* 43. Vide Sanchez *de matrim. lib.* 2. *disp.* 24.

5. Idem quod dictum est de ignorantia vacationis, dicendum est de impedimento legitimo sive juris, sive facti ad nominandum : quoties enim illud adest, non censetur patronus esse in mora, neque illi currit tempus signatum à jure, argum. *text. quia diversitatem de concessione præbendæ*, non enim negligens puniri debet absque culpa : sic Flamin. *de resignat. lib.* 1. *quæst.* 13. *num.* 11. Seraphin. *decis.* 120. *num.* 4. Menoch. *cons.* 38. *numero* 35. Gutierrez *lib.* 3. *pract. cap.* 34. *numer.* 21. Barbosa 3. *part. de potest. Episcop. allegat.* 72. *numi* 139. Garcia 10. *part. de benefic. cap.* 2. *num.* 17. & alii apud ipsos. Est tamen inter ignorantiam & quodlibet aliud impedimentum hæc differentia, quod patronus non tenetur probare ignorantiam vacationis ; quia potius hæc, quam scientia præsumitur. At aliud impedimentum juris vel facti ; cum non præsumatur probare debet, ne cadat à jure pro illa vice præsentandi. Ob hanc rationem credo Regibus, & supremis principibus non esse arctatum tempus quadrimestre ad præsentandum tam ad Episcopatus, quam ad alia beneficia : præsumuntur enim occupationibus distracti, & negotiis variis impediti : sic Cabedo *de patron. regiæ corona, cap.* 28. *à num.* 5. Garc. 10. *p. de benef. c.* 2. *n.* 34. Barbos. 3. *part. alleg.* 72. *num.* 137.

6. Sed dubium est, an pendente lite super juspatronatus, neque finita intra semestre, vel quadrimestre currat patrono tempus ad præsentandum, ita ut pro illa vice privatus maneat præsentatione, ut beneficium liberè conferri possit ? Sub distinctione est respondendum, si lis fuerit inter patronos mota, quolibet prætendente sibi præsentationem competere, & intra tempus à jure signatum non fuerit finita, & ob hanc causam præsentationem facere omiserint, poterit ordinarius illis omissis beneficium conferre. Deciditur expressè *cap. quoniam, de jurepatron.* ibi ; *id ipsum faciat Antistes* (nempe providere Ecclesiam) *si de jurepatronatus quæstio emerserit inter aliquos, & cui competat, inter quatuor menses non fuerit definita.* Idem habetur *cap. cùm te, eodem tit.* ibi ; *illas autem Ecclesias, de quarum patronatu controversia fuerit, si infra sex menses postquam vacuerint, non fuerit controversia terminata, licitum tibi sit de persona idonea ordinare* ; & tradit Azor. 2. *part. instit. moral. lib.* 6. *cap.* 21. *q.* 12. Praxis Episcop. 1. *part. verbo juspatronatus, §.* 5. Adverte hoc procedere, cum nullus est in possessione, aut super possessione lis mota fuerit ; Secus vero si certo constet de unius possessione, & lis super proprietatem moveatur, juxta id quod diximus *suprà punct. præcedent.* ex sententia Gregor. Lop. *leg.* 9. *gloss. fin.* cum Abbate, Bald. Rocho, Cardin. & aliis.

7. At si lis non inter patronos moveatur sed inter ipsos, & ordinarium ordinario contendente Ecclesiam liberam esse, patronis pugnantibus sibi esse subjectam ; nequaquam illis currit tempus ad nominandum. Alias absque sententia ordinarius vinceret, & patroni succumberent : tradit Aloysius Riccius *praxi fori Eccles. resol.* 170. *num.* 2. Barbosa 3. *part. de potest. Episcop. allegat.* 72. *num.* 140. *fin.* Quapropter tunc Episcopus œconomum, seu vicarium constituere debet, quousque lis finiatur, & quæstio declaretur. Sic relati Doctores.

Idem est dicendum, cum lis inter ipsos præsentatos movetur, quolibet contendente ipsum esse præferendum ; quia tunc debet ordinarius jura uniuscujusque examinare, & pronunciata sententia in favorem illius, qui potiori jure gaudet, institutionem facere, & non antea. Aliàs injustus esset privando præsentatum jure sibi quæsito. Barbosa *suprà.* Idem est cum inter patronos est contentio, non super jus præsentandi, sed super habilitate præsentati ; an inquam capax sit præsentationis : debet enim prius hæc lis definiri ; quia est dubium de jure quæsito præsentati. Et decisio *text. in cap. quoniam, cap. cum te, de jurepatronatus,* loquens de contentione patronum super jus præsentandi, non debet trahi ad jus præsentati quæsitum. Barbosa *dicto num.* 140.

8. Adverto tamen licere ordinario prorogare tempus concessum patrono ad præsentandum ; quia illa determinatio in favorem ordinarii lata est, cui ipse credere potest. Sic Aloysius Riccius *praxi fori Ecclesiast. resol.* 195. Ugolin. *de potest. Episc. cap.* 51. §. 1. *num.* 4. *vers. tertio in fine.* Flamin. *de resignat. lib.* 7. *quæst. ult. num. ult.* August. Barbosa 3. *p. de potest. episc. alleg.* 72. *num.* 143. Non tamen ultra semestre prorogare poterit, quia non potest ultra illud tempus institutionem differre ; aliàs ad alium superiorem erit institutio devoluta *cap.* 2. *de conces. præbendæ,* & tradit Barbosa *numer.* 170. Quæ omnia verum habent, tametsi patrono fuerit lapsus terminus ad præsentandum ; adhuc enim ordinarius, cui est jure devoluta collatio, permittere poterit, ut patronus præsentet, & ab ipso præsentatum instituere, quia hæc devolutio in favorem ordinarii lata est, cui ipse cedere posse videtur ; juxta text. *in cap.* 2. *de suppleud. negligent. prælat.* dicitur enim ibi ; *nisi patroni infra tempus in Lateranensi concilio constitutum*

ad vacantes Eccleſias tibi perſonas idoneas præſentaverit : ex tunc tibi liceat (appellatione remota) in eiſdem ordinare rectores , qui eis præeſſe noverint , & prodeſſe. Expendo verbum *liceat* , quod denotat facultatem, & licentiam non neceſſitatem imponit. Sic Lambertin. *lib.2. p.2. art.27. num.3. quæſt.* 1. Barboſa *3. p. allegat.72. num.*170.

PUNCTUM VI.

An liberum ſit patrono in præſentatione variare ?

1 *Poſt inſtitutionem variare non licet, ante licet patrono laïco , ſecus Eccleſiaſtico,*
2 *In quo ſita ſit hæc variatio.*
3 *Non ſolum bis , vel ter , vel quater patronus laïcus variare poteſt , quidquid contra alij ſentiant.*
4 *Quid dicendum caſu quo plures ſint patroni , & unus præſentat Caium , alius Titium.*
5 *Probabilius eſt lite pendente variare non poſſe.*
6 *Quid dicendum, ſi collitigantem præſentaret patronus ? Probabilius eſt validam eſſe præſentationem, neque impediri lite non finita.*
7 *Hæc variatio in patronatu mixto non eſt concedenda, ſi concordent in præſentando.*
8 *An patronus , qui promiſſionem , vel juramentum facit de non variando , variare validè poſſit ? Proponitur affirmativa pars , & reſolvitur nequaquam valere variationem.*
9 *Fit ſatis oppoſito fundamento.*
10 *Quid ſi ceſſeris juri præſentandi , retento patronatu poteriſne variare ? Affirmativè reſpondetur.*

1. CONveniunt omnes Doctores poſt inſtitutionem factam neque patrono Eccleſiaſtico , neque laïco permiſſum eſſe variare ; quia tam beneficium collatum eſt præſentato , & jus acquiſitum , ex *cap. quod autem , de jurepatronat. & cap.ſi tibi abſent. de præbendis in 6.* & tradit Gutierr. *3.p. de juram. confirmat. cap.*13. *num.*1. Azor. *2. p. inſtit. moral. lib.6. cap.*21. *quæſt.*13. Gregor. Lop. *leg.*17. *tit.*5. *p.*1. *in princ. verbo reciba. el primero.* Ante inſtitutionem diſtinguendum eſt de patrono laïco , & Eccleſiaſtico ; ſi laïcus eſt , variare poteſt ſi Eccleſiaſticus minimè , *cap. quod autem, cap. paſtoralis*, ſed præcipuè *cap. cum autem, de jurepatron.* & tradunt plures referentes Lambertin. *2.p. lib.*1. *quæſt.* 7. *per totam.* Flamin. *de reſignat. lib.*2. *quæſt.*23. *num.*13. Gregor.Lop.*leg.6.tit.*15.*part.*1. *in princip.* Auguſt. Barboſa *allegat.*72. *num.*151. Gutierr. *3. p.juram. confirm.cap.*13. *n.*1. Azor. *1.p. inſtit. mor. lib.*7. *cap.*21. *quæſt.* 13. Ratio quare patrono laïco permittitur variatio & Eccleſiaſtico non conceditur ; ea eſt, quia Eccleſiaſticis datum eſt qualitatem , & dignitatem nominatorum intelligere non tamen laïcis ; quam rationem aſſignavit *lex 7.tit.*15.*part.*1. *ibi ; Porque los clerigos an de ſer mas ſabidores en el ordinamiento de las yglesias, que los legos , e lo an uſado , y ſabenmas quales clerigos an de preſentar ſegun derecho , por eſo diſpuſieron por pena, que no pudiſſen cambiar , ſe de un clerigo a otro , como los clerigos , que non ſon tan ſabidores.*

2. Hæc variatio in eo ſita eſt, ut facta præſentatione poſſit patronus laïcus alium nominare , non excludendo alium nominatum, ſed illi alterum adjungendo. Nam ſi primum præſentatum excluderet , nulla eſſet talis ſecunda præſentatio. Habetur expreſsè *in cap. cum autem , de jurepatronat.* ibi : *eo non refutato ?* & notat Abbas *in dicto cap. num.*2. *& cap. quod autem , num.* Gregor. Lopez *leg.6. tit.*15. *p.*1. *verbo en eſcogencia del obiſpo.* Azor. *dicto cap.*21. *q.*13. Gutierr.*cap.*13. *num.*4. Nicol.Garcia 15. *p. de benefic. cap.*9. *num.*213. Barboſa *allegat.*72. *num.*159. & alii apud ipſos. Et hæc cumulativa præſentatio intelligitur quoties ſecundus præſentatur , non excludendo expreſsè primum , tametſi dicatur ſe variare velle ; quia intelligendum eſt de variatione cumulativa à jure permiſſa, non de variatione excluſiva ; ſic Gutierr. *dicto cap.*13. *num.*6.

3. Quod ſi inquiras , an non tantum bis , ſed ter, vel quater poſſit patronus laïcus variare in præſentatione cumulativa ? Negant communiter Doctores. Rochus *de jurepatronat. verbo honorificum , quæſtion.*10. Calderin. *conſ. eodem tit.* Lambertin. *2.part. lib.*2. *quæſtion.*7. *art.*23. Tiraquell. *in leg. boves , §. hoc , ſermone in reg. num.* 25. Gutierr. *3. part. de juram. confirm. capit.*13. Gregori Lopez *leg.*6. *tit.*15. *part.*1. *gloſſ.*1. Nicol. Garcia *5.part. de benefic. cap.*9. *num.* 214. Barboſa *3. part. alleg.*72. *num.*172. Navarr. *cap.placuit , de pœnit. diſt.*6. *num.* 167. *&* 171. Ratio eſſe poteſt ; quia variare ſententiam , & mutare conſilium odioſum eſt, temeritatem ſapit , ut dicit Bald. *in leg. jus civile, ff. de juſtit. & jure.* Ergo eſt reſtringendum , video reſponderi huic argumento poſſe , variationem excluſivam, qua in prima ſententia , & conſilio receditur arguere temeritatem , & animi inconſtantiam , non autem variationem cumulativam , quia in prima ſententia perſeveratur. Quapropter efficacior ratio videtur eſſe quia facultas ſimpliciter data primo actu finitur , juxta *leg. dotis promiſſio , ff. de jure dotium , leg. boves , §. hoc ſermone , ff. de verbor. ſignific.* Quod intelligendum venit de facultate odioſa , & reſtituenda. At hæc facultas patronis laïcis conceſſa, ut variare poſſint , eſt odioſa *clement. cum illuſio , de renunciat.* ibi : *cum illuſio , & variatio in perſonis Eccleſiaſticis maximè ſit vitanda.* Expendo adverbium *maximè* , quod indicat etiam in laïcis vitandam eſſe , & notavit ibi Gloſſa rep.*reg.quod ſemel de Reg. juris in 6.* Præterea *in cap.cum autem, cap. quod autem , cap. Paſtoralis , de jurepatronat.* Ubi hæc facultas variandi permittitur patrono laïco , ſolum cavetur ſecundum poſt nominationem primi eſſe nominatum : non igitur ad plures nominatio extendenda eſt, & licet in *clem. plures. De jurepatronat.* dicatur plures nominari poſſe non inde infertur ter , vel quater nominationem eſſe faciendam. Tum quia plures nominantur , cum nominantur duo. Tum & præcipuè, quia poteſt intelligi de nominatione plurium non ſucceſſivè facta, ſed ſimultaneè.

Nihilominùs probabilius cenſeo , patronum laïcum non ſolum bis , ſed ter vel quater variare poſſe , ſic expreſsè Gloſſ. *in clement. plures. De jurepatronat. §. fin. verbo plures , & verbo præſentare.* Decius *in cap. quanto. De judiciis , à num.*31. Abbas *ibi colum.* 2. Cardinal. *in cap. Paſtoralis, in fine, de jurepatronat.* Beroius *in capite quod autem , eodem titul. numero* 19. Spino *de teſtam.gloſſ.*4. *à num.*75. Azor. *2. part. inſtit. lib. moral. lib.6. cap.*2. *art.* 13. Moveor ; quia hæc accumulativa præſentatio utilis eſt Eccleſiæ ; ſi quidem plures offeruntur , ut poſſit ordinarius ex illis eligere quem viderit Eccleſiæ aptiorem. Et licet ſæpè contingat (ut dicit Navarr. *dicto cap. placuit , diſt.*6. *de pœnit. n.*170.) patronum qui aliquem valdè idoneum præſentavit, poſtea in alicujus amici gratiam præſentet alium eo multo inferiorem ; hoc non tollit quominus variatio accumulativa non ſit Eccleſiæ utilis , nam ſæpè ſuperiorem præſentabit , & caſu quo inferiorem præſenter, non tollit Epiſcopo poteſtas inſtituendi primum præſentatum ; cum ex ſupradicta variatione à prima præſentatione patronus non recedat. Ergo nunquam hæc variatio Eccleſiam damnificat. Ergo non eſt limitanda, ſed extendenda.

Neque obſtant ſuperius adducta , nam duæ primæ rationes procedunt de variatione excluſiva , non cumulativa. Ad 3. dico, eſto *in cap. cum autem, cap. quod autem , cap. paſtoralis* , ſolum facta ſit mentio de nominatione ſecundi , cum tertius & quartus non fuerint excluſi , cenſemus ob rationem ſupradictam ad illos eſſe facultatem extendendam. Ad 4. nego *clem. plures*,

intelligi

intelligi posse de nominatione secundi tantum, & non plurium, si quidem eodem tenore affirmat plures nominari posse, quo in principio dixit plures posse esse patronos. Sed de iis constat plures esse posse sine limite. Ergo etiam possunt plures sine limite nominari. Neque etiam intelligi potest de nominatione plurium simultanea, & non successiva. Nam hæc nominatio simultanea variationem non constituit, cum uno actu fiat, neque ex illa alicui ex præsentatis jus quæsitum derogatur. Quapropter non solum patronis laicis permissa est hæc simultanea præsentatio, sed etiam Ecclesiasticis, ut aliis relatis docet Gregor. Lopez *dicta leg. 6. gloss. penult.* Garcia *de benefic. 5. p. capit. 9. num.* 16.

4. Difficultas autem est; an casu quo plures sint patroni, & unus præsentet Caium alius Titium, liceat ipsis variare, & alios denuo accumulando præsentare? Et quidem si lis moveretur contra litigantem institutum, constans est omnium sententia non posse patronum variare *cap. 2. ut lite pendente in 6.* Ante institutionem non desunt doctores, qui affirment posse patronum variare, & alium cumulando nominare. Sic Cardin. *in cap. Paſtoralis, q. ult. de jurepatron.* Joann. Andr. *cap. 1. ut lite pendente in 6.* & alii, quos refert & sequitur Cæsar. Lambert. *de jurepatron. lib. 2. p. 1. quæst. 1. art. 12.* Ratio esse potest quia patronis laicis concessa est hæc potestas variandi intra quadrimestre. Sed hæc non tollitur ob litem pendentem. Nam *text. in capit. 1. ut lite pendente in 6.* loquitur de electione, & collectione, in quibus nulla permissa est variatio. Et licet *text. in cap. 2. eodem tit. & lib.* loquitur etiam de præsentatione, ibi; *præsentetur*, subintelligi videtur institutione facta.

5. Nihilominùs verius, & probabilius est lite pendente, sive in curia, sive extra, nemini patronorum permissum esse variare. Sic relato Lapo, Calderin. Dominic. Franco, Rocho de Curte, Ludovic. Gomez tradit Covarruv. *pract. cap. 36. num. 7. vers. 3. quandoque.* Lancellot. *de attentatis, cap. 4. in præfat. n. 560. alias 659.* Flamin. *de resignat. lib. 12. q. 3. n. 12.* Aug. Barbosa *3. p. de potest. Episc. alleg. 72. n. 162.* Garc. *5. p. de benefic. cap. 9. n. 117.* Aloys. Ricc. *in praxi resol. 159. n. 4.* & alii apud ipsos; & sæpe est à Rota decisum, ut supradicti doctores specialiter Garcia, testantur. Ratio desumitur ex *cap. 1. & 2. ut lite pendente in 6.* ubi solum ob litis pendentiam impeditur patronus à nova præsentatione facienda, ne multiplicentur collitigantes, & litium finis non fit in grave Ecclesiæ dispendium. Hac enim de causa defuncto uno ex præsentatis, non licet patrono loco illius alium subrogare, quousque lis finiatur: tametsi, si lis non penderet, non solum laïco, sed & patrono Ecclesiastico, liceret tunc alium nominate, cum nominatio facta omnino finita sit. Ergo à fortiori non licebit alium denuò nominare, cum prima nominatio perseverat.

Amplia supradictam resolutionem, ut procedat non solum in vacatione per mortem naturalem; sed etiam in vacatione per resignationem, vel assecutionem alterius beneficii; quia ratio supradicta ne lites prorogentur, æquanimiter in utroque casu procedit; & sic tanquam certum tradit Gonzalez *gloss. 51. n. 112.* esse à Rota decisum. Garc. *n. 219.* Barbosa *n. 162.*

6. Sed quid si collitigantem præsentaret patronus, vel ordinarius provideret alio præsentato mortuo: esset enim talis præsentatio, vel collatio valida ante litem finitam? Negat Gonzalez *gloss. 51. n. 114.* ita ut affirmet contrariam opinionem esse secutam, neque tenendam. Moveor, tum quia dispositio *cap. 2. ut lite pendente in 6.* est generalis, & indistincta, & generaliter intelligenda, *leg. 1. §. generaliter, ff. de legat. præstand.* Tum quia à Rota decisum est 10. Februar. anno 1604. in una Hispalen. collationem factam cuidam superstiti colligenti esse nullam.

Cæterum mihi probabilius apparet non adversari hujusmodi præsentationi dispositionem *dicti capit. 2.* imò potius esse illi conformem; quia hac ratione lites vitantur, neque litigantes augentur sed potius minuuntur, si quidem non creatur novus collitigator, sed ille qui antea erat roboratur, alio extincto, vel diminuto. At ratio ob quam in *dicto cap. 2.* statuitur ne lite pendente quispiam ad beneficium præsentetur, est ne propter novos adversarios, qui malitiosè interdum petitoribus subrogantur, litigia in Ecclesiarum dispendium prorogari contingat, sed in præsentatione collitigatoris non assignatur novus adversarius, sed ille qui antea erat roboratur, qua roboratione præbetur occasio citius litem finiendi. Ergo optimè fieri potest, idque probant illa verba text. *donec contra superstites lis finita fuerit, aliis nullatenus conferantur, neque ad ea eligatur quispiam, vel etiam præsentetur*; quæ clarè demonstrat non loqui textum de collatione, electione, vel præsentatione facta in aliquo ex collitigantibus, sed in alio ab ipsis. Et ita Rochus de Curte *de jurepatronat. verbo honorificum, q. 23. num. 53. in fine.* Paris. *cons. 30. num. 4.* quem refert, & sequitur Anton. Gabr. *tit. de judic. concl. 4. num. 42.* Lancellot. *de attentatis 2. part. cap. 3. in præfat. num. 688.* Garcia *5. p. de benefic. cap. 9. à num. 220.* affirmat à Rota pluries fuisse decisum. Gregor. Lopez *leg. 6. tit. 15. part. 1. verbo bien la puede facer.*

Neque obstat fundamentum Gonzalez. Concedo dispositionem *capit. 2.* generaliter esse intelligendam de subrogatione facta in alio à collitigante, non verò de subrogatione in ipsum collitigantem, cum ex textu contrarium constet, ut probavimus. Neque obinde fit regulam cancellariæ de subrogandis collitigantibus frustraneam esse, hæc enim concedit, ne patrono electorum, aut collatorum jura maneant indefensa ob mortem collitigatoris, si contra eorum voluntatem conferantur beneficia aliis collitigantibus, quos ipsi non præsentarunt, neque elegerunt. Et in hoc sensu definitur à Rota collationem beneficii ab ordinario factam ei qui litigabat esse nullam; quia facta fuit absque patroni præsentatione, ob jus quod præsumebatur acquisitum ex morte collitigatoris. Secus verò esse, si ex voluntate, & consensu patroni fuisset facta.

7. Secunda difficultas est, an possit fieri hæc variatio in patronatu mixto ex Ecclesiastico, & sæculari? Et quidem si discordent in præsentando, ita ut patronus laïcus unum, & Ecclesiasticus alium præsentet, poterit laïcus variare in præsentatione, quia ob conjunctionem in patronatu cum Ecclesiastico non perdit suum privilegium, præcipuè cum in præsentatione nulla sit conjunctio: sic Lambertin. *de jurepatron. lib. 1. part. 2. quæst. 7. artic. 13.* August. Barbosa *3. part. allegat. 72. num. 166.* At si in præsentando conveniant, credo non concedi variationem; quia tacitè se obligavit patronatus laïcus per illam concordiam in supradicta voluntate perseverare, & à compatroni voluntate non recedere: sic Abbas *in cap. cum autem, de jurepatronat. num. 4.* Tiraquell. *de jure primogen. q. 17. opin. 11. nullus c. 5.* Gregor. Lopez *leg. 7. titul. 15. part. 1. verbo clerico.* August. Barbosa *3. part. de potest. Episcop. alleg. 72. num. 166.* & favet *lex si communem, ff. quando servitus amittatur, & lex. secundum naturam, ff. de Regul. juris.* Adde esto uterque patronus esset laïcus, si tamen concorditer præsentarent, nemini illorum liceret variare ob supradictam rationem, & notavit, aliis relatis, Gregor. Lopez *supra.*

8. Tertia difficultas est, an possit variare patronus, qui juramentum, vel promissionem non variandi fecit? Videtur posse; quia juramento, vel promissione non tollit à se patronatum. Ergo neque privilegium variandi concessum. Et confirmo, si vacante beneficio, antequam præsentationem faceres, jurares, vel

Petro promitteres nullum alium præter ipſum præſentaturum, non obindè fieret nulla præſentatio de Franciſco facta, tametſi perjurus, vel infidelis exiſteres: quia juramentum, vel promiſſio non ſuſtulit à te facultatem præſentandi, quem malueris ex dignis, tametſi reddat illicitum ejus viſum. Ergo idem dicendum eſt facta prima præſentatione licet tibi alium denuo nominares accumulando; cum facultas eadem ſit, & immutata maneat. Confirmo ſecundo. Si facto juramento, quod beneficium Eccleſiaſticum, cujus libera collatio ad te pertinet, digniori collaturus es, illo prætermiſſo conferas digno, collatio tenet, ut tradit expreſsè Joann. de Selva *titul. de benefic. 3. p. quæſt. 27.* quem refert, & ſequitur Covarruvias *in cap. quamvis pactum, de pactis 1. part. §. 2. num. 5.* Ergo idem dicendum eſt de præſentatione facta adverſus juramentum non variandi: & ita tenent Alexand. *concil. 16. per totum, lib. 3.*

Nihilominùs verius exiſtimo, ob juramentum, vel promiſſionem factam de non variando, reddi te impotentem variare. Moveor potius authoritate communis ſententiæ, quam ratione; quia eam ſatis efficacem non ſentio. Sic relato Paulo Caſtrenſ. *conſ. 361. numero 9. & con. 336. num. 11. lib. 1.* tradit Rochus de Curte *de jurepatronat. verbo honorificum, quæſt. 12. num. 37.* Gregor. Lop. *leg. 6. tit. 15. part. 1. verbo bien lo puende facer.* Lambertin. *de jurepatron. lib. 2. part. 1. q. 4. princ. articul. 13. & 2. part. ejuſdem libri, q. 7. princip. art. 16.* Covarruv. *in cap. quamvis pactum, de pactis 2. p. §. 2. numer. 4. verſ. prædicta vero concluſio.* Matienzo *leg. 3. gloſſ. 13. n. 7. tit. 10. lib. 5. recopil.* Gutierr. *3. p. de juram. confirm. cap. 13. num. 13.* Ratio eſſe poteſt, quia juramentum accedens actui requirenti ad ſui valorem authoritatem judicis, ſeu præſentiam, ita illum firmat, ut irrevocabilem reddat, juxta *gloſſ. & text. in cap. licet mulieres, de jurejurando, lib. 6.* Sed præſentatio eſt actus, qui abſque judicis authoritate fieri non poteſt, ut ex dictis conſtat. Ergo ſi juramentum accedat de non variando illum, variare non poteris. Dices te non poſſe variare revocando primam præſentationem; ac proindè illam eſſe firmam; & irrevocabilem, at optimè poſſe accumulando alteram illi; ſed contra; quia in præſentationibus non eſt variatio per revocationem, ſed per cumulationem: ſi igitur ex juramento habet prima præſentatio aliquam majorem firmitatem, quam haberet ſecluſo juramento, ea eſt, ut non poſſit ei fieri accumulatio. Præterea nominans ſecundum inſtituendum, vel manifeſtans judici juramentum quod in prima nominatione feciſti nullum alium nominandi; vel illi occultas: Si manifeſtas judici juramentum, certum eſt ipſum non eſſe admiſſurum præſentationem; quia non poteſt illam admittere, ne perjurii cooperator ſit, ſi autem illi celas juramentum factum amiſſio eſt doloſa, & ſubreptitia; ac proindè irrita, & nulla. Ergo in nullo caſu hæc ſecunda nominatio valida eſſe poteſt. Fateor hanc rationem non videri convincentem; unde enim conſtat invalidam reddi ſecundam præſentationem contra juramentum præcedens de non variando, ſi de facto admiſſa ſit ab ordinario? Ad valorem enim ipſius ſolum requiritur, ut coram ordinario fiat. Item, unde conſtat celatum juramentum reddere ſubreptitiam admiſſionem? non enim videtur eſſe qualitas neceſſario manifeſtanda. Quapropter Gregor. Lopez. Covarruv. Matienzo cenſent validam eſſe ſecundam præſentationem, ſi expreſsè, vel tacitè eam ordinarius approbaverit. Verum eſto ſupradicta ratio non convincat, eſt tamen probabilis, & ſuppoſita authoritate doctorum omnino tenenda in judicando, & conſulendo.

Adde non ſolum ex juramento, ſed etiam ex ſimplici promiſſione de non variando, non licere tibi variare; quia facta promiſſione cedis juri, quod ad variandum habebas, ſic relato Lapo *alleg. 78. num. 5.* docet Gutier. *dicto cap. 13. in fine*; & indicat Greg. Lop. æquè de juramento, ac promiſſione locutus.

9. Neque ratio in contrarium convincit. Admitto ex juramento non tolli à te patronatum, & conſequenter neque privilegium variandi illi annexum. At nunquam ex vi patronatus habuiſti privilegium variandi facto juramento, vel promiſſione de non facienda variatione; ſicuti nunquam habuiſti privilegium variandi poſita inſtitutione. Ad confirmationem primam reſpondeo, eſſe diverſam rationem de juramento confirmante præſentationem liberè factam, vel de juramento impediente libertatem præſentandi: ſtat enim optimè, quod hoc juramentum non tollat liberam præſentandi poteſtatem; quia hæc poteſtas in prima præſentatione maximè decet patronum & eſt juri conformis, & nihilominus juramentum de non varianda præſentatione tollit illius variationem. Tum quia variatio non decet patronum, ſed potius videtur levitatem arguere. Tum quia juramentum annectitur actui, ſcilicet præſentationi facti non poteſtati; ac proindè actum firmare poteſt, & irrevocabilem reddere, nunquam tamen poteſt poteſtatem irritare. Ad ſecundam confirmationem eodem modo reſpondeo, illud juramentum de conferendo digniori, non irritare collationem digno factum; quia non annectitur actui, ſed poteſtati, ac proindè facit uſum poteſtatis illicitum, ſed non invalidum. Adde collationem non eſſe actum, qui authoritatem alterius judicis ab ipſo conferente requirat. At præſentatio authoritatem ipſius conferentis non expoſtulat.

10. Sed quid ſi facta præſentatione ceſſeris juri præſentandi retento patronatu, poteritne in præſentatione variare? Dixi *retento patronatu.* Nam ſi patronatum dimittis, clarum eſt te præſentare non poſſe. Ad validam illius amiſſionem jam diximus punct. antecedenti quæ requirantur. Patronatu autem retento dupliciter hæc ceſſio fieri poteſt. Primo ſi poteſtatem præſentandi alteri ſine limitatione committas. Secundò ſi tantum pro illo beneficio vacante, quomodocunque cedas, ſi patronatum retinens, credo te præſentare iterum poſſe; quia illa ceſſio retento patronatu eſſe non poteſt, niſi procuratoris conſtitutio: at hunc revocare potes, tametſi juraveris non revocaturum: Ergo.

PUNCTUM VII.

Quem debeat patronus præſentare.

1 *Incapax inſtitutionis præſentari non poteſt.*
2 *Seipſum nullus poteſt præſentare.*
3 *Si plures ſunt patroni, poſſunt unum ex ipſis præſentare.*
4 *Pater filium poteſt ad beneficium præſentare.*
5 *Patronus tenetur dignum nominare.*
6 *Eccleſiaſticus tenetur digniorem eligere in beneficiis curatis, ſecus laicus.*
7 *Præſentans indignum non privatur, ſecundum aliquorum ſententiam, poteſtate eligendi.*
8 *Aliter de patrono laico, & Eccleſiaſtico eſt dicendum.*
9 *Quid ſi Epiſcopus nominet clericum ſuæ diœceſis inſtituendum ab alio?*

1. COmmunis eſt doctorum ſententia præſentari non poſſe qui incapax eſt inſtitutionis. Quapropter illegitimus, neophytus, ſervus, excommunicatus, irregularis præſentari non poſſunt, quia non poſſunt inſtitui. Idem dicendum de nullo inſignito; quia incapax eſt inſtitutionis, neque ſufficit, ut ante inſtitionem ordinetur; quia hæc qualitas tempore præſentationis haberi debet, eo quod per præſentationem jus ad beneficium acquiratur, colligitur ex *capit. Eccleſia ſanctæ Mariæ, conſtitution*, & notavit Auguſt. Barboſa *3. p. alleg. 72. num. 73. & 78.*

2. Præterea

2. Præterea nullus patronus ſeipſum præſentare poteſt, quia inter præſentandum, & præſentatum debet eſſe diſtinctio, eſt deciſio expreſſa *cap. per noſtras, & ibi gloſſ. de jure patron. c. fin. de inſtitut. & aliis.* Adde, neque procurator ad præſentandum conſtitutus poterit ipſum patronum præſentare; quia virtualiter patronus ſeipſum præſentaret. Flamin. *de reſignat. lib. 9. q. 17. n. 113.* Barboſa *num. 87.* Et à fortiori, neque ipſe procurator, aut alius ſubſtitutus poterunt ſeipſos præſentare. Non enim beneficium à propria uniuſcujuſque voluntate originem habere debet, quia eſſet locus ambitioni *cap. didicimus. 16. q. 1.* Lambertin. *de jure patron. lib. 2. part. 1. q. 8. art. 9. & 10.* Barboſa *ſupra. num. 88. & ſeqq. & n. 90.* Advertit cum Abbate *dicto c. per noſtras, num. 3. & aliis*; ſi prælatus, ad quem pertinet inſtitutio, motu proprio vocet clericum patronum, illique beneficium vacans conferat, inſtitutionem validam eſſe; quia eſt inſtitutio facta ex conſenſu patroni, non tamen ex illius præſentatione; conſentit Sylveſt. *verbo jus patronatus. quæſt. 7.* Vaſquez. *opuſc. de benef. c. 2. §. 1. dub. 4.* Leſſ. *lib. 2. de juſtit. cap. 34. dub. 7. num. 28.*

3. Quod ſi plures ſint patroni clerici, aut unus clericus, & alius laicus, poterunt ex ſeipſis unum nominare, aut præſentare: colligitur ex *c. congregato. 16. q. ult. & c. ne pro pro defectu, cap. quod propter de electione*, ubi electoribus permittitur unum ex ſe deligere. Idem infertur ex *leg. ubi abſent. ff. de tutorib. & curatorib.* ubi permiſſum eſt ducurionibus potentibus tutorem dare, unum ex ſe ipſis eligere; ita tradit Gloſſa *in c. conſuluit. de jure patron.* Lambertin *lib. 2. part. 1. q. 8. art. 5.* Ric. *in praxi. reſol. 179. num. 3.* Azor. *2. p. lib. 6. c. 21. quæſt. 3.* Barb. *3. p. de poteſt. Epiſc. alleg. 72. num. 9.* Tuſch. *litt. P. concl. 595.* Neque obinde dici poteſt patronum ſe ipſum eligere. Tum quia in hac præſentatione nullus pro ſe ſuffragium fert, ſed ſuffragiis aliorum patronorum in ſui favorem datis conſentit, perſona enim electa non eſt inter eligentes computanda, ut totum numerum augeat. Gloſſ. *in c. per noſtras. verbo præſentare de jure patronat.* Et eſto pro ſe ſuffragium ferret; quia tamen illud partiale eſt, & inſufficiens ad præſentationem, vel electionem conſtituendã, non videtur in ſupradictis textibus prohiberi quidquid judicent doctores relati affirmantes validam eſſe electionem illam, in qua unus patronus laicus, & alius clericus aliquem ex ſe nominavit, tacite enim dicitur utrumque in nominatione concurrere; & æqualiter nominationem facere & proinde unum ex illis poſſe ſeipſum hac via nominare.

4. Pater filium ſuum ad beneficium præſentare poteſt; quia nullibi talis præſentatio prohibetur, cum pater & filius ſint perſonæ diſtinctæ & licet pater & filius pro eadem perſona uſurpentur aliquando in jure *leg. ult. Cod. de impuber. & aliis ſubſtitut.* non tamen in beneficiorum Collatione, electione, præſentatione, ſic Abbas *c. conſuluit. de jure patron.* Barboſa *d. 3. p. de poteſt. epiſc. alleg. 72. num. 94.* Azor. *2. p. inſtit. mor. lib. 6. c. 21. q. 2.*

5. Item debet patronatus, ſive Eccleſiaſticus, ſive laicus ſit, dignum nominare. Illum voco dignum, qui qualitates omnes habet, quas beneficium juxta ſui qualitatem, & fundatoris inſtitutionem requirit. In hoc omnes conveniunt.

6. Sed dubium eſt, an teneatur patronus ex iis quos dignos cognoſcit, digniorem eligere, caſu quo in fundatione hoc expreſsè cautum non ſit? Quia in re omiſſis variis ſententiis diſtinguendum eſt inter patronos laicos, & Eccleſiaſticos, & inter beneficia curata, & ſimplicia: ſi patronus Eccleſiaſticus ſit, & beneficium ſit curatum, obligatus eſt digniorem eligere, quia ita cavetur in Trident *ſeſſ. 24. c. 1. c. de reformat.* ibi; *Meminerint nihil ſe ad Dei gloriam, & populorum ſalutem utilius poſſe facere quam ſi bonos paſtores Eccleſiæ gubernandæ idoneos promoveri ſtudeant, eoſque alienis peccatis communicantes mortaliter peccatis communicante mortaliter peccare, niſi quos digniores, & Eccleſiæ magis utiles ipſi judicaverint, non quidem precibus, aut humano affectu, aut ambientium ſuggeſtione, ſed eorum exigentibus meritis præfici diligenter curaverint.* Et *c. 18. ejuſd. ſeſſ.* inquit, *ex approbatis eligat digniorem.* At ſi beneficium ſimplex ſit, nullibi habetur expreſſe eligendum eſſe digniorem. Non ergo patronis hoc onus imponendum eſt. Si autem patronus laicus ſit, non videtur obligatus ad ullum beneficium digniorem eligere quia nullibi de tali patrono hoc cautum eſt; imo totius Trident. de ipſo loquens contentum eſt, ſi dignum eligat. Inquit enim *d. c. 18.* Si jus patronatus laicorum fuerit, debeat, qui à patrono præſentatus fuerit examinari; & ſi idoneus repertus fuerit, admitti. Unde cum in hac præſentatione concurſum non expoſtulet Concilium Trident. tacite inſinuavit ſufficere, ſi dignus præſentetur, & eligatur; & ita tenet expreſſe Garcia *de benef. 7. p. cap. 16. num. 17.* Cæſar. Lambert. *de jure patron. l. 2. q. 10. art. 3. num. 17.* Petr. Navarr. *lib. 2. de reſtit. c. 2. num. 150.* favet textus *in c. monaſterium. 16. q. 7.*

7. Difficultas gravis eſt, an præſentans indignum privetur ea vice poteſtate eligendi. Et controverſia eſſe poteſt de patrono laico, & Eccleſiaſtico?

Et de utroque affirmat Leſſ. *lib. 2. de juſt. c. 34. dub. 7. num. 18.* non privari poteſtate, iterum præſentandi. Probant, quia nullibi invenitur patronis hæc pœna impoſita. Nam eſto in *Authent. de Sanctiſſim. epiſc. §. ſi quis oratoris domum. col. 9.* dicatur patrono præſentante indignum debere epiſcopum procurare, ut dignus inſtituatur: intelligi optimè poteſt de procuratione per ſollicitationem, & mandatum; ſollicitando inquam, & mandando patrono, ut dignum præſentet; & ita explicat ſupradictum textum Ioan. Andr. & alii, & favet *lex 5. tit. 15. part. 1. ibi Pero ſi el obiſpo no quiere recipir el clerigo que preſentaſſen los patrones para ſi la yglisia monſtrando que no era digno, ni la merece aver, debello probus, y ſi lo probare non debe ſer recibido aquel que los patrones præſentaron; mas debe ſe præſentar otroque lo mereſca:* ſentit ibi Greg. Lopez *verb. otro.* Item *in c. cum in cunctis. §. de elect.* loquitur de electoribus & quidem Epiſcopis, & cum ſit conſtitutio pœnalis (inquit Leſſius) non debet extendi ad patronos, maximè in aliis beneficiis. Item quia patronus maximè laicus non tenetur explorare vitam, & mores præſentati, ſed ſuperiori remittit examinandum. Ergo quemlibet præſentare poteſt, & illo ut indigno repudiato alium denuo præſentare.

8. Cæterum dicendum videtur aliter de patrono laico, ac Eccleſiaſtico. Nam ſi patronus laicus ſit, & intra quadrimeſtre ſibi conſtet nominaſſe indignum, poterit iterum nominare. Nam toto illo tempore ante inſtitutionem, laico mutare ſententiam etiam digno electo. Ergo à fortiori cum indignum eligit. At ſi indignum præſentavit, & quadrimeſtre elapſum eſt, non poteſt iterum præſentare ſed pro illa vice excluſus eſt à poteſtate eligendi. Quia idem eſt indignum præſentare, ac nullum præſentare. *c. 2. de tranſlat. c. tuæ de clerico non reſidente.* At ſi patronus toto quadrimeſtri nullum præſentavit, eo ipſo abſque præſentatione clericus inſtitui poteſt. *c. uni de jure patr. in 6.* Ergo etiam inſtitui poteſt, cum indignus eſt præſentatus: ſic relato Ioann. Andr. docet Panormit. *de offic. jud. ordin.* Gregor. Lop. *in ſuprad. leg. 1.* Azor. *2. part. inſtit. moral. lib. 6. c. 22. q. 6.*

Dices, patrono laico non competit explorare vitam, & conditiones præſentati, ſed examinandum & approbandum ordinario remittit. Ergo in culpa non eſt, quod indignum nominaverit, præſertim ſtante Trid. *ſeſſ. 7. c. 13. de ref.* prohibente ne ullus in beneficiis inſtituatur, niſi fuerit prius à loci ordinario examinatus

tus, & idoneus repertus. Ergo privandus non est potestate eligendi, si præsentatus repudietur. Quia nullo modo præsumi debet culpam in tali præsentatione commisisse. Nam esto quilibet præsentans videatur obligatus aptitudinem præsentati cognoscere, ex *leg. si patronus, in fine. ff. de confirm. tuorum*, & tradit Innocent. *in c. cum terra. de elect.* At hoc limitari debet, nisi alteri à patrono cognitio aptitudinis præsentati remissa sit, ut fit à Trident.

Fateor hanc rationem efficacem esse ut probet quoties per patronum non steterit, quominus intra quadrimestre aptitudo præsentari ab ordinario explorata sit, posse alio repulso alium præsentare; quia non est æquum potestate præsentandi privari absque culpa. Tenetur tamen patronus probare diligentiam fecisse intra quadrimestre pro exploranda aptitudine præsentati.

Idem ferè quod dictum est de patrono laico dicendum est de Ecclesiastico. Hac differentia constitura, quòd ipse facta semel præsentatione variare non potest, nisi ab instituente fuerit præsentatus repulsus. Quapropter si intra semestre contigerit instituentem repellere præsentatum, poterit patronus alium nominare, non obstante quod prius indignum nominaverit, ob eandem rationem, ac patronus laicus; quia non sibi, sed instituenti est commissa potestas explorandi aptitudinem præsentati; frustra enim exploratio aptitudinis ordinario instituenti commissa esset, si ipse patronus ante præsentationem teneretur id ipsum investigare. Neque adversus hanc doctrinam procedit *capit. cum in cunctis. §. fin. de electione.* Ubi eligentes indignum ad beneficia curata (de iis enim loquitur text.) pro illa vice privantur potestate eligendi; quia loquitur text de electoribus, collatoribus, non de electione institutione antecedente. Adde in beneficiis curatis non posse patronos Ecclesiasticos nominare, nisi ex approbatis ab ordinario. Non ergo potest esse in culpa indignum nominandi, cum non possit indignum nominare.

9. Solum video excipi posse à tota hac doctrina, si contingeret Episcopum esse patronum alicujus beneficii, & nominaret clericum suæ diœcesis instituendum ab Episcopo alterius diœcesis; quia tunc videtur obligatus nominare dignum; si quidem talis nominatus, utpote subditus Episcopo, debet esse cognitus Episcopo; ac proinde nominans indignum in culpa est. Quapropter non desunt graves doctores, qui censeant in hoc casu non debere nominatum ab Episcopo examinari ab Episcopo instituente, sed ipsam nominationem esse approbationem: sic relato Abbate *in cap. significasti. de jure patron.* docet Azor. 2. *part. instit. lib. 6. c. 22. q. 17.*

Punctum VIII.

Quem modum servare debent patroni in præsentando cum plures sunt.

1 *Antequam instituenti præsentatio ostendatur, nulla est.*
2 *Omnes sunt vocandi.*
3 *Hæc vocatio sufficit si per editum fiat.*
4 *Qualiter major pars patronorum concurrere debet ad præsentandum.*

1. CLarum est, præsentationem à patrono factam firmam non esse, neque jus præsentato ad beneficium conferre, quousque instituenti præsentetur; quia hoc est de ratione præsentationis: & tradit Abbas, *in c. ea noscitur, de his quæ fiunt à prælato.* Tusch. *c. 6. litt. P. concl.* 191. Garcia *de benefic. 4. p. c. 1. numero* 16. Barbosa *3. p. de potest. episc. alleg. 72. numero* 12.

2. Dubium tamen est, an omnes patroni ad hanc præsentationem faciendam vocandi sint? Distinguunt communiter doctores inter præsentationem factam à pluribus per modum unius, aut per modum plurium. Si plures præsentent per modum unius, hoc est quatenus unum corpus commune efficiunt, nempè quatenus componunt collegium, aliamve communitatem, tunc omnes vocandi sunt, ita ut si unus qui possit vocari, spernatur, præsentatio nulla est. *argum. textus in cap. quod sicut cap. bonæ de electione.* At si non per modum unius, sed plurium ad præsentandum concurrant, non debent omnes vocari; sed firma erit præsentatio, si à majore parte patronum fiat. Sic Ioann. Andr. *in cap. quoniam de jure patronat.* Sylvest. *verbo jus patronatus. quæst.* 11. Angel. *eodem* §. 21. Vasquez *opusc. de benefic. c.* 2. §. 2. *dub.* 7. *n.* 18. Lessius *lib. 2. c. 34. dub. 8. n. 54.*

Mihi dicendum videtur in utroque casu omnes vocandos esse, neque sine citatione valere præsentationem ab aliis factam etiamsi sit à majori parte patronorum, quia nemo jure suo privandus est absque culpa; at quilibet ex patronis habet jus præsentandi intra tempus à jure sibi concessum, quem voluerit. Ergo injustum erit illum hoc jure privare absque ulla causa. Privare autem, si valida esset præsentatio majoris partis patronorum, aliis patronis non præsentantibus. Ergo dicendum est, nullam esse talem præsentationem; sic relato Panormit. *in c. quoniam de jure patron. numero* 14. docet Azor. 2. *p. instit. mor. l. 6. c. 21. quæst.* 21.

3. Hæc vocatio non debet esse per citationem personalem, sed sufficit si edicta ab instituente, seu ordinario publicentur de vocatione talis beneficii, ita ut in notitiam omnium patronorum possit devenire. Hac enim publicatione facta, in culpa erit patronus, si intra tempus præfixum non præsentet; sibi namque imputare debet, quod fuerit omissus. Non enim alii compatroni ipsum repellunt, sed potius ipse seipsum repellit. Cum verò per modum unius facienda est præsentatio, tunc omnes, quorum interest vocandi sunt, ut determinato tempore congregentur. Alias nulla erit talis nominatio, quia congregatio legitima non erit.

4. Sed inquires, qua ratione major pars patronorum concurrere debet ad præsentandum? Respondeo, si præsentatio facienda est ab aliqua communitate clarum est, majorem partem illius communitatis concurrere debere. Aliàs non erit verum, communitatem illam præsentare. At si præsentatio non à communitate, sed à pluribus, ut singulis, & seorsim sumptis facienda est, illa effectum habebit, quæ comparatione aliarum præsentationum major fuerit. V. g. si duodecim sunt patroni, & quinque præsentent Petrum, quatuor Franciscum, tres Ignatium, præsentatio illorum quinque tenebit; quia esto non sit facta à majore parte patronorum, computatis omnibus patronis; est tamen facta à majore parte patronorum, quatenus præsentationem faciunt, seu comparatione aliarum partium, & hoc sufficit: sic Ioann. Andr. *in c. quoniam. de jure patronat.* Sylvest. *verbo jus patronat. q.* 13. Azor. 2. *part. l. 7. c. 21. q. 20.* Vasq. *opusc. de benefic. c. 2. §. 1. dub. 7. num.* 20.

Punctum IX.

Quem ex præsentatis teneatur ordinarius instituere.

1 *Si ab uno patrono plures æquè digni præsentantur, potest Episcopus instituere quem maluerit.*
2 *Quid si præsentati non sunt æquè digni, plures negant obligatum esse digniorem eligere.*
3 *Probabilius est oppositum.*

4 *Si*

4 *Si duo sint à diversis patronis nominati neque apparet excessus, affirmant plures posse alium tertium instituì. Contrarium est dicendum.*

5 *Quid si de facto illius tertii facta sit institutio? Probabilius est non valere.*

6 *Si laicus, & clericus Petrum præsentant & laicus etiam Ioannem, tametsi Ioannes dignior sit, non est instituendi.*

POnimus plures esse præsētatos sive ab uno patrono, sive à pluribus,& inquirimus,qui,debeat præferri?

1. Et quidem si ab uno patrono plures præsententur æque digni liberum est Episcopo instituere quem maluerit, ut expressè deciditur, *cap. autem. cap. quod autem, cap. pastoralis de jure patronat.*& notavit Glossa *in c. decernimus. 16. q. 7. cum autem. de jure patronat.* & multis relatis Aug.Barbosa *3. p. de potest.episc.alleg. 72.n.199.*

2. At si præsentati non æquè digni sunt, sed unus alio notabiliter sit dignior, variant doctores, an teneatur Episcopus digniorem instituere? Ioann. Andr. Hostiens. Anton Cardin. *in cap. cum autem, de jure patronat.* centent obligatum non esse digniorem eligere, sed sufficere si dignum eligat, & Speculator *cit. de jure patronat. circa finem*, inquit satis esse, si malus non eligatur. Rtio esse potest: quia neque jure naturæ, neque jure positivo videtur obligatus ad electionem dignioris. Non jure naturæ; siquidem ex majori vel minori, dignitate, non competit præsentatis jus aliquod ad beneficium; aliàs obligatus esset patronus digniorem eligere. Item dignitas præsentati posset esse tanta, ut vinceret excessum præsentationis, quem alius compræsentatus, haberet; ac proinde non tenetur Episcopus conferre semper beneficium ei, qui est à pluribus præsentatus, sed posset illud conferre ei, qui à minori parte patronorum præsentatus est, quia dignior est præsentatus, quod est contra communem sententiam, ut tradit Glossa *cap. 3. de jure patronat. verbo majoribus.* Ioann. Gutierr. *lib. 2. canon. q. cap. 11.n.20.*Lessius *l.2.n.34.dub. 8.n. 33.* Ergo ex majori, vel minori dignitate præsentari non competit præsentatis jus aliquod speciale ad beneficium. Ergo ex jure naturæ nulla est obligatio digniorem digno præferre.Ex jure autem positivo non apparet hæc obligatio. Nam esto in *c.si fortè 63.dist.*dicatur Metropol.judicio præferendum esse, qui majoribus & studiis juvatur,& meritis,non de nominatione, sed de electione ad Episcopatum est sermo. Ergo in nominatione nullibi cavetur digniorem esse præferendum.

3. Nihilominus probabilius existimo stante plurium præsentatione æquali digniorem esse præferendum, sic Abbas *in d. c.cum autem, de jure patr.* Roch. *tr. de jure patron. verbo honorificum. q.15.*Greg. Lop. *l.5.tit. 15. p. 1. verbo digno.* Azor. *2.p.inst.mor.l.6.c.22.q.14.*Augustˉ. Barbosa *2. par.de potest. episc. alleg.72.n. 200.* Moveor argum. deducto ex *c. si fortè*; ibi enim præcipitur Metropolitano præferre electionem dignioris, non ob aliam rationem, nisi quia maximè decet, ut in æquali jure electionis præferatur is, qui Ecclesiæ utilior, & convenientior est. Cum autem hoc in nominatione æquè procedat,idem debet affirmari.

4. Major autem est difficultas, an si duo sint à diversis patronis præsentati, neque in præsentatione appareat excessus, possit Episcopus alium tertium instituere? Affirmant Sylvest. *verb. jus patron. quæst. 8.* consentit Vasq. *opusc. de benefic. c. 1. §. 1. dub. 5. sub num. 16* Azor. *2. p. inst. mor. lib. 6. c. 21. quæst. 19 fine* Lessius reputat probabile *l.2.c.34.dub.8. n. 33.* Moventur; quia nullo jure cogitur Episcopus instituere alterum ex præsentatis,cum patroni in præsentando concordes non sunt.

Contrarium tamen videtur mihi dicendum. *arg. c. si fortè. 63. dist.* ibi enim committitur in pari electione Metropolitani judicio digniorem præferre, & cavetur ne ordinatio fiat illius; qui non fuerit expostulatus. Ergo cum in electione non sit locus contemnere electos, & alium non electum confirmare; neque etiam in nominatione debet fieri; eadem enim est in utroque ratio, scilicet ne populus beneficiatum non optatum contemnat, aut oderit.

5. Sed quid si de facto Episcopus non præsentatum instituit? Respondeo probabilius esse irritam esse institutionem. *ex c. decernimus. 16. quæst. 7.* ibi. *Quod si spretis eidem fundatoribus, rectores ibidem præsumpserit Episcopus ordinare, & ordinationem suam irritam noverit esse & ad verecundiam suam alios in eorum loco (quos iidem ipsi fundatores condignos eligerint) ordinari.* Neque obstat *text. in cap. illud. de jure patronat.* ubi institutio facta sine præsentatione illorum ad quos pertinebat, non dicitur irrita, sed irritanda. Quia satis tritum est in jure sæpè verbum *irritanda*, pro declarandi irrita sumi, & notavit aliis relatis Azor. *2. p. instit. mor. lib.6.c.22.q.8.*Gonzalez *ad reg. cancell. gloss. 56.n.78.* Augustˉ. Barbosa *3.par.de potest. Episc. allegat. 72.n.171.*Gregor.Lop. *leg. 5. tit 15.par.1.n.2. verbo no debe aver la yglesia*, consentit ex parte Lessius *lib. 2.c. 34.dub.9.n.39.* affirmans, si patronus se opponit collationi intra tempus signatum ad præsentandum, evanescere collationem, secus si non se opponit; quia tunc collatio absque præsentatione facta confirmabitur, & manebit valida.

6. Quando autem duo sunt patroni, alter laïcus, alter clericus, & uterque Petrum præsentarunt; tametsi laïcus alium digniorem præsentet, non est instituendus secundus, quia inferior est in jure præsentationis, cum solum à laico sit præsentatus cumulativè, & Petrus sit præsentatus à laico & à clerico: sic Abbas *in cap.cum autem de jure patronat.n. 4.* Tiraquel. *de jure primogen. q. 17. opin. 11. n. 5.* Augustˉ. Barbosa *3.p.de potest Episc.alleg.72.n.166.& 198.* Neque obstat laicum mutare posse sententiam, & in beneficiorum collatione dignitatem beneficiati maximè spectari, ob quas rationes tenet Lessius *lib.2.c.34.dub.8.n.32.* posse in supradicto casu digniorem præferre, non inquam obstat; quia laicus (ut supra dictum est) non mutat sententiam revocando priorem nominationem, sed novam addendo,& cumulando. Cum ergo prima nominatio firma persistat,& æquale jus nominato concedat, ac concedit secunda,& insuper addatur priori nominationi Ecclesiastica nominatio; efficitur sanè priorem nominatum jus fortius habere; quia non ex dignitate nominati, sed ex nominatione ipsa jus acquiritur. Dignitas autem beneficiati spectari maximè debet, quando in præsentatione fuerit æqualitas;secus si inæqualitas intercedat.

Punctum X.

An Pontifex jus patronatus derogare possit, & quando hæc derogatio contingat.

1 *Potest Pontifex cuilibet patronatui derogare, sed ex causa justa.*

2 *Diversa causa requiritur pro patronatu laico, & Ecclesiastico.*

3 *Patronatui laico non censetur derogatum, nisi de derogatione expressè constet.*

4 *Non est censendus derogatus per clausulam generalem, qua omnia beneficia præsentationis reservantur.*

5 *Secus patronatus Ecclesiasticus.*

6 *An si jus patronatus mixtum sit, derogetur sub derogatione cujuscumque patronatus? Affirmant derogari plures. Contrarium est probabilius.*

7 *Excipe, nisi ex majori parte Ecclesiasticum sit.*

8 *An per clausulam generalem derogetur jus patronatus competens ex privilegio? Affirmative respondetur.*

9 *Cum beneficium est litigiosum in curia, an Pontifex possit illud providere absque derogatione juris patronatus? Sub distinctione respondetur.*

1. CErta sententia est, posse Pontificem cuilibet patronatui sive Ecclesiastico, sive laico derogare. Quia cum ab ipso concessus sit, ab ipso potest fieri derogatio: sic post alios antiquiores, quos referunt Covarruvias *pract. q. c.* 36. *n.* 1. Azorius 2 *p. instit. moral. l.* 6. *c.* 23. *q.* 1. Lessius *l.* 2. *de just. it. c.* 34. *dub.* 9. *n.* 35. Gonzalez *super reg.* 8. *Cancell. gloss.* 18. *n.* 1. Vasquez *opusc. de benefic. c.* 2. §. 1. *dub.* 8.

Requiritur tamen causa rationabilis, & justa, & Ecclesiæ utiliratem respiciens, ut licita sit derogatio. Tum quia juri alterius quæsito non est justum absque causa derogare, neque Pontifex privilegia à se concessa tollere potest absque causa; quod maximè procedit in patronatu, fundatione, constructione, dotationeve Ecclesiæ acquisito, quia tacitè ob illius acquisitionem hæc facta sunt. Quapropter in Trident. *sess.* 25. *c.* 9. *de reformat.* prudentissimè cavetur, cum patronatus Ecclesiæ alicui tollitur, ut restituantur ei, quæ in acquisitione talis juris contulit; Prætendit ergo concilium nemini jus acquisitum tollere, nisi ei plena satisfactio fiat: sic Azorius 2. *p. p. instit. l.* 6. *c.* 23. *q.* Ut autem valida sit derogatio, nulla requiritur causa. Quia ea quæ ex voluntate Pontificis conceduntur, ipso contradicente cessant. Semper tamen præsumi debet causam legitimam adesse in tali derogatione.

2. Causa autem diversa expostulatur in derogatione patron. laici, ac in derogatione patron. Ecclesiastici. Quia in derogatione patronatus laici derogatur privilegio oneroso, seu remuneratorio, in remunerationem enim fundationis Ecclesiæ illius fundatoribus patronatus conceditur; quia illis conceditur, quia fundant, & sub conditione si fundent. At in derogatione Ecclesiastici patronatus gratiosum privilegium derogatur; cum totum privilegium ex gratia sedis Apostolicæ ortum habeat, non ex aliquo quasi contractu, & jure acquisito patronorum. Sed ad privilegii onerosi, & remuneratorii derogatione efficacior causa requiritur, quam ad derogationem gratuiti. Ergo major causa expostulatur pro derogatione laici patronatus, quam pro derogatione patronatus Ecclesiastici.

3. Solum est dubitatio, quando censeatur uterque derogatus? Qua in re pro certo statuendum est patronatum laicum nunquam censeri debere derogatum, nisi expressa illius fiat derogatio: sic ex communi sententia tradit Cov. *pract. c.* 36. *n.* 2. *& seqq.* & doctores statim referendi. Ratio est, ne retrahantur laici à fundatione Ecclesiarum videntes prærogativas, & privilegia sibi concessa, ob quorum consecutionem proprias divitias consumpserunt, passim, & absque urgenti causa tolli, idcóque concilium *d. sess.* 25. *c.* 9. *de reform.* dixit patronorum jura tollere, piasque fidelium voluntates in eorum institutione violare æquum non est.

4. Hinc infero non censeri derogatum huic patronatui in *c.* 2. *de præbend. in* 6. neque *in reg.* 8. *Cancell.* neque in qualibet alia continente clausulam generalem, qua omnia beneficia Pontifex reservat; tametsi dicat ad cujuscumque præsentationem pertineat: sic Covarr. alios referens. *sup.* Azor. 2. *p. inst. mor. lib.* 6. *cap.* 23. *q.* 2. Gonzalez *ad reg.* 8. *cancell. gloss.* 18. *n.* 2. Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 9. *num.* 36. Vasquez *opusc. de benefic. c.* 2. §. 1. *dub.* 8. *num.* 14. Ratio est; quia hæc derogatio utpote odiosa strictè interpretanda est, ut minus quam fieri possit, lædat: cum ergo possit de solo patronatu Ecclesiastico intelligi, ita ut faciat hunc sensum, ad cujuscumque sive Episcopi, sive illo inferioris; sive collegii, sive universitatis præsentationem pertineat beneficium; sibi reservat conferendum, nulla est causa ob quam astringamur derogationem ad laicorum patronatum extendere. Adde si patronatus sit alicujus Comitis, Marchionis, Ducis, alteriusve Principis, oportere illius fieri expressam mentionem, neque sufficere, si dicat se reservare beneficium ad cujuscunque præsentationē pertineat etiam laici. Horum enim jus fortius est, utpote ipsi de Ecclesia benemeriti, ac proinde sub nomine illo generali laici non comprehenduntur: sic Cov. Vasq. Lessius *sup.* Azor. *q.* 3. Quia item ratione sub nomine generali cujuscumque Principis in hac derogatione non comprehenditur patronatus Regis, vel Imperatoris ob eorum altissimam dignitatem; debebat enim eorum fieri specifica mentio, ut derogatum censeatur: sic expresse Azor. *sup.* Supradicta procedunt de patrono laico, qui bona fide patronatum possidet, tametsi verè patronus non sit, quia dum est in possessione præsentandi, verè patronus est, & jus habet quæsitum præsentationis, fructibus enim, & commoditatibus alienæ rei fruitur bonæ fidei possessor: sic Cov. *pract. q. c.* 36. *n.* 6. Azor. 2. *p. inst. mor. l.* 6. *c.* 23. *q.* 6. Vasq. *opusc. de benef.* 2. §. 1. *dub.* 11. *n.* 28.

5. Quod si jus patronatus laicum non sit, sed Ecclesiasticum per generalem reservationem supradictam derogatum censetur. Ratio est quia hoc jus clerico competit titulo Ecclesiæ, eo quod ex bonis Ecclesiæ beneficium est fundatum, vel ipsi à laicis concessum. Cum ergo Pontifex caput sit Ecclesiæ, & omnium Ecclesiasticorum superior, nullam injuriam irrogat illius prælatis, si jura illis competentia, ab ipsoque donata, ut sibi magis propria arroget, & exequatur; ac proinde per solam simplicem collationem beneficii factam à Pontifice sciente tale beneficium ad Ecclesiasticos patronos pertinere, derogatum est tali juri: & ita tenet, aliis relatis Covarr. *d. c.* 36. *num.* 5. Gonzalez *gloss.* 18. *num.* 6. Lessius *lib.* 2. *c.* 34. *dub.* 9. *n.* 36. Vasquez *opusc. de benef. c.* 2. §. 1. *dub.* 8. *n.* 22. Azor. 2. *p. inst. mor. lib.* 6. *cap.* 23. *q.* 2.

6. Difficultas autem est; an si jus patronatus partim laicum sit, & partim Ecclesiasticum, quodque mixtum vocatur, censeatur comprehendi sub reservatione facta cujuscumque patronatus? Graves doctores censent comprehendi; eo quod dignior pars trahere ad se debet minus dignam; ac proinde reservatio Eccles. patronatus, utpote dignioris, debet trahere ad se laicum patronatum minus dignum, & favet *c. per tuas. c. contingit. de arbitris.* & tradit Staphil. *de litt. grat. tit. de modo, & forma impetrandi.* §. *sed dubium est. n.* 3 *in parvis.*

Nihilominus tenenda est contraria sententia, quia æquum non est ob societatem clerici laicum suo jure privari. Neque dignitas clerici sufficiens est jura laici patronatus mutare, cum in præsentatione clericus, & laicus æquale jus habeant. Neque obstat ob hanc societatem laicum gaudere privilegio semestri in præsentando, quod Ecclesiasticis conceditur. Ergo etiam pati debet incommodum derogationis. Non inquam obstat; nam præterquam quod non est certum laico in tali casu esse concessum semestre, non inde inferri debet ob societatem clerici pati debere derogationem; facilius enim ex societate privilegia acquiruntur, quam incommoda imponuntur; quia privilegiorum acquisitio, excitat laicos ad Ecclesiarum fundationem, derogatio vero privilegiorum illos retrahit. Conveniens ergo erat, ut ex societate cum clericis nullum jus laicus amitteret, tametsi clericorum privilegia illi communicarentur, & ita docent post alios antiquiores, quos tradunt Cov. *prax. q. c.* 36. *n.* 5. *vers. opportunè.* Azor. 2. *t. inst. moral. lib.* 6. *c.* 26. *q.* 5. Lessius *d. cap.* 34. *dub.* 9. *n.* 40. Vasq. *opusc. de benefic. c.* 2 §. 1. *dub.* 9. *n.* 24. Gonzalez *gloss.* 18. *à n.* 12.

7. Verum si patronatus ex majore parte Ecclesiasticus sit, ut si pertineat ad decanum Ecclesiæ, & priorem alicujus

alicujus monasterii, & ad Petrum laicum: tunc censet Covar. Azor. Lessius Gonzal. Vasq. & alii derogari ac si solum Ecclesiasticum esset. Tum quia verè Ecclesiasticum est: denominatio enim à majore parte desumitur. Qua ratione Bart. *in l. sodales n.* 14. *& 15. ff. de collegiis illicitis.* Felinus. *c. ex litteris. n.* 3. *de constit.* dicunt universitatem scholarium majore parte clericorum constantem Ecclesiasticam esse non laicam. Tum quia major pars patronorum trahit ad se minorem, ita ut consentiente illa majore parte, quamvis minor dissentiat, non obstat provisioni. Ergo derogato jure majoris partis, absolutè censetur minoris partis juri esse derogatum. Neque inde fit aliqua injuria laico patrono, cum ipsius jus non derogetur directè, sed indirectè ad derogationem Ecclesiastici juris fortioris, & potentioris, sicut non derogatur juri minoris partis patronorum, si major pars in alium consentit.

8. Rursus dubitabis, an per clausulam generalem derogatum censeatur jus patronatus laicis competens ex privilegio, præscriptione, aut consuetudine? Suppono omnia hæc jura sublata esse à Trid. *sess.* 25. *c.* 9. nisi patronatus sit super cathedralem Ecclesiam, vel regibus regnaque possidentibus supremisque principibus competens, aut in favorem studiorum generalium concessum, ut latius supra diximus. Sed dato esse aliqua jura part. præter supradicta, communior sententia docet derogatum esse absque speciali derogatione, ac si Ecclesiastici patronatus jura forent. Qua cum in his casibus nihil ex suo laici contulerint, eadem mensura, ac Ecclesiastica jura de illis est judicandum: sic docet Cov. *d. c.* 36. *n.* 6. Gonzal. *gloss.* 18 *n.* 18. Azor. 2. *p. inst. mor. l. c.* 23. *q.* 4. Lessius *l.* 2. *c.* 34. *dub.* 9 *n.* 42. Vasq. *opusc. de benefic. c.* 2. §. 1. *dub.* 10. Adduntque Lessius, Vasquez & Covar. non solum Pontificem, sed & legatum à latere huic patronatus juri derogare posse, sicut & potest Ecclesiastico & colligitur ex *c. cum dilectus. de officio deleg. c. cum dilectus de jure patronat.* Cæteri verò prælati inferiores neque huic juri, neque alteri Ecclesiastico juri derogare possunt, quia privilegiis à jure concessis nequit Episcopus derogare.

9. Sed quid dicendum, cum beneficium litigiosum erat in curia; potestne tunc Pontifex illud providere cui voluerit absque diminutione juris patronatus? Affirmat Cassador. *decis.* 3. *tit. ut lite pendente.* Gomezius *in reg. Cancell. de impetrant. per obitum famil.* Cardinal. *q.* 8. *n.* 7. Azor. 2. *p. inst. moral. lib.* 6. *cap.* 23. *q.* 8. Moventur, quia beneficio vacante in curia, si litigiosum sit tempore vacationis, non potest nec præsentari, nec eligi, nec conferri ab iis, qui aliàs jus habent nominandi, eligendi, vel conferendi, ut expressè habetur *clem.* 1. *ut lite pendente, & cap.* 1. *&* 2. *eodem tit. in* 6. sed secluso hoc jure nulla irrogatur patronis injuria, ex eo quòd Pontifex tale beneficium provideat. Ergo providere potest absque derogatione juris patronatus.

Cæterum pro clariori hujus quæstionis intellectu varios casus perdoctè distinguit Covarruv. *suprad. c.* 36. *à num.* 1. Primus est, cum duo sunt præsentati, neque ullus est institutus, & litigent super beneficio, non poterit Pontifex tale beneficium providere; tametsi uterque in curia moriatur. Quia nulla est vacatio beneficii, cujus nulla est institutio, & consequenter non est Pontifici reservata, neque est locus *clem.* 1. *ut lite pendente.* sic Gloss. *ibi verbo collato. in princ.* Bonifac. *n.* 4. *& collectari, in cap. accedens de conces. præbendæ*: Secundus casus (inquit Covarr.) contingit, si lis in curia Romana tractatur inter duos præsentatos, & institutos, & uterque moriatur Romæ, vel possessor beneficii Romæ, & alius extra; tunc poterit Pontifex beneficium providere, si ad patronatum Ecclesiasticum pertineat, quia est locus *dictæ clem. ut lite pendente*, & ejus reservationi. At si beneficium sit juris patronatus laicorum, nequaquam poterit Pontifex absque expressa illius derogatione providere; quia tunc pertinet ad patronos laicos ejus præsentatio, cum absolutè beneficium vacet, & lis omnino finita sit morte utriusque litigantis: probatque *text. in d. clem.* 1. *ut lite pendente.* in prima ejus parte. Tertius casus specialiter controversus est, cum lis agitur in curia Romana inter duos præsentatos à patronis discordibus, & aliter Romæ, vel alibi moritur, altero superstite remanente; an tunc Pontifex possit conferre beneficium superstiti collitiganti, vel alteri tertio absque derogatione expressa juris patronatus? Quo in casu Ioann. Andr. Card. Cæsar. Lamber. relati à Cov. *pract. q. d.* 36. *n.* 7. *vers. tertio quandoque.* tenetur dicere nequaquam posse; quia ipsi existimant posse patronos loco mortui alterum præsentare, neque impediri oblitis pendentiam quoties ab eis præsentatus institutus non est; quia litis pendentia solum impedit novam electionem, vel collationem non autem præsentationem: quia de præsentatione non loquitur *text. in c.* 1. *&* 2. *ut lite pendente, lib.* 6. Cum autem Pontifex laicorum patronatui non censeatur derogare, nisi exprimat, efficitur non posse de hoc beneficio procedere.

Aliter Covarruv. alios referens in supradicto casu procedit. Affirmat namque lite pendente nequaquam posse à patrono alterum præsentari, sed omnino impediri oblitis pendentiam. Nam *in c.* 2. *ut lite pendente, lib.* 6. loquitur expressè non solum de electione, sed etiam de præsentatione. ibi *vel etiam præsentetur.* impeditque ne lite pendere alios loco mortui vel jus cedentis eligatur, vel præsentetur, quousque lis finita sit. Et rationem subdit, ne lites propagentur cum damno Ecclesiæ. Quapropter esto patronus, sive laicus, sive Ecclesiasticus, possit mortuo præsentato alium præsentare; quia cessat præsentatio. At si lis agitetur eo tempore inter præsentatum ab ipso, & præsentatum ab aliis, non poterit loco primi mortui alium præsentare, sive mortuus fuerit institutus, sive non; quia non potest alium collitigantem subrogare, esset enim viam litibus aperire, & litigia in dispendium Ecclesiarum prorogare; potest tamen Summus Pontifex, etiam absque consensu patroni, subrogare collitigantem, ut loco defuncti litem prosequatur ab eo statu, in quo lis remansit tempore vacationis. Pontifex vero non potest, spectato jure communi, beneficium alteri tertio, vel collitiganti providere, quin prius definiat litem, ut habetur expressè *clem.* 1. *ut lite pendente.* Nam ex definitione litis constare debet, cui competat beneficium; si enim pro defuncto fertur sententia providendum est, ut omnino vacans. Et idem est, si decisum fuerit ad neutrum ex præsentatis pertinere. At si sententia pro litigante superstite feratur, ille instituendus est, si institutus non fuerit, vel si jam fuerit institutus, confirmandus.

PUNCTUM XI.

Qua ratione electione, illiúsque confirmatione beneficium acquiratur.

HUcusque diximus de præsentatione quæ est primus modus acquirendi beneficium, subsequitur secundus, qui est electio, & illius confirmatio. Electio, si propriè sumatur, solum est de Ecclesia pastore destituta, ut satis colligitur *ex c. quia propter. de elect.* ibi; *Ecclesiis viduatis.* Ecclesia autem viduata non est, nisi suo sponso, hoc est pastore fuerit orbata. Quapropter electio ad aliquem canonicatum, vel dignitatem alicujus Ecclesiæ Collegiatæ, vel Cathedralis, etiamsi communibus canonicorum suffragiis fiat, non est propria electio, de qua in *c. quia propter. de elect.* Neque opus est formam ibi præscriptam ad unguem servari, nisi fortè talis canonicus, vel dignitas simul sit Ecclesiæ Cathedralis, vel collegiatæ pastor. Verum

rum ut materia electionis proficua sit, restat examinare difficultates, quæ communes sunt tam electioni prælaturæ, quam cujusvis alterius beneficii, aliqua tamen de antiqua prælatorum electione subjicientes.

§. I.

Qui potestatem habeant eligendi.

1 *Distinguitur hæc potestas juxta diversa tempora.*
2 *Quibus canonicis in cathedralibus, & collegiatis competat jus eligendi.*
3 *Debet canonicus esse præsens, & qualiter sit in eodem oppido sit, possit suum suffragium alteri committere.*
4 *Qualiter electores possint secum alios externos ad eligendum admittere.*
5 *Qui ab electione excludantur.*

1. SI tempora antiqua spectemus, tum clero, tum populo commissa fuit Episcoporum electio, ut constat ex *c. cum longè in fine 63. dist.* & tradit Petr. Greg. *ad decret. ... de elect. cap. 5. num. 10. & 16.* aliqua tamen differentia. Nam primis temporibus utrique æquanimiter hæc electio, & nominatio competebat. *c. Episcopos cap. lectis. 63. dist. c. factus. 7. quæst. 1.* Postea verò tempore Stephani Papæ solum populo committebatur approbatio, clero vero dabitur electio, *c. nosse. cap. vota. 63. dist.* Deinde hæc potestas regibus, & supremis principibus concessa fuit, ut constat ex *cap. Adrian. 263. dist.* At animadvertens Ecclesia gravia ex hac electione, approbationeque populi, vel principum sæcularium incovenientia oriri, concessam, vel permissam populo, principibusque sæcularibus potestatem revocavit. *cap. non est permittendum 63. dist.* & solum collegio in collegiatis, & capitulo in cathedralibus hæc potestas concessa est. *cap. in genesi. cap. quia propter. & aliis pluribus de electione, & cap. congregatione 16. q. 7.* Novissime verò Pontifex ob discordias & continuas lites, quæ ex his actionibus Episcoporum factis à capitulo oriebantur sibi has electiones reservavit, ut constat ex *extravag. ad reprimendum de præbend. & ex reg. 2. & 3. cancell.* Quapropter jam ab Ecclesia recessit materia electionis, ut testatur, aliis relatis, Garcia 4. *part. de benefic. cap. 1. num. 11.* Aug. Barbosa *1. p. de potest. Episc. cap. tit. 1. cap. 3. num. 27.* Solum in Germania consuetudo antiqua electionis videtur retineri, ut affirmat Azor. *2. p. instit. moral lib. 3. cap. 28. quæst. 3.* Neque ob hanc reservationem adempta est Regibus Galliæ, Flandriæ, Hispaniæ potestas nominandi clericum in Episcopum, ut à pontifice instituatur, ut latè expendit Barbosa *supradicto loco.*

2. Posito quod capitulo in cathedralibus, & collegio in collegiatis jus eligendi prælatum competat, explicandum est quibus personis talis collegii, & capituli competat. Primo enim debet esse canonicus, hoc est de collegio, seu capitulo saltem quod illius pacificam possessionem, tametsi proprietatem non habet. *cap. in genesi de elect. c. cum olim de causa possess. & propriet.* Alii autem beneficiarii, qui canonici non sunt, neque vocem habent in capitulo, jus eligendi non habent, secluſa consuetudine, seu præscriptione. Cumana. *de elect. & ibi gloss. verbo consuetud. cap. cum in Ecclesiis, de præbend. in 6.* & tradit alios referens, Azor. *2. p. instit. mor. lib. 6. cap. 11. quæst. 6.* Augustt. Barbosa *1. p. de potest. Episc. tit. 1. cap. 3. num. 16. & 17.* Dixi. *secluſa consuetudine, nam* clarum est, si consuetudo legitima sit præscripta posse, virtute illius clericos aliarum Ecclesiarum, vel extraneos ad coëligendum admittit; quia consuetudo, sed ut melius dicam præscriptio vim habent abrogandi legem, & concedendi jus alias non habentibus. Et probat *text. c. cum Ecclesia, de causa possess. & propriet.* ibi, *nisi alibi secus obtineat. de consuet. speciali. & cap. cum dilect. vers. mandamus, de consuetud.* & tradit Azor. *suprà.* & Barbosa *num. 25.*

Ex quo fit dignitates, quæ non sunt de communi mensa, neque sive capellanos, seu pensionarios vocandos esse ad hanc electionem, ut aliis relatis tradit Barbosa *supra.* Dixi. *qui vocem habet in capitulo*, ut excluderem ab hac electione canonicos Ecclesiarum cathedralium, vel collegiatarum, qui subdiaconatus ordine insigniti non fuerint, juxta *clem. ut ij, de ætate, & qualit.* & tradit Trident. *sess. 22. cap. 4. de reformat.*

3. Secundo debet esse præsens, nam si absens est, non potest suum suffragium ferre, *cap. si quis justo, de election. in 6.* Neque item potest extraneo committere reclamante capitulo, ut nomine suo suffragium ferat, ut habetur in *supra. cap. si quis justo*, & tradit Gloss. *in cap. quia propter. de elect. verbo venire non possit.* Unde solum personis de capitulo vices suas potest committere in qua commissione si plures procuratores designet, debet quemlibet in solidum designare, ne contingat eos sua vota in diversos dirigere; alias nulla erit talis designatio; illis autem in solidum designatis ille admittendus est, qui primo petierit admitti. Verum si plures simul concurrant, & postulent se admitti, audire eos non expedit, qui: possent vota sua dirigere in diversos, sicque res non haberet exitum, & quod ab eis hoc casu fieret non valeret: sed is admittatur dumtaxat, quem capitulum, vel major pars elegerit, vel si concordare nequeant, is qui primo in instrumento, vel litteris procurationis extiterit nominatus. Porrò cum unus ex procurator simpliciter constitutus, si is unum suo, & alium domini sui nomine in scrutinio nominandum duxerit, nihil agit, nisi de certa eligenda persona sibi dominus dederit speciale mandatum. Tunc enim in illam ejus, & in aliam suo nomine poterit consentire. Hæc in *supradicap. si quis justo*, Quod si in eodem oppido, cœnobio, in quo celebratur electio, præsens sit aliquis ex electoribus, impeditus tamen ob infirmitatem, ne possit in unum cum aliis electoribus convenire, tunc potest suffragium suum dare & electores tenentur ab eo petere vel si magis placuerit, potest ex electoribus unum vel plures sibi substituere: sic relato Ang. *verb. elect. n. 17.* notavit Azor. *2. p. inst. l. 6. c. 14. q. 7. in fin.*

4. Dubium tamen est, an possint electores canonici alios externos secum ad eligendum admittere, ita ut electio cum illis facta firma sit & rata; Et quidem si in perpetuum admittant, nulla est admissio neque electio inde proveniens; quia nequeunt canonici potestatem eligendi perpetuam clericis communicare, quin eis beneficia quibus est annexa communicent, sicuti neque possunt religiosi unius cœnobij religiosos alterius cœnobij admittere ad electionem sui prælati, ut deciditur expresè *cap. constitut. 47. de elect.* Quia nullus religiosus nomine proprio eligere potest prælatum alterius monasterii ab eo in quo est. At si non in perpetuum, sed pro una, vel altera vice velint canonici alios clericos extraneos admittere, placuit Abbas, *in cap. cum Vitonienſis num. 3. de elect. & in cap. scriptum eod. tit.* id fieri posse consentit Lamb. *de jure patron. p. 1. lib. 2. quæst. 3. princ. à 17. à num. 3.* Augustt. Barbosa *1. p. de potest. Episc. tit. cap. 3. numero 24.* ubi alios refert. Moventur ex *suprad. cap. cum Vitonienſis, cap. scriptum.* Verum hi text. solum probant admitti posse extraneos tanquam procuratores; vel compromissarios, ut nomine electorum electionem celebrent, at nullum est verbum in supradictis textibus indicans posse illis potestatem eligendi nomine proprio communicari. Neque deest ratio hanc impossibilitatem probans, quia jure statutum est electionem faciendam esse à capitulo, vel collegio: si autem capitulum, vel collegium alios secum admitteret electores, jura

præscri

præscripta violaret. Ergo affirmandum est neque in perpetuum neque pro una vice duntaxat posse canonicos secum alios electores ad eligendum admittere, tametsi vocem suam illis possint communicare, vel in illos compromittere.

5 Ab electione excluditur impubes, hoc est qui in 14. annum non compleverit; quia non censetur sufficientem judicij discretionem habere, *cap. ex eo de elect. in 6.* & in Ecclesiis cathedralibus, & collegiatis, qui 22. ann. non attigerit, cum hanc ætatem habere necessario debeat ad sacrum ordinem suscipiendum, qui ordo necessario requiritur ad vocem habendam in capitul. ut dictum est. Item excommunicatus majori excommunicatione, *cap. illa de electione*, & suspensus ab officio, ex *cap. cum dilectus, de consuetud.* & interdictus sacris, *cap. cum inter de electione*, & irregularis *c. is qui de senten. excom. in 6.* Atque idem est de eo qui sacra fecit in loco interdicto, *ex suprad. cap. is qui de sentent. excommunicat. in 6.* Ii omnes ab electione excluduntur, debent tamen esse suspensi, excommunicati, interdicti, & irregulares declarati; aliàs valida erit eorum electio, quousque infirmetur, ut latius dicemus *Tract. de excommun.* Item excluduntur à potestate eligendi, si omnes electores scienter elegerint indignum, *cap. cum in cunctis*, *c. Victorienſis. cap. cum innotuit de electione, & cap. quamquam, eodem tit. in 6.* Dixi *cum omnes eligunt indignum*, nam si aliqui dignum eligunt, tametsi minor pars eligentium sit, electio illorum manet firma, exclusa electione majoris partis, utpotè de indigno electo *cap. quamquam, & ibi gloss.* Insuper excluduntur ab electione pro tempore trium annorum, qui per abusum civilis potestatis electionem celebrarunt, quod contingit cum laicos ad electionem convocarunt, constat ex *c. quisquis, de electione, & ibi gloss. verbo abusum.* Deinde privantur à potestate eligendi, quia intra tres menses à jure præscriptos non elegerunt, *cap. qui pro defectu, de electione cap. ex eo quod §. in Ecclesiis, de electione, in 6.* Quæ omnia intelliguntur de electione pastoris Ecclesiæ Cathedralis, vel collegiatæ, vel conventualis, secus de electione ad alia beneficia, de quibus text. supradicti non loquuntur. Verùm ex supradictis textibus non leve argumentum sumitur ad electionem aliorum beneficiorum, ut in illis id ipsum dicatur.

§. II.

Quem debeant electores eligere, & intra quod tempus.

1 *Debet dignus eligi.*
2 *Affirmant aliqui ob peccatum mortale reddi eligendum indignum.*
3 *Distinguendum est de peccato notorio, & occulto, & affirmandum peccatorem notorium esse indignum, secus occultum.*
4 *Quis censeatur dignior ad beneficium.*
5 *An ex dignis debeat dignior eligi. Præmittuntur aliqua certa.*
6 *Ex vi institutionis beneficiorum negant plures esse obligationem eligendi digniorem.*
7 *Aliqui distinguunt de curatis beneficiis, & simplicibus, & in curatis hanc agnoscunt obligationem, secus in simplicibus.*
8 *Probabilius est in omnibus beneficiis obligationem esse eligendi digniorem.*
9 *Fit satis argum. primæ sententiæ.*
10 *Limitatur conclusio in patronis laicis tam fundatoribus beneficiorum, quam fundatorum successoribus.*
11 *Limitatur secundo in resignatione, & permutatione beneficiorum.*
12 *Limitatur tertio, casu, quo dignissimus eligi non possit.*
13 *Limitatur, quarto nisi Ecclesiæ utilius foret digniorem prætermittere, ut Ecclesiæ magis indigenti præficeretur.*
14 *Quid dicendum in electione prælati religiosorum?*
15 *Quid in electionibus ad officia secularia?*
16 *An pater, vel mater instituens majoratum teneatur indigniori filio instituere.*

1 CErtum est debere eligere dignum hoc est qui munus suum ritè præstare possit: aliàs electio nulla erit. Quapropter nullo modo licet eligere excommunicatum excommunicatione majori, suspensum, interdictum, aut irregularem; quia ij omnes excluſi sunt ab administratione spiritualium, & tradunt omnes.

2 Solum est dubium, an quis ob peccatum mortale reddatur indignus? Non desunt graves doctores, qui affirment: sic Panorm. *in cap. si celebret. de cler. excom. mun. minist. in 6. & ibi* Innoc. Cajet. 2.2. *quæst. 63. art. 2.* Sot. *lib. 3. de just. quæst. 6. art. 2. conclus. 5. & in princ. conc. 6.* Probarique potest primo ex *cap. cum in cunct. de elect.* ubi eligendi ad beneficium debent habere scientiam, & morum gravitatem: qui autem est in peccato mort. morum gravitate caret; ergo non est dignus electione. Secundo, electus ex vi electionis accipit potestatem sacra ministrandi, sed qui est in peccato nequit ea administrare. Ergo nequit eligi. Tertiò, excommunicatus etiam minori excommunicatione (ex plurium sententia) repellitur ab electione, quia durante excommunicatione sacramenta suscipere prohibetur; at lethali peccato infectus eandem prohibitionem habet. Ergo eodem modo repelli debet ab electione.

3 Dicendum igitur est duplex esse peccatum, aliud notorium, aliud occultum. Peccatum notorium tametsi depositione dignum non sit, reddit habentem illud indignum electione, ac proinde tam eligens, quam acceptans electionem peccant graviter. Tum quia scandalum generatur, cum videant hunc peccatorem aliis justis, & idoneis præferri. Tum quia rarò præsumi potest à peccato recessurus, neque beneficium utiliter administraturus. Secus verò dicendum videtur de peccatore occulto, qui præsumi potest ex infirmitate peccatum commisisse & illius pœnitentiam acturus: sic erudite satis defendit æque pius, ac doctus Martin. Nav. *Miscell. de orat. 34.* Azor. *2. p. instit. moral. lib. 6. cap. 14. quæst. 10.*

Neque contraria fundamenta urgent. Ad primum dico sub morum gravitate peccata publica, notoria, non occulta intelligenda. Ad 2. & 3. concedo existentem in peccato mortali neque suscipere sacramenta: neque illa administrare posse durante tali peccato: sed nego obinde privatum esse electione. Quia illa facta resurgere à peccato potest, & sic præsumitur surrecturus. Neque obstat excommunicatum privatum esse electione; tametsi illa facta possit ab excommunicatione absolvi. Quia hæc privatio non tam à jure naturali, quam positivo provenit. Tum quia illa absolutio non est in potestate excommunicati, sed in potestate absolventis. Secus verò est de peccati mortalis liberatione, quæ divinæ gratiæ auxilio in potestate ipsius peccatoris sita est, ac proinde mirum non est excommunicationem occultam privare excommunicatum electione, non autem peccatum.

4 Difficultas gravis est, an obligati sint electores ex dignis digniorem eligere; digniorem voco, qui ad ministerium assumptum utilior est: contingere enim potest, ut sanctior & doctior minus aptus sit ad animarum curam ob defectum prudentiæ, quam alius, qui non ea sanctitate, & doctrina pollet, at excellit prudentia. Ergo ex aptitudine ad finem ad quem eligitur desumenda, præcipuè est dignitas electi: sic Azor. *2. p. inst. mor. lib. 6. cap. 15. q. 1 in fin.* Gut. *can. qq. lib. 2. c. 11. n. 3.* Vasq. *opusc. de benefic. cap. 2. §. 3. dub. 1. num. 49.* Lessius

lib. 2. de just. c. 34. dubio 14. n. 64. Gutier. optim. *lib. 2. can. q. c. 11. n. 61. & seqq.*

5 Qua in re aliqua sunt ferè ab omnibus recepta, aliqua sub controversia. Primo certum est beneficiis sive curatis; sive simplicibus ex eorum fundatione, vel institutione certo generi personarum assignatis nullam esse obligationem eligendi digniorem extraneum; imò nec posse eligi, quia alij extranei etsi digniores, excluſi sunt. Quorum exclusio, & horum assignatio utilis est Ecclesiæ regulariter, ut sic majori affectu assignati Ecclesiæ deserviant sicut antiquitus factum est, qui ex eadem Ecclesia in prælatum assumebantur, tametsi alterius Ecclesiæ sanctiores & doctiores extiterint, *cap. nullus cap. obitum 61. dist. &c. Metropolitano 63. dist.* & modo de facto Pontifex ex collegio Cardinalium eligitur, tametsi extra reperiretur alius dignior: sic Lessius *lib. 2. de just. c. 34. dub. 13. num 59.* Vasq. *opusc. de benefic. c. 2. §. 3. dub. 4. sub n. 70. & dub. 5. n. 74.* Azor. *2. p. inst. mor. lib. 6. c. 15. q. 1. & 8.* Gutier. pluribus relatis, *can. q. lib. 2. c. 11. num. 29.* Idem quod dictum est de hac electione, dicendum est cum plures vocantur sub termino aliquo signato ad competentiam, & concursum, nequeunt enim electores aliis à concurrentibus beneficia conferre tametsi digniores sint, ut tradit Trid. *sess. 24. c. 18. de reformat. in medio.* ibi, *in supra casibus non cuiquam alteri, quam uni ex prædictis examinatis, &c. ab examinatoribus approbatis juxta supradict. regulam de Ecclesia provideatur.*

Secundò certum est, eligentes Episcopum obligatos esse ex his, qui sibi post factam competentem diligentiam offeruntur apti, aptiores eligere, quia sic cavetur in Tridentino *sess. 24. cap. 1. de reformat.* ibi. Omnes verò, & singulos qui ad promotionem præficiendorum quodcumque jus quacunque ratione à sede Apostolica habent, aut alioquin operam suam præstant, nihil in iis pro præsenti temporum ratione innovando hortatur, & monet, ut in primis meminerint nihil se ad Dei gloriam, & populorum salutem utilius posse facere, quam si bonos pastores, & Ecclesiæ gubernandæ idoneos promoveri studeant, eosque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi quos digniores, & Ecclesiæ magis utiles ipsi judicaverint, non quidem precibus, aut humano affectu aut ambientium suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis præfici diligenter curaverint.

Tertiò certum est, patronum Ecclesiasticum, & à fortiori Episcopum, si jus eligendi ei competit, obligatum esse in beneficiis parochialibus ex approbatis ab examinatoribus digniorem eligere. Quia sic expressè habetur in Trident. *sess. 24. c. 18. de reformat.* ibi. *Episcopus eum eligit, quem cæteris magis idoneum judicaverit,* & infra; *is quem patronus Ecclesiasticus digniorem inter probatos ab examinatoribus judicabit, Episcopo præsentare teneatur,* & infrà; *Episc. eligat digniorem.*

Quartò certum est, si competitores vocentur, ut beneficium illorum digniori conferatur, obligatos esse eligentes digniorem eligere. Quia est tacitus quidam contractus & naturalis obligatio, qua eligentes competitoribus obligantur ad hanc dignioris electionem faciendam.

6 Controversia igitur est, an ex vi institutionis beneficiorum, & spectata eorum natura debeant sub gravi obligatione dignioribus conferri; Negant plures hanc esse obligationem: Gloss. *in cap. licet ergo qui præstantior. 8. quæst. 1. cap. constitutis verbo magis utilem de appellat. quoniam, verbo qui majoribus, de jure patron. cap. 2. de officio pastoris, & aliis in locis verbo sanctior.* consentit Perusius *in dicto cap. constitutus, & ibi* Imola & Francus *num. 4.* Rochus *de jure Patronat. verbo honorificum, q. 15. ad finem,* & alij, Moveri possunt, quia beneficia instituta sunt in stipendium laboris iis qui beneficiis deserviunt, non tamen ut præmia laborantibus proposita, ut in sequentibus dicemus. Sed ex hac ratione non infertur beneficia danda esse dignioribus, sed sufficere si dignis dantur. Quod exemplo œconomi, & dispensatoris manifestari potest, cui dominus vineæ mandaret conductos operarios in vineam suam signato stipendio, & in stipendium signatum non teneretur meliores quærere, sed plenè satisfaceret si sufficientes conduceret; quia labor petitus adæquat stipendio oblato. Quòd si dominus ejus præciperet meliores conducere, adversus obedientiam, & fidelitatem debitam peccaret, illos omittens; nullo tamen modo adversus justitiam commutativam, vel distributivam. Idem dignior electus non tenetur beneficio servire ea qua potest diligentia, sed satisfacit si eam impendat, quam dignus præstaret. Alias condemnandi essent plures beneficiati, eo quod spectatis eorum dotibus remissi sunt, esseteque occasio plurium scrupulorum. Quocirca in *cap. grave nimis, de præbendis,* dicitur, ut prætermissis indignis idoneos assumant. Idem colligitur ex *cap. eum nobis de elect.* & ex Trident. *sess. 7. c. 3. de reformat,* ibi *personis dignis, & habilibus.* Ergo facta electione digni, etiam dignior prætermittatur; nullum est peccatum. Adde, præter electionem ad Episcopatum, & beneficia curata providenda per concursum nullibi cavetur digniorem esse eligendum. Ergo non est hæc obligatio imponenda. Antecedens probo discurrendo per textus, qui hanc videntur obligationem insinuare. Nam *text. in c. Metropolitano 63. dist.* dicit. *Ex presbiteris ejusdem Ecclesiæ, vel diaconis optimus ordinetur.* Qui text. præterquam quod de Episcopatibus loquitur, non videtur præceptum continere, sicut neque *cap. Moyses,* quod solum condemnat eos, qui in electionibus Ecclesiarum sanguini potius quam morum honestati attendunt, neque curant eos in Ecclesia erigere columnas, quos plus cognoscunt Ecclesiæ prodesse, sed quos ipsi amant, vel quorum sunt obsequiis deliniti. Quibus in verbis condemnat Hyeronymus electores, qui humano fine potius, quam Dei honore moventur. At ex illis non videtur inferri præceptum eligendi digniorem. Item in *cap. licet. 8. quæst.* inquit idem Hyeronym. *Qui præstantior est, ex omni populo qui doctior, qui sanctior, qui in omni virtute eminentior, ille eligitur ad sacerdotium.* Quæ verba signant quod de facto in Ecclesia fit in electione ad Episcopatum, qui sub nomine sacerdotij ibi intelligitur, non autem imponunt præceptum præcipuè cum Hieronym. legislator non sit. Efficacius urgent *text. in cap. custos de officio custodis, & text. cap. unico, ut Ecclesiast. benefic. sine dimin. conferant.* Nam *in cap. custos,* dicitur. *Ad officium custodis tales ordinentur, quales meliores, & sanctiores esse viderint, ut nulla negligentia in sancta Dei Ecclesia videatur,* & in *cap. unico ut Ecclesiast. benefic.* inquit Innocent. III. condemnans electionem Archiepiscopi Mediolan. factam cujusdam clerici in cancellarium. *Debuisti Ecclesiasticum officium, & beneficium in persona magis idonea dispensare.* Sed neque hi textus multum obstringunt. Nam *cap. custos.* non de rigoroso præcepto sed de consilio potest intelligi. Caput vero unicum condemnat Mediolanen. quia inceptum ad officium elegit, cum deberet in persona magis idonea beneficium dispensare. Si cum electus esset magis idoneus, non condemnaret Pontifex Archiepiscopum, ut satis colligitur ex illis verbis, quibus se satisfactum illi profitetur; si ipse Archiepiscopus ostenderet, quod prædictam cancellariam personæ idoneæ, modo canonico, & tempore competenti donasset. Alia autem exempla ex sacra Scriptura adducuntur ad probandam electionem faciendam esse dignioris, ut est exemplum Sauli, Moysis, & Petri. Sed hæc non necessitatem, sed convenientiam indicant.

7 ropter

7 Propter hæc aliqui doctores distinctione utuntur inter beneficia curata, & sine cura. Et de beneficiis curatis affirmant esse peccatum mortale eligere dignum omisso digniori, secus in beneficiis simplicibus: sic Angel. *verbo electio. num.* 21. Gabr. 4. *dist.* 15. *quæst.* 7. *art.* 3. *dub.* 1. *proposit.* 2. Petr. Navar. *lib.* 2. *de restit. cap.* 2. *numer.* 172. *& numer.* 182. Joann. Gutierrez. *canon. quæst. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 11. *&* 28. Vega *in sum.* 2 *par. cap.* 17. *casu* 1. Nicol. Garcia. *de benefic.* 7. *par. cap.* 16. *num.* 16. *&* 17. Priorem partem de beneficiis curatis probant ex loco alleg. Trident. *sess.* 24. *c.* 1. *de reformat.* & ex aliis textibus, & rationibus pro nostra sententia adducendis. Secundam partem sibi persuadent, ne plures prælatos condemnent, quos communiter vident beneficia simplicia, & quidem pinguia sibi familiaribus, & consanguineis conferre, cum tamen præ manibus alios digniores habeant: comparatione enim horum beneficiorum omnes videntur esse æquæ digni; cum omnes æquè possint officium divinum recitare, quod est præcipuum munus horum beneficiorum.

8 Cæterum probabilius existimo in omnibus beneficiis obligationem esse eligendi digniorem ex iis qui eligi possunt; sic expresse D. Thom. 2. 2. *q.* 63. *art.* 1. *&* 2. *& quæst.* 185. *art.* 3. Arag. 2. 2. *quæst.* 62. *art.* 2. *ad* 4. *in prima conclusione, & quæst.* 63. *art.* 2. Valen. 3. *tom. disp.* 5. *quæst.* 7. *punct.* 2. *quæst.* 2. Azorius 2. *part. inst. moral. lib.* 6. *cap.* 5. *quæst.* 1. 8. 9. *& cap.* 21. *quæst.* 5. *& cap.* 26. *quæst.* 12. Covarr. *reg. peccatum.* 2. *par.* §. 7. *num.* 4. *&* 5. Navarr. *in man. cap.* 17. *num.* 73. *& de orat. miscellan.* 38. *& seqq.* Vasquez *opuscul. de benefic. cap.* 2. §. 3. *dub.* 1. *num.* 50. Molin. *de Hispan. primogen. lib.* 2. *cap.* 5. *a num.* 50. & alij plures, quos refert Garcia 7. *part. de benefic. cap.* 60. *num.* 2. quodque pluribus Patrum sententiis confirmari poterat, præcipuè August. *epist.* 29. *ad Hieronym. non procul. a fine.* Leo *epist.* 84. *cap.* 9. Bernard. *lib.* 4. *de consider. ad Eugenium & in declamat. ecce nos reliquimus omnia.* D. Thom. 2. 2. *quæstion.* 63. *art.* 2. *ad* 1. *& ad* 7.

Ratio qua moveor est, quia jus canonicum non tam præcipit in beneficiis digniorem eligere, quam hujus electionis præceptum supponit. Nam in *cap. unico. ut ecclesiast. benefic. sine diminut. confer.* damnat Innocent. III. Mediolan. Episcopum, quod beneficium cancellar. consanguineo, seu familiari donasset *Debuisti* (inquit) *ecclesiasticum offi ium, & beneficium in persona magis idonea dispensare.* Supponit ergo hanc esse obligationem, & licet hic textus explicari posset de persona idonea; qui electus fortè dignus non erat, clarior tamen est hæc explicatio, & textui conformior. Item Trid. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 1. inquit mortaliter peccare eos, qui diligenter non curant Ecclesiæ præfici, quos digniores, & Ecclesiæ magis utiles judicaverint. Et licet hic textus de Episcopatibus loquatur, cùm eadem ratio sit in omnibus beneficiis curam animarum habentibus, idem est intelligendum. Adde *cap. unico ut Ecclesiast. beneficia*, non de beneficio curato, sed simplici loquebatur, cum autem nullibi videatur hoc præceptum expressum, dicendum est per traditionem haberi ab ipsomet exordio institutionis beneficij. Credendum enim est Ecclesiam instituendo beneficia simul præcepisse, ut ex dignis digniores eligerentur; quia id sibi erat utilius. Neque in beneficiis simplicibus invenio firmam excusationis rationem; cum negari non possit utilius esse Ecclesiæ in ea præfici sanctiores, & doctiores; nam licet minus docti, sancti, & prudentes æquè possent ac doctiores, & sanctiores officio divino satisfacere; at quo digniores sunt ministri, eo Ecclesiæ majorem decorem, & autoritatem præstant. Usus autem conferendi hæc beneficia simplicia dignis, cum digniores præ manibus habeantur, in causa non est, quominus negemus obligationem esse præferendi digniores. Tum quia hic usus abusus nuncupari debet. Tum quia excusantur plurium, graviumque doctorum opinione eos ab hac obligatione excusantium, cujus contrarium nobis probabilius apparet.

9 Ex his fit satis argumento primæ sententiæ. Admitto beneficia non esse instituta in præmium beneficiatorum, sed in eorum stipendium ob laborem impensum. Quia in hac institutione non clericorum, sed Ecclesiæ utilitas fuit spectata; at inde non infertur digniores præferendos non esse, cum sic ab Ecclesia fuerit statutum. Fateor tamen omissionem digni non esse contra justitiam distributivam, vel commutativam ob rationem ibi assignatam; quia posito quod beneficia non sunt in præmia clericis statuta, nulla potest esse læsio justitiæ ex dignioris omissione. Ad confirmationem respondeo nullum beneficiatum obligatum esse majori diligentia, qua potest beneficio inservire; sed satisfacere si sufficientem diligentiam præstet; sed non inde infertur excellentiorem ministrum non esse præficiendum; quia hæc obligatio aliunde quam ex beneficio nascitur, scilicet ex speciali Ecclesiæ præcepto illius institutioni annexo; quo cavetur digniores ministros esse Ecclesiæ præficiendos, quod præceptum, supponitur in loco allegato Trident. & Patres, & doctores communiter supponunt cùm ipsa institutione beneficij promulgatum esse.

10 Supradictæ conclusioni aliquas limitationes adhibent doctores. Prima, quam supra tetigimus; est de patronis laicis qui non videntur teneri digniores eligere, sed satisfacere, si dignos eligant. Et quidem si ipsi sint beneficiorum fundatores, res est omnino certa; cum possint quemlibet modo dignus sit, designare, ut beneficio inserviat, & illius bonis fruatur, & deciditur expresse in *cap. monasterium* 16. *quæst.* 7. *& ibi gloss. & communiter scribentes.* Cæsar Lambertin. *de jure patron. lib.* 2. 1. *par. quæst.* 10. *art.* 3. *num.* 17. Covarruvias *in reg. peccatum* 2. *par.* §. 7. *num.* 5. *vers. quarto* Domin. Soto *de justit. lib.* 5. *quæst.* 6. *art.* 2. *col.* 14. Vasquez *opusc. de benefic. cap.* 2. §. 3. *dub.* 4. Molin. *de Hispan. primogen. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 69.

At si successores sint, communior sententia docet debere ex eligendis digniorem eligere, quia præsumere debemus fundatorem voluisse, ut ejus successores modum electionis ab Ecclesia præscriptum servent; sic Azorius 2. *part. institut. moral. lib.* 6. *cap.* 15. *quæst.* 8. *& cap.* 21. *quæstion.* 5. Gutierrez *canon. quæstion. lib.* 2. *cap.* 11. *numer.* 19. *&* 26. *& seq.* Covarruvias, Molina, & Soto *supra.* Quod efficacius procedit, cum eorum arbitrio, & judicio electio commissa sit. Quia tunc quasi judex eligendorum constituitur, ut secundum judicium rectum, & benè regulatum procedat, ac proinde digniores dignis præferat, ut expresse notavit Molin. *dist. cap.* 5. *num.* 70. & Vasquez *dub.* 4. *n.* 72.

Verum mihi satis probabile, & securum apparet patronos fundatores beneficiorum successores obligatos non esse digniorem ex eligendis eligere, sed satisfacere suæ obligationi, si dignum eligant, modo aliud expresse in fundatione cautum non sit. Moveor; quia hi patroni in jure fundatoris succedunt, & jus, quod fundator habebat ipsis relinquit. At fundator poterat dignum omisso digniore, eligere. Ergo idem facere possunt ij successores patroni. Quod certum esse debet, quoties fundator liberam eligendi facultatem dedit ipsis patronis. Favet huic sententiæ non leviter Trident. *sess.* 24. *cap.* 18. *de reformat.* præcipiens patronis Ecclesiasticis ex approbatis digniorem eligere, & in patronis laicis sola electione dignt contentum est. Præterea usus obtinuit absque prælatorum contradictione, ut patroni laici quem idoneum judicant, eligant? quin prius investigaverint an essent alij digniores; imo esto ipsi se illis offerrent. Quem

usum tacite videtur Trident. approbasse, cum in illorum præsentatione concursum non expostulavit in ecclesiastico patronatu, sic Lambert. *de jure patron. lib. 2. quæst. 10. art. 3. n. 17.* Petr. Navarra *lib. 2. de restit. cap. 2. n. 250.* Garcia *de benefic. 7. p. cap. 16. num. 19.* Bannes *2.2. quæst. 63. dub. 4. concl. 3.* Manuel. Rodr. *1. t. sum. cap. 106. sub num. 8.* Petrus Ledesm. *in sum. 2. p. tract. 7. concl. 7. cap. 2. difficul. 9* Nicol. Garcia *7. p. de benefic. cap. 16. num. 19.* Neque adversus hanc sententiam obstat Trident. *sess. 24. cap. 1. de reformat.* dicens eos mortaliter peccare, qui quos digniores, & ecclesiæ magis utiles præfici non curaverint. Quia loquitur textus, non de nominatione, seu præsentatione; sed de electione, ut constat ex princ. illius c. ibi, *in electione.* Ex quibus verbis limitanda sunt subsequentia generalissima, quibus cavetur peccare omnes & singulos, qui ad promotionem præficiendorum quodcunque jus quacunque ratione à sede Apostolica habent, aut alioquin operam suam præstant, &c. in electione inquam, non in præsentatione, seu nominatione. Adde, si de præsentatione hoc decretum esset intelligendum deberet intelligi de iis patronis, qui jus præsentandi haberent ex privilegio sedis Apostolicæ, non ex majorum fundatione. Illos autem patronos ex privilegio credendum est obligatos esse digniores eligere. Quia præsumi debet jus præsentandi illis esse concessum, prout Ecclesiæ utilius est: sic Vasq. *opusc. de benefic. cap. 2. §. 3. dub. 5.* cum Covarruvias *reg. peccatum. 2. part. §. 7. num. 5.*

11 Secundo limitant alij supradictam doctrinam, quibus libenter assentior, ut non procedat in renunciatione, seu permutatione beneficiorum, in quibus casibus renuncians, seu permutans non videtur obligatus digniorem eligere sed sufficere, si dignum eligat. Quia ipse propriè non eligit, sed jus quod habet in alterum cedit. Nullibi autem cavetur in hac cessione digniorem esse quærendum. Non igitur renunciantibus, aut permutantibus hoc onus imponendum est. Adde neminem esse obligatum sub gravi culpa loco sui dignissimum ministrum substituere, sed sufficienter satisfacit, si dignum substituat, Ergo neque ad id est obligatus per renuntiationem. Præterea renuncians digno beneficium, neque offendit Ecclesiam, cum satis idoneum ministrum illi conferat, neque digniores, cum ipsi nullum jus habeant; præcipuè cum tale beneficium non debeat inter communia bona computari: est enim proprium renuncians tis. Ergo ex nullo capite apparet obligatio quærendi digniorem: & ita tenet Azorius *2. par. instit. moral. lib. 6. cap. 15. quæst. 10.* Lessius *lib. 2. cap. 34. dub. 13. fine num. 61.* & probabilem reputat Vasquez *opusc. de benefic. cap. 2. §. 3. dub. 7. fine num. 77.* Et in casu quo renunciaret in æquè dignum, ac ipse est qui beneficium possidet tametsi alij digniores offerantur, docet Navarr. *de orat. miscell. 38. num. 7. fine.*

12 Tertio limitant alij, & benè, ut non procedat casu quo dignissimus eligi non possit, & eligens minus dignum evito indigni electionem; tunc enim optimè possum, & debeo suffragium ferre pro minus digno, digno tamen, & sufficiente; quia Ecclesiæ negotium utiliter gero, providens ei ministrum dignum, & removens indignum. Dignissimum autem non offendo; cum meum suffragium non possit illi prodesse: sic docet Gutierrez *lib. 2. canon. quæst. cap. 11. num. 60.* Lessius *lib. 2. cap. 34. dub. 13. num. 60.* Vasquez *de benefic. cap. 2. §. 2. §. 3. dub. 3. num. 65. & 66.* Quod si omnes eligendi non sunt æquè digni, sed unus dignus, alius dignior, alius dignissimus, sciamque meum suffragium non dignissimo profuturum, sed potius inde occasionaliter infirmum esse victurum; si autem medio applicem suffragium, habiturum effectum, possum huic applicare omisso dignissimo ob rationem supradictam: quia utiliter Ecclesiæ negotium gero, cum dignum ministrum illi confero, & removeo minus dignum, & dignissimum non offendo, cum ei non tenear applicare suffragium, nisi adsit spes fructus. At non teneor huic mediocri suffragium, applicare, sed possem dignissimo conferre, tametsi nihil proficiam, quia ex hac applicatione Ecclesiæ damnum non facio, cum absolutè minister dignus ei proficiatur, quod verò non proficiatur magis dignus mihi tribuendum non est, qui curavi dignissimum præficere, sed aliis infirmum eligentibus: & ita docet Vasquez *supra.*

13 Quarto limitandum est, nisi Ecclesiæ utilius foret digniorem prætermittere, ut beneficio magis indigenti præficeretur; contingere enim potest beneficium aliquod pingue Ecclesiæ Toletanæ non expostulare specialem scientiam, & doctrinam in beneficiario, quam tamen expostulat beneficium Toletanum minus digno conferri, & digniori beneficium Ecclesiæ Granatensi; poterit enim tunc beneficium Granatense; quia in hac electione beneficiorum, non tam utilitas eligendorum, quam Ecclesiæ spectanda est; sic expresè Sotus *lib. 3. de justit. q. 6. art. 2.* Lessius *lib. 2. cap. 34. dub. 13. num. 59.* Rebell. *1. part. lib. 3. quæst. 5. circa finem.* Vasquez *opusc. de benefic. cap. 2. §. 3. dub. 1. num. 58.* Gutierrez *lib. 2. canon. quæst. cap. 11. n. 40.* tametsi contrarium teneat Ledesm. *2. 4. quæst. 18. art. 2. fol. 156.*

14 Sed inquires, an idem dicendum sit in electione prælati religiosorum: debeantne electores, sub gravi culpa, quos judicant digniores præferre? Affirmat communis sententia, quia eadem videtur esse ratio, ac de beneficiis curam animarum habentibus, cum ipsis religiosorum cura incumbat, & totius conventus, & religionis gubernatio. Neque leve detrimentum regioni eveniet ex digniorum omissione, viaque esset aperta ambitioni; & occasio ut fortè indigni præficerentur. Debent ergo digniores eligi: & ita docet Rebell. *1. part. de obligat. instit. lib. 3. quæst. 4. num. 11. & quæst. 5. num. 5. vers. quinto.* Sotus *lib. 3. quæst. 6. art. 1.* Vasquez *opusc. de benefic. cap. 2. §. 2. dub. 2.* & habetur *Authent. de monachis. cap. 9. §. ordinationes*, ibi; *ex monachis ille præficiatur in Abbatem, qui inter alios optimus extiterit.* Fateor hoc esse consulendum. At spectato jure communi, & seclusis specialibus religionum constitutionibus; non video firmum fundamentum hujus obligationis. Nam esto eadem ratio procederet in prælatura religionis, ac in beneficiis curatis, seu prælatura Ecclesiæ sæcularis; non inde infertur nasci eandem obligationem, si præceptum ad electiones regulares extensum non est, quia lex ob similitudinem rationis extendi non debet ad casum sub lege non comprehensum, Præterea, quia non est eadem ratio in prælatura religionis, quæ facilè amovetur, & temporalis est, quam in prælatura Ecclesiæ perpetua, & difficulter amobili. Adde in electione beneficiorum hoc præceptum haberi ex traditione, ut supponere videtur Trident. *sess. 24. c. 1. & 18.* quod tamen non supponitur de religiosorum prælaturis.

15 Sed quid dicendum de electionibus ad officia sæcularia gubernationis reipublicæ, debeantne electores digniorem eligere?

Plures negant hanc esse obligationem, sed sufficere, si idonei eligantur. Quia nullibi est latum præceptum de tali electione, & non sunt obligationes multiplicandæ absque firmo fundamento. Neque enim hæc officia sunt bona communia; sed propria principis, cui gubernatio reipublicæ competit; ac proinde ea ut sibi placuerit distribuere potest, modo inter ministros idoneos distribuat: sic Cajetan. *in sum. verbo electio col. 4.* Bartol. Fum. *eodem verbo numer. 5.* & præ omnibus Vasquez *opusc. de benefic. cap. 2. §. 3. dub. 13. à numero 96.* Quapropter plures doctores censent hæc officia vendi à principe posse, ut relato S. Thom. Soto, & aliis tradit optimè Vasquez *supra dub. 14.*

Quod

Quod certè illicitum esset, si digniori officium deberetur.

Nihilominus contrarium semper consulendum est ob bonum reipublicæ, & tenendum illis in locis, quibus jus commune habet rationem legis. Nam ipso videtur hoc expresse caveri *Authent. ut judices sine quoquo suffragio* §. *eos autem. collat.* 2. ibi *honestiorum quorundam administrationem dirigere*; & infra *testimonium habeas quidem quia sit optimus.* Item *text. in Authent. de defensoribus civit. in princ. vers. interim* ibi; *sed invicem universi nobiliores.* ubi Glossa *verbo nobiliores*, inquit, *Nota nobiliores esse eligendos*, quam ibidem doctores sequuntur. Item *lex ad subeunda. Cod. de Decurionib. lib.* 10. ibi; *dignissimis meritis & facultatibus.* Thom. Gramat. *cons.* 6. *num.* 11. *leg.* 1. *tit.* 4. *lib.* 2. *in nova legum regni collectione*; quibus omnibus idem probat Molin. *de Hispanor. primogen. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 96. & Gutierrez *lib.* 2. *canonic. quæst. cap.* 11. *num.* 42. Rebell. 1. *part. de obligat. just. lib.* 3. *quæst.* 14. Sotus 3. *de justit. q.* 3. *art.* 3.

16 Postremo dubitabis; an pater, vel mater instituens majoratum authoritate regia, vel melioratione faciens ex tertia, & quinta bonorum parte juxta leges regni teneatur digniorem filiorum eligere? Videtur teneri; quia non est justum, ut parens in hac dispositione affectu carnali ducatur, sed ratione; ac proinde meritis filiorum spectatis; favetque *lex fœminæ. Cod. de secundis nuptiis*: ubi mater lucra prioris matrimonij inter illius filios distribuens obligata est distributionem facere juxta illorum merita. Adde tempore veteris legis plures minores natu; quia digniores, prælati sunt majoribus, ut contigit in Abel, qui prælatus fuit Caïn; Isaac Ismael, Jacob Esaü; Judæ Ruben; Salomon Adoniæ, & ita in hac institutione, vel melioratione præferendum esse digniorem docuit Palacios *Rub. in repetit. c. vestras. in* 3. *notabili.* §. 26. *num.* 1. *cum seqq. de donat. inter vir. & uxor. fol.* 99. *&* 100. Archiepiscop. Florent. 3. *par. sum. tit.* 10. *cap.* 1. §. 2. Segura *in repetit. leg. unum ex familia.* §. *sed si fundum. ff. de legat.* 2. *num.* Ludov. Gomez *in cap.* 2. *de constit. lib.* 6. *num.* 23. Anton. Gomez *leg.* 17. *Tauri num.* 18. Simanc. *de catholic. instit. c.* 8. *num.* 12. *& de primogen. Hispan. lib.* 3. *c.* 3.

Contrarium omnino tenendum est, nullam scilicet esse obligationem parenti instituenti majoratum, meliorandi digniorem, se posse quem velit eligere, modo dignus sit: sic Covarruvias *reg. peccatum.* 2. *part.* §. 7. *num.* 7. Navarr. *sum. c.* 26. *num.* 37. Peralta *in leg. cum quidam. num.* 2. *ff. de legat.* 2. Spino *speculo testament. gloss.* 18. *in princ. num.* 6. Ludovic. Molin. *de Hispanor. primogen. lib.* 2. *cap.* 5. *à num.* 60. Joann. Gutierrez *canon. quæst. l.* 2. *cap.* 11. *à num.* 60. Ratio est, quia nec jure naturæ, neque positivo obligatur pater in hac dispositione meliorem eligere. Non quidem jure naturæ, cum non de bonis communibus, sed propriis, & alteri non debitis disponat. Non jure positivo: si quidem nulla lege arctatur ad hanc electionem: imo potius *leg.* 18. *Tauri*, permittitur hæc melioratio pro quolibet filio, quem pater maluerit.

Neque contrarium argumentum urget. Nam solum probat ad honestatem, & moralem obligationem pertinere eligere meliorem, non tamen probat legalem obligationem ibi intervenire, Neque ex *leg. fœminæ*, id colligitur. Nam ibi spectantur merita filiorum; quia mater non de bonis propriis, sed mariti disponit, & sub ea forma relictis, ut merita in tali dispositione attendat. Exempla illa veteris testamenti trahenda non sunt in consequentiam, cum id factum fuerit ob varias significationes, neque illa aliquam obligationem modo servandam inducunt.

§. III.

An valeat electio digni, omisso digniori.

1 *Valida est electio, tametsi electores se adstringerent juramento ad eligendum digniorem.*
2 *Excipe beneficia curata per concursum provisa.*
3 *Quam exceptionem non admittit Garcia, sed rejicitur, & sit satis ejus fundamentis.*
4 *Posita appellatione si judex ad quem ferat sententiam pro appellante, plures censent removendum esse provisum ab ordinario à possessione.*
5 *Probabilius est oppositum.*
6 *Satisfit rationi dubitandi.*
7 *Duo advertenda pro superiori doctrina.*
8 *Si judex ordinarius non misit electum in possessionem beneficij, poterit judex appellationis mittere eum, pro quo fert sententiam.*
9 *Quid si electus ab ordinario decedat, vel obtineat beneficium an cesset jus appellantis? Probabilius est cessare.*

1 COmmunis est sententia hanc electionem valere, ne litibus via aperiatur, neve respublica Christiana pertubetur: sic aliis relatis docet Covarruvias *reg. peccatum.* 2. *par.* §. 7. *num.* 3. Gutierrez *canon. quæst. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 15. Molin. *de Hispan. primogen. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 47. Azor. 2. *par. instit. mor. lib.* 6. *cap.* 15. *quæst.* 2. Gonzalez *gloss.* 4. *num.* 129. Vasquez *opusc. de benefic. cap.* 2. §. 3. *dub.* 17. *fine*, affirmans esse omnium doctorum, & probat *text. in cap. cum nobis, de electione, cap. nisi cum pridem*, §. *pro defectu, de renunciat. cap. constitutis* 2. *de appellation.* Quod adeo verum est, ut etiam si electores se adstringerent juramento ad digniorem eligendum, adhuc valeret electio digni prætermisso digniori. Quia juramentum non immutat juris communis dispositionem, tametsi illud violantes perjuri existant, sic Covarruvias aliis relatis, *supra num. quart.* Gutier. *num.* 15. Sed quod si ante electionem factam esset electoribus denunciatum, ut eligant digniorem, sin minus ex tunc à talii electione appellari? Abbas *in capit. constitut. de appellat. num.* 6. Decius *ibi num.* 5. Lambertin. *de jure patron. lib.* 2 *part.* 1. *quæst.* 10. *art.* 3. censent cassandam esse talem electionem, utpote factam contra appellationem pendentem probabilius tamen est validam esse supradictam electionem, neque infirmandam. Quia talis appellatio injusta est. Si enim facta electione digni omisso digniore non licet à tali electione appellare, ne electiones & provisiones litibus involvantur, quomodo ante electionem factam licitum erit hanc appellationem interponere, cum eadem inconvenientia ex antecedenti appellatione, ac ex subsequenti inferantur? Affirmandum ergo est non obstante supradicta appellatione validam & omnino firmam esse electionem digni omisso digniori; talemque appellationem, utpote juri contrariam, penitus repellendam: sic Glossa in *c. licet ergo*, *verbo qui præstantior, ante finem.* 8. *quæst.* 1. quam glossam sequitur Imola & Philip. Francus, in *c. constitutis*, 2. *de appellationib.* Covar. *reg. peccatum* 1. *p.* §. 7. *n.* 3. Azor. 2. *p. instit. mor. lib.* 6. *c.* 15. *q.* 2. Mol. *de Hispan. primogen. lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 46. Gutierr. alios referens, *lib.* 2. *canon. q. c.* 11. *n.* 23. supradicta procedunt spectato jure communi.

2 Sed est specialis difficultas in beneficiis parochialibus, quæ per concursum providentur. Hæc enim, ut constat ex Trident. *sess.* 24. *cap.* 18. *de reformat.* debent dignioribus ex approbatis ab examinatoribus conferri. Et subdit concilium *Provisiones omnes seu institutiones præter supradictam factam subreptitiæ esse censeantur.* Item extat Bulla Pij V. super collatione parochialium, data 15. *Kalend. Aprilis, anno* 1566. quæ est

in Bullario 32. inter conſtitutiones ejuſdem Pontificis, in qua cavetur poſſe digniores electos à mala electione appellare, quæ appellatio etſi non ſuſpendat electionis executionem, at devolvit electionem ſuperiori, qui cognito de prioris eligentis irrationabili judicio, priorem electionem caſſat, & parochialem magis idoneo confert. Difficultas ergo eſt; an ſtante hac conſtitutione, & Trident. decreto electio digni prætermiſſo digniori irrita ſit ipſo jure, an ſolum veniat irritanda per ſententiam? Affirmant plures ipſo jure irritam eſſe, ſic in præſenti tradit Gonzalez *in reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 4. *num.* 136. Spino *de teſtament. gloſſ.* 4. *num.* 86. Azevedo *conſ.* 9. *à num.* 27. indicat. Rebell. 1. *p. de obligat. inſtit. lib.* 3. *quæſt.* 4. *num.* 15. *& quæſt.* 5. *num.* 5. *verſ. quinto* Moventur; quia in ſuprad. Trident. decreto & conſtitut. Pij V. ſtatuitur digniori beneficium eſſe conferendum, & ſubditur decretum irritans, & annullans, ſi ſecus in præmiſſis omnibus, & ſingulis actum, attentatum fuerit. Cum ergo unum ex præcipuis illius decreti Concilij, & conſtitutionis Pontificiæ ſit electio dignioris, ſi hæc non ſervatur, irritum erit, & nullum quidquid actum fuerit. Et hæc ſententia mihi probatur, eamque Rota comprobavit in decisionibus relatis à Farinacio *in noviſſ. &* 672. Genuenſ. *in praxi. cap.* 9 Garc. 9. *p. de benef. c.* 2. *n.* 232. *&* 233.

3 Contrarium tamen defendit Garcia *ibi. à n.* 235. cum Ugolino *de officio epiſc. cap.* 59. § 23. *n.* 4. Tum quia inde ſequeretur collationes factas ab inferioribus Epiſcopo, & inſtitutiones Epiſcopi ex præſentatis à patronis Eccleſiaſticis eſſe nullas ſi fortè non ſunt electi digniores, quod non videtur dici poſſe, cum ſic inſtituentes, & conferentes in culpa non ſint, ut pote quibus non datur digniorum electio, ſed aliis committitur, ipſiſque mandatur inſtituere à patronis electos. Tum quia appellatione non obſtante mandatur electio executioni. Ergo ſignum eſt cenſeri à Pontifice validam, dum non infirmatur. Tum denique, quia ſi electio nulla eſſet ipſo jure, etiam non appellante rejecto infirmanda eſſet, & digniori omiſſo beneficium conferendum.

Sed hæc non urgent, ut recedamus à ſententia Tridentino, & conſultationi Pontificiæ conformi. Fateor enim collationes ex electis ab Epiſcopo, & inſtitutiones ipſius Epiſcopi ex præſentatis à patronis Eccleſiaſticis nullas eſſe, ſi de facto Epiſcopus, & patroni Eccleſiaſtici elegerunt dignum omiſſo digniori. Non quia ipſi in tali collatione, aut inſtitutione culpam commiſerint, cum ipſis de mala electione nulla ratione conſtare poſſit, ſed quia annullata electione, collatio, ſeu inſtitutio eam ſubſequens annullatur. Mandatur tamen electio executioni repellatione non obſtante; ne Eccleſia detrimentum patiatur ex dilatione proprij paſtoris. Et quia præſumendum eſt, rite, & legitime factam eſſe. Conceditur autem remedium appellationis, ut ſi fortè minus dignus fuerit electus, repellatur, & digniori conferatur beneficium. Secluſa verò appellatione beneficium digniori non confertur; quia non poteſt electus à poſſeſſione repelli; quin prius per ſententiam conſtet digniorem fuiſſe rejectum. Quod tamen nequaquam poteſt conſtare, niſi ad petitionem rejecti lis moveatur. Ex his infertur fructus beneficij non facere ſuos electum, ſed digniori eſſe reſtituendos cum vicerit, deductis tamen ſtipendiis obſequio beneficij dignis.

4 Gravior tamen eſt difficultas, an ſi poſita appellatione judex ad quem ferat ſententiam in favorem dignioris rejecti, nequeat ſtatim executioni mandari; & poſſeſſionem beneficij accipere, ſpoliato eo qui prius fuerat miſsus in poſſeſſionem.

Videtur affirmandum, ne deterioris conditionis ſit dignior quam minus dignus. Si igitur in prima inſtantia ex ſententia ordinarij, miſsus fuerit minus dignus in poſſeſſionem, non obſtante appellatione dignioris, cur in ſecunda inſtitutione dignior mittendus non eſt in poſſeſſionem, tametſi minus dignus appellet? Alia non ſervabitur æqualitas in judiciis contra *text. in cap. ſtatutum*, §. *inſuper de reſerv. in* 6. *cap. in judiciis* 12. *de Reg. jur. in* 6. *l. ſi Cod. de procurator l. cum quidam Cod. de fructib. & litium expenſis.* Præterea quia Pius V. concedens appellationem à mala ordinarij electione, ſolum ſtatuit ex vi talis appellationis ordinarij electionem non ſuſpendi, neque illa pendente electum removeri, ibi: *Hæc autem appellatio interpoſita interim non impediat, aut ſuſpendat, quominus electio per ordinarium primo loco facta debita interim mandatur executioni, & proviſus ab Eccleſia cauſa appellationis hujuſmodi pendente non amoveatur.* Nullo autem modo prohibet pronunciata ſententia proviſum ab Eccleſia amoveri; imo tacitè videtur id fieri poſſe, cum tunc non ex appellatione, ſed ex ſententia ſuperveniente fiat, neque pendente appellatione removeatur, ſed ceſſante jam appellatione, & effectum obtinente remotio contingat.

5 Nihilhominus tenendum eſt proviſum ab ordinario removendum non eſſe, quouſque appellans obtineat tres ſententias conformes, aut unam, vel duas, quæ tranſeant in rem judicatam. ſic Gutierr. *lib.* 2. *canon. quæſt. cap.* 11. *num.* 25. Garcia *de benefic.* 9. *p. cap.* 2. §. 1. *n.* 247. Cevallos *com. contra communes, p.* 897. *à num.* 862. Gonzalez *de menſib. & alternat. gloſſ.* 6. *à num.* 163. ubi erudite ſatis in utramque partem quæſtionem diſputat. Ratio eſt; quia ex conſtitutione Pontificia, & decreto Trident. appellatio interpoſita non ſuſpendit executionem ſententiæ ab ordinario latæ. At de appellatione interponenda in ſententia judicis appellationibus id non cavetur. Ergo talis appellatio relinquitur ſuæ naturæ: ac proinde non ſolum devolvit cauſam ad ſuperiorem; ſed illius executionem ſuſpendit. Præterea Pius V. in ſua conſtitutione dixit pendente appellatione proviſum ab ordinario removendum non eſſe; at appellatio non ſolum in prima inſtantia, ſed in ſecunda inſtantia pendet, quouſque appellans rem judicatam obtineat. Ergo proviſus amoveri non debet. Item ratio quæ militat in prima appellatione, ne ob illam ſententia ab ordinario lata ſuſpendatur, procedit in ſecunda, & tertia appellatione. Ratio inquam eſt, ne Eccleſia abſque paſtore certo, & firmo exiſtat, neve paſſim paſtores mutentur. Si autem quælibet ſententia, ſicut & prima ordinarij, mandanda eſſet executioni, paſſim rectores mutarentur, innumeræque lites inde naſcerentur, tum in perceptione fructuum, tum in remotione unius, & poſſeſſione alterius in grave Eccleſiarum præjudicium; quod Eccleſia vitare debet: Ergo primus proviſus non eſt amovendus, quouſque appellans definitivè obtineat. Deinde poſita electione ordinarij, & executioni mandata ceſſat via executiva, & ſuccedit ordinaria. Sed cauſa ordinaria non eſt mandanda executioni, quouſque definitive obtineatur, ut multis probat Gonzalez, *ſupra.* Ergo. Denique proviſus ab ordinario non ſolum pro ſe habet ordinarij ſententiam, ſed etiam illius executionem, & beneficij poſſeſſionem. Non igitur ab hac poſſeſſione ob ſententiam judicis appellationis removendus eſt; quia pendente lite neque innovandum eſt, nec poſſeſſor à poſſeſſione deturbandus.

6 Neque ratio dubitandi urget. Negamus enim deterioris conditionis eſſe digniorem, quam minus dignum. Tum quia appellans non eſt cenſendus dignior ex prima ſententia judicis appellationis; potius enim deferendum eſt ordinario, de quo Trid. præſumit rite eſſe electurum, utpote cujus magis intereſt convenientiorem miniſtrum ſuis ovibus deſignare. Tum quia electus ab ordinario habet non ſolum ſententiam, ſed illius executionem, quia neceſſario eſſet ſpoliandus, ſi ſecunda ſententia mandanda eſſet executioni.

Quapropter

Quapropter est magna differentia inter primam sententiam ordinarij, & alias sententias: nam prima sententia ordinarij neminem removet à possessione: ac proinde executioni mandari potest; at secunda sententia debebat provisum ab ordinario à possessione repellere. Non ergo est mirum quod executioni non demandetur, sed per appellationem suspendatur. Ad confirmationem ex probatione nostræ conclusionis liquet.

7 Duo tamen advertenda sunt. Primum, raro posse appellantem obtinere in sui favorem declarationem dignioris, siquidem non tam ex scientia, quam ex vita, & moribus, prudentia, diligentia, aliisque dotibus ad gubernandum, & ministrandum beneficium dignitas desumitur. Unde etsi rejectus scientia, morumque honestate electum præcedat; vinci tamen potest prudentia, diligentia, aptitudineque ad gubernandum. Quomodo ergo judicium ordinarij damnandum est ut irrationabile? Difficile sanè, ut benè advertit Gonzalez *reg. 8. Cancell. gloss. 4. num. 21. & seqq.* Secundo est advertendum, appellantem ab iniqua electione ordinarij, & obtinentem sententiam in curia contra possessorem beneficij, obtinere simul, ut apponatur sequestrum, juxta *clem. 1. de sequestrat. possess. & fructuum.* Quod tamen sequestrum semel positum non removetur, tametsi postea possessor obtineat aliam sententiam in sui favorem, ut relato Puteo *decis. 133. num. 1. & decis. 305. num. 2. lib. 1.* tradit Gonzalez *gloss. 6. num. 214.* Garcia *9. p. de benefic. c. 2. num. 248.* Dixi *si appellans obtineat sententiam in curia*: nam ex alterius sententia sequestrum non apponitur, ut bene notavit Gloss. *suprad. clem. verbo promulgata.*

8 Sed quid dicendum cum judex ordinarius, à quo appellatur, non misit electum in possessionem beneficij? Credo tunc posse judicem appellationis eum mittere, pro quo sententiam fert, non obstante appellatione prioris electi. Quia tunc prior electus non spoliatur possessione, & ex alia parte judex appellationis in causa possessionis est primus judex. Quod à fortiori est dicendum, quoties aliquis ex competitoribus ante electionem ordinarij appellat à gravamine sibi facto, v. g. quod non admittatur ad examen, vel quod adversarius admittatur, vel quod non concedatur terminus competens, & alia similia, pro quibus dari potest appellatio, *cap. 1. de dilationib. cap ex parte, el. 2. de appellationib.* ob cujus appellationem, si judex appellationis non solum judicat de illo articulo, sed judicium ferat de causa principali, ut aliquando facere potest, ut tradit Covar. *pract. quæst. c. 9. per totum.* In tali casu à se electum mittere poterit in possessionem, sicuti si ordinarius judex esset. Quia est primus judex, neque aliquem à possessione spoliat: sic optimè notavit Gonzal. *reg. 8. Cancell. gloss. 6. n. 222.*

9 Insuper inquires, an si electus ab ordinario & missus in beneficij possessionem, à qua electione rejectus appellavit, decedat, vel aliud beneficium incompatibile obtineat, eo ipso extinguatur jus appellantis? Garcia *9. p. de benefic. c. 2. §. 1. n. 254.* negat extingui; quia esto ad examen non possit primò possessorem beneficij provocare, aliis tamen viis probare poterit se digniorem esse, & injustè fuisse rejectum. Mihi tamen contrarium placet. Quia non video qua ratione pro appellante tenetur se defendere. Adde in sententia Garciæ affirmantis electionem digni omisso digniori, validam esse, esto veniat rescindenda, est manifestum, non posse appellantem jus appellationis prosequi; quia appellans non potest obtinere sententiam in sui favorem, nisi simul obtineat, ut rescindatur electio prius facta; at electio prius facta rescindi non potest, cum potius morte electi sit extincta, & beneficium vacet. Ergo appellans non potest prosequi jus appellationis.

§. IV.

An teneatur ad restitutionem eligens dignum omisso digniori, cum digniorem eligere tenetur.

1 *Eligens indignum ad restitutionem obligatur.*
2 *Eligens dignum omisso digniore, non est obligatus restituere Ecclesiæ.*
3 *Digniori esse obligationem plures negant.*
4 *Alij affirmant.*
5 *Resolvitur probabilius esse, obligationem nullam esse restituendi.*
6 *Excipe beneficia, quæ competitorum concursu providentur.*

1 SI elector indignum eligit, omnes conveniunt obligationem habere reparandi Ecclesiæ damna inde secuta; quia injuriam Ecclesiæ intulit, & contra obligationem debitam proprio officio processit. Quapropter solum de electione digni omisso digniori est controversia; an restitutio aliqua facienda sit, & cui est facienda?

2 Et quidem nullam esse obligationem restituendi Ecclesiæ mihi certum est; quia Ecclesiæ nulla irrogatur injuria, cùm competens minister assignetur ei, cujus labor stipiendio sibi dato adæquatur. Et confirmo; si dominus vineæ vellet, ut in ejus vinea conducerentur operarij præstantes; tu verò prætermissis diligentioribus diligentes conduceres, quorum labor adæquaretur stipendio, non esses obligatus aliquid domino restituere; quia nullam illi injustitiam facis, cum laborem offeras stipendio æqualem, sic in præsenti, & tradit Lessius *lib. 2. de justit. cap. 34. dub. 15. num. 74.* Molin. *de Hispan. primogen. lib. 2. cap. 5. num. 57.* Dices Ecclesia episcopalis ministris decimas concedit ea conditione ut suum officium rectè exequantur, & consequenter, ut digniorem ministrum eligant in concursu digni. Ergo cum dignum eligunt, digniori omisso obligationem justitiæ lædunt ex decimali contractu ortam. Ergo tenentur reparare, quanti æstimabitur defectus dignioris prætermissi: Respondeo cum Petro Navarra *lib. 2. de restit. cap. 2. num. 186.* concessione decimali non imbibi obligationem eligendi digniorem, neque expressè, ut de se constat, neque tacitè. Quia decimæ dantur Episcopo, ut pastores eligat non cum obligatione, & conditione eligendi digniores, sicuti non dantur cum obligatione concionandi, & gubernandi meliori modo quo possit, tametsi dentur sub obligatione concionandi, & gubernandi, ministrandique officium plenè, & sufficienter.

3 Digniori autem prætermisso est difficultas; an debeas aliquid restituere? Qua in re est prima sententia negans; quam tradit Adrian. *in 4. tract. de restitut. cap. quia jam determinatum est.* Navarr. *cap. 17. num. 72. & seqq.* Sot. *de just. lib. 4. quæst. 9. art. 3 ad 6.* Covarruvias *reg. peccatum. 2. part. §. 7. num. 6.* Mol. *de Hispan. primogen. lib. 2. cap. numer. 57.* Gutierrez *lib. 2. canon. quæst. cap. 11. num. 47.* Valent. *3. tom. disp. 5. quæst. 7. punct. 2. 6. quæst.* Tolet. *lib. 5. cap. 4. vers. 4. cap. 78.* Azor. *2. part. instit. moral. lib. 6. cap. 15. quæst. 2.* Lessius *lib. 2. cap. 34 dub. 5.* Rebell. *1. part. lib. 3. quæst. 4. & 5.* & alij.

Fundamentum est, quia obligatio restitutionis nasci non potest nisi ex læsione commutativæ justitiæ; at nemo ante electionem vel præsentationem jus habet justitiæ, ut beneficium sibi conferatur. Ergo digniori prætermisso nulla est obligatio restitutionis. Minorem probo; quia beneficium est stipendium ministrorum laborantium in vinea domini; datur enim ob officium ibi impensum. Non tamen est præmium

ministris ob eorum dignitatem constitutum ; neque stipendium ob laborem , quem ante acceptationem beneficij expenderint. Ergo dignioribus ministris non est beneficium specialiter debitum. Item si beneficium digniori esset specialiter debitum , dignus cui esset collatum , obligaretur illud dimittere. Tum ratione rei acceptæ , quam in digniorem transferre potest. At nullus accipientem hac obligatione adstringit. Ergo neque elector illa adstringendus est. Præterea non sunt obligationes multiplicandæ absque firmo fundamento , at nullum apparet firmum hujus obligationis. Nam esto Ecclesia electoribus præcipiat digniores ministros eligere , ipsique infideles existant digniores omittendo , cum ipsis eligendis nullum speciale jus concesserit ; non videtur contra justitiam adversus eligendos peccare , sicuti non peccaret contra justitiam œconomus , cui dominus vineæ præciperet, ut conduceret suæ vineæ , quos operarios digniores inveniret , tametsi infidelis & inobediens esset. Adde, si beneficia tanquam bona communia essent clericis debita , ob eorum dignitatem , collatio facta digno , omisso digniore , nequaquam subsisteret , utpote de re aliena , & alteri debita , consequens nullo modo à à doctoribus admittitur. Ergo dicendum est nequaquam digniori beneficium proprie deberi.

4 Secunda sententia præcedenti contraria affirmat digniori prætermisso esse restitutionem faciendam , quantum æstimari potest jus , & spes , quam habet beneficij consequendi : sic Paludan. 4. *dist.* 15. *quæst* 2. *art.* 2. *num.* 12. Cajetan. 2. 2. *quæst.* 62. *art.* 2. *ad* 4. *in* 3. *dubio.* Arragon. *ibi* , *art.* 2. Salon. *quæst.* 63. *artic.* 4. *controv.* 3. *concl.* 4. *& ibi* Bannez, Sylvest. *verbo restitutio* 3. *quæst. ult. vers.* 2. Joann. Lopez *instruct. conscient.* 1. *t. cap.* 125. *&* 127. Petr. Navar. *lib.* 2. *de rest. cap.* 2. *num.* 176. Man. Rodr. 1. *t. sum. cap.* 108. *num.* 6. Bart. Med. *in sum. lib.* 1. *cap.* 14. §. 32. Petr. Ledesm. 2. *p. tract.* 8. *cap.* 4. *concl.* 1. Gab. Vasq. *opusc. de benefic. cap.* 2. §. 3. *dub.* 17.

Ratio præcipua est , qui communiter doctores tradunt omittentem digniorem , & conferentem digno beneficium peccare peccato acceptionis personarum , & contra distributivam justitiam. Ergo obligatur digniori damnum factum reparare. Tum quia respectu illius fuit injustus distributor , in qua injustitia permanebit , quousque digniorem prætermissum indemnem servet. Tum quia adversus obligationem proprij officij deliquit, ratione cujus obligatus erat dignioribus beneficia impertiri.

5 In hac gravi , & perdifficili quæstione dicendum est probabilius esse nullam esse obligationem restituendi dignioribus prætermissis , cum dignus eligitur ad beneficia , quæ absque prævio examine , æmulatione , & concursu competitorum providentur. Moveor authoritate , & fundamentis primæ sententiæ. Nullus enim , tametsi dignissimus sit , habet jus ad beneficium , nisi sub conditione , quod conferens ei voluerit conferre. Ergo antecedenter ad hanc voluntatem solum habet jus ex quadam decentia , & proportione in ejus dignitate fundata , quæ petit , ut potiùs ipsi , quam aliis beneficium conferatur ; sicuti operarij digniores jus hoc imperfectissimum habent , ut potius ipsi , quam alij ad laborem vocentur , non tamen ex justitia hanc vocationem petere possunt ; sic in electione beneficiorum , quæ absque prævio examine , æmulatione , & competitorum concursu providentur , contingit. Neque elector in eligendo digno ad hæc beneficia omisso digniori , committit propriè vitium acceptionis personarum , sed per quandam quasi analogiam. Neque peccat adversus obligationem ortam ex officio , sed solum adversus obligationem ortam ex præcepto , & mandato Ecclesiæ , cui infidelis , & inobediens est , non tamen injustus. Et ex his solvitur ratio secundæ sententiæ.

6 In beneficiis autem , quæ competitorum concursu videntur , longè probabilius existimo , obligationem esse restituendi digniori omisso , cum digno beneficium confertur , & obligationem esse restituendi digno , cum indignus eligitur : sic ultra doctores secundæ sententiæ hanc conclusionem defendunt Mol. Joann. Gutierr. Rebellus , Lessius , *supra*, imo Man. Rodr. & Navarra relati pro secunda sententia ; de hoc casu tantum videntur locuti. Et quidem si concursus fundetur in quodam edicto , quo competitores vocentur sub promissione eligendi digniorem , evidens est digniori omisso injustitiam fieri , si dignus eligatur ; quia ratione promissionis factæ , sub qua se examini , & concursui subjecit, beneficium illi debitum erat , sicut debetur res plus offerenti , cum sub voce præconis sic danda promittitur , ut tradit Bart. communiter receptus , *in leg. licitatio. in princ. num.* 4. *ff. de vectigalib. & publicanis.*

At aliqui doctores censent edictum ; quod in concursu beneficiorum , & cathedrarum fit , non fieri hac promissione eligendi digniorem ; solum enim promittitur cuilibet ejus jus esse servandum : cum autem ipse secluſa promissione jus justitiæ non habuerit ad beneficium , tametsi inter oppositores dignior sit ; efficitur ex supradicta promissione jus justitiæ non obtinere ; ac proinde nullam esse obligationem restitutionis , eo quod fuerit prætermissus , sic tradit expresse Nicol. Garcia 7. *p. de benefic. cap.* 16. *numero* 57.

Cæterum hic modus dicendi omnino est rejiciendus , sicuti illum rejiciunt reliqui alij doctores. Nam licet verbis claris , & expressis non promittatur ei , qui repertus fuerit dignior , beneficium , promittitur tamen verbis æquivalentibus : si enim cuilibet promittitur jus suum servandum , & sub hac promissione ad certamen provocatur , & ex alia parte est lex , seu statutum , ut inter competitores digniori conferatur , clarum est in promissione imbibi hoc statutum, sicuti imbibitur promissio non conferendi beneficium alteri à competitoribus. Quare sicuti esset injustitia cum obligatione restituendi , si electores alterum à competitoribus eligerent ; sic est injustitia cum obligatione restituendi si dignum eligunt , & digniorem omittunt ; quia æquè ad utrumque est obligatio ex promissione posito statuto. Adde , in beneficiis parochialibus , quæ juxta Trident. per oppositionem , & concursum obtinentur efficacius doctrina procedit ; si quidem digniori omisso conceditur jus appellandi ab iniqua electione. Sentit ergo Pontifex digniori factam esse injuriam , quæ debet à judice superiori reparari , & ita in his beneficiis concedit Garcia *supra n.* 16.

Ex his fit eligentes ad præbendas collegiorum dignum , omisso competitore digniori peccare contra justitiam cum obligatione restituendi digniori prætermisso. Tum quia sub hac promissione eligendi digniorem fuerunt omnes ad concursum vocati , cui non subjicerentur , nisi intelligerent ad sic eligendum electores obligari. Tum quia collegiorum præbendæ in favorem præcipuè eligendorum sunt institutæ , ut illo præmio proposito ad virtutem , & litteras incitarentur , & in his etiam consentit Garcia *supra num.* 46.

Argumenta primæ sententiæ nobis non contradicunt ; solum enim probant digniori non esse debita beneficia absolutè , & ex sua institutione , non autem probant ex speciali promissione deberi non posse.

V.

§. V.

An dignus petens beneficium, cathedram, seu collegium, illudque acceptans in concursu dignioris, peccet, obligeturque ad restitutionem? Et quid de impedientibus dignum, vel digniorem ab illius consecutione?

1 *Neque peccat, neque tenetur ad restitutionem; debet tamen bona fide procedere.*
2 *Dupliciter dignior impediri potest, si impediatur absque ulla vi, vel fraude à beneficio, quod illi propriè debitum non sit, non est peccatum.*
3 *Si malo animo facias peccas, sed non obligaris restituere. Et fit satis quibusdam textibus.*
4 *Si vi, vel dolo impedias, obligaris restituere.*
5 *Quid si impedisti dignum ut daretur digniori?*
6 *An tenearis beneficium resignare, si tibi digno, omisso digniori, collatum est? Probabilius est te obligatum non esse.*
7 *An pecces, obligerisque restituere, si ob apertionem litterarum obtinet beneficium, quod alius obtineret, si tu non aperires? Sub distinctione respondetur.*
8 *Quid si muneribus inflectas eligentem?*
9 *Quid dicendum in oppositione cathedrarum?*

1 COmmunis sententia tenet, nec peccare, neque ullam restitutionis obligationem habere, quia ipsi non competit sua aliorumque competitorum merita perpendere, sed se electoribus examinandum proponere. Unde si electores eum eligunt cum minus dignus sit, illis, & non electo culpæ tribuendum est; & ita tradit Cajet. 2.2. *q.*185. *à* 3. Cov. *reg. peccatum* 2. *p.* §.2. *num.*4. Azor.2. *p. inst. mor. lib.* 6. *c.*15. *q.* 13. *&* 14. Lessius *lib.* 2. *de just. c.*34. *dub.* 14. *fi.num.*70. Vasq. *opusc. de benefic. c.*2. §.3. *dub.*18.

Hæc communis sententia verissima est casu quo potens, acceptansque beneficium bona fide procedat. Nam si clarè cognosceret se minus dignum esse, neque diligentia excessum recompensaturum (quod rarò, vel nunquam contingit, cum propria merita alicui clariora appareant) censeo neque beneficium petere posse, & si obtineat obligationem habere satisfaciendi digniori omisso, si beneficium per concursum provisum est. Ratio est clara, quia tunc peteret, quod electores præstare nullo modo licitè possunt. Ergo peccat petendo. Item impedit ne debitum beneficium digniori tribuatur, ergo injustitiam committit, ac proinde obligationem satisfaciendi contrahit: sic Lessius *lib.*2. *de just. c.*12. *dub.*18. *n.*129. Rebell. 1. *p. de obligat. justit. lib.*3. *qu.*6. *num.* 1. *& seqq.*

Dices, ergo dignus non se poterit opponere beneficio, vel cathedræ in concursu dignioris clarè cogniti? Respondeo, ut beneficium vel cathedram de facto obtineat, concedo. At ut suum jus prosequatur, & se cognoscendum tradat, allegareque possit sæpè se oppositisse, benè poterit; imò poterit se opponere animo obtinendi beneficium, vel cathedram, si fortè dignus moriatur, vel ab oppositione desistat, sic aliis relatis Cord. *in sum. q.*31. Rebel. *de oblig. just.* 1. *p. lib.* 3. *q.*6. *n.*4 Azor.2. *inst. mor. lib.*6. *c.*15. *q.*14. *in fine.*2. Ex his venit decidenda quæstio, an si impedias digniorem à beneficij consecutione, ut tibi vel alteri conferatur, pecces, obligationemque habeas restituendi? Pro cujus decisione, præmittendum est dupliciter te posse digniorem impedire, vel muneribus, suasionéque honesta, vel dolo, vi, & fraude. Item impedire potes, erecta intentione, ut tuæ utilitati prospicias; vel malo animo, ut alteri noceas. Item impedire potes digniorem à beneficij debiti consecutione, vel à consecutione beneficij, quod illi indebitum est, vel solum est debitum ex quadam decentia, & honestate.

2 Dicendum ergo est, si impedias absque vi vel fraude digniorem à beneficij consecutione, quod illi propriè & strictè debitum non sit, nec peccas, neque obligationem habes restituendi, quia aliorum utilitatem indebitam impedire, ut tuæ consulas licitum tibi est, si quidem nemini injuriam irrogas, neque conqueri possunt impediti quod sic impediti sint, cum ipsis beneficium debitum non sit, & absque ulla vi, & fraude ab illius consecutione eos impedias. Ex quo fit verbis, & muneribus, sollicitudine & diligentia te posse movere collatorem, ut beneficium, quod licitè potest digno conferre, omisso digniori, de facto tibi, vel alteri amico conferat, & testamentarium inflectere qui determinatus erat legatum digniissimo relinquere, ut relinquat tibi, vel tuo consanguineo; quia in supradictis casibus non aufers ab aliquo quod illi propriè debitum sit: sic Vasquez *opusc. de benefic. c.*2. §.3. *dub.* 19. *n.*133. *vers. secundo ergo.* Rebell. *de obligat. just.* 1. *p. lib.*3. *q.*1. *n.*5. *& q.*2. *n.*8.

3 Quod si malo animo hoc impedimentum causes, adversus charitatem peccas, non tamen obligaris restituere; quia obligatio restituendi non ex intentione nocendi, sed ex nocumento dato nascitur. Vasquez *opusc. de benefic. c.*2. §.3. *dub.* 19. *n.* 127. *& seqq.* Gut. *lib.*2. *can. quæst. c.*1. *à n.* 71. Petrus Navarr. *lib.* 3. *de rest. cap.* 4. *n.* 7. Rebell. 1. *p. de oblig. just. lib.*3. *q.*1. *n.*5. & alij apud ipsos.

Sed adversus hanc sententiam pugnare videtur *text. in leg.* 2. §. *idem habeo*, 2. *de aqua pluvia arcenda*: ubi habetur te non teneri ad restitutionem, si impedias aquæductum, qui ad vicini fundum per tuam possessionem derivatur, modo ex odio, & malo animo non feceris. Ergo tacitè insinuatur per argumentum a contrario te teneri, si odio, & malo animo feceris. Varias huic legi solutiones doctores excogitarunt: sed hæ mihi videntur aptiores. Prima. Si neges consequentiam; quia argumentum à contrario non est firmum in jure, præcipuè cum absolutè contrarium est dispositum. At in *l.*1. §. *denique* 1. *ff. de aqua pluv. arcenda, & leg. Proculus, & leg. fluminum.* §. *fin. de damno infecto.* est absolutè dispositum te nullam obligationem habere, cum proprie jure uteris, ut si effodiens puteum, venas aquæ vicini inferioris præscindas. Secunda solutio est, si dicas te non teneri in conscientia, esto malo animo facias; at in foro exteriori teneri, dum non probas jure proprio usum esse. Tertia est, impeditum habere adversus te actionem, ut ab impedimento cesses, quoties absque ullo tuo commodo illum à consecutione beneficij impedis; quia nec charitas nec justitia legalis permittit te in malitioso impedimento apponendo perseverare.

4 At si vi, dolo, & fraude digniorem à beneficij consecutione impedis, ut detur digno, obligationem habes restituendi digniori omisso pro quantitate spei, quam dignior habebat illud consequendi. Et idem est, si duo æquè digni ad beneficium concurrerent, & tu unum ex illis vi, & fraude à beneficij datione impedisti, teneris restituere, quanti spes obtinendi beneficij æstimabitur, & fortiori cum solus dignus concurrit: sic Cov. *reg. peccatum* 2. *p.* §. 7. *n.* 8. *concl.*5. Soto *lib.*4. *de just. q.*6. *art.*3. *vers. atque inde secundo.* Navar. *c.*17. *n.*73. Petr. Navarr. *lib.* 3. *de rest. c.*5. *num.*11. Gutierr. *lib.* 2. *canon. q.c.*11. *num.*83. Vasq. *opusc. de benefic. c.* 2. §.3. *dub.*20. Reb. *de oblig just.* 1 *p. lib.*3. *q.* 2. *n.*6. Lessius *lib.*2. *de just. c.*12. *dub.*18. *n.*123. *&* 126. Ratio est quia esto digniori in concursu digni non debeatur beneficium (quod non est semper verum) neque digno in concursu æqualis digni, at cuilibet debetur, ne per vim aut fraudem impediatur ab illius procuratione. Quilibet enim dignus jus habet procurandi beneficium, ergo si tu per injuriam à tali prosecutione impedis, injustitiam committis, obligaris ergo satisfacere. Et explicatur amplius.

amplius. Dupliciter procurantem beneficium ab illius consecutione impedire potes per vim, aut fraudem. Primo si ipsum, vel ejus procuratorem, aut litteras, quas mittit, vi vel dolo detineas, & tunc clara est injustitia. Secundo, si collatori vim inferas ne beneficium conferat, aut illi mendacium aliquod dicas, quo à voluntate conferendi beneficium divertitur: & tunc etiam injustitiam committis non solum adversus collatorem, quam injuriosè detines, vel dolosè decipis, sed adversus eum cui illud beneficium erat conferendum. Quia illud obtinere non potest, nisi collator velit conferre, & ex alia parte habet jus procurandi, ut collator velit. Ergo injuriosus illi es cum hanc voluntatem per injuriam impedis.

5 Dixi te esse obligatum satisfacere digniori in concursu digni, si per vim, aut fraudem impedisti, ne digniori beneficium conferretur. Verum si impedisti dignum, ut daretur digniori; aliqui existimant te nullam obligationem restitutionis habere. Lessius *lib. 2. cap. 12. num. 126.* Azor. *lib. 6. cap. 15. q. 16.* Quia beneficia dignioribus sunt conferenda. Alij econtra affirmant; quia esto non debeatur digno beneficium, debetur tamen ne impediatur ab illius procuratione. Distinguendum tamen est inter officia, & beneficia, quæ necessario dignioribus sunt conferenda, & inter ea quæ liberè dignis in concursu dignioram conferri possunt. Si impedias dignum, ut detur digniori à beneficij consecutione quod nulla ratione ei potest conferri: nullam habes obligationem; quia ipse in concursu dignioris nullum jus habebat procurandi tale beneficium: imo iniquè faciebat sic procurans; at beneficium justè procurare poterat dignus in concursu dignioris; quia digniori non erat necessario conferendum, credo te esse obligatum ei recompensare, quanti spes obtinendi beneficij fuerit æstimata; quia per injuriam impedis, quod ipse procuret, & obtinere intentet beneficium ad quod jus habet. Quid efficacius procedit in institutione hæredis, legatarij, aliorumque beneficiorum, quæ pro libera conferentis voluntate dari possunt: sic expresè Vasquez *opusc. de benefic. c. 2. §. 3. dub. 20. n. 158.*

6 Petes, an si tibi digno beneficium collatum est, cum digniori ex obligatione esset conferendum, tenearis beneficium in favorem dignioris resignare? Videris teneri; quia obligatus es satisfacere digniori damnum illatum; at hoc nulla alia via satisfieri rectius potest; quam facta resignatione. Ergo illam teneris facere: sic Rebell. *1. p. de oblig. just. lib. 3. q. 6. n. 6. & seqq.* Nihilominus credo te non esse obligatum beneficium resignare, quoties beneficij collatio est firma, & de se perpetua. Tum quia digniori non erat certum beneficium dandum esse. Tum quia tibi non competit ministros Ecclesiæ designare. Tum quia beneficio acquisito non videris obligatus spoliari, quousque sententia accedat, sic Lessius *lib. 2. de just. c. 34. dub. 15. n. 76.* Dixi *quoties beneficij collatio est firma*, ut excluderem collationem beneficij parochialis per concursum obtenti; quam probabilius defendimus nullam esse factam digno in concursu dignioris, quia tunc teneretur digniori cedere, sicuti si indigno esset beneficium collatum. Raro tamen vel numquam præsumere quis debet esse minus dignum notabiliter; nam esto dotibus scientiæ, & doctrinæ videat alios sibi esse prælatos; præsumere tamen potest aliquam causam occultam esse, ob quam elector aliis illum prætulerit, & posita hac præsumptione beneficium resignare non debet; quia in casu dubio nemo tenetur se jure acquisito spoliare; sic ferè omnes doctores suprà relati.

7 Rogabis, an censearis per injuriam impedire à beneficij consecutione eum, cujus literas obsignatas aperis, credens de beneficio vacante notitiam dare, & ratione hujus notitiæ prævenis collatorem, & impedis, ne qui misit litteras, beneficium obtineat. Et quidem si non solùm aperis, sed etiam detines litteras, & ob hanc detentionem beneficium non consequitur qui litteras misit, clarum est, obligationem esse restituendi pro quantitate spei obtinendi beneficij. At si solùm legisti, & apertas iterum obsignasti, & absque ulla mora tradidisti, ac si nunquam legisses, & notitia habita collatorem prævenisti, & ob hanc præventionem impedisti, ne qui misit litteras beneficium obtineat; probabilius credo te mortaliter peccare, at ad restitutionem obligatum non esse: sic Lessius *lib. 2. cap. 12. dub. 18. à num. 124.* Et quidem te committere peccatum mortaliter in apertione harum litterarum sic probo, quia ea quæ quis sub sigillo scribit, intendit secreta haberi, neque alteri ab eo cui litteræ mittuntur, manifestari. Ergo injustitiam committis, si secretum violes; & cum hæc secreti violatio in grave scribentis damnum cedat, erit peccatum mortale. Quod autem ad restitutionem obligatus non sis, inde probatur; quia ex apertione injusta litterarum alius non fuit impeditus à beneficij consecutione, si quidem stare posset te aperuisse & legisse litteras, & alium impeditum non esse à beneficij consecutione, si tu collatorem non prævenires, nec diligentiam faceres in tui favorem. Ex præventione ergo, & diligentia facta, & non ex apertione litterarum alius impeditur. At hanc præventionem facere, & diligentiam apponere non est contra justitiam, tametsi injustitia fundamentum habeat. Ergo ex hoc impedimento non contrahis obligationem restituendi. Exemplo scientiæ arte dæmonis acquisitæ illustrari potest. Nam licet in tali acquisitione grave peccatum superstitionis interveniat, illa tamen acquisita licitè ea uti potes; sic in præsenti injustè notitiam vacantis beneficij acquiris; at illa habita licitè collatorem præveniens, aliisque honestis medis beneficij consecutionem procuras.

8 Sed qui si muneribus inflectas eligentem, ut tibi digno beneficium, officium, aut cathedram concedat, omisso æquè digno, aut digniori? Respondeo in beneficiis, officiis, & cathedris, quæ necessario digniori sunt conferenda per concursum clarum est juxta nostram sententiam te esse obligatum digniori omisso satisfacere. At in beneficiis, officiis, & cathedris, quæ per concursum non providerentur; nulla esset restituendi obligatio digniori omisso; quia munerum datio non infert vim, aut dolum, ac proinde neque involuntarium causat. Verum etsi hoc ita sit, potest esse gravissimum peccatum hæc muneribus obtinere. Nam si beneficium est Ecclesiasticum, clarum est simoniam esse si sub aliquo pacto expresso, vel tacito obligandi ad beneficij concessionem hæc munera conferantur, ut latius diximus *disp. de simonia*, neque collatio beneficij tenet, secus si gratis donentur, & sic intelligantur recipi. At si officium est laicum nulla videtur esse prohibitio dandi hæc munera, si gratis dentur; esto dentur animo alliciendi collatorem ad talis officij collationem. Verum si dentur sub obligatione, ut hæc officia conferantur, distinguendum est, si dentur principi, qui ea vendere potest, licita est donatio; quia est virtualis officij venditio. At si dentur alteri qui ea vendere non potest, sed necessario ea gratis providere debet, censeo illicitam esse talem donationem, & munerum receptionem; quia pro te ad quam quis est obligatus facere pretium recipere non potest. Hoc tamen intelligendum est, cum hæc officia non sunt vendentis, sed reipublicæ, secus si vendentis essent & solum ex lege superioris obligatus esset ea gratis donare; quia tunc solum esset legis transgressor accipiendo munus, vel pretium, non tamen esset transgressor justitiæ, ut latius dicemus, cum de emptione, & venditione sermo habebitur. Interim videatur Vasquez *opusc. de benefic. cap. 2. §. 3. dub. 14. 15. & 16.*

9 In

9 In obtentione cathedrarum aliter est dicendum : nam esto tu dignior sis aliis oppositoribus (quod nunquam debes præsumere , etiam si plures sic tibi blandiantur) nullo modo tibi licitum est muneribus electores obligare , imo nec allicere , ut pro te suffragium ferant aliis omissis : quia posita subordinatione electorum suffragium nullum est, tum ob ipsorum inhabilitatem , tum ob tuam : ratione enim subordinationis, & ipsi redditi sunt inhabiles ad suffragium ferendum , & tu in capax accipiendi cathedram , ex omnium ferè universitatum constitutionibus : sic Rebell. *1. p. lib. 3. de oblig. just. quæst. 7. in princ.* Quod si cum Basilio de Leon. *lib. 6. de matr. c. 17. §. 6. in fin.* dicas te hæc munera conferre ad redimendam vexationem ; quæ tibi infertur , cum alij minus digni procurant à te cathedram eripere. Facilè respondetur negando te debere judicare dignissimum ; quia nimis arrogans, vanum, & fallax est tale judicium. Nam esto litteris alios præcellas , possunt ipsi in virtute , prudentia , diligentia , & arte docendi te præcellere, quomodo ergo audes te dignissimum judicare ? Adde, nullus vir cordatus damnare potest oppositorem dignum , qui electorum judicio se submittit , & tali judicio nixus cathedram procurat , si fortè æquè dignus ac alij appareat. Nam esto plures , & doctiores te digniorem judicent , non desunt alij qui contrarium sentiant : ergo ex horum judicio , utpotè probabili ; oppositionem prosequi quis potest. Ergo in tali prosecutione utpote licita , & universitati maximè convenienti , quæ competitorum multitudinem exoptat , nulla esse potest vexatio, quæ redemptionem honestet. Deinde esto concederemus , ut omnino certum , & clarum , te omnium oppositorum dignissimum esse , neque alios sua diligentia tua dignitatem esse recompensaturos (quod est judicatu moraliter impossibile) adhuc non assentior te muneribus hanc vexationem redimere posse. Tum quia per appellationem , aliisque viis reparari potest. Tum & præcipuè , quia hic modus vexationem redimendi ab universitatis constitutionibus prohibitus est sub pœna inhabilitatis electorum , & oppositorum , ob gravissima inconvenientia ; quæ inde sequuntur, quod manifestissimum est. Nam etiamsi oppositores hæc munera præbentes allegarent ea dedisse ob redimendam vexationem , quæ sibi ex plurium sententia inferebatur ex aliorum oppositorum concursu , nequaquam audirentur , neque excusarentur à subeunda pœna subornantibus imposita , & meritò , quia esset excæcare electores , & viam injustitiis aperire. Rebell. *suaq. 7. n. 3.* Nullo tamen modo est audiendus Basil. de Leon. cum dicit , si scholastici cathedrarum electores à te postulent, aut indicent se pecuniam velle, posse illis concedere , tametsi oppositores non excellas ; quia in hac pecuniæ erogatione nulla est vexationis redemptio , & ex alia parte contra leges oppositionis facis , & lectoribus occasionem præbes falsò jurandi , cum tempore electionis ab illis expostulabitur juramentum, an aliquid ab oppositoribus acceperint.

§. VI.

De tempore requisito ad electionem , ejusque confirmationem.

1 *Designatur tempus electionis cujuslibet prælaturæ.*
2 *Confirmatio tribuit perfectum jus in beneficio, & qualiter celebranda est.*
3 *Quid si electores non conveniant ?*
4 *Confirmans ante confirmationem debet qualitates electionis & electi nosse.*
5 *Qui habeant potestatem confirmandi.*

1 QUod si de tempore , in quo celebranda est electio loquamur , certum est ante vacationem Ecclesiæ fieri non posse, neque esse validam ? imo necessarium est , ut prius prælatus defunctus sepeliatur , ut electio licita sit , tamen si fiat illo non sepulto valida erit, constat ex *c. bonæ memoriæ 1. de electione , juncta gloss.* Deinde est certum, electionem prælaturæ Ecclesiarum cathedralium ; & regularium faciendam esse intra trimestre à die notitiæ habitæ vacationis, nisi electores justè impediti fuerint ; alias privabuntur pro illa vice potestate eligendi habetur expressè *cap. ne pro defectu de election.* Insuperque debent electionem electo nuntiare , & ejus consensum petere intra octo dies , si id fieri possit ? aliàs omnibus beneficiis , quæ in ipsa Ecclesia habuerint, sunt triennio suspensi , *cap. cupientes §. cæterum de electionib. in 6.* In Ecclesiis verò collegiatis, & omnibus aliis beneficiis , quæ prælaturæ non sint , semestre conceditur ad eligendum. *cap. de multa, de præbendis, cap. nulla de conces. præbend.* Electus verò ad prælaturam cathedralis, vel regularis Ecclesiæ, debet intra mensem à die quo electionis notitiam habuit , suæ electioni consentire, vel dissentire, & infra mensem post consensum tenetur Romam petere , ut se apostolico conspectui confirmandum præsentet. Aliàs cassabitur ipso jure electio , ut expressè deciditur *d. c. cupientes.*

2 Confirmatio electionis est , quæ electo tribuit plenum jus in beneficio, ita ut sic confirmatus si possessionem beneficij accepit , possit exercere ea omnia, quæ jurisdictionis sunt , *c. nosti ; & cap. transmissam de elect.* esto non possit exercere , quæ ordinem , aut consecrationem requirunt , si ordinatus, consecratusve non sit. Si verò electus ante confirmationem se administrationi sive spiritualium, sive corporalium in totum vel in partem ingerit vel per se , vel per alium , eo ipso amittit omne jus , quod per electionem acquisierat , & merito ; quia usurpavit jurisdictionem, quam non habebat : habetur *c. avar. de elect. in 6.* Si verò facta confirmatione , quæ nulla est , & invalida , administret , easdem pœnas contrahit, si scienter processit ; secus si ignoranter. Gloss. *supra d. cap.* Ab hac regula venit excipienda Abbatissa electa à majore parte conventus , cujus confirmationi , si duæ partes non contradicant , potest interim administrare , *c. indemnitatib. §. si verò , de elect. in 6.* Secundò excipitur electus ad Ecclesiam extra Italiam , cujus electio est à Summo Pontifice confirmanda : huic enim conceditur integra administratio Ecclesiæ excepta potestate alienandi , *c. nihil de electione.*

3 Verum contingere potest, ut electores non conveniant, & sua vota in duas dividant partes : ac tunc superior , penes quem est potestas confirmandi poterit confirmare qui sibi magis idoneus visus fuerit , juxta *text. in c. si fortè dist. 63. &c. quoniam de jur. patr.* Sed si ex illis duobus unus electus fuerit, alius verò postulatus advertendum est , an postulantium numerus sit duplo major eligentium ; nam in isto casu postulatus , si alias idoneus fuerit , confirmandus venit. Si postulantium numerus non ita excesserit, electus confirmandus est. Dixi *si alias postul. idoneus fuerit,* nam si fuerit indignus , & scienter indignum postulaverint electus prævalet. Si verò ignoranter processerint (quod raro præsumitur) neque electus , neque postulatus confirmabitur, sed iterum ad electionem procedere possunt. Quæ omnia habentur in *cap. scriptum de election.*

4 Ante confirmationem verò debet confirmans qualitatem electionis, & electi explorare, an inquam electio legitima fuerit, & an electus qualitates habeat prælaturæ requisitas, aliàs graviter peccabit, & confirmatio nullius erit momenti , utpotè sine cognitione facta, & periculo eligendi indignum exposita, *§. ult. de elect. in 6.* Quod si absque hoc examine contingat indignum confirmari, suspenditur à beneficio , & potestate privatur primum electum confirmandi, graviusque punitur , si malitiosè processisse probatum fuerit, *c. nihil est de elect.*

5 Quod

5 Quod si inquiras, qui potestatem habeant confirmandi.; Respondeo consuetudinem potius, quam jus attendi debere. Nam si jus antiquum spectetur, Episcopus confirmari debebat, à Metropol. & Metropol. à Primate, & hic à Patriarcha, hic à Roman. Pontifice, vel ejus Legato : prælati verò regulares ab Episcopo, cui erant subjecti. At cum nullibi electionis usus existat extra Germaniam, & religiosi omnes à jurisdictione ordinariorum sint exempti, aliter confirmatio obtinetur. Nam Episcopi etiam in Germania electi à Romano Pontifice, confirmantur, prælatus regularis à provinciali, provincialis à generali; generalis vel non indiget confirmatione, vel à Pontifice illam obtinet. Azor. 2. *p. instit. moral. lib.* 6. *cap.* 14. *quæst.* 7.

Punctum XII.

Qualiter postulatione jus in beneficium acquiratur.

1 *Qualiter postulatio ab electione differat.*
2 *Postulato ante admissam postulationem nullum jus in beneficiis competit.*
3 *Legitima est postulatio, si à majore parte collegij fiat.*
4 *Si postules indignum, privaris potestate postulandi.*

1 POstulatio ad electionem reducitur : differt tamen ab illa, quia est personæ jure canonico impeditæ. Unde qui postulant petunt à superiore, ut postulato dispensationem concedat, & impedimentum juris relaxet, & habilem constitutum confirmet, colligitur ex 2. *c. innotuit. de elect. c. bonæ.* 2. *de postul. prælat.* & tradit Abbas *Rub. de postul. prælat.* Unde solus superior (qualis non est alius à Pontifice, qui jus relaxare potest, & impedimentum removere) potest postulationem admittere : admissio enim postulationis est relaxatio juris, & postulati confirmatio *c. gratum, c. bonæ, c. ult. de postulat. & prælat.* & tradit Abbas, *c.* 1. *de postulat. prælat. n.* 34. *& c. gratum eodem tit. num.* 13.

2 Hinc infero postulatio; antequam superior postulationem admittat, nullum jus ad beneficium competere, quia ab illo ob impedimentum est excluſus, & postulantes exclusionem non valent removere, sed solum supplicant à superiore, ut ipse removeat. Quapropter ipse postulatus impedire non potest postulatores, ut à postulatione desistant, & ne alium postulent, aut eligant, quod secus contingit in electione; nam illa facta jam non licet electoribus mutare sententiam, quia electo jus ad beneficium acquisitum est, & tradit Azor. 2. *par. instit. moral. lib.* 6. *c.* 17. *quæst.* 4.

3 Dubium tamen est, an postulatio legitima sit, si non ab omnibus, sed à majore parte collegij fiat? Ratio dubij est : quia est gratia facta à communitate postulato; non enim communitas postulare illum debebat, neque superior postulationem admittere. Sed in his, quæ sunt gratiæ, & favoris omnes convenire debent, ut tradit Gloss. *c. cum omnes de constitutionibus.* Ergo absque consensu, omnium postulatio nulla est. At omnino tenendum est legitimam esse postulationem, si à majore parte toto collegio, *leg. quod major. ff. ad municipalem & c.* 1. *& ult. de his quæ fiunt à majore part. capituli*, & clarè colligitur ex *cap. scriptum de elect.* ubi postulatio facta à numero duplo majori quam electio electioni præfertur. Neque obstat ratio dubitandi, concedo non esse obligatum collegium postulare sic impeditum, neque superiorem admittere postulationem, sicut neque collegium semper obligatur eum eligere quem de facto eligit, sed alium loco illius eligere poterat. Sed non obinde sequitur in hujus gratiæ concessione omnes convenire debere, quia non est gratia de bonis, quæ propria sint unicujusque. Adde postulantes non tam gratiam facere postulatio; quam petere, ut à superiore illi fiat. Neque talis petitio pro gratia reputari debet, cum nullum jus inde postulatus acquirat.

4 Rursus dubitare potes, an si postules indignum, priveris potestate eligendi, vel postulandi : Videris non privari; eo quod in *c. cum in cunctis de elect.* Solum eligentibus scienter indignum hæc pœna irrogatur. Non igitur ad postulatores debet extendi. Cæterum dicendum est, extendi debere. Tum quia est eadem ratio. Tum quia in *c. scriptum de elect.* videtur expressè caveri : ibi *nisi forsan omnes aut major pars postulantium præsumptione damnabili postulaverint scienter indignum, ut hac vice merito debeant eligendi, seu postulandi potestate privari.* Idem habetur *cap.* 1. *&* 2. *de postulat. prælat.* & tradit Abbas *in suprad. c.* 2. *& c.* 2. *de testam. num.* 2. Azor. 2. *p. instit. mor. lib.* 6. *c.* 17. *q.* 6.

Punctum XIII.

Qualiter collatione jus in beneficium acquiratur. Et de potestate Romani Pontificis in beneficiorum collatione, illiusque prælatione, comparatione ordinarij.

1 *Collatione jus in beneficium acquiritur.*
2 *Romanus Pontifex plenum jus habet in beneficiis.*
3 *Si Pontifex ordinarium in collatione præveniat, valida est ejus collatio.*
4 *Limitatur, nisi ex parte provisi ab ordinario concurrant possessio, vel assignatio diei, & horæ.*
5 *Qualiter constabit ordinarium præveniſſe Pontificem in collatione prima. Quid sentiat Gonzalez.*
6 *Litteris sigillatis ab ordinario, & à notario subscriptis referens testes, sufficienter probatur.*
7 *Testes plures quam duo non requiruntur in instrumento, etiam ex jure regio.*

1 NEmini dubium est collatione jus in beneficium acquiri, quia collatio est concessio beneficij vacantis facta ab habente potestatem : debet tamen esse accepta; aliàs non jus in beneficium, sed ad beneficium ex illa proveniet. Idem quod dicitur de collatione, dicendum est de institutione. Nam institutio est collatio, non quidem libera, sed obligatoria; hoc est debita certæ personæ, scilicet, ei quæ est à patrono beneficij præsentata, ut latius hæc omnia tradidimus *punct.* 1. *hujus disp.* Videndum ergo est, quis possit beneficia conferre, & quæ in illorum provisione servanda sint. Et ex his constabit, qualiter collatione jus in beneficium acquiratur.

2 Constat Romano Pontifici esse à Christo Domino plenum jus in beneficiis concessum, ita ut ipse (prout sibi magis expedire visum fuerit) possit beneficia cujuscumque qualitatis sint, personis idoneis conferre. *c.* 2. *de præbend. in* 6. *& clem.* 1. *ut lit. pendente & c. cuncta per modum* 9. *q.* 3. Neque huic potestati obstare potest facultas ordinariis, aliisque prælatis concessa providendi; quia illis solum respectu Pontificis est cumulativè concessa, non privativè. Neque Pontifex concedens facultatem ordinariis beneficia conferendi, se privare poterat potestate à Christo concessa, ut habetur *cap. dudum* 14. *de præbendis in* 6. ibi *Nos igitur attendentes, quod etsi memorato Episcopo prædictam concessimus potestatem, penes nos tamen nihilominus remansit major*; & tradit, pluribus relatis, Gonzalez *ad reg. mensium.* §. 1. *&* §. 2. *proœm. per totum.* Specular. *numero* 51. Garcia 5. *p. de benefic. cap.* 1. *à numero* 1. *& seqq.* Aug. Barbosa 3. *par. de potest Episcop. alleg.* 57. *à num.* 3.

3 Hinc fit, si Pontifex præveniat ordinarium in collatione beneficiorum, quæ ipse ordinarius conferre poterat, validam esse Pontificis collationem, quia est collatio ab habente, æquam, imo majorem potestatem, quam ordinarius : & deciditur expressè *c. dudum*

de

de præbendis. in 6. ibi ; *propter quod noſtra, qui eandem occupavimus poteſtatem, potior debet eſſe conditio.* Idem habetur *c. ſi à ſede. 31. eadem tit. cap. ſi plures* 8. §. *porro. de offic. deleg. in 6.* & pluribus exornat Auguſt. Barboſa *d. alleg. 57. à n. 10.* Garcia. 5. *p. de benefic. c. 1. n. 9.* Gonzalez *ad reg. Cancell* §. 3. *proœm. à n. 1. & ſeqq.* Et idem eſt, ſi non conſtaret, quiſnam præveniret in collatione, an pontifex, an ordinarius ; præferendus namque eſſet ob prærogativam conferentis proviſus à Pontifice, proviſo ab ordinario : colligitur ex *d. c. ſi à ſede de præbend. in 6. clem. 1. §. neutro. ut lit. pendente*, & tradit alios referens, Gonzalez *ſupra n. 3.* Barboſa. *n. 14.* Garcia *n. 9.*

4. Limitandum tamen eſt, niſi ex parte proviſi ab ordinario concurreret poſſeſſio. Nam tunc ratione poſſeſſionis prævalet jus ordinarij ; ut expreſsè habetur, *c. ſi à ſede 31. de præbend. in 6.* & tradunt omnes. Quod adeo verum eſt, ut etiamſi Proviſus ab ordinario poſſeſſionem non acceperit eo die, quo fuit proviſus, adhuc præferendus eſt proviſo Pontificis, quia poſſeſſio facit præſumere anteriorem fuiſſe proviſum, & colligitur ex *d. c. ſi à ſede.* cùm generaliter dicat poſſeſſorem eſſe præferendum, cum de anterioritate proviſionis non conſtat, & docet aliis relatis Gonzal. *ad reg. menſium. §. 3. proœmiali. n. 69.*

Limitatur deinde, niſi ex parte proviſi ab ordinario concurreret non ſolum aſſignatio diei, ſed horæ, cujus aſſignationem non haberet proviſus à Pontifice. Nam ob illam determinationem præſumitur proviſio ordinarij anterior, quia eſt certior probatio illa, quæ hac determinatione caret Gonzal. *à n. 100.* Barboſa *3. p. de poteſt. Epiſcop. alleg. 57. n. 15.*

5. Inquires qualiter conſtabit, ordinarium prævenisſe Pontificem in collatione ?

Huic difficultati reſpondet Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. §. 3. proœm. à n. 147.* neceſſario conſtare debere per inſtrumentum, ſeu ſcripturam factam coram notario & teſtibus ſeu ſubſcribentibus in eodem inſtrumento, neque ſufficere litteras ordinarii ſuo ſigillo munitas, neque item factas coram ſecretario, ſi ſecretarius notarius non eſſet, neque ſi teſtes eſſent domeſtici, quia facilè poterat ordinarius fingere ante datam cum ſuo ſecretario, & teſtibus domeſticis. Ne ergo hæc fraus committatur, requiritur (inquit Gonzal.) ut ordinarii proviſio contra Apoſtolicam proviſionem probetur per notarium, qui eſt perſona publica, & teſtes omni exceptione majores. Quod à fortiori affirmat Gonzalez *ſupra. n. 152.* procedere in aſſertione ordinarii de reſignatione coram ſe facta, quæ contra proviſum Apoſtolicum non probat, niſi poſita ſupradicta ſolemnitate ; *Ne fraudibus locus detur.* Aliàs facillimo negotio poſſent ordinarii omnes proviſiones Apoſtolicas eludere, affirmantes coram, ſe beneficia prius fuiſſe reſignata. Extenditque hanc doctrinam ipſe Gonzalez *n. 150.* ut procedat non ſolum in Epiſcopis & aliis collatoribus inferioribus, ſed etiam in legatis Cardinalibus, quorum proviſiones contra proviſum Apoſtolicum non probant, niſi ſub prædicta ſolemnitate. Declarat tamen Gonz. *à n. 161.* traditam doctrinam, ut procedat caſu quo proviſus ab ordinario non eſſet in poſſeſſione ante datam literarum Apoſtolicarum, Nam ſi poſſeſſionem obtineret, eſto de ejus proviſione authenticè non conſtaret : ſic præſumenda eſſet ob favorem poſſeſſionis quæ fraudem excludit. Secundo declarat, ut non procedat caſu quo prorſus ab ordinario ante datam litterarum Apoſtolicarum beneficium reſignaſſet, & de hac reſignatione conſtaret ſaltem per duos teſtes ; quia hac reſignatione facta videtur ceſſare fraudis præſumptio, quæ in collatione facta ab ordinario præſumi poterat. Tertio declarat non eſſe locum ſi proviſio ad duos prælatos pertineret, vel ad ordinarium ſimul cum capitulo ; quia non eſt credendum tot perſonas in fraudem eſſe conſenſuras. Quarto dicit ceſſare dictam diſpoſitionem, ſi pro proviſione ordinarii eſſet aliqua præſumptio, excludens fraudis præſumptionem ; quia una præſumptio aliam vincere poteſt Ultimo declarat non eſſe opus, ut notarius & teſtes ſe ſuſcribentes in inſtrumento collationis ordinarii rogati ſint, quia nullibi hæc conditio cavetur.

6. Cæterum etſi veriſſimum ſit proviſionem ordinarii contra proviſum apoſtolicum, ſeu legatum non probari ſufficienter litteris ab ordinario ſigillatis, ut poſt alios tradit Maſcard. *concluſ. 991. à numero 13.* Garcia 8. *p. de benefic. cap. 4. num. 11.* eſto adeſſet ſecretarii epiſcopi ſubſcriptio, notarius non eſſet. At credo ſi notarii ſubſcriptio adeſſet, referens teſtes præſentes ſtetiſſe, ſufficienter proviſionem ordinarii probari contra quemlibet impetrantem, tametſi teſtes inſtrumento non ſe ſubſcripſerint, quia receptiſſima praxis eſt inſtrumentum publicum non expoſtulare ad ſui fidem teſtium ſubſcriptionem, ut aliis relatiis comprobat Covar. *pract. cap. 20. num. 4.* & tradit in præſenti Garcia *ſupr. num. 53.* imo addendum exiſtimo hanc probationem eſſe ſufficientem, etiam ſi teſtes in inſtrumento publico nominati domeſtici eſſent, aut familiares : quia tunc probatio non fit vigore teſtium, ſed vigore inſtrumenti publici, cui probationi non derogatur notabiliter ex oppoſitione teſtium, qui non ſint omni exceptione majores. Garc. 8. *p. de benefic. cap. 4. num. 55. in fine.* Deinde ſufficienter proviſio ordinarii adverſus Apoſtolicam comprobatur per ſubſcriptionem teſtium in inſtrumento proviſionis, tametſi non ſit per notarium factum. Et idem eſt ſi teſtes examinati deponant de proviſione ordinarii antedata. Quia teſtium probatio legitima eſt & præſumptionem ceſſare facit. Quod à fortiori procedit ſi poſſeſſio comprobetur, tametſi de collatione non conſtet. Garc. *d. 8. p. de benefic. c. 4. n. 27.*

7. Quod ſi inquiras, quot teſtes continere debeat inſtrumentum, & ſcriptura, qua proviſio ordinarii comprobanda eſt ? Clara eſt reſolutio, jure communi ſpectato. Nam juxta illud duo ſufficiunt ex textu, & gloſſ. communiter receptis. *c. 1. de fide inſtrumentum & Authent. de inſtrumentorum cautela & fide §. ſed etſi inſtrumenta*, Covar. *pract. c. 20.* Burgos de Paz. *in leg. 3. Tauri 1. p. num. 127.* At ſpectato jure regio Caſtellæ tres videntur requiri, niſi ſint tabelliones, ex *leg. 54. tit. 18. part. 3.* ibi *dos eſcribanos publicos por teſtigos ſin aquel que face la carta, eſcriban ſus nombres en ella. Oſi por ventura tantos eſcribanos publicos no pudieren aver en el lugar, tomen por teſtigos tres hombres buenos* : ſic Covar. *dicto cap. 20. n. 4.* Ioann. Oroſius *in leg. ſi quis ex argentarii. §. ſi initium, num. 54. ff. de edendo* : comprobarique poteſt ex praxi communiter recepta, qua per tabelliones apponuntur tres triſtes in ſcriptura publica.

Cæterum multo verius eſt duos ſufficere etiam ex jure regio. Nam in *leg. 111. eodem tit. 18. part 3.* quæ poſterior eſt *ſupradicta leg. 54.* duo tantum requiruntur ibi *Otroſi no vale la carta publica, en que no ſea eſcrito el mes, y el dia e la hora en que fue fecha, e los nomes de dos teſtigos.* Et licet hæc lex ſolum à contrario ſenſu probationem faciat, quæ probatio non eſt ſatis efficax, cum contrarium alia in lege diſpoſitum ſit. At quia in *leg. 114. ejuſd. tit.* expreſsè deciditur duos teſtes ſufficienter probare, ibi *E a un decimos que todo carta, que ſea fecha por mano de eſcribano publico en que aya eſcrito los nomes de dos teſtigos alo menos, e el dia el mes, e la hora, e el lugar, en que fue fecha ; aſi como de ſuſo monſtramos, que vale para probar lo que en ella dixere*, ideo huic deciſioni ſtandum eſt, & tradit expreſsè Gregor. Lopez *dicta leg. 54. verbo tres.* Ioann. Gutier. *l. pract. quæſt. 140.* Burgos de Paz. *in leg. 3. Tauri. 1. p. num. 124. & ſeqq.* & alii quos refert, & ſequitur Garcia. 8. *p. de benefic. cap. 4. n. 31.* Neque obſtat ſupradicta *lex. 54.* requirens tres teſtes, quia non requiruntur neceſſario,

ſed ad abundantiam ibi : *c. abonda en toda carta publica.* Item dici poteſt requiſitos eſſe tres teſtes, vel ad minus duos, ut benè Greg Lopez, & Ioann. Gutierr. explicuerunt, & latius Burgos de Paz, *leg. 3. Tauri. 1. p. à n. 124. & ſeqq.*

PUNCTUM XIV.

An cum Pontifex beneficia vacantia in menſibus ordinarii providet, debeat expreſsè huic juri derogare, ut ejus conceſſio teneat.

1 *Cum Pontifex in 4. menſibus ordinario conceſſis beneficia vacantia providet, non tenetur huic juri derogare.*
2 *An idem ſit dicendum cum ordinario eſt gratia alternativè conceſſa? Affirmat Garcia.*
3 *Probabilius eſt oppoſitum. Et ſit ſatis contrariis.*
4 *Quid in indulto Cardinalium? Idem ſentit Garcia.*
5 *Probabilius eſt eſſe neceſſariam derogationem.*

1. NOn tenetur Pontifex juri ordinatiorum expreſsè derogare, cum beneficia vacantia in 4. menſibus à jure ordinariis conceſſis providet. Tum quia ipſe Pontifex eſt ordinarius ordinariorum, ac proinde eſt locus prævention, neque ordinariis eſt conceſſa facultas providendi privativè comparatione Pontificis, ſed cumulativè. Tum & præcipuè, quia Pontifex conferens beneficium, notitiam habet temporis vacationis, & non obſtante hac notitia confert. Ergo intendit prævenire. Ergo non eſt opus alia derogatione, & ita tradit, & pluribus deciſionibus Rotæ comprobat Garc. *5. p. de benefic. cap. 1. num. 9.* & faciunt ea quæ tradit Gonzalez *ad reg. 8. Cancell. §. 4. præmial. à num. 67.* Verum ſi abſque hac notitia beneficia conferre, credendum eſt illa conferre; quia exiſtimat non ordinariis, ſed ſibi jure reſervationis competere, & tunc nulla eſt collatio Pontificis; quia in caſu dubio nunquam Pontifex cenſetur velle ordinarios in collatione illis competente prævenire, ut multis relatis docet Gonzalez *§. 4. procm. à num. 6. ad reg. Cancell. & gloſſ. 52. n. 46.*

2. An idem ſit dicendum, cum ordinario eſt gratia alternativa conceſſa, & Pontifex providet beneficium vacans in menſibus alternativæ. Affirmat Garcia *ſupra à num. 9* & adducit plures Rotæ deciſiones in ſui favorem. Idem docet Aloyſius Ricius *in collectan. deciſ. part. 5. collect. 1595.* Auguſt. Barboſa *3. part. de poteſt. Epiſcop. alleg 57. num. 16.* Moventur; quia alternativa nihil aliud facit, quam tollere reſervationem illorum ſex menſium, & relinquere ordinariis poteſtatem expeditam in illis menſibus providendi, ſicut relinquit, cum 4. menſes concedit. Sed ex conceſſione 4. menſium non infertur Pontificem arctatum eſſe ad derogandum, cum beneficium vacans illis menſibus concedit. Ergo neque arctatur cum beneficium concedit vacans menſibus alternativæ. Et ratio eſt, quia concedit gratiam; ut accumulativè providere ipſe poſſit, & locus detur prævention. Quod ſi dicas huic prævention obſtare decretum irritans cujuſvis alterius proviſionis ab ordinario in alternativa contentum; reſponderi poteſt, obſtare proviſioni cujuſvis alterius à Pontifice, non autem proviſioni Pontificis. Alias in ipſo decreto irritante adderet clauſulam, *per nos ſucceſſoreſque noſtros.* Ergo dum ſe, & ſucceſſores non obligavit expreſsè, non debent cenſeri obligati.

3. Cæterum ſpectato juris rigore credo probabilius non valere proviſionem Pontificis factam de beneficio vacante menſibus alternativæ, niſi expreſsè deroget ſupradictæ gratiæ. Quod niſi Pontifex id exprimat, non cenſendus eſt velle gratiæ alternativæ derogare. Tum quia hæc conceſſa eſt ordinariis, & ab ipſis acceptata ſub onere reſidendi. Ergo poſita reſidentia injuſtè illis gratia derogaretur. Tum quia nulla facta derogatione credendum eſt Pontificem intelligere beneficia vacare in menſibus ſibi reſervatis, vel ſaltem in menſibus à jure ordinariis conceſſis, non in conceſſis ex ſpeciali gratia, qualis eſt alternativa. Præterea, quia decretum irritans aditum alternativæ ad proviſionem Pontificis, videtur extendi, utpote qui ordinariorum proviſioni frequentius derogare poteſt; alias ferè nullius eſſet utilitatis, cum raro alteri à Pontifice conceſſa ſit facultas providendi beneficia accumulativè cum ordinariis; & ita tenet Mohendan. *deciſ. 4. n. 4 de conceſſ. prabendæ.* Puteus *deciſ. 192. n. 2. in fine, lib. 2.* Felin. *in cap. cum ex officio. n. 36. in fine, verſ. quod autem, de præſcript.* quos refert, & conſequitur Gonzalez *ad reg. menſ. §. 4. procm. à n. 20. & ſeqq.*

Neque obſtant contraria ſuperius adducta. Concedo per gratiam alternativæ tolli obſtacula, & removeri reſervationem, & ordinarios illam habentes manere expeditos ad providenda beneficia illis menſibus vacantia; nego tamen inde inferri cenſeri Pontificem ſibi reliquiſſe poteſtatem illa jure ordinario conferendi, ſed ſolum jure extraordinario, & facta derogatione. Tum ob ſpecialitatem gratiæ ſub onere reſidendi conceſſæ. Tum ob decretum irritans, quod non invenitur in conceſſione facta à jure pro quatuor menſibus. Et licet in ipſo decreto non addatur clauſula, *per nos ſucceſſoreſque noſtros*, non tollit quominus de Pontificis proviſione veniat intelligendum. Tum quia alternativa eſt ſpecialis gratia derogans communi juri, cui non cenſetur Pontifex, niſi exprimat, derogare. Tum quia, niſi Pontificis proviſionem impediret, ferè nullius eſſet utilitatis talis alternativæ conceſſio.

4. Sed quid dicendum de indulto Cardinalibus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ conceſſo, ut poſſint omnia beneficia ſuæ diœceſis providere, ita ut omnes aliæ proviſiones, etiam per ſedem Apoſtolicam factæ, irritæ ſint, & inanes; an inquam Pontifice prævenient proviſionem Cardinalium; teneat ejus proviſio, quin expreſsè deroget ſupra dicto indulto?

Affirmat Garcia *5. part. de benefic. cap. 1. à num. 33.* Movetur; quia hoc indultum conceditur Cardinalibus ad removendum obſtaculum reſervationis. Ergo ſolum comprehendit illa beneficia, quæ ſpecialiter Cardinalibus reſervata ſunt: cum autem Cancellaria de menſibus Apoſtolicis non comprehendat Cardinales, ſed potius eos excipiat, ut multis allegatis probat Gonzalez *ad reg. menſium. gloſſ. 24. num. 1.* efficitur ſanè de horum proviſione ſupradictum indultum non intelligi, ſed Cardinales jure ordinario provideri cumulativè cum Pontifice, & favent aliquot Rotæ deciſiones à Garcia relatæ.

5. At verius mihi apparet indigere Pontificem derogatione ſupradicti indulti Cardinalibus conceſſi; ut cenſeatur velle eorum proviſioni derogare. Concedo namque in reſervatione menſium non comprehendi Cardinales ordinarios collatores, ſed potius juri ordinario relinqui, ut in quibuſlibet menſibus poſſint omnia beneficia providere. At huic ordinariæ poteſtati ſuperadditur indultum, ne alius in illorum proviſione ſe intromittat, neve alterius proviſio etiam per ſedem Apoſtolicam facta valeat. Ergo cenſendum eſt ex vi illius indulti manus ordinarias Pontificis ligatas eſſe. Tum quia illud indultum ultra conceſſionem juris aliquid operari debebat. Tum quia de omnibus beneficiis indiſtinctè loquitur. Neque deciſiones Rotæ dicunt, contrarium, ſolum enim affirmat non obſtare decretum irritans Cardinalibus conceſſum, quominus Pontifex proviſionem beneficiorum ad Cardinales pertinentium facere poſſit; ſed hoc non jure ordinario, ſed extraordinario, derogando ſcilicet gratiæ illis factæ, ſecus abſque tali derogatione. Adde, eſto

Rota

Rota aliquando tenuerit non esse necessariam derogationem expressam indulti Cardinalium in provisione Pontificia. At re benè perpensa necessitatem derogationis firmarunt, ut optimè advertit Gonzalez *ad reg. mens. gloss.* 5.§.9.*n.*12.cum Puteo *decis.*479.*lib.* 2. Rota *decis.*46.*lib.*1.*par.*3.*divers. & decis.* 10.*per totam part.* 3.*lib.*3.*divers.* Flamin Paris. *lib.* 6.*de resignat. q.* 6.*num.* 69.*&* 70. Mandos. *de signatura gratiæ*; *tit. coadjutoriæ, col.* 3. *vers. clausulam.* Idem tradit Gonzalez *gloss.* 52. *num.*55.

Punctum XV.

Quæ beneficia generali, vel speciali reservatione Pontifici reserventur,& quid, qualisque sit reservatio.

1 *Quid reservatio sit.*
2 *Est duplex,alia generalis, alia specialis; alia in corpore juris contenta, alia extra.*
3 *An plures, an unica sit in jure reservatio? Probabilius est unicam esse.*
4 *Beneficia affecta propriè reservata non sunt.*
5 *An reservatio odiosa sit, vel favorabilis? Resolvitur ut probabilius odiosam esse.*

1. VErum, ut clarè constet quæ beneficia possit Pontifex conferre absque ulla derogatione juris alteri quæsiti videndum est, quæ sibi vel speciali, vel generali jure reservaverit. Nam cessante reservatione quilibet Episcopus in suo Episcopatu conferre omnia beneficia potest, ut constat ex *cap. omnes basilicæ,cap.nullum.*16.*q.*7.*cap. conquerente de offic.ordin.cap. ex frequentibus de instit. cap. cum ex injuncto, in fine, de hæreticis*, & tradunt pluribus relatis Flamin. *de resignat. lib.* 1.*q.*10.*à num.*49.*& lib.*7.*q.*14.*num.*2. Nicol. Garcia 4.*part.de benefic.cap.*1.*num.*52. Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancellar.* §. 1. *proœm. num.* 21. *&* 22. *& gloss.* 11. *num.* 38. August. Barbosa 3. *part. alleg.* 57. *num.* 1. At posita reservatione Episcopi manus ligatæ sunt, & solus Pontifex se intromittere potest in talibus beneficiis conferendis: Quia reservatio nihil aliud est, quam beneficii vacaturi ad se avocatio, ut ex Ænea de Falc. tradit Azor. 2.*p.lib.*6.*cap.* 34.*q.*1. Quod ita verum est, ut si fortè ordinatus contrarium attentaverit, nullius valoris sit ejus provisio, ut colligitur ex *c. dudum, c. multum stupeo*, 3.*q.*6.*cap.si eo tempore, de electione, in* 6. *& cap. licet de præbendis in* 6. & expressit Nicolaus V. in sua constitutione 6. incipiente. *Ad sacram Petri sedem.* Clem. VII. in constit.46. incipiente. *Admonet.* anno 1534. & Gregor. XIII. in constit. 42 incipiente. *Quæ in Ecclesia Dei.* anno 1576. & novit Barbosa *d. alleg.*57.*n.* 18.

2. Duplex est reservatio: alia specialis, alia generalis, quas diversimodè doctores explicant; frequentius tamen, & meo judicio verius, cum dicunt generales reservationes eas esse, quibus plura beneficia sub aliqua una ratione reservantur, ut cum reservantur, omnia Ecclesiæ cathedralis, Abbatiæ, vel prioratus, vel beneficia in curia vacantia, vel vacantia talibus mensibus; vel quæ fuerint collectorum, subcollectorum, aut familiarium Pontificis & similia. Et speciales reservationes eas esse, quibus certa beneficia vel pro certis personis reservantur, sic ex pluribus firmat Garcia 5. *p.de benefic.cap.* 1. *à. n.* 58. Barbosa *alleg.*57. *num.* 18. Gonzalez *glossa* 30. *præcipuè num.* 12. Azor. 2.*p.instit.lib.*6.*cap.* 34.*q.*3. Rursus reservatio alia est in corpore juris contenta, alia extra corpus juris habetur; cujus notitia, ut benè advertit Azor. *q.* 4. non parum utilis est, cum sæpè legatis, & aliis facultas sit conferendi beneficia extra corpus juris reservata. Illam ergo existimo esse in jure contentam, quæ in aliquo ex sex libris decretalium, vel clementinarum continetur;quia hæc omnia jus commune constituunt, & ad corpus juris dicuntur pertinere. Econtra vero extra corpus juris habentur, quæ in aliis constitutionibus extravagantibus, decretis, & regulis Cancellariæ continentur;sicut probabilius defendit Azor. *dict. q.* 4. Garc.5.*p.de benef.c.*1.*n.* 150.

3. Quod si inquiras quot sint reservationes in corpore juris contentæ, an plures, an una tantum? Nicolaus Miles *in verbo reservatio.* §. 2. *ad finem. &* Æneas de Falconibus *tit. de reservat. q.*2. *principali. n.* 2. Affirmat plures esse reservationes. Prima quæ habetur in *extravag. ex debito.de elect.*& in *extravag.ad regimen. de præbend. & dignitatib. inter communes.* Secunda quæ habetur in *extravag. execrabilis, de præbendis.* Tertia, de beneficiis devolutis ob negligentiam ordinariorum collatorum, Quarta, de beneficio litigatoris, juxta *text.in c.* 1. *&* 2. *ut lite pendente.* Quinta de beneficiis exemptis, & Papæ subjectis, juxta *text. in cap. mutationes.*7.*q.*1.*c.licet.c.inter corporalia. de translat,episcopi, & clemen.in plerisque de elect.* Sexta de beneficiis acceptis juxta *extravag. ad Roman.* §. *Romani.de præbend. inter comm.* ubi tanti valoris, & efficaciæ est manus Pontificis appositio, ut esto effectum non sortiatur ob incapacitatem provisi, adhuc non possit ordinarius in illius beneficii provisione se intromittere, sed ad Pontificem pertinet.

Verum probabilius est solam unicam esse reservationem in corpore juris clausam, quæ habetur *cap.* 2. *& cap. præsenti. de præbendis in* 6. tradit Glossator *in reg. Cancell. re.*35.*vers. item quæritur,& reg.* 62. *ad finem.* Azor. 2.*p. instit.moral.lib.*6.*c.*34.*q.*4.Garc. *de benefic.*5.*p.cap.*1.*n.*142. Nam reservationes, quæ habentur in extravagantibus, reputantur extra corpus juris. Adde reservationem in *extravag.ex debito, & ad regimen*, temporariam fuisse pro vita Pontificis statuentis. Reservatio contenta in *extravag. execrabilis*, non est nuda reservatio sed beneficii privatio, & illius reservatio ob delictum. Et idem est de beneficiis devolutis, quæ non tam jure reservationis, quam devolutionis providentur. Beneficia vero litigiosa propriè reservata non sunt,cum finita lite ea possint ordinarii providere, sed durante lite suspenditur illorum provisio. Item beneficia exempta, & Papæ subjecta non jure reservationis, sed jure ordinario Pontifici competunt, sicuti illi competunt beneficia in Romana urbe consistentia, & etiam tanquam pastori universali excitationes,uniones, translationes ecclesiarum cathedralium,& similia.Quæ quia ab illis à Pontifice provideri non possunt, non est opus reservatione: hæc enim solum est ad excludendam aliorum provisionem anticipatam, ut benè dicit Gonzalez *ad reg.*8.*Cancell.gloss.*13.*n.*8.

4. Tandem beneficia affecta, propriè reservata non sunt. Tum quia reservatio verbis, non factis fit. Econtra affectio factis constituitur, scilicet provisione Pontificis, vel mandato de providendo; sic Gonzalez *ad reg. mensium gloss.* 52. *num.* 4. Tum quia reservatio est perpetua; quia in perpetuum admitit ordinariis potestatem beneficia reservata conferendi, at affectio solum pro tempore limitato, scilicet pro provisione illa subsequenti: nam si illa provisio, ad cujus finem Pontifex manum apposuit, effectum sortita est, cessat affectio, & reservatio beneficii, ut aliis relatis docet Gonzalez *supra.* Azor. 2. *p. instit. moral. lib. cap.* 34. *quæst.* 5. Sed adverte hujusmodi affectionem, seu diminutam reservationem solummodo contingere cum Pontifex manum apponit in beneficiis conferendis ad effectum ut illa conferat. Sic Garcia 5. *p. de benefic. cap.* 1. *num.* 150. Gonzalez *gloss.* 53. *n.* 38. Quapropter si manum Pontifex apponit, non præcisè ad effectum conferendi beneficia, sed ob aliam causam,scilicet ut resignatio in favorem, vel cum pensione effectum habeat; non obinde beneficium manet affe-

ctum, ſeu Pontifici reſervatum, ſi aliàs reſervatum non ſit. Sic Garcia & Gonzalez *ſupra*. Minuſque manet affectum beneficium; ſi illud procurat Pontifex providere ex falſa relatione ſibi facta, quod beneficium illud ſit ei reſervatum, cum tamen non ſit; vel ſit liberum, cum tamen ſit de jure patronatus laicalis; vel ſit ſeculare, cum tamen ſit regulare; vel ſit perpetuum, cum tamen ſit manuale. Hæc enim omnia faciunt, ut Pontificiæ manus appoſitio non fuerit ad effectum illud conferendi, cum nunquam tale beneficium conferre intenderit. Sic Gonzalez *à num. 48. & ſeqq.* ubi optimè hanc materiam de beneficio affecto pertractat.

5. Sed inquires; an reſervatio cenſenda ſit odioſa, an favorabilis? quam quæſtionem latiſſimè pertractat Gonzalez §. 6. *proœm. de menſibus, & alternativis, per totum*, & concludit reſervationem pro ſingularibus perſonis, vel de ſingulari beneficio factam odioſam eſſe. At reſervationem, quæ fit per modum legis, quæque reducit res ad ſuum primæuum ſtatum, & inſtitutionem, & inducta eſt ad vitandas fraudes, & in favorem clericorum pauperum, & perſonarum bene meritarum eſſe favorabilem, & ampliandam: talis autem eſt reſervatio clauſa in corpore jus, & contenta in regulis Cancellariæ; ſiquidem fertur per modum legis, ut de ſe conſtat, & reducit proviſionem beneficiorum ad ſuam primævam naturam, quæ eſt, ut Pontifex ſolus illam haberet, & ex ejus conceſſione omnes prælati inferiores, juxta, *textum in cap. de cætero*, ibi *quæ vices ſuas, & cap. qui ſe ſcit. in prin. 2. q. 6.* & ex alia parte fit ad vitandas fraudes, quæ in promotione ordinariorum ſolent facilius contingere. Itémque expeditur in favorem pauperum clericorum, & perſonarum bene meritarum, quibus Pontifex beneficia reſervata conferre intendit. Ergo abſolutè eſt conſtitutio favorabilis.

Cæterum mihi probabilius apparet omnem reſervationem tam in corpore juris clauſam, quam extra eſſe odioſam, & reſtringendam. Sic Gloſſa *in cap. præſenti verbo finitur. de offi io legat. in 6.* Nav. *cap. accepta de reſtit. ſpoliat ſolut. 10. num. 42.* & alij plures, quos refert, & ſequitur Garcia *c. 1. num. 67.* & adducit Gonzalez *ad reg. menſium. d. §. 6. proœm. numero. 6.* Ratio præcipua eſt, quia conceſſio facta ordinariis de beneficiis ſuæ diœceſis conferendis eſt favorabilis, & amplianda. Tum quia eſt poteſtas à principe data non cuilibet perſonæ particulari, ſed omnibus ratione officij, & muneris, quod exercent. Ergo derogatio hujus debitæ poteſtatis, & quaſi naturalis odioſa cenſeri debet. Et confirmo. Si reſervatio favorabilis eſſet alternativa epiſcopis conceſſa in favorem eccleſiarum, odioſa eſſet, quia deſtruit reſervationem. At ipſemet Gonzalez *ſuprad. §. 6. proœm. num. 42.* negat alternativam cenſendam eſſe odioſam, ſed potius affirmat eſſe favorabilem. Ergo reſervatio illi contraria odioſa eſt, & reſtringenda. Item ipſemet Gonzalez *§. 5. proœm. numero 139.* affirmat conſtitutionem. *cap. ſi apoſtolica. 35. de præbendis in 6.* favorabilem eſſe, quia minuit reſervationem. *cap. licet. eodem tit. & lib.* Ergo cenſet quamlibet reſervationem abſolute eſſe odioſam. Neque obſtant contraria ſuperius adducta. Fateor reſervationem non eſſe pro aliqua ſingulari perſona, & ſingulari beneficio, ſed pro pluribus perſonis, & pro pluribus beneficiis. Sed hoc non tollit, quominus odioſa, cum deroget poteſtati ordinariæ. Minus obſtat, quod ſit per modum legis, nam etiam lex odioſa eſſe poteſt, ſi jus alteri quæſitum diminuit, ut contingit in reſervatione, quæ jus, & poteſtatem ordinariorum ratione ſui officii competentem diminuit. Neque urget latam eſſe reſervationē ad vitandas fraudes, perſonaſque pauperes, & bene meritas providendas; quia legis rigor, vel favor non deſumitur ex fine legiſlatoris, cum is ſemper debeat eſſe utilis reipublicæ; & conveniens, ſed ex fine intrinſeco ipſius legis; ſeu, ut clarius dicam, ex materia ipſius legis, quæ ſi in obligatis illam ſervare odium, & rigorem contineat, abſolutè odioſa eſt, & non favorabilis.

PUNCTUM XVI.

Expenditur reſervatio clauſa in corpore juris, quæ eſt de beneficiis vacantibus apud ſedem.

1 *Adducuntur textus, in quibus hæc reſervatio continetur.*
2 *Quid nomine ſedis Apoſtolicæ, curiæ Romanæ, & curialis intelligatur.*
3 *An Pontifice ſe recreationis cauſa aliàs transferente, non tranſlata curia, beneficiarius ſi apud illum moriatur, vacet ejus beneficium apud Sedem? Proponitur dubitandi ratio.*
4 *Reſolvitur quid ſentiendum ſit.*
5 *An cap.* ſtatutum, *revocatum ſit per extravag.* piæ ſollicitudinis, de præbend. *Reſolvitur, ut probabilius eſſe revocatum.*
6 *Quæ beneficia vacantia apud Sedem comprehendantur* in cap. licet.

1. HÆc reſervatio ſtatuitur. *in cap. licet. de præbendis in 6. à* Clement. V. in hæc verba. *Nos antiquam, & laudabilem conſuetudinem approbantes, ſtatuimus dignitates, perſonatus, & beneficia, quæ apud ſedem Apoſtolicam deinceps vacare contigerit, aliquis præter Romanum Pontificem, cujuſcumque ſuper hoc ſit authoritate munitus, ſive jure ordinariæ poteſtatis ipſorum electio, proviſio, ſeu collatio ad eum pertineat, ſive litteras ſuper aliquorum proviſionem generales, vel etiam ſpeciales, ſub quacumq; verborum forma receperit, niſi ei ſit ſuper conferendis eiſdem in curia Romana vacantibus ſpecialis, & expreſſe ab ipſo Pontifice ſumma authoritate attributa, conferre alicui, ſeu aliquibus non præſumat. Nos enim ſi ſecus actum fuerit decernimus irritum, & inane* Supradictum decretum Bonifac. VIII. *in c. præſenti 34. eodem tit. & lib.* declaravit in hæc verba. *Præſenti declaramus edicto ſtatutum fœlicis recordationis Clementis Papæ prædeceſſoris noſtri de beneficiis apud ſedem Apoſtolicam vacantibus per alium quam per Romanum Pontificem minimè conferendis, locum habere in beneficiis, quæ Legati, aut Nuncij Sedis ejuſdem vel quivis alij ad Romanam curiam venientes, vel etiam recedentes ab ipſa obtinere noſcuntur, ſi eos in locis vicinis ipſi curiæ mori contingat, quemadmodum ſi in loco, ubi eadem curia reſidet moreretur. Idem eſt ſi aliquis curialis etiam eccleſiæ Romanæ vacante peregrinationis, infirmitatis, aut recreationis, ſeu alia quavis cauſa ad locum curiæ vicinum ſecedens in hujuſmodi loco vicino decedat, dum ibi etiamſi erat ad ipſam curiam reverſurus, ejus domicilium, ſeu domus propria non exiſtat. Loca vero intelligantur vicina eidem curiæ in præmiſſis, quæ remota ultra duas dietas legales, (quas hoc caſu ſic ſpecialiter volumus computari) à loco ubi moratur ipſa curia, non exiſtunt. Sanè ſi quis in loco, ubi degit curiæ ſuæ originis domum habens, diem claudat extremum in ea ipſius beneficia ſub prædicto non aliter includantur ſtatuto, quam ſi curialis eſſet antea, & ibidem occaſione, curiæ moraretur. Porro cum curiam de loco ad locum transferri contigerit, ſi curiales in itinere dum curiam ſequuntur eamdem, vel in loco ubi recedit ipſa curia forſitan remanentes infirmi rebus inibi eximantur humanis, præmiſſum ſtatutum, quantumcunque locus ubi decedunt ab ipſa curia ſit remotus, ad illorum beneficia ſe extendit.* Porro Greg. X. *in c. ſtatutum, de præbendis. in 6.* ſupradictum decretum temperavit, ut ſupradicta reſervatio locum haberet intra menſem à die vacationis apud Sedem computandum

putandum ; nam illos menſe tranſacto ; ſi Pontifex non proviſerit, poterunt ad quos de jure proviſio pertinebat providere. Deinde ſupradictum decretum Clement. temperavit Bonifac. 8. *in cap. ſi apoſtolica ſede vacante*, ut non comprehendat Eccleſias parochiales vacantes apud ſedem , ſi ibidem vacaverint tempore quo ſedes ipſa Apoſtolica vacet ; tunc enim ne periculum afferat animarum diutina vacatio , poterunt per eos , ad quos de jure proviſio pertinet, provideri. Et idem eſt de illis , quæ ibidem ipſo Romano Pontifice vivente vacabunt , ſi de ipſis per eum ante ipſius obitum non fuerit ordinatum.

2. Pro explicatione ſupradictæ reſervationis præmittendum eſt , quod nomine ſedis Apoſtolicæ, curiæ Romanæ,& curialis intelligatur;ut inde cognoſci poſſit quæ beneficia apud ſedem vacent , quæ apud curiam & quæ ſint curialium,ac tandem quæ ſint reſervata in *ſup. cap.licet.* Sedes inquam Apoſtolica eſt, ubi Pontifex ſedet , & aſſiſtit Eccleſiam gubernaturus : curia vero Romana videtur eſſe idem ac ſedes Apoſtolica , ut benè explicat Gonzalez *gloſſ.* 5. §. 1. *à num. 1. & ſeqq.* Sed non inde ſit idem eſſe vacare beneficium apud Sedem Apoſtolicam , aut vacare in curia. Nam beneficium apud ſedem Apoſtolicam , vacare tantum dicitur , juxta *textum in cap. præſenti. de præbendis. in* 6. quoties vacat in Romana curia , vel in locis illi vicinis per duas diætas legales , hoc eſt , ut explicat ibi gloſſa , *per* 20. *leucas.* nam diæta legalis continet 20 milliaria. juxta *leg. vicena millia , ff. ſi quis cautionib.* per mortem poſſidentis illud Hæc enim ſola vacatio eſt , quæ reſervatur in *cap. præſenti. de præbendis. in* 6. ut conſtat ex ipſo textu , qui ſolum de vacatione per mortem loquitur. Quapropter ſi beneficium non per mortem beneficiati, ſed per illius reſignationem , permutationem , privationem ; aut alium ſimilem modum vacet , non vacat apud ſedem ex vacatione ſupradicti textus , eſto in curia vacare cenſeatur aliis modis. Beneficia enim vacantia apud ſedem in curia vacant , ſed non econtra , quæ vacant in curia , vacant apud ſedem , cum ſint plura vacantia in curia , quæ apud ſedem non cenſentur vacare , ut in beneficiis permutatis , reſignatis , & privatione affectis videri poteſt , & benè explicat Ludovic. Gomez *reg. de triennali q.* 31. *poſt principium. num* 2. *&* 3. *&* 5. Puteus *deciſ.* 36. *num.* 1. *& per totum lib.* 2. Covarr. *pract. q.* 36. *num.* 4. *verſ. cæterum.* Gonzalez *de menſib. & alternativis. gloſſ.* 13. *à n.* 48. Nomine curialium intelliguntur familiares ſervientes Pontificis, & Cardinalibus, judices, notarii, advocati , procuratores , & ſollicitatores cauſarum Romanæ curiæ Sic Mandoſ. *reg.* 5. *Cancell. q.* 1. *n.* 18. *& q.* 3. *n.* 5. *in fin* . Gonzal. *de menſib. & alternativis. gloſſ.* 13. §. 1. *in fine.* Hoc poſito.

3. Dubium eſt , ſi Pontifex non tranſlata curia Romana alio ſe transferat recreationis , vel alterius negotii cauſa , ut ſæpè contingit , cum Neapolim, Siciliam , vel Ferrariam pergit , quo in loco decedere debeat beneficiatus , ut cenſeatur beneficium apud ſedem vacare , an inquam ubi eſt litterarum Apoſtolicarum , & aliarum cauſarum audientia , & expeditio , an ubi Pontifex reſidet , an utrobique ? Ratio dubitandi eſt ; quia ubi Pontifex non adeſt ſedes Apoſtolica non eſſe poteſt , ut multis allegatis probat Gonzalez *gloſſ.* 13. §. 1. *à n.* 1. *&* Man. *reg.* 5. *Cancell. q.* 2. *num.* 1. Reb. *in concordat. tit. de forma mandati, verbo extra Romanam curiam , verſ. & adverte quod ibi eſt curia.* Ergo ſi beneficiatus moriatur Romæ , ubi tunc non adeſt Pontifex , ſed ſolum ejus audientia , & cauſarum expeditio , tale beneficium non vacat apud ſedem Apoſtolicam, ſed ſolum apud curiam. Ex alia etiam parte non videtur vacare apud ſedem Apoſtolicam ex eo quod vacet in loco , ubi Pontifex non permanenter,ſed tranſeunter exiſtit. Tum quia ibi non ſedet gubernatus. Cum quia ibi non eſt ejus curia. Ergo neque etiam cenſendum eſt ibi ſedem exiſtere. Alias quoties Pontifex recreationis cauſa alio ſe transferret , diceretur ſedem Pontificiam tranſtuliſſe , quod eſt contra expreſſum textum in clement. *ne Romani.* §. *ſane. de electione.*

4. In hac re dicendum eſt,ſi ſolum ſpectemus *textum in cap licet , & cap. præſenti* , ſolum beneficium vacans Romæ , ubi Cancellaria exiſtit , & Pontifex domicilium habet , reſervatum eſſe , at non eſſe reſervatum ex eo quod vacat in loco , ubi Pontifex tranſeunter exiſtit. Probo.Nam ubi Cancellaria exiſtit , & Pontifex domicilium habet , ibi adeſt ſedes Apoſtolica ; quia ibi Pontifex cenſetur adeſſe. Abſentia enim brevis non impedit præſentiam permanentem. At ubi Pontifex tranſeunter adeſt abſque Cancellaria , & audientia,ejus curia ſedeſque Pontificia non exiſtit , ſicut neque curia regia exiſtit , niſi ubi adſunt conſiliarii Regis , ut benè aliis relatis docet Cavarr. *pract. q. cap.* 4. *num.* 10. Gregor. Lop. *leg.* 27. *verbo corte. tit.* 9. *par.* 2. Ioann. Garcia *de expenſis. cap.* 12. *num.* 25. Ergo beneficium vacans ubi non eſt ſedes Pontificia , eſto Pontifex perſonaliter adſit , non vacat apud ſedem Apoſtolicam , eſto vacet apud Pontificem. Ergo non eſt reſervatum ex *text. in cap. licet. & cap. præſenti. de præbendis. in* 6. Verum etſi hoc beneficium reſervatum non ſit ſpectatis ſupradictis textibus,at poſita conſtitutione Pauli III. quæ eſt in ordine illius Pontificis 36. & conſtit. Clement. VIII. 54. quæ eſt in bullario novo *t.* 3. *fol.* 70. negari non poteſt beneficium vacans , ubi Pontifex etiam tranſeunter exiſtit , reputari vacans , apud ſedem , & eodem modo , ac ſi Pontifex Romæ exiſteret , eſſe reſervatum , quia una , & eadem curia Romana reputatur in Urbe , & ubi eſt Papa,ut notavit Garcia. 5. *p. de benef. c.* 1. *n.* 395. *&* 396. Barboſa 3. *p. de poteſt. epiſc. alleg.* 5. *num.* 128.

5. Secundo dubitabis , an *cap. ſtatutum* temperans prædictum *cap. licet.* revocatum ſit per *extrav. piæ ſollicitudinis* 1. *de præbendis inter communes ?* Et videtur revocatum non eſſe ; quia correctio juris vitanda eſt quoad fieri poſſit ; at in præſenti vitari non poteſt correctio,quin textibus violentia inferatur. Nam *textus in cap. piæ ſollicitudinis.* reſervat omnia beneficia cum cura , & ſine cura apud ſedem vacantia intra unum menſem à data præſentium ; quia textus optimè concordari poteſt cum *cap. ſtatutum* 3. *de præbendis. in* 6. dicens hoc eſſe intelligendum , dummodo Pontifex beneficia provideat intra menſem à die vacationis , ſecus ſi proviſionem omiſerit , nam per hanc omiſſionem ſublata cenſetur reſervatio. Præterea *ſupradicta extravag. piæ ſollicitudinis* , non eſt revocans *textus in cap ſi Apoſtolicæ. de præbendis. in* 6. ut multis relatis docet Gonzalez *de menſib. & alternativis.* §. 5. *proœm. à num.* 128. Eſto in ſuprad. extravag. generaliter reſerventur omnia beneficia cum cura,& ſine cura , quæ in poſterum vacaverint ; quia hoc intelligendum eſt,dummodo non vacent tempore ſedis vacantis. Ergo etiam ſimiliter intelligi poteſt ſupradicta extravagans ; reſervata inquam eſſe beneficia per menſem à die vacationis,ſecus illo tranſacto,ſi Pontifex non providit.Item ſi *dictum cap. ſtatutum* , eſſet revocatum per *extravag. piæ ſollicitudinis* , ut quid ipſemet Bonifac. qui author fuit ſupradictæ extravag.& compilator libri 6. decretalium hunc textum in illo lib. inſeruit ? Et ita non eſſe hujuſmodi textum revocatum inclinat Æneas de Falconibus *de reſervat. q.* 4. *princ. effectu* 6. *n.* 2. & tradere videtur Barboſa 3. *allegat.* 57. *n.* 24.

Nihilominus verius mihi videtur revocatum eſſe. Sic Gonzalez *de menſib. & alternativis* §. 5. *proœm. à num.* 148. Garcia 5. *p. de benefic. c.* 1. *num.* 198. Moveor:quia conſuetudine,& ſtylo curiæ ſic firmatum eſt, ut beneficia vacantia in curia etiam poſt lapſum menſis,non permittantur ab ordinariis provideri.Ergo ſignum eſt conceſſionem *dicti cap. ſtatutum*, ceſſaſſe. Alias ordinarii cum in ſuo jure conſervando vigilantiſſimi exiſtant

existant, non cessarent ab hujusmodi beneficiorum vacantium provisione. Neque obstat *extravag. piæ sollicitudinis*, compati posse cum concessione *cap. statutum*. Nam hoc verum est, nisi aliud stylus, & consuetudo declarasset; quod non declaravit de concessione facta *in cap. si Apostolicæ*. Adde; esto caput *statutum*, revocatum non esset *dicta extravag. piæ sollicitudinis*. At negari potest revocatum esse per *extravag. ad regimen, de præbend. inter communes*, quæ per *reg.* 1. *Cancell.* ut dicemus §. *sequenti* quotidie renovatur, *sic*. Garc. 5. *p. de benefic. cap.* 1. *num.* 100.

6. Tertiò dubitabis, quæ beneficia vacantia apud sedem comprehendatur in reservatione *dicti cap. licet*. Respondeo omnia beneficia quæ vacant apud sedem seu in curia per mortem beneficiati, aliquibus tamen exceptis. Excipiuntur namque primo beneficia juris patronatus laicalis; quia his numquam censetur derogatum, nisi verbis expressis derogatus fiat: sic Gloss. *in cap. licet, de præbendis in* 6. ubi Geminian. *num.* 12. Decius *cons.* 249. *num.* 6 Gonzalez *gloss.* 18. *num.* 2. *& seqq.* Garcia 5. *part. de benefic. cap.* 1. *à num.* 561. Barbosa *alleg.* 57. *num.* 26. Sed an intelligantur hæc de patronatu competente ex privilegio, consuetudine, aut præscriptione. Item de patronatu mixto laïcorum, & clericorum, ac tandem de patronatu Ecclesiast. satis supra dictum est, cum de patronatu sermonem fecimus. Secundò excipiuntur beneficia regularia; quia in suprad. textu non exprimuntur, & sub nomine beneficii in odiosis non censentur comprehensa, nisi expressa sint. Gonzalez *gloss.* 8. *num.* 11. Barbosa *allegat.* 57. *num.* 29. Tertiò excipiuntur beneficia parochialia, si vacent sede Pontificia vacante. Et idem est, si vivo Pontifice vacaverint, neque Pontifex illorum fecerit provisionem, ex textu expresso in *cap. si Apostolica, de præbendis in* 6. nullis extravagantibus revocato Gonzalez *ad reg. cancell.* §. 5. *proœm.* 125. *& gloss.* 24. *num.* 111. *&* 117. Barbosa 3. *part. de potest. Episcop. alleg.* 57. *num.* 30. Garcia 5. *part. de benefic. cap.* 1. *n.* 108. Nam licet *in extravag. Ad Romanos, quæ est ult. de præbend. inter communes*, dicatur beneficia semel affecta, & Pontifici reservata semper reservata manere, limitandum est, ut non intelligatur de beneficiis parochialibus quæ vivo Pontifice provisa non fuere. Lex enim generaliter loquens restringi debet per specialem; præcipue cum specialis multum favorabilis sit. Quod non solum verum habet in beneficiis vacantibus in curia; sed etiam si vacent extra curiam in mense Apostolico, aut quocunque alio modo reservati sint. Quia est eadem, imo efficacior ratio. Reservatio namque ob vacationem in curia est omnium efficacior, utpote perpetua, & in corpore juris clausa. Si ergo in favorem Ecclesiarum tollitur hæc reservatio. Sede Pontificia vacante, & quælibet alia reservatio tolli debet. Gonzalez *de mensibus, & alternat.* §. 5. *proœm. à num.* 138. Garcia *de benefic.* 5. *part. cap.* 2. *num.* 104. Non tamen habet locum concessio *dicti cap. si Apostolica*, in beneficiis devolutis. Tum quia hæc reservata non sunt. Tum & præcipuè quia devolutio fit ob culpam inferiorem. Non igitur erat æquum, ut ad illos iterum provisio rediret: & ita notavit Gonzalez *suprà n.* 143. Garcia *num.* 105. Quartò excipiuntur à reservatione *dicti cap. licet*; beneficia illorum, qui originem, seu domicilium, imò domum conductam ibi habent, quorum beneficia, nisi curiales, seu cortesani sint; non manent Pontifici reservata. Aliàs, ut benè dicit Glossa *cap. præsenti, de præbendis in* 6. *verbo moraretur*, non leve præjudicium Romanæ curiæ proveniret, si omnium ibi degentium beneficia solus Papa providere posset, cessaret enim concursus curiæ, sic expressè Simoneta *de reservatis, q.* 30. *num.* 3. Farinac. *in decisionib. novissimis, decis.* 6. 16. Garcia 5. *p. de benef. cap.* 1. *num.* 83. August. Barbosa 3. *p. de potest. Episc. alleg.* 57. *numer.* 31. & habetur expressè *suprad. cap. præsen.* ibi. *Senè si quis in loco ubi degit curia, suæ originis domum habens diem claudat extremum, in ea ipsius beneficia sub prædicto non aliter includantur statuto, quam si curialis esset antea, & ibidem occasione curiæ moraretur*, & vide Glossam *ibi*. Quintò excipiuntur à supradicta reservatione *cap. licet*, beneficia Urbis. Quia horum provisio non jure reservationis, sed jure ordinario Pontifici competit: reservans namque impedit, seu privat, ne alius beneficium sic reservatum provideat. Si ergo nullus alius à Pontifice providere beneficia Urbis potest, quid reservat? Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 13. *à num.* 14. August. Barbosa 3. *part. de potest. Episc. alleg.* 57. *num.* 32.

Punctum XVII.

Explicatur prima reservatio contenta in prima regula Cancellariæ.

1 *Quid sonent regulæ Cancellariæ.*
2 *Adducitur prima regula juxta novissimum tenorem.*
3 *Quæ in hac regula reserventur, late explicatur.*

1. Sciendum quemlibet Pontificem initio sui Pontificatus regulas Cancellariæ publicare juxta stylum suorum præcessorum aliquid addendo, vel mutando, prout negotiorum cursus expostulat. Hæ regulæ sunt quædam quasi generales leges de beneficiis disponentes, ad quarum valorem nulla alia solemni publicatione indigent, quum quod sunt publicè constitutæ, ita ut à puncto constitutionis effectum habeant quoad nullitatem provisionis in contrarium, esto non habeant effectum, quoad pœnas ibidem positas. Quapropter provisio beneficiorum in contrarium facta, esto bona fide facta fuerit, nullius erit utilitatis ob decretum irritans in illis regulis contentum, & quia Pontifex disponit de re propria sibique competenti. Sic Gonzalez *de regul. mens.* §. 5. *proœm. à num.* 3. August. Barbosa 3. *p. de potest. Episc. alleg.* 57. *num.* 62.

2. Prima regula Cancellariæ à Paulo V. Gregor. XV. & Urbano VIII. constituta renovat omnes reservationes contentas in *extravag. Benedicti XII.* quæ incipit *Ad regimen, de præbendis inter communes*, cujus reservationes temporariæ erant pro vita Pontificis, ut constat ex illis verbis; *donec miserationis divinæ clementia nos universali Ecclesiæ præsidere concesserit*. At per has regulas Cancellariæ continuo renovatas fiunt illæ reservationes perpetuæ. Insuperque in supradicta prima regula additur, ut reservatio procedat quoad beneficia officialium Sedis Apostolicæ, esto tempore obitus officiales esse desierint. Et esto beneficia non fuerint tempore officii assecuti, sed post dimissum officium, & quandocunque ea assecuti fuerint. Nam esto quoad participationem, & numerum non reputentur officiales Pontificis, v. g. Notarii, seu Protonotarii, postquam officia dimiserunt: at quoad reservationem tales reputantur, ut benè comprobat Garcia 5. *part. benefic. cap.* 1. *à num.* 200. *& seqq.* Præterea reservat beneficia, quæ juxta constitutionem Joannis XXII. quæ incipit *Execrabilis*, vacant, vel vacare contigerit. Ac tandem reservat beneficia omnia, de quibus ordinarii, ac alii collatores contra Concilii Trident. decreta disposuerunt & disponent in futurum.

3. Pro explicatione hujus regulæ adverte, reservari primò omnes Patriarchales, Archiepiscopales, & Episcopales Ecclesias, & etiam monasteria, prioratus, dignitates, personatus, & officia, necnon canonicatus, & præbendas, Ecclesias, cæteràque beneficia Ecclesiastica cum cura, & sine cura, sæcularia, & regularia quæcumque, & qualiacunque fuerint, etiamsi, ad illa personæ consueverint, seu debuerint per electionem seu quemvis alium modum assumi, nunc

apud

apud sedem Apostolicam quocumque modo vacantia, & in posterum vacatura.

Sed hæc reservatio eadem est cum reservatione facta *in cap. licet, de præbendis in 6.* ac proinde explicatione non indiget, sicut neque etiam illa reservatio beneficiorum, quæ de curialibus loquitur intra duas diætas à curia decedentibus.

Secundo reservantur beneficia vacantia, aut vacatura per depositionem, aut privationem, seu translationem, aut muneris consecrationis suspensionem factas, vel faciendas authoritate Apostolica. Gonzalez *gloss. 51. num. 32.* August. Barbosa *3. p. de potest. Episcop. alleg. 57. n. 65.* Hæc tamen privatio, depositio, seu suspensio sententiam saltem declaratoriam criminis requirit; aliàs vacare beneficia non censentur, ita ut provideri possint; ut latius diximus, cum de pœnis hæreticorum loqueremur.

Tertiò reservantur beneficia illorum, qui in concordia vel discordia electi, vel postulati fuerint, quorumque electio cassata fuit vel postulatio repulsa, ut habetur *in suprad. extravag. Ad regimen, §. necnon*, & *in extravag. ex debito, de elect. inter communes, §. hujusmodi*, & notavit Gonzal. *suprà, num. 34.*

Quartò reservantur beneficia quæcunque vacatura per obitum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, & officialium sedis Apostolicæ, videlicet Camerarii Vicecancellarii Notariorum, Auditorum, litterarum contradictorum, & apostolici palatii causarum Auditorum, Correctorum, & Scriptorum litterarum apostolicarum, ac Pœnitentiarii præfatæ sedis, & Abbreviatorum, necnon commensalium, & aliorum, quorumlibet Capellanorum sedis ejusdem, & etiam quorumcunque Legatorum, sive Nuntiorum, ac in terris Ecclesiæ Romanæ Rectorum, & Thesaurariorum per dictum Joannem prædecessorem, vel nos specialiter deputatorum, seu missorum hactenus, vel à nobis deputandorum, aut mittendorum in posterum nunc vacantia, & in antea vacantura, ubicunque dictos Legatos, vel Nuntios, seu Rectores, aut Thesaurarios, antequam ad Romanam curiam redierint, seu venerint; rebus eximi contingat ab humanis. Nec non quorumlibet, pro quibuscunque negotiis ad Romanam curiam venientium, seu etiam recedentium ab eadem, si in locis à dicta curia, ultra duas diætas legales non distantibus jam forsan obierint, vel eos in antea transire contigerit de hac luce. Sic habetur *in suprad. extravag. ad regimen, §. ac etiam.* Sub nomine officialium etiam Acolyti, & Cantores Papæ sunt comprehensi, & indicat Gonzalez *gloss. 51. num. 13. & 14. & seqq.*

Quintò reservat beneficia quæcunque sive regularia, sive sæcularia cum cura, vel sine cura, quocunque modo etiam per electionem concessa, vacantia per promotionem Pontificiam ad Patriarchatum, Archiepiscopatum, Episcopatum, vel monasterium regimina: sic *in suprad. extravag. ad regimen, §. rursus*, & tradit Gonzalez *num. 35.* Barbosa *alleg. 57. numer. 66.* Garcia *de beneficiis 11. part. cap 6. numer. 36.* Et licet beneficia ipso jure non vacent, quousque Episcopatus pacificè possideatur; at reservationi sunt subjecta à tempore provisionis Pontificiæ; ita ut renunciari nullatenus possint: sic ex stylo curiæ testatur Flamin. *lib. 3. de resignat. quæst. 1. num. 77.* Azor. *2. p. lib. 7. cap. 16. quæst. 11.* Ugolin. *de officio & potest. Episcop. cap. 1. §. 2. num. 3.* Anastas. German. *de indultis Cardinal. §. si vero, numer. 21.* August. Barbosa *3. part. de potest. Episcop. allegat. 57. num 68.* Supradicta reservatio intelligenda est de Episcopatu utili; secus de proviso in Episcopatum titularem, hæc enim provisio non infert beneficiorum obtentorum vacationem; nec reservationem. Flamin. *suprà numer. 89.* Anastas. Germon. *num. 16.* Barbosa *num. 74.* Quod si alicui ex privilegio sedis Apostolicæ concedatur retentio beneficiorum simul cum Episcopo, poterit hujusmodi beneficia resignare, quia jam reservatio suspenditur, & de beneficiis tanquam de re propria disponit. At si moriatur Episcopus etiam in partibus post concessam hanc retentionem. Affirmat Simoneta *tract. de reservat. benef. quæ. 27. num. 5.* esse reservata, & consentit Barbosa *allegat. 57. numer. 76.* quia illa reservatio videtur intelligenda de beneficiis quocunque tempore vacent. Mihi tamen probabilius est non comprehendi sub hac reservatione; quia tunc illa beneficia non vacant per promotionem Episcopatus, cum potius Episcopatus vacet, sed vacant per obitum Episcopi. Ergò in reservatione ob promotionem ad Episcopatum comprehendi non possunt.

Sextò reservat beneficia vacantia, & vocatur per assecutionem pacificam quorumcunque priorarum, dignitatum, personatuum, officiorum, canonicatuum, præbendarum, & aliorum beneficiorum authoritate Apostolica provisorum, seu providendorum: sic *in suprad. extravag. ad regimen prope finem, vers. necnon*, & *in extravag. ex debito, §. hujusmodi, de elect. inter communes* & notavit Gonzalez *gloss. 51. num. 36 & 38.* Barbosa *dicta allegat. 57 num. 77.* Sed est notandum secundum beneficium, per quod vacat primum, debere authoritate Apostolica provisum esse. Nam si per ordinarium conferatur primum beneficium vacans; non manet reservatum, ut benè advertit Gonzalez *suprà.* Solet tamen aliquibus provisis à Sede Apostolica fieri gratia, ut intra duos menses post adeptam possessionem beneficii obtenti; aut si per ipsos non stetit, quominus obtineant, teneantur prius habitum in manibus sanctissimi liberè dimittere, alioquin utrumque vacet, & dispositioni tantum Sedis Apostolicæ reserventur. Qua gratia facta nequit impetrans resignare, nec permutare, nec in manibus ordinarii liberè dimittere, sed necessariò in manibus sanctissimi, aut notarii cameræ Apostolicæ (quod idem est) debet beneficium dimittere; alioquin, ut diximus, vacant, & Pontifici reservantur: sic Barbosa *allegat. 87. num. 78.* Garcia *11. part. de benefic. capit. 5. à numer. 55.*

Septimò reservantur in supradicta regularia in beneficia vacantia juxta constitutionem Joann. XXII. quæ incipit *Execrabilis de præbendis.* Nempe quando quis obtinuit secundum beneficium incompatibile cum primo, & adhuc primum beneficium retinere prætendit, tunc hoc secundum beneficium propter indebitam retentionem prioris vacat & est Pontifici reservatum. Garcia *11. part. de benefic. cap. 45. à numer. 5.* Gonzalez *gloss. 15. num. 42. & gloss. 51. num. 38.* Barbosa *allegat. 58. num. 9.* Primum beneficium jam dixi reservatum esse, si secundum à Pontifice fuit obtentum, secus si ab ordinario, & ita reservatum est, ut intra tempus provisionis, & obtentionis secundi nequaquam resignare, aut permutare possit, ut latius declaravit in sua constitut. Paul. V. & Gregor. XV. prout refert Barbosa *3. part. alleg. 57. sub n. 81.* Garcia *11. part. de benefic. cap. 5. num. 64.*

Octavò reservantur beneficia, quæ ordinarii, vel alii collatores contra formam Trident. contulerint; veluti si beneficia contulerint carentibus ætate requisita, juxta decretum Trident *sess. 8. cap. 3. & sess. 22. cap. 4. & sess. 23. cap. 6. & sess. 24. cap. 8. & 12.* aut illa contulerint non habentibus qualitates, & habilitates à concilio expostulatas, ut *in sess. 14. cap. 10. & sess. 22. cap. 4. & sess. 28. cap. 17. & sess. 24. cap. 8. & 12. & sess. 25. cap. 5. de reformat.* aut illa contulerint non servata forma præscripta à Concilio, ut *in sess. 7. capit. 18. & sess. 24. cap. 18. de reformat.* aut illa conferunt contra dispositionem dicti Concilii *sess. 25. cap. 15. de reformat.* In qua reservatione duo advertit Garcia & benè, *5. part. de benefic. cap. 1. num. 120. & 121.* nempe non procedere in beneficiis jurispatronatus,

& ab ordinario institutis, esto fuerint contra concilium instituta. Sed in beneficiis collatis ab ordinario, quia regula solum de collatione loquitur, & non institutione. Item debent ordinarii malitiosè procedere in horum collatione; quia in pœnam delicti commissi privantur pro illa vice jure conferendi.

Punctum XVIII.

Explicatur reservatio secundæ regulæ Cancellariæ.

1 *Adducitur regula.*
2 *Reservantur Ecclesiæ cathedrales.*
3 *Item monasteria virorum, ac mulierum ducentorum florenorum auri valorem excedentia.*
4 *Item beneficia vacantia tempore quo vacat Episcopatus.*
5 *Quid si beneficia essent simultaneæ collationis Episcopi, & capituli, & pertinerent ad turnum Episcopi?*
6 *Item beneficia vacantia post renunciationem Episcopatus à Pontifice admissam.*
7 *Comprehenduntur item beneficia, quæ jure devoluto ad Episcopum pertinent.*
8 *An comprehendantur pertinentia ad collationem alicujus dignitatis? Sub distinctione respondetur.*

1. Secunda regula Cancellariæ reservat omnes Ecclesias, Patriarchales, Primatiales, Archiepiscopales, & Episcopales; necnon omnia monasteria virorum valorem annuum ducentorum florenorum auri communi æstimatione excedentia nunc quomodocunque vacantia, & in posterum vacatura, & voluit quod excessus hujusmodi in litteris exprimatur. Ac etiam reservavit dignitates, & beneficia omnia ad collationem, præsentationem, electionem, & quamcunque aliam dispositionem Patriarcharum, Primatum, Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum, ac aliorum, & aliorum quorumcunque collatorum, & collatricum sæcularium, & regularium quomodolibet (non tamen ad collationem cum alio, vel aliis, aut etiam ad alterius præsentationem, vel electionem) pertinentia, quæ post illorum obitum, aut Ecclesiarum, seu monasteriorum, vel aliarum suarum dignitatum dimissionem, seu amissionem, vel privationem, seu translationem, vel aliàs quomodocunque vacaverint usque ad provisionem successorum ad easdem Ecclesias, aut monasteria, vel dignitates apostolicas authoritate faciendam, & adeptam ab eisdem successoribus pacificam illorum possessionem quomodocunque vacant, & vacabunt in futurum.

2. Supradicta regula reservat primò Ecclesias cathedrales, ut vitaret discordias, contentiones, & lites; quæ ex electione canonicorum oriebantur. Et licet *in extravag. ad regimen, & supradicta reg. 1. Cancellariæ*, essent hujusmodi Ecclesiæ reservatæ non tamen cum hac amplitudine. Nam *prima regula* solum erant reservatæ, si apud sedem vacaverint. At in hac secunda regula reservatæ sunt quomodocunque vacaverint, ut benè advertit Azor. *2. part. instit. lib. 6. cap. 30. q. 10. vers. sed cur hæc.* Non tamen ex hac reservatione privantur Reges, aliique principes jure sibi concesso præsentandi, esto ex privilegio, vel consuetudine juspatronatus illis competat; sed Rex præsentat, & Pontifex instituit præsentatum. Covarr. *pract. cap. 36. à n. 2. & 6.* Gonzal. *gloss. 51. n. 49.* Nicol Garc. *5 p. de benef. cap. 1. n. 219.* Augustt. Barbosa *2. p. alleg. 57. n. 85.*

3. Secundò reservat hæc regula monasteria virorum valorem ducentorum florenorum auri excedentia. Monasteria inquam monachis destituta, vel quæ solita sunt commendari; vel ut clarius dicam, quæ consistorialiter per viam cedulæ provideri solent. Sic Mandos. *in hac reg. 2. q. 3. & tract. designatur gratia, in Rub. de provisionib. verb. monasteria.* Azor. *2. p. lib. 6. cap. ult. q. 10.* Gonzalez *gloss. 51. num. 50. & 59.* Item monasteria virorum non monialium habentium jurisdictionem, esto electiva sint Barbosa *alleg. 57. num. 91.* Debent tamen excedere illum valorem ducentorum florenorum auri, & tales excessus in litteris exprimi, ut in dicta reg cavetur.

4. Tertiò reservantur beneficia vacantia, tempore quo vacat Episcopatus, & successor de novo provisus illius non capit possessionem. Excipe nisi talis provisus fuerit Cardinalis, quia ratione hujus supremæ dignitatis posset absque possessione capta, & litteris ostensis beneficia providere, eo præcisè quod à Pontifice provisus sit dignitate Cardinalatus insignitus, ut tradit Gonzalez variis decisionibus comprobans super *reg. 8. Cancell. gloss. 24. à num. 6.* Dixi beneficia reservari vacantia tempore quo vacat Episcopatus. Quod procedit, dummodo ad Episcopum pertineat integrè eorum electio, nominatio, seu collatio. Nam si ad alium pertinet electio, vel nominatio, esto ad Episcopum pertineat institutio, seu confirmatio; non reservatur. Tum quia prima dispositio beneficii attenditur. Tum quia solum voluit Pontifex jus quod ordinariis competebat sibi avocare. Quapropter si simul cum Episcopo alius providet beneficia, ne juri alterius derogetur, cessat reservatio, & ille alius deficiente Episcopo confert beneficia jure proprio, ut deciditur *in cap. unic. ne sede vacante in 6.* & ita tradunt Garc. *5. p. de benefic. cap. 1. à n. 229.* Augustt. Barbosa *3. p. de potest. Episc. allegat. 57. num. 90.* Quod si provisio beneficiorum ex concordia divisa est inter Episcopum, & capitulum per turnum, ita ut uno mense provideat Episcopus, alio capitulum.

5. Dubium est; an vacante Episcopatu sit tale beneficium reservatum? Et quidem si turnus pertinet ad capitulum, nemini potest esse dubium cessare reservationem. At si turnus ad Episcopum pertineat, videtur esse beneficium reservatum, quia talis provisio ad Episcopum integrè pertinebat, si viveret, & Pontifex provisiones Episcopo competentes sibi avocat. Item quia in tali reservatione nulli juri alterius ab Episcopo derogatur. Verum longè probabilius est hæc beneficia reservata non esse, quia deficiente Episcopo succedit capitulum jure proprio beneficia conferens, ut deciditur *capite unico, ne sede vacante in 6.* Tum quia jus conferendi beneficium ex jure communi Episcopo & capitulo conferens unicum est, & indivisum, & solum ex concordia exercitium dividitur per turnos ad tollendas dissensiones. Ergo deficiente Episcopo jus integrum in capitulo radicatur. Ergo in reservatione beneficiorum pertinentium ad provisionem Episcopi, hæc comprehendi non possunt; & ita tenet Garc. *5. p. de benefic. cap. 1. à n. 235.* Gonzalez *de mensib. & alternativis, gloss. 45. §. 3. n. 49.* Augustt. Barbosa *3. p. alleg. 57. num. 90.* Cæterum si non solum exercitium conferendi, sed etiam ipsum jus esset ita divisum inter Episcopum, & capitulum, ut nequaquam deficiente Episcopo posset capitulum beneficia providere, sed futuro Episcopo essent reservanda, juxta *textum in cap. 2. ne sede vacante aliquid innovetur*, (quod rarò contingit) in tali casu reservatio intraret Gonzalez *num. 50.* Garcia *num. 244.* Barbosa *num. 90. fine.*

6. Quartò reservantur beneficia vacantia post renunciationem Episcopatus à Pontifice admissam, vel post translationem ad alium Episcopatum, etiam antequam Episcopus admissionis, renunciationis vel translationis notitiam habeat. Nam esto possit Episcopus Episcopatum administrare; dum supradictæ admissionis vel translationis non habet notitiam; at beneficia providere nequaquam potest; quia hæc inter fructus Episcopatus computantur, qui à die admissæ renunciationis, vel translationis Episcopo debentur. Sic Garcia *5. part. de benefic. cap. 1. num. 245.* Augustt Barbosa *3. p. de potest. Episc. alleg. 57. num. 92.*

7. Duplex

7. Duplex reſtat examinanda difficultas. Prima, an comprehendantur beneficia, quæ jure devoluto ad Epiſcopatum pertinent? Secunda, an comprehendantur beneficia aliqua pertinentia ad collationem alicujus dignitatis non reſervatæ Pontifici? Et primæ difficultati breviter reſpondeo, verius videri comprehendi; ſiquidem in ſupradicta regula reſervantur beneficia ad collationem Epiſcopi quomodolibet pertinentia. Verbum enim *quomodolibet*, videtur non ſolum comprehendere pertinentia ex jure proprio, ſed etiam ex devoluto, & tradit Garcia 5. *part. de benef. cap.* 1. *num.* 256.

8. Ad ſecundam difficultatem dico: ſi dignitas, ad quam pertinet beneficiorum vacantium collatio, non eſt reſervata Pontifici, eo quod nec ſit prima poſt Pontificalem, neque vacavit menſibus reſervatis, credo nullo modo beneficia ſuæ proviſionis reſervata eſſe; quia notanda ſunt illa verba regulæ, *uſque ad proviſionem ſucceſſorum ad eaſdem Eccleſias, aut monaſteria vel dignitates* (& idem eſt de quolibet alio beneficio, ut benè advertit Garcia ſuprà) *Apoſtolica authoritate faciendam.* Ergo proviſio, quæ non authoritate Apoſtolica, ſed ordinaria faciendæ eſt, ſub hac reſervatione non cadit, & conſequenter nec beneficia, quæ de illius proviſione ſunt.

Punctum XIX.

Explicatur reſervatio regulæ tertiæ Cancellariæ.

1 *Adducuntur verba regulæ.*
2 *Qualiter intelligatur debere eſſe dignitates majores in cathedralibus, & præcipuè in collegiatis ut ſub hac reſervatione contineantur.*
3 *Unicam tantum in qualibet Eccleſia reſervat.*
4 *Si unica ſolum ſit in Eccleſia, illa manet reſervata.*
5 *Si prima dignitas capitulo unita ſit, non reſervatur, ſed reſervatur ſequens.*
6 *Reſervantur prioratus, præpoſituræ, & alia dignitates, &c. exceptis ordinum militarium.*
7 *Reſervantur per hanc regulam beneficia familiarium Papæ, ac Cardinalium & quæ ſint.*
8 *An familiares familiarium comprehendantur? Sub diſtinctione reſpondetur.*
9 *Qui ſint familiares Cardinalium ad effectum hujus reſervationis.*
10 *An comprehendantur vicarii, viſitatores, aliique judices à Cardinalibus deſignati? Sub hac ratione reſolvitur non comprehendi.*
11 *Non eſt neceſſe familiaritatem durare ſemper, ſufficit, ſi aliquando fuerit, cum beneficium obtinetur.*
12 *Quæ beneficia ſub hac regula comprehendantur.*
13 *An ob familiaritatem impediatur optare in Eccleſiis, in quibus eſt jus optandi? Reſolvitur non impediri.*

1. Tertia regula reſervat omnes dignitates majores poſt Pontificales in cathedralibus etiam Metropolitanis, & Patriarchalibus, nec non valorem decem florenorum auri communi æſtimatione excedentes principalis in collegiatis Eccleſiis. Reſervat etiam Prioratus, Præpoſituras, Præpoſitatus, ac alias dignitates conventuales, & præceptorias generales ordinum quorumcunque, ſed non militarium. Item reſervat quæcunque beneficia, quæ ſui etiam dum Cardinalatus fungebantur honore exiſtentes, ac S. R. E. viventium nunc & qui erunt ſuo tempore Cardinalium familiares, continui commenſales obtinent, & in poſterum obtinebunt eorum familiaritate durante, ac in quibus, ſeu ad quæ jus competit, aut competierit, etiam ſi ab ipſa familiaritate per obitum Cardinalium eorumdem, vel aliàs receſſerint; declarans dignitates, quæ in cathedralibus etiam metropolitanis, poſt Pontificales non majores exiſtunt, & quæ ex Apoſtolicæ ſedis indulgentia, vel ordinaria authoritate, aut conſuetudine præſcripta, vel aliàs quovis modo in collegiatis Eccleſiis principalem præeminentiam habere noſcuntur ſub reſervatione prædicta comprehendi debere.

2. Primò in hac regula reſervantur omnes dignitates majores in cathedralibus poſt Pontificalem, & in collegiatis Eccleſiæ principales dignitates. Quæ autem ſit dignitas major in cathedralibus, quæ præcipua in collegiatis, ex conſuetudine provinciarum colligendum eſt. In Gallia, & Hiſpania decanatus eſt major dignitas, in aliis ſolet eſſe Præpoſitatus. In collegiatis qui toti canonicorum collegio præeſt; ille præcipuam habet dignitatem? quique vocatur Abbas, & aliquando Prior: ſic relata *gloſſa in cap. de liberatione, de officio legati, in 6. ante finem*: tradit Azor. 2. *part. inſtit. moral. lib.* 6. *cap.* 34. *q.* 10. *verſ. item dignitates principales.* Flamin. *de reſignat. lib.* 2. *q.* 1 *n.* 83. & 84. Auguſt. Barboſa 3. *p. de poteſt. Epiſcop. alleg.* 57. *num.* 95. Debet tamen dignitas cum vacat actu eſſe major, ut locum habeat reſervatio, neque ſufficit majorem eſſe in potentia, quia ea quæ ſolum in potentia major eſt, abſolutè major non eſt, eſto eſſe poſſit. Sic Garc. 5. *p. de benef. cap.* 1. *à num.* 256. Gonzalez *gloſſ* 51. *num.* 58. Barboſa 3. *part. de poteſt. Epiſcop. all gat.* 57. *numer.* 98. Quapropter ſi aliqua dignitas eſſet erecta in primam ſub conditione aliqua, quæ tempore vacationis non fuit purificata, non manet reſervata, quæ actu major non eſt; ſed erit, tametſi in erectione adjecta ſit clauſula, *ex nunc, prout ex tunc*, quia hæc cauſa eſto efficax ſit ad retrotrahendum effectum à die datæ, hoc intelligendum eſt in caſu, quo conditio purificata eſſet, ſecus illa perſeverante: nam dum illa perſeverat, omnem diſpoſitionem ſuſpendit; purificata vero conditione, retrotrahitur ejus efficacia ad diem datæ, quoad effectus juri alterius quæſito non præjudicantes, quales ſunt antiquitatis, erectionis, & aliarum prærogativarum, non autem quoad collationem medio tempore factam invalidandam, cum legitimè facta ſit utpotè de beneficio non reſervato; ſic aliis relatis Barboſa *num.* 99. & expreſsè contigit in decanatu Eccleſiæ Valliſoletanæ, nunc cathedralis, antea collegiatæ, qui in primam dignitatem fuit erectus poſt ceſſum, vel deceſſum, aut aliam quamlibet amiſſionem, vel dimiſſionem prioris, vel illius coadjutoris, cum clauſula *ex nunc, prout ex tunc*, quæ conditio purificata fuit tempore quo vacavit decanatus; eáque de cauſa non fuit reſervatus, & cum menſe ordinarii vacaverit, ab alio fuit proviſus, ut latius referunt Garcia, Gonzalez, & Barboſa *ſuprà* à Rota deciſum fuiſſe 11. Decembr. anno 1600.

Præterea contingere poteſt aliquam dignitatem Eccleſiæ cathedralis non eſſe majorem, habere tamen præeminentiam in collegiata, & ratione hujus præeminentiæ ſub hac reſervatione comprehendi, quia abſolutè illa dignitas eſt prima in collegiata, eſto in cathedrali non ſit major, & conſtat ex fine ſupradictæ regulæ, & notavit Garcia 5. *p. de benefic. cap.* 1. *numer.* 260. Barboſa *num.* 98.

3. Rurſus cum regula reſervat omnes dignitates majores in cathedralibus, & præcipuas in collegiatis, unicam tamen in qualibet Eccleſia reſervat, eſto in ea plures ſint, quia ille terminus univerſalis *omnis*, appoſitus eſt, ut dignitates omnes omnium Eccleſiarum comprehenderet, non ut comprehenderet cujuſlibet ſingularis Eccleſiæ omnes illius dignitates, ſic Maudoſ. *reg.* 3. *Cancell. quæſt.* 3. *per totam.* Gonzal. *gloſſ.* 11. *num.* 7. Garcia 5. *part. de benefic. cap.* 2. *num.* 262. Auguſt. Barboſa 3 *part. de poteſt. Epiſc. alleg.* 57. *n.* 100. Verum ſi in una Eccleſia duæ, vel plures ſint æquè præcipuè,

præcipuè, affirmandum eſt omnes reſervatas eſſe. Nam cum reſervatio ſupradicta effectum habere debeat, & nulla appareat ſpecialis ratio, ob quam potius unam dignitatem, quam aliam afficiat; omnes comprehendere debet; præcipuè cum verba legis omnibus aptari poſſint, & ita tenet: & deciſionibus Rotæ comprobat Garcia *dicta 5. p. de benefic. cap. 1. n. 265.* Mandoſius *in hac reg. quæſt. 4.* Barboſa *n. 101.* Azor *2. p. lib. 6. cap. 34. q. 10. verſ. quæres deindè.* Aloyſius Riccius *collect. 1670. ampliat. 1.*

4. Sed quid ſi in Eccleſia ſolum adſit unica dignitas, manebitne hæc reſervata? Videtur manere non poſſe; quia de illa non verificatur; quod ſit major, nec principalis, cum non ſit alia, cujus comparatione majoritatem habere poſſit: & ita tenet Gomez *de expectativis, num. 46.* Zerola *1. part. verbo dignitas, §. 1.* Cardinalis *conſ. 30. quod incipit in hoc dubio, ſub numero 7. verſ. ſed adhuc poſt medium, & num. 8.* Æneas de Falconibus *in tract. de reſerv. quæſt. 3. principali, num. 32. ad finem.*

Ad contrarium tenendum eſt, cum Garcia *ſuprà num. 267.* Barboſa *num. 102.* Gonzalez *gloſſ. 9, §. 4. à num. 18.* Simoneta *tract. de reformat. quæſt. 85. num. 4.* & deciſum fuiſſe à Rota in una Turritana Archipresbyteratus 7. Maij 1574. coram Montisfalconem referunt Aloyſius Riccius *collect. 1670. ampliat. 2.* Garcia *num. 168.* Moveor, quia eſto verbum *majores*, quod comparativum eſt, poſitivum ſæpè ſupponat; at ſæpè pro poſitivo tantum accipitur, ut contingit in his terminis, *optimus maximus, ſupremus, proximus*, qui licet ſuperlativi ſint, & poſitivos ſupponant ex natura ſua; ſæpè tamen pro poſitivis tantum accipiuntur, juxta *leg. illa verba, & leg. proximus, de verbor. ſignificat.* & tradit Alciat. ibi, & pluribus exornat Pallador. *lib. 1. rerum quotid. cap. 7. per totum:* ſicuti contingit in hoc verbo *primogenitus*, quod licet comparatione aliorum, qui poſt naſcuntur dicatur: ſæpè tamen de filio unico dicitur. Et ratio omnium eſt: quia omnia hæc verba non tam poſitivè, quam negativè ſumuntur, & præſtant hunc ſenſum: ille eſt optimus, maximus, ſupremus, quo nullus alius ſuperior eſt: ſic in præſenti illa dignitas dicitur major poſt Pontificalem, quia nulla major eſt. Et hic ſenſus colligitur ex verbis finalibus ſupradictæ regulæ: ibi reſervatur illa dignitas, quæ præeminentiam habet in collegiata, eſto in Eccleſia cathedrali major non ſit: Ergo ad reſervationem dignitatis in collegiatis eccleſiis non eſt opus eſſe plures dignitates principales: nam ſi ſolum illa dignitas adeſſet, illa ſola reſervaretur. Ergo ſimiliter ad reſervationem dignitatum Eccleſiæ cathedralis non eſt opus plures dignitates adeſſe, ſufficit ſi adſit una, qua nulla major ſit, illa enim erit reſervata.

5. Quod ſi prima dignitas poſt Pontificalem capitulo unita ſit, reſpectu illius non intrat reſervatio. Quia ratione unionis quaſi extinguitur, & conſopitur, & reputanda eſt, ac ſi non eſſet: ac proindè illa dignitas quæ in ordine ſuccedit, prima nuncupanda eſt, & huic reſervationi ſubjecta. Sic Garcia *5. p. de benefic. cap. 1. num. 269.* Barboſa *alleg. 57. num. 102.* Aloyſius Riccius *collect. 1670. ampliat. 3.* & à Rota in cauſa Virdunen. decanatus 9. Martii 1580. teſtatur Riccius, & Garcia fuiſſe deciſum.

6. Secundò reſervat ſupradicta regula Prioratus, Præpoſituras, Præpoſitatus, ac alias dignitates conventuales, & præceptorias generales quorumcunque ordinum, ſed non militarium. Reſervat inquam Prioratus, Præpoſituras, &c. non ſæculares, ſed conventuales perpetuas, quæque dari ſolent in commendam, & quarum electio non fit à religioſis ſimul congregatis. Azor. *2. p. inſtit. moral. lib. 6. cap. 34. q. 10. verſ. quæres tertio.* Auguſt. Barboſa *3. p. de poteſt. Epiſc. allegat. 57. num. 103.* Gonzalez *gloſſ. 51. numer. 59.* Garcia *5. part. de benefic. cap. 1. num. 271.* Dixi reſervari conventuales perpetuas, nam temporales ordinum mendicantium nequaquam ſub reſervationem cadunt, & notavit Mandoſ. *de reſervat. quæſt. 10.* & Garc. *n. 272.* Gonzalez *num. 60.* Barboſa *num. 104.* Cum autem reſervatio excipit prioratus ordinum militarium, ſciendum eſt cum Gloſſa *verbo militarium, in clem. quia contingit, de Religioſis domib.* Azor. & Barboſa *ſuprà*; eſſe alios ordines, qui ex proprio inſtituto non militiæ, ſed hoſpitalitati adſcribentur, cujuſmodi ſunt, Ordo ſancti Spiritus in Saxia. Ordo Cruciferorum in Urbe, Ordo S. Antonii Viennenſis in Gallia, & de horum ordinum prioratibus reſervatio intelligitur. Non autem de prioratibus ordinum militarium, quales ſunt Ordo S. Joannis Hieroſolymitani, ſanctæ Mariæ Teuthonicorum, ſancti Jacobi, Calatravæ, Alcantaræ in Hiſpania, Chriſti Domini in Luſitania, ſancti Stephani in ducatu Florentiæ. Horum enim prioratus, & commendæ à reſervatione excluduntur, eo quod milites horum ordinum ſint maximè de Eccleſia benemeriti.

7. Tertiò reſervat ſupradicta regula beneficia familiarum Papæ, ac Cardinalium continuorum commenſalium. Quæ reſervatio declaratur ſufficienter, ſi declaramus, qui ſint familiares Papæ, & Cardinalium continui commenſales, quæque beneficia eorum reſerventur per hanc regulam, Familiares igitur Papæ, illiuſque continui commenſales ad effectum reſervationis dicuntur officiales, ſeu ſcriptores Archivi Romanæ curiæ, juxta conſtitutionem Julii II. editam 7. Kalend. Decemb. anno 1550. quæque confirmata, & declarata fuit conſtitutione Leonis X. quæ incipit, *Lex miniſterij paſtoralis*, & eſt in bullario 6. ejuſdem Pontificis, & conſtit. 18. Pauli III. incipiente, *Romani Pontificis*, & conſtitut. 89. Pij V. incipiente, *Pridem.* Item ſunt familiares cubicularij, & ſcutiferi, ex conſtitut. 14. Leonis X. incipiente, *Romanus*, & ex conſtitut. 3. Pauli III. incipiente, *Providentia.* Item Milites S. Petri ex conſtitut. Leonis X. incipiente, *Sicut prudens*, & conſtitut. 2. Pauli III. ac conſtitut. 46. Pij IV. Milites S. Pauli ex conſtitut. 23. Pauli III. incipiente, *Romanus Pontifex*, & ex conſtitut. 4. Julij III. Milites Pij, ex conſtitut. 5. & 16. Pij IV. Milites Lauretani, ex conſtitut. 6. Sixti V. incipiente, *Poſtquam commiſſarius camera*, ex conſtitut. 44. Sixti, incipiente, *Ad excelſum.* Theſaurarius datariæ, ex conſtitut. 45. Sixti V. incipiente, *Ut ingens.* Auditor cameræ confidentiar. ex conſtitut. Sixti V. incipiente, *Divina Dei providentia.* Conclaviſtæ, ex conſtitut. 32. Sixti V. Denique Paulus III. in ſua conſtitut. 78. & 79. & Julius III. conſtitut. 44. declararunt vero familiares, & continuos commenſales reputandos eſſe ad effectum reſervationis; Referendarios, & alios officiales ex palatio apoſtolico panem habentes, Protonotarios, Subdiaconos, Auditores Rotæ, Acolytos, ſcutiferos, ſecretarios, literarum apoſtolicarum ſcriptores, cubicularios, reliquoſque officiales Romano Pontifici pro tempore exiſtenti in palatio deſervientes, aut cuſtodiam facientes, licet ibi non habitaverint, nec in tinello comederint, aut panem receperint. Nam eſto ij non ſint realiter commenſales, tamen eo ipſo, quo Pontifex vult, ut tales verè, & propriè reputentur, & non per fictionem, omnia privilegia veris, & realibus commenſalibus competentia illis competunt: & notavit Gonzalez *gloſſ. 51. à num. 16.* Auguſt. Barboſa *de poteſt. Epiſc. allegat. 57. num. 106.* Garcia *5. p. de benefic. cap. 1. à n. 273.* Simoneta *de reſervat. quæſt. 35.* Farinac. *deciſ. 691. numer. 3. in novis.*

8. Dubium tamen eſt, an familiares familiarium Pontificis ſub hanc cadant reſervationem? Videtur non cadere; quia reſervatio eſt ſtricti juris, *cap. præſenti, verbo finitur, de officio legat. in 6.* Caſſador. *deciſ. 4. num. 6. de reſervat.* ac proindè quoad fieri poſſit limitanda

limitanda est. Ergo familiares familiarium comprehendere non potest. Pro contraria parte stat communis sententia hos familiares familiarium comprehendi, quia serviendo familiaribus, Papæ videntur servare. Et favet *lex quæsitum*, §. *sed an instituent. ff. de defuncto instruct.* & tradit, alios referens Menoch. *de arbitr. casu* 201. *numer.* 120. Mandos. *super reg.* 3. *Cancellar. quæst.* 17. Garc. *de benefic.* 5. *p. cap.* 1. *numer.* 326.

In hoc dubio distinguendum censeo, si subfamiliares designati sint à Pontifice, ut ejus expensis alantur, credo sub reservatione comprehendi; quia verè, & propriè Pontifici inserviunt, & illius sunt commensales. Barbosa 3. *part. alleg.* 57. *num.* 107. At si absque ulla assignatione Pontificia expensis familiares alantur, sub reservatione non comprehenduntur; quia verè, & propriè Pontifici non inserviunt, sed ejus famulis. Unum tamen crederem esse certum, si Pontifex suo familiari designaret alimenta pro se, & duobus familiaribus absolutè sumptis absque expressa illorum nominatione, ipséque familiaris plures quam duos subfamiliares haberet; nullius horum subfamiliarium beneficia manebunt reservata ob incertitudinem designationis, & tradit Garcia *de benefic.* 5. *part. cap.* 1. *num.* 330. & colligitur ex *leg. duo sunt Titii, ff. de testamentaria tutela, & leg. si fuerit, ff. de rebus dubiis.* Ex quo non leve argumentum sumitur ad probandum nullam esse reservationem quando non adest designatio Pontificia.

9. Familiares Cardinalium, illorúmque commensales ad effectum reservationis sunt, qui Cardinalibus tanquam famuli deserviunt, & ob eam causam eorum expensis aluntur; colligitur ex *cap. fin. de verbor. significat. in* 6. & tradit Simoneta *de reservat. quæst.* 35. *num.* 2. Flamin. *de resignat. lib.* 5. *quæst. ult. num.* 196. Azor. *lib.* 5. *cap.* 23. *quæst.* 8. August. Barbosa 2. *part. de potest. Episc. alleg.* 57. *num.* 18. Garcia 5. *p. de benefic. cap.* 1. *num.* 315.

Notanter dixi, qui tanquam famuli deserviunt, ut excluderem ab hac familiaritate, & consequenter à reservatione fratres, & nepotis Cardinalium in eorum domibus commorantes, eorúmque expensis alitos; quia non ibi assistunt, ut famuli, & servitores, ut variis decisionibus Rotæ comprobat Garc. 5. *de benefic. cap.* 1. *num.* 317. Et idem est de omnibus illis, qui non ut familiares, & servitores, sed ut amici, & consanguinei ex eleemosyna, aliáve causa in domibus Cardinalium aluntur Garcia *suprà*. Barbosa 3. *part. de potest. Episcop. alleg.* 57. *num.* 111. Mascard. *de probationib. concl.* 755. *num.* 3.

10. Solum de vicariis, visitatoribus, aliisque judicibus à Cardinali designatis, est dubium; an sub familiaribus comprehendantur? Et comprehendi affirmat Sarmiento *select. lib.* 7. *cap. ult.* Segura de Avolos *in direct. judicum Ecclesiast.* 1. *part. cap.* 14. *numer.* 38. quem sequitur Sbroz *de vicario Episcopi, in additionib. ad quæst.* 147. *lib.* 2. Moventur; quia si verè Cardinali deserviunt & in communi modo loquendi servitores (vulgò *criados*) nuncupantur. Nihilominùs probabilius est, hos sub titulo familiarium non comprehendi. Tum quia hi non tam personæ quam dignitati deserviunt. Tum quia non famuli, sed officiales, & judices appellantur, & titulo officii salarium accipiunt. Quod à fortiori verum habet, si absque salario, aut expensis essent vicarii, aut officiales constituti. Garcia *dicto cap.... sub num.* 318. Barbosa *alleg.* 57. *num.* 111. At si tempore quo ij sunt vicarii constituti erant ex continuis commensalibus Cardinalium, ob vicariatum non videntur familiaritatem amittere, sed potius illam continuare, cum ejus expensis vivant, & Cardinalibus in nobiliori munere inserviant. Gonzalez *gloss.* 51. *numer.* 66. Quintil. Mandos. *reg.* 3. *Cancell. q.* 19. Garcia *num.* 322. Barbosa *num.* 312.

11. Ut autem hæc reservatio ob familiaritatem Pontificis vel Cardinalis locum habeat; non est necesse familiaritatem durare aliquo determinato tempore. Quocunque enim tempore etiam brevi duret si eo durante receptum, vel habitum sit beneficium sufficit, ut reservatum maneat. Sic Garcia *dict.* 5. *p. cap.* 1. *num.* 266. Barbosa *alleg.* 57. *num.* 113. Debet tamen probari qualitas familiaritatis, ut dicta reservatio locum habeat. Alias ordinarius providebit, utpote qui habet intentionem fundatam. Flamin. *lib.* 10. *de resignat. quæst.* 3. *num.* 2. Barbosa *num.* 110. ubi benè advertit hanc familiaritatem ad effectum reservationis non probari, ex eo quod probetur sede vacante in familiarem Cardinalis fuisse receptum, quia toto illo tempore nulla est regularium Cancellariæ reservatio cum morte Pontificis extinguantur: probari enim debet durasse familiaritatem tempore quo regulæ Cancellariæ locum habent.

12. Restat, ut de beneficiis comprehensis sub hac regula dicamus. Et breviter respondeo comprehendi omnia beneficia, quæ durante familiaritate habuisti, tametsi ad illa jus solum ad rem habuisses, si quidem in supradicta regula dicitur *in quibus* (id est beneficiis) *seu ad quæ jus eis competit, seu competierit*, & notavit Garcia 5. *part. de benefic. cap.* 1. *num.* 278. Neque ab hac reservatione liberantur beneficia esto per obitum Cardinalis, vel Pontificis, aut alia via ab eorum familiaritate discesseris; quia ita cavetur in supradicta reg. ibi, *etiamsi ab ipsa familiaritate per obitum Cardinalium eorundem, vel aliàs recesserint*, ut benè Menoch. *de arbitr. casu* 201. *num.* 113. *cum seqq.* Barbosa 3. *p. alleg.* 57. *num.* 113. beneficium enim semel reservatum, semper reservatum manet. Dixi, te debere durante familiaritate jus saltem ad beneficium habere, quod de jure proprio intelligitur, juxta dicta in princ. hujus disput. Hoc tamen ejus subsequi debet jus in beneficium: aliàs si nunquam in beneficium jus habuisti non ratione tui, sed alterius vacabit. Ut igitur reservatio intret ratione tui, vacare beneficium debet.

13. Ex supradictis videtur inferri pro Ecclesiis, in quibus est jus optandi, familiarem Pontificis seu Cardinalis hoc jure privatum esse; si quidem non potest novam præbendam obtinere, quia præhabitam dimittat ab inferioti possidendam. At si dimissa præbenda reservata est ratione familiaritatis, non potest illam dimittere, ut inferior possideat. Ergo neque ipse poterit novam obtinere. Hoc autem videtur cedere in grave præjudicium ipsorum familiarium, imo & Pontificis reservantis. Ergo dicendum est ad reservationem non sufficere obtinere beneficium tempore familiaritatis, sed necessarium esse obtinere illud in perpetuum.

Dicendum tamen est, neminem ob familiaritatem Pontificis impeditum esse optare (nisi consuetudo in contrarium præscripta sit.) Quia non est æquum ob qualitatem speciali honore dignam privari aliquem jure aliis illa qualitate carentibus concesso; & tradit Cardin. *cons.* 126. *incipiente, vacaverunt, in fin.* Gonzal. *gloss.* 34. *num.* 42. Garc. 5. *de benefic. cap.* 1. *num.* 335. Barbosa *alleg.* 57. *num.* 114. Sed an optatum, an dimissum maneat reservatum? non constat apud Doctores. Et quidem si per optionem titulus beneficii non mutatur, sed locus in choro, sedes in capitulo; aliæque qualitates extrinsecæ mutantur, certum est reservatum esse beneficium præhabitum novis illis qualitatibus affectum. Et si titulus mutatur; existimat Garcia *num.* 340. nequaquam optatum reservatum manere, si tempore optionis non adest in optante qualitas inductiva reservationis, scilicet familiaritas subcollectoria. Protonotaria, &c. Et ratio esse potest; quia novum illud beneficium, neque jus ad illud determinatum acquisitum est durante qualitate inductiva reservationis. Ex quo ergo capite ei potest reservatio provenire?

venire ? Quod ſi dicas, quia loco dimiſſi ſubrogatur, & ob hanc ſubrogationem ceſſat reſervatio reſpectu prioris beneficii dimiſſi, & ſuccedit in obtento, ut dixit Cardinal. *conſ.* 126. *ad finem.* Rebuff. *in additionib. ad reg.* 3. *Cancell. verbo obtinet.* Paulus Granatenſ. *ad Simonetam, quæſt.* 35. *num.* 42. Gonzalez *gloſſ.* 34. *numer.* 42. Barboſa *alleg.* 57. *num.* 114. Contra eſt, quia ſubrogatio reſervationem inducere non poteſt, aliàs reſignare, vel permutare liberè poſſent habentes beneficia reſervata, cum poſſent dicere loco beneficii reſervati aliud ſubrogatum eſſe. Item neque verum eſſet beneficium ſemel reſervatum ſemper manere reſervatum; ſi quidem in optione mutaretur reſervatio ex uno in aliud beneficium, quod certè non eſt dicendum. Exiſtimo ergo probabilius beneficium familiaris quod in optione dimittit, reſervatum eſſe, neque in illo dari optionem : beneficium vero optatum à reſervatione eſſe liberum, niſi tempore optionis habeat optans qualitatem reſervationis inductivam.

Punctum XX.

Explicatur reſervatio quartæ regulæ Cancellariæ.

1 *Apponitur regula.*
2 *Ultra generalem collectorem unicus ſubcollector in qualibet diœceſi eſt conſtituendus.*
3 *Si ſubcollector alium ſubcollectorem ſpecialem deſignaret, hujus non manerent beneficia reſervata.*
4 *Non eſt neceſſe, ut ſubcollector officium ſubcollectoris actu exerceat, ut ejus beneficia reſervata maneant.*
5 *Probabilius eſt non ſufficere deſignationem ſubcollectoris, ſed eſſe neceſſariam ſubcollectoriæ acceptationem.*
6 *Qualiter conſtare debet collectorem, vel ſubcollectorem eſſe deputatum, cum ad reſervationem, tum ad fructus colligendos.*
7 *Quæ beneficia ſub hac regula comprehendantur.*

1. Quarta regula reſervat omnia beneficia Eccleſiaſtica quorumcunque collectorum, & ſubcollectorum unicorum in quacunque civitate, vel diœceſi, qui ſuo tempore officia exercuerint ſubcollectorum, fructuum, & proventuum Cameræ Apoſtolicæ debitorum, illa videlicet beneficia dumtaxat, quæ durante eorum officio obtinebant, & in quibus, ſeu ad quæ jus eis competebat.

2. Pro hujus regulæ explicatione advertendum eſt ultra generalem collectorem unicum ſubcollectorem, & non plures in qualibet diœceſi eſſe conſtituendum, ut reſervatio locum habere poſſit. Quapropter ſi unicus in civitate, & alius in diœceſi conſtituatur, neutrius beneficia reſervata erunt, quia non unicus ſubcollector, ſed plures in diœceſi exiſtent contra ſupradictam regulam, & non eſt ſpecialis ratio, quare magis unius quam alterius beneficia reſerventur. Garc. 5. *p. de benefic. cap.* 1. *num.* 367. Gonzalez *gloſſ.* 51. *à n.* 71. Barboſa 3. *p. alleg.* 57. *num.* 119. Quod procedet caſu quod collector plures ſubcollectores generales deſignare poſſet, illoſque ſimul reſignaret. Nam ſi unicum tantum deſignare poſſet, & illo reſignato alium deſignaret, tacitè primum revocaret, & generaliter quoties quis ſecundum ſubcollectorem deputat, primum revocare cenſetur. Quia credendum eſt juxta formam juris deſignationem facere voluiſſe, Mandoſ. *in hac regula, quæſt.* 10. *num.* 2. Garc. *dicto cap.* 1. *n.* 366. Aloyſ. Ricc. *collect.* 1647. *ampliat.* 5. Barboſ. 3. *part. de poteſt. Epiſc. alleg.* 57. *num.* 122. Quod ſi non obſtante prioris deſignatione deſignaret quis ſecundum ſubcollectorem intendens primum non revocare, beneficia acquiſita à priori tempore quo unicus fuit, manebunt reſervata, ſecus vero ſi ſocium habet. Excipe, niſi deſignatio ſocij nulla eſſet : eo quod collectori poteſtas limitata ſit, ut non poſſit niſi unicum ſubcollectorem deſignare Garc. *ſuprà num.* 370.

3. Sed quid ſi ſubcollector alium ſubcollectorem particularem deſignaret, ut nomine ipſius fructus Pontifici debitos colligeret, quod non inficior præſtare poſſe, eo quod ſit delegatus ad univerſitatem cauſarum, juxta ea quæ tradit Sanchez *lib.* 3. *de matrim. diſp.* 31. *à num.* 4. In tali caſu hujus ſubcollectoris particularis beneficia reſervata non erunt. Quæ regula reſervat beneficia unici ſubcollectoris, & ſic non eſt unicus, cum ſocium habeat. Beneficia vero primi, & præcipui ſubcollectoris hunc ſecundum deſignantis credo reſervata eſſe. Quia ab eo deſignatus non tam debet dici ſubcollector, quam commiſſarius ſubcollectoris. Et regula reſervans beneficia ſubcollectoris, de vero, & proprio, & ad univerſitatem cauſarum deſignato intelligenda eſt. Garc. 5. *part. de benefic. cap.* 1. *n.* 374. *&* 375. Barboſa 3. *part. allegat.* 57. *num.* 123. Deindè ſubcollector, cum ſit à Pontifice delegatus, & juriſdictionem habeat, debet eſſe perſona qualificata juxta formam *textus in cap. ſtatutum, in princ. & in cap. in nullo, in fine, de reſcript. lib.* 6. Aliàs nulla erit deputatio. Debet ergo eſſe canonicus Eccleſiæ cathedralis, vel aliàs perſona in dignitate Eccleſiaſtica conſtituta, tempore inquam deputationis, tametſi poſtea non ſit. Gonzalez *gloſſ.* 51. *numer.* 79. Garcia *cap.* 1. *num.* 385. Barboſa *num.* 116.

4. Dubium tamen eſt, & ſatis inter Doctores controverſum; an ſubcollector officium ſubcollectoris exercere debeat, ut ejus beneficia ſub reſervationem cadant ? Rationem dubitandi fecerunt verba illa regulæ. *Qui ſuo tempore officia exercuerint.* Quæ non debent eſſe inutiliter appoſita. Ergo qui numquam ſubcollectoris officium exercuit, ejus beneficia ſub reſervationem cadere non poſſunt. Et ita tenet Creſcent. *deciſ.* 17. *de præbend.* Rota teſte Puteo *deciſ.* 305. *quæ incipit licet Rota, lib.* 1. *&* *deciſ.* 1846. *incipit Joannes Paulus, lib.* 3. *part.* 3. *diverſ.* Maſcard. *de probat. concluſ.* 317. *numer.* 27.

Nihilominùs communis eſt ſententia non requiri exercitium actu, ſed ſufficere in potentia, ita ut potens ſit officium ſubcollectoris exercere, neque per ipſum ſtet, quominus illud exerceat. Mandoſ. pluribus comprobans *ſuper hanc reg. quæſt.* 4. Flamin. *lib.* 2. *de reſignat. quæſt.* 16. *num.* 26. Gonzalez *gloſſ.* 52. *num.* 71. Garcia 5. *part. de benefic. cap.* 1. *num.* 345. *&* 351. Barboſa 3. *part. de poteſt. Epiſc. alleg.* 57. *num.* 116. Riccius *in collect.* 5. *part. collect.* 1647. quique teſtantur ſæpè à Rota deciſum eſſe. Ratio ea eſſe poteſt; quia conditio ab aliquo expoſtulata, cujus executio per ipſum non ſtat, eſt perindè ac ſi executioni mandata eſſet, *cap. cum non ſtat* 66. *de Regul. juris, in* 6. *&* *leg. in jure civili* 21. *ff. de condit. & demonſtrat.* & pluribus exornat. Mol. *de Hiſpan. primogen. lib.* 2. *cap.* 13. *à n.* 14. Ergo exercitium ſubcollectoris, quod eſt in ſubcollectore expoſtulatum, ſi per ipſum non ſtet, quominus ſit, reputandum eſt ac, ſi verè eſſet.

5. Rurſus ſit difficultas; an ſufficiat eſſe aliquem ſubcollectorem deputatum, tametſi ſubcollectoriam non acceptaverit, ut ejus beneficia reſervata cenſeantur ? Affirmat Rota *deciſ.* 12. *de præbendis, in novis.* Mandoſ. *in hac regula, quæſtion.* 4. Garcia 5. *part. capit.* 1. *num.* 347. Barboſa *alleg.* 57. *numer.* 216. Moventur, quia juriſdictio delegata transfertur in delegatum à tempore datæ quoad habitum; eſto quoad exercitium præſentationem litterarum requirat, ut tradit, aliis relatis, Aloyſius Riccius *collect.* 1647. *verſ. amplia tertio.* Molina *de Hiſpanor. primogen. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 58. Garcia 5. *part. de benefic. cap.* 1. *n.* 349. Mandoſ. *reg.* 27. *quæſt.* 17. *num.* 4. *&* *reg.* 31. *quæſt.* 1. Barboſa *alleg.* 57. *num.* 116.

Verum

Verum mihi probabilius apparet ne cessariam esse acceptationem ut ejus beneficia reservata censeantur. Moveor ; quia ante notitiam designationis , illiusque assignationem nequit subcollector officium subcollectoris exercere , tametsi fructus colligendi existant. Sed in supradicta regula hæc potentia actualis, & expedita requiritur , ut ex supradicto dubio constat, ut ejus beneficia reserventur. Ergo cum subcollector ante acceptationem hac potentia careat , nequeunt ejus beneficia reservata esse. Neque obstat ante acceptationem habere jurisdictionem in habitu (quod sub lite est) sufficit quod non habeat illam expeditam. Et ita requiri acceptationem docet Gonzalez *gloss.* 51. *num.* 70.

6. Præterea dubitare potes , quomodo constare debeat collectorem , vel subcollectorem esse deputatum, ut ejus beneficia reservationi subsint. Cui dubitationi respondeo, debere constare per litteras patentes supradictæ deputationis , *cap. cum in jure peritus , de offi io delegati , & leg. unica , Cod. de mandatis princip.* vel saltem constare debet per testes deponentes se vidisse litteras commissionis , vel commissioni, & deputationi interfuisse. Bellenzinus *de charitativo subsidio , q.* 112. Garcia 5. *part. de benefic. cap.* 1. *à num.* 376. Imo unicus solus testis aliquibus adminiculis adjutus sic deponens sufficit , ut beneficia reservata censeantur, sic Aloysius Riccius *collect.* 1647. *ampliat.* 6. ubi refert à Rota decisum esse. Barbosa *alleg.* 57. *num.* 124. At si testes solum deponerent collectorem , vel subcollectorem sic reputatum esse publica voce , & fama , nequaquam probarent sufficienter ad effectum reservationis , quia hoc testimonium inducit solum præsumptionem , non veritatem Bellenzinus *tract. de charitativo subsidio, quæst.* 111. & 112. Aloysius Riccius *collect.* 1647. *ampliat.* 6. Nicol. Garcia 5 *p. de benefic. cap.* 1. *n.* 378. Barbosa *alleg.* 57. *n.* 125. Probato tamen aliquē esse collectorem, non est opus probare esse unicum , ut illius beneficia impetrentur ; quia pro unicitate est à jure præsumptio, & contradicenti incumbit contrarium probare , sic ex decisionibus Rotæ comprobat Mandos. *super hanc regulam , quæst.* 1. Garcia 5. *part. de benefic. cap.* 2. *n.* 356. Barbosa *alleg.* 57. *n.* 117. Aloysius Riccius *collect.* 1647. *versic. notandum est secundo.* Excipe, nisi impetrans allegaret in impetratione unicum esse ; quia ob expressionem assumit onus probandi , cum teneatur narrativam verificare , sic supradicti Doctores.

Diximus de probatione collectoriæ , seu subcollectoriæ ad effectum reservationis. At si loquamur de probatione illius ad effectum colligendi fructus , nequaquam solituri tenentur ei solvere ; neque securè solvent , nisi ex litteris deputationis constet ejus officium. Garcia 5. *part. de benefic. cap.* 1. *num.* 377. Augustt. Barbosa 3. *part. de potest. Episcop. alleg.* 57. *n.* 124. ubi addit cum Simone *de reserv.* 934. Moneta *de decimis , cap.* 9. *quæst.* 5. *num.* 212. non sufficere transumptum , nisi sumptum fuerit nulla lite pendente, servata forma , *cap. fin. de fide instrum.* vel sumptum fuerit ex regiſtris bullar. Papæ.

7. Beneficia sub hac regula comprehensa sunt sicut in præcedenti regula omnia illa , quæ collector , seu subcollector habuit tempore quo officium exercuit; esto ante officium illa obtinuerit ; quia verè durante officio illa obtinet , ut dicitur in supradicta regula, hoc est possidet , & retinet , juxta *leg. clam. possidere, vers. is autem , & ibi gloss. verbo obtinendæ , ff. de causa possess. & propriet.* Imo si solum durante officio collectoriæ jus ad beneficia ei competit , sufficiens est ut sub reservationem cadant ; si quidem in ipsa regula dicitur. *Et in quibus beneficiis , seu ad quæ jus eis competebat* , & tradit Bellenzin. *tract. de charit. subsid. quæst.* 120. Garcia 5. *part. de benefic. cap.* 1. *num.* 352. Barbosa *alleg.* 57. *num.* 123.

Punctum XXI.

Explicatur reservatio quintæ , sextæ , & septimæ regulæ Cancellariæ.

1 *Explicatur quinta regula , & quæ in illa reservantur.*
2 *Quæ per regulam sextam reserventur.*
3 *Apponuntur verba regulæ septimæ.*
4 *Reservantur primo per dictam regulam canonicatus, præbendæ , dignitates , & officia trium Ecclesiarum.*
5 *Item reservantur beneficia ad provisionem Cardinalium Episcoporum à Romana curia absentium.*
6 *De quibus Cardinalibus hoc intelligatur.*
7 *Attentata contra supradictas regulas omnia irritantur.*

1. Quinta regula reservat omnia , & singula beneficia quorumcunque curialium , quos dum curia Romana de loco ad locum transfertur , eam sequendo decedere contigerit in quovis loco , quantumcunque etiam à dicta curia remoto.

Hæc reservatio in corpore juris contenta est in *cap. præsenti, de præbendis in 6. vers. porrò :* & tradit Rebuff. *hic.* & Garcia *cap.* 1. *num.* 366. Debuit tamen expediri, ut clarius constaret supradicta juris reservatio : quid nomine curialis intelligatur , §. 2. *hujus puncti* explicuimus , ibique diximus curiam Romanam transferri, cum Pontifex cum sua Cancellaria , & Audientia transfertur, secus cum ipse solus mutatur. Sed quia ex constitution. Pauli III. & Clement. VIII. eadem reputatur curia Romana in Urbe , ac in loco ubi Pontifex existit ; esto ibi cum Cancellaria non adsit , beneficia curialium sequentium Pontificem manent reservata , si inibi decedunt, & probat exemplum curialium sequentium Clement. VIII. cum Ferrariam se contulit , & ibi decedentium , quorum beneficia testatur Gonzal. *gloss.* 51. *num.* 84. provisa fuisse ut reservata.

Notanda sunt verba illa , *curiam sequendo decedere contigerit.* Nam si curialis decedat , cum curia transfertur , non curiam sequens, sed potius ab ea recedens, nequaquam sub hac reservatione ejus beneficia comprehenduntur. Comprehenduntur autem sub reservatione , *cap. licet , cap. præsenti , de præbendis in 6.* si intra duas diætas legales mortuus fuerit , secus si extra. Et idem est si curia non transfertur , sed ipse valetudinis , vel recreationis causa mutatur , & extra duas diætas à curia obiit , non manebunt ejus beneficia reservata , secus si intra duas diætas : sic , aliis relatis, docuit Gonzalez *gloss.* 51. *à num.* 86. *& seqq.*

2. Sexta regula reservat omnia beneficia cubiculariorum , & cursorum suorum. Circa quam regulam non levis dubitatio orta fuit , de quibus cubiculariis esset intelligenda ? Et quidem si ante Gregor. XV. loquamur , probabilius erat solum cubicularios officialis à Leone X. in suo collegio constitutos esse intelligendos : quia in sua constitut. quæ est 14. in bullario , edita anno 1515. *ne Apostolicorum* , expressè prohibuit, ne alii præter supradictos nomen , & dignitatem cubiculariorum usurpent. Neque obstat hos sub nomine officialium sedis Apostolicæ comprehensos esse in reg. 3. Cancell. quominus in præsenti illorum fieret reservatio, quia claritatis gratia exprimuntur : & ita notavit Gonzalez *gloss.* 51. *n.* 91. Verum loquendo à tempore Gregor. XV. clarum est , comprehendi in hac reservatione non solum cubicularios collegii Leonis X. sed etiam illos qui sunt extra muros , seu honoris causa cubicularii nuncupati , quia supradictus Gregor. & Leo XI. & Urbanus VIII. expedientes regulas Cancellariæ sic supradictam regulam declaraverunt. Barbosa 3. *part. de potest. Episc. alleg.* 57. *n.* 129. *& seqq.* Cursores vocantur , ut benè explicat Mandos. *hic quæst.* 2. *n.* 5. & Barbosa *n.* 131. qui sunt in bancho

curſorum, quíque de capellis, & conſiſtoriis Papæ, & ſimilibus Cardinales monent; quíque à mandatariis diſtinguuntur, & colligitur ex conſtitutione Pauli V. quæ eſt in Bullario novo 71. *tom.* 3. *fol.* 282.

3. Septima regula reſervat quoſcunque canonicatus, ac præbendas, & dignitates, perſonatus; & officia in Sancti Joann. Lateranen. & Principis Apoſtolorum, ac B. Mariæ Majoris de Urbe Eccleſiis, necnon ad collationem, proviſionem, & præſentationem, ſeu quamvis aliam diſpoſitionem S. R. E. Cardinalium à Romana curia abſentium ratione ſuorum Epiſcopatuum, Cardinalatus, ac ipſorum Cardinalium titulorum, & diaconiarum ſpectantia, quandiu abſentia ſua duraverit, canonicatus, & præbendas, dignitates, perſonatus, adminiſtrationes, & officia cæteraque beneficia cum cura, vel ſine cura vacantia, & in antea vacatura, tam in eadem Urbe, quàm in Eccleſiis, civitatibus, & diœceſibus dictorum Epiſcopatuum conſiſtentia. Ac decrevit irritum, &c.

4. Primò in hac regula reſervantur canonicatus, præbendæ, dignitates, & perſonatus, & officia trium Eccleſiarum Urbis S. Joannis Lateranen. S. Petri, ac B. Mariæ Majoris. Neque obſtat huic reſervationi hæc beneficia jure ordinario Pontifici tanquam Urbis Epiſcopo competere: quia fortè Archipresbyteri illarum Eccleſiarum, quia Cardinales erant, prætendebant ſibi competere illorum proviſionem, & ad tollendam hanc apparentem prætentionem expedita fuit reſervatio. Azorius 2. *part. inſtit. moral. lib.* 6. *cap.* 34. *quæſt.* 10. *verſ. per ſeptimam regulam.* Gonzalez *gloſſ.* 13. *à num.* 22. Mandoſ. *hic quæſt* 1. *ſub num.* 3. Garcia 5. *p. de benefic. cap.* 1. *à num.* 400. Barboſa 3. *de poteſt. Epiſcop. allegat.* 57. *num.* 133. Neque ex eo quod in ſupradicta regula facta ſit mentio tantum canonicatuum, præbendarum, dignitatum, & perſonatuum, & officiorum illarum Eccleſiarum, & non aliorum inferiorum beneficiorum, capellaniarum, ſcilicet & portionum, ac ſimilium; inferri poteſt illa inferiora beneficia non eſſe de proviſione Pontificis. Sunt enim ſi Archipresbiteri, & capitula dictarum Eccleſiarum privilegium non habent illa inferiora beneficia providendi. An vero illa habeant, & ad quæ beneficia extendantur, ipſi videre debent. Reſpectu enim horum inferiorum beneficiorum intacta reliquit Pontifex privilegia à Pontificibus prædeceſſoribus conceſſa. Gonzalez *dicta gloſſ.* 13. *num.* 26. Garcia *ſuprà.* Farinac. *deciſ.* 616. Barboſa *numer.* 134.

5. Secundò reſervantur beneficia ad proviſionem Cardinalium Epiſcoporum à Romana curia abſentium ſpectantia, ratione Epiſcopatus, Cardinalatus, aut ipſius Cardinalis tituli, ſeu diaconiæ. Abſentium inquam à Romana curia ſine legitima cauſa. Nam quando abſunt ob reſidentiam in ſua diœceſi, Eccleſiáque Cathedrali; juxta decretum Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 1. *de reformat.* non reſervantur beneficia, quia talis abſentia legitima eſt, & à concilio approbata, & tradit Azorius 2. *part. inſtit. mor. lib.* 6. *cap.* 34. *q.* 10. *in fine.* Gonzalez *gloſſ.* 24. *num.* 146. Barboſa 3. *p. allegat.* 57. *num.* 136.

6. Sed eſt dubium de quibus Cardinalibus Epiſcopis ſupradicta regula loquatur; an de omnibus, an ſolum de illis quibus Epiſcopatus eſt annexus, quales ſunt Epiſcopatus Hoſtienſis, Portuen. Præneſten. Tuſculan. Sabinen. & Albanen. Hi enim Epiſcopatus annexi ſunt ſex Cardinalibus antiquioribus Presbyteris, qui tempore vacationis fuerint in Urbe reperti. Ratio dubitandi eſt; quia hi Cardinales majori prærogativa digni ſunt quam cæteri, at cæterorum beneficia non reſervantur quocunque menſe vacent, eſto à curia abſentes ſint, ut conſtat ex ſeq. reg. 8. Ergo neque horum beneficia reſervari debent, aut ſi horum beneficia reſerventur, & omnia debent reſervari. Dicendum tamen eſt de ſex illis Cardinalibus, quibus ratione Cardinalatus eſt Epiſcopatus annexus, ſupradictam regulam intelligi. Quia hac reſervatione voluit Pontifex eos movere, ut ejus ſemper lateri aſſiſterent. Tum quia ſunt præcipui. Tum quia à Romana curia eorum Epiſcopatus non multum diſtat. Mandoſ. *hic quæſt.* 3. Garcia 5. *part. de benefic. cap.* 1. *num.* 404. Gonzalez *gloſſ.* 24. *num.* 142. Barboſa 3. *part. alleg.* 57. *num.* 135.

Neque ratio dubitandi urget. Admitto per reg. 8. Cancellariæ omnes Cardinales indiſtinctè à reſervatione ibidem contenta excludi, ſed inde non infertur, in reg. 7. non eſſe comprehenſos hos Cardinales Epiſcopos Romæ vicinos. Nam eſto digniores ſunt, & aliis præferri debeant, hoc tamen nonobſtat, quominus ob bonum Eccleſiæ in aliquo ſpecialiter graventur, ſi gravamen nuncupari poteſt hæc beneficiorum reſervatio. Quapropter cum in reg. 8. omnes indiſtinctè excipiuntur, ſubintelligendum eſt ab illa reſervatione. At ſi reliqui in alia reſervatione ſunt incluſi, ij quidem non manent excepti. Neque enim credendum eſt regulam ſeptimam reſervatoriam, ita incontinenti correctam eſſe. Ut quid enim expediebatur; ſi per reg. 8. corrigenda erat?

7. Tandem ſubdit Pontifex decretum irritans omnium quæ in contrarium hujus regulæ, & præcedentium fuerint attentata, ſic Aloyſius Riccius *collectan. deciſ.* 5. *part. collectan.* 1672. Auguſt. Barboſa 3. *part. de poteſt. Epiſc. alleg.* 57. *n.* 138. Gonzalez *gloſſ.* 1. *à n.* 10. *& tota gloſſ. ult.* Garcia 5. *p. de benefic. cap.* 1. *num.* 407. Quod procedit, eſto cum ignorantia, & abſque culpa attentata fuerint. Lancellot. *de attentatis*, 2. *p. cap.* 12. *limit.* 3. *num.* 27. Aloyſius Riccius, & Barboſa *ſuprà.* Garcia *n.* 409. de efficacia hujus decreti irritantis videri poteſt Gonzalez *dicta gloſſ. ult. per totam.* Garcia 5. *p. de benefic. cap.* 1. *à n.* 409. Mandoſ. *hic q.* 4. eſt enim ita efficax, ut inficiat, & annullet non ſolum titulum, ſed etiam poſſeſſionem in contrarium, ita ut poſſeſſor defendi non poſſit aliquo ex remediis poſſeſſoriis, quia eſt nulla, & injuſta talis poſſeſſio. Mandoſ. *reg.* 1. *Cancell. q.* 3. *per totam.* Gonzalez *gloſſ.* 31. *n.* 8. *& gloſſ.* 68. *num.* 29. Garcia 5. *p. de benefic. cap.* 1. *n.* 427. *& ſeqq.* & alii apud ipſos. Hoc autem ſubintelligitur, dummodo de reſervatione, & decreto irritante conſtet, ſecus verò ſi non bene probaretur; quia in caſu dubio non eſt poſſeſſor ſpoliandus, ut aliis relatis docet Gonzal. *gloſſ.* 31. *num.* 14. *& 20. & Gloſſ.* 66. *num.* 39. Garcia 5. *part. de benefic. cap.* 1. *num.* 417. *& 430.*

Punctum XXII.

Explicatur præcipua Cancellariæ reſervatio contenta in reg. 8. quæ nuncupatur regula de menſibus, & alternativa.

Hæc regula in hæc verba ſtatuitur. *Cupiens D. N. Papa pauperibus clericis, & aliis bene meritis perſonis providere, omnia beneficia Eccleſiaſtica cum cura, & ſine cura, ſæcularia, & quorumvis ordinum regularia, qualitercumque qualificata, & ubicunque exiſtentia in ſingulis Januarii, Februarii, Aprilis, Maii, Julii, Auguſti, Octobris, & Novembris, menſibus uſque ad ſuæ voluntatis beneplacitum extra Romanam curiam, aliàs quam per reſignationem quocunque modo vacatura, ad collationem, proviſionem, præſentationem, electionem, & quamvis aliam diſpoſitionem quorumcunque collatorum, & collatricum ſæcularium, & quorumvis ordinum regularium (non tamen Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, aut aliorum ſub concordatis inter ſedem Apoſtolicam, & quoſcunque alios initis, & per eos qui illis acceptare, & obſervare debuerant acceptatis, & obſervatis, quæ lædere non intendit, comprehenſorum) quomodolibet pertinentia diſpoſitioni ſuæ generaliter reſervavit; volens*

volens in ſupplicationibus ſeu conceſſionibus gratiarum, quæ de dictis beneficiis tunc vacantibus, etiam motu proprio fient, de menſe in quo vacaverint diſpoſitivè mentionem fieri, alioquin gratias nullas eſſe, ac conſuetudines etiam immemoriales optandi majores, & pinguiores prebendas, necnon privilegia, & indulta Apoſtolica circa ea, ac etiam diſponendi de hujuſmodi beneficiis, aut quod illa ſub hujuſmodi reſervationibus numquam comprehenduntur, etiam cum quibuſvis derogatoriarum derogatoriis, & fortioribus, efficacioribus, & in ſolitis clauſulis, nec non irritantibus, & aliis decretis quibuſvis, & collegiis, cujuſcunque dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, & conditionis exiſtentibus quomodolibet conceſſa adverſus reſervationem hujuſmodi minimè ſuffragari. Inſuper ſanctitas ſua ad gratificandum Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis intenta ipſis quandiu apud Eccleſias, aut diœceſes ſuas verè, ac perſonaliter reſederint, dumtaxat de omnibus, & quibuſcunque beneficiis cum cura, & ſine cura, ſæcularibus, & regularibus ad liberam ipſorum dumtaxat, non autem aliorum cum eis diſpoſitionem, ſeu præſentationem, vel electionem, nec etiam cum conſilio, vel conſenſu, ſeu interventu capitulorum, vel aliorum, aut alias pertinentibus, quæ antea in menſibus Februarij, Aprilis, Junij, Auguſti, Octobris, & Decembris extra curiam ipſam vacare contigerit (dummodo aliàs diſpoſitioni Apoſtolicæ reſervata, vel affecta non fuerint) liberè diſponendi, facultatem conceſſit; ac etiam voluit, ut ſi ipſi in collatione, aut alia diſpoſitione beneficiorum in aliis ſex menſibus, videlicet Januarij, Martij, Maij, Julij, Septembris, & Novembris vacaturorum (quæ etiam diſpoſitioni ſuæ, ut præfertur, reſervavit) ſeu etiam aliorum diſpoſitioni ſuæ, & dictæ ſedis aliàs quomodolibet reſervatorum, aut affectorum ſe intromiſerint, aut quominus proviſiones, & gratiæ ſanctitatis ſuæ de illis debitum effectum conſequantur, impedimentum quoquo modo præſtiterint, uſu, & beneficio, prædictæ facultatis eo ipſo privati exiſtant, ac collationes, & aliæ diſpoſitiones de beneficiis illius prætextu deinceps faciendæ nullius eſſent roboris, & momenti. Illi vero qui gratiam alternativæ prædictæ acceptare voluerint, acceptationem hujuſmodi per patentes litteras manu propria ſubſignatas, ſuoque ſigillo munitas, & in ſua quiſque civitate, vel diœceſi datas declarare, & litteras ipſas huc ad Datarium Sanctitatis ſuæ tranſmittere teneantur, quibus ab eo receptis, & recognitis, tunc demum, & non antea uti incipiunt gratia ſupradicta: decernens ſic in prædictis omnibus per quoſcunque, & judicari debere, ac irritum, &c.

§. I.

Quæ beneficia in hac regul. 8. reſerventur.

1 *Reſervat quæcunque beneficia tam ſæcularia, quam regularia. Intelligendum eſt de beneficio, quæ propriè beneficia ſunt.*

2 *Item reſervat beneficia qualitercunque qualificata, & ubicunque exiſtentia, & quomodocunque vacantia; aliter quam per reſignationem.*

3 *An beneficia patrimonialia ſub hac regula comprehendantur? Arguitur pro, & contra.*

4 *Reſolvitur quæſtio.*

5 *Beneficia electiva ſub hac regula comprehenduntur, ſed non electiones canonicatuum, Magiſtrales, & Doctorales Eccleſiarum Cathedralium, Regni Caſtellæ, & Legionis.*

6 *Beneficia juriſpatronatus qualiter comprehenduntur, remiſſivè reſpondetur.*

7 *Non comprehenduntur beneficia conſiſtentia in Eccleſia non numerata, ſeu receptitia.*

8 *Beneficia monocularia probabilius eſt comprehendi.*

9 *Beneficia noviter erecta poſt regulam comprehenduntur.*

10 *Non extenditur in iis beneficiis ad primam beneficij collationem, quidquid dicat Gonzal.*

1. DUas ſupradicta regula habet partes. Prima loquitur de reſervatione. Secunda quæ incipit à §. *inſuper*, loquitur de beneficio alternativè Epiſcopis reſidentibus conceſſo. Utramque ea brevitate qua potero perſtringam.

In prima parte diſpoſitioni ſuæ Pontifex reſervat quæcunque beneficia Eccleſiaſtica cum cura, & ſine cura, ſæcularia, & regularia, beneficia inquam quæ propriè beneficia ſint. Quapropter beneficia manualia, ſive vicariæ ad nutum, penſiones, & ſimilia, de quibus *in princ. hujus tractatus* diximus, beneficia propriè non eſſe, nequaquam ſub reſervationem cadunt. Tum quia ſpectato juris rigore beneficia non ſunt. Tum quia Pontifex non reſervat niſi beneficia vacantia, quæ autem perpetua non ſunt, non vacant: ſic pluribus comprobat Gonzalez *gloſſ. 5. §. 6. à num. 9.* Garcia *5. p. de benefic. cap. 1. à num. 510.* Barboſa *3. p. de poteſtat. Epiſcop. alleg. 57. à n. 141.* Dixi quæcunque beneficia regularia, quæ perpetua ſint. Excipe, niſi ſint ordinum militarium. Nam eſto in hac regula nulla illorum beneficiorum facta ſit exceptio; at quæ in reg. 3. excepta ſunt prioratus, præpoſituræ, perſonatus, & commendæ horum ordinum, non eſt dicendum in hac regula comprehendi, quia ſub generali reſervatione comprehendi non debent, quæ in ſpeciali excipiuntur. Neque ita incontinenti credendum eſt fieri derogationem privilegii conceſſi, ſi fruſtra, & inutiliter concederetur. Poſito autem illa beneficia ſuperiora illorum ordinum à reſervatione excludi, & reliqua beneficia illorum inferiora excluſa eſſe videntur, quia reſervatio ſemper majora afficit. Sic Garcia *5. part. cap. 1. num. 513.* quamvis contrarium non ſine fundamento defendat Gonzal. *gloſſ. 8. num. 70.*

2. Subdit verò Pontifex ſe reſervare quæcunque beneficia qualitercunque qualificata, & ubicunque exiſtentia, quocunque modo vacatura alias per reſignationem, quæ ad cujuſvis collationem, præſentationem, electionem, vel quamvis aliam diſpoſitionem quomodolibet pertinuerint. Per quæ verba tolluntur dubitationes, quæ oriri poſſent circa beneficia qualificata, & in Metropolitanis, Patriarchalibus, aliiſve Eccleſiis exiſtentia, an eſſent comprehenſa. Nam eſto ex reſervatione generali beneficiorum comprehenſa non eſſent, [argum. text. in *cap. licet canon. 14. juncto cap. ſtatutum 22. de elect. lib. 6. & cap. quamvis, de præbend. in 6. cap ſuſceptum, de reſcript. eodem lib.* At ex his verbis nemini dubium eſſe poteſt comprehendi.

3. Difficultas eſt, an patrimonialia beneficia ſub iis verbis comprehendantur? Patrimonialia voco, quæ ex fundatione, vel privilegio Pontificis conferenda ſunt natis, incolis, vel oriundis alicujus oppidi, patriæ, vel parochiæ, cujuſmodi ſunt beneficia diœceſis Burgenſis, Placentinæ, & Calagurritanæ. Videtur enim hæc beneficia ſub reſervatione prædicta non comprehendi. Primo, quia de his non fit ſpecifica, & expreſſa mentio, quæ tamen videbatur requiri, *argum. cap. 18. ſeſſ. 24. Trident.* ubi expreſſit concurſum faciendum in beneficiis patrimonialibus, tametſi generalibus verbis dixerat in omnibus beneficiis parochialibus, exceptis iis quæ ſunt de præſentatione laïcali concurſum eſſe faciendum. Secundò hæc beneficia patrimonialia, ut conſtat ex uſu, & conſuetudine, nec reſignantur, neque impetrantur, neque penſione gravantur, ſed potius per concurſum providentur, ut conſtat *ex leg. 21. 22. & 23. tit. 3. lib. 1. recopil.* & tradit Covarruvias *pract. cap. 36. à num. 4.* Ergo non cadunt ſub reſervationem. Aliàs reſignatio, permutatio, & penſionis impoſitio, & ſine concurſu proviſio illis competeret,

cum hæc beneficiis reservatis regulariter competant. Tertiò hæc beneficia non cadunt sub reservationem juris factam in *cap. licet, de præbendis in 6.* si quidem beneficiato decedente in curia ordinarius providet beneficium, ac si extra, & in suo mense vacaret, ut testatur Covarruvias *suprà*. Ergo neque cadit sub hac reservatione, quæ minor est ea, quæ à jure est statuta, & ita tenet Zerola *in praxi Episcop. 1. part. verbo beneficia, §. 3. dicto 8.* Summa bullar. Quaranta *verbo beneficiorum reservatio.* Perez de Lara *de anniversar. & capellan. lib. 2. cap. 10. num. 9.* Cevallos *lib. 4. quæst. 1. seu quæst. 897. num 438. & præcipuè, n. 479. & à n. 523.* inclinat Covar. *pract. q. cap. 36. à n. 6. vers. similiter.* Menoch. *lib. 3. cons 294. num. 18.*

4. Cæterum sub prædicta reservatione beneficia patrimonialia comprehendi fortiter urgent verba regulæ, *quæcunque beneficia qualitercunque qualificata, ubicunque existentia, & ad cujusvis provisionem pertinentia cum clausulis derogatariarum derogatoriis, &c.* Quæ certè videntur patrimonialia comprehendere: & ita tenet probabilius Gonzalez *gloss. 9. §. 1. specialiter, numer. 19* Garcia *5. part. de benefic. cap. 1. num. 562.* quibus in locis hanc sententiam variis decisionibus Rotæ comprobant. Neque obstant superius adducta. Ad primum dico Tridentinum expressisse patrimonialia pro concursu faciendo, quia solum dixerat in beneficiis parochialibus concursum faciendum esse, neque addidit in quibuscumque parochialibus qualificatis, & ubicumque existentibus, sicut in nostra regula. Ad 2. concedimus talia beneficia nec resignari, nec permutari, neque pensione gravari, non quia, id fieri non possit, sed quia sic obtinentes beneficia ob pragmaticas regias timent litibus involvi, & molestari, & vix effectum obtinere. Adde si aliquando impetrarentur, solum pro naturalibus deberet fieri impetratio, non pro exteris. Ad 3. nego sub reservatione facta in *cap. licet*, supradicta beneficia non contineri, neque Covarr. de illa reservatione loquens contrarium asseveravit, sed solum dixit non facilè admitti derogationem privilegii, ut filiis naturalibus hæc beneficia conferantur.

Ego vero dicendum existimo supradictam regulam comprehendere quælibet patrimonialia beneficia ob dictam clausulam generalem cum derogatoriarum derogatoriis; nisi forte in privilegio filiis patrimonialibus concesso tales clausulæ contineantur, quibus derogatum minimè censeatur supradicta regula Cancellariæ. Esse autem tale privilegium concessum diœcesi Calagurritanæ à Clem. VIII. refert Gonzalez *suprà num. 72.* Garcia *num. 566.* Cevallos *n. 523.* Quod privilegium affirmant nequaquam derogari per regulam Cancellariæ de novo editam derogantem quæcumque indulta quibusvis personis, & collegiis concessa. Tum quia diœcesis non est in rigore collegium. Tum quia indultum diœcesis Calagurritanæ non est concessum in favorem eligentium, sed eligendorum, & regula Cancellariæ solum videtur derogare indultis collegiis, & quibusvis personis providentibus concessis in eorum favorem.

5. Secundò dubitatur, an beneficia electiva sub hanc reservationem cadant. Et cadere sub hanc reservationem constans est doctorum sententia ex illis verbis *ad cujuscunque electionem*, & tradit, ut indubitatum, Gonzalez *gloss. 19.*

Solum est difficultas de canonicatibus doctoralibus, & magistralibus Ecclesiarum Cathedralium regni Castellæ, & Legionis, qui per concursum, & electionem capituli providentur juxta constitutiones Sixti IV. & Leonis X. qui comprehendi sub hac reservatione videntur, cum quælibet beneficia, qualitercunque qualificata, ad cujuscunque provisionem comprehendantur, privilegiis & indultis Apostolicis in contrarium quibusvis personis, & collegiis concessis derogatis.

Cæterum tenendum est in supradicta reservatione minimè comprehendi; quia in constitutione Sixti IV. & Leonis X. cavetur ne sub ulla reservatione etiam per regulas Cancellariæ hi canonicatus comprehendantur. Ergo signum est Pontificem voluisse illos à reservationibus liberari. Dices verum esse, cum illam constitutionem edidit, secus vero cum novas regulas Cancellariæ publicavit cum clausulis derogatoriarum derogatoriis cujuscunque indulti, &c. Sed contra, quia supradicta regula Cancellariæ solum derogat indulta quibusvis personis, aut collegiis concessa, quod intelligendum est de indultis, quæ verè indulta, & privilegia sunt, secus vero quæ per modum legis, & statuti conceduntur, quale est concessum in horum canonicatuum provisione. Tum quia loquitur de forma, & modo providendi hos canonicatus. Tum & præcipuè quia in Trident. *sess. 25. cap. 5. de reformat.* statuitur nihil esse detrahendum ex his, quæ in provisione horum canonicatuum statuta sunt. Cum autem decreto Sixti IV. & Leonis X. statuerit hos canonicatus per concursum graduatis in universitatibus Castellæ, & Legionis, & in aliis providere debere, fit sanè regulis Cancellariæ nihil illis in hac parte esse derogatum: & ita tenet, pluribusque exornat Gonzalez *gloss. 9. §. 2. per totum, specialiter, num. 63.* Garcia *5. p. de benefic. cap. 1. num. 679. & 680.*

6. Tertiò dubitatur de beneficiis juspatronatus, qua ratione per hanc regulam reservata censeantur? Cui dubitationi, cum de derogatione juspatronatus in hac disputatione locuti fuimus pro tenuitate nostra satisfecimus. Neque aliquid speciale addendum occurrit.

7. Quartò dubitatur de beneficiis consistentibus in Ecclesia non numerata, seu receptiva, ubi scilicet non adest certus numerus canonicorum, seu aliorum beneficiatorum, sed juxta quantitatem fructuum præbendæ decrescunt, vel augentur. Videntur quidem comprehendi primo; quia sunt verè beneficia Ecclesiastica, *cap. ex parte, de conces. præbend.* At regula hæc omnia beneficia qualitercumque qualificata, & ubicumque existentia reservat. Secundo hæc beneficia resignari, permutarique possunt, ut tradit Flamin. Paris. *lib. 2. de resignat. q. 13. num. 1. & 2.* Ergo etiam possunt reservari. Tertiò dari potest mandatum alicui de providendo in prima præbenda vacatura in Ecclesia non numerata, sed ex vi talis mandati jam prima præbenda reservata manet. Ergo etiam potest reservata manere ex vi generalis reservationis, cujuscumque præbendæ octo mensibus vacaturæ.

Nihilominùs omnino tenendum est in hac, & in qualibet alia generali reservatione non comprehendi hæc beneficia; eo quod morte beneficiati non vacant, sed extinguuntur, & supprimuntur, quousque per electionem canonicorum, vel aliorum quorum interest erigantur, ut expressè deciditur in *cap. delicto 25. vers. præterea, de præbendis*, ibi: *Præterea licet in Ecclesia, in qua non est certus numerus præbendarum, nulla etiam vacante in canonicum quis possit assumi, cum intelligatur ad quoddam jus eligi, quod ex electorum assensu de novo creatur, & cum electo in canonicum nascitur, & desinit esse cum defuncto.* At hæc regula, & quælibet alia generalis reservatio est pro beneficiis vacaturis. Ergo iis beneficiis competere non potest: sic variis decisionibus Rotæ comprobat Gonzalez *gloss. 9. §. 3. à num. 9.* Garcia *5. part. de benefic. cap. 1. num. 550.* Barbosa *de potest. Episc. 3. part. alleg. 57. num. 178.* Neque obstant contraria. Nam ad primum respondeo concedendo esse beneficia; sed quia non quælibet beneficia reservantur, sed beneficia vacatura, & hæc non vacant, ea de causa sub reservationem non cadunt. Ad secundum nego hæc beneficia impetrari, resignari, aut permutari posse ob supradictam rationem, quia numquam vacant, & docent supradicti doctores: si tamen aliquando illorum facta est impetratio, resignatio,

aut

aut permutatio ſciente, & conſentiente Pontifice, hoc inquam extraordinarium eſt, & præter jus, & ideo in conſequentiam trahi non poteſt. Et eodem modo reſpondemus ad tertium, dari inquam poſſe à Pontifice mandatum de providendo in prima præbenda vacatura in Eccleſia non numerata, non quia propriè vacet, ſed quia Pontifex illam ac ſi vacaret providere intendit, removens omnia, quæ tali proviſioni obſtant.

8. Quintò dubitatur de beneficiis monocularibus, hoc eſt unius, an cadant ſub prædictam reſervationem? Dupliciter eſſe poteſt beneficium, vel comparatione Eccleſiæ in qua unicum eſt, vel comparatione providentis illud, quia ſolum poteſtatem habet ad unicum beneficium providendum. Et in utroque ſenſu non defuerunt Doctores ſentientes ſub reſervationem non cadere: ſic Gloſſ. *in clem. 1. de præbendis, verbo incerta.* Æneas de Falconibus *tract. de reſervat. quæſt. 3. princip. num. 32.* Selva *tract. de benefic. lib. 3. quæſt. 11. num. 71. 72. & 73.* Gomezius *tract. de expectativis, num. 46.* Moventur, quia non eſt veriſimile voluiſſe Pontificem privare Eccleſiam, vel ordinarium collatorem poteſtate unica, quam habet juxta *clem. 1. de ſentent. excommunicat. ad finem.* Quapropter in mandato de providendo certæ perſonæ de primo beneficio vacaturo, non comprehenditur beneficium monoculare, ſive mandatum de providendo ſit in forma pauperum, ſive in forma ſpeciali, ut relato Archidiac. Joan. Andr. & aliis tradit Menoch. *lib. 2. de arbitr. caſu 201. num. 94.*

Verius tamen eſt ad omnia hæc beneficia ſe extendere reſervationem. Tum quia hæc reſervatio habet verba prægnantia, & potentiſſima, ut quælibet beneficia quantumvis qualificata valeat comprehendere. Ergo valebit comprehendere, etiamſi qualitate monoculari affecta ſint. Tum quia hæc reſervatio non abſolutè privat ordinarium collatorem poteſtate unica quam habet providendi, ſed illam reſtringit pro aliquibus menſibus. Tum quia ferè omnia beneficia curata ſunt monocularia, ac proindè ſi hæc à reſervatione eſſent libera, multum detraheretur regulæ ſupradictæ. Et ita comprehendi tenet Gonzalez *gloſſ. 9. §. 4. ſub num. 14.* Garcia *d. cap. 1. num. 518.* Barboſa *3. part. de poteſt. Epiſcop. allegat. 57. num. 180.* Ad fundamentum contrarium negamus non eſſe veriſimile voluiſſe Pontificem hæc beneficia comprehendere, cum reſervationem per modum legis, & verbis ita generalibus, & efficacibus ſtatuerit. Concedo tamen in mandato de providendo non contineri hæc beneficia, niſi exprimantur. Tum quia hoc mandatum cum ſit in materia ambitioſa, & odioſa, *cap. quamvis pactum, de præbendis in 6.* ſtrictè eſt interpretanda. Tum quia continet abſolutam reſervationem, & integrè privat ordinarium poteſtate, quam habet conferendi, quæ in præſenti non concurrunt, cum hæc reſervatio ſit per modum legis, & non in favorem alicujus determinatæ perſonæ, ſed in favorem pauperum clericorum; ac proindè ea ex parte favorabilis eſt, & amplè interpretanda. Tum quia non pro omni tempore, ſed pro menſibus Apoſtolicis fertur.

9. Sextò dubitatur de beneficiis noviter erectis poſt publicationem ſupradictæ regulæ, an ſub illa comprehendantur? In qua dubitatio Gonzalez *gloſſ. 9. §. 5.* plura adducit in favorem partis negantis, ſed illis non obſtantibus *à num. 45.* concludit, & benè, ſub reſervationem comprehendi. Quia hæc reſervatio eſt per modum legis, & cum lex ſemper loquatur, *l. Arriani, C. de Hæreticis*, ad beneficia noviter erecta extenditur. Item, quia reſervat omnia beneficia qualitercunque qualificata, & ubique exiſtentia, & quomodolibet vacatura, quæ verba ita ſunt ampliſſima, ut nullus ſit locus excipiendi beneficia noviter erecta. Fateor tamen in reſervationibus, gratiiſque ſpecialibus, quia odioſæ ſunt, & omninò reſtringendæ; beneficia noviter erecta venire, juxta *textum in clem. fin. de reſcriptis*, ibi: *Litteras noſtras ſuper conferendo tibi beneficio vacaturo directas, ad beneficium poſt datam ipſorum creatum ſtatuimus non extendi*; & conſentiunt Doctores ibi. Dixi *ad beneficium noviter erectum*, nam ſi erectum erat, ſed non cum qualitate in reſcripto appoſita tempore datæ, habuit tamen illam tempore vacationis, ut ſi datum fuit reſcriptum ad beneficium curatum primo vacaturum, quod beneficium tempore datæ erat ſimplex, at tempore vacationis curatum erat, valet reſcriptum, & virtute illius illud obtinere potes. Et idem eſt ſi impetrares reſcriptum ad beneficium pertinens ad collationem alicujus, & beneficium tempore datæ non ſpectabat ad collationem illius, ut tempore vacationis ſpectat, tibi debetur, ut latius tradit Gloſſ. *dict. clement. verbo ſtatuimus.*

10. Ampliat Gonzalez *num. 50.* dictam reſervationem, ut procedat in prima beneficii erectione, eo quod beneficium cum primo erigitur, vacare cenſetur, ex dicto *text. in clem. fin. de reſcript.* & ibi Gloſſ. *verbo ſtatuimus.* Bonifac. Vitalin. *num. 18.* & Cardinal. *num. 4.* Sed regula Cancellariæ reſervat omnia beneficia quomodolibet vacatura alias, quam per reſignationem. Ergo hæc reſervat. Mihi tamen probabilius videtur primam hujus beneficii collationem non reſervari Pontifici, ſed erigenti beneficium relinqui: ſic Garcia *5. part. de benefic. cap. 1. num. 520.* & videtur approbare Barboſa *3. part. allegat. 57. n. 181.* Moveor, quia eſto in rigore beneficium vacare cenſeatur eo ipſo quo erectum ſit, antequam alicui ſit collatum, at cum collatio ita immediatè erectionem ſequatur, ut vix contingat ab illa disjungi, non computatur hæc vacatio in reſervatione beneficii vacaturi.

§. II.

Pro quibus menſibus reſervatio ſit conſtituta

1 *Expenduntur menſes reſervationis, & à quo tempore incipiente numerari, & finiantur.*
2 *Sed quid ſi dubium eſt quo menſe beneficium vacaverit, neque facta diligentia vinci dubium poteſt? Pro ordinario eſt præſumendum, ſi prævenit.*
3 *At ſi non conſtat quis non prævenerit, neque ullus proviſus eſt in poſſeſſione. Probabilius etiam eſt pro ordinario eſſe præſumendum.*
4 *At ſi Pontifex prævenit, affirmant plures ſuſtinendam eſſe ejus proviſionem adverſus proviſionem ordinarii, maximè ſi proviſus Apoſtolicus eſt in poſſeſſione.*
5 *Contrarium eſt verius.*
6 *Fit ſatis oppoſitis argumentis.*

1. REſervatio hæc ſupradictorum beneficiorum non eſt abſoluta pro omni tempore, ſicuti ſunt prædictæ regulæ antecedentes: ſed eſt pro vacatione contingenti in menſibus Januarii, Februarii, Aprilis, Maii, Julii, Auguſti, Octobris, & Novembris: nam vacatio contingens reliquis menſibus ordinario collatori remittitur. Hujuſmodi menſes incipiunt à media nocte præcedentis diei, v. g. à primo pulſu, quo horologium duodecimam horam noctis ſignavit; quia ibi terminatur dies, & novus ſuccedit, *leg. more Romano, ff. de Feriis, cap. conſuluit. 24. de offic. delegati.* Tiraquell. *de retract. lignag. §. 1. gloſſ. 11. n. 7.* Sanchez *lib. 2. de matrim. diſp. 41. num. 40.* Garcia *5. part. de benefic. cap. 1. n. 523. & ſeqq.* Barboſa *allegat. 57. n. 183.* Gonzalez *gloſſ. 11. num. 10.* & alii. Cum plura ſunt horologia regulanda eſt hora juxta horologium parochiæ defuncti, vel ſecundùm illud, per quod populus communiter regitur, ſecluſa fraude, vel notabili horologii deordinatione, quia tunc ipſi ſtandum non

eſt, cum ſit ſignum fallax. Garc. 5. *part. de benefic. cap.* 1. *num.* 523. *& ſeq.* & Barboſa *ſupra*, approbántque doctrinam Bobadillæ *in ſua polit. lib.* 5. *cap.* 2. *num.* 25. dicentis ſequendum eſſe horologium propitium, ſi res de qua agitur favore digna ſit: ſecus vero ſi odio ſit digna; quámque veriſſimam eſſe putat Pallador. *lib.* 3. *quæſt.* 9. *num.* 10. quando duo tantum extant horologia, ſecus quando plura ſunt, quia tunc exiſtimat adhærendum eſſe numero pluribus, & communiter certioribus, ut in teſtibus contingit. Si vero horologium non eſt in populo, aut deordinatum eſſe probatur, vel non eſt auditum, deſumenda eſt media nox tum ex cauſa ſyderum, tum ex judicio hominum de hoc experientiam habentium, tum ex communiter accidentibus: ſic Garcia *num.* 526. Barboſa *num.* 187. An vero ex galli cantu præſumptio ſumatur eſſe diem inchoatum, non conſtat inter Doctores, cum diu noctúque gallus cantare ſoleat. Sed quia verſus diem frequentius canit; aliquam præſumptionem facit eſſe diem cœptum; aliquam inquam præſumptionem non firmam, ſed levem, niſi ſit pro ſuſtinenda ordinarii proviſione. Quia tunc proviſionem firmam reddit, dum contrarium adverſarius non probaverit, ut à Rota bis deciſum fuiſſe tradit Gonzalez *gloſſ.* 11. *n.* 16. Garcia *num.* 526. Barboſa *num.* 187.

2. Sed quid ſi dubium eſt quo menſe beneficium vacaverit, an menſe Apoſtolico, an ordinario, & facta diligentia vinci dubium non poteſt; eo quod beneficiatus reperiatur mortuus in agro, vel in fluvio, & neſcitur quo die, aut menſe contigerit, vel reperitur manè prima die Ianuarii in lecto mortuus, neſcitur tamen an ante mediam noctem, an poſt deceſſerit, cui ergo tunc competit proviſio an Pontifici, an ordinario?

In hac dubitatione certum eſt; ſi de facto ordinarius prius contulit beneficium, eſto illius poſſeſſionem non acceperit, hanc collationem ſuſtinendam eſſe adverſus proviſionem Apoſtolicam. Tum quia ordinarius, & ab illo proviſus habet ſuam intentionem fundatam omnia beneficia ſuæ diœceſis providendi: *cap. regenda* 10. *quæſt.* 1. *cap. nullus omnino* 16. *quæſt.* 1. *cap. ex frequentibus, de inſtitutionibus*, *cap. conquerente, de officio ord. & aliis.* Ergo dum non fuerit probata reſervatio, ejus proviſio ſuſtinenda eſt. Deinde in caſu dubio reſervationis negari non poteſt ordinarium ſaltem æquale jus cum pontifice habere, ad beneficium providendum. Ergo ſi huic æquali juri addit prærentionem, vincet ratione prærentionis. Et ita ſentiunt ferè omnes Doctores ſtatim referendi.

3. Verum ſi non conſtat quiſnam prius providerit, an ordinarius, an Pontifex, neutérque ſit in poſſeſſione, non caret difficultate quiſnam ſit præferendus? Videtur námque præferendum eſſe à Pontifice proviſum *arg. cap. ſi à ſede* 31. *de præbendis lib.* 6. ubi deciditur in caſu dubio anterioritatis proviſionis Apoſtolicæ, an ordinariæ, Apoſtolicam præferendam eſſe propter authoritatis prærogativam. Idémque colligitur *ex clement. prima*, §. *neutro, ut lite pendente.*

Nihilominùs tenendum eſt præferendum eſſe proviſum ab ordinario, ſic aliis relatis docet Gonzalez *gloſſ.* 11. *num.* 37. Ratio eſt ſuperius dicta; qui ordinarius habet ſuam intentionem fundatam à jure communi providendi omnia beneficia ſuæ diœceſis, dum reſervata non ſunt. Ergo in caſu dubio in favorem ejus judicandum eſt; quia ſemper favendum eſt ei, qui pro ſe habet juris præſumptionem. Neque adverſus hanc doctrinam procedit *cap. ſi à ſede*: loquitur enim, cum æquanimiter Pontifici, & ordinario competit proviſio, ipſéque Pontifex tanquam ordinarius ordinariorum prævenire illius proviſionem intendit. Secus verò cum ſolo jure reſervationis intendit providere; quia tunc niſi de reſervatione conſtet, ejus proviſio ſuſtinenda eſt. Minus etiam obſtat *clem.* 1. *ut lite pend.* quia tunc conſtabat de lite, ac proindè de impedimento, quod Epiſcopus habebat ad providendum, *cap.* 1. *& 2. ut lite pend.* Non ergo eſt mirum, ut proviſio Apoſtolica præferatur, ſi quidem Pontifex habet intentionem ſuam fundatam. Secus vero in noſtro caſu, ubi ex parte ordinarii eſt juris præſumptio.

4. Difficultas vero gravis eſt, an ſi proviſio Apoſtolica fuerit anterior proviſione ordinarii, & virtute illius proviſus poſſeſſionem acceperit, defendendus ſit adverſus proviſum ordinarii? Affirmat Gonzalez *gloſſ.* 11. *n.* 26. Movetur primo quia ratione poſſeſſionis præſumit jus poſſidentem beneficium habere dominium illius 1. §. *quod ſi unum, & ibi gloſſ. verbo poſſidebat.* Ergo adverſus hanc præſumptionem prævalere non poteſt ordinarii proviſus, dum negativam reſervationis clarè non probat. Secundo probatio reſervationis non videtur poſſidenti competere, cum ipſe non ſit actor, ſed reus; potius enim competit ei, qui illum à poſſeſſione deturbare intendit. Ergo hoc non probāte poſſeſſor abſolvendus eſt, & in poſſeſſione conſervandus *argum. leg. qui accuſare, Cod. de edendo, & cap.* 1. *ut Eccleſiaſt. benef. ſine diminut. conferant.* Tertio in caſu dubio favendum eſt potius reo, quam actori; & poſſeſſori, quam poſſeſſione carenti, §. *retinendæ, verſ. commodum, inſtit. de interdictis, cap. de probationib.* & pluribus exornat Maſcard. *de probat. concl.* 1200. *per totum.*

5. Cæterum mihi contrarium probabilius videtur, affirmo námque proviſum Apoſtolicum repellendum eſſe à poſſeſſione, & proviſum ordinarii admittendum, dum proviſus Apoſtolicus non probaverit beneficium ſedi Apoſtolicæ reſervatum eſſe. Neque ab hoc probationis onere ob poſſeſſionem liberatur. Ratio eſt, quia proviſus Apoſtolicus in tantum jus acquirit in beneficium in quantum beneficium eſt reſervatum, quia ſolum jure reſervationis Pontifex illud providere intendit, ſed in præſenti caſu nullo modo conſtat de reſervatione. Ergo nec conſtare poteſt de jure acquiſito. Dices, ſufficere, quod non conſtat carere reſervatione, ut poſſit Pontifex, ut reſervatum providere, & ordinarium dubium ea reſervatione prævenire. Sed contra; quia eo ipſo, quod de reſervatione non conſtat, non eſt dubius ordinarius, ſed certus reſervatum non eſſe, ſaltem ex præſumptione juris. Tum quia reſervatio eſt odioſa. Tum quia eſt quid facti. Tum quia ordinario competit beneficiorum ſuæ diœceſis proviſio, dum non probatur reſervatio, ex dicto *cap. ex frequentibus, de inſtitutionibus.* Ergo nequaquam, in hoc dubio Pontifici competit proviſio jure reſervationis. Ergo ſi proviſus, tanquam proviſus, ſine vero titulo repellendus eſt. Et confirmo, cum Pontifex ſupradictum beneficium providet vel illud providet ut reſervatum, vel ut non reſervatum; Ut non reſervatum nunquam fuit ejus animus providere, ut reſervatum verò providere non poteſt; quia prius reſervationem, debet cognoſcere. Ergo ſi abſque tali cognitione providet, nulla eſt ejus proviſio, & proviſus nullum jus ex vi illius acquirit, quantumvis poſſeſſionem acceperit: ſic docet Garcia 5. *part. de benefic. cap.* 1. *à num.* 528.

6. Neque urgent fundamenta pro contraria parte adducta. Ad primum admitto ex poſſeſſione beneficii dominium illius præſumi, dum ignoratur illegitimo titulo eſſe acquiſitum. Secus; ſi de illegitimo titulo conſtaret, ut contigit in præſenti; quando poſſidens beneficium poſſidet illud ut ſibi datum jure reſervationis, cum tamen reſervatum non ſit, ac proindè jam conſtat de illegitimo titulo. Non ergo eſt mirum, quod, proviſus ab ordinario, adverſus illam prævaleat. Ad ſecundum nego probationem reſervationis non competere ſic poſſidenti: competit namque cum ſit fundamentum ſuæ intentionis, proviſo ab ordinario competere non poteſt, quia dum reſervatio non probatur, habet pro ſe juris præſumptionem. Qui autem juris præſumptionem habet, ſic habet ſuam intentionem fundatam,

ut

ut transferat in adversarium etiam possidentem onus probandi. Covarr. *lib. 2. var. cap. 6. num. 1.* Mascard. *quæst. 17. à. num. 6.* Alciat. *de præsumpt. 3. p. num. 2.* Pacian. *tract. de probat. lib. 1. cap. 12.* Menoch. *de præsumpt. lib. 11. quæst. 33. à num. 2.* Garcia *sub num. 30.* Imo ita habet suam intentionem fundatam ut ab ea dimoveri non possit, dum ei aliqua exceptio plene probata non objicitur, ut relato Bart. Ripa. & aliis tradit ipsemet Gonzalez *gloss. 11. num. 47.* Possessio autem hujus provisi Apostolici non est exceptio adversus provisum ab ordinario, quia est illigitimè accepta & quia habet contra se juris præsumptionem. Ad tertium concedo in casu dubio, & cum partium sunt jura obscura, favendum esse potius reo quam actori, & possidenti, quam carenti possessione. At in præsenti neque est casus dubius, neque partium jura sunt obscura. Nam esto dubium sit, & obscurum, an beneficium mense Apostolico, an ordinario vacaverit, at non est dubium, neque obscurum ordinario competere ejus provisionem, dum non apparet mense Apostolico vacasse, neque etiam est dubium, aut obscurum Pontifici non apparet reservatio.

§. III.

Quas limitationes ultra supradictam limitationem mensium dicta reg. 8. patiatur.

1 *Hæc reservatio limitatur, ut solum habeat locum pro vita Pontificis.*
2 *Non extenditur hæc reservatio ad beneficia vacantia in curia.*
3 *Neque extenditur ad beneficia alias reservata, quidquid dicat Garcia.*
4 *Reservantur beneficia vacantia quocunque modo aliàs quam per resignationem.*
5 *De qua resignatione regula loquatur.*
6 *Sub resignatione intelligitur permutatio.*
7 *Quolibet mense resignare potes beneficium, vel permutare in manibus ordinarii.*
8 *Quodcumque jus in supradictis beneficiis habeas, censetur reservatum.*

1. NOn solum hæc regula adstringit reservationem pro mensibus octo, sed etiam pro vita ipsius Pontificis pro locis extra curiam, & pro vacationis modo à resignatione distincto: si quidem dicit Pontifex omnia supradicta beneficia reservare usque ad voluntatis beneplacitum extra Romanam curiam alias quam per resignationem quomodolibet vacatura, ad collationem, Præsentationem, electionem, & quamvis aliam dispositionem quorumcumque collatorum.

Ex quibus verbis constat hanc reservationem solum pro vita Pontificis durare, quia solum durante ejus vita, stare ejus beneplacitum potest *c. si gratiosè de rescrip. in 6. & ibi gloss. l. 4. ff. locati.* Covar. *lib. 3. var. c. 15. à n. 2.* Mol. *de Hispan. primogen. l. 2. c. 25. à n. 4.* Mol. Jesuita *de just. tr. 2. disp. 298. & tr. 5 disp. 20. n. 6.* Thom. Sanch. *lib. 8. de matr. disp. 28. à n. 49.* Gonzalez *ad reg. Cancell. §. 5. procem. à n. 8. & gloss. 12. à n. 1.* Garcia. *5. par. de benefic. c. 1. n. 643.*

2. Secundò constat non extendi hanc reservationem ad beneficia vacantia in curia, & meritò quia hæc reservata erant reservatione fortiori, & efficaciori in corpore juris clausa *c. 2. de præbend. in 6.* Non igitur indigebant hac regulæ reservatione.

3. An verò extendatur ad beneficia alias reservata. affirmat Garcia. *5. p. de benefic. c. 1. sub n. 540.* ea motus ratione quia hæc regula solum excipit beneficia vacantia in curia; hoc est apud sedem, juxta *cap. licet de præbend. in 6.* reliqua verò reservata propriè non vacant in curia, sed impropriè, quatenus à curia providentur. Put. *decis. 361. lib. 2. à num. 1.* Ergo cadunt sub hac reservatione.

Contrarium mihi probabilius videtur cum Gonzalez *reg. 8. Cancell. gloss. 13. à n. 65.* Puteo *decis. 25. lib. 3.* Quia hæc regula solum reservat beneficia, quæ alias ordinarii providere poterant. Tum quia ad octo menses reservationem limitat, & quatuor liberos ordinariis relinquit, quod in beneficiis reservatis neqquaquam locum habere potest horum enim provisio est omni tempore ordinariis interdicta: quia omni tempore reservata sunt. Tum quia loquens regula de alternativa episcopis concessa, expressè dicit esse pro beneficiis aliàs dispositioni Apostolicæ non reservatis, vel affectis. Ergo de eisdem beneficiis procedere debebat reservatio, ut una pars regulæ cum alia convenientiam haberet. Tum quia in supradicta regula cavetur impetrantem à sede Apostolica aliquod beneficium vacans in mense apostolico, ac proinde ex vi hujus regulæ reservatum debere mentionem facere mense vacationis, ne ordinario præjudicetur in collatione. Sed in beneficiis alias reservatis (esto vacent in mense Apostolico) non est necesse hujus mensis facere mentionem ut expressè tradit Puteus *decis. 25. lib. 3.* Mandos. *de signatura grat. tit. de provis. vers. an autem in imperatione.* Rota *decis. 122. lib. 1. par. 3. divers.* Garcia *5. p. c. 1. n. 666.* Ergo regula hæc de beneficiis alias reservatis non loquitur. Neque obstat quod hæc beneficia alias reservata propriè non vacent in curia, seu apud sedem; quia non omnia, quæ extra curiam vacant, hac regula reservantur, sed ea tantum quæ alias ordinariis collatoribus competere poterant; quia hæc regula ad restringendam ordinariorum potestatem expedita fuit, ut constat ex ejus procœmio.

4. Tertiò infertur reservari beneficia quocunque modo vacatura, aliàs quam per resignationem. Unde si vacent per obitum, sive per incompatibilitatem, sive alio quovis modo excepto per resignationem, sub hac reservatione comprehendumtur; sic Gonzalez *gloss. 15. n. 1. & 2.* Garcia *de benefic. 5. p. c. 1. n. 547.* Barbosa *3. par. de potest. episc. alleg. 57. num. 195.* Et procedit regula non solum in vacatione de jure, & de facto, de quo non est dubium, cum tunc plene beneficium vacat, sed etiam in vacatione de jure tantum, aut de facto tantum: sic Garcia. Barbosa, & Gonzalez, *supra. toto §. 1.* Et quidem quando de jure vacat beneficium, verè vacare dicitur; si quidem amittitur jus plenum, & perfectum, quod in beneficio habebatur. *cap. si gratiosè, de rescript. in 6. & cap. si tibi absenti, vers. licet ibi jus in ipso beneficio, ut tuum dici possit. de præbendis in 6. cap. unico juncta gloss. verbo obtinendis, de eo qui mittitur in possessionem in 6. regul. beneficium de reg. Juris in 6.* & est expressus textus *in Clement. 1. §. neutro ut lite pendente.* & tradit, pluribusque exornat Gonzalez *gloss. 15. §. 1. à num. 14.* Barbosa *alleg. 57. num. 195.* Garcia *5. p. de benefic. cap. 2. num. 548.* Si autem de solo facto beneficium vacat, etiam verè vacare dicitur, satis erudite probat Gonzal. *à num. 42. & seqq.* ea præcipuè ratione, quia possessio jus in beneficium confert, & dominium illius præsumere facit, dum contrarium non probatur, quod non leviter colligitur ex *Clem. 5. §. quod si unum; ut lite pendente*, ubi ad judicandum an in curia vel extra, beneficium vacaverit, spectatur vacatio per possessorem illius.

5. Excipitur vacatio per resignationem. Sed de qua resigatione intelligatur, de tacita, an de expressa, de simplici an conditionali, dubium est. Expressam resignationem voco, quæ verbis expressis fit, ut si beneficium à te habitum in manibus superioris relinquas ab illo providendum. Tacitam appello, quæ ex à te factis jure ipso inducitur, ut si secundum beneficium obtineas cum primo habito incompatibile, si contrahas matrimo-

nium, si professionem in religione approbata emittas; si militiæ nomen dederis, &c. iis, & aliis modis de quibus latè Flamin. *de resign. lib. 1. quæst. 1. à num. 9. & seqq.* tacitè censeris beneficio habito renunciare. Simplex vero resignatio est; quæ purè simpliciter & absque ulla conditione fit. Conditionalis, quæ sub aliqua conditione fit, ut si resignes beneficium ea conditione, ut Petro conferatur reservata aliqua pensione, vel non reservata. Flamin. *de resign. lib. 1. quæst. 2. per totam.*

Et quidem supradictam reg. 8. Cancellariæ solum excipere resignationem expressam & non tacitam pro certo affirmandum est cum Gonzalez *gloss.* 14. *num.* 65. Garcia 5. *p. de benefic. c. 1. num.* 544. eo quod resignatio tacita non est proprie resignatio, sed beneficii habiti amissio à jure inducta & verba legis non debent absque manifesta ratione ad improprias significationes declinari. Sed an excipiat resignationem expressam, simplicem, aut conditionalem, an utramque? non ita certum est. Utramque resignationem excipere affirmat Gonzalez *gloss.* 14. *num.* 29. ea motus ratione, quia generaliter, & indistinctè loquitur. Ergo de omni resignatione propria intelligi debet. Cum autem resignatio tam simplex, quàm in favorem propria resignatio sit; de utraque hæc regula debet intelligi. Mihi dicendum videtur cùm Garcia 5. *de benefic. cap. 1. à n.* 542. solum resignationem simplicem, quæque in manibus ordinarii fieri potest excipere. Moveor, quia ex subjecta materia colligitur de sola hac resignatione regulam loqui. Nam reservat beneficia quocunque modo vacatura extra Romanam curiam aliàs quam per resignationem. Sed extra Romanam curiam vacare non potest beneficium per resignationem conditionalem, ut est expressa constitutio Pii V. 58. & tradit Glossa *in c. ex parte de officio delegati.* Sed solum per resignationem simplicem, quia hanc solum ordinarius admittere potest, & beneficium ex vi illius vacans providere. Ergo de sola illa regula intelligitur. Item regula prætendit facultatem ordinariorum de beneficiis providendis correctare, sed ordinarii non habet facultatem providendi vacantia per resignationem in favorem, cum hæc vacent in curia, & sint Pontifici affecta. Ergo de iis beneficiis regula non intelligitur. Neque inde fit hæc beneficia vacantia per resignationē conditionatam ex vi hujus regulæ reservata esse: siquidem solum à reservatione excipiuntur vacantia per resignationem simplicem. Quia esto ex illis verbis *alias quam per resignat.* non excipiantur ab hac reservatione vacantia per resignationem conditionatam: excipiuntur tamen ex illis verbis extra Romanam curiam, cum hæc non extra curiam, sed in curia vacent, & notavit Garcia *d. cap. 1. num. 542.*

6. Verum etsi supradicta regula solum excipiat beneficia vacantia per resignationem simplicem, neque excipiat, neque comprehendat vacantia per resignationem conditionatam. At sub exceptione simplicis resignationis comprehendit resignationem ex causa permutationis factam. Tum quia permutatio est vera resignatio, *cap. unico, de rerum permut. in 6 & clem. 1. eodem tit.* & non est propriè resignatio in favorem cum loco favoris resignatorio facti alium æqualem ab ipso recipiat. Tum quia ordinarius has resignationes, seu permutationes admittere potest; ut expressè habetur in dicta constit. 58. Pii V. & ita has resignationes ex causa permutationis exceptas esse ab hac regula docet Gonzalez *gloss.* 14. *à numero* 32. Garcia 5. *p. cap. 1. à num.* 543.

7. Hinc fit te posse quolibet mense beneficium aliàs non reservatum in manibus ordinarii resignare simpliciter vel ex causa permutationis, siquidem vacans ex hoc titulo non reservatur, Gonzalez & Garcia *suprà.* Piasecus. *in praxi Episcop. 2. p. cap. 5. n. 9.* Gratian. *discept. forens. c. 159. n. 4.*

8. Quartò ex supradictis verbis *ad collationem, præsentationem, &c.* infertur quomodocumque in supradicta beneficia jus habeas, sive jus præsentandi, sive eligendi, sive conferendi, Sedi Apostolicæ reservata, si hoc jus tibi competat ex officio, ut Episcopis; sive ex privilegio, sive ex fundatione, sive ex præscriptione, nisi sit jus patronatus laicale, aut mixtum. Imò etiamsi in fundatione diceretur, quod non intret reservatio, adhuc intrare debet, quia legis efficacia impediri non potest. Gonzalez *gloss. 21. num.* 39. Garcia 5. *p. de benefic. cap. 1. n. 620.* Barbosa 3. *p. de potest. Episcop. alleg. 57. in fine.* Solum videtur excipiendum jus conferendi beneficium non perpetuum, sed temporale, hoc est ex aliquo indulto concessum pro limitato temporale, seu ad vitam. Quia hoc non videtur sub reservationem cadere. Nam ex tali concessione beneficii provisio contingens in omnibus mensibus illius temporis tibi privilegiato adjudicatur. Non igitur ex reservatione mensium huic indulto censendum est derogari; cum potius ipsum indultum sit reservationis derogatio, seu dispensatio. Gonzalez *gloss. 21. à num. 19. & 29.* Garcia 5. *p. de benefic. cap. 1. à num.* 619. Barbosa 3. *p. alleg. 57. in fine*, subditur vero *quorumcunque collatorum*, quorumcunque inquam, sive ordinarii, ut Episcopi, aliqui habentes beneficia cum collatione *extravag. execrabilis*, §. *cæterum ordinarios de præbend. cap. is cui 42. elect.* sive extraordinarii sint, hoc est privilegio, alioque jure speciali: omnia enim hæc beneficia reservantur. Gonzalez *gloss. 21. num. 35.* Garcia *num.* 620. Sub nomine collatorum præsentatores, electores, aliique dispositores intelliguntur; siquidem regula nostra præmittens reservationem beneficiorum pertinentium ad collationem, præsentationem, electionem, &c. non dixit quorumcunque præsentatorum, electorum, provisorum, sed tantum *collatorum*; indicans sub hoc verbo præsentatores, electores, & quoslibet dispensatores comprehendi, ut benè notavit Gonzalez *gloss. 16. num. 11.* Garcia *d. cap. 1. num. 621.* Additur *collatricum* & merito quia licet regulariter masculinam concipiat in se fœmininum *l. 1. ff. de verb. signific. l. si quis id, ff. de jurisd. omnium judicum*, & tradit Socin. *reg.* 252. Tiraq. *de retract. lignager. gloss. 9. num.* 177. Gasp. Baëza *tract. de non meliorand. filiab. ratione dotis, c. 11. ex numero 11. & seqq.* tamen hoc non propriè fit, sed extensione desumpta ex mente disponentis. Gloss. & Doctores *in d. l. 1. ff. de verb. signific.* quæ mens colligi non poterat in correctoris juris communis, ut bene tradit Socin. *sup. fall. 9.* & Tiraquel. *à num.* 179. Sed hæc regula reservatoria corrigit jus commune ordinariis collatoribus facultatem conferendi limitans. Ergo de fœminis intelligi non poterat. Quod à fortiori procedit si verbum *collatorum* comprehendat non solum præsentatores, sed electores, confirmatores, & proprios collatores. Nam fœminis jure interdictum est beneficia Ecclesiastica conferre, & solum ex privilegio sedis Apostolicæ, vel personali, vel reali annexo alicui dignitati eis competenti, competere potest; *cap. dilect. de majorit. & obedient. & ibi gloss.* Sed ea quæ sunt extraordinaria, & à jure aliena, non videntur communi, & ordinaria regula comprehendi. Ergo non debebant censeri comprehensæ mulieres conferentes beneficia sub nomine collatorum. Merito ergo additum est *collatricum*, ut omnis dubitatio auferatur: sic Gonzalez *tota gloss. 22.* Ponitur autem verbum *collatorum*, & *collatricum*, in numero plurali, quia sub numero plurali de beneficiis locutus Pontifex fuerat, ut sic verba inter se aptius convenirent. Sed non inde infertur beneficium pertinens ad unius collationem, præsentationem, electionem, &c. non reservatur utique; quia pluralitas resolvitur in singularia, *leg. falsa*, 33. §. *fi. ff. de condit. & demonstr. l. Lucius*, 78. §. *Cajo Sexto, ff. ad Trebel.* & docet Simoneta *de reservat. quæst. 9.* Garcia 5. *part. de benefic.*

benefic. c. 1. *num.* 618. & pluribus exornat Gonzalez 21. *à n.* 1.

§. IV.

De exceptione Cardinalium, & beneficiorum concordatorum, appoſita in hac regula.

1 *Explicatur exceptio.*
2 *De ſolis Cardinalibus ordinariis collatoribus hæc regulæ exceptio intelligitur.*
3 *Beneficia ſimiltaneæ collationis Epiſcopi & capituli vacantia in menſe Apoſtolico à Cardinali ſimul cum capitulo providentur.*
4 *Quid in beneficiis aliàs reſervatis? Probabilius videtur ſolum Cardinalem providere poſſe, eſto contra ſentiat Gonzalez.*
5 *Quæ beneficia indulta Cardinalium comprehendant? Remiſſivè reſpondetur.*
6 *Si contingat Cardinalem Epiſcopum negligentem eſſe in proviſione, devolutio fit ad eum, ad quem de jure alias pertinebat, & non ad Pontificem.*
7 *Cardinalis Epiſcopus non poteſt providere beneficia reſervata vacantia tempore ſui anteceſſoris, niſi ſpeciale indultum habeat.*
8 *Beneficium vacans in menſe reſervato tempore quo erat Cardinalis Epiſcopus, neque fuit ab illo proviſum, poteſt à ſucceſſore Epiſcopi provideri.*
9 *An hæc regula excipiens Cardinales, excipiat Cardinales abſentes à curia? Affirmativè reſpondetur.*
10 *Reges, & principes ob eorum altitudinem non comprehenduntur in generali reſervatione.*
11 *Beneficia concordata excipiuntur, & quæ hæc ſint.*

1. A Supradicta reſervatione excipit Pontifex tum beneficia pertinentia ad Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales. Tum quæ ſub concordia conceſſa à Sede Apoſtolica, & à parte acceptata, & obſervata providentur. Inquit enim regula. Omnia beneficia ad diſpoſitionem quorumcunque collatorum quomodolibet pertinentia diſpoſitioni ſuæ Pontifex generaliter reſervavit; non tamen ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, aut aliorum ſub concordatis inter Sedem Apoſtol. & quoſcumque alios initis, & per eos qui illa acceptare, & obſervare debuerant acceptatis, & obſervatis, quæ lædere non intendit, comprehenſorum.

Ex quibus verbis liquido conſtat Cardinales Sanctæ Romanæ Eccleſiæ comprehenſos non eſſe in hac menſium reſervatione, ac proinde relinqui liberos ab hac reſervatione.

2. Sed eſt dubium de quibus Cardinalibus loquatur hæc regula, an de omnibus, an de ſolum ordinariis collatoribus? Affirmandum eſt de ſolis ordinariis collatoribus loqui. Quia ſolum iis favere Pontifex intendit. Quod ſatis inſinuavit Pontifex nullum ſignum univerſale apponens, cum de hac exceptione Cardinalium loqueretur; cum tamen illud appoſuerit, cum de collatoribus ſermonem faceret. Dixit enim *quorumcunque collatorum*, ut ex hac diverſitate colligeres quoſcumque collatores ſive ordinarios ſive extraordinarios comprehendi, non tamen in exceptione comprehendi omnes Cardinales, ſed ſolum ordinarios quia horum proviſio favorabilior eſt, eaque de cauſa in derogatione indultorum Cardin. indulta Cardinalibus ordinariis collatoribus conceſſa cenſentur reſervata, teſte Achil. *deciſ.* 348. *diàs* 2. *numero.* 1. *& per tot. de privil.* Put. *deciſ.* 422. *lib.* 2. *& deciſ.* 93. *lib.* 3. Aliàs ſi Card. extraordinarii collatores, ut eſt legatus in ſua provincia, comprehenderentur in exceptione hujus regulæ, non indigerent indulto ad providendum beneficia vacantia in menſe Apoſtol. reſervato, ut verè indigent & paſſim illis conceditur. Dicendum ergo eſt ſolos Cardin. ordinarios collatores, & non extraordinarios, & ex privilegio excipi. Rota apud Creſcent *deciſ.* 217. *alias* 20. *de præb.* Gonzalez pluribus comprobans *gloſſ.* 24. *à n.* 38. Garcia 5. *p. de benefic. c.* 1. *n.* 624. *& c.* 3. *n.* 53.

3. Secundò dubitat Gonzalez *d. gloſſ.* 24. *à num.* 47. an hæc exceptio locum habeat in beneficiis, quæ ſunt ſimultaneæ collationis Epiſcopi, & capituli, ita ut hæc ſi vacent in menſe Apoſtolico, poſſint ab Epiſcopo Card. ſimul cum capitulo provideri, vel à ſolo Epiſcopo, vel à neutro. Et affirmandum eſt à Card. ſimul cum capitulo providenda eſſe. Nam licet pro capitulo non fuerit facta exceptio, ſed ſolum pro Card. at eo ipſo; quo Card. à reſervatione excluditur & jure ordinario beneficia quolibet menſe vacantia providet, capitul. comitari illum debet cum jus habeat concurrendi cum Epiſcopo in proviſionibus, quæ jure ordinario illi competunt, & ſic ob exceptionem factam Card. & capitulum per conſequentiam manet exceptum. *arg. l. ſi communem fundum.* 10. *ff. quemadmodum ſervitutes amittant.* Et confirmari poteſt, quia hæc exceptio tollit, ne Cardin. ordinarii collatores ſub dicta reſervatione comprehendantur, atque adeo ſint & judicentur, ac ſi nulla eſſet lata reſervatio. Sed nulla facta reſervatione capitul. cum Card. in proviſione illorum beneficiorum concurrere debebat. Ergo etiam facta hac reſervatione debebat concurrere cum reſervatio nihil Cardin. obſit? ſed illos intactos relinquat, & tradit Gonzalez *d. gloſſ.* 24. *à num.* 51. Garcia 5. *p. de benefic. n.* 35. ubi adducit Rotæ deciſionem expreſſam *& n.* 626.

4. Tertio dubitat Gonzalez *num.* 61. An idem dicendum ſit in beneficiis ſimultaneæ collationis aliàs reſervatis, ad quorum proviſionem Cardin. Epiſcopus indultum à ſede Apoſtolica obtinet; Et præmiſſa ratione dubitandi pro parte negante tandem concludit ſibi verius videri idem eſſe dicendum in hoc caſu, ac in præcedenti. Movetur, quia indultum non ampliat facultatem conferendi, ſed ſolum revolvit obſtaculum reſervationis, qua remota Cardinalis jure ordinario providet, ſed in proviſione ordinaria capitulum concurrit, ut ſuppono. Ergo poſito hoc indulto concurrere debet. Item ſecluſa reſervatione non eſt dubium capitulum cum Cardinali habere ſimultaneam collationem, ſed per indultum reſervatio removetur, & reducuntur res in priſtinum ſtatum, ut tenuit Rota in una Hiſpalen. portionis 19. Ianuarii 1594. coram D. Phamphilio, quam ad longum refert Garcia *dicto cap.* 1. *n.* 35.

Nihilominus contrarium mihi probabilius apparet, cum Garcia 5. *p. de benefic. cap.* 1. *num.* 628. ſcilicet ſolum Cardinalem virtute indulti beneficia aliàs reſervata providere poſſe, & non capitulum, quia virtute indulti non ceſſat reſervatio, eſto non ea diſpenſetur. Reſervatio namque horum beneficiorum eſt lex omnes Cardinales adſtringens à cujus legis obligatione Cardinales privilegiati eximuntur, eximuntur inquam vi Privilegii manente reſervatione, ſicuti cum tempore interdicti conceditur tibi poteſtas audiendi ſacrum ob privilegium bullæ, privilegium inquam bullæ non tollit interdictum, ſed illo manente tibi facultatem concedit ſacrum audiendi, ac ſi interdictum non eſſet, ſic in hoc indulto providendi beneficia reſervata, perſeverante enim reſervatione, concedit indultum Cardinalibus facultatem providendi beneficia, ac ſi reſervatio non eſſet. Ex quo fit Cardinales non jure ordinario, ſed virtute indulti, & ut à ſede Apoſtolica delegatos hæc beneficia providere.

Ad rationem contrariam reſpondeo, indultum non ampliare facultatem Cardinalium ad proviſionem aliorum

aliorum beneficiorum, quæ ſecluſa reſervatione poſſet providere; ampliat tamen, ut providere ea ſolus poſſit, quæ ſecluſa reſervatione non poſſet niſi cum capitulo. Cum vero urgetur, indultum non præſtare facultatem providendi, ſed removere obſtaculum reſervationis, negandum eſt. Dupliciter enim hoc obſtaculum removeri poteſt abrogatione, vel diſpenſatione. Indultum namque non abrogat reſervationem; ſi quidem illam non tollit; diſpenſat tamen in illa, ac proinde removet obſtaculum diſpenſativè, non abrogativè, quoties autem obſtaculum legis privilegio, ſeu diſpenſatione removetur, non tollitur lex, ſed illa durante facultas conceditur procedendi, ac ſi lex non exiſteret.

5. Quod ſi ſcire velis ad quæ beneficia ſe extendant indulta Cardinalium, quaſque limitationes habeant, conſule perdoctum tractatum de hac re Anaſtaſii Germonii. Ergo vero ea omitto quia uniformia non ſunt, ſed aliquando ampliora, aliquando reſtrictiora pro affectu Pontificis concedentis, & meritis illius, cui indultum conceditur. Quapropter cum caſus dubius contigerit, ſemper indultum inſpiciendum eſt, & illius verba ponderanda. Unum tamen eſt certum ex vi hujus indulti, ſeu potius exceptionis in hac regula menſium contentæ, non poſſe Cardinales ordinarios collatores beneficia providere, in quorum poſſeſſione conferendi alius exiſtit, tametſi de jure, quia erant in diœceſi, ad ipſum pertinerent. Item nec poſſe beneficia alias reſervata providere; quia hoc indultum non auget, ordinariorum poteſtatem, ſed removet obſtaculum reſervationis menſium tantum Garcia 5. *p. de benefic. c. 5. n. 5. & ſeqq.*

6. Quarto dubitat Gonzalez *d. gloſſ.* 24. *n.* 78. ſi contingat Cardinalem Epiſcopum negligentem eſſe per ſex menſes in providendo beneficio ſibi competenti, ob quam negligentiam devolutio fit ad ſuperiorem, juxta *cap. 2. de conceſſione præb.* ad quem hæc devolutio fiat, an ad Archiepiſcop. ſeu illum ad quem de jure devolutio competit, an ad ſolum Papam tanquam de beneficio reſervato; Et adductis pluribus pro utraque parte, tandem concludit ad Archiepiſcop. ſeu alias ad quem de jure devolutio pertinebat, fieri devolutionem. Et placet Garciæ *p. de benefic. c. 1. num.* 631. hæc reſolutio, quamque Rota *deciſ.* 774. *lib. 3. p. 3. diverſ.* pro majori parte approbavit, & mihi etiam probatur. Et ratio videtur manifeſta; quia talis beneficii proviſio competit Cardinali jure ordinario, & non vigore alicujus indulti; ſed quoties alicui proviſio competit jure ordinario, ſi in ea negligens fuerit, devolvitur ad illius ſuperiorem, juxta *cap. 2. de conceſſione præbend. & totum tit. de ſupplenda negligentia prælat.* Ergo hæc proviſio competens Cardinali Epiſcopo ad Archiepiſcopum devolvetur. Nam licet Cardinalis in Cardinalatus dignitate ſuperior Archiepiſcopo videatur; quia tamen non jure Cardinalatus, ſed jure Epiſcopatus hæc beneficiorum proviſio competebat, eſto dignitas Cardinalatus occaſio fuerit, ne illi beneficia reſervarentur, ideo ad Archiepiſcopum devolvuntur.

Hæc procedunt de beneficiis aliàs non reſervatis. Nam ſi beneficia reſervata ſunt, & virtute indulti, & non ex poteſtate ordinaria illa confert, non Archiepiſcopo, ſed Pontifici fit devolutio, utpote de beneficio reſervato, in quo nullus intromittere poteſt niſi ex facultate à Pontifice conceſſa Caſſad. *deciſ.* 8. *de præb.* Creſcent *deciſ.* 15. *eodem tit.* Mand. *de ſignat. gratia. tit. de proviſion. verſ. in beneficiis reſervatis.* Anaſtaſius Germon. *de indultis Cardinalium. §. volum n.* 65. quos ſequitur Garcia 5. *p. de benefic. cap. 1. ſub num.* 6. 8. *&* 632.

7. Quinto dubitat Gonzalez *d. gloſſ.* 24. *à n.* 108. an Cardinalis Epiſcopus poſſit providere beneficium, quod tempore ſui anteceſſoris non Cardinalis vacavit menſe reſervato; Cui dubitationi benè reſpondet, nequaquam poſſe ceſſante indulto; eo quod illud beneficium à puncto vacationis fuit ſedi Apoſtolicæ reſervatum, ſed quod ſemel reſervatum eſt, ſemper reſervatum perſeverat: licet cauſa reſervationis ceſſet, Rota *deciſ.* 12. *&* 13. *de præbend. in noviſ.* Gomezius *in reg. de infirmis reſignat. quæſt.* 32. *poſt princ. numer.* 3. & aliis relatis Gonzalez *ſupra.* Ergo. At ſi Cardinalis haberet indultum ſolitum ad conferenda beneficia illud beneficium conferre poſſet, ſi tale indultum extenderetur ad beneficia jam vacantia, alias ſecus: conſentit iis omnibus Garcia. 5. *p. de benefic. cap.* 1. *num.* 635.

8. Sexto è converſo dubitat Gonzalez *d. gloſſ.* 24. *num.* 110. an vacante beneficio in menſe aliàs reſervato tempore quo Cardinalis erat epiſcopus, quod durante vita Cardinalis non fuit proviſum, poſſit ejus ſucceſſor epiſcopus non Cardinalis providere? Rationem dubitandi fecit reg. 2. Cancell. reſervans beneficia omnia quæ poſt obitum epiſcoporum, &c. vacant, & vacabunt in futurum. Sed ſupradictum beneficium verè vacat poſt obitum epiſcopi, ut tradit Simoneta *de reſervat. q.* 74. Franciſc. Paninus *de officio, & poteſtate capituli ſede vacante.* 1. *p. quæſt.* 10. *num.* 23. *ante medium*: ibi *etiam ſi vacaſſet, vivente prælato; quia verum eſt dicere, quod etiam vacet eo mortuo ex quo non providet, donec vixit.* Ergo nequit epiſcopus ſucceſſor illud providere ob reſervationem dictæ reg. 2. & ita pro certo affirmat Garcia, ut contrarium procul dubio falſum eſſe dicat *5. p. de benefic. cap. 1. n. 633.*

Mihi tament probabilius apparet cum Gonzalez. *ſup. à num.* 114. poſſe ſucceſſorem illud beneficium providere, non obſtante reg. 2. Cancell. illa enim ſecluſa ipſemet Garc. affirmat fieri poſſe. Tum quia modernus epiſcopus ſuccedit in locum defuncti; ejuſque jure tali uti debet *l. qui in jus ff. de reg. jur.* Tum quia tale beneficium cum vacavit, nulla fuit reſervatione affectum, quia nulli erant menſes Apoſtolici. Ergo ita debet ſemper remanere, niſi de nova reſervatione expreſſe conſtet. Tum quia beneficium, quod tempore Epiſcopi non Cardinalis vacavit menſe Apoſtolico excluditur à proviſione Cardin. ob reſervationem, niſi habeat indultum. Ergo beneficium vacans tempore Epiſcopi Cardin. provideri debet à ſucceſſore non Cardinali ob libertatem, quam tempore vacationis obtinuit; quia contrariorum eadem debet eſſe ratio, & deciſio. §. 1. *inſt. de tutel.* Quod vero reg. 2. Cancell. non obſtet ſic probo, quia ut ex ejus contextu conſtat, ſolum reſervat beneficia, quæ tempore datæ ipſius regulæ vacant, & vacabunt, pob obitum inquam Epiſcoporum. &c. Cum autem illud beneficium non vacet poſt obitum, ſed ande obitum, eſto duret ejus vacatio poſt obitum, efficitur ſanè ſub prædicta reg. 2. non contineri. Et confirmo. Aliud eſt beneficium vacare, aliud durare vacationem, & eſſe vacans. Vacat quidem beneficium propriè, & in rigore cum illius poſſeſſor decedit: Eſt tamen vacans, & ejus vacatio durat, quoties non providetur. Cum autem ſupradictum beneficium non vacaverit ſede Epiſcopali vacante eſto ejus vacatio pro illo tempore duret, fit ſub regula ſecunda non comprehendit. Adde; reſervatio ut pote odioſa, non eſt extendenda ad caſum dubium, ſeu non ſatis expreſſum. Negari autem non poteſt, eſſe ſatis dubium; an verba ſupradictæ reg. 2. comprehendant beneficia vacantia ſede Epiſcopali plena quorum vacatio ſede Epiſcopali non plena duraverit. Ergo ad hæc beneficia reſervatio extendenda non eſt.

9. Septimo dubitat Gonzalez *d. gloſſ.* 14. *à num.* 121. An hæc regula excipiens Cardinales, excipiat Cardinales abſentes à curia; Cui dubitationi ut reſpondeat, plura hinc inde adducit, & tandem reſolvit excipere omnes Cardinales ordinarios collatores, quamtumvis à curia abſentes, exceptis illis ſex Cardinalibus titularibus

ribus de Urbe quorum Cardinalibus Episcopatus annexus est. Nam horum beneficia, si vacent in absentia, sedi apostolicæ reservantur per reg. 7. Cancell. Fateor. per reg. 7. Cancell. horum beneficia sic vacantia in absentia reservari. Sed hoc non obstat quominus hæc reg. 8. quæ est de mensibus, nullum Cardinalem comprehenderit: stat enim optime quod nullus Cardinalis sit comprehensus in reservatione mensium, & quod aliqui Cardinales sint comprehensi in reservatione facta pro beneficiis vacantibus tempore quo è curia fuerint absentes, consentit Garcia *5. p. de benef. c. 1. anum. 638.*

10. Octavo dubitat Gonzalez *à n. 153.* an sicut regula hæc excipit Cardinales collatores, excipiat etiam reges, & principes, qui ex privilegio sedis Apostolicæ beneficia conferunt. Et breviter concludit, benè exceptos esse ob eorum altitudinem, & supremam dignitatem, ob quam non comprehenduntur in generalibus reservationibus, sed oportere illorum fieri expressam mentionem. Consentit Garcia *n. 639.*

Nono dubitat Gonzalez *n. 161.* cur regula dixerit. *Sanctæ Romanæ Ecclesiæ*, siquidem videbatur sufficere dixisse *Cardinales*. Et respondet id factum esse ad distinctionem aliorum Cardinalium, qui sunt in Ecclesia Compostell. Aurien. Ravennat. Mediol. Sed mihi verius videtur id factum esse ad commendandam eorum dignitatem, & excellentiam, & non ob distinctionem ab illis Cardinalib Compost. Aurien. &c. nam ii solum abusivè, & impropriè seu nomine tenus tales nuncupantur. Quapropter ex appositione solius verbi *Cardinalis*, absolutè prolati, sufficienter Cardinales Romanæ Ecclesiæ ab aliis distinguerentur? cum tale nomen sic prolatum solos veros, & proprios Cardinales comprehenderet, & pro illis tantum supponeret: sic Garcia *5. p. de benefic. cap. 1. à 640.*

11. Præter exceptionem Cardinalium Sanctæ Romanæ Ecclesiæ excipit Pontifex beneficia concordata, hoc, hoc est quæ ex convenientia cum sede Apostolica liberè providentur, qualiter sunt plura in Germ. & Francia. Hinc enim concordiæ nunquam censetur Pontifex derogare; quia transit in contractum; eaque de causa ut firma sit, & locum habeat debet esse acceptata ab illis quorum interest, ut contingit in omni contractu, qui acceptatione perficitur. *l. absenti. ff. de donationib. l. si ergo. ff. de negotiis gestis l. qui absenti. ff. de acquir. possess. & aliis.* Vide Gonzalez *gloss. 25. 26. 27. & 28.* ubi latè hanc materiam tractat.

§. V.

In impetratione beneficiorum mentio mensis, in quo vacatio contingit, facienda est.

1 *Nulla est gratia, qua non exprimitur mensis vacationis beneficii.*
2 *Modus servandus in mensis expressione qui sit.*
3 *An sufficiat narrare vacasse beneficium in uno ex mensibus reservatis; Sufficit, tametsi contra sentiat Garc.*
4 *Sed cujus mensis an ordinarii, an reservati est mentio facienda. Variant doctores.*
5 *Probabilius est pro solis mensibus reservatis esse intelligendum.*
6 *Fit satis oppositis fundamentis.*
7 *Exprimendus est mensis, quoties beneficium obtinetur, si in prima gratia expressus non fuit.*
8 *Exprimendus est in gratia, si neutri.*
9 *Item si beneficium vacaverit de jure, sive de facto.*
10 *Item in beneficiis quomodocumque vacent, quæ aliàs non fuerint reservata.*
11 *Non est necessaria expressio mensis in beneficiis aliàs reservatis, neque in vacantibus per resignationem, neque in beneficiis juris patronatus, neque in subrogationibus ad litem, neque in provisionibus ordinariorum, neque in beneficiis ob devolutionem impetratis.*

1. INsuper Pontifex supradicta beneficiaita reservat, ut velit in eorum impetratione fieri mentionem mensis, in quo tale beneficium vacavit; alioquin inquit gratias nullas esse. Prætendit enim Pontifex non præjudicare ordinariis in collatione horum beneficiorum, ideóque expostulat sibi de mense vacationis dari notitiam: sic Put. *decis. 54. n. 5 l. 2. & decis. 25. num. 1. lib. 3.* Rota *decis. 724. num. 6. p. 3. diverf. & decis. 9. num. 22. p. 2. diverf.* Gonzalez *reg. 8. Cancell. §. 4. proœm. à num. 7. & gloss. 32. num. 2.* Hæc autem notitia danda est in qualibet beneficii reservati supplicatione, seu concessione, etiam motu proprio facta, ut expressè in dict. reg. cavetur. Quia motus proprius, tollit subreptionem, sed non supplet intentionem concedentis, nec substantialem defectum, qui committitur in taciturnitate mensis, cujus expressionem expostulat Pontifex pro valore gratiæ: sic Anton. Gabr. *tit. de clausul. concl. num. 18. & seqq.* Rebuff. *in concod super forma mandat. apostol. in gloss. verbo motu proprio.*

2. Modus servandus in expressione mensis debet esse certus & absolutus; si quidem ita cavetur in regula: ibi; *dispositivè mentionem fieri*; verbum enim *dispositivè*, est idem ac affirmativè; absolutè, & certo Mand. *de signat. grat. tit. de provisionibus. col. 8. verf. mensis. mentionem dispositivè.* Garcia *5. p. de benef. cap. 1. num. 656.* Gonzalez *gloss. 32. num. 7.* Quapropter non sufficit narrare mensem dubitativè; dicendo forsan vacavit in mense reservato, vel ut asseritur in mense reservato vacavit. Garcia. *sub.* Gonzal. *à num. 10.* Quia si ex vi hujus narrativæ tantum Pontifex provideret, periculo exponeretur derogandi ordinariorum provisioni, & cujus derogationem ipse vitare intendit. Item non esset cogendus impetrans probare reservationem, ut gratia sibi facta subsisteret, cum non in reservatione certa, sed dubia, & sub opinione posita fundaret impetrationem: quod nullomodo est admittendum, cum plenè & concludenter probanda sit reservatio ab impetrante, utpote fundamentum suæ intentionis, & gratiæ obtentæ, ut multis allegatis probat Gonzalez *gloss. 11. à num. 98.* Et hæc ratio probat non esse narrativam faciendam per clausulas generales conditionales, ut si à Pontifice peteres beneficium, quod credis vacasse tali mense, vel si fortè in alio vacavit. Quia his verbis non clarè, & firmiter manifestas vacationem in mense reservato, ut illam tenearis probare. Ergo non satisfacis supradictæ regulæ, & consequenter gratia facta nulla est: nisi forte clarè colligatur voluisse Pontificem, non obstante prædicta narrativa minus legitima tibi gratiam conferre; ut notavit Gonzal. *d. gloss. 32. num. 15. & 16.* & favet Garcia *5. part. de benefic. cap. 1. num. 666. fine.*

3. Solum est dubium, an sufficiat narrare vacasse beneficium in uno ex mensibus reservatis, vel vacasse in mense reservato, quin exprimatur mensis in particulari. Garcia *d. 5 p. de benefic. cap. 1. num. 656.* negat, neque adducit rationem: ea tamen esse potest, quia hæc generalis expressio non videtur sufficere regulæ disponenti dispositive mentionem fieri mensis, in quo beneficium vacavit. Tum quia hæc non est determinata, clara, & absoluta expressio mensis. Tum quia ex illa non cogitur probare quo mense vacatio contigerit.

Cæterum mihi probabilius apparet supradictam narrativam sufficere. Quia ex illa jam Pontifici constat nullum præjudicium ordinario provenire, quæ fuit ratio motiva, ut mensis exprimeretur. Deinde cognoscit

cognoscit Pontifex jure reservationis sibi competere illius beneficii provisionem, cum ejus vacatio contigerit in uno ex mensibus reservatis, quod vero potius Januario, quam Februario fuerit, per accidens est ad finem intentum. Ergo plene sit regulæ satisfactio ex hujusmodi narrativa, & ita fuit decisum in una Abulen. Præstimon. 18. Junii 1610. coram D. Manzanedo: ut testatur ipsemet Garcia. *sup.* Neque ratio contraria urget. Nego, namque hanc narrativam non esse claram, & absolutam, & determinatam expressionem mensis reservati, in quo beneficium vacavit: est enim determinata mensis in ratione reservationis, esto non fuerit absoluta, clara & determinata mensis numerici, & temporalis. Sed hæc determinatio numerica non videtur necessaria. Nam per aliam determinationem specificam mensis quoad reservationem sufficienter cognoscit Pontifex: an in suo, vel in ordinarij mense beneficium vacaverit. Probatio autem quam tenetur impetrans facere de mense non est de mense numerico, & singulari, hoc enim parum utile est, sed de mense reservato, vel non reservato.

4. Sed hucusque videmur supponere mensionem mensis faciendam esse de vacatione contingente in mensibus reservatis, cum tamen plures contrarium sentiant, ut videre est apud Gonzalez *gloss.* 39. *à num.* 49. Alii namque affirmant, quibus Gonzalez adhæret, solius mensis ordinarii mensionem faciendam esse. Quia solum ex vacatione contingente in hoc mense potest ordinario fieri præjudicium, cum solum pro hoc mense providere beneficium possit. Nam ex provisione beneficii vacantis in mense reservato, nullum illi præjudicium irrogari potest, cum in ejus provisione non se possit intromittere. At ratio ob quam mensis cavetur exprimi, est ne ordinariis in eorum provisione præjudicetur. Ergo cum hoc præjudicium solum contingere possit in vacatione mensis ordinarii, illius tantum mentio facienda erit, & adducit pro se novissimam decis. Tirason. can. 24. Maij. 1602. coram D. Pamph. & decis. Acaramboni. 70. alias 59. lib. 2. & Mand. *designat. grat. tit. de provisionib. vers. an autem in impetrat.* Alii dicunt utriusque mensis, & reservati, & ordinarii mentionem esse faciendam reservari, quia de illo expresse cavetur in supradicta. reg. ordinario: ob rationem supradictam, & quia reservando octo menses, tacite quatuor ordinariis relinquit, & cum statim subjunxerit de dictis beneficiis tunc vacantibus mentionem mensis fieri debere; ad beneficia vacantia tam in mensibus expressis, & reservatis quam tacitis, & ordinariis referenda sunt. Adde mentionem mensis expostulatam esse, ut sciat Pontifex, an ordinario præjudicet vel non præjudicet in provisione ut constat ex decis. Putei 53. *n.* 4. *& 5. lib.* 2. *& decis.* 25. *lib.* 3. & approbatur in quadam decis. pro Tolet. parochiali de Hueta. 22. Maii. 1589. coram D. Mantica, quam refert Garcia 5. *p. de benef. c.* 1. *n.* 663. Sed ad hanc notitiam cujuslibet mensis est mentio necessaria facienda. Ergo, &c.

5. Nihilominus probabilius existimo solum pro beneficiis vacantibus in mense reservato esse mentionem mensis faciendam; quia solum de hac vacatione mentio in dicta reg. cavetur, ut consideranti constabit. Præmiserat enim Pontifex reservationem beneficiorum omnium, quorum vacatio illis octo mensibus contigerit, & nulla facta mentione de vacatione contingente in mensibus ordinariis, subjungit de dictis beneficiis tunc vacantibus dispositivè mentionem fieri de mense in quo vacaverint. Ergo solum præcipit mentionem faciendam mensis pro beneficiis vacantibus in illis octo mensibus reservatis, & non pro beneficiis vacantibus in mensibus ordinariis, quorum vacationis nullam fecerat mentionem: sic pro majori parte firmarunt Rotæ auditores apud Puteum *decis.* 53. *lib.* 2. & tradit Garcia 5. *part. de benef. cap.* 1. *num.* 657. & testatur pluries à Rota fuisse decisum.

6. Neque urgent fundamenta contraria. Ad fundamentum primæ sententiæ admitto expressionem mensis caveri, ne ordinario præjudicium inferatur, quod præjudicium esto non inferatur, si supponamus beneficium vacasse in mense reservato, at cum hæc suppositio non constet, si solum beneficii vacantis mentio fiat, absque expressione mensis in quo vacavit, manifestè præjudicium ordinario inferri potest ex tali provisione. Decisio vero Tirason. Acaramb. non favent Gonzalez cum non loquentur de beneficiis vacantibus in mense reservato, sed de beneficiis alias reservatis, ut ipsemet dixerat *dict. gloss. num.* 39. & notavit benè Garcia. *sup. num.* 657. *fi.* Ad secundæ sententiæ fundamentum, quatenus est nobis oppositum, respondeo admittendo ex reservatione octo mensium tacitè quatuor ordinariis relinqui, sed nego inde inferri de iis relictis, & ordinariis concessis mentionem fieri præcipi, imo potius contrarium infertur, siquidem dicit Pontifex *de dict. beneficiis tunc vacantibus mentionem mensis fieri debere*, cum autem solum dixerat de beneficiis vacantibus in mensibus reservatis, nequaquam de ordinariis intelligi potest. Alias si de omnibus beneficiis omni mense vacantibus vellet Pontifex fieri mentionem, non apponere participium illud restrictivum *dictis benefic.* neque adverbium illud *tunc* vacantibus, sed absolutè diceret de beneficiis quocunque mense vacantibus mentionem dispositivè fieri debere. Neque etiam urget ultima ratio desumpta ex fine expressionis mensis. Nam illa facienda est, ne Pontifex ordinariis præjudicet in provisione, qui finis sufficienter obtinetur, si vacatio in mense reservato exprimatur. Nam inde clarè infertur, cum non exprimitur, non esse beneficium reservatum.

7. Rursus est difficultas in quibus impetrationibus, concessionibus, & gratiis facienda est hujus mensis expressio, & in quibus non est necessaria.

Breviter respondeo faciendam esse, quoties beneficium vacans in mense reservato obtinetur, ut dicit prædicta regula, ibi; *in supplicationibus & concessionibus gratiarum.* Unde si prima provisio nulla fuit, eo quod mensis expressus non fuerit, & denuo secunda obtinetur, in ea debet mensis exprimi. Quia illa est vera beneficii provisio, & Pontifex cavet in supplicationibus, seu concessionibus gratiarum mentionem mensis dispositivè fieri. Puteus *decis.* 443. *l.* 1. Rota *decis.* 476. *num.* 4. *lib.* 3. *part.* 3. *divers.* Gonzalez *gloss.* 32. *num.* 20. Garcia 5. *p. de benefic. c.* 1. *num.* 660. Notanter dixi exprimendum esse mensem in obtentione secundæ gratiæ, quando in prima non fuit expressus: nam in prima etsi nullus mensis expressus fuit, non est opus in hac secunda, quæ est reformatoria primæ, mentionem mensis fieri, quia hæc secunda solum est ad reformandos defectus primæ: sic aliis relatis docet Gonzalez. *num.* 41. & 42. Garcia *num.* 672.

8. Secundò exprimendus est mensis in gratia, si neutri; quia est vera gratia, & beneficii concessio ad vitandas lites. Puteus *decis.* 48. *n.* 5. *l.* 1. Gonzalez *n.* 21. Garcia *n.* 659. & testantur sic fuisse à Rota decisum.

9. Tertiò exprimi debet, sive beneficium vacaverit de jure, sive de facto: quia quocunque modo vacet, est vera vacatio, & vera beneficii concessio, ut superius diximus. Gonzalez *n.* 25. Garcia *n.* 662.

10. Quartò debet exprimi non solum in beneficiis vacantibus per obitum, sed quomodocunque vacent, si ob modum vacationis aliàs non sunt reservata, quia Pontifex præcipit mentionem facere de mense, in quo beneficia, de quibus locutus prius fuerat, vacaverint, ut constat ex illis verbis. *Volens in supplicationibus de dictis beneficiis*, &c. At loquutus fuerat de beneficiis quomodocunque vacantibus. Ergo quomodocunque vacent, est mentio necessario facienda. Gonzalez *gloss.* 32. *à num.* 26. *& seqq.* Garcia 5. *part.*

de

de benefic. cap. 1. n. 665. & tenuit Rota in una Tirasonen. canonicatus Maii 24. 1602. coram illustrissimo Cardinali Pamphilio, cujus meminerunt Gonzalez & Garcia *suprà*. At supradicti doctores advertunt, esto ex jure dicta vera sint ex stylo tamen datariæ verius esse contrarium, cum in ea solius beneficii vacantia per obitum mensio mensis fiat, non autem si vacet per assecutionem alterius, per matrimonii contractum, per ingressum religionis, per privationem, &c. & cum Pontifex absque hac mensis expressione beneficium sic vacans supplicanti confert, ordinario censetur velle in collatione prævenire, si fortè in mense ordinario vacavit.

11. Non est autem necessaria expressio mensis in beneficiis aliàs reservatis, quia hæc sub hac regula non continentur, neque eorum provisio ordinario præjudicare potest. Puteus *decis. 25. l. 3.* Rota *decis. 122. lib. 1. par. 3. diverf.* Mandos. *de signatura grat. tit. de provisionib. verf. an autem in impetratione.* Gonzalez *gloss. 32. à num. 39.* Garcia *5. p. de benefic. cap. 1. n. 668.* Secundo non est necessaria in beneficiis vacantibus per resignationem, sive resignatio sit conditionalis, sive pura, & simplex. Quia de iis non loquitur regula. Nam si beneficia vacant per resignationem conditionalem, vacant in curia, & sic non potest ordinario eorum provisio competere, & ex alia parte Pontifex ignorare non potest, quando eorum vacatio contingat, cum sit in illa hora, & puncto quo resignationem admittit, & gratiam signat, ut benè notavit Garcia *num. 667.* Gonzal. *num. 45.* Si verò vacant per simplicem resignationem; excluduntur à regula, ibi: *alias quam per resignationem.* Tertio non est necessaria in beneficiis juris patronatus laicorum; quia hæc non sunt Pontifici reservata, sed quolibet mense ordinarius collator institutionem facere potest. Adde regulam non de institutione, quæ necessaria est, sed de electione, præsentatione Ecclesiatica, & collatione loqui. Garcia *num. 669. & 670.* Quarto non est necessaria in subrogationibus quoad beneficium litigiosum. Tum quia hæc subrogatio non potest ordinario præjudicare cum ipse impeditus sit ab illa facienda quolibet mense *cap. 1. & 2. ut lite pedente, in 6. & clement. 1. eodem titulo.* ac proinde regulanda est, sicuti beneficium aliàs reservatum. Tum quia subrogatio quoad beneficium litigiosum in locum defuncti non est beneficii vacantis absoluta collatio, sed est quædam juris, quod defunctus habet translatio. Sic Garcia *5. p. de benefic. cap. 1. num. 672.* Quinto non est necessaria hæc mensis expressio in provisionibus, & gratiis ab Episcopis, aliisque ordinariis factis. Tum quia hi præsumuntur notitiam mensis habere. Tum & præcipuè quia regula loquitur de narrativa facienda Pontifici, ne ordinariis in provisione præjudicet. Gonzal. *gloss. 32. à num. 46.* Garcia *5. p. de benefic. cap. 1. num. 674.* Sexto non est necessaria in beneficiis ob devolutionem impetratis; quia horum provisio ordinario competere non potest, cum ob ejus negligentiam superiori sit advocata, & sic cessat finis, & causa exprimendi mensem: deinde beneficia devoluta non vacant de novo, sed retenta priori vacatione impeditur ordinarius ob negligentiam ab illorum provisione, & succedit loco illius superior, sed quoties beneficium non vacat in mense reservato, non est necessario mentio mensis facienda. Ergo neque in beneficiis devolutis erit necessaria, cum illa Pontifex non provideat ob vacationem, sed ob subrogationem. Gonzalez *gloss. 32. in fine.* Ut autem hæc mensis expressio nunquam omittatur, annullavit Pontifex gratias aliter factas ibi, *alioquin gratias nullas esse*, nullas inquam esse ipso jure, quia hoc indicat verbum *esse*, quod est de præsenti; aliàs diceret annullandas, & tradit Tiraquel. *in leg. si unquam, verbo revertatur, de revocandis donat. n. 180 cum seqq. & in præsenti.* Gonzal. *dicta gloss. 52. n. 53.*

§. VI.

Qua ratione derogantur obstacula reservationis.

1 *Expenduntur verba regulæ derogantis obstacula, & impedimenta reservationis.*
2 *Primo derogatur consuetudo optandi, ne obstet reservationi. Et quæ sit hæc consuetudo.*
3 *Duplex est jus optandi, præter jus, & contra jus. Et quæ horum sit differentia.*
4 *Quod tempus ad optionem requiratur.*
5 *Quibus personis competat optio, quique censeatur antiquior ad effectum optionis.*
6 *Omnes consuetudines optandi de medio tollit regula.*
7 *An impedita optione de beneficiis reservatis impediatur in præbendis, & præstimoniis annexis. Sub distinctione respondetur.*
8 *Non datur optio in præbendis doctoribus, magistralibus, & penitentiariæ*
9 *Si optasti beneficium, quod optare non poteras, obligaris illud dimittere. Et qualiter possis ad dimissum redire.*
10 *Derogantur privilegia, & indulta Apostolico contraria supradictæ reservationi mensium.*
11 *Quæ verba addat Pontifex ad majorum reservationis firmitatem.*

1. DEnique volens Pontifex hanc suam reservationem ab omnibus impedientibus liberare, statuit minimè adversus eam suffragari consuetudines etiam immemoriales optandi majores & pinguiores præbendas, nec non privilegia etiam in limine erectionis concessa, & indulta Apostolica circa ea; ac etiam disponendi de hujusmodi beneficiis: aut quod illa sub hujusmodi reservationibus minimè comprehendantur, etiam cum quibusvis derogatoriarum derogatoriis, &c.

2. Circa prædicta verba sciendum est optionem in præsenti esse facultatem, & jus ascendendi ad majorem & pinguiorem præbendam virtute primæ præbendæ habitæ *cap. fin. de consuetud. in 6.* Quod jus, & facultas ante vacationem præbendæ non sunt considerationedigna; eaque de causa non obstante consuetudine optandi alicujus Ecclesiæ, possunt præbendati suas præbendas resignare in favorem. Quia per hanc resignationem non tollunt inferioribus præbendatis jus aliquod quæsitum. Gonzalez *gloss. 34. n. 25. junctis n. 126. & 127.* Dixi optionem esse facultatem, & jus ascendendi ad majorem, pinguioremque præbendam, non descendendi ad minorem, quia æquum non est, ut ad minora deveniat, qui majoribus est pottius, ut traditur *leg. majoribus, Cod. quemadmod. civilia munera indict.* (esto contra teneat Glossa *in cap. fin. de consuetud. 6. verbo meliores.*) Quapropter in Ecclesia, ubi beneficia, & præbendæ æquales fuerint, optio esse non potest. Quia non potest esse ascensus, potest tamen esse optio quoad sedem in choro, & vocem in capitulo, & alia in quibus inæqualitas cernitur. Gonzalez *n. 28. & 124.* Garcia *5. p. de benefic. cap. 1. n. 459.* Garcia *finem.* & tradit Rota *decis. 6. de consuetud. in novis. verf. aliquæ sunt præbendæ.*

3. Sed quia dupliciter quis ascendere potest ad pinguiorem præbendam, vel retento titulo præbendæ prioris, & minori, vel illo dimisso, ideo duplex est optio, alia quæ vocatur præter jus, alia contra jus. Optio præter jus est, cum retento titulo optatur nova sedes, nova prærogativa, novaque portio temporalis, huic enim optioni jus non resistit, sed potius favet, *cap. fin. de consuetudine in 6.* Contra jus est, quando novus titulus, novumque beneficium obtinetur antiquo dimisso, est quidem contra jus; quia optans au-

thoritate propria novum titulum, novumque beneficium conſequitur contra textum, in *cap. 2. de conceſſione præbend. &* *cap. deteſtanda, eodem. tit. in 6.* Eſt autem inter has optiones magna diverſitas: nam optio præter jus ſtatui poteſt volunt..te Epiſcopi, & Eccleſiæ, ut eſt omn.u ſententia. Gigas *de penſionib. q. 6. n. 4.* Alexand. Monet. *de optionib. cap. 12. quæſt. 3. à n. 49.* Garcia *5. p. de b. n. fic. cap. 1. à n. 459.* Secus tamen optio contra jus; quia inferiori non eſt datum contra leges ſuperioris ſtatuere, *cap. quod ſuper his, de majorit. & obedien. & clement. ne Romani, de elect.* Quod ſi dicas, prælatus poteſt præjudicare Eccleſiæ in jure quærendo, eſto in jure quæſito præjudicare non poſſit. *c. cum dilectus, de conſuetud.* Poteſt item leges, & ſtatuta condere circa eas res, de quibus conſuetudo introduci poteſt, *cap. ex parte. 3. de verbo ſignificat. junctо cap. certificari. de ſepulturis.* Ergo poteſt ſtatuere optionem juri contrariam. Facilè reſpondetur Epiſcopum nequaquam poſſe per ſtatutum generale præjudicare Eccleſiæ de jure quærendo, quia id eſt contra jus, bene tamen poſſe ſtatuto ſpeciali in fundatione Eccleſiæ facto, aliove caſu particulari, de quo loquitur textus in *dicto cap. cum dilectus*, quia id non eſt à jure reprobatum. neque illud eſt cenſendum Eccleſiæ præjudicium, cum Eccleſia nunquam habuerit jus contrarium tali diſpoſitioni. Neque eſt verum inferiorem condere poſſe reges, & ſtatuta circa illas res, de quibus introduci poteſt conſuetudo; quia conſuetudo vim habet non ab introducentibus, ſed ex tacito conſenſu principis, cum rationabilis eſt, & legitimè præſcripta; at leges, & ſtatuta omnem efficaciam habent ab ipſis ſtatuentibus, & cum ſtatuentes inferiores ſint Pontifice, non poſſunt adverſus ejus leges ullam efficaciam habere.

Secunda differentia harum optionum eſt; nam optio præter jus conſuetudine decennali introduci poteſt, utpote, cui jus non reſiſtit. Gloſſa *in d. cap. fin de conſuetud. in 6. verbo conſuetudo, & ibi* Ancharran. Dominic. Francus, & alii, Gonzalez *gloſſ. 34. n. 14.* Garcia *5. p. de benef. c. 1. ſub n. 459. verſ. quando vero.* At optio contra jus quia jus reſiſtit, requirit quadragenarium tempus, ut legitimè ſit præſcripta, ut multis probat Garcia, & Gonzalez *ſupra.*

Tertia differentia eſt, quod beneficiatus gravatus penſione illam retinet in optione præter jus quia retinet titulum, cui penſio annexa eſt. Secus contingit in optione contra jus. Nam dimittens beneficium liberatur ab onere ſolvendi penſionem illi annexam, illudque ſubit qui beneficium penſione gravatum obtinet, ut aliis relatis tradit Garcia *1. p. de benef. c. 5. ſub n. 183. & 5. p. de benef. c. 1. à n. 459. & ſeqq.* & bene Gonzalez *gloſſ. 34. à n. 45. & ſeqq.*

Quarta differentia eſt, quod in optione contra jus excluditur excommunicatus, & irregularis utpote qui beneficii acquirendi incapax eſt, at non excluditur optione novum titulum non acquirente Gonzalez *gloſ. 34. q. 9. ſpecial. n. 72. & ſeqq.*

4. Tempus requiſitum ad optionem non ſolum pro primo optante, ſed pro reliquis ſuccedentibus, ſunt viginti dies, ut expreſsè habetur in *dicto cap. fine de conſuetud. in 6.* & notat ibi Gloſſa. Hi dies debent numerari non à die vacationis, ſed à die veriſimilis notitiæ; quia ſine hac notitia impotens eſt ad optandum Gonzalez *ſupran. 75.*

5. Perſonæ, quibus optio competere poteſt, ſunt antiquiores in Eccleſia, ut expreſse dicit Pontifex in *d. c. fin.* & Gloſſa *ibi verbo antiquiores.*

Sed eſt grave dubium, quis cenſeatur antiquior ad effectum optionis, an qui prior fuit in poſſeſſione, eſto poſterior fuerit in proviſione: an econtrà qui prior fuit proviſus, eſto poſterior poſſeſſionem acceperit; Reſpondeo cum Gloſſa *in ſuprad. cap. fin.* eſſe judicandum antiquiorem, qui prior eſt in poſſeſſione. Tum quia prior Eccleſiæ ſervitio eſt mancipatus, ob quod ſervitium hoc jus optandi, aliæque prorogativæ conceduntur. *argum. leg. 2. in fin. Cod. de officio magiſtri officiorum*, ibi, *ut is gradu cæteros antecedat, quem ſtipendia meliora, vel labor prolixus fecit anteire.* Tum quia prius obtinuit jus perfectum in beneficio, ratione cujus fructus beneficii debentur; & inter fructus beneficii optio, ut ſentit Caſſador. *deciſ. 3. de penſionib. n. 6.* Gloſſa *c. cum olim. verbo capitulo. de major. & obedient.* & ita tradit, pluribuſque exornat Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. §. 3 proœm. à n. 23. & gloſſ. 34. n. 49.* Excipiendus tamen eſt caſus, quo prior in poſſeſſione impedimento malitiosè fuerit prius proviſo, ne poſſeſſionem acceperit. Quia tunc æquum non eſt, ut ex ſua iniquitate commodum reportet, *c. ex tenore, de reſcriptis*, & tradit alios referens Gonzalez *d. §. 3. præm. n. 38.* His præmiſſis.

6. Noſtra regula 8. de medio tollit has conſuetudines etiam immemoriales optandi in menſibus reſervatis, ita ut jam non ſit locus dubitationi, neque allegari poſſit ulla conſuetudo in contrarium, cum per hanc noſtram regulam etiam conſuetudini immemorial derogatum ſit, & cum hæc regula à quolibet Pontifice initio ſui Pontificatus; renovetur, non poteſt ulla conſuetudo adverſus illam prævalere: multis relatis docet Garcia *5. p. de benefic. c. 1. à n. 452. & ſpecialiter 454.*

7. Sed eſt dubium; an impedita optione in beneficiis reſervatis; impediatur etiam in præbendis, & præſtimoniis annexis; Contingit enim in Eccleſia Corduben. aliiſque Hiſpaniæ Eccleſiis tot eſſe præbendas temporales, portiones, ſeu præſtimonia, quot ſunt canonicatus. Dubium ergo eſt, an vacante canonicatu in menſe apoſtolico præbenda temporalis, quæ ei fuit annexa, poſſit optari, vel potius maneat cum canonicatu reſervata? Cui dubitationi diſtinctione ſit ſatis. Si præbenda ſit perpetuo, & inſeparabiliter canonicatui annexa (quod ex practica colligendum eſt) non erit locus optioni, ſed cum ipſo canonicatu reſervata manebit. Quia acceſſorium ſequitur naturam principalis. At ſi præbenda non ſit canonicatui annexa, ſed canonico annectitur ad vitam, ut in Eccleſia Corduben. practicatur, locus eſſe poteſt optioni, & non reſervationi. Sic Gonz. *gloſſ. 34. à n. 32.* Garcia *5. p. de benefic. c. 1. n. 457. & ſeqq.*

8. Hinc fit in præbendis doctoralibus, magiſtralibus, & pœnitentiariæ non dari poſſe optionem. Quia officiis iis ſunt perpetuo præbendæ annexæ. Unde non poteſt quis iis officiis cedere retinens præbendam eis annexam, nec econtrà retinere præbendam poteſt, officia dimittens. Utrumque autem, dimittere, & loco illius aliam pinguiorem præbendam optare, non eſt conceſſum. Quia hæ præbendæ exigunt ſpecialem formam in proviſione, & ſpeciales qualitates in perſona proviſa, ob quæ optari nulla ratione poſſunt, neque optatæ dimitti, ut loco illarum aliæ ſubrogentur ſic Navarr. *conſ. 22. ſub. tit. de præbendis, & dignitatib. in antiquis, & conſ. 14. ſub. tit. de rebus Eccleſ. non alien. in novis.* Garcia *5. p. de benefic. c. 4. à n. 130. & ſeqq.* Gonz. *de regulis menſium. gloſſ. 34. n. 78. & ſeqq.* Barb. *3. p. de poteſt. peiſc. alleg. 55.* & pluribus deciſionibus Rotæ cõfirmant.

9. Sed quid ſi optaſti aliquod beneficium, cum non poſſis optare, vel quia beneficium erat reſervatum, vel tu impeditus eras alio titulo? Reſpondeo te obligatum eſſe beneficium optatum dimittere, cum primum agnoſcis impedimentum, ut deſe conſtat. At ad beneficium dimiſſum redire poteris, ſi nullam in optione, aut beneficii optati retentione culpam commiſiſti, ſecus ſi in his culpabilis extitiſti; habetur expreſsè *cap. ſi beneficia. 20. de præbend. in 6.* Gonzalez plures referens *gloſſ. 34. num. 84.* Verum ſi impedimentum optandi naſcitur ex eo quod beneficium à te poſſeſſum non rectè poſſideatur, ob quam cauſam illo privaris, beneficium optatum retinere non poteris (niſi jure triennalis poſſeſſionis defendaris) quia ceſſat

titulus

titulus optionis, & omnes illi qui ratione tui privilegio optandi usi fuerunt, illud amittere debent, & ad sua pristina beneficia redire. Quia sublato fundamento totum ædificium corruit *leg. ego tecum 26. ff. de except. rei judic. leg. vectigal. ff. de pignorib.* & pluribus exornat Gonzalez *glos.* 31. *à n.* 28. *& glos.* 34. *an.* 92.

10. Deinde ut reservatio firma persistat, derogat Pontifex ultra consuetudines immemoriales optandi privilegia etiam in limine erectionis concessa, & indulta apostolica circa ea. Quæ verba credo idem significare, sed majoris claritatis grata apposita esse. Nam Gonzalez *glos.* 35. *à num.* 10. dicit privilegium distingui ab indulto, ex eo quod provilegium sit nova contra juris communis regulas specialis concessio, competens personis, quæ aliàs jure ordinario beneficia conferre non poterant. Indultum vero sit impedimenti beneficium conferendi remotio absque ulla facultatis concessione, cum detur personis aliàs habentibus facultatem; mihi non probatur; quia existimo reservationem concessione indulti nequaquam tolli, ut pote quæ est lex generalis, sed illa reservatione perseverante facultatem concedi beneficia providendi, ac si reservatio non esset. Sed quidquid sit de hac distinctione, omnino certum est, quodcunque privilegium, seu indultum Apostolicum datum, ut beneficia reservata optari possit, ex vi hujus regulæ tolli, penitusque derogari. Insuperque derogantur quælibet consuetudines etiam immemoriales, & quælibet privilegia, seu indulta Apostolica de supradictis beneficiis reservatis disponendi. Quia illa dictio conjunctiva *ac*, non solum refertur ad indulta, & privilegia, sed etiam ad consuetudines immemoriales. Tum quia tali dictioni adjungitur illud verbum *etiam* quod dispositionem auget. *leg. si quis servum. ff. de periculo.* Tum & præcipuè quia eadem ratio militat in derogandis consuetudinibus, ac in derogandis privilegiis, & indultis Apostolicis. Gonzalez *glos.* 35. *quæst.* 2. *à num.* 24. Garcia 5. *p. de benefic. c.* 1. *num.* 667. Adverto tamen sub hac derogatione privilegiorum, & indultorum non comprehendi privilegia concessa disponendi de beneficiis, ac si jure fundationis verè illis dispositio competeret, qualiter fuerunt concessa Marchioni Astoricensi, & Duci de Alva. Nam cum jus patronatus ex fundatione competens hac regula non derogetur, neque etiam privilegium illius naturam sequens. Idem credo de privilegiis pro limitato tempore concessis; quia hæc reputantur gratiæ modici præjudicii, & sub derogatione generali non continentur.

11. Additur insuper ad majorem reservationis firmitatem, cum derogatoriarum derogatoriis, & insolitis clausulis, quibuscunque personis, & collegiis concessa, &c. De quorum verborum efficacia optimè tractat Gonzalez *à glos.* 35. *& seqq.* illum videat. Ea nunc omitto, quia quæ aliquam difficultatem habent, *tract. de legib. disp. de illius derogatione, & disp. de privilegiis*, explicata sunt.

PUNCTUM XXIII.

Explicatur gratia alternativa in reg. 8. Cancellariæ concessa.

SUccedit secunda pars nostræ regulæ, quæ de gratia alternativa loquitur. Voco gratiam alternativam facultatem Episcopis concessam providendi de beneficiis alternatim cum Pontifice, ita ut Pontifex sex menses habeat sibi reservatos, sed discretos, & totidem ordinariis relinquat. Pontifici namque in alternativa reservata sunt. Ianuarius, Martius, Majus, Iulius, September, November. Ordinarius conceduntur Februarius, Aprilis, Julius, Augustus, October, December. Pro hujus gratiæ explicatione quinque examinanda sunt. Primò, quibus, & quæ gratia concessa sit. Secundò, sub quibus conditionibus sit concessa. Tertiò, quæ beneficia comprehendat. Quartò, à quo tempore effectum habeat. Quintò, quando gratia alternativæ cesset.

§. I.

Quibus hæc gratia alternativæ concessa sit.

1 *Solis Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis hæc gratia concessa est.*
2 *Qualis sit hæc gratia alternativæ.*
3 *An Iunius & December censeantur concessi in alternativa? Probabilius est non concedi.*
4 *Ordinarius sive resideat, sive non, in supradictis duobus mensibus providere potest.*

1. CIrca primum certum est solis Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis hanc gratiam concedi, quia ipsi tantum exprimuntur sub dictione taxativa *dumtaxat.* ibi. *Insuper Sanctitas sua ad gratificandum Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis intenta, ipsis quandiu apud Ecclesias, & diœses suas verè & personaliter residerint dumtaxat.* &c. Dictio enim *dumtaxat.* non solum ad residentiam, sed potius ad personas, quæ obligantur residere, quibus gratia concessa est, refertur. Ergo non licet gratiam extendere ad non expressos. Præterea quia solum concedit alternativam pro beneficiis, quæ sunt de libera Episcopi collatione. Ergo quæ ad alios pertinet, sub hac concessione non comprehenduntur: & ut indubitatum supponunt doctores: Gonzalez *ad reg. mens. glos.* 42. *à n.* 1. Garcia *de benefic.* 5. *p. cap.* 1. *num.* 683. Ex quibus fit, nec capitulum sede vacante, neque alios ordinarios collatores hac gratia alternativæ uti posse, ut in una Segobien. canonicat. 24. Novemb. 1588. coram illustrissimo Cardinali Plato refert Garcia *suprà n.* 685. decisum esse.

2. Quanta sit hæc gratia, seu qualis sit constat ex verbis regulæ. Cum enim ordinariis seclusa hac gratia solum relicti essent liberi quatuor menses, Martius, Iulius, September, & December, in quibus de beneficiis aliàs non reservatis liberè providere possint, per hanc gratiam sex conceduntur, Iunius, Augustus, Februarius, Aprilis, October, & December, conceduntur ex mensibus Pontificiis, Februarius, Aprilis, Augustus, & October, advocat tamen Pontifex, & sibi reservat Martium, & Septembrem, qui à prima reservatione liberi erant, & ordinariis concessi. Hæc gratia alternativæ non tollit primam reservationem octo mensium, sed illa durante aperit viam providendi de reservatis sub illa conditione, & qualitate residendi. Qua cessante & usus alternativæ cessat, & intrat reservatio. Aliàs non jure reservationis, sed jure devolutionis Pontifex beneficia provideret, quod non est admittendum, ut ex Cassadoro *decis.* 8 *n.* 10. *de præbend.* & ex stylo Cancellariæ comprobat Barbosa 3. *p. alleg.* 53. *n.* 50. Quod si dicas superfluere reservationem sex mensium in concessione alternativæ factam, si prima reservatio octo mensium perseverat. Facilè respondetur additam esse, quia duo menses, scilicet Martius, & September, denuo reservantur.

3. Difficultas est, an Iunius, & December, qui tam in generali reservatione, quam in alternativa competunt ordinarii; eaque de causa vocantur menses fixi; censeantur concessi in gratia alternativæ; Nam si in ea conceduntur, non videtur posse ordinarius beneficia illis duobus mensis vacantia providere, nisi verè & personaliter resideat. Quia hæc est conditio (ut dicemus) pro usu alternativæ requisita. Quod vero in facultate alternativæ concedantur, & sub eisdem conditionibus, videtur

videtur manifeſtum cum ſub eadem clauſula, tenoreque verborum, qua Februarius, Auguſtus, Aprilis, & October conceduntur, & Iunius, & December conceſſi ſint. Adde ſi Iunius, & December per facultatem alternativæ non concederentur, ut quid ibi cum aliis fuerunt expreſſis? Quod verò ſecluſa alternativa ordinariis competant, non tollit quominus per alternativam concedantur; conceduntur namque ſub onere reſidendi, quod onus rectè illis menſibus imponi poterat; quia denuo duo concedebantur, & lucro duorum menſium compenſabatur oblgiatio reſidendi in omnibus ſex menſibus, & pœna impoſita amittendi jus conferendi, ſi non reſideant; cui obligationi ipſi ordinarii voluntariè conſentiunt acceptando alternativam: & ita tenet Gonzalez *gloſſ.* 43. *n.* 116.

Contrarium defendit Garcia 5. *part. de benef. cap.* 1. *n.* 560. affirmatque ſupradictos duos menſes, Iunium, & Decembrem, non concedi in alternativa eſto ibi apponantur quaſi per accidens, & gratia ſolum demonſtrationis, non gratia novæ conceſſionis, cum jam fuerint conceſſi jure ordinario, neque obligationem reſidendi per alternativam petitam illis impoſitam eſſe: quia hæc obligatio ſolum annectitur menſibus per alternativam de novo conceſſis, non illis, qui jure ordinario competunt: quod vero per alternativam non concedantur, ea poteſt eſſe ratio, quia alternativa removet obſtaculum reſervationis. Caſſador. *deciſ.* 8. *n.* 6. *& 10. de præbend. & deciſ* 4. *n.* 2. *de privileg.* & multis allegatis docet Gonzalez *gloſſ.* 42. *n.* 13. Sed in illis duobus menſibus numquam intravit reſervatio. Ergo illi duo menſes in alternativa conceſſione non intrant. Adde in illis duobus menſibus poterat ordinarius ex facultate à jure communi ſibi conceſſa providere beneficia illis duobus menſibus vacantia, quia reſervata non erant. At hæc facultas acceptatione alternativæ non videtur impedita, cum per alternativam reſerventur. Et hæc ſententia mihi verior apparet, quam etiam approbat Barboſa 3. *p. alleg.* 54. *n.* 44.

4. Ex quo infero ordinarium ſive reſideat, ſive non reſideat, poſſe providere beneficia vacantia menſibus Iunii, & Decembris. Quia non providet vigore alternativæ, ſed ex jure ordinario per alternativa illi duo menſes ſimul cum aliis concedantur, illiſque annectatur obligatio reſidendi, ut alternativæ locus ſit, non inde cogitur ordinarius facultate alternativæ uti, cum poſſit uti ea, quæ ſibi à jure conceditur. *argum. textus in c. licet. in corrigendis.* 12. *de officio judicis ordinarii, & cap. cum aliquib.* 4. *de reſcript. lib.* 6. Denique in conceſſione alternativæ reſervavit Pontifex ex octo menſibus ſibi alioquin competentibus quatuor, quos nullo modo ordinariis quamtumvis reſidentibus communicavit, videlicet Ianuarium, Maium, Iulium, & Novembrem. Quid ergo mirum quod ordinariis ex quatuor ſibi competentibus duo reſerventur abſque reſidentiæ obligatione?

§. II.

Sub quibus conditionibus gratia alternativæ concedatur.

1 *Unica eſt conditio, ſub qua conceditur, nempe reſidentia apud Eccleſias, ſeu diœceſes ſuas.*

2 *Epiſcopus abſens à diœceſi, etiam ſi prope ſit, & cito reverſurus uti alternativa non poteſt.*

3 *Si timore mortis, vel violentia à reſidentia impediaris non impediris ab uſu alternativæ, aliqui ſentiunt. Sed contrarium eſt probabilius.*

4 *Epiſcopus acceptans alternativam non poteſt poſtea providere beneficia vacantia menſe Martii, & Septembris.*

5 *Proponitur quædam objectio, & fit illi ſatis.*

6 *Epiſcopus reſidens in fine Februarii, eſto à principio non reſedisſet, poteſt beneficium providere vacans tempore quo reſedit.*

7 *Acceptans alternativam illa uti poteſt à puncto acceptationis recognitæ.*

8 *Epiſcopus reſidens tranſeunter, & cum animo divertendi, uti poteſt alternativa.*

9 *An reſidens in loco exempto intra diœceſim contento, cenſeatur in diœceſi reſidere ad effectum alternativæ. Proponitur affirmativa pars.*

10 *Negativa eſt probabilior.*

11 *Exiſtens in loco ſuæ diœceſis contento intra terminos alterius diœceſis ſatisfacis obligationi reſidentiæ per hanc regulam expoſtulatæ.*

12 *Proviſus ab ordinario vigore alternativæ tenetur probare non ſolum alternativam, ſed etiam reſidentiam.*

1. CIrca ſecundum, ſub quibus conditionibus hæc gratia alternativa conceſſa Epiſcopis ſit. Reſpondeo unicam eſſe, ſcilicet veram, & perſonalem reſidentiam apud Eccleſias, ſeu diœceſes ſuas.

2. Ex qua conditione infertur Epiſcopum abſentem à ſua Eccleſia, vel diœceſi, cum beneficium vacat, uti non poſſe alternativa; eo quod ſolum pro tempore veræ, & perſonalis reſidentiæ concedatur. Quod verum eſt, etiamſi prope habeat diœceſim, & cito ſit ad eam reverſurus, & ex cauſa legitima abfuerit. Nam hæc non inferunt veram, & perſonalem reſidentiam, ſed ſolum moralem, fictam, & à jure approbatam, juxta Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 1. *de reformat.* ibi. *quoniam autem aliquantiſper tantum abſunt, ex veterum canonum ſententia non videntur abeſſe, quia ſtatim reverſuri ſunt, & cap. ex parte. cap. ad audientiam de clericis non reſidentibus.* & ita tenent, alios referentes, Garc. *de benef.* 5. *p. c.* 1. *à num.* 446. Gonzal. *gloſſ.* 43. *à n.* 11. Barboſa 3. *de poteſt. epiſc. alleg.* 53. *num.* 54. referuntque caſum ſingularem contingentem in Eccleſia Segobienſi. Nam anno 1603. aderat ibi Maximilianus de Auſtria ejus Epiſcopus gaudens alternativa, qui profectus eſt in domum Scurial ad viſitandum Regem Philippum III. Tum quia cognatum, tum ut gratias agere, quia eum ad Epiſcopatum Compoſtellanum elegerat: duobus tantum diebus, videlicet 13. & 14. Aprilis, ex hac tam urgenti occaſione à ſua diœceſi, & Eccleſia abfuit, quo tempore beneficium vacavit, & reputans proviſionem ſibi competere, contulit D. Hieronymo de Padilla ſuo vicario generali, poſtea à Pontifice alteri proviſum eſt uti reſervatum; quia vacaverat in dicta abſentia. Hinc orta fuit controverſia, & perducta ad Rotam, ibique diſcuſſa, & tandem reſolutum fuit pro majori parte dominorum 26. Martii 1604. non eſſe locum alternativæ, ſed potius reſervationi. Neque obſtare illa verba regulæ *apud Eccleſias, ſeu diœceſes ſuas*, quæ videntur indicare ſufficiens eſſe prope Eccleſiam, vel diœceſim exiſtere; quia illa propoſitio *apud*, non pro *propè*, ſed pro *in*, vel *intra* eſt deſumenda.

3. Quid ſi coactus timore mortis, vel violentia impeditus à tua Eccleſia, vel diœceſi adfueris? Reſpondet Gonzalez *in præſenti gloſſ.* 43. *num.* 200. alternativam non impediri; quia non eſt juſtum, ut alternativa priveris ob non reſidentiam, quæ tibi eſt impoſſibilis? Favetque *textus in clement.* 1. *de foro compet.* ibi. *Epiſcopo malitiosè impedito diœceſim propriam ingredi, conceditur poteſtas exercendi Pontificalia, aliaque ad juriſdictionem pertinentia in loco ſecuro viciniori ſuæ diœceſi*, A fortiori ergo debet concedi poteſtas beneficia conferendi. Sed contrarium probabilius apparet. Quia negari non poteſt te in ſupra dicto caſu vere, & perſonaliter à tua diœceſi abeſſe, ſed alternativa conceditur, quandiu ab ea non abſis. Ergo in ſupradicto caſu ceſſat conceſſio. Neque obſtat tibi impoſſibile perſona-

perſonaliter reſidere. Nam eſto impoſſibile ſit, illud ſufficit: quominus alternativam ſub conditione perſonalis reſidentiæ conceſſam non conſequaris. Neque urget *textus in clement. 1. de foro competenti*, imo potius ex eo deſumi poteſt argumentum ad noſtram ſententiam confirmandam, ſiquidem ſecluſo illo textu non tibi eſſet licitum juriſdictionem contentioſam in aliena diœceſi exercere contra voluntatem diœceſani, quantumvis impeditus eſſes propriam diœceſim ingredi; quia à jure impediebaris, neceſſariaque fuit facultas in ſupradicto textu conceſſa, ut ea juriſdictione uti poſſis. Cum ergo nullibi habeatur te poſſe facultate alternativa uti abſentem à diœceſi etiam involuntariè, ſit ſane in hoc caſu non eſſe locum alternativæ. Garcia *5. p. de benefic. c. 1. n.* 473.

4. Secundò infertur Epiſcopum acceptationem alternativam non poſſe poſt illius acceptationem providere beneficia vacantia in menſe Martii & Septembris, ſive reſideat, ſive non reſideat. Quia illi menſes eſto ordinario competerent ſecluſa alternativa, at illa acceptata ſunt Pontificis; nequit ergo ordinarius ſe in illis intromittere, præcipuè cum in ejus voluntate ſuum non ſit alternativum acceptatam dimittere, ut latè tradit Mandoſ. *conſ. 18. n. 8. ad medium, & ſeqq.* Puteus *deciſ.* 88. *num. 1. lib. 3.* Achil. *deciſ. 2. n. 3. ſuper reg. de modificandis indultis*, & aliàs poſſet Epiſcopus providere in menſe Februarii, & Auguſti virtute alternativæ, & in menſe Martii, & Septembris ob illius quaſi dimiſſionem, & ſic alternativa occaſio eſſet non reſidendi, & proviſiones Apoſtolicas defraudandi, quod nequaquam eſt concedendum, ut benè probat Gonzalez *gloſſ. 43. à num.* 106. *&* 134. Aloyſius Riccius *in praxi fori eccleſiaſt. deciſ.* 684. *in 1. edit. & reſolut.* 682. *in 2.* Barb. *3. p. de poteſt. epiſc. alleg.* 53. *n.* 56.

5. Dices, menſem Martium, & Septembrem eſſe Pontificium & reſervatum durante alternativa; at cum hæc ceſſet, ex quo Epiſcopus verè, & perſonaliter non reſidet; intrat regula reſervatoria 8. menſium, in qua regula Martius, & Septembris reſervati non ſunt. Ergo poterit in illis providere, ſic docuit Rota in uno Salmonen. canonicatus coram D. Cantucio 4. Martii. 1583. quam refert, & ſequitur Garcia *5. p. de benefic. cap. 1. num.* 688. Anaſtaſ. Germon. *de indultis Cardinalium. §. volumus, num.* 18. Franciſcus leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. cap.* 16. *num.* 4. Limitat autem Garcia, ut procedat caſu, quo menſe Februarii & Auguſti, Epiſcopus alternativa uti non poſſet: nam ſi illa uti poteſt, non poterit abſens in menſibus Martii, & Septembris providere.

Sed facilè ſupradictæ objectioni reſpondetur. Et in primis limitatio Garciæ eſt ſine fundamento, & ſolum excogitata ad evitandum abſurdum, quod ex ejus ſententia infertur. Nam ſi alternativa ceſſat ex qua Epiſcopus vero, & perſonaliter non reſidet, quo textu, aut qua ratione hæc ceſſatio impeditur ob reſidentiam menſis anterioris? Dicendum ergo eſt alternativam quoad proprietatem nequaquam ceſſare ob non reſidentiam; eſto ceſſet quoad illius uſum: quia uſus illius non conceditur, niſi dum eſt reſidentia, ex ceſſatione tamen uſus alternativæ, cum ipſa non ceſſet, non intrat regula reſervatoria 8. menſium. Ergo non poteſt ordinarius in illis menſibus providere. Neque obſtat deciſio Salmon. allegata à Garcia, quia ab illa deciſione receſſit Rota in alia Salmon. alternativæ. 14. Maii. 1610. coram D. Lancell. quam, & alias deciſiones adducit Aloyſius Riccius & Gonzalez *ubi ſup.* Item neque obſtat alternativam in gratiam Epiſcopi conceſſam redundare in ejus diſpendium abſque ejus culpa. Et quidem contingere poteſt, ut ex cauſa urgenti abſens ſit à diœceſi per totum annum. Si igitur in illo providere non poteſt beneficia vacantia in 4. menſibus alias non reſervatis, ſicut poſſunt alii non gaudentes alternativa, cum non poſſit vigore alternativæ in aliquo menſe providere; efficitur ſanè gratiam alternativæ illi fore damnoſam. Non inquam obſtat: quia iis conditionibus illam voluntariè acceptavit.

6. Tertiò infero Epiſcopum reſidentem in fine menſis Februarii, eſto abſens fuerit in principio illius, poſſe vigore alternativæ providere beneficium vacans tempore quo reſedit. Quia uſu alternativæ conceſſus eſt quamdiu reſederit; quod ad diem, & horam referendum eſt. Aliàs ſi reſidentia integri menſis neceſſaria eſſet, ut facultate alternativæ Epiſcopus uti poſſet, ſequeretur beneficium vacans in principio menſis Februarii, in quo Epiſcopus reſidet, non poſſe ab ordinario conferri, ſed neceſſario debere expectare; an fortè ejus præſentia toto integro menſe duraverit; quidem ab illa præſentia pendet an beneficium reſervatum, vel non reſervatum ſit. Quod ſi dicas benè poſſe ordinarium tale beneficium conferre, & collationem validam eſſe, nec reſcindendam, quia fuit eo tempore habili, & eſt jus alteri quæſitum, ut ex deciſione Papienſi 10. Aprilis. 1617. dicit Barboſa *allegat. 53. num.* 55. Hinc manifeſtè infertur, tale beneficium liberum eſſe, neque ejus libertatem pendentem eſſe ex futuro eventu reſidentiæ, vel non reſidentiæ; ſed punctum vacationis ſpectandum eſſe pro ejus reſervatione, vel libertate, ut ita aliis relatis probat Gonzalez *in præſenti gloſſ. 43, quæſt. 5. num.* 41. Garcia *5. part. de benefic. c. 1. num.* 695.

Neque obeſt quod Rota in una Faventina canonicatus, *16.* Decembris 1585. quam ſupradicti doctores referunt, explicuerit adverbium illud *quandiu*, non diebus menſis, ſed menſe integrali, referendum eſſe, quia loquitur de menſe Septembris, qui ſtante alternativa integraliter eſt reſervatus.

7. Quartò infero acceptantem alternativam in menſe Februarii, poſſe illa uti à puncto acceptationis recognitæ; quia ab eo tempore gratia conceditur, & conſtat ex illis verbis regulæ. *Quibus ab eo receptis, & recognitis tunc demum, & non anteà ut incipiant gratia ſupradicta.* Neque obſtat alternativam non eſſe conceſſam in principio menſis, ac proinde menſem eſſe reſervatum; quia eſt reſervatus quoad dies, in quibus alternativa non erat conceſſa, caruit tamen reſervatione à puncto acceptationis, & recognitionis. Et non eſt inconveniens aliquem menſem reſervatum eſſe, & non reſervatum ſecundum diverſos dies, ut patet manifeſtè in menſe, in quo moritur Pontifex & alius non eligitur; quia tunc à puncto mortis ceſſat reſervatio, eſto menſis in principio reſervatus fuerit. Et idem eſt ſi ordinarius eligeretur in Cardinalem in medio menſis, ceſſaret à puncto electionis reſervatio, conſentiunt Garcia, & Gonzal. *ſuprà.*

8. Quintò infero Epiſcopum reſidentem verè, & perſonaliter menſe Februarii, Aprilis, ſeu alio per alternativam conceſſo, eſto reſideat tranſeunter, & cum animo divertendi, gaudere alternativa illo tempore, & beneficia tunc vacantia providere poſſe; quia alternativa conceditur, quamdiu eſt vera, & perſonalis reſidentia, quæ certè non tollitur ex animo citò revertendi: ſi enim abſentia breviſſima à diœceſi ſufficiens eſt alternativæ uſum impedire; quia verè, & perſonaliter abes à diœceſi, cur non præſentia breviſſima ſufficiens erit alternativæ uſum concedere; ſi quidem ſola vera, & perſonalis præſentia expoſtulatur; Allegare autem eſſe expoſtulatam præſentiam continuam procedentem ex animo permanendi, videtur ſine fundamento. Tum quia regulæ verba id non indicant. Tum quia alternativa, quæ reſervationem tollit; & res ad terminos juris communis reducit, favorabilis eſt, & amplianda: & ita abſolutè tenet Garcia *5. p. de benefic. cap. 1. num.* 701. & in eam propendet Gonzalez *gloſſ. 42. num.* 173. *&* 178. Solum obſtat, quod ſæpè à Rota contrarium fuerit deciſum, ut

ex multis deciſionibus Rotæ, quas ſuprad'cti Doctores referunt, videri poteſt. At ut ipſimet doctores notant, jam Rota incepit ab ea ſententia recedere contenta vera, & perſonali præſentia, ſive permanens fuerit, ſive non.

Denique pro explicatione hujus conditionis triplex reſtat difficultas examinanda. Prima; an Epiſcopus reſidens in loco exempto intra diœceſim contento cenſeatur in diœceſi reſidere ad effectum alternativæ? Secunda, an è contra exiſtentia in loco ſuæ diœceſis contento inter terminos alterius ſufficiat pro reſidentia? Tertia, an proviſus ab ordinario vigore alternativæ in menſibus aliàs reſervatis, teneatur contra proviſum Apoſtolicum probare non ſolum acceptationem alternativæ, ſed etiam Epiſcopi reſidentiam in diœceſi?

9. Circa primam difficultatem Gonzalez *gloſſ.43. quæſt.7. num.187.* affirmativam partem tuetur ea motus ratione; quia locus ſic exemptus eſt à diœceſi, & ad diœceſim pertinet, ut probat *text. in cap. cum Epiſcopus, de offic. ordinar. lib.6. & clement.2. §. ſimili modo, de privilegiis*, dicitur enim in iis textibus poſſe Epiſcopum in quovis loco ſuæ diœceſis pro tribunali ſedere, excepto loco exempto. Ergo locus exemptus ad diœceſim pertinet. Aliàs non exciperet à regula primo poſita, & tradit Gloſſa *in clem.1. de foro compet. verb. aut earum parti, verſ. quod ſi in aliquo loco diœceſis ſuæ tamen exempto.* Roland. *conſ.53. num.8. vol.3.* & alii. Præterea in hæc loca, & perſonas exemptas ſuæ diœceſis poteſt Epiſcopus juriſdictionem in pluribus caſibus exercere, ut conſtat ex *cap.1. de privileg. lib.6.* & ex Trident. *ſeſſ.7. cap.8. & ſeſſ.21. cap.8. & ſeſſ.24. cap.9. & 10. de reformat.* Ergo locus exemptus non ſolum materialiter, & quoad ſitum eſt de diœceſi, ſed etiam formaliter quoad illius juriſdictionem, adde reſidentiam petitam in alternativa odioſam eſſe, & reſtringendam, quia eſt gravamen à jure communi alienum. Ergo qualiſcumque reſidentia in diœceſi ſufficiens eſſe debet, ſed ſolus exemptus eſt in diœceſi quoad ſitum, & quoad juriſdictionem ſæpè. Ergo ſufficit reſidentia in illo quoad hunc effectum gaudendi alternativa.

10. Verum probabilius cenſeo oppoſitum cum Garcia *5. part. de benefic. cap.1. num.704.* Quia locus exemptus ideo vocatur exemptus, quia exemptus eſt à juriſdictione, & poteſtate diœceſani, intra cujus diœceſim continetur, ita ut ibidem exiſtens neque ligare legibus, & ſtatutis poſſit, neque ibi delinquentes, commorantes punire, reputantur namque quoad gubernationem, ac ſi extra diœceſim exiſterent, ut pluribus firmat Felin. *in cap. grave, num.2. de officio ordinarij.* Rol. *conſ.54. à numer.23. volum.3.* Ludovic. Gomez *in §. ſtatut. cap.2. de conſtitut. in 6. num.84. & alij.* Sed reſidentia in diœceſi ea de cauſa expoſtulatur in alternativa, ut Epiſcopus tanquam paſtor oves proprias ſuis legibus, & ſtatutis regat, illiſque aſſiſtat. Cum ergo exiſtentes in loco exempto oves propriæ non ſint, neque illas regere poſſit; efficitur ſanè illam reſidentiam non eſſe in alternativa expoſtulatam. Neque obſtat in aliquibus caſibus eſſe diœceſano commiſſam poteſtatem in locum, & perſonas exemptas, quo minus locus exemptus, & perſonæ illius verè, & abſolutè exempti dicantur, quia illa ſubjectio rara eſt, & ſingularis, & leges frequenter contingentia, & modum ordinarium procedendi reſpiciunt, illo tamen caſu occurrente ſi ad exercendam ſuam juriſdictionem in illo loco exempto exiſteret, credo ſufficienter tunc in diœceſi reſidere, quia jam reſidet juriſdictionem exercens, & conſequenter, ut ſuperior regens ſubditos, & tanquam paſtor proprias oves agnoſcens.

11. In ſecunda difficultate alicui videri poſſet reſidentem in loco illo intra alienam diœceſim exiſtente non ſatisfacere reſidentiæ in hac regula expoſtulatæ. Quia reſidentia, quæ ibidem expoſtulatur, eſt ad minus illa, qua fit ſatis obligationi impoſitæ ratione officii reſidendi, de qua Concil. Trident. *ſeſſ.25. cap.1. de reformat.* Sed negari non poteſt huic obligationi non fieri ſatis reſidentia in loco ita remoto à diœceſi, ſi quidem diœceſis inde rectè gubernari non poteſt.

Nihilominùs ad effectum alternativæ credo talem reſidentiam ſufficientem eſſe, tradit Garcia *5. part. de benefic. cap.1. num.704.* & teſtatur à ſacra congregatione ſic declaratum eſſe in favorem Maximil. de Auſtria Archiepiſcopi Compoſtellani, qui aliquo tempore in quadam parochia Zamoren. civitatis reſedit, ob quam reſidentiam non fuit privatus alternativa. Ratio eſſe poteſt, quia alternativa conceditur Epiſcopo verè, & perſonaliter in ſua Eccleſia, vel diœceſi reſidenti tempore quo beneficium vacat, ut dictum eſt, ſed ſic reſidens, verè in diœceſi reſidet ſua quando beneficium vacat cum reſideat in loco illius, in quo juriſdictionem contentioſam exercere poteſt. Ergo. Neque obſtat hac reſidentia non ſatisfacere obligationi reſidendi, ſi longo tempore continuetur, hoc enim non teſtatur quominus verè, & perſonaliter in diœceſi reſideat, & uſum alternativæ habere poſſit, alias reſidens in loco remoto, continuo tamen ſuæ diœceſis, & in commodo regimini non gaudere alternativa, quod ſine fundamento diceretur. Stat enim optimè aliqua reſidentia, ſi continua ſit, non ſatisfacere Epiſcopum obligationi reſidendi ad effectum gubernandi Epiſcopatum, ſatisfacere tamen obligationi reſidendi ad effectum gaudendi alternativa. Quia ad effectum gubernandi Epiſcopatum opus eſt permanendi reſidentia in Eccleſia cathedrali, & in locis præcipuis; ad effectum verò gaudendi alternativa ſufficit brevis, & momentanea reſidentia in qualibet diœceſis parte tempore vacationis contingens.

12. Pro tertia difficultate, an proviſus ab ordinario obligationem habeat probandi non tantum alternativam, ſed reſidentiam in diœceſi, eſt aliqua ratio dubitandi, quæ à tali obligatione eum videtur excuſare. Cum enim Epiſcopus in ſua Eccleſia, vel diœceſi debeat exiſtere ratione officii, & muneris ſibi impenſi, & nemo præſumendus ſit à ſua obligatione deficere, ſed potius præſumitur ſatisfacere, efficitur ſanè Epiſcopum præſumendum eſſe in ſua Eccleſia, vel diœceſi exiſtere; quia ibi præſumitur quis reſidere, ubi reſidentiæ habet obligationem, ut aliis relatis tradit Menoch. *de præſumpt. lib.6. præſumpt.16. n.4. & 5.* Maſcard. *de probat. concl.5. num.5. & concl.127. n.1. & 2.* Tiraquel. *in leg. connubiali, gloſſ.8. n.30. & 31.* Ergo proviſus ordinarius obligationem non habet probandi reſidentiam ſui Epiſcopi tempore vacationis; ſi quidem pro ſe habet juris præſumptionem quæ eſt liquidiſſima probatio.

Nihilominùs tenendum omnino eſt obligatum eſſe proviſum ordinarium probare non ſolum alternativam, ſed etiam reſidentiam veram, & perſonalem Epiſcopi tempore vacationis. Gonzalez *gloſſ.43. n.92. & ſeqq.* Garcia *5. part. de benefic. cap.1. num.502.* & teſtatur, ſic ſæpè à Rota fuiſſe deciſum. Ratio ea eſt, quia ut Epiſcopus uti poſſit alternativa, non ſolum illam acceptare debet, ſed etiam in diœceſi reſidere tempore vacationis beneficii. Ergo fundans ſe in alternativa non ſolum illam, ſed reſidentiam probare tenetur, cum abſque reſidentia nullius utilitatis ſit alternativa. Neque ab hac probatione excuſatur ex præſumptione juris reſidentiæ, quia jus non abſolutè præſumit Epiſcopum ſemper & quolibet momento temporis verè, & perſonaliter in diœceſi reſidere, cum potius ſupponat plures cauſas urgentes, occurrere, quæ ab reſidentia excuſant, & per aliquot menſes licentiam concedat, ut à diœceſi abſit, ſolum enim

præſumit

præsumit regulariter ibi adesse. At hæc regularis, & communis residentia non sufficit ad usum alternativæ, cum in ea requiratur expresè vera, & personaliter residentia de tempore vacationis. Ergo hæc personalis residentia necessariò probanda est. Fateor tamen hujus personalis residentiæ non semper exactam probationem requiri, sed aliqualem sufficere, ut si plenè probares tempore proximo antecedenti vacationi Episcopum in diœcesi residere, ex illa probatione censendus es probare residentiam tempore vacationis, eo quod non præsumatur mutatio.

§. III.

Ad quæ beneficia se extendit alternativa.

1 *Comprehenduntur beneficia de Episcopi libera collatione.*
2 *In beneficiis, quæ sunt de provisione Episcopi, & capituli, possitne alternativa intrare? Proponitur dubitandi ratio.*
3 *Si provisio divisa est per vices, & beneficium vacat in mensibus alternatis. Episcopo competit illius provisio, si est turnus Episcopi.*
4 *Si divisio facta est per choros, Episcopus gaudet alternativa in sex mensibus.*
5 *Quid si divisio facta sit per menses?*
6 *Quid per annos.*
7 *Quid per hebdomadas?*
8 *Valet pactum, & concordia providendi beneficia per supradictos turnos.*
9 *Quæ beneficia censeantur esse libera collationis Episcopi.*
10 *In his non tam proprietas, quam possessio spectanda est.*

1. TErtium, quod examinandum proposuimus, est, quæ beneficia alternativa comprehendit. Et dicendum est comprehendere omnia beneficia cum cura, & sine cura, regularia, & sæcularia ad liberam ipsorum Episcoporum dumtaxat, & non aliarum cum eis dispositionem, seu præsentationem, vel electionem. Illa dicuntur ad liberam Episcoporum dispositionem pertinere, quæ Episcopi absque alterius dispositione, electione, præsentatione, consilio, consensu, vel interventu, aut alias providere potest, ut dicit Regula, & notat Gonzalez *gloss.* 45. *numer.* 10. Garcia 5. *part. de benefic. cap.* 1. *num.* 475. Quapropter beneficia, quæ Episcopus conferre non potest, quin capitulum dirigat, præsentet, vel aliquo modo cum illo disponat, non comprehenduntur in alternativa. Quia non sunt de libera ejus collatione: libera enim collatio dicitur, quæ solum à voluntate conferentis pendet, contingere tamen potest, ut beneficij collatio ad Episcopum, & capitulum vel alium inferiorem insimul pertineat, electio vero, seu præsentatio soli Episcopo competat: at ex tali concurrentia non impeditur alternativa, quia prima beneficij provisio, quæ attenditur libera est, alia ex illa necessario sequitur, & notavit Garcia 5. *part. de benefic. cap.* 1. *num.* 733.

2. Difficultas ergo est, an in beneficiis quæ sunt de provisione Episcopi, & capituli possit alternativa intrare, stante concordia inter Episcopum, & capitulum quod provisio sit per turnos, juxta *cap. ultim. de præbendis in 6. & clement.* 2. *de jurepatronat.* Et ratio difficultatis est, quia Episcopus tunc non providet jure proprio, sed jure individuo, & communi competenti sibi, & capitulo. Ergo illud beneficium non est de sua libera collatione.

3. Pro resolutione præmittendum est, multipliciter hinc concordiam fieri posse inter Episcopum & capitulum. Primò namque dividere possunt provisionem per vices. Secundò, per choros, seu latera. Tertiò, per menses. Quartò, per annos. Sextò, per hebdomadas. Si provisio divisa sit per vices, hoc est ut una vice provideat Episcopus, alia provideat capitulum, & beneficium vacet in mensibus alternatis, Episcopo competit illius provisio, si tempore vacationis est turnus Episcopi. Gonzalez *gloss.* 45. §. 1. *num.* 13. Garcia 5 *part. de benefic. cap.* 1. *num.* 709. referúnque sæpè à Rota decisum esse. Ratio est quia illo casu Episcopus absque interventu capituli providet beneficium. Ergo est de ejus libera collatione. Neque tunc dicendum est de jure commune conferre; siquidem confert jure proprio vigore concordiæ. Nam esto radicale jus conferendi communi sit Episcopo, & capitulo, at facta concordia quoad exercitium, & usum qui attenditur, divisum est, ita ut integrè, & solidum unicuique competat in suo turno absque ullo alterius interventu. Notanter dixi, *si tempore vacationis est turnus Episcopi.* Nam si est turnus capituli, cum capitulum alternativa gaudere non possit, non poterit providere, nisi vacatio contingat illis 4. mensibus ordinariis Martij, Julij, Septembris & Decembris. Quapropter si vacatio contingat mense Februarij, qui est alternatus, & Episcopus sit in turno, ad eum pertinebit provisio. Si autem capitulum est in turno. Papa providebit: quia sibi est reservatum, eo quod beneficium tunc non sit de libera Episcopi collatione. Duo ergo ad horum beneficiorum provisionem concurrere debent, & quod providens sit in turno, & quod beneficium vacet in mense sibi competente.

4. Si autem divisio facta sit per choros, seu latera, ita ut beneficia vacantia ex choro dextro pertineant ad Episcopum, & vacantia ex sinistro ad capitulum. Certum est Episcopum gaudere alternativa omnibus sex mensibus sibi concessis, si in illis beneficia ex choro dextro vacaverint. Capitulum autem providet, si ex sinistro choro vacaverint in 4. mensibus à jure concessis, Gonzalez *gloss.* 45. §. 1. *num.* 36. Garcia 5. *p. de benefic. cap.* 1. *num.* 710.

5. Verum divisione facta per menses ita ut unus mensis competat Episcopo, alius capitulo, cum hæc divisio solum fieri possit circa illos 4. menses ordinarios Maium, Julium, Septembrem & Decembrem; quia reliqui sunt reservati, ut alternativa intret, necessario in hac divisione competere debent Episcopo Martius, & September, ut loco illorum illi Pontifex concedat Februarium, Aprilem, Augustum, & Octobrem. Nam si Junius, & December competerent, cum hi menses non permutentur, sed fixi perseverent, Episcopus gaudere non poterit alternativa, aliàs capitulum perderet provisionem sibi competentem in mensibus Martij & Septembris, qui sunt per alternativam reservati. Gonzalez *à num.* 38. Garcia *à num.* 721.

6. In divisione per annos facta clarum est alternativam intrare posse illo anno, qui est de turno Episcopi, cum pro illo anno sit de libera illius collatione beneficium vacans, secus de illo anno, qui est de turno capituli, cum tunc ad Episcopum non pertineat provisio. Gonzalez *num.* 55. Garcia *num.* 714.

7. At si divisio facta sit per hebdomadas, aut dies nequaquam alternativa intrare potest, etiam comparatione Episcopi. Quia hæc divisio divisioni alternativæ obstat. Divisio namque alternativæ est per menses, sed duplex mensis Apostolicus, & ordinarius in eadem hebdomada concurrere possunt. Ergo divisio per hebdomadas obstat alternativæ. Gonzalez & Garcia *suprà.* Quod si inquiras, quando turnus unius censeatur consumptus, ut alius succedat? Respondeo tunc censeri consumptum, quando effectum habuit, v. g. quando præsentatus institutus est, quando electus fuit confirmatus, quando provisus provisionem acceptavit, quia ante institutionem, confirmationem, collationis acceptationem jus in beneficium non acquiritur.

ritur. Secundò cenſetur turnus conſumptus, ſi, culpa ipſius proviſio effectum non habuit, ut quia culpabiliter inhabilem providit, vel moroſus fuit in providendo, ob cujus cauſam fuit facta ad ſuperiorem devolutio: quia æquum non eſt, ut negligentia unius alteri ſit damnoſa *cap. damnum* 86. *de Reg. juris in* 7. & latè hæc omnia proſequitur Gonzalez *gloſſ.* 45. §. 3. *per totum.*

8. Sed eſt dubium, an valeat pactum, vel concordia providendi beneficia per ſupradictos turnos poſt acceptatam alternativam, vel tempore quo tractatur de ejus acceptatione. Et ratio dubitandi eſt; quia licet valida ſit hæc concordia cauſa vitandi lites, uti dicitur in *clem.* 2. *de jurepatron. & cap. fin. de præbend. in* 6. at in derogationem, & fraudem ſedis Apoſtolicæ & reſervationum illius non videtur valere poſſe. Tum quia dolus, & fraus nemini patrocinari debet. Tum quia inferior non valet juribus ſuperioris præjudicare, aut aliquo modo diminuere, *cap. cum inferior, cap. quod ſuper his, de majorit. & obedientia, clem. ne Roman. de electione.* Quando autem concordia fit poſt conceſſam alternativam, vel tempore quo de illa tractatur, præſumitur Epiſcopum velle jura Pontificis, & illius reſervationes diminuere; ſi quidem beneficia reſervata ob regulam 8. menſium, facta concordia efficiuntur libera ab illa reſervatione ob privilegium alternativæ & juſtum non eſt, ut talis concordia valeat ad effectum gaudendi alternativa, niſi ex certa ſcientia à ſede Apoſtolica confirmata ſit; docet Gonzalez *reg.* 8. *menſium gloſſ.* 45. §. *num.* 72. Verius tamen eſt validam eſſe ſupradictam concordiam; eo quod Epiſcopis, aliiſque præſentatoribus illam facere ſit permiſſum. Neque derogatio reſervationis ei obſtare poteſt: quia eſt per accidens, & in conſequentiam uſus juris proprii, ac proindè non fraudulenta, nec doloſa, *leg. nullus* 56. *ff. de Reg. juris, & ibi gloſſa.*

9. Inſuper regula alternativa explicans beneficia liberæ collationis, ea dicit eſſe, quæ abſque conſenſu, conſilio, & interventu capituli Epiſcopus providere poteſt. Unde è contrario beneficia, quæ providere Epiſcopus non poteſt abſque alterius conſenſu, conſilio, aliove requiſito, non ſunt liberæ collationis, ſi quidem pendent ab aliorum actione, & licet aliquando ab his non penderent quoad valorem collationis, hoc non tollit liberæ collationis impedimentum, ſufficit námque ut pendeant quoad debitum modum procedendi, ut latius Gonzalez *gloſſ.* 46. 47. 48. & 49. ubi benè explicat differentiam conſenſus, conſilij, interventus, licentiæ, mandati, & ſimilium, & qua ratione ad valorem actus eſſe poſſint requiſita.

10. Adverto tamen in his non tam proprietatem, quam poſſeſſionem ſpectandam eſſe, ſi enim quis ſit in quaſi poſſeſſione præſentandi, conſentiendi, conſulendi, aſſiſtendi, aliámve actionem efficiendi ad proviſionem requiſitam; tametſi quoad proprietatem legitimo jure careat, hoc ſufficit, ut beneficium liberæ collationis non dicatur. Quia in jure conferendi potius attenditur poſſeſſio, quam proprietas, ex *textu expreſſa in cap. cum olim, cap. cum Eccleſia Sutrina, de cauſa poſſeſſ. & proprietas*, & eruditè tradit Gonzalez *gloſſ.* 45 §. 3. *per totum.* Garcia 5. *p. de benef. cap.* 1. *n.* 478. pluribuſque Rotæ deciſionibus comprobant. Et addunt non requiri in his plenam, & integram probationem, ſed ſemiplenam ſufficere, quia non agitur directè de pertinentia collationis, ſed indirectè ad affectum alternativæ.

§. IV.

A quo tempore incipiat gratia alternativæ effectum habere.

1 *Incipit à puncto quo acceptatio alternativæ à datario fuerit recognita.*

2 *Qui modus ſervandus eſt in acceptatione hujus alternativæ.*

3 *An abſque notitia alternativæ poſſis validè, & licitè illa uti? Proponitur dubitandi ratio.*

4 *Validè potes alternativa uti.*

5 *Illicitè tamen uteris, niſi moraliter tibi conſtet recognitam eſſe.*

6 *Si ante veriſſimili notitia potes beneficium ſub conditione providere.*

7 *Satisfit rationibus dubitandi, num.* 3. *adductis.*

8 *Qualiter acceptationem alternativæ probare teneatur ordinarius, vel proviſus ab illo.*

9 *An facta acceptatione alternativæ poſſit illius pœnitere? Proponitur dubitandi ratio.*

10 *Pro deciſione præmittitur quædam diſtinctio.*

11 *Ante recognitionem pœnitere potes, ſed teneris monere datarium.*

12 *Si nuncius, vel datarius de revocatione monitus non eſt firma perſiſtit acceptatio alternativæ.*

1. SI de puncto, à quo incipit gratia alternativa effectum habere, loquamur, dicendum eſt, illam habere, à puncto quo acceptatio alternativæ per ipſum facta, recognita à Datario fuerit. Hanc acceptationem alternativæ Epiſcopus facere debet per patentes litteras manu propria ſubſcriptas ſuóque ſigillo munitas, & in ſua quiſque civitate, vel diœceſi datas.

2. Primò fieri debet ab Epiſcopo liberè, quia nemo cogendus eſt gratiam acceptare, *argum. legis, invito* 69. *ff. de Regul. juris.* Modus acceptationis eſt per patentes litteras, hoc eſt per litteras apertas, & de ſe manifeſtas, juxta *textum in cap. Patentibus litteris, de privilegiis, & cap. primo, de temporib. ordination. in* 6. & *cap.* 1. *de offic. ordinarij in* 6. & *Clement.* 1. §. *nos itaque, de jurejurando.* Illæ igitur patentes litteræ dicuntur, quæ legi aperiríque poſſunt abſque ſigilli, clauſuræque illarum violatione. Cui qualitati non obſtat, quod nodatæ, plicatæque ſint, aliquáque charta coopertæ, colligitur ex *leg. hac conſultiſſima, Codic. de teſtamentis, & leg.* 1. *& ſequent. ff. quemádmodum teſtament. aperiant.* Et notavit in præſenti Gonzalez *gloſſ.* 59. *in fine.* Garcia 5. *part. de benefic. capit.* 1. *numer.* 488.

Præterea hæ patentes litteræ debent eſſe manu Epicopi ſubſcriptæ, quia ſubſcriptione approbat acceptationem, §. 1. *inſtitut. de emptione, & vendit. & leg. ſi ita ſtipulatus* 126. §. *Chryſogonus, ff. de verbor. obligatione.* Probabile tamen eſt ſufficere litteras acceptationis manu propria ſcribere, ſi in ipſa ſcriptura dicatur manu propria ſcriptas eſſe, eſto ſubſcriptæ non ſint, quia hæc deſcriptio ſic expreſſa ſubſcriptioni æquivalet, præcipuè in cauſa favorabili, qualis hæc de cauſa alternativæ; ut expreſsè probat *textus in leg. cum antiquitas, Cod. de teſtament.* Quod ſecus dicendum eſt de notario inſtrumentum conficiente, in quo neceſſaria eſt ſubſcriptio, tum ex ſtylo, tum ob vitandam falſitatem, tertiique præjudicium, ſic pluribus exornans Gonzalez *gloſſ.* 60. *à num.* 34. Hoc intelligendum eſt, caſu quo Epiſcopus ſubſcribere poſſet: nam ſi daretur caſus quo omnino impeditus eſſet manu alterius poſſet ſubſcribere, *argum. leg. Divus, ff. de in integrum reſtit.* & tradit Rebuff. *tract. de nominationib. quæſt.* 10. *num.* 15. *& ſeqq.*

Ultra ſubſcriptionem, ut omnis fraudis occaſio vitetur, debent litteræ ſupradictæ ſigillo proprio muniri. Illud autem dicitur ſigillum proprium, ex quo ſigillans cognoſcitur, *cap. inter dilectos, de fide inſtrument. & cap. ſignificavit, de appellationib.* Aliàs, ſi ex ſigilli impreſſione non eſt ſatis cognitus ſigillans, nullius effectus erit, ut benè dicit Abbas *in dicto cap. inter dilectos in* 4. Felin. *num.* 5. Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſumpt.* 57. *num.* 3. *& de arbitrar. caſu* 118. *num.* 12. Quod verò hæ litteræ patentes ſigillo Epiſcopi magno, vel

vel parvo sigillatæ sint parum interest, cum regula solum exposcat esse sigillo proprio munitas. Et hinc constat præsentiam testium, & subscriptionem notarij necessariam non esse, utpotè quæ à regula non expostulantur, tametsi convenientissima sint; ut omnis fraudis occasio vitetur, & facilius à Datario recognoscantur. Item subscribi, & sigillari debent hæ litteræ in propria civitate, vel diœcesi, ut sic residentia expostulata in alternativa ab acceptatione incipiat.

Litteras vero sic subscriptas, & sigillatas transmittere Episcopus tenetur ad Datarium Pontificis, ad cujus transmissionem necessarius non est specialis nuntius, sed sufficit ordinarius, & generalis; quia ipse non acceptat, sed acceptationem defert, & ideo in regula nihil de modo transmissionis præscribitur. Et eadem ratione non requiritur, ut nuntius deferens has litteras Datario, illique nomine Episcopi præsentans habeat speciale mandatum, ex eo enim, quod illi fuerint transmissas, de mandato præsumitur, & hoc sufficit.

Datarius verò receptas litteras recognoscit, recognoscit namque an fuerint conditiones supradictæ in illis servatæ: cum enim omnes illæ sint pro forma requisitæ, & cujuslibet illarum defectus totum rescriptum vitiet, *cap. cum dilecta, de rescript.* exactè Datarius recognitionem facere tenetur. Modus autem faciendi hanc recognitionem est per testes à parte Episcopi, seu illius qui litteras refert, Datarios productos, qui deponere debent illam esse subscriptionem, & sigillum illius Episcopi, qui litteras patentes transmittit. Aliquando hæc diligentia necessaria non est, si ex aliis instrumentis, & litteris, subscriptio, & sigillum Episcopi satis cognitum sit. De hac recognitione solet Datarius fidem facere, & merito, ut clarius de recognitione constet, & lites vitentur. Facta recognitione nihil amplius requiritur, sed ab illo puncto, quo litteræ patentes sub prædicta forma receptæ, & recognitæ sunt à Datario, Episcopus gaudet alternativa, quia sic in supradicta regula cavetur. Quapropter, ut suprà dixi, contingere potest, ut unus, & idem mensis, & una & eadem dies sit reservata, & non reservata secundùm diversa tempora. Nam ante recognitionem acceptationis alternativæ reservata erat, facta recognitione tollitur reservatio. Hæc omnia, quia difficultate carent, breviter perstrinxi, latius tradita à Gonzalez à *gloss.* 59. *& seqq.*

3. Difficultas ergo est, an absque notitia alternativæ recognitæ, possit alternativæ beneficio uti? Videris nec validè, nec licitè uti posse. Non validè, quia alternativa est beneficium, & gratia, quæ firma non est, quousque notitiam illius habeas, ut tradit Bartol. *in leg. fin. num. 4. ff. de constitutionib. princip.* & pluribus exornat Menoch. *de arbitrat. casu* 185. *numer* 30. *& seqq.* Thom. Sanchez *lib.* 3. *disput.* 36. *num.* 2. Molina *de Hispanor. primogenit. lib.* 2. *cap.* . *num.* 98. & alii. Item per alternativam conceditur Episcopo potestas de beneficiis aliàs reservatis providendi: nam alternativa (ut sæpe dictum est) non removet reservationem abrogando, sed potius in ea dispensando, sed potestas, & jurisdictio de beneficiis providendi effectum non habet ante notitiam, ut docet Mandosius *reg.* 52. *quæst.* 25. *num.* 5. cum aliis. Ergo neque alternativa. Deinde nec licitè alternativa uti potes, antequam moraliter tibi constet acceptationem illius recognitam esse à Datario. Nam usque ad illam recognitionem lege reservationis adstringeris, sed contra legem certam prævalere non potest alternativa dubia. Ergo licitè illa uteris, dum tibi non constat de acceptationis recognitione. Adde in vacatione beneficiorum non esse permissum uti verisimili notitia vacationis; quia certa moraliter requiritur ex *reg.* 27. *Cancell.* Ergo similiter non erit tibi licitum uti facultate beneficia providendi ob verisimilem notitiam recognitionis alternativæ.

4. Dicendum est primo validè te posse alternativa uti, antequàm recognitionis illius habeas notitiam. Gonzalez *gloss.* 65. *num.* 20. Garcia 5. *part. de benefic. cap.* 1 *num.* 764. & referunt à Rota aliquoties fuisse decisum. Ratio desumitur ex ipsis verbis regulæ, quæ manifestè indicant alternativam competere Episcopo cum effectu à puncto recognitionis: inquit enim regula, *quibus*, id est litteris, *à Datario receptis, & recognitis tunc demum, & non antea uti incipiant gratia supradicta.* Ergo ad usum supradictæ gratiæ sola recognitio Datarij requiritur absque scientia recognitionis, aliàs Pontifex hanc scientiam esse necessariam exprimeret.

5. Dico secundò illicitè alternativa uteris, si ex conjecturis tibi moraliter non constat esse Romæ acceptatam ob rationem dictam. Quia cum sis certus de lege reservationis, ab illa te eximere non potes, nisi exceptione etiam certus sis. Nam in casu æqualis dubij lex reservationis cum possideat, prævalere debet. Garcia 5. *p. de benefic. cap.* 1. *num.* 777.

6. Dico tertiò, si verosimiliter præsumis Romæ esse receptam, & recognitam alternativam, aut de recognitione dubitas, poteris beneficium vacans providere, sub conditione, si de facto Romanæ recognita sit acceptatio. Quia ex hac provisione nullum præjudicium Pontifici accrescit, & ex alia parte jure tibi per alternativam concesso uteris: collatio tamen habebit effectum, si vera fuerit conditio, secus si vera non fuerit. Provisus verò possessionem capere non potest, quousque conditionem appositam veram esse cognoverit ob periculum intrusionis, & ita cavere debet ordinarius in litteris collationis. Garcia *suprà num.* 778. *& 779.*

7. Ex his facilè erit rationes dubitandi solvere. Ad primam admitto alternativam esse beneficium, & gratiam, nego tamen non valere ante notitia n illius; valet quidem: esto illo uti licitè non possis, sufficit quod tuo nomine sit Romæ acceptatum, ut de facto fit, cum nuncius tuas patentes litteras Datario præsentat. Thom. Sanchez *lib.* 3. *disput.* 36. *num.* 6. Suarez *de legib. lib.* 8. *cap.* 25. *numer* 101. *& 15.* Vasq. 1. 2. *disput.* 156. *à num.* 30. Secundò respondeo alternativam non tibi concedi per cognitionem litterarum illarum acceptantium, quia per legem est jam concessa iis, quorum litteræ fuerint recognitæ. Cum ergo recognitio non sit alternativæ concessio, sed conditio, ut concessio habeat effectum, posita illa conditione effectum habebit, tametsi illius non habeat notitiam, quia jam habes notitiam concessionis. Et hinc solvitur secunda ratio. Concedo potestatem providendi de beneficiis exerceri non posse nec licite, nec valide ante notitiam illius: nego tamen ante recognitionem acceptationis te non habere notitiam hujus facultatis per alternativam concessæ: habes equidem: nam si alternativa est solum remotio reservationis, jam habes notitiam ordinariæ potestatis, virtute cujus beneficium provides. Si autem alternativa aperit viam resignationi, concedens facultatem de beneficiis providendi, cum hæc facultas detur per legem sub conditione recognitionis, ja n illius habes notitiam, esto notitiam conditionis non habeas. Ad tertiam rationem de illicito usu, constat ex 2. & 3. conclusione. Ad quartam admitto antecedens, non posse provideri beneficium, nisi constet vacans esse, quia ita cavetur, & merito in supradicta regula de verisimili notitia, ne detur locus captandæ mortis. At in præsenti hæc ratio non militat, cum jam constet de vacatione, & solum controversia sit de competentia provisionis.

8. Secunda difficultas circa hanc acceptationem alternativæ, est qua ratione illam probare teneatur tam ordinarius illi utens quam provisus ab illo? Esse necessariam probationem certum est. Tum quia alternativa est facultas, & privilegium. Privilegium autem

non

non præſumitur. Tum quia expoſtulat plures ſolemnitates, & conditiones, quæ ad factum pertinent, quæ certè non præſumuntur, ut latè Menochius *de præſumpt. lib.6. præſumpt.14. per totam.* Probanda ergo eſt alternativa primò per teſtimonium datum à Datario de litterarum recognitione : hoc enim pleniſſimam fidem facit ; nam ad hunc effectum præſtari ſolet. Secundò probatur per librum Datariæ ; quia in ipſo hujuſmodi acceptationes deſcribuntur. Tertiò Romæ probatur per fidem cujuſlibet notarij teſtantis in libro Datariæ acceptationem eſſe deſcriptam, quia non præſumitur fallere. Quartò probatur per teſtes, ſi deponant de recognitione acceptationis. Item ſi deponant Epiſcopum eſſe in quaſi poſſeſſione conferendi vigore alternativæ. Nam eſto hæc teſtificatio, ſicut & illa quæ de publica voce, & fama deponeret, ſolum conſtituat ſemiplenam probationem, ſufficit, ut proviſus ab ordinario prævaleat, quia pro illo eſt præſumptio. Sic Garcia 5. *de benefic. cap.1. num.249.* Gonzalez *gloſſ.62. num.28.* & conducunt quæ tradit *gloſſ.45.§.2. num.49.*

9. Tertia difficultas eſt, an facti acceptatione alternativæ poſſit Epiſcopus pœnitere, & ſe ad commune jus reducere ? Ratio dubitandi eſt ; quia eſt gratia, & beneficium, ut conſtat ex verbis regulæ, ibi *qui gratiam alternativæ*, &c. Sed nullus tenetur gratia ſibi conceſſa uti, ſed illi cedere poteſt. Ergo nec tenetur uti alternativa.

10. Pro hujus difficultatis deciſione diſtinguenda ſunt quo tempore, in quibus hæc ceſſio, & renunciatio eſſe poteſt Primum eſt ante recognitionem, & approbationem Datarij. Secundum poſt illius recognitionem.

11. Et quidem ante recognitionem Datarij certum eſt te pœnitere poſſe : quia ante illius recognitionem nihil tibi eſt conceſſum, ſed tu procuras, ut concedatur : deſiſtere ergo potes à procuratione, & tradit expreſsè Gonzalez *gloſſa 63. à num.21.*

Solum eſt dubium, an de hac pœnitentia, & de acceptationis revocatione tenearis Datarium, vel nuncium monere, ne litteræ à te miſſæ etiam revocatæ recognoſcantur, & approbentur.

Non deſunt Doctores, qui ſentiant te nullam hujus revocationis obligatum eſſe dare notitiam, ſed eo ipſo, quo acceptationem revocas, manere cum effectu revocatam. Quia jam non eſt voluntaria illa acceptatio, vel ut melius dicam, jam non eſt acceptatio quæ cognoſcatur, eſto fuerit ante revocationem.

Dicendum tamen eſt, te obligatum eſſe in conſcientia hujus revocationis dare notitiam. Quia ſatis probabile eſt ex vi revocationis non intimatæ ceſſare acceptationem factam : ceſſante autem acceptatione, ſi nuncius, vel Datarius non movetur, periculum eſt, ut litteræ nullæ acceptentur, & Pontifex irrideatur, & in ſuis proviſionibus patiatur detrimentum. Ergo ob vitanda hæc damna, obligatus es nuncium, vel Datarium de revocatione monere.

12. Verum ſi antequam nuncium, vel Datarium de revocatione moneas, ipſe Datarius litteras à te miſſas recognoſcit, & approbat : cenſeo recognitionem & approbationem acceptationis validam eſſe, non obſtante revocatione non intimata : ſic optimè, & eruditè firmat Gonzal. *gloſſ. 63. num.48.* motus ratione decidendi *textus in clem.1. de renunciat.* ubi ſtatuitur ceſſionem beneficij tenere, quouſque revocatio illius fuerit intimata, ut illuſio, & variatio in perſonis Eccleſiaſticis vitetur. Cum igitur ex non intimata revocatione acceptationis alternativæ ſequatur illuſio Datarij, & non leve Pontifici in beneficiis providendis præjudicium, dicendum eſt acceptationem alternativæ firmam eſſe, quouſque revocationis illius fuerit data notitia. Cum vero urges, facta revocatione non intimata, non eſt acceptatio, eſto fuerit ; negandum eſt ; quia acceptatio firma perſiſtit, neque valet ab acceptante revocari, quouſque revocationem notificet.

§. V.

Quando ceſſet gratia alternativæ.

1 *Ceſſat, ſi ad alium Epiſcopatum tranſlatus ſit.*
2 *Ceſſat morte Pontificis.*
3 *Ceſſat renunciatione illius, ſi à Pontifice acceptetur.*
4 *Ceſſat denique ſi in proviſione beneficiorum ad Pontificem pertinentium te intromittas.*
5 *Ad hanc amiſſionem requiritur ſententia declaratoria criminis.*
6 *An ad hanc amiſſionem alternativæ requiratur quod Pontifex, vel ejus Datarius amiſſionem acceptet ? Proponitur affirmativa pars.*
7 *Negativa eſt verior.*
8 *Sic amittens alternativam tenetur Pontificem manere.*
9 *Quoties ex ignorantia probabili beneficia reſervata providet, non amittis alternativam.*

1. ULtimum quod circa hanc gratiam alternativæ & explicationem regulæ 8. Cancellariæ explicandum propoſuimus, eſt quando gratia alternativæ acceptata, & recognita ceſſet. Qua in re certum eſt ceſſare, ſi ad alium Epiſcopatum tranſlatus ſis, quia ſolum pro illo acceptaſti. Garcia 5.*p. de benefic. cap.1. n.484.* Gonzalez 58. *à n.18.*

2. Secundò eſt certum ceſſare alternativam morte Pontificis ; quia alternativa eſt quidam perſonalis contractus & mutua obligatio inter Pontificem, & Epiſcopum ; ideòque quolibet pereunte extinguitur. Item morte Pontificis regulæ Cancellariæ ceſſant, ut dictum eſt, & ſpecialiter de hac regula 8. conſtat ex illis verbis *ad ſuæ voluntatis beneplacitum.* Ergo ceſſat alternativa. Gonzalez *ſuprà num.17.* cum Navarr. *conſil.31. num.2. de præbend.*

3. Tertiò ceſſat alternativa renunciatione illius, ſi à Pontifice acceptetur, quia cum ex mutuo Epiſcopi, & Pontificis conſenſu habita eſt, ex eiſdem cauſis ceſſare debet, *leg. nihil eſt, tam naturale, ff. de Reg. juris.* At Pontifex, ſeu Datarius non tenetur hanc renunciationem acceptare, ſed illam rejicere poterit, ſi cauſæ legitimæ hujus renunciationis non proponantur. Quia potius ex voluntate Pontificis, quam ex tua alternativæ extinctio, & diſſolutio pendet : eſt enim per alternativam jus Pontifici quæſitum, quod tu tollere, aut diminuere nequis illo repugnante. Extincta vero alternativa, eo quod Pontifex, vel Datarius renunciationem illius à te factam admiſerit in libro Datariæ, ubi Epiſcopi acceptantes alternativam deſcribuntur ad marginem illius partis, ubi tu eras ſcriptus, ceſſatio, ſeu renunciatio apponitur manu Datarij ſubſcripta. Gonzalez *gloſſ. 58. à num.14. & ſeqq.* Garcia *5. part. de benefic. cap.1. num.484.*

4. Quartò & præcipuè ceſſat ipſo jure alternativa, ſi Epiſcopus ſe intromiſerit in proviſione beneficiorum, quæ per hanc regulam, vel alias ſedi Apoſtolicæ reſervata ſunt, aut illorum proviſioni impedimentum quoquo modo præſtiterit, ne debitum effectum conſequantur, ſic expreſsè in ſupradicta regula.

5. Circa hanc ceſſationem, quæ eſt in pœnam delicti commiſſi, eſt gravis inter Doctores controverſia, an Epiſcopus culpabiliter ſe intromittens in proviſione beneficiorum reſervatorum, ita alternativam amittat ante ſententiam declaratoriam criminis, ut non poſſit virtute illius beneficia in menſibus alternatis vacantia providere ? Et omiſſis variis opinionibus, de quibus latè egimus. *Tract. de legib. diſput. de lege pœnali, & irritante, & tract. de fide diſp. de pœnis temporalibus hæreticorum*, dicendum eſt ex doctrina ibidem fundata

fundata providere Episcopum posse beneficia ; quia nullus tenetur esse executor gravis pœnæ sibi impositæ ; Si autem ob delictum commissum obligaretur ab usu alternativæ abstinere , obligaretur saltem pœnam promeritam in se exequi ; quod est durissimum. Item in pœnis benignior interpretatio , quoad fieri potest, facienda est. *Leg. interpretatione 42. & ff. de pœnis, cap. in pœnis de regulis juris in 6.* Ergo privatio alternativæ impositæ ipso jure delicto , explicari debet de delicto per sententiam declarato ; & tradit Rota in una præcentoria. Vicen. 14. Decemb. 1592. coram D Bancleto relata à Garcia 5. *part. de benefic. capit. 1. num. 741.* Neque obstat , quod ibidem regula subjungit collationes virtute alternativæ factas nullius esse roboris , & momenti : quia eodem modo explicandum est , nullius inquam esse momenti , post delicti declarationem , secus ante illam.

6. Facta declaratione adhuc est dubium, an ad amissionem alternativæ requiratur , quod Pontifex , vel ejus Datarius amissionem approbet & acceptet. Et ratio dubij est ; quia ea quæ in favorem alicujus ipso jure annullantur , & irritantur , effectum non habent, quousque ipse annuat irritationi , ut videre est in contractu pupilli absque authoritate tutoris , in alienatione rerum Ecclesiæ absque debita solemnitate , in emphyteuta committente caducitatem , & aliis pluribus exemplis congestis à Gonzalez *gloss. 56. num. 48.* Sed hæc alternativæ privatio inducta est tum in odium Episcopi , contravenientis reservationi , tum in favorem sedis Apostolicæ. Ergo absque hujus consensu effectum habere non debet. Deinde si ex sola contraventione per judicem declarata amitteres alternativam, facilè tibi esset ab ea recedere , & ad menses ordinarios redire providendo de reservatis , & sic Pontificem illuderes , & jus illi quæsitum derogares , & ex tua malitia commodum reportares. Præterea , si absque Pontificis , vel Datarij scientia , & approbatione amitteres alternativam , & ea amissa ad menses ordinarios redires , Pontifex defraudaretur in provisione sibi debita ; quia non provideret in mensibus alternatis , eo quod ignoraret sibi competere ; & deinde provideret in mensibus ordinariis Martij , & Septembris , putans sibi pertinere. Ne igitur hæc inconvenientia sequantur , dicendum videtur , amissionem alternativæ non esse effectum habituram , quousque Pontifex , vel Datarius amissionem approbet. Et ex hac doctrina infertur provisum ab ordinario in mensibus Martij , vel Septemb. allegare non posse pro justificanda sua gratia ordinarium amisisse alternativam , ob contraventionem reservationis , neque ipsum ordinarium id ipsum allegare posse, quia non amittitur, quousque Pontifex, vel Datarius annuant amissioni.

7. Cæterum verius existimo hanc approbationem non esse necessariam , sed eo ipso quo declaratus est reservationem violasse , alternativa privaris cum effectu , à puncto delicti commissi ; sic docet Gonzalez *ad reg. 8. Cancell. gloss. 56. num. 124.* Garcia 5. *p. de benefic. cap. 1. n. 746.* Ratio est , quia satis hæc voluntas Pontificis declarata est per legem : cum enim in præsenti regula dixerit Episcopum reservationi contravenientem eo ipso privatum existere gratia , & beneficio alternativæ , satis suam voluntatem declaravit. Ut quid ergo nova declaratione opus est ; Secus verò procedit, cum in favorem alterius à legislatore annullatio est per legem inducta , quia tunc ejus consensus prærequiritur , cum per legem expressus non sit.

8. Adverto tamen sic amittentem alternativam obligatum esse Pontificem , vel ejus Datarium de amissione monere , ne inconvenientia in ratione dubitandi proposita inferantur. Interim autem quod non mones, censeo te non posse in Mensibus Martij, & Septembris aliàs ordinariis providere , quia cum Pontifex ignarus sit amissionis alternativæ , privari non debet facultate providendi sibi competente jure reservationis. Garcia 5. *part. de benefic. cap. 1. num. 749.*

9. Secundò adverto , quoties ex ignorantia probabili reservationis te intromittis in beneficiorum reservatorum provisione , à supradicta pœna amissionis alternativæ excusaris , quia hæc pœna gravem culpam supponit. Glossa *in cap. si beneficia , de præbendis lib. 6. verbo si culpa , & in cap. cum venerabilis , de consuetud. in princ.* Gonzalez *gloss. 56. à num. 128.* Garcia 5. *p. de benefic. cap. 1. num. 752.*

Punctum XXIV.

Quæ beneficia ultra supradictas regulas reservationi subsint.

1 *Nulla est alia reservatio , nisi imposita in pœnam aliquorum delictorum , & quæ hæc sit.*

2 *Hæc beneficiorum vacatio indiget delicti declaratione.*

3 *Beneficia devoluta , seu litigiosa non sunt propriè reservata.*

1. PRæter supradictas reservationes nullam aliam invenio per legem sancitam , nisi illas , quæ apponuntur in pœnam alicujus delicti commissi. Ob crimen hæresis vacat ipso jure beneficium , & sedi Apostolicæ reservatur ex const. Pij V. quæ incipit, *Cum ex Apostolatus , data Romæ 6. Kalend. Februarii 1566.* Item vacat beneficium ipso jure , & sedi Apostolicæ reservatur ob crimen simoniæ ex constitutione Pauli III. quæ incipit *Sanctissimus.* Quod à fortiori procedit in simonia confidentiali , ob quam non solum beneficium sit obtentum , sed etiam omnia illa quæ confidentiarius obtinebat tempore commissi delicti reservantur , juxta constitutionem Pij IV. incipientem *Romanus Pontifex* , & constitutionem Pij V. incipientem , *Intolerabilis.* Præterea beneficia parochialia , in quorum collatione servata non fuerit forma præscripta à Concilio sedi Apostolicæ reservantur ex constitut. Pij V. incipiente. *In conferendis.* Deinde reservantur beneficia ob non factam publicationem resignationum juxta formam præscriptam in constitut. Gregor. XIII. incipiente. *Humano vix judicio.* Item reservantur beneficia offendentis litigantes in curia Romana , & eorum judices , advocatos , notarios , testes , & procuratores, ex constitut. Alexand. VI. quæ incipit , *In eminentia.* Item reservantur beneficia collata personis inhabilibus , ex aliquo privilegio à sede Apostolica concesso, vel ex statuto à Pontifice confirmato , ut si esset statutum à Sede Apostolica confirmatum , excludens à beneficiis descendentes ex sanguine infecto , vel ex hæresi condemnato , tu vero illis beneficium aliquod provideres , nulla esset provisio , & beneficium maneret Pontifici reservatum : habetur in constitut. 66. Gregor. XIII. incipiente *in Ecclesia* , sub data idibus Novembris anno 1580. Item reservantur beneficia illorum , qui se ipsos pro aliis examinandos supponunt, vel pro consequendis beneficiis annuas pensiones offerunt , aut beneficia impetrant pro aliis , ut ab eis aliquid consequantur , vel quando pro se ipsis impetrant beneficia cum intentione illa resignandi constat ex Bulla 33. Pauli IV. quæ incipit. *Inter cætera* , data 27. Novemb. 1557. Deinde vacant beneficia , & Pontifici reservantur ob non delationem habitus clericalis , juxta extravag. Sixti V. quæ est 92. in bullario novo, *tom. 2. pag. 693.* Item vacant ipso jure beneficia , & sedi Apostolicæ reservantur , quæ Cardinales vigore suorum indultorum contulerunt , si ipsi beneficiati citramontani intra quatuor menses & ultramontani intra octo novas provisiones à sede Apostolica non obtinuerint , litteraque Apostolicas non expedierint : quia sic indultis Cardinalium habetur.

2. Advertendum est horum beneficiorum vacationem,

nem, quia eſt in pœnam delicti commiſſi, locum non habere, quouſque delictum declaretur, quia ut *tract. de legib.* latè diximus, ſolum cenſuræ, utpotè pœnæ medicinales abſque ulla declaratione judicis contrahuntur, reliquæ aliæ pœnæ etiam privatæ hanc declarationem prærequirunt, quæ retrotrahitur à puncto commiſſi delicti.

3. Dixi nullam aliam generalem reſervationem à lege ſancitam eſſe. Nam illa, quæ ſolet enumerari de beneficiis devolutis & de litigioſis, reſervatio propria non eſt. Nam providens beneficia ob negligentiam primi collatoris ad ſe devoluta non jure reſervationis, ſed jure devolutionis, & ſupplens vices primi collatoris providet. Beneficia item litigioſa, eſto tempore litis impediti ſunt ordinarij providere, lite vero finita providenti. Vide Gonzalez hæc omnia latius expendentem, *gloſſ.* 51. *per totam.* Auguſt. Barboſ. *in* 3. *part. de poteſtat. Epiſcop. allegat.* 57. *à num.* 36. Azor. 2. *p. inſtit. mor. lib.* 6. *cap.* 34. *poſt medium.* Aloyſium Riccium *reſolut.* 333.

PUNCTUM XXV.

De poteſtate legati à latere in beneficiorum collatione.

1 *Triplex legatus diſtinguitur.*
2 *Qualiter omnibus commiſſa ſit poteſtas beneficia providendi.*
3 *Legatus à latere omnia beneficia ſuæ provinciæ de proviſione ordinarij providere poteſt.*
4 *Beneficium monoculare de proviſione ordinarij collatori poteſt legatus à latere providere.*
5 *An beneficia devoluta ad prælatum poſſit legatus providere? Proponuntur duæ ſententiæ.*
6 *Reſolvitur diſtinctione appoſita.*
7 *Beneficia devoluta ad Epiſcopum ob negligentiam prælati exempti providere legatus poteſt, ſi ſunt in provincia.*
8 *Beneficia ſuæ provinciæ devoluta ad Sedem Apoſtolicam providere legatus poteſt.*
9 *Legato non currit tempus ad providendum.*
10 *Non poteſt conferre beneficia vacantia in menſibus ordinarij alternativa gaudentis.*
11 *Nec beneficia juriſpatronatus laici, aut Eccleſiaſtici, mixti, ſecus Eccleſiaſtici.*
12 *Qualiter poteſt legatus à latere canonicum ſupernumerarium creare.*
13 *Spectato Trident. creari non poteſt canonicus ſupernumerarius.*
14 *Non poteſt legatus beneficia reſervata providere.*
15 *Neque beneficia electiva.*
16 *Beneficia vacatura reſervare poteſt, etiam in favorem certæ perſonæ, ſpectato jure antiquo, ſecus Trident.*

1. POteſtate Pontificis explicata ſubſequitur explicanda legari poteſtas: quia ejus vices gerit. Triplex genus legatorum Doctores aſſignant, cum gloſſa *in cap.* 1. *de officio legati in* 6. Alij ſunt legati à latere, alij nati, alij nuncij ſeu miſſi. Legati à latere, qui ſemper Cardinales ſunt, dicuntur; quia ex latere Pontificis, cui aſſiſtunt, mittuntur ad aliquam provinciam nomine ipſius gubernandam, vel aliqua gravia negotia tractanda: legati nati ſunt quidam Præſules, qui ratione Eccleſiarum, quibus præſunt, munus & officium legati obtinent, eáque de cauſa dicuntur nati; quia cum Eccleſiæ præfectura naſcuntur. Hi ſunt Archiepiſcopus Cantuarienſis, Rhemenſis, Taliburgenſis, Toletanus, & alij qui in ſuis provinciis primates exiſtunt, Legati Nuncij ſeu miſſi dicuntur Antiſtites, qui ob aliqua negotia gerenda vel cauſas aliquas decidendas ad curias principum mittuntur: ſic communis ſententia cum gloſſa *in cap.* 1. *de officio legati in* 6.

2. Omnes hi legati propriè legati ſunt; quia nomine Pontificis legatione funguntur. Gloſſa *in cap. ſtatutum, verbo à ſede Apoſtolica, de reſcriptis in* 6. *& cap. privilegium, de verborum ſignificat, eodem lib.* Sed eorum juriſdictio & poteſtas diverſiſſima eſt, præcipuè in ordine ad beneficiorum collationem. Nam legati à latere poteſtatem habent beneficia ſuæ provinciæ ad quam mittuntur conferendi, eo ipſo, quo legati erigantur, *cap.* 1. *de officio legati in* 6. *cap. ſi de præbendis in* 6. *cap. dilectus, de officio legati, cap. dilectus, de jurepatronat. & alij.* Cæteri vero legati ex vi legationis hac poteſtate carent, niſi aliunde eis ſpecialiter committatur, *cap.* 1. *de officio legati in* 6. *cap. litteras, de ſupplenda negligent. prælat.* eáque de cauſa hæc poteſtas, quam habent legati à latere, eſt poteſtas ordinaria; quia eorum officio, & legationi præcellenti annexa eſt à jure communi. Sic Gambar. *lib.* 3. *de poteſt. legati, num.* 31. Gigas *de penſionib. quæſt.* 5. *num.* 18. & 1. Garcia 5. *part. de benefic. cap.* 3. *à num.* 5. Sed eſto hæc poteſtas ordinaria ſit quia tamen naturalis non eſt, ſed naturali ſuperaddita, ideo non eſt extendenda; ſed limitanda. Gloſſ. *in clement.* 2. *de officio ordinar.* Caſſad. *deciſ.* 5. *num.* 3. *& num.* 11. *decretis, & reſervatis.* Garcia *ſuprà, num.* 9. Econtra poteſtas aliis legatis, qui non ſunt à latere, commiſſa; quia ex ſpeciali commiſſione, & non à jure, neque ex virtute officij & legationis habitura delegata, & non ordinaria nuncupari debet.

3. Sed inquires, ad quæ beneficia legati à latere poteſtas extenditur; Reſpondeo ad omnia beneficia vacantia in ſua provincia legationis, quæ ordinarius conferre poteſt, conſtat ex *dicto cap.* 1. *de officio legati in* 6. Eáque de cauſa ſicut Pontifex cum ordinario concurrit, & datur locus prævention, ſic legatus concurrere poteſt; ſic Garcia 5. *part. de benefic. cap.* 3. *numer.* 40. Azor. 2. *part. lib.* 5. *cap.* 28. *quæſt.* 24. Prateius *in praxi Epiſcop.* 2. *part. cap.* 5. *num.* 9. *& alij.* Hinc fit poſſe legatum à latere inſtituere à patronis nominatos, confirmare electos, & conferre beneficia ad exemptorum collationem ſpectantia. Quia hæc omnia ſunt beneficia vacantia in provincia delegationis, nec Pontifici reſervata. Garcia 5. *p. de benefic. cap.* 3. *n.* 19.

4. Sed reſtant aliquæ difficultates examinandæ. Prima, an legatus poſſit conferre beneficia monocularia; (hoc eſt, quæ ad unius collationem pertinent. Reſpondeo poſſe, ſi ad ipſum pertineant tanquam ordinarium collatorem. Tum quia legatus cum ordinario concurrit. Tum quia horum beneficiorum nulla in jure invenitur exceptio. Gambar. *de offi io legati, lib.* 3. *numer.* 512. Azor. 2. *part. inſtit. moral. lib.* 5. *cap.* 28. *q.* 5. Neque obſtat mandatum Apoſtolicum de providendo non comprehendere beneficium monoculare; quia hoc mandatum, quia impedit proviſionem ordinarij, non extenditur ad proviſionem, quæ unica eſt; at poteſtas legati non impedit ordinarij proviſionem, ſed cum illo concurrit; eáque de cauſa ad beneficia monocularia extendi poteſt. Dixi quando beneficium monoculare eſt de proviſione ordinarij collatoris: nam ſi ſit de proviſione delegati ſeu Apoſtolici, credo poteſtatem legati ad illud non extendi. Nam quoties alicui poteſta conceditur ad aliqua certa beneficia conferenda, nos valet legatus ſe in illorum proviſione intromittere: eo quod ſpecialis proviſio derogat generali, *cap.* 2. *de officio legati, & cap. dudum, de præbendis in* 6. & tradit Abbas *in cap. dilectus, de officio legati, ad finem.* Garcia 5. *part. de benefic. cap.* 3. *num.* 75.

5. Secundò difficultas eſt, an beneficia devoluta ad prælatum ordinarium ſuæ provinciæ ob negligentiam primi collatoris, poſſit legatus conferre.

Variæ ſunt ſententiæ. Prima generaliter affirmat poſſe legatum conferre beneficia omnia, quæ poteſt, ordinarius

ordinarius suæ delegatæ provinciæ conferre ; quia cum ordinario concurrit : sic relato Gambar. & Selva docet Azor. 2. *p. lib.* 5. *cap.* 21. *quæst.* 12.

Secunda sententia limitat supradictam ut procedat, cum beneficium per negligentiam prælati existentis intra provinciam devolutum est , secus si ob negligentiam prælati alterius provinciæ ; sic Laurentin. & Dominic. *in cap. deliberatione, de officio legati in* 6. Moventur , quia legatis à latere concessum est jus quod ordinariis suæ provinciæ delegationis competit , quia sunt ordinarij, & cum ordinariis concurrunt. Sed quoties alicui conceditur jus quod ordinarij habent ; subintelligitur concessum jus quod ordinariis jure ordinario , & non jure devolutionis competit , *argum. textus in clement. si de beneficio , de præbendis.* Ergo delegatis non competit jus providendi beneficia , quæ ordinarij solum jure devolutionis habent.

6. Tertia sententia quæ mihi probabilior est distinguit jus beneficia vacantia in provincia delegationis vel extra. Si beneficia vacent extra provinciam delegationis , nequaquam legatus ea providere potest ; quia legato à latere conceduntur beneficia suæ provinciæ : sive collator in provincia sit , sive non ; quia in beneficiorum collatione potius spectatur locus ubi situm est beneficium , quam locus , ubi residet collator , ut colligitur *ex cap.* 1. *cap. deliberatione* , §. *prohibemus , de officio legati in* 6. At si beneficia sunt extra provinciam , esto collator in provincia sit, non poterit legatus illa providere, quia sunt extra ejus jurisdictionem. Quocirca ad explorandam potestatem legati circa beneficia , non debet attendi cui prælato , an exempto , an ordinario , an de provincia , an extra, an jure ordinario, an devoluto competat : sed an beneficia sint extra provinciam delegationis , an de provincia. Nam si beneficia sint de provincia , ea providere poterit. Secus si sint extra provinciam. Et ita tenet Rebuff. Imola Gambara, & alij quos refert , & sequitur Garcia 5. *part. de benefic. cap.* 3. *à num.* 27. Azorius 2. *part. lib.* 5. *cap.* 28. *quæst.* 13.

7. Hinc constat qua ratione possit legatus à latere providere beneficia devoluta ad Episcopum ex negligentia prælati regularis exempti. Si enim beneficia sita sunt in provincia delegationis, poterit providere, secus si sunt extra provinciam : ob devolutionem enim jus legato competens non immutatur. Neque obstat Episcopum hæc beneficia providere tanquam sedis Apostolicæ delegatum quominus legatus se in illis intromittere possit ; quia se intromittit ex jure sibi competente independenter à devolutione , & delegatione Episcopi. Adde illam regulam , quod delegatus non se possit intromittere in his , quæ Episcopus non ut ordinarius ; sed ut delegatus exequitur , juxta *cap. studuisti, de officio legati, cap. dudum, cap. quamvis, de præbendis in* 6. & tradit Glossa *clement. si de beneficio , de præbendis , verbo sive ad nos , ad finem* , habet verum quoad privationem , non quoad præventionem : hoc est non se poterit intromittere privativè , benè tamen cumulativè. Item habet verum in delegatione facta ab homine non à jure.

8. Sed quid si beneficia suæ provinciæ ad sedem Apostolicam devoluta sint ; Respondeo ea providere legatum posse ; quia potest beneficia suæ provinciæ, & ob devolutionem non sunt specialiter reservata ; colligitur *ex cap. venerabilis de præbendis* , & tradit Abbas *ibi numer.* 2. Glossa *in capite primo , de officio legati in* 6. *in verbo ampliori , & clement. si de beneficiis , verbo sive ad nos , de præbendis in fine.* Sylvest. *verbo delegatus, quæst.* 13. *vers. quærit tamen.* Azorius 2. *parte lib.* 5. *cap.* 28. *quæst.* 14. Garcia 5. *parte , de benefic. cap.* 3. *num.* 20.

9. Hinc deciditur quæstio an legato currat tempus semestre ad providendum , sicut ordinariis ; Et dicendum est nequaquam currere. Tum quia tempus semestre pro ordinariis collatoribus est signatum , non pro ordinariis superinductis. Tum est præcipuè quia; si legato semestre esset concessum illo transacto, cessaret ejus potestas , & devolveretur beneficium ad sedem Apostolicam. At beneficia ad sedem Apostolicam devoluta ipse providere potest , ut dictum est. Ergo non potest ejus potestas determinato semestri coarctari. Garcia *suprà num.* 26.

10. Tertia difficultas est ; an possit conferre beneficia vacantia in mensibus ordinarij alternativa gaudentis ? Et ratio difficultatis est : quia illa beneficia (ut suppono) sunt de provincia delegationis , & non reservata Pontifici , sed ordinario , quatenus talis est competentia. Ergo competere possunt legato , qui in illa provincia ordinarius est , & videtur tenere Azorius 2. *part. institut. moral. lib.* 28. *quæst.* 24.

Cæterum affirmandum est nequaquam posse. Tum quia conceduntur illi sex menses ordinariis sub onere personalis residentiæ , cui concessioni æquum non erat præjudicari. Tum & præcipuè : quia gratia alternativæ Episcopus conceditur cum decreto irritante quamlibet aliam provisionem per quoscumque , etiam per sedem Apostolicam factam. Cum ergo legatus jure communi potestatem non habeat derogandi huic decreto , nequit habere potestatem providendi beneficia vacantia in mensibus alternativæ : & ita tenet Garcia 5. *part. de benefic. cap.* 3. *à num.* 45. referens sæpè à Rota fuisse decisum.

Notanter dixi legatum à latere non habere in jure communi potestatem derogandi supradicto decreto irritanti in alternativa inserto , ut tacitè insinuarem sæpè ex speciali gratia & favore à Pontifice concedi, ut de facultate concessa Nuntius Hispaniæ testatur Garcia *dicta* 5. *p. cap.* 4. *n.* 134. Quapropter cum legatus à latere utitur facultate majore ea, quæ aliis legatis à jure conceditur , vel quæ concedi solet debet necessario ostendere litteras , quibus talis potestas committitur, alias ei non creditur : quia stat in contrarium præsumptio quod Pontifex à communi , frequenti , & ordinario stylo non discedit. Azorius 2. *part. institut. moral. lib.* 5. *cap.* 27. *quæst.* 8.

11. Quarta difficultas procedit de beneficiis juris patronatus. An inquam hæc beneficia inconsulto patrono , & absque ejus consensu providere possit. Et dicendum est, si patronatus sit Ecclesiasticus , rectè posse etiam absque illius mentione ; quia huic juri facilè derogatur constat ex *cap. cum dilectus , de jurepatronatus, cap. dilectus, de officio legati* ; & tradunt aliis relatis Lambertinus 1. *part. lib.* 1. *quæstion.* 1. *art.* 6. *num.* 4. & 5. *lib.* 1. *quæst.* 8. *art.* 1. & *quæst.* 9. *art.* 1. *num.* 2. Gigas *de pensionibus , quæst.* 24. *num.* 1. Garcia *de benefic.* 5. *part. cap.* 3. *num.* 17. Azorius 2. *part. lib.* 5. *cap.* 28. *quæst.* 2. & *lib.* 6. *cap.* 25. *quæst.* 7. Tusch. *verbo legatus , conclus.* 172. Idem dicendum est de patronatu laïcorum ex privilegio , præscriptione , aut consuetudine obtento. Quia ex hujus derogatione non retrahuntur homines ab Ecclesiarum ædificatione , & constructione. Covarruvias *pract. cap.* 36. *num.* 6. Azorius, & Tuschus *suprà*, & Garcia , plures referens , *num.* 72. Secus verò dicendum si ex fundatione , constructione aut dotatione sit patronatus acquisitus : huic enim nunquam Pontifex derogat ; quomodo ergo credendum est legato facultatem concedere derogandi ? Azorius *suprà* , Garcia *num.* 63. Et hoc verum est , etiamsi ex parte sit Ecclesiasticus , ac proindè mixtus , quia ob illam conjunctionem jurepatronatus laïci immutata manent , ne à fundandis Ecclesiis retrahantur : sic relati Doctores, specialiter Garcia *n.* 69. & latiùs diximus *hac disp.*

12. Quinta difficultas est de beneficiatis supernumerariis possitne legatus à latere canonicum supernumerarium in Ecclesia cathedrali , vel collegiata creare ; Ratio dubitandi est ; quia alius à Pontifice potestatem non habet cõcedendi jus ad beneficium vacaturum

cap. 2. *de concessione præbendæ in* 6. At eo ipso, quo quis in canonicum supernumerarium admittitur, jus habere videtur ad præbendam primò vacaturam : nequit ergo legatus illum creare.

Dicendum tamen est posse legatum à latere tibi hunc titulum ventosum conferre nisi authoritate Romani Pontificis certus numerus canonicorum statutus sit : sic Glossa & Abbas *in cap. pro illorum, de præbendis, verbo recepisse.* Idem Abbas *in cap. cum M. Ferrariensis, de constitutionibus,* & alii, quos refert, & sequitur Azorius 2. *part. lib.* 3. *cap.* 11. *quæstion.* 3. *& sequentibus, & lib.* 5. *cap.* 28. *quæstion.* 8. Ratio est manifesta ; quia hic titulus largo modo beneficium dicitur, & legatus omnia suæ provinciæ beneficia aliàs non reservata conferre potest : quod autem hoc beneficium quasi de novo creetur, in causa esse non potest, quominus legatus illud creare, & providere possit. Tum quia illius creatio aliena non est à jure communi, sed potius illi conformis *cap. cum Ferrariensis, de constitut. cap. relatum, cap. dilectus, cap. directo, de præbendis.* Tum quia collegium canonicorum & Episcopus ad id authoritatem habent. Ergo à fortiori illam legatus habere debet.

Hic canonicus supernumerarius, cum sit canonicus solo titulo, fructus non percipit, aliàs re ipsa haberet præbendam. Gloss. Abbas & alij *in cap. dilect.* 2. *de præbend. & cap. relat. eod. tit.* Distributiones vero quotidianas probabilius est obtinere posse, nisi obstet consuetudo, quia sic colligitur ex *cap. per illorum, cap. dilectus* 1. *de præbendis,* & tradit ibi Abbas *& cap. cum M. de constitut.* Azorius 2. *part. lib.* 3. *cap.* 11. *q.* 5. *&* 13. *& lib* 5. *cap.* 28. *q.* 8.

Respectu vacaturæ præbendæ nullum jus habet, nisi ei fuerit expressè à Pontifice concessum, ut satis colligitur ex *cap.* 2. *de concessione præbendæ in* 6. potest tamen judicis officium implorare, vacante præbenda, ut sibi concedatur, ut benè probat Abbas *cap. dilectus* 1. *cap. relatum, num.* 7. *de præbend.* ipse vero judex non tenetur petitioni annuere, esto conveniens sit, quia ex nullo capite obligatur.

13. Cæterum hæc procedunt ex jure communi. At spectato Trid. *sess.* 24. *c.* 19. verius existimo canonicum supernumerarium creari non posse. Nam esto jus strictè non habeat ad præbendam vacaturam, habet tamen aliquale jus. Sed ex supradicto tractatu omnes expectativæ, & gratiæ ad vacatura beneficia irritantur. Ergo hanc legatus concedere non poterit. Item congregatio concilij ibidem declaravit canonicum supernumerarium creari non posse ; sic refert Barbosa *in remission. concilij,* & tradit Gonzal. *reg.* 8. *mensium,* §. 1. *n.* 64.

14. Sexta difficultas est de beneficiis reservatis, an ea legatus providere possit ? Et respondendum est negativè ex *cap. quoad translationem, de officio legati, & ex cap. licet, de præbend. in* 6. & tradunt omnes : legatus namque solum habet facultatem generalem conferendi beneficia vacantia in provincia suæ delegationis ; sub qua generali facultate non comprehenduntur reservata generali, aut speciali reservatione, ut tradit Mandos. *de signatura gratiæ, tit. de indulto conferendi beneficia reserv. in princ.* & aliis relatis Garcia 5. *p cap.* 3. *n.* 44. imò etiamsi facultatem generalem haberet providendi reservata, non comprehenderet vacantia apud sedem ; quia hæc reservatio est clausa in corpore juris, & ob eam causam privilegiata, ne sub generali concessione reservatorum intelligatur, sicut in concessione absolvendi à reservatis non veniunt contenta in bulla cœnæ, sic aliis relatis Garcia *num.* 55.

15. Ex quo fit non posse legatum à latere providere beneficia, quæ propriè electiva sunt ; quia eligentibus à jure conceditur semestre, ut liberè eligere possint, *cap. nulla, cap. quia diversitatem, de concessione præbend.* Non igitur debet à legato impediri ; & probat *text. in cap. deliberatione, de officio legati in* 6. Nam licet ibi solum dicatur, non posse reservare legatum Ecclesias cathedrales, regulares, aut collegiatas, dignitatesque majores Ecclesiarum cathedralium, sub nomine reservationis, & provisio quælibet intelligitur. Non enim reservantur, nisi in ordine ad provisionem, & licet de illis tantum sit factus sermo, ad omnia electiva beneficia, si quæ fuerint, est prohibitio extendenda : quia eadem est ratio, nempe ne eligentibus eorum libera electio impediatur. Adde, nominari illa specialiter, quia solum in illis versatur electio. Adde in supradicta reg. 5. Cancell. Ecclesias cathedrales, regulares, & collegiatas, dignitatesque majores post Pontificalem, sive electivæ sint, sive non, reservari. Ergo ut aliquid operetur reservatio contenta *in cap. deliberatione.* De omnibus beneficiis electivis debet intelligi.

Secundò fit beneficia litigiosa conferre nullatenus posse, quia esto propriè reservata non sint, impeditur tamen eorum provisio durante litigio, ex *text. in cap.* 1. *& 2. ut lite pendente, in* 6. & tradit Garcia *n.* 56.

16. Septima difficultas procedit de beneficiis vacaturis, an ea reservare legatus possit ? Et dicendum est posse, ita tamen ut pendente una reservatione in aliqua Ecclesia, aliam non faciat in eadem : nec pendente reservatione unius beneficij ad collationem cujuscunque pertinentis, reservationem alterius beneficij ad illius etiam collationem pertinentis faciat, habetur expressè, *cap. præsenti,* §. 1. *& cap. deliberatione, de officio legati in* 6. Dicitur autem reservationem pendere, dum reservatum beneficium collatum non est. Quocirca si secundam reservationem facere voluerit pendente prima ; primam derogare debet, aliàs nullius effectus erit secunda reservatio, utpotè facta contra formam potestatis commissæ : ita aliis relatis docent Azor. 2. *p. institut. moral. lib.* 5. *cap.* 29. *q.* 1. *&* 5. Garcia 5. *p. de benefic. cap.* 3. *num.* 36.

Sed dubium est ; an hæc reservatio fieri possit in favorem certæ personæ ? Ratio dubitandi est ; quia inutilis esse videtur talis reservatio, cum nullum jus personæ, pro qua fit reservatio concedatur, juxta *textum in cap. dilectus* 1. *de præbendis.* Cæterum dicendum est, posse legatum in favorem certæ personæ beneficium vacaturum reservare ; quia ita habetur *in cap. cum dilectus, de jurepatronatus.* Ex vi autem hujus reservationis non arctatur legatus, nisi ex quadam decentia beneficium conferre ei in cujus favorem reservavit, sed potest alteri providere. Sed non inde fit inutilem esse hanc reservationem, si quidem per illam ordinarius impeditur, ne alteri beneficium provideat.

Hæc spectato jure communi procedunt, at attenta dispositione Trident. *sess.* 24. *cap.* 19. dicendum omnino est legatum non posse reservare beneficia vacatura, & præcipuè in favorem certæ personæ ; quia omnes reservationes, expectativæ, & gratiæ quæcunque ad beneficia vacatura interdictæ sunt, ne aliqua occasio captandæ mortis habeatur : & tradit Gonzalez *regul.* 8. *Cancell.* §. 1. *procem. num.* 80.

Punctum XXVI.

De potestate legati nati, & missi in beneficiorum collatione.

1 *Ex litteris commissionis hæc potestas colligenda est. Tenórque potestatis in actis produci debet, cum de valore provisionis agitur.*

2 *Expenditur potestas, quæ Nuntio Hispaniæ solet concedi.*

3 *Sub ejus potestate non comprehenduntur canonicatus, nec præbendæ cathedralium, & collegiatarum.*

4 *Neque item beneficia, quæ simplicia non fuerint. Et quid de curatis habitu, sed non actu ?*

5 *Archipresbyteratus ruralis sub nomine beneficij simplicis comprehenditur.*

6. Non

6 *Non comprehenduntur beneficia excedentia valorem 24. ducatorum de camera,*

7 *An sub hoc valore veniat emolumentum, quod beneficiatus obtinere potest intrando in capitulum beneficiatorum? Resolvitur negativè.*

8 *Non comprehenduntur sub hoc valore tertiariæ.*

9 *An deducenda sint de valore beneficij stipendia missarum? Sub distinctione respondetur.*

10 *Subsidium, & excusatum deducendum videtur ex beneficij valore.*

11 *Quid dicendum de pensione, an deducenda sit de beneficij valore.*

12 *Debet ante provisionem Nuntio constare beneficium taxam supradictam non excedere.*

13 *Qualiter constare potest beneficium non excedere dictam taxam.*

14 *Penes provisum à Nuntio est obligatio probandi beneficij valorem.*

15 *Proponitur duplex objectio, & fit illi satis.*

16 *Non potest Nuntius providere alia beneficia, nisi quæ per obitum ultimi possessoris vacaverint.*

17 *Si beneficium vacat in mensibus ordinarij alternativa gaudentis, non videtur posse a Nuntio provideri.*

18 *Impetrans à Nuntio beneficium, non videtur obligatus exprimere mensem vacationis.*

19 *Nuntius, & legatus à latere jurisdictionem voluntariam exercere possunt à die quo urbem fuerint expressi.*

20 *Qualiter ex tunc possint beneficia conferre.*

1. SUprà diximus legatum natum, & missum nullam habere potestatem in beneficiorum collatione, nisi eis specialiter fuerint concessa. Quapropter examinandæ sunt litteræ concessionis, ut inde eorum potestas cognoscatur. Nam licet soleat Pontifex illis concedere potestatem legati à latere, & virtute hujus concessionis possent tanquam legatus à latere beneficia conferre, ut docent Gigas *de pensionib. q.6. n.19.* Gonzalez *reg.8. Cancell §.2. proœm. n.54.* Mandos. *reg.13. Cancell.q.6.n.4. & de monitoriis, q.60. n.41* Garcia *5.p. de benefic. cap.3. n.82.* At quia hæc potestas quoad beneficiorum collationem illis specialiter restringitur, ut testatur Gonzalez, & Garcia *suprà*, in Nuntiis Hispaniæ; ideo teneor hujus facultatis, & restrictionis inspici ante omnia debet, *cap. porro, cap. recepimus, de privilegiis, & leg. diligenter, ff. mandati.* Debétque hujusmodi tenor in actis produci, cum de valore provisionis factæ à Nuntio agitur, quia est fundamentum illius; sic Rota *decis.75.l.3.p.3.diversi.* Gonzal. *num.64.* Garcia *num.84.* Neque obstat Nuntio concedi, ne obligatus sit in suis litteris, gratiis, & dispositionibus facultatem inserere, aut testibus, vel notario comprobare, quominus in contradictorio judicio eam facultatem exhibere teneatur; quia illa prærogativa non inferendi, nec comprobandi facultatem, intelligitur in illis gratiis, concessionibus, & dispositionibus jure delegationis Nuntio competentibus, non de illis quæ jure speciali competunt, qualis est hæc facultas beneficia providendi. Deindè intelligitur, dum non est qui provisioni factæ contradicat, Garcia *suprà.*

2. Facultas ergo, quæ Nuntio Hispaniæ solet concedi in ordine ad beneficiorum collationem est ut quæcunque beneficia Ecclesiastica simplicia in Hispania consistentia extra Metropolitanas, & alias cathedrales, & alias collegiatas Ecclesias per obitum illorum ultimorum possessorum extra Romanam curiam vacatura, dummodo illa aliàs, quam ratione mensium Apostolicorum reservata non fuerint, & cujuslibet eorum fructus, redditus, & proventus etiam ratione personalis residentiæ percipi soliti, ac distributiones quotidianæ 24. ducatorum auri de camera secundum communem æstimationem valorem annuum non excedant, pro tempore vacantia personis idoneis providere possit, ita tamen ut non prius provisionem hujusmodi beneficiorum facere debeat, quam sibi fide dignorum testimonio constiterit fructus prædictos ipsum valorem annuum non excedere, alioquin provisiones factæ nullius sint roboris, & momenti.

3. Ex qua facultate constat primo non posse Nuntium providere dignitates, canonicatus, nec præbendas cathedralium, & collegiatarum Ecclesiarum, quamtumvis valorem 24. ducatorum cameræ non excedant, quia in supradicta facultate expressè excludantur. Gonzalez §.2. *proœm. num.58* Garcia *5. p. de benefic. cap.3. num.86.*

4. Secundò fit, non posse beneficia, quæ simplicia non fuerint, conferre; quia solum pro beneficiis simplicibus facultas conceditur. Quapropter dignitates, personatus, officia, & beneficia curam animarum habentia in hac facultate excluduntur.

Solum est dubium, an beneficia habitu curata, & non actu, eo quod actu parochianis carent, sub nomine simplicis beneficij veniant? Et dicendum est, si carentia est per accidens; quia parochiani ob incursiones latronum, & inundationes fluminum abfuerunt, sperantúrque cito reversuri, non comprehendi; quia verè illa beneficia actu curata dici debent, quia non debet attendi id quod est per accidens, sed quod est per se. Gutier. *allegat. 8. numer. 8.* Garcia *5.part. de benefic. cap.3. §.1. à num.112. sed præcipuè, num.120.* At si vicinitas destructa sit absque ulla spe reparationis, quia fortè jam 40. anni lapsi sunt, quin ibi parochiani assistant, sub beneficio simplici comprehendi debent. Nam licet aurea curata fuerint, eorum status mutatus est, & ex curato in simplex conversus. Cum enim curatum beneficium ex cura fidelium dictum sit, & tale beneficium nullam curam habeat, neque illius probabilem spem, cessat esse curatum, & transmutatur in simplex, & omnes qualitates simplicis sortiri debet: sic aliis relatis docet Garcia *suprà*, & Gutierrez *tota alleg.8.*

5. Deindè est dubium, an Archipresbyteratus ruralis sub nomine beneficij simplicis comprehendatur? Et dicendum est comprehendi. Nam licet tempore antiquo Archipresbyteris data esset jurisdictio fori externi, eáque de causa, sub nomine dignitatis intelligebantur, ac hoc tempore cum nulla ferè illis jurisdictio concedatur, à dignitate ceciderunt. Solum enim Archipresbyteri habent eminentiorem sedem in conclavi sacerdotum; computa, & rationes ab œconomis Ecclesiarum recipere, sacrum chrisma per Ecclesias sui districtus singulis annis distribuere, eatúmque rectam administrationem procurare, monendo scilicet ordinarium, si aliquis in supradictis sit defectus absque aliqua censurarum impositione, carcerisve reclusione; quæ certè beneficij simplicis naturam non egrediuntur, & ita tenet, pluribusque decisionibus, & sacræ congregationis declarationibus comprobat Garcia *5. p. de benefic. cap.4. à num.94.* Gonzal. *gloss.6. num.64.*

6. Tertiò fit sub prædicta facultate Nuntij non comprehendi beneficia simplicia excedentia valorem 24. ducatorum auri de camera, computatis distributionibus quotidianis, aliisque emolumentis certis. Ducatus aureus de camera continet unum scutum aureum Hispanum, & unum argenteum, ac proindè valet 471. marapetinos secundum pragmaticam Hispaniæ. Dixi, *computatis distributionibus quotidianis, aliisque emolumentis certis*, qualia sunt anniversaria fundata, & oblationes fidelium consuetæ, quia isti sunt beneficij fructus, & proventus. Secus verò dicendum est de obligationibus voluntariis funeralium, anniversariorúmque emolumentis liberis, aliisq; eleemosynis in tertiis, quæque ad certam summam reduci non possunt. Quia hæc annexa non sunt beneficio, ac proindè neq; illius fructus, sed sunt annexa concedentium voluntati: sic ex decisionibus Rotæ firmat Garcia *5.p.de benef.cap.34 n.153.*

7. Sed est dubium, an sub valore beneficij computetur emolumentum, quod obtinere potest beneficiatus intrando in capitulum beneficiatorum. Solent enim in pluribus Hispaniæ civitatibus esse aliqua capitula clericorum, quibus annexa sunt plura funeralium emolumenta, pluresque missarum eleemosynæ, quæque inter omnes capitulares clericos divinis assistentes dividuntur, & quilibet beneficiatus eo ipso quo in illa civitate beneficium obtinet, est de capitulo, & jus habet hæc emolumenta obtinendi; quæ si divinis assistat, negari ei non possunt. Dubium ergo est, an hæc inter fructus beneficij, & sub ejus valore computentur? Et ratio dubij est; quia hæc ob beneficium beneficiato personaliter residenti conceduntur, sicuti conceduntur in Ecclesiis cathedralibus, & collegiatis distributiones quotidianæ canonicis residentibus, & sicut hæ distributiones computarentur in valore præbendæ, esto annexæ essent mensæ capitulari: sic illa emolumenta funeralium, & anniversariorum computari debent in valore beneficij, esto capitulo annexa sint. Adde, capitulum clericorum nihil aliud est, quàm omnes beneficiati. Ergo si capitulo illa emolumenta annexa sunt, omnibus beneficiatis annexa dici debent.

Nihilominùs verius est hæc in valore beneficij computanda non esse; quia hæc non videntur beneficiatis concedi ob beneficium, sed ob personalem residentiam, esto beneficium conditio sit, ut personalis illorum residentia capax sit obtinendi illa emolumenta. Secus vero est in distributionibus quotidianis inter canonicos dividendis; hæc enim quia ex canonicatibus extractæ sunt, illorum sunt fructus, & residentiam tanquam conditionem requirunt, ut habeantur. Quod evidentius prodit, si beneficiatus ratione beneficij solum habet jus, ut in capitulum admittatur, & ex amissione capax fiat omnium illorum emolumentorum. Nam tunc clarum est beneficium non concedere jus ad illa emolumenta, sed solum concedere aptitudinem, & capacitatem ad illa; ac proindè non debent sub valore beneficij computari: & ita tenet Garcia *5. p. de benefic. cap. 3. num. 160.*

8. Hinc à fortiori constat, non esse, dicendos fructus, & proventus beneficij tertiarias, hoc est fructus qui tertio, vel quarto anno per turnum beneficiato competunt ob laborem colligendi decimas. Nam licet soli beneficiati jus habeant ad illos fructus percipiendos, quia solis illis concessum est decimas colligere. At cum si fructus non ex beneficio sint extracti, neque ob beneficium dentur, sed ob laborem temporalem, qui laïco competere poterat, nequaquam inter fructus, & proventus beneficij computari debent. Ex qua doctrina colligit Garcia, & benè *5. part. de benef. cap. 3. num. 162.* inquisitoribus privilegium habentibus percipiendi in absentia omnes fructus, & proventus, & emolumenta beneficiorum, hæc percipere non posse, quia non sunt beneficiorum proventus, sed personalis residentiæ, & laboris.

9. Secundo dubitatur, an deducenda sint de valore beneficij stipendia missarum? Et quidem si beneficiatus obligatus est per se missas dicere, quia capellania sacerdotalis personalem residentiam requirens, nequaquam hujusmodi stipendia deducenda sunt, quia sunt proventus beneficiato residenti competentes, sicut sunt distributiones quotidianæ canonico residenti competentes, & sicut residentia non dicitur onus beneficij, sed beneficij servitium, sic hæ missæ dici debent. Cassador. *decis. 19. de præbendis, in princ.* quem sequitur Garcia *5. part. de benefic. cap. 3. §. 1. num. 169.* At si beneficiatus obligatus non est per se missas dicere, sed potest cuilibet alteri dicendas committere, non videtur probabilitate carere stipendia illarum missarum ducenda esse de valore beneficij, quia satis est recepta sententia illa tantum esse in valore beneficij computanda, quæ in absentia ab Ecclesia beneficiatus obtinere libere poterit, ut tradit Joann. Gutierr. *lib. 1. canon. quæst. cap. 39. num. 68.* Cæsar. de Graffis *decis. 118. & 120.* Garcia *num. 166.* & licet illa stipendia obtinere beneficiatus possit missas dicendo, sicuti obtinet distributiones quotidianas residendo; quia tamen obligatus non est missas dicere, sicuti obligatus est residere, sed potest alteri committere dicendas, ideo non debent tanquam proventus beneficij, sed potius tanquam fructus residentiæ, & laboris personalis liberi computari. Adde hanc facultatem Nuntij, cum sit privilegium à principe concessum, neque juri communi derogans, sed potius illi affine, latè explicari debere. Ergo restrictio illi opposita de excessu valoris 24. ducatorum de camera, intelligenda est de excessu, qui per se beneficio annexus est secus de excessu, qui in voluntate beneficiati constituitur.

10. Tertiò dubitatur, an subsidium, & excusatum, quod ex privilegio Pontificis ex quolibet beneficio extrahitur in gratiam Regis, deducendum sit ex beneficij valore? Et ratio dubitandi est, quia non est onus beneficio in perpetuum annexum, sed pro limitato tempore, scilicet quinquennio. Non enim pro longiori tempore concedi solet. Sed valor beneficij ex his quæ competunt per se desumi debet, non ex his quæ per accidens competunt, ut tradit Puteus *dec. 201. lib. 3.* Belenbin. *de charitativo subsidio, quæst. 37.* Gambar. *de officio legati, lib. 6. num. 169.* Gomez *in reg. de exprimendo valore, quæst. 1. & 3.* Ergo ex subsidio, & excusato non est minuendus beneficij valor. Ergo si beneficium excedit valorem 25. ducatorum de camera computato subsidio, non poterit Nuntius illud providere, & in hanc partem inclinat Garcia *5. p. de benefic. cap. 4. num. 178.* Cæterum verius existimo hoc subsidium, & excusatum ex valore beneficij tam quoad regulam de exprimendo valore, quam quoad facultatem Nuntij deducendum esse. Quia spectato stylo, & communi rerum cursu, est onus perpetuò beneficio annexum; siquidem concessiones quinquennales in perpetuum continuantur, & uni finita, alia & alia succedit absque spe ulla revocationis, sed onus perpetuum deducendum est, ut de se constat. Ergo deducendum est subsidium, & excusatum: & ita firmavit Rota in una Burgens. pensionis 7. Junij 1585. coram D. Cyprio, prout refert Garcia *suprà num. 176.*

11. Hinc constat quid dicendum sit de pensione, qua beneficium gravatum est, an debeat deduci in computatione valoris ut possit Nuntius illud providere? Et quidem si pensio annexa est in perpetuum beneficio, nulla est dubitatio deducendam esse. Difficultas est, an pensio, quæ pro vita pensionarij, vel pro vita beneficiati beneficio imponitur, debet dici onus perpetuo beneficio annexum, ut possit deduci. Garc. *5. p. de benef. cap. 3. num. 171.* negativè respondet cum Puteo *decis. 202. lib. 3.* Belenzin. *de charitativo subsidio, quæst. 37.* Rota *decis. 184. lib. 3. part. 5. diverf.* Ratio ea esse potest: nam mortuo pensionario, vel beneficiato pensio extinguitur. Ergo pensio onus est temporale, non perpetuum. Ergo non est ex valore beneficij deducendū. Nihilominùs satis probabile judicarem hanc pensionem reputari onus perpetuum, & ex valore beneficij deducendam esse, ac proindè si illa deducta non excedit beneficium valorem 24. ducatorum de camera, sub facultate Nuntij contineri. Moveor; quia satis perpetuum est, quod non habet terminum alium à vita, *leg. jurisperitos, in princ. ff. de excusation. tutor. & leg. sufficit, ff. de conditione indeb.* Tiraquell. *de retract. conventionis, §. 2. gloss. 1. num. 39.* Item concessio facta ad beneplacitum concedentis, perpetua dicitur, *leg. principalibus, in fine, ff. si certum petatur*, & tamen vita ipsius finitur. Ergo pensio pro vita pensionarij, vel beneficiati beneficio imposita, perpetua dici debet. Deinde valor beneficij comparatione beneficiati sumendus est, ita ut tantum censeatur beneficium valere, quantum remanet beneficiato deductis

deductis oneribus: at cum pensio imposita est ad vitam beneficiarij, non potest quod de pensione solvit illi manere. Ergo talis pensio in valore computanda non est. Quando vero pensio imposita est ad pensionarij vitam, esto contingens sit, quod beneficiato possit remanere, si pensionarius prius illo moriatur: at oppositum etiam contingere potest. Ergo in hoc dubio non est censendum beneficium valere, nisi quod valet deducta pensione. Ergo pensione in valore beneficij computanda non est: & ita tenet Gigas *de pensionib. q. 8. n. 1.*

12. Quartò ex tenore supradictæ facultatis infertur debere Nuntium, priusquam beneficium provideat, esse certum, saltem fide dignorum testimonio, beneficij fructus supradictum valorem 24. ducatorum auri de camera non excedere. Alias si absque hac certitudine provisionem faciat, nullius erit momenti. Ex sola autem relatione impetrantis sufficiens certitudo haberi non potest: quia impetrans ob utilitatem propriam decipere posse præsumitur. At erit sufficiens certitudo desumpta ex publica voce, & fama duplici teste comprobata, aut si unico teste de certa scientia valor beneficij comprobetur. Quia licet hæc solum semiplenam probationem constituant, hæc sufficit, ut quis in usu suæ facultatis, dum non contradicitur, securè procedat, & prudenter operetur. Plena vero probatio relinquitur facienda proviso, si contradictorem habeat. Garcia *5. part. de benef. cap. 3. n. 92. in fine.* Difficultas autem est, an possit Nuncius committere tibi vices suas, ut provideas Petrum de beneficio vacante, constito prius beneficium non excedere taxatum valorem? Cui difficultati respondeo nequaquam posse, si vices tibi committuntur cum obligatione providendi Petrum. Quia in illo casu non provides, sed provisionem factam à Nuntio exequeris, & cum Nuntio prius non constet de valore beneficij, nulla est ejus provisio. At si Nuntius non te obligat Petrum providere, sed liber tu relinqueris, ex illa commissione, cum nulla sit gratia facta à Nuntio, sed à te facienda, rectè fieri hæc commissio potest. Garcia *suprà.*

13. Quod si inquiras, quomodo constare possit beneficium valorem 24. ducatorum auri de camera non excedere, ut possit à Nuntio provideri; siquidem annis singulis est fructuum variatio, & beneficium, quod uno anno longè superat valorem 24. ducatorum, alio anno illum valorem non attingit? Aliqui respondent ex tribus annis proximis præcedentibus sumi argument. *leg. quicumque, 4. Cod. de Apochis publicis lib. 10.* ubi qui tribus annis proximis solvit, solvisse semper præsumitur. Ergo valor contingens tribus proximis annis semper contingere est præsumendus; & ita tradit Pinel. *in leg. 2. C. de rescindenda vendit. 3. part. cap. ult. num. 50.* Alij dicunt ex quinque annis ante, & post provisionem beneficij valorem desumendum esse: sic Flamin. Parisius *de resignat. lib. 10. q. 2. n. 55.* Joan. Gutier. *lib. 1. canon. quæst. cap. 39. n. 68.* Leo *in thesauro fori Ecclesiast. cap. 22. n. 71.* Ludovic. Gomez *in reg. de valore, quæst. ult.* Et ratio esse videtur, quia nulla aptior regula designari potest. Alij docent ex solo quinquennio antecedenti provisionem desumi debere. Mandos. *reg. 22. quæst. 5. num. 2.* Mascard. *de probat. concl. 1403. num. 48.*

Cæterum supradictæ sententiæ non satisfaciunt. Non prima, nec tertia, quia spatium trium, vel quinque annorum satis limitatum est, ut valor beneficij inde colligi possit; cum frequenter contingat in tam brevi spatio nullam fieri considerabilem mutationem in fructibus. Secunda vero sententia clarius convincit falsitatis; si quidem ex illa sequitur gratiam à Nuntio factam esse in pendenti ex futuro eventu. Neque posse ei constare cum provisionem facit, beneficium valorem 24. ducatorum auri de camera non excedere: non igitur ex quinquennio post gratiam sequuto valor beneficij desumendus est: quod à fortiori procedit, cum statim post factam gratiam lis moveatur ad illam infirmandam, quia tunc absurdissimum esse quinquennium expectare ad explorandum gratiæ valorem. Quocirca existimo dicendum valorem beneficij ex decem annis proximis præcedentibus gratiam, computato sterili cum fertili, desumendum esse; quia ita ex stylo curiæ legem in hac parte constituente observatum est: sic variis decisionibus Rotæ comprobat Garcia *5. p. de benefic. cap. 3. à num. 229.*

14. Secundò inquiros, penes quem sit obligatio probandi beneficij valorem, an penes provisum à Nuntio, an penes provisum Apostolicum, cum unus adversus alterum litigat? Et breviter dicendum est penes provisum à Nuntio obligationem esse; tametsi sit prius provisus & possideat. Quia provisus Apostolicus cum sit provisus à Pontifice, cui jure ordinario, vel jure reservationis, omnium beneficiorum provisiones competunt, habet a jure suam intentionem fundatam: provisus vero à Nuntio econtra; cum Nuncius sit extraordinarius, & delegatus collator; suam intentionem à jure fundatã non habet. Debet ergo provisus illam fundare, quod alia via effici non potest, nisi probando sub facultate delegata Nuntij contineri. Ergo probare debes beneficium non excedere valorem 24. ducatorum auri de camera; alias succumbet, & deponetur. Item provisus à Nuntio, cum gratiam impetrat, narrat beneficium supradictum valorem non excedere, & in hac narrativa fundatur gratia à Nuntio facta. Ergo tenetur illam verificare, præcipuè cum contradictorem habet, si quidem est fundamentum suæ gratiæ: & ita tenet Anastas. Germ. *de indultis Cardinal. §. ac irritum, à n. 27* Garcia *5 p. de benefic. cap. 3. n. 188.* & alij apud ipsos.

15. Sed objicies; cum Nuntius provideat, obligatus est prius valorem beneficij explorare, ut gratia facta teneat. Ergo cum ipse Nuntius de valore beneficij testatur, ei credendum est, dum non fuerit contrarium probatum. Tum quia præsumi debet, Nuntium se rectè informasse, ne delictum in provisione committeret. Tum quia pro valore actus præcipuè à superiore facti est sumenda præsumptio. Ergo provisus à Nuntio, cùm de ejus intentione constet, habet suam intentionem fundatam. Ergo provisus Apostolicus, illum excipiens, contrarium probare debet. Respondeo concedendo provisum à Nuncio habere suam intentionem fundatam, dum non excipitur, nec contradicitur ab aliquo proviso Apostolico, aut ordinario, at stante tali exceptione indiget novo fundamento; eo quod concurrat cum proviso Apostolico, vel ordinario, qui habent à jure suam intentionem fundatam: & cum hoc fundamentum, utpotè à jure communi inductum, firmius sit, & efficacius, prævalet adversus fundamentum, quod habet Nuntij provisus.

Objicies secundò. Provisus Apostolicus verificare tenetur valorem beneficij: quia est suæ gratiæ fundamentum: cum enim juxtà *reg. 21. & 61. de valore*, exprimi debeat in supplicatione valor beneficiorum, probandus postea est, ut gratia justificetur. Ergo dum provisus Apostolicus non probaverit valorem, quem de beneficio expressit, non justificat suam gratiam: illa ergo non justificata provisus à Nuntio firmus existit.

Respondeo dupliciter posse provisum Apostolicum exprimere valorem in beneficij impetratione; primò negando beneficium valorem tantum excedere, nempe centum ducatorum; secundò affirmando excedere illum valorem, satisfacis regulæ Cancellariæ. At diversam obligationem contrahit quoad probationem valoris ex uno modo expressionis, quàm ex alio. Nam cum per negationem procedis, non es obligatus probare quanti determinate valeat beneficium, sed solum quanti non valeat, ac proindè ex hac probatione non excusatur provisus à Nuncio suam facere probationem; si quidem ex illa colligi non potest, an beneficium excedat hunc, vel alium valorem. Verum cum affirmativè proce-

procedit, affirmando ſcilicet beneficium excedere valorem, 24. ducatorum auri de camera, & ob hanc cauſam petis tibi conferri, obligatus es plenè probare exceſſum; quia eſt fundamentum tuæ gratiæ, interimque proviſus à Nuntio removeri non poteſt; imo neque obligari fundare ſuam intentionem, & probare beneficium non excedere valorem taxatum; ſic Garcia 5. *part. de benef. cap.* 3. *n.* 196. Adverto exceſſum minimum in valore 24. ducatorum auri de camera ſufficientem eſſe ad annullandam Nuntij proviſionem. Quia eſt beneficium extra Nuntij juriſdictionem. Nuntio namque beneficium committitur ſub illa forma, & conditione, ne ſupradictum valorem excedat. At poſito quod excedat, etiamſi exceſſus minimus ſit, forma, & conditio commiſſæ juriſdictionis non ſervatur. Ergo nulla eſt proviſio: ſic Garcia *num.* 182. & deciſionibus Rotæ comprobat.

16. Quintò infertur ex tenore ſupradictæ facultatis, non poſſe Nuntium alia beneficia ſimplicia providere, niſi quæ per obitum ultimi poſſeſſoris vacaverint, & quæ aliàs reſervata non ſint, excepta reſervatione menſium, eſto ſupradictum valorem 24. ducatorum auri de camera non excedant. Quocirca providere non poteſt Nuntius beneficia vacantia per reſignationem, per privationem, per incompatibilitatem, aut alio quoties modo quam per obitum: ſi autem per obitum vacaverit de facto, eſto de jure non vacet, ſufficiens erit, ut Nuntius provideat. Garcia aliis relatis 5. *p. de benefic. cap.* 3. §. 1. *num.* 88. Item provideri non poteſt beneficia vacantia in curia, neque quæ vacant Epiſcopali ſede vacante, neque quæ reſervata ſunt ex regulis Cancellariæ ultra regulam menſium, quia hæc à juriſdictione Nuntij excluduntur.

17. Solum eſt dubium, an ſi beneficium vacet in menſibus ordinarij, præcipuè ſi alternativa gaudeat, poſſit à Nuntio provideri. Gonzalez *leg.* 8. *Cancell.* §. 2. *procem. n.* 55. credit non poſſe, quia exiſtimat cum ordinariis in eorum menſibus non concurrere. At dicendum eſt cum ordinariis alternativa non gaudentibus concurrere poſſe; quia ejus facultas non apparet in hac parte limitata: & ita tenet Rota apud Creſcenſ. *deciſ.* 8. *de Privilegiis.* Anaſt. Germ. *de indultis Cardinal.* §. *ac irritum, n.* 24. Garcia 5. *p. de benef. cap.* 3. §. 1. *n.* 132. Verum ſi ordinarius alternativa gaudeat, eſto Garcia *n.* 134. exiſtimet non obinde impediri Nuntium à proviſione facienda, probabilius credo impediri propter decretum irritans contentum in gratia alternativa, annullans quamcunque proviſionem à quocunque, etiam à ſede Apoſtolica, factam. Neque obſtat Nuntio conceſſam eſſe facultatem apponendi in ſuis facultatibus, & conceſſionibus clauſulam neceſſariam, & opportunam, ac in litteris Apoſtolicis concedi, & extendi ſolitam, qua derogetur cuilibet contrariæ diſpoſitioni, ut inde inferatur poſſe alternativæ Epiſcoporum derogari: eſt enim hæc gratia alternativa ita excellens, tum quia in favorem reſidentiæ conceditur. Tum quia conceditur Epiſcopis cum decreto irritante quamlibet aliam diſpoſitionem. Tum quia expoſtulat ad ſui derogationem fieri illius mentionem expreſſam, ut merito præſumi non poſſit facultatem Nuntij extendi ad prædictæ gratiæ derogationem.

18. Deinde dubitatur; an impetrans à Nuntio beneficium obligatus ſit menſem vacationis exprimere? Affirmat Garc. 5. *p. de benef. cap.* 1. *n.* 138. Movetur, quia regula 8. Cancellariæ præcipiens hanc expreſſionem in proviſione Apoſtolica, procedit in proviſione facta à Nuntio: ideo enim in proviſione Apoſtolica menſis exprimitur, ne Pontifex ordinariis præjudicet: at hæc ratio enim videtur procedere in proviſione Nuntij. Ergo etiam reſpectu illius menſis eſt exprimendus. Cæterum verius credo nullam eſſe hujus expreſſionis obligationem, eſto conveniens ſit. Quia in facultate Nuntij hoc onus non imponitur, & licet impoſitum ſit in proviſione Apoſtolica, non inde ad proviſionē Nuntij extendendum eſt. Non enim lex, & præcipuè irritatoria, qualis eſt hæc, extendi debet ad caſum non comprehendendum ob ſimilitudinem rationis. Adde neque eſſe eandem rationem: nam Pontifex præjudicare poteſt ordinariis gaudentibus alternativa, providendo beneficia in eorum menſibus. At Nuntius, ut nuper diximus, his ordinariis præjudicare non poteſt. Item Nuntius, quia eſt in provincia, facilius cognoſcit quo menſe contigerit vacatio, quam Pontifex: habetur enim tanquam ordinarius, ſed ordinario diximus non eſſe neceſſario faciendam mentionem menſis, in quo beneficium vacavit. Ergo neque comparatione Nuncij facienda eſt.

19. Denique advertendum eſt, Nuntium, & à fortiori legatum à latere juriſdictionem voluntariam exercere poſſe à die quo urbem egreſſus eſt, & in eam redit. Quia toto illo tempore legatus eſt, legationéque fungitur, *argum. leg. vero, ff. de officio Proconſulis*, ubi Proconſul, cui legatus comparatur, proconſularia inſignia habet ſtatim atque urbem egreſſus eſt, & *in leg. ſequenti*, dicitur ab eo puncto habere juriſdictionem voluntariam, licet non contentioſam: Azor. 2. *part. inſtit. moral. lib.* 5. *cap.* 27. *quæſt.* 6.

20. Ex quo fit poſſe illo tempore beneficia conferre; quia collatio beneficiorum juriſdictionis contentioſæ exercitium non requirit. An vero idem ſit de confirmatione, & inſtitutione, negat Azor. 2. *p. lib.* 6. *cap.* 25. *quæſt.* 12. quia hæc fieri non poſſunt abſque cauſæ cognitione: inſtituens enim nominatos à patronis; vel confirmans electos à clericis obligatus eſt explorare mores, vitam, & litteraturam illorum, quæ ſine cauſæ cognitione fieri nullatenus poſſunt. Cæterum cum hujuſmodi cognitio, & exploratio fieri poſſit abſque judiciali ſtrepitu ad ſui plenam informationem, nullo contradicente, non eſt in cauſa, quare inſtitutio, & confirmatio non poſſit extra provinciam fieri. Adde informationem fieri poſſe in provincia; & inſtitutionem, & confirmationem, extra. Garcia aliis relatis loquens de Vicario Epiſcopi 5. *p. cap.* 8. *à num.* 141.

PUNCTUM XXVII.

De poteſtate ordinarij collatoris in beneficiis conferendis.

1 *Quid ordinarius collator nuncupetur.*
2 *Quæ beneficia conferre ordinarij collatores poſſint, potius ex conſuetudine, quam ex jure deſumitur.*
3 *Quod tempus ad præſcriptionem requiratur.*
4 *Epiſcopis ante litteras expeditas, & capitulo oſtenſas non competit poteſtas beneficia providendi.*
5 *An Epiſcopus, cui datus eſt coadjutor, poſſit beneficia conferre? Sub diſtinctione reſpondetur.*
6 *Prælatus reputatus à populo, poteſtatem habet beneficia conferendi.*
7 *Limitatur doctrina in conferente privato, & particulari. Sed non approbatur.*
8 *Secundo limitatur in eo, qui titulum habet à legitimo ſuperiore.*
9 *Reprobant plures hanc limitationem.*
10 *Quid ſentiendum ſit.*
11 *Limitatur tertio, ut non procedat in habente beneficium reſervatum, cui eſt annexa poteſtas beneficia conferendi. Sed non approbatur limitatio.*
12 *Quarto limitatur in eo, qui ipſo jure privatus eſt beneficia conferre ob delictum. At hoc intelligitur facta declaratione.*
13 *Quintò limitatur, ut non procedat in eo, in cujus electione ſubſtantialis defectus commiſſus eſt. Sed non approbatur.*

TRia ſunt in hoc puncto explicanda; qui ſint ordinarij collatores: quæ beneficia poſſint: & quando competat eis hæc poteſtas.

1. Dicendum

1. Dicendum ergo est ordinarium collatorem esse, qui jure proprio beneficia confert, tametsi jurisdictionem non habeat: colligitur ex *cap. ordinarii, de officio ordin. in 6. & ex cap. si soli de conces. præbenda in 6. glossa, verbo ordinarium, in clem. 1. ut lite pendente.* Neque enim ad collationem requiritur jurisdictionis potestas. Inter ordinarios collatores primum locum obtinet Episcopus in sua diœcesi. Huic enim ex jure communi, & ratione Episcopatus concessa est potestas beneficia suæ diœcesis conferendi, *cap. omnes basilicæ, cap. nullus omnino 16. quæst. 7. cap. conquerente, de officio ordinar. cap. ex frequent. de constit.* & pluribus exornat Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. §. 1. proœm. n. 21. & 22. gloss. 11. n. 38. & gloss. 21. n. 33.* Garcia *5. p. de benef. cap. 1. n. 51. & cap. 4. n. 1. & 2.* August. Barbosa *3. part. de potestat. Episcop. allegat. 57. num. 1.* Alij vero collatores, quales sunt Abbates, & Priores *cap. ult. de instit. & clem. 1. de supplenda neglig. prel.* & canonicorum collegium, *cap. proposuit, de conces. præbenda in 6.* ex consuetudine, præscriptione, aut privilegio, potius quam à jure, conferendi potestatem habent, ut benè notavit Azor, *2. instit. mor. lib. 6. cap. 25. quæst. 8.*

2. Quæ beneficia conferre ordinarii collatores possunt; potius ex consuetudine, quam ex jure desumendum est: si enim jus commune spectetur, communior sententia affirmat dignitates, canonicatus, & præbendas Ecclesiæ Cathedralis, maximè si ex bonis communibus erectæ sunt, ad Episcopum, & capitulum simul pertinere, ita ut Episcopus æqualem vocem cum capitulo habeat: *cap. cum Ecclesia Vulterrana, in fine, de electione, cap. postulastis, de conces. præbendæ, cap. 1. Ne sede vacante, lib. 6.* & pluribus exornat Gonzalez *ad reg. 8. Cancell. gloss. 45. num. 36.* Garcia *5. p. de benef. cap. 4. num. 17. juncto numer. 13* Azor. *2. p. instit. moral. lib. 6. cap. 25. quæst. 9.* reliqua vero beneficia inferiora in ipsis Ecclesiis Cathedralibus consistentia, ut portiones, & dimidiæ portiones, si sunt de gremio capituli ex aliqua consuetudine, juréve speciali, saltem quoad mensæ communem participationem, eodem modo ad simultaneam Episcopi, & capituli provisionem pertinent. At si sunt extranea à capitulo, & ab ipso Episcopo absque capituli consensu, vel capitulo provideri possunt. Garc. *cap. 4. num. 157.* Gonzal. *suprà a num. 38.* Azor. *suprà.* Quod à fortiori in capellaniis ibidem existentibus dicendum est: & docent supradicti Doctores. Si verò de præbendis Ecclesiæ collegiatæ loquamur, earum electio capitulo Ecclesiæ collegiatæ, & ejus prælato immediato, si habeat, competit, confirmatio autem Episcopo. Gonzal plures referens *n. 47.* Garcia *num. 64. & seqq.* Azor. *suprà.* Alios totius diœcesis beneficia solus Episcopus providere liberè poterit. Azor. Garcia, Gonzal. *suprà.*

3. Hæc procedunt spectato jure communi. At ex consuetudine, seu præscriptione aliud sæpè observatur. Nam capitulum sine Episcopo providere præbendas solet, *cap. ex parte, de concessione præbendæ.* Econtra Episcopus sine capitulo, *cap. ex frequentibus, de institutionib.* & tradit Gloss. *cap. Cumana, verbo consuetud. de electione per textum*, ibi, *& cap. cum Ecclesia Sutrina, verbo temporis, de conces. præbendæ.* Gonzal. *gloss. 45. num. 71.* pluribusque Rotæ decisionibus comprobat.

Difficultas autem est, quod tempus ad hanc præscriptionem jus commune derogantem requiratur. Et breviter dicendum existimo, requiri immemoriale tempus sine titulo, & quadragenarium cum titulo, si Episcopus à provisione beneficiorum excludendus sit, *cap. 1. de præscriptione in 6.* & tradit cum Abbate *in cap. cum Ecclesia Vulterrana in 6. de election.* Garc. *3. p. de benefic. cap 4. num. 90.* Nam cum Episcopus de jure fundatam habeat suam intentionem providendi omnia beneficia suæ diœcesis, si ab hac possessione excludatur, immemoriale tempus sine titulo, & quadragenarium cum titulo requiri debet. Alias bona fides, quæ in præscriptione requisita est, præsumi non potest. Verum si præscriptio sit in favorem Episcopi, ut possit ipse absque consensu, vel consilio capituli providere, credo decennium sufficere ad præscribendum, quia huic præscriptioni jus clarum, & certum non resistit. Et ex alia parte est præscriptio non inter præsentes, tum inter personas Ecclesiasticas, tum in favorem dignitatis Episcopalis.

4. Quoad tertium attinet, quando competat Episcopis potestas beneficia conferendi, est prima difficultas, an competat eis facta electione, & confirmatione ante adeptam possessionem, vel necessario possessio requiratur. Qua in re dicendum est non posse Episcopum electum, & confirmatum beneficia conferre, neque ullam in suo Episcopatu administrationem habere absque litteris Apostolicis expeditis, & ostensis capitulo: sic expressè deciditur *in extravag. injunctæ, de electione*, ibi: *Præsenti perpetuo valitura constitutione sancimus, ut qui apud Apostolicam sedem promoventur, aut confirmationis, consecrationis, vel benedictionis munus recipiunt, ad commissas eis Ecclesias absque Apostolicæ sedis litteris hujusmodi eorum promotionem, consecrationem, seu benedictionem continentibus accedere, vel bonorum Ecclesiasticorum administrationem accipere non præsumant, nullique eos absque dictarum litterarum ostensione recipiant, aut eis pareant, vel intendant.* Et ratio est clara, quia capitulum, cui jure convenit deficiente Episcopo Episcopatus administratio, abstinere ab ea administratione non tenetur; quin sibi constet Episcopum electum, & confirmatum esse; tenetur ergo Episcopus hanc electionem, & confirmationem capitulo ostendere, ut desistat, quod nulla alia via clariori efficitur, quam litterarum Apostolicarum ostensione.

Hinc percrebuit consuetudo, ut non possit Episcopus ante captam possessionem beneficia conferre, neque ullam in Episcopatu administrationem habere: quia cum ostensione litterarum facilè possessio conjungi poterat, & sic de facto semper conjuncta est: sic Azenedo *in curia Pisana, lib. 1. cap. 14. à num. 12.* Ugolin. *de officio Episc. cap. 50. §. 15. n. 3.* Azor. *2. p. instit. mor. lib. 3. cap. 29. q. 9. & lib. 6. cap. 25. q. 11.* Garc. *5. p. de benef. cap. 4. num. 258. & seqq.*

5. Secunda difficultas est, an Episcopus, cui datus est coadjutor, habeat potestatem beneficia conferendi? Ob duplicem causam coadjutor Episcopo assignari potest, vel ob senectutem, imbecillitatem, nimiamve occupationem, vel ob amentiam. Si ob amentiam designetur coadjutor, habet potestatem conferendi beneficia, & Episcopus illa caret. Non enim illam habere potest, cum non sit sui compos: conceditur tamen coadjutori, quia ei conceditur administratio Episcopatus ab Episcopo independens. Parisius *de resignat. benefic. lib. 7. quæst. 20. à num. 15.* Azor. *2. p. instit. moral. lib. 6. cap. 25. quæst. 15.* Garcia *5. p. de benef. cap. 4. num. 270.* Si autem coadjutor Episcopo fanæ mentis designatus sit, Episcopus retinet potestatem beneficia conferendi, illâque caret coadjutor. Quia ex coadjutoris designatione amittere illam Episcopus non potest, cum non detur coadjutor, nisi ad ea quæ ipse coadjuturus præstare per se non possit: & favet regula juris. Id quod nostrum est, sine facto, & consensu nostro tacito, vel expresso auferri non debet, *de Regul. juris in 6.* sic Azor. *2. part. lib. 6. cap. 25. quæst. 15.* Petr. Gregor. *de benefic. cap. 39. num. 20.* Navarr. *cons. 3. de clerico ægrot. num. 4.* Garcia *de benef. 5. p. cap. 4. n. 265. & seqq.*

Adverto tamen, si coadjutor datus sit Episcopo ob malam beneficiorum provisionem, non posse Episcopus absque consensu, & concilio coadjutoris beneficia providere. Quia hoc necessarium est, ut tanto malo præcaveatur. Oldradus *cons. 44.* Garcia *n. 273.* & colligitur manifestè *in cap. venerabili, de officio deleg.* ubi

annullatur alienatio bonorum facta ab epiſcopo ſine conſenſu coadjutoris, qui ei ob dilapidationem bonorum aſſignatus erat.

6. Tertia difficultas eſt de prælato putativo, qui verè prælatus non eſt, attamen ſic reputatur, an inquam habeat poteſtatem beneficia conferendi?

Reſolutio hujus difficultatis pendet ex illa celebri quæſtione, an error populi concedat juriſdictionem alias non habenti: Et poſito à jure concedi ob utilitatem publicam. *argum. leg. Barbar.* Philippus. *ff. de offi. io prætoris.* cui conſonat. *lex.* 2. *ff. de ſententiis, & interlocutionib. & lex* 4. *tit.* 4. *p.* 3. *& lex* 8. *tit.* 9. *lib.* 5. *compilat.* & ex jure canonico *textus in cap. infamis.* 3. *q.* 7. & multis allegatis docent Garcia 5. *p. de benefic. c.* 4. *num.* 277. Thom. Sanchez *lib.* 3. *de matr. diſp.* 22. *num.* 1. Leſſius *de juſtit. cap.* 29 *dub.* 8. *à. num.* 65. Baſil. de Leon. *lib.* 5. *de matrim. cap.* 19. *num.* 3. Dicendum eſt prælatum ſic à populo reputatum poteſtatem habere beneficia conferendi. Nam hæc poteſtas non ex jure divino, ſed ex jure poſitivo ortum habet. Poteſt ergo jus inhabilitatem conferentis ſupplere, & firmam collationem facere, ne gravia inconvenientia ſequantur, ſic ſupradicti doctores non ſolum generaliter, ſed ſpecialiter de collatione loquentes.

Dixi *reputatum à populo*, ut indicarem errorem conferentis, vel cujuſvis alterius ſingularis inſufficientem eſſe, ut jus juriſdictionem concedat alias non habenti. Quia hanc jus concedit ob utilitatem publicam, ne ſcilicet populus errans detrimentum patiatur, ſi reſcindantur, & annullentur geſta à ſuo prælato, quod in uno, vel altero errante procedere non poteſt, & colligitur ſatis ex *ſuprad. leg. Barbarius*, ibi, *quandiu latuit*, indicans populus populum latere debere defectum, & ex cap. infamis, ibi, *ſi ſervus dum putaretur liber*, ſcilicet à populo & *ex leg.* 4. ibi: *taly erro como eſte ſacieſſe algun pueblo comunalmente*, & notavit Sanchez *d. diſp.* 22. *n.* 6. 7. *&* 8. Baſil. *n.* 4.

7. Supradicta tamen doctrina limitatur primo, ut non procedat in conferente privato, & ſingulari, quales ſunt canonici de capitulo, & ſcholares ſuffragia ferentes in cathedris, & aliis hujuſmodi. His enim error communis non prodeſt. Quia ceſſat ratio utilitatis publicæ, quæ cernitur in iis, quibus ratione officij competit poteſtas beneficii conferendi: ſic Garcia 5. *p. de benefic. cap.* 4. *num.* 314. ubi plures refert. Sed hæc limitatio nequaquam probanda eſt. Nam eſto conferens perſona privata ſit, & ex ſpeciali delegatione conferat: at confert nomine eccleſiæ, & in favorem publicum: publicus enim favor cernitur in eo quod beneficii collatio firma perſiſtat. Item teſtis inhabilis, reputatus tamen habilis, ſi inducatur in teſtamento, non vitiat diſpoſitionem §. *ſed aliquis. inſtit. de teſtam. & leg.* 1. *Cod. eodem.* ibi, *Teſtes ſervi, an liberi fuerint non tractari oportet, cum eo tempore quo teſtamentum ſignabatur omnium conſenſu liberorum loco habiti ſunt.* Sed teſtis non eſt perſona publica, ſed privata. Ergo licet conferens perſona privata ſit, valebit ejus collatio, præcipuè cum in ratione conferentis non ut privatus, ſed ut publicus Eccleſiæ miniſter ſe gerat: & ita tenet loquens generaliter Thom. Sanch. *lib.* 3. *de matr. diſp.* 22. *num.* 16. Baſil. *lib.* 5. *cap.* 11. *num.* 11.

8. Secundo limitatur, ut procedat in eo, qui titulum habet à legitimo ſuperiore collatum, eſto invalidus ſit ob occultum impedimentum: ſic Thom. Sanchez *dicta diſp.* 21. *ſub num* 49. ubi contrarium reputat improbabile. Leſſius *cap.* 29. *dub.* 8. *num.* 65. Garcia 5. *p. de benefic. cap.* 4. *num.* 281. *& ſeqq.* & alii innumeri apud ipſos. Fundamentum ſumitur ex textibus in quibus fundatur hæc poteſtas: omnes enim judicant hunc titulum eſſe requiſitum. Nam in *leg. Barbarius*, ut ſatis ſignificaretur illum ſervum à populo Romano habuiſſe titulum, dicitur, & verum puto nihil eorum reprobari: hoc enim humanius eſt, cum populus Romanus etiam ſervo potuiſſet decernere hanc poteſtatem. Idem colligitur ex *textu in cap. infamis.* 3. *quæſt.* 7. ibi ſi ſervus dum putaretur liber ex delegatione ſententiam daret. Concurrit ergo non ſolum error populi, ſed titulus delegationis, ut jus juriſdictionem concedat aliàs non habenti.

9. Hanc limitationem aliqui reprobant prout refert Tiraquel. *poſt leges connub. gloſſ.* 8. *num.* 153. Thom. Sanch. *ſupra num.* 48. & expreſsè eam reprobat Morla *in emporio juris. tit.* 11. *q.* 2. Baſil.. Legion. *lib.* 5. *de matr. cap.* 20. *n.* 2. & conſentit Genuenſ. *in praxi, cap.* 61. *in annotat.* Moventur quia præſcriptione juriſdictio acquiritur. *cap. duo ſimul. de officio ordinar.* & ibi Panormit. *n.* 2. *c. cum contingat, de præſcript. & ibi.* Gloſſ. & Panormit. *n.* 5. *&* 6. Sed ad præſcriptionem non ſemper titulus requiritur, ſed tempore, & antiquitate obtinetur. Ergo optimè poterit obtineri juriſdictio abſque ſuperioris titulo. Secundò conſuetudine juriſdictio comparatur. *c. cum contingat, de foro compet. cap. Romana. de offic. ordin. c. Romana. de foro compet. in* 6. *c. Romana. de offic. ordinar. in* 6. *& c. Romana. de ſentent. excommunicat. eodem lib.* Tertio ex ſola quaſi poſſeſſione jus præſentandi, & eligendi obtinetur *cap. querelam. verſ. nos igitur, & cap. conſultationibus. de jure patron.* Quartò, quia eadem fere inconvenientia ſequuntur ex eo quod carens titulo legitimi ſuperioris juriſdictionem non habeat ſtante communi errore, ac ſequuntur ex eo, quod illam non habeat, qui habet titulum ſuperioris legitimi, ſi quidem eodem modo populus decipitur. Sed ne populus detrimentum patiatur ex putativo ſuperiore titulum habente, concedit jus poteſtatem. Ergo etiam debet eam concedere putativo ſuperiori carenti titulo. Quintum ſumitur ex *Authent. de tabellion. novella* 44. *cap.* 1. ubi inſtrumenta facta à tabellione officium amittente ob delictum valida ſunt ſtante communi errore. Item valida ſunt inſtrumenta facta à delegato, licet ipſi notario deleganti interdicta eſſet delegatio. Sed cum alicui interdicta eſt poteſtas delegandi, delegatio non ſubſiſtit, & delegatus non habet titulum à legitimo ſuperiore. Ergo abſque hoc titulo dari poteſt juriſdictio. Hoc argumentum, quod eſt Thom. Sanch. collegit Baſilius, ita ipſe magni facit ut audeat dicere Thom. Sanch. illius vim non percepiſſe. Nam cum in ſupradicta Novella interdictum ſit tabellioni delegare; & ita interdictum, ut omnino privatus ſit poteſtate delegandi, ejus delegatio nullius eſt momenti, ſed de ea idem eſt judicium faciendum, ac ſi intruſus delegaret. Ergo delegatus titulo caret legitimi ſuperioris: ſi quidem delegans quoad delegationem reputatur ac quidam alius de populo. Deinde carpit Thom. Sanch. inconſequentiæ eo quod dixerit. *diſp. illa* 22. *num.* 51. ſuperiore delegante, caſu quo verè delegare non poſſet, geſta per delegatum, non obſtante communi errore, eſſe invalida, eo quod deficiat titulus collatus ab habente poteſtatem, & in *num.* 54. reſpondens ad confirmationem, ſubjunxerit delegatum à tabellione, cui inſtrumentorum delegatio interdicta eſt, habuiſſe veram authoritatem, validamque eſſe delegationem. Sed immerito Baſil. doctiſſimum Sanch. carpit. & inconſequentiæ arguit: debebat enim prius probare, quod ipſe ſupponit ex textu ſatis conſtare, ita eſſe tabellioni interdictam delegationem, ut & poteſtate delegandi privatus ſit, cum tamen ex textu hæc rigida privatio non colligatur, ſed ſolum prohibitio. Deinde debebat advertere quod ſubjungit, diſparem eſſe rationem notarii, & aliorum judicum. Nam notarius juriſdictionem non habet, ſed teſtis eſt jure approbatus, ideo titulus in eo non requiritur, ſecus in aliis officiis juriſdictionem habentibus.

10. Ego vero diſtinguendum cenſeo de conferente beneficia ratione officii publici juriſdictionem habentis,

tis, vel de conferente beneficia ob aliquod officium ſpeciale ſibi competens. Conferens namque beneficia ratione officii publici juriſdictionem habentis, debet titulum à legitimo ſuperiore collatum habere, ut jus ei juriſdictionem concedat. Tum quia de iis judicibus, & prælatis juriſdictionem habentibus loquuntur *textus in leg. Barbarius. & cap. infamis.* Tum quia pro hac parte eſt communis omnium conſenſus, uno, vel altero excepto. At vero conferens ob aliquam prærogativam ſpecialem fundationis, privilegii, præſcriptionis aut conſuetudinis non indiget titulo ad hanc poteſtatem, ſed ex ſola quaſi poſſeſſione obtinetur, ut ſatis probatur. ex *ſuprad. c. querelam. de elect. c. conſultationib. de jure patron.*

Neque adverſus hanc doctrinam procedunt rationes, quibus ſupradicta limitatio reprobatur. Fateor namque præſcriptione, & conſuetudine juriſdictionem acquiri; aut inde non infertur titulum non requiri, quia præſcriptio, & conſuetudo legitima titulus eſt à jure approbatus. Item conducunt, quæ tradit Garcia *5.p.de benefic.c.4. num.298. & textus in cap. querelam, & c. cenſultationibus*, probant noſtram doctrinam. Quartum argumentum etſi probet eadem inconvenientia ſequi, ex eo quod carens titulo careat juriſdictione; ac ſequuntur ex eo quod habens titulum invalidum illa careat. At cum in jure non inveniatur fundamentum ad concedendam juriſdictionem carenti titulo, ac illum habenti; ea de cauſa concedenda non eſt. Adde non ſequi, eadem inconvenientia, cum in habente titulum facilius poſſit populus decipi, quam in carente illo. Quinto argumento jam ſatisfactum eſt, admittimus namque in notario, ſicut in teſte, ſufficere quaſi poſſeſſionem abſque titulo, ob ea quæ diximus *n.præcedenti* & de teſte probat *leg.1.C.de teſtam.* Secus in aliis judicibus juriſdictionem habentibus.

11. Tertiò limitatur, ut non procedat in habente dignitatem, & beneficium reſervatum, cui eſt annexa poteſtas beneficia conferendi: hic enim quia intruſus eſt, & caret titulo, videtur etiam hac poteſtate carere, & præterea cum reſervatio ob decretum irritans inficiat titulum, & poſſeſſionem, & ea quæ ex iis ſequuntur inficere debet. Adde collationem beneficii eſſe quandam donationem, & gratiam. cap. fin. de officio Vicarii, in 6. ex cujus nullitate non ſequuntur ea inconvenientia, quæ ſequuntur ex nullitate ſententiarum pertinentium ad materiam juſtitiæ: ſic alios referens limit. Garcia *5. p. de benefic.c.4. num.* 278. & *c.5.num.*21. Gonzalez *gloſſ.*15.§.1.*num.*95. & *gloſſ.* 31. *num.*28. & *gl.*45.§.2.*num.*44. Cæterum mihi hæc limitatio non probatur. Fateor namque intruſum in dignitatem, & beneficium reſervatum carere titulo, & poſſeſſione legitima, eſſeque privatum à jure beneficiorum collatione. At credo ob utilitatem publicam ex æquitate illi hanc poteſtatem concedi, ſicuti conceditur ad omnes alios actus non ſolum juſtitiæ, ſed etiam gratiæ, ut tradunt abſque ulla diſtinctione reliqui doctores. Nam licet intruſo negentur omnes fructus beneficii cedentes in utilitatem beneficiati, at non debent negari fructus beneficii in utilitatem communem cedentes, quales ſunt electio, collatio, præſentatioque beneficiorum. Adde collationem beneficiorum, gratiam, & liberalitatem eſſe reſpectu illius, cui beneficia conferuntur, non in ſe: nam ut bene dicit Gloſſ. *in ſuprad.c.fin.verbo litera*, datio beneficiorum libera eſt in cui dando, ſed non in dando.

12. Quarto limitatur, ut non procedat in eo, qui ipſo jure privatus eſt poteſtate conferendi: qualis eſt hæreticus, & excommunicatus, aut ſuſpenſus. Sed hoc intelligendum eſt, quando ſic eſt per ſententiam declaratus: nam interim quo quis declaratus non eſt, valent geſta per ipſum, ut latius *tract. de legib. & de fide*, diximus: quia quoad exercitium poteſtate non privatur. Ex quo fit falſum eſſe, quod docet Garcia *5. p. de benefic. c.* 4. *num.* 324. nempe collationem factam ab excommunicato occulto nullam eſſe, quia in hac collatione (inquit) cum ſit quædam gratia, & donatio procedit conferens ex officio, & non ad inſtantiam partis, ac proinde nulla gratia, aut favor ei competit, ex *extravag. ad evitanda ſcandala.* Hoc inquam falſum eſt: nam eſto concedamus conferentem beneficia ex officio procedere: at neceſſario affirmandum eſt obligatum eſſe illud officium exercere, dum in poſſeſſione conferendi beneficia perſiſtit, valereque collationem, non tam eſſe favorem conferentis, quam illorum, quib. beneficia conferuntur. Adde neminem poteſtate habita privari ob delictum ullum quin ſententia declaratoria criminis accedat.

13. Quintò limitatur, ut non procedat in eo, in cujus electione ſubſtantialis defectus formæ commiſſus eſt, quia tunc deficit titulus: ſic Thom. Sanchez *dict. diſp.* 22. *num.* 53. Subdit tamen hoc eſſe intelligendum, dummodo non adſit legitima ſuperioris confirmatio: quia hæc coloratum titulum præbet. Hæc tamen limitatio mihi non probatur. Nam quoties inhabilis ad officium, & beneficium eligitur, ſubſtantialis defectus in electione committitur, & tamen hic defectus ſufficiens non eſt impedire juriſdictionem, & conſtat ex *leg. Barbarius, & ex dicto cap. infamis*, & tradit ipſe Sanch. *num.* 19. & Baſil. *c.* 19. *num.*13. Ergo ſubſtantialis defectus formæ non impedit juriſdictionem. Item parochus obtinens ſimoniacè beneficium, vel per ſubreptionem à Romano Pontifice, vel non ſervata forma Trident, & conſtitutionis Pii. V. Nullam juriſdictionem haberet, quod certè duriſſimum eſt, & contra praxim receptum. Quapropter affirmandum eſt ſolum titulum coloratum ſufficere, tametſi in commiſſione ſubſtantialis defectus commiſſus ſit, eo quod perſona inhabilis ſit electa, vel forma electionis ſervata non ſit, & ita, ut probabile, defendit Garcia *5.p.de benefic.c.4.n.* 293.

PUNCTUM XXVIII.

An ratione poſſeſſionis jus conferendi, eligendi, vel præſentandi prælatis competere poſſit? Et quid dicendum ratione ſequeſtri?

1 *Poſſidens bona fide licitè, & validè beneficia providet Et quando hæc præſumatur.*
2 *Si conſtet non habere verum titulum non eſt removendus inſtitutus, ſi inſtitutus eſt, antequam id conſtet, imo etiam ſi electus, vel præſentatus ſolum fuerit.*
3 *Quid ſi ante præſentationem, electionem, ſeu beneficii proviſionem moveatur lis inter præſentatores, electores, ſeu proviſores? Sub diſtinctione reſpondetur.*
4 *Sententia data contra proviſores beneficiorum neque prodeſt, neque nocet proviſis.*
5 *Sequeſter, an beneficia providere poſſit. Proponitur triplex ſententia, & tertia affirmans ſequeſtrum villæ, cui eſt annexa beneficiorum proviſio, poſſe beneficia providere, ut probabiliter eligitur.*
6 *Fit ſatis oppoſitis rationibus.*
7 *Sequeſter, cui beneficiorum proviſio competere poteſt, debet eſſe clericus.*
8 *Conductor non videtur poſſe beneficia providere.*

1. CErta eſt reſolutio licitè, & validè, beneficia conferre poſſe prælatum, qui eſt in poſſeſſione juris conferendi, eligendi, vel præſentandi: habetur expreſſè *cap.cum olim. cap. cum Eccleſia Sutrina de cauſa poſſeſ. & propriet.* & tradit Gloſſ. *ibi:* & doctores omnes, ut teſtatur Gonz. *gl.*45.§.2.*à num.*4. Garcia 5. *p. de*

p. de benef. c. 5 à num. 1. & diximus *suprà hac disp. par.* 3. ea moti ratione; quia est fructus debitus possessori: debet autem in possessione habere bonam fidem. *reg. possessor. de Reg. juris. in* 6. *cap. fin. de præscription.* Covar. *reg. possessor. 2. p.* § 6. *num.* 1. Lamb. *de jure patr. lib. 2. p. 1. q. 3. ar.* 10. *num.* 3. Hæc bona fides præsumitur, quoties justo titulo, probabilibusve rationibus, aut Garcia *num.* 87. possessione acquisita sit, ut aliis allegatis docet Garcia *num.* 87. Acquiritur tamen, si acquisitum sit castrum, villa, dignitas, beneficium, cui est annexum jus præsentandi, eligendi, vel conferendi, quia acquisito principali, & accessoria acquiruntur, sic Navarrus *cons.* 2. *de jure patron.* Garc. 5. *p. de benefic. c.* 5. *num.* 9. *& seqq.* Secundò acquiritur, si hæres sis defuncti quem constat in possessione fuisse conferendi; quia jura defuncti transeunt in hæredem, etiam absque nova apprehensione, seu exercitio. Gut. *cons.* 3. *num.* 2. Garc. *num.* 37 & colligitur ex *l. cum hæredes. ff. de acquir. possess.* Tertio acquiritur ex unico actu collationis, electionis, vel præsentationis ad effectum perducto, ita ut præsentatus ex vi illius fuerit institutus, electus fuerit confirmatus & is, cui beneficium est collatum, possessionem acceperit, fructusque perceperit. Covar. *pract. cap.* 14. *numero* 2. Gonz. *num.* 37. Garcia *num.* 67. *& 99. & seqq.* Quod si possessio conferendi aliis contraria est, actus ex quibus intelligitur acquisitio, debent esse cum scientia, & patientia illorum, quibus præjudicatur, ut clarè probat *lex* 2. *C. de servitutibus, & aqua* & multis allegatis docent Garcia 5. *p. de benef. c.* 5. *num.* 109. Gonzal. *gloss.* 45. § 2. *n.* 32.

2. Sed quid si constet hunc prælatum, qui est in possessione juris conferendi, non habere verum jus, sed penes alium proprietatem existere, removendusne est à præsentatione, electione, collatione is, qui fuit à possidente electus, præsentatus, vel institutus? Qua in re certum est, institutio, confirmatio, vel collatio facta est, antequam declaretur proprietatem ad alterum pertinere, nequaquam removeri posse, quia ex institutione, confirmatione, vel collatione jus perpetuum in beneficia acquiritur: *c. si tibi absenti, de præb. in* 6. & notavit Garcia 5. *p. de benef. c.* 5. *n.* 57. *& c.* 6. *n.* 31.

At si declaratio facta est post præsentationem, vel electionem factam, ante institutionen, confirmationem, vel collationem, communis sententia tenet cassandam esse præsentationem. vel electionem, confirmationemve sequi posse. Abbas *in consultationib. de jure patron. num.* 9. Lambert. *de jur. patron.* 1 *p. l.* 2. *q.* 2. *art.* 6. Ioan. Gut. *cons.* 4. *in fine.* & alii relati à Garcia *c.* 5. *num.* 45. & à Covar. *pract. c.* 14. *num.* 2. *in fi.* eo quod electio, vel præsentatio facta ab eo, qui tempore præsentationis, vel electionis est in possessione præsentandi, vel eligendi, valida est & jus electo, vel præsentato confert, non igitur ex subsequente sententia infirmari debet. Neque obstat, fructus extantes restituendos esse proprietario, qui vincit possessorem. Quia respondeo, post factam electionem, vel præsentationem jam non extare hos fructus penes possessorem, sed respectu illius esse consumptos. Neque item obstat proprietatem absorbere possessionem, cùm clarè de proprietate constat. *c. cum. dilect. de causa possess. & propriet.* Quia id intelligitur respectu futurorum eventuum, non præteritorum; ac proinde respectu electionum, & præsentationum subsequentium, non illarum, quæ factæ sunt.

3. Quid si ante præsentationem, electionem, aut beneficii provisionem mota sit lis inter præsentatores, electores, aut provisores de jure conferendi; Distinguendum est si lis moveatur super possessione; quia dum non constat quis eorum possideat, nullus sibi possessionem arrogare poterit, quousque lis finiatur, alias unus alteri contrarius esset, & unusquisque sibi jus in propria causa diceret Et idem est si lis moveatur super proprietate nemine existente in possessione. Quia cum omnibus æquale jus dubium competat, & omnes providere in solidum non possint; efficitur sanè expectandum esse litis eventum. Quod si intra semestre, vel quadrimestre non decidatur, devolvitur provisio ad superiorem *cap. quoniam, cap. si verò, c. cum propt. de jur. patr.* At si aliquis illorum in possessione existit, & causa agitur super proprietate, jus conferendi ad possessorem pertinet: neque ex lite attentata amittere debet possessionis fructus, juxta *text. in c.* 1. *ut lite pendente. in* 6. sic Garc. aliis relatis. 5. *par. de benefic. c.* 6. *n.* 22.

Neque obstat *tex. in c. Cumana. de elect.* ubi capellani erant in possessione eligendi & vacante Ecclesia mota fuit eis quæstio super jus eligendi, & non valuit eorum vox!, quia non docuerunt de jure proprio. Non inquam obstat, quia ut dicit Ioan. Aud. ibi & Gloss. marginalis *in c. ex litteris de jure patron.* fuit facta protestatio contra capellanos, cui protestationi ipsi consenserunt. Præterea non fuit certum esse in possessione legitima. Adde irritam fuisse eorum electionem, quia non fuit à majore parte, & quia fuit contra constitutionem concilii generalis relati in *cap. quapropter. de elect.*

4. Adverto tamen cum Covar. *c. illo* 14. *n.* 2. sententiam latam contra electores, vel præsentatores aut provisores beneficiorum neque nocere, neque prodesse electis præsentatis, aut provisis sive ignoraverint, sive sciverint, quia est res inter alios acta. Ut autem provisis noceat, debent ipsi vocari in judicium, & ibi pronunciari non esse legitimè provisos eo quod providentes non fuerint in possessione conferendi. Nam esto constet proprietatem non habuisse, eaque de causa possessione excludantur: si tamen tempore provisionis fuerunt in possessione, electio, præsentatio, collatio, & institutio firma persistit. Quia fuit legitimè facta, & videtur tenere Garcia 5. *p. de benef. c.* 6. *n.* 32.

5. Rursus de sequestre dubium est, an beneficia conferre possit; Sequestrem voco eum apud quem res litigiosa deponitur servanda ei qui lite vicerit. *l. sequester. de verb. signific. l. ei apud quem, & l. propriæ, & l. licet. ff. depositi.* Duplex est sequester, alter voluntarius, alter necessarius. Voluntarius est, qui ex voluntate litigantium designatur à judice. Necessarius, qui contra voluntatem litigantium à judice constituitur *l. licet. ff. depositi*, de hoc ergo sequestre voluntario, & necessario controvertitur, an beneficia providere possit.

Qua in re triplex est sententia. Prima negat de utroque sequestre. Quia sequester non possidet rem sequestratam, neque illam nomine proprio administrat, sed alieno, ut constat ex *l. interesse. ff. de acquir. possess. l.* 1. *Cod. de sequestrat. possession.* Sed in præsenti nomine alieno fieri provisio beneficii non potest; quia dum est sequestrum non constat, cui competat jus providendi. Secundo sequester fructus rei sequestratæ obligatus est servare victori, *cap. cum Bertoldus de sentent. & re judic. cap.* 1. *de sequestrat. possess. clem.* 1. *eodem tit.* Sed provisio beneficii est fructus rei sequestratæ. Ergo servanda est victori. Tertio sequester comparatur creditori habenti pignus, cui est annexum jus providendi, sed huic creditori nequit jus providendi competere. *cap. cum Bartoldus, de re judicata.* Ergo neque sequester; & ita tenet Hostiens. Burtius, Abbas *in cap. examinata, de judiciis.* Baeza *de decima tutori præstanda. cap.* 20. *numer.* 17. Cevallos *quæstion.* 740.

Secunda sententia distingit de sequestre voluntario, & necessario. Et sequestrem voluntarium affirmat providere beneficia posse, secus necessarium: sic Ioann. Selva *de benef.* 2. *cap.* 9. Rebuff. *de nominat. q.* 14. *num.* 127. *& 128. alias* 76. Petr. Gregor. *de benefic. cap.* 38. *numero*

numero 18. Moventur, quia sequestri voluntario competit rei sequestratæ possessio, secus necessario, ut tenet communis sententia cum Bartol. *in l. interesse puto. ff. de acquir. possess.* Abbas *in clem. 1. de sequestrat. possess. num.* 13. Gregor. Lopez. *leg. 1. tit. 9. part. 3. verbo avenencia.* & alii relati à Garcia 4. *p. de benefic. c. 6. num.* 18.

Tertia sententia, cui tanquam probabiliori adhæreo, affirmat sequestrem villæ, castri, dignitatis, beneficii, quibus est annexa alicujus beneficii provisio, beneficium providere posse: sic pluribus firmat Azor. 2. *p. instit. mor. lib. 6. cap. 25. quæst. 17. fin.* Ioann. Gutierr. *de tutelis. 3. part. cap. 7. num.* 17. & 18. Gonzalez *gl. 23. num.* 17. Nicol. Garcia 5. *part. de benefic. cap. 6. à num.* 1. *& seqq.* Ratio est, quia sequester rei sequestratæ administrationem habet, non solum quoad temporalia sed etiam quoad spiritualia *clem. 1. de sequestrat. possess. & fructuum*: sed ad rectam illius administrationem pertinet, ut jura illius exequatur, ut tradit Glossa *in suprad. clement.* Ergo ad sequestrem pertinet beneficii provisio rei sequestratæ annexa.

6. Neque obstant contraria. Ad primum primæ sententiæ concedo sequestrem rem sequestratam administrare non posse nomine illius, qui in causa victurus est, eo quod sub lite est, & prorsus ignoratur, quis sit victurus. Administrat tamen nomine judicis, & superioris, qui illum verum administratorem constituit. Ad secundum fateor, sequestrem obligatum esse servare victori fructus rei sequestratæ, qui servari possunt, & ex quorum consumptione redditur ditior sequester, at beneficii provisio non est fructus qui servari potest: cederet enim in grave Ecclesiæ damnum, si reservaretur provisio beneficii usque ad litis decisionem. Neque est fructus, qui sequestrem ditiorem reddat. Ergo non est servanda victori. Ad tertium nego, sequestrem esse omnino similem creditori pignoris: nam pignus certum dominum habet, secus vero sequestrum; eáque de causa creditori pignoris non conceditur beneficia providere; quia est dominus certus, qui providere possit, conceditur tamen sequestri quia non adest certus dominus, sed dubius.

7. Notandum tamen est sequestrem, ut possit beneficium provisiones annexas rei sequestratæ facere, debere esse clericum, & non laicum; quia laicus incapax est juris spiritualis. Quod intelligendum est de jure spirituali proprio, & per se, quale est electio, institutio, confirmatio, collatio, & præsentatio Ecclesiastica: hæc enim in laicum cadere non possunt *cap. causam, de præscrip. c. 2. de judiciis.* Quocirca si apud laicum sequestraretur Ecclesia, prælatura, dignitas, beneficium, quibus jus præsentandi, eligendi annexum est, nequaquam posset ipse laicus tale jus exequi; quia non censetur sequester in spiritualibus constitutus, sed solum in temporalibus: sic Azor 2. *part. instit. moral. lib. 6. cap. 25. quæst. 17. in fine.* Garcia 5. *part. de benefic. cap. 6. à num.* 13. Dixi laicum incapacem esse juris spiritualis propriè, & per se, ut tacitè insinuarem juris spiritualis rei temporali annexi capacem esse. Quapropter si apud laicum sequestraretur villa, castrum, seu alia bona, quibus jus præsentandi annexum est pro certo existimo præsentare posse, sicuti lite finita dominus villæ poterit, esto laicus sit, præsentare. Et idem est si jus præsentandi laicale de per se sequestraretur: Garcia *supra num.* 15.

8. Tandem de conductore dubitari potest, an beneficia possit conferre? Ratio dubitandi sumitur ex *cap. ex litteris. de jure patronat.* ubi conductoris præsentatio valet. Sed dicendum est conductorem propriè nequaquam posse beneficia conferre; quia adest dominus qui conferat; & in conductione non intelliguntur fructus spirituales concedi: sic Azor. 2. 2. *part. instit. moral. lib. 6. cap. 25. quæst.* 18. Greg. Lop. *leg. 9. tit. 15. part. 1. in princ.* Ioann. Gutierr. 3. *part. de titulis. c. 29. n.* 16. Garcia 5. *part. de benef. c. 6. num.* 10. Neque obstat. *c. ex litteris.* quia ille miles non erat propriè conductor villæ, sed emphyteuta, cui utile dominium rei emphyteuticæ competit, & consequenter jus præsentandi, nisi in contractu exceptum fuerit.

Punctum XXIX.

Qua ratione capitulo sede vacante competat beneficiorum collatio.

1 *Tenetur intra octo dies eligere vicarium, alias devolvitur electio.*
2 *Potest unum, vel duos designare.*
3 *Non est necesse, quod sit de capitulo.*
4 *Qualis eligendus sit.*
5 *An in vicarium designatum transferat capitulum omnem jurisdictionem? Probabilius est non habere ampliorem jurisdictionem, quam vicarius Episcopi.*
6 *Si intra octo dies non designatur vicarius, potest capitulum moram purgare, si is ad quem fit devolutio, non designaverit.*
7 *Constitutum vicarium probabilius est absque legitima causa revocari non posse.*
8 *Capitulum in collatione beneficiorum pertinentium Episcopo nullam potestatem habet; exceptis casibus à jure expressis.*
9 *Quæ in jure excipiantur.*
10 *Beneficia, quæ jure devoluto ad Episcopum pertinent, esto aliqui affirment competere capitulo; verius est oppositum.*
11 *Quid de beneficiis parochialibus, quæ per concursum providentur; proponitur affirmativa pars.*
12 *Sed contrarium est dicendum.*
13 *Beneficia patrimonialia non possunt à capitulo provideri.*
14 *Satisfit difficultati n. 11. relatæ.*
15 *Beneficia resignata nequaquam capitulum providere potest; esto possit admittere resignationes.*
16 *Proponitur quædam objectio & fit illi satis.*
17 *Beneficia permutata aliqui affirmant posse capitulum providere.*
18 *Probabilius est oppositum.*
19 *Fit satis contrariæ rationi.*
20 *Excipitur ab aliquibus permutatio, quæ vivente Episcopo admissa est. Sed non approbatur.*
21 *Qualiter capitulum beneficia commendare possit.*

1. PRæmitto capitulum sede vacante obligatum esse intra octo dies à notitia vacationis eligere vicarium, vel existentem confirmare, qui saltem in jure canonico sit doctor, vel licentiatus, vel alia quantum fieri possit idoneus, in quem jurisdictionem sibi datam transferat. Alioquin si suffraganea sit Ecclesia, devolvitur electio Metropolitano Episcopo. Si vero sit, aut exempta, antiquior Episcopus ex suffraganeis in Metropolitana, & propinquior in exempta poterit vicarium idoneum constituere: sic Concilium Trident. *sess. 24. c. 19. de reformat.*

2. Tenetur capitulum designare vicarium unum, an vero possit duos, vel plures designare. Non deciditur à concilio. Relinquitur ergo dispositioni juris communis, ac proinde potest, maximè si vivente Episcopo consuetudo præscripta erat, quod duo essent vicarii: & ita in praxi vidi receptum in pluribus Ecclesiis in quibus sede vacante designabantur duo vicarii cum tamen sede plena unus tantum designatus esset. Sic Franciscus Pavin. *tract. de potest. cap. sede vacante. 2. part. q. 10. n. 6.* Azor. 2. *part. l. 3. c. 37. q. 18.* Ludov. Mol. *tract. 5. de just. disp. 11. n. 1.* Quaranta *sum. bullar. verbo capit. sede vacante, n. 9.* Garc. 4. *part. de benefic. cap. 7. n. 36.* Barbosa *de potest. episc. alleg. 54. n. 165.*

3 Non

3. Non eſt neceſſarium, quod deſignatus vicarius ſit de capitulo: quia nullibi capitulo tale onus imponitur, ſicuti neque Epiſcopo, & ſæpe ita fieri convenit ad liberius juſtitiam adminiſtrandam; imo aliquando eſt neceſſarium, ſi forte in capitulo non reperiatur idoneus. Auguſt. Barboſa *in declarat. concil. ad prad. cap.* 17. *n.* 2. *& dicta* 3 *part. allegat.*, 4. *n.* 195. Anton. Genuenſ. 85. *alias* 86. Quarant. *ſum. bullar. verbo capitulum ſede vacante*, *n.* 6. Garc. *dicto cap.* 7. *n.* 13. Mol. *tract.* 5. *diſp.* 11. *num.* 1.

4. Debet tamen eſſe doctor, vel licentiatus in jure canonico ſi inveniri poteſt: alias eligatur quantum fieri poteſt idoneus. Quod ſi omittatur graduatus, cum facile haberi poſſit, & eligatur carens eo titulo, credo probabilius nullam electionem, utpotè factam contra formam à concilio præſcriptam, & ſuperiori devolvi. Sic Genuenſ. Barboſa, Quaranta *ſupra* & Garcia *à n.* 6. qui *num.* 14. *& ſeqq.* optimè advertit reprobandum eſſe abuſum aliquarum Eccleſiarum eligentium ſede vacante duos vicarios, unum in jure canonico doctorem, vel licentiatum, qui cauſas expedire poſſit: alium theologum, ſeu non graduatum ad expeditionem ineptum, qui medietatem emolumentorum officii recipiat: eſt enim talis theologi in vicarium deſignatio iniqua, & nulla; neque theologus habet titulum ad recipienda illa emolumenta: imponere autem legitimo vicario onus divivendi lucrum cum vicario præſumpto, vel cum aliis eſt injuſtitia, & ſimonia. Deinde non eſt opus in hujus vicarii electione, quod ſervetur forma electionis, præſcripta in *cap. Quia propter. de electione.* ſed quomodocunque fiat ſive publicè, ſive per vota ſecreta tenet Quaranta *ſum. bullar. d. verbo capitulum ſede vacante. circa finem* Garcia 5. *p. de benefic. cap. num.* 21. refertque ſic declaraſſe ſacram concilii congregationem. Verum ſi daremus caſum (qui moraliter eſt impoſſibilis) ut non inveniatur neque in capitulo, neque extra, qui munus vicarii per ſe rectè obire poſſit, debet capitulum ei conſultorem deſignare, aut ipſe deſignatus vicarius illum aſſumere partibus non ſuſpectum, ut ſi ſuo muneri ſatisfaciat; Barboſa *in remiſſion. concilii. ſeſſ.* 34. *cap.* 16.

5 Huic vicario deſignato committit capitulum juriſdictionem, quia illam per ſe exercere non poteſt. Sed an omnem juriſdictionem, quam habet transferat. in vicarium ex ſola deſignatione, an ſolum reſpectu illarum rerum, quæ ſpeciale mandatum non requirunt, non eſt conſtans ſententia. Aliqui affirmant omnem juriſdictionem capituli tranſlatam eſſe in vicarium; quia capitulum ſolum habet deſignare vicarium; at concilium transfert in vicarium deſignatum juriſdictionem abſque ulla limitatione: ſic Marc. Anton. Genuen. *in praxi. cap.* 84. *alias* 86. *n* 3. *&* 5. & indicat Ugolin. *de cenſur. tab.* 1. *c.* 10. §. 2. *n.* 4.

At probabilius eſt ex ſola deſignatione non habere vicarium capituli ampliorem juriſdictionem, quam habet vicarius Epiſcopi, ſed indigere ſpeciali commiſſione ad ea quæ requirunt ſpeciale mandatum: ſic Quaranta *ſum. bullar. verbo capitulum ſede vacant. quæſt.* 2. *& num.* 15. *verſ. circa quam commiſſionem.* Pavin. *de poteſt. capit.* 2. *part. quæſt.* 10. *num.* 17. Garcia 5. *parte de benefic. cap.* 7. *à num.* 29. Barboſa 3. *p. de poteſt. epiſc. alleg.* 54. *num.* 158. *in fine*, *& num.* 175. Ratio eſt, quia concilium ſolum ſtatuit eligendum eſſe vicarium à capitulo: quod autem debeat omnem capituli juriſdictionem habere, non decidit. Ergo ſine fundamento affirmatur. Adde conſilium permittens vicario ab Epiſcopo electum confirmare, tacite inſinuat facta confirmatione eandem juriſdictionem habere ac antea, & non ampliorem: quia confirmatio nihil de novo tribuit, ſed quod antea erat firmat, & roborat *leg. Aurelius* §. *in teſtamento ff. de liberat. legata*, & docet Rota apud Farinac. *in noviſſimar. deciſione.* 199. *num.* 10. *& deciſ.* 592. *num.* 3. Neque eſt verum à concilio datameſſe vicario juriſdictionem. Quia concilium nec minuit; nec mutavit capituli juriſdictionem, ſed ſolum ſtatuit modum quo illa uti deberet, ſcilicet per vicarium deſignatum. Quapropter ſolum præcipit capitulo deſignatione vicarii: quota autem juriſdictionis vicario eſſet tradenda, capitulo liberum relinquit. Alias ſi vicarius capituli à concilio, & non à capitulo haberet juriſdictionem, nequaquam vicarius capituli duci poſſet, neque illius vice gerere, ſed concilii, vel Eccleſiæ. Suar. *tom.* 5. *num.* 3. *part. diſp.* 7. *ſect.* 3. *num.* 13. Garcia 5. *part. de benef. cap.* 7. *à num.* 32. Barboſa 3. *part. de poteſt. epiſc. allegat.* 4. *numero* 180. Quod non ſolum in vicario deſignato à capitulo procedit, ſed etiam in vicario deſignato à Metropolitano ob negligentiam capituli. Quia ob hujus negligentiam ſolum habet vicarium deſignare Metropolitanus & juriſdictionem communem, & ſolitam concedi à capitulo illi concedere independentem à capituli voluntate. At non aliam juriſdictionem concedit, niſi juriſdictionem capituli, quia ad ipſum non devolvitur capituli juriſdictio, ſed vicarii deſignatio. Quare ſuſpenſo capitulo & vicarius ſuſpenſus erit; ut tradunt Quaranta, Garcia, Suar. Barboſa *ſupra.* Formam commiſſionis, quæ ſolet vicario à capitulo concedi, tradit Quaranta *ſupra verſ. duodecimo.* Barboſa *num.* 159. apud quos eam videre potes.

6. Dixi capitulum obligatum eſſe intra octo dies, quo notitiam habuerit vacationis Eccleſiæ, vicarium deſignare: aliàs Metropolitano deſignatio devolvitur. Sed an hæc devolutio impediat, ne capitulum poſſit moram purgare, & vicarium deſignare. Affirmant Quaranta *in ſum. bullar. verbo capitulum ſede vacante num.* 4. Suar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 28. *ſect.* 3. *numero* 3. Quia poſita negligentia capituli conceditur à concilio, Metropolitano jus nominandi vicarium. Ergo privari à capitulo illo jure non poteſt; ſi autem capitulum adhuc poſſet vicarium nominare, privare capitulum poſſet jure quæſito. Item ob negligentiam capituli transfert concilium ejus poteſtatem in Metropolitanum. Ergo nulla ratione poteſt nominare, quia privatum eſt.

Cæterum probabilius credo nominare poſſe: ſi Garc. 5. *p. de benef. cap.* 7. *num.* 7. Ratio ea eſt, quia ad Metropolitanum non devolvitur jus nominandi privativè, ſed cumulativè. Tum quia hæc devolutio non eſt alicujus beneficii Eccleſiaſtici, ſed officii: ac proinde non eſt neceſſe, quod naturam devolutionis beneficiorum ſequatur, præcipuè cum ſit conſtitutio pœnalis. Tum quia ipſum concilium ob negligentiam Eccleſiæ Metropolitanæ, vel exemptæ ſolum dicit, ut antiquior Epiſcopus ex ſuffraganeis in Metropolitana, & propinquior Epiſcopus in exempta œconomum, & vicarios idoneos poſſit conſtituere. Cum autem nihil dicat de privatione capituli, efficitur capitulum privatum non eſſe poteſtate nominandi vicarium, eſto ob ejus negligentiam aliis hæc poteſtas conceſſa ſit.

7. Major dubitatio eſt; an conſtituto vicario poſſit ad nutum capituli revocari? Plures doctores cenſent revocari poſſe: ſic aliis relatis Barboſa 3. *de poteſt. epiſc. alleg.* 54. *num.* 170. *& in declarat. concilii ad cap.* 16. *ſeſſ.* 24. ubi refert à ſacra congregatione ſic declaratum eſſe Molina *de juſtit. tract.* 5. *diſp.* 11. *num.* 1. Azor. 1. *part. inſtit. moral. lib.* 3. *cap.* 37. *quæſt.* 18. Ratio eſt, quia vicarius gerit vices capituli; & nomine ipſius juriſdictionem exercet. Ergo conveniens eſt ut à capitulo pendeat in eo exercitio. Et confirmo. Capitulum, cum vicarium deſignat, credendum eſt deſignare ad ſuum beneplacitum: quia hic modus deſignationis illi convenientior eſt, utpotè, à ſua voluntate magis pendens. Ergo mutato ſuo bene placito ceſſat deſignatio, & conſequenter vicarii juriſdictio, ſicuti ſi vicarius deſignatus eſſet ad certum tempus, ſcilicet pro ſex menſibus, illis tranſactis ceſſaret vicarius, niſi denuo confirmaretur.

Nihilo

Nihilominus censeo verius vicarium designatum ad beneplacitum capituli non posse absque legitima causa, à capitulo removeri, neque designatum pro limitato tempore illo durante. Moveor; quia beneplacitum, sub cujus conditione designatur vicarius, debet esse rationabile, jurique conforme. Sed in officiis jurisdictionem continentibus sic non est, quousque de causa legitima revocationis constet, ut comprobat Guillelm. Benedict. *in cap. Raynutius. de testament. verbo duas habens filias. num.* 39. Boërius *decis.* 149. Burgos de Paz. *cons.* 21. *num.* 5. *& seqq.* Pelaez. *de majoratib.* 4. *p. q.* 10. *n.* 5. *& seqq.* Ergo vicarius designatus à capitulo, sub capituli beneplacito revocari nullatenus potest absque causæ cognitione. Præterea designatus à Metropolitano ob negligentiam suffraganei nequit revocari, alias inutilis esset Metropolitani designatio; si quidem ea facta revocari à capitulo posset. Ergo neque designatus à suffraganeo poterit ab ipso revocari pro libito; cum ab utroque eadem jurisdictio concedatur. Deinde hæc impotentia revocationis recto Ecclesiæ regimini conveniens est; si enim vicarius pro libito capituli revocari posset vix capitulares auderet ob excessus punire, & suo officio satisfacere. Ne igitur hoc inconveniens sequatur, dicendum est constituto vicario revocari nullatenus posse durante constitutionis tempore: & ita tenet Marc. Anton. Genuen. *cap.* 48. *alias* 86. *num.* 4. Quaranta *sum. bullar. verbo capitulum sede vacante n.* 3. Garcia 5. *p. de benef. cap.* 7. *n.* 21. refertque ex Genuen. à sacra congregatione sic decisum esse: conducuntque tradit Matienzo *leg.* 6. *tit.* 10. *l.* 5. *compilat gloss.* 2. & Gutier. *lib.* 3. *pract. q. c.* 11. *n.* 2. *&* 25. affirmantes officiales creatos ad beneplacitum censeri perpetuos, neque posse absque causæ cognitione revocari *argum. leg. jurisperitos, in princ. ff. de excusat. tutor.* His positis.

8. Quæstio est, quam potestatem habeat capitulum in collatione beneficiorum? Et dicendum est in beneficiis, quæ sunt de collatione Episcopi, esto capituli consensus, vel consilium requiratur, nullam potestatem habere, exceptis aliquibus casibus à jure expressis: sic doctores omnes statim referendi. Nam licet verum sit capitulum succedere Episcopo in iis, quæ Episcopo jure ordinario competunt: *cap. cum olim. de majorit. & obedient. & cunico. eodem titulo. in* 6. *cap. ad abolendam. de Hæreticis. c. penult. & fin. de supplenda neglig. prælat. in* 6. *& extravag. execrabilis. vers. cæterum de præbendis.* At quia collatio beneficiorum ab hac regula excepta est, *cap.* 2. *ne sede vacante. & cap. unico. eodem titul. in* 6. *& cap.* 1. *de institutionib. eodem lib.* ea de causa nequit capitulum se in hac provisione. Ratio hujus prohibitionis ea est, quia beneficii provisio, est illius liberalis donatio, saltem ea ex parte, qua huic potius, quam alteri fit, ideoque inter fructus Episcopalis dignitatis computatur, convenit ergo ut successori reservetur. Et hoc verum habet, esto beneficium vivente Episcopo in mense ipsius vacaverit, neque ab illo fuerit provisum, ut benè advertit Molina *tractat.* 5. *de justit. disputat.* 11. *numero* 11. *in fine.* Supradicta doctrina non solum de propria collatione, sed etiam de electione, vel præsentatione ad Episcopum spectantibus intelligenda est: quia sunt fructus Episcopalis dignitatis, & prohibitio generalis est. Francisc. Pavin. 2. *part. de potest. capit. quæstion.* 5. *sub numero* 3. *&* 4. Lambert. *de jure patron. libro secundo; quæst.* 2. *artic.* 4. Azor. 2. *part. instiut. moral. libro* 3. *cap.* 38. *quæst.* 10. Garcia 5. *part. de benefic. capit.* 7. *numer.* 52. Dixi in beneficiis, quæ sunt de collatione Episcopi. Nam si sint simul de collatione capituli, poterit capitulum defuncto Episcopo, aut omnino impedito providere; quia tunc utitur jure suo, & tota conferendi potestas ad capitulum transfertur: habetur *capite primo ne sede vacante. in* 6. & tradit Panormit. *cap. illa. eodem titul. n.* 4. Azor. 1. *part. l. sexto. cap.* 25. *q.* 13. Molina *tractat.* 5. *de just. disp.* 11. *num.* 15.

9. Præterea dixi exceptis aliquibus casibus à jure expressis. Nam expressum est in jure posse capitulum sede vacante electionem sacram confirmare. *dicto cap. cum olim. de majorit. & obedient.* Item posse instuere præsentatos à patronis. *capit. primo de institut. in* 6. & notavit Azor. *suprà quæstion.* 2. Molina *de justitia tract.* 5. *disputat.* 11. *num.* 13. Garcia *numer.* 54. & alii apud ipsos, Institutio namque, & confirmatio non est tam donatio beneficiorum, quam donationis factæ necessaria confirmatio, & approbatio. Quod verum habet etiam casu quo eligerentur, vel præsentarentur plures æquè idonei, & locus esset gratificationi, adhuc poterit capitulum hanc confirmationem, vel institutionem facere. Quia absolutè necessaria est, & obligatoria, tametsi libera sit quoad personam electam: si quidem ea commissa alia eligi poterat, Francisc. Pavin. *de potest. capit. sede vacante* 2. *p. quæst.* 4. *in fin. & quæst.* 5. *numero* 2. Garcia. 5. *p. de benefic c.* 7. *num.* 75.

10. Difficultas est, an beneficia, quæ jure devoluto ad Episcopum pertinent, competant capitulo? affirmant Ioann Andr. Dominicus Franciscus *in capite quamquam. de elect. in* 6. Zerola *in praxi.* 1. *part. verbo capitulum. §.* 5. *&* 2. *part. §.* 10. Zechus *de benefic. & pensionib. capite* 5. *numero quinto.* Molina *tract.* 5. *de just. disput.* 11. *numer.* 12. Rationem subdit Molina, quia providere beneficium devolutum actus est Episcopalis jurisdictionis omnino necessarius ad rectam diœcesis administrationem, sed in jurisdictione necessaria Episcopi succedit capitulum sede vacante, ut tradit glossa communiter recepta in *clem.* 1. §. 1. *verbo capituli, de Hæretic.* Ergo succedit in hac beneficiorum provisione.

Cæterum tenendum est contrarium. Quia Episcopus non arctatur aliquo speciali titulo beneficia devoluta providere, quo non arctetur ad providenda ea, quæ jure ordinario competunt. Sed quæ jure ordinario competunt Episcopo, non transeunt in capitulum. Ergo neque transire possunt devoluta. Item Episcopus beneficia devoluta non tam jure ordinario, quam jure delegationis provideret: sed capitulum non succedit in iis, quæ competunt Episcopo jure delegationis etiam à jure communi inductæ. Abbas *in dicto cap. cum olim. quæst.* 5. Felin. *ad* 10. *quæstion.* & pluribus firmat Sanch. *lib.* 8. *disput.* 3. *numer.* 10. Garcia 5. *part. de benefic. cap.* 7. *num.* 42. Ergo neque succedit in beneficiorum devolutorum provisione. Deinde capitulo interdicta est beneficiorum provisio Episcopo competens, à qua generali prohibitione non sunt excepta beneficia devoluta. Denique explicantes secundam reg. Cancel. ut probabilius defendimus beneficia devoluta, quæ Episcopus vivens non providit, sedi Apostolicæ, tanquam vacantia sede Episcopali vacante, reservata esse. Ergo capitulum nequit illa providere: & ita tenet plures referens Garc. 5. *p. de benef. c.* 7. *n.* 53. Azor. 2. *p. inst. l.* 3. *c.* 38. *q.* 6. *& l.* 6. *c.* 27. *q.* 9.

11. Secunda difficultas est, an beneficia parochialia, quæ juxta Trid. *sess.* 24 *c.* 18. *de reform. & constitutionem Pii V.* debentur iis, qui in concursu magis idonei fuerint reperti, possint à capitulo provideri. Ratio difficultatis est. Quia capitulum vacante Ecclesia parochiali apponere edicta potest, & ad concursum vocare, & concurrentes examinare, & ex approbatis digniorem eligere. Sed facta hac electione electo debetur beneficium, illudque jure exigere potest, & à contraria electione appellare, utpote facta contra formam concilii. Ergo potest capitulum, & debet ei beneficium conferre. Probo cõsequentiam. Ideo capitulum potest beneficia conferre, quæ præmissa electione, vel præsentatione conferuntur: quia illorum collatio non est libera, sed obligatoria. At collatio dignioris ex approbatis non est Episcopo libera, sed obligatoria. Ergo capitulum succedens

Episcopo in potestate conferendi beneficia, quæ non sunt collationis succedit in collatione parochialium. Secundo probo eandem consequentiam. Beneficium, seu capellania ex fundatione conferendum propinquiori fundatoris, esto liberum sit à jure patronatus potest, & debet à capitulo sede vacante provideri: si secludamus reservationem *reg. 2. Cancell.* & hoc nulla alia ratione, nisi quia illa collatio non est libera, sed obligatoria, & debita. Sed posito quod aliquis ex concurrentibus, & examinatis dignior sit, jam est obligatoria, & debita illi collatio. Ergo neque satisfacis, si dicas collationem dignioris non esse, neque vocari in jure debitam, & necessariam, sicuti collatio facienda electo, vel præsentato, aut à fundatore designato; quia ad collationem dignioris compelli non potest Episcopus, neque ejus necessitas oritur ab aliquo tertio. Secus verò in collatione facienda electo, vel præsentato, aut à patrono designato. Non inquam satisfacit; quia facta declaratione majoris dignitatis jam est jus quæsitum electo sic declarato: ac proinde à retardata collatione appellare potest. Neque hoc jus ex potestate Episcopi adæquare procedit, sed ex electi dignitate, & ex constit. Trid. præcipiente fieri collationem.

12. Nihilominus tenendum est tanquam omnino certum, nequaquam posse capitulum sede vacante beneficia parochialia providere: sic docet aliis relatis Gonzalez *ad reg. 8. Cancell. gloss. 9. §. 1. numero. 76.* Molina *tract. 5. de justit. disp. 11.* Garcia *5. p. de benefic. cap. 7. num 86. & num. 90.* & quidem stante reg. 2. Cancel. reservante omnia beneficia sede Episcopali vacante, nemini dubium esse potest. At illa secluſa probari potest: quia omnis collatio beneficiorum prohibita est capitulo, exceptis casibus à jure expressis, ut dictum est: cum autem sola institutio, & confirmatio ab hac regula excipiatur, quælibet alia beneficiorum collatio prohibita erit.

13. Hinc fit beneficia patrimonialia, quæque certo generi personarum debita sunt, non posse (etiam secluſa reservatione reg. 2. Cancell.) à capitulo provideri, ut multis relatis docet Gonzalez *gloss. 9. §. 1. n. 7. & gloss. 45. num. 20.* & adducit Rotæ decisionem in una Calagurritana beneficii de Arcaya 26. Aprilis. 1596. quam ad longum refer. Garcia *supra num. 89.* esto ipse *n. 90.* contrarium sentiat. Moveor, quia beneficia esse debita certo generi personarum, non constituit collationem necessariam; sed liberam, & voluntariam relinquit: liberum enim est Episcopo, hanc collationem intra semestre omittere qua omissione facta devolvitur ad superiorem collatio. Neque adversus hoc procedit, quod propinquiori fundatori, & aliàs digniori debeatur collatio: debetur namque, quoties collatio facienda est: sed quia non est debita fieri ab hujusmodi Episcopo, ideo respectu illius libera est. Durante namque semestri nullus cogere potest Episcopum hanc collationem facere; quia totum illud tempus est illi concessum à jure ad providendum: illo vero transacto jam cessat potestas in ordinario collatore, & devolvitur ad superiorem. Ergo numquam ordinarius collator, potest cogi ad conferendum hæc beneficia. Ergo respectu illius sunt beneficia liberæ collationis, ac proinde non transeunt in capitulum.

14. Et ex his solvitur difficultas relata *num. præcedenti:* concedo namque sede vacante posse capitulum circa parochialium provisionem omnia præstare usque ad electionem dignioris inclusive, quæ posset Episcopus si viveret. At ex hac electione nullum est jus considerabile quæsitum electo in beneficiis reservatis: cum non teneatur Pontifex electum ab Episcopo providere. Secus verò dicendum videtur in beneficiis non reservatis posita declaratione dignioris. Quia juxta formam consilii dignior; taliter declarato debentur. Adde esto daremus in beneficiis restituatis digniori esse jus quæsitum ad beneficia, ut concedi debet in beneficiis, quæ ex fundatione debentur consanguineo fundatoris propinquiori, & constat aliquem talem esse. Quia tamen hoc jus ordinarius exequi non tenetur, neque ad id compelli potest; ea de causa eorum collatio comparatione ordinarii libera est. Verum in beneficiis, quæ præmissa electione, vel præsentatione conferuntur, aliter res se habet quia in his compelli ordinarius potest tum à patrono, & electore, tum ab electo, & præsentato, ut, electum confirmet, & præsentatum instituat: neque ipse se defendere potest ex semestri concesso ad conferendum. Pro institutione namque, & confirmatione non est hoc semestre concessum, neque ob illius omissionem institutio, & confirmatio ad superiorem devolvitur; quia in his, ut dicemus, non datur devolutio.

15. Tertia difficultas est de beneficiis resignatis ad collationem Episcopi pertinentibus, an hæc capitulum sede vacante providere possit? Et ratio difficultatis est; quia hæc provisio videtur necessaria admissa resignatione, & ad illam faciendam ordinarius compelli potest. Dicendum tamen est beneficia sic resignata nequaquam capitulum providere posse, quia ei interdictum est conferre beneficia ad liberam Episcopi provisionem pertinentia, qualia hæc sunt, & notavit Azor. *suprà.* Et ad rationem dubitandi nego provisionem esse necessariam, facta resignatione libera. Neque enim magis necessaria est hujus beneficii provisio, quam si vacaret beneficium morte beneficiati. Neque ordinarius ex tali resignatione arctatur beneficium resignatum alicui in particulari conferre, sed liberè, cui maluerit conferre potest. Verum etsi hoc ita, capitulum sede vacante admittere resignationes liberas beneficiorum potest, sicut potest Episcopus. Quia succedit Episcopo in iis, quæ ad jurisdictionem Episcopalem pertinent, & ad rectam Episcopatus administrationem, exceptis casibus à jure expressis, ut dictum est. At resignationum admissio non est in jure excepta. Ergo in illarum admissione succedit capitulum: sic Abbas *in cap. cum olim. de majorit. & obedient. & ibi.* Felin. *n. 4.* Pavin. *de potest. cap. 2. par. q. 2. n. 11. & 13.* Azor. *2. part. lib. 3. c. 38. q. 3. & lib. 7. c. 19. q. 7.* Garc. *11. de benef. c. 3. n. 256. & seqq.*

16. Quod si urgeas: beneficiorum resignationes admittere ille superior potest, qui potest beneficia conferre, & collata removere. Gloss. *in clem. unica. de renunciat.* Flamin. Paris. *lib. 7. de resignat. quæst. 10. & quæst. 15. & 16.* Garc. *11. part. pe benefic. capit. 3. numero. 251.* Azor. *2. part. institut. moral. lib. 7. cap. 19. quæst. 7.* & alii apud ipsos. Cum ergo capitulum potestatem non habeat hæ beneficia resignata conferendi; fit neque habere potestatem admittendi resignationes. Resignatione namque ad collationem ordinatur. Respondeti facilè potest, negando superiorem, quia admittere resignationes potest, debere esse necessario, qui beneficia illa potest conferre: sæpè enim ad inferiorem Episcopo beneficii resignati collatio pertinet, & non ad Episcopum, cum tamen ad Episcopum pertineat resignationem admittere, & non ad collationem, ut benè notavit Azor. *2. part. instit. moral. lib. 7. cap. 19. quæst. 7. fine.* Item sæpè ad ordinarium resignationes beneficiorum reservatorum fiunt, cum tamen illa beneficia conferre nullatenus possit, ut multis allegatis resolvit Flamin. *lib. 2. de resignat. quæst. 14. numer. 6.* Barbosa *3. part de potest. Episc. alle. 69. à num. & seqq.* Quare ille superior potestatem habebit admittendi resignatione, qui alias potestatem habet instituendi, & destituendi, neque aliud dicunt doctores relati. Cum ergo capitulum sede vacante hanc potestatem habeat; efficitur resignatione liberas admittere posse.

17. Quarta difficultas est de beneficiis permutatis, an hæc conferri à capitulo sede vacante possint? Videtur affirmativè respondendum: quia permutantes compellere possint superiorem admittentem permutationem,

nem, ut sibi beneficia permutata conferat; quia sub illo onere permutatio facta est. Cum ergo capitulum potestatem habeat collationes necessarias peragendi. *argum. cap. cum olim. de majorit. & obedientia, & cap. 1. de institution. in 6.* poterit hæc beneficia permutata compermutantibus conferre. Quod verò ordinarius possit hanc permutationem admittere, tradit Pavin. *de potest. capit. part. 2. q. 3. num. 19.* Rebuff. *praxi. titulo de devolut. num 95.* Zerola *in praxi. 2. part. verbo capitulum. §. 7.* Et probatur quia potest resignationem simplicium admittere, ergo permutationem, quæ minus est. Tum quia admissio permutationis actus est jurisdictionis Episcopalis ad rectam diœcesis administrationem pertinens. Transit ergo in capitulum, cum non inveniatur in jure excepta. Tum quia ex admissione permutationis non infertur obligatum esse superiorem admittentem permutationem illa beneficia conferre, si quidem beneficiorum reservatorum permutationem admittere ordinarius potest ut tradit Flamin. multis relatis *lib. 2. de resignat. q. 16. in princip.* Barbosa *alleg. 69. n. 25.* Ergo poterit capitulum hanc permutationem admittere, tametsi beneficia conferre non possit, & ita docet, relato Imola, Gloss. *in clemen. 1. de rerum permutat.* Gregor. Lopez *leg. 2. titul. 6. part. 5. n. 6.* Petr. de Perusio *tractat. de permutat. benefic. 2. part. quæst. 6. num. 23. & 24. aliàs 41.* Zechus *de benefic. & pension. cap. 10. num. 2.* Azor. *2. part. institut. moral. lib. 3. cap. 38. quæst. 4.* Subdunt verò hi doctores expectandum esse Episcopum, qui beneficia conferre possit. Quod si noluerit, posse permutantes ad propria beneficia redire.

18. Cæterum verius existimo, non posse capitulum resignationes ex causa permutationis admittere, tradit Garcia alios referens. *11. part. cap. 4. num. 75.* Ratio ea est, quia has permutationes admittere necessario debet, qui habeat potestatem beneficia permutata conferendi, si quidem unusquisque permutans hac intentione, & conditione proprium beneficium resignat, ut loco illius beneficium alterius sibi conferatur. Ergo admittens permutationem necessario habere debet potestatem beneficia conferendi. Cum ergo capitulo interdicta sit collatio beneficiorum ad ordinarium liberè spectantium, & hæc permutationis admissio interdicta erit. Ex quo constat, nequaquam posse capitulum sede vacante, neque Episcopum resignationes ex causa permutationis admittere de beneficiis reservatis, quia nequit illa conferre, & tradit Puteus *decis. 262. lib. 2.* Mantica *de tacitis, & ambiguis convent. lib. 25. titul. 9. à num. 12* Azor. *2. part lib. 7. c. 29. q. 10.* Mandos. *reg. 1. Cancell. q. 13.* & pluribus Garcia *11. part. de benefic. 4. num. 82.*

19. Neque obstant *num. præcedenti* adducta. Concedo namque permutantes compellere posse superiorem permutationem admittentem, ut illam perficiat, beneficiaque permutata conferat, & sic facta permutationis admissione collationem esse necessariam. Nego tamen inde inferri posse capitulum, & beneficiorum permutationem admittere, & beneficia permutata conferre; quia necessitas hujus collationis non aliunde, quam ex libera permutationis admissione provenit. Cum ergo dicitur capitulum conferre posse beneficia, quæ sunt necessariæ collationis Episcopi, intelligendum est, quando sunt necessaria necessitate absoluta, & ab aliis ipsi Episcopo imposita. Secus verò quando sunt necessaria ex suppositione; necessitate inquam, quam ipse Episcopus sibi imponit liberè admittens permutationem. Cum verò urges admittere permutationem, esse actum jurisdictionis Episcopalis, quæ in capitulum transit. Respondeo, esse quidem actum jurisdictionis Episcopalis, sed capitulo interdictum; cum capitulo interdicta sit beneficiorum collatio, quam secum permutatio necessario involvit.

20. A supradicta doctrina excipit Garcia *11. part. de Ferd. de Castro Sum. Mor.* Pars 11. *benefic. c. 4. n. 81.* permutationem illam beneficiorum, quæ vivente Episcopo admissa est, neque ad effectum fuit perducta: hanc enim permutationem posse capitulum perficere, & beneficia sic permutata conferre docet, ea motus ratione, quia permutationis admissio jam præcessit, & solum perfectio illius desideratur; at hæc posita admissione debita est permutantibus. Ergo poterit capitulum illam expedire, & beneficia compermutantibus conferre, cum succedat in iis, quæ sunt jurisdictionis necessaria. Verum hæc exceptio mihi non probatur: quia firmatam doctrinam destruit, ideo namque interdicta est capitulo permutationis beneficiorum admissio; quia beneficiorum collatio interdicta est. Ergo admissio permutationis non relevat collationis interdictum. Præterea hæc collatio libera, & voluntaria est, cum ejus necessitas orta non sit ab aliquo distincto à collatore, non igitur capitulum in ea succedit. Adde vix hujusmodi casum contingere posse, cum admittens permutationem, eo ipso collationem beneficii præstet, & eodem contextu admittatur utriusque renunciatio, & pariter fiat utriusque collatio, ut aliis relatis docuit ipse Garcia *5. par. c. 8. n. 104.*

21. Quinta difficultas est de beneficiis commendatis, an capitulum sede vacante ea commendare possit? Sub distinctione respondeo, si de propria commendatione loquamur, nequaquam id fieri potest, quia commendatio beneficiorum collationi æquivalet, quæ est capitulo interdicta. Adde omnem commendationem, parochialium à Tridentin. esse Episcopis, & à fortiori capitulis interdictam: sed loco commendationis vicarii designatio succedit. Trident. *sess. 24. cap. 18.* & diximus *disp. 1. punct. 8.* Verum si de commendatione ad tempus, seu vicaria sermo sit, bene potest capitulum beneficia commendare, seu in eis vicario constituere. Sic Panormit. *in cap. cum olim. de majorit. & obedient.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de devolut. num. 77.* Azor. aliis relatis; *2. part. lib. 3. c. 38. q. 8.* & colligitur ex dicto loco Trident. *sess. 24. c. 18.* Quia hæc vicarii designatio ad rectam diœcesis administrationem pertinet. Tempus autem, quo hæc commenda, seu vicaria durare potest, est dum beneficium à legitimo collatore non providetur, quia aliud necessarium non est Azor. & Rebuff. *suprà.*

Punctum XXX.

De potestate vicarii Episcopi in beneficiorum collatione.

1 *Triplex vicarius Episcopi distinguitur.*

2 *Vicarius tam foraneus, quam generalis potestatem non habet beneficia conferendi.*

3 *Excipe nisi habeat speciale mandatum.*

4 *Ex hoc generali mandato quid possit vicarius.*

5 *Concedi potest vicario generali potestas beneficia conferendi, sed an foraneo concedi possit examinatur.*

6 *Vicario in spiritualibus tantum constituto hæc potestas committi potest, tametsi plures censeant debere esse vicarium generalem in spiritualibus, & temporalibus.*

7 *Quæ sit forma constitutionis vicarij, & an latè interpretanda sit.*

8 *Censeaturne hæc potestas concessa per clausulam generalem, qua tuo vicario concederes liberam, vel plenam potestatem omnia administrandi? Affirmant plures, sed negativa pars est probabilior.*

9 *Quid si vicarium constitueres cum clausula, ut omnia loco tui facere possit excepta præsentatione beneficiorum, vel illorum unione, aut suppressione, an possit beneficia conferre? Negativa pars tenenda est.*

10 *Ex facultate concessa providendi beneficia quomodocunque vacaverint, poterit providere beneficia vacantia ob resignationem, vel permutationem.*

11 *Ex facultate concessa vicario admittendi resignationes non infertur potestas beneficia conferendi.*

12 *Neque ex facultate admittendi resignationes simpliciter factas infertur potestas admittendi ex causa permutationis.*

13 *Ex facultate admittendi resignationes ex causa permutationis, potestas conferendi beneficia permutata colligitur, esto alij contra sentiant.*

14 *Ex facultate concessa omnia beneficia conferendi potest vicarius conferre beneficia devoluta.*

15 *Sub potestate absoluta conferendi beneficia, & eligendi, & præsentandi intelligitur, esto contra alij sentiant.*

16 *Extra diœcesim exerceri hæc potestas potest.*

17 *Extenditur doctrina non solum ad collationem, sed etiam ad institutionem, & confirmationem.*

18 *Vicarius non potest alium vicarium constituere, benè tamen potest vices suas ad breve tempus alteri committere.*

19 *Vicarius non potest Episcopo, neque ei à quo est designatus, beneficia providere.*

1. PRæmittimus triplicem esse vicarium Episcopi, natum, foraneum, & à lege constitutum. Natus vicarius est, qui cum officio, & dignitate nascitur, neque pendet ex Episcopi nominatione quales sunt Archidiaconi *cap. 1. de officio Archidiac.* & Archipresbyteri *cap. ut singuli de officio archipresbyteri.* Sed horum jurisdictio fere jam extincta est. Neque de illis agimus in præsenti, quia ex præcisa ratione archidiaconatus nullam in conferendis beneficiis habent jurisdictionem. Vicarius foraneus dicitur, vel quia extra fores, seu civitatem in qua Episcopus residet constituitur, vel quia de foris venit, vel potius quia forum & judicium non generale, sed speciale tenet; quare vicarius ab Episcopo constitutus pro aliquo oppido, seu oppidis, & non pro tota diœcesi vicarius foraneus nuncupandus est. Vicarius vero generalis, & à lege constitutus est, qui pro tota diœcesi ab Episcopo nominatur. Sed tam vicarius foraneus, quam generalis, clericus esse debet saltem primæ tonsuræ, quia laico jurisdictio spiritualis committi non potest. An verò hi vicarii jurisdictionem delegatam, vel ordinariam habeant, est gravis inter doctores controversia *in tract. de jurisdictione*, latè examinanda. De vicario foraneo fere omnes affirmant delegatam habere jurisdictionem, ac proinde ab illo ad Episcopum dari appellationem, juxta *textum in cap. super quæstionem. §. porro. de officio delegati.* At de vicario generali communior sententia negat esse delegatam. Tum quia ad idem tribunal pertinet, ita ut à vicario generali Episcopi ad Episcopum non sit appellatio *cap. Romana de appellationib. in 6.* Tum quia facta Episcopi nominatione jurisdictio vicarii ab ipsa lege conceditur; in his conveniunt doctores apud Azor. *2. part. instit. mor. lib. 3. cap. 43. per totum.* Molina *tract. 5. de justit. disp. 10.* Nicol. Garcia. *3. part. de benefic. cap. 8.* August Barbosa *1. par. de potest. episc. alleg. 54. à n. 1. & seqq.* Thom. Sanch. *l. 3. de matr. disp. 29.*

2. Vicarius ergo tam foraneus, quam generalis ex ratione vicariatus potestatem non habent beneficia conferendi, nisi jus specialiter concedatur, probat expressè *textus in cap. ult. de officio vicarij. lib. 6.* & tradunt omnes. Et rationem reddit textus, quia vicario ex ratione vicariatus solum est concessa Episcopatus administratio, in his quæ necessitatis sunt, & utilitatis. Sed cui est concessa bonorum administratio etiam libera, non est concessa illorum donatio, ut tradit ipse textus, & probat *lex filius familias. ff. de dominib. leg. contra jure. ff. de pactis.* Ergo vicario ex generali mandato vicariatus non est concessa beneficiorum collatio: si quidem collatio beneficiorum quædam donatio est. *c. relatum de præbendis. c. post electionem. de concess. præbendæ.*

3. Quod adeo verum est, ut etiam si ad solum Episcopum pertineat consensum præstare in collatione alicujus beneficii, nequaquam posset à vicario non habente speciale mandatum suppleri. Quia impotens ad donationem nequit donationi consentire. *leg. cum quis. ff. de regul. juris. leg. creditur. Cod. de donat. inter. vir. & uxor.* & tradit Rebuff. *in praxi benef. tract. de vicario episc. numero 91.* Federicus *cons. 264.* Azor. *2. par. lib. 3. cap. 44. quæstione 3.* Stephan. Gratian. *discep. forens. cap. 303. numero 1.* Barbosa *3. part. alleg. 54. numero 61.* Deinde ex hoc generali mandato non poterit vicarius resignationes etiam liberas beneficiorum admittere, & approbare & multo minus ex causa permutationis. Quia ille potest resignationem admittere, qui potest clericum in beneficio instituere, vel destituere. Glossa communiter recepta. in *clem. 1. de renuntiat. verbo manibus*: cum autem sine speciali mandato non possit vicarius clericum à beneficio dimovere, neque poterit ejus resignationem approbare: & ita tradunt Rebuff. *praxi beneficiar. tit. de vicario. numero 104.* Aloysius Riccius *in praxi aurea resolut. 471.* Azor. *2. p. instit. mor. lib. 7. cap. 29. quæst. 4.* Nicol. Garcia *11. p. de benefic. cap. 4. numero 14.* Sbrotius *de vicario episcop. lib. 2. q. 130.* Flamin. *lib. 7. q. 24. num. 3. de resign.* August Barbosa *3. part. de potest. episc. alleg. 54. n. 66.*

4. Verum ex hoc generali mandato potest vicarius præsentatos à patronis instituere, & electos confirmare, ut expressè probat *textus in cap. & sequentibus de instit. & ibi* Glossa, *& cap. fin. de officio vicarii. in 6. verbo non possunt, & c. 5. de inst. in 6.* & tradunt alios referentes Covarru. *lib. 3. var. cap. 207.* Sbrotius *de potest. vicar. lib. 2. q. 70. & 111.* Azor. *2. p. inst. mor. lib. 3. c. 44. quæst. 4. & 5. & lib. 6. cap. 22. quæst. 3. & cap. 25. quæst. 14.* August. Barbosa *3. p. de potest. episc. alleg. 54. num. 70.* Gonzalez *ad reg. 8. Cancell. gloss. 9 §. 1. à num. 78.* Garcia *5. p. de benefic. c. 8. num. 48. & p. 8. cap. 4. num. 10.* Et ratio est, quia vicario sic constituto competunt ea quæ sunt justitiæ, & necessitatis, ut tradunt omnes. Instituere autem præsentatos à patronis vel electos confirmare, justitiæ & necessitatis est; cum ad id compelli possit tum à patrono, & electoribus, cum à præsentatis electis. Quod procedit, esto sint plures electi, præsentati æquè idonei. Nam licet in hujusmodi casu non teneatur vicarius hunc potius quam alium eligere, sed possit ex præsentatis, & electis eligere quem maluerit, & si detur gratificationi locus. Quia tamen obligatus aliquem ex illis eligere neque ab electione abstinere potest, ideo non est mera gratia, sed potius est justitia, & absoluta necessitas: ac proinde sub ejus potestatem cadit: sic aliis relatis Garcia *5. part. de benef. c. 8. n. 88.* & refert pro hac parte optimam Rotæ decisionem.

Insuper potest hic generalis vicarius interim dum beneficium vacat & non providetur de rectore, vel rector impeditus est, vicarium constituere, qui beneficium regat, & animarum saluti prospiciat; quia hæc designatio rectæ Episcopatus administrationi necessaria est. Deinde hæc vicarii designatio non est beneficii collatio, sed illius recta, & provida administratio. At si ob imperitiam alicujus rectoris, & à fortiori ob ejus depravatos mores vicarius esset constituendus: juxta Trident. *sess. 21. cap. 6. de reformat.* non poterit vicarius ex generali mandato illud constituere; quia ex generali mandato non potest beneficiatos exercitio sui muneris privare, & loco illorum alios subrogare: hæc enim graviora sunt, & majora, quam in generalem commissionem veniant. Covarruvias *var. cap. 20. n. 7.* Barbosa *3. p. de potest. episc. alleg. 54. num.*

*num.*73. cum Puteo *decis.* 239.*n.*2. Sbrotio *lib.*2. *de vicario epis.quæst.*112.*à n.*2.& probat textus *c.licet.de officio vicar.lib.*6.

5. Dixi *num.* 2. vicarium tam generalem quam foraneum non habere potestatem beneficia conferendi, nisi eis specialiter concedatur. Concedi namque potest, & ferè semper conceditur generali vicario foraneo, tamen nunquam conceditur, imo nec concedi posse alteri quam vicario generali affirmat communi sententia, cum Glos. *ult. in cap. statutum. de præbendis in* 6. *& in c. deliberatione. verbo cuicumque. de officio delegati eodem lib.* & plures referens Covarr. 3. *var. cap.* 20. *auten.* 7. Rebuff. *praxi benefic. tit. de vicario Episcopi. ex num.* 15. *& in forma vicariatus. num.* 2. Garcia 5.*p. de benefic. cap.* 8. *num.* 120. Moventur ex eo, quod beneficiorum collatio si res magni momenti, sedulamque, ac diligentem providendorum examinationem requirat, ut merito fieri non debeat ab alio, quam à persona qualificata, & quæ pro totius diœcesis gubernatione est constituta. Crederem tamen hoc intelligendum esse de potestate conferendi beneficia totius diœcesis. Nam de potestate conferendi beneficia alicujus loci, non video qua ratione committi non possit vicario foraneo illius tametsi generalis non sit, & sic committi posse tradunt Rebuff. *titul. de vicariis. numero* 23. *&* 24. Sbrotius *de vicario episc. lib.* 1.*q.* 53.*in* 5. quos refert, & sequitur Garcia *supra num.*125.

6. Sed est dubium, an hic vicarius generalis, cui hæc potestas conferenda est, debeat esse generalis vicarius non solum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus; Affirmant Pavin. *de officio, & potest. cap. sede vacante. quæst.* 10. *num.* 31. Rebuff. *tit. de vicariis.num.*8.*& in forma vicariatus. num.* 15. *&* 16. Sbrotius *de vicario episc. lib.* 2. *quæst.*90. Azor. 2.*p. lib.* 5. *c.* 43. *quæst. & c. sub prima quæst.* Moventur, quia solus ille dici debet generalis vicarius Episcopi; qui vices illius gerit in omni regimine Episcopo competenti: cum autem Episcopo competat rerum temporalium,& spiritualium administratio, *cap. si quis.* 1. *quæst.* 3. Idemque & ille erit vicarius generalis, qui utriusque administrationem, & vices exercere potest. Et confirmo. Vicarius solum pro spiritualibus designatus nuncupari non potest generalis comparatione vicarii pro spiritualibus, & temporalibus designati, sicuti vicarius pro certa diœcesis parte designatus, non vocatur generalis comparatione vicarii designati pro tota diœcesi; quia ad hanc generalem requiritur ut non comprehendatur sub alio. Cum ergo ex communi sententia solum vicario generali concedi possit facultas providendi beneficia totius diœcesis, efficitur solum vicario pro spiritualibus, & temporalibus constituto concedi posse.

Nihilominus probabilius censeo vicario in spiritualibus tantum constituto committi posse hanc facultatem: sic Garcia. 5*p.de benefic.c.* 8. *num.* 122. August. Barbosa *de potest.episc. alleg.* 54.*num.*57. Ratio est quia vicarius pro spiritualibus tantum constitutus absolutè vicarius generalis nuncupatur, ut ex bullis, & ex litteris Apostolicis testatur. Flam. Paris. *de resign. lib.* 8. *q.*7.*num.* 187. & constat ex Trid. *sess.*13. *de reformat. c.*2.ibi, *seu illius etiam vicario in spiritualibus generali*,& ex *cap. cum nullus.* §. *Episcop. de temporib. ordinat. in* 6. ibi: *ipsius in spiritualibus vicarius generalis*, & tradunt Iacob. Sbrotius *de vicario Episc. lib.* 1. *quæst.* 25. *num.*4. Thom. Sanch. *lib.* 3. *de matr. disp.* 29. *num.*11. Garcia & Barbosa *suprà.* Neque obstat vicarium pro spiritualibus, & temporalibus constitutum generaliorem esse quominus constitutus pro spiritualibus, vel temporalibus tantum generalis nuncupetur, & enim generalis, quia est pro tota diœcesi, & comparatione unius generis universalis causarum.

7. Forma autem, qua hæc potestas conceditur, & qua vicarii generales constituuntur, tradunt Azor. 2. *p. inst. mor.lib.* 3.*cap.*46.*quæst.*1. Iacob. Sbrot. *de potest. vicar. lib.*1.*q.*70. Aug. Barb. 3.*p. de potest. Episc. alleg.* 54.*n.* 56. & alii. Ea verò debet latè quantum fieri potest explicari; quia est favor,& beneficium cedens solum in detrimentum concedentis. Ex quo fit, si in forma dicatur, ut possit vicarius omnia beneficia, quæ ad Episcopum pertinent, conferre, poterit beneficia curam animarum habentia, & dignitates Ecclesiarum cathedralium providere, sic Azor. 2. *part. inst. mor. lib.*3.*c.* 44. *q.* 7.*&* 8.August. Barbosa 3. *part. de potest. Episc. alleg.* 54. *num.* 63. Tum quia sub nomine beneficii in materia favorabili hæc omnia continentur, ut tradit Glos. *in cap.* 1. *de Reg.juris. in* 6.Tum quia procurator datus ad præstandum consensum in beneficio collato, potest præstare consensum in dignitate, ut relato Felino *in cap. postulasti. de rescrip.* tradit Azor. *dicta* 2. *part. lib.* 3.*c.* 44. *quæst.* 7. Ad beneficia verò post commissionem erecta, & instituta existimat Azor. & Barbosa nequaquam extendi; colliguntque *ex clement. litteras de rescriptis.* ibi, *litteras nostras super conferendo tibi beneficio vacaturo directas ad beneficium post datam ipsarum creatum statuimus non extendi.* Sed contrarium credo probabilius ob rationem nuper dictam. Quia hæc potestas cum non sit odiosa, vel pœnalis, latè est interpretanda. Ergo comprehendere debet tam beneficia erecta, quam erigenda. Neque *clem. litteras*, contradicit;quia illud mandatum,utpote certæ personæ de certo beneficio concessum, strictè est interpretandum quia ambitiosum est; ac proinde non mirum, ut ad beneficia solum tempore commissionis existentia extendatur. Ut autem hæc potestas conferendi beneficia, quæ vicariis solet concedi, plenius intelligatur, aliquæ sunt difficultates enodandæ.

8. Prima, an sufficienter hæc potestas censeatur expressa per clausulam generalem, qua tuo vicario concederes liberam, vel plenam facultatem omnia administrandi, sicuti tu ipse habes? Vera videtur pars affirmans. Nam clausula cum libera, & plena potestate, inducit mandatum speciale, ut tradit Bartol. communiter receptus, *in leg. procurator, cui generaliter libera. ff. de procurator. & in leg. si procurator. C. eode n tit.* Sed vicarius habens speciale mandatum providendi, beneficia illa conferre posset ut notum est. Ergo etiam conferre posset habens administrationem cum libera.

Cæterum tenenda est pars negans cum Flamin. *de resignat. libro nono, quæst.* 7.*num.* 34. Garcia 5.*part. de benefic. cap.* 8.*n.*118. Quia ex hujusmodi clausula solum infertur, posse vicarium ea præstare, quæ ad rectam Episcopatus administrationem pertinent, non tamen infertur, posse exercere ea quæ sunt meræ gratiæ, & donationis; qualia sunt beneficiorum collationes, saltem ut uni potius, quam alteri conferantur. Neque enim in administratione etiam,libera conceditur donandi potestas, ut notat *textus in dicto cap. fin. de officio vicarii.in* 6. Adde hoc verum esse, esto vicarium constitueres,cum clausula universali, ut omnia loco tui præstare possit,tametsi ea sint, quæ speciale mandatum requirunt. Nam si nihil in particulari exprimas, clausula illa habetur pro non adjecta, ut probat *textus in c. qui ad agendum. de procur. l.*6. & tradit Molina *tract* 5.*de just.disp.*10.*n.*9. At si aliquid exigens speciale mandatum exprimeres, & simul adderes omnia alia quæ speciale mandatum requirunt, eo ipso omnia illa concedis ex *suprad.c.qui ad agendum* & notat Molin.*supra* Covar.*lib.*1.*var.c.*6.*n.*5.Sbrotius *de vicario Episc.lib.* 1.*q.*65.*num* 5.*&* 7. Garcia 5.*par.de benefic.c.* 8.*n.* 68. Quod intelligendum est, dummodo illa omnia generaliter expressa graviora, vel majora non sint specialiter expressis. Sbrotius *n.* 10. Garcia *n.*69.& colligitur *ex clem.* 2. *de procurat.*

9. Secunda, & major difficultas est, si vicarium constitueres

ſtitueres cum clauſula generali, ut omnia loco tui facere poſſit, eſto ſpeciale mandatum requirant, excepta ſuppreſſione beneficiorum, illorum unione, aut præſentatione, an ex vi hujus exceptionis generali clauſulæ appoſitæ habeat vicarius poteſtatem conferendi omnia beneficia, & reliqua omnia præſtandi, quæ mandatum ſpeciale requirunt? Latè, & eruditè hanc quæſtionem diſputat Covarr. *lib. 2. var. cap. 5. à num. 4. ſed præcipuè num. 8. & 9.* ejus reſolutionem approbat noſter Molina *tract. 5. inſtit. diſput. 10. num. 9.* & mihi probanda videtur; nempe ex vi hujus exceptionis non concedi vicario poteſtatem conferendi beneficia, neque aliquid aliud efficiendi ſpeciale mandatum requirens: ſi enim per clauſulam illam generalem, qua omnia concedis vicario, quæ ipſe potes, &c. non cenſeris concedere quæ ſpeciale mandatum requirunt, niſi ea in particulari exprimas jure ſic diſponente, per exceptionem factam id concedere nequaquam potes: exceptio namque non ad ampliandam conceſſionem, ſed potius ad illius reſtrictionem apponitur. *leg. 1. ff. de regul. juris.* Quod ſic objicias exceptionem firmare regulam in caſibus non exceptis. *leg. nam quod liquide. §. fin. ff. de penu. legat. & cap. 2. de conjugio leproſor.* Quum ergo ſola ſuppreſſio beneficiorum, vel illorum unio à poteſtate vicarii excludatur; firma cenſetur conceſſio in reliquis caſibus ſpeciale mandatum requirentibus. Facilè reſpondetur concedendo exceptionem firmare regulam in caſibus non exceptis, comprehenſis tamen ſub conceſſione. Cum ergo jure ſic diſponente nullus caſus ſpeciale mandatum requirens ſub illa conceſſione comprehendatur, nullus caſus ſpeciale mandatum requirens firmatus manebit ex tali exceptione. Quod ſi inſtes, ergo ſuperfluè, & inutiliter eſt facta illa exceptio; ſi quidem in conceſſione comprehenſa non erat. Reſpondeo ſpectato juris rigore id verum eſſe. At quia non omnis callet juris diſpoſitionem, & in literali verborum ſenſu exceptio illa comprehenſa erat, ideo dici poteſt non eſſe ſuperfluè, & inutiliter exceptionem factam. Covarr. *dicto c. 5. num. 9. circa finem.*

10. Tertia difficultas eſt, an ex facultate conceſſa vicario conferendi beneficia quomodocunque vacaverint, poſſit ipſe admittere reſignationes beneficiorum, illaque beneficia conferre? Crederem id fieri poſſe. Nam reſignatio ſolum expoſtulat fieri coram ſuperiore potente beneficium reſignatum conferre. Gloſſ. *in clem. unica de renuntiat. verbo manibus.* Cum autem ſupradictus vicarius hanc habeat facultatem poterit beneficiorum reſignationem admittere.

11. At contra ex facultate conceſſa vicario admittendi reſignationes abſolutè, & ſimpliciter factas, non infertur poteſtatem habere beneficia reſignata conferendi. Quia eſt actus omnino ſeparatus, neque cum reſignatione connexus; ſic relato Rebuff. *in addit. ad reg. 13. Cancell. verbo, aut vicarius perpetuus, verſ. item vicarius Epiſcopi & tit. de forma vicarii, num. 105.* docet Barboſa *dicta alleg. 54. num. 68.* Neque obſtat impotentem beneficia conferre incapacem eſſe admittendæ reſignationis. Quia intelligi debet incapacem eſſe ex ſe, & jure proprio, ſecus ſi ei ſpecialiter committatur.

12. Rurſus neque ex facultate conceſſa admittendi reſignationes ſimpliciter factas infertur admittere poſſe reſignationes ex cauſa permutationis, quia ſunt reſignationes conditionales quarum approbatio eſt virtualis beneficiorum collatio ipſis permutantibus facta, ſic Rebuff. *praxi benefic. tit. de forma vicariat. num. 104.* Garaia *5. p. de benef. c. 8. n. 110.*

13. Quarta difficultas eſt, an conceſſa vicario facultate approbandi, ſeu admittendi reſignationes ex cauſa permutationis cenſearis concedere facultatem beneficia ſic reſignata conferendi? Negat Rebuff. *praxi benefic. titul. de forma vicarii. num. 104. & 106.* Auguſt. Barboſa *3. part. allegat. 54. num. 68.* Staphil. *de litteris gratiæ. titul. de variis modis vacat. §. reſignationis modus. à num. 23.* Roman. *concil. 330. n. 5.* ubi Horatius Mandoſ. *lit. 1.* Felin. *in cap. auditis num. 3. de præſcriptionib.* Moveri poſſunt, quia aliud eſt conferre beneficia permutantibus, aliud admittere permutationem. Ergo optimè poteſt dari facultas ad permutationem admittendam, quin detur ad beneficia permutata conferenda.

Alii contra (quod mihi probabilius apparet) affirmant ex facultate conceſſa approbandi reſignationes ex cauſa permutationis, datam eſſe facultatem beneficia reſignata conferendi: ſic Dominic. *in c. fin. de officio vicarii in 6. num 10.* Azor. *2. part. inſtit. moral. lib. 3. cap. 44. quæſt. 6.* Garcia *5. part. de benefic. c. 8. num. 104. & ſeqq.* & alii apud ipſos. Ratio, eſt quia eſto conferre beneficia permutantibus diſtinguatur ab approbatione permutationis: at ita illi eſt connexum, ut neceſſario approbans permutationem obligatus ſit beneficia permutantibus conferre, quia ſub illa conditione permutatio fit. Ergo conceſſa facultate approbandi permutationem, conceditur facultas beneficia permutantibus conferendi: & hoc probat ſtylus communiter obſervatus, ut eodem tempore, & eodem contextu, quo admittantur reſignationes ex cauſa permutationis, & ipſa beneficia reſignata permutantibus conferantur.

14. Quinta difficultas eſt de beneficiis devolutis, an inquam hæc conferri à vicario poſſint ex facultate conceſſa omnia ad Epiſcopi collationem pertinentia conferendi. Dicendum eſt conferri poſſe. Quia ea beneficia Epiſcopus confert jure ordinario, & communi, ob negligentiam collatorum inferiorum. Ergo tranſit illa poteſtas in vicarium, præcipuè cum latè explicanda ſit: & ita tenet relato Pavino, & Rebuff. Azor. *2. part. inſtitut. moral. lib. 3. cap. 44. quæſt. 2.* Auguſt. Barboſa *3. p. allegat. 54. num. 62.* Excipe, niſi beneficia ſint devoluta ad Epiſcopum, tanquam ſedis Apoſtolicæ delegatum, ut contingit ob negligentiam regularium prælatorum. *clem. 1. de ſupplenda negligent. prælatorum.* Quia tunc non jure ordinario, ſed delegato competit. Non igitur generalis poteſtas conferendi beneficia ad horum collationem extenditur; ſic Azor. & Barboſa *ſuprà.* Quod à fortiori procedit, quoties collatio beneficiorum competit Epiſcopo jure ſpeciali, aut privilegio. Quia hæc aliis communicari non poteſt. Sic relati doctores.

15. Sexta difficultas, an ex facultate abſoluta conferendi beneficia, quæ ad Epiſcopum pertinent, poſſit vicarius electiones, & præſentationes beneficiorum Epiſcopo competentes facere? Negat alios referens Garcia *5. par. de benefic. cap. 8. numero 83.* Quia aliud eſt conferre, & aliud præſentare, ſeu eligere, ut manifeſtè probat *textus in capitul. cum in illis. 16. §. cum autem, de præbendis. in 6.* ibi, *cum autem inter collationem, inſtitutionem, & præſentationem differentia magna eſſe noſcatur.* Ergo ſub poteſtate conferendi non comprehenditur poteſtas eligendi, & præſentandi.

Cæterum probabilius cenſeo hac poteſtate abſoluta conferendi, & poteſtatem eligendi, & præſentandi comprehendi. Nam licet collatio, præſentatio, electio, & inſtitutio diſtinguantur, neque ſub verbo collationis illi proviſionis modi comprehendantur. At hoc intelligendum eſt (ut benè notat Gonzalez *reg. 8. Cancell. gloſſ. 16. à n. 8.*) in mandatis ambitioſis, quæque reſtringenda ſunt, de quibus loquitur *textus in cap. cum in illis*, ſed non in mandatis, & facultatibus ordinariis, quæ latiſſimam habere debent ſignificationem, qualis hæc poteſtas eſt: in his enim ſub verbo conferendi omnes proviſionis modi claudi debent, ut ſatis colligitur ex *toto tit. ut Eccleſiaſt. benefic. ſine diminut. conferat. & ex clem. unica juncta gloſſa. verbo conferantur.*

in

in fine, de rerum permutat. & ex aliis adductis Gonzalez *suprà*, & in præsenti docet Lambertin. *de jurepatronat. 1. part. lib. 2. quæst. 4. art. 4.* Azor. *2. part. instit. moral. lib. 3. cap. 4. quæst. 10.* Hinc fit posse vicarium ex supradicta facultate beneficia commendare in illis casibus, in quibus commendæ permittuntur. Quia commendatio vel est propria beneficij collatio vel quid minus illa, sic Rebuff. *prax. benefic. 1. p. tit. forma vicariatus, num. 119* Azor. *2. p. instit. mor. lib. 3. cap. 44. q. 10.* Barbosa *3. part. alleg. 54. num. 64.* Et hæc à fortiori procedunt, si sub verbo *providendi* fuerit data vicario potestas. Quia ut optimè probat Gonzalez *suprà gloss. 17.* hoc verbum latiorem habent significationem, omnesque modos provisionis propriissimè comprehendit.

16. Septima difficultas est de loco, in quo possit vicarius hanc potestatem exercere, an inquam extra diœcesim possit? Negant plures. Quia jurisdictio vicarij in hac parte est delegata. Sed delegatus inferioris à principe nequit extra territorium delegantis jurisdictionem exercere, ut tradit Bart. *in leg. 1. C. de summa Trinit. num. 40. & leg. 1. num. 2. ff. de officio proconsulis, & ibi* Bald. & alij relati à Garcia & Sanch. & alij statim referendi. Et videtur probare *textus in leg. 2. ff. de officio proconsulis*, ibi: *omnes proconsules statim quod urbem egressi fuerint, habent jurisdictionem, non tamen contentiosam, ut eis manumitti: apud legatum vero proconsulis nemo manumittere potest; quia non habet jurisdictionem talem.* Cum ergo vicarius jurisdictionem in conferendis beneficiis habeat, non à principe, sed ab Episcopo, sicut legatus à proconsule, extra diœcesim conferre beneficia non poterit: sic Baldus *in dicta leg. 1. num. 1.* Francus *cap. fin. num. 3. de officio vicarij in 6.* Barbarius *cap. novit, de officio legat. num. 17.* Anastas. Germon. *de indultis Cardin. §. tibi quoad num. 88.* licet *n. 89.* dicat contrarium esse æquum.

Verum tenendum omninò est posse vicarium hanc potestatem extra diœcesim exercere, sicuti potest Episcopus: ideo namque Episcopo conceditur jurisdictionis voluntariæ exercitium extra propriam diœcesim, quia ratione hujus exercitij nullam Episcopo illius diœcesis irrogat injuriam: sed eadem prorsus ratio militat in ejus vicario: neque enim exercitium vicarij aliud est ab exercitio Episcopi; neque magis præjudicabile. Ergo concessa Episcopo potestate exercendi jurisdictionem voluntariam extra diœcesim, & vicario concedenda est: sic tradunt alios plures referentes Covarruv. *lib. 3. var. cap. 20. num. 8.* Thom. Sanch. *lib. 3. de matrim. disp. 34. num. 2.* Gonzalez *gloss. 62. n. 3.* Azorius *lib. 3. cap. 44. quæst. 9. & lib. 6. cap. 25. q. 12.* Garcia *5. part. de benef. cap. 8. num. 126.* August. Barbosa *3. p. de potest. Episcop. alleg. num. 64.*

Ad *leg. 2.* in contrarium adductam facilis est solutio. Concedimus namque legatum Proconsulis non habere jurisdictionem à puncto quo proconsul urbem egressus fuerit, neque intra, neque extra provinciam, quia proconsul legato jurisdictionem dare non potest, quousque provinciam legationis fuerit ingressus, ut probat *textus in leg. observare, §. post hac, ff. de officio proconsulis.* At ingresso proconsule in provinciam, optimè poterit ejus legatus extra provinciam jurisdictionem voluntariam exercere, sicut ipse proconsul. Cum ergo Episcopus post captam Episcopatus possessionem designare vicarium possit, & jurisdictionem illi committere conferendi beneficia, poterit extra provinciam existens illa conferre.

17. Supradicta doctrina extendenda est non solum ad collationem rigorosam, sed etiam ad institutionem, & confirmationem. Nam esto necessarium sit vicario aptitudinem præsentati, & electi cognoscere, ut legitimè institutionem, & confirmationem facere possit *cap. fin. de elect. in 6.* At quia hæc cognitio extrajudicialis esse potest, ideo institutio, & confirmatio, sicut & collatio beneficiorum, extra diœcesim fieri potest. Gonzalez *gloss. 62. num. 8.* Garcia *5. p. de benefic. cap. 8. num. 142.*

Octava difficultas: quibus à vicario sint beneficia conferenda, an inquam possit vicarius, vel ejus substitutus Episcopo alias habili, aut vicario substituenti beneficia conferre.

18. Præmitto ex communi sententia vicarium non posse alium vicarium designare, alias daretur processus sine termino, & probat expressè *textus in cap. clericos, de officio vicarij:* & tradit Glossa communiter recepta *in cap. 1. eodem titul. in 6. verbo ipsius.* Benè tamen potest ad breve tempus causa justa intercedente, infirmitatis, absentiæ, alteriusve impedimenti vices suas in totum alteri committere, jure, & consuetudine sic disponente. Hi autem vicarij substituti ex eodem tribunali cum substituente judicant, & eodem modo judices sunt ordinarij, ut tradit Glossa *clement. 1. de Regularib. verbo locum aliorum.* Maranta *de ord. judiciar. 4. part. dist. 5. num. 22.* quos refert, & sequitur Molina *tract. 5. de just. disp. 10. num. 7.* consentit Azor. *2. part. instit. moral. lib. 3. cap. 43. quæst. 3.* Garcia *5. part de benefic. cap. 8. num. 150.* Verum etsi pro libito non possit vicarius alium vicarium constituere, potest tamen partem jurisdictionis committere. Tum quia delegatus ad universitatem causarum, unam vel alteram causam subdelegare potest, ut multis comprobat Thom. Sanchez *lib. 3. disput. 31. à num. 2.* idque admittit Basilius Legion. saltem ex consuetudine recepta, *lib. 5. de matr. disput. 26 num. 12.* Tum quia vicarius non tam est delegatus Episcopi, quam ordinarius ipsius, unamque cum illo personam repræsentat. Sed an inter hujusmodi causas, quas vicarius alteri delegare potest, comprehendatur beneficiorum collatio, constat ex dictis in hoc puncto. Qui enim qualitatem vicariatus generalis expostulant pro commissione facultatis conferendi beneficia, consequenter affirmare debent non posse vicarium pro libito hanc potestatem alteri committere, cum non possit vicarium generalem pro libito constituere. At cum nobis placuerit vicario foraneo facultatem conferendi beneficia illius partis diœcesis, in qua est judex committi possit; affirmamus ibidem posse vicarium illam dimidiatam potestatem illi communicare, cum possit hunc vicarium ipse pro libito constituere. Iis positis.

19. Dicendum est, nequaquam posse vicarium designatum ab Episcopo sive ab ipso vicario illis in casibus, in quibus vicarium designare potest, beneficia Episcopo alias habili, vel ipsi vicario designati conferre. Quia uterque vicarius contra Episcopos idem tribunal constituunt; eaque de causa à vicario negligente providere beneficia, vel inhabili providente, ad Episcopum non fit devolutio, *cap. 2. de consuetud. in 6. & cap. Romana, de appellat. eodem lib.* Ergo cum Episcopus sibi ipsi providere beneficium non possit: quia inter dantem, & accipientem necessaria debet esse distinctio, *cap. fin. de instit. & cap. per nostras de jurepatronat.* neque vicarius, qui eadem persona cum Episcopo reputatur, ei providere beneficium potest: sic Rebuff. *in praxi benefic. tit. de forma vicariatus, num. 82.* Sbrozius *lib. 2. de vicario Episc. quæst. 91. & 92.* Azor. *2. part. lib. 3. caq. 44. quæst. 15.* Garcia *5. part. de benefic. cap 8. num. 143.*

Verum hæc ratio solum probat vicarium generalem Episcopi, cui potestas conferendi beneficia simul cum vicariatus designatione data sit, non posse beneficia Episcopo conferre. At non probat, si vicario data sit potestas conferendi beneficia seorsim à vicariatu, ut verè dari potest, non posse beneficia Episcopo conferre: quia eo casu non censetur idem sibi ipsi beneficium providere, cum vicarius procedat ut delegatus, *cap. si compromissarius, de elect. in 6.* Atque ita posse talem vicarium Episcopo beneficia conferre docuit Garcia *5. part. de benefic. cap. 8. num. 144.*

Sed contrarium omninò dicendum eſt ; nam eſto illo caſu vicarius procedat ut delegatus , cum hæc delegata poteſtas ab Epiſcopo proveniat, ipſe ſibi cenſeretur beneficium providere , quod alienum eſt ab uſu Eccleſiæ. Non enim proviſio beneficij à beneficiario ortum habere poteſt , ne locus ambitioni detur. Si autem Epiſcopus deſignando vicarium , illum deſignaret cum poteſtate ſubſtituendi alium vicarium, addita clauſula , *quem nos vicarium nunc , prout ex tunc, cum eadem poteſtate ſubſtituimus* , crederem talem ſubſtitutum poſſe non Epiſcopo , ſed vicario ſubſtituenti beneficia conferre. Quia illo caſu non accepit ſubſtitutus poteſtatem à primo vicario , ſed ab Epiſcopo. Vicarius namque deſignatio ſolum exercet nudum miniſterium , & exercitium nominationis , non confert facultatem. Ergo ſicut ipſe vicarius ab Epiſcopo provideri de beneficio poteſt, etiam poteſt provideri à ſubſtituto , quia ex facultate ab Epiſcopo accepta confert : ſic aliis relatis , Garcia *5. part. de benefic. cap.8. numer.* 145.

Punctum XXXI.

De litteris Apoſtolicis pro beneficiis vacantibus , & de poteſtate executoris illarum.

CUm Pontifex mediis ſuis litteris Pontificiis vocatis reſcriptis , beneficia provideat , & ad illorum proviſionem executores judices deſignet : videndum eſt , quæ litteræ ſint , & quæ executorum poteſtas , & quæ ad eorum proceſſum requiratur.

§. I.

Quæ ſint litteræ Apoſtolicæ pro beneficiis vacantibus, & qualiter concedantur.

1 *Reſcripta Pontificia alia ſunt in forma gratioſa, alia in forma digni. Et quæ hæc ſint.*
2 *Alia vocantur gratia , ſi neutri , ſi alteri, ſi nulli.*
3 *Alia dicuntur reſcripta , Rationi congruit.*
4 *Alia nuncupantur nova proviſio , alia ſimplex proviſio.*

1. LItteræ Apoſtolicæ , ſeu Pontificis reſcripta de beneficiis vacantibus ſunt in multiplici differentia. Alia expediuntur in forma pauperum , quia paupertate allegata de beneficio provideris , quæque vocantur reſcripta juſtitiæ : non quia obligatus ſi Pontifex ea concedere , cum ea gratis, & liberaliter præſtet. Sed quia juſtiſſimum , & æquiſſimum eſt , ut pauperi clerico , & ad ordines promoto beneficium concedatur. Itémque vocantur reſcripta ſecundum Apoſtolicam ; quia eorum initium eſt , cum ſecundùm Apoſtolicam qui altari ſervit , &c. Alia vocantur reſcripta gratiæ, quia nulla paupertatis mentione facta beneficia conceduntur. Deindè aliæ ex ſupradictis litteris Apoſtolicis nuncupantur in forma gratioſa , aliæ in forma digni. In forma gratioſa ſunt , quæ proviſum dignum beneficio ſupponunt. In forma digni , quæ dignum petunt poſt diligentem examinationem inveniri,

2. Præterea ſunt alia reſcripta , ſeu litteræ Apoſtolicæ , quæ vocantur , ſi alteri , ſi neutri , ſi nulli , eo quòd hanc clauſulam contineant. Reſcriptum namque ſi alteri eſt , cum ſuper aliquod beneficium cum altero litigas , & mentione litis facta impetras à Pontifice, ut tibi beneficium conferatur : tale reſcriptum, quia clauſulam , & conditionem habet , ſi alteri jus in beneficio quæſitum non fuerit , vocatur reſcriptum , ſi alteri. Reſcriptum ſi neutri , eſt cum duo ſunt litigantes ; & tertius impetrat à Pontifice , ut ſibi beneficium conferatur ea conditione, ſi neutri litiganti jus quæſitum fuerit. Reſcriptum vero ſi nulli , eſt cum plures litigant ; tu vero impetras à Pontifice beneficium , ſi nulli eorum jus in beneficio competat. Hæc autem reſcripta ; ſi neutri , ſi nulli , ſi alteri litem in beneficio ſupponunt , ut de ſe conſtat , & illius mentio neceſſario facienda eſt , ut reſcriptum impetrari poſſit. Azor. *2. part. inſtitut. moral. lib.7. cap.32. q.8.* Item etſi durante lite impetrentur , at effectum ſortiri non poſſunt , quouſque lis finita fuerit , & declaratum jus in beneficio , vel ad beneficium non competere ; Alteri , Neutri , vel Nulli. Nam durante hoc jure ſive in beneficio , ſive ad beneficium reſcripta , impetrantibus non proſunt. Quia Pontifex non intendit juri quæſito derogare & beneficia cum aliorum damno providere , juxta *reg. Cancell.16. de non tollendo jus alteri quæſitum.* Rebuff. *in praxi benefic. q.1. tit. de reſcriptis, ſi Neutri, &c. num.20.* Azor. *ſuprà.*

3. Rurſus eſt aliud reſcriptum Pontificium vocatum *Rationi congruit* , eo quod illa verba ſint illius initium. Hoc autem reſcriptum ſupponit Pontificem prædeceſſorem gratiam conceſſiſſe , per ſcripturam tantum ab ipſo ſignatam , vel ſaltem per verbum *fiat* , neque illam gratiam extinctam eſſe , non tamen litteras expediſſe : ſucceſſor vero cognoſcens teſtium probatione hanc gratiam eſſe factam ; litteras expedit hoc tenore. *Ratione congruit , converit honeſtati, ut ea quæ de Romani Pontificis gratia , &c.* Rebuff. *prax. benefic. part.11. titul. de gratia rationi congruit.* Azor. *2. part. lib.7. c.31. q.7.* Quocirca in impetratione hujus reſcripti ea omnia exprimenda ſunt , quæ in prima impetratione neceſſario fuerunt expreſſa. Quia eſt reſcriptum authoritatem præbens primæ conceſſioni , Rebuff. *n.22.* Azor. *q.10.* Dixi hoc reſcriptum concedi à ſucceſſore , quod non eſt ita intelligendum , ut neceſſario debeat eſſe immediatus : nam eſto mediatus ſit,concedere reſcriptum poteſt , cum eadem ſit ratio. Azor. *q.11.*

4. Item eſt aliud reſcriptum vocatum nova proviſio, aliud vocatum ſimplex proviſio. Reſcriptum vocatum nova proviſio, eſt , quo Pontifex proviſionem ab inferiore factam confirmat , eo quod impetrans dubius aliqualiter eſt , an prima proviſio effectum habeat. Quocirca ad hoc reſcriptum obtinendum neceſſarium eſt , ut impetrans ignarus ſit nullitatis prioris proviſionis , imo potius requiritur , ut præſumat , eſto dubitanter primam proviſionem validam eſſe, cujus apud Pontificem mentionem facere debet , quia in illius confirmationem reſcriptum impetrat. At ſi ſucceſſu temporis prima inferioris proviſio nulla eſſe declaratur , non obindè nova proviſio à Pontifice facta perit, quia eſt æquè principalis , ac prima quoad ſubſiſtentiam , eſto quoad conceſſionem acceſſoria eſſe videatur. Hoc reſcriptum novæ proviſionis dari non ſolet frequenter , ut colligitur *ex textu in cap. quia , & cap. poſt electionem , de conceſſ. præbendæ.* Excipiuntur tres cauſæ , videlicet unio beneficiorum , cum dubitatur, an legitimè fuerit facta ab inferiori beneficiorum , ſeu præceptoriarum B. Joannis Hieroſolymitani , & aliarum ſacrarum militiarum proviſio , & ſanctimonialium electio : pro reliquis vero cauſis non ſolet hoc reſcriptum concedi , ut latius hæc omnia proſequitur Rebuff. *praxi benefic. 1. p. titul. de nova proviſione & ſimplicit. à num.1. & ſeqq.* Azor. *2. part. inſtit. moral. lib.7. cap.31. quæſt.7.* Simplex verò proviſio eſt , quæ nullam aliam validam proviſionem ſupponit , ſolúmque relatione facta beneficij vacantis conceditur : ſic Rebuff. & Azor. *ſuprà.*

Denique eſt reſcriptum à Pontifice conceſſum vocatum , *perinde valere* , eo quod virtute illius concedit Pontifex , ut reſcriptum à ſe conceſſum , quod ex aliquo capite nullum fuit , vires obtineat , & perinde valeat , ac ſi principio validè expeditum fuiſſet , nulluſque

luſque in illius impetratione defectus commiſſus. Quapropter ea omnia, ob quæ primum reſcriptum valere caſuit, in hoc ſecundo reſcripto nuncupato, *perinde valere*, exprimenda ſunt, alioquin nullus effectus erit. Azor. *2. p. inſtit. moral. lib. 7. cap. 31. quæſt. 1. 3. & 4. & ſeqq.* Quod ſi inſuper aliud impedimentum contraxit, eo quod conſcius nullitatis prioris proviſionis poſſeſſionem accepit, fructuſve beneficij in ſui utilitatem conſumpſit, obligatus eſt hujus intruſionis mentionem facere. Azor. *quæſt. 5.*

§. II.

Qui ſint executores litterarum Apoſtolicarum, & quæ eorum poteſtas.

1 *Qui ſoleant executores gratiarum deſignari.*
2 *Qualis ſit hæc deſignatio.*
3 *Debent eſſe canonici Cathedralis Eccleſiæ, vel in dignitate conſtituti.*
4 *Eligitur hic judex per præſentationem authenticam litterarum originalium, vel alias authenticarum.*
5 *Si hic deſignatus judex proviſionem facere omittat intra 30. dies deſignatos, poteſt proviſus ad ſecundum executorem recurrere.*
6 *Si juſtè primus executor denegat proviſionem, non poteſt ad ſecundum recurri.*
7 *Quamdiu duret executorum poteſtas.*
8 *Proviſus ſi ſentit ſe gravatum à primo executore, neque poteſt ad ſecundum recurrere, neceſſario ad Pontificem recurrere debet.*
9 *Excipit Garcia, ſi denegetur proviſio ob reprobationem examinatorum, ſed non admittitur.*
10 *Si proviſus eſſes ab ordinario, & proviſus Apoſtolicus te perturbat, quid tibi faciendum eſt?*

1. INter proviſores beneficiorum non infimum locum tenent ij, quibus à ſede Apoſtolica committitur executio proviſionis alicujus beneficij vacantis. Pontifex namque providens aliquem de beneficio vacante, ſolet committere hujus executionis proviſionem vel ordinario loci, ubi beneficium reſidet, vel quem proviſus petit, & deſignat. Quod ſi hic ordinarius deſignatus, & requiſitus intra 30. dies proviſionem non exequatur, ne proviſio effectu careat, conceduntur litteræ executoriales Epiſcopo viciniori, ſeu ejus vicario, cum integra totius cauſæ commiſſione.

2. Duplex eſt hæc executoris deſignatio juxta diverſam beneficij proviſionem. Si enim proviſum approbaverit Pontifex, eique beneficium contulerit, quin executor teneatur dignitatem proviſi explorare, neque aliud facere, quam eum in poſſeſſionem mittere; eſt deſignatio nuncupata in forma gratioſa. Quia gratia collationis facta executori committitur illius executio, ſeu proviſi in poſſeſſionem immiſſio. At ſi à Pontifice non eſt adæquatè facta collatio, ſed facienda executori remittitur, ſi proviſum dignum inveniat, deſignatio executoris nuncupatur in forma digni. Quia ſub conditione, quod proviſum dignum inveniat, beneficij collatio facienda remittitur. Sed an hæ deſignationes ſint gratia facta, vel facienda, pereántque morte concedentis re integra. Itémque an commiſſæ vicario Epiſcopi poſſit ab Epiſcopo expediri, aut econtra, vel tranſeant in ſucceſſorem, vel in capitulum ſede vacante, latè diximus, *tract. de legib. diſp. 4. punct. 16.*

3. Hi executores debent eſſe Canonici Eccleſiæ Cathedralis, vel aliàs in dignitate conſtituti, juxta *textum in cap. ſtatutum, de reſcript. in 6.* Neque obſtat ex forma mandati plures concedi tantum ad collationem faciendam, poſſeſſionémque concedendam, quæ nullam judicialem cognitionem requirunt, quominùs debeant ſupradictam qualitatem habere. Tum quia ita habet ſtylus Rotæ, & Cancellariæ. Tum quia ferè ſemper partes judicis aſſumunt; eo quod regulariter adſit intruſus, vel alius, qui executioni contradicat: ob quam cauſam non ſunt meri executores, ſed mixti cum poteſtate judicandi, & cognoſcendi de cauſa executionem impediente. Quoties autem executor partes judicis aſſumere poteſt, eo ipſo judex delegatus eſt, tametſi in ipſo mandato non exprimatur, & conſequenter habere debet qualitates relatas in *cap. ſtatutum*, & ita ſentit, & latè probat Navarr. *in cap. cum contingat, de reſcript. in 6. 2. & 3. cauſa nullitatis.* Neque valet ſolutio Garciæ *6. part. de benefic. cap. 2. num. 106.* affirmantis iis executoribus ſolum ſecundario, & acceſſoriè competere judicis partes aſſumere poſſe; non autem principaliter, cum non competat illis ex forma mandati. Quia eſto ſolum ſecundario conceſſa illis ſit judicandi poteſtas, hoc ſufficit, ut abſolutè ſint judices delegati ſedis Apoſtolicæ, & conſequenter, ut in injuriam, & opprobrium ſedis Apoſtolicæ cedat, ſi perſonæ non qualificatæ ea poteſtas committatur ut benè expendit Navarrus *ſupra.* Adde non quemlibet canonicum, neque in dignitate conſtitutum eligendum eſſe executorem harum litterarum, ſed illum tantum, qui ab Epiſcopo fuerit judex ſynodalis deſignatus: niſi aliud ex mandato expreſsè conſtet, aliàs cenſenda eſt commiſſio ſubreptitia, juxta Trident. *ſeſſ. 25. c. 10. de reform.*

4. Modus eligendi hunc executorem eſt per præſentationem authenticam litterarum originalium, vel alias authenticarum: nam quouſque hæ litteræ expeditæ ſint & executori authenticè præſententur; hoc eſt per notarium coram teſtibus executor nec juriſdictionem habet, neque in cauſa procedere poteſt. Quia illi legitimè non conſtat de juriſdictione, ut aliis relatis probat D. Molina *de Hiſpan. primog. lib. 2. cap. 7. num. 58.* & noſter Molina *de juſtit. tract. 2. ubi de major. diſput. 599. à num. 2. & ſeqq.* Garcia *6. part. cap. 1. numer. 349. & 6. part. cap. 2. à numer. 7. præcip. num. 16.* Facta præſentatione tenetur ordinarius, cui litteræ ſunt directæ, intra triginta dies collationem facere, & proviſum in poſſeſſionem mittere, niſi obſtet contradictor, quem audire debet, & terminos competentes ad allegandum concedere, & finalem ſententiare & interim non currit ei tempus, quia per ipſum non ſtat, quominus executioni proviſio demandetur, & idem eſt ſi alia via fuerit impeditus. Garcia *6. part. de benefic. cap. 2. num. 71.*

5. Quod ſi malitioſè proviſionem facere omittat intra illos 38. dies deſignatos ad providendum, poterit proviſus Apoſtolicus virtute bullæ nuncupatæ executoria, quæ ſimul cum alia conceditur, alium judicem adire, qui proviſum examinet, & digno reperto beneficium conferat, & in poſſeſſionem mittat. Dixi poſſe proviſum Apoſtolicum ad ſecundum executorem recurrere. Nam ſi velit inſtare primum, & expectare ut provideat, poterit ipſe primus executor moram purgare, & beneficium providere, quia recurſus ad ſecundum executorem in caſu negligentiæ primi conceſſus eſt in favorem proviſi, cui ipſe proviſus credere poteſt: ſic ex quadam Rotæ deciſione firmat Garcia *6. part. de benefic. cap. 2. num. 90.* Sed antequam his ſecundus executor procedat; debet ei conſtare primum executorem negligentem fuiſſe in proviſione facienda, quia ſolum in caſu probatæ negligentiæ, vel malitiæ primi executoris ei conceditur, juriſdictio, juxta *textum in cap. ſi capitulo, de conceſſione præbend. in 6.* Et licet in bulla executoria non ſit expreſſus caſus negligentiæ, vel malitiæ primi executoris, ut executor ſecundus procedere poſſit, ſed abſolutè dictum ſit, ut poſſit procedere, ſi deſignatus executor intra 30. dies proviſionem non fecerit. At ſubintelligendum eſt, ſi intra 20. dies proviſionem non fecerit culpabiliter, quia in odium ſuæ negligentiæ; & malitiæ

poteſtas

potestas in alium transfertur, & absque culpa hæc translatio conveniens non erat : sic Gratian. *disceptat. forens. cap. 92. num. 31.* Garcia *de benefic. 6. part. cap. 2. num 60.* adducique Rotæ decisiones.

Debet inquam hæc negligentia primi executoris secundo constare, ut licite, & valide providere possit, quia negligentia primi executoris est conditio requisita, ut secundo jurisdictio concedatur : cum autem nullus judex uti jurisdictione possit, nisi sciat se judicem esse : sic secundus executor uti non poterit jurisdictione delegati, nisi prius sciat primum executorem negligentem fuisse. Garcia aliis relatis, *dicta 6. part. cap. 2. num. 95.* Hanc negligentiam probabit provisus, si ex actis ostendat primum executorem requisitum esse, ut provisionem faciat, ipse tamen nullam omissionis legitimam causam allegaverit.

6. Unde è contrario, si ordinarius primus executor designatus denegat provisionem, quia provisus non verificat narrata, vel quia provisione indignus est, non potest virtute bullæ executoris secundus executor adiri. Quia jam primus executor suo officio functus est, & bullæ satisfecit. Non igitur est locus bullæ executoriæ, quæ solum ad supplendam malitiosam provisionis omissionem conceditur. Neque primus executor emendare sententiam potest ; cum jam officio suo functus fuerit, sic relati Doctores.

7. Hinc oritur difficultas, quamdiu duret executorum potestas, cum per ipsos non stat, quominus provisum in possessionem mittant ? Et quidem durare, quousque locus sit executioni, tametsi ultra annum differatur, videtur certum, quia hæc potestas datur ad exequendam gratiam beneficialem, & cum hæc terminum non habeat, sed de se perpetua sit, etiam potestas, quæ illi est accessoria, debet esse perpetua. Neque obstat textus *in cap. quærenti, de officio, & potest. judicis delegati*, quo cavetur potestatem judicis delegati ad exequendam sententiam nostram, non posse ultra annum extendi. Quia hujusmodi textus loquitur de judice delegato principaliter ad judicandum, secus de judice delegato ad gratiam exequendam : hic enim sententia data pro illius executione etiam ultra annum procedere poterit, & provisum in possessionem mittere, & de fructibus integrè illi responderi : concessa vero possessione, & fructuum perceptione, si in eis denuo inquiretur, aliquibus placet posse executorem defendere provisum, coërcendo contradictores censuris, pœnis, aliisque juris remediis. Quia in supradicto brevi conceditur iis executoribus, ut provisum in possessionem inducant, faciantque illi de fructibus responderi ; & sic inductum defendant, tametsi non possint cognoscere, an legitima sit contradictio. Cæterum dicendum est executoris jurisdictionem expirare eo ipso, quo provisus pacificè inductus fuerit in possessionem, fructúsque receperit. Quia functi sunt officio, ad quod fuerunt designati. Neque enim executoribus datum est pacificos possessores jam à se constitutos defendere. Nam cum ipsi cognoscere non possint, an contradictores jure, & legitimè contradicant, nequaquam hanc contradictionem impedire possunt. Item sentiens se gravatum ex provisione Apostolica, recurrere ad ordinarium potest pro jure sibi debito recuperando. Ergo executores nequeunt hunc recursum impedire. Ergo nequeunt à contradicentibus juridicè defendere. Ergo cum in brevi conceditur executoribus facultas defendendi Provisum, intelligi debet cum facto, & quasi violenter, & non jure à possessione removetur, vel saltem cum in continenti post acceptam possessionem inquietatur, ita ut moraliter loquendo non videatur accepta possessio. Vide Abbatem *in cap. pro illorum, de prebend. num.* 10. Innoc. *ibi, num.* 3. Staphil. *de litteris gratiæ, tit. de vi, & effectu clausulæ, §. significatio clausulæ induc entis, num.* 3. Rub. *in praxi in forma novæ provisionis, verb. & defendant inductum, & in concordat. in forma mandati, verbo defendentes, & in rep. capit. 2. de conces. præbendæ, num.* 29. *& seq. clausulis mandatorum.* Garcia 6. *part. de benefic. cap. 2. numer.* 146.

8. Sed est dubium ex parte provisi, quid facere debeat, si sentit se gravatum, & injuste provisionem denegari, posito quod non potest ad secundum executorem recurrere ? Dicendum est ad Summum Pontificem, & non ad Metropolitanum appellari debere, quia solus ille est executoris provisionem denegantis superior.

9. Ab hac doctrina excipit Garcia *6. part. de benefic. cap. 2. numer. 75.* casum in quo ob examinatorum reprobationem executor provisionem denegat : quia tunc (inquit Garcia) potest provisus à mala examinatorum reprobatione ad Metropolitanum appellare, eo quod examinatores synodales non authoritate sedis Apostolicæ, sed propria, juxta munus, & officium suum examen fecerint, & provisum reprobaverint. Et licet congregatio Concilij *sess. 24. cap. 18. de reformat.* declaraverit ab examinatorum reprobatione non dari appellationem, hoc intelligendum esse inquit de examine in concursu facto, secus de alio examine extra concursum. Metropolitanus verò, ad quem est appellatum, obligatus est provisum examinare cum tribus examinatoribus synodalibus, si illos habet, aliàs à se electis, & dignum repertum remittere ordinario primo executori, ut provisionem faciat. Quod si hic noluerit, poterit transactis 30. diebus secundus executor adiri.

Verum hæc exceptio mihi non probatur. Non enim examinatores synodales illa in causa procedunt authoritate ordinaria, sed delegata à sede Apostolica ; siquidem examen provisi faciunt virtute electionis executoris Apostolici. Nam si executor Apostolicus eos non elegisset, ipsi in examen procedere non possent : examinant ergo provisum ex facultate accepta ab executore, ac proindè, ut delegati sedis Apostolicæ. Non igitur ad alium, quam ad Pontificem dari potest appellatio. Adde examen dignitatis provisi esse accessorium collationi, illiusque fundamentum. Sed ad Metropolitanum non potest pro collatione appellari : Ergo neque pro examine dignitati provisi : accessorium namque sequi debet naturam principalis.

10. Rursus dubitabis econtra, quid debeas facere si provisus ab ordinario sis, vel aliàs præsumis jus ad beneficium habere ? Breviter respondeo, te debere coram executore Apostolico titulum ostendere, illúmque si negetur statim, & in continenti probare summariè, juxta ea quæ tradit Menoch. *de arbitr. lib. 2. casu 28. numer.* 5. ipsum verò executorem obligatum esse te audire, & interim executionem provisionis suspendere, aliàs omnia esse attentata. Quod non solùm habet verum, cum litteræ conceduntur sub suppositio quod si aliquis intrusus, vel cum clausula *vocatis vocandis* ; sed etiam si absolutè concederentur remoto quolibet detentore. Quia injustum esse videtur, si tu inauditus jure acquisito priveris. Gonzalez *glossa 9. annot. contra nullit. & attentatu, à numero 20. & seqq.* Garcia *6. part. de benefic. cap. 2. numer.* 140. Si verò comparens ad contradicendum, postquam provisus missus esset in possessionem, nequaquam de tua justitia coram executore allegare posses : quia jam expiravit ejus potestas ; sed coram ordinario litem intentare debes, ut benè notavit Garcia *suprà, num.* 145.

§. III.

§. III.

Quæ debeat executor Apostolicus verificare, priusquam gratiam exequatur.

1 *Veritatem narratorum explorare debet, esto litteræ in forma gratiosa expediantur.*
2 *Onus probandi narrationem provisо competit.*
3 *Si litteræ in forma digni expediantur, debet insuper verificare dignitatem provisi.*
4 *Si noscaris idoneus, an debeat executor te examinare? Negat Sanch. Affirmat Garcia. Conciliantur hæ sententiæ.*
5 *Quid si examinatus reperiaris indignus, an possit executor alij examini te subjicere? Sub distinctione respondetur.*

1. SI litteræ beneficiales expeditæ sunt in forma gratiosa, obligatus non est executor verificationem aliquam judicialem facere, sed extra judicialiter se informare potest de veritate narratorum. Hanc informationem ante omnia præmittere debet, ut gratia executioni mandari possit; quia insuper gratia habet tacitam conditionem, si preces veritati nitantur, *cap. 2. de rescript. l. fin. in princ. Cod. de diversis rescript.* Si autem adsit contradictor, præmittere judicialem informationem narratorum debet; quia partes judicis assumit. Nunquam tamen tenetur explorare dignitatem provisi, quia jam præsupponitur explorata ante gratiæ concessionem, ideóque vocatur provisio in forma gratiosa. Neque in hac parte esse potest contradictor executionem impediens. Sic Doctores referendi.

2. Onus probandi narrativam competit provisо, quia ipsi competit justificare suam gratiam & probare veritatem dixisse in narratione. Cæsar. de Graffis *decis. 7. num. 3.* Flamin. Parisius *l. 3. quæst. 2. num. 44. & l. 10. quæst. 3. à numer. 1.* Gonzalez *in annotat. ad nullit. & attent. gloss. 9. numer. 130.* Garcia *6. part. de benefic. num. 161. & 189.* Huic oneri satisfaciet semi plena probatione in his, quæ non sunt gratiæ fundamentum, sed illius clausa motiva, & impulsiva, qualia sunt in hac ætate esse constitutum, his qualitatibus esse præditum, beneficium tanti valoris existere, & similia, secus vero in iis, quæ gratiæ fundamentum sunt quorumque in contrarium est juris præsumptio, ut si impetrasset beneficium, eo quod reservatum sit, vel alteri collatum simoniacè, vel ante legitimam ætatem: tunc enim plenè probanda est narrativa, quia nec reservatio, nec delictum præsumitur, nisi probetur, & pro libertate beneficij, & pro possidente est juris præsumptio, Garcia *n. 172. & latius n. 225. & seqq.* ubi variis decisionibus Rotæ comprobat.

3. Si autem litteræ beneficiales expeditæ sint in forma digni tenetur executor ultra verificationem narratorum explorare dignitatem provisi, scilicet te legitimum esse ordine Ecclesiastico insignitum, ætate competenti, bonis moribus, sufficientéque scientia præditum. Quod si hanc informationem omiserit, collatio facta nulla est, tametsi tu provisus dignus existas, quia sub conditione, quod idoneus cognoscaris, collatio executori facienda conceditur, ut constat ex illis verbis, *si per diligentem examinationem illum idoneum esse repereris.* Ergo si ante collationem non reperit executor te idoneum, esto tu idoneus sis, nulla est collatio, utpotè contra formam facta. Sic Sanchez *de matrim. lib. 3. disp. 33. num. 4. & l. 8. disp. 34. num. 26. & disp. 35. num. 16.* Garcia *6. part. de benefic. cap. 2. num. 258.*

4. Difficultas est, an teneatur executor te examinare, si idoneus esse noscaris? Negat idem Sanchez loquens de dispensatione, *lib. 8. disp. 17. n. 12. & disp. 34. num. 24. & disp. 35. num. 16.* Moventur, quia in manifestis nulla est opus examinatione; *cap. manifesta 2. quæst. 1.* Sed non est credendum Pontificem velle actum inutilem fieri. Ergo cum præcipit examinationem præmitti ut dignitas provisi cognoscatur, intelligi debet cum aliàs nota non est.

Contrarium affirmat Garcia *suprà num. 259. & seqq.* & ait collationem factam examine non præmisso, esse nullam. Movetur; quia est facta contra formam mandati, quæ requirit te idoneum esse repertum per diligentem examinationem. Ergo si examinationem non præmittis, quantumvis te idoneum, esse cognoscat, non satisfacit formæ: seu conditioni in mandato contentæ: & à simili probari potest, ex Trident. decreto *sess. 24. cap. 18. de reformat.* ubi provisio parochialium non præmisso examine annullatur quantumvis fiat de persona notoriè idonea.

Cæterum conciliari possunt hæ sententiæ: si media via procedamus. Existimo namque cognitionem privatam tuæ dignitatis non excusare executorem ab examine præmittendo: quia executor obligatus est tuam dignitatem juridicè cognoscere, antequam de beneficio provideat. Nam cùm publicè constare debeat de potestate executoris, & de valore provisionis, publicè etiam debet constare de tua habilitate, siquidem sub hac cognitione, & non aliter executori jurisdictio conceditur. At si tua dignitas publica, & notoria est, executórque comprobat notorietatem, non tenetur alio examine uti, quia satis examinatur tua dignitas illa notorietatis comprobatione: favet Glossa *cap. Qui sine examinatione, verbo sine examinatione, dist. 81. cap. fin. verbo qui concubinas, dist. 51.* ubi tanquam certum supponitur in notis nulla esse opus examinatione. Et confirmari potest ex doctrina ipsius Garciæ *6. part. de benefic. cap. 3. num. 269.* dicentis executorem, si te remittat examinandum alicui synodali examinatori, ipséque examinator, quia satis cognitam habet tuam idoneitatem, absque ullo examine schedulam approbationis concedat posse ad provisionem procedere; quia satis per approbationem examinatoris ei constat de tua dignitate. Ergo ad legitimam provisionem sufficit juridica cognitio de idoneitate provisi, tametsi examen propriè procedat.

Neque obstat in parochialibus providendis per concursum examen esse requisitum, quantumvis providendus idoneus sit, & probetur, quia in supradicto decreto Trident. hæc forma examinis per concursum præscribitur. At in provisionibus Apostolicis non præscribitur examen concursus, sed solum examen idoneitatis, cui sufficienter creditur satisfactum, si textibus dignitas provisi comprobetur.

5. Sed quid examinatus reperiaris indignus poteritne executor te iterum examini subjicere, & digno reperto beneficium conferre? Negat Garcia *dict. 6. p. de benefic. cap. 2. num. 253.* & movetur: quia executori conceditur potestas tibi conferendi beneficium, si per diligentem examinationem te idoneum esse repererit. Ergo te idoneo non reperto cessat executoris jurisdictio. Verba namque illa *per diligentem examinationem*, de prima examinatione intelligi debent, *ex reg. boves, §. hoc sermone, ff. de verb. signif.* aliàs per multum tempus expectari posset, ut habilis reddaris, & pluries examinari, ut saltem aliqua vice sufficiens videaris, quod alienum est à ratione, præcipuè in parochialibus, ubi peracto examine tenentur examinatores denuntiare qui fuerint idonei reperti.

Placet mihi hæc doctrina, si supponamus te ab examinatoribus indignum esse judicatum. Quia jam executori constat de tua inhabilitate per diligentem examinationem, & cessat executionis conditio. Sed quia examinatores declarationem possunt suspendere, & examen inchoatum relinquere in aliud tempus perficiendum si illo tempore, quo examen perficiendum

est,

eſt, te dignum inveniant, & ſic declarent, poterit executor virtute hujus declarationis te beneficio providere. Quia per diligentem examinationem dignus repertus es, & nunquam repertus indignus. Neque dici poteſt te bis eſſe examinatum cum priorem examinationem declaratio ſubſecuta non fuerit : ſolum enim ſemel examinatus es diligenter ; eſto duplici tempore examini fueris ſubjectus, integrant namque illæ vices unicum examen.

§. IV.

Quæ beneficiorum conditiones exprimendæ ſint in mandatis Apoſtolicis obtinendis.

1 *Plures exprimi debent.*
2 *Narrare debet eſſe clericum legitimum nullo modo impedimento affectum.*
3 *Narrare debes beneficia obtenta, ſi quæ habes.*
4 *Item quodlibet jus ad beneficium.*
5 *Aliqui cenſent penſionem habitam exprimendam eſſe. Sed non videtur certum.*
6 *Item debes dignitatem exprimere, ſi quam habeas.*
7 *Beneficij per vim poſſeſſi non videtur mentio neceſſario facienda.*
8 *Qualiter obligatus ſis exprimere, ſi pluries fuiſti diſpenſatus.*
9 *Qualiter patrimonium, & præſtimonium laïcale, & penſionem narrare debeas in impetratione beneficij.*
10 *Si qualitatem beneficij impetrati non exprimis, gratia vacat.*
11 *Unde nulla eſt gratia beneficij curati, cura non expreſſa.*
12 *Item gratia beneficij juriſpatronatus non expreſſa hac qualitate.*
13 *Et beneficij Eccleſiæ cathedralis tacita hac qualitate.*
14 *Et beneficij reſidentiam requirentis ſi illius reſidentiæ non facias mentionem.*
15 *Si beneficium tanquam curatum impetretur, cum tamen ſimplex ſit, vitiatur gratia.*
16 *Subreptitia eſt gratia beneficij non expreſſo ejus valore, vel falsè expreſſo.*
17 *An motus proprius excuſet hoc vitium.*
18 *Si eſt beneficium electivum, & taceas, vitiatur gratia.*
19 *Si ſæcularis ſit, beneficium regulare impetres, nulla eſt impetratio.*
20 *Si ſub nomine beneficij hoſpitale impetres, quod beneficium non eſt.*
21 *Item eſt nulla gratia, ſi beneficium unitum impetres tacita unione.*
22 *Item ſi beneficium eſt monoculare, neque qualitatem manifeſtes.*
23 *Item ſi narres beneficium vacaſſe per obitum, cum vacet per reſignationem.*
24 *Item ſi ſit de beneficio affecto, neq; affectionem declares.*
25 *Si beneficium à te occupatum ſine titulo impetres tacita intruſione.*
26 *Si beneficium alteri æquè principaliter unitum impetres tacita unione.*
27 *Quid ſi beneficium Eccleſiæ inferioris impetres tacito ſancto illius Eccleſiæ?*
28 *Si eſt impetratio contra ſtatutum, neque ſtatutum manifeſtas, eſt nulla.*
29 *An vitietur reſcriptum, ſi alterius colorati tituli mentionem non facias.*
30 *Vitiatur reſcriptum, ſi omittas narrare alterum eſſe in beneficij poſſeſſione.*
31 *Annalis detentio in beneficio reſervato non videtur neceſſario exprimenda.*
32 *Lis tamen ſi aliqua ſit etiam ſuper poſſeſſione, eſt exprimenda.*
33 *Supradicta procedunt in impetratione à Pontifice, ſecus ab ordinario.*

1. UT executor Apoſtolicus munere ſuo rectè fungatur, explorare debet an expreſſeris conditiones neceſſario in mandatis Apoſtolicis exprimendas, quia non expreſſis impetratio ſubreptitia cenſetur ; aliquas attigimus §. 3. dicturi in præſenti quæ deſiderantur. Has conditiones explicuit latè Felin. *in cap. in noſtra, de reſcript.* Joan. Selva *tract. de benefic. 3. part. quæſtion. 11.* quas ad tria capita reduxit Men. *lib. 2. d. arbitr. caſu 201. à num. 32.* Primum eſt ratione perſonæ impetrantis. Secundum eſt ratione qualitatis beneficij quod impetratur. Tertium ratione juris, quod in beneficio impetrando alteri competit, quem ordinem ſequemur.

2. Ex primo capite inquit Menoch. *num. 33.* narrare debet te clericum eſſe legitimum, idoneum, nullóque vitio involutum. Sed licet, hæc in impetrante neceſſaria ſint, non tamen neceſſarium eſt, ut illorum facias mentionem ; quia jure ipſo ſupponuntur, *cap. cum adeo, de reſcriptis, cap. cauſam quæ, de electione, &c. ex litteris, de tranſact. & ibi gloſſ.* & notavit Azor. *2. part. inſtit. moral. lib. 6. cap. 33. quæſt. 1.*

3. Secundò (inquit Menoch. *num 41.*) narrare debes beneficia obtenta ſi quæ habes, *cap. ad aures, cap. cum adeo, cap. poſtulaſti, cap. audientiam 2. cap. in noſtram, cap. ſi proponente, de reſcriptis, & cap. ſi motu proprio, de præbendis in 6.* Ratio eſt, ut ambitionis via præcludatur, & ne aliis, vel Eccleſiæ ſequatur præjudicium ſi plura beneficia uni conferantur. Quod procedit, etiam ſi beneficium habitum tenue ſit, & inſufficiens ad vitæ ſuſtentationem, ut ex dictis juribus clarè conſtat : & tradit Azor. *2. part. lib. 6. cap. 33. q. 3.* Nam licet *in cap. is cui, & cap. non poteſt, de præbendis in 6.* dicatur mentionem faciendam eſſe beneficij ad vitam ſufficientis, cum non negetur inſufficientis faciendam eſſe mentionem, firma manere debet deciſio *dict. cap. ſi motu proprio, & cap. ſi proponente*, ex quibus colligitur cujuſlibet beneficij faciendam eſſe mentionem. Tenue namque erat beneficium, cujus mentio fit *in cap. proponente, de reſcriptis* ; at quia dolo negavit ſe beneficium habere, nulla fuit gratia facta. Neque hæc obligatio ceſſat ex eo quod illo beneficio obtento ſpoliatus fueris : nam cum per ſpoliationem titulum non amiſeris, illius mentionem facere debes. Menoch. *dicto caſu 201. num. 4.* Et idem eſt, eſto beneficio habito renuntiaſſes, dummodo renuntiatio admiſſa à ſuperiore non ſit, quia adhuc retines titulum beneficij. Menoch. *num. 47.* Quod ſi ſolum promiſiſti renuntiare, exiſtimat Menoch. *num. 48.* cum Felino, non ſolum beneficij habiti, ſed etiam hujus promiſſionis te obligatum eſſe facere mentionem, quia potes beneficium, & poſſeſſionem illius obtinere, quibus locus non ſit promiſſioni. Cæterum ergo de hac extenſione maximè dubito. Tum quia optimè potes beneficium ſecundum obtinere, & promiſſioni ſatisfacere, ſi antea captam ſecundi beneficij poſſeſſione primo renuncies. Tum quia ex nullo textu colligitur hujus promiſſionis faciendam eſſe mentionem. Neque vales dicere. Pontificem non conceſſurum ſecundum beneficium, ſi ſciret factam eſſe promiſſionem renunciationis primi. Quia eſt qualitas extrinſeca neque à jure præſcripta, ideóque conceſſionem non immutat. Sicut ſi ſciret Pontifex aliquos defectus, & peccata à te commiſſa, beneficium non conferret : at quia non teneris illos declarare, ex illorum taciturnitate non redditur collatio nulla. Hæc obligatio exprimendi beneficium habitum, non tollitur ex eo quod beneficium manuale ſit. Nam textus *in cap. ſi proponente, de reſcript.* generaliter loquitur de quolibet beneficio habito in titulum. Menoch. *num. 46.*

4. Imò non ſolum cujuſlibet beneficij habiti, ſed etiam

etiam juris ad illud obligatus es facere mentionem, ut ſatis colligitur ex *cap. ad audientiam el.2. cap. in noſtra, de reſcriptis.* Quocirca ſi præſentatus, vel electus es ad aliquod beneficium, vel illius collationem habes, eſto non acceptatam exprimere debes. Menoch. *n.*43. Azor. 2.*part. lib.6.cap.*33. *quæſt.*5. Hoc autem intelligi debet, niſi illius juris probabilem ignorantiam haberes: hæc enim excuſat gratiam à ſubreptione; ut expreſsè habetur *cap. gratiæ, de reſcript. in* 6. ubi cum tempore impetrationis neſcires; & multis allegatis docet Menoch. *dicto caſu* 201. *n.*52. Azor.2.*p.l.*6 *cap.*13.*q.*5. At Baſil. Legionem, *lib.*8. *de matr. cap.*17.§.3. *n.*19. affirmat non ob ignorantiam reddi gratiam validam, ſed quia ante ſcientiam collationis, & illius acceptationem dici non poteſt beneficium habere. Verum, eſto beneficium non habeas, habes tamen jus ad illud, cujus mentionem facere debes; aliàs dolo non agere, ſi ſciens tibi factam eſſe collationem, nec repudiares neque admitteres, ut ſecundum obtineres beneficium, quia dolo dici non potes agere, cum jure proprio uteris.

5. Supradictam doctrinam extendit Menoch. *caſu* 201. *num.*51. ad penſionem Eccleſiaſticam, quam ſi habeas, exprimere debes in impetratione cujuſlibet beneficij. Quia loco beneficij hæc penſio ſuccedit, eſto beneficium rigoroſum non ſit. Sed hæc extenſio non eſt ita certa, cum obligationes extendendæ non ſint ultra proprietatem verborum; & contrarium docet Baſil. *ſuprà num.*17. Azor. 2. *part. inſtit. mor. lib.*8. *cap.*12. *quæſt.*14. niſi ad titulum paupertatis beneficia à Pontifice obtineres.

6. Tertiò (inquit Menoch.*n.*40.) narrare debes dignitatem, ſi in ea reperiaris, quia ita cavetur *in cap. ad aures, de reſcript.* Quod non ſolum verum habet, cum minora beneficia impetras, ut dicit Menoch. ſed etiamſi majora obtineas. Nam eſto textus *in cap. ad aures*, ſolum de obtentione minorum loquatur. At alij textus generaliter de qualibet beneficij obtentione loquuntur; ideóque in obtentione cujuſlibet beneficij etiam majoris mentio facienda eſt de dignitate. Adde *cap. ad aures*, ſolùm de beneficiorum minorum obtentione loqui, quia nullum beneficium majus dignitate eſt, eſto inter ipſas dignitates una ſit major altera.

7. Quartò inquit Menoch. *n.*45. te debere mentionem facere beneficij per vim poſſeſſi. Movetur, quia violentia commiſſa fortè retardabit Pontificem à beneficij conceſſione. Fruſtra enim legem implorat, qui in legem delinquit. Sed hæc ratio mihi non probatur, alias obligatus eſſes hujus delicti mentionem facere, tametſi beneficium non poſſideres, ſed ab illius poſſeſſione ceſſaſſes; quod nullo jure cautum videtur. Crederem tamen ſi beneficium de facto poſſideres, eſto non de jure, te obligatum eſſe illam iniquam poſſeſſionem manifeſtare, quia abſolutè beneficium habes. Adde ſi beneficium abſque titulo legitimo poſſideres, vitium incurris intruſionis. Debes ergo ab hoc vitio abſolvi, ut capax beneficij cenſearis; at ab illo abſolutus neſcio quam ob cauſam in impetratione beneficiorum illius facere mentionem debeas.

8. Quintò inquit Menoch. *num.*39. te obligatum narrare aliàs diſpenſationes, ſi pluries fuiſti diſpenſatus ratione plurium defectuum. Sed hoc intelligendum eſt caſu quo diſpenſationes inter ſe ſint connexæ, & ad eundem finem ordinatæ, ut latius *tract. de reg. diſput. ult.*§.4. diximus.

8. Sextò debes narrare patrimonium, ſi quod habes; præcipuè, ſi ad illius titulum fuiſti ordinatus, quia videtur loco beneficij ſubrogari. Sed hoc intelligendum eſt, ut benè explicat Azor.2.*part.inſtit.moral.lib.*6.*c.*33. *q.*8. caſu quo tibi beneficium conferatur titulo paupertatis. Quia ceſſat fundamentum conceſſionis, ſi patrimonium habes. Idem quod dictum eſt de patrimonio dici debet de præſtimoniis, & penſionibus temporalibus, ſeu laïcis ad vitam conceſſis. Secus ſi ſolum pro limitato tempore concedantur: quia cum illa limitata conceſſio te à paupertate non liberet, illorum mentionem facere non teneris. Aznr. *quæſt.*8. *verſ. ex quo fit.* Adverte ſupradicta intelligenda eſſe caſu quo gratia beneficij proprio motu conceſſa non fuerit. Nam ſi motu proprio concedatur, valet gratia, tametſi de beneficiis obtentis mentionem non facias, ut expreſsè habetur *cap ſi motu proprio, de præbend. in 6.& clement. ſi Romanus, eodem tit. ibi ſi Romanus Pontifex de beneficio alicui motu proprio provideat non habita mentione proviſionem, ſeu gratiam hujuſmod. fore validam declaramus.* Quia cum hæc gratia ex mera principis liberalitate procedat, præſumitur conceſſuris, etiam ſi veritatem noſſet, ſic univerſos doctores docere teſtatur Thom. Sanchez *lib.*8. *de matrim. diſp.*21. *num.*47. Hæc ex primo capite.

10. Ex ſecundo capite, nempe ex beneficio impetrato, vitiatur gratia, ſi qualitas beneficij expreſſa non fuerit, eo quod gratia tunc voluntaria non eſt, cum illam Pontifex non cognoſcat: ſic Doctores referendi.

11. Ex quo fit primo gratiam vitiari beneficij curati, ſi curam animarum beneficio annexam non exprimas: quia ſub nomine beneficij in mandatis Apoſtolicis de providendo, ſimplex venit intelligendum, & non curatum, ut colligitur ex *cap. cum illis, de præbend. in 6. cap. pro illorum, eodem tit.* ſic Menoch. multis relatis *lib.*2. *de arbitrar. caſu* 201. *n.*61. Azor. 2.*p. inſtit.mor.lib.*6.*cap.*32.*q.*6. *& cap* 33. *q.*11. Quod verum habet (inquit Menoch. *n.*63.) eſto beneficium curato non obligatus ſis per teipſum deſervire, adhuc teneris illius curæ mentionem facere. Quia abſolutè beneficium curatum eſt: imo eſto motu proprio gratia conceſſa ſit, adhuc teneris curati facere mentionem. Quia motus proprius, tametſi ſubreptitionem tollat ex parte impetrantis, *cap. ſi motu proprio, de præbendis in* 6. non tamen tollit ſubreptionem, quæ ex te ipſa, & ex parte concedentis provenit, hoc eſt, non firmat gratiam, quam concedens facere non intendit, *cap. cum nullus, de præbendis in* 6. *& cap. is cui eodem.* Menoch. *num.*64. Azor. *quæſt.*11.

12. Secundo fit vitiari gratiam beneficij juriſpatronatus, ſi tacita hac qualitate beneficium impetres. Quia non creditur Pontificem præjudicare velle patronis. Menoch. multis relatis *num.*71. Azor *ſuprà q.*6.*&* *q.*11. Excipit tamen Menoch. *num.*72 beneficium patronatus vacans in curia ſuper quo pendet lis inter patronos: quia de hoc patronatu, cum firmus non ſit, & certus, non curat Pontifex.

14. Tertiò fit, vitiari gratiam beneficij Eccleſiæ cathedralis, ſi hujus qualitatis mentionem non faciat. Quia ſub nomine beneficij in mandatis ambitioſis non venit beneficium in cathedrali ſitum, *cap. quamvis, el.*1. *de præbendis in* 6. Menoch. *n.*73.

14. Quartò fit vitiari gratiam beneficij reſidentiam requirentis, ſi hujus reſidentiæ non facias mentionem. Nam eſto omnia beneficia reſidentiam requirant, *ex cap. ult. de clericis non reſidentib.* At conſuetudine præſcriptum eſt ſimplicia beneficia libera eſſe à reſidentia, *cap. gratiæ, de reſcriptis in* 6. Cum ergo ſub nomine beneficij ſimplex intelligatur, efficitur ſanè intelligi, etiam à reſidentia exemptum. Ergo in conceſſione beneficij non venit beneficium reſidentiam requirens, & conſequenter non tenet conceſſio. Menoch. *n.*74. Azor.*q.*11. Excipit tamen Menoch *n.*77. aliis relatis, ſi motu proprio eſſet facta conceſſio, quia tunc (inquit) reſidentiæ qualitas non expreſſa non vitiat. At hæc exceptio mihi non probatur, cum qualitas reſidentiæ ſit beneficia intrinſeca, & illa non expreſſa non videtur beneficij conceſſi natura explicari. Quoties enim qualitas beneficio intrinſeca tacetur, gratia etiam motu proprio conceſſa non ſubſiſtit, ut relato Abbate, & aliis, docet Sanchez *lib.*8. *de matr. diſp.*21. *num.*51. Deinde ſi motus proprius, ut nuper diximus

ex ipso Menochio, non excusat expressionem qualitatis curæ, neque etiam excusare debet residentiæ expressionem; cum utraque qualitas ad substantiam gratiæ pertineat.

15. Quintò fit vitiari gratiam si beneficium tanquam curatum, aut residentiam requirens conferatur, cum tamen simplex sit, quia ignorat Pontifex quam gratiam concedat. Menoch. *n.* 76. Neque obstat fore, ut facilius concederet, si sciret simplex esse. Nam esto hoc verum esset, quod non est certum, cum aliquas speciales rationes habere possit ad concedendum beneficium, residentiam expostulans, quæ in simplici non procederent. At cum non sciat naturam beneficij, quod confert, non potest talis collatio illi voluntaria esse, esto motu proprio fiat concessio.

16. Sextò fit vitiari gratiam beneficij, cujus valorem in impetratione non exprimas, aut falso exprimis, vel augendo, vel minuendo notabiliter. Nam esto ex jure communi non sit opus valoris expressione ad beneficij impetrationem, cum qualitas beneficij à valore non pendeat. At cum in regulis Cancellariæ statutum sit hujus esse faciendam mentionem, aliàs, impetrationem fore subreptitiam, efficitur hoc omnino servandum esse: sic Menoch. *de arbit. d. lib. 2. casu 201. n. 78.* Thom. Sanch. *l. 8. de dispensat. disput. 21. n. 4.*

17. Sed an motus proprius excuset hanc taciturnitatem valoris, vel illius falsitatis expressionem? Menoch. *supra n.* 83. affirmat illius taciturnitatem excusare, secus falsitatem, quia quando valor tacetur, non movet Pontificem ad concessionem, neque affirmari potest legitimè informatum denegaturum esse, imo oppositum debet præsumi. At cum falsus valor exprimitur, præsumi potest ex illius relatione motum esse, ac proindè ex falsa causa, & contra voluntatem ipsius: motus autem proprius nunquam supplet subreptionem commissam contra concedentis intentionem, ut multis docet Sanchez *lib. 8. de matrim. num.* 5. Verum hæc distinctio probanda est in causis, quæ Pontificem movent ad concedendum, quarum falsa expressio rescriptum vitiat etiam motu proprio concessum, ut multis probat Sanchez *lib. 8. de matrim. disp. 21. n.* 51. At valor in beneficio neque est qualitas beneficio intrinseca, cum jus naturam non mutet, sive augeatur, sive diminuatur: neque est causa, quæ Pontificem moveat ad concedendum ad summum enim movet ad faciliorem, vel difficiliorem concessionem. Ergo ex falsa valoris expressione rescriptum motu proprio concessum annullari non potest; si quidem falsi expressio, qua sublata non tollitur concessio, etiamsi difficilior reddatur, non reddit rescriptum subreptitium, ut multis allegatis probat Sanchez *disp. 21. num.* 52. *&* n. 52. & nos diximus *tract. de benefic. disput. de privileg. & disput. de dispensat.*

18. Septimò fit gratiam beneficij vitiari, etiam motu proprio concessam, si cum sit beneficium electivum, taceas illius qualitatem. Quia nunquam censetur Pontifex jura electorum derogare, Menoch. plures referens *num.* 84. consentit Sanchez *lib. 8. disput. 28. num.* 50. & idem efficacius procedit in beneficio juris-patronatus laïcorum quod nunquam solet Pontifex derogare. Azor. *lib. 6. cap.* 32. *quæst. 6. & cap.* 33. *quæst.* 11. *in fin.* Sanchez *suprà.*

19. Octavò fit vitiari gratiam beneficij regularis, si cum sæcularis sis, illud impetres tacita beneficij qualitate: & è contra si regularis sis, impetres beneficium sæculare. Tum quia ignorat Pontifex, quam gratiam tibi concedat. Tum quia ad illam gratiam inhabilis es. Neque hic defectus excusatur ob clausulam motus proprij, quia hæc non supplet personæ impetrantis inhabilitatem, ut multis relatis docet Sanchez *suprà num.* 49.

20. Nonò fit gratiam hospitalis etiam motu proprio concessam vitiari, si sub nomine beneficij impetres; quia regulariter beneficium non est cum laïco concedi possit; & habetur expresse *clement. per litteras, de præbendis*; ibi. *Nulli posse decernimus provideri: nisi hoc in Apostolicis litteris teneatur expressè.* Est enim error commissus in gratiæ substantia, qui ex clausula motus proprij non reparatur Gonzalez *gloss.* 5. §. 4. *n.* 7. Menoch. aliis relatis, *dicto casu* 201. *num.* 88 Excipe tamen, nisi ex consuetudine, vel fundatione beneficium esset, ut plura hospitalia sunt, juxta dicta *disp.* 1. *de hospitalibus.*

21. Decimò fit beneficium unitum per se impetrari non posse tacita unione, etiam ex clausula motus proprij. Tum quia per unionem extinctum est. Tum quia non præsumitur utile Pontificem jura unionis dissolvere, poteris tamen illud impetrare, si impetres principale; quia ad hujus impetrationem accessoria veniunt Menoch. *à num.* 91.

22. Unde fit mandata de providendo, etiam motu proprio concessa, subreptitia esse, & nulla, si fuerint de beneficiis monocularibus, hoc est, ad collationem unicè pertinentibus, tacita hac qualitate. Quia non credendus Pontifex velle ordinarium collatorem unica provisione quam habet, privare, juxta *c. em. 1. de sentent. excommunic. ad finem*, & tradit alios referens Menoch. *lib. 2. de arbitrar. casu* 201. *num.* 94. Gonzalez *gloss. 9. §. 4. num. 4. & 5.* Azor. *lib. 6. cap. 32. quæst. 6.* Adverto tamen cum Menoch. *ibid. n.* 95. *&* 96. Gonzalez *num.* 27. beneficium monoculare non dici, si collator illius tantum liberam collationem habet, habet tamen simultaneam cum aliis, vel ad alia beneficia præsentare, vel eligere potest. Quia cum competat illi aliorum beneficiorum provisio, absolute dici non potest unicam illi competere, quod ad monocularis qualitatem requiritur.

23. Duodecimò fit, vitiari gratiam etiam motu proprio concessam, si narres beneficium vacasse per obitum, cum tamen vacet per resignationem; antè contra, *cap. suscepturn, de rescriptis in 6.* Ratio est, quia Pontifex præsumitur velle gratiam concedere sub illa conditione sibi narrata quod beneficium taliter vacet: sic relatis Felino, & Selva docet Menoch. *d. casu* 201. *num.* 103. Azor. 2. *part. lib. 6. cap.* 33. *quæst.* 16. *in fine.* Aliquas explicationes huic doctrinæ adhibet Menoch. quas ibi videre potes. Adde, non solum te obligatum esse narrare beneficij vacationis modum, sed etiam per cujus obitum vacavit, si ratione illius inducit reservationem, ut contingit in beneficio vacante ob mortem familiaris Pontificis, vel Cardinalis, quod ob qualitatem personæ reservatum est. Quia hoc beneficium nullatenus creditur Pontificem concessurum, nisi reservatione cognita Menochius *suprà*, *à num.* 110. In interpretatione vero canonicatus, & præbendæ existimat Menoch. *d. casu* 101. *num.* 185. exprimendum esse nomen canonici, ob cujus obitum vacat præbenda. Quia ita servat stylus curiæ. Sed non credo ita necessariam esse hanc expressionem, ut si in nomine error commissus sit, rescriptum vitietur, cum neque ad substantiam gratiæ, neque ad faciliorem concessionem pertineat. Si autem impetres beneficium, nullo vacationis modo expresso, non est gratia subreptitia: quia omnis vacandi modus intelligitur: ut benè ipse Menoch. *num.* 100. notavit. Declarat tamen primò ut non procedat, cum impetratur rescriptum gratiæ *si neutri*; quia tunc exprimendus est vacationis modus, eo quod movere potest Pontificem ad concedendam vel denegandam illam novam gratiam super qualis agitatur. Declarat secundo, ut non procedat, cum electionis decretum superiori præsentatur ad confirmandum electionem, quia tunc vacationis modus exprimendus est. Et ratio esse potest, quia alias non constabit de legitimatione actus.

24. Decimotertiò fit, gratiam nullam esse, etiam motu proprio concessam, si sit de beneficio affecto, &

qualitatem

qualitatem hanc non exprimas. Quia hac qualitate non expressa ; cum Pontifex beneficium providet, censetur liberum providere. Mandos. *cas.* 201. *numero* 128.

25. Decimoquartò fit, gratiam reddi subreptitiam, si impetres beneficium, quod sine legitimo titulo occupasti, tacita hac intrusa possessione ; quia vitium intrusionis non excusat clausula motus proprij : sic aliis relatis, Menoch. *num.* 129.

26. Decimoquintò fit, reddi gratiam nullam, etiam motu proprio concessam, si beneficium alteri unitum æquè principaliter impetres, non facta unionis mentione ; quia non est præsumendum velle Pontificem jura unionis dissolvere, nisi id clarè exprimere si tamen conferens beneficium adderet clausulam cum annexis, & pertinentiis virtute hujus additionis, valida esset impetratio : quia jam exprimit Pontifex se velle beneficia illa inter se unita tibi conferre, neque unum ab alio disjungere. Menoch. *num.* 143.

27. Decimosextò (inquit Menoch. *num.* 134.) esse gratiam subreptitiam, si beneficium Ecclesiæ inferioris impetres, & Sanctum illius Ecclesiæ non exprimas quia hæc expressio videtur necessaria, ut Pontifex intelligat quod beneficium conferat. Verum si aliundè de corpore beneficij constat, credo omissionem hujus nominis, aut errorem in illo non vitiare gratiam. Illud tamen reputo certum, beneficium sit Ecclesiæ cathedralis, & tacita hac qualitate impetres, nullam esse impetrationem ; quia in absoluta beneficij concessione qualificatum non comprehenditur, ut aliis relatis probat Gonzalez *gloss.* 10. *in princ.*

28. Decimoseptimò erit gratia nulla, si stante Ecclesiæ statuto impetrationem impediente illius non facias mentionem, quia non est credendus Pontifex juribus Ecclesiæ, velle derogare, nisi id clarè exprimat Menoch. *dicto casu* 201. *num.* 136.

29. Ex tertio capite, nempè ex jure quod alteri in beneficio impetrato competit, infert. Menoch. *dicto casu* 201. *n.* 138. rescriptum vitiari, si alteri collatum sit beneficium, esto acceptatum non sit, tu verò in impetratione hujus juris, quod est ad beneficium, non meministi : quia non est credendum Pontificem velle tollere jus alteri quæsitum. Et idem est de electione, postulatione, aut præsentatione. Menoch. *num.* 149. Quocirca nisi dicat, *non obstante collatione, electione, præsentatione alteri facta*, huic juri nullo modo credendum est derogari. Menoch. *num.* 143. imò, ut tradit Azor. 2. *part. instit. moral. lib.* 7. *cap.* 31. *quæst.* 2. clausula illa ; *non obstante jure alteri quæsito* debet intelligi de jure invalido nisi aliud verbis expressis manifestet.

30. Secundò infert Menoch. *n* 139. te debere narrare, si alter sit in beneficij possessione *cap. cum nostris, de concessione præbendæ* : quia satis habet jus quæsitum, dum de illegitimitate possessionis non constat. Verum si concedatur rescriptum cum clausula *vocatis vocandis*, ut regulariter concedi solet ; tunc etsi non meminisses colorati possessoris, non esset vitiatum rescriptum : quia tacitè in rescripto supponitur jus possessoris examinandum, cum non possit executioni mandari rescriptum nisi prius citetur possessor, & jus illius decidatur. Quod à fortiori procedit, si rescriptum expediatur cum clausula, *amoto quolibet illicito detentore*, quia ex vi illius colorata possessio, si quæ est, exprimitur. Menoch. *dicto casu* 201. *num.* 140. & 141. Subdit tamen Menoch. *num.* 144. coloratæ possessionis taciturnitatem non obstare valore rescripti ; si præsumatur Pontifex facilius fore concessurus, si possessionem illam coloratam sciret, ut contingit, si contra ejus reservationem esset possessio accepta. Quia nequaquam tali possessioni favere intendit, tametsi possidens aliquo colorato titulo possidere præsumat. Et idem videtur esse, cum expeditur rescriptum sub clausula motus proprij : quia credendum non est hanc liberam concessionem denegandam fuisse ob illegitimam alterius possessionem esto coloratam.

31. Tertiò infert Menoch. *num.* 147. te debere narrare alterius solam beneficij detentionem, ut si beneficii reservati per annum quis occupavit, esto postea dimiserit. Quia annualis detentio jus aliquod concedere videtur. Cæterum nescio quo fundamento hæc conditio firmari possit. Nam annualis possessio titulum coloratum confert, dum est, & ejus vitium ignoratur, sed cessante hac possessione non est locus huic colorato titulo, & ex ejus dimissione satis colligitur illegitimam fuisse, non igitur opus erit ejus mentionem facere.

32. Quartò infert Menoch. *n.* 148. te debere litem, & processum pendentem, & receptionem, ad beneficium declarare, si quæ sint : Excipit tamen, nisi lis sit de possessione : quia tunc (inquit) non impeditur beneficij impetratio. Quod non credo : nam absolutè est beneficium litigiosum : neque credendum est, velle Pontificem derogare jus alterius, quod ad possessionem prætendit, illo non cognito.

33. Pro complemento hujus doctrinæ advertit optimè Menoch. *dict. lib.* 2. *de arbitrar. casu* 201. *à n.* 150. suprà dicta procedere, cum beneficium à Pontifice impetras ? secus si ab ordinario. Nam cum ordinarius tum qualitates beneficiorum, tum impetrantium conditiones notas habere debeat, ne in visitandis Ecclesiis negligens reputetur, non videtur necessarium coram illo qualitatem beneficij impetrati, ejusque valorem narrare, neque habitum beneficium exprimere, neque alterius coloratam possessionem : censet Thom. Sanchez *lib.* 8. *de matrim. disp.* 21. *n.* 4. Secundò advertit Menoch. quæ dicta sunt de impetratione beneficiorum, locum habere in beneficiorum pluralitate, itémque in illorum unione, quia hæc in impetratione difficiliora sunt.

§. V.

Quæ facere debeant executores litterarum Apostolicarum in forma brevis de capienda possessione.

1 *Quomodo hæc brevia concedantur.*
2 *Ex vi horum brevium non derogatur Trident. decretum* Sess. 24. cap. 20. de reformat.
3 *Executio eorum committitur auditori cameræ Apostolicæ, vel aliis personis in dignitate constitutionis reservatis, seu affectis.*
4 *Nunquam conceduntur, nisi pro beneficiis.*
5 *Subreptitium est breve, si sit de beneficio litigioso, illiusque non sit facta mentio.*
6 *Hæc brevia sunt ad utilitatem, provisi.*
7 *An possessio nomine cameræ, capta, possit in alium transferri ? Affirmativè respondetur, neque ad hanc translationem requiritur illius à proviso apprehensio.*
8 *Debet executor ante executionem probare quia in brevi narrantur.*
9 *Item an debeat probare reservationem, cum tamen expressè non dicatur esse beneficium reservatum ? Probabilior est pars affirmans.*
10 *Probatio narrativæ debet esse perfecta.*
11 *Est perfecta probatio, si duplici teste probes obiisse beneficiatum in mense reservato, & beneficium possedisse.*
12 *An executor quousque detentores, & intrusos citare, & audire teneatur ? Proponitur pro & contra. Resolvitur non esse audiendos nisi narrativam infirment.*
13 *Omnes fructus, redditus & proventus dicti beneficij à die vacationis provisio adjudicantur.*

14 *Appellatione poſtpoſita procedere poteſt hic executor, qualiter hoc intelligatur.*

15 *Quid de illa commiſſione ſub conditione, ut brevi prius paritum ſit.*

16 *Proviſus, ad cujus commodum nomine cameræ poſſeſſio capitur, obligatus eſt infra ſex menſes litteras ſub plumbo expedire.*

17 *Quid ſi infra ſex menſes non expediſti?*

18 *Beneficium vacans ob non expeditionem litterarum ad Pontificem pertinet.*

1. HÆc brevia de capienda poſſeſſione concedi ſolent: primo, cum beneficia Pontifici reſervata, vel affecta ſunt, & proviſus nondum litteras expedivit. Tunc inquam, ne ejus poſſeſſio retardetur, expeditur breve, ut nomine cameræ poſſeſſio accipiatur. Secundò expeditur breve, cum litteræ expeditæ ſunt, & proviſus à capienda poſſeſſione impeditur, ut hujuſmodi impedimentum tollatur. Tenorem hujus brevis refert Garcia 6. *part. de benefic. cap.* 3. *n.* 3. circa cujus intelligentiam aliqua notanda ſunt.

2. Primò notandum eſt, per illud non derogari decreto Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 20. *de reformat.* ubi cavetur cauſas omnes, etiam beneficiales, in prima inſtantia coram ordinariis locorum duntaxat cognoſci debere, exceptis iis, quæ juxta canonicas ſanctiones apud ſedem Apoſtolicam ſunt tractandæ, vel quas ex urgenti, rationabilique cauſa judicaverit ſummus Pontifex per ſpeciale reſcriptum, ſignaturæ ſanctitatis ſuæ manu propria ſubſcribendum, committere; aut avocare. Non, inquam, huic decreto per hujuſmodi breve derogatur. Tum quia hujuſmodi breve executivum eſt, & ſummariam tantum cognitionem requirit, neque introducit cauſam, ſed cauſam exequitur. Tum quia non minoris efficacitatis eſt, quam reſcripta ſignaturæ manu Pontificis ſubſcripta. Tum quia ita congregatio concilij declaravit; ut refert Auguſt. Barboſa *in ſupradicto decreto*, his verbis: *Proviſi per ſedem Apoſtolicam de beneficiis reſervatis poſſunt virtute brevium in favorem litterarum ſeu nomine cameræ Apoſtolicæ ad accipiendam poſſeſſionem cum auditore ejuſdem cameræ dictarum citare, & ad judicium coram eodem auditore cameræ poſſeſſores talium beneficiorum occupantes, & detinentes, ac ſi coram ordinario ſuper poſſeſſorio tantum cauſæ ventilarentur, & ſi ſententia ſuper eodem poſſeſſorio prolata fuerit, poteſt adverſa cauſam in curia committere.*

3. Secundò notandum eſt, hujus brevis executionem committi tum generali auditori cameræ Apoſtolicæ, tum aliis perſonis in dignitate conſtitutis, juxta *textum in cap. ſtatutum, de reſcript. in* 6.

4. Tertiò nota, regulariter nunquam hæc brevia concedi, niſi ſuper beneficia reſervata, ſeu affecta, & ad Romanum Pontificem pertinentia. Quia hic modus proviſionis arguit hæc beneficia propriè eſſe Pontificis, neque illorum proviſionem aliis competere. Aliàs non intenderet, ut nomine ſuo poſſeſſio acciperetur; ſic Garcia 6. *p. de benef. cap.* 3. *n.* 11. conſentit Gonzal. *reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 9. *annotat. contra nullit. & attentat. n.* 162.

5. Ex quo fit, eſſe ſubreptitium breve, ſi ſit de beneficio litigioſo, & litis non fuerit mentio facta, ſic Garcia 6. *p. cap.* 3. *n.* 14. Gonzal. *annotat. contra milit. & attentata, n.* 272. Et ratio eſſe poteſt, quia Pontifex non præſumitur velle jura litigantium derogare.

6. Quartò nota, breve de capienda poſſeſſione, etiam nomine cameræ, eſſe ad utilitatem proviſi, & ut melius ejus proviſio executioni demandetur: ſi quidem ipſa camera Apoſtolica poſſeſſionem accepit, ut illam cedat in proviſum, & proviſus virtute illius ceſſionis gaudeat privilegiis poſſeſſionis beneficij, ac ſi à Principio ipſe per ſe poſſeſſionem accepiſſet. Gonzal. *gloſſ.* 54 *n.* 113 Garc. 6. *p. cap.* 3. *n.* 17. unde ſi proviſus incapax eſt beneficij, vel ob vitium perſonale, vel quia gratiam ſubreptitiè obtinuit, ſupradictum breve de capienda poſſeſſione, quod acceſſorium eſt, nullum eſt cenſendum. Gonzal. *gloſſ.* 9. *annotat. contra nullit. numer.* 278. Garcia *ſupra, num.* 18. *& ſeqq.*

7. Aliquibus non levem difficultatem ingerit, quod poſſit poſſeſſio nomine cameræ Apoſtolicæ capta in alium transferri; quia poſſeſſio potius actum quam jus recipit, attamen dubitari non poteſt cum à Greg. XIII. *in ſua conſtitut.* 24. incipiente *ad Romani*, ſub 10. Julij 1575. ſic ſtatutum ſit. An autem ſufficiat quod ſolum camera Apoſtolica poſſeſſionem conſignet, & cedat in proviſum, ſub cujus nomine capta eſt, vel ulterius requiratur illius à proviſo apprehenſio; Mihi probabilius videtur ſolam ceſſionem ſufficere. Quia accipiens poſſeſſionem nomine cameræ ad utilitatem proviſi accepit, & cum poteſtate transferendi in illum. Ergo facta tranſlatione jam poſſeſſor nuncupandus eſt. Ut quid ergo neceſſaria eſt nova poſſeſſionis apprehenſio; Et ita videtur ſentire Gonzalez *ſuprà*. Verum ſi proviſus, ad cujus commodum poſſeſſio nomine cameræ capta eſt, moriatur antequam ipſi poſſeſſio à camera fuerit conſignata, non poterit in alterum transferre: quia nomine ipſius capta non eſt. Sed ad hoc neceſſarium eſt, ut prius in locum defuncti ſubrogetur, & illius jus concedatur. Garcia *dicta* 6. *p. cap.* 3. *num.* 24.

8. Quintò adverte, ad executionem hujus brevis cameralis requiri neceſſario ut prius executor probet, quæ in brevi narrantur, Garc. *ſupra n.* 25.

9. At quia ex ſola illius probatione non videtur inferri neceſſario beneficium reſervatum eſſe: ſi quidem in dicto brevi ſolum dicitur *conſtituto quod N. de tali menſe in poſſeſſione hujuſmodi beneficij obierit.* At poteſt obire in menſe, qui putatur reſervatus, cum tamen non ſit ob privilegium alternativæi Itémque à reſervatione excludi poteſt, quia eſt beneficium pertinens ad præſentationem laïcam, ideo eſt difficultas an ſi pars adverſa opponat non intrare reſervationem, teneatur executor verificare illam antequam proviſio executioni mandetur? Negat Garc. *ſupra à n.* 25. *& ſeqq.* Movetur, quia quando ex relatione non conſtat reſervatio, non videtur impetranti incumbere onus probandi reſervationem. Aliàs fruſtra adderet Pontifex in aliquibus brevibus qualitatem reſervationis, abſque hujuſmodi addito plenè, & concludenter probanda eſt ab impetrante.

Cæterum verius eſt oppoſitum, quod probat Hieronym. Gonzalez *regul.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 9. *annotat. contra nullit. & attenta, præcipuè à numer.* 263. Quia hæc brevia, ut dictum eſt, nunquam conceduntur niſi in beneficiis reſervatis, quare ceſſante reſervatione ceſſat conceſſio: ſed quilibet impetrans tenetur fundamentum ſuæ gratiæ verificare. Ergo tenetur reſervationem probare.

Dices, verum eſſe ceſſante reſervatione, ceſſare gratiam, eſſéque illius fundamentum, non tamen inde inferri obligatum eſſe impetrantem illam probare: quia non omne fundamentum ſuæ gratiæ obligatur probare, ſed illius tantum cujus fit expreſſa narrativa alias obligaretur probare eſſe clericum ex legitimis natalibus ortum, nullóque vitio involutum. Quod non eſt dicendum, hæc enim relinquuntur judicio petitorio: Cum autem in narrativa non fuerit facta expreſſa mentio reſervationis illa ab impetrante non videtur neceſſario probanda. Sed contra eſt: quia licet verbis expreſſis non fuerit facta mentio reſervationis, ac tacitis, & virtute in expreſſis contentis facta eſt. Cum enim in narrativa ſignetur vacationis modus, ut inde conſtet Pontifici proviſionem competere, ſibique eſſe reſervatum negari non poteſt; reſervationem eſſe de mente brevis, ac proindè ab impetrante probandam. Aliæ autem qualitates impetrantis probari non debent in iis brevibus, quæ expediuntur in forma gratioſa, quia ſupponuntur probatæ, ſecus in brevibus

quæ

quæ in forma digni expediuntur, quia virtute in narrativa continentur. Fateor cum Gonzalez *suprà numero 268.* si probaretur beneficium vacasse in mense reservato, aut sede Episcopali vacante, sicuti in brevi cavetur, nullusque esset contradictor qui coram executore reservationem excluderet ob patronatum vel alias rationes, deberet executor ex sola illa verificatione possessionem accipere nomine cameræ; vel provisum in possessionem immittere. Quia censetur sufficienter probasse reservationem.

10. Sextò adverto, probationem narrativæ debere esse perfectam: sic Garcia *dicta 6. p. cap. 3. à num. 94.* Tum quia est gratiæ fundamentum, & conditio, sub qua rescriptum conceditur. Tum quia agitur de impedienda ordinariorum provisione, & de exclusione cujuslibet alterius provisi; consentit, & pluribus firmat Gonzal. *gloss. 11. num. 68.* Excipiunt tamen supradicti Doctores, Garcia *num. 69.* Gonzal. *n. 104.* casum quo non esset intrusus aliquis excludendus, vel contradictor; quia tunc videtur sufficere semiplena narratæ reservationis probatio, eo quod provisio Pontificis valdè esse potest, non solum ex capite reservationis, sed etiam ratione præventionis. Sed hæc exceptio nullatenus admittenda est. Nam esto Pontifex ratione præventionis providere beneficium possit, non tamen in præsenti valet uti illa potestate, sed solum ex capite reservationis intendit beneficium providere. Ergo si reservatio plenè probata non est gratia justificata, non erit neque intentioni Pontificis satisfactum. Illud tamen est certum obligatum esse impetrantem ad excludendum spolium; & revocationem sententiæ excusandam probare plenè; & concludentem beneficij possessi reservationem Garcia *dicto cap. 3. à num. 53. 60. & 61.*

11. Septimò adverte; clausulam illam, *constituto quod N. defunctus in possessione beneficij de prædicto mense reservato obierit*: probari sufficienter si probes duplici teste N. possedisse beneficium, & in tali mense reservato obiisse; tametsi non probes tempore obitus possedisse, quia dum contrarium non probatur, semper præsumitur possidere, quia semel in possessione sua. Panormit. *in cap. cum ad sedem, de restitut. spoliat. num. 16.* Mascard. *de probat. concl. 170. n. 17.* Garc. *6. p. de benef. cap. 3. à num. 70.*

12. Octavò adverte: qua ratione intelligenda sit illa clausula, *amotis inde, & expulsis quibuscunque detentoribus; & intrusis, non tamen à nobis provisis*, an ex vi hujus clausulæ teneatur executor quoscunque detentores, & intrusos citare, vel possit illis non citatis, & auditis à possessione amovere? Garcia *6. p. de benefic. cap. 3. à num. 45.* affirmat obligatum esse executorem citare detentorem, & intrusum, si fortè aliquis existit. Movetur, quia expelli non debet detentor, & intrusus, nisi ordine servato; sed rectus ordo petit, ut audiatur. Ergo petit, ut citetur prius. Item si in supradicto brevi diceretur *amotis quibuslibet illicitis detentoribus* necessario citandi forent, ut cognosceretur an illicitè beneficium obtinerent. Ergo similiter citandi sunt, cum dicitur *amotis quibuslibet detentoribus.* Non enim amovere Pontifex intendit, nisi illicitos quod satis indicat verbum illud *intrusos*, quod solum illicitæ detentionis accommodari potest.

Contrarium videtur defendere Gonzalez *gloss. 9. annot. contra nullit. & attent. & n. 297.* ea inquam ratione; quia aliàs executor nunquam merus executor esset, sed semper esset mixtus, cum partes judicis assumere obligaretur, litteræque apostolicæ nunquam haberent paratam executionem.

Dicendum ergo existimo, obligatum esse executorem verificare narrativam, scilicet vacationem de tali mense, quo reservationem inducat; illa igitur verificata absque ulla citatione amovere poterit quemlibet beneficij detentorem, quia supponitur illicitè detinere, & in beneficio esse intrusum. Quod si ipse se executioni apponat, prætendens legitimè beneficium detinere, impedire non poterit executionem, nisi probationem narrativæ infirmet. Ex alio namque capite in hoc judicio executivo audiendus non est, sed remittendus est judicio petitorio, & ex his solvuntur fundamenta contraria. Subdit verò Pontifex *non tamen à nobis provisis.* Nam si detentores à Pontifice provisi fuerint, sive benè, sive malè, cessat executio brevis; quia cessat conditio sub qua exequendum est. Neque executor potest illorum provisionem examinare, sed judicio petitorio remittenda est. Garcia *6. part. de benefic. cap. 3. num. 79.*

13. Nonò adverte, quòd omnes fructus, redditus, & proventus dicti beneficij à die vacationis decursi provisо adjudicantur, & per censuras Ecclesiasticas compelluntur reddere qui eos habuerint, vel consumpserint, si mala fide consumpti sunt quæ semper præsumitur à die intimati monitorij. In beneficiis Ecclesiæ Cathedralis solet capitulum fructus percipere illo tempore quo lis pendet pro executione brevis, quia capitulo competunt per jus accrescendi, eo quod nullus resideat, juxta *textum in cap. 1. de clerico non resident. in 6.* Neque adversus hanc doctrinam obstat constitutio 67. Pij V. incipiens *Cordi nobis est*, sub 3. Kalend. Aprilis anno 1568. qua cavetur fructus sequestrandos esse, quoties inter provisum à Sede Apostolica, & ordinario litigatur super aliqua dignitate, præbenda, aut portione, sive alio beneficio Ecclesiastico in aliqua Ecclesia Cathedrali, vel collegiata, ne capitulum occasione percipiendi fructus litem foveat, & provisum Apostolicum impediat. Non, inquam, obstat; quia hæc constitutio, dicit Garcia *6. part. de benefic. quæst. 3. num. 126.* loquitur de fructibus, & proventibus, quos capitulum percipit vigore alicujus specialis consuetudinis, vel constitutionis Ecclesiæ, non de fructibus, quia vigore juris communis capitulo competunt. Item loquitur in casu, quo capitulum in culpa fuerit, quominus provisus Apostolicus executionem suæ provisionis obtineat, consentit Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. §. 7. proœm. num. 22.*

Dixi executorem compellere posse censuris, privatione beneficiorum, inhabilitate ad illa, aliisque pœnis detentorem beneficij, ut dimittat, fructusque perceptos restituat: Quod si facta hac compulsione rebellis extiterit, postea à contumacia desistat, & brevi pateat: non tenetur executor omnem pœnam remittere, sed aliquam exequi potest ob contumaciam. Excipe tamen censuras, à quibus necessario absolvendus est, si obedientiam præstat. Regulariter tamen tam à censuris quam aliis pœnis absolvitur, si à contumacia desistat: sic aliis relatis Garcia *6. p. de benef. cap. 3. n. 151.*

14. Decimò adverte, hujusmodi executori potestatem concedi procedendi appellatione postposita. Qua facultate executioni mandare poterit breve sibi commissum, non obstante appellatione, quæ effectum non habet suspensivum, sed ad summum devolutivum, juxta *textum in cap. pastoralis, §. præterea, de officio delegati, cap. tua nobis in fine de decimis.* Quod intelligendum est: executore procedente juxta formam sibi commissam, & in brevi præscriptam. Nam illa non servata clarum est non posse breve executioni mandari, & appellationem suspensivum effectum habere, ut latius Gonzal. *reg. 8. Cancell. annotat. contra nullit. & attent. n. 220.*

Idem dicendum est de illa clausula, *sublata qualibet facultate aliter judicandi, & interpretandi*, &c. quæ certè intelligitur probata narrativa, & executore formam sibi præscriptam servante, juxta *textum in cap. dilecta, de re judicata*, & tradit Garcia *6. part. de benefic. cap. 3. num. 81. & seqq.*

15. Posita verò appellatione per intrusum datur à signatura Pontificis commissio, ut de executione brevis cognoscatur, sed cum illa conditione, ut prius brevio

paritum sit. Quæ conditio quousque purgetur, suspendit commissionem. Ad illam tamen purgationem necesse est, ut intrusus possessionem demittat, hoc est patiatur, ut executor nomine cameræ Apostolicæ illam accipiat, aut proviso concedat, fructusq; restituat & expensas solvat, si in illis condemnatus fuerit. Quod si fructus & expensæ solvendæ liquidatæ non fuerint, debet obligationem facere solvendi, quos constiterit debere liquidatione facta. Alias à censuris absolvi non debet, utpotè parte non satisfacta. Interim tamen negotium principale sequi non potest, quia realiter, & cum effectu non est paritum brevi. Visie Gonzalez *glos. 9. annot. contra nullit. & attentat. num. 224. & 247. & seqq.* Garcia *6. p. cap. 3. à num. 129.*

Vndecimò nota illam clausulam, *dummodo ultra tres diætas aliquis authoritate præsentium ad judicium non trahatur*; non intelligi respectu auditoris cameræ: quia comparatione hujus non servantur diætæ, ut ex stylo novissimo curiæ constat; sed intelligi comparatione aliorum judicum executorum, qui simul cum auditore cameræ constituuntur ad illius brevis expeditionem. Garcia *6. part. de benefic. cap. 3. num. 12.*

16. Tandem adverte, provisum Apostolicum, ad cujus commodum, & utilitatem nomine cameræ possessio capitur, obligatum esse die à data infra sex menses litteras sub plumbo expedire, ac jura cameræ Apostolicæ: ac aliis propterea debita persolvere, alioquin elapsis dictis sex mensibus beneficium vacat ipso jure: sic habetur in supradicto brevi, clausula finali. Et licet, sex menses à die datæ, & non à die adeptæ possessionis numerentur, ut in ipso brevi claris verbis exprimitur; at requiritur, ut possessio pacifica nomine cameræ capta fuerit, ut hujusmodi menses à die datæ numerentur, ut benè advertit Garcia *dicta 6. p. de benef. cap. 3. n. 164.* Quia breve conceditur, ut virtute illius possessio acquiratur, & fructus beneficij proviso adjudicentur. Ergo si possessio haberi non potuit, non debet gratia ad possessionem ordinata annullari.

17. Difficultas vero est, an transactis sex mensibus, in quibus tenebaris litteras expedire, neque expedisti, possis postea expedire, antequam sit jus alteri quæsitum? Ratio difficultatis est; quia expeditio litterarum supponit gratiam validam esse: at gratia ob tuam negligentiam irrita est, & nulla. Ergo litterarum expeditio esse non potest. Nihilominùs verius existimo, te litteras expedire posse; sic Garcia *6. p. cap. 3. num. 168.* & in simili tradit Anastas. Germon. *de indultis Cardin. §. volumus à num. 36.* Moventur, quia pœna vacationis ipso jure imponitur, ne curia juribus sibi debitis defraudetur. Non autem defraudantur, si litteræ tandem expediuntur in forma, *sanè ratio.* Aliàs opus non erat terminum sex mensium designare, intra quem litteræ expedirentur: concedo namque expeditionem litterarum præcipi, ne curia juribus debitis defraudetur, terminum autem sex mensium designari, ne horum jurium solutio differatur. Quapropter ea ratio mihi probatur. Quia hæc pœna esto sit ipso jure, at indiget sententia declaratoria negligentiæ habitæ; quia jure acquisito nemo privari censendus est, nisi hæc sententia accedat; ut latè probavimus *tract. de leg. disp. 3. punct. 2. præcipuè num. 8.* Cum autem supponamus, nec te declaratum esse, ut morosum expeditorem, nec alteri beneficium applicatum, efficitur firmam gratiam habere, & litteras expedire posse.

18. Deinde est alia difficultas, an beneficium vacans ob non expeditionem litterarum in mense ordinario pertineat ad ordinarium ejus provisio, vel ad Pontificem? Et videtur ad ordinarium pertinere, quia ponimus obligationem habere expediendi hujusmodi litteras extra curiam, ac proindè extra curiam commissam negligentiam fuisse, & consequenter beneficium extra curiam vacasse, & cum in mense ordinario contingat, ad ipsum provisio pertinebit.

Nihilominùs verius est de provisione solius Pontificis esse, sic Mandos. *quæst. 60. de monitoriis, sub numer. 51.* Garcia *6. part. cap. 3. numer. 271.* Moventur, quia Pontifex intendit officialium indemnitati providere, apponendo pœnam vacationis ipso facto, si litteræ infra sex menses non expediantur, quod nullatenus obtineretur, si ad ordinarium deveniret provisio. Adde tale beneficium videri esse affectum Pontifici, dum litteræ non expediuntur ex illius manus appositione. Quia non censetur facta integra, & perfecta illius beneficij provisio, quousq; litteræ expediantur. Non enim expeditio litterarum est nova provisio, sed provisionis factæ authentica cõtinuatio, testificatio, & publicatio. Quod secus est de indulto Cardinalium, quo cavetur, ut provisus ab eis de beneficiis reservatis teneatur intra certum tempus novam provisionem à Pontifice obtinere, alioquin beneficium vacet: quia illa Cardinalis beneficij provisio fuit in suo ordine perfecta & completa, & sic beneficium vacat de novo ob non obtentam novam provisionem. At cum Pontifex beneficium providet; & præcipit intra sex menses litteras provisionis expedire, alioquin beneficium vacet, non videtur beneficium denuo vacare, sed vacationem primam continuare, eo quod provisio Pontificis non fuerit completa, & perfecta. Idem enim sonat illud verbum, *alioquin beneficium vacet*, ac si diceret, alioquin beneficij facta provisio nulla sit.

§. VI.

Qua ratione subrogationis rescripto beneficia acquirantur.

1 *Subrogatio quid sit, & à quo concedatur.*
2 *An facta collitiganti infra mensem, vel post mensem vacationis omnibus aliis subrogatis præferatur.*
3 *Triplex conditio necessaria est, ut subrogatio locum habeat.*
4 *Quælibet impetratio beneficij vivente possessore impedit subrogationem.*
5 *An qua subrogatio extendatur? Concessio spectanda est.*
6 *Ex vi subrogationis succedit in jus, & possessionem, illius, ad cujus locum subrogaris.*
7 *Qua in subrogatione verificare debeas, ut tibi possessio defuncti concedatur.*
8 *Quid si esset contradictor, nec defunctus esset in possessione.*

1. SUbrogatio est in alterius locum successio, juxta *leg. proponebatur, de judiciis.* Hinc subrogationis rescriptum dicitur, quo Pontifex alicui concedit jus litigiosum, quod alius in beneficium habebat, illud tamen amisit ob mortem, vel cessionem voluntariam, vel privationem. Dixi *litigiosam*, quia rescriptum subrogationis supponit litem, & lite supposita concedit jus demortui, privati, vel cedentis. Supponit inquam litem legitimè intentatam. Nam si constaret de malitia litis, beneficium litigiosum dici non posset, neque in illo intraret subrogatio. Hac enim ratione inquit Azor. *2. part. instit. moral. lib. 7. cap. 32. quæst. 6.* litem intentatam vi rescripti subreptitij nullam esse. Quia rescriptum subreptitium nullius est momenti, & consequenter citatio processus, & acta inde procedentia.

Hoc jus solus Pontifex concedit, quia solus ille subrogare in litem potest, *cap. 1. & 2. ut lite pendente in 6.* & solus ille potest jus ad beneficia vacatura concedere, *cap. ex tenore, de conces. præbendæ, & cap. 2. de conces. præbendæ in 6.* & tradit ex Mandosio Azor. *2. part. instit. moral. lib. 7. cap. 32. quæst. 4. & 7.* esto ordinarius possit constituere, vel admittere qui jura defuncti defendat, & beneficium ab intrusione liberet, ut constat *ex cap. 2. ut lite pendente in 7.* Duplex est subrogatio,

ſubrogatio, alia gratioſa, alia rigoroſa. Gratioſa eſt, cum Pontifex ipſe te ſubrogat in jus, quod defunctus habebat. Rigoroſa, cum mandatum dat, ut te alius ſubroget. Mandoſ. *de ſignatura gratiæ, tit. de ſubrogationib. quæſt.* 1.

2. Deinde ſubrogatus in litem, & jura defuncti poteſt eſſe collitigans, vel alius tertius. Si collitiganti concedatur ſubrogatio infra menſem, omnibus aliis conceſſionibus præferenda eſt, quia omnes aliæ annullantur, ut conſtat ex *reg.* 29. *Cancell.* de ſubrogandis collitigantibus, ibi. *Aliorum quorumlibet de præmiſſo jure, ſive tunc vacet, vel cum vacaverit impetrationes, vel conceſſiones etiam motu proprio infra menſem ante conceſſionem hujuſmodi facta nullius ſint valoris, vel momenti.* Verum ſi collitiganti infra menſem non ſit conceſſa ſubrogatio, fuerit tamen alteri tertio, dubitant doctores, an effectum ſortiatur hæc ſubrogatio alteri tertio facta? Affirmat Gloſſator *ibi*, & Gomezius; eo quod ſolum annullare videtur regula impetrationes aliorum à collitigante infra menſem factas ante conceſſionem factam infra menſem collitiganti. Ergo ſi nulla eſt collitiganti conceſſio infra menſem, ceſſat annullatio: cauſa enim annullationis illarum impetrationum videtur eſſe favor impetrationis infra menſem à collitigante facta.

Contrarium defendit Mandoſ. *in præſenti, quæſt.* 2. Azor. 2. *part. inſtit. moral. l.* 7. *cap.* 32. *quæſt.* 7. *in fine.* Et videtur probabilius, eo quod cauſa annullandi ſubrogationis infra menſem factas alteris collitigantibus videatur eſſe, ut locus detur collitigantibus petendi ſubrogationem, illámque impetrandi: quæ ratio ſemper perſiſtit, ſive petatur, ſive non. Adde regulam illam (ſi rectè expendatur,) annullare quaſlibet impetrationes aliorum infra menſem ante conceſſionem factam collitiganti, ante conceſſionem inquam factam collitiganti; ſive facta ſit infra menſem, ſive poſt menſem: hoc enim ibi non declaratur.

3. Ut autem hæc ſubrogatio locum habeat, triplex conditio in ſupradicta regula exprimitur. Prima, dummodo is qui ſubrogationem petit, in dicto beneficio intruſus non fuerit. Non enim meretur beneficium conſequi, neque jus ad illud habere, qui abſque legitimo titulo illius poſſeſſionem accepit, vel fructus recepit. Azor. *dicta* 2. *part. inſtit. moral. l.* 7. *cap.* 32. *q.* 6. *verſ. primo quæritur.* Secundo dummodo contra poſſidentem pacificè per triennium non moverit litem. An autem ſufficiat ad hunc effectum poſſeſſio triennalis de facto, etiam abſque colorato titulo, non conſtat. Aliquibus placet non ſufficere; quia hæc poſſeſſio, utpotè mala fide habita, & ſine titulo, jus non concedit poſſidendi: Ergo lis intentata adversùs illum juſtiſſima eſt, non igitur obſtare poteſt ſubrogationi. Contrarium verius videtur; eo quod dicta regula ſolum triennali pacifica poſſeſſio requiratur abſque ulla tituli mentione: & cum ſit conditio favorabilis ad evitandas lites, & calumnias, latè eſt interpretanda, ita ut quamlibet poſſeſſionem pacificam, ſive non cum titulo, ſive abſque titulo comprehendat. Azor. *ſuprà, verſ. ſecundo quæritur.* Tertia conditio eſt, ne ſubrogatus in locum defuncti, impetrationem beneficij fuerit, vivente illius poſſeſſore, maximè ſi ſenex, vel infirmus fuerit. Et idem eſt ſi impetraverit ob privationem, vel remotionem, antequam de criminibus fuerit ſententia non ſolum definitiva, ſed quæ tranſierit in rem judicatam beneficij poſſeſſor condemnatus.

4. Mandoſ. *in præſenti quæſt.* 6. exiſtimat non quamlibet impetrationem beneficij impedire ſubrogationem, ſed illam ſolum, quæ fuerit de beneficio poſſeſſo à ſene, vel infirmo, aut ſimili. Quia in hac datur locus malitiis, & calumniis, & occaſio mortis captandæ, & præterea, quia ſi de quorumlibet viventium beneficiis impetratio intelligeretur, ut quid regula expreſſit ſenis aut infirmi beneficij impetrationem? Item etſi Pontifex cuperet eorum, qui viventium beneficia impetrant, fraudibus obviare, de facto ſolum ſubrogationem prohibuit illius, qui beneficium impetravit vivente poſſeſſore in caſu ſenectutis, vel infirmitatis, aut ſimilis impedimenti, ut colligitur ex illis verbis, *illo vivente in caſibus promiſſis, vel ſimilibus impetravit*, & non ſunt in regula alij caſus præmiſſi, niſi ſenectutis, aut infirmitatis.

Cæterum hæc doctrina Mandoſij admittenda non eſt, utpotè contra verba regulæ, & contra ejus intentum. Regula namque quorumcunque viventium impetrationem expreſſit illis verbis. *Cupiens* (ſcilicet Romanus Pontifex) *eorum fraudibus obviare qui viventium beneficia, illorum præſertim, quibus propter ſenium, aut propter infirmitatem imminet vitæ periculum, impetrant, ut illis decentibus, tanquam collitigantes in illorum juribus facilius ſubrogentur, voluit ut deinceps nullus in jure, vel ad jus beneficio defuncti; quod illo vivente in caſibus præmiſſis, vel ſimilibus impetravit, aliquo modo ſubrogetur.* Cum enim particula *præſertim*, implicaverit, caſum expreſſit minus dubitabilem, & caſus magis dubitales comprehendit, ut in *cap. cum contumacia, de hæreticis in* 6. *& reg.* 1. §. *pater, verſ. ſed maximè, ff. de collatione bonorum*, & tradit Gloſſa *in leg. ult. verſic. præſertim, ff. de libert. hom. exhibend.* Menoch. *lib.* 3. *de arbitr. caſu* 436. *num.* 19. referens Decium *in leg. qui, ſe patris, num.* 60. *Cod. unde liberi.* & Socin. Junior. *conſil.* 30. *num.* 41. *lib.* 1. Item non ſatis Pontifex obviaret eorum fraudibus, qui viventium beneficia impetrant, ſi ſolum impetrantes beneficia ſenum, & infirmorum privatione ſubrogationis puniret. Deindè finis, ob quem ſubrogationem annullat illorum, qui beneficia ſenum, & infirmorum impetrant, & ne lites malitiosè excitentur, néve novi adverſarij collitigantibus dentur, ut conſtat ex initio regulæ, ibi: *Litium ſuccedere cupiens anfractus, & ne novi collitigantibus adverſarij dentur*; ſed hæc ratio procedit in cujuſlibet viventis beneficij impetratione. Ergo.

Neque obſtant rationes pro Mandoſio adductæ, Negamus namque ſolum in impetratione beneficiorum, ſenum, & infirmorum adeſſe fraudes, & malitias poſſe, cum in aliis abſint, eſto non ita efficaciter; eáque de cauſa impetrationem beneficiorum, ſenum, & infirmorum expreſſit Pontifex, ſicut etiam expreſſit impetrationem beneficij illorum, qui de criminibus privatione dignis perpetuis arguuntur.

5. Ad quæ vero ſubrogatio ſe extendat, pendet ex conceſſione, ſi enim ſubrogeris in litem, & jus defuncti, nulla mentione facta poſſeſſionis non cenſeris in ejus poſſeſſionem ſubrogatus, *argument. legis Pomponius, §. quæſitum, & leg. cum hæredes, ff. de acquirend. poſſeſſ.* Et ratio eſſe poteſt; quia hoc reſcriptum non ambitioſum ſit, ſtrictam habere debet interpretationem. At ſi ſubrogeris in omne jus quod defuncto quomodolibet conveniebat, in poſſeſſionem ipſius cenſeris ſubrogatus: quia verba illa generalia non ſolum jus proprietatis, ſed poſſeſſionis comprehendunt: ſic relatis Mandoſ. *quæſt.* 7. & Gomezius *q.* 9. aliis tradit *inſtit. moral. l.* 8. *cap.* 32. *circa ſextum quæſitum, quæſt.* 4. Tenor autem ſubrogationum novarum ut teſtatur. Hieronym. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellariæ, §.* 1. *proœmial. n.* 99. eſt, ut ſubrogeris ad litem; & jus defuncti, ad illius poſſeſſionem admittaris.

6. Ex vi hujus ſubrogationis ſuccedis in jus, & poſſeſſionem illius, cujus loco ſubrogaris, ita ut jus, & poſſeſſio prædeceſſoris in te tranſlata ſit à puncto ſubrogationis.

7. At ſi ſubrogatio gratioſa ſit, ut in poſſeſſionem immittaris, non teneris gratiam verificare, ſed ſolum te clericum eſſe beneficij litigium, illius vacationem, & defuncti poſſeſſionē; quia iis verificatis nemini fit injuria, ſi tibi jus, & poſſeſſio defuncti concedatur.

Et idem eſt ſi beneficium fuerit Pontifici reſervatum, vel affectum. Garcia pluribus Rotæ deciſionibus comprobans, 6. *part. de benefic. cap.* 4. *à num.* 1. *& ſeqq.* Gonzalez §. *proœmiali.* 7. *à n.* 211. collitigantis enim parum intereſt cum uno, vel alio poſſeſſore cauſam expedire. Nulla igitur ei, neque alteri fit injuria, ſi in poſſeſſionem defuncti mittaris, ex eo tantum quod de clericatu, litigio, vacatione, & defuncti poſſeſſione doceas abſque alia verificatione.

8. Excipe tamen, niſi par titulus ab alio produceretur, hoc eſt, niſi alius concurreret à Pontifice ſubrogatus. Nam in illo caſu impediris à poſſeſſionis immiſſione, & ſubrogatio executioni mandari non poteſt, ſed jure ordinario procedendum eſt & gratiam tuam verificare teneris, ut inſpici poſſit, an prævalere debeat: ſic aliis relatis docet Gonzalez *ſupra num.* 243. Garcia *num.* 35. ex doctrina Bart. *in leg.* 1. *C. de edicto D. Adriani tollendo. n.* 11.

Sublimitat verò hanc doctrinam Gonzalez aliis relatis, ut procedat, cum impediens veniret cum gratia obtenta ex eadem vacatione, ſecus ex diverſa; quia ſi dives eſt, non debet cenſeri par titulus. Verum, ut rectè Garcia *ſupra*, ſi procedens ex diverſa vacatione poſſeſſionem beneficii adeptus eſſet, neceſſaria audiri debet, antequam tu virtute ſubrogationis gratioſæ in poſſeſſionem mittaris, quia eſt legitimus contradictor: & injuria illi fieret, ſi inauditus expelleretur. Quod ſi is, in cujus locum ſubrogaris, poſſeſſionem non habuit, nequaquam immitti potes in poſſeſſionem non habuit, nequaquam immitti potes in poſſeſſionem vigore ſubrogationis factæ. Aliàs ſubrogatus plus gratiæ conſequeretur ex vi ſubrogationis factæ, quam haberet is, in cujus locum ſubrogatur. Quod eſt abſurdum, dicit Caſſador. *deciſ.* 1. *ut lite pendente. Rota deciſ.* 10. *eodem tit. in novis.* Quapropter in hoc caſu debes jure ordinario & non executivo procedere. Archilles *deciſ.* 2. *de probat.* Mohedan. *deciſ.* 106 *&* 304. & idem eſt, ſi defunctus ſpoliatus à poſſeſſione deceſſerit, tu verò ſubrogeris ad actionem, & proſecutionem ſpolii, nequaquam vi ſubrogationis obtinere poſſeſſionem poſſe; quia non eſt major gratia tibi, quam authori conceſſa, ſed ordinariè, & non executivè procedere teneris. Garcia 6. *p. de benef. c.* 4. *n.* 36. *circa finem.*

Verum ſi ſubrogatio rigoroſa ſit, cum hæc ſolum ſit mandata de ſubrogando, verificare gratiam teneris. Garcia *ſupra n.* 1.

Punctum XXXII.

Qualiter acceptione, & poſſeſſione juridicia beneficium acquiratur.

1 *Acceptio beneficij, quæ jus in beneficium confert, fieri poteſt per procuratorem habentem ſpeciale mandatum.*
2 *Quid dicendum de ratihabitione.*
3 *Mandatum de acceptando beneficio laicis dari poteſt.*
4 *An beneficiatus poſt acceptationem beneficij poſſit propria authoritate beneficii poſſeſſionem accipere? Proponuntur varii caſus.*
5 *Poſſeſſio beneficii accipi poteſt à beneficiato, & ab ejus procuratore habente ſpeciale mandatum ad beneficia.*
6 *Procuratorem generaliter conſtitutum non videtur poſſe poſſeſſionem beneficii accipere.*
7 *Quomodo beneficii poſſeſſio acquiratur.*
8 *An per inveſtituram in beneficii conſpectu acquiratur beneficii poſſeſſio? videtur acquiri.*
9 *Spectato jure noſtri regni id certum eſt.*
10 *Apprehenſa poſſeſſione beneficii in Eccleſia, & omnium, quæ ad beneficium pertinent, cenſetur apprehenſa.*

1. POnimus ex omnium ſententia collationis acceptatione beneficii titulum acquiri, juxta *textum in cap. ultim. de conceſſ. præbendæ. in* 6. *& cap. ſi tibi abſenti. de præbendis. eodem lib.* Sed dubium eſt, qualiter hæc acceptatio fieri poſſit? Dicendum eſt fieri poſſe per procuratorem ſpeciale mandatum habentem ad acceptanda beneficia, tametſi in particulari non nominetur beneficium, quod acceptandum eſt. Quia beneficium eſto oneroſum ſit, tamen utile beneficiato. Sufficit ergo hoc ſpeciale mandatum, ut in collationem mandans cenſeatur conſentire conſentiente mandatario. Ioannes Andreas, Imola *in cap. accedens. de præbendis*; & alii plures, quos refert, & ſequitur Covarr. *libro tertio variar. cap.* 16. *num.* 4. Vaſquez *opuſc. de benefic. cap.* 4. §. 4. *dub.* 2. Quod non ſolum habet verum in acceptatione beneficii ſimplicis, ſed etiam curati: ſic Covarruv. & Vaſquez *ſupra.* At hoc intelligendum eſt caſu, quo mandatum illud ſpeciale eſſet ſub ſigno univerſali, nempe ad quælibet beneficia; quia ſignum illud univerſale *omnia*, vel *quælibet*, diſtrahit mandatum, ut ſupponat pro beneficiis tam ſimplicibus, quam duplicibus, & qualificatis. *leg. omnes populi. ff. de juſtitia, & jure. leg. teſtatorem.* 58. *ff. de leg.* 3. & pluribus exornat Gonzalez *ad regul. & cancell. gloſſ.* 6. *à num.* 20. Neque obſtat. *cap. cum in illis. de præbend lib.* 6. ubi appellatione beneficiorum non veniunt curata in mandato de providendo, tametſi ſub ſigno univerſali conceſſum ſit. Quia hoc mandatum ambitioſum eſt, & reſtringendum, ſecus mandatum procuratoris ad acceptandum.

2. Quod ſi aliquis ſine tuo mandato ſpeciali beneficium tibi abſenti collatum acceptet, tuum non eſt, quouſque ratam habeas acceptationem, quia illa acceptatio, utpote facta à non habente poteſtatem, nullius eſt valoris. At poſita ratihabitione beneficium tuum eſt, quia illa ratihabio, eſt clara beneficii acceptatio: imo plures doctores, quos Cov. *lib.* 3. *variar. c.* 16. *num.* 5. ſequitur, affirmant ratihabitionem illam præſtare, ut illud beneficium efficiatur tuum à puncto acceptionis. *ex reg. ratihabitionem.* 10. *de Regul. juris. in* 6. quæ retrotrahitur, & mandato comparatur, confirmantque ex *capit. ultim. de jurejurando. in* 6. Verum hæc extenſio mihi non probatur, ſicut neque Abbati *in cap. accedens. de præbendis. colum.* 1. Vaſquez *opuſc. de benefic. cap.* 4. §. 4 *dub.* 3. Quia ratihabitio non poteſt retrotrahi ad cauſandum effectum, tempore quo ipſa non eſt. Ergo non poteſt collationem firmam, & irrevocabilem facere, juſque beneficiato concedere pro tempore, quo faciat acceptatio ſine mandato; quia pro illo tempore ipſa non erat. Neque eſt verum in omnibus ratihabitionem retrotrahi, & mandato comparari, ſed ſolum in aliquibus caſibus, à præſenti inſtituto diverſis, ut expendit Gloſſ. *in ſupradicta reg.*

3. Deinde mandatum ad acceptanda beneficia dari poteſt laico, & aliàs beneficiorum incapaci: quia ipſe non ſibi, ſed mandanti beneficium acceptat: ſic alios referens Covarruvias *lib.* 3. *variar. capitul.* 16. *ſub. numero* 4. Vaſquez *opuſc. de benefic c.* 4. §. 4. *dub.* 3. *fine.*

4. Poſita legitima beneficii collati acceptatione eſt quæſtio, an hic beneficiatus abſque judicis officio poſſit corporalem beneficii poſſeſſionem apprehendere? Quam quæſtionem eleganter diſſolvit Covarruv. *dicto lib.* 3. *var. cap.* 16. *à num.* 7. aliquibus caſibus, quos breviter compilat Vaſquez *de benefic. capit.* 4. §. 4. *dub.* 5.

Primo namque affirmat Covarr. ſi prælatus, qui tibi contulit beneficium, poteſtatem habet tradendi corporalem illius poſſeſſionem, & cum contulit beneficium,

cium, aliquo te signo investivit, scilicet pileo: tacitè videtur potestatem tibi concedere corporalem possessionem apprehendendi, modò beneficium occupatum non sit ab alio. Et ratio esse potest; quia illa investitura facta à potente tradere possessionem, censeri debet vel ipsius possessionis traditio, vel saltem facultas possessionem apprehendendi: si quidem ad perfectionem collationis necessaria non est. Dixi, si beneficium ab alio occupatum non sit; nam si beneficium occupatum esset, non est verisimile velle prælatum, ut illum inauditum à possessione removeas. Quia id jure fieri non potest, *leg. si quis in tantum. Codic. unde vi, & leg. extat. ff. quod vi, metusve causa fiat.* Exceptio, & defensio possessori deneganda non est, cum possit multis modis eam defendere, ut bene dicit Azor. *2. part. instit. mor. lib. 6. c. 19. q. 9. circa finem. versic. aliter tamen.*

Secundo affirmat idem Covarr. eum qui canonicam beneficii collationem obtinuit absque investitura, esto possessionem propria authoritate capere non possit beneficii vacantis, tamen si eam accipiat, non contrahere pœnas relatas *in cap. eum qui. de præbendis in 6.* Nam in prima parte illius capitis, ut legenti constabit; privatur beneficio curato possessio, qui in simile intruditur, vel violenter occupat; qui autem cum legitima collatione possessionem beneficii vacantis, propria authoritate apprehendit, non est intrusus, neque est violentus occupator, ut *puncto seq. in fine.* dicemus. In secunda vero parte illius capitis violenti occupatores damnantur. Ergo ubi nulla est violentia, neque intrusio, locum non habet supradicti textus pœnalis dispositio.

Tertiò docet Covarr. spectata communi sententia, quam tradit Panormit. *in capit. transmissam de electione.* Rebuff. *tractat. de benefic. Rub. de missione in possessionem, numero quinto*, supradictum habentem legitimum beneficii titulum, & propria authoritate possessionem beneficii à nemine occupatam apprehendentem non esse ulla pœna dignum. Nam in *dicto cap. transmissam*, decisum est post confirmationem, quæ titulum tribuit, posse confirmatum administrare, & officium dignitatis exercere: Neque ibi cavetur possessionem à judice dandam fore. Verum etsi in *supra. cap. transmissam*, nulla mentio possessionis fiat, id est, quia ad jurisdictionis exercitium, spectato juris rigore, possessio non requirebatur; at inde non inferrur confirmatum propria authoritate accipere possessionem posse. Quia in *cap. ad hæc. §. in quadam. de officio Archidiaconi*, deciditur ad Archidiaconum pertinere mittere institutos ab Episcopo in beneficiorum possessionem. Et in *cap. licet Episcopus. de præbendis in 6.* Episcopo conceditur, ut in possessionem mittat beneficiatos, sublata per consuetudinem Archidiaconorum in hac parte potestate. Ergo signum est institutis hanc potestatem datam non esse, & ita tradunt plures, quos supradicto loco refert Covarr. Quocirca, ut benè ipse advertit, poterit prælatus possessionem propria authoritate accipientem beneficii vacantis punire, pœna quidem non admodum gravi propter authoritatem communis sententiæ, quæ id permissum esse censuit. At possessio sic capta, esto illicitè capta fuerit, valida est, & justitiæ, legitimæque possessionis effectus habet; quia est capta ab eo, qui legitimum titulum habet, & nullibi invenitur irritata.

§. 5. A quo autem possessio apprehendenda sit? Constat apprehendi posse non solum ab habente canonicum titulum, de quo clarum est; sed etiam ab ejus procuratore speciale mandatum habente ad beneficia; quia si virtute illius mandati potest collatum beneficium acceptare à fortiori poterit illius possessionem accipere; si quidem possessio jus non confert, sicuti confert acceptatio.

6. Difficultas est, an procurator generaliter constitutus possit possessionem beneficii acceptati apprehendere? Affirmat Covarr. *dicto lib. 3. var. cap. 16. num. 9.* & Vasquez *de benefic. cap. 4. §. 4. dub. 6.* eo quod talis possessio ad factum pertinet, & non ad jus Non ergo mirum est, si à procuratore generale mandatum habente obtineri possit.

Verius tamen videtur speciale mandatum requiri. Nam esto possessio beneficii accepti jus non concedat in beneficio (quod certè sub lite est) est tamen acceptationi beneficii accessoria, & illius perfectio & complementum. Ergo imitari debet naturam illius, cui accedit. Cum ergo ad acceptationem beneficii requisitum sit, ut procurator habeat speciale mandatum, etiam in possessione requirendum est: & ita tenet Gloss. *in c. si tibi absenti. de præbendis in 6. verbo habuerit* Imol. *in l. 1. §. per procuratorem. ff. de acquir. possess. & l. qui mihi donatum. ff. de donat.*

7. Sed quomodo beneficii possessio acquiratur? Respondet optimè Covarr. *d. cap. 16. num. 10.* necessario corporali inductione; traditionéve beneficii, neque sufficere investituram datam à potente tradere possessionem; signo aliquo manifestatam, scilicet pileo, libro, aut annulo: quia hæc investitura solum opere confirmat collationem, seu institutionem verbo factam, vel saltem dat licentiam, & facultatem ipsi instituto, ut beneficii vacantis possessionem apprehendat, non tamen est ipsa beneficii possessio, quæ corporalem traditionem beneficii expostulat; *c. ut nostram. c. ad hæc §. in quandam. de officio Archidiac.* & tradit Glossa in *c. cum nostris. de concessione præbend. verb. plus habet. & in c. authoritate. de instit. & in c. ex ore de his quæ fiunt à majore parte capituli, & in c. accedens, de præbendis*, & pluribus aliis firmat Covarr. *supra.*

8. Ab hac doctrina excipit Covarr. casum, quo daretur investitura beneficii vacantis in beneficii conspectu: sive hæc investitura fieret, dato, traditóque annulo, libro, pileo alióve signo, sive verbo tenus tradatur possessio, probatque duplici argumento, primo desumpto ex *l. quod meo. §. si venditorem ff. de acq. poss.* ubi conceditur possessio rei emptæ, si in domo ementis deponatur, etiamsi ab emente tacta non fuerit, & possessio fundi vicini fundo ementis, si ex turre existente in fundo ementis aspiciatur. Ergo similiter dari poterit, & concedenda est beneficii vacantis possessio per investituram, seu traditionem beneficii vacantis absque corporali apprehensione. Secundo probat Covarr. *ex l. clavibus, ff. de contrahend. empt.* ubi traditio clavium in conspectu horreorum facit, ut possessio omnium illorum, quæ in horreis includuntur, acquiratur. Nam ad acquirendam possessionem horrei sufficiebat clavium traditio ubicunque fieret; quia est traditio instrumenti, quo res continetur, ut bene pluribus relatis firmat Tiraquel. *in libello de jure constituti 2. p. ampliat. 7.* Covarr. *dicto cap. 16. n. 11. vers. cæterum. juncto n. 12. vers. id vero.* Sed ad acquirendam possessionem illorum, quæ in horreo continentur, oportebat apud horrea fieri clavium traditionem.

Verum hæc argumenta non prabat Vasquez. *de benefic. cap. 4. §. 4. dub. 7.* eo quod lex in eo non solum expostulet ad acquirendam possessionem fundi empti, quod emptoris conspectu emptio celebretur, sed etiam quod emptor illum habeat vicinum suo fundo, ita ut pedes figens in suo fundo, reputetur figere in fundo empto, qui suo est contiguus. Cæterum absque firmo fundamento communi sententiæ Vasquez contradicit. Nam *lex quod in §. venditorem*, non probat fundum emptum contiguum esse cum fundo emptoris, sed solum ex fundo emptoris prospici eique vicinum esse, inquit enim lex *aut si vicinum mihi fundum mercatum, venditur ex mea turre demonstret, & vacuam possessionem se tradere dicat, non minus possidere cœpi, quam si pedes finibus intulissem.* Potest autem fundus emptus vicinus esse, & prospici ex fundo emptoris, quin sit contiguus.

Ergo

Ergo ſine fundamento aſſeritur debere eſſe contiguum fundum emptum, ut cenſeatur per emptionem factam in ejus conſpectu traditam, eſſe poſſeſſionem. Præterea, quia juriſconſultus non tam vim facit in eo, quod venditor illum emptori demonſtret, & vacuant poſſeſſionem ſe tradere dicat. Adde legi *clavibus.* non poſſe ſupradictam doctrinam Vaſquez aptari: ibi enim traditur poſſeſſio mercium in horreis incluſarum, ex eo quod apud horrea claves tradantur; ſed merces, & horrea non habent ullam contiguitatem cum bonis emptoris. Ergo hæc contiguitas non requiritur.

9. Sed quidquid ſit de diſpoſitione juris communis civilis, ſpectato jure noſtri regni, poſſeſſio cujuſlibet rei conceditur, tametſi illius traditio verbo tenus fiat in conſpectu ejus: ſic habetur in *l. 3. tit. 3. p. 3.* Quod idem in beneficiis dicendum eſt; ut notavit Vaſquez *dub. 7. circa finem.*

Secundo excipit Covarr. *d. c. 16. circa finem.* caſum quo propter peſtem, vel aliud impedimentum non ſit liber acceſſus ad beneficium. Tunc inquit Covarr. per ſolam traditionem beneficii ab eo, qui poſſeſſionem concedere poterat, cenſetur facta poſſeſſionis realis traditio; probatque ex *leg. ſi finita 15. §. illud. ff. de damno infecto. l. cum unus. §. ult. & l. quamvis. ff. de bonis author judicium poſſiden. c. contigit. de dolo & contumacia* quibus cavetur (inquit) executorem judiciis jubentis aliquem mitti in poſſeſſionem alicujus rei poſſe eandem poſſeſſionem tradere, vel in conſpectu rei, vel extra ipſum conſpectum, ſi non eſt tutus ad ipſam rem acceſſus ob potentiam, occupationem, & vires alterius, modo adverſus illum lata fuerit ſententia juris ordine ſervato, cum alioquin poſſeſſione, quam habet, privari non poſſit: conſentit Vaſquez *de benefic. cap. 4. §. 4. dub. 7. in fine.*

10. Advertit tandem Covarr. aliis relatis *dicto lib. 3. var. c. 16. num. 13.* apprehenſa poſſeſſione beneficii, aut dignitatis in ipſa Eccleſia, cujus titulum, & nomen dignitas, ſeu beneficium habet, cenſeri apprehenſam poſſeſſionem omnium ad dignitatem, vel beneficium pertinentium. Nam licet Eccleſia paſtore, aut beneficiario careat, continet tamen omnia ad beneficium, ſeu dignitatem pertinentia. Ergo apprehenſa poſſeſſione beneficii in ipſa Eccleſia, cenſetur apprehenſa omnium, quæ ad beneficium pertinent. Secus vero dicendum eſt, ſi apprehendatur poſſeſſio alicujus rei ſingularis ad beneficium pertinentis, non obinde ſequitur reliquarum poſſeſſionem apprehendi, tametſi nomine aliarum rerum poſſideatur; quia una res ſingularis cætera non continet: conſentit Vaſquez *ſupra. dub. 6. in fine.* & clarè colligitur ex *l. cum hæredes. ff. de acquir. poſſeſſ.*

PUNCTUM XXXIII.

Qualiter poſſeſſione de facto, licet non de jure, jus in beneficium acquiratur.

1 *Poſſeſſio mala fide nullum jus concedit.*
2 *Ex poſſeſſione bona fide abſque legitimo titulo jus in beneficium acquirere videris. Et expenduntur regulæ Cancellariæ.*
3 *Verius eſt neque annali, neque triennali poſſeſſori titulum in beneficio concedi.*
4 *Annalis & triennalis poſſeſſio exceptionem adverſus moleſtantem, & beneficium impetrantem concedit.*
5 *Explicatur regula de annali poſſeſſore.*
6 *Defendit hæc regula poſſeſſorem alias inhabilem, & incapacem, dum inhabilitas non exprimitur.*
7 *Coram ordinario non ſunt exprimendæ conditiones relatæ in reg. de annali poſſeſſore.*
8 *Explicatur regula triennalis poſſeſſoris.*
9 *Defendat ne hæc regula triennales poſſeſſores pacificos alias inhabiles, præter inhabilitatem ſimoniæ, & intruſionis? Negant plures. Probabilius eſt oppoſitum.*
10 *Probabilius eſt ad hanc exceptionem non eſſe in poſſeſſoribus bonam fidem requiſitam.*
11 *Explicantur exceptiones ſimoniæ & intruſionis.*

1. DUpliciter beneficium poſſidere de facto potes, mala, vel bona fide. Si mala fide poſſideas, certum eſſe debet nullum in beneficio te jus acquirere, quamtumvis longiſſimo tempore poſſideas. Tum quia malæ fidei poſſeſſor nullo tempore præſcribit. *cap. poſſeſſor. de reg. jur. in 6.* Tum quia vitium intruſionis, & obinde pœnam inhabilitatis incurris. Tum quia non mereris ex delicto commodum reportare: & ita tenet expreſsè Rebuff. *tract. de pacificis poſſeſſorib. num. 28.* Navarr. *l. 3. conſil. tit. de præbendis. conſ. 41. in fine. in 1. edit. & in 2. tit. de Parochis, conſ. 2. fine.* Thom. Sanchez. *l. 7. in decal. c. 29. n. 91.*

2. At ſi beneficium bona fide poſſideas cum tamen legitimum titulum illius non habeas, eſt difficultas; an hæc poſſeſſio concedat tibi titulum: & jus ad beneficium, ſicuti concedit poſſeſſio bonorum ſæcularium legitimo tempore continuata? Videris namque titulum ex tali poſſeſſione habere, ſic Pontifice concedente in regulis Cancellariæ, de annali, & triennali poſſeſſore. Nam in regula Cancellariæ de annali poſſeſſore dicitur: Sanctiſſimus D. N. ut improbi lites exquirentium motus reprimantur, voluit, ſtatuit, & ordinavit, quod quicumque beneficium Eccleſiaſticum tunc per annum immediatum præcedentem pacificè poſſeſſum, & quod certo modo vacare prætendit, deinceps impetraverit nomen, & nobilitatem poſſeſſoris ejuſdem, quotannis ipſe poſſedit, & ſpecificam, & determinatam ex qua clarè conſtare poſſit, quod nullum ipſi poſſeſſori in dicto beneficio jus competat: cauſam in hujuſmodi impetratione exprimere, & infra ſex menſes ipſum poſſeſſorem ad judicium evocari facere, cauſamque ex tunc deſuper infra annum uſque ad ſententiam definitivam incluſivè proſequi debeat, & teneatur. Alioqui impetratio prædicta, & quæcunque inde ſecuta nullius exiſtant firmitatis. Et idem impetrans de damnis, & intereſſe poſſeſſorem prædictum propterea contingentibus ei ſatisfacere. Et ſi poſſeſſorem ipſum frivole, ac indebitè moleſtare repertus extiterit, quinquaginta florenos auri perſolvere cameræ Apoſtolicæ ſit adſtrictus, nec alius, quam prædictæ vacationis modus, etiam per literas, neutri, ſi nulli, aut ſubrogationis, vel aliàs ibi quoad hæc, ut hujuſmodi beneficium ea vice conſequi, vel obtinere valeat, quomodolibet ſuffragetur, illudque nullatenus in antea litigioſum propterea cenſeatur. Hucuſque regula de annali poſſeſſore. Et qua videtur colligi pacificam poſſeſſionem bona fide per annum continuatam ibi concedere beneficii titulum, ſiquidem interdicitur impetranti, ut non poſſit tale beneficium impetrare, niſi ob ſpecificam, & determinatam cauſam, ex qua clarè conſtet, quod nullum dicto poſſeſſori jus in beneficio competat: quod non videtur cum poſſeſſione bona fide cohærere poſſe. Regula vero Cancellariæ de triennali poſſeſſore clarius hunc titulum concedit. Inquit enim: *Voluit, & ordinavit Dominus Noſter quod ſi quacunque Eccleſiaſtica beneficia qualiacunque ſint abſque ſimoniaco in egreſſu, ex Apoſtolica, vel ordinaria collatione, aut electione; & electionis hujuſmodi confirmatione, ſeu præſentatione, & inſtitutione, illorum, ad quos beneficiorum hujuſmodi collatio, proviſio, electio, & præſentatio, ſeu quævis alia diſpoſitio pertinet, per triennium pacificè poſſederit, dummodo in beneficiis, ſi diſpoſitioni Apoſtolica ex aliqua reſervatione generali in corpore juris clauſa reſervata fuerit ſe non intruſerit, ſuper hujuſmodi beneficiis taliter poſſeſſis moleſtari nequeat; nec non impe*

petrationes de beneficiis ipsis sic possessis factas irritas, & inanes censeri debere decrevit antiquas lites super illis motas penitus extinguendo. Cum igitur triennio pacificè possidentem prohibeat Pontifex molestari, & beneficia ab ipso possessa impetrare, videtur inferri jus ex tali possessione acquirere, ob quod justè, & legitimè possit beneficium retinere. Adde hunc titulum convenientem esse bono reipublicæ ad vitandas lites, & conscientias possidentium pacandas. Ergo censere debet Pontifex illum concedere ea, inquam, ratione, qua princeps sæcularis usucapione dominia rerum confert: & ita tenet Azor. *in triennali possessore. 2. p. instit. moral. lib. 7. c. 35. q. 8. & 9.* cum Rebuffo *tract. de pacificis possessorib. n. 22.* Navarr. *l. 3. consil. in 1. edit. tit. de præbendis. conf. 41. & 42. & in 2. edit. tit. de parochis. conf. 2. fine. & tit. de præbendis. conf. 30.* Thom. Sanchez *l. 7. in decal. c. 29. num. 80.* & alii apud ipsum.

3. Nihilominus verius est neque annali, neque triennali possessori pacifico, & bona fide titulum beneficii ex possessione concedi. Et quidem annali possessori titulum non concedi est omnium sententia, & tradit Azor. *2. p. lib. 7. cap. 37. quæst. 16.* Et ratio ea est; quia in regula de annali possessore, neque exceptio à lite conceditur, neque impetratio prohibetur allegata causa specifica, determinata, & clara nullitatis: quæ certè esse potest cum ignorantia probabili possidentis. Quid enim obstat, quominus ante legitimam ætatem beneficium assecutus sis ignoranter, vel cum alio juridico impedimento, quod collationem clarè annullet? Ergo tali impedimentum supposito esto probabiliter ignorato, impetrari tibi beneficium potest. Ergo possessio annalis non concedit titulum.

Quod autem nec triennalis possessio titulum concedat aliàs inhabili, & incapaci, docet Rebuff. *tract. de pacific. possess. à n. 206.* & videtur tenere Azor. *2. p. lib. 7. cap. 35. quæst. 1. in fine* quatenus dicit ex vi regulæ triennalis possessoris solum defendi triennalem possessorem habilem, & aptum ad beneficia obtinenda. Ergo inhabilis & incapax non defenditur, & consequenter nec titulus ei conceditur. Aliàs spurius, hæreticus, infamis, suspensus, irregularis recipiens beneficium, & pacificè per triennium possidens, posset in conscientia beneficium retinere, quod est absurdum. Ratio est: quia impedimentum canonicum obstans beneficii receptioni, & collationem annullans obstare debet cuilibet beneficii continuationi, & illius firmitati. Ergo collatio beneficii, quæ ob impedimentum recipientis nulla fuit à principio, nullumque recipienti titulum concessit, stante supradicto impedimento semper erit nulla, nullumque titulum concedet. Ergo inhabili, & incapaci nunquam conceditur titulus, neque præscriptio.

Verum quia successu temporis potest tolli hæc inhabilitas, eo casu defendunt plures triennalem possessionem titulum concedere, quia est possessio cum titulo colorato, continuata per tempus ad præscribendum sufficiens. Sed mihi verius videtur ex tali possessione titulum non acquiri. Quia supradicta regula solum prohibet, ne possessor triennalis pacificus molestetur litibus ibi, *super hujusmodi litibus taliter possessis molestari nequit*: quod optimè fieri potest, esto ipse teneatur cognoscens vitium suæ provisionis, beneficium dimittere, aut dispensationem impetrare, sic Cosmas *pragmat. sanct. tit. de pacificis possessorib. verbo triennio, & verbo molestari.* Covarr. *reg. possessor. 2. p. §. 10. num. 10. concl. 6. & 7.* Azor. sibi non constans. *2. p. l. 7. c. 35. q. 3.* Et ratio, meo judicio, est efficax; quia beneficii titulus acquiri non potest aliter quam canonica institutione. *cap. ex frequentibus, de institutionib. & cap. 1. de regul. jur. in 6.* Ergo præscriptione acquiri non potest. Ergo triennalis possessio titulum non concedit. Adde si triennalis possessio titulum concederet, & securú in conscientia redderet possessorem non posset ordinarius à triennio possidente beneficium titulum exigere, & examinationi subjicere; cum tamen contrarium multis probetur, quos refert, & sequitur Covarr. *sup num. 20. conclus. 8.*

4. Sed inquires, quem fructum annalis, & triennalis possessor ex annali, & triennali possessione consequatur? Respondeo hunc potissimum consequi, nempe exceptionem adversus quemlibet molestantem, & beneficium impetrantem. At quia diversimode hic effectus obtinetur ex annali, quam triennali possessione, ea de causa placet utramque regulam explicare.

5. Regula namque de annali possessore non prohibet absolute possessorem, molestare, neque ejus beneficium impetrare, sed solum casu quo non servantur conditiones in regula præscriptæ: illis tamen servatis impetrationem concedit. Conditiones verò eæ sunt prima, ut exprimas, nomen, gradum, & nobilitatem possessoris, & quot annis possederit, ut inde melius Pontifex cognoscere possit, debeatne beneficium ab eo auferre, & tibi impetranti concedere. Nomen, inquam, debet exprimere. At cognomen non censeo necessario exprimendum; quia regula solum de nomine non de cognomine mentionem facit, & cum sit onus, non debet tibi absque manifesta ratione imponi; tametsi contrarium censeat Rebuff. *gloss. 9.* Azor. *2. p. instit. moral. lib. 7. cap. 34. quæst. 8.* Deinde gradum literarum explicare teneris, scilicet esse doctorem, licentiatum, vel magistrum in theologia, jureve canonico, aut civili. Non tamen credo, quod dicit Azor, *quæst. 9.* te obligatum esse explicare, an theologiæ, vel juris canonici publicus professor sis, quia hæc professio munus est, & officium, non gradus, esto gradum supponat. Item exprimere debes nobilitatem possessoris, esse inquam, ex nobili genere natum, ac tandem quot annis beneficium possederit: quæ omnia referre debes juxta communem populi opinionem: neque enim obligatus es ampliorem informationem facere. Secunda conditio est, ut in hujusmodi impetratione exprimas causam specificam, & determinatam, ex qua clarè constare possit nullum ipsi possessori in dicto beneficio jus competere. Specificam, inquam, & determinatam. Unde non sufficit in genere allegare nullum possessori jus in beneficio competere, sed necessario debes causam determinatam, & specificam, hoc est, singularem, individuam proponere, ex qua certè & non sub dubio constet nullum possessori competere.

His conditionibus existentibus conceditur tibi beneficium, sed sub eo onere, si preces veritati nitantur. Ad quorum probationem infrà sex menses, à die impetrationis numerandos ipsum possessorem ad judicium debes evocare, ita ut per te ipsum non stet, quominus citetur; insuperque teneris causam infra annum à die citationis prosequi, ut quantum fieri possit definitivè sententiantur. Alioquin impetratio prædicta; & quæcunque inde secuta illius existunt firmitatis; quia sub prædictis conditionibus impetrationis concessio facta est. Damnaque, & inter se possessori propterea contingentia satisfacere teneri, & si possessorem ipsum frivolè, ac indebite molestasse repertus fueris, 50. florenos auri persolvere cameræ Apostolicæ adstringendus es, neque alius quam prædictæ vacationis modus etiam per litteras, *si neutri, si nulli aut subrogationis*, vel aliàs tibi quoad hæc ut hujusmodi beneficium ea vice consequi, vel obtinere valeas, quomodolibet suffragetur. Prohibet namque Pontifex, post litem contestatam quamlibet aliam impretrationem, utpotè dolosam, & fraudulentam, non aliter; ac si beneficium illud litigiosum esset, quod nullatenus ob hujusmodi repulsam, & rejectam impetrationem dicendum est.

6. Ex his infertur decisio illius quæstionis; an hæc annalis possessio defendat possessorem alias inhabilem, &

& incapcem ; Reſpondeo defendere , ſi non exprimis ſpecificè , & determinatè cauſam inhabilitatis. Non quia ex illa poſſeſſione jus aliquod in beneficio acquirat poſſeſſor ; ſed quia dum cauſam nullitatis non exprimis , virtute regulæ ſupradictæ ab impetratione excluderis. Rebuff. *in præſenti. gloſſ.* 3. Azor. 2.*p.lib.*7.*c.* 34. *quæſt.* 5.

7. Adverte tamen in impetratione coram ordinario facta neceſſe non eſſe ſupradictas conditiones exprimere ; quia ordinario cognitum eſſe debet quis ſit annalis poſſeſſor , & quem titulum habeat , & quot annis poſſederit , cum diœceſim viſitare quotannis teneatur. *cap. decernimus* 10. *quæſt.* 1. *cap. conquerente. de officio ordin. in* 6. Solum comparatione Pontificis , hæc ad unguem exprimenda ſunt : quia non præſumitur poſſeſſorem cognoſcere: ſic Gomez *quæſt.* 9. Mandoſ. *quæſt.* 50. Azor. 2 *p. inſtit. moral. lib.* 7. *cap.* 34. *quæſt.* 11. An autem in impetratione à legato idem ſit dicendum , quod in ordinario ? Affirmat Gomez. *quæſt.* 10. eo quod legatus in ſua provincia ordinarius cenſeatur. *cap.* 2. *de officio legat. in* 6. At probabilius negat Azor. cum Rebuff. & Mandoſ. *ſupra quæſtion.* 12. eo quod legato æquè ac Pontifici poſſeſſores beneficiorum , & beneficia ipſa incognita ſunt. Neque legatus propriè ordinarius , ſed impropriè & ſuper inductus ut bene Gonzalez *gloſſ.* 21. *num.* 37. *&* 38. *& gloſſ.* 24. *num.* 36. *&* 37.

8. Regula vero triennalis poſſeſſoris defendit poſſeſſorem triennalem pacificum , ne ulla ratione moleſtetur , neve ejus beneficium obtinuerit , aut in illud ſe intruſerit. Pacificus poſſeſſor eſt , qui triennio beneficium aliquod abſque ulla lite poſſidet ex probabili, veriſimilique titulo. Nam licet ad privilegium annalis poſſeſſionis, juxta regulam de annali , ſufficiat ſola beneficij corporalis detentio ; at ad triennalis poſſeſſionis gratiam habendam titulus ſaltem coloratus requiritur , ut patet ex illis verbis. *Ex Apoſtolica ſede , vel ordinaria collatione* , &c. & notavit Azor. 2.*p.lib.*7. *cap.* 34.*quæſt.* 5. Dixi , qui triennio continuo beneficium poſſidet abſque ulla lite. Ad cujus triennii computationem nequaquam deſervire poteſt poſſeſſio anteceſſoris. Nam licet in præſcriptione , & uſucapione rerum civilium , & profanarum poſſeſſio anteceſſoris ſucceſſori adjudicetur , illique proſit , ac ſi ab ipſo haberetur. *l. Pomponius. ff. de acquir. poſſeſſ. & l. jam tempus. ff. de uſucapionib.* At in beneficiorum poſſeſſione locum non habet. Quia nullibi cautum eſt hanc fictione juris continuationem deſervire. Deinde ceſſu , vel deceſſu beneficiati titulus beneficii extinguitur Ergo ipſa poſſeſſio , quæ illi acceſſoria eſt , extingui debet : ſic aliis relatis Azor. *c.* 35. *quæſt.* 4. & loquens de annali poſſeſſore. *c.* 3. *quæſt.* 7.

9. Sed dubium eſt , an hæc regula defendat poſſeſſores triennales pacificos alias inhabiles & incapaces , modo non ſint incapaces ex ſimonia , vel intruſione : Negat Gloſſæ author , & Rebuff. *de pacific. poſſeſſor. à num.* 106. Azor. 2 *p inſtit. lib.* 7.*c.* 35. *quæſt.* 1. *in fine.* & ex parte conſentit Sanchez *lib.* 7. *in decal. cap.* 29. *numero.* 86. *&* 91. Moveri poſſunt , quia non eſt credendum Pontificem favere velle iis , qui beneficia retinere nequaquam poſſunt , præcipuè ſi aliquo modo conſtet de mala fide , quæ certe præſumi debet quoties inhabilitas ex jure provenit : quia ignorantia juris non præſumitur.

Verum probabilius cenſeo , quoſlibet poſſeſſores triennales pacificos , ſimoniacis , & intruſis exceptis , hac regula defendi, ne adverſus illos intentari actio poſſit , neve beneficium impetrari : ſic Ludovic Gomezius *reg. de triennali. quæſt.* 26. 27. *&* 28. Pariſ. *conſ* 96. *num.* 1. *vel.* 4. Navar. *cap. ſi quando. de reſcript. except.* 20. *num.* 9. Ratio ea eſt , quia excludens regula ſimoniacos , & intruſos tacitè comprehendit omnes alios qui ex aliis capitibus inhabiles ſunt. Ut quid enim hos excluſit , ſi omnes inhabiles excluſi erant ? Neque inde fit Pontificem velle , ut inhabiles , incapaces beneficia retineant : ſed ne litibus ad petitionem partis imperantur , ordinariis tamen relinquit poſſeſſorem examinandum , qua ratione , & quo titulo beneficium poſſideat , juxta text. *in cap. grave , de præbend. cap.* 1. *ut Eccleſiaſt. benefic. cap. ordinarii de officio ordinar. in* 6. & tradit pluribus relatis Covarr. *reg. poſſeſſor.* 1.*p.* §. 10. *concl* 8.

10. An autem hi poſſeſſores bonam fidem habere debeant , ut poſſint tibi contradicentes excipere ? Affirmat Rebuff. *de pacific. poſſeſſorib. num.* 28. Navarr. *lib.* 3. *conſil. tit. de præbend. conſ* 41. *in fine. in* 1 *edit. & conſ.* 2. *fine. tit. de parochis. num.* 2. *edit.* Thom Sanch. *lib.* 7. *cap.* 29. *num.* 91. Movetur , quia cum mala fide non detur præſcriptio, Neque erat conveniens Pontificem velle favere peccantibus.

Sed verius eſt bonam fidem requiſitam non eſſe ut tradit Ludovic. Gomezius *reg. de triennali poſſeſſore. quæſt.* 42. Covarr. *reg. poſſeſſor.* 2. *p.* §. 10. *concluſ.* 4. Ratio eſt : quia ex vi hujus poſſeſſionis non præſcribitur titulus in beneficio ſed prohibetur poſſidentis moleſtatio , & beneficii impetratio. Hic autem effectus obtineri non poterit , ſi regula ſolum poſſeſſoribus ex bona fide faveret ; ſiquidem impetrans beneficium objicere poterat poſſidentem bona fide carere , quod facilè probare poſſet , probando contra juris ordinem beneficium poſſidere. Item lites , qua ex uno capite hæc regula vitare intendit , ex alio naſcerentur. Nam ſi hæc regula ſolum vitat lites in poſſeſſore bonæ fidei , neceſſario poſſeſſor probare debet bonæ fidei poſſeſſorem eſſe , ſicut probare debet triennalem poſſeſſorem , ut ſe defendat. Cum autem difficillimum ſit bonam fidem probare , præcipuè cum beneficium poſſidet contra juris ordinem lites nequaquam evitabuntur. Neque Pontifex favere peccantibus intendit, ex eo quod hac regula poſſeſſores malæ fidei defendat; ſed ſolum intendit favere reipublicæ lites ab ea removendo , eſto per accidens inde ſequatur favor aliquis malæ fidei poſſeſſoribus.

11. Ab hac defenſione (ut dictum eſt) excluduntur qui beneficia ſimoniacè fuerint ingreſſi. Quod intelligendum eſt de iis , qui ſcientes commiſiſſe ſimoniam beneficia ingrediuntur. Nam ſi illis ignorantibus ſimonia commiſſa eſt , non credo favore hujus regulæ excludi ; quia cum ſit pœna , extendi non debet ad ſimoniam , in qua beneficiati culpabiles non ſunt , ſic Rebuff. *de pacifico poſſeſſ. num.* 242. *aliàs* 193. Ugolin. *tab.* 4. *c.* 6. §. 4. *num.* 2. Leſſius *lib.* 2.*cap.* 35.*n.*140. Garcia aliis relatis. 8. *part. de benefic.* 1. *numero.* 15. Deinde excluduntur , qui in beneficia reſervata , reſervatione clauſa in corpore juris ſe intruſerint. Quod ſi inquiras qui dicantur ſe in beneficia intrudere ? optime explicuerunt Dominic. *cap. propter diſtinct.* 19. Felin. *cap. uniens. num.* 2. *&* 3. *de accuſationib.* Ioann. Selva *de benefic.* 1. *part. quæſt.* 11. *num.* 9. *&* 10. Rebuff. *in prax. benefic. part.* 11. *in regulis de ſubrogandis collitigant. gloſſ.* 4. Gomezius *in reg. de triennali poſſeſſor. q.* 47. quos refert Azor. 2. *part. inſtit. moral. lib.* 7. *cap.* 35. *quæſt.* 10. Covarru. *libro tertio var. cap.* 16. *ſub.n.* 7. ubi alios refert. Ex his ergo doctoribus colligitur , illum eſſe intruſum , qui accipit, vel retinet beneficium ſciens nullum jus perfectum ei competere , quam definitionem deducunt ex. *cap. ad aures, de exceſſib. prælat. cap. quia diverſit. tom. de conceſſ. præbend. cap. cum jam dudum de præbendis. cap. nunqui. de præbend. in* 6. *&* *aliis.* Unde ſi beneficium accipias ab eo , quem ſcis carere poteſtate conferendi , vel quia excommunicatus vel ſuſpenſus , vel interdictus declaratus ſit , vel ex alio capite privatus ſit poteſtate, intruſus es *c. tanta de exceſſib. prælator.* Item , ſi propria authoritate te in illud ingeris , *ex dicto cap. ad aures , cap. cum jam dudum.* Item ſi poſt electionem ante confirmationem beneficium

ficium administras quia jam te ingeris in beneficium absque justo titulo, præcipuè cum ob hanc intrusionem jus tibi competens ex electione amiseris *cap. avarit. de elect. in 6.* Et idem est, si absque legitima institutione fructus beneficij percipis, *ex dicto cap. avaritiæ.* Item si detineas beneficium, quo ipso jure privatus es; quia jam te in beneficium ingeris sine titulo. Felin. *in cap. in nostra, de rescript. corol. 2.* Quod est intelligendum, ut benè advertit Covarruv. *2. part. de sponsal. cap. 6. §. 8. numer. 8.* si accedat sententia saltem declaratoria criminis. Quia quousque hæc sententia accedat, imo illius executio, titulum, & possessionem beneficij non perdis. Item si possessionem beneficij à Romano Pontifice concessi accipias litteris non expeditis, quamvis supplicatio signata sit. Quia quousque litteræ expediantur, non habes legitimum titulum possessionem accipiendi: ex dispositione facta à Julio III. quæ est in ordine 33. cujus meminit Garcia *4. part. cap. 2. n. 47.* & docet Azor. *dict. cap. 35. q. 10. circa finem.* Præterea aliquibus placet te intrusum esse; si violenter beneficium occupes, tametsi ad beneficium legitimum titulum haberes *ex dicto cap. cum qui de præbendis in 6.* Azor. *suprà, quæst. 10.* Ludovic. Gomezius *in reg. de triennali possessore, quæstion. 48.* violentus enim beneficij occupator jus in beneficium acquisitum amittit ipso jure. Ergo sine jure se in beneficium ingerit. Ergo est intrusus. Cæterùm credo probabilius te intrusum non esse, si legitimum titulum habeas. Nam esto ob violentam occupationem perdas ipso jure titulum, ut hæc amissio effectum habeat, debet sententia saltem declaratoria criminis accedere. Ergo dum hæc non accedit, non debet censeri titulo privatus: sic aliis relatis Covarruv. *lib. 3. var. cap. 16. sub num. 7. vers. illud prætermittendum non est.* Vasquez *de benefic. cap. 4. §. 4. dub. 5. à num. 252.* Violentum occupatorem voco eum, qui beneficium occupat; etiamsi canonicum titulum habeat invitis possessoribus, & eis contradicentibus, licet resistere conati non fuerint. Covarruv. alios referens, *versic. oportet.* Vasq. *de benefic. cap. 4. §. 4. dub. 5. à num. 251.* Adverto violentum beneficij occupatorem privandum venire beneficiis obtentis, *ex dicto cap. eum qui:* intrusum vero inhabilem esse factum ad beneficia, quæ per intrusionem tentat acquirere: sic relati Doctores.

Punctum XXXIV.

Qualiter devolutione beneficium acquiri possit, & provideri.

1 *Quid sit devolutio.*
2 *Qualiter devolutio fiat, & ad quos.*
3 *Devolutio sit cum qualitatibus beneficio annexis.*
4 *Ab uno removet potestatem, alteri conferre.*
5 *Contingit devolutio non solum ob negligentiam providendi tempore designato, sed quia inhabilem provideris.*
6 *Quid si de jure devoluto scienter indignum providisses, an revertatur provisio ad inferiorem?*
7 *Apposita distinctione sit satis.*

1. CErtum est potestatem providendi beneficium devolutione acquiri. Devolutio namque est juris conferendi in alium translatio; ob culpam, & negligentiam primi collatoris in providendo. Cum enim omnibus collatoribus tempus signatum sit, intra quod beneficiis providere debeant, ne diu manerent in suspenso, ipsique sæpè in executione hujus sanctissimi statuti negligentes forent, Pontifex volens huic tanto malo providere, statuit, ut elapso termino devolveretur potestas ad superiorem, qui negligentiam inferioris suppleret; sic habetur *cap. 2. de concess. præbend. cap. licet, de supplend. neglig. prælat.* Rebuff. *post regulam Cancellariæ, de verisimili notitia, tit. de devolutione.* Azor. *2. p. inst. moral. lib. 6. cap 27. in princ. q. 1.* Garcia 10. *part. de benefic. cap. 3. à num. 1.*

2. Hæc autem devolutio gradatim fit ab inferiori collatore ad Episcopum, ab Episcopo ad Archiepiscopum, ab Archiepiscopo ad primatem, si illi subjectus est, & tandem ad Pontificem: colligitur ex *dicto cap. nulla, de concess. prabendæ, & d. cap. licet, de supplenda neglig. prælat.* & tradunt Rebuff. & Garcia *suprà.* Ab Episcopo ad capitulum numquâ fit devolutio propria; quia capitulum non est Episcopo superius, & devolutio semper fit ad superiorem, ut inferioris negligentiam suppleat, tametsi jure antiquo propter magnam communicationem Episcopi cum capitulo, & econtra, ab Episcopo ad capitulum, & econtra fieret devolutio, *c. 7. de concess. præbendæ, cap. cum in cunctis, §. fin. de electione.* At jam consuetudine introductum est à capitulo fieri devolutionem ad Episcopum, & non econtra. Item ab Episcopo ad Archiepiscopum, & ab Archiepiscopo ad Pontificem. Quod si Episcopus, & capitulum inter se provisionem beneficiorum, quæ ad ipsos insimul pertinebant, per turnos diviserint, & capitulum negligens fuerit in provisione, vel sciens providerit indignum, nequaquam devolutio fit ad Episcopum, sed ad Episcopi, & capituli superiorem, quia in illa provisione Episcopus non est capitulo superior sed æqualis, & devolutio nunquam fit ad æqualem, sed ad superiorem, ut benè notavit Garc. 10. *p. de benef. cap. 3. n. 35.*

3. Rursus devolutio semper fit cum qualitatibus beneficio annexis in prima provisione: quia est prioris provisionis omissæ subrogatio, & consequenter illius conditionem subire debet, *argum. leg. 1. ff. de solut. & leg. si eum, §. injuriarum, ff. si quis cautionib.* & tradit Gonzalez *gloss. 46. num. 33.* Azor. *2. p. lib. 6. cap. 17. quæst. 8.* Garcia 10. *p. de benef. cap. 3. n. 42.* Barbosa *3. p. de potest. Episc. alleg. 58. n. 11.*

4. Deinde devolutio ab uno removet potestatem, & alteri confert: removet, inquam, à negligente collatore, & superiori confert. Quapropter facta devolutione ab ordinario collatore ad superiorem, ordinarius collator nullam habet potestatem pro illa vice beneficium conferendi. Quia ratione suæ negligentiæ ea privatus est: sic Gloss. *in cap. 2. de concess. præbendæ.* Azor. *2. part. lib. 6. cap 27. quæst. 16.* Neque obstat regulariter cuilibet datum à jure esse moram purgare, *cap. potuit, de locato, & leg. si quis post. tres, ff. si quis cautionib. & leg. insulam, ff. de verb. oblig.* Quia hoc intelligendum est casu quo per legem non impediatur. In præsenti autem impeditur moræ purgatio ab ipsa lege, privante negligentem collatorem potestate conferendi. Ergo non potest moram purgare; & ita tradit glossa fin. plures textus allegans *in reg. moral. 25. de regul. juris in 6. & cap. 3. de supplend. negligent. Prælat.* Tiraquel. *in leg. si unquam, verbo revertatur, num. 310.* Azor. *2. p. lib. 6. cap. 27. q. 16.* Barbosa *de potest. Episc. 3. p. alleg. 72. num. 169.*

5. Sed est dubium, an devolutio contingat, non solum ob negligentiam providendi tempore designato: sed quia illo tempore inhabilem providisti? Respondeo contingere, si scienter inhabilem providisses. Quia idem est inhabilem providere ac neminem providere, imò gravius delinquis inhabilem providendo: & ita tradit Zechus *de benef. & pensionib. cap. 5. num. 5.* Garcia *de benef. 10. p. cap. 1. num. 2.* & colligitur apertè ex *cap. cum in cunctis: §. fin. & cap. scriptum, §. si vero, de electione, & cap. si compromissarius, eod. tit. in 6.* Dixi, si scienter inhabilem providisti: nam si ignorans faceres privari non debes potestate, ut tradit Glossa *in suprad. text. & aliis illo tit. de elect.*

6. Sed quid si jure devoluto indignum providisti scienter, vel ignoranter, revertitur, nec provisio ad inferiorem primum collatorem, vel transfertur ad superiorem,

riorem, ac si nullam provisionem fecisses; Ioann. Selva *Benefic. par.* 3. *q.* 3. Azor. 2. *p. instit. moral. lib.* 6. *cap.* 27. *q.* 7. & 14. sentiunt ad inferiorem collatorem redire provisionem. Moventur authoritate Glossæ *in cap. si electio de electione. in* 6 ibi: si electio ex eo non sortiatur effectum, quia electus consentire recusat; vel post consensum renuntiat juri suo, aut fortè diem claudit extremum; seu propter occultum ejus vitium irritatur: electores (qui jam fecerunt, quod spectabat ad ipsos infra juris terminum eligendo) habebunt à dissensu, renunciatione, morte, vel irritatione præd ctis, ac si vocatio nova esset, tempus integrum ad electionem aliam, celebrandam, dummodo nihil fraudulenter egerint in præmissis: & addit glossa *verbo aliam*; hoc non solum in prima, sed in secunda, tertia, vel quarta electione locum habere, & non solum in ordinariis collatoribus, sed in illis qui jure devoluto provident.

7. Sed in hac parte cum distinctione est procedendum; si enim scienter provides taliter indignum, ut ipsa provisio nulla sit, non revertitur provisio ad inferiorem, sed ad superiorem transfertur. Quia inferior emendare non potest superioris vitium. Sic enim cum esses ordinarius collator, & scienter indignum provideres, devolveretur provisio ad tui superiorem, *c. cum in cunctis. de elect.* Quare si jure devoluto provides, non debet eadem fieri devolutio. At si ignoranter processisti, justum non est, ut potestate priveris, sicuti de ordinario collatore ignoranter indignum providente nuper diximus nullam fieri devolutionem. Verum si non ipso jure inhabilem providisti sed qui per sententiam postea inhabilis factus est, & cujus electio irritatur, existimo provisionem reverti ad primum ordinarium collatorem. Moveor: quia facta provisione valida cessavit devolutio, & si postea ob vitium electi irritetur, denuo beneficium vacat, & tanquam denuo vacans provideri debet.

DISPUTATIO III.

De forma, & conditionibus servandis in beneficiorum provisione.

NOn est facile in provisione beneficiorum decernere, quæ requirantur ut forma, quæ ut conditiones. Requisita ut forma, ita servari debent, ut nec minimum omittatur, aliàs actus corruit. *cap. cum delecta. de reserptis* & pluribus exornat Gonzalez *gloss.* 4. *num.* 137. Quia forma dat esse rei *leg. Divus ff. de in integr. restit. leg. Mevius. ff. de constitutionib. & demonstrat.* Conditiones verò, quæ propriè conditiones sunt, non ita sunt ad actum requisitæ, ut ex illarum omissione actus corruat, quia adjacent actui. At regulariter conditiones in beneficiorum provisione requisitæ hunc effectum præstant, & formæ naturam induunt. Videndum ergo est in sequentibus, quid in provisione beneficiorum requisitum sit, tanquam forma, & conditio, cujus omissio provisionem annullet, vel tanquam conditio omnino extrinseca, & accidentalis.

PUNCTUM I.

Quæ conditiones servandæ sunt in provisione cujuslibet beneficii.

1 *Gratis fieri debet provisio.*
2 *Deinde purè, & absque conditione.*
3 *In præsentatione non reprobatur conditio.*
4 *Neque reprobatur in collatione, si sit conditio, quæ beneficio insit, si sit conditio de præsenti, vel præterito.*
5 *Idem dicendum est in electione, tametsi alii contrarium sentiant.*
6 *Qualiter electio, seu collatio facta beneficii sub conditione, ut obtentum dimittas, vitietur.*
7 *Quid dicendum de conditionibus de præsenti, & de præterito extraneis, à beneficio?*
8 *Provisio beneficii, debet esse libera.*
9 *Item debet fieri palam, & non clandestinè.*
10 *Item certa, non vaga, & dubia.*
11 *Item absque ulla diminutione.*
12 *Denique in perpetuum, & non pro limitato tempore.*

1. PLures conditiones provisio beneficiorum requirit, fieri namque debet gratis, purè, liberè, palam, certò, & absque ulla diminutione, & in perpetuum.

Primo debet gratis fieri, hoc est, nullo prætio, præmio, seu mercede, *cap. si quis objecerit, cap. salvator* 1. *quæst.* 3. *c. quam Pio* 1. *q.* 2. Aliàs simonia committetur; quæ si ex utraque parte completa sit collationem annullat, ut latius dicemus *disp. ultim. de simon. punct.* 25.

2. Secundo debet fieri purè est, hoc est, non conditionatè, juxta *text. in cap. in electionibus, de electione in* 6. ibi, *in electionibus, & postulationibus ac scrutiniis, ex quibus jus oritur eligendi, vota conditionalia, alternativa, vel incerta, penitus reprobamus.*

Sed est dubium; an non solum in electione, & postulatione, sed etiam in collatione, & præsentatione conditio reprobetur, & quæ sit conditio, quæ reprobatur?

3. Et dicendum est in præsentatione supradictam decisionem non habere locum, sive conditio sit de præsenti, sive de futuro, modo purgetur intra tempus signatum ad præsentandum Quia patroni solum sunt obligati intra tempus à jure concessum habilem præsentare. Ergo si intra illud tempus purgatur conditio, sub qua præsentatio facta est, præsentatio tenet; quia jam dici non potest præsentatio conditionata, sed absoluta, siquidem conditio cessavit. Quod non solum in patrono laico, sed etiam Ecclesiastico procedit. Lambertin. *de jure patron.* 2. *p. l.* 2. *q.* 3. *art.* 5. *n.* 5. Garcia 8. *p. de benef. cap.* 2. *n.* 3.

4. In collatione item plus doctores affirmant comparatione conditionis de præsenti beneficio annexæ, dispositionem supradicti capitis locum non habare, sed fieri posse collationem beneficii sub qualibet conditio, quæ beneficio insit, ut si dicas confero tibi beneficium si vacat, si habilis es. Tum quia hæc conditio cuilibet collationi annexa est, tametsi non exprimatur. Ergo illius expressio vitiare collationem non potest. Tum quia textus *in cap. in electionibus*, non loquitur de collatione, & cum sit dispositio irritatoria, non debet extendi: sic docent aliis relatis Covarr. 3. *var. cap.* 16. *n.* 2. Vasquez *de benefic. cap.* 4. §. 4. *dub.* 1. *num.* 241. Azor. 2. *p. instit. moral. lib.* 6. *cap.* 26. *q.* 3. Extenditur hæc doctrina non solum ad conditionem, quæ de facto beneficio insit, sed etiam ad quamlibet conditionem de præsenti, aut de præterito. Quia hæc conditio non facit collationem, neque illam suspendit, *argum. l.* 4. *ff. de legat.* 1. *leg. cum ad præsens. ff. si certum petatur. leg. aliquando ff. de conditionib. & demonst.* sic Garcia *de benefic.* 8. *p. cap. num.* 9. Secus vero loquitur Covarr. *supra. cum glossa in d. cap.* 2. *de electione. in* 6. Archidiac. Dominic. *ibi. num.* 10. & 11. Franco. *num.* 5. & *aliis* electione, quia in hac quælibet conditionis appositio, etiam si jure beneficio insit, reprobari videtur, & de conditionibus de præsenti, & de præterito, quæ beneficio non insunt, docet Garcia *supra num.* 9.

5. Cæ

5. Cæterum dicendum existimo non solum collationem, sed neque electionem vitiari ex expressione illorum, quæ beneficio insunt, etiam si in modum conditionis exprimantur, si exprimantur eodem modo, quo insunt; neque in hac parte constituenda est differentia inter electionem, & collationem: sic Corrasius 4. *p. de benefi. cap.* 3. *n.* 24. Lambertin. *de jure patronat.* 2. *p. l.* 2. *q.* 3. *art.* 9. *n.* 2. Garcia 8. *p. de benef. cap.* 2. *numer.* 5. Ratio, meo judicio, est evidens. Quia eligens ad beneficium tacitè eligendum onerat omnibus conditionibus, quæ jure ipsi beneficio insunt, quia has à beneficio separare non potest. Ergo quamvis illas conditiones exprimat, non potest inde electio detrimentum pati. Neque ex appositione harum conditionum redditur electio conditionalis, ut de se constat, neque etiam obscura, & incerta; cum supponamus fieri de persona certa, & determinata, & de beneficio vacante. Ergo ex nullo capite vitiari poterit.

6. Ex his infertur electionem, seu collationem factam de beneficio sub ea conditione, ut dimittas habitum, non vitiari, si à te petatur eo modo, quo jure ipso inest, scilicet post pacificam possessionem secundi obtenti, cum primo incomparabilis. Secus vero si à te peteretur dimissio habiti ante obtentam possessionem, aut juramentum de illo dimittendo, aut promissio non dimittendi cum pensione illud quod obtines. Quia hæc non jure ipso insunt. Idem est si à te peteretur in beneficii electione, aut collatione obligatio aliqua specialis, nempe juramentum, vel fidejussio solvendi pensionem, quam solvere debes, vel residendi, vel promovendi ad ordines. Nam licet solvere pensionem, residere, & ad ordines promoveri debeas; non tamen debes specialem obligationem horum subire ob beneficii collationem quia beneficio annexa non est. Vide quæ dicemus *tract. de vitiis relig. opposit. disp. ult. de simon. p.* 3. *n.* 6.

7. Majorem mihi difficultatem ingerunt conditiones de præsenti, vel de præterito alienæ à beneficio, an inquam, hæ appositæ vitient electionem, & collationem: v. g. si dicas, eligo Petrum, si nobilis existit, si dives est, si sit principis consanguineus? In qua difficultate censeo, hunc modum electionis, & collationis illicitum esse, & nullum; quia hæ conditiones cum sint beneficio, & electioni extrinsecæ, non præsupponuntur cognitæ à conferente, & consequenter conferens videtur intendere, ut electio, & collatio effectum habeat, si Petrus nobilis, dives consanguineusque principis probatus fuerit, & non aliter: ac proinde etsi videantur conditiones de præsenti, ob probationem, & verificationem illarum sunt de futuro. Secus vero est de conditionibus, quæ beneficio insunt, nempe si vacat, si providendus vivit, si obligatur onera beneficii subire; quia hæc supponuntur à conferente cognita, & ipsius beneficii electoni, seu collationi annectuntur.

Quocirca concludo conditionem, quæ vitiat electionem, vitiare etiam collationem, & econtra conditionem, quæ collationem non vitiat, neque electionem vitiare. Nam licet in *cap.* 2. *de electione. in* 6. non fuerit facta mentio expressa de collatione sed solum de electione, expostulatione, & scrutiniis, ex quibus oritur jus eligendi: id factum est, quia de electione & postulatione magis dubitari poterat, quam de collatione; & institutione; siquidem de collatione; & institutione fortius jus nascitur, quam ex electione, & postulatione, quæ fuit ratio ob quam conditionata electio, & postulatio reprobatur.

8. Tertia esse debet quæcumque beneficii provisio libera, id est, absque ulla coactione, aliàs nulla erit. *cap.* 2. *de his quæ vi, metusve*, &c. Et ratio est manifesta: nam beneficii provisio est quædam liberalis donatio quæ cum coactione stare nullo modo potest. Azor. 2. *p. inst. moral. lib.* 6. *cap.* 26. *quæst.* 2. Ad hanc conditionem reduci debet, ne provisio subreptitia sit; quia subreptitio tollit liberum concessum, ac proinde gratiam vitiat *cap. constitutus. c. ad aures, de reser. c. si motu proprio. de præbend. in* 6. Sed quæ subreptitio debeat esse, & an non solum respectu Pontificis, sed etiam ordinarii, & legati locum habeat, explicuimus *disp. præced. punct. pen.*

9. Quartò debet beneficiorum provisio fieri *palam*: hoc est, præsentibus saltem duobus testibus, qui de provisione testari possint, ne provisio fraudi, & litib. subjiciatur. At facta secretè, & clandestinè esto suspicionem fraudis habeat, ac proinde omnino vitanda, valida est, & subsistit; ut manifestè colligitur ex *c.* 1. *ut Ecclesiast. beneficia*, &c. & tradit Glossa *ibi verbo occulta.* & pluribus relatis Azor. 1. *p. inst. lib.* 6. *cap.* 26. *quæst.* 4. Garcia 8. *p. de benef. cap.* 4. *à numer.* 2. Mascard. *de probat. concl.* 176. *num.* 7. Excipe electionem factam juxta formam relatam in *cap. quia propter. de electione.* quæ si clandestinè fiat, hoc est per secreta conventicula, omnino irritatur, ut notant supradicti doctores ex *d. cap. quia propter.* ibi, *electiones clandestinas penitus reprobamus.* Verum etsi ad valorem provisionis testes requisiti non sint, at ad illius probationem testes requiruntur, vel saltem requiritur ut conferens litteras provisionis suo sigillo munitas concedat. Hæ namque litteræ adversus conferentem sufficienter probant, non tamen adversus provisum apostolicum. Nam tunc debent à notario signatæ esse testibus præsentibus, latius *disp. præced.* diximus. Scriptura autem requisita non est ad validam provisionem ordinarii, at in provisione Pontificis requisita est, ut possessio accipiatur; aliàs nulla erit litteris non expeditis, seu plumbatis, juxta *text. in extravag. injunctæ. de electione.* & notavit in præsenti Azor. 2. *p. lib.* 6. *capit.* 26. *q.* 5.

11. Quintò fieri debet beneficiorum provisio certa, non vaga, & dubia, qualis esset, si sub disiunctione provideres Petrum scilicet, vel Franciscum, quia ex tali provisione nullus provisus maneret; eo quod voluntas conferentis, ex quo determinatio pendet, interminata sit. *cap.* 2. *de electione. in* 6. Azor. *supra quæst.* 6. Ad idem reducitur, si conjuncta duos in eodem beneficio provideres; quia interdictum est unicum jus duobus accommodare. *cap. tuæ fraternitatis. de præbendis.*

11. Sexto provisio beneficiorum facienda est absque ulla diminutione, ut expresse habetur *c. unic. ut Ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur.* Quapropter non licet tibi beneficia conferre reservando fructus, vel pensionem alteri, neque uni concedere unam partem beneficij, alteri alteram neque uni beneficium, alteri jus ad illud: est enim hæc provisio contra juris ordinem, ut *suprad. c. unic. & ex c. tuæ fraternitatis* 26. *de præbend.* colligitur. Azor. 2. *p. lib.* 6. *c.* 16. *q.* 2. *& q.* 6. Adde nemini à Pontifice datum est jus ad beneficium vacaturum concedere, ne occasio detur captandæ mortis: habetur expresse *cap. nullæ. cap. relatum. c. ex tenore. de conces. præbendæ. cap. dilectus.* 1. & 2. *c. tuæ fraternitatis. de præbend.* Azor. 2. *p. instit. moral. lib.* 6. *c.* 26. *q.* 8.

12. Septimo nequeunt beneficiorum provisiones pro determinato tempore fieri, sed necessario in perpetuum concedendæ sunt. Quia sunt contra naturam beneficii, quæ est jus perpetuum ad fructus ut in prin. hujus tract. diximus: & licet aliqua beneficia manualia sint, & ad nutum conferentis amobilia, nunquam tamen pro certo tempore conferuntur, sed pro incerto, & indeterminato, ac proinde de se perpetuo, ut latius ibidem dictum est. Azor. 2. *p. instit. mor. lib.* 6. *c.* 26. *q.* 7.

Punctum II.

Quæ forma, & conditiones servandæ sunt in beneficiorum parochialium provisione.

TOta difficultas est in explicatione Trid. decreti *sess.24.c.18. de reform.* & bullæ Pii V. 32.quæ incipit, *in conferendis beneficiis*: quibus statutum, Ecclesia parochiali vacante, obligatum esse Episcopum, vel ejus officialem constituere in ea vicarium cum congrua fructuum portione, ut Ecclesiæ onera sustineat: deinde signare tempus, intra quod competitores beneficii accedere possint examinandi: quo examine peracto ab examinatoribus synodalibus denuntientur quoquot sint idonei reperti,& ex his Episcopus eligat, quem cæteris magis idoneum judicaverit, & huic, non alteri collatio fiat ab eo, ad quem de jure pertinet. Si vero beneficium juris patronatus Ecclesiastici fuerit, & institutio ad Episcopum pertineat, obligatus est patronis quem digniorem judicavetit, præsentare Episcopo instituendum. Si autem ad alium pertineat institutio, Episcopus solus digniorem eligat, quem patronus instituenti præsentare debet. Si autem sit patronatus laicorum, proponatur edictum, & quem patronatus præsentaverit, examinetur, ut dictum est,& nisi idoneus fuerit repertus,nullo modo ei beneficium conferatur. Quæ omnia ita concilium,& Pius V. servari voluerunt, ut provisiones omnes, seu institutiones præter supradictam formam factæ subreptitiæ esse censeantur. Ut autem supradicta doctrina clarius eluceat, aliquot difficultates examinandæ sunt.

§. I.

Quibus competat vicarium in parochiali vacante constituere, edicto ad examen vacare, & de qualitate vicarii designati, & edicti propositi.

1 *Ab ordinario loci, in quo situm est beneficium, vicarius est constituendus*
2 *Debet constitui, cum primum Ecclesia parochialis vacaverit.*
3 *Debet constitui designata congrua portione.*
4 *Item in qualibet Ecclesia patrimoniali, sive Pontifici reservata.*
5 *Ob hujusmodi administrationem non privatur potestate obtinendi beneficium.*
6 *Constituto vicario edictum proponitur, & qualiter.*
7 *Signato termino decem dierum non est licitum illum prorogare, postquam finitus est, si de facto plures subscripti sunt sunt examinandi: secus contra.*
8 *Si finito termino edicti unius tantum idoneus reperiatur subscriptus, verius est non posse edictum prorogari.*
9 *Quid si Episcopus edictum proponat cum ampliori termino, quam sibi conceditur? Probabilius est validum esse, esto illicitè fiat.*

1. CUm primum Ecclesia parochialis vacaverit, vicarius constituendus est ab ordinario illius loci, jurisdictionem quasi Episcopalem habente, in quod beneficium situm est, tametsi beneficij collatio ad alium spectet. Et idem est de propositione edicti, & examine faciendo; est expressa decisio sacræ congregationis concilii *sessione* 24. *cap.* 18. quam adducit Barbosa *ibi*, & *3.part. de potestate Episcop. alleg.*60. *n.* 2.& 44. Gonzalez *gl off.*10.*n.*31.Flamin.*de resignat. lib. cap.9.n.*102.

Dixi ab ordinario illius loci, ut comprehenderem, non solum Episcopum, sed etiam illius vicarium, seu officialem qui verè ordinarius est. Nam licet concilium in principio capitis mentionem fecerit Episcopi, & in medio illius dixerit examen faciendum esse ab Episcopo, & eo impedito ab ejus vicario; inde tamen non infertur non posse vicarium supradicta munera obire, etiam Episcopo non impedito. Quia concilium quod erat convenientius, & debebat frequenter contingere expressit. Non enim restrictionis causa, sed demonstrationis Episcopi mentio facta est. Garc. *9.p.de benef. c.2.num.*118.*& seqq.*Barbosa *supra*. referuntque à sacra congregatione decisum. Dixi insuper ab ordinario jurisdictionem quasi Episcopalem habente, posse vicarium constitui, edictum proponi, & competitores examinari, ut inde intelligeres prælatos illos exemptos, qui proprium districtum habent, & jurisdictione quasi Episcopali gaudent & potestate congregandi synodum: tametsi sint alicujus diœcesis, posse munera obire supradicta. Et ratio est; quia sub nomine Episcopi, in iis, quæ ad juridictionem pertinet omnes ij comprehenduntur, ut sæpè diximus; & tradit in præsenti Garcia *9.p.de benef.c.2.à n.*129. Barbosa *supradict. textu concilij n.*8.*&* 38. *& in remission. vers. porro Episc.* Hinc à fortiori constat vicario capituli sede vacante hæc omnia munera competere; quia in his quæ jurisdictionis sunt Episcopo succedit. Molin. *de justit. tract.* 5.*disp.*11.*n.*11.Garc.optimam decisionem referens.*9.p. de benef.c.2.n.*7. Augustt.Barb. *3.p. de potest. episc. alleg.* 60. *num.*3.

2. Hic autem vicarius constituendus est, cum primum Ecclesia parochialis vacaverit; quia statim indiget Ecclesia sacrorum administratione. Excipe, nisi alii ministri ipsius Ecclesiæ, vel alii parochi vicini onera defuncti subirent, & convenientius judicaretur illis concedi: tunc enim non opus esset vicarium aliquem distinctum designare; eaque de causa dixit concilium debere Episcopum habita notitia vacationis vicarium (si opus fuerit) designare. Non enim semper est opus vicarium, qui solus vicarius sit, designare, cum possit occasio esse parochum vicinum, vel Ecclesiæ beneficiatum designandi. Garcia referens decisionem congregationis, *9. part. de benefic. c. 2. num.* 13. Barb. *3. part. de potest. episc. allegat. 59. circa finem num.* 25.

3. Deinde hic vicarius constituendus est cum congrua fructuum portionis assignatione. Quia onera Ecclesiæ sustinere debet donec de rectore provideatur: conveniebat ergo de fructibus beneficii illi providere. Quota autem designanda, arbitrio designantis remittitur, spectata beneficii qualitate, ejusque oneribus. Quapropter continget aliquando beneficium ita tenue esse, ut omnes fructus colligendi pro congra portione designari debeant. Gargia *supra numur.* 17. Barbosa *num.*26. Navarr. *5. sub. tit. de officio ordinarii, in 2. edit.*

4. Præterea constitui debet vicarius in qualibet Ecclesia parochiali, etiam si cura Ecclesiæ Episcopo incumbere dicatur, & per unum, vel plures administretur, & etiamsi sit Ecclesia patrimonialis, aut Pontifici reservata, vel ei quomodolibet affecta. Quia quæcunque sit, indiget vicario, qui sacra ministret, dum de rectore providetur. Neque hæc designationem impedire potest beneficii litigium, neque alia quælibet occasio. Augustt. barbosa 3 *.p. alleg.*60.*n.*2.

5. Difficultas vero est, an hic vicarius constitutus eo ipso inhabilis efficiatur, ut se beneficio oppona, eique beneficium conceditur.

Et quidem indubitatum esse debet ob talem administrationem, privandum non esse potestate se opponendi, obtinendique beneficium ab ipso ordinario: quia non se ingerit administrationi post electionem factam ante obtentam confirmationem: & constat

constat ex Tridentino *sessione* 24. *cap.* 18. ibi, *ab ejus Ecclesiæ custodia, seu administratione non amoveatur, donec aut eidem, aut alteri, qui probatus fuerit sit provisum.* Supponit ergo vicarium eligi, & provideri posse. At si facta oppositione eligatur ab ordinario, ut ei beneficium conferatur, & ante collationem factam à Pontifice, vel ab eo quem de jure pertinet, beneficium administrat, censet Garcia *9. part. de benef. cap. 2. n. 25. & 34.* nequaquam illi posse beneficium concedi; quia ex tali administratione, & fructuum perceptione inhabilis factus est, juxta *textum in cap. avaritiæ. de electione. in 6.* ubi cavetur, neminem posse administrare dignitatem, seu quodlibet aliud beneficium ad quod electus est, prius quam ejus electio confirmetur; alioquin jure, si quod per electionem quæsitum erat, eo ipso privatur.

Cæterum acquiescere non possum huic sententiæ. Quia *textus in dicto capite, avaritiæ*, loquitur de iis, qui ratione electionis, & jure sibi ex electione competente administrare Ecclesias procurant ante confirmationem factam, quod est illicitum *capite nosti. & capite qualiter. de electione. & capite cum jam dudum, de præbendis.* Non autem loquitur de iis, qui titulo designationis ab ordinario Ecclesias administrant, quod est opus virtutis nullo jure prohibitum. Deinde electio, quam dignioris ordinarius facit, non est propria electio, ad quam confirmatio subsequatur. Ergo de horum electorum administratione non loquitur textus. Præterea iis electis ab ordinario non tenetur Pontifex beneficia conferre, sed potest alteri providere. Ergo eorum in beneficiis administratio obstare non potest provisioni, cum non foveat avaritiam. Denique concilium supradicto loco clarè insinuat vicarium approbari, eligique posse, & facta electione administrare; si quidem dicit interposita appellatione non esse removendum, quousque eidem, vel alteri, qui probatus, & electus fuerit, beneficium conferatur.

6. Facta constitutione vicarii Episcopus, vel ejus vicarius edictum proponit, quo omnes clericos volentes ad examen venire, convocat signato termino decem dierum, qui à publicatione edicti, quæ ordinarie fit per affixionem illius ad valvas Ecclesiæ cathedralis, & Ecclesiæ, in qua situm est beneficium, computantur.

Hæc per edictum vocatio non est de substantia provisionis; si quidem illam concilium arbitrio Episcopi remittit ibi, *etsi Episcopo, aut synodo provinciali pro regionis more videbitur magis expedire, per edictum etiam publicum vocentur:* & tradit Navarr. *consil. 4. de præbendis.* Ugolin. *de offic. & potestate. Episcop. cap. 50. §. 4. num. 3.* Nicol. Garcia *9. part. de benef. cap. 2. n. 36.* Dixi signato termino decem dierum: quia hic terminus concessus est à concilio, patrono, & Episcopo, ad nominandum, & loco nominationis hoc edictum succedit. Sed quia ibi concilium non arctat Episcopum, nec patronum, ut non possit terminum decem dierum restringere, cum dixerit, *vel aliud tempus ab Episcopo præscribendum*: ideo credo edictum propositum sub breviori termino validum esse, modo terminus sufficiens sit, ut in notitiam illorum deveniat, qui ad concursum accedere possunt. Et idem est, si pro aliis decem diebus vellet terminum edicti prorogare, potest namque, modo non proroget ultra. Non enim Episcopo datum est ultra vigenti dies edictum proponere, ut constat ex constitutione Pii V. *versic. prohibentes.* Aloysius Riccius *resolut. 364. n 2.* Augustin. Barbosa *2. p. alleg. 60. n. 45.*

7. Adverte signato termino decem dierum in edicto non esse licitum ordinario illum prorogare, postquam finitus est, si de facto plures subscripti sunt examinandi, quia ipsius tacitè est promissum per edictum non esse amplius expectandum. Secus verò dicendum, esset, si transacto termino nullus appareret subscriptus, aut ex subscriptis nullus dignus inveniretur; posset tunc ordinarius terminum aliorum decem dierum prorogare, sed non ultra. Quod si data prorogatione nullus apparet subscriptus, vel ex subscriptis nullus dignus, quærat absque concursu Episcopus, cui beneficium conferre possit. Non enim debet aliud edictum proponere, quia esset procedere in infinitum: colligitur ex Concilio *sess. 24. c. 18. fine.*

8. Verum si in primo termino edicti unus tantum subscriptus idoneus reperiatur, non tenetur Episcopus edictum prorogare sed satisfaciet suo muneri, si huic digno reperto beneficium conferat, ut tradit Ugolinus *de potest. Episcop. cap. 50. §. 10. numero 4.* Barbosa *3. part. de potestate Episcop. alleg. 60. numer. 51.* Garcia *9. part. cap. 2. n. 128.* At dubium est, an possit pro aliis decem diebus edictum prorogari? Videtur posse. Quia in constitutione Pii V. solum prohibetur ne terminus præfixus decem dierum ultra alios decem dies prorogetur. Tacitè ergo indicatur pro aliis decem diebus fieri prorogationem posse. Neque ibi limitatur casus, quo terminus primus edicti finitus sit. Sed verius credo finito termino prorogari edictum non posse, si unus subscriptus inveniatur, qui examinatus idoneus repertus sit. Quia ex appositione termini in edicto promissum est se subscribentibus non esse amplius expectandum, sed illo transacto examen faciendum esse. Ergo etiam si unus tantum subscriptus inveniatur, examen de solo illo faciendum est, & beneficium illi, si dignus sit, providendum: sic Garcia *9. p. de benefic. cap. 214.* Ugolin. *de potest. episc. cap. 50. §. 10. num. 4.* Augustin. Barbosa *3. p. alleg. 60. n. 51.* referuntque à sacra congregatione decisum.

9. Quod si Episcopus contra prædictam prohibitionem edictum proponat, aut proroget cum ampliori termino, quam sibi conceditur, est difficultas; an tale edictum in totum vitietur, & nullum sit, an verò solum ea ex parte, qua terminum excedit? Et quidem si à principio cum termino competenti propositum fuit: verbi gratia, decem, vel viginti dierum: postea vero prorogatur ultra debitum terminum, edictum validum erit, esto subrogatio annulletur. At si à principio propositum est edictum cum ampliori termino, quam viginti dierum, vel proposito edicto decem dierum prorogatio fit pro viginti; alicui videbitur edictum, & prorogationem, non solum ex ea parte, qua excedit, sed etiam in totum esse nullum, spectato juris rigore, & esto ex æquitate, & mente Pontificis solum quoad excessum annulletur, sic Garcia *9. p. de benef. c. 2. n. 49.* Ratio ea est. Nam in supradicto Tridentini decreto, & constitutione Pii V. annullantur omnes provisiones beneficiorum factæ contra formam ibidem præscriptam. Sed ibidem præscribit Pontifex, ut providendi vocentur per edictum cum termino decem dierum, prohibens ne ultra alios decem dies prorogetur. Ergo qui cum ampliori termino edictum proponit; ac proinde qui ex illo edicto providentur, reputandi sunt, ac si edicto non proposito provisi essent.

Cæterum verius existimo supradictum edictum, & prorogationem validam esse, esto peccet sic proponens. Moveor; quia Episcopo, ejusque vicario competit jure ordinario edictum proponere, & ad examen vocare. At quoties habenti aliàs facultatem, præscribitur modus ea utendi; talis modus non tollit facultatem, sed designat usum, ut latius *tractatu de legib. disput. 2. punct. 9.* diximus. Ergo ex eo quod Pontifex designaverit dies, quibus edictum durare debet, non abstulit ab ordinario facultatem edicti proponendi. Quod non leviter Pontifex indicavit, cum usus fuerit verbo *prohibentes*, neque addidit *annullantes*, aut *irritantes*. Neque obstat concilium, & constitutionem Pii V annullare omnes provisiones factas contra formam ibidem præscriptam. Nam esse edictum indebitè extensum, non tollit formam ibidem in provisionibus præscriptam. Hæc enim solum est, ut fiant provisiones

viſiones præcisè de edicto, ſeu Epiſcopi nominatione. Quod autem edictum indebitè Epiſcopus extendat, non ad formam proviſionis, pertinet, ſicuti non pertinet ad formam proviſionis, quod examinatores ſynodales occaſione examinis aliquid recipiant contra prohibitionem ibidem factam, vel quòd Epiſcopus vacante Eccleſia parochiali vicarium non deſignaverit. Adde ipſum Garciam *dicto capite ſecundo, numero* 206. cenſere opponentem, ſe poſt terminum edicti, antequam examen peractum ſit eſſe legitimum oppoſitorem. Ergo ſignum eſt edicti prorogatione oppoſitionem non vitiari.

§. II.

Qui poſſint ſe ſubſcribere examinandos, ita ut teneatur ordinarius illos admittere.

1 *Omnes exiſtimantes ſe habere qualitates ad beneficium requiſitas ſubſcribi poſſunt.*
2 *Finito termino edicti ante finitum examen oppoſitorum datur locus ſubſcriptioni, & oppoſitioni in parochialibus.*
3 *Potes ad parochialem vacantem te opponere, eſto parochus ſis.*

1. OMnes illi, qui qualitates beneficio requiſitas ſe habere exiſtimant, poſſunt propoſito edicto ſe ſubſcribere examinandos. Neque ab hoc jure excluduntur, etiam ſi beneficium non ſit per concurſum providendum, ut ſatis conſtat ex illis verbis concilii *ſeſſione* 24. *cap.* 18. liberum ſit etiam aliis, qui aliquos ad id aptos noverint eorum nomina deferre, ut poſſit poſtea de cujuſlibet ætate, moribus, & ſufficientia fieri diligens inquiſitio. Quod ſi dicas ut quid ergo ſe ſubſcribunt, & examinantur, ſi ipſis, quantumcunque dignis, beneficium nullatenus ſit conferendum? Reſponderi poteſt id fieri, ut contingente vacatione beneficii per concurſum providendi, notitia illorum habeatur, & præterea ut ipſi in illo beneficio provideri poſſint, ſi fortè præſentatus, aut nominatus indignus repertus fuerit.

2. Solum eſt dubium ſi finito edicti termino ſe ſubſcribi petunt, an poſſit vel teneatur Epiſcopus illos admittere? Videtur nec teneri, nec poſſe. Primo, quia terminus in edicto apponitur, ut intra illum ſit oppoſitio, & extra fieri non poſſit; alias termini oppoſitio inutilis eſſet. Secundò ex edicti appoſitione obligatur ordinarius iis, qui ſe in illo termino ſcribunt, beneficium providere. Ergo contra juſtitiam faciet, ſi alios ad proviſionem admittat. Tertio, & præcipuè, quia concilium docet, tranſacto conſtituto tempore, omnes qui deſcripti fuerint, examinentur. Ergo ut poſſint examinari, debent eſſe intra tempus conſtitutum deſcripti, ſic Franciſc. Leo *theſaur. fori Eccleſiaſt. cap.* 18. *n.* 30. Genuenſ. *prax. c.* 66. *in annot. n.* 17. *ad finem*, referunt ſic declaraſſe congregationem concilii.

Cæterum etſi de rigore juris hoc verum ſit; at ex æquitate ob favorem Eccleſiæ introductum eſt, ut terminus in edicto parochialium appoſitus, non ſit appoſitus ad excludendam oppoſitionem illius, qui ante peractum examen oppoſitorum comparuerit examinandus, ſed ne ultra illum terminum debeat ordinarius expectare, ſed potius illo tranſacto debeat beneficium providere iis, qui deſcripti fuerint, niſi alii ante peractum examen digniores ſubſcribantur: ſic referunt deciſum à ſacra congregatione Gonzalez *gloſſ.* 9. §. 1. *num.* 115. Garcia 9. *part. de benefic. cap.* 2. *à n.* 206. Auguſt. Barboſa 3. *p. de poteſt. epiſ. alleg.* 60 *n.* 46. Neque obſtant contraria. Fatemur namque ſpectato juris rigore, nequaquam eſſe admittendos, qui finito termino edicti ſe ſuſcriberent examinandos: at ex conſuetudine admitti; ideoque in edicto hanc tacitam conditionem imbibi, dandum, inquam, eſſe beneficium iis, qui in termino edicti fuerint deſcripti, niſi ante peractum examen alii digniores præſcribantur.

3. Rurſus dubitabis, an habens parochialem, poſſis te examinandum ſubſcribere, & debeas ad concurſum admitti? Ratio difficultatis eſt; quia beneficium parochiale aſſumitur cum intentione ibi perpetuo manendi: celebrat enim beneficiatus cum ſua Eccleſia ſpirituales nuptias. Deinde una parochialis cum alia compati non poteſt. At omnino tenendum eſt, te poſſe ſubſcribere examinandum, admittique debere, & ſi cæteris dignior appareas, tibi beneficium provideri. ſic Garc. 9. *p. de benef. c.* 2. *n.* 209. Aug. Barb. *ſup. decret. concil. n.* 13. refert deciſum à ſacra congregatione, & ratio eſt. Quia ex beneficio habito non es redditus incapax aliud obtinendi, cum non aſſumpſeris illud cum obligatione illud in perpetuum retinendi, ſed ſolum dum aliud commodius ſe tibi non obtulerit. Neque incompatibilitas unius beneficii cum alio probat te non poſſe illud obtinere, ſi illo obtento poſſeſſum dimittas, ſed ſolum probat te non poſſe ſimul utrumque retinere.

§. III.

Quales examinatores debeant eſſe ad ſupradictum examen peragendum.

1 *Expenditur Trident. decretum.*
2 *An ſi non eligantur ſex, ſed quatuor examinatores, vitietur electio? Affirmat Garc. Sed patitur ejus reſolutio difficultatem.*
3 *Quanto tempore duret horum examinatorum deſignatio.*
4 *Si intra annum ſenarius numerus non perſeverat, non ſpirat in reliquis officium.*
5 *Quid ſi unus, vel duo tantum remaneant? in illis perſeverat.*
6 *Qualiter elapſo anno deſignationis, & non celebrata ſynodo, poſſit Epiſcopus examinatores deſignare.*
7 *In particulari, & in genere deſignari examinatores poſſunt.*
8 *An ſi in genere & ſub qualitate officii deſignentur, comprehendantur ſucceſſores? Affirmant aliqui. Contrarium eſt verius.*

1 COnſtat ex Trident. *dicto cap.* 18. *ſeſſ.* 24. examinatores parochialium debere eſſe magiſtros, ſeu doctores, aut licentiatos in theologia, aut jure canonico, vel alios clericos, ſeu reguleres, etiam ex ordine mendicantium, aut etiam ſæculares, qui ad id videbuntur idonei, electos tamen in ſynodo diœceſana: in qua ad minus ſex eligendi ſunt, licet non omnes ſimul ad examen concurrere debent, cum tres tantum ſufficiant, omnes tamen jurare debent ad ſancta Dei Evangelia, re quacúque humana affectione poſtpoſita fideliter munus executuros. Neque occaſione hujus examinis quidquam antè, vel poſt accipere poſſunt, aliàs ſimoniâ incurrent, tam ipſi, quam dantes: neque ab ea abſolvi poſſunt, niſi dimiſſis beneficiis, quæ quomodocunque etiam antea obtinebant, & ad alia in poſterum inhabiles redduntur.

2. Verum ut ſupradictum Trid. decretum clarius innoteſcat, aliquot difficultates proponendæ ſunt. Prima, an ſe Epiſcopus in Synodo diœceſana eligat ſolum quatuor, vel quinque examinatores, electio valida ſit, & electi examinatores ſynodales reputentur, ita ut cum illis examen celebrari poſſit? Negat Garcia. 9. *p. de benef. cap.* 2. *num.* 64. & refert deciſum à ſacra congregatione: cum enim concilium ſtatuat ſingulis annis in ſynodo diœceſana debere ad minus ſex examinatores proponi, qui ſolum quatuor proponetur, formam propoſitionis non ſervaret. Ergo eſt nulla propoſitio ex defectu formæ. Quod confirmari poteſt, ex eo

quod

quod eadem sacra congregatio decidit, ut refert Garc. *supra*. Aloysius Riccius *praxi fori Ecclesiast. resol.* 361. Margarita casuum conscientiæ, *verbo examinatores*, *num.* 1. si anno transacto non supersunt sex examinatores ex designatis, non esse pro legitimis habendos. Ergo à fortiori non erunt legitimi, si à principio sex designati fuerint. Et ratio hujus decisionis esse potest, ut facilius possit Episcopus examen peragere, eligens ex pluribus. Fateor ob authoritatem sacræ congregationis hanc sententiam amplectendam esse. Nam illa secluſa non levi ratione fulciri posset, designationem quatuor examinatorum valere, esto designans malè faceret minus quam sex designando. Finis namque concilij solum est, ut examen coram tribus examinatoribus in synodo deputatis celebretur: qui finis obtineri potest, tametsi solum tres examinatores designentur. Quod vero horum trium examinatorum designationi, aliorum trium designatio conjungatur, per accidens esse videtur ad finem præcipuum concilij, & extra formam ab ipso præscriptam. Et confirmari potest. Nam si anno durante, in quo fuerunt sex examinatores in synodo designati, aliqui moriantur, non ideo superstites, etiam si unus sit, desinunt esse legitimi examinatores. Ergo signum est defectum in numero senario non esse de substantia. Hæc augmentationis gratia proposita sunt. Non tamen ut à sententia canonizata per sacram congregationem recedas.

3. Secunda difficultas est, quanto tempore duret hæc examinatorum designatio? Videtur namque solum unico anno durare: si quidem concilium decernit, ut examinatores singulis annis in synodo diœcesana designentur, tacitè indicans se nolle, ut ultra annum designatio prosit. Cæterum dicendum est, celebrata synodo singulis annis designationem examinatorum cum celebratione novæ synodi cessare, ut ex dicto concilio constat. At si singulis annis synodus non celebretur, designatio examinatorum finito anno non spirat, sed durat quousque alia designatio in synodo succedat. Si quidem concilium solum dixit, ut singulis annis designatio in synodo fiat, supponens singulis annis synodum celebrari debere. Ergo synodo non celebrata, nec designatione facta, non cessat prima designatio, cum nihil de hac cessatione concilium dixerit; & ita tenent referentes à sacra congregatione decisum; Garcia 9. *p. de benefic. cap.* 2. *à num.* 73. Franciſc. Leo *in thesaur. fori Ecclesiast. part.* 2. *cap.* 3. *n.* 25. Augustin. Barbosa *de potest. Episc.* 3. *p. alleg.* 60. *num.* 40. *& in remission. concil. num.* 21. Quod censeo limitandum cum Garcia & Barbosa *supra*: modò elapso anno sex supersint: nam si elapso anno hic numerus non perseverat, omnium examinatorum officium spirat, ut dictum est *num. præced.* Quia non est locus exequendi dispositionem Concilij requirentis, ut ordinarius ex sex designatis examinatoribus tres ad minus eligat, cum non adsint sex designati, inter quos possit electio fieri.

4. Tres difficultas est, an si intra annum designationis hic numerus senarius non perseverat, spiret reliquorum examinatorum officium. Ratio difficultatis est nuper tacta; quia servari non potest forma à Concilio præscripta in electione examinatorum; quæ est ut sex in synodo designatis tres eligantur. Quod à fortiori procedit, si duo, vel unus tantum remaneret. Dicendum tamen est, durante anno assignationis officium examinatoris in remanentibus non cessare. Quia æquum non erat, ut designatio prius facta spiraret, dum alia loco ipsius subrogari non potest; sed nullatenus subrogari potest intra annum alia designatio synodalis, cum synodus solum singulis annis celebranda sit. Concil. *cap.* 2 *sess.* 24. *de reformat.* Ergo designatio prius facta non spirat Barbosa *allegat.* 60. *num.* 49. Garcia *de benefic.* 9. *part. cap.* 2. *num.* 69. Neque obstat ratio contraria. Negari enim potest, non servari formam à concilio præscriptam. Nam esto non remaneant sex examinatores; ex quibus tres eligi possunt, sufficit, quod remaneant tres eligendi ex sex, qui fuerunt in synodo designati.

5. Sed quid si unus, vel duo tantum remaneant; censeo adhuc in illis officium examinatoris perseverare ob rationem dictam. Quia non potest nova synodalis designatio fieri; & ita refert decisum Garc. *suprà*. Neque obstat non posse ibi servari formam præscriptam electionis, cum non dentur tres examinatores synodales, qui eligantur. Non, inquam, obstat: quia quando forma servari non potest præcisè, ut dispositum est, sufficit si eo modo, quo fieri potest, servetur. Tiraquell. *de legib. connubial. gloss.* 6. *num.* 6. 32. *&* 69. Flamin. Paris. *de resignat. lib.* 7. *quæst.* 5. *num.* 19. Cum autem remanente uno, vel duobus examinatoribus saltem ex parte servetur forma, dicendum est illos in officio remanere. Requiritur tamen, ut Episcopus cum consilio capituli loco mortuorum; vel absentium subroget alios ex antiquis examinatoribus, aut illis deficientibus, qui sibi melius usi fuerint, saltem usque ad numerum senarium: quia hæc designatio loco designationis synodalis, dum fieri non potest, succedit, Garcia *à num.* 70.

6. Quarta difficultas est, an elapso anno designationis; & synodo non celebrata possit Episcopus cum consilio capituli examinatores designare, quibus cum examen legitimè celebretur. Affirmat August. Barbosa 3. *part. de potest. Episcop. allegat.* 60. *num.* 50. & fuit à Rota sæpè decisum, prout refert Aloysius Riccius *praxi*, *decis.* 418. *in* 1. *edit. & resolut.* 353. *in* 2. *edit.* Garcia 9. *p. de benefic. cap.* 2. *numer.* 90. *& seqq.* Ratio est, quia Episcopo jure ordinario competit examinatores ad beneficia designare, *cap. accipimus*: & ibi Glossa *ætate & qualitate*. Quæ potestas per concilium sublata non est, sed solum præscriptus modus illa utendi, scilicet in synodo diœcesana, casu quo synodus diœcesana celebretur. Ergo non celebrata synodo poterit Episcopus examinatores designare, sicut potest, quando intra annum deficiunt. Et confirmari potest à simili ex designatione judicum synodalium, qui ad minus quatuor ex præscripto Concilij *sess.* 25. *c.* 10. *de reformat.* designari debent in conciliis provincialibus, aut diœcesanis; si de facto decesserint, poterit ordinarius cum capituli consilio substituere alios usque ad futuram provincialem, aut diœcesanam synodum: neque ibi limitatur, ut si intra annum designationis. Verum suprà dictam sententiam solum existimo veram casu quo Episcopo ob pestem, vel aliud impedimentum non liceret synodum congregare. Nam illo in casu credendum est ejus designationem cum concilio capituli subrogari loco designationis synodalis, sicuti subrogatur designatio examinatorum, cum intra annum designationis designati moriuntur, eo quod synodus ex jure tunc congregari non possit. At casu quo Episcopus in culpa esset non congregandi synodum; nequaquam ejus designatio extra synodum valeret. Quia esto essent examinatores signati à potente illos designare, quia tamen non designantur in synodo, quæ celebrari potest, non sunt examinatores, quales concilium ad parochiales requirit. Neque obstat argumentum desumptum ex judicibus synodalibus. Quia eorum designationem non statuit concilium fieri singulis annis, neque in synodo, sicuti statuit de examinatoribus synodalibus: imo potius expressè ordinario facultatem concessit deficientibus designatis in synodo alios judices subrogandi cum consilio capituli usque ad futuram synodum. Adde, fortè esse probabilius non posse ordinarium lapso anno designationis in synodo judices synodales designare, si per ipsum stat, quominus synodus celebretur. Garc. 9. *part. de benefic. cap.* 2. *num.* 79.

7. Quinta difficultas est, qualiter hæc examinatorum

deſignatio facienda eſt, an in particulari exprimendo perſonam, an ſufficiat in genere exprimendo officium, ut ſi deſignaretur, examinatur ſynodalis canonicus magiſtralis, doctoralis, prior talis monaſterij, &c. Certum eſt utroque modo fieri poſſe: quia utroque modo poteſt perſona exprimi, & cognoſci. Qui enim canonicum magiſtralem, & doctoralem in examinatores deſignaret, ſatis exprimeret poſſidentes de præſenti illas præbendas intelligendos eſſe.

8. Dubium tamen eſt; an etiam ſucceſſores, & ſubrogati in illis præbendis intelligantur? Affirmat Petrus de Ledeſm. *in ſum. 2. part. tract. cap. 7. concl. 7. circa tertiam difficult.* & teſtatur ſic uſu & conſuetudine in Hiſpania eſſe receptum, & à viris doctis approbatum. Et ratio eſſe poteſt, quia illa verba generalia ſunt, & ſufficientia ſucceſſores comprehendendi. Neque talis comprehenſio videtur concilij diſpoſitioni obſtare. Nam eſto ſucceſſores in particulari approbari non poſſint à ſynodo, cum ſint incogniti, approbantur tamen in genere titulo dignitatis, & officij, ſicuti ſub eo titulo deſignantur. Et ſicut Pontifex in ſuis reſcriptis commiſſis vicario diœceſano, non ſolum approbat vicarium præſentem, & de illius probitate confidit, ſed approbat futurum, & ſucceſſorem, quia credit (moraliter loquendo) neminem in illo officio conſtituendum eſſe, qui aptus non ſit ad munus ſibi commiſſum obeundum: ita de examinatoribus ſynodalibus ſub nomine dignitatis approbatis dicendum videtur.

Nihilominùs verius eſt, hanc ſub nomine dignitatis deſignationem ſucceſſores, & in dignitate ſubrogatos nequaquam comprehendere: ſic tradit Garcia *9. part. de benefic. cap. 2. à num. 339.* ibique pluribus Rotæ deciſionibus comprobat. Ratio ea eſt, quia concilium illa generica propoſitione, & ſynodi approbatione contentum non eſt. Quod inde colligitur; quia petit ſingulis annis examinatores deſignari, & ſupponit deſignatos non poſſe: quæ non cohærent cum deſignatione facta ratione dignitatis: ſi enim perſonæ ob dignitatem, & officium ad examen approbarentur, ut quid ſingulis annis denuo eligendi erant, & à ſynodo approbandi, cum ratio approbationis, & deſignationis eadem perſeveret, neque deſignati morerentur; tamen ſi plures decederent, deſignatio non perſonam, ſed dignitatem reſpicit, quod eſt contra communem ſtylum & contra verba concilij loquentis de judicibus ſynodalibus, & idem eſt de examinatoribus, *Seſſ. 25. cap. 10. de reſolut.* ibi, *ſi aliquem interim ex deſignatis mori contigerit.* Supponit ergo concilium deſignationem cum perſona debere coojungi, non cum dignitate. Vide *tract. ae legib. diſp. 4. punct. 16. §. 7. num. 4.*

§. IV.

Qualiter examen ad parochialem præſtandum ſit.

1 *Omnes ſubſcripti peracto termino edicti examinandi ſunt ab Epiſcopo, & peracto examine denunciandi qui fuerint idonei.*

2 *Examen factum ante finitum terminum (eſto aliqui exiſtiment valere) nullo modo ſuſtinendum eſt.*

3 *Ob digniorem deſiſtentiam, vel non comparationem non eſt examen impediendum.*

4 *Quid ſi electione facta electus deſiſtat, vel decedat?*

5 *Examen factum ab Epiſcopo cum tribus examinatoribus ſynodalibus, & alio non ſynodali: affirmant aliqui fore irritum. Verius eſt oppoſitum.*

6 *Qualiter vota examinatorum paria, aut ſingularia debent eſſe, ut illis accedere poſſit Epiſcopus.*

7 *Examen factum ab examinatoribus, qui juramentum non præſtiterunt, vel ſimoniam commiſerunt, negant aliqui valere, verius eſt validum eſſe.*

8 *Examinatores tenentur non ſolum de ſcientia, ſed de ætate & qualitate ad beneficium requiſitis providendum examinare.*

9 *Aliquibus placet obligatum eſſe denunciare, qui ſint digniores? Probabilius eſt hoc judicium Epiſcopo remitti.*

10 *Ab examine parochialium notoriè dignus non excuſatur.*

1. CErtum eſt tranſacto conſtituto termino edicti, omnes qui deſcripti ſunt examinandos eſſe ab Epiſcopo, ſeu eo impedito ab ejus vicario generali, atque ab aliis examinatoribus non paucioribus, quam tribus, quorum votis, ſi pares, aut ſingulares fuerint, accedere poſſit Epiſcopus, vel vicarius, quibus magis videbatur, debéntque ſupradicti examinatores juramentum præſtare fideliter ſuum munus exequendi, nihilque occaſione hujus examinis ante, vel poſt recipere. Peractóque examine denunciare debent, quos repererint idoneos ætate, moribus, doctrina, prudentia, & aliis rebus ad vacantem Eccleſiam gubernandam opportunis: ſic Concilium Trident. *Seſſ. 24. capit. 18. de reformat.* Modus autem hujus examinis præſcriptus non eſt; ſed ille erit obſervandus, qui in qualibet diœceſi receptus fuerit, quique aptior viſus fuerit ad cognoſcendam examinatorum aptitudinem ſummopere procurando, ut quantum fieri poſſit æqualitas inter examinandos obſervetur, advertentes ad inſigniores Eccleſias graviora certamina fieri æquum eſſe.

2. Circa ſupradictam doctrinam dubitabis primo: an examen factum ante tranſactum terminum edicti nullum ſit ipſo jure, nullàque proviſio inde ſecuta? Rota apud Garciam *9. part. de benefic. cap. 2. num. 326.* & Lambert. *de jurepatron. 2. part. lib. 2. quæſt. 6. art. 25.* affirmant eſſe nullam comparente aliquo ante tranſactum terminum edicti *ex cap. fin. de elect. in 6.* At nullo comparente ſuſtinendum eſſe: probántque à ſimili ex collatione facta ab Epiſcopo ſpreto patrono laïco, qui ſi intra tempus ſibi conceſſum ad præſentandum reclamaverit, non ſubſiſtit, at eo non reclamante firmitatem habet.

Cæterum dicendum omnino eſt nullo caſu valere: ſic Garcia *ſuprà num. 327.* Tum quia electiones factæ ante terminum edicti appoſiti omnino ceſſantur, *in dicto cap. fin. de electione in 6.* nulla diſtinctione facta, an poſtea compareat, vel non compareat competitor. Ergo idem dicendum eſt de hoc examine, & proviſione facta. Quia militat eadem ratio, ut videbimus. Tum quia concilium deſignans tempus peragendi hoc examen utitur ablativo abſoluto: inquit enim *tranſacto conſtituto tempore*, qui modus loquendi in his, quæ de jure non inſunt, inducit conditionem, & formam, *leg. à teſtatore, ff. de conditionib. & demonſtr.* & pluribus comprobat Sanchez *lib. 3. de matrim. diſp. 5. num. 2. in 2. argumen. juncto numer. 4.* Tum quia concilium, & conſtitutio Pij V. annullat omnes proviſiones factas contra, vel præter formam à ſe conſtitutam. Conſtituit autem, ut tranſacto tempore edicti examen fiat. Ergo aliter factum nullum eſt, & conſequenter proviſio inde reſultans. Ratio vero, quare terminus edicti expectandus ſit, traditur à Rota in una Toletana parochialis de Alcaudete coram D. Seraphino 3. Junij 1595. & colligitur *cap. fin. de electione in 6.* ne inquam per præventionem unius alij, qui ſe volunt opponere, ſupplantentur, & Eccleſia detrimentum patiatur, carens miniſtris dignioribus. Neque obſtat exemplum de collatione facta ſpreto patrono. Nam eſto concedamus valere ipſo non reclamante, ideo eſt quia in favorem ipſius annullatur; qui favori ipſe cedit, dum non reclamat: at proviſio parochialium ſine examine, & examen ante finitum terminum edicti annullatur in favorem

favorem Ecclesiarum, & oppositorum, qui esse possunt: quæ ratio, sive competitores compareant, sive non semper perseverat.

3. Secundò dubitabis, an si ex descriptis desistant digniores, vel non compareant ad examen transacto prædicto termino edicti, possit ordinarius illis spretis reliquos examinare, & beneficium providere, vel teneatur novum edictum cum novo termino proponere?

Cæterum est ob nullius desistentiam, vel comparitionis nolitionem examen impediendum. Aliàs in cujusque voluntate esset provisionem beneficiorum impedire. Quapropter si semel descriptus desistit, quantumcunque dignissimus reputetur, vel termino signato non comparet nulla allegata causa, reliqui oppositores examinandi sunt, & illis beneficium providendum: sic à sacra congregatione decisum refert Garcia *9. part. de benefic. cap. 2. num. 216.* Dixi nulla allegata causa: Nam si causam alleget, judicio Episcopi legitimam, debet Episcopus aliquod tempus ad comparendum concedere, & interim provisioem detinere. Quod si facto examine qui reputabatur dignior cedit, vel decedit, inter reliquos electio facienda est, neque ulla ratione novum edictum proponendum. Quia cum ipse juri, quod sibi poterat competere, cesserit, vel amiserit, reliquis appositoribus accrescit.

4. Verum electione facta, si electus desistit, novum electum proponendum videtur, quia prior causa, & oppositio electione finitur. Limitat autem Garcia *dicto cap. num. 224* ut procedat ante lapsum quadrimestre datum ex constitutione Pij V. ad significandum Papæ. Nam illo transacto non facta significatione, omnimoda dispositio ad Papam liberè devolvitur, etiamsi Episcopus dedisset litteras electo. Sed mihi nullo modo hæc limitatio placet. Quia hæc devolutio, & avocatio transacto quadrimestri, est apposita in pœnam negligentiæ ordinarij, ut ex ipsa bulla constat. Cum ergo ex supradicto casu nullam ordinarius negligentiam habuerit, neque per ipsum steterit, quominus electio Romæ fuerit præsentata, nequaquam devolutio locum habere debet, neque ordinarius privandus est potestate faciendi novum examen, novamque electionem, Navarr. *lib. 1. consil. tit. de rescript. cons. 11. num. 4. in secundo edit.*

5. Tertiò dubitabis, an examen factum ab Episcopo cum tribus examinatoribus synodalibus, alio non synodali concurrente irritum sit, & nullum? Affirmat Garcia *9. part. de benefic. cap. 2. num. 324.* Movetur ex quadam declaratione sacræ congregationis, & decisione Rotæ, quibus cavetur collationem factam ex vi hujus examinis nullam esse. Ratio ea est, quia formæ nihil addi, nec diminui potest, *cap. cum dilecta, de rescript. & ibi* Felin. *num. 6.* Sed ad formam hujus examinis pertinet, quod examinatores sint in synodo approbati. Ergo admissis non approbatis deficit forma.

Sed contrarium firmavit Rota in causa Detrusen. parochialis de Villafranca 18. Decembris 1581. relata à Garcia *suprà num. 232.* & Genuen. *in praxi, cap. 66. num. 18. & reg. leg. testamentum, Codic. de testament.* Non enim superabundantia nocere potest; sicuti non vitiaretur testamentum, si septem testibus necessariis aliis inutiles adderentur. Hanc sententiam approbat Genuense à conditione, ut major pars votorum sit synodalis. Ergo vero dicendum existimo, stantibus tribus examinatoribus synodalibus, quantumcunque alij addantur, non vitiati examen. Quia concilium solum requirit, ut examen fiat à tribus examinatoribus synodalibus. Ergo illis stantibus servatur præscriptum à concilio: tametsi alij non synodales concurrant. Concurrunt enim non vi examinatores legitimi, sed ut quidem testes, & inutiles exploratores aptitudinis examinandorum. Ex quo manifestè infertur, nequaquam posse Episcopum providere beneficium in favorem illius, qui non fuerit à majore parte examinatorum synodalium approbatus: quia aliorum approbatio, vel approbatio ut potè ab illegitimis nullius est effectus.

6. Quartò dubitabis, quâ ratione vota examinatorum paria aut singularia sint, ut illis accedere possit Episcopus? Et quidem hæc dubitatio locum non habet, cum examinatores juxta stylum Romanæ curiæ, de quo testatur Marc. Anton. Genuens. *praxi, cap. 66. num. 17.* Augustin. Barbosa *in remission. concil. num. 18.* vota inter se conferunt, & resolutione accepta proferunt unanimiter examinatum approbatum, vel reprobatum; quia tunc vota non sunt paria, nec singularia, sed uniformia. Deinde dubitatione caret non posse Episcopum, vel ejus vicarium, etsi examini assistat, & cum examinatoribus providendum examinet, suffragium approbationis, vel reprobationis ferre, nisi in casu quo examinatores synodales in votis pares, aut singulares fuerint; quia sic cavetur à concilio, ibi: *quorum votis si pares, aut singulares fuerint accedere possit Episcopus, vel vicarius, quibus magis videbitur,* & tradit Flam. *lib. 8. quæst. 9. num. 105. & 106.* Ugolin. *de offic. Episcop. cap. 50. §. 3. num. 1. & §. 12. num 3.* Gratian. *decis. 97. num. 18.* & alij quos sequitur Garcia *9. parte, de benefic. cap. 2. num. 56.* Pares in votis sunt examinatores, si quatuor sint, & duo reprobent Caium, & alij eum approbent. At quibus tunc Episcopus accederet, præstaret approbationem, vel reprobationem, manerétque approbatus, vel reprobatus examinatus, eáque de causa concilij congregatio dixit, facere posse Episcopum ex non approbato approbatum. Singulares in votis sunt examinatores, cum unus reprobat, alius approbat, tertius suffragium suspendit; si enim approbanti, vel reprobanti Episcopus jungatur, approbatum, vel reprobatum efficiet. Hæc accessio Episcopi in ipso examine, & coram examinatoribus facienda est, ut satis colligitur ex contextu concilij, ut notavit Garcia *sup. num. 58.*

7. Quintò dubitabis an valeat examen factum ab examinatoribus synodalibus, qui juramentum non præstiterunt fideliter suum munus exequendi, quique occasione examinis aliquid receperunt? Negat Garcia *9. part. de benefic. cap. 2. numer. 355.* loquens de juramento, & idem diceret de vitio simoniæ. Movetur tum ex decisione Rotæ in una parochialis 15. Januar. 1593. coram D. Mantica; ubi inter causas militaris provisionis allegat Rota, quod examinatores juramentum non præstiterint. Deinde movetur: quia videtur hoc juramentum ad formam provisionis spectare. Cæterum verius censeo, omissionem juramenti, & commissionem simoniæ non annullare examen, tametsi graviter peccent examinatores omittentes juramentum, & vitium simoniæ committentes. Quod omissio juramenti examen non annullet, sic probo. Nam hoc juramentum faciendum præcipitur, iis qui in synodo sunt electi, & approbati, & examinatores legitimi constituti. Ergo non pertinet ad formam examinis, sed ad rectum illius usum, sicuti juramentum, quod præstant judices, & tabelliones ritè sua munera exercendi, & constat ex iis, quæ diximus *tract. de legib. disput. 1. punct. 9.*

De vitio simoniæ clarius constat, non reddere nullum examen. Quia hæc est pœna ob crimen commissum, quæ indiget sententia saltem declaratoria criminis, ut liget. Et præterea quia textus loquitur de simonia commissa tam ante, quam post examen factum. Non igitur ex illa simonia examen legitimè factum irritari ipso jure poterat. Quapropter censeo præceptum de juramento omittendo & de simonia committenda non esse restrictivum potestatis examinatorum, sed esse instructivum, qualiter illa potestas

exercenda

exercenda sit. Hoc autem juramentum faciendum est in ipsa synodo, quando eliguntur; quia ita est expediens, ut omnibus constet, esto non sit necessarium, expresse illud tempus concilium non designaverit, debetque fieri tactis evangeliis. Garcia 9. *part. de benefic. cap.* 2. *n.* 356. *& seqq.* De crimine simoniæ latè egimus *tract. de vitiis relig. opposit. disp. ult.*

8. Sextò dubitabis an examinatores teneantur providendum examinare non solùm de scientia, sed etiam de vita, moribus, ætate, & qualitatibus ad beneficium requisitis. Videtur obligatos non esse, ut probat praxis communis, horum informationem ordinario remittens, & examinatoribus solum de scientia concedens. Cæterum omnino tenendum est, debere de prædictis omnibus providendum examinare. Quia examinatores constituti sunt, ut providendum examinent, & declarent, sit ne idoneus ad vacantem Ecclesiam gubernandam. Sed hæc idoneitas, & aptitudo non sumitur ex sola litteratura, sed etiam ex majoribus, vita, aliisque qualitatibus, ut de se constat, & multis comprobat Gonzalez *reg.* 8. *Cancellar. gloss.* 4. *à num.* 107. Ergo de illis omnibus examinatores providendum examinare debent. Deinde hoc clarè indicavit concilium *dicto cap.* 18. cum dixerit. *Peracto examine renuncientur, quotcunque ab eis idonei judicati fuerint ætate, moribus, doctrina, prudentia, & aliis rebus ad vacantem Ecclesiam gubernandam opportunis.* Sed hæc relatio supponit examinatores cognovisse examinandorum qualitates. Ergo & ita declaravit sacra concilij congregatio apud Garciam 6. *part. de benefic. cap.* 2. *num.* 236. *& 9. part. cap.* 2. *num.* 107. August. Barbosa *in declarationib. concil. dicto cap.* 18. *num.* 27. *& 3. part. de potest. Episcop. allegat.* 60. *num.* 95. Aloysium Riccium *praxi fori Ecclesiast. resolut.* 631. *in secunda edit.* Gonzalez *regul.* 8. *Cancell. gloss.* 4. *num.* 110. Modus autem examinandi providendum de ætate, legitimitate, ordine, vita, moribus & prudentia est per informationem, quæ paucis diebus fit, antequam ad examen litteraturæ vocentur. Nam si illa visa plenè examinatoribus satisfacit, & ex alia parte examinatus de litteratura sufficientiam ostendit, poterit idoneum esse absolutè renunciari.

9. Septimò dubitabis, debeantne examinatores renunciare non solum qui sibi idonei visi fuerint, sed etiam qui inter idoneos digniores sint? Affirmat Bartol. Med. *in sum. lib.* 1. *cap.* 24. §. 32. Ludovic. Lopez *instruct. conscient. lib.* 1. *tom.* 1. *cap.* 127. Petr. Navarra *lib.* 2. *de restit. cap.* 2. *num.* 187. Petr. Ledesma *tractat.* 7. *cap.* 1. *concluf.* 7. *difficult.* 13. Moventur, quia Episcopus tenetur digniorem eligere ex approbatis, quod non videtur fieri posse, nisi ex examinatorum relatione cognoscat quis dignior sit. Nam hoc judicium non Episcopo, sed examinatoribus videtur commissum; siquidem ipsi judicant de aptitudine examinandorum; neque Episcopus de hac aptitudine judicat, nisi in casu quo examinatores pares, aut singulares in votis fuerint. Ergo extra hunc casum judicare non poterit Episcopus de majori examinandorum aptitudine; quia comparativum judicium positivum supponit. Deinde si judicio solius Episcopi remittitur quis dignior sit ex approbatis, nunquam rejectus poterit legitimè appellare à mala Episcopi electione contra constitutionem Pij V. quia nunquam supponi potest Episcopum minus dignos elegisse, cum suo judicio hoc remissum sit.

Tenendum tamen est, ut probabilius, examinatoribus solum competere judicare qui examinati fuerint idonei, non autem qui digniores sint. Quia concilium solum hoc minus illis concessit dicens. *Peracto examine, quotcunque ab eis idonei judicati fuerint renuncientur*, & cum non addideris, *qui digniores fuerint judicati*, non est illis hoc judicium committendum. Neque est censendum tacitè commissum, ex eo quod eligens cognoscere debeat ante electionem quis dignior sit ex approbatis; potest namque hoc cognoscere non ex judicio, & relatione examinatorum, sed ex proprio, & singulari judicio, cum ipse examini præsens fuerit. Item interrogare potest privatim unum, vel alterum examinatorum, quod digniores judicaverit. Minusque hæc tacita commissio infertur ex facultate appellandi à mala Episcopi electione. Fateor namque constare non posse malam fuisse Episcopi electionem, & rejectum legitimè appellasse ex actis præcisè primæ instantiæ; eáque de causa talis appellatio executionem non suspendit, sed necessario constare debet ex actis secundæ, scilicet ex examine facto coram judice ad quem appellatur, & ita tenet, & aliquibus decisionibus comprobat Garcia 9. *p. de benefic. cap.* 2. *à n.* 108. Genuens. *in praxi, cap.* 66. *in annotat. n.* 108.

10. Octavò dubitabis, an excusetur ab hoc examine notoriè dignus? Cui dubitationi *disp. præcedenti circa finem*, satisfecimus dicendo nequaquam excusari; quia concilium expostulat pro forma hoc examen, & provisiones alias factas annullat. Ugolin. *de potest. Episcop. cap.* 50. §. 6. *num.* 6. *&* §. 10. *n.* 6. Flamin. Paris. 8. *de resignat. quæst.* 8. *à n.* 83. Garcia aliis relatis 6. *p. de benefic. cap.* 2. *à num.* 265. *&* 9. *part. cap.* 2. *num.* 102. Zenodo *collect.* 15. *ad decret. num.* 5. Gonzalez *gloss.* 4. *num.* 89. *& seqq.* August. Barbosa *in remiss. ad dictum locum concilij decis.* 1.

§. V.

In quibus beneficiis examen per concursum faciendum sit.

1 *In beneficiis parochialibus hoc examen faciendum est.*
2 *Cessat in beneficiis juris patronatus laicalis.*
3 *Quid in beneficiis juris patronatus mixti.*
4 *Cessat in beneficiis resignatis in favorem.*
5 *Item in beneficiis vacantibus ex causa permutationis.*
6 *Deinde in beneficiis unitis dignitati, aut canonicatui.*
7 *Item cum cura pertinet ad Ecclesiam cathedralem, vel collegiatam & per unam, vel plures administratur.*
8 *Item in beneficiis litigiosis, & quid si Pontifex noluerit collitigantem subrogare.*
9 *Cessat concursus in beneficiis parochialibus monasterio subjectis.*
10 *Item cessat in vicariis perpetuis unitis Ecclesiæ, vel beneficio sæculari.*
11 *Deinde in beneficiis regularibus, quæ regularibus conferuntur.*
12 *Item cessat, esto hæc beneficia sæcularibus commendentur.*
13 *Item in parochialibus exigui redditus.*
14 *Cessat concursus in parochialibus vacantibus ob non servatam formam à concilio præscriptam.*

1. REgula generalis est in beneficiis parochialibus hoc examen faciendum esse, sive beneficia sint de collatione ordinarij, sive sint reservata, sive Pontifici affecta, sive cura Ecclesiæ, vel Episcopo incumbere dicatur, & per unum, vel plures administretur, constat ex Trident. *sess.* 24. *cap.* 18. *de reformat.* Advertendum tamen est, sæpè Pontificem beneficia reservata, seu affecta providere absque concursu, solo simplici examine ad curam animarum. Quod contingit, cum electus ab ordinario non vult pensioni justæ à Pontifice beneficio impositæ consentire. Cum enim Pontifex supremus legislator sit, habeatque justam causam dispensandi in lege concilij, exigentis concursum in parochialium provisione, si de facto sine concursu alicui confert, legitima est ejus collatio. Debet tamen generaliter saltem decreto concilij derogare Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 6. *num.* 116. Barbosa *alleg.* 60. *num.* 39.

2. Supradicta

2. Supradicta regula de concursu in provisione parochialium facienda plures patitur exceptione. Prima, & præcipua est de beneficiis, , quæ sunt juspatronatus laïcorum : hæc enim per concursum provideri non debent : cum concilium loquens de iis beneficiis dixerit debere præsentatum à patrono examinari , & digno reperto ei beneficium conferri ; tacitè insinuans concursu oppositorum opus non esse : sic tenent , & decisum à sacra congregatione referunt Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 6. *num.* 134. Aloysius Riccius *praxi fori Ecclesiast. resolut.* 358. *numer.* 1. Lessius *lib. instit. cap.* 34. *dub.* 12. *num.* 58. *& dub.* 26. *num.* 81. Nicol. Garcia 9. *part. de benefic. cap.* 2. *num.* 255. Augustt. Barbosa *de potest. Episcop. allegat. num.* 18. *& suprad. textu concilij , num.* 14. Quod verum habet casu quo unus esset præsentatus , vel ejus præsentatio omnibus aliis præferenda esset. Tunc enim hic examinari debet cæteris exclusis, & idoneo reperto ei beneficium conferri. At si plures sint æquanimiter præsentati , examen faciendum est per concursum , ut Episcopus ex approbatis digniorem. Gonzalez *num.* 138. Garcia *n.* 256. Barbosa *num.* 13. *& in concilio, num.* 34. Riccius *n.* 2. Et idem est, si jure devoluto provisio ad Episcopum pertinet , quia cessat patroni præsentatio , ob quam examen per concursum non fit , Genuen. *in praxi , cap.* 66. *numer.* 19. Garcia *dicto cap.* 2. *num.* 237. Barbosa 3. *part. alleg.* 60. *num.* 18 *fine.*

3. Difficultas vero est , an cesset examen per concursum in beneficiis patronatus mixti laïcalis , & Ecclesiastici , casu quo pars laïcalis prævaleat in præsentatione ; eo quod præcipua sit. Nam si non prævalet, sed æque patronatus laïcus sit , ac Ecclesiasticus , clarum est faciendum esse examen per concursum , cum talis patronatus Ecclesiasticus sit dicendus , præcipuè illis in casibus , in quibus Ecclesiæ, personisque Ecclesiasticis prodesse potest , neque laïcis nocere. At si pars laïcalis prævalet , dubium est , an examen per concursum cesset ? Negat in hoc casu cessare concursum aliis relatis Garcia 9. *part. de benef. cap.* 2. *n.* 278. Gonzalez *gloss.* 6. *num.* 135. Aloysius Riccius *decis.* 420. *in prima edit. & resolut.* 357. *num.* 3. *in secunda edit.* Augustin Barbosa 3. *part. alleg.* 60. *num.* 27. *& in remission. concilij , num.* 31. referuntque sacram congregationem in hæc verba decidisse *in collatione Ecclesiæ parochialis, quæ sit juris patronatus partim Ecclesiæ , partim laïci, servanda forma est examinis per concursum , quam concilium præstitit in conferenda parochiali quæ juris patronatus sit merè Eccles.* Idem dicendum est , quando patronatus pro duabus partibus pertinet ad laïcos, pro una tantum ad Ecclesiasticum. Ratio vero hujus decisionis est favor Ecclesiæ , ut hac via melius provideri possit.

Verum hæc sententia , etsi ob authoritatem sacræ congregationis amplectenda sit , aliquam patitur difficultatem. Nam si pars laïcalis in patronatu prævalet, necessario ab ea præsentatus instituendus est , si idoneus fuerit repertus , juxta *textum concilij.*

Quæ ergo utilitas est , si in concursu cum præsentato à patronato , Ecclesiastico examinetur , cum hic præsentatus, etsi dignior, institui non possit. Adde etsi favor Ecclesiæ sit, examen fieri per concursum , ut hac via de digniori ministro provideatur , etiam favor Ecclesiæ est patronis laïcis favere , & præsentatum ab eis , modo dignus sit , instituere : quia hac via ad fundandas Ecclesias excitantur.

4. Secunda exceptio est de beneficiis resignatis in favorem in manibus Pontificis , hæc enim cum non sint aliis , quam designatis conferenda , intrare non potest; & ita tenent ; & à sacra congregatione decisum referunt , Flamin. Paris. *lib.* 10. *de resignat. quæst.* 7. *à num.* 13. Gonzalez *gloss.* 6. *à num.* 122. Garcia *de benefic.* 9. *part. cap.* 2. *num.* 157. Augustin. Barbosa 3. *part. de potest. Episcop. alleg.* 60. *num.* 11. & in concilij *decis.* 2. Aloysius Riccius *in praxi fori Ecclesiast. decis.* 416. *in prima edit. & secundo resolut.* 353. & alij apud ipsos. Neque obstant verba concilij præcipientis fieri examen per concursum in quibusvis beneficiis parochialibus vacantibus etiam per resignationem in curia. Quia loquitur de vacantibus per resignationem simplicem, & non in favorem. Quæ enim in favorem resignantur , absolutè non vacant , quousque resignato fuerint acquisita , neque in illis interim apponitur vicarius, sed resignans , utpote Dominus administrat. Gonzalez *num.* 122. Barbosa *num.* 2. Riccius *resol.* 371. *vers. amplia quinto.* Garcia *cap.* 158.

5. Tertia exceptio est de beneficiis vacantibus ex causa permutationis , sive permutatio fiat parochialis cum parochiali , sive cum beneficio simplici. Quocunque modo fiat , examen per concursum necessarium non est ob prædictam rationem ; quia alteri , quam permutatio acquiri beneficium non potest , neque vacat quousque ei fuerit acquisitum. Garcia referens à sacra congregatione decisum 9. *part. de benefic. cap.* 2. *num.* 165. Riccius *in praxi fori Ecclesiast. decis.* 419. *in prima edit.* Barbosa *allegat.* 60 *numer.* 23. *& suprad. loco concil. num.* 16. *& decis.* 3. Verum esto examen per concursum fieri non debeat , debet tamen relinquens simplex , & accipiens parochiale examinari à tribus saltem examinatoribus synodalibus. Et idem est , si permutaret beneficium parochiale inferius cum parochiali longè majori, & pluribus parochianis abundante, quia ex aptitudine prioris beneficij non infertur aptitudo ad illud , quod de novo habetur , Garcia , Barbosa , & Riccius *suprà.*

6. Quarta exceptio à concursu est de parochialibus unitis perpetuò dignitati , aut canonicatui ; quia neque dignitati aut canonicatui debetur concursus , ut de se constat , neque parochiali unitæ , cum ratione unionis naturam propriam amiserit & qualitates illius cui unitur acceperit. Gonzalez *gloss.* 6. *n.* 162. *& gloss.* 5. §. 7. *num.* 13. Garcia 9. *part. de benefic. cap.* 2. *num.* 193. Barbosa 3. *part. allegat.* 60. *num.* 24. 25. 26. *& remissionibus concil. circa med.* Unde dignitas , vel canonicatus , qui curam animarum annexam habet , nequaquam per examen concursus providetur ; quia non est propriè beneficium parochiale Barbosa *num.* 28. *&* 29. *& in concil.* Gonzalez *gloss.* 6. *num.* 162. etsi Garcia contrarium videatur sentire , Garcia 9. *part. de benefic. cap.* 2. *num.* 189.

7. Sextò cessat concursus , cum cura pertinet ad Ecclesiam cathedralem, vel collegiatam , & per unum, vel plures sive promiscuè , sive alternativè , & per hebdomadas administratur ; quia ipsi administratores verè non sunt curati , neque ob obitum illorum cura vacat , cum penes Ecclesiam cathedralem , vel collegiatam remaneat : sic pluribus decisionibus comprobat Garcia 9. *part. de benefic. cap.* 2. *cum.* 181. Gonzalez *glossa* 6. *num.* 158. Augustin. Barbosa 3. *part. alleg.* 60. *num.* 30. Riccius *resolut.* 358. *vers. quarto* , & alij apud ipsos. Neque obstant verba concilij dicentis examen per concursum requiri in Ecclesiis parochialibus vacantibus ; etiam si cura Ecclesiæ , vel Episcopo incumbere dicatur , & per unum , vel plures administretur, etiam in Ecclesiis patrimonialibus , seu receptivis , in quibus consuevit Episcopus uni , vel pluribus curam animarum dare. Non inquam obstant : nam supradicta verba intelligenda sunt primo cum cura administratur per unum , vel plures in perpetuum , quorum interitu cura vacat , & denuo providetur , secus vero cum cura illis committitur ad nutum amobilis ; quia illorum interitu non vacat beneficium , & concilium agit de beneficiis vacantibus , ibi ; *cum parochialis Ecclesiæ vacatio* , &c. Secundò intelligenda sunt de parochialibus Ecclesiæ , quæ sic propriè dicuntur , non de collegiatis , & cathedralibus quæ ob earum dignitatem , nisi exprimantur , non

debent

debent intelligi ; ut habetur expreſsè , *cap. ſtatutum, de electione in 6.*

8. Septimò concurſus ceſſat in beneficiis litigioſis: nam durante lite beneficium non vacat , nec provideri poteſt : *cap. 1. & 2. ut lite pendente, clement. 1. eodem tit.* Sed concilium loquitur de parochialibus vacantibus, & quæ facto examine provideri debent. Ergo. Gonzalez *ad reg. Cancellar. gloſſ. 6. à n. 241.* Flam. *de r ſignat. lib. 2. q. 3. n. 97.* Riccius *reſol. 358. verſ. tertio.* Auguſt. Barboſa *3. p. alleg. 60. num. 37.*

Verum ſi ſummus Pontifex noluerit collitigantem ſubrogare , vel jus demortui in alium transferre, affirmat Garcia *9 part. de benefic. cap. 2. num. 170.* locum eſſe concurſui , & ſic deciſum eſſe à ſacra concilij congregatione ; tametſi electo , & judicato magis idoneo collatio facienda non ſit , ſed expectandus finis litis , vel recurrendum ad Papam : & licet intra quadrimeſtre non recurratur , non obinde fit devolutio ; quia parochialis ratione litis non erat Pontifici reſervata. Cæterum hoc dictum Garciæ mihi non probatur : nam ut benè Gonzalez *ſupradicto loco* , arguit, concilium de proviſione beneficij , non de ſubrogatione loquitur At durante lite , ut ipſemet Garcia fatetur , non eſt locus proviſioni , ſed ſolum ſubrogationi. Ergo examen concurſus ad proviſionem ordinatum non poteſt in beneficio litigioſo locum habere. Præterea ex conſtitutione Pij V. ſæpè relata , conſtat facto examine parochiarum , quarum collatio ad Epiſcopum pertineat , debere intra ſemeſtre fieri , pertinentium vero ad alios debere electionem dignioris intra quadrimeſtre fieri , illiſque ſignificari : Sed ipſemet Garcia concedit , & benè : in parochialibus litigioſis non poſſe electo beneficium ab ordinario concedi , neque obligatum eſſe electionem Pontifici intra quadrimeſtre ſignificare. Ergo ſignum eſt , concilium non intendiſſe in iis litigioſis concurſum fieri. Neque obſtat deciſio ſacræ congregationis , quæ debet intelligi de litigio , non ſuper beneficium , ſed ſuper jus præſentandi ad illud juxta deciſionem relatam ab ipſo Garcia *dicto cap. 2. numer. 259.* quod litigium non impedit ordinarij examen , & proviſionem , ſi ſit in poſſeſſione examinandi , & conferendi , quia non proprie facit beneficium litigioſum , cum non ſit lis inter ipſos beneficiatos.

7. Octavò ceſſat concurſus in beneficiis parochialibus monaſterio ſubjectis , ſeu annexis , vel de ejus menſa ; tametſi per ſæculares , & vicarios perpetuos adminiſtrentur ; quia in iis beneficiis monaſterium nominat æquè ac patronus laïcus & Epiſcopo competit ſine concurſu nominatum approbare , vel reprobare , ut optimè tradit Rota apud Farinac. *in noviſſimis , tom. 2. deciſ. 102.* Gonzalez *gloſſ. 6. n. 152.* Garcia *9. part. de benefic. cap. 2. num. 197.* Barboſa *3. de poteſt. Epiſcop. alleg. 90. num. 31.* & colligitur ex *cap. 1. de capellis monach.*

10. Nonò ceſſat concurſus in vicariis perpetuis unitis Eccleſiæ , vel beneficio ſæculari , quia ratione unionis titulus extinguitur , & vicario non competit propriè cura , ſed rectori Eccleſiæ , beneficij , cui eſt vicaria unita. Secus vero dicendum eſſet , cum vicaria perpetua per ſe eſſet , & vicarius non ſolum exercitium , ſed habitum curæ haberet : ſic aliis relatis Garcia *9. part. de benefic. cap. 2. à n. 289* Riccius *praxi fori Eccleſiaſt. reſol. 358. num. 1. verſ. ſecundo.* Barboſa *allegat. 60. num. 32.* Signum autem ad cognoſcendum in vicarium tranſlatam eſſe omnem curam , tam quoad actum , quam quoad habitum , eſt , ſi vicario omnes beneficij fructus applicati ſint , tametſi ſub onere ſolvendi penſionem. E contra dicendum eſt , ſi fructus beneficij alteri ſint applicati , & vicario datur penſio. Vide Rotam apud Farin. *in noviſſimis , tom. 2. p. d. deciſ. 710.*

11. Decimò ceſſat concurſus in beneficiis regularibus , quæ regularibus conferuntur. Tum quia hæc non ſolent in perpetuum concedi , ſed ſolum ad tempus. Tum quia ad nominationem monaſterij conferuntur : ſic tenent , deciſumque referunt Gonzalez *gloſſ. 6. n. 162.* Garcia *9. part. de benefic. cap. 2. n. 197.* Aloyſius Riccius *praxi fori Eccleſ. deciſ. 421. in 1. edit. & reſol. 358. in 2. edit.* Barboſa *de poteſt. Epiſcop. allegat. 60. num. 23.*

12. Undecimò ceſſat concurſus , etiamſi ſupradicta beneficia regularia ſolita ſint ſæcularibus commendari ob eandem rationem : & tradit deciſum à ſacra congregatione , Garcia *ſuprà num. 199* Barboſa *num. 34. & in declarat. concl. ad dictum , cap. 18. verſ. 8.*

13. Duodecimò ceſſat concurſus , ſi parochialis adeo exigui redditus fuerit , ut totius hujus examinationis operam non ferat , aut nemo ſit qui ſe examini per concurſum quærat ſubjicere , aut ob apertas factiones , ſeu diſſidia , quæ in aliquibus locis reperiuntur , facilè graviores rixæ , ac tumultus poſſint excitari. Quia tali caſu poteſt ordinarius , ſi pro ſua conſcientia , cum deputatorum conſilio , ita expedire arbitretur , hac forma concurſus omiſſa aliud examen , cæteris tamen ſervatis , adhibere : ſic concilium *dicto cap. 18. in fine.* Gonzalez *gloſſ. 8. cap. 139.* Aloyſius Riccius *reſolut. 358. in fine.* Barboſa *3. p. alleg. 60. num. 38.*

14. Decimotertiò ceſſat concurſus in parochialibus , in quibus ſervatus non eſt ordo examinis , & aliorum , quæ à concilio *dicta ſeſſ. 24. cap. 18. de reformat* præſcribuntur. Quia ratione hujus negligentiæ Pontifici reſervantur, ita ut Epiſcopus, & Archiepiſcopus non ſe poſſint intromittere in eorum collatione, etiam ſi aliàs beneficia de ipſorum collatione eſſent ; imò nec poſſunt examen peragere tanquam de aliàs reſervatis , quia non ſolum quoad collationem , ſed etiam quoad examen Pontifici devolvuntur , illíque ſunt reſervata : conſtat ex conſtitutione Pij V. 32. ſæpè relata & notavit Garcia *gloſſ. 6. num. 124.* Quod ſi ad alios præter Epiſcopum , ſeu Archiepiſcopum, quibus examen facere competebat , collatio beneficiorum pertinet , poterunt , omiſſa forma hujus examinis , beneficia conferre ; quia abſque ſua culpa non debent poteſtate conferendi privari colligitur ex dicta conſtitutione , *verſ. ſeu etiam , quibus jus conferendi* , & notavit Gonzalez *ſup. num. 126.* Garcia *de benefic. 9. part. cap. 2. numero 152.*

§. VI.

Qualiter facto examine electio , collatio, ſeu inſtitutio beneficiorum parochialium facienda ſit.

1 *Quid ſtatuerit concilium.*

2 *An repertis pluribus æquè dignis poſſit Epiſcopus eligere quem maluerit , vel an electio remittenda ſit collatori? Verius eſt Epiſcopo competere.*

3 *Idem eſt ſervandum in beneficiis patronatus Eccleſiaſtici , ſi inſtitutio ab alio quam ab Epiſcopo eſt facienda.*

4 *Si patronatus Eccleſiaſticus minus dignum eligat , non tenetur Epiſcopus eum inſtituere ; Subintelligitur, ſi clarè conſtet , quod ante ſententiam non eſt præſumendum.*

5 *Quid dicendum , cum electio non fuit facta legitimè, proviſione Apoſtolica ſubſiſtet ? Negativè eſt reſpondendum.*

6 *Qualiter tibi providere poteris , ſi ab examinatoribus in reprobatione, vel ab ordinario in electione te ſententias gravatum ? A relatione examinatorum in beneficiis parochialibus nulla datur devolutio , aut appellatio.*

7 *A rela-*

7 *A relatione examinatorum in beneficiis simplicibus datur appellatio devolutiva, & suspensiva.*

8 *Interdicta est appellatio à relatione examinatorum in parochialibus, qua per concursum providentur.*

9 *Ab electione mala ordinarij dari appellatio devolutiva potest.*

10 *Quid faciendum, cum causa devoluta est ad superiorem?*

1. IN beneficiis à jurepatronatus exemptis electio dignioris Episcopo competit, cui ipse, vel alius ad quem collatio pertinet, conferre beneficium debet. Si vero jurepatronatus Ecclesiastici fuerit, & institutio ad Episcopum, & non alium pertineat, is quem patronatus digniorem inter probatos ab examinatoribus judicabit, Episcopo præsentare teneatur, ut ab eo instituatur: cum vero institutio ab alio, quam ab Episcopo erit facienda, tunc Episcopus solus ex dignis eligat digniorem, quem patronus ei præsentet ad quem institutio spectat. Quod si juspatronatus laicorum fuerit, debeat qui à patrono præsentatus erit, ab eisdem deputatis examinari; & non nisi idoneus repertus fuerit admitti. Neque cuiquam alteri, quantæ uni ex prædictis examinatis, & ab examinatoribus approbatis, juxta supradictam regulam de Ecclesia provideatur, nec prædictorum examinatorum relationem, quominus executionem habeat, ulla devolutio, aut appellatio etiam ad sedem Apostolicam, sive ejusdem sedis legatos aut vicelegatos, aut nuntios, seu Episcopos, aut Metropolitanos, Primates, vel Patriarchas interposita impediat, aut suspendat. Alias provisiones omnes, seu institutiones præter supradictam formam factæ subreptitiæ esse censeantur, non obstantibus, &c. Sic *Concilium Trident. sess. 24. cap. 18. de reformat.* cujus decretum Pius V. *in sua dicta constitut. 32.* quæ incipit *in conferendis*, confirmavit, & approbavit, additque eas provisiones, sibi sedique Apostolicæ, seu eis, quibus jus conferendi competit, reservare. Ex quibus verbis manifestè constat in beneficiis exemptis à patronatu Episcopo competere ex approbatis eligere digniorem, cui ipse, vel Pontifex; vel alius ad quem de jure collatio pertinet, debet beneficium conferre.

2. Dubium tamen est; an repertis pluribus æquè idoneis possit Episcopus unum ex illis eligere, cui sit necessario collatio facienda, vel potius debeat collatori omnes illos proponere, ut ipse cui maluerit conferat? Videtur collatori hoc remittendum esse; quia Episcopo solum conceditur à concilio, ut ex approbatis eligat digniorem. Ergo si plures reperiantur æquè digni, illos debet Episcopus eligere. Aliàs uno electo injuriam facit rejectis, cum rejiciantur ab electione ut minus digni cum tamen non sint, & eligatur ut dignior, cum tamen omnibus dignior non sit. Favétque huic modo dicendi congregatio concilij prout refert Garcia *9. p. de benefic. cap. 2. n. 149.* ibi; ordinarius debet eligere magis idoneos, ac postea Abbati relinquere, ut ex electis cui maluerit curam conferat. Expendo verbum, debet eligere magis idoneos, quasi judicans non esse in potestate ordinarij unum eligere, cum plures magis idonei reperiuntur.

Cæterum tenendum est cum ipso Garcia *dicta 9. part. de benefic. cap. 2. num. 150.* posse Episcopum eligere ex duobus æquè idoneis, qui sibi placuerit. Et ratio videtur manifesta; quia Episcopo competit electio illius, cui beneficium est conferendum: sed beneficium duobus conferri non potest, sed uni tantum. Ergo hujus electio Episcopo competit. Ergo data paritate duorum penes Episcoporum erit eligere, quem maluerit. Neque ille eligitur, ut dignior positivè, sed negativè, hoc est, quo nullus alius dignior sit. Quod si aliquando plures æquè idonei reperiantur & Episcopus omnes illos eligit, penes collatorem erit conferre cui maluerit: & in hoc casu loquitur sacra concilij congregato.

3. Idem servandum est in beneficiis patronatus Ecclesiastici, si institutio ab alio, quam ab Episcopo sit facienda: cum enim Episcopo tantum competat ex dignis eligere digniorem, quem patronus ei præsentare debet ad quem institutio spectat: si contingat duos æquè idoneos reperiri, Episcopus eligere poterit, quem maluerit. Quia est omnino eadem ratio; At si institutio Episcopo competit, & patronis Ecclesiasticis electio, ad patronos pertinet eligere ex duobus æquè idoneis, quis sit instituendus: sic Navarr. *cons. 6. de jurepatron. in 1. edit.* Azor. *2. p. instit. moral. lib. 6. cap. 22. quæst. 15.* Garc. *9. part. de benefic. cap. 2. num. 166.* refertque à sacra congregatione decisum.

4. Difficultas autem est, si contingat patronos Ecclesiasticos minus dignum ex approbatis eligere, teneatur Episcopus illum instituere? Negativè respondeo, si id manifestè constaret; Quia talis electio, utpotè contra formam à concilio præscriptam, nulla est, non igitur illam potest subsequi institutio. At quia id constare nequaquam potest, quousque per judicem appellationis declaretur, existimo obligatum esse Episcopum quemcumque ex approbatis patronus elegerit instituere: quia ante sententiam semper præsumere debet patronum elegisse digniorem. Neque ex eo quod rejectus appellaverit à mala electione facta, impedire potest electi institutionem: quia non ob inde constat electum esse minus dignum: esto contra videatur tenere Garcia *9. part. de benefic. cap. 2. numer. 269.*

5. Sed quid dicendum, cum electio non fuit facta legitimè: eo quod examen non fuit cum tribus examinatoribus synodalibus, vel termino edicti transacto; & aliis qualitatibus necessariis provisione Apostolica impetrata virtute hujus electionis subsistit? Videtur subsistere posse. Quia Pontifex providet beneficium cum clausula, etiam si aliàs specialiter, vel generaliter reservatum existat. Ergo providet beneficium, etiamsi ob malam electionem denuo sibi reservatum esset; ac proindè impedimentum, quod provenit ex non servata forma concilij, virtute illius clausulæ sublatum videtur. Deinde Pontifex beneficium tibi confert contentus testimonio ordinarij declarantis servatam fuisse formam concilij, & te utpotè digniorem inter approbatos elegisse. Ergo cum verum sit ordinarij testimonium, vera erit collatio in ipso fundata.

Cæterum tenendum est subreptitiam, & invalidam esse hanc collationem; quia Pontifex in tantum beneficium tibi confert, quatenus præsumit in sui electione formam concilij servatam esse; eáque de causa ipse Pontifex in procemio provisionis hoc declarat dicens. Nos tibi, quia dilectis filiis examinatoribus in synodo diœcesana, juxta formam concilii Tridentini deputatis servata forma concilij hujusmodi in concursu aliorum examinatus, & idoneus, repertus, & testimonio ordinarij de vita, & moribus prædictis, ac idoneitate commendatis, &c. Si ergo concilij forma servata non est, gratia Pontificis nulla erit. Deinde concilium omnes provisiones, collationes, seu institutiones factas præter formam ibidem præscriptam, subreptitias esse declarat, sed locutum fuerat concilium de beneficiis tam reservatis, quam non reservatis, tam de provisione ordinaria, quam Pontificia. Ergo provisiones Pontificiæ, in quibus non fuit forma concilij servata, subreptitiæ sunt, & ita tenet Garcia *9. p. de benefic. cap. 2. num. 367.*

Neque obstat ratio dubitandi. Non enim Pontifex providere tibi intendit beneficium reservatum ex non servata forma concilij: siquidem potius tibi providet, qui præsupponit, servatam esse, & testimonium ordinarij non solum verum esse, sed legitimè esse datum.

Cum autem ponamus non fuisse legitimæ datum, quia concilij forma servata non fuit, contra voluntatem Pontificis erit talis provisio, ac proinde subreptitia, & nulla.

6. Rursus inquires; qualiter tibi providere poteris, si te ab examinatoribus in reprobatione, vel ab ordinario in electione sentias gravatum?

Respondeo remedium esse appellationem interponere ad superiorem: illis in casibus, in quibus interponi potest. Quare videndum est qui hi sint. Constat ex Trident. *sess.* 24. *cap.* 18. à relatione examinatorum in beneficiis parochialibus nullam posse dari devolutionem, aut appellationem; ibi; nec prædictorum examinatorum relationem, quominus executionem habeat, ulla devolutio, aut appellatio etiam ad sedem Apostolicam, &c. interposita impediat, aut suspendat. Expendo verbum devolutio ulla, quod manifestè indicat non solum de appellatione suspensiva, sed etiam devolutiva esse intelligendum: & ita tradit aliis relatis Garcia 9. *p. de benef. cap.* 2. *n.* 242. Et ratio videtur manifesta. Nam ex constitutione Pij V. sæpè relata, à mala ordinarij electione datur appellatione non suspensiva, sed devolutiva. Ergo prohibens concilium appellationem à relatione examinatorum, de appellatione devolutiva fuit locutum. Neque obstant aliquæ declarationes sacræ congregationis relatæ à Garcia *suprà num.* 245. dicentes à reprobatione examinatorum dari appellationem ad effectum devolutivum, non suspensivum. Nam ut benè ipse Garcia explicat, intelligendæ sunt quoad effectum tollendi infamiam, & notam, quæ ex reprobatione reprobato provenit: ad hunc enim effectum potest reprobatus appellare. Non autem ad effectum infringendi electionem ordinarij, & obtinendi beneficij possessionem: imò Garciæ placet non solum posse interponere appellationem coram superiore ordinarij ad supradictum effectum, sed etiam ipso ordinario: si ipse examinatoribus in suffragio non accessit: quia appellat examinatoribus Episcopo inferioribus. Quod non credo; quia examinatores cum ordinario idem tribunal constituunt, & nomine ipsius ordinarij suffragia ferunt. Aliàs à reprobatione examinatorum in beneficiis simplicibus, & in beneficiis juris patronatus dari posset appellatio ad ordinarium, quod est alienum à praxi recepta.

7. Dixi à relatione examinatorum quoad effectum infringendi electionem, & obtinendi beneficij provisionem nullam dari posse appellationem etiam devolutivam in beneficiis parochialibus; ut tacitè insinuarem aliud esse dicendum de beneficiis simplicibus. Nam de iis non loquitur supradictus textus concilij. Quare si contingat ab examinatoribus de beneficio simplici provisum examinari, & reprobari, ab hac reprobatione appellare potest, & habet hæc appellatio non solum effectum devolutivum, sed suspensivum juxta naturam appellationis, quia nullibi contrarium cavetur, & docet Gonzalez *gloss.* 9. *annotat. contra nullitatem*, *num.* 184. 185. & 209. Garcia *dicto cap.* 2. *num.* 244.

8. Sed an in omnibus parochialibus interdicta sit appellatio à relatione examinatorum, dubitatione non caret. Quia concilium postquam de parochialibus omnibus fuerat locutum, etiam de illis, quæ sunt juris patronatus laïcorum subdit. Nec prædictorum examinatorum relationem ulla devolutio, aut appellatio interposita impediat, aut suspendat, quominus executionem habeat. Ergo æquè in omnibus parochialibus est appellatio à relatione examinatorum interdicta. Nihilominùs verius videtur limitandum esse ad parochiales, quæ per concursum providentur. Quia in his solum potest appellatio impedire, & suspendere provisionem cum injuria, & damno competitorum, ad quod vitandum interdicitur appellatio. Quare in beneficiis patronatus laïci ubi unus est præsentatus, hæc ratio non procedit. Unde potest appellatio interponi à reprobatione examinatorum. Nam cum præsentato jus sit quæsitum ex præsentatione, non debebat illud irreparabiliter procedere ex probatione examinatorum, præcipuè cum nulli alteri jus sit quæsitum. Garcia 9. *part. de benefic. cap.* 2. *num.* 245.

9. Verum etsi à relatione examinatorum in beneficiis parochialibus per concursum provisus nulla detur appellatio etiam devolutiva; at ab electione mala ordinarij dari optimè potest, constat ex suprad. constit. 32. Pij V. *vers. ut autem.* Quare si te sentis gravatum, eo quod ab examinatoribus absolutè approbatus, alius minus idoneus fuerit electus, poteris an hac electione appellare, & electum ad novum examen provocare coram judice appellationis; quæ appellatio etsi electionis executionem non suspendat, devolvit tamen causam ad superiorem. Notanter dixi, cum fueris ab examinatoribus absolutè approbatus. Nam si reprobatus fuisti, nullum jus habes appellandi, cum rejiciens nullam injuriam ordinarius intulit. Non enim poterat te eligere. Quod electio ex approbatis esse debet. Quod verò ab omnibus examinatoribus concorditer fueris approbatus, necessarium non est, sicut non est necessarium ad electionem, ut tradit Garcia *dict. 9. p. de benefic. cap.* 2. *num.* 247. *in fine.*

10. Facta appellatione & causa ad superiorem devoluta, superior examinatores synodales designat, qui appellantem & electum de litteratura, vita, moribus, aliisque qualitatibus ad beneficium requisitis examinant, judicántque an electus fuerit minus dignus, vel æquè dignus, vel magis dignus. Nam hujusmodi examinatores non tam constituuntur ad examinandum dignitatem provisi, quam ad examinandum, an justè prælatus fuerit appellanti; siquidem hac via, non alia constare potest de irrationabili ordinarij judicio, illiusque mala electione. Quapropter ante examen non tenetur appellans ex actis primæ instantiæ docere de irrationabili ordinarij judicio, sed hoc ex examine coram examinatoribus secundæ instantiæ faciendo constare debet, ut latius probat Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 4. *num.* 144. Ut autem appellans vincat, debent examinatores ipsum magis idoneum judicare, nam si æquè dignum judicant electum, convincitur non fuisse malam electionem, sed bonam; ac proindè appellans repellendus est: Sed judicato electo minus idoneo, non obinde infertur electum à possessione esse excludendum; quia tam ab hoc judicio examinatorum, quam à sententia judicis appellationis in ipso fundata, qua appellantem mandat mitti in possessionem, datur appellatio devolutiva, & suspensiva, ut latius probavimus *disput. præced. punct. de electione*, §. 3. Quapropter ut electus à possessione excludatur, & appellans obtineat, debet electus per tres sententias conformes, vel per unam quæ transeat in rem judicatam condemnari ut minus idoneus: illo autem sic condemnato conferendum est beneficium appellanti per judicem appellationis, si collatio ad Episcopum, à quo appellatum fuit, spectabat: sin minus remittitur ad eum, ad quem collatio, provisio, vel institutio spectat, ut in relata constitutione Pij V. habetur: Solum poterat esse dubium de Auditore Rotæ, quem Pontifex designaret judicem in hac causa; an inquam judicans appellanti beneficium deberi, posset ei simul beneficium conferre, juxta *Clement. Auditor.* 3. *de rescriptis*, ubi Pontifex inquit. *Auditor in Romana curia deputatus à nobis de beneficio, quod pronunciavit alicui fore debitum de jure, poterit tibi absque commissione alia, ut evitetur circuitus providere.* Sed hoc intelligendum est de beneficio ad collationem ordinariorum pertinente, secus de reservato, quia auditor loco ordinarij subrogatur, ut tradit Cæsar de Graffis *decis.* 14. *de præbend. n.* 9. & cum ordinarius in beneficiis reservatis

reservatis solum habeat electionem, item dicendum est de auditore. Alias si auditor beneficia hæc reservata posset conferre, officiales Cancellariæ in suis stipendiis damnum paterentur. Non igitur credendum est collationem horum beneficiorum illis committi; & ita tradit Gonzalez *gloss. 31. à num. 51.* cujus verba refert, & approbat Garcia *9. de benefic. cap. 2. numer. 253.*

Punctum III.

De forma servanda in provisione canonicatuum magistralis, & doctoralis.

1 *Quid in Hispania ex privilegio Pontificis statutum sit.*
2 *Graduatus extra universitates Regni Castellæ, & Legionis, esto in his incorporetur, habilis non est ad obtinendas has præbendas.*
3 *Si gradum accipias post finitum terminum edicti, non fis habilis ad oppositionem.*
4 *Nulla est electio si electores juramentum omittant de eligendo digniorem.*
5 *Vota secreto præstanda sunt in hac electione.*
6 *Si tuum votum manifestas, plures censent totam electionem esse irritam. Alij contra affirmant.*
7 *Quid sentiendum.*
8 *Quid si alteri vices tuas ad eligendum committas? Sub distinctione respondetur.*
9 *Non perdis secretum, esto diceres pro quo suffragaturus es, vel reprobas schedulas postea ostendas.*
10 *An data æqualitate votorum sit statim ad sortes deveniendum?*
11 *Verius est prius examinandas esse oppositorum qualitates, & illis paribus repertis ad sortes deveniendum.*
12 *Penes ordinarium tantum est judicare, an ad sortes deveniendum sit, an ad examen qualitatum?*
13 *Canonicus qui non fuit examini præsens suffragari potest, spectatis bullis Sixti IV. & Leonis X. tametsi alij contrarium sentiant.*
14 *Possitne electio à minore parte facta aliquando subsistere? Præmittitur pro decisione distinctio.*
15 *Si major pars scienter eligit indignum minoris partis electio subsistit, secus si ignoranter processit.*
16 *Ex eo quod major pars formã in electione præscriptam non servarit, electio minoris non subsistit.*
17 *Nequaquam absque examine hæ præbendæ conferri possunt quantumvis idoneo.*
18 *Apponitur quædam limitatio.*
19 *Intra semestre facienda est hac electio.*
20 *Si ad Metropolitanum ob negligentiam suffraganei devolvatur electio, verius est non esse supradictam formam in provisione servandam necessario.*
21 *Si tempore semestris aliqui examinati sunt & idonei reperti, ex illis Archiepiscopus, cui est facta devolutio, electionem facere.*
22 *Qualiter hi canonici præbendis priventur, si absque licentia sui capituli ab Ecclesia absint.*

1. COnstat ex bulla Sixti IV. & non proprio Leonis X. in qualibet Ecclesia cathedrali regnorum Legionis, & Castellæ, Granatæ & Navarræ designatas esse duas præbendas, aliam magistralem pro exercitio concionandi, aliam doctoralem pro juribus Ecclesiæ defendendis, ut quomodolibet vacantes provideantur ab Episcopo, & capitulo in personis graduatis gradu doctoris, vel magistri, sive licentiati in universitatibus regnorum Legionis, & Castellæ, graduatis inquam, juxta statuta illarum universitatum prævio rigoroso examine. Itémque collegalibus Hispanis collegij Sancti Clementis Bononiensis promotis, sive graduatis, juxta ejusdem collegij ritus, mores, & statuta. Ad hanc ergo electionem Episcopus pro uno tantum voto cum capitulo concurrit, omnesque antè electionem tenentur se juramento adstringere de eligendo magis idoneo habito respectu ad utilitatem Ecclesiæ, & mores eligendæ personæ, votaque secreto præstare debent de necessitate, & qui pro majori parte fuerit electus præbendam obtineat, & si nullus haberet majorem partem votorum, duo habentes plura vota ad secundum scrutinium admitti debent, & si unus habuerit plura vota, & alij habuerint paria, de illis paribus sit secundum scrutinium, quis illorum concurrit cum primo, & si ultimi duo habuerint paritatem etiam sorte dirimatur, & sors loco electionis, & provisionis habeatur: sic Sixtus Quartus & Leo Decimus. Hæc gratia in pluribus Ecclesiis extensa est ad aliam præbendam doctoralem pro sacra Scriptura docenda. Insupérque favore, & privilegio Sanctissimi Urbani Octavi, ad canonicatum pœnitentiariæ hæc gratia extensa fuit, sed sub onere novam provisionem obtinendi à Pontifice, quod tamen onus supradictis præbendis Sixtus Quartus imposuerat, sed non servatur. Item licet Sixtus Quartus & Leo Decimus, solum de præbendis, & canonicatibus Ecclesiæ cathedralis locuti fuerint; at consuetudine introductus est favor, & gratia pro pluribus Ecclesiis collegiatis in quibus video præbendam magistralem, & doctoralem hac forma oppositionis, & electionis provideri. Quo autem jure fiat non constat. Videntur à Pontifice tacitè concessa, siquidem non contradicat, cum facilè possit. Gonzalez *gloss. 9. §. 2. à num. 80.* Garcia *5. part. de benefic. cap. 4. numer. 197.* Verum etsi clarissimè Sixtus Quartus & Leo Decimus, formam provisionis harum præbendarum tradiderint; aliqui tamen variis difficultatibus eam obscurare nixi sunt, quas placet in medium adducere ut illis dissolutis clarius doctrina splendeat.

2. Primò dubitatur; an legitimus oppositor sis, & habilis ad has præbendas si graduatus prævio rigoroso examine in universitatibus Galliæ, Borgiæ, Aragoniæ incorporeris, & admittaris in aliqua universitate Regni Castellæ, & Legionis; Videris habilis esse, quia graduatis alibi, & incorporatis in universitatibus Castellæ conceduntur privilegia, & facultates omnes, quæ graduatis in eisdem universitatibus Castellæ competunt, ut constat ex statutis universitatum privilegia habentium ad incorporandum in se alibi graduatos: dicunt enim, ut incorporati eisdem privilegiis, & facultatibus fruantur, ac si prævio rigoroso examine ibi essent graduati.

Cæterum verius est, nequaquam hanc incorporationem sufficere. Nam Sixtus Quartus & Leo Decimus postulant gradum in universitatibus Castellæ, & Legionis prævio rigoroso examine. Ergo gradus incorporationis cum detur absque examine, insufficiens erit. Deinde graduatus per incorporationem, est graduatus per privilegium: sed bulla Sixti IV. & motus Leonis Decimi veros graduatos expostulant. Ergo graduati per incorporationem non sunt sufficientes; quia ubi vera qualitas requiritur pro forma, non sufficit si per æquipollens impleatur ex *leg. forma, Cod. de his qui veniam ætatis impetraverunt*; ibi, *illam tantummodo ætatem intellectam videri volumus, quæ & viginti quinque annorum circulis compleatur, non quæ imperiali beneficio suppletur, leg. si fortè, ff. de castrensi peculio*, ibi, *veritatem enim spectamus, non quod quis finxit, & de jure canonico est textus, in cap. cui de non sacerdotali 27. de præbendis in 6.* ibi: *Non enim hujusmodi mandata, quorum finem diligenter servari oportet debent ad alios casus, quam expressos extendi.* Neque obstat incorporatis concedere universitatem omnia privilegia, quæ vere, & rigorosè graduatis concedit, ut inde inferatur hoc jure uti posse, quio universita, solum illis concedit privilegia ipsius universitatis, non quæ aliunde proveniunt. Alias si legatum relinqueretur graduatis dumtaxat prævio rigoroso examine, possent incorporati illo

frui contra expressam testatoris voluntatem quod non est dicendum.

3. Secundò dubitatur : si durante termino edicti, & oppositionis non habeas gradum legitimum , & illum postea accipias , sed ante provisionem habilis sis , ut tibi possit præbenda conferri. Videbitur alicui te habilem esse ? quia etiam post terminum edicti admitti potes ad oppositionem. Quia in Ecclesiæ utilitatem cedit plures habere oppositores. Cæterum omnino tenendum est , te inhabilem esse , quia ex oppositione jus est oppositoribus quæsitum , ut ex ipsis habilibus tantum eligatur unus , sed tempore oppositionis tu inhabilis es. Ergo nullum jus habes , ut eligaris. Ergo habilitas succedens non potest te habilem reddere , & habilibus personis præjudicare , & ita tenent Gutierr. *consil. 1. num. 11. & seqq. & consil. 44. n. 9.* Perez de Lara *lib. 10. cap. 1. n. 68. & lib. 2. cap. 9. n. 51.* Flamin. Paris. *de resignat. lib. q. 1. n. 14.* Zevallos *com. contra eum. q. 693. n. 16. & q. 666. n. 6.* & alij.

4. Tertiò dubitatur , an valeat electio non præstito juramento de eligendo magis idoneo ? Ratio difficultatis esse poterat , quia hæc qualitas videtur extrinseca , & accidentalis , sicut juramentum tabellioni, & judicis fideliter sua officia exercendi , quæ si omittantur , non vitiatur actus. Sed omninò dicendum est nullam esse provisionem omisso juramento ; quia Sixtus IV. & Leo decimus addunt decretum irritans quamlibet provisionem factam non servata forma ibi præscripta ; sed ibi præscribitur juramentum electoribus , ut ad electionem procedere possint. Ergo illo omisso nulla erit provisio. Eodem enim modo ex parte electorum expostulatur juramentum sicut ex parte eligendorum expostulatur gradus : & ita , ut indubitatum , supponit Garcia *5. p. de benefic. cap. 4. à numer. 270.* ita ut , consuetudo in contrarium prævalere nullatenus possit ob decretum irritans , quod non credo ob ea quæ diximus , *tract. de leg. disp. de consuetud.* Additque Garcia & benè hoc juramentum tactis Evangeliis præstari debere, esto necessarium non sit , ut per propriam personam fiat ; cum fieri possit per procuratorem ad id speciale mandatum habentem ; cum enim alteri vices tuas dare possis , ut suffragium nomine tuo ferat , & juramentum , quod suffragio est accessorium , potes illi committere.

5. Quartò dubitatur , qua ratione secreto vota præstanda sint ? Dicendum est , ita secreto præstanda esse, ut nemini nota sint. Prætendit enim Pontifex lites, rixas , & inquietudines , quæ sæpè oriuntur ex manifestatione votorum, omninò vitare. Hinc fit te non posse alicui maximè ex eligentibus indicare , pro quo suffragium fers. Quia aliquo modo illum impetrabis ad tuam voluntatem , & occasiones æmulationis, & odij; si fortè socius , cui suffragium ostensum est, in alterius electionem est inclinatus.

6. Sed an ob hanc ostensionem annulletur electio ; Affirmat Garcia *5. part. de benefic. cap. 4. num. 193.* quia est contra formam , & adducit sacræ congregationis declarationem. Limitat tamen *num. 194.* ut non procedat casu quod in fraudem faceret ad annullandam electionem aliàs validam sine ejus voto , ob rationem legis , ne dolus , & fraus alicui patrocinentur , néve ex sua iniquitate commodum reportet.

Sed Navarr. *consil. 4. de elect. in 1. edit.* & Manuel Rodriguez *tom. 2. quæst. regul. quæst. 51. art. 9.* absolutè negant. Primò , quia culpa unius non debet toti capitulo illam ignoranti nocere , neque actui legitimè facto *cap. fin. cum annotatis ibi de procuratorib.* Secundò, quia alioquin sequeretur in potestate cujusvis particularis esse capituli electionem cassam reddere , si illud eidem conveniret : posset namque socio suffragium suum clam manifestare , & electione facta dicere se non fuisse clam suffragatum. Tertiò quia cessare potest omnis fraus , & dolus , ut in casu relato à Navarro contigit. Scriba enim , qui erat in illo consilio unius ex eligentibus , & suffragium suum socio ostendit , id fecit , non ut socium pertraheret ad suffragandum pro quo ipse suffragabatur , sed ut constaret non sibi , sed alteri præbere suffragium. Quartò, quia mens Sixti IV. & Leonis X. præcipientium suffragia secretè fieri in his electionibus est eadem , ac mens Concilij *sess. 25. cap. 6.* de electione regularium , nempe ne capitula permittant fieri electionem publicè ob fraudes , & discordias , quæ ibi adesse possunt : quod non videtur sequi ex secreta unius manifestatione.

7. Ego vero dicendum existimo suffragium tuum sic manifestatum esse nullum , utpotè contra formam expressam Bullæ Sixti, & motus Leonis X. Neque præbendam electo adjudicari , si unico tantum voto reliquos excedit ; quia non excedit in voto, quod verè votum sit. Verum si tuo voto secluso electus majorem partem habet , firma est ejus electio ; quia tua culpa suffragiis aliorum præjudicare non debet, cum aliorum suffragia præscriptam formam observaverint : & tradit Navarrus *dicto consil. in fine.*

8. Hinc fit eodem modo esse nullum tuum suffragium , & electionem , si alteri vices tuas ad suffragandum committas ea conditione ; ut suffragium pro determinata persona ferat ; quia jam tuum suffragium est alteri manifestum. Garcia *5. part. de benefic. cap. 4. num. 198.* Quod si solum voluntatem tuam , pro quo suffragium ferres , manifestares , dicens , ego illi suffragarer , si præsens essem , &c. non credo suffragium esse nullum , neque procuratorem peccare , esto pro alio à te judicato suffragium ferat ; quia sic voluntatem tuam indicans , nullam obligationem procuratori imponis , ut suffragium pro indicato ferat , sed illum liberum relinquis. Alias si procurator sub peccato mortali , ut sentit Garcia *num. 20.* obligatus esset suffragium ferre pro indicato , suffragium datum non est censendum secretum , sed manifestum ; cum jam tibi manifestum sit pro quo procurator suffragium est laturus , non enim præsumere potes , quod obligationem sibi impositam violabit.

9. Secundò dico , si antequam suffragium feras, alicui diceres pro quo suffragaturus es , esto male facias, præbens inde occasionem discordiarum, & finem præcepti pervertens , non tamen annullas suffragium, postea secreto datum. Quia constitutio Sixti , & Leonis X. solum statuit , ut suffragium sit secretum , quod fieri optimè potest , tametsi antea dixeris pro quo suffragaturus esses ; quia non inde constat te verè suffragari pro quo dixisti. Garcia *5. part. de benefic. cap. 4. numer. 196.* Quod extendendum existimo ad casum ; quo reprobas schedulas tecum deferre, , ut inde ostenderes pro quo suffragium tulisti. Non enim hæc iniqua , & præjudicialis ostensio impedit votum secreto datum fuisse , ac proinde validè. Garcia *numer. 197.*

10. Quintò dubitatur , quando locum habeant sortes in hac electione , an inquam cum oppositores paria vota habent , an postquam qualitates illorum examinatæ sunt , & pares esse judicantur ? Garcia *dicta 5. part. de benefic. cap. 4. numer. 208.* affirmat ad sortes deveniendum esse , eo ipso quo oppositores paria vota habuerint. Movetur : quia esto Sixtus IV. in sua bulla nobiles ignobilibus , & qui sunt de gremio Ecclesiæ aliis exteris statuerit præferendos. At Leo X. expresè ad sortes tradit esse deveniendum , nulla de investigatione qualitatum mentione facta. Inquit enim Leo. *Si nullus haberet majorem partem votorum ; duo habentes plura vota ad secundum scrutinium admitti debent : & si unus habuerit plura vota , & alij habuerint paria , de illis paribus fiat secundum scrutinium quis illorum currit cum primo , & istorum electus à majore parte admittatur cum primo ad tertium scrutinium , & si iterum fuerint pares sorte dirimatur*

quis

quis concurrit cum primo. Etsi ultimi duo habuerint paritatem, etiam sorte dirimatur, & sors loco electionis, & provisionis habeatur. Ecce qualiter Leo decimus decernit parium in votis sorte paritatem esse dirimendam. Neque obstat quod Sixtus IV. statuerit qualitates oppositorum esse examinandas, & Leo decimus confirmaverit, quæ Sixtus statuit; quia solum confirmavit, quæ suæ dispositioni contraria non erant. Aliàs neque collegialibus Hispanis D. Clementis Bononiensis hæ præbendæ conferri possent, neque necessarius esset concursus formalis ad illarum provisionem; si quidem in bulla Sixti nulla de his collegialibus, neque de hoc concursu mentio facta est. Cæterum verius existimo, si factis omnibus scrutiulis duo solum oppositores remanent in votis pares, non esse statim sorte controversiam dirimendam, nisi casu quo æquales, & pares sint in qualitatibus. Moveor; quia electio per sortes in officiis, & beneficiis Ecclesiasticis prohibita est, ex *cap. fin. de sortil.* & ibi *omnes.* Non ergo credendum est velle Leonem decimum illam admittere, si alia via clariori, & æquiori definiri controversia potest, præcipuè cum derogatione constitutionis Sixti, ad cujus confirmationem ipse motum proprium expediebat. Cum ergo juxta constitutionem Sixti facta æqualitate votorum adjudicari præbenda debet ei, qui qualitates potiores habet, & hoc æquitas, & justitia postulet, efficitur sanè noluisse Pontificem hanc qualitatem examinationem tollere; sed illa suppositа, & paritate in illis inter oppositores inventa ad sortes esse deveniendum, & non antea: si enim cum nullus oppositorum majorem partem votorum habet, & duo in votis pares sunt, fit secundum scrutinium antequam ad sortes deveniatur, quid mirum, si cum duo tantum concurrunt, & paritatem in votis habent, priusquam ad sortes deveniatur, eorum qualitates examinentur, & paritate inventa quasi ultimo remedio sortes mittantur? Confirmat hanc interpretationem usus, & consuetudo plurium Ecclesiarum, in quibus hic casus contingit. Nunquam enim ad sortes, sed ad qualitatum examinationem est factus recursus data paritate votorum, ut constat ex casibus relatis per Nicol. Garciam *dict. 5. p. de benef. cap. 4. num. 207.*

11. Sed inquires, penes quem sit potestas judicandi, an deveniendum sit ad qualitates, an ad sortes?

Placet mihi resolutio Garciæ *5. part. de benefic. capit. 4. num. 216.* penes ordinarium tantum esse; quia ille est actus jurisdictionis, & judicij. Adde illam sententiam esse tacitam bullarum interpretationem, quæ solum ordinariis jurisdictionem habentibus conceditur, ut constat ex his quæ de interpretatione legis diximus. Et idem est dicendum, si controversia super nullitate electionis ob omissum juramentum, vel electi inhabilitatem, solum enim ordinarius judex est in illa causa, & ita sæpè practicari vidi. At decisione facta, ad qualitatum examinationem prius esse deveniendum, quam ad sortes. Capitulum, & Episcopus unicum votum habens extrajudicialiter cognoscunt, & causam suffragiis decidunt, quia illa decisio est virtualis ad præbendam electio.

12. Sextò dubitatur, an canonicus, qui examine eligendorum non fuit præsens, possit suffragari in hac electione? Negat Rota apud Farinac. *in decis. novissim. decis. 551.* ea ratione; quia examen indicitur, ut de aptitudine examinati constet electoribus. Ergo electori, qui huic examini non assistat, non potest de aptitudine examinati constare. Ergo neque illum eligere. Examen enim est quidam quasi processus, & veritatis informatio, ut securi electores sententiam ferant. Sicut ergo judex non viso processu, non potest judicare, neque etiam electores non viso examine eligendorum eligere poterunt. Adde quando collatio præbendæ lecturæ ad Episcopum pertinet, non potest Episcopus illam conferre, quin prius pro-

visum examinet, & examinatum approbet, ut tradit Concilium Trident. *sess. 5. cap. 1. in fine.* Ergo neque capitulum, & Episcopus conferre has præbendas poterunt, nisi a se examinatis, & approbatis. Ergo debent examini interesse.

13. Nihilominùs probabilius est, spectatis bullis Sixti IV. & Leonis X. posse canonicum absentem suffragari in harum præbendarum provisione: sic docet Garc. *5. part. de benefic. cap. 4. num. 213.* Et ratio esse potest; quia in bulla Sixti IV. & motu Leonis X. non cavetur electores examini eligendorum debere esse personaliter præsentes, & ex alia parte potest elector ex relatione aliorum dignitatem oppositorum cognoscere, ut benè probat Gonzalez *gloss. 4. num. 106.* Mascard. *de probat. conclus. 877. num. 1. & sequentib.* Ergo ejus præsentia non requiritur. Et confirmo. Contingit sæpè plures electores examini eligendorum assistere, cum tamen ex tali assistentia nullo modo dignitatem eligendorum cognoscant; eo quod ipsi ex diversa professione sint, ac est eligendus, ut si ipsi sint theologi, & eligendus est jurista, vel econtra. Sed non est credendum legem expostulare inutilem præsentiam; utilis autem expostulari non potest; quia moraliter est impossibilis in omnibus electoribus. Ergo dicendum est non esse præsentiam necessario expostulatam.

Neque obstat ratio contraria. Concedo electorem non assistentem examini non posse per examen immediatè de aptitudine electi judicare. At si ab interessentibus petitis informetur, sufficienter judicare potest de illius aptitudine, media inquam informatione, quod sufficit, ut securè possit in electione procedere, sicut potest judex examinationem testium, & veritatis investigationem aliis committere, ex cujus informatione ipse informatus ad judicandum procedit: & sicut potest Episcopus examen illius, qui sacram Scripturam docere intendit alteri committere, & ex hujus relatione examinatum approbare; ita capitularis absens facere potest. Ad decisionem Rotæ respondet Gonzal. & ex illo Garc. *suprà*; esse decisionem non carentem difficultate, & expeditam una tantum parte informante; ac proindè non debet subsistere.

Dixi spectatis bullis Sixti IV. & Leonis X. non esse necessarium capitulari, ut suffragium ferat, examini oppositorum assistere, ut inde colligeres aliud esse dicendum ex statutis aliquarum Ecclesiarum, in quibus cavetur capitularem absentem ab examine, nequaquam posse suffragium ferre; quod observandum est.

14. Septimò dubitatur; an electio facta à minore parte capituli subsistat contra electionem factam à majore? Videtur numquam subsistere posse; quia expressè dicitur in his bullis illam tantum electionem subsistere, quæ à majore parte fuerit celebrata. Verum ut dubitationi faciamus satis, distinguo duplicem casum, in quo dubitari potest minoris partis electionem contra electionem majoris partis prævalere. Primò, si major pars capituli eligit indignum. Secundò, si eligit contra formam sibi in electione præscriptam: cum enim quilibet ex his defectus reddat electionem majoris partis nullam, electio minoris, quæ nullum defectum habet, prævalere adversus illam videtur.

15. Dicendum ergo est, si major pars scienter processit eligens indignum, electio minoris partis subsistit: est expressa decisio textus *in cap. cum in cunctis, §. fin. cap. dudum, cap. bonæ, cap. cum Virtonien. cap. scriptum, cap. congregato, de electione, cap. gratum, de postulat. prælat. & cap. quamquam, de elect. in 6.* & tradunt ferè omnes, ut videre est in curia Pisana *lib. 2. cap. 4. n. 16.* Garcia *de benefic. 52. part. cap 4. n. 12. fine.* Ratio colligitur ex supradict. textu, quia culpa eligentium scienter indignum, illos inhabiles reddit ad electionem, & totâ potestatem transtulit in eos qui dignum elegerunt.

Ergo ſolus ille numerus eligentium dignum, utpotè in quo reſidet poteſtas eligendi, conſiderandus eſt, reliqui vero, etſi plures ſint, reputandi ſunt ac ſi non eſſent. Neque obſtat ſupradictos textus loqui de electione diverſa ab ea, de qua in præſenti tractamus; loquuntur enim de electione prælati ſub diverſa forma facienda ab ea qua cavetur fieri electio harum præbendarum. Non inquam, obſtat quominus deciſiones ſupradictorum textuum in præſenti locum habeant. Tum quia eſt eadem, & efficacior ratio, nempe culpa commiſſa in electione inſigni. Tum quia deciſiones ſunt pro qualibet electione à pluribus facta; eáque de cauſa Compoſtellæ, anno 1613. Doctor Celdas collega ex inſigni collegio Salmanticenſi Archiepiſcopi Fonſecæ, ſimulque fuit electus D. Julianus de Cangas Antayo à minori parte. Nam Doctor Celdas habuit 18. vota, Doctor Julianus 14. Sed quia Doctori Celdæ oppoſitum fuit non eſſe oppoſitorem legitimum, eo quod non fuerit graduatus in univerſitatibus regni Caſtellæ, & Legionis, ſed in univerſitate quadam regni Valentiæ; ea de cauſa Doctori Juliano de Cangas adjudicata eſt præbenda, & per tres ſententias obtinuit ſibi deberi, & abſque nova electione miſſus eſt in poſſeſſionem. Nam licet fuerit electus à minori parte, quia tamen illa minor pars ſolum fuit ſana, & legitima, reputandus eſt electus non à minori, ſed à majori, imo à toto capitulo, eligentes enim indignum non reputantur de capitulo, comparatione illius electionis.

Dixi ſi ſcienter illa major pars elegerit indignum: nam ſi ignoranter proceſſit, eſto illius electio non teneat, non tamen electio minoris partis ſubſiſtit, ſed nova electio facienda eſt. Quia cùm illa major pars culpam (ut ſuppono) in electione indigni non commiſerit, æquum non erat privari poteſtate eligendi, & in minorem partem omnino transferri. Garc. *dicta 5. p. de benefic. cap. 4. n. 212.* & Gloſſa *in cap. ſcriptum in fine, de elect. cap. Cumana, cap. cum in cunctis, eodem tit.*

16. Verum ſi major pars formam ſibi præſcriptam in electione non ſervavit, aliqui cenſent eodem modo poteſtate eligendi privari, & in ſaniorem partem licet minorem devolvi, at quando eligit indignum; quia eligens contra formam indignè eligit, & eligens indignum contra formam eligit.

Cæterum, ſi major pas eligit aliàs dignum, omittens formam præſcriptam, & minor pars illam ſervavit, quod contigere poteſt caſu quo major pars palam, vel non facto juramento ſuffragata eſt, vel non examinatum publico examine providit; eſto electio majoris partis non ſubſiſtat, non inde fit electionem minoris validam eſſe. Qui eligentes alias dignum omittendo formam in electione, non ſunt ipſo jure privati poteſtate eligendi, ut optimè expendit gloſſa *in cap. Cumana, de elect. per textum*, ibi, *verbo privantes*, & tradit Bonifacius Octavus *in cap. quanquam, de electione in 6.* ibi, *ſi electores in hujuſmodi Eccleſia, vel ipſo jure cum eligendi ſcienter indignum, vel per ſententiam, cum formam traditam in generali concilio non obſervant, eligendi poteſtate priventur.* Ergo ante ſententiam non eſt tranſlata poteſtas majoris partis in minorem. Ergo minoris partis electio non tenet, utpotè non facta à majore parte illorum, qui actu habent poteſtatem eligendi: ſic aliis relatis Garcia *5. part. de benef. cap. 4. n. 235. in fine.*

Sed quia ad hanc ſententiam ferendam, & inhabilitandos illos qui formam præſcriptam electionis non ſervarunt, neceſſarium eſt cognoſcere qui fuerint: & hoc eſt impoſſibile, niſi defectus fuerit in omiſſione juramenti, vel in publicitate voti. Ideo hi peccantes inhabilitari non poſſunt, niſi totum capitulum inhabilitetur, & conſequenter innocentes inhabilitentur, quod fieri juſtè poteſt; eo quod à majore parte capituli culpa commiſſa ſit. At dum hæc condemnatio non ſuccedit, poteſt capitulum, ſi tranſactum non ſit ſemeſtre, ad novam proviſionem procedere de oppoſitoribus habilibus. Quod ſi unus tantum fuit oppoſitor habilis, ille ſolus ſine novi concurſus admiſſione eſt eligendus, quia ex oppoſitione jus conſiderabile obtinuit, nemini alteri competens. Garc. *ſuprà.*

17. Octava dubitatur; an conferri poſſint hæ præbendæ abſque publico examine ei qui notoriè eſt benemeritus, præcipuè cum alij oppoſitores non ſunt? Cui dubitationi reſpondet Garc. & benè *dict. 5. part. de benefi. cap. 4. num. 234.* nequaquam fieri poſſe; quia in ſupradicta bulla Leonis Decimi expreſsè cavetur cum clauſula irritante edictum eſſe apponendum, & lapſo tempore edicti infra triduum proximè ſequens ad proviſionem, ſeu electionem hujuſmodi de perſona idonea publico examine prævio deveniendum eſſe. Ergo ſi edictum non apponatur, vel examen publicum non fiat, nulla erit proviſio. Neque ab hoc examine ullus excuſatur ob impedimentum infirmitatis. Quia pertinet ad formam, ſi tamen brevi ſperatur ſalutem recuperaturus, & ipſe petat, expectandus eſt, & interim proviſio ſuſpendenda, alioquin omnia revocabuntur, ut attentata.

18. Adverto tamen, ſi tranſacto tempore edicti, & interim de bono prorogato, non appareat ullus, qui velit examen publicum ſubire, poterit capitulum has præbendas abſque prædicto examine providere; quia eſt caſus neceſſitatis, ac proindè à lege exceptus ſicuti diximus in parochialibus, pro quarum collatione examen à ſynodalibus expoſtulatur.

19. Nonò dubitatur, intra quod tempus electio harum præbendarum facienda eſt à capitulo, & Epiſcopo? Certum eſt intra ſemeſtre fieri debere. Quia ordinariis collatoribus ſemeſtre tantum conceſſum eſt, *cap. cum ſit, de electione in 6. cap. nulla, de conceſſ. præbendæ, clem. 1. de ſupplend. neglig. prælat.* At capitula Eccleſiarum Cathedralium jure ordinario providebant has præbendas. Ergo intra ſemeſtre providere debent. Quod ſi negligentes fuerint, devolvitur ad ſuperiorem electio; ad ſuperiorem inquam, & capituli, & Epiſcopi; ſi quidem æquè capitulum, ac Epiſcopus negligentes fuerunt. Adverto tamen prælatos Hiſpaniæ & regium concilium hanc devolutionem nec permittere ſub prætextu, ne dictum privilegium aliqua ex parte minuatur.

20. Dubium tamen eſt, an facta devolutione teneatur ſuperior, v. g. Archiepiſcopus ad quem fit devolutio, providere dictas præbendas cum appoſitione edicti, & publico examine, & juramento præſtito, & voto ſecreto; ſicuti obligatus erat Epiſcopus, & capitulum, quibus earum proviſio competebat; Videbatur ſic faciendam eſſe proviſionem, quia quando beneficium ab inferiori ad ſuperiorem devolvitur, devolutio fit cum eiſdem qualitatibus, & oneribus, cum quibus inferior providere tenebatur, ut multis relatis docet Gonzalez *gloſſ. 46. num. 33.*

At dicendum eſt obligatum non eſſe; quia illæ conditiones edicti examinis publici, juramenti voti ſecreti, non ſunt conditiones ipſis præbendis annexæ, ſed annexæ proviſioni factæ à capitulo, & Epiſcopo: cum ergo per devolutionem ille proviſionis modus ceſſet, ceſſare debent & conditiones eidem annexæ. Quando ergo dicitur beneficium devolvi ab inferiori ad ſuperiorem cum eiſdem qualitatibus, cum quibus inferior providere tenebatur; de qualitatibus, beneficio annexis intelligendum eſt, non de qualitatibus annexis proviſioni. Quod evidenter conſtat in qualitate ſecreto votandi, quæ ſolum obſervari poteſt, cum ſunt plura ſuffragia, non autem cum unicum eſt. Cum ergo facta devolutione beneficium providendum ſit à ſolo Archiepiſcopo; quia ad ſolum illum fit devolutio, nullum ſecretum in ſuo voto præſtando ſervari

vari potest. Confirmóque ex doctrina Gonzal. *gloss. 46. num. 34.* dicentis : etsi regulariter prælatus teneatur requirere concilium capituli, *cap. novit. cap. quanto, de his quæ fiunt à prælato*, tamen in his quæ spectant ad prælatum jure devoluto, non esse obligatum capituli sui consilium requirere. Abbas *cap. ne pro defectu. num. 6. de electione, per textum, & gloss. ibi*, & Imol. *num. 2.* Ergo similiter licet Episcopus non possit jure ordinario has præbendas providere, nisi simul cum capitulo concurrat, & servatis conditionibus in constitutione Sixti, & Leonis præscriptis. At cum jure devoluto illas providet, neque sui capituli consensum, neque alias conditiones servare tenetur.

21. Major dubitatio est, an prælatus, cui est facta devolutio, teneatur ex oppositoribus examinatis in tempore semestris ab ordinario, electionem facere. Garcia 5. *part. de benef. cap. 4. num. 214.* negat; quia examen publicum solum pro electione ordinaria constitutum est, non pro electione facienda jure devoluto. Affirmat tamen, si solum esset unus oppositor repertus habilis in tempore, obligationem esse illum eligendi. Quia ratione oppositionis jus considerabile habet, juxta decisionem Putei 253. *lib. 3.* & consil. Mandosij 51.

Sed probabilius credo obligationem esse eligendi ex examinatis in tempore ob eandem rationem, ac est obligatus eligere oppositorem repertum idoneum in tempore, quando solus est. Nam qua ratione ipse oppositor ex oppositione jus habet, ut sibi beneficium concedatur, eadem ratione omnes jus considerabile acquirunt, ut digniori ex illis, & non alteri beneficium detur. Ergo illud jus amittere non debent ob negligentiam capituli, & Episcopi, qui electionem facere debebant. Ergo prælatus, ad quem fit devolutio, non potest alium ab ipsis eligere : non quia publicum examen sit pro ejus electione constitutum, sed quia ex illo pro electione ordinaria facto jus considerabile acquisierunt, ne alteri ab ipsis fieret provisio, & favet Azor. 2. *part. lib. 6. cap. 27. q. 8.*

22. Decimò dubitatur, qualiter hi canonici præbendis priventur, si absque licentia sui capituli ab Ecclesia absint ? Respondeo in bulla Leonis decimi paulò post principium, statui, debere hujusmodi canonicos in suis Ecclesiis personaliter residere, & si absque ordinarij, vel capituli sui licentia ultra mensem se absentarent eo ipso collatis canonicatu, & præbenda hujusmodi privati, & perpetuo ad illos inhabiles existerent, possetque & deberet de illis sic vacantibus aliis graduatis qui vellent, & valerent in ipsis Ecclesiis residere, aliàs juxta prædictarum priorum litterarum tenorem provideri. Neque obindè alij canonici eos canonicatibus privant, nec se sentiunt ad hanc privationem faciendam obligati. Sed admisso constitutionem hac parte servandam esse, adverto; qui ex causa à jure concessa se absentat, jam ex licentia ordinarij, scilicet Pontificis, se absentat. Ergo non violat hanc constitutionem. Cum ergo in omnibus Ecclesiis Hispaniæ tres menses recreationis, & quietis sine præbendatis concessa, qui se ob hanc causam absentaret, ex licentia ordinarij absens esset. Deindè esse à civitate. Nam dum quis in civitate residet, etiam si divinis non assistat, non dicitur absens juxta Gloss. *in cap. unico, de clericis non residentib. in 6. verbo adfuerint.* Ancharran. Dominic. Franc. & alios Cassador. *decis. unic. eodem tit.* Cæsar. de Graffis *decis. 116.* Covarr. *lib. 3. var. cap. 13. num. 3.* Monetam *de distribut. 1. part. quæst. 4. num. 18. & 2. part. quæst. 5. à num. 17. & quæst. 14. num. 21. & 3. part. quæst. 8. num. 7.* quos refert, & sequitur Garcia 5. *part. de benef. cap. 4. n. 229.* Præterea nota licentiam dandam esse à capitulo qui hos canonicos eligit, vel ab ordinario, scilicet Episcopo, vel ejus vicario generali; à quocunque enim detur, sufficit ad vitandam hanc privationem. Sed an sufficiat ad hunc effectum licentia data absque legitima causa ? Affirmat Garcia *suprà*, quia non verificatur te abesse absque licentia. At mihi probabilius est non sufficere; quia data licentia absque causa legitima nulla est, cum neque ordinarius, neque capitulum potestatem habeant concedendi præbendatis facultatem se absentandi absque legitima causa. Sed qui nullam, & invalidam habet licentiam reputatur, ac si licentiam non haberet; quia idem est non habere licentiam, ac illam habere invalidam; ut pluribus comprobat Gonzalez *gloss. 57. à num. 12.* & consentit Garc. *dicta 5. p. de benefic. cap. 4. n. 228.* Ergo licentia absque legitima causa data, privationem non vitat. Et confirmatur ex doctrina ipsius Garciæ *num. 127.* ipse enim asserit licentiam nullam, utpotè non servata forma statutorum, vel non servato modo votandi, aut vocandi ad capitulum, non prodesse præbendato se absentanti ad vitandam canonicatus privationem; quia invalida, & nulla licentia reputatur, ac si non esset. Sed data sine causa legitima etiam est nulla. Quia inferiori non est datum dispensare in lege superioris absque causa legitima. Ergo etiam reputari debet, ac si non esset.

Punctum IV.

De forma, & conditionibus servandis in provisione beneficiorum simplicium.

1 *Requiritur, quod providens cognoscat providendum idoneum esse.*
2 *In aliquibus beneficiis concursus requiritur.*
3 *An examen pro beneficiis simplicibus sit necessarium ? Proponitur dubitandi ratio.*
4 *Resolvitur non esse necessarium in beneficiis quæ sunt de libera Episcopi collatione, si providendus notus sit.*
5 *Idem est dicendum in beneficiis simplicibus de jurepatronatus.*
6 *In beneficiis, quorum institutio ad inferiores Episcopo pertinet; examen pro forma præmittendum est.*
7 *Vocandi sunt omnes patroni in beneficiis juris patronatus.*
8 *Non est opus nominatim vocare, tametsi alij oppositum sentiant.*
9 *Non est in potestate instituentis peremptorium terminum apponere patronis ad præsentandum.*
10 *Institutio facienda non est durante termino concesso patronis ad præsentandum.*
11 *Collatione beneficij simplicis facta in contradictorio judicio, non est tradenda possessio appellatione pendente, neque durante termino ad appellandum.*
12 *Limitatur, nisi consuetudo sit in contrarium.*
13 *Item nisi sit statutum aut constitutio synodalis.*
14 *Debet tamen esse à sede Apostolica confirmatum, aliàs executionem non suspendit, tametsi alij contrarium sentiant.*

1. HÆc beneficia dupliciter provideri possunt; vel collatione, vel institutione, seu electionis confirmatione. Si per collationem providentur sive ab Episcopo, sive à prælatis inferioribus nulla alia conditio requisita est, nisi quod conferens cognoscat providendum habilem, & idoneum esse, juxta Gloss. *in cap. monasterium 16. quæst. ult. & cap. quoniam, de jurepatronatus, verbo qui majoribus.* Cum ergo hæc habilitas cognosci possit absque examine per concursum, vel per examinatores synodales factum, ideo in provisione horum beneficiorum neque concursus neque examen synodalium requiritur, non solum spectato jure communi antiquo, sed etiam novo Tridentini, ut post alios relatos tradit Gonzalez *gloss. 6. à num. 242.* Garcia 9. *p. de benefic. cap. 3. num. 4.* Marc. Anton. Genuen. *praxi, cap. 119. num. 5.*

2. Excipienda tamen sunt aliqua beneficia simpicia, quæ per concursum providentur ex speciali privilegio Sedis Apostolicæ, ut de canonicatibus doctoralibus, & magistratibus dictum est *punct. prec.* Et ex speciali constitutione aliquarum Ecclesiarum, ut constat in beneficiis patrimonialibus diœcesis Burgen. Calagurrit, & Palentin. quæ filiis patrimonialibus per concursum providentur. Gonzalez *gloss. 6. num. 245. & 247.*

3. Difficultas ergo est; an examen aliquod præmitti necessario debeat in horum beneficiorum simplicium collatione, quantumvis tibi conferenti, vel instituenti nota sit persona quæ provideri debet? Rationem difficultatis fecit decretum Triden. *sess. 7. cap. 13. de reformat.* ibi: *Præsentati, seu electi, vel nominati in quibusvis Ecclesiasticis personis etiam sedis Apostolicæ nuntiis ad quævis Ecclesiastica beneficia non instituantur, neque confirmentur, neque admittantur etiam prætextu cujusvis privilegii, seu consuetudinis etiam ab immemoriali tempore præscriptæ, nisi fuerint prius à locorum ordinariis examinati, & idonei reperti; & nullus appellationis remedio se tueri possit, quominus examen subire teneatur. Præsentatis tamen, electis, seu nominatis ab universalibus, seu collegiis generalium studiorum exceptis.* Ex quibus verbis colligitur institutionem, seu confirmationem faciendam non esse cujusvis Ecclesiastici beneficii, quin ab ordinario examinetur instituendus. Ad idem est decretum *sess. 25. c. 9. de reform. circa medium*, ibi: *Ad hæc liceat Episcopo præsentatos à patronis, si idonei non fuerint, repellere. Quod si ad inferiores institutio pertineat, ab Episcopo tamen, juxta alia statuta ab hac sancta synodo, examinentur, alioquin institutio ab inferioribus facta irrita sit, & inanis.*

4. Pro resolutione dicendum est primò, si beneficium sit de libera Episcopi collatione, & Episcopo persona quæ provideri debet nota est idonea, absque ullo examine illum providere potest; quia nullibi cavetur in his beneficiis simplicibus examen esse pro forma præmittendum. Nam Tridentin. in supradictis textibus loquitur tantum de beneficiis juris patronatus, & per institutionem acquisitis, non de beneficiis, quæ sunt de libera Episcopi collatione. Cum ergo ad horum beneficiorum provisionem sola habilitas provisi requiratur, si hæc nota est absque examine, examen necessarium non erit: & ita post alios plures relatos Gonzal. *gloss. 4. num. 86.*

Quapropter examinatus & legitimè approbatus ad sacros ordines examinari non debet, ut ei beneficium simplex conferatur, ut probat *textus in cap. accepimus 13. de ætate, & qualit.* ibi, *quos à te, vel prædecessoribus tuis ordinatos fuisse constaret, eo præsertim quo ad obtinendum beneficium debes idoneos reputare, quos ad ordines suscepisti.* Et ratio esse potest; quia eædem qualitates ad ordines, & ad beneficium simplex requiruntur. Gonzalez aliis relatis, *num. 84.* Excipe, nisi nova causa superveniat, qualis esset, si per longum tempus intermissionem ab studiis fecerit, quando ratione hujus intermissionis prudenter præsumi potest litteraturæ necessariæ esse oblitum. Gonzalez *num. 96.* Secundo excipe, nisi beneficium haberet aliquam administrationem sacramentorum, vel curam animarum exercendam, quia tunc deberes providendum, etsi sacerdos sit, examinare, nisi aliunde quam ex ordinatione tibi constaret idoneum esse, colligitur ex Tridentin. *sess. 14. cap. 3 de reformat.* & notat Gonzalez *dicta gloss. 4. num. 101.* Tertio excipe beneficia simplicia qualificata, nempe dignitates, seu Canonicatus in Cathedralibus requirentia specialem industriam, & Concilium, quæ tamen sacri ordines non requirunt. Gonzalez *num. 102.* Hinc à fortiori constat te approbatum legitimè ad beneficium simplex, si illo dimisso aliud simile obtineas, non esse necessario denuo examinandum; nisi aliqua nova causa superveniat; quia præsumeris habilis, & idoneus: sic Barb. *ex declarat. concilii dicto c. 13.*

5. Dico secundo, in beneficiis simplicibus de jure patronatus laicorum idem esse dicendum, ac dictum est de beneficiis, quæ sunt de libera Episcopi collatione, non esse inquam examen necessarium, nisi ubi non constat instituenti de dignitate provisi. Quia concilium *in dicto c. 13. sess. 7.* non de iis beneficiis, sed de beneficiis patronatus Ecclesiastici loquitur: & licet *in sess. 25. c. 9.* generaliter loquatur, de beneficiis juris patronatus, non tamen dixit sic præsentatos examinandos esse, sed solum dixit licere Episcopo præsentatos à patronis, si idonei non fuerint, repellere; quod stare optime potest, quin obligetur examinare eum, quem idoneum esse cognoscit, poterit tamen si velit illum examinare. Garcia *9. p. de benefic. cap. 3. num. 9.*

6. Dico tertio, in beneficiis, quæ sunt de præsentatione, electione, seu nominatione personarum Ecclesiasticarum, si institutio ad inferiores Episcopos pertineat, debet præsentatus, electus, seu nominatus, quantumvis notorie idoneus, examinari ab Episcopo. Quia de his tantum beneficiis requisitum est examen pro forma, *in dicto cap. 13. sess. 7. & cap. 9. sess. 25.* & tradit Garc. *d. 9. p. de benef. n. 6.* & Aug. Barbosa *in declar. concil. d. cap. 13.*

7. Præter supradictam conditionem idoneitatis ulterius requiritur in beneficiis de jure patronatus tam laïci, quam Ecclesiastici citatio, & vocatio omnium patronorum, ut ex illorum præsentatione, & nominatione institutio fiat. Alias nulla erit institutio, utpote in qua est omissus consensus illorum quorum interest: colligitur ex *cap. quoniam, fin. de elect. in 6.* qui licet de electione loquatur, ad nominationem, seu præsentationem doctores extendunt; quia est eadem ratio: Gloss. Ancharran. Dominic. & Franc. Ioann. Andr. *in supradicto textu.* Lambert. *de jure patron. 2. p. lib. 2. q. 6. per totam.* Perez de Lara *de capell. lib. 2. c. 10. n. 32. & 39.* Garc. *9. p. de benef. c. 4. n. 1.*

8. An autem patroni necessario citandi, & vocandi sint nominatim termino peremptorio appositio; vel sufficiat eos generaliter vocare per edictum? Communis sententia approbata à Rota, 8. Februar. 1599. ut refert, Garcia *supra num. 8.* defendit, si patroni sunt certi, esse citationem, & vocationem nominatim faciendam, alias sufficere generalem per edictum; quia in *d. cap. fin.* statuitur citationem nominatim faciendam esse, ubi est electus, vel apparet oppositor; alias sufficere generaliter in Ecclesia; in qua electio facta est, ut si qui sint, qui se velint opponere compareant assignato peremptorio termino competenti. Ergo idem erit dicendum in præsentatione & nominatione non esse, inquam, institutionem faciendam, quin prius vocentur patroni si qui sint, & præsentati ab ipsis.

Cæterum dicendum existimo patronos, & electores non esse opus nominatim citare, sed sufficere, si generaliter per edictum citentur. Moveor, quia *textus in cap. fin.* non decidit electores nominatim esse vocandos, sed solùm competitores. Ergo patroni non sunt nominatim vocandi, sed præsentati si aliqui sint quibus peremptorius terminus ad comparendum, & se examinandum signandus est. Deinde quia ita praxis obtinuit in canonicatibus doctoralibus, & magistralibus, quorum electores per edictum vocantur, & in beneficiis curatis juris patronatus apponitur edictum, ut si qui sint, quibus nominatio competit, accedant. Non ergo citatio specialis est necessario requirenda.

9. Præterea non videtur esse in potestate instituentis peremptorium terminum apponere patronis ad præsentandum, nam cum ipsis, si laïci sint, concessum sit à jura quadrimestre, si Ecclesiastici sint, concessum si semestre, non potest judex inferior illud abbreviare. Ergo vocatio appositio peremptorio termino compa-

ratione

ratione præsentatorum intelligenda est, & non comparatione præsentantium.

10. Hinc infero institutionem beneficiorum juris patronatus non esse faciendam durante termino concesso patronis ad præsentandum. Nam durante illo tempore poterit forte alius patronus apparere, & præsentationem facere, cui juri derogandum non est. Præterquam quod patroni, si laici sint, possunt durante quadrimestri variare. Quapropter si de facto contingeret præsentationem ante lapsum quadrimestre, vel semestre fieri, & illa facta novus patronus appareret, & peteret revocari, revocanda esset.

11. Deinde si collatio simplicis beneficii facta est in conditorio judicio, fieri non potest, nec tradi illius possessio pendente termino ad appellandum, neque appellatione pendenti: aliàs omnia erunt nulla, & attentata, *c. à collatione beneficii, juncto c. non solum. de appellat. l. 6. c. 2. ut lite pendente. in 6.* & multis exornat Gonzalez *de mensib. & alternativis. gloss. 9. §. contra nullit. & attentata. num.* 203. Garcia *de benef. 9. p. c. 4. num.* 26. Lancell. *de attentat. 2. p. c. 4. num.* 614. *&* 627. Quod non solùm habet verum in collatione beneficii, sed etiam in illius institutione, & confirmatione, ut satis colligitur ex *cap. quoniam. fin. de elect. in 6.* tradunt doctores relati. Et ratio omnium est; quia appellatio est præcipua defensio à jure litigantibus concessa. Ergo impediri non potest, dum à jure conceditur. At conceditur appellatio à sententia collationis, seu institutionis, dum judicialiter procedetur Ergo pendente termino ad appellandum, aut appellatione interposita non debet executioni mandari. Dixi, si collatio, seu institutio facta est in contradictorio judicio. Nam si judicium cessavit, & in collatione, seu institutione non fuit judicialiter processum, locus non est appellationi, sed illa non obstante procedi debet ad executionem collationis, seu institutionis. Quia appellatio extra judicialis non suspendit executionem neque causat attentata, ex *text. in cap. cum inter. de electione.* & in collatione beneficiorum videtur expressus *textus in cap. constitutis* 46. *ad finem de appellat.* & tradit Covarr. *in pract. c.* 24. *numer.* 5. Lancellor. *de attentatis. 2. part. c.* 12. *limit.* 3. *per totam.* Gonzalez *dicta gloss. 9. contra nullit. & attent. n.* 27. *& seqq.* Censetur autem extrajudicialiter procedi in provisione beneficiorum, dum oppositores coram judice non firmant processum inter se contendentes. Secus est si judex partes judicis assumit, & oppositores actoris, & rei. Gonzal. *supra n.* 38.

12. Cæterum quando judicialiter proceditur in collatione, seu institutione beneficiorum, plures doctores limitant supradictam doctrinam de appellatione, ut locum non habeat stante consuetudine in contrarium; cum enim per legem introduci possit, ut durante termino ad appellandum, & pendente appellatione collatio, & institutio executioni mandetur, ut expresse decisum est à Trident. *in beneficiis parochialibus, sess.* 24. *c.* 18. etiam per consuetudinem in beneficiis simplicibus introduci potest. Quia, ut dictum est *tract. de legib. disp. de consuet.* introduci consuetudine potest, quod potest lege sanciri; sic aliis relatis Lancell. *de attent. 2. p. c. 12. limit.* 48. Gonzalez *gloss. 9. §. contra nullit. & attent. num.* 211. Garcia *9. part. de benefic. c. 4. numer.* 29. An autem alicubi hæc consuetudo vigeat? Quæstio est de facto ex diligenti investigatione decidenda. Garcia namque *supra* testatur nullibi esse hanc consuetudinem toleratam. At Perez de Lara *de anniversf. & capell. lib. 2. c.* 11. *num.* 13. & Zeval. *comm. contra comm. lib.* 4. *quæst.* 1. *aliàs quæst.* 897. *à numer.* 843. firmant hanc consuetudinem in tribunali Archiepiscopi Toletani, & certè defendenda est quia favet Ecclesiis ne pastore diu destituantur, ut bene dixit Lancellor. *dicta limit.* 48. & Gonz. *n.* 212.

13. Secundò limitant alii, ne appellatio executionem suspendat, quando est statutum, seu constitutio synodalis ut sententiæ definitivæ latæ de collatione seu institutione beneficiorum executioni demandentur, non obstante appellatione judiciali interposita. sic Garcia *9. p. de benefic. cap.* 4. *n.* 24. Gonzalez *gloss. 9. §. contra nullit. & attent. à num.* 203. & alii apud ipsos. Sed an hujusmodi statutum ut vim habeat, debeat esse à sede Apostolica confirmatum, & longo tempore observatum? Negat Garcia cum Zevallo *dicta q.* 897. *à num.* 853. Movetur Garcia, quia esto inferior principe non possit appellationem tollere; potest tamen in aliquo casu ex rationabili causa ejus effectum suspendere, ut scilicet appellatio interposita executionem collationis non impediat, esto causam ad superiorem devolvat. Zevallos verò movetur, quia hæc suspensio fit ex consensu illorum, quorum interest: nam cum in synodo omnes Ecclesiarum pastores simul cum suo prælato adsint, & statuant sententias diffinitivas super collationes, & institutiones beneficiorum mandadari executioni non obstante appellatione interposita, eo ipso consentiunt, ut appellatio effectu careat suspensivo.

14. Sed verius mihi apparet debere statutú, seu constitutionem synodalem à sede Apostolica confirmatã esse, aut ita longo tempore observatam, ut inducat consuetudinem. Aliàs vim non habebit impediendi effectum appellationis, sic Gonzalez *dict. gloss. 9. §. contra nullit. & attentat. num.* 214 Ratio est clara quia à jure concessum est, cum judicialiter proceditur, appellare à collatione, seu solum institutione; non ad effectum devolutivum, sed etiam suspensivum: sed inferior mutare non potest quæ superioris lege sancita sunt, *cap. cum inferior cap. quod super his. de majorit. & obedient. cap. pastoralis. de appell.* Ergo synodus diœcesana impedire non potest appellationis effectum. Neque obstat, si dicas impedire ex consensu illorum, quorum interest. Quia pastorum, & Episcopi directe non interest, sed interest litigantium. Ergo dum litigantes appellationi non cedunt, impediri ejus effectus non potest, ut benè ipse Garcia *num.* 31. notavit. Quod si urgeas, ex fundatione beneficii haberi potest, quod appellatio litiganti non prosit ad executionem collationis suspendendam, ergo etiam ex statuto. Neganda est consequentia. Nam fundatori à jure datum, ut beneficio fundato eas conditiones, quæ sibi magis placuerint apponat; *c. præterea, elect. 2. de jure patron. c. quanto. de censibus.* & decidit Trident. *sess. 25. c. 5. de reformat.* quod tamen datum non est judicibus inferioribus, & ita Gonzalez *dicta gloss. 9. n. 219.* cum Lancelloro *2. p. de attent. c. 12. lim. 8. num.* 7. affirmat fundatorem in beneficii fundatione removere appellationem posse, quam tamen negat judicem alium inferiorem Pontifice posse removere.

PUNCTUM V.

Quando, & quo tempore provideri beneficia possunt.

1 *Ante vacationem provideri nullatenus possunt.*
2 *An concedi possit alicui potestas beneficia vacatura conferendi? proponitur dubitandi ratio.*
3 *Vicario generali optimè potest hæc potestas conferri: secus persona particulari.*
4 *Potestas nominandi, eligendi ad beneficia vacatura cuilibet dari potest.*
5 *Facta vacatione patrono laico conceditur quadrimestre, Ecclesiastico semestre.*
6 *In beneficiis resignatis ex causa permutationis non est semestre, à jure designatum.*
7 *Neque in beneficiis resignatis favorem.*
8 *Neque in institutione beneficiorum de jure patronatus.*

9 *Neque*

9 *Neque in provisione facta à legato, & nuntio.*
10 *In Cardinalibus habentibus facultatem conferendi currit tempus.*
11 *Currit item in beneficiis manualibus.*
12 *Item in devolutis.*
13 *Si devoluta sunt ex negligentia patroni laici, aliquibus placet quadrimestre Episcopo concedi. Verius est concedi semestre.*
14 *Hoc semestre computatur à die devolutionis notæ.*
15 *Qualiter præsumatur devolutionem notam esse.*

1. HUic puncto magna ex parte satisfecimus *disp. præced. punct. 5. & punct. 11. §. 6.* ex ibi enim dictis constat, antequam beneficium vacet, nullatenus provideri posse, ne occasio detur alienæ mortis captandæ. Quod adeo verum est, ut nec promissio, quantumvis juramento firmata, de beneficio vacaturo ullatenus obligatoria sit, juxta *textum in cap. nulla & cap. fin. de conc. præb.*

2. Solum est difficultas, an possis alicui antequam beneficium vacet delegare potestatem illum providendi? Rationem difficultatis fecit textus in *cap. deliberatione §. prohibemus de officio legati, in 6.* inquit enim Bonifac. VIII. *Prohibemus insuper, ne legatus ipse in genere, aut in specie cuicunque concedat, ut ab his qui beneficia infra legationem ejusdem habentes, ea in illius manibus voluerint resignare liberè, ipsorum resignatione recepta, illa valeat idoneis conferre personis: cum per hoc aperiri possit via contra Lateranen. concilium ad beneficia vacatura.* Sed eadem ratio est de quolibet alio collatore, & de quolibet alia beneficii vacatione. Ergo nemini poteris potestatem concedere ad beneficia vacatura providenda.

3. Dicendum tamen est vicario generali optimè posse Episcopum committere facultatem beneficia vacatura conferendi, sive vacent per obitum, sive ex causa resignationis, sive ex alia quacunque *c. fin. de officio vicarii, in 6.* Quia ex concessione hujus potestatis non infertur magis aperiri viam ad beneficia vacatura contra Lateranen. concilium, quàm ex potestate ipsius Episcopi. Tum quia vicarius generalis constituit idem tribunal cum Episcopo. Tum quia est persona qualificata. Secus verò dicendum est de qualibet alia persona singulari, tum ob allegatum textum in ratione dubitandi, qui de persona singulari loquitur; tum ob excellentiam potestatis, quæ alteri, quam qualificatæ personæ non videtur posse committi. Glossa *in dicto cap. deliberatione in fine.* Flamin. Paris. *lib. 7. q. ult. n. 30.* Garc. *1. p. de benef. c. 1. n. 9.*

4. Si verò loquamur non de potestate conferendi, sed de potestate nominandi, & præsentandi, vel eligendi ad beneficia vacatura, cuicunque poteris in genere hanc potestatem concedere, sive beneficium vacet ex causa resignationis, sive per obitum. Quia ex vi hujus concessionis non concedis procuratori potestatem constituendi in beneficiis vacationem, cum ipse ex vi hujus potestatis admittere non possit resignationes, ac proinde non aperitur via contra Lateranen. concilium ad beneficia vacatura, Garcia aliis relatis *supra numero* 30.

Quod adeo verum existimo, ut si unici beneficii patronus existas, possis alteri vices tuas committere, ut quandocunque per obitum, vel resignationem vacaverit, nomine tuo præsentet qui sibi placuerit. Quod enim inconveniens ex hac commissione infertur, aut quis est textus, qui illam prohibeat? certè ego nullum invenio: si enim communis sententia cum Glossa *in dicto cap. deliberatione*, admittit legatum à latere posse divisum concedere alicui potestatem admittendi resignationes beneficiorum, & beneficiis vacantibus potestatem illam conferendi. Quare non poteris non procuratori potestatem nominandi concedere casu quo beneficium vacet, cum non concedas potestatem, ut vacet? Præterea ipsemet Garcia plura referens, *num. 20. & 21.* sentit procuratori generali constituto ex justa causa ante vacationem beneficii optimè posse præsentationem committi etiam ad unicum beneficium. Ergo etiam poterit committi alteri, tametsi procurator generalis non sit constitutus: Etenim qualitas non videtur esse alicujus considerationis ad evitandum periculum alienæ mortis captandæ. Numquam tamen procuratori ad præsentandum constituto persona præsentanda designanda est, sive procurator sit constitutus ad unicum beneficium conferendum, sive ad plura; quia illa esset tacita beneficii vacatur promissio seu concessu, quæ per *textum in cap. nulla 2, c. cumdilecta fin. de concess. præbenda* prohibetur. Garcia 10. *p. de benef. c. 1. n. 22.*

5. Facta vacatione beneficii si patronus es laicus, quadrimestre tibi conceditur: si Ecclesiasticus, semestre, quod tempus computandum est à die vacationis notæ; ut latius *dicto cap. 5.* de tempore electionis faciendæ, & intra quod electus consentire debet. Vide dicto *punct. 11. §. 6.* Quapropter solum de tempore à jure collatoribus concesso restat dicendum. Et certa resolutio est ordinariis collatoribus semestre datum est; *cap. nulla Ecclesiastica, de concess. præbendæ. cap. licet de supplenda negligent. prælat. clem. 1. eodem tit. & leg. 8. titulo 16. part. 1.* Barbosa *3. p. alleg. 58. num. 1.* Extenditur hæc doctrina ad omnia beneficia ubicumque existentia, quia nullum in dictis textib. excipitur. Barb. *n. 2.* Garcia 10. *p. de benef. ca. 1. n. 5.* Adde esto beneficia parochialia sint, si collatio ad Episcopum spectet, Barbosa *num. 3.* Garcia *num. 7.* si tamen collatio parochialium sedi Apostolicæ reservata sit, aut alteri quam Episcopo competat, debet Episcopus intra quadrimestre edictum proponere, & oppositores examinare, & qui ex illis sibi magis idoneus visus fuerit eligere, & conferenti electionem significare juxta constitutionem Pii V. 22. quæ incipit *in conferendis*, Garcia & Barbosa *supra.*

6. Limitanda est hæc doctrina in beneficiis reservatis ex causa permutationis. Quia ad horum collationem non est semestre à jure designatum, eo quod hæc collatio obligatoria sit, non libera, & semestre concessum est collatoribus libere conferentibus. Rebuff. *in praxi benefic. tit. de devolut. in 6. & tit. de permut. numero* 39. Garcia plures referens, 10. *p. de benef. c. 4. n. 2. & 3.*

7. Secundò multa in beneficiis resignatis in favorem; quia hæc solum à summo Pontifice provideri possunt, cui non currit tempus ad conferendum Mandos. *arg. 34. de annal. q. 90. num. 5.* Lambert. *de jure patron. 2. p. lib. 3. quæst. 2. art. 8. n. 9.* Garcia 10 *p. cap. 2. num. 12.*

8. Tertiò limita in beneficiis de jure patronatus, quorum institutio non habet præfixum à jure terminum ob rationem dictam. Quia institutio non est voluntatis, sed necessitatis; pluribus firmat Garcia 10. *p. c. 4. n. 1.* Quod si inquiras, quare jus determinavit tempus provisioni voluntariæ; non tamen necessariæ. Respondeo, quia ad provisionem necessariam compelli potes; secus verò ad provisionem voluntariam; hanc enim si omittas facere intra tempus tibi à jure concessum, nulla tibi fit compulso, sed provisio ad superiorem devolvitur; at si provisionem necessariam omittas, compelli potes à superiore, scilicet ab Archiepiscopo, Legato, vel Nuntio, ut illam facias: cui si non obedias, & intra terminum tibi præfixum beneficium non conferas, poterit ipse conferre, non tam ob devolutionis titulum, quam ob titulum avocationis, & gravaminis injusti tollendi.

9. Quartò limita in legato à latere, & in Nuntio, comparatio beneficiorum, quæ ipsi conferre possunt. His enim non videtur currere tempus semestre ad conferendum, eo quod potestatem habeat à jure conferendi

rendi quælibet beneficia in sua provincia existentia, tametsi ad sedem Apostolicam fuerint devoluta : *cap. venerabilis. 37. de præbendis*, & tradit, Glossa *fin. in cap. 1 de officio legat. in 6. & clement. si de beneficio. verbo sive ad nos de præbendis ad finem*, & pluribus relatis Garcia 5. *p. de benefic. cap. 3. num. 20.* Cum ergo possint providere beneficia ad quemcunque fuerint devoluta, non poterit illis currere tempus semestre ad conferendum ; ponamus namque ob non provisionem intra semestre beneficium devolvi ad sedem Apostolicam ; ex tali tamen devolutione non impeditur eorum potestas. Ergo non currit illis tempus semestre, neque ulla fit devolutio. Sic Garcia *supra. n. 16. & num. 252.*

10. Quinto limitant alii in Cardinalibus habentibus à Pontifice indultum conferendi quælibet beneficia reservata. Quia hi videntur nomine Pontificis conferre, cui non currit tempus ad conferendum. Sed reprobanda est hæc limitatio. Nam omnibus collatoribus sive ordinariis, sive jure delegationis semestre designatum est. *cap. nulla, de conceff. præbendæ.* Quapropter nisi ipsis Cardinalibus concessa sit potestas beneficia conferendi quocumque modo ad Sedem Apostolicam devoluta, nequaquam transacto semestri ea providere poterunt, quia indultum conferendi beneficia reservata, non impedit devolutionem, sicuti impedit indultum conferendi beneficia devoluta ; sic Cassador. *decis. 8. de præbendis* Anastas. Germon. *de indultis Cardinal. num. 36.* Garcia *10. part. de benefic. capit. 2. n. 10.*

11. Sexto limitant in beneficiis manualibus, quæ cum ad nutum sint amobilia ; non videtur collatoribus currere tempus ad providendum. Sed hæc limitatio admittenda est, cum *textus in cap. null. de conceff. præbendæ.* generaliter loquatur, & ratio decidendi æquè in iis beneficiis procedit, nempe ne Ecclesiæ maneant in suspenso. Quapropter quoad supplendam negligentiam collatoris ordinarii, sine dubio currit tempus semestre, & devolutio ad superiorem fit, ut expressè decisum est in *clement. unit. de supplenda. negligent. prælat.* & tradit ibi Gloss. §. *præmissa. verbo revocari.* Bonifac. *numer.* Cardinal. *numer. 4.* Gonzalez *gloss. 5. §. 6. numer. 55.* Garcia *10. p. de benefic. cap. 3. numer. 46.* Dixi quoad supplendam negligentiam collatoris ordinarii. Nam ad impediendam illius provisionem, dum beneficium manuale provisum non fuerit, existimat Garcia *numer. 47.* non esse concedendam devolutionem. Quod non probo. Nam esto hæc beneficia sint manualia, non impedit quominus ad superiorem illorum provisio devolvatur. Ergo debet devolvi cum qualitatibus requisitis in *cap. 2. de conceff. præbendæ.* Quarum una est, ut facta devolutione ordinarius inferiori providere non possit. Neque inde fit facta provisione per superiorem, non posse ab inferiori ex causa justa removeri. Potest equidem, quia superior providet beneficium cum qualitatibus, quibus negligens providere debebat, ut bene advertit *gloss. fin. in dicta clem. unica, de supplenda neglig. prælat. verbo revocari.*

12. Septimo limitant in beneficiis devolutis, in quibus non videtur collatoribus currere tempus ad conferendum. Sed nullatenus est hæc limitatio admittenda : quia *in suprad. cap. nulla. de conceff. præbendæ.* gradatim fit devolutio : idemque habetur in *cap. licet. de supplend. negligent. prælat.* Quapropter si ad Episcopum pertinet collatio, & infra semestre non providet, devolvitur ad Metropolitanum, & deinde ad Primatem; & tandem ad Pontificem. Garcia aliis relatis, *10. p. cap. 3. num. 1.* Quod fieri non posset, nisi quilibet ex his prælatis suum tempus signatum haberet ad conferendum ; quod tempus æquale est in omnibus ; cum enim primo collatori semestre concessum sit, etiam secundo collatori, cui fit devolutio ob negligentiam primi, aliud semestre concedi debet, ut satis insinuatur in *suprad. cap. 2. de conceff. præbendæ :* ubi omnibus collatoribus semestre conceditur absque ulla distinctione, & capitulo conferenti jure devoluto eundem terminum concedit, qui Episcopo competebat : ibi ; *infra præscriptum terminum* ; qui nullus alius est, nisi semestre. Adde nullibi inveniri aliquam restrictionem, neque convenientem esse, cum sint collatores diversi; & ita tradit, aliis relatis, Lambert. *de jure patron. l. 2. part. 3. q. 2. art. 8.* Azor. *2. p. instit. moral. lib. 6. cap. 27. quæst. 12.*

13. Solum de beneficiis devolutis ex negligentia patroni laici est aliqualis difficultas ; an Episcopo, cui institutio, seu collatio libera devolvitur, competat semestre ad collationem faciendam ? Videtur namque solum quadrimestre competere ; quia succedit patrono, cui quadrimestre conceditur. Cæterum verius est semestre concedi ; quia tunc illud beneficium alias de jure patronatus providet Episcopus, sicut alia beneficia, quæ de illius sunt libera collatione, siquidem ob negligentiam patroni in nominando cessat ejus nominatio, & libera Episcopo provisio conceditur. Ergo æquè ac in aliis beneficiis est semestre concedendum. Neque verum est in hoc casu Episcopum patrono propriè succedere, quia non præsentat personam alteri instituendam, sed potius excluso patrono ipsemet instituit, & ita tenet, aliis relatis Lambertin. *dicto art. 8.* Azor. *quæstion. 11.* Barbosa *3. p. de potest. episc. alleg. 58. num. 18.*

14. Hoc semestre concessum superiori, cui fit devolutio non computatur à die devolutionis, sed à die devolutionis notæ. Quia quousque devolutionis notitiam habeat, vel eam habere possit, non potest beneficium providere. Ergo non potest esse negligens in provisione. Ergo non est illi tempus computandum : quia non est habile ad provisionem : sic Lambertin. & Azor. *supra. & q. 10.* & pluribus decisionibus Rotæ firmat Garcia *10. p. de benef. c. 3. n. 9.* Aloysius Riccius *praxi fori Ecclesiast. resolut. 155.* Aug. Barb. *3. part. de potest. Episc. alleg. 58. n. 18.*

15. Sed qua ratione constare possit superiorem, cui fit devolutio habere notitiam devolutionis, ut illi currat tempus, difficile est. Nam esto in collatore ordinario maxime Episcopo, ex qualitate beneficii distantia locorum modo vacat, & econtra longitudine temporis præsumatur verisimilis vacationis notitia, præcipuè cum ipse teneatur diœcesim singulis annis visitare. At in superiore collatore, v. g. Archiepiscopo, unde hæc notitia præsumenda est cum ipse non teneatur provinciam suffraganei visitare, nisi causa cognita, & approbata in concilio provinciali, quod ad summum triennio est celebrandum, juxta Trident. *sess. 24. cap. 2. & 3. de reformat.* & provincia suffraganei longè à Metropoli distet ? Quod verò tradit Abbas. *in cap. sicut. de accusationibus num. 2.* quem sequitur Ananias *ibi num. 4.* Lambertin *dicto art. 8. num. 2.* Mascard. *de probat. concl. 879. num. 10.* Metropolitanum ignorare non posse negligentiam sui suffraganei in beneficiorum provisione ; eo quod in qualibet Metropoli debeant esse duæ personæ designatæ à provinciali concilio, quæ sequenti concilio referant correctione, & reformatione digna juxta dictum textum. *in c. sicut de accusationibus* verum non est. Nam ex harum personarum designatione ad summum inferri potest vacationem Ecclesiæ sui suffraganei longo tempore contingentem ante concilii celebrationem, transacto concilio illam ignorare non posse ; non tamen infertur toto eo tempore, quo non celebratur concilium ; vacationem ignorare non potuisse, cum ipsæ personæ solum in concilio notitiam illorum quæ reformatione dignæ sunt, tradere videatur obligari. Præterea plura celebrantur provincialia concilia absque designatione harum personarum ; quia non reputatur necessarium. Item nec celebrantur quolibet triennio. Ergo ex harum personarum designatione colligi non potest notitia devolutionis. Quapropter

propter existimo raro hanc notitiam esse præsumendam, sed illam asserenti incumbere onus probandi. Sic Garcia 1. *part. de benefic. cap. 5. à numer. 21. & seqq.*

DISPUTATIO IV.

Quibus beneficia sunt conferenda, seu de qualitatibus requisitis ad beneficia, ex parte suscipientium.

CLARUM est dignis, & benemeritis beneficia esse conferenda, juxta *text. in cap. grave, de præbendis, cap. nihil est cap. causam, quæ de electione, cap. cum adeo. de rescript. cap. is cui de præbendis in 6.* & alibi. Sed quia ad hanc dignitatem plura requiruntur, requiritur namque legitimus torus conveniens ætas, habilitas corporis, morum probitas, scientia debita, ordo, seu clericatus, intentio perseverandi in illo, & ascendendi ad superiorem, carentia censuræ, vel irregularitatis, & cujusvis alterius impedimenti; ideo sigillatim eam præsenti disput. explicabimus.

PUNCTUM I.

Qualiter legitimus torus ad beneficium obtinendum requiratur.

REgula certissima est, illegitimum jure canonico inhabilem, & irregularem esse ad ordines, & beneficia recipienda. *cap. innotuit. de electione. c. ut filii, de filiis presbyteror. c. 1. & 2. eodem tit. in 6. cap. nisi cum pridem de renunciat. & aliis.* Iure autem civili constat inhabilem esse ad successionem integram, aliaque reipublicæ munia, ut apertè constat ex *leg. ult. & aliis. Cod. de naturalib. liberis, & Authent. quibus modis naturales efficiantur sui.* Videndum ergo est, quando hæc inhabilitas contrahatur, & qualiter cesset, & quia hæc aliis materiis deservire possunt, placet in præsenti omnem de legititimate materiam explicare.

§. I.

Quando filii censeantur legitimi, vel illegitimi.

1 *Nati ex copula fornicaria sunt illegitimi.*
2 *Natum ex solutis parentibus voto simplici castitatis ligatis affirmant plures esse spurium. Probabilius est esse naturalem.*
3 *Idem dicendum de muliere desponsata sub verbis de futuro.*
4 *Ex conjugibus impeditis petere, neque obligatis reddere, si filius nascatur est illegitimus,*
5 *Quid si uterque votum castitatis emiserit? Probabilius est non esse illegitimum.*
6 *Natus ex parentibus matrimonio invalido ligatis, si adsit in parentibus bona fides, legitimus est.*
7 *Quando ante copulam cessat bona fides, illegitimus, & spurius est inde natus, & quando bona fide cessare censeatur.*
8 *De filiis expositis an sint legitimi? Alii affirmant, alii negant.*
9 *Quid dicendum.*

1. ILlegitimi censentur filii, eo ipso quo ex copula fornicaria nascuntur. Est omnium sententia. Sed quia hæc copula fornicaria haberi potest inter personas habiles ad validè matrimonium contrahendum, vel inter personas impeditas; ideo duplex genus illegitimorum distinguendum est, spectato jure canonico; aliud illegitimorum naturalium, hoc est procedentium à parentibus solutis, habilibus tamen ad matrimonium contrahendum. Aliud est illorum, qui à parentibus impeditis procedunt, quique vocantur spurii.

2. Sed non est leve dubium; an filius natus ex solis parentibus, sed voto simplici castitatis ligatis, spurius censendus sit, vel naturalis? Sarmiento *lib. 1. select. interpret. cap. 5. num. 5.* Cervantes *in leg. 11. tauri num. 145.* affirmant spurium esse non solum quoad ordines, & beneficia, sed etiam quoad successiones: inclinat Azor. 2. *p. lib. 2. cap. 6. quæst. 7.* Moventur, tum quia procedit ex coitu sacrilego. Tum quia procedit, à parentibus impeditis ad contrahendum, saltem impedimento impediente, & exigente dispensationem. Tum quia *leg. 11. tauri. quæst. 9. tit. 8. lib. 5. compilat.* dicitur *Entonces si digan ser los hijos naturales, quando al tiempo que naçieron ofueron concebidos, sus padres podiam casar con sus madres justamente sin dispensacion.* At in præsenti casu non poterant parentes justè absque dispensatione matrimonium contrahere ob votum castitatis: ergo filius sic natus non est naturalis, sed spurius. Nihilominus probabilius est naturalem illegitimum esse censendum. Moveor: quia esto parentes voto castitatis legati sint, sunt habiles ad validè matrimonium contrahendum, sed hoc videtur sufficere, ut filii inde nati non conseantur spurii; juxta *textum in capit. tanta, qui filii sint legitimi,* ubi spurius est, qui à parentibus impeditis impedimento dirimente genitus est. Ergo filius sic natus naturalis est, non spurius: & ita tradit Molina *tract. 2. disp. 167. post. 4. concl.* Gutierrez *tract. de matrim. c. 1. n. 22. & 24.*

3. Idem dicendum est de filio nato ex matre, quæ alteri sub verbis de futuro desponsata erat; quia sponsalia de futuro solum impediunt, ne licitè matrimonium celebretur, at celebratum non annullant, & consequenter filius procedit ex habilibus ad validè matrimonium contrahendum. Ergo est naturalis, & non spurius. Sic Covar. 2. *p. de sponsalib. cap. 1. num. 17.* Molina *dicta disp. 177.* Thom. Sanch. *lib. 1. de matr. disp. 2. num. 8.* Basil. de Leon. *lib. 11. de matr. cap. num. 7.* Gutier. *supra* Neque obstant rationes contrariæ. Nam esto ille filius ex coitu sacrilego sit genitus, & ex parentibus impeditis ad licitè contrahendum; quia tamen sacrilegium illud, & illud impedimentum non annullant matrimonium contrahendum; ea causa filius inde genitus non est spurius. Cum vero *lex tauri* disponit filios naturales debere procedere à parentibus, inter quos justè absque dispensatione matrimonium esse poterat, verbum illud *justè*, intelligi debet, id est validè.

4. Præterea non solum ex solutis, sed etiam ex matrimonio ligatis potest filius illegitimus nasci: si enim parentes impediti essent petere, neque obligati reddere, ut contingere posset, cum alter illorum professionem in religione emiserit ex alterius consensu, & in illo statu filium procreassent, illegitimus & spurius reputandus esset; quia procedit ex coitu sacrilego, & à personis aliàs inhabilibus ad validè contrahendum, si de facto matrimonium non esset contractum: sic post alios antiquiores Azor. 2. *p. inst. moral. lib. 2. c. 6. quæst. 8. circa finem.* Suar. *t. 5. de irregularit. disp. 50. sect. 2. n. 5.* Sanch. aliis relatis, *lib. 9. de matr. disp. 38. num. 7.*

5. Majus dubium est, si uterque ex alterius consensu votum simplex castitatis emiserit, & illo non obstante filium procreassent, an sit filius ille illegitimus? Affirmat Glossa *in c. ministri 81. dist.* Abbas *in cap. charissimus, de conversi. conjugat.* Moventur, quia ex copula illicita, & irreligiosa filius genitus est. Sed verius

rius oppositum videtur. Nam esto peccaminosa sit illa culpa, non tamen ob impedimentum, quod aliàs impediret matrimonium valide contrahere. Ergo non impedit, quin matrimonium prolem genitam legitimam reddat; si enim, ut statim dicemus, vim habet matrimonium legitimandi prolem conceptam ab his, qui matrimonio soluti erant, & voto castitatis ligati, a fortiori vim habebit legitimandi prolem conceptam ab his, qui matrimonio juncti sunt, esto sint voto castitatis adstricti. Adde, praxi receptum esse hos filios hæredes relinqui, & absque ulla dispensatione ad beneficia, & ordines promoventur. Ergo reputantur, ut legitimi, & in hanc partem inclinat Azor. 2. *p. instit. moral. l. 2. c. 6. q.* 8.

6. Verum contingit sæpè, ut filius ex parentibus re ipsa solutis, matrimonio solum quoad apparentiam ligatis, procreetur, & tunc legitimus censendus est, si adsit bona fides, saltem ex parte unius conjugis. Quia bona fides excusat copulam fornicariam, ac proinde illegitimitatem, & est textus expressus *in cap. ex tenore. cap. cum inter. cap. perlatum. c. quod nobis, qui filii sint legitimi.* Covar. 2. *p. de matr. cap.* 8. §. 1. *num.* 2. *&* §. 3. *num.* 6. Majol. *de irregular. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 1. Sayrus *lib.* 6. *de irregular. cap.* 10. Avila 7. *p. de censur. disp.* 3. *dub.* 6. *in princ.* Basil. de Leon. *l.* 11. *de matr. cap.* 8. *n.* 2. pluribusque firmat Gutierr. *tract. de matr. c.* 71. *n.* 2. Ut autem parentes bonam fidem habere censeantur in copula, debent præmissis denunciationibus, & non clandestinè contrahere, aliàs affectatores ignorantiæ præsumerentur; ac proinde in mala fide, juxta *textum in cap. cum inhibitio.* §. *fin. de clandestina desponsat.* consonat *lex* 3. *tit.* 3. *p.* 4. Sic Zevallos *in pract. quæst.* 67. *num.* 4. *& seqq.* Sanch. *lib.* 3. *de matr. disp.* 42. *à num.* 1. Gutierr. *tract. de matr. cap.* 71. *n.* 6. & alij apud ipsos. Excipe tamen, nisi justam causam haberent omittendi denunciationes; quia tunc cum non peccarent, non possent dici ignorantiæ affectatores. Sic aliis relatis Zevallos. *n.* 9. & 10. Gutierr. *n.* 10. Adde in foro externo, ex longa conjugum cohabitatione præsumptio oritur matrimonium legitimè celebratum esse, filiósque inde natos esse legitimos; sic pluribus firmat Mascard. *de probat. concl.* 102. *n.* 1. *& concl.* 1316. Gutierr. *tr. de matr. c.* 71. *à n.* 11. longum verò tempus alij affirmant esse decennium omnes triennium.

7. Quod si bona fides ante copulam cesset, filius inde genitus non solùm illegitimus, sed etiam spurius censeri debet, utpote à parentibus inhabilibus ad contrahendum genitus: quando autem censeatur bona fides cessare in parentibus, non est hujus loci, sed petendum est ex his quæ dicemus *tract. de matr.* & aliqua diximus 1. *par. tract. de conscient. disp.* 3. *à punct.* 5. Certum enim est, neque ob litem moram de nullitate matrimonij neque ob sententiam, quæ non transit in rem judicatam, bonam fidem cessare; quia possidens rem bona fide, ob superveniens dubium non impeditur ab illius usu: & tradit post alios Covarr. 2. *part. de sponsalib. c.* 8. §. 2. *num.* 7. Maiol. *de irregularit. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 7. *&* 11. Basil. de Leon. *lib.* 11. *de matrim. cap.* 8. *num.* 6. *&* 7. Sed an ob adulterium uxoris filius inde natus constante matrimonio illegitimus censeatur? Dixi *tract. de conscient. disp.* 3. *punct.* 5. ibi enim respondi ob hanc causam non esse illegitimum censendum, si maritus ad eam tempore quo potuit concipi, habuit accessum; quia super in casu dubij in favorem filii & matrimonij declinandum est. Quapropter dum manifestè probatum non fuerit, non posse, à marito esse genitum, semper pro legitimitate filij est judicandum. Neque ex dicto ipsius uxoris negantis esse filium legitimum, est integra probatio desumenda, alias facile possent filios exhæredare; solum enim ejus dictum aliquam præsumptionem facit, ob quam filius nec se privare debet jure legitimitatis, neque per judicem privandus est, sic Paleotus *de spuriis filiis. cap.* 24. Menoch. *de arbitr. casu* 89. *à num.* 24. Basil. de Leon. *l.* 11. *de matr. c.* 9. *n.* 3

8. De filiis, quorum parentes ignoranter, vulgò expositivis, est gravis inter doctores controversia, an sint filij legitimi? Affirmant plures cum Menoch. *de arbitr. casu* 396. *per totum.* Basil. de Leon *lib.* 11. *cap.* 9. *num.* 4. Salas 1. 2. *tract.* 8. *disp unica. sect.* 14. *num.* 246. Gratian. *discept. forens.* 35. *à num.* 31. & alij relati à Garcia 7. *p. de benefic. c.* 2. *n.* 7. Moventur, quia negari non potest plures ex eis filiis legitimos esse, & ex legitimo matrimonio natos, & ob inopiam parentum aliis alendos exponi. Ne igitur ij detrimentum patiantur, omnes judicari debent legitimi; interpretatio enim facienda est in favorem prolis, juxta *textum in c. ex tenore, qui filii sint legitimi.* ibi. *in favorem prolis potius declinamus.*

Verum contrariam sententiam plures, graviſſimique doctores firmant; & testatur in paxi esse receptam Cavarruv. *clement. si furiosus, in princ. p. n.* 9. Vasquez 1. 2. *disp.* 66. *c.* 8. *n.* 48. Rebell. *de obligat. justit.* 2. *p. l.* 1. *quæst.* 2. *num.* 15. Pratejus *in praxi Episcop.* 2. *p. c.* 1. *num.* 27. Garcia. 7. *part. de benefic. cap.* 2. *num.* 8. *&* 10. Salzedo *in praxi. c.* 14. & alij apud ipsos. Ratio est: quia præsumptio sumenda est ex his, quæ frequenter contingunt. Cum ergo frequentissimum sit hos filios expositos ex illicitis congressibus natos esse, & raro succedat ex matrimonio esse generatos, absolutè pro illegitimis habendi sunt.

Ego Vero existimo hanc secundam sententiam solum veram esse quoad præsumptionem, non quoad veritatem; eaque de causa quoad reputationem, & quoad effectus à jure inductos. Primam sententiam probo, pro legitimis, inquam, esse habendos. Quia ad hoc sufficere videtur; quod aliquando legitimi exponantur, & ne illis præjudicium fiat; omnibus à jure legitimitas conceditur. Adde neque quoad præsumptionem reputandos esse filios illegitimos; nam esto concedamus frequentius contingere hos expositos ex solutis nasci; quia tamen hæc præsumptio ex frequentius contingentibus infamiam filiis irrogat; & in parentibus culpam supponit, cedit hæc præsumptio præsumptioni, quod sint ex matrimonio generati, esto non ita frequenter contingat. Quia cum duæ præsumptiones in uno actu concurrunt, semper prævalere debet, quæ delictum excludit, & favorem continet, ut tradit Menoch. *casu* 89. *n.* 23.

§. II.

Qualiter filii illegitimi reddantur legitimi subsequenti matrimonio.

1 *Quid sit legitimatio.*
2 *Matrimonio filij legitimantur.*
3 *Matrimonium non solum verum, sed præsumptum, ab Ecclesia tamen approbatum valet legitimare prolem.*
4 *Hanc vim habet, esto in mortis articulo contrahatur.*
5 *Item esto non subsequatur immediatè, sed aliud matrimonium intermediet.*
6 *Item esto conjuges sunt dispares.*
7 *Item etsi non interveniant nuptialia instrumenta.*
8 *Quid jure Cæsareo? Verius, est legitimare prolem.*
9 *Non obstat huic legitimationi parentum contradictio.*
10 *Item neque filiorum contradictio obesse huic legitimationi potest.*
11 *Item neque illorum ingratitudo.*
12 *Valet matrimonium ad legitimandum nepotem, etiam mortuo filio naturali.*
13 *Contrarium defendunt plures, & quibus probetur.*
14 *Diluuntur rationes præced. n. positæ.*
15 *Legitimati per matrimonium habiles sunt ad ordines;*

& beneficia & ad omnia alia, ac si constante matrimonio nati essent.

16 *An à puncto nativitatis filiorum matrimonium subsequens reddat filios legitimos, ita ut aliis legitimis prius natis præferatur? Affirmant plures.*

17 *Contrarium est verius.*

18 *Satisfit rationib. n. 16. adductis.*

19 *Si in odium substituti matrimonium contrahatur, plures censent non legitimari prolem.*

20 *Verius est oppositum.*

1. PRæmitto legitimationem esse natalium restitutionem quoad ea quæ positivo jure filiis illegitimis denegata sunt; sic ex communi sententia dennit Covarr. 2. *p. de sponsal. c.* 8. §. 8. *n.* 1. Molin. *tract.* 2. *de justit. disp.* 171. *in princ.* cum enim positivo jure tam canonico, quam civili plura filiis illegitimis denegentur, quæ alioquin legitimis concessa sunt, si hæc illis restituantur, legitimi fient. At quia dupliciter hæc filiis illegitimis restitui possunt, vel matrimonio, vel rescripto, & indulgentia, duplex est legitimatio, alia à jure; alia à principe, seu alia per matrimonium, alia per rescriptum principis. Gutierr. *de matr. c.* 74. *n.* 24. Mol. *disp.* 171. & 173. Primo agemus de legitimatione per matrimonium, quia nobilior est, deinde de legitimatione per rescriptum principis, iis præmissis.

2. Certum est apud omnes doctores hanc vim matrimonium habere, ut filios illegitimos procreatos, legitimos reddat.. Fictione enim juris in favorem prolis retrotrahitur matrimonium ad tempus, quo ipsi filij fuerunt geniti. Et censentur, ac si constante matrimonio geniti essent; conclusio deciditur expresse, *cap. tanta. qui filii sint legitimi.* ibi: *tanta est vis matrimonij, ut qui antea sunt geniti post contractum matrimonium legitimi habeantur*; consonat *lex.* 13. *tit.* 1. *part.* 4. ibi. *Camaguer que estos hijos a tales no sean legitimos quando nacen, tan grande fuerça ha el matrimonio que luego que el padre, y ia madre son casados, se facem porende les hijos legitimos.* Habet autem hanc vim matrimonium non à se, sed à juris dispositione, & beneficio principis, ut bene Covarr. 2. *p. de sponsal. cap.* 8. §. 8. *num.* 18. Sed quod matrimonium hanc vim habeat, an verum, an etiam existimatum, an cum concubina domi retenta, an cum qualibet alia soluta, an stantibus filiis legitimis, an sine instrumento dotali, vel sine consensu parentum, vel filiorum difficultate non caret.

3. Et quidem debere esse matrimonium verum, nec sufficere præsumptum docet Panormit. *in c. tanta. qui filii sint legitimi. n.* 9. Sarmient. *l.* 1 *select. c.* 6. *n.* 2 Quia matrimonium præsumptum non est matrimonium, sed solum præsumitur esse. At Pontifex hanc efficaciam legitimandi prolem matrimonio concessit ibi: *tanta est vis matrimonii.* Ergo matrimonium præsumptum vim non habet, Et confirmatur. Verba legis non sunt ad improprios sensus, & significationes extendenda. Ergo non est extendendus hic favor matrimonii ad matrimonium improprium, & nullum.

Cæterum verius est matrimonium præsumptum; si tamen ab Ecclesia, ut validum reputetur, legitimare prolem antea susceptam, sic Mol. *de Hispanor. primogen. l.* 3. *cap.* 1. *n.* 11. Matienzo *lib.* 10. *tit.* 8. *lib.* 15. *recopil. gloss. n.* 3. Suar. *de irregularit. disp.* 50. *sect.* 1. *n.* 11. Basil. de Leon. *lib.* 11. *de matrim. cap.* 1. §. 2. *num.* 13. Garcia 7. *p. de benef. cap.* 2. *n.* 30. Ratio desumitur ex *c. quod nobis, qui filii sint legitimi, & ex cap. tanta, juncto cap. ex tenore, eodem tit.* ubi matrimonium cum impedimento dirimente contractum, sed ab Ecclesia approbatum, eo quod cum solemnitatibus ab ipsa præscriptis, & bona fine contrahentium celebratum fuerit, vim habet legitimandi prolem illo tempore susceptam. Ergo etiam vim habebit legitimandi prolem ante illud matrimonium generatam; quia in ordine ad legitimationem prolis matrimonium fictionis juris retrotrahitur ad tempus, quo filij generati sunt, & præstat, ac si tunc matrimonium contractum esset. Et hinc solvitur ratio contraria. Conceditur enim hic favor non solum matrimonio vero, sed præsumpto; quia esto regulariter verba legis improprianda non sint, at aliquando impropriantur, præcipuè si ex aliis legibus colligitur ad improprios sensus esse extendenda.

4. Hanc vim legitimandi prolem habet matrimonium, quocunque tempore contrahatur in articulo mortis; quia in illo articulo verum matrimonium contrahi potest. Nam licet in illo articulo propter extinctionem spirituum vitalium generare quis non possit, id est per accidens; ex se tamen potestatem habet ad copulam, quod sufficit ad verum matrimonium contrahendum. Et idem est de sene, & sterili alias potenti: sic post alios antiquiores Covarr. 2. *part. de sponsal. c.* 8. §. 2. *n.* 10. Azor. 2. *part. lib.* 2. *c.* 13. *quæst.* 11. Mol. *lib.* 2. *de primogen. capit.* 5. *numer.* 25. noster Malina *tract. de justit. disput.* 172. *vers. dubium præterea.* Basil. de Leone. *libror.* 11. *de matr. capit.* 1. §. 1. *n.* 8.

5. Secundo habet hanc vim, quamvis non subsequatur immediate, sed aliud matrimonium intermediet; quia illud est per accidens, neque impedire potest matrimonii legitimationem, sicut neque impedit illius valorem: sic Covarruv. *dicto.* §. 2. *numero.* 28. Sayrus *lib.* 6. *de irrig. c.* 10. *num.* 19. Azor. *tom.* 2. *l.* 2. *c.* 13. *quæst.* 5.

6. Tertio præstat legitimitatem, quamvis sint conjuges dispares in genere, & divitiis aliisque dotibus. Nam cum hæc disparitas valorem matrimonij non impediat, non potest impedire legitimitatem ab eo provenientem: si Covar. *dicto c.* 8. §. 2. *n.* 9. Fachin. *l.* 3. *controv. c.* 53. *Neque obstat. §. sed. & aliud in auth. quibus modis naturales effi iantur legitimi.* ubi conceptus ex meretrice non videtur matrimonio fieri legitimi. ibi: *neque dignum existimavit legitimo quodam nomine.* Non inquam, obstat; nam ut bene Covar. ex Iasone interpretatur, textus ille loquitur de meretrice, de qua non erat certum, à quonam viro conceperat, an à viro, quo cum contrahit matrimonium, an ab alio, & fortè uxorato; eaque de causa ejus filius legitimus esse non potest subsequenti matrimonio; quia fortè non subsequitur matrimonium inter illos, à quibus genitus est. Adde jure civili plurimi impediti erant contrahere, ut expendit Basil. Legionen. *l.* 11. *de matr. c.* 2. *n.* 2. quorum impedimenta, jure Ecclesiastico, cui in hac parte standum est, sublata sunt.

7. Quarto legitimos reddit filios matrimonium, etiamsi in illo non interveniant nuptialia instrumenta, hoc est scriptura dotis, aut donationis propter nuptias, aliave nuptiarum solemnitas. Quia ab his valor matrimonij non pendet, saltem jure canonico spectato, & consequenter neque legitimatio inde proveniens: sic omnes doctores.

8. Solum est dubium; an non solum quoad forum Ecclesiæ, sed etiam quoad jus Cæsareum hoc verum habeat? Negant plures doctores relati à Covar. 2. *p. de sponsal. c.* 8. §. 2. *n.* 8. Azor. 2. *p. lib.* 2. *cap.* 13. *q.* 4. & plures relati à Fachineo. *l.* 3. *controv.* 51. Moventur, quia esto jure Cæsareo contrahi possit matrimonium absque dotalibus instrumentis; ut in *l. fin. Cod. de donationib. ante nuptias, & aliis pluribus, ff. de donationib.* At cum ea, qua cum quis accessum habuit, justè contrahi non potest. *instit. de nuptiis. §. aliquando, & auth. quib. modis naturales efficiantur sui. §. ult.* Ergo si contractum, non valebit ad prolem legitimandam. Et confirmo; quia secluſa scriptura dotis hi filij non vocantur ad successionem. Ergo non sunt legitimi.

Dicendum tamen est legitimos esse, etiam jure Cæsareo spectato. Quia finis ob quem legitimatio prolis, per subsequens matrimonium etiam à jure civili conceditur,

ditur, est, ut contrahentes alias turpiter viventes à turpitudine cessent affectu legitimandi prolem. Sed hujusmodi affectus non pendet à promissione dotis, & solemnitate nuptiarum, sed à matrimonio inter ipsos contracto: ergo à solo matrimonio absque dotalibus instrumentis legitimatio pendet. Quod si specialiter leges expostularunt in hoc matrimonio dotalia instrumenta, non fuit, quia sine ipsis matrimonium stare non posset; sed quia sine ipsis instrumentis raro poterat constare contractum esse; illis namque deficientibus præsumebatur simulatio, concubinatus continuatio: sic ex Donello *lib. 2. comment. cap. 21. vers. nuptiis. cum eadem muliere* docet Basil. de Leon. *lib. 21. de matrimon. cap. 1. §. 3. num. 20.*

9. Quinto hæc vis legitimandi prolem convenit matrimonio; tametsi parentes legitimationi contradicant. Quia cum contradictio parentum non impediat matrimonij valorem, neque legitimationem inde provenientem impediri potest. Quod non solum verum habet spectato jure canonico, de quo est certissimum, sed etiam spectato jure civili; quia nullibi cautum est ad hanc legitimationem consensum parentum esse requisitum. Neque obstat, *text. in Authent. quib. modis naturales efficiantur sui. §. si vero is.* ubi fieri non potest filius legitimus, si parentes contradicant. Non, inquam, obstat; quia supradicta constitutio non loquitur de legitimatione facta per matrimonium, & ab ipso jure, sed de legitimatione ex rescripto principis: cui si parentes contradicant, nullius effectus est: sic aliis relatis Covar. *2. art. de sponsalib. c. 8. §. 2. num. 12.* Molina *tom. 1. de justit. tr. 2. disp. 172. n. 5.* Sayrus *l. 6. de irregular. c. 10. n. 23.* Basil. de Leon. *l. 11. de matr. c. 1. §. 3. num. 21.* Azor. *2. p. instit. moral. l. 2. c. 13. q. 12.*

10. Sexto neque filiorum contradictio impedire potest hanc matrimonij legitimationem: quia hic est favor matrimonio concessus, illique annexus, cui nemo valet renunciare, *cap. si diligenti. de foro compet.* Quod certè spectato jure canonico (quidquid dicat Fachin. *lib. 3. controvers. c. 54.*) indubitatum esse debet, ut tradit aliis relatis Azor. *p. instit. lib. 2. cap. 13. quæst. 12.* Covarr. *2. p. de sponsalib. capit. 8. §. 2. n. 16.* Molin. *tom. 1. de justit. tract. 2. disp. 172. n. 5.* Basil. de Leon. *lib. 11. de matrim. cap. 1. §. 3. num. 22.* At si jus civile spectemus, contradictio filiorum impedit legitimationem, constat ex §. *generaliter in Authent. quibus modis naturales efficiantur sui*; cujus hæc sunt verba. *Generaliter autem in omnibus, qui per prædictum modum deducuntur ad legitimum jus, tunc id volumus obtinere, cum & filij hoc ratum habuerint. Nam si solvere jus patriæ potestatis invitis filiis non permissum est patribus multo magis sub potestatem redigere invitum filium, & nolentem sive per obligationem ad curiam, sive per instrumentorum celebrationem, sive per aliam quamlib. machinationem, tanquam sortem metuentem paternam justum non est, neque imperii & legislatoris ponimus proprium*, quæ verba clarissima sunt pro hac parte, ut tradit Covarruvias, Basilius, Fachineus *supra*, & alij apud ipsos. Sed quia in materia legitimationis provenientis ex matrimonio jus canonicum civili prævalere debet; ea de causa etiam in tertis imperii contradictio filiorum legitimationi non obstat.

11. Septimo neque filiorum ingratitudo hanc legitimationem revocare potest. Nam esto legitimatio inducta beneficio principis, ingratitudine revocetur; quia libertati comparatur. At legitimatio per matrimonium, quæ legitimatio est naturalis, ingratitudine non revocatur; ut benè advertit Covarr. *2. p. de sponsal. c. 8. n. 14.* Azor. *2. p. instit. mor. lib. 2. c. 13. q. 14. infine.*

12. Octavo valet matrimonium ad legitimandum nepotem, etiam mortuo filio naturali. v. g. habuisti filium naturalem, & ex eo nepotem legitimum talis filij, qui nepos tibi succedere non potest; quia non habet jura legitimi comparatione tui, ut in *leg. fin. cod. de naturalib. liberis.* At si mortuo tuo filio concubinam ducas; eo ipso nepos tibi legitimatus redditur. Quia ea est vis matrimonij; ut legitimos reddat omnes descendentes ante tale matrimonium genitos; ut satis indicat *textus in cap. tanta. qui filii sint legitimi. Tanta* (inquit textus) *est vis matrimonii, ut qui antea sunt geniti, post contractum matrimonium legitimi reddantur.* Notanter nomen filiorum non expressit, ut omnes descendentes comprehenderet. Item legitimatio nepotum non pendet ex legitimatione filiorum: sed filiis deficientibus ad nepotes legitimatio derivatur; quia non favore filiorum, sed ipsius matrimonij legitimatio fit *ex dicto cap. tanta*, ibi *tanta est vis matrimonii.* Deinde valet argumentum de adoptione ad legitimationem; ut benè expendit Anton. Gomez, statim allegandus, sed mortuo filio benè potest avus aliquem adoptare in nepotem. *textus in leg. adoptare. ff. de adoptionib. textus in §. 1. instit. eodem. tit.* Ergo per matrimonium legitimari poterit nepos, etiamsi filius mortuus sit. Item per rescriptum principis bene potest avus, qui non habet filios, legitimare nepotem spurium, ut tradit Bart. *in leg. Gallus. §. tunc de lege Velleia fin. col. pen. quæst. lib. & posthum.* Ergo etiam per matrimonium id præstare poterit. Præterea probat *textus in leg. si filium. ff. de gradibus*: ibi *si filio meo mortuo filium adoptavero, videri eum defuncti fratrem fuisse*, si adoptatus filius censetur frater filij jam mortui: sicut enim requiritur, ut filius vivat, ut adoptatus censeatur frater defuncti, neque etiam requiri debet, ut nepos ab avo legitimetur Non enim legitimatur mediante filio mortuo; sed immediatè ab avo per matrimonium subsecutum: & ita tradunt, aliis relatis, Ioan. Azor. *2. part. instit. lib. 2. c. 13. quæst. 13.* Covarruv. *2. part. de sponsal. cap. 8. §. 2. num. 19. & seqq.* Fachineus *l. 3. controvers. c. 56.* Molina *de Hispanor. primogen. l. 3. c. 1. numer. 9.* noster Molina *dicta disp. 172. numer. 10.* Basil. de Leon. *11. cap. 1. §. 3. numer. 23.* Anton. Gomez. *leg. 9. tauri. numer. 61. & 62.*

13. Sed adversus supradictam conclusionem graves doctores pugnant. Decius *cons. 343.* Gregor. Lopez *leg. tit. 13. part. 4. colum. 2. in fine.* Anton. Gabr. *de legitimat. concl. 1. numero. 52.* & alij relati à Fachineo; Covarruv. Anton. Gomez. Probant primo hac ratione, quia legitimatio ad nepotes derivatur mediis filiis; quia legitimatio filiorum videtur esse fundamentum legitimationis nepotum. Aliàs si independenter à filiis nepotes possent legitimari, etiamsi ex legitimo matrimonio nepotes nati non essent, matrimonio avi legitimarentur. Sed filij jam mortui legitimari non possunt. Ergo neque nepotes. Secundo nepos cum avo conjungitur medio filio ab avo genito, sed filius mortuus non potest avo conjungi. Ergo neque potest facere, quod nepos illi conjungatur: quia ubi medium est inhabile, impedit extrema conjungi. *textus in leg. qui fella. §. fin. ff. de servitutib. rustic. prædior. textus. in leg. tria prædia eodem tit.* Tertio est *textus cum glossa in leg. is qui 44. ff. de adoptionibus* ubi non potest quis adoptari in nepotem ex filio mortuo. Ergo neque legitimari. Quarto adducitur *textus in leg. qui libertinus. §. posthumus. ff. de operis libertor.* ubi libertus promittens domino suo aliquas operas, ab illis liberatur, si habeat duos, vel plures filios. At si decessit relicto posthumo in ventre uxoris, qui natus est post mortem patris, non liberantur hæredes ab obligatione; eo quod (inquit textus) proficisci liberatio à liberto debet. Neque quisquam post mortem liberari intelligi potest. Sed idem videtur dicendum in nepotibus comparatione avi, ut scilicet legitimari non possint filiis avi non legitimatis.

14. Verum hæc non urgent: & uno verbo illis satisfacere possumus, dicentes legitimationem nepotibus comparatione avi non communicari à filiis; sed

sed ab ipso matrimonio inter avum, & concubinam ejus celebrato. Quod inde constat : nam si hoc matrimonium celebratum non esset, nunquam nepotes comparatione avi manerent legitimati. Sed majoris claritatis gratia ad primum negamus legitimationem filiorum esse fundamentum legitimationis nepotum : non enim tale est, sed ex ipso matrimonio avi filij, & nepotes immediatè legitimantur. Neque reputo inconveniens nepotem illegitimum comparatione avi per matrimonium ipsius avi in nepotem legitimati. Ad 2. dico nepotem conjungi conjunctione naturali cum avo medio filio per generationem : at illa conjunctione supposita conjungi potest in ratione legitimationis absque ullo medio. Ad 3. dico non posse quem adoptari in nepotem ex filio mortuo, nisi exprimatur, cujus filius sit. At facta illa expressione benè potest adoptari. Ad 4. ex *leg. qui libertinus* ; respondeo esse longè diversam rationem : ibi enim liberatio hæredum à liberto provenire debebat : at in præsenti legitimatio nepotum (ut sæpè dictum est) non provenit à filiis, sed à matrimonio tempore habili contracto. Rursus si de modo legitimandi loquamur, ita matrimonium subsequens prolem antea susceptam legitimam reddit ad omnes juris effectus ; ac si veris conjugibus suscepta esset : sic Glossa ab omnibus recepta *in dicto cap. tanta*, *qui filij sint legitimi* : & probat *lex* 11. *tauri*, *& lex* 10. *tit.* 8. *lib.* 5. *recopilat.* Sunt enim per omnia juris fictione legitimi. *Authent. quibus modis naturales efficiantur sui*, 5. *si quis igitur dotalia*, ibi, *& filios, vel præcedentes* (nuptias scilicet) *vel conceptos legitimos esse sancimus* ; sic Covar. 2. *p. de sponsal. cap.* 8. §. 2. *n.* 21. Molin. *l.* 3. *de primogen. cap.* 1. *à n.* 6. noster Molin. *tract.* 2. *disp.* 172. *n.* 6. Basil. de Leon. *l.* 11. *cap.* 11. *num.* 3.

15. Hinc fit sic legitimatos habiles esse ad ordines, & beneficia, etiam ad Episcopatum, ac si constante matrimonio nati essent. Quia æquè ac illi ex juris favore sunt legitimi : sic Covarr. *num.* 25. Basil. de Leon. *num.* 5. Molina *dicta disp.* 172. *num.* 6. Azor. 2. *p. lib.* 2. *cap.* 13. *quæst.* 14. Quod adeo verum, ut si ante contractum matrimonium ordines suscipias, illo contracto poteris ordines exercere ; quia tibi sublata est irregularitas, quæ solum ex illegitimitate pendebat. Basil. *suprà.* cum Sayro *lib.* 6. *de irregular. cap.* 10. *num.* 30. Fit secundo eo pacto legitimatos succedere patri in emphyteusi ecclesiastica, in feudo, in hæreditate, & majoratu, ac filios legitimos : quia per omnia habentur legitimi, imò ita succedunt, ut in successione præponantur filiis aliis ex tali matrimonio, vel ex alio posteriori genitis, tanquam majores natu : sic Covatruv. uterque. Molina, Basilius, Azor. *suprà.* Fit tertiò ob eandem rationem hac legitimatione filiorum revocari donationem factam à parentibus, sicut revocatur nativitate filiorum. Deinde revocari etiam substitutum patri, vel matri sub ea conditione positum, si sine liberis legitimis decesserint, quia jam non decedunt sine filiis legitimis, cum verè hi legitimi sint ; sic Doctores relati. Fit quartò hos filios sic legitimatos habiles esse ad omnia, quæ legibus municipalibus filiis legitimis deferuntur. Quia verè subsecuto matrimonio sunt filij legitimi. Neque obstat quod *in cap. tanta, qui filij sint legitimi*, dicat Pontifex ; *legitimi habeantur* ; tacitè insinuans non esse legitimos, sed pro legitimis haberi, & reputari. Non, inquam, obstat, quia verbum illud *habeantur*, positum à potente filios legitimare, veritatem indicat, non fictionem ; facitque hunc sensum, legitimi habeantur, & judicentur ; quia verè legitimi sunt : quod pluribus exornat Covarruv. 2. *part. de sponsal. cap.* 8. §. 2. *num.* 26. Azor. 2. *pars. l.* 2. *cap.* 13. *quæst.* 14. Basil. *l.* 1. *de matrim. cap.* 11. *n.* 11. Fit quintò sic legitimatos admitti debere ad successionem hæreditatis, fideicommissi, feudi, majoratus, & similium, quæ expressim filiis natis ex legitimo matrimonio deferuntur : sic Covarr. *num.* 30. Basil. *num.* 10. Molin. *de primog. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 10. Molin. Jesuita *d. disp.* 172. *num.* 8. *vers. licet filij*, & alij apud ipsos. Ratio est, quia cum matrimonium fictione juris retrotrahatur ad tempus conceptionis filiorum, filij antea geniti, illóque matrimonio honestati, ex legitimo matrimonio nati dicuntur : confirmat optimè Covarr. *ex text. cap. cum in cunctis*, *de electione*, ubi statuitur Episcopum eligi debere ex legitimo matrimonio natum, & tamen *in cap. innotuit*, *juncta glossa* communiter recepta, admittitur legitimatus per subsequens matrimonium. Ergo sic legitimatus vere dicitur natus ex legitimo matrimonio. Adverte ex institutione majoratus posse hos legitimatos à successione excludi, vel minoribus natu legitimis, imo & transversalibus postponi : quia cum in sua potestate situm sit vocare quos voluerit, poterit iis rejectis solum eligere illos, qui post contractum matrimonium geniti sint. Molin. *disp.* 172. *vers. licet.*

16. Sed ut vis, & efficacia hujus legitimationis per subsequens matrimonium eluceat, duo restant examinanda. Primum est, an matrimonium ita legitimet filium antea genitum quoad successionem, ut à puncto nativitatis, censeatur legitimus, tametsi aliud matrimonium intermediet ? Verbi gratia, suscepisti ex concubina filium, duxisti aliam, ex qua filios procreasti, ea mortua duxisti concubinam, filiusne ex concubina, qui est major natu, præferri debet in successione filiis, qui prius fuerunt legitimi ? Affirmant plures præferendum esse ; sic citatis aliis Covarr. 2. *p. de sponsal. cap.* 8. §. 2. *num.* 28. Basil. de Leon. *lib.* 11. *de matrimon. capit.* 11. *numer.* 9. Moventur, quia matrimonium quoad legitimationem filiorum retrotrahitur ad tempus, quo fuerunt concepti : sed si illo tempore matrimonium contractum esset, ille filius concubinæ præferendus esset aliis filiis ex matrimonio postea genitis. Ergo etiam modo præferri debet. Quod si dicas matrimonium cum concubina retrotrahi ad tempus, quo filius ex ea fuit conceptus, casu quo nullum filiis legitimis præjudicium irrogatur, obstat : quia hæc limitatio videtur gratis apposita ; cum enim *textus in cap. tanta, & ibi glossa* communiter recepta, absolutè dicant tales filios legitimos haberi, sine fundamento favor hic per legem matrimonio factus restringeretur, præcipuè cum satis receptum sit, quoties à jure fit retrotractio alicujus actus, fieri cum omnibus illius qualitatibus, *arg. textus*, *in l. potior*, *ff. qui potiores in pignore habeantur.* Et præterea quia copula illa cum concubina subsecuto postea matrimonio, fingitur à jure, ac si copula maritalis fuisset quoad prolis legitimationem. Ergo habet omnes qualitates, quas matrimonium legitimum haberet, quia supponitur à jure loco illius arg. *textus*, *in leg. Cornelia*, *ff. de testam.* eáque de causa sic per matrimonium legitimatus habet omnes successiones, & suavitates, quas haberet, si aliàs stante matrimonio susceptus esset, quia per omnia legitimo æquiparatur, ut expressè probat *textus in Authent. quibus modis natural. efficiantur sui*, §. *reliqui*, *col.* 7. *& in* §. *adoptiones*, *in fine*, *eodem Authent.* Adde ex omnium sententia legitimas filiorum, qui constante matrimonio susceptí sunt diminui ex legitimatione facta subsecuto matrimonio cum concubina. Ergo præjudicium in jure quæsito filiis legitimis obstare non potest legitimationi filij concubinæ quoad prælationem in successione. Et ratio ea videtur esse ; quia jus quod filiis legitimis constante matrimonio generatis acquiritur, est jus spe tantum, & sub conditione, ne filius concubinæ prius genitus legitimetur. Ergo illo legitimato per subsequens matrimonium, cessat jus in filiis legitimis ; sicut etiam cessat integra portio legitimæ, quæ illis debita erat. Quod confirmari potest exemplo primogeniti mortui, & postea resurgẽtis. Nam esto jus esset quæsitum secundo genito, ab illo tolleretur,

retur, & rediret primogenito; quia ſolum ſub conditione ne vivat primogenitus illi eſt conceſſum: ſic videtur dicendum in præſenti, eſſe quidem jus legitimis acquiſitum ſub conditione, ne filius concubinæ legitimetur.

17. Cæterum etſi hæc ſententia probabilis ſit, tenenda tamen eſt in judicando, & conſulendo contraria. Tum quia communis. Tum quia fortioribus rationibus fulcitur. Tenet eam plures referens Tiraquel. *de primog. quæſt.* 34. *numer.* 5. *& ſeqq. præcipuè num.* 43. Molina *de primog. lib.* 3. *cap.* 1. *numero.* 7. Anton. Gomez. *lib.* 11. *tauri. num.* 64. Azor. 2. *p. lib.* 2. *c.* 13. *quæſt.* 15. noſter Molina *tom.* 1. *tract.* 2. *de juſt. diſp.* 172. *verſ. merito.* & alii apud ipſos. Ratio fundamentalis eſt, quia filius conſtante matrimonio, & minoribus natu genitis jus prælationis abſolutè quæſitum eſt, antequam filius concubinæ legitimaretur; quia prius fuerunt legitimi: ſed ſubſequens matrimonium nequit hoc jus quæſitum tollere. Tum quia juri quæſito nunquam intelligitur princeps velle derogare, niſi clare exprimat. Tum quia legitimatio nunquam retrotrahitur in præjudicium alterius ex *text. in §. li. ceat igitur, & §. ſit igitur licent. Authent. quibus mod. natural. efficiant. legitimi. collat.* 6. præcipuè cum cedit in præjudicium matrimonii antea contracti, & filiorum, qui inde ſunt geniti. Ergo filius concubinæ non legitimatur quoad prælationem comparatione filiorum, qui ex priori matrimonio fuerunt geniti. Et confirmari poteſt aliquibus textibus adductis ab Antonio Gomez. qui ſatis viriſimiliter hanc communem ſententiam probant; primo ex *text. in cap. ſi prote. de reſcriptis in* 6. ubi ſi alicui mandatur provideri de beneficio vacaturo, & alteri purè beneficium providetur, qui pendente conditione primi receptus eſt, hic ſecundus præfertur primo, etiamſi poſtea purgetur conditio, & recipiatur, & hoc nulla alia ratione, niſi quia huic ſecundo eſt prius jus purè quæſitum: ſed filiis conſtante matrimonio genitis eſt prius jus prælationis, & ſucceſſionis in majoratu quæſitum quam filio concubinæ cui ſolum eſt jus conceſſum ſub conditione, quod matrimonium cum concubina contrahatur. Ergo filii geniti conſtante matrimonio præferendi ſunt filio concubinæ. Secundò ex *text. in cap. quamvis, eodem tit. de reſcript. in* 6. ubi ſi alicui eſſet gratia conceſſa de beneficio vacaturo, & hæc eſſet revocata, & alteri conceſſa, eſto poſtea primus eſſet ad gratiam reſtitutus non præfertur ſecundo, cui eſt jus acquiſitum, quia debet intelligi reſtitutio ſine præjudicio tertij; facitque *textus in c. ſi Apoſtolica de præbend. in* 6. Sed legitimatio eſt quædam natalium reſtitutio ex *dicto §. liceat igitur. Authent. quibus modis naturales efficiantur legitimi. collat.* 5. Ergo non debet intelligi cum præjudicio illorum, quibus jus prælationis, & ſucceſſionis eſt quæſitum. Tertio probat *ex textu in leg. quoties Cod. de rei vindicat.* ubi habetur illum eſſe præferendum, in quo prius concurrit traditio, & qualitas prælationis, ſed in filiis conſtante matrimonio genitis prius concurrit qualitas legitimitatis, & conſequenter prælationis, & traditionis. Ergo tandem probant Antonius Gomez. noſter Molin. & alii hanc ſententiam ex ratione ſatis congruenti. Quia ſi filius illegitimus naturalis præferendus eſſet legitimis genitis, uxor prius legitima graviter decepta eſſet, neque matrimonium celebraret, ſi id fieri poſſe intelligeret. Ne igitur in hoc inconveniens decidamus, affirmandum eſt filium illegitimum concubinæ, & ſubſequenti matrimonio legitimatum, à puncto conceptionis non legitimari quod prælationem comparatione filiorum prius legitimorum, ob jus prius illis quæſitum.

18. Ex his ſolvitur fundamentum contrariæ ſententiæ. Concedo ſubſequuto matrimonio filiis naturalibus antea genitis omnes qualitates, & juris effectus concedi, qui filiis legitimis conceduntur, niſi aliis fuerint conceſſi: At quando filius concubinæ legitimatur, jam eſt jus prælationis, & ſucceſſionis conceſſum in majoratu filiis conſtante matrimonio genitis, non igitur illi concedi poteſt, ſed habetur, ac ſi ex ſecundo matrimonio genitus eſſet. Quod autem adducitur de minoratione legitimæ, parum urget; tametſi Baſilium Legionen. convincat, Quia filiis majoribus ob legitimationem prius obtentam nulla ſpecialis, & determinata quota portionis debetur, ſicuti debetur prælatio ſucceſſionis in majoratu. Sed illis debetur ea legitima, quæ ex hæreditate diviſa in omnes filios per æquales partes reſultaverit. Unde ſicut filij poſtremò nati dici propriè non poſſunt præjudicare filiis prius natis in legitima; quia nunquam acquiſierunt jus ad determinatam portionem: ſic filius concubinæ ſubſecuto matrimonio legitimatus, dici non poteſt in legitimis præjudicare filiis prius legitimis. Quia ad hoc præjudicium ſufficit, quod legitimus ſit à puncto contracti matrimonij, eſto ejus legitimatio non retrotrahatur ad punctum conceptionis.

19 Secundum, quod reſtat examinandum, eſt, an ſi matrimonium contrahas cum concubina in odium ſubſtituti, cui majoratus eſt adjudicatus, caſu quo ſine liberis deceſſeris, filij concubinæ ita legitimentur, ut ſubſtitutum excludant? Negat communis ſententia, quam refert & ſequitur Molina *lib.* 2. *de primogen. cap.* 5. *num.* 27. Ant. Gomez. *lib.* 9. *tauri numero* 58. Moventur, quia juſtum non eſt, ut ſic contrahens ex ſua iniquitate, & malitia commodum reportet, & ſubſtituto damnum inferat, ob quam rationem monaſterium, quod ob religioſi ingreſſum loco filij ſuccedit, & ſubſtitutum excludit, ut probat Felin. *in cap. in præſentia, de probationib. num.* 36. Decius *ibid. num.* 56. Ant. Gomez. *num.* 59. Molina *num.* 28. à ſucceſſione excluditur, & ſubſtitutus præfertur, ſi conſtet in odium ſubſtituti ingreſſum factum eſſe, ut ſatis colligitur ex *cap. conſtituit. ult.* 20. *quæſt.* 3. ubi circumventi proviſionibus Epiſcopi, vel Abbatis tonſuram ſuſcipientes, eſto in illo ſtatu permanere debeant, res tamen eorum non conventui, ſed hæredibus reſtituuntur.

20. Cæterum verius eſt oppoſitum, ut optimè defendit noſter Molin. *tract.* 2. *diſp.* 172. *verſ. contrariam ſententiam.* Menchaca *lib.* 3. *controv. cap.* 41. *n.* 5. Franciſc. Sarmient. *lib.* 1. *ſelect. interpret. cap.* 6. Baſil. de Leon. *lib.* 11. *de matr. cap.* 11. *num.* 11. Ratio ea eſt quia ſic contrahens peccat in motivo, & fine, quam matrimonio apponit, non tamen peccat in matrimonio contrahendo; cum talis contractus illi licitus ſit, ſed ex matrimonio provenit legitimatio prolis, non ex fine, quem contrahens matrimonio apponit. Ergo ex illo matrimonio manet proles legitimata. Ergo excluſus ſubſtitutus. Neque verum eſt ſic contrahentem ex ſua iniquitate, & malitia commodum reportare; & damnum innocenti ſubſtituto inferre: ſiquidem excluſio ſubſtituti non ex malitia contrahentis, ſed ex matrimonio contracto provenit, in quo dici non poteſt contrahens malitioſè procedere, cum utatur jure ſuo; eique licitum ſit. Textus vero in *c. conſtituit*, loquitur de ſpeciali, & diverſo caſu in pœnam, inquam, prælati; qui turpe lucrum inducentes, aliquos ad religionem fallaciis, & deceptionibus permovent: in pœnam, inquam, hujus delicti monaſterium hæreditate privatur, quæ pœna trahi non debet ad contrahentem matrimonium, vel ingredientem religionem ex odio ſubſtituti.

§. III.

Qui filii illegitimi subsequenti matrimonio legitimentur.

1 *Filii nati, & concepti ex parentibus, inter quos matrimonium esse non potest, non legitimantur.*
2 *Econtra filii ex habilibus ad contrahendum procreati legitimantur.*
3 *Si tempore copulæ parentes non fuerint inhabiles, esto fuerint tempore nativitatis, subsequenti matrimonio legitimantur filii.*
4 *Si tempore copulæ inhabiles extiterunt, esto tempore nativitatis fuerint parentes habiles. Plures censent non legitimari filios.*
5 *Contrarium est probabilius.*
6 *Dissolvitur fundamentum oppositum.*
7 *Idem dicendum est de filio concepto, & nato tempore, quo parentes inhabiles extiterunt, si dum fuit in ventre, habiles extiterunt.*
8 *Si solum ab uno parente impedimentum fuerit cognitum, plures censent non posse legitimari.*
9 *Probabilius est legitimari posse.*

1. REgula est filios natos, & conceptos ex parentibus, inter quos validè matrimonium contrahi non potest, subsequenti matrimonio non legitimari deciditur in *c. tanta. qui filii sint legitimi*; ubi susceptí filii ex concubina vivente propria uxore, tametsi postea uxore mortua concubinam duxeris, non legitimantur. Et idem est de quolibet alio impedimento, sic omnes doctores, & ratio est manifesta. Nam matrimonium subsequens eatenus prolem antea susceptam legitimam reddit, quatenus jus fingit eo tempore, quo susceptа est, matrimonium esse contractum, at in impeditis impedimento derimente id fingi non potest; quia matrimonium est illis impossibile. Ergo matrimonium subsequens non potest prolem susceptam ex impeditis impedimento dirimente legitimare.

2 Econtra filii susceptí ex habilibus ad contrahendum, quique vocantur filii naturales, & non spurii, subsequenti matrimonio legitimantur, deciditur in *dicto cap. tanta.* & tradunt omnes. Quapropter filius natus ex parente in minoribus ordinibus constituto, & beneficium habente susequenti matrimonio legitimatur; quia ordines minore, & beneficium non reddunt parentem inhabilem ad contrahendum, imo neque impeditum impedimento exigente dispensationem, cum in ejus potestate sit se beneficio, & privilegio ab ordinibus accepto privare: sic aliis relatis, Covarr. *2. p. de sponsal. cap.* 8. §. 2. *n.* 5. Fachin. *lib.* 3. *controvers. cap.* 52. Sayrus *lib.* 6. *de irregular. t. c.* 8. *num.* 17. Basil. de Leon. *lib.* 11. *de matrim. cap.* 2. *num.* 5. Deinde esto parentes voto simplici castitatis ligati essent, cum filium susceperunt, non inde impeditur filius à legitimatione subsequenti matrimonio; quia verè naturalis est, & non spurius, cum votum simplex castitatis non reddat inhabiles ad contrahendum: & ita præter relatos, §. 1. *num.* 3. docet Basil. de Leon. *lib.* 11. *de matrim. cap.* 2. *n.* 6. testaturque omnes doctores Salmanticenses consentire. Præterea ob eandem rationem filius susceptus ex parentibus, qui sponsalia de futuro contraxerunt, à legitimatione per subsequens matrimonium non excluditur, quia sponsalia non reddunt inhabiles ad matrimonium, ut supra dixi §. 1. *num.* 4.

3 Sed dubium est, an ut filius illegitimus à legitimatione per matrimonium impediatur, debeat esse conceptus, & natus eo tempore quo parentes sunt inhabiles ad matrimonium? Et quidem si tempore copulæ non fuerunt inhabiles, esto tempore nativitatis inhabiles extiterint: filius inde natus subsequenti matrimonio legitimatur; quia absolutè non fuit ex inhabilibus, sed ex habilibus conceptus. Ergo matrimonium in illud tempus fictione juris rejectum filium legitimum reddit, quodque satis colligitur ex *text. in dicto cap. tanta.* ubi ad impediendam legitimationem copula inter impeditos spectatur ibi: *si vir, vivente uxore sua aliam cognoverit*, &c. Ergo stante copula libera ab impedimento filius subsequenti matrimonio legitimatur. Adde filium conceptum in iis quæ sua interesse reputari natum *lib. qui in utero.* 7. *ff. de statu hominum.* Sed si conceptus, & natus esset ex habilibus ad contrahendum, nemini est dubium subsequenti matrimonio legitimari. Ergo etiam legitimatur, cum solum conceptus est: sic multis relatis docet Garcia 7. *p. de benefic. cap.* 2. *n.* 38. Basil. de Leon. *lib.* 11. *de matr. cap.* 3. *n.* 8.

4. At si tempore copulæ fuerunt inhabiles parentes, eo quod consanguinei essent, vel uxorati, alióve impedimento ligati ad contrahendum, quod impedimentum tempore nativitatis filii cessavit, vel quia mortua est uxor, quia dispensatio impetrata est. Non desunt doctores, qui sentiant subsequenti matrimonio legitimari non posse. Sarmiento *lib.* 1. *select. c.* 5. Garcia *de benefic.* 7. *p. cap.* 2. *à num.* 38. & alii apud ipsos. Moventur præcipuè ex *leg. Paulus* 11. *ff. de statu hominum.* ubi Iurisconsultus inquit, eum qui vivente parte, & ignorante de conceptione filiæ conceptus est, licet post mortem avi natus sit, justum filium ei, ex quo conceptus est, esse non videri. Ecce qua ratione tempus conceptionis, & non nativitatis inspicitur. Nam quia conceptionis tempore pater vivens in matrimonium filiæ non consensit, & jure civili matrimonium consistere non poterat; esto tamen tempore partus habilis filia fuerit ad contrahendum, utpote sui juris effecta, filius inde natus legitimus non videtur. Neque satisfacit solutio, quam tradit Covar. 2. *p. de sponsalib. cap.* 8. §. 2. *à num.* 2. & Fachin. *lib.* 3. *controvers. cap.* 50. *circa finem.* nempe illum filium legitimum non esse; quia non constat tempore nativitatis fuisse inter ejus parentes renovatum consensum, qui certè necessarius erat ad matrimonii valorem, cum præcedens consensus insufficiens fuisset ob ignorantiam patris. Non, inquam, satisfacit. Tum quia præsumitur ad fuisse consensum post avi mortem. Tum quia si post avi mortem iste consensus non adfuit, nec fuit validum matrimonium, ridiculum Iurisconsulti responsum. Ergo dicendum tempus conceptionis spectari. Aliæ leges adducuntur in favorem hujus sententiæ, quas libens omitto; quia intentum non probant. Rationem vero subdit Sarmiento. Delictum (inquit) in coitu committitur, non in nativitate. Ergo nativitas inspicienda non est, præcipuè cum leges nativitates filiorum spectantes non tam pro illorum legitimitate, quam pro eorum libertate expeditæ sint.

5. Cæterum mihi probabilius apparet, filium conceptum ex parentibus inhabilibus, natum vero ex habilibus ligitimum reddi matrimonio subsequenti, sic aliis relatis Gregor. Lopez *l.* 1. *tit.* 13. *part.* 4. *num.* 3. Covarr. *capit.* 8. §. 2. *numero.* 2. Fachin. *lib.* 3. *controv. cap.* 50. Thom. Sanch. *lib.* 8. *de matrimon. disp.* 7. *numer.* 19. *& disp.* 3. *num.* 47. Sayrus *lib.* 6. *de irregular. cap.* 10. *numer.* 19. Basil. de Leon. *lib.* 11. *de matr. c.* 3. *num.* 2. Molina *tract.* 2. *de justit. disp.* 172. *num.* 2. Gutierr. *tr. de matr. c.* 72. *à n.* 6. Azor. 2. *p. instit. mor. l.* 2. *c.* 13. *q.* 8. & alii. Præcipuum fundamentum desumitur ex *textu in dicto c. tanta. qui filii sint legitimi*, ubi non solum conceptionem, sed etiam nativitatem filii ab impeditis videtur spectasse, ne filius subsequenti matrimonio legitimaretur, sed spurius remaneret. Inquit enim textus. *Si vir vivente uxore sua aliam cognoverit, & ex ea prolem susceperit*, &c. proles autem nativitate susceptitur.

suscipitur. Ergo non solum conceptio, sed nativitas spectatur ad legitimum impedimentum. Deinde probari potest ex *l. 5. ff. de statu hominum*, ibi: *ingenui sunt, qui ex matre libera nati sunt, sufficit autem liberam fuisse eo tempore, quo nascitur, licet ancilla conceperit, è contrario si libera conceperit; deinde ancilla pariat, placuit eum qui nascitur liberum nasci.* At idem est *lex nuper, C. de naturalibus liberis*, ibi: *in hujusmodi quæstionibus, in quibus de statu liberorum est disputatio, non conceptionis, sed partus tempus inspiciatur, & hoc favore facimus liberorum, ut editionis tempus statuamus esse spectandum, exceptis his tantummodo casibus, in quibus conceptionem magis approbari infantium conditionis utilitas expostulat.* consentit iis *lex 11. Tauri, quæ est lex. 9. tit. 8. lib. 1. recopil.* ibi: *Y porque no se pueda dudar quales son hijos naturales, ordenamos, y mandamos que entonces se digan ser los hijos naturales, quando al tiempo que nascieron, o fueron concebidos sus padres podian casar con sus madres justamente sin dispensacion.* Ergo ex hac lege, & ex aliis relatis constat manifestè, ut filius spurius subsequenti matrimonio legitimari non possit, debere non solum concipi, sed nasci à parentibus toto illo tempore contrahere impeditis.

6. Fundamentum adversæ partis facilè putat Basil. Legionen. *lib. 11. cap. 3. num. 3. fine.* dissolvere, dum dicit illam esse specialem juris dispositionem in illo casu, quando matrimonium fit sine parentum consensu, ut filij inde suscepti nunquam quoad successionem efficiantur justi filij, licet matrimonium validum fuerit. Sed hoc dictum majorem difficultatem ingerit. Nam admisso validum esse matrimonium, inspecto jure civili, absque consensu parentum celebrato (quod videtur esse contra communem sententiam, & contra expressum *textum in l. 2. ff. de ritu nuptiar.* ibi: *Nuptiæ consistere non possunt, nisi consentiant omnes qui coeunt, quorumque sunt in potestate.*) Unde constat filios ad successionem inhabiles reddi, si quidem textus negantes filios illorum, qui sine parentum consensu matrimonium celebrarunt, justos esse, nullam de successione specialem limitationem fecerunt, Quapropter retinenda est solutio Fachinei & Covarr. & ad ejus impugnationem respondeo, illud matrimonium optimè posse à filio mortuo parente novo consensu celebrari. At quia de tali consensu non constitit; ea de causa dixit Jurisconsultus filium inde natum justum non videri. Notanter dixi *justum non videri*, quia non apparente novo consensu non apparet justum filium esse. Quod autem talis novus consensus apparere non potuerit, inde colligitur. Tum quia constat post mortem parentes simul habitasse: bene enim poterat nasci filius absque cohabitatione. Tum quia nulla dotalia instrumenta adfuerunt, quæ ad novum consensum, & valorem matrimonij, inspecto illo jure, videbantur requiri. Ad rationem respondeo, peccatum parentum adesse in copula, non in nativitate filiorum. At quia legitimatio filiorum non est inducta in favorem parentum, sed in favorem ipsorum filiorum, & matrimonij, ea de causa quodlibet tempus, quod filiis utilius sit, vel conceptionis, vel nativitatis inspicitur. Neque verum est leges pro sola libertate, & non pro legitimatione loqui, cum dicat *lex nuper, & nostra lex Tauri*, expressè de legitimatione loquantur.

7. Sed quid si filius conceptus sit, & natus tempore quo parentes inhabiles ad contrahendum extiterunt, at aliquo intermedio tempore, quo in ventre extiterit, habiles fuerunt? Casus est contingens. Potes namque vivente tua uxore concubinam cognoscere, moritur uxor, ecce habilis es ad contrahendum cum concubina, sed antequam si jus nascatur, cognoscis ejus consanguineam in secundo gradu, ob quod delictum impeditus es ad contrahendum. Filius ergo sic conceptus, & natus legitimabitur subsequenti matrimonio? Credo legitimari. Moveor ex *l. qui in utero, ff. de statu hominum*, ibi: *qui in utero est, perinde est, ac si in rebus humanis esset constitutus, quando de commodis ejus agitur.* Sed si filius eo medio tempore, quo in utero est, & parentes ejus sunt habiles nasceretur, legitimus esset matrimonio subsequuto. Ergo etiam legitimus est censendus, esto tunc non nascatur. Deinde filius ancillæ libertatem obtinet, si ejus mater tempore conceptionis, vel partus, vel dum illum in ventre habuit, libertatem obtinuit, §. 1. *instit. de ingenuis.* Ergo idem dicendum est de legitimitate ob matrimonium subsecutum, cum sit eadem ratio, nempe favor filiorum; & ita tenet Basil. Legion. *lib. 11. de matrim. cap. 3. num. 9.*

8. Major dubitatio videtur esse de filio concepto, & nato à parentibus impeditis contrahere, quod impedimentum ab uno saltem ex parentibus ignorabatur, an, inquam, talis filius subsequenti matrimonio legitimus reddatur? Negant gravissimi Doctores, sic post alios antiquiores, quos referunt Covarruv. *2. q. de sponsal. cap. 6. §. 2. n. 17. & 18.* Francisc. Sarmient. *lib. 1. select. cap. 6.* Fachin. *lib. 3. controvers. cap. 55.* Garcia *de benefic. 7. p. cap. 2. num. 33.* Molina *de Hispan. primogen. lib. 3. cap. 1. num. 11.* noster Molina *tract. 2. disp. 172. in med. vers. dubium deinde est.* Joan. Gutierr. *pract. lib. 2. quæst. 105. num. 9.* & alij. Moventur primo, quia in *cap. tanta, qui filij sint legitimi*, nulla fit distinctio de bona, vel mala fide, sed absolutè dicitur, non legitimari filium conceptum ex aliena, vivente uxore propria. Secundò cum quis dat operam rei illicitæ, non inspicitur ejus opinio, sed rei veritas, *leg. cum qui nocentem, §. si injuria, ff. de injuriis, leg. aut qui aliter, §. si quis dum putat, ff. quod vi, aut clam. cap. inebriaverunt 15. quæst. 1.* præcipuè cum non agitur de imputatione culpæ, aut pœnæ; sed de effectu inde subsecuto: sed mulier soluta dum se patitur cognosci, operam dat illicitæ. Ergo illius opinio, quod non adesset inter ipsam, & virum impedimentum, inspicienda non est, sed rei veritas, quod fuerint ad contrahendum impediti, & confirmat Fachineus ex *text. in cap. cum inhibitio, §. si quis vero, de clandestinæ desponsat.* ubi statuitur filios natos ex clandestino matrimonio in gradu prohibito contracto, licet ignoranter, legitimos non esse. *De parentum ignorantia* (inquit textus) *nullum habitura subsidium proles, dum illi taliter contrahendo non expertes scientiæ, vel saltem affectatores ignorantiæ esse videantur.* Ecce quia conjuges fuerunt in culpa clandestinè contrahendo, eorum ignorantia non inspicitur: sic in præsenti cum mulier se cognosci permittat contra canones, & divinas leges, ejus ignorantiæ de impedimento non est habenda ratio. Et hinc solvitur *textus in cap. ex tenore, qui filij sint legitimi*, qui in contrarium videtur facere, ubi filij nati ex matrimonio invalido, ab Ecclesia tamen approbato, legitimi sunt, quia ibi nullam culpam parentes commiserunt filio generantes, secus in nostro casu, ubi graviter se cognoscendo peccaverunt.

9. Nihilominùs contraria sententia, tanquam matrimonio, & filiis favorabilior, amplectenda est; cum Glossa *in cap. tanta, qui filij sint legitimi, verbo aliam.* Surdo *cons. 305. num. 20. lib. 2.* Gratian. *discept. forens. cap. 83. num. 22.* Basil. de Leon. *lib. 11. de matr. cap. 2. n. 8.* & aliis pluribus relatis ab Anton. Gabr. *de legitimat. cap. 1. concl. 2.* & Fachineo. & Covarr. *locis citatis.* Et probatur, quia posita ignorantia invincibili impedimenti, saltem ex parte unius conjugis, comparatione illius illa copula solum habet speciem intemperantiæ, non incestus, adulterij, aut sacrilegij. Ergo comparatione illius filius genitus naturalis est, non spurius. Elgo legitimari matrimonio subsequenti poterit. Et licet in *cap. tanta*, nullam fecit Pontifex expressam mentionem de mala fide parentum se conjungentium

vivente propria uxore, id fuit, quia necessarium non erat; semper enim mala fides in tali copula præsumitur, dum contrarium non probatur. At si supponeret Pontifex bonam fidem, & ignorantiam impedimenti, aliud resolveret argum. *textus in cap. ex tenore, qui filij sint legitim.* ubi sola fides unius conjugis contrahentis cum impedimento dirimente, sufficit, ut filij inde nati legitimi habeantur. Ergo etiam sufficiet ad prolem bona fide conceptam legitimandam. Nam si matrimonium illud contraheretur tempore quo copula illa fuit habita, bona fides unius conjugis sufficeret ad legitimam reddendam prolem. Ergo etiam sufficere debet matrimonium post a contractum, quia fictione juris, & in favorem proli retrotrahitur. Neque ulla habenda est consideratio, quod culpa in conjunctione fuerit commissa: qui non fuit commissa culpa in conjunctione impedi ente legitimitatem; siquidem nulla scientia impedimenti habita est.

Et ex his solutum manet primum, & ultimum argumentum contrarium. Ad 2. admitto in dante operam rei illicitæ non spectari opinionem, sed rei veritatem in iis, quæ ex ipso opere illicito formaliter, hoc est quatenus illicitum est, oriuntur. Secus in iis, quæ ex illo opere materialiter illicito proveniunt. Cum ergo ex illa copula fornicaria, invincibiliter tamen ignorata, incestuosa, vel adulterina, non nascantur quoad opinionem committentium filij adulterini, vel incestuosi, sed naturales; efficitur sanè subsequenti matrimonio legitimari posse. Ad confirmationem ex *textu in cap. cum inhibitio*, respondeo esse longè diversam rationem. Tum quia ibi matrimonium non est ab Ecclesia approbatum, ac proindè non habet vim legitimandi prolem susceptam. Tum quia illa ignorantia impedimenti non censetur à jure invincibilis, sed potius crassa, & affecta, ideoque non excusat.

§. IV.

Qualiter rescripto principis filij illegitimi legitimari possint.

1 *Rescripto principis filij legitimantur.*
2 *In quo hæc legitimatio, ab ea quæ fit per matrimonium, differat.*
3 *In quo differat à dispensatione.*
4 *Non solet concedi hæc legitimatio cum præjudicio filiorum legitimorum.*
5 *Nativitate filiorum legitimatio antea concessa videtur revocata.*
6 *Excipe, nisi princeps contrarium velit.*
7 *Filius legitimatus hoc rescripto non potest à parentibus meliorari.*
8 *Succedit non solum parentibus, sed aliis consanguineis.*
9 *Transit in patriam potestatem.*
10 *Legitimatio rescripto principis sæcularis, vel Ecclesiastici, qui censeant esse veram legitimationem, & an legitimetur quoad omnia ea, qua talis princeps potest.*
11 *Legitimatio non tam ex potestate adæquata dispensantis, quam ex integra natalium restitutione desumenda est.*
12 *Restitutio ad omnes juris canonici effectus est vera legitimatio canonica; & restitutio ad omnes juris civilis effectus est legitimatio civilis.*
13 *An si princeps legitimet cum aliqua restrictione, censeatur dispensare, vel legitimare? Negant plures esse legitimationem.*
14 *Probabilius est legitimationem esse.*
15 *Solvuntur opposita fundamenta.*

1. Regula ab omnibus Doctoribus recepta est, rescripto principis, hoc est ejus indulgentia, & concessione illegitimos filios, legitimos reddi: cum enim legibus ab ipsomet principe latis sint redditi illegitimi, id est, inhabiles ad successionem, officia, beneficia, muneráque alia reipublicæ, ejusdem principis beneficio habiles reddi possunt, atque adeo legitimi.

2. Differt autem hæc legitimatio ab ea, quæ per matrimonium fit multipliciter. Primò namque legitimatio per rescriptum principis extendi potest, ut videbimus, tam ad filios naturales, quam spurios; cum tamen legitimatio per matrimonium solis filiis naturalibus concedatur. Secundò legitimatio per rescriptum non solet ad omnes inhabilitates extendi; cum enim aliæ inhabilitates sint jure Pontificio introductæ, aliæ jure civili: Si rescripto principis Ecclesiastici filius legitimetur, ejus legitimatio non extenditur ad inhabilitates jure civili introductas. Econtra si rescripto principis sæcularis fiat legitimatio, nequaquam ad inhabilitates jure Pontificio introductas extenditur. Quia non potest extendi ad id, quod extra ejus est potestatem. At legitimatio per matrimonium omnes inhabilitates tam civiles, quam canonicas integrè tollit, redditque filios legitimos, ac si constante matrimonio concepti, natique essent.

3. Præterea legitimatio differt à dispensatione; in eo quod dispensatio est circa effectus; est enim concessio alicujus effectus illegitimis denegati; at legitimatio est circa personam: est enim personæ habilitatio, & incapacitatis sublatio. Ex quo fit dispensatum eam habilitatem habere, quæ ex verbis dispensationis stricte intellectus colligitur; ac legitimatum per omnia legitimis adæquari, nisi ei expressè interdicatur. Azor. 2. *part. instit. lib.* 2. *cap.* 14. *quæst.* 2. Unde legitimatus rescripto principis sæcularis in bonis parentis, & aliorum consanguineorum succedit, potestque agere querela inofficiosi testamenti, in quo exheredatur, & dicere esse nullum testamentum, in quo præteritur, eo modo ac si legitimus esset, ut patet in *Authent. quibus modis naturales efficiantur sui, §. & quoniam variè, §. reliqui & aliis collat.* 7. & pluribus exornant Anton. Gomez *l.* 9. *tauri, num.* 66. Covarruv. 2. *p. de sponsal. cap.* 8. §. 8. *numer.* 2. Molina Jesuita *tract.* 2. *disp.* 173. *vers. legitimatus.* Excipe, nisi cum ea restrictione legitimatio concedatur, ut possit succedere in eo quod pater ei reliquerit: tunc enim conqueri non potest se præteritum esse.

4. Excipe secundò, ut non censeatur legitimatio concedi cum aliorum legitimorum præjudicio: sic latè, & optimè expendit noster Molina *dicto tract.* 2. *disputat.* 174. Quocirca legitimatus principis rescripto non succedit in majoratu, neque in feudo, quod ad extraneos devenire non potest, neque in legitima stantibus filiis legitimis, nisi expressè concedatur cum clausula derogatoria.

5. Quod si antequam filios legitimos habeas, obtineas rescriptum principis pro legitimatione filij naturalis, nativitate filiorum legitimorum videtur legitimatio revocata; quia censetur sub hac conditione concessa, ne filiis legitimis præjudicium fiat, ea enim de causa stantibus filiis legitimis legitimatio obtenta pro filiis naturalibus subreptitia communiter censetur, si legitimorum mentio facta non sit; quia non præsumitur, velle principem filiis legitimis præjudicare, quando non exprimit. At idem præjudicium sequitur, si filij legitimi postea nascantur. Ergo non est censendus princeps in illo casu velle legitimationem concedere. Adde nativitate filiorum donatio parentis extraneis facta revocatur. Ergo etiam beneficium legitimationis revocari debet; quia est quædam principis donatio, & parentis in illam consensus. Tandem pro hac parte est expressa decisio, *leg. tauri* 12. *quæst.* 10. *tit.* 8. *lib.* 5. *compilat.* & ita tradit Anton. Gomez *ibi numer.* 68. Matienzo *l.* 10. *tit.* 8. *lib.* 5. *compilat. gloss.* 2. *in fine.*

Advertunt

Advertunt tamen supradicti Doctores, non revocari legitimationem concessam filio illegitimo nativitate filiorum legitimorum quoad honores, & dignitates patris, & quoad successionem agnatorum; & cognatorum.

6. Verum si princeps sciens patrem habere filios legitimos legitimationem spurio concedit, ut verè concedere potest; quia in ejus potestate est conditiones à se inductas pro legitimatione facienda abrogare, & legitimas filiorum diminuere, vel si legitimationem concedit sub expressa conditione, ut firma maneat, tametsi legitimi nascantur, filius legitimatus patri succedit, æquè ac alij filij legitimi, ut communiter Doctores affirmant, quos sequitur Gregor. Lopez *l. ult. tit. 15. p. 4. in fine.* Eman. à Costa *in l. Gallus, §. & quid si tantum, part. 2. concl. 2. à n. 131.* Anton. Gomez *l. 9. tauri, n. 67.* Mantienzo *l. 10. tit. 8. lib. 5. recopil. gloss. 2. num. 2.* Molina *disp. 173. in medio.*

7. An verò filius legitimatus possit à parente meliorari? Credo cum communi sententia nequaquam posse, neque in eo majoratum instituì; eo quod *Authent. quibus modis naturales effi iantur sui, §. & quoniam variè, & l. ult. §. ult. Cod. de naturalib. liberis,* expressè dicatur non posse sic legitimato majorem portionem relinqui ea, quæ aliis legitimis relinquitur. Et licet supradictæ leges loquantur in legitimo per oblationem curiæ, idem est dicendum in legitimato per rescriptum principis; cum sit eadem ratio, & tradit pluribus firmans Molina *lib. 2. de Hispanor. primogen. cap. 11. à n. 17.* noster Molin. *tract. 2. disp. 173. vers. utrum autem.*

8. Rursus legitimatus rescripto principis succedit non solum parentibus, sed etiam aliis ascendentibus, & agnatis, quia comparatione omnium est factus legitimus, habetur *Authent. quibus modis naturales efficiantur sui, §. si quis ergo filios, vers. quapropter, & leg. 12. tauri.* Neque obstat *in §. filium eadem Authent.* dici filium per ejusmodi causam factum legitimum, ipsi soli genitori legitimum esse: quia est expressa limitatio pro legitimatione per oblationem curiæ, ut constat ex illis verbis *per hujusmodi causam*, &c. & ita tradit Gregor. Lopez *leg. 7. tit. 15. part. 4.* Anton. Gomez. *leg. 9. tauri, num. 69.* Covarr. *2. p. de sponsalib. cap. 8. §. 10. num. 2.* Molin. *disput. 173. vers. item legitimatus.*

9. Deinde legitimatus rescripto principis in patriam potestatem transit, secus filius legitimus; habetur *§. generaliter. Authent. quibus modis naturales efficiantur sui*, & tradit Covarr. *dicto cap. 8. §. 8. num. 5.* Quod si de legitimato à Pontifice loquamur, habilis est perindè ac legitimus ad ordines, & quælibet alia beneficia, ita ut si plura beneficia obtineat, non sit obligatus illegitimitatis habitæ mentionem facere; quia hæc jam est beneficio principis omninò sublata: Covarruv. *2. part. de sponsal. cap. 8. §. 8. num. 5.* Molin. *disp. 173. circa finem.*

10. Sed est dubium, an legitimatio per rescriptum principis sæcularis, vel Ecclesiastici sit vera legitimatio, an solum dispensatio: Et ratio difficultatis est; quia hac legitimatione tolluntur omnes inhabiles ex natalibus provenientes, sed eæ tantum, quæ sub illius principis potestate sunt, v. g. si est legitimatio concessa à Pontifice, tolluntur inhabilitates ad ordines, & beneficia, non ad successiones. Et econtra si est legitimatio concessa à sæculari principe non tollit inhabilitates ad ordines, & beneficia. Ergo illa legitimatio non est vera legitimatio, cum non tollat omnes natalium defectus, sed est in defectu natalium dispensatio. Aliàs sic legitimatus partim legitimus, & illegitimus maneret; quod est absurdum.

Propter hanc rationem Antonius Gabr. *de legitimat. conclus. 8.* censet illam dici veram legitimationem, quæ illegitimis restituitur ad omnes effectus possibiles à legitimante, illam vero esse dispensationem, qua ad aliquos tantum effectus restituitur, cum possit ad plures. Quocirca quia princeps sæcularis solum potestatem habet ad temporalia legitimandi; si hac potestate utens ad omnia temporalia illegitimum restituit, vera est legitimatio; tametsi ad spiritualia non legitimet, at si ejus potestatem restringat, & non ad omnia temporalia, quæ potest, legitimum reddat; non est censenda illa restitutio legitimatio, sed dispensatio.

Verum ex hac doctrina manifestè infertur sic legitimatum partim esse illegitimum, partim legitimum, cum ex parte solum sit natalibus restitutus. Item sequitur habentem potestatem dispensandi cum illegitimis ad ordines minores, & beneficia simplicia, qualem habent Episcopi, posse legitimare, si integra sua potestate utatur, quod est inauditum.

11. Quare dicendum existimo legitimationem non tam ex potestate adæquata dispensantis, quam ex integra natalium restitutione desumendam esse. Illa ergo erit legitimatio, qua illegitimus restituitur ad omnes juris effectus.

12. Sed quia duplex est jus, aliud civile, aliud canonicum, duplex est legitimatio, alia civilis, alia canonica. Molina *tract. 2. de just. disp. 174. circa finem.* Qui ergo ad omnes juris canonici effectus fuerit restitutus, legitimus canonicè erit; qui vero ad aliquos, tantum erit dispensatus: sic qui fuerit ad effectus juris civilis restitutus, legitimus civiliter erit, qui verò ad aliquos, dispensatus. Quod si urgeas. Ergo stare optimè potest, esse aliquem partim legitimum, partim illegitimum; cum possit esse ad canonici juris effectus restitutus, manens inhabilis ad effectus juris civilis; aut econtra? Respondeo id non esse inconveniens, cum comparatione diversorum jurium fiat: & ita tenent ferè omnes Doctores in discursu referendi, supponentes principem sæcularem verè legitimare posse; tametsi solum reddat habilem illegitimum ad temporalia, pluribusque comprobat Covarruv. *2. p. de sponsal. cap. 8. §. 8. num. 4.*

13. Sed est dubium; an vera sit legitimatio, qua princeps te habilem facit simpliciter, vel ad temporalia, vel ad spiritualia, aliqua tamen restrictione apposita; verbi gratia. Princeps sæcularis te habilem reddit ad omnia civilia, ita ut inde præjudicium filiis legitimis non proveniat, vel concedit successionem, si pater voluerit, ut tu illi succedas. Item Pontifex te habilem reddit ad ordines, & beneficia, ita ut Episcopus proprius non contradicat, estne hæc legitimatio, aut dispensatio.

Negant hanc esse legitimationem Antonius Gomez. *l. 9. tauri, num. 70.* & plures ab eo relati. Moventur; quia legitimatio est natalium restitutio ad omnes effectus jure canonico, vel civili illegitimis denegatos; sed princeps legitimationem cum illa restrictione concedens non te restituit ad omnes effectus denegatos; si quidem non te restituit in casu quo præjudicium tertio fiat, neque ad successionem necessariam, sed voluntariam partis, neque ad beneficia, & ordines Episcopo contradicente, cum tamen vera legitimatio nullam horum limitationem dicat. Ergo talis restitutio non est legitimatio, sed dispensatio. Et confirmari potest, si te princeps ad successionem agnatorum, & non partis, habilem redderet, & Pontifex te capacem constitueret ordinum, & beneficiorum, nequaquam legitimatus esses in natalibus, sed solum dispensatus. Ergo etiam dispensatus es, & non legitimatus, cum te habilem constituit princeps absolutè supradicta restrictione appositâ, quia virtute illius restitutionis te habilem reddit ad unos effectus, & non ad alios: deinde non potest fieri arrogatus, & adoptatus ad certum tempus; quia id adoptioni repugnat, ex *textu in l. si tibi, ff. de adopt.* ergo neque ad certum tempus

legitimatus

legitimatus. At ex appoſitione illius reſtrictionis cenſeris ad certum tempus legitimatus, quia cenſeris legitimatus, dum non eſt tertij præjudicium, vel Epiſcopi contradictio. Ergo, &c.

14. Nihilominùs probabilius cenſeo appoſitionem ſupradictæ reſtrictionis non impedire legitimationem, ſic aliis relatis Covarr. 2. *part. de ſponſal. cap.* 8. §. 8. *num.* 1. Molina *de primogen. lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 38. affirmans pro hac parte in ſupremo Caſtellæ Senatu eſſe judicatum, noſter Molina *tract.* 2. *de juſtit. diſp.* 173. *verſ. dubitant Doctores* Baſil. Legionen. *lib.* 11. *de matrim. cap.* 4. *num.* 3. Mantienz. *l.* 10. *tit.* 8. *lib.* 5. *recopil. gloſſ.* 1. *num.* 5. Ratio ea eſt; quia appoſitio illius reſtrictionis non impedit legitimatum habilem eſſe ad omnes effectus jure denegatos; ſed ſolum impedit ne illa habilitate utatur, dum eſt præjudicium, vel contradictio. Alias ſi ex ſola illa reſtrictione legitimatio impediretur, nulla fere legitimatio in regno Caſtellæ fieret, ſiquidem Carolus V. *l.* 21. *tit.* 2. *lib.* 6. *novæ compilat.* & Philippus II. *l.* 20. *tit.* 11. *l.* 2. *ejuſdem compil.* ſtatuunt filios illegitimos reſcripto principis legitimatos non gaudere nobilitate illa parentum (quam *hidalguiam* vocant) niſi eam ſecluſa legitimatione habeant, aut expreſſe in reſcripto concedatur. Poteſt ergo legitimatio concedi abſolutè, & effectus illius aliqua ex parte impediri.

15. Et ex his ſolvuntur rationes oppoſitæ. Dico ergo legitimationem habilem legitimatum reddere ad omnem ſucceſſionem. Quod verò ſub aliqua conditione hæc habilitas concedatur, non deſtruit veram legitimationem, quæ in habilitate perſonæ ſita eſt. Ad confirmationem nego ex tali reſtrictione te conſtitui habilem ad aliquos effectus, & non ad omnes. Ad omnes namque es conſtitutus dependenter ab aliqua conditione. Ad ſecundam confirmationem nego legitimationem pro limitato tempore eſſe, ſed abſolutè pro omni tempore, ſub illa tamen conditione.

§. V.

Qui poſſint legitimationem concedere.

1 *Solus ſupremus princeps poteſt legitimare.*
2 *Ex ſpeciali commiſſione ſæpè inferiores legitimationem concedunt.*
3 *Ex poteſtate conceſſa legitimandi non eſt poteſtas conceſſa legitimandi ad feuda, & majoratus.*
4 *Pontifex in ſpiritualibus omnes legitimare poteſt, in temporalibus ſibi ſubditos.*
5 *Diſpenſando in radice matrimonij quoſlibet Pontifex legitimare poteſt.*
6 *Quæ requirantur pro certo ad hanc legitimationem.*
7 *An ſtante matrimonio nullo poſſit Pontifex te legitimum reddere? Negant plures.*
8 *Verius eſt oppoſitum.*
9 *Ad hanc inhabilitatem tollendam non eſt opus, quod parentes vivant, & denuo contrahant.*
10 *Valet hæc legitimatio, eſto in aliorum cedat præjudicium.*
11 *An ex illa clauſula in diſpenſationibus apponi ſolita*, prolem, ſi quæ eſt, legitimam decernendo, *legitimetur proles non ſolum quoad ſpiritualia, ſed etiam quoad temporalia? Negat Sanchez, & alij.*
12 *Verius eſt oppoſitum.*
13 *Satisfit cuidam objectioni.*
14 *Cenſeaturne Pontifex legitimare prolem, ſi matrimonium ratum habeat, vel in illo perſeverare concedat? Affirmativè reſpondet, eſto contra alij teneant.*
15 *Proles ſic legitimata ſuccedit in majoratu.*
16 *Excluſus à majoratu, quia ſe ſacris initiavit, ſi ex diſpenſatione contrahat matrimonium, in majoratu ſuccedit ſecundùm aliquos.*
17 *Sub diſtinctione reſpondetur.*
18 *Principes temporales ſolum in temporalibus legitimare ſubditos poſſunt.*
19 *Ad juſpatronatus benè poſſunt legitimare, ſed indirectè.*

1. CErta concluſio eſt ferè ab omnibus recepta, ſolum ſupremum principem, quique in temporalibus, vel in ſpiritualibus ſuperiorem non recognoſcit, legitimare poſſe; quia ſolus ille eſt, qui jura abrogare poteſt, & impedire ne habeant effectum, atque adeo jure inhabiles habere reddere. Abbas *in cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi, n.* 23. Baſil. de Leon. *lib.* 11. *de matrim. cap.* 5. *in princ.* Molin. *tom.* 1. *de juſtit. tract* 2. *diſp.* 173. *verb. legitimare.* Azor. 2. *part. inſtit. lib.* 12. *cap.* 14. *quæſt.* 5. & alij paſſim. Ex quo fit ſolum Pontificem in ſpiritualibus hanc poteſtatem habere; quia ſolus ille jure illegitimitatis jure canonico introductæ abrogare poteſt. Secundò fit in temporalibus quemlibet principem ſupremum eam poteſtatem habere. Unde non ſolum Imperator & Rex, ſed etiam alij principes ſupremi, qui leges condere poſſunt, & conditas abrogare, hanc poteſtatem legitimandi in ſuo dominio habent. Baſil. *lib.* 11. *de matrim. cap.* 5. *num.* 15.

Inferioribus tamen jure conceſſa non eſt hæc poteſtas. Nam eſto Epiſcopis datum ſit poſſe illegitimos habiles reddere ad ordines minores, & beneficia ſimplicia; quia tamen non eſt illis conceſſum poſſe eos habiles reddere ad omnes juris canonici effectus; ea de cauſa eorum habilitatio non legitimatio, ſed diſpenſatio nuncupatur. Molin. Azor. & Baſil. Legion. *ſuprà.* Et idem eſt quoad civilia de aliquibus magiſtratibus.

2. At ex ſpeciali commiſſione à principe ſupremo ſæpè inferiores legitimationem concedunt. Quia cum hæc poteſtas ſit juriſdictionis, & competat principi jure ordinario, optimè poteſt eam cui placuerit delegare. Ipſi verò inferiores advertere debent, ne limites conceſſionis excedant; ſæpè enim illis poteſtas ad diſpenſandum conceditur, non ad legitimandum, & ex poteſtate ad diſpenſandum non infertur poteſtas legitimandi, quæ potior eſt. Covarruv. *cum communi ſententia, 2. part. de ſponſalib. cap.* 8. §. 8. *num.* 6. Molina *diſput.* 173. *verſ. obſervandum eſt.* Ex poteſtate tamen legitimandi benè infertur poteſtas diſpenſandi conceſſa. Nam licet hæ poteſtates diverſæ ſint, at poteſtas diſpenſandi in poteſtate legitimandi includitur: qui enim ſimpliciter poteſt illegitimum habilem reddere ad omnes juris effectus, à fortiori poterit ad aliquos reddere habilem. Sic Molina *ſuprà*, quamvis Covarr. *num.* 10. contrarium videtur ſentire.

3. Præterea ex poteſtate tibi ſimpliciter conceſſa legitimandi, non infertur data poteſtas legitimandi ad feuda, & majoratus: ſic Covarr. *num.* 6. *verſ. obſervandum etiam eſt.* Quia ex illa poteſtate ſolum potes ſimpliciter legitimare, ſed legitimatus ſimpliciter reſcripto principis non eſt habilis ad feuda, & majoratus, ut tenet communis ſententia *in l. Gallus*, §. *& quid ſi tantum ff. de libert. & poſthum.* Ergo neque tu poteris ad feuda, & ad majoratus legitimare. Ob eandem rationem ex eadem poteſtate ſimpliciter conceſſa legitimandi, nequaquam poteris legitimare ſtantibus filiis legitimis; quia illa poteſtas non extenditur amplius, quam ſimplex legitimatio; at hæc locum non habet ſtantibus filiis legitimis. Ergo neque illa poteſtas. Quapropter ut poteſtas legitimandi locum habeat, ſtante aliorum legitimorum præjudicio, id clarè explicari debet, ſaltem illa clauſula generali, qua tibi concederetur plena, & libera legitimandi facultas. Baſil. Legionen. *lib.* 11. *de matrim. cap.* 5. *in fine.* Verum ſi tibi poteſtas concedatur legitimandi filios ſpurios, poteris & filias legitimare. Quia ſub nomine filij & filia

filia in favorabilibus comprehenditur, & potestas legitimandi, utpotè beneficium principis, & non contra jus, latè est interpretanda. Covarruv. *dicto cap.* 8. §. 8. *num.* 7. Molin. *dicta disp.* 173. *vers. observandum etiam.*

Restat ergo examinare qualiter Pontifex, aliique principes supremi hanc legitimandi potestatem exercere possunt?

4. Qua in re Pontifex sine dubio illegitimos legitimare potest in spiritualibus ad ordines, & ad beneficia. Nam cum ab ipso Pontifice jus reddens illos inhabiles ad ordines, & ad beneficia statutum sit, ab illiusque voluntate pendeat; poterit quos maluerit ab eo jure eximere. In temporalibus autem solum temporaliter sibi subditos legitimare potest, quia Pontifex (ut ex communi sententia constat) non potest per se, & directè leges supremorum principum tollere, & illarum efficaciam in sibi non subditis minuere. At si causa gravis intercedat ad bonum spirituale pertinens, benè poterit Pontifex illam legitimationem concedere; quia tunc jurisdictione, quam ad gubernandam Ecclesiam habet, poterit legitimare prolem quoad temporalia, quando huic gubernationi necessaria est. Constat ex doctrina ex *cap. per venerabilem, qui filij sint legitimi*, & ibi glossa, & Doctores; & tradit Covarr. 2. *part. de sponsal. cap.* 8. §. 8. *num.* 16. & 18. Molin. *de Hispanor. primogen. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 11. noster Molin. *tract.* 2. *de justit. disput.* 173. *in princ.* Basil. de de Leon. *lib.* 11. *de matrim. cap.* 5. *n.* 6. Sanchez *lib.* 8. *de matrim. disp.* 7. *num.* 1.

5. Controversia ergo est; an dispensando in radice matrimonij, possit Pontifex te illegitimum legitimum reddere, non solum ad spiritualia, sed etiam ad temporalia. Verbi gratia, natus est in Hispania ex parentibus impedimento ligatis, poteritne Pontifex te legitimum reddere ad honores, & bonorum successionem eo modo, ac si ex vero matrimonio genitus esses?

6. Et quidem si nullo, nec ficto matrimonio existente genitus es, neque tui parentes matrimonium contrahunt, nequaquam potest Pontifex te legitimum ad temporalia reddere, quia cessante matrimonio cessat radix, ex qua legitimatio ortum habere potest, essetque legitimatio directa quoad temporalia, quæ Pontifici concessa non est: sic ex omnium sententia testatur Sanch. *lib.* 8. *de matrim. disp.* 3. *numer.* 3. & 7. Secundò est certum, si genitus es ex matrimonio nullo, ob impedimentum à Pontifice indispensabile, scilicet quia defuit consensus, vel quia uxor prima vivebat, nequaquam legitimari potes; quia non potest Pontifex nullitatem illius matrimonij tollere, & consequenter nec matrimonium radicem legitimationis honestare: sic Sanch. *num.* 8. & 10. Basil. de Leon. *lib.* 11. *de matrim. cap.* 5. *num.* 8. quod benè limitat Sanchez *dicto num.* 10. quando impedimentum est certum, secus si dubium fuit; quia in dubio non est spoliandus Pontifex possessione potestatis, quam habet dispensandi. Tertiò certum esse debet illegitimos spurios subsequenti matrimonio legitimari posse, si id Pontifex concedat; sicut enim Pontifex illegitimos naturales legitimos reddit matrimonio subsequenti, sic poterat illegitimos spurios. Quod ergo per legem statui poterat, potest & aliquo casu speciali decerni, & tradit Rota apud Basil. Legion. *lib.* 11. *cap.* 5. *num.* 1. *decis. in medio, & etiam in* 2. *in medio*, & apud Garc. 7. *part. de benefic. cap.* 2. *à num.* 40. Sed non est credendum id fieri, nisi clarè constet, cum sit derogatio communis juris statuti *in cap. tanta, qui filij sint legit.*

7. Quare duplex est dubitatio. Prima, an Pontifex possit, matrimonio nullo à quo genitus es, removere illegitimitatem, & consequenter omnes inhabilitates, quæ à jure canonico, & civili tibi proveniunt? Negat Molina *t.* 3. *de justit. disp.* 614. *num.* 3. & alij relati à Sanch. *lib.* 8. *de matrim. disp.* 7. *num.* 3. *fine*, ubi refert ex addit. nova Navarri *cons.* 2. *tit. qui filij sint legit. ad finem.* Gregor. XIII. mense Novemb. 1584. negasse hanc dispensationem sibi petitam, addidisséque non posse. Moventur, quia Pontifex non potest facere, quod matrimonium illud invalidum, ex quo genitus es; non fuerit invalidum, & consequenter quod ex illo non fueris genitus illegitimus, inhabilitatesque illegitimorum non contraxeris. Sed hæ inhabilitates non solum proveniunt à jure canonico, sed etiam à civili; in quo Pontifex nullam potestatem habet. Ergo neque habere potest potestatem ad te legitimandum. Ergo confirmo, si absque ullo matrimonio ex copula fornicaria natus esses, non posset Pontifex te legitimum reddere temporalia; quia jure civili illegitimus factus es, & inhabilis. Ergo neque poterit, cum matrimonium irritum est. Quia esse irritum matrimonium, ac non esse matrimonium, pro eodem reputari debet.

8. Cæterum verius est, posse Pontificem te in supradicto casu legitimum reddere tam quoad spiritualia, quam temporalia, honores, & successiones: sic aliis relatis Covarruv. 2. *part. de sponsal. lib. cap.* 8. §. 8. *num.* 15. Molin. *de Hispanor. primogen. lib.* 3. *cap.* 1. *numer.* 12. Sayrus *thesaur. casuum, t.* 1. *lib.* 6. *de irregular. cap.* 10. *num.* 27. & *cap.* 11. *numer.* 6. Sanch. innumeris relatis *lib.* 8. *de matrim. disp.* 7. *num.* 4. Basil. de Leon. *lib.* 11. *cap.* 5. *num.* 9. Garcia 7. *part. de benefic. cap.* 2. *numer.* 41. & 42. Ratio fundamentalis est; quia licet Pontifex facere non possit, quod matrimonium illud, ex quo genitus es, invalidum non fuerit; at potest effectus ex illo provenientes omnino tollere revocando illam legem, qua tale matrimonium irritum fuit, ac si nunquam edita fuisset, quod constat ex *clement. unica, de immunit. Ecclesiar.* ubi Clemens V. revocat quasdam prædecessorum constitutiones etiam quoad effectus antea productos, ibi: *quidquid ex eis subsequutum est, vel ob eas penitus revocamus, & eas habere volumus pro infectis:* sed unus ex præcipuis effectibus illius irriti matrimonij est illegitimatio. Ergo facta revocatione illius legis, & sublata per dispensationem illegitimitate, quam tibi illud matrimonium nullum reliquit, perit omnis inhabilitas tam jure canonico, quam civili inducta; quæ in illegitimitate illius matrimonij fundabatur. Hincque ratio contraria soluta manet. Ad confirmationem respondeo, cum es illegitimus, eo quod nullo existente matrimonio sis genitus, nequit Pontifex te habilem reddere ad temporalia; quia illa illegitimitas non est solum jure Ecclesiastico inducta, sed civili, in quo non potest Pontifex dispensare, atque provenit ex matrimonio irrito, immediatè ex solo jure Ecclesiastico habetur, cum solum ex illo habeatur matrimonium esse irritum. Quare dispensante Pontifice in radice illius matrimonij, tollit à te illegitimitatem, & consequenter omnes inhabilitates in illas fundatas: in tantum enim jus civile te inhabilem ad honores, & successiones facit, in quantum ex matrimonio irrito, & nullo fueris illegitimus; at sublata tali illegitimitate cessant inhabilitates jure civili inductæ.

9. Ex quo fit ad hanc inhabilitatem tollendam supervacaneum esse, quod tui parentes vivant, & denuo matrimonium contrahant; quia non sis legitimus per matrimonium denuo contrahendum, sed per dispensationem in radice matrimonij contracti, & remotionem illegitimitatis inde provenientis. Quare etiam si tui parentes mortui sint, hac via legitimari potes: sic Molin. *Hispanor. primogen. lib.* 3. *capit.* 2. *num.* 12. Sayrus *lib.* 6. *de irregularit. cap.* 11. *numer.* 6. Sanchez pluribus relatis *dicta disput.* 7. *numer.* 6. Basil. *lib.* 11. *cap.* 5. *num.* 10. quamvis contra sentiat Joan. Gutierr. *de matrim. cap.* 74. *num.* 10. motus eo facto Gregor. XIII. negantis hanc dispensationem; cui respondere possumus, tum de illa negatione non satis constare, tum quia fortè absque causa legitima

ei

ei petebatur dispensatio, & ideo dixit se illam concedere non posse.

10. Hinc fit validam esse hanc legitimationem, etiamsi in aliorum cedat præjudicium; quia præjudicium aliis proveniens impedire non potest facultatem Pontificis, sic Sanchez & Basil. *supra*. Debet tamen Pontifex ne peccet, justa causa moveri ad hanc legitimationem concedendam, quia dispensat in lege præjudicante aliis successoribus legitimis: sic Navarr. *lib.4. consil. in 1. edit. tit. de sponsal. conf. 3. circa finem, & in 2. edit. lib.4. tit. qui filij sint legitimi, conf.2. in fine.* Sanchez *lib.8. de matrim. dicta disp.7. n. 5.* Quare numquam censendum est hanc legitimationem à Pontifice concedi stante tertij præjudicio, nisi clarè id exprimat, juxta *reg. de non tollendo jure quæsito.* Sanchez *supra, n.6. in fine.* Gutierr. *de matr. cap.74. n.26.*

11. Secunda dubitatio non levis est, an per clausulam illam in dispensationibus appositam pro matrimonio contrahendo, vel contracto revalidando nempe ut non obstante impedimento fiat dispensatio ad matrimonium inter se liberè, & licitè contrahendum, prolem susceptam, si quæ sit, & suscipiendum legitimum decernendo, hæc legitimatio proli susceptæ concedatur non solum quoad spiritualia, sed etiam quoad civilia, ac si ex legitimo matrimonio suscepta fuisset?

Negant Sanchez *lib.8. de matrim. disp.7. à num.14* Gutier. *de matrim. cap.74. à n.10.* Moventur ea præcipuè ratione; quia illa clausula apponitur, eodem modo, sive prole habita sit contracto matrimonio, sive non, sed quando non est contractum matrimonium, neq; figura matrimonij extitit, proles suscepta per matrimonium legitimari non potest; quia non legitimatur matrimonio subsequenti, cum sit concepta, & nata à parentibus impeditis, juxta *textum in cap. tanta, qui filij sint legitimi.* Neque etiam legitimari potest matrimonio antecedenti, cum neque figura illius præcesserit. Ergo nulla ratione illa clausula legitimari potest. Et licet Pontifex eodem tenore verborum decernat legitimam esse prolem ex illo matrimonio suscipiendam, ac susceptam; non inde (inquit Sanch.) debet inferri eodem modo legitimari. Nam verbum illud *decernendo*, comparatione prolis suscipiendæ declarativè sumitur; declarat namque futuram esse legitimam, utpotè ex vero matrimonio generatam: comparatione verò prolis susceptæ effectivè sumitur; quia per decretum interponendum legitimatur: ac proinde non legitimatur in radice matrimonij, sed extra. Neque est inconveniens idem verbum in eadem oratione diversimodè sumi comparatione diversorum, ut constat ex *cap. capitulum, de rescript. in 6. juncta glossa fin. verbo relaxetis.* Hinc infert Sanchez *n.14.* illam legitimationem prolis susceptæ solum esse quoad spiritualia, esto sit in terris suæ ditioni temporaliter subjectis: quia omnibus communis est, neque Pontifex sic legitimando prolem censetur uti potestate dominij temporalis, cum id non explicet, sed solum potestate spirituali Pontificis. Deinde dicit Sanchez *num.25.* Gutierr. *n.22.* ex vi illius clausulæ, qua Pontifex sic impeditis concedit, ut possint in matrimonio contracto remanere, non legitimari prolē etiam quoad spiritualia; quia illa non est legitimatio matrimonij, neque prolis, sed solum remotio impedimenti, quod matrimonio contrahendo obstat. Quapropter concludit ad legitimationem plenam prolis antea susceptæ necessarium esse, ut Pontifex matrimonium, ex quo genita est, legitimam, & approbaret ex tunc, id est ab eo tempore, quo genita fuit.

12. Cæterum verius est supradicta clausula in dispensationibus apposita legitimari prolem incestuosam subsequenti matrimonio celebrato, sicuti legitimatur proles suscepta naturalis subsequenti matrimonio inito. Moveor præcipuè ex authoritate Rotæ sæpius pro hac parte sententiam ferentis, ut constat ex iis, quæ adducit Garc. *7. p. de benef. cap.1. à n.40.* Basil. de Leon. *lib.11. de matrim. cap.5. à n.12.* Gutier. *tract. de matrim. cap.74. in fine.* Neque pro hac parte deest ratio. Negari enim non potest, posse Pontificem in favorem matrimonij, & prolis susceptæ concessionem *cap. tanta*, extendere; ut matrimonium non solum legitimet filios naturales, sed etiam spurios, & incestuosos; quod ergo potest lege, & constitutione præstare, id præstat illo speciali casu per illam clausulam. Tum quia eodem tenore verborum decernit prolem suscipiendam, & susceptam fieri legitimam. Ergo eodem matrimonio legitima redditur. Tum quia hic modus legitimandi prolem nobilior est, & excellentior. Ergo credendum est Pontificem id præstare.

13. Neque obstat, quod tempore illo, quo proles genita fuit, non videtur fuisse genita ex affectu futuri conjugij, cum fuerit conjugium impossibile ob impedimentum. Ergo non fuit capax legitimationis subsequenti matrimonio, juxta *textum in dicto cap. tanta ex tenore, qui filij sint legitimi.* Non, inquam obstat, quia subsecuta dispensatione, & matrimonio celebrato, jam jus præsumit ex affectu futuri conjugij per dispensationem celebrandi prolem generari, ac proinde capacem esse legitimationis; ut latius hæc omnia in supra-dictis decisionibus Rotæ habentur.

14. Tertia dubitatio est: an si Pontifex legitimet, & ratum habeat matrimonium quod nullum erat, vel in illo concedat perseverare, dispenset in radice matrimonij, & prolem susceptam legitimet? Negat Sanchez *supra, dict. disp.7. à num.24. & 28.* quia nec Pontifex concedere potest in matrimonio irrito perseverare; neque illud ratum habere potest. Ergo illa verba non retrotrahuntur ad præteritum contractum, sed futurum respiciunt, faciuntque hunc sensum; matrimonium, quod antea nullum erat, novo consensu accedente legitimamus, & ratum habemus, & in illo concedimus perseverare. Ex quibus verbis nulla esse videtur facta legitimatio prolis. Cæterum sustinendum contrarium ob supradictas decisiones Rotæ, quas sequuntur Garcia *à num 41.* Basil. *supra.* Ratio est, quia ex stylo curiæ legitimans matrimonium, illudque ratum habens censetur à contractu prius facto omnem irritationem, & illegitimationem tollere, illudq; fictione juris ita legitimum reddere quoad omnes effectus, ac si legitimè à principio factum esset. Et idem est dicendum, cum concedit in contractu perseverare: concedit namque perseverare in illo contractu, qui nullus fuit, valido jam per dispensationem effecto, & secluso ab eo omni impedimento irritationis ex illo tempore, quo primo fuit celebratus: quia verbum illud *perseverandi* retro respicit, & contractum in quo perseverare debes legitimum supponit. Facta vero legitimatione matrimonij, ab illo tempore proles concepta redditur ex consequenti legitima.

15. Hinc fit hanc prolem incestuosam sic subsequenti matrimonio legitimatam succedere in majoratu & excludere substitutum; quia verè ex legitimo matrimonio; sicuti succedit filios naturalis subsequenti matrimonio legitimatus.

16. Hinc etiam videtur inferri excluſum à majoratu; quia se sacris initiavit, aut religiosam vitam suscepit, si Pontifex cum illo dispenset, ut matrimonium contrahat, eo ipso majoratum obtinere posse; quia intentio fundatoris excludentis initiatum sacris à majoratus successione fuit, quia erat incapax legitimam successionem habendi. Ergo cessante hac incapacitate, cessare videtur dispositio. Neque obstat alteri esse jus quæsitum; quia fuit jus quæsitum durante primogeniti incapacitate, secus illa sublata: quod exemplo primogeniti mortui, & resurgentis manifestari potest, durante enim morte primogeniti secundo natus succedit; at si primogenitus resurgat, primogenium illi debetur; sic Basil. de Leon. *lib.11. de matrim. cap.5. §. fine, n.13.*

17. Cæterum

17. Cæterum hac in re distinguendum censeo, aut secundo genitus dominium majoratus, seu hæreditatis acquisivit tempore quo sacris initiatus est primogenitus, aut non. Si dominium acquisivit, credo in dispensatione illa non esse hæreditatem secundo genito auferendam; quia videtur ipsum translata in perpetuum, & irrevocabiliter, eo quod censeatur in perpetuum exclusus primogenitus. Item dominium alicui acquisitum non potest nisi ex causa publica, & bono cambio ab eo auferri. Adde qualitatem requisitam ad successionem debere esse eo tempore, quo substitutionis cadit dies. Ex *textu in leg. non oportet, ff. de legatis 2. & in leg. intervenit, ff. de legatis præstandis*, & pluribus exornat Molina *de Hispanor. primogen. lib. 1. cap. 13. n. 37.* Cum ergo ponamus hæreditatem esse translatam in secundo genitum ob incapacitatem primogeniti, quamvis postea hæc incapacitas removeatur, majoratum non acquiret. Molin. *de Hispan. primogen. lib. 3. cap. 2. n. 14.* Molin. Jesuita *tract. 2. disp. 624. num. 5.* At si majoratus delatus non est secundo genito: eo quod vivat ultimus illius possessor & vivente illo primogenitus habilis reddatur ad matrimonium, credo in majoratu succedere, quia ad successionem habilitas tempore quo defertur hæreditas spectanda est, ut satis colligitur ex *leg. 1. §. ult. ff. de bonorum possess. contra tab.* ubi habetur si pater habeat filium, & ex illo nepotem & filius deportetur, si durante deportatione filij pater moriatur, succedet nepos; quia deportatus habetur pro mortuo. At si vivente patre filius restituatur, ipse succedet; quia ejus jus fuit suspensum, & sublato impedimento reviviscit, & consolidatur sic dicendum in nostro casu; & ita tenet uterque Molina *loco allegato.*

Quod si dicas fieri præjudicium secundo genito, aliisque vocatis negandum est; quia secundo genitus, aliique vocati solum vocati sunt ad successionem post mortem ultimi possessoris, casu quo primogenitus habilis non existat. Ergo ex habilitatione primogenito concessa nullum præjudicium considerabile aliis fit. Addo hoc jus successionis ante delatam hæreditatem parum considerabile esse, quia variabile est, *l. 1. §. si impuberi, ff. de collat. bonor. l. pretia rerum, cum similibus, ff. ad l. 1. Falcid.* Et hæc de potestate Pontificis.

18. Alij vero principes supremi legitimare sibi subditos possunt quoad temporalia tantum, nempe quoad honores, & successionem, etiamsi successio debeat esse in fundo, aut in majoratu. Nam licet ex simplici legitimatione non censearis legitimatus ad successionem feudi, vel majoratus; ut aliis relatis tradit Molin. *lib. 3. de primogen. cap. 3. num. 9.* Covarr. *3. var. cap. 6. n. 7.* Julius Clarus *lib. 3. sentent. §. feudum, q. 82.* At si specialiter ad illam successionem legitimeris, succedere potes, dummodo à voluntate instituentis fideicommissum non excludaris, sic Covarr. *supra*, & noster Molina *tract. 2. de justit. disp. 174. in fine.* Ad spiritualia autem ex limitatione principum sæcularium nequaquam habilis esse potes. Quia nullam in spiritualibus habent potestatem. Quare ex nulla horum principum legitimatione capax esse potes ordinum, ac beneficiorum: illa vero legitimatio in radice matrimonij, quam Pontifici concessimus, principibus sæcularibus competere non potest, cum illis denegatum ab Ecclesia sit matrimonij impedimenta statuere, illave tollere, juxta *textum in cap. 1. de sponsalib. & cap. tuam, & ordine cognit.* & ita tradit Sanch. *lib. 8. disp. 7. num. 11.*

19. Ad juspatronatus esto spirituale sit, quia tamen rebus spiritualibus solet annecti, bene possunt principes sæculares habilem indirectè reddere sibi subditum. Nam habilitando ad successionem hæreditatis, cui juspatronatus annexum est, consequenter ad ipsum jus habilitant: sic aliis relatis Covarr. *2. part. de sponsal. cap. 8. §. 8. num. 18.* Basilius Legionen. *lib. 11. cap. 1. num. 14.* Joan. Azor. *2 p. lib. 2. cap. 14. q. 7.* Molina *tract. 2. de institut. disput. 173. vers. item.*

§. VI.

De his, qui legitimari possunt.

1 *Legitimandus debet esse subditus legitimantis.*
2 *Quid si bona intra tuum territorium existant, poterisne alienum subditum legitimare? Affirmant aliqui.*
3 *Contrarium est dicendum.*
4 *Fit satis oppositæ rationi.*
5 *Princeps ne possit filium suum legitimare? Negant aliqui.*
6 *Verius est oppositum.*
7 *Non potest filius ex vi talis legitimationis in regno succedere.*
8 *Filius clerici plures negant à principe legitimari posse.*
9 *Verior est contraria sententia.*
10 *Pontifex potest statuere, ne bona clericorum ad filios spurios deveniant, esto à principe sæculari legitimati sint.*
11 *Si filius clerici in sacris sit, vel beneficiatus, plures firmant satis probabiliter legitimari à principe sæculari non posse.*
12 *Probabilius est oppositum.*
13 *Qualis consensus legitimati, & parentum requiratur.*
14 *Filius natus ex parentibus impeditis ad contrahendum an legitimari possit? Proponitur dubitandi ratio.*
15 *Verius est legitimari posse.*

1. COnstat ex §. præcedenti, legitimandum subditum esse debere legitimantis; quia legitimatio actus est jurisdictionis saltem voluntariæ; ac proindè necessario in subditum exercenda. Quod omnino verum est, quando non solum legitimandus, sed bona ad quæ legitimatur, extra territorium legitimantis existunt. Quia extra territorium nulla est jurisdictio, *l. ult. ff. de jurisdict. omn. judic.*

2. Dubium tamen est; an si bona intra tuum territorium existant, possis alienum subditum ex consensu parentis, & illorum quorum interest legitimare? Affirmant Bald. *Proœm. Codic. column. penult.* & alij relati à Fachineo *lib. 3. controvers. cap. 58. in princip.* Moveor, quia legitimatio est actus jurisdictionis voluntariæ, eo quod invitis dari non potest, §. *generaliter. Auth. quibus modis naturales efficiantur sui*, sed actus jurisdictionis voluntariæ ubique exerceri potest, & à quocunque judice, *l. 2. ff. de officio proconsulis, l. 2. C. de emancipatis liberis*, præcipuè cum nemini ex hac legitimatione fiat præjudicium; si quidem ei consentiunt omnes, quorum interest. Ergo fieri potest à judice erga non subditum. Adde ratione rei sitæ videtur principem jurisdictionem habere ad legitimandum alienum subditum.

3. Negativa tamen sententia amplectenda est cum Abbate *in cap. per venerabilem, qui filij sint legitimi, numer. 23.* Covar. *2. p. de sponsal. cap. 8. §. 8. n. 14* Fachin. *supra.* Basil. Legionen. *lib. 11. de matr. cap. 6. n. 2.* & aliis videturque decisa esse in *d. cap. venerabilem.* Ubi Pontifex dicit se legitimare filius Regis Franciæ, quia id facere potest absque alterius injuria, eo quod nemini sint subjecti. Ex quo manifestè colligitur, si alteri subjecti essent, eos legitimare non posse. Et ratio est manifesta; quia legitimatio est inhabilitatis per legem inductæ remotio, sed nemo potest ab hoc inhabilitate quempiam removere, nisi is, qui eum per legem à se latam inhabilem fecit. Ergo nullus potest alienum subditum legitimare; si quidem nullus potest alienum subditum suis legibus ligare.

4. Neque obstat ratio contraria. Admitto namque legitimationem esse actum jurisdict onis voluntariæ;

nego tamen à quocunque judice exercere poſſe, juriſdictio namque voluntaria quæ à quocunque judice poteſt exerceri, eſt juriſdictio, quæ ex conſenſu ſubditi prorogari poteſt, ſecus quæ à ſubditis non pendet, qualis eſt poteſtas legitimandi. Et licet nullum præjudicium parentibus, aliiſque vocatis fiat ex illa legitimatione; non inde infertur ex ipſorum conſenſu aliquam in non ſubditum juriſdictionem acquiri, juxta *l. privatorum, C. de juriſdict. omn. judic.* ex ratione vero rei ſitæ nulla communicatur Principi juriſdictio, cum hæc perſonam ſpectet, non res circa quas eſt ſucceſſio, & docuit Baſil. Legion. *lib.* 11. *cap.* 6. *num.* 11.

5. Secundò dubitatur, an poſſit princeps filium ſuum legitimare? Negat Jaſ. *in l. qui juriſdictioni præeſt, ff. de juriſdiction.* conſentit Baſil. Legionen. *lib.* 11. *de matrim. cap.* 6. *n.* 5. *in fine*. Moventur. Tum quia legitimatio eſt actus mixtus ex juriſdictione voluntaria, & contentioſa, cum ſæpè fiat in invitum, & parte contradicente: ſed juriſdictio contentioſa exerceri non poteſt à parente in proprium filium. Ergo neque legitimatio poteſt à principe in proprium filium exerceri. Minorem probat *dicta lex, qui juriſdictioni, ibi: Qui juriſdictioni præeſt, neque ſibi jus dicere debet, neque uxori, neque liberis ſuis, neque libertis, vel uxoris quos ſecum habet.* Adde neminem poſſe ſuo proprio facto authoritatem præſtare: juxta *textum in cap. fin. de inſtitut.* & tradit Gloſſa *in dicto cap. per venerabilem, verbo tanquam princeps*, præſtaret autem ſi proprium filium legitimaret. Ergo dicendum eſt id fieri non poſſe.

6. Cæterum contraria ſententia verior eſt, quam defendit Abbas *in dicto cap. per venerabilem*, §. *inſuper, per textum, ibi, n.* 13. & Bald. *in l. ſi conſul.* 4. *ff. de adoptionib.* Covarr. 2. *de ſponſal. cap.* 8. *n.* 20. Molin. *tract.* 2. *de juſtit. diſp.* 173. *verſ. princeps.* Ratio ea eſt; quia ex communi ſententia legitimatio actus eſt juriſdictionis voluntariæ per ſe, licet per accidens, & ex conſequenti aliquando habeat adjunctum actum juriſdictionis contentioſæ, ſed juriſdictionis voluntariæ actum optimè poteſt pater in filium exercere argumento manumiſſionis, adoptionis, quæ à patre in filium fieri poſſunt, *l.* 1. *&* 2. *ff. de officio prætoris, l.* 2. 3. *&* 4. *ff. de adoptionibus.* Ergo & legitimationis actum optimè poteſt pater in filium exercere. Adde eſto legitimatio actus eſſet juriſdictionis contentioſæ: at benè à patre in filium exerceri poterit, ſi filius ipſe conſentiat; quia in voluntariis benè poteſt jus filio dicere, *l. in privatis, ff. de judiciis.* Neque contradicit *lex, quo juriſdictioni.* Tum quia ibi de convenientia; non de neceſſitate videtur loqui. Tum quia loquitur de jure, quod alij prætendunt ſibi competere. At jus legitimationis ſolum legitimando competere poteſt, non aliis, qui legitimationi contradicunt, eſto ex legitimatione illis in conſequentiam præjudicium fiat.

7. Ex vi tamen hujus legitimationis non poterit filius legitimatus in regno ſuccedere, ſi à republica ſtatutum eſt, ut ſoli legitimi ſuccedant; quia legitimatus reſcripto principis, ſub legitimo non comprehenditur, ut pluribus comprobat Molin. *de Hiſp. primog. lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 3. *& ſeqq.* & ita tradit Mol. *tract.* 2. *de juſtit. diſp.* 163. *verſ. princeps.* Qui autem poteſtatem haberet à principe legitimandi, proprium filium legitimare non poſſet, quia hæc legitimatio extraordinaria eſt, & ſub dubio principi conditur, non eſt igitur credendum in generali clauſula communicari. Quapropter in particulari exprimenda eſt, ut cenſeatur comprehenſa. Covarr. 2. *p. de ſponſal. cap.* 8. §. 8. *numero* 21.

8. Tertiò dubitatur de filio clerici; an à principe ſæculari legitimari poſſit? Negat Dominic. à S. Germiniano *in cap. ult. de judiciis, in* 6. Pariſ. *conſ.* 2. *num.* 23. *lib.* 2. & in Senatu Pariſienſi ſic ſtatutum fuit anno 1562. prout teſtatur Gregor. Toloſan. *lib.* 10. *ſyntag. cap. fine.* Alexand. *conſil.* 87. *volum.* 2. quod incipit *viſis codicillis.* Moventur primo; quia ad legitimationem hujus filij requiritur patris clerici conſenſus. At clericus in laïcum judicem conſentire non poteſt, *cap. ſi diligenti, de foro compet.* quod non ſolum de juriſdictione contentioſa, ſed etiam voluntaria ferè omnes Doctores interpretantur. Ergo judex laïcus hanc legitimationem concedere non poteſt. Secundò moventur; quia bona clericorum ſunt exempta à laïca poteſtate, *cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ, de conſtitut.* Ergo laïcus non poteſt in illis juriſdictionem exercere: at exercet legitimando filium clerici; ſi quidem ex tali legitimatione bona clericorum ei manent applicata. Ergo id facere nequaquam poteſt.

9. Affirmativa tamen ſententia, nempe poſſe judicem laïcum legitimare filium clerici ſæcularem quoad honores, & ſucceſſiones verior eſt, & tenenda: Quia legitimatio eſt actus juriſdictionis exercitus in perſonam legitimatam. At ille filius cum ſæcularis ſit, ſubditus eſt judici legitimanti. Ergo nihil obſtare poteſt legitimationi. Nam conſenſus parentis ad legitimationem, non eſt requiſitus ad propagandam, vel concedendam judici juriſdictionem in ipſum clericum, ſed in ipſum filium laïcum legitimandum, vel potius ad impediendum ipſius clerici præjudicium. Bona vero ad quæ legitimatur, eſto exempta ſint à tributis, & gabellis, dum à clerico poſſidentur, non tamen exempta ſunt, quominus poſt mortem ejus alteri à principe applicentur, & jus ſucceſſionis concedatur. Leges vero, quæ per hanc legitimationem relaxantur, civiles ſunt, & non canonicæ: legibus namque civilibus ſtatutum eſt, ne illegitimi in parentum ſive laïcorum, ſive clericorum bonis ſuccedant. Ergo nihil obſtat huic legitimationi. Facit pro hac ſententia, §. *illud, in Authent. quibus modis natur. efficiantur ſui*, in illis verbis: *Quid, enim ſi ad ſacerdotium alter eorum aſcendat*, quibus ſatis indicat Imperator ſe poſſe legitimare filium ſacerdotis, & ita tenet Decius *conſ.* 150. *num.* 5. Covarr. 2. *p. de ſponſal. cap.* 8. §. 8. *num.* 10. Fachin. *lib.* 3. *controverſ. cap.* 59. Molina *tract.* 2. *de juſtit. diſp.* 173. *verſ. ad quem autem*, Baſil. de Leon. *lib.* 11. *de matrim. cap.* 6. *n.* 6. Matienzo *lib.* 5. *recopilat. tit.* 8. *leg.* 10. *gloſſ.* 1. *num.* 13, & alij apud ipſos.

10. Advertit tamen optimè Molin. *ſupra, verſ. illud tamen*, poſſe Pontificem lege ſua ſtatuere, ne bona clericorum ad filios eorum ſpurios deveniant, quantumvis à principe legitimati ſint, ut in hac via clerici à libidine frænentur, & impediantur, ne occaſione ditandi filios ſacrilegos pauperibus debita alimenta denegent. Neque ex hac conſtitutione infertur Pontificem in laïcum juriſdictionem exercere, ſed ſolum in clericum, eorumque bona impediendo, in filios transferantur. Quod fecit Pius V. in ſua Bulla, quam refert Navarr. *de ſpoliis cleric.* §. *ult. num.* 6. *notab.* 4. *circa finem*, quæ tamen non videtur recepta in his Hiſpaniæ regnis, prout teſtatur Molin. *tract.* 3. *de juſtit. diſput.* 169. *circa finem.*

11. Major dubitatio eſt, ſi filius clerici legitimandus in ſacris ſit conſtitutus, vel ſi in minoribus ſit, beneficium Eccleſiaſticum habeat ratione cujus fori privilegium habeat; an, inquam, hinc legitimari poſſit à principe ſæculari? Negat Decius *conſ.* 150. *à n.* 4. Azor. 2. *part. inſtit. moral. lib.* 2. *cap.* 15. *q.* 5. *in fine.* Baſil. Legionen. *lib.* 11. *de matrim. cap.* 6. *n.* 9. Moventur, quia laïcus in clericum exercere nullatenus juriſdictionem poteſt, etiam ipſo clerico conſentiente, juxta *tit. de foro comp.* Sed legitimatio, ut ſæpè dictum eſt, juriſdictionis eſt exercitium. Ergo hanc judex laïcus comparatione clerici exercere non poteſt. Item ſupradictus clericus exemptus eſt à laïca poteſtate. Ergo judex laïcus illum legitimare non poteſt. Quia legitimatio (ut omnes ſupponunt) fieri neceſſario debet in ſubditum.

12. Cæterum etſi hæc ſententia ſit ſatis probabilis, probabi

probabiliorem existimo affirmantem à judice laïco hanc legitimationem faciendam esse ; sic docent aliis relatis Covarr. 2. *p. de sponsal. cap.* 8. *n.* 9. Mol. *tract.* 2. *de justit. disp.* 173. *in med. vers. quando filius.* Moveor ea consideratione. Nam hic filius ob leges civiles inhabilitantes spurios ad successionem patris, est inhabilis ad succedendum, quamque inhabilitatem contraxit tempore quo laïcus erat, neque illam exclusit clericatu accepto, sed legum civilium relaxatio ad illarum conditorem pertinet. Ergo ad ipsum pertinere debet legitimatio ; conditor autem harum legum est judex laïcus. Ergo ad ipsum legitimatio pertinet. Neque obstat clericum exemptum esse à jurisdictione laïca ; quia non est exemptus integrè à jurisdictione directiva, sed à coërcitiva. Alias nullus legibus civilibus obligari posset contra receptam sententiam, de qua *tract. de legib. disp.* 1. diximus.

13. Quartò dubitatur, qualiter consensus legitimandi, & parentum ipsius requiratur ? Si spectata juris dispositione legitimatio facienda est constat non solum parentum, sed ipsius legitimatio consensum requiri : habetur expresse § *generaliter Authent. quibus modis natural. afficiantur sui*, & subditur ibi ratio : nam per legitimationem transit legitimatus in patriam potestatem ; ac proindè ususfructus bonorum ipsius, & administratio ad patrem pertinet. Non igitur erat conveniens, ut renuente patre, vel filio hanc legitimationem princeps concedat : sic omnes Doctores. Adverto tamen, si legitimatio esset diminuata, ut scilicet solum respiceret personam legitimatam, quam habilem redderet princeps ad honores aliaque officia reipublicæ, & non ad patris successionem, nullus patris consensus requiritur ; quia sua non interest, & ex principis beneficio habet ; sic Matien. *l.* 4. *recop. l.* 10. *tit.* 8. *gloss.* 1. *n.* 12. Nunquam vero consensus aliorum agnatorum, aut consanguineorum requiritur, tametsi legitimatus ad successionem patris consequenter maneat legitimatus ad aliorum successionem. Molin. *tract.* 2. *justis. disp.* 173. *vers. item legitimatus rescripto.* Qualis autem consensus requiratur ? Eman. Costa *in l. Gallus, §. & quid si tantum, ff. de libert. & posthum. p.* 2. *concl.* 1. & Molin. *tract.* 2. *de justit. disp.* 173. *vers. ut legitimatio*, negant esse necessarium expressum, sed sufficere præsumptum, dummodo hæc præsumptio non colligatur ex sola scientia legitimationis, & silentio, sed ex aliquo actu, quod non nisi legitimationis jure effici poterat. Cæterum probabilius credo te sufficienter consentire, si scias legitimationem, & fileas, neque contradicas, cum contradicere possis ex *leg. in adoptionib.* 5. *ff. de adoptionib.* & videtur decidi *in leg.* 2. *§. ult. ff. soluto matrimonio*, ibi : *scire eum exigimus, ut videatur non contradicere.* Et ratio ea est : quia cessatio contradictionis cum scientia legitimationis est virtualis legitimationis approbatio. Basil. Legionen. *lib.* 11. *de matrim. cap.* 6. *num.* 13. vide Matienz. *leg.* 10. *tit.* 8. *lib.* 5. *recopil. gl.* 10. *n.* 11.

Dixi, spectata juris dispositione. Nam si princeps velit uti plenitudine suæ potestatis, poterit invitum quemlibet legitimare, cum enim legitimationis conditiones à jure humano statutæ sint, princeps juris illius constitutor, eas relaxare poterit. Tiraquell. *de nobilit. cap.* 6. *n.* 21. Anton. Gabr. *tit. de legitim. concl.* 5. *in fin.* Basil. *supra n.* 14.

Hinc fit absentis legitimationem effectum non habere, quousque ipse illam ratam habeat, neque infantis legitimationem, quousque ipse liberè consentiat. Excipe nisi ex plenitudine potestatis princeps ei velit hoc beneficium concedere. Azor. 2. *p. instit. mor. l.* 2. *cap.* 14. *q.* 9.

14. Quintò dubitatur ; an filius natus ex parentibus impeditis ad contrahendum legitimari possit ? Ratio difficultatis est, quia legitimatio est natalium restitutio ; at hic nequit natalibus restitui, cum non possit princeps copulam illam, ex qua genitus est, legitimam, & conjugalem facere. Ergo ejus restitutio non est legitimatio, sed dispensatio. Adde *Auth. quibus modis naturales efficiantur sui, §. ult.* prohibet his filiis legitimationem concedi : ibi, *neque naturales vocari ; neque participanda eis ulla clementia est.* Huc accedit horum filiorum restitutionem dispensationem vocari, *in cap. per venerabilem, qui filij sint legitimi ?* & ita tenent plures relati à Fachin. *l.* 3. *controv. cap.* 57. *in princ.* & à Matienzo *l.* 5. *recopil. l.* 10. *tit.* 8 *gloss.* 1. *num.* 1. quos ipse sequitur Covar. 2. *p. de sponsal. cap.* 8. *§.* 8. *n.* 4. testatur sibi aliquando hanc opinionem placuisse.

15. Cæterum verius est hos à principe legitimari posse, si plenitudine suæ potestatis utatur : sic Covarruvias & Fachineus *supra.* Molin. *tract.* 2. *de justit. disput.* 173. *in princip.* Basilius Legionen. *lib.* 11. *de matrimon. cap.* 6. *fine.* Ratio est ; quia hæc inhabilitas ; & illegitimatio jure humano introducta est ; jure enim naturæ omnes filij legitimi nascuntur. Sed quæ jure humano inducta sunt, principis voluntate abrogari, seu mutari possunt, §. *sed naturali, instit. de jure natur. gentium, & civili.* Ergo potest hæc inhabilitas mutari, & loco illius legitimatio naturalis succedere. Neque obstat principem non posse copulam illam ; ex qua filius legitimandus genitus est, legitimam reddere, quominus non posset filium naturalem legitimare. Non enim ad legitimationem requiritur restitutio natalium ex matrimonio, sed natalium ex natura ; & sic restitutus reputatur ; ac si ex vero matrimonio natus esset, quamvis matrimonium inter parentes esse non possit. Lex autem illius *Authent.* statuit hos filios indignos esse legitimatione, ac proindè jure ordinario legitimandos non esse, at non tollit, neque potest tollere à principe potestatem illos legitimandi, si sibi placuerit, *textus in cap. per venerabilem*, utitur verbo dispensationis ; quia legitimatio est quædam juris dispensatio, si quidem illegitimus, & alioquin jure inhabilis ad successionem admittitur.

§. VII.

Quæ conditiones exprimendæ sunt, ut validum sit legitimationis rescriptum.

1 *Debet matrimonium inter parentes moraliter esse impossibile.*

2 *Debet fieri mentio, si fortè pater habeat filios legitimos.*

3 *Non est opus exprimere alios cognatos, & consanguineos patri succedentes.*

4 *Deinde est mentio facienda substituti.*

5 *Potestne princeps legitimare prolem, ut in hæreditate cognatis delata succedat ? Affirmant plures, si nondum possessionem habeat.*

6 *Contrarium censeo tenendum.*

7 *Idem est dicendum, esto hæreditas delata sit, sed nondum adita.*

8 *Idem de substituto sub conditione, si pater sine liberis ex legitimo matrimonio decedat.*

9 *Secus dicunt aliqui, si conditio sit, si decedat sine liberis legitimis.*

10 *Contrarium etiam in hoc casu verius existimo.*

11 *Si substitutio facta est sub conditione, si ultimus possessor sine liberis dicesserit, an hunc substitutum excludat filius naturalis ? Ex circunstantiis substitutionis desumendum est.*

12 *In legitimationis impetratione citandi sunt qui jus ad hæreditatem habent impedibile.*

13 *Qui excludantur in legitimatione concessa sub hac conditione, nempe sine præjudicio legitimorum.*

14 *In impetratione legitimationis explicari debet qualitas illegitimitatis.*

15 *Apponitur quædam limitatio.*

16 *Requiritur cauſa ad concedendam legitimationem.*
17 *Qualiter legitimatus, vel diſpenſatus habilis eſt ad beneficia.*

1. PRimo, & præcipuè requiritur, ne poſſint parentes matrimonium contrahere, vel quia cum aliis illorum deceſſit vel eſt longè abſens, vel quia cum aliis fornicationem commiſit; vel ſe inhabilem moraliter fecit. Nam ſecluſa hac impoſſibilitate ſaltè morali, nequaquam princeps legitimationem concedit, cum eam ſubroget loco matrimonij, quod credit impoſſibile: probatque *textus in Authent. quibus modis naturales efficiantur legit. §. ſit igitur, collat. 6.* & tradit Covarr. *2. p. de ſponſal. cap. 8. §. num. 5.* Gregor. Lopez *l. 4. tit. 15. part. 4. verbo de barraga.* Molin. *de Hiſpan. primogen. l. 3. cap. 3. num. 39.* noſter Molin. *tract. 2. diſput. 173. verſ. item ſi is.* Matienzo *l. 10. tit. 9. lib. 5. compil. gloſſ. 10.* & alij plures ab eiſdem relati.

2. Secundò requiritur, ut legitimandus mentionem faciat, ſi fortè ejus pater habeat filios legitimos. Quia ſpectata ordinaria poteſtate non cenſetur princeps cum præjudicio legitimorum velle legitimationem concedere: habetur expreſsè *in §. ſi quis ergo, & ſequenti. Authent. quibus modis naturales efficiantur ſui, & §. generaliter, eod. tit. & Authent. quibus modis efficiantur legitimi, §. ſit igitur,* & docent paſſim Doctores. Videtur autem ceſſare neceſſitas hos legitimos filios explicandi, ſi ipſe in impetratione legitimationis conſentiret. Quia tunc ceſſaret eorum præjudicium: ſic Ant. Gabriel *de legitim. concluſ. 6. num. 17.* Baſil. Legionen. *lib. 12. de matrim. cap. 7. num. 3.* Sed non caret difficultate. Quia mentio legitimorum non ſolum expoſtulatur, ne fiat eis præjudicium, ſed ut intelligat princeps, non eſſe neceſſarium ſubrogare filios naturales loco legitimorum, qui eſt finis legitimationis, cum filij legitimi adſint. Nunquam tamen ob parentum conſenſum excuſatur legitimandus ab expreſſione legitimorum quia conſenſus parentis non impedit eorum præjudicium, nec ſuperfluam ſubrogatam: Covarr. *2. p. de ſponſal. cap. 8. §. 9. n. 7.* Azor. *2. p. lib. 2. cap. 14. q. 11.* Baſil. Legionen. *ſupra.* Si vero nullus adſit filius legitimis, & legitimandus habeat patrem, & avum, utriuſque conſenſum exiſtimo in regnis Hiſpaniæ neceſſarium eſſe. Quia in his regnis patri carenti filiis legitimus neceſſario ſuccedit avus in duabus partibus, ita ut non poſſit filius de illis liberè diſponere, ſed ob præjudicium legitimæ filiis legitimis neceſſario competentis eſt mentio facienda filiorum legitimorum. Ergo etiam ob præjudicium ſucceſſionis avorum, eſt mentio illorum facienda, & ita tenet Molin. *tract. 2. de juſtit. diſput. 173. verſ. item ſi legitimatio*, cum Eman. à Coſta *in leg. Gallus, §. & quid ſi tantum, ff. de l. & poſthum. 2. p. num. 146.*

3. Alios vero cognatos, & conſanguineos ſuccedentes patri ab inteſtato, non eſt neceſſarium exprimere. Quia ſolum ſuccedunt caſu quo pater aliter de bonis ſuis (ut poteſt) non diſpoſuerit, cum autem liberum patri ſit cui voluerit bona ſua relinquere, nullum agnatis, & conſanguineis ex illa legitimatione præjudicium fit, ac proindè eorum mentio non eſt facienda. Covarr. *2. part. de ſponſal. cap. 8. §. 9. num. 7.* Decius *conſ. 55. col. 1. & 3.* Tiraquell. *in l. ſi unquam, Cod. de revocandis donat. verbo ſuſceperit, num. 53.* Baſil. *l. 11. cap. 7. num. 4.* Quod procedit non ſolum vivente patre, ſed illo mortuo, caſu quo in morte expoſtulaverit filij legitimationem, & ſub ea conditione illum hæredem inſtituerit; quia tunc ex voluntate principis effectus legis ſuſpendentis cenſentur hæredes non acquirere jus ad bona defuncti, niſi caſu quo princeps voluntati parentis defuncti non annuerit, legitimando filium, ut pater expoſtulavit. At ſi princeps filium legitimaverit, ut verè legitimare poterit, ſicut poterat in vita, ceſſat jus hæredibus conceſſum; ſic ex Bart. & aliis tradit Covarr. *ſupra*, & multis allegatis Matienzo *leg. 10. tit. 8. lib. 5. recopil. gloſſ. 1. num. 10.* Molina *tract. 2. de juſtit. diſput. 174. verſ. illud etiam.* At parente inteſtato mortuo non poteſt legitimandus legitimationem impetrare, quin exprimat, hæreditatem cognatis delatam eſſe, quia non eſt cenſendus princeps velle illis in jure quæſito præjudicare. Covarr. *num. 9.* Matienzo *num. 19.* Azor. *lib. 2. cap. 14. quæſt. 10.* Baſil. *cap. 7. num. 4.*

4. Deindè eſt mentio facienda ſubſtituti, ſi fortè aliquis ſit in hæreditate parentis, caſu quo ſine liberis legitimis deceſſerit, quia cum pater non potuerit libere de hæreditate diſponere, ſed obligatus ſit ſubſtituto relinquere, ipſéque ſubſtitutus jus ſuccedendi habeat, non eſt credendus princeps huic juri præjudicare velle: ſic aliis relatis Covarr. *dicto cap. 8. §. 9. num. 8.*

5. Sed gravis eſt, inter juriſperitos controverſia, poſſitne princeps de plenitudine ſuæ poteſtatis tibi legitimationem concedere, ut in hæreditate cognatis delata ſuccedas? Et quidem ſi cognati hæreditatis poſſeſſionem habeant, omnes conveniunt non poſſe principem te legitimare ad ſuccedendum in illa; quia non eſt in ejus poteſtate aliquem bonis propriis ſpoliare, ut alteri ea concedat, excepta cauſa boni communis, & dato bono cambio. At ſi hæreditatis poſſeſſionem non habeant, ſed ſolum illam adierint, hoc eſt, hæreditati conſenſerint, voluerintque eſſe hæredes, ratione cujus dominium acquiſierint, juxta *l. cum hæredes, ff. de acq. poſſ.* plures cenſent poſſe principem te ad illius ſucceſſionem legitimare. Quia princeps in jure civili diſpenſare poteſt, cum ſit ab ipſo conſtitutum, ſed à jure civili habetur, quod agnati dominium habeant hæreditatis per illius aditionem. Ergo à principe impediri poteſt, & tibi concedi.

6. Contrarium tamen omnino tenendum eſt. Nam eſto à jure civili, & legibus regalibus pendeat, quod per aditionem hæreditatis dominium acquiratur; at illo acquiſito, jam à principe, illiuſque legibus independens eſt, juréque naturæ debitum illud habenti: nequit ergo princeps illud tollere: ſic aliis relatis Matienzo *leg. 10. tit. 8. lib. 5. compil. gloſſ. 1. n. 20.* Mol. *de Hiſpan. primog. l. 2. cap. 7. à num. 28.* Covarr. *2. part. de ſponſal. cap. 8. §. 9. n. 9.* Molina Jeſuita *tract. 2. diſputat. 174. concluſ. 4.*

7. Verum ſi hæreditas ſolum cognatis delata ſit, eo quod ipſi poteſtatem habeant repudiandi hæreditatem, vel illam acceptandi, prout magis ſibi fuerit expediens, communione ſententia defendit poſſe principem ante illius aditionem te legitimum reddere ad ſuccedendum, & excludendum agnatos, quibus eſt hæreditas delata; ſic Molina *de Hiſp. primog. l. 2. cap. 7. n. 30.* Baſil. *l. 11. de matr. cap. 7. n. 5. fine.* Matienz. *ſupra, n. 21.* Covarr. etſi dubius *ſupra dicto §. 9. num. 9.* Ratio ea eſſe poteſt, quia ante aditionem hæreditatis non eſt plenum jus cognatis acquiſitum. Ergo à principe impediri poteſt ex plenitudine ſuæ poteſtatis.

Cæterum, probabilius credo oppoſitum cum noſtro doctiſſ. Molin. *tract. 2. diſp. 174. concl. 4.* & Fortunato relato à Covarruv. *ſupra*, cujus authoritatem ipſe magnifacit. Ratio eſt, quia eo ipſo, quo hæreditas cognatis delata eſt ipſi eum non repudiaverint, neque in hoc jure acquiſito jam à principe ejuſve legibus dependet; eſto in ejus acquiſitione dependerint, & eſto dependeant in dominio acquirendo per aditionem. Sed jus alteri acquiſitum nequit princeps tollere, niſi ex cauſa publica boni communis & dato bono cambio. Ergo nequit in præjudicium eorum, quibus delata eſt, tibi legitimationem concedere.

8. Idem quod dictum eſt de hæreditate cognatis delata, dicendum eſt de ſubſtituto ſub ea conditione, ſi tuus pater ſine liberis ex legitimo matrimonio decedat, non inquam, poteſt princeps te legitimare, ut

hunc

hunc subſtitutum excludas. Quia esto à voluntate principis, ejusque gratia dependerit institutio feudi, & majoratus, in qua subſtitutus cum illa conditione nominatus est; at facta ea institutione, nominatione non pendet à principis voluntate jus ad successionem, quod subſtitutus habet. Ergo non potest illud ab eo auferre, & ibi contra voluntatem instituentis communicare. At est voluntas instituentis, ut detur subſtitutio deficientibus filiis ex matrimonio genitis. Ergo dari non potest tibi legitimato, cum legitimatus non comprehendaris sub his, qui ex matrimonio sunt geniti; sic Molin. *l.3.de primogen. cap.3. num.29 & 51.* noster Molin. *tract.2. de justit. disp.174. concl.6.& 7.* Covarr. 3. *var. cap.6. num.7. in respons. ad 4.*

9. At si institutio solum dicat, si sine liberis legitimis decesserit? Communis sententia affirmat te legitimatum à principe hunc subſtitutum excludere, quia legitimatus inter legitimos filios computari debet *Authent. quibus modis naturales efficiantur legitimi, § sit igitur licentia, & in Auth. quibus modis naturales, efficiantur sui, §. & quoniam*, ibi: *si quis ergo filios legitimos non habens, colat.6. l.4. tit.15. p.4.* ibi: *son dende en delante legitimos.* Ergo stante tua legitimatione cessat conditio necessaria, ut subſtitutus succedat, siquidem jam non decedit sine legitimis filiis; sic Covarr. 3. *var. cap.6. n.7.& 2.p. de sponsal.cap.8.§.9.n.8.* & plures relati à Molin. *l.3. de Hisp. primog. cap.3. num.2. & 26.* Limitant autem plures hanc sententiam, ut non procedit in subſtituto à persona nobili, quales regulariter sunt omnes Hispani majoratus, quia tunc non præsumitur sub filiis legitimis legitimatum, qui solet ex infima plebe, institutorem voluisse comprehendere. Secundo limitant, nisi vocet filios, & filias, addátque & eorum filios legitimos: non enim est credendum filios legitimatos rescripto principis sub hac dispositione contineri. Alias comprehenderet filios naturales filiarum, si à principe legitimarentur; quod videtur absurdum: sic Molin. *lib.3. cap.3. n.50. & 54.*

10. Nihilominùs probabilius existimo te sic legitimatum à principe non excludere subſtitutum, cum illa clausula. Nam licet legitimatus fictione juris quoad plures effectus, & privilegia legitimus censeatur: at in communi acceptione non ita censetur; sed instituens majoratum credendus est nomen legitimi secundum communem acceptionem usurpasse Ergo ex ejus acceptione, sub filiis legitimis te legitimatum non comprehendit. Ergo non excludis hinc institutum. Molin. *l.2. de primog. cap.7. n.31 & lib.3. cap.3. n.27.& 29.* noster Molina *tract. disp.174. concl.8.*

11. Quod si institutio majoratus, feudi vel fideicommissi facta sit sub ea clausula, ut subſtitutus succedat si ultimus possessor sine liberis decesserit, gravis est controversia inter Doctores, an filius naturalis hunc subſtitutum excludat? Alij affirmant, alij negant, ut videre est apud suprad. Molin. *lib.3. cap.3. num.41. & seqq.* & nostrum Molin. *d. disp.174. in fin.* eorúmque resolutio nobis probatur, nempe ex conditione, & qualitate instituentis, aliisque circunstantiis hoc desumendum esse. Nam si instituens sit persona nobilis, nunquam credendus est voluisse majoratum ad naturalem filium devenire, ne possidens majoratum, quique defert sui generis honoris insignia, caputque est totius familiæ, cui omnes reverentiam exhibent, vilis sit & abjectus; ac proinde conditio illa, si sine liberis decesserit, idem est regulariter cum illa, si sine liberis legitimis decesserit.

12. Hinc colligere potes citandos esse in impetratione legitimationis eos omnes, & solos, quia jus ad hæreditatem habent impedibile à patris libera voluntate; sic Doctores relati. Vide Molin. *de Hispan. primogen.l.3.cap.3.num.10.* Covarr. §.9.*num.8.* Hæc enim citatio requiritur, ut principi constet causam legitimam adesse ad legitimationem concedendam. Nam esto subſtitutus aliique filij legitimi semper præsumantur contradicturi filij legitimationi faciendæ, quia illis præjudicat. At quia eorum contradictio deservit ad examinandum, an causa legitima intercedat concedendi legitimationem, ea de causa citari debent: si tamen illis non citatis, expressis tamen principi, princeps legitimationem absolutè concedat, valida est ejus concessio, quia potestatem habet supradictis præjudicare in jure quod habent ad succedendum, cum illud habeant ex dispositione legis ab ipso principe latæ, ut latius tradit Molina *tract.2.de justit.disp.174.concl 2.& 3.*

13. At si non absolutè sed cum restrictione concedat legitimationem, nempe sine præjudicio legitimorum hæredum, vel succedentium ab intestato, nequaquam illi omnes, qui jus necessarium habent ad succedendum, quodque à parte impediri non potest, præjudicabuntur. An vero alij hæredes usque ad quartum gradum, qui ab intestato succedunt, ex illa clausula excludantur? Affirmat Molina *supra*, & Sarmient. *lib.1. select. cap.8. num.7.* & plures relati à Fachineo *l.3. controv. cap.62.* quia supradictis propriè præjudicium non fit, cum non habeant jus succedendi, quod à possessore frustrari non possit. Deinde quia nullius effectus videtur esse legitimatio, si hi non essent excluſi, cum raro succedere possit esse aliquem consanguineum intra quartum gradum destitutum: placet mihi hæc sententia, quamvis Fachineo, & aliis ab eo relatis contrarium probetur.

14. Tertiò, ut valida sit legitimatio, explicari debet qualitas illegitimitatis, non solum in genere, sed in specie. Tum ut princeps sciat quam gratiam cedit. Tum quia pro qualitate illegitimitatis facilis, vel difficilis redditur. Quapropter explicare debes, an sit naturalis, an spurius: & si spurius, an ex incestu, sacrilegio, vel adulterio vel ex omnibus simul. Item explicare debes ex quo incestu natus sis, si ex incestu cum matre, cum sorore, cum uxore fratris, cum nuru, cum filio. Nam esto hæc juxta opinionem Cajet. *2.q.154.art.9.* non varient speciem, explicanda tamen sunt, ut Pontifex sciat, quam gratiam concedit. Item explicanda sunt, quæ difficiliorem reddunt concessionem: *cap. postulasti, de rescriptis*, & negari non potest ex uno incestu, potius quam ex alio difficiliorem esse concessionem: sic Covarr. *2.part.de sponsal.cap.8.§.9. n.3.* Basil. Legionen. *l.11.de matr.cap.7. n.6.* Molina *tract.2.de justit.disp.173.verf.hinc colligitur.* Fachin. *lib.3. controverf. cap.61.* Deinde explicare debes ex quo sacrilegio legitimus natus sis, an ex sacerdote, moniali, religioso, vel utroque simul. Molina, Basilius *supra.* Item si esses genitus ex Episcopo, non sufficeret narrare te ex sacerdote genitum esse, quia dignitas Episcopalis notabiliter aggravat sacrilegium, sicut esse genitum ex sacerdote, & religioso simul, Molin. *supra, verf. qualitates.* Præterea est explicandum, si ex adulterio natus sis.

An vero explicare debeas, si utrinque adulterium est commissum? Affirmant plures, quos refert, & sequitur Covarr. *2.part.de sponsal.cap.8.§.9.num.3.* Azor. *2.p.instit.moral.l.2.cap.4.q.6.* Basil. Legionen *l.1.cap.7. num.9.in fine, juncto n.8.* Molina *tract.2. de justit. disputat.173. verf. hinc colligitur.* Moventur, quia difficilior videtur reddi dispensatio, si utrinque adulterium est commissum, quam si ex una parte tantum, ut principi manifestanda sunt, quæ possunt eum ad concedendam gratiam, difficilem reddere, *cap. dudum, de electione, cap. super litteris, cap. postulasti, de rescript.* Ergo. Cæterum contrariam sententiam sufficere; namque si dicas te ex adulterio esse genitum, docuit Angel. *conf.* 204. quem refert & sequitur Fachin. *lib.3. controverf. cap.60.* ea, inquam, ratione; nam ex vi illius relationis cognoscit princeps te ex muliere adultera genitum esse; eo quod adulterium absolutè sumptum, comparatione mulieris desumitur, *l.1. Cod. de adult.*

illo non obstante princeps legitimum reddit : ergo etiam reddit, esto viri adulterium declaretur ; quia superadditum viri adulterium non videtur difficiliorem reddere principem in concessione. Verùm hæc ratio non multum stringit ; alias ex illa inferri potest si genitus esset ex conjugato, & soluta, te non esse obligatum ex quo coitu sis genitus explicare, cum adulterium ex parte viri non sit propriè adulterium quoad infamiam, & punitionem, neque principem reddat difficiliorem in gratia concedenda, quod est absurdum. Quapropter retinenda est prima sententia, ut communior, & probabilior.

15. Supradicta limitanda sunt, nisi princeps concessionem ita generalem faciat, ut ex verbis ipsis constet non esse opus eorum in particulari exprimere, ut si diceret ex quocunque coitu natus sis, te legitimum facio ; ut aliis relatis docet Covarr. 2. *part. de sponsal. cap.*8. §.9. *num.*4. Molin. *de justit. tract.*2. *disput.*173. *vers. hinc colligitur.*

17. Quartò requiritur causa ad concedendam legitimationem, ut multis relatis probat Molina *de Hispanor. primogen. l.*3 *cap.*3. *ferè per totum.* Cum enim princeps legitimationem concedens, jura, legesque à se statutas relaxet, aliisque præjudicet, nequit absque causa hæc præstare; alias non esset administrator, sed dissipator. An autem valeat legitimatio absque causa concessa pendet ex illa quæstione, quam *tract. de legibus, disput. ult.* disseruimus, an dispensatio principis in propriis legibus absque causa teneat, cujus affirmativam partem, ut probabiliorem defendimus. Ex illa tamen legitimatione absque causa concessa non præjudicabitur tertio in jure quæsito.

17. Ex his omnibus infertur, qualiter legitimatus, vel dispensatus habilis sit ad beneficia ; est enim legitimatus æque habilis, ac legitimus ; quia sublatum est illegitimitatis impedimentum, dispensatus verò juxta verba dispensationis, quæ strictè explicanda sunt, ut latius *tract. de legib. disp. ult. de dispensatione,* diximus. Jure autem communi Episcopus ad ordines minores, & beneficia simplicia cum illegitimis dispensat. *cap.*1. *de filiis præsbyt. in* 6. Ad ordines majores, beneficia curata, dignitates, & personatus solus Pontifex concedit dispensationem, ut latius *tract. de irregularit. disp. punct.* dicemus.

Punctum II.

An filij presbyterorum aliis legitimati, vel dispensati ad beneficia obtinenda, in Ecclesia paterna beneficia obtinere.

1 *Expenditur decretum Trident.*
2 *In quo hoc decretum distinguatur ab his, quæ jure communi statuta erant.*
3 *Prohibitio est de filiis illegitimis comparatione suorum parentum. Non de nepotibus comparatione avi.*
4 *Limitant aliqui, ut procedat mortuo parente. Sed non admittitur limitatio.*
5 *Pater non est prohibitus obtinere beneficium filij illegitimi.*
6 *Sed an obtinere possit beneficium in illa Ecclesia, in qua filius est actu beneficiatus ? Verius est non posse.*
7 *Qualiter pater obtinere beneficium debet, ut filius illegitimus impediatur illud habere.*
8 *Qualiter neque mediatè neque immediatè potest filius beneficium patris obtinere.*
9 *Potest pensionem.*
10 *Proponitur objectio & solvitur.*
11 *Prohibetur filius quodcunque beneficium etiam dissimile in Ecclesia paterna obtinere.*
12 *Quid dicendum de beneficiis unitis.*
13 *Non potest supradictus filius obtinere beneficium in Ecclesia, ubi pater solum sedem habet ob dignitatem alterius Ecclesiæ.*
14 *Neque obtinere beneficium in Ecclesia, quæ est soror alterius, ubi pater beneficium habet.*
15 *Bene potest obtinere canonicatum, qui erat portio non beneficialis tempore patris. Item & capellaniam non collativam.*
16 *Interdicitur filio illegitimo administratio in Ecclesia, in qua pater beneficium habuit. Et quæ administratio.*
17 *Si pater solum administrationem habuit, non excluditur filius, neque ab administratione, neque à beneficio.*
18 *Interdicitur à concilio qualibet reciproca resignatio : parentum in favorem filiorum.*
19 *Episcopus nunquam in supradictis dispensat, & raro Pontifex.*

1. TOta difficultas versatur in explicatione *textus Concil. Trident. sess.* 24. *cap.*14. *de reformat.* ubi decernit concilium, ut paternæ incontinentiæ memoria locis Deo consecratis, quos maximè puritas, sanctitasque decet longissimè arceatur, non liceat filiis clericorum, qui non ex legitimo nati sunt matrimonio in Ecclesiis, ubi eorum patres beneficium aliquod Ecclesiasticum habent, aut habuerunt quodcunque etiam dissimile beneficium obtinere, neque in dictis Ecclesiis quoquomodo ministrare, nec pensiones super fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel alias obtinuerunt habere. Quod si in præsenti pater, & filius in eadem Ecclesia beneficia obtinere reperiantur, cogatur filius suum beneficium resignare, aut cum alio permutare extra Ecclesiam intra trium mensium spatium : alias ipso jure eo privatus existat, & super his quæcunque dispensatio subreptitia censeatur. Ad hæc reciprocæ resignationes si quæ post hac à parentibus clericis in favorem filiorum fiant, ut alter alterius beneficium consequatur, in fraudem hujus decreti, & canonicarum sanctionum factæ omnino censeantur, nec collationes secutæ vigore hujusmodi resignationum, seu aliarum quarumcunque, quæ in fraudem factæ fuerint, ipsis clericorum filiis suffragentur.

2. Hoc decretum ut sacra concilij congregatio declarat, plurimum differt ab his, quæ jure communi statuta erant. Primo namq; differt in fine. Nam jus cõmune prohibebat filiis illegitimis beneficia parentum habebere, ne videretur in Ecclesia dari successio. At Trident. non ob successionem, quam ut paternæ incontinentiæ memoria arceatur, hanc statuit prohibitionem. Secundò differt in eo quod prohibet filiis clericorum non solum immediatam successionem in beneficio parentum, sed etiam mediatam, & remotam. Quam tamen successionem mediatam, & remotam jus commune non prohibebat, ut constat ex *cap. ad extirpandas, cap. dilectus, cap. ex transmissa, de filiis presbyteror.* Tametsi constitutio quædam Clementis VII. quæ in bullario est 36. hanc successionem remotam prohibuerit filiis ex fornicatione natis, nempe ut non possint ullo unquam tempore obtinere beneficia, quæ eorum patres in titulum, vel commendam, aut administrationem, seu ut aliis perpetuò unita aliquando obtinuerant. Tertiò non solum prohibetur successio in eodem beneficio, ut jure communi prohibitum erat, sed etiam in alio dissimili, dummodo sit in eadem Ecclesia. Quartò prohibetur filius, ministrare in Ecclesia, in qua pater obtinet, vel obtinuit beneficium, cum tamen ex jure communi solum fuerit prohibitus ipsi parenti ministrare. Quintò prohibetur ne pensiones obtineat super beneficia, quæ parentes obtinent, vel obtinuerunt, cum tamen jure communi non erat prohibitum parentem remanere beneficium in favorem

favorem tertij cum reservatione pensionis filio conferendæ Gigas *de pensionib. q. 89. n. 5.* Sexto hoc decretũ solum loquitur de filiis illegitimis, ut ex principio textus constat, ibi. *qui non ex legitimo matrimonio nati sunt*, &c. Quapropter filij clericorum ex legitimo matrimonio nati sub hoc decreto non continentur, sed dispositioni juris communis relinquuntur. Ex jure autem communi prohibentur filij clericorum etiam ex legitimo matrimonio nati parentibus immediatè succedere in beneficio, nisi Pontifice dispensante, de mediata successione nulla est prohibitio: habetur *cap. ad extirpandas, cap. dilectus. cap. ex transmissa. de filiis presbyter.* & tradit aliis relatis Garcia 7. *p. de benef. cap. 3. num. 3. & 18.* Barbosa 2. *de potest. episc. alleg. 65. num 16.* Item filij legitimi clericorum possunt in ea ecclesia, ubi eorum parentes beneficiati existunt provideri, dummodo non succedant in beneficiis immediatè, Quia neq; à concilio, neque à jure communi hoc videtur prohibitum & sic decisum refert Seraphin. *decis. 1442. numer. 6.* Augustt. Barbosa 3. *p. de potest. epis. alleg. 65. n. 16.*

3. Hinc colligi primo prohibitionem solum esse de filiis illegitimis comparatione suorum parentium; ut patet illis verbis: non liceat filiis clericorum, ubi eorum pater, &c. Unde filius illegitimus benè poterit beneficium avi habere. Tum quia in odiosis, & pœnalibus sub nomine patris non venit avus, nec sub. nomine filii venit nepos, ut ex Bart. *in leg. liberorum. n. 6. ff. de verbor. significat.* tradit Covarr. *lib. 2. var. c. 8. n. 2.* Surdus *de alment. tit. 9. q. 36.* Tum quia concilium paternæ, & non avitæ incontinentiæ memoriam à loco sacro voluit arcere. Tum denique quia nepos succedit avo ex testamento, cum tamen filius patri succedere non possit. *leg. fin. Cod. de naturalib. liberis.* Anton. Gomez *in leg. 9. tauri. n. 17.* Covarr. *2. p. de sponsal. cap. 8. §. 5. n. 11.* noster molina *tract. 5. de justit. disp. 167. concl. 9.* & ita causa maturè discussa hanc sententiam amplexa fuit sacra concilij congregatio 17. Octobris 1591. ut testatur Barbosa *in dicto cap. 15. n. 2.* tametsi alias contrarium senserit, & tenet Navarr. *cons. 9. de filiis presbyt. in 9.* Sayrus *l. 6. de irregularit. c. 10. num. 4.* Azor. *2. p. instit. lib 6. c. 4. q. 17.* Ugol. *de officicio episcop. c. 50. §. 7. num. 2. & §. 8. numer. 2.* Garcia aliis relatis. *7. p. de benef. cap. 3. n. 21.* Barbosa 3. *p. alleg. 64. n. 18.*

4. Limitat hanc doctrinam Lessius *l. 2. c. 34. dub. 18. n. 91.* ut procedat mortuo parente. Nam cum vivente patre filius succedere non possit avo, neque etiam beneficium ab illo accipere potest. Sed non placet limitatio; quia in beneficiis non datur hæc stricta successio, ut ex avo in filium, & deinde in nepotem deriventur: imo potius jus commune hanc hæreditariam successionem abhorret: quare cùm possit avus in quemlibet extraneum vivente ejus filio beneficium resignare, sic poterit in ejus nepotem, tametsi pater vivat. Bernard. Diaz *pract. c. 58 n. 4.* Garcia *supra n. 23.* & alij doctores indistinctè loquentes.

5. Secundo collige patrem obtinere posse beneficium filij illegitimi; quia comparatione patris neque in jure communi, neque in constitutione Clement. neque in concilii decreto ulla est prohibitio Prohibitio autem filij facta non est pro parentibus amplianda. Tum quia pœnæ extendendæ non sunt. Tum quia non est eadem ratio prohibitionis. Nam pater accipiens beneficium filij non videtur æquè ac si filius ejus beneficium acciperet, hæreditariam successionem repræsentare, neque paternam incontinentiam, cum pater non sit imago filij, neque ipsum repræsentet, benè tamen filius est imago patris, illumque repræsentat. Qua de causa tempore concilij, cum pater, & filius illegitimus in eadem ecclesia beneficium obtinebant. cogitur filius, & non pater intra trium mensium spatium beneficium resignare, aut cum alio extra ecclesiam permutare. Non igitur est eadem ratio de patre, ac est de filio; & ita tenent Rebuff. *in praxi. tit. de dispensat. super defectu. natal. 19.* Quintanadvennas *eccles. iast. l. 2. n. 95.* Lessius *l. 2. cap. 34. dub. 18. num. 91.* Gigas *de pensionib. q. 86. n. 10.* Garc. aliis relatis *7. part. de benefic. c. 3. n. 28.* Barbosa 3 *p. de potest. episc. alleg. 65. n. 17.* Salzedo *pract. c. 48.*

6. Sed nunquid pater stante dispositione concilii poterit obtinere beneficium in illa ecclesia, ubi ejus filius est actu beneficiatus? Ratio dubitandi est; quia concilium solum disponit de patre, & filio beneficiatis tempore concilii. Quod constat ex illis verbis: *quod si in præsenti pater, & filius*, &c. & in illo casu cogitur filius beneficium dimittere patre intacto. At cum filius est beneficiatus, non potest cogi filius dimittere beneficium, ut pater aliud obtineat. Ergo hic casus omissus fuit à concilio; & consequenter relictus est dispositioni juris communis. Sed ex jure communi optimè potest beneficium in eadem ecclesia cum filio obtinere. Ergo post concilium Trident. id ipsum poterit: Nihilominus verius videtur oppositum, non posse patrem obtinere supradictum beneficium. Quia tacitè; & virtualiter fit contra concilij dispositionem; cum enim concilium voluerit, ne filius, & pater in eadem ecclesia beneficiati existant, ut paternæ incontinentiæ memoria longissimè arceatur, si pater obtinene beneficim posset, ubi filius de præsenti existit, finis concilij frustraretur. Ergo dicendum est nequaquam posse parentem beneficium obtinere illa ecclesia, ubi ejus filius illegitimus beneficiatus existit. Neque enim filius cogendus est tunc beneficium acquisitum relinquere, potius enim pater impediri debet ab illo consequendo, quia ipse agit de lucro captando, & filius de damno vitando. Carcia *de benefic. 7. part. c. 3. num. 31.*

7. Tertio intellige prohibitionem esse; ne filius illegitimus obtineat, nec immediatè, nec mediatè beneficium patris. Requiritur ergo, ut pater beneficium obtineat; ut locus sit hujus prohibitionis. Unde si pater verè non obtinuit beneficium, quia nec possessionem accepit, neque illud acceptavit, optimè poterit filius illud obtinere. Et idem est si illud cessit, antequam litteræ sint expeditæ; quia ante litterarum expeditionem non censetur gratia beneficiorum perfecta. Secus vero dicendum videtur, si beneficium acceptavit, tametsi illius possessionem non acceperit, neque in illo administraverit. Quia per acceptationem jus in beneficio acquiritur & proprium acceptantis fit; ac proinde jam verificatur, quod pater in illa ecclesia beneficium habuerit. Cæterum verius est non solum acceptationem, sed etiam possessionem per se, vel per procuratorem acceptam requiri; quia cum simus in odiosis, & pœnalibus, verba strictè sumenda sunt; ac proinde intelligenda sunt de perfecta, & completa beneficii consecutione, quæ perfecta non est, quousque possessio accipiatur: & ita tenent; referuntque, decisum à sac. a congregatione Garcia *7. p. de benefic. cap. 3. num. 55.* Augustt. Barbosa *in remission concilij. n. 4. & 3. p. de potest. episc. alleg. 65. n. 7.* Hæc tamen possessio esto capta sit absque legitimo titulo, sufficit ad impediendum filium ne tale beneficium habeat; quia ex illa possessione paternæ incontinentiæ memoria refricatur, sic tenet, & decisum refert Garcia *7. p. de benef. c. 3. num. 58.* Augustt. Barbosa *in remissionib. concilij dicto c. 15. circa finem, & 3. p. de potest. episc. alleg. 65. n. 8.* Non tamen requiritur, quod pater beneficium ministraverit, quia id concilium non expostulat. Garcia & Barbos. *supra.*

8. Dixi, nec immediatè, nec mediatè possit beneficium patris obtinere: quod videtur intelligendum, dummodo triginta anni fuerint elapsi postquam pater beneficium obtinuit. Nam his elapsis non caret probabilitate posse filium illegitimum patris benefi-

cium obtinere, quæ ceſſat paternæ incontinentiæ memoria ob longitudinem temporis præteriti : ſic Gonzalez *reg.* 8. *Can ell gloſſ.* 5. *num.* 33. Barboſa *in remiſſione concilij verbo longiſſime arceatur*, & 3. *p. de poteſt. Epiſcop. alleg.* 65. *num.* 19.

9. Deinde dixi non poſſe obtinere beneficium patris, ut tacitè inſinuarem penſionem patris in ipſum transferri poſſe ; quia penſio in odioſis, & pœnalibus ſub beneficio non comprehenditur. Si ergo pater poteſtatem habet transferendi penſionem, eam poterit in filium illegitimum transferre. Qua de penſione nulla eſt à jure facta prohibitio : ſic Gigas *de penſionib. q.* 86. *num.* 5. Flamin *de reſignat. lib.* 6. *q.* 4. *num.* 21. & 22. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 5. §. 5. *num.* 22. & 23. Azor. 2. *part. inſtit. mor. l.* 8. *cap.* 8. *q.* 7. Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 397. *num.* 1. & 7. Aloyſius Riccius *in collectan. deciſionib.* 4. *part. collect.* 1367. *fine.* Auguſt. Barboſa *in remiſſion. concilij*, *dicto cap.* 15. *verſ. beneficium aliquod habent.*

10. Sed objicies. Concilium prohibet ne filius habere poſſit penſionem ſuper fructibus beneficij paterni, ni ob illam penſionem memoria paternæ incontinentiæ duret ſed efficaciori ratione durabit, ſi eadem penſio, quam pater habuit, in filium transferatur. Ergo non eſt concedenda hæc tranſlatio. Nam ubi eſt eadem ratio, eadem debet eſſe juris diſpoſitio, *leg. illud, ff. ad legem Aquiliam.* Adde penſionem loco beneficij ſuccedere, ut tradit Navarr. 11. *num.* 2. *de temporib. ordinat:* ſed beneficium, quod pater habuit, prohibetur communicari filio illegitimo. Ergo & penſio : & ita tenet Mandoſ. *de ſignatura, tit. de tranſlat. penſionis, ad finem in novis :* cui conſentire videtur Nicol. Garcia 7. *p. de benefic. cap.* 3. *num.* 36.

Reſpondeo tamen, ſi eadem ratio in tranſlatione penſionis paternæ procedat, ac procedit in tranſlatione beneficij, vel in conſtitutione penſionis ſuper beneficio paterno, non inde ſequitur eandem juris diſpoſitionem ſervandam eſſe. Quia ſumus in pœnalibus, & odioſis, quæ non debent extendi. Et præterea quia in ſupradicto decreto concilij ſub nomine beneficij penſio non fuit comprehenſa, ſed ut quid diſtinctum de penſione diſponitur, ibi, *quodcunque etiam diſſimile beneficium obtinere, neque penſiones*, &c. Adde ſi penſio ſub nomine beneficij comprehenderetur, filius illegitimus habere non poſſet penſionem ſuper fructibus alterius beneficij illius Eccleſiæ, in qua pater beneficiatus exiſtit, quod certè eſt falſum, & contra intentionem concilij prohibentis tantum penſionem ſuper fructibus beneficij paterni, non ſuper alterius beneficij fructibus. Quapropter etſi penſio loco beneficij ſuccedat quoad qualitates in beneficiis requiſitas, ita ut eadem ætas & qualitas legitimitatis & habilitatis ad beneficium requiſita requiratur in penſione, non tamen ſuccedit loco beneficij in diſpoſitione ſpeciali prohibitiva. Unde inhabilitatus ad beneficia, non eſt inhabilitatus ad penſiones. Gonzalez *gloſſ.* 5. §. 4. *num.* 26. cum Navarr. *conſ.* 12. *n.* 15. *de reſcript.*

11. Quartò collige non ſolum prohiberi illegitimum paternum beneficium obtinere, ſed etiam obtinere aliud quodcunque diſſimile beneficium in Eccleſia, in qua pater habuit beneficium in titulum, commendam, vel adminiſtrationem. Unde non poteſt filius illegitimus obtinere dignitatem in Eccleſia, ubi pater eſt canonicus neque econtra obtinere canonicatum, ubi pater eſt dignitas, Rebuff. *in praxi benef. de diſpenſat. ſuper defectu natal. num.* 37. & 38. Azor. 2. *part. inſtit. moral. lib.* 6. *cap.* 4. *q.* 16. Barboſa 3. *p. de poteſt. Epiſc. allegat.* 65. *num.* 15.

12. Sextum eſt, difficultas de beneficiis unitis ; an poſſit filius ad unum intitulari, & pater ad aliud ; Cui difficultati ſub diſtinctione reſpondeo : ſi illa duo beneficia ſunt æquè principaliter unita, cum rector unius ſit neceſſario amborum rector, neque filius unum obtinere etiam tanquam vicarius perpetuus ; quia jam obtineret beneficium patris ; ſi tamen beneficia non æquè principaliter unita ſint, ſed acceſſoriè ; & ob hujuſmodi acceſſum beneficij naturam acceſſorium non amittit, ſed neceſſariò acceſſorium miniſtrari debet per vicarium perpetuum aut temporalem, & non per rectorem principalis beneficij, optimè poterit filius illegitimus acceſſorium obtinere, tametſi pater principale beneficium obtineat ; quia nec beneficium patris obtinet, neque in eadem Eccleſia, ſed in diverſa & ita tenent, & deciſum referunt Garc. 7. *p. de benef. cap.* 3. *à num* 61. Auguſt. Barboſ. *in dicto cap.* 15. *conc. num.* 4. & *in deciſionib. verſ. quarta*, & 3. *p. de poteſt. Epiſcop. alleg.* 65. *n.* 11.

13. Deinde nequit filius illegitimus beneficium obtinere ea in Eccleſia, ubi pater ſolam ſedem habuit in choro ratione dignitatis, quia in alia Eccleſia obtinebat. Quia cenſetur in illa Eccleſia beneficium habuiſſe ob adminiſtrationem, & ſedem, quæ ei ex beneficio pertinuit : & ita tenet, & deciſum refert Garc. 7. *p. de benef. cap.* 3. *num.* 66. Barboſ. 3. *p. de poteſt. Epiſcop. allegat.* 65 *n.* 14 & *in deciſion. ad cap.* 16. *concil. deciſ.* 5. Quæ doctrina non caret difficultate ob ea quæ tradit Gonzalez *reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 10. *à n.* 16.

14. Ex eodem principio videtur hic filius illegitimus excluſus à beneficio in Eccleſia, quæ eſt ſoror alterius Eccleſiæ, in qua pater beneficium habet. Sunt enim in Hiſpania aliquæ Eccleſiæ, quæ vocantur ſorores in quarum una reſidens cenſetur in alia reſidere ex favore, & privilegio Pontificis. In una ergo harum Eccleſiarum intitulari filius non poteſt parente in alia intitulato. Quia jam eſſet intitulatus in Eccleſia, in qua pater ratione beneficij miniſtrare cenſetur, ſeu in qua cenſetur beneficium habere : ſic Barboſa *in dicto decreto concil. num.* 7.

15. Non tamen prohibetur filius obtinere canonicatum, qui erat portio non beneficialis tempore quo pater illud obtinebat. Quia non obtinet patris beneficium, neque in Eccleſia ubi pater beneficiatus fuit : ſic deciſum refert Achilles de Graffis *deciſ.* 1. *de filiis presbyt.* Barboſ. 3. *p. de poteſt. Epiſc. alleg.* 65. *n.* 12. & *in remiſſion. concil. ad d. cap.* 15. *verſ. clericum.* Deinde non prohibetur ſuccedere in capellania abſque Epiſcopi authoritate fundata quam habuit pater ; quia non eſt beneficium, & concilium ſolum de ſucceſſione in beneficiis loquitur. Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 5. *num.* 34. Auguſtin. Barboſa *dicta alleg.* 65. *num.* 13. & *in remiſſion. concil. loco allegato.*

16. Quintò collige ex illis verbis concilij *quoquo modo miniſtrare*, interdictam eſſe filio illegitimo adminiſtrationem in Eccleſia, in qua pater beneficium habuit. Quapropter omnis adminiſtratio ſive ex beneficio, ſive ex ſalario, quæ propria eſſe cenſetur, excluſa eſt. Unde nec poteſt ut ſimplex muſicus canere in choro, neque proceſſionibus intereſſe, nec epiſtolam, aut antiphonam, aliudve miniſterium ibi exercere ex officio vel beneficio ; tametſi beneficium ad aliam Eccleſiam pertineat : ſic tenet & deciſio refert Garcia 7. *p. de benef. cap.* 3. *n.* 68. Aloyſius Riccius *in collectan. deciſion.* 4. *n. collect.* 1367. *verſ. tu amplia.* Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 397. *n.* 26. & *ſeqq.* Barboſa *dicto loco concilij deciſ.* 5. & 7. *part. de poteſt. Epiſcop. alleg.* 65. *num.* 20. Dixi interdictam eſſe miniſtrationem ex officio, vel beneficio : ut colligeres miniſtrationem voluntariam, & ex devotione interdictam non eſſe : videtur enim nimis rigoroſum, ut non poſſit filius in Eccleſia, ubi pater eſt canonicus, miſſam ex devotione dicere. Quia ſic celebrans non tam Eccleſiæ miniſtrat, quam ſuæ conſolationi, & devotioni ; & ita id fieri poſſe defendit Manuel. Rodrig. 1. *t. ſum. cap.* 247. *n.* 1. Garcia 7. *p. de benef. cap.* 3. *n* 70. ubi teſtatur ſic praxi eſſe receptum, tametſi Navarr. *conſ.* 1. *de conſtit. q.* 17. *in* 1. *edit.* contrarium ſibi probabilius appareat.

17. Ut

17. Ut autem filius ab administratione alicujus Ecclesiæ excludatur, debet ejus pater in illa beneficium habere, vel habuisse. Quapropter si nullum ibi beneficium habuit, tametsi ex officio ibidem administraverit, nequaquam filius à beneficio, neque ab administratione in illa Ecclesia excludetur. Quia concilium ex parte patris beneficium requirit: ibi *ubi eorum patres beneficium aliquod Ecclesiasticum habent, vel habuerunt*; & tenet, decisum refert Garcia 7. *p. de benef. c.* 3. *n.* 72. Quapropter, ut declaravit sacra congregatio apud Garciam *n.* 73. & Barbosa 3. *p. de potest. episc. alleg.* 65. *n.* 23. & 24. non est molestia exhibenda presbytero celebranti ex obligatione alicujus legati, ubi pater celebrat ex devotione. Quia hic casus non fuit à concilio comprehensus, neque in concilio, neque alibi invenitur prohibitum filios clericorum cum parentibus habitare Garc. & Barbosa *supra*: tametsi convenientissimum, & decentissimum sit, ut nunquam simul habitare permittantur ne parentes filiorum intuitu delicti præteriti complacentiam habeant.

18. Sexto collige, interdictam esse à concilio omnem reciprocam renunciationem, si quæ à parentibus clericis in favorem filiorum suorum fiat: illa autem dicitur reciproca resignatio à concilio prohibita, in quibus pactum, & conventio de mutua facienda resignatione intervenit. Navarr. *l.* 1. *consil. tit. de renunciat. cons.* 5. Quapropter si in favorem Titij beneficium resignares, ut Titius beneficium quod habet cederet filio tuo illegitimo, nullius effectus esset resignatio. Verum si omnis conventio expressa vel tacita cessaret, non esset resignatio damnanda, ut bene probant Navarr. *supra*. Adverto tamen in foro externo condemnandas esse resignationes ob præsumptionem fraudis, si simul fiunt, vel non multum inter se distent; eaque de causa sacri concilij congregatio censuit reciprocam, & damnatam resignationem fuisse eam, qua Antonius Correa beneficium resignavit in favorem Nicolai Cassada, reservata pensione super parochiali, quam Matthæus pater Nicolai obtinebat de consensu patris. Quia censetur pater consensisse pensioni ea conditione, ut suo filio beneficium daret. Garcia 7. *de benefic. c.* 3. *n.* 87. August. Barbosa 3. *p. de potest episc. alleg.* 65. *num.* 27.

19. Septimo collige, Episcopum non posse cum illegitimo dispensare in iis, qualibus à concilio prohibetur? quia nullibi talis potestas ei committitur, neque conveniens erat, ut ei committeretur, Barbosa aliis relatis, *d. alleg.* 65. *n.* 30. Pontifex vero si forte in iis dispensationem concedat aliquando, derogare debet saltem in genere constitutioni Clement. VII. & supradicto Trident. decreto: sic Barbosa *supra num.* 31.

Punctum III.

De ætate requisita ad beneficium.

1 *Pro summo Pontificatu nulla ætas à jure designata est.*
2 *Pro Episcopis trigesimus completus requiritur.*
3 *Quid de ætate pro Cardinalibus requisita.*
4 *Pro Abbatibus, Decanis, aliisque beneficiatis curam animarum habentibus* 25. *inceptus.*
5 *Ad cæteras dignitates* 22. *est requisitus.*
6 *Absque ulla dispensatione constitutus in supradicta ætate eligi potest.*
7 *Supradicta ætas non solum pro dignitatibus Ecclesiæ cathedralis, sed collegiatæ requiritur; esto alii contra sentiant:*
8 *Si aliquibus ex iis dignitatibus ordo presbyteratus est annexus requiritur ea ætas quæ ad ordinem requiritur.*
9 *An* 22. *annus sufficiat inceptus; Affirmant plures.*
10 *Probabilius est oppositum.*
11 *Fit satis oppositæ rationi.*
12 *Pro beneficiis curam animarum habentibus* 25. *annus inceptus requiritur.*
13 *Extenditur ad vicarios perpetuos.*
14 *Quæ ætas pro canonicatibus, & portionibus Ecclesiarum cathedralium.*
15 *An pro canonicatu cui est subdiaconatus annexus sufficiat habere* 20. *completum, & inceptum,* 21. *Affirmat Lessius.*
16 *Verius est oppositum.*
17 *Canonicus pœnitentiarius quadragenarius debet esse.*
18 *Canonicatibus Ecclesiarum collegiatarum, & dimidiis portionibus Ecclesiæ cathedralis* 14. *sufficiunt.*
19 *Pro beneficiis simplicibus spectato jure communi alii septennium. Alii* 14. *annum requirunt. Ex trid.* 14. *inceptus requiritur.*
20 *Ætas requisita pro beneficiis non solum tempore collationis, sed etiam electionis, impetrationis & oppositionis debet esse.*
21 *Collatio, electio, præsentatio facta si qui legitimam ætatem non habet, irrita est.*

1. A Dignioribus incipiendo nulla pro summo Pontifice à jure determinata ætas requisita est; sed eo ipso quo à duabus partibus Cardinalium fuerit electus, qui alias jure naturali, & divino spectato opus fuerit ad Ecclesiam Dei gubernandam, electio valida persistit. Neque credendum est Cadinales electuros, qui idoneus non sit tanto muneri. Azor. 2. *p. instit. moral. l.* 6. *cap.* 5. *in fine, q.* 15.

2. Pro reliquis Episcopis trigesimus annus requiritur *c. cum in cunctis de electione.* An vero debeat esse completus? Negat Glossa *in c. unico de ætate, & qual. in* 6. *verbo compleverint*; sed absque fundamento. Nam *textus in c. cum in cunctis* clarè indicat debere esse completum: cum dicat *nullus ad Episcopatum eligatur, qui jam trigesimum ætatis annum non exegerit.* Non enim dixit attigerit, sed *exigerit*; quod complementum significat, ut tradit Ambros. Calepin. juxta illud Plauti in amphitr. *menses jam tibi exactos esse vides*; & sic ad omnem excludendam dubitationem definitum est à Gregor. XIV. in sua bulla, quæ incipit: *onus apostolicæ servitutis*, edita 15. Martij 1591. & tradit expressè Rebuff. *in praxi beneficiar. Rub. requisita ad collationem bonam, n.* 37. & *tractat. de pacificis possessorib. n.* 184. Gutierr. *lib.* 1. *canon. quæst. c.* 26. *n.* 39. Garcia. 7. *p. de benefic. cap.* 4. *n.* 76. Menoch. *de arbitrar. casu* 427. *n.* 24. Azor. 2. *p. instit. moral. lib.* 6. *c* 15. *q.* 1. Eman. Sà *verbo Episcopus, n.* 9. Lessius *l.* 2 *c.* 34. *dub.* 20. *n.* 107. Aug. Barb. *de potest. episc.* 2. *p. alleg.* 1. *num.* 26. & 48. In regno vero Galliæ ex concordatis inter Leonem X. & Regem Galliæ affirmat Rebuff. *dicto tract. de pacific. possessorib. n.* 184. & ex illo Barbosa *n.* 27. sufficere esse in 27. anno constitutum, ut rite eligi possit.

3. Pro Cardinalibus sanctæ Romanæ Ecclesiæ eadem ætas, ac in Episcopo videtur requisita juxta Trident. *sess.* 24. *cap.* 1. *de reformat.* ibi. *ea vero omnia, quæ de Episcoporum præficiendorum vita, ætate, doctrina, & cæteris qualitatibus alias in eadem synodo constituta sunt, decernit eadem etiam in creatione Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, etiam si diaconi sint, exigenda.* Sed jam ex constitutione Sixti V. edita de Cardinalium numero, ordine, ætate, tempore, qualitate, & officio ea ætas requiritur in Cardinalibus, diaconis, quæ sufficiat intra annum illo ordine insigniri. Quapropter sufficiet, si in 22. suæ ætatis constituantur: sic notavit Cardin. Paleotus *de sacri consistori consultat.* 4. *p. q.* 1. Garcia 7. *p. de benef. cap.* 4. *n.* 79. indicat Azor. 2. *p. instit. lib.* 6. *c.* 5. *q.* 14.

4. Pro Abbatibus, Decanis, Præpositis Archipresbyteris, aliisque dignitatibus curam animarum habentibus 25. annus inceptus requiritur habetur expressè *cap. cum in cunctis* §. *inferiora de electione* & in Trident, *sess.*

ſeſſ.24.cap.12.de reformat. ibi *Nemo igitur deinceps ad dignitates quaſcunque, quibus animarum cura ſubeſt, promoveatur, niſi qui ſaltem 22. ſuæ ætatis annum attigerit* & tradunt omnes doctores. Quod procedit non ſolum in dignitatibus ſæcularibus, ſed etiam in regularibus; tametſi beneficia manualia ſint, ut deciditur expreſsè in *clement.ne in aſtro domini §. cæterum de ſtatu regularium*, & tradit Leſſius *l.2.c.24. dub.20. concl.* Manuel Rodrig. *t.1.q.regul.q.22. artic.2.* Garcia aliis relatis *dicta 7.q.de benefic.c.4.numero.42.* & conſtat ex *dicto cap. cum in cunctis* & ex Trident. exigentibus 25. annum pro qualibet dignitate curam animarum habente abſque ulla reſtrictione.

Neque in præſenti; ut benè notat Leſſius *ſuprà*, eſt ſermo de Abbatiſſa, Prioriſſa, ſeu perfecta monialium; quia hæc beneficium non habent, ſed ſolum officium cum juriſdictione ad cujus officium requiritur, ut eligenda non ſit minor 40. annis & conſequenter, ut illos habeat completos juxta ea quæ infra decidemus. Et inſuper quæ octo annis poſt expreſſam profeſſionem laudabiliter vixerit. Quod ſi his qualitatibus non reperiatur in eodem monaſterio, ex alio ejuſdem ordinis eligi poſſit: ſi hoc etiam incommodum ſuperiori qui electioni præeſt, videatur, ex his, quæ in eodem monaſterio annum trigeſimum exceſſerint & quinque ſaltem annis poſt profeſſionem rectè vixerint, Epiſcopo, vel alio ſuperiore conſentiente eligatur: ſic Concil. Trid. *ſeſſ.25.de regularib. c.7.*

5. Ad cæteras autem dignitates, vel perſonatus (inquit concilium *ſeſſ.24.cap.12.*) quibus animarum cura nulla ſubeſt, clerici alioquin idonei, & 22. annis non minores adſciſcantur. Ex quibus verbis.

6. Triplex dubium inſurgit. Primo, an ſtante hoc decreto abſque ulla diſpenſatione poſſis ad has dignitates eligi, ſi 22. annum compleveris. Negat Vaſquez *de benefic. cap.3. §. dub. 2. numer.* 18. ea ratione. Quia hoc decretum ſolum corrigit *cap. ut unicum, de ætate, & qualitat. in 6.* in quo Epiſcopis permiſſum erat diſpenſare ad has dignitates, ſi 20. annum compleveris: prohibetque, ne hæc diſpenſatio concedatur, niſi 22. expleto. At ſecluſa diſpenſatione videtur jus antiquum intactum relinqui. Cum autem ex jure antiquo eadem ætas pro dignitatibus non habentibus curam, ac illam habentibus fuerit requiſita ut ex communi ſententia tradit Abbas, aliique doctores, *in dicto c. num in cunctis, §. inferiora*, & ſatis colligitur *ex cap. permittimus de ætate, & qualit. in 6. & ex cap. innovamus.60. diſt. & ibi gloſſa verbo adoleſcentibus.* Navarr. *c.25.n.116.* efficitur ad has dignitates te eligi non poſſe ſecluſa diſpenſatione, niſi 25. annum attigeris.

Nihilominus probabilius credo nulla eſſe opus diſpenſatione. Tum quia non ſatis erat conſtans inter doctores, quæ ætas requiſita fuerit jure antiquo pro dignitatibus cura animarum carentibus: quia *textus in cap. cum in cunctis* ſolum loquitur de iis, quibus animarum cura annexa eſt. Et idem videtur dicendum de *textu.in cap.innovamus.* Tum & præcipuè quia concilium nullam diſpenſationis mentionem fecit, ſed eodem tenore, quo dixit nullum eſſe eligendum, antequam 25. annum attigerit, ad dignitates curam animarum habentes, dixit non eſſe eligendum ad dignitates carentes animarum cura, niſi 22. habuerit & ita tenet Flamin. *l.4.de reſignat.q.11.n.14.* Garcia *de benef.7.p.c.4.n.15.* Azor. *2.p.inſtit.moral.l.6.c.5.q.3.* Leſſius *lib.2. c.34.dub.20.concl.3.* Emanuel Sà *verbo beneficium numero 31.* & alii nullam de diſpenſatione mentionem facientes.

7. Secundum dubium eſt, an hæc ætas 22. annorum requiſita ſit non ſolum pro dignitatibus Eccleſiæ cathedralis, ſed etiam pro dignitatibus Eccleſiæ collegiatæ? Negat Zerola *praxi epiſc. 1. p. verbo beneficia §.1. verſ. ad dignitates, & verbo canonica, §.9.* Altera praxi nova *2.p.c.5.n.21.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 731. in 1. edit. & reſolut. 512. num.3. in fine, in 2.edit.* Auguſt. Barboſa *allegat. 9. num.* 67. Eman. Rodrig. *in addit. ad bullam, compoſit. n.4.* ubi teſtatur Chriſtophorum Vellam Archiepiſcopum Burgenſem contuliſſe cuidam ſcholaſtico ætatis 17. annorum dignitatem ſcholaſtico Eccleſiæ collegiatæ de Anguilar de Campo, & lite mota judicatum eſſe collationem fuiſſe canonicam & juridicam.

Verum probabilius exiſtimo ſupradictum decretum Trident. non ſolum de dignitatibus Eccleſiarum cathedralium, ſed collegiatarum loqui, & in omnibus eandem ætatem expoſtulari. Probatur ex proœmio ſupradicti decreti; ibi, *cum dignitates in Eccleſiis præſertim cathedralibus*, Dictio autem *præſertim*, exprimit clariora, & ſupponit quæ minus claritatis habent. Si ergo de ſolis dignitatibus Eccleſiarum cathedralium vellet diſponere, ut quid addidit *præſertim*: ſed illo verbo excluſo debebat dicere. Cum dignitates in Eccleſiis cathedralibus &c. Adde ſi concilium in ſupradicto textu non diſponit de dignitatibus Eccleſiarum collegiatarum, ſed illas diſpoſitioni juris communis relinquit, efficitur ſanè majorem ætatem pro ipſis eſſe requiſitam, quam pro dignitatibus Eccleſiarum cathedralium, quod videtur abſurdum. Nam ſpectato jure communi, *cap. cum in cunctis, de electione, & cap.innovamus, 60. diſt.* juxta explicationem communis ſententiæ 25. annus requiſitus eſt pro qualibet dignitate ſive cathedrali ſive collegiatæ Eccleſiæ, ſive cum cura, ſive abſque cura obtinenda, tametſi in *cap.permittimus, de ætate & qualit. in 6.* concedatur Epiſcopis poteſtas diſpenſandi eis qui 20. annum habent in dignitatibus cura animarum carentibus. Dicendum ergo, eſt concilium de omnibus dignitatibus tam cathedralis, quam collegiatæ Eccleſiæ locutum eſſe, indicantque illa verba generalia. *Nemo ad dignitates quaſcumque*, &c. & ita tradit, & deciſum refert Garcia 7. *part. de benefic.cap.4.n.58. & 62.*

8. Advertendum tamen eſt, ſi aliquibus ex iis dignitatibus ordo presbyteratus fuerit annexus, eam ætatem promovendus habere debet, quæ ad illum ordinem ſuſcipiendum intra annum eſt requiſita? ut conſtat ex iis quæ infra dicemus, & tradit Trident. ibi, *verſ. neminem:* & notavit Garcia *ſupra n.* 72. Secundo adverte principalem dignitatem in collegiata 25. annum regulariter expoſtulare; quia frequenter curam animarum annexam habet. Garcia 7. *p.de benef.cap.4. n.65.* Barboſa *in remiſſ.concilii dicto c.12. verſ. ad dignitatem.*

9. Tertium dubium eſt, an hic 22. annus pro dignitatibus requiſitus debet eſſe completus, vel ſufficiat inceptus; Sufficere inceptum docet Henriq *in ſum.lib. 14.cap.8 §.10. in fin.* Eman. Sà *verbo beneficium n.31.* Zerola *in praxi. Epiſcop. 1.p. verbo beneficia, §.1. verſ. ad dignitates.* Azor. *2. p. inſtit. mor. lib.6. cap.5.q.3. in fine.* Auguſt. Barboſa *3.p.de poteſt.epiſc.allegat.60. n.66.* Moventur, quia vigeſimus ſecundus annus non videtur completus requiri, ut dicaris eſſe non minor. 22. annorum; ex eo namque quod in vigeſimum ſecundum annum intres, jam non es minor ſicuti non es major 22. quouſque illum compleas & 23. incipias, ita non es minor 21. ſi 21. compleviſti, & 22. incepiſti. Major enim, & minor videntur eſſe termini excluſivi. Et confirmo. Si 22. annus completus requiritur, ut quid concilium dixit ne eligantur minores 22. annis; Clarius procederet, ſi diceret, non eligantur niſi qui majores 22. annis fuerint, ſiquidem ij, qui completum habent 22. annum, & 23. incipiunt, majores ſunt 22. annis.

10. Verum probabilius cenſeo 22. annum debere eſſe completum, ut capax ſit cujuſlibet dignitatis. Moveor præcipuè, quia ſæpè ſic eſt deciſum à ſacra congregatione, ut conſtat ex deciſionibus relatis à Garcia 7. *p. de benef.cap.4. n.* 70. quibus in caſu dubio ſtandum eſt. Deinde quia id judicavit concilium diverſimodè loquens

quens de ætate requisita ad dignitates curatas, ac sine cura. Nam loquens de dignitatibus curatis dixit. *Nemo promoveatur, nisi qui 25. suæ ætatis annum attigerit* : at loquens de aliis dignitatibus sine cura, inquit, *non minores 22. annis admittantur*, quasi indicans eos qui 22. annum non compleverint, eligi non posse, qui enim 22. non complevit, absolutè minor est illis, qui 22. annum completum habent & consequenter minor est 21. anno : & ita tenet Vasq. *de benef. c. 3. §. 2. dub. 2. n. 18. & dub. 4. n. 24.* Lessius *l. 2. c. 34. dub. 20. n. 108.* Mand. *tract. de ætate minorum. c. 5 n. 10.* Garcia *dicto c. 4. n. 67.*

11. Neque in contrarium adducta urgent. Nego namque te non esse minorem 22. annis ; si 22. non impleviſti : ad hoc autem ut major sis 22. implere debes, & 23. incipere ; at ut sis minor sufficit, si 22. non impleveris. Quia major, & minor sunt termini exclusivi anni non utcumque, sed completi, ita ut ille est major 22. qui complevit, & 23. incipit, ille vero est minor, qui 22. nondum implevit. Nam qui illum implevit præcise, neque excedit, nequaquam major est 22. sed qui non implevit hoc minor est. Ergo jam est minor. 22. Ergo capax non est dignitatis. Ad confirmationem dico sufficienter concilium suam mentem explicasse, cum dixerit non debere esse minorem 22. tacitè enim dixit debere habere annum 22. completum. Quod si clarius non fuit, locutum, id forte fuit, quia necessarium non reputavit.

12. Pro beneficiis curam animarum habentibus ; 25. annus inceptus requiritur. *cap. cum in cunctis. §. inferiora. de electione. & c. licet. de elect. in 6.* & Trid. *d. sess. 24. c. 12. de reformat.* & tradunt alios referentes Flamin. *de resignat. l. 4. q. 9. n. 14.* Garcia *7. p. de benefic. cap. 4. n. 41.* Augustt. Barbosa *3 p. de potest. episc. alleg. 60. n. 81.* Vasq. *de benef. c. 3 §. 2. dub. 2. fine* Lessius *l. 2. c. 34. dub. 20. concl. 4.* Azor. *l. 6. c. 5. q. 4.*

13. Extendendaque est hæc doctrina ad vicarios perpetuos ecclesiarum parochialium, juxta *clement. 1. de officio vicarii* : ibi : *Quæ de Ecclesiis curam animarum habentibus, & ipsarum rectoribus promovendis ad sacerdotium & de earum ætate à jure statuta noscuntur, in perpetuis Ecclesiarum parochialium vicariis, & assumptis ad eas volumus observari.* & notavit ibi Gloss. & Azor *supra.* Item extendi debet ad coadjutores : eadem enim ætas, quæ in principali requiritur, & sufficit in coadjutore, expostulatur. Azor. *loco allegato.* Gonzalez *gloss. 5. § 9. n. 6. & 90.* Garcia *7. part. de benef. c. 4. in fine.*

14 Pro canonicatibus, & portionibus Ecclesiarum cathedralium olim fuit gravis controversia, an septennium sufficeret, an verò requisitus esset decimus quartus ? Sed cum jam concilium Trident. *sess. 24. cap. 12. de reformat.* omnibus iis annexuerit ordinem sacrum saltum subdiaconatus ; ibi, *In omnibus Ecclesiis cathedralibus omnes canonicatus, & portiones habeant annexum ordinem presbyterii, & diaconatus necessario eam ætatem habere debent, quæ ad suscipiendum infra annum subdiaconatum requiritur : quia sic cavetur à concilio illis verbis. Nemine ad dignitatem, canonicatum, aut portionem recipiant, nisi qui eo ordine sacro aut sit initiatus, quem illa dignitas, præbenda, aut portio requirit ; aut in tali ætate, ut infra tempus à jure, & ab hac sancta synodo statutum initiari valeat.* Quapropter si canonicatui annexus est presbyteratus, debes eam ætatem habere, quæ ad suscipiendum illum ordinem infra à jure præfixum necessaria est. Cum ergo ad subdiaconatum necessarius sit 22. & ad diaconatum 23. & ad presbyteratum 24. inceptus, eam ætatem habere debes, quæ ad suscipiendum ordinem canonicatui annexum infra tempus à jure præfixum necessaria est : quod tempus est unius anni, ut constat ex *c. 4. sess. 22. de reformat.*

15. Hinc ergo oritur difficultas ; an aptus sis ad canonicatum recipiendum, cui est subdiaconatus annexus, si habeas 20. annum completum, & intres in 21. & ad recipiendum canonicatum, cui est diaconatus annexus, si habeat 21. completum, & incipias 22. & ad canonicatum presbyteratus, habeas 22. & incipias 23. Et ratio difficultatis est ; quia in ea ætate constitutus infra annum promoveri potes eo ordine, quem illa præbenda postulat ; siquidem in principio anni sequentis habilis es ad illum. Ergo concilio satisfacis, cum solum postulet te esse ea ætate constitutum, ut infra annum illo ordine insigniri possis ; & ita tenet expresse Lessius *l. b. 2. c. 34. dub. 20. circa finem. num. 110.* indicat Azor. *2 p. lib. 8. c. 5. q. 5.* ibi ; *Quo fit, ut in his canonicis, quorum præbendæ sacerdotium requirunt necessarius sit annus 25. inceptus ; aut certè ea ætas ut annum fieri presbyteri queant.*

16. Nihilominus verius existimo eam ætatem ad has præbendas requiri ; quæ capax sit ordinis annexi recipiendi. Nam licet concilium dicat, ut sit constitutus in ætate, in qua intra annum possit ordinem annexum recipere, non tollit quominus debeat, cum actu recipit præbendam, habere eam ætatem, qua possit qualibet parte illius anni sequentis annexo ordine insigniri : illa enim verba, *ut sis in ætate, in qua infrà tempus à jure constitutum possit ordinem recipere*, denotant, ut solo in termino illius anni eum ordinem recipere possis. Quod autem ea verba sic debeant explicari, videtur convinci ex *c. cum in cunctis ; de electione. cap. licet canon. eodem tit. in 6.* ubi ad Ecclesias parochiales, quibus est presbyteratus annexus, requiritur annus 24. completus, 25. inceptus tametsi eas recipientes, non obligentur tempore receptionis ordine sacro esse insigniti, sed sufficit si intra annum ordinentur, ergo similiter dicendum est in canonicatibus, & portionibus Ecclesiæ cathedralis debere recipientes esse in ea ætate constitutos ; in qua per totum annum sequentem insigniri possint ordine illis annexo, & non sufficere quod solum in termino anni id possint : sic pluribus relatis, variisque decisionibus sacræ congregationis comprobat Garc. *7. part. de benefic. cap. 4. à n. 22.*

17. A supradicta regula excipitur canonicus pœnitentiarius qui in ætate 40. annorum debet esse ex Trident. *sess. 24. c. 8. de reformat.* Quod si in illa diœcesi non reperiatur qui doctor, vel licentiatus sit in jure canonico, vel theologia & ætatem 40. annorum habeat, poterit eligi ; qui aliàs pro loci qualitate aptior reperiatur ; quia sic cavetur à concilio : & tradit Ioan. Gutierr. *l. 1. canon. q. c. 26. n. 40.* Garc. *7. p. de benef. c. 4. n. 33.* Barb. *3. p. alleg. 55. n. 8.* Verum si intra diœcesim non reperiatur aptus ad illud munus obeundum, poterit extra diœcesim quæri ; sed necessarium habere debet qualitates à concilio requisitas, scilicet gradum scientiæ maturam ætatem, & morum probitatem. Garcia & Barbosa *supra.* Sed an hujusmodi anni debeant esse completi, vel sufficiant incepti ? Variant Doctores. Garcia *7. p. de benef. cap. 4. n. 33.* censet debere esse completos : sed verius videtur sufficere inceptos. Quia nullum est verbum, ex quo debere esse completos colligatur, & sine firmo fundamento non est facienda restrictio : sic Azor. *2. p. instit. moral. lib. 6. c. 5. quæst. 6. in fine.* Francisc. Leo. *in thesauro fori Ecclesiast. c. 18. à num. 20.*

18. Pro canonicatibus Ecclesiarum collegiatarum, & dimidiis portionibus Ecclesiæ cathedralis nihil est à concilio Tridentino innovatum ac proinde 14. annus inceptus, qui (ut dicemus) ad omnia beneficia simplicia requisitus est ad supradictos canonicatus, & dimidias portiones requiritur : sic pluribus decisionibus comprobat Gonzalez *reg. 8. Cancell. gloss. 5. à num. 92.* Aloysius Riccius *in praxi fori Ecclesiastic. decis. 735. in 1. edit. & resolut. 512. numer. 3. in fine. in 2. edit.* Augustt. Barbosa *3. p. de potest. episc. allegat. 60. num. 71.* Garcia *aliis relatis ; 7. de benef. c. 2. à n. 36. & seqq.*

19. Pro reliquis beneficis simplicibus etiam canonicatibus Ecclesiæ cathedralis, si jus commune spectemus,

mus, satis controversum est an sufficiat septennium, an debeat 14. attingi. Dicendum est si beneficium nomen rectoriæ sonet maturitatemque concilii requirat, qualis est personatus, 14. expostulari, quia est, deciditur in *cap. indecorum. de ætate, & qualitate.* Pro aliis vero beneficiis hoc regimine carentibus, septennium sufficit: tum quia septennium sufficit ad ordines minores recipiendos, & jure antiquo nemo ordinibus initiabatur absque beneficii titulo. Tum quia in *cap. ex eo* §. 1. *de elect. in 6.* supponitur in pupillari ætate posse esse canonicum Ecclesiæ cathedralis. Cæterum spectato jure novo Trident. *sess.* 23. *c.* 6. *de reformat.* nullus prima initiatus tonsura, vel in minoribus ordinib. constitutus ante 14. annos potest beneficium obtinere, sufficit si sit 13. annus inceptus, Gonzalez *gloss.* 5. *n.* 90. Azor. 2. *p. instit. lib.* 6. *cap.* 5. *quæst.* 7. *in fine.* Barbosa *alleg.* 70. *numer.* 66. Garcia *dicto c.* 4. *numer.* 11. excipe tamen, nisi aliter in fundatione cautum sit cui concilium noluit derogare. Gonzalez *num.* 91. Barbosa *num.* 77. Garcia 7. *c. c.* 4. *n.* 8. Eman. Sà *verbo beneficium. n.* 30.

20. Pro supradictorum intelligentia adverte ætatem requisitam à concilio pro consecutione alicujus beneficii adesse debere non solum tempore collationis, sed etiam electionis, præsentationis, impetrationis, quibus jus ad beneficium acquiritur. Quia verè sic electus, & præsentatus beneficium obtinet, & concilium consecutionem verbis generalibus prohibet ante ætatem à se ipso statutam. Navarr. *conf.* 2. *n.* 1. *de ætate, & qualit.* Garc. 7. *p. de benefic. cap.* 4. *n.* 85. Augustt. Barbosa 3. *p. de potest. episc. alleg.* 60. *n.* 78. Vasq. *de benefic. c.* 3. §. 2. *dub.* 3. *in fine. n.* 23. Adde non solum tempore impetrationis, sed etiam tempore oppositionis, seu eo tempore, quo te legitimè opponere potes, eam ætatem habere debes; aliàs non eris legitimus oppositor, neque tibi beneficium conferri poterit. Gutier. *conf.* 44. *num.* 7. *& ferè per totum.* Zevalos *q.* 693. *ex n.* 7. Perez de Lara *de anniversar. & capellan. l.* 2. *c.* 9. *n.* 55 *&* 58. quos refert & sequitur Garcia. 7. *p. de benef. c.* 4. *n.* 86.

Deinde adverto in hac ætate à concilio requisita nulla ratione episcopum dispensare posse, quia ei non committitur, & absque commissione nequit legi Pontificiæ derogare. Azor. 2. *p. lib.* 6. *c.* 5. *quæst.* 9. Lessius *l.* 2. *cap.* 34. *n.* 108. Garcia 7. *p. c.* 4. *n.* 75. Barbosa *num.* 75.

21. Denique adverte collationem, electionem, impetrationem beneficii factam ei, qui legitimam impetrationem beneficii factam ei, qui legitimam ætatem adeptus non est, irritam esse, & nullam, utpote de persona inhabili, & contra formam à concilio statutam. Azor. *q.* 12. Flamin. *l.* 4. *de resignat q.* 9. *num.* 20. Ugolin, *de offic. ep. c. cap.* 50. §. 8. *n.* 3. *&* 6. Garcia *dub.* 3. *num.* 82.

Punctum VI.

De aptitudine ex parte corporis requisita ad beneficium.

1 *Requiritur ea aptitudo quæ irregularitatem excludat.*
2 *Beneficium conferri potest ei, cujus exercitium non impedit vitium corporis.*
3 *Si patiaris vitium impediens celebrationem, non potes minoribus ordinibus insigniri, nec beneficium, simplex recipere.*

1. Necessario requiritur ad beneficium ea aptitudo corporis quæ irregularitatem excludat. Irregularis namque sicuti exclusus est ab ordine suscipiendo; sic à beneficio exclusus est, Azor 2. *p. inst. lib.* 6. *c.* 4. *q.* 13. Garc. 7. *part. de benef. c.* 12. *num.* 3. attenta communiori, sententia de qua *tract. de irregular. disp.* 1. *punct.* 5. Quod autem vitium corporis irregularitatem inducat, *tract. de irregular. disp.* 2. diximus; ubi advertimus posse defectum corporis supervenire ordinato, & beneficiato, vel anteire; si antecedat, constituit irregularem, & beneficii incapacem; at si superveniat solum impedit exercitium, solum impedit exercitium illius ordinis, ad quem inhabilem ordinatum reddit, ut deciditur *in c.* 2. *de clerico ægrotante.* & tradit Tolet. *sum. l.* 1. *c.* 57. *in reg.* Suar. *disp.* 51. *sect.* 2. *n.* 9. Sayrus *l.* 6. *de irregulc.* 7. *n.* 7. Garc. 7. *p. de benef. c.* 12. *n.* 18. Mol. *tract.* 3. *de justit. disp.* 70. *n.* 14. & alii apud ipsos.

2. Hinc oritur difficultas, an conferri possit beneficium ei qui post clericatum acceptum vitium corporis contraxit, ratione cujus est irregularis? Cui difficultati respondeo, illud beneficium ei conferri posse, cujus exercitium vitium corporis non impedit. Quia irregularitas ex defectu corporis ordinato superveniens solum exercitium illius ordinis impedit, ad quod reddit vitiatum inhabilem. Ergo etiam illius beneficii consecutionem impedire debet, ad cujus exercitium inhabilis factus est: sic Sayrus *dicto lib.* 9. *cap.* 2. *n.* 23. Garc. aliis relatis, 7. *part. de benef. c.* 12. *n.* 19. Azor. 2. *p. l.* 6. *cap.* 4. *q.* 14. Suar. *de censur. disp.* 51. *sect.* 2. *n.* 18. Dixi esse capacem beneficii, cujus exercitium vitium corporis non impedit: cum autem omnibus beneficiis annexa sit obligatio recitandi, si ob vitium corporis inhabilis factus sit ad recitationem, ut quia est cœtus, tametsi ordinibus initiatus sit, nequaquam poterit beneficium obtinere. Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 25. *n.* 130. Garcia 7. *de benef. c.* 12. *n.* 21.

3. Deinde dubitatur, an si patiaris vitium corporis, impediens celebrationem, ut si cares oculo canonicis, vel pollice, vel duobus digitis cum medietate palmæ, ut in *cap.* 2. *de clerico ægrotante*, possis ad ordines minores, & ad subdiaconatum, & ad diaconatum promoveri, & ad beneficium simplex, cui non est presbyteratus annexus; Videtur id fieri posse. Quia ad ordines minores, & ad exercitium illius beneficii simplicis habilis es, ac si nullum impedimentum haberes, & minores ordines cum majoribus nullam videntur connexionem habere, tametsi majores minores supponant. Ergo poteris esse inhabilis, & irregularis ad majores, quin sis ad minores: & ita sentire videtur Val. 3. *tom. disp.* 7. *q.* 19. *punct.* 3. de secunda specie irregularitatis.

Nihilominus pro certo tenendum est, te inhabilem esse ad recipiendos ordines minores, si majoribus non potes insigniri, & consequenter ex communiori sententia inhabilem esse ad beneficium simplex recipiendum, cum absque ordine recipi non possit, sic tenet Ugolinus *de irregularit. c.* 52. §. 1. *num.* 4. *& cap.* 64. *in princip. num.* 4. Tolet. *lib.* 11. *sum. cap.* 571. *&* 4. *regul.* Garc. *de benef.* 7. *part.* 12. *n.* 78. Fundamentum præcipuum sumitur ex *cap. non confidat.* 50. *dist.* ubi corpore vitiati prohibentur divinis ministeriis applicari, sed per susceptionem primæ tonsuræ, & cujuslibet ordinis minoris applicatur ordinatus divinis ministeriis. Ergo vitiatus corpore inhabilis est ad hanc applicationem. Deinde quia ordinatus prima tonsura, ordinibusque minoribus disponitur ad ministerium altaris, quod omnes ordines tanquam sui complementum respiciunt. Ergo inhabilis ad ministerium illud, inhabilis censeri debet ad ordines minores recipiendos, & consequenter ad quodlibet beneficium.

Punctum V.

De morum probitate ad beneficium requisita.

1 *Ad beneficium morum probitas expostulatur.*
2 *Non reddit ipso jure inhabilem, nec collationem irritam defectus hujus qualitatis, nisi vitium inducat irregularitatem.*

3 *Ob crimina commissa infamiam irrogantia, si de illis condemneris, incapax es beneficij.*
4 *Item si sint crimina infamiam irrogantia,*
5 *Quæ delicta reddant committentem infamem.*

1 PRæcipua qualitas, quam beneficiati habere debent, est morum probitas; quia ex ea pendet præcipuus Ecclesiæ fructus, eaque de causa variis textibus cavetur de hac nullitate diligenter inquiri *c. cum in cunctis, de electione c. grave nimis de præbend. & clement. 1. de ætate, & qualit.* & Trident. *sess. 24. c. 18. de reformat.*

2 Dubium tamen est, an hujus conditionis carentia te inhabilem ad beneficium constituat? Et quidem si ita gravibus peccatis deditus sis, intentionemque habeas in illis perseverandis videris jure naturæ inhabilis esse, & collationem tibi factam esse irritam, & nullam, utpote indigno, & incapaci: si enim litteris careres, & intentionem haberes perseverandi in tua ignorantia; non est dubium te fore inhabilem ad beneficium obtinendum; quia incapax es officij exercendi, ad quod beneficium ordinatur. Cum ergo morum honestas magis quam litterarum in beneficiatis requiratur, effici videtur ex illius carentia te reddi posse inhabilem. Panormit. *capit. dudum 2. de electione.* Joann. Joann. *tract. de benefic. 3. part. q. 2. numer. 10. & seqq.*

Cæterùm credam talem collationem non fore irritam ipso jure, nisi delictum secum trahat suspensionem, excommunicationem, aut irregularitatem. Nam peccatum mortale, & voluntas perseverandi in illo non impedit officium beneficio debitum exercere, tametsi impediat licitè fieri. Secus verò est de prorsus illiterato. Et ita ob peccatum mortale, & voluntatem perseverandi in illo, non esse irritam collationem, etsi malè accepta sit, docuit aliis relatis Navarr. *in c. si quando de rescript. except. 17. num. 8. & seqq. & tract. de orat. miscell. 39.* Azor. *2. p. lib. 6. cap. 7. quæst. 11.* Navarr. *miscell. de orat. 34. numero 4. & miscell. 40. numero 8.*

3 Sed cum collationi beneficij annullatio comparatione criminosi potius ex jure Ecclesiastico, quam naturali proveniat, videndum est ob quæ peccata hæc pœna imposita sit? Respondeo impositam esse ob crimina commissa infamiam irrogantia, si de illis condemnatus sis, quia ratione condemnationis factus es infamis infamia juris. At infames infamia juris irregulares sunt, & consequenter ex communi sententia incapaces beneficia acquirendi, tametsi acquisitis ipso jure non priventur, sed veniant privandi. Ergo.

4 Verùm si condemnatus non sis ob crimina commissa, at tua opinio apud graves, & probos viros gravata est; neque apud illos constat te esse emendatum: credo probabilius durante hac infamia facti, te incapacem esse ordinis recipiendi, & beneficij acquirendi, quia pro illo tempore irregularis es, ut diximus *allegato loco de irregular.* Ergo collatio tibi facta irrita est. Tum quia irregularis durante irregularitate beneficij est incapax. Tum quia in *reg. 87. de reg. juris.* infamibus portæ non patent dignitatum. Tum quia *in cap. cum in cunctis* statuitur beneficia conferenda esse iis, qui scientia, moribus, commendabilique vita existunt; & aliter electio facta devolvitur ad superiorem, quod non fieret, si electio valida foret, sic tradit expressè Suarez *tom. 2. de relig. tract. 4. de jurament. cap. ult. num. 4. & 5. & 17.* Bernard. Diaz. *cap. 88.* ibi Salzedo, Flamin. Paris. *de resignat. lib. 4. quæst. 3. ad finem*, & alij plures relati Garcia *7. p. de benefic. c. 8. à n. 43.* Quamvis ipse aliis relatis contrarium sentiat, frivolo fundamento ductus, nempe infamem infamia facti non esse propriè irregularem, eo quod absque dispensatione per contrarium factum aboleri illud impedimentum possit. Hoc enim fundamentum nullum est:

aliàs carens ætate legitima ad ordines, & ad beneficia irregularis non foret, cum absque dispensatione solo successu temporis hoc impedimentum tolli possit.

5 Quod si inquiras, quæ delicta reddunt committentem infamem, & à beneficiis excluſum? Respondeo ea esse, quæ habentur in *c. constituimus 3. q. 5. & c. infames 6. q. 1* ut latè expendit Azor. *2. p. instit. moral. 6. c. 7. tota q. 3.*

Punctum VI.

De scientia, seu litteratura ad beneficium requisita.

1 *Ea scientia requiritur, quæ necessaria est ad exercendum officium beneficio annexum.*
2 *Explicatur scientia requisita in Episcopo.*
3 *Quæ in parochis.*
4 *Quæ pro reliquis beneficiis.*
5 *Penitus illiteratus incapax est beneficij.*
6 *Si ille qui tempore collationis illiteratus fuit, postea litteras discat, aliqui dicunt revalidari conditionem; quod non est probandum.*
7 *Limitatur doctrina in beneficis curatis, & canonicatibus. Sed non admittitur limitatio.*
8 *Si aliquam habet litteraturam, collatio beneficij tenet, esto veniat irritanda.*
9 *Explicatur quis sit censendus prorsus illiteratus.*
10 *Negant plures ex dispensatione Pontificis conferri posse beneficium prorsus illiterato.*
11 *Contrarium est verius, si causa honesta intercedat.*
12 *Ex dispensatione Episcopi fieri non potest prorsus illiterato, bene tamen ei qui parum scit, spectaturque brevi tempore profecturus.*
13 *Gradus, seu testimonium publicum scientiæ pro Episcopatibus aliisque superioribus beneficiis requiritur. Et quid & aliis dignitatibus?*
14 *Gradus pro scholastria requiritur.*
15 *Idem de Archidiaconis jurisdictionem habentibus.*
16 *Pro decanatu Ecclesiæ cathedralis, & priorate regulari non requiritur gradus.*
17 *Gradus expostulatur pro canonico pœnitentiario.*
18 *Collatio supradictarum dignitatum facta carenti gradu est nulla.*
19 *Gradus obtentus absque scientia facit ne collatio irrita sit, tametsi contrarium immerito dici possit.*
20 *Sed quid si gradus est assumptus contra statuta universitatis? Sub dijunctione respondetur.*

1 REgula est eam scientiam ad beneficium requiri, quæ requiritur ad exercendum officium beneficio annexum, quia beneficium datur propter officium *c. fin. de rescript. in 6.* sic omnes doctores.

2 Hinc fit ad Episcopatum assumptum debere esse potentem alios in sana doctrina cohortari, & eos qui contradicunt arguere, juxta illud Pauli *ad Titum 1. & 1. ad Timot. cap. 5.* & tradit Innoc. III. *in cap. nisi cum pridem §. pro defectu de renunciat.* Eadem etiam scientia, & majori pollere debent assumpti ad Cardinalatum, quia Pontifici assistunt, & concilium præbere debent pro totius mundi gubernatione, ut bene tradit Menoch. *de arbitr. casu 426. à num. 21.* Azor. *2. p. instit. lib. 6. c. 6. q. 10.* Lessius *lib. 2. c. 34. dub. 24. num. 127.* & constat ex Trident. *sess. 24. cap. 1. de reformat.*

3 Assumpti vero ad Ecclesias parochiales ea doctrina debent pollere, quæ sufficiat ad populum edocendum ea, quæ credere, & observare debet, eique sacramenta ministranda. Gonzalez *reg. 8. Cancell. gloss. 4. à n. 71.*

4 Pro reliquis autem beneficiis spectandum est eorum munus, si enim jurisdictionem habent annexam, & causatum judicium, utriusque juris scientia necessaria est; non enim aliter possunt muneri satisfacere.

Menoch. *num.*40. & 45 Gonzalez *gloſſ.*4. *num.*69. At ſi ſint omnino ſimplicia, cum aliqua ex his ordinem ſacrum presbyteratus, diaconatus, vel ſubdiaconatus annexum habeant, ut ſunt omnes canonicatus Cathedralis Eccleſiæ, eam ſcientiam expoſtulant, quæ ad hos ordines ſuſcipiendos requiritur; quæ autem hæc ſit tradit Trident. *ſeſſ.*23. *cap.*4. 11. 13. & 14. *de reform.* Garcia 7. *p. de benef. cap.*7. *num.*11. Azor. 2. *part. inſtit. moral. lib.*6. *cap.*6. *q.*2. Ea vero beneficia, quæ nullum ordinem ſacrum annexum habent, neque aliud munus præter officij recitationem, eam ſcientiam expoſtulant, quæ ſufficiat ad officium divinum recitandum: ſic expreſſe Flamin. *lib.*4. *de reſignat. quæſt. ult. n.*30. Gonzalez *gloſſ.*4. *num.*73. Azor. 2. *p. lib.*6. *cap.*6. *quæſt.*2. & 3. Garcia *de benefic.*7. *part. c.*7. *n.*8. iis poſitis.

5 Dubium eſt; an beneficij collatio facta ei, qui ſcientiam non habet ſufficientem ad munus beneficij peragendum, nulla ſit ipſo jure?

Communis ſententia affirmat nullam eſſe collationem, ſi penitus illitteratus: ſic Bernard. Diaz & Salzedo *pract. cap.*21. Leſſius *lib.*2. *cap.*3. *n.*129. Azor. 2. *p. lib.*6. *c.*6. *q.*3. & *c.*26. *q.*11. Gonzalez *gloſſ.*4. *à n.*47. Garcia pluribus relatis. 7. *p. de benef c.*7. *à num.* 13. & videtur decidi *cap. litteratos* 38. *diſt.* & *cap. ult. de temporib. ordinat. in* 6. & colligitur ex *cap. cum in cunctis de electione*, §. *fin.* ubi eligentes indignum ob ætatis, morum, ſcientiæ, & natalium defectum privantur poteſtate eligendi; & electio ad ſuperiorem devolvitur. Ergo ſignum eſt eligendum factam nullam eſſe. Item defectus ſcientiæ æquatur nativitatis, & ætatis defectui, ſed patienti defectum in ætate, & in natalibus nulla eſt collatio, ut omnes admittunt. Ergo idem dicendum eſt de patiente ſcientiæ defectum. Deinde eſt textus ferè expreſſus in *capit. dudum el.*1. *de electione*, ubi caſſata electione illius, qui tempore electionis defectum ſcientiæ, vel ætatis patiebatur, alteri coëlectio etiam à minori parte beneficium adjudicatur. Ergo defectus ſcientiæ reddit nullam collationem.

6 Advertit tamen Gonzalez *gloſſ.*4. *n.*49. cum Salzedo *pract. cap.*21. *circa finem* ſi ille qui tempore collationis fuerit prorſus illiteratus, litteras dicat: & conferens non pœniteat, revalidari priſtinam collationem, tacita nova collatione ſuperveniente. Quod verum non eſt; quia ex ſola taciturnitate non poteſt nova collatio induci. Selva *de benef.* 3. *p. q.* 10. *caſu* 3. *n.*15. Sylveſt. *verbo beneficium* 3. *quæſt.*19. Garcia 7. *p. de benef. cap.*7. *num.*20.

7 Unica limitatio huic communi ſententiæ adhibetur, nempe, ut procedat in beneficiis curatis, & canonicatibus, ubi requiritur induſtria, & concilium, ſecus in aliis beneficiis ſimplicibus: ſic aliis relatis Gonzalez *gloſſ.* 4. *n.* 50. Sed hæc limitatio admittenda non eſt, quia caret fundamento, cum textus, & doctores ſupra relati generaliter loquantur de omnibus beneficiis. Garcia. 7. *p. de benef. c.* 7. *numer.* 20. *in fine.*

8 Dixi, ſi penitus illiteratus ſit. Nam ſi aliquam habet litteraturam, eſto non ſufficientem, collatio facta valida eſt, eſto conveniat eam irritare argum. *text. in cap. quamvis* 15. *de ætate & qualit.* & ex Trid. *ſeſſ.*7. *cap.*3. *de reform.* ibi irritetur. Et ratio eſt; quia aliqualiter poteſt beneficij muneri ſatisfacere, tametſi non competenter, & nullibi habetur collationem factam ei qui parum ſcit, fore irritam ipſo jure, ſed venire irritandam: ſic aliis relatis docet Azor. 2. *part. lib.*6. *c.*6. *quæſt.*3. 5. & 7. Garc. 7. *p. de benefic. cap.*7. *à num.*15. Gonzalez *gloſſ.* 4. *num.* 47. Auguſt. Barboſa *de poteſt Epiſcop. alleg.* 63. *num.*3. Neque obſtat *text. in cap.*4. *ſeſſ.*22. *ejuſdem concilij*, ubi proviſio facta ei, qui ætatem cæteraſque qualitates ibi præſcriptas integrè non habuerit irrita, & nulla eſſe affirmatur, & ponderandum eſt verbum *integrè*, quod videtur denotare ſcientiam integram, ſicut & ætatem integram. Non, inquam, obſtat. Nam hic textus loquitur de ætate, & qualitatibus à jure determinatis, & nullius arbitrio remiſſis qualis eſt ætas, & ignorantia, ſeu litteratura omnimoda. *textus vero dictus*, *capit.*3. *ſeſſ.*7 loquitur de qualitatibus arbitrio judicis remiſſis, ſcilicet de ſcientia competente, de honeſtate morum, & aliis hujuſmodi, in quibus arbitrium eſſe poteſt.

9 Quod ſi inquiras, quis cenſendus ſit prorſus illiteratus? Probabilius exiſtimo eſſe ſolum illum, qui legere, & ſcribere latinè neſcit. Quapropter ſi latinam linguam legere ſciat, tametſi ſenſum non percipiat, crederem non eſſe prorſus illiteratum, ſed capacem eſſe penſionis Eccleſiaſticæ, beneficij nullum aliud onus præter officij divini recitationem habentis: ſic expreſſe Navarr. *in cap. ſi quando de reſcript. excep.* 13. *n.*8. & *miſcell. de orat.*33. *num.*7. & *miſcell.*40. *num.*8. Garcia 7. *p. de benef. cap.*7. *num.*15. & inclinat Azor. 2. *p. inſtit. lib.*6. *cap.*6. *quæſt.*3. favet Menoch. *de arbitrar. caſu* 425. *à n.*9. & colligitur ex *cap. ſedulo.*38. *diſt.* ibi: *Noverint non eſſe voces ad aurem Dei, niſi animi affectum.* Ita enim non irridebunt, ſi aliquos antiſtites, & miniſtros Eccleſiæ fortè animadverterint, vel cum barbariſmis, & ſolœciſmis Deum invocare, vel eadem verba quæ pronunciant non intelligere, perturbatéque diſtinguere? non quia iſta minimè corrigenda ſunt: ſed quia piè toleranda ſunt ab eis, qui didicerunt, ut ſono in foro, ſic voto in Eccleſia benedici. Unum tamen eſt apud doctores receptum, ſi prima grammaticæ rudimenia didicit, non eſſe prorſus illitteratum: ſic pluribus relatis Barboſa *alleg.*46. *n* 9. Azor *dicta quæſt.* . . Gonzal. *gloſſ.* 4. *num.* 48. Bernard. Diaz *in prax. capit.* 21. *in fine.*

10 Deinde dubitatur; an ex diſpenſatione Pontificis poſſit beneficium conferri prorſus illitterato? Negant plures relati à Gonzal. *gloſſ.*4. *n.*43. Moventur pluribus Scripturæ locis requirentibus ſcientiam in prælalato, ut eſt illud *Oſeæ* 4. *Tu ſcientiam repuliſti, & ego te repellam ne ſacerdotio fungaris mihi*, & *Pauli* 1. *ad Timoth.* 4. & pluribus aliis relatis in *cap. qui Eccleſiaſt.* 36. *diſt.*

11 Sed omnino dicendum eſt cauſa intercedente validè, & licitè beneficium illiterato conferi poſſe à Pontifice; quia ex jure divino non ſolum habetur, ut beneficiatus officium exercens aptus ſit ad aliud exercendum; at Pontifex ab hac obligatione excuſare poteſt beneficiatum aſſignando coadjutorem. Ergo ceſſat ratio, ob quam jure divino illitterato beneficium dari non poſſit. Azor. 2. *p. inſtit. moral. lib.*6. *c.*6. *quæſt.*4. Adverte raro cauſam adeſſe poſſe legitimam, ut Pontifex hanc diſpenſationem concedat.

12 Sed quid dicendum ex diſpenſatione Epiſcopi? Reſpondeo prorſus illitterato nequaquam dari poſſe. Quia Epiſcopus non habet poteſtatem immutandi jus canonicum. At ex jure canonico collatio facta prorſus illitterato eſt irrita, ut dictum eſt. Ergo non poteſt ex Epiſcopi authoritate valida fieri: ſic aliis relatis Azor. *ſupra quæſt.* 5. Bene tamen poterit cauſa juſta intercedente ei qui parum ſcit, ſed creditur brevi tempore profecturus, beneficium conferre, quia pro aliquo tempore poteſt Epiſcopus in obligatione annexa beneficio diſpenſare. Azor. *ſupra.* Rarò tamen hæc præſtanda ſunt.

13 Præter ſuprad:ctam qualitatem ſcientiæ aliqua ſunt beneficia, quæ de hac ſcientia publicum teſtimonium ab aliqua univerſitate requirunt. In primis pro Epiſcopatu, aliiſque beneficiis ſuperioribus ſtatuit concilium *ſeſſ.*22. *cap.*2. *de reform.* ne ullus promoveatur, niſi qui univerſitate ſtudiorum magiſter, ſive doctor aut licentiatus in ſacra theologia, vel jure canonico merito ſit creatus, aut publico alicujus Academiæ teſtimonio idoneus ad alios docendos oſtendatur. Quod ſi regularis fuerit, à ſuperioribus ſuæ religionis ſimilem fidem habeat. Idem habetur in conſtitutione Gregorij XIV. ſuper promovendis ad Eccleſias

cathedra

cathedrales, quæ incipit, *Onus Apostolicæ*. Hæc tamen qualitas gradus non expostulatur pro dignitate principali Ecclesiæ collegiatæ, quantumvis exemptæ, & jurisdictionem quasi Episcopalem habentis: quia concilium *dicto cap.* 2. solum fecit mentionem cathedralis, ibi: *Quicunque posthac ad Ecclesias cathedrales*, &c. & loquens generaliter de omnibus dignitatibus, *sessione* 24. *cap.* 12. hortatur, ut doctoribus conferantur, non autem id præcipit, sic decisum referunt Barbosa *dicta sess.* 22. *cap.* 2. & 3. *part. allegat.* 60. *numero* 6;. Garcia 7. *part. cap.* 7. *numero* 33.

14 Pro dignitate scholastriæ eundem gradum doctoris, magistri, vel licentiati requirit concilium *sess.* 23. *cap.* 18. ubi de cætero officia, vel dignitates illæ, quæ scholastriæ dicuntur, non nisi doctoribus, vel magistris, aut licentiatis in sacra pagina, aut in jure canonico, & aliis personis idoneis, & qui per se id munus explere possint conferuntur, & aliter facta provisio nulla sit, & invalida. Possunt tamen ad hanc dignitatem assumi, qui non sunt ex illa regione, in qua est scholastria: sic refert Barbosa decisum in supradicto loco concilij *num.* 33. & *allegat.* 60. *num.* 62. Garcia 6. *part. de benefic. cap.* 7. *num.* 35. Limitandum tamen est hoc decretum, ut non procedat in Ecclesiis cathedralibus existentibus in loco, ubi non est erigendum seminarium; qua ratione ipsius hæc qualitas in magistro expostulatur. Garcia *supra n.* 35. refert à sacra congregatione decisum.

15 Item statuit concilium *sess.* 24. *c.* 12. *de reformat.* eundem gradum doctoris, vel magistri, aut licentiati in theologia, vel jure canonico requiri in Archidiaconis, qui oculi dicuntur Episcopi, *cap. ad hæc de officio Archidiac.* Quod intelligi debet de illis Archidiaconis, qui jurisdictionem contentiosam habent, juxt. *tit. de officio Archidiac.* Secus vero de illis qui hac jurisdictione ex reccepta consuetudine carent: sic Anastas. Germon. *tract. de indult. Cardinal.* §. *quibusvis num.* 4. Riccius *in praxi fori Ecclesiast. decis.* 473. *in* 1. *edit.* & *resolut.* 497. *num* 3. *in* 2. *edit.* Garcia *de benefic.* 7. *part. cap.* 7. *num.* 40. & 46. Barbosa 3. *part. de potest Episcop. alleg.* 60. *num.* 60. Item debet intelligi de Archidiacono, qui est caput capituli, & primus post Pontificem, qualis nullus est in Hispania; nam in sæcularibus Ecclesiis est decanus, in regularibus prior: sic Navarr. *c.* 25. *n.* 135. Garcia *n.* 34. & *seqq.*

16 Pro decanatu Ecclesiæ Cathedralis, vel prioratu regulari nullus gradus doctoris, magistri, vel licentiati expostulatur necessario à concilio: sed solum pro iis, & aliis dignitatibus jam Cathedralis, quam collegiatæ Ecclesiæ hortatur concilium *sess.* 24. *cap.* 12. ut non nisi doctoribus, magistris, vel licentiatis conferantur, & insuper ut saltem dimidia pars canonicatuum iis graduatis detur. Garcia *num.* 43. & *seq.* Barbosa *alleg.* 60. *num.* 58. & 61.

17 Solum pro canonico pœnitentiario Ecclesiæ Cathedralis expostulavit concilium *sess.* 24. *c.* 8. *de reform.* gradum doctoris, magistri, vel licentiati, quando alias pro loci qualitate reperiri potest. Garcia 7. *p. de benef. c.* 4. *n.* 32. & *c.* 7. *num.* 49. Barbosa *alleg.* 65. *num.* 4. & *alleg.* 60. *n* 68.

18 Adverte collationem supradictarũ dignitatũ, Episcopatus, scholastriæ, Archidiaconatus factam carentibus gradu requisito à concilio, esse nullam; quia est contra formam ab ipso præscriptam: sic Garc. Barbosa & Azor. *supra.* tametsi contrarium sentiat Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 19. *num.* 206. existimat namque quando jus statutum in providendo gradum requirit, sufficere, si tempore electionis, seu collationis habilis sit ad illum statim sumendum. Quia non videtur cum eo rigore decretum intelligendum, ut actu gradum habeat: si enim sacerdotium, quod in beneficiis curatis requiritur permittit jus, ut post assumptum beneficium accipiatur, etiam id permittere debet de gradu doctoris, vel licentiati, qui non est ita necessarius. Sed hæ interpretatio nimis lata est; neque firmum fundamentum habet, maximè si verbis negativis gradus requisitus sit, ut dictum sit, non conferatur beneficium, nisi ei qui gradum habeat. His enim verbis solum habenti illam qualitatem actu denotatur posse conferri. Neque argumentum de sacerdotio in parochialibus requisito urget, cum ex jure ipso constet non prærequiri ad collationem, sed subsequi illam vide Garciam 7. *p. de benef. c.* 1. *à n.* 61.

19 Difficultas tamen est; an si gradus sit obtentus absque scientia competente prosit, ne provisio irrita sit? Ratio difficultatis est; quia hic gradus non tam pro se, quam pro scientia, quam supponit expostulatur, neque gradus inanis doctorem facit, sed scientia. Deinde quia Trid. *sess.* 22. *cap.* 2. notanter dixit non esse in Episcopum eligendum, nisi qui in universitate doctor, magister, vel licentiatus merito sit promotus. Qui autem absque competenti scientia promotus fuerit, non est merito promotus. Ergo non habet qualitatem à concilio requisitam.

Nihilhominus tenenda est contraria sententia, quia communior, & benignior, nempe collationem factam sic parum litterato validam esse, eo quod gradus collatus validus est, & consequenter illum habens privilegia graduatis competentia habere debet. Alias si ob defectum aliqualis scientiæ, gradus qui in universitatibus conferuntur nulli essent, & sic graduati privilegiis graduatorum uti non possent; plurima inconvenientia inde sequerentur. Dicendum ergo est & validos esse gradus, & collationem dignitatis; sic docet Azor. 2. *part. instit. moral. lib.* 6. *c.* 6. *q.* 1. Garcia aliis relatis 7. *p. c.* 7. *num.* 50. Barbosa *alleg.* 55. *num.* 5.

20 Sed quid si gradum assumpsisti contra constitutiones, & consuetudinem universitatis, ut si falsò probasti cursus necessarios, vel descriptionem in matricula, vel non servasti formam in examine præscriptam?

Distinguendum est cum Azor. & Garc. *supra.* Si supradictæ constitutiones ita expostulent cursus, & descriptionem in matricula, & formam examinis, ut declarent susceptionem gradus aliter factam nullam esse (ut in omnibus ferè universitatibus est statutum) collatio beneficij gradum supponens invalida erit. Quia idem est non habere gradum, ac illum habere nullum. Et jura requirentia gradum, de gradu valido debent intelligi. *l.* 4. §. *condemnatum ff. de re judic.* At si jure ipso gradus non irritetur, cum validus persistat, collatio beneficij valida erit.

Punctum VII.

Qualiter ordo, & intentio illum recipiendi pro singulis beneficiis requiratur.

1 *Nullus est capax beneficij, qui prima tonsura initiatus non sit. Reliqui vero ordines ad beneficia non prærequiruntur.*

2 *Ad Episcopatũ debes sex mẽses antea in subdiaconatu esse.*

3 *Suscipiens parochiale tenetur intentionem habere intra annum presbyterium accipiendi.*

4 *Quid si cum animo dubio, aut conditionato. Alij affirmant esse peccatum, & obligationem restituendi fructus.*

5 *Alij negant.*

6 *Media via proceditur.*

7 *Ante judicis sententiam debet fructus perceptos restituere, qui suscepit beneficium parochiale absque animo suscipiendi presbyterium.*

8 *Si absque animo sacerdotij beneficium est susceptum, & mutata voluntate sacerdotium intra annum suscepisti, obligatus non es fructus restituere.*

9 *Explicantur supradicta.*

10 *Si recepisti beneficium curatum animo te promovendi ad sacerdotium, & culpabiliter promotus non fuisti.*

Alij affirmant te esse obligatum restituere fructus. Alij probabilius negant.

11 *Stipendium vicario concessum deducendum est.*

12 *Non est peccatum saltem mortale accipere beneficium animo satisfaciendi illius oneribus, dum retinetur, sed cum voluntate permutandi, vel resignandi eo tempore, quo superior permiserit.*

13 *Quid dicendum de hac intentione in receptione dignitatum, quibus animarum cura annexa est?*

14 *Recipiens beneficia simplicia, quibus ordo sacer annexus est absque animo illum recipiendi, esto peccet, non tenetur ante sententiam fructus perceptos restituere.*

15 *Quæ culpa sit recipere beneficium animo non ascendendi ad ordines, sed beneficij reddutibus fruendi, & postea illud, & statum clericalem admittendi? Proponitur quod certum est.*

16 *Affirmant aliqui esse mortale. Alij veniale.*

17 *Resolvitur per se nullum esse.*

1 CErtum est apud omnes neminem beneficij, quantumvis minimi, capacem esse, qui prima tonsura initiatus non sit: *cap. cum adeo de rescript. cap. ex litteris de transact. cap. 2. de instit.*

Alij autem ordines, spectato jure communi, ad nullum beneficium necessario prærequiruntur, tametsi debeant suscipi post beneficium susceptum.

2 Solum de Episcopatu est à Concilio Tridentino *sess. 22. c. 2. de reformat.* requisitum, ut antea sex mensium spatio, quam ad ipsum assumaris, sis in sacro ordine constitutus. Sed an sufficiat esse in subdiaconatu, an vero debeas esse in reliquis ordinibus sacris constitutus? non satis exploratum est. Videtur debere omnibus sacris ordinibus esse insignitum. Tum quia Gregor. XIV. in illa bulla edita 15. Maij 1590. quæ incipit, *Onus Apostolicæ.* in numero plurali dixit debere esse in sacris constitutum, juxta *textum in cap. Osius 6. dist.* Ergo non solum subdiaconatus, sed diaconatus, & presbyteratus requiritur. Et ratio esse potest, quia ad Episcopatum omnes sacri ordines præsupponendi sunt. Ergo in omnibus illis debet esse antea versatus: & ita tenet Augustt. Barbosa *de officio & potest Episcop. 2. part alleg. 1. n. 37.* Nihilominus existimo sufficere, si in subdiaconatus ordine per sex menses antea versatus fuerit, sic indicat Lessius *lib. 2. cap. 34. dub. 19. n. 98.* Azor. *2. p. lib. 6. c. 8. q. 1.* Moveor, quia in *c. à multis de ætate, & qualit.* expressè dicitur posse subdiaconum in Episcopum eligi; qui textus non videtur esse per concilium revocatus, sed solum additum, ut in illo ordine per sex menses antea sit constitutus. Deinde quia concilium solum sacrum ordinem expostulat. Et licet Gregor. XIV. in sua bulla usus fuerit plurali numero, spectavit communem usum loquendi, quo subdiaconatus ordinatus dicitur esse in sacris.

3 Quoad intentionem vero suscipiendi sacrum ordinem, neque statum clericalem deferendi, gravior dubitatio est, pro quibus beneficiis requiratur?

Et in primis dicendum est suscipientem parochiale beneficium obligatum esse sub morali habere intentionem suscipiendi intra annum presbyterium, juxta *text. in c. licet canon. de electione in 6.* Alias teneri fructus susceptos restituere; quia illos fraudulenter recipit (nisi voluntate mutata promotus fuerit.) sic habetur expressè in *cap. commissa vers. ceterum de elect. in 6.* imo non solum sic recipiens beneficium obligatus est illos fructus restituere, sed etiam conferens, si illam pravam intentionem sciat, quia fraudi cooperatur: sic in supradicto textu. Quod intelligendum est casu quo accipiens beneficium non restituerit; quia conferens solum in defectum beneficiati primo obligati tenetur; sic Glossa *in supradicto text. in fine* Dominic. *n. 2.* Sanch. *lib. 7. de matrim. disp. 45. n. 2.* Vasq. *opusc. de benef. c. 3. §. 3. n. 31.* Is positis, ut certis.

4 Dubium est, an satisfacias huic obligationi, si cum animo dubio, hæsitans, inquam, an susceptu-rus sis ordinem; an non; vel cum animo conditionato nimirum presbyterium suscipiendi, nisi tibi aliquid fœlicius contingat, beneficium accipias parochiale.

5 Negat in utroque casu te satisfacere obligationi Sotus *l. 10. de justit. q. 5. art. 6. colum. 2. vers. & nota.* Azor. *2. p lib. 6. cap. 9. q. 3.* Gutierr. *lib. 2. canon. q. cap. 3. à num. 2.* Moventur; quia *textus in cap. commissa* absolutam intentionem assumendi presbyteratum videtur expostulare. Inquit enim textus. *Cæterum si promoveri ad sacerdotium non intendens parochialem receperis Ecclesiam, ut fructus ex ea per annum percipias, ipsam postmodo dimissurus (nisi voluntate mutata promotus fueris) teneberis ad restitutionem fructuum eorundem, cum eos receperis fraudulenter.* Qui enim sub conditione tantum intendit, absolutè non intendit, promoveri. Ergo non satisfacis obligationi textus. Adde, absolutè recipis fructus absque ulla conditione. Ergo absolutam habere debes intentionem, cum fructus ob servitium futurum saltem in tua intentione concedantur. Contrarium tamen in utroque casu nempe neque peccare; neque ad restitutionem fructuum te obligatum esse sic beneficium suscipientem, tenet Navarr. *cap. 25. num. 118. & de orat. cap. 21. num. 45. & conf. 17. de clerico non residente.* Graffis *in decis. aureis l. 2. cap. 97. num. 55.* Garcia *3. part. de benef. cap. 4. num. 46. & 48* Moventur, quia in *dicto cap. commissa*, fructus mandantur restitui ei, qui receperit Parochialium Ecclesiam, non intendens ad sacerdotium promoveri: qui autem dubium animum habet, dici non potest, quod non intenderit ad sacerdotium promoveri cum potius de promotione dubitaverit. Ergo non procedit contra dictum textum. Et confirmo. Qui sic dubius recipit beneficium, fraudem non videtur committere, cum fraus in eo consistat, ut accipiat beneficium animo fruendi fructibus illo anno postmodum dimissurus. Item à restitutione fructuum excusatur sic fraudulenter beneficium recipiens, si mutata voluntate promotus fuerit. Ergo signum est voluntatem priorem non dubiam, sed absolutam non se promovendi fuisse debere.

6 Cæterum credo media via procedendum esse, & affirmandum, si animum dubium habeas, te peccare mortaliter, & obligatum esse fructus restituere, nisi deposito illo animo dubio intra annum ordineris. Secus vero si animum conditionatum habeas: sic Ludovic. Lopez *1. p. instructorij. cap. 255. colum. 7.* Vega *1. tom. sum. cap. 36. casu 23.* Manuel *7. tom. sum. in 2. edit. c. 30. num. 6. concl. 6.* Thom. Sanch. *l. 7. de matr. disp. 45. num. 10.* Ratio prioris partis est. Quia dubium habens animum promovendi cares animo, & voluntate promotionis. Ergo peccas moraliter, sic beneficium suscipiens, & retinens cum obligatus sis habere voluntatem ea implendi, quæ tali beneficio annexa sunt. Et confirmatur. Stante tali animo dubio nunquam promoveri potes. Ergo non potest esse intentio sufficiens ad beneficium suscipiendum. Ratio vero secundæ partis ea est: quia voluntas conditionata vera voluntas est; & illa posita ordines suscipere potes, si beneficium non dimittas.

7 Secundo dubitabis, an in foro conscientiæ ante judicis sententiam obligatus sis restituere fructus perceptos ex beneficio accepto absque animo sacerdotium suscipiendi; Ratio difficultatis est; quia ob defectum illius voluntatis non redditur nulla beneficij susceptio, siquidem mutata illa voluntate, & ordine accepto beneficium, & fructus retinere potes absque nova collatione. Ergo signum est collationem priorem validam fuisse, ut relato Navarr. *d. cap. 41. de orat. num. 48.* docet Sanch. *d. disp. 45. num. 5.* Si ergo valida est beneficij collatio, fructus inde accepti tui sunt. Ergo obligatio illos restituendi solum ex lege habetur; nulla autem lex videtur obligare, ut quis ante sententiam saltem declaratoriam criminis in seipso pœnam exe-

quatur

quatur, & se privet jure quæsito, ut latius *tract. de legib. disp. 2. punct. 2.* dictum est. Ergo ante sententiam non eris obligatus hos fructus, quorum habes dominium, restituere.

Nihilhominus tenenda est communis omnium sententia, te obligatum esse in foro conscientiæ ante ullam judicis sententiam hanc facere restitutionem; sic Navarr. *cap. 21. de orat. num. 47. & 49.* Gutierr. *lib. 2. canon. quæst. cap. 5. num. 10.* Sanch. *lib. 7. disp. 45. n. 3.* Lessius *lib. 2. de just. cap. 34. dub. 19. à num. 100. & dub. 26. per totum.* Vasq. *opusc. de benef. capit. 3. §. 3. dub. 1. num. 41.* & alij apud ipsos. Ratio ea videtur esse, quia esto beneficij acceptio valeat, & fructus percepti tui sint. At horum valor, & firmitas pendet ex eo quod voluntatem mutes: si enim illam pravam voluntatem non suscipiendi sacerdotium non relinquas, titulus beneficij & dominium fructuum sic lege disponente evanescit. Negari enim non potest. Pontificem posse beneficij titulum, & fructum dominij sic concedere. Quod autem de facto sic concessum sit, communis doctorum explicat, & verba *d. cap. commissa* clarè denotant.

8 Tertio dubitabis, si absque animo sacerdotij accepisti beneficium, postea voluntatem mutasti, & sacerdotium suscepisti, debeas restituere fructus perceptos illo tempore, quod debita intentione caruisti? Affirmat Sotus *lib. 10. de just. q. 5. art. 6. col. 3.* & indicat Tolet. *lib. 5 sum. cap. 5. n. 5.* Moveri possunt, quia non est æquum, ut superveniens voluntas jus ad fructus decursos, & malè perceptos concedat, illaque clausula *d. cap. commissa* nisi voluntate mutata, promotus fueris, ad fructus futuros, non præteritos debet extendi.

Sed absque dubio tenendum est, te non esse obligatum restituere: sic Gloss. *d c. commissa, verbo mutata, verbo promovendum* & ibi Archidiac. *in fin.* Navarr. *c. 21. de orat. num. 46. & 50.* Sanch. *lib. 7. de matr. disp. 25. num. 7. & 9.* Vasq. *1. 2. t. 2. disp. 160. n. 35.* Lessius *lib. 2. cap. 34. n. 133.* Suar. *de legib. lib. 4. c. 13. n. 30.* Garc. *3. p. de benefic. cap. 4. n. 51.* Ratio est, quia textus *in d. cap. commissa* expresse statuit te obligatum esse fructus restituere fraudulenter perceptos, nisi mutata voluntate promotus fueris; sed nulli alij sunt fraudulenter percepti, nisi qui recipiuntur absque animo suscipiendi sacerdotium. Ergo horum restitutio cessat mutata voluntate, & ordine suscepto. Et confirmo. Per mutationem voluntatis, & sacerdotij assumpti cessat fraus commissa à suscipiente beneficium, quæ in eo sita erat, ut vellet fructibus beneficij frui per annum absque sacerdotio, postmodum beneficium dimissurus. Ergo pœna imposita ob illam fraudem, non potest in hoc casu habere locum.

9 Dixi te esse excusatum à restitutione fructuum, si mutata voluntate ordinem suscipias. Quare non sufficit mutare voluntatem, sed perseverare in illius mutatione cum effectu ordinem suscipiendo. Alias vana erit talis voluntatis mutatio. Sanch. *d. disp. 45. n. 9.* Garcia *3. p. de benefic. cap. 4. n. 51.* Azor. *2. p. l. 6. c. 8. quæst. 10.* Quapropter si voluntatem mutes eo tempore quo jure non potes sacerdotio infigniri, nequaquam à restitutione excusaris? quia illa voluntatis mutatio vana est, inutilis, & moram purgare non potest: sic Azor. *loco alleg.* Verum si voluntatis mutatio contingat eo tempore, quo potes jure ad sacerdotium promoveri; at de facto non promoveris; quia infirmus es, vel quia Episcopus est absens, vel quia non vult te ordinibus insignire, vel quia tecum dispensat ex aliqua causa legitima; sufficienter à restitutione excusaris. Quia per te non stat culpabiliter non promoveri: sic Sanch. *lib. 7. disp. 45. n. 8.*

10 Quarto dubitabis, si recepisti beneficium curatum animo promovendi intra annum, sed postea voluntate mutata promotus non fuisti, teneriſne fructus illo anno perceptos restituere. Affirmat Gloss. *in d. cap. commissa, verbo non intendens,* & ibi Dominicus §. *cæterum n. unic.* Sotus *l. 19. q. 5. art. 6. concl. 1.* Gutierr. *lib. 2. canon. q. cap. 5. n. 13.* Tolet. *lib. 4. sum. c. 18. n. 4.* Graffis *1. p. decis. lib. 2. cap. 97. n. 54.* Azor. *2. p. lib. 6. c. 9. q. 2.* Garcia *3. p. de benef. c. 4. n. 55.* Moventur, quia eadem videtur esse ratio in retentione ac in prima beneficij acceptione. Negarique non potest te cum fraude beneficium retinere ad lucrandos fructus; debes ergo illis privari; quia fraus, & dolus nemini patrocinari debent. Adde fructus parochiali s beneficij dantur ob servitium sacerdotale præteritum; vel quod faciendum speratur, at nolens ordinari neque præstat officium sacerdotale, neque sperat præstandum: Ergo non habet titulum ullum ad fructus percipiendos. Ergo ab illo tempore, à quo intentionem mutavit, obligatus erit fructus restituere.

Nihilhominus etsi supradicta sententia sit satis probabilis, probabilior est te obligatum non esse fructus perceptos illo tempore restituere, tametsi gravissimè pecces: sic Navarr. *cap. 12. de orat. n. 50. & in sum. cap. 25. n. 118.* Ludovic. Lop. *1. p. instructor. c. 255 colum. 3.* Man. *1. t. sum. edit. cap. 30. n. 6. concl. 6.* Vega *1. t. sum. cap. 36. casu. 23.* Thom. Sanch. *l. 7. de matr. disp. 45. n. 11.* Lessius *lib. 2. de just. c. 34. n. 34. & seqq.* Ratio ea est, quia leges pœnales extendendæ non sunt ultra casum expressum. At supradicta lex relata in *capit. commissa,* loquitur expresse de eo, qui recepit beneficium absque intentione se promovendi, non de eo, qui bona intentione recepit, & mala retinet. Ergo ob retentionem obligari non debes ad restitutionem faciendam. Adde non esse eandem rationem in retentione, ac in prima acceptione. Quia prima acceptio jus in beneficium, & in fructus tribuit; eaque de causa graviorem fraudem committit: sic beneficium recipiens, quam qui solum illam fraudem in retentione habet.

11 Sed quidquid sit de hac obligatione, illud existimo certum deducendum esse stipendium quod vicario conceditur; quia cum valide beneficium retineat, neque illo nisi post annum privetur, licitè designat administratorem, & consequenter stipendium: sic Gutierr. *lib. 22. canon. q. c. 5. n. 23. in fine.* tametsi contrarium sentiat Garcia *c. 4. n. 56.*

12 Quinto dubitabis; an recipiens beneficium parochiale cum animo illud resignandi, vel permutandi pecces, obligatusque sis fructus eo tempore quo non resignas, perceptos restituere; Et quidem te obligatum esse habere animum beneficio inserviendi, & illius oneribus satisfaciendi, dum retines, certum est: alias mortaliter peccabis, & obligationem restituendi fructus habebis, quam habent non residentes, de quibus *disp. seqq.* At posita voluntate te promovendi intra annum, si beneficium retines, & inserviendi dum illud retineas, non credo te peccaturum saltem mortaliter, ex eo quod accipias animo resignandi, vel permutandi eo tempore quo resignationem, vel permutationem superior permiserit. Neque enim recipiens beneficiu obligatus est illud semper retinere, sed potest illud permutare, vel resignare, ut passim contingit. Ergo habens hanc voluntatem, cum beneficium suscipis, nihil juri contrarium facis, tametsi unico die illud retinere proponas: sic Navarr. *lib. 3. consil. tit. de præbendis, cons. 24. n. 2.* & Sanch. *lib. 7. de matr. disp. 45. n. 12.* Vasq. *opusc. de benefic. cap. 3. §. 3. dub. 1. in fine.* Lessius dicens non esse peccatum mortale, *lib. 2. c. 14. dub. 26. n. 136.* Hucusque de beneficiorum parochialium suscepione: Sed quia sunt dignitates curam animarum habentes, aliaque beneficia simplicia.

13 Sexto dubitare poteris; an supradicta intentio recipiendi sacerdotium in beneficiis parochialibus, debeat adesse in receptione dignitatum, quibus animarum cura annexa est, ita ut si recipias aliquam ex dignitatibus, non intendens promoveri, sed fructus percipere fraudulenter, tenearis & dignitatem dimittere, & fructus restituere, nulla expectata sententia, si

voluntate mutata intra annum promotus non fueris ? Videtur dicendum te esse obligatum, quia hæ dignitates beneficiis parochialibus in jure æquiparantur, maximè cum sit eadem ratio : sic Vasq. *opusc. de benefic. cap.* 3. §. 3. *num.* 33. Sed nihilominus contrarium non videtur improbabile, quia *textus in cap. commissa, cap. licet canon. cap. ex eo de electione in* 6. solum loquuntur de beneficiis parochialibus : non igitur dignitates sub iis comprehenduntur, præcipuè cum in *cap. cum in cunctis §. inferiora. de electione.* tanquam distincta à reliquis beneficiis curatis apponuntur. Deinde quia in *eo cap. cum in cunctis*, & in concilio Trident. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 12. statuitur suscipientes has dignitates debere intra annum sacerdotio ordinari ; alias si admoniti non fecerint, priventur Ecclesia : At *in cap. commissa, juncto, cap. licet canon* nulla præcedente monitione privantur beneficio, qui intra annum non susceperint ordinem requisitum. Ergo non est eodem tenore de beneficiis parochialibus, ac de dignitatibus curam animarum habentibus procedendum : & ita tenet, aliis relatis Garc. 3. *p. de benef. c.* 4. *à num.* 20.

14 Septimo dubitabis de aliis beneficiis simplicibus, an inquam recipiens ea absque animo recipiendi ordinem sacrum eis annexum obligatus sit fructus perceptos restituere, nulla expectata sententia. Aliqui affirmant, quia videtur esse eadem ratio, ac in beneficiis curatis ; si quidem æque fraudulenter illos recipis ac recipis fructus beneficij curati, & cum omnibus obligatio assumendi ordines annexa sit. Sic Jacob de Graff. *decision. casuum conscient. lib.* 2. *cap.* 97. *n.* 55. Garcia, aliis relatis 3. *p. de benef. c.* 4. *n.* 38.

Sed dicendum est te obligatum non esse hos fructus ante sententiam restituere : sic Navarr. *cap.* 21. *de orat. c.* 51. *& in sum. cap.* 25. *num.* 118. Sanch. *lib.* 7. *de matr. disp.* 45. *num.* 13. Salas *de legib. disp.* 9. *sect.* 1. *num.* 15. Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 232. Gutierr. *lib.* 2. *canon. quæst. cap.* 5. *num.* 24. Azor. 2. *part. lib.* 6. *cap.* 9. *quæst.* 5. *&* 7. Vasquez *opusc. de benefic. cap.* 3. §. 3. *dub.* 1. & alij plures apud ipsos. Ratio est ; quia in *dicto capit. commissa*, solum de beneficiis parochialibus disponitur, non igitur ad simplicia pœnalis constitutio extendenda est, præcipuè cum longè minor culpa inveniatur in receptione beneficiorum simplicium, quam curatorum. Adde his beneficiis simplicibus ordinem sacrum habentibus annexum, nempe canonicatus, dignitates &c. imponitur pœna prima medietatis fructuum. Secunda omnium, ac tandem beneficiorum. Ergo signum est ipso jure, & nulla expectata sententia nullam esse obligationem fructus restituendi.

15 Octavo dubitabis qualem culpam committas beneficium simplex recipiens animo non ascendendi ad ordines, sed potius relinquendi statum claricalem, postquam aliquo tempore fructus beneficij perceperis? Quia in re omnibus compertum est, si beneficium ordinem annexum habet ex jure, constitutione, fundatione, aut consuetudine, te graviter peccaturum si absque hac intentione beneficium accipias. Quia cares intentione observandi jus. At si beneficium nullum ordinem annexum habeat, qualia sunt in Hispania plurima præstimonia, & capellaniæ, & canonicatus Ecclesiarum collegiatarum ; quibus satisfacis, si in habitu clericali incedas, & officium divinum recites, credo te non peccaturum, tametsi voluntatem habeas non assumendi ordines sacros : quia hæc voluntas non est contraria alicui præcepto, cum nullo præcepto tenearis illos ordines sacros assumere : sic Navarr. *cap.* 15. *num.* 18. Graffis *decis. casuum conf. lib.* 2. *cap.* 97. *num.* 55. Sanch. *lib.* 7. *disp.* 45. *num.* 17. Garc. 3. *p. de benef. cap.* 4. *num.* 42.

16 Major dubitatio est, an pecces, si hoc beneficium accipias animo fruendi ejus fructibus aliquo tempore, & post modum relinquendi transeundo ad statum conjugalem. Te peccare mortaliter affirmat Sotus *lib.* 10. *de justit. q.* 5. *art.* 6. *colum.* 4. Tolet. *lib.* 3. *summæ cap.* 18. *n.* 4. *& lib.* 5. *c.* 5. *n.* 5. Navarr. *miscell. de orat.* 44. *in nova edit. n.* 2. Moventur, quia decipis Ecclesiam, quæ tibi beneficium non conferret, si sciret cum hac intentione assumere. At Thom. Sanchez *lib.* 7. *de matr. disp.* 45. *num.* 19. solum agnoscit peccatum veniale in hac intentione, si voluntatem habeas beneficio inserviendi, ejusque obligationibus satisfaciendi : consentit Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 16. *num.* 31. ea inquam limitatione apposita, si studiorum causa, alioque fine honesto ducaris. Priorem partem sic probant ; quia nullo jure naturali, neque positivo recipiens beneficium obligatur in illo statu perseverare. Ergo non peccas graviter habens voluntatem non perseverandi. Quid autem si culpam venialem in tali intentione committas, probat ratio superius allata, quia aliquo modo Ecclesia decipitur, & quia beneficium ad sustentandum beneficiatum in statu clericali ordinatur.

17 Cæterum crederem probabilius per se nullam esse culpam in tali intentione. Quia nulla potest esse culpa, nisi ubi est alicujus præcepti violatio ; at nullum est præceptum positivum, nec naturale obligans beneficiatum ex susceptione beneficij ad perseverandum in statu clericali ; imo potiùs à jure libet transitus ad nuptias beneficiatis conceditur, modo beneficia relinquant. *cap Joannes cap. diversis fallaciis de clerico conjugato.* Ergo nulla potest esse culpa non perseverandi in illo statu. Adde si aliqua esset culpa, gravis deberet esse. Quia relinquere statum clericalem gravis materia est. Neque in hac intentione Ecclesia decipitur, neque justè est invita, cum non intendas aliquid contra id quod ab Ecclesia est dispositum ; beneficium enim datur ad sustentandum beneficiatum in statu clericali, eo tempore, quo beneficium habuerit, non tamen cum obligatione, ut semper beneficium retineat, & statum incompatibilem non accipiat. Sic Garcia. 3. *p. de benef. c.* 4. *n.* 43. & clarè indicat Navarr. *cap.* 21. *de orat. n.* 52.

Punctum VIII.

De carentia censuræ, irregularitatis, alteriusve impedimenti ad beneficium requisita.

1 *Carentia censuræ, & irregularitatis, &c. requiritur.*
2 *Item carentia uxoris.*
3 *Apponitur quædam limitatio.*
4 *Ex Episcopi dispensatione aliqui affirmant conjugatum capacem esse beneficiorum. Alij verius negant.*
5 *Item debet esse carentia bigamiæ. Sed an ex dispensatione Episcopi capax beneficiorum bigamus esse possit. Aliqui affirmant.*
6 *Probabilius est incapacem esse, si bigamia propria, & interpretativa sit.*

1 CErtum est excommunicatum excommunicatione majori, & suspensum, & interdictum inhabilè esse beneficij recipiendi, ut latè dicemus *tract. de excommunicat. suspens. & interdicto.* Idemque dicendum est de irregularitate, ut *in eodem tractat.* notamus.

2 Præter supradictarum carentiam, aliam habere debes, scilicet uxoris. Uxorati namque beneficiorum sunt incapaces, ut tradunt omnes in *cap.* 2. *de clerico conjugato per textum* ibi ubi inquit Pontifex. *Provideas attentius, ne deinceps clericus conjugatus ad beneficia Ecclesiastica aut sacros ordines, vel administrationes Ecclesiasticas admittatur, nisi fortè castitatem voveret perpetuam, & qui unicam, & virginem habuisset uxorem.* Ex quibus verbis constat, conjugatum non solum incapacem esse beneficij recipiendi, sed etiam cujuscunque Ecclesiasticæ administrationis : sic relato Cæsare de Graffis *decis.* 114. *&* 91. tenet Garcia 7. *p. de benefic. cap.* 5. *n.* 5. Sanchez *lib.* 7. *disp.* 42. *n.* 18. Quod adeo

adeo verum est ; ut regula de triennali possessore ei suffragari non possit ; quia omnino est incapax sicut laicus beneficij acquirendi , & retinendi : Rebuff. *de pacific. possessorib. num.* 187. *in fine.* Ludovic. Gomez. *reg. de triennali q.*26. §. *sed breviter.* Sanch. *lib.*7. *de matrim. disput.*42. *num.*15.

3 Limitanda tamen est hæc doctrina ex supradicto textu , nisi uxor consentiat , ut ad ordines ascendat , & ipsa juvenis est religionem profiteatur , vel si provectior sit votum castitatis emittat ; quia sic consentiente , & professionem emittente non est viro recursus ad conjugium. Et idem esset , quando vir legitimam divortij causam haberet , posset tunc ordinibus insigniri , & beneficium accipere : sic Sanchez *numero* 16.

4 Quod si inquiras , an ex Episcopi dispensatione capax conjugatus sit beneficij acquirendi ? Affirmant plures , quos refert Sanchez *dicta disp.*42. *n.*17. capacem esse beneficij simplicis , secus curati. Moventur ex *c. Joannes de cleric. conjugatis.* ubi supponitur conjugatum percipere posse beneficium. Deinde Episcopus dispensat cum homicida in beneficio simplici , & cum irregulari *cap. ad audientium de homicidio cap. Henric. de clerico pugnante in duello.* Item cum deposito. *cap. Salonitæ. c.*5. *dist.* Ergo cum uxorato poterit dispensare.

Nihilominus verius est solum Pontificem hanc dispensationem concedere posse : sic pluribus firmat Sanch. *supra num.*18. Garc.7. *p. de benefic. cap.*5. Ratio videtur manifesta ; quia ipsis Episcopis interdicitur conferre beneficia conjugatis. *cap.*2. *& cap. diversis de clericis conjugatis* : & si scienter ea contulerint , spoliandi sunt per superiorem. Ergo Episcopis non est datum ea conferre. Neque obstat *textus in cap. Joannes* , supponens conjugatum habere beneficium ; quia potest explicari ex dispensatione Pontificis. Minus obstat , quod Episcopus cum homicida, deposito , & irregulari dispenset in beneficio simplici , quia ij non sunt omnino incapaces beneficiorum: siquidem beneficia acquisita ante delictum valent retinere ; secus conjugatus , & laicus , qui omnino incapaces sunt.

5 Tandem carere debes ad beneficium suscipiendum bigamia. Quia hæc irregularem facit ad ordines, & ad beneficia recipienda. *cap.*1.2. *& 3. de bigamis, & cap. unico de bigamis in 6.*

Solum est dubium ; an ex dispensatione Episcopi possis ordines minores , & beneficium simplex accipere. Plures doctores id affirmant , quos refert , & sequitur Sanch. *lib.*7. *de matr. disp.* 86. *num.* 11. Avila *de censuris 7. p. disp.*7. *dub.*4. Sayrus *de censuris l.*6. *cap.*6. *n.*11. Bonac. *de censur. disp.*7. *q.*2. *p.*5. *num.*15. Paulus Comitolus *responsor. moral. lib.*1. *q.* 106. *num.* 5. *&* 6. Ludovic. Miranda *in manuali prælat. t.*2. *qu.* 8. *art.*2. *concl.*2. Fundamentum esse potest, quia nullus est textus negans Episcopo hanc potestatem , imo in *cap. lector.* 34. *dist.* datur facultas bigamo lectori ; ut in electoratu permaneat ex dispensatione , & subditur , ut possit , si necessitas urgeat, ad subdiaconatum promoveri ; qui ordo illo tempore inter sacros ordines non erat adscriptus , & additur idem esse dicendum de bigamo. Alij supradictam sententiam limitant, ut procedat quoad ordines , & beneficia recepta , sed non quoad recipienda : sic Abbas *in c. super eo num.*5. *de bigamis.* Navarr. *cap.* 27. *n.*197. Valen. 4. *p. disp.*7. *q.*19. *punct.*3. *in* 1. *specie irregularit.* Philiarc. *de officio Sacerdotis t.* 1. *l.*4. *c.* 7. *in fine.* Eman Rodrig. *t.* 1. *sum cap.*158. *concl.* 5. *n.* 6. Vivald. *candelabro* 2. *p. ubi de irregularitate bigamiæ n.*34.

6 Nihilominus verius existimo , non posse Episcopum neque in ordinibus minoribus , neque in beneficio simplicium bigamo vero, & interpretativo dispensare : sic Lambertin *de jure patron.*1. *p. l.* 2. *q.*7. *art.*13. *n.*4. Ludovic. Lopez *instructor.* 2. *par. cap.*22. Gregor. Lopez *leg.*5. *tit.*5. *part.* 1. *verbo dos mujeres in fine.* Tolet. *cap.*63. Garcia 7. *p. de benefic. c.*6. *num.* 14. Suar. 5. *t. de censur. disp.* 49. *sect.*6. *num.*4. *&* 5. Zevallos *quæst.*559. Genuens. *in praxi cap.*113. August, Barbosa alios referens, 2. *p. allegat.*49. *num.*21. *&* 25. Moveor ex *textu in c. unico , de bigamis , in 6.* ubi bigami omni privilegio clericali denudantur , neque Episcopo committitur dispensatio : sed in lege generali nequit Episcopus dispensare , nisi ei commissum sit , ut tradunt doctores in *c. at si clerici , de judic.* Ergo nequit in hac bigamia dispensare. Deinde in Trident. *sess.*23. *cap.*17. permittitur conjugatis ordines minores exercere , modo non sint bigami : cui decreto non videtur posse Episcopum derogare. Et sic decisum esse à sacra congregatione testantur Garcia *supra num.*5. & aliis relatis Barbosa *tum loco allegato , tum in remission. concilij dicto c.*17. Per quæ videtur aliqua ex parte derogatus *textus in c. lector.*34. *dist.*

Punctum IX.

De naturalitate , & consanguinitate pro aliquibus beneficiis requisita.

1 *Ex legibus Hispaniæ solum naturalibus horum regnorum beneficia concedi debent.*
2 *Explicatur quis sit naturalis.*
3 *Ex speciali statuto alij aliàs habiles excluduntur.*
4 *Si dentur aliis à designatis , an teneat collatio sub distinctione respondetur.*
5 *An possit patronatus eligere ex consanguineis remotum , si testator solum dixit , eligat ex consanguineis quem capacem invenerit.*
6 *Si testator dixit , ut proximior eligatur , eligi debet proximior fundatoris , non ultimi capellani.*
7 *Quid si duo sint æque propinqui , alius via masculina , alius fœminina ?*
8 *In æquali gradu consanguineus mariti præferendus est, cum ex bonis communibus uxor , & maritus capellaniam fundant.*
9 *Apponitur quædam limitatio.*
10 *Qualiter computatio proximitatis facienda est.*
11 *Beneficium relictum pro consanguineis , an illegitimis dispensatis , seu legitimatis conferri possit ; Proponuntur aliqua certa.*
12 *Resolvitur quæstio spectanda esse verba fundatoris.*
13 *Quo loco admittendus est spurius , & illegitimus. Verius esse admittendum deficientibus legitimis.*

1 TAmetsi jure communi omnibus aliàs habilibus undecunque sint , beneficia conferri possint. *cap. ad decorem de institut. & ibi* Glossa *verbo undecunque* , & Abbas *n.*4. Tamen in nostro regno lege sancitum est , ne aliis quam oriundis , sive naturalibus beneficia conferantur , ut habetur *leg.* 14. *& aliis , tit.*3. *l.* 1. *recopil.* & de Gallia testatur Cosmas *in proæmio pragmaticæ sanctionis.* §. *num , Ecclesiarum verbo exterorum ad finem.* Idemque aliis pluribus regni est statutum , & merito. Quia naturales diligentius inserviunt , & cum majori fructu , & Ecclesias dicant , non spoliant , secus exteri. Ut autem hæ leges, & quælibet alia sæculari statuta effectum habeant, debent à sancta sede approbari. Quia aliàs eorum dispositio non tenet , utpote in materia ecclesiastica, & contraria juris communis dispositioni.

2 Quod si inquiras , quis dicendus sit naturalis seu oriundus ex regno Castellæ , ut capax beneficij censeatur ? Respondeo illum dici & solum qui in regno Castellæ natus est, vel saltem ejus pater. Quia à nativitate propria , vel paterna oriundus quis dicitur ut ex Jason. *in leg. hujusmodi.* §. *legatum ff. de legatis* 1. *num.*18. docet Mandos. *ad regul. Cancel. reg.*16. *q.*40.

& pluribus relatis Barbosa *de potest episcop. alleg.* 4. *numer.* 6.

3 Præter naturalitatem sunt aliqua beneficia, quæ ex eorum fundatione, institutione, statuto, consuetudine, aut privilegio consanguincis fundatoris, aliisve certis personis debentur, ut aliis relatis docent Covarr. *reg. peccatum* 2. *p.* §. 7. *n.* 5. Gutierr. *cons.* 2. *num.* 3. & *l.* 2. *canon. q.c.* 11. *n.* 37. Zenedo *collect.* 89. *ad decret.* Garcia 7. *p. de benef. c.* 15. *a n.* 1.

4 Difficultas est, an si dentur aliis à designatis teneat collatio: Distinguendum est. Si ob favorem ipsorum designatorum fit designatio, uti censetur facta quoties consanguineis fundatoris, vel oriundis ex aliquo loco beneficia designantur, collatio tenet, dum aliquis ex designatis non contradicit; sicuti tenet collatio beneficij juris patronatus spreto patrono, dum patronus non contradicit, quia solum rescinditur utraque collatio ob patroni, vel designatorum præjudicium. Zenedo Gutierr. Garcia, & alij *supra.* Verum si non ob favorem designatorum; sed ob ecclesiæ, & beneficij respectum, ut melius, inquam, ecclesiæ provideatur & beneficij obligationibus fiat satis, certo generi personarum beneficia designantur, qualiter designantur canonicatus doctorales, & magistrales graduatis in aliqua Hispaniarum universitate, tunc deficiente qualitate requisita beneficij collatio nulla est; tametsi nullus alius qualificatus petat sibi conferri, quia non in favorem ipsius, sed ecclesiæ quæ semper censetur invita, qualitas designatorum expostulata est, ideoque ad cujusvis, etiam non qualificati, petitionem declarari nulla collatio potest: sic expresse Garcia 7. *p. de benef. c.* 15. *à n.* 11.

5 Deinde dubitare potes, quis ex consanguineis censeatur designatus, cum testator dixit, ut patronus provideat semper unum ex suis consanguineis si capax reperiatur, an inquam ex vi hujus clausulæ possit patronus eligere, quem ex consanguineis maluerit, vel teneatur eligere propinquiorem?

Communis sententia est obligatum esse eligere propinquiorem: quia tunc intelligitur electio non voluntati patroni, sed ejus judicio & arbitrio commissa, quod regulatum esse debet, ac proinde eligendus, quem fundator magis præsumitur diligere, qui est sibi propinquior: sic videtur tenere Garcia 7. *p. de benefic. c.* 15. *n.* 17. Gutierr. *lib.* 15. *canon. quæst. c.* 11. *n.* 38. & *cons.* 26. *n.* 11. Perez de Lara *de anniverf. & capellan. lib.* 2. *cap.* 2. *à n.* 7.

Cæterum non videtur probabilitate carere, posse patronum eligere quem ex consanguineis maluerit. Quia ejus voluntati videtur commissa electio juxta *leg. unum ex familia* §. *si de Falcidia ff. de leg.* 2. Si enim testator dixisset expresse, se relinquere capellaniam consanguineo, quem patronus elegerit, electio commissa est voluntati patroni. Ergo similiter est dicendum, cùm testator dixit, ut patronatus provideat unum ex consanguineis, tacitè enim dixit, ut provideat, qui sibi placuerit: sic Eman. Rodrig. *tom.* 1. *summæ c.* 106.

6 Quid si testator dixit, ut consanguineus proximior eligatur, eligine debet proximior fundatoris, an proximior ultimi capellani? Dicendum est proximiorem fundatoris eligendū esse. Quia capellania non successione hæreditaria, & quasi majoratus ad hæredes transfertur, sed ex collatione ordinarij spectatà fundatoris voluntate, quæ semper præsumitur esse de sibi propinquiori: sic Lambertin. *lib.* 2. *de jure patron.* 3. *p. q.* 5. *art.* 4. *num.* 12. & 15. Perez de Lara *l.* 2. *de anniversar. & capellan. cap.* 2. *à numer.* 7. Garcia 7. *p. de benefic. cap.* 15. *à numer.* 20. Vasq. *de testam. c.* 8. §. 3. *dub.* 2. *num.* 48.

7 At si duo sint æque propinqui, alius descendens per lineam masculinam, alius fœmininam, non videtur patronus obligatus descendentem per lineam masculinam descendenti per lineam fœmininam præferre; quia in capellanis non tractatur de conservanda agnatione; ac proinde non videtur hæc sufficiens ratio prælationis. Garcia 7. *p. de benefic.* 7. *p. cap.* 15. *num.* 21. Contrarium tamen verius existimarem; eo quod consanguineus per lineam masculinam semper præsumatur magis dilectus, & affectus fundatori, utpote qui ejus agnationem excellentiori via conservat.

8 Hinc collige quando uxor, & maritus ex bonis communibus capellaniam fundarent conferendam utriusque, consanguineis, præferendum inquam esse in æquali gradu consanguineum mariti. Nam sicut maritus in fundatione videtur præcipua persona, ita etiam in electione ejus consanguinei præferendi sunt. Zevallos *com. contra commun. q.* 265. *à num.* 13. Gregor. Lopez *in simili leg.* 2. *tit.* 1. *part.* 2. *verbo el mas propinquo patiente*, quamvis contra teneat Garcia 7. *p. de benefic. cap.* 15. *n.* 22.

9 Limita tamen nisi consanguinei uxoris prius nominati essent; quia ex scripturæ nominatione prævia colligitur meus mariti fuisse illos præferre ut latè Felin. *in c. dilecta verbo ordo scripturæ de rescript. n.* 4. & *seqq.* Ant. Gomez. 1. *tom. var. c.* 2. *n.* 4. & 5. Gutierr. *cons.* 26. *n.* 10.

10 Qualiter autem hæc computatio proximitatis facienda est, an secundum jus canonicum, an civile? Probabilius existimo secundum jus civile faciendam esse: nam licet capellania non jure successionis conferatur, conferenda tamen est iis, qui fundatori proximiores fuerint; ad cujus investigationem non tam canonica computatio, quam civilis, & legalis deservit: sic Garcia 7. *p. de benef. c.* 15. *n.* 25. Excipe tamen nisi fundator consanguineos intra quartum gradum determinaret; quia ratione hujus determinationis, & designationis canonicam computationem videtur attendisse, in qua solum consanguinitas usque ad 4. gradum extenditur. Garc. *supra num.* 27.

11 Gravior dubitatio est, an beneficium, quod fundator reliquit pro suis consanguineis, possit conferri illegitimis & spuriis, si alias ad beneficia consequenda dispensatione Pontificis habiles existant? Quia in re certum esse debet, si rescripto Pontificis legitimatus sit spurius, poterit, & debet ei beneficium conferri. Quia Pontificis legitimatio præstat in Ecclesiasticis rebus, quidquid præstaret vera naturalis legitimatio; quia est integra natalium restitutio quoad spiritualia? Quale est beneficium: sic expresse Garcia 7. *p. de benef. c.* 15. *n.* 46. At si rescripto sæcularis principis legitimaretur, dubitant plures capaxne sit beneficij consanguineis fundatoris relicti? Quia legitimatio sæcularis principis solum facit legitimum quoad successiones, & honores temporales, non quoad beneficia, aliaque jura Ecclesiastica. Nihilominus credo supradicto spurio legitimato à sæculari principe beneficium conferri posse, & deberi, si alias habilis sit ex dispensatione ad beneficia obtinenda. Nam esto sæcularis princeps solum legitimare possit ad temporalia, & non ad spiritualia; at legitimationem in temporalibus concedens, illegitimum facit esse de familia, genere, & parentela fundatoris, & consequenter habilem reddit, ut dispensatione accedente beneficium possit obtinere: sic Garcia *supra.*

Secundo videtur certum, in Hispania beneficium relictum pro iis qui sunt de familia, cognatione, domo, genere, stirpe, seu parentela, posse & debere dari filiis illegitimis naturalibus. Quia cum hi gaudeant nobilitate parentum, *l.* 1. *tit.* 11. *part.* 7. de ejus genere, cognatione, & familia censetur Garcia *d.* 7. *p. de benef. c.* 15. *n.* 49.

Tertio sit certum, illegitimos spurios ex parte matris capaces esse cujusvis beneficij, & legati pro suis cognatis relicti. Quia respectu matris nulla datur

incerti

incertitudo ; ac proindè sunt de ejus genere , & familia. Azevedo *conf.* 24. *à numer.* 37. Garcia *numero* 52.

12 Quapropter controversia solum est, an spectato jure communi illegitimus naturalis , & spurius ex parte patris capax sit beneficij relicti pro consanguineis fundatoris ? Communis sententia affirmat spectanda esse verba instituentis ; si enim verbis juris usus fuerit fundator , illegitimus in hac provisione locum non habet : secus si usus fuit verbis naturæ , seu naturaliter cognationem significantibus : sic Perez de Lara *lib.* 2. *de capell. & anniversar. cap.* 2. *à num.* 25. Garcia 7. *p. de benef. cap.* 15. *à num.* 39. *& &* 46. Quod si inquiras quando censeatur fundator uti verbis civilibus , quando naturalibus ? Respondeo uti verbis civilibus , quoties usus fuerit nomine familiæ , generis , cognationis , stirpis , aut consanguinitatis. Quia hæc nomina à jure inventa sunt. At verbis naturalibus uti , si descendentium , & consanguineorum verbis utatur , dicens instituendum esse aliquem ex suis descendentibus , vel consanguineis : sic Gonzalez *gloss.* 5. *num.* 121. Garcia *supra num.* 39. *&* 35. Regulariter autem semper præsumendum est verbis naturaliter significantibus usum fuisse. Quia hæc in dispositione hominis attenduntur , quando aliud expresè non constat juxta *leg. fin. Cod. de his qui veniam ætatis leg. non aliter ff. de legat.* 3. Et quia hæc interpretatio favorabilior est ipsis illegitimis , & etiam fundatori , qui illos præsumitur amare. Deinde spectandus est communis modus loquendi , & an materia subjecta petat excludere , vel potius includere illegitimum : sic Gonzalez *gloss.* 5. *à numero* 123.

Ex quo ipse infert spurium , & illegitimum aliàs habilem admittendum esse ad capellaniam , & legatum relictum pro iis qui sunt de genere , & cognatione fundatoris. Nam licet hæc verba civilia sint & ex illis videatur illegitimus excluſus : at quia ex communi modo loquendi , & materia subjecta non excluditur , ideo debet admitti , & mihi hæc doctrina , tametsi Garcia *dicta* 7. *p. c.* 10. *num.* 53. contradicat.

13 Sed quo loco spurius, & illegitimus admittendus est ad legatum , donationem, capellaniam pro consanguineis fundatoris relictam ?

Dicendum est , si concurrat in æquali gradu cum legitimo , nequaquam admitti posse , sic ut indubitatum firmat Gonzalez *gloss.* 5. *num.* 124. Garcia 7. *p. de benef. c.* 15. *num.* 53. *circa finem.* At si illegitimus proximior sit fundatoris quolibet alio legitimo , censet Garcia *supra num.* 47. & Zevall. *q.* 762. *à n.* 24. illegitimum præferendum esse stante dispositione testatoris , quod proximior consanguineus præferatur ; quia ille illegitimus est consanguineus ; & proximior. Quod si ex testatoris dispositione non esset obligatio proximiorem eligendi , affirmare debent supradicti doctores illegitimum , & spurium eligi posse , quantumvis remotum excluſis legitimis propinquioribus , quia est æquè ac legem consanguineus.

Cæterum oppositum probabilius existimo , nempe stantibus legitimis nequaquam eligi posse illegitimum , tametsi propinquior sit : sic Peregrin. *de fideicommiss. art.* 22. *num.* 89. Man. Rodr. 1. *tom. sum. cap.* 106. *num.* 8. *ad finem.* Joan. Gutierr. *pract. quæst. lib.* 2. *quæst.* 67. *circa finem num.* 4. Ratio est ; quia legitimus remotior nobilior est quolibet propinquiori illegitimo. Deinde si stantibus legitimis posset electio esse illegitimorum , quia omnes sunt æque de familia , posset illegitimus concurrens in eodem gradu proximitatis cum legitimo eligi à patrono. Quia ipse solum tenetur eligere ex consanguineis fundatoris , qui proximior fuerit : ponimus autem nullum legitimum proximiorem esse illegitimo. Ergo nullus legitimus necessario præeligendus est : quia qualitas legitimitatis non constituit legitimum propinquiorem. Quod si dicas constituere nobilioris modo propinquiorem ; ac proinde præferendum illegitimo , inde convincitur cuilibet illegitimo etiam propinquiori præferendum esse : quia propinquitas proveniens ex legitimatione quantumvis remota , vincit quamlibet propinquitatem illegitimi. Et per hæc sit satis contrario fundamento.

DISPUTATIO V.

De Beneficiorum oneribus, & utilitatibus.

PLura sunt onera beneficiorum , pluresque illorum utilitates. Onus beneficiorum est fidei professionem facere , cum beneficium recipitur : officium divinum quotidie recitare , choro assistere , in loco beneficij residere , ordines beneficio annexos suscipere. Utilitas verò beneficiorum est , fructuum perceptio à foro sæculari ; immunitas à gabellis , & tributis , & tandem titulum concedere ad ordines recipiendos. De obligatione faciendi professionem fidei latè egimus , 1. *p. tr.* 4. *de fide disp.* 1. *punct.* 19. De assistentia in choro , officiique divini recitatione , *tr.* 7. dictum est. De fructuum vero perceptione , illorumque dominio , distributione , & alienatione. Tum in *tract. de charitate* , *disp. de eleemosyna.* Tum *tract.* 12. plura diximus. De exemptione vero à foro sæculari , immunitate à gabellis satis egimus *tract.* 10. 11. 12. *&* 13. De titulo , quem præbet beneficium ad ordines suscipiendos , *tract. de ordine* agendum est. Restat ergo nobis specialiter agendum de obligatione residendi in loco beneficij , ordinesque beneficio annexos suscipiendi.

PUNCTUM I.

Qualiter beneficium residentiam exposcat.

1 *Duplex est beneficium , curatum , & simplex , & qualiter simplex residentiam exposcat.*
2 *Beneficium curatum non solum jure positivo , sed naturali divino residentiam exposcat ,*
3 *Contrarium defendit immerito Catherinus.*
4 *Satisfit ejus rationibus.*
5 *Non excusatur ab hac obligatione , esto beneficium modici valoris sit , neque ex eo quod coadjutorem habeat.*
6 *Jure item naturali divino tenetur residere , quia beneficium habens curam animarum exteriorem possideret.*

1 BEneficium duplex est , curatum , & simplex utrumque residentiam exposcebat jure ipso At ex generali consuetudine beneficia simplicia liberæ sunt à residentia. Quia nullum aliud officium habent annexum præter horarum recitationem , quæ ubilibet fieri potest : sic aliis relatis Flamin. *de resignat. lib.* 1. *q.* 10. *num.* 66. *&* 67. Cæsar. de Graffis *decis.* 115. *n.* 3. Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 5. *num.* 80. *& gloss.* 15. *num.* 26. Garcia *de benef.* 3. *p. cap.* 2. *n.* 3. Excipe tamen dignitates , & canonicatus Ecclesiæ Cathedralis , & aliquarum Ecclesiarum collegiatarum , qui ex præscripto concilij , aut specialibus statutis in suis Ecclesiis residere , & horis canonicis assistere tenentur sub privatione distributionum , & fructuum , de qua assistentia , *tract.* 7. *disp.* 3. latè diximus.

2 Bene

2 Beneficium vero curatum, sub quo intelligo Episcopatum, dignitatem, cui est animarum cura annexa, & quodlibet aliud parochiale beneficium, non solum ex jure positivo, sed etiam ex jure divino naturali residentiam expostulat: colligitur aperte ex Trident. *sess. 6. cap. 1. & sess. 23. c. 1. de reform.* ibi enim statuitur præcepto divino omnibus pastoribus animarum mandatum esse oves suas agnoscere, sacramenta eis ministrare, sacrificium pro eis offerre, verbi divini prædicatione eas pascere, ac tandem exemplo, aliisque mediis ad virtutem excitare, & in cætera munia pastoralia incumbere. Quæ ut præstentur, necessario præsentiam corporalem illorum, qui ea præstare debent, expostulant; Cum autem ipsi pastores ex vi sui officij, & muneris ea præstare teneantur: sit sane corporaliter ovibus adesse debere. Nam licet aliquando per alios id rectius fieri posset, hoc non excusat pastores à nativa obligatione, quam habent oves suas cognoscendi, regendi, & pascendi: si enim ipsi aliis possent curam pro libito committere, non ministri pastores & dispensatores, sed domini dicerentur. Sunt igitur obligati eis assistere: & ita tenent post alios antiquiores Covarr. 3 *var. c. 13. n. 9.* Valent. 3. *tom. disp. 10. c. 3. p. 5.* Navarr. *c. 25. n. 121.* Salzedo *pract. cap. 52.* Garcia *de benef. 3. p. cap. 2. n. 16.* Azor. 2. *p. l. 7. c. 4. q. 1. & 2.* Lessius *lib. 2. cap. 34. dub. 29. num. 153.* Vasq. *opusc. de benefic. cap. 4. §. 2. dub. 1.* August. Barbosa 3. *p. de potest episc. alleg. 53. num. 4.*

3 Contrarium hujus receptæ conclusionis defendit Catherinus *in apolog. de residentia contra Sotum, & Mirandum*, iis rationibus permotus. 1. Nullum in scriptura esse locum; ex quo hæc obligatio colligatur: solum enim in scriptura habetur, quod debeant pastores populum sibi commissum pascere, quod sanè fieri potest per alios, sicuti de facto fit, cum urgenti necessitate pastores absunt. 2. Sæpè ob amplitudinem diœcesis assignatur episcopo coadjutor, cujus regimine, & administratione censetur ipse populum sibi commissum regere, cum tamen per se ipsum non regat. 3. Solet Episcopus plures parochiales Ecclesias suæ dignitati annexas habere, quæ per vicarios perpetuos, aut temporales regit, & non per seipsum; potest ergo obligationi regendi populum fieri satis, media interposita persona. 4. Christus Dominus non instituit diœceses, & parochias, sed earum institutionem, & divisionem Pontifici commisit: poterit ergo Pontifex in sua institutione dispensare & designatam alicui diœcesim alteri regendam committere, & consequenter poterit à residentia liberare. 5. Si jure divino beneficiati curati obligati essent in suis beneficiis residere, non poterit Pontifex dispensare, sed solum interpretari, & declarare, quando cesset obligatio. Facta ergo interpretatione in uno casu, non erit necesse novam intepretationem in alio simili expostulare, sed quilibet poterit superiori inquisito abesse.

4 Sed hæc argumenta levia sunt, ut à communi, & probata Trident. sententia recedamus. Ad 1. dico sufficienter colligi obligationem residendi ex officio pastoris, qui debet proprias oves agnoscere, ad virtutis officium suo exemplo promovere, eas sua præsentia consolari; quæ ut expresse dicit concil. *d. cap. 1. sess. 23.* nequaquam ab iis præstari, & impleri possunt, qui gregi suo non invigilant, neque assistunt sed mercenariorum more deserunt. Neque obstat quod aliquando ex urgenti necessitate ab hac obligatione excusentur, & mediis mercenariis eis fiat satis, quia id rectus ordo charitatis expostulabat obligationem tamen nativam, & propriam non tollit, sed suspendit. Eadem ratione ad 2. & 3. respondetur. Adde si episcopus per se obligatus non esset sacramenta ministrare in ecclesiis in quibus vicarios constituit, episcopus comparatione illarum ecclesiarum non esset parochus, sed dominus, qui parochos constituit, neque in illis residere teneretur: Barbosa 3. *p. de potest episc. allegat. 53. num. 78.* Gonzalez *gloss. 6. num. 97. & 98.* Potest autem obligatus esse sacramenta ministrare, & tali obligationi sufficienter satisfacere vicarios designans, eo quod non possit per se omnibus ecclesiis inservire, ut contingit in diœcesi Calagurritana, in qua episcopus est curatus ferè omnium ecclesiarum parochialium, & huic obligationi satisfacit vicarios designans. Gonzalez *gloss. 6. a num. 65.* Ad 4. nego Christum Dominum non instituisse diœcesim, & parochiam in genere, cum episcopatus, & parochiale beneficium instituit: concedo tamen, divisionem diœcesum, & parochiarum non fecisse, sed Pontifici faciendam commisisse: at inde non infertur posse Pontificem assignata alicui diœcesi, & episcopatu collato ab obligatione residendi pro libito liberare. Quia hæc obligatio supposita assignatione, & beneficij retentione non ex Pontifice, sed ex jure divino naturali provenit. Ad 5. dico gravem esse inter doctores controversiam, an in obligatione juris divini cadat dispensatio, vel solum interpretatio; de qua late diximus, 1. *part. tract. 3. de legib. disp. 6. p. 2. & 3.* ibique, ut probabilius resolvimus non cadere dispensationem, sed interpretationem: sed non inde infertur ad similem casum propria authoritate fieri posse: quia licet casus sit similis, circumstantiæ extrinsecæ fortè similes non sunt: negari enim non potest sæpè ob multiplicatas causas absentiæ gravia inconvenientia sequi, si absentia concedatur: ideoque causa, quæ aliquando reputata fuit legitima, alio tempore illegitima, & insufficiens erit, eo solum quia multiplicatur, & ex multiplicatione inconvenientia sequuntur. Debet ergo semper judicium, & declaratio superiori remitti. Adde esto concederemus (quod non est concedendum facta in uno casu authentica declaratione) posse beneficiatum ad alium similem casum ea declaratione uti, absque eo quod adversus jus divinum procederet; at cum jure positivo ecclesiastico cautum sit, ne longo tempore à suo beneficio absit absque approbatione superioris legitima manifestè infertur jus ecclesiasticum violaturum.

5 Ab hac obligatione non excusatur beneficiatus curatus etiam si beneficium modici valoris sit. Quia modicus valor non tollit, quin populus regimine, & administratione indigeat, colligitur ex *cap. conquerente, de clerico non residente* & tradit Rebuff. *in tract nominat. q. 9. n. 27.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. n. 294. vers. si objicias.* Aug. Barbosa 3. *p. de potest episc. allegat. 53. num. 70.* Neque item videtur excusatus, etiamsi coadjutor cum futura successione ei à Pontifice concedatur? quia ob coadjutoris assignationem non eximitur parochus à cura, & obligatione beneficij, sed solum censetur in ejus levamen: sic pluribus decisionibus comprobat Garcia 3. *p. de benef. c. 2. num. 173. & 178.* Gonzalez *gloss. 5. §. 9. num. 30.* Pratejus *in praxi episcop. 2. p. cap. 3. num. 27.* Summa bullarum *verbo residentia in vers. præter summistas.* Ugolin. *de officio episc. cap. 15. §. 3. ad finem, & cap. 54. numero 3.* Barbosa *alleg. 53. numero 91.*

6 Sed quid dicendum de beneficio curam animarum exteriorem duntaxat habente, nempe visitare, corrigere, excommunicare, suspendere, & interdicere; An, inquam, de illo provisus teneatur jure divino naturali in suo beneficio residere. Respondeo jure naturali divino hanc esse obligationem; quia jus divinum naturale obligat quemlibet suum munus, & officium exequi, nisi necessitas, vel major utilitas eum excusset; sic aliis relatis Vasq. *opusc. de benefic. cap. 4. §. 2. art. 2. dub. 1. n. 179.* Azor. 2. *part. l. 7. c. 4. q. 3.* Et facit pro hac parte, quod hujusmodi beneficia juridictionalia

compre

comprehenduntur sub bulla Pij V. *de residentia parochorum*: quæ incipit *cupientes*. Deinde capellanus, & coadjutores Rectorum, quamvis beneficia non habeant; quia nomine suo non inserviunt, seu alieno obligati sunt residere: quia alias satisfacere muneri suo non possunt. Gonzalez *gloss.* 5. §. 9. *n.* 17. Riccius *resolut.* 393. *ampliat.* 5. Barbosa *allegat.* 53. *n.* 78. Garcia 3. *part. cap.* 2. *num.* 164. *& seqq.* Quod à fortiori procedit in vicariis, & coadjutoribus perpetuis authoritate Romani Pontificis designatis Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 160. Garcia. Gonzalez, Barbosa *supra & in declarat. concil. n.* 8. *& in fine num.* 10.

Punctum II.

Quo in loco beneficiatus residere debet, ut obligationi residendi satisfaciat.

1 *Proponuntur certa, tum de Episcopis, tum de parochis.*
2 *Quid de habente duas parochias.*
3 *Quid de habente parochiale beneficium cum canonicatu?*

1 COnstat in loco beneficij residentiam esse debere, sed qualiter hoc intelligatur est aliqualis dubitatio, tum in Episcopis, tum in parochis. Episcopi namque non solum debent in diœcesi residere, sed insuper hortatur concilium *sess.* 23. *cap.* 1. ne tempore Adventus, Quadragesimæ, Nativitatis, Resurrectionis Domini, & Pentecostes, & Corporis Christi à sua Ecclesia cathedrali absint, nisi Episcopalia munia in sua dioceſi eos aliò vocent. Non tamen videtur peccaturos mortaliter, si in diœcesi residentes illis temporibus à suis Ecclesiis aliquando absint; quia concilium non præcipit, sed admonet, & hortatur.

Parochus item debet intra limites suæ parochiæ habitare; quod si ibi domum non habeat propriam, compellendus est conducere; neque satisfacit; nisi ita propè sit ut moraliter intra limites suæ parochiæ habitare censeatur colligitur ex 21. *&* 25. *declarat.* quam adducit Garcia 3. *p. c.* 2. *n.* 179.

2 Qui verò duas parochias unitas habuerit, debet in digniori residere quod si non constat quæ sit dignior: in frequentiori; si vero una sit extra, alia intra civitatem, in ea quæ est intra residere debet: sic decisum referunt Garc. *supra.* Barbosa *in remission. conc. ad dict. cap.* 1. *sess.* 23. *&* 3. *part. de potest episcopal.* 53. *num.* 73. Si vero non constet quæ sit principalior, quæ frequentior, & utraque extra civitatem existat poterit in qua maluerit residere, Garcia *dicto cap.* 2. *n.* 179. *in* 16. *declara & 12. part. cap.* 2. *num.* 45. Barbosa *de potest episcop. allegat.* 53. *n.* 81. Si autem Ecclesia sit in loco ubi minor pars parochianorum habitat, & major pars habitat longè in oppidis; parochus debet propè Ecclesiam habitare, & aliis succurrendum est juxta loci antiquam consuetudinem. Garc. *supra in* 20. *declarat.* Barbosa *num.* 71.

3 Verum si quis ex dispensatione habeat parochiale beneficium & canonicatum seu dignitatem in cathedrali, tenetur parochiali, esto non sit beneficium dignius, residere: quia animarum cura præcipuè spectanda est, & residens in parochiali lucratur fructus, non tamen distributiones canonicatus seu dignitatis: sic statutum est à Pio V. in sua constitutione incipiente *Cupientes* edita Idib. Julij 1568. & est in ordine 64. notavit Gonzalez *gloss.* 9. *num.* 70. Garcia 12. *p. de benef. cap.* 2. *num.* 40.

Punctum III.

Quibus pœnis non residentes afficiantur.

1 *Expenditur Trident. decretum de hac re.*
2 *Conciliantur loca Trident. relata.*
3 *Privatio fructuum spectato jure Trident. habet locum ante sententiam.*
4 *Spectato jure naturali non caret probabilitate obligationem non esse restituendi fructus perceptos in absentia.*
5 *Quibus hi fructus restitui debeant.*
6 *Quæ aliæ pœnæ sint Episcopis, & parochis non residentibus statutæ.*
7 *Priveturne beneficiis parochus non residens. Proponitur dubitandi ratio.*
8 *Examinatur sententia glossæ. Et quid nobis videatur expendimus.*
9 *An post Trident. hæc privatio beneficiorum ipso jure locum habeat? Probabilius est non habere.*
10 *Qualiter Episcopus procedere debet adversus parochos non residentes.*
11 *An personaliter citari debeant, an satis sit, si vocentur per edictum.*
12 *Sub pœna excommunicationis non potest parochus prohiberi ne ultra biduum absit.*

1 STat de hac re decretum Trident. *sess.* 6. *c.* 1. *de reformat.* ubi in primis renovat antiquos canones adversus Episcopos, alioſque curam animarum habentes non residentes promulgatos, & insuper adversus Episcopos absque legitima causa per sex menses continuos extra suam diœcesim morantes privationem ipso jure imponit quartæ partis fructuum unius anni. Quod si per alios sex menses in hujusmodi absentia perseveraverint, alterius quartæ partis similem privationem repetit, crescente vero contumacia, ut severiori sacrorum canonum censuræ subjiciantur. Metropolitanus suffraganeos Episcopos absentes, Metropolitanum vero absentem suffraganeus episcopus antiquior residens pœna interdicti ingressus Ecclesiæ eo ipso incurrenda infra tres menses per litteras, seu nuntium Romano Pontifici denunciare teneatur, qui in ipsos absentes, prout cujusque major aut minor contumacia exegerit, suæ supremæ sedis authoritate animadvertere, & Ecclesiis ipsis de pastoribus utilioribus providere poterit, sicut in domino noverit salubriter expedire. *Item sess.* 23. *cap.* 1. *de reformat.* inquit concilium. *Si quis (quod utinam numquam eveniat) contra hujus decreti dispositionem abfuerit præter alias pœnas contra non residentes sub Paulo III. impositas & innovatas, ac mortalis peccati reatum quem incurrit, cum pro rata temporis absentiæ fructus suos non facere, nec tuta conscientia, alia etiam declaratione non secuta, eos sibi detinere posse, sed teneri aut ipso cessante per superiorem ecclesiasticum illos fabricæ ecclesiarum, aut pauperibus loci erogare prohibita quacunque conventione, compositione quæ pro fructibus malè perceptis appellatur. Ex qua etiam prædicti fructus in totum, aut pro parte ei remitterentur, non obstantibus quibuscunque privilegiis cuicunque collegio, aut fabricæ concessis.* Addique deinde concilium. *Eadem omnino quoad culpam, amissionem fructuum, & pœnas de curatis inferioribus, & aliis quibuscunque qui beneficium aliquod ecclesiasticum curam animarum habens obtinent, sacro sancta synodus declarat, & decernit.* Et paulo inferius subdit. *Quod si per edictum citati etiam non personaliter contumaces fuerint, liberum esse vult ordinarios per censuras ecclesiasticas, & sequestrationem & substractionem fructuum, aliaque juris remedia, etiam usque ad privationem compellere. Neque executionem hanc quolibet privilegio, licentia, familiaritate, exemptione, etiam*

ratione cujuſcunque beneficij, pactione, ſtatuto, etiam juramento, vel quacunque authoritate confirmato, conſuetudine etiam immemoriali, quæ potius corruptela cenſenda eſt, ſive appellatione, aut inhibitione etiam in Romana curia, vel vigore Eugenianæ conſtitutionis ſuſpendi poſſe.

Præter ſuprad:ctum decretum Trident. ſtat bulla Pij IV. quæ eſt 115. & incipit, *In ſuprema*, publicata die 4. Decembris 1564. qua cavetur bona patriarcharum, & Epiſcoporum, cujuſcunque quantitatis, mortuorum extra ſuas eccleſias contra concilium Trident. tanquam ſpolia ad cameram Apoſtolicam pertinere. Ad cujus executionem, idem Pius IV. in alia bulla, quæ incipit. *Cum tam per ſacroſanctam.* auditorem ſuæ cameræ judicem deſignavit.

2 Ex ſuprad:ctis verbis concilij de pœna epiſcoporum non reſidentium diſponentibus, oritur prima difficultas qua ratione cohærere poſſit decretum *ſeſſ.6. cap.* 1. cum decreto *ſeſſ.* 23. *c.* 1. *de reformat.* Nam *in ſeſſ. 6 cap.* 1. abſenti epiſcopo ultra ſex menſes continuos ſubtrahitur quarta pars fructuum unius anni & ſi in culpa perſeverat, reperitur eadem pœna. Contumacia verò creſcente poteſt Pontifex procedere uſque ad epiſcopatus privationem. At *ſeſſion.* 23. *cap.* 1. ipſo jure ſubtrahuntur omnes fructus tempori abſentiæ pro rata correſpondentes: ceſſat ergo ſubtractio quartæ partis. Sed facile hæc difficultas diſſolvitur. Nam textus relatus *in c.* 1. *ſeſſ.6.* loquitur de fructibus tempore reſidentiæ acquiſitis: iis ergo fructibus quoad quartam partem abſens epiſcopus privari debet, fructibus vero tempori abſentiæ correſpondentibus integrè, & in totum. Et idem eſt dicendum de curatis aliiſque beneficiatis curam animarum habentibus ut ſatis innuit declaratio ſanctæ congregationis relata à Garcia 3. *part. cap.* 2. *numer.* 32. ſtatuens eadem intervalla quoad ſubtractionem fructuum ſervanda eſſe in curatis inferioribus, ac in epiſcopis, quando proceditur quoad ſubtractionem fructuum ritè acquiſitorum; ſecus vero quando proceditur quod ad ſubtractionem fructuum, quos pro rata temporis abſentiæ ſuos non fecerunt.

5 Secundo dubitabis? habeatne locum in hæc privatio fructuum tempori abſentiæ correſpondentium abſque ulla ſententia ſaltem declaratoria criminis; Et quidem, ſpectato jure poſitivo Trident. nemini dubium eſſe poteſt, hanc privationem nulla ſententia declaratoria indigere, ut ſatis indicatur illis verbis, *Fructus ſuos non facere, nec tuta conſcientia alia etiam declaratione non ſecuta, illos ſibi detinere poſſe*, & ita ut indubitatum tradunt Vaſquez *opuſc. de benefic. cap.* 1. §. 2. *art.* 1. *dub* 4. *ſub num.* 52. Garcia 3. *part. de benefic cap.* 2. à *num.* 26. Azor. 2. *part. inſtitut. lib.* 7. *cap.* 6. *quæſt.* 6. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 29. *num.* 157. Auguſtinus Barboſa *alleg.* 53. *num* 101. Adeoque ipſis fructibus abſens Epiſcopus, vel curatus privatur, ut nec locum habeat ulla compoſito per bullam cruciatæ, aut cujuſvis alterius privilegij, Vaſq. Barboſa, Garcia Leſſius *ſupra.*

4 Quapropter controverſia ſolum eſſe poterat; an ſecluſo Trident. ſpectato, inquam, jure naturali teneatur beneficiatus curam animarum habens fructus reſtituere in conſcientia ante ullam ſententiam, ſi non reſederit; Affirmat Covarr. *lib.* 3. *var. c.* 15. *n.* 9. Vaſq. *d. dub.* 4. *ſub num.* 153. ubi alios refert. Moventur; quia datum ob cauſam, illa ceſſante ceſſat, at fructus beneficij propter officium datur, & in illius ſtipendium *c. fin. de reſcript. in* 6. Ergo officium non exequens fructus lucrari non debet. Neque valet, ſi dicas te per alium exequi officium: executio namque alterius te laborantem non conſtituit. Ergo non te conſtituit capacem fructus percipiendi cum illos percipere debeas non ob alienum laborem, ſed proprium? quia ſunt ſtipendium non alteri, ſed tibi deſignatum. Subdit vero Vaſq. & bene idem eſſe dicendum: ſi reſidens in beneficio per te ipſum non deſervias; quia fructus ob reſidentiam utilem, & fructuoſam conceduntur. Tametſi jure poſito reſidens in beneficio, & officium non exequens fructibus ipſo jure non privatur. Nihilominus non videtur probabilitate carere (ſecluſo jure poſitivo) nullam tibi eſſe obligationem reſtituendi fructus in abſentia perceptos, ſic docet Panorm. *in cap.* 1. *de celebrat. miſſarum.* Sylveſt. *verbo clericus* 4. *q.* 23. Roſella *eod. n.* 23. Azor. 2. *p. inſtit. moral. lib.* 7. *cap.* 6. *q.* 6. Favetque Trident. *ſeſſion.* 6. *cap.* 1. *de reformat.* ſtatuens iis abſentibus quartam partem ſubtrahendam eſſe. Si igitur jure ipſo naturali omnes fructus tempore abſentiæ correſpondentes deberent reſtitui, omnes ſubtrahendi eſſent & non quarta pas tantum. Quod ſi dicas loqui concilium de ſubtractione fructuum rite perceptorum, id non conſtat, neque jure probari poteſt. Ratio vero ea eſt; quia fructus beneficij concedi videntur non ſolum ob officium præſtandum ſed etiam ad ſuſtentationem clerici in partem domini aſſumpti, ne contra ejus ſtatum mendicare cogatur; alias ſi ob officium tanquam ob cauſam adæquatam fructus concederentur, ceſſante officio etiam abſque ulla culpa fructus ceſſare deberent: dantur ergo fructus non ſolum ob officium, ſed etiam in ſubſtentationem illius, qui Dei miniſter eſt conſtitutus. Ergo quamvis ceſſet officium, non ceſſat cauſa legitima hos fructus percipiendi Adde fructus, ſpectato jure naturali, concedunturſub obligatione exercendi officium, non tamen ſub conditione, ut officiū exerceatur. Ergo quamvis officiū non exerceatur acquirunturbeneficiato. Deinde ipſemet Vaſquez concedit: ſi officium divinum recitas, partem fructuum illi officio correſpondentem re retinere poſſe, & ſolum eſſe obligatum reſtituere eam partem, quæ reſidentiæ utili correſpondet, cum de facto non reſides, vel reſidens, non laboras. Ergo etiam debet concedere eam partem fructuum te retinere poſſe, quæ correſpondet aliis officiis, quæ in abſentia tui beneficij exercere potes, quæ cum plura ſint vix relinquitur pars aliqua, quæ ob omiſſum officium in loco beneficij reſtitui debeat.

5 Tertio dubitabis, quibus debeas reſtituere hos fructus ob non reſidentiam. Reſpondeo, ſi Epiſcopus es, eccleſiæ tuæ diœceſis, vel pauperibus dare teneris ſi parochus, eccleſiæ beneficij, vel pauperibus illius loci ſic cavetur in Trident. *dict. ſeſſ.* 23. *c.* 1. & addendum eſt ex ſacra congregatione ſi pauperes intra limites parochiæ non adſint, neque eccleſia parochialis indigeat adhuc eccleſiæ applicandi ſunt illi fructus, quia poteſt in dies indigere: ſic Garcia 3. *p. de benefic. c.* 2. *num.* 31. Barboſa *alleg.* 53. *num.* 103.

6 Quarto dubitabis, quæ aliæ pœnæ epiſcopis, & parochis non reſidentibus jure antiquo ſtatutæ ſunt; oportet enim eas agnoſcere: ſi quidem Trid. *in ſupra decret. ſeſſ.* 6. *c.* 1. & *ſeſſion.* 23. *de reformat.* eas renovat. De epiſcopis nullæ videntur eſſe ipſo jure ſtatutæ. Nam textus loquentes de Epiſcopis 7. *q.* 1. depoſitionis, recluſionisque in monaſterium pœnam imponunt; ferendam tamen, non latam, *c. pervenit.* 7. *q.* 1. & aliis. Et idem conſtat ex 1. *toto tit. de clericis non reſidentibus.*

7 De aliis vero beneficiatis inferioribus curam animarum habentibus eſt difficultas, an ipſo jure ob non reſidentiam privati ſint beneficiis? Difficultatem fecit *text. in cap. extirpanda* §. *qui vero de præbendis*, ubi Innoc. III. in hæc verba ſcribit. Qui vero parochialem habet Eccleſiam, non per vicarium, ſed per ſe ipſum illi deſerviat in ordine, quem ipſius Eccleſiæ cura requirit, niſi fortè dignitati, vel præbendæ parochialis Eccleſia ſit annexa, in quo caſu concedimus, ut qui talem habet præbendam, vel dignitatem, cum oporteat eum in majori Eccleſia deſervire, ipſa parochiali Eccleſia idoneum, & perpetuum habeat vicarium canonice

canonice institutum, qui, ut prædictum est, congruentem habeat de ipsius Ecclesiæ proventibus portionem, alioquin illa se sciat authoritate hujus decreti privatum libere alii conferenda, qui velit, & possit quod dictum est adimplere. Ex quo textu videtur colligi, parochum absentem privatum esse ipso jure beneficio, cum liberé aliis conferri possit. At in *cap. ex tuæ. cap. clericos, cap. inter quatuor, & aliis de cleric. non resid.* solum per sententiam post monitionem, & citationem privandus venit.

8. Glossa ergo *in suprad. cap. verbo privatum.* varias huic textui explicationes adhibet. Primo dicit subintelligendum esse post monitionem sic absentem ipso jure privatum esse, & non antea: ne hic textus corrigat plures textus relatos in *tit. de clericis non residen.* Sed hoc inconveniens non evitatur ex hac explicatione; si quidem ex *text. in cap. tuos cap. clericos cap. inter quatuor. de clericis non resid.* non privatur absens beneficio ipso jure post admonitionem, sed venit privandus. Ergo si post admonitionem, ipso jure privatur, jam corrigit hic textus relatos in *tit. de cleric. non residen.*

Secundo dicit hanc privationem non competere parocho non residenti, sed habenti dignitatem, vel præbendam, cui est parochialis annexa, qui si vicarium idoneum non constituit; ipso jure privatur parochiali annexa. Sed hæc explicatio non videtur posse subsistere. Tum quia parochiali privari hic non potest, nisi simul dignitate privetur, quia est dignitati annexa. Deinde quia hic solum peccat non assignando vicarium. Ergo ob hujusmodi defectum non debet parochiali privari: si quidem assignatio ad superiorem devolvitur. Quapropter credo probabilius privationem non extendi ad habentem dignitatem, vel præbendam, cui est parochialis annexa, sed solum ad eum, qui per se ipsum beneficio parochiali servire debet; illa enim verba *nisi forte*, &c. per parenthesim picta sunt, & privatio ad primum casum solum refertur: sic gloss. ibi, Garc. 3. *p. de benef. c. 2. n.* 133. relata ergo ad primum casum ipso jure imponitur: neque inde fit hujusmodi textum corrigere textus relatos *in tit. de cleric. non resid.* sed illis in suo robore relictis quoad beneficia serviteria, addidit hic textus privationem ipso jure pro parochialibus. An verò hanc privationem præcedere debeat monitio? Affirmat Innoc. & negat Abbas *ibi*: sed distinctio, quam tradit Azor. 2. *p. lib.* 7. *c.* 6. *q.* 4. mihi probatur, nempe non esse opus monitione, si delictum absentiæ est notorium. Item si manifestum sit parochum pro derelicto beneficium habere; secus verò si hæc non constant.

9. Gravior tamen dubitatio est; an hæc pœna privationis ipso jure locum habeat post Trid. decretum? Videtur habere, eo quod Trid. *sess.* 6. *cap.* 1. non tollit pœnas non residentibus impositas, sed potius illas renovat, ut constat ex illis verbis: *Statuit sancta synodus antiquos canones, qui temporum, atque hominum injuria penè in desuetudinem abierunt, adversùs non residentes promulgatos, innovare, quemadmodum virtute præsentis decreti innovat.*

Cæterum existimo temperatam esse hanc pœnam aliqua ex parte, quatenus in *suprad. c.* 1. *sess.* 23. liberum Episcopo relinquitur post citationem factam absentes contumaces per censuras Ecclesiasticas, & sequestrationem, & subtractionem fructuum, aliaque juris remedia etiam usque ad privationem compellere. Ergo manifestum est facta citatione non esse ipso jure privatos; cum liberum si Episcopo post citationem usque ad privationem eos compellere: si enim ipso jure privati essent deberet Episcopus ad declarationem procedere, neque liberum illi esset aliis remediis uti, sic Flamin. *lib.* 1. *de resignat. c.* 10. *n.* 61. & decisum refert Garcia 3. *p. de benefic. c.* 2. *n.* 139. August. Barbosa *alleg.* 53. *n.* 105.

10. Quinto dubitabis qualiter procedere debeat Episcopus adversus parochos non residentes? Plures censent post citationem, seu monitionem censuris Ecclesiasticis compellendos esse, deinde sequestratione, subtractioneque fructuum, ac tandem beneficii privatione, neque posse hunc ordinem invertere, cum sit appositus à concilio, concilium namque non liberum reliquit Episcopo hunc ordinem invertendi, sed solum illi liberum reliquit, ut servato hoc ordine per censuras Ecclesiasticas, & sequestrationem fructuum, aliáque juris remedia usque ad privationem procederet: sic à Rota refert decisum Praxis Episcopalis 2. *p. c.* 4. *num.* 96. *in fine.* & tenet August. Barbosa 3. *p. de potest. Episc. alleg.* 53. *n.* 105. Ugolin. *de officio Episcop. c.* 15. §. 4. *n.* 4.

At probabilius credo non esse obligatum Episcopum omnia illa remedia illo ordine tentare, sed posse uti quo maluerit, vel censuris, vel subtractione fructuum, vel beneficii privatione; quia in suprad. textu concilii non cavetur illum ordinem esse servandum. Non est ergo hæc obligatio Episcopo imponenda; & ita tenet, refertque decisum Garcia 3. *p. de benef. cap.* 2. *num.* 139. Aug. Barbosa *in declar. ad cap.* 1. *n.* 16. ibi; *arbitrio Episcopi relictum est qua via, & quo remedio ex his uti voluerit contra non residentes.*

Sed est omnino notandum, post factam monitionem sub censura, vel sub pœna subtractionis fructuum, beneficiique privatione sex menses transire debere, ut possit executioni mandari, ita ut post quemlibet terminum pœnæ sex menses transeant; alias nulla erit executio, colligitur ex *c. ex tuæ, de clericis non resident.* & ibi Abbas, & pluribus decisionibus Rotæ comprobat Garc. *d. c.* 2. *à n.* 154. & 156. Barbosa 3. *p. de potest. Episc. alleg.* 53. *n.* 105.

11. Sed inquires; an personaliter citari absens debet, an sufficiat vocari per edictum? Respondeo, si fraudulenter se absentat, ita ut inveniri non possit, sufficiens erit per edictum tripliciter promulgatum eum vocare dato post cujuslibet edicti publicationem termino competente ad comparendum, spectata qualitate personæ, & loci distantia: juxta *textum in cap. ex tuæ. de cleric. non resident.* Si autem inveniri facile possit, sufficiens erit eum semel personaliter citare, seu monere; juxta *text. in cap inter clericos, cap. inter quatuor. eod. tit.* sic Azor. 2. *p. inst. moral. lib.* 7. *cap.* 6. *q.* 5. imo aliquibus placet quoties scitur, ubi commoretur, etiam extra regnum, & in partibus Indiarum, citandum personaliter esse: juxta suprádictos textus. Sic Zevallos *com. contra com. q.* 809. *num.* 17. Garcia 3. *part. cap.* 2. *n.* 155. referuntque à Rota sic fuisse judicatum. Existimat tamen Garcia in citatione personali non esse opus expectari semestre post terminum citationis ad executionem pœnæ, sed statim exequi posse, sed nullum adducit fundamentum: illud autem videtur esse posse: quia semestre solum est datum cum per edictum vocantur qui se fraudulenter absentant, *cap. ex tuæ. de clericis. non resid.* at cum personaliter citantur, *c. clericos. c. inter quatuor.* semestre non datur, sed solum dicitur beneficiatos absentes, si moniti, vel expectati non redierint, & justè impediti non sint, suis Ecclesiis privari debere: consentit Glossa *c. quoniam. ut lite non contestata, verba canonibus.*

Nihilominus Barbosa *alleg.* 53. *num.* 105. censet post quamlibet monitionem terminum expectandum esse semestris, quod videntur indicare illa verba *vel expectati*, & placet mihi hæc sententia, quia benignior.

Neque est necessarium citationem esse solemnem, & judiciariam, sufficit si sit simplex, & extrajudicialis; quia ad hujusmodi citationem, seu monitionem, spoliatio de facto subsequi potest, ut constat ex *c. ex parte, c. ex tuæ. c. qualiter. de clericis non residentib.* & tradit Abbas *dicto c. ex parte n.* 4. Felin. *c.* 2. *sub. num.* 3. *de rescr.* Gregor. Lopez. *leg.* 16. *tit.* 16. *part.* 1, *verbo tollere*; & aliis relatis Garc. 3. *de benefic. cap.* 2. *n.* 130.

12. Deinde adverte, nequaquam posse Episcopum

sub pœna excommunicationis latæ sententiæ prohibere parochum ; ne ultra biduum à sua Ecclesia absit illo inconsulto : ad summum enim sub aliqua pœna levi pecuniaria id prohibere poterit ; compulsio enim per censuras, subtractionemque fructuum non conceditur Episcopo nisi adversus absentes contumaces : & ita tenet, & decisum refert Aug. Barbosa *in declar. concil. n.* 15. ibi *Episcopus potest prohibere parochis sub pœna pecuniaria arbitraria, quæ tamen dimidiam decimam non excedat, ne ultra biduum à sua Ecclesia possint abesse, non tamen id prohibere potest sub pœna excommunicationis latæ sententiæ.*

Tandem adverte executionem pœnarum contra Episcopos, & parochos non residentes suspendi non posse ullo privilegio, exemptione, aut statuto, aut appellatione interposita, quæ solum effectum devolutivum habet, non suspensivum, sic concil. *sess.* 23. *c.* 1. *vers. quod si per edictum.* & aliis relatis notavit Garc. 3. *par de benef. c.* 2. *à n.* 161.

Hucusque diximus de pœnis impos. & imponend. Episc. & parocho non residenti. Nam de pœnis impositis canonicis, & dignitatibus Ecclesiarum cathedralium, aliorum beneficiorum residentiam expostulantibus, diximus *tract.* 7. *disp.* 3. *p.* 6.

Punctum IV.

Quæ sint legitimæ causæ excusantes Episcopos, & parochos à residentia.

1 *Trimestris absentia Episcoporum conscientiæ concilium remittit.*
2 *Ultra tres menses quid statuit concil.*
3 *Quid pro curatis.*
4 *Expenduntur causæ legitimæ absentiæ.*
5 *Cardinales Episcopi ob assistentiam in Romana curia excusari à residentia in suis Episcopatibus aliqui affirmant.*
6 *Verius est oppositum.*
7 *Apponitur quædam limitatio.*
8 *Quid dicendum de officio cancellarij, pœnitentiarij, collectoris, auditoris, &c.*
9 *Qualiter ob officium regij præsidis, confessarij, consiliarij excusari à residentia possint.*
10 *Quid dicendum de officio inquisitoris generalis.*

1. CUm Episcopi solum duobus, vel tribus mensibus per annum absunt, remittit concilium *sess.* 23. *c.* 2. eorum conscientiæ judicare, an ex legitima causa absint. Solum adverto leviorem causam ad hanc absentiam brevem requiri, quam si longiori tempore continuaretur. Quod vero Sotus *lib.* 10. *de justit. q.* 3. *art.* 4. dicit, & cum eo alii doctores, ad hanc absentiam honestandam sufficere, si fiat animi recreandi causa, consanguineos vel amicos invisendi, non satis mihi probatur. Hanc enim causam ad mensem unum putarem sufficientem, raro ultra. Quia satis necessitati naturæ illo spatio providetur. sic Vasquez *opus. de benef. c.* 4. §. 2. *art.* 1. *dub.* 3. *n.* 147.

2. Si vero ultra tres menses in toto anno absentia proroganda est, decernit concilium nequaquam Episcopo licere, nisi Christiana charitas, urgens necessitas, debita obedientia, ac evidens Ecclesiæ, vel reipublicæ utilitas exigant. Et insuper à Romano Pontifice, vel Metropolitano, vel eo absente suffraganeo Episcopo antiquiori residente, causæ legitimæ absentiæ in scriptis approbantur, nisi cum absentia inciderit propter aliquod munus, & reipublicæ officium Episcopatibus adjunctum, quod quia notorium est, & interdum repentinum, hac approbatione non indigebit. Ad eundem scilicet Metropolitanum vel illo absente antiquiorem Episcopum residentem pertinebit providere, ut provinciales Episcopi resideant, & pœnis canonicis compellantur.

3. Pro curatis verò, aliisque quibus animarum cura ob beneficium commissa est, statuit concilium *suprad. sess.* 23. *c.* 1. ut quandocunque causa prius per Episcopum cognita, & probata abesse contigerit, vicarium idoneum ab ipso ordinario approbandum cum debita mercedis assignatione relinquant. Discedendi autem licentiam in scriptis, gratisque concedendam ultra bimestre tempus, nisi ex gravi causa non obtineant.

4. Prima causa legitimæ absentiæ à concilio designata est Christiana charitas, quando nempe Episcopi industria, & præsentia necessaria esset ad inimicitias, gravesque discordias sedandas, alicujus populi gravia peccata vitanda. Sed cavendum est, ne id fiat cum notabili Ecclesiæ propriæ detrimento ; sic Tolet. *sum. lib.* 5 *c.* 4. Aug. Barbosa *alleg.* 53. *n.* 6. Secunda causa est urgens necessitas, quæ tum ex infirmitate, tum ex alio impedimento extrinseco nasci potest. Tertia est debita scientia illius qui præcipere potest. Quarta est evidens Ecclesiæ, vel reipublicæ utilitas ; quæ causæ qualiter intelligendæ sint, ut possint Episcopos, & parochos à residentia excusare, collige ex iis quæ diximus *tract.* 7. *disp.* 3. *punct.* 9. *per plures* §§. Solum est advertendum arctiori vinculo Episcopos, & parochos ad residentiam teneri, quam canonicos cathedralis Ecclesiæ : ideóque non quælibet causa excusans canonicos à residentia excusare valet parochos, & Episcopos, qui jure divino naturali residere tenentur.

5. Solum de Cardinalibus Episcopis restat examinandum, an ob assistentiam in Romana curia excusentur à residentia in suis Episcopatibus. Aliqui doctores canonistæ affirmant, quos refert, & sequitur Barb. *alleg.* 51. *num.* 22. Gonzalez *gloss.* 14. *n.* 128. Moventur, quia Cardinales Pontifici assistunt, illiusque sunt consiliarii pro universalis Ecclesiæ regimine. Ergo eorum assistentia in Romana curia cedit in evidentem Ecclesiæ utilitatem. Deinde spectato jure communi tenentur in curia apud summum Pontificem residere. *c. bonæ. el.* 1. *de postul. prælat. & c.* 2. *de cler. non resid.* ita ut absque expressa licentia Pontificis non se possint à curia absentare. Ergo sufficienter à residentia in suis Episcopatibus excusantur.

6. Nihilominus dicendum est ex vi Cardinalatus neminem excusari à residentia sui Episcopatus : videtur decisum à Trid. *sess.* 23. *cap.* 1. *de reformat.* ibi *etiam si sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales sint, obligari ad personalem in Ecclesia, vel diœcesi residentiam.* Quapropter antiquo jure nullus Cardinalis eligi poterit in Episcopum, eo quod ratione Cardinalatus debebat Romæ assistere, quod compati non poterat cum assistentia debita Epicopatui : si tamen aliquando Pontifex alicujus Episcopi Cardinalis concilio, & industria indiget ad causas decidendas, negotiaque gravia pertractanda, quæ æquè benè expediri non possunt per alios Cardinales, non Episcopos, poterit à residentia eum excusare. Secus vero, si æquè bene negotia per alios expediri possunt, ut regulariter contingit, sic Caietan. 2. 2. *quæst.* 185. *art.* 5. Sotus *lib.* 10. *de justit. quæst.* 3. *art.* 4. Azor. 2. *p. inst. moral. lib.* 7. *cap.* 4. *quæst.* 7. Vasq. *opusc. de benefic. cap.* 4 §. 2. *art.* 1. *dub.* 2. *num.* 141. *& in fine.*

7. Limitari hæc doctrina potest, nisi Episcopatus ita Romæ vicinus sit, ut Romæ assistens Cardinalis censeatur in illo assistere, maximè si negotiis sui Episcopatus personaliter invigilat, & non tamen per vicarium, quia iis circumstantiis assistentia Romæ videtur causam legitimam præbere absentiæ : sic aliis relatis Vasq. *supra.*

8. Ex his infertur. Primò qualiter ob officium vicecancellarii, pœnitentiarii, auditoris cameræ, Rotæ, thesaurarii cantoris ; & similium excusari possit

Episco

Episcopus, vel parochus à residentia. Et dicendum est, nequaquam excusari posse, si alij adsint, qui æquè bene hæc officia præstare possint. Nam cessat evidens Ecclesiæ, vel reipublicæ utilitas in eorum absentia: sic relatis Cajet. & Sot. tradit Azor. *lib. 7. cap. 4. quæst. 5.* Vasquez *d. dub. 2. num. 141.* cum aliis. Idem dicendum est de officio subcollectoris apostolici, non excusare Episcopum, vel parochum à residentia; si quidem per alios legitime præstari potest. Gonzalez *gloss. 6. num. 266.* Aloys. Riccius *resolut. 393. num. 4.* Barbosa *alleg. 53. num. 88.*

9. Secundò infertur ob officium Regii præsidis, confessarii, consiliarii, Proregis; & similium fas non esse Episcopo, vel parocho à sua Ecclesia, vel diœcesi abesse, nisi fortè ea sit hominum penuria, ut non inveniatur qui hæc munera legitimè præstare possit. Nam hoc invento absentia Episcopi non cedit in evidentem reipublicæ utilitatem. Azor. *2. p. instit. mor. lib. 7. c. 4. q. 6.* Vasq. *opusc. de benef. c. 4. § 2. art. dub. 2. n. 140.* Aug. Barbosa *alleg. 53. n. 17.*

Dices Episcopos minori stipendio, quam alios, hæc munera exercere, & cum majori splendore. Ergo ob hanc rationem poterit Rex illos eligere. Respondeo cum Vasq. id levis considerationis esse; quia cura animarum divitiis, humanóque splendori est præferenda: præcipuè cum absque illa humana authoritate officia possint rite & legitimè exerceri.

10. Tertio infertur quid sit dicendum ob officium inquisitoris generalis? Vasq *loco allegato. dub. 2. n. 139.* censet ob hoc officium legitimè Episcopum à residentia excusari: quia vix hoc officium per alium, quam per Episcopum potest præstari. Sed contrarium probabilius existimo, cum in Hispania officium hoc non Episcopis sæpè commissum sit, & ab eisdem legitimè præstitum. Deinde officium inquisitoris non excusat parochum à residentia. Ergo neque officium majoris inquisitoris excusabit Episcopum: & ita tenet, & decisum refert Gonzal. *gloss. 6. n. 265. & gloss. 43. n. 164.* Aloy. Riccius *resol. 393. num. 4.* Aug. Barbosa *alleg. 53. num. 87.*

Punctum V.

An stante causa legitima possit Episcopus, vel parochus à beneficio abesse.

1 *Constat quid præstare debeant Episcopi.*
2 *De parochis dubitatur, an debeant pro absentia bimestri coram ordinario, probare causam? Affirmativa sententia, ut tenenda proponitur.*
3 *Non caret probabilitate contrarium.*
4 *Potest Episcopus sua constitutione sanciri, ne ultra hebdomadam parochus absit absque ejus licentia.*
5 *Ultra bimestre esto legitima causa absentiæ notoria sit, non potest parochus absque licentia abesse.*
6 *Ultra bimestre non potest parochus ex sola petita licentia, & non concessa se absentare, tametsi irrationabiliter negetur.*
7 *Si quis absit ex legitima causa, à superiore tamen non approbata, non facit fructus suos.*
8 *Idem est, si approbationem in scriptis non obtineat.*

1. DE Episcopis jam dictum est duobus, vel tribus mensibus per annum sive continuis, sive discretis, posse absque ulla approbatione superioris abesse. Ultra tres menses indigent approbatione, nisi cum munus, & reipublicæ officium Episcopatibus annexum obligat ad hanc absentiam, eo quod tunc causa publica, & notoria est; ut inquit concil. *sess. 15. c. 1. de reform.*

2. Dubium ergo est, an idem dicendum sit de parochis, possint ne illis duobus mensibus à concilio concessis abesse ex causa: quæ sibi legitima visa fuerit, an vero teneantur eam coram ordinario probare? Et quidem quod possit parochus per unum, vel duos dies abesse, imo per hebdomadam ex causa, quæ sibi justa videatur, relicto vicario idoneo à se designato, universalis consuetudo declarat. August. Barbosa *3. part. de potest. episc. alleg. 53. num. 106.* Pro uno autem, vel altero die feriali absentiæ, si nullus est in parochia infirmus, poterit abesse nullo constituto vicario; quia non adest morale periculum necessitatis ejus præsentiæ. Barbosa *suprà.* Solum ergo de absentia bimestri est controversia, an fieri possit, quin ordinarius causam absentiæ probet? Negat Anton. Gomez. *in explicat. bullæ cruciatæ. cap. 7. ad 4. clausulam num. 21.* Ugolin. *de potest. Episc. cap. 15. §. 5. num. 2.* Pratejus *in praxi Episc. 2. p. c. 3. numero 16. in fine.* Lessius *lib. 2. de just. cap. 34. num. 159.* Garcia *3. part. de benef. cap. 2. num. 22.* Augustin. Barbosa *allegat. 53. num. 96.* Vasq. *opusc. de benef. cap. 4. §. 2. art. 1. dub. 3. num. 149.* Fundamentum desumitur ex verbis concilii *sess. 23. cap. 1.* dicentis quod quandocunque eos (scilicet parochos) causa per Episcopum prius cognita, & probata abesse contigerit, vicarium idoneum ab ipso ordinari approbandum cum debita mercedis assignatione relinquant. Ergo quoties parocho abesse contingerit, causa per Episcopum cognita, & probata esse debet. Ergo non relinquitur ejus arbitrio absentia duorum mensium. Deinde addit concilium *Discedendi vero licentiam in scriptis, gratisque concedendam ultra bimestre tempus, nisi ex causa gravi non obtineant.* Supponit ergo concilium ex levi causa obtinere posse licentiam intra bimestre. Et hæc pars à sacra congregatione declarata est, ut testatur Garcia *3. part. c. 2. n. 23. & 9. part. cap. 2. n. 295. in secundo dubio.*

3. Nihilominus etsi hæc sententia, ut omnino secura, tenenda sit credo satis probabile esse, posse parochum illis duobus mensibus abesse ex causa, quæ sibi legitima visa fuerit: sic docuit expressè Navarr. *sum. cap. 25. numer. 121.* Salzedo *in pract. cap. 52. vers. illud vero.* Azor. *2. par. lib. 7. cap. 4. quæstion. 10.* Emanuel. Sà *verbo residentia. numer. 7.* Zenedo *collect. 6. ad sextum decret. numer. 3.* Zerola *in verbo privatio, §. 4. dub. 3. & verbo parochus, §. 2.* Eman. Rodrig. *2. tom. sum. cap. 36. in fine, & in explicat. bullæ compositi. numero 18.* & alii relati à Garcia *dicto 3. part. cap. 2. num. 19.* Moveor, quia ante concilium Tridentinum parochio licitum erat abesse per bimestre ex causa, quæ sibi justa videretur. At per Tridentin. hoc jus immutatum non est; ergo licet parocho stante causa legitima abesse bimestri nulla petita licentia. majorem probo ex *cap. præsentium. 7 quæstion. 1.* ubi absens absque licentia per duos menses, si probatum fuerit ex legitima causa abfuisse, ad Ecclesiam, qua erat privatus, mandatur restitui. Neque obstat *text. in cap. si quis in clero. eadem causa, & quæstion.* ubi diaconus, vel presbyter, si per tres hebdomadas ab Ecclesia sua defuerit, triennio à communione suspendi mandatur. Non inquam obstat, quia ea pœna apponitur, quando constat ob illegitimam causam abfuisse, nempe ob sæcularia lucra captanda. Ratio vero, quare bimestris absentia cujusvis parochi conscientiæ remissa sit, sicut trimestris Episcopi conscientiæ; ea est, quia hoc tempus pro modico reputatur à concilio, & qui illo tantum abest, non videtur abesse, ut satis indicant illa concilii verba. *Quoniam autem, qui aliquantisper tantum absunt, ex veterum canonum sententia non videntur abesse, quia statim reversuri, sunt, sacrosancta synodus vult illud absentiæ spatium singulis annis sive continuum, sive interruptum, extra prædictas causas nullo pacto debere duos, aut ad summum tres menses excedere.* Sentit ergo concilium abesse per duos menses non esse censendum abesse, cum id æqua ex causa fit, & absque

ullo gregis detrimento : & ita tenet Navarr. *dicto c.* 25. *num.* 121. Azor. 2. *p. inſtit. moral. lib.* 7. *c* 4. *q.* 10. *circa finem.* Minorem diſcurſus, nempe in parochis non eſſe à concilio hoc jus mutatum, ſed potius confirmatum, ſic probo Nam concilio dicit eadem omnino eſſe ſervanda in parochis, quæ in Epiſcopis. Cum ergo Epiſcopi poſſint per 2. vel 3 menſes ex cauſa, quæ ſibi legitima videtur, abeſſe, poterunt & parochi per illos duos menſes. Neque verum eſt quod dicit Vaſq. *loco alleg.* concilium tantum dixiſſe ea ſervanda eſſe in parochis, quæ in Epiſcopis quoad culpam, amiſſionem fructuum, & pœnas; non tamen quo ad poteſtatem ſe abſentandi per duos menſes, ex cauſa, quæ ſibi videatur legitima. Non inquam, eſt verum : quia licet expreſsè illud non dixerit, ſatis inſinuavit illo adverbio *etiam* : cum enim dixit, *eadem omnino etiam quoad culpam*, &c. omnia ſupradicta implicavit. Adde ſi eadem omnino quoad culpam in parochis intelligenda ſunt, ac in Epiſcopis, & in Epiſcopis nulla eſt culpa, cum bimeſtri, vel trimeſtri abſunt, ex cauſa, quæ ſibi æqua videbitur, neque in parochis ex eadem cauſa abſentibus culpa cenſenda eſt. Deinde verba concilij, quibus contraria ſententia movetur; ſi rectè expendantur hanc partem probant. Inquit enim concilium : *Eadem omnino etiam quoad culpam, amiſſionem fructuum, & pœnas de curatis inferioribus, aliiſque curam animarum habentibus eſſe intelligenda; ita tamen ut quandocunque eos cauſa per Epiſcopum cognita, & probata abeſſe contigerit, vicarium idoneum ab ipſo ordinario approbandum cum debita mercedis aſſignatione relinquant.* Ex his enim verbis ſolum colligitur, ut parochi, quoties ex cauſa per Epiſcopum cognita, & probata abſint, relinquant vicarium ab ordinario approbandum : non autem ex illis colligitur in abſentia bimeſtri obligatos eſſe abeſſe ex cauſa per Epiſcopum cognita, & probata, imo potius contrarium ex illis verbis infertur. Parocho namque ſe ad breve tempus abſentanti licitum eſt vicarium à ſe deſignatum relinquere, ſecus ſi longo tempore ſe abſentaverint, ut optimè probat Thom. Sanch. *lib.* 3. *de matrim. diſp.* 31. *n.* 11. Ergo parochus, qui bimeſtri abeſt (quod tempus modicum reputatur,) poteſt vicarium deſignare. Ergo poteſt abeſſe ex cauſa, quæ non ſit per Epicopum cognita, & probata. Alias ſi neceſſarium eſſet abeſſe ex cauſa per Epiſcopum cognita, & probata, vicarium deſignare non poſſet, ſed ab ordinario eſſet deſignandus. Senſus ergo illorum verborum eſſe videtur, ut quandocunque parochus obligatus eſt cauſa per Epiſcopum prius cognita, & probata abeſſe, vicarium loco ſui ab ordinario approbandum relinquat : non tamen ibi explicatur, quando debeat abeſſe cauſa cognita, & probata ab Epiſcopo; ſed id ſupponitur ex his quæ de Epiſcopis dixerat, debere, inquam, eſſe, quando abeſt ultra bimeſtre. Alia item verba concilii nempe parochos obtinere non poſſe licentiam diſcendi ultra bimeſtre, niſi ex gravi cauſa, non probant neceſſariam eſſe licentiam pro bimeſtri. Nihil enim de hac illatione illis verbis concilium ſtatuit, ſed ſolum quod certum eſt definivit, nempe parochos non poſſe ultra bimeſtre, niſi ex gravi cauſa, licentiam diſcedendi obtinere. Ergo ex jure antiquo neque ex concilio colligitur licentiam neceſſariam eſſe ad abſentiam bimeſtrem.

Præterea id probari poteſt hac conſideratione. Ad abſentiam bimeſtrem quælibet cauſa honeſta ſufficiens eſt, ut tradit Garcia 3. *part. de benefic. c.* 2. *num.* 22. ita ut ſi cauſa animum recreandi, amicos inviſendi abſis, æquam cauſam cenſet ſupradictus author te habere. Ergo licentia, & approbatio Epiſcopi requiri non poteſt à concilio pro abſentia bimeſtri. Nam hæc approbatio expoſtulatur propter dubium, quod eſſe poteſt in cauſa approbanda. Si ergo quælibet cauſa honeſta ſufficit, jam eſſe non poteſt dubium in approbatione, ut quid ergo approbatio neceſſaria eſt? Denique ſi quoties parochus abeſt, obligatus eſt licentiam ab Epiſcopo obtinere in ſcriptis obligabitur etiam ſi per hebdomadam tantum abſit, imo ſi per duos tantum dies; neque poterit illis diebus deſignare vicarium; hoc autem falſum eſt, & contra praxim receptam, ut dicit Barboſa *alleg.* 53. *n.* 106. Ergo dicendum eſt ex vi concilij non eſſe obligatum parochum pro bimeſtri licentiam in ſcriptis ab Epiſcopo obtinere, ſed ex cauſa, quæ ſibi æqua videbitur, abeſſe poterit illo bimeſtri, & vicarium qui in illo Epiſcopatu ſit approbatus deſignare,

4. Verum etſi hoc ita ſit, poteſt Epiſcopus ſua conſtitutione ſancire, ne parochi ultra hebdomadam, vel ultra biduum abſint abſque ejus licentia, & approbatione; nam eſto concilium parochorum conſcientiæ remittat judicium de ſufficientia cauſæ ad abſentiam bimeſtrem, non tamen impedit, quin Epiſcopus moneatur, & cauſam approbet, & cognoſcat, an ex illa abſentia populus detrimentum patiatur : ſic tenet, & deciſum refert Garcia 3. *p. de benef. c.* 2. *n.* 23.

5. Sed quid dicendum, cum cauſa abſentiæ notoria eſt, poteritne parochus ex illa, ſicut Epiſcopus, ultra bimeſtre abeſſe nulla petita licentia? Reſpondeo nequaquam poſſe. Tum quia ipſe non poteſt ultra bimeſtre vicarium deſignare. Tum quia cavetur à concilio, ne licentiam utra bimeſtre in ſcriptis, & gratis concedendam ſine gravi cauſa obtineat. Supponitur ergo non poſſe propria authoritate abeſſe ultra bimeſtre; ſic pluribus firmat Garcia 3. *p. de benef. cap.* 2. *num.* 34. Neque Epiſcopus ob quamlibet notoriam cauſam abeſſe poteſt ſine licentia, ſed ob munus, & officium reipublicæ, quod Epiſcopatui annexum ſit.

6. Gravior dubitatio eſt; an ſtante cauſa legitimæ abſentiæ ſufficiat petere licentiam, quamvis de facto non concedatur? Et ratio dubitandi eſt, quia ſic petens feciſti quantum in te eſt. Ergo non debes jure quod habes te abſentandi privari. Item contra juſtitiam tibi denegatur licentia. Ergo illius denegatio tibi obeſſe non debet.

Cæterum omnino tenendum eſt, nequaquam poſſe ex ſola petitione te ultra bimeſtre abſentare. Quia concilium non petitionem, ſed licentiæ conſecutionem in ſcriptis requiſivit : & ita tradit Abbas *in cap. relatum, de clericis non reſident. n.* 5 Garcia 3. *p. de benefic. cap.* 2. *n.* 37. refertque à ſacra congregatione deciſum. Neque obſtat ratio dubitandi; ſolum enim probat non debere te ſic petentem licentiam jure abſentandi privari; non tamen probat de facto privatum non eſſe, ſi contra juſtitiam licentia denegetur. Adde te poſſe ad ſuperiorem recurrere. Quia à gravamine tibi facto in denegatione licentiæ conceditur appellatio, ut aliis relatis tradit Garc. *ſupra. n.* 38. & 88.

7. Hinc infertur te abſentem ex legitima cauſa; à ſuperiore tamen non approbata, non facere fructus tuos, ſed obligatum eſſe illos reſtituere, ac ſi nulla cauſa legitima intercedente abfuiſſes, quia non ſervaſti formam concilii utrumque expoſtulantis, & ſufficientiam cauſæ, & illius in ſcriptis approbationem. Garc. 3. *p. c.* 1. *n.* 26.

8. Video tamen Leſſium *lib.* 2. *cap.* 34 *dub.* 29. *n.* 158. affirmantem, ſi ex legitima cauſa, & à ſuperiore approbata abſis; tametſi approbationem in ſcriptis non habeas, fructus in conſcientia non amittere; quia illa ſolemnitas non videtur ad ſubſtantiam conceſſionis pertinere. Sed hoc dictum mihi non probatur. Nam eſto ad valorem conceſſionis, jure naturæ ſpectato, ſcriptura neceſſaria non ſit, eſt tamen neceſſaria ad valorem hujus conceſſionis; quia pro forma licentia in ſcriptis expoſtulatur à Tridentino.

PUNCTUM VI.

De obligatione suscipiendi ordines ratione beneficii.

1 *Quid dicendum de Episcopatu.*
2 *Ad parochialem assumptus debet intra annum ad sacerdotium promoveri.*
3 *Debet possideri beneficium pacifice.*
4 *Apponitur quædam limitatio.*
5 *Non suscipiens sacerdotium culpabiliter, privatur ipso jure beneficio accepto ante ullam sententiam.*
6 *Patitur difficultatem supradicta communis resolutio.*
7 *Excusaris ab hac pœna, si ex legitimo impedimento, vel dispensatione promotus non fuisti.*
8 *Dispensationem solus Pontifex concedit.*
9 *Quod censeatur legitimum impedimentum.*
10 *Quid si ob irregularitatem, cujus dispensationem impetrare non potes, non promovearis? Probabilius est excusari à pœna.*
11 *Quid si Episcopus ob defectum litteraturæ te nolit promovere? Non privaris.*
12 *Quos beneficiatos afficiat hæc pœna privationis.*
13 *Assumptus ad beneficia, quibus ordo annexus est tenetur infra annum à die pacificæ possessionis ordinem suscipere, aliàs privari poterit.*
14 *Quid de privatione vocis in capitulo qualiter intelligatur.*
15 *An intelligatur tantum de privatione vocis activæ?*
16 *In Ecclesiis, ubi cum adjunctis proceditur, non potest Episcopus ad privationem canonicatus procedere absque adjunctis.*

1. PLuribus beneficiis hæc obligatio annexa est. Nam in Episcopatum assumptus, etiam si sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis sit, tenetur intra tres menses munus consecrationis accipere; alioquin ad restitutionem fructuum tenetur, & si intra totidem menses id facere neglexerit, ipso jure est Episcopatu privatus: Trid. *sess.* 24. *c.* 2. *de reform.* Hæc obligatio suscipiendi consecrationem intra tres menses à die electionis per superiorem inquam confirmatæ, jam jure aliquo stabilita erat. *c. quoniam quidam.* 75. *dist. c. quoniam quidam.* 110. *dist. c. de Siracusana. dist.* 28. Circa hanc pœnam privationis beneficii, & fructuum statutam à Trid. adverto satis probabile esse non ligare, quosque sententia declaratoria negligentiæ Episcopi accedat, quia nullum est verbum indicans hanc declarationem necessariam non esse, & regulariter pœnæ ipso jure impositæ hanc expostulant declarationem. Sic Lessius *l.* 2. *de just. c.* 34. *n.* 103. tametsi contrarium communiter receptum sit.

2. Assumptus verò ad parochialem Ecclesiam debes intra annum à die commissi regiminis seu possessionis acceptæ ad sacerdotium promoveri, quod si per te ipsum steterit quominus non fueris promotus, parochiali Ecclesiæ ipso jure nulla monitione præmissa privatus existis: habetur expressè *cap. licet canon. de elect. in 6.* Dixi à die possessionis acceptæ, seu à die, quo illam accipere poteras. Quia idem est ad hujusmodi obligationem inducendam realis possessio, & potestas illius, ut definitur *in cap. commissa. de elect. in 6.* Neque enim negligentiæ, vel fraudi favendum est.

3. Debet tamen possessio pacifica esse, non litigiosa. Nam litigiosa ab hac obligatione excusat ob periculum amittendi beneficium: sic ex communi sententia Azor. 2. *p. lib.* 6 *c.* 8. *q.* 2. Lessius *lib.* 2. *c.* 34. *n.* 100. Garcia 3. *p. de benefic. c.* 4. *num.* 1. Imo addendum existimo, non solum litigium in limine possessionis ortum te à suscipiendis ordinibus excusare, sed etiam subortum durante anno, quo promoveri debeas. Quia non est æquum te obligatione perpetua ordinem arctare ad beneficium, quo fortè privaberis. Sic Ægid. Bellarm. *decis.* 8; quem refert & sequitur Garc. 11. *p. de benef. c.* 5. *n.* 118.

4. Patitur tamen hæc doctrina limitationem, in lite mota super petitorio, casu quo tibi ex provisione sedis Apostolicæ concessum sit liberum curæ exercitium, & omnium bonorum, fructuum, & proventuum ad dictam Ecclesiam parochialem pertinentium possessionem, eo quod hæc lis non non ita periculosa videatur, & periculum perceptione fructuum compensatur: sic tenent, decisumque referunt Barbosa *in declarat. concil. sess.* 22. *c.* 4. *in fine.* Garcia 11. *p. de benef. cap.* 5. *n.* 121. *&* 122.

5. Supradictam pœnam privationis beneficij ipso jure incurris, ita ut ex communi sententia ante ullam sententiam declaratoriam tenearis te beneficio spoliare. Nam licet pœnæ regulariter non obligent ad sui executionem, antequam sententia saltem declaratoria criminis accedat. At hæc privatio non tam est pœna, quam defectus conditionis à lege requisitæ, ut beneficij collatio firma perseveret. Hic ergo defectus rescendit & resolvit collationem à principio validam, lege sic disponente. Lessius *lib.* 2. *de justit. cap.* 34. *dub.* 29. *num.* 101. Navarr. *cap.* 25. *numer.* 117. & alij relati à Garcia 11. *part. de benefic. cap.* 11. *num.* 29.

6. Hanc sententiam approbo, quia communem; tametsi contraria non levi fundamento fulciri possit. Negari namque non potest, illam privationem relatam in *cap. licet*, esse propriè pœnam. Tum quia est ob delictum commissum non suscipiendi ordines. Tum quia privat jure quæsito beneficij: beneficium enim quæsitum fuit independenter ab ordinum susceptione: alias ordines non suscipiens omnes fructus illo anno perceptos obligatus esset restituere; quod à doctoribus communiter reprobatur. Si ergo hæc privatio est propriè pœna, ut pro certo tenet Suar. *lib.* 5. *de legib. c.* 5. *num.* 8. *& cap.* 8. *à num.* 10. & pœnæ regulariter non obligant ad sui executionem ante sententiam, neque hæc pœna ante sententiam obligabit. Dices ideo ante sententiam obligat; quia in ipsamet lege sic cautum est: inquit enim *text. in dicto cap. licet. canon.* Quod si infra infra idem tempus (scilicet annum) promotus non fuerit, Ecclesia sibi commissa nulla etiam præmissa monitione sit præsentis constitutionis authoritate privatus. Ergo ex vi hujus textus nulla monitio, & declaratio requiritur. Sed leve est supradictum fundamentum. Nam illa verba, *nulla præmissa monitione*, referenda non sunt ad privationem, sed ad promotionem, ut bene notavit Garcia 11. *p. de benef. cap. ultimum.* 30. ita ut facient hunc sensum, si infra annum promotus non fis etiam nulla præmissa monitione, Ecclesia tibi commissa privatus existas. Adde etiamsi illa verba ad privationem referrentur, adhuc non convincunt necessariam non esse delicti declarationem; ad summum enim convincunt non esse necessariam præviam monitionem, ut tu privatus existas. Erit tamen necessaria delicti, vel pœnæ declaratione, quia hæc non excluditur.

Quod si ad commune effugium recurras, dicens beneficium concedit sub hac conditione ut infra annum nullo stante legitimo impedimento ad sacerdotium debeas promoveri, sin minus rescindatur collatio. Obstat gratis hoc esse dictum. Nam unde constat hic provisionis modus? Præterea idem dici posset in privatione ipso jure beneficij contingente ob alia delicta, scilicet hæresim, simoniam, assassinium, & similia; concedi, inquam, beneficium sub illa conditione, ne illa delicta committantur: illis verò commissis beneficij collationem annullari, quod non est communiter rece-

receptum. Ergo probabile eſt te non eſſe obligatum ob non promotionem cedere beneficio, quouſque per ſententiam obligeris, & ita tenet Zerola *prax. Epiſcop. 1. p. verbo beneficium*, §. 4. *dicto* 4. Doctor. Saſag. *in cap. fin. de ſequeſtrat. poſſeſſ. num.* 81.

7. Ab hac privatione beneficij excuſaris, ſi ex legitimo impedimento, vel diſpenſatione non fuiſti ad ordines promotus. Quia *text. in cap. commiſſis, de elect. in* 6. petit culpam, quæ omnino ceſſat ſtante legitimo impedimento, vel diſpenſatione.

8. Diſpenſatio autem ſolum à Pontifice concedi poteſt: quia legis ſe latæ obligationem ſolus ille valet remittere. Ex ejus vero commiſſione Epiſcopus in unico tantum caſu, nempe ob ſtudium ad ſeptennium, & tunc intra annum ordinari debet ſubdiaconatu, & ſeptennio expleto debet intra annum fieri ſacerdos: alias beneficium vacat. Habetur *cap. cum ex eo, de elect. in* 6. Sed an hæc poteſtas revocata ſit à Trident. latè diſputamus *tract.* 7. *diſp.* 3. *punct.* 9. §. 9. *num.* 8. *& 9.*

9. Legitimum verò impedimentum eſt, ſi ob infirmitatem, vel abſentiam Epiſcopi, vel illius contradictionem non promoveariſ. Si tamen Epiſcopus dat tibi facultatem ut ab alieno Epiſcopo promoveariſ, in culpa eris, ſi omittas promoveri. Bernard. Diaz. *pract.* 5. *cap.* 53. *num.* 3. ubi conſulit, & benè, quoties impedimenta ex parte Epiſcopi proveniunt, te debere ad vitandas lites proteſtari paratum eſſe ad ordines ſuſcipiendos.

10. Sed quid ſi ob aliquam irregularitatem, aliúdve canonicum impedimentum, cujus diſpenſationem obtinere non potes, non promoveariſ? Et quidem ſi abſque tua culpa contingit beneficio privandus non es, ut tradunt Doctores referendi. At ſi tua culpa contractum eſt etiam poſt beneficij conſecutionem, cenſet Gloſſa *in dicto cap. licet canon. de electione, in* 6. *verbo privatus*, te privatum eſſe; quia jam per te ipſum ſtat non promoveri: conſentit Azor. 2. *part. inſtit. moral. lib.* 7. *cap.* 16. *q.* 11. *in fine*. Bernard. Diaz. *part. cap.* 53. *num.* 3.

Cæterum probabilius credo te excuſatum eſſe à ſupradicta privatione, ſi ob irregularitatem tua culpa contractam non promoveariſ; dummodo tamen non ſit contracta ea intentione, ut ab ordinibus ſuſcipiendis impediaris, ſic docuit Rebuff. *in prax. benefic. tit. de non promotis intra annum, num.* 80. Garcia 3. *part. de benef. cap.* 4. 6. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 100. nihil diſtinguens, an irregularis fuerit ex culpa, vel non. Ratio eſt; quia poſita irregularitate jam legitimè impeditus es, neque per te ipſum ſtat quominus promoveariſ: quod verò culpam commiſeris in irregularitate contrahenda, eſt per accidens, cum non contigerit ex intentione, ut ab ordinibus impediaris; aliàs ſi ob culpam tuam infirmus fueris, beneficio privandus eſſes, quod non admittitur.

11. Hinc infertur, quando Epiſcopus ob illiteraturam non vult te promovere, non eſſe beneficio privandum; nam eſto diſcendis litteris negligens fueris, non ob hanc negligentiam, ſed ob negligentiam immediatam ſuſcipiendi ordines debes beneficio privari: & ita ſacra Congregatio reſpondit, ut teſtatur Garcia *ſuprà*. Salzedo *dicto cap.* 53. *num.* 1.

12. Petes, quos hæc pœna *dicti cap. licet canon.* afficiat? Reſpondeo afficere omnes illos, qui Eccleſiæ parochiali in titulum, vel commendam, ſeu vicarium præficiuntur. Quapropter ſi in vicarium perpetuum alicujus parochialis Eccleſiæ deſigneris, teneris intra annum ad ſacerdotium promoveri; quia in te tranſlata eſt tota Eccleſiæ cura; colligitur ex *clement.* 1. *de officio vicarij*: & notavit Azor. 2. *part. lib.* 6. *cap.* 8. *quæſt.* 5. Extenditur hæc doctrina ad Priores Eccleſiarum conventualium, in quibus ſi Prior deſigneris, obligatus es intra annum ſacerdotium ſuſcipere; alioquin vaca prioratus: nec iterum illa vice poteſt conferri, conſtat ex *clement. ne in agro*, §. *cæterum, de ſtatu Monach.* Quod ſi prioratus regularis, non conventualis fuerit, & tibi in 20. anno conſtituto conferatur, ut conferri poteſt intra 25. ætatis tuæ annum, ad ſacerdotium debes promoveri, alioquin vacat, ut ſuprà: ſic habetur *in ſuprad. clement.* & tradit Gloſſa *ibi*: & notavit Azor. 2. *p. inſtit. moral. l.* 6. *cap.* 8. *quæſt.* 6. Dixi pœnam *dicti cap. licet canon.* afficere Eccleſiæ parochialis perfectos, ut hac ratione excluderem Decanum, Præpoſitum, Archidiaconum, aliáſque dignitates, quibus animarum cura annexa eſt à privatione beneficiorum ipſo jure, eo quod intra annum non promoveatur. Et idem eſt de iis, qui Eccleſiis collegiatis præficiuntur. Quia licet curam animarum exerceant, non tamen Eccleſiam parochialem dicuntur habere: *cap. ſtatutum, de electione in* 6. eo quod cura non uni tantum, ſed pluribus collegialiter, vel diviſim commiſſa ſit, quod alienum eſt à qualitate requiſita pro Eccleſia parochiali, ex pluribus relatis à Gonzalez *gloſſ.* 6. *à n.* 42. *& text. in dicto cap. licet canon.* ſolum loquitur de obtinentibus parochialem, ſub qua Eccleſia collegiata, decanatura, præpoſitura, aliáque ſimilia beneficia non comprehenduntur: ſic aliis relatis, Azor. 2. *part. lib.* 6. *cap.* 8. *quæſt.* 3. Gonzalez *gloſſ.* 6. *à num.* 34. *& ſeqq.* Debet autem Eccleſia parochialis actu curata eſſe, & non ſufficit habitu, ut hanc obligationem ſuſcipiendi ſacerdotium inducat, Azor. *ſupr. quæſt.* 9. Auguſt. Barboſa *allegat.* 53. *num.* 68.

13. Aſſumptus verò ad dignitatem, canonicatum, præbendam, ſeu quodlibet aliud beneficium, cui aliquis ordo ſit annexus, tenetur intra annum à die pacificæ poſſeſſionis, ſeu à die, quo per ipſum ſtat, quominus eum obtineat ordinem ſuſcipere requiſitum. Alioquin poſt monitionem factam privari poteſt. Si vero hæc beneficia in Eccleſiis cathedralibus, vel collegiatis ſæcularibus, vel regularibus exiſtant, illa obtinentes vocem habere non poſſunt in capitulo, etiamſi ab aliis liberè concedatur, niſi ſaltem in ſubdiaconatus ordine fuerint conſtituti. Et ſi infra annum non ſuſceperint ordinem beneficio requiſitum, ex tunc donec ad eum promoti fuerint, nullo modo vocem in capitulo habeant, & pars dimidia diſtributionum, quæ dantur iis, qui certis horis interſunt, ſubtrahatur: habentur expreſsè *in clem. ut ij, de ætate, & qualit.* & in Trident. *ſeſſ.* 22. *cap.* 4. *de reformat.* ſupradictam clemen. renovante.

14. Ex quibus ſit promotum ad Eccleſiæ cathedralis, vel collegiatæ canoniaatum; cui ſacerdotalis ordo, verbi gratia, annexus eſt, ſi ſubdiaconatus ordine inſignitus non ſit, vocem habere non poſſe in capitulo à die promotionis, & anno tranſacto, ſi per ipſum ſteterit, quominus ordinem ſacerdotij ſuſciperet, privatum eadem voce exiſtere; & inſuper dimidia parte diſtributionum: ſic relato Moneta *de diſtribut. quotid.* 2. *part. quæſt.* 10. *num.* 9. docet Auguſt. Barboſa 1. *part. de poteſtat. Epiſc. tit.* 1. *cap.* 3. *num.* 22. *fine*: & ſupponit Garcia 3. *part. de benefic. cap.* 4. *num.* 23. imo cenſet ſi canonicatum, & dignitatem habeas, & ratione utriuſque vox tibi in capitulo competat, promotúſque ſis ea ordinem canonicatui annexum, non tamen ad ordinem annexum dignitati, utraque voce privatum exiſtere. Quia illud univerſale negativum *nullo modo vocem in capitulo habeant earumdem*, excludit omnem vocem, tametſi non excludat diſtributiones competentes ob canonicatum. Sed non probo. Quia eſt rigoroſa explicatio, neque ſatis fundata. Nam illud univerſale negativum debet referri ad vocem competentem præbendæ, cujus ordinem annexum culpabiliter non ſuſcipis, non ad vocem competentem præbendæ, cujus obligationi ſatisfacis. Aliàs etiam privari deberes voce competente ob canonicatum, ſi ordinem competentem dignitati, quæ nullam in capitulo habet

bet vocem, non susciperes, quia concilium nullam in hac parte fecit distinctionem, quod Garc. non admittit.

15. Sub nomine distributionum quæ veniant intelligenda, constat ex dictis *tract. 7. disp. 3. punct. 5. in fine.* Solum de vocis privatione est aliqualis dubitatio, an de activa; an de utraque simul intelligatur? Lessius *lib. 2. cap. 34. dub. 29. num. 105.* censet utramque vocem esse comprehensam: ac proindè neque eligere, neque eligi posse non promotum. Moveri potuit: quia ubi jus non distinguit, neque nos distinguere debemus. Contrarium credo probabilius, solum de privatione vocis activæ fuisse jus locutum. Quia pœnæ extendendæ non sunt, & vox activa est, quæ propriè, & absolutè vox dicitur, non passiva. Ergo pro sola vocis activæ privatione intelligenda est privatio vocis absolutè sumptæ. Quia verba absolute prolata stant pro famosiori significato. Sic Garcia *3 p. de benefic. cap. 4. n. 15.*

16. Sed inquires, an in Ecclesiis, ubi proceditur cum adjunctis, juxta Trident. *sess. 25. cap. 6. de reformat.* possit Episcopus absque adjunctis procedere ad privationem contra canonicos non suscipientes ordinem requisitum? Affirmat Garcia *3. part. cap. 4. n. 21.* quamvis *numer. 25.* contrarium videatur sentire. Et movetur, quia hæc causa non videtur criminaliter procedere, sed civiliter, juxta *textum in cap per tuas, de Simon. circa finem*, ibi, *tales* (scilicet testes alias minus idoneos) *contra talem taliter duximus admittendum non secundum rigorem juris, sed secundum temperantiam æquitatis, cum ageretur non criminaliter: ut deponeretur ab ordine, sed civiliter, ut ab administratione amoveretur.* Ergo privatio administrationis, & à fortiori vocis activæ causa civilis est, non criminalis.

Cæterum omnino tenendum est non posse Episcopum absque adjunctis in hac causa procedere. Negari namque non potest esse causam criminalem, esto civiliter intentetur. Est enim inquisitio, & investigatio delicti commissi in ordinibus non suscipiendis, & ob hujusmodi delictum pœna privationis vocis activæ, & dimidiæ partis distributionum imponitur: nequit ergo hæc causa sine adjunctis tractari: & ita à sacra congregatione decisum est, & revocatum, quod aliàs in contrarium, dispositerat, ut ipsemet Garcia *supra num. 23.* testatur.

DISPUTATIO VI.

De beneficiorum vacatione, amissione, divisione, extinctione, erectione, & illorum unione.

BENEFICIUM vacare dicitur, cum domino caret: sed quia carere domino potest aliquando de jure, & de facto: aliquando de solo jure, & non de facto, aliquando de facto, & non de jure; ideo beneficium aliquando vacat de jure, & de facto, aliquando de solo jure, & non de facto, & non de jure. Si enim jure possideas beneficium, & moriaris, vel illud deponas, nec sit alteri collatum, vacabit beneficium de jure, & de facto. Si non jure possideas, sed de facto, quia illo privatus es beneficium de jure vacabit *cap. licet Episcopus 2. de præbend. in 6.* At si tibi legitimè possidenti subtrahatur injustè beneficium, vacabit beneficium de facto, sed non de jure, *cap. accepta, cap. olim, de restitut. spoliat.* Rursus supradicti modi vacationis contingere possunt multipliciter, nempe per mortem beneficiati per beneficij resignationem, per mutationem, alterius assecutionem, &c. Vide Rebuff. *in praxi, tit. requisita ad collationem bonam, à num. 49. & in concordat. tit. regia ad prælaturas nominatio, §. monasteriis, verbo vacantibus, & in repetit. cap. nulla 2. de concess. præbenda 6. præmisso.* Staphil. *de litteris gratiæ, tit. de variis modis vacationis, per totum.* Azor. *2 p. l. 7. cap. 16. q. 1. & 2.* Amissio beneficij propriè est, quando illo per delictum privaris. Extinctio quando alteri unitur, & quasi prædium illius fit, vel supprimitur. Erectio, quando de novo erigitur. De omnibus ergo sigillatim agendum est, & primo de vacatione.

PUNCTUM I.

De vacatione beneficij per obitum.

1 *Per obitum vacat beneficium.*
2 *Excipiuntur tres casus.*

1. PRima, & præcipua beneficij vacatio est morte beneficiati, *cap. susceptum, de rescript. in 6. & ibi glossa, & doctores.* Mors enim omnia jura solvit. *Authent. de nuptiis, §. deinceps, collat. 4.* Quod adeo verum est, ut etiam si miraculosè beneficiatus resurgeret, nullum jus ad beneficium recuperandum haberet. Gonzalez *15. ad reg. 8. Cancellar. a numer. 3.* August. Barbosa *3. part. de potestate Episcop. allegat. 57. num. 199.*

2. Tres casus supradicti doctores excipiunt, in quibus beneficium per obitum beneficiati non vacat. Primus est, quando beneficium esset suppressum ab habente potestatem, vel esset alteri beneficio unitum: sed hoc quid mirum, cum tunc non sit beneficium, sed suppressione extinguatur, & per unionem fiat quasi prædium illius, cui unio facta est: Gonzalez *gloss. allegata, num. 7.* Barbosa *num 199.* Garcia *11. p. de benefic. cap. 2. num. 2.* Secundus est, quando beneficium est de mensa prælati, seu capituli, ob mortem ei inservientis non vacat. Quia inseruit non proprio, sed alieno nomine scilicet nomine prælati, vel capituli, cui est beneficium unitum: sic Gonzalez, Barbosa, & Garcia *supra.* Qualiter autem his vicarius designandus sit, *disput. 1. punct. de vicariis perpetuis, & temporalibus* diximus. Tertius est si beneficium sit situm in Ecclesia non numerata. Nam tunc morte beneficiati non permanet beneficium, sed spirat, & cessat, ut expressè habetur *in cap. dilecto 25. vers. præterea, de præbendis*; & latè docet Gonzalez *gloss. 9. §. 3. à num. 9.* Ubi concludit neque hæc beneficia reservari posse, neque resignari, neque ad superiorem ob negligentiam in providendo devolvi. Quia non vacant, sed cum electo nascuntur, & cum defuncto pereunt, consentiunt Garcia *num. 17.* Barbosa *supra.*

PUNCTUM II.

De vacatione beneficij per renunciationem.

1 VAcante beneficium per renunciationem compertum est apud omnes doctores ex toto tit. de renunciat. in decretal. in Sexto, & in clement. quia renunciatione beneficio ceditur. Sed qualiter hæc contingat examinare pergimus.

§. I.

Quæ sit renunciatio, quotuplex, & quæ causæ ad ejus valorem requirantur.

1 *Statuitur definitio renunciationis.*
2 *Quotuplex est renunciatio, seu resignatio tacita, & expressa.*

3 *Expressa alia simplex ; alia sub conditione.*
4 *Plures sunt causæ honestantes resignationem.*
5 *Expenditur constitutio Pij V. in hac parte.*
6 *Expenduntur causæ ibi appositæ.*
7 *Ex supradictis causis potest ordinarius resignationes admittere , duplici tamen conditione.*
8 *In resignatione ex causa permutationis non est necessarium servare supradictas causas , & conditiones.*

1. REnunciatio est cessio , seu depositio beneficij proprij : sic Rebuff. *in praxi benef. 3. p. tit. de resignat.* Azor. *2. p. instit. moral. lib. 7. cap. 19. quæst. 1.* Dixi esse cessionem , seu depositionem : quia renunciatione cedis , & deponis jus , quod in beneficium habes , ita ut liberè alteri conferri possit ; eáque de causa tuum debet esse beneficium : nam alienum deponere non potes.

2. Duplex est resignatio , alia tacita , alia expressa. Tacita est , quæ ex juris dispositione inducitur ob actum contrarium retentioni , ut si matrimonium contrahas , religionem profitearis , militiæ nomen dederis : cum enim his actibus ipso jure vacatio beneficij annexa sit , absque ulla alia declaratione eos præstans censeris beneficium dimittere. De resignatione per matrimonium , & ingressum religionis infra erit sermo. De resignatione per militiam secularem , nihil aliud dicendum occurrit , nisi quod illa assumpta beneficia ipso jure vacent , tanquam assumpto statu incompatibili ? sic Glossa *in cap. ult. de Clericis non residentib. verbo redierint.* Flamin. *de resign. l. 1. q. 1. n. 22.* Gonzalez *gloss. 15. num. 54.* Julius Clarus *pract. §. fine , q. 73. n. 6.* Barbosa *allegat. 57. num. 216.* & alij.

Expressa verò resignatio est , si verbis expressis beneficium deponas ; sic Rebuff. *supra tit. de resignat.* Flamin. Paris. *lib. 1. de resignat. q. 1.* Azor. *q. 2.* Lessius *lib. 2. cap. 34. dub. 35. num. 189.*

3. Rursus hæc expressa resignatio duplex est. Simplex , seu pura , & conditionalis ; sic relati Doctores. Simplex , seu pura resignatio est ; si nulla adjecta conditione beneficium deponas. Conditionalis econtra ; si aliqua adjecta conditione beneficium dimittis. Hæc autem conditio multiplex esse potest : Primò , si ea conditione resignes , ut beneficium Titio conferatur. Et hæc vocatur simplex resignatio in favorem. Secundò si resignes eadem conditione , ut regredi ad beneficium possis. Tertiò si ea conditione dimittis , ut tibi fructus ex toto , vel ex parte reddantur , vel aliqua pensio ex beneficio solvatur. Quartò si resignes beneficium ea conditione , ut alter aliud simile , vel dissimile beneficium in tui favorem resignet , quæ resignatio vocatur permutatio ; quia tuum beneficium cum alterius beneficio permutas , & alter similiter tecum , continétque duplicem resignationem conditionalem.

4. Causæ autem requisitæ ad honestandam resignationem plures sunt , ut tradunt Joann. Andreas Abbas & alij *in cap. nisi cum pridem , de renunciat. per textum* , ibi , nempè conscientia criminis ob quod beneficio venires privandus , debilitas corporis , seu impotentia , scientiæ defectus , plebis malitia , gravis aliorum offensio , capitales inimicitiæ , aëris intemperies , censura aliqua , vel irregularitas , à qua liberari commodè non potes. Quia aliquo horum impedimentorum ligatus , munera beneficij præstare ritè non vales. Successu tamen temporis aliæ causæ minoris momenti renunciationem honestant ; ex eo namque quod beneficio multo tempore inservieris , admittitur à Pontifice resignatio. Item si in favorem alicujus resignes : solus enim favor alteri factus præstat sufficientem honestatis causam , si habes aliunde , unde vivere possis. Azor. *2. p. instit. moral. l. 7. cap. 19. q. 3.*

5. Verum Pius V. *in sua constitutione* 58. quæ incipit , *Quanta Ecclesiæ Dei* , edita Kalend. April. 1. 68. quam refert Quaranta *in sum. Bullar. verbo beneficiorum resignationes.* Ugolin. *de potest. Episcop. cap. 50. §. 18. num. 3.* Flamin. *de resignat. lib. 5. quæst. 6. num. 2.* varias causas apposuit , ex quibus , & non aliis possint Episcopi , aliique facultatem habentes recipere , & admittere resignationes ; nempe illorum dumtaxat , qui aut senio confecti , aut valetudinarij , aut corpore impediti , vel vitiati , aut crimini obnoxij , censuriſque Ecclesiasticis irretiti , aut nequeunt , aut non debent Ecclesiæ , vel beneficio inservire , seu qui unum , aliud , vel plura beneficia obtinuerit , vel quos ad aliud contigerit promoveri. Religionem quoque ingressuri , vel matrimonium contracturi , si statim postea in re ipsa exequantur. Denique cum quis ex aliis casibus acciderit , qui constitutione fœlicis recordationis Innocentij Papæ tertij de dimittendis cathedralibus Ecclesiis edita continentur. Qui etiam ob capitales inimicitias nequeunt , vel non audent in loco beneficij residere securi. Sed neque horum ullus sacro ordini mancipatus , nisi religionem ingressurus valeat ullo modo beneficium , vel officium Ecclesiasticum resignare , nisi aliunde ei sit , quo in vita possit commodè sustentari.

6. Prima igitur causa , ex qua ordinarij simplicem resignationem admittere possunt , est , cum beneficiarius est senio confectus , quæ causa etiam jure communi stabilita erat *in cap. nisi cum pridem , de renunciat.* Qui autem senio confecti dicantur judicis arbitrio remittitur , spectata personarum qualitate , & earum complexione , ut benè probat Menoch. *de arbitrar. casu 56. præcipuè num. 3.* Flamin *de resignat. lib. 5. quæst. 6. num. 8.* August. Barbosa *3. part. de potest. Episcop. allegat. 69. num. 32.* Azor. *2. part. instit. moral. l 7. cap. 17. quæst. 5.* & alij. Secunda causa est , cum beneficiarius incommoda valetudine utitur , quæ similiter judicis arbitrio relinquitur : ut tradit Azor. *supra.* Menoch. *casu 60. à num. 3.* Barbosa *num. 34.* Tertia est , si beneficiatus corpore sit impeditus taliter , ut commodè præstare non possit id ad quod ratione beneficij tenetur , veluti si lepra , paralysi , morbo gallico , comitiali , aliove contagioso , seu periculoso laborat. Flamin. *de resignat. lib. 5. quæst. 6. num. 31.* Azor. *dicta q. 5.* Barbosa *alleg. 69. num. 35.* Quarta est , si beneficiatus corpore vitiatus sit , v. g. si sit cœcus , claudus , mutus , surdus , aut alio quovis corporis membro abscisso , contracto vel deformato , quod ordines suscipiendos impediret. Flamin. *d. q. 6. n. 33.* Azor. *dicta quæst.* Barbosa *num. 36.* Quinta est , si crimini sit obnoxius , ob quod possit beneficio privari , nempe vitio simoniæ , homicidij , adulterij , sodomiæ , concubinatus , perjurij , blasphemiæ. Azor. *ibi* , Flamin. *num. 51.* Barbosa *n. 37.* Sexta est , si sit censuris Ecclesiasticis irretitus , quarum absolutionem obtinere facile non possit. Azor. *supra.* Flamin. *num. 23.* Barbosa *num. 29.* Septima , si nequit , aut non debet beneficio inservire. Prioris partis exempla sunt , si sit bannitus , relegatus , dæmoniacus , mutus , illiteratus , aut alia quavis irregularitate indispensabili affectus. Secundæ partis exempla sunt , si turpiter , & scandalosè vivat. Azor. *supra.* Flamin. *dicta quæst. 6. num. 91.* Barbosa *num. 40.* Octava , si resignans aliud beneficium , vel plura obtineat ad sui congruam sustentationem sufficientia : quia quilibet beneficiatus uno tantum beneficio contentus esse debet Azor. *ibi.* Barbosa *num. 41.* Flamin. *num. 108.* Nona , si beneficiatus ad aliud beneficium ad sui sustentationem sufficiens promoveatur , maximè si sit beneficium incompatibile : quia tunc quasi ex necessitate resignationem præstat. Flamin. *l. 5. quæst. 6. num. 157.* Barbosa *num. 42.* Azor. *2. quæst. 5.* Decima , si religionem ingressurus est , aut matrimonium contracturus , dummodo tamen re ipsa exequatur. Flamin. *num. 163.* Barbosa *n. 43.* Azor. *supra.* Est tamen differentia maximè

notanda

notanda in resignatione facta ab ingredientibus religionem, vel matrimonium contrahentibus; quod beneficium resignatum ob ingressum religionis, non potest provideri, quousque professio sequatur; at resignatum ob matrimonium contrahendum, illo contracto statim beneficium provideri poterit. Flamin. & Barbosa *supra*. Adde ex plurium sententia ingressum religionis non sumi ibi pro habitus susceptione, sed pro possessione. Quapropter ob hujusmodi causam non potest resignare beneficium, nisi qui jam est in procinctu ad professionem, & quasi moraliter inevitabilem. Garcia 11. *part. de benefic. cap.* 9. *n.* 15. Undecima, si ob capitales inimicitias nequit, aut non audet beneficiatus in loco beneficij residere. Azor. *dicta quæst.* 5. Flamin. *num.* 169. Barbosa *num.* 44. Tandem si adest aliqua causa ex relatis ab Innocent. III. *in cap. nisi cum pridem*, sufficienter resignationem honestabit. Azor. *supra*.

7. Ex his igitur causis licet ordinariis resignationes simplices, seu puras admittere, duabus tamen conditionibus servatis. Prima, ut beneficiatus si sacris ordinibus initiatus sit, habeat aliundè undè commodè vivere possit. Secunda, ne beneficia resignata conferantur ordinarij aut resignantis consanguineis, affinibus, vel familiaribus etiam per circuitum, quia tacitè præsumeretur resignatio non simplex, sed conditionata, seu facta in favorem. Sic Pius V. in supradicta sua constit. Adverto tamen hanc constitutionem, quoad hanc secundam conditionem, non videri usu receptam, sed potius à principio fuisse ab ea supplicatam. Garcia 11. *part. de benef. cap.* 3. *num.* 270. August. Barbosa *allegat.* 69. *numer.* 48. & consequenter nec pœnas ob hanc causam ibidem impositas. Quod si ordinarius absque aliqua ex supradictis causis resignationem admittat, nulla est admissio, nullam tamen pœnam obindè ipso jure incurrit. Flamin. *lib.* 5. *dicta quæst.* 6. *num.* 225. Ugolin. *de potest. Episcop. cap.* 50. §. 18. *n.* 6. Barbosa *alleg.* 69. *num.* 46.

8. Sed est dubium, an supradictæ causæ, & conditiones servandæ sint in resignatione facta ex causa permutationis.

Credo non esse necessario servandas; quia in permutatione non est locus fraudi; sicut in resignatione simplici; cum permutatio beneficiorum reciprocam beneficij resignationem contineat, eáque de causa in supradicta constitutione Pij V. expressè permittuntur permutationes beneficiorum, vel officiorum juxta canonicas sanctiones, & Apostolicas constitutiones; quæ autem hæ sint, tradit Azor. 2. *part. instit. lib.* 7. *cap.* 26. *quæst.* 26. & infrà dicemus.

§. II.

Quæ beneficia, & coram quo superiore renunciari possint.

1 *Superioris authoritas semper necessaria est.*
2 *Resignationem sub conditione solus Pontifex admittere potest, simplicem ordinarius. Et quis hic ordinarius sit.*
3 *Vicarius Episcopi non habet potestatem admittendi resignationes, nisi ei concedatur.*
4 *Capitulum sede vacante hanc potestatem habet.*
5 *Omnia beneficia, esto reservata sint, possunt purè, & simpliciter resignari coram ordinario.*
6 *Qualiter beneficium ad cujus titulum ei ordinatus resignare potes.*
7 *Beneficium, quo per delictum es privatus, vel venis privandus; plures censent te resignare non posse.*
8 *Beneficium, quo privandus venis, resignare poteris absolutè.*
9 *Item in favorem.*
10 *Extenditur, esto alius tuum beneficium impetrasset in eventum privationis.*
11 *Apponitur limitatio, nisi scires impetrationem ab alio factam. Sed non admittitur.*
12 *Extenditur doctrina ad resignationem ex causa permutationis.*
13 *Quid dicendum de beneficiis, quibus ipso jure per delictum privatus es?*

1. CErtum est superioris authoritatem necessariam esse ad resignationem; sive resignatio sit pura, sive sub conditione, constat *ex cap. admonet, cap. ult. de renunciat.* Ratio autem hujus decreti ea est, ne beneficia Ecclesiastica reputentur bona patrimonialia, de quibus liberè beneficiatus potest disponere, & ne debito ministro, etiam acquisito Ecclesia privetur. Quod si aliquis absque authoritate superioris beneficio renunciet, renunciatio non tenet, nec beneficium vacat etiam quoad resignantem; sed potest beneficium administrare, quousque in pœnam delicti commissi beneficio privetur à superiore, ut verè privari potest. Ab hac doctrina excipiendum est jus ad beneficium præsentatione, nominatione, seu electione, aut collatione non acceptata acquisitum, cui propria authoritate cedere potes. Quia non cedis beneficio, sed juri ad illud. Idemque est de cessione juris in beneficio litigioso: quæ omnia latius dicemus *tract. ult. de relig. disp. de simonia, punct.* 12.

2. Si sub conditione resignatio fiat, solus Pontifex eam admittere potest, ut tenent omnes Doctores (excipe resignationem ex causa permutationis, quæ ab ordinariis potest expediri.) Ordinarij namque solum possunt simplicem, & puram resignationem admittere ex causis superius allegatis, ut in supradicta constitutione Pij V. cavetur, alioquin simoniam contrahent.

Qui autem sit hic superior ordinarius, qui has resignationes simplices admittere possit? Respondeo eum esse, qui potestatem habet instituendi, & destituendi. Quia renunciatio beneficij est quædam beneficij depositio. Debet ergo fieri coram eo, qui deponendi à beneficio potestatem habeat. Quocirca si ad inferiorem Episcopo competat beneficij collatio, qui tamen à beneficio beneficiatum amovere non potest, non poterit coram illo fieri beneficij resignatio; sic Gloss. *clem.* 1. *de renunciat.* & Panorm. *in cap. admonet, de renunciat.* Azor. 2. *p. instit. lib.* 7. *cap.* 19. *q.* 7. August. Barbosa *allegat.* 96. *n.* 4. & multis allegatis Garcia 11. *p. de benefic. cap.* 3. §. 1. *num.* 251.

3. Hinc fit vicarium Episcopi non habere potestatem admittendi resignationes, nisi ei ab Episcopo expressè concedatur; quia non habet potestatem amovendi clericum à beneficio *cap.* 2. *de vicar. officij in* 6. & multis relatis docet Garcia 11. *part. de benef. cap.* 3. *num.* 255. Barbosa *alleg.* 54. *num.* 66. Quod adeò verum est, ut esto illi concessa sit potestas conferendi beneficia, non censeatur concessa potestas admittendi resignationes, aut econtra, quia sunt diversa. Barbosa *supra, num.* 67. Garcia 11. *p. cap.* 3. *n.* 163.

4. Fit secundò capitulum sede vacante potestatem habere admittendi resignationes purè factas; quia succedit Episcopo in omnibus, quæ sunt jurisdictionis ordinariæ, exceptis casibus à jure expressis. Cum autem admissio resignationis pertineat ad Episcopi jurisdictionem, neque inveniatur in jure excepta capitulo, fit sanè ad ipsum pertinere. Flamin. *lib.* 7. *de resignat. quæst.* 23. *num.* 20. Azor. 2. *part. lib.* 7. *cap.* 19. *quæst.* 7.

5. Si verò de beneficiis resignandis loquamur, omnia beneficia sive reservata sint, sive non, possunt purè, & simpliciter coram ipsis resignari. Nam licet ordinarij beneficia reservata providere non possint, eorum tamen resignationes optimè possunt admittere.

Quia

Quia nullibi est prohibitum. Et sicut possunt ordinarij à beneficiis reservatis clericos delinquentes amovere, ita possunt eorum beneficiorum resignationes admittere. Flamin. *lib.7. de resignat. quæst.14. num.6.* Augustt. Barbosa *alleg.69. num.23.* Azor. *2. part. lib.7. quæst.9.cap.26.* Item possunt beneficia juris patronatus, inconsulto patrono, coram ordinariis resignari non tamen provideri, quia in resignatione pura non præjudicatur patrono, benè tamen in collatione. Azor. *dicto lib. . cap.25. q.4.* Beneficio item litigioso cedere potes gratia, & favore collitigantis, quia hac cessione litem extinguis. Non tamen potes in alium transferre, donare, aliquo modo cedere, juxta *text. in cap.2. ne lite pendente in 6.* & tradit Azor. *2. lib.7. cap.25. q.3.*

6. Quocirca solum de duplici beneficio est aliqualis difficultas, an resignari possit? Primo de beneficio, ad cujus titulum sacris ordinatus es. Secundò de beneficio, quo ratione delicti es ipso jure privatus, vel venis privandus? Et quoad primum regula certissima est; si non habes unde te sustentare possis, nullam esse resignationem, nisi hac qualitate expressa; quia est expressè contra Trident. *sess.21. cap.2. de reformat.* Quod non solum habet verum in resignatione facta coram ordinario, sed etiam in manibus Pontificis. Nam concilium absolutè loquitur, neque Pontifex præsumendus est velle decreto ita prudenti derogare.

Quod si de facto habeas unde commodè vivere possis, vel beneficium cum pensione sufficienti ad te sustentandum resignes, jam videris intentioni concilij satisfacere. Ergo poteris tunc beneficium resignare, quin exprimas fuisse ad illius titulum ordinatum. Aliqui hoc concedunt, sed immerito. Nam licet satisfactum sit fini concilij, non tamen ejus dispositioni. Adde neque intentioni concilij fuisse satisfactum, non enim concilium mentionem illius qualitatis expostulavit in resignatione facienda eo solo fine, ut ordinatus haberet unde commodè vivere posset, sed etiam ut ita firmiter haberet, ut non posset se ea commoditate privare; quare amittens resignationem beneficij, ad cujus titulum ordinatus es, poterit loco beneficij patrimonium, vel pensionem subrogare, ita ut invalida sit illius alienatio; sicut est invalida alienatio beneficij, ad cujus titulum es ordinatus. Quæ omnia fieri non possunt, nisi in resignatione illam qualitatem exprimas: teneris ergo eam exprimere, tametsi aliundè habeas unde te sustentare possis; sic Garcia *de benef. 2. p. cap.5. per totum, specialiter à num.214.* Augustt. Barbosa *alleg.19. num.55.*

7. Quoad secundum de beneficio, quo es ipso jure privatus ob delictum, vel venis privandus, non desunt doctores, qui sentiant in utroque casu te non posse tale beneficium resignare in favorem, benè tamen posse absolutè, & simpliciter resignare. Quia in resignatione simplici, & pura, nullum videtur providenti fieri præjudicium. Fit tamen ex resignatione conditionali, cum ex illa obligetur providere beneficium secundùm voluntatem resignantis: & posito delicto, factáque privatione liberè provisurus esset.

8. Cæterum ut cum distinctione procedamus, prius dicendum est de beneficio, quo per delictum venis privandus, deindè de beneficio, quo ipso jure privatus es. Et quidem te posse beneficium, quo privandus venis, resignare purè, & simpliciter ante privationem, ferè omnes Doctores firmant, cum Glossa *in cap.2. ut lite pendente lib.6.* ut videre est apud Joan. Gutier. *lib.6. canon. quæst. cap.5. à n.29.* Covarr. *in clement. si furiosus, de homicidio 2.p.relect.§.3.n.7.* Flamin. *lib.3. de resignat. q.16.* Garcia *1 p. de benef. cap.5. à n.61.* Ratio est superius dicta; quia nemini præjudicium causas, cum beneficium providendum remittis, imò tibi gratum haberi potest, quod privationem futuram prævenis. Quapropter si accusatus sis de homicidio, perjurio, aliove crimine, ob quod beneficio privandus esses, posses ante privationem ipso facto beneficio cedere, quia non cedis beneficio litigioso, sed beneficio ritè, & pacificè possesso cedis ex timore privationis futuræ ob crimen commissum: sic relati Doctores.

9. Quod autem in supradicto casu possis beneficium in favorem resignare, docent Joann. Gutierr. Covarr. Flamin. & Garcia *suprà*, & alij apud ipsos. Et ratio est efficax, quia regulariter cuilibet datum est proprium beneficium resignare in favorem; sed ob commissum delictum hac potestate non reperitur privatus, cum non reperiatur privatus ipso beneficio. Ergo poterit illud in favorem alterius resignare. Neque obstat ex hac resignatione præjudicium provenire ordinario, eo quod impediatur à libera illius provisione: quia hoc præjudicium est per accidens, & non spectandum, cum jure tuo utaris. Neque ad valorem hujus resignationis requiritur expressio criminis, quo ligatus es. Quia nullibi cavetur talis expressio, ut aliis relatis docet Garc. *11.p.de benef.cap.3.n.120.* quamvis alij contra teneant, sed absque firmo fundamento.

10. Extende supradictam doctrinam, etiam si alius tuum beneficium impetrasset in eventum privationis. Quia hæc impetratio non impedit, quin tu uti possis jure, & potestate, quam habes beneficium resignandi; si quidem ipse impetrans jus habet ad beneficium non absolutè, sed sub conditione, quod illo priveris: potes ergo positionem hujus conditionis impedire renuncians beneficio. Neque obindè dici potes te tollere ab impetrante jus quæsitum, cum non sit illi quæsitum, nisi in eventum conditionis; sic Covarr. *dicta clement. si furiosus, 2.p.§.3. num.7.* Joan. Gutierr. *d.cap.5. n.39.* Thom. Sanch. *in præcepta decal. lib.2. cap.26. num. ult.* Garcia *11.p. de benefic. cap.5. n.72.*

11. Limitant hanc extensionem plures Doctores, quos refert, & sequitur Gutierr. *d. lib.2. canon. quæst. cap.5. à num.41. & 42.* casu quo scires impetrationem ab alio factam. Nam tunc fraudulenter procedis resignans beneficium, præcipuè si non in favorem alicujus, sed absolutè resignationem faceres; quia convinceris solum resignare ad impediendam alterius impetrationem. Non igitur hæc resignatio valere debet in præjudicium impetrantis: & favet *textus in cap.2. de renunciat. in 6.* ubi habens tenuem præbendam, & credens pinguem brevi vacaturam, sciens tertium alium obtinuisse à Pontifice indultum pro prima vacatura, suam resignavit, ut in ea ille tertius provideretur, ipse vero resignans pinguiorem brevi vacaturam obtineret. Et Pontifex respondit, quod constito de prædicta fraude resignantis, expectans Apostolicus omissa præbenda sic resignata provideatur in præbenda secundo vacatura, & resignans careat præbenda habita, & ambita. Ergo resignans animo, & intentione impediendi impetrationem alterius, fraudem committit. Ergo non impedit jus alterius.

Sed hæc limitatio probanda non est. Non enim dici potest fraudem committere suo jure utens, ut licet ex animo perverso renunciationem faceret, solum in animo adesset malitia, sed non in effectu. Neque casus *dict. cap.2.* urget. Nam concessio expectativæ, ibi facta fuit pro præbenda primo vacatura, rebus ordinario cursu succedentibus, non pro præbenda ex industria, & ex malitia vacante, ac proindè posita malitiosa, & fraudulenta vacatione non ponitur conditio requisita; ut habens gratiam expectativæ teneatur illa uti; ac proindè renunciatio fraudulenta, esto valida sit, non præjudicat expectanti. Secus vero est in præsenti casu, ubi renuncias beneficio, quod times ob delictum tibi esse auferendum. Nam esto noceas impetranti illud in eventum privationis; quia impedis, ut purgetur conditio, sub qua ei concessum est. Non tamen ex hoc nocumento, quod per accidens sequitur, impediri potes jure quod habes

renun

renunciandi : & ita tenet Covarruv. *in dicta Clement. si curiosus, de Homicidio 2. p. §. 3. num. 7.* Plaza *de delict. cap. 11. n. 10.* & aliis relatis Garcia 11. *p. de benefic. cap. 3. num. 84.*

12. Secundò extendenda est supradicta doctrina ad renunciationem ex causa permutationis ; si quidem delictum non impedit, quin beneficium resignandum, & permutandum tuum sit. Quod si dicas impedire delictum commissum, quod noviter beneficium acquiras, quia te infamem, & irregularem constituit, & consequenter impedire resignationem ex causa permutationis, quia hæc consistat in depositione proprij beneficij, & acquisitione alterius. Facilè respondere poteris, si advertas non quodlibet crimen, ob quod beneficio privandus venis, te constituere infamem, & irregularem, ac proindè neque incapacem beneficij acquirendi : sed gratis concessio quod noviter beneficium non acquiras, non inde infertur resignationem ex causa permutationis non valere, quia qui tecum beneficium permutat, in culpa non est, quominus tibi beneficium transferatur, ac proindè tibi imputari debet, quod beneficium de novo non acquiras. Ergo resignatio debet subsistere : & ita tenet, aliis relatis, Garcia *dicta 11. part. de benefic. cap. 3. à numer. 67.*

13. Major difficultas est de beneficiis, quibus ipso jure privatus es ob delictum, an inquam hæc ante sententiam declaratoriam criminis possis resignare, & permutare ? Sed huic difficultati, *tract. 4. de fide, disput. 4. punct. 5.* satisfecimus : ibi enim diximus, attenta communi sententia, nec resignari in favorem, nec permutari posse, quia sunt Sedi Apostolicæ reservata : sed concesso quod resignari possint, aut permutari, eo quod ante sententiam declaratoriam criminis non videaris titulo, neque dominio beneficiorum privari. Facta tamen declaratione resignatio, & permutatio facta rescinditur, & nulla redditur, ac si à puncto commissi delicti nulla fuisset declarata. Sic ultra relatos ibi tenet Lessius *lib. 2. cap. 34. dub. 35. numer. 190.* Advertit tamen Garcia 11. *part. de benef. cap. 3. n. 123.* horum beneficiorum resignationem validam esse, si fiat in favorem ex clausulis generalibus apponi solitis, sive præmisso, sive alio quovis modo vacet, dummodo alteri non sit jus quæsitum in tali beneficio. Nam verum est vacare beneficium ex resignatione, vel alio modo, scilicet privatione ; neminique esse jus quæsitum.

§. III.

Qui possint beneficia renunciare.

1 *Omnibus licet beneficia renunciare.*
2 *Excipitur clericus in sacris, si non habet aliunde unde commodè vivat.*
3 *Secundò excipitur infirmus, nisi post resignationem approbatam vixerit 20. dies ex reg. Cancell.*
4 *Neque sanus, nisi illud tempus vivat, resignare poterit.*
5 *Comprehendit dicta regula quemlibet exemptum.*
6 *Et quamlibet resignationem, seu cessionem.*
7 *Esto coram legato Pontificis fiat.*
8 *Et cujuscunque beneficij sit.*
9 *Item esto resignatio facta sit per procuratorem.*
10 *Qualiter dies computentur.*
11 *An reputari debeant incepti pro completis.*
12 *Minor 25. annis non prohibetur resignare.*
13 *An concedenda illi sit restitutio in integrum.*
14 *Trident. decretum* sess. 25. cap. 10. de regularib. *habeat locum in resignatione beneficiorum facta à novitio. Affirmant plures.*
15 *Probabilius est oppositum.*
16 *Quid dicendum, si non habeas aliunde, ex quo vivere possis, vel fuisti ad illius titulum ordinatus.*
17 *Ante susceptionem habitus non potes beneficium resignare, si aliunde non habes unde vivas, vel fuisti ad illius titulum ordinatus.*
18 *Proximus professioni bene poteris.*

1. Regula est per se omnibus licere beneficia resignare justa causa intercedente, nisi specialiter prohibeantur, quia cuilibet datum est suo juri sponte cedere. Quapropter videndum est quibus à jure prohibeatur resignatio, ut inde constet quibus licita resignatio sit.

2. Primò prohibetur resignatio beneficij clerico in sacris constituto, si non habet aliunde, ex quo spectata ejus qualitate decenter sustentetur, tametsi ad illius beneficij titulum non fuerit ordinatus. Habetur expresè in constitutione Pij V. 58. quæ incipit, *Quanta Ecclesiæ Dei.* Et licet hæc constitutio solum de resignatione facta coram ordinario loquatur, habet tamen locum in resignatione in curia, ubi nulla resignatio admittitur, nisi cum clausula, quod resignans habeat unde commodè vivere possit. Quod qua ratione intelligendum sit, arbitrio prudentis relinquitur spectata resignantis qualitate. Sic Garcia 2. *p. de benefic. cap. 5. n. 198.* Aloysius Riccius *resolut. 272. in fine.* Augustin. Barbosa *alleg. 19. num. 40.*

3. Secundò infirmo prohibetur resignare, permutare, aut quovis modo cedere beneficio, nisi post resignationem, cessionem, seu depositionem à jure approbatam 20. dies supervixerit : sic ex *regul. Cancell.* regula de infirmis beneficia resignantibus. Quæ sic se habet. Item voluit Sanctissimus D. N. Papa, quòd si quis in infirmitate constitutus resignaverit aliquod beneficium sive simpliciter, sive causa permutationis, sive aliàs dimiserit, aut illius commendæ cesserit, seu ipsius beneficij unionis dissolutione consenserit, etiam vigore supplicationis, cum esset sanus signatæ, & postea infrà viginti dies, à die per ipsum resignantem præstandi consensus computandos, de ipsa infirmitate decesserit, ac ipsum beneficium quovis authoritate conferatur per resignationem sic factam, collatio hujusmodi nulla sit, ipsumque beneficium nihilominus per obitum censeatur vacare. Hactenus regula, quam latè explicat Rebuff. 3. *part. prax. beneficial. tit. de resignat. ratione personæ.* Flamin. Paril. *lib. 12.* Azor. 2. *p. lib. 7. cap. 28.* Jure communi omnibus concessum erat beneficia quovis tempore resignare, cedere, aut permutare ; at ne fraudibus locus detur, ne beneficia quasi bona temporalia consanguineis relinquantur, merito Bonif. VIII. & reliqui Pontifices successores statuerunt, ne cessiones, resignationes, aut beneficiorum depositiones illo tempore factæ firmitatem haberent.

4. Circa quam regulam breviter adverto, etsi loquatur de infirmo resignante, jam ex stylo, & praxi recepta, intelligi debere de quolibet etiam sano beneficium resignante, quod indicant illa verba, quæ in regula multis abhinc annis sunt addita, ibi, *etiam vigore supplicationis dum esset sanus signatæ*, & notavit Flamin. *ib. 12. q. 6. n. 7.* Azor. 2. *p. instit. moral. lib. 7. cap. 28. quæst. 3.*

5. Secundò hæc regula comprehendit quemcunque resignantem, quantumvis exemptum, etiamsi sit Episcopus, Archiepiscopus sanctæque Romanæ Ecclesiæ Cardinalis. Quia regula signo universali utitur, ibi, *si quis in infirmitate constitutus.* Flamin. *quæst. 4. numer. 6. 14. & 21.* Rebuff. *gloss. 1. numer. 4.* Azorius *quæst. 2.*

6. Tertiò se extendit ad quamlibet resignationem, cessionem, seu depositionem beneficij, ibi ; *resignaverit, sive simpliciter, sive ex causa permutationis, sive alias dimiserit.* Rebuff. *gloss. 4. num. 5.* Mandos. *in hac reg: quæst. 13.*

quæst. 13. Azor. *quæst.* 4. tametsi Ludovicus Gomez *reg. de infirmis, quæst.* 19. *per totam*, Gonzalez *gloss.* 14. *n.* 57. censeant contrarium ex æquitate & benignitate approbandum esse.

7. Quartò habet locum, esto resignatio, cessio, seu depositio beneficij coram ordinario, vel legato Pontificis fiat. Quia regula non limitavit ad resignationes in curia. Et ratio finalis, ob quam constituta est, æquè in resignationibus coram ordinario, ac in curia procedit; & ita tenet, referens bis in Rota sic fuisse judicatum, Gomezius *quæst.* 26 post Cassadorum *decis.* 43. Azor. *quæst.* 4.

8. Quintò comprehendit quæcunque beneficia cujuscunque qualitatis, sive reservata sint, sive non, esto sint juris patronatus; colligitur ex illis verbis *si quis aliquod beneficium*, docet aliis relatis Azorius *quæst.* 6.

9. Sextò se extendit ad quamlibet resignationem, etiam per procuratorem factam, quia resignans per procuratorem, verè ipse resignat. Flamin. *lib.* 12. *de resignat. q.* 5. *n.* 36. Azor. *d. lib.* 7. *cap.* 28. *q.* 5.

10. Septimò computandi sunt illi 20. dies, quibus debet resignans supervivere à die quo resignationi à superiori approbatæ præstitit resignans consensum, ita ut ipse dies resignationis, & dies obitus debeant ad numerum 20. complendum computari, v. g. resignasti primo Januarij hora octava, decessisti 21. eadem hora, tenet resignatio. Quia enumeratis diebus, resignationis, & obitus, viginti dies post factam resignationem supervixisti. Quod autem dies resignationis, & dies obitus debeant in numero 20. computari, docet Mandos. *quæst.* 8. *num.* 3. Flamin. *dicto lib.* 14. *quæst.* 8. *n.* 14. Azor. *q.* 7. Nam licet dies termini non computetur in termino, *leg. cum qui*, §. *planè*, *ff. de verbor. obligat.* id verum habet in odiosis, secus in favorabilibus si enim intra 20. dies obligeris solvere, dies obligationis, & dies solutionis non computantur, quia tunc non interest ut computentur. At in præsenti casu interest resignanti, ut dies resignationis, & dies obitus computentur in illo numero 20. Ergo debent computari.

11. Sed gravior dubitatio est: an hi dies resignationis & obitus debeant computari naturaliter, ita ut incepti pro completis habeantur, an de momento, in momentum? Nam si incepti pro completis habentur, si beneficium resignasti die prima Januarij hora 8. ante meridiem & mortuus fuisti 20. die mensis eriam ante horam 8. resignatio subsistet, quia absolutè dies supervixisti. Quod autem dies inceptus pro completo haberi debeat, probat *lex qua ætate*, *ff. de testam.* ubi testamenti facti favore decernitur eum diem, quo testatori impletur ætas ad testandum sufficere esse inceptum: & tradit Glossa *leg. incapacem*, §. *minorem*, *verbo momentum prope finem*, *ff. de morib.* Barth. *ibi n.* 2. Bald. *in fine.* Sed omnino tenendum est non esse computandum diem inceptum pro completo. Quia quoties à lege fit computatio per dies, sumitur dies de momento ad momentum, ita ut si primo die Januar. hora 8. ante meridiem beneficium resignasti, debes decedere 21. illius mensis hora 8. ante meridiem, ut resignatio teneat: alius si ante illum diem, & horam decedas, non tenet resignatio, sed vacat beneficium per obitum, & non per resignationem, sic expressè Flamin. *l.* 12. *de resignat. q.* 8. *n.* 26. Azor. 2. *p. instit. moral. lib.* 7. *cap.* 28. *q.* 7. & in simili tradit Anton. Gomez *leg.* 70. *tauri*, *num.* 25. Thom. Sanch. *lib.* 2. *de matrim. disp.* 24. *num.* 16. & 22. Probatque *lex* 3. §. *minorem*, *de minorib.*

12. Tertiò videtur prohibitus resignare minor 25. annis absque authoritate tutoris, eo quod hæc resignatio est quædam alienatio quæ minoribus absque authoritate tutoris est interdicta. Sed dicendum est minorem 25. annis, & minorem 14. posse propria authoritate beneficia resignare, sicut & ea potest accipere. Nam in causis spiritualibus, & ab eis dependentibus minor 15. annis pro majore habetur, ut tradit Glossa communiter recepta *in cap. ex parte*, *verbo quamvis minor*, *de restit. spoliat.* Flamin. *l.* 3. *q.* 7. Azor. 2. *p. instit. lib.* 7. *cap.* 20. *q.* 9. Probatque *text. in cap. si annum*, *de judiciis in* 6.

13. Sed an sic resignanti restitutio in integrum concedatur gravis est controversia quam latè tractat Covarruv. *lib.* 1. *var. cap.* 5. *per totum.* firmatque *num.* 3. dari minori restitutionem in integrum, non solum quando res est integra, scilicet quando beneficium non est alteri collatum, sed etiam si alteri collatum sit. Nam nullibi habetur hanc restitutionem esse exceptam, & generale est minori graviter læso restitutionem concedendam fore. Neque obest, quod minor in spiritualibus, ut major procedat, quominus si læsus ibi fuerit, restitutio non concedatur. Quia agere potest ut minor in judicio possessorio, & tamen si in eo lædatur, habet auxilium restitutionis; ut ex pluribus doctoribus firmat Covarr. *lib.* 1. *var. cap* 5. *num.* 8. Cæterum ego existimo, nullam esse restitutionem concedendam. Nam vel resignationem fecit ex causis à jure expressis, & approbatis vel non. Si resignatio facta est ex causis à jure approbatis, ut quia duo beneficia habebat, quorum quodlibet erat sufficiens ad se commodè substentandum, vel in favorem consanguinei, aut amici, aut cum reservatione pensionis resignavit; vel quia matrimonium volebat contrahere; aut religionem ingredi, non potest restitui. Quia in his casibus allegare non potest læsionem cum justissima fuerit resignatio; & beneficium restitutionis minori conceditur tantum si fuerit læsus *leg. Nam omnia*, *Cod. de minorib. & leg. minorib. Cod. de restitut. in integrum*, sic expressè Azor. 2. *part. instit. moral. l.* 7. *cap.* 29. *q.* 9 *vers. finem.* Verum si absque ulla causa justa resignationem fecit resignatio nec valet, nec admittitur. Quomodo ergo auxilium restitutionis implorare potest, cum restitutio locum non habeat, nisi ubi fuerit translatum dominium.

14. Quartò interdici videtur resignatio religioso novitio, nisi servatis conditionibus statutis à Trident. *sess* 25. *cap.* 16. *de regularibus*, ibi enim concilium quamlibet renunciationem, aut obligationem ante professionem factam, etiam cum juramento, & in favorem causæ piæ annullat, nisi fiat intra duos menses proximos professioni, & cum licentia Episcopi, seu ejus vicarij, & de facto professio subsequatur. Quod decretum habere locum in renunciatione beneficiorum defendit Maiolus *l.* 3. *de irregularit. cap.* 6. *post num.* 1. Flamin. *de resignat. lib.* 3. *quæst.* 13. *à num.* 4. Azorius 2. *part. instit. moral. lib.* 7. *cap.* 20. *quæst.* 6. Thom. Sanch. *lib.* 7. *in decal. cap. num.* 19. Moventur, quia eadem prorsus ratio militat in renunciatione beneficiorum, ac in renunciatione bonorum temporalium: sed renunciatio bonorum temporalium facta à novitio invalida est non servatis supradictis conditionibus. Ergo & beneficiorum resignatio. Deinde concilium generaliter loquitur, ibi. *Nulla quoque renunciatio, aut obligatio.* Ergo comprehendit beneficiorum renunciationem.

15. Nihilominùs verius existimo supradictum decretum locum non habere in beneficiorum resignatione: sic tenet Garcia *de benefic.* 11. *part. cap.* 9. *à numer.* 22. Augustin. Barbosa *allegat.* 99. *num.* 19. Moveor; quia à jure antiquo recedendum non est, nisi ex jure novo expresso, sed jus antiquum concedebat novitio beneficiorum resignationem, *cap. beneficium de regularibus in* 6. ibi, *nisi ad id novitij accedat consensus*, *& cap. ex transmissa*, *de renunciat.* Ergo ab hoc jure recedendum non est, nisi novum expressum adsit. At novum jus Tridentin. non exprimit beneficiorum resignationem, imo potius clarè innuit de sola renunciatione bonorum temporalium loqui: loquitur namque de

de resignatione, quæ in favorem causæ piæ fieri potest, ibi: *etiam in favorem causæ piæ.* Ergo non de beneficiorum renunciatione, quæ in favorem causæ piæ non renunciantur.

16. Sed quid si non habeas aliunde ex quo vivere possis, & præcipuè si ad illius titulum fuisse ordinatus; Manuel 2. *tom. summ. cap.* 7. *à num.* 3. existimat hujus beneficij resignationem admitti non posse etiam servata solemnitate concilij *dicti cap.* 16. eo quod in *cap.* 2. *sess.* 21. *de reformat.* expressè prohibetur hæc renunciatio. Flamin. vero *lib.* 3. *de restit. quæst.* 15. *numer.* 9. dicit admittendam non esse hanc renunciationem, nisi habita professionis certitudine, qualis esset, si jam primus esses ad professionem, & à monachis admissus, ita ut moraliter loquendo professio inevitabiliter sequatur. At Thom. Sanch. absolutè dicit servatis conditionibus relatis *in cap.* 6. *sess.* 25. *de regularib.* fieri hanc renunciationem posse facta mentione quod ad alius titulum fuisti ordinatus quia tacitam habet conditionem, ut professio sequatur, illáque non sequuta reddatur novitio, etiam si alteri fuerit collatum.

17. Ego vero dicendum existimo, primo ante susceptionem habitus te non posse beneficium resignare, si ad illius titulum fuisti ordinatus vel non habeas ex quo vivere possis. Quia hæc resignatio prohibetur à Trident. *in cap.* 2. *sess.* 21. *de reformat.* sic pro certo supponit August. Barbosa *allegat.* 99. *num.* 20. Ludovic. de Miranda *in man. prælat. tom.* 1. *q.* 23. *art.* 2. Garcia 11. *p. de benefic. cap.* 9. *à num.* 23. Dices in constitutione illa Pij V. superius relata conceditur facultas ordinariis admittendi resignationes ingressuri religionem, vel matrimonium contracturi. Ergo ob hujusmodi causam admitti potest resignatio etiamsi aliud non habeas, ex quo substentari possis; sic Flamin. Paris. *lib.* 5. *quæst. ult. num.* 166. *& seqq.* Additque beneficium conferendum non esse, quousque professio subsequatur, quia usque tunc non censetur vacare.

Sed non est recedendum à priori sententia, quia constitutio Pij V. æquiparat ingressuros religionem cum matrimonium contracturis, decernitque eorum resignationes, ob has causas admitti non debere; nisi re ipsa religionem ingrediantur, & matrimonium contrahant. Loquitur ergo Pontifex de ingressu per professionem sicut de matrimonio contracto per verba de præsenti. Quia solus hic ingressus sicut & matrimonium, inducit beneficiorum vacationem: sic tenet Garcia 11. *part. de benefic. cap.* 9. *num.* 24. approbans in hac parte quod docuit Manuel Rodriquez *tom.* 1. *regular. quæst.* 37. *art.* 2. nempe novitium non posse resignare beneficium nisi quando jam esset in procinctu ad professionem & omnia essent ita disposita ut moraliter professio impediri non possit. Adde in hac parte restitutionem Pij V. non videri intelligi posse de beneficio, ad cujus titulum sis ordinatus; quia post ordinationem in sacris non est aditus ad matrimonium, cujus contractum æquanimiter cum religionis ingressu Pontifex comparat.

18. Secundò dico novitium proximum professioni optimè posse beneficium renunciare sive absolutè coram ordinario: sive in favorem coram Pontifice, tametsi aliunde non habeat unde vivat, vel ad illius titulum fuerit ordinatus facta hujus qualitatis mentione. Hoc mihi persuadet praxis harum resignationum communiter recepta. Durum námque esset privare novitium potestate resignandi, & cogere ut permittat professione secuta beneficium vacare. Neque inde fit novitium, si aliquo casu contingenti professionem non emittat, esse privandum beneficio. Quia illa renunciatio non habet effectum, quousque professionem emittat; sicuti renunciatio contracturi matrimonium facta coram ordinario ob hanc causam coram ordinario non habet effectum, quousque de facto matrimonium contrahatur; ac proindè ordinarius, nec providere beneficium potest, nec valebit ejus provisio; quia non purgatur conditio imbibita ex juris dispositione in renunciatione, & consequenter nunquam beneficium vacabit.

§. IV.

An per procuratorem possit resignatio fieri.

1 *Per procuratorem fieri resignatio potest.*
2 *Hic procurator potest esse laicus.*
3 *Forma constituendi procuratorem.*
4 *Non habet à jure tempus determinatum ad præstandum consensum.*
5 *Sed an procuratoris consensus trahatur ad diem, quo mandatum accepit? Affirmant aliqui: Sed non probo.*
6 *Consensus procuratoris excedere mandatum non debet.*
7 *Si mandatum dedisti ad resignandum, reservatis omnibus fructibus, & procurator integrè conditionem non servavit, non valet resignatio.*
8 *Idem existimo, si mandatum dares ad purè resignandum, & procurator sub conditione resignavit.*
9 *Procuratoris potestas morte mandantis finitur.*
10 *Item finitur revocatione mandantis.*
11 *Qualiter hæc revocatio.*
12 *Beneficium resignatum vacat eo loco, quo resignatio non fit, quo datum est mandatum.*

1. COnstans est omnium sententia resignationem fieri per procuratorem posse. Nam generale est te posse facere per alium quod per te ipsum facere potes, nisi expressè prohibearis ex *l. Labeo, ff. de usucapionib.* Nullibi autem es prohibitus resignationem facere per procuratorem, nisi in Romana curia commoreris, cum resignationem facis. Ergo in omnibus aliis casibus licitum tibi est ad resignandum procuratore uti: sic ex omnium sententia tradit Rebuff. *prax. beneficial.* 3. *part. tit. de procurator. ad resignandum constitutis, num.* 1. Assistens verò in Romana curia prohibitus es per alium præstare consensum, ex *reg. Cancell.* 40. ibi: *Apostolicæ litteræ nullatenus expediantur, nisi resignans, vel cedens sit præsens, vel in Romana curia fuerit personaliter, alioquin per procuratorem consensum præbeat.* Sic Garcia *de pensionib. quæst.* 11. Azor. 2. *part. lib.* 7. *cap.* 21. *quæst.* 8.

2. Hunc procuratorem constituere potes, esto laicus sit. Quia nomine alieno, & non proprio resignat. Sic Glossa Cardin. & alij *in Clement: verbo procuratorem: de renunciat.* Rebuff. 3. *part. de benefic. tit. de procuratore ad resignandum constituto, num.* Azor. *quæst.* 2. Adde & monachum in procuratorem constituere potes, si superior consentiat. Qui tamen consentire non debet, nisi in utilitatem conventus cedat resignatio. Quia *in cap. Monachi* 2. 16. *quæst.* 1. cavetur Ecclesiastica negotia monachos tractare non posse, nisi Monasterio utile sit & Abbas præcipiat, Glossa *in suprad. Clem.* Rebuff. *numer.* 17. Azor. *quæst.* 3. Item potes non solum unum, sed plures simul designare, aut singulos in solidum prout tibi placuerit: sic Gloss. *in dict. Clem.* Si autem plures designes simul, unus sine altero cedere non potest, non tamen est necessarium, ut simul consensum præbeant, sufficit, si unus post alium; quia nullibi contrarium cavetur: si autem quoslibet in solidum designes, quilibet cedere poterit: sic Flamin. *lib.* 9. *q.* 3. *num.* 27. Azor. *dicto lib.* 7. *cap.* 22. *q.* 4. Item idem procurator potest à duobus compermutantibus eligi, quia nulla apparet contradictio, quod utriusque personam repræsentet, & utriusque nomine beneficia dimittat, & recipiat: sic aliis relatis Azorius 2. *part. lib.* 7.

cap.4. quæſt.24. Nunquam tamen eligere poteris procuratorem ad recipiendum beneficium, & illud dimittendum, quia ante adeptionem beneficij dimittere non potes. Ergo nec potes poteſtatem concedere dimittendi. Azorius *ſuprad. q.24.*

3. Forma conſtituendi procuratorem eſt ut mandatum ſcriptum ſit à publico tabellione, ſeu notario, & obſignatum ſigno publico judicis ordinarij; & tale mandatum recognoſcatur ab ipſo, qui mandat; & à tabellione ſubſcribatur: inſupérque in mandato contineatur expreſsè facultas ad reſignandum, & beneficia, quæ reſignari debent. Rebuff. *dict. 3. part. tit. de procuratorib. num.8.* Flamin. *quæſt.7.* Azor. *q.6.* Nunquam tamen ex generali mandato etiam cum plena, & libera adminiſtratione, cenſetur ad reſignandum conſtitui, ſicut neque ad donandum, *l. procurat. cui, ff. de procuratorib. & cap.2. eodem tit. in 6.* Sic Azor. & Rebuff. *ſupra.*

4. Procurator verò conſtitutus non habet à jure tempus determinatum ad præſtandum conſenſum reſignationi, ſed interim dum à mandante non revocatur, conſenſum præſtare poterit Flamin. *d. lib.9. q.13.* quamvis non deſint, qui dicant poſt quadriennium finiri mandatum, & in Francia poſt annum non admitti. Provinciarum ergo conſuetudo ſpectanda eſt. Unum tamen eſt certum, ſi ſupplicatio ſignata ſit, debere procuratorem ante ſex menſes conſenſum præſtare, ut ſic poſſint litteræ expediri, & juxta conſtitutionem Gregorij XIII. de publicandis reſignationibus publicari, Azor. *dicta 2. p. lib.7. cap.22. q.9.*

5. Sed an procuratoris conſenſus trahatur ad diem quo mandatum dediſti ad reſignandum; Affirmat Flamin. *lib.9. quæſt.15. à num.1. & ſequentibus.* Azorius *quæſt.10.* Moventur, quia ab eo die cenſeris beneficium pro derelicto habere. Ex quo infero quod ſi Titius in menſe Auguſti procuratorem conſtituit, & idem Titius menſe Septembri penes ordinarium loci beneficio ceſſit, & menſe Octobri vi mandati Caius procurator beneficium reſignavit, valeat reſignatio per procuratorem facta, liceat poſterior, quia retrotrahitur ad diem, quo Titius tradito mandato Caium conſtituit procuratorem. Sed hæc mihi non probantur. Non enim beneficium vacat, cum procuratorem conſtituis, ergo non potes cenſeri beneficium relinquere. Deinde retrotractio non admittitur in reliquis actibus à procuratore factis. Ergo neque in reſignatione beneficiorum eſt admittenda, cum non habeat in jure aliquod ſpeciale fundamentum. Hincque adverſus ſupradictam illationem infero, Titium conſtituentem Caium procuratorem menſe Auguſti, & menſe Septembris eundem Titium beneficium reſignantem, valere ejus reſignationem, cum menſe Octobris Caius reſignat, nullam eſſe illius reſignationem. Tum quia per reſignationem Titij ceſſavit ejus mandatum. Tum quia facta Titij reſignatione, quæ valida fuit, cum ex conſtituto procuratore non impediatur reſignare, non habet Caius quid reſignet.

6. Deinde conſenſus à procuratore præſtitus excedere mandatum non debet, Quia nomine proprio non agit, ſed alieno, & per mandatum ei poteſtas communicatur: ſic omnes Doctores probatque *textus, in cap. cum dilecti, de reſcript. cap. cum olim, de officio judicis deleg. diligenter, ff. mandati.* Hinc fit conſtitutum procuratorem ad reſignandum in favorem Titij, non poſſe in favorem Caij reſignare? neque conſtitutum ad reſignandum cum reſervatione penſionis, poſſe abſolutè reſignare, vel reſignare reſervatis fructibus, quia non ſervat formam mandati. Idem eſt ſi conſtitutus ad reſignandum coram ordinario reſignet coram Pontifice, aut econtra: ſic Flamin. & *d. lib.9. q.17. per totam,* & Azor. *2. p. lib.7. cap.22. q.12.* ubi pluribus aliis exemplis hanc communem doctrinant exornant.

7. Solum eſt dubium: an ſi procuratorem conſtituit ad reſignandum reſervatis omnibus fructibus, ipſe vero reſervata parte fructuum, ſeu penſione reſignavit, teneat reſignatio? Et idem eſt, ſi fuit conſtitutus ad reſignandum cum reſervatione regreſſus, acceſſus, vel ingreſſus; ſeu coadjutoriæ teneat reſignatio omiſſa hac conditione; Affirmat Flamin. *dicta quæſt. 17. à num. 20.* Azor. *dicta quæſt. 12.* dummodo per procuratorem non ſteterit quominus reſignatio cum illa conditione fieret. Quia illa conditio, cum difficilis ſit & à Pontifice ſoleat repelli; non videtur mandatarius ad illam arctari, ſed ſolum obligari ad illam procurandam.

Cæterum contrarium verius cenſeo cum aliis relatis à Flamin. *ſuprà.* Quia eſto ſupradicta conditio difficilis ſit conceſſu fiat ſæpè conceditur, & ſub illa, & non aliter eſt procurator conſtitutus; ergo illam omittere non poteſt. Deinde reſignatio, in qua pars fructuum, ſeu penſio reſervatur, diverſa omnino eſt à reſignatione cum reſervatione omnium fructuum, & reſignatio ſimplex, & abſoluta longè diverſa eſt à reſignatione cum reſervatione regreſſus. Ergo ex facultate ad reſignandum reſervatis omnibus fructibus non poteſt inferri facultas ad reſignandum cum reſervatione penſionis, neque ex facultate ad reſignandum cum reſervatione regreſſus facultas ad ſimplicem reſignationem.

8. Econtra dubitare potes, ſi mandatum dediſti ad purè & ſimpliciter beneficium reſignandum coram Pontifice, & mandatarius reſignavit reſervata penſione, vel fructibus, teneat reſignatio; Affirmat Azor. *dicta quæſt. 12. fine.* Quia in ea reſignatione utiliter mandatarius tuum negotium facit. At verius credo reſignationem non valere; quia ad reſignationem conditionalem non dediſti mandatum. Neque dici poteſt mandatarius mandatum excedens utiliter mandantis negotium gerere, cum non ex voluntate mandantis procedat.

9. Rurſus procuratoris poteſtas morte mandantis finitur. Quia cum non agat nomine proprio, ſed alieno eo ceſſante ceſſat, habetur expreſsè *clem. ult. de procurat.* & tradit Gloſſa communiter recepta *in clement. 1. de renunciat.* Quod intelligendum venit dummodo res ſit integra. Nam ſi per procuratorem cœpta ſit ad effectum illam perducere poterit *ex leg. nam & ſervius, ff. de reg. geſt.* Ex quo fit ſi reſignator pro reſignatione ſupplicavit, & ſupplicatio fuit à Pontifice ſignata, & à datario recognita, vivo reſignante poſſe eo mortuo conſenſum in Cancellaria, vel Camera Apoſtolica præſtare, ut litteræ expediantur, & poſſeſſio capi poſſit. Quia ante mortem reſignantis fuit gratia facta, & jus reſignatario quæſitum, & ille conſenſus poſtea ſuccedens retrotrahitur ad diem admiſſæ ſupplicationis; ſic Flamin. *l.9. quæſt.24. num.14.* Azor. *2. p. inſtit. moral. l.7. cap.22. q.13.*

10. Secundo finitur procuratoris poteſtas revocatione mandantis, ut eſt expreſſa deciſio *text. in clement. 1. de renunciat.* Quæ revocatio & poteſt eſſe tacita, vel expreſſa. Tacita eſt, ſi alium procuratorem deſignes, ejus enim electione cenſeris præexiſtentem revocare, non reſervato primo, ut expreſsè deciditur *in cap. non injuſtè, de procuratorib.* ibi: *Dato poſteriori prioris eſſet procuratio revocata,* & tradit ibi Gloſſ. *verbo cum aliis, & clement. 1. de renunciat. verbo quomodolibet.*

11. Ut autem tacitè, vel expreſsè procurator cenſeatur revocatus, debes revocationem illi denunciare, vel ſaltem teneris coram illo ſuperiorem apud quem reſignatio facienda eſt, publicare revocationem: quia hæc publicatio æquivalet perſonali denunciationi; ſic *in ſupradicta clement. 1. de renunciat. & ibi gloſſa.* Quapropter ſi procuratorem ad reſignandum in curia conſti

constituisti, & velis coram superiore, apud quem resignatio facienda est, revocationem publicare, teneris revocationem denunciare in Cancellaria, & Camera Apostolica; quia utroque loco litteræ Apostolicæ resignationum expediuntur; sic cum Flamin. *l. 9. q. 26. per totam*, tradit Azor. *dicto l. 7. cap. 2. quæst.* 14. Si autem procurator solum litteras missivas accipiat à mandante, ne ultra in resignatione procedat quousque moveatur; tametsi ex hac cautione non sit revocatus, est tamen ejus officium suspensum, ac proindè nihil ultra agere potest, quia aget contra voluntatem domini. Quod verum habet, etiamsi supplicatio signata sit, & à Datario recognita, & solum desideretur in Cancellaria, vel Camera Apostolica consensus, adhuc inquam, hunc consensum præstare non poterit, eritque attentatus, si de facto. Flamin. *quæstion.* 28. Azor. *quæst.* 14. *in fine.* Adverto tamen, si malitiosè à procuratore, vel superiore impediaris quominùs possis eis revocationem denunciare, procurator revocatus censetur, ac si ipsi revocatio intimata fuisset, ut decidit *textus, in clement. 1. de renunciat. in fine.* Et addit Glossa *verbo eorum alterum.* Hoc verum esse esto uni eorum intimati revocatio posset. Quod textui non videtur conforme. Inquit enim textus, *teneat cessio facta per eum, antequam ad ipsius, vel illius (in cujus manibus cessio fuerat facienda) notitiam revocatio hujusmodi sit deducta.* Nisi fortè ad ipsos aut alios malitiosè factum fuerit, quominùs ad eos, vel eorum alterum ante cessionem potuerit revocatio pervenisse. Ergo si non ita fuisti impeditus, quin potuisses alteri eorum, scilicet procuratori, vel superiori revocationem denunciare, cessio facta tenebit, & revocatio non habebit effectum.

12. Tandem inquires, quo in loco censeatur beneficium resignatum vacare, an in loco, quo mandatum concedis ad resignandum, an in loco ubi resignatio fit? Aliqui censent ibi beneficium vacare, ubi beneficiatus mandatum dedit; quia virtute mandati se beneficio privat. Alij verò censent beneficij vacationem ubi beneficiarius exiitit, attribuendam esse. Quia beneficij vacatio sita est in eo quod beneficium domino careat, ergo ubi caret domino beneficium vacat, sed caret domino ubi dominus illud admittit. Ergo vacat ubi dominus existit; sic Imol. *cap. ultim. de rerum permutatione, in 6.*

Cæterum tenenda est communis sententia, quam pluribus relatis firmat Flaminius *lib. 9. quæst.* 14. & Azorius 2. *part. lib. 7. capit.* 22. *quæstion.* 15. Gonzalez *gloss.* 15. §. 2. *numer.* 11. *& gloss.* 13. *in princip. numer.* 42. *&* 43. beneficium eo loco vacare, quo resignatio fit. Nam cum per resignationem formaliter vacet, ibi, vacare censendum est, ubi resignatio perficitur, mandatum verò ad resignandum non est resignatio, nec vacatio, sed est causa resignationis, & vacationis. Non ergo loco mandati, sed loco resignationis vacatio tribuenda est. Neque etiam tribuenda est loco ubi beneficiatus exiitit. Quia eo loci non est forma vacationis, scilicet resignatio, ac proindè ibi non potest esse vacatio. Neque obstat ibi dominum carere beneficio quia caret per dimissionem, & vacationem alibi factam.

§. V.

De conditionibus requisitis ad resignationem.

1 *Duplex conditio expostulatur ad resignationem, & de qua in præsenti agendum est.*
2 *Resignatio ex metu cadente in constantem virum caret robore firmitatis.*
3 *Plures firmant esse nullam ipso jure.*
4 *Ope exceptionis esse recidendam verius existimo.*
5 *Satisfit oppositis fundamentis.*
6 *Resignatio beneficij quo es spoliatus, venit rescindenda.*
7 *Apponuntur aliquot limitationes.*
8 *Renunciatio dolo facta nulla est.*
9 *Ex stylo curiæ debet beneficium resignandum saltem triennio possideri.*

1. DUplex conditio ad resignationem expostulatur. Prima ut libera sit, hoc est absque metu, & fraude. Secunda ut sit pura, hoc est absque ulla labe simoniæ. De hac secunda conditione late egimus *tract. de vitiis relig. oppositis, disp. ult. à punct.* 17. Prima ergò conditio in præsenti examinanda est.

2. In qua certum est resignationem metu cadente in constantem virum factam firmitatis robore, carere, tametsi juramento firmetur; sic Innocent. III. *in cap. ad audientiam de his quæ vi; cap. ad aures eod. tit. cap. redintegranda* 3. *q.* 1.

3. Solum est dubium; an sit nulla ipso jure, an ope exceptionis. Nullam esse ipso jure firmarunt plures Doctores, quos refert Flamin. *lib.* 13. *de resignat. q.* 2. *n.* 1. & Navarr. *in cap. accepta, de restit. spoliat. oppositione* 5. *solut.* 1. ipseque asserit huic sententiæ multo tempore adhæsisse. Moventur primo. Quia renunciatio metu facta non impedit beneficij restitutionem, ut constat ex *cap. ad audientiam, cap. ad aures de his quæ vi*, at si ipso jure valeret, hanc restitutionem impediret: ideo enim spontanea resignatio impedit beneficij restitutionem; quia ipso jure valet. Ergo confirmo. Restitutio beneficij dari non potest, ubi nullus titulus etiam coloratus concedi potest: at si resignatio coacta tenet, nullus titulus etiam coloratus relinquitur in resignante. Ergo nulla ratione restitui potest. Secundo si textus de resignatione meticulosa loquentes expendantur, hanc nullitatem ipso jure judicare videntur. Nam *textus in cap. ad audientiam*, inquit eam renunciationem robore firmitatis carere debere. Ergo non est valida: nam quæ valida est, robur habet firmitatis. Deinde *in cap. ad aures eod. tit. de iis quæ vi*, dicitur renunciationem ex metu factam non obstare, quin is qui ad regimen Ecclesiæ prius fuerit electus, pacificatur eidem: quod non videtur posse esse verum, si valida esset resignatio, & jus in alium esset translatum. Item *in clement. multorum de pœnis*, inquit Pontifex resignationes factas à conjecto in carcerem, donec id faciat, nullius omnino decernimus esse firmitatis. Quæ verba nullitatem ipso jure clarè indicant. Tertiò probari potest nullitas resignationis à simili. Electio namque metu facta est ipso jure nulla, *cap. ubi periculum*, §. *cæterum de electione in* 6. & tradit Glossa *in cap. bonæ* 1. *de electione*, & Innocent. *in cap. quod sicut de electione.* Ergo etiam renunciatio. Tum quia contrariorum eadem est disciplina. Tum quia electio agit de jure quærendo, & renunciatio de quæsito perdendo, quod difficilius fieri debet *argum. cap. dilectus de sponsalib.* Deinde matrimonium metu contractum est ipso jure nullum, *cap. cum nullum, cap. veniens de sponsalib.* Item ingressus religionis per metum factus nullus est, *cap.* 1. *de his quæ vi.* Ergo & beneficij acquisitio, & illius renunciatio.

4. Oppoſitam ſententiam, nempe reſignationem metu gravi factam validam eſſe venire tamen reſcindendam actione quod metus cauſa, veriorem exiſtimo cum Gloſſa, Butrio, Abbate, Cardin. & aliis, quos refert, & ſequitur Flamin. *lib.13. quæſt.2. n.8.* Navarr. *in cap. accepta, de reſtit. ſpoliat. oppoſit. ſolut. à num.7.* Azor. 12 *part. inſtit. moral. l.7. cap.26. quæſt.2.* Garcia 11.*part. de benefic. cap.3. num.145.* Fundamentum eſt; quia ea quæ ex metu fiunt, mero jure valent, ut multis allegatis probavi *tract.2. de peccat. diſput.1.punct.9.* Sed nullus eſt textus, qui reſignationem beneficij metu factam declaret eſſe ipſo jure nullam, ut ibidem probavi, & ex ſolutione fundamentorum oppoſitæ ſententiæ amplius conſtabit, imò potius *in cap. Abbas* dicitur debere in irritum revocari. Ergo reſignatio beneficij ex metu facta valida eſt, venit tamen reſcindenda implorato judicis officio, vel actione quod metus cauſa, ut ſuprad. text. conſtat.

5. Ad primam ergo rationem oppoſitæ ſententiæ reſpondeo valorem reſignationis meticuloſæ non impedire, quin reſignans poſſit reſtitui; quia eſto careat titulo, & poſſeſſione beneficij, caret tamen illo ob reſignationem coactam, ad cujus reſciſſionem propter injuriam ibi imbibitam jus habet: reſignatione vero reſciſſa reſtituitur ad beneficium. Sed an in hac reſtitutione nova collatione indigeant, alij affirmant, alij negant. Credo probabilius novam intervenire collationem, maximè ſi alteri beneficium collatum eſſet. Navarr. *ſuprà. num.15.* Azor. *c.26. q.2. in medio.*

Hinc ſolvuntur textus allegati in 2. ratione admitto namque reſignationem meticuloſam rubore firmitatis carere debere, ut dicitur *in cap. ad audientiam*, ſed nego inde inferri non eſſe validam; ſed ſolum infertur non eſſe validam perpetuo, & irrevocabiliter, cum veniat reſidenda. Qua de' cauſa *in cap. ad aures*, dicitur ſic reſignantem poſſe beneficio reſignato præfici, non, inquam, propria authoritate, ſed officio judicis, reſciſſione reſignationis prius facta. Textus verò *in clem. multorum*, loquitur de ſpeciali caſu, in quo non ſolum reſignanti fit injuria in reſignationis coactione, ſed etiam ſic injuria Eccleſiaſtico ſtatui, eo quod in carcere poteſtate laïca detineatur. Non ergo mirum eſt, quod talis reſignatio ſtatuatur nulla, imo ex hujuſmodi textu non leve argumentum ſumitur ad probandum reliquas reſignationes meticuloſas validas eſſe; ſiquidem in aliis textibus non utitur verbis ita nullitatem declarantibus; nullibi enim diximus: nullius omnino decernimus eſſe firmitatis: univerſalis enim negativa omnem firmitatem excludat. Item verbum *decernimus*, denotat novum jus judici, juxta Gloſſa *in cap. eos, de ſententia excommun. in 6. & clem. fin. de ætate, & qualit. & clement.1. de cauſa poſſeſſ. & propriet. & clement.2. de appell. & clement. per litteras, de præbendis, & clem.2. de rebus Eccleſiæ non alienand.* Ad tertium concedo electionem meticuloſam eſſe ipſo jure nullam; quia ita expreſsè in ſuprad. textu cavetur; ſed nego inde inferri renunciationem eſſe. Quia nec ſunt contraria nec eſt eadem ratio; cum electio jus publicum reſpiciat, renunciatio jus privatum. Simile verò de matrimonio, & ingreſſu religionis non urget, eo quod ſunt ſtatus perpetui, & indiſſolubiles, non autem acceptio, vel renunciatio beneficio.

5. Secundò dubitabis de reſignatione facta beneficij, quo ex ſpoliatus, an inquam, talis reſignatio veniat etiam reſcindenda? Reſpondeo reſcindendam venire ob præſumptionem coactionis. Nullus enim præſumi poteſt ſpoliatus cedere ſponte ſuo beneficio, ex textu expreſſo *in capit. ſollicitè, de reſtitut. ſpoliat. & ibi gloſſ. & Doctores.* Debet tamen petens reſtitutionem probare tum ſpoliationem violentam, tum tempore ſpoliationis jus ſaltem coloratum in beneficio habere. Aliàs repelli poterit.

7. Patitur tamen hæc concluſio aliquas limitationes. Prima ſi coram judice idoneo, ex cujus præſentia ceſſare violentia poteſt, reſignationem ſpoliatus faceres. Quia tunc reſtitui non deberes, eo quod ceſſet præſumptio reſignationem ex priori voluntate, qua fuiſti ſpoliatus natam eſſe, ſic Abbas *in ſuprad. cap. ſollicitè, num.10* Flamin. aliis relatis *lib.13.q.5.n.12.* Azor.2.*p. inſtit. moral. cap.26.quæſt.7.* Secunda limitatio eſt, an reſignatio poſt ſpoliationem brevi tempore contingat. Nam ſi poſt annum facta eſt, ceſſat præſumptio violentiæ continuatæ. Flamin.*n.41.*Azor.*dicta q.7.* Tertia limitatio eſt, ne reſignatio fiat per procuratorem ante ſpoliationem ſponte electum. Quia ex electione ſpontanea procuratoris ceſſat præſumptio, quæ ex ſpoliatione naſcitur. Azor. *ſupra.*

8. Tertiò dubitabis de renunciatione dolo, ſeu fraude facta, ut ipſo jure nulla ſit, an veniat annullanda? Credo probabilius eſſe ipſo jure nullam. Quia deceptio tollit omni modo libertatem, quam metus diminuit, & probat Gloſſa *in cap. ſuggeſtum, verbo decipiat 7. q.1.* Azor. 2. *part. lib.7. cap.26. q.3. & 4.* Neque obſtat *text. in cap. redintegranda 3. q.1.* & alij ibi relati à Gloſſ. ubi dolus, & violentia æquiparantur, quia æquiparantur quoad redintegrationem, ita ut omnia ſic dimiſſa redintegrari debeant, ſed diverſo modo: nam ea quæ dimiſſa ſunt ex metu, redintegrantur quoad jus, & poſſeſſionem, quia jus, & poſſeſſio amiſſa eſt: at quæ dimiſſa ſunt ex dolo, ſolum redintegrantur de facto, non de jure, quia ſolum de facto, & non de jure dimiſſa ſunt.

9. Præter ſupradictas conditiones ex parte reſignantis, alia conditio ex ſtylo curiæ inducta eſt pro reſignatione beneficiorum reſidentium expoſtulantium, maximè ſi ſint in favorem, ſeu ſub reſervatione penſionis, nempe ut reſignans ſaltem triennio beneficium poſſederit. Quapropter tenetur declarare tempus, à quo beneficium habuit. Nam ſi breve eſt, non admittitur ejus reſignatio: Flamin. *de reſignat. lib.3. quæſt.2. n.21.* Garc. 11.*p. cap.3. à n.45.*

Conditiones vero ex parte reſignatarij, & beneficij reſignati, & ſuperioris admittentis reſignationem ex ſupradictis liquent.

§. VI.

De publicatione reſignationum.

1 *Statuitur regula Cancellariæ.*
2 *Finis hujus conſtitutionis.*
3 *Comprehendit omnia beneficia cujuſcunque ſint qualitatis.*
4 *Excipiuntur beneficia conſiſtorialia.*
5 *Comprehendit conſtitutio quoſlibet exemptos etiam Cardinales.*
6 *Et quamlibet reſignationem etiam ſimplicem coram Pontifice factam.*
7 *Eſto nulla ſit reſignatio ex aliqua reſignatarij incapacitate.*
8 *Item comprehendit publicatio beneficia reſignata vacantia ob non factam publicationem.*
9 *Extenditur ab aliquibus hæc publicatio ad coadjutoriam cum futura ſucceſſione. Sed non admittitur.*
10 *Statuitur tempus, intra quod hæc publicatio facienda eſt.*
11 *Item locus in quo debet publicatio fieri.*
12 *Item modus publicationis.*
13 *Pœnæ impoſitæ non publicantibus, aut poſſeſſionem non capientibus expenduntur.*
14 *Impetrari poſſunt beneficia ob non factam publicationem.*
15 *Qualiter probandum eſt factam non eſſe.*

1. STat regula Cancellariæ de publicandis reſignationibus deſumpta ex conſtitutione Greg. XIII. quæ incipit,

incipit, *Humano, juri*, & est in bullario 87. in ordine, quam curia Romana observat, & ad verbum refert Flamin. Paris. *de resignat. lib.* 11. *in præfat. num.* 5. Quaranta *in summ. bullar. verb. beneficiorum resignatorum publicationem.* Prosper. de August. *in additionib.* in ea, inquam revocata est vel in totum, vel magna ex parte constitutio Sixti IV. & Pij V. quarum meminit Azor. 2. *part. instit. moral. lib.* 7. *cap.* 24. *q.* 1. Gregor. igitur XIII. in supradicta constitutione statuit omnes resignationes etiam ex causa permutationis, de quibuscunque beneficiis, nec non cessiones litis, & jurium beneficij per cessionarium tempore cessionis non possessi factas in manibus Papæ, & super eis provisiones; seu mandata de providendo publicari debere cum litteris Apostolicis desuper confectis intra sex menses, si ea beneficia citra menses existant; novem vero menses, ultra menses extiterint: qui menses numerandi sunt à data prima concessionis gratiæ, non autem à die præstiti consensus. Quod si resignationes, cessiones, &c. etiam ex causa permutationis factæ fuerint extra curã in manibus legati à latere Episcopi, aut alterius collatoris, tenetur collator infra mensem vel resignationem admittere, vel rejicere, & si illam admittit, intra idem tempus negotium absolvere; alioquin beneficium ad Sedem Apostolicam devolvitur, & ordinarius ea vice potestate disponendi de beneficio privatur; ipse vero resignatarius tenetur intra tres menses à die sibi factæ provisionis eam publicare, & possessionem beneficij capere: publicatio autem facienda est in Ecclesia in qua situm est beneficium, vel in Ecclesiis, si in pluribus sit, & in Cathedrali: si vero beneficium est in cathedrali: ibi est promulgandum: si beneficium sit rurale, quia populo, conventúque caret, publicari debet in parochiali; intra cujus limites continetur, & in Cathedrali: Quod si locus sit peste, bullo, alióve impedimento infectus, publicatio fieri debet in parœchiali viciniori. Modus publicationis statuitur, ut fiat cum ad missarum solemnia frequens populus convenerit, ostensis litteris Apostolicis, vel earum transsumpto, & alta, intelligibilique voce explicatis, tum resignatione beneficij, tum nominibus resignantis, & resignatarij, insupérque ut valvis Ecclesiæ hæc publicatio apponatur. Si beneficium fuerit litigiosum eodem modo publicandum est, & vigore litterarum Apostolicarum apprehendere resignatarius possessionem intra supradictum tempus debet; quod si propter litem, aliudve impedimentum præstare nequiverit, instare debet apud executorem pro illarum litterarum executione. Tandem subdit Pontifex, his non servatis gratiam esse irritam, & inanem, nullámque aliam gratiam super hujusmodi beneficio, seu jure cesso iis quibus concessa fuerit suffragari, sed ipsos inhabiles, & incapaces esse ad hujusmodi beneficia quandocunque obtinenda, ipsaque sive jura ab ipsa statim prima resignatione, seu cessione, etiam si ipsæ aliàs nullæ; aut invalidæ essent vacuisse, & tunc vacare eo ipso.

2. Hæc publicatio statuta est, ne clandestinæ, simulatæ; & fictæ fierent resignationes, néve resignantes ad resignata beneficia redeant, néve ordinarij collatores jure quod habent ad conferendum priventur, néve parochiali suos pastores, & a quibus debeant sacramenta recipere, & decimas solvere ignorent.

3. Hæc constitutio comprehendit omnia beneficia cujuscunque qualitatis sint. Quia signum illud universale *quodcunque*, in dicta constitutione appositum hæc omnia complectitur. Præterea id claris verbis Gregor. XIII. explicuit. Inquit enim de quibuscunque Ecclesiis, monasteriis, prioratibus tam virorum, quam mulierum, dignitatibus, officiis, & beneficiis Ecclesiasticis, sæcularibus, & quorumvis ordinum etiam militarium regularibus etiam electivis, & manualibus, & etiam de jurepatronatus laicorum illustrium, & aliàs quomodocunque existentibus sive pacificis, sive in petitorio, & possessorio litigiosis, &c. Ex quibus manifestè constat comprehendi sub hac constitutione beneficia tam sæcularia, quam regularia, tam perpetua, quam temporalia, tam pacifica, quam litigiosa. Azor. 2 *part. instit. moral. lib.* 7. *cap.* 24. *quæst.* 5 imo etiam beneficia commendata, quia commendatio perpetua loco tituli habetur. Azor. *quæst.* 7. *vers. quæres.* Item non solum supradicta beneficia, sed etiam jura ad illa, si ex resignatione obtineas, publicare debes. Nam Gregor. inquit. *Quæcunque dictorum beneficiorum resignationes, necnon litis, & jurium quorumcunque cessiones*, &c.

4. Solum beneficia consistorialia, quæque in consistorio conferuntur, qualia sunt Episcopatus, & Archiepiscopatus, ab hac eximuntur publicatione juxta consuetudinem receptam, Rebuff. *in prax. reg. de publicand. gloss.* 1. Flamin. *lib.* 11 *q.* 3. *n.* 25. Azor. *dicta q.* 5. Notanter dixi quæ in consistorio conferuntur; nam alia beneficia consistorialia minora, qualia sunt Abbatiæ, & Prioratus, quæque extra consistorium providentur, publicari debent, ut in supradicta constitutione expressè cavetur, & notavit Azor. *supra.*

5. Deindè adstringit hæc constitutio quoslibet quantumcunque exemptos, etiam Romanæ Ecclesiæ Cardinales, qui beneficia ex resignatione obtinuerint.

6. Sed dubium est ex qua resignatione debeas obtinere? Et quidem si ex resignatione facta coram ordinario obtineant, tenentur publicare ex quacunque resignatione obtinuerunt. Quia in supradicta constitutione expressè cavetur, ibi de beneficiis; quæ deinceps in manibus ordinariorum collatorum, &c. resignari etiam ex causa permutationis contigerit. Præterquam quod apud ordinarium duplex tantum resignatio fieri potest, vel simplex, vel ex causa permutationis. Advertit tamen Garcia 11. *p. de benefic. cap.* 3. *n.* 189 hanc constitutionem quoad has resignationes, & permutationes coram ordinario factas, non esse usu receptam, maximè in Episcopatu Abulens. ubi nunquam, publicantur. Quod mihi durum videtur, nec facilè crederem, præcipuè cum Flamin. *lib.* 11. *q.* 9. expressè dicat ubique esse receptam. Neque appareat legitima causa contraveniendi huic constitutioni.

At si ex resignatione facta coram Pontifice beneficium obtineatur; non desunt qui existiment te non esse obligatum publicare, si ex simplici resignatione obtineas. Quia illa verba, *à tempore datæ suæ gratiæ*, indicare videntur resignationem fuisse in favorem: sic Garcia 11. *part. de benefic. cap.* 3. *num.* 3, 4. & 335. Sed verius existimo ex quacunque resignatione beneficium obtineas, te esse obligatum publicare. Quia Pontifex generaliter loquitur, ibi, *omnes resignationes*, &c. Et quia eadem ratio militat in resignatione simplici, ac in resignatione in favorem: sic Azor. 2. *p. lib.* 7. *cap.* 24. *quæst.* 7. *vers. quæri solet.* Quod intelligendum est, non solum de primo resignatario, sed de secundo, & tertio, ita ut si intra tempus concessum ad publicandum primus resignatarius in alium cedat, hic secundus cessionarius obligatus est publicationem facere, & beneficij possessionem accipere intra primum terminum publicationi designatum; sic expressè Pontifex, ibi, *Pluresque & quotquot in alium, vel alias cessione, & etiam in primum resignantem, vel cedentem retrocessionis termino prædicto nondum elapso interceserint*, ita ut unus dumtaxat terminus omnibus his successionibus, retrocessionibus decurrat, & qui postremus gratiam habuerit, publicationem hujusmodi facere, cæteraque omnia hic præscripta circa eundem terminum præstare tenentur. Azor. *dicto cap* 24. *q.* 6.

7. Præterea extenditur hæc obligatio publicationis ad obtinentes beneficia ex resignatione, tametsi resignatio nulla sit, ut constat ex verbis. *Inhabiles, & incapaces sint ad hujusmodi beneficia quandocunque obtinenda, ipsaque sive jura, ab ipsa statim prima resignatione, sed*

cessione, etiam si illa aliàs nulla, aut invalida esset: vacavisse, & tunc vacare censeantur eo ipso.

Sed non est facilè explicatu, ex qua nullitate hoc sit intelligendum. Nam quod Flamin. *lib.11. de resignat. quæst.7. num.36.* firmat, nempe intelligi solum de nullitate contingere ob non factam publicationem, mihi non probatur; quia Pontifex loquitur de gratiis, quæ statim ab ipsa prima resignatione nullæ, & invalidæ essent ut ex supradictis verbis constat. Ergo non de gratiis, quæ ob defectum publicationis nullæ esse contingunt, cum obligatio publicationis multo tempore post primam resignationem adveniat; & gratiæ obtentæ ob non factam publicationem iterum publicari mandantur. Quapropter existimo hoc intelligendum esse de resignationibus nullis ex incapacitate occulta resignatarij; cum enim resignans cesserit beneficium, putans resignatarium capacem esse: ipséque resignatarius ex resignatione sibi facta acceperit, obligatus est publicare, tametsi resignatio ob ejus inhabilitatem nulla fuerit.

Notanter dixi ex incapacitate resignatarij. Nam si nullitas contingit ex parte resignantis, eo quod incapax sit resignare, non video qua ratione resignatarius obligatus sit publicationem facere, si ei constet de tali impotentia. Quia tunc clarè intelligit non esse resignationem, nec sibi aliquod jus communicatum, sed omnino obligatum esse dimittere: Secus vero est cum ex sua parte resignatio non subsit; quia potest impedimentum tollere; & illo sublato beneficium retinere, eaque de causa censet Garcia *11.p.de benefic.c.3.n.279.* accipientem beneficium ex resignatione facta ab eo, qui non habet aliunde, ex quo sustentari possit, non esse publicandum; quia resignans incapax est ad resignandum ex constitutione Pij V.

8. Item comprehendit publicatio beneficia resignata vacantia ob non factam publicationem. Nam licet hæc non videantur obtineri ex resignatione, sed ex nova vacatione ob non publicationem incursa. Quia tamen resignatio principium dedit, ea de causa Pontifex statuit eodem modo publicari debere, ibi: *Quicunque sic impetrans, aut gratiam etiam motu simili habens præfinitum cuicunque casui tempus prædictum à data concessionis gratiæ sibi factæ hujusmodi, ac omnia, quæ cadens à jure prædicto debebat, præstare teneatur.* Azor. *2. part. instit. moral. lib.7. cap.24. quæstion. 6. vers. quæres item.* Garcia *11.part.cap.3. num.287.* ubi benè advertit, hunc impetrantem infra sex, vel novem menses; & non infra tres publicare debere. Nam licet beneficium fuerit coram ordinario resignatum, non tamen est ab illo impetratum, sed à Pontifice, & pro omnibus Pontificiis provisionibus sex vel novem menses concedantur. Hinc à fortiori constat; si beneficia coram ordinario resignata sint, nec provisa in tempore præfixo, tu vero illa à Pontifice obtineas, obligationem habere publicandi. Quia vacant ex resignatione ad Pontificem devoluta. Azor. *2. part. lib.7. cap.24. circa finem.* Garcia *num.301.*

9. Aliqui vero extendunt etiam hanc publicationem ad coadjutoriam cum futura successione; quia hæc videtur esse quædam resignatio eo, quod indigeat coadjuti, & coadjutoris consensu. Sed non est admittenda hæc extensio. Tum quia coadjutoria non est propria resignatio, cum per illam non dimittat beneficium resignans, sed solum consentiat, ut post mortem ipsius alteri conferatur. Tum quia constitutionis coadjutoris convenire non possunt; non enim beneficij possessionem infra sex, vel novem menses capere possunt. Gonzal. *reg.9. cancell. gl.5. p.9. n.72.* Garc. *11. p. de benef. cap.3. num.275.*

10. Tempus autem intra quod hæc publicatio facienda est, expressit Pontifex. Nam loquens de resignatione in curia sex menses constituit, si beneficium citra montes fuerit, ultra vero novem. Loquens tamen de resignatione coram ordinario illiusque provisione, ipsi mensem constituit ad provisionem, & resignatario eundem ad capiendam possessionem, & tres menses ad publicationem faciendam. Hujusmodi sex, vel novem menses computantur non à die resignationis, sed à die provisionis Pontificiæ, hoc est, à die, quo fuit supplicatio signata, & à Datario recognita, tametsi litteræ non sint expeditæ. Quod verum habet, etiam si plures cessiones intra tempus id publicandum fuerint multiplicatæ, postremus inquam cessionarius obligatus est publicare à die primæ datæ supplicationis, ut expressè cavetur in supradicta constit. & notavit Azor. *2.p. l.7. cap.24. quæst.4.* Tres item menses pro provisione ordinariorum concessi computantur à die, quo ipse ordinarius beneficium contulit: ibi, *intra menses à die sibi facta provisionis.* Huic collige, si beneficium coram ordinario resignatum impetres, quia ipse in tempore non providit, vel quia resignatarius non publicavit, sed vel novem menses tibi concedi ad publicandum, quia non ab ordinario, sed à Pontifice gratiam, & provisionem habes. Garcia *11.p.cap.3.n.287.* Azor. *2.p. l.7. cap.24. q.3.*

11. Locum in quo hæc publicatio facienda est, clarè Pontifex expressit, dicens esse Ecclesiam, in qua situm est beneficium, vel Ecclesias si in pluribus situm sit, & cathedralem. Si autem est beneficium, ut vocant rurale; quia populo conventúque caret, esse Ecclesiam parochialem, intra cujusvis limites continetur, & cathedralem. Et si locus pesti, bello, aliisque manifestis periculis subjacet, proximam parochialem assumendam esse. Si autem beneficium in ipsa cathedrali existit, locum publicationi esse ipsam cathedralem, si tamen ad nullam diœcesim pertineat, locum beneficij esse sufficientem. Azor. *2.p.instit.l.7.cap.24.q.8.* Garcia *11.p. cap.3. n.294.*

12. Modus hujus publicationis est, ut cum ad missarum solemnia frequens populus convenit, scilicet die festo in cathedra Ecclesiæ, seu loco publico, ex quo omnes audire possunt, notarius habens in manibus litteras originales, resignationis, seu earum transumptum alta, & intelligibili voce notum omnibus faciat, quemadmodum A. resignavit suum & beneficium simplex constitutum in tali Ecclesia, vel curatum talis Ecclesiæ in manibus sanctissimi, & de eo facta est gratia B. ut apparet ex illis litteris, seu ex illo transumpto, quod in manibus habet; exprimere inquam debet nomina, & cognomina resignantis, & illius cui est gratia facta, & qualitatem beneficij. Non tamen tenetur litteras legere, neque earum datam. Flamin. *l.11.q.9.n.41.* Garcia *11.p. cap 3.n.290.* Azor. *2.p. instit. l.7.cap.24.q.8.* Insuperque tenetur hoc testimonium publicationis eodem modo ac dictum est valvis Ecclesiæ affigere, neque opus videtur ipsas litteras, aut earum transumptum ibi relinquere, tametsi praxis contrarium obtineat, sed non ex necessitate, sed ad majorem abundantiam Flamin. *dicta q.9. n.56. & 59.* Garcia *à num.296.*

13. Pœnæ impositæ non publicantibus, neque possessionem capientibus, aut saltem pro possessione non instantibus intra tempus præfixum, est annullatio resignationis, & inhabilitas ad illa beneficia, sive jura quandocumque obtinenda. Quam pœnam non evitat ex publicatione extra tempus constitutionis facta Garcia *11.p. cap.3. n.104.* neque ex possessione continuata etiam per triennium; quia triennalis possessio non suffragatur non publicantibus, ut expressè constat ex ipsa constitutione, & notavit Azor. *2.l.7.c.24.q.8. in fin.* Flamin. *q.6. n.7. & q.7. n.19.* Garcia *n.313.*

14. Hinc fit quemlibet posse hæc beneficia tanquam omnino vacantia impetrare: debet tamen concludenter probare non esse factam publicationem. Nam cum sit fundamentum suæ gratiæ, & in alterius præjudicium, concludenter probandum est: ut pluribus decisionibus

sionibus Rotæ comprobat Flamin. *lib. 11. de resignat. q. 6. n. 71. & quæst. 10. num. 3. & q. 14. n. 5.* Garcia *c. 3. à num.* 308.

15. Solum est dubium qualiter probare debeat. Nam cum non publicatio consistat in negatione, non appareret quo modo negativa probari possit concludenter? Dicendum ergo est concludenter probari posse tum ex confessione partis, ut clarum est, tum ex litteris non expeditis, vel non expeditis in tempore apto; ut intra terminum constitutionis deferri ad locum publicationis possint; quia hæc publicatio ostensis litteris fieri debet: carentia autem expeditionis litterarum optimè probari potest ex libris cancellariæ, cameræ, & registro secreto parte citata; quia cum ibidem remaneat omnium litterarum Apostolicarum testimonium, eo non apparente convincitur litteras expeditas non esse. Vide Flamin. *q. 14. à num. 56.* Garcia *à n.* 316. Ex eo tamen quod resignatarius possessionem beneficij non obtinuit intra tempus, non convincitur litteras non publicasse; quia ad publicationem litterarum non est necessaria possessio, ut bene dixit Garc. *dict. 18. p. c. 8. num.* 327. eaque de causa provisus in forma dignum, si per ipsum non stat quominus collationem habeat, & beneficij possessionem accipiat, satisfacit constitutioni Gregorianæ, si collationem petat, & pro possessione instet. Ergo ex collatione non facta non infertur litteras publicatas non esse.

Punctum III.

De vacatione contingente ob resignationem ex causa permutationis.

1. CErtissimum est permutatione beneficia vacare, cum vacent per renunciationem; quia permutatio vera est renunciatio. *c. 1. de rerum permutat. in 6.* ibi *resignantur. & clem. 1. eodem tit.* ibi *resignata.* & tradit pluribus allegatis Paris. *lib. 11. q. 5. num. 19. & l. 12. q. 5. n. 19.* Azor. *l. 7. c. 29. q. 20. & c. 30. q. 19.* Garcia *11. p. de benef. c. 3. à n. 3.* Gonz. *gloss. 14. à n. 32. & 39.* Sed qualiter permutatio facienda est, ut hanc inducat vacationem pergimus explicare.

§. 1.

Quid sit permutatio, & ex qua causa facienda sit.

1 *Expenditur quid sit permutatio.*
2 *An resignationis ex causa permutationis admissio sit beneficiorum collatio. Affirmant aliqui. Sed contrarium est verius.*
3 *Potest fieri collatio longo tempore post admissam beneficiorum resignationem.*
4 *Causa ob quam fit permutatio est sola necessitas, vel utilitas Ecclesiæ.*
5 *Coram ordinario permutatione facta probanda est causa honestans permutationem.*

1. PErmutatio in præsenti est mutua, & reciproca beneficiorum resignatio, quæ ad invicem inter permutantes fit. *cap. unico. de rerum permutat. in 6. & in Clement. 1. eodem tit.* & tradunt omnes. Quapropter permutatio non nisi inter duos fieri potest, quorum unus suum beneficium alteri cedit, ut sibi alius vicissim cedat. Azor. 2. *p. inst. lib. 7. c. 30. q. 6.* Nam triangularis, vel quadrangularis permutatio omnino prohibentur, quia non sunt veræ permutationes, sed potius resignationes conditionales, quales sunt si meum beneficium tibi cedam, ut tu cedas beneficium tuum meo nepoti, Gonzalez *gloss. 14. n. 58.* Garcia *11. p. de benef. c. 4. numer. 21.* Azor. *supra.* Permutatio ergo continet & reciprocam duorum beneficiorum collationem, & mutuam illorum collationem. Nam resignans ex causa permutationis sub ea conditione resignat, ut beneficium resignatario detur, & resignatarij beneficium sibi vicissim conferatur. Quapropter admittens resignationem ex causa permutationis, eo ipso obligatur beneficia resignata compermutantibus conferre.

2. Sed dubium est, an horum beneficiorum resignationis admissio sit tacita illorum collatio? Affirmat Gonzalez *gloss. 14 n. 44. & seqq. & gloss. 15. §. 2. n. 57.* & concludit de rigore juris aliam collationem necessariam non esse, fieri tamen de facto, ut securius permutatio expediatur. Moveri posset. Quia permutatio est cessio beneficij unius in alterum, sub ea conditione ut alteri conferatur, & ipse tibi suum beneficium cedat. Ergo quousque hæ conditiones perficiantur, cessio non tenet. Ergo non est locus cessionis admissioni, nisi simul admittantur conditiones illius: illis vero admissis jam sunt beneficia collata. Ergo admissio resignationis ex causa permutationis est tacita beneficij collatio.

Sed contrarium tenendum est cum Garcia alios referente. *11. p. c. 4. à n. 85.* Nam beneficia compermutantibus dari non possunt, quousque vacent. Ergo prius per resignationem illa beneficia vacant, quam conferantur. Potest ergo resignatio admitti, quin conferantur beneficia resignata. Non tamen admitti potest resignatio, quin simul admittatur conditio collationis illorum beneficiorum compermutantibus faciendæ, sed non factæ. Neque amplius probat contraria ratio.

3. Hinc fit longo temporis intervallo post admissam beneficiorum resignationem ex causa permutationis fieri collationem posse: imo sæpè prius uni ex permutantibus, & post modum alteri Azor. *2. p. l. 7. c. 29. q. 28.* Adde frequeter Pontificem admittere resignationem ex causa permutationis, & uni ex permutantibus, quia Romæ beneficium confert, alteri autem mandatum de conferendo concedit in forma dignum, in quo manifestissimè constat admissionem resignationis non esse beneficiorum quæ permutantur, collationem, & concedit Gonzalez *gloss. 15. §. 2. n. 61.*

4. Causa autem, ob quam permutatio fieri potest, unica est, nempe necessitas, vel utilitas Ecclesiæ. Nam cum permutatio beneficiorum jure sit prohibita *cap. Minoribus, de prabend. cap. quæsitum. de rerum permut.* præstat ne hæc prohibitio relaxetur, nisi justa, & legitima causa intercedente, quæ nulla alia videtur esse, nisi ea quæ cedat in Ecclesiæ necessitatem, vel utilitatem sic aliis relatis Flamin. *lib. 11. quæst. 5. num. 24.* Garc. *11. p. c. 4. num* 45. Adverto tamen vitare inimicitias, æris intemperiem, aliaque corporalia damna compermutantium ad utilitatem Ecclesiæ reduci. Quia illis vitatis melius Deo serviri potest. sic Azor. *2. p. inst. lib. 7. cap. 30. q. 4.* Garcia *11. p. cap. 4. num. 47.* Adde utilitatem uniusex compermutantibus in Ecclesiæ utilitatem cedentem præstare sufficientem causam permutationis, dummodo ex parte alterius permutantis damnosa Ecclesiæ permutatio non sit. Quia absolutè illa permutatio in utilitatem Ecclesiæ cedit. Garcia *n. 49.*

5. Hinc fit si permutatio coram ordinario facienda est, obligatos esse permutantes allegare causam legitimam permutationis, & ordinarium illam examinare. Alias dispensatio nulla erit, ut pote in lege superioris facta absque causæ cognitione. Quod à fortiori procedit stante constitutione Pij V. 58. *vers. ad hæc* ubi ordinariis conceditur admittere posse permutationes, quæ canonicis sanctionibus, & Apostolicis constitutionibus permittantur, & si secus factum fuerit, irritum esse decernitur. At nullæ aliæ permutationes canonicis sanctionibus sunt permissæ, nisi eæ quæ cedunt in necessitatem, aut utilitatem Ecclesiæ. Ergo aliæ sunt omnino irritæ, & inanes. Garc. *dict. 11. p. c. 4. n. 44.* Quod adeo ve-

rum est,ut etiam superiori testanti adesse causam ad permutationem faciendam fides ahdibenda non sit,nisi causæ cognitionem præmiserit,sic ex Decio,Alciato,& aliis docet Garcia. *loco alleg. à n.* 34.

§. II.

Quæ beneficia permutari possunt.

1 *Omnia beneficia permutari possunt.*
2 *Amplia ad beneficia commendata.*
3 *Item beneficia manualia.*
4 *Item beneficia juris patronatus.*
5 *Item reservata.*
6 *Sed non litigiosa.*
7 *Item beneficia nondum possessa.*
8 *Procedit doctrina, esto beneficium unum pro pluribus permutes.*
9 *Beneficium unitum permutari non potest, non permutato eo cui est unitum.*
10 *Neque permutari potest, dum speratur unio habitura effectum morte possidentium beneficium.*
11 *Intelligitur de unione beneficii certi, & determinati.*
12 *Item de beneficio unito absolutè, secus si uniretur sub conditione si per cessum, vel decessum, vel resignationem vacaret.*
13 *Supradicta sublimitari debent in resignatione coram Pontifice declarata unione.*
14 *Quid si nulla facta mentione unionis tentares beneficia resignare.*
15 *Beneficia expectata resignare, vel permutare potes coram legitimo superiore.*
16 *Nunquam dari potest permutatio beneficij realis cum ficto.*

1. REgula generalis est omnia beneficia permutari posse: quia eorum permutatio utilis, & necessaria est Ecclesiæ, constat ex toto tit.de rerum permutat. & tradunt omnes.

2. Amplia primo supradictam regulam ad beneficia commendata.Et quidem si in perpetuum commendata sint, ferè omnes conveniunt permutari posse: quia commendatio perpetua loco tituli succedit: sic aliis relatis docuit Azor.*2.p.inst.moral.lib.7.c.29.q.11.* Si autem sint ad tempus commendata, dubiæ quæstionis est,an permutari possint,eo quod ij commendatarii non habent quid in alterum transferant, cum nec jus, nec titulum in beneficio habeant. Cæterum probabilius est authoritatem ejus, qui commendavit permutari posse, quia ejus authoritate transferri poterit jus temporale, quod commendatarius habet. Sic Andr. Gambar. *de permutat.benef.2.par.n.*88. Azor. aliis relatis, *q.*11.Garcia *de benef.c.4.n.* 12.

3. Secundò extende ad beneficia manualia, quæ licet perpetua non sint, sed ad nutum superioris amobilia, ex illius tamen authoritate transferri in alios possunt: Sic aliis relatis Azor. *p.l.7.c.29.q.* 9. Rebuff. *in prax.benef.tit.de permut.num.*49.Gonz.*ad reg. Cancell. gloss.*5 § *6.n.*26.

4. Tertio extende ad beneficia juris patronatus an possit inquam permutari patrono consentiente? Quod si absque illius consensu permutentur, permutatio tenet, dum non contradicit, illo vero contradicente rescindenda est, nisi facta esset in magnam Ecclesiæ utilitatem, ut superiori cap. diximus de resignatione in favorem; & latius cum de jure patronatus sermonem fecimus: & tradit in præsenti, Azor. *2.p.l.7. c.29.q. 6.& 32.* Garcia innumeros referens 11. *p.cap.3.n.19.* Aug.Barbosa *alleg.69. n.* 20. *&* 21. Quapropter volens permutare suum beneficium juris patronatus, tenetur consensum patroni prius habere, quod si illum non habet, citet patronum per edictum signato termino, ut intra illum consentiat, vel dissentiat.Quod si peremptoriè vocatus non comparuerit intra terminum præfixum, nec probaverit legitimè impeditum esse non est amplius audiendus; quamvis quadrimestre transactum non est.Aug. Barbosa *supra. num.* 21. At si comparuerit signato termino, & contradixerit,permutatio effectum habere non potest. Neque opus est patrono contradictionis legitimam causam probare, quoties enim à contraria parte non probatur irrationabiliter contradicere, deturbari à suo jure non potest, sic relato Covarr. *pract.cap* 36.*n.*9.tradit Garcia 11.*p.de benef. c.* 3. *n.*21.*&* 27. Quamvis Staphil. *de litter. grat. tit. de modo,& forma impetrat.* §.*de juris patronatus permutat.n.*3. Zerola *in praxi Episcop.1. patr. verbo juris patronatus*, §. 6.Rebuff. *in praxi tit. de rerum permutat. n.* 22. Lessius *lib.2.cap.*34.*num.*198. affirment ex stylo, usuque communi in permutationibus beneficiorum non requiri consensum patroni, sed sufficere quoq;ad consentiendum vocetur; sed admittendum non est; nisi cum probatur permutationem in magnam Ecclesiæ utilitatem cedere, & patronum nullam contradictionis legitimam causam habere; aliàs inutilis esset requisitio, si ejus consensus necessarius non esset, ut bene Azorius *dicto c.29.q.6. &* 32.

5. Quartò extende ad beneficia reservata; ratione enim reservationis impediri non potest permutatio, si fiat ex consensu reservantis. Debes tamen reservationis mensionem facere, aliàs nulla erit permutatio, utpote non declarata beneficii qualitate, quæ si exprimeretur forte non permitteretur permutatio: sic aliis relatis, Azor.*2.par. lib. 7.cap. 29. quæst.*10.*circa finem.*

6. Quinto extendunt aliqui ad beneficia litigiosa, sic innuit Rebuff. *in praxi benef.2.part.tit.de permutat.n.* 33. eo quod ex permutatione beneficii litigiosi nullum Ecclesiæ detrimentum proveniat, dummodo is, in quem est beneficium translatum, potentior non sit. Cæterum hæc extensio admittenda non est; quia durante lite beneficia conferri non possunt. *c.1.& 2.ut lite pendente,in* 6.Azor. *2.part.l.7.c.29.q.5.*Flamin.*l.2.q.3.à n.*1.Barbosa *alleg.69.n.*19.

7. Sexto extenditur ad beneficia nondum possessa, modo tamen jus in illis habeas; quia jam habes jus, & titulum, quem potes in alterum transferre. Garcia 11.*p.c.4.n.*13.Barbosa *alleg.69.n.*17.

8. Supradicta procedunt, esto unum beneficium pro pluribus permutares (nisi aliàs ea plura habere esses impeditus) quia unum beneficium pluribus æquivalere potest: sic aliis relatis Azor. *2.par.lib.7.c.29. q.*12.Rebuff. *tit.de permut. n.* 40. Navar. *consil.* 43. *de simonia.n.*3.Garcia 11.*p.c.4 n.*14.

9. Duplex restat difficultas. Prima de beneficiis unitis, Secunda de beneficiis expectatis, an inquam hæc permutari possint.

Circa primam difficultatem, si beneficium beneficio unitum sit, clarum est permutari non posse, nisi permutato eo beneficio cui est unitum; quia accessorium naturam sequitur principalis & quia mediante unione desinit esse beneficium, & fit prædium illius, cui unitur: sic Gonzalez *gloss.5.§.7.sub. num.*11 14.22. Azor. *2.p.lib.7.c.29.q.7.*Garcia 11.*p.c.4.num.* 24. At si beneficium, monasterio, alterive loco pio unitum sit, permutari non poterit unione non dissoluta. Quare ut locum habeat permutatio, dissolvi unio debet: quod qua ratione fieri possit, ex his, quæ dicemus de unione, constabit.

10 Verum si beneficium unitum sit; neque unio habuit effectum; eo quod facta sit sine præjudicio possidentium, juxta Trident.*sess.24. c.*15.*ad finem de reformat.* & possidentes adhuc vivunt, omnino dicendum est neque resignari, neque permutari hæc beneficia posse. Nam si in his beneficiis unitis dare resignatio, aut permutatio, impediri posset unionis effectus. Item illa beneficia sunt jam affecta eo ipso quod possidens

sidens illa reliquerit, non igitur in alium tertium possessorem transferri possunt, & ita ex communi sententia firmat Azor. 2.*p.l.*7.*c.*29.*q.*7 Sanch.*l.*7.*in decal.c.*29. *n.*171.Flamin. *l.*2.*q.*9.*n.*2.Garcia 11.*p.c.* 4.*n.* 27. & alii apud ipsos.

11. Hoc tamen intelligendum est de unione beneficii certi & determinati. Quia hæc determinatio necessaria est, ut locus pius, cui beneficium est, jus ad illud beneficium habeat, illique sit annexum; sic aliis relatis, Garcia *n.*37. Secus si indeterminatum beneficium unitum esset, ut fuit unitum in Hispania sancto inquisitionis officio beneficium primo vacaturum in omnibus cathedralibus, & collegiatis Ecclesiis, non impedit resignationem, & permutationem cujuslibet in particulari, cum nullum in particulari affectum, unitumque sit. Gonzal. *gloss.*14.*n.*12. Hieron.Gab. *cons.* 199.*n.*1.Garcia 11 *p.c.*4.*n.* 38.

12. Deinde intelligi debet de beneficio certo unito absolute, secus si uniretur sub conditione, quod per cessum, vel decessum vel resignationem vacaret. Nam ex hac unione non impeditur resignatio in favorem, seu permutatio. Quia in decreto odioso vacationis sub cessu, vel decessu, cessus purus, & non conditionalis intelligitur. Puteus *decis.* 314 *à n.*1.*lib.*1. Gonzal. *gloss.* 14. *n.* 8. & sub resignatione simplex: & non conditionalis, qualis est permutatio. Sic Puteus *decis.*357. *à n.*1.*l.*1.Gonzal.*n.*9.Garcia 11.*p.c.* 4.*n.*39.

13. Hæc limitari debent causa quo coram Pontifice resignasses, vel permutasses beneficium unitum unione declarata. Nam si ipse tunc resignationi, seu permutationi consentiret, permutatione beneficium possessis, quia effectus unionis pro illa vice censetur suspendi. Neque necessarium est derogare regulæ de tollendo jure quæsito; quia non videtur per hanc resignationem, seu permutationem jus considerabile illi, eo quod possit contingere, quod resignatarius obeat prius quam resignans, & sic suspendendo effectum unionis unio acceleretur. Sic Puteus *decis.* 357. Flamin. *de resignat.lib.*2.*quæst* 9.*num.*8. Mandos.*in praxi de signaturâ grat. tit. de renunciat. col.* 4. Garc. 11. *part. cap.* 4. *n.* 29. Gonzal. *glossa* 5.§.7.*à n.* 137. Azor. 3.*p.lib.*7.*cap.* 25.*q.* 8

14. Sed quid si de facto nulla facta mentione unionis hæc beneficia unita tentares permutare, seu resignare? Et quidem si resignatio esset simplex, clarum est unionem intrare, nec te posse ad beneficium redire. Tum quia facta illa absoluta dimissione subintravit unio; Flamin. Paris. *lib.* 2.*q.*9.*à n.*22.Garc.11.*p.c.*4.*n.* 34. At si resignatio est in favorem, seu ex causa permutationis, communiter doctores distingunt. Vel sciens unionem resignasti, vel illam ignorans; si sciens resignasti, affirmant subintrare unionem, nec tibi esse redditum ad beneficium. Quia ob illam iniquam resignationem benficium vacavit. Scire namque debebas, te non posse in alterum beneficium transferre: Si ergo hac scientia non obstante resignasti, tenebit resignatio ea parte, qua te beneficio privat. Quia hanc privationem illa resignatione convinceris voluisse. Facta autem illa privatione convinceris voluisse. Facta autem illa privatione, & beneficii dimissione, nihil est quod unionis effectum impediat. Verum si ignorans unionem resignasses, cum tunc non convincaris beneficium voluisse dimittere, nisi sub ea conditione, quod alteri conferretur, & hæc conditio impleri non posset ob unionem. Non est cur beneficio priveris, aut cur unioni locus detur. Flam. *l.*2.*q.*9.*à n.*20. Garcia 11.*p. de benef.c.*4.*n.*36.

15. Circa secundam difficultatem de beneficiis expectatis, an inquam hæc permutari possint, v. g. electus præsentatusque es ad beneficium, vel habes à Pontifice mandatum de providendo in primo beneficio vacaturo, poteris ne cum alio simili jure, vel cum beneficio permutare? Respondeo te posse, si legitima adest superioris authoritas; sicut enim beneficia per reciprocam resignationem transferuntur, cur non jura ad beneficia transferri similiter poterunt, si legitimus superior consenserit? Quis autem hic sit, statim subjiciemus.

16. Nunquam tamen permutatio contingere potest beneficii realis cum beneficio ficto, v.g. habes beneficium, quod opus in alterum beneficio carentem transferre, & ut facilius hanc translationem perficias, fingis alium beneficium habere, & cum illo beneficio ficto tuum reale permutas, nulla est permutatio. Quia permutatio generatim sumpta est certæ rei ad alteram mutua præstatio, *l.* 1. *de rerum permut.* At beneficium fictum beneficium non est. Ergo capax esse non potest permutationis. Ergo illa translatio resignatio est in favorem, tametsi facta fuerit sub titulo permutationis. Azor. 2.*p.inst.moral.l.*7.*c.*29.*q.*17.*& c.* 30.*q.*16.Lessius *l.*2.*c.*35.*n.*200.Suar. *t.*1.*de rel.lib.*4.*de simon c.* 30.*n.*19. Neque obstat sic permutanti nullam fieri injuriam, cum ipse sciens alium beneficio carere cedat beneficio, quod obtinere poterat: ob quam rationem Rebuff. *in praxi benef.*3. *p. tit.de perm.n* 14. sentit hanc permutationem fieri posse. Non inquam obstat; quia facta permutatione rei ad rem, potest unus ex permutantibus rei sibi transferendæ cedere. At si de facto nulla est, quæ transferatur res, non permutationem celebrabit, sed donationem. Non igitur permutatio esse potest beneficii realis ad beneficium fictum. Adde superiorem in hac parte non consentire: ipse enim resignationi ex causa permutationis consentit, quia sic credit celebrari. Ergo non consentit resignationi in favorem quæ re ipsa celebratur. Ergo illa resignatio nulla est. Quod à fortiori procedit, si coram ordinario fiat, ut constat ex constitut. Pij IV. incipiente. *Ad cujus aures:* ubi has permutationes fictas irritas esse declarat.

§. III.

Cujus authoritate beneficia sint permutanda, & qui ea permutare possunt.

1 *Propria authoritate non possunt beneficia permutari.*
2 *Necessario authoritas superioris expostulatur.*
3 *Vicarius ex ratione vicariatus non habet hanc potestatem.*
4 *Si vicario conceditur potestas admittendi resignationes ex causa permutationis. Verius est beneficia conferre posse.*
5 *Capitulum sede vacante qualiter possit recipere resignationes beneficiorum ex causa permutationis.*
6 *Beneficiorum reservatorum permutationem non potest Episcopus admittere.*
7 *Beneficiis sitis in duabus diœcesibus ab utroque Episcopo resignatio admittenda est.*
8 *Coram ordinario non potest fieri permutatio beneficii nondum acquisiti. Neque beneficium cum pensione.*
9 *Alia remittuntur.*
10 *Dispensatus ad unum beneficium, verius est non posse cum alio simili permutare.*

1. PRopria authoritate beneficia permutari non possunt. Quia sic cavetur *c. quæsitum. c. penult. de rerum permut. & tradunt doctores ibi, & in c.* 1. *eod. tit.in 6. & clem.* 1.*de rerum permut.* Meritóque hæc permutatio est prohibita, ne clerici avaritiæ studeant, neve de beneficiis tanquam de rebus profanis disponat, neve Ecclesiæ damnum inferant, illi ministros ineptos designando.

Sed an hæc permutatio propria authoritate facta labem simoniæ contineat, & vacationem beneficii constituat. *tract. de vitiis religionis oppositis, disp. ult. de simon. punct.* 15. definimus: ibi enim resolvimus & labem

labem ſimoniæ contincre , & vacationem beneficii mereri.

2. Igitur authoritate ſuperioris permutatio facienda eſt,ſed cujus ſuperioris ? ibidem reſolvimus , eſſe qui poteſtatem habet in illo beneficio inſtituendi , & deſtituendi. Quia permutatio eſt unius beneficii depoſitio , & alterius acquiſitio. Ergo permutationem admittens authoritatem habere debet amovendi à compermutantibus beneficia , & poteſtatem ea conferendi. Unde ſi inferior Epiſcopo hanc poteſtatem habet vel ex conſuetudine , vel ex privilegio , coram illo fieri permutatio poterit. Azor. *lib.7.c.29. q.* 4. Barb. aliis relatis *alleg.64.n.4.*

3. Vicarius Epiſcopi ex ratione vicariatus non habet hanc poteſtatem ; quia non habet poteſtatem beneficia conferendi , indiget ergo ſpeciali mandato ut per tex. *in cap. quæſitum , de rerum permutat.* docent Rebuff. *praxi beneficiar. tit. de vicario n.* 104. Azor. *2.p.lib.* 7. *c.29.q.4.*Garc. *de benefic.* 11.*p.c.4.num.* 74. Barb. *alleg.* 34.*n.* 66.

4. Sed an ſi vicario concedatur poteſtas admittendi reſignationes ex cauſa permutationis poſſint beneficia compermutantibus conferri : Negat Rebuff. *ſupra , &* Barboſa *n.* 68. eo quod reſignatio beneficii quid diſtinctum eſt à beneficii collatione. Contrarium verius exiſtimo : nam licet ſint diſtincta , ſunt tamen omnino connexa : cum enim beneficium reſignas ex cauſa permutationis , ea conditione reſignas , ut compermutanti concedatur : ſuperior igitur admittens hanc reſignationem eo ipſo admittit conditionem : quo modo ergo illam admittere poteſt ſi poteſtatem non habet ea beneficia conferendi , vel ſaltem obligandi collatorem , ut conferat ?

5. Capitulum Sede vacante poteſt recipere reſignationes beneficiorum ex cauſa permutationis , ſi eorum collatio ad ipſum pertineat : tradunt cum Gloſſa *in clem.1. de rerum permutat.* Doctores communiter. At ſi ſolius Epiſcopi electio , ſeu præſentatio beneficiorum ſit , nequaquam capitulum poterit reſignationes ex cauſa permutationis admittere.Quia non poteſt admittere,niſi admittendo conditionem , ut compermutanti conferantur, quod ſibi datum non eſt : ſic pluribus relatis Garcia 11.*p. de benef.4.n.75.* Verum ſi Epiſcopus horum beneficiorum reſignationes admiſiſſet, & antequam ea compermutantibus conferret , è vita decederet , poſſet capitulum Sede vacante ea compermutantibus dare , quia admiſſa reſignatione beneficiorum collatio neceſſaria eſt *c.de rerum permut.in 6. & clem.1. eod.tit.*& capitulum Epiſcopo ſuccedi in his quæ ſunt neceſſitatis , & obligationis.Garc. *ſupra n.* 81.

6. Dixi permutationem faciendam eſſe coram illo Superiore, qui poteſtatem habet in illo beneficio inſtituendi. Unde cum in beneficiis reſervatis non habeat Epiſcopus hanc poteſtatem , non enim poteſt ea compermutantibus conferre , nequaquam hanc reſignationem ex cauſa permutationis poterit admittere:ſic aliis relatis Garcia 11.*p.de benef.c.4.n.*82.Azor.*2.p.l.7.c.29. q.*10.*&* 16. Tuſc. *concl.* 30. Mantica *de tacitis & ambiguis convent.l.25.tit.9. à n.*12.

7. Eadem ratione ſi beneficia ſita eſſent in diverſis diœceſibus , non poſſet reſignatio ex cauſa permutationis fieri coram uno tantum Epiſcopo , ſed neceſſario uterque Epiſcopus , ad quos illorum beneficiorum collatio pertinet , intervenire debent. Azor.*2.p. l.7.c.* 29.*n.*8.Aug.Barboſa *alleg.69.n.*20.

8. Ex eodem fundamento convincitur non poſſe coram Epiſcopo , ſeu ordinario fieri permutationem beneficij nondum acquiſiti. Quia ordinariis datum non eſt jus ad beneficium ex uno in alium transferre. Sic ex communi ſententia docet Flamin *l.2. de reſig. q.* 21. *&* 23 Azor. *l.7.c.29.*Garcia 11.*p.c.4.num.*17 quamvis Leſſio *lib.2.c.*34.*n.* 199. contrarium non videatur improbabile. Item neque poteſt beneficium cum penſione coram ordinario permutari , neque penſiones inter ſe tametſi poteſtatem haberent compermutantes illas in alios transferendi. Quia ordinariis ſola beneficiorum permutatio conceſſa eſt , non autem penſionum , quæ proprie beneficia non ſunt. Azor.*1.p. l.8.c.*12. *quæſt.*8. Ugol.*de officio Epiſc.c.*50 §.10.*n.*4.Garc.11.*p.*4. *n.* 18.

9. Sed an coram ordinario poſſit fieri permutatio beneficiorum compenſata fructuum inæqualitate , ſolutione penſionis , vel pecunia , jure examinamus *dicta diſp. de Simon. punct.* 16.

Quoad eos qui permutare beneficia poſſunt , vide dicta *Superiore punct.*5. §.3.*&* 4.

10. Solum eſt aliqualis difficultas , an diſpenſatus ad unum beneficium poſſit cum alio ſimili permutare? Videtur poſſe : ſic aliis relatis Francus *in c. non poteſt. §.illud n.*6.*&* 7.*de præbendis , lib.*6.And. Gambar.*in c.de rerum permutat.lib.*6.*n.* 79. Ratio eſſe poteſt. Quia permutans moraliter loquendo dici non poteſt de novo beneficium accipere,ſed beneficium beneficio ſuccedere;eaque de cauſa prohibitus acquirere non prohibetur permutare , ut pluribus exornant Tiraq. *de utroque retractu* §.31.*gloſſ.* 1.*n.*18.Mol.*de Hiſp.primogen.lib.*4. *c.* 5.*à n.*47.

Nihilominus contrarium eſt dicendum , non ſolum ex ſtylo curiæ , ut placuit Rotæ *dec.*1.*de filiis presbyter. in novis creſcent. deciſ.*1.*num.*6. *&* 7.*de reb. Eccleſ. non alien.*Gonz.*gloſſ.*14.*n.*56.Sed etiam de rigore juris.Nam diſpenſatio eſt odioſa , neque trahenda ad alia præter conceſſa,ut colligitur ex *dicto cap. non poteſt de præbendis in* 6.*&* *cap. ordinarii , de officio ordinar. in* 6. *clem. ſi plures , de præbendis* ; & tradit Azor. *2.p.lib.*7. *cap.* 29. *q.*14.Cum ergo ad habendum beneficium quod dimittis diſpenſatus ſis , non poteris loco illius aliud ex vi diſpenſationis ſubrogare.

§. IV.

De conditionibus in permutatione ſervandis.

1 *Servandæ ſunt conditiones pro reſignatione appoſitæ.*
2 *Mentionem obtentorum faciendam non eſſe de rigore juris , ſed de ſtylo tenent aliqui.*
3 *Verius eſt utroque titulo faciendam eſſe.*

1. CLarum eſt ſervandas eſſe conditiones pro reſignationibus requiſitas ; quia permutatio eſt propria beneficii reſignatio. Solum de illa conditione , quæ in reſignationibus coram Pontifice expoſtulatur , nempe quod fiat mentio obtentorum beneficiorum,eſt difficultas , an in permutatione acquiratur.

2. Fred. Gen. *tract.de permutat. q.* 18. quem refert , & ſequitur Azor.*2.p.l.c.* 29.*quæſt.*27. exiſtimat de jure mentionem faciendam non eſſe,benè tamen de ſtylo curiæ.Prioris partis ratio ſte; quia canones,& jura decernunt mentionem obtentorum faciendam eſſe in impetratione beneficiorum , & illorum diſpenſatione.Quia eſt res odioſa , & ambitioſa. At permutatio non eſt propria beneficii acquiſitio , cum non addatur beneficium beneficio , ſed eſt novi beneficii in locum prioris ſubrogatio. Ergo non eſt in hac permutatione mentio obtentorum facienda. Deinde in permutatione collatio non eſt gratioſa , ſed obligatoria. At ſolum in collatione gratioſa eſt mentio obtentorum facienda. Ergo non in permutatione.Et confirmari poteſt , quia ea de cauſa cum es electus , aut præſentatus ad beneficium à Pontifice conferendum,non teneris mentionem facere de obtentis;quia collatio eſt tibi debita.Rota *deciſ.*300. *par.*1.*diverſ.*Garc. ſtatim referendus. Cum ergo in permutatione hoc debitum inveniatur , nullatenus mentio obtentorum erit neceſſario facienda.Secundam partem de ſtylo curiæ teſtantur plus Doctores. Bell. *tract. de*

permut.

permut. 3. p. quæstion. 2. numer. 10. Rebuff. *prax. tit. de permut. numer.* 34. & 35. Garcia 11. *p. de benef. c.* 4. *à num.* 89.

3. Nihilominus verius credo, non solum ex stylo curiæ, sed etiam rigore juris hanc mentionem faciendam esse: sic Garc. 11. *p. de benef. c.* 4. *n.* 89. Quia verè & propriè in permutatione beneficium impetratur; tametsi ex titulo permutationis; & quia fortè qui dignus, & idoneus est ad unum beneficium, non est ad aliud, vel ad plura, si cum pluribus permutatur. Neque absolutè collatio beneficii debita est compermutantibus, nisi supposita resignationis admissione, quam conferens non tenetur semper admittere. Secus vero est in institutione ob præsentationem: quia institutio absolutè est debita, eò quod instituentis consensus ad præsentationem non requiratur.

§. V.

Qualiter vacent beneficia permutata.

1 *Vacant eo ipso, quo superior dispositionem admittit.*
2 *Proponitur quæstio gravis.*
3 *Sub distinctione respondetur.*
4 *Ex vacatione per resignationem ex causa permutationis impeditur optio, & expectativa.*

1. EO ipso quo apud Superiorem beneficium deponis, Superiorque depositionem admittit, tametsi compermutanti beneficium collatum si vacare, beneficium censetur. Nam beneficium nemini conferri potest, quin prius vacet, sed non potest prius vacare, quam conferatur, nisi vacet per resignationem admissam. Ergo vacat per hanc resignationem: & colligitur *ex clem. 1. de rerum permut. & c. licet eod. tit. in 6.*

2. Ex hac doctrina ferè ab omnibus approbata infertur decisio illius quæstionis? an facta à compermutantibus resignatione suorum beneficiorum, & à superiore admissa, si permutatio non habet effectum, possunt compermutantes ad sua beneficia redire; Item an debeant redire sine nova collatione; præmissis variis sententiis quas tradit Azor. 2. *p. l.* 7. *c.* 29. *q.* 21. Garc. 11. *p. de benef. c.* 4. *à n.* 5.

3. Distinguendi sunt plures casus, in quibus contingere potest permutationem non habere effectum; si enim culpa sua permutatio non habet effectum; quia carebas beneficio permutando, vel illius legitimo titulo, ob quam causam beneficium ab alio compermutante evitatum est; tu non poteris beneficium tibi denuo collatum retinere; sebes dimittere, & compermutans, qui conscius non est suæ culpæ, poterit propria authoritate ad proprium beneficium reverti, quia nulla fuit ejus dimissio; eo quod fuerit facta sub conditione? quod tu beneficium firmum illi conferendum dimitteres; quod cum non feceris, dimissio non tenet. Azor. *dicto cap.* 29. *quæst.* 21. Lessius *lib.* 2. *c.* 34. *n.* 193. Thom. Sanch. *l.* 2. *cap.* 26. *n.* 9. & ex parte consentit. Garc. *dicto c.* 4. *num.* 6. Si autem tua culpa permutatio effectum non habuit; eo quod incapax fueris beneficii recipiendi, nequaquam redire poteris ad beneficium dimissum; quia conditio sub qua beneficium dimisisti, executioni mandata est: hæc enim conditio nulla alia fuit, nisi quod alius suum tibi beneficium dimitteret, quod fecit. Tibi ergo imputandum est, quod non obtinueris beneficium ab alio dimissum. Ergo ob tuam culpam alius privandus non est jure quod habet, ut sibi tuum beneficium conferatur, maximè si de facto collatum est. Non ergo poteris ad beneficium dimissum redire.

Quod si absque tua culpa non habuit permutatio effectum in alio compermutante, eo quod compermutans antequam tuum beneficium illi collatum esset mortuus est, vel fuit factus incapax collationis, tu non poteris ad beneficium dimissum redire, quia ex parte tua perfecta fuit permutatio, & per accidens est quod non fuerit tuum beneficium alteri compermutanti collatum; cum per te ipsum non steterit. Gonz. *gloss.* 15. §. 2. *à n.* 40. Quod si beneficium compermutantis recepisti antequã tuum dimitteres, & tempore quo dimittere debebas compermutans decessit, vel incapax est recipiendi, poteris utrũque beneficium retinere, & tuum, & compermutantis, nisi essent incompatibilia, sic Lessius *dicto c.* 34. *n.* 197. Azor. 2 *p. l.* 7. *c.* 29. Garc. 11. *p. c.* 4. *n.* 10.

4. Secundo infertur ex vacatione per resignationem in favorem, seu permutationem impediri optionem, & expectativam. Quia vacant ad effectum, ut designatis conferantur; & tradit Azor. 2. *p. l.* 7. *c.* 30. *q.* 7. Garc. *plurib. relatis*, 11. *p. de benef. c.* 4. *n.* 4. Gonz. *gloss.* 34. *n.* 35. & 36. Flamin. *l.* 2. *q.* 20. *per totam.*

Punctum IV.

De vacatione beneficii contingente ob assecutionem alterius.

1 *Qualiter beneficia juxta diversa tempora incompatibilia fuerint.*
2 *Si obtineatur beneficium simplex cum alio incompatibile, tenent plures non vacare ipso jure.*
3 *Verius est oppositum.*
4 *Utroque beneficio privaris, si utrumque retinere præsumis.*
5 *Beneficia compatibilia per se, si sub eodem tecto uniformia sint, vacant ipso jure.*
6 *Si in eadem Ecclesia difformia sint, vel in diversis uniformia Sub distinctione respondetur.*
7 *Apponuntur duæ limitationes.*
8 *Si sufficiens sit ad tuam sustentationem unum ex illis, non potes aliud nisi ex Pontificis dispensatione, obtinere.*
9 *Sed quid si habenti beneficium sufficiens aliud concedatur. Affirmat Garc. valere collationem ab ordinario factam, secus à delegato.*
10 *Idem in utroque dicendum est.*
11 *An obtento secundo beneficio sufficienti vacet primum ipso jure. Negant aliqui.*
12 *Sub distinctione fit satis quæstioni.*
13 *Obtento beneficio insufficienti, si secundum sufficiens obtineas non vacat primum, tametsi contrarium Garcia sentiat.*
14 *Quod dicatur beneficium sufficiens.*
15 *Proponitur quædam objectio, Et fit illi satis.*
16 *Beneficia litigiosa vacant obtentione pacifica secundi beneficii incompatibilis.*
17 *Quid de quodam speciali casu?*
18 *Habens duo beneficia incompatibilia ex dispensatione, si tertium litigiosum obtineat nulla est collatio.*
19 *Beneficia acquirenda, seu jus ad beneficium vacat obtentione pacifica secundi beneficii incompatibilis.*
20 *Qualiter secundum beneficium obtinendum est, ut vacationem inducat prioris obtenti.*
21 *Quando censearis, pacificè beneficium obtinere.*
22 *Debet esse obtentio fructifera beneficii.*
23 *Duplex limitatio apponitur. Sed unam admittimus, aliam rejicimus.*
24 *Si secundum beneficium de facto, & non de jure obtineas, vacat primum.*
25 *Quando ob obtentionem secundi beneficii impediaris resignare primum.*
26 *Pontifex in pluralitate beneficiorum incompatibilium dispensare potest.*
27 *An censeatur dispensare, eo quod beneficium concedat conscius aliorum, quæ obtines.*
28 *Quid dicendum de aliis Pontifice inferioribus.*

1. PEndet hujus quæstionis intellectus ex eo quod intelligat qualiter beneficia incompatibilia sint.

Nam

Nam pro diversitate temporum diversimodè incompatibilia fuerunt. Ante concilium Lateranense sub Alexand. tertio duæ dignitates, vel duo beneficia curata, vel aliàs residentiam expostulantia ita erant incompatibilia, ut uno obtento alterum non vacaret ipso jure, sed obtinens obligatus erat unum ex illis dimittere, quod ipse maluerit *cap. referente, cap. præterea, de præbend.* Deinde in ipsomet concilio Lateranen. sub Alexand. IV. *in cap. quia nonnulli, de cleric. non resident.* non concedebatur obtinendi electio, sed obtento secundo beneficio si primum non dimitteret. Secundo privandus esset: paulò post Innocent. III. in eodem concilio relatus *in cap. de multa de præbendis*, statuit obtinentes supradictas dignitates, officia personatus, aut alia quævis beneficia curata: primum vacare ipso jure per adeptionem secundi etsi utrumque retinere quis contenderit, secundo per sententiam privaretur, & addit, ut nullus in eadem Ecclesia plures dignitates, aut personatus habere præsumat etiamsi curam non habeant animarum: consentit, *capit. litteras, de conces. præbendæ, & cap. consuetudinem, De consuetud. in 6.* ibi: *Nulli liceat, de cætero, nisi unicum personatum, vel dignitatem aut præposituram, sive administrationem vel officium perpetuum quocunque nomine censeatur cum præbenda in simul absque dispensatione dictæ sedis in eadem Ecclesia obtinere, vel jam obtenta obtinere. Quod si à quoquam secus præsumptum fuerit, irritum sit omninò*, idem ferè habetur *in clemen. fin. de præbend. & dignit.* ubi in eadem Ecclesia retinere quis duas præbendas non potest, tametsi una illarum sit dignitatis accessoria. Post hæc Joann. XXII. *in extravag. execrabilis, de præbendis*, §. *quæ tamen, & §. quæ vero*, decrevit ut obtinens secundum dignitatem, personatum, officium, vel beneficium curatum vacaret primum ipso jure, & si utrumque retinere præsumpserit, secundum similiter vacaret, & remaneret inhabilis ad ordines, & ad omnia alia beneficia acquirenda. Tandem successu Trident. concilium quod *sess. 7. cap. 4. de reformat. in hac verba pronunciat. Quicumque de cætero plura beneficia curata, aut alias incompatibilia beneficia Ecclesiastica, sive per viam unionis ad vitam seu commendæ, aut alio quocunque nomine, & titulo contra formam sacrorum canonum & præsertim constitutionem Innocent. III. quæ incipit* de multa *recipere ac simul retinere præsumpserit, beneficiis ipsi juxta ipsius constitutionis dispositionem ipso jure, etiam præsenti canonis vigore privatus existat, cap. 17. sess. 24. de reformat.* inquit idem concilium in posterum unum tantum beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur, quod quidem si ad vitam ejus cui confertur honestè sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodò utrumque personalem residentiam non requirat eidem conferri. Hæcque non modo ad cathedrales Ecclesias, sed etiam ad alia omnia beneficia tam sæcularia, quam regularia quæcumque etiam commendata pertineant cujuscumque tituli aut qualitatis existant.

Ut ergo supradictæ constitutiones, & incompatibilitas beneficiorum clarius eluceant plures difficultates veniunt examinandæ.

2. Prima est, an beneficia simplicia residentiam expostulantia ita sint incompatibilia, ut secundo obtento primum vacet ipso jure. Et idem est de canonicatu cum curato, aut per obtentionem pacificam unius primum ipso jure vacet. Et quidem ex constitutionibus ante Trident. editis clarè ipso jure non vacare. Nam *cap. referente & præterea. De præbendis*, hæc beneficia incompatibilia obtinenti dabatur optio, ut quod maluerit eligeret *in cap. quia nonnulli* delegabatur electio, & secundum mittebat non ipso jure, sed per sententiam. *In cap. de multa, & extravag. execrabilis*, non de his beneficiis incompatibilibus sed de dignitatibus, personatibus, officiis, beneficiis curam animarum habentibus, est sermo. Ergo beneficia simplicia incompatibilia obtinentes ipso jure non vacabant ante Concil. Trident. Quod autem ex Trident decreto *sess. 7. cap. 4 de reformat.* vacent, non levem difficultatem intulit Navarr. *lib. 3. cons. tit. de præbend. cons. 34. in priori edit.* eo quod à jure antiquo recedendum non est nisi novo jure cogente, *ex leg. præcipimus. Cod. de appellationib.* At Trident. non videtur de his beneficiis loqui, sed solum de beneficiis curatis, de quibus loquitur text. *in cap. de multa*, ad summum de dignitatibus, personatibus, & officiis, de quibus *in extravag. execrabilis*, vel de beneficiis sub eodem tecto consistentibus, de quibus *in cap. litteras, de conces. præbendæ, & clement. fin. eodem tit.* quod non leviter indicat illa dictio copulativa *etiam*, quæ denotat non aliam vacationem præsenti decreto induci, quàm quæ aliis sacris canonibus, & præsertim constitutione Innocent. III. inducta erat. Ob quæ Navarr. supradicto loco censet secluſa declaratione Cardinalium non induci in his beneficiis ipso jure vacationem. Idem tenet Lessius *lib. 2. cap. 34. num. 145.* & absolutè absque hac limitatione eam defendunt Flamin. Parisius *de resignat. lib. 3. quæst. 3. num. 132.* Marcus Anton. Genuen. *in praxi Archiep. Neapol. cap. 64. num. 4. & 5.* Piasecus *in praxi Episcop. 2. part. cap. 5. num. 16. vers. secundò*, Prosper. de Augusto. *ad sum. bullar.* Quaranta *verbo beneficiorum resignatio caus. 6.*

3. Nihilominùs pro certo tenendum est vacationem induci ipso jure cujuscunque beneficij simplicis residentiam præcisam expostulantis per obtentionem pacificam secundi incompatibilis: sic pluribus decisionibus Rotæ, sacræque congregationis declarationibus firmant Gonzal *glos. 15. à n. 16.* Garcia *11. part. de benefic. cap. 5. à n. 83.* Azor. *2. p. lib. 6. cap. 13. q. 2.* Ratio est; quia concilium generale prohibet sub privatione ipso jure receptionem, & retentionem plurium beneficiorum curatorum aut aliàs incompatibilia: sed supradicta beneficia simplicia sunt incompatibilia illaque retinere est contra statuta, & constitutiones relatas *in cap. referente, cap. præterea, de præbendis.* Ergo vacant ipso Jure. Neque in præsenti concilium innovat solum vacationem ipso jure ob pluralitatem beneficiorum incompatibilium *ex cap. de multa.* Sed hanc vacationem ipso jure juxta illius constitutionis dispositionem extendit ad quælibet beneficia incompatibilia, ita ut prætendens illa beneficia incompatibilia recipere, & retinere privetur illis beneficiis ipso jure, sicut privatur *in cap. de multa, & extravagant. execrabilis.*

4. Hinc fit te privari non solum beneficio simplici primo obtento, sed etiam secundo, si utrumque retinere præsumpseris, quia concilium absque ulla distinctione primi, vel secundi dicit te esse beneficiis privatum ipso jure. Item quia licet *in cap. de multa*, secundo beneficio non privaris ipso jure, sed privandus venias: at *in extravag. execrabilis*, utroque ipso jure privaris, si utrumque retinere præsumpseris. Sed concilium in eo qui obtinet beneficia aliàs compatibilia, indicit ipso jure privationem beneficiornm juxta privationem quæ sacris canonibus statuta est. Cum ergo sacris canonibus statuta sit privatio ipso jure non solum primi; sed etiam secundi beneficij ob retentionem utriusque *ex dicta extravag. execrabilis*, efficitur sanè privatum existere: sic Garcia *11. p. de benef. cap. 4. num. 194.* Censeris autem præsumptuosè beneficia incompatibilia retinere, quoties sciens esse incompatibilia retines, quia latam culpam committis, quamvis à judice monitus non sis, satis enim lex ipsa te monet. Garcia *loco allegato numero 95.*

5. Secunda difficultas est de beneficiis simplicibus per se compatibilibus, an inquam hæc vacent ipso jure, si ea retinere præsumpseris; Et quidem si sint uniformia sub eodem tecto, vacabunt ipso jure. Quia esto ex munere, & residentia compatibilia sint, cum nullum

nullum ex illis residentiam expostulet ; at quia jure ipso mutuo se excludunt *ex c. litteras de conceſſ. præbendæ clement. fin. eodem tit.* ex jure ipso sunt incompatibilia,& obtento secundo vacat primum ipso jure,& sic tradit.Glossa & Abbas *ibi :* Azor. 2.*p.l.6.cap.* 11.*q.*3. Garc. 11.*p.c.*5. *n.*18.Hojeda *de incompatibilit. benef.cap.* 20. Tusch. *litt.B.concl.*64.*&* 66. Greg.Lopez *leg.*3. *tit.* 16.*part.*1. & alij apud ipsos. Adde non solum primum beneficium vacare, sed etiam secundum , si utrumque retinere præsumpseris ex *supradicto Trident. decreto* , si quidem juxta formam sacrorum canonum beneficia uniformia in eadem Ecclesia sunt incompatibilia ex jure. Sed inquires quæ sint beneficia uniformia sub eodem tecto , quæ difformia ? Respondeo illa esse uniformia, quæ cum sita sint in eadem Ecclesia, capello , seu cæmeterio illi contiguo , idem ministerium , & exercitium habent , & eandem congregationem constituunt : illa verò difformia , quæ diversa munera obeunt : si enim una capellania instituta est, cum obligatione dicendi singulis mensibus 14. missas , alia verò cum obligatione dicendi duas , aut aliud onus subeundi ; dissimiles sunt , non similes : sic Navarr. *conſ.* 16. *de præbendis in noviſ. & conſ.* 35. *in antiquis.* Gonzalez *gloſſ.*10.*n.*86. Garcia 11. *p. de benefic. cap.*5. *num.*265. *& ſeqq.* Augustˉ. Barbosa *alleg.*62. *n.*14.

6 Si autem in diversis Ecclesiis beneficia existant, vel si eadem existunt , difformia sint , distinguendum est an congruæ sustentationi singula sufficiant an non ; Si nullum ex illis sufficiat , poteris absque dispensatione omnia retinere. Quia nullo textu apparet hoc tibi esse prohibitum , eaque de causa Trident.*ſeſſ.*24. *c.*17. *de reformat.* inquit unum tantum beneficium singulis conferatur , quod si ad vitam ejus cui confertur honestè sustentandam non sufficiat , liceat nihilominus aliud simplex sufficiens , dummodo utrumque personalem residentiam non requirat eidem conferri. Neque hanc potestatem denuo concilium Episcopis concessit , sed declaravit quæ alias jure ipso illis competebat. tradit Garc.11.*p. de benefic. c.*5. *à n.*235.

7 Quod limitandum venit ; dummodo ejusdem Ecclesiæ plura non sint , quam duo. Nam triplicem esse in una Ecclesia jure ipso prohibetur , & absque Pontificis dispensatione id fieri non potest sic *gloſſ fin. in clement. fin. de præbend.* & pluribus relatis Garcia 11. *p. de benefic. cap.*5. *n.*238. Deinde limitandum est nisi magna sit beneficiorum coacervatio ; quia hæc difformitatem causat , & scandalum generat. Flamin. *l.*3.*de reſignat.q.*1.*n.*131. Barbosa *allegat.*62. *n.*3. Garcia 11.*p. cap... num.*273. Raro tamen est magna beneficiorum multitudo quin aliquod , vel aliquot ex illis sufficientia non sint congruæ sustentationi.

8 Verum si aliquod ex illis sufficiens sit ad tuam congruam sustentationem, nequaquam poteris absque Pontificia dispensatione aliud sufficiens retinere. Quia in supradicto Trident. decreto expressè cavetur nemini habenti beneficium sufficiens aliud esse concedendum , subintelligitur ad effectum retentionis : sic Garcia 11. *p. de benefic. cap.* 5. *à num.* 273. Barbosa *allegat.*62. *num.* 8. Tametsi in Hispania videatur contrarium consuetudine servari : ut passim ordinarij habenti beneficium sufficiens conferant. Sed non est sustinenda hæc consuetudo , cum sit expressè contra ipsum concilium.

9 Sed quid si ordinarius de facto conferat beneficium sufficiens tibi habenti aliud,tenetne concesso & beneficium prius obtentum vacat , vel vacat utrumque , si utrumque præsumis retinere; Affirmat Garc.*dicto cap.*5. *n.*283. concessionem validam esse si fiat ab ordinario; secus si fiat à delegato Pontificis. Nam ordinarius potestatem habet providendi de beneficio ei qui aliud habet sufficiens , cum obligatione ut statim prius habitum dimittat , delegatus verò Pontificis nequaquam videtur hanc potestatem habere ; siquidem non habet potestatem providendi nisi personas idoneas juxta text. *in cap. is cui* 19. *de præbendis in* 6. beneficiatus autem competenter non videtur idoneus provisioni novæ : Deinde affirmat Garcia facta provisione secundi beneficij sufficientis vacare ipso jure primum sufficiens , quia cum sint incompatibilia hæc beneficia ob sufficientiam , *dicto cap.*17. *ſeſſ.*24.& beneficia alias incompatibilia ipso jure vacant ex text. *in c.*4. *ſeſſ.*7. *de reformat.* fit hæc beneficia vacare , & ita declarasse sacram congregationem refert Garcia *supra.*

10 Cæterum existimo concessionem beneficij sufficientis factam habenti beneficium aliud sufficiens validam esse , non solum si fiat ab ordinario , sed etiam si fiat à delegato Pontificis , Quia habens beneficium sufficiens incapax non est aliud sufficiens recipiendi , si velit prius habitum dimittere ; sicuti habens beneficium curatum aliud curatum recipere potest cum voluntate dimittendi primum. Ergo potestatem habens providendi in beneficio personas idoneas hunc providere poterat. Quod si habens beneficium sufficiens,velit de alio sufficienti provideri cum retentione priori, non solum delegatus,sed neque ordinarius id præstare poterit , quia ordinario non licet habenti sufficiens , illudque retinere volenti aliud sufficiens conferre. Et si tentet hanc facere collationem nulla erit , utpote de persona inhabili , & incapaci.

11 Majorem mihi difficultatem infert , an obtento secundo beneficio sufficienti vacet primum ipso jure ; Nam licet Trid. *ſeſſ.*7. *c.*4. inducat vacationem ipso jure beneficiis alias incompatibilibus , sive sint incompatibilia ex munere , sive ex jure non videtur comprehendere horum beneficiorum incompatibilitatem ; quia hæc incompatibilitas non tam est beneficiorum quam beneficiati,cui est illorum beneficiorum interdicta collatio:& ita non vacare primum beneficium ipso jure secundo sufficienti obtento , sed venire vacandum , tenet aliis relatis Gonzalez *gloſſ.*15. *n.* 26. Barbosa *alleg.*62. *n.*3.

12 Hinc colligere potest quid dicendum , si tibi habenti beneficium sufficiens , aliud non sufficiens conferatur ? Nam attenta opinione Garciæ , qui dicit hæc beneficia incompatibilia esse eo quod nomini habenti beneficium sufficiens aliud conferri possit , dicendum est obtentione secundi beneficij primum ipso jure vacare. At Gonz.& alij negantes hæc beneficia incompatibilia esse ex munere vel ex jure ; sed solum ex persona , censere debent obtentione secundi beneficij sufficientis primum sufficiens non vacare ipso jure , sed venire vacandum.

13 Sed adhuc in opinione Garciæ est dubium , an obtento primo beneficio insufficienti , si secundum sufficiens obtineas , vacet ipso jure per obtentionem secundi primum insufficiens. Affirmat Garcia *dicta* 11. *p. cap.*5. *num.*303. eo quod finis Concilij sit , ne quis duo beneficia habeat , quorum alterum sit sufficiens , sive illud sit primo collatum , sive secundo. Ergo illa beneficia incompatibilia sunt ; ac proinde uno obtento aliud vacat. Nihilominus credo probabilius neque prohibitam esse collationem secundi , neque illo obtento vacare primum insufficiens : colligitur ex concilio *ſeſſ.* 24. *cap.* 17. ibi enim dicitur, si beneficium collatum alicui non sit sufficiens ad honestam sustentationem, liceat aliud simplex sufficiens ei conferri.Ergo supponit concilium ex retentione primi insufficientis non impediri secundi sufficientis collationem. Neque obstat quod unum tantum beneficium Ecclesiasticum sufficiens singulis sit conferendum , quominus habenti insufficiens possit sufficiens conferri : quia de facto ei non confertur nisi unicum beneficium sufficiens : aliud namque insufficiens ei non confertur sed collatum supponitur.

14 Petes quod dicatur beneficium sufficiens , ad

honestè beneficiatum sustentandum ? Optimè huic quæsito satisfacit. Glossa *in cap. cum adeo de rescript. & in cap conquerente de cleric. non residentib. & cap. Clericus, cap.clericum* 21.*q.* Menoch.*de arbitr.casu* 216. Navarr.*miscell. de orat.*62.Azor.2.*p.instit.moral.l.*6. *cap.* 10.*q.* 9. Flamin. *lib.*5.*q.*6.*n.*131. *& seqq.* Aug. Barbosa *alleg.*19. *num.*8. *& alleg.*62.*num.*21. Omnes ij Doctores concludunt judicis arbitrio relinquendum esse, spectata enim qualitate beneficij, & beneficiati plus, vel minus designandum est. Beneficiato namque simplici minus designari debet quam canonico, & canonico minus quam dignitati, & dignitati minus quam Episcopo, & beneficiato infimæ sortis minus quam nobili, & illiterato minus quam docto; sed quantum in his judex arbitrabitur; non potest certè regula definiri : illam existimarem aptiorem, quæ desumitur ex usu, & consuetudine timoratorum : spectet enim beneficiatus quantum aliis timoratis beneficiatis ejus qualitatis superfit, ut se possint honestè sustentare, & beneficium hanc summam attingens sufficiens erit. Adverte tamen sub honesta sui sustentatione comprehendi sustentationem suæ familiæ, nempe parentum, fratrum, sororum, & nepotum egentium; imò & filiorum, tametsi ex legitimo matrimonio nati non sint: quia omnibus iis alimenta debentur. Item sustentationem famulorum, & equorum, quos alij similes beneficiati timorati alunt. Item eas eleemosynas, & hospitia, quæque alij similes præstant. Quia sine his sustentari decenter non potest.

15 Sed objici potest, non posse sacris ordinari litteratum, & nobilem eo beneficio, quo illiteratus, & ignobilis ordinaretur, si ad decentem litterati, & nobilis sustentationem amplius quam ad sustentationem ignobilis, & illiterati requiritur. Cum tamen in Trident.*sess.*21. *cap.*2. *de reformat.* nulla distinctio horum facta sit, sed illud beneficium statutum est ad hunc effectum sufficere, quod ad honestum victum beneficiati sufficiat. Respondeo negando sequelam. Nam licet nobili, & litterato amplior sustentatio debeatur, ut cum decentia, & decore vitam transigat; non tamen debetur amplior sustentatio ad effectum, ne mendicare cogatur. Idem debetur illi amplior sustentatio, quatenus nobilis, & litteratus est; non tamen quatenus est clericus. Sed in Trident. *session.*21. *c.* 2. sufficientia beneficij spectata fuit ex eo solum quod clericus esset, ad hunc tantum effectum ne cum ordinis dedecore mendicare cogeretur, ut ex ipso textu constat. Ergo eadem est omnibus designanda *sess.* 24. *cap.* 17. *de reformat.* sufficientia beneficij absolutè, & absque hac limitatione sumitur, ideoque pro diversitate beneficij, & beneficiatorum amplior, vel strictior designatur.

16 Tertia difficultas est de beneficiis litigiosis : an inquam hæc vacent obtentione pacifica secundi beneficij incompatibilis ? Recepta est omnium sententia vacare, quia nulla est ratio, quare retinendum sit : solum namque retineri poterat ob periculum amittendi secundo obtentum : at obtenta pacifica possessione illius cessat omne periculum. Ergo cessat ratio, quare litigiosum retinendum sit; ergo retineri non poteri, ac proinde vacat; & ita tenet. Innocent. *in cap. in nostra de rescript.*quem testatur Navarr. *cons.*14.*alias* 31. *de præbend.* esse ab omnibus receptum Rebuff. *in praxi. tit. de tacita renunciat. vers.* 3. *qui litigat.* Garcia referens à sacra congregatione decisum, 11.*p.de benef. c.*5.*n.*107. Lessius *l.* 2. *c.*34. *n.*141. Econtra verò obtentione secundi beneficij litigiosi non vacat primum pacificum, ne periculum subeas remanendi absque ullo beneficio, Navarr.Garcia & Lessius *supra.*

17 At contingere potest, ut obtento titulo unius beneficij antequam illius possessionem cæperis, obtineas secundum litigiosum, & durante litigio secundi, prioris accipias possessionem, vacabitne tunc litigiosum, secundo obtentum? Videtur vacare; quia eadem ratio militat. Nam licet sit secundo obtentum, reputatur ac si primò obtentum esset; & primum beneficium ob possessionem pacificam denuo obtentam reputatur secundò obtentum. Nihilominus probabilius censeo cum Garcia, Navarr.& Lessio *supra*, non induci vacationem ipso jure, eo quo hic casus omissus fuerit jure : jus enim solum induxit vacationem primi beneficij ob obtentionem pacificam secundi, quod non de sola possessione, sed de possessione, & titulo intelligendum est; quia illa est vera beneficij obtentio, & leges odiosæ, & pœnales extendendæ non sunt etiam ad casum similem.

18 Si autem duo beneficia incompatibilia ex dispensatione haberes, & illis retentis aliud etiam litigiosum tibi collatum esset,nulla esset collatio nisi Pontifex dispensaret conscius illorum beneficiorum pluralitatis : habetur expressè. *cap. ordinarij*, §. *in conferendis de officio ordinar. in* 6. & notavit Garcia 11. *de benef. cap.*5.*n.*109. *&* 177.

19 Quarta difficultas est de beneficiis nondum acquisitis, sed acquirendis, qualiter vacent obtentione aliorum incompatibilium ? v. g. electus, vel præsentatus es ad beneficium parochiale, sed non es confirmatus, nec institutus, collatum tibi est beneficium, sed non acceptasti collationem, vacatne hujusmodi beneficium obtentione pacifica secundi incompatibilis ? Respondeo ipso jure vacare, ut colligitur expressè *ex clem.gratiæ de reser.* ubi mandatum de providendo expirat obtentione secundi beneficij incompatibilis : & tradit ibi Gloss. Navarr. *cons.* 13. *alias* 26. *de præbend. n.*7. Garcia 11. *p. de benef. cap.*5. *num.* 69. Quia obtentione secundi beneficij incompatibilis tacitè priori gratiæ renunciasti.

20 Quinta difficultas est, qualiter secundum beneficium obtinendum est, ut vacationem ipso jure inducat prioris obtenti; Breviter respondeo pacificè obtinendum esse, non solum quoad titulum sed etiam quoad illius possessionem : constat ex *cap. de multa eodem tit. & cap. licet Episcopus de præbendis in* 6. *extravag. execrabilis, & clement. plures, de præbendis.* Quod adeò verum est, ut si obtento beneficio nolis illius possessionem accipere, cum possis, vacabit primum beneficium, ac si de facto possessionem obtinuisses. Quia dolus, & fraus nemini favere debent, & constat manifestè, *ex dicto, cap. licet Episcopus & extravag. execrabis*, & tradunt omnes.

Hinc colligere debes, si provisus à Pontifice de secundo beneficio incompatibili nolis bullas expedire, ne arceris illius possessionem accipere, non obinde excusare prioris incompatibilis vacationem. Quia jam per te ipsum stat, quominus possessionem secundi accipias. Garcia, referens sic decisum à Rota. 11.*p. c.* 5. *n.*104. Secus vero dicendum est, si à possessione capienda impediaris ob alterius in beneficium intrusionem. Quia durante hoc impedimento etiamsi pro illo removendo nullam diligentiam facias, non censeris morosus & culpabilis in possessione,sed ad summum in remotione impedimenti. Garcia *supra.*

21 Censeris autem pacificè beneficium obtinere, si nulla lite super jus, aut possessionem illius molesteris tempore collationis aut possessionis acceptæ, vel immediatè post. Nam si immediatè post molestaris, censeris in ipsa collatione, vel possessione molestari; ac proinde non pacificè obtinere, ut tradit Glossa *in cap. Commissa, verbo pacificam de electione in* 6. Cassador.*decis.*9.*de causa possess.n.*2.Garc.11.*p.cap.*5 *n.*110. Tiraquel. *in leg. si unquam verb. suscepteris liberos.num.* 149. *Cod.de revocand. donat.* Mascard. *de probat.concl.* 183.*n.*42.& alij apud ipsos.Sed quantum tempus transire debeat liberum à litigio post collationem, & possessionem acceptam, ne lis superveniens turbidam, & litigiosam collationem, vel possessionem faciat, &

impediat

impediat vacationem prioris beneficij obtenti, non constat inter Doctores. Aliqui enim ad annum extendunt, sed immeritò, aliàs deberent Ordinarij annum integrum expectare, ut prius beneficium vacans providerent, quod est contra stylum, & praxim receptam. Alij verò ad duos menses, quibus assentitur Cassad. & Garcia *supra*: & merito: quia distantia duorum mensium moraliter loquendo nulla est. Quapropter si intra duos menses à recepta possessione beneficij lis mota fuerit, statim, & in continenti dici potest possessionem turbari, & vacationem prioris impedire. At si absque ullo litigio duo menses transierint, firma est possessio, & beneficium primum incompatibile vacat à puncto quo secundi fuit capta possessio.

21 Deinde ut hæc collatio, & possessio secundi beneficij obtenti inducat prioris vacationem debet esse tibi fructifera. Nam si fructus illius beneficij, non tibi sed alteri applicantur sive ex privilegio, sive ex consuetudine, eo tempore quo hoc contingit, non inducit vacationem prioris beneficij obtenti. Quia quousque tibi fructus tradantur, non censeris beneficium plene obtinere. Est decisio expressa text. *in cap. si tibi concesso de præbendis in 6.* & tradit Glossa, & Abbas *n. 16.* Cassador. *decis. 9. de causa possess. n. 2.* Azor. *2. p. l. 6. c. 16. q. 9.* Garc. *11. p. de benefic. c. 5. n. 23.* & alij. Hinc infertur, si in aliqua Ecclesia non esset receptum Trident. decretum *sess. 24. c. 14. de reformat.* & Bulla Pij V. 106. de applicandis fructibus, sed illis non obstantibus, fructus omnes, vel major illorum pars pro primo, vel secundo anno fabricæ Ecclesiæ, vel alteri loco pio applicentur, collationem, & possessionem hujus beneficij non inducere vacationem illo tempore alterius beneficij incompatibilis prius obtenti. Et idem videtur dicendum etiamsi fructus mensæ capitulari applicentur dividendi inter antiquos: Quia semper est verum tibi illo tempore infructiferum esse beneficium: sic post alios tradit Garc. *à n. 145.*

13 Hinc doctrinæ duplicem limitationem adhibet Garcia, prima *n. 35.* ut non procedat, cum alteri fructus omnes, vel major illorum pars est reservata ad vitam, nisi simul sit tota administratio reservata; ne dicamus pro tota vita reservatarij, seu pensionarij te posse utrumque beneficium retinere. Hæc tamen limitatio mihi non probatur; ideo namque retinere primum beneficium potes, si secundi beneficij fructus pro aliquo tempore sunt alteri reservati, ne pro illo tempore cogaris mendicare. Sed hæc ratio efficacius procedit, si pro tota vita alterius sunt reservati. Ergo illa vita durante non tibi vacat primum beneficium, ac proinde neque illud dimittere teneris, sed utrumque habere poteris. Secundò limitat Garcia *num. 134.* & bene ne procedat ubi solutio differtur post mortem. Nam dilata solutio non impedit, quin tui sint fructus, ubique debiti, tibi aut tuis hæredibus aliquando applicandi.

24 Sed quid si solùm de facto, & non de jure secundum beneficium obtineas; eo quod ob aliquod impedimentum collatio, & possessio nulla sit, vacatne primum beneficium? Alicui videbitur non vacare. Quia non præstat impedimentum, quod de jure non sortitur effectum. Sed omnino dicendum est, si scienter secundi possessionem accipias, vacare ipso jure primum in pœnam delicti commissi, ne ob injustam possessionem melioris conditionis sis, quam ob justam, ut expressè deciditur *cap. cum qui de præbend. in 6.* Requiritur autem quod de facto possessionem secundi beneficij accipias; quia illa pœna ob intrusionem imponitur, ac proinde non sufficit, ut possessionem accipere possis, cùm optimè facias, si ab illa abstineas. Garcia *11. part. de benefic. c. 5. à n. 173. cum gloss. in clem. si plures, de præbend.*

25 Ex dictis colligere potes, quando ob obtentionem secundi beneficij impediaris resignare in favorem beneficium prius obtentum? Respondeo te impeditum esse, quoties prius obtentum vacat ipso jure. Nam illo casu tuum non est, licet antea fuerit. Hinc fit si tibi habenti dignitatem personarum, officium, aliudve beneficium curatum, aliud simile conferatur, illiusque possessionem pacificè accipias, non posse prius habitum in favorem alterius dimittere. At antequam illius possessionem accipias, & in illa accipienda morosus judiceris, bene poteris prius habitum resignare, ut confirmat praxis satis recepta: sæpè enim parochus ad novam parochiam promovetur, & canonicus ad novum canonicatum, & antequam secundi possessionem accipiant, primum in favorem resignant.

26 Sexta difficultas est, quis dispensare possit, ut plura beneficia alias incompatibilia obtineas? Certum est Pontificem posse justa causa intercedente, cum omnium beneficiorum administratio illi subdatur. At si absque legitima causa plura alicui beneficia conferret, probabilius censeo nullam esse concessionem, utpote adversam juri naturali, & divino: jus enim naturale, & divinum præscribit, ne plura stipendia unum officium solventi concedantur, neve Ecclesia debitis ministris destituatur, neve in unum omnia coacerventur. Azor. *2. p. lib. 6. c. 12. q. 7.*

27 Solum est dubium; an censeatur Pontifex in hac pluralitate beneficiorum dispensare, eo solum quod denuo concedit tibi beneficium conscius aliorum quæ obtines? Et quidem si illorum qualitatem, & quantitatem cognoscunt, clarum est censendum esse dispensare: at quia sæpè ignorat beneficia quæ habes sufficere ad tui congruam sustentationem, tametsi qualitatem illorum manifestes, si de facto ea sufficiunt, & tu non declaras, non censetur Pontifex dispensare, ut expressè decidi videtur *cap. non potest §. fin. de præbend. lib. 6.* ibi. Cum verò tibi (non obstante quo aliud beneficium obtinere noscaris) à sede prædicta de aliquo beneficio provideri contigit, per hoc tecum, ut primum beneficium cum secundo retinere valeas non intelligitur dispensatum: hoc enim solum præfata operatur expressio, quod facta tibi gratia nequeat subreptitia nuncupari, & ita tradit Navarr. *de orat. miscell. 61. numer. 2.* Gonzalez aliis relatis. *gloss. 15. num. 27.* Et ratio est, quia Pontifex conferens denuo beneficium habenti aliud cum facultate illud retinendi, præsumit nullum ex illis sufficere ad honestam sustentationem.

28 Præter Pontificem nullus alius jure ipso habet potestatem dispensandi in pluralitate dignitatum, personarum, officiorum, seu beneficiorum curam animarum habentium. Quia lege Pontificia hæc pluralitas interdicta est. *cap. de multa de præbendis extravag. execrabilis eodem tit.* & nullibi habetur Legato, seu Episcopo hanc potestatem concessam esse: sic Glossa *in suprad. c. & in cap. non potest de præbend. l. 6.* Mandos. *de signatur. grat. tit. de dispensat. de plurá vers. aut loquitur.* Garcia alios referens, *11. p. de benefic. c. 5. num. 337.* Azor. *2. p. instit. moral. lib. 6. cap. 12. quæst. 6.* Item neque Episcopus, neque Legatus à latere potest dispensare in pluralitate beneficiorum simplicium sub eodem tecto, quia jure communi sunt incompatibilia: *ex cap. litteras de conces. præbendæ*, & Pontifex nemini remittit dispensationem: sic Azor. *dicta q. 6.* Garcia *à n. 370.* Aug. Barbosa *alleg. 62. n. 12.* ubi alios refert, quamvis si beneficia simplicia sint, & personalem residentiam non requirant, nec sint sufficientia, teneat *prax. epis. 1. p. verbo beneficium §. 7. concl. 6.* Perez de Lara *de capell. l. 2. c. 7. n. 12.* Posse Episcopum dispensare, sed absque fundamento. Deinde non potest Episcopus, neque Legatus à latere dispensare in pluralitate beneficiorum personalem residentiam requirentium, quia Concilium *sess. 24. cap. 17. de reformat.* expressè concedit habenti beneficium

insufficiens, aliud simplex conferri, dummodo utrumque personalem residentiam non requirat. Ergo in his quæ personalem residentiam requirunt, non cadit Episcopalis dispensatio. Garcia 11. *p. c.* 5. *n.* 371. Ob eandem rationem nequit Episcopus, nec Legatus dispensare in pluralitate beneficiorum sufficientium, tametsi personalem residentiam non requirat utrumque; cusa supradictum Trident. decretum statuit unum tantum beneficium Ecclesiasticum sufficiens singulis conferri. Azor. 2. *p. lib.* 6. *cap.* 12. *q.* 6. Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *num* 146. Garcia 11. *p. de benefic. c.* 5. *n.* 372. Quocirca Episcopus, & legatus solum tibi concedere possunt duo beneficia disformia sub eodem tecto, cum unum congruæ sustentationi non sufficit. Item duo beneficia insufficientia in diversis Ecclesiis, si utrumque residentiam incompatibilem non requirat. Garcia *num.* 376. Azor. *supra. q.* 6.

Punctum V.

De vacatione contingente ob promotionem ad Episcopatum, Abbatiam, seu Prælaturam Ecclesiæ collegiatæ.

1 *Promotione ad Episcopatum omnia beneficia vacant. Et qualiter promotio intelligatur.*
2 *Vacant ante possessionem adeptam, quoad effectum ac renunciari possint.*
3 *Si ex una Ecclesia ad aliam transferaris, vacat prior eo ipso quo translationi consentias.*
4 *Debet translatio esse fructifera.*
5 *Obtentione cujuslibet beneficij incompatibilis vacat Episcopatus, tametsi contrarium alij sentiant.*
6 *Episcopus incapax est cujuslibet beneficij obtinendi secluso dispensatione, ut verius defendimus.*
7 *Item vacant beneficia ob promotionem ad abbatiam, seu prælaturam.*

1 DE hac vacatione dixi *hoc tract. disp.* 3. *punct.* 17. Certum namque est promotione ad Episcopatum omnia beneficia vacare ex text. *in cap. cum in cunctis*, §. *vero, de electione*, Trident. *sess.* 7. *c.* 9. *& session.* 23. *cap* 2. *de reformat.* Quod Doctores extendunt ad pensiones. Anastas. Germon. *de indult. Card.* §. *si vero, n.* 20. *&* 39. Flamin. *lib.* 3. *q.* 1. *n.* 8. *&* 78. Garc. 1. *p. cap.* 5. *n.* 110. Barbosa 3. *p. de potest episcop. alleg.* 57. *n.* 73. Nomine promotionis intelligo electionem, illiusque confirmationem à Romano Pontifice. Nam quousque electio confirmata sit jus in Episcopatu non obtines: insuper debes spectato jure communi possessionem adipisci, vel in illa adipiscenda morosus esse, ut beneficia habita vacare censeantur. Et idem est si post electionis confirmationem intra tres menses non consecreris; tametsi possessionem non habeas, vacabunt beneficia ipso jure *cap. cum in cunctis*, & ibi gloss. Doctores. Dixi spectato jure communi: nam attento stylo curiæ & consuetudine recepta Pontifex confirmans tuam electionem solet decernere beneficia habita ab illo puncto vacare, & virtute hujus decreti vacabunt, providerique poterunt, & de illis provisi poterunt possessionem accipere antequam tu possessionem tui Episcopatus habeas. Sed quia contingere potest, ut à possessione accipienda impediaris, & provisio ad Episcopatum non habeat effectum, beneficia habita non plenè, & perfectè vacant, nec firmiter provideri possunt, sed solum sub conditione quod tua provisio effectum habere possit: sic aliis relatis docet Garc. 11. *p. de benef. c.* 6. *n.* 6. Azor. *lib.* 7. *c.* 16. *q.* 12. Aug. Barbos. *alleg.* 57. *n.* 68.

2 Unum tamen est certum supradicta beneficia vacare ante possessionem adeptam quoad effectum ne illa renunciare possis; quia à puncto provisionis Pontificiæ reservantur, *ex extravag. ad regimen. de præbend.* & tradit Azor. & Barbosa *supra*. Navarr. *cap. decepta, de restit. spoliat.* 10. *solut. n.* 34. Cassador. *decis.* 2. *&* 3. *de constit.* Garc. 11. *p. c.* 6. *n.* 30. Adde ex reg. 25. Cancel. omnia beneficia promovendorum ad ecclesias cathedrales, seu alias Prælaturas reservantur, ita ut nec resignari, neque permutari possint à puncto electionis. Quod in Hispania non servatur, cum electi ad Episcopatum sua beneficia resignent in favorem illorum, quos Rex optat, cum derogatione tamen supradictæ regulæ Garc. *d.* 11. *p. c.* 6. *n.* 57.

3 Quod si ex una ecclesia ad aliam translatus sis, spectato jure commmuni vacat prior, eo ipso quo translationi secundæ à Pontifice factæ consenseris tametsi secundæ possessionem non acceperis *c. in apibus* §. *translatis*, 7. *q.* 1. *quanto de translat. Episcopi.* Sed hoc procedit litteris expeditis, & capitulo ostensis, ex text. *in extrav. injuncta de electione inter communes.* Nam ante illam expeditionem, & litterarum capitulo ostensionem prima ecclesia non vacat, & secundæ administrationem non habes. Gonzal. *gloss.* 15. *n.* 49. *&* §. 2. *n.* 48. Aug. Barbosa *alleg.* 57. *n.* 211.

4 Adverte hanc translationem debere esse fructiferam; nam si episcopatus sit ex solo titulo, nullius beneficij præhabiti vacationem inducit. Navarr. *cons.* 14. *de elect. n.* 3. Flamin. *lib.* 3. *q.* 1. *n.* 9. *&* 89. Garcia 11. *p. de benef. c.* 6. *n.* 24. August. Barbosa *alleg.* 57. *n.* 74. Azor. *l.* 7. *c.* 16. *q.* 12.

Econtra dubium est; an episcopatus vacet ex obtentione aliorum beneficiorum etiam simplicium? Negat abbas *in c. cum nostris, de conces. præbenda.* Navarr. *cons.* 14. *de elect. n.* 3. *in* 2. *edit.* Garcia alios referens, 11. *p. de benef. cap.* 4. *n.* 43. Fundamentum esse potest, quia nullibi cautum est ob obtentionem dignitatum, canonicatuum, aliorúmque beneficiorum Episcopatum vacare. Nam licet *in cap. de multa* incompatibiles redditæ sint duæ dignitates personatus, officia aliaque beneficia curata, non videtur sub his Episcopatus comprehensus cum non fuerit expressus. Item licet beneficia simplicia vacent obtentione Episcopatus *ex dicto c. cum in cunctis de electione*, non tamen invenitur à jure statutum vacare Episcopatum obtentione beneficiorum simplicium. Deinde collatio præposituræ, vel dignitatis nulla est facta Episcopo *c. cum nostris de conces. præbenda.* Sed quod nullum est, nullum præstare potest effectum. Ergo hæc beneficia non possunt Episcopatus inducere vacationem.

5 Cæterum mihi probabilius apparet Episcopatum vacare obtentionem cujuslibet beneficij. Moveor: quia quodlibet beneficium est incompatibile cum Episcopatu, ita ut retineri nullatenus possit *ex dicto c. cum in cunctis.* Sed Trident. Concilium *sess.* 7. *cap.* 4. inducit ipso jure vacationem beneficiorum incompatibilium, ergo vacat Episcopatus obtentione cujuslibet beneficij. Si autem beneficium sit curatum, dignitas, officium seu personatus, juxta text. *in cap. de multa* efficacius procedit Episcopatus vacatio, eo quod Episcopatus potissima dignitas sit. Neque obstat collationem beneficiorum factam Episcopo nullius esse momenti, quominus Episcopatus vacationem inducat *ex cap. eum qui de præbendis*, qui non debet esse melioris conditionis stultus quam prudens; si enim legitima obtentio beneficij incompatibilis inducit præexistentis vacationem, etiam inducere eam debet illegitima, & injusta.

6 Quod si inquiras: an Episcopus incapax sit recipiendi beneficia simplicia, posito quod Episcopatus tenuis sit, & insufficiens; Negat Lessius *lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 139. eo quod nullibi inveniatur cautum Episcopum inhabilem esse ad beneficia futura simplicia, tametsi præhabita amittat. Probabilius tamen est oppositum nempe Episcopum incapacem esse cujuscunque beneficij obtinendi, secluso Pontificia dispensatione. Nam esto expresso jure inhabilis factus non sit, tacitè tamen

tamen factus est ; dum beneficia cum Episcopatu incompatibilia sunt : hæc enim incompatibilitas non tam respicit primum Episcopatus ingressum , quam illius perseverantiam , & durationem : sic Abbas *in cap. Eccl sia vestra n.* 2. *de electione & c. cum nostras de conces. præbenda num.* 47. *&* 15. Garcia aliis relatis , 11. *p. de benefic. cap.* 6. *num.* 44.

7 Rursus vacant beneficia omnia ob promotionem ad abbatiam , seu Prælaturam alicujus Ecclesiæ regularis , seu collegiatæ , modo illa prælatura jurisdictionem habeat quasi Episcopalem ; quia episcopatus dignitatem imitatur , secus illa jurisdictione careat. Nam tunc cum aliis dignitatibus æquanimiter procedit. Garcia *dicta* 11. *p. de benefic. cap.* 7. *à num.* 1. *& seqq.* & est regula Cancell. 25. de beneficiis vacantibus ob promotionem ad Ecclesias , vel monasteria.

Punctum VI.

De vacatione ob matrimonij contractum.

1 *Matrimonium per verba de præsenti inducit beneficiorum vacationem. Aliqui censent non inducere ipso jure.*
2 *Tenendum est oppositum.*
3 *Sponsalia de futuro hanc vacationem non inducunt.*
4 *Vacant non solum beneficia , sed jura ad beneficia ; & pensiones.*
5 *Contrahens matrimonium nequit beneficia retinere, aut in favorem resignare.*
6 *Item nec semel amissa recuperare absque nova collatione , tametsi matrimonium dissolvatur.*
7 *Neque Ordinarius dispensare potest.*
8 *Matrimonio nullo plures censent beneficia vacare.*
9 *Probabilius est oppositum.*
10 *Limitant aliqui , ut procedat , si matrimonium nullum scienter contractum est , secus si ignoranter. Sed non admittitur limitatio.*
11 *Si in minoribus Ordinibus constitutus , contrahas cum consanguinea , vel affine , non vacant tibi beneficia , esto veniant vacanda.*
12 *Idem est dicendum in matrimonio nullo ex defectu consensus.*
13 *In matrimonio nullo ex defectu formæ.*
14 *Idem in matrimonio nullo ex impedimento sacri Ordinis.*
15 *Item cum propter defectum ætatis matrimonium est nullum.*

1 Matrimonij contractum per verba de præsenti inducere beneficiorum obtentorum vacationem omnium est sententia , cum Glossa *in cap.* 1. *&* 3. *de cleric. conjugat.* eo quod sit status incompatibilis cum beneficio. Nec desunt Doctores sentientes hanc vacationem non induci ipso jure , sed judicis sententiam desiderari ; sic Alexand. Carrerius *lib.* 3. *de sponsal. cap.* 3. Man. Rodrig. 1. *sum. cap.* 224. *n.* 1. & videtur tenere Glossa *in cap. conjugatus verbo ad sacros ordines de convers. conjugat.* quatenus inquit sic contrahentes debere beneficiis privari : supponit ergo non esse ipso jure beneficiis privatos. Et probari potest , quia nullus est textus , ex quo colligatur clarè hæc vacatio. Nam *in c.* 1. *de cleric. conjugat.* dicitur sic contrahentes districtione Ecclesiastica compellendos esse ad relinquenda beneficia Ecclesiastica,& retinendas uxores & *in cap. quod à t.* 3. *eodem tit.* debere beneficio privari , & paulo inferius esse beneficiis spoliandos , & *in cap. diversis fallaciis* 5. *eodem tit.* cavetur esse beneficiis spoliandos. Neque apparet textus hanc privationem ipso jure inducens. Adde esto illam induceret , videtur sub intelligendum esse posita judicis declaratione;cum satis receptum sit leges inducentes juris quæsiti privationem non obligare in conscientia, quousque sententia declaratoria accedat. Denique est text. *in cap. si verò* 31. *disp.* ubi (inquit Gregor.) si qui sunt clerici extra sacros ordines constituti, qui se continere non possunt; fortiti uxores debent,stipendia sua exterius accipere. Ergo stipendia , quæ antea accipiebant , non vacant matrimonio contracto , cum potius illa accipere permittantur. Idem reperitur *in cap. quia tua* 12 *q.* 1.

2 Tenenda tamen est communis sententia, ipso jure sic contrahentem privatum esse absque ulla judicis declaratione : sic post alios antiquiores tenet Mascard. *de probat. concl.* 182. *n.* 1. *&* 2. Navarr. *cap.* 15 *n.* 120. Thom. Sanch. *lib. de matr. disp.* 42. *n.* 4. Gonzal. *gloss* 15. *n.* 43. Lessius *l.* 3. *cap.* 34. *dub.* 21. *num.* 11. Garcia 11. *p. de benef. cap.* 8. *num.* 1. Joann. Gutierr. *tract. de matr. q.* 97. *n.* 2. August. Barbosa *allegat.* 57. *n.* 22. Farinac. *fragment.* 1. *p. verbo clericus n.* 133. Azor. 1. *p. instit. moral. lib.* 1. *cap.* 18. *q.* 8. *&* 2. *p. lib.* 7. *c.* 16 *qu st.* 4. & alij plures. Fundamentum est,quia hæc privatio beneficiorum non inducitur ob delictum cum nullum sit ; sed inducitur ob statum incompatibilem assumptum ; quo cum beneficia non compatiuntur Ergo necessaria non est judicis declaratio. Item contrahens matrimodium ipso facto Ecclesiam relinquit, & eam pro derelicta habet ; vacant ergo ipso jure beneficia. Neque obstant in contrarium allegata. Nam ut bene explicat Glossa *in cap.* 1. *de cleri. conjugat. verbo relinquenda.* Sic contrahentes compelluntur quoad factum , & possessionem , beneficia relinquere , eo quod injusti sint detentores illorum ut clarè constat *ex cap. diversis eodem tit.* ibi *detinere contendunt* : ex quo inferri non potest jus aliquod in illis habere : imo potius ex verbo *spoliandos* , quo utitur, constat omni jure privatos esse. Text. vero *in cap. si qui cap. quia tua* non urgent : quia, ut dicit Glossa *in c.* 1. *de cleric. conjugat.* sunt jam correcti. Deinde possunt intelligi cum Panormit. ibi de stipendiis temporalibus ob aliquod ministerium in Ecclesia exercitum, non de beneficiis Ecclesiasticis.

3 Dixi hanc vacationem beneficiorum induci matrimonio contracto per verba de præsenti , ut hinc intelligeres contracto per verba de futuro non inducere vacationem quia non est matrimonium , sed via ad illud, ac proinde non constituit statum incompatilem. Mascard. *n.* 1. *& ult.* Thom. Sanch. *n.* 1. Navarr. *n.* 120. Gutierr. *n.* 1. Garc. *n.* 19. Gonzalez *n.* 43. Lessius *n.* 114. Farinac. 4. *p. prax. q.* 168. *n.* 108. Non tamen est necessarium ut matrimonium sit consummatum , sufficit si de facto contractum sit , quia jam est assumptus status incompassibilis : sic aliis relatis , Sanch. *dicta disp.* 42. *n.* 5. Navarr. *cap.* 15. *n.* 120. Farinac. *q.* 138. *num.* 180. Azor. 2. *p. lib.* 7. *cap.* 16. *quæst.* 4. & alij.

4 Amplia primò, ut non solum beneficia, sed jura ad beneficia contracto matrimonio vacent. Quia matrimonium est status incompassibilis cum beneficio , & consequenter cum omni jure ad illud , Sanchez pluribus allegatis *num.* 7. ubi testatur neminem discrepantem inveniisse Farinac. *num.* 102. Garcia *cap.* 8. *numero* 2.

Amplia secundò in pensionibus Ecclesiasticis , quæ eodem modo , ac beneficia vacant ; quia loco beneficij succedunt, ut latius dixi *disp.* 1. *hujus tract. punct.* 11. §. *ult.* & præter ibi relatos docet Tusc. *litt.* P. *concl.* 817. *n.* 9. *& seqq.* Farinac. *fragm. verbo clericus n.* 331. *&* 4. *p. prax. q.* 13. *num.* 103.

5 Ex supradicta privatione infertur nullatenus posse contrahentem matrimonium beneficia retinere,aut illorum fructus percipere,aut in favorem resignare, aut permutare. Quia omne jus in beneficiis amisit Sanch. pluribus relatis *disp.* 42. *à num.* 7. & Gutierr. *q.* 97. *à n.* 5.

6 Secundo in foro beneficia sic amissa recuperare non posse , esto matrimonium ingressu religionis conjugis,antequam cognita sit, vel decessu illius dissolvatur. Quia jus beneficiorum semel extinctum non revivisc it

sine nova collatione, *argum. clement. gratiæ de rescript. & c. quam periculosum. 7. q. 1. & c. quævis de consecrat. disp. 4.* & pluribus firmat Sanch. *dicta disp. 42. n.* Garcia 11. *de benef. cap. 8. n. 3.* Gutier. *q. 97. de matr. n. 3.* Aug. Barbosa *allegat. 57. n. 204.* Quamvis Lessius *lib. 2. cap. 34. num. 113.* in contrarium inclinet.

7 Tertio infero ordinarium dispensare non posse, ut contrahens matrimonium etiam cum virgine beneficia habita retineat. Quia jure communi laicus effectus est in quo alius à Pontifice dispensare non potest; sic ex communi omnium consensu. Azor. *2. p. lib. 7. cap. 16. q. 7.*

8 Controversia ergo inter Doctores in eo sita est an non solum matrimonio legitimo, sed nullo & invalido beneficia & jura ad illa & pensiones vacent; Quia in re duplex est sententia affirmans & negans. Affirmativam partem tuentur frequentius Doctores, sed tot limitationibus eam restingunt, ut potius dici possint negativam partem, quam affirmativam tueri. Fundamentum ejus desumitur ex ratione decidendi text. *in cap. cum qui de præbendis in 6.* ubi obtentione irrita & nulla beneficij incompatibilis vacat primò habitum. Non enim decet (inquit textus, ut stultus melioris conditionis, quam peritus existat vel quod invasor eo, qui justè ingreditur privilegio gaudeat potiori. Ergo matrimonio, nulliter contracto beneficia vacabunt efficacius quàm per matrimonium validum. Aliàs melioris conditionis existeret stultus quam prudens, & injustus matrimonij invasor, quam justus, legitimus. Hæc sententia fere ab omnibus Doctoribus approbatur, cum matrimonium nullum est ob impedimentum consanguinitatis, vel affinitatis. Nam cum ex se contrahens habilis sit ad contrahendum, quantum in se est tentat contrahere; debet ergo ob hanc attentationem beneficio privari: sic Gonzalez *gloss. 15. n. 44. & gloss. 57. n. 44.* Garcia 11. *p. de benef. cap. 8. n. 4.* Farinac. *q. 138. à n. 209.* & alij innumeri apud ipsos. At si matrimonium nullum est ex defectu consensus ex impedimento ligaminis ætatis, ordinis, aliove simili; non ita Doctores conveniunt, sed in varias sententias divisi sunt, & non satis consequenter, ut postea videbimus.

9 Cæterum probabilius censeo matrimonio nullo, & irrito ex quacunque causa nullum sit, beneficia ipso juro non vacare: sic aliis relatis Sanch. *lib. 7. de matr. disp. 43. n. 3.* Lessius *lib. 2. cap. 34. dub. 21. num. 113.* Ratio ea est; quia nullibi hæc privatio inducta est ob matrimonium attentatum, sed ob matrimonium legitimum: de hoc enim matrimonio loquuntur textus hanc privationem inducentes, ut videre est *in tit. de cleric. conjugat.* & constat ex ratione, quam subjungunt ad hanc privationem, nempe divinis obsequiis vacare non posse, qui uxori, & voluntatibus carnis addictus est. Quæ ratio locum habere non potest in contrahente nulliter; cum ipse uxori, voluntatibusque carnis addictus non sit. Ergo per matrimonium nullum hæc privatio beneficiorum non inducitur. Deinde hæc privatio induci potest, vel in pœnam delicti commissi, vel ob tacitam renunciationem vel ob assumptionem status incompatibilis; sed ex nullo horum inducitur. Non primum, quia nulla est pœna quæ privet juræ quæsito absque judicis declaratione; ut *tract. pe legib.* latè diximus. Non secundum quia renunciatione expressa non vacat beneficium, quousque à superiore acceptetur, ut *hac disp. punct. 2.* dictum est. Ergo vacare non poterit renunciatione tacita. Quia tacitum efficacius esse non potest, quam expressum. Non tertium; quia posita nullitate matrimonij non est assumptus status incompatibilis, sed solum est tentatum assumi. Quod si dicas assumptum esse de facto, licet non de jure, sicut qui nulliter assumit beneficium incompatibile, non de jure sed de facto illud assumit; & sicut ob hanc assumptionem beneficiis habitis privatur, ita privari debet ob matrimonij de facto assumptionem; facilem respondetur in assumptione beneficij incompatibilis esse expressum ut ambitionis via omnino præcludatur *dicto cap. cum quid*; quod cum expressum non sit in matrimonij assumptione, (esto eadem ratio in utroque casu militaret) ad casum matrimonij extendi non debet. Quia leges pœnales ex uno casu ad alium ob similitudinem rationis non extenduntur. Et ex his fit satis fundamentis oppositæ sententiæ.

10 Hanc conclusionem Doctores limitant, ut procedat casu scienter matrimonium nullum contraxeris, secus si ignoranter. Quia sciens esse matrimonium nullum, censeri non potes velle contrahere, sed deludere. Ergo censeri non debes velle renunciare, & beneficium pro derelicto habere: secus contingit cum ignoranter procedis: sic Decius *cons. 166. n. 1. volum. 1.* Imola *clement. gratiæ n. 25. de rescript.* Bernard. Diaz. *c. 8. num. 5.* Econtra vero Garcia 11. *p. de benefic. cap. 8. num. 8* procedit; censet namque te contrahentem nulliter matrimonium bona fide beneficia non amittere secus si scienter contraheres: quia contrahens bona fide non facis actum beneficio contrarium, cum matrimonium nullum sit, dicique non potes facto tuo beneficio renunciasse; & rursus non committis delictum. Ergo non debes esse beneficiis privatus. At contrahens scienter gravissimè delinquis & statum incompassibilem malitiosè prætendebas assumere. Debes ergo beneficio esse privatus, *argum. text. in c. eum qui de præbend. in 6.*

Sed hæc limitatio nullatenus admittenda est; nam sive scienter, sive ignoranter processeris, non amittis ipso jure beneficia. Nam si scienter procedis, solum illa amittere potes ob delictum, & matrimonij attentionem, & nullibi hoc delictum, hac pœna affectum est. Si autem ignoranter processeris, cum nec delictum committas, neque statum incompassibilem assumas, licet assumere procuraveris, beneficia vacare non debent, non enim censeris illis renunciare, nisi casu quo vere matrimonium contraxisses.

11 Ex hac doctrina infero te in minoribus ordinibus constitutum, & matrimonium contrahentem cum consanguinea, vel affine non privari ipso jure beneficii obtentis; venire tamen privandum. Quia nullibi cautum est huic casui annexam esse privationem, sive scienter, sive ignoranter processeris: sic Sanch. *lib. 7. disp. 43. n. 5.*

12 Secundo, infero quid dicendum sit, si matrimonium fuit nullum ex defectu consensus. Et quidem si ex parte tua fuit defectus, eo quod ob amentiam, vel vim tibi illatam contraxeris non vacant beneficia etiam in opinione eorum, qui affirmativam partem tutati sunt. Quia nec matrimonium verè assumptum est, neque in illo culpabilis extitisti: sic tanquam certum tradit Farinac. *4. p. prah. q. 138. num. 114.* Bernard. Diaz. *in pract. c. 80. n. 5. in fine.* Gigas *de pension. q. 54. num. 9. & 10.* Azor. *1. p. lib. 13. c. 13. q. 8. & 2. p. lib. 7. c. 16. qu. 5.* Garc. *11. p. c. 8. num. 10.* Thom. Sanch. *disp. 43. n. 7. fine.* Quod si ob tuam malitiam deficit consensus in illo matrimonio, quia factè, & simulatè consensisti, Doctores asserentes beneficia vacare ob matrimonium attentatum, tenentur idem in hoc casu dicere. Quia facto ipso culpabili beneficio cessisti. At retenta nostra sententia, negante vacationem induci ipso jure ob solam matrimonij attentionem, beneficia non amittis præcipuè cum defectus consensus faciat deficere formam in tali contractu. Sed quid si defectus consensus sit ex parte fœminæ eo quod ipsa fictè, vel coactè consensit, tu verò tentasti contrahere? variant Doctores etiam illi qui matrimonio nullo vacationem beneficiorum attribuunt. Nam Bernard. Diaz. *pract. cap. 80. n. 5.* Farinac. *q. 138 num. 114.* Azor. *lib. 7. c. 16. q. 5.* censent vacare quia impedi

pedimentum ex parte fœminæ non impedit, quin clericus matrimonium contrahere teneat, ac proinde beneficiis privetur. Alij è contra censent non vacare quia deficit forma in illo contractu. Ego vero censeo in opinione affirmantium matrimonium nulliter de facto contractum inducere vacationem beneficiorum affirmandum esse quoties defectus consensus invenitur ex parte fœminæ, & non ex parte clerici beneficia vacare, quia de facto est matrimonium attentatum, & culpabiliter. At in nostra sententia ex hoc matrimonio nulla inducitur vacatio.

13 Tertio infero, quid dicendum sit quoties matrimonium est nullum ex defectu formæ requisitæ, nempè, quia sive legitimo parocho, & testitibus celebratum est? Aliqui etiam ex illis qui sentiunt matrimonium cum consanguinea, vel affine contractum inducere vacationem ipso jure negant in hoc casu, eo quod ex actu nullo ob defectum formæ contrahi non possit privatio opposita actui absolutè. Qui enim actum præstat sine forma substantiali; perinde est, ac si non præstaret: sic aliis relatis docet Garc. 11. *p. de benef. c.* 8. *n.* 15. Veg. & Manc. relati à Sanch. *disput.* 43. *n.* 8. Sed hi Doctores non videntur consequenter locuti; Nam matrimonium cum impedimento dirimente contractum eatenus beneficiis privat, quia facto ipso tentasti statum incompassibilem assumere: sed eadem ratio militat, cum matrimonium nullum est ex defectu formæ requisitæ. Ergo si in uno casu privat beneficiis, etiam in alio. Ut ergo in sermone fit consequentia, dicendum est neque in hoc, neque in alio casu vacationem beneficiorum ipso jure induci.

14 Quarto infertur quid dicendum sit de matrimonio contracto ab ordinato in sacris? Plures qui matrimonio nulliter contracto vacationem beneficiorum jure tribuunt, negant in hoc casu habere locum: sic Bernard. Diaz. *cap.* 80 *& ibi* Zalzedo *lit. C.* Farinac. *q.* 138. *n.* 104. Mascard. *concil.* 182. *n.* 5. *&* 6. & pluribus relatis, Garc. 11. *p. de benef. cap.* 8. *n.* 17. Moventur quia constitutus in sacris est omnino inhabilis ad matrimonium: sed consequentius procedunt alij Doctores relati à Garcia *n.* 18. à Sanchez *disp.* 43. *num.* 4. Affirmantes ex hoc contractu vacationem ipso jure induci, quia consanguineus & affinis intra 4. gradum aliique impedimento dirimenti ligati æque sunt inhabiles ad contrahendum, ac est sacris initiatus. Ergo si matrimonium cum consanguinea nulliter contractum inducit vacationem beneficiorum ipso jure, etiam inducere debet matrimonium contractum à sacris initiato. Ne igitur in has consequentias deveniamus, retinenda est nostra sententia ob matrimonium nulliter contractum non induci beneficiorum vacationem ipso jure.

15 Quinto infero quid dicendum sit, cum matrimonium est irritum defectu ætatis eo quod uterque, vel aliter aliorum impubes sit, neque malitia suppleat ætatem, an inquam in hoc casu inducatur beneficiorum vacatio ipso jure: Et quidem retenta nostra sententia negante ex matrimonio nullo vacationem ipso jure induci, clarum est ex hoc casu nullam oriri posse vacationem, cum matrimonium non sit. At posita opinione affirmantium ex matrimonio nullo, sed culpabiliter attentato induci vacationem beneficiorum ipso jure, est aliqualis difficultas, an in hoc casu procedat; Affirmat Staphil. *de liter. gratiæ* ubi de variis vacationum modis 5. *modo n.* 9. Mandos. *de ætate minori q.* 24. Decian. *lib.* 6. *cap.* 22. *num.* 7. Moventur, quia esto illud matrimonium nullum sit, est tamen attentatum. Ergo ob attentationem vacare beneficia debent. Alij Doctores prout refert Sanch. *dicta difr.* 43. *n.* 6. hoc limitant, ut procedat, si clericus pubes fit & cum impubere contrahat, secus si ipse impubes fuerit, quia si ipse pubes contrahat, jam fecit quantum in se est, manet ergo beneficiis privatus. Item limitant, si ignoranter processit, secus si scienter.

Cæterùm omnino dicendum est, non induci beneficiorum vacationem esto ipse pubes fuerit, & fœmina impubes. Nam talis contractus jurisdictione resolvitur in sponsalia de futuro juxta *text. in c. unico de desponsat. impuber. in* 6. at per sponsalia omnes sentiunt non vacare beneficia ipso jure, ergo nec vacant per hujusmodi contractum. Neque obstat esse matrimonium attentatum, quia non ob quamlibet attentationem inducitur beneficiorum vacatio, sed ob attentationem culpabilem, nullam inducentem obligationem: sic Bernard. Diaz. *pract. cap.* 80. *n.* 6. Julius Clarus *pract. lib.* 5. *quæst.* 73. *num.* 4. Covarr. 4. *decret.* 2. *p. c* 6. §. 3. *num.* 4. Garcia 11. *p. de benef. cap.* 8. *num.* 20. & 22.

PUNCTUM VII.

De vacatione beneficiorum ob religionis ingressum.

1 *Professione religionis tacita, vel expressa beneficia vacant.*
2 *Excipiuntur Equites Professi in ordinibus militaribus, excepto ordine sancti Joannis.*
3 *Ante professionem nec beneficia, nec pensiones vacant.*
4 *Adde esto novitiatus prorogetur.*
5 *Fructus beneficij, qui percipi possunt in absentia, novitio acquiruntur.*
6 *Expenditur qualiter novitius ad electionem ratione beneficij competentem vocari debeat.*
7 *Quid dicendum de vacatione beneficiorum, & pensionum religiosorum sanctissimæ Societatis Jesu.*

1 BEneficia ipso jure vacare professione religionis tacita, vel expressa constans est omnium sententia ex text. *in cap. beneficium, de regularibus l.* 6. ubi Doctores omnes. Nam religiosus professus reputatur mundo mortuus, & sicut per mortem omnia beneficia vacant, ita per professionem vacare debebant. Quod non solum de beneficiis, sed de jure ad illa, & de pensionibus Ecclesiasticis intelligendum est, sicut diximus de matrimonio *pun. præcedenti*, & tradit Thom. Sanch. *l.* 7. *in decal. c.* 4. *n.* 5. *&* 23 *& c.* 29. *n.* 2. *&* 8.

2 Ab hac doctrina excipiendi sunt Equites professi in ordinibus S. Jacobi, Calatravæ, Alcantaræ, quorum beneficia, & pensiones non vacant eorum professione; eo quod non sint verè, & propriè religiosi, nec solemnem professionem emittant, & esto verè religiosi sint, non sunt inhabiles, & incapaces ex eorum votis habendi proprium. Secus vero videtur dicendum in Equitibus S. Joannis, qui solemnem faciunt professionem. Sanch. *d l.* 7. *in decal. c.* 29 *n.* 4.

3 Ante professionem tacitam, vel expressam nequaquam beneficia, nec pensiones vacant, ut ex *suprad. cap. beneficium, de regularib. in* 6. expresè constat. Quod adeo verum est, ut esto novitiatus ultra annum prorogetur, beneficia nulla ratione vacare censenda sunt. Tum quia prorogatio novitiatus fit cum qualitatibus sibi propriis, juxta *leg. lecta ff. si certum petatur.* Tum quia facta novitiatus prorogatione liberum est novitio habitum deserere, & ad sæculum redire: si autem beneficiis esset spoliatus, hæc libertas diminuta esset, non igitur est beneficiis, sicut neque aliis bonis, spoliandus, juxta Trident. *sess.* 25. *c.* 16. *de regulari:* sic Mandos. *in casibus annalibus, n.* 63. *casu* 192. *ad finem.* Thom. Sanch. *lib.* 7. *in decal. cap.* 4. *n.* 6. Hinc fit si decimo quarto ætatis anno fueris religionem ingressus, tua beneficia illo biennio sequenti? quo professionem emittere non potes, non vacare, quia ex justa causa novitiatus prorogatur: sic Lancellot. *instit. juris canonici lib.* 1. *tit. de regularib.* §. *& si contigerit verbo probationis*, quem refert, & sequitur

Sanch. *ſupra*. Et idem eſt ſi religio ex aliqua juſta cauſa profeſſionem poſt annum diſtulerit, beneficia vacare cenſenda non ſunt.

Adde eſto abſque ulla cauſa novitiatus prorogetur, & profeſſio differatur, beneficia non vacant. Quia ſolum cautum eſt vacare profeſſione tacita vel expreſſa. Poterit autem Epiſcopus, cui beneficium novitij ſubjicitur, contra novitium, tanquam contra illegitime abſentem, procedere uſque ad beneficij privationem. Quod intelligendum eſt de beneficiis reſidentiam expoſtulantibus.

5 Hinc conſtat fructus beneficij, qui percipi poſſunt in abſentia, novitio acquiri tanquam illius bona: quia vere retinet beneficij titulum, & poſſeſſionem, & tanquam de bonis propriis diſponere poteſt Garc. 11. *de benef. cap.9. num.28.* Sanch. *dicto lib. c.4. num.18.* Suarez *t.3. de relig. lib.5. c.16. num.* 12. Dixi qui percipi poſſunt in abſentia: nam diſtributiones quotidianæ, aliaque anniverſaria perſonalem reſidentiam expoſtulantia nequaquam novitio concedi debent, ſed intereſſentibus accreſcunt. Quia non reputatur ut præſens, cum non ſit ex cauſis à jure expreſſis, & præcipuè cum abſit ob propriam utilitatem. Garcia & Suar. *locis allegatis.*

6 Solum eſt dubium de fructu beneficij, qui eſt electio, qua ratione novitio competere poſſit? Ponamus novitium canonicum eſſe alicujus Eccleſiæ, faciendamque eſſe à canonicis electionem Prælati, vel alterius beneficij: vocandus ne eſt novitius, vel remittendus ad electionem? Item eſt patronus alicujus beneficij, exigenduſne eſt ejus conſenſus? Videtur in utroque caſu novitium, vocandum eſſe; quia electio celebrari debet vocatis iis qui poteſtatem habent eligendi, ſi proximi ſint loco electionis. At novitius canonicus poteſtatem habet eligendi, cum canonicatum retineat. Ergo vocari debet, ſi loco electionis proximus exiſtat. Neque enim, ut dicit Gloſſa *in cap. beneficium, de regularib. in 6* deterioris conditionis eſſe debet, qui ad bonum aſpirat, & religioſam vitam probat; præcipuè cum inquietudini, & diſtractioni, quæ ex his electionibus naſci poterant (ſi frequentes ſint) occurrere poſſet deſignando procuratorem, juxta text. *in c. quia propter, electione, & in c. ſi quis, in princ. eodem tit. in 6.* ſic Archidiacon. *dicto c. beneficium, num. 1. & ibi* Probus *addit. ad monachum. n.1.* Bettachin. *de gabellis, 7. parte princ. n.56.* Mandoſ. *in caſib. annalib. n.66. caſu* 197.

Dicendum tamen eſt novitium, cui jure ſpeciali, & ſingulari electio, ſeu nominatio competit, vocandum eſſe, ſeu petendum ejus conſenſum; quia jus eligendi, ſeu nominandi, quod ante ingreſſum habebat, retinet; neque in monaſterium tranſit, & ex alia parte poterit illud jus abſque diſpendio religionis executioni mandare; ſiquidem non tenetur ad hanc executionem à monaſterio exire: ſic docent Gloſſa *eo c. beneficium, de regularib. lib.6. verbo conferendum in fine.* Azor. *t.1. lib.12. c.3. quæſt.1.* pluribus relatis Sanchez *lib.7. in decal. c.4. n.12.* Suar. *t.3. de relig. l.5. c.16. num.16.*

Si autem novitio jure collegij electio, vel nominatio competat, probabilius eſt non eſſe neceſſario vocandum: quia fictione juris ob ſtatum aſſumptum reputatur longiſſimè abſens argum. text. *in c. quamvis de procuratorib. in 6.* ubi ingreſſus religionis, & longa peregrinatio æquiparantur: & Gloſſa *verbo ingredi* inquit etiam non profitendo, ſed ſolum probationis cauſa. Sed longè diſtans vocari non debet. Ergo nec novitius vocandus eſt. Item in illo textu procurator, qui per conteſtationem erat Dominus litis, religionis ingreſſu uſum litis amittit: ſic canonicus amittere debet uſum vocis, quam in capitulo habebat. Adde ſi ad electionem eſſet vocandus, detrimentum pateretur religio, cum non poſſet mores ejus ſatis explorare ob frequentem novitij è monaſterio egreſſum, quod ſecus contingit cum jure ſpeciali electio, ſeu nominatio competit; eaque de cauſa regulatiter non poteſt his electionibus commodè adeſſe. Ergo vocandus non eſt, quia non eſt neceſſario vocandus qui creditur impeditus: & ita tenet, & latè probat Gloſſa *in dicto c. beneficium, verbo conferendum, in fine.* Tiraquel. *de retract. lignagier. §.1. gloſſ.8. n.37.* Azor. *t.1. lib.12. c.3. quæſt.1.* Sanch. alios referens, *lib.7. in decal. c.4. n.10.* Suar. *t.3. de relig. l.5. c.16. num.16.* Hinc fit, non poſſe novitium eligere procuratorem cui vices ſuas committat, neque collegium obligatum eſſe illum admittere, quia neceſſario vocandus non eſt: Azor. & Sanch. *ſupra.* Verum ſi novitius ad electionem acceſſerit ſive vocatus, ſive non vocatus admittendus eſt, quia privari non debet jure eligendi, quod habet: ſic Azor. Sanch. & Suar. *locis allegatis.*

7 Hucuſque diximus de vacatione beneficiorum, penſionum, & fructuum cujuſcumque religioſi, reſtat dicendum de religioſis, & novitiis noſtræ Societatis Jeſu. Et quidem ſi ſolemnem profeſſionem emittant, aut in gradum coadjutorum admittantur, beneficia, penſiones, & fructus vacant ac vacant profeſſione cujuſcumque religionis; quia in hac parte nihil eſt ſpeciale. Verum ſi ſolum vota biennij veros religioſos conſtituentia emiſerint, penſiones non vacant, ſed illas validè, & licitè retinere poſſunt; quia bonorum dominio non privatur illis votis; tametſi non poſſint abſque conſenſu Superioris de illis, earumque fructibus diſponere, Sanchez *lib.7. in decalog. cap.29. num.10.* Beneficia vero eſto jure ipſo non vacant per vota biennij; quia (ut dictum eſt) illis votis non redduntur religioſi incapaces habendi proprium: quæ eſt ratio ob quam profeſſione beneficia vacant. At præſcriptio noſtræ Societatis antequam vota biennij emittantur, reſignari debent: ſic habetur *in 5. congregat. generali can.5.* ibi. Noſtri qui ante ingreſſum in ſocietatem Eccleſiaſtica beneficia quæcunque obtinent finito probationis biennio priuſquam vota ſimplicia ſcholaſticorum emittant, omnino reſignent, non obſtante canone primæ congregationis, quia cautum erat. Ne noſtri qui ante ingreſſum in ſocietatem, habebant beneficia, cogerentur ea relinquere ante profeſſionem niſi jubente Generali, Commiſſario, vel Provinciali poſt primum annum probationis. Ex vi ergo ſupradictæ reſignationis vacant, & non aliunde: ſic Sanch. *l.7. in decalog. c.4. n.7.*

PUNCTUM VIII.

De vacatione contingente ob privationem.

1 *Privatio contingere poteſt lege, vel ſententia, & de earum differentia.*
2 *Hæreſis privat ipſo jure beneficiis acquiſitis.*
3 *Crimen læſæ majeſtatis non videtur privare.*
4 *Qualiter homicidium privet.*
5 *Apponuntur 4. limitationes.*
6 *Qualiter ſacrilegium beneficiis privet.*
7 *Quid dicendum de ſimonia.*
8 *Quid de perjurio.*
9 *Quid de blaſphemia.*
10 *Quid de falſario.*
11 *Quid de intruſo.*
12 *Quid de inobediente in tranſgreſſione ſequeſtri.*
13 *Quid de nolente oſtendere titulum diſpenſationis, quo plura beneficia obtinet.*
14 *Quid de alienante res Eccleſiæ, & beneficia abſque præſcripta ſolemnitate.*
15 *Quid de ingerente ſe adminiſtrationi beneficiorum à qua eſt ſuſpenſus.*
16 *Idem de apprehendente poſſeſſionem ante litterarum expeditionem.*

17 *Item*

17 *Item de non publicante resignationem.*
18 *Item de occultante scripturas ad cameram apostolicam pertinentes.*
19 *De non assumente habitum clericalem, vel non deferente.*
20 *De non servante decretum Pontificis in provisione positum.*
21 *Quid dicendum de crimine simulationis.*
22 *Quid de concubinatu.*
23 *Quid de sodomia.*
24 *Quo loco beneficia vacant, quæ vacant ratione delicti.*

1 DUpliciter privari beneficiis potes: lege, & sententia. Sententia privari non potes, nisi ob illa delicta, aut omnino similia, quibus privatio beneficiorum cavetur à jure imponenda: quia cum hæc privatio gravissima pœna sit, non debet passim, & absque fundamento imponi; sic pluribus firmant Gonzalez *gloss.* 15. *à num.* 135. Garcia 11. *p. de benef. c.* 10. *n.* 2. Plura autem sunt delicta, quibus à jure beneficiis privandus venis, de quibus Rebuff. *in praxi tit. de modis amittendi benefic. à num.* 50. *usque in fin.* Breviter ea ferè enumeravit Gonzalez *supra*, nempe si sis homicida, publicus concubinarius, sacrilegus, incendiarius, perjurus residere nolens, bannitus, adulter, incestuosus, incorrigibilis aleator, fur, usurarius, stuprator. De quibus, & aliis videri potest Bernard. Diaz. *in sua pract. crim.* Ex his ergo delictis, quæ beneficiorum privationem non ipso jure, sed per sententiam inducunt, non impediris beneficia resignare in favorem firmiter, & irrevocabiliter, ut pluribus exornat Gonzal. *num.* 147. quia tua sunt, quousque per tres sententias conformes, vel per unam, quæ transeat in rem judicatam condemneris. Item non potes privari fructibus post delictum, & ante sententiam definitivam acquisitis magis quam aliis bonis; quia justo, & legitimo titulo, & non infecto acquisisti. Secus verò hæc contingunt in delictis privationem ipso jure inducentibus: nam esto sententia declaratoria criminis requiratur, ut privatio executioni mandetur. At à puncto commissi delicti infirmatur titulus, & possessio beneficij, ut posita sententia rescindantur omnes translationes factæ jam beneficiorum, quam fructuum, ipsumque beneficium non sit censendum vacare obitu delinquentis, sed privatione delicto annexa, latius Gonzal. *gloss.* 15. *num.* 140. Azor. 2. *p. l.* 7. *c.* 17 *q.* 2.

Sed expendamus breviter crimina, ob quæ ipso jure privatio beneficiorum solet à doctoribus induci?

2 Primum est crimen hæresis: nam esto plures graveseque Doctores sentiant beneficiis acquisitis non privare, contrarium, ut probabilius, & frequentius receptum, nobis probatum fuit, *tract. de fide disput.* 4. *punct.* 5. At idem est, si beneficia precibus hæreticorum fuerint scienter obtenta, vacant inquam ipso jure, & obtinentes inhabiles efficiuntur ad alia, textus *in c.* 2. § *ad hæc de Hæretic. in* 7. tradit Gonzal. *gloss.* 15. *num.* 68. Azor. 1. *p. instit. moral. l.* 8. *cap.* 13. *q.* 8. *vers. octava pœna.* August. Barbosa *allegat.* 57. *n.* 230. Sed quid dicendum de iis, qui hæresis suspicionem juridicam contrahunt? De fautoribus hæreticorum, de contumacibus, & rebellibus Ecclesiæ censuris, & in ea contumacia perseverantibus per annum; Verius est ipso jure privatos non esse beneficiis acquisitis, venire tamen privandos. Vide dicta *tract. de fide, disp.* 7. *punct.* 1. Et de insordescentibus in excommunicatione optimè tradit, & pluribus exornat Gonzal. *gloss.* 15. *à num.* 104.

3 Secundum esse potest crimen læsæ majestatis humanæ, ratione cujus existimat Gonzal. *gloss.* 15. *n.* 72. cum Rebuffo *in prax. tit. de modis amittendi benefi. in p.* 32. August. Barbosa *alleg.* 57. *n.* 235. beneficia ipso jure vacare: sed hujus pœnæ nullum est firmum fundamentum. Nam textus *in c. si quis laicus* 22. *q.* 5. solum dicit Episcopum, presbyterum, aut Diaconum, qui & domini sui regnum perversè, & dolosè tractaverit, & in mortem ipsius aliquo machinamento insidiatus fuerit, debere degradari: quod verbum sententiam requirit. Synodus verò Toletana 16. qua Bernard. Diaz. *pract. cap.* 19. movetur ad hanc vacationem inducendam, solum dicit debere sic delinquentem à conventu Catholicorum excommunicationis sententia repelli, honore simul, & loco depulsum, omnibusque rebus exutum, quibus non denotatur vacatio ipso jure, sed per sententiam & ita existimo dicendum. Adde satis difficile esse, qualiter propriè crimen læsæ majestatis clericus committere possit; cum sit extra jurisdictionem temporalis principis, de quo videri potest Jul. Clarus, *l.* 5. *recept. sentent. §. læsæ majest. & §. fin. q.* 30. Bernard. Diaz. *pract. c.* 119.

4 Tertium est homicidium; quia cum irregularitatem inducat, videtur beneficiorum inducere privationem. Sed tenendum est contrarium. Nam esto homicidium irregularitatem inducat, irregularis tamen non privatur beneficiis obtentis, esto inhabilis ad obtinenda efficiatur, *in tract. de irregularit.* latius diximus: & multis allegatis docet Garcia 11. *p. de benefic. c.* 10. *num.* 47. Et specialiter de homicidio non privare ipso jure beneficiis obtentis docent communiter Doctores Covarr. *clement. si furiosus* 2. *p.* §. 3. *n.* 6 Bernard. Diaz. *pract. c.* 94. *num.* 1. *& ibi* Salzedo. Julius Clarus §. *homicidium, num.* 21. Garcia 11. *p. de benefic. c.* 10. *à n.* 40. Gutierr. *lib.* 2. *canon. quæst. cap.* 5. *n.* 6. Azor. 2. *p. l.* 7. *c.* 17. *q.* 1. Gonzalez *gloss.* 15. *num.* 79. *&* 80. Francis. Suarez *t.* 5. *de censur. disp.* 44. *sect.* 4. quod procedit, etiam si homicidium qualificatum sit. Julius Clarus, Salzedo, Azor. Gonzal. Garcia, Suarez, *supra.* Et ratio est, quia textus hanc pœnam inducentes potius indicant ferendam, quam latam esse; *c. cum non ab homine, de judiciis cap. clericus; ne clerici, vel monachi, & cap. ex litteris de excessibus prælat.*

5 Sed est limitanda conclusio in occisione, vel percussione Cardinalis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ ob quam occisionem, vel percussionem beneficia ipso jure vacant: habetur expressè *in cap. fœlicis de pœnis, in* 6. ibi; *Si quis Cardinalem S. R. E. hostiliter fuerit persequutus, vel percusserit, vel ceperit, aut se socium adjunxerit his, qui tale quid fecerit, vel concilium, vel auxilium, vel mandatum dederit aut suo nomine factum ratum habuerit, aut suo nomine id facientes postea receperit, vel defenderit, &c. Sit eis ipso jure privatus:* & tradit Rebuff. *in prax. titul. de modis dimittendi beneficia num.* 39. Azor. 2. *p. l.* 7. *cap.* 17. *q.* 1. *vers. tertio.* Barbosa *alleg.* 57. *num.* 235. Gonzal. *gloss.* 15. *num.* 74. Garc. 11. *p. de benef. cap.* 10. *num.* 55. Quæ pœna extenditur ad filios; ac nepotes horum delinquentium, privantur inquam beneficiis obtentis, & ad obtinenda inhabiles efficiuntur, ex *suprad. textu, in c. fœlicis*, sic Farinac. *praxi, q.* 112. *num.* 121. *& seqq.* Barbosa, *n.* 236.

Secundo limitatur in occisione vel percussione Episcopi, quia vacant ipso jure beneficia percutientis, si quæ obtinet in illa Ecclesia, in qua episcopus percussus præest: constat ex *dicto c. fœlicis, & ex clement.* 1. §. *à feudo, de pœnis*, & docet Azor. *dicta quæst.* 1. *vers. quartum est.* Gonzal. glossa. 15. *n.* 75. Garc. *n.* 56. Barbosa, *num.* 237. Debet autem Episcopus esse confirmatus: nam si solùm electus est non inducitur hæc privatio, quia non est Episcopus, sed ut sit eligitur. Gonzal. *gloss.* 9. §. 5. *num.* 27. Barbosa *supra.*

Tertio limitatur in occisione, vel mutilatione per se, vel per alium facta, Rectoris, seu alterius clerici ejusdem Ecclesiæ, in qua occisor, vel mutilator beneficium habet. Quia tunc vacat ipso jure beneficium occiden

occidentis, vel mutilantis, textus *in cap. quibusdam 12. de pœnis* : sic Garc. *n.* 57. Gonzalez *n.* 77. Farinac. *prax. quæst.* 119. *n.* 68. Barbosa *alleg.* 47. *num.* 239. Neque audiendus est Felin. *in cap. inquisitionis de accusationibus num.* 3. *& cap.* 2. *de rescript. num.* 3. dicens, textum, *in c. quibusdam* non loqui de beneficio Ecclesiastico, sed temporali, seu profano, feudo scilicet, emphyteusi, & similibus. Non inquam audiendus est; quia expressè constat de beneficio Ecclesiastico fuisse actum. Inquit enim textus. *Si patroni, vel advocati, aut feudatarij, seu vicedomini, aut alij beneficiati alicujus Ecclesiæ rectorem vel clericum alium ipsius Ecclesiæ per se, vel per alios occidere, vel mutilare ausu nefando præsumpserint, patroni jus patronatus, advocati advocatiam, feudatarij feudum, vicedomini vicedominatum, beneficiati beneficium prorsus amittant.* Neque item audiendus est Azor. *l.* 7. *cap.* 18. *quæst.* 2. *vers. deinde quæres, ex supradicto textu*, non colligi ipso jure beneficiorum privationem, quia verbum *amittat*, non continet latam, sed ferendam, dum non additur ipso jure, vel facto, quod additum non invenitur in supradicto textu. Non inquam est audiendus: nam esto id verum esset spectato præcisè verbo *amittant* : at ex dictione *prorsus* antecedenter addita clarè colligitur ipso jure privatio : æquivalet enim ac si textus diceret omnimodo, totaliter, seu ipso facto, ut tradit Tiraquel. *in leg. si unquam verbo revertatur, Cod. de revocand. donat. n.* 71. Sanchez *lib.* 3. *de matr. disp.* 35. *num.* 8. & ita tenet in præsent. Garcia 11. *p. de benef. c.* 10. *n.* 58.

Quarto limitatur in homicidio per assasinum; qui enim pretio conductus Christianum occiderit, vel de eo sic occidendo mandatum dederit, licet mors secuta non fuerit, & qui assasinum receptaverit, vel defenderit, vel occultaverit, ipso jure beneficiis privatus existit, ex textu expresso Suarez *tom.* 5. *de censur. disp.* 44. *sect.* 4. Azor. 2. *p. l.* 7. *cap.* 17. *q.* 1. *vers. octavo.* Gonzalez *gloss.* 15. *numer.* 76. Farinacius *praxi, quæstion.* 123. *num.* 54.

Quinto limitatur in occidente vulnerante, vel quovis modo offendente litigantes in Romana curia, eorumque judices, advocatos, & procuratores, vel notarios, cujus beneficia ipso jure vacant ob crimen commissum juxta constitutionem Alexand. VI. quæ incipit, *in crimine Sedis*, quamque latè explicat Puteus *decis.* 102. *&* 103. *&* 104. *lib.* 1. Mandoz, *cess.* 60. *&* 61.

6 Quartum crimen, ob quod videtur inducta vacatio ipso jure, est sacrilegium, quia constituit infamen. Cæterum cum infames, & irregulares, *cap. infames, in sexto, q.* 1. non sint ipso jure privati, esto veniant privandi, sacrilegium tametsi irregularem, & infamem faciat, non privat ipso jure beneficiis, constituit tamen privandum. Prima pars constat. Quia nullus est textus, ex quo hæc privatio colligatur annexa esse ipso jure cuilibet sacrilegio. Secunda pars, scilicet sacrilegium dignum esse beneficiorum privatione, constat *ex cap. si quis presbiter.* 50. *dist.* & ita tenent alios referentes Bernard. Diaz. *pract. cap.* 87. *num.* 2. Garcia 11. *p. de benef. cap.* 10. *num.* 178.

Limitatur in sacrilegio insequente, percutiente, aut capiente Cardinalem S. R. Ecclesiæ, qui ipso jure beneficiis privatur, & dictum est *ex cap. fœlicis de pœnis*, &c. in capiente, seu banniente, seu percutiente Episcopum, qui beneficiis obtentis in illa Ecclesia, ubi Episcopus præest, privatur, *clement.* 1. *de pœnis*. Deinde limitatur in sacrilegio clericum capiente, ut beneficia resignet, vel impediente ne ad Romanam curiam citatus accedat, qui ipso jure beneficiis privatur, *clem. multorum de pœnis*, & notat Garcia 11. *p. cap.* 10. *numero* 175.

7 Quintum crimen est simonia, ob quam privatio beneficiorum ipso jure inducitur: si simonia consistit, & ex utraque parte completa: ex textu *in extravag. cum detestabile. De Simonia inter communes*, & aliis relatis docet Gonzalez *gloss.* 15. *n.* 69. Flamin. *lib.* 7. *de resignat. quæst.* 2. *à n.* 12. August. Barbosa *allegat.* 57. *num.* 21. *& seqq.* Intelligi tamen debet de beneficiis per simoniam acquisitis: nam beneficia ritè acquisita non vacant ipso jure, ut latè diximus, *disp. ult. de Simonia punct.* 25. Ad idem reducitur crimen confidentiæ, ut beneficia resignes sub confidentia, quod resignatarius beneficium resignatum, vel fructus illius tibi, vel alteri cedat: tua beneficia, & resignatarij poterunt per sententiam vacare juxta constitutionem Pij IV. incipientem. *Romanum Pontificem*, sub Kalendis Januarij 1569. de qua Flam. *de confidentia, quæst.* 58. *per totam*, & nos diximus *illa disput. de simon. eodem punct.* 25.

8 Sextum est crimen perjurij, quod secundum Rebuff. *de pacif. possessor. à num.* 269. *aliàs* 223. *&* Rupert. *rub. de rescript. num.* 1. inducit ipso jure privationem beneficiorum. Sed communis sententiam contrariam defendit ut nullum perjurium, quantumvis gravissimum, inducat privationem beneficiorum ipso jure: quia nullo textu cautum expressè est: sic Glossa, *in cap. querelam de jurejurando*, & communem esse fatentur Decius, Abbas, Felin. *in cap.* 2. *de rescript.* Covar. *in cap. quamvis pactum.* 1. *p.* §. 7. *n.* 3. Suarez *de relig.* 2. *c. tract.* 5. *lib.* 3. *cap. ult. n.* 6. 17. 21. *&* 22. Azor. 2 *p. lib.* 7. *cap.* 18. *vers. quarto.* Garc. 11. *p. cap.* 10. *num.* 167. & alij apud ipsos. Adde. Neque ob quodlibet plurium beneficiorum privatio imponi debet, sed ob perjurium in judicio: sic Staphil. *de litter. grat. tit. de variis modis vacationis*, §. *quando quis veniat privandus beneficio à n.* 6. Rebuff. *de pacificis possessor. numer.* 268. *aliàs* 221. Bernard. Diaz. *pract. cap.* 92. *fine*. Garcia *numero* 168.

9 Septimum est crimen blasphemiæ, quod tempore antiquo inducebat privationem beneficiorum, non ipso jure, sed per sententiam, juxta textum, *in cap. si quis per capillum* 22. *quæst.* 1. Sed non ad omnem blasphemiam extendebatur, sed solum ad eam, qua Deum, & Sanctos nefariis maledictis impetebas. At novissimo jure Concilij Lateranens. sub Leone X. *sess.* 9. sic statutum est. *Quicumque Deo palam, seu publicè maledixerit, contumelioseque, atque obscœnis verbis Dominum nostrum Jesum Christum, vel gloriosam Virginem Mariam ejus genitricem expressè blasphemaverit, si clericus, vel sacerdos fuerit, eo ipso quo delicto hujusmodi fuerit convictus, etiam beneficiorum quæcunque habuerat fructibus unius anni multetur; & hoc sit pro prima vice: pro secunda vero si ita deliquerit, & convictus, ut præfertur, fuerit, si unicum habuerit beneficium, eo privetur; si autem plura quod Ordinarius maluerit, id dimittere cogatur. Quod si tertio ejus sceleris arguatur, & convincatur, dignitatibus, & beneficiis omnibus quæcunque habuerit eo ipso privatus existat, ad eaque ulterius obtinenda inhabilis reddatur eaque liberè impetrari, & conferri possint.* Ex quibus verbis manifestè constat blasphemum numquam privari ipso jure beneficiis, quousque criminis sententia declaratoria accedat, & hoc in tertia condemnatione. Nam in secunda sententia unico beneficio privari potest, in prima verò fructibus unius anni tantum.

10 Octavum est crimen falsi in litteris Apostolicis commissum. Qui enim per se, vel alios vitium falsitatis exercuerit cum fautoribus, & defensoribus suis excommunicatione innodatur, & omnibus officiis, & beneficiis Ecclesiasticis si clericus est, perpetuò privatur, ut expressè deciditur *in cap. ad falsariorum, de crimine falsi.* At prius debet in judicio convinci; ut clarè denotant illa verba textus, *qui falsarij fuerint deprehensi.* Qui verò sub nomine Pontificis litteris falsis, ab alio impetratis usi fuerint, si clerici sint, officiis, & beneficiis Ecclesiasticis spoliantur; in quo clarè

insinuatur

insinuatur sententiam declaratoriam præcedere debere hoc spoliorum. Idem statuitur de his, qui falsas litteras impetrant. Vide Bernard. Diaz. *pract. cap.* 117. *n.* 4. Rebuff *praxi.* 3. *p. tit. de modis amittendi beneficia, num.* 4. Gonzalez *gloss.* 15. *n.* 73. Garcia 11. *p. de benefic. cap.* 10. *num.* 170. Barbosa *alleg.* 57. *n.* 234. Azor. 2. *part. instit. moral. num.* 7. *cap.* 12. *q.* 1. *vers.* 3.

11 Nonum est crimen intrusionis, ratione cujus vacant non reliqua beneficia antea legitimè habita, sed solum illud beneficium, cujus possessionem violenter occupas, & simile si quod habes, quod tamen intelligendum est in beneficiis curatis: sic deciditur *in cap. cum qui de prabend. in 6.* cum qui beneficium cui animarum cura impendit, vi occupat, seu se scienter injustè intrudit in eo, decernimus ipso jure fore privatum beneficio, quod cum cura simili primitus obtinebat. Insuper subjungit Pontifex, ut violenti qui auctoritate, (vel melius temeritate) propria occupare dignitates, personatus, aut alia quæcumque Ecclesiastica beneficia non verentur, eo ipso jus, si quod in dignitatibus, personatibus, & beneficiis occupatis taliter, vel ad ea ipsis forsitan competebat amittant. Vide Gonzal. *gloss.* 15. *n.* 58. & *gloss.* 57. *n.* 46. Lessius *de justit. lib. cap.* 34. *n.* 187. Barbosa *allegat.* 57. *n.* 220. Farinac. *prax.* 6. *p. q.* 175. *à n.* 64. Covarr. *lib.* 3. *var. cap.* 16. *n.* 6. & alios. At idem est, si electus, vel præsentatus ante confirmationem, vel institutionem per se, vel alium te ingesseris, & administraveris jus, quod per electionem, vel alium te ingesseris, & administraveris jus, quod per electionem, vel præsentationem acquisisti, eo ipso amittis, & beneficium vacat sicut prius textus est, *in cap. avaritiæ 5. de electione in 6.* Sed hæc non est propria vacatio, cum jus in beneficio non habeas, sed ad beneficium. Gonzal *gloss.* 15. *num.* 52.

12 Decimum est crimen inobedientiæ, sed non ob quamlibet inobedientiam, & præceptorum transgressionem beneficiorum privatio imponitur, nec imponenda est, ut de se constat. Imponitur ergo hæc privatio primò ob transgressionem sequestri impositi vigore sententiæ ejus *in collect. decis. part.* 1. *collect.* 213. *in fine.* Barbos. *alleg.* 57. *num.* 221. Procedit hæc decisio de quolibet beneficio, sub quo etiam pensio comprehenditur: quia est constitutio in favorem sequestri litigantibus utilis, & in executionem sententiæ definitivæ latæ: sic Barbosa *loco allegato.* Qui ergo hoc sequestrum ab Ordinario imponendum impedierit, vel fructus sequestratos præsumpserit occupare, beneficium super quo sequestrum apponitur, amittit: sed non relicta beneficia si quæ habet, quia de illis non loquitur text. Ut autem locum habeat hæc pœna, debet sequestrum imponi vigore sententiæ definitivæ non interlocutoriæ, & latæ in Romana curia, non extra. Glossa & omnes *dicta clem. verbo dumtaxat.* Item in causa beneficiali super petitorio, vel possessorio, non in causa attentatorum. Lancel. *de attentat.* 3. *p. c.* 28. *num.* 243. Gonzal. *gloss.* 15. *n.* 6. Riccius *collect.* 225. *vers. limitata.* Barbosa *alleg.* 57. *n.* 221. Debet deinde sequestrum esse appositum super beneficio; non super membro, vel re ipsius, Riccius & Barbosa *supra.* Denique sententia ferri debet contra possessorem non triennalem, contra hunc enim sequestrum imponi non potest. Gonzal. §. 7. *procem. n.* 72. Barbosa *loco allegato.*

13 Secundo, imponitur privatio beneficiorum incompatibilium; eo quod beneficiatus justo impedimento cessante noluerit coram Ordinario monitus; & requisitus ostendere titulum dispensationis, ratione cujus illa beneficia incompatibilia retineat: habetur expressè, *cap. ordinar. in 6. & ibi gloss.* & licet in ea constitutione solum de retinente plures dignitates, personatus, & beneficia curata fuerit sermo. At concilium Trident. *sess.* 7. *cap.* 5. ubi hac pœna privationis innovatur, ad quælibet beneficia incompatibilia extendit, ibi *Ordinarij locorum quoscumque plura curata, aut alias incompatibilia beneficia Ecclesiastica obtinentes dispensationes suas exhibere districtè compellant; & aliàs procedant juxta constitutionem Gregor. X. in concilio Lugdunens. quæ incipit.* Ordinaria, &c Hæc privatio beneficiorum non quibuslibet beneficiis imponitur, sed illis tantum, quæ absque dispensatione retineri non possunt, eo quod dispensatione non ostensa, convincitur illegitimè retineri. Neque ad negandum hanc dispensationis ostensionem se potest beneficiatus tueri regula triennali: quia hæc regula non procedit in beneficiorum pluralitate ob titulum infectum Barbosa *alleg.* 57. *num.* 224.

14 Tertio, ob crimen inobedientiæ commissum in alienatione rerum Ecclesiæ, & beneficij absque solemnitate præscripta in extravag. *ambitiosæ, de rebus Eccles. non alienand.* vacant ipso jure beneficia, quorum bona sive debita solemnitate fuerunt alienata, debent tamen alienantes esse Episcopis, & abbatibus inferiores. Nam abbatibus, & Episcopis alia pœna imponitur; quæ omnia constant in suprad. extravag. esto in opinione plurium Doctorum recepta non sit, ut *tract.* 1. *in fine* diximus.

15 Quarto, vacant beneficia illius, quorum administrationi se ingerit ab illis suspensus, *c.* 1. §. *fin. & cap. cupientes, de electione in* 6.

16 Quinto, si possessionem apprehenderis beneficij tibi à Pontifice collati ante litterarum expeditionem, vacat tibi beneficium obtentum, imo & reliqua alia si habeas: sic constitutum est à Julio III. 22. Maij 1557. Gonzalez alios referens, *gloss.* 14. *n.* 98.

Sexto, si provisus ad Ecclesiam parochialem non promovearis intra annum ad Sacerdotium, vacat beneficium parochiale, *cap. licet canon. de electione in* 6. Quod qua ratione intelligatur diximus, cum de obligatione suscipiendi ordinem ageremus.

17 Septimo, si resignationem beneficiorum non publicateris juxta formam constitutionis Gregor. XIII. de publicandis resignationibus; quæ est 87. illius Pontificis, vacat tibi beneficium resignatum, & ita efficaciter vacat, ut nullatenus comprehendatur sub clausula, vel alio quovis modo vacationis, sed necessario exprimendus sit, ut aliis relatis docet Gonzalez *gloss.* 15. *num.* 86.

18 Octavo si scripturas spectantes ad cameram Apostolicam indebitè retineas, vel illas non reveles cum scias, beneficiis ipso jure privaris habetur constitut. 24. Julij III. incipiente *cum acceperimus*, edita ult. Aprilis 1552. Et idem est si bona palatij Apostolica detineas, neque restituas, juxta constitut. 6. Alexand. VI. & constitut. 1. Clement. VII. Gonzalez *gloss.* 15. *num.* 99.

19 Nono, si habitum clericalem non assumas, vel jugiter non deferas, vacant ipso jure beneficia, & pensiones ex constitut. Sixti V. incipiente *cum sacrosanctum*, sub 5. Idus Januarij 1588. tametsi spectato jure communi in *clem.* 2. *de vita & honest. cleric.* & Trident. *sess.* 14. *cap.* 6. *de reformat.* movendus prius eras, & si monitus non obedieris ad certum tempus suspensus manes. Gonzalez *gloss.* 15. *num.* 56. August. Barbos. *alleg.* 57. *n.* 217. Azor. 2. *p. lib.* 7. *cap.* 17. *quæst.* 1. *vers. decimum quartum.*

20 Decimo ob non servatum decretum Pontificis in provisione positum vacat ipso jure beneficium acceptum. Quia videtur sub hac tacita conditione concedi, veluti si Pontifex concedat tibi beneficium, & in ipsa collatione decretum apponat, ut primum beneficium obtentum in illius manibus infra sex menses dimittas, vel pensionem solvas, vel litteras expedias, aut aliud quidpiam facias, alioquin vacet secundum eo ipso, si conditionem non impleas, rescinditur collatio, & beneficium à solo Pontifice impetrari potest. Ad idem est decretum contentum in provisione facta à Cardinalibus de beneficiis reservatis excedentibus valorem 24. ducatorum. Nam sic provisi intra

quatuor

quatuor menſes, ſi citra montes fuerint,& intra octo, ſi ultra, tenentur à die factæ collationis ſequuta poſſeſſione pacifica novas proviſiones à Sede Apoſtolica obtinere : alias beneficia ſic obtenta vacant, & tanquam denuo vacantia poſſunt à Pontifice impetrari. Et idem eſt ſi per ipſos proviſos ſteterit, quominus poſſeſſionem pacificam non habeant : ſic latè, & optimè Gonzalez *gloſſ.* 15. *à num.* 109.

Excuſaris ab hac pœna privationis, & ab obligatione primum beneficium dimittendi, ſi adſit intruſus, ob cujus cauſam non potes pacificè beneficium poſſidere : ſic relato Achille & Mandoſ. Gonzal. *num.* 115. & 116. Secundo ſi accepta poſſeſſione, antequam finiatur tempus dimittendi, ſuper poſſeſſione, vel titulo beneficij acquiſiti moleſteris. Gonzal. *num.* 117. quia ex ſuperveniente moleſtia videtur dubium jus, & periculoſum. Tertio in proviſione Cardinalium excuſari potes ab obtinenda nova proviſione Pontificia, & à pœna privationis, ſi ignoras beneficium acceptum reſervatum eſſe. Debet tamen reſervatio eſſe talis, quæ probabiliter ignorari poſſet, qualis eſt vacatio per obitum cubicularij, aut alterius officialis Cancellariæ. Gonzalez. *num.* 113.

Undecimo, vacat beneficium ipſo jure ob non ſervatam formam traditam in Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 18. & in conſtit. 32. Pij V. quæ incipit, in conferendis, ſub data 15. Kal. April. anno 1566. Sed hæc non eſt propria vacatio, ſed potius beneficij non conſecutio, eo quo illius proviſio irrita ſit, & nulla.

21 Undecimum crimen, ob quod beneficia vacant eſt ſimulatio, quæ contingit, ſi pro obtinendis beneficiis te ipſum pro aliis examini ſupponas : habetur in conſtitut. 33. Pauli IV. quæ incipit *inter. cæteras* edita 26. Novemb. 1557. quamque ad verbum refert Gonzal. *gl.* 15. *à n.* 90. & per quam conſtitutionem omnia beneficia ſimulantis vacant ipſo jure.

22 Duodecimum crimen inducens beneficiorum vacationem eſt concubinatus. Sed hoc crimen quantumcunque grave ſit, & ſcandaloſum, non inducit ipſo jure hanc pœnam, ſed eſt imponenda per judicem. At priuſquam hæc pœna à judice imponatur, monendus eſt clericus : quod ſi monitus non ſe abſtinuerit, tertia parte fructuum, obventionum, ac proventuum beneficiorum quorumcunque, & penſionum ipſo facto privatur, quæ fabricæ Eccleſiæ, aut alteri pio loco arbitrio Epiſcopi applicentur : ſi vero in delicto eorum cum eadem,vel alia fœmina perſevarans ſecundæ monitioni adhuc non perverit,non tantum fructus omnes, ac proventus ſuorum beneficiorum,& penſiones eo ipſo amittit, qui prædictis locis applicentur, ſed etiam à beneficiorum ipſorum adminiſtratione, quoad Ordinarius etiam uti Sedis Apoſtolicæ delegatus arbitrabitur, ſuſpenditur. Et ſi ita ſuſpenſus nihilominus eas non expellat, aut cum illis etiam verſetur, tunc beneficiis, portionibus, ac officiis, & penſionibus quibuſcunque Eccleſiaſticis perpetuo privatur, &c. ſic Trid. *ſeſſ.* 25. *c.* 14. *de reformat.* Concubinatus delicti continuationem petit. Item ad hanc pœnam debet delinquens eſſe ter monitus, *c. ſi quiſquam, & c. ſi autem. De cohabit. clericor. & mulier.* Verùm ſi judex in ſua præſentia delinquentem moneat, unica monitio trinæ æquivalet, ex text. *in leg.* 2. *Cod. quomodo & quando judex, &c.*

Hæc autem procedunt de concubinatu cum ea, quæ nullo vinculo conſanguinitatis, affinitatis, vel religionis ligata eſt. Nam ſi aliquam ex his circunſtantiis habeat, non eſt neceſſario ſupradictus ordo ſervandus, ſed deponi poterit, & beneficiis privari, ut latius Gutierr. *can. quæſt. lib.* 2. *c.* 7. *à n.* 13.

23 Decimum tertium crimen privationem inducens eſt ſodomia : ſed non inducit illam ipſo jure, ſed per ſententiam, *clerici de exceſſib. prælator.* ibi : *deſiciantur à clero.* Bernard. Diaz. *pract. cap.* 80. *alias* 86. Staphileus *tit. de variis modis vacat.* §. *quando quis veniat privandus beneficio num.* 4. Azor. 2. *p. lib.* 7. *cap.* 18. *quæſt. ult.* Garc. 11. *p. cap.* 10. *n.* 102. Ex conſtitutione tamen 70. Pij V. beneficiis ipſo jure privati ſunt hoc crimen exercentes, quod verum *exercentes*, indicat uſum, & conſuetudinem, ac proinde in uno, vel altero concubitu locum non habet, ut ex Azor. Garcia, & aliis ab eo relatis conſtat, imo neque in hac parte videtur hæc conſtitutio recepta. Crimen verò pollutionis, beſtialitatis, & ſimilium, etſi dignum ſit privatione beneficiorum, non tamen ipſo jure illam irrogat.

24 Pro complemento eorum quæ dicta ſunt,inquires quo loco beneficia vacare cenſenda ſunt, quæ par delictum vacant.

Breviter reſpondeo, ſi delictum vacationem inducit ipſo jure eo loco beneficia vacare, quo delictum commiſſum eſt ; quia ibi eſt formalis cauſa vacationis, ſi vero delictum ipſo jure vacationem non inducit, ſed per ſententiam, ubi ſententia definitiva pronunciata fuerit, ibi eſt cenſenda vacatio.

Punctum IX.

Qualiter beneficium extingui, ſupprimique poſſit.

1 *Quæ ſit beneficij ſuppreſſio, & quæ cauſa ad illam requiratur.*
2 *Epiſcopus cum conſenſu capituli hanc ſuppreſſionem facere poteſt.*
3 *Quæ requirantur ad hanc diminutionem.*
4 *Menſæ Epiſcopali, aut capitulari non poteſt Epiſcopus applicare beneficia ſuppreſſa.*
5 *Quid dicendum in præbendis, quarum numerus à Sede Apoſtolica confirmatus eſt.*

1 Sæpè conveniens eſt beneficia ad minorem numerum reducere,eo quod redditus tenues ſint, & inſufficientes ad beneficiatos honeſtè alendos ; illa ergo reductio vocatur beneficij extinctio, & ſuppreſſio ; quia exinde beneficium non eſt, ſed ejus redditus ad uſum aliorum beneficiatorum applicatur.

Debet autem ad hanc ſuppreſſionem, & reductionem legitima cauſa intercedere ; *cap. ex parte de conſtitutionib.* quæ nulla alia eſt, niſi proventuum diminutio : ſi namque probatum non fuerit redditus ita diminutos eſſe, ut inſufficientes ſint ad beneficiatos honeſtè alendos, cultumque divinum ritè peragendum, nequaquam poterit alius à Pontifice numerum beneficiorum minuere : ſic Auguſt. Barboſa 3. *p. de poteſt Epiſc. allegat.* 67. *n.* 5. cum Felin. *in cap. conſtitutus, num.* 1. *de reſcript.*

2 Poſita verò, & probata hac fructuum diminutione poteſt Epiſcopus cum capituli conſenſu in cathedralibus Eccleſiis, & collegiatis inſignibus præbendas ad pauciorem numerum reducere, ut diſtributiones augeantur, *cap. cum acceſſiſſent, de conſtitution. & ibi* Abbas *n.* 4. & 9. Felin. *n.* 17. Decius *n.* 43. Azor. 2. *p. inſtit. mor. lib.* 6. *cap.* 30. *quæſt.* 12. Garc. 12. *p. de benef. c.* 1. *n.* 2. Barboſa *allegat.* 67. *n.* 1. Nomine Epiſcopi ſolus Epiſcopus comprehenditur : neque enim Abbati exempto habenti juriſdictionem ordinariam & quaſi Epiſcopalem licet cum conſenſu ſui capituli præbendatum numerum in diſtributiones quotidianas inſumendum diminuere : id enim Epiſcopis tantum datum eſt à Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 15. *de reformat.* & deciſum refert Barboſ. *ibi n.* 2. & 5. & *allegat.* 67. *num.* 4. Capitulum vero, cujus conſenſus expoſtulatur, eſt tum Cathedralis Eccleſiæ, *clem.* 2. *de rebus Eccleſiæ non alienandis*, tum illius Eccleſiæ, in qua præbenda ſupprimi debet : ſic Barboſa refert deciſum à ſacra congregatione. Hic capituli conſenſus poteſt poſt diminutione m

nem intervenire : quia in ejus gratiam cavetur expoſtulandus. Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. c.* 278. *n.* 30 Quare nullus poteſt nullitatem unionis ob defectum hujus conſenſus opponere,cum ſolum capitulo id concedatur : ſic Gratian *ſupra.* Barboſa.*in remiſſionib. concil. dicto cap.* 15.

3. Ut ergo hanc poteſtatem diminuendi præbendas Eccleſiarum Cathedralium , & Collegiatarum inſignium ad diſtributionum augmentum , Epiſcopus exerceat , debet conſtare non potuiſſe aliquot ſimplicia beneficia eis unire.Nam Trident. *ſeſſ.*14.*c.*15.*de reformat.* hoc remedium prius tentandum eſſe decrevit , ut colligitur ex illis verbis , *vel ſi hac ratione* (ſcilicet per unionem aliquorum beneficiorum ſimplicium) *provideri non poſſit aliquibus ex iis ſuppreſſis* , &c. Deinde debet intervenire patronorum conſenſus , ſi præbendæ ſint de jure patronatus laicorum. Et præterea fructus præbendarum probandi ſunt eſſe ita tenues , ut nequaquam ex illis tertia pars deduci poſſit pro quotidianis diſtributionibus Alias non poſſet Epiſcopus ſupprimere præbendas pro augendis diſtributionibus quotidianis , ſed neceſſario uti deberet remedio præſcripto à Trident. *ſeſſ.*21. *cap.*3. *de reform.* Pro fabrica vero Eccleſiæ , aliorumque priorum operum poteſt Epiſcopus ſi juſta cauſa intercedat beneficia ſimplicia , al aſque præbendas ſupprimere. Azor.2.*p.l.*6.*c.*30.*q.ult.* & conſtat *ex c. ſicut unire. de exceſſib.prælat.*

4. Nunquam tamen licet Epiſcopo menſæ Epiſcopali , aut capitulari præbendarum ſuppreſſarum, aliorumque beneficiorum extinctorum fructus applicare. Quia id eſſet in facto ſibi proprio & utili authoritatem præſtare,contra *element.ſi una de reb.Eccleſ. non alienan.* & tradit Gonzal. *gloſſ.* 57.*n.*25.Azor.2.*p.lib.*6.*c.* 30. *q.* 15.Barb.3.*p.de poteſt.Epiſc.alleg.* 67. *n.* 9. *&* 10. Bene tamen poterit Epiſcopus ſingulis præbendis eos fructus applicare ; quia aliud eſt capitulum , aliud ſinguli de capitulo : ſic Gonz. Azor. Barb. *ſupra.*

5. Difficultas vero eſt an in probendis , quarum numerus Sede Apoſtolica approbatus , confirmatuſque eſt poſſit Epiſcopus ſuppreſſionem facere ?

Videtur poſſe , quia poteſt non obſtante confirmatione apoſtolica numerum præbendarum augere , ergo & minuere. Cæterum dicendum eſt , ſi poſt confirmationem à Sede Apoſtolica factam fructus præbendarum diminuti non ſint nequaquam poterit Epiſcopus cum conſenſu capituli præbendas ſupprimere. Quia nequit confirmationi Apoſtolicæ derogare. Neque obſtat poſſe Epiſcopum numerum præbendarum augere , non obſtante Apoſtolica confirmatione , & jam non excreſcentibus fructibus. Non inquam obſtat. Quia confirmatio Apoſtolica , ne numerus præbendarum augeatur , in favorem canonicorum inducta eſt , cui ipſi canonici cedere poſſunt.Nam Eccleſiæ utilius regulariter eſt,ut numerus præbendarum augeatur enim:augmente præbendarum divinus cultus augetur. At confirmatio apoſtolica ne numerus præbendarum minuatur,in utilitatem Eccleſiæ,& authoritatem divini cultus cedit ; ac proinde Epiſcopus , & capitulum cedere confirmationi non poſſunt , & conſequenter nec poſſunt præbendas diminuere.

Adverto tamen ſi confirmatio Apoſtolica præbendarum expedita ſit cum decreto irritante quidquid in contrarium factum fuerit , &c. non ſolum non poſſe Epiſcopum præbendarum numerum minuere , ſed neque augere fructibus in eodem ſtatu permanentibus. Quia clauſula illa ſuperaddita devota voluiſſe Pontificem facilitati canonicorum obviare , & præbendarum numerum immutatum manere : ſic relato Abbate *in c. dilect.de præb.n.*10.*&* 13.*& c.cum acceſſiſſent de conſtitut. n.*4.& Fel.*ibi.n.*7.*&* 13.docet Garc.12. *p.de benef.c.*5. *n.* 10. Azor.2.*p.l.*6.*c.*30. *q.*10.

Verum ſi poſt confirmationem Apoſtolicam , & cum decreto irritante fructus præbendarum notabiliter diminuti ſint ; poterit Epiſcopus cum conſenſu capituli numerum præbendarum minuere. Quia illa confirmatio ſubintelligitur rebus in eodem ſtatu permanentibus : ſic Abbas *dicto c.cum acceſſiſſent , n.* 4. Fel. *n.* 17. Garcia 12.*p.c.*1.*n.*4 Azor.*l.*6.*c.*30. *q.* 13.

Punctum X.

Qualiter beneficia diſmembrari dividique poſſint.

1 *Quid ſit diſmembratio , & qualiter facienda eſt.*
2 *Non poſſunt Parochiale fructus diſmembrari , ut ſimplici beneficio applicentur.*
3 *Quid ſit beneficiorum diviſio , & qualiter permittatur.*
4 *Quæ ſit cauſa honeſtans diviſionem.*
5 *Conſenſus Rectoris non requiritur.*
6 *A decreto diviſionis , & erectionis appellari poteſt.*
7 *Parochus conſtitutus debet provideri ex obventionibus parochianorum , pro quibus denuo conſtituitur.*

1. Diſmembratio eſt ſeparatio aliquorum fructuũ , & redditiuum beneficii ab ipſo beneficio, ut alteri beneficio , loco pio applicentur. Quapropter diſmembratio titulum non extinguit , ſed titulo beneficii intacto remanente aliqui fructus ab eo ſeparantur , & alteri beneficio applicantur Garcia 12. *de benefic. c.* 2. *n.*4. Ut autem Epiſcopus hanc diſmembrationem facere poſſit , eadem cauſa , eædemque ſolemnitates intervenire debent quæ in alienatione rerum Eccleſiaſticarum requiruntur : quapropter requiritur conſenſus capituli , vacatio Rectoris , vel defenſoris : eſt enim diſmembratio , vera alienatio : ſic Mandoſ. *reg.* 22.*q.* 13.*à.n.*8.Gambara *de officio legati. l.*5 .*pub.de diſmembratione.n.*14.*&* 15.Garc.12.*p.de benef.c.*3.*à n.*3.Barb.*alleg.* 67.*à n.*11.*& ſeqq.*

2. Advertendum tamen eſt ; non poſſe Epiſcopum parochiales fructus diſmembrare , ut ſimplici beneficio applicentur. Quia Trid.*ſeſſ.*25.*c.*16. prohibet parochiale in ſimplex beneficium converti , quod ſacra Congregatio declaravit , prout refert Garcia 12. *p. de benef.c.*2. *num.* 88. intelligi debere etiam in parte fructuum. Secundo adverte non poſſe Epiſcopum ſeparare , ſeu diſmembrare ab Eccleſia parochialia beneficia ſimplicia , ſeu oratoria unita , tametſi ſeparatis parochialis non egeret ; quia eſſet parochialem ex parte in ſimplex beneficium convertere , contra Trid. *dicta ſeſſ.* 25.*c.*16. ſic refert deciſum à ſacra congregatione Garcia *ſupra.* Aloyſius Riccius *in praxi fori Eccleſ. deciſ.* 492.*in* 1.*edit.& in* 2.*reſol.*383.*n.*6 *&* 7.

3. Diſmembrationi vicina eſt beneficiorum diviſio; quæ in eo conſiſtit , ut ex uno beneficio plura fiant : ex una enim Eccleſia parochiali plures parochiales ex uno canonicatu duplex canonicatus , vel unus canonicatus , & portio. Hæc ergo diviſio jure interdicta eſt *c. major.& c.dilecto c.dilecto c. vacante de præb.* & ibi doctores. Triplici autem conditione intercedente permittitur. Prima , ut fructus pro ſingulis beneficiis deſignatis ſufficientes ſint ad honeſte beneficiatum alendum : alias irrationabilis eſſet diviſio , ſi beneficiatus denuo conſtitutus ſuſtentari ex beneficio non poſſet. Secunda, ut cauſa honeſta,& rationabilis ad hanc diviſionem intercedat. Tertia , ut in hac diviſione facienda ſolemnitates in alienatione rerum Eccleſiaſticarum requiſitæ ſerventur, quia hæc diviſio eſt vera alienatio. His ergo conditionibus intercedentibus poteſt Epiſcopus Eccleſiam ſibi ſubjectam dividere;colligiturque ex Trid. *ſeſſ.*21.*c.*4.*de reform.*

4. Sed inquires,quæ cauſa cenſeatur rationabilis , & honeſta hujus diviſionis ? Reſpondeo eam ſolum eſſe , quæ munera , & obligationes beneficii exequeretur , alias non exequendas:ſi enim beneficium eſſet curatum,

& unum cum sit, non posse curæ satisfacere, divisione vero facta id fieret, posset in plura dividi. Idem est de canonicatu, aliove beneficio simplici, si munus haberet, cui nullatenus secluſa divisione fieri posset satis, posset dividi.

Hinc fit non esse sufficientem causam beneficia dividendi, quod cultus multiplicatione beneficiorum augeatur. Qui hoc augmentum cultus non expostulatur à beneficio. Abbas, & Imola *in c. vacant. de præbend.* Lambert. *de jure part. lib. 2. q. 1 2. art. 7.* Rota apud Garc. 12 *p. de benef. 4. n. 5.* Item non est sufficiens causa, litis extinctio & litigantium concordia: hæc enim obtineri possunt, quin beneficium dividatur, sola inquam reservatione pensionis, Rota *supra.* Deinde non est sufficiens causa dividendi beneficium parochiale multitudo parochianorum; si secluſa divisione omnibus his parochianis administrari commode Sacramenta possunt ab ipso Rectore & ab aliis clericis in adjutorium assumptis; colligitur ex Trid. *sess. 21. c. 4.* ubi concilium priusquam divisionem concedat, præmittit, ut Episcopi etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegati, in omnibus Ecclesiis parochialibus, vel baptismalibus, in quibus populus ita numerosus sit, ut unus Rector non possit sufficere Ecclesiasticis Sacramentis ministrandis, & cultui divino peragendo; cogant Rectores, vel alios ad quos pertinet sibi tot sacerdotes ad hoc munus adjungere, quot sufficiant ad sacramenta exigenda, & cultum divinum celebrandum. Debet ergo hoc remedium prius tentari, quam fiat beneficii divisio: sic refert decisum Aug. Barb. *in supradicto loco concil.* Ad compellendum autem Rectores, ut hos clericos in sui adjutores designent, non est opus, si procedatur ex officio, ut Episcopus probet aliquem, vel aliquos parochianos sine sacramentis decessisse defectu congrui servitii, sufficit si periculum decedendi extrajudicialiter cognoscat. Secus verò est; si ad instantiam partis Rector compellendus esset clericos in sui adjutorium assumere. Quia difficilè pars probare potest necessitatem, nisi probet aliquem sine sacramentis decessisse: sic ex decisione Rotæ comprobat Garc. *p. de benefic. c. 4. n. 10.* Quocirca ea est sufficiens causa dividendi Parochialem, quando ob locorum distantiam, aquarum inundationem, aliamve continuam difficultatem parochiani non possunt sine magno incommodo pro recipiendis sacramentis, & divinis officiis audiendis ad Ecclesias parochiales accedere: sic tradit Trid. *sess. 21. c. 4. de ref.* & prius decisum erat in *c. ad audientiam, el. 1. de Ecclesiis ædific.* Quando hoc incommodum contingit, arbitrio Episcopi relinquitur. Rebuff. *in praxi benef. 1. p. tit. de erectione in curatum, & paroch. n. 9.* Menoch. *de arbit. casu 497. n. 2. & 3.* Aloys. Riccius *resol. 376. n. 5.* Aug. Barb. *alleg 68. n. 2.* Illud tamen est advertendum, si in illo distanti, parochianis provideri potest erectio alicujus capellæ, vel oratorii, in qua constituatur. Vicarius ad nutum Rectoris amobilis, qui ibidem resideret, & Sacramenta administraret, beneficium dividendum non est: Aloys. Riccius *resol. 476. numer. 6. alleg. 68. numer. 7.*

5. Consensus Rectoris, cujus est beneficium dividendum, non requiritur, cum concilium dicat etiam invitis Rectoribus id fieri posse. Neque item requiritur consensus parochianorum, cum tota hæc causa judicio Episcopi remittatur à concilio.

6. Poterit tamen Rector, & parochiani à decreto divisionis, & erectionis facto per Episcopum, etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegatum, appellare, sed hæc appellatio necessario interponenda est coram sanctissimo, si Episcopus novam parochiam erigit tanquam Apostolicæ Sedis delegatus. At si ordinarius procedit, coram Metropolitano interponi appellatio poterit. Barb. *in declar. concil. n. 4.* Hæc autem appellatio solum effectum devolutivum, non suspensivum videtur habere: colligitur ex dicto *c. ad audientiam, de Ecclesiis ædific.* ibi, *& virum bonum appellationis cessante effugio instituere non omittas.*

7. Parochus constitutus provideri debet ex obventionibus parochianorum, pro quibus denuo rector constituitur, quia in eorum gratiam parochia providetur. Si autem hæ obventiones insufficientes sint ex redditibus antiquæ Ecclesiæ, si abundantes sint, suppleri defectus debet, sin minus compellendi sunt parochiani integram parocho sustentationem concedere. Colligitur ex Trident. juncta cardinalium declaratione relata à Barb. *loco allegato.*

Punctum XI.

Qualiter erectio beneficiorum, & illorum mutatio contingat.

1 *Quid sit erectio, & cujus authoritate facienda sit.*
2 *Quid de mutatione.*

1. Beneficium erigitur, si jus percipiendi fructus ob spiritualem titulum authoritate Superioris statuatur. Sed quia diversa sunt beneficia, non est idem superior, qui eorum erectioni authoritatem præstet; Ecclesias Metropolitanas, Cathedrales, & Collegiatas solus Pontifex approbare potest, *c. 1. ne Sede vacante c. quod translat. de officio Legati.* Novam item dignitatem, quæ re, & quæ nomine nova sit solus Pontifex erigere poterit, *c. 1. dist. 22.* At benè potest Episcopus, justa causa intercedente, in aliqua Ecclesia secundum Archidiaconatum, personatum, presbiterium approbare: quia hæc non tam est nova beneficii institutio, quam præexistentium extentio: sic Azor. *2. p. inst. l. 5. c. 29. q. 25.* Debet tamen ad hanc extensionem illorum quorum interest intervenire. Azor. *lib. 6. c. 30. q. 10.* Deinde Ecclesiæ conventuales, & regulares, esto olim authoritate Episcopi erigerentur; at modo solius Pontificis, vel authoritate Superiorum regularium eriguntur, quia privilegiis Romani Pontificis sunt à jurisdictione Episcopali exemptæ, parochiales vero Ecclesias, & simplices, simpliciaque beneficia Episcopus creare potest. Azor. *2. p. lib. 6. c. 30. q. 4.* Nunquam tamen Ecclesia erigitur, nisi dote designata competenti ad sustentandum clericum, vel clericos, qui officia divina peragant, aliaque munera obeant, ad quæ Ecclesia erigitur, *c. 1. de censib. c. 1. de conse. dist. 1 c. ad audient. de Eccl. ædific.* Unde extruens Ecclesiam compelli potest ad eam dotandam, *c. cum sicut de consecr. Eccles.* quod si absque dote Episcopus eam ædificare permiserit, tenetur eam ipse dotare; aut suis expensis quomodocumque sustentare. Azor. *2. p. lib. 6.*

2. Hinc fit quid sit dicendum de mutatione Ecclesiæ? Solius inquam Pontificis authoritate Ecclesia collegiata aut parochialis in Cathedralem mutari potest. Quia de ratione Cathedralis Ecclesiæ est Episcopatus, qui solum à Pontifice creari potest. Item solus Pontifex potest parochialem Ecclesiam, vel simplicem in Collegiatam mutare. Quia solus ipse potest novam dignitatem cæteris præexcellentem, & dignitatem habentem instituere. Azor. *2. p. lib. 6 c. 30. q. 2.* tametsi contrarium sentiat Rebuff. *praxi benef. tit. de erect. in Colleg.* quem sequitur Garc. 12 *p. de benef. c. 5. n. 3.* Idem est dicendum de mutatione Ecclesiæ sæcularis in regularem, sola inquam Pontificis authoritate id fieri posse. Quia solus Pontifex est utriusque superior. Quapropter authoritate Episcopi solum potest mutari Ecclesia simplex in parochialem. Azor. *2. p. lib. 6. 30. q. 2.* Garcia 22. *p. de benef. c. 5. n. 2.* Barb. *alleg. 68. n. 9.* Et licet sacra Congregatio censuerit id ab Ordinario fieri non posse, intelligendum est cessante causa, & necessitate, Garc. & Barb. *supra.* Parochalis autem Ecclesia in simplicem nullatenus converti potest ordinaria authoritate: quia ita caverur

vetur à Trid. *seſſ.25.c.16.de reform.* Barboſa *dicta alleg. 68. in fine.*

PUNCTUM XII.

Qualiter beneficia aliis uniri poſſint.

UT totam materiam unionis diſtinctè explicemus, placet hunc ordinem ſequi. Primo inquirendum eſt quid ſit unio, quotuplex, qui ejus effectus. Secundò, quæ beneficia, & à quibus uniri poſſint: ex qua cauſa, & qua forma, & ſolemnitate. Tertiò, quomodo probetur, & quando cenſeatur effectum ſortita, ac tandem de ejus revocatione.

§. I.

Quid ſi unio, quotuplex, & qui ejus effectus.

1 *Quid ſit unio.*
2 *Eſt duplex, temporalis, & perpetua.*
3 *Unio perpetua tripliciter fit.*
4 *Pro diverſitate unionum effectus diverſus ſtatuitur.*
5 *In beneficio acceſſoriè unito non eſt locus vacationi.*
6 *Accepta collatione, & poſſeſſione beneficii principalis acceſſorium collatum eſt.*
7 *Beneficium acceſſorii unitum per unionem amittit omnes ſuas qualitates, & privilegia.*
8 *Econtra eſt in beneficio principaliter unito.*
9 *Quid præſtet unio principalis.*
10 *Idem præſtat unio ad vitam.*
11 *Unde cognoſcendum ſit de unione acceſſoria, vel æquè principali.*
12 *Quid eſt advertendum in præbendis annexis dignitatibus Eccleſiarum Cathedralium, & collegiatarum.*

1. UNio eſt Eccleſiarum, ſeu beneficiorum conjunctio legitima ſuperioris authoritate facta: ſic cum communi ſententia tradit Rebuff. *prax. tit. de unionibus benef. à n.1.* Hojeda *de incompatibilit. benef. 2.p. c.3.n.1.& 2.* Garc. *12.p.de benef.c.2.n.3.* Azor. *2.p. lib. 6.c.28.q.* Barb. *alleg.66. n.1.* Th. Sanch. *l.7.in decal.c.29. num. 145.*

2. Eſt duplex, alia perpetua, alia temporalis: perpetua quia in perpetuum; temporalis, quia pro limitato tempore, ad vitam ſcilicet alicujus, & in ejus favorem facta eſt Rebuff. *n.6.& 9.* Garc. *n.9.* Hojeda *de incompatib. benef. 2.p.c.3.n.1.* Sanch. & alii *ſupra.*

3. Rurſus unio perpetua tripliciter fit. Primo cum ex duplici beneficio unum tertium diſtinctum coaleſcit, *c.decim. ad finem 16.q.1.* Sed hæc non tam beneficiorum unio, quam illorum extinctio, & nova beneficii erectio. Secundo fit unio, cum unum beneficium alteri ſubjicitur, illique incorporatur. Tertio cum æquè principaliter ſibi invicem beneficia uniuntur, ſic Gloſſa *in c.& temporis, verbo unire 16.q.1.& c.1. Ne ſede vacante, verbo uniendo, & ibi Doctores* Rebuff. *tit. de unione n.11.* Petr. Greg. *de benef.c.20.num.2.* Azor. *2.p.lib.6.c.16.q.2.* Garc. *12.p.c.2.n.7.* Barb. *alleg.66.n.2.* Gonz. *gloſſ.5.§.7. n.26.* Sanch. *lib.7.c.29.n. 146.*

4. Pro diverſitate unionis diverſus eſt effectus. Unio namque, qua ex duplici beneficio unum conſurgit, operatur tentationem privilegiorum utriuſque ſi compati poſſunt; ac ſi contraria ſint, meliorum, & favorabiliorum. Gonzal. *gloſſ.5.n.28.& 55.* Petr. Greg. *n.15.* Garc. *12.p.de benef.c.2.num.10.* Unio vero quia beneficium alteri acceſſoriè annectitur, operatur extinctionem, & ſupreſſionem nominis, & tituli beneficii uniti, ita ut durante unione nec eſſe, nec nominari beneficium poſſit, ſed judicatur ut prædium illius cui unitur, ſic pluribus relatis Garc. *n.12.* Barb. *alleg.66. n.38.*

Gonz. *gloſſ.5.§.7. n.33.* E contra vero unio beneficiorum æquè principaliter facta operatur retentionem nominis, & tituli utriuſque beneficii, ita ut beneficiatus in quolibet beneficio intitulatus ſit æquè ac ſi unum alteri unitum non eſſet. Quapropter quodlibet beneficium manet beneficium, ſicut antea eadem privilegia, honores, & redditus tenens: ſic Gloſſa *in c.& temporis 16.q.1 & dicto c.1. ne Sede vacante.* Rebuff. *tit. de unione, num.15.* Gonzal. *gloſſ.5.§.7.n.112.* Garc. *12.p.c.2.num.73.* Barboſa *3.p.de poteſt. Epiſc. alleg. 66. num.50.*

5. Hinc fit in beneficio acceſſoriè unito non eſſe locum vacationi, nec reſervationi: quia quod non poteſt vacari: ner reſervari poteſt Gonz. *n.7 & 33.* Garc. *n.15.* Item neque eſſe locum regulæ de triennali. Quia hæc favet poſſidenti beneficium in titulum, non in prædium. Garc. *n.18.* Gonzal. *n.9.* Item neque permutari, neque reſignari: neque conferri poſſe, quia per unionem acceſſoriam omnino beneficium extinctum eſt Gonz. *gloſſ.5.§.7. n.11.& 14.*

6. Fit ſecundo collatione, & poſſeſſione accepta beneficii principalis & acceſſorium collatum, & poſſeſſum eſſe, quia comparatione beneficii acceſſoriè uniti non datur collatio, nec poſſeſſio, quia non datur beneficii titulus. Gonz. *gloſſ.5.§.7.n.6.* Barb. *alleg.66.n.39.* Garc. *12.p.c.2.n.21.& 22.*

7. Fit tertio beneficium acceſſoriè unitum amittere per unionem omnes ſuas qualitates, & privilegia. Quia amittit beneficii naturam, & non entis nullæ ſunt qualitates. At habet qualitates, & privilegia illius cui unitur, quia in illius naturam converſum eſt: ſic Gloſſa *c.& temporis, verbo unire 16.q.1.& c.1. verbo uniendo ne Sede vacante.* Gonz. *gloſſ.5.§.7.n.2.* Barb. *alleg.66. n.41.* Quocirca ſi parochiali unita ſit acceſſoriè beneficio ſimplici, tanquam beneficium ſimplex eſt judicanda; ac proinde ad illius impetrationem opus non erit ætate pro parochiali requiſita, ſed ſolum ætas pro ſimplici beneficio expoſtulata. Neque erit neceſſarius in illius proviſione concurſus præſcriptus à Trid. *ſeſſ.14.c.28. de reform.* neque habebit incompatibilitatem cum alia parochiali, neque in impetratione novi beneficii erit exprimenda, ſic relati Doctores.

8. Econtra res procedunt in beneficio æquè principaliter unito, vacat inquam, & permutari, reſignarique poteſt, ſed non ſeparatim ab eo cui eſt unitum: alias diſſolveretur unio. Item conferri debet, & publicari, ac ſi unitum non eſſet. Deinde inducit incompatibilitatem cum quolibet alio ſimili, ac tandem illius eſt mentio facienda in cujuſlibet novi impetratione. Quia naturam beneficii retinet eſto annexam, & conjunctam cum alio, ac proinde ſervandæ ſunt illius qualitates, & conditiones, Garc. *12.p de benef.c.2 à n.37.* Barb. *alleg.66.n.50.*

9. Ex quo colligere potes hanc unionem non præſtare, ut beneficia inter ſe communicentur, ſed ſolum ut communicentur, in perſona. Unde nec qualitates, nec privilegia, nec fructus unius beneficii cum qualitatibus, privilegiis, & fructibus alterius communicantur, ſed quodlibet beneficium ſuas qualitates, privilegia, & fructus diſtinctos retinet; ita ut ſi in aliquo ex his beneficiis unitis ſit neceſſario apponendus Vicarius, ut muneribus illius ſatisfaciat, is provideri debet ex fructibus talis beneficii, & non ex proventibus alicujus beneficii uniti, cujus bona per unionem diſtincta, & ſeparata remanſerunt, neque obligata ad ſupplendum defectus beneficii uniti; ſicut cum duæ Eccleſiæ ſunt adinvicem unitæ, beneficiati unius Eccleſiæ non obligantur ſupplere defectum ſervitii in altera Eccleſia, ut benè notavit Gonzal. *gloſſ.5.§.7.n.117.* cum Rota *decif.578.n.2.par.3. diverſ.* Quod ſi illi fructus inſufficientes ſint, ipſius parochiani compelli debent ſuppeditare congruam ſuſtentationem, quia ipſi tenentur in ſubſidium. Gonz. *ſupra, n.115.*

10. Quæ dicta ſunt de beneficiis unitis æquè principa-

cipaliter procedunt, cum uniuntur ad vitam; quia hæc unio non extinguit titulum beneficii, sed illius retentionem cum alio concedit, Garcia 12. *p. de benef. c. 2. n.* 38.

11. Sed inquires; unde cognoscendum sit unionem factam esse accessorie, vel æquè principaliter. Respondeo inspiciendum primo esse tenorem unionis, si enim rescriptum dicat; *illud & illud beneficium unimus*, unio est æquè principalis: si autem dicat, *tale beneficium illi benef. unimus, & incorporamus*, unio est facta accessoriè. Quod si ex verbis unionis id colligi non potest, spectandum est quod beneficium sit magis dignum & illud judicandum est esse principale unitum, & minus dignum esse tantum accessoriè, quia magis dignum trahit ad se minus dignum *c. quod in dubiis de consecrat. Eccles. vel altaris*: si vero beneficia æqualia appareant, attendi debet an ex uno beneficio tantum denominatio proveniat, & illud judicabitur principale unitum aliud accessoriè; cum in hac æqualitate sola unio accessoria causa esse possit hujus denominationis. Item attendi debet usus, & consuetudo, quæ est optima legum interpres. Verum si adhuc res dubia sit, præsumendum est unionem æque principaliter factam esse, & non accessoriè. Quia semper præsumptio sumi debet ut titulus beneficii conservetur, non ut extinguatur, *c. Abbate. de verbor. signif.* vide glossam *in clem. 2. de præbend. verbo Ecclesias* Felin. *in c. nostra de rescript. sub. n.* 30. *& c. translato n.* 6. *& 7. de const.* Garc. 12. *p. de benef. c.* 2. *à n.* 55. Gonz. *gl.* 5. §. 7. *à n.* 127.

12. Advertendum tamen est cum Garcia *supra n.* 55. præbendas canonicales annexas dignitatibus Ecclesiarum Cathedralium, & collegiatarum non esse ita accessoriè annexas, ut earum tituli extincti, sint verè illas possidentes canonicorum titulum retineant, & vocem in capitulo habeant, aliaque munia exerceant, quæ exercent, si solum canonici existerent; quod est manifestum signum illam unionem non esse inre accessoriâ, sed principalem, idque à fortiori constat ex eo quod cum alia simili præbenda compati non possunt.

§. II.

Quæ, & qualiter, & à quibus beneficia uniri possunt spectato jure communi.

1 *Cathedrales Ecclesiæ, & earum prima dignitas, præcipuè in collegiatis à solo Pontifice uniri possunt.*
2 *Episcopus omnia beneficia suæ diœcesis non exempta valet unire.*
3 *Potest unire beneficia ad Sedem apostolicam devoluta.*
4 *Limitatur, ne procedat in beneficiis devolutis ob propriam negligentiam.*
5 *Dicendum de beneficiis reservatis, duplici limitatione opposita.*
6 *Quibus unire Episcopus beneficia potest.*
7 *Non potest facere uniones ad vitam.*
8 *An aliis præter Pontificem & Episcopum competat potestas uniendi.*
9 *Vicarius Episcopi hanc potestatem non habet.*
10 *Quid si vicario data sit potestas conferendi beneficia cum clausula generali, & ad omnia requirentia speciale mandatum.*
11 *Quid de capitulo. Sede vacante, censent aliqui non habere hanc potestatem. Probabilius est oppositum.*
12 *Fit satis contrariis fundamentis.*
13 *Non debet sibi beneficia unire.*
14 *De legato à latere plures negant hanc potestatem habere.*
15 *Probabilius est oppositum.*
16 *Satisfit contrariis.*
17 *Quid de Archiepiscopo.*
18 *Quid de Abbatibus, aliisque Prælatis jurisdictionem quasi Episcopalem habentibus.*
19 *Causa ad unionem requisita est necessitas, vel utilitas Ecclesiæ.*
20 *Hujus causæ cognitionem debet Prælatus permittere ad unionem.*
21 *Debent vocari hi quorum interest, alias erit nulla.*
22 *Vocandus est patronus sive laicus, sive Ecclesiasticus, collator seu elector.*
23 *Rector beneficii vocandus non est neque item est vocandus defensor, si unio facienda est tempore vacationis.*
24 *Accedere debet consensus capituli Cathedralis Ecclesiæ in unione ab Episcopo facta, sed non à legato.*
25 *Qualiter Episcopus ab hac obligatione excusari potest.*
26 *Debeant ne præcedere hic consensus unionem, alii negant, verius est tempore unionis adesse debere.*
27 *Differentia inter alienationem, & unionem.*
28 *Exprimi debet verus valor beneficii uniendi, & ejus cui est facienda unio.*
29 *Non requiritur tractatus expostulatus in alienatione rerum Ecclesiæ.*

1. ET quidem omni jure certum est, solum Pontificem posse unire Cathedrales Ecclesias *c. & temporis*, 16. *q.* 1. *cap. sicut unire, de excessib. prælat.* Idem est de prima dignitate in Ecclesia Cathedrali, & principali in collegiata; quia earum provisio soli Pontifici competit. Azor. 2. *p. lib.* 6. *c.* 28. *q.* 6 Hoieda, 2. *p. de incompatibilit. benef. c.* 3. *n.* 7. *in decal. c.* 29. *n.* 150. *in fine.*

2. Episcopus vero potest spectato jure communi omnia beneficia suæ diœcesis non exempta unire: *ex dicto c. sicut unire* ibi, *sicut unire Episcopos, atque potestati subijcere alienæ ad sanctum pontificem pertinere dignoscitur, ita ad Episcopum Ecclesiarum suæ diœcesis unio, & subjectio earundem* & tradunt omnes. Apello beneficia non exempta, quæ provisioni ordinariorum subjiciuntur, exempta, quæ extra illorum provisionem sunt.

Hinc videbatur inferri, non posse Episcopum beneficia ad Sedem Apostolicam devoluta aut reservata, seu aliàs affecta unire, quia eorum provisio Sedi Apostolicæ competit.

3. Sed dicendum est, optimè posse Episcopum beneficia ad Sedem Apostolicam devoluta unire, ut statim unio habeat effectum, sed ut habeat effectum post primam vacationem: sic abbas *in c. sicut unire, de excessib. prælat. n.* 6. & ibi Antonius. *n.* 10. Marian. Senior. *à n.* 67. *usque ad* 70. Azor 2. *p. lib.* 6. *c.* 28. *q.* 15. Gonzal. *gloss.* 5. §. 7. *n* 136. Garcia 12. *p. de benef. c.* 2. *n.* 92. Thom. Sanch. *l.* 7. *in decal* 29. *n.* 149. Aug. Barb. *alleg.* 66. *n.* 15. & alii apud ipsos. Priorem partem, nempe posse Episcopum beneficia devoluta unire sic probo. Quia devolutio solum præstat, ut beneficia illa vice à Pontifice provideantur, non autem impedit Episcopum, quin de ipsis beneficiis, disponat, dispensatione supradictam provisionem Pontificiam non impediente; at unio quæ effectum sortitura non sit, quousque denuo beneficium vacet, non impedit Apostolicam provisionem. Ergo hæc unio fieri potest. Secundam partem conclusionis, nempe unionem non esse habituram effectum, quousque denuo beneficium vacet, hac ratione manifesto. Nam Episcopus tollere non potest jus alteri quæsitum sed titulo devolutionis habet Pontifex jus quæsitum beneficio devoluta conferendi. Ergo hoc jus tollere Episcopus non potest. At si unio haberet effectum antequam Pontifex provideret, tolleret Episcopus à Pontifice jus quæsitum, si quidem facta unione extinguitur beneficium, & incapax est provisionis. Ergo ante collationem Pontificiam non potest unio habere effectum. Facta vero collatione Pontificia porovisio est jus quæsitum firmum, & irrevocabile. Ergo impediri non potest per unionem: Ergo unio habere non potest effectum, quousque jus illud quæsitum amittatur & consequenter quousque beneficium denuo vacet.

4. Videtur tamen limitanda conclusio, ut procedat in bene

beneficiis devolutis ob negligentiam, ignorantiam, vel absentiam prædecessorum; secus si ob propriam Episcopi negligentiam devoluta fuerint. In pœnam enim propriæ negligentiæ videtur non solum provisio, sed quælibet beneficii dispositio interdici, ne videatur unione provisionem sibi interdictam compensare, sic Reb. *prax. tit. de devolutionib. n.* 31. praxis Episcopalis *2. p. verbo unio.* §. 8. Aug. Barb. *alleg.* 66. *n.* 16.

5. Idem quod dictum est de beneficiis devolutis, dicendum est de reservatis; posse inquam Episcopum illa unire, dummodo unio effectum non habeat quousque reservatio cesset: atque ita æque de devolutis, ac de reservatis loquuntur Doctores, *n.* 2. relati, duplici tamen limitatione apposita prima ne reservatio sub verbis adeo generalibus fiat, ut censeatur Pontifex quamlibet beneficii dispositionem sibi reservare. Ut si dicat, tale beneficium nostræ dispositioni, ordinationique reservamus, hac enim reservatione censetur non solum beneficii collationem, sed quamlibet de illo dispositionem aliis interdicere: sic Abbas *in dicto c. sicut unire n.* 7. & ibi Alex. de Novo *in addit* Azor. *2. p. l.* 6. *c.* 28. *q.* 16. Sanch. *l.* 7. *c.* 29. *n.* 150. Secunda, ne reservatio perpetua sit; nam hæc impedit unionis effectum: durante namque reservatione unio effectum habere non potest. Ergo si reservatio perpetua sit nunquam unio effectum habebit, ac proinde, inutiliter fiet. Non igitur fieri potest: sic Hoieda *de incompatib. benefic. 2. p. c.* 3. *num.* 7. Sanch. *illo n.* 150. *in fine.*

6. Unionem autem facere potest Episcopus tum aliis beneficiis *c. sicut unire de excessib. prælat. c. exposuisti de præbend.* tum monasteriis, & locis religiosorum *c. consultationib. c. pastoralis de donationib. clem. si una, de rebus Eccles. non alienandis c. si Episc. 12. q. 2* & tradunt post alios antiquiores, quos allegant Felin. *c. in nostra. num.* 42. *de rescrip* Azor. *l.* 6. *c.* 28. *q.* 19. Garc. *12. p. de benef. c. 2. n.* 77. Sanch. *l.* 7. *in decal. c.* 29. *n.* 148. Quod verum est quamvis illud monasterium, cui fit unio, exemptum sit. Sanch. & Garc. *supra.* Tum denique unire potest fabricæ Ecclesiæ etiam cathedralis; quia est locus pius, & religiosus. Garc. aliis relatis, *n.* 79. Nunquam tamen unire potest mensæ Episcopali, aut capitulari, ne jus sibi dicat & in facto proprio authoritatem præstet, deciditur expresse *clem. si una de rebus Ecclesiæ alien. vel non*, & tradunt ibi doctores. Barbosa *alleg.* 66. *n.* 10. Garc. *12. p. c. 2. n.* 166. *& seqq.* Bene tamen poterit singulorum præbendis beneficia unire; quia inde non infertur unionem factam esse capitulo. Quia aliud est capitulum: aliud singuli de capitulo: sic Gonz. *gl.* 37. *n.* 25. Garc. *12. p. de benef. c. 2. n.* 171. *& seqq.* Gracian. *disc. forens. c.* 274. *num.* 34. *in fine.* Aug. Barb. *alleg.* 66. *n.* 31.

7. Supradicta intelligenda sunt de unione perpetua, secus de unione temporali, seu ad vitam. Hanc enim Episcopus facere non potest, quia hæc non est propriè unio beneficiorum, sed illorum dispensatio. Non enim per hanc unionem Ecclesiis pauperibus providetur, sed personis: & ita tenet alios referens Staphileus *de litter. grat. tit. de modis provisionis. n.* 19. Garc. *12. p. de benef. c. 2. n.* 84. Sanch. *l.* 7. *in decal. c.* 29. *n.* 152. Azor. *l.* 6. *c.* 28. *q.* 17. Aug. Barb. *alleg.* 66. *n.* 8.

8. Rursus inquirimus; an aliis præter Pontificem & Episcopum competat potestas uniendi beneficia spectato jure communi, & dubitari potest de vicario generali Episcopi, de capitulo, Sede vacante, de Legato à latere, de Archiepiscopo, ac denique de aliis prælatis jurisdictionem quasi Episcopalem habentibus comparatione beneficiorum sui territorii.

9. Et primo Vicarius generalis Episcopi ex vi vicariatus nequaquam habet Potestatem beneficia uniendi. Quia neque habet potestatem beneficia conferendi, quod minus est: sic post alios antiquiores Rebuff. *praxi beneficiar. tit. de unionib. num.* 37. *& tit. form. vicariatus num.* 102. *l.* 6. Azor. *6. c.* 28. *quæst.* 10. Sbrozius *de vicario Episcopi l.* 2. 115. *à num.* 2. *usque ad* 8. *& quæst.* 116. *num.* Th. Sanch. *l.* 3. *in decal. c.* 29. *num.* 153. Aug. Barb. *alleg.* 66. *numer.* 7. Aloys. Ric. *resolut.* 383. *in princ.* Garc. *12. p. de benefic. c.* 2. *num.* 69. Garc *disceptat. forens. c.* 278. *num.* 35 Quamvis contra sentiat Hieronym. Gabr. *cons.* 200. *num* 3. *l.* 1. Mosedun. *decis.* 3. *de offic. vicar.* sed absque fundamento.

10. Quod si vicario data sit potestas conferendi beneficia cum generali clausula, & ad omnia requirentia speciale mandatum. Aliqui Doctores tradiderunt concessam esse potestatem beneficia conjungendi; eò quod conferre voluntatis sit, conjungere vero necessitatis: sic Cam *l.* 3. *tit. de potest. legat.* 1. *n.* 115. Sed contrarium omnino dicendum est; quia sub potestate conferendi non comprehenditur potestas conjungendi, ut pote omnino distincta. Neque etiam comprehenditur ex vi illius clausulæ generalis; quia hæc solum extenditur ad similia, non autem ad majora expressis argum. *cap. qui ad agendum de procurator. in 6. clem. eodem. tit.* Negari autem non potest, unionem beneficiorum dissimilem esse collationi, & esse quid majus, utpote quæ nequit fieri sine consensu capituli, & beneficii naturam immutat. Ergo ex potestate conferendi beneficia cum illa clausula generali, non infertur potestas uniendi, & ita tenet Rebuff. *tit. de forma vicariatus n.* 102. Sbrozius *supra. à n.* 9. Garc. *n.* 69. Sanch. *num.* 154. Barb. *n.* 5. & alii apud ipsos.

11. De capitulo Sede vacante plures Doctores censent non posse beneficia unire, eò quod non potest juri Episcopali derogare, derogaret autem beneficiorum unioni, si quidem illa facta Episcopus qui potestatem haberet duo beneficia conferendi, unum tantum conferre posset; aliud enim per unionem extinguitur. Præterea quia capitulum non habet potestatem conferendi beneficia ad Episcopum pertinentia. Ergo neque habebit potestatem uniendi, quæ major est: sic Pavin. *de officio, & potest. capituli. 2. p. quæst.* 3. *numer.* 17. Ant. Euchus *in instit. l.* 1. *tit.* 9. *num.* 87. Azor. *2. p. l.* 3. *c.* 38. *quæst.* 9.

Probabilius tamen est hanc potestatem capitulo Sede vacante competere. Quia hæc potestas est jurisdictionis non voluntariæ sed necessariæ; eo quod necessitate urgente orta ex necessitate Ecclesiæ, vel evidenti ipsius utilitate unio facienda est, & non aliter. At capitulum Sede vacante succedit Episcopo in iis, quæ pertinent ad jurisdictionem necessariam, imo ex plurium sententia succedit in iis, quæ pertinent ad jurisdictionem sive voluntariam, sive necessariam. Ergo capitulum hanc uniendi potestatem habet, & ita tenet Rebuff. *tit. de unionib. n.* 36. Hoieda *de incompatib. benef. 2. p. c.* 3. *n.* 7. *vers. similiter capitulum.* Az. contrarius, *2. p. l.* 6. *c.* 28. *q.* 9. Garc. *12. p. c. 2. n.* 67. Sanch. *in decal. l.* 7. *c.* 29. *num.* 155. Aug. Barb. 3. *p. de potest. Episc. alleg.* 66. *n.* 5.

12. Neque obstant contraria; quia unio beneficiorum non causat Episcopo præjudicium: est enim exercitium Episcopalis jurisdictionis, & licet faciat, ut Episcopus non possit post unionem nisi unum beneficium conferre: cum tamen secluſa unione duo conferre posset, non obinde petit jus aliquod Episcopale quod in eo consistit, ut possit omnia beneficia sibi subjecta providere dum beneficii naturâ retinent: quæ potestas non immutatur ex eo quod hæc, vel illa beneficia extinguantur. Ad confirmationem respondeo, esto potestas uniendi major sit, quam conferendi, quia tamen est necessitatis, & non voluntatis; ea de causa potest capitulo, sede vacante, competere tametsi non competat potestas conferendi.

13. Advertendum tamen est hanc uniendi potestatem capitula competere, dummodo sibi beneficia non uniat: Nam si Sede plena non potest capitulum in sui favorem præbere consensum ad unionem; quia esset authorizare proprium factum, & quasi in propria causa jus dicere. *clem. si una De rebus Eccles. non alienan.* Minus poterit ea sibi beneficia unire: & ita tenet, deciſumque refert Garc. *12. p. de benef. c. 2. n.* 68. Barbosa *alleg.* 66. *n.* 5.

14. Legatus item à latere an poſſit beneficia provinciæ ſibi demandatæ unire; Variant Doctores. Negant Innoc. *in c. fin. de confirmat. utili, vel inutili. ad finem.* Hoſtienſis *n.* 1. Ioann. Andreas *n.* 2. Ant. *num. ult.* Feder. *conſ.* 195. *per totum*, Mariam. Socin. Senior dubius eſt poſt quæſtionem latè diſputatam *in c. ſicut unire de exceſſib. prælat. a. t.* 3. *q.* 3. *a n* 9. Moventur. *ex dicto c. fin. de confirm. utili, vel inutili*, ubi reprobatur Unio facta à Legato à latere. Secundo, quia hæc poteſtas ſoli Epiſcopo videtur jure communi conceſſa *dicto c ſicut unire*: ibi *Epiſcopus*, *&c.* Tertio Legatus à latere derogare jus commune non poteſt; at uniens beneficia videtur jus commune derogare; præſcribens cuilibet beneficio ſuum Rectorem. *c. quia nonnulli. de clericis non reſidentib.* & prohibens ne ab illo abſit *c. conquerente. eodem tit.* Quarto Legati poteſtas non extenditur ad derogandam Epiſcopalem authoritatem *c. ult. de religioſis domib. c. ult. de confirmat utili vel inutili.* At ſi ad unionem beneficiorum extenderetur, Epiſcopali authoritati derogaret? ſi quidem privaret Epiſcopum aliqua proviſione beneficiorum in perpetuum. Ergo id facere non poteſt.

15. Nihilominus oppoſitum verius eſt, Quia Legatus à latere in provincia ſibi demandata eſt Ordinarius, & eandem cum Epiſcopo authoritatem habet, ut ſæpè dictum eſt aliis relatis docent Garc. 1. *p. de benef. c* 5. *num.* 283. Sanch. *l.* 8. *de matr. diſp.* 9. *n.* 25. Cum Ergo Epiſcopus hanc habeat poteſtatem, Legatus à latere illam habere debet: & ita tenent Abbas *in c. ſicut unire de exceſſib. prælat. n.* 5. Staph. *de litter grat. tit. de modis proviſ. n.* 20. Gamb. *de officio, vel poteſt. legat. l.* 5. *n.* 40. Rebuff. *in praxi benef. t. de unionib. à n.* 24. Sanch. *l.* 7. *in decal. c.* 29. *n.* 158. Garc. 12. *p. c.* 2. *n.* 65. Azor. 2. *p. l.* 4. *c.* 29. *q.* 14. *& l.* 6. *c.* 28. *q* 8. Aloyſ. Riccius *in praxi fori Eccleſ. deciſ.* 492. *in* 1. *edit. & in* 2. *reſol.* 383 *n.* 2. Aug. Barb. *allegat.* 66. *n.* 4. & alii apud ipſos.

16. Neque obſtant contraria: Non primum, quia in *illo cap fin. de confirmat. utili, vel. inutili*, non reprobatur unio facta à Legato: non enim ibi Legatus beneficia univit, ſed contulit: reprobatur autem quod ex collatione ſibi facta collatarii prætendebant, ſcilicet jus exemptionis in temporalibus, & ſpiritualibus ab Epiſcopo: quia, ut inquit ibi textus: jura, quæ diœceſanis debentur, per collationes Legati, & confirmationes apoſtolicas nec minuuntur, nec læduntur. Ad ſecundum nego, ſoli Epiſcopo hanc poteſtatem uniendi competere. Nam etſi *in c. ſicut unire*, ſolius Epiſcopi mentio fiat, ſub illo nomine quilibet juriſdictionem Epiſcopalem habens comprehenditur. Quod ex eo patet. Nam competit Epiſcopo confirmato, tametſi conſecratus non ſit. Sanch. *l.* 7. *in decalog. c.* 29. *num.* 147. Ad tertium nego unionem beneficii jus commune derogare, ſed potius jus commune hanc concedens facultatem exequi. Neque obſtat cuilibet beneficio ſuum Rectorem deſignari, & in eo ejus præſentiam expoſtulari, quia hoc intelligitur, dum in eſſe beneficii perſeverat, ſecus ſi per unionem, aliamque viam extinguatur. Ad quartum nego unionem eſſe derogationem juris Epiſcopalis, alias Legatus à latere conferens beneficia provinciæ ſibi demandatæ, juribus Epiſcopalibus derogaret contra tex. *in cap. ſua de confirmat. utili, vel inutili*, ſiquidem per collationem factam à Legato, ceſſat in Epiſcopo poteſtas beneficia illa conferendi, quæ alias poterat. Sed quia hæc ceſſatio eſt per exercitium juriſdictionis Epiſcopalis, ea de cauſa dici non poteſt juribus Epiſcopalibus per eam derogari: ſic dicendum eſt in unione.

Dixi hanc poteſtatem competere Legato à latere; quia hic poteſt beneficia provinciæ ſibi demandatæ conferre. *c.* 1. *de officio Legat. in* 6. At reliquis Legatis, quibus ea poteſtas conferendi jure communi conceſſa non eſt: neque hanc habent poteſtatem, & tradit alios referens, Garc. 12. *p. c.* 2. *n.* 66. Sanch. *l.* 7. *in decal. c.* 29. *n.* 158.

17. De Archiepiſcopo conveniunt Doctores, in ſua propria diœceſi poſſe beneficia unire, ſicut poteſt Epiſcopus. Quia verè Epiſcopus eſt: at in diœceſi Suffraganeorum nequaquam poſſe: quia illa beneficia non ſunt illi ſubjecta, niſi in aliquibus caſibus à jure expreſſis, quorum nullius poteſtas uniendi. Adde hanc poteſtatem eſſe poteſtatem juriſdictionis ordinariæ, quam non habet Archiepiſcopus in beneficia Suffraganeorum, quod manifeſtè colligitur *ex c. ſicut unire de exceſſ. prælat.* ubi aſſenſus vel confirmatio Metropolitani de unione beneficii Suffraganei nullius putatur conſiderationis: ita pro certo tenent Abbas *eo c. n.* 4. Reb. *praxi benef. tit. de unionib. n.* 29. *&* 30. Azor. 2. *p. l.* 6. *c.* 28. 7. Hojedas *de incomp. benef.* 2. *p. c.* 3. *n.* 7. Sanch. *l.* 7. *c.* 29. *n.* 156.

18. Denique de abbatibus, aliiſq; Prælatis juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus dubitant Doctores an habeant poteſtatem uniendi beneficia ſibi pleno jure ſubjecta? Et quidem ſtant privilegio, conſuetudine immemoriali, aut quadragenaria cum titulo, ferè omnes Doctores conveniunt hos prælatos unire poſſe. Quia hæc poteſtas cum ſit juriſdictionis, præſcribi conſuetudine poteſt. At ſecluſo privilegio, vel conſuetudine immemoriali, communior ſententia defendit nequaquam poſſe beneficia unire: ſic plures Doctores relati à Sanch. & Garc. *locis ſtatim allegandis.* Moventur ex *c. ſicut unire*, ubi unio facta ab Abbate de beneficio ſibi ſubjecto committitur Epiſcopo, ut eam infirmet, ſi velit. Cæterum verius cenſeo hanc poteteſtatem his Prælatis competere, tum quia *in c. ſicut unire*, ea de cauſa unio illa ab Abbate facta mandatur infirmari, quia fuit facta abſque conſenſu Epiſcopi, cui beneficium ſubjiciebatur. Ergo à contrario ſi ex conſenſu Epiſcopi unio facta eſſet, vel beneficium illi ſubjectum non eſſet, unio valida foret. Tum quia his prælatis competunt ea quæ ſunt juriſdictionis Epiſcopalis, hæcque poteſtas ad juriſdictionem Epiſcopalem pertinet, ſiquidem competit Epiſcopo non conſecrato, ſed ſolum confirmato: & ita tenet Man. Rodr. 3. *t. q.* 80 *art.* 1. Garc. 12. *p. c. n.* 72. Sanch. *l.* 7. *in decal. c.* 26. *n.* 106. & alii plures apud ipſos.

Qualiter ſupradicti omnes hanc unionem beneficiorum præſtare debeant, conſtabit explicatis conditionibus pro unione requiſitis.

19. Prima ergo conditio eſt neceſſitas, vel utilitas Eccleſiæ, hanc autem eſſe omnino neceſſariam, ut unio valida ſit, probat tex. *expoſuiſti: de præbendis*, ibi: *ſi evidens neceſſitas vel utilitas exigat*: & tradunt ibi communiter Doctores Rebuff. *tit. de unione n.* 38. Hojeda *de incompatibilit.* 2. *p. c.* 3. *n.* 8. Azor. 2. *p. l.* 6. *c.* 28. *q.* 2. *&* 13. Garc. 12. *p. de ben. c.* 2. *n.* 180. Aug. Barb. *alleg.* 66. *num.* 21. Sanch. *l.* 7. *in decalog. c.* 29. *n.* 161. Neceſſitas eſt: ſi præbenda, cui facienda eſt unio, careat ſufficientibus redditibus ad alendum miniſtrum, ut expreſſè dicitur *in dicto c. expoſuiſti.* ibi; *de redditibus præbendarum ſuarum nequant ſuſtentari*: Utilitas eſt, ſi ob tenuitatem fructuum non inveniantur idonei miniſtri, qui beneficiis deſerviant: ſic habetur *in ſuprad. c. expoſuiſti.* Azor. *dicta q.* 13. Sanch. *n.* 191. Barb. *n.* 22. Rebuff. & Hojeda *ſupra.* Ad utilitatem pertinet argumentum divini cultus: ſi enim facta unione cultus divinus augetur, ſufficientem præbet cauſam uniendi; colligitur *ex c. ex parte, de conſtit.* & ex Trid. *ſeſſ.* 14. *c.* 9. *de reformat. & tradit* Sanch. *dicto c.* 29. *n.* 161. Ex quo manifeſtè conſtat, dari legitimam cauſam uniendi aliqua beneficia conventibus religioſorum, quia eorum unione augetur divinus cultus. Sanch. aliis relatis, *dicto n.* 171.

20. Ut autem hæc unio non ſolum licitè, ſed validè fiat, debet prælatus, uniens cauſæ cognitionem præmittere, aliàs cæco, irrationabilique modo procedet, & abſque poteſtate, cum non ſit ei aliter poteſtas uniendi conceſſa: conſtat ex iis quæ diximus, *tract. de legibus, diſp. ult. diſpenſat. punct.* 13. *& punct.* 14. explicuimus qualiter credendum ſit prælato adhibuiſſe cauſæ cognitionem ibi dicta confirmant in præſenti Sanch. *dicto c.* 29. *n.* 162. Garc. *c.* 2. *à n.* 120. Barb. *alleg.* 66. *n.* 13. *&* 14.

21. Secunda conditio est, ut vocentur hi quorum interest, alias nulla sit unio, & meritò. Quia non debet fieri, si tertio justum præjudicium generatur, *clem. unica*, §. *ad hæc*, *de statu Monach.* consentit Trident. *sess.7. cap.6. de reformat.* & tradit Rebuff. *tit. de uninibus, num.43.* Azor. *2. p. lib.6. cap.28. q.14.* Sanch. *l.7. in decal. cap.29. num.103.* Garcia *12. p. cap.2. n.203.* Augustin. Barbos. *alleg.66. n.34.*

22. Hi verò sunt primò patronus sive laicus, sive Ecclesiasticus inferior collator, seu elector, quia his omnibus per unionem notabiliter præjudicatur; siquidem jus quod possident, extinguitur. Debent ergo vocari, ut sic vocati opponant contra unionem, si quid habent constat *ex supradicta clem.* & ex Trident. *ibi* & *sess.24. cap.15.* & Doctores nuper relati. Neque Episcopo asserenti horum citationem feciisse creditur: nisi aliunde probat; aliàs in voluntate Episcopi situm esse supradictis præjudicare. Garcia *12. p. cap.2. n.213.* Hi ergo vocantur, ut consensum præstent: quapropter absque eorum consensu nequit fieri unio, ut multis relatis probat Sanch. *l.7. in decal. cap.29. n.167. & 178.* Garcia *12 p. de benefic. cap.2. à n.205.*

Solum in unione facienda per Legatum à latere est controversia? an patronus Ecclesiasticus vocari debeat, & consentire? Negat Sanchez *num.169.* alios referens. Quia huic patronatui Legatus derogare potest, & idem censet de patronatu laicali ex sola consuetudine, præscriptione, aut privilegio; quia natura patronatus Ecclesiastici immutatur, *facit cum dilectus, de jurepatronat. cap. dilectus, de officio Legati:* Sed contrarium verius censeo cum Garcia *12. part. de benefic. cap. 2. num.221.* quia nullibi est Legato potestas concessa derogandi huic patronatui in unione beneficiorum. Nam esto data sit ad derogandum in provisione, non inde infertur in unione, quæ titulum extinguit, & jus absorbet datam esse. Quod si vocati renuant venire, vel præstare consensum; poterit prælatus ad unionem procedere, probata prius, & per sententiam declarata necessitate, vel utilitate. Quia tunc patronus collator, vel elector irrationabiliter dissentiunt, vel cum vocati non comparent, censentur tacitè consentire.

23. Præter supradictos nullus alius vocandus videtur. Non rector beneficij, si unio non sit effectum habitura durante ejus vita, sed post mortem. Quia non præjudicatur, *cap. consultationibus, de donationib. & clemen. si una de rebus Eccles. non alienand. & ibi Glossa.* Seraph. *decis.1708.* Garcia *7. part. de benefic. cap.2. numer.214.* Sanchez *l.7. cap.29. num 171.* Barbos. *alleg.66. num.36.* Neque item vocandus est defensor beneficij, si unio facienda est tempore vacationis. Quia defensoris constitutio pro dismembratione, & divisione beneficij, illiusque alienatione requiritur, non pro unione. Sanchez *num.71.* Garcia *à num.215.* Neque item debent vocari plebs: quia non præsumitur allegatura contra id quod sibi utilius & convenientius sit, si tamen de facto unioni se opponat, audienda est, & causa quam allegat examinanda; quia sua non leviter interest bonum habere pastorem. Garcia *num.229.* Sanchez *dicto cap.29. à 163.* Barbos. *alleg.66. num.37.* & alij apud ipsos. Desunio facienda est per Legatum, seu ex commissione Pontificis, aliqui relati à Garcia *numer.221.* existimant vocandum esse Episcopum, quia sua interest, ne per unionem privetur jure quod habet beneficia conferendi: Sed contrarium merito probat ibi Garcia *num.222.* alios referens; quia hoc præjudicium ex natura unionis nascitur, quam deberet ipse ordinarius præstare.

24. Tertia conditio est, ut capituli cathedralis Ecclesiæ consensus accedat *cap. pastoralis, de donationib. clem. si una, de rebus Ecclesiæ non alienand.* & tradunt omnes in unione facienda per Episcopum. In unione tamen facienda per Legatum, seu ex commissione Pontificis, communiter Doctores censent non esse consensum capituli requirendum. Quia cum capitulo consortium non habet: sic pluribus firmat Garcia *12. de benefic. cap.2. num.150. & 151.* at placet distinctio, quam adducit Sanchez *lib 7. in decalog. cap.29. n.166.* Mariano Socino Seniore *cap. sicut unire, de excessib. prælat. art.6. concl.14. num.115.* nempe consensum capituli requiri, si Legatus uniat tanquam Ordinarius; quia tunc jura, & leges Ordinariis impositas videtur obligatus servare: secus verò si uniat tanquam delegatus Pontificis, & nomine ipsius.

25. Ab hac obligatione requirendi consensum capituli excusari potest Episcopus consuetudine immemoriali, aut quadragenaria cum titulo; quia videtur esse præscriptio: sic aliis relatis Garc. *12. p. de benefic. cap.2. num.152.* quia addit his regnis esse præscriptam consuetudinem generalem, qua derogatum est huic obligationi requirendi consensum capituli.

Secundo excusari Episcopus potest, capitulum requisitum nolle absque causa legitima præbere consensum, tunc enim posset Episcopus ad unionem procedere; tametsi capituli consensus non accedat; quia non est privandus Episcopus potestate uniendi, quam habet ob contradictionem irrationabilem capituli. Credo tamen prius capitulum compellendum esse quoad fieri possit, ut consentiat. At si ejus consensus, obtineri non possit, poterit ad unionem procedere; sic Azor. *2. part. lib.6. cap.28. q.12.* Rebuff. *reg.21. Cancell. gloss.11. num.3.* Marc Socin. Senior. *cap. sicut unire, art.6. concl.1. n.92.* Sanch. *l.7. in decal. cap.29. num.164.* ubi advertit cum Mariano Socino, existente justa causa contradicendi, unius contradictionem sufficientem esse ad impediendam unionem.

26. Sed ob dubium; an hic consensus capituli præcedere debeat unionem, an satis sit ut subsequatur? Communior sententia defendit sat esse subsequi, sicuti de consensu patroni, electoris, & similium dictum est: sic Boerius *decis.345. num.3. & 4.* Rebuff. *dicta reg.21. Cancell. gloss.11. n.20.* Hoj. *de incompatib. ben. 2. part. cap.3. num.9.* Sanch. *l.7. cap.29. num.165.* Azor. *quæst.12. in fine.* Garc. *12. part de benef. cap.2. num.147.* & alij apud ipsos. Et probari videtur ex textu *in cap. cum nos de his quæ fiunt à prælato sine consensu capituli:* ibi: *certum est concessionem illam non tenere, quam reclamante capitulo prædecessorem tuum constat factam fuisse, nisi eam rectam postmodum habuisset.* Item ex textu *in cap. jura, de jurepatronat.* ubi religiosi non possunt retinere Ecclesias sibi à laicis concessas, nisi diœcesani consensus accedat.

Cæterum verius credo, consensum capituli tempore unionis adesse. Quia est ad valorem, & substantiam unionis requisitus. Neque obstat sat esse consensum patroni subsequi. Quia cum in ejus favorem admittatur, mirum non est, si sufficiat subsequi. Et idem est de consensu diœcesani, de quo *in cap. cura, de jurepatronat.* Idem de consensu capituli in alienatione rerum Ecclesiæ, de qua *in cap. cum nos.* In his enim sat est consensum subsequi; eo quod in eorum favorem introductus sit. At capituli consensus non in gratiam capituli, de cujus præjudicio in unione non agitur, sed in gratiam Ecclesiæ ne passim, & retinere uniones fiant requisitus est; eaque de causa adesse debet tempore unionis: sic Bursat. *cons.85. l.2. num.2.*

27. Hinc oritur quædam differentia maximè notanda inter alienationem rerum Ecclesiasticarum, & beneficiorum unionem, nempe in alienatione rerum Ecclesiasticarum nullitatem alienationis ob defectum consensus, aliarúmque solemnitatum posse ab ipsa Ecclesia, & non ab alio allegari: quia in ejus favorem est nullitas introducta. At nullitatem unionis ob defectum consensus capituli posse à quonunque allegari. Quia non in gratiam capituli, sed in gratiam Ecclesiæ, & pro illius recta gubernatione introductæ

ducta est : sic benè notavit Garcia 12. *part. de benefic. cap. 2. à num.* 164.

28. Quarta conditio est requisita, ut exprimatur verus valor beneficij uniendi & ejus cui est facienda unio. Aliter enim constare non poterit unionem necessariam, vel utilem esse habetur *reg. Cancell.* 22. *de unionibus.* Hoc tamen intelligi debet in unione, quæ postulatur facienda à Pontifice, vel ejus Legato. Quia valorem beneficiorum ignorent. Secus de facienda ab Ordinario, cui valor beneficij satis perspectus præsumitur : sic Rebuff. *supradicta reg. Cancell.* 21. *gloss.* 5. *& seqq.* Sanch. *l.* 7. *cap.* 29. *n.* 178.

29. Quinta conditio ab aliquibus in unione beneficiorum expostulata, est tractatus in alienatione rerum Ecclesiasticarum requisitus. Quia est quædam rei Ecclesiasticæ alienatio, sic Abbas *cons.* 106. *n.* 3. *&* 4. *l.* 2. Sed merito à reliquis Doctoribus hæc conditio non admittitur ; eo quod nullus sit textus eam præscribens. Nam *in clem.* 2. *de rebus Eccles. non alienand.* solius capituli consensus, non tractatus requisitus est. Unio autem beneficiorum licet sit aliquo modo alienatio, non est tamen verè, & propriè, & consequenter conditiones alienationis subire non debet : & ita tenent Boërius *decis.* 345. *num.* 2. Pavin. *de officio, & potest. cap. Sede vacante* 2 *part. quæst.* 3. *num.* 22. Rebuff. *reg. Cancell.* 21. *gloss.* 11. *num.* 2. Sanch. *l.* 7. *in decal. cap.* 29. *n.* 172. Garcia 11. *part. de benef. cap.* 2. *num.* 146. Azor. 2. *p. l.* 6. *cap.* 28. *n.* 8. *q.* 12. & alij apud ipsos.

§. III.

Qualiter beneficia spectato novo jure Trident. uniri possit.

1 *Expenditur decretum sess.* 7. *cap.* 4.
2 *Qualiter uniones factæ ante concilium examinandæ sunt juxta decretum sess.* 7. *cap.* 6.
3 *Expenditur decretum Trident. sess.* 7. *cap.* 7.
4 *Qualiter potest Episcopus vicarios perpetuos designare, à qua designatione aliqui casus excluduntur.*
5 *Non potest Ordinarius in assignatione Vicarij procedere absque causa rationabili.*
6 *Ut Vicarium temporalem in perpetuum mutet, debet prius exigere Vicarium in titulum.*
7 *Debet vocare eos, quorum interest.*
8 *Extra tempus visitationis hæc designatio fieri potest.*
9 *Datique potest ab unione appellatio.*
10 *Beneficia unius diœcesis non possunt cum beneficiis alterius diœcesis, &c. uniri.*
11 *Uniones parochialium inter se, & simplicium beneficiorum cum curatis conceduntur à Trident. Ordinariis etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegatis.*
12 *Hoc unio facienda non est absque consensu capituli.*
13 *Qualiter Trident. decernat unienes faciendas seminario.*
14 *Quæ beneficia seminario uniri possunt.*
15 *Quæ conditiones sunt servandæ in hac unione.*
16 *Proponitur difficultas non esse opus seminarium erectum actu esse, ut illi beneficia uniri possint.*
17 *Parochiales Ecclesiæ non debent monasteriis, præbendis, aliisve locis piis uniri.*
18 *Proponuntur duæ limitationes, sed non admittuntur.*
19 *Pro distributionibus quotidianis simplicia beneficia uniri possunt.*
20 *Liberæ beneficia beneficiis subjectis patronatus uniri non possunt.*
21 *Simplicia beneficia uniri possunt religioni, seu conventui existenti intra diœcesim.*

1. HUcusque explicata sunt ad unionem requisita jure communi spectato, videndum est an aliquid novo jure Trident. immutatum sit. Ut ergo cum distinctione procedamus expendamus verba Trident. de unione tractantia ; & inde colligemus, quid immutatum sit.

Primo Trident. *sess.* 7. *cap.* 4. inquit, quicunque de cætero plura curata, aut alias incompatibilia benefic. Ecclesiastica sive per viam unionis ad vitam sive commendæ perpetuæ recipere, aut retinere præsumpserit, &c. privatus existat. Ex quibus verbis aliquibus placet beneficiorum alias incompatibilium uniones ad vitam omnino prohiberi, sicuti jure antiquo diximus esse prohibitas ; sic Gonzal. *gloss.* 5. § 7. *num.* 146. At verius est ibi nihil de prohibitione unionum, sed de incompatibilitate ipsorum beneficiorum unitorum sermonem esse, ut benè notavit Garcia 1. *part.* 2. *de benefic. cap.* 2. 85.

2. Eadem *sess.* 7. *cap.* 6. sic concilium decernit. Uniones perpetuæ à quadraginta annis circa factæ examinari ab Ordinariis tanquam Apostolicæ Sedis delegatis possint, & quæ per subreptionem, vel obreptionem obtentæ fuerint irritæ declarantur. Illæ vero quæ à dicto tempore citra concessæ nondum in toto, vel in parte sortitæ sunt effectum, & quæ deinceps ad cujusvis instantiam fieret, nisi eas legitimis, aut aliàs rationalibus causis coram loci Ordinario vocatis quorum interest verificandis factas fuisse constiterit per subreptionem obtentæ præsumantur, ac proindè nisi aliter à Sede Apostolica declaratum fuerit, viribus omnino careant.

In his verbis licet non concedatur Ordinariis potestas examinandi uniones quadraginta annis ante publicationem concilij factas. At cum non regentur, poterunt Ordinarij eas examinare juxta formam juris communis, sic Barbos. *in sup. loco concilij* refert sacram congregationem declarasse. Item uniones post publicationem concilij concessæ citra 40. annis, & effectum sortitæ vigore hujus decreti examinari non possunt, quia nulla de illis est ibi mentio facta, sed dispositioni juris communis remittitur. Vigore ergo hujus decreti possunt Ordinarij tanquam Sedis Apostolicæ delegati revidere uniones post 40. dnnos factas, & quæ per subreptionem, vel obreptionem fuerint obtentæ irritas declarare, quæ tamen non fuerint sortitæ effectum vocatis iis quorum interest tanquam per subreptitionem obtentas possunt præsumere, nisi eæ legitimis, probatisque causis factas fuisse constiterit. Quod decretum excludit ne possessor beneficij uniti possit contra hoc examen, & declarationem præscriptione ferè quadragenaria se tueri. Secundò, excludit ne possit ad Metropolitanum appellare, quia ab eo qui ut delegatus procedit ad solum delegantem datur appellatio : *cap. super q* §. *porrò, de officio delegati* : ita ut ne Legatus à latere se potest in illa causa intromittere, *cap. studuisti de officio Legati*, sic Sanch. *l.* 7. *in dec. cap.* 29. *n.* 179.

3. Deinde *eadem sess.* 7. *cap.* 7. *de reformat.* inquit concilium beneficia curata, quæ cathedralibus, collegiatis, seu aliis Ecclesiis, vel monasteriis, beneficiis, seu collegiis, aut piis locis quibuscunque perpetuo unita, & annexa reperiuntur ab Ordinariis locorum annis singulis visitentur, qui sollicitè providere procurent, ut per idoneos Vicarios etiam perpetuos, nisi ipsis Ordinariis pro bono Ecclesiarum regimine aliter expedire videbitur ; ab eis cum tertiæ partis fructuum aut majori vel minori arbitrio ipsorum Ordinariorum portione etiam super certa te assignanda ibidem deputandos, animarum cura laudabiliter exerceatur appellationibus, privilegiis, exemptionibus etiam cum judicum deputatione, & illorum inhibitionibus quibuscunque in præmissis minimè suffragantibus.

Hoc decretum nihil de unione statuit, sed illa supposita tria decernit. Primò ; ut ab Ordinariis curata

beneficia

beneficia unita visitentur. Secundò, ut in eis Vicarij temporalis, vel perpetui apponantur designata congrua portione. Tertiò, revocantur quælibet privilegia, exemptiones, & removetur appellatio. De visitatione latè agendum est Deo dante *tract. de jurisdict. Ecclesiast. sæculari.*

4. De Vicariorum designatione breviter dicimus penes Ordinarium esse in supradictis beneficiis juratis Vicarium etiam perpetuum designare, non obstante quolibet privilegio, & exemptione.

Excipiuntur tamen aliqui casus, quos benè recenset Flores de Mena *in suis variis quæstionib. quæst.* 17. *per totum*, & ex illo Sanchez *l.* 7. *in decal. cap.* 29. *numer.* 191. Garcia 11. *part. de benefic. cap.* 11. *à numer.* 3. Barbosa *alleg* 72. *à num.* 189. Primus est in beneficiis unitis monachorum, aut mendicantium. Nam in his non potest Ordinarius Vicarium perpetuum apponere sed appositum, & nominatum à prælato monasterij, seu conventus, cui est beneficium unitum potest examinare, & si idoneus repertus fuerit approbare: sic habetur *in constit. Pij V.* quæ incipit, *Ad exequendis edita Kal. Novemb. an.* 1567. *& est in Bullario* 46. Hic Vicarius tum sæcularis, tum regularis ex ipso conventu, cui est beneficium unitum esse potest, imo ex *constitutione Pij V.* regularis debet esse; si ab ipso monasterio, seu conventu nominetur; & tradit Barbosa *alleg.* 7. *num.* 190. Garc. 11. *part. de benef. cap.* 2. *num.* 13. Secundo excipiuntur à Flores de Mena *n.* 41. & Sanch. *dicto n.* 91. beneficia unita eo pacto, & concordia à Pontifice confirmata, ut per Vicarium ad nutum amobilem deserviantur. Quæ Trid. non derogat his pactis, & concordiis, debebat enim illorum expressam mentionem facere. Tertiò excipiuntur beneficia, quæ ex consuetudine immemoriali per Vicarios ad nutum amobiles reguntur consentientibus Ordinariis: quia nulli consuetudini derogat concilium, & præsertim immemoriali, quæ ad sui derogationem expressam requirit mentionem: sic Flores de Mena *dicta q.* 10. *num.* 4. Sanchez *dicto num.* 191. Tametsi contrarium defendat Garc. *dicta* 11. *part. cap.* 2. *num.* 7. referens à sacra congregatione decisum. Quartò excipiunt iidem authores beneficia unita ex privilegio in remunerationem concesso cum clausula apponendi Vicarium ad nutum amobilem, quia in derogatione privilegiorum non eluditur privilegiu in remunerationem concessum. Quoad excipiuntur beneficia unita post Trident. decretum cum privilegio Apostolico apponendi Vicarium ad nutum amobilem, debet tamen in privilegio contineri saltem in genere derogatio Trident. ut latius diximus, *tract. de legib. disput. de privileg.*

5. Advertendum tamen est primo in hac Vicarij perpetui assignatione non posse Ordinarium pro libito, & sine causa stylum, statutum, & fundationem alterare, sed ex causa, quæ juxta prudentis arbitrium in utilitatem beneficij uniti cedat. Quia arbitrio Episcopi ratione regulato relictum est, ut constat ex illis verbis sollicitè providere procurent; & ea illis nisi pro bono Ecclesiarum regimine aliter expedire videbitur, & tradunt Flores *quæst.* 10. *num.* 47. Sanchez *num.* 191. Garc. 11. *part. cap.* 2. *num.* 8.

6. Secundò, adverte, non posse Episcopum Vicarium temporalem in perpetuum mutare, nisi prius Vicariam perpetuam erigat, & beneficium constituat, sic aliis relatis tenet, & decisum refert Garcia 11. *p. de benefic. cap.* 2. *num.* 15.

7. Tertiò adverte non posse Episcopum ad hanc mutationem faciendam procedere, nisi vocatis iis quorum interest. Garcia *num.* 10. Flores *dict. quæst.* 10. *numer.* 80.

8. Quartò notat Garcia *num.* 12. Barbos. *num.* 160. hanc assignationem Vicarij in beneficiis unitis, monasteriis, & locis regularibus, & exemptis fieri non posse nisi in visitatione; quia extra visitationem non videtur à concilio concessa jurisdictio in hæc loca exempta. Sed non credo, quia concilium duo concedit Episcopo, scilicet visitare hæc beneficia, & in eis Vicarios perpetuos, seu temporales apponere, neque restrinxit appositionem Vicarij ad tempus visitationis; alias extra hoc tempus neque in beneficiis unitis Ecclesiæ Cathedralis aliisque piis locis non exemptis Vicarius apponere posset, siquidem æquanimiter de omnibus concilium loquitur.

9. Quintò nota appellari posse ab erectione Vicariæ in titulum, & designatione Vicarij perpetui, si ij quorum interest videant expedire: ut benè probat Navarr. *cons.* 11. *de statu Monach. alias* 9. *de præbend. in fine.* Sed hanc appellationem credo solum habere effectum devolutivum non suspensivum; eo quod in *dicto cap.* 7. *Trid.* removeatur appellatio. Et licet Garc. *dicto cap.* 2. *n.* 11. dicat id esse intelligendum, quando fit appellatio ab erectione Vicariæ & designatione Vicarij tempore visitationis; secus si extra ad tempus designatio fiat. At verius videtur quocunque tempore Vicaria erigatur, & Vicarius designetur appellationem esse remotam, sicuti sunt remota privilegia, exemptionesque contrariæ, ut constat ex illa generali clausula omnia antecedentia comprehendente, Appellationibus, privilegiis etiam cum judicum deputatione, & illorum inhibitionibus quibuscunque in præmissis minimè suffragantibus.

10. Præterea decernit Trident. *sess.* 14. *cap.* 7. *de reformat.* Beneficia unius diœcesis, etiamsi parochialis Ecclesiæ Vicariæ perpetuæ, aut simplicia beneficia, seu præstimonia aut præstimoniales portiones fuerint, etiam ratione augendi cultum divinum, aut numerum beneficiatorum, aut alia quæcunque de causa alterius diœcesis beneficio, aut monasterio, seu collegio, aut loco etiam pio perpetuò non uniantur. Ex quibus manifestè constat jus commune correctum esse. Nam illo spectato poterat Episcopus beneficia suæ diœcesis cum beneficiis alterius diœcesis unire accedente Episcopi consensu, ut benè tradunt Marian. Socin. Senior. *cap. sicut unire, de excessib. prælat. art.* 4. *q.* 13. *n.* 80. *& art.* 6. *concl.* 11. 12. *&* 13. *num.* 102. 103. *&* 104. Cacial. *tract. de union. cap.* 4. *quæst* 13. *& art.* 6. *num.* 8. At attento hoc Trident. decreto nequaquam id fieri potest: sic Fiscus *de visit. l.* 2. *cap.* 26. *num.* 24. Azor. 2. *p. l.* 6. *cap.* 28 *q.* 17. Garcia 12. *p. cap.* 2. *num.* 86. Sanchez *l.* 7. *decal. cap.* 26. *num.* 180. Barbos. *alleg.* 66. *num.* 9.

11. Deinde decernit Trident. *sess.* 24. *cap.* 5. ut Ecclesiarum status conservetur, possunt Episcopi etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegati juxta formam juris, sine tamen præjudicio obtinentium facere uniones perpetuas quarumcunque Ecclesiarum parochialium, & baptismonialium, & aliorum beneficiorum curatorum, vel non curatorum cum curatis propter earum paupertatem, & in cæteris casibus à jure expressis, etiam si dictæ Ecclesiæ vel beneficia essent generaliter, vel specialiter reservata, aut qualitercunque affecta. Quæ uniones etiam non possunt revocari, nec quoquo modo infringi vigore cujuscunque provisionis etiam ex causa resignationis, aut derogationis, aut suspensionis. In quo decreto auget Pontifex potestatem alias Ordinariis concessam uniendi beneficia suæ diœcesis, ut eam exercere possint tanquam Apostolicæ Sedis delegati.

12. Solum est dubium: an ex vi hujus decreti possit Episcopus unire beneficia quælibet cum curatis absque capituli consensu? Et ratio difficultatis est; quia Legatus à latere non tenetur hunc consensum expostulare, ut dictum est §. præcedenti. At Episcopus in hoc casu procedit tanquam Apostolicæ Sedis delegatus. Ergo non tenetur consensum capituli in unione facienda expectare: & ita tenet Navar. *cons.* 10. *de officio delegati, in nova edit.* Prax. *Episc.* 2. *p. verbo unio*, §. 9. Nihilominùs tenendum est consensum capituli requiri: sic docet, decisumque

decisúmque refert à sacra congregatione Garc. 12. *p. de benefic. cap.* 2. *num.* 158. Sanchez *l.* 7. *in decal. cap.* 29. *num.* 182. Augustl Barbos. *alleg.* 66. *n.* 29. Ratio præcipua est ; quia Trident. notanter expressit uniones beneficiorum faciendas esse juxta formam juris , ut ex illis verbis colligeretur consensum capituli esse requirendum ; siquidem in unionibus ab Episcopo faciendis hic consensus expostulant à jure , *in clement. si una , de rebus Eccles. non alien.*

13. Idem Trident. *sess.* 23. *num.* 18. *de reformat.* in favorem seminarij decernit, ut possit Episcopus ei unire & applicare , & incorporare aliquot beneficia simplicia cujuscunque qualitatis , & dignitatis fuerint , & etiam præstimonia , vel præstimoniales portiones nuncupatas etiam ante vacationem sine cultus divini , & illa obtinentium præjudicio ; esto beneficia sint reservata, vel affecta, nec per resignationes ipsorum beneficiorum uniones , & applicationes suspendi , nec ullo modo impediri possint.

14. Circa quam unionem adverto , Episcopum non posse beneficia simplicia omnia suæ diœcesis seminario unire , sed aliquot , ut constat ex illis verbis. Nec non aliquot simplicia beneficia : & notavit Aloys. Riccius *praxi fori Eccles. decis.* 492. *in* 1. *edit. & ref.* 393. *num.* 4. *in* 2. *edit.* Barbos. *alleg.* 77. *num.* 29. *& in declar. dicti loci concilij numer.* 27. Hæc beneficia quæ unienda sunt non debent residentiam expostulare , ne divinus cultus minuatur , & fructus qui ex unione seminario facta accrescere poterat , alia ex parte detrahatur ; refert Barbos. *in supra d. loco , cons.* 29. Item nec possunt ea beneficia uniri quæ ad inferiorum collationem pertinent , neque quæ sint jurispatronatus etiam Ecclesiastici , neque quæ sint monasteriis unita vel annexa ; quia præjudicaretur juri horum quæsito : cui juri non derogat concilium in supradicto loco ; sic Barbos. *supra.* Neque item potest unire beneficia commendata : quia hæc non vacant. Barbos. *ibi.* Neque beneficia reservata , vel affecta post eorum vacationem , sed ante tradit Barbos. *de potest. Episcop. allegat.* 77. *n.* 30. decisúmque refert Garcia 12. *part. de benefic. cap.* 2. *num.* 102. Et ratio est ; nam ante vacationem non est certum an vacatura sint mense Ordinario , vel reservato , ac proindè fraus , quæ intervenire potest uniendo beneficia reservata consanguineis conferendo cessat. Quocirca ea beneficia quæ ita provisioni Apostolicæ subduntur , ut quocunque tempore vacent , semper sint reservata, ut sunt beneficia familiarium, Cardinalium, collectorum, subcollectorum, aliorúmque Officialium Pontificis nunquam uniri possunt : Barbos. & Garc. *locis allegatis.* Patitur tamen hæc doctrina limitationem , nisi Episcopus prius uniisset beneficia simplicia vacantia in suo mense , & ad suam collationem spectantia , quia hac unione tollit præsumptionem fraudis , quæ intervenit in unione beneficiorum reservatorum : sic tenet , & decisum refert Zerola 1. *part. verbo seminarium , §.* 5. Garcia 12. *part. de benefic. cap.* 2. *num.* 104. *& seqq.* Barbos. *dicto loco conc. num.* 29. *vers. beneficia simplicia.*

15. Ut autem hæc unio habeat effectum debet fieri ex consilio quatuor deputatorum, duorum de capitulo, & duorum de clero ; quia horum consilium requirit Trid. tam pro detractione reddituum , quam beneficiorum unione, ita ut unio aliter facta nulla sit. Quia sub hæc forma præscribitur facienda : sic Barbos. *alleg.* 77. *num.* 23. Garcia 12. *part. de benefic.* 2. *numer.* 190. decisúmque refert à sacra congregatione. Hoc consilium succedit in his unionibus consensu capituli , ac proindè adhibito horum deputatorum consilio capituli consensus requisitus non est. Glossa 12. *part. de benefic. cap.* 2. *num.* 190. Barbos. *declar. conc. numer.* 29. Verum eorum consilio expostulato non tenetur eis acquiescere , quia in supradicto Trident. decreto non imponitur hæc obligatio. Garcia *num.* 191. Gonzal. *reg.* 8. *Cancell. gloss.* 46. *num.* 74. *& per totam glossam.* Barbos. *allegat.* 72. *num.* 82. *& in remiss. conc. num.* 8.

Deinde debet fieri unio beneficiorum , postquam ex fructibus mensæ Episcopi , & capituli , aliorúmque diœcesis beneficiorum pars aliqua competens detracta fuerit. Nam concilium prius hanc extractionem, quam beneficiorum unionem præscribit , ut constat ex contextu supradicti : & notavit Gonzal. *gloss.* 5. §. 7. *n.* 75. Barbos. *alleg.* 77. *num.* 2.

Item præcedere debet unionem beneficiorum seminarij erectio ; aliàs nulla erit unio. Quomodo enim uniri potest realiter beneficium seminario quod in rerum natura non est ? sic tenent ; decisúmque referunt Garcia 12. *part. de benef. cap.* 2. *num.* 193. Augustl. Barbos. *allegat.* 77. *n.* 23. *&* 25. Aloysius Riccius *in praxi fori Ecclesiast. in* 2. *edit. resol.* 380. *n.* 1. Gonzal. *reg.* 8. *Cancell. gloss.* 5. §. 7. *num.* 68. Seminarium erectum esse censetur , cum in aliqua domo sive empta , sive conducta scholares aliqui adsunt , & magistri ad eos docendos designati sunt Garc. & Barbos. *supra.*

16. Sed adversùs hanc conditionem fortiter Gonzal. *à numer.* 75. insurgit ; existimat namque cessante fraudis suspicione posse beneficia uniri seminario nondum actu erecto , sed quod paratur erigi. Movetur ; quia Trident. statuit ad collegij fabricam instituendam, & ad mercedem præceptoribus , & ministris solvendam , & ad alendam juventutem , ut aliqua portio ex fructibus mensæ Episcopalis , & capituli , & quarumcunque dignitatum , officiorum , personatuum , præbendarum detrahatur , nec non & aliqua simplicia beneficia uniantur. Ergo unio beneficiorum, sicut & fructuum detractio non debet seminarij erectionem subsequi. Nam rectus ordo postulat , ut priusquam scholares admittantur , & magistri designentur , dispositum sit , unde sustentari possint. Neque obstat quod collegium , seu seminarium actu non sit , si tamen est in procinctu ut fiat ; quo minus beneficia ei uniri possint ; quia ob illam præparationem , & futuram de proximo erectionem reputatur erectum , & constitutum : ea namque de causa pecunia destinata ad emptionem rei immobilis inter immobilia censetur, *leg.* 8. §. *quid ergo, ff. de contrario judicio tutelæ :* quia ratione destinationis naturam rei destinatæ sortitur. Deinde praxi receptissima statutum est , legata relicta pro seminariis erigendis , & instituendis valida esse : text. *in leg. servos* 35. *ff. de liberali causa , leg. servos* 17. *ff. de alimentis legatis.* Ergo beneficiorum unio valida erit pro seminario erigendo , & instituendo ; quia ex designatione , & præparatione ad effectum unionis , sicut & legati erectum, & institutum censetur. Et confirmo, si seminarium pro aliquo tempore desinat esse statim erigendum ; non proindè perit unio beneficiorum ei perfectè unitorum , ut tenet Garcia 12. *part. de benefic. cap.* 2. *n.* 199. Sed in hoc casu dandum est subjectum, in quo unio permaneat quod non potest esse aliud quam seminarium denuo brevi tempore erigendum. Ergo hoc idem subjectum esse potest ad primo recipiendam unionem.

Fateor hanc rationem efficacem esse illáque motus adhærerem sententiæ Gonzal. quam etiam de novo defendit Gratian. *disceptat. forens. cap.* 248. *num.* 71. *& cap.* 385. *num.* 5. nisi sacra congregatio , & gravissimus Rotæ consistorius contrarium declarasset.

17. Rursus Trident. *sess.* 24. *cap.* 13. *de reformat.* statuit ne Ecclesiæ parochiales monasteriis quibuscunque aut Abbatis , seu dignitatibus , sive præbendis Ecclesiæ Cathedralis , vel Collegiatæ , sive aliis beneficiis simplicibus , seu hospitalibus , militiisve non uniantur. Ex quo textu manifeste constat restrictam esse potestatem jure communi ordinariis concessam : jus namque commune (ut vidimus) concedebat Episcopis potestatem uniendi quælibet beneficia suæ diœcesis aliis beneficiis , monasteriis , & piis locis ;

ex

ex hoc tamen decreto non valent ordinarij unire beneficia curata beneficiis simplicibus, neque monasteriis, neque aliis locis: sic Azor. 2. *part. inst. lib.6. cap.28. quæst.* 17. Sanchez *lib.7. in decal. cap.29. numer.*184. Garcia 12. *part. de benef. cap.2. num.*87. Barbos. *alleg.66. num.*10.

18. Hanc decisionem limitant Gonzal. Gloss.6. *numer.*6. Barbosa *dicta allegat.66. num.*13. ut procedat in parochiali habente certos terminos, & limites; secus in parochiali, quæ soltum ex familia, populóque distinguitur, promiscuéque à pluribus sacramenta recipit. Quia hæc non videtur esse parochialis propriè; ac proinde in decreto prohibente parochialium unionem comprehendi non debet: & ita dicti doctores testantur à sacra congregatione decisum in hæc verba. Parochiæ quæ certos fines non habent, sed certum tantum populum, & per certas familias distinguntur, usque adeo ut sacramenta promiscuè non administrentur hoc concilij decreto utique non comprehenduntur: Sed hæc limitatio nullatenus admittenda est: nam licet illa Ecclesia propriè parochialis non esset: tamen propriè beneficium parochiale, cujus unionem concilium interdicit. Neque relata decisio sacræ congregationis contraria est. Nam ut rectè advertit Garcia 12. *part. de benefic. cap.2. numer.*89. illa decisio refertur ad decretum illud contentum in finalibus verbis *dict. cap.*13. quo cavetur debere Episcopum in illis parochialibus Ecclesiis, quæ certos non habet fines, neque earum rectores proprium populum quem regant, sed promiscuè petentibus sacramenta administrant, distincto populo in certas, propriásque parochias unicuique suum perpetuum, peculiarémque parochum assignare, qui eas cognoscere valeat & à quo solo sacramenta suscipiant, aut utiliori modo prout loci qualitas exegerit provideant. Sub hoc ergo decreto decidit sacra congregatio non comprehendi Ecclesiam parochialem, quæ etsi certos fines non habeat; habet tamen certum populum; & per certas familias distinguitur, ita ut sacramenta promiscuè non administrentur. De decreto autem unionis nihil dicit.

Secundò limitat Barbos. 3. *part. de potest. Episcop. allegat.66. num.*13. ut non procedat in unione, quæ fieret pro fundatione, augmento, vel conservatione collegiorum, & aliorum piorum locorum ad fidei Catholicæ defensionem, & propagationem bonarúmque artium cultum, & adducit Gonzal. Gloss.5. §.7. *numer.*46. Sed neque hæc limitatio admittenda est. Quia decretum Trident. absolutè prohibet uniones Ecclesiarum parochialium absque supradicta limitatione. Ergo absque fundamento apponitur hæc limitatio. Deinde quia seminario non permittit concilium uniones fieri de beneficiis curatis, sed solum de aliquibus simplicibus, cum tamen seminarium instituatur ad fidei Catholicæ defensionem & propagationem, bonarúmque artium cultum. Ergo ille finis non præstat facultatem parochialis uniendi. Neque Gonzal. de hoc casu loquitur, sed de *regula* 12. *Cancell.* in cujus reservatione censet supradictas uniones factas pro fundatione, augmento, vel conservatione collegiorum, &c. non comprehendi.

19. Deinde *sess.*24. *cap.*15. *de reformat.* statuit in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis insignibus ubi frequentes adeóque tenues sunt præbendæ simul cum distributionibus quotidianis, ut sustinendo decenti canonicorum gradui pro loci, & personarum qualitate non sufficiant, licere Episcopis cum consensu capituli, vel aliquot simplicia beneficia, non tamen regularia iis unire, vel si hac ratione provideri non possit aliquibus ex iis suppressis cum patronorum consensu, si de jurepatronatus laicorum sint, &c. Ex quibus verbis constat aliqua ex parte potestatem Ordinariorum in hac unione esse temperatam, & aliqua ex parte auctam. Temperata est; quia sola beneficia simplicia unienda conceditur, sub quibus non comprehenduntur dignitates, prout tenent, decisúmque referunt, Garcia 12. *part. de benefic. cap.2. num.*89. Riccius *resol.*383. *num.*5. *limit.*4. *in secunda editione*, cum tamen jure communi omnia uniri poterant. Aucta tamen est ordinaria potestas, quia beneficia patronatus Ecclesiastici uniri absque patronorum consensu possunt. Nam cum Trident. solum patroni laici consensum requisierit, satis indicavit Ecclesiastici patroni consensum non esse: & ita tenet Sanchez *lib.7. in decal. cap.*29 *num.*185. Qui *num.*186. optime advertit hanc potestatem Ordinariis concessam uniendi beneficia simplicia patronis Ecclesiasticis irrequisitis esse potestatem delegatam & non ordinariam. Quia ex ordinaria potestate patronorum Ecclesiasticorum consensus expostulandus est.

20. Denique Trident. *sess.*25. *cap.*9. *de reformat.* prohibet unionem cujuscunque beneficij liberi cum beneficiis jurispatronatus, & quæ factæ fuerint examinentur: in quo decreto jus commune temperavit; quia jure communi talis restrictio non habebatur: & notavit Garcia 12. *part. de benefic. cap.2. num.*91. cum Franc. Leone *in thesauro fori Eccl. siast. cap.*51. *numer.*14.

21. Ex his infertur non esse à Trident. sublatam potestatem uniendi beneficia simplicia monasterio, alteríve loco religioso, *juxta clement.2. de rebus Eccles. non alienand. & cap. consultationibus, de donationibus.* Si illud monasterium, vel locus religiosus, cui beneficium uniendum est, sit intra diœcesim, cujus est beneficium. Quia Trident. solum prohibuit unionem quorumque beneficiorum cum non curatis. Ergo beneficia simplicia monasterio extra diœcesim existentia uniri possunt: & ita notavit Sanchez *dict. libr.7. in decal. cap.*29. *num.*187. Ex qua doctrina ipse colligit, *nam.*188. & benè posse Episcopum statuere, ut id beneficium à te unitum monasterio regatur per religiosos ad nutum amobiles: quia ratione unionis jam beneficium illud naturam mutavit, & irregulare factum est.

§. IV.

Quando unio censeatur effectum sortita, & qualiter probetur, & revocari possit.

1 *Quæ sint examinanda.*
2 *Explicatur quando unio effectum sortiatur.*
3 *Quomodo unio probanda sit.*
4 *Qualiter revocetur, & quæ ad ejus revocationem requirantur.*

1. TRia in hoc puncto veniunt examinanda. Primum quando unio reputetur sortiri effectum; ut sic non detur locus revocationi, de qua *reg.*12. *Cancell. & in Trid. sess.*7. *cap.*6. *de reform.* Secundum, qualiter probandum sit, esse factam. Tertium qualiter facta revocari possit.

2. Circa primum adverto dupliciter beneficium uniri posse alteri, vel loco pio, primo, antequam vacet. Si beneficium uniatur antequam vacet; clarum est, unionem non posse effectum sortiri ante illius vacationem. Quia possessum ab altero non potest pio loco effectualiter uniri; quapropter uniens beneficium vivente illius possessore non prætendit, ut ex tunc unio habeat effectum, sed ut illum cum habeat vacaverit: Gloss. *in clement. si una de rebus Eccl. benefic. non alienand. verbo vocatus*, Mandos. *reg.*12. *Cancellar. quæst.*5. *n.*2. Garcia 12. *de benef. cap.2. n.*97.

Posita

Posita vero vacatione beneficij unio antea facta effectum sortitur si illius possessionem accipias. Et idem est, si beneficij vacantis unio fiat ; debes enim illius unionis accipere possessionem, ut censeatur unio effectum sortita : primus enim & præcipuus unionis effectus est possessio : sic pluribus decisionibus firmat. Garcia 1. 2. *q. de benefic. cap* 2. *num.*281. *& sequentib.* Non tamen est opus, ut fructus illius beneficij uniti percipias quia fructuum perceptio est secundarius effectus unionis, & nascitur ex unione perfecta illiusque possessione : sic aliis relatis, Garcia *sup. num.*299. An autem possessio debeat esse pacifica, vel sufficiat litigiosa. Garcia *num.*292. existimat litigiosam sufficere. Et probari potest : quia esto possessio litigiosa sit, ex vi unionis capta est. Ergo est illius effectus. Ergo unio cujus est accepta possessio effectum sortita est. At verius credo possessionem pacificam requirit ; quia possessio litigiosa vera possessio non est, neque jus concedi fructus percipiendi. Cum ergo jus requirit ne uniones revocari possint, ut effectum fuerint sortitæ, de effectu verò, ac fructifero intelligendum videtur.

3. Circa secundum de unionis probatione regula est ab omnibus recepta unionem non præsumi ; sed probandam esse ab eo, qui eam factam asserit. Quia est quid facti, & odiosum. Mandos. *reg.*12. *Cancellar. quæst.*7. *lib.*5. Menoch. *lib.*6. *præsumpt.*80. *num.*1. Garcia 12. *part. de benefic. cap.*2. *num.*225. Augustt.Barbosa *allegat.*66. *num.*53. Hi ergo Doctores testantur probandam esse unionem per instrumentum, seu litteras ipsius unionis. Nam cum unio fieri non possit solo verbo, sed scriptura, legitima illius probatio est quæ ex scriptura ipsius unionis desumitur. Si autem hæc non comparet, affirmant probari posse testibus unionem, si qui sint qui scripturam viderint. Deinde si deponant testes de tempore immemoriali, vel quadragenario cum titulo : nam hæc præscriptionem præstant jure communi derogantem. Item censent probari posse per instrumenta antiqua ad minus duo quibus asseratur unio ; quia hæc antiqua instrumenta loco testium deponentium de immemoriali succedunt, eáque de causa debent esse instrumenta diversarum personarum, & ita antiqua, ut centesimum annum attingant. Confessione autem partis adversæ affirmant unionem non probari, sicut nec titulum beneficij, nec juspatronatus illius, nisi aliis conjecturis adjuvetur, prodesse tamen ut ei imponatur perpetuum silentium ne unionem impugnet.

4. Tandem de revocatione dicendum breviter est regulariter eos omnes, qui potestatem habent Ecclesias conjungendi habere potestatem conjunctas dissolvendi. Res enim per quascunque causas nascitur per eas dissolvitur. Unde Episcopus Legatus à latere, & capitulum Sede vacante dissolvere poterit uniones, quas ipsi præstare possunt, tametsi de facto fuerint factæ à Romano Pontifice. Quia Pontifex uniendo beneficia, Ordinariorum potestati derogare non intendit ; sic Rebuff. *prax. benefic. tit. de unionis revoc. n.*16. Azor. *aliis relatis*, 2. *part. lib.*6. *cap.*29. *quæst.*5. Garc. 12. *part. de benefic. cap.*2. *num.*303. Qui vero non jure ordinario, sed consuetudine, privilegio, vel præscriptione unire beneficia possunt, ea nequeunt dissolvere. Quia est quid diversum & consuetudo, privilegium, & præscriptio non extenditur ad contraria ; sic Azor. *dict. cap.*19. *q.*5. Rebuff. *num.*20.

Ad revocandam unionem causa necessitatis, vel utilitatis Ecclesiæ probanda est, sicuti ad illam faciendam ; alias nulla erit revocatio. Non tamen existimo ita clarè probandam esse Ecclesiæ necessitatem, vel utilitatem ad revocationem, sicut ad unionem ; quia unio beneficiorum est odiosa, & juri communi adversa, quod prætendit ut singula beneficia singulis conferantur. Quare si causa ob quam facta unio est cesser, revocari unio potest, ut benè expendit Azor. 2. *part. lib.*6. *cap.*29. *quæst.*4.

Deindè requirendus est capituli consensus, sicuti requiritur ad unionem faciendam, ut probat *textus, in clem. fin. de Rebus Ecclesiæ non alien.* Rebuff. *dicto, tit. de unionis revoc. à num.*24. Azor. *cap.*29. *quæst.*5. *fine.* Garcia 12. *p. cap.*2. *num.*307.

Item vocandi sunt ad revocationem ij omnes quorum interest eam unionem non revocari. Quapropter inquit Azor. *quæst.* 6. vocandum esse prælatum utriusque diœcesis, si beneficium ad duas diœceses spectet, *cap. ne Sede vacante, cap. sicut unire. De excessibus prælat.* Deinde patronus cum sua interfit ; utpote ad quem juspatronatus redit. Similiter is qui Ecclesiam conjunctam possidet, & ejus Vicarius qui in ea commoratur ; quia utriusque causa agitur : consentit Rebuff. *dicto tit. de unionis revoc. num.*29. Garc. *num.*300. Denique si Ecclesia possessore vacat constituendus est defensor ; quia unionis revocatione beneficium quod erat Ecclesiæ ab ea disjungitur, & separatur ; ac proindè est vera alienatio. Debet ergo defensor constitui : & ita tradit Garcia *dicto num.*308. *cum* Glossa *clem. fin. De rebus Eccles. non alien. verbo vacabat, juncto verbo defensor.* Et hæc de beneficiis.

F I N I S.